R. P. F.

ANACLETI REIFFENSTUEL

THEOLOGIA MORALIS,

Cum Additionibus

R. P. F. MASSÆI KRESSLINGER,

DALMATII KICKH.

ET SUPPLEMENTIS

P. JO. DOMINICI MANSI.

TOMUS SECUNDUS.

Digitized by Google

R. P. F.

ANACLETI REIFFENSTUEL

ORD. MIN. S. FRANCISCI

THEOLOGIA MORALIS

BREVI SIMULQUE CLARA METHODO COMPREHENSA,

CUM NOVISSIMIS ACCESSIONIBUS

PP. MASSÆI KRESSLINGER

ET

DALMATII KICKH

EJUSDEM ORDINIS.

ACCEDUNT SUPPLEMENTA

Nunc primum edita

IN QUIBUS PRÆTER BULLAS SELECTAS

BENEDICTI XIV.

CONTINETUR

EPITOME DOCTRINÆ MORALIS ET CANONICÆ

EX OPERIBUS EJUSDEM PONTIFICIS

OPERA ET STUDIO

P. JO. DOMINICI MANSI

Congr. Matris Dei.

TOMUS SECUNDUS.

MUTINÆ,

SUMPTIBUS JO: BAPTISTÆ ALBRITII, HIERONYMI FILII,

VENETI TYPOGRAPHI.

M D C C L V I I I.

Digitized by Google

E L E N C H U S.

Tractatuum, Diſtinctionum, Quæſtionum & Paragraphorum hujus Tomi Secundi.

TRACTATUS XIII.

De Censuris ac Irregularitate, Aliisque Poenis Canonicis.

Diſtinctio I.

De Cenſuris, & Pœnis Canonicis in genere.

Quæſtio I. Quid & quotuplex ſit Cenſura Eccleſiaſtica? fol. 2
II. Ob quam cauſam Cenſuræ ferri poſſint? Item quid Judex practice obſervare debeat, ut eaſdem valide infligat? 2
III. An Ignorantia, Metus, vel aliud quidpiam excuſet ab incurrenda Cenſura? 4
IV. Quid & quotuplex ſit pœna Canonica? ubi & de Depoſitione, Degradatione, & Infamia. 5

Diſtinctio II.

De Excommunicatione, Suſpenſione, & Interdicto.

Quæſtio I. Quid & quotuplex ſit Excommunicatio? 7
II. Qui ſint effectus Excommunicationis majoris? ibid.
III. Quinam Excommunicati, & in quibus caſibus ſint vitandi? 10
IV. De nonnullis Excommunicationibus in particulari, 11
Appendix. De modo tollendi Excommunicationem ſemel latam, 14
V. De Suſpenſione ac variis ipſam attinentibus, 16
VI. Quid, & quotuplex ſit Interdictum, & qualis effectus ipſius? 18

Diſtinctio III.

De Irregularitate.

Quæſtio I. Quid, & quotuplex ſit Irregularitas? ubi varia ipſam attinentia, 20
II. De Irregularitatibus ex delicto provenientibus, 22
III. De Irregularitatibus ex defectu. 23
IV. De Irregularitate ex homicidio, vel mutilatione, 25
Appendix. In qua compendioſe recapitulantur dicta præcedentia, & exinde ſuccincte reſolvuntur aliqui caſus ad utilitatem Confeſſariorum, 29
V. Quis poſſit diſpenſare in Irregularitatibus? 30

TRACTATUS XIV.

De Sacramentis.

Diſtinctio I.

De natura Sacramentorum in genere.

Quæſtio I. Quid, & quot ſint Sacramenta novæ Legis? 33
II. De Materia, & Forma Sacramentorum. 34
III. Quænam intentio ex parte Miniſtri, & Recipientis requiratur ad valorem Sacramentorum? 36
IV. Quænam ex parte Miniſtri requirantur ad legitimam Sacramentorum adminiſtrationem? 37
Quæſtio Addita. An liceat ſimulare Sacramenti alicujus adminiſtrationem? 38

Diſtinctio II.

De effectibus, & neceſſitate Sacramentorum.

Quæſtio I. An, & quomodo Sacramenta conferant gratiam? 41
II. An omnia Sacramenta conferant primam gratiam, aut æqualem in inæqualiter diſpoſitis? 42
III. Qualis requiratur diſpoſitio ad fructuoſe recipienda Sacramenta, & præſertim Euchariſtiam? 43
IV. De Charitate, ubi & de Sacramentis cum fictione ſuſceptis. 45
V. An, & quomodo ſingula Sacramenta ſint neceſſaria ad ſalutem? 46
VI. *Quæſtio Additionalis, ſeu Appendix.* Quænam Sacramenta, & quomodo peſtiferis ſint adminiſtranda? 47

Diſtinctio III.

De Baptiſmo, & Confirmatione.

Quæſtio I. Quid ſit Baptiſmus, & quo tempore inſtitutus, quæque ejus obligatio? 50
II. Quæ ſit materia Baptiſmi, qualiſque requiratur ablutio Baptizandi? 52
III. De forma Sacramenti Baptiſmi. 53
IV. De Miniſtro, & quibuſdam aliis Baptiſmum concernentibus. 54
V. De Sacramento Confirmationis. 56

Diſtinctio IV.

De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

Quæſtio I. De Natura, inſtitutione, ac unitate Sacramenti Euchariſtiæ. 57
II. De Materia Sacramenti Euchariſtiæ, ubi præcipue de Pane. 58
III. De Vino ceu Materia Conſecrationis Calicis. 59

IV. De

IV. De aqua vino conſecrando apponenda. 60
Appendix ad præcedentes tres Quæſtiones, cum ſeptem quoque additionibus. *ibid.*
V. De forma Conſecrationis Euchariſtiæ. 62
VI. De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia. 64
VII. De Neceſſitate ſumendi Euchariſtiam ſub alterutra ſpecie; ubi & de ejus effectibus. 65

Diſtinctio V.

De Sacrificio Miſſæ.

Quæſtio I. De Natura Sacrificii in genere. 66
II. De Miſſa, & qua ratione in ea offeratur verum Sacrificium? 67
III. Qui ſint offerentes Miſſæ Sacrificium, & in quo conſiſtat Eſſentia ipſius? 69
IV. De effectibus Sacrificii Miſſæ. 70
V. Quantus ſit valor Sacrificii Miſſæ? 71
VI. Pro quibus poſſit offerri Sacrificium Miſſæ? 72
VII. De Applicatione Miſſæ. 74
VIII. De obligatione celebrandi Miſſam, quam ex variis titulis habent Sacerdotes. 76
Appendix Continuatur Quæſt. Octava de obligatione celebrandi, vel etiam juxta intentionem dantium ſtipendium applicandi Miſſas. 79
IX. De Tempore celebrandi Miſſam. 83
X. Quo in loco ſit celebranda Miſſa? ubi & de Violatione Eccleſiæ. 84
Appendix. I. Continens ſpecialia de oratione, & privatis Cameris, an, quibus, & quando liceat ibidem celebrare Miſſam? 86
Appendix. II. Qualenam debeat eſſe Altare, & quomodo inſtructum, ut Miſſæ in eo celebrari valeant? ubi etiam de execratione Altarium. 89
Appendix. III. De variis præter Eccleſiam, & Altare requiſitis, ac ſcitu neceſſariis ad Miſſam rite celebrandam. 90
XI. De aliis notabilibus dubiis circa Sacrificium Miſſæ. 95

Diſtinctio VI.

De Sacramento Pœnitentiæ.

Quæſtio I. De inſtitutione, natura, & neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ. 98
II. De materia Sacramenti Pœnitentiæ. 99
III. De forma Sacramenti Pœnitentiæ. 100
IV. De Contritione, ſeu Pœnitentiæ virtute, quæ eſt prima Pars materialis Pœnitentiæ. 102

Diſtinctio VII.

De Confeſſione, quæ eſt altera Pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæſt. I. Quæ Conditiones requirantur ad Confeſſionem Sacramenti Pœnitentiæ? 107
II. Quomodo Confeſſio debeat eſſe integra? 109
III. De neceſſitate confitendi circumſtantias aggravantes, peccata dubia &c. & præmittendi Examen Conſcientiæ. 112
IV. An abſolvendus ſit moribundus, qui non poteſt amplius confiteri? 114

Diſtinctio VIII.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæſt. I. Quis ſit Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, & quomodo indigeat juriſdictione, & approbatione? 116
Appendix. Continens adhuc varia quæſita de Approbatione. 118
II. De Probitate, Scientia, & Prudentia Confeſſarii. 120
III. De Interrogationibus a Confeſſario faciendis. 122
Appendix. I. Quomodo a Confeſſario prudenter tractandi ſint illi, qui in Confeſſione proponunt, ſe habere Extaſes, Revelationes, & apparitiones Divinas? 125
Appendix. II. Quid Confeſſario obſervandum, ſi excipit Confeſſiones Captivorum, præſertim Reorum Capitalis Pœnæ? 127
IV. Quid agendum Confeſſario circa conſtitutos in occaſione proxima, Recidivos, ac laborantes quadam ignorantia? 131
V. Quidnam obſervandum Confeſſario quoad denuntiationem ſolicitantium Pœnitentes in ſacro Tribunali ad inhoneſta? 134
Appendix. Quidnam attendendum Confeſſario circa alios hominum ſtatus? 136

Diſtinctio IX.

De Caſibus Reſervatis & Sigillo Confeſſionis.

Quæſt. I. Quid ſit reſervatio Caſuum, & a quo fieri poſſit? 139
II. De abſolutione a Caſibus reſervatis in & extra articulum mortis. 142.
III. De Sigillo Confeſſionis. 143

Diſtinctio X.

De Satisfactione, ut Tertia Parte Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæſt. I. De Satisfactione Sacramentali, ejusque acceptione, & adimpletione. 146
II. Quænam opera pro Pœnitentia Sacramentali injungenda ſint? 148

Diſtinctio XI.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

Quæſt. I. Quæ ſit materia & forma Sacramenti Extremæ Unctionis? 152
II. De Effectibus, Subjecto, Iterabilitate Sacramenti Extremæ Unctionis. 150

Diſtinctio XII.

De Sacramento Ordinis.

Quæſt. I. Quid & quot ſint ordines? ubi, & de prima Tonſura. 154
II. De Materia, forma, & officiis ſingulorum ordinum. 156
III. De ætate & qualitatibus Ordinandorum. 158
IV. De Miniſtro Sacramenti Ordinis. 160
V. Solvuntur varia quæſita circa Sacramentum Ordinis. 161

Di-

Digitized by Google

Diſtinctio XIII.

De Sacramento Matrimonii.

Quæſt. I. Quid & quotuplex ſit Matrimonium, & quæ Bona illius? 163
II. De Materia, Forma & Miniſtro Sacramenti Matrimonii. 164
III. An & qualis conſenſus requiratur ad valorem Matrimonii? 165
Append. Continens adhuc tria Quæſita circa conſenſum Matrimonialem. 167
IV. Utrum ſit licita pluralitas Uxorum? 168
V. De Indiſſolubilitate Matrimonii. 169
VI. De Cohabitatione, & onere Debiti Conjugalis. 171
VII. De Divortio. 174

Diſtinctio XIV.

De Impedimentis Matrimonii.

Quæſt. I. A quo poſſint ſtatui Impedimenta Matrimonii? 176
II. Quæ ſint Impedimenta mere Impedientia Matrimonium? 177
III. De Sponſalibus, eorumque Obligatione, & Diſſolutione. 178
Continuatio Quæſt. III. De Diſſolutione Sponſalium. 180
Appendix. Continens utilia adhuc notanda circa difficultates, defectus & qualitates, ob quas Sponſalia ſemel contracta iterum diſſolvi poſſunt. Item an pro majori firmitate ſponſalium poſſit adjici Arrha vel Pœna? 182
IV. De Impedimentis dirimentibus Matrimonii. 184
§. I. De Impedimento Erroris. 185
§. II. De Impedimento Conditionis. ibid.
§. III. De Impedimento Violentiæ. ibid.
§. IV. De Impedimento Impotentiæ. 186
§. V. De Impedimento Ligaminis. 188
§. VI. De Impedimento Ordinis. ibid.
§. VII. De Impedimento Voti. ibid.
§. VIII. Impedimento Diſparitatis Cultus. ibid.
§. IX. De Impedimento Criminis. 189
§. X. De Impedimento Cognationis, tum Carnalis, tum Spiritualis, tum Legalis. 190
§. XI. De Impedimento Affinitatis. 194
§. XII. De Impedimento Juſtitiæ publicæ Honeſtatis. 196
§. XIII. De præſentia Parochi, & duorum Teſtium. ibid.
§. XIV. Solvuntur varia dubia circa præſentiam Parochi ac Teſtium. 199
§. XV. De Impedimento Raptus. 202
V. De Diſpenſatione Impedimentorum Matrimonii. ibid.

Diſtinctio XV.

Additionalis, in qua continetur Praxis obtinendi Diſpenſationes quoad Impedimenta Matrimonii.

Quæſtio I. Quomodo practice ab Epiſcopis poſſit impetrari Diſpenſatio, etiam pro foro externo? 205
II. Quomodo practice poſſit Diſpenſatio obtineri a Sacra Pœnitentiaria pro foro interno. 206
III. Quomodo practice Diſpenſatio in cauſis Matrimonialibus obtineri queat a Dataria tam pro foro interno quam ſimul etiam externo? 210

TRACTATUS XV.

De Bulla Cruciatæ.

Diſtinctio Prima.

De pertinentibus ad Bullam magnam, ſeu vivorum.

Quæſtio I. Prologomena, 215
II. De locis, & Perſonis quibus conceditur Bulla, 217
§. I. In quo de locis, & Perſonis Sæcularibus tractatur, ibid.
§. II. In quo de Regularibus agitur, 222
Quæſtio III. De gratiis conceſſis euntibus ad bellum contra Infideles, & operibus ad conſecutionem earum præſtandis pertractans, 225
IV. De Summario Bullæ accipiendo ab Iis qui aliqualiter contribuunt pro expedit. Sac. eleemoſynarum taxis, 227
§. Unicus, ibid.
V. De quantitate eleemoſynæ tribuendæ pro receptione ſummarii Bull. Cruc. 229
VI. De duratione Bullæ, 233
VII. De privilegiis tempore interdicti conceſſis, 236
§. I. De Oratoriis, eorumque approbatione requiſita, ibid.
§. II. De participibus privilegii audiendi Sacrum in Oratorio privato, 237
§. III. De onere fundendi preces, quando utitur privilegio audiendi Sacrum, vel celebrandi in Oratorio privato tempore interdicti, 238
VIII. De privilegio utendi Sacramentis interdicti tempore, 240
IX. De privilegio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, 241
X. De privilegio celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis privatis extra tempus interdicti, 242
XI. De privilegio circa cibos vetitos, uſum carnium in diebus prohibitis, & jejunia, 243
§. I. Reſolvens, an per privilegium uſus carnium in diebus prohibitis aliquid concedatur Pontifex, aliaſque difficultates hanc gratiam concernentes, ibid.
XII. De privilegio edendi ova, & lacticinia, 245

Diſtinctio Secunda.

De Bulla lacticiniorum.

Quæſtio I. Præcipuas difficultates inveſtigans ſuper hoc ortas, 249
§. I. De primordiis ejus, ibid.
§. II. De Sagimine, Sanguine, & Lardo aliquas difficultates pertractans, 250
II. De partialibus Indulgentiis ſummarium accipientibus conceſſis, 251
§. I. Quid intelligatur per verba conceſſionis Pontificis? ibid.
§. II. De participatione bonorum operum, 252
III. De Indulgentiis oblatis in viſitatione Eccleſiarum, vel quinque Altarium, 253
IV. De privilegio eligendi Confeſſarium, & approbatione requiſita, ut eligi poſſit, 256

V. De

V. De caſuum reſervatorum abſolutione, 258
§. I. Facultatem ab iis abſolvendi inquirens, *ibid.*
§. II. De abſolutione conditionali; aliiſque abſolutionem a cenſuris concernentibus, 260
VI. De privilegiis commutandi vota, 262
§. Unicus. De conditionibus requiſitis ad commutationes exercendas vi Bullæ, *ibid.*
VII. De votis, quæ poſſunt, & non commutari vi hujus privilegii, 264
VIII. In qua de praxi commutandi vota vi Bullæ agitur, 267

Diſtinctio Tertia.

De Bulla Defunctorum.

Quæſtio I. De Purgatorio aliiſque ipſum concernentibus, 269
II. De aliquibus expendentibus qualitatem ſuffragiorum, 270
III. Quid ſit hæc Bulla, quidque per eam concedatur? 272

Diſtinctio Quarta.

De Bulla Compoſitionis.

Quæſtio Unica. Quid ſit, quæque facultates per eam concedantur? 273

Diſtinctio Supernumeraria.

De facultate Commiſſ. Gen. Bull. Cruciat. pertractans.

Quæſtio I. De ſpeciali jurisdictione Com. Gen. conceſſa, 278
II. De poteſtate ſuſpendendi Indulgentias, aliaſque gratias, 279
III. De facultate revalidandi gratias per Bullam ſuſpenſas, 280
IV. An facultas ſuſpendendi aliquid valeat ſuper privilegiis Religioſibus conceſſis, pro ipſis Regularibus? *ibid.*
V. De Indultis Mendicantium in ordine ad Sæculares, 281
VI. In qua poteſtas Comm. ſuper Irregularitatibus examinatur, *ibid.*
VII. De facultate Comm. ad validandum matrimonium irritum, prolemque legitimandam, 283
Quæſtio ultima. De facultate diſpenſandi, in hora celebrandi, ſacrumque audiendi, 285
Appendix, continens modum legendi, & ſcribendi Citationes utriuſque Juris, 286

Digitized by Google

THEOLOGIÆ MORALIS

BREVI, SIMULQUE CLARA

METHODO COMPREHENSÆ

TRACTATUS XIII.

DE CENSURIS AC IRREGULARITATE, ALIISQUE POENIS CANONICIS.

TRACTATUS de Cenſuris Eccleſiaſticis valde utilis eſt, ſcituque neceſſarius omnibus, qui ſive in Foro exteriori Eccleſiaſtico judicant, eoquod ipſæ partim ſint Pœnæ medicinales *c. 1. De Sentent. excom. in 6.* partim pertineant ad *Nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ* numquam diſrumpendum *c. cum inter. De conſuetud.* Quia vero cenſuræ ſub Pęnis canonicis, tamquam ſpecies ſub genere continentur, breviter de his agendum, ita tamen, ut materia Irregularitatum exactius declaretur.

DISTINCTIO I.

De cenſuris & Pęnis Canonicis in Genere.

QUÆSTIO I.

Quid & quotuplex ſit Cenſura Eccleſiaſtica?

SUMMARIUM.

1. *Utilitas hujus Tractatus.*
2. *Cenſura generatim.*
3. *Cenſura Eccleſiaſtica, quid?*
4. *Eſt pęna ſpiritualis.*
5. *Ac medicinalis,*
6. *Declarantur aliæ ejus particulæ.*

(*a*) Juxta dicenda Diſt. 3. n. 24. & ſeqq. *Cenſuræ Eccleſiaſticæ quot?*

2. CENSURA apud Romanos ſignificabat tum officium Cenſoris, tum ſententiam ejuſdem Cenſoris, mores corrigentis, aut pęnam decernentis. Unde occaſione hujus poſterioris acceptionis factum eſt, quod Cenſura ſignificet correctionem quamdam, & punitionem, juxta illud *Juvenalis*, *Satyra 2. De Junone* canentis: *Dat veniam corvis, vexat Cenſura columbas.* In propoſito tamen nomine Cenſuræ intelligimus ſolam Eccleſiaſticam, de qua loquendo, ſit.

3. CONCL. I. *Cenſura Eccleſiaſtica eſt pęna* ſpiritualis, ac medicinalis, pro culpa inflicta, privans uſu aliquorum ſpiritualium bonorum, per Eccleſiaſticam poteſtatem impoſita, ut Fidelis a contumacia deſiſtat. Ita in re communis, & patebit explicando ſingulas particulas.

4. Dicitur, *pęna ſpiritualis*: tum ad differentiam pęnarum corporalium; ſiquidem Cenſuræ Eccleſiaſticæ non verſantur principaliter circa privationem bonorum temporalium, aut afflictionem corporis, quamvis per accidens, & ſecundario nonnumquam hæc ſequatur ex illa: tum quia pęna ſpiritualis latius patet, quam Cenſura; unde hæc particula ſtat loco generis, cætera vero habent rationem differentiæ.

5. Dicitur ulterius, *ac medicinalis*: quia Cenſura Eccleſiaſtica proprie non eſt pęna vindicativa ſceleris jam patrati, ſed potius eſt pęna medicinalis; intendens futuram correctionem delinquentis contumacis *arg. cap. 1. De Sentent. excomm. in 6.* ibi: *Cum medicinalis ſit excommunicatio, non mortalis, diſciplinans, non eradicans: dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat.*

6. Additur, *pro culpa inflicta*: quia Cenſuræ Eccleſiaſticæ non infliguntur, niſi ob culpam: per quod differunt ab Irregularitate, quæ quandoque incurritur abſque ulla culpa ex mero defectu aliquo. (*a*) Et additur rurſum, *privans uſu aliquorum bonorum ſpiritualium*: qualia ſunt administratio, vel receptio Sacramentorum, Suffragia Eccleſiæ, Sacrificium Miſſæ, ac hujuſmodi. Dicitur tandem, *per Eccleſiaſticam poteſtatem impoſita*: quia poteſtas ferendi Cenſuras convenit ſoli Eccleſiæ, cui dicta poteſtas competit Jure Divino; prout habetur *Matth. cap. 16. & 18.* quamvis inſtitutio, atque ipſa impoſitio Cenſurarum ſit de Jure humano Eccleſiaſtico.

7. CONCL. II. Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſunt tantum tres, videlicet Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum. Ita omnes Doctores; & habetur clare *cap. Quærenti De Verb. ſignif.* ubi Pontifex interrogatus, quid per Cenſuram Eccleſiaſticam debeat intelligi? *Reſpondet*, *quod per eam non ſolum interdicti, ſed ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententia valeat intelligi.* Unde patet, has tres eſſe Cenſuras Eccleſiaſticas, & quidem ſolas.

QUÆSTIO II.

Ob quam cauſam Cenſuræ ferri poſſint, Item quid Judex practice obſervare debeat, ut eaſdem valide infligat?

SUMMARIUM.

8. *Excommunicatio, aut alia Cenſura fertur ob ſolum peccatum mortale.*
9. *Dempta Excommunicatione minori,*
10. *Ac Suſpenſione levi.*
11. *Peccatum illud debet eſſe externum;*
   (*b*) Tract. 2. Diſt. 5. n. 46. & Tract. 4. Diſt. 4. n. 26.
12. *Ac in ſuo genere completum.*
13. *Et quod habeat annexam contumaciam: ſive inobedientiam delinquentis.*
14. *Quomodo etiam ob alias cauſas quis excommunicari poſſit?*
15. *Qualis contumacia requiratur, & ſufficiat?*
16. *Corollarium.*
17. *Cenſura proprie non infligitur ob peccatum mere præteritum.*
18. *An poſſit imponi Suſpenſio v. g. per modum pœnæ?*
19. *Cenſura ipſo jure decreta requirit aliam monitionem; bene tamen, ſi ea feratur ab homine?*
20. *Cenſura, an poſſit infligi ob peccatum alterius? Affirmatur de Interdicto.*
21. *Negatur de Excommunicatione. Tota Communitas non debet excommunicari, quomodo?*
22. *Diſparitas inter Interdictum, & Excommunicationem. Excommunicatio pœna graviſſima.*
23. *Probatur reſponſio ex Jure.*
24. *An ſi excommunicetur tota Communitas, teneat Excommunicatio?*
25. *Suſpenſio non incurritur, niſi ob propriam culpam.*
26. *Diſparitas inter hanc, ac interdictum.*
   * *A quonam poſſit ferri cenſura? Addit. I.*
   * *Obſervantia practica pro Judice cenſuram aliquam infligente Addit. II.*

8. CONCL. I. Ob ſolum peccatum mortale, externum, & in ſuo genere completum poteſt infligi Excommunicatio major, vel alia Cenſura Eccleſiaſtica gravis. Ita Doctores paſſim. Ratio primæ partis eſt: quia pœna, ut ſit juſta, debet commenſurari culpæ, ſive eam non excedere: Excommunicatio major autem eſt graviſſima pœna; ergo etiam gravem, ſeu mortalem culpam requirit.

9. Dicitur notanter, *Excommunicatio major*. Siquidem ut notat Reginaldus *lib.* 32. *n.* 147. cum communi, Excommunicatio minor poteſt imponi non ſolum ob peccatum mortale, ſed etiam ob veniale, nempe ob communicationem cum excommunicato vitando in alloquio, menſa aliiſque commerciis humanis, in quibus non reperitur notabilis irreverentia DEI, vel læſio ſui, aut Proximi. Et ratio eſt: quia effectus Excommunicationis minoris non eſt adeo gravis, cum privet ſolum participatione ſeu receptione Sacramentorum; quæ non quovis tempore eſt neceſſaria.

10. Et additur, *vel alia Cenſura Eccleſiaſtica gravis*. Siquidem nihil prohibet, quin propter levem, ſive venialem culpam quandoque imponatur Suſpenſio levis v. g. Suſpenſio ab uno actu electionis, aut Miſſa celebranda per unum vel alterum diem, prout notat Pirhing. *tit. de Sent. excommun. n.* 207. Layman. *l. c. Tr.* 5. *p.* 3. *c.* 3. *n.* 2. Suarez, Navarrus, & alii.

11. Altera pars Concluſionis, quod ob ſolum peccatum externum incurratur Cenſura, ex eo ſuadetur; quia Eccleſia non judicat de occultis. Et hinc alibi (*b*) jam dictum eſt cum communi, licet hæretici ipſo jure incurrant Excommunicationem, nihilominus eum, qui hæreſin ſolo animo fovet, Excommunicationem non incurrere, priuſquam verbo vel opere externo eam ſufficienter manifeſtarit.

12. Ultimæ tandem partis, quod peccatum in ſuo genere debeat eſſe completum, ratio eſt: quia leges pœnales ſunt ſtricte interpretandæ *c. Odia De Reg. Jur. in* 6. ſimulque earum verba accipienda cum effectu *arg. cap. Hæc autem verba. De Pœnit. diſt.* 1. Hinc, qui conatus fuit percutere Clericum, ſed erravit, aut impeditus fuit, non incurrit pœnam Excommunicationis latam in Percuſſores Clericorum. Similiter, quamvis dicta Excommunicatio ſit ſtatuta etiam in mandantes, vel conſulentes percuſſionem Clericorum, ea tamen ab ipſis non incurritur, niſi percuſſio Clerici actualiter ſit ſecuta; & idem dicendum de ſimilibus.

13. CONCL. II. Non ob quodlibet peccatum mortale poteſt ferri Excommunicatio, aut alia proprie dicta Cenſura Eccleſiaſtica; ſed requiritur ulterius, ut peccatum illud habeat annexam inobedientiam, & contumaciam delinquentis, per quam Reus Eccleſiæ monentis, ac præcipientis auctoritatem ſpernere cenſeatur. Ita Navarrus *c.* 27. *Manual. n.* 9. Sannig. *Diſt.* 1. *de Cenſuris q.* 3. *n.* 12. Abbas, & alii. Et hoc colligitur ex Sacra Scriptura; nam *Matth.* 18. dicitur: *ſi Eccleſiam non audierit* (id eſt, ſi ei obediens non fuerit) *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*: id eſt, tamquam excluſus ex gremio Eccleſiæ. Idem deſumitur ex definitione Cenſuræ ut ſic, qua dicitur, Cenſuram eſſe infligendam, ut Fidelis a contumacia deſiſtat: & hinc Cenſura Eccleſiaſtica cenſetur eſſe pœna medicinalis.

14. Nec dictis obſtat, quod quis non ſolum ob contumaciam, ſed ob alias quoque cauſas excommunicari poſſit; prout deſumitur ex *c. Qua fronte De Appellat.* ibi: *Sane ſi quis pro contumacia, vel alia qualibet cauſa, interdicto vel excommunicatione teneatur adſtrictus*. Reſpond. quippe cum Abbate *ad cit. cap. n.* 10. ad Excommunicationem ſemper requiri contumaciam, quæ ſit cauſa immediata Excommunicationis; ſive præceſſerit delictum, ſive non. Et hoc ultimum idcirco additum, quia poteſt *in aliquem interdicti, vel excommunicationis ſententia proferri pro contumacia tantum, quia ſcilicet citatus ſtare noluit juri*, *text. clar. c. Ex parte* 23. *De Verb. ſignif.* Quodſi vero aliud delictum præceſſerit, ac proinde Excommunicationis ſententia proferatur non tantum propter contumaciam, ſed etiam pro illa cauſa alia, ſive pro delicto; tunc iſtud erit cauſa Excommunicationis non immediata, ſed mediata.

15. Nihilominus id, quod dicitur, ad incurrendam Cenſuram requiri ex parte delinquentis contumaciam, non ſic intelligendum eſt, quaſi requiratur contumacia atque contemptus formalis; ſufficit enim inobedientia generalis, & contemptus interpretativus, in hoc conſiſtens, quod quis ſciens, quidpiam ab Eccleſia eſſe prohibitum ſub Cenſura, nihilominus illud facere non vereatur. Unde

16. Infertur I. Excommunicationem, aut aliam Cenſuram numquam incurri ob peccatum ſolo Jure naturali, aut Divino prohibitum: nam ulterius requiritur præceptum Eccleſiæ, ſub Cenſura quidpiam præcipientis, aut prohibentis, quod a Reo tranſgreſſore contumaciter ſpernatur.

17. Infertur II. Cenſuram proprie dictam non eſſe ab homine infligendam ob peccatum mere præteritum; id eſt, quod penitus ceſſavit, & nullam præſentem inobedientiam ac contumaciam adjunctam habet. Ratio eſt: tum quia Reus alioquin non poſſet dici contumax: tum quia Cenſura proprie dicta non eſt ſolum pœna ſeu vindicta, ſed ſimul medicina; ut Fidelis a contumacia deſiſtat; ergo, cum inobedientia & contumacia non reſpiciat præterita, quæ jam non ſunt in poteſtate hominis, propter ſolum peccatum præteritum nequit Cenſura proprie dicta infligi.

18. Dicitur notanter, *Cenſura proprie dicta*. Quia propter peccatum præteritum poteſt quidem imponi pœna v. g. privatio Officii, vel Beneficii, imo & Suſpenſio ferri poteſt ob culpam mere præteritam; atque per modum pœnæ, ut notat Abbas *in c. Reprehenſibilis, n.* 3. *de Appellat.* & Layman. *cit. Tract.* 5. *part.* 3. *c.* 3 *n.* 3. verum hujuſmodi Suſpenſio, ſeu pœna non eſt Cenſura proprie dicta; cum non inferatur per modum medicinæ ad avertendum hominem a peccato: ſed eſt mera pœna ſpiritualis, vindicativa peccati jam facti; cum tantum imponatur in pœnam admiſſi ſceleris. Barboſa *v. Cenſura n.* 15. & alii paſſim, quod bene eſt notandum, ne umquam Suſpenſio quatenus Cenſura confundatur cum Suſpenſione; quæ præciſe eſt pœna vindicativa.

19. CONCL. III. Quamvis, ſi ipſo jure decreta eſt Cenſura latæ ſententiæ, alia monitio neceſſaria non ſit (quia tunc Lex, ſeu commune præceptum

ſem.

ſemper monet ac proinde alia trina admonitione prævia opus non eſt, *arg. Reprehenſibilis. De Appellat.*) nihilominus, quando cenſura fertur ab homine ea nunquam infligenda eſt, niſi trina & legitime monitione prævia, cum intervallo dierum aliquot, ſaltem duorum aut trium, ut cenſurandus habeat ſufficiens tempus ad exhibendam emendationem, vel præſtandam ſatisfactionem, aut proponendam ſuam defenſionem, alioquin non ſolum injuſta, ſed etiam irrita foret Cenſura: licet aliquando, ſi neceſſitas facti id ſuadeat, poſſit una etiam admonitio peremptorie ſufficere. Ita habetur expreſſe. *c. Statuimus* &c. *c. Conſtitutionem De Sent. excom in 6.* cum concordantiis; eſtque communis Doctorum.

20. Quæres I. An poſſit infligi Cenſura Eccleſiaſtica ob peccatum alterius? Reſp. I. Loquendo de interdicto, ſententiam affirmativam eſſe tenendam. Sic quippe propter peccatum Regis poteſt interdici totum Regnum, *arg. c. Non eſt vobis. De Sponſalibus*; & pro peccatis Epiſcopi terra ipſi ſubjecta, *c. Sane quia* 21. *De Officio delegati*; & propter delictum Domini vel Rectoris Civitas, *c. Si Sentent. De Sentent. excom. in 6.* & Monaſterium ob peccatum Prælati contumacis, *c. Cum dilectis. De Religioſis domibus*, ut notat Fagnanus *c. Reſponſo n. 42. de Sentent. excommunic.* Et ſic quandoque puniuntur aliqui, qui non peccaverunt, vel potius in ſuis ſubditis Superiores, ut publica coercitione confuſi citius reſipiſcant, atque a ſua deſiſtant contumacia: præſertim, cum pœna interdicti non tam multis bonis privet, ſicut Excommunicatio major.

21. Reſp. II. Excommunicatio major ob peccatum alienum non incurritur: ac proinde, ne innocentes cum nocentibus pœna adeo gravi involvantur, ſimul & collective excommunicari non debet tota aliqua Communitas, ſive Collegium, aut Civitas; quamvis ſinguli, adeoque etiam omnes diſtributive, qui de tali Communitate nocentes reperiuntur, excommunicari valeant. Ita D. Thomas *p. 3. Supplem. q. 22. art. 5.* Tannerus *tom. 4. diſp. 6. qu. 10. dub. 3. n. 42.* Layman, Pirhing, & alii communiter. Ratio eſt: quia Excommunicatio major non eſt infligenda, niſi propter peccatum mortale; peccatum vero, cum conſiſtat in actu, non eſt Communitatis, ſed ſingularium perſonarum. Accedit, quod in Communitate plerumque ſoleant eſſe aliqui innoxii, & non conſentientes peccato aliorum: atqui æquum non eſt, ut condemnetur juſtus cum impio, præſertim pœna tam gravi, qualis eſt Excommunicatio major.

22. Nec obſtat; quod ſecus ſiet in Interdicto, negatur enim paritas: ſiquidem Interdictum non eſt tam gravis pœna, neque tam multis privat bonis ſicuti Excommunicatio major: hæc enim eſt ſeparatio non ſolum a Divinis, ſed etiam a communione Fidelium, atque ideo pœna graviſſima, ſive, ut loquitur D. Auguſtinus, relatus *c. Corripiantur*, 24. *q. 3. qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*. Quare ad hanc deveniendum non eſt, niſi magna adhibita circumſpectione, & poſtquam præviis monitionibus, ac plerumque aliis levioribus pœnis & Cenſuris nihil obtineri potuit; ut recte monet Concilium Trident. *Seſſ. 25. cap. 3 de R.form.* juncto *can. Ecce autem*, 24. *qu. 3.* Quinimo, cum ipſa ſit medicinalis, neque tunc ad eam deveniendum eſt, niſi appareat ſpes aliqua fructus, vel ad ipſum Reum emendandum, vel ſaltem ad bonum publicum promovendum. Layman *loc. cit. part. 2. cap. 1. n. 6.*

23. Cæterum, quod unus non ſit excommunicandus propter peccatum alterius, utpute filius pro delicto parentis, ad longum reſolvit D. Auguſtinus *Epiſt. 75. ad Auxilium Epiſcopum*, ac refertur *c. Si habes*, 24. *q. 3.* Quod autem tota Communitas aliqua (intellige, ſimul & collective; ſecus diſtributive, dummodo omnes ſint Rei) excommunicanda non ſit, ſtatuitur *c. Romana. De Sentent. excomm. in 6.* ibi: *In Univerſitatem, vel Collegium proferri excommunicationis ſententiam, penitus prohibemus, volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret, innoxios hujuſmodi ſententia irretiri: ſed in illos dumtaxat de Collegio, vel univerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.*

24. Utrum autem, ſi dictis non obſtantibus excommunicetur tota Communitas, ſententia Excommunicationis valida ſit, nec ne, ad longum diſputat Fagnanus *c. Reſponſo, n. 88. de Sentent. excomm.* Et quamvis non pauci Doctores cenſeant, ipſam eſſe invalidam, ponderando dictionem illam, *penitus prohibemus*: nihilominus idem Fagnanus *n. 102.* tenet contrarium, aſſerens cum *Gloſſ. in cit. c. Romana* V. *Penitus*, & aliis, quod ſi ſententia Excommunicationis lata ſit in Communitatem, non obſtante, quod fuerit illicite lata, & hac ratione injuſta, adhuc bene teneat, & liget ſingulos de tali Communitate doli capaces: tum quia Pontifex prohibuit quidem, ejuſmodi ferri ſententiam, ſed hanc non irritavit: tum quia, ut dicitur *c. Ad Apoſtolicam. De Regularibus. Multa fieri prohibentur, quæ, ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem.* Accedit, quod *ſententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda ſit*, *c. Sententia*, 11. *q. 3.*

25. Reſp. III. Suſpenſio ſtricte accepta non incurritur, niſi ob culpam propriam. Ita Navarrus *cap. 27 Manual n. 164.* Layman *lib. 1. Tract. 5. part. 3. cap. 3. n. 2.* Suarez, & alii. Ratio eſt; quia Suſpenſio eſt proprie dicta pœna, quippe directe cuipiam adimens uſum Eccleſiaſticæ poteſtatis: atqui pœna talis non incurritur ſine culpa propria; quinimo *peccata ſuos auctores tenere debent*, prout habetur *c. Quæſivit, de his, quæ fiunt a majori parte Capituli.*

26. Nec urget, ſi fiat inſtantia de Interdicto: nam neque Interdictum perſonale ſolet incurri, niſi ob peccatum proprium. Et quamvis Interdictum locale etiam adſtringat innocentes, id tamen fit dumtaxat indirecte, ac quamdiu ſunt in loco interdicto: nam extra illum poſſunt intereſſe Divinis, atque, ſi moriuntur; in loco ſacro ſepeliri. Econtra ſuſpenſus nullibi poteſt exercere uſum poteſtatis Eccleſiaſticæ.

Additio I.

* Quæres II. A quonam poſſit infligi aliqua Cenſura? Reſp. ab omni illo, qui habet poteſtatem Eccleſiaſticam etiam pro foro externo, qualis præprimis eſt Summus Pontifex reſpectu Chriſtianorum totius mundi. II. Cardinales in Eccleſiis ſui Tituli. III. Legati Apoſtolici in territorio ſuæ Legationis. IV Epiſcopi in ſua Diœceſi. V. Capitula Cathedralia Sede vacante. VI. Vicarii Generales tam Epiſcopi, quam Capituli Sede vacante. VII. Prælati & Præpoſiti Eccleſiarum Collegiatarum, non item Parochi. VIII. Superiores Regulares non ſolum Abbates, Generales & Provinciales, verum etiam per ſe loquendo Superiores Locales reſpectu ſuorum ſubditorum, uti Rectores, Priores, Guardiani &c. Dixi *per ſe loquendo*, etenim per accidens ſubinde illorum poteſtas per Conſtitutiones particulares Ordinis limitatur. Videantur præſens Auctor *Lib. 5. Decret. Tit. 39. num. 7.* & Elbel *de Cenſuris: Conferentia 1. num. 4.**

Additio II.

* Quæres III. Quidnam practice Judex obſervare debeat, ut cum minori impugnationis periculo Cenſuram alicui infligat? Reſp. Talem Judicem partim juxta jam dicta, partim juxta adhuc dicenda debere potiſſimum attendere ad ſequentia. I. Videat, num habeat juriſdictionem, & quidem non impeditam reſpectu talis perſonæ, cui intendit Cenſuram infligere. II. Num adſit valde gravis cauſa infligendi Cenſuram; ubi non debet in hoc puncto eſſe præceps. III. Num crimen, ob quod Cenſuram infligere intendit, forſan non ſit tale, cui annexa jam eſt alias Cenſura a Jure. IV. Si non ſit annexa Cenſura a Jure, neceſſario ante inflictionem ejuſdem ab homine præcedere debet monitio conformiter dictis *n. 19* & cæteroquin in ipſa inflictione obſervari Juris ordo juxta dicenda *n. 37.* V. quodſi crimini tali annexa jam foret Cenſura a Jure, videndum, num illa ſit Cenſura *ferendæ ſententiæ*, id eſt infligenda primum per ſententiam condemnatoriam Judicis, vel potius Cenſura *ſententiæ latæ*, quæ nimirum infligitur actu per ipſummet Jus, & incurritur abſque nova ſententia condemnatoria Judicis. VI. Quando Cenſura a Jure tali crimini annexa primum foret *ſententiæ ferendæ*, adhuc deberet neceſſario præcedere prævia monitio ante ſententiam, *arg. c. Reprehenſibilis* 26. *De Appellat.* VII. Quando autem dicta Cenſura Juris eſt *latæ ſententiæ*, ac ipſo facto jam incurritur, tunc Judex Eccleſiaſticus taliter delinquentem poteſt publice denuntiare per ſententiam declaratoriam cenſu-

ratum v. g. excommunicatum abſque prævia aliqua admonitione; debet tamen is, ſaltem niſi delictum & contumacia omnino notoria eſſent, prius citari ad hoc, ut ſe defendere poſſit, ſi forſan cauſam habeat excuſantem a Cenſura, per textum, & Gloſſam *Clement.* 3. *De Cenſibus*, & *Clement.* 2. *De Pœnis*. Nam etſi juxta *Tract.* 1. *De Legibus*, *diſt.* 2. *q.* 4. *n.* 39. Cenſura *latæ ſententiæ*, ſi vera, & proprie dicta ſit Cenſura, & non potius pęna vindicativa, privans jure jam quæſito, ac poſſeſſo, de Jure communi ſtatim contrahatur in foro conſcientiæ, quamprimum ipſum crimen, cui dicta Cenſura annexa eſt, committitur: nihilominus in foro externo Judex declarans, ſeu publice denuntians taliter cenſuratum, ſecurus regulariter haud erit de impugnatione, ſi prius delinquentem non citet ad audiendum; quare non deberet contra ipſum proferri ſententia declaratoria. Videantur Engel *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. *n.* 9. Navarrus *eodem. Conſil.* 9. *n.* 4. & Ludovicus ab Amæno *in Practico Criminali*, *tit. ult.* §. 7. *n.* 61. *ac* 62. quodſi citandus ſtudio ſubterfugiat citationem perſonalem abſcondendo ſe, poterit citari per edictum, affigendo illud publicis locis, & poſt debitum tempus, eo non comparente, nihilominus procedi ulterius in cauſa.

QUÆSTIO III.

An ignorantia, metus, vel aliud quidpiam excuſet ab incurrenda Cenſura?

SUMMARIUM.

27. *Regula generalis circa hoc.*
28. *Ignorantia facti excuſat a cenſura.*
29. *Ignorantia juris etiam excuſat a cenſura, dummodo non ſit craſſa.*
30. *Corollarium.*
31. *Ruſtici, & homines ſimplices ſæpius per hoc excuſantur a cenſuris.*
32. *Metus gravis excuſat a cenſuris.*
(c) Juxta dicta. Tract. 2. Diſt. 2. n. 25. & ſeqq.
33. *Etiam ſi actus Jure naturæ prohibitus exiſtat.*
34. *Excommunicatio, aut alia cenſura ſit invalida.*
35. *I. Ob defectum Juriſdictionis, & hoc dupliciter.*
36. *Per appellationem, quando impediatur effectus cenſuræ?*
* *Item quando per oppoſitionem nullitatis ſententiæ.*
37. *II. Ob defectum ſubſtantialis Ordinis Judicii.*
38. *III. Ob defectum juſtæ cauſæ, & hoc tripliciter.*
39. *Cenſura lata contra innocentem, qui in judicio probatur nocens, an ſit ſervanda?*
40. *Quid de Clerico innocente, & ſecundum publicas probationes excommunicato.*
41. *Forma abſolvendi a cenſuris, quæ?*
42. *Suſpenſio, & Interdictum quandoque non indigent abſolutione.*
43. *Abſolutio a cenſuris, an poſſit dari extra confeſſionem, aut abſenti?*

27. SUPPONENDUM pro regula generali, cum juxta dicta *n.* 8. *ac ſeqq.* & Doctores paſſim, ad incurrendam Cenſuram Eccleſiaſticam requiratur culpa mortalis, & talis, qualis ibidem eſt deſcripta, quotieſcunque aliquis per ignorantiam, inadvertentiam, vel animi paſſionem, aut parvitatem materiæ excuſatur a peccato mortali, cum etiam ab Excommunicatione majori, gravi Suſpenſione, atque Interdicto perſonali fore excuſandum. Hoc prænotato, quantum attinet ad ſtatum propoſitæ Quæſtionis, ſit.

28. CONCL. I. Ignorantia facti, qua quis ignorat, factum ſuum eſſe tale, quod ſub Cenſura prohibitum eſt, excuſat ab ipſa cenſura: hinc, ſi quis v. g. percutiat Clericum, quem putat eſſe Laicum, adeoque invincibiliter ignorat eſſe Clericum, excuſatur ab Excommunicatione. Ita communis, & habetur *c. Si vero aliquis. De ſent. excomm.* ibi: *Si vero aliquis in Clericum nutrientem comam manus injecerit violentas, propter hoc non debet Excommunicatione notari; dummodo ipſam Clericum eſſe ignoraverit.* Imo in tali caſu ſufficit ad evitandam Cenſuram ignorantia probabilis, ut explicat Gloſſa ibidem.

29. CONCL. II. Ignorantia invincibilis, vel probabilis Juris Eccleſiaſtici, præcipientis, vel prohibentis quidpiam ſub cenſura, imo & ſola ignorantia ipſius Cenſuræ, dummodo non ſit craſſa, ſeu ſupina, excuſat a Cenſura incurrenda. Ita Doctores communiter; & habetur clare ex *cap.* 2. *De Conſtit. in* 6. ubi dicitur: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcunque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Quæ dectiſio, cum ſit favorabilis, non tantum in Statutis Epiſcoporum, ſed etiam Conſtitutionibus Pontificiis locum habet; nam etiam Papa eſt Ordinarius, & quidem *Ordinarius Ordinariorum*.

30. Infertur proinde, quod, licet quis ſciat, opus aliquod eſſe prohibitum, vel præceptum, ſive Lege naturali, aut Divina, ſive Eccleſiaſtica, ſi tamen invincibiliter, aut probabiliter ignoret, ipſi eſſe annexam Excommunicationem, aut aliam Cenſuram Eccleſiaſticam, hanc ipſe non incurrat. Patet hoc tum ex citato textu Juris Canonici; tum ratio hujus ulterior eſt: quia ad incurrendam Cenſuram requiritur contumacia, & virtualis quidam contemptus, quo quis recuſat obedire Legi, ſub tali pęna ſeu Cenſura quidpiam præcipienti: atqui is, qui ignorat illam pęnam, ſeu Cenſuram, jam non eſt taliter contumax; ergo.

31. Infertur ulterius, Ruſticos, alioſque homines ſimplices ſæpius ex hoc fundamento excuſari ab incurrenda Cenſura Excommunicationis: eoquod, eam eſſe hic & nunc latam rariſſime ſciant, imo via audierint aliquid de Excommunicatione. Dummodo excipias excommunicationem in percuſſores Clericorum latam, & vix alicui ignotam, atque alias Cenſuras communiores, vel publice denuntiatas.

32. CONCL. III. Qui ex gravi metu mortis, mutilationis, infamiæ, aut hujuſmodi tranſgreditur Legem Eccleſiaſticam ſub pęna Cenſuræ impoſitam, is non incurrit annexam Cenſuram. Ita Pirhing. *tit. De ſent. excomm. n.* 47, Suarez & alii. Ratio eſt: quia Leges Eccleſiaſticæ regulariter non obligant cum tanta ſeveritate, ſeu periculo vitæ, aut membrorum: (*c*) atqui lex Cenſuram imponens eſt Eccleſiaſtica: ergo.

33. Nec obſtat, quod talis non tantum contra Legem Eccleſiaſticam, ſed etiam contra Naturalem, ac Divinam operetur, ac proinde peccet; ut ſi quis gravi metu mortis adactus Matrimonium contrahat, & conſummet cum conſanguinea, vel Moniali. Reſp. enim, quamvis talis peccet contra Legem Divinam & Naturalem, eoquod Matrimonium ſit irritum, ſimulque propter nullum metum ſit faciendum peccatum, adhuc tamen eum non incurrere Excommunicationem, quæ ipſo iure lata eſt contra taliter contrahentes, *Clem. un. De Conſang. & Affinit.* Nam hæc Jure dumtaxat Eccleſiaſtico, quale in caſu tanti metus non obligat, ſtatuta eſt: inceſtus autem prohibetur Jure naturali & Divino, quod ex nullo metu licitum eſt tranſgredi.

34. CONCL. IV. Inſuper ex triplici capite poteſt Excommunicatio, aut alia Cenſura Eccleſiaſtica reddi invalida, ita ut nullum producat effectum: videlicet ob defectum iuriſdictionis, ob defectum ſubſtantialis ordinis Judicii, ob defectum iuſtæ cauſæ. Ita Pirhing *loc. cit. n.* 10. & alii communiter. Et quidem

35. I. Cenſura ab homine lata redditur invalida, adeo ut, non obliget, ob defectum iuriſdictionis in ferente: ut ſi imponens Cenſuram, vel ſimpliciter careat iuriſdictione eam imponendi, vel ipſam habeat impeditam per excommunicationem, aut ſuſpenſionem; nam *excommunicatus*, vel ſuſpenſus ab officio, *alium excommunicare non poteſt*, *c. Audivimus*, 24. *q.* 1. iuncta Gloſſa ibidem.

36. Idem dicendum, ſi Prælatus habeat iuriſdictionem ſuſpenſam per appellationem, legitime ab alio interpoſitam, ante ſententiam abſolute latam: ut, ſi is ferat ſententiam contra Sempronium, quod, niſi intra tot v. g. dies ſatisfecerit, noverit ſe eſſe excommunicatum, atque interim Sempronius appellet, & ad diem ſtatutum non ſatisfaciat: nam ipſe Cenſuram eiuſmodi non incurrit, eo quod per legitimam appellationem, ante eventum conditionis interpoſitam, impediatur effectus Cenſuræ ſub conditione latæ,

vel

Digitized by Google

vel alterius poſtea primum infligendæ: prout habetur *c. Præterea*, 40. *De Appellat*. Secus foret, ſi appellatio primum fieret poſt latam ſententiam Cenſuræ in aliquem: nam hujus effectus per appellationem ſubſequentem non impeditur, neque ſuſpenditur, *text. clar. c. Is cui. De ſentent. excomm. in 6.*

Additio.

* Qualiter a ſententia Cenſuræ abſolute lata appellari amplius nequeat, fuſius explicatur in Jure Canonico *lib.* 2. *Decret. tit.* 28. *n.* 212. *ac ſeqq.* ubi tamen etiam ex eod. *lib.* 2. *Decret. loc. cit.* n. 24. adverte, quod non ſit idem *appellare a ſententia*, & *opponere nullitatem ſententiæ*; nam iſta duo in pluribus differunt, principaliter in hoc, quod excluſa appellatione non cenſeatur ſublata oppoſitio ſeu querela nullitatis ſententiæ; hincque etſi interdicta ſemel appellatione nequeam ad altius tribunal appellare, potero tamen adhuc querelare (uti ajunt) id eſt opponere nullitatem ſententiæ e. g. ex defectu juriſdictionis, vel ratione ſubſtantialis ordinis non obſervati, de quo ordine illico. Quare.*

37. II. Cenſura Excommunicationis, aut alia redditur invalida, & nullius roboris ob defectum ſubſtantialis ordinis Judicii: ut, ſi Judex Cenſuram laturus nullam omnino, ne unicam quidem, præmittat admonitionem, vel ſi omittatur citatio Rei, iſque ad ſui defenſionem non admittatur, aut ſi legitima probatio cauſæ, ob quam Cenſura fertur, deſit. Pirhing *loc. cit.* Suarez, & alii.

38. III. Cenſura eſt invalida ob defectum juſtæ cauſæ, ſi nimirum ob nullam, aut omnino levem, & non commenſuratam culpam feratur. Porro juſtitia cauſæ rurſum tripliciter poteſt deficere. *Primo*, ſi nec reipſa, nec ſecundum allegata & probata crimen ſubſit: ut ſi quis excommunicetur, quod pauperi eleemoſynam tribuerit, vel non fecerit id, quod agere illicitum & pravum erat, aut hujuſmodi. Cenſura ſic lata haud dubie invalida eſt, cum contineat *errorem intolerabilem*, ut Jura loquuntur *c. Per tuas. De ſentent. excomm. & c. Venerabilibus. §. Poteſt. Eod. in 6.* Deinde poteſt juſtitia cauſæ deeſſe, quando crimen, ob quod Cenſura fertur, fuit quidem a parte rei commiſſum, ſed de eo Reus nec eſt legitime convictus, nec confeſſus: ſic enim cauſa ſubſiſtit ſolum ſecundum ſe, non autem in ordine ad Judicium, ſeu forum externum; & conſequenter ſententia Cenſuræ, ob id inflictæ, eſt nulla. Tandem poteſt deficere cauſa, ſi a parte rei cauſa ſeu crimen non ſubſiſtat, tamen juridice contra Reum probetur; tunc enim non adeſt vera cauſa ferendi Cenſuram, bene tamen præſumpta, cum Reus reipſa ſit innocens, qui tamen juridice probatus eſt nocens. Verum de hoc ultimo caſu loquendo, & pro vera ejus intelligentia, ſit.

39. CONCL. V. Cenſura lata contra innocentem, qui ſecundum allegata & probata in Judicio cenſetur nocens, etſi reipſa, & in Foro conſcientiæ non privet eum communibus Eccleſiæ Suffragiis, aliiſque ſpiritualibus commodis ac facultatibus (revera enim Cenſura talis ob defectum cauſæ eſt nulla) tamen in Foro externo, atque in facie Eccleſiæ debet ſervari, donec vel ab ea quis fuerit abſolutus, vel innocentia ipſius atque error Cenſuræ publice innotuerit. Ita Covarruvias *in c. Alma mater*, *p.* 1. §. 7. n. 5. Navarrus *c.* 27. *Manual. num.* 3. Pirhing. *n.* 41. & alii. Sic quippe habetur *can. Si quis a proprio*, 11. *q.* 3. & S. Gregorius, relatus *can.* 1. *ead. cauſ.* 11. *q.* 3. ait. *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda eſt.* Accedit ratio: quia hoc neceſſe eſt ad publicam utilitatem atque diſciplinam, ipſamque Judicis ex officio ſecundum allegata & probata judicantis auctoritatem tuendam; cui bono communi merito bonum privatum poſtponi debet. Et certe alioquin malevolis lata porta aperiretur, quaſlibet Cenſuras contemnendi; cum dicere poſſent, ſe coram DEO eſſe innocentes, quamvis in Foro externo per falſa allegata & probata ſint damnati nocentes.

40. Infertur proinde, quod, ſi Clericus innocens, ſed ſecundum publicas probationes a Judice excommunicatus actum ſui Ordinis poſtea exerceat, is non contrahat Irregularitatem: quia revera Excommunicatio fuit nulla. Si tamen in Judicio ipſe hac de re accuſetur, & convincatur, tamquam irregularis a Judice condemnari poteſt: cum enim in Foro externo cenſeatur excommunicatus, conſequenter etiam irregularis declarari debet ſi in tali Excommunicatione celebraſſe demonſtretur. Quodſi vero talis monitus deſiſtere nolit, tunc de novo vere excommunicari poterit, propter ſuam inobedientiam & contumaciam, atque apparentem contemptum Eccleſiaſticæ poteſtatis.

41. Quæres. Quænam ſit forma abſolvendi a Cenſuris? Reſp. Nulla determinata forma verborum requiritur ad tollendas Cenſuras, ſed ſufficit, quibuſcumque verbis voluntas abſolventis ſufficienter ſignificetur. Solet tamen communiter hujuſmodi forma obſervari: *Abſolvo te a vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter* N. (exprimendo cauſam ipſius) *& reſtituo te ſanctis Sacramentis, & communioni Fidelium, in Nomine Patris &c.* A Suſpenſione tantum: *Ego te abſolvo a vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti propter* N. (exprimitur cauſa) *& reſtituo te executioni Ordinum in Nomine Patris &c.* Quando vero Cenſura eſt dubia, ſervetur hæc vel ſimilis forma: *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti in quantum poſſum, & tu indiges, in Nomine Patris &c.*

42. Quinimo, ſi Suſpenſio fuit lata ad determinatum dumtaxat tempus v. g. ad unum, aut duos annos, vel uſque ad poſitionem certæ conditionis v. g. dicendo, *Sis ſuſpenſus, donec ſatisfeceris*: tunc elapſo illo tempore, adimpleta conditione, utputa præſtita ſatisfactione per ſe ipſam ceſſat Suſpenſio, neque opus eſt alia formula abſolutionis, ſive ſententia reſtitutionis *arg. c. Quia ſæpe. De Electíon. in* 6. juncta Gloſſa *ibidem. V. Donec*, Idem dicendum de Interdicto taliter lato. Layman. *cit. tr.* 4. *c.* 5. *num.* 1. Cæterum extra hoſce caſus neceſſe eſt, adhiberi veram abſolutionem a Cenſuris, ab habente legitimam facultatem abſolvendi datam; prout, alias rationes tacendo, clare patet ex Decreto Alexandri VII. inter alias Propoſitiones ſequentem, ordine 44. condemnantis: *Quoad Forum conſcientiæ Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant Cenſuræ.*

43. Tandem ſciendum, quod abſolutio a Cenſuris ab habente poteſtatem ordinariam poſſit dari etiam extra Confeſſionem Sacramentalem, imo & abſenti, ac invito. Dicitur, *ab habente poteſtatem ordinariam*: nam habens poteſtatem delegatam ad abſolvendum a Cenſuris, debet abſolvere juxta tenorem ſuæ delegationis, ejuſque formam exacte obſervare. Sannig. *Diſſ.* 1. *de Cenſuris. q.* 6. & alii.

QUÆSTIO IV.

Quid, & quotuplex ſit pœna Canonica? ubi & de Depoſitione, Degradatione, & Infamia.

SUMMARIUM.

44. *Pœna Canonica latius patet, quam Cenſura.*
45. *Pœna Canonica, quid?*
46. *Irregularitas, quando habeat rationem pœnæ?*
47. *Declaratur ulterius data definitio.*
48. *Pœnæ Canonicæ ſunt ſeptem.*
49. *Depoſitio, &*
50. *Degradatio, quid?*
51. *Et quando priveut Clericali munere?*
52. *Degradatio privat etiam omni Clericali privilegio.*
53. *Utraque infligitur primum a Judice.*
54. *Forma Degradationis.*
55. *Infamia, quid?*
56. *Alia juris, alia facti.*
57. *Infamia juris, ob quæ crimina contrahatur?*
58. *Enarrantur potiora.*
59. *Quomodo tollatur?*

44. ADVERTENDUM, quod Pœna Canonica latius pateat, quam Cenſura Eccleſiaſtica: ſiquidem Pœna Canonica reſpectu Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſe habet, ſicut genus reſpectu ſpeciei; omnis enim Cenſura Eccleſiaſtica eſt etiam Pœna Canonica, non autem econtra. Hoc prænotato, ſit.

45. CONCL. I. Pœna Canonica eſt *pœna inflicta per Canones, vel ſecundum Canones, prohibens, vel arcens*

punitum ab aliquo gradu Eccleſiaſtico, qui alias ſibi liceret. Ita Doctor ſubtilis 4. *diſt.* 25. *q.* 1. eſtque in re communis.

46. Dicitur, *pœna:* quæ particula ſumitur late, prout non tantum comprehendit pœnam proprie dictam, ſeu quæ procedit ex culpa, ſed etiam irregularitatem abſque ulla culpa mortali quandoque provenientem, hæc enim habet rationem pœnæ ſaltem large & improprie dictæ, in quantum eſt malum, ac pœnale homini cupienti ordinari, habere ejuſmodi impedimentum. Additur autem, *inflicta per Canones, vel ſecundum Canones*: quia quædam Pœnæ Canonicæ Infliguntur ipſo jure per Canones, quædam vero per ſententiam Judicis ſecundum Canones; alioquin enim ejuſmodi ſententia Judicialis non eſſet juſta, niſi infligeretur ſecundum Canones.

47. Dicitur ulterius: *prohibens, vel arcens punitum ab aliquo gradu Eccleſiaſtico*: quia Pœnæ Canonicæ a potiori prohibent hominem a ſuſceptione, vel executione Ordinum: & licet quædam earum, ut Excommunicatio, ac Interdictum, privent ulterius quibuſdam aliis bonis ſpiritualibus, hoc tamen ſatis denotatur per appoſitum ly *Arcere*. Et additur, *qui alias ſibi liceret:* ſi enim alioquin talis gradus, vel actus Eccleſiaſticus culpiam non liceret, jam non eſſet ipſi pœna eo privari. Hinc quippe non eſt pœna Laico, vel mulieri, quod non poſſit celebrare Miſſam, eo quod talis actus aliunde ſibi non competat: bene tamen Sacerdoti id foret pœnale.

48. CONCL. II. Pœnæ Canonicæ ſunt ſeptem, videlicet Depoſitio, Degradatio, Infamia, Irregularitas, Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum. Ita Scotus *loc. cit.* & alii; atque patebit ex diverſis textibus Juris Canonici in progreſſu citandis.

49. *Depoſitio* eſt privatio perpetua Clericalis muneris, per Canonicam ſententiam cum debita ſolemnitate prolatam.

50. *Degradatio*, quæ plurimum convenit cum Depoſitione, eſt privatio perpetua Clericalis muneris, & privilegii, facta poſt Canonicam ſententiam, adjuncta reali actione & cæremonia per Canones inſtituta. Additur, *quæ plurimum convenit cum Depoſitione:* adeo, ut a nonnullis pro una pœna computetur *arg. c. Degradatio. De Pœnit.*, *in* 6. ibi: *Verbalis degradatio, ſeu depoſitio ab Ordinibus*, & notat Fagnanus *c. Qualiter. lib.* 2. *num.* 76. *de Accuſat.* Nihilominus eſt notabilis differentia inter ipſas: nam Degradatio fit actione reali, & ſimul includit privationem privilegii Clericalis, quæ duo in Depoſitione verbali non habentur, prout patebit ex declaratione utriuſque definitionis.

51. Dicitur I. in utraque data definitione, *privatio perpetua Clericalis muneris*; quia tam Depoſitio, quam Degradatio privat in perpetuum, ac ſine ſpe remiſſionis, omni munere Clericali, id eſt; omnibus Beneficiis Eccleſiaſticis, nec non & licentia exercendi actum cujuſcumque Ordinis. Non tamen privatur quis Charactere ordinis, quia hic eſt indelebilis: neque poteſtate valide conſecrandi (ſi fuerit Sacerdos) quia & hæc poteſtas eſt ſimpliciter inimpedibilis; neque facultate abſolvendi pro mortis articulo moribundum, quia tunc nulla eſt reſervatio Caſuum. Inſuper Depoſitus, aut Degradatus non liberatur ab onere recitandi Breviarium, aut ſervandi perpetuam Caſtitatem: ne alioquin ex ſuo peccato commodum reportet.

52. Dicitur II. In definitione Degradationis, *& privilegii*: quæ particula in definitione Depoſitionis eſt omiſſa: ſiquidem per Degradationem (non tamen per ſolam Depoſitionem verbalem) privatur quis tum privilegio Fori, tum etiam Canonis. Privilegio quidem Fori, in quantum ejicitur a Foro Eccleſiaſtico, & traditur Foro, ſeu Curiæ ſæculari; ita, ut deinde ſit conſtitutus ſub juriſdictione Magiſtratus ſæcularis, a quo proin, quaſi eſſet Laicus, poterit capi, incarcerari, ac juxta Leges Civiles de commiſſis criminibus puniri: quamvis, dum Clericus degradatus propter ſua crimina traditur Curiæ ſæculari, efficaciter pro eo debeat Eccleſia intercedere, ut citra mortis periculum quoad cum ſententia moderetur *c. Novimus*, *De Verb. ſignif.* Privatur inſuper Degradatus privilegio Canonis; ita ut ejuſdem invaſor, aut percuſſor, quamvis injuſtus, non incurrat Excommunicationem latam in percuſſores Clericorum.

53. Dicitur III. in utraque definitione, *poſt canonicam ſententiam cum debita ſolemnitate factam:* tum quia neutra earum infligitur ipſo jure, ſed quælibet a Judice, ſeu per ſententiam Canonicam debet infligi: tum quia tam ad Degradationem requiritur certa ſolemnitas a Jure præſcripta, quæ refertur in *c. Degradatio. De Pœnis, in* 6.

54. Dicitur tandem in definitione Degradationis, *adjuncta reali actione*: quia, ut habetur *cit. c. Degradatio. De Pœnis, in* 6. „ Clericus degradandus, veſtibus ſacris indutus & habens inſtrumenta illa „ in manibus, quæ ſpectant ad ordinem ſuum, ad „ Epiſcopum adduci debet, ab eoque ordine retrogrado (id eſt, incipiendo ab illo veſtimento, quod „ ultima vice in ſua Ordinatione acceperat, uſque „ ad primum, quod datur in collatione primæ Tonſuræ) omnibus ſuis veſtibus, & ornamentis ſacris, cum certis verbis exuitur, ac tandem caput „ illius raditur, vel tondetur, ne Tonſuræ, vel Clericatus veſtigium in eo remaneat: & hiſce peractis, Degradatus primum traditur Curiæ ſæculari.„ Hæc omnia tamen non reperiuntur in ſimplici Depoſitione: nam hæc fit per ſolam ſententiam in criminoſos canonice latam, neque privat omni privilegio Clericali, aut Fori. Abbas *c. Tuæ de Pœnis*, ubi inſuper notat, quod iſthæc Depoſitio alio nomine dicatur *Degradatio verbalis*, *c. Degradatio. Eod. in* 6.

55. Quantum attinet ad *Infamiam*, quæ eſt tertia Pœna Canonica, advertendum, quod Infamia idem ſit, ac privatio ſeu diminutio bonæ famæ; ſive, ut alii loquuntur *arg. l. Cognitionum, ff. de extraord. cognition. Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus, vita ac moribus reprobatus.*

56. Duplex autem communiter aſſignatur Infamia, videlicet *infamia juris & infamia facti*. Hæc poſterior accidit, quando quis tale aliquid perpetrat, propter quod ejus bona exiſtimatio apud probos & honeſtos viros læditur, licet jure aliquo expreſſa non notetur Infamia. *Infamia juris* eſt: quæ ipſo jure infligitur, ſeu decernitur in certa crimina committentes. Idque adhuc fit dupliciter, nempe dum vel ipſo facto Infamia contrahitur, vel primum per ſententiam Judicis ſecundum juris declarationem decernitur.

57. Quæres. Ob quæ crimina contrahatur Infamia juris? Reſp. I. Regula generalis eſt, Jure Canonico omnes eos cenſeri infames, quicumque Jure Civili habentur infames; niſi Infamiam Jure Civili introductam Canones ſpeciatim ſuſtulerint. Prior pars habetur clare ex *c. omnes* 6. *q.* 1. ubi Hadrianus Papa inquit: *Omnes vero infames eſſe dicimus, quos Leges ſæculi infames appellant*. Concordat *c. Infames*, 7. *q.* 1. ibi: *Infames eſſe dicimus omnes, quos Eccleſiaſticæ, vel ſæculi leges Infames pronuntiant*. Altera vero pars probatur ex *cap. ult. De Secundis nuptiis*, ubi Infamia Jure Civili *L.* 1. *C. De Secundis nuptiis*, decreta mulieri intra annum luctus nubenti fuit ſublata.

58. Reſp. II. Quænam perſonæ cenſeantur Jure Canonico infames, refertur *cit. can. Infames*, *q.* 1. Et ſunt fures, ſacrilegi, inceſtuoſi, homicidæ, perjuri, raptores, malefici, venefici, adulteri, de bellis publicis fugientes, criminibus capitalibus irretiti, ſepulchrorum violatores, & alii hujuſmodi ibidem enumerati. Et de talibus loquitur Reg. 87. *Juris*; *in* 6. *infamibus portæ non pateant dignitatum*.

59. Cæterum Infamia Canonica, quando orta eſt ex crimine occulto, tollitur per pœnitentiam, ſecus, quando ortum habet ex crimine manifeſto; ut poſt Gloſſam *c. Illi qui*, 6. *q.* 1. notat Fagnanus *in c. Veſtra*, *n.* 37. *de Cohabit. Cler.* Unde Infamiam juris ex crimine manifeſto ſubortam auctoritative tollere, ſeu abolere, ſpectat ad Principem, ſive ad SS. Pontificem, tamquam Conditorem Juris Canonici *arg. c. Cum te. De Sentent. & re judicata*, & notat idem Fagnanus *in c. Vergentius*, *n.* 38. *de Hæreticis*.

DISTINCTIO II.

De Excommunicatione, Suſpenſione & Interdicto.

QUÆSTIO I.

Quid & quotuplex ſit Excommunicatio?

SUMMARIUM.

1. *Excommunicatio vi nominis, quid?*
2. *Excomunicatio, & Anathema, an differant?*
3. *Datur in Eccleſia poteſtas ferendi Excommunicationem, aliaſque cenſuras.*
4. *D. Paulus poteſtate excommunicandi aliquoties uſus fuit.*
5. *Excommunicatio, quid?*
6. *Dividitur in majorem & minorem.*
   Abſolute poſita denotat majorem.
7. *Excommunicatio minor, quid?*
8. *Ejus effectus, quis?*
9. *Excommunicatio major, quæ?*

1. EXCOMMUNICATIO juxta nominis ethymologiam idem eſt, ac *extra communionem ſeparatio*. Sed in propoſito ſumitur ipſa pro Cenſura Eccleſiaſtica, per quam homo Chriſtianus a communione Eccleſiæ ſeparatur. Dicitur etiam alio nomine *Anathema*: nam anathema græce ſignificat ſeparationem alicuius a reliquis partibus, & quidem frequentius, prout eiuſmodi ſeparatio fit ab Eccleſia, tamquam alicuius execrandi & maledicti, prout hæreſes & hæretici, aliique peccatores incorrigibiles ab Eccleſia anathematizantur.

2. Interim, licet Excommunicatio, & Anathema eſſentialiter non differant (utraque enim importat ſeparationem alicuius ab Eccleſiæ communione) differunt tamen quoad ſolemnitatem: nam Excomunicatio quandoque incurritur ipſo iure; quandoque infertur per ſententiam Judicis in ſcriptis comprehenſam: Anathema vero cum certis cæremoniis *c. Debent*, 11. *q.* 3 præſcriptis, ad terrorem cæterorum peragitur. Siquidem debent duodecim Presbyteri Epiſcopum circumſtare: & lucernas ardentes in manibus tenere: quas poſt latam Anathematis ſententiam in terram proiiciunt, & pedibus conculcant, cui ſolemnitati aliæ quoque maledictiones & execrationes verbales addi ſolent. Hinc *c. Cum non ab homine. De Judiciis*. Clericus depoſitus incorrigibilis primum excommunicari, deinde vero creſcente contumacia Anathematis mucrone feriri iubetur.

3. CONCL. I. Datur in Eccleſia Catholica poteſtas ferendi Excommunicationem, ac alias Cenſuras Eccleſiaſticas, Jure Divino eidem conceſſa. Ita omnes Catholici, atque deſumitur tum ex perpetua praxi, & ſenſu Eccleſiæ; tum ex illo generali dicto Salvatoris, *Matth. cap.* 16. *Et tibi dabo claves Regni Cælorum, Et quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis.* Et *Matth. cap.* 18. *Dic Eccleſiæ, ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.*

4. Et tali poteſtate jam uſus fuit D. Paulus Apoſtolus, dum 1. *Corinth.* 5. quempiam Sathanæ tradidit, hoc eſt, excommunicavit, ſeu ex conſortio Fidelium ejecit; prout ipſemet Apoſtolus ibidem indicat dicens: *Et non magis luctum habuiſtis, ut tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit.* In quem locum D. Auguſtinus relatus *c. Omnis*, 11. *q.* 3. ait: *Omnis Chriſtianus, qui a Sacerdotibus excommunicatur, Sathanæ traditur. Quomodo? Scilicet quia extra Eccleſiam Diabolus eſt, ſicut in Eccleſia Chriſtus. Unde illos, quos tunc Apoſtolus Sathanæ eſſe traditos prædicat, excommunicatos a ſe eſſe demonſtrat.* Quinimo Scotus 4. *diſt.* 19. *q. un.* §. *De quinto*, notat, in epiſtolis D. Pauli legi, quod ipſe tribus vicibus excommunicaverit, nempe 1. *Corinth.* 5. ut jam dictum. Et 1. *Thimoth.* 1. ibi: *Ex quibus eſt Hymenæus & Alexander, quos tradidi Sathanæ, ut diſcant, non blaſphemare.* Et *Galat.* 1. *Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepiſtis anathema ſit.*

5. CONCL. II. *Excommunicatio* eſt Cenſura Eccleſiaſtica, qua homo Chriſtianus a communione Fidelium ſeparatur. Ita Doctor Subtilis *loc. cit.* §. *De quinto*, ubi ait: *Excommunicatio ſimpliciter, quæ eſt ſola major, eſt excluſio alicuius a communione Fidelium; non quidem excluſio corporalis, quæ fit incarceratione, vel excluſione ab aliis, ſed excludendo per prohibitionem, ne communicet cum aliis, nec alii cum eo*: eſtque in re communis. Dicitur, *Cenſura Eccleſiaſtica*, quæ particula ſtat loco generis, nam reliqua ſtant loco differentiæ. Et additur, *qua homo Chriſtianus ſeparatur a Communione Fidelium*: tum quia Ethnici, & nunquam baptizati nequeunt excommunicari: cum necdum re ipſa in Eccleſiam fuerint ingreſſi per Baptiſmum: tum quia per hanc particulam Excommunicatio differt ab aliis Cenſuris Eccleſiaſticis, ut magis patebit ex dicendis.

6. CONCL. III. Excommunicatio ut ſic ex parte boni, quo privat hominem proprie ac principaliter dividitur in majorem, ac minorem; eo quod poſſit quis a communione Fidelium ſeparari vel ex parte ſolum, vel ex toto; quamvis, ſi nomen *Excommunicationis* abſoluta ponatur, nec aliud exprimatur, illud ſit intelligendum de Excommunicatione majori. Ita Scotus *l. cit.* eſtque communis; & habetur *c. Si quem. De Sentent. excomm.* ubi dicitur. *Si quem ſub hac forma verborum: illum excommunico, vel ſimili, a Judice ſuo excommunicari contingat, dicendum eſt, eum non tantum minori, quæ a perceptione Sacramentorum, ſed etiam majori Excommunicatione (quæ a Communione Fidelium ſeparat) eſſe ligatum.*

7. CONCL. IV. *Excommunicatio minor* eſt Cenſura Eccleſiaſtica, privans hominem perceptione Sacramentorum. Ita habetur ex *cit. c. Si quem Sentent. excomm.* juncto *c. Si celebrat. De Cleric. excomm. &c.* ubi de excommunicato Excommunicatione minori dicitur, quod *non videatur a collatione, ſed participatione Sacramentorum (quæ in ſola conſiſtit perceptione) remotus.*

8. Unde infertur, quod proprius & adæquatus Excommunicationis minoris effectus ſit, privare hominem ſolo uſu paſſivo ſeu receptione Sacramentorum Eccleſiæ; ac proinde ipſa tantum ſeparet ſecundum quid a communione Fidelium, videlicet quoad ſolam Sacramentorum participationem, ſive receptionem. Per quod ea differt ab Excommunicatione majori, quæ longe plures, eoſque graviſſimos effectus habet, uti patebit ex *Quæſt. ſeqq.*

9. CONCL. V. *Excommunicatio major*, quæ eſt ſimpliciter Excommunicatio bene definitur, quod ſit Cenſura Eccleſiaſtica, qua quis a communione Fidelium ſimpliciter ſeparatur. Ita deſumitur tum ex doctore Subtili *loc. cit.* tum ex *cit. c. Si quem De ſentent. Excommunicat.* Quamvis enim ibidem non apponatur ly *ſimpliciter*: tamen textum illum loqui de ſeparatione totali (id eſt, quæ fit tum per privationem Sacramentorum Eccleſiæ, tam recipiendorum, quam adminiſtrandorum; tum etiam per privationem communium Suffragiorum Eccleſiæ, nec non & convictus Civilis, ſeu exterioris communionis Fidelium) communiter: intelligunt Doctores, prout mox amplius explicabitur, Hinc ſit.

QUÆSTIO II.

Qui ſint effectus Excommunicationis majoris.

SUMMARIUM.

10. *Communio Fidelium, triplex. Pure interna.*
    (*a*) Vide dicta Tract. 12. diſt. 3. qu. 7. per totum.
11. *Pure externa.*
12. *Et media, ſeu mixta.*
13. *Eccleſia non privat excommunicatum communione Fidelium mere interna;*
14. *Neque privatis orationibus Fidelium:*
    (*b*) Et hoc amplius, n. 17.
15. *Bene tamen communione Fidelium tam media, quam pure externa.*
16. *I. Excommunicationis majoris effectus eſt privatio communium Eccleſiæ Suffragiorum. Hæc quæ ſint?*
17. *Corollarium notabile.*

Digitized by Google

18. *II. Privatio communionis Sacramentorum, activæ, & paſſivæ.*
19. *Niſi juſta cauſa excuſet, & quæ?*
    (c) Tr. 2. diſt. 2. n. 25. & 28.
    (*) *Ubi etiam aliud notabile.*
20. *III. Privatio uſus Divinorum Officiorum.*
    Divina Officia, quæ?
21. *IV. Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ.*
22. *Quid juris, ſi excommunicatus in loco ſacro ſepeliatur?*
23. *An hic effectus defacto locum habeat in omnibus excommunicatis?*
    (d) Tract. 14. diſt. 5. n. 126.
24. *Omnino impœnitens non eſt ſepeliendus in loco ſacro.*
25. *Major difficultas de excommunicato non vitando, & pœnitente.*
26. *Solutio.*
27. *V. Incapacitas ad Beneficium Eccleſiaſticum.*
28. *VI. Nullitas Reſcripti Apoſtolici ab excommunicato impetrati.*
    Abſolutio ad cautelam a cenſuris.
29. *VII. Privatio omnis juriſdictionis ſpiritualis.*
30. *Quid, ſi excommunicatus non erat vitandus?*
    (e) De quo n. 06. & 36.
31. *VIII. Privatio communionis forenſis.*
    Limitatur in Reo.
32. *Atque excommunicato non vitando.*
33. *IX. Inſordeſcens per annum in Excommunicatione fit ſuſpectus de hæreſi.*
34. *X. Privatio omnis Civilis communionis.*
    Hoc procedit de excommunicato non tolerato, ſed vitando.

10. NOTANDUM hic cum D. Bonaventura 4. *diſt.* 18. *art.* 2. *q.* 1. & aliis, quod triplex ſit communio Fidelium, nempe pure interna, pure externa, & media ſeu mixta. *Communicatio, ſeu communio Fidelium pure interna* conſiſtit in Fide & Charitate, per quam Fideles inter ſe, & cum Chriſto capite myſtice copulantur: & ratione hujus unionis, ſeu communionis poteſt unus Fidelis impetrare alteri de congruo ſpecialia beneficia, eique, ſi cæteroquin capax eſt, applicare proprias ſatisfactiones; juxta quod teſtatur David. Pſalm. 118. *Particeps ego ſum omnium timentium te.* Concordat illud Symboli Apoſtolici; *Credo Sanctorum communionem.* (a)

11. *Communio Fidelium pure externa* eſt mere politica, conſiſtens in Fidelium convictu, colloquio, aliiſque commerciis. Et hæc olim prohibita fuit exhiberi excommunicatis Excommunicatione majori: verum hodie poſt Concilium Conſtantienſe, circa annum Domini 1414. celebratum, per conſtitutionem Martini V. quæ, incipit, *Ad evitanda*, generaliter huiuſmodi prohibitio ſublata eſt, exceptis duobus caſibus, videlicet nominatim excommunicatis ac denuntiatis, & notoriis Clericorum percuſſoribus.

12. Tandem *communio Fidelium media, ſeu mixta* eſt, quæ in exterioribus actionibus, ſeu cæremoniis Eccleſiaſticis conſiſtens interiorem ac ſpiritualem fructum ex propria inſtitutione continet. Quo ſpectant inprimis uſus tam activus, quam paſſivus Sacramentorum; id eſt, adminiſtratio, & perceptio eorum: deinde communia Eccleſiæ Suffragia, quæ in Sacrificio Miſſæ, aliiſque publicis Officiis, utputa in Horis Canonicis, in Benedictionibus Cinerum, Palmarum, & huiuſmodi pro univerſa Eccleſia ad DEUM funduntur. Huc adde ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum, quæ ex communi Theſauro Eccleſiæ per Indulgentias Fidelibus applicantur. His prænotatis, ſit.

13. CONCL. I. Certum eſt, quod Eccleſia per Excommunicationem neque velit, neque poſſit quempiam privare communione Fidelium mere interna, quæ eſt per Fidem & Charitatem. Ratio eſt: quia talibus Virtutibus nemo poteſt privari invitus, & abſque propria culpa mortali: imo vera Fides & Spes poteſt etiam manere in peccatoribus, ipſiſque excommunicatis, ſi contra haſce Virtutes propria voluntate non delinquant. Porro Charitas non tollitur per Excommunicationem, ſed ſupponitur jam ſublata per peccatum mortale prævium; cum non niſi ob peccatum mortale Excommunicatio major infligatur: & poteſt contingere, ut homo, priuſquam ab Excommunicatione abſolvatur, per contritionem perfectam redierit in gratiam & amicitiam Dei. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 1. *a.* 3. & alii.

14. CONCL. II. Inſuper certum eſt, quod Eccleſia excommunicatum non privet fructu orationum, & ſatisfactionum, quas alii Fideles proprio nomine, ac privata intentione ipſi applicant. Ratio eſt: quia hujuſmodi bona opera ſunt ipſius operantis propria; ergo ſpectant ad liberam ejus applicationem, non vero ad diſpenſationem Eccleſiæ. Unde nemo prohibetur pro excommunicatis privatim Deum orare. (b)

15. CONCL. III. Excommunicatio major privat excommunicatum communione Fidelium tam media, quam etiam pure externa, ſeu mere politica. Ita communis. Ratio eſt: quia non excedit poteſtatem Eccleſiæ, privare hominem criminoſum, & contumacem communibus Eccleſiæ Suffragiis, utpote ſuo nomine factis, ac uſu Sacramentorum, vel eidem interdicere externam converſationem & convictum Fidelium. Quomodo autem id intelligendum ſit, patebit inductione, explicando pleroſque effectus Excommunicationis majoris.

16. Primus itaque effectus Excommunicationis majoris eſt, privare hominem communibus Eccleſiæ Suffragiis, ita, ut excommunicato non proſint, neque ea nomine Eccleſiæ poſſint pro ipſo afferri. Porro hujuſmodi communia Eccleſiæ Suffragia commode ad tria capita reducuntur: quæ ſunt imprimis SS. Miſſæ Sacrificium; nam illud nomine totius Eccleſiæ offertur. Deinde indulgentiæ utpote quæ proveniunt ex communi Theſauro Eccleſiæ. Tandem huc pertinent Orationes publicæ, aliæque actiones ſacræ, quæ a Miniſtris Eccleſiæ peraguntur: quales ſunt Horæ Canonicæ, Benedictio ſolemnis Aquæ benedictæ, Candelarum, Palmarum, Conſecratio Eccleſiæ, vel Altaris, Officium Defunctorum, & hujuſmodi.

17. Infertur proinde cum Navarro *c.* 27. *Manual.* *n.* 36. & aliis, peccare eos mortaliter, qui orant pro excommunicato oratione publica, aut qui cum eo communicant in oratione publica, ſeu nomine totius Eccleſiæ facta. Verum hoc intelligendum eſt de excommunicato non tolerato, ſed vitando, uti obſervat cit. Navarrus. Intelligendum ulterius eſt id de Oratione publica, ſeu nomine totius Eccleſiæ facta: nam orationes privatæ, ſub quibus comprehenditur *Memento* in Miſſa, a Sacerdote mentaliter orando factum, item & ieiunia, aliaque pia opera, quæ non fiunt nomine Eccleſiæ, neque ab ejus Miniſtris qua talibus, ſed proprio cuiuslibet nomine, ac ex privata devotione: non prohibentur fieri pro excommunicatis, iuxta dicta *num.* 14. Inſuper Feria Paraſceves, quo die Chriſtus in Cruce pro ſuis inimicis oravit, etiam Eccleſia publice & ſolemniter orat pro Hæreticis ac Schiſmaticis, qui tamen ſunt excommunicati. Item licitum eſt, ſolemniter orare pro extirpatione hæreſum, & ſic indirecte pro ipſis Hæreticis, ut a DEO convertantur, & huiuſmodi.

18. Secundus effectus Excommunicationis maioris eſt, privare hominem communione Sacramentorum, tam activa, quam paſſiva, ita, ut excommunicatus licite, & abſque peccato mortali non poſſit ullum Sacramentum recipere, vel adminiſtrare. Et hoc intelligendum eſt non ſolum de Excommunicato adhuc impœnitente, utpote qui ratione ſui peccati mortalis prohibetur Sacramenta ſuſcipere, vel adminiſtrare, ſed etiam de eo, qui per perfectam contritionem iam rediit in gratiam DEI. Siquidem talis non poteſt licite, & abſque peccato mortali (niſi excuſet iuſta cauſa) ullum Sacramentum recipere, vel adminiſtrare, donec fuerit abſolutus a ſua Excommunicatione: ageret enim contra præceptum Eccleſiæ, & expreſſam illius prohibitionem in Materia gravi.

19. Additur notanter, *niſi excuſet juſta cauſa*: qualis foret ignorantia invincibilis, neceſſitas adminiſtrandi Sacramentum ob metum mortis, infamiæ, jacturæ bonorum, ac huiuſmodi. Nam, ſi quis excommunicatus, ignorans invincibiliter, ſe eſſe excommunicatum, adminiſtrat, vel recipit Sacramenta, certum eſt, quod non peccet mortaliter, ratione ignorantiæ ſuæ invincibilis. Similiter, ſi quis excom-

com.

Digitized by Google

excommunicatus occultus, ſibi tamen conſcius Excom. municationis, urgente gravi neceſſitate Sacramenta adminiſtret, vel recipiat v. g. ad vitandam mortem, aut ſcandalum, vel gravem jacturam, non peccabit; dummodo in ejuſmodi caſu, quo non poteſt prius obtinere abſolutionem ab Excommunicatione, perfectam contritionem præmittat receptioni, vel adminiſtrationi Sacramentorum. Ratio eſt: quia Lex Eccleſiaſtica, qualis eſt de privatione participationis Sacramentorum, tum activæ tum paſſivæ, cum tanto rigore non obligat; prout ſupra (c) jam dictum.

Additio.

* Cæterorum prohibitio illa uſus activi & paſſivi Sacramentorum tangit excommunicatos, non ſolum eos, qui ab Eccleſia tolerati non ſunt, ſed etiam toleratos, prout partim P. Elbel *de Cenſuris. Conferent.* 11. n. 41. probat ex *cap. Si quem.* 59. *De Sent. Excommunicat.* quod Capitulum generaliter loquitur; partim etiam Kilianus Kazenberger in Supplement. Decal. P. Sporer *Tract. de Cenſuris. cap.* 3. *ſect.* 2. *n.* 74. *ac ſeqq.* recte deducit ex *cap. Si quem. De Sentent. Excommunicat.* ubi receptio Sacramentorum prohibetur excommunicato Excommunicatione minori, qui utique eſt excommunicatus toleratus.

Quod ſi autem excommunicatus, quia antea non fuit debite ab Excommunicatione abſolutus, Sacramentum quodpiam recipere præſumeret, equidem haud dubie peccaret, non tamen pœnam Eccleſiaſticam exinde de novo incurreret, cum nulla in jure ſit decreta, ſeu expreſſa. Excipitur Sacramentum *Ordinis*; hoc enim ſi recipiat excommunicatus, vel exerceat, incurrit irregularitatem, prout fuſius declarabitur Diſtinctione ſequenti.

20. Tertius effectus Excommunicationis majoris eſt privatio uſus Divinorum Officiorum: ita, ut excommunicatus Miſſæ, aliiſque Divinis Officiis (excepta Concione) non poſſit licite, & abſque gravi peccato intereſſe. Ubi nomine Divinorum Officiorum intelligitur non ſolum Miſſa, ſed & cantus Horarum Canonicarum, publica Oratio, Proceſſio, Benedictio olei, aquæ, candelarum, & cætera Ordini Clericali annexa, *excepta Concione*: hanc enim etiam excommunicato non tolerato licet audire, ut ſic magis & citius ad pœnitentiam excitetur. *c. Reſponſo. de Sent. Excommunic.*

21. Quartus effectus Excommunicationis majoris eſt privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Nam certum eſt, corpus excommunicati non poſſe ſepeliri in loco ſacro, ſeu deſtinato ſepulturæ Fidelium; prout expreſſe habetur *c. Sacris. De Sepulturis.* allegata ea ratione, quia, *quibus non communicavimus vivis, non debemus communicare defunctis.* Quinimo hac de cauſa ibidem præcipitur, ut oſſa excommunicatorum ſepulta in cœmeterio Eccleſiaſtico, ſi poſſint diſcerni ab aliis oſſibus non excommunicatorum, debeant exhumari, & inde amovari: ſecus eſt, ſi amplius diſcerni non poſſint.

22. Quodſi qui ſcienter, ac temerarie præſumpſerint excommunicatum ſepelire in loco ſacro, incurrunt & ipſi Excommunicationem ipſo facto, ut dicitur *Clem.* 1. *De Sepulturis.* ſimulque ante exhumationem ejus, ſi oſſa excommunicati diſcerni valeant ab aliis, non poſſunt in illo loco Fideles ſepeliri, neque ibidem Divina Officia celebrari; & poſt exhumationem (idem dicendum, ſi corpus excommunicati ibi relictum fuit, eo quod ab oſſibus Fidelium diſcerni non poterit) debet locus reconciliari. *c. Conſuluiſti. De Conſecr. Eccleſiæ.* Siquidem per ſepulturam excommunicati locus ſacer fuit pollutus, & ad Divina celebranda, Fideliumque ſepulturam factus incapax. Herincx *diſp.* 6. *de Cenſuris. q.* 2. *n.* 30. & alii.

23. Dubitant vero Doctores, an prædictus effectus defacto poſt Concilium Conſtantienſe locum habeat in ſolis excommunicatis vitandis, an vero generaliter in omnibus? Ratio dubitandi eſt: quia in excommunicatis non vitandis videtur ceſſare ratio ex Jure Canonico ſuperius allata, *quibus non communicavimus vivis, non debemus communicare defunctis.* Nam excommunicatis non vitandis defacto communicamus in vita; & conſequenter videtur, eis etiam defacto poſſe nos communicare defunctis in ſepulchro. Et quidem per ſepulturam excommunicati tolerati non violari locum ſacrum, ob rationem allegatam, ultro (*d*) conceditur: num autem talis in loco ſacro licite ſepeliatur, major difficultas eſt; ad quam.

24. Reſp. I. Certum eſt, quod, quando alicujus Excommunicatio eſt publica; & ipſe fuit mortuus omnino impœnitens, talis non ſit ſepeliendus in loco ſacro. Ratio eſt: quia, cum Excommunicatio major non feratur, niſi ob peccatum mortale, qui in ea moritur abſque ullo pœnitentiæ ſigno, cenſetur notorie mori in ſtatu peccati mortalis, ſicque eſſe indignus ſepultura Eccleſiaſtica. Et hac de cauſa Hæretici in ſua hæreſi abſque dolore decedentes non ſepeliuntur in loco ſacro, etſi in vivis non fuerint vitandi.

25. Reſp. II. Utrum excommunicatus, qui ante mortem dedit vera ſigna pœnitentiæ, poſſit abſque obtenta prius abſolutione mortuus ſepeliri in loco ſacro poſt Concilium Coſtantienſe, ſi vitandus non fuit, variant Doctores. Et quidem Navarrus *c.* 27. *Manual. n.* 36. & Layman *lib.* 1. *Tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 9. poſt Henriquez putant, talem ob rationem *n.* 23. allegatam poſſe ſepeliri in loco ſacro, quando eum pie mortuum eſſe præſumi poteſt.

26. Oppoſitum tamen videtur probabilius, atque tenendum cum Lud. Engel. *tit. de Sepulturis. n.* 19. Herincx *loc. cit. n.* 31. Zueſio, & aliis; quando Excommunicatio eſt publica: quia tunc excommunicatus prius erit abſolvendus, ſaltem poſt mortem, verberato, juxta Ritum præſcriptum in Rituali Romano, ejus corpore, antequam ſepeliatur in loco ſacro: quæ quidem abſolutio eo duntaxat tendit, ut hujuſmodi defunctus reſtituatur communioni Fidelium quoad publica Eccleſiæ Suffragia (quæ proinde inpoſterum pro ipſo celebrari, atque offerri poterunt) ipſamque ſepulturam Eccleſiaſticam. Ratio fundamentalis hujus ſententiæ eſt: quia Bulla Martini V. in Concilio Conſtantienſi edita, quæ incipit *Ad evitanda.* in fine expreſſe proteſtatur, quod *per hoc non intendat, excommunicatos in aliquo revelare, nec eis quomodolibet ſuffragari*; ergo publice excommunicati, ſicut olim *c. A nobis. de Sent. Excomm.* ita & nunc privati exiſtunt ſepultura Eccleſiaſtica, donec abſolvantur, non obſtante, quod contriti deceſſerint. Quod ſi vero Excommunicatio ſit occulta, & non niſi uni vel alteri cognita, non eſt ipſi neganda ſepultura Eccleſiaſtica: nam ejus privatio, cum ſit publica, requirit etiam publicam cauſam, ne alias, qui publice bonus habetur, hac via infametur.

Additio.

* Dices. Si excommunicati tolerati nequeunt in loco ſacro ſepeliri, conſequenter Mercator Acatholicus in Germania, ſi forſan moreretur in ſua ſecta in loco Catholico ſub via, non poſſet ad inſtantiam ſuorum comitum, ibidem ſepeliri in Cœmeterio communi. Reſpond. juxta probabiliorum ſententiam concedendo totum, ſi Cœmeterium ſit Catholicorum, nec alias ibidem Acatholici admitti ſoleant, & ubi alias exinde grave præjudicium timendum non eſt, ſi denegetur. In dubio conſulatur Reverendiſſ. Ordinarius, ſi tempus patiatur. Vide partim *Tract.* 4. *diſt.* 4. *Addit.* 1. *poſt n.* 46. partim doctam reſolutionem Patris Elbel *De Cenſuris Conferentia II. n.* 60. *& ſeqq.*

27. Quintus effectus Excommunicationis majoris eſt Incapacitas, ſeu inhabilitas ad quodlibet Eccleſiaſticum Beneficium accipiendum. Hinc præſentatio, vel electio alicujus excommunicati, item & inſtitutio, ac confirmatio ipſius in Beneficio, ſunt ipſo jure irrita; prout habetur *c. Poſtulaſtis. De Clerico excomm. vel depoſito.* ibi: *Cum excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis Eccleſiaſtica Beneficia conferri non poſſunt; nec illi valent ea licite retinere, niſi forſitan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum; cum ea non fuerint Canonice conſecuti.* cum concordantiis. Idque Covarruvias in *c. Alma mater. part.* 1. *§.* 7. *n.* 3. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. 117. Layman. *c.* 2. *n.* 7. & communior aliorum, contra Navarrum, extendunt ad eum caſum, quo excommunicatus, etiam toleratus, ignoravit ſuam Excommunicationem: nam licet ignorantia Excommunicationis (dummodo ea probabilis fue-

fuerit, & non craſſa vel ſupina) iuvet ad effugiendam Irregularitatem, aliaſque pęnas Juris latas contra excommunicatos, quidpiam ſibi prohibitum agentes, non tamen ſufficit ad habilitandum hominem in ordine ad ea, ad quæ per excommunicationem factus fuit inhabilis.

28. Sextus effectus Excommunicationis majoris eſt, quod Reſcriptum Sedis Apoſtolicæ ab excommunicato impetratum, ſit ipſo jure nullum, ac irritum. *text. clar. c. 1. de Reſcriptis. in 6.* Unde hac cauſa hodie de ſtylo Curiæ Romanæ pleriſque Reſcriptis (id eſt, Litteris Pontificiis) quidpiam ad alicuius conſultationem, vel relationem reſpondentibus aut ad ejus ſupplicationem concedentibus præſertim impetratis a Regularibus, ſolet inſeri abſolutio ad cautelam a Cenſuris, in Ordine ad effectum illius Reſcripti certius conſequendum. Inde enim fit, quod poſt talem a Cenſuris abſolutionem, datam ad cautelam, poſtmodum ex hoc capite, quod impetrator illius Reſcripti tempore impetrationis fuerit conſtitutus in Excommunicatione, illud nequeat impugnari.

29. Septimus effectus Excommunicationis eſt: quia excommunicatus privatur omni uſu, ſive exercitio jurisdictionis ſpiritualis, ut proinde omnia acta invalida ſint. Hinc excommunicatus nequit alium excommunicare. *Audivimus. 24. quæſt.* 1. neque poteſt conferre Beneficia. *arg. cap. un. Ne ſede vacante &c. in 6.* nec valide eligere, *c. Cum dilectas. de Conſuetud.* &c. *Cum inter* 16. *De Elect.* ubi electio a ſuſpenſis celebrata, cenſetur irrita: omnis autem excommunicatus hoc ipſo eſt ſuſpenſus ab Officio & Beneficio.

30. Verumtamen iſtud intelligendum eſt de excommunicatis non toleratis, ſeu de vitandis. Siquidem acta excommunicati tolerati valida ſunt, quamdiu per oppoſitam exceptionem non repelluntur; prout notat Navarrus *c.* 27. *Max. n.* 21. id probans ex *c. Ad probandum. de Sent. & re jud.* Pirhing. *tit. de Sent. excomm. n.* 18. Layman *cit. part.* 2. c. 2. *n.* 13. Leſſius, & alii. Unde excommunicatus toleratus poteſt excommunicare, & Beneficia conferre, & eligere, & præſentare, aliaque hujuſmodi jurisdictionalia valide exercere, niſi a parte adverſa contra eum tamquam minus idoneum excipiatur. Accedit ratio: quia ex una parte tales excommunicati tolerantur, & conſequenter ſuſtinentur etiam eorum acta (niſi opponatur exceptio) ne alioquin plura incommoda, & inconvenientia oriantur, quæ Concilium Conſtantienſe (*e*) ſublata voluit: ex altera vero parte dictum Concilium ipſos excommunicatos nullatenus in aliquo relevare, vel eis quomodolibet ſuffragari voluit; ergo ſicut antehac, ita & nunc, ſaltem oppoſita exceptione, eorum acta ſunt invalida.

31. Octavus eſt: quia Excommunicatio privat etiam communione Forenſi: id eſt, Impedit, quo minus excommunicatus poſſit eſſe Judex, Tabellio, Advocatus, Actor, Teſtis &c. etiam in cauſis Civilibus. Hoc tamen non obſtante poteſt excommunicatus ſtare in Judicio ut Reus, id eſt, poteſt in Judicio conveniri, ibique accuſari, & citari: ne alioquin, ſi accuſari, & quocumque alio modo in Judicio conveniri non poſſet, videretur de ſua malitia commodum reportare. *c. Intelleximus. De Judiciis.*

32. Quinimo & prior pars de facto ſolum procedit de excommunicatis vitandis, ſeu non toleratis: nam ſi tolerati ſunt, recurrunt dicta *n.* 30. Et quamvis Judex teneatur excommunicatos non toleratos repellere ab agendo, patrocinando, & teſtificando, ne ipſe atque alii illicite eis communicent. *c. Decernimus. de Sent. excomm. in 6.* juncta Gloſſa ibidem: ſi tamen ii ſunt tolerati, non tenetur Judex eos repellere (etſi poſſit, dummodo Excommunicatio non ſit notoria,) donec pars altera deſuper excipiat, ipſamque Excommunicationem, ſi necdum eſt notoria, intra octo dies aperte demonſtret. *arg. c. 1. de Except. in 6.* Layman *ibidem n.* 14. & alii.

33. Nonus effectus eſt, quod, ſi quis in Excommunicatione per annum continuum inſorduerit, hoc eſt, pertinaciter perſtiterit, is fiat ſuſpectus de hæreſi: quia videtur contemnere poteſtatem Eccleſiæ, cujus Claves atque Excommunicationem non timet. Unde contra talem, *tamquam de hæreſi ſuſpectum, procedi poteſt*, ut habetur in Concil. Trid. *Seſſ.* 25. *cap.* 3 *de Reformat.* Et, ſi quis propter ſuſpicionem hæreſis, aut alterius criminis conjuncti cum contumacia (ut, quia legitime citatus non comparuit) excommunicatus fuit, atque in tali excommunicatione per annum perſeveravit, cenſetur is etiam confictus de illo crimine *arg. c. Excommunicatus. §. Qui autem. de Hæreticis.* & cum communi tradit Covarruvias *in C. Alma mater. §. 7. n.* 16. fuſius hanc pœnam deducens.

34. Tandem, ut omittantur quidam alii Excommunicationis effectus minus notabiles, de quibus Covarruvias *cit. §. 7.* Layman *lib. 1. tr. 5. part. 2. cap. 2.* & alii, Excommunicatio major privat excommunicatum omni Civili, ſeu politica communicatione Fidelium, adeo, quod non ſolum ipſi excommunicato ſit interdicta quælibet Civilis converſatio, ſive communicatio politica cum Fidelibus, ſed etiam viciſſim aliis Fidelibus prohibitum ſit, ne excommunicati hominis ſocietatem admittere, aut eidem communicare valeant. Alioquin enim, ſi alii Fideles ſcienter, & extra caſus a Jure conceſſos communicarent excommunicato (quod tamen deſacto intelligendum eſt de excommunicato non tolerato, ſeu de vitando) non ſolum peccarent, ſed etiam ipſimet incurrerent Excommunicationem minorem. Quod ut melius intelligatur, ſit

QUÆSTIO III.

Quinam Excommunicati, & in quibus caſibus ſint vitandi?

SUMMARIUM.

35. *Excommunicati alii tolerati, alii vitandi.*
36. *Excommunicati, qui deſacto ſint vitandi?*
37. *Notorius percuſſor Clerici, quis?*
38. *Caſus, in quibus non licet communicare Excommunicatis.*
39. *Os.*
40. *Orare.*
41. *Vale.*
42. *Communio.*
43. *Menſa, quid importet?*
44. *Communicans Excommunicato vitando peccat,*
45. *Atque incurrit Excommunicationem*
46. *Et qualem?*
47. *Cauſæ ab hoc excuſantes.*
48. *Utile.*
49. *Lex.*
50. *Humile.*
51. *Res ignorata.*
52. *Neceſſe, quid denotet?*

35. PRÆSENS Quæſtio procedit ſolum de Excommunicatis excommunicatione majori: nam Excommunicati excommunicatione minori dumtaxat numquam fuerunt vitandi, utpote quæ ſolum *ſeparat excommunicatum a perceptione Sacramentorum. c. Si quem. De Sentent. excomm.* Cæterum de prioribus loquendo, deſacto communiter diſtinguunt Doctores; ac dicunt, quod Excommunicati alii ſint tolerati, quos cæteri Fideles vitare non tenentur: alii non tolerati, ſeu vitandi, quos nimirum alii Fideles tenentur evitare, niſi & ipſi excommunicationem minorem incurrere velint.

36. CONCL. I. Etſi olim omnes omnino Excommunicati excommunicatione maiori fuerint vitandi, publici quidem publice, occulti vero occulte: hodie tamen poſt Concil. Conſtantienſe, circa annum Domini 1414. celebratum, ex moderatione Martini V. nulli Excommunicati ſunt vitandi, niſi ſint ſpecialiter & nominatim denuntiati, vel niſi ſint notorii percuſſores Clericorum. Ita Herincx *diſp. 6. de Cenſuris. quæſt. 2. n.* 22. eſtque Doctorum modernorum communis ſententia. Prima pars patet ex Jure Canonico *c. cum non ab homine, de Sent. excomm.* cum concordantiis. Altera pars conſtat ex verbis Conſtitutionis Martini V. in Concilio Conſtantienſi editæ, quæ incipit, *Ad evitanda.* & inter alios refertur a Sylveſtro, *V. Excommunicatio. 5. n. 7.* Unde iam more Ecc-

ele.

Digitized by Google

cleſiæ receptiſſimum eſt, ut non vitemus, niſi duas illas Excommunicatorum ſpecies , quas prædictum Concilium vitari juſſit ; & ſunt Excommunicati nominatim denuntiati , deinde notorii percuſſores Clericorum .

37. Notandum vero, quantum attinet ad percuſſionem Clerici, quod tunc cenſeatur quis eſſe *Notorius percuſſor Clerici*, quando factum adeo notorie conſtat, *ut non poſſit aliqua tergiverſatione celari*, *nec aliquo juris ſuffragio excuſari*, prout loquitur Pontifex *in cit. Bulla*. Unde, ſi percuſſio Clerici eſt adhuc occulta, vel factum ipſum poteſt probabiliter excuſari, v. g. ſi percuſſor dicat, ſe percuſiſſe Clericum ex joco, inadvertenter, vel neſciendo eſſe Clericum, talis percuſſor Clerici , etiam manifeſtus , non erit vitandus. Herinca *ibidem.* cum aliis.

38. CONCL. II. Prohibitum eſt , communicare cum Excommunicatis vitandis in iis caſibus , qui hoc vulgato carmine comprehenduntur.

Os , *Orare* , *Vale* , *Communio* , *Menſa negatur* .

39. Ubi per ly *Os* intelligitur confabulatio , ſeu collocutio cum Excommunicato , etiamſi fiat per litteras , vel internuntium , aut alia ſigna . Similiter ratione hujus particulæ intelliguntur prohibita oſcula , amplexus , & alia hujuſmodi ſigna amicitiæ , nec non & receptio munerum . Bonacina *tom. 1. diſp. 2. de Excommunicat. punct. 6. §. 2.* & alii .

40. Per ly *Orare* prohibetur communio in Sacris ſive in Orationibus , eo quod non liceat orare ſimul cum Excommunicatis vitandis , neque coram eis Miſſam celebrare. Quinimo , ſi Excommunicatus vitandus ingrediatur Eccleſiam , ut miſſam audiat , monendus erit, ut exeat : quod ſi nominatim monitus exire noluerit, novam excommunicationem Papæ reſervatam incurrit, juxta *Clem. 2. de Sent. excomm.* ac poteſt per vim expelli . Si vero hoc fieri nequeat , erunt omittenda Divina officia, atque ipſamet Miſſa; dummodo necdum fuerit inchoatus Canon , aut (ut aliqui volunt) Conſecratio: tunc enim oportebit pergere uſque ad Sumptionem, ne Sacrificium Miſſæ maneat incompletum; ſed peracta ſumptione Calicis Sacerdos debet diſcedere, ac reliqua peragere in ſacriſtia, vel omittere, ſi talis locus non adſit. Verum alii aſtantes debebunt illico in tali caſu exire ex Eccleſia , excepto Miniſtro Altaris; alioquin enim peccarent participando in Divinis cum Excommunicato vitando. Bonacina *loc. cit. punct. 3. §. 1. n. 3.* Herincx *diſp. 6. de Cenſuris . quæſt. 6. num.* 28. Sannig. *diſt. 2. de excom. quæſt. 2. num.* 8. & alii .

41. Per ly *Vale* prohibetur omnis ſalutatio honorifica, etiam geſtu facta . Notant tamen Doctores , licitum eſſe , prius ſalutantem reſalutare , eo quod ſit quædam debiti ſolutio, quæ etiam debetur inimicis.

42. Per ly *Communio* prohibetur quælibet ſocietas , quæ fit communicando cum Excommunicatis vitandis in habitatione , contractibus , aut exercitio : unde non licet inire contractus cum Excommunicato vitando , vel idem opus facere cum eo , aut hujuſmodi .

43. Tandem per ly *Menſa* prohibetur communicatio in cibo, & potu ; ut quando unus alterum invitat ad menſam, & cum ipſo manducat ; etiamſi talis manducatio fiat eo modo , quo aliqui communem & ſocialem vitam agentes ſimul comedunt, uti fieri ſolet in Seminariis, aut Refectoriis Religioſorum .

44. CONCL. III. Quicumque abſque rationabili cauſa excuſante ſcienter communicat Excommunicato non tolerato, ſed vitando, non ſolum peccat , ſed etiam ipſemet incurrit excommunicationem , ſaltem minorem , imo quandoque & majorem . Ita communis Doctorum . Et quidem prima pars patet ex eo : quia talis agit contra rationabilem Eccleſiæ prohibitionem , qua vetantur cæteri Fideles communicare cum excommunicato vitando, ut eo citius reſipiſcat , & ad pœnitentiam , atque condignam læſis ſatisfactionem præſtandam compellatur. Eſtque tale peccatum pro gravitate exceſſus quandoque mortale, præſertim ſi fiat ejuſmodi communicatio in publicis Officiis Divinis, quandoque autem veniale : prout communicando in rebus civilibus , & actionibus humanis , ut plurimum peccari tantummodo venialiter , idque ob levitatem materiæ; notat Filliucius *Tract. 13. cap. 3. n. 44.* Navarrus *cap. 17. Manual. n. 29.* Bonacina *loc. cit. punct. 6. n. 5.* & alii .

45. Altera pars patet ex Jure Canonico variis in locis , ac præſertim ex *c. Excommunicatos , 11. quæſt. 3.* ubi dicitur: *Nullus cum excommunicatis in oratione , aut cibo & potu , aut oſculo communicet , aut Ave eis dicat: quia , quicumque in his , vel aliis prohibitis ſcienter excommunicatis communicaverit , juxta Apoſtolorum inſtitutionem & ipſe ſimili excommunicationi ſubjacebit.* Hæc ibi ; quibus ſimilia habentur alibi.

46. Dicitur in concluſione , *excommunicationem ſaltem minorem , imo quandoque & majorem* : quia plerumque ejuſmodi excommunicatio eſt dumtaxat minor , & nulli reſervata, qualis ob peccatum quoque veniale contrahi poteſt , niſi quis cum Excommunicato ſcienter in crimine communicet criminoſo ; id eſt, quando quis cooperatur crimini , vel contumeliæ, propter quam lata fuit excommunicatio, eidem conſilium, favorem aut auxilium impendendo; tunc enim non ſolum peccatur mortaliter , verum etiam incurritur excommunicatio major , & quidem reſervata , ſi alterius excommunicatio reſervata fuit: *cum facientem & conſentientem par pœna conſtringat* , prout ſtatuitur in *c. Nuper.* & *c. Quod in dubiis , de Sent. excomm.* cum concordantiis .

47. CONCL. IV. Sunt tamen aliquæ cauſæ , excuſantes ab omni Cenſura & culpa eos , qui communicant cum Excommunicato vitando , quæ referuntur *can. Quoniam multos 11. quæſt. 3.* & ſequenti verſiculo communiter continentur :

Utile , *Lex* , *Humile* , *Res ignorata* , *Neceſſe* .

48. Per ly *Utile* denotatur utilitas tum ſpiritualis , tum corporalis, ſive ipſius Excommunicati , ſive communicantis cum eo, vel alterius. Unde licitum eſt , tam verbo , quam facto Excommunicatum hortari ad reſipiſcentiam & converſionem: licitum quoque eſt , ab Excommunicato petere conſilium pro ſe vel aliis , quando non adeſt alius , qui poſſit æque utiliter conſulere ; poteſt inſuper ab ipſo exigi debitum , imo & ipſe Excommunicatus poteſt privatim (ſecus in Judicio, quia ibi non admitteretur) petere ſuum debitum ab aliis .

49. Per ly *Lex* intelligitur Matrimonium , ratione cujus poteſt uxor marito Excommunicato etiam denuntiato, communicare quoad thorum & cohabitationem, atque in colloquiis familiaribus , in pertinentibus ad gubernationem domus, & in aliis omnibus obſequiis , quæ præſtabat uxor ante mariti excommunicationem .

50. Per ly *Humile* denotantur ſubjecti , ut ſunt liberi , ſervi , ancillæ , & mancipia , atque ruſtici ſervientes , de quibus omnibus fit mentio *cit. c. Quoniam multos . 11. quæſt. 3.*

51. Per ly *Res ignorata* datur intelligi quælibet ignorantia , qua quis ignoranter communicat Excommunicato , ſive ea ſit ignorantia juris, ſive facti , dummodo non ſit affectata .

52. Tandem per ly *Neceſſe* intelligitur quæcumque notabilis neceſſitas, ſive ſe teneat ex parte Excommunicati vitandi , ſive ex parte communicantis cum eo, aut alterius ; ſitque vel neceſſitas animæ , vel corporis, vel famæ , aut fortunæ . Hinc Excommunicatus poteſt recipi hoſpitio, poteſt ei dari eleemoſyna, & viciſſim ab eodem peti, & accipi , quando quis indiget : poteſt etiam cum eo communicari in eo loco, ubi adhuc eſt bonæ famæ , ſi alioquin eſſet infamandus, & hujuſmodi .

QUÆSTIO IV.

De nonnullis Excommunicationibus in particulari .

SUMMARIUM.

53. *Excommunicationes latæ , & ferendæ ſententiæ , quæ ?*

(f) Tract. 2. diſt. 2. n. 35. 36. & ſeqq.

54. *Aliæ reſervatæ , aliæ non reſervatæ .*

55. *Bulla Cœnæ Domini , quæ ?*

56. *Excommunicationes , & caſus in ea contenti breviter enumerantur ,*

57. Pæ.

57. *Pœna abſolventium a Caſibus Bullæ Cœnæ.*
58. *Excommunicatio in percuſſores Clericorum lata declaratur.*
59. *Iniectio manuum violenta, quæ?*
60. *Quid, ſi Clericus ſit conſentiens?*
61. *Alii modi violentæ manuum injectionis.*
62. *Quid de eam mandantibus, conſulentibus, ratihabentibus?*
63. *Clerici, & Monachi nomine, qui hic intelligantur?*
64. Odia reſtringi, & favores convenit ampliari, *declaratur.*
65. *Ratio difficultatis.*
66. *Regula I.*
67. *Regula II.*
68. *Canon*, Si quis ſuadente, *an ſit favorabilis, necne?*
69. *Qualis percuſſio requiratur ad incurrendam dictam excommunicationem?*
70. *Caſus, in quibus ea non incurritur.*
 * *Enumerantur adhuc alii caſus.*
71. *Aliæ excommunicationes, eemiſſive.*
 * *Adducuntur aliquot in ſpecie, & apponitur cautela pro Confeſſario Addit. I. & II.*
72. *An poſſit quis ſæpius excommunicari?*
73. *Solvitur inſtantia.*
74. *Corollarium.*
75. *Solvitur alia inſtantia.*

53. NOTANDUM, quod *excommunicationes*, aliæ ſint *latæ ſententiæ*, aliæ primum *ferendæ ſententiæ*. Priores ſunt, quæ ipſo jure imponuntur, & poſito delicto mox incurruntur abſque nova aliqua ſententia condemnatoria: ut ſi in lege dicatur, *Qui tale delictum commiſerit, ſit ipſo facto excommunicatus*, aut hujuſmodi. *Excommunicationes ferendæ ſententiæ* dicuntur eæ, quas Legislator comminatur delinquenti, ſontque primum per ſententiam condemnatoriam Judicis imponendæ: ut ſi dicatur, *Qui tale crimen commiſerit, excommunicetur*, vel hujuſmodi; prout amplius ſupra (*f*) jam dictum.

54. Notandum ulterius, quod Excommunicationes aliæ ſint reſervatæ, Aliæ non reſervatæ. *Excommunicationes reſervatæ* dicuntur, quarum abſolutionem Superior (nempe Papa, Epiſcopus vel Prælatus Excommunicationem ferens) ſibi reſervavit: unde ab his nemo poteſt abſolvere, niſi ipſemet ille Prælatus aut illius Superior, vel qui commiſſionem abſolvendi ab eiſdem accepit. *Excommunicationes non reſervatæ* econtra ſunt, quarum abſolutionem ſibi Superior non retinuit: unde a talibus quilibet approbatus Confeſſarius abſolvere poteſt, idque ex tacita commiſſione Superioris. *arg. c. Nuper. De Sent. excomm.* His prænotatis, loquendo de nonnullis Excommunicationibus in particulari, ſit

55. CONCL. I. Inter Excommunicationes latæ ſententiæ, Summo Pontifici reſervatas inprimis ſunt Caſus Bullæ Cœnæ Domini; quæ Bulla ideo ſic dicta, quia annis ſingulis in die Cœnæ Domini publicari ſolet, ac renovari: Ejus exemplar tum in Ritualibus Diœceſanis, tum etiam in Bullario Romano, atque aliis libris paſſim reperitur; eſtque Bulla ſatis longa.

56. Porro excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini in diverſas perſonas feruntur. I. Excommunicantur Hæretici, Apoſtatæ a Fide, Receptores, Fautores, & Defenſores Hæreticorum, legentes eorum libros de Religione tractantes, imprimentes, defendentes, & Schiſmatici. II. Appellantes a ſententiis, & mandatis Summi Pontificis ad futurum Concilium Generale. III. Pyratæ, ſeu Latrunculi maritimi, eorumque Fautores, &c. IV. Rapientes bona naufragantium Chriſtianorum, ubivis terrarum. V. Imponentes nova Pedagia, ſeu Gabellas, præter habentes auctoritatem ad hoc, ut ſunt Imperator, Reges, & Principes abſoluti in terris ſuis. VI. Falſificantes Litteras Apoſtolicas. VII. Deferentes arma, & alia uſui bellico idonea ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, vel Hæreticos expreſſe & nominatim a Sede Apoſtolica declaratos. VIII. Impedientes eos, qui victualia, aut alia neceſſaria Romam vehunt. IX. Afficientes injuriis eos, qui accedunt ad Sedem Apoſtolicam. X. Vexantes Romipetas. XI. Offendentes Cardinales, & Eccleſiæ Prælatos. XII. Offendentes eos, qui ad Romanam Curiam accedunt pro negotiis, negotiorumque geſtores. XIII. Appellantes a gravamine, vel futura executione Litterarum Apoſtolicarum, ad Laicam Poteſtatem. XIV. Officiales, & alii, qui cauſas Eccleſiaſticas avocant a Judicibus Eccleſiaſticis. XV. Judices ſeculares, qui perſonas Eccleſiaſticas ad ſua Tribunalia trahunt. XVI. Impedientes Prælatos, ne juriſdictione ſua eccleſiaſtica utantur. XVII. Uſurpantes juriſdictionem Sedis Apoſtolicæ aliarumque Eccleſiarum, ſeu fructus, redditus, & proventus earum. XVIII. Imponentes Decimas, vel alia onera Perſonis Eccleſiaſticis. XIX. Judices ſeculares, qui in cauſis capitalibus Clericorum ſeſe interponunt. XX. Occupantes bona & terras Eccleſiæ Romanæ, & ſupremam Juriſdictionem in illis uſurpantes.

57. Tandem circa finem citatæ Bullæ Cœnæ Domini addit Pontifex: *Quod ſi forte aliqui contra tenorem præſentium talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui, abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus.* Circa quæ verba recte notat Navarrus 27. *Manual. n.* 74. (ubi *a n.* 55. *deinceps*, explicat Bullam Cœnæ Domini) quod hæc excommunicatio, ejuſque abſolutio non ſit reſervata Papæ; cum talis reſervatio ex littera non pateat. Deinde, quod hanc Excommunicationem non incurrat ille Confeſſarius, qui oblivione, incogitantia, vel ignorantia non craſſa abſolvit, quia fertur in eos, qui abſolutionis beneficium impendere *de facto* (de jure enim talis abſolutio non tenet ob defectum juriſdictionis, cum obſtet reſervatio) *præſumpſerint*, hoc eſt, ſcienter ac deliberate, non obſtante iſthac Conſtitutione, attentaverint. De horum quippe numero non eſt, qui abſolvit per oblivionem, incogitantiam, aut ignorantiam non craſſam.

58. CONCL. II. Inter alias plurimas Excommunicationes, tum reſervatas, tum non reſervatas, quæ partim in Jure Canonico, partim in diverſis Conſtitutionibus Apoſtolicis continentur, ceteris frequentior, atque adeo ſcitu magis neceſſaria eſt illa, quæ ipſo Jure eſt lata contra percuſſores Clericorum. De hac *c. Si quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.* 4. ſic habetur ſtatutum ab Innocentio Papa II. in Concilio Lateranenſi *Si quis ſuadente diabolo hujus ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat &c.* Concordat *Clem. Si quis ſuadente. De Pœnis.* Circa quam Excommunicationem.

59. Notandum I. Per manus violentas, Clerico, aut Monacho injectas, intelligi, quamcumque actionem corporalem injurioſam, quæ eſt mortaliter peccaminoſa, & violenter illata perſonæ Clerici, aut Monachi, vel rebus ipſius corpori adhærentibus. Unde hujuſmodi Excommunicationem incurrit, qui Clericum, vel Monachum occidit, mutilat, vulnerat, vel percutit, ſive id fiat manu, aut pede, gladio, vel baculo.

60. Quinimo hoc ipſum procedit, etiamſi hujuſmodi injurioſa percuſſio, ſive manuum injectio fiat in Clericum conſentientem, atque ſubjicientem corpus ſuum certis percuſſionibus, quamvis hoc fiat in ſatisfactione cujuſpiam præcedentis Injuriæ a Clerico alteri illatæ; Nam, etſi talis percuſſio non eſſet violenta, utpote exercita in conſentientem, adhuc tamen ea foret injurioſa, atque redundans in opprobrium Status Clericalis, cujus favori privatorum pacto renuntiari non poteſt; prout expreſſe cavetur *c. Contingit* 36. *De Sent. excomm.* juncto *c. Si diligenti. De Foro compet.*

61. Inſuper ille cenſetur injeciſſe manus violentas, atque ipſo Jure incurrere memoratam Excommunicationem latæ ſententiæ, qui Clericum injurioſe (licet abſque alia læſione corporali) detinet in cuſtodia publica vel privata, aut eum detrudit in vincula *c. Nuper. De Sent. excomm.* Item qui ſputum aut pulverem in faciem ejus projicit, veſtimenta ipſi adhærentia dilacerat, aut violenter detinet, & hujuſmodi. Secus eſt, ſi detineantur, dilacerentur, aut percutiantur veſtimenta Clerico non adhærentia; utpote ſi Clericus fugiens amittat pileum, & alter pileum ex ira dilaceret, aut verberet.

62. Ul.

62. Ulterius, licet ex textu citati Canonis comprehendantur ſoli phyſice offendentes Clericum vel Monachum, tamen ex aliis Canonibus extenditur hæc Excommunicatio etiam ad mandantes, conſulentes, auxiliumve præbentes ad percuſſionem Clerici, dummodo effectus ſit ſecutus. *c. Quantæ. De Sentent. excom.* nam *facientes & conſentientes pari pœna plectendi ſunt*, ut ibidem dicitur; idque clarius habetur *Clem. Si quis ſuadente. De Pœnis* Item ad eos, qui ratam habent offenſionem Clerici ſuo nomine factam. *text. clar. c. Cum quis 23. De Sent. excomm. in 6.* Quia, ut ait *Reg. 10. Jur. in 6. Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari.*

63. Notandum II. Quod nomine *Clerici* hic intelliguntur omnes ſaltem prima Tonſura inſigniti, dummodo Privilegio Canonis privati non exiſtant. Nomine autem *Monachi* hic intelliguntur omnes omnino Religioſi & Religioſæ, ſive Viri ſive Moniales ſint, eorumque Converſi & Converſæ, imo etiam Novitii & Novitiæ. His addit Herinex *diſp. 6. De Cenſuris qu. 8. num. 56.* Canoniſſas ſæculares, quamdiu Præbendam retinent, & in habitu Eccleſiaſtico patenter a ſæcularibus fœminis diſtinctivo incedunt. Item gaudent hoc privilegio Canonis Tertiarii, & Tertiariæ Ordinis S. Dominici, & S. P. N. Franciſci, qui aſſumpto habitu Monachali ſe mancipaverunt obſequiu alicuius approbatæ Religionis ſub obedientia Superioris. Secus dicendum de Eremitis illis, qui ſub nulla Regula & obedientia Superiorum vivunt, ſed ſunt vagi & nullam ſpecialem Eccleſiaſticam obligationem habent.

64. Si dicas Juxta *Reg. 15. Juris in 6. Odia reſtringi, & favores convenit ampliari:* atqui *can. Si quis ſuadente 17. q. 4.* verſatur in materia odioſa, videlicet Excommunicationis ipſo facto incurrendæ; ergo non debet extendi ad omnes dictas perſonas, ſed reſtringi ad ſolos Clericos & Monachos, utpote de quibus duntaxat Canon citatus expreſſe loquitur. Reſp. cum Abate *c. Non dubium. De Sentent. excomm.* diſtinguendo min. atqui Canon ille verſatur in materia odioſa ex parte percutientis, tranſeat; (nam & hoc in dubium verti poſſet, *cum. excomm. ſit medicinalis cap. 1. eod. in 6.*) verſatur in materia odioſa ex parte Clericorum, Statuſque Clericalis; negatur minor. Sic enim is continet favorem, cum privilegium Canonis ſit conceſſum non tam in favorem Clerici ordinati, quam in favorem Ordinis Clericalis, ut dicitur *c. Contingit. 36. De Sent. excomm.* ac proinde merito extendendum. Hæc reſponſio ut melius intelligatur.

65. Advertendum, quod plerumque, dum uni quidpiam favorabiliter conceditur, id alteri adimatur, ac proinde, quod uni eſt favor, id alteri ſoleat eſſe odium. Ad dignoſcendum igitur, quænam materia ſit favorabilis, & quænam odioſa, Doctores apud Covarruviam *lib. 1. var. reſolut. cap. 11. n. 5.* & Sanchez. *l. de Matrim. diſp. 1. n. 4.* ſequentes aſſignant Regulas.

66. I Quoties favor & odium diſtingui, atque ab invicem ſeparari poſſunt, favor ut favor, & odium ut odium aſſumi debet: ac proinde eiuſmodi Conſtitutio, qua parte eſt favorabilis, debet late explicari, & qua parte eſt odioſa, debet cenſeri ſtricte interpretationis.

67. II. Quando Conſtitutio partim eſt favorabilis, partim odioſa, ſimulque favor ab odio ſeparari nequit, tunc, ut dignoſcatur, an ſit favorabilis nec ne, attendere oportet ad principalem intentionem diſponentis. Et ſi quidem principaliter in favorem alicuius ſtatuta ſit, Conſtitutio cenſetur omnino favorabilis, non obſtante, quod in aliquod damnum, ſive odium tertii redundet. Si autem principale intentum Conſtitutionis tendit in alicuius odium, ſeu pœnam, Conſtitutio cenſetur ſimpliciter odioſa, eſtque ſtricte interpretanda, haud obſtante, quod ſimul cedat in aliqualem favorem tertii: ſiquidem ex primario ſuo fine menſuranda, & diiudicanda eſt ipſamet diſpoſitio.

68. Hoc ad propoſitum applicando, cum Canon *Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.* principaliter latus fuerit in favorem ſtatus Clericalis & Monachalis, eo quod in eius opprobrium & damnum cedat, iniuſte ab aliis verberari, atque iniquis vexationibus corporalibus malevolorum paſſim obnoxios eſſe Clericos & Monachos, cæteroquin inermes: hac ratione Conſtitutio illa cenſetur favorabilis, ac proinde extenditur etiam ad Converſos, Novitios, & alias perſonas enumeratas. At vero reſpectu ipſius criminis, ſeu injuriæ cenſetur odioſa, & ſtricte interpretanda: unde non ſufficit ſolus conatus aut ſola iniuria verbalis, ſed requiritur vera læſio corporalis, ſive injectio manuum injurioſæ. Unde ulterius.

69. Notandum III. Quod ad incurrendam hanc Excommunicationem requiratur injurioſa percuſſio, & quæ ſpectatis circumſtantiis ſit peccatum mortale. Unde ab hac excommunicatione excuſatur, primo, qui tam leviter, aut ex joco, vel ex ſubita cholera percutit Clericum, ut vel ratione parvitatis materiæ, vel ratione inadvertentiæ, ſeu deliberationis non peccet mortaliter; prout *cap. 1. De Sentent. excomm.* habetur, atque inter alia exemplificatur de Impubere Clericum percutiente.

70. Deinde excuſatur, qui percutit Clericum cauſa correctionis & diſciplinæ, habens ad hoc legitimam facultatem, ut ſi Magiſter Clericum Scholarem correctionis cauſa percutiat *cit. c. 1. De Sentent. excomm.* vel ſi Prælatus ſubditum percutiat cauſæ diſciplinæ: quia talis correctio non poteſt cenſeri violenta manuum injectio. Inſuper excuſatur, qui Clericum vim ſibi inferentem, aut ſua bona auferentem, percutit cum moderamine inculpatæ tutelæ, nam *vim vi repellere, omnes leges, omniaque jura permittunt*, uti notatur *c. Si vero 3. De ſentent. excomm.* Rurſum excuſatur ab Excommunicatione, qui percutit Clericum, quem invincibiliter neſcit eſſe Clericum, *c. Si vero 4. eod.* Item ille, qui Clericum contempto Clericali habitu tyrannidi, & enormitatibus, ſe inverecunde immiſcentem captivat, percutit, aut occidit, *c. Cum non ab homine. & c. Perpendimus. eod.*

Additio.

* Item excuſantur ab Excommunicatione Ruſtici qui Clericum ebrium, eoſque iniuſte aggredientem repellunt, vel veſtes ejus, aut brachia violenter detinent. Item Hoſpites, qui Clericum rixoſum, ac varias inſolentias, & turbationes in Hoſpitio cauſantem vi e domo ejiciunt, quando alias abire renuit, aliaque via non ſuppetit, quod tamen in Foro externo vix creditur, niſi per ſufficientes teſtes probari queat. Similiter excuſantur ab Excommunicatione mulieres, quæ Clericum pudicitiæ ſuæ inſidiantem, quem verbis, aut fuga abigere non valent, inflictione alapæ, fuſte, aliave violenta manus injectione repellunt.

Pariter ex ſpeciali Juris conſtitutione *cap. Si vero. 3. de Sentent. excomm.* ab Excommunicatione immunis eſt, qui in Clericum cum Uxore, Matre, Sorore, vel Filia propria turpiter inventum manus iniecerit. Similiter excuſantur Judices ſæculares ex tacito Eccleſiæ conſenſu capientes Clericum in flagranti delicto deprehenſum, ut eundem ſiſtant Judici Eccleſiaſtico; uti & Creditores Clericum debitorem de fuga ſuſpectum detinentes. Similiter Religio e. g. ſub via deprehendentes Apoſtatam ſuæ Religionis, eundemque in occulto cum auxilio Patronorum Ordinis abſque ſtrepitu, etiam cum violentia, ſi ſponte ire nolit, reducentes ad ſuum Prælatum: ubi tamen in locis Acatholicis id vix practicabile, vel certe cautiſſime in ſummo ſilentio foret procedendum, uti provide advertit Elbel. *Tr. de Cenſuris. conferent. 3. n. 97.* Idipſum ſentiendum eſt quoad exceptionem ab Excommunicatione in aliis nonnullis caſibus, rarioribus tamen, de quibus conſule Jus Canonicum *lib. 5. Decret. tit. 39. §. 4.* *

71. CONCL. II. Plurimæ aliæ Excommunicationes, tum reſervatæ, tum non reſervatæ, habentur in Jure Canonico, & aliis Conſtitutionibus Eccleſiaſticis paſſim, quas omnes ob ſui multitudinem enumerare difficile foret: in caſu tamen emergentiæ de iiſdem conſulantur Libri de hac materia copioſius tractantes.

Additio.

* Specialiter Integrum Catalogum talium Excommunicationum affert P. Pichler *lib. 5. Decret. titul. 39. n. 17.* Potiores, qui excommunicatione, & quidem majori reſervata Summo Pontifici ligati ſunt allegantur ſequentes. I. Sacrilegi effractores Eccleſiarum, ut eam ſpolient *cap. Conqueſti 22. De Sent. excomm.* II. Vexantes eos qui Cenſuram in aliquos tulerunt, & intra duos menſes non

Digitized by Google

deſiſtentes. *cap. Quicumque* 11. *De Sentent. Excomm. in* 6. III. Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis. *Extrav.* 1. *De Simonia.* Item Simoniaci in Ordine, & Beneficii, *Extrav.* 2. *De Simonia.* IV. Ingredientes Clauſuram Monaſteriorum ſub prætextu privilegii, ſeu licentiæ. Bulla Pii V. quæ Incipit *Regularium.* ordine 20. & altera Gregorii XIII. *Ubi gratia.* ordine 28. V. Committentes Duellum, & illud Conſulentes ac principes territoriales concedentes locum, & permittentes Duellum in terris ſuis. Concil. Trid. *De Reform. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. ac Clemens VIII. in Bulla. *Illius vices.* ordine 11. VI. Dantes & recipientes pro gratia, aut juſtitia apud Sedem Apoſtolicam. *Extrav. De ſentent.* 1. *excomm.* VII. Extrahentes ex Aſylo gaudentes eodem. Gregor. XIV. In Bulla *Cum alias.* Hanc Excommunicationem aliqui volunt non eſſe reſervatam, praxis tamen Curiæ Romanæ & Declarationes Cardinalium annumerant eum communi DD. reſervatis. Matthæucius *Official. Eccleſ. c.* 24. & Wieſtnes *lib.* 3. *Decret. tit.* 49. *n.* 185. VIII. Docentes & Defendentes etiam diſputative Propoſitiones damnatas. Decreta S. Officii emanata annis 1665. 1666. 1679. & 1690. IX. Regulares adminiſtrantes Sacramenta Extremę Unctionis, aut Euchariſtiæ infirmis, vel Matrimonia ſolemnizantes ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi, aut Papæ. *Clement.* 1. *de privil.* X. Tertiarii portantes Habitum FF. Minorum. Leo X. in Bulla *Licet alias*, extra Bullarium. XI. Apoſtatæ a Religione, quamvis maneant in Fide Catholica: alias enim pariter incurrent reſervationem Bullæ Cęnæ. Atque iſta Excommunicatio, in quantum fuit lata a Pontifice *c.* 2. *Ne Clerici. in* 6. equidem non reſervatur: interea tamen ſpecialiter reſervatus a multis Religionibus, uti noſtra, ac inter caſus reſervatos numeratur. XII. Abſolventes ſub prætextu Privilegiorum a caſibus Bullæ Cęnæ, vel ſpecialiter reſervatis per Ordinarios. *Decret. ſub Clemente VIII. emanatum an.* 1601.

Inter excommunicatos Excommunicatione non reſervata numerantur a citato Auctore.

I. Scienter contrahentes Matrimonium in gradibus prohibitis. *Clem. unic. de Conſang.*

II. Imprimentes libros abſque licentia Superiorum Leo X. in Bulla duodecima reſpectu Bullarii.

III. Procurantes abortum fętus animati. Gregor. XIV. in Bulla. *Sedes Apoſtolica*; ordine, octava.

IV. Cogentes vel impedientes mulieres ab ingreſſo Religionis. Trid. *de. Regularibus. ſeſſ.* 25. *cap.* 18.

V. Vexantes Eccleſiaſticos, quod non elegerint eum, pro quo rogabatur *cap. Dicant.* 12. *De Elect. in* 6.

VI. Regulares adeuntes Curias Principum ad nocendum ſuis Prælatis vel Monaſteriis *Clement. Ne in agro.* §. *Quia vero*; *De Stat. Monach.*

Additio II.

* Hæc (ut ſupra jam memini) ſunt potiores Excommunicationes, quæ in Germania contingunt. Tu Confeſſarie eaſdem attente relege, & pro conſolatione tua ex Patre Alberto Reiffenſtuel *part.* 1. *Inſtit. cap.* 6. §. 6. *n.* 468. ſequentes tres Regulas cape. I. Quoad ſæculares plebejus non eſt multum ſcrupulizandum circa materiam Cenſurarum; vix enim audies, eoſdem aliquam incurrere, dummodo tres caſos excipias, utpote percuſſionem Clerici, Hæreſin, & quando pro Excommunicato eſt quis ſententialiter declaratus, ſeu publice denuntiatus: ubi tamen etiam quoad *primos duos Caſus* adverte, num omnes conditiones ad incurrendam Excommunicationem requiſitæ, & ſuperius ſpecificatæ concurrerint; quoad *tertium caſum* autem, num fuerit Excommunicatio latæ vel ferendæ ſententiæ? *Regula.* II. Quoad Clericos, vel doctiores ſeu honoratiores Laicos maius eſt ſubinde periculum, ne vel Excommunicationem aliquam contentam in Bulla Cęnæ, vel alias ſuperius expreſſas incurrant; præſertim Clerici attendant, ne aliquam Cenſuram propter labem Simoniæ contrahent. Milites, & eorum Officiales, ne ſubiaceant pęnis duellantium. Laici Judices, ne lædendo immunitatem, ſeu libertatem Eccleſiaſticam Excommunicatione Bullæ Cęnæ afficiantur. Hinc bene imprimant memoriæ inter ſpecificatas ſuperius *n.* 56. Excommunicationes Bullæ Cęnæ illas, quæ a caſu XIV. uſque ad XX. reperiuntur. *Regula* III. Quamvis Excommunicationes intra, & extra corpus Juris ſint propemodum infinitæ, ſufficit tamen Confeſſario noſcere potiores, præſertim ſuperius in Bulla Cęnæ, & extra ſpecificatas; nam Judicium hoc Sacramentale exercetur humano modo: foret autem humanæ imbecillitati onus prorſus inſupportabile, habere obligationem noſcendi omnes, & memoriter ſciendi ſingulas Cenſuras in & extra Corpus Juris in varia crimina, aut exceſſus latas, vel comminatas. *

72. Quæres. An quis ſæpius poſſit excommunicari; Reſp. affirmative, *arg. c. Cum pro cauſa. De ſentent. excomm.* & notat Gloſſa *in c. Engeltrudam* 3. q. 4.

73. Nec obſtat, quod ejectus ex Eccleſia non poſſit amplius ejici; ſicut & occiſus nequit iterum occidi. Reſp. enim cum *citata Gloſſa*. Excommunicationem habere duos effectus, unum ejiciendi extra Eccleſiam, & alterum detinendi extra. Et licet Excommunicatio poſterior non poſſit conſequi primum effectum in jam excommunicato: bene tamen ſecundum.

74. Infertur proinde conformiter dictis, quod ligatus pluribus excommunicationibus poſſit abſolvi ab una, & non ab altera, & qui vere vult abſolvi ab omnibus; omnem cauſam, pro qua, vel quibus ſui excommunicatus, debeat exprimere. *arg. cit. c. Cum pro cauſa. De Sentent. excomm.* juncta Gloſſa *ibidem V. Tanquam excommunicatum.*

75. Nec obſtat, quod unum peccatum non dimittatur ſine altero, *arg. c. Majores.* §. *Sed adhuc. De Baptiſmo.* ibi: *Dominus, qui totum hominem ſalvum fecit in Sabbato, opus imperfectionis non novit; & ob hoc peccata non ex parte, ſed ex toto dimittit.* Reſp. quippe cum Fagnano *in cit. c. Majores. n.* 62. diſparitatem eſſe, quia abſolutio a peccatis eſt actus Divinus, qui non debet eſſe abſque perfectione: ſecus de abſolutione ab Excommunicatione, quæ eſt actus humanus Eccleſiæ, utpote per quam introducta eſt Excommunicatio.

APPENDIX.

De modo tollendi Excommunicationem ſemel latam.

SUMMARIUM.

* *An excommunicatio ſemel lata tollatur abſque Abſolutione? Addit. I.*

* *Quiſnam in articulo mortis poſſit ab Excommunicatione abſolvere? Addit. II.*

* *Quiſnam extra articulum mortis? Addit. III.*

* *An extra Italias poſſint Regulares mendicantes abſolvere ab Excommunicatione reſervata a Clemente VIII? Addit. IV.*

* *An ab aliis Excommunicationibus extra caſus Bullæ Cœnæ? Addit. V.*

* *An ab Excommunicationibus Bullæ Cœnæ in caſibus occultis? Addit. VI.*

Additio I.

* QUÆRES I. Quomodo Excommunicatio ſemel lata iterum tollatur? Reſp. *Ex lib.* 5. *Decret. tit.* 39. *n.* 240. ordinarie loquendo Excommunicatio major ſemel contracta, etiam ceſſante contumacia excommunicati, & præſtita ſatisfactione, non tollitur ſine abſolutione, quamvis is, qui Excommunicationem tulit, vel ipſe excommunicatus moriatur, etiam datis ante mortem ſignis Pęnitentiæ, quibus equidem cęlum promereri poteris, ad terrorem tamen aliorum in loco benedicto excommunicatus notorius, & non toleratus ſepeliri nequit, antequam verberatis prius oſſibus in tantum abſolvatur, ut quoad ſuffragia, & preces communes iterum Eccleſiæ incorporetur. Ita habetur *can. De ſentent. excomm.* Dicitur notanter *ordinarie loquendo*, quia limitatur in caſu, quo auctor Excommunicationis hanc tulit ſub certa conditione, ſimulque declaravit, eam non niſi uſque ad talis conditionis impletionem durare, tunc enim conditione adimpleta ceſſat Excommunicatio abſque nova aliqua abſolutione.

Additio II.

* Quæres II. Quisnam poſſit ab Excommunicatione ſemel lata abſolvere in articulo vel periculo mortis? Reſp. in articulo vel periculo mortis quilibet Sacerdos

dos poteſt abſolvere e quevis Ccuſura, nulla prorſus excepta. Ite expreſſe Concil. Trid. *Seſſ.* 14. *De Pœnitentia. cap.* 7. prope finem. De quo vide ulteriorem declarationem *Tract.* 4. *diſt.* 4. *n.* 33. Simul etiam nota, ſi telie motibuudus ſuiſſet eutea ſpecialiter declaratos, ſeu publiee denuutietns tanquam excommunicatus, talem debere eute ebſolutionem jurare, vel ſaltem pro foro iuterno efficecites promittendo ſe obligare, quod, ſi couvaluerit, ſe ſiſtere velit reſerventi, ut obedientem ſe oſtendat, & Mendetum, nou novem ebſolutionem, de ſatisfaciendo eb eodem recipiat, quo poſtee non præſtitu iu Excommunicationem reincidet. Pichler *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. *n.* 14. Vido etiam deſuper Msrehaut. Iu Tribuueli, Jordeuum, & Gobat. epud & eum P. Spores *part.* 3. *Theolog. Sacrament. cap.* 6. *ſect.* 5. *n.* 723. qui etiam *part.* 8. *cap.* 3. *ſect.* 4. *n.* 519 eſplicat, quid per periculum mortis iutelligatur.

Additio. III.

* Quæres III. Quiſnem ab eedem ebſolvere poſſit extra erticulum vel periculum mortis? Reſp. I. Eextra articulum mortis, ſi Excommunicetio, que pœuitens afficitur, non fuit particulariter, & in ſpecie contre ipſum lata ab homine, & præterea eadem iu Jure non eſt reſervete, poteſt quilibet legitimus Confeſſarius ebſolvere. Ite epud Pichler *loc. cit.* & epud Schmalzgrueber *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. *n.* 96. cum plurimis aliis Divus Thomas *in Supplem. part.* 3. ac deducitur *ex cap.* Naper. 29. *De Sentent. excomm.* & *cap. Ex frequentibus* 3. *De Inſtitut. prope finem.*

Reſp. II. Ab excommunicatione ſpecialiter contra aliquem ab homine v. g. ab Epiſcopo lete extra erticulum mortie ſolus ille, qui tulit, *vel* legitimus Succeſſor, aut Superior eiusdem. vel demum ab eodem delegatus ebſolvere poteſt, idque intelligendum pro utroque foro. Ite communis, & deducitur ex variis textibus Juris paſſim epud Canoniſtas videndis. Ratio eſt: q ie leta per particularem ſenteutiam Excommunicatione, eenſetur ſibi ſerens ea communi perſuaſione poteſtetem abſolvendi ſpecialiter pro utroque foro reſervaſſe, ut ſic excommunicetus magis edigatur ad parendum Judici; aut ſetisfaciendum parti læſæ.

Reſp. III. Si eecommunicatio, quem pœnitens incurrebat, eſt late a Jure, & prætereæ ibidem reſervata Summo Pontifici, nullus inferior abſolvere poteſt, niſi quis habeat ſpecialem deſuper facultatem per privilegium, delegationem, vel etiam per ipſummet Jus. Ite epud Pichler *loc. cit.* teſte Caſtropalao omnes, ac eruitur ex *cap.* 13. & *cap.* 58. *De Sentent. excomm.* Ratio eſt: quia nullus inferior habet poteſtatem iu Superioris Legem, niſi eb eodem, vel ab altiori concedatur.

Reſp. IV. Epiſcopis per ipſummet Jus, nimitum per Concil. Trid. *Seſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 6. data eſt facultas *ab omnibus Cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis, iu quibuſcunque caſibus* N B *occultis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro Conſcientiæ gratis abſolvendi. Idem & in Hæreſis crimine in eodem foro Conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicariis ſit permiſſum.* Ite iu terminis *Concil. Trid. cit. loc.* Et licet diſputetur iuter AA. en poſt Bullam Cœnæ, ſiugulis anuis Romæ de novo cum ſuis efficaciſſimis clauſulis derogatoriis promulgatem, hæc poteſtas ipſis edhue competat de per ſe quoad ſpeciales caſus iu illa Bulla contentos? de quo inquiri poterit epud Kazenberger *ie Supplem. Theol.* P. Sporer *Tr. de Cenſuris cap.* 3. *ſect.* e. *n.* 107. Interea tamen videtur in Germenie, in que hæreſes ſunt frequentiores, hæc diſputetio quoad Praxin ex eo ceſſare, quie Epiſcopis ſpecialiter deſuper ſupplicantibus ſoles de novo concedi iſta facultes non ſolum pro foro iuterno, ſed etiem pro externo per ſe, vel per alios deputatos, prout verba formalie Conceſſiouis plerumque ſic ſonent: *Datur inſuper facultas abſolvendi ab omnibus caſibus reſervatis etiam Bullæ Cœnæ iu locis tamen, ubi impene graſſantur Hæreſes* &c. videetur Jus Canon. *L.* 5. *T.* 7. §. 7.

Reſp. V. Regularibus Mendicentibus per ſpeciale Privilegium date eſt facultes pro *foro conſcientiæ tantum, & extra caſus Bullæ Cœnæ* ſeculares quolcumque accedentes ebſolvendi eb omnibus reliquis Cenſuris Pepæ in Jure reſervatis, ſi tamen caſus edhue iti needum fuerint ad forum contentioſum deducti. Ita eruitur ex variis conceſſionibus SS. Pontificum, q iæ videre eſt iu compendio noſtrorum Privil. *V. Abſolutio quoad ſæculares*, nec non iu Jure Canonico. *lib.* 5. *Decret. tit.* 7. §. 8. *ac.* 9. *& tit.* 39. §. 8 *n.* 155. Item fuſius epud Hyacinthum Donati *Tom.* 1. *part.* 1. *tract.* 13. *q.* 17. & *tom.* 2. *tr.* 1. *quæſt.* 17. & 18. ac utiliſſime apud Kazenberger *in ſupplem. Theol. Decal.* P. Sporer. *De Cenſuris cap.* 3. *ſect.* e. §. a. *per totum.* Dicitur notentes, imo: *pro foro conſcientiæ tantum*; nam iu foro externo: ſi Judex vult, poteſt edhuc non obſtante hac ebſolutione procedere. Antequam tamen actu ſic procedat, non tenetur needum publice cognitus, quod fuerit entea excommunicatus, & modo ſit in foro interno abſolutus, ſe etiam quoad forum eeternum gerere tamquam eecommunicatum. Dicitur notanter edo *ſi caſus iſti needem ſunt ad forum contentioſum deducti*; nam ſecus dicendum, ſi jam forent in foro contentioſo, præſertim ſi quis ibidem per ſententiam condemnatoriam, vel declaratoriam jam fuiſſet tanquam excommunicatus proclamatus. Dicitur notenter *exceptis caſibus Bullæ Cœnæ*; quid enim de his in ordiue ed Regulares Mendicentee ſit ſentiendum, adaperiet Quæſitum ultimum: interea continuando adhue de Excommunicationibus reſervatis extra Bullam Cœnæ. *

Additio IV.

* Quæres IV. Au Regulares Mendicentes in Germanie poſſint ebſolvere ab Excommunicatione circa quinque caſus, quos ſibi ſpecialiter reſervevit Summus Pontifex Clemens VIII.? Ante reſponſionem ſuppono, caſus illos quinque, quibus Clemens VIII. annectebat Excommunicationem ejuſque ebſolutionem ſpecialiter ſibi reſervebat, eſſe ſequentes. I. Extractionem Reorum ex Eccleſia, vel Cœmeterio. II. Violationem Clauſuræ Monialium ad malum finem eſtitati uppoſitum. III. Duellum in forme Trident. IV. Percuſſionem Clerici, dummodo nou ſit omnino levis. V. Simoniam realem, vel Confidentialem H. N. Reſp. Eatie Italiam Regulares Mendicantes poſſunt ebſolvere pro foro interno eb Excommunicatione dictorum quinque caſuum. Ite deducitur ex Decreto Urbani VIII. poſt Clement. VIII. anno 1628. de 17. Novembr. emanato. Videatur Kazenberger *loc. cit. n.* 110 *&* 111. ubi integrum Decretum Urbani VIII. edducit. *

Additio V.

* Quæres V. An Reguleres Mendicantes poſſint ſæculares extra caſus Bullæ Cœnæ abſolvere pro foro iuterno eb aliis Excommunicationibus Papæ reſervatis, ſuppoſito, quod aliquie caſus, ob quem ralis Excommunicatio incurritur, equidem jem pluribus ſit notus, interea temen needum ed forum contentioſum deductus. E. g. Ponamus, quod Petrus coram pluribus percuſſerit Paulum Clericum: quæritur, an ſi paratus ſit Paulo omnimodam ſetisfactionem eehibere, poſſit ab hac Excommunicatione per Reguleres mendicautes pro foro interno ebſolvi eo tempore, quo hæc percuſſio uecdum fuit deducte ad forum contentioſum?

Reſp. ad hoc dubium Sboger *tract.* 40. *n.* 50. & Benjamin Elbel hic *de Cenſuris. Conferentia* 8. §. e. e. 266. *& ſeqq.* affirmative, & P. Kilianus Kazenberger effert *loc. cit.* §. a. *n.* 111. deſuper ſpeciale Privilegium ex Bulla Peuli III. deta euno 1545. Confeſſarius Societetis JESU, & conſequenter etiam Mendicantibus quoad Privilegia communicantibus, extra caſus Bullæ Cœnæ ebſolute, & non tantum limitando ed peccata occulta, id concedens. Incipit eutem hæc Bulla: *Cum inter cunctas* &c. ubi ſic aſſeritur: *Nec non illis ex vobis, qui Presbyteri fuerint, quorumcumque utriuſque ſexus Chriſti Fidelium ad vos undecunque accedentium, Confeſſiones audiendi, & ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus & delictis, quantumcumque gravibus & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, & a quibuſvis ta ipſis caſibus reſultantibus Sententiis, cenſuris, & Pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ) abſolvendi, ac eis pro commiſſis Pœnitentiam ſalutarem injungendi, plenam, at liberam facultatem concedimus.* Interea tamen recte notatur in Jure Canon. *lib.* 5. *Dec. tit.* 39. §. 8.

Digitized by Google

§. 8. n. 170. ut, ſi Excommunicatio fuerit contracta ob læſionem alterius, etiam pro foro interno non facile quis abſolvatur, antequam parti læſæ actualiter ſatisfecerit,

Additio VI.

* Quæres VI. An Regulares mendicantes poſſint ſæculares abſolvere ab Excommunicatione Bullę Cœnæ in caſibus occultis; Quæſtio hæc movetur ſolummodo de caſibus Bullæ Cœnæ occultis; nam, quod abſolvere nequeant a publicis, niſi ſpecialiſſimum haberentPrivilegium, *non obſtante BullaCœnæ*, id concedens (prout de tali ſpeciali Privilegio quoad hæreſin mentionem fecimus *Tract. 4. diſt. 4. in Addit. poſt n. 31.*) eſt omnium Doctorum, & clare eruitur ex ipſis clauſulis derogatoriis Bullæ Cœnæ a Clemente X. emanatæ, ac ſingulis annis de novo promulgatæ. Hoc præſcito, Reſp. I. Si dubitatur, an hi vel illi caſus in particulari comprehenſi ſint ſub Excommunicatione Bullæ Cœnæ? poſſunt Regulares mendicantes abſolvere. Ratio eſt: quia ſic Clemens VIII. expreſſe conceſſit, prout teſtes ſont præter Paſſerinum, Dominicus Viva *in Trutina Theolog. Expoſitione Propoſitionis 3. ab Alexandro VII. damnatæ*; & Kilianus Kazenberger *loc. citat. n.* 213.

Reſp. II. In caſibus Bullæ Cœnæ certis, quamvis occultis, nequeunt Regulares mendicantes ab Excommunicatione abſolvere loquendo quoad pœnitentes ſæculares. Ita communis, & patet tum ex clauſulis derogatoriis Bullæ Cœnæ videndis in Jure Canon. *lib. 5. Decret. tit. 7. n.* 352. tum ex Propoſitione damnata circa Hæreſin pariter in Bulla Cœnæ contentam, eſtque propoſitio damnata ab Alexand. VII. ord. 4 hujus tenoris. *Prælati Regulares poſſunt in foro Conſcientiæ abſolvere quoscunque ſeculares ab Hæreſi occulta, & ab Excommunicatione per eam incurſa*. Dicitur notanter: *loquendo quoad pœnitentes ſæculares*; etenim quoad pœnitentes Regulares ejusdem Ordinis multi DD. adhuc defendunt, tales, ſi caſum Bullæ Cœnæ incurriſſent, poſſe abſolvi a ſuis Superioribus, aut per ſe ipſos, aut per ſpecialiter deputatos. Videantur Felix Poteſtas *tom. 1. Examinis Confeſſ. part. 4. cap. 5. n. 3373. ac ſeqq.* & Kilianus Kazenberger: qui plures AA. una cum Bullis Pontificiis *in Supplement. Theolog. Moral.* P. Sporer adducit: *Tract. de Cenſuris. cap. 3. ſect. 3. §. 4. n.* 119. Accedit, quod Regulares (ne detur vagandi licentia) numerentur inter legitime impeditos adire Romam pro Abſolutione: ſed legitime impeditos ſuos ſubditos, habens in eosdem poteſtatem Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem (uti habere cenſentur in ſuos Prælati Regulares) poteſt abſolute abſolvere a caſibus Bullæ Cœnæ per ſe, vel etiam per ſuum delegatum: ergo. Adde praxin, qua in his terris videmus paſſim Prælatos abſolvere Apoſtatas ſuæ Religionis deprehenſos: conſuetudo autem eſt optima legum interpres. Videatur Jus Canon. *lib. 5. Decret. T. 7. §. 8.* uti quoque *§. 9. n. 417. cum ſeqq.* Sporer. *part. 3. Theolog. Sacrament. cap. 6. ſect. 2. n. 750. ac ſeqq.* & Antonius de Spiritu Sancto in Directorio Regularium *Tract. 2. diſput. 1. ſect. 1. §. 2. n. 18. & ſeqq.* atque ſi huic fides eſt, Sacra Pœnitentiaria anno 1617. taliter reſpondit, nimirum inhibitionem circa abſolutionem a caſibus Bullæ Cœnæ ſolum quoad Sæculares, non quoad Regulares intelligendam eſſe.

QUÆSTIO V.

De Suſpenſione, ac variis ipſam attinentibus,

SUMMARIUM.

76. *Suſpenſio, quid?*
77. *Differt a Depoſitione, & Degradatione.*
78. *Suſpenſio latæ, & ferendæ ſententiæ.*
 (g) Vide dicta Tr. 2. Diſt. 2. n. 25. 26. & ſeqq.
79. *Suſpenſio ab Officio, & Beneficio.*
80. *Totalis, & partialis; quid?*
81. *Suſpenſio ab officio non includit Suſpenſionem a Beneficio, nec contra.*
82. *Per ſe loquendo.*
83. *Idem dic de Suſpenſione ab ordine, & Juriſdictione.*
84. *Suſpenſio abſolute lata, cenſetur totalis.*
85. *Corollarium.*
86. *Secus, ſi Suſpenſio feratur determinate, cum Addit.*
87. *Suſpenſus, ſi exerceat actum ſibi prohibitum, an fiat irregularis?*
88. *Qui Suſpenſionem poſſint incurrere?*
89. *Solvitur inſtantia.*

* *Qualiter incurratur Suſpenſio quoad Ordines? Addit. I.*

* *Aliquot aliæ Suſpenſiones in particulari. Addit. II.*

76. CONCL. I. *Suſpenſio* eſt Cenſura Eccleſiaſtica, qua prohibetur ſeu arcetur Miniſter Eccleſiæ ab aliquo actu Eccleſiaſtico alias ſibi competente, & hoc ad tempus. Ita Doctor Subtilis 4. *diſt. 25. quæſt. 1.* eſtque in re communis. Dicitur, *qua Miniſter Eccleſiæ*, id eſt Clericus: quia Suſpenſio eſt Cenſura propria Clericorum, & quæ Laicis non competit, quamvis Excommunicatio, & Interdictum ſint Cenſuræ Clericis & Laicis communes. Dicitur ulterius, *arcetur ab aliquo actu Eccleſiaſtico*: quia hic eſt proprius & adæquatus effectus Suſpenſionis, ſcilicet privare Clericum exercitio actus Eccleſiaſtici cæteroquin ſibi competentis, ut non poſſit illum licite, & abſque peccato exercere. Et per hoc differt Suſpenſio a cæteris Cenſuris, quæ plures alios & diſtinctos effectus habent, ut patet ex ſingularum explicatione.

77. Additur tandem & *hoc ad tempus*. Per quod Suſpenſio differt a Depoſitione, ac Degradatione, quæ privant miniſterio actuum Eccleſiaſticorum in perpetuum, & abſque ſpe reſtitutionis, Quod ſi ponas aliquam Suſpenſionem, quæ etiam perpetuo, & ſine ſpe reſtitutionis privat miniſterio Eccleſiaſtico, jam non foret Cenſura, ſed conformiter dictis pœna vindicativa; ſicuti ſi infligeretur ob peccatum mere præteritum.

78. CONCL. II. Suſpenſio varie dividitur. Ita omnes, & patet Inductione. Nam inprimis *ſuſpenſio* alia eſt *latæ ſententiæ*, quæ ſcilicet ipſo Jure infligitur delinquenti: alia *ferendæ ſententiæ*, quæ primum per ſententiam Judicis ob commiſſum delictum infligitur (a)

79. Deinde ipſa dividitur in Suſpenſionem ab Officio, & a Beneficio. *Suſpenſio ab Officio* eſt, qua Clerico interdicitur executio ſuorum Ordinum aut aliarum functionum, quæ ipſi ratione Ordinis, aut muneris Clericalis competunt. *Suſpenſio a Beneficio* dicitur, qua fructus ſui Beneficii Eccleſiaſtici Clericus percipere prohibetur: prout amplius declarabitur in Concluſionibus.

80. Ex his utraque *Suſpenſio* ſubdividitur in totalem, & partialem. *Totalis* eſt, qua quis ab omni prorſus Officio Eccleſiaſtico, vel a perceptione omnium omnino fructuum beneficialium ſuſpenditur, ſeu arcetur. *Partialis* eſt, qua vel unus ſpecialis actus officii Eccleſiaſtici Clerico prohibetur: ut, ſi Sacerdos ab exceptione Confeſſionum, aut Epiſcopus a collatione Ordinum ſuſpendatur; nam talis poteſt alios actus Ordinis ſibi competentes exercere; utputa celebrare Miſſam, & hujusmodi. Vel (loquendo de Suſpenſione partiali a Beneficio) ſi Clerico Beneficiario certa duntaxat pars fructuum beneficialium ſubtrahatur, v. g. tertia, vel quarta ſolommodo pars eorum.

81. CONCL. III. Cenſura Suſpenſionis eſt ſtrictæ interpretationis, ac proinde Suſpenſio ab Officio per ſe non includit Suſpenſionem a Beneficio, nec econtra. Ita Ludov. Engel *tit. de Sentent. excomm. n.* 75. Navarrus *cap. 72. Manual. n.* 160. & alii. Ratio eſt: quia Suſpenſio eſt pœna, ob commiſſum delictum inflicta: atqui pœnæ ſunt ſtrictæ interpretationis: nam *odia reſtringi, & favores convenit ampliari* juxta *Reg. 15. Juris in 6.* ſimulque *in pœnis benignior eſt interpretatio facienda*. *Reg. 48. Juris in 6.* Ex quibus mox ſequitur, Suſpenſionem ab Officio non includere per ſe loquendo Suſpenſionem a Beneficio, nec econtra; habent enim diverſos effectus, & ab invicem ſeparabiles.

82. Dicitur, *per ſe loquendo*; nam ſi Suſpenſio ab Officio ſit perpetua, & in effectu Depoſitio, tunc taliter ſuſpenſus per ſententiam Judicis merito etiam privandus erit Beneficio: cum Beneficium detur propter Officium, quod tamen in perpetuum ſuſpenſus amplius

exer-

exercere non poteſt. Intellige, dummodo ipſi ſuſpenſo præſtentur alimenta ab Eccleſia, ne in opprobrium Ordinis Clericalis mendicare cogatur.

83. CONCL. IV. Similiter ſuſpenſus ab Ordine, non cenſetur ſuſpenſus a Jurisdictione Eccleſiaſtica, nec contra. Ita cit. Engel *n. 76.* eſtque communis Doctorum. Ratio patet ex proximè dictis: quia Suſpenſio eſt ſtrictæ interpretationis, ac proinde non extendenda ultra verborum proprietatem: Hinc Epiſcopus ſuſpenſus ab Ordine, licet Confeſſiones audire non poſſit, alteri tamen poteſtatem abſolvendi, ſeu Confeſſiones audiendi delegare non prohibetur: nam hoc ſpectat ad poteſtatem jurisdictionis, illud ad poteſtatem Ordinis.

84. CONCL. V. Nihilominus, ſi abſolute & ſine limitatione Suſpenſio imponitur, neque ex adjuncta limitatio aliqua colligi poſſit, cenſetur ea eſſe ſimpliciter totalis. Ita Herinex *diſp. 6. de Cenſuris. n. 63.* Layman, & communis. Ratio eſt: quia ex vi ſermonis propoſitio indefinita æquivalet univerſali; ſimulque nunc non eſt ratio, cur potius Suſpenſio de uno, quam de altero lata intelligatur.

85. Infertur proinde, quod ſuſpenſus abſolute ſine ulla determinatione, intelligatur ſuſpenſus tam ab Officio, quam a Beneficio. Infertur ulterius, quod ſimpliciter & abſolute ſuſpenſus ab Officio, cenſeatur ſuſpenſus tam ab Ordine, quam jurisdictione: quia officium includit utrumque, nec eſt major ratio de uno, quam de altero.

86. Dicitur, *ſi abſolute & ſine limitatione &c.* nam, ſi Suſpenſio feratur determinate ad certam materiam, utpute ſuper certum actum ordinis vel Jurisdictionis non exercendum, fatentur omnes, eam ultra ejusmodi actum non eſſe extendendam: cum pœnæ non ſint extendendæ ultra verborum proprietatem. Sic ſuſpenſus à Confeſſionibus audiendis poteſt celebrare Miſſam, Officium Diaconi ſolemniter exercere, ac hujusmodi.

Additio.

* Confeſſiones tamen nequit amplius *licite*, imo nec *valide* excipere talis a Prælato ſuo Regulari ob varios defectus in ſacro Tribunali commiſſos vere ſuſpenſus: quia ſic hunc Superior privat jurisdictione, quam non habet ſubditus Regularis, niſi dependenter a conceſſione ſui quoad hoc legitimi Superioris. Dixi notanter, *vere ſuſpenſus:* Nam ſecus (loquendo de valore Sacramenti) foret dicendum, ſi Superior interdicendo tali ſubdito deinceps Confeſſionale; præciſe adhibuiſſet ſequentes terminos; *Prohibeo, interdico*; quia vi ſolius prohibitionis audiendi impoſterum Confeſſiones equidem illicite contra Præceptum Superioris ageret, necdum tamen per hos terminos cenſeretur, adimere Superior ſuo ſubdito jurisdictionem; ſicque talis abſolutio adhuc foret valida; uti docte & fuſius reſolvit Elbel *Tr. de Cenſuris, Conferent. 4. n. 135. & ſeqq.*

87. CONCL. VI. Suſpenſus per Cenſuram ab Officio, ſi actum ſibi interdictum culpabiliter exerceat, contrahit Irregularitatem *c. 1. De Sent. & re judicat. in 6.* At vero ſuſpenſus à Beneficio, ſi eidem ſe ingerat, & fructus percipiat, non efficitur irregularis, perdit tamen Beneficium ipſo jure. *arg. c. Cupientes. §. Cæterum. De Elect. in 6.* Engel *loc. cit. n. 78.* Pirhing *de Sent. excomm. n. 69.* & alii.

88. CONCL. VII. Omnes, & ſoli Clerici, præter Papam, Suſpenſionis Cenſuram incurrere poſſunt. Ita Layman *lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 1.* contra Henriquez, qui exiſtimat, etiam in Abbatiſſam Suſpenſionis cenſuram cadere poſſe. Patet Concluſio ex definitione Suſpenſionis *n. 76. & ſeqq.* explicata.

89. Nec urget inſtantia de Abbatiſſa, nam ipſa ſolum ſuſpendi poteſt ab Officio ſuæ œconomiæ, ejusque actibus, non vero ab actu aliquo Eccleſiaſtico, cum ſit incapax omnis Ordinis.

Additio.

* Quæres I. Ob. qualia crimina ratione collationis vel receptionis Ordinum à Jure Suſpenſio infligatur? Supponit hoc Quæſitum *ab homine*, nimirum à Superiore Eccleſiaſtico poſſe infligi, uti excommunicationem, ita etiam regulariter Suſpenſionem ob varia gravia delicta, prout in Domino viſum fuerit. Dubium igitur ſolummodo remanet, ob quæ *ab ipſo Jure* Suſpenſio infligatur; & quidem in præſenti ratione Ordinum. H. S.

Reſp. II. Loquendo *de Epiſcopo male ordinante* is incurrit Suſpenſionem I. Si primam Tonſuram det infanti. II. Idem dic, ſi illiterato, vel conjugato conferat: prout utrumque eruitur ex *cap. Nullus. De Temp. ord. in 6.* III. Si ordinet ſimoniace *cap. penul. De Simonia* IV. Si ſacrum Ordinem conferat Religioſis necdum profeſſis. *Bulla 75. Pii V.* V. Si ordinet Monachum ſine licentia proprii Ordinarii. Trid. *Seſſ. 23. cap. 8. de Reform.* VI. Si ordinet ſuum ſubditum in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarii dictæ Diœceſis. Trid. *Seſſ. 6. cap. 5. de Reform.*

Reſp. II. Loquendo de male ordinatis. I. ſuſpenduntur, qui recipiunt ordines ſimoniace. *cap. penult. de Simonia.* II. Religioſi necdum profeſſi recipientes Ordines ſacros. *Bulla 75. Pii V.* III. Qui recipiunt Ordines ſacros ante requiſitam ætatem *cap. 14.* de *Temp. Ordin.* IV. Qui uno die duos ſacros Ordines recipiunt *cap. Litteras 13. de Temp.* Ordin. V. Qui ordinantur extra Tempora c. *Cum quidam, Eodem.* VI. Qui ordinantur ab Epiſcopo alieno ſine licentia Ordinarii proprii, & VII. Qui a proprio in alienа Diœceſi, abſque debita licentia. Trid. *de Reform. ſeſſ. 6. cap. 5. & ſeſſ. 23. cap. 8.* VIII. Qui recipiunt Ordines aliqua Cenſura irretiti. *c. 32. de Sentent. excommunic.* IX. Qui ordinantur per ſaltum. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 14. de Ref.* X. Qui citra ſpeciale Privilegium ordinantur in Sacris, cum litteris Dimiſſoriis à Capitulo infra annum Sede vacante datis. Trid. *ſeſſ. 7. cap. de Reform.* XI. Qui ordinantur ficto Titulo. Bulla *Secretis.* ab Urbano VIII. edita 1624. XII. Qui ordinantur in Sacris poſt Matrimonium etiam ratum tantum. *Extravag. Antiquæ. Joannis XXII. de Voto & Voti Redempt.* *

Additio. II.

* Quæres II. Ob quæ alia delicta præter Suſpenſiones ſpecificatas, & incurrendas in collatione, vel receptione Ordinum infligatur a Jure Suſpenſio? Reſp. ob ſequentia. I. Si Epiſcopi ingrediantur Monaſteria Monialium in caſibus non neceſſariis. Bulla 28. Gregorii XII. II. Si Religioſi in Religionis ingreſſu a ſe admiſſo N B. *ex pacto* recipiant prandia, paſtum, pecunias, aut jocalia. *Extrav. Sane. De Simonia.* III. Si Parochi jungant Sponſos alterius Parochiæ ſine licentia proprii Parochi. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matrim.* IV. Si Regulares prætextu Privilegiorum introducant mulieres in Clauſuram Monaſteriorum. Bulla 20. S. Pii V. de quo *lib. 3. Decret. Tit. 35. §. 2.* V. Si Clerici neſandum Sodomiæ crimen exerceant. Ita in Bulla Pii V. ordine 72. quæ eſt reperibilis *lib. 5. Decret. Tit. 16. n. 91.*

Hæc tamquam potiora delicta, ob quæ Suſpenſio incurritur, adduxiſſe ſufficiat. In emergentia autem alicujus ſpecialis caſus dubii, qui ex dictis erui nequiret, inquiratur apud Canoniſtas præſertim *lib. 1. tit. 11. de Temporibus Ordinationum.* & *lib. 5. Decretalium.* in quo plurimis Titulis tractatur de variis criminibus, & pœnis ob eadem incurrendis. Cæteroquin pro praxi & ſpeciali Confeſſariorum ac Pœnitentium conſolatione quatuor bene adhuc notentur. I. Quod nulla ſuſpenſio afficiat Laicos, ſed tantummodo Clericos. II. Quod loquendo in ordine ad Clericos non omnes Suſpenſiones, quæ ſubinde in Jure vel libris reperiuntur, ſint illico *latæ ſententiæ*, ſed non raro primum *ferendæ*, quæ conſequenter in nullo foro contrahuntur ante ſententiam Judicis condemnatoriam. III. Quod conformiter dictis de Cenſuris Suſpenſio gravis tamquam Cenſura a Clericis non incurratur, niſi ob peccatum mortale deliberate perpetratum, cui annexam eſſe Cenſuram præterea cognoſci debet ſaltem in confuſo, alias cum indeliberatione vel cum ignorantia invincibili peccati, vel ſaltem Cenſuræ annexæ eadem non incurritur, & conſequenter nec Irregularitas contrahitur, ſi ſtante tali ignorantia actus aliquis Ordinis ſacri exerceatur. IV. Quod ſuppoſito etiam, omnia ad Cenſuram requiſita confluxiſſe, Confeſſarii adhuc Ordinis Mendicantium à qualibet Suſpenſione tamquam Cenſura, inflicta ab ipſomet Jure, & necdum ad forum contentioſum deducta, quamvis cæteroquin aliis nota, poſſint pro foro interno abſolvere, prout patet tum ex Bulla *Cum inter cunctas.* Pauli III. quæ eſt 7. in Bullario Rodriguez, tum ex *Compend. Privileg. S. J. V. Abſolutio §. 1.* *

QUÆSTIO VI.

Quid, & quotuplex ſit Interdictum; & quale effectus ipſius?

SUMMARIUM.

90 *Interdictum, quid?*
91. *Quomodo differat ab Excommunicatione, & Suſpenſione?*
92. *Interdictum locale,*
Generale, & Particulare, quid?
93. *Interdicta Civitate cenſe etur interdicta Suburbia &c.*
94. *Quid ſi Eccleſia ſit interdicta?*
Contigua quid?
95. *Interdictum perſonale.*
96. *Et mixtum, quid?*
97. *Interdicto Clero, vel Populo, qui cenſeantur interdicti?*
* *Specificantur Interdicta potiora.*
98. *Interdicti triplex effectus.*
99. *I. Privatio participationis quorumdam Sacramentorum.*
100. *Et quorum?*
101. *Quid de Baptiſmo, Confirmatione,*
Et confectione Chriſmatis?
102. *Item de Pœnitentia, & Euchariſtia?*
103. *II. Probatio Divinorum Officiorum, & quorum?*
(*b*) Conformiter dictis ſupra n. 20.
104. *Limitatur hoc.*
* *Alia adhuc limitatio.*
105. *III. Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ.*
106. *Declaratur hic effectus.*
107. *Caſus practici circa hoc.*
* *Quomodo Interdictum ſemel latum iterum tollatur?*
108. *Ceſſatio a Divinis, quid?*

90. CONCL. I. *Interdictum* recte definitur, dicendo: Interdictum eſt Cenſura Eccleſiaſtica, per quam prohibetur participatio certorum Sacramentorum, Divinorum Officiorum, atque ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Ita in re communis.

91. Differt autem interdictum ab Excommunicatione, quod hæc multo gravior exiſtat, utpote removens Fidelem non ſolum a participatione Sacramentorum, ſed etiam a communibus Suffragiis Eccleſiæ, ipſaque communione Fidelium. Item Excommunicatio non fertur in loca, aut integras civitates: ſecus accidit in Interdicto locali. Differt etiam Interdictum a Suſpenſione: nam hæc fertur in ſolas perſonas Eccleſiaſticas; Interdictum vero etiam in Laicas ferri poteſt. Omittuntur aliæ differentiæ.

92. CONCL. II. Interdictum dividitur in locale, perſonale, ac mixtum. Ita omnes Doctores, & patet inductione. Siquidem *Interdictum locale* dicitur illud, quod directe fertur in locum, quatenus in ipſo interdicuntur, ſeu prohibentur fieri Divina Officia, & hujuſmodi. Et iſtud ſubdividitur in generale, & particulare. *Interdictum locale generale* eſt, quo interdicitur locus, varia ſub ſe loca complectens, v. g. Regnum, Provincia, Civitas. *Interdictum locale particulare* dicitur, quo interdicitur particularis aliqua Eccleſia. Porro Interdictum locale indirecte tantum afficit perſonas, dum ſcilicet ſunt in tali loco, vel Eccleſia: unde, ſi ejuſmodi perſonæ alibi exiſtant, poſſunt ibidem Officiis Divinis intereſſe, Sacramenta recipere, atque in loco ſacro ſepeliri.

93 Et quidem loquendo de interdicto locali, ſecundum ex *c. Si Civitas. De Sent. excommun. in 6.* quod Interdicta Civitate, Caſtro, aut Villa, etiam Suburbia, & continentia ædificia ipſorum intelliguntur interdicta: ne alioquin Interdicti ſententia vilipendatur, ſi poſſent in prædictorum Suburbiis Divina celebrari; cum incolæ ad eadem abſque labore excurrentes, Interdicti vim paſſim eluderent.

94. Et ob eandem rationem, ſi Eccleſia Interdicto ſubjecta exiſtat, neque in Capellis ejus Divina celebrari, neque in Cœmeterio eidem Eccleſiæ contiguo ſepeliri quis poterit: ſecus, ſi eidem Eccleſiæ contigua non ſint, prout ſubiungitur *cit. c. Si civitas. De Sent. excommun. in 6.* Porro *contigua* dicuntur ea, quorum externa invicem ſe contingunt, ut ait Gloſſa ibidem: ſive, ut alii loquuntur, quando inter parietem Eccleſiæ, ipſamque Capellam, vel Cœmeterium, nihil aliud interponitur.

95. *Interdictum perſonale* eſt, quod immediate & directe fertur in perſonam; per quod videlicet certa perſona arcetur a participatione quorumdam Sacramentorum, Divinorum Officiorum, ac ſepulturæ Eccleſiaſticæ in quocumque loco. Unde hujuſmodi Interdictum ſequitur perſonam, quocumque ierit, ſicut umbra comitatur corpus, & lepra leproſum *arg. c. Si ſententia. §. Cum vero. De Sent. excomm. in 6.* Ubi additur, quod, ſi populus alicujus terræ Interdicto notetur, ſingulares perſonæ interdici cenſentur, ne alioquin ſententia effectu careat.

96. Tandem *Interdictum mixtum* dicitur illud, quo locus, ac perſonæ ſimul interdicuntur: ut ſi interdicatur civitas, & omnes incolæ ejus. Unde Interdictum mixtum includit locale, & perſonale ſimul.

97. Cæterum quoad Interdictum perſonale eſt notandum, quod, ſi ſententia Interdicti proferatur in Clerum, non cenſeatur interdictus Populus; nec econtra interdicto Populo cenſeatur Clerus interdictus, *text. clar. cit. c. Si ſententia, de Sentent. excommun. in 6.* Unde uno ipſorum interdicto alius licite admittitur ad Divina: ſiquidem in materia pœnali, & odioſa, qualis eſt hæc, verba ſunt ſtricte interpretanda, juxta *Reg. 15. Juris in 6. Odia reſtringi, & favores convenit ampliari. & Reg. 49. Eodem. In pœnis benignior eſt interpretatio facienda.* Addunt Doctores, quod ſive Clerus, ſive Populus alicujus loci interdicatur, non comprehendantur Religioſi utriuſque ſexus, niſi exprimantur: nam, etſi in materia favorabili nomine Cleri contineantur etiam Religioſi utriuſque ſexus, ſecus tamen eſt in materia odioſa, idque per textus proxime allegatos, juncta *Clem. 1. de Supplenda neglig. Prælat.* ubi iſti ponuntur tamquam diverſa; & concordantiis.

Additio.

* Porro loquendo de potioribus Interdictis in ſpecie ab ipſo Jure determinatis,

I.

Quoad interdicta localia.

Subjacent eo ipſo Interdicto locali territoria illorum Dominorum, qui abſolute non recipiunt, vel impediunt, ne Legatus, vel Nuntius Papæ fungatur ſuo officio, idque tamdiu, quamdiu Domini in ſua contumacia perſiſtunt, *Extravag. Super gentes. De Conſuetud.* Videatur *lib. 5. Decret. Tit. 30. n. 24.*

Item ipſo facto ſubduntur Interdicto locali *Collegia*, quæ exigunt Gabellas, aliudve contra libertatem Eccleſiaſticam. Bulla 93. Gregorii XIII. Videatur in Jure Canonico *lib. 3. Decret. Tit. 49. §. & 10.* Item Eccleſiæ Clericorum Sæcularium, vel Regularium ipſo facto, qui aliquem inducunt, ut juret, vel promittat, ibi eligere ſepulturam, effectu ſecuto, & ſatisfactione deſuper non præſtita. *c. de Sepult. in 6.* Videatur *lib. Decret. tit. 28. n. 32.*

II.

Quoad Interdicta perſonalia generalia contra Univerſitates.

Tale interdictum incurrunt ipſo facto Univerſitates, quæ Uſurariis publicis locant habitationem, & fœnus publice exercere ſinunt. *cap. 1. de Uſuris in 6.* Videatur. *lib. 5. Decret. Tit. 19. §. 10.* Item Collegia, Capitula & Univerſitates, quæ appellant a ſententia Papæ ad futurum Concilium. *Bulla Cœnæ §. II.* Item talem poſt ſententiam Capitula cathedralia Sede vacante infra annum concedentia dimiſſoriales non arctatis Beneficio. *Trid. ſeſſ. 7. De Reform. cap. 10.*

Digitized by Google

III.

Quoad Interdicta perſonalia contra ſingulares.

Tale Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ incurrunt illi, qui violant interdictum locale. *cap. Epiſcoporum de Privileg. in 6.* Item, qui de manu Laici recipiunt Prælaturam Eccleſiaſticam, vel Dignitatem, uſque dum iterum dimittant. *can. Si quis deinceps 6. q. 7.* Item Clerici Concubinarii in Sacris conſtituti in crimine fornicationis, uſque dum pœniteant. *c. Si qui ſunt diſt.* 81. Item Rectores Eccleſiarum ſæcularium, qui recipiunt onera perpetua Miſſarum ſine licentia Ordinarii. Bull. *Cum ſæpe contingat.* 43. Urbani VIII. Item Epiſcopi & Superiores Prælati uſurpantes bona vacantium Beneficiorum. *Extravag. Unica. Ne Sede vacante &c.* Item Epiſcopi vel Prælati exigentes in Viſitatione ultra frugalem victum aliquam procurationem. Trid. *ſeſſ.*24. *cap.*3. *de Reform.* Semper tamen, ac prius ſemper habendum præ oculis, quod cenſuræ Interdicti pœna non incurratur, niſi cum culpa gravi &c. uti antes notatum iam eſt quoad Suſpenſionem. *

98. CONCL. III. Triplex eſt effectus Interdicti, videlicet privatio participationis quorumdam Sacramentorum, prohibitio Divinorum Officiorum, & tandem privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Ita Doctores communiter; & patet non ſolum ex definitione Interdicti ſuperius poſita, ſed etiam ex diverſis textibus Iuris Canonici in progreſſu allegandis.

99. Quantum attinet ad primum effectum Interdicti, notandum, quod privatio participationis quorumdam Sacramentorum ſit intelligenda de participatione talium Sacramentorum tam activa, quam paſſiva, ita ut illa nec licite poſſint adminiſtrari, nec licite recipi tempore Interdicti, aut a perſona interdicta.

100. Et dicitur notanter, *quorumdam ſacramentorum*. Nam tempore Interdicti localis, ſive illud ſit generale, ſive particulare, non prohibetur adminiſtratio, & receptio omnium Sacramentorum, ſed aliquorum dumtaxat, videlicet Sacramenti Extremæ Unctionis, Ordinis, Euchariſtiæ extra articulum mortis, ac etiam Benedictio nuptialis: quamvis juxta ſatis probabilem ſententiam Matrimonium ſine Benedictione nuptiali licite poſſit contrahi.

101. Sciendum proinde, quod Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis licite poſſit conferri, & recipi ab interdictis, ac etiam in loco Interdicto, ut habetur *c. Reſponſo. De ſentent. excomm.* & *c. Quoniam.* & *c. Alma Mater eod. in 6.* Siquidem Baptiſmus eſt Sacramentum ſumme neceſſarium ad ſalutem; Confirmatio autem quaſi complementum Baptiſmi, cum detur ad confirmandam, & fortiter profitendam Fidem Chriſtianam in Baptiſmo ſuſceptam. Et ob hoc *cit. c. Quoniam Eod. in 6.* habetur, quod tempore Interdicti Chriſma in die Cœnæ Domini confici queat; quia vetus Chriſma non debet eſſe uſui, & conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium, nempe confectio Chriſmatis pro adminiſtratione dictorum Sacramentorum requiſiti.

102. Similiter Sacramentum Pœnitentiæ poteſt tempore Interdicti non ſolum morientibus, ſed etiam ſanis (dummodo non fuerint excommunicati, nec ſint in cauſa culpabili, ob quam latum eſt Interdictum) licite adminiſtrari *c. Alma Mater. De ſentent. excommunic. in 6.* eo quod & iſtud Sacramentum ſit valde neceſſarium propter pronitatem, quam habent homines ad peccandum. Sacramentum vero Euchariſtiæ non niſi in mortis articulo (vel probabili periculo mortis) miniſtrari poteſt. *arg. c. Quod in te. De pœnit. & Remiſſ.*

103. Secundus effectus Interdicti, qui eſt prohibitio Divinorum Officiorum, hoc involvit, quod tempore Interdicti intelligatur eſſe prohibita celebratio, & auditio Divinorum Officiorum. Porro nomine *Divinorum Officiorum* comprehenditur non ſolum SS. Miſſæ Sacrificium, ſed & (*b*) omnis publica ſolemnis Oratio, quæ ab Eccleſia inſtituta eſt, quod a Clericis ad DEI laudem exerceatur: cujuſmodi ſunt ſolemnes Benedictiones Aquæ benedictæ, Cinerum, Palmarum, & Candelarum, quæ nomine, & auctoritate Eccleſiæ a Sacerdotibus fiunt. Item Horæ Canonicæ, ſi publice legantur: quod ultimum idcirco additur, quia privatim tenentur Clerici, ad Horarum Canonicarum recitationem obligati, eas recitare non obſtante Interdicto locali, vel perſonali.

104. Nihilominus hæc tam ampla Divinorum Officiorum prohibitio poſtmodum limitata fuit in *cit. c. Alma Mater.* ubi dicitur, quod quando Civitas, vel locus alius Interdicto ſubjacet, ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur Divina Officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, excommunicatis & interdictis (intellige, niſi habeant ſpeciale privilegium, nec dederint cauſam interdicti) excluſis, & campanis non pulſatis. In Feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Glorioſæ campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce Divina Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis tamen prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis.

Additio.

* Item Martinus V. & Eugenius IV. conceſſerunt ad Feſtum Corporis Chriſti, & per totam octavam, uti teſtatur Jus Canonicum *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. c. 21 t. ubi adhuc plura de hac materia videre licet. Item Marthæucius *in Officiali Curiæ Regularis. c.* 20. *n.* 15. affert privilegium ſpeciale Seraphico Ordini a Clemente VIII. datum, ut *temporibus Interdicti quacumque, etiam Auctoritate Apoſtolica appoſiti, Feſta Sanctorum ſuorum, Franciſci, Antonii de Padua, Ludovici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, Portiunculæ, Didaci, ac Martyrum ſolemni ritu celebrare, perinde, ac ſi Interdictum hujuſmodi minime appoſitum eſſet, libere poſſit. Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, univerſalibus, Provincialibus, Synodalibus, Conciliis editis Generalibus, vel Specialibus &c.* Idem conceſſum defendunt Rodriquez, & Miranda aliorum Ordinum Mendicantium Eccleſiis in Feſtis ſuorum Sanctorum. Item in Circumciſione Domini, Epiphaniæ, in Feſtis SS. Trinitatis, quatuor Principalibus Deiparæ, Apoſtolorum, Natalis S. Joannis Baptiſtæ, & S. Marci, S. Lucæ, omnium Sanctorum, in Dedicatione propriæ Eccleſiæ, & in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum. Vide Kazenberger hic *cap.* 3. *ſect.* 3. c. 147.

105. Tertius effectus interdicti eſt privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Et hic effectus intelligendus eſt, ut in loco ſacro interdicto nullus poſſit ſepeliri, niſi habeat privilegium: quale datur (ut alii privilegiati taceantur) omnibus Clericis, qui tempore Interdicti generalis illud ſervaverunt, ad hoc, ut cum ſilentio poſſint ſepeliri in loco ſacro. *text. clar. c. Quod in te. De Pœnit. & Remiſſ.*

106. Nihilominus tempore Interdicti localis generalis (ſecus in perſonali, vel ſi alicuius terræ populus Interdicto notetur, nam etiam tunc ſingulares perſonæ cenſentur interdictæ *c. Si ſententia. De Sent. excomm. in 6.*) poſſunt homines illius loci, qui perſonaliter interdicti non ſunt, extra illum locum efferri, & in alio loco non interdicto ſepeliri, imo & ibidem intereſſe Divinis. *cit. c. Si Sententia.*

107. Inſuper, ſi quis ſepultus fuerit extra locum ſacrum tempore interdicti, ceſſante interdicto in locum ſacrum eſt transferendus, ſi id commode fieri poteſt, ut poſt Gloſſam *in c. A nobis* 28. *De ſent. excomm. V. Forma.* notat Navarrus *cap.* 27. *Man. n.* 176. Quod ſi vero contingat, contra prohibitionem Juris aliquem interdictum ſepeliri in loco ſacro, non erit is extrahendus: quia hoc non habetur Jure ſtatutum. Gloſſa cit. & Engel *loc. cit. n.* 96. Nec obſtat, quod ſecus ſit dicendum de excommunicatis; quippe qui in loco ſacro ſepulti debent exhumari. *c. Sacris de ſepult.* Nam hæc pœna non eſt extendenda ad alium caſum Jure non expreſſum: ſimulque Excommunicatio privat communione Fidelium, non vero ſen interdictum.

Additio.

Quæres I. Quomodo interdictum ſemel latum iterum tollatur? Reſp. I. Si interdictum latum eſt pro certo tempore, vel ſub certa conditione, tempore finito vel conditione adimpleta illud tollitur abſque

nova

nova abſolutione: utpote enim talis interdicti duratio videatur annexa certo tempori, vel conditioni. Ita Gloſſa *in cap. Non eſt vobis. II. V. Donec. de ſponſalibus*. Abbas ibidem. *n.* 7. Sylveſter *V. Interdictum III. n.* 13. ac plures alii apud Schmalzgrueber *lib.* 5. *Decret. Tit.* 39. *n.* 398. Reſp. II. In aliis caſibus facienda eſt diſtinctio, num interdictum ſit latum ſpecialiter ab homine; vel Jure? *Si ab homine*, tollitur per eum, qui tulit, vel per ejus Delegatum, aut Superiores, vel Succeſſorem. Quod ſi latum ſit *a Jure*, Reſp. III. Rurſum debere diſcerni, num ſit interdictum locale, vel perſonale. Item num *Perſonale generale* latum contra Communitatem aliquam, ita ut ſingulæ perſonæ conſiderentur præciſe quatenus membra hujus Communitatis, vel num *Perſonale particulare*, reſpiciens Perſonas qua ſingulares? Potiora exempla de ſimilibus interdictis jam ſunt antecedenter aſſignata. Porro, quando eſt interdictum perſonale particulare, Reſp. IV. Eodem modo ratione Abſolutionis cum grano ſalis diſcutiendum eſt, uti antea de abſolutione ab excommunicatione, vel Suſpenſione, quorſum Lectorem remitto. Quod ſi vero interdictum actualiter jam latum ipſo facto *a Jure* foret locale, vel perſonale Generale, id eſt latum vel immediate in ipſum *Locum* vel in *Communitatem qua talem*, tum tolli poteſt ſolummodo ab eo, qui habet quoad hoc Juriſdictionem in foro externo, excluſis etiam Religioſis illis, qui alias privilegium obtinent abſolvendi a Cenſuris. Ratio eſt: quia privilegium illud Regularium extenditur ad ſolum forum internum Pœnitentiæ, cui foro equidem ipſæ *Perſonæ*, non autem *locus*, ſeu aliqua *Communitas qua talis* ſubjiciuntur: in Sacramento enim Pœnitentiæ non locus vel integra Communitas qua talis, ſed Perſonæ abſolvuntur. Ita Schmalzgrueber *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. *n.* 400. Pichler ibidem *n.* 53. Kazenberger. *De Cenſ. cap.* 3. *ſect.* 4. *n.* 151.

108. Quæres II. Quid ſit Ceſſatio a Divinis? Reſp. cum communi: *Ceſſatio a Divinis* (quæ & *Suſpenſio Organorum*, id eſt, laudis Divinæ dicitur) eſt Eccleſiaſtica prohibitio, ob quam Clerici ceſſare debent in certo loco a Divinorum Officiorum celebratione, Sacramentorum adminiſtratione; niſi quatenus eam neceſſitas poſtulat.

109. Porro Ceſſatio a Divinis non debet indici, niſi ob gravem injuriam Deo & Eccleſiæ illatam, ut injuriantes reſipiſcant, & quod deliquerunt, emendent: ſuntque in ejus indictione plura obſervanda, quæ in Jure Canonico *c. Si Canonici*, & *c. Quamvis. De Offic. Ordinarii, in* 6. fuſe præſcribuntur.

110. Differt autem multipliciter Ceſſatio a Divinis ab Interdicto; nam I. Ceſſatio a Divinis non eſt Cenſura, ſicut Interdictum. II. Violans Ceſſationem a Divinis, licet graviter peccet, non fit Irregularis; bene tamen violans interdictum. III. Ceſſatio a Divinis numquam afficit perſonas, ſed locum tantum: unde extra illum libere poſſunt Divina audiri a quolibet, vel celebrari: Interdictum vero quandoque eſt perſonale, & afficit perſonas. IV. Sepultura in loco ſacro tempore Ceſſationis a Divinis, juxta probabiliorem ſententiam, omnibus eſt conceſſa dummodo fiat ſine officio funebri, ſecus eſt in interdicto.

DISTINCTIO III.

De Irregularitate.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex ſit Irregularitas? ubi varia ipſam attinentia.

SUMMARIUM.

1. *Irregularitas, unde ſic dicta?*
 (*a*) Ut dictum Diſt. 1. n. 46.
2. *Irregularitas quid?*
 Declaratur amplius.
3. *Dividitur in Irregularitatem ex delicto, & ex defectu.*
4. *Et quomodo hæ differant?*
5. *Irregularitas, non eſt Cenſura; cur?*
6. *Violans Irregularitatem non fit denuo irregularis; ſecus in Cenſuris.*
7. *Irregularitas non incurritur, niſi Jure exprimatur.*
8. *Ea non ab homine, ſed ſolo Jure imponi poteſt: & quo?*
9. *An omnes ſolo Jure Eccleſiaſtico conſtitutæ ſint?*

1. QUia Irregularitas inter alias cauſas contrahitur ob violationem Cenſuræ Eccleſiaſticæ, merito ne ipſa tractatur poſt Cenſuras jam explicatas. Cæterum *Irregularitatis* nomen derivatur a ly *irregulare*, quod ſignificat aliquid inter regulam non contentum ſive non ſecundum regulam exiſtens. Verum in propoſito irregularitas magis ſtricte ſumitur, ac prout ipſa eſt una ex ſeptem Pœnis Canonicis, arcens hominem a ſuſceptione, vel executione Ordinum; & dicitur Pœna Canonica, ſaltem large ſumendo nomen pœnæ. (*a*)

2. CONCL. I. *Irregularitas* eſt impedimentum Canonicum impediens ſuſceptionem Ordinum Eccleſiaſticorum, eorumque adminiſtrationem. Ita in re communis. Ratio eſt: quia præcipuus Irregularitatis effectus eſt, impedire ordinum ſuſceptionem, aut ſuſceptorum uſum. Et hinc fœminæ non poſſunt incurrere Irregularitatem; eo ipſo, quia non ſunt capaces ſuſceptionis Ordinum, aut uſus ſuſceptorum. Cæterum ſciendum eſt, quod ly *Ordo* in data definitione large ſumatur, prout etiam primam Tonſuram includit; ſiquidem Irregularis prohibetur primam quoque Tonſuram ſuſcipere. Advertendum ulterius, quamvis Irregularitas impediat ſuſceptionem Ordinum, ac ſuſceptorum uſum, non tamen ita impedire, ut, ſi ordo a viro baptizato in Irregularitate conſtituto ſuſcipiatur, ſit nullus ac irritus: adhuc enim Ordo valide ſuſcipitur, quamvis illicite. Similiter, ſi Sacerdos irregularis præſumat celebrare Miſſam, valide celebrabit, etſi illicite.

3. CONCL. II. Irregularitas ut ſic dividitur in irregularitatem ex delicto, & in irregularitatem ex defectu. Ita communis. Ratio eſt: quia Irregularitas non aliter dividitur, niſi propter cauſam, ob quam fertur. Unde, quia irregularitas quandoque contrahitur ob aliquod delictum, quandoque vero ſine prævio delicto ex mero defectu naturali, aut inculpabili, recte ea dividitur in Irregularitatem ex delicto, & in irregularitatem ex defectu ortam.

4. Porro inter has duas irregularitates eſt hoc notabile diſcrimen, quod irregularitas orta ex defectu ſæpius tollatur ſublato defectu; Irregularitas vero orta ex delicto ſemper maneat, donec legitime in ea diſpenſetur.

5. CONCL. III. Irregularitas non eſt Cenſura Eccleſiaſtica, imo in pluribus differt ab ea. Ita Doctores unanimiter, & patet inductione. Inprimis enim Irregularitas proprie non eſt pœna, ſed potius inhabilitas quædam ad Ordines ſuſcipiendos, vel exercendos; etenim pœna proprie dicta ſupponit culpam, ſed irregularitas quandoque contrahitur ex mero defectu naturali abſque ulla culpa. Et quamvis detur Irregularitas orta ex delicto, ſeu quæ ob prævium delictum imponitur, ea tamen primario non imponitur per modum pœnæ medicinalis, ſed impedimenti Canonici ea motivo conſervandi exinde decentiam Status Clericalis, econtra Cenſuræ Eccleſiaſticæ imponuntur ut pœnæ medicinales.

6. Deinde violans Cenſuram Eccleſiaſticam adminiſtrando Sacramenta, vel celebrando, incurrit irregularitatem: at vero irregularis celebrans, vel adminiſtrans Sacramenta ante obtentam diſpenſationem, etſi peccet mortifere, non tamen incurrit novam Irregularitatem: prout notat Navarrus *cap.* 27. *Manualis*, *n.* 194. cum aliis ſatis communiter. Ratio eſt: quia prius Jure exprimitur, non autem poſterius: atqui Irregularitas numquam incurritur, niſi id Jure exprimatur, ut mox dicetur; ergo. Hinc ſit

7. CONCL. IV. Irregularitas non incurritur, niſi ea in Jure ſit ſpecialiter expreſſa. Ita Scotus 4. *diſt.* 7. *quæſt.* 5. & clare deſumitur ex *c. Is qui. De ſent. excomm. in* 6. ubi dicitur: *Licet in hoc temerarie agat, Irregularitatis tamen (cum id non ſit expreſſum in Jure) laqueum non incurrit.* Quinimo ex hoc textu recte infertur, quod defectus ille, ob quem Irregula-

ritas

Digitized by Google

ritas incurritur, debeat eſſe ſpecifice nominatus in Jure, neque ab uno ad alium caſum, ob ſimilem vel majorem rationem, extenſio fieri poſſit: ſiquidem odioſa, & pœnalia ſunt reſtringenda potius, non extendenda. Hinc Fagnanus *c. Si quis Presbyter, n. 5. De Cler. excommun.* inquit: *Qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum Juris.*

8. CONCL. V. Irregularitates non ab homine per ſententiam (id eſt, non per ſententiam Judicis, uti Cenſuræ) ſed ſolo Jure, & quidem Jure duntaxat univerſali Pontificio, non autem Epiſcopali imponi poſſunt. Ita Layman *lib. 1. Tract. 5. part. 5. cap. 1. n. 5.* & alii. Ratio eſt: quia Irregularitas principaliter imponitur per modum Canonici impedimenti: ob decentiam ac reverentiam ſacro Altaris miniſterio debitam, atqui convenit, ut talia ſint perpetua totique Eccleſiæ communia, ſicuti & Altaris miniſterium, ejuſque reverentia eſt communis Eccleſiæ univerſali; ergo. Accedit; quod nullibi in Jure conceſſum ſit Epiſcopis, novas Irregularitates conſtituere, quamvis ſubditos tranſgreſſores & contumaces poſſint punire pœna Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti.

9. Cæterum non obſtante, quod omnis Irregularitas Jure duntaxat humano Eccleſiaſtico conſtituta ſit, negari tamen non poteſt, multas Irregularitates Jure Eccleſiaſtico conſtitutas, ex Lege veteri & naturali originem traxiſſe. Siquidem pleræque, ſive ob naturalem indecentiam, ſive ad exemplum veteris Legis Divinæ, atque occaſione illius, ſunt ſtatutæ; prout patet in Irregularitate ex homicidio, ſeu defectu perfectæ lenitatis proveniente, quam Eccleſia conſtituit, eo quod David Rex fuerit impeditus ab ædificatione Templi, ob multum ſanguinem effuſum, *2. Reg. cap. 7.*

QUÆSTIO II.

De Irregularitatibus ex delicto provenientibus.

SUMMARIUM.

10. *Irregularitas ex delicto oritur ex Baptiſmo reiterato, Secus fit in Confirmatione.*
11. *Aut ſi Baptiſmus ſub conditione reiteretur.*
12. *Oritur quoque ex violatione Cenſuræ.*
13. *Dummodo miniſterium ſit proprium Ordinis.*
14. *Quid, ſi peragantur ea, quæ ſunt juriſdictionis?*
(*b*) Adde dicta Diſt. 2. n. 87.
15. *Irregularitas oritur ob indebitam ſuſceptionem Ordinum; idque varie.*
16. *Excommunicatio minor non ſufficit ad Irregularitatem inducendam &c.*
17. *Quid de ordinato per ſaltum, vel ante legitimam ætatem &c.*
18. *Hæretici, Schiſmatici, eorumque fautores &c. ſunt irregulares.*
19. *Crimina inducentia Infamiam juris, inducunt irregularitatem.*
20. *Quid, ſi crimina illa ſint occulta?*
21. *Solvitur inſtantia.*
22. *Quid, ſi poſtea crimen illud fiat publicum?*
23. *Ex homicidio occulto oritur irregularitas, & cur?*
(*) *Aliæ ſex notabiles Additiones circa Irregularitatem ex delicto provenientem.*

10. CONCL. I. Irregularitas ex delicto oritur imprimis ob Baptiſmum ſerio & ſcienter iteratum, tam ex parte rebaptiſantis, quam rebaptizati. Ita Doctor noſter 4. *diſt. 6. q. 8.* atque deſumitur ex *c. Ex litterarum, De Apoſtatis, & c. Qui in qualibet, 1. q. 7.* & alibi. Secus eſt dicendum de Sacramento confirmationis; nam, ut notat Doctor Subtilis 4. *diſt. 8. q. 5.* cum communiori, ejuſmodi Irregularitatem non incurrunt ſcienter reiterantes, vel iterato ſuſcipientes Sacramentum Confirmationis: quia Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus a Jure expreſſis *c. Is qui. De Sent. excomm. in 6.* eſtque proxime dictum n. 7. atqui nullibi Jure reperitur expreſſa Irregularitas contra reiterantes Sacramentum Confirmationis; ergo.

11. Adde ulterius cum Laymano *c. 2. De Irregularitate, n. 1.* non contrahi Irregularitatem, ſi rebaptizatio fiat ſub conditione, quamvis temere, & non præmiſſa debita inquiſitione, utrum Baptiſmus antea fuerit collatus, id fiat. Ratio eſt: quia leges pœnales intelligi debent cum effectu; qui autem baptizatum ſub conditione baptizat, *Si baptizatus non es, ego te baptizo &c.* is revera non baptizat; quia appoſita conditio de præterito aut præſenti, ſi non ſubſit, ſemper annullat, & impedit actum; ergo. Et ob eandem cauſam, qui metu v. g. adactus, animo ſimulato exterius rebaptizat, non fit irregularis; cum non habeat animum baptizandi.

12. CONCL. II. Oritur inſuper Irregularitas ex violatione Cenſuræ Eccleſiaſticæ; ſi nimirum ea innodatus actum aliquem Ordinis ſolemniter exerceat. Ita habetur in Jure Canonico *toto tit. De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante*, & alibi. Hinc Clericus fit irregularis, ſi exerceat actum proprium Ordinis conſtitutus in Excommunicatione majori, vel ſuſpenſus ab Ordine, vel ligatus interdicto perſonali, aut in loco interdicto.

13. Requiritur autem ad incurrendam hanc Irregularitatem, ut miniſterium, quod Clericus in Cenſura exercet, ſit proprium Ordinis; ſeu tale, ut ab alio, qui talem Ordinem non habet, exerceri non poſſit. Unde Clerici in Minoribus vix poſſunt ex hac cauſa Irregularitatem contrahere: ſiquidem conſuetudo ferme obtinuit, ut eorum miniſteria a Laicis etiam ſolemniter obeantur. Layman *loc. cit. c. 3. n. 4.* Navarrus *c. 37. Manual. n. 242. & 244.* hoc ipſum docens de eo, qui cantat Epiſtolam ſub Miſſa ſed ſine manipulo.

14. Inſuper Clerici excommunicati, vel ſuſpenſi non fiunt irregulares, ſi ea duntaxat peragant, quamvis illicite, quæ ſunt officia ſolius juriſdictionis, non autem Ordinis. Ut ſi Epiſcopus tali Cenſura ligatus excommunicet, vel ab excommunicatione abſolvat, omiſſa tamen ſolemnitate precum & ſtolæ. Item, ſi Parochus aſſiſtat Matrimonio, ſed non benedicat nuptias, & ita loquendo de aliis actibus, qui ſunt ſolius juriſdictionis, non vero Ordinis: tales enim non violant Cenſuram Eccleſiaſticam exercendo in ea actum Ordinis ſui prohibiti, cum talem revera non exerceant. (*b*)

15. CONCL. III. Ob indebitam ſuſceptionem Sacramenti Ordinis variis de cauſis incurritur Irregularitas. Ita omnes Doctores, & probatur Inductione, Sic quippe fit irregularis, qui ſciens, aut ſcire debens, ſe excommunicatum eſſe excommunicatione majori, aut interdictum vel ſuſpenſum a ſuſceptione Ordinum, ordinatur; prout ex variis textibus Juris probat Navarrus *cap. 24. Manual. n. 241.*

16. Et dicitur notanter, *excommunicatione majori*. Quia excommunicatio minor, quamvis ſufficiat ad peccandum, non tamen ſufficit ad Irregularitatem inducendam *c. Si celebrat. De Clerico excomm. miniſtrante.* Deinde, qui ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, ſimoniaco, ſchiſmatico, hæretico, aut depoſito, vel degradato ordinatur, fit irregularis, quamvis characterem Ordinis ſuſcipiat *arg. c. Quod quidam. & c. Statuimus decretum, 1. q. 1.* ac notat cit. Navarrus. Accedit *c. Ordinationes, 9. q. 1. & cap. 1. ac 2. De Schiſmaticis*, ubi irritæ cenſentur hujuſmodi ordinationes (non quidem quantum ad valorem Sacramenti, ſed quantum ad executionem Ordinis) niſi legitime cum aliquo fuerit diſpenſatum. Siquidem diſpenſatio proprie habet locum reſpectu Irregularitatis, non autem reſpectu ſuſpenſionis, utpote quæ ſolet tolli per abſolutionem, non per diſpenſationem: ac proinde hic non intervenit mera ſuſpenſio, uti quidam aſſerere videntur, ſed etiam Irregularitas.

17. Porro, qui Ordine ſacro ordinatur ante legitimam ætatem, vel extra tempora legitima, aut abſque litteris dimiſſorialibus (de quibus omnibus diſtincte agitur *Tract. 14. diſt. 12.*) item, qui per ſaltum ordinatur, accipiendo videlicet majorem Ordinem ante minorem, non eſt quidem irregularis (nullibi enim ejuſmodi Irregularitas reperitur in Jure expreſſa) bene tamen ipſo Jure ſuſpenſus: ſi autem, antequam abſolvatur a ſuſpenſione, ejuſmodi Ordinem exerceat, fit irregularis. Navarrus *loc. cit. n. 241. & 242.* id ex variis textibus Juris probans; Pirhing.

ſit.

Digitized by Google

tit. de Clerico per ſaltum promoto, num. 2. & alii.

18. CONCL. IV. Etiam Hæretici, Apoſtatæ a Fide, Schiſmatici, eorumque fautores ac receptatores (id eſt, qui favent Hæreticis, vel Schiſmaticis formaliter ſumptis, ſeu qua tales ſunt) irregulares exiſtunt. Ita habetur *cap. Quicumque. De Hæreticis* in 6. & *can. Saluberrimum* 1. *q.* 7. cum concordantiis: quamvis ad hanc irregularitatem incurrendam requiratur hæreſis externa, ſive ſigno quodam exteriori ſufficienter manifeſtata.

19. CONCL. V. Crimina inducentia infamiam juris, etiam inducunt irregularitatem. Ita habetur *c. Infames*, 6. *q.* 1. ubi, cum dictum fuiſſet, fures, ſacrilegos, inceſtuoſos, homicidas, perjuros, raptores, maleficos, adulteros, & alios ibidem enumeratos, de jure infames eſſe, ſubdit textus: *Hi omnes, nunquam, nec ad ſacros gradus debent admitti*. Et merito: quia puros & immaculatos, non autem ſceleratos atque infames convenit in ſortem Domini, & ſacrum ejus miniſterium cooptari.

20. Circa hoc tamen notandum, quod Clerici criminoſi, atque delictorum de Jure infamiam inducentium ſibi conſcii, ante actam veram pœnitentiam non debeant Ordines ſuſcipere, aut in jam ſuſceptis miniſtrare, v. g. celebrando Miſſam non præmiſſa Confeſſione Sacramentali, eo quod perdiderint teſtimonium bonæ conſcientiæ, ſicque non abſque novo peccato mortali id facerent. Nihilominus, ſi ejuſmodi crimina (excepto homicidio) ſint etiamnum occulta, tales poſt actam veram pœnitentiam prohiberi non debent, quo minus, ſi velint, in ſuſceptis Ordinibus miniſtrent, aut ad ſuperiores Ordines aſcendant; prout habetur *c. ex tenore*, *& cap. ult. De Temporibus Ordinationum*, & tradit Pirrhing. *ibidem. n.* 55. *& ſeqq.* ac Navarrus *c.* 27. *Manual. n.* 248. & alii. Et hinc inferes generaliter, quod ob crimina occulta non incurratur Irregularitas ratione infamiæ, quidquid nonnulli in contrarium dixerint, male (ut loquitur Navarrus) injicientes magnos ſcrupulos Eccleſiaſticis, qui ejuſmodi crimina in occulto commiſerunt.

21. Nec obſtat, quod certis criminibus, utpute perjurio, inceſtui, adulterio, &c. infamia ipſo Jure annexa ſit. Reſp. enim, id procedere de talibus criminibus, quando publica ſunt, ſecus, quamdiu illa ſunt occulta. Nam, quia infamia conſiſtit in diminutione bonæ famæ, ſicut hæc ſine publica rerum notitia comparari nequit, ita nec infamia incurri ob crimen mere occultum.

22. Quod ſi vero poſtea crimen publicum fiat, utpute per propriam confeſſionem, vel alias legitimas probationes in judicio factas, ſtatim abſque alia Judicis ſententia oritur infamia, utpote ipſo jam Jure ſtatuta pro tali crimine; & ſic exinde incurritur Irregularitas. Unde Layman *c.* 4. *de irregularitate, n.* 8. ait, quod commiſſo ejuſmodi crimine, etiamnum occulto, contrahatur infamia fundamentaliter, atque in radice: accedente autem ejus publicatione efficiatur infamia formaliter, inducens irregularitatem ipſo facto, donec abolita infamia legitime cum aliquo fuerit diſpenſatum.

23. Additur notanter *n.* 20 *excepto homicidio*; iſtud enim, quantumvis ſit occultum, inducit irregularitatem, ut habetur *cit. cap. ult. De Tempor. ordinat.* juncto Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *de Regular. c.* 6. cum concordantiis. Quamvis hoc non ratione contractæ infamiæ (hanc enim non parit crimen occultum, modo declarato) ſed ex ſpeciali Juris conſtitutione accidere videatur. Qua ratione pariter in occulto violans Cenſuram Eccleſiaſticam aut ſcienter Baptiſmum reiterans, irregularitatem contrahit; nam talibus delictis ſecundum ſe, ac præciſa infamia, Jus ipſum ſtatuit Irregularitatem.

Additio I.

* Quæres I. Quale debeat eſſe peccatum, vi cujus contrahatur Irregularitas ex delicto? Reſpond. peccatum illud debet eſſe mortale. Ita poſt Navarrum, Sanchez, Maſtrium, Caſtropalao, Sporer & alios, Schmalzgrueber *lib.* 5. *Decret. tit.* 37. *n.* 76. & Kazenberger *in Decalog. cap.* 3. *ſect.* 4. *n.* 156. qui ultimus etiam pro ſe citat Scotum *in* 4. *Sentent. diſt.* 13. *q.* 2. ex ea ratione: quia Irregularitas eſt malum valde grave, quale, ſi imponitur ob aliquod delictum, non præſumitur, niſi expreſſe aliter conſtet, ab Eccleſia tamquam benigna Matre injungi, niſi ob peccatum grave. Et hinc, ſi actus ob defectum inadvertentiæ, præcipitantiæ, imperfectæ deliberationis, aut ob levitatem materiæ excuſatur a mortali, non incurritur Irregularitas ex delicto, prout bene notandum pro praxi ad reſolvendos quamplures caſus.

Nec dicas: Irregularitas poteſt contrahi etiam ob nullum prorſus peccatum, prout ſtatim patebit ex Quæſtione ſequenti; ergo nec videtur requiri ad Irregularitatem ex delicto aliquod peccatum mortale. Reſp. enim negando conſequent. etſi enim Irregularitas *ex defectu* contrahi valeat ob omnino nullum, ne quidem veniale peccatum; interea tamen, ſicut ad eandem contrahendam requiritur ſaltem aliunde gravis ratio, ita etiam ad contrahendam irregularitatem *ex delicto*, prout diſtinguitur ab irregularitate *ex defectu*, videtur requiri aliunde grave delictum: quoniam licet *primario* nulla Irregularitas imponatur tamquam pœna, ſed potius conformiter dictis ad conſervandam decentiam ſtatus Clericalis, nihilominus tamen ſaltem *ſecundario* Irregularitas, ob delictum impoſita, videtur injungi aliquo modo tamquam pœna vindicativa. *

Additio II.

* Urgebis. Ut contrahatur Irregularitas ex delicto ob homicidium indirecte voluntarium, ſufficit, ut actus ille, ex quo ſequitur mors, ſit peccaminoſus venialiter: ergo ſaltem non ad omnem irregularitatem ex delicto requiritur peccatum mortale. Antecedens probatur: quia Monachus etiam peritus in arte chirurgica, & nullam in curando committens graviter peccaminoſam negligentiam, ſeu culpam latam, adhuc incurrit Irregularitatem, ſi alter ex ejuſdem inciſione vel aduſtione moriatur præter intentionem, prout eruitur ex *cap.* 19. *de Homicidio*, *juncto Summario*; atqui talis Monachus utique non graviter in his circumſtantiis peccavit exercendo illam artem chirurgicam, prout patet a pari, ſi alius Chirurgus ſæcularis præſtitiſſet idem cum talibus circumſtantiis & limitationibus; ergo. Reſp. hoc argumentum plane nimium, & ſic nihil probare: ſequeretur enim, ſi efficax foret probatio, quod irregularitas ex delicto incurreretur abſque ullo delicto etiam veniali, ſic eo ipſo non foret Irregularitas *ex delicto*. Etenim alius ſæcularis Chirurgus, qui in iis circumſtantiis cum debita præcautione, & adhibita morali diligentia adhibuiſſet eandem cautionem, ne quidem venialiter peccaſſet, ſi per accidens, & præter illam Chirurgi intentionem ſequeretur mors alterius. *

Additio III.

* Ut autem totius argumenti ſolutio fiat clarius in forma, & melius capiatur, hinc ad tollendam omnem obſcuritatem & æquivocationem; Notandum I. poſſe actum quempiam eſſe vel hujus naturæ, ut ex eo etiam voluntarie, & deliberate exercito alias rariſſime ſequatur mors alterius, vel poſſe talem, ut eundem aliquo modo frequentius mors alterius concomitetur. In primo caſu, ſi ex poſitione hujus actus ſequatur præter intentionem homicidium, illud non cenſetur indirecte voluntarium, & conſequenter nec imputatur tamquam peccatum mortale, niſi in extraordinario aliquo caſu. Quod ſi foret *actus talis*, ex cujus poſitione aliquo modo ſæpius ſequatur mors alterius, pro eodem.

Notandum II. talem actum, ſi is cæteroquin ex una parte non ſit intrinſece malus, ex altera vero poſſit eſſe multum utilis bono publico, de per ſe non eſſe graviter prohibitum, ſi cæteroquin ad præcavendum circa ſimilem actum mortis periculum adhibeatur ea diligentia, quæ adhiberi communiter debet; nam, dicta diligentia deliberate & ſcienter intermiſſa, committeretur culpa lata graviter peccaminoſa. Exemplum cape in arte chirurgica, in cujus uſu per aduſtionem, inciſionem, & ſectionem membro-

brorum equidem ſæpe ſubſequitur mors alterius: Interea tamen a Chirurgis in arte peritis licite exerceatur, ſi ita expediens videatur, & cæteroquin nulla culpa lata in intermiſſione diligentiæ moralis ad præcavendum periculum requiſitæ committatur.

Notandum III. ſimilem actum modo prædicto circumſtantiatum, etſi non prohibitum, aut illicitum, poſſe tamen certo ſtatui ex ratione, ut ſtatus ille adhuc remotior ſit ab omni homicidio, graviter interdici: & ita Clericis in Sacris conſtitutis *cap. 9. Ne Clerici vel Monachi*, exercitium artis chirurgicæ quoad aduſtionem & inciſionem membrorum, ſi alii ſæculares hujus artis periti adſint, graviter prohibetur; quamvis cæteroquin & ipſi gnari ſint ejusdem artis, & omnem diligentiam de præcavendo periculo moraliter poſſibilem adhibeant, vel ſaltem culpam latam quoad intermiſſionem ejus non committant; prout ſatis clare innuitur *cap. 19. De Homicidio, juncto Summario:* ubi exinde tales tranſgreſſores non tam contra præceptum naturale, quam Eccleſiaſticum peccant. His bene prænotatis. *

Additio IV.

* Reſpond. in forma neg. anteced. quod nimirum ad contrahendam Irregularitatem ex delicto ſufficiat actus præciſe venialiter peccaminoſus. Ad ejus probationem nego ſuppoſitum, quod talis Monachus, ſi alii ſæculares in arte periti haberi potuerunt, non graviter peccaverit, ſcienter tranſgrediendo allegatam legem Eccleſiaſticam. Ut enim Clerici in Sacris conſtituti adhuc remotiores ſint a periculo mortis aliis inferendæ, Eccleſia abſolute graviter præcepit, ut, quando alii ſæculares haberi poſſint, Clerici, quamvis periti, & adhibita omni præcautione moraliter poſſibili, ſaltem quoad aduſtionem, abſciſſionem, & inciſionem, ubi periculum mortis videtur reſpective majus, & ſuo modo frequentius, artem chirurgicam non exerceant. Dico notanter; *quoad aduſtionem, inciſionem, ſeu abſciſſionem:* nam, ſi exercerent quoad alia minus periculoſa, vel etiam minus periculoſas medicinas alias ægrotis darent, adhuc Sayrus *de Cenſ. lib. 7 cap. 6. n. 11.* cum Sporer *Tract. 5. in. Decalog. cap. 3. ſect. 5. n. 175.* & cum Bonacina ac Henriquez notanter la Croix *lib. 7. n. 529. tom. 8.* (his tamen præſens Auctor contrarius videtur *lib. 3. Dec. tit. 50.*) defendit, id nullo textu Juris aſſignabili prohiberi, præſertim, ſi ex Chriſtiana charitate porrigant pauperibus, & miſerabilibus perſonis, & tales Clerici cæteroquin ſint periti in arte, nec negotiationem ſeu lucrum ſpeciale exinde quærant, qui conſequenter nec conformiter his principiis incurrerent Irregularitatem, ſi in caſu rarioti mors ſequatur præter intentionem, & adhibita debita diligentia. Scio equidem, quod in contrarium objiciatur textus juris *cap. Ad. aures. 7. De. ætat. & qualitat &c.* Aſt præfatum Capitulum Canonico Colonienſi dat conſilium &c. non præceptum, atque Summarium dicti Capituli loquens de promotione hujus Canonici ad ſacros Ordines ſic habet: *Eventus mortalitatis infirmi non impedit promoveri ejus medicum peritum, ſolicitum, & traditiones artis obſervantem.* Videriot tamen Clerici, Monachi, ne hac doctrina abutantur.

Additio V.

* Quæres II. An, ut contrahatur Irregularitas ex delicto, non ſolum debeat peccatum eſſe mortale, ſed etiam reſciri, huic fuiſſe a Jure annexam irregularitatem? Ratio dubitandi, & affirmativam tenendi eſt, quia ad contrahendam Cenſuram Excommunicationis majoris non ſolum debet peccatum eſſe grave, verum etiam ſaltem in confuſo reſciri Cenſura: ergo pariter in præſenti debet reſciri Irregularitas. Et ita quidem cum Reginaldo, Portell, Navarro, & aliis tenuit Sporer *par. 1. Theol. Sacrament. cap. 5. ſect. 4. n. 79.* ac probabile cenſent cum Suarez, Sanchez, Bonacina, Coninck, ac Diana, la Croix *Tom. 8. lib. 7. n. 482.* & Schmalzgrueber *lib. 5. tit. 37. n. 109.* Reſpond. tamen cum Belino, Cardena, Kazenberger & communiori negative. Ratio eſt: quia NB. primario loquendo omnis Irregularitas etiam ex delicto infligitur per modum potius inhabilitatis, quam pœnæ; ſed inhabilitas contrahitur, quamvis non ſciatur delicto annexa; ergo. Min. prob. ab exemplis: ſic enim juxta communem ob impedimentum affinitatis ex copula illicita, & ob impedimentum criminis perſonæ redduntur inhabiles ad contrahendum Matrimonium etiam ignorantes hanc inhabilitatem annexam. *

Additio VI.

* Quæres III. An ob cauſam dubiam cenſeatur contrahi Irregularitas, ita ut talis dubitans ſaltem ſe teneatur gerere tamquam irregularem? Ante Reſponſionem ſuppono, dubium circa Irregularitatem poſſe eſſe Juris vel facti. *Dubium Juris* dicitur, quando dubitatur, an in Jure ob tale factum ſit impoſita Irregularitas? *Dubium facti* cenſetur, quando dubitatur, num tale factum ſit commiſſum, cui a Jure certo impoſita eſt irregularitas? H. S.

Reſpond. Si poſt debitam præviam inquiſitionem maneat adhuc dubium, non cenſetur contracta irregularitas, nec tenetur talis dubitans ſe gerere tamquam Irregularem, ſive dubium ſit Juris, ſive facti; excepto unico caſu, & dubio facti, quo quis dubitat, an homicidium; quod quidem conſtat a parte rei eſſe commiſſum, a ſe per ſuam actionem, vel ab alio fuerit perpetratum, ubi ſtante hoc dubio erit abſtinendum a celebratione. Ita Franciſcus Bardi *diſ. 6. c. 7. §. 4.* Caſtropalao *Tr. 29. D. 6. p. 3. n. 7.* Suarez *de Cenſuris, D. 40. ſect. 6.* Sperellus *Decis. 77. a. n. 31. & Deciſ. 119. n. 48.* Sporer *tract. 1. in Decal. cap. 1. ſect. 4. n. 96. ac part. 1. Theolog. Sacrament. cap. ſect. 4. n. 79.* cum pluribus aliis. Ratio fundamentalis a P. Pichler *lib. 5. Decret. Tit. 37. n. 25.* recte deſumitur *ex c. 18. De Sent. Excomm. in 6.* ubi aſſeritur, nullam Irregularitatem incurri, niſi in caſibus a Jure expreſſis, ſed, ſi dubium eſt Juris vel facti circa Irregularitatem, non reperitur expreſſa in Jure aliqua Irregularitas extra dubium facti de homicidio, de quo proxime; ergo. Accedit, quod in tali caſu dubio libertas & immunitas ab Irregularitate exiſtat in poſſeſſione, quæ nemini adimenda eſt, niſi efficax aliqua Lex ſtet in oppoſitum, qualis tamen aſſignari nequit extra dubium facti circa homicidium. Dico notanter *extra dubium facti de homicidio:* nam, quod in hoc dubio, ſuppoſito, quod ex una parte ſciatur aliquem fuiſſe occiſum, ex altera vero præciſe dubitetur, num per ſuam, vel alterius actionem, quod (inquam) in hoc dubio tamquam homicida talis dubitans haberi debeat, & quamvis forte a parte rei homicida non ſit, nihilominus a Sacerdotali Officio abſtinere, habetur expreſſa Lex *c. 18. De Homicidio.* ac alibi: qualis Lex ex ſpeciali ratione lata eſt quoad homicidium; quia homicidium quoad Sacerdotalem Statum ſpecialem continet ſuo modo indecentiam: videtur enim ſpecialiter minus decens, ut, qui alios vita privavit, Agnum offerat Immaculatum, qui nobis vitam dedit. Solutiones objectionum videantur apud Schmalzgrueber *lib. 5. Decret. Tit. 39. n. 881.* & notabiles ac utiliſſimæ exinde pro praxi reſolutiones apud Sporer *tract. 5. in Decalog. cap. 3. ſect. 5. per totum.* Qualiter autem per homicidium certum incurratur Irregularitas, agetur *Quæſt. 4.*

QUÆSTIO III.

De Irregularibus ex defectu.

SUMMARIUM.

24. *Irregularitas ex defectu varie contingit.*
25. *Ex defectu animi ſunt irregulares amentes.*
26. *Omnino inſcii.*
27. *Neophyti; & qui ſint tales?*
28. *Ex defectu corporis, qui cenſeantur irregulares?*
 * *Ubi de defectu pollicis.*
29. *Quid de carente oculo, aut viſu ejus?*
30. *Præſertim oculi ſiniſtri?*
31. *Quid de leproſo, paralytico, phrenetico, &c.*
32. *Habente ſex digitos, gibboſo, & claudo? cum Addit.*
33. *Ex defectu natalium, qui ſint irregulares.*
34. *Illegitime natus legitimatur per ſubſequens Matrimonium parentum.*
35. *Quid, ſi illegitimi Religionem intrent?*
 * *Quid de dubio, num ſit illegitimus?*
36. *Ex defectu ætatis. &*

37. *Ex*

37. *Ex defectu libertatis oritur Irregularitas, & in quibus?*
38. *Ex defectu Sacramenti etiam ea oritur.*
39. *Et cur?*
40. *Bigamia triplex, nimirum Vera.*
41. *Interpretativa. &*
42. *Similitudinaria, quid?*
43. *Nun ſit irregularis, qui cum pluribus fornicatur.*

24. CUM Irregularitas duplex ſit, una ex delicto, altera ex defectu; explicata priori, multiplici titulo proveniente, pergendum ad Irregularitatem ex defectu, quæ etiam multipliciter conſurgit. Nam ipſa provenit I. Ex defectu animi. II. Ex defectu corporis. III. Ex defectu natalium. IV. Ex defectu ætatis, & libertatis. V. Ex defectu Sacramenti, ſive ex Bigamia. Et tandem VI Ex defectu lenitatis; id eſt, ex homicidio, etiam licite patrato, de quo *Quæſt. ſeqq.* Nunc priores Irregularitates ex defectu provenientes proſequendo, ſit.

25. CONCL. I. Ex defectu animi cenſentur valde irregulares, qui penitus carent uſu rationis; quales ſunt amentes. Et hi non ſolum Jure humano ſunt irregulares, ſed etiam Jure Divino ac naturali ſunt inepti ad ſuſcipiendos Ordines; quamvis recipiant characterem, ſi ordinentur. Idem fit in inſanibus.

26. Inſuper defectus omnimodæ ſcientiæ facit hominem irregularem. Siquidem naturale lumen dictat, non eſſe admittendos ad aliquod munus eos, qui neſciunt illud munus exercere. Interim hæc Irregularitas ſeu potius ineptitudo de ſe, & abſque alia diſpenſatione tollitur ſublata cauſa, ſeu ignorantia per acquiſitam debitam ſcientiam.

27. Rurſum Neophyti ſunt irregulares. *arg. can.* 1. *diſt.* 48. idque, *ne in ſuperbiam elati, incidant in laqueum diaboli*, ut monet Apoſtolus 1. *Timoth.* 3. Dicitur autem *Neophytus*, qui ex lege Judaica, Machometica, vel Ethnica nuper converſus ad Fidem Chriſtianam, ſuſcipit Baptiſmum in ætate adulta.

28. CONL. II. Corpore vitiati, qui videlicet non poſſunt abſolute obire Ordinis miniſteria, vel non ſine aliorum horrore, ſunt irregulares. Ita deſumitur ex *can. Illiteratos. diſt* 36. & *c. Presbyterum. De Clerico ægrotante*. cum concordantiis. Unde irregularis eſt, cui brachium vel manus deeſt, aut reddita eſt manca. Item, qui caret digitis dextræ manus, quibus formatur ſignum Crucis, vel cui duo digiti cum medietate palmæ abſciſſi ſunt, *cap.* 2. *De Cler. ægrot.* aut ſi deficiat pollex *arg. c.* 1. *De Corpore vitiatis*.

Additio.

* Ubi tamen occaſione Irregularitatis ob defectum pollicis contrahendæ bene notandum, quod alia dicatur Irregularitas totalis, alia partialis. *Totalis* eſt, quæ omni ordine ſuſcipiendo, & ſuſcepti exercitio privat: uti Irregularitas abſolute, & ſimpliciter poſita ſupponit pro totali, niſi aliud ex circumſtantiis & ſubjecta materia colligatur. *Partialis* eſt, quæ non impedit omne exercitium Ordinum, ſed vel ſolo aſcenſu ad Ordinem ſuperiorem, vel tantum certo aliquo Ordinis miniſterio privat: ſicut fit in præſenti quoad Sacerdotem, qui ſine ſua culpa pollicem perdidit; nam talis excepta celebratione poteſt adhuc reliqua munera obire e. g. abſolvere &c. Kazenberger *in Theolog. Decalog. Patris Sporer cap.* 3. *ſect.* 4. *n.* 155. Quinimo, ſi pollex (qui, uti & index digiti Canonici dicuntur) non omnino abſciſſus, ſed tantum modo mutilatus; ſeu truncatus, ita tamen firmus exiſtat, ut aliquis Hoſtiam ſecure tenere, elevare, ac frangere poſſit, talis non ſolum ut jam actualis Sacerdos celebrare, ſed etiam, ſi nondum ſit initiatus in Presbyteratu, ordinari poterit. Sporer *part.* 1. *Theolog. Sacrament. cap.* 5. *ſect.* 4. *num.* 82. Plura quoad ſimilia emergente dubio videre poteris apud Canoniſtas, uti apud præſentem Auctorem *lib.* 1. *Decret. Tit.* 17. *& ſeqq. uſque ad Tit.* 23. Interea tamen adhuc ſaltem aliquas ex defectu corporis Irregularitates adducendo,

29. Inſuper cenſetur irregularis, cui oculus erutus eſt, ut dicitur *c. Si Evangelica. diſt.* 55. ibi: *Nam illi, cui erutus eſt oculus, non poſſunt, ſecundum Canones, Sacerdotii jura concedi*; ſiquidem hujuſmodi carentia organi oculi notabilem parit deformitatem. Secus eſt dicendum de eo, qui caret ſolo lumine, aut viſu dextri oculi, modo habeat utrumque oculum integrum: vel qui habet viſum ac intuitum brevem aut non videt ſine perſpicillis: quia hujuſmodi vitium non inducit notabilem deformitatem.

30. Utrum autem, qui caret viſu oculi ſiniſtri, quem Stylus Romanus *oculum Canonis* appellat, eo quod neceſſe ſit videre eo, ut quis Canonem Miſſæ ſine indecora & nimia faciei converſione legere poſſit, ſit irregularis, variant Doctores. Nam talis a quibuſdam abſolute cenſetur irregularis: alii tamen id limitandum æſtimant, ſi abſque notabili deformitate ſeu indecentia Canonem legere nequeat, aut defectus ille cum alia gravi fœditate faciei, ſeu oculorum ſit conjunctus; prout notat Navarrus *cap.* 27. *Manual. n.* 199. & Barboſa *part.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 42. *n.* 31. cum pluribus aliis, quos citat. In dubio autem ſtandum erit judicio Ordinarii.

31. Inſuper ex hoc capite irregularis eſt leproſus, paralyticus, phreneticus, arreptitius, morbo caduco laborans. Verumtamen, ſi tales integre convaluiſſe videantur, ac jam ante ordinati erant, poſſunt admitti ad celebrationem. Sacerdos quoque, ſi morbo caduco laborans raro cadat, & etiam ſputa ore non evomat, privatim celebrare poteſt, adjuncto ei ſocio Sacerdote, qui Miſſam proſequi poſſit, ſi alter deficiat. Layman *cap.* 7. *De Irregularitate. n.* 2. *& ſeqq.* citans alios.

32. Porro irregularis non eſt, qui ſex digitos in manu habet: neque qui uno digito ex minoribus caret: neque gibboſus, niſi gibboſitas conjuncta ſit cum nimia deformitate, aut debilitate: nec etiam claudus cenſetur irregularis: niſi ſit magna greſſus deformitas, ita ut baculo, vel pede ligneo niti debeat; quod indecorum foret in altaris miniſterio. In dubio autem, an corporis defectus ſit notabilis, ut Irregularitatem inducat, nec ne, ad ordinarium Prælatum pertinet judicium. Barboſa *cit. allegat.* 42. Layman. *loc. cit. n.* 6. & alii.

Additio.

* Ubi illud ſpecialiter ex præſenti Auctore *Lib.* 1. *Decret. Tit* 20. *n.* 12. circa vitiatos corpore addendum videtur, quod facilius a Prælatis ad executionem ſuorum Ordinum admittantur, qui dictos Ordines ante tale vitium receperunt, quam qui eodem vitio ante ipſam receptionem Ordinum laborant; niſi hoc vitium corporis valde notabilem, & quaſi extraordinariam deformitatem præſeferat. Sic a Patre Elbel hic *Conferent. VII. n.* 228. *& ſeqq. ad* celebrationem Miſſæ admittitur Parochus, cui accedente gangræna unus pes abſcindi debuit, & in ejus locum alius ligneus ſubſtitutus fuit, etſi talis non ordinaretur in Sacerdotem juxta proxime dicta abſque ſpeciali diſpenſatione, ſi hoc vitio jam ante Ordines laboraret. *

33. CONCL. III. Ex defectu natalium cenſentur irregulares, qui ſunt illegitime nati, ſive dein illi ſint nati a parentibus, inter quos tempore conceptionis, vel ſaltem nativitatis, poterat conſiſtere Matrimonium, ſive ſint ſpurii, id eſt, nati a parentibus, inter quos tempore conceptionis, ac etiam nativitatis non potuit conſiſtere Matrimonium. Ita habetur *cap.* 1. *&* 2. *De Filiis Presbyterorum*. & alibi. Ratio eſt: quia talis Irregularitas Jure Canonico eſt introducta, partim in deteſtationem ſceleris paterni, partim ob turpitudinis notam, quam filius ex tali nativitate, juxta communem hominum æſtimationem, contrahere cenſetur, partim quia timetur, ne filius paternæ incontinentiæ imitator exiſtat.

34. Ubi tamen notandum, quod illegitime natus per ſubſequens Matrimonium inter parentes contractum legitimetur, ſi, dum ſuſcipiebatur, inter parentes nullum ſuberat impedimentum dirimens. *cap. Conqueſtus*. & *c. Tanta. Qui filii ſint legitimi. &* §. *fin. inſtit. De Nuptiis*. Etenim fictione Juris, ſeu ex benignitate Legum, Matrimonium ſubſequens quaſi retrotrahitur ad tempus conceptionis, vel nativitatis, in ordine ad hunc effectum legitimationis: qui etiam locum habet in ſucceſſionibus hære-

Digitized by Google

hæreditariis, & officiis tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis, nec non & in Ordinibus atque Dignitatibus: quia Matrimonium omnia præcedentia purgat, prout probat Gloſſa *cit. c. Tanta. V. Legitimi*.

35. Notandum ulterius, quod illegitimi, ſi Religionem ingrediantur, poſſint poſt emiſſam profeſſionem ad Ordines promoveri. *c. 1. De Filiis Presbyterorum*. Non tamen poſſunt tales ad Prælaturas Ordinis eligi, ut ibidem dicitur, niſi cum ipſis fuerit diſpenſatum.

Additio.

* Porro in dubio, num quis ſit legitimus, nec ne, reputari debet legitimus, quoniam vitium ac peccatum Parentis non præſumitur, niſi probetur. Et hinc etiam expoſiti, quorum parentes ignorantur, cenſentur legitimi, ſicque capaces Ordinum & Beneficiorum. De quo vide latius in Jure Canonico *l. 4. Decr. tit. 17. n. 14. & l. 5. tit. 11. n. 20.* Item cenſentur legitimi illi, qui naſcuntur ex matrimonio a parte rei equidem nullo, quod tamen a contrahentibus parentibus credebatur bona fide validum, dummodo tale matrimonium fuerit in facie Eccleſiæ contractum, uti habetur *l. 4. Decr. Tit. 17. n. 2.* *

36. CONCL. IV. Defectus legitimæ ætatis requiſitæ ad Ordines, inducit Irregularitatem, quamdiu durat defectus. Ita deſumitur ex *c. ult. De Temporibus Ordinationum* cum concordantiis. Dicitur notanter, *quamdiu durat defectus*. ſiquidem Irregularitas ex defectu ætatis proveniens ceſſat adveniente termino legitimæ ætatis, abſque ulla alia diſpenſatione.

37. CONCL. V. Ex defectu libertatis inducitur Irregularitas in pluribus. Primo quidem in mancipiis proprie dictis, *c. De ſervorum*, & *c. Conſuluit. De ſervis non ordinandis*. Nec non & in ſervis adſcriptiis, atque originariis, qui certæ glebæ ſeu prædio colendo ſunt perpetuo obligati, atque ideo ſine conſenſu Dominorum ordinari non poſſunt. *can. Generalis*. & *can. Admittuntur. diſt. 54.* Inſuper & in conjugatis: nam conjugati non admittuntur ad Ordines, ſine licentia uxoris votum continentiæ emittentis. *c. Uxoratus. De Converſ. conjugat.* His accedunt obligati ad ratiocinia (hoc eſt, Procuratores, Actores, Executores, ſeu Curatores pupillorum, & hujuſmodi) nam hi ordinari non poſſunt, niſi depoſito onere, atque reddita ratione: *Si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Eccleſia infamatur*, ut dicitur *c. un. De obligatis ad ratiocinia*.

38. CONCL. VI. Ex defectu Sacramenti ſive ex Bigamia oritur Irregularitas. Ita habetur in Jure Canonico *Tit. de Bigamis non ordinandis*. Et quidem hujuſmodi Irregularitas, Bigamiæ annexa, procedit ex traditione Apoſtolica; ut colligitur ex illo *1. Corinth. 2. Oportet Epiſcopum unius uxoris eſſe virum*, & infra. *Diaconi ſint unius uxoris viri*: intellige, non quod debeant eſſe uxorati, ſed quod non debeant habuiſſe plures uxores.

39. Porro hæc Irregularitas dicitur oriri *ex defectu Sacramenti*: ſiquidem Matrimonium conſummatum ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, per carnis aſſumptionem, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ. c. 5. Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico, in Chriſto & Eccleſia*. Hæc autem ſignificatio deficit in Matrimonio cum ſecunda uxore, vel cum vidua, aut corrupta contracto, cum non ſit conjunctio unius cum una, eaque virgine, ſicuti Filius Dei copulavit ſibi Eccleſiam unam, & ab alio non aſſumptam.

40. Triplex communiter a Doctoribus aſſignatur Bigamia, ſcilicet vera, interpretativa, & ſimilitudinaria: & harum quælibet inducit Irregularitatem, ut conſtat ex *toto tit. De Bigamis non ordinand.* Porro *Bigamia vera* eſt, quando quis valide contraxit Matrimonium cum duabus, illudque conſummavit. Et additur, *illudque conſummavit*: nam ex ſolo Matrimonio rato cum ſecunda inito non conſurgit Bigamia, niſi illud ſit etiam conſummatum. *can. ult. diſt. 34. & c. Debitum. De Bigamis non ordinand.*

41. *Bigamia interpretativa* eſt, quæ contrahitur ab eo, qui quadam Juris interpretatione cenſetur habuiſſe duas uxores, etſi vere illas non habuerit: ut ſi quis duxerit viduam, quæ prius Matrimonium conſummaverat, vel ſi quis ducat ab alio corruptam, vel ſi cognoſcat propriam uxorem poſt adulterium ab ipſa commiſſum, aut hujuſmodi: De quibus extant diverſi textus Juris Canonici, ut *c. Maritum. diſt. 33.* & *c. Si cujus*, & *c. Si Laici. diſt. 34.* & alibi.

42. Tandem *Bigamia ſimilitudinaria* eſt, quæ contrahitur ex attentatione & conſummatione Matrimonii, quamvis invalidi, poſt Votum ſolemne Caſtitatis emiſſum in Religione approbata, vel poſt receptionem Sacrorum Ordinum. Tales enim aliquo modo ſimiles ſunt contrahentibus duplex Matrimonium, quatenus poſt connubium ſpirituale cum Chriſto initum ab eo recedentes attentant Matrimonium carnale contrahere, & conſummare: ſicque incurrunt Bigamiam ſimilitudinariam, *arg. c. Quotquot. & c. Monacho. 27. q. 1.*

43. Advertendum tamen, nullam in Jure impoſitam eſſe Irregularitatem viris, qui extra Matrimonium conſtituti cum pluribus fornicantur, aut plures habent concubinas. Imo Presbyterum, qui plures habuit concubinas, ex eo non eſſe bigamum, neque irregularem, expreſſe deciſum habetur *c. Quia circa. De Bigamis non ordinand.* Siquidem hic non intervenit defectus Sacramenti, cum nullum præceſſerit Matrimonium, ſignificans conjunctionem Chriſti cum Eccleſia.

QUÆSTIO IV.

De Irregularitate ex homicidio, vel mutilatione.

SUMMARIUM.

44. *Irregularitas ex homicidio dupliciter contingit.*
45. *Cauſa eam ſtatuendi.*
46. *Injuſte mutilans, vel occidens fit irregularis.*
47. *Dummodo ſit baptizatus.*
48. *Ac ſecuto effectu.*
(c) Vide Tract. 9. Diſt. 3. n. 33. & ſeqq.
49. *Mutilatio, quid?*
50. *Per membrum, quid intelligatur?*
Corollarium.
51. *Mandans, vel cooperans ad injuſtam occiſionem &c. fit irregularis. cum Addit.*
52. *Quid, ſi plures aliquem aggrediantur?*
53. *Homicidium caſuale, an inducat irregularitatem?*
54. *Saltem, ſi fuit indirecte, aut in cauſa voluntarium)*
55. *Quid, ſi quis dedit operam rei licitæ?*
56. *Vel illicitæ, ſine debita diligentia, ne ſequatur Homicidium.*
* *Concordatur præſens Doctrina cum prioribus dictis.*
57. *Irregularitas etiam oritur ex homicidio publica auctoritate facto.*
58. *Corollarium de cooperantibus,*
59. *Qualis requiratur cooperatio? cum Addit.*
60. *Clericus injuriam paſſus, an poſſit conqueri coram Judice &c.*
* *Varii caſus, in quibus Clerici immunes ſunt ab Irregularitate. Addit. I. & II.*
61. *Quid de Confeſſario comitante Reum ad ſupplicium?*
(*) *Alius adhuc caſus.*
62. *In bello juſto, qui fiant Irregulares?*
63. *Quid; ſi bellum ſit injuſtum?*
64. *Occidens ob neceſſariam vitæ defenſionem non eſt irregularis.*
65. *Quid, ſi ob defenſionem rerum ſuarum?*
Refertur aliorum opinio, ac rejicitur.
* *Non tamen eſt improbabilis.*
66. *Aut in bello mere defenſivo ad tuendam Patriam.*
67. *Et quid de Clericis?*

44. QUIA Irregularitas ex homicidio quandoque provenit ex delicto, quandoque vero ex defectu, hinc expediens videbatur, ſpecialem de ipſa inſtituere Quæſtionem. Et quidem, ſi contingit homicidium, aut mutilatio injuſte, tunc oritur irregularitas ex delicto. Quando autem contrahitur Irregularitas ex homicidio, aut mutilatione juſta, qualis fit a Judice Reum ob delicta condemnante,

aliiſque Juſtitiæ Miniſtris in cauſa ſanguinis miniſtrantibus, vel militibus in bello juſto occidentibus, tunc ea dicitur *Irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis*.

45. Porro cauſa, cur SS. Canones hanc Irregularitatem ſtatuerint, eſt hæc: quia indecens videtur, ut, qui alienum ſanguinem fuderit, Chriſti mitiſſimi, proprium ſanguinem pro nobis effundentis, perſonam in Altari repræſentet, ac ejus nomine Hoſtiam immaculatam & incruentam Deo Patri offerat. Unde & in veteri Lege Deus noluit ſibi ædificari Templum a Rege David; eo quod multum ſanguinem fudiſſet, non obſtante, quod id factum fuerit in bello juſto, ſimulque David cæteroquin extiterit Sanctiſſimus, ac Vir ſecundum cor Dei. His prænotatis, & agendo prius de homicidio injuſto, ſit.

CONCL. I. Clericus, aut quicumque alius homo baptizatus, injuſte mutilans, vel occidens hominem, ſecuto effectu, eſt ipſo facto irregularis. Ita habetur expreſſum in Jure Canonico, *tot. tit. De Homicidio*. cum concordantiis; eſtque communis.

47. Dicitur notanter, *homo baptizatus*: quia ad incurrendam Irregularitatem requiritur inter alia, ut occidens vel mutilans, ſit baptizatus; nam jura loquuntur tantum de mutilantibus, & occidentibus poſt ſuſceptum Baptiſmum. *c. Si quis viduam. diſt.* 50. & c. *Si quis poſt Baptiſmum. diſt.* 51. Accedit ratio quia infideles, ſeu necdum baptizati Conſtitutionibus Canonicis non arctantur. *c. Gaudemus. De Divortiis*.

48. Additur autem, *ſecuto effectu*: quia ad incurrendam Irregularitatem non ſufficit ſola intentio mutilandi, vel occidendi, ſed requiritur actualis occiſio vel mutilatio hominis, ſive deinde illa ſit occiſio ſeu mutilatio hominis infidelis, ſive fidelis, excommunicati, banniti, aut alterius hominis: nam Jura hinc loquuntur generaliter, illine vero ſunt accipienda cum effectu. Cæterum dicta procedunt, ſive ejuſmodi occiſio aut mutilatio fuerit publica, ſive occulta. *c. ult. De Temporib. ordinat.* & alibi. Hine etiam fit irregularis, qui procurat abortum fœtus animati anima rationali (ſecus, ſi animatus non ſit) *c. Sicut.* 20. *De Homicidio*. (c)

49. Quæres. Quid in propoſito intelligatur per mutilationem? Reſp. Per mutilationem intelligitur communiter alicujus membri abſciſſio. Unde non ſufficit ad Irregularitatem, ſi quis tantum vulneraverit Proximum aut eidem membrum reddiderit inutile; ut ſi quis excæcaverit hominem ſolo viſu privando, non autem oculum eruendo: quia non eſt mutilatio.

50. Insuper per *membrum* intelligi debet corporis pars aliqua principalis peculiarem in corpore functionem habens: ut manus, pes, oculus, auris, ac hujuſmodi. Hinc inferunt Doctores, eum non fieri irregularem, qui in rixa præſcindit alteri digitum, ungues, barbam, capillos, aut excutit dentem, vel hujuſmodi: quia talia non ſunt proprie membra & digitus v. g. eſt tantum pars, & officium membri. Covarruvias *part. 3. Clem. Si furioſus. num.* 8. Barboſa *part. 2. de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 42. *num.* 11. & alii.

51. CONCL. II. Etiam incurrunt Irregularitatem, quicumque injuſtam occiſionem vel mutilationem hominis mandant, aut ad illam favorem vel auxilium præſtant, dummodo effectus actualiter fuerit ſubſecutus. Ita communis, & habetur *c. Si quis viduam. diſt.* 50. & *c. Sicut dignum. De Homicidio*. & alibi. Nam facientes & conſentientes par pœna conſtringit.

Additio.

* Infertur proin I. Quod Petrus v. g. Commilitoni ſuo ad duellum provocato, ſed armis deſtituto commodans ad duellandum ſuum gladium, fiat irregularis, ſi aliqua occiſio intervenerit. Ratio eſt; quia efficax præſtabat auxilium ad duellum, ex quo mors ſequebatur. Eodem modo fiunt irregulares ſecundantes (uti vocant) in duello; quia præbent favorem & auxilium ad occidendum, cum per ſuam præſentiam & aſſiſtentiam reddant duellantes, quibus patrocinantur, audaciores, & animoſiores ad pugnandum vel occidendum, ſicque nec ſunt ab irregularitate immunes, ſi quis ex duellantibus occumbat. Videatur de hoc utiliter Elbel *de Irregularitate. Conferent.* 6. *n.* 197. *

52. Infertur II. quod, quando plures communi conſilio aliquem aggrediuntur, omnes fiant irregulares, etſi unicus occidat, vel mutilet: quia præbent auxilium, atque moralem influxum ad occiſionem, vel ſeſe animando, vel impediendo, ne alter ſe defendere poſſit, aut aliter cooperando. Dicitur notanter: *quando plures communi conſilio &c.* nam ſi extra commune conſilium, aut conſenſum plures inflixerint alteri vulnera, ſolus ille fit irregularis, quem conſtat inflixiſſe vulnus lethale. Si tamen diſcerni nequeat, ex cujus ictu alter occubuerit, omnes debent ſe gerere tanquam irregulares. *c. Significaſti. De Homicidio*.

53. CONCL. III. Quamvis ob homicidium mere caſuale, ac fortuitum non incurratur Irregularitas, ſi tamen illud fuit indirecte ſaltem, aut in cauſa voluntarium, Irregularitas contrahitur. Ita Doctores paſſim propter textus Juris ſatis claros. Et quidem prior pars habetur expreſſe *c.* 9. *&* 12. *ac ſeqq. De Homicidio*. Sic quippe, ut ibidem dicitur, irregularis non eſt, qui equum laſcivientem fræno coercuit, aut ipſum calcaribus ſtimulavit, unde equus excuſſo ſeſſore profugiens in via occidit infantem: Similiter non incurrit Irregularitatem, qui ex altu dejiciens lignum prius ſolicite circumſpexit, an nemo inferius adeſſet, ſicque neminem videns lignum projecit, & puerum fortuito ibi exiſtentem, neque antea viſum interfecit. Accedit *Clement. un. De Homicidio* ubi dicitur: *Si furioſus, aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit*: quia nempe tale homicidium non eſt voluntarium, ſed potius caſuale ac fortuitum. Idem dic, ſi quis in loco competente conorum luſu, vel jaculatione ſe recreat, & ex improviſo accurentem contra ſuam voluntatem ferit aut trajicit.

54. Altera pars habetur ex *c. Preſbyteram*, & *c. Continebatur. De Homicidio*. ubi dicitur, quod homicidium imputetur ei, ſique fiat irregularis, qui dedit operam rei licitæ, vel illicitæ, ſi non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit, ne ſequeretur occiſio hominis: ſic enim prævio illo, quod ex omiſſione debitæ diligentiæ exſurgit, periculo, homicidium cenſetur ſaltem indirecte voluntarium. Similiter *c. De cætero. Eod.* dicitur, quod dans cauſam homicidio fiat irregularis: qualia etiam alibi habentur.

55. Circa hoc tamen notabilem diſtinctionem affert Layman *l.* 3. *Tr.* 3. *part.* 3. *c.* 10. *n.* 4. poſt alios, docens, quod, ſi quis dedit operam rei licitæ, ac per ſe honeſtæ, ſed debitam non adhibuit diligentiam, ne mors aut mutilatio hominis ſequeretur, requiratur culpa lata, atque mortalis ad contrahendam Irregularitatem ex tali homicidio, vel mutilatione ſolum indirecte voluntaria. Sic v. g. Medicus, aut Chirurgus volens ſanare infirmum, ſi ipſum per imperitiam aut incuriam interficiat, non fit irregularis, niſi hujuſmodi culpa fuerit lata, atque peccatum mortale. Idem dicendum de Infirmario, qui infirmum charitatis gratia in lectulo movet, ut ei cibum miniſtret aut quietius cubet: nam is non fit irregularis, etſi mortem paululum acceleraſſe videatur.

56. Econtra vero, ſi quis dedit operam rei prohibitæ, ſicque ob non adhibitam diligentiam ſaltem ex aliquali levi culpa homicidii, vel mutilationis cauſa extitit, videtur ſufficere culpa venialis ad irregularitatem contrahendam. Exemplum habetur in Clerico artem Chirurgicam exercente, ſi in aduſtione, vel membrorum inciſione, aut abſciſſione non omnem adhibuit diligentiam, ne homicidium ſequatur: nam Clericis talis curatio ſpecialiter eſt interdicta. *c.* 9. *Ne Clerici, vel Monachi. &c.* quoniam frequenter ex hac applicatione mors ſequitur. Pariter diſcurre de arte baliſtaria, vel torneamentorum. Idem dicendum de Clerico impudice jocante, vel ſaltante cum muliere gravida, unde abortus prolis animatæ contingit; prout refertur caſus *c. Sicut.* 20. *De Homicidio*. Quamvis non deſint Auctores, qui volunt, ejuſmodi Canones pertinere tantum ad forum externum, in quo præſumptio fieri ſolet culpæ latæ, ſi quis dedit operam rei illicitæ, atque exinde mors vel hominis mutilatio fuit ſubſecuta.

Addi.

Digitized by Google

Additio.

* Quod ſi quæras, quomodo hæc ſententia, quæ renet, ex ſubſecuto homicidio ob aliqualem intermiſſionem diligentis præcautionis tantummodo venialiter peccaminoſam contrahi Irregularitatem, cohæreat cum doctrina, quæ tradita eſt ſuperius *Addit. I. poſt n.* 43. ubi defendebatur, ad contrahendam Irregularitatem ex delicto requiri peccatum mortale? *Reſp.* optime ambas cohærere doctrinas, ſi accurate præcedentia recapitulentur; prius enim ſolummodo aſſeruimus, quod ipſemet actus, ex quo ſubſequitur homicidium, debeat eſſe graviter prohibitus, ac mortaliter peccaminoſus, ut exinde contrahatur Irregularitas ex delicto: in præſenti vero dicitur, quod actus hujus graviter illiciti modus influendi in ipſum homicidium non debeat neceſſario continere culpam latam Theologicam graviter peccaminoſam: hæc autem duo non ſunt idem; poteſt enim actus aliquis, ex quo ſequitur alterius mors, graviter prohiberi, & tamen modus ipſe influendi in mortem ob factam præcedenter præcautionem (uti contingit in exemplo adducto de Clerico Chirurgo) non continere culpam latam Theologicam graviter peccaminoſam. Paucis: Eccleſia graviter prohibuit Clericis, & Monachis actiones Chirurgicas mutilandi, ſecandi, & adurendi, ex quibus, etiam non commiſſa quoad faciendam debitam præcautionem culpa lata Theologice gravi, ſolet ſequi frequenter mors alterius, quamvis alii ſæculares præmiſſa in præcavendo diligentia, has ipſas actiones eliciendo ob utilitatem publicam &c. omnino non, vel ſaltem non graviter peccarent, utpote non exercentes modum influendi in ipſum homicidium graviter peccaminoſum, nec committentes in modo influendi culpam latam. Videantur deſuper Jus Canonicum *l.* 5. *Decr. Tit.* 12. §. 5. Sporer *tr.* 5. *in Decalog. c.* 3. *ſect.* 5. Fagnan. *in c. Ad audientiam* 12. *de homicidio*. Barboſa *in c.* 9. *eod. n.* 3. Schmalzgrueber, *l.* 5. *Decr. Tit.* 12. *n.* 216. *ac ſeqq.* cum pluribus ibi citatis. *

57. CONCL. IV. Irregularitas inſuper contrahitur ex homicidio, vel hominis mutilatione publica auctoritate facta, etiamſi nulla omnino culpa intervenerit, ſed id fiat ex officio, dummodo effectus homicidii, vel mutilationis actualiter ſequatur. Ita communis, & habetur *c. Si quis viduam. diſt.* 50. & *c. Aliquantos, diſt.* 51. cum concordantiis ibidem a Gloſſa relatis. Siquidem tunc Irregularitas accidit ob defectum perfectæ lenitatis, & indecens eſt, ut ille, qui voluntarie ſanguinem humanum fudit, Chriſti manſuetiſſimi perſonam in Altari repræſentet, ut jam dictum *n.* 45.

58. Hinc Judex, Aſſeſſor, Accuſator, Denuntiator, Teſtis voluntarius, Tabellio, Satellites, Lictores, & quotquot alii cooperantur ad cauſam ſanguinis, dummodo mors vel mutilatio actualiter fuerit ſubſecuta, Irregularitatem incurrunt, ob defectum perfectæ lenitatis; atque oſtendit ex variis textibus Juris Gloſſa citata.

59. Intellige cum Gloſſa *in c. De cætero. De Homicid.* communiter recepta, dummodo cooperatio ad mortem, ſeu mutilationem aliquo modo notabilis ſit, & non admodum remota, vel per accidens. Hinc opifices irregulares non ſunt, qui pro furibus ſuſpendendis furcam ædificarunt, vel funes aut ſcalas confecerunt: quamvis ſecus dicendum ſit de iis, qui funes ad ſuſpendium deferunt, aut ſcalam applicant; hi enim cenſentur cauſa propinqua, illi remota. Layman *loc. cit. c.* 7. *n.* 2.

Additio.

* Ubi tamen incidentaliter adverte; in dubio, utrum aliqua cauſa ſit proxima, vel tantum remota, multum tribuere communem moralem æſtimationem hominum hujus, vel illius Nationis; Sic in Gallia, (ſecus dic de Germania) non cenſetur tanquam cauſa proxima Tabellio influere in mortem Rei, ſed tantum *Actor criminalis, Judex, & Carnifex*, ſeu Executor, teſtibus Pontaſio in ſuo Dictionario Caſuum, & Doctore Sorbonico de Sainte Beuve apud Elbel hic *Tomulo V. Conferent. VII. n.* 334. Cæterum ulterius pergendo de exemptione ab Irregularitate. *

60. Similiter, ſi Clericus in ſuis rebus, aut ſuorum (puta Parentum, Fratrum, & Propinquorum) vel Eccleſiæ bonis injuriam paſſus eſt, poteſt is de ſuis malefactoribus abſque pœna Irregularitatis conqueri coram Judice ſæculari, eique denuntiare Magiſtratui etiam de iis criminibus, quibus ſtatuta eſt pœna ſanguinis: dummodo expreſſe proteſtetur, quod ad vindictam ſeu pęnam ſanguinis id non faciat, ſed petat emendam ſibi fieri, ac inſtituat actionem civilem, non autem criminalem, prout expreſſum habetur *c. Poſtulaſti. De Homicidio.* ac amplius *c. Prælatis. Eod. in* 6. quia (ut dicitur ibidem) *alioquin daretur pleriſque malefactoribus materia trucidandi eoſdem* (Clericos) *& ipſorum bona libere deprædandi.*

Additio I.

* Ob quam ipſam rationem proxime in citato capitulo aſſignatam ab Irregularitate immunis eſt, qui malefactores, ſe ipſum, vel ſuos, aut Eccleſiam ſuam damnificantes, ipſemet capit vel Judici indicat, ubi lateant, ut capi poſſint; aut deprehenſos detinet, eique pro intereſſe ſuo, ſuorumve, aut Eccleſiæ ſuæ intereſſe, ſi aliter obtineri nequeat, cum proteſtatione ſanguinis Judici Laico ſiſtit, uti recte notat Barboſa, Gonzalez, Covarruvias, & alii apud Schmalzgrueber *l.* 5. *Decret. tit.* 12. *n.* 114. atque deducitur ex *c.* 2. *De Homicidio. in* 6. Quod ſi vero damnum illud non ſuis, ſed aliis extraneis inferatur, an quis etiam tunc malefactorem citra periculum Irregularitatis valeat apud Judicem Laicum denuntiare &c. diſtinctio adhibenda eſt: vel enim agitur præciſe de damno extraneis jam illato, vel etiam de periculo inferendi illud in futurum? *Si prius*: ſimilia faciendo, & morte ſeu mutilatione malefactoris poſtmodum ſubſecuta, Irregularitatem non evadet; cum hæc licentia denuntiandi judicialiter tantummodo concedatur a Jure contra *Malefactores NB. ſuos arg. c.* 2. *De Homicid. in* 6. Quod ſi vero agatur de gravi periculo mali etiam in futurum extraneis, vel Republicæ a talibus malefactoribus, v. g. in puncto magiæ, aut latrocinii, &c. inferendi, per eas denuntiationes Irregularitatem nullatenus incurret, ſi aliter periculo tanti mali præcaveri poſſe prudenter non ſperatur, quoniam talem accuſatorem Jus etiam a pęnis Eccleſiaſticis excuſat, *Si pro pace hoc fecerit*, id eſt, *pro bono publico*, uti in hunc textum Gloſſantes exponunt Covarruvias, Franciſcus Schmier, Barboſa, Paſſerinus, Caſtropalao, Layman, & alii apud Schmalzgrueber *loc. cit. n.* 115. *& ſeqq.* *

Additio II.

* Pariter immunes ſunt ab Irregularitate I. Qui Reum ſive propter ſe, ſive propter alios extraneos accuſant etiam criminaliter apud Judicem Eccleſiaſticum: quoniam hic pęnam ſanguinis, aut mutilationis infligere non poteſt. II. Qui deferunt criminaliter coram Judice Laico de crimine levi, Pęnam mortis, ſeu mutilationis non promerente; quamvis ſub proceſſu per accidens aliunde Judex deveniat in notitiam etiam majorum delictorum ipſius Rei, ſicque plectat eumdem pęna mortis: nam hoc reſpectu accuſantia eſt prorſus per accidens. III. Eximitur ab Irregularitate Papa damnans ad pęnam ſanguinis, utpote qui eſt ſuper omne Jus Eccleſiaſticum, & Legibus ſuis vi coactiva non ſubjicitur. *arg. c.* 6. *de Elect.* IV. Inquiſitores Hæreticæ pravitatis, eorumque Conſiliarii, ex privilegio Summorum Pontificum. V. Principes Eccleſiaſtici Sacri Romani imperii Jus gladii habentes in ramum, ut, licet ipſimet mortis ſententiam ferre nequeant, poſſint tamen aliis ſuis ſæcularibus Miniſtris hanc poteſtatem committere. *arg. c.* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*. VI. Judices Eccleſiaſtici Clericum ob graviſſima crimina prius degradatum tradentes Curiæ ſæculari juxta leges puniendum. *arg. c. Novimus*, 27. *De Verb. ſignificat.* ubi tamen adjungitur, ut efficaciter intercedant pro eo, ne pęna mortis, vel mutilationis non puniatur. Quod ſi eorum preces a Judice ſæculari non exaudiantur, ſunt extra culpam. VII. Theologi, Canoniſtæ, & Confeſſarii, ſi interrogati reſpondeant in genere, quid de ſimilibus ſtatuant Jura. Gloſſa communiter recepta in *c. Ex literis*, 10. *De Exceſſ. Prælat. v. Conſulant*. Videatur fuſius in Jure Canonico *lib.* 6. *Decr. tit.* §. 3.

61. Inſuper citatus Layman poſt Sotum ridet ſcrupu-

Digitized by Google

lum alicujus Confeſſarii, qui Reum ad ſupplicium comitatus, quod aſinum, in quo vehebatur, pupugiſſet, irregularem ſe æſtimabat, quaſi mortem hominis acceleraſſet. Idem eſt, ſi Confeſſarius hortetur Reum, ut in via procedat: nam parum pro nihilo reputatur. Secus foret, ſi cooperatio, vel acceleratio mortis notabiliter facta ſit: nam tunc fatentur omnes, contrahi Irregularitatem.

Additio.

* Quæres, Quidnam ergo in ſequenti caſu ab Elbel *De Irregularitate. Conferent. V. n.* 171. adducto, ſentiendum ſit, ubi Sacerdos ad infirmum vocatus, ex inſtantia ægroti, ſpecialem confidentiam ad dictum Confeſſarium habentis, partes non ſolum Confeſſarii, verum etiam Infirmarii agere debuit, petente infirmo, ut ipſum nonnihil moveret in alterum latus, ſimulque refrigeraret aliquo præſente electuario. Quod utrumque, dum Sacerdos præſtitit, infirmus vix ore apprehendens electuarium, & præcipitanter deglutiens exinde ſuffocatur. *Reſp.* talem Sacerdotem neutiquam fore irregularem; partim quia mortem per ipſum motum in aliud latus non notabiliter acceleravit, partim quia optima mente potius actum charitativum, quam moraliter malum infirmo exhibuit. Inſuper Buſenbaum apud la Croix *l.* 7. *n.* 401 s. ait, ſimiles actus infirmis exhibitos non inducere Irregularitatem ex delicto, quamvis etiam exinde per accidens mors ſequatur, niſi intercesſerit ſimul culpa lata, ſeu graviter peccaminoſa. De quo vide ſuperius *n.* 55. & *in Appendice ſequenti, Addit. III.*

62. CONCL. V. Quicumque in bello offenſivo juſto auctoritate publica habito, hominem propriis manibus mutilant vel occidunt, fiunt irregulares. Ita communis; & habetur *c. Petitio. De Homicid.* & *c. Quicumque, ac ſeqq.* 23. *q.* 8. Etſi enim Clerici poſſint hortari ad pugnandum in bello juſto, propria tamen perſona pugnare non debent. *c. Ex multa. §. fin De Voto.* & alibi.

63. Dicitur notanter, *in bello offenſivo:* nam quid juris ſit de pugnantibus in bello mere defenſivo, dicetur *n.* 66. Et additur, *juſto hominem propriis manibus &c.* ſiquidem in bello injuſto, quicumque auxilium aliquod attulerunt, quamvis propriis manibus neminem occiderint, nec mutilaverint, ſecuta unius hominis mutilatione, aut occiſione fiunt omnes irregulares. *arg. c. Sicut dignum. De Homicid.* Econtra in bello offenſivo juſto illi duntaxat redduntur Irregulares, qui propria manu occidunt, vel mutilant, non vero alii v. g. hortantes ad pugnam, Conſiliarii, vel præbentes arma, ſive ſubſidium: cum hoc non exprimatur in Jure. Herinca *diſp. 6. De cenſuris num.* 148.

64. CONCL. IV. Qui ob neceſſariam vitæ, vel corporis ſui defenſionem hominem mutilat, vel occidit, Irregularitatem non incurrit. Ita habetur *Clem. un. De Homicidio.* ibi: *Nullam irregularitatem incurrit, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem.* Accedit ratio: quia Irregularitas non incurritur, niſi ex homicidio ſpontaneo, atqui illud, quod ad neceſſariam ſuam defenſionem fit, non omnino ſponte, ſed cogente legis naturalis neceſſitate perpetratur: ergo.

65. Dicitur notanter, *qui ob neceſſariam vitæ, vel corporis defenſionem:* nam, ſi quis moderamen inculpatæ tutelæ excedat, certum eſt, eum incurrere Irregularitatem, utpote qui mortem aliter evadere potuiſſet. Deinde, ſi quis furem, aut alium iniquum aggreſſorem occidat, vel mutilet ob defenſionem rerum ſuarum, etiam talis juxta quamplures graviſſimos Doctores contrahit Irregularitatem: prout notat Gloſſa *c. 2. v. Non deponatur. De Homicid.* & Abbas *ibid. n.* 4. Navarrus *c.* 27. *Manual. n.* 213. aſſerens, Gloſſam illam fere ab omnibus receptam, ac ſuſe diſputat Covarruvias *p.* 3. *Clem. Si furioſus. §. un. n.* 6. id probans ex *cit. c.* 2. & *c. Suſcepimus. Eod.* eſtque communior Doctorum, nonnullis tamen exceptis. Ratio eſt: quia ad Irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis non requiritur culpa, ſed ſufficit ſpontanea hominis occiſio, vel mutilatio. Accedit, quod SS. Canones excipiant ſolummodo caſum, ſi quis mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem: atqui talis non fuit in periculo vitæ, ſed duntaxat bonorum ſuorum; ergo de Jure non excipitur ab Irregularitate ob perpetratum homicidium.

Additur nihilominus, *nonnullis tamen exceptis.* Quia non deſunt Doctores, volentes, quod *Irregularitas ex defectu lenitatis* incurratur tantummodo ex homicidio publica auctoritate facto, & cooperatione ad illud: econtra vero ex homicidio privato contrahatur ſolum *Irregularitas ex delicto*; ac proinde, ubi homicidium privatum eſt inculpabile, & ſine delicto, non oriatur Irregularitas, cum hæc nullo Jure expreſſa reperiatur, ut probare conantur ex ſolutione textuum Juris in contrarium allegatorum. Ex quo concludunt, homicidium factum ad neceſſariam defenſionem bonorum temporalium magni momenti non inducere irregularitatem, hoc ipſo, quod fiat abſque omni delicto, cum res ſuas defendere, & vim vi repellere, cuilibet a natura ſit permiſſum. *l.* 1. *§. Vim vi ff. De vi armat.* & *c. Olim cauſam.* 12. *De Reſtitut. ſpoliat.* cum ſimilibus: prout tenent Suarez *diſp.* 46. *De Cenſuris. ſect.* 2. *num.* 4. Filliucius *Tr.* 20. *n.* 150. *& ſeqq.* Leſſius *l.* 2. *De Juſtit. & Jur. c.* 9. *dubit.* 11. *n.* 73. Caſtropalao *diſp.* 6. *Cenſur. punct.* 55. §. 8. *n.* 7. Alphonſus de Caſtro, Petrus Navarrus, Coninch, & alii ab ipſis citati.

Verum a priori ſententia, quam etiam poſteriores Auctores, ac præſertim Filliucius & Suarez, fatentur eſſe communem, non videtur facile recedendum: tum quia Jus inter homicidium publica, vel privata auctoritate factum, quantum ad incurrendam Irregularitatem, nullibi diſtinguit: quinimo, ſi hæc diſtinctio aliquando a Jure fuiſſet intenta, & approbata, ſuperflue poſtmodum laboraſſet Concilium Generale Viennenſe, relatum *tit. Clem. un. De Homicid.* dum præter homicidium mere caſuale (quod jam exceptum fuerat *c. Hi, qui arbores. diſt.* 50. & *c. Dilectus. cum ſeqq. De Homicid.*) ſpecificavit alios caſus particulares, in quibus ex occiſione, vel mutilatione hominis non incurritur Irregularitas; ſi nempe furioſus, infans, vel dormiens hominem mutilet, vel occidat, aut ſi mortem aliter vitare non valens ſuum occidat, ſeu mutilet invaſorem, nam omnia hæc ad homicidium privata auctoritate, & abſque culpa perpetratum ſpectare dignoſcuntur: tum quia etiam in homicidio, ob defenſionem rerum ſuarum inculpate facto, intervenire defectum lenitatis, & perfectæ repræſentationis manſuetudinis Chriſti negari non poteſt, ſimulque patet, neceſſitatem tuendæ propriæ vitæ eſſe ſtrictiſſimam, longeque graviorem præ neceſſitate tuendi bona temporalia quæ ſunt ordinis multo inferioris, ac *res viles & tranſitoriæ* merito appellantur *c. Suſcepimus. De Homicid.* Unde mirum non ſit, quod caſus ille fuerit exceptus ab incurſione Irregularitatis non item iſte: & ſi in hoc Conditor Canonis idem fieri voluiſſet, potuiſſet & hunc expreſſiſſe, prout in ſimili argumentatur Pontifex *c. Inter corporalia. De Translat. Epiſc.* tum tandem; quia ita obſervat Stylus Curiæ Romanæ, qui jus facere dignoſcitur, & de quo teſtatur ipſemet Filliucius *loc. cit. n.* 149. citans Navarrum *c.* 15. *Manual. n.* 5. ſicut & in *c. Significaſti. De Homicid.* Presbyter Eccleſiæ cenſetur irregularis, eo quod lethaliter percuſſerit maleficum, Euchariſtiam cum Altarium ornamentis, & libris Eccleſiaſticis auferentem:

Additio.

* His tamen non obſtantibus contraria Sententia, quæ tenet, irregularitatem ratione homicidii ex defectu lenitatis non incurri exinde, ſuppoſito, quod bona fortunæ fuerint magni momenti, ſed præciſe tunc, quando infertur mors, ſeu mutilatio auctoritate publica, defenditur ut adhuc vere probabilis, & in praxi tuta in ipſo Jure Canonico prælaudati Auctoris *l.* 5. *Decr. tit.* 12. §. 4. *an.* 158. ubi etiam fundamenta, quæ huic obſtare videntur, ſolide ſolvuntur. Idem tenet Schmalzgrueber *l.* 5. *Decr. tit* 12. *n.* 65. & apud eundem Julius Clarus, Farinacius, Bonacina, Gaill, Franciſcus Schmier, Koolg, Gonzalez, ac plures alii. *

66. CONCL. VII. Tandem, ſi quis in bello mere defenſivo ad Patriam a violentia hoſtium aggreſſione liberandam ex obligatione Charitatis, aut Pietatis pugnet, hoſtemque meræ defenſionis cauſa mutilet, vel occidat, non incurrit irregularitatem. Ita

Pir-

Pirhing *tit. de Homicid. n.* 115. Herinex *cit. n.* 149. Suarez & alii. Ratio eſt: tum quia bonum commune eſt præſtantius privato: tum quia in tali caſu etiam propria vita periclitatur, ſimulque vim vi repellere omnia Jura permittunt.

67. Cæterum loquendo de Clericis, Doctores admittunt hoc duntaxat in caſu inevitabilis neceſſitatis, & quando per ſolos Laicos Eccleſia, vel Patria ſufficienter defendi non poteſt: alioquin autem Clericus pugnans etiam contra inimicos Nominis Chriſtiani, ſi quemdam interficiat, cenſetur irregularis *c. Petitio. De Homicid.* Nam ſpecialiter *Clericatus officium eos reddit inhabiles ad pugnandum*, ut dicitur *c. Ex multa. §. fin. De Voto*, juncto *can. Clerici. & ſeqq.* 23. & arma Clericorum ſunt lacrymæ. *arg. can. Si quis vult. diſt.* 36. & *can. Convenior.* 23. *q.* 8. cum concordantiis.

APPENDIX.

In qua compendioſe recapitulantur dicta præcedentia, & exinde ſuccincte reſolvuntur aliqui caſus ad utilitatem Confeſſariorum.

SUMMARIUM.

* *Recapitulantur ſuccincte dicta priora. Addit. I.*
* *Datur inſtructio Confeſſario, ſi talis caſus occurrat. Addit. II. & III.*
* *An quis ſit irregularis, ſi alius fuerit occiſus ſub rixa, non quidem a ſe, ſed ab aliquo ſuorum commilitonum? Addit. IV.*
* *Quid de ſuadente puellæ procurationem abortus? Addit. V.*
* *Quid de occidente alium ex improviſo ſub venatione? Addit. VI.*
* *Quid de Clerico militibus indicante latentem hoſtem? Addit. VII.*
* *Quid de eodem, Judici Laico quoſdam perverſos, qui exinde ad mortem condemnantur, manifeſtante? Addit. VIII. & IX.*

Additio.

* ANTE omnia Confeſſarius I. Attendat ad diſcrimen inter Irregularitatem ex defectu lenitatis. II. Curet bene imprimi ſuæ memoriæ adducta ſuperius crimina, ob quæ incurritur Irregularitas ex delicto, & actus, propter quos contrahitur Irregularitas ex defectu lenitatis conformiter dictis *n.* 44. III. Habeat pro regula univerſali, quod Irregularitas nulla ſive ex delicto, ſive ex lenitatis defectu incurratur, niſi in caſibus a Jure expreſſis, nec valeat fieri forſan ex aliqua paritate in his odioſis extenſio de materia in jure expreſſa ad non expreſſam. *c. Is qui. 18. De Sent. Ex. omm. in* 6. IV. Recolligat ex dictis, quod Irregularitas ex delicto non contrahatur, niſi actus, ex quo ſequitur Irregularitas, ſit mortaliter peccaminoſus; unde, quod excuſat a gravitate peccati, etiam excuſat ab Irregularitate. V. Quod ſi dubium ſit, num quis propter ſuam actionem hic, & nunc ſit irregularis, ſive ſit dubium juris, ſive facti, ſi illud poſt debitam indagationem vinci nequeat, non teneatur quis ſe gerere tamquam irregularem, neque in foro interno neque in externo, excepto dubio facti de homicidio, de quo ſpecialis. Et hinc *

Additio II.

* Quando in Confeſſionali proponitur caſus Irregularitatis in puncto homicidii, vel mutilationis, tunc I. Si caſus eſt dubius, attendat Confeſſarius, num ſit dubium juris, vel facti? Si eſt dubium Invincibile ipſius juris, reſolvat, talem non eſſe obligatum ſe gerere tanquam irregularem: cum id in nullo Jure ſit expreſſum, uti recte obſervat præter alios quamplures Schmalzgrueber *l.* 5. *Decr. tit.* 12. *n.* 240.

Quod ſi dubium fuerit facti, Confeſſarius attendat ulterius II. Num pœnitens ſuus dubitet, an nimirum aliquod homicidium vere contigerit, nec ne? vel utrum ſe ejus homicidium eſſe perpetratum, ſolummodo dubius hæreat, an per actionem ſuam efficaciter influxerit in illud, vel non? *In primo dubio* poterit denuo reſolvere in favorem pœnitentis; *in ſecundo* autem dubio facti tenetur talis pœnitens ſe gerere tamquam irregularem, ſuppoſito, talem quoad hunc caſum, quod dubium illud ſit de occiſione, & non præciſe de mutilatione *cap.* 12. *De Homicid.* Videatur Sporer *Tr.* 5. *in Decalog. c.* 3. præſertim a *n.* 129. *ac ſeqq* III. Quod ſi conſtaret, pœnitentem influxiſſe ſuo modo in occiſionem vel mutilationem alterius hominis, ulterius advertat Confeſſarius, num quæſtio moveatur de Irregularitate contrahenda ex defectu præciſe lenitatis, vel num de Irregularitate ex delicto? *Si prius*, poterit conſolationi eſſe ſententia gravium Doctorum aſſerentium tanquam probabile, & in praxi tutum, nullam Irregularitatem ex defectu lenitatis contrahi, niſi homicidium, vel mutilatio fuerint facta auctoritate publica (uti contingit in Judiciis occidendo malefactores, & in bello juſto offenſivo trucidando hoſtes ſeſe opponentes) qua auctoritate publica deficiente pariter non adeſſet Irregularitas, ſi nullum ſimul interceſſerit in iſta occiſione, vel mutilatione delictum. Quod ſi vero interveniſſet aliquod delictum, jam quæſtio non amplius moveretur de Irregularitate ex defectu, ſed ex delicto. Pro quo *

Additio III.

* Confeſſarius notet IV. Num actio, ex qua ſequitur mors, vel mutilatio alterius, fuerit grave peccatum, vel non? ſi non, reſolvat conformiter dictis, Irregularitatem ex delicto nullam fuiſſe contractam. Quod ſi vero peccatum fuerit mortale, advertat V. Ad motivum prohibendi talem actum: nam, ſi actus aliquis propterea graviter eſt in Jure prohibitus Clericis, quia ſæpe talis actio conjungitur cum morte alterius, tunc ille, cui graviter talis actus eſt interdictus, eundem nihilominus deliberate exercens incurrit Irregularitatem, ſive in modo influendi in mortem vel mutilationem, culpam tantum venialem, vel etiam omnino nullam commiſerit: tales enim actiones chirurgicæ, quæ contingunt in mutilatione, ſciſſione, & adustione, ſunt Clericis graviter prohibitæ. Quando vero non ex hoc fine, & motivo determinato actus prohibetur, tunc non ſolum actus ipſe, ex quo mors, vel mutilatio ſequitur, ſed etiam modus influendi in eandem mortem &c. debet eſſe graviter peccaminoſus ad hoc, ut contrahatur Irregularitas. E. g. ponamus: Petrus alias ebrietati non deditus ſe voluntarie inebriat uſque ad privationem uſus rationis, ibique occidit Paulum: in illo caſu Petrus quidem graviter peccat ſe inebriando, non tamen contrahit Irregularitatem in ebrietate occidendo, quia ex una parte ebrietas non eſt, uti ars exercendi chirurgiam quoad adustionem, & inciſionem, Clericis ſpecialiter in Jure interdicta ex hoc determinato motivo, ne contingat ſub eadem aliquod homicidium: ex altera autem parte modus influendi in dictam occiſionem a plene ebrio commiſſam non eſt graviter peccaminoſus, utpote cum homicidium in his circumſtantiis nullatenus ab adhuc compote rationis fuerit prævisum in ſe, vel in ſua cauſa, ſicque nec directe, nec indirecte cenſeatur voluntarium. Videatur Sporer *loc. cit* præſertim *n.* 287. *ac. ſeqq.* accurate hanc materiam pertractans. *

Additio IV.

* Porro ex dictis hic, & præcedenter eruuntur caſus ſequentes.

I. Petrus adhuc ſtudioſus, de nocte cum aliis ſuis commilitonibus obambulans, in platea incidit in nonnullos milites alias ſibi infenſos, ubi poſt plura verba injurioſa, communi utriuſque partis cooperatione venitur ad arma, non paucis utrinque vulneratis. Petrus videns, ſibi tamquam cauſæ primariæ omnia mala eſſe imputanda, fuga ſe ſubducit, ſtudia in alia proſecuturus Univerſitate. Subinde abſolutis alibi ſtudiis intendit recipere Sacros Ordines, quærens ex Confeſſario, an liceat? Reſp. I. Petrum ante omnia eſſe interrogandum, num aliquis militum ex accepto a ſe, vel aliis vulnere obierit, nec ne? ſi nullus fuit exinde mortuus, vel mutilatus, utique poterit recipere Sacros Ordines; alias vero non citra diſpenſationem, quamvis miles non ab ipſo, ſed ab alio ſuorum commilitonum occiſus fuiſſet. Vide dicta *n.* 52.

Additio V.

* II. Titius committit ut Studioſus fornicationem, & poſtea,

poſtea, ne cum, puella coram ſæculo proſtituatur, efficaciter ſuadet huic exinde gravidæ procurationem abortus. Poſt tempus pœnitentia ductus cupit fieri Clericus; quærit autem antecedenter ex Confeſſario, num non impediatur per aliquam Irregularitatem? Reſp. eundem, niſi denuo ante applicationem diſſuaſerit per efficacia motiva, ab Ordinum ſuſceptione impediri per contractam Irregularitatem, ſi puella, juxta conſilium ſuum actualiter applicando media expulſiva, abortum fœtus animati procuraverit; effectu expulſionis fœtus ſecuto. Dixi notanter *fœtus animati*: ubi nota ex dictis *Tr. 9. diſt.* 3. *q.* 3. fœtum cenſeri animatum quadrageſimo poſt conceptionem die, ſi fuerit maſculus, octuageſimo, quando exti. tit fæmella. Dum autem neſcitur, num fœtus fuerit maſculus vel fæmella, S. Pœnitentiaria teſte Sporer *Tr. 4. Theol. Sacram. c. 4. ad. initium* præſumit fuiſſe maſculum: alii vero apud eundem Auctorem mitius ſentiunt in hac materia odioſa. Quod ſi effectus expulſionis fœtus vel omnino non, vel ſaltem ante animationis diem fuerit ſubſecutus, non cenſetur irregularis. Quando dubitatur, an vere ſubſecuta ſit aliqua fœtus animati expulſio, vel non, nec valet aliunde deveniri in notitia rei, puta, ſi puella interea fuerit mortua &c. poterit talis dubitans ſe gerere tamquam non irregularem, ſicque ſuſcipere Ordines; utpote vere, & invincibiliter dubitans, num a parte rei aliquod homicidium fuerit factum, nec ne: ubi melior eſt conditio poſſidentis. Quod ſi ſciret ex relatione puellæ, vel aliunde, contigiſſe, expulſionem fœtus jam animati, dubitaret autem, an evenerit vi efficacis alias medicinæ, quam ad hunc finem ſuaſerat, ſeu dederat puellæ, vel num ex alia cauſa accidentali, teneretur ſe gerere tamquam irregularem conformiter dictis. Vide Sporer *loc. cit.* & *in Decalog. Tr. 5. c. 3. ſect. 5.* *

Additio VI.

* III. Paulus Clericus in comitatu fratris ſui adhuc ſæcularis vadit cum ſclopero in proximam ſylvam, ut recreationis cauſa latentes in dumetis feras trajiciat: aſt, neſcio quo caſu, vel incuria (necdum tamen mortaliter peccaminoſa) exoneratur ſclopetum & occiditur exinde frater ſæcularis, vel alius pertranſiens. Quæritur, an dictus Clericus ſit irregularis? Reſp. negative: non enim contraxit Irregularitatem ex defectu lenitatis; quia actus ille occiſivus nec fuit deliberatus, nec publica auctoritate factus. Neque incurrit Irregularitatem ex delicto, utpote quæ infligitur ob peccatum mortale, quale in præſenti non intervenit. Dices: Clericus quoad adustionem, & inciſionem exercens artem Chirurgiæ peccat, & ſubſecuta alterius morte incurrit Irregularitatem, quamvis omnem adhibuerit in præcavendo periculo diligentiam: ergo etiam pari modo exercens venationem, quoniam etiam venatio, uti Chirurgia, eſt Clericis prohibita *c.* 1. & *c.* 2. *De Clerico venatore*. Reſp. negando conſequentiam; nam *imprimis* Clericis citatis Capitulis tantum prohibetur venatio clamoroſa, & tumultuoſa, non autem quieta, & moderata, qualis erat in præſenti. Deinde *ſecundo* etiam venatio clamoroſa prohibetur ſolum, quia videtur eſſe contra honeſtatem Clericalem, econtra Chirurgia quoad aduſtionem, & inciſionem, quia eſt periculoſa, & non raro inductiva mortis: ſimilia autem ultima Clericis ita prohibentur, ut etiam irregularitas contrahi cenſeatur, quamvis caſu, & facta omni præcautione contigiſſet homicidium, non autem ſic priora Videatur Jus Canonicum *l. 5. Decr. tit.* 12. §. 5. præſertim *n.* 201. *

Additio VII.

* IV Milites Defenſores Patriæ tempore belli reſciunt ſecure, in pago vicino nonnullos ex hoſtibus exiſtere, quos obruere quidem conantur; aſt hi videntes in vicinia copioſum militem tamquam viribus impares, partim in domibus partim in proxima ſylva ſeſe abſconderunt. Quare Præfectus militum ſevere ex Parocho loci interrogat, ubinam hoſtes lateant, qui omnes manifeſtat fideliter, hincque multi ex illis deprehenſi, ac trucidati fuere. Parochus exinde anxius quærit ex Theologo, num per hanc manifeſtationem contraxerit Irregularitatem? Ratio dubitandi eſt; quia alias etiam, dum auctoritate publica occiduntur malefactores, ex defectu lenitatis contrahitur Irregularitas non ſolum ab occidentibus, ſed etiam a conſulentibus, vel alio modo efficaciter influentibus juxta communem. Reſp. tamen, hoc non obſtante, Parochum neutiquam contraxiſſe Irregularitatem. Ratio eſt: quia in bello juſto etiam offenſivo ſoli illi contrahunt Irregularitatem, qui propriis manibus occidunt, vel mutilant, non autem (ſicuti dum auctoritate publica malefactores puniuntur pœna mortis) ipſimet hortatores, vel alio modo influentes; quoniam in ordine ad bellum juſtum id non exprimitur, Irregularitas autem non incurritur, ubi nil eſt expreſſum in Jure. Videatur Jus Canonicum *l. 5. tit.* 12. *n.* 117. *& ſeqq.* ſecus haud dubie ſentiendum foret, conformiter dictis *qu.* 4. *n.* 51. ſi quis mandaret, aut cooperaretur ad occiſionem aliquam injuſtam, puta in bello manifeſte injuſto. *

Additio VIII.

* V. Cajus Clericus noſcit quoſdam perverſos homines in occulto plura graviſſima crimina magiæ, & latrocinii in maximum totius Reipublicæ præjudicium perpetrantes; ideoque Cajus ad iſta mala Reipublicæ tam pernicioſa avertenda, quæ alia via impediri poſſe prudenter ſperari non poteſt, id manifeſtat Judici ſæculari, qui facta inquiſitione, pluribus præſumptionibus, & indiciis gravatos incarcerat, torturæ ſubjicit, ac demum confeſſos, & convictos morti adjudicat. Quæritur, utrum Cajus ſit irregularis? Ratio dubitandi eſt: quia etiam denuntians furem, qui extraneo v. g. centum florenos abſtulit, fit irregularis, ſi exinde fur ſuſpendatur. Hoc tamen non obſtante Reſp. Cajum non eſſe factum irregularem. Ratio eſt: partim quia denuntiat non ſolum de præteritis criminibus, ſed quoniam periculum eſt etiam in futurum, cui periculo aliter (uti ſuppono) prudenter caveri nequit; partim quia hæc crimina Reipublicæ ſunt valde pernicioſa, & hinc delatio eorum in Jure a pœnis pronuntiatur immunis *c.* 8. *De Accuſat.* Quoad illum, qui denuntiat furem, non eſt paritas; quia damnum iſtud per furtum non fuit illatum bono publico, ſed tantum homini privato, & quidem extraneo, cui periculo in futurum ordinario ſufficienter præcaveri poteſt, ſi moneatur ille, cui res ablata eſt, ut accurate ſua cuſtodiat &c. Vide Covarruviam, Layman, Barboſam & alios apud Schmalzgrueber *l. 5. Decr. Tit.* 12. *n.* 116. *

Additio IX.

* VI. Porphyrius adhuc Laicus caſu præſens erat, quando Andreas ab altero fuit occiſus; quod Judex inquirens in Auctorem homicidii aliunde reſcit: quare eundem tamquam ſuum ſubditum compellit agere teſtem contra reum, prout etiam juratum præſtitit teſtimonium, atque dictus reus convictus, & confeſſus debitas pœnas dedit, capite plexus. Subinde Porphyrius aſpirans ad Clericatum quærit ex aliquo Canoniſta, num per illud teſtimonium contraxerit Irregularitatem, ex qua a receptione ſacrorum Ordinum impediatur? Reſp. Si ad ferendum teſtimonium fuit compulſus (prout haud dubie a Judice ſæculari etiam in cauſis ſanguinis, exigente ſic neceſſitate boni publici, compelli poſſunt Laici, non autem actuales jam Clerici) ſi, inquam, fuit Porphirius tamquam adhuc Laicus compulſus ad ferendum teſtimonium, is propterea nullam incurrit Irregularitatem: ſecus, ſi voluntarie egiſſet talem teſtem; nam tunc voluntarie influeret in mortem alterius. Videantur Jus Canonicum *n.* 5. *Tit.* 12. *n.* 105. & Schmalzgrueber ibidem *n.* 121. *ac ſeqq.*

QUÆSTIO V.

Quis poſſit diſpenſare in Irregularitatibus?

SUMMARIUM.

68. *Irregularitas tollitur per diſpenſationem.*
69. *Cauſa ejus perdurante.*
70. *Papa diſpenſat in omni Irregularitate.*
71. *Epiſcopi, in quibus Irregularitatibus diſpenſent?*
 * *Id ulterius exemplificatur. Addit. I. & II.*
72. *Quid de Capitulo, Sede vacante?*
73. *Prælati Regulares, in qua Irregularitate diſpenſent cum ſuis Subditis?*

74 *Quid*

Digitized by Google

74 Quid de Superioribus Localibus? cum Add.
75. Limitatio præmiſſorum, cum Addit.
76. Forma diſpenſandi ſuper Irregularitate.
* *An regulares in ea diſpenſare valeant quoad Sæculares? Addit. I. & II.*
* *Ad quem debent dirigi Supplicæ pro impetranda diſpenſatione circa Irregularitatem? Addit. III.*

68. NOTANDUM, quod Irregularitas tollatur per diſpenſationem, non autem per abſolutionem; prout tenet communis Doctorum. Siquidem abſolutio eſt actus juſtitiæ, in quo terminatur cauſa, & judicium; diſpenſatio autem eſt exemptio quædam a lege communi; atqui Irregularitas eſt mera inhabilitas ad Ordines tum ſuſcipiendos, tum exercendos, & contrahitur quandoque abſque ullo delicto; & conſequenter in eam proprie cadit diſpenſatio, non autem abſolutio.

69. Et hoc inſuper intelligendum eſt, cauſa Irregularitatis perdurante: alioquin enim ceſſante cauſa Irregularitatis ex defectu, ceſſat etiam per ſe ipſam Irregularitas, neque opus eſt ulla diſpenſatione. Sic, qui eſt irregularis ex defectu legitimæ ætatis, litteraturæ, aut infirmitatis, adveniente legitima ætate vel ſcientia, aut ceſſante infirmitate ſua, poteſt ordinari, aut Ordines ſuſceptos exercere, abſque ulla alia diſpenſatione. Hoc prænotato, ſit.

70. CONCL. I. Summus Pontifex habet Poteſtatem ordinariam, & univerſalem diſpenſandi in omni Irregularitate. Ita omnes Doctores Catholici. Ratio eſt: quia omnis Irregularitas eſt de Jure dumtaxat humano Eccleſiaſtico: atqui Papa de plenitudine poteſtatis habet facultatem diſpenſandi ſupra omne Jus Eccleſiaſticum. *arg. c. Propoſuit. De Conceſſ. Præbendæ.* ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis, de jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare*; ergo.

71. CONCL. II. Epiſcopi poteſtate ordinaria poſſunt diſpenſare in omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario directe intento, & exceptis aliis deductis ad Forum contentioſum. Ita noviſſime Eiſdem conceſſum eſt in Concilio Trid. *Seſſ. 24. de Reformat. c.* ubi dicitur: *Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad Forum contentioſum, diſpenſare*, Et hanc quidem facultatem diſpenſandi, cum ſit de facto jure ordinario annexa muneri Epiſcopali, poſſe Epiſcopum committere alteri, recte obſervant Doctores.

Additio I.

* Dicitur notanter I. *Epiſcopi poſſunt diſpenſare poteſtate ordinaria quoad Irregularitates provenientes ex delicto*: nam ſecus vi proxime citati textus Concilii Tridentini ſtatuendum, ſi contraheretur aliqua Irregularitas ex defectu lenitatis. De quo vide Sporer *tr. 5. in Decalog. c. 5. n. 240. & 241.* Dicitur notanter II. *Quoad Irregularitates ex delicto occulto*: nam ſi foret aliquod delictum publicum, vel ad forum contentioſum deductum, nequirent poteſtate ordinaria diſpenſare Epiſcopi, prout denuo eruitur ex textu. Vocatur autem *occultum* in præſenti illud, quod fit paucis, puta, quatuor, vel quinque tantum præſentibus, quibus ſolummodo vere notum eſt illud crimen, quamvis apud plures cæteroquin talis poſſit eſſe aliquo modo ſuſpectus de eodem, quod non obeſt occulto. Deductum vero *ad forum contentioſum* cenſetur quidpiam tunc, quando fit conteſtatio litis, & non antea. Videatur Jus Canonicum *l. 5. Decr. Tit.* 12. Dicitur notanter ulterius III. *Excepto homicidio voluntario directe intento*; nam in Irregularitate ex homicidio etiam occulto (ſecus dic, ſi tantum fuerit occulta mutilatio) nequit vi Concilii Tridentini diſpenſare Epiſcopus, ſi homicidium directe fuerit intentum. *

Additio II.

* Ubi ad tollendam omnem æquivocationem ex meo libello: *Succincta Declaratio Propoſitionum damnatarum &c.* intitulato *part. 2. c. 4. §. 3. n. 91.* advertere debes, poſſe aliquod homicidium directe intendi vel tamquam finem vel tamquam medium. Homicidium directe intenditur *tamquam finis*, ſi intentum ſue finis eſt *occidere*, quod ut fiat, conquiruntur media: ſic contingit, quando e. g. puella gravida ſumit medicinam expulſivam fœtus animati, ut ſequatur abortus. Homicidium vero directe intendi cenſetur *ut medium*, quando per talem actionem, ex qua ſubſequitur certo ipſum homicidium, intenditur alius finis; ſic eveniret, ſi puella gravida ſumeret medicinam moraliter certo procurativam abortus fœtus animati ex eo fine, ut nimirum exinde evitet *infamiam*. Utrobique autem nequit diſpenſare Epiſcopus, ſive ſubſecuta mors intendatur directe *ut finis*, ſive *ut medium*. Quod ſi mors neque directe tamquam medium, neque directe ut finis intendatur, poteſt diſpenſare Epiſcopus quantum ad irregularitatem; e. g. ſi Clericus in inciſione, vel adustione vellet curare infirmum, exinde tamen ſuiſſet mors infirmi ſubſecuta. *

72. Addit cæteroquin circa dictam materiam Barboſa *in Collectaneis ad cit. locum Concilii Trid. n. 4.* citans plures alios Auctores, etiam Capitulum Sede vacante habere præfatam facultatem diſpenſandi, a Concilio Trid. *loc. cit.* conceſſam Epiſcopis.

73. CONCL. III. Prælati Regulares poſſunt cum ſuis ſubditis ex ſpecialibus privilegiis, diſpenſare in omni ferme Irregularitate, excepta illa, quæ orta eſt ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione. Ita Generalibus, & Provincialibus Ordinum Mendicantium, & Communicantium in privilegiis eorum, conceſſiſſe Sixtum IV. refertur in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum *V. Diſpenſat. n. 9.* & ita tradit Herinca *diſp. 6. de Cenſuris Eccleſ. n. 292.* & alii.

74. Eandem facultatem dictus Sixtus IV. conceſſit etiam Prioribus Conventualibus Ordinis Prædicatorum, & eorum Vicariis; prout habetur in Bulla, *Regiminis univerſalis.* §. 4. (ac refertur *Tom. 1. Bullarii Romani. Conſtit. 7.* dicti Pontificis) & vulgo *Mare Magnum Prædicatorum* appellatur. Unde merito inferunt Auctores, quod etiam Prælati, ſeu Superiores Locales Regularium, communicationem Privilegiorum habentium, atque eorum vicem gerentes, poſſint cum ſuis ſubditis, etiam hoſpitibus ac Novitiis diſpenſare in Irregularitatibus ut ſupra; dummodo hæ per Regulam, Statuta, vel alias non ſint ſpecialiter reſervatæ Prælato ſuperiori. Bernard. Sannig *tom. 3. Theol. Scotiſt. Tract. de Cenſuris. diſt. 3. quæſt. ult.* Pellizarius *tom. 2. Manual. Prælat. tract. 9. c. 3. n. 102.* & rurſum *n. 136.* ubi hoc ſpeciatim docet de Irregularitate proveniente ex eo, quod quis Cenſura Eccleſiaſtica irretitus celebraverit Divina; & alii Canoniſtæ Regulares paſſim.

Additio.

* Item diſpenſat Prælatus Regularis cum ſubdito in Irregularitate proveniente ex defectu natalium, quamvis dicta Irregularitas non annumeretur Irregularitatibus ex delicto, ſed ex defectu. Quinimo memorata Irregularitas tollitur per ipſam Profeſſionem Religioſam. *c. 1. De Filiis Presbyt.* citra ulteriorem aliquam diſpenſationem: aſt tantum quoad *Ordines*, non vero quoad *Prælaturas*; quamvis etiam quoad has diſpenſare poſſit Generalis, aut Provincialis, in Capitulo Generali, aut Provinciali reſpective, ſeu in intermedio, & non alias juxta tenorem Bullæ Gregorii XIV. quæ incipit, *Circumſpecta &c.* Ita fuſe cum Herincx noſter Gaudentius Kerchove in Comment. in Statuta Generalia *cap. 7. §. 2. n. 1. & ſeqq.* *

75. Additur autem in data Concluſione notanter, *in omni ferme Irregularitate, excepta illa, quæ &c.* Nam imprimis Irregularitas contracta ratione homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilationis membrorum, expreſſe excipitur a Sixto I. tum *loc. cit.* tum in alia Bulla, *Regiminis Univerſalis.* (itidem relata *Tom. 1. Bullar. Roman. Conſt. 6.* dicti Pontificis, ac *Mare Magnum FF. Minorum* nuncupata) in qua Generali, ac Provincialibus Miniſtris ejuſdem Ordinis FF. Minorum, ipſorumque Vicariis pro tempore exiſtentibus ſupra dictam facultatem diſpenſandi cum ſuis ſubditis conceſſit. Deinde hinc excipi debet irregularitas ex defectu animi proveniens; ut ſi quis ſit amens, furioſus, aut patiens defectum neceſſariæ ſcientiæ, item ea, quæ oritur ex defectu corporis, ætatis, aut hujuſmodi. Nam in talibus, quamdiu

du-

Digitized by Google

durant ejuſmodi defectus, non poſſa diſpenſare Prælatos Regulares, eſt certum, ac extra controverſiam. Idem reſpectu Prælatorum localium dicendum de illis Irregularitatibus, quarum diſpenſatio expreſſe reſervata fuit Prælato ſuperiori.

Additio.

* Dices. Epiſcopi juxta dicta poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in Irregularitate proveniente ex homicidio occulto ſaltem caſuali; ergo etiam Regulares Prælati habentes quaſi poteſtatem Epiſcopalem idem poterunt cum ſuis Religioſis. Reſp. concedendo totum. Quinimo Auctores multi Regulares adhuc plus concedunt hac in parte Prælatis Regularibus, quam Epiſcopis, ſubjungentes, quod dicti Prælati, quamvis vi conceſſionis Sixtinæ nequant diſpenſare cum ſuis Religioſis, quoad Irregularitatem ex homicidio occulto directe intento exortam, id tamen valeant vi conceſſionis Martini V. & aliorum Pontificum: prout ex Rodriquez, Miranda, Portell, Hyacintho Donato, Caſtropalao, & aliis annotatur in Jure Canon. *l. 5. Decret. tit. 12. n. 228.* & *tit. 37. §. 4. præſertim. n.* 97. atque ſic etiam docet Kazenberger in Decalog. Patris Sporer *c. 3. ſect. 4. n. 167. & 168.* qui noviſſimus Auctor *loc. cit.* inſuper adhuc notanter ſuperaddit, poſſe Generales. vel Provinciales non quidem ſemper, ſed certo tempore, id eſt, *die Lunæ poſt primam Dominicam Quadrageſimæ* per ſe vel per alios a ſe deputatos e. g. per Superiores locales impoſita condigna ſatisfactione, pro foro Conſcientiæ diſpenſare, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ, cum ſuis ſubditis in omnibus Irregularitatibus ex delicto etiam publico, puta, voluntario publico homicidio, vel mutilatione, quin etiam ratione bigamiæ contractis ob indefinitam conceſſionem Pauli III. Bulla: *Exponi nobis &c.* datam Benedictinis Valliſoletanis, in quo privilegio participant Regulares Mendicantes. Dictum Privilegium refert quoque La Croix *Tom. 8. Lib. 7. n.* 460. uti & aliud conceſſum a Sixto IV. in ſimili Carthuſianis. Ulterius circa hanc materiam videri etiam poterunt Elbel *De Sacramentis. part. 3. Conferent. 20. n. 474.* & apud Pichler *l. 5. tit. 52. n. 35*, Layman *lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 52. Aart. 7. n. 4.* *

76. Cæterum adhuc ante finem hujus Quæſtionis ſciendum, quod pro impertienda diſpenſatione ſuper Irregularitatibus nulla ſit præſcripta certa forma verborum, ſed ſufficiat quæcunque, dummodo ſignificet, Irregularitatem auferri. Communiter autem uſurpatur iſta forma: *Diſpenſo tecum ſuper Irregularitate, quam contraxiſti ob celebrationem Divinorum in ſtatu excommunicationis* v. g. aut ob hanc, vel illam cauſam (exprimendo hujuſmodi cauſam.) Quod ſi dubium ſit, an quis Irregularitatem incurrerit: *Si forte eam incurriſti.*

Additio I.

* Quæres I. An Regulares Mendicantes, ſicuti poſſunt ſæculares abſolvere a multis Cenſuris, ita etiam valeant cum ipſis diſpenſare in aliquibus Irregularitatibus? Reſp. non deeſſe Doctores apud Kazenberger *loc. cit. n. 170.* qui cum Paſſerino, & noſtro Porsell, ac cum Apollonio Holzman *Tom. 1. pag. 3. n. 330.* negant. Is tamen cum Sannig, Rodriquez, Baſſæo, Sayro, & Henriquez affirmat, nimirum poſſe Regulares Mendicantes in foro conſcientiæ diſpenſare ſuper omnibus illis Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, ſuper quibus poteſtate ordinaria poſſunt Epiſcopi. Conantur aſſertionem ſuam probare ex conceſſione Pauli III. in Bulla: *Cum inter cunctas.* Vide Kazenberger *loc. cit.* ubi etiam ſolutam invenies aliquam objectionem. *

Additio II.

* Cæterum, cum hæc Bulla Pauli III. tantum (uti notat Holzman hinc) loquatur de poteſtate NB. *abſolvendi* a Cenſuris, & aliis pœnis Eccleſiaſticis; *Irregularitas* autem qua talia (principaliter ſaltem) potius per *diſpenſationem*, quam *abſolutionem* tollatur; hinc alio medio hanc reſolutionem Antonius a Spiritu Sancto *in Directorio Regularium part. 1. Tract. 2. diſp. 2. ſect. 2. n. 65. & ſeqq.* taliter probat: Regulares diſpenſare poſſunt cum Sæcularibus in omnibus Irregularitatibus, in quibus Epiſcopus poteſt Jure ordinario, prout conceſſit Sixtus IV. & confirmavit Julius II. in ſua Conſtitutione: *Dum ad ſacrum Ordinem Minimorum.* relata apud Peyrinis in Conſtitutione I. Julii II. ſed Epiſcopus Jure ordinario poteſt diſpenſare in omnibus Irregularitatibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, uti oſtenſum jam fuit ſupra *n. 71.* ergo etiam eodem modo cum ſæcularibus poſſunt diſpenſare Regulares (ſupple) privilegiati, ſaltem excepto voluntario homicidio, directe intento. *

Additio II.

* Quæres II. Ad quemnam Romæ Supplica dirigi debeat, ſi petatur ab aliquo ſæculari per Confeſſarium diſpenſatio in Irregularitate ob homicidium contracta? Ante Reſponſionem notet I. Confeſſarius, num homicidium vere fuerit deliberatum, vel indeliberatum conſequenter nec indigens diſpenſatione Papæ, de quo antecedenter. Notet II. ex dictis, Epiſcopum de poteſtate ordinaria non poſſe diſpenſare quoad Irregularitatem contractam ex homicidio directe intento, quamvis delictum fuerit occultum. Secus valde probabiliter ſentiendum, ſi illud tantummodo fuerit indirecte intentum, & ſimul occultum, vel ſi fuiſſet occulta mutilatio etiam directa intenta. Notet III. dicta petita, quandonam cenſeatur irregularitas occulta, & ad forum contentioſum needum deducta? H. N. Reſp. I. Si delictum ſit adhuc occultum, nec ad forum contentioſum deductum, poterit in contracta Irregularitate diſpenſare Sacra Pœnitentiaria, quæ diſpenſatio ſit gratis, ſive petatur quoad Ordines recipiendos, ſive quoad ſuſceptos exercendos, dummodo præter delictum occultum etiam adſit gravis cauſa diſpenſandi, in ipſa Supplica exprimenda. Ita noſter Tiburtius Navarrus Pœnitentiarius Apoſtolicus *part. 3. Manuductionis cap. 6.* Reſp. Supplica ad Eminentiſſimum e. g. Cardinalem ſupremum pœnitentiarium dirigenda ſuccincte ſic inſtrui poterit:

Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine, Domine.

N. *Sacerdos*, vel *Diaconus*, vel *Laicus*, (nam ponitur ſtatus ejus, non tamen exprimitur verum nomen, & cognomen in delicto occulto, ſed fictum, vel nullum apud S. Pœnitentiariam) *contraxit Irregularitatem ex homicidio occulto ob talem cauſam* N. (hic adducitur, quare alterum occiderit) *perpetrato, & quia ab exercitio Ordinum citra grave ſcandalum abſtinere non poteſt* (Si ex alio gravi motivo petat diſpenſationem, vel quoad receptionem, vel quoad exercitium SS. Ordinum, illud exprimat) *hinc humillime ſupplicat diſpenſationis remedio. Quam gratiam* DEUS *&c.* Reſpond. III. Si delictum ſit publicum, aut Irregularitas proveniat ex defectu ſanitatis, recurrendum erit ad Datariam, atque ibidem debebit dari certa taxa pecuniaria pro qualitate, & gravitate delicti, aut defectus, prout deſuper a Procuratore aliquo generali Ordinis, aut ab Agente poterit inſtrui. Ubi inſuper adverte, quod diſpenſatus ad Ordines non illico cenſeatur exinde diſpenſatus quoad Beneficium, niſi quoque in ordine ad hoc in Memoriali ſupplicetur. Videatur Navarrus *loc. cit.*

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS XIV.

DE SACRAMENTIS.

1. EXCELLENTIAM Sacramentorum Legis Evangelicæ paucis ſacroſanctum Oecumenicum Concilium Tridentinum complectitur, dum *Seſſ. 7. in Proœmio* veriſſime atteſtatur, quod per ea *omnibus vera juſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur*. Hæc etenim ſeptem Sacramenta ſeptem illæ ſunt Columnæ, quas Æterna Sapientia de Cœlo deſcendens, & formam noſtræ humanitatis ſuſcipiens excidit, ut ſuper eas Domum Eccleſiæ ſuæ firmiſſimam conſtrueret; juxta illud *Proverb. 9. Sapientia ædificavit ſibi domum, excidit columnas ſeptem.* Hæc inſuper ſunt ſeptem illa Candelabra aurea *Apoc. 1.* quibus mediantibus ad Fideles Divinæ gratiæ lux diffunditur. Et rurſus hæc ſunt ſeptem illæ ſtellæ, quas *cit. cap. 1. Apoc.* Filius Hominis, id eſt, Servator noſter Jeſus Chriſtus, in dextera Miſericordiæ ſuæ; ac Infinitæ Pietatis, ad illuſtrandam Eccleſiam ſuam habuiſſe legitur. De his ergo ſeptem Sanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis, tum in genere, tum in ſpecie, in præſenti Tractatu plane utiliſſimo, ſcituque vel maxime neceſſario, Deo adjuvante tractabitur, ad infinitam & perennem ejuſdem laudem.

DISTINCTIO I.

De Natura Sacramentorum in genere.

QUÆSTIO I.

Quid, & quot ſint Sacramenta novæ Legis?

1. *Excellentia Sacramentorum novæ Legis.*
2. *Sacramenti variæ acceptiones.*
3. *Sacramentum in propoſito, quid?*
4. *Cur ſit ſignum ſenſibile,*
5. *Ac efficaciter ſignificans gratiam?*
6. *Per effectum gratuitum, quid intelligatur?*
7. *Aliæ particulæ definitionis Sacramenti.*
8. *Sacramenta novæ Legis ſunt ſeptem.*
9. *Et omnia a Chriſto inſtituta.*
10. *Septem ordines conſtituunt unum Sacramentum, & quomodo?*
11. *Inſtantia hæreticorum ſolvitur.*
12. *An in Lege Moſaica, & ſtatu Legis Naturæ, fuerit verum Sacramentum?*
13. *Declarantur Auctoritates, quæ id negare videntur. Circumciſio; quomodo dicatur non contuliſſe gratiam?*
14. *Remedium contra peccatum originale, quale antiquitus?*

2. ADVERTENDUM, quod variæ ſint Sacramenti acceptiones: cum enim *Sacramentum a ſacro* derivetur, inprimis Sacramentum ſumitur a Juriſtis pro Juramento, eo quod ſit ſacra quædam & religioſa affirmatio *can. Quis Sacramento. 22. q. 4.* & alibi. Deinde in S. Scriptura Sacramentum ſumitur quandoque pro Myſterio, ſeu re arcana; ut *Sapient. 2. Neſcierunt Sacramentum DEI. Daniel. 2. Mihi Sacramentum hoc revelatum eſt.* & alibi. Tertio, & magis ad propoſitum ſumitur Sacramentum pro Cæremonia ſacra, ſeu hominem ſacrante.

3. CONCL. I. *Sacramentum*, prout in propoſito accipitur, eſt ſignum ſenſibile, gratiam Dei, vel effectum ejus gratuitum, ex inſtitutione Divina efficaciter ſignificans, ordinatum ad ſalutem hominis viatoris. Ita Doctor Subtilis *4. diſt. 1. quæſt. 2.* cum ſuis. Neque re ipſa differt allata Sacramenti definitio ab aliis, quarum plures afferre ſolent Theologi Catholici; ut eſt illa Catechiſmi Romani: *Sacramentum eſt inviſibilis gratiæ viſibile ſignum, ad noſtram juſtificationem inſtitutum.* Verumtamen definitio Scoti naturam Sacramenti clarius exprimit.

4. Dicitur I. *Signum viſibile*, ſeu *ſenſibile*: id eſt externum, & in materia ſenſibili inſtitutum. Nam, ut Sacramentum inſtitueretur in tali ſigno ſenſibili, admodum congruum erat pro hoc ſtatu; juxta illud D. Chryſoſtomi, *Homil. 60. ad populum. Si incorporeus eſſes, incorporea dediſſet ipſe tibi dona: ſed quia corpori conjuncta eſt anima tua, ideo rebus ſenſibilibus tibi intelligenda tradit.*

5. Dicitur II. *Efficaciter ſignificans gratiam DEI*: quia Sacramentum non eſt quomodocumque ſignum ipſius gratiæ divinæ, quæ confertur homini rite illud ſuſcipienti, ſed eſt ſignum efficax, ſeu *efficaciter ſignificans*: quia gratiam illam, quam ſignificat, etiam cauſat in homine ex opere operato, quatenus ex Divina inſtitutione, ac virtute meritorum Chriſti infallibiliter confert gratiam homini digne ſuſcipienti Sacramentum.

6. Additur in definitione a Scoto allata, *vel effectum Dei gratuitum*, majoris claritatis gratia, & propter SS. Euchariſtiæ Sacramentum, quod conſiſtit *in facto eſſe*, ac primo & immediate ſignificat verum Corpus & Sanguinem Chriſti realiter ſub Sacramento Euchariſtiæ contentum: quod Chriſti Corpus, utpote ex gratuita Dei voluntate ibidem exiſtens, dicitur *effectus DEI gratuitus*. Quamvis poſtea idem Sacramentum etiam gratiam ſanctificantem digne ſumentibus conferat ex opere operato.

7. Dicitur III. *Ex inſtitutione Divina*: quia Sacramenta totam vim ſuam efficaciter ſignificandi, id eſt, cauſandi gratiam in digne recipientibus habent ex inſtitutione Divina, non autem ex natura ſua intrinſeca. Et additur, *ordinatum ad ſalutem hominis viatoris*, ut inſinuetur finis ille, propter quem Deus voluit inſtituere Sacramenta, qui eſt ſalus æterna hominis viatoris.

8. CONCL. II. Sacramenta novæ Legis ſunt ſeptem, & nec plura, nec pauciora. Ita de Fide tenendum; ac præter perpetuam traditionem, ſenſumque Eccleſiæ fuit definitum tum in Concilio Florentino, tum in Trid. *ſeſſ. 7. can. 1.* his verbis: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura vel pauciora, quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere, & proprie Sacramentum: anathema ſit.*

9. CONCL. III. Certum inſuper eſt, ac de Fide, omnia Sacramenta novæ Legis eſſe a Chriſto Domino inſtituta. Patet hoc ex allegato textu S. Concil. Trid. Hinc S. Ambroſius *lib. 4. de Sacramentis, cap. 4.* ait: *Auctor Sacramentorum quis eſt, niſi Dominus JESUS? De cœlo iſta Sacramenta venerunt.*

10. Objicies breviter contra dicta: Septem ſunt Ordines, & quilibet eorum eſt Sacramentum, ergo computatis ſex aliis Sacramentis plura ſunt Sacramenta, quam ſeptem. Reſp. negando conſequentiam: quia omnes ſeptem Ordines conſtituunt in ſimul unum Sacramentum Ordinis. Idque fit tum unitate ordinationis, ſeu finis, in quantum omnes ordinantur ad unum Sacerdotium ac ratione hujus recipiuntur: tum unitate generis proximi, quatenus omnes & ſinguli Ordines in particulari conveniunt in ratione Sacramenti Ordinis ut ſic, tamquam in genere proximo. Et hinc omnes ſeptem Ordines ſub eodem nomine Sacramenti Ordinis hic comprehenduntur.

11. Objicitur ulterius ab Hæreticis. Nullibi habetur in S. Scriptura, quod dentur ſeptem Sacramenta: ergo ea non dantur. Reſp. I. Neque in S. Scriptura ullibi dicitur, quod dentur duo, vel tria tantum Sacramenta, ut volunt hæretici; ergo vel militat allata ratio contra ipſoſmet Hæreticos, vel nihil probat. Reſp. II. negando conſequentiam: quoniam hic ſeptenarius Sacramentorum numerus conſtat tum ex perpetua traditione Eccleſiæ, definitione

ne

Digitized by Google

ne Conciliorum unanimique SS. Patrum conſenſu: tum etiam ſatis bene deducitur ex diverſis S. Scripturæ locis, ut ſuo loco de ſingulis Sacramentis in ſpecie agendo patebit.

12. Quæres, An etiam in Lege Moſaica, ac ſtatu Legis Naturæ fuerit verum Sacramentum, conferens gratiam ex opere operato, atque in parvulis delens peccatum originale? Reſp. affirmative; prout tenet Scotus 4. *diſt.* 1. *q.* 6. Nam, ut inquit D. Auguſtinus *lib.* 2. *de nuptiis & concupiſcentia*. *c.* 11. ac refertur *c. Ex quo* 6. *De Conſecr. diſt.* 4. *Ex quo inſtituta eſt Circumciſio in populo DEI (quod erat tunc ſignaculum juſtitiæ fidei) ad ſignificationem purgationis valebat parvulis originalis veteriſque peccati: ſicut & Baptiſmus ex illo valere cœpit ad innovationem hominis, ex quo eſt inſtitutus.* Hoc ipſum, & quidem extendendo ad ſtatum Legis Naturæ, tradit idem D. Auguſtinus *lib.* 5. *contra Julianum cap.* 11. ubi huic objicienti, quod in Lege Naturæ nondum fuerit Baptiſmus reſpondet: *De Baptiſmate verum dicis: nec ideo tamen credendum eſt, ante datam circumciſionem famulos DEI, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento ejus opitulatos fuiſſe parvulis ſuis; quamvis, quod illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latere voluerit.* Concordat textus *c. Majores.* §. *Caute tamen. De Baptiſmo* ibi: *Originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium, & damnationis periculum vitabatur.* Atqui hoc non fit ſine infuſione gratiæ ſanctificantis: non enim de Lege DEI ordinaria remittitur peccatum mortale, ſive actuale, ſive originale, ſine infuſione juſtificantis gratiæ; quia defacto non datur ſtatus medius inter filium regni, & gehennæ.

13. Nec obſtat, quod aliqui SS. Patres, ac præſertim Concilium Florentinum *in Decreto Unionis* videantur oppoſitum tenuiſſe. Reſp. enim, SS. Patres, & Concilia, dum negant, Sacramenta veteris Legis contuliſſe gratiam ex opere operato, loqui de Sacramentis improprie dictis: qualia fuerunt plurima Cæremonialia illius Legis, veluti Purgationes a tactu morticini per aquam expiationis, Purgationes a lepra, Aſperſio ſanguinis hircorum & vitulorum ad emundationem carnis, ac hujuſmodi; hæc enim non conferebant gratiam ex opere operato, ſed ſolum ex opere operantis, quatenus pro tempore Legis veteris fiebant in charitate, atque ex obedientia DEO præſtanda.

Quod ſi aliqui SS. Patres dicant, etiam Circumciſionem non contuliſſe gratiam, loquuntur ipſi comparative ad gratiam Baptiſmalem; nam Circumciſio non contulit gratiam ut diſpoſitionem immediatam ad cœlum, ſicut Baptiſmus; prout declaravit Pontifex *cit. cap. Majores. De Baptiſmo.* ibi: *Quoniam, etſi originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum cœlorum, quod uſque ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum: ſed per Sacramentum Baptiſmi Chriſti Sanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum, & ad Regnum Cœlorum pervenitur.*

14. Ex his patet, quod in Lege veteri, quæ incipit ab Abraham, aut (ut alii volunt) a Moyſe, & duravit uſque ad Chriſtum Dominum, ejuſmodi Sacramentum, & remedium contra peccatum originale parvulorum fuerit Circumciſio: quæ etiam conferebat gratiam aliquam ex opere operato, quamvis reſpectu Baptiſmi parvam admodum, & quæ non fuit immediata diſpoſitio ad gloriam cœleſtem, eo quod fluxerit tempore, quo pretium noſtræ redemptionis per Paſſionem Chriſti actu exhibitum nondum fuerat perſolutum. Cæterum in Lege Naturæ, quæ durabat ab Adam uſque ad Abraham, vel Moyſen, ejuſmodi remedium (quod etiam tempore Legis Moſaicæ adhibebatur fœmellis) conſiſtebat in aliquo actu externo, qui fuit veluti exterior Profeſſio Fidei in Meſſiam venturum: quamquam incertum ſit, quale illud in ſpecie fuerit remedium, aut cæremonia.

QUÆSTIO II.

De Materia, & Forma Sacramentorum.

SUMMARIUM.

15. *Sacramenta tribus perficiuntur; quibus?*
16. *Sacramenta conſiſtunt in uſu, ſeu* in fieri, *præter Euchariſtiam.*
17. *Hæc eſt Sacramentum permanens: ac veluti* in facto eſſe *conſiſtit.*
18. *Materia Sacramentorum remota, & proxima, quid?*
19. *Forma Sacramentorum, quæ?*
20. *Utraque a Chriſto fuit determinata quoad ſubſtantiam;*
21. *Vel in ſpecie infima, vel ſaltem in genere.*
22. *Mutatio ſubſtantialis irritat Sacramentum, non item accidentalis.*
23. *Et quæ talis ſit?*
24. *Exempla utriuſque mutationis circa materiam.*
25. *Et circa formam.*
26. *Requiritur ſimultas inter materiam & formam Sacramentorum; & qualis?*
27. *Hæc magis declaratur in 4. Sacramentis.*
28. *Quid de Sententia minorem ſimultatem requirente?* (a) Vide Tract. 1. Diſt. 3. n. 57. & 58.
29. *Eadem ſimultas oſtenditur in Sacramento Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, &*
30. *Matrimonii.*

15. SACRAMENTA novæ Legis, ut proxime dictum, ſunt ſignum ſenſibile; inque præcipue ſit ex eo, quod omnia novæ Legis Sacramenta conſtent, ſeu perficiantur ex materia, & forma ſenſibili. Siquidem, ut Concilium Florentinum *in Decreto Unionis* poſt enumerata ſeptem novæ Legis Sacramenta confitetur, *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia; quorum ſi unum deſit, non perficitur Sacramentum.* Unde in Præſenti Quæſtione de materia, & forma Sacramentorum in genere, & in ſubſequenti de Intentione Miniſtri dicetur: quæ ut melius intelligantur.

16. Advertendum I. Quod omnia novæ Legis Sacramenta conſiſtant in uſu, & *in fieri*, excepto ſolo ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quod eſt Sacramentum permanens, ac veluti *in facto eſſe* conſiſtit. In prioribus enim idem eſt Sacramentum, ac perceptio Sacramenti: ſic enim Sacramentum Baptiſmi eſt ipſamet perceptio Baptiſmi, nec permanet aliquid, quod eſt Sacramentum, ceſſante tali uſu, ſeu receptione ejus. Nam poſt collationem Baptiſmi manet quidem in baptizato gratia Sacramentalis, & Character; hi tamen non ſunt Sacramentum, ſed effectus duntaxat ipſius Sacramenti Baptiſmi: & idem fit in aliis Sacramentis conſiſtentibus in uſu, ſeu *in fieri*.

17. Aliter dicendum de SS. Euchariſtiæ Sacramento, quod habet rationem permanentis, ac veluti *in facto eſſe* conſiſtit. Siquidem ſub ſpeciebus panis & vini conſecratis Chriſtus permanenter nobiſcum eſſe voluit, ſemperque ſub eiſdem realiter præſens continetur, uſque dum corrumpantur; atque idcirco tum in publicis Proceſſionibus, tum ad infirmos ſumma cum reverentia circumfertur. Unde Euchariſtia eſt Sacramentum etiam ante uſum, ſeu actualem ejus perceptionem: quippe in termino prolationis formæ conſecrationis jam incipit eſſe ſignum ſenſibile, ex inſtitutione Divina efficaciter ſignificans effectum DEI gratuitum, ſcilicet Corpus & Sanguinem Chriſti realiter contineri ſub ſpeciebus conſecratis: quamvis poſtmodum digne hoc SS. Sacramentum ſuſcipientibus etiam gratia habitualis, ſeu ſanctificans ex opere operato conferatur.

18. Advertendum II. Quod duplex ſit materia Sacramentorum conſiſtentium in uſu, ſeu fieri, remota ſcilicet, & proxima. *Remota materia Sacramentorum* eſt res ſenſibilis requiſita ad confectionem Sacramenti: *Proxima* vero eſt ipſamet debita applicatio hujus materiæ remotæ. Sic in Baptiſmo materia remo-

remota eſt aqua naturalis, ſeu elementaria, ablutio vero, per quam debito modo applicatur aqua naturalis baptizando, eſt materia proxima Baptiſmi. Et idem dicendum de Sacramento Ordinis, & aliis; prout in progreſſu magis patebit.

19. Advertendum II. Quod forma Sacramentorum ſint verba, quæ Miniſter in adminiſtratione Sacramenti ex inſtitutione Divina profert. Sic forma Sacramenti Baptiſmi ſunt verba illa a baptizante proferenda: *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti*. Et eodem modo diſcurrendum de aliis verbis in adminiſtratione ſingulorum Sacramentorum neceſſario proferendis.

20. CONCL. I. Materia, & forma omnium Sacramentorum novæ Legis fuit a Chriſto Domino determinata quoad ſubſtantiam, non tamen ejuſmodi determinatio in omnibus æqualiter facta. Prima pars eſt communis Theologorum. Siquidem Chriſtus Dominus omnia iſthæc Sacramenta inſtituit; ergo etiam determinare debuit eorum materiam, & formam, ſaltem quoad ſubſtantiam.

21. Altera pars eſt Suarezii *part. 3. Tom. 3. diſp. 2. ſect. 3.* Maſtrii 4. *diſt. 4. n. 36. & 45.* ac aliorum. Ratio eſt: quia in quibuſdam Sacramentis res, ſeu materia fuit a Chriſto Domino determinata in quadam ſpecie infima, ut aqua naturalis in Baptiſmo, & oleum olivarum in extrema Unctione: in quibuſdam vero ſolum in genere, ut in Sacramento Ordinis. Prout hoc deſumitur ex praxi primitivæ Eccleſiæ, quæ ante ſcriptionem Sacri Evangelii, atque Epiſtolarum Canonicarum non potuit Diaconis & Subdiaconis in eorum Ordinatione tradere Librum Evangeliorum, ac Epiſtolarum: ſimulque ex praxi Eccleſiæ Græcæ & Latinæ, quarum quælibet valide conficit Sacramentum Ordinis, licet non conveniant in ſigno ſenſibili, ſeu materia ordinandis porrigenda quoad ſpeciem; ſed ſolum in genere, quatenus quolibet eorum ſignificatur certa poteſtas in Eccleſia conferri ordinato. Simile quid contingit in Sacramento Euchariſtiæ, pro cujus conſecratione ſufficit quicumque panis triticeus, ſive azymus, ſive fermentatus, ac vinum de vite, cujuſcumque ſit ſpeciei: item in Sacramento Pœnitentiæ, cujus materia remota ſunt peccata actualia poſt Baptiſmum commiſſa, tum mortalia, tum venialia, hujus vel illius ſpeciei.

22. CONCL. II. Quælibet mutatio ſubſtantialis facta in materia, vel forma Sacramentorum irritat Sacramentum, non item mutatio ſolum accidentalis. Ita certa, & communis Catholicorum. Et patet hoc ex praxi Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ, quarum utraque juxta determinationem Concilii Florentini valide conficit Sacramenta, quamvis in eorum collatione nonnihil varient, ſive in materia, ſive in forma; nam variatio illa non eſt ſubſtantialis, ſed ſolum accidentalis, ut magis in progreſſu patebit.

23. Quæres, Quænam mutatio ſit cenſenda ſubſtantialis, & quænam accidentalis? Reſp. Mutatio ſubſtantialis tunc fieri cenſetur, quando ſecundum prudens judicium non manent amplius eadem res in ſubſtantia, quam Chriſtus determinavit pro materia Sacramenti: vel loquendo de forma, quando non manet in verbis eadem ſignificatio, ita ut illa mutatio, quæ deſtruit ſenſum verborum a Chriſto inſtitutum, ſit ſubſtantialis, quæ vero non deſtruit, cenſeatur accidentalis.

24. Declaratur allata doctrina exemplis. Sic valet Baptiſmus, ſive adhibeatur aqua putealis, ſive pluvialis dulcis aut amara, vel marina, ſive conſecrata (qualis extra caſum neceſſitatis adhiberi debet) ſive non conſecrata: quia quælibet harum adhuc quoad ſubſtantiam eſt aqua naturalis, ſeu elementaris, quæ ex Chriſti inſtitutione eſt materia neceſſaria Baptiſmi. Non autem valet Baptiſmus in vino, lacrymis, aut ſputo collatus: quia talia quoad ſubſtantiam non ſunt aqua naturalis, ſive elementaris. De illis autem liquoribus, de quibus dubium eſt, utrum adhuc retineant ſubſtantiam aquæ naturalis, nec ne (ut eſt tenue lixivium, aqua illa, in qua carnes ſunt decoctæ &c.) ſimiliter dubium eſt, an ſint materia ſufficiens Sacramenti Baptiſmi. Et idem, ſervata tamen proportione, dicendum de materia aliorum Sacramentorum.

25. Similiter loquendo de forma Sacramentorum, ſi in forma Baptiſmi v. g. pro ly *baptizo* dicatur *abluo*; vel ſi omittatur pronomen *Ego*, aut ſi tranſponantur ſolummodo verba, manente tamen adhuc eadem ſignificatione; vel ſi ſubtrahatur aliqua ſyllaba ſyncopando ex humana inconſideratione, ſive propter impedimentum linguæ, aut ob imperitiam loquentis, ita tamen, ut adhuc audiens ſatis poſſit intelligere ſenſum & intentionem loquentis: tunc ejuſmodi mutatio formæ Baptiſmi ſolum cenſebitur eſſe accidentalis, ac proinde Baptiſmus valere, & ita diſcurrendo de aliis Sacramentis. Aliud dicendum foret de tali mutatione, per quam ſenſus verborum formæ variatur: ut ſi in forma Baptiſmi omittatur ly *in nomine Patris*: aut ſi dicatur cum Ariano: *Ego te baptizo in nomine Patris majoris &c.* hæc enim mutatio, vel additio repugnat verbis principalibus formæ, ſicque eſt ſubſtantialis; ac proinde per eam non conficitur Sacramentum. Et eodem modo diſcurrendum eſt de cæteris Sacramentis.

26. CONCL. III. Ad valorem Sacramentorum requiritur inſuper aliqua ſimultas inter eorum materiam & formam: hæc tamen ſimultas non neceſſario debet eſſe phyſica, vel mathematica (id eſt, talis, ut ſimul ac toto eodem tempore, quo v. g. profertur forma Baptiſmi, continuetur ablutio baptizandi) ſed ſufficit moralis, id eſt, talis ſimultas, ut ſecundum moralem hominum æſtimationem, ſpectata natura cujuslibet Sacramenti una pars alteram afficiat. Ita Scotus 4. *diſt. 6. quæſt. 3.* ubi ait: *quod inter materiam, & formam Sacramentorum talis ſimultas requiratur in actibus humanis; noluit enim Chriſtus nos obligare ad tam ſubtilem ſimultatem, quam vix poſſet homo percipere: vel ſervare.* Idem in re tenet communis Doctorum; nam, cum Sacramentum ſit compoſitum morale, requiritur, & ſufficit talis ſimultas, ſive unio inter materiam & formam, ut unum moraliter, ac ſecundum communem hominum æſtimationem cenſeatur afficere alterum, ſpectata natura cujuslibet Sacramenti.

27. Additur, *ſpectata natura cujuslibet Sacramenti*: nam, cum Sacramenta ex diverſis actibus humanis conſtent, quorum aliqui majorem alii minorem ſimultatem ex ſua natura poſtulant, eadem diverſitas etiam in Sacramentis obſervari debebit juxta naturam & varietatem illarum operationum, quibus Sacramenta conſtant. Hoc ipſum melius patebit inductione. Sic in Baptiſmo, Confirmatione, extrema Unctione ac Ordine requiritur, & ſufficit talis ſimultas, ut unum non finiatur complete, ante inceptionem alterius; ac proinde applicatio materiæ, & prolatio formæ quoad aliquam partem ſe contingant, ut ſic Miniſter, dum verba profert, moraliter etiam cenſeatur abluere, inungere &c. Hinc in Baptiſmo requiritur tanta ſimultas, ut, antequam una pars finiatur, altera incipiat, id eſt, ut, antequam finiatur ablutio baptizandi, incipiat baptizans proferre formam Baptiſmi; & econtra, antequam is finiat formam Baptiſmi, jam incipiat ablutionem. Et idem ſervata proportione de Confirmatione, ac Ordine dicendum eſt, atque in praxi ſemper obſervandum.

28. Nec obſtat, quod nonnulli Doctores ſentiant, ad valorem horum Sacramentorum non requiri tantam ſimultatem; adeoque validum adhuc fore Sacramentum Baptiſmi, ſi ſtatim poſt ablutionem jam finitam verba formæ proferantur, vel econtra: quia (inquiunt) adhuc talis intervenit ſimultas, ut juxta prudens judicium verba illa cenſeantur afficere ablutionem Baptiſmalem. Reſp. enim, quidquid ſit de probabilitate hujus ſententiæ ſpeculative loquendo, in praxi doctrinam ſuperius traditam eſſe obſervandam: ſiquidem in adminiſtratione Sacramentorum tutior ſemper pars eſt ſequenda, ne Sacramentum abſque neceſſitate exponatur periculo invaliditatis. Unde & Innocentius XI. inter alias ſequentem, ordine 1. damnavit Propoſitionem: *Non eſt illicitum, in Sacramentis conferendis ſequi ſententiam probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore &c.* (a)

29. Cæterum in aliis tribus Sacramentis multo major, vel minor inter materiam & formam requiritur ſimultas, prout natura cujuſque juxta Chriſti inſtitutionem, ac prudens judicium exigit. Et quidem

dem loquendo de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, ad ejus confectionem omnino requiritur, ut toto eo tempore, quo verba Conſecrationis proferuntur, materia ſit præſens: hanc enim ut præſentem ſignificant pronomina demonſtrativa *Hoc*, & *Hic*. Econtra in Sacramento Pœnitentiæ multo major diſtantia admitti poteſt inter accuſationem pœnitentis & abſolutionem Sacerdotis: ſiquidem hoc Sacramentum peragitur per modum Judicii; in Judicio autem accuſatio præſupponitur abſolutioni, nec requiritur, ut ſententia Judicis cum accuſatione ipſius Rei ſit tempore conjuncta.

30. Tandem in Sacramento Matrimonii poteſt conſenſus unius conjugis poſt conſenſum alterius tamdiu ſequi, quamdiu hic moraliter permanere cenſetur; ſicut accidere ſolet in aliis contractibus. Imo poteſt hoc Sacramentum, cum perficiatur per modum contractus, etiam inter abſentes; ac per Procuratorem ad hoc ſpecialiter deputatum rite celebrari, ut habetur *c. Accedens. De Procuratorib.* juncto *cap. ult. Eod. in 6.*

QUÆSTIO III.

Quænam Intentio ex parte Miniſtri, ac recipientis requiratur ad valorem Sacramentorum?

SUMMARIUM.

31. *Ratio ordinis.*
32. *Solus homo viator eſt Miniſter Sacramentorum. Quid de nonnullis hiſtoriis?*
33. *Aliqua Sacramenta requirunt Miniſtrum conſecratum, alia non; & quæ?*
(b) Tract. 14. Diſt. 3. n. 46. & Diſt. 12. n. 55.
34. *Intentio triplex, Actualis, Virtualis, &*
35. *Habitualis, quæ?*
36. *Qualis requiratur ex parte Miniſtri?*
37. *Quid obſervandum pro praxi?*
38. *Intentio actualis* in actu exercito, *&* in actu ſignato *declaratur.*
39. *Intentio ex parte recipientis, an requiratur?*
40. *Et quæ ſufficiat in adultis?*
41. *Diſparitas quoad hoc inter Miniſtrum, & recipientem.*

31. CUM ex Concilio Florentino n. 15. relato conſtet, quod *Sacramenta tribus perficiantur rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia:* explicata materia, & forma Sacramentorum in præcedenti Quæſtione, reſtat, ut de Miniſtro atque intentione ex parte ipſius, ſimul ac ex parte recipientis Sacramentum requiſita nunc agatur.

32. CONCL. I. De facto, ac de Lege DEI ordinaria, ſolus homo viator eſt legitimus Sacramentorum Miniſter. Ita communis; & deſumitur ex illo 1. *Corinth. 4. Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum DEI.* Item ex illo *Matth. ult.* ubi Chriſtus ſolis hominibus viatoribus loquens, dixit: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* & alibi. Quod ſi quandoque in ſacris hiſtoriis legatur, Sacramentum aliquod ab Angelis fuiſſe miniſtratum, id factum eſt ex ſpeciali ordinatione Divina, ac privilegio extraordinario.

33. CONCL. II. Ex Sacramentis aliqua requirunt Miniſtrum conſecratum, alia etiam poſſunt a Miniſtro non conſecrato perfici. Ita communis, & patet inductione. Siquidem Miniſtrum conſecratum requirunt omnia, præter Sacramentum Baptiſmi, & Matrimonii. Baptiſmus enim in caſu neceſſitatis a quocumque homine, ſive maſculo, ſive fœmina conferri poteſt: Matrimonium vero non niſi a perſonis ſolutis, inter ſe contrahentibus, perficitur. Porro Euchariſtia, Pœnitentia, & extrema Unctio requirunt Miniſtrum initiatum Sacro Ordine Presbyteratus. Tandem ordinarius Miniſter Sacramenti Confirmationis, ſicut & Ordinis eſt ſolus Epiſcopus, non autem ſimplex Sacerdos: quidquid ſit, an ex ſpeciali conceſſione SS. Pontificis ſecus fieri poſſit, de quo ſuo loco. (b)

34. CONCL. III. Intentio, quantum ad propoſitum, recte dividitur in actualem, virtualem, & habitualem. Ita communis. Et quidem *Intentio actualis* tunc habetur in adminiſtratione Sacramentorum, quando quis actu cogitat, & vult, ſeu intendit conficere Sacramentum, dum illud conficit. *Intentio virtualis* ea dicitur, quæ, licet actu jam præterierit, adhuc tamen manet in virtute ſua: & talis tunc cenſetur haberi, quando operans virtute actualis intentionis prius habitæ facit omnia, quæ facit, tamquam ex radice, ita, quod intentio illa actualis præhabita fuerit principium ordinatum ad omnes actus ſequentes. Declaratur exemplo: habuit quis v. g. intentionem actualem celebrandi Miſſam: atque ex hac voluntate induit ſe ſacris veſtibus, & vadit ad altare: dum celebrat autem, fit diſtractus, & ex diſtractione non conſiderat actualiter actum, quem exequitur: iſte celebrans ſic diſtractus dicitur celebrare cum intentione virtuali, quia virtute intentionis prius actualiter habitæ celebrandi Miſſam, facit omnes illos actus concernentes Miſſæ celebrationem.

35. Tandem *intentio habitualis* aliud non eſt, quam intentio mere præterita, & non retractata per actum contrarium, quæ tamen non amplius influit in effectum: ut, ſi quis ſemel intendat ſuſcipere Sacramentum Baptiſmi, vel Confirmationis, & hanc intentionem ſuam non amplius retractet, is dicitur habere intentionem habitualem ſuſcipiendi tale Sacramentum, etiam dum dormit, imo & poſt integrum annum, ac ultra, dummodo hanc intentionem interim non revocaverit.

36. CONCL. IV. Intentio, quæ ex parte Miniſtri conficientis Sacramentum requiritur, debet eſſe vel actualis, vel ſaltem virtualis; ſola autem habitualis non ſufficit. Ita Doctor noſter 4. *diſt. 6. q. 6.* eſtque communis Theologorum. Ratio eſt: quia intentio ad Sacramentum conficiendum requiſita, debet eſſe cauſa Sacramenti: talis autem non eſt ſola intentio habitualis, bene tamen actualis, vel virtualis, in ſenſu ſuperius explicato; quia hæc utraque influit in actum eſtque cauſa ipſius, non vero ſola intentio habitualis.

37. Cæterum, licet intentio virtualis ex parte Miniſtri ad confectionem Sacramentorum ſufficiat, ut tenent Theologi communiter (nam intentionem actualem ſemper habere, & nunquam ſub adminiſtratione Sacramentorum, & præſertim Sacramenti Pœnitentiæ in concurſu Confitentium, mente diſtrahi, moraliter foret impoſſibile: cum & ipſe Regius Pſaltes conqueratur *Pſal. 39. Cor meum dereliquit me.*) adhuc tamen Miniſter Sacramentorum ſtudioſe debet curare, ut, quantum patitur humana fragilitas, ipſe etiam intentionem actualem adhibeat: hæc enim actualis intentio eſt longe perfectior virtuali; & conſequenter magis meritoria.

38. Notandum tamen cum Caietano *part. 3. q. 64. art. 8.* quamvis ſtudioſe debeat Miniſter operam dare, ut etiam actualiter intendat conficere Sacramentum (ut proxime dictum) hoc non eſſe intelligendum *in actu ſignato*, ſed *in actu exercito*. Non enim ſtudendum eſt, ut habeamus hoc in mente actualiter, *Ego intendo conficere Sacramentum*; ſed ſtudendum, ut actualiter mens noſtra ad ea, quæ ſunt v. g. Conſecrationis, attendat, utpote ad prolationem diſtinctam formæ, ad reverentem contrectationem materiæ, ad futuram tunc ineffabilem præſentiam Divinæ gratiæ in Sacramento, vel etiam ipſius Chriſti quoad Euchariſtiam: hoc enim eſt celebrare cum actuali intentione *in actu exercito*. Ita Caietanus. Et iſtam diſtinctionem actualis intentionis *in actu exercito*, & *in actu* (ut vocant) *ſignato* etiam Areſtinus 4. *diſt. 6. q. 6.* & Suarez cum aliis agnoſcunt, poteſtque deſervire pro remedio vane nonnunquam ſcrupuloſorum.

39. CONCL. V. Loquendo de intentione ex parte ipſius ſuſcipientis Sacramentum, in infantibus, ac perpetuo amentibus nulla requiritur intentio propria recipiendi Sacramentum v. g. Baptiſmum: in aliis tamen, nempe in adultis uſum rationis habentibus omnino requiritur aliqua intentio, ita, ut ipſis invitis, ac repugnantibus non poſſit valide conferri

Sacra-

Digitized by Google

Sacramentum. Ita deciſum habetur *c. Majores. De Baptiſmo*, ubi inprimis, quantum ad parvulos dicitur, *Originale peccatum, quod ſine conſenſu contrahitur, ſine conſenſu per vim remittitur Sacramenti*. Deinde ibidem §. *Sed adhuc. & ſeqq.* Altera pars Concluſionis expreſſe deciditur: quæ proin eſt certa, & communis Theologorum. Et hinc in Rituali Romano Pauli V. prohibetur, baptizare amentem, qui, cum aliquando habuerit uſum rationis, priuſquam incidit in amentiam, nunquam oſtendit voluntatem recipiendi Baptiſmum.

40. CONCL. VI. Nihilominus in adultis ad valide recipiendum Sacramentum ſufficit quælibet intentio ex tribus ſupra enumeratis, ſcilicet tam actualis, & virtualis, quam etiam ſola intentio habitualis; unde ad ſuſceptionem Sacramenti non requiritur, ut quis, dum ſuſcipit Sacramentum, actu intendat, vel paulo ante intenderit, illud ſuſcipere; ſed ſufficit, ut aliquando intenderit, & hanc ſuam intentionem per actum contrarium necdum revocaverit. Ita rurſum communis; & habetur *cit. c. Majores. §. fin. de Baptiſmo*. Ratio eſt; quia intentio ex parte ſuſcipientis ſolum requiritur ut diſpoſitio, ſeu conditio, per quam ſuſcipiens intelligitur non repugnare Sacramento; non autem requiritur ut principium actionis Sacramentalis, ſicut requiritur ex parte Miniſtri conficientis Sacramentum. Hinc, ſi

41. Objicies. Ex parte Miniſtri, ſeu conficientis Sacramentum non ſufficit ſola intentio habitualis ad valorem Sacramenti; ergo hæc neque ſufficit in ſuſcipiente. Reſp. negando conſequentiam, & paritatem. Diſparitas deſumitur inprimis ex ipſa Chriſti intentione, quæ nobis innoteſcit ex perpetua traditione Eccleſiæ, atque unanimi Doctorum conſenſu. Deinde ex eo: quia utique plus requiritur ad agendum, quam ad patiendum, ſeu recipiendum: atqui in propoſito Miniſter eſt agens, & habet ſe active in adminiſtratione Sacramentorum, quoniam ipſe v. g. baptizat, recipiens vero habet ſe paſſive; ipſe enim eſt, qui baptizatur, confirmatur &c.

QUÆSTIO IV.

Quænam ex parte Miniſtri requirantur ad legitimam Sacramentorum adminiſtrationem?

SUMMARIUM.

42. *Quænam generatim requirantur ad Sacramentorum adminiſtrationem?*
43. *Improbitas Miniſtri ea non invalidat.*
44. *Ad Sacramenta licite miniſtranda requiritur ſtatus gratiæ. Quomodo? cum Addit.*
45. *Quid de Miniſtro non conſecrato?*
46. *Vel in caſu neceſſitatis &c.*
47. *Corollarium de duobus Sacerdotibus ſibi mutuo confitentibus.*
48. *Graviter peccat celebrans in peccato mortali, ſed ſed gravius, qui ſimulat ſe conſecrare.*
49. *Quot peccata committat Sacerdos, plures communicans in ſtatu malo?*
50. *Sententia rigida quorumdam.*
51. *Plures ſimul communicans, committit unum numero peccatum, ſed gravius.*
52. *Sententia negans, talem peccare mortaliter, Rejicitur.*
53. *Quid de Sacerdote, plurium Confeſſiones audiente in peccato mortali?*
54. *Sacramenta, an poſſint peti ab indigno Miniſtro?*
55. *Præſertim excommunicato vitando?*
56. *Quid de Miniſtro indigno tolerato?*
57. *Et eo, qui non tenetur ex officio miniſtrare Sacramenta?*
58. *An peccet graviter, qui alias functiones ſacras exercet in ſtatu malo?*

42. CONCL. I. Generatim ad legitimam, ſimulque meritoriam Sacramentorum, Miniſtrum conſecratum requirentium, adminiſtrationem ex parte ipſius requiritur poteſtas, vitæ probitas, debita intentio conficiendi Sacramentum, & obſervantia Rituum Eccleſiaſticorum. Ita communis & patebit ex dicendis.

43. CONCL. II. Nihilominus infidelitas, ſeu improbitas Miniſtri, ſi cætera requiſita adſint; nunquam invalidat Sacramentum. Ita omnes Catholici, eſtque noviſſime definitum in Concil. Trident. *Seſſ. 7. can. 12.* his verbis; *Si quis dixerit, Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere Sacramentum: anathema ſit.*

44. CONCL. III. Etſi Miniſter in peccato mortali exiſtens valide adminiſtret Sacramenta, ut dictum: nihilominus ad ea licite, & ſine peccato mortali adminiſtranda requiritur in Miniſtro conſecrato ſtatus gratiæ. Ita communis. Nam hoc ipſo quod Sacramenta ſint inſtituta a Chriſto ad noſtram ſanctificationem, & inſuper fuerit ad eorum diſpenſationem Miniſter aliquis ſpecialiter conſecratus, oritur ex parte ipſius Miniſtri aliqua ſingularis obligatio ad illa miniſtranda in gratia: ſiquidem ſancta ſunt ſancte tractanda. Hinc *Levit. cap. 21.* dicitur: *Sacerdotes incenſum Domini, & panes Dei ſui offerunt; & ideo ſancti erunt.* Et *Iſaiæ 52. Mundamini, qui fertis vaſa Domini.* Et S. Auguſtinus relatus *c. Omnia. 1. qu. 1.* inquit: *Omnia Sacramenta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus.*

Additio.

* Dicitur autem notanter I. *In Miniſtro*, quod intellige de Miniſtro ſaltem quatenus conficiente Sacramentum aliquod, qui in ſtatu actualis peccati mortalis exiſtens juxta communem DD. ſed novo peccato gravi ſpecialis ſacrilegii, altas committendi, tenetur ad minus per aliquam contritionem præcedenter ſe reponere in ſtatum gratiæ, prout etiam Rituale Romanum *Tit. de iis, quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter obſervari debent*; innuere videtur his formalibus: *Sacerdos, ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi pœniteat; ſed ſi habet copiam Confeſſarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.* Notetur bene verbum ly *convenit*, non autem dicitur: *obligatur* confiteri determinate, dummodo præmittatur contritio; ſi tamen conformiter Concil. Trid. *Seſſ. 13. de Euchariſt. cap. 7.* celebratio Miſſæ excipiatur; ubi determinate præerequiritur Confeſſio, ſi quis haberet peccatum mortale, & ſimul copiam confitendi. *

45. Dicitur notanter II. *In miniſtro conſecrato*; quia Laicus, vel etiam Paganus e. g. baptizans in caſu neceſſitatis, non tenentur ſub novo peccato mortali eſſe in ſtatu gratiæ: cum tales non ſint Miniſtri conſecrati, ſicuti ſunt Sacerdotes, qui virtute Sacramenti Ordinis accipiunt poteſtatem ſolemniter baptizandi, celebrandi, a peccatis abſolvendi, Euchariſtiam, vel extremam Unctionem adminiſtrandi &c. ſpecialemque gratiam ad talia Sacramenta rite adminiſtranda obtinent. Sannig *diſt. 1. de Sacramentis. quæſt. 14. n. 8.* cum communi.

46. Limitant inſuper paſſim Doctores allatam doctrinam etiam in Miniſtro conſecrato: *niſi adſit caſus extremæ neceſſitatis, vel impoſſibilitatis.* Quia, ſi quis v. g. debeat adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi puero agonizanti, poterit illud etiam peccato mortali irretitus adminiſtrare, ſi non poſſit tam cito elicere contritionem de peccato commiſſo, ſiquidem concurrentibus duobus præceptis incompoſſibilibus, illud magis obligat, cujus tranſgreſſio magis nocet. In praxi tamen hæc limitatio rarius poterit habere locum, niſi forſan in Miniſtro ob caſus inopinati emergentiam perplexo, aut perturbato, vel ratione inadvertentiæ; nam alioquin contritio de peccatis admiſſis poterit breviſſimo tempore, & quaſi unico momento præmitti, & concipi a Miniſtro, ſi voluerit.

47. Hinc inferunt Doctores, ſi duo Sacerdotes velint ſibi invicem confiteri, & ambo ſint in peccato mortali conſtituti, eum, qui primo loco alterius excipit Confeſſionem, teneri antea præmittere Contritionem perfectam: quia alioquin adminiſtraret Sacramentum Pœnitentiæ in peccato mortali. In altero autem, qui primo loco confitetur, ſufficeret attritio cum Confeſſione Sacramentali.

48. CONCL. IV. Etſi graviter peccet, grandeque ſacrilegium committat, qui in ſtatu peccati mortalis conſtitutus ſcienter celebrat SS. Miſſæ Sacrificium;

Digitized by Google

cium; adhuc tamen gravius peccat is, qui peractis cæteris ſimulat ſe conſecrare, & non conſecrat. Ita declaravit Innocentius III. *c. de homine. De Celebrat. Miſſar.* ubi refertur caſus de quodam incauto presbytero, qui propter conſcientiam peccati mortalis, in quo ſe conſtitutum novit, nec tamen Miſſarum ſolemnia ob urgentem neceſſitatem intermittere potuit, peractis cæteris cæremoniis, ſed omiſſis verbis Conſecrationis, miſſam celebrare ſe finxit. Rationem dat Pontifex, *quod alter ſacrilege celebrans, in ſolius miſericordis DEI manum incidat: iſte vero* (ficte celebrans) *non ſolum DEO, cui non veretur illudere, ſed populo, quem decipit, ſe aſtringat.* Idem ſervata proportione dicendum de aliis Sacramentis. Et merito Innocentius XI. ſequentem, ordine 29. Propoſitionem damnavit. *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Nam, cum hujuſmodi ſimulatio contineat etiam irreverentiam reſpectu Sacramentorum, ex nullo metu, quantumvis gravi, poterit licita reddi: cum irreverentia rebus ſacris, ſanctiſſimiſque Sacramentis illata ſit intrinſece mala. Plura vide in quæſtione addita, ad calcem hujus quæſtionis immediate poſita.

49. Quæritur I. An Sacerdos plures communicans, vel plurium Confeſſiones excipiens in ſtatu peccati mortalis, tot peccata numero diſtincta committat, quot Sacramenta adminiſtrat? Ratio dubitandi, atque affirmativam tenendi eſt: quia interveniunt tot actus externi completi, quot fiunt indignæ adminiſtrationes Sacramentorum; ergo & tot peccata numero diſtincta.

50. Et quidem non deſunt Doctores, qui hoc ultro concedunt; ob rationem dictam, & præſertim, qui id admittunt de Confeſſario audiente plurium Confeſſiones in ſtatu malo: ſiquidem hujus judicium Sacramentale finitur, ac variatur in ſingulis Confeſſionibus auditis. Imo Bonacina, *diſp. 1. de Sacrament. in genere. quæſt. 3. punct. 2. n. 15.* poſt Coninch, & alios, hoc concedit etiam de eo, qui communicat alios in peccato mortali: ait enim, talem toties peccare, quoties Hoſtias diſtribuit; cum ſint plures Sacramenti diſtributiones, & plures actiones terminatæ & completæ, etiamſi fiant ſucceſſive. Iſtis tamen non obſtantibus.

51. Reſp. I. Sacerdos in peccato mortali plures ſimul communicans, ſive præbens eiſdem SS. Euchariſtiæ Sacramentum, eſt reus unius duntaxat peccati mortalis, licet gravioris. Ita Marchantius *tom. 3. Tribunalis Tract. 3. tit. 4. quæſt. 2. concl. 2.* Filliucius *tract. 1. c. 87.* Henriquez, & probabile cenſet Tannerus *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 2. n. 56.* Ratio eſt: quia totus ille actus communicandi habet ſe per modum unius convivii ſpiritualis, & ipſamet adminiſtratio Sacramenti cenſetur moraliter unum miniſterium factum ex pluribus quaſi actibus partialibus conſtitutum; unde & Chriſtus Dominus in ultima Cæna Apoſtolis dicebat per modum unius miniſterii: *Accipite, & comedite ex hoc omnes.*

52. Quinimo Vaſquez *3. part. diſp. 235. cap. 3. n. 39.* exiſtimat, & favet Maſtrius *diſp. 26. Theol. Moral. n. 42.* citans alios, Sacerdotem, qui in ſtatu peccati mortalis Fidelibus Euchariſtiam diſtribuit, ne quidem mortaliter peccare; eo quod tunc is non conficiat, neque recipiat Sacramentum, ſed jam antea confectum duntaxat diſpenſet. Verum, quidquid ſit de probabilitate hujus ſententiæ, oppoſitum, ſive talem peccare mortaliter, videtur probabilius: tum quia communicans alios vere miniſtrat Sacramentum: tum quia Apoſtolus *1. Timoth. 3.* etiam Diaconos, olim Calicem conſecratum Fidelibus diſpenſantes, voluit eſſe *habentes Myſterium Fidei in conſcientia pura.* Et hinc *c. Sciſcitantibus. 15. q. 8.* de malis Sacerdotibus, alios communicantibus, dicitur: *Quoniam mali bona adminiſtrando, ſe tantummodo lædunt* & conſequenter peccant.

53. Reſp. II. Sacerdos, qui ſe una vice ad audiendas Confeſſiones expoſuit, quamvis centum pœnitentes ſucceſſive ſe præſentent, ab eoque in ſtatu peccati mortalis abſolvantur, probabiliter unum duntaxat peccatum committit. Ita Marchantius *loc. cit.* Ratio eſt: quia & talis confeſſarius miniſterium, ſeu actionem natura ſua communem omnibus accedere volentibus exercet, quam explicamus per verbum, *pro tribunali ſedere, judicium facere, &c.* Et per hoc patet ad rationem dubitandi: quia hoc ſpirituale miniſterium non eſt completum per ſingulas abſolutiones Sacramentales. Dicitur notanter *una vice:* ſi enim quis pluribus vicibus inter ſe moraliter diſtinctis ſe exponeret ad Confeſſionale, vel alios communicaret, ſicuti cenſeretur multiplicare miniſteria, ita fierent numero diſtincta peccata.

54. Quæritur II. An poſſint licite peti Sacramenta a Miniſtro indigno? Ubi per *indignum Miniſtrum* intelligitur is, qui eſt in notorio peccato mortali conſtitutus, quamvis habeat poteſtatem Sacramenta conferendi, ſive dein ſit excommunicatus, ſive non. Et dicitur, in *notorio peccato mortali.* Nam, ſi peccatum alicujus non ſit publicum, certum eſt, quod quis ab eo poſſit petere Sacramenta, cum poſſit, ac debeat præſumere, ipſum non eſſe indignum: quia nemo præſumitur eſſe malus, niſi probetur malus. Hoc prænotato,

55. Reſp. I. Si Miniſter eſt excommunicatus, & vitandus (quales de facto ſolum ſunt nominatim excommunicati, denuntiati, ac notorii percuſſores Clericorum) non eſt licitum, ab eo petere Sacramenta, niſi in caſu neceſſitatis. Ratio eſt: quia alioquin communicaret quis in Divinis cum excommunicato vitando, quod illicitum eſt extra caſum neceſſitatis.

56. Reſp. II. Loquendo de Miniſtro tolerato, licitum non eſt tantum in caſu neceſſitatis, ſed etiam extra caſum neceſſitatis, ac ob ſpiritualem profectum animæ ſuæ petere, ac recipere Sacramenta a Miniſtro, cui ex officio Sacramenta adminiſtrare incumbit; quamvis ille malus ſit, ac in peccato mortali conſtitutus. Ita Maſtrius *diſp. 16. Theolog. Moral. n. 51.* cum communi. Deſumitur hoc ex *c. Sciſcitantibus 15. quæſt. 8.* ubi dicitur, quod de manu Sacerdotis, quamdiu ab Eccleſia toleratur, licite Sacramenta ſumantur. Accedit ratio: quia ſubditus, utpote Parochianus habet jus petendi, & accipiendi Sacramenta a ſuo Parocho; neque tale jus is amittere cenſetur ob ſui Parochi malitiam: præſertim cum is, dummodo velit, poſſit ſe prius vel per Confeſſionem, vel ſaltem per Contritionem reſtituere in ſtatum gratiæ.

57. Et hoc idem dicendum de eo, qui eſt expoſitus ad miniſtranda Sacramenta, quamvis ex officio eadem adminiſtrare non teneatur: nam is, ſi ſit in ſtatu peccati mortalis (quod tamen non facile præſumendum) ſibi ſoli nocet.

58. Quæritur III. An peccet graviter, qui alias functiones Ordinum exercet cum conſcientia peccati mortalis: ut ſi Lector Lectionem, Subdiaconus Epiſtolam, vel Evangelium Diaconus, in tali ſtatu ſolemniter cantet; aut ſi Sacerdos Aquam Luſtralem benedicat, SS. Euchariſtiam de uno loco in alium transferat, vel Matrimonio aſſiſtat, ſeu Epiſcopus benedicat ſacras veſtes, conſecret Eccleſias, vel alia hujuſmodi præſtet? Reſp. negative: quia tales actiones neque ſunt Sacramenta, neque immediate ordinantur ad ſanctificationem animæ. Bonacina *cit. punct. 2. §. 1.* Maſtrius *n. 42.* & alii, paucis exceptis.

QUÆSTIO ADDITA.

An liceat ſimulare Sacramenti alicujus adminiſtrationem?

** Controverſiam iſtam multis difficultatibus obnoxiam paulo accuratius diſcutere oportet. Quare hic duabus Additionibus, in quas dividitur Quæſtio iſthæc adjecta, declarabitur, ut indicat

SUMMARIUM.

Quid ſit proprie & improprie dicta formalis & materialis ſimulatio?

Quod non liceat formalis, aut materialis ſimulatio Sacramentorum ex quocumque metu,

Quod aliquando licita ſit impropria ſimulatio Sacramenti, vel verius occultatio non adminiſtrati Sacramenti. Hic

Adducuntur deductiones practicæ.

Additio.

NOte 1. ſimulationem Sacramenti confecti vel adminiſtrati poſſe aliquam eſſe improprie talem, quæ verius eſt occultatio defectus & nullitatis Sacra-

Digitized by Google

Sacramenti; hæc tunc datur, dum nec materia, nec forma Sacramenti ponuntur; ſed aliquid impertinens fit, ex quo alii putant, Sacramentum eſſe adminiſtratum, quod tamen adminiſtratum non eſt. Taliter non ſimulat proprie miniſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, ſed tantum occultat ejus non adminiſtrationem, qui ſupra peccatorem non diſpoſitum loco formæ abſolutionis pronunciat ſolum Pater noſter, vel benedictionem vel aliquid aliud impertinens.

Nota 2. Aliam ſimulationem eſſe proprie talem, quæ datur, quando a Miniſtro ponitur materia & forma eſſentialis Sacramenti ſine animo ac intentione illud conficiendi: ut ſi Miniſter ſupra infantem effunderet aquam cum forma Baptiſmi abſque intentione illum Baptizandi, &c. Hæcque ſimulatio eſt duplex: una *formalis*; altera *materialis*. *Formalis* eſt quando Miniſter ponens materiam & formam Sacramenti ſine intentione conficiendi illud, poſitive ſimul intendit, ut alii credant, ab ipſo vere confici Sacramentum. *Materialis* eſt quando Miniſter ponens materiam & formam Sacramenti ſine animo illud conficiendi non poſitive vult, ut alii credant, confici Sacramentum, proinde non vult poſitive decipere, quamvis permittat deceptionem aliorum.

Nota 3. ab Innoc. XI. ſequentem propoſitionem, ordine 29 eſſe proſcriptam: *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*. H. N. ſit

CONCL. I. Non licet formalis ſimulatio confectionis, vel miniſtrationis Sacramenti, etiam ob metum quemcumque gravem, ac ipſam mortem evadendam. Eſt communis, & certa. Prob. ſimulatio formalis Sacramenti eſt verum mendacium; ſed mendacium ſemper eſt illicitum: nec licet ex quocumque metu, vel ob quodcumque malum, etiam mortem ipſam evadendam, ut teſtatur Innoc. III. capit. *ſuper eo. de Uſuris* dicens, *ne pro vita quidem defendenda licitum eſt mentiri*: ergo etiam ſimulatio formalis Sacramenti non licet. Maj. conſtat. Nam omnis ſimulatio formalis continet in ſe verum mendacium, cum fiat animo fallendi, & ſignificandi aliquid aliud, quam ſit a parte rei; ut in propoſito, ſimulans formaliter confectionem Sacramenti, intendit ſignificare aliis, eſſe revera confectum Sacramentum, ac ſe habere intentionem conficiendi Sacramentum, quamvis revera nullatenus conficiatur, nec ipſe habeat intentionem conficiendi. Neque refert, quod mendacium fiat verbo, aut nutibus, vel ſignis aliis, dummodo fiat animo fallendi &c.

CONCL. II. Neque ex quocunque metu gravi licet ſimulatio materialis Sacramenti. Ita habet fuſe Gormaz diſp. 5. a n. 347. Viva, & Cardenas in propoſitionem 29. Innoc. XI. & alii contra aliquos alios.

Prob. 1. Quamvis ſimulatio & æquivocatio materialis tam ſignis, quam verbis facta aliquando juſta ex cauſa liceat, ea tamen nunquam licet, ne ob mortem quidem evadendam, quando ea DEO eſt injurioſa; ſed ſimulatio quoque materialis Sacramenti eſt DEO injurioſa: ergo ea numquam licet, ne ob mortem quidem evitandam. Maj. conſtabit ex exemplis in probatione 2da afferendis. min. prob. injurioſum eſt DEO Sacramenta non tractare ſincere; ſed ſimulans etiam materialiter, illa non tractat ſincere: ergo. Maj. conſtat: quia reverentia Sacramentorum exigit, ut non ſolum ſancte, ſed & ſincere tractentur. *Confirm.* qui ſimulat etiam materialiter tantum confectionem Sacramenti, ſimulat ſe diſpenſatorem Myſteriorum Chriſti, ac ſe agere ſerio in nomine & Perſona Chriſti, & quidem in re graviſſima; ſed hæc ſimulare eſt illudere Chriſto, quod eſt maxime injurioſum DEO, & conſequenter ſemper illicitum: ergo.

Prob. 2. Neque metus mortis eſt cauſa ſufficiens, ut aliquis ſimulatione tantum ſimulatione materiali ſine animo interno adorandi poſſit thus adolere idolo, aut ſimulare tantum pejerare, vel verba blaſphema proferre ſine animo interno jurandi, aut blaſphemandi: ergo neque metus mortis, aut alius minor eſt cauſa ſufficiens, ut aliquis poſſit ſimulare materialiter confectionem Sacramenti.

Prob. 3. Non licet Sacramentum aliquod adminiſtrare ſacrilege, ſeu in ſtatu peccati mortalis: ergo neque licet illud adminiſtrare ficte, & ſimulate. Conſ. Prob. Sacramentum adminiſtrare ficte, vel ſimulate eſt majus peccatum, quam illud adminiſtrare ſacrilege. ergo ſi illud non licet adminiſtrare ſacrilege, multo minus licebit adminiſtrare ſimulate. Ant. conſtat ex *capit. de homine: de celebratione Miſſarum*: ubi Innocentius III. de Presbytero, qui ſibi conſcius peccati mortalis, ſimulate celebravit ac ſuppreſſis verbis conſecrationis, panem & vinum pure ſumpſit, ita loquitur: *Licet is, qui pro ſuâ criminis conſcientia reputat ſe indignum, peccet graviter, ſi ſe ingerit irreverenter in illud; gravius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter præſumſerit illud ſimulare, cum ille in ſolius miſericordis DEI manus incidat; iſte vero non ſolum DEO (cui non veretur illudere) ſed populo, quem decepit, ſe adſtringat.*

Prob. 4. Ex propoſitione 29. ab Innoc. XI. confixa: in illa enim damnatur non ſolum ſimulatio formalis, verum & materialis in Sacramentorum adminiſtratione: ratio hujus eſt, quia in hac propoſitione damnatur omne illud, quod in communi modo loquendi nomine *ſimulationis venit*; ſed in communi modo loquendi nomine *ſimulationis* non ſolum venit ſimulatio formalis, verum & materialis: etenim ſacerdos, qui in Miſſa diceret verba conſecrationis ſupra panem ſine intentione conſecrandi, ab omnibus diceretur ſimulaſſe conſecrationem, quamvis non faceret cum animo decipiendi alios, ſed tantum oſtendendi, ſe ſcire ritus celebrationis, poſſe recte pronunciare illa verba. Deinde illa ſimulatio eſt hic proſcripta, quam aliqui Auctores antea defenderunt: nam ſententiæ a nullis Auctoribus traditæ non ſolent damnari, atqui nullus antea auſus eſt aſſerere, quod liceat in Sacramentis adminiſtrandis ſimulatio formalis, bene quod licita ſit materialis ſimulatio: ergo ſimulatio materialis in Sacramentis adminiſtrandis eſt damnata. Adde, quod propoſitio illa præcipue ſit profligata ob illuſionem & irreverentiam erga DEUM, quæ ex ſimulatione Sacramentorum ſequitur, quæ ratio etiam pugnat contra materialem tantum ſimulationem, quæ proinde etiam a ſummo Pontifice eſt damnata, & declarata ut illicita.

Obji. 1. In dubio cujuſcunque Legis debemus ſemper intelligere illud, quod minus eſt obligatorium; ſed dubium eſt, an ſub damnatione prædictæ propoſitionis comprehendatur ſimulatio materialis; quia eam propoſitio expreſſe non nominat: ergo debemus intelligere, & cenſere, quod ſimulatio materialis ſub prædictæ propoſitionis damnatione non comprehendatur. Maj. patet ex capit. *in obſcuris de R. J. in 6. in obſcuris quod minimum eſt, ſequimur*. Reſp. T. Maj. N. min. non eſt dubium, ſed clarum, quod ſimulatio materialis comprehendatur ſub hac damnatione; quia ſub ea comprehenditur ſimulatio, quæ talis eſt ſecundum communem modum loquendi, & affert irreverentiam DEO &c. ſed talis ſimulatio eſt etiam materialis: ergo.

Obji. 2. Per materialem ſimulationem nulla infertur injuria Sacramento: ergo ea ob metum gravem licet. Ant. Prob. Sacramentum non eſt, nec conficitur, dum mere ſimulatur; atqui Sacramento, quod nec eſt, nec fit, non poteſt inferri injuria. R. N. ant. ad prob. N. min. Sacramento etiam infertur irreverentia, quando ponuntur ejus partes eſſentiales, & impeditur, ne ſit. Ita quoque eſt proli injurius, non ſolum qui conceptam enecat, ſed etiam, qui adhibendo media ad ejus conceptionem inſtituta, impedit ſolum, ne concipiatur, ut proinde in nullo caſu licita ſit pollutio: Adde: Licet non fiat Sacramento injuria, fit tamen DEO Sacramentorum Inſtitutori, dum illi illuditur.

Obji. 3. Propoſitio damnata & falſa eſt univerſalis, & habet hunc ſenſum: *omnis urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*: ergo propoſitio vera, quæ eſt priori contradictoria, debet eſſe particularis, & habere iſtum ſenſum: *aliquis urgens metus gravis non eſt cauſa juſta ſimulandi Sacramentorum adminiſtrationem*. Ergo juxta hanc damnationem ſolum verum eſt, quod aliquis urgens metus gravis v. g. infamiæ non ſit cauſa juſta ſimulandi adminiſtrationem Sacramenti, non autem ſtatim damnatur, & negatur, quod quilibet metus gravis, etiam urgentiſſimus mortis ſit cauſa juſta & ſufficiens ſimulandi &c. ergo ſaltem ex metu urgentiſſimo mor-

tia licet ſimulatio adminiſtrationis Sacramentalia. R. N. Ant. Propoſitio hæc damnata eſt, prout jacet; ſed prout jacet, intelligi poteſt tam univerſaliter, quam particulariter, adeo ut ſenſus ſit: *omnis urgens metus gravis, item aliquis metus gravis eſt cauſa juſta ſimulandi adminiſtrationem Sacramenti*: ergo etiam in utroque ſenſu tam univerſali, quam particulari damnata eſt; adeoque etiam propoſitio negativa univerſalis propoſitioni damnatæ particulari contradictoria vera eſt, quæ ſic ſonat: *nullus urgens metus gravis, conſequenter nec metus mortis eſt cauſa juſta ſimulandi adminiſtrationem Sacramentorum*. Quod autem damnatio mox adductam veritatem univerſalem importet, ratio eſt: quia motivum damnandi iſtam propoſitionem eſt univerſale, & procedit pro caſu cujuſcunque metus, etiam urgentiſſimi mortis: etenim ſtante quocunque metu mortis, adhuc per ſimulationem adminiſtrationis Sacramenti fieret injuria DEO, ut probatum eſt. Præterea (quod bene notandum eſt) in damnatione propoſitionum non attenditur rigor Philoſophicus, & Logicus, ſed ſubjecta materia, & cauſa motiva damnandi, & ex his colligitur, an damnatio ſit ſolum particularis, vel omnino univerſalis.

Obji. 4. Ob gravem metum licet matrimonium ficte, ſeu ſimulate inire, & verba contractum ſignificantia proferre ſine animo contrahendi: ergo licet in aliquo caſu ſimulare adminiſtrationem Sacramenti. Reſp. N. Conſ. & ſuppoſitum, quod in tali caſu habeatur proprie dicta ſimulatio Sacramenti. Siquidem ad ſimulationem proprie dictam Sacramenti requiritur, ut ponatur materia & forma Sacramenti a Chriſto inſtituta abſque intentione tamen faciendi Sacramentum; ſed in caſu objectionis non poneretur materia & forma matrimonii a Chriſto inſtituta; hæc enim eſt ipſe contractus Legitimus, qui non ponitur, ſi aliquis non habet conſenſum & animum contrahendi. Quare ita ficte contrahens ſolum occultaret adminiſtrationem Sacramenti. Aliud eſſet, ſi fidelis contrahens matrimonium vellet quidem inire contractum matrimonii validum; nollet autem ſimul conficere Sacramentum, eo quod ſibi conſcius peccati mortalis nollet hoc Sacramentum in ſtatu peccati mortalis ſuſcipere: hic procul dubio peccaret mortaliter propter hanc ſimulationem; quia revera poneret materiam hujus Sacramenti ſcilicet contractum Legitimum matrimonii, abſque animo conficiendi & ſuſcipiendi Sacramentum. Ita Viva in propoſitionem damnatam 29. n. 12.

CONCL. III. Licet ex gravi cauſa ſimulare Sacramenti adminiſtrationem, ſimulatione improprie tali, qua tantum occultatur non adminiſtratio Sacramenti, ſeu nec materia, nec forma per Chriſtum inſtituta ponitur, ſed aliquid impertinens. Viva, La Croix, Cardenas, Gormaz & alii. Prob. 1. quia ad conſervandum illæſum ſigillum Sacramentale licet ſupra pœnitentem non diſpoſitum loco abſolutionis dicere Pater noſter, vel aliquid aliud impertinens. 2. Quia taliter non ſimulatur Sacramentum, cujus nulla pars ponitur, ſed ſimulatur aliquid aliud: ergo. **

Additio II.

Illationes Practicæ.

** Ex dictis deduces 1. in nullo caſu, neque ob quodcumque malum evitandum poſſe dari hoſtiam non conſecratam pro conſecrata alicui communicaturo, vel fingenti communionem. Viva in propoſitionem citatam conſiaam. La Croix, Herinca, Boſco, & alii. Ratio eſt: quamvis in tali caſu non ſimuletur confectio Sacramenti, tamen ſimulatur vere miniſtratio, & diſpenſatio Sacramenti Euchariſtiæ; quæ ſimulatio ſine peccato eſſe non poteſt; nam eſt cauſa Idololatriæ, 1. quia adſtantes talem hoſtiam non conſecratam adorant. 2. quia ſuſcipiens ſaltem committit ſcienter Idololatriam externam, dum cultu externo debito ſoli DEO adorat panem non conſecratum. Quod utrumque eſt intrinſece malum, ſicut & intrinſece malum eſt, ſi aliquis, etiam metu mortis adactus, tantum externum cultum Idolo exhibeat.

Nec evitaret Sacerdos Idololatriam, ſi oſtendatur populo hoſtia conſecrata, & e tergo illius ponatur non conſecrata, quæ detur accedenti, & quidem ſcienti, ne adoret. Nam, ut recte dicit Viva, a populo adorantur omnes illæ hoſtiæ, quæ e Sacerdote miniſtrantur, & diſpenſantur, atque adeo hoſtiæ non conſecratæ exhibetur a populo cultus materialiter Idololatricus, ad quem cooperari non poteſt Sacerdos ſine graviſſima cauſa.

Sed quid, ſi Sacerdos hoſtiam quidem conſecratam manibus teneat, dicatque Corpus Domini noſtri JESU Chriſti cuſtodiat animam tuam; ſed ſtatim illam iterum retrahat, & in pixidem reponat? Reſpondent Viva, La Croix Lib. 6. p. 1. n. 160. hoc non eſſe illicitum, ſi per hoc ſcandalum populi, vel infamia hominis non potentis ſe diſponere poſſet caveri: Ratio eſt: quia in ſimili caſu non eſſet ullum periculum Idololatriæ: & aliunde licet etiam peccatoribus dare benedictionem Sacra hoſtia, & talis formula verborum: *corpus Domini noſtri JESU Chriſti*, eſt tantum benedictio, & habet ſe indifferenter ad adminiſtrationem Sacramenti.

Deduces 2. poſſe quidem Confeſſarios, & debere occultare defectum abſolutionis, quando dimittunt pœnitentem indiſpoſitum; ſed nullatenus poſſe ſupra illum proferre verba abſolutoria ſine intentione abſolvendi: quia hoc foret ſimulare Sacramenti adminiſtrationem. Equidem concedo, ſi aut ſigillum Sacramentale eſſet violandum, aut Verba abſolutoria abſque intentione abſolvendi eſſent proferenda ſupra indiſpoſitum; potius forma abſolutoria ſine intentione abſolvendi pronunciari deberet, quam violari ſigillum. Verum utrumque hoc incommodum facile evaditur, ſi aliqua verba impertinentia loco formæ obmurmurentur, v. g. *Pater noſter*, aut dicatur: *ego te non abſolvo*, vel *ego te neutiquam abſolvo*, quamvis circumſtantes putent, talem Sacerdotem vere abſolvere. Non licet tamen *to non*, vel *to neutiquam* ſubmiſſe dicere, ac verba *abſolvo te* alta voce; quia taliter *to non* ſubmiſſe dictum perinde ſe haberet, ac ſi eſſet mente retentum. Unde tunc eſſet proprie dicta ſimulatio Sacramenti, ut advertit Viva contra Cardenas, & Gormaz, qui duo cenſent, poſſe *to non* vel *neutiquam* ſubobſcure & reliqua verba abſolutionis alte dici, & ſic occultari defectum adminiſtrationis Sacramenti.

Deduces 3. Sacerdotem, cui mors intentatur, niſi conſecret extra Miſſam, poſſe ſubmiſſe recitare aliquam orationem ſupra panem, vel dicere: *hoc non eſt corpus meum*, quamvis circumſtantes credituri ſint eum conſecrare: quia Sacerdos nihil ſimularet in tali caſu circa adminiſtrationem Sacramenti, ſed tantum circa orationem vel circa aliqua verba omnino indifferenter, aut impertinenter ſe habentia ad Sacramentum. Sic etiam peccato ſacrilegii non peccas contra reverentiam Sacramenti, quamvis forte ratione ſcandali, ſi metu adactus ſupra jam baptizatum vinum affundas, & dicas; *pax tecum*, quamvis alii putent, te rebaptizare.

Deduces 4. In propoſitione 29. ab Innocentio XI. confixa non damnari quidem expreſſe, & formaliter ſimulationem ſuſceptionis Sacramenti, reprobari tamen virtualiter. Cardenas in illam propoſitionem n. 68. Gormaz in eadem 2. n. 354. La Croix L. 6. p. 1. n. 157 Pars prima hujus illationis patet, quia propoſitio damnata ſolum loquitur de adminiſtratione, non vero de ſuſceptione Sacramenti, alia pars probatur: quia ex damnatione ſimulationis recte infertur, etiam illicitam eſſe ſimulationem in ſuſceptione, eo quod per ſimulationem ſuſceptionis quoque irrogaretur irreverentia Sacramento, & illuderetur Deo, ut patet in eo, qui ſimulate ſine intentione ſuſciperet Baptiſmum: quod utique graviſſimum peccatum foret.

Dices I. Ergo peccat mortaliter, & ſimulat Sacramentum pœnitentiæ, qui accedit Confeſſionale ſine animo confitendi, ſed cum Confeſſario tractandi aliquod negotium, ibique genuflexus loquitur, ac tandem Loco abſolutionis recipit benedictionem. Reſp. N. Illatum. cum talis homo loquatur mere indifferentia, & impertinentia ad Confeſſionem, de quibus etiam indipendenter a confeſſione loqui licet, non ſimulat confeſſionem, aut Sacramentum pœnitentiæ, quamvis circumſtantes credant eum confiteri.

Dices II. Si Sacerdos aram accedit, & ibi ponit actiones & ceremonias reliquas, ſolis verbis conſecratoriis omiſſis, peccat, & ſimulat vere adminiſtratio-

nem

nem Sacramenti: ergo etiam accedens confeſſionale, & ibi non confitens, ſed alia loquens ſimulat confeſſionem &c. R. n. Conſ. Sacerdos aram accedens, ac reliquam Miſſam dicens, excepta ſola conſecratione, ideo peccat moraliter 1mo, quia abutitur ceremoniis & Sacris actionibus directe ordinatis ad confectionem Sacramenti, ac ſimul exterius fingit ſe agere Perſonam Chriſti, & Hujus nomine agere, proin Chriſto illudit. 2. eſt cauſa Idololatriæ, quam committit populus, adorando hoſtiam non conſecratam, & ipſemet Sacerdos ſcienter committit Idololatriam externam, dum cultu tali externo, qui ſoli DEO convenit, honorat panem non conſecratum. Aſt talia non fiunt, dum aliquis conſilii petendi, vel alterius negotii gratia Confeſſarium pro ſacro tribunali ſedentem accedens, cum Ipſo genuflectens loquitur, ac tandem benedictione donatur: nam 1. hic nullum eſt periculum, vel cauſa Idololatriæ: 2. neque acceſſus ad confeſſionale, & locutio cum Confeſſario &c. ſunt actiones ex ſe directe & determinate ordinatæ ad confeſſionem, aut Sacramentum pœnitentiæ, ſed potius ſunt indifferentes ſecundum ſe. Cum enim valde uſitatum ſit, quod homines tantum conſilii petendi, vel alterius negotii cauſa confeſſarium accedant, & cum eo genuflexi loquantur, ac tandem ab eo benedicti remittantur, ideo hæ actiones ex communi uſu non ſunt ſignum determinatum, ſignificans confeſſionem Sacramentalem, ſed potius ſunt ſignum indifferens, ſignificans unum e duobus, vel confeſſionem Sacramentalem, vel tractationem alterius negotii: ergo accedens ad confeſſionale, ibique genuflexus loquens &c. non dat ſignum determinatum confeſſionis, adeoque eam non ſimulat. Ut recte notat Cardenas in propoſitionem 29. ab Innoc. XI. profligatam c. 73.

Deduces 5. Simulationem proprie dictam materialem eſſe in duplici differentia. Alia eſt, quæ reſpicit objectum aut circumſtantiam vitioſam, quæ non poteſt excuſari e culpa. Talis eſt ſimulatio proprie dicta materialis adminiſtrationis, aut ſuſceptionis Sacramenti, quæ ſemper habet adjunctam circumſtantiam vitioſam, ſcilicet injuriam erga Deum. Talis etiam eſt quando Catholicus metu mortis adactus ſimularet ſe thus adolere Idolo, quamvis hoc non faceret ex intentione decipiendi adſtantes, ſed tantum ideo, ut ſeipſum & alios præſentes poſſet recreare odore thuris: nam adhuc talis ſimulatio haberet annexam circumſtantiam vitioſam cultus externi Idolo exhibiri. Alia eſt ſimulatio materialis, quæ reſpicit objectum, & circumſtantiam omnino indifferentem, nihil vitii, vel culpæ continentem, & hæc eſt licita ex rationabili & ſufficiente cauſa. "

DISTINCTIO II.

De Effectibus, ac Neceſſitate Sacramentorum.

QUÆSTIO I.

An, & quomodo Sacramenta conferant gratiam?

SUMMARIUM.

1. *Effectus Sacramentorum duplex, Gratia, & Character.*
2. *Gratia actualis, &*
3. *Gratia habitualis, ſeu ſanctificans, quid?*
4. *Gratia Sacramentalis, quæ? Gratiam conferri ex opere operantis, & ex opere operato, quid?*
5. *Omnia Sacramenta conferunt gratiam ex opere operato non ponentibus obicem.*
6. *Hanc cauſant non phyſice, ſed moraliter.*
7. *Ratio Concluſionis.*
8. *Sacramenta præter gratiam habitualem conferunt etiam actuales.*
9. *Declaratur inductione de Baptiſmo,*
10. *Confirmatione,*
11. *Euchariſtia,*
12. *Pœnitentia,*
13. *Extrema Unctione,*
14. *Ordine, &*
15. *Matrimonio.*

1. POST explicatam naturam, atque eſſentiam Sacramentorum novæ Legis progrediendum eſt ad eorumdem effectus declarandos (agendo ſimul de debita diſpoſitione, ad conſequendum effectum gratiæ Sacramentalis requiſita) nec non explicandam ſingulorum Sacramentorum neceſſitatem. Et quidem, quantum ad primum attinet, duplex communiter ſtatuitur effectus Sacramentorum, Gratia videlicet, & Character. Horum prior per omnia Sacramenta digne recipientibus ex opere operato confertur, poſterior vero non niſi per Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem: prout amplius in progreſſu dicetur, incipiendo a gratia Sacramentali, utpote principaliori Sacramentorum effectu.

2. Advertendum, quod gratia ſupernaturalis generatim dividatur in actualem, & habitualem. *Gratia actualis* eſt aliquod actuale auxilium DEI, quo Ipſe hominem ad bene agendum & ad ſalutem ſuam procurandam admonere, &, quantum eſt de ſe, promovere ſolet: cujuſmodi gratia actualis, adinſtar luminis partim illuminantis, partim calefacientis, duo complectitur, videlicet internam illuſtrationem intellectus, piamque motionem voluntatis, qua quis a DEO illuminatur ad cognoſcendum id, quod eſt agendum, vel fugiendum, & aliqualiter interius inſtigatur, & commovetur ad illud agendum, vel fugiendum. Et tales gratiæ actuales (quæ alio nomine *Auxilia DEI actualia* vocantur) ſunt innumeræ bonæ inſpirationes piæque voluntatis affectiones, ſæpius nobis liberaliter, & miſericorditer a Domino DEO immiſſæ.

3. *Gratia habitualis* eſt habitus gratiæ ſanctificantis, per quam homo formaliter ſanctus, juſtus, Deoque gratus redditur, etiam dum libere nihil operatur. Et hæc dicitur etiam *Gratia Juſtificans*, ſeu *ſanctificans:* quia eſt unica formalis cauſa juſtificationis impii, uti docet Concilium Trid. *Seſſ. 6. cap.* 7. atque expellit formaliter ab homine omne peccatum mortale, cum quo defacto eſt incompoſſibilis, ſimulque conſtituit hominem eſſe Filium DEI adoptivum ac hæredem vitæ æternæ, ſi in ea finaliter decedat, ſeu moriatur.

4. Cæterum omnis ea, gratia, quæ virtute Sacramentorum confertur homini ex opere operato, dicitur *Gratia Sacramentalis*, ſive deinde illa ſit gratia quædam actualis, ſive habitualis. Dicitur, *ex opere operato:* nam, quando homini datur gratia propter propria ſua merita, devotionem, actuſque virtuoſos, dicitur talis gratia conferri ipſi *ex opere operantis:* Ea vero gratia, quæ virtute Sacramentorum homini rite diſpoſito ultra gratiam ſuæ devotioni, actibuſque virtuoſis correſpondentem ex meritis Chriſti confertur, dicitur conferri *ex opere operato:* qui modus ex opere operato conferendi gratiam digne, ſeu abſque obice peccati mortalis recipientibus Sacramentum, eſt proprius Sacramentorum. Et dicitur, *ex opere operato*, quia ob infallibilem promiſſionem Divinam ea gratia confertur ex meritis Chriſti, ac virtute Paſſionis ſuæ, quæ jam ſunt *opus operatum*. His ſuppoſitis, ſit

5. CONCL. I. Omnia novæ Legis Sacramenta conferunt ex opere operato gratiam digne ſumentibus, ſeu non ponentibus obicem. Ita de Fide; eſtque non ſolum in Symbolo Niceno decretum per illa verba, *Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum*, ſed etiam noviſſime clarius, & loquendo generatim de omnibus Sacramentis, definitum in Concilio Trid. *Seſſ. 7. can. 6.* his verbis: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre &c. anathema ſit.*

6. CONCL. II. Sacramenta gratiam illam, quam conferunt ex opere operato, non cauſant phyſice, ſed moraliter, id eſt, cauſant gratiam in tantum, quatenus ex divina inſtitutione, & pacto, quod in eorundem inſtitutione Chriſtus inivit cum genere humano, ſunt ſignum infallibile, Deum efficaciter movens ad producendam gratiam, quam ſignificant, intuitu meritorum ac paſſionis Chriſti in animabus digne ſuſcipientium Sacramentum. Ita Scotus 4. *diſt.* 1 *q.* 3. & 5. cum Scotiſtis, ac plures alii Theologi quamvis nonnulli oppoſitum teneant, aſſerentes, Sacramen-

Digitized by Google

ra gratiam etiam phyſice cauſare, quod poſtmodum diverſimode explicant.

7. Probatur Concluſio ex eo: quia Sacramenta qua talia ſunt quid morale; ergo etiam erunt cauſæ duntaxat morales, & non phyſicæ ipſius gratiæ. Antecedens patet; quia Sacramenta dependent ſolum ex inſtitutione Chriſti, a qua, & meritis ejuſdem Chriſti Domini totam ſuam vim, atque efficaciam cauſandi habent. Conſequentia probatur: quia modus operandi ſequitur modum eſſendi, eique conformatur; ergo, cum Sacramenta qua talia ſint quid morale, etiam erunt tantum cauſæ morales ipſius gratiæ: eatenus videlicet, quatenus ex inſtitutione Chriſti, ac virtute meritorum, ejus ſunt ſignum efficax, atque infallibiliter movens DEUM ad cauſandam gratiam in rite ſuſcipientibus Sacramentum. Accedit, quod omnes auctoritates SS. Patrum, & Conciliorum aſſerentium, quod Sacramenta cauſent gratiam, optime ſolventur per cauſalitatem eorum moralem.

8. CONCL. III. Per Sacramenta novæ Legis digne recipientibus non tantum confertur gratia habitualis, ſeu ſanctificans, ſed præter eam virtute Sacramentorum præſtantur hominibus alia ſpecialia gratiæ actualis auxilia, opportuna ad conſequendos proprios fines ſingulorum Sacramentorum. Ita Theologi communiter. Ratio eſt: quia ſingula Sacramenta ſunt a DEO inſtituta ob ſpeciales ſuos fines; ergo etiam oportet, ut conferant ſpecialia auxilia gratiæ actualis, quibus homo juvetur ad fines illos conſequendos.

9. Hinc, quia per Baptiſmum ſpiritualiter regeneramur, ac in Chriſto vivere, ejuſdemque Fidem profiteri incipimus, poſtmodum per alia Sacramenta juvamur ad hanc vitam ſpiritualem conſervandam, & ad ſuperandas varias difficultates in ea occurrentes, prout declarabitur diſcurrendo de ſingulis Sacramentis.

10. Sic per Confirmationem, per quam roboramur, & confortamur ad fortiter confitendam Fidem in Baptiſmo ſuſceptam, præter gratiam habitualem digne ſumentibus, conferuntur tempore opportuno ſpecialia gratiæ actualis auxilia, ad conſtanter in Fide perſeverandum, & quidem majora, quam conferuntur virtute ſolius Baptiſmi.

11. Similiter per Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quod eſt cibus ſpiritualis animæ, conferuntur ſpecialia ſubſidia actualis gratiæ pro conſervatione vitæ noſtræ ſpiritualis, non minus, ac cibus corporalis vitam alit, & conſervat corporalem. Unde juvat hoc Sanctiſſimum Sacramentum ad refrænandas inordinatas paſſiones, utputa iræ, invidiæ, luxuriæ &c. præbendo multas particulares gratias auxiliantes, quibus debilitatur, atque moderatur prava inclinatio ad peccatum: ſimulque idem Auguſtiſſimum Sacramentum confert complura auxilia excitantia, & concomitantia gratiarum actualium ad exercenda opera vitæ ſpiritualis, & diverſarum virtutum; ſicut cibus corporalis præbet vires ad exercendos actus vitales corporis.

12. Sicuti autem in vita corporali neceſſe eſt habere remedium contra morbum, ut, ſi quis in morbum inciderit, ſanetur, ita in vita noſtra ſpirituali tale remedium, & quidem multo fortius eſt Sacramentum Pœnitentiæ, quo non ſolum morbi, ſed & ipſa mors animæ curatur, dum virtute ejus a morte ſpirituali, per peccatum mortale inducta, reſurgimus.

13. Sequitur Extrema Unctio, præter augmentum gratiæ habitualis conferens homini digne recipienti ſpecialia auxilia, quibus infirmus juvatur ad fortius reſiſtendum tentationibus in extremo vitæ articulo occurrentibus: ſimulque is in ſua infirmitate alleviatur, quantum prodeſt ſaluti animæ ſuæ; juxta illud *Jacobi c. 5. Ungentes eum oleo in Nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

14. Per Sacramentum Ordinis, quod reſpicit totam Eccleſiam in ſuo ſtatu Hierarchico conſervandam, atque ut ſua ſingulis miniſteria ad legitimum gubernamentum hujus Eccleſiaſticæ Reipublicæ deſtinentur, conferuntur Ordinato pariter quædam ſpecialia auxilia ad digne adimplenda miniſteria ſacra cuilibet Ordini annexa.

15. Tandem per Matrimonium, quo fit legitima propagatio generis humani ad DEI cultum, & conſervationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ, ut id honeſte ac decenter fiat, dantur conjugibus Chriſtianis ſpecialia gratiæ auxilia ad pie degendam vitam conjugalem, ac ſuſtinenda ejus onera, prolemque recte ac devote educandam. Cæterum hujuſmodi ſpecialia gratiæ auxilia, plura vel pauciora, conferuntur digne ſuſcipientibus Sacramentum juxta majorem, vel minorem eorumdem diſpoſitionem, ac capacitatem, ut amplius dicetur *Quæſt. ſeqq. num. 25.*

QUÆSTIO II.

An omnia Sacramenta conferant primam gratiam, aut æqualem in inæqualiter diſpoſitis?

SUMMARIUM.

16. *Sacramenta mortuorum, &*
17. *Sacramenta vivorum, quæ?*
18. *Gratia habitualis ſeu ſanctificans, prima & ſecunda, quæ?*
19. *Baptiſmus & Pœnitentia per ſe conferant primam gratiam.*
20. *Per accidens quandoque ſecundam.*
21. *Alia quinque Sacramenta per ſe conferunt ſecundam.*
22. *Corollarium.*
23. *Et per accidens quandoque primam gratiam.*
24. *Cur hoc fiat per accidens?*
25. *Sacramenta conferunt majorem gratiam magis diſpoſito;*
26. *Etiam ex opere operato.*

16. ADVERTENDUM, quod Sacramenta communiter dividantur in Sacramenta vivorum, & mortuorum. *Sacramenta mortuorum* ſunt duo, videlicet Baptiſmus, ac Pœnitentia: quæ duo ideo ſic dicuntur, quia per ſe (id eſt, ex vi primariæ inſtitutionis ſuæ) ſunt inſtituta ad conferendam primam gratiam, ſeu ad præbendam vitam ſpiritualem iis, qui per peccatum mortale ſpiritualiter fuerunt mortui, quæ non confertur, niſi mediante gratia ſanctificante.

17. *Sacramenta vivorum* ſunt alia quinque: quæ ideo ſic appellantur, quia per ſe loquendo ſupponunt animam ſuſcipientis jam eſſe conſtitutam in gratia ſanctificante; quæ eſt vita animæ. Unde, ut quis rite ſuſcipiat unum horum Sacramentorum, requiritur, quod ſit in ſtatu gratiæ (ſaltem quantum bona fide, ac inſpecta propria ſua conſcientia exiſtimat) quod non requiritur ad Sacramenta mortuorum; hæc enim ab exiſtente in peccato mortali, præmiſſa ſola attritione, rite ac fructuoſe recipiuntur. Quod ut clarius intelligatur,

18. Advertendum ulterius, quod gratia habitualis, ſeu ſanctificans (de qua *n. 3.* jam dictum) communiter dividatur in primam & ſecundam. *Gratia habitualis prima* aliud non eſt, quam illa prima gratia ſanctificans, quam homo in primo ſuæ juſtificationis inſtanti acquirit, ac per quam formaliter ab eo expellitur peccatum mortale. *Gratia ſecunda* dicitur omne augmentum gratiæ ſanctificantis: unde omnis illa gratia habitualis dicitur eſſe gratia ſecunda, quæ infunditur homini jam prius juſtificato, ac habenti in ſe aliquem gradum gratiæ. Sic, dum peccator per Pœnitentiam juſtificatur, illa gratia habitualis, quam is in primo ſuæ juſtificationis inſtanti acquirit, dicitur *Gratia prima*: omnis autem gratia poſterior, quam virtute bonorum operum ſubſequentium, vel Sacramentorum digne receptorum ulterius acquirit, dicitur *Gratia ſecunda*: eo quod ſit augmentum prioris, ac ſecundo primum loco acquiratur. His prænotatis, ſit

19. CONCL. I. Baptiſmus, & Pœnitentia, quæ dicuntur *Sacramenta mortuorum*, per ſe, ac ex vi ſuæ primariæ inſtitutionis conferunt primam gratiam ſanctificantem; quamvis, ſi hæc jam præfuerit in anima, per accidens conferant ſolum augmentum gra-

Digitized by Google

gratiæ. Ita communis Theologorum. Ratio primæ partis eſt: quia Baptiſmus primario, & principaliter eſt inſtitutus a Chriſto Domino in ordine ad remiſſionem peccati originalis; Sacramentum autem Pœnitentiæ in ordine ad remiſſionem peccati mortalis poſt Baptiſmum commiſſi: atqui talium peccatorum remiſſio non fit abſque infuſione primæ gratiæ ſanctificantis; ergo dicta Sacramenta per ſe conferunt primam gratiam.

20. Altera pars ex eo patet, quia prædicta Sacramenta digne recepta conferunt ſuſcipientibus ex opere operato gratiam ſanctificantem; ergo, ſi recipiens jam prius eſt juſtificatus, non poſſunt primam, ſed duntaxat ſecundam gratiam conferre, hoc eſt, augmentum primæ gratiæ ſanctificantis tribuere.

21. CONCL. II. Reliqua quinque novæ Legis Sacramenta, videlicet Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium per ſe, ac ex vi ſuæ primariæ inſtitutionis non conferunt primam gratiam, ſed principaliter inſtituta ſunt ad conferendam ſecundam gratiam, ſive augmentum ejus. Ita communis. Hac enim de cauſa ea appellantur Sacramenta *vivorum*, ac præſupponunt vitam animæ, quæ habetur per inexiſtentem gratiam ſanctificantem.

22. *Hinc* ſequitur, quod, ſi quis ſcienter in peccato mortali exiſtens, accedat ad unum illorum quinque *Sacramentorum* cum *ſola* attritione cognita, ipſe non ſolum per ſuſceptionem talium Sacramentorum non juſtificetur, neque *recipiat* primam gratiam (quod tamen fieret virtute Sacramenti Baptiſmi in needum baptizatis, & Pœnitentiæ in relapſis poſt Baptiſmum, prævia attritione recepti) ſed potius de novo graviſſime peccet, atque committat peccatum Sacrilegii.

23. CONCL. III. Nihilominus prædicta quinque Sacramenta vivorum per accidens quandoque poſſunt conferre primam gratiam. Ita communis Theologorum, dempto Sacramento Euchariſtiæ, de quo, cum ſit inſtitutum per modum cibi & potus, qui mortuis non prodeſt, nonnulli Theologi tenent oppoſitum. Declaratur imprimis Concluſio. Sic etenim, ſi quis bona fide exiſtimet, ſe eſſe in ſtatu gratiæ, cum tamen revera habeat occultum peccatum mortale, cujus non recordatur, & cum ſola attritione accedat ad unum Sacramentum vivorum, illudque recipiat, talis vi Sacramenti juſtificatur, ac recipit primam gratiam, ſaltem per accidens. Probatur hoc, ſimulque poſita Concluſio. Quia juxta Concilium Trident. *Seſſ. 7. can. 6. & 7.* omnia Sacramenta novæ Legis habent vim conferendi gratiam non ponentibus obicem, atqui talis homo bona fide accedens, & cum attritione de commiſſis ſuis peccatis jam non ponit obicem; ergo. Minor patet in Sacramento Baptiſmi, & Pœnitentiæ: ſimulque ex eo, quia ob ſuam bonam fidem nullius peccati mortalis ſibi conſcius eſt: ergo recipiet gratiam vi Sacramenti: hæc autem, cum nulla prior infuerit, non ſecunda, ſed prima gratia ſanctificans erit.

24. Dicitur notanter in Concluſione *per accidens quandoque &c.* ſiquidem ab hiſce Sacramentis vivorum, in caſu poſito, per accidens tantum confertur prima illa gratia ſanctificans, eo quod ipſa per ſe & primario a Chriſto Domino non ſint inſtituta ad primam conferendam, ſed ſolum hanc conferre poſſint in caſu extraordinario, & accedente bona fide ſuſcipientis, putantis ſe eſſe in ſtatu gratiæ, cum tamen non ſit ob occultum peccatum mortale: quod totum fit per accidens.

25. CONCL. IV. Sacramenta ejuſdem rationis conferunt majorem gratiam magis diſpoſito, quam alteri minus diſpoſito: & quidem major illa gratia confertur magis diſpoſito, partim ex opere operantis, ac virtute illius boni motus interioris, quo facta eſt major ejuſmodi diſpoſitio; partim vi Sacramenti atque ex opere operato. Prima pars eſt certa, ac extra controverſiam: nam utique major illa diſpoſitio ac præparatio promeretur majorem gratiam ex opere operantis; cum hoc ipſum generaliter fiat in omnibus piis actibus juſtorum.

26. Alteram partem Concluſionis, quod etiam vi Sacramenti, ſicque ex opere operato conferatur major aliqua gratia magis diſpoſito, ait Suarezius *part. 3. tom. 3. diſp. 8. ſect. 5. concl. 3.* eſſe communem Theologorum ſententiam; & colligitur ex Concilio Trident. *Seſſ. 6. cap. 7.* dicente, quod in juſtificatione, quæ fit in Baptiſmo *Juſtitiam recipiat unuſquiſque ſuam ſecundum menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis, prout vult, & ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem & cooperationem*; ergo ſi Sacramenta conferunt gratiam ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem, conferunt majorem magis diſpoſito, quam minus diſpoſito. Accedit ratio deſumpta ex congruentiis. Siquidem videtur ſpectare ad ſuavem DEI providentiam, ac ſapientem, juſtiſſimamque diſtributionem, ut melius diſpoſito virtute Sacramentorum major conferatur gratia: ſimulque fuit hoc expediens, ut homines excitarentur ad recipienda Sacramenta cum majori devotione, ac reverentia, propter ſpem majoris fructus ſpiritualis.

QUÆSTIO III.

Qualis requiratur diſpoſitio ad fructuoſe recipienda Sacramenta, & præſertim SS. Euchariſtiam?

SUMMARIUM.

27. *Ad Sacramenta mortuorum recipienda ſufficit attritio de peccato mortali.*
28. *Pro Sacramentis vivorum requiritur ſtatus gratiæ.*
29. *Corollarium.*
30. *Ad dignam Euchariſtiæ receptionem debet præmitti Confeſſio de peccato mortali.*
31. *Textus notabilis Concilii Trid. circa hoc.*
32. *Mandatum ejus celebrantibus injunctum* quamprimum confitendi.
33. *Hoc ly* Quamprimum confiteatur, *quid importet?*
34. *Quandoque obligat ad ſtatim confitendum.*
35. *Alioquin extenditur ad triduum.*
36. *Quid, ſi quis jam confeſſus, oblitus fuit peccati mortalis?*
37. *Solvitur inſtantia.*
38. *Limitatur hoc in caſu neceſſitatis.*
39. *Quid, ſi non adſit neceſſitas celebrandi &c.?*
40. *Copia Confeſſarii quando deeſſe cenſeatur?*
41. *Quid, ſi is diſtet?*
42. *Dicto præcepto confitendi quamprimum an teneatur Laicus?*
43. *An Sacerdos indigne celebrans?*

27. CONCL. I. Ad recipienda Sacramenta mortuorum, nempe Baptiſmi & Pœnitentiæ, requiritur in adultis, conſcientiam peccati mortalis habentibus, contritio, vel ſaltem attritio. Ita communis Theologorum: atque deſumitur ex Concilio Trident. *Seſſ. 14. cap. 4.* ubi dicitur: *Docet præterea ſancta Synodus, etſi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominem DEO reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum* (Pœnitentiæ) *actu ſuſcipiatur: ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccati excludat cum ſpe veniæ, declarat donum DEI eſſe &c. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad DEI gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Hactenus Concilium.

28. CONCL. II. Ad recipienda rite & fructuoſe Sacramenta vivorum, qualia ſunt alia quinque, requiritur per ſe loquendo ſtatus gratiæ. Patet hoc totum ex dictis *Quæſt. præced. n. 21. & 22.*

29. Unde, ſi quis ſit ſibi conſcius peccati mortalis, & velit ſuſcipere Sacramentum Confirmationis, extremæ Unctionis, Ordinis, vel Matrimonii, tenetur is prius vel per actum Contritionis perfectæ, vel per præmiſſam Confeſſionem, ac ſuſceptum ſaltem cum Attritione Sacramentum Pœnitentiæ, ſe in ſtatum gratiæ reſtituere. Et quidem ob majorem difficultatem in elicienda perfecta contritione communiter

niter ſolet præmitti, atque, ut præmittetur, ſuaderi Confeſſio Sacramentalis, quamvis in dictis quatuor Sacramentis jam ſufficeret Contritio perfecta. Verum loquendo de Euchariſtia, ſit

30. CONCL. III. Ad dignam Auguſtiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſuſceptionem, quando quis ſibi conſcius eſt alicujus peccati mortalis, omnino requiritur, ut præmittatur Confeſſio Sacramentalis de tali peccato mortali habita copia Confeſſarii, nec ſufficit contritio. Ita communis; atque deſumitur ex verbis Apoſtoli 1. *Corinth.* 11. ubi de ſuſcepturis hoc SS. Sacramentum ait: *Probet autem ſeipſam homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat; qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.*

31. Id ipſum expreſſe declarat Concilium Trid. *Seſſ.* 13. *cap.* 7. *can.* 10. Verba ejus in *cit. cap.* 7. ſunt ſequentia, ac bene notenda. *Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum: Probet ſe ipſum homo. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe; ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat. Quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris: quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Hactenus Concilium.

32. Notent hoc bene Sacerdotes, quotidie vel ſaltem ſæpius per hebdomadam celebraturi, ſimulque ſciant, cum circa ultima citati Concilii verba, *Quamprimum confiteatur*, diverſæ inter Theologos fuiſſent inbortæ ſententiæ, atque interpretationes, Alexandrum VII. ſequentes duas Propoſitiones damnaſſe. Prima, & ordine 38. ſic habet; *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti, ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.* Secunda, & ordine 39. ſic ſonat: *Illa particula, Quamprimum intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* Verum occaſione præmiſſorum,

33. Quæres. Quid per ly *Quamprimum confiteatur*, in citatis verbis Concilii Trident. intelligatur? Reſp. I. Quantum ad dictam clauſulam explicandam, olim variæ extiterunt ſententiæ: nam nonnulli eam explicarunt in ſenſu aperte enervante vim præcepti, prout liquet ex relatis duabus Propoſitionibus damnatis: alii econtra mandatum illud intellexerunt in toto rigore, quaſi ſtatim poſt Miſſam teneatur Sacerdos celebrans, ſi poſſit, confiteri. Et hæc poſterior ſententia ubique in praxi ſaluberrime practicatur, ut ſic conſcientiæ, & puritati Sacerdotum celebrantium amplius conſulatur; eo præſertim, quia Rubricæ Miſſalis *Tit. de Defectibus diſpoſitionis animæ*, ſic habent: *Si quis autem in caſu neceſſitatis non habens copiam Confeſſoris, in peccato mortali abſque contritione celebret, graviter peccat. Secus, ſi conteratur: debet tamen, cum primum poterit, confiteri.* Verum hic rigor, etſi in ſpecialibus circumſtantiis ſit obſervandus, non tamen ſemper ſub præcepti diſtrictione obligare videtur, ſed opus eſt diſtinctione. Hinc

34. Reſp. II. Quando hodie poſt Miſſæ Sacrificium prævia contritione, ut ſupra, peractum: occurrit copia Confeſſarii, & non ſit certum, an ſequenti die, quo rurſum celebrare teneberis, ſis habiturus copiam Confeſſarii, teneris hodie confiteri. Ita Lugo *diſp.* 14. *de Euchariſt. ſect.* 7. *num.* 162. Herincx *diſp.* 6. *de Euchariſt. quæſt.* 6. *num.* 81. recte hoc extendens ad caſum, quando ſequenti triduo non putatur adfutura occaſio confitendi; & alii. Ratio eſt: quia neglecta iſthac copia confitendi, vel daretur nova cauſa iterum celebrandi ſine Confeſſione, vel non confitendi *quamprimum*; atqui horum utrumque directe eſt contra finem, atque intentum Concilii Tridentini; ergo.

35. Reſp. III. Seclusis prædictis & aliis ſpecialibus circumſtantiis, ac ſi quis interea non eſt denuo celebraturus, ſive communicaturus, memorato præcepto Eccleſiaſtico Concilii Tridentini ſatisfacere videtur, qui intra triduum confitetur. Ita Herincx ibidem, aſſerens, cit. ly *quamprimum confiteatur*, hoc modo communius explicari, Lugo, Sannig, & alii. Ratio eſt: quia hujuſmodi dictio eſt moraliter, & civili modo intelligenda: neque ly *quamprimum* aliud importare videtur, quam ly *illico*, quod in Jure (niſi ſecus ſubjecta materia expoſtulet) ad triduum extenditur *arg. l. Cum ſpecialis. C. de Judiciis* ibi: *Illico autem, id eſt, intra triduum proximum ſine ulla dilatione.* Et *L. ult. C. de Errore Advocat.* ibi: *Palam ex continenti, id eſt, triduo proximo.* cum concordantiis.

36. Quæritur II. Quid juris, quando quis jam ſemel confeſſus eſt, ſed inculpabiliter oblitus alicujus peccati mortalis? Reſp. Per ſe loquendo, ac ſecluſis ſpecialibus circumſtantiis, quæ ipſum excuſare poſſunt, talis obligatur confiteri peccatum mortale needum in Confeſſione depoſitum, antequam communicet, vel celebret. Ita Reginaldus *lib.* 25. *n.* 105. Herincx *loc. cit. n.* 75. & Lugo *n.* 151. addens, talem, ſi eſt Sacerdos celebrans in caſu neceſſitatis prævia contritione, etiam comprehendi ſub præcepto Concilii Trid. ad *quamprimum* poſtea confitendum: quamvis nonnulli apud Henriquez *lib.* 8. *cap.* 46. teneant oppoſitum, eo quod talis jam ſit juſtificatus per Confeſſionem præviam; quorum ſententiam ſpeculative loquendo non eſſe improbabilem cenſet etiam Joan. Boſco *part.* 2. *Theolog. Sacrament. diſp.* 4. *ſect.* 10. *Concl.* 7. Sed quidquid de hoc in eidentali ſit, reſpiciendo directe reſolutionem ad hoc quæſitum, Ratio noſtræ reſponſionis eſt: quia præceptum præmittendæ Confeſſionis ante Communionem non obligat ad quomodocumque confitendum, ſed ſimpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis ſibi conſcius eſt.

37. Nec obſtat, quod talis vi Sacramenti Pœnitentiæ jam ſit juſtificatus, eique ſaltem indirecte remiſſum peccatum mortale, ob ignorantiam invincibilem, aut inculpatam oblivionem non confeſſum. Reſpond. enim, omnia peccata mortalia, quorum quis ſibi conſcius eſt, ante Sacram Communionem directe ſubjicienda eſſe clavibus Eccleſiæ, habita copia Confeſſarii; prout indicat Concil. Trid. *loc. cit.* allegans verba Apoſtoli 1. *Corinth.* 11. Ex quibus communior Doctorum infert, hoc eſſe præceptum Juris Divini, & non tantum Eccleſiaſtici: unde non ſufficit ſola abſolutio indirecta. Et revera, ſi quis pro prima vice poſſet in dicto caſu communicare, vel etiam celebrare, poſſet etiam pro ſecunda & tertia vice, imo toties, quoties vellet, idipſum facere abſque nova prævia Confeſſione, donec incidat in novum peccatum mortale: quod plane repugnet communi ſenſui Fidelium.

38. Dicitur notanter *n.* 36. *per ſe loquendo, ac ſecluſis ſpecialibus circumſtantiis*: nam, ſi quis non amplius habeat copiam Confeſſarii, urgeatque neceſſitas celebrandi, vel communicandi; aut ſiquis jam ad lineam communicantium poſitus recordetur peccati mortalis, quod oblitus erat confiteri, nec inde ſine nota vel ſcandalo gravi amplius recedere poſſit, talis non peccat communicando. Et hoc, etiamſi non eliciat de novo contritionem: quia peccatum illud jam eſt remiſſum, ſaltem indirecte, vi præviæ confeſſionis bona fide peractæ; ſimulque talis a facienda nova Confeſſione excuſatur ob defectum Confeſſarii.

39. Quod ſi vero vel non deſit copia Confeſſarii, vel ſaltem non urgeat neceſſitas celebrandi, aut communicandi, ſtante conſcientia peccati mortalis needum confeſſi abſtinendum erit a celebratione, vel Communione, donec præmittatur Confeſſio; ut notat Scotus 4. *diſt.* 9. *quæſt. un.* Nevertus *cap.* 21. *Manual. num.* 49. & communis.

40. Cenſetur autem deeſſe copia Confeſſarii, quando vel abſolute deeſt, cui poſſit Confeſſio fieri; vel quando is ex malitia, aut alio capite non vult, vel non poteſt audire Confeſſionem, aut quia caret juriſdictione, vel etiam, quando pœnitens rationabiliter timet ſibi grave detrimentum, utputa revelationem Sigilli, vel aliud notabile damnum e Confeſſione inferendum & hujuſmodi.

41. Quantum autem Confeſſarius debeat diſtare, ut

Digitized by Google

ut cenſeatur ejus eſſe defectus, non poteſt certa regula ſtatui, ſed id deſumendum eſt a variis circumſtantiis, prudenti judicio ponderandis. Generatim duntaxat dici poteſt, tunc deeſſe copiam Confeſſarii, quando ob infirmitatem, difficultatem itineris, brevitatem temporis, vel alia occurrentia negotia, aut hujuſmodi, ſine gravi incommodo, hic & nunc haberi non poteſt. Ita Lugo *n.* 80. *& ſeqq.* Herincx *n.* 80. Reginaldus *n.* 108. & alii.

42. Quæritur III. An hoc præcepto confitendi *quamprimum* teneatur Laicus, qui in caſu neceſſitatis communicavit ſine Confeſſione, ſed cum contritione? Reſp. negative. Ratio eſt; quia præceptum confitendi *quamprimum* Sacerdotibus, ut ſupra, celebrantibus incumbens, non eſt Juris Divini (nam præceptum Divinum non obligat ad confitendum poſt Communionem, ſed ante eam, dummodo habeatur occaſio confitendi) ſed eſt præceptum mere Eccleſiaſticum, jure novo Concilii Trident. celebrantibus impoſitum; atqui Concilium Trid. nullam facit mentionem Laicorum, ſed duntaxat Sacerdotum celebrantium; ergo ejus præceptum non eſt extendendum ad Laicos. Ita Bonacina *diſt.* 4. *de Euchariſtia quæſt.* 6. *punct.* 1. *n.* 37. *&* 40. hoc etiam extendens ad Sacerdotem in caſu neceſſitatis more Laicorum communicantem, cum Tridentinum loquatur ſolum de Sacerdotibus celebrantibus. Suarez, Reginaldus, aliique, quamvis non deſint oppoſitum tenentes.

43. Quæritur IV. Utrum Sacerdos malitiose celebrans in ſtatu peccati mortalis teneatur vi præfati præcepti ad confitendum quamprimum? Reſp. negative: nam hic non celebravit urgente neceſſitate, atque præmiſſa contritione (de quo caſu loquitur Concilium Trid.) ſed ex malitia; ac proinde celebrando jam graviſſime peccavit. Bonacina *ibidem n.* 38.

QUÆSTIO IV.

De Charactere: ubi & de Sacramentis cum Fictione ſuſceptis.

SUMMARIUM.

44. *Ratio Ordinis.*
45. *Character, quid?*
46. *Tria Sacramenta imprimunt Characterem;*
47. *Et cur hæc?*
48. *Videlicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo,*
49. *Et non alia imprimunt Characterem.*
50. *Character nec in morte deletur.*
51. *Corollarium notabile.*
52. *Fictio in propoſito, quid?*
53. *Fictio negativa, & poſitiva, quæ?*
54. *Baptiſmus ficte ſuſceptus, recedente fictione confert effectum,*
55. *Similiter Confirmatio, & Ordo.*
56. *Quid de aliis quatuor Sacramentis?*
57. *Præſertim cum fictione negativa receptis?*

44. POST explicatum principalem Sacramentorum effectum, qui eſt Gratia, pergendum ad alterum ipſorum effectum minus principalem, qui eſt Character. De quo loquendo, ſit

45. CONCL. I *Character*, quantum ad propoſitum, eſt ſignum ſpirituale, impreſſum a DEO animæ ſuſcipientis Sacramentum non iterabile. Ita Scotus 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 9. eſtque in re communis. Ejus frequens mentio eſt apud SS. Patres, ac etiam in S. Scriptura, ut 2. *Corinth.* 1. *Qui unxit nos DEUS, qui & ſignavit nos.* Et *Epheſ.* 1. *In quo ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto.*

46. CONCL. II. Tria ſunt Sacramenta, quibus talis Character indelebilis imprimitur, videlicet Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo: quæ proinde Sacramenta iterari non poſſunt. Ita de Fide; habeturque definitum in Concilio Florentino, *in Decreto Unionis*, ac noviſſime in Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 9. his verbis: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale & indelebile, unde ea iterari non poſſunt: anathema ſit.*

47. Cur autem hæc tria Sacramenta imprimant Characterem, & non alia quatuor, cauſa primaria eſt voluntas DEI, ac Chriſti ita inſtituentis, quæ nobis ſufficienter conſtat ex perpetua traditione, atque auctoritate Eccleſiæ. Accedit congruentia, quam Doctor Subtilis 4. *diſt.* 6. *q.* 10. deſumit ex politia humana, in qua diverſi Miniſtri, in familia cujuſpiam magni Principis conſtituti, diverſis, certiſque inſigniis notantur, quibus eorum munus dignoſcitur, atque ipſi inter ſe aſſimilentur, & ab aliis diſtinguantur: unde congruum fuit, ut ſimile quid fieret in Aula Summi Regis Chriſti JESU.

48. Hinc, quia per Baptiſmum aſſumitur quis in Familiam, ſeu Eccleſiam Chriſti, ejuſque Servus incipit eſſe, accipit is in anima ſua Characterem, quo denotatur eſſe Servus Chriſti, & convenit cum reliquis Chriſtianis, differt autem ab Ethnicis, & Judæis. Idem contingit in Confirmatione, qua quis inungitur in Militem Chriſti ad fortiter defendendam, & confitendam Fidem ejus: atque in Sacramento Ordinis, quo quis deputatur in Ducem ac unum ex Magiſtratu Familiæ Chriſti, ſeu Diſpenſatorem Myſteriorum DEI.

49. Quia vero per reliqua Sacramenta non deputatur homo ad ſpeciale munus in Eccleſia, ſeu Familia Chriſti peragendum (ſicut neque id accidit in Familia terreni Regis, ex eo, quod quis comedat & bibat, aut ipſi offenſo reconcilietur vel a morbis curetur, aut per generationem perſonas in ejus Familia multiplicet) hinc congruum fuit, ut reliqua quatuor Sacramenta Characterem non imprimerent.

50. CONCL. III. Character, qui per prædicta tria Sacramenta imprimitur, ita eſt ſignum indelebile impreſſum animæ ſuſcipientis, ut neque in morte hominis deleatur. Ita communis. Ratio eſt: quia alioquin a SS. Conciliis Generalibus non poſſet dici abſolute eſſe *Signum indelebile*. Hinc

51. Infertur, quod Character Sacramentalis remaneat in animabus Beatorum in Cœlis exiſtentium, & quidem ad majorem eorundem gloriam, ſaltem accidentalem. Quinimo remanet quoque in animabus damnatorum, quamvis ad majorem ipſorum confuſionem. Infertur ulterius, ſi quis rite baptizatus, confirmatus, aut Ordine v. g. Sacerdotali initiatus, moriatur, atque miraculoſe a mortuis reſuſcitetur, eundem non poſſe amplius licite, aut valide baptizari, confirmari, aut denuo in Sacerdotem ordinari; remanet enim in ejuſdem anima Character indelebiliter, unde nec dicta Sacramenta amplius reiterari poſſunt. Sed occaſione dictorum, & quoad alteram partem Quæſtionis

52. Quæres. Utrum Sacramenta, præſertim imprimentia Characterem, & ficte ſuſcepta, recedente fictione conferant ſuum effectum gratiæ? Ubi notandum, quod *Fictio* hic non accipiatur pro defectu interioris intentionis ſuſcipiendi Sacramentum, ut ſi quis ſimulate accedens permitteret ſe exterius aqua ablui, interius autem nollet ſuſcipere Baptiſmum. Certum quippe eſt, tale Sacramentum invalide ſuſcipi, ob defectum intentionis, ac proinde Baptiſmum ſic ſuſceptum nec imprimere Characterem, nec unquam poſtea habere effectum gratiæ ex opere operato conſequendæ. Igitur in propoſito, juxta receptam phraſin Theologorum, *Fictio* accipitur pro indiſpoſitione recipientis, effectum Sacramenti impediente, dum cæteroquin Sacramentum eſt validum. Nam etiam ille, qui ſuſcipit Baptiſmum v. g. cum vera intentione, ſed ſine debita diſpoſitione, committit quamdam fictionem, dum exterius oſtendit, ſe recipere Sacramentum cum legitima diſpoſitione, qua tamen interius caret. Unde de tali verificatur illud *Sapient.* 1. *Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictum.*

53. Porro hujuſmodi *Fictio*, ſeu indiſpoſitio recipientis, atque obex impediens effectum Sacramenti adhuc duplex eſſe poteſt. Una *negativa*, & abſque peccato: ut dum quis ad Sacramentum accedit indiſpoſitus, hoc tamen invincibiliter ignorat, atque ideo in ejus receptione non peccat. Alia *poſitiva*, & cum peccato: ut cum quis ſcienter recipit Sacramentum indiſpoſite, ſicque illud recipiendo peccat. Hoc prænotato,

54. Reſp.

Digitized by Google

54 Reſp. I. Baptiſmus ficte ſuſceptus, recedente per veram pœnitentiam fictione confert effectum ſuum; ac proinde effectus gratiæ ſanctificantis, ſi propter obicem peccati mortalis, vel indiſpoſitionem ſuſcipientis tempore ſuſcepti Baptiſmi impeditus fuit, remoto obice poſtmodum conſetur. Ita communis Theologorum; eſtque expreſſa ſententia D. Auguſtini *l.* 1. *de Baptiſmo cap.* 12. ut refertur *can. Tunc valere* 42. *de Conſecrat. diſt.* 4. ubi ait: *Tunc valere incipit ad ſalutem Baptiſmus, cum illa fictio veraci Confeſſione receſſerit, quæ corde in malitia, vel ſacrilegio perſeverante, peccatorum abolitionem non ſinebat fieri.*

55. Reſp. II. Etiam Confirmatio, & Ordo, veluti Sacramenta Characterem imprimentia, & irreiterabilia, ſi ficte ſeu indiſpoſite recepta ſint, conferunt effectum gratiæ Sacramentalis recedente fictione. Ita communior, & probabilior Doctorum, quamvis non deſint oppoſitum tenentes. Ratio eſt: quia non videtur eſſe major ratio de Baptiſmo, ac de hiſce duobus Sacramentis: utpote cum quodlibet horum imprimat Characterem, ſitque amplius irreiterabile; & alioquin recipiens teneretur carere effectu ipſorum in perpetuum. Accedit, quod Confirmatio ſit veluti perfectio, & conſummatio Baptiſmi, *arg. c. De his. De Conſecr. diſt.* 5.

56. Reſp. III. Alia quatuor Sacramenta, ſi cum fictione poſitiva, novoque peccato ſacrilege recipiantur, recedente fictione non conferunt effectum ſuum gratiæ ſanctificantis. Diſparitas inter iſthæc, & priora eſt, quia hæc Sacramenta non imprimunt Characterem, poſſuntque iterari, ac ſæpius recipi, ſicque eorum effectus alio tempore acquiri. Quinimo ſpecialiter loquendo de SS. Euchariſtiæ Sacramento, dicitur 1. *Cor.* 11. *Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.*

57. Additur, *cum fictione poſitiva*. Nam, ſi recipiatur Sacramentum cum fictione negativa (hoc eſt, prætermittendo debitam diſpoſitionem inculpabiliter, & ſine peccato, *v. g.* ex caſu inopinato, aut inadvertentia, nullam præmittendo attritionem) multi Doctores ſunt, arbitrantes, hujuſmodi Sacramenta conferre effectum ſuum recedente per veram diſpoſitionem fictione: cum hoc videatur conformius infinitæ Bonitati Divinæ. Bonacina *diſp.* 1. *de Sacramentis qu.* 6. *punct.* 3. Suarez, Cajetanus, & alii, quamvis hoc ipſum a non paucis vel negetur, vel in dubium revocetur.

QUÆSTIO V.

An, & quomodo ſingula Sacramenta ſint neceſſaria ad ſalutem?

SUMMARIUM.

58. *Neceſſitas medii, & neceſſitas præcepti quid?*
(a) Tract. 4. diſt. 2. n. 12.
59. *Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii, & præcepti.*
60. *Loquendo de Baptiſmo in re, vel ſaltem in voto.*
61. *Baptiſmus fluminis,*
62. *Baptiſmus flaminis, &*
63. *Baptiſmus ſanguinis, quid?*
64. *Martyrium ſupplet vicem Baptiſmi.*
Et confert gratiam ex opere operato.
(b) Tract. 7. diſt. 1. quæſt. 6. per totum.
65. *Sacramentum Pœnitentiæ, quomodo ſit neceſſarium?*
66. *Et quibus?*
(c) Ut dictum Tract. 10. diſt. 3. n. 53. & 54.
67. *Euchariſtia quomodo neceſſaria?*
(d) Tract. 10. diſt. 3. quæſt. 3.
68. *Confirmatio, & Extrema Unctio, an neceſſaria?*
69. *Per accidens quandoque obligat.*
70. *Quid obſervandum in praxi?*
71. *Sacramentum Ordinis, & Matrimonii, an ſit neceſſarium?*

58. EST hic recolendum ea jam alibi (*a*) dictis, quod quantum ad ſalutem animæ conſequendam communiter duplex a Theologis diſtinguatur neceſſitas, una medii, altera præcepti. *Neceſſitas medii* illa dicitur, qua quidpiam ita eſt neceſſarium ad conſequendum finem, *v. g.* æternam ſalutem, ut ſine eo non poſſit ullatenus finis obtineri: ſic gratia ſanctificans eſt neceſſaria reſpectu vitæ æternæ; item & Baptiſmus in ſtatu Legis Evangelicæ, quia de facto ſine ipſo, etiamſi ex ignorantia, vel impotentia, aut inculpabili oblivione prætermittatur, ſalus æterna non obtinetur. *Neceſſitas præcepti* ea eſt, qua aliquid ſub obligatione cujuſpiam præcepti neceſſario præſtandum eſt ad ſalutem conſequendam, eo quod alias quis mortaliter peccaret, ſicque æternam ſalutem amitteret; quamvis, ſi ex ignorantia, vel impotentia, aut oblivione inculpabili id forte prætermittatur, non impediat æternæ vitæ conſecutionem: ſic neceſſaria eſt ad ſalutem obſervantia mandatorum.

59. CONCL. I. Baptiſmus in ſtatu Legis Evangelicæ non ſolum eſt neceſſarius ad ſalutem neceſſitate præcepti: ſed etiam neceſſitate medii. Ita certa, & communis Theologorum. Et quidem neceſſitate medii Baptiſmus eſt neceſſarius reſpectu omnium hominum, etiam parvulorum: quia nullus ſine ipſo poteſt vitam æternam conſequi, licet ex ignorantia invincibili non baptizetur; prout contingit in parvulis, ſine Baptiſmo, cum ſolo peccato originali, in utero materno decedentibus. Neceſſitate vero præcepti Baptiſmus eſt neceſſarius ſolum reſpectu adultorum, non autem parvulorum: nam adulti tantum ſunt præcepti capaces, ac proinde peccant, ſi oblata opportunitate negligant recipere Baptiſmum. Secus eſt de parvulis: qui proinde, ſi moriuntur ſine Baptiſmo non damnantur propter tranſgreſſionem Legis de recipiendo Baptiſmo, ſed ſolum propter culpam originalem, quæ defectu Baptiſmi non fuit in ipſis deleta.

60. CONCL. II. Nihilominus ea, quæ dicta fuerunt de neceſſitate Baptiſmi, ſunt intelligenda de Baptiſmo in re, vel ſaltem in voto ſuſcepto. Ita omnes Catholici; & conſtat ex definitione Eccleſiæ, ac unanimi SS. Patrum conſenſu. Sic enim *c. Baptiſmi vicem. De Conſecr. diſt.* 4. *& cap. Apoſtolicam, De Presbyt. non baptizato*, dicitur, quod, quando deeſt poſſibilitas recipiendi Baptiſmum in re, poſſit homo ſalvari per Baptiſmum in voto ſuſceptum. Idem habetur in Concilio Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. ubi illa ſententia Salvatoris; *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*, non *poteſt introire in regnum DEI. Jo.* 3. explicatur de Sacramento Baptiſmi in re, vel in voto ſuſcepto.

61. Unde celebris eſt illa diviſio Baptiſmi apud SS. Patres, & Theologos in Baptiſmum fluminis, flaminis, & ſanguinis. *Baptiſmus fluminis* eſt Sacramentum Baptiſmi re ipſa ſuſceptum, ſeu in aqua cum debita verborum forma collatum. Et hic Baptiſmus eſt primum Sacramentum novæ Legis, & fundamentum aliorum Sacramentorum, adeo, ut eo non ſuſcepto cætera Sacramenta valide & fructuoſe non recipiantur. Hinc, ſi quis non actu Baptizatus in aqua ordinaretur in Sacerdotem, invalida foret talis Ordinatio, non obſtante, quod is forſan per Baptiſmum flaminis (qui Sacramentum non eſt, etſi in caſu neceſſitatis ſuppleat vicem Baptiſmi, quantum opus eſt ad conſequendam gratiam juſtificantem, & vitam æternam) antea fuiſſet juſtificatus: ac proinde deprehenſo errore, talis foret in aqua baptizandus, & rurſum ordinandus, prout expreſſe habetur *c. Veniens. De Presbyt. non baptiz.* Nam Baptiſmus fluminis, qui ſolus ex dicto triplici Baptiſmo Sacramentum eſt, cæterorum Sacramentorum janua exiſtit.

62. *Baptiſmus flaminis* aliud non eſt, quam contritio perfecta hominis, includens propoſitum ſervandi omnia præcepta, & conſequenter etiam votum recipiendi Baptiſmum aquæ, ſeu Sacramentum Baptiſmi in re needum receptum. Porro, quod Baptiſmus flaminis ſuppleat Sacramentum Baptiſmi, quantum ad effectum gratiæ ſanctificantis, atque remiſſionem peccatorum, vitamque æternam conſequendam, ſi deſit occaſio recipiendi Sacramentum Baptiſmi in re, patet non ſolum ex definitione Eccleſiæ, & communi SS. Patrum conſenſu; ſed inſuper deſumitur ex illis S. Scripturæ locis, in quibus promitti-

Digitized by Google

mittitur juſtificatio, & peccatorum remiſſio hominibus vere pœnitentibus. Sic quippe dicitur *Ezech. cap. 18. Si egerit pœnitentiam impius, vita vivet, & non morietur*, cum concordantiis.

63. *Baptiſmus ſanguinis* aliud non eſt, quam Martyrium ſupplens defectum Baptiſmi aquæ. Et additur, *ſupplens defectum Baptiſmi aquæ*; quia, ſi quis jam baptizatus Martyrium ſuſtineat (vel habeat contritionem perfectam) is proprie non habet Baptiſmum ſanguinis, & flaminis, cum non poſſit amplius includere votum recipiendi Baptiſmum aquæ, eo quod iſtud Sacramentum ſit irreiterabile.

64. Cæterum, quod Martyrium ſuppleat defectum Sacramenti Baptiſmi, quando deeſt poſſibilitas hoc recipiendi, patet ex illa generali, & indefinita, ac illimitata promiſſione Chriſti *Matth. 10. Qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam*, & alibi. Imo hoc adeo verum eſt, ut Martyrium etiam in parvulis (qui tamen proprium actum, quo Martyrium propter Chriſtum acceptent, habere non poſſunt) ſuppleat vicem Baptiſmi: nam ipſo opere perdunt animam ſuam propter Chriſtum atque ad inſtar Innocentium Martyrum, ab Herode occiſorum præconium Chriſti non loquendo, ſed moriendo confitentur. Ex quo fundamento communior opinio Theologorum cum S. Thoma in 4. *ad Anibaldum diſt. 4. q. un. art 4. ad 3.* docet, quod Martyrium conferat gratiam ex opere operato, cum ex ſpeciali privilegio Chriſti, ejuſque meritis juſtificet parvulos, qui proprium actum bonum habere nequeunt. Plura de Martyrio ſuo loco (*b*) videantur. Nunc ulterius loquendo de cæteris Sacramentis, ſit

65. CONCL. III. Sacramentum Penitentiæ in re, vel ſaltem in voto neceſſarium eſt ad ſalutem neceſſitate medii, ac etiam præcepti omnibus adultis poſt receptum Sacramentum Baptiſmi in peccatum mortale relapſis. Patet hoc inter alia ex Concilio Trid. *ſeſſ. 14. cap. 2.* ubi ſic habetur: *Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus.*

66. Dicitur notanter, *adultis poſt receptum Sacramentum Baptiſmi in peccatum mortale relapſis*. Siquidem iis, qui juſtitiam in Baptiſmo ſuſceptam conſtanter tuentur, non eſt neceſſario opus hoc Sacramento, ut Concilium Tridentinum *loc. cit. c. 1.* ſatetur. Et hoc adeo verum eſt, ut ſi quis nullius peccati mortalis ſibi conſcius ſit, is neque ad Confeſſionem annuam obligetur. (*c*) Quamvis utique cuilibet, etiam nullius peccati mortalis ſibi conſcio, ſumme conſulendum ſit, in dicto caſu hujus Sacramenti ſeſe participem efficere, ſola venialia cum debito dolore confitendo: quod probi plerique ob multiplices fructus Sacramenti Penitentiæ ſæpius per annum facere non intermittunt.

67. CONCL. IV. Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum adultis eſt neceſſarium neceſſitate præcepti. Ratio eſt clara: quia extat præceptum, ut quandoque ab adultis, præſertim tempore Paſchali atque in mortis articulo, hoc Sacramentum reverenter digneque recipiantur; prout amplius oſtenſum ſuo loco.(*a*)

68. CONCL. V. Licet nullum extet præceptum de recipiendo Sacramento confirmationis, aut Extremæ unctionis in mortis articulo, ac proinde hæc duo Sacramenta per ſe, ac ſimpliciter loquendo non ſint neceſſaria ad ſalutem, neque neceſſitate medii, neque præcepti: adhuc tamen neceſſarium eſt, ut non contemnantur. Ita Scotus 4. *diſt. 7. q. 2.* D. Bonaventura, & Theologi communiter. Nullibi enim reperitur præceptum clarum de receptione horum Sacramentorum, ſecluſo contemptu. Et hoc additur ex eo: quia alioquin ratione contemptus peccatum committeretur; ut ſi quis ex eo omitteret horum Sacramentorum receptionem, quia ipſa parvi æſtimaret.

69. Deinde certum eſt, ex dictorum Sacramentorum omiſſione poſſe graviter delinqui per accidens, ſeu ratione ſcandali: ut ſi quis ea recipere negligat in talibus circumſtantiis, unde alii graviter ſcandalizentur. Eadem obligatio per accidens occurrere poſſet ob alias circumſtantias: ut ſi ponatur caſus, quo ingruentes tentationes aliter vinci non poſſent, niſi receptione hujus, vel illius Sacramenti: quamvis hic caſus rarius accidere poſſe videatur; cum communiter ſufficientes reſiſtendi vires per Orationes, Confeſſionem, & alia remedia ſpiritualia obtinere valeant.

70. In praxi igitur ſerius admonendi ſunt Fideles, ne hujuſmodi Sacramentum negligant ſuſcipere, præſertim oblata majori opportunitate illud recipiendi: tum ne ſe privent maximo fructu, virtute Sacramenti conſequendo tum ne illud contemnere videantur. *Judicaretur enim contemptus, ſi omnimoda opportunitate oblata, non ſuſciperetur*, inquit Doctor Subtilis *cit. quæſt. 2.* ſolvens inſtantiam ex c. *Omnes Fideles. De Conſecrat. diſt. 5.* adductam.

71. CONCL. VI. Sacramentum Ordinis, atque Matrimonii non eſt neceſſarium ſingulis, ſed tantum toti Eccleſiæ. Hæc concluſio ex eo patet: quia neque ſinguli in particulari obligantur eſſe Sacerdotes, neque ſinguli tenentur nubere; quamvis, ſi nulli prorſus fierent Sacerdotes, aut nulli Matrimonium inirent, illinc Eccleſiaſtica Hierarchia, hinc autem legitima propagatio populi Chriſtiani brevi eſſet interitura.

QUÆSTIO IV.

ADDITIONALIS,

SEU

APPENDIX.

Quænam Sacramenta, & quomodo peſtiferis ſint adminiſtranda?

SUMMARIUM.

* *Peſtis quotuplex? Addit. I. & II.*
* *Quænam ſint ſigna peſtis? Addit. III.*
* *Qualis ſit obligatio adminiſtrandi Sacramentum Baptiſmi tempore peſtis? Addit. IV.*
* *Item Sacramentum Pœnitentiæ? Addit. V.*
* *An ſe hæc obligatio etiam extendat ad Confeſſiones longiores, & Generales peſtiferorum? Add. VI.*
* *An ſit obligatio Parochorum adminiſtrandi quoque Viaticum tempore peſtis? Add. VII.*
* *Quidnam ſentiendum ſit de Sacramento Extremæ Unctionis? Addit. VIII.*
* *Quænam remedia præſervativa tempore peſtis a Miniſtris Sacramentorum ſint utiliter adhibenda? Addit. IX.*
* *Quænam circa adminiſtrationem Sacramentorum ſint obſervanda in aliquo Collegio, ſeu Monaſterio tempore peſtis? Addit. X.*

Additio I.

* PRÆNOTAND. I. Peſtem aliam eſſe rigoroſe talem, aliam in ſenſu aliquo largiori. *Prima* eſt morbus epidemicus ortum trahens ex communi cauſa, puta ex aeris infectione, vel corruptione, vel ex venenoſis terræ exhalationibus &c. *Altera* eſt morbus malignus proveniens ex cauſa particulari, puta tempore famis ex crudiori quodam, & naturæ humanæ noxio alimento vel deficiente ut plurimum pura & nitida aqua, ex pravo & putrido potu &c. Prior ſolet plerumque magis ſævire, non faciens differentiam inter divites, & pauperes, Magnates, & plebejos; cum omnes debeant haurire aerem, ſicque cauſa infectionis a peſto ſit communis. Poſterior vero immediate ſolet plerumque magis afficere pauperes, quam divites, utpote qui ultimi ordinarie ſuis pecuniis poſſunt ſibi adhuc, etſi valde caro pretio meliores cibos, & puriorem potum comparare. Cæterum licet poſterior peſtis immediate plerumque magis afficiat pauperes ac plebejos, quam divites, & Magnates, poteſt tamen etiam, niſi bene vigiletur, tanquam morbus contagioſus, & venenatus in hoſce mediate, & ſucceſſive derivari per ipſum contagium; ubi*

Additio II.

* Notand. II. Quod contagium dicatur ille morbus, qui ab uno tranſit in alium, etiam hunc inficiendo, quod

Digitized by Google

quod plerumque ſolet contingere triplici modo, uti recte inquit Ildephonſus Tauſch *in tract. de Moribundo, diſp.* 1. *q.* 7. *num.* 155.

Inprimis per contactum immediatum, quando nimirum immediate per manum, vel aliter corpus peſtiferi tangitur. *Secundo* per fomitem (uti vocant Medici) id eſt, per contactum mercium, vel etiam pecuniarum ex locis infectis venientium, & itetum expenſarum abſque eo quod præcedenter abluantur in aceto &c. Item per contactum veſtium, lecti, chartæ Epiſtolaris, necdum per acetum, vel fumigationem purgatæ, aliorumve utenſilium peſtiferi, præſertim ſi memorata ex lana vel ex lino fuerint. *Tertio* denique per ipſum halitum peſtiferi attractum, prout facile evenire poteſt illis, qui peſtiferis inſerviunt &c. *

Additio. III.

* Notand. III. Signa alicujus peſtis vel jam præſentis vel ſaltem imminentis eſſe, ſi non omnia certa, ſaltem probabilia ſequentia 1. Præcedens fames: exinde enim præſertim plebeji coguntur non raro veſci cibis valde crudis, & nocivis ac in venenum degenerantibus. 2. Conjunctio malarum conſtellationum vel cometarum. 3. Aer ferme continuo nebulis repletus. 4. Exhalationes & vapores terræ male olentes. 5. Bufones in valde magna copia, & ſolito frequentiores apparentes. 6. Serpentes, talpæ, aliaque ſimilia animalia alias ſubtus terram habitantia, ſi frequenter relinquant ſua latibula, & progrediantur ad extra &c. 7. Hirundines, paſſeres, vel ciconiæ inſperato, & tempore alias inſueto in alias terras avolantes, vel hinc inde concidentes. 8. Pecora ac feræ in terris, vel piſces in aquis, ſi inveniantur mortui in magno numero. 9. Canes, lupi &c. ſi paſſim, & crebrius in rabiem aguntur. 10. Si carbunculi, aut bubones (a potiori vel inguine, vel ſub alis) aut parotides, ſeu tumores in aurium radicibus, & quidem figuræ non rotundæ, ſed potius aliquo modo in longum protenſæ appareant. Quod ſi apud plures hinc inde frequentes maculæ petechiales ſuboriri, aut lividi coloris cernantur, nec fiant præcautiones circa ſeparationem &c. facile in peſtem degenerare, & reliquam communitatem afficere poſſunt. De his, & aliis fuſius Ildephonſus Tauſch *de Moribundo num.* 596. *&* 597. Albertus Hueber in *Appendicem Bezoartici animalis veri. fol. apud me* 198. *& ſeqq.* ac Paulus Zachias in ſuis *qq. Medico. legalibus lib.* 3. *tit.* 8. *q.* 3. His prænotatis, *

Additio IV.

* Quæritur I. An & qualis ſit obligatio Parochorum parvulis neo-natis tempore peſtis adminiſtrandi Sacramentum Baptiſmi? Reſp. I. Regulariter loquendo obligantur ſub gravi peccato per ſe, vel per ſuos Subſtitutos, aut pro peſtiferis Expoſitos parvulis tempore peſtis adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi, idque etiam cum periculo infectionis, & propriæ vitæ, ſi aliæ præcautiones fieri non poſſunt. Ita Herincx, Gobat, la Croix, Henno, Boſco, ac ſub bis terminis communiſſima. Ratio eſt: quia Parochus, qui tanquam Paſtor bonus animam ſuam debet ponere pro ovibus ſuis, tenetur vi Officii ſuccurrere oviculis ſuis, in periculo vel articulo mortis conſtitutis; atqui tales infantes, præſertim a matre peſte infecta nati, ſunt revera conſtituti, ſi non in articulo, ſaltem in proximo periculo mortis, & quidem non ſolum temporalis, ſed etiam ſpiritualis & æternæ: ergo. Dixi notanter *regulariter loquendo*: nam ſi in illo loco unicus adeſſet Parochus adhuc pro aliis ſuis oviculis tam ſanis, quam peſte infectis etiam forſan parvulis neceſſarius, prudenter is ageret, ſi ſtante tali periculo infectionis parentibus talis parvuli, vel obſtetrici, aut aliis committeret officium baptizandi; dummodo ſecurus ſit, quod tales ſufficienter ſciant eſſentialia ad Sacramentum Baptiſmi requiſita, vel eoſdem (prout conſulitur) ſtatim ad initium circa hoc bene inſtruxerit.

Reſp. II. Etſi Parochus ob periculum proximum infectionis in ſimili caſu non obligetur ad omnes cæremonias in collatione Baptiſmi alias intervenientes; tenetur tamen, ſi fieri poteſt, applicare aquam benedictam, & ob myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis trinam facere affuſionem. Ita apud Ildephonſum Tauſch *loc. cit. n.* 171. Chapeaville *c.* 1. *qu.* 47. & *c.* 2. *q.* 14. atque alii. Ratio eſt, quia ex una parte alias præcipitur utrumque ſub gravi, atque ex eo, quod applicetur aqua benedicta, vel fiat trina affuſio, non videtur creſcere periculum proximum infectionis ex parte Sacerdotis, uti conſideranti patet; cum hæc triplex affuſio quoad brevitatem temporis non multum diſtet ab effuſione unica, & abſolvatur ſub una, eademque forma eſſentiali.

Reſp. III. Si Parochus, vel alius pro peſtiferis Expoſitus debeat pluribus parvulis neo-natis conferre Sacramentum Baptiſmi, tunc prius unda hac ſalutari abluat illum, quem noverit magis vita periclitari; alias vero in paritate viciniorem, niſi Parentibus unius parvuli magis quam aliis ex alio vinculo adſtringatur. Quod ſi ponas, Parochum, vel alium Expoſitum vocari ad certam domum, ſeu Noſocomium, ubi plures ſimiliter parvuli necdum baptizati jacent, ſimulque prævidetur grave periculum, ne, dum cuilibet in particulari, ac ſucceſſive confertur Baptiſmus, alii interea abſque Baptiſmo decedant, in ſimili caſu omnes in ſimul modo Apoſtolico, etiam a multis zeloſis Miſſionariis uſurpato, per aſperſionem cum formula *Baptizo vos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, baptizentur; ubi tamen ſimul accurate attendatur, ut aqua & quidem in aliquali quantitate cujuslibet caput, vel pectus tangat tanquam partes principaliores, uti de hoc dicetur *diſt.* 3. *quæſt.* 2.

Additio V.

* Quæritur II. An, & qualis ſit obligatio Parochorum, vel Subſtitutorum, & Expoſitorum adminiſtrandi infectis tempore peſtis Sacramentum Pœnitentiæ? Ante reſponſionem ſuppono ex dictis *Tract.* 11. *diſt.* 11. *poſt n.* 80. *Addit. II.* tempore peſtis vehementiſſime graſſantis, & præſertim deficientibus jam ut plurimum Paſtoribus, ac pro peſtiferis Expoſitis, obligationem tantummodo ſe extendere ad hæc duo Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ, peſte infectis adminiſtranda. Hoc ſuppoſito reſpondeo, hanc quoque obligationem regulariter adſtringere Parochos ſub gravi peccato per ſe, vel per Subſtitutos adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ: atque vel maxime quoque in ſimilibus obligantur graviter Epiſcopi tanquam Parochi Parochorum pro poſſibili invigilare, ut hæc executioni mandentur. Ita communis; atque ratio eſt, quæ prior, eaque fuſius deducta videri poteſt apud Ildephonſum Tauſch *de Morib. diſp.* 2. *n.* 445. Hæc enim duo Sacramenta tanquam duæ poſt naufragium tabulæ ſunt præ aliis neceſſaria. Quod ſi Parochus in ſua Communitate habeat Cooperatores, vel Religioſos Expoſitos, prudenter aget, ſi hiſce committat curam peſtiferorum, ipſe vero interea ſanis inſerviat, & in Parochialibus proſpiciat. Demortuo autem Parocho obligatur Epiſcopus aliam proviſionem facere tali communitati, atque, ſi hæc ſufficienter fieri nequeat, ſaltem ex charitate obligantur *Inprimis* Alii in eadem communitate Beneficia Curata habentes. *Secundo* Religioſi Mendicantes, qui ab eadem communitate accipiunt alias eleemoſynam. *Tertio* Religioſi non Mendicantes: & denium *Quarto*, his omnibus deficientibus, in ſumma neceſſitate, ſi peſtiferi confiteri deſiderant, Sacerdotes quoque ſimplices, utpote in extrema hac neceſſitate poteſtatem, & juriſdictionem abſolvendi acquirentes. Item poſſunt in ſimili caſu Superiores Regularium maxime noſtri (puta Provinciales reſpectu ſuæ Provinciæ & Guardiani reſpectu Conventus) petitos ab Epiſcopis vel Parochis ſubditos ſuos in tali adeo gravi neceſſitate compellere per obedientiam formalem, ut ſe exponant in ſubſidium, ſi deſunt alii capaces, qui ultro ſe ad id offerunt, ac ſponte adire volunt; uti recte advertunt Rodriquez, & Sanchez apud Ildephonſum Tauſch *loc. cit. num.* 457. ubi tamen vel Parochus, vel etiam communitas illa tenetur ſimilibus providere de honeſta ſuſtentatione: dignus enim eſt operarius, præſertim in tanto periculo, mercede ſua. *

Addi-

Digitized by Google

Additio VI.

* Quæritur III. An ſit obligatio audiendi Confeſſiones peſtiferorum longiores, vel etiam generales? Reſpond. negative regulariter loquendo; quia juxta dicenda infra *diſt. 7. n. 35. ac ſeqq.* nemo tenetur cum tanto periculo infectionis ad Confeſſionem materialiter integram percipiendam; unde ſuffiiet, ſi talis Expoſitus uno, alterove peccato gravi audito curet, ut de cæteris ad interim, uſque dum denuo, ſi DEO placuerit, integræ ſanitati reſtituatur, fiat accuſatio in communi cum vero dolore, firmo propoſito, uti recte cum aliis notat Herincx *part. 4. diſp. 3. qu. 5. n. 57.* poteſtque prædictus Expoſitus tales peſtiferos, uno, alterove ex gravioribus peccatis audito, tanquam vel in articulo, vel ſaltem in periculo proximo mortis conſtitutos abſolvere non ſolum ab omnibus peccatis, ſed ab omnibus quoque Cenſuris, etiam Summo Pontifici alias reſervatis: idque ultimum la Croix *lib. 6. n. 1559.* extendit ad inſervientes peſtiferis; cum & iſti verſentur ſemper in proximo mortis periculo. Imo Ildephonſus Tauſch ſæpius jam citatus ibi *n. 469.* putat, eodem favore Concilii Tridentini abſolvendi ab omnibus Cenſuris, & peccatis in locis contagioſis gaudere quoque necdum actualiter peſte afflatos; cum prædicti, peſte præſertim vehementius ſæviente, ſaltem ſint in probabili periculo, ne eadem afficiantur; unde etiam hi ad Sacramentorum receptionem ſunt admonendi, ut anima reddatur ſecura circa æternam ſalutem, ſi forſan ſubito peſte corripiantur, & divina Majeſtas iterum placetur. Quod ſi aliquando contingat, Parochum, ſeu Expoſitum vocari pro Confeſſionibus excipiendis ad quoddam tuguriolum, ubi in eodem cubili, vel etiam ſtrato plures peſte infecti decumbunt, qui nec commode ab invicem ſeparari, nec ad aliud cubile deportari poſſunt ex una parte, ex altera vero, ſi quilibet eorum quodpiam peccatum exprimeret in particulari, a vicinis audiretur, vel grave foret periculum ne, uſque dum unus abſolveretur, alter interim moreretur: in ſimili caſu talis Confeſſarius neque adſtringitur ad audiendum ullum peccatum in ſpecie, & in particulari, ſed exhortetur breviſſime omnes in communi ad verum dolorem cum propoſito, utque Confeſſionem ſuam in genere per tunſionem pectoris, aliudve ſignum exprimant, & ſic omnes illos per unam formulam abſolvat, e. g. dicendo: *Abſolvo vos ab omnibus Cenſuris, & peccatis veſtris in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.**

Additio VII.

* Quæritur IV. An, & quæ ſit obligatio miniſtrandi peſtiferis ſacrum Viaticum? Reſpondeo concordando Auctores apud la Croix *lib. 6. part. I. n. 484* inter ſe contrarios ſequenti diſtinctione: vel enim peſtis jam ſævit in gradu nimis intenſo, vel non? ſi poſterius: adeſt obligatio gravis adminiſtrandi Viaticum, cum necdum infectionis videatur adeſſe periculum adeo propinquum, & cæteroquin per debitas præcautiones, ſi etiam aliqualiter illud imminere timeretur, poſſet in ſimilibus circumſtantiis commodius removeri, maxime, ſi Parochus, vel Expoſitus ſe non diu detineat, ac cæteras alias preces, & ſolitas cæremonias, uti licite poteſt, intermittat. Si prius: non video obligationem adminiſtrationis, ſi abſit ſcandalum, & præſertim, ſi ſimul adſit paucitas Operariorum expoſitorum: nam ex una parte hoc non eſt Sacramentum mortuorum, nec neceſſarium neceſſitate medii, ex altera vero quoad conferentem videtur adeſſe periculum ſummum infectionis &c. Atque hanc puto fuiſſe mentem Gregorii XIII. quando in Epiſtola ad S. Carolum Borromæum declaravit ſufficere, ſi Parochi tempore peſtis miniſtrent peſtiferis Sacramentum Baptiſmi & Pœnitentiæ. Optimum erit conſilium, ſi, quamprimum ingruit periculum peſtis atque nonnullæ perſonæ illius communicatis jam incipiunt hac lue indies magis, ac magis ſerpente inſici, alii homines vel privatim & in occulto e. g. in Confeſſionali (ſi id in communitate necdum ſit notum) vel alias etiam per efficaces conciones publicas ſtimulentur, ut ſibi mature de ſua conſcientia provideant exacta peccatorum Confeſſione, & Synaxis ſumptione cum intentione, quod ſumere intendant per modum Viatici. Sic ſcio Ratisbonæ ad pedem Pontis tempore ultimæ peſtis fuiſſe a noſtris practicatum; ubi in Eccleſia magnus quotidie erat confluxus Pœnitentium, & Communicantium. Unde factum eſt, quod plurimi brevi poſt hac lue infecti, & ad domum peſtiferorum devecti abſque ulteriori aliqua proviſione obierint.*

Additio VIII.

* Quæritur V. An ſit obligatio adminiſtrandi peſtiferis Sacramentum Extremæ Unctionis? Reſp. Præſente periculo infectionis non eſt obligatio adminiſtrandi Sacramentum Extremæ Unctionis. Ita cum Suarez, Boſco, Chapeaville & alii communiter Ildephonſus Tauſch *diſp. 3. n. 590.* Ratio eſt: quia ex una parte non eſt obligatio gravis ex parte infirmi recipiendi Sacramentum Extremæ Unctionis juxta proxime dicta *num. 68.* ergo nec videtur obligatio ex parte conferentis cum aliquo periculo infectionis. Quod ſi tamen adminiſtraretur ex ſancto zelo, poſſent intermitti reliquæ preces, ac unica tantum juxta dicenda *diſt. 11. n. 15.* fieri Unctio, quidem etiam longiori aliquo inſtrumento in ſummitate ſacro oleo tincto, ne ob majus periculum infectionis tangantur immediate corpus peſtiferi. Atque taliter ungentes approbavit Rituale Ruremundenſe. Chapeaville apud Ildephonſum Tauſch *loc. cit. n. 593.*

Ratisbonæ, dum peſtis needum ad extremum quaſi gradum aſcendit, exiſtentibus adhuc in domibus privatis hominibus, tam Sacrum Viaticum, quam Extrema Unctio cum debitis præcautionibus, & abbreviationibus conferebatur; deportatis autem ad domum communem peſtiferorum, & ibidem in magna copia jacentibus, ſi necdum fuerunt confeſſi, nec per modum Viatici communicati, ſola ſacra Synaxis ordinarie poſt brevem Confeſſionem porrigebatur.*

Additio IX.

* Quæritur VI. Quænam ſint remedia præſervativa, a Miniſtris Sacramentorum tempore peſtis utiliter adhibenda? Reſp. I. Remedia ſpiritualia eſſe ſequentia. I. Serena, ac pura, vel ſaltem per Confeſſionem præviam bene purgata conſcientia: defectus enim hujus facit Operarium timidum, ac timor cauſat horrorem in acceſſu ad peſtiferos, ex quo non ſolum zelus prudens ac diſcretus erga infirmos retardatur, verum etiam facile hæc lues contrahitur &c. II. Cultus ſpecialis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, recitando e. g. quotidie in Ejuſdem honorem quinque Pſalmos ſpeciales contra peſtem, vel Antiphonam *Stella Cœli* ſingulare contra eandem antidotum, a Medico cœleſti, nimirum S. Angelo, lue illa vehementiſſime Conimbriæ ſæviente, noſtris ibidem Clariſſis præſcriptum teſte Franciſco Gonzaga antea totius ordinis Generali, poſtea Epiſcopo Mantuano &c. III. Singularis devotio præter alios Sanctos ad S. Sebaſtianum, S. Carolum Borromæum, S. Franciſcum Xaverium, S. Rochum tanquam ſingulares contra peſtem Patronos. Alii etiam quotidie cum magna fiducia ſumpſerunt non ſine optato effectu benedictam ſchedulam Immaculatæ Conceptionis &c. Reſp. II. Remedia naturalia præſervativa equidem fuiſſe nonnulla jam præſcripta *Tract. 11 diſt. 1. quæſt. 6. poſt num. 80. Addit. II.* merito ibidem videnda: interim adhuc Expoſitis ſuadetur I. Ut, antequam exeant ad peſtiferos, ſumant vinum medicatum ex ſucco abſynthii, cardui benedicti &c. aut electuarium vel acetum ſpecialiter contra peſtem præparatum, vel pulverem Bezoartico animalem, de quo Franciſcus Albertus Hueber in ſuo ſpeciali Tractatu, vel ſaltem offam, præſertim ex farina frixata confectam aceto mixtam. II. Si tempus permittat, faciant ante egreſſum actualem corpus & veſtimenta ſua fumigari pulveris ad prunas ſupremis apicibus; vel ſaltem granis juniperorum III. Antequam domum peſtiferorum, vel aliam infectam ingrediantur, curent, (niſi ſit periculum in mora) afferri vel ignem, aut candelam accenſam, vel potius prunas, quas inter ſe, & infectum ponant, ac prævie bitce grana, vel ſaltem lignum juniperi imponi procurent: recentes cortices pomi citrini, aut grana juniperi, ſive fruſtulum alii ore circumferant, vel ſaltem pixidem perforatam, in qua ſpongia oleo juniperorum vel aceto & ſucco rutæ tincta continetur, naribus admoveant, talique ardore ſpiritus vitales re-

creant &c. manum, ſalutando ægrotum, non porrigant, minus pulſum arteriæ apud ipſum explorent: inſuper, ne halitum infirmi attrahant, omni poſſibili modo invigilent; unde nec ſe nimis appropient, nec diu detineant ultra neceſſitatem. IV. Iterum redeuntes veſtimenta ſua ſuper ignem vel carbones, impoſitis ſimul granis, vel ſupremis apicibus, vel ligno juniperi purgent, &, ſi commode poſſint, etiam ad tempus mutent. Dicitur etiam, moderatus uſus tabaci tam pulveriſati, quam fumatilis tam ante, quam poſt viſitationem non parum ſervire contra peſtem. V. Si redeuntes ſentiant circa vanam apprehenſionem aliquas alterationes epidemicas, illico aliqua ſudorifera e. g. Theriacam vel Bezoar ſumant, ut ſic venenum una cum ſudore per poros expellatur: quamvis alias a percelebri Medico Alberto Huebero tempore peſtis præciſe NB. pro præſervativo nimia ſudorifera non conſulantur, cum ob apertos per ſudorem poros aura venenata faciliorem exinde ingreſſum habere videretur. Ex qua ipſa ratione ſuadetur, ut Expoſiti viſitantes peſtiferos gradiendo non nimium feſtinent ſicque ſudare incipiant, item ut ante actualem ingreſſum in domum peſtiferorum aliqualiter pauſent, donec lenius, & lentius reſpirare poſſint, niſi nimirum periculum in mora aliud exigat. *

Additio X.

* Quæritur VII. Quænam circa adminiſtrationem Sacramentorum tempore peſtis utiliter obſervanda ſint in aliquo Collegio, ſeu Monaſterio? Ante reſponſionem prænotandum, quod, niſi peſtis adeo vehementer ſæviat, ut tollat omne commercium hominum, quod (inquam) tali tempore populus ſoleat longe magis, quam alias, & cum majori devotione frequentare Divina, deponere Confeſſionem, & ſumere Euchariſtiam; unde quæritur, quænam præcautiones etiam ibidem ſint prudenter faciendæ? Reſp. I. Mane, antequam aperiatur janua templi, aliquis (circumſpecte tamen ad evitandum periculum incendii) tam dormitorium, quam Eccleſiam circumeat cum prunis, quibus ſuper imponantur grana juniperorum &c. II. Aperta janua, & etiam alias, ſi fiat compreſſio in Confeſſionali, vel apud ſacram Communionem, moneantur homines, ut hanc compreſſionem intermittant & ad invicem ſucceſſive expectent. Ratio hujus eſt; quia, ſi unus ex his occulte, etiam ignoranter præter intentionem peſte actualiter jam eſſet infectus, per iſtam compreſſionem facillime poſſet venenum etiam in alios diffundi. III. Crates in Confeſſionalibus ſint obductæ charta papyracea oleo tincta vel cera, ut halitus Confitentium non adeo attrahatur a Confeſſario. Quod ſi id factum non fuiſſet, ſaltem Confeſſarii excipiendo Confeſſiones non ipſas facies directe convertant erga pœnitentes, moneantque eoſdem cum prudentia & diſcretione, ut & iſti vultum verſus parietem vertere, & aliqualiter altius loqui velint. IV. Non interrogentur curioſe pœnitentes, utrum jam peſte aliqua infecti ſint, ne & hiſce, & ſibimetipſis Confeſſarii apprehenſionem & horrorem cauſent. V. Ultra neceſſitatem pœnitentes in Confeſſionali non detineantur. VI. Specialiter Expoſiti pro peſtiferis, ut eos SS. Sacramentis provideant, a reliqua communitate tam quoad menſam, quam quoad dormitorium, & converſationem ex integro ſeparentur, & determinetur ipſis particularis in Conventu habitatio commoda, niſi jam talem Magiſtratus, ut fieri deberet, pro ipſis conſtituerit, ſoletque, peſte præſertim vehementius ſæviente, in privato loco ejuſdem habitaculi cum licentia Ordinarii reſervari S. Viaticum, & oleum pro peſtiferis Infirmis. VII. Quod ſi apud portam petantur Confeſſarii ad Infirmos, Janitor conſcientioſe petentes interroget de ſtatu morbi: & ſi foret peſtis, eoſdem, niſi urgens neceſſitas aliter exigat, dirigat ad Expoſitos &c. VIII. Quando aliquis ex hac ipſa Communitate extra Expoſitos inficeretur peſte, illico in locum aliquem a Communitate ſeparatum deportetur, fiantque omnes reliquæ proportionaliter præcautiones, quæ apud alios peſtiferos juxta jam dicta adhibentur, atque alii extra Confeſſarium, pro Sacramentorum adminiſtratione determinandum, forſan jam alias Expoſitum, & præter eum, qui ægroto inſervit, non admittantur ad converſationem: etenim ſimilis promiſcua converſatio brevi poſſet totum Conventum inficere: unde etiam ſimilis Confeſſarius, & Servitialis ſint a reliqua Communitate ſeparati, quantum poſſibile. Quod ſi numerus infectorum excreſceret, & locus ſeparatus infectos non amplius caperet, ſicque communis Fratrum infirmaria applicari deberet, fiant ſaltem ex cautelæ, quæ adhuc fieri poſſunt: determinetur pro his unus certus Confeſſarius, etiam hic, quantum erit poſſibile, a Communitate reliqua ſeparandus, & præſcriptas ſuperius, cautelas, & remedia applicaturus. Cæterum, ſi quis ex his ipſis moriatur, non in crypta Communitatis, ſed extra abſque multis cæremoniis ſepeliatur in terra ſatis profunde, ne fœtor, & exhalatio aerem vicinum inficiat: lectus, & alia, quibus tempore infirmitatis peſtiferæ fuerit uſ a, comburantur, & locus ſepulturæ in Archivio Conventus annotetur. *

DISTINCTIO III.

De Baptiſmo, & Confirmatione

QUÆSTIO I.

Quid ſit Baptiſmus, & quo tempore inſtitutus, quæque ejus obligatio?

SUMMARIUM.

1. *Hic ſermo eſt tantum de Baptiſmo fluminis. Qui eſt janua Sacramentorum.*
2. *Baptiſmus, quid?*
3. *Fuit inſtitutus a Chriſto ante ſuam Paſſionem.*
4. *Solvitur inſtantia.*
5. *Num inſtitutus tempore Chriſti a Joanne baptizati?*
6. *Vel poſtea primum tempore opportuno?*
7. *Ad Baptiſmum ſuſcipiendum tenentur omnes homines.*
8. *Infidelium filii, an poſſint baptizari invitis parentibus?*
9. *Præſertim licite? cum Addit.*
10. *Caſus, in quibus hoc licitum eſt.*
* *Quid de amentibus ſentiendum?*
** *Corollaria de eadem materia Addit. I.*

1. IN præſenti ſermo non eſt de Baptiſmo flaminis, neque de Baptiſmo ſanguinis, ſed duntaxat de Baptiſmo fluminis; utpote qui ſolus abſolute dicitur Baptiſmus, eſtque unicus, juxta illud *Epheſ.* 4. *Unus Dominus, una fides, unum Baptiſma*, quique ſolus eſt Sacramentum, quinimo janua & *Fundamentum omnium Sacramentorum, ante cujus ſuſceptionem non ſuſcipitur aliud Sacramentum*, ut dicitur in *c. Veniens, de Præsbyt. non baptizato*. Dummodo excipiatur Sacramentum Euchariſtiæ: nam non baptizatus accipit verum Corpus Chriſti, ſi ei miniſtretur Euchariſtia, prout ibidem notatur: quamvis illud fructuoſe non recipiat.

2. CONCL. I. *Baptiſmus* eſt Sacramentum ablutionis animæ a peccato, conſiſtens in ablutione hominis aliqualiter conſentientis, facta in aqua ab alio abluente, & in certis verbis ſimul ab eodem abluente cum debita intentione prolatis. Ita Scotus 4. *diſt.* 3. *qu.* 1. Neque hæc definitio in re differt ab ea, quam tradit Cathechiſmus Romanus, dicendo: *Baptiſmus eſt Sacramentum regenerationis per lavacrum aquæ in verbo vitæ*: quamvis prior definitio naturam Sacramenti Baptiſmi clarius explicet, utpote continens omnia ad ipſum requiſita.

3. CONCL. II. Baptiſmus, qui eſt janua reliquorum Sacramentorum novæ Legis, fuit a Chriſto Domino inſtitutus, & quidem ante ſuam Paſſionem & mortem. Prima pars eſt de Fide, & conſtat ex dictis *diſt.* 1. a. 7. & 9. Altera pars ex eo probatur: tum quia Baptiſmus eſt janua cæterorum Sacramentorum, ſicque ante Sacramentum Ordinis, in ultima Cœna Diſcipulis collati, ipſiuſque Euchariſtiæ, inſtitui debuit: tum quia Chriſtus, vel potius ejus Diſcipuli jam leguntur baptizaſſe *Joan.* 3. & 4. & conſequenter

Digitized by Google

ter illo tempore Baptiſmus Chriſti jam fuit inſtitutos; cum non ſit credibile, Apoſtolos alium Baptiſmum contuliſſe, quam Chriſti.

4. Nec obſtat, quod Chriſtus primum poſt ſuam glorioſam Reſurrectionem dixerit Apoſtolis *Matt.* 28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Reſp. enim, tunc quidem Apoſtolis eſſe datum generale mandatum prædicandi Baptiſmum ubique terrarum, non tamen illo primum tempore fuiſſe inſtitutum Baptiſmum.

5. Cæterum, quo determinato tempore Chriſtus inſtituerit Baptiſmum, variant Doctores. Et quidem D. Thomas 3. *part. q.* 66. *art.* 2. cum ſuis, & multis aliis cenſet, Baptiſmum, in quantum Sacramentum eſt, fuiſſe inſtitutum a Chriſto eo tempore, quo ipſe a Joanne in Jordane baptizatus fuit. Et poteſt hæc ſententia ſuaderi ex eo: quia tunc Chriſtus tactu ſuæ mundiſſimæ carnis conſecravit fluenta Jordanis, atque aquam naturalem pro materia Baptiſmi dedicavit. Inſuper eodem tempore tota SS. Trinitas, in cujus nomine confertur hoc Sacramentum, ſimul apparere dignata eſt, dum Pater Cœleſtis de cælo loquebatur, *Hic eſt Filius meus dilectus*, Filius baptizabatur, & ſuper eum Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie apparebat.

6. Verum hæc ſententia nonnullas patitur inſtantias: tum quia Chriſtus, dum baptizabatur, non ſuſcepit Sacramentum Baptiſmi, ſed Baptiſmum Joannis duntaxat, qui Sacramentum non erat: tum quia Chriſtus eo tempore necdum prædicavit, neque Diſcipulos habuit, & conſequenter non videtur tunc inſtituiſſe Sacramentum Baptiſmi; haud obſtante, quod ex tunc conſecraverit aquas Jordanis, imo & quamcunque aquam naturalem, ut eſſet materia apta Baptiſmi a ſe inſtituendi. Atque ideo Scotus 4. *diſt.* 3. *q.* 4. & Scotiſtæ paſſim probabilius eſſe cenſent, Sacramentum Baptiſmi non pro tunc, quando Chriſtus baptizabatur a Joanne, ſed paulo poſt inſtitutum fuiſſe tempore opportuno tamen ante illud tempus, quo Diſcipuli ejus baptizarunt, quamvis de tempore illo determinato ex S. Scriptura clare non conſtet.

7. CONCL. III. Ad Baptiſmum ſuſcipiendum in ſtatu Legis Evangelicæ poſt ſufficientem ejus promulgationem tenentur omnes homines, unde etiam Judæi, ac Pagani obligantur præcepto recipiendi Baptiſmum. Ita Scotus 4. *diſt.* 3. *q.* 4. D. Thomas *part.* 3. *q.* 68. *art.* 1. & Theologi communiter. Ratio eſt: quia omnes homines, etiam Pagani, atque Judæi, obligantur ad procurandam propriam ſalutem æternam; ergo etiam tenentur ad id, ſine quo ſalutem conſequi non poſſunt: atqui ſine Baptiſmo nequeunt conſequi ſalutem æternam, juxta illud Salvatoris Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum DEI.*

8. Quæres. Utrum infidelium filii invitis parentibus ſuis baptizari poſſint? Reſp. Eos quidem valide baptizari, tamen ordinarie non eſſe licitum, invitis parentibus infidelibus eorum infantes baptizare. Ita Doctor Angelicus *loc. cit. art.* 10. aliique communiter. Ratio primæ partis eſt: quia ad valorem Baptiſmi ex parte infantium non requiritur propria diſpoſitio. *c. Majores. de Baptiſmo.* Neque obſtat ipſis parentum contradictio: quia infantes non baptizantur in fide ſuorum parentum, ſed in fide totius Eccleſiæ, ac ſecundum voluntatem Chriſti.

9. Altera pars ex eo probatur; quia filii infidelium ante uſum rationis ſecundum Jus naturale ſunt ſub cura parentum; & ideo contra juſtitiam naturalem eſſet, ſi tales pueri invitis parentibus baptizarentur. Accedit, quod periculoſum ſit, tales filios infidelium baptizare; quia de facili ad infidelitatem redibunt, propter affectum ad parentes, eorumque exemplum, unde neque Eccleſia hactenus conſuevit filios infidelium invitis eorum Parentibus baptizare.

Additio.

* Hæc ultima ratio magis me moveret, quam prima; cum infantes juxta ſtatim dicenda in articulo mortis baptizari valeant invitis parentibus; adeoque patria poteſtas ſe non videtur extendere contra ſalutem prolium &c. Videatur deſuper Jus Canonicum *lib.* 5. *tit.* 6. *n.* 53. *& ſeqq.* Cæterum in Quæſito*

10. Dicitur notanter *num.* 8. *id ordinarie non eſſe licitum*. Nam hinc excipiuntur aliqui caſus. I. Si infans conſtitutus ſit in articulo mortis: nam tunc ceſſat periculum ſubverſionis, ac proinde poteſt baptizari etiam inſciis, vel invitis parentibus; dummodo hoc fieri valeat abſque gravioribus incommodis. Idem dicendum, ſi filii infidelium ſint perpetuo amentes. II. Si infans ab infidelibus parentibus ſit ſeparatus, nec ipſis amplius poſſit, aut ſaltem non debeat reſtitui; nam tunc baptizandus eſt. Si unus e parentibus conſentiat, altero diſſentiente: quia tunc ob favorem Religionis, ſaluteमque prolis præfertur voluntas conſentientis in Baptiſmum, veluti juſtior. IV. Si proles ad uſum rationis pervenerit, aut ſaltem perveniſſe ex quibuſdam indiciis colligi poſſit, baptizarique velit: etenim in iis, quæ concernunt ſalutem animæ, homo non dependet a parentibus. † Filius matris infidelis mortuo patre baptizari licite poſſe ad poſtulationem aviæ paternæ fidelis cenſuit Benedictus XIV. feliciter regnans in Epiſtola ad R. P. Guglielmi, quæ extat in ejus Bullar. To. III. num. LIV.

Additio I.

** Allata a P. Reiffenſtuel, numero præcedente confirmat auctoritate & Eruditione ſua Maxima Maximus Pontifex BENEDICTUS XIV. Conſtitutione: *Poſtremo menſe*: edita 28. Febr. 1747. de Baptiſmo Judæorum ſive infantium ſive adultorum. Ex qua plura utilia etiam Germania, apud quos in pluribus locis Judæi tolerantur, recenſentur.

Primo igitur infans parentum infidelium, vel Judæorum in articulo mortis conſtitutus licite Baptizatur. Ita deciditur Bulla cit. §. 8. adductis duobus Decretis Congregationis S. Officii, & pluribus Th. Th. idipſum affirmantibus, ac Epiſtola Franciſci Xaverii, qua monet P. Franciſcum Henricum, ut ejuſmodi infantes infidelium Indorum Baptiſmo cœlo parturiat.

Secundo iterum licet ſacro fonte tingere pueros hebræos projectos, expoſitoſque, atque a parentibus derelictos, etiamſi hi poſtea reclamarent, & filium a ſe antea projectum repeterent. Ita Laudata Conſtitutio §. 9. allegans communem omnium ſententiam, ſingulariter Azorii Juſt. Moral. p. 1. L. 8. c. 25. q. 5. Clericati de Jurisd. Diſcord. 57. n. 12. &c. Ratio eſt: *quia* (uti ibi loquitur BEATISSIMUS PATER) *juxta reſponſum Gregorii IX. de Infantibus & languidis expoſitis, ſi a Patre, ſive ab alio ſciente ipſo, aut ratum habente infans expoſitus exſtitit, hoc ipſo a Patria poteſtate ſuit liberatus.* Ubi nihilominus animadvertit §. 10. ſtatim ſequente, *eum infantem non inter expoſitos &c. adnumerandum, quem ſine Patre ſine Matre, nullo comite, aut per urbem, aut extra hebræorum vicum temere vagantem inveneris; ſed quem in loco publico ſolum, derelictum, abjectum, atque omni ſpe, & cura deſtitutum offenderis.*

Tertio licet parvulum infidelem baptizare, dummodo unus Parens, ſeu Pater, ſeu Mater conſentiat, altero diſſentiente. BENEDICTUS XIV. cit. §. §. 15. & 16. ratio jam eſt data a P. Reiffenſt. & licet Mater ſecundum jus Civile non habeat patriam poteſtatem, ob favorem tamen Religionis, & ſalutis prolis, *habet jus ad Baptiſmum filium offerendi.* Ita ex Azorio loquitur Laudatiſſimus Pontifex, qui & §. 17. addit: *Non deſunt alia judicata, quorum vi avus ad fidem converſus præferri debet, non ſolum ſi Mater, ſed etiam ſi Pater diſſentiat, & quamvis ambo pariter proteſtentur, ſeſe filii Baptiſmati non aſſentiri.*

Quarto, ſi Hebræus dicat, ſe velle Chriſtianam Religionem amplecti, ac ſe & ſuos infantes afferat ad Baptiſmum, poſtmodum vero conſilii ſui ipſum pœniteat, & nolit filios ſuos baptizari, ut Mantuæ & alibi contigit, poſſunt hi rationis uſum nondum habentes, illo invito baptizari. Ita deciditur ibi §. 18. duplici allegato caſu & decreto Congregationis S. Officii. Ratio hujus petitur tum ex favore Religionis, tum ne Judæi ſimilibus factis audeant nobis illudere. Si vero filii ſint rationis uſum habentes, eorum a Parentibus abſtractorum prius exploranda eſt voluntas & conſenſus &c. vide ibi.

Quinto, ſi a Judæo infans offeratur Baptiſmo, non ut per hunc Chriſtianus fiat, ſed ut a certo morbo liberetur, reſpondet BEATISSIMUS PATER §. 24. *In hoc caſu Baptiſmum minime urgendum eſſe*, N. B.

dum nullum ſit periculum perverſionis , quod ſane eſt maximum , ſi baptizatus in infidelium poteſtatem ſit rediturus . Unde ſubdit : *Prudentum certo judicio rite luſtrari debet infans , & Chriſtianis tradi , ut probe educatus ætate , & ſapientia coram DEO proficeret .* Notanda ergo eſt ſemper, & in praxi tenenda Reſponſio Congregationis S. Officii data 3. Maii 1703. *Non licere* baptizare , *ſi ſint filii infidelium , & in poteſtate eorum relinquendi , ſecluſo tamen mortis periculo .*

Sexto, ſi puer infidelis invitis parentibus, & in caſu, ubi eum non licet baptizare, nihilominus baptizetur, uti jam factum eſt, tunc talis infans non eſt reſtituendus amplius parentibus Infidelibus, aut ab his, ſi forte illis poſt Baptiſmum fuerit redditus, iterum eſt repetendus, ac apud Catholicos pie ſancteque educandus: *hic enim* (ita loquitur ſæpius Memoratus , §. 29.) *Baptiſmi licet illicitè , tamen veri , validique effectus eſt .* Pro hac aſſertione quoque militat Decretum Congregationis S. Officii legendum in citata Bulla §. 27. in quo præter alia quoque affirmatur , Baptiſmum collatum unico teſte comprobari, quod etiam admittit SSmus , ſi ipſe baptizans teſtetur , dummodo cæteroquin tali teſti fides prudenter adhiberi poſſit . Ibidem §. 31.

Septimo : ſi puer infidelis uſu rationis præditus petit Baptiſmum , etiam invitis parentibus baptizari poteſt . Ita reſolvit crebro laudatus Pontifex §. 36. rationem dat ex D. Thom. 3. part. q. 68. art. 10. quia pueri habentes uſum rationis, *jam quantum ad ea , quæ ſunt juris Divini , vel naturalis incipiunt ſuæ poteſtatis eſſe : & ideo propria voluntate invitis parentibus poſſunt Baptiſmum ſuſcipere , ſicut & Matrimonium contrahere : & ideo tales licite moneri poſſunt , & induci ad ſuſcipiendum Baptiſmum .* Si igitur parvulus Judæus petat baptizari, attendendum eſt , an habeat ſufficientem rationem : *poteſt autem contingere , ut is etiam non completo ſeptennio ſufficienti ſit præditus ratione ; ideoque baptizandus , invitis licet parentibus .* citata Conſtitut. §. 32. Si vero dubium ſit , an adoleſcentulus Judæus , petens baptizari, ſufficiente uſu rationis gaudeat , is non eſt remittendus ad parentes vel ſuos , ſed retinendus , & apud Catholicos cuſtodiendus , ac interea informandus , ut idoneus evadat Baptiſmati ſuſcipiendo , quod & eo uſque differendum eſt , donec de ſufficiente talis petentis voluntate certo conſtet . Eadem in Conſtit. §. 33. 34. 35. hoc enim in dubio patriæ poteſtati præferenda eſt Salus æterna filii , alioquin certo periclitatura , ſi is parentibus infidelibus reſtituatur .

Octavo etiam notandus venit §. 40. prædictæ Conſtitutionis ita habens : *Hebræis itaque vim facere nefas eſt ; quare , ſi quis Hebræorum expleto jam ſeptennio Catholicam Religionem amplecti cupiat , aut ſi non dubia , ſed certa ſignificatio detur , Hebræum aliquem prædictæ ætatis , Baptiſmum petere , in hoc caſu tum Judex , qui hoc admonet , eſt retinendus , tum Sacramenti petitor ex Hebræorum vico evocandus , Chriſtianiſque tradendus eſt , ut interrogetur , qua potiſſimum de cauſa velit ab Hebræorum inſtitutionibus ad Chriſti cultum accedere ; diligenter demum inſtrui debet , ut paulo poſt edocebimus . Hac autem adhibita diligentia , ſi forte incapax inveniretur , iterum abſque dubio Judæis tradendus eſſet . Et memini , verba ſunt Cardinalis Albizi de inconſt. in Fid. cap. XI. ſub num. 38. A Congregatione Conſultorum Sancti Officii revocatum fuiſſe ad examen puerum quemdam Hebræum , qui ſupponebatur petiiſſe Baptiſmum , & ad domum Catechumenorum redactus fuerat ; qui tamen adeo hebetis ingenii viſus fuit , ut , etiamſi expleviſſet ſeptennium , nihilominus Patri Hebræo reſtitutus fuerit .*

Additio II.

* Indagabis . An amentes baptizari valeant ? Reſpondeo ſub diſtinctione : vel enim ſunt perpetuo amentes , & tunc comparantur Infantibus , ſicque eo modo , quo alii infantes baptizari poſſunt conformiter *can. Qui recedunt 16. q. 6.* Quod ſi vero tales aliquando uſum rationis habuerint , nec unquam , dum erant compotes rationis , formaliter vel ſaltem interpretative Baptiſmum petierint , neque in ſtatu amentiæ baptizari queunt ; cum apud adultos ad valorem Baptiſmi requiratur conſenſus ſaltem aliquando habitus , & necdum poſitive revocatus . Quod ſi vero aliquando baptizari voluerint , & interea amentes facti fuerint , omnino baptizari poterunt , imo ex lege charitatis debebunt .

QUÆSTIO II.

Quæ ſit materia Baptiſmi, qualiſque requiratur ablutio baptizandi ?

SUMMARIUM.

11. *Materia Baptiſmi remota , & proxima , quæ ?*
12. *Aqua Baptiſmalis de præcepto Eccleſiæ debet eſſe benedicta .*
 * *Varia notanda circa aquam Baptiſmalem .*
13. *Ad valorem Baptiſmi requiritur vera ablutio .*
14. *Corollarium.*
15. *Aliud Corollarium .*
16. *Ablutio Baptiſmalis poteſt fieri immerſione , effuſione , vel aſperſione .*
17. *An trina effuſio adhibenda ?*
18. *In Baptiſmo , quæ pars corporis ſit abluenda ?*
 (a) Juxta dicta Tract. 1. Diſt. 3. n. 57. & 58.
19. *Corollarium .*
20. *Quid agendum , ſi ablutio facta eſt in parte dubia ?*
 * *Quid , ſi infans adhuc ſit ſecundina involutus , vel ſi mater moriatur , antequam naſcatur fœtus ?*
21. *Puer projectus in flumen cum intentione ipſum baptizandi , an baptizetur ?*

11. CONCL. I. Materia Baptiſmi duplex eſt , remota ſcilicet , & proxima . Ita omnes Doctores . Et quidem materia ejus remota eſt aqua naturalis , ſeu elementaris ; prout non ſolum in Concilio Florentino , ac Tridentino definitum fuit , ſed etiam conſtat ex pluribus S. Scripturæ locis , ut ex illo *Joan. 3. niſi quis renatus fuerit ex aqua , & Spiritu Sancto &c.* Idem *Actor. c. 8. Ecce aqua , quis prohibet me baptizari ?* & alibi . Materia proxima Baptiſmi eſt ipſa ablutio facta in aqua naturali .

12. CONCL. II. Licet ad valorem Sacramenti Baptiſmi ſufficiat quælibet aqua , quæ quoad ſubſtantiam eſt naturalis , ex præcepto tamen Eccleſiaſtico ea debet eſſe certo ritu benedicta . Ita certa , & communis . Cæterum ejuſmodi ſolemnis Benedictio Fontis , ſeu Aquæ Baptiſmalis peragitur Sabbato ſancto ante Dominicam Reſurrectionis , ac Vigilia Pentecoſtes ; prout habetur in Miſſali Romano . Unde peccaret ille (& quidem juxta Toletum mortaliter) qui extra caſum neceſſitatis uteretur ad Baptiſmum aqua non ſic benedicta *arg. Clem. un. de Baptiſmo .*

Additio .

* Porro , ſi aqua benedicta tam imminuta ſit , ut minus ſufficere videatur , alia non benedicta admiſceri poteſt , in minori tamen quantitate . Si vero eadem corrupta fuerit , aut quovis modo defecerit , Parochus in fontem bene mundatum , ac nitidum , recentem aquam infundat , eamque benedicat ex formula præſcripta . Sed , ſi aqua conglaciata ſit , curetur , ut liqueſiat : ſi autem ex parte congelata , aut nimium frigida , poterit parum aquæ naturalis calefieri , & admiſceri aquæ Baptiſmali benedictæ , ne noceat infanti . Ita Rituale Romanum hic . *

13. CONCL. III. Ad valorem Sacramenti Baptiſmi requiritur aliqua vera ablutio , nec ſufficit ſimplex applicatio aquæ ad corpus abſque ullo motu ſucceſſivo , ſeu fluxu ipſius aquæ : ſufficit autem quælibet aquæ quantitas , dummodo ſit tanta , quæ poſſit ſucceſſive contingere corpus quoad aliquam partem ſufficientem ipſius . Ita communis . Ratio eſt : quia materia proxima Baptiſmi non eſt nuda aqua ; ſed ablutio per aquam facta ; atqui vere nemo dicitur ablui , niſi aqua ſucceſſive ab una parte corporis perveniat ad alteram : ergo .

14. Infertur proinde , quod ille non valide baptizaret , qui digito per aquam naturalem madefacto attin-

Digitized by Google

attingeret duntaxat corpus baptizandi, abſque ullo tractu, vel motu ipſius: ſecus foret, ſi per motum aquæ, vel digiti madefacti ablueretur pars ſufficiens corporis baptizandi. Hinc non immerito approbant Doctores caſum illum, quo fœmina infantem moribundum baptizavit madefacto aqua digito, ac ducendo Crucem per frontem infantis, ſimulque legitimam formam pronuntiando: hic enim vera, & ſufficiens interveniebat ablutio.

15. Infertur ulterius, eum pariter non valide baptizaturum, qui aſpergit alterum aqua naturali in tam modica quantitate, quod omnes guttæ perſiſtant immotæ, ac nullo modo per corpus fluant; revera enim in tali caſu nulla interveniret ablutio hominis baptizandi; quia ad veram ablutionem omnino requiritur aliqua motio, ſeu fluxus aquæ abluentis; ut patet ex ſignificatione vocis, communi modo concipiendi hominum.

16. CONCL. IV. Ablutio baptiſmalis poteſt fieri vel immerſione, ſi baptizandus immergatur in aquam: vel affuſione, ut ſi aqua fundatur ſuper corpus baptizandi, vel aſperſione, ut ſi baptizandus aſpergatur aqua, in quantitate tamen ſufficienti, ut aqua fluat per ſufficientem partem corporis. Ita rurſum Doctores communiter. Et quidem certum eſt, ablutionem quolibet horum trium modorum peractam ſufficere ad valorem Baptiſmi, licet ſecunda, quæ fit per affuſionem hodie communiter obſervari ſoleat.

17. Quamvis autem ad valorem Baptiſmi ſufficiat unica ablutio Baptiſmalis, neque neceſſario requiratur trina affuſio aquæ: nihilominus in praxi communiter trina affuſio adhibenda eſt, juxta præſcriptum veterum Canonum, *c. poſtquam vos*, *& ſeqq. de Conſecrat. diſt.* 4. ac Ritualium Diœceſanorum, quibus extra caſum neceſſitatis debet Miniſter ſeſe conformare.

18. Notanter autem in hac, & præcedenti Concluſione dictum eſt, *dummodo aqua fluat per ſufficientem partem corporis baptizandi*. Etſi enim non ſit neceſſe ad valorem Baptiſmi, ut totum corpus abluatur, ſed ſufficiat, ſi abluatur quædam pars ipſius ſufficiens, variant tamen Doctores in aſſignando, quænam pars ſit ſufficiens. Et quamvis non deſint Auctores, qui velint, abſolute loquendo, validum eſſe Baptiſmum ablutâ quacumque etiam minima corporis parte: id tamen communior opinio vel negat, vel ſaltem incertum putat. Hinc in praxi ſemper tutior pars, quantum fieri poterit, eſt eligenda, ne Sacramentum homini tantopere neceſſarium ſine cauſa exponatur periculo invaliditatis, vel dubietatis. (*a*)

19. Infertur proinde, quod, ſi Baptiſmus poſſit fieri in capite, in illo ſit merito conferendus: quia caput eſt præcipua pars hominis, in qua principales ſenſus vigent, & a qua maxime totus homo poteſt denominari: unde caput eſt certiſſima, & ſufficientiſſima pars pro collatione Baptiſmi. Quod ſi hoc commode fieri non poſſit, tunc in caſu neceſſitatis, utputa propter periculum mortis, in quo verſatur infans nondum perfecte natus, ſemper facienda eſt ablutio in alia parte principaliori, quantum fieri poteſt.

20. Si vero pars illa ſit minus principalis, ac proinde dubia (qualis ſecundum Scotum 4. *diſt.* 4. *qu.* 3. non ſolum eſt digitus, ſed etiam manus, pes, ac hujuſmodi) tunc ſi infans evadat periculum, ac perfecte naſcatur, iterum baptizandus eſt ſub conditione; prout notatur *c. De quibus. De Baptiſmo*, atque præter Rituale Romanum *Tit. de Baptiſm.* §. *de baptizandis parvulis*, in Ritualibus Diœceſanis Parochi plenius informantur. Inſuper ſciendum, quod, ſi parvulus cum Baptiſmo dubio moriatur, is ſepeliendus ſit in terra benedicta: quia ad hanc jus acquiſivit ob probabilitatem ſui Baptiſmi.

Additio.

* Quod ſi ponas, infantem aliquem adhuc ſecundinis involutum totaliter clauſum in utero matris: talis, ſi aliud remedium, quo vivus ex utero matris eximi queat, non ſupereſſet, nihilominus modo honeſtiori, quo fieri poteſt, intra uterum matris aqua modica, ac tepefacta baptizetur ſub conditione, ſuppoſito, quod aqua per artem, & inſtrumenta pertingere valeat ad corpus infantis, prout praxin adducendi eandem illuc deſcribit Gobat hic *tit.* 2. *n.* 57. Quamvis enim talem ablutionem conſtituere Baptiſmum validum negent apud Comitolum *Reſponſ. Moral. lib.* 1. *q.* 13. plures etiam graves non ſine ponderoſa ratione Doctores, exiſtimantes, non poſſe per Baptiſmum renaſci ſpiritualiter, qui nondum natus eſt corporaliter; prout tenuit ipſum Jus Canonicum *can. Qui in Maternis* 115. *diſt.* 4. *de Conſecratione*. Non deſunt tamen etiam alii, qui probabiliter valorem ejus defendunt cum Pignatello *tom.* 1. *conſult* 103. Si enim (inquiunt iſti) parvulus in utero materno in odium fidei occiſus juxta Scotum in 4. *diſt.* 4. *q.* 3. *a.* 3. vere baptizatur Baptiſmo ſanguinis, cur non ſimiliter ablutus aqua baptizetur ibidem Baptiſmo fluminis; cum uterque in utero materno adhuc exiſtens contraxerit maculam peccati originalis, ſicque videatur capax remedii ablutivi hujus maculæ? Canon in contra allegatus non eſt deciſio Pontificia; ſed tantum opinio privati Doctoris, nimirum Iſidori: patet autem ex Prolegomenis Juris Canonici, ſimiles opiniones Decreto Gratiani inſertas non facere auctoritatem Juris certam. Cæterum nota hic incidentaliter Confeſſarie, quando vocaris ad fœminam gravidam periculoſe decumbentem, eamque vix finita Sacramentali abſolutione deprehendis mortuam, ut invigiles, quatenus illico os mortuæ aperiatur, ne infans, ſi fortan adhuc vivat, ſuffocetur, poſſitque mature a peritis in arte, puta chirurgis, exſcindi, ac baptizari. Vide la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *n.* 139.

21. CONCL. V. Dubium ſane, num puer cum intentione ipſum baptizandi projectus de ponte in fluvium vel fontem, ubi ſubmergendus eſt, ſit valide baptizatus? Quamvis non deſint Doctores, aſſerentes, talem Baptiſmum valere (inter quos ſunt Suares, Vaſquez, Layman, & plures alii Recentiores) attamen rationabiliter & magis probabiliter negatur cum Doctore Subtili 4. *diſt.* 5. *q.* 3. Ratio hujus ſententiæ negativæ eſt: quia in tali caſu deeſt ablutio, requiſita ad valorem Sacramenti Baptiſmi. Etſi enim videatur intervenire immerſio pueri in aquam, ea tamen non tam eſt immerſio, quam ſubmerſio pueri in fontem, vel fluvium præcipitati, cum ex natura ſua tendat ad mortem parvulo inferendam. Unde nec is ablui dicendus eſt, ſed potius ſubmergi: nam ablutio hominis debet fieri ſalva vita ipſius, ſaltem quantum eſt de ſe, atque ex natura ipſius ablutionis.

QUÆSTIO III.

De Forma Sacramenti Baptiſmi.

SUMMARIUM.

22. *Forma Baptiſmi, quæ?*
23. *Qua forma utantur Græci?*
24. *Tria in forma Baptiſmi exprimenda.*
25. *In ea debet exprimi & Unitas, & Trinitas Perſonarum.*
26. *Quid, ſi ly* In nomine, *ter repetatur?*
27. *Baptiſmus in nomine Chriſti, de facto non valet.*
28. *An olim validus fuerit?*
29. *Quæ forma ſit adhibenda in Baptiſmo dubio?*
30. *Forma Baptiſmi*, In nomine Patris &c. *an ſufficiat?*

22. CONCL. I. Vera, & legitima forma Sacramenti Baptiſmi eſt hæc: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Ita Fides Catholica. Et hæc forma, quæ in tota Eccleſia Latina ſemper fuit obſervata, atque etiamnum obſervatur, deſumitur ex illis verbis Chriſti *Matt.* 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*.

23. Verum quidem eſt, quod in Eccleſia Græca jam a tempore Apoſtolorum, atque ex eorum ordinatione, ex inſtinctu Spiritus ſancti, ob graviſſimas cauſas facta (ac præcipue ad tollendum errorem, & Schiſma Græcorum, de quo fit mentio 1. *Cor.* 1.) obſervetur paululum alia forma Baptiſmi, nempe hæc: *Baptizetur ſervus JESU Chriſti in nomine Patris &c.* quæ forma pariter certa eſt, ac ſufficiens, & a Græcis de præcepto obſervanda: tamen re ipſa non

differt a priori: nam quod verbo activo, *Ego te Baptizo*, dicunt Latini, hoc idem verbo paſſivo, *Baptizetur ſervus JESU Chriſti*, ſignificant Græci. Sed impoſterum ex profeſſo erit ſermo de forma Baptiſmi, aliiſque Ritibus Sacramentorum in Eccleſia Latina uſitatis.

24. CONCL. II. In forma Baptiſmi neceſſario neceſſitate Sacramenti (ita nempe, quod alioquin eo non expreſſo nullum fieret Sacramentum) debent exprimi ſequentia tria. I. Perſona, quæ baptizatur; quod fit per ly *Te*. II. Actio baptizandi; quod fit per ly *baptizo*. III. Invocatio SS. Trinitatis; quod fit per ly *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Deſumitur hoc totum ex forma Baptiſmi a Chriſto præſcripta *cit. c.* 28. *Matthæi*. Unde declaravit Alexander Papa III. & habetur *cap.* 1. *De Baptiſmo*, *Si quis puerum ter in Aqua immiſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen: & non dixerit, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen: non eſt puer baptizatus.* Hæc ibi.

25. CONCL. III. Ob eamdem rationem, ſive inſtitutionem Chriſti *Matth. c.* 28. nobis indicatam, requiritur, ut in forma Baptiſmi neceſſario neceſſitate Sacramenti exprimatur non ſolum Trinitas Perſonarum, ſed etiam Naturæ Unitas, quæ ſignificatur per ly *In nomine*. Unde infertur cum Suarezio *diſp.* 21. *ſect.* 3. & aliis, hanc formam, *Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, eſſe inſufficientem ad valorem Sacramenti Baptiſmi: quia in ipſa fit ſubſtantialis mutatio.

26. Aliter dicendum eſt de hac forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, & in nomine Filii, & in nomine Spiritus ſancti*. Hæc enim valet: quia, licet ly *in nomine* ter repetatur, non tamen ſignificat pluralitatem Naturæ Divinæ, ſicut ly *in nominibus*: prout a pari abſque pluralitate Divinæ Naturæ dicitur *DEUS Pater, & DEUS Filius, & DEUS Spiritus ſanctus*: quamvis dici non poſſint, *DII Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus*.

27. CONCL. IV. Baptiſmus de facto collatus in nomine Chriſti tantum, nec eſt validus, nec licitus. Ita Henricus *diſp.* 5. *de Baptiſmo*, *q.* 4. *n.* 45. & alii; idque deſumitur ex *c. Multi ſunt*. *De conſec. diſt.* 4. ubi rejicitur Baptiſmus *in nomine ſolummodo Chriſti* collatus. Atque hoc ipſum videtur tenere communis praxis, & ſenſus Fidelium; quamvis Sannig. *diſt.* 2. *de Baptiſmo*, *q.* 9. *n.* 6. dubitet, ac indeciſum relinquat, num de facto valeat Baptiſmus in nomine Chriſti collatus.

28. Dicitur notanter in Concluſione, *de facto*. Nam in primitiva Eccleſia Baptiſmos in nomine Chriſti tantum collatus, ex ſpeciali diſpenſatione Divina, & Apoſtolis revelata, videtur fuiſſe validus, ac licitus; uti tenent Scotus 4. *diſt.* 3. *q.* 2. D. Thomas, S. Bonaventura, & communior Theologorum, paucis exceptis. Et hoc factum fuiſſe creditur ex ſpeciali diſpenſatione Divina ad glorificandum magis SS. Nomen JESU, tempore primitivæ Eccleſiæ Judæis, atque Gentilibus ſumme exoſum. Idque deſumitur ex S. Scriptura: nam *Actorum c.* 2. S. Petrus, repletus Spiritu ſancto, præcepit, dicens: *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine JESU Chriſti*. Item *Actor. c.* 8. dicitur: *In nomine JESU baptizabantur viri, ac mulieres*. Et *c.* 10. *Juſſit eos baptizari in nomine Domini JESU Chriſti*. Hinc etiam Nicolaus Papa I. ut refertur *can. A quodam Judæo*. *De Conſecrat. diſt.* 4. dicit, eos, *qui in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in Chriſti nomine, ſicut in Actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt*, non eſſe denuo baptizandos.

29. Quæres. Quænam forma ſit adhibenda, ſi probabiliter dubitatur, an quis ſit baptizatus? Reſp. hoc patere ex Jure Canonico *c.* 2. *de Baptiſmo*, ubi ſic habetur: *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint; baptizentur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo: ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris &c.* Hæc ibi. Quamvis nonnulla Ritualia Diœceſana priorem partem omittant, dicendo tantum in tali caſu; *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris &c.*

30. Quæres ulterius. An Sacerdos ille valide baptizaverit, qui ignarus linguæ Latinæ hac forma uſus eſt: *baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*. Reſpondet Zacharias Papa (& habetur *can. Retulerunt*. *De Conſec. diſt.* 4.) affirmative, his verbis: *Si ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, ut ſupra, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur*: & conſequenter ſic baptizati cenſentur valide baptizati, eo quod non contigerit error ſubſtantialis in forma, ſed dumtaxat error Latinitatis ob imperitiam baptizantis.

QUÆSTIO IV.

De Miniſtro, & quibuſdam aliis Baptiſmum concernentibus.

SUMMARIUM.

31. *Miniſter Baptiſmi poteſt eſſe quilibet homo.*
32. *In caſu neceſſitatis, quid obſervandum?*
33. *Extra neceſſitatem, cui competat baptizare? cum Addit.?*
34: *An Diaconus, vel Subdiaconus poſſit ſolemniter baptizare?*
* *In quo loco debeat conferri ordinarie Baptiſmus?*
35. *An valeat Baptiſmus, uno materiam, & altero formam adhibente?*
36. *Obſervanda a Miniſtro Baptiſmi.*
37. *Quid agendum de Monſtris?*
* *Ponitur valde notabilis caſus. Addit. I.*
* *Quid faciendum cum fœtu abortivo? Addit. II.*
38 *Pœnæ reiterantium Baptiſmum.*
39. *Quid de rebaptizante ſub conditione?*
(b) Ut dictum Tract. 13. diſt. 3. num. 11.
* *Quandonam rationabiliter poſſit Baptiſmus conditionate conferri. Addit. I. & II.*
40. *Patrini in Baptiſmo, qui?*
* *Quomodo inter Patrinum & Baptizatum contrahatur cognatio.*

31. CONCL. I. Quilibet homo ratione præditus poteſt eſſe Miniſter Baptiſmi, ita ut Sacramentum valeat: ac proinde validus eſt Baptiſmus, etiamſi conferatur a Pagano, vel Hæretico, aut a Muliere, vel Miniſtro malo, dummodo omnia alia neceſſaria adhibeantur. Ita Scotus 4. *diſt.* 5. *q.* 1. cum communi: & habetur decitum *can. Romanos, & ſeqq. de Conſecr. diſt.* 4. juncto *c. Firmiter, De Summa Trinit.* & Concilio Florentino *in Decreto unionis*.

32. In praxi tamen obſervandum eſt, ut in caſu etiam neceſſitatis Sacerdos præſens præferatur Diacono, & Diaconus Subdiacono, ac Clericus alius Laico, & vir fœminæ: niſi pudoris gratia deceat, fœminam potius, modi baptizandi gnaram, quam virum baptizare infantem in mortis periculo conſtitutum, ac nondum plene natum; vel niſi melius fœmina, utpote obſtetrix examinata, & approbata, ſciat formam & modum Baptiſmi: prout paſſim ſolent monere Ritualia Diœceſana.

33. CONCL. II. Nihilominus extra caſum neceſſitatis baptizans, cui id jure, vel ex officio non competit, peccat. Ita communis. Et hoc quidem eſſe peccatum mortale, docent Suarez, Navarrus, Scotus, aliique, quos citat & ſequitur Layman *lib.* 5. *tr.* 2. *cap.* 7. quia SS. Canones, ob honorem Sacramenti Baptiſmi, ſevere præcipiunt, ut Sacerdos extra caſum neceſſitatis ſolemniter baptizet. *Clem. un. de Baptiſmo*. Quinimo munus baptizandi ex officio competit ſoli proprio Sacerdoti, ſeu Parocho: niſi is alicui alteri licentiam baptizandi concedat.

Additio.

* Quod ſi caſum ponas, mulierem alias non vagam, ſed pertinentem ad Parochiam A. inexſpectatam peperiſſe in loco aliquo ſpectante ad Parochiam B. talis proles pro ſolemni Baptiſmo (niſi proprius Parochus ſponte cedat) deportari debet ad Parochiam propriam Matris A. Quod tamen intellige, ſi talis deportatio ſine periculo vitæ ipſius prolis fieri queat; nam ſecus collatio Baptiſmi potius ſpectaret ad Parochum Parochiæ B. non obſtante, quod pro tunc

etiam

Digitized by Google

etiam præſens foret Parochus Parochiæ A. vel facile acceriiri poſſet; cum Parochus extra ſuos terminos nequeat jus aliquod exercere Parochiale, *can. 5. cauſ. 33. q. 1.* Videatur Stanislaus Karg in ſua tripliei correlatione Canonica, & in ſuo Manuali Theologico Canonico *part. 1. de Adminiſtr. Bapt. dub. 2.*

34. CONCL. III. Ex Epiſcopi, vel proprii Sacerdotis commiſſione, ob rationabilem cauſam facta, non ſolum alius Sacerdos, ſed etiam in cauſa neceſſitatis, & deficientibus Presbyteris Diaconus ſolemniter baptizare poteſt, non autem Subdiaconus, vel alius Clericus inferior poterit ſolemniter baptizare ex tali commiſſione. Ita deſumitur ex *c. Diaconos, diſt. 93.* juncta Gloſſa *ibid. verſ. Neceſſitas*, & tradit Layman *loc. cit.* n. 3. citans alios.

Additio.

* Porro locus ordinarius, in quo regulariter a Miniſtro Baptiſmus conferri debet, eſt Eccleſia, in qua fons Baptiſmalis exiſtit. Ita præter Rituale Romanum hic expreſſe habetur *Clem. unic. de Bapt.* ubi tamen excipiuntur Proles Regum, ac Principum: item ſi alia neceſſitas emerſerit, propter quam abſque periculo talis tenellus infans ad Eccleſiam deferri nequit e. g. tempore intenſi frigoris, aut æſtus, vel ob debilitatem; ubi merito obſtetricibus, vel aliis perſonis rerum gnaris, & aliquod periculum vel prudentem adeſſe timorem aſſerentibus, fides habenda eſt, nec nimis ſcrupuloſe in hoc agendum, uti recte notat Ildephonſus Tauſch *in tr. de Moribundo, diſp. 1. q. 5. n. 32.* Quinimo Pater Engel apud Schmalzgrueber *lib. 3. decret. tit. 42. n. 50.* & apud Karg hic *part. 5. dub. 4.* idem, quod jus concedit Principibus & Regibus, etiam admittit quoad alias perſonas Illuſtres & potentes, ſi in aliquo loco vigeat talis conſuetudo, habens nimirum conditiones ad legitimam conſuetudinem requiſitas; uti addit P. Tauſch *loc. cit. n.* 32

35. CONCL. IV. Non valet Baptiſmus a pluribus collatus, uno eorum adhibente materiam; & altero proferente formam; dum ſcilicet unus aquam affundit, & alter verba formæ Baptiſmi profert. Ita Scotus 4. *diſt. 6. q.* 2. D. Thomas *part. 3. q. 67. art. 7.* & alii. Ratio eſt: tum quia hoc eſt contra Chriſti Inſtitutionem, ut patet ex praxi Eccleſiæ, & communi ſenſu Doctorum: tum quia in tali caſu ſignificatio formæ eſſet falſa: nam alter dicendo, *Ego te baptizo &c.* cum non ipſe, ſed alius baptizaret, falſum enuntiaret.

36. CONCL. V. Miniſter Baptiſmi extra caſum neceſſitatis, ac ſolemniter baptizans diligenter proprium Rituale Diœceſanum revideat, atque exacte obſervet, quæ in eo præſcribuntur obſervanda circa Baptiſmum, ſive parvulorum, ſive adultorum, ſingulaſque Cæremonias ibidem ad longum deſcriptas. Hæc concluſio certa eſt: nam quilibet Miniſter Sacramentorum tenetur obſervare laudabiles Ritus ſuæ Eccleſiæ. Cæterum, quia ea, quæ circa Cæremonias Baptiſmi conferendi deſcribuntur in Ritualibus Diœceſanis, ſunt longiora, ſimulque in aliquibus variant, hoc loco omittuntur. Solum pro complemento hujus materiæ.

37. Quæres I. Quid agendum ſit de Monſtris? Reſp. Monſtrum, quod humanam ſpeciem non præ ſe fert, baptizari non debet; uti econtra abſque ſcrupulo baptizari neceſſe eſt, quando præ ſe fert caput, & pectus figuram hominis, quamvis una vel altera pars minus principalis ferinum quidpiam portendat. Quod ſi caput figuram feræ, pectus vero figuram hominis exhibeat, vel aliunde dubium oriatur, an talis fœtus homo ſit, nec ne? atque ob periculum in mora non pateat recurſus ad Reverendiſſimum Ordinarium, in ſimili caſu baptizetur ſub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo in nomine Patris &c.* Si autem Monſtrum habeat plura capita, & plura pectora, ſignum erit, quod totidem habeat corda, & animas, ac proinde, quod ſint homines diſtincti, ſeu duo Gemelli concreti: unde eo caſu ſinguli eorum ſunt ſeorſim baptizandi, unicuique dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.*

Additio I.

* Dices. Potuit contingere, quod tale Monſtrum e. g. habens caput ferinum fuerit partialiter ſaltem procreatum ex ſemine beſtiæ; ergo neque conditionate debet baptizari. Reſpondeo, noſtram concluſionem eſſe intelligendam de tali monſtro, quod eſt procreatum utrobique ex ſemine humano. Quod ſi autem ponere vis caſum aliquem extraordinarium, nimirum quod ad procreationem talis monſtri, figuram hominis in partibus ſaltem principalibus præ ſe ferentis, concurrerit partialiter una cum ſemine humano etiam beſtia, non deſunt Doctores reſolventes, in tali quoque caſu monſtrum illud eſſe conditionate baptizandum; eo quod tunc poſſit non omnino improbabiliter inferri, in ſimili conceptione prævaluiſſe quoad generationem ſemen humanum. Videantur de hoc la Croix *de Baptiſmo* n. 206. & Paulus Zachias *l. 7. tit. 5. q. 4. n. 5. & ſeqq.* *

Additio II.

* Quæres II. Quid agendum quoad fœtum abortivum? ubi nota, tempus ordinarium a conceptione uſque ad partum eſſe novem circiter menſes: qui ſi notabiliter abbrevientur, dicitur fœmina parturiens abortum paſſa. H. N. Reſp. Si fœtus eſſet etiam tantummodo imperfecte organizatus, & ante quadrageſimum a conceptione diem in lucem editus, deberet tamen conditionate baptizari, ſi per motum, vel aliter det aliquod ſignum vitæ. Ratio eſt: quia, etſi ſit probabilius, fœtum ante quadrageſimum diem non informari anima rationali, nec tamen contraria ſententia eſt prorſus improbabilis. *

38. Quæres III. Quænam ſint pœnæ reiterantium Baptiſmum? Reſp. I. Graviſſimum Sacrilegium committitur ab eo, qui ſciens abſolute baptizat hominem, quem conſtat valide fuiſſe baptizatum: ſimulque talis temere rebaptizans incurrit ipſo facto irregularitatem. Ita communis; & colligitur ex *cap. 2. de Apoſtatis & reiterantibus Baptiſma.*

39. Addit Tannerus *tom. 4. diſp. 4. qu. 2. n. 509. & 520.* poſt Scotum, Suarez, & Vaſquez, non multo levius peccaturum eum, qui quempiam, de quo nullum eſt morale dubium, quin vere baptizatus ſit denuo etiam ſub conditione rebaptizat; quamvis talis ſub conditione ſolum temere rebaptizans non incurrat irregularitatem. (*b*)

Additio I.

* Dicitur notanter, illum, quamvis ab irregularitate, non tamen a peccato immunem eſſe, qui rebaptizat conditionate, ubi nullum eſt morale, ſeu rationabile dubium de valore Baptiſmi; Quod ſi vero dubium rationabile adeſſet, taliter rebaptizans haud dubie a peccato omnino eximeretur. Cenſetur autem ſane dubium rationabile I. Si infans fuerit ab aliis inexpertis mulieribus ſubito ingruente neceſſitate privatim baptizatus, ubi facile circa materiam, vel circa applicationem materiæ & intentionem ex perturbatione, & paſſionum præoccupatione, vel circa formam, aliqua ſubſtantialia omittendo, vel nova ſuperaddendo, potuit irrepere error ſubſtantialis, prout non raro oſtendit ipſa experientia, quando obſtetrices non fuerint electæ circumſpectiores, quam vulgus mulierum, integræ famæ, vitæ, & probatæ in aliis jam periculis; unde etiam ſimiles perſonæ baptizatæ ſæpius patiuntur extraordinarias dæmonum infeſtationes, vel apparitiones. II. Si infans expoſitus, quamvis etiam cum ſcheda teſtante de Baptiſmo fuerit inventus: talis enim ſcheda videtur partim ſuſpecta, maxime, ſi in illo loco Judæi execrantes Baptiſmum permixti cum Catholicis exiſtunt, partim etiam in illo ipſo Baptiſmo infantis expoſiti privatim collato facile potuit irrepere, uti antea, error ſubſtantialis, prout fuſius exemplificant Doctores infra citandi. Quod ſi tamen e. g. Mater infantis expoſiti aufugiſſet & conformiter ſchedæ adjunctæ inveniretur nomen infantis in ipſo libro Baptiſmali de Baptiſmo collato atteſtante, haud dubie non deberet rebaptizari. III. Si quis fuit baptizatus ab Hæretico in iis locis, in quibus impune graſſantur diverſæ incognitæ Sectæ, ſeu de quibus non conſtat ſufficienter, qualem materiam, ac formam, & modum in Baptiſmo adhibeant, & num ſubſtantialia obſervent, nec ne? uti alicubi dicuntur Paſtores proferre formam Baptiſmi ſuper cathedram, & interim alii infra eandem affundere aquam ſuper baptizandum &c. plane in his, & ſimi-

ſimilibus caſibus non argueretur imprudentiæ, & conſequenter neque peccaret, qui conditionate rebaptizaret.

Additio II.

* Cæterum adhuc obſervandum eſt, quod quoad talem Baptiſmum, ſtante dubio tantum conditionate repetitum, ſecundum aliquos reſpectu adultorum (quod ſaltem procedit, ſi dubium hoc aliis ſit incognitum, aut alias in novo Baptiſmo interveniret periculum infamiæ) non neceſſarius ſit locus ſacer, neque Parochus baptizandi, nec præſentia novi alicujus Patrini; nam Canones, qui innuere videntur contrarium, loquuntur ſolummodo in caſu, quo Baptiſmus de novo abſolute confertur. Inſuper ſi conſtat, in primo Baptiſmo dubio adhibitas fuiſſe Ceremonias ſacras, neutiquam opus eſt eaſdem reiterare in altero Baptiſmo conditionate conferendo. Videantur Kazenberger *in Supplem. Theolog. Sacram. cap. 2. ſect. 2. num. 70. ac ſeqq.* atque apud eundem Quintanadvenas *ſing. tract. 1. ſingul. 17. & 18.* Et la Croix *lib. 6 part. 1. n. 318. & ſeqq.* *

40. Quæres IV. Quid ſentiendum de Patrinis? Reſp. quod in Sacramento Baptiſmi unus tantum Patrinus, ſive vir ſive mulier, vel ad ſummum unus & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant; inter quos & baptizatum ipſum & illius patrem & matrem ſpiritualis cognatio contrahitur. Ita expreſſe ſtatuit Concilium Trid. *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform. Matrimon.* juncto *c. Non plures, de Conſecr. diſt. 4.* & *c. Quod autem 30. qu. 4.*

Additio.

* Ut autem inter Patrinum, & Baptizandum contrahatur cognatio ſpiritualis, debet dictus Patrinus per ſe, vel per ſuum Procuratorem aſſiſtere pro tunc, quando actualiter Baptiſmus confertur; unde non ſufficeret, ſi Baptiſmo prius jam collato v. g. ob urgentem neceſſitatem prolis, ſolis poſtea aliis cæremoniis præſens foret. Item inſuper, ut cognatio hæc contrahatur, debet is per ſe, aut per Procuratorem ſuum baptizandum ſub actuali Baptiſmo ſaltem mediis veſtibus, aut faſciis attingere, vel ad minus immediate e manibus Sacerdotis baptizantis recipere, quando habetur conſuetudo, quod ſub actuali Baptiſmo ſolus Sacerdos baptizans infantem teneat. Videatur Jus Canonicum *Lib. 4. decret. tit. 11.* Ubi etiam *n. 23.* expreſſum invenies, quod in caſu, quo quis alterius nomine infantem levat, non ipſemet Procurator, ſed potius alter, in cujus nomine officium peragit, cognationem ſpiritualem contrahat. *

QUÆSTIO V.

De Sacramento Confirmationis.

SUMMARIUM.

41. *Confirmationis dignitas.*
42. *Sacramentum Confirmationis, quid?*
43. *Materia ejus remota, & proxima. Et forma; quæ?*
44. *Fuit a Chriſto inſtitutum in ultima Cœna.*
45. *Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter ipſius.*
46. *An & ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ?*
47. *Generale præceptum de recipienda Confirmatione non extat.*
    (c) Juxta dicta Diſt. 2. n. 68. & ſeqq.
48. *Prima Tonſura initiandi debent prius eſſe confirmati.*
49. *An peccetur mortaliter, ſed ſecus fiat?*
50. *Qua ætate hoc Sacramentum recipiendum?*
51. *Ad id qualis diſpoſitio in adultis requiratur?*
    (d) Videantur dicta Diſt. 2. n. 28. & 29.
52. *Non poteſt reiterari.*
    (e) Diſt. 2. quæſt. 4. per totum.
53. *Sed reiterans non fit irregularis.*
    (f) Vide tract. 13. diſt. 3. n. 10.
54. *In Confirmatione debet intervenire Patrinus.*
55. *Et alius a Patrino in Baptiſmo.*

41. QUANDOQUIDEM Confirmatio eſt veluti perfectio, & conſummatio Baptiſmi, adeo ut ſine ea quis non inveniatur plenus Chriſtianus. *arg. c. Omnes fideles. De conſecr. diſt. 5.* Merito poſt Sacramentum Baptiſmi agitur de Confirmatione, per quam Spiritus Sanctus infunditur, gratia Baptiſmalis roboratur, & cor fidele ad patientiam & conſtantiam dilatatur.

42. CONCL. I. *Sacramentum Confirmationis* eſt unctio hominis viatoris, facta in fronte, in figura Crucis cum Chriſmate ſanctificato, & hoc a Miniſtro idoneo, ſimul debita verba proferente, ſignificans efficaciter ex inſtitutione Divina Unctionem animæ per gratiam roborantem, ad confitendum cum fiducia fidem Chriſti. Ita Scotus 4. *diſt. 7. qu. 1.* Vel, ſi placet, brevius: *Confirmatio* eſt Sacramentum novæ Legis, quod baptizatis confertur per ſacri Chriſmatis inunctionem.

43. CONCL. II. Materia remota Confirmationis eſt Chriſma compoſitum ex oleo olivarum & balſamo, ac ſpecialiter benedictum ab Epiſcopo. Materia vero proxima ipſius eſt unctio facta in fronte, in figura Crucis, cum Chriſmate ſanctificato. Porro forma ipſius eſt talis: *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Ita communis: & habetur expreſſum in Concilio Florentino *in Decreto Unionis.*

44. CONCL. III. Sacramentum Confirmationis a Chriſto inſtitutum fuit, & quidem veriſimilius in ultima Cœna. Prior pars eſt de Fide, & patet ex dictis ſupra *diſt. 1. n. 8. & 9.* Altera pars ex eo ſuadetur: quia Chriſtus Dominus in ultima Cœna Apoſtolos circa hoc Sacramentum inſtruxit, eoſque docuit Chriſma conficere, prout deſumitur ex auctoritate S. Fabiani Papæ *epiſt. 2 cap. 1. ad Orientales*, ubi ait: *In illa die Dominus Chriſtus JESUS, poſtquam cœnavit cum Diſcipulis ſuis, & lavit eorum pedes, ſicut a ſanctis Apoſtolis Prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, Chriſma conficere docuit.*

45. CONCL. IV. Ordinarius hujus Sacramenti Miniſter eſt ſolus Epiſcopus. Ita omnes Theologi; ac præter Concilium Florent. *loc. cit.* fuit noviſſime definitum in Concilio Trid. *ſeſſ. 7. can. 3. de Confirmatione*, his verbis: *Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.*

46. Dixi, *Confirmationis ordinarium Miniſtrum.* Nam ex ſpeciali commiſſione Summi Pontificis, poſſe etiam ſimplicem Sacerdotem conferre Sacramentum Confirmationis; paſſim fatentur Doctores; idque deſumitur ex *c. Pervenit, diſt. 95.* ubi S. Gregorius Magnus conceſſit Sacerdotibus in Sardinia hoc Sacramentum in abſentia, atque defectu Epiſcoporum miniſtrare. Item deſumitur ex Concilio Florentino *in Decreto unionis*, ubi, cum dictum eſſet, quod ordinarius Miniſter hujus Sacramenti ſit Epiſcopus, ſubjungitur: *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & urgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem, Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum.* In quo caſu, ut obſervat Sannig *diſt. 3. de Sacramentis quæſt. 3. num. 14.* dicta facultas conferendi iſtud Sacramentum convenit ſimplici Sacerdoti, remote quidem ac inchoative ratione Ordinis Sacerdotalis, proxime autem ratione diſpenſationis Papalis, reducentis quaſi poteſtatem remotam in actum. † Hoc privilegium Confirmationis Sacramentum conferendi cum Chriſmate & Oleo a catholico Antiſtite benedictis conceſſit Benedictus XIV. F. Paulo Ordin. Min. de Obſerv. Guardiano S. Sepulcri durante ejus officio, & pro locis Terræ Sanctæ: Si defuerit Epiſcopus latini ritus in propria Diœceſi reſidens. Bullar. Tom. I. num. X.

47. CONCL. V. Quamvis nullum extet generale præceptum de recipiendo Sacramento Confirmationis, neque hoc ſit ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, licet neceſſe ſit, ut non contemnatur (c) adhuc tamen Parochis incumbit, ſuos Parochianos ſedulo admonere, ne hoc Sacramentum Confirmationis nimium differant, vel omnino ſuſcipere negligant; ſicque priventur fructu, virtute hujus Sacramenti digne ſuſcipientibus ex opere operato conferendo. Ita com-

muois,

munis, atque hoc ipſum optime ſolent monere Ritualia Diœceſana.

48. CONCL. VI. Nihilominus ex præcepto Eccleſiaſtico ſpeciali debet is, qui ad Ordines, aut primam Tonſuram admittendus eſt, eſſe confirmatus. Patet hoc ex Concilio Triden. *ſeſſ.* 23. *c.* 4. *de reform.* ubi dicitur: *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.*

49. Num autem peccet mortaliter, qui ſuſcipit Ordines ante Confirmationem, variant Doctores. Affirmant Bonacina *diſp.* 8. *de Sacramentis qu. un. punct.* 5. *num.* 10. Toletus, & quidam alii; eo quod talis agat contra præceptum Concilii. Communior tamen ſententia peccatum mortale, ſecluſo contemptu, in hoc non agnoſcit: cum Concilium nihil præcipiat ordinandis, ſed ipſi Epiſcopo ordinanti, ne videlicet tales prima Tonſura initiet. Barboſa *ad cit. c. Concil. Trid. num.* 2. citans plurimos Doctores. Imo Layman. *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. cum quibuſdam aliis, etiam reſpectu Epiſcopi ordinantis non agnoſcit grave præceptum, ſed admonitionem ejus, quod congrue fieri debeat: quamvis, ſi ſecus fiat, peccetur venialiter.

50. CONCL. VII. Quantum attinet ad ætatem recipientium hoc Sacramentum, obſervanda potiſſimum erit laudabilis cujuſque Diœceſis conſuetudo, atque inſtructio propriorum Ritualium Diœceſanorum: quamvis enim non ſemper expectari debeant anni diſcretionis in pueris, aut puellis, ad hujus Sacramenti ſuſceptionem, expedit tamen non facile ante ſeptennium illos ad id ſuſcipiendum adduci; prout ſapientiſſime monet Catechiſmus Romanus, juſſu Sancti Pii V. editus.

51. CONCL. VIII. Qui adulta jam ætate Confirmationem recipere volunt, requiritur, ut ad hujus Sacramenti gratiam, effectuſque digne conſequendos, præter Fidem, ac pietatem, etiam de peccatis ſuis ex animo doleant. Qua in re elaborandum eſt Parochis, ut tales prius ad Confeſſionem Sacramentalem, atque ad alia pietatis officia ſuſcipienda excitent, & inducant. (*d*)

52. CONCL. IX. Certum eſt, hoc Sacramentum propter Impreſſum Characterem non poſſe ſæpius ſumi, ſive reiterari, idque nec licite, nec valide: ut proinde non ſolum ille mortaliter peccet, qui ſcienter præſumit hoc Sacramentum ſecunda vice collatum penitus nullum ſit, ac irritum. Patet hoc ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 9. & dictum eſt ſuperius. (*e*)

53. CONCL. X. Nihilominus Sacramentum Confirmationis temere reiterans non fit irregularis. Ita Scotus 4. *diſt.* 7. *q.* 5. & communior aliorum. Ratio eſt: quia nullibi in Jure reperitur expreſſa talis irregularitas; atqui irregularitas non incurritur, niſi in caſibus a Jure expreſſis, ut habetur *cap. Is qui, de Sententia excommunicat. in* 6. Nec obſtat, quod ſcienter reiterans Baptiſmum fiat irregularis. Reſp. enim, diſparitatem eſſe: quia hæc Irregularitas eſt Jure expreſſa, non vero illa: & alioquin ob ſimilitudinem rationis pœnæ non facile ſunt extendendæ. (*f*)

54. CONCL. XI. In Sacramento Confirmationis debet intervenire Patrinus, & quidem prius ipſemet confirmatus, qui teneat confirmandum. Ita perpetua praxis Eccleſiæ; & conſtat tum ex *c. Pervenit.* 30. *q.* 1. Tum ex *c.* 102. *de Conſecr. diſt.* 4. tum ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matr. c.* 2. ubi additur, quod Impoſterum *cognatio ſpiritualis, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem & matrem, ac tenentem non egrediatur.*

55. Sciendum inſuper, quod non debeat idem eſſe Patrinus in Confirmatione, qui fuerat in Baptiſmo: idque propter conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, niſi cogat neceſſitas; prout habetur *c. In Catechiſmo, de Conſecrat. diſt.* 4. Reliqua de Patrino collige cum grano ſalis ex dictis de Patrino Baptiſmi.

DISTINCTIO IV.

De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

QUÆSTIO I.

De Natura, Inſtitutione ac Unitate Sacramenti Euchariſtiæ.

SUMMARIUM.

1. *Euchariſtia vi nominis, quid?*
2. *Euchariſtiæ Sacramentum, quid?*
3. *Quando inſtitutum a Chriſto?*
4. *Eſt excellentiſſimum.*
5. *Euchariſtia eſt ſimpliciter unum Sacramentum.*
   (*a*) Ut dictum ſupra diſt. 1. num. 8.
6. *Eſt unum unitate integritatis, non indiviſibilitatis.*
7. *Multiplicatur numero juxta multiplicationem ſpecierum conſecratarum.*

1. *EUchariſtia* a Græcis derivatur, & latine ſignificat idem, ac *Bona gratia*, item *Gratiarum actio*. Et idcirco præſens SS. Sacramentum non immerito dicitur *Euchariſtia*, eo quod ſit ſignum ſenſibile Chriſti Domini (qui a Theologis etiam *Gratia ſubſiſtens* vocatur, eſtque fons & origo totius gratiæ) ſub ipſo realiter contenti. De quo proinde loquendo ad perennem Chriſti JESU laudem, atque in debitam Inſtitutionis hujus ſaluberrimi Sacramenti Gratiarum actionem, ſit

2. CONCL. I. *Euchariſtia*, quatenus Sacramentum, eſt ſignum ſenſibile Corporis & Sanguinis Chriſti, veraciter contenti ſub ſpeciebus panis & vini, poſt conſecrationem factam a Sacerdote ſub verbis certis cum debita intentione prolatis, ex inſtitutione Divina veraciter ſignificans, Corpus Chriſti & Sanguinem ſub eis realiter contineri. Ita Doctor Subtilis 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. Cujus definitionis bonitas ex eo patet: quia naturam hujus ſanctiſſimi Sacramenti clare explicat. Vel, ſi placet, brevius: *Euchariſtia* eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti, veraciter contenti ſub ſpeciebus panis & vini conſecratis.

3. CONCL. II. Euchariſtiæ Sacramentum eſt inſtitutum a Chriſto Domino in ultima Cœna. Ita communis; & aperte habetur *Matth. c.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. & 1. *Corinth.* 11.

4. CONCL. III. Euchariſtiæ Sacramentum inter omnia excellentiſſimum eſt, atque auguſtiſſimum. Patet hoc ex eo: quia realiter ſub ſe continet Chriſtum Dominum, verum DEUM ac hominem, omniſque gratiæ fontem atque originem. Hinc non immerito Doctor Angelicus *opuſcul.* 57. illud appellat *Miraculorum a Chriſto patratorum maximum*. Alia encomia de hoc ſanctiſſimo, & nunquam ſatis digne laudando Sacramento habentur paſſim in Libris Aſceticis.

5. CONCL. IV. Non obſtante, quod in Venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totus Chriſtus contineatur, ut Fides docet: adhuc tamen Euchariſtia ſimpliciter, & abſolute dicenda eſt unum Sacramentum, non quidem unitate indiviſibilitatis ſeu ſimplicitatis, ſed unum unitate integritatis atque perfectionis. Ita Doctor Subtilis 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. cum omnibus ſuis, eſtque in re communis. Ratio eſt: quia alioquin ſimpliciter, & abſolute poſſent dici eſſe octo *novæ* Legis Sacramenta; quod eſt falſum, & erroneum in Fide, ac contra definitionem Concilii Tridentini *Seſſ.* 7. *can.* 1. (*a*)

6. Quod autem hoc Sacramentum ſit duntaxat unum unitate integritatis, non autem unitate indiviſibilitatis, patet ex eo: quia hoc Sacramentum habet duas partes, ex quibus integratur, videlicet ſpecies panis, & ſpecies vini cum propriis ſignatis, nimirum Corpore & Sanguine Chriſti, ita nimirum, ut ſub ſpeciebus Panis principaliter, ac vi verborum

Digitized by Google

rum Corpus Chriſti, & ſub ſpeciebus vini Sanguis Chriſti ſignificetur; ergo jam non eſt unum unitate indiviſibilitatis (cum poſſit dividi in duas partes) ſed tantum unum unitate integritatis, quatenus ambæ partes integrant, & perficiunt unum totale Sacramentum Euchariſtiæ. Accedit optima hujus congruentia: quia Sacramentum Euchariſtiæ eſt a Chriſto inſtitutum per modum ſpiritualis convivii, ad ſignificandam completam nutritionem ſpiritualem animæ: convivium autem nonniſi ex duobus, cibo videlicet & potu, unam totalem refectionem conſtituentibus perficitur, nec tamen idcirco duplex convivium appellatur.

7. CONCL. V. Nihilominus Euchariſtia non eſt unum, idemque numero Sacramentum in toto terrarum orbe, ſed multiplicatur numero juxta multiplicationem ac pluralitatem numericam ſpecierum conſecratarum. Ita Maſtrius 4. *diſp.* 3. *num.* 63. *& ſeqq.* ac Scotiſtæ paſſim, contra nonnullos alios. Ratio eſt: quia Sacramentum Euchariſtiæ non eſt ſolum Corpus & Sanguis Chriſti (quod utique eſt unum, idemque numero) ſed ipſæ ſpecies conſecratæ, quatenus ſunt ſignum ſenſibile Corporis & Sanguinis Chriſti realiter ſub ipſis contenti, ſunt Sacramentum Euchariſtiæ: atqui ſpecies panis & vini conſecratæ multiplicantur numero: ergo etiam numero multiplicatur ipſum Sacramentum Euchariſtiæ, utpote in dictis ſpeciebus conſecratis conſiſtens. Verum de hoc plura in Theologia Speculativa.

QUÆSTIO II.

De Materia Sacramenti Euchariſtiæ, ubi præcipue de Pane.

SUMMARIUM.

8. *Materia & Forma Euchariſtiæ, quæ communiter dicatur? Inſtantia contra hoc.*
9. *Explicatur communis ille modus loquendi.*
10. *Materia Conſecrationis Euchariſtiæ, quæ?*
11. *Panis triticeus, &*
12. *Triticum, quid?*
13. *Quid de Siligine?*
14. *Panis ex hordeo, avena, amygdalis, vel ſaccharo &c. an ſit materia Conſecrationis?*
   * *Solvitur objectio,*
15. *Panis triticeus, ut poſſit conſecrari, quomodo conficiendus?*
16. *An requiratur azymus, vel fermentatus?*
17. *Quid de Græcis inter Latinos peregrinantibus?*

8. ADVERTENDUM, quod communiter *Materia* Sacramenti Euchariſtiæ dicatur eſſe *panis triticeus, ac vinum de vite*; *Forma* autem ipſius dicantur eſſe *verba Salvatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum*, prout loquitur Concilium Florentinum *in Decreto Unionis*. Nihilominus hic loquendi modus nonnullam patitur inſtantiam, ac proinde eſt in recto ſenſu intelligendus: cum enim ſanctiſſimum hoc Sacramentum ſit permanens, & in facto conſiſtens, verba autem cito tranſeant poſt ſui prolationem, ipſaque ſubſtantia panis & vini mox in inſtanti peractæ Conſecrationis convertatur realiter in Corpus & Sanguinem Chriſti: patet, quod neutra earum poſſit eſſe ſtricte loquendo materia & forma Sacramenti Euchariſtiæ, utpote cum hoc Sacramentum in facto eſſe conſiſtat: atque permaneat, illis non amplius exiſtentibus.

9. Cæterum propter communem loquendi modum tum SS. Patrum, tum Conciliorum omnino in aliquo bono & recto ſenſu concedendum eſt, quod panis & vinum ſint materia, verba autem Conſecrationis ſint forma hujus Sacramenti, idque varie poteſt intelligi. Primo cauſative, quatenus ex pane & vino, tanquam ex materia debita, per legitimam formæ Conſecrationis pronuntiationem conficitur hoc Sacramentum. Secundo, quatenus ſunt materia & forma Euchariſtiæ, ut in fieri conſideratur, hoc eſt, ipſius Conſecrationis Euchariſtiæ: unde & panis, ac vinum ſolet dici a Theologis *materia ex qua*, id eſt talis materia, ex qua conficitur Euchariſtia: quo modo etiam verba Conſecrationis dicuntur forma Euchariſtiæ, in quantum per ea, veluti per formam, conficitur hoc ſanctiſſimum Sacramentum. Et in hoc ſenſu ſumendo materiam & formam Euchariſtiæ, in præſenti ac ſubſequenti Quæſtione dicetur de materia, ex qua conficiendum eſt iſtud Sacramentum, de forma vero tractabitur *Quæſt. V.*

10. CONCL. I. Materia Conſecrationis Euchariſtiæ eſt panis triticeus, ac vinum de vite. Ita omnes Catholici idque conſtat tum ex facto Chriſti, in prædictis materiis tempore ultimæ Cœnæ conficientis hoc Sacramentum: tum ex variis Conciliis, præſertim autem ex Florentino *in Decreto Unionis*, ubi ait: *Tertium eſt Euchariſtiæ Sacramentum, cujus materia panis triticeus, & vinum de vite.* Accedit congruentia optima, quia hæc duo ſunt aptiſſima ad integram refectionem animæ ſignificandam; ſimulque ſolus panis triticeus abſolute dicitur panis & communiter adhiberi ſolet ad reficiendas vires corporis.

11. Quæres autem. Quid intelligatur per panem triticeum, ſeu qualis panis eſſe debeat, vel ſufficere poſſit pro materia Conſecrationis? Reſp. I. Generaliter loquendo, ac in praxi, illud frumenti genus adhibendum eſt pro materia Conſecrationis Euchariſtiæ, quod in quavis regione a peritis certo cenſetur eſſe triticum: quale apud nos indubitate eſt illud frumenti genus, quod vulgo vocatur *Waitzen*.

12. Reſp. II. Abſolute loquendo, & quantum ſufficit ad valorem Conſecrationis, per triticum hic intelligere poſſumus omne illud frumentum, ex quo poteſt fieri panis uſitatus; id eſt, talis, qui ſimpliciter, & ſine addito vocatur panis, & communiter inter homines pro refectione virium adhiberi ſolet. unde nomine tritici, etiam intelligitur ſiligo noſtra, & quidquid in frumentorum genere melius eſt hac noſtrate ſiligine ad panem conficiendum, ut zea & hujuſmodi.

13. Cæterum, licet a pleriſque admittatur, ſiligineam farinam ſufficere ad valorem Sacramenti, attamen peccaret, qui adhiberet eam præ triticea tali, quæ conficitur ex granis melioribus, puta, Baiben, vel alia æquivalenti: decet enim candidam eſſe materiam Euchariſtiæ, qualis non eſt ſiliginea, quamvis ex ea panis communiter inter homines uſitatus confici ſoleat.

14. Excluditur ergo a ratione materiæ ſufficientis ad Conſecrationem Euchariſtiæ panis ex hordeo, & avena; prout notant Bonacina *diſp.* 4. *de Euchariſtia*, *q.* 2. *punct.* 1. Lugo, Herincx, Sannig, & alii communiter, contra Gabrielem, & Cajetanum. Siquidem panis ex hordeo, vel avena non dicitur abſolute panis, ſed ſolum cum addito, *panis hordeaceus: avenaceus* neque talis panis communiter uſitatus eſt inter homines ad reſtaurandas vires: licet a pauperibus, atque egeſtate laborantibus non nunquam adhibeatur ad pellendam mortem. Inſuper inſufficiens ad Conſecrationem eſt panis ex leguminibus, amygdalis, ſaccharo, & aliis hujuſmodi rebus confectus; cum pariter non ſit panis triticeus, nec ſimpliciter appelletur panis, ſed ſolum cum limitatione, *panis amygdalinus &c.* Atque hinc Rubricæ Miſſalis, *tit. De defectu panis*, *a.* 1. recte obſervant: *Si panis non ſit triticeus; vel ſi triticeus, admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel ſit alioquin corruptus, non conficitur Sacramentum.*

Additio.

* Dices. Eadem fundamenta, quæ a ratione materiæ validæ excludunt panem ex hordeo, vel avena confectum etiam pugnant quoad panem ſiligineum, nam nec iſte eſt triticeus, & adhibetur tantummodo apud pauperiores, uti hordeaceus in ſupplementum, quando alter panis triticeus non adeſt: ergo vel panis ex hordeo, & avena confectus erit materia valida, vel alias neque ſiligineus. Reſpond. I. Non deeſſe Doctores apud Aquilinum Amao *in Specula Ordinandorum*, *cap.* 6. *art.* 5. *n.* 554. qui ob hæc ipſa fundamenta panem ſiligineum judicant materiam dubiam quoad valorem, & hinc eandem etiam ex hoc fundamento illicitam inferunt; quoniam nequit

in

in Conſecratione abſque gravi peccato adhiberi materia quoad valorem dubia. Reſpondetur tamen defendendo ſententiam Auctoris, II. Negando anteced. quod panis ſiligineus non poſſit ſuo modo dici triticeus, quoniam conformiter D. Thomæ 3. *part. q.* 7. *art.* 3. *ad.* 2. ſiligo non differt ſpecie a tritico, & aliquoties ex tritico ſeminato, ſi terra non ſit adeo bona, naſcitur. Deinde, licet panis ſiligineus non ſit triticeus ex optimis granis a nobilioribus adhibitus, eſt tamen talis communiter uſurpatus etiam a non pauperibus, quod non convenit hordeaceo, vel avenaceo.

15. CONCL. II. Ut panis triticeus ſit materia apta Conſecrationis, debet ipſe confectus eſſe ex aqua naturali, atque igne decoctus: unde panis ex aqua roſacea confectus: item panis ex oleo, lacte, butyro coagulatus &c. aut materia cruda panis, quæ dicitur paſta non eſt materia ſufficiens Conſecrationis. Ita communior Theologorum contra Cajetanum, qui affirmat, panem ex aqua roſacea confectum eſſe materiam ſufficientem Conſecrationis: & hinc Rubricæ Miſſalis *loc. cit n.* 2. panem confectum ex aqua roſacea, vel alterius diſtillationis, vocant materiam dubiam Conſecrationis. Ratio Concluſionis eſt: quia panis communis, & uſitatus inter homines ſolet fieri dumtaxat ex farina triticea, & aqua naturali; ſimulque maſſa farinacea ex oleo, vel butyro coagulata potius eſt placenta, quam panis.

16. CONCL. III. Quamvis ad valorem Euchariſtiæ quilibet panis triticeus, ſive azymus, ſive fermentatus ſufficiat; loquendo tamen de neceſſitate præcepti tenentur Latini conſecrare in pane azymo, & Græci in fermentato. Ita communis, eſtque definitum in Concilio Florentino.

17. Fatendum tamen, ſi Græci inter Latinos peregrinentur, poſſe & ipſos, ſicubi propriam Eccleſiam propriis inſtitutis permiſſu Superiorum viventem non habent, in azymo celebrare, atque Eccleſiæ Latinæ, in qua peregrinantur, ſe conformare, quamvis ad hoc per ſe loquendo non teneantur, ſed licite nihilominus Eccleſiæ ſuæ ritum & conſuetudinem retinere poſſint: & idem viciſſim dicendum de Latinis inter Græcos peregrinantibus. Ratio hujus inter Theologos ſatis receptæ ſententiæ eſt, quia quilibet peregrinus poteſt ſe licite conformare particularibus inſtitutis cujuſque Eccleſiæ, per quam tranſit, licet per ſe loquendo (id eſt, ſecluſo contemptu, & ſcandalo) ad id non teneatur.

QUÆSTIO III.

De Vino, ceu materia Conſecrationis Calicis

SUMMARIUM.

18. *Vinum, ut ſit materia Conſecrationis, quale?*
19. *Uva non poteſt conſecrari.*
20. *Nec acetum, vinum aduſtum, aut lacrymæ vitis.*
21. *Neque vinum ex pomis &c.*
22. *Quid de vino miraculoſo?*
23. *Aut ſi vino admiſceatur alius liquor?*
24. *Vinum in pane imbibitum nequit conſecrari.*
25. *Vinum congelatum valide conſecratur,*
26. *Sed non licite.*
27. *Quid agendum, ſi vinum, vel S. Sanguis congeletur?*
28. *Varii defectus circa vinum:*

18. CONCL. I. Per *vinum de vite*, quod eſt materia apta Conſecrationis Calicis, intelligitur illud, quod de uvis maturis expreſſum eſt, qualiſcumque tandem ſpeciei vel coloris exiſtat, dummodo ſit verum vinum de uvis maturis expreſſum. Ita certa, & unanimis omnium Catholicorum.

19. Dicitur I. *Vinum de uvis expreſſum*; quamdiu enim liquor vini adhuc intra uvam eſt incluſus, magis habet rationem comeſtibilis, quam potabilis: ac proinde uva, ſeu vinum intra uvam non eſt materia apta Conſecrationis, ut omnes fatentur.

20. Dicitur II. *De uvis maturis*. Nam, ſi uvæ ſint penitus immaturæ, ſicut liquor ex illis expreſſus non eſt verum vinum, ſed potius acetum, ita nec poteſt eſſe materia ſufficiens Conſecrationis. Et ob eandem rationem etiam alii liquores, qui non habent rationem vini, conſecrari nequeunt, ut ſunt lacrymæ vitis, acetum, vinum aduſtum, non obſtante, quod tales liquores de vite proveniant: nam revera non ſunt vinum, ſed alius quidam liquor.

21. Similiter vinum ex pomis, malogranatis, ac hujuſmodi expreſſum conſecrari nequit: cum non ſit vinum de vite, id eſt, de uvis expreſſum; licet vinum appelletur, eo quod colorem vini referat, & ad modum vini conficiatur.

22. Aliter tamen dicendum eſt de vino miraculoſo, quale fuit illud in Cana Galilææ, a Chriſto ex aqua productum: nam ejuſmodi vinum foret materia apta Conſecrationis; cum in ſubſtantia ſit ejuſdem rationis, & ſpeciei cum vino de vite expreſſo, quod ſufficit.

23. Quod ſi vino de vite admiſceatur quantitas alterius liquoris, utputa aquæ, tunc attendendum eſt ad ipſius quantitatem, & penſandum, utrum adhuc juxta prudens judicium hominum cenſeatur eſſe vinum uſuale: & ſi quidem de hoc fuerit dubium, eo quod vino ſatis multa aqua fuerit infuſa, ſimiliter materia Conſecrationis Calicis dubia erit; ſi certum, materia illa erit certa. In praxi tamen ſemper materia certa, & cui præter modicam aquam, ex præcepto Eccleſiaſtico apponendam, nulla materia extranea eſt admixta, adhibenda erit: idque tum ob reverentiam hujus SS. Sacramenti: tum quia alioquin quis peccaret, ſi hoc ſcienter & abſque neceſſitate faceret, niſi forte materia illa foret leviſſima.

24. CONCL. II. Vinum in pane imbibitum non eſt materia apta Conſecrationis Calicis. Ita Doctores communiter. Ratio eſt: quia tale vinum potius habet rationem cibi, quam potus; unde ſicut ſimili de cauſa nequit conſecrari uva, ita nec vinum in pane imbibitum.

25. CONCL. III. Nihilominus vinum congelatum valide conſecrari poteſt, quamvis conſecrando vinum congelatum quis peccaret. Prima pars Concluſionis eſt communior Theologorum, etſi Ledeſma, Henriquez, Armilla, & quidam alii oppoſitum teneant. Ratio eſt; quia vinum congelatum adhuc ſubſtantialiter eſt vinum uſuale, ſimulque per ſe, ac ex natura ſua eſt materia potabilis, non obſtante, quod hic & nunc, ſeu quatenus congelatum eſt, non poſſit potari; hoc enim eſt per accidens. Accedit, quod moraliter loquendo, & juxta communem ſenſum hominum, vinum congelatum adhuc cenſeatur eſſe potus, non vero cibus; prout tamen uva vel vinum in pane imbibitum potius cenſetur eſſe quid comeſtibile, quam potabile.

26. Altera pars Concluſionis quod nempe in vino congelato conſecrans peccet (& quidem juxta quoſdam graviter) ex eo patet: tum quia committeretur quædam irreverentia: tum quia ſine neceſſitate conſecraret quis in materia aliqualiter dubia, quam ſcilicet nonnulli Doctores ſuperius allegati putant eſſe inſufficientem, & invalidam.

27. Unde, ſi tempore hyberno ante Conſecrationem accidat congelatio vini, tunc antea debebit liquefieri, vel per applicationem linteoli calidi, vel alia ratione decenti. Et quantum ad propoſitum, Rubricæ Miſſalis *Tit. De defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus:* ſic loquuntur: *Si in hyeme Sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis: ſi id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.*

28. CONCL. IV. Inſuper, *ſi vinum ſit factum acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis ſeu non maturis expreſſum vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum ſit corruptum, non conficitur Sacramentum. Si autem vinum cœperit aceſcere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel muſtum de uvis tunc expreſſum, vel non fuerit admixta aqua, vel fuerit admixta aqua roſacea, vel alterius diſtillationis, conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat.* Ita loquuntur Rubricæ Miſſalis *Tit.* 4. *De defectu vini.*

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De Aqua vino conſecrando apponenda.

SUMMARIUM.

29. *Aqua vino conſecrando miſcenda.*
30. *Et cur?*
31. *Hoc præceptum eſt Eccleſiaſticum.*
32. *Aqua vino apponenda, debet eſſe modica.*
33. *Hæc aqua convertitur in Sanguinem Chriſti mediate, non autem immediate.*
34. *Oppoſita tamen ſententia non caret probabilitate?*
35. *Quomodo hæc ſolvat rationes in oppoſitum?*
36. *Solutio principalis objectionum, pro favore Concluſionis.*

29 CONCL. I. Juxta exemplum Chriſti Domini, ac præceptum Eccleſiæ vino conſecrando eſt admiſcenda modica aqua. Ita unanimis Doctorum, atque patet non ſolum ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, et Tridentino *Seſſ.* 22. *cap.* 7. ſed etiam ex Rubricis Miſſalis *num. præced.* relatis.

30. Porro hujuſmodi appoſitio aquæ fit inprimis ad exemplum Chriſti, qui in ultima Cœna conſecravit vinum, cui aqua fuit admixta; uti communiter docent SS. Patres, & concilium tam Florentinum, quam Tridentinum *loc. cit.* Deinde dicta appoſitio aquæ fit propter Myſterium, videlicet propter ſanguinem & aquam, quæ ex JESU Chriſti jam mortui latere profluxerunt. Tandem, cum per aquas in Sacra Scriptura *Apocal. cap.* 17. populi intelligantur, fit dicta appoſitio aquæ in Calice conſecrando, ad repræſentandum ipſius populi fidelis unionem cum capite ſuo Chriſto. Et has tres rationes, cur aqua ſit vino conſecrando miſcenda, dat Concilium Florentinum, ac etiam Tridentinum, ubi ſupra.

31. CONCL. II. Hoc præceptum de aqua vino miſcenda eſt tantum Eccleſiaſticum, non autem Divinum. Ita communior Theologorum; & concordat Concilium Tridentinum *loc. cit.* ſic dicens: *Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent*, Ubi bene notandum ly *præceptum eſſe ab Eccleſia*.

32. CONCL. III. Aqua vino apponenda debet eſſe modica. Ita Scotus 4. *diſt.* 11. *q.* 7. quamvis nonnulli dicant, non eſſe ſcrupuloſe procedendum in apponenda aqua. Ratio Concluſionis eſt: quia juxta communiorem Doctorum aqua vino appoſita non convertitur in Sanguinem Chriſti, niſi prius fuerit converſa in vinum, ergo, ut ſic poſſit converti in vinum ante Conſecrationem, debet modica aqua apponenda. Et hinc Rubricæ Miſſalis *Tit.* 7. *De offertorio &c.* præcipiunt, ut Sacerdos infundat *parum aquæ in Calice*: & Florentinum Concilium *loc. cit.* dicit, quod vino *ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet*. Ubi ly *modiciſſima* partim prohibet multum aquæ apponi, partim oſtendit, omnem aquam, quantumvis modicam, etiamſi foret una duntaxat gutta ſenſibilis, ſufficere.

33. CONCL. IV. Aqua ipſa vino mixta convertitur quidem mediate in Sanguinem Chriſti, ſi videlicet ea prius ante inchoatam Conſecrationem fuerit converſa in vinum per hujus virtutem, non tamen, juxta probabiliorem ſententiam Doctorum, convertitur aqua immediate in Sanguinem Chriſti, ſi videlicet tempore Conſecrationis adhuc retinet ſubſtantiam aquæ, & necdum fuit in vinum converſa. Ita expreſſe Doctor Subtilis *loc. cit.* D. Thomas *part.* 3. *quæſt.* 74. *art.* 8. D. Bonaventura 4. *diſt.* 11. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. & Alenſis, cum omnibus Thomiſtis & Scotiſtis, ac pluribus Recentioribus contra nonnullos alios. Idem tenent Catechiſmus Romanus juſſu S. Pii V. editus *part.* 2. *cap.* 4. & Sacerdotale Romanum *p.* 1. *tract.* 10. *cap.* 2. Ratio eſt: quia ſolum vinum de vite eſt materia apta Conſecrationis Calicis, ut docet Concilium Florentinum: atqui aqua nondum converſa in vinum non eſt vinum de vite, imo nullatenus eſt vinum, ut patet, ergo. Accedit auctoritas Innocentii III. qui (ut habetur *c. Cum Marthæ. De celebrat. Miſſar.*) rejectis duabus aliis ſententiis, tandem ſubjungit, tertiam ſententiam eſſe probabiliorem, quæ docet, aquam cum vino tranſubſtantiari in Sanguinem, cum in vinum tranſeat aqua mixta.

34. Additur notanter in Concluſione, *juxta probabiliorem ſententiam Doctorum*. Siquidem oppoſita etiam ſententia non caret ſua probabilitate, et docetur a Cardinale de Lugo, Coninch, Laymen, aliiſque pluribus, præſertim Recentioribus, qui volunt, aquam vino mixtam per accidens etiam immediate converti cum vino in Sanguinem Chriſti, licet antea necdum fuerit converſa in vinum. Ratio hujus oppoſitæ ſententiæ deſumitur ab exemplo, & facto Chriſti Domini, qui in ultima Cœna vinum aqua mixtum conſecravit; prout ſuperius *n.* 29. *&* 30. & communi SS. Patrum, & Concilio Florentino et Tridentino dictum eſt. Accedit, quod totus ille liquor in Calice contentus ſit vinum uſuale: atqui vinum uſuale eſt materia apta Conſecrationis; ergo.

35. Nec obſtat (inquiunt) quod vinum de vite duntaxat, juxta Concilium Florentinum, ſit materia ſufficiens Conſecrationis Calicis. Reſpondent enim, hoc eſſe verum per ſe loquendo, adhuc tamen per accidens aquam vino mixtam eſſe conſecrabilem, cum conſtituat vinum uſuale, quali Chriſtus uſus eſt in Conſecratione Calicis ſub ultima Cœna.

36. Nihilominus, qui priorem ſententiam *n.* 33. relatam tanquam probabiliorem amplectitur, facile ad præfatum Recentiorum fundamentum reſpondet, dicendo, Chriſtum conſecraſſe aquam vino mixtam duntaxat mediate. Nam intra tempus illud, quo Chriſtus Calicem vino & aqua mixtum accepit, aliqua notabilis mora interceſſit ante actualem factam Conſecrationem; prout deſumitur ex S. Evangelio, ubi Chriſtus interea & Patri Cœleſti gratias egiſſe, & ipſum Calicem benedixiſſe legitur. Omnino ſiquidem credibile eſt, hujuſmodi tum benedictionem, tum gratiarum actionem, longiori tempore, atque ad converſionem aquæ in vinum ſufficiente, duraſſe: præſertim, quia tunc hoc SS. Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, primoque vice celebratum fuit. De hoc fuſius Theologi.

APPENDIX.

Ad præcedentes tres Quæſtiones.

De aliis quibuſdam Conditionibus ex parte panis & vini, tanquam materiæ conſecrandæ requiſitis ad valorem Conſecrationis.

SUMMARIUM.

* *Qualis requiratur præſentia panis & vini ad validam Conſecrationem? Addit.* I.
* *In qua quantitate poſſit valide conſecrari vinum? Addit.* II.
An, & qualem debeat conſecrans habere notitiam, & in mente determinationem materiæ conſecrandæ? Addit. III.
* *An Hoſtiæ non conſecratæ, commixtæ conſecratis indiſcernibiliter, ſint materia validæ Conſecrationis? Addit.* IV.
* *An guttæ vini exterius vel interius ſeparatim a toto Calici adhærentes ſint materia Conſecrationis? Addit.* V.
* *An, & quando Hoſtiæ, annuente Celebrante pro Conſecratione a Sacriſtano, vel alio appoſitæ, valide ſint cenſendæ conſecratæ, ſi Sacerdos tempore Conſecrationis non amplius recordetur ſuæ intentionis? Addit.* VI. *& ſeqq.*

Additio I.

* CONCL. I. Ut panis, & vinum valide conſecrentur, requiritur utriuſque ante actualem Conſecrationem talis præſentia moralis, ut utraque materia per ſola pronomina demonſtrativa *His* & *Hoc* abſque alio ſigno addito v. g. abſque monſtratione per digitum oſtendi queat. Ita communis; & patet ex ipſo facto

cto Chriſti in ultima Cœna ſie habentis præſentem panem, ac vinum, quando conſecravit, nec non ex univerſali ſenſu, & praxi totius Eccleſiæ, ubi etiam *Rubrica II. De Defectibus Miſſ.* ita legitur: *Materia conſecranda in actu Conſecrationis ſit coram Sacerdote.* Porro quanta determinate & nominatim requiratur propinquitas Conſecrantem inter, & panem, ac vinum conſecrandum, ut dicta materia taliter ſit præſens moraliter, DD. controvertunt; illud tamen communiter aſſerunt, atque Sotus apud Tamburinum, & Patrem Sporer tanquam certum pronuntiat, ſufficientem pro dictis pronominibus demonſtrativis adeſſe præſentiam moralem, ſi panis & vinum decem ſolummodo circiter paſſibus diſtet a Conſecrante, & præterea non intra hoc ſpatium interponatur corpus aliquod intermedium per modum dividentis, & quaſi materiam conſecrandam ſeparantis ab ipſo Conſecrante: ubi cenſeretur Corpus per modum ſeparantis interpoſitum, ſi e. g. Hoſtiæ aliquæ pro ipſis Communicantibus conſecrandæ collocarentur poſt interjectum parietem, retro Altare, vel in Tabernaculo clauſo &c. Videatur Sporer *part. 2. Theologiæ Sacrament. cap. 3. sect. 2. n. 175.* & alii. *

Additio II.

* CONCL. II. Panis & vinum, moraliter præſentes, debent inſuper, ut valide conſecrentur, adeſſe in tali quantitate, quæ ſit viſibilis ſaltem mediate. Ita denuo communis; & ratio eſt; quia Sacramentum Euchariſtiæ eſt ſignum viſibile inviſibilis gratiæ: ergo, ſicut ſpecies Euchariſticæ debent eſſe viſibiles poſt Conſecrationem remanentes ita etiam ſubſtantia panis & vini ante Conſecrationem; nam ubi ſubſtantia non eſt viſibilis, neque accidentia, ſubſtantiæ inhærentia, erunt viſibilia, cum Subſtantia non fiat viſibilis, niſi per accidentia juxta illud commune Philoſophorum: *Quid quid tango, quantitas eſt, quidquid video, qualitas eſt.*

Dicitur autem notanter I. *Viſibilis*, id eſt, in actu primo, ut nimirum ſaltem videri poſſit, non autem, quod neceſſario debeat in actu ſecundo a Conſecrante videri, dummodo cæteroquin conſecraturus ſciat, hanc materiam eſſe præſentem, & habeat intentionem conſecrandi eandem; unde juxta plurimos Theologos etiam cæcus Sacerdos poteſt celebrare, ſi cæteroquin reliqua habeat neceſſario requiſita.

Dicitur notanter II. *Mediate viſibilis*: nam juxta communem valide conſecratur cumulus Hoſtiarum pro Communicantibus in Corporali poſitus, vel etiam in Ciborio contentus; quamvis in medio jacentes Hoſtiæ, vel in fundo exiſtentes, immediate videri non poſſint. *

Additio. III.

* CONCL. III. Conſecrans debet ſaltem in confuſo habere notitiam præſentis panis & vini, & ſimul voluntatem conſecrandi, ſeu intentionem, ad illam materiam conſecrabilem immediate, & in individuo directam. Ita in re denuo communis, & ratio primæ partis eſt; quia nihil præſumitur volitum, quin ſaltem aliquo modo confuſe ſit præcognitum. Unde, ſi Sacriſtanus me prorſus inſcio, ponit ad Altare aliquas Hoſtias minores, pro Communicantibus conſecrandas, eæ in ſimili caſu non cenſebuntur conſecratæ. Ratio ſecundæ partis aſſignatur iſta. quia, ſi materia non deſignatur ſaltem in confuſo in individuo, non foret major ratio, cur iſta, quam illa conſecraretur, conſequenter cenſeretur nulla conſecrata. Sic conformiter Rubricis Miſſali præfixis *De Defectib. &c. Tit. 7. n. 1.* ſi ſub aliquo cumulo Hoſtiarum minorum intendo quinque vel ſex conſecrare, non denominando eaſdem ſpecifice, nulla conſecrabitur ex illo cumulo; quia non foret major ratio, cur iſta, quam illa &c. cum nullam certam Sacerdos determinarit, neque DEUS determinare ſoleat, niſi prius Conſecrans ſaltem in confuſo, & implicite determinaverit. Dixi notanter: *niſi Conſecrans determinaverit ſaltem in confuſo, & implicite*; etenim determinatio omnino clara, explicita, & diſtincta materiæ conſecrandæ ad valorem tam parum requiritur, quam parum elata explicita cognitio ejuſdem. Et inde; etſi e. g. putarem, Hoſtias minores conſecrandas eſſe numero ſex; ſi tamen volo conſecrare omnes, quas coram me habeo (prout ſimilis intentio conſulitur a DD.) in eo caſu omnes ſunt conſecratæ, quamvis forent numero ſeptem vel octo &c. quia nimirum ſaltem implicite & in confuſo per memoratam intentionem volo conſecrare etiam octavam Hoſtiam; cum intendam conſecrare omnes, quas coram me præſentes habeo, nec prior error ſpeculativus de numero minori obeſt intentioni huic practicæ. Unde pariter ex eadem ratione, ſi tempore Conſecrationis puto, me in manibus tenere unicam majorem Hoſtiam; poſt Conſecrationem autem invenio, eſſe duas, aliquo modo conglutinatur, utraque erit conſecrata, & tempore Communionis ſumenda, dummodo habeam intentionem conſecrandi id, quod teneo in meis manibus, prout ſimiles intentiones ſuadentur juxta jam dicta a Doctoribus. Videantur Rubricæ Miſſalis *loc. cit. numer. 1. & 2.*

Additio IV.

* Quæres I. An, ſi particulæ (ſeu uti communiter vocantur) Hoſtiæ non conſecratæ fortuito, aut ex incuria, vel ignorantia Sacriſtani, vel ſubito ſufflante aliqua aura commiſceantur, & quidem indiſcernibiliter cum Conſecratis, talis commixtus cumulus adhuc poſſit valide conſecrari? Ratio dubitandi, & in negativam inclinandi eſt; quia, ut materia panis, & vini valide conſecrari poſſit, debet ita eſſe præſens, ut per pronomina demonſtrativa *Hic Hoc* attendi queat, ut ad eandem intentio in individuo dirigatur; quod utrumque in præſenti deficere videtur, nam inprimis nequeunt per dicta pronomina demonſtrari Hoſtiæ non conſecratæ, cum ſint indiſcernibiliter commixtæ cum conſecratis, uti ſupponitur: deinde eo ipſo, cum ſint indiſcernibiles, nequit ad eaſdem in individuo intentio conſecrandi dirigi. Hoc tamen non obſtante, Reſpond. talem cumulum adhuc poſſe conſecrari taliter, ut intentio conſecrandi feratur ad non conſecratas. Ita ex noſtris Henno, Coen, Aquilinus Aman, Felix Poteſtas cum Boſco *de Sacram. Euchariſt. D. 4. sect. 2.* Ratio eſt: quia tales Hoſtiæ adhuc ſunt in ſe demonſtrabiles in actu primo, ita ut ſaltem a DEO vel Angelo actualiter demonſtrari, & intentio ad eaſdem in individuo a Conſecrante ſaltem in confuſo dirigi queat, volente conſecrare hunc cumulum quoad nondum conſecratas in eodem contentas; major autem diſcernibilitas, & demonſtratio non requiritur, uti patet ex praxi in Nativitate Domini; ubi tres Miſſæ ab eodem Sacerdote in uno continuo celebrantur, quo caſu plerumque ex prima, atque ſecunda Miſſa aliquales remanent ſacri Sanguinis reliquiæ, quibus ſuperinfunditur vinum pro altera Miſſa, quod vinum poſtea conſecratur, quamvis actualiter a conſecrante reliquiæ reſtantes ſacratiſſimi Sanguinis nequeant diſcerni a vino de *novo* infuſo. *

Additio V.

* Quæres II. An ſi aliquæ guttæ vini reperiantur in calice hærentes extra, vel intra calicem ſeparatim, cenſeantur vi generalis intentionis, *conſecrandi juxta intentionem Chriſti & Eccleſiæ*, conſecratæ? Ante reſponſionem Nota, quod hic non amplius quæratur, an tales guttæ poſſint valide conſecrari &c. cum enim ſint viſibiles, & debite præſentes exiſtant conſecranti, communis jam tenet ſententia, eaſdem poſſe valide conſecrari, quamvis illicite ageret Sacerdos, qui expreſſe vellet guttas vini NB. *exterius* calici adhærentes conſecrare, uti recte advertit Cajetanus Merati in ſuo Theſauro ſacrorum Rituum *de defectibus in Miſſa occurrentibus. Tit. VII.* H. N. Reſp. I. Si ſeparatim aliquæ guttæ vini exterius vel in pede calicis, vel in cuppa hæreant, juxta communem DD. non cenſentur conſecratæ vi prioris generalis intentionis. Ita cum Suarez, Gavanto, la Croix, Henno, & aliis Caietanus Merati *loc. cit.* Ratio eſt: quia hæ guttæ exterius adhærentes Sacerdoti ante Conſecrationem plerumque ſunt prorſus incognitæ: nihil autem juxta jam dicta præſumitur volitum, quod ex toto eſt incognitum. Accedit, quod ordinarie quilibet Sacerdos, ſi interrogaretur, quidnam in conſecratione Sanguinis intendat conſecrare, reſponderet, *vinum, quod continetur in Calice*: ergo ejus intentio, niſi expreſſe conſtet de contrario, extendi non debet ad guttas vini extra Calicem.

Reſpond. II. Utrum guttæ vini interius intra cuppam

Calicis ſeparatim exiſtentes, vi prioris generalis intentionis cenſeantur conſecratæ, nec ne? plane ſufficienter conſtare nequit; cum Doctores pro & contra graves afferant rationes. Theologi, qui tenent eas eſſe conſecratas, ideo credunt; quia putant, intentionem Eccleſiæ, & conſecrantis eſſe, conſecrare omne id contentum intra Calicem, quod eſt ex una parte conſecrabile, & ex altera non legitur ab Eccleſia prohibitum conſecrari, uti exiſtimant contingere in præſenti. Econtra, qui negant, eas cenſeri conſecratas ex eo fundamento hoc defendunt; quia judicant intentionem Eccleſiæ, & conſecrantis eſſe omne illud in Calice exiſtens conſecrare, quod ibidem exiſtit præciſe NB. *per modum unius contacti*, ac per modum potus, conſequenter non guttas vini ad intra a toto ſeparatas. In praxi optimum eſt, ut, ſi ſimiles guttæ ſeparatæ videantur ad intra tempore oblationis, abſtergantur Purificatorio. Quod ſi primum cernantur tempore conſecrationis, dum Calix detegitur ante prolatam formam conſecrationis, levi (ne forſan reſiduum vinum ex parte effundatur) agitatione vel inclinatione Calicis uniantur cum reliquo vino, quando huic exiſtunt vicinæ. Quod ſi vero eſſent a reliquo vino remotiores, ita, ut commode, & abſque periculo effuſionis cum reliquo vino uniri nequirent, conſecrans relinquat eaſdem cum animo conſecrandi juxta intentionem Eccleſiæ, ac poſtea tempore Communionis ſumat cum ſacro Sanguine: non enim debemus nos in his publicis graviſſimis Miniſteriis modo ſcrupuloſo, ſed humano, gerere, uti in hoc ipſo caſu advertit Felix Poteſtas *in Examine Ordinand. De Sacrificio Miſſæ*, n. 228. atque etiam deduci poteſt ex Tamburino apud Sporer *part. 2. Theolog. Sacrament. cap. 3. ſect. 2. n. 172. prope finem*. Quando autem Sacerdos has guttas ſeparatas a toto primum advertit tempore ſumptionis Sanctiſſimi Sanguinis, eas nullatenus Purificatorio abſtergat; cum juxta probabilem ſententiam vi generalis intentionis conſecrandi juxta intentionem Chriſti, & Eccleſiæ probabiliter poſſent eſſe conſecratæ. Hinc potius cum reliquo Sacro Sanguine ſumat. *

Additio VI.

* Quæres III. An vi intentionis præcedentis cenſeantur conſecratæ illæ Hoſtiæ minores, quas annuente celebrante Sacriſtanus appoſuit in Ara ad Corporale in aliquo Calice, vel capitegio (uti vocant) aliove vaſe decenti, quamvis Sacerdos conſecrans nec ſub oblatione, nec ſub ipſa etiam Conſecratione ſuæ præcedentis intentionis fuerit recordatus? Reſp. cum communi affirmative ſub his limitationibus. Ratio eſt: quia præcedens intentio formata in Sacriſtia adhuc virtualiter ſaltem durat, ac inſuper Hoſtiæ minores ſufficienter ſunt præſentes, cum vas illud non ſe habeat per modum ſeparantis, ſed potius per modum ordinarii continentis, quo ſufficienter deſignatur demonſtrative ipſummet contentum; atqui hoc utrumque ſufficit ad validam conſecrationem: ergo. Dixi notanter: ſi appoſuit *in Ara, ad Corporale in vaſe decenti*. Nam alia foret difficultas, ſi in caſu præſenti vas illud non fuiſſet condecens e. g. ſcatula aliqua: vel ſi eſſet poſitum extra Corporale; vel omnino extra Aram conſecratam v. g. in proximo cornu Epiſtolæ, aut Evangelii; prout facile contingere poteſt, ſi conſecrata Ara ſit valde brevis, vel adſit tantum Altare portabile, ac pro majori decore ex utroque cornu aliæ parvæ arulæ adjunctæ: ubi Sporer, Henno, la Croix, Aquilinus Aman, Felix Poteſtas putant eſſe probabilius, ſimiles minores Hoſtias non eſſe conſecratas ob defectum intentionis conſecrandi ex parte celebrantis, nam ille, qui intendit conſecrare *juxta intentionem Chriſti, & Eccleſiæ*, utique non præſumitur velle, ſeu intendere conſecrare contra gravem prohibitionem Eccleſiæ, & cum notabili irreverentia, per hunc modum conſecrandi, ſacræ Hoſtiæ inferenda; præſertim, cum, ſi in ſimili intendat poſitive non conſecrare, exinde ordinarie nulla ſubſequerentur gravia inconvenientia aliunde. *

Additio VII.

* Quæres IV. An pariter per intentionem præcedentem *faciendi juxta intentionem Chriſti, & Eccleſiæ* præſumi debeant Hoſtiæ conſecratæ, ſi eædem fuerint quidem a Sacriſtano, annuente celebrante, in Ara, ad Corporale in aliquo Ciborio, vel alio vaſe benedicto cooperto appoſitæ, interim tamen ante conſecrationem operculum illud a celebrante non fuerit ex oblivione amotum? Antequam reſpondeam, Nota, Rubricas quidem velle, ut ante oblationem, & conſecrationem talium Hoſtiarum operculum vaſis continentis amoveatur, illud tamen non præcipere ſub gravi, ſed tantum ſub levi, uti vult Quarti, vel omnino tantum ſub conſilio, & de meliori eſſe, uti probabile videtur Patri Conſtantino Hagerer *Tract. De defectibus Miſſæ, Tit. 2. a. 12. prope finem*, & Ratio eſſe poteſt: quia, ſi vas illud continens fuerit benedictum, ac in Ara, & quidem in Corporali poſitum, non videtur aliqua irreverentia inferri Hoſtiis per hoc, quod operculum non amoveatur. H. N. Reſpond. Tales Hoſtias cenſeri conſecratas, quamvis ſub conſecratione operculum non fuerit ex oblivione amotum. Ita Sporer *part. 2. Theolog. Sacrament. cap. 3. ſect. 2. num. 174.* Hagerer *loc. cit.* Buſenbaum apud la Croix *l. 6. part. 1. num. 457.* ubi idem tenet de conſecratione vini in calice tecto. Ratio eſt: quia tales Hoſtiæ ex una parte in ſuo vaſe continente, quamvis cooperto, videntur adhuc moraliter certo ita præſentes, ut per pronomina *Hoc*, & *Hic* ſufficienter demonſtrari queant, ſicut aurum in marſupio, & vinum in præſenti poculo cooperto: ex altera vero parte præcedens intentio celebrantis virtualiter adhuc durat; videturque eadem inſuper juxta prudentem interpretationem ſe extendere ad dictas Hoſtias, etſi ex oblivione adhuc operculo tectas; quoniam per id non æque, uti in caſibus præcedentis numeri, exhibetur gravis irreverentia conſecratis Hoſtiis; unde nec gravis intervenit prohibitio, uti in prioribus, ſi vas non fuerit condecens, vel Hoſtiæ non poſitæ in Altari, ac Corporali. Ex quo patet diſparitas inter præſentem, & priores caſus, ac tacite prævenitur objectio.

Ego ex mea parte ad tollendos omnes ſcrupulos formo ſequentem in ultimo caſu generalem intentionem: *Domine DEUS, ego quidem non volo Rubricam illam de removendo operculo Ciborii, ſeu Calicis &c. quando offeratur, vel conſecratur pro Communicantibus parvæ Hoſtiæ, voluntarie intermittere; quod ſi tamen id mihi involuntarie, ſeu ex oblivione contingeret, adhuc intendo conſecrare eo magis, quia puto, per hoc conſecratis Hoſtiis non inferri aliquam irreverentiam; ſicque per illa verba: volo conſecrare ſecundum intentionem Chriſti, & Eccleſiæ: non intendo excludere meam conſecrandi intentionem, ſi ex oblivione amotionem operculi intermitterem.* *

QUÆSTIO V.

De Forma Conſecrationis Euchariſtiæ.

SUMMARIUM.

37. *Status Quæſtionis.*
38. *Forma conſecrationis in Canone Miſſæ præſcripta.*
39. *Quale peccatum, aliquid in ea omittere?*
40. *Praxis circa hoc, ex Rubricis Miſſalis.*
41. *Forma ſufficiens conſecrationis Corporis Chriſti.*
   * *Quidnam importet in conſecratione Corporis Chriſti particula* Hoc, *& in conſecratione Sanguinis particula* Hic?
42. *Quæ verba ſint de eſſentia Conſecrationis Calicis.*
43. *In praxi circa hoc quid obſervandum?*
44. *Verba eſſentialia conſecrationis proferuntur tum recitative, quam ſignificative.*
45. *Verba proferre recitative tantum,*
46. *Significative tantum,*
47. *Et recitative ac ſignificative ſimul, quid?*
48. *Quo modo verba eſſentialia conſecrationis proferantur.*
   * *Quænam præſcribant Rubricæ obſervanda, ſi pronuntiantur verba conſecratoria? ubi etiam varia notanda pro ſcrupuloſis.*

37. ADVERTENDUM, quod certum ſit, Formam conſecrationis, quæ ponitur in Canone Miſſæ, eſſe legitimam, ſufficientem, atque in praxi ſemper a Sacerdote Latino celebrante obſervandam, ne conſecrando peccet. Num autem omnia verba dictæ Formæ ſint neceſſaria neceſſitate Sacramenti,

menti, ita quod uno eorum omiſſo non conficiatur Sacramentum Euchariſtiæ, Quæſtio remanet. Hinc ſit.

38. CONCL. I. Forma in Canone Miſſæ præſcripta, atque in Eccleſia Latina ſemper obſervanda, eſt hæc, videlicet loquendo de conſecratione Corporis Chriſti: *Hoc eſt enim Corpus meum*. Et loquendo de conſecratione Calicis: *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, novi & æterni Teſtamenti, Myſterium Fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*.

39. CONCL. II. Si unum horum verborum Miniſter celebrans ex contemptu, vel (excepta particula *Enim*) ex prava negligentia omittat, peccat mortaliter. Ita communis Doctorum: quia delinquit in materia gravi, atque concernente principale Myſterium Fidei. Additur tamen, *excepta particula Enim:* ſiquidem non deſunt Doctores, qui volunt, veniale duntaxat eſſe peccatum; particulam *Enim* ex prava negligentia, aut alia conſimili de cauſa omittere, dummodo non omittatur ea contemptu: alioquin enim ratione contemptus omiſſio eius foret mortalis.

40. Circa huius tamen Formæ conſecrationis prolationem, atque ad præcavendam pluribus ſcrupulis, & conſcientiarum anxietatibus, Rubricæ Miſſalis *tit.* 5. *De defectibus formæ*, provide ordinant in hunc modum. *Si celebrans non recordetur ſe dixiſſe ea, quæ in conſecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certe ei conſtet, ſe omiſiſſe aliquid eorum, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, id eſt, formam conſecrationis, ſeu partem, reſumat ipſam formam, & cætera proſequatur per ordinem: ſi vero valde probabiliter dubitat, ſe aliquid eſſentiale omiſiſſe, iteret formam ſaltem ſub tacita conditione. Si autem non ſunt de neceſſitate Sacramenti, non reſumat ſed procedat ulterius*. Hactenus Rubricæ Miſſalis. Ut autem intelligatur, quænam ſint illa verba, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, ſit

41. CONCL. III. Forma ſufficiens, ac eſſentialiter requiſita ad conſecrationem Corporis Chriſti eſt hæc: *Hoc eſt corpus meum*, aut quæcumque alia æquivalens in ſenſu: ly *Enim* non eſt neceſſarium neceſſitate Sacramenti. Ita certa & communis omnium Theologorum Catholicorum.

Additio.

* Porro in iſta Forma conſecrationis particula *Hoc* neutiquam indicat ſubſtantiam panis: nam alias facere videretur ſenſum falſum, nimirum illum, *Subſtantia panis eſt Corpus Chriſti:* potius ergo particula *Hoc* juxta noſtrum Doctorem Subtilem *ſingulare Entis*, quod eſt Corpus Chriſti, ſignificat, non quidem ex parte modi ſignificandi *clare & diſtincte* (alias enim ſequentem faceret ſenſum nugatorium: *Corpus meum eſt Corpus meum*) ſed aliquo modo confuſe taliter: *Hoc ſingulare Entis*, ſeu *Hoc eduljum eſt Corpus meum*, ſicut eodem modo in conſecratione Sanguinis Chriſti particula *Hic* nec adverbialiter ſumitur pro determinatione loci; invalide enim conſecraret juxta communem DD. qui diceret: *Hic, ſeu in hoc loco Sanguis eſt meus:* neque accipitur particula *Hic* relative ad ſubſtantiam vini: nam utique ſubſtantia vini non eſt Sanguis Chriſti. Quare finaliter, ſicut in conſecratione Corporis Chriſti particula *Hoc* ſingulare Entis, quod eſt Corpus Chriſti, ita in conſecratione Sanguinis particula *Hic*, ſignificat ſingulare Entis, quod eſt Sanguis Chriſti, ſeu taliter: *Hic potus eſt Sanguis meus*. Plane in propoſitionibus ſpeculativis ſic contingit, quando e. g. Pater præſente ſuo filio ad circumſtantes diceret: *Hic eſt filius meus*, in qua propoſitione ex parte ſubiecti importatur Filius *confuſe*, ita, ut ſenſum faceret: *Hic maſculus eſt filius meus*. Cur ergo non æque ſentiendum in præſentibus propoſitionibus practicis Formæ conſecrationis? Ubi incidentaliter nota, propoſitionem *practicam* eſſe illam, per quam aliquid de novo fit, uti per Formam utriuſque conſecrationis fit Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti. Per propoſitionem autem *ſpeculativam* nihil vi eiuſdem conficitur. De hoc plura vide apud Theologiam ſpeculativam *

42. CONCL. IV. In conſecratione Sanguinis non omnia verba in Canone Miſſæ ſunt de ſubſtantia, ſeu eſſentia Formæ conſecrationis Calicis, ſed hæc conſiſtit eſſentialiter in ſolis illis verbis *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, vel in æquivalentibus: quamvis cætera ſint neceſſario addenda neceſſitate præcepti, adeo, quod alioquin graviter quis peccaret. Ita D. Bonaventura, Scotus, Suarez, & communior Theologorum; quamvis non deſint cum D. Thoma *part.* 3. *qu.* 78. *art.* 3. oppoſitum tenentes, aſſerendo, omnia verba in Canone Miſſæ poſita (dempto ly *Enim*) eſſe de ſubſtantia conſecrationis Calicis. Ratio Concluſionis eſt: quia nempe ſancti Evangeliſtæ omnium illorum meminerunt, ſed ſinguli aliqua omittunt: atqui non eſt veriſimile, ipſos in hoc principali Myſterio Fidei quidpiam eſſentialiter requiſitum omiſiſſe, atque Formam conſecrationis mutilam & inſufficientem tradidiſſe. Imo ex hoc fundamento communius cenſent Theologi, hæc ſola verba: *Hic eſt Sanguis meus*, ſufficere pro conſecratione Calicis: non minus ac illa verba, *Hoc eſt Corpus meum*, ſufficiunt pro conſecratione Corporis Chriſti: quia Chriſtus, ut habetur *Lucæ* 22. tam bene hic addidit ly *Quod pro vobis datur*. ſicut ſubjunxit in altera conſecratione. *Qui pro vobis fundetur*.

43. Notat tamen Doctor noſter 4. *diſt.* 8. *qu.* 2. §. *De iſta ſecunda*. Filliucius *tr.* 4. *de Euchariſtia cap.* 5. *n.* 115. & alii, in praxi conſecrantem non debere habere intentionem conficiendi cum ſolis primis verbis, quæ diximus eſſe de eſſentia conſecrationis, vel cum omnibus; cum utrumque aliqualiter dubium ſit, ac non omnino certum, ob varietatem ſententiarum a Theologis in utramque partem defenſarum. Unde oportebit intendere conſecrare cum verbis a Chriſto Domino inſtitutis, & ſecundum ejuſdem inſtitutionem, ſive intentionem Eccleſiæ: ſic enim evitabitur omne periculum errandi.

44. CONCL. V. Verba eſſentialia utriuſque Formæ conſecrationis juxta hactenus dicta, dum in Miſſa proferuntur a Sacerdote celebrante, dicuntur tam recitative, quam ſignificative ſimul. *Recitative* quidem, in quantum celebrans intendit referre, quid olim Chriſtus dixerit, juxta illa verba præcedentia Canonis: *Qui pridie, quam pateretur, fregit, & dixit*. Inſuper *ſignificative*, in quantum Sacerdos celebrans in perſona Chriſti loquitur, ac vere & ſignificative dicit: *Hoc eſt enim Corpus meum: Hic eſt Calix Sanguinis mei*. Alia autem verba immediate præcedentia, & ſubſequentia utramque Formam conſecrationis, utpote ly *Accipite*, & *comedite &c.* ac ly *Hæc quotieſcumque feceritis &c.* nec non & illa verba conſecrationis Calicis, *Qui pro vobis effundetur &c.* proferuntur a Sacerdote ſolum recitative, non autem ſignificative. Ita Scotus 4. *diſt.* 8. *q.* 2. cum omnibus ſuis; & videtur in re eſſe communis Theologorum, atque patebit ex declaratione terminorum.

45. Advertendum proinde, quod ille dicatur aliqua verba proferre *tantum recitative*, ſeu (ut alii loquuntur) *materialiter*, qui verba ſolummodo refert ut ab altero prolata, nihil tamen iiſdem affirmare, vel negare intendit. Ut ſi dico, *Ariſtoteles dixit, mundum fuiſſe ab æterno:* hæc verba, *mundum fuiſſe ab æterno*, ego profero duntaxat recitative; quia iiſdem non intendo affirmare, *mundum fuiſſe ab æterno* (nam oppoſitum de Fide teneo) ſed ſolum illa verba profero, ſeu recito, ut ab Ariſtotele dicta. Sic & in propoſito, dum in Forma conſecrationis Calicis dicitur a Celebrante, *Qui pro vobis effundetur*, verba hæc tantum recitative proferuntur, ut nempe quondam a Chriſto prolata non autem ſignificative: quia Chriſtus non amplius pro nobis morietur, neque impoſterum effundet Sanguinem ſuum.

46. Ille vero *ſignificative tantum* profert aliqua verba, qui ſolum intendit iiſdem aliquid aſſerere, ſeu enuntiare: non autem profert ea, ut ab alio dicta. Sic fit dum dico, *mundus eſt creatus in tempore*, & hujuſmodi.

47. Ille tandem profert aliqua verba *recitative & ſignificative ſimul*, qui refert verba illa ut ab altero prolata, & ſimul per ea vult aliquid ſignificare, ſeu aſſeverare: quo loquendi modo ſæpius Concionatores uti ſolent, exclamando v. g. *DEUS præcepit dicens non furtum facies*, intentione referendi verba DEI, ſimulque inſinuandi, quod furtum non ſit faciendum.

48. Et hoc ultimo modo verba eſſentialia utriuſ-

quæ Formæ conſecrationis proferuntur, videlicet recitative & ſignificative ſimul: recitative quidem, quatenus præmiſſis illis verbis, *Qui pridie, quam pateretur &c.* dixit. *Hoc eſt Corpus meum*, dicta verba conſecrationis proferuntur ut olim a Chriſto prolata: ſimul tamen etiam ſignificative, eo quod Sacerdos in perſona Chriſti loquens vere & aſſertive denuo dicat, *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus*. Porro cætera verba ſolum proferuntur recitative, ut nempe quondam a Chriſto prolata.

Additio.

* Quæres. Quænam præſcribant obſervanda Rubricæ in pronuntiatione verborum, ſeu Formæ conſecrationis? Reſp. In Miſſali Rubricas velle, ut hæc verba conſecrationis pronuntientur *ſecrete*, *diſtincte*, & *attente* Per ly *ſecrete* (uti declarat P. Aquilinus Aman *Speculo Ordinandorum cap. 6. §. 4. n. 532.*) prohibetur nimia vocis elatio in proferenda Forma conſecrationis, prout aliqui facere ſolent, tædioſa mora Hoſtiæ conſecrandæ, uti galina pullis, incubantes, & inde cum magno halitu, & ſonoris aſpirationibus, verba, & præſertim ultimas ſyllabas evomentes. Per ly *diſtincte* inſolita verborum deproperatio, & multo magis ſyncopatio vetatur; ubi tamen præſertim ſcrupuloſi adnotare debent, ne in alterum extremum incidant, nimium lente, cum annutu capitis, & cum notabili interpolatione hæc verba enuntiando non ſine tædio, & admiratione præſentium, atque elevationem exſpectantium. Per ly *attente* præcavetur diſtractionibus, inſinuando animum Conſecrantis ab iis revocandum; & ad id, quod *ore* profertur, ſerio recolligendum eſſe. Ubi talsem in ultimo caſu voluntarias admittens diſtractiones inter conſecrandum graviter peccare poteſt, ſi nimirum exinde ſe periculo non ſine gravi fundamento exponat, ne fortan aliquod verbum eſſentiale fuerit omiſſum, vel ſubſtantialiter non recte prolatum. Ut autem ex his Regulis non denuo ſubminiſtretur ſcrupuloſis materia, more ſuo conſueto ſæpius ſub eadem Miſſa repetendi verba conſecratoria, ſcire debent, quod vani timores, &, quas habent, inanes ſuſpiciones, dicendo apud ſemetipſos, *forte aliquod verbum eſſentiale omiſi, vel non bene pronuntiavi: poſſum male pronuntiaſſe: non ſcio reflexe, me bene pronuntiaſſe &c.* neutiquam ſint fundamentum ſufficiens repetendi formulam; cum ordinarie non innitantur rationi vere gravi, ſed ſolum ex vano timore ſic appareant, ſicque potius rejici debent, quoniam juxta ordinarie contingentia etiam hic prudenter præſumimus. Videatur la Croix *lib. 6. part 1. num. 36. & 129. ac ſeqq.* Item *part. 2. n. 190. & ſeqq.*

QUÆSTIO VI.

De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia.

SUMMARIUM.

49. *Chriſtus vere ac realiter, & non tantum in figura eſt præſens in Euchariſtia.*
50. *Et quomodo?*
51. *Declaratur amplius per verba Concilii Trid. cum Additione.*
52. *In Conſecratione fit tranſubſtantiatio panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti.*
53. *Nihilominus ſubſtantia panis & vini proprie non annihilatur.*
54. *Cautela pro modo loquendi.*
55. *Quamdiu Chriſtus præſens ſit ſub ſpeciebus conſecratis?*
* *Ubi ex reſolutione deducuntur varia.*

49. CONCL. I. De Fide certum eſt, ſub ſpeciebus conſecratis panis & vini contineri vere, atque realiter, & ſecundum propriam ſuam ſubſtantiam Corpus, & Sanguinem Chriſti, non autem tantum in figura, ſigno, aut virtute. Ita perpetuo tenuit, & credidit Sancta Mater Eccleſia; eſtque contra Hæreticos in Tridentino *Seſſ. 13. cap. 1. & can. 1.* definitum. Patet inſuper hæc Catholica Veritas ex verbis Chriſti, in ultima Cena prolatis: nondum enim Apoſtoli ſuſceperant Euchariſtiam de manu Domini, cum ipſe veraciter affirmaret, Corpus ſuum eſſe, quod præbebat, dicendo: *Accipite, & comedite; Hoc eſt Corpus meum:*

50. CONCL. II. Chriſtus Dominus peracta conſecratione eſt totus tam quoad humanitatem, quam quoad Divinitatem ſub ſpeciebus panis, ac vini: tamen ex vi verborum ſub ſpeciebus panis continetur Corpus ejus, & ſub ſpeciebus vini Sanguis, cetera vero concomitanter ſolum, ſeu vi naturalis illius connexionis, aqua partes Chriſti inter ſe copulantur, & qua per Unionem Hypoſtaticam Divinitas ejus humanitati eſt unita. Ita omnes Catholici; atque, ut aliæ probationes omittantur, hæc Catholica Veritas eſt noviſſime tradita in Concilio Tridentino *Seſſ. 13. cap. 3.* ſequentibus verbis admodum dignis, ut huc adducantur, atque in modo loquendi de hoc Sanctiſſimo Sacramento jugiter obſerventur.

51. *Semper hæc fides in Eccleſia DEI fuit, ſtatim poſt Conſecrationem verum Domini noſtri Corpus, verumque ejus Sanguinem ſub panis & vini ſpecie una cum ipſius Anima & Divinitate exiſtere, ſed Corpus quidem ſub ſpecie panis, & Sanguinem ſub vini ſpecie, ex vi verborum; ipſum autem Corpus ſub ſpecie vini, & Sanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur; Divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum Corpore, & Anima Hipoſtaticam Unionem. Quapropter veriſſimum eſt, tantumdem ſub alterutra ſpecie, atque ſub utraque contineri; totus enim, & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quavis ipſius ſpeciei parte, totus item ſub vini ſpecie, & ſub ejus partibus exiſtit.* Hactenus concilium Tridentinum.

Additio.

* Ex quo S. Concilii textu eruitur, quod totus Chriſtus ſub ſpeciebus panis & vini exiſtat in Euchariſtia non *circumſcriptive* (nimirum, ut in alia parte harum ſpecierum eſſet caput, in altera vero brachia vel pedes &c.) ſed potius quaſi *definitive*, & (uti ajunt Theologi) *Sacramentaliter*, ita nempe, ut ſit totus in toto, & totus in qualibet parte harum ſpecierum, eo ferme modo, quo anima hominis exiſtit tota in toto corpore, & tota in qualibet parte ejuſdem, prout aliqualiter jam dictum fuit ſuperius *n. 5.* Nec hoc repugnat Omnipotentiæ Divinæ, prout nulla poteſt oſtendi repugnantia. Unde, ſi Hoſtia poſt conſecrationem dividatur in multas partes (uti contingere poteſt quoad minores Hoſtias, ſi tempore Communionis in aliquo confluxu hominum reſtent poſt ultimam Miſſam adhuc aliquo modo plures communicantium, quam Hoſtiæ) accipiens qualemcumque partem ſumit totum Chriſtum juxta Concilium Trident. *Seſſ. 13. can. 3.* Ita etiam exprimit Eccleſia in Sequentia Miſſæ cantans: *ne vacilles, ſed memento, tantum eſſe ſub fragmento; quantum toto tegitur &c.* Plura de hoc, & ſimilibus ſpeculativis videri poſſunt in Theologia Speculativa. *

52. CONCL. III. Prolata rite Forma conſecrationis, panis per veram tranſubſtantiationem convertitur in Corpus Chriſti, & vinum in Sanguinem: atque illico definente tota ſubſtantia panis & vini ſub iiſdem ſpeciebus incipit eſſe realiter præſens totus Chriſtus. Hæc Concluſio ſimiliter eſt omnium Catholicorum, ac noviſſime definita in Concilio Tridentino *Seſſ. 13. Can.* ibi: *Si quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini, una cum Corpore & Sanguine Domini noſtri JESU Chriſti, negaveritque illam mirabilem, & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis & vini: quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime Tranſubſtantiationem appellat: anathema ſit.* Hactenus Concilium.

Et

Et deſumitur hæc Catholica veritas ex ipſis verbis Chriſti, de eo, quod ſub ſpecie panis porrigebat Apoſtolis, veriter dicentis: *Hoc eſt corpus meum.*

53. CONCL. IV. Nihilominus in dicta converſione, ſeu tranſubſtantiatione panis in Corpus Chriſti, & vini in Sanguinem ejus proprie ſubſtantia panis & vini non annihilatur. Ita Scotus 4. *diſt.* 11. *qu.* 4. D. Thomas *p.* 3. *qu.* 75. *art.* 3. D. Bonaventura 4. *diſt.* 11. *p.* 1. *art.* 1. *q.* 3. & alii. Ratio eſt: quia terminus *ad quem* annihilationis eſt purum nihil: atqui hoc non fit in propoſito; ergo. Minor probatur: quia deſitioni ſubſtantiæ panis & vini, vi præfatæ totalis converſionis, ſeu admirabilis tranſubſtantiationis, ſuccedit realis præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti; & conſequenter proprie loquendo, ſubſtantia panis & vini non annihilatur; ſed potius vere ac totaliter convertitur, ſive tranſubſtantiatur in Corpus & Sanguinem Chriſti.

54. Cæterum, quia quoad præſentem materiam nonnulla latet lis de nomine, quidnam videlicet intelligatur per annihilationem, hinc abſtrahendo a dicta difficultate, utpote minus utili pro praxi, optimum erit, in communibus diſcurſibus, ac præſertim Concionibus dicere, quod panis & vinum peracta Conſecratione vere tranſubſtantietur, ſeu quoad totam ſuam ſubſtantiam convertatur in Corpus & Sanguinem Chriſti, remanentibus ſolis ſpeciebus, ſeu accidentibus ſuis.

55. CONCL. V. Chriſtus tamdiu ſub Sacramento Euchariſtiæ eſt realiter præſens, donec ipſæmet ſpecies conſecratæ corrumpantur: in eo autem inſtanti Chriſtus Dominus deſinit eſſe præſens, quo ſpecies conſecratæ ita ſunt alteratæ, & corruptæ, ut, ſi ſub ipſis adfuiſſet ſubſtantia panis, hæc naturaliter deberet deſinere eſſe, & corrumpi. Ita communis Theologorum. Ratio eſt: quia Chriſtus in hoc Sacramento decrevit ſupplere abſentiam ſubſtantiæ panis, & vini; & conſequenter neque citius, neque tardius vult deſinere eſſe ſub ſpeciebus conſecratis, ac ipſa ſubſtantia panis & vini naturaliter deſineret, ſi adeſſet.

Additio.

* Ex ultima hac Concluſione deduces I. Vere, realiter, & ſacramentaliter adhuc remanere Chriſtum, ſi ſpecies vini conſecrati commiſceantur cum vino non conſecrato ejuſdem ſpeciei; Ratio eſt: quia in tali caſu conſecratæ ſpecies non paterentur qualitates contrarias, a quibus deſtruerentur, ſeu corrumperentur, uti advertit Doctor Subtilis *in* 4. *Sentent. diſt.* 12. *qu.* 4. Unde ex hoc ipſo fundamento infert Cardinalis de Lugo in ſuis Reſponſis moralibus, in Feſto Natalis Domini, ubi triplex legitur Miſſa, non poſſe a Laicis bibi illam ablutionem Calicis reſtantem, quia dum eadem purgatur Calix, plerumque aliquantulum ſpeciei conſecratæ in calice remanens commiſcetur, quæ per affuſum vinum probabiliſſime non deſtruitur. Deduces II. Adhuc remanere Chriſtum, ſi ſpecies panis conſecrati accidentaliter tantum e. g. in figura, vel in colore mutentur, ita tamen, ut adſint cæteroquin accidentia, alias ſubſtantiæ panis connaturalia. Hinc (inquit P. Sporer *p.* 2. *Theol. cap.* 3. *ſect.* 1. *n.* 124.) in admirabili Sacramento & quaſi quoad colorem carnea Hoſtia, Auguſtæ ad S. Crucem conſervata, probabiliter remanet Corpus Chriſti, ſicque adhuc adorari poſſet cultu Latriæ etiam abſoluto; quia ſaltem a lateribus accidentia, alias pani connaturalia reſtare cernuntur ab illis, qui acutiori viſu ſunt præditi. Deduces III. Non remanere Chriſtum, ſi ſpecies panis tamdiu in ore ſumentis detineantur, ut ibidem ea inio in ſalivam reſolvantur. Unde, quia juxta dicenda *n.* 61. ſacra Communio non ſtatim ex opere operato confert ſuos effectus, dum in os ponitur, ſed primum quando ſpecies deglutiuntur, prout etiam ex hac ipſa cauſa juxta communem DD. ægrotus non acquirit hanc gratiam, ſi S. Synaxi proviſus moriatur, dum Hoſtia adhuc exiſtit in ipſo ore; conſequens eſt, quod tales, ſacram Hoſtiam tamdiu in ore retinentes ſæpius priventur fructu ſacræ Communionis, alias ex opere operato conferendo; quia Chriſtus deſinit ibi in tali caſu exiſtere, antequam deglutiatur cibus ille Angelicus, utpote, cum accidentia, alias pani connaturalia, jam ceſſent, antequam actu deglutiantur. Deduces IV. Si nullæ amplius appareant in Hoſtia ſpecies pani connaturales nec in calice accidentia connaturalia vino, ſed miraculoſe videatur, & quidem conſtanter, ac unanimiter a præſentibus loco *Hoſtiæ* quaſi *fruſtum carnis*, vel in calice *Sanguis*, ſignum eſt, citra novum replicationis miraculum in præſenti via præſumendum, non amplius exiſtere ibidem realiter Chriſtum, ſed vel veram carnem, ac Sanguinem non adeſſe, ſed tantum aliquid ſimile, vel dictam carnem certe non eſſe ex glorioſo nunc Corpore Chriſti ſectam, aut Sanguinem ſeparatum, ſed novam aliquam carnem, nulli animali adhuc incorporatam, vel ſimilem ſanguinem a DEO fuiſſe creatum, & cultu Latriæ reſpectivo tanquam miraculoſum veſtigium Chriſti, qui ibidem præextitit, honorandum tanquam repræſentativum carnis aut Sanguinis Chriſti. Videantur Herincx *Tom.* 4. *Tr.* 3. *De Sacr. Euchariſt. diſp.* 4. *q.* 5. & Sporer *loc. cit. num.* 127. Deduces V. Si ſpecies panis & vini appareant tantum aliquibus ſic immutatæ; reliqui autem videant eaſdem adhuc uti prius, vel ſi talis apparitio tantum breviter durat, ſignum eſt, quod adhuc ibidem contineatur Chriſtus, nec ſpecies fuerint realiter immutatæ unquam, ſed potius per Angelum ex commiſſione DEI ad ſuos ſanctiſſimos fines ſimilia objecta ex ære formata, vel quod in ipſo ære intermedio fuerint tales ſpecies repræſentative productæ, & potentiæ viſivæ impreſſæ. Videatur Sporer *loc. cit. num.* 124. & valde utiliter Pater Henno *Tom.* 2. *Tract. De Euchariſt. diſp.* 5. *quæſt.* 5. & Herincx *loc. cit.* *

QUÆSTIO VII.

De Neceſſitate ſumendi Euchariſtiam ſub alterutra Specie; ubi & de ejus effectibus.

SUMMARIUM.

56. *Non eſt præceptum Divinum, ſumendi Euchariſtiam ſub utraque ſpecie.*
57. *Solvitur inſtantia.*
58. *Eccleſia juſte decrevit, ut Laici ſub una tantum ſpecie communicarent.*
59. *Cauſæ hujus præcepti Eccleſiaſtici.*
60. *Sumens Euchariſtiam ſub una ſpecie, nulla fraudatur gratia ad ſalutem neceſſaria.*
61. *Euchariſtia, quando producat effectum gratiæ ſanctificantis?*
62. *Præter hunc cauſat Euchariſtia alios effectus: nam*
63. *Delet venialia,*
64. *Præſervat a mortalibus,*
65. *Confert dulcedinem animæ,*
Diminuit fomitem.
66. *Alia remiſſive.*

(b) Tr. III. Diſt. 3.

56. CONCL. I. Ex præcepto Divino non eſt neceſſarium, ut omnes Chriſti Fideles ſumant Euchariſtiam ſub utraque ſpecie. Ita noviſſime definitum eſt in Concilio Tridentino *Seſſ.* 21. *can.* 1. & 2. & oppoſitum aſſerentes anathematis condemnantur. Ratio eſt: quia nullibi habetur tale præceptum. Nam, qui dixit *Joan.* 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: dixit quoque ibidem: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Item: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Item: *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*; prout rectiſſime obſervat Concilium Trident. *loc. cit. cap.* 1. & ſequuntur Theologi, & Controverſiſtæ unanimiter. Accedit, quod jam in primitiva Eccleſia fuerit conſuetudo communicandi quandoque ſub una ſpecie, prout amplius oſtendunt Controverſiſtæ contra Hæreticos modernos.

57. Nec valet dicere, *Matth.* 26. Chriſtus porrigens Calicem, præcepit dicens: *Bibite ex hoc omnes*; ergo uſus Calicis omnibus ſub præcepto Divino injunctus eſt. Reſp. enim imprimis, retorquendo argumentum, quia D. Marcus Evangeliſta *cap.* 14. *v.* 23. expreſſe fatetur, ac teſtatur: *& biberunt ex illo*

Digitized by Google

omnes; ergo illud Chriſti præceptum jam in ultima Cęna fuit adimpletum, & conſequenter neutiquam reſpiciebat omnes Chriſti Fideles impoſterum naſcituros. Reſp. ulterius, illud Chriſti præceptum ſolos Apoſtolos, quibuſcum Chriſtus cęnavit, non autem omnes alios Fideles comprehendiſſe; ut patet ex allata inſtantia.

58. CONCL. II. *Sancta Eccleſia Catholica juſtiſſimis de cauſis ſtatuit, ut Laici, atque etiam Clerici non conficientes* (id eſt, Miſſam actu non celebrantes) *ſub una tantum ſpecie communicarent*. Ita omnes Catholici; eſtque noviſſime definitum in Concilio Tridentino *cit. Seſſ.* 21. *can.* 2. Porro rationes, quibus Eccleſia ad prohibendum Laicis, & Clericis non conficientibus, ſeu non celebrantibus uſum Calicis adducta eſt, præcipue ſunt ſequentes, & revera graviſſimæ.

59. Primo ſiquidem dicta prohibitio facta eſt ob gravem irreverentiam, quæ ſacroſancto Sanguini Chriſti multoties inferebatur per effuſionem ipſius in terram, aut barbas, ſive veſtes Communicantium. Deinde, quia ſacratiſſimus Sanguis conſecratus, qui non ſemper juxta numerum atque exigentiam Communicantium ita conſecrari potuit, ut ſub actuali Communione totus ſumeretur, & neque deficeret, neque ſuperabundaret, non potuit, nec poteſt in Sacrariis debita cum reverentia aſſervari, quin a potiori propter corruptionem ſpecierum vini, utpote facillime in acetum degenerantis, tempore præſertim calidioſi, gravem pateretur irreverentiam. Accedit, quod ſanctiſſimus Sanguis conſecratus abſque effuſionis periculo, aut aliis incommodis difficillime potuerit ad infirmos deferri, aut pro iiſdem aſſervari. Hujuſmodi igitur malis, & irreverentiis, quotidie emergentibus in tanta populorum frequentia atque hominum magna ex parte rudium multitudine, aliter ſancta Mater Eccleſia efficaciter providere non potuit, niſi per ſubtractionem Calicis quoad Laicos, vel Clericos non celebrantes.

60. CONCL. III. *Quamvis Chriſtus Dominus in ultima Cęna hoc Sacramentum ſub duabus ſpeciebus inſtituerit, atque Apoſtolis tradiderit, tamen fatendum eſt, etiam ſub altera ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi: ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia ad ſalutem neceſſaria eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt*. Ita Concilium Trident. *cit. Seſſ.* 21. *cap.* 3. ſuperius *n.* 51. fuſius allegatum, & omnes Catholici.

61. CONCL. IV. *Euchariſtia non ſtatim, ac in ore ponitur, ex opere operato confert effectum gratiæ ſanctificantis, ſed primum, quando ſpecies degluttiuntur, ac ex ore trajiciuntur in ſtomachum*. Ita communis. Ratio eſt; quia ad conſequendum Euchariſtiæ effectum ex opere operato requiritur, ut Corpus & Sanguis Chriſti, mediantibus ſpeciebus Euchariſticis vere comedatur, & bibatur, juxta illud *Joan.* 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*, atqui juxta communem loquendi modum nemo cenſetur quidpiam comediſſe, vel bibiſſe, qui panem vel vinum in ore duntaxat retinet, nihil autem ex eo deglutit ut patet in abluente os ſuum, qui non cenſetur fregiſſe jejunium naturale, ſed poteſt adhuc communicare; ergo.

62. CONCL. V. *Præter augmentum gratiæ ſanctificantis, qui eſt primarius ac principalis hujus Sacramenti effectus, idem ſanctiſſimum Sacramentum cauſat quoſdam alios effectus*. Ita tenent omnes Theologi, & libri Aſcetici, fuſius de talibus effectibus diſſerentes, quorum principaliores hic in compendio referuntur.

63. Et primo quidem hoc Auguſtiſſimum Sacramentum, digne ſuſceptum, delet peccata venialia: idque non tantum mediate ac indirecte, quatenus fervorem charitatis excitat, & movet ad actus virtuoſos, per quos venialium deteſtatio ſequitur, ſed etiam immediate ex opere operato, quatenus producit augmentum gratiæ ſanctificantis, virtute cujus delentur peccata venialia, præſertim ea, ad quæ digne Sacramentum ſuſcipiens non habet poſitivum affectum, & actualem complacentiam, ſed virtualem quamdam deteſtationem.

64. Secundo præſervat a peccatis mortalibus, quatenus vi illius DEUS hominem exterius ſpecialiter protegit, atque interius corroborat per ſingularia gratiæ actualis auxilia: itemque vel repreſſo dæmone, vel amotis occaſionibus peccandi hominem ab ingruentibus tentationibus liberat, nec non ad eas ſuperandas ſpecialia quædam auxilia gratiæ ſubminiſtrat.

65. Tertio confert dulcedinem ſpiritualem, & quamdam devote ſumentibus ſuavitatem internam; ut proinde merito Eccleſia Catholica, in Officio de Corpore Chriſti, huc applicet Prophetiam Jacob de Aſer *Gen. cap.* 49. *Pinguis panis ejus, & præbebit delicias Regibus*. Tandem inter alia bona, quæ ſecum affert, hoc Sacramentum rite ſuſceptum diminuit ſomitem, ac inordinatum affectum ad illicita.

66. Plura quidem alia de hoc SS. Sacramento diſputant Theologi, ſed ea ſunt altioris indaginis, atque ad Theologiam Moralem proprie non pertinent. Quæ vero dicenda forent de ſumptione Euchariſtiæ, ſeu de præcepto Communionis, præſertim paſchalis, jam ſuperius (*b*) agendo *De præceptis Eccleſiæ*, ex profeſſo diſcuſſa fuerunt.

DISTINCTIO V.

De Sacrificio Miſſæ.

QUÆSTIO I.

De Natura Sacrificii in genere.

SUMMARIUM.

1. *Euchariſtia ut Sacramentum, & ut Sacrificium.*
2. *Sacrificium proprie, & improprie.*
3. *Sacrificium proprie, quid?*
   (*a*) Tr. 5. Diſt. n. 15.
4. *Eſt rei permanentis.*
5. *Ad id ſufficit ſola rei oblatæ immutatio moralis.*
6. *Declaratur aliis exemplis.*
   (*b*) Tr. 5. Diſt. 2. n. 25. & ſeqq.
7. *Sacrificium eſt actus Latriæ.*
8. *Sacrificium Miſſæ non offertur Sanctis.*
9. *Sacrificia Gentilium fuerunt vera, & cur illicita?*
10. *In Lege Moſaica, & jam ante ipſam fuerunt aliqua Sacrificia.*
11. *DEO eſſe ſacrificandum, eſt de Jure naturali.*
12. *Sacrificia veteris Legis varia, ut Victima, Immolatio, Libamen.*
13. *Holocauſtum, Hoſtia pacificorum, Hoſtia pro peccato.*
14. *Omnia Sacrificia antiqua conduniantur in uno Miſſæ Sacrificio.*

1. ADVERTENDUM, quod Euchariſtia poſſit dupliciter conſiderari. Primo, ut eſt Sacramentum novæ Legis, id eſt, ſignum ſenſibile Corporis & Sanguinis Chriſti, realiter contenti ſub ſpeciebus conſecratis panis & vini. Secundo, ut eſt Sacrificium novæ Legis: quomodo ipſa non ſolum ex opere operato confert gratiam digne ſumentibus, ſed etiam prodeſt aliis, pro quorum ſalute offertur. Viſo proinde de Euchariſtia, ut eſt Sacramentum, reſtat agere de ipſa, ut eſt Sacrificium, præmiſſa tamen ad majorem claritatem unica Quæſtione de natura Sacrificii ut ſic: unde

2. Advertendum ulterius, quod Sacrificium in communi dupliciter ſumatur, proprie ſcilicet, & improprie ſeu latiſſime. Hoc poſteriori modo Sacrificium nihil aliud eſt, quam quidquid DEO offertur ad ſuum cultum, ſicque etiam comprehendit ſub ſe preces, & orationes devotas Fidelium, juxta illud *Pſalm.* 49. *Immola DEO Sacrificium laudis*. Et ad *Hebr. cap.* 13. *Offeramus hoſtiam laudis DEO, id eſt, fructum labiorum confitentium nomini ejus*. & alibi. Sacrificium proprie dictum eſt peculiaris actus virtutis Religionis, quo ſpeciali quodam modo proteſtamur ſummam & abſolutam excellentiam DEI, noſtramque ſubjectionem ad ipſum, per oblationem & deſtructionem alicujus rei ſenſibilis. Et loquendo de hujuſmodi Sacrificio, ſit

3. CONCL. I. *Sacrificium proprie dictum eſt oblatio externa rei permanentis DEO exhibita, quia ſignifica-* cur

Digitized by Google

tor ſupremum dominium, atque excellentia DEI, & ſubjectio Sacrificantis ad ipſum, mediante aliqua ipſius rei oblatæ deſtructione, ſeu Immutatione. Ita in re communis, & concordant dicta ſuperius. (a)

4. Dicitur, *oblatio externa rei permanentis*, ut puta ovis, bovis, vituli, tritici &c. ad diſtinguendum Sacrificium proprie dictum a Laude DEI, quæ ſit DEO verbis tranſeuntibus, atque ab Adoratione eidem exhibita per genuflexionem, & hujuſmodi, nec non ab omni oblatione interna, qua quis per piam voluntatem ſe ſuaque omnia Divinæ Majeſtati offert, atque reſignat.

5. Dicitur ulterius, *mediante aliqua ipſius rei oblatæ deſtructione, ſive Immutatione*: hæc ſiquidem ad rationem Sacrificii proprie dicti omnino requiritur, quamvis non ſemper ſit neceſſe, rem oblatam phyſice deſtrui; cum quandoque ſufficiat ſola illius immutatio moralis, ſive humano modo facta, in quantum res oblata accipit alium ſtatum, & ad priores operationes redditur inutilis. Sic quippe olim Hæbræi ſacrificare DEO cenſebantur, dum vinum, oleum, aut alios hujuſmodi liquores effundebant in terram circa altare Domini: nam tunc vinum illud, aut oleum non ſtatim ſubſtantialiter corrumpebatur, donec ſiccaretur, ſed ſolum acquirebat ſtatum inutilem ad uſus humanos.

6. Quo etiam modo Veteres, quibus ſicut erat magis frequens, ita & magis nota ratio Sacrificii, quandoque ſacrificabant projiciendo aliquid in mare, vel etiam coquendo panes in clibano, ſicque farinam immutando: prout de quibuſdam malis Judæis, coquentibus placentas Reginæ Cœli, & libantibus Diis alienis legitur *Jeremiæ cap.7.* Nam tunc farina ſubſtantialiter non corrumpebatur, ſed ſolum mutabatur in alium ſtatum, a ſuo priſtino diverſum: ut puta annulus, plerumque in ſua ſubſtantia perſiſtebat, immutabatur tamen, quatenus ad uſus humanos inutilis fiebat. Ceteræ particulæ definitionis Sacrificii tum ex alibi dictis (*b*) tum magis ex dicendis patebunt.

7. CONCL. II. Sacrificium eſt actus virtutis Religionis, & quidem ſupremæ ejus ſpeciei, quæ dicitur *Latria*; unde non niſi ſoli DEO offerri poteſt. Ita communis omnium Theologorum, & patet ex ipſa Sacrificii definitione, qua dicitur, Sacrificium exhiberi in proteſtationem ſupremi dominii, atque excellentiæ: nam hæc non niſi ſoli DEO competit.

8. Ex dictis proinde ſequitur primo, quod quamvis in honorem Sanctorum & pro illorum interceſſione apud DEUM obtinenda conformiter Concil. Trid. *Seſſ. 22. De Sacrificio Miſſæ. Can. 5.* optime celebrentur Miſſæ, nihilominus nec Beatiſſimæ Mariæ Virgini, nec ulli Sancto revera offeratur Miſſa. Siquidem hæc eſt Sacrificium novæ Legis proprie dictum, quale non niſi ſoli DEO offerri poteſt, eo quod in ipſo ſolo reperiatur ſupremum in omnes creaturas dominium, ſummaque excellentia. Hinc Concilium Tridentinum *Seſſ. 22. cap. 3.* ſanctiſſime monet: *Quamvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit; non tamen illis Sacrificium offerri docet, ſed DEO ſoli, qui illos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere ſolet, offero tibi Sacrificium Petre, vel Paule ſed DEO de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in Cœlis, quorum memoriam facimus in terris.* Hæc Tridentinum: quod ipſum dudum jam docuit S. Auguſtinus *lib 8. De Civitat. Dei cap. 27.* & communis ſenſus Eccleſiæ.

9. Sequitur ulterius, quod Sacrificia Gentilium, etſi ceteroquin proprie dicta ex eo capite fuerint illicita, imo & execranda, quia non fuerunt exhibita vero DEO; Fiebant enim tum hominibus, & quidem peſſimis, ut Beel, ſeu Baalim (qui fuit Nemrod, *robuſtus venator coram Domino. Gen. 10.*) & aliis hujuſmodi, quos cæca, aut verius propria malitia excæcata gentilitas pro diis habebat: tum dæmonis per ſimulacra idolorum nonnunquam reſponſa dantibus, juxta illud etiam ingratis Iſraelitis quondam objectum *Deut. cap. 32, Immolaverunt dæmoniis, & non DEO, diis, quos ignorabant* & alibi.

10. CONCL. III. Non ſolum in Lege Moſaica, ſed etiam ante ipſam aliqua extiterunt Sacrificia, Patet hoc clare ex Sacra Scriptura: ut ex primis ſeptem Capitulis Libri Levitici, ubi de Sacrificiis Legis Moſaicæ agitur: item ex *c. 4. Gen.* ubi longe antea juſtus Abel DEO *obtulit de primogenitis gregis ſui, & de adipibus eorum.* Et *Geneſ. 8.* ubi Noe poſt diluvium *tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper Altare.* Item Melchiſedech obtulit panem & vinum (*erat enim Sacerdos DEI altiſſimi Gen. 14.*) & alibi ſæpe.

11. Quinimo notant Doctores cum D. Thoma *2.2. quæſt. 95. art. 1.* quod naturali Jure præſcribatur, DEO eſſe ſacrificandum, quamvis, an hæc, vel illa ſint ſacrificanda, Lex humana vel Divina poſtmodum conſtituerit. Sicut a pari Jus naturale præcipit, DEUM eſſe orandum, atque invocandum, utpote ſummum rerum omnium Dominum, & Largitorem bonorum omnium, eique pro acceptis beneficiis grates debitas referendas &c. quamvis certæ & determinatæ preces, & formulæ precandi ſint Juris poſitivi, Divini, vel humani.

12. Porro Sacrificia veteris Legis varie dividebantur: & inprimis ratione materiæ, in Victimam, Immolationem, & Libamen. *Victima* comprehendebat animalia oblata, & mactata in honorem DEI: utputa quando de bobus, ovibus, agnis, vel capris fiebat Sacrificium. Per *Immolationem* offerebantur res inanimatæ & ſolidæ: ut panis, ſimila, ibus, triticum, & hujuſmodi. *Libamen* dicebatur, quando fiebat oblatio de rebus inanimatis, ſed fluidis, quæ effundebantur: ut vinum, oleum, aliique liquores.

13. Alia diviſio Sacrificiorum Legis Moſaicæ ratione finis, & formæ fuit in Holocauſtum, Hoſtiam pacificam, & Hoſtiam pro peccato. *Holocauſtum*, & *Holocauſtoma* erat Sacrificium DEO oblatum pure ad laudem, & cultum ipſius, atque in proteſtationem ſupremæ ſuæ excellentiæ, & hic tota res oblata deſtruebatur, ſeu comburebatur, ut nihil cederet in uſus humanos. *Hoſtia pacifica*, ſeu *Hoſtia pacificorum* erat Sacrificium, quod offerebatur DEO, vel in gratiarum actionem pro accepto beneficio, & alio nomine dicebatur *Sacrificium laudis*; vel pro impetratione alicujus beneficii novi, & erat *Sacrificium impetratorium*: & in eo una pars comburebatur ad honorem DEI, altera cedebat in uſum Sacerdotum, tertia in uſum ipſorum offerentium. Tandem *Hoſtia pro peccato* erat Sacrificium, quod offerebatur ad obtinendam peccatorum remiſſionem: unde & vocabatur *Sacrificium propitiatorium*, in quo una pars comburebatur, altera cedebat in uſum Sacerdotum.

14. CONCL. IV. Omnia Sacrificia tum Legis Naturæ, tum Moſaicæ defacto coadunata ſunt in uno tremendo & incruento Miſſæ Sacrificio. Ita omnes Catholici; atque profitetur Eccleſia in Secreta Miſſæ poſt Dominicam VII. Pentecoſtes, ſic orans: *DEUS, qui Legalium differentiam hoſtiarum unius Sacrificii perfectione ſanxiſti.* Uberius id ipſum docet Concilium Trident. *Seſſ. 22. cap. 1.* ſic loquens: *Hæc denique illa munda oblatio eſt, quæ per varias Sacrificiorum, Naturæ, & Legis tempore, ſimilitudines figurabatur; utpote quæ bona omnia, per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur.* Et de hoc tremendo Miſſæ Sacrificio ex profeſſo nunc agendum.

QUÆSTIO II.

De Miſſa, & qua ratione in ea offeratur verum Sacrificium?

SUMMARIUM.

15. *Miſſa, vox antiquiſſima.*
   Lyturgia, quid?
16. *In Miſſa diſtinguitur ratio Sacramenti, Sacrificii, & Miſſæ.*
17. *Miſſa Catechumenorum, & Miſſa Fidelium.*
18. *In Miſſa offertur DEO verum Sacrificium.*
19. *Probatur Catholica Veritas.*
20. *Miſſæ Sacrificium eſt incruentum, cujus principalis Hoſtia Chriſtus.*
21. *Panis & vinum, hoſtia minus principalis; & quomodo?*

22. Chri-

22. *Chriſtus, quomodo in hoc Sacrificio offeratur?*
23. *Objectio notabilis, quomodo Hoſtia in Miſſæ Sacrificio immoletur &c.*
24. *I. Reſponſio, de myſtica, Sacramentali, & incruenta immolatione Chriſti.*
25. *Solvitur inſtantia, & declaratur magis hæc reſponſio.*
26. *II. Reſponſio, de morali Chriſti immutatione.*
27. *III. Reſponſio, de phyſica converſione panis, & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti.*
28. *Objectio contra hanc ſententiam, ejuſque notabilis ſolutio.*

15. ADVERTENDUM I. Quod hæc vox *Miſſæ*, ejuſque uſus ſit antiquiſſimus in Eccleſia: legitur enim tum apud S. Auguſtinum, S. Ambroſium, alioſque SS. Patres, tum in Concilio Romano ſub S. Silveſtro Papa I. celebrato. Imo S. Ignatius, Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt S. Petrum Epiſcopus, & Martyr, *in Epiſt. 6. ad Smyrnenſes* jam hujus dictionis meminit. Cenſetur autem hæc antiquiſſima vox Latina ly *Miſſa* idem quaſi ſonare ac *Miſſo*; vel quia in Miſſa ad nos mittitur e cœlo Chriſtus, vel oblatio ſeu Hoſtia a Sacerdotibus mittitur, ad Patrem cœleſtem; vel quia Miſſa finita dimittitur populus in pace, dum Sacerdos ait: *Ite, Miſſa eſt*; ac ſi diceret: *ite in pace, jam miſſa eſt Hoſtia ad DEUM*. Porro, quod Patres Latini Miſſam appellant Græci vocant *Lyturgiam*, hoc eſt, *Miniſterium, Sacrificiumque Altaris*; uti notat Covarruvias *l. 4. var. reſol. cap. 22.*

16. Advertendum II. Quod juxta uſum Eccleſiæ, communemque ſenſum Fidelium Miſſa accipiatur pro collectione omnium actionum, quæ fiunt a principio Sacroſancti Euchariſtiæ Sacrificii uſque ad finem ipſius, in quo Corpus & Sanguis Chriſti conſecratur, & offertur. Unde ad propoſitum tria ſunt diſtinguenda videlicet ratio Sacramenti, Sacrificii, & Miſſæ. *Ratio Sacramenti* conſiſtit in eo, quod Euchariſtia ſit ſignum ſenſibile Corporis & Sanguinis Chriſti, realiter contenti ſub ſpeciebus conſecratis; prout amplius *diſt. præced.* declaratur. *Ratio Sacrificii* conſiſtit in hoc, quod Chriſtus in Miſſa incruente immoletur, Patrique ſuo cœleſti offeratur, idque eſſentialiter & principaliter fit in conſecratione, prout in progreſſu amplius oſtendetur. *Ratio Miſſæ* tandem complectitur tum confectionem Euchariſtiæ, ſeu conſecrationem, tum reliqua omnia ſive antecedentia, ſive conſequentia; ac proinde conſiſtit in collectione eorum omnium, quæ a principio uſque ad finem ipſius peraguntur, id eſt, conformiter Rubricis de Ritu celebrandi &c. 1. ab Introitu uſque ad Canonem. 2. a Canone, qui incipit poſt Præfationem, & durat uſque ad Orationem Dominicam *Pater noſter*. 3. ab Oratione Dominica uſque ad Communionem; & demum 4. a Communione uſque in finem. Et ex his quidem ſubſtantialia a Chriſto Domino utpote novæ Legis Auctore, inſtituta fuerunt: quoad totam vero actionem, atque ut Miſſa includit diverſas Orationes & Cæremonias; ea eſt inſtituta ab Eccleſia.

17. Advertendum III. Quod olim tota ejuſmodi actio dividebatur in duas partes, videlicet in Miſſam Catechumenorum, & Miſſam Fidelium. *Miſſa Catechumenorum* durabat e principio Miſſæ uſque ad Offertorium excluſive; & fuit ſic dicta, quia tamdiu, & non ultra, Catechumenis intereſſe licebat. *Miſſa Fidelium* incipiebat ab Offertorio, & durabat uſque in finem. Et ob hanc veterem Miſſæ diviſionem etiam defacto quandoque totum Officium ſolet dici in plurali *Miſſarum ſolemnia*; quamvis etiam Miſſa in ſingulari ſufficienter ſignificet totam illam actionem ſacram, quæ in Miſſa a principio uſque in finem peragitur. His prænotatis, ſit

18. CONCL. I. In Miſſa offertur DEO verum, et proprie dictum Sacrificium. Concluſio eſt de Fide et definita in pluribus Conciliis, noviſſime autem in Concilio Tridentin. *Seſſ. 22. can. 1.* ibi: *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri DEO verum & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud quam nobis Chriſtum ad manducandum dari: anathema ſit*. Unde merito rejecta fuit doctrina Michaelis Baji, volentis, illud eſſe tantum improprie Sacrificium. Videatur ex Propoſitionibus ſuis damnatis ordine quadrageſima quinta.

19. Definitur inſuper hæc Catholica veritas, præter traditionem perpetuam, et praxin Eccleſiæ jam a temporibus Apoſtolorum jugiter continuatam, ex illis verbis Chriſti *Lucæ 22. Hoc facite in meam Commemorationem*. Siquidem ly *facite*, æquivalet verbo *ſacrificate* juxta illud *Levit. cap. 15. Sumet duos turtures, dabitque Sacerdoti, qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocauſtum*: id eſt, ſacrificabit, ſeu offeret unum pro peccato &c. qualeſ locutiones ſæpius alibi in S. Scriptura reperiuntur. Accedit, quod Chriſtus Dominus utpote *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech Pſalm. 109* in ultima Cœna DEO Patri vere ſacrificaverit; ergo eum illud ipſum Apoſtolis, eorumque legitimis Succeſſoribus facere præceperit, etiam hi vere ac proprie ſacrificabant. Et hoc quidem feciſſe Apoſtolos, eorumque Succeſſores, conſtat ex antiquiſſimis Lyturgiis, plurimis Sanctorum Patrum teſtimoniis, & probatiſſimis hiſtoriis, de quibus Controverſiſtæ, præſertim Bellarminus *l. 1. de Miſſa*.

20. CONCL. II. Miſſæ Sacrificium eſt incruentum, in quo præcipua & principalis Hoſtia eſt Chriſtus Dominus, ſive Corpus, & Sanguis ipſius. Ita omnes Catholici; & omiſſis aliis probationibus, habetur expreſſe in Concilio Trident. *Seſſ. 22. c. 2.* ibi: *in Divino hoc Sacrificio, quod in Miſſa peragitur; idem ille Chriſtus continetur; & incruente immolatur, qui in Ara Crucis ſemel ſeipſum cruente obtulit*. Et infra *can. 2.* Concilium definit, Chriſtum ordinaſſe, ut *Apoſtoli, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum*.

21. Dicitur notanter, *principalis Hoſtia eſt Chriſtus*. Siquidem hoc non obſtante paſſim fatentur Theologi, quod etiam panis & vinum aliquo modo in Miſſa offerantur, ſicque pertineant ad rem, quæ ſacrificatur; prout liquet ex modo loquendi Eccleſiæ quæ in Miſſæ Offertorio ſic orat: *Suſcipe ſancte Pater hanc immaculatam Hoſtiam*, præſentando ſimul panem conſecrandum. Et infra: *Offerimus tibi Domine Calicem ſalutaris*, elevando vinum. Cæterum ſubſtantia panis, & vini eſt duntaxat Hoſtia minus principalis, & ſecundaria, atque eatenus in hoc tremendo Sacrificio offertur, quatenus ipſa eſt materia Conſecrationis Euchariſtiæ, & quæ totaliter convertitur, ſeu tranſubſtantiatur in Corpus & Sanguinem Chriſti.

22. Inſuper ſciendum, quod Chriſtus in Sanctiſſimo Miſſæ Sacrificio offeratur, non quomodocunque, ſed ut mediante tranſubſtantiatione panis, & vini in Corpus & Sanguinem ſuum realiter contentus eſt ſub horum ſpeciebus; prout fatetur Concilium Tridentinum *Seſſ. 22. c. 1.* ibi: *Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini DEO Patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit*. Chriſtus itaque in hoc incruento Sacrificio non offertur, quatenus exiſtit in Cœlis (ſic enim nulla prorſus circa eum fit immutatio, ad rationem Sacrificii eſſentialiter requiſita) ſed quatenus vi conſecrationis, ac mediante tranſubſtantiatione panis, ac vini in Corpus & Sanguinem ſuum ponitur, atque exiſtit ſub eorum ſpeciebus conſecratis. Verum pro majori dictorum intelligentia,

23. Objicitur contra præmiſſa. Ad verum & proprie dictum Sacrificium requiritur aliqua deſtructio, aut immutatio rei oblatæ, ſive ipſius Hoſtiæ: atqui in Miſſa non fit talis deſtructio, neque immutatio rei oblatæ, ſive Hoſtiæ: nam Chriſtus, qui dicitur eſſe Hoſtia principalis, neque deſtruitur, cum ſit immortalis, neque alia ratione immutatur, cum ſit impaſſibilis; ergo. Ad hanc ſatis communem objectionem plures ſunt reſponſiones Theologorum, in hoc convenientium, quod omnes quamdam ex parte Hoſtiæ oblatæ deſtructionem, ſive immutationem admittant (hæc enim omnimodis requiritur ad rationem veri Sacrificii) licet eam varie poſtmodum explicent.

24. Primo itaque nonnulli cum Leſſio *l. 12. de Divinis Perfectionibus cap. 13. num. 95.* cenſent, ipſi conſecrationi convenire rationem actionis ſacrificativæ,

tivæ, ac per ipſam Chriſtum modo incruento mactari, & hac ratione incruente immolari, quatenus per ipſam vi verborum Corpus Chriſti a ſanguine ſeparatur, & viciſſim Sanguis a Corpore. Siquidem vi verborum formæ conſecrationis ſub ſpeciebus panis ponitur ſolum Corpus Chriſti & vi verborum conſecrationis ſub ſpeciebus vini ſolus Sanguis, ſicque (non obſtante, quod reliqua concomitanter ſub utriſque ſpeciebus etiam ponantur) Chriſtus myſtice, incruente, atque Sacramentaliter tunc mactatur, immolatur, atque immutatur. Unde in forma ad propoſitam objectionem Reſpondent, diſtinguendo minorem: in Miſſa non fit deſtructio, aut immutatio Hoſtiæ phyſica & ſubſtantialis: tranſeat; non fit deſtructio, aut immutatio ejus myſtica, incruenta, ſive Sacramentalis, negant minorem: & eodem modo diſtincta ſua probatione, negant conſequentiam.

25. Si dicas. Ad veram rationem Sacrificii non ſufficit ſola immutatio myſtica, & Sacramentalis. Reſpond. id quidem non ſufficere ad Sacrificium cruentum, bene tamen ad Sacrificium incruentum, quale peragitur in SS. Miſſæ Sacrificio. Ad hoc quippe incruentum novæ Legis Sacrificium ſufficit incruenta, myſtica, & Sacramentalis illa immolatio Chriſti. quæ fit non quidem malleo, vel cultro materiali, ſicut olim victimæ immolabantur, ſed cultro verbi DEI: de quo dicitur *ad Hebr. cap. 4. Vivus eſt enim ſermo DEI, & efficax, & penetrabilior gladio ancipiti.* Nam vi hujus verbi DEI, ſeu vi verborum formæ conſecrationis in perſona Chriſti prolatorum revera, quantum ex vi verborum, ſub ſpeciebus panis ſolum Corpus Chriſti, & ſub ſpeciebus vini ſolus Sanguis ipſius ponitur: non obſtante, quod ob naturalem partium inter ſe connexionem, & concomitantiam, ipſamque unionem Hypoſtaticam etiam aliæ partes humanitatis Chriſti, una cum Divinitate ſub utraque ſpecie contineantur; hoc enim eſt per accidens.

26. Secundo alii Reſpondent, diſtinguendo majorem. Ad rationem Sacrificii requiritur deſtructio, ſive immutatio Hoſtiæ, vel phyſica, vel ſaltem moralis, concedunt; ſemper phyſica: negant majorem, conſuimiter dictis *num. 5. & 6.* Et eodem modo diſtinguunt minorem. Siquidem in Sacrificio Miſſæ licet Chriſtus Dominus ſecundum ſuam humanitatem vi conſecrationis ſubſtantialiter non deſtruatur, adhuc tamen ſecundum eam moraliter immutatur, quatenus per conſecrationem Corpus Chriſti transfertur a ſtatu ſuo naturali ad Sacramentalem, atque in uſum cibi & potus, longe diverſum a ſtatu ſuo naturali. Nam iſtud moraliter loquendo idem eſt, ac ſi fieret verus cibus; juxta quod idem Salvator, *Joan. cap. 6.* affirmabat: *Caro mea vere eſt cibus: & ſanguis meus, vere eſt potus.* Ita Lugo *diſp. 19. de Eucharistia ſect. 5.* & plures alii.

27. Tertio quidam volunt, Chriſtum ſacrificari ex eo, quia terminat realiter converſionem, ſeu tranſubſtantiationem panis, & vini in Corpus & Sanguinem ſuum, ut conſecrationis peractam. Quia enim in Miſſa offertur panis & vinum, non quomodocunque, ſed ut vi conſecrationis totaliter convertitur, ſeu tranſubſtantiatur in Corpus & Sanguinem Chriſti: hinc actio ſacrificativa cenſetur conſiſtere in hac phyſica converſione unius in aliud, ad quam etiam ſpectat Chriſtus Dominus, veluti terminus *ad quem* dictæ converſionis. Et ſimile quid contingebat olim ſub Lege veteri in oblatione thymiamatis, & thuris; ubi in proteſtationem ſupremi dominii DEI, & ſubjectionis ſacrificantis ad ipſum una res convertebatur in aliam, videlicet thus, aut thymiama in ſuaviſſimum ſuffitum.

28. Si dicas. Ex hac ſententia videtur ſequi, ſolum panem & vinum ſacrificari (nam illud proprie ſacrificatur, quod realiter immutatur) atqui hoc eſt falſum, & contra Concilium Trident. *num.* 20. citatum, ſimulque abſurdum, quia alioquin Eccleſia haberet duntaxat Sacrificium inanime, ac vilius, quam habuerunt olim Hebræi, foretque figuratum minus nobile, quam figura; ergo. Reſp. negando ſequelam, cum ſua probatione. Etſi enim illud proprie offerri dicatur, quod deſtruitur, ſeu immutatur quando non fit converſio unius in aliud: nihilominus, ſi fiat talis converſio, tunc proprie ac principaliter illud offertur, quod per ejuſmodi actionem potiſſimum intenditur. Unde, ſi principaliter intendatur deſtructio prioris rei per converſionem in aliam, tunc res converſa erit Hoſtia; prout accidit in combuſtione Holocauſti, converſi in ignem, ubi non ignis, ſed aries v. g. vel bos igne abſumptus cenſetur eſſe Hoſtia. Secus autem erit, ſi tunc principaliter intendatur res illa, in quam fit converſio alterius; quia enim, ut illud incipiat eſſe, alterum deſinit, etiam DEUS magis intendit honorari, honoraturque per illam actionem converſivam, ut ponit terminum *ad quem*, quam ut tollit terminum *a quo:* prout & in Lege veteri, dum thymiama vel thus offerebatur, convertendo ipſum in ſuaviſſimum ſuffitum, potius DEO offerebatur, & ſacrificabatur ejuſmodi ſuffitus ſuaviſſimus, quam thymiama vel thus. Igitur, cum in Sacrificio Miſſæ Chriſtus, ejuſque præſentia principaliter intendatur, conſequenter in eo Hoſtia principali erit Chriſtus Dominus, non quomodocunque, ſed ut contentus ſub ſpeciebus conſecratis, ac veluti terminus *ad quem* principaliter intentus tranſubſtantiationis, quæ divinitus accidit peracta conſecratione. Quamvis eadem actione offeratur ſimul panis & vinum, ſecundario tamen & concomitanter, quatenus eſt terminus *a quo*, & cujus deſitio intenditur propter aliud duntaxat, ſicque minus principaliter. Leſſius *Lib. 2. de Juſt. & Jure cap. 38. num. 13.* licet poſtea *lib. 12. de Divinis Perfectionibus cap. 13. num. 95.* amplexus ſit primam ſententiam *num.* 24. relatam, tanquam faciliorem intellectu; magiſque reſpondentem ordinario ſacrificandi modo, qui ſupponit Hoſtiam, non producit.

QUÆSTIO III.

Qui ſint Offerentes Miſſæ Sacrificium, & in quo conſiſtat Eſſentia ipſius?

SUMMARIUM.

29. *Principalis offerens in Miſſæ Sacrificio eſt Chriſtus Dominus.*
30. *Et quomodo?*
31. *Sacerdos celebrans eſt proximus Miniſter.*
32. *Et quomodo alii Fideles illud offerant? cum Addit.*
33. *In Miſſa non omnes actiones pertinent ad eſſentiam Sacrificii.*
34. *Hujus eſſentia conſiſtit in conſecratione.*
35. *In Paraſceve non fit Sacrificium Miſſæ.*
36 *Sumptio S. Hoſtiæ non eſt de eſſentia ejus;*
37. *Præſertim facta ab aſtantibus.*
38. *Requiritur ad hoc Sacrificium conſecratio utriuſque ſpeciei.*
39. *Oppoſita ſententia refertur, ac rejicitur.*

29. CONCL. I. Principalis offerens Miſſæ Sacrificium eſt Chriſtus Dominus, quamvis illud offerat Sacerdotum miniſterio. Ita omnes Catholici Doctores; & patet tum ex Tridentino *Seſſ. 22. cap. 2.* ubi docet: *Una eademque eſt Hoſtia idemque nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa.* Idem patet ex verbis conſecrationis, ubi Sacerdos non nomine proprio, ſed in perſona Chriſti loquens, dicit: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus.*

30. Cæterum Chriſtus dicitur offerens, & quidem principalis: tum quia Sacerdotium, ipſumque Miſſæ Sacrificium inſtituit: tum etiam, quia Sacerdos illud ex Chriſti ordinatione offert nomine, atque in perſona ipſiuſmet Domini. Ipſe ſiquidem Sacerdotes conſtituere dignatus eſt ſuos Miniſtros, & Vicarios, qui nomine, atque in perſona ſua Patri Cœleſti iſtud offerrent Sacrificium, ubi præter concordem SS. Patrum doctrinam tenet Concilium Florentinum, & Tridentinum *loc. cit.*

31. CONCL. II. Sacerdos celebrans offert Miſſæ Sacrificium ut proximus Miniſter cæteri autem Fideles etiam aliquo modo, minus tamen proprie, dicuntur hoc Sacrificium offerre. Ita communis. Et quidem prima pars patet tum ex cit. Concilio Trid.

ubi

ubi dicitur: *Idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio*: rum ex eo, quia Sacerdos eſt publicus Miniſter Eccleſiæ, ad hoc Myſterium conficiendum conſecratus, veruſque Sacrificans; iuxta quod Chriſtus Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus præcepit in ultima Cœna, dicens: *Hoc facite*, &c. Quia vero Sacerdos, in perſona Chriſti loquens, hoc conficit Sacramentum, & Sacrificium; hinc Sacerdos non eſt principalis offerens, ſed poſt Chriſtum, qui eſt offerens principalis, proximus Miniſter

32. Altera pars patet ex Canone Miſſæ, ubi dicitur: *Memento Domine famulorum famularumque tuarum, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis*. Et infra: *Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ Familiæ tuæ*. Dicuntur autem alii Fideles hoc Sacrificium offerre dupliciter: Primo, ratione quadam generaliſſima, & ſolum, quia ſunt membra Eccleſiæ, cujus nomine Sacerdos DEO offert Sacrificium iſtud. Secundo, ratione quadam magis ſpeciali in quantum ſcilicet ſpeciali externo concurſu ad ejus oblationem cooperantur, illud vel petendo aut procurando per donationem ſtipendii, vel faciendo ſub ipſa oblationem ad Altare, aut inſerviendo Sacerdoti celebranti, vel ſaltem perdevotam aſſiſtentiam ſeu præſentiam conſentiendo in ipſum.

Additio.

* Quæres hic. An etiam Neo-conſecratus Sacerdos cenſeatur verum Miſſæ Sacrificium offerre pro tunc, quando juxta præſcriptum Pontificalis Romani ſub actuali Ordinatione una cum Epiſcopo functiones Miſſæ poſt Offertorium peragit, proferendo cum eodem verba conſecratoria? Reſp. Communiorem quidem Doctorum affirmare; mihi tamen negativa Richardi, Angeli, Cajetani &c præplacet ſententia, quæ vult verba conſecratoria in ſimili caſu a Neo-myſta proferri tantum *recitative* in ſignum poteſtatis vi Ordinationis adeptæ in Corpus Chriſti verum; non autem *ſignificative* ac in perſona Chriſti, & conſequenter verum pro tunc a Neo-Conſecrato non offerri Sacrificium. Ratio hujus negativæ ſententiæ eſt: partim quia pro eo tempore necdum eſt complete ordinatus Sacerdos; cum deſit adhuc ultima manuum impoſitio, primum facienda poſt Communionem, uti videbitur *diſt.* 12 *n.* 32. partim quia ordinarie Epiſcopus in conſecratione Corporis & Sanguinis Chriſti ſingula verba conſecratoria, vel ſaltem ultimas eorum ſyllabas ſolet prius enuntiare, & poſtea primum ſubſequitur pronunciatio Sacerdotum Neo-Conſecratorum; & conſequenter, dum ultimum verbum eſſentiale ſeu ultimam ejus ſyllabam Formæ conſecrationis enuntiat Epiſcopus, in inſtanti adeſt Chriſtus, ſicque eadem Hoſtia non amplius conſecratur, ſi poſtmodum in enuntiatione ſubſequitur ultimum verbum Neo-Conſecrati Sacerdotis: nam in illo inſtanti, quo ponuntur eſſentialiter requiſita ad rationem Sacramenti, conficitur Sacramentum, adeoque in præſenti etiam ipſum Sacrificium, uti conſideranti patet. Unde finaliter non video, qua conſcientia talis Neo-Conſecratus pro hoc ipſo actu poſſit accipere ſtipendium. In praxi autem inter tantam Doctorum varietatem prudenter aget Neo-Conſecratus, ſi intendat hunc actum peragere ſecundum intentionem Chriſti, & Eccleſiæ, ac qualemcumque demum fructum, exinde obventurum vel ſibimetipſi, vel aliis gratis applicare. De quo videatur Sporer *part.* 2. *Theolog. Sacrament. cap.* 1. *num.* 40. & præſens Auctor hic *num.* 140. & *ſeqq.* Nunc pergendo ad ſecundam hujus Quæſtionis partem de eſſentia hujus Sacrificii, ſit

33. CONCL. III. Certum eſt, quod non omnes ſacræ actiones, quæ in Miſſa peraguntur, pertineant ad eſſentiam Sacrificii. Pleræque enim ſunt piæ quidem ſed ſolum accidentales cæremoniæ, ritusque ſacri ab Eccleſia inſtituti *ex Apoſtolica diſciplina, & traditione, quo & Majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes Fidelium per hæc viſibilia Religionis, & Pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur*: prout loquitur Concilium Trid. *cit. Seſſ.* 22. *cap.* 5. Porro in quanam parte Miſſæ conſiſtat eſſentia Sacrificii, quæſtio remanet; pro cujus reſolutione, ſit.

34. CONCL. IV. Eſſentia Sacrificii Miſſæ conſiſtit in conſecratione; & quidem probabilius in illa ſola. Ita Herincx *diſp.* 8. *de Euchariſtia quæſt.* 3. *num.* 42. Sannig. *diſt.* 5. *de Miſſ. q.* 4. *num.* 5. cum communiori Theologorum contra Bonacinam *diſp.* 4. *de Euchariſtia quæſt. ult. punct.* 2. *num.* 1. dicentem, quod partes eſſentiales Sacrificii Miſſæ ſint conſecratio, oblatio, & ſumptio; & contra nonnullos alios, qui volunt, ſaltem ſumptionem a celebrante peractam ſpectare etiam ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ. Ratio Concluſionis eſt: quia Sacrificium Miſſæ offertur, ac perficitur a Sacerdote in perſona Chriſti, qui eſt principalis offerens, ut *num.* 29. dictum eſt: atqui conſecratio, eaque ſola fit a Sacerdote in perſona Chriſti, ergo ſola conſecratio ſpectat ad eſſentiam ejus. Minor probatur: nam Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit Sacramentum, ut ait Concilium Florentinum *in Decreto Unionis*; ergo. Hinc

35. Infertur I. Quod Feria ſexta Paraſceves proprie non fiat Sacrificium Miſſæ: quia ibi non fit nova Hoſtiæ conſecratio, ſed ſumitur duntaxat Hoſtia pridie conſecrata.

36. Infertur II. Quod ſumptio Hoſtiæ ſeu Sacramenti, quæ fit a Sacerdote celebrante, non ſpectet ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ, ſtricte loquendo (hæc enim ſumptio non fit in perſona Chriſti, ſicuti conſecratio) quamvis ſpectet ad ejus integritatem, & complementum: nam, ut dicitur *c. Conſecrat. diſt.* 2. *Quale erit illud ſacrificium, cui nec ſacrificans participes eſſe cognoſcitur?*

37 Infertur III. Quod multo minus ſumptio Sacramenti, quæ fit ab aliis aſtantibus, ſpectet ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ; unde Concilium Trid. *Seſſ.* 22. *cap.* 6. & *can.* 8. approbat, & commendat Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat.

38. CONCL. V. Ad perfectam rationem Sacrificii novæ Legis requiritur conſecratio utriuſque ſpeciei; idque ex Chriſti inſtitutione, qui voluit in illo offerri Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini, prout docet Concilium Trid. *Seſſ.* 22. *cap.* 1. Unde Rubricæ Miſſalis *Tit. De defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus*, quantum ad propoſitum, ſic habent: *Si Sacerdos ante conſecrationem graviter infirmetur, vel in ſyncopen inciderit, aut moriatur, prætermittitur Miſſa* (quia videlicet ſacrificium ſubſtantialiter necdum eſt inchoatum) *Si poſt Conſecrationem Corporis tantum ante Conſecrationem Sanguinis, vel utroque conſecrato id accidit, Miſſa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille deſiit, & in caſu neceſſitatis etiam per non jejunum*. Et merito: nam plus urget præceptum Divinum de ſubſtantiali perfectione, atque etiam de integritate Miſſæ, quam præceptum Eccleſiaſticum de non ſumendo Euchariſtiam, niſi a jejunis.

39. Sunt quidem nonnulli Theologi, quos refert Barboſa *in Collectaneis ad Concilium Trid. Seſſ.* 22. *De Sacrificio Miſſæ cap.* 1. *n.* 26. qui volunt, poſſe Papam ex cauſa urgenti concedere, ut Conſecratio Euchariſtiæ, & Sacrificium Miſſæ in una ſpecie fiat. Quia vero Concilium Trid. *loc. cit.* ſatis indicat, conſecrationem utriuſque ſpeciei eſſe de Jure Divino, dum *cit. c.* 1. inter alia ſic loquitur: *Chriſtus Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini DEO Patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit*. hinc merito de hac quorundam ſententia dubitatur, ea que probabilius & communius negatur,

QUÆSTIO IV.

De Effectibus Sacrificii Miſſæ.

SUMMARIUM.

40. *Sacrificium Miſſæ habet valorem ex opere operato, & ex opere operantis.*
41. *Eſt Latreuticum, ac Euchariſticum.*

42. *Inſu-*

42. *Inſuper eſt Propitiatorium, Satisfactorium, & Impetratorium.*
43. *Miſſæ Sacrificium; quomodo ſit propitiatorium, & peccata mortalia expiet?*
44. *Per ſe ac immediate non cauſat gratiam ſanctificantem.*
Differentia inter Sacramentum, & Sacrificium.
45. *Miſſæ Sacrificium, quomodo ſatisfactorium?*
46. *Et quomodo Impetratorium?*
47. *Effectus impetrationis bonorum temporalium an ſit infallibilis?*
(e) Concordant dicta Tract. 5. Diſt. c. num. 57. & 58.
* *De requiſitis, ut quis horum effectuum fiat particeps.*

40. ADVERTENDUM cum Scoto *Quod lib.* 20. & communi Theologorum, quod Miſſæ Sacrificium habeat duplicem vim, atque valorem operandi ſuos effectus, videlicet *ex* opere operantis, & *ex* opere operato. Prior valor promanat ex bonitate ipſius Miniſtri ejuſque proprio merito, atque devotione, quacum peragit hoc Sacrificium; prout id ipſum accidit in omnibus aliis piis operibus, utpote quæ valent, ſeu proſunt ex opere operantis. Alter valor Sacrificii Miſſæ eſt ille, qui eidem ex Chriſti inſtitutione, ejuſque meritis, atque independenter a bonitate Miniſtri competit; juxta quod Concilium Trid. *cit. cap.* 1. profitetur dicens: *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt* (*Malach.* 1.) *quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt*. Unde ſequitur, quod Miſſæ Sacrificium proſit *ex* opere operato, ſeu virtute ipſius Sacrificii, quatenus habet ſpecialem valorem ſibi peculiariter *ex* Chriſti inſtitutione annexum, & quidem ultra omne meritum operantis, ſeu procurantis celebrationem Miſſæ, atque independenter a bonitate Miniſtri illud offerentis. Hoc prænotato ſit

41. CONCL. I. Sacrificium Miſſæ inprimis eſt Latreuticum, atque Eucharisticum. Ita communis; & patet ex Concilio Trid. *Seſſ.* 22. *can.* 3. ubi inter alia dicitur, *Miſſæ Sacrificium eſſe laudis, & gratiarum actionis*. Siquidem Miſſæ Sacrificium dicitur *Latreuticum*, quatenus inſtar Holocauſti offertur DEO in recognitionem ſuæ ſupremæ excellentiæ: ipſum quippe inſtitutum eſt ad ferendum cultum Latriæ (qua ratione *Latreuticum* appellatur) ſoli DEO debitum. Verum, quatenus offertur in gratiarum actionem pro omnibus receptis beneficiis, præſertim Redemptionis noſtræ, hac ratione Sacrificium Miſſæ vocatur *Eucharisticum: Euchariſtia* enim latine ſonat *bona gratia*, ſive *gratiarum actio*.

42. CONCL. II. Inſuper Sacrificium Miſſæ eſt Propitiatorium, Satisfactorium, & Impetratorium: ac proinde (præterquam, quod ſit Sacrificium laudis & gratiarum actionis) triplicem habet effectum, propitiationem videlicet, ſeu expiationem peccatorum quoad culpam, ſatisfactionem pro pœnis remanentibus ex peccatis quoad culpam iam dimiſſis, & impetrationem diverſorum beneficiorum. Ita omnes Catholici, & habetur noviſſime definitum in Concilio Trid. *Seſſ.* 22. *can.* 3. his verbis: *Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam Commemorationem ſacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium: neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere: anathema ſit*. Id ipſum fuſius declarat citatum Concilium *cap.* 2.

43. CONCL. III. Miſſæ Sacrificium vere quidem eſt *Propitiatorium*, in quantum virtute ejuſdem DEUS nobis ſit placatus, & propitius; id eſt, movetur ad deponendam iuſtiſſimam iram ſuam & indignationem, quam ob noſtra peccata concepit in ordine ad neganda uberiora gratiæ auxilia, quibus pœnitentiam agere, atque in eius amicitiam redire, & peccatorum remiſſionem acquirere valeamus: nihilominus effectum expiationis peccatorum Mortalium quoad culpam non cauſat immediate, ſed duntaxat mediate, ac diſpoſitive, impetrando videlicet ſpecialia gratiæ auxilia, quibus homo diſponitur, atque excitatur ad agendam veram de peccatis pœnitentiam, mediante qua per infuſionem gratiæ ſanctificantis immediate remittuntur peccata. Ita communis Theologorum; & patet ex verbis Concilii Trid. *Seſſ.* 22. *cap.* 2. ubi explicans modum, quo hoc Sacrificium nobis peccata remittit ſic loquitur: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata, etiam ingentia, dimittit*. Quibus verbis aperte docet Sacrificium iſtud non remittere peccata mortalia immediate, prout faciunt Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ, ſed tantum mediate, impetrando nimirum a DEO gratias actuales prævenientes, quibus peccatores excitentur ad agendam veram pœnitentiam, ſicque ad conſequendam peccatorum remiſſionem virtute perfectæ Contritionis, vel Attritionis cum Sacramento.

44. Et conformiter dictis infertur, quod Miſſæ Sacrificium per ſe, & immediate non cauſet gratiam primam ſanctificantem (alioquin enim immediate deleret peccata mortalia) neque augmentum ipſius, quia nemo recipit augmentum gratiæ habitualis, ſeu ſanctificantis, niſi vel per proprium meritum, vel per dignam receptionem Sacramenti. Et hoc ipſum ſuadet differentia inter Sacramentum, & Sacrificium: nam Sacramentum eſt primario & principaliter inſtitutum ad noſtram ſanctificationem: Sacrificium vero immediate refertur ad cultum DEI, & proteſtandam ſupremam ejus excellentiam, & ſecondario ſolum, ac veluti per quamdam redundantiam ad noſtram utilitatem.

45. CONCL. IV. Quod attinet alterum effectum ipſius, Miſſæ Sacrificium dicitur eſſe *Satisfactorium*, & quidem tam reſpectu vivorum, quam reſpectu animarum in Purgatorio exiſtentium, in quantum ex opere operato virtute ipſius aliqua pœna, peccatis quoad culpam jam deletis correſpondens, remittitur illis, pro quibus hoc Sacrificium applicatur. Unde Concilium Trid. *loc. cit. ait*, *Quare non ſolum pro Fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis, rite juxta Apoſtolorum traditionem offertur*. Et infra *Seſſ.* 25. *in Decreto de Purgatorio*, docet: *Animas in Purgatorio detentas fidelium Suffragiis, potiſſimum vero acceptabili Altaris Sacrificio juvari*. Et hic effectus ſatisfactionis infallibiliter confertur virtute Sacrificii Miſſæ, dummodo is, pro quo Miſſa offertur, ſit capax ejuſdem, id eſt, indigeat aliqua ſatisfactione, nec ponat obicem peccati mortalis, de quo in Additione, neque ſit actualiter in ſtatu damnationis.

46. CONCL. V. Tandem Miſſæ Sacrificium eſt *Impetratorium*, in quantum habet virtutem impetrandi a DEO diverſa bona, tum ſpiritualia, tum etiam temporalia, quatenus ad ſpiritualia conducunt. Ita omnes Catholici; & patet ex perpetuo ſenſu, atque traditione Eccleſiæ, ipſoque Concilio Tridentino proxime allegato. Additur vero notanter, *bona temporalia, quatenus ad ſpiritualia conducunt*. Quia effectus Sacrificii incruenti Miſſæ nituntur meritis Sacrificii cruenti a Chriſto in Ara Crucis oblati: atqui Chriſtus non promeruit nobis in Cruce bona temporalia, niſi quatenus conducunt ad ſpiritualia; nam bona temporalia ſecundum ſe præciſe ſpectata non ſunt bona, imo ſæpe ſæpius homini mala & nociva.

47. Et hinc fit, quod effectus iſte Sacrificii Miſſæ, nimirum Impetratio bonorum temporalium, non infallibiliter habeatur, ut experientia conſtat: neque illico omnia nobis conceduntur, pro quorum impetratione leguntur Miſſæ; ſiquidem hujuſmodi bona temporalia non ſemper conducerent ad bonum ſpirituale, & ſalutem animæ. Interim tamen credibile eſt, ſemper aliquid obtineri a DEO; neque Sacrificium in vanum offerri, etiamſi non ſtatim obtineatur illud in ſpecie bonum temporale, pro quo obtinendo Miſſa offertur: poteſt enim DEUS, atque pro ſumma in nos pietate ſolet, vel ejus conceſſionem in tempus opportunius, nobiſque ſalutarius differre, vel loco illius, quod petimus, aliud nobis elargiri longe conducibilius ad ſalutem animæ noſtræ: ad hoc quippe concedendum videtur ipſum compellere ſua infinita Liberalitas, Bonitas, atque Miſericordia. (e)

Addi-

Digitized by Google

Additio.

* Quæres. Quidnam requiratur, ut ille, pro quo SS. Miſſæ Sacrificium offertur, fiat particeps horum effectuum? Reſpondeo *Primo*. Ante omnia requiritur, ut pro tali celebrans applicet hos effectus: is enim ſolus in ſua ordinatione accipit poteſtatem applicandi, ſeu offerendi. *Secundo*. Quoad effectum propitiatorium non deſideratur ex parte illius, pro quo applicatur, ſeu offertur, ſtatus gratiæ ſanctificantis, cum hic effectus etiam communicetur gravibus peccatoribus gratia ſanctificante privatis, obtinendo exinde adeptionem auxilii Divini excitantis ad agendam pœnitentiam. *Tertio*. Quoad effectum impetratorium dictus ſtatus gratiæ, etſi ſit de meliori eſſe, ſimpliciter tamen paliformiter non exigitur ob eandem rationem, modo cæteroquin beneficia, quæ petuntur, ſint honeſta, & ad æternam ſalutem aliquo modo conducentia. *Quarto*. Bene vero dictus ſtatus gratiæ ex parte illius, pro quo Miſſa legitur, requiritur quoad effectum ſatisfactorium ſaltem reſpectu illorum gravium peccatorum, quæ quoad culpam necdum ſunt remiſſa: etenim virtute huius effectus iuxta communem DD. ac conformiter iam dictis Concluſ. IV. remittuntur ſolæ pœnæ pro peccatis quoad culpam iam a DEO condonatis adhuc debitæ; ergo neceſſario præſupponunt condonationem culpæ mortalis, ſicque ſtatum gratiæ.

QUÆSTIO V.

Quantus ſit valor Sacrificii Miſſæ?

SUMMARIUM.

48. *Valor Miſſæ ad placandum, ſatisfaciendum, ac impetrandum non eſt infinitus;*
49. *Non obſtante infinitate meritorum Chriſti.*
50. *Cur hæc per Miſſam finito duntaxat modo applicentur?*
51. *Miſſa pro pluribus oblata minus prodeſt ſingulis.*
52. *Quid de pluribus inſervientibus, aut aſtantibus?*
53. *Sacerdos pluribus ſtipendiis non ſatisfacit, ſi unicam Miſſam celebret.*
54. *Ne quidem applicando uni fructum ſatisfactorium, & alteri impetratorium.*
55. *Aut partem fructus ejus ſpecialiſſimam.*
* *Quid circa diviſionem fructuum ſit ſentiendum, ſi celebrans non obligetur vi ſtipendii ex titulo juſtitiæ, ſed præciſe ex liberalitate, vel ex voto, aut Ordinatione Superiorum?*
56. *Fidelibus plus prodeſt, ſi Miſſas curent ſibi celebrari in vita, quam poſt mortem.*
57. *In Miſſa duo ſunt conſideranda.*
58. *Miſſa mali Sacerdotis tantum valet, quantum boni, quoad ſubſtantialia.*
Et quoad fructum ejus ex opere operato.
59. *Imo & quoad Orationes dictas nomine Eccleſiæ.*
60. *Secus quoad Orationes, prout a celebrante procedunt.*

48. CONCL. I. Valor, quem habet Miſſæ Sacrificium ex opere operato ſive ad placandum nobis DEUM, ſive ad ſatisfaciendum, ſive ad impetrandum, non eſt infinitus, ſed finitus; non obſtante infinitate ſatisfactionis, ac meritorum Chriſti, in quibus totus Miſſæ valor radicatur, & fundatur. Ita D. Bonaventura 4. *diſt.* 45. *art.* 3. Scotus *Quodl.* 20. cum ſuis & aliis communiter, paucis exceptis. Concluſio hæc potiſſimum ſuadetur ex communi ſenſu Eccleſiæ: nam ſi idem numero Sacrificium foret infiniti valoris, tunc fruſtra ſpeciales numero Miſſæ legerentur pro ſpecialibus hominum neceſſitatibus; imo unica Miſſa, utpote infiniti valoris, ſufficeret ad exhauriendum totum Purgatorium, ſimulque poſſet quis per unius Miſſæ celebrationem ſatisfacere pro centum ſtipendiis a diverſis hominibus datis: hæc autem omnia ſunt abſurda, & contra perpetuam praxin, ac ſenſum Eccleſiæ; ergo dicendum, quod Miſſæ Sacrificium a nobis oblatum non ſit infiniti valoris.

49. Additur in Concluſione, *non obſtante infinitate meritorum Chriſti*. Quia valor ille, quem habet Miſſa ex opere operato, fundatur, ac deſumitur ex Sacrificio cruento in Ara Crucis oblato per Chriſtum, ac meritis ejus, quæ ſunt infinita, ac ſufficientia pro redemptione infinitorum hominum, vel etiam mundorum, ſi darentur: quamvis hæc infinita merita Chriſti per incruentum Miſſæ Sacrificium finito, ac limitato duntaxat modo juxta ordinatiſſimam DEI voluntatem nobis applicentur. Et hac de cauſa Barth. Gavantus *part.* 2. *Commentar. in Rubricas tit.* 8. *num.* 3. valorem Miſſæ ait eſſe infinitum in radice, quatenus nempe radicatur in meritis Chriſti, quæ ſunt infinita, ſed ad impetrandum & ad alios ſuos effectus, finitum in terminis, quia finite de eo omnes participant.

50. Cæterum ratio, cur per Miſſæ Sacrificium merita Chriſti finito duntaxat modo nobis applicentur, alia non eſt, niſi voluntas, ac inſtitutio Chriſti Domini, veri DEI & hominis, qui per hoc incruentum Miſſæ Sacrificium modo duntaxat finito voluit nobis applicare merita ſuæ Dominicæ Paſſionis, atque ſatisfactiones præſtitas in Sacrificio illo cruento, quod ipſemet obtulit in Ara Crucis, ſe ipſum offerendo Patri ſuo Cœleſti pro redemptione totius generis humani.

51. CONCL. II. Idem numero Sacrificium Miſſæ pro pluribus ſimul oblatum minus prodeſt ſingulis, ac ſi paucioribus, vel uni tantum applicaretur. Concluſio hæc ſequitur ex præcedenti: quia valor ille finitus, qui ex opere operato correſpondet Miſſæ, dividitur tunc in illos plures homines, pro quibus ſimul offertur, qui cæteroquin totus uni obveniret, ſi Miſſa pro uno ſolo applicaretur.

52. Dicitur, *Sacrificium Miſſæ pro pluribus ſimul oblatum*. Nam, ſi loquamur de Miſſæ Sacrificio, quatenus a pluribus offertur, nempe a pluribus Miſſæ inſervientibus, vel devote aſſiſtentibus (qui etiam ſuo modo dicuntur Miſſam offerre juxta dicta *num.* 31. & 32.) non minorem fructum exinde ſinguli referunt, quam ſi ipſi ſoli eſſent. Ratio eſt: quia ejuſmodi oblationes privatæ ſunt diſtinctæ, ideoque eis diſtincti, ac proprii effectus correſpondent, juxta propriam ſingulorum devotionem & capacitatem: & hoc ipſum ſuadet communis ſenſus Fidelium. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 21. & alii.

53. CONCL. III. Sacerdos, qui pluribus ſive ob acceptum ſtipendium, ſive ob aliam cauſam eſt obligatus ad celebrandum, non ſatisfacit unicum Sacrificium Miſſæ pro omnibus offerendo. Ita defacto tenendum pro certo, ob Decretum Urbani VIII. *De celebratione Miſſarum*, quod incipit: *Cum ſæpe contingat* (habeturque tom. 4. Bullarii Romani *Conſtitat.* 45. *dicti Pont.*) ubi §. 2. *ſub obteſtatione Divini Judicii mandat, ac præcipit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſinæ præſcriptæ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinent, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.* Concordat Decretum Alexandri VII inter alias Propoſitiones etiam ſequentem, ordine 10. damnantis: *Non eſt contra juſtitiam, pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.* Proinde

54. Infertur I. Sacerdotem non poſſe pro una Miſſa duplex ſtipendium accipere, applicando uni fructum ſatisfactorium, & alteri fructum impetratorium; dum v. g. unus petit celebrari Miſſam pro defunctis, alter pro infirmo. Nam, qui dat ſtipendium pro celebratione Miſſæ, cenſetur velle fructus omnes ipſius, quantum eſt capax.

55. Infertur II. Non poſſe Sacerdotem licite pro una Miſſa duplex ſtipendium accipere, applicando uni petentium partem illam fructus, quæ ipſi ſacrificanti competit. Siquidem hoc non modo ſequitur ex dictis, ſed rurſum oppoſita ſententia ab Alexandro VII. damnata eſt, dum is inter alias Propoſitiones etiam ſequentem, ordine 8. rejecit: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.* Hæc, inquam, Propoſitio eſt damnata.

Addi-

Digitized by Google

Additio.

* Cæterum dicta in Concluſione III. & ſubſequenti *n.* 54. de diviſione fructuum Miſſæ Sacrificii (quod nimirum *propitiatorium*, *impetratorium*, & *ſatisfactorium*, vel etiam *Euchariſticum* ab invicem Sacerdoti dividere non liceat) ſemper intelligi debent, ſi celebrans pro talibus Miſſis accipit ſtipendium, ſicque ex juſtitia pro dante ſtipendium tenetur applicare totum fructum medium, ſeu ſpecialem. Quod ſi vero celebrans pluribus promiſerit Miſſas ex mera liberalitate, & hi eaſdem petant ad diverſos fines expreſſos: e. g. *unus* pro converſione peccatorum; *alter* pro peccatis ſuis, vel alicujus defuncti (intellige, ut pœnæ alias ob peccata luendæ deleantur) *tertius* in honorem S. Antonii pro certo beneficio impetrando, & demum *quartus* in gratiarum actionem propter certum beneficium a DEO impetratum: In ſimili caſu (dummodo nullus ex his ipſis, quibus donantur Miſſæ, obligetur titulo ſtipendii curare, ut hæ legantur) ſufficeret, ſi *pro primo* fructus propitiatorius, *pro ſecundo* ſatisfactorius, *pro tertio* impetratorius, & demum *pro quarto* Euchariſticus applicarentur, uti cum Gobat, & Tamburino notat Sporer *part.* 2. *Theolog. Sacrament. cap.* 4 *ſect.* 4 *n.* 296. Ratio eſt; quia liberalis promiſſio ita eſt interpretanda, ut promittenti quam minime ſit oneroſa, uti colligitur ex *Leg. Quidquid adſtringendæ*, 99. *ff. De Verb. obl.* Idem ſentiendum putat Sporer *loc. cit. n.* 297. *&* *n.* 298. ſi ex voto præciſe ad certum finem DEO aliquam Miſſam promiſiſti, vel ſi ex aliquo ſtatuto, vel ordinatione tantum Superioris ad certum finem ſpecificatum obligaris legere Miſſam. Secus haud dubie dicendum, ſi Superior tibi legendas imponeret Miſſas illas, ob quas ille recepit ſtipendium, vel ſi declararet, quod reliquos fructus, ad particularem finem non deſervientes, velle applicari in bonum Religionis ſeu Provinciæ modo meliori, quo fieri poteſt.

56. Quæres. Utrum Fideles majora ſibi beneficia, fructumque uberiorem compareent, ſi Miſſas ſibi curent celebrari in vita quam poſt mortem? Reſp. affirmative, ut notat Barboſa *in Collectaneis ad Concil. Trid. Seſſ.* 22 *cap.* 2. *n.* 21. citans Fraxinellum, & Homobonum de bonis. Ratio eſt: quia Miſſæ pro aliquo dictæ poſt mortem ſolum ſunt ſatisfactoriæ pro pœnis in Purgatorio adhuc luendis: at in vita pro aliquo celebratæ non ſolum ſatisfactoriæ ſunt, ſed etiam propitiatoriæ, atque impetratoriæ, ſicque juvant in vita & poſt mortem. Accedit illud D. Gregorii *lib.* 4 *Dialog. cap.* 58. *Tutior eſt via, ut bonum, quod quiſque poſt mortem ſperat agi per alios, ipſe dum vivit, per ſe exequatur: beatius quippe eſt liberum exire, quam poſt vincula libertatem quærere.*

57. Quæres ulterius. Utrum Miſſa mali Sacerdotis tantum valeat, quantum boni? Ubi notandum cum D. Thoma *part.* 3. *Quæſt.* 82. *art.* 6. D. Bonaventura 4. *diſt.* 13. *art.* 1. *quæſt.* 4. & communi Doctorum, quod in Miſſa duo debeant conſiderari, ſcilicet ipſum Sacramentum ſeu Sacrificium, quod eſt principale, & Orationes, quæ in Miſſa pro vivis atque defunctis fiunt; idque ſive in perſona totius Eccleſiæ, cujus Sacerdos eſt publicus Miniſter, ſive in perſona Sacerdotis, ac prout ſecundum propriam ejus devotionem ſpectantur. Hoc prænotato.

58. Reſp. I. Certum eſt, quod Miſſa mali Sacerdotis quoad ſubſtantialia, ſive quantum ad Sacramentum, atque Sacrificium, non minus valeat, quam Miſſa boni Sacerdotis. Ratio eſt: quia utrobique idem conficitur Sacramentum, atque Sacrificium; & quidem nomine, atque in perſona Chriſti Domini, qui eſt principalis Offerens, ſimulque Hoſtia. Unde D. Auguſtinus relatus *can. Utrum* 72. *De Conſecr. diſt.* 2. inquit: *In Myſterio Corporis Chriſti nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote.* Et hoc ipſum etiam eſt intelligendum de fructu præcipuo Sacrificii Miſſæ, qui provenit ex opere operato, & quatenus illud offertur in perſona Chriſti: ſic enim nihil omnino pendet a diſpoſitione, & bonitate Miniſtri, juxta dicta *n.* 40.

59. Reſpond. II. Quatenus Sacerdos offert Miſſam, oratque nomine Eccleſiæ, non minuitur fructus impetrationis ob malam diſpoſitionem Miniſtri celebrantis: quia etiam in peccatoribus manet miniſterium, inquit Doctor Angelicus. Unde, quantum ad hoc, non ſolum eſt fructuoſa Oratio Sacerdotis peccatoris Miſſam celebrantis, ſed etiam omnes aliæ ejus Orationes, quas facit in Horis Canonicis, aliiſque Eccleſiaſticis Officiis, in quibus gerit perſonam Eccleſiæ. Excipe, niſi Miniſter ſit excommunicatus non toleratus; quia per hunc non vult Eccleſia ad DEUM preces offerri, & conſequenter nullam habent efficaciam, quatenus fiunt nomine Eccleſiæ.

60. Reſp. III. Orationes privatæ Sacerdotis mali, ſeu in ſtatu peccati mortalis celebrantis non ſunt fructuoſæ, ne quidem ſecundum vim impetrandi pro aliis: ac proinde quoad circum adjacentia, ſive annexa, hoc eſt, quoad Orationes, prout a celebrante procedunt, plus prodeſt Miſſa boni, quam mali Sacerdotis. Ratio eſt: quia Sacerdos malus celebrando de novo peccat mortaliter, unde, prout celebratio Miſſæ ab ipſo procedit, potius meretur vindictam, quam miſericordiam. Huc quadrat dictum illud cæci nati, atque a Chriſto illuminati, de quo *Joan.* 9. *Scimus, quia peccatores DEUS non audit: ſed ſi quis DEI cultor eſt, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.*

QUÆSTIO VI.

Pro quibus poſſit offerri Sacrificium Miſſæ?

SUMMARIUM.

61. *Miſſa poteſt offerri pro vivis, atque defunctis, non vero pro damnatis.*
62. *Nequit offerri pro Sanctis.*
* *Vel pro infantibus, ſi moriantur ante uſum rationis.*
63. *Licite offertur pro Fidelibus non excommunicatis, etiam peccatoribus.*
64. *Secus de excommunicatis vitandis.*
65. *Quid de excommunicatis toleratis?*
(d) Videantur dict. Tract. 13. Diſt. 2. num. 26.
* *Quid de noſtris Hæreticis Miſſam petentibus.*
66. *Poteſt offerri pro converſione Infidelium,*
67. *Sive indirecte, non autem directe pro Infidelibus &c.*
68. *Et cur non directe?*
(e) Ut dictum Tract. 13. Diſt. 1. n. 17.

61. CONCL. I. Miſſæ Sacrificium poteſt offerri tum pro vivis, tum pro defunctis in Chriſto, nondum plene purgatis: neutiquam vero pro damnatis. Ita communis. Et quidem prima pars conſtat ex dictis *num.* 42. *&* 45. Altera pars habetur *cap. Pro obeuntibus* 13. *quæſt.* 2. ac ratio eſt: quia damnatorum deſperata eſt redemptio. Et hoc intelligendum cum Gloſſa ibidem communiter recepta, quando evidens eſt, aliquem deceſſiſſe in peccato mortali; utputa cum quis ſe ipſum ſuſpendit, præcipitat, vel alio modo occidit *arg. cap. Placuit.* 23. *q.* 5. nam ſecus eſt dicendum, ſi de hoc ſit dubium; quia tunc oportet meliora de proximo ſperare.

62. CONCL. II. Etſi DEO in honorem Sanctorum rite offeratur Miſſæ Sacrificium juxta dicta *n.* 8. nequit tamen illud offerri pro Sanctis. Ita habetur deciſum *c. Cum Marthæ §. Tertio loco. De celebrat. Miſſarum*, addita hac duplici ratione: tum quia *injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre:* tum quia Sancti in Cœlis, *orationibus noſtris non indigent, pro eo; quod, cum ſint perfecte beati, omnia eis ad vota ſuccedunt.*

Additio.

* Quod autem dictum eſt de Sanctis, valet de omnibus poſt Baptiſmum ante adeptum uſum rationis defunctis, qui re ipſa ſunt Sancti in cœlo. Hinc juxta Paſqualigum apud la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 3. graviter peccaret, qui pro tali legeret Miſſam *de Requiem*: tum quia graviter læderet præſcriptum Ritum Eccleſiæ, volentis, ut in ſimili caſu in funere infantium potius legatur de Angelis, vel teſte la Croix de Gratiarum actione: tum quia Sacerdos per celebrationem de Requiem re ipſa oſtenderet, ſe non bene ſentire de efficacia Baptiſmi, perfectiſſime tales parvulos mundantis, ut non egeant ullo fructu propitiato-

rio, ſatisfactorio, vel cœleſtis gloriæ, quam tales parvuli poſt mortem ſtatim poſſident, Impetratorio.*

63. CONCL. III. Certum quidem eſt, Miſſæ Sacrificium licite offerri pro Fidelibus non excommunicatis, etiam peccatoribus; illud tamen exiſtentibus in peccato mortali non prodeſt quoad effectum ſatisfactorium, ſed ſolum, quatenus Sacrificium hoc eſt propitiatorium. Ratio eſt: quia Fideles in peccato mortali exiſtentes ſunt quidem capaces utriuſque poſterioris effectus, non vero effectus ſatisfactionis; ſeu remiſſionis pœnæ temporalis; cum ponant obicem peccati mortalis.

64. CONCL. IV. Pro excommunicatis vitandis, ſeu non toleratis nequit licite offerri Sacrificium Miſſæ, & peccat graviter Sacerdos, directe pro ipſis celebrans. Ratio eſt: quia Miſſæ Sacrificium offertur non ſolum in perſona Chriſti, ſed etiam nomine Eccleſiæ: atqui Eccleſia prohibet, ne ſuo nomine, & publico miniſterio Eccleſiaſtico pro excommunicatis oretur, aut Miſſa celebretur, donec fuerint abſoluti; ut habetur *c. A nobis* 28, & *c. Sacris. De Sent. excommun.* ergo,

65. Additur notanter, *pro excommunicatis non toleratis*. Nam non pauci Doctores cum Sanchez, Fagundez, Hurtado, & Paſqualigo volunt, poſt Concilium Conſtantienſe, atque Extravag. Martini V. *Ad evitanda*, pro excommunicatis toleratis, ſeu non vitandis licite poſſe offerri Sacrificium Miſſæ: utpote quibus defacto licite communicamus in aliis Officiis Divinis, imo & pro ipſis præſentibus publice precamur in Choro, dicendo: *Miſereatur veſtri*, *Dominus vobiſcum &c.* prout argumentatur Herincx *diſp.* 8. *de Miſſ. n.* 64. citans Navarrum, Sa, Lugonem, & alios paſſim. Verum, quamvis id licite fiat, ſimulque tale Sacrificium prodeſſe valeat excommunicatis toleratis, quatenus offertur in perſona Chriſti, non tamen ipſis proderit, quatenus offertur in perſona Eccleſiæ; cum Pontifex in præfata Bulla expreſſe proteſtatur, quod *per hoc non intendit, excommunicatos in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari*. (d)

Additio.

* Dices. Si Acatholicus petat aliquam Miſſam v. g. in honorem S. Antonii ad impetrandam ejuſdem interceſſione certam gratiam temporalem, & propterea offerat ſtipendium, prout in his partibus Septemtrionalibus non raro contingit, poteſt illud licite recipi, teſte Paſqualigo; ergo etiam poterit licite offerri pro Excommunicatis toleratis Miſſæ Sacrificium. Reſpondeo ad hanc objectionem, tales recipere ſtipendium, & exinde offerre Sacrificium pro petentibus Acatholicis vel exinde; quia per principia reflexa amplectuntur alteram contrariam multorum ſententiam; vel quia ſe reſolvunt, talem obligationem Sacrificii non ſolum prodeſſe aliis, pro quibus legitur, ſed etiam celebrantibus, utpote propterea NB. ſtipendium recipientibus, ſicque ſimilem caſum non contineri ſub prohibitione Martini V. nolentis, per tolerationem talium Excommunicatorum NB. præciſe ipſos Excommunicatos in aliquo relevare. Videatur Kazenberger *de Cenſuris cap.* 3. *ſect.* 2. *n.* 3.

66. CONCL. V. Pro Infidelibus non baptizatis poteſt offerri Miſſæ Sacrificium per modum deprecationis, ut ad veram Fidem convertantur. Ita Bonacina *diſp.* 4. *De Eucharistia quæſt. ult. punct.* 5. *n.* 4. Herincx *n.* 59. Sannig. *quæſt.* 7. *n.* 15. & alii. Ratio eſt: quia juxta Concilium Trident. *c.* 42. *&* 45. relatum poteſt Miſſa offerri *pro peccatis, & aliis neceſſitatibus*: atqui infidelitas eſt peccatum, & neceſſitas maxima. Accedit; quod Sacrificium incruentum Miſſæ imitetur cruentum, olim a Chriſto in Ara Crucis oblatum, quod etiam non baptizatis profuit ad ſalutem animæ. Quinimo *cap. Apoſtolicam. De Presbytero non baptiz.* jubet Pontifex, quod Miſſæ Sacrificium offeratur pro Presbytero non baptizato, qui in confeſſione nominis Chriſti deceſſit.

67. Cæterum Maſtrius *diſ.* 19. *Theolog. Moral*, *n.* 62. alia ratione hoc declarat, & citans communiorem, & probabiliorem Doctorum ait, poſſe quidem pro Paganis & Infidelibus (imo & Excommunicatis) Sacrificium Miſſæ indirecte offerri, non autem directe. Et quidem prior pars ſuadetur ex eo, quod defacto ſic fiat quoties Miſſæ Sacrificium DEO offertur pro incremento & exaltatione Sanctæ Matris Eccleſiæ, vel tollendo ab ea ſchiſmate, aut hæreſum extirpatione: nam, quia hæc vel maxime fiunt per converſionem Infidelium, atque reſipiſcentiam Hæreticorum, Schiſmaticorum, aliorumque excommunicatorum, celebrando Miſſam juxta dictam intentionem, pro his pariter indirecte oratur, & celebratur.

68. Altera pars probatur ex eo: quia Pagani, & Infideles necdum ſunt effecti membra Chriſti per Baptiſmum in re, vel ſaltem in voto ſuſceptum: atqui Sacrificium Miſſæ non poteſt directe applicari; niſi pro membris Chriſti; quia, ut inquit D. Auguſtinus *lib.* 1. *De Anima & ejus orig. cap.* 9. relatus a D. Thoma 3. *par. q.* 79. *art.* 7. *ad* 2. *Quis offerat Corpus Chriſti, niſi pro eis, qui membra ſunt Chriſti?* Idem deſumitur ex ipſa praxi, & conſuetudine Eccleſiæ, quæ quidem ſummo affectu, veluti pia Mater, Paganorum, aliorumque enumeratorum converſionem, & ſalutem exoptat; nullam tamen pro ipſorum converſione Miſſam ordinavit (bene tamen pro tollendo ſchiſmate, vel contra Paganos) neque preces aliquas pro eis dicendas inſtituit; dempto ſolo die Paraſceves, quo propter ſpeciale myſterium, & quia Chriſtus JESUS eadem die pro ſuis perſecutoribus in Cruce orare dignatus eſt, etiam Eccleſia pro Hæreticis & Schiſmaticis, Judæis & Paganis publice precatur. (e)

QUÆSTIO VII.

De Applicatione Miſſæ.

SUMMARIUM.

69. *Miſſa tripliciter prodeſt, ſpecialiſſime, generaliſſime, & ſpecialiter.*
70. *Miſſa ſpecialiter prodeſt iis, quibus applicatur a Celebrante.*
71. *Quid, ſi nemini applicatur.*
72. *An celebrans eam applicet contra ſuam obligationem, vel voluntatem Superioris?*
73. *Applicatio Miſſæ, an ſufficiat habitualis?*
* *Corollarium.*
74. *Quando applicatio fieri debeat.*
75. *An ſit licitum celebrare cum reſervatione applicationis.*
76. *Vel Miſſam applicare proxime daturo ſtipendium?*
* *Aliæ duæ notabiles Concluſiones circa applicationem Miſſæ adjunguntur, Addit. I. & II.*
77. *Praxis optima applicandi Miſſam.*
78. *Expedit etiam facere ſecundam intentionem.*
79. *Et quomodo?*
(f) Ut dictum num. 73.
80. *Digne celebrans plus participat de fructu Miſſæ, quam alii.*
* *Item Miniſtri, vel alias præſentes.*

69. ADVERTENDUM eum Scoto *Quodl.* 20. & aliis, Sanctiſſimum Miſſæ Sacrificium (idem ſervata proportione dicendum de Orationibus Fidelium, aliiſque Juſtorum meritis, de quibus ex profeſſo Doctor Subtilis *ibidem §. De primo*, hoc declarat) tripliciter valere, ſeu prodeſſe; nimirum ſpecialiſſime, generaliſſime, ac modo quodam medio ſeu ſpecialiter. *Specialiſſime* prodeſt ſolum ipſi celebranti Miſſam, ſeu alium actum Religionis, vel alterum bonum opus peragenti, ac in ſtatu gratiæ exiſtenti, & hoc modo non videtur, id poſſe recta, ſeu, ordinata voluntate alteri applicari; quia quilibet tenetur magis ſeipſum diligere, quam proximum. *Generaliſſime* prodeſt toti Eccleſiæ; neque enim celebrans, ſeu ſacrificans tamquam Miniſter publicus nomine totius Eccleſiæ, vel ejuſdem nomine orans debet aliquem de Eccleſia excludere, ſed ex intentione ſaltem habituali omnes includere; uti patet ex Oratione Dominica, in qua ſinguli ex Chriſti intentione orantes dicimus. *Et ne nos inducas in tentationem &c.* non vero, *& ne me inducas in tentationem*. Et de hoc fructu generaliſſimo videtur David loqui *Pſam.* 118. dicens *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua*. Item de hoc ipſo fructu loqui videtur Concilium Trident. quando *Seſſ.* 22. *De Sacrificio Miſſ. cap.* 6. inquit, dictum Sacrificium *a publico*

Eccle-

Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus Fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent celebrari. Tertio tandem modo, ſeu *ſpecialiter* prodeſt Miſſæ Sacrificium, vel aliud pium opus illi, cui ſpecialiter per celebrantem, vel orantem applicatur v. g. animabus in purgatorio, vel danti ſtipendium pro celebratione Miſſæ: & hic ſolus fructus, nempe ſpecialis, applicatur pro eo, pro quo offertur Miſſæ Sacrificium.

70. CONCL. I. Sacrificium Miſſæ ſpecialiter prodeſt iis, pro quibus offertur: attamen ad hoc ut Sacrificium habeat ſuum effectum ex opere operato pro iis, pro quibus offertur, neceſſaria eſt propria applicatio Sacerdotis celebrantis. Ita Herincx *part. 4. diſp. 8. de Miſſa quæſt. 7.* Sannig. *diſt. 5. quæſt. 6.* & alii. Ratio eſt: quia in hoc tremendo Miſſæ Sacrificio Sacerdos celebrans, & quidem ſolus ſuſtinet perſonam Chriſti; ergo ſicut a ſolo Sacerdote celebrante in perſona Chriſti Sacrificium pro aliis offertur, ſic etiam ab eo ſolo fructus ejuſdem applicatur. Idem deſumitur ex forma Ordinationis cujuslibet Sacerdotis, qua eidem dicitur: *accipe poteſtatem offerendi Sacrificium &c. pro vivis & defunctis*: & conſequenter ab ipſo pendet applicatio fructus ejus.

71. Infertur proinde I. Sacrificium Miſſæ nemini applicatum quoad fructum ſuum ſpecialem nemini profuturum ex opere operato; ſed fructum ipſius in theſauro Eccleſiæ remanſurum. Intellige, ſi Sacerdos eundem ex certa ſcientia nolit neque ſibi, neque alteri applicare. Si vero hoc accidat ex inadvertentia, videtur ex parte celebrantis adeſſe tacita, & habitualis intentio applicandi ſibi, aut certe aliis, pro quibus tenetur; qualis intentio habitualis jam ſufficeret, juxta dicenda *n. 73.*

72. Infertur II. Etſi Sacerdos ex voto, Juſtitia, Charitate, vel Obedientia obligetur, Miſſam applicare certis Perſonis, valide tamen eundem poſſe Miſſam applicare aliis (etſi illicite) quantumvis intentio, & applicatio Superiorum, vel Eccleſiæ ſit in contrarium. Ita Herincx *loc. cit. num.* 80. Layman *cap. n.* 11. Sannig *num* 51. & alii communiter contra Fraxinellum, qui, ut refert Gavantus *tom. 1. Comment. in Rubricas part. 3. tit.* 12. *num.* 18. docebat, Prælatum Regularem poſſe irritare intentionem ſubditorum in celebratione Miſſæ, ſi hanc contra ſuam intentionem applicarent, ita ut valeat applicatio Prælati, & non ſubditi. Sed communis ſententia ex eo probatur: quia applicatio Miſſæ eſt actus poteſtatis Ordinis, quæ non dependet ex poteſtate Superioris Regularis. Unde, quamvis ſubditus peccet agendo contra obedientiam ſuo Prælato debitam, ejus tamen applicatio non poteſt irritari per Prælatum: ſicut a ſimili nequeunt irritari alia, quæ ſunt annexa Ordini Sacerdotali, uti patet in intentione conficiendi Sacramenta.

73. CONCL. II. Applicatio Sacrificii Miſſæ non neceſſario debet eſſe actualis, aut virtualis, ſed ſufficit habitualis; id eſt, actualis quondam habita, & nondum retractata. Ita communiter Doctores, paucis exceptis. Ratio eſt: quia per actualem intentionem olim habitam, ac necdum retractatam Sacerdos jam donavit alteri fructum Sacrificii ſui; qui proinde eidem, utpote ut donationis jam debitus, obveniet, ſuppoſito, quod ſequatur Sacrificium, neque revocetur applicatio.

Additio.

* Et hinc valet applicatio Miſſæ, quam promiſiſti Paulo, quod velis in ejuſdem Natali cras (vel pone etiam longiorem terminum) incidente pro ipſo Miſſam legere, etſi ipſo die Natali non renoves intentionem, dum celebras.

Nec dicas: Ut valide ſacrifices, non ſufficit dicta intentio habitualis, ſed potius requiritur juxta dicta *diſ. 1. Tractatus hujus qu. 3.* actualis, vel virtualis; ergo etiam non ſufficit hæc habitualis, ut Sacrificium illud alteri valide applices. Reſp. enim negando conſequentiam, & paritatem: in priori enim caſu ſacrificans, ſeu celebrans habet ſe per modum agentis, uti loco citato inſinuatum jam eſt, in poſteriore autem per modum donantis. Ad valorem autem donationis alicuius ſufficit voluntas actualis aliquando habita, & nondum retractata, ſeu habitualiter adhuc, etſi non actualiter, vel virtualiter perſeverans.*

74. CONCL. III. Applicatio Miſſæ debet fieri, antequam Sacrificium ſit perfectum, ac proinde ante conſecrationem, utpote in qua Sacrificium Miſſæ eſſentialiter conſiſtit. Imo debet Sacerdos, præſertim quando accepto ſtipendio pro aliis celebrat, formare intentionem ante initium Miſſæ, ut etiam fructus precum, nomine Eccleſiæ peractarum, obveniat illis, pro quibus celebrat.

75. CONCL. IV. Illicitum eſt, quod Sacerdos, qui de facto non habet ſtipendium pro Sacro faciendo, celebret cum reſervatione ſuæ applicationis, applicaturus ei, qui dato ſtipendio proxime Sacrum fieri poſtulabit. Ita communis. Ratio eſt: quia fructus Sacrificii non poteſt ſuſpendi a Sacerdote, in cujus poteſtate non aliter eſt Sacrificii effectus, quam ipſum Sacrificium.

76. Et ob eandem rationem neque licitum eſt, per modum anticipatæ ſolutionis ex uno applicare fructum Sacrificii iis, qui poſtea primo petent, aut celebrare ad eorum futuram intentionem, quam DEUS jam novit. Quinimo hæc praxis nonnullorum, tanquam periculoſa, ſcandaloſa, ac antiquiſſimæ Eccleſiæ conſuetudini contraria, reprobata eſt a Congregatione Cardinalium 1605. ut refert Barboſa *part. 2. de Offic. & Poteſt. Epiſc. allegat. 24. num.* 12.

Additio I.

* CONCL. V. Si quis accipiat decem ſtipendia a decem hominibus, vel ab unico quidem, ſed ad decem diſtinctos fines, Bonacina, Diana, & Averſa defendunt, ſatis eſſe, ſi primas decem Miſſas legendas pro his conjunctim, & in confuſo applicet, relinquendo cæteroquin, poſtquam homines jam ſemel Miſſam aliquam ad certam intentionem actualiter petierunt; DEO determinationem in individuo quoad quamlibet Miſſam particularem, ſeu potius ſuam applicationem regulando juxta beneplacitum DEI quoad determinationem in individuo illorum decem hominum, vel quoad quemlibet finem in ſpecie: ſi enim valet (prout valere tenet communis teſte la Croix *lib. 7. part. 2. n.* 221.) applicatio facta *pro eo, pro quo DEUS vult applicari Miſſam*, relinquendo ſic DEO quaſi determinationem, quale ex ejuſmodi individuis velit determinare, vel cuinam animæ in purgatorio applicare: ſicuti ferme ſimili modo *n. 78. & 79.* diſcurretur de intentione ſecundaria; cur non etiam (inquiunt) pariformiter hic in caſu præſenti? Sed quidquid de hoc ſit, tutius, & adhuc melius faciunt illi, qui ſingulis diebus determinate pro certo individuo v. g. Petro, vel Paulo, & juxta quamlibet intentionem determinatam (ſi tamen diverſas illas intentiones, ſeu diſtinctos fines ipſemet petens pro ſtipendio Miſſas expreſſe ſpecificet) applicent, prout taliter volunt alii auctores apud la Croix *loc. cit. n.* 200. In monaſteriis autem, in quibus ſubditi tenentur legere juxta intentionem Superioris, ſaltem ipſimet Superiores, vel hi, quibus per Superiores cura deſignandi Miſſas Patribus commiſſa eſt, diligenter invigilent, ut Libros Miſſales (de quorum praxi faciliori agitur *lib. 5. Decretalium. Tit. 3. n.* 214.) confici curent, ex quibus intentiones applicandi, quas ſubditis inſinuant, depromant: poterunt dein ſubditi ſecurius, & cum majori animi quiete ſe remittere ad intentionem Superioris, ſeu Sacriſtani indicantis, quamvis ipſimet ſubditi aliquoties neſciant, nec ipſis ſignificetur, in quem finem in ſpecie tendat hæc intentio applicandi, & pro quo individuo.*

Additio. II.

* CONCL. VI. Si quis accipiat decem ſtipendia a decem diſtinctis hominibus, ut decem Miſſas legat, in ſimili caſu Poſſevinus, & Paſqualigus apud la Croix *loc. cit. n.* 210. dicunt, talem Sacerdotem non ſatisfacere, ſi in ſingulis Miſſis ad intentionem ſingulorum ex his decem hominibus applicet decimam partem harum ſuarum decem Miſſarum: aſt alii, ut Bonacina, & Averſa, tenent, eundem ſatisfacere partim, quia quotidie dividendo partem fructus in ſingulos in fine ultimæ, ſeu decimæ Miſſæ cuilibet ex his decem hominibus ſolvitur, quantum debetur, prout conſideranti patet; partim quia ſic ſingulis melius providetur; cum ſinguli ex his maturius ſaltem partialiter quidpiam participent de fructu Miſſæ: cum alias, ſi pro quolibet ex his decem fuiſſet applicata Miſſa tota, aliqui (puta quos Sacerdos apud ſe determinavit tanquam

octavum, vel nonum in ordine) deberent expectare octo diebus, & ultra, antequam quidpiam participent. Aſt ſententia iſta practicanda non eſt ſaltem pro tunc, quando aliquæ ex his decem intentionibus differri ad decem dies non poſſunt, e. g. ſi nonnullæ ex his Miſſis ſint applicandæ pro felici partu, pro felici morte alicujus in agone conſtituti &c. *

77. CONCL. ultima. Loquendo de modo circa applicationem Miſſæ obſervando, optimum eſt, atque in praxi conſultiſſimum, ut Sacerdos applicet valorem Miſſæ juxta intentionem petentis, eique modo, quo debet, ac poteſt, meliori prodeſſe intendat; interim tamen ſimul & ſibi, & toti Eccleſiæ prodeſſe velit ea ratione, qua poteſt, meliori, abſque præjudicio tamen dantis ſtipendium. Ita Gavantus *tom. 1. Comment. in Rubricas, part. 2. tit. 8. num.* 3. Nam, ut bene conſiderantibus patebit, hoc modo fiet perfectiſſima applicatio Miſſæ, abſque ullo cujuſque præjudicio, cum DEUS optime noverit; ſimulque de fructu Sacrificii dare paratus ſit cuique, quantum ipſi competit.

78. Deinde, quia quandoque contingere poteſt, ut is, pro quo ſive ratione accepti ſtipendii: ſive ex alio titulo quis eſt celebraturus, non ſit capax fructus Sacrificii Miſſæ (prout v. g. acciderit, ſi anima defuncti, pro qua legitur Miſſa, jam ſit in cœlo, vel ob ſua delicta in inferno) in quo proinde caſu fructus ſpecialis Miſſæ rediret in theſaurum Eccleſiæ, ſi nulla alia adeſſet perſona, cui ipſe competeret, & applicaretur. Hinc ad illud evitandum optime conſulunt Doctores, ut fiat aliqua ſecunda intentio, ſeu applicatio, per quam, ſi fructu Miſſæ non egeat, vel cujus incapax ſit ille, pro quo applicatur, mox alii ſubſtituantur, quibus in tali caſu fructus Miſſæ applicatus obveniat.

79. Sed quoniam nobis non certo conſtat, quibus in tali caſu optime poſſit, vel etiam debeat fructus Miſſæ applicari: hinc conſultum erit, ut generaliter eliciatur talis intentio, qua quis in ejuſmodi caſibus ſemper velit, tali ſecunda intentione fructum Sacrificii Miſſæ illi, vel illis applicare, cui vel quibus DEUS novit, hic & nunc præ cæteris magis debere illum applicari, ac, ut applicetur, DEO gratius fore. Nam, cum ad applicationem Miſſæ ſufficiat intentio non ſolum actualis, & virtualis, ſed etiam (*f*) habitualis, ejuſmodi intentio ſecundaria, generalis pariter ſufficiet, poteſtque practicari abſque ulla animi perturbatione, & anxietate.

80. His addendum pro ſolatio ſpirituali Sacerdotum devote celebrantium, cum Gavanto *cit. tit.* 8. *num.* 3. certum eſſe, quod Sacerdos digne celebrans in majori quantitate participet de fructu & valore Miſſæ, quam quilibet alius, qui eumdem celebrare jubet, vel dato ſtipendio procurat. Et hoc tum ex miniſterio proximiori, ac fructu ſpecialiſſimo tam propitiatorio, quam impetratorio, ac ſatisfactorio, ſibi reſervato: tum ex majori fide, ac devotione, quæ ſub devota Celebratione multipliciter excitatur: tum ex ipſa digna Sacramenti Euchariſtiæ perceptione, quæ ſemper in eodem adauget ex opere operato gratiam ſecundam, quod augmentum non derivatur in alterum, qui dedit ſtipendium pro Miſſa.

Additio.

* Pariter pro conſolatione miniſtrantium, vel Miſſam devote audientium adjungendum videtur, quod de fructu etiam generali (ſeu uti vocant generaliſſimo) plus non ſolum *ex opere operantis*, ob devotionem, ſed etiam *ex opere operato* (loquendo tam de propitiatorio, quam impetratorio, & ſatisfactorio) participent illi, qui magis & vicinius concurrunt ad ipſum Sacrificium; qualiter utique magis influunt præprimis Miniſtrantes, præſertim Diaconus, ac Subdiaconus; deinde devote aſſiſtentes Miſſæ, qui omnes ob cooperationem, & præſentiam cenſentur cum Celebrante offerre ſimul hoc Sacrificium juxta illud in Canone Miſſæ poſt primum *Memento* a Sacerdote prolatum: *& omnium circumſtantium &c. pro quibus tibi offerimus*, *vel NB. qui tibi offerunt hoc ſacrificium laudis NB. pro ſe ſuiſque omnibus &c. pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ &c.* Ex quibus ultimis verbis recte quoque cum Sporer *part. 2. Theolog. Sacrament. cap. 4. ſect. 2. num.* 253. deducitur, quod proxime allegatos fructus tam miniſtrantes, quam audientes Miſſam poſſint quoque aliis donare, uti facere cenſentur illi, qui aliis promittunt, ſe velle pro his Miſſam audire &c. de cujus promiſſi utilitate, ſi executioni mandetur, mira poteris legere apud Sporer *loc. cit. num.* 253. *&* 254. *

QUÆSTIO VIII.

De Obligatione celebrandi, vel etiam applicandi Miſſam, quam ex variis titulis habent Sacerdotes.

SUMMARIUM.

81. *Sacerdos ex variis titulis poteſt obligari ad celebrandum.*
82. *An & quoties per annum celebrare teneatur ratione ſuſcepti Ordinis;*
83. *Curatus, quibus diebus celebrare debeat?*
84. *An tunc teneatur Miſſam applicare pro Parochianis?*
85. *Reſolutio.*
86. *Sententia merito practicanda.*
* *Adjungitur novum Decretum. Addit. I. II. III. IV. ac V.*
87. *Beneficiarius, quoties teneatur celebrare?*
88. *Quid, ſi infirmetur ad tempus?*
89. *Beneficiarius, qui quotidie celebrare tenetur, an poſſit quandoque abſtinere?*
90. *Aut pro alia intentione celebrare?*
91. *An ſatisfaciat anticipando Miſſas?*
* *An diminutis redditibus poſſit propria auctoritate diminuere onera Miſſarum? Addit. I.*
* *An pereunte Capitali fundationis ex integro, poſſit ceſſare a celebratione obligatoria abſque petita deſuper diſpenſatione? Addit. II. & III.*

81. ADVERTENDUM, quod generatim Sacerdos ex variis Titulis obligari poſſit ad celebrandam Miſſam. I. Ratione ſuſcepti ſacri Ordinis Sacerdotalis. II. Ratione Curæ animarum, quam habet. III. Ratione Beneficii, ſeu Capellaniæ, cui ex primæva Fundatione annexum eſt onus celebrandi certas Miſſas, in Litteris Fundationis præſcriptas. IV. Ratione recepti ſtipendii, ſeu eleemoſynæ, pro Miſſa celebranda porrectæ; non enim tenetur Sacerdos, quamvis ſit dives ac opulentus, ultro Miſſam pro aliis celebrare, ſed poteſt licite ſtipendium ſui miniſterii, juxta conſuetudinem laudabilem cujuslibet loci, recipere, idque pro ſuſtentatione congrua vitæ ſuæ, juxta illud Salvatoris *Matt.* 10. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*, & alii. Hoc prænotato, de ſingulis procedit præſens Quæſtio, ad cujus reſolutionem, ſit

82. CONCL. I. Simplex Sacerdos peccat, & quidem juxta plures Doctores (quorum ſententiam Sannig. *loc. cit. quæſt.* 8. *num.* 1. cenſet probabiliorem) mortaliter, ſi ceſſante juſto impedimento nunquam celebret toto anno, tenetur enim ſaltem, ter, vel quater in anno, in Feſtis præſertim ſolemnioribus, celebrare. Probatur hoc ex Concilio Trident. *Seſſ.* 22. *cap.* 14. *De Reform.* ubi dicitur: *Curet Epiſcopus, ut Sacerdotes ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent.* Accedit *c. Dolentes. De celebrat. Miſſ.* ubi graviter reprehenduntur ii, qui Miſſarum ſolemnia vix quater celebrant in anno.

* Quamvis cæteroquin talis Sacerdos ſimplex, niſi aliunde habeat obligationem, non teneatur vi ſuſcepti Ordinis tales Miſſas pro aliis applicare, præſertim ſi tres Miſſas, quas legendas in Ordinatione in Presbyterum impoſuit Epiſcopus, jam abſolverit. *

83. CONCL. II. Sacerdos Curatus per ſe, vel per alium omnibus illis diebus tenetur celebrare, quibus plebs ſibi ſubjecta ex præcepto Eccleſiæ tenetur Miſſam audire. Ita communis, & patet tum ex citatis verbis Concilii Tridentini, tum ex ipſa ratione Curæ animarum, nam alias non poſſet populus implere præceptum de audienda Miſſa.

84. Num autem omnibus dictis diebus teneatur Sacerdos Curatus applicare Miſſam pro populo, quæſtio

Digitized by Google

ſtio non modica eſt, eo quod Concilium Trident. *Seſſ.* 23. *De Reform. cap.* 1. ſic dicat: *cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus cura animarum commiſſa eſt, oves ſuas cognoſcere, pro his Sacrificium offerre &c.* Quibus verbis Concilium videtur agnoſcere præceptum Divinum celebrandi, Miſſamque applicandi pro ſuis ovibus, ex parte ipſius Parochi, ſeu Curati.

85. Reſp. Licet Sotus *lib.* 9. *de Juſtitia quæſt.* 3. *art.* 1. arbitretur, Parochum non ſolum obligari celebrare Miſſam, ut eam ſubditi audire valeant, ſed etiam hanc pro ipſis offerre: communior tamen ſententia negat, talem obligationem ipſi incumbere ratione muneris ſui, niſi forſan ex Fundatione, Conſuetudine, Lege Diœceſana, Pacto, aut alio hujuſmodi Titulo ſpecialis obligatio habeatur. Ita Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 3. Herincx *diſp.* 8. *de Miſſa. quæſt.* 9. *n.* 95. & 96. Sannig. *diſt.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 3. Suarez, & alii. Ratio eſt: quia Beneficia curata proprie ſunt inſtituta ad paſcendum populum verbo, & Sacramentorum adminiſtratione, non item ad ſemper applicandam Miſſam pro ipſo, niſi ſecus habeatur ex Fundatione, vel alio ſpeciali Titulo. Deinde non plus videtur evincere citatus textus Concilii Trid. niſi quod Sacerdotes Curati teneantur pro ovibus ſuis Sacrificium offerre, celebrando ſaltem diebus, quibus urget præceptum audiendi Miſſam, ut ſic Parochiani poſſint Miſſam audire, eique devote aſſiſtendo de fructibus ipſius participare: nam diverſæ ſunt obligationes ad celebrandum, & ad applicandum pro Parochianis Miſſæ Sacrificium; ab una autem obligatione non eſt facienda excurſio ad aliam.

86. Fatendum tamen, quod his non obſtantibus Barboſa *part.* 2. *de Offic. & poteſt Epiſc. alleg.* 24. *num.* 23. & amplius *part.* 5. *de Officio Parochi cap.* 11. *num.* 10. verius eſſe putet, Parochum teneri Miſſæ Sacrificium pro ſuis ovibus applicare aliquoties, juxta boni viri arbitrium. Idem cenſet Gobat *tract.* 3. *Theolog. Experim. n.* 493. additque, iſtud boni viri arbitrium eſſe ferendum attenta copia vel inopia redituum, magna aut parva neceſſitate Parochianorum. Notat etiam Layman *cit. num.* 3. quod lex Charitatis, ac æquitatis ratio ſuadeat, ut paſtores ordinarii, videlicet Papa, Epiſcopus, Parochus, & Prælatus Regularium pro ſuis ſubditis DEO intra, & extra Sacrificium frequenter ſupplicent, & aliquando etiam pro iiſdem illud offerant.

† In ordine ad applicationem Miſſæ pro populo ſibi commiſſo attendenda modo eſt Encyclica Benedicti XIV. ad Epiſcopos Italiæ, incipiens: *Cum ſuper*, Bullar. To. 1. num. 103. qua mandat ut Parochi omnes etiam Vicarii temporales, vel habeant redditus ſufficientes, vel non, in omnibus Feſtis de præcepto Miſſam applicent pro Populo ſibi commiſſo; & ſi quidem teneantur Miſſam applicare ea die, huic ſecundæ obligationi curent per alium ſatisfieri. Abſolvit vero Parochos pinguioris Beneficii a Miſſæ applicatione ſingulis diebus. In Collegiatis vero mandat ut Miſſa Conventualis ſaltem una, ubi plures cantantur, pro benefactoribus in genere applicetur, nec ſufficit ſi pro uno particulari benefactore cantanda ſit.

Additio I.

* Quinimo in Jure Canonico *Lib.* 3. *Decret. Tit.* 41. *n.* 22. & adhuc latius *Lib.* 5 *Tit.* 3. *n.* 209. *ac ſeqq.* invenitur aliquod Decretum Sacræ Congregationis faciens diſtinctionem inter pingues, & non pingues Parochias his formalibus: *Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit, pro ovibus ſuis Sacrificium offerre, ſæpe alias Sacra Congregatio cenſuit, Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum diſtinctione, ut ſi redditus pingues ſint, ſingulis diebus* (quod tamen intelligitur diſcrete cum grano ſalis excipiendo anniverſaria, exequias & ſimiles, quas habent Parochi, obligationes &c.) *ſi vero tenues, ſaltem feſtivis diebus. Idem nunc cenſet &c.* Vide de hoc *loc. cit.*

Addit. II.

* Propter allegatam proxime Declarationem formabis dubium, an ergo Parochi habentes pingues redditus teneantur applicare Miſſam pro ſuis Parochianis extra Dominicas, & feſtivos dies, poſito, quod pro tunc neque occurrant anniverſaria, nec dies depoſitionis, ſeptimi, vel trigeſimi, nec benedictiones nuptiarum ſimileſve Parochiales functiones, alias curæ animarum anneaæ, & quaſi inter ipſos redditus ſtolæ computatæ? Ratio dubitandi, & affirmativam tenendi videtur eſſe; tum quia Decretum allegatum expreſſe ait, Parochos habentes pingues redditus adſtringi *ſingulis diebus* pro ovibus Sacrificium applicare, ſicque tam diebus Dominicis, & feſtivis, quam aliis, niſi ipſæ functiones Parochiales ſimilibus diebus aliam inſinuent applicationem: tum quia a P. Reiffenſtuel in Jure Can. *lib.* 5. *Decret. Tit.* 3. *num.* 213. adducitur aliquod Breve Apoſtolicum Innocentii XII. vi cujus Parochi etiam non habentes pingues redditus tenentur applicare diebus Dominicis, ac feſtivis Miſſas pro ovibus, ſupple, niſi ipſæ functiones Parochiales inſinuent aliam intentionem; ergo cum vi Decretorum ibidem allegatorum fiat diſtinctio inter Curatos habentes, & non habentes pingues redditus, atque priores majorem habeant obligationem applicandi, quam poſteriores, conſequenter illi poſteriores adſtringentur etiam extra Dominicas, & dies feſtivos applicare Miſſam pro ovibus ſuis. Et ita quidem tenent ſcribentes poſt hoc Decretum aliqui Doctores non exigui nominis, citati apud Paulum Zeti in ſuo Clerico curato *part.* 5. *inſtruct.* 6. *num.* 67. prout etiam videre poteris in Jure Can. P. Anacleti Reiffenſtuel locis ſuperius citatis. *

Additio III.

* Ego vero (ſalvo tamen meliori) etiam inſiſtendo allegatis Sacr. Congregationis Decretis cum P. Schmalzgrueber *lib.* 3. *Decret. Tit.* 41. *n.* 106. & Alberto Reiffenſtuel in ſua Novenna Canonica *Reſolut.* 8. *fol. apud me* 54. diſtinguendum puto, num Parochi illi habentes alias pingues redditus pariter ex peculiari quadam fondatione, ſeu particulari ſtatuto, vel conſuetudine ſint obligati extra Dominicas, & Feſta Fori Populo Miſſam legere, vel non? Si prius: exiſtimo, Parochos hoſce, ſi tenentur ex tali particulari cauſa legere, pariter obligari, regulariter loquendo, Miſſam lectam pro populo applicare, ita enim in ſenſu aliquo moderato, & non nimium dum adhuc verificantur illa verba allegati Decreti, quod nimirum Parochi habentes pingues redditus, teneantur Miſſam pro ovibus non ſolum in Dominicis, & Feſtis, verum etiam ſingulis diebus applicare, id eſt, ſingulis diebus illis, quibus ex peculiari fundatione, ſtatuto particulari vel conſuetudine tenentur etiam extra Dominicas, & Feſta Fori legere Miſſam, ſicque in Caſibus particularibus eo ferme modo reſolvitur, quomodo *poſt numerum* 103. *Addit. I. ac II.* diſcurritur de aliis pinguibus fundationibus, in quibus equidem obligatio celebrandi, non tamen obligatio applicandi fuerat expreſſa. E contra autem, quando neque ex peculiari Statuto, vel conſuetudine Parochi tenentur legere populo Miſſam, multo minus obligantur ſimilem Miſſam, ſi nihilominus velint celebrare, pro populo applicare: videtur enim mihi captu difficillimum, non teneri quempiam legere Miſſam, nihilominus tamen obligari (ſuppoſito, quod ex proprio beneplacito, ſeu ex ſtimulo devotionis velit legere) eandem alteri applicare. Et ſane alias, ſi ratione curæ animarum cenſeretur adeſſe tam gravis obligatio, pariter Epiſcopi, tanquam Parochi Parochorum, imo etiam Summi Pontifices tanquam Epiſcopi Epiſcoporum tenerentur ſingulis diebus Miſſam pro populo ſibi commiſſo applicare, utpote ſuperiorem animarum curam exercentes; quod tamen videtur contra communem praxin, uti notat Albertus Reiffenſtuel *loc. cit.* ac pluribus oſtendit. *

Additio IV.

* Profecto ego ipſemet nuperrime, cum circa prædicta quidam AA. poſt illa Decreta ſcribentes noline quidpiam poſitive decidere, anxius ad aliorum inſtantiam per R. P. Secretarium noſtrum in Curia Romana a Sacra Congregatione Concilii ſupplici libello humillime deſuper declarationem petii. Aſt Eminentiſſimi Patres reſponderunt:

Exprimatur Caſus particularis.

Ex quo tacite apud me ipſum inferebam. Ergo ſi-

milia reſponſa Sacræ Congregationis emanare ſolent quoad caſus particulares, uti diſcurrebam antea. Et hinc ſecundo Altedictæ Sacræ Congregationi ſequentem caſum per ſupplicem libellum novum humillime præſentari feci.

Eminentiſſimi DD. Cardinales.

Petrus N. Parochus ad S. Geminianum Diœceſis Friſingenſis pingues equidem habet redditus, non tamen ſive ex particulari Statuto, ſive ex conſuetudine obligatur extra Dominicas, & dies feſtivos ſacrificare; quia vero nihilominus ſæpius infra ſeptimanam extra dies feſtivos, & Dominicos ex devotione celebrat,

Dubitatur I. An has Miſſas infra ſeptimanam ex devotione lectas teneatur applicare pro ſuis Parochianis? Quod ſi negative,

Dubitatur II. An ergo pro his Miſſis ex devotione lectis poſſit recipere ſtipendium a particularibus oblatum, præſertim, cum ibidem exiſtat Statua miraculoſa; ad quam confluunt peregrini petentes pro ſtipendio celebrationem Miſſæ? Humillime ſupplicatur pro Declaratione horum dubiorum ad quietandam Parochi conſcientiam multum anxiam &c. Pro qua gratia &c.

Lecto hoc caſu particulari, Eminentiſſimi Patres recentiſſime denuo reſponderunt:

Congregationem Concilii non eſſe inſtitutam ad fovendos ſcrupulos.

Interea tamen Illuſtriſſimus quidam, ac Doctiſſimus ad Alteſatam Sacram Congregationem ſpectans Secretario noſtro in Curia Romana oretenus repoſuit, mihique per litteras inſinuari voluit, quod exceptis diebus Dominicis & feſtivis allegatus in caſu Dominus Parochus non teneatur applicare Miſſas pro ſuis Parochianis, & pro Miſſis infra ſeptimanam lectis poſſit ſine ſcrupulo recipere ſtipendium a particularibus oblatum, uti communiter practicatur a Parochis. Ita in formalibus ſonabant litteræ; ubi tamen adhuc ſubiungebatur quoad pingues reddiius obligatio dicti Parochi ſuperflua eroganda in pauperes. Volui hæc candida mente, uti accepi, pro multorum forſan ſublevatione inſerere. *

Additio V.

* Cæteroquin inſiſtendo Juri præſertim moderno, illud non auderem defendere amplius, quod antea pauci tenuerunt AA. nimirum ſimiles Parochos neque diebus Dominicis, neque Feſtivis fructum ſpecialem teneri applicare pro ſuis ovibus: deterrent enim me *Inprimis* Breve Apoſtolicum Innocentii XII. ſuperius allegatum: *Secundo* Inſtructio Sacri Concilii pro viſitatione Liminum SS. Apoſtolorum Epiſcopis præſcripta, atque reperienda in Appendice noviſſimi Concilii Romani Lateranenſis ad Titulum XIII. ubi §. 3. *num.* 15. expreſſe petitur informatio, *an ſinguli Parochi, cæterique curam animarum exercentes ſingulis Dominicis, Feſtiſque de præcepto Miſſam applicent pro populo eorum Curæ commiſſo?* tum demum *Tertio*, quia in viſitatione ſacrorum Liminum Celſiſſimi Principis ac Epiſcopi Friſingenſis per Deputatum facta, Sacra Congregatio Concilii 30. Decembris 1722. ſequentia ad Celſiſſimum reſcripſit.

Puto inter cæteras paſtoralis vigilantiæ Curas, quas omnes egregie ſuſtines, ſuum & illam tenere locum, quæ ſedulo invigiles, ut Parochi diebus feſtis pro populo Miſſam, Collegia Canonicorum ſuam Conventualem applicent, quod quidem a Concilio Tridentino ſummopere commendatum, Sacram Congregationem ſolicitam, ne omittatur, habet. *

87. CONCL. III. Capellanus, ſeu Beneficiarius ex juſtitia ſub mortali culpa eſt obligatus ad illum Miſſarum numerum, quem & qualiter Litteræ fundationis requirunt. Ita communis, & patet ex natura ipſius fundationis Beneficii, ad cujus onera Beneficiarius illud acceptans ſeſe obligavit. Circa hinc tamen.

88. Notant I. Doctores, ac inter eos Navarrus *lib.* 2. *de Reſtit. cap.* 2. *num.* 210. Lugo *diſp.* 21. *de Euchariſt. num.* 49. Sannig. *n.* 5. & Layman *num.* 7. quod, ſi ejuſmodi Beneficiarius, ad certum Miſſarum numerum ſingulis hebdomadibus dicendarum obligatus, ad breve tempus infirmetur, utpota una, vel altera hebdomada (aut juxta cit. Laymanum, & Lugonem uno menſe) præſumendum ſit, Fundatorem, & Eccleſiam non intendiſſe tam arctam obligationem, ac proinde talem non teneri ad recompenſationem: nam etiam dominus temporalis, tametſi jure detrahere poſſet de mercede famuli ob ejus infirmitatem (ut multi volunt *arg. l. Ex conducto. §. Item cum ff. Locati.*) ſi tamen pius & benignus eſt, detrahere non ſolet.

89. Notant II. Doctores, quod, ſi Fundatio exigat quotidianum Sacrificium in certo loco v. g. in determinata Eccleſia, vel Altari peragendum, ſicque obligatio principaliter habeatur ratione loci v. g. ob maiorem eius reverentiam, vel commoditatem populi, tunc teneatur Sacerdos, tale onus Miſſarum quotidie ibi celebrandum in ſe habens, ibidem quotidie celebrare, vel per ſe, vel per alium ſubſtitutum, iuxta fundationem ipſi loco impoſitam. Si vero talis obligatio quotidie celebrandi ſit ipſimet perſonæ Capellani, ſeu Beneficiarii impoſita non reſpiciendo, modo proxime dicto, ad locum, aut certum tempus pro commoditate populi, tunc arbitrantur, ob reverentiam Sacrificii, maioremque devotionem in ſe excitandam, aut alia iuſta de cauſa, poſſe eundem quandoque abſtinere, etiam ſemel in hebdomada *arg. c. Significatum. De Præbend.* ubi de obligatione ad quotidie celebrandum dicitur, eum teneri quotidie extra caſum infirmitatis celebrare, *ſalva honeſtate ſua, & debita devotione.* Nam propter plurimos mundanos caſus contingit nonnunquam a debitam impediri devotionem.

90. Non tamen hinc ſequitur, quod is, qui titulo honeſtatis, maiorisque devotionis poteſt ſemel in hebdomada a Miſſa abſtinere, poſſit etiam ſemel Miſſam alibi, vel pro alia intentione celebrare. Nam hæc ſunt omnino diverſa: atqui ex diverſis non valet illatio. Dicendum proinde, quod obligatus ad quotidie celebrandum iuxta certam intentionem, etſi advertens, ſe eſſe minus diſpoſitum, poſſit quandoque ob cauſam honeſtatis, debitæque devotionis abſtinere (ad ſummum ſemel in hebdomada) tamen eo die nec pro ſe, nec pro alio, neque alibi celebrare valeat, aut, ſi celebraturus eſt, teneatur Miſſam applicare iuxta præſcriptam Fundatoris intentionem, vel talem hanc per alium celebrandam curare. Bonacina *diſp.* 4. *de Euchariſtia, quæſt. ult. punct.* 7. §. 2. *n.* 16. Sannig *diſp.* 5. *de Miſſa qu.* 8. *n.* 5. *& alii.*

91. Notant III. Capellanum, qui ad celebrandum in determinato loco aliquot per hebdomadam diebus obligatus eſt, per ſe loquendo, ac niſi aliud exprimatur, poſſe ſatisfacere, ſi anticipet præcedenti hebdomada ibidem celebrando: eo quod non defraudet intentionem Fundatoris, utpote qui (niſi aliud expreſſerit) videtur exigere certum duntaxat Miſſarum numerum tempeſtive perſolvendum. Additur tamen, *per ſe loquendo &c.* quia, ſi in Litteris fundationis contrarium exprimatur, ſpecialiter ſtatuendo, quod v. g. ob commoditatem, devotionemque populi, aut reverentiam Loci ſacri in nulla hebdomada Miſſæ prætermittantur, non licebit eas anticipare: mens enim iuſta Fundatorum, tanquam lex ſpecialis, adimplenda eſt. Bonacina *ibidem* §. 5. *n.* 4. Sannig. *num.* 8.

Additio.

* Notant DD. IV. Capellanum Beneficiatum, vel etiam alium annuis oneribus Miſſarum v. g. ex Legato ſemel acceptato gravatum non poſſe ex eo, quod redditus annui ſint multum diminuti, propria auctoritate imminuere onera Miſſarum, quinimo, ſtabiliter loquendo, neque idem defacto poſſunt ſpectato iure ſcripto ipſimet Epiſcopi, cum per Decreta emanata tempore Urbani VIII. ab Innocentio XII.

in

Digitized by Google

io Bulla: *Neper a congregatione* &c. anno 1697. die 23. Decembris noviſſime confirmata, atque *lib.* 3. *Decret. Tit.* 5. *num.* 114. & 115. item *Tit.* 26. *num.* 804. *ac ſeqq.* ac Per extenſum videnda in Jure Canonico *Lib.* 5. *Tit.* 3. §. 10. ipſis fuerit interdictum. Quare attento Jure ſcripto pro reductione in eo caſu recurrendum foret Romam: quando ſtabilis fieret reductio. Quod ſi autem uno tantum vel altero anno fructus alias ratione Miſſarum obventuri notabiliter minuerentur, poſſe pro tunc adhuc Epiſcopos, non obſtantibus Decretis Urbani VIII. & Innocentii XII. pro rata damni imminuere onera Miſſarum; tenet la Croix *Lib.* 4. n. 855. rationem hanc ſubjungens; quia allegata Decreta Pontificum prohibitoria videntur loqui de reductione ſtabili, & ſemper duratura, non autem pro brevi tempore: alias enim ob nimiam ſimilium temporalium eventuum frequentiam deberet in locis remotioribus quaſi continuo ſcribi Romam pro aliqua reductione non ſine retardatione reſponſi, & cum non levibus expenſis apud Magiſtros Poſtarum &c. Quinimo de conſuetudine, quam ſpectandam eſſe, ait la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 117. dicuntur ſaltem aliqui Germaniæ Epiſcopatus de facto adhuc prætendere jus faciendi ſimiles moderationes, & reductiones Miſſarum etiam perpetuas, prout teſtes ſunt Gobat, & Tamburinus apud la Croix *loco mox citato*, ac de Germania inferiore Gaudentius Kerchove in ſuis Commentariis *cap.* 3. §. 6. *n.* 15. & *ſeqq.* ac *cap.* 8. §. 2. *num.* 20. *ac ſeqq.* Conceſſit equidem Concilium Trident. *Seſſ.* 25. *De Reformat. cap.* 4. eandem reducendi Miſſas facultatem Abbatibus, & Generalibus Ordinum; verum etiam hæc poteſtas per dictos Pontifices Urban. VIII. ac Innoc. XII. ſublata fuit, prout notant noſtra Statuta Generalia Victorienſia apud Kerchove *loc. cit.* licet exteroquin ad inſtantiam Generalium ſoleant ſubinde hiſce de novo ſimiles gratiæ tribui, prout Benedictus XIII. Menſe Julio, anno 1724. noviſſime per Breve Apoſtolicum noſtro Generali etiam reſpectu Monialium, & Tertiariorum capacium bonorum, ac ſuæ Juriſdictioni ſubjectorum clementiſſime conceſſit ampliſſimam circa eam reductionem facultatem in Italia, ac adjacentibus Inſulis triennio, extra vero ſexennio duraturam, de quo fuſe & utiliter videri poterit loquendo de noſtra Religione noviſſimus Auctor Hiſpanus Thomas Montalvus in ſua Gloſſa fundamentali *Tom.* 1. *cap.* 10. *art.* 5. *num.* 22. & *ſeqq.* ubi etiam *num.* 34. & *ſeqq.* adducit pro noſtro ſacro Ordine valde favorabilem doctrinam ex Kerchove *cit. in Comment. cap.* 3. §. 6. *num.* 16. merito in caſu emergente revidendam, præſertim in Germania. Cæterum hanc ipſam facultatem reducendi onera Miſſarum perpetua dictus Sanctiſſimus eodem anno conceſſit Abbati Generali Congregationis Caſſinenſis, quam facultatem pariter extendit ad illos Epiſcopos, qui vel per ſuos Procuratores ultimo Romano Provinciali interfuerunt Concilio, prout videndum *Tit.* 25. *cap.* 8. ejuſdem Concilii. *

Additio. II.

* Notant V. Non pauci DD. ſignanter Tamburinus *De Sacrific. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *num.* 89. la Croix *lib.* 4. *num.* 855. & *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 118. Pichler in ſuis deciſionibus *Parte Priori lib.* 1. *Tit.* 7. *Deciſ.* 7. q. 4. Hyacinthus Donati *Tom.* 3. *tract.* 7. *quæſt.* 60. citans Fraetnellum *De Obligat. Sacerdot.* §. 27. & Riccium *part.* 3. *pract. Reſolut.* 634. *in fine.* item adſtipulantur Schmalzgrueber 3. *Decret. Tit.* 41. §. 5. *num.* 237. pluresque alii ab eo citati, quod ſi capitale annuo cenſui pro fundatione Miſſarum, aliorumve piorum operum ſubjectum citra ullam culpam recipientium fundationem ex integro perierit: vel frugifer fundus, ex quo ſolvebantur reddituς, ad hæreticos tranſierit, iique dictum fundum ad alios fines applicaverint, deobligetur abſque ulteriori petitione reductionis Beneficiatus regulariter loquendo ab onere Miſſarum, aliarumque piarum fundationum. Ratio ipſarum eſt; quod regulariter loquendo ſtatim ad initium fundationis nec mens Fundatorum fuerit, recipientes (forſan ex hoc unico ſaltem priori anni tempore ſuam ſuſtentationem habentes) gravare hiſce oneribus ſpiritualibus, ſi prorſus nihil titulo ſuſtentationis exinde citra ſuam culpam recipiant, nec etiam primi recipientes ſub hoc caſu ſe obligare intenderint ad perſolvenda Sacra, aliave pia opera. Et ita ait Monacell. apud Schmalzgrueber *loco citato*, fuiſſe declaratum a Sacr. Congreg. repetitis vicibus. *Nec opponas.* Si tantum pars reddituum etiam citra ullam culpam Beneficiati pereat, ſicque reddituς in perpetuum diminuantur, opus eſt juxta dicta præcedentia recurrere ad altius Tribunal pro reductione, ergo etiam, ſi capitale, & conſequenter etiam annui reddituς ex integro pereant. Reſpondetur enim negando conſequentiam & paritatem. Diſparitas eſt; quia ſi tantum pars pereat, forſan adhuc altera reſidua pars poteſt eſſe honeſtum ſtipendium, ut obligationes præcedentes adhuc vel ex integro, vel ſaltem magna ex parte perſolvantur. Unde, ne amor proprius reſpectu Beneficiarii cum diſpendio cauſarum primarum forſan huic ſuggerat, reſiduum non eſſe amplius ſufficiens & honeſtum reſpectu obligationis ſuæ ſtipendium, ſicque reductionem ad ſuum beneplacitum faciat ultra, quod alias ab altiori poteſtate concederentur, voluit Pontifex, ut in ſimili caſu ob periculum frequens ad altius Tribunal recurratur, quod periculum ordinarie & regulariter loquendo non contingit, ſi fundus ex integro pereat, ſicque nulli deinceps acquirantur reddituς, uti conſideranti patet. *

Additio III.

* Dixi autem, *regulariter loquendo* deobligari ab onere Miſſarum quempiam Beneficiarum, ſi nimirum capitale illud, quod ex integro nunc periit, fuerit deſignatum *pro aliquo Beneficiato particulari* nullam utilitatem habente ex eo, quod antiquiores Anteceſſores ſui pinguius ſtipendium obtinuerint. Alia difficultas, & quæſtio foret, ſi alicui ſacræ Communitati (puta alicui Monaſterio Bonorum capaci) conſignatum fuiſſet tale capitale reſpectu onerum notabiliter exceſſivum, & largiſſimum, atque juxta prudentem interpretationem propterea ſic augmentatum, ut Collegium illud, vel Monaſterium adhuc obligetur ad præſcripta onera ſpiritualia, quamvis capitale fortuito periret, aut ſucceſſu temporis diminueretur notabiliſſime; in quo caſu non video, quomodo illa ſacra Communitas, quæ per valde pingue, & reſpectu oneris longe excedens ſtipendium fuit jam multo tempore ditata, deobligetur ab executione Miſſarum, aliorumve piorum operum citra diſpenſationem, ſeu commutationem Pontificiam, quæ etiam vix impetrabitur, niſi temporum injuria fuerit ſucceſſu temporis hoc Collegium, vel Monaſterium valde depauperatum. Quod ſi autem memoratum capitale reſpectu onerum non fuiſſet adeo pingue, non pauci Doctores hic pariformiter diſcurrunt, uti de beneficiato ob eandem rationem; dummodo non graviter culpabilis negligentia quoad deperditionem talis capitalis &c. ex parte dictæ Communitatis intervenerit. Ita Bordonus *Tom.* 2. *variar. Reſolut. Reſolutione* 25 *quæſt.* 21. *num.* 35. citans plures alios. Pellizarius *Tom.* 1. *Tract.* 6. *cap.* 3. 4. 19. *num.* 46. Felix poteſtas *Tom.* 3. *part.* 2. *num.* 258. *prope finem.* Hyacinthus Donati *loc. cit.* &c. Cæterum, ut ſecuriores ſint Fundatores in ſuis fundationibus, vult Papa Innocentius XII. ut capitalia imponantur fundis frugiferis. *

APPENDIX.

Continuator Quæſtio octava de Obligatione celebrandi, vel etiam juxta intentionem dantium ſtipendium applicandi Miſſas.

SUMMARIUM.

92. *Obligatus ad celebrandam in certa Eccleſia, vel Altari peccat alibi celebrando.*
93. *Niſi juſta cauſa ſubſit; ubi etiam quanta ſit hæc obligatio?*
94. *An alibi celebrans teneatur ad reſtitutionem?*
* *Præſertim, ſi Miſſa petitur pro defuncto in aliquo, Altari privilegiato? Addit. I. & II.*
95. *Nequit Sacerdos Miſſam alteri legendam dare, retenta aliqua parte ſtipendii cum Addit.*
96. *Limitatur hoc in certis caſibus.*

97. Pet-

97. *Peccat mortaliter, qui eſt notabiliter in mora celebrandi Miſſas debitas.*
98. *Quid ſi ad modicum tempus differantur, & quid ſit modicum tempus.*
99. *Aut dans ſtipendium conſentiat?*
* *Aut ſi foret grave periculum non recipiendi ſtipendium? Addit. I. & II.*
100. *Sacerdos tenetur dicere Miſſam, quæ petitur, niſi obſtent Rubricæ.*
101. *Quid de Miſſis votivis, ac de requiem Feſtis duplicibus? ubi de indulgentiis Altarium privilegiatorum.*
* *Determinantur præter Feſta duplicia etiam alia tempora, in quibus obtinetur indulgentia Altaris privilegiati, quamvis ibidem non legatur Miſſa de Requiem.*
102. *Obligatio celebrandi Miſſam ratione ſtipendii de per ſe loquendo eſt gravis.*
103. *Unicam Miſſam omittens, an peccet graviter?*
* *An ſit obligatio gravis non ſolum celebrandi, ſed etiam applicandi, ſi dans ſtipendium nullam fecit mentionem applicationis nec in teſtamento, nec in litteris fundationis? Addit. I. & II.*
* *Quid ſit reſolvendum in caſu, quo Sacerdos plura recepit ſtipendia, quam legere poteſt Miſſas, nec eſt in ſtatu reſtituendi ſtipendium?*

92. CONCL. IV. Qui ex titulo Fundationis, vel ex conventione, aut pacto ratione recepti ſtipendii tenetur in certa Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato alibi celebrare, niſi hoc fiat ex juſta, & rationabili cauſa. Ratio eſt: quia rationabilis, piaque voluntas Fundatoris, vel dantis eleemoſynam pro celebratione Miſſæ eſt adimplenda; quod alioquin non fieret.

93. Dicitur notanter, *niſi hoc fiat ex juſta cauſa.* Nam, ſi hoc accidat ob legitimum impedimentum v. g. ob profanationem Eccleſiæ, inundationem aquarum, aut quia Sacerdos bona fide exiens e Sacriſtia invenit Altare jam occupatum ab alio celebrante & hujuſmodi, nullum committitur peccatum.

Et quamvis obligatio celebrandi in loco determinato ex genere ſuo ſit gravis, adeo, ut juxta Bonacinam *cit. punct. 7. §. 4. num. 2.* & alios, alibi celebrans peccet mortaliter: nihilominus recte notat Herincx *diſp. 8. de Miſſa quæſt. 15. num.* 585. hic etiam locum habere levitatem materiæ, utpote ſi raro mutetur locus v. g. bis vel ter in anno, vel etiam ſemel aut bis in menſe, dum quis debet quotidie celebrare. Inſuper facilius excuſari poteſt celebrans in alio Altari ejuſdem Eccleſiæ, quam ſi celebret in diverſa Eccleſia, utpote minus recedens a voluntate Fundatoris, Lugo *diſp. 21. de Euchariſtia n. 36.*

94. His adde, quod quamvis Sacerdos extra præſcriptam Eccleſiam, vel Altare contra voluntatem Fundatoris, vel dantis ſtipendium celebrans peccet, ut dictum, nihilominus ſit probabilius, talem non teneri ad reſtitutionem, aut novam celebrationem Miſſæ. Bonacina *cit. §. 4. num.* 5. cum aliis. Siquidem talis celebrans, etſi peccaverit, non tamen fraudavit Fundatorem, vel dantem ſtipendium fructu ipſius Sacrificii.

Additio I.

* Excipe, ſi Miſſæ fuerint petitæ in Altari privilegiato pro defunctis eo die, quo privilegium eſt; tunc enim tenetur Sacerdos recompenſare in ſimili Altari privilegiato, ſi alibi legerit. quia privat animam defuncti notabili fructu, nimirum Indulgentiis plenariis Altari privilegiato conceſſis. Azorius *part. 1. L. 10. c. 24. q. 7. & Lib. 6. c. 24. q. 7.* ac Caſtropalao *Tract. 23. d. 5. p. 6. n. 27.* Difficile mihi tamen videtur, ſimilem, qui tales Miſſas in Altari privilegiato legendas bona fide alibi celebravit, ex integro condemnare ad reſarcitionem, & repetitionem ipſarum Miſſarum; cum animæ illæ, pro quibus præcedentes erant applicatæ, ſaltem ex opere operato nimirum ex ipſiſmet Miſſarum Sacrificiis notabiles fructus perceperint, puta ſatisfactorium, & probabiliter etiam impetratorium. Hinc credo, alicui ſimili injungi poſſe, ut in ſupplementum conetur pro illis defunctis devote lucrari aliquoties Indulgentias plenarias alias, puta per Viam Crucis, generalem communionem &c. prout idem videtur innuere Kazenberger in Supplement. Sacram. P. Sporer de Indulgentiis. *cap. 3. Sect. 2. n.* 137. dum ait, tales non celebrantes in Altari privilegiato obligati id compenſare aliis proportionatis precibus. *

Additio. II.

* Dices Indulgentiæ plenariæ, quæ acquiruntur pro defunctis per applicationem Sacrificii in Altari privilegiato, annectuntur ipſimet *operi operato*, aliæ vero *operi operantis*, ſicque priores ſuo modo ſecurius acquiruntur, quam poſteriores; quoniam ex parte operantis frequentius contingere poteſt defectus, ne Indulgentiæ obtineantur: ergo per poſteriores non videtur fieri ſufficiens compenſatio cum prioribus. Ad hanc ſatis difficilem objectionem reſpondeo *imprimis*, etiam quoad Indulgentias priores Altarium privilegiatorum non eſſe omnino certum, eaſdem *infallibiliter* prodeſſe his, quibus per modum ſuffragii applicantur: quamvis enim id ut probabilius aſſeratur ſuperius *Tract. 22. diſt. 3. q. 4. n.* 43. & 44. non deſunt tamen, qui cum Van Ranſt de Indulgentiis *qu. 5. n.* 12. tenent contrarium, allegantes pro ſe D. Auguſt. in Enchirid. *cap.* 109. ibi: *Suffragia eis proſunt, qui, cum viverent, ut hæc ſibi poſtea prodeſſe poſſent, meruerunt.* Reſpondeo II. etiam tales Indulgentias viæ Crucis, aut generalis communionis, & ſimiles quibuſdam piis operantium actionibus annexas ſatis ſecure pro ipſis defunctis lucrifieri, ſi præſcripta opera devote, & attente pro ipſis perſolvere conemur, &, quod fortaſſe adhuc in ſecuritate aliqualiter deeſſet, poſſet per majorem numerum Indulgentiarum, aliaque bona opera ſuppleri. *

95. CONCL. V. Non eſt licitum Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam ſub certo ſtipendio, eandem Miſſam alteri, parte illius ſtipendii ſibi retenta, celebrandam committere. Ita habetur in Decreto Urbani VIII. *De Celebratione Miſſarum*, (de quo jam num. 53.) ubi §. 4. hoc prohibetur, *ut omne damnabile lucrum ab Eccleſia removeatur.* Unde oppoſitam nonnullorum ſententiam Alexander VII. denuo rejecit, inter alias Propoſitiones etiam ſequentem, ordine 9. damnando: *Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.* Et hæc Concluſio procedit etiam in caſu, quo cuipiam Sacerdoti offertur eleemoſyna ſolito major pro celebratione Miſſarum: nam debet is abſolute integram eleemoſynam tribuere alteri Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poteſt; prout declararunt Cardinales *Reſpondendo ad* 10. quorum Declarationes habentur additæ poſt cit. Decretum Urbani VIII. in Bullario Romano.

† Noviſſime Benedictus XIV. in ſua Conſtitutione *Quanta cura* excommunicatum ipſo facto declarat Laicum, qui retenta ſibi parte eleemoſinæ acceptæ pro celebrandis Miſſis, tradit Celebranti minorem eleemoſinam. Clericos vero ſive Sacerdotes eamdem ſibi portionem ſtipendii reſervantes ſuſpenſos ipſo facto declarat. Utramque Cenſuram Pontifici Romano reſervat præterquam in mortis articulo. Vide Bullarium in Appendice.

Additio.

* Idipſum, quod Urbanus VIII. ſtatuit, noviſſime innovavit Benedictus XIV. in ſua Conſtitutione *Quanta Cura*. edita 30. Junii anno 1741. improbans ibidem peſſimam illam corruptelam, vi cujus nonnulli Collectores ſive Clerici, ſive Laici, ſtipendiorum propter celebrationem Miſſarum datorum coacervant plura ſtipendia juxta conſuetudinem vel legem Synodalem hujus loci aut Diœceſis ſub majori pretio taxata, & poſtea Miſſas alibi, ubi vi conſuetudinis, vel legis alicujus Synodalis minus ſtipendium pro ſingulis Miſſis attributum eſt, celebrari curant, reſidua parte ſtipendii ſibi retenta (quam iniquam reſtantis pretii retentionem ſive cæteroquin dictæ Miſſæ ab aliis Sacerdotibus pro dato minori pretio fuerint in eo ipſo loco, vel alibi lectæ) non ſolum damnat, verum etiam graviſſimas pœnas ſuperaddit a talibus Collectoribus ipſo facto incurrendas, & qui-

Digitized by Google

quidem, ſi iſti fuerint Laici, pœnam Excommunicationis; ſi autem Clerici, pœnam Suſpenſionis, a quibus nullus per alium (uti ſonant verba Bullæ) quam per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit."

96. Cæterum hoc Decretum non habet locum in Beneficiis: unde ſatis eſt, quod Rector Beneficii, qui poteſt Miſſam celebrare per alium, tribuat eleemoſynam congruam ſecundum morem patriæ, niſi ſecus caveatur in fundatione Beneficii, prout declararunt iidem Cardinales *ad* 8. Et merito: nam Beneficiarii habent ſuum ſtipendium non præciſe ratione Miſſarum, ſed etiam propter alia onera Beneficio annexa, cui ſpecialiter obligati ſunt deſervire, atque intuitu ipſius recitare Horas Canonicas; unde non mirum, quod reſiduum ex redditibus Beneficii ſibi retinere poſſint. Hoc ipſum dicendum videtur de Capellano, habente ſalarium ſtabile inſtar Beneficiarii: cum ſimiliter ſit obligatus ad alia onera Capellaniæ. Inſuper dictum Decretum non tangit illos, qui ſingulis ſtipendium accipiunt per modum eleemoſynæ, tanquam a ſpeciali amico, vel benefactore, uti notat Sannig. *cit. diſt.* 5. *quæſt.* 9. *num.* 5. aut quando alter Sacerdos ſponte in ſe ſuſcipit ſacrificandi obligationem, parte ſtipendii condonata. Layman *L.* 5 *T.* 5. *cap.* 1. *n.* 14. Nam quilibet poteſt cedere juri ſuo, vel favorem ſpecialem cuipiam exhibere.

97. CONCL. VI. Sacerdotes, qui ſunt notabiliter in mora celebrandi Miſſas debitas, peccant mortaliter. Ita Herincx *diſp.* 8. *de Miſſa*, *quæſt.* 15. *n.* 181. Bonacina, & alii paſſim. Ratio eſt: quia poteſt contingere, ut dans ſtipendium pro celebratione Miſſæ fraudetur fructu ipſius; uti accideret, ſi Miſſa peteretur celebranda ad impetrandum aliquid a DEO, & Miſſa dicatur jam elapſo tempore neceſſitatis; vel petatur Miſſa ad impetrandam infirmo ſanitatem, aut pro anima defuncti; & illa primum legatur, poſtquam obiit infirmus, aut anima ex purgatorio poſt graviſſimas pœnas jam eſt liberata. Quinimo (addunt Doctores cum P. Sporer *part.* 2. *Theolog. Sacrament. c.* 5. *ſect.* 3. *n.* 355. ſatis practice procedente) in tali caſu tenetur Sacerdos ad reſtitutionem. Et hinc Urbanus VIII. in citato Decreto *De Celebratione Miſſarum.* §. 8. provide ſtatuit, quod *eleemoſynas manuales, & quotidianas ita demum Sacerdotes accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova quoque onera ſuſcipere valeant: alioquin omnino abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis, in futurum recipiendis.* Hæc ibi.

98. Dicitur, *qui ſunt notabiliter in mora celebrandi.* Nam inprimis Declaratio Cardinalium ad dictum Decretum Urbani VIII. *Reſpondendo ad* 11. excipit caſum, quando *infra modicum tempus* poteſt omnibus oneribus Miſſarum ſatisfieri: modicum autem tempus (ait Herincx *n.* 182.) valde credibile cenſetur eſſe tempus unius menſis, aut etiam duorum menſium: "nam a pari loquendo, etiam ſupremi Rectores e ſuis Eccleſiis abſentes *tribus menſibus* dicuntur tantummodo NB. *aliquantiſper* abeſſe juxta Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de Reform. cap.* 1. ſicque (uti ait Kerchove in Commentariis in noſtra Statuta Generalia *cap.* 3. §. 6. *n.* 5.) trimeſtre cenſetur *tempus modicum* in Jure &c. nec dantes ſtipendium præſumuntur ordinarie quoad talem dilationem intra trimeſtre inviti; cum hæc Auctorum ſententia, volens trimeſtre eſſe *modicum tempus differendi* tradatur publice in libris, nec contra eandem, quæ conformiter dictis etiam fundamentum habet in Jure ſatis probabile, à dantibus ſtipendium excipiatur. Ultra tamen trimeſtre vix ab aliquo Auctore conceditur extenſio teſte Paſqualigo hic *n.* 965. Quinimo poteſt contingere (uti bene notat Herincx hic *diſp.* 8. *quæſt.* 15. *n.* 82.) ut neque poſſit prudenter præſumi voluntas dantium ſtipendium ad extenſionem ultra ipſum diem, quo petitur Miſſa: puta ſi hæc petatur pro actualiter agonizante, vel pro felici deciſione litis eo ipſo die terminandæ &c. Unde præcedens doctrina de dilatione ad trimeſtre non in ſimilibus caſibus extraordinariis intelligi debet, ſed ordinarie, ubi tales extraordinariæ circumſtantiæ non influunt, & cæteroquin dans ſtipendium explicite nullum tempus certum celebrandi præfigit."

99. Deinde citata Declaratio Cardinalium *Reſpondendo ad* 12. excipit caſum, *ſi tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione ſciat, & conſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit*: nam tunc juxta benefactoris conſenſum poterit Miſſarum celebratio differri.

Additio I.

* Quod ſi inquiras. An mortaliter peccent Sacerdotes, ſi differant miſſas annuas, ſeu anniverſaria certo die præfixo celebranda etiam ultra trimeſtre; eo, quoniam fundatum ſtipendium (uti docti fuerunt experientia) ab his, quibus ſolutionem præſtare incumbit, longius protrahitur, forſan cum periculo omnino deperdendi; quia e. g. ſtipendium, annuatim determinatum, jam aliquot annis non amplius ſolvitur, etſi ab initio fundationis, ac receptionis dictum periculum necdum fuerit prævisum? Reſp. ad hoc Quæſitum Tamburinus *Tr. de Sacrific. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 1. §. 9. *n.* 12. & Paſqualigus *Tom.* 2. *quæſt.* 917. *& quæſt.* 1074. cum aliis a ſe citatis, taliter differentes regulariter non peccare. Ratio eſt: quia obligatio ſimilia Sacra celebrandi aſſumpta fuit eum in finem, ut per fructus fundationis toties ſubminiſtretur congrua reſpective ſuſtentatio, quoties obligatoria recurrit celebratio; nam Beneficium datur propter Officium: ergo dum hæc ſolutio ſtipendii citra culpam Sacerdotis, vel Collegii, aut Monaſterii differtur tamdiu cum periculo forſan, ne unquam deinceps ſolvatur, pariter licet uſque ad ſolutionem differtur celebratio. Viderint autem illi, qui culpabiliter ſunt in cauſa, ut ſolutio ſtipendii tamdiu non ſequatur.

Additio. II.

* Aſt ponamus, Miſſas aliquot centenas præciſe manuales in aliquo teſtamento relictas fuiſſe, quæ ab Executore teſtamenti offeruntur nonnullis Sacerdotibus Sæcularibus, aut regularibus; ubi tamen ab his, quibus offeruntur, ante receptionem jam timetur prudenter ex gravi ratione, ſeu etiam prævidetur periculum tardioris, & omnino forſan intermittendæ ſolutionis, poterunte, hoc non obſtante, illimitate ab hiſce Miſſæ recipi pro credito ſtipendio, interne tamen apud ſe reſolvendo pro tunc actualem earum celebrationem, quando ſolvitur ſtipendium? Reſpondet ſub terminis Quæſiti P. Henno negative; nam exinde Executor Teſtamenti, ſibi perſuadens ex hac illimitata acceptione Miſſas interim fore celebrandas, in tarditate, ac moroſitate ſolutionis ſtipendii magis firmatur, & anima Teſtatoris ob ſuſpenſam executionem celebrationis Miſſarum interim his maximis fructibus privatur; ubi forſan, ſi veritas ab initio fuiſſet candide manifeſtata, Executor fuiſſet magis permotus ad accelerationem ſtipendii, videns alias Miſſas non fore celebrandas. Pono formalia P. Franciſci Henno *Tom.* 2. *Theolog. Tract.* 2. *diſp.* 6. fol. apud me 84. ſequentis tenoris: *Non excuſantur Sacerdotes, qui ſub prætextu dilati ſtipendii etiam Miſſas differunt, poſtquam fidem dederunt de illis celebrandis credito ſtipendio: vel enim non debent onus illud recipere, vel, ſi ſuſceperint, tenentur quamprimum moraliter Miſſas exſolvere, non minus, ac ſi ſtipendium recepiſſent &c. Unde; ſi de ſolutione timeant, debent ſe ab illis recipiendis honeſte excuſare, vel certe ſe periculo exponere. Si ſecus fecerint, peccant graviter &c. Quam vera eſt hæc reſolutio, ſed quam male practicata.* Ita ille. Interim tamen Paſqualigus ex Tamburino *Tom.* 2. *q.* 917. fuſe probat, talem ſuſpenſionem fore licitam, quod puto valde probabiliter defendi poſſe, ſi brevis expeditio Miſſarum non expreſſe per verba formalia adpromittatur ex una, & ex altera parte jam aliquot Miſſæ fuerint celebratæ, nec tamen ulla ſolutio ſubſecuta debiti ſtipendii. Viderit autem adeo negligens in ſolvendo ſtipendio; cum facile ſibi prudenter imaginari deberet, quod in hoc quaſi contractu reciproco, & utrinque oneroſo non ſit dandum unum certum (puta, certo celebrandæ tot Miſſæ) cum magno periculo non recipiendi alterum, nimirum debitum ſtipendium."

100. CON-

100. CONCL. VII. Sacerdos, qui ſtipendium accepit: tenetur dicere Miſſam, ſicut offerens petivit, videlicet Miſſam talem, aut talem Votivam, vel Miſſam de Requiem, niſi obſtet Ritus Eccleſiæ. Prima pars probatur ex eo: quia alioquin virtus Fidelitatis violaretur, ſimulque poteſt contingere, quod vel ob ſpeciales indulgentias, vel ob ſpecialem offerentis devotionem, nec non ſpeciales Miſſæ Orationes major fructus impetrationis eidem proveniat. Altera pars ex eo liquet: quia ſanctæ Matris Eccleſiæ voluntas, & ordinatio prævalere debet voluntati Fidelium; eo præſertim, quod hi non intendant, nec rationabiliter poſſint intendere, contravenire Ritui Eccleſiæ.

101. Hinc, quia Rubricæ Miſſalis *Tit. de Miſſis Votivis*, & *Miſſis Defunctorum*, prohibent, dici tales Miſſas in Feſtis Duplicibus, ac diebus Dominicis, non eſt dubitandum, quin ſatisfiat intentioni petentium celebrando Miſſam de Feſto Duplici occurrente cum applicatione ad intentionem petentis, & non Miſſam votivam. Hoc idem, loquendo de Miſſis privatis de Requiem (ſecus eſt de Anniverſariis, ac Miſſis cantatis) noviſſime declaravit, ac fieri mandavit Alexander VII. Anno 1662. ſimulque tum ipſe in ſpeciali decreto 1664. tum Clemens IX. in alio, die 23. Septembris 1669. emanato, quod incipit: *Cum fel. record.* (& habetur tom. V. Bullarii Romani *Conſtit.* 30. *dicti Pont.*) conceſſit, atque declaravit, per Miſſam de Feſto occurrente dictis diebus celebratam pro Defunctis obtineri indulgentias Altarium privilegiatorum pro animabus in purgatorio: de quo antea fuerat magna difficultas inter Doctores, qui communiter negativam tenuerunt.

Additio.

* Pariter ſatisfit intentioni offerentium ſtipendium, & obtinentur indulgentiæ, ſi in Altari privilegiato fuerit petita Miſſa privata pro defuncto, & ea legatur de Semiduplici, vel de Feria illis diebus, quibus aut eſt prohibitum legere Miſſam privatam de Requiem, v. g. infra octavas Corporis Chriſti, Paſchalis, Pentecoſtes &c. aut interdictum celebrare etiam de Duplici e. g. Die Cinerum &c. Idem dicendum, ſi feſtum quidem apud Regulares fuerit Semiduplex, cæteroquin tamen in Diœceſi Feſtum Fori de præcepto: nam tunc ipſis, uti in Dominicis interdictæ ſunt privatæ Miſſæ de requiem. Item ſi in Semiduplici publice eſt expoſitum ſanctiſſimum Sacramentum; ubi pariter non permittitur Miſſa privata de Requiem juxta Decreta Clementis XI. editum 20. Januarii anno 1705. nec non juxta antiquiorem declarationem Congregat. SS. Rituum 2. Decembris anno 1684. editam, & a Caietano Merati in Theſauro SS. Rituum *Tom.* 1. *part.* 2. *Tit.* 14. relatam ſequentis tenoris: *durante expoſitione SS. Sacramenti occaſione quadraginta horarum* (NB. eadem eſt ratio, ſi hæc publica Expoſitio duret paucioribus horis) *celebrari non poteſt Miſſa privata de Requiem, neque cantari poteſt Miſſa defunctorum pro adimplenda mente Teſtatoris*. Aliis autem diebus, quibus Miſſa privata de Requiem eſt licita, eadem, dato propterea ſtipendio, ſub peccato celebrari debebit, nec enim alias obtinentur Indulgentiæ, ſi in Altari privilegiato petatur.

102. Quæres I. Qualis ſit obligatio celebrandi Miſſam ratione ſtipendii? Reſp. I. Certum eſt, quod hujuſmodi obligatio ſit de genere Juſtitiæ, habens annexum onus reſtitutionis, ſi non adimpleatur: alioquin enim talis injuſte retineret ſtipendium. Et hujuſmodi obligatio indubie ex genere ſuo eſt gravis, atque ſub mortali.

103. Reſp. II. Num peccet mortaliter, qui accepto ſtipendio unam duntaxat Miſſam ſcienter omittit celebrare, variant Doctores. Et quidem talem peccati mortalis reum cenſet Maſtrius *diſp.* 59. *Theol. Moral. n.* 80. citans Petrum Navarrum, Bonacinam, & alios; eo quod damnum ſpirituale, per privationem debiti fructus Miſſæ illatum, ſit admodum grave. Econtra negativam ſententiam ſequuntur Henricx *cit. diſp.* 8. *n.* 180. Sanoig. *quæſt.* 9. *n.* 10. Sanchez *lib.* 1. *de Matr. diſp.* 5. *n.* 25. & quidam alii: quia cenſent eſſe parvitatem materiæ in non duntaxat Miſſa omiſſa: neque enim hic attendendum, aiunt, ad damnum ſpirituale (alioquin enim omittens recitationem unius Salutationis Angelicæ, ad quam tenebatur, peccaret mortaliter; cum damnum ſpirituale ex tali omiſſione ſequens anteferatur cuilibet temporali) ſed gravitas materiæ menſuranda eſt juxta gravitatem, ſeu quantitatem ſtipendii; quale pro unica Miſſa datum communiter non attingit quantitatem ſufficientem ad peccatum mortale; ut patet in furto.

Additio I.

* Quæres II. An ratione ſtipendii ſit obligatio non ſolum celebrandi, ſed etiam applicandi Miſſas, ſi in teſtamento, vel in litteris fundationis nulla facta ſit mentio de applicatione, ſed tantum de celebratione? Reſp. in dubio affirmative ſuppoſito, quod conſignatum fuerit ex una parte ſufficiens, ac proportionatum ſtipendium, etiamſi Miſſæ applicentur pro Fundatore: ex altera vero non adſint poſitæ valde efficaces circumſtantiæ ſuadentes, Fundatorem præciſe celebrationem, non autem fundationem petiiſſe. Ita cum aliis Barboſa *de officio Parochi cap.* 21. *num.* 53. Paſqualigus *de Sacrificio. q.* 908. La Croix *Lib.* 4. *n.* 833. ac *Lib.* 6. *n.* 544. & Sabinus Bononienſ. *part.* 2. *Lucis Moralis. Tract.* 45. *n.* 69. Ratio eſt; quia ſtante ſufficienti pro applicatione ſtipendio præſumitur quiſque in dubio ſibi, vel ſuis voluiſſe optime conſulere. Accedit pro ſententia aliqua declaratio Cardinalium, quam refert Pignatelli *Tom.* 1. *Conſil.* 539. ubi etiam Elbel *part. V. Theologiæ Moralis. Tract. de Beneficiis. Conferentia XI. n.* 373. *

Addit. II.

* Ex hac ultima reſolutione infert. I. Sylvius *p.* 2. *V. Miſſa. Caſu* 4. ſi fundatio nude habeat: *fundo Miſſam omni die Veneris legendam*, præſumi legendam ad intentionem Fundatoris, niſi particulares circumſtantiæ concurrant ſuadentes contrarium, prout in caſu, ubi ſtipendium vix videtur proportionatum oneri (e. g. ſi pro quotidiana celebratione annuatim deſignarentur tantummodo centum, & quinquaginta floreni, ſeu circiter 75. Scuta Romana) merito videri poterit Elbel *loc. cit.* Infert. II. la Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *n.* 145. Sacerdotem, qui celebrat in quodam loco v. g. in Templo Monialium, ſi ideo congruum ſtipendium habeat ab Eccleſia, vel Monialibus, non poſſe recipere aliud ſtipendium pro applicatione talis Miſſæ, niſi expreſſe aliquis alius ſpecialis titulus in fundatione aſſignetur ex quo prudenter præſumi poſſit, quod Fundator ſolam celebrationem intenderit, non autem applicationem prout pro his Stipendiariis valde favorabiliter exemplificant ex Reding, P. Schmier *Lib.* 3. *Tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 1. *ſect.* 2. *n.* 93. & Schmalzgrueber *Lib.* 3. *Decret. Tit.* 41. *n.* 143. Hæc tamen præſumptio ſtante pingui ſtipendio facile fieri non debet. Videatur la Croix *Lib.* 4. & 6. *locis citatis*.

Additio III.

* Quæres III. Quid reſolvendum ſit in caſu, quo Sacerdos aliquis confitetur, ſe plura recepiſſe ſtipendia, quam Miſſas pro dantibus applicare poteſt? Reſp. I. Talem recipientem haud dubie peccaſſe acceptando tot ſtipendia, & obligari ſummam illam, reſpectu cujus nequit dantibus ſtipendium ſatisfacere, aliis reddere ex toto pro celebratione, uti totum colligitur ex jam dictis: quinimo obligatur alias quoque ſuperaddere orationes pro illis, quibus debebantur hæ Miſſæ, ſi ex hac nimia dilatione paſſi fuerint aliquale damnum, teſte Sporer hic *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 355. Aſt ponamus, quod illam ſummam pecuniariam jam conſumpſerit, & tanquam pauper non habeat, unde in æquivalenti aliis ad legendas Miſſas dare queat, nec ipſe etiam in futurum tot Miſſas celebrare valeat, puta jam aliis de novo oneratus, vel graviter ægrotus? Reſp. ex la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 115. talem conari debere ſatisfacere ſaltem, in quantum poteſt, v. g. petendo ab aliis Sacerdotibus ſibi familiaribus aliquot Miſſas gratis ad ſuam intentionem, ex futuris Miſſis offerendo teſtantibus, quantum licite poteſt, etiam ex fructu ſuo ſpecialiſſimo ſub eadem limitatione, audiendo quoque Miſſas devote, eiſque applicando fructum eundem, vel per alia bona opera (puta jejunia, mortificationes & orationes) acquiſitum. *

QUÆ-

QUÆSTIO IX.

De Tempore celebrandi Miſſam.

SUMMARIUM.

104. *Tempus celebrandi Miſſam quale?*
105. *Per Auroram quid intelligatur?*
106. *Eſt moraliter, non mathematice conſiderandum, & attendenda conſuetudo de hyeme.*
107. *Quid de meridie?*
108. *Et privilegiis Regularium,*
109. *An ſit licitum, quotidie celebrare?*
110. *Quid de Feria V. Cœnæ Domini, & Sabbato Sancto?*
 * *Ubi pariter refertur aliquod novum Decretum. Addit. I.*
 An aliquando liceat celebrare die Paraſceves? Addit. II.
111. *Non licet plures Miſſas eodem die celebrare.*
112. *Excepto die Nativitatis Domini?*
 * *De quo notabile Corollarium.*
113. *Et caſu neceſſitatis.*
114. *Caſus neceſſitatis præcipui, qui?*
 * *Tempus inchoati Sacrificii an & quando poſſit interrumpi?*

104. CONCL. I. Tempus ordinarium celebrandi Miſſam incipit ab aurora, & terminatur in meridie, ſive hora diei duodecima. ita communis; & patet ex Rubricis Miſſalis *Tit. de defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus:* ubi dicitur, quod *tempus debitum celebrandi ſit ab aurora uſque ad meridiem communiter*.

105. Cæterum per *Auroram* non intelligitur ortus Solis, ſed prima Solis irradiatio, quando nempe aliquid lucis apparet. Et licet diluculum hoc non ſemper, & ubique locorum ſit æquale, ordinarie tamen ſolet incipere hora & quadrante vel ſeſqui hora ante ortum Solis.

106. Notandum ulterius cum Doctoribus paſſim, quod hæc res moraliter potius, quam mathematice ſit conſideranda. Hinc inferunt, poſſe Miſſam inchoari duabus horis ante ortum Solis, ita ut circa initium auroræ finiatur. Quinimo tempore hyberno recepta conſuetudo in partibus Septemtrionalibus obtinuit, quod Miſſa tribus vel quatuor horis ante Solis ortum celebretur, eo præſertim tempore, quo communiter homines ſeſe labori ſuo manuali ſolent accingere. Siquidem hæc conſuetudo juſta de cauſa eſt introducta, ut in hiſce partibus, quibus in hyeme Sol ſero oritur, operarii, & famuli prius Miſſæ Sacrificium audire poſſint, antequam ad ſuas operationes ſeſe accingant. Layman *cap. 4. de Sacrificio Miſſæ n. 3.* & alii.* Videturque Sacra Rituum Congregatio hanc conſuetudinem in ſpecie approbaſſe, quando in una Miſſalis Romani 18. Septembris & 2. Novembris 1634. ita reſolvit: *ubi non eſt Aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politice, quando ſcilicet terminari ſolet hominum quies & inchoari labor juxta probatam Regionum conſuetudinem.* *

107. Inſuper, quamvis ordinarie non ſit licitum ſacrificare poſt meridiem, ut patet ex Concluſione, adhuc tamen ſatis eſt ad evitandam culpam, ſi Miſſa inchoetur ante meridiem; vel in meridie, licet poſtea primum finiatur. Quinimo ex cauſa juſta poteſt Miſſa inchoari etiam poſt meridiem; ut puta ne Infirmus ſine Viatico decedat, aut propter protractum Principis funus, vel ſolemnem Proceſſionem, præſertim ubi multi necdum Miſſam audierunt, vel ſi Sacerdos itinerans, diebus præſertim feſtivis, etiam integra hora poſt meridiem (uti inquit Sporer hic) ad locum Eccleſiæ perveniens celebrare velit, vel ſi in magno concurſu confitentium adhuc exſtatent communicandi: puta pro lucrandis indulgentiis &c. Herincx *diſp. 8. quæſt. 20.* Layman & alii.

108. Notandum præterea Regularibus Mendicantibus varia privilegia a SS. Pontificibus conceſſa eſſe celebrandi una hora ante auroram, & una poſt meridiem; imo etiam uſque ad horam nonam; id eſt, horam tertiam veſpertinam; ut refertur in Compendio Privilegiorum V. *Miſſa*.

109. CONCL. II. Licitum eſt cuilibet Sacerdoti rite diſpoſito quotidie celebrare, exceptis tribus poſtremis diebus hebdomadæ Sanctæ. Prior pars eſt certa, & patet ex *c. Conſuluiſti. De celebrat. Miſſar.* & praxi Eccleſiæ univerſalis. Altera pars ex eo probatur: quia inprimis Feria ſexta Paraſceves omnino prohibitum eſt, celebrare Miſſam; cum eo die, ob memoriam illius Sacrificii cruenti, quo Chriſtus Dominus ſemetipſum Patri cœleſti hac die pro ſalute totius mundi in Ara Crucis offerre dignatus eſt, non fiat Conſecratio, ſed a Sacerdote Actum conſuetum perficiente, juxta Ritum Eccleſiæ, ſolum ſumatur ſacra Hoſtia pridie conſecrata.

110. Porro Feria quinta Cœnæ Domini, & Sabbatho Sancto una duntaxat Miſſa ſolemnis celebrari ſolet juxta traditionem, & conſuetudinem Eccleſiæ. Verum quidem eſt, multos Doctores, ut Suarezium, Sotum, Barboſam, Lugonem, quos citant, & ſequuntur Layman *loc. cit. n. 8.* & Gobat *tract. 3. Theol. Experim. n. 219. & ſeqq.* exiſtimare, quod non ſit prohibitum, Sabbato Sancto privatim, ac ſecluſo ſcandalo, poſt Officium ſolemne celebrare: cum nullo jure hoc prohibitum reperiatur. Et hoc ob datam rationem, ac loquendo de celebratione privata ante Officium ſolemne, multo magis admittunt Doctores de Feria quinta Cœnæ Domini, quamvis communicet hac die Sacerdotes de manibus ſui Prælati Miſſam ſolemnem celebrantis, ſacram Communionem more Laicorum ſumere ſoleant, exemplo Apoſtolorum, qui iſto die de manu Chriſti Euchariſtiam acceperunt.

Additio I.

* Verum hæc DD. opinio moderno tempore non videtur ulterius manuteneri poſſe, ubi ex novo Decreto S. R. C. & publica prohibitione Clement. XI. 23. *Martii* 1701. & 20. *Aprilis* 1707. item 15. *Aprilis* 1710. item 15. *Martii anno* 1712. uti refert Cajetanus Merati noviſſime in ſuo Theſauro, interdictum eſt amplius die Jovis, aut Sabbato Sancto in una, eademque Eccleſia, præter Miſſam ſolemnem habere aliam privatam, prout idem de Sabbato Sancto jam antea declaravit pariter Sacra Congregatio *die* 11. *Februarii*, & iterum 12. *Martii* 1690. etiam non obſtante contraria conſuetudine. Dicitur notanter: *in una eademque Eccleſia*, per quæ verba non credo improbatam illam communem praxin multorum Monaſteriorum, vi cujus die Jovis, ſi non in una eademque Eccleſia, ſaltem in diſtincto aliquo Sacello (puta infirmariæ) ante Miſſam ſolemnem celebratur una privata *de Cœna Domini*, ut Fratres illi, qui tanquam legitime impediti ſolemnem audire nequeunt, huic privatæ intereſſe, & ſub ea communicare valeant, prout notat Conſtantinus Hagerer in Rituali *part.* 2. §. 4. *num.* 3. Quinimo loquendo, etiam de una, eademque Eccleſia, ſi Feſtum S. Joſephi, vel Annuntiationis incideret in illum diem Jovis Hebdomadis Sacræ, poſſunt celebrari aliquæ Miſſæ privatæ ante ſolemnem, ut populus adimplere valeat commodius præceptum audiendi Miſſam; cum tale Feſtum tantum quoad chorum, non autem quoad forum transferatur. Sac. Congregatio 13. *Septembris* 1692. & alia 12. *Septembris anno* 1716. prout denuo adducit Cajetanus Merati. Quando autem ſimile Feſtum occurreret Sabbato Sancto, vel die Paraſceves, transfertur etiam in foro, & quoad præceptum audiendi Miſſam poſt Paſcha. Sac. Congregatio 11. *Martii* 1690. Hinc adhuc manet, quod etiam pro tunc in Sabbato Sancto nequirent dici plures Miſſæ.

Additio. II.

* Aſt quid ſentiendum de die Paraſceves, ſi Parochus ex oblivione præcedente die Jovis neque pro futuro officio, neque pro expoſitione SS. Sacramenti in Sepulchro (uti vocari ſolet in his terris) aliquam conſecravit Hoſtiam, & cæteroquin hæ ceremoniæ abſque gravi ſcandalo, & obmurmuratione intermitti non poſſunt? Reſp. in ſimili caſu extraordinario, quod ad evitandum ſcandalum etiam die Paraſceves poterit celebrari Miſſa ante ipſum Officium, legendo illam ex votivis de Paſſione Domini, niſi adſint

faltem

Digitized by Google

ſaltem parvæ Hoſtiæ conſecratæ, quæ alias potius deberent accipi (ſi tamen abſque novo gravi murmure fieri poſſit) tam pro ipſo Officio diei, quam pro expoſitione in Sepulcbro. Ita Sporer *p. 2. Theolog. Sacram. cap. 6. ſect. 6.* n. 453. & la Croix *lib. 6. p. 2. n.* 233. *

111. CONCL. III. Excepto die Nativitatis Domini, & caſu neceſſitatis, non licet eidem Sacerdoti plures Miſſas eodem die celebrare citra ſpeciale aliquod Privilegium. Ita ſtatuitur *c. Conſuluiſti.* & *c. Te referente, De Celebrat. Miſſar.* juncto *c. Sufficit. De Conſecr. diſt.* 1. ubi pro ratione ſubjungitur: *Non modica res eſt, unam Miſſam facere: & valde felix eſt, quia unam digne celebrare poteſt.*

112. Additur, *Excepto die Nativitatis Domini*. Quia illo die poteſt quilibet Sacerdos tres Miſſas celebrare, quamvis ad eas omnes celebrandas non obligetur: & ſi voluerit dicere tantum unam, dicat, quam maluerit, ſed melius leget tertiam, utpote cujus oratio concordat Officio diei.

† Benedictus XIV. in ſua Conſtitutione *Quod expenſis*. Bullar. Tom. II. Num. LXI. conceſſit in perpetuum pro Regnis & Dominiis Hiſpaniarum & Portugaliæ quibuslibet Sacerdotibus, ut die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum poſſint celebrare tres Miſſas, ita tamen ut ſecunda & tertia Miſſa ſit pro omnibus fidelibus defunctis, nec accipi poſſit eleemoſina niſi unica. Pro Regno tamen Aragoniæ, in quo antecedenter conceſſæ erant eadem die duæ Miſſæ & tres Sacerdotibus Regularibus, quamvis facultatem extendat ad tres Miſſas, non vult tamen ut plures eleemoſinæ quam antehac recipiantur.

Additio.

* Ubi tamen, ſi tres Miſſas legere placeat, bene notetur, non poſſe de Jure loquendo omnes tres celebrari media nocte, prout inter alia noviſſime innuit Decretum S. R. C. emanatum 18. *Decembris* 1702. ſequentis tenoris: *non licet in media nocte Nativitatis Dominicæ celebrare ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sacram Communionem exhibere ſed utramque omnino prohibitum.* Unde inſiſtendo Juri communi, manuteneri amplius nequit ſententia contraria Bauldrii, Gerlaci, Vinitoris, & plurium aliorum, quos refert Diana *part. 2. tract. 14. reſol. 35. & part. 10. Tract. 12. reſolut.* 57. Utrum vero non poſſint ſaltem duæ Miſſæ media nocte Nativitatis Domini celebrari, alia eſt quæſtio, quam tamen ſublatam, puto per aliud Decretum Sacræ Rituum Congregationis editum in una Piſaurienſi 20. April. anno 1641. ubi refert Merati in ſuis Commentariis in Gavantum *Tom. 1. part. 4. Tit. 3. num.* 13. & in Indice Decretorum *n.* 282. ſequentis tenoris: *In nocte Nativitatis Domini poſt cantatam primam Miſſam* NB. *nullo modo (ſicque nec ex parte) poſſunt aliæ duæ immediate celebrari, nec fideles communicari.* Huic, & aliis pluribus Decretis inſiſtens Summus Pontifex Clemens XI. per ſpeciale Edictum 1711 in ſuo proprio Bullario Romæ 1753. impreſſo *p. 2. Conſtit.* 5. *T. 8. p. 2. Conſt.* 5. relatum Romæ expreſſe inhibuit omnibus Eccleſiis Patriarchalibus, Collegiatis, Parochialibus, & Regularibus utriuſque ſexus &c. ne media nocte Nativitatis Domini legantur aliæ duæ Miſſæ, ſed ſola prima dici poſſit. *

113. Additur ulterius in Concluſione, *& caſu neceſſitatis.* Nam in caſu neceſſitatis plures eodem die Miſſas celebrari poſſe a Sacerdote jejuno, & qui in prima Miſſa non ſumpſit Purificationem, patet ex *cit. c. Conſuluiſti. De Celebrat. Miſſar.* eſtque communis Doctorum.

114. Porro inter hujuſmodi caſus neceſſitatis potiſſimum numerantur ſequentes. I. Ne moriturus ſine S. Viatico decedat, quando non adeſt alia Hoſtia conſecrata. II. Ne populus die Feſto Miſſa privetur, præſertim in caſu, quando plures Sacerdotes haberi non poſſunt, v. g. in Anglia &c. aut quando Sacerdos habet duas Parochias, & die Feſto in utraque celebrare tenetur. III. Juxta nonnullos, quando die Feſto adveniunt peregrini Miſſam audituri, vel quando ad Eccleſiam accedit Vir illuſtris, utpote Princeps, vel Epiſcopus. Verum hodie ſtandum eſt conſuetudini locorum, cum ob multiplicationem Sacerdotum aliqui caſus raro amplius locum habere ſoleant.

Additio.

* Quæres. An, & quando tempus inchoatæ Miſſæ poſſit quoad continuationem ejuſdem interrumpi per alia negotia, vel eventus? Reſp. In hoc quæſito ad duo debere reflecti *primo* quouſque Miſſa jam pervenerit? *ſecundo* quam grave negotium intervenerit? Si needum Miſſa pervenit ad oblationem, rationabilis quidem cauſa, ſed needum adeo magna exigitur: ſic etiam per intervenientem concionem interrumpi poteſt, uti patet ex conſuetudine in plurimis locis introducta. Quod ſi Miſſa jam attigerit Canonem, nondum tamen peracta ut conſecratio, requiritur cauſa aliquo modo gravior interrumpendi, necdum tamen graviſſima; ſic juxta Paſqualigum apud la Croix *lib. 6. part.* 2. n. 248. ad acquirendas ſpeciales certas gratias tantiſper relinqui poteſt Miſſa ante conſecrationem, ut a Parocho in defectu aliorum Sacerdotum miniſtretur cum priori Alba & Stola Viaticum, & Extrema Unctio, ſi ſit periculum in mora, quamvis cæteroquin dictus ægrotus NB. alia Sacramenta jam receperit. Quando vero conſecratio jam peracta fuit, cauſa interrumpendi Miſſam debet eſſe graviſſima, qualis foret, ſi in priori caſu periculoſe decumbens, ne quidem Sacramentum Pœnitentiæ recepiſſet, vel infans morti proximus necdum baptizatus eſſet, vel Sacerdos celebrans ipſemet poſt conſecrationem deliquium pateretur, in quibus, & ſimilibus eventibus in defectu aliorum Sacerdotum haud dubie per alios actus diſparatos tempus Miſſæ interrumpi, & poſtea poſſet iterum continuari, ubi tamen, ne interpolatio inter priorem partem Miſſæ, & inter poſteriorem, adhuc poſt conſecrationem reſtantem, ſit nimium longa, concedunt Auctores apud la Croix *loc. cit. n.* 248. quod, ſi e. g. Confeſſio talis moribundi ultra mediam horam perduraret, Sacerdos, a Sacrificio incompleto diſcedens, poſſit talem, auditis tantum aliquibus peccatis abſolvere, ut ſic ſecurius partem poſteriorem Miſſæ cum priori valeat tanquam unum continuum moraliter connectere. Ubi finita Miſſa reſidua adhuc peccata (ſi tamen moribundus confiteri poſſit) audiat, & abſolvat ab iiſdem ante needum confeſſis, atque in aliis modo poſſibili agonizantem adjuvet. Plura de ſimilibus utiliter videri poſſunt in Miſſali. *De defectibus Miſſæ Tit.* 10. & apud Conſtantinum Hagerer in noviſſimo ſuo Tractatu. *De defectibus Miſſæ, fol.* 39. *n.* 21. *& ſeqq.* in prænotione *De abruptione & interruptione Miſſæ.* *

QUÆSTIO X.

Quo in Loco ſit celebranda Miſſa? ubi de Violatione Eccleſiæ.

SUMMARIUM.

115. *Quo in loco de Jure communi ſit celebranda Miſſa?*
116. *Quid in caſu neceſſitatis?*
117. *Enumerantur tales caſus neceſſitatis.*
118. *Epiſcopus poteſt diſpenſare ex cauſa rationabili.*
* *Quibus tale privilegium Romæ concedatur?*
119. *An ſit licitum, celebrare Miſſam in aqua vel mari?*
120. *Non licet celebrare Miſſam in Eccleſia polluta.*
121. *Eccleſia polluitur quinque præcipue modis.*
122. *I. Per injurioſam humani Sanguinis effuſionem; & qualem?*
(g) Ut dictum Tract. 13. diſt. 2. n. 7.
123. *II. Per injurioſum homicidium.*
124. *III. Per illicitam humani ſeminis effuſionem.*
125. *Et quid de actu conjugali?*
126. *IV. Per ſepulturam excommunicati vitandi.*
(h) Tract. 13. diſt. 2. n. 26.
127. *V. Per ſepulturam Pagani, ſeu Infidelis.*
128. *Alii duo modi a nonnullis adduntur.*
129. *Polluta Eccleſia an polluatur Cœmeterium, & econtra?*
130. *Quid, ſi in dictis caſibus factum eſt occultum?*
131. *Quid agendum, ſi Eccleſia ſit polluta?*

132. *Et*

Digitized by Google

132. *Et quomodo reconcilianda, & a quo?*
133. *Quid de FF. Minoribus?*
134. *Aut ſi Eccleſia fuit tantum benedicta?*
135. *Eccleſia polluta, an reconcilietur per celebrationem Miſſæ?*
136. *Quid agendum, ſi durante Miſſa violetur Eccleſia?*

515. CONCL. I. Jure communi, & ordinario olim Miſſam celebrare non licuit, niſi in Eccleſia conſecrata, ſive, ut dicitur *c. Nullus. De Conſecrat. diſt.* 1. *Niſi in ſacratis, ab Epiſcopo locis.* Hodie autem ſufficit, Eccleſiam, vel Oratorium eſſe benedictum, aut etiam non benedictum, dummodo ad hunc ſolum uſum debite deputatum, atque ab Epiſcopo deſignatum fuerit, ſicque ſit Oratorium publicum. Ita Herincx *cit. diſt.* 8. *quæſt.* 11. cum communi: idque inter alia deſumitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *in Decreto de Obſervandis in celebratione Miſſarum.* ubi prohibetur Epiſcopis, *ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, Sanctum hoc Sacrificium peragi.* Concordant Rubricæ Miſſalis *Tit. De defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus:* ibi: *Si celebratur in loco non ſacro, vel non deputato ab Epiſcopo:* & conſequenter a ſenſu contrario ſufficit locum ab Epiſcopo eſſe deputatum.

516. Dicitur notanter, *Jure communi & ordinario.* Siquidem inprimis excipitur caſus neceſſitatis *arg. can.* 1. *De Conſecr. diſt.* 1. ubi dicitur, *Miſſarum celebrationem non alibi, quam in ſacratis Domino locis abſque magna neceſſitate fieri debere.* Unde cum exceptio firmet regulam in oppoſitum, tempore magnæ neceſſitatis licet alibi celebrare, in loco tamen honeſto.

517. Porro neceſſitas celebrandi extra Eccleſiam conſecratam in privatis domibus, aut etiam ſub dio, in Altare tamen portatili, & loco cæteroquin honeſto, juxta Doctores communiter poteſt eſſe. I. Si Eccleſiæ ſint dirutæ, vel ab Infidelibus, ſive Hæreticis occupatæ. II. Si Locus ſacer non capiat tot homines, vel celebrantes: ut in Supplicationibus ad parvas Capellas quandoque contingere ſolet. Similiter ob eandem neceſſitatem in publicis caſtris, ſeu bello pro exercitu licitum eſt celebrare. Herincx, Layman *l. c. cap.* 5. *n.* 3. & alii.

518. Excipitur ulterius, ſi fiat diſpenſatio ab Epiſcopo. Nam Epiſcopus ex rationabili cauſa ſaltem inſiſtendo Juri communi *c.* 12. *de Privileg. in* 6. poteſt diſpenſare, ut celebretur Miſſa in loco profano, honeſto tamen, etſi aliis uſibus ſit deputatus, ut puta in hypocauſto nobilis Perſonæ ex morbo decumbentis ſuper Altare portatile rite præparatum. Layman *n.* 4. & alibi. Idem dicendum, ſi qui a Summo Pontifice privilegium acceperint extra Eccleſiam Miſſas celebrandi.

Additio.

* Porro quibuſnam illud privilegium jure moderno poſt Decretum Clementis XI. competat, habetur partim in Jure Canon. *Lib.* 3. *Decret. tit.* 41. partim dicetur in Appendice I. hujus Quæſtionis.

519. Quæres. Num ſit licitum, celebrare Miſſam in aqua vel mari pro navigantibus? Reſp. negative regulariter loquendo: idque propter periculum effuſionis ſacratiſſimi Sanguinis. Dicitur, *regulariter loquendo:* nam in longinquis navigationibus v. g. in Indias Orientales ſuſceptis, ſi magna ſit tranquillitas ſine ullo tempeſtatis indicio, adſitque præter celebrantem alius Sacerdos, qui poſt conſecrationem firmiter teneat calicem, ita ut abſit omne periculum effuſionis ſacri Sanguinis, non pauci Doctores, quos citat, & ſequitur Lugo *diſp.* 20. *de Euchariſtia. ſect.* 3. exiſtimant, poſſe aliquando celebrari in mari. Id ipſum in navigatione Orientali nonnullis a Sede Apoſtolica ſpecialiter conceſſum fuiſſe, ſed pro triremibus in mari Mediterraneo negatum, refert cit. Lugo n. 89.

* Econtra P. Cajetanus Merati in ſuo Commentario in Rubricas *part.* 1. *tit.* 20. n. 10. *prope finem.* teſtatur, hoc privilegium a Clemente XI. habita prævia conſultatione Sacræ Congregat. Concil. die 13. Martii anno 1706. fuiſſe datum Militibus Hieroſolymitanis quoad ſuas magnas naves occaſione longæ navigationis in mari contra Infideles, abſque eo, quod poſitive excludatur Mediterraneum ibidem. *

520. CONCL. II. Non licet celebrare Miſſam in Eccleſia polluta, ſeu violata, Ita communis; & patet ex *c. Propoſuiſti. ac ſeqq. De Conſecr. Eccleſiæ* cum concordantiis. Hinc Rubricæ Miſſalis *Tit. De defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus*, ſic habent: *Si Sacerdote celebrante violatur Eccleſia ante Canonem, dimittatur Miſſa: ſi poſt Canonem, non dimittatur.* Hæc ibi; Incipit autem Canon poſt dictum *Sanctus*, ab illis verbis: *Te igitur Clementiſſime Pater &c.* Nihilominus, etſi celebrans in Eccleſia polluta mortaliter peccet (uti patet ex prohibitione Eccleſiæ, & gravitate ipſius materiæ) nullam tamen Cenſuram, vel irregularitatem talis incurrit, cum hæc Jure ſtatuta non reperiatur. Boſſius *quæſt.* 4 *de Matrim. punct. ult. num.* 26. cum communiori.

521. Quæres autem occaſione hujus Concluſionis, & quantum attinet alteram partem quæſtionis, quibus modis Eccleſia violetur? Reſp. Generatim loquendo, quinque præcipue modis violatur, ſeu polluitur Eccleſia. Et quidem.

522. I. Violatur Eccleſia per injurioſam humani ſanguinis effuſionem. Requiritur autem ad hoc, ut percuſſio, ſeu vulnus infligatur homini exiſtenti in Eccleſia, & non ſuper tectum, aut turrim, aut ſubtus ſpeluncam Eccleſiæ (*g*) ſive deinde ſanguis effundatur intra, ſive extra Eccleſiam; imo etiamſi vulnerans exiſtat extra Eccleſiam. Deinde requiritur, ut percuſſio ſit gravis, ſeu talis, quæ ſit peccatum mortale: unde, ſi æſtu quis alterum percutiat, vel cum veniali tantum culpa excutiat alteri ſanguinem e naribus (v. g. cum pueri ex veniali ſolum cholera ſeſe percutiunt, uſque dum manent ſanguine e naribus) Eccleſia non polluitur. Tandem requiritur, ut tale factum ſit notorium juris, aut facti notitia; univerſim enim, ut Eccleſiæ aut Altaris violatio inducatur, oportet factum eſſe notorium, idque vel per ſententiam Judicis, aut confeſſionem in Judicio factam, quod dicitur *Notorium Juris*, vel per evidentiam rei, quæ tergiverſatione aliqua celari non poſſit, quod vocant *Notorium facti.*

523. II. Violatur Eccleſia per homicidium Injurioſum, ac notorium, quod vel cujus cauſa intra Eccleſiam perpetrata eſt, licet fiat ſine ſanguinis effuſione. Dicitur notanter, *cujus cauſa intra Eccleſiam perpetrata eſt:* nam, ſi quis foris ſit percuſſus, & poſtmodum in Eccleſiam ſe recipiat, ibique quantumvis copioſo ſanguine effuſo moriatur, non violatur Eccleſia. Cæterum ſufficit in propoſito, ut homicidium ſit injurioſum ipſi Eccleſiæ, ſeu ſanctitati loci, quamvis non ſit injurioſum ipſi occiſo; unde, ſi quis ſeipſum in Eccleſia ſuſpendat, vel Judex cuipiam Reo in Eccleſia mortis ſupplicium inferat, adhuc violabitur Eccleſia.

524. III. Violatur Eccleſia per illicitam, & notoriam humani ſeminis effuſionem factam intra Eccleſiam, non autem in turre tantum, vel ſuper tectum, ut ſupra *n.* 152. in ſimili dictum eſt: repugnat enim ea ſanctitati loci. Quod ſi ejuſmodi effuſio ſit involuntaria, aut ſi accidat in ſomno, licet cauſa ſit data in vigilia, non violatur Eccleſia: nam hoc ipſo, quod ipſa accidat in ſomno, ſecundum ſe non eſt libera. Herincx *loc. cit. quæſt.* 11. *num.* 529. Bonacina n. 59. Navarrus, Silveſter, & alii. Sufficit autem, ſive ea ſeminis effuſio fiat per pollutionem voluntariam, ſive per fornicationem: utroque enim modo violatur Eccleſia, ſi ea ſit notoria juris, vel facti notorietate.

525. De actu conjugali dubitant Doctores, quibuſdam abſolute affirmantibus, aliis negantibus, cæteris vero magis probabiliter excuſantibus duntaxat caſum neceſſitatis, quæ contingere poteſt ob probabile periculum incontinentiæ, ſi conjuges longo tempore intra Eccleſiam cohabitare teneantur.

526. IV. Violatur Eccleſia per ſepulturam excommunicati. Hoc tamen poſt Concilium Conſtantienſe intelligendum eſt de excommunicato non tolerato, videlicet de illo, qui aut publice denuntiatus eſt, aut notorius percuſſor Clerici exiſtit: hi enim ſoli de facto ſunt vitandi in vita, ac proinde etiam in morte juxta illam regulam: *Quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis. c. Sacris. De Sepulturis.* Nec obſtant dicta ſuperius (*h*) ubi cum probabiliori Doctorum negatur, excommunicatum toleratum abſque prævia abſolutione poſſe ſepeliri in loco ſacro. Ratio enim diſparitatis eſt: quia Concilium

Digitized by Google

Conſtantienſe noluit ipſosmet excommunicatos in aliquo ſelevare, aut eis quomodolibet ſuffragari, ſed ſolum intendit tollere alia incommoda, quæ ex antiqua generali prohibitione communicationis Fidelium cum excommunicatis ſæpius oriebantur, atque impoſterum oriri poterant, inter quæ merito connumeratur violatio Eccleſiæ per ſepulturam excommunicati: ſicque etiam talis violatio Eccleſiæ defacto ſolum procedit in duobus enumeratis caſibus.

127. V. Violatur Eccleſia per ſepulturam Pagani ſeu Infidelis, prout habetur *c. Eccleſia. De Conſecrat. diſt.* 1. Et hoc etiam intelligendum de infante necdum baptizato. Quod ſi tamen infans in utero matris mortuus ſit, poteſt una cum matre Chriſtiana ſepeliri in loco ſacro: quia fœtus eſt pars matris, & unum quaſi cum ea corpus cenſetur *arg. l. 1. ff. De inſpiciendo ventre.* ibi: *Partus enim, antequam edatur, mulieris portio eſt, vel viſcerum.*

128. Dicitur notanter *num.* 121. *quinque præcipue modis.* Nam nonnulli addunt duos alios modos violationis Eccleſiarum; videlicet, quando Eccleſia benedicitur vel conſecratur ab Epiſcopo excommunicato publico; item, quando parietes Eccleſiæ conſecratæ majori ex parte ſimul dejiciuntur, ac deſtruuntur, ut reædificari debeat. Verum de priori eam merito dubitant cæteri Doctores; cum ejuſmodi violatio nulli claro textui Juris innitatur, atque in pœnalibus non ſit facienda extenſio, niſi habeatur in Jure: unde ſententiam negativam appellat Bonacina *loc. cit. n.* 22. probabiliſſimam. Poſteriori autem caſu potius Eccleſia deſtruitur, quam polluitur.

129. Quæres II. An polluta Eccleſia etiam polluatur Cœmeterium, & econtra? Reſpond. cum communi. Polluta Eccleſia polluitur ſimul Cœmeterium, ſi ei contiguum ſit; non tamen viciſſim polluto Cœmeterio polluitur Eccleſia. Ita communis; & habetur deciſum *cap. un. De Conſecrat. Eccleſ. in* 6. Accedit ratio: quia, ut inquit *Reg.* 42. *Juris in* 6. *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*, non econtra: atqui Cœmeterium, ſi ſit contiguum, eſt acceſſorium Eccleſiæ; ergo. Additur notanter, *ſi ſit contiguum:* nam ſecus eſt, ſi Cœmeterium fuerit remotum ab Eccleſia, prout notatur *cit. cap. un. in* 6.

130. Quæres III. Quid iuris, quando in dictis caſibus factum eſt occultum? Reſp. Locus ſacer in ejuſmodi caſibus non cenſetur pollutus, ita ut indigeat reconciliatione, quamdiu de eis publice non conſtat. Ita Gloſſa communiter recepta *cap.* 1. ℣. *Pollui. de Conſecr. Eccl. in* 6. Quare, quamdiu res manet occulta, ita ut nemo, vel non niſi pauci ſciant, Eccleſia quoad judicium humanum non eſt polluta: cenſebitur autem polluta, quandocumque res mala propalabitur, & de facto publice conſtabit; quia tunc bona fama, ejuſque exiſtimatio apud homines deperdita erit, ac proinde indigebit reconciliatione.

131. Quæres IV. Quid agendum, ſi Eccleſia fuerit polluta, ſeu violata? Reſp. Cum per ſe loquendo ſit grave peccatum, celebrare in Eccleſia violata, hinc eadem prius eſt reconcilianda. Ita communis,

132. Et quidem, ſi Eccleſia prius fuit ſolemniter conſecrata; eam ſolus Epiſcopus reconciliare poteſt, adhibita aqua per ipſum benedicta, ac vino & cinere mixta: unde ſimplex Sacerdos Eccleſiam conſecratam reconciliare nequit, niſi ex commiſſione Summi Pontificis.

133. Dicitur notanter, *niſi ex commiſſione Summi Pontificis:* nam hac accedente poterit etiam ſimplex Sacerdos Eccleſiam conſecratam reconciliare. Quo modo ex privilegio, & conceſſione Domini Papæ, Superiores Fr. Minorum poſſunt Eccleſias ſibi ſubjectas, aqua tamen prius per Epiſcopum conſecrata, reconciliare, quando Epiſcopus diſtat duabus dietis (una dieta continet viginti milliaria Italica, quæ faciunt quatuor vel quinque Germanica) prout eiſdem conceſſum eſt a Leone X. & refertur in Compendio Privilegiorum. ℣. *Benedicere.*

134. Dicitur ulterius, *Eccleſiam Conſecratam.* Nam, ſi Eccleſia ſolum fuerat benedicta, ſeu auctoritate Epiſcopi ad Divinum Cultum, atque Officium deputata, poterit etiam ſimplex Sacerdos eam reconciliare aqua a ſe benedicta; prout notat cum aliis Layman *loc. cit. n.* 12. Quamvis decens ſit, ac ita conſuetum, ut negotium hoc prius Epiſcopo ſignificetur.

135. Addunt nonnulli Auctores, videlicet Sà ℣. *Eccleſia n.* 19. Caſtro, Avila, quando Sacerdos celebrat in Eccleſia polluta, præſertim bona fide (imo & mala fide) iam propter ſummam virtutem tanti Sacrificii Eccleſiam haberi pro reconciliata. Accedit textus *c. De fabrica. De Conſecr. diſt.* 1. Sed hanc ſententiam merito reiiciunt Layman. *loc. cit. num.* 13. Sannig. *diſt.* 5. *de Miſſa. quæſt.* 10. *num.* 23. & alii; cum ea nullo iure fundata ſit. Nam textus citatus loquitur de alio caſu, ut notat Engel. *tit. de Conſecrat. Eccleſ. num.* 15. ubi, quamvis non nihil faveat priori ſententiæ, illico ſubiungit, quod tutius ſit, vera reconciliatione uti, quam ſacri Canones præſcribunt.

136. Quæres V. Quid agendum, ſi durante Miſſa contingat Eccleſiam violari? Reſp. conformiter Rubricis Miſſalis *n.* 120. relatis, ſi id accidat ante Canonem, dimittendam eſſe Miſſam: ſecus, ſi poſt Canonem. Quid autem ſit agendum, quando ſub Miſſæ Sacrificio ingreditur Eccleſiam excommunicatus vitandus, dictum eſt *Tract.* 13. *diſt.* 2. *n.* 40.

APPENDIX I.

Continens ſpecialia de Oratoriis, & privatis Cameris, an, quibus, & quando liceat ibidem celebrare Miſſam?

SUMMARIUM.

* *Præmittitur diſtinctio inter Eccleſias, & Oratoria. Addit. I.*
* *An liceat Regularibus celebrare in Cameris, aut privatis Oratoriis? Addit. II. & III.*
* *Item num Epiſcopis, & quando? Addit. IV.*
* *An & quando poſſint Epiſcopi aliis concedere licentiam in privatis Oratoriis celebrandi? Additio V. & VI.*
* *Qualiter Romæ detur licentia celebrandi in Oratoriis privatis pro Rure tantum? Addit. VII.*
* *Quomodo pro Civitate? Addit. VIII.*
* *Qualiter ea licentia impetretur pro Infirmis? Addit. IX.*
* *Et quomodo pro Itinerantibus? Addit. X.*
* *Formula conceſſionis alicujus Oratorii. Additio XI.*

Additio I.

* ANTE reſolutiones prænotandum eſt, quidnam ſit proprie Eccleſia, & quidnam Oratorium? *Eccleſia* eſt locus DEO dicatus, & auctoritate Epiſcopi perpetuo deſignatus, in quo fideles ad Officia Divina, & Sacra Religionis exercitia conveniunt. *Oratorium publicum* videtur convenire cum Eccleſia; dicitur enim ædificium Religioſum auctoritate Epiſcopi perpetuo deſtinatum Divino cultui habens oſtium patens in via publica: prout hoc ultimum eſt præcipuum, teſte Clericato, a Doctoribus requiſitum ad rationem Oratorii publici.

Oratorium privatum eſt locus in aliqua arce, vel domo privatorum &c. a Domino domus, vel arcis ad cultum Divinum hic, & nunc deputatus, & abeodem pro libitu in uſum profanum convertibilis Ita Barbola *de Jure Eccleſ. L.* 2. *cap.* 8. *n.* 18. Unde ad Oratorium privatum nec requiritur auctoritas Epiſcopi, nec oſtium patens in via publica. Paucis, cenſetur ſemper Oratorium privatum illud, cui deficit aliquid ex requiſitis ad Oratorium publicum, ſuperius in definitione expreſſis, & poteſt erigi illud in quacumque camera, ſeu hypocauſto, modo ſit locus honeſtus.

Porro emergente ſubinde dubio, an hoc, vel illud Oratorium ſit publicum legitima auctoritate erectum, nec ne? recurrendum eſt ad præſumptiones, & ſi fuerit illud ædificatum in modum alicuius Eccleſiæ, ſi extet ibidem Altare, & Campanile, ſi ad Miſſam perſonæ nullo facto diſcrimine admittantur, erit præſumendum publicum, legitima auctoritate erectum juxta Abbatem, Maſcardum, Pignatellum, & Clericatum teſte Franciſco Schmier *lib.* 3. *Juriſprudentiæ. Tract.* 1. *par.* 2. *cap.* 2. *ſect.* 3. *n.* 96. Hoc notato *

Addi-

Additio II.

* Quæres I. An licet deſacto Regularibus extra caſum neceſſitatis celebrare Miſſam in privatis extraneorum Oratoriis aut Cameris? Reſp. negative, niſi novum privilegium vel diſpenſatio particularis obtineatur, vel per conſuetudinem jam debito tempore legitime præſcriptam, nec reprobatam habeatur. Ita præter alia jura colligitur clare tum ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *Decret. De obſervandis in celebratione Miſſæ*; tum ex Decreto Clementis XI. edito anno 1703. 15 *Septembris*, & per extenſum reperiendo in Jure Canonico *Lib.* 3 *Decr. Tit.* 41 *poſt n.* 5 ubi Summus Pontifex verbis formalibus annullavit ſimilia Privilegia antea Regularibus conceſſa per *cap. In his* 30. *De Privilegiis*; vi cujus capituli antea potuerunt cum Altari portatili ubicumque, etiam in domibus Laicis celebrare. *

Additio III.

* Quæres II. An non obſtante illo Decreto Clementis XI. liceat Regularibus mendicantibus adhuc erigere Oratoria in ſuis Monaſteriis; ibique, vel in Cameris infirmorum Confratrum celebrare? Reſp. Non obſtante priori Decreto Clementis XI. Regulares mendicantes, & cum ipſis quoad privilegia communicantes adhuc retinere deſacto ſpeciale privilegium extruendi Oratoria privata, & Capellas domeſticas in ſuis habitaculis, ibique legendi, & audiendi Miſſam diebus quoque Feſtivis, ac Dominicis. Quinimo, ſi quis Fratrum fuerit infirmus, poterit etiam eadem legi in ſua Camera, vel alio commodo loco: non enim hæc loca videntur comprehendi ſub Decreto prohibente ſupenius allegato, prout fuſius deductum eſt in Jure Canonico *Lib.* 3 *Tit.* 41 *n.* 19 *& ſeqq.* quorſum lectorem brevitatis gratia remitto, ſimulque ex dictis ibidem *n.* 21 adverto, quod in Oratoriis Religioſorum a Superioribus legitime ad cultum Divinum deputatis poſſint alii quoque Sacerdotes Sæculares (uti præter alios recenter notat Merati *Tom.* 2 *part.* 1 *Tit.* 2.) legere, & Laici audire Miſſam, atque ſic ſatisfacere præcepto Eccleſiæ: tum quia ipſa Monaſteria non ſunt domus tales privatæ, uti nec Hoſpitalia auctoritate ordinaria vel Apoſtolica fundata, ſicque nec comprehenduntur ſub prohibitione celebrandi *in domibus privatis*, uti recte advertunt Holzman *Tom.* 2 *part.* 5 *Tract.* 3 *n.* 383 *V. Reſpondetur quinto*; ac Matthæuccius *in Officiali Curiæ*, *cap.* 10 §. 3 *num.* 81 adducens deſuper declarationem Sac. Congregationis: tum, quia Gregorius XIII. etiam poſt Concilium Trident. abſolute, & generalibus terminis conceſſit, ut in Oratoriis Monaſteriorum, ad Divinum cultum a legitimo Superiore deputatis, poſſit dici Miſſa, adeoque a quocunque: cum potius videatur locale, quam perſonale privilegium. Econtra vero in Cameris, & aliis locis ad cultum Divinum a Superioribus non deputatis Pius IV. tantum conceſſit pro ſolatio, & in favorem infirmorum, ſicque videtur privilegium perſonale ad alios illimitate non extendendum. Vide dicenda *Quæſt.* XI. *Additione VI.* *

Additio IV.

* Quæres III. Quidnam Jure moderno ſentiendum ſit de Epiſcopis in ordine ad Oratoria quoad ſuam propriam perſonam? Reſp. Jure antiquo juxta *cap. ult. De Privilegiis in* 6. habuerunt Epiſcopi ſpeciale Privilegium non ſolum in loco habitationis ſuæ, verum etiam alibi intra & extra Diœceſin erigendi Oratoria privata, ibique in Altari portatili celebrandi. Moderno autem tempore Clemens XI. in noviſſimo Decreto ſuperius jam citato contrarium ſtatuit, ſequentibus formalibus: *Epiſcopis, & his majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu privilegii clauſi in Corpore Juris, neque alio quocumque titulo ullo modo liceat extra Domum propriæ habitationis in domibus Laicis, etiam in propria Diœceſi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſeu celebrari facere.* Vide totum Decretum in Jure Canonico *Lib.* 3 *Tit.* 41. Recollige etiam dicenda *Quæſt.* XI. *Addit. VI.* *

Additio V.

* Quæres IV. An jure moderno poſſint Epiſcopi ſaltem ſuis Diœceſanis poſt Decretum allegatum Clementis XI. concedere celebrationem in Oratoriis privatis? Ratio dubitandi eſt, quia juxta illud Decretum ipſemet Epiſcopus non poteſt celebrare in Oratoriis privatis Laicorum ſuæ Diœceſis; ergo multo minus videtur poſſe hanc facultatem aliis concedere. Reſp. tamen, dubium iſtud juxta modernos AA. etiam poſt memoratum Decretum ſcribentes valde probabiliter, præſertim ubi accedit conſuetudo tamquam optima Legum interpres, ſolvi ſequenti diſtinctione, dicendo, deſacto vi moderni Decreti Epiſcopis hanc facultatem non eſſe omnino ademptam, ſed tantum reſtrictam ut hodie non ordinarie amplius, & libere, quomodo olim poterant, ſed ſolum tunc, quando dubia eſt neceſſitas, num ſit ſufficiens pro celebratione extra Eccleſiam, aut Oratorium publicum, vel ubi alia juſta, & rationabilis, licet non abſolute neceſſaria, adeſt cauſa, licentiam dare, vel ipſimet eadem uti poſſint. Exemplum ſit perſona nobilis ægrotans, quamvis non fataliter decumbens: in iſto allegato caſu, ſi humiliter ſupplicetur, ſolet frequenter in his partibus Epiſcopus diſpenſare, ut in ejus domo in loco decenti celebretur, quatenus Miſſam audiat, vel Sac. Communionem etiam ex devotione e. g. diebus feſtivis pro ſpeciali animæ ſuæ conſolatione recipiat. Et ita ſuadet praxis, ac optima legum interpres, nimirum conſuetudo in his regionibus, atque præter plures alios præcedentes Auctores etiam ſic ex noviſſimis docent Schmalzgrueber *Lib.* 3. *Decret. Tit.* 49 *num.* 12 la Croix *Lib.* 6 *part.* 2 *num.* 263. Pichler *Lib.* 3. *Decret. Tit.* 41 *num.* 5 Vide etiam dicta *Lib.* 1 *Tit.* 22 *num.* 15. ac prætcrea attende, an, quæ, & quanta ſit conſuetudo in qualibet Diœceſi vel Regione legitime præſcripta? Ita notanter adverte doctrinam P. Reinfeſtuel *Lib.* 1 *Decret. Tit.* 4 §. 8 traditam, quod nempe juxta valde probabilem ſententiam per clauſulam generalem (*Non obſtante quacumque conſuetudine*) equidem derogetur conſuetudini præteritæ, non autem in futurum inducendæ, niſi ea reprobetur tamquam abuſus, & corruptela. *

Additio VI.

* Cæterum adhuc impræſentiarum addo, quod equidem ſoleant quoque a Reverendiſſimis Ordinariis in ſimilibus conceſſionibus non raro, uti in diſpenſationibus Papæ; excipi feſta Reſurrectionis, Pentecoſtes (id eſt quoad primum diem, non autem quoad alios duos ſubſequentes, etſi & iſti ſint primæ claſſis, uti obſervat Cajetanus Merati *part.* 1 *Tit.* 20. *fol. in Editione Romana* 288. & adhuc fuſius *fol.* 291.) ac Nativitatis Domini, aliàque ſolemniora (ſub quibus ſolemnioribus Sacra Congregatio 17. Novembris 1607. comprehendi declaravit præter enarrata etiam feſta Epiphaniæ, Annuntiationis, Aſſumptionis, Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac omnium Sanctorum) hæc tamen exceptio, niſi aliter expreſſe conſtet de mente Reverendiſſimorum Ordinariorum, ſit benigne interpretanda, & tantummodo intelligenda quoad ſanos, ſi ipſis alias domo egredi potentibus ex alia certa rationabili cauſa concedatur in ædibus Oratorium privatum cum portatili, non autem quoad infirmos hypocauſto, vel etiam lectulo affixos; cum enim infirmis tale Oratorium privatum concedatur in ſpirituale ſolatium, jure merito præſumitur, niſi aliter conſtet expreſſe de mente concedentis, pariter conceſſum illis ſolemnibus diebus feſtivis, quibus hi pauperculi dicto ſolatio ſpirituali vel maximo indigent, pro tunc præter SS. Miſſæ Sacrificium etiam cibo Angelico, nimirum SS. Corpore Chriſti ſæpius anhelantes refici in ſuo cubiculo; quoniam nequeunt egredi domo, ſicut alii ſani. Profecto talem eſſe pariter ſtylum Curiæ Romanæ, ſi pro ægrotis petuntur Oratoria privata, teſtis eſt la Croix *Lib.* 6 *part.* 2 *n.* 271. & præſertim *part.* 8 *n.* 932. *V. De Oratoriis*.

Additio VII.

* Quæres V. Qualiter Romæ Privilegium mediante portatili celebrandi, ſeu Miſſam audiendi concedatur in Oratoriis privatis *pro rure tantum*? Ante reſolutionem nota, ſimilia Oratoria Romæ concedi quadrupliciter: nimirum *pro Rure tantum*, *pro Civitate*, *pro infirmis nobilibus*, *& pro itinerantibus*. H. N. Reſp. ex la Croix *lib.* 6 *part.* 3 *n.* 931. *V. de Oratoriis*. Privilegium iſtud *pro Rure tantum*, id eſt, pro locis, ſeu habitationibus extra urbem, aut oppidum ſitis datur

etiam perſonis iis, quæ non ſunt nobiles, & nullam exerceant Juriſdictionem temporalem in aliquo dominio: modus petendi eſt iſte: *Petitur Oratorium pro N. N. Diœceſis N. vigore cujus ipſe, moderna conjux ipſius N. cum prolibus, & familia poſſit curare celebrari Miſſam cum ſolitis clauſulis, & exceptionibus in domo ſuæ habitationis rure extra urbem N. &c.* Taxa 22. circiter Scuta conficiet. *

Additio VIII.

* Quæres VI. Qualiter dictum Privilegium celebrendi, & Miſſam audiendi in privatis Oratoriis detur Romæ *pro Civitate?* Reſp. Pro Civitate, & omnibus omnium locis, ſive ea ſint oppida, ſive villæ, ſive dominia, conceditur ordinarie perſonis tantum Nobilibus exercentibus Juriſdictionem temporalem altam, vel baſſam in aliquo loco, qui ſpecificari debet: Datur autem hoc Oratorium ordinarie loquendo cum ſequentibus reſtrictionibus. I. Ut valeat tantum pro Civitate, & locis unius Diœceſis; unde, ſi quis velit erigere in loco alterius Diœceſis, debet petere aliud Oratorium pro illa Diœceſi. II. Ut quotidie una tantum Miſſa dicatur, per quod tamen non prohibentur celebrare ii, qui Privilegium habent perſonale celebrandi, ubicumque commoditatem nacti fuerint. III. Ut locus ſit mundatus, & a domeſticis aliis uſibus ſeparatus, ac prius viſitetur ab Ordinario, vel ejus Vicario. IV. Ut in Feſtis ſolemnioribus anni ibidem Miſſa non habeatur. V. Ut famuli, & famulæ illo tempore ad ſervitia non neceſſarii diebus Feſtis, & Dominicis eant ad Eccleſiam publicam: filii autem, & famuli neceſſarii, ac rurſus etiam hoſpites nobiles poſſunt dictis diebus intereſſe Miſſæ privatæ cum Domino, & Domina, ſatisfaciuntque præcepto eccleſiæ. Quinimo non deſunt AA. qui contra communiorem cum Azorio, Caſtropalao, & Marchantio apud la Croix *lib. 3. part. 1. num. 628.* defendunt, etiam alios extraneos, qui tali Miſſæ interſunt, ſatiſfacere ſubſtantiæ præcepti audiendi Miſſam. Quod ſi ipſis objiciatur clauſula Brevi Conceſſionis inſerta, quæ videtur contraria, conantur eamdem ſolvere. Vide la Croix *loc. cit.* & P. Sporer *tract. 3. in Decalog. cap. 4. num. 24.* Qui ultimus, etſi extraneis ſuadeat in praxi, ut aliam Miſſam audiant, nolentes tamen non adigit. Porro modus petendi hoc Oratorium eſt iſte: *Petitur Oratorium pro N. N. S. Rom. Imperii Comite &c. ejus moderna conjuge N. Prolibus, & Familia, pro Civitate N. & loco N. Diœceſis N. in quo exercet Juriſdictionem temporalem.* Si quis addere velit etiam alia dominia ejuſdem Diœceſis, quæ forte quis habet, poteſt: quia etiam illa inſerentur Brevi Conceſſionis. Imo hæc additio ſæpius neceſſaria non eſt, quoniam etiam abſque ea in fine Conceſſionis adjungi frequenter ſolent hæc verba: *aliiſque locis ejuſdem Diœceſis*; expedit tamen, ut quis addat dominia, quæ habet in alia Diœceſi, quia ſubinde impetratur inſertio, ſi non omnium, ſaltem unius, vel alterius per idem Breve, & quidem cum eadem taxa 22. circiter Scutorum conceſſum. *

† Circa facultatem datam pro Oratorio privato vide quid decernat Benedictus XIV. in ſua Bulla *Cum duo*, in Appendice Operis hujus relata. Videnda etiam Encyclica ejuſdem Pontificis ad Primatem &c. Regni Poloniæ, quæ item hic datur in Appendice. Incipit: *Magno cum animi*, & eſt in Bullar. ejuſdem Tom. III. pag. 377.

Additio IX.

* Quæres VII. Qualiter eadem licentia quoad Oratoria Romæ impetretur pro infirmis? Reſp. Eamdem licentiam Romæ impetrari pro infirmis Nobilibus, quamvis ibi nullam Juriſdictionem exerceant. Modus impetrandi convenit cum præcedenti, præterquam, quod valeat pro eo tempore, quo Orator ob infirmitatem domo ad Miſſam audiendam egredi nequit, quamvis alias nulla anni dies etiam ſolemniſſima excipiatur; deinde diebus Dominicis, & Feſtis reſtringitur ad unam tantum perſonam uſibus neceſſariam: aliæ vero debent audire Miſſam in publica Eccleſia, ut ſatisfaciant præcepto. Si conjux etiam ſit infirma, nominetur & ipſa, quia impetrabitur unum Breve pro utroque. Impetrari etiam poteſt pro Patre, & Filio, vel Filia. Item pro Matre, ac etiam pro Fratre, & Sorore infirmis, ſi ſimul habitent. Taxa, quæ ſupra. Modus petendi eſt iſte: *Petitur Oratorium pro N. N. & ejuſdem conjuge N. Nobilibus Diœceſis N. ſi laborant quibuſdam infirmitatibus, propter quas domo Miſſam audiendi* (ſi eſt Sacerdos, dicitur celebrandi) *cauſa egredi non poſſunt, pro Civitate N. & tota Diœceſi N.* *

Additio. X.

* Quæres VIII. Qualiter concedatur pro itinerantibus? Reſp. Pro itinerantibus datur cum ſequentibus clauſulis. I. Ut perſona ſit Nobilis, ſive Juriſdictionem temporalem exerceat, ſive non. II. Ut valeat tantum v. g. per Italiam, Germaniam, vel Hiſpaniam &c. III. Ut valeat tantum in actuali itinere, & quidem, ubi Miſſarum commoditas deeſt. Cæterum ejuſmodi Miſſæ intereſſe poſſunt valide omnes comites itineris. Taxa, quæ ſupra. Modus petendi eſt iſte: *Petitur Altare portatile, ſive viatorium pro N. N. ejuſque moderna conjuge N. Nobilibus Diœceſis N. frequenter, aut ſubinde iter facientibus per Germaniam.* Porro loquendo de ultimis quatuor quæſitis, ſi quis impetraverit privilegium in Oratorio, ſeu alias mediante Altari portatili in privata camera audiendi Miſſam, non tenetur quidem diebus feſtivis ſibi dato ſtipendio Miſſam procurare, ubi habet communis; nihilominus tamen ſaltem probabilius obligatur intereſſe, quando eamdem ex una parte hic gratis habere, ex altera autem alibi audire non poteſt. Ratio eſt: quia diebus feſtivis, & Dominicis tenetur quilibet Chriſtianus audire Miſſam, qui ſine incommoditate mediocriter gravi audire poteſt. Videatur la Croix *lib. 3. part. 1. num. 670.* *

Additio XI.

* Quæres IX. An non poſſit afferri aliqua formula ſimilis conceſſionis alicuius Oratorii? Reſp. Eamdem cum ſuis clauſulis, & fuſiore ſingularum declaratione adduci a Patre Conſtantino Hagerer in ſuo Tractatu *De defectibus in celebratione Miſſarum Tit X.* agendo de Oratoriis privatis, atque dicta formula potiſſimum reſpicit ſupplicantes *pro Oratorio in Civitate* conformiter Additioni VIII. eſtque ſequentis tenoris: *Tibi N. Diœceſis N. qui, ut aſſeris, de nobili genere procreatus exiſtis; concedimus in privato Domus tuæ ſolitæ habitationis Oratorio, decenter muro exſtructo, & ornato, ab omnibus domeſticis uſibus libero, unam Miſſam pro unoquoque die, dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab Ordinario approbatum Sæcularem, ſeu de Superiorum ſuorum licentia Regularem, ſine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, exceptis quoque diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, nec non aliis ſolemnibus feſtis diebus, in tua & familiæ tuæ præſentia celebrari facere; nec non in Hoſpitum tuorum Nobilium præſentia. Volumus autem, ut familiares, ſervitiis tuis non neceſſarii, ibidem Miſſæ intereſſentes non liberentur ab obligatione præcepti &c.* Hactenus Breve Apoſtolicum, cuius potiores clauſulas jam invenies declaratas per decurſum huius Appendicis; dummodo adhuc ad quatuor attendas. I. Quod, ſi illud favorabile Breve detur alicui *de nobili ſtirpe procreato*, non ſufficeret, ſi talis, ex communibus parentibus progenitus, fuiſſet primum ſucceſſu temporis nobilitatus. II. Quod pluribus in eadem domo Familiis diſtinctis, nec principali privilegiato ſubordinatis non ſoleat unum, idemque, vel etiam duplex Oratorium in eadem domo concedi; unde notanter dicitur: *dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit.* III. Quod per Supplicantis *Familiam* pariter favore talis privilegii gaudentem, intelligantur illi, qui cum principali privilegiato habent aliquam ſubordinationem, vel ſaltem moralem connexionem, quales ſunt eiuſdem liberi una cum coniuge, aliique deſcendentes, vel etiam aſcendentes per lineam rectam, habitantes cum ipſo, eiuſque commenſales: item cum ancillis famuli illi, qui, ſi non abſolute, ſaltem ad decentiam Status conſervandam ſunt neceſſarii: alii autem tamquam ſuperflui per ultimam Brevis Apoſtolici clauſulam excluduntur. IV. Nobiles Hoſpites ad talem privilegiatum venientes, qui cum eodem gaudent privile-

gio

gio Oratorii, non neceſſario debent eſſe *procreati de nobili ſtirpe*; cum id in Brevi non reperiatur taliter expreſſum, uti apud ipſum primarium Supplicantem: debent tamen eſſe advenæ ſeu aliunde advenientes; nam in eadem civitate habitantes non cenſentur proprie ad intentum Hoſpites, uti cum Gobat, Diana, & Quarti notat Hagerer *loc. cit. Clauſ.* X. *

APPENDIX II.

Qualenam debeat eſſe Altare, & quomodo inſtructum, ut Miſſa in eodem celebrari valeat? Ubi etiam de execratione Altarium.

SUMMARIUM.

* *Quid, & quotuplex ſit Altare? Addit. I.*
* *Quidnam requiratur, ut in Altari Miſſa legi poſſit? Addit. II.*
* *Qualiter dictum Altare debeat eſſe inſtructum? Addit. III.*
* *Quot modis Altare conſecratum deperdat ſuam Conſecrationem? Addit. IV.*
* *An eamdem deperdat per fractionem ſigilli, aut remotionem ſepulchri &c. Addit. V.*

Additio I.

* QUÆRES I. Quid, & quotuplex ſit Altare? Reſp. I. Altare dicitur illa menſa, ſupra quam peragitur Incruentum Miſſæ Sacrificium; uti in Monte Calvariæ Crux ipſa ſuo modo dicebatur Altare Sacrificii cruenti in die Paraſceves immolati. Magis adhuc ſuccincte deſcribitur Altare ut ſic a P. Pichler *lib.* 3 *Decret. tit.* 40. *n.* 1. quod ſit *Lapis ad ſacrificandum ordinatus, & conſecratus*; unde illa ſtructura præcedens necdum eſt Altare ante conſecrationem, ſicque nec ibi ſacrificari poſſet, ſi non adeſſet conſecratum Altare portatile. Reſp. II. Altare ut ſic dividitur in fixum, & portatile, quod ultimum ab aliis Altare Viaticum vocatur. Fixum eſt ſtructura alicui baſi affixa. Portatile, ſeu Viaticum, quod amoveri, & de loco in locum transferri poteſt. Ita communis. *

Additio II.

* Quæres II. Quidnam requiratur, ut in tali Altari Miſſa celebrari licite valeat. Reſp. I. Tale Altare ſive fixum, ſive portatile debet eſſe lapideum. Ita Scotus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *num.* 24. Ratio hujus congruentialis ex Divo Thoma 3. *part. q.* 83. *a.* 3. *ad* 5. aſſignatur iſta; quia nimirum Altare ſignificat præter alia ſepulchrum Chriſti lapideum, vel etiam, quia ipſum Chriſtum repræſentat, qui in Scriptura dicitur *Petra, Lapis Angularis &c.* Quod autem aliquando fuerit in uſu Altare ligneum, cauſa erat perſecutionum frequentia, ut hoc facile valuerit transferri: potuit & illud repræſentare Altare ligneum ſanctæ Crucis, ubi peragebatur Sacrificium cruentum. † Noviſſime tamen ex Bulla Benedicti XIV. quæ incipit: *Impoſita Nobis*, Sacerdotibus Latini ritus in Ruſſia Polonica degentibus permiſſum eſt ut deficientibus lapideis tabulis rite conſecratis celebrare poſſint ſuper antimenſis Ruthenorum unitorum.

Reſp. II. Non eſt neceſſe, ut tota ſtructura Altaris ſit ex lapide, ſed ſufficit, ſi pars ipſius, ſeu menſa ſuperior, ſit lapidea, & ſaltem ita longa, ac lata, ut Calicem, & Patenam cum Hoſtia commode capere poſſit. Unde pars reliqua poteſt eſſe lignea ad augendum illius latitudinem, uti Angelus a Clavaſio *V. altare*, deducere nititur *ex can.* 30. *De Conſecrat. diſt.* 1.

Reſp. III. Pariter tale Altare debet eſſe conſecratum. *argum. can.* 30. *&* 31. *De Conſecr.* ita quidem, ut graviter teſte Gobat *in Theol. Experim. T.* 3. *num.* 279. delinqueret, qui in Altari non conſecrato, vel enormiter fracto, & conſequenter juxta dicenda conſecrationem amittente Miſſam celebrare præſumeret. Recte tamen la Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *n.* 309. addit, non eſſe opus celebranti petere, & inſpicere, num Altare ſit conſecratum, & integrum: ut enim prudenter cenſeatur eſſe tale, quale eſſe debet, ſufficit, quod ſit celebrationi expoſitum ab iis, ad quos ſpectat attendere. *

Additio III.

* Quæres III. Qualiter Altare debeat eſſe inſtructum, ut ibidem Miſſa celebrari poſſit? Reſp partim ex Rubricis Miſſalis, partim ex probatis Auctoribus Sporer, Gobat, la Croix &c. ſuper hanc materiam ſcribentibus. *Inprimis* Altare debet eſſe coopertum tribus tobaleis benedictis juxta Miſſale Romanum juſſu Clementis VIII. & S. Pii V. editum *Tit. de Defunct. Rubric.* 20. vel ſaltem duabus, quarum una eſt duplicata, ſicque æquivaleret duplex. Quinimo teſtibus Layman, Gobat, & Sporer juxta modernam aliquarum Provinciarum conſuetudinem apponuntur duæ ſimplices tobaleæ ſeu mappæ, & loco tertiæ deſervit corporale. In neceſſitate autem licitum eſt celebrare citra ullum peccatum præter corporale ſuper unica etiam non benedicta. *2do.* Tobaleis, ſeu mappis adjungi debet antipendium: ſufficit etiam ex aſſeribus depictis formatum, aut ex polito marmore, quod ſe ipſo eſt ornamentum; quinimo aliqua cauſa rationabilis excuſaret ab omni antipendio. Cæterum, ordinarie loquendo, Altare ornetur antipendio coloris, quoad fieri poteſt, diei feſto, vel officio convenientis, uti inquit Rubrica XX. Miſſalis Romani. *3tio.* In dicto Altari debet adeſſe candela accenſa duplex, atque ex cera. Miſſale *loco citato*. In neceſſitate tamen ſufficeret unica, & quidem etiam ex ſebo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. Sine ullo tamen lumine etiam in neceſſitate probabilius celebrare prohibitum eſt: cum nunquam teſte Boſco legatur in hoc Eccleſia diſpenſaſſe, & ſit communior hæc Doctorum perſuaſio. Quod, ſi Miſſa ſit cum lumine inchoata, & uſque ad Conſecrationem (Lugo, Sporer, la Croix, & Gobat dicunt uſque ad Offertorium) perducta, poteſt eadem continuari, quamvis poſtmodum ſint v. g. per vehementiam venti in aliqua Capella in publico campo exiſtente omnia etiam in lampade extincta lumina ſine ſpe reaccenſionis. Quando autem foret ſpes reaccenſionis, deberet exſpectari; aſt poſt Conſecrationem certe non multum ultra medium quadrantem horæ: longiori autem tempore (Quintad. judicat per mediam horam) ſi ante Conſecrationem talis caſus accideret. *Quarto*. Oportet ſaltem ſub peccato veniali eſſe præſentem Crucifixum etiam expoſito venerabili, ſive is ſit ſculptus, ſive etiam juxta ſatis probabilem ſententiam in imagine depictus &c. Decretum Sac. Congregationis 14. Maii 1707. emanatum ſic habet: *Quando ſuper Altare expoſitum eſt Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux cum Imagine Crucifixi*. Porro nec imago Crucifixi, nec candelabra, nec candelæ, nec antipendia debent eſſe neceſſario benedicta. *

Additio IV.

* Quæres IV. Quot modis Altare ſemel conſecratum iterum execretur, ſeu deperdat ſuam conſecrationem, ita ut in eodem amplius celebrari nequeat? Reſp. I. Altare fixum deperdit ſuam conſecrationem, ſi pars ſuperior ejuſdem (id eſt, Menſa conſecrata) removetur ab altera parte inferiori, cui compaginabatur. Ita Alexander III. *c.* 1. *De Conſecrat. Eccleſ.* Quod ſi ſtructura Altaris fixi tota integra cum ſuperiori, & inferiori parte ſimul translocetur ad alium locum Eccleſiæ, exinde non amittit ſuam conſecrationem, la Croix *loc. cit. num.* 304. ſicuti etiam Altare portatile non execratur, ſi ab uno loco ad alium transferatur. Reſp. II. Si Altare frangitur enormiter, deperdit ſuam conſecrationem. Ita Innocent. III. *c.* 1. *de Conſecr.* cenſetur autem frangi enormiter, quando ob talem fractionem de lapide non remanet ſpatium ſufficiens ad capiendum Calicem, & Patenam cum Hoſtia ſaltem ſecundum majorem ſui partem, prout ſubinde ſolet contingere quoad Altaria portatilia.

Reſp. III. Si Altare non ſit fractum, ſed tantum ſciſſum, non deperdit conſecrationem, dummodo partes non ab invicem, nec etiam a ſtructura inferiori (ſi fuerit Altare fixum) ſeparentur. Ratio eſt: quia ſciſſura non tollit formam, nec facit Altare aliud, & hinc poterit illa ſciſſura etiam aliquo glutine reparari. Paſqual. hic *quæſt.* 689. *n.* 10.

Nec dicas. Ergo etiam, dum ponimus conſecratum lapidem fractum in plures partes, quarum nulla ſufficiens eſt ad capiendum Calicem cum Patena,

poſſet ibidem celebrari, ſi partes illæ aliquo glutine denuo conduneniur. Reſp. enim negando paritatem; quia per fractionem talem lapis iſte jam deperdidiſſet conſecrationem, quæ per iſtam unionem mediante glutine artificioſo probabilius non iterum recuperatur, ſicuti Crux Indulgentiis prædita, & taliter fracta, ut non amplius retineat figuram Crucis, exinde probabilius non recuperat amplius Indulgentias, quamvis iterum per gluten conjungatur: econtra vero per ſciſſuram ſolam lapis conſecratus nunquam deperdidit ſuam formam, & conſequenter neque conſecrationem. *

Additio V.

* Quæres V. An Altare deperdat ſuam conſecrationem per hoc, quod frangatur ſigillum, vel removeatur ſepulchrum cum Reliquiis? Ubi nota, quod per *ſepulchrum* intelligatur loculus ille, ſeu capſula, in qua ſacræ Reliquiæ reconduntur; per *ſigillum* vero parvulus ille lapis, quo ſepulchrum clauditur, & tegitur. H. N. Reſp. jam fuiſſe probabiliter in Jure Canonico *lib. 3. Decret. Tit. 40. num. 39. & 40.* propugnatum, per talem fractionem ſigilli, aut amotionem ſepulchri Altaria non deperdere conſecrationem; cum nullus textus ex Jure poſſit ab Adverſariis aſſignari, qui convinceret Reliquias Sanctorum neceſſario requiri ad conſecrationem Altarium, licet cæteroquin haud facile debeant omitti, prout etiam tempore Suecorum, quando in bello aliquot millis Altarium in ſola Diœceſi Auguſtana erant ſpoliata ſacris Reliquiis, voluit Sac. Rituum Congregatio *die 21. Aprilis* 1668. ut tales in iiſdem iterum reponerentur, ſed abſque nova Altarium conſecratione. Ita teſtis Franciſcus Schmier *l. 3. Juriſprudentiæ. Tract. 1. part. 2. ſect. 3. cem. 246.* Vide pariter de hoc fuſius in Cmix *l. 6. part. 2. n. 306.* Attamen ſimul etiam reflecte ad recentius Decretum S. R. C. longe poſt bellum Suecicum (id eſt 11. Junii 1710.) editum, quod præſertim ultimis verbis videtur inſinuare, per fractionem Sepulchri execrari Altare. Decretum illud reperiendum apud Cajetanum Merati in Indice Decretorum *eam. 631.* eſt ſequentis tenoris: *Quando Altare fuit conſecratum ad modum Altaris fixi cum ſacris ſigillis, & unctionibus inter ſtipitem & Altare, ſi motus fuerit lapis ſuperior, qui format menſam Altaris, a ſuo ſtipite; tunc execratur Altare. Si vero fuit conſecratum ad modum Altaris portatilis, non execratur in quavis remotione*: NB. *ſed tantum, quando frangitur Sepulchrum Reliquiarum.* Si autem hoc in Altari portatili, cur non pariter in fixo? *

APPENDIX III.

De variis præter Eccleſiam, & Altare requiſitis, ac ſcitu neceſſariis ad Miſſam rite celebrandam.

SUMMARIUM.

* *De Sacerdotalibus veſtibus ad celebrandum requiſitis.* Addit. I.
* *An ſub celebratione poſſit portari Perrucca.* Addit. II.
* *De Calice, ac Patena.* Addit. III. & IV.
* *De Miniſtro ad celebrandum requiſito.* Addit. V.
* *De Miſſa, qualem quis ſingulis diebus legere valeat?* Addit. VI.
* *Quandonam Miſſam votivam?* Addit. VII. VIII. & IX.
* *Vel privatam de Requiem, & qualem?* Addit. X. & XI.
* *Quando cantari poſſit Miſſa ſolemnis de Requiem?* Addit. XII.
* *Qualiter peccent Sacerdotes, qui celebrando Miſſam non obſervant Rubricas?* Addit. XIII.
* Corollaria. Addit. XIV.
* *In quibus caſibus liceat Miſſam celebrare, quamvis prævideatur, aliquas Rubricas obſervari non poſſe?* Addit. XV.

Additio I.

* QUæras I. Qualibus Sacerdos debeat indui veſtibus, ut rite celebret. Reſp. I. Ex communi, veſtes Sacerdotales eſſe Humerale, ſeu Amictum, Albam cum Cingulo, Manipulum, Stolam, & Planetam, ſeu Caſulam quoad colores tempori, ſeu Rubricis conformem: ubi notandum, quod color aureus, vel croceus juxta DD. æquivaleat omni colori; quia omnes ad ipſum concurrunt juxta Quarti *part. 1. Tit. 18. Dub. 2.* Quinimo in defectu uniformitatis adhiberi poteſt manipulus, vel ſtola diverſi coloris ab invicem, & a caſula, etiamſi Miſſa non ex neceſſitate (puta, ut provideatur infirmus Viatico, vel populus die feſtivo Miſſam audiat) ſed & ex ſola devotione celebretur; nam hæc Rubrica de coloribus eſt præciſe directiva, vel certe tantum leviter præceptiva, ubi conſequenter facilior cauſa excuſans admittitur, teſtibus Sporer, Buſenbaum, la Croix, Suarez &c. econtra vero altera Rubrica de ipſis veſtibus ſacerdotalibus, ut eæ adhibeantur in Miſſa, ex communi Doctorum eſt ex ſe loquendo graviter præceptiva, quia ſecus facientibus gravis ultio imminet. *can. 42. diſt. 1. De conſecrat.* non tamen incurreret peccatum mortale, qui in aliquali neceſſitate unam, vel alteram ex minoribus, puta manipulum, vel cingulum tantummodo intermitteret. Buſenbaum *hic dubio* 5. Quinimo omiſſionem cinguli a mortali etiam citra neceſſitatem ullam Henricx, Coen, & Henno &c. excuſant ob levitatem materiæ. Quod idem aliqui ſentiunt de manipulo apud Hagerer in Ritu exacto. Item non deſunt Auctores, qui cum Gobat apud Sporer *part. 2. Theolog. Sacrament. c. 6. ſect. 3. num.* 41n. defendunt, etiam ſine *Stola* celebrari poſſe ex valde gravi cauſa: e. g. ſi Sacerdos jam proceſſerit ad Altare, & primum ſub Miſſa adverſat, quod ex inculpabili incuria oblitus fuerit Stolæ, quam nunc in Altari induere nequis citra grave murmur, aut irriſionem, vel ſcandalum populi: vel ſi foret providendus Viatico periculoſe ægrotus, nulla tamen poſſet ſtatim inveniri Stola, quam alias Sacerdos, qui providet, aſſumere deberet: non enim videntur hæ Leges Eccleſiaſticæ cum tanta difficultate adſtringere velle.

Reſp. II. Hæ veſtes debent eſſe benedictæ ab Epiſcopo, vel alio habente ſpeciale privilegium quale habent Superiores Regularium quoad paramenta Eccleſiaſtica illa, quæ non indigent unctione, uti fuſius tibi exhibebit Jus Canon. *l. 3. tit. 40. n. 50. & ſeqq.* atque præter alios Auctores ibi citatos ab Antonio a Spiritu ſancto in ſuo Directorio *tract. 2. diſput. 1. ſect. 1. n. 9.* defenditur non ſolum quoad paramenta propria, ſed etiam extranea.

Reſp. III. Veſtes, vel alia paramenta Eccleſiaſtica benedicta deperdunt ſuam benedictionem, ſi ita immutentur, ut vel amittant priſtinam formam e. g. ſi ex ſtola fiat manipulus, ex caſula detrita aliqua ſtola &c. vel ſi ad illum uſum, ad quem antea deſtinata erant, redduntur inepta, puta, ſi Alba deperdat manicas, ſi cingulum ita frangatur, ut nulla pars (ſecus, ſi una adhuc) ſit ſufficiens ad cingendum Sacerdotem, ſi anterior pars caſulæ ſeparetur a poſteriori &c. Ita communis, & patet ex jam dictis in Jure Canonico *loc. cit. n. 53.* Subjungit utiliter Pater Henno, Sacriſtam, ſi taliter immutata reficienda extradat ſartoribus, debere eos monere, ut, antequam de novo ad ſacrum uſum applicentur, Superioribus pro nova benedictione conſignentur.

Additio. II.

* Quæres II. An non poſſit Sacerdos licite ſub Miſſa aſſumere pileolum (alii vocant biretinum ſeu capitegium) item an non ſaltem poſſit portare fictum capillitium, ſeu (uti alii appellant) perruccam? Reſpond. I. Ordinarie citra diſpenſationem id fieri non poſſe. Ita communiſſima, videturque ſic exigere reverentia erga SS. Sacramentum; prout etiam Rubricæ Miſſalis *part. 3. tit. 10. n. 1.* inter defectus in Miſſa contingentes numerant *celebrare capite cooperto ſine diſpenſatione*. Utrum autem id ſit peccatum grave, vel leve tantum, Doctores apud Conſtan-

ſtantinum Hagerer in ſuo noviſſimo Tractatu *De defectibus Miſſæ tit.* 10. *n.* 25. inter ſe non conveniunt. Mihi cum eodem & pluribus aliis præplacet aliqua diſtinctio: nimirum, ſi (ſecluſo tamen ſcandalo, & contemptu) id fiat uſque ad Præfationem, eſſe ſolummodo veniale, alias vero, præſertim ſi continuetur etiam poſt Conſecrationem, & ubi actualiter præſens eſt SS. Corpus & Sanguis Chriſti, fore mortale, ſaltem loquendo de pileolo. Dixi notanter: *ſaltem loquendo de pileolo*: nam, ſi quis una tantum alterave vice, & quidem non ex malo fine, ſed ex aliqua rationabili cauſa, citra tamen diſpenſationem portaret perrucam, continuando etiam poſt Conſecrationem, non auderem talem in his terris peccati gravis condemnare, niſi nova decreta ſub gravi prohibentia accedant. Ratio mea eſt; quia in his terris per perruccam non cenſetur adeo ſtricte, moraliter loquendo, coopertum caput, ſicuti per pileolum; hincque etiam apud magnos Principes, ubi in eorum præſentia non licet cooperire caput, attamen non prohibetur portare perruccam Reſp. II. Ut poſſit licite ſub Miſſa portari perrucca, vel pileolus, inſiſtendo Bullis, vel repetitis Sacrarum Congregationum Declarationibus, non ſufficit regulariter & extra periculum in mora diſpenſatio Epiſcopalis, ſed requiritur Pontificia. Patet hoc ex Decreto S. R. C. ab Urbano VIII. confirmato, ejuſque juſſu Miſſali Romano inſerto ſequentis tenoris; *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſarum ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ non obſtante quacunque conſuetudine contraria.* Accedunt plures declarationes aliæ videndæ apud Cajetanum Merati *part.* 2. *tit.* 2. *num.* 10. *fol. in Editione Romana* apud me 552. & apud Baruffaldum in Commentariis ad Rituale Romanum *Tit.* 80. §. 4. *n.* 51. prout etiam expreſſe de comis adſcititiis ſic declaravit Innocentius XI. ſuo Legato ad partes Rheni; ubi Edictum publicum in fonte refert la Croix *l.* 6. *part.* 2. *n.* 401. & Innocentius XII. Nuntio Apoſtolico Viennenſi, ut in alio Edicto teſtatur Sereniſſimus Elector & Archiepiſcopus Colonienſis apud Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. Tit.* 1. *num.* 93. Cæterum in ſupplica pro motivo diſpenſandi allegari ſolet vel *nimia Regionis frigiditas*, vel *ſenectus*, aut *calvitium*, vel *capitis debilitas*; ubi tamen ſimul ſuadetur, ut accedat legitimum Medici teſtimonium. Quod ſi petatur retentio perruccæ ſub integra Miſſa, conſulitur, ut expreſſe de hoc fiat mentio, addendo, quod minor deſuper apud populum in his terris ſit admiratio, quam ſi ſub Miſſa portaretur pileolus: nec mireris, ſi abſque additione hujus ſubito tibi Roma reſcribatur, quod quidem ſis diſpenſatus quoad uſum pileoli in Miſſa, ita tamen, ut tempus a Præfatione uſque ad Communionem excipiatur. *

Additio III.

* Quæres III. Qualem Calicem cum patena, & quomodo inſtructum debeat Sacerdos ad celebrandam Miſſam adhibere?

Reſp. I. Calix cum patena, ſi non ex auro, omnino ex argento ſit confectus. Pauper Eccleſia ſaltem ſtanneum calicem habeat. De ære, & auricalcho non fiat calix; quia ob vini virtutem æruginem cauſat, quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præſumat Miſſam cantare. Ita habetur in terminis *can.* 44. & *can.* 45. *diſt.* 1. *de Conſecrat.* Addit Miſſale *de Defectibus Miſſæ tit.* 10. ſufficere, ſi cuppa calicis ſit aurea, argentea, vel in Eccleſiis pauperibus ſtannea, quamvis pes ejuſdem alterius exiſtat materiæ. Quinimo de facto de conſuetudine in Eccleſiis aliquibus pauperibus licite juxta Gobat *in Theolog. Experiment. Tit.* 3. *n.* 306. adhibentur non ſolum patenæ, verum etiam calices ex alio metallo, dummodo pro tunc cuppa intus ſit deaurata: & poteſt hujus conſuetudinis eſſe ratio, quia per inaurationem non amplius virtus vini æruginem patitur provocantem vomitum, hincque videtur ceſſare ratio prohibendi cuppam ex ære &c. prius aſſignata.

Reſp II. Calix aut patena nequeunt benedici a Superioribus Regularibus etiam Mendicantibus, niſi qui extraordinarium aliquod poſſent exhibere privilegium. Ita communis, & conſtat ex aliqua declaratione Sac. Congregationis ſub Alexandro VI. Ratio eſt, quia conveniunt ad ſimilia unctio ſacri Chriſmatis, quæ debet exerceri ab ipſis Epiſcopis, non autem ab aliis, qui nequeunt quodpiam extraordinarium privilegium exhibere, quale privilegium Innocentii III. juncta ſimul aliqua declaratione adeſſe *pro Abbatibus, Pontificalia exercentibus*, defendit Diana apud la Croix *l.* 6 *part.* 2. *n.* 308. & quidem non ſolum quoad calices verum etiam quoad altaria, & campanas, quamvis in omnibus iſtis interveniat ſacra unctio. Idque etiam, cum ſpeciali tamen licentia Ordinarii, ad Eccleſias alienas apud eundem Auctorem *loc. cit. num.* 313. extendunt Averſa, Tambutinus, Bordonus, Gavantus, & Schmalzgrueber *l.* 3. *Decret. tit.* 40. *num.* 38. & 39. putatque P. Pichler *Tit. eodem n.* 3. *Juriſprud. abbreviat.* tale privilegium poſſe ſaltem ex immemorabili conſuetudine præſumi; etſi præſens Auctor P. Reiffenſtuel cæteroquin in Jure Canonico *Lib.* 3. *Decret. tit.* 40. *n.* 43. videatur inclinare in ſententiam oppoſitam, cui, ſi pertineant talia ad alienas Eccleſias, nec adſint particularia privilegia, non ſolum adſtipulantur Gavantus, & Cajetanus Merati, verum etiam ad hunc finem multas declarationes adducunt. Econtra vero, quando ſimilia ſpectant ad Eccleſias ſubditas, declaratio aliqua Congregat. S. Rituum a Patre Merati in ſuo *Indice Decretorum n.* 356. allegatur multum favorabilis, utpote ſimilem unctionem non abſolute, ſed tantum quoad Eccleſias alienas prohibens; eſtque ſequentis tenoris; *Prælati, Epiſcopis inferiores, aliqua Pontificalia NB. Extra loca ipſis ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum exercere non poſſunt, puta campanarum benedictiones, calicum, & ſimilium, in quibus ſacra adhibetur unctio, nec non minorum Ordinum collationes.* Ita S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659.

Reſp. II. Calix, in quo Sacerdos celebrat, debet præter patenam *Inprimis* eſſe inſtructus purificatorio lineo, quod tamen non habet in Rituali propriam benedictionem, & hinc neque erit mortale ſine eo celebrare, quando facile haberi nequit, ubi etiam pro tunc aliud mundum ſtrophiolum adhiberi poteſt. 2*do.* Palla, & quidem juxta quodpiam S. Cong. Decretum 22. Januarii 1701. emanatum linea, ſaltem ex illa parte (ut inquit Sporer hic cum Gavanto apud Merati *part.* 2. *tit.* 1. *Litt. p.*) qua calicem tangit, ac benedicta, quæ ſi deſit, aut per quadrantem exſpectari deberet, poteſt ad tegendum calicem ſubſtitui corporale aliud, vel purificatorium. 3*tio.* Corporali, & quidem benedicto, ac mundo, quale ſi notabiliter eſſet immundum, præſertim in illo ſpatio, ubi ponitur Sacratiſſimum Corpus Chriſti, foret ob irreverentiam notabilem peccatum grave in eo celebrare juxta Gavantum *p.* 2. *Tit.* 5. *n.* 1. *Lit. q.* ac plures. Cæterum intermittere velum calicis, vel burſam corporalis etiam in Miſſa ex ſola devotione, ubi haberi nequeunt, nullum omnino eſt peccatum juxta communem Doctorum: cum non ita proxime accedant ad miniſterium hujus ſacratiſſimi Sacrificii. *

Additio IV.

* Porro valde probabiliter (quamvis etiam altera ſententia contraria relata a P. Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decr. tit.* 16. *n.* 31. *ac ſeq.* ſuis gravibus non careat fundamentis) nec Calix, nec Patena execrantur, etſi longo uſu interior deauratio abſtergatur. Quinimo nec cenſentur execrari, etſi in ſimili caſu per aurifabrum de novo inaurentur, & conſequenter, etiam in eo caſu non indigent nova conſecratione, ſicuti a pari nec Eccleſia cenſetur execrata, aut indigens nova conſecratione, etſi decidente conſecrato ſuperficiei cæmento novum parietibus Eccleſiæ ſuperinducatur. Item nec purificatoria, vel pallæ, aut corporalia benedicta execrantur per lotionem. Debet autem prima hæc lotio fieri ab aliquo in Ordinibus ſacris conſtituto. Antecedenter Laicis ſine ſpeciali privilegio (quale poteſt tribui a Superioribus Mendicantium Fratribus Sacriſtanis, teſtibus Sporer, & la Croix) non licet abſque cauſa legitima citra peccatum veniale illa tangere, quæ Corpus Chriſti immediate contigerunt, aut ſacro Chriſmate inuncta fuerunt. Quinimo ea ſacra vaſa &c. tangere, dum actu contineant

Digitized by Google

tinent Corpus Chriſti, ex communi prohibitum eſt ſub mortali, exceptis Sacerdotibus, & Diaconis. Poſt primam autem lotionem, antequam denuo actu fuerint applicata talia corporalia, pallæ & purificatoria, eadem tangere (puta, ut exactius mundentur, aut lacera reficiantur) omni caret peccato. Quinimo inſigniti Ordine Acolythatus ex conceſſione Martini Papæ *can. Non liceat.* 32. *diſt.* 23. poſſunt abſque ullo peccato tangere vaſa ſacra, & Paramenta benedicta etiam ante primam lotionem, dummodo eo tempore acto non contineant Corpus, & Sanguinem Chriſti, quod tamen inferioribus Minoriſtis, puta Oſtiariis, vel Lectoribus expreſſe prohibetur *can. Non liceat.* 31. *Diſtinctione eadem*. vi cujus neque Acolythis videretur conceſſum, niſi ſequens Canon dediſſet his licentiam. Vide latius Jus Canonicum *lib.* 3. *Decret. tit.* 40. *num.* 44. *& ſeqq.* *

Additio V.

* Quæres IV. Qualem Sacerdos celebrans debeat adhibere Miniſtrum? Reſp. regulariter maſculum. Ita clare deſumitur ex Miſſali *de defectibus tit.* 10. Hinc adhibens fœminam peccaret, *arg. cap. Inhibendum. De Cohabit. Cleric. & Mulier.* & quidem ex communi Doctorum mortaliter, ſaltem in locis, ubi contraria praxis non eſt introducta, qualem praxin tamen Doctores non laudant apud la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 388. ubi apud eundem Paſqualigus cum Sporer, Gobat, & pluribus aliis ſentit, melius eſſe celebrare ſine Miniſtro, quam permittere mulierem ad Altare ſervire. Licitum autem eſt, in neceſſitate gravi (e. g. ut populus Miſſam audiat, vel ægrotus Viatico provideatur) celebrare ſine Miniſtro: quod idem juxta Lugo, Henriquez, Tambur, Hurtad fieri poterit, ſi Miniſter quidem cum Sacerdote exiverit, ac poſtea ſub Miſſa (prout nonnulli petulantes pueri ſolent facere) diſceſſerit, & aliquantulum exſpectatus nec ipſe, nec ſubſtitutus reverſus fuerit.

Item Layman, Sporer, & la Croix *loc. cit. n.* 385. defendunt hanc praxin Germaniæ, qua in multis pagis celebrari ſolet nullo præſente, qui reſpondere noverit, bene tamen ſubſtituto v. g. æditue ruſtico qui alias cæremonias exequatur, portando librum ab uno cornu ad aliud adminiſtrando urceolos &c. atque tali modo licere celebrationem Miſſæ etiam extra neceſſitatem ex ſola devotione dici ſolitam, tenet cum Layman Sporer *Theol. Sacram. p.* 2. *c.* 6. *ſect.* 1. §. 4 *n.* 390. cum ſaltem habeatur aliquo modo Miniſter in Miſſali requiſitus. *

Additio VI.

* Quæres V. Qualem Sacerdos, qui vult celebrare ſingulis diebus, debeat legere Miſſam? Reſp. I. In die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, quamvis ipſum Officium Divinum poſſit celebrari de duplici feſto, Miſſæ tamen privatæ non concordant huic Officio, ſed debent dici de Requiem ex Miſſali pro die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum. Ita S. R. Congreg. 5. *Maji*, 1736. Etſi autem Miſſa debeat deſumi ex die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, non tamen debet ea neceſſario applicari quoque pro omnibus Fidelibus defunctis, ſed ad libitum, etiam pro aliquibus tantum, uti denuo S. R. C. 4 *Auguſt.* 1664. Reſp. II. Quoad reliquos dies, niſi talis Sacerdos diebus, quibus ex cauſa rationabili licitum eſt, velit celebrare Miſſam votivam, aut de Requiem, debebit ordinarie legere Miſſam conformem Officio Divino, ſeu Breviario, quod recitat. Ita expreſſe præſcribunt Rubricæ. Excipe tamen, ſi quis legeret Miſſam in alia Eccleſia, in qua eſt aliqua ſolemnitas, vel duplex; tunc enim debebit ſe huic præſertim in colore conformare, quamvis longe aliud ipſe recitet pro eo die Officium Divinum v. g. de ſemiduplici, vel de feria prout eruitur ex Decreto 19. Novemb. 1621. emanato, & 9. Junii 1668. repetito ſequentis tenoris: *Qui celebrat Miſſam in aliqua Eccleſia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de Feſto duplici habente Miſſam propriam, quæ non ſit conceſſa omnibus, Miſſam quidem dicat de Feſto, ſed cum Miſſali Romano.* Atque ex hoc ipſo fundamento Capellani ſæculares in Eccleſiis exiſtentes illarum Monialium, quæ Romano non utuntur Breviario, dicere poſſunt Miſſam de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium recitant, ſed cum Miſſali Romano, uti in Proprio de Sanctis, vel de Communi, prout reſolvit S. Congreg. Rituum 20. Novemb. 1628. & 1717. Item celebrans in aliqua Eccleſia, in qua habetur Feſtum Reliquiarum, ſicque dicitur *Credo*, poteſt quoque ipſe ſe accomodare etiam quoad *Credo*, etſi id in ſua Eccleſia ob Feſtum ſemiduplex, aut de Feria non dicatur. Idque verum eſt, etſi illæ Reliquiæ non ſint publice expoſitæ in ipſa Eccleſia, uti notat Merati in ſuo Theſauro Sacr. Rit. *Tom.* 1. *p.* 1. *tit.* 11. *n.* 10. & Conſtantius Hagerer *in ſecunda editione Ritus exacti* apud me *fol.* 53. *

Additio VII.

* Quæres VI. Quandonam Sacerdoti ſit licitum legere Miſſas votivas? Reſp. I. Quandocumque non eſt Feſtum duplex, aut Dominica, aut talis dies, in quo de duplici prohibetur fieri Feſtum, ſemper licitum eſt ex cauſa rationabili legere Miſſam votivam privatam. Ita eruitur ex *Rubric. Miſſal. p.* 1. *tit.* 4. *num.* 3. junctis variis Decretis Sac. Rituum Congregationis. In ſpecie autem per Sacram Congregationem Miſſæ votivæ privatæ præter Dominicas, & Feſta duplicia fieri prohibentur infra octavas Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, & Nativitatis Domini. Item in Vigiliis Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Pentecoſtes, Feria quarta Cinerum, ac in tota hebdomade majori. Ita præter alia Decreta Sac. Rit. Congregationis partim apud Rubriciſtas invenienda ſtatuerunt in ſpecie Clemens X. 13. Septembr. 1670. & Clemens XI. 29. Septembris 1714. Quod ſi igitur bis diebus petantur Miſſæ votivæ, legantur de die, vel Feſto occurrente ad intentionem petentis, atque exinde ſatisfiet dantibus pro Miſſa ſtipendium. Cæterum, ſi dies Dominica anticipetur, ſeu transferatur ad aliquam feriam intra hebdomadem, poteſt legi Miſſa votiva, quod idem ſentiendum cenſet la Croix *l.* 6. *p.* 2. *n.* 498. ſi Feſtum duplex ſit præciſe ad libitum; poteſt enim recipi Feſtum illud ad libitum quoad recitationem Breviarii, quin acceptetur quoad Miſſæ celebrationem, utpote privilegium. Quinimo Cajetanus Merati in ſuo Theſauro *p.* 4. *Tit.* 17. *Obſerv.* III. etiam poſt Clement. XI. Romæ cum approbatione Reverendiſſimi P. Magiſtri S. Palatii ſcribens, admittit loco longioris Miſſam votivam e. g. de Paſſione Domini diebus Hebdomadis Sanctæ, quibus alias Paſſio Dominica legi deberet, quando nimirum illa longior Miſſa ob magnam debilitatem capitis, vel malam affectionem oculorum aliamve ſimilem cauſam a ſacrificante ſine notabili incommodo legi nequit. Cæterum univerſaliter nota, quod, etſi in Miſſis privatis votivis caſula cum manipulo, & ſtola quoad colorem debeat eſſe conformis tali Miſſæ votivæ, e. g. in Miſſa votiva de S. Cruce color rubeus, de Paſſione Dominica color violaceus, De B. V. Maria color albus, & pro felici morte color violaceus &c. nihilominus tamen quoad alia Paramenta Altaris e. g. Antipendia, ea potius ſint conformanda Officio, quod illo die celebratur. Econtra aliter ſentiendum quoad Miſſas votivas ſolemnes, in quibus etiam reliqua Paramenta Altaris in colore cum Miſſa convenire debent.

Reſp. II. Miſſas votivas publicas, ſeu ſolemnes pro re gravi e. g. tempore peſtis, famis, belli, &c. magnæ ſiccitatis, vel pro publica cauſa Eccleſiæ, licitum eſt legere in omnibus duplicibus, ſi non ſint primæ Claſſis. Ita pariter in Dominicis etiam privilegiatis, dummodo ſimiliter non æquivaleant Feſtis primæ Claſſis, prout tamen talibus primæ Claſſis Feſtivitatibus æquivalent feria 4. Cinerum, Dominica prima Quadrageſimæ, Paſſionis, Palmarum cum tota Hebdomada ſancta, Dominica Reſurrectionis, & Pentecoſtes cum ſubſequentibus utrobique duobus diebus, Dominica in Albis, & Dominica I. Adventus. Ita cum Diana, Fagnoli, & pluribus aliis Conſtantinus Hagerer in Ritu exacto in Appendice *tit.* 1. *in Additione poſt* §. 5. *num.* 4. la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 499. & Lohner *de Sacriſ. Miſſæ p.* 4. *tit.* 2. §. 1. a. 7.

Nec dicas. Juxta noviſſimum Mandatum Clement.

XI.

Digitized by Google

XI. emanatum 20. Januarii 1705. & reperibile in ſuo Bullario p. 2. a. 9. equidem comprecatio 40. horarum inter cauſas publicas, ob quas licet cantare Miſſam votivam ſolemnem, numeratur, attamen ibidem Feſta non ſolum primæ, ſed etiam ſecundæ Claſſis excipiuntur: ergo Miſſas votivas publicas ſeu ſolemnes prohibitum eſt legere in Feſtis non ſolum primæ, ſed etiam ſecundæ Claſſis.

Reſp. enim, equidem, ſi conſtet ſufficienter, Decretum illud in partibus hiſce, ubi ſcribo, etiam quoad hoc punctum fuiſſe receptum, haud dubie ſic eſſe ſentiendum: interea tamen, ſi una mecum in fonte legere velis, multa in illo Decreto, ſeu inſtructione reperies quæ in his partibus in praxi non obſervantur, quod propterea contingere potuit, quia allegatum Mandatum inſtructivum videtur directum ad ſolos Italos; ſolummodo enim in dicto Bullario Editione Romana anno 1723. exprimitur in lingua Italica, ac continetur in ſecunda parte Bullarii Clement. XI. cui ſecundæ parti præfixus titulus ſic habet: *Edicta, Decreta & Mandata ad ſpirituale, & temporale NB. Urbis, Ditionisque Pontificiæ regimen pertinentia*. Non nego tamen, ſaltem aliqua puncta hujus Decreti etiam in his partibus obſervari. Quod ſi alicubi in Germania dictum Decretum etiam quoad hanc diſpoſitionem foret receptum, haud dubie nec in Duplicibus, & Dominicis ſecundæ claſſis Miſſa votiva ſolemnis, ſed potius de Feſto, ſeu tali Dominica cantanda foret; bene tamen adhuc in aliis Duplicibus, & quidem ſemper quandocumque licite habetur Miſſa ſolemnis votiva) cum unica Oratione ex illa Miſſa votiva deſumpta; ac cum *Gloria*, & *Credo*: præterquam, quando color violacens (puta in Proceſſionibus Rogationum, & Miſſis votivis ſolemnibus tempore belli, vel pro pace) adhibetur; quia tunc nec *Gloria*, nec *Credo* diceretur, niſi fuerit Dominica, qua Credo cantaretur. Ita Lohner *Inſtruct. pract. de SS. Miſſæ Sacrificio p. 4. Tit. 2. §. 3. num.* 1. allegans quodpiam Decretum Congregationis Sacrorum Rituum. *

Additio VIII.

* Porro declarando, quænam ſit res gravis, qua ſtante Miſſam ſolemnem votivam celebrare licet, eadem cenſetur illa, quæ merito poteſt Epiſcopo (ubi aliquis adeſt) & clero, vel altari Communitati, puta alicui Religioni, præbere occaſionem conveniendi, Deoque ſupplicandi e. g. tempore belli, peſtis &c. aut comprecationis 40. ſeu 10. horarum cum expoſitione Venerabilis pro avertendo gravi Reipublicæ malo, aut procurando notabili bono. Item tempore alicuius Capituli Generalis, aut Provincialis ad eligendum utilem Paſtorem, vel Deo gratias agendi pro magno beneficio notabiliter in communitatem redundante, puta pro recuperata ſanitate Summi Pontificis, Epiſcopi, vel alterius communitati multum proficui Principis. Imo Sacra Rituum Congregatio *in Aretia* 20. *Novembr.* 1662. & 16. *Junii* 1663. apud Merati in Indice Decretorum *num.* 397. & *n.* 401. pro cauſa gravi admittit, ut Miſſa ſolemnis votiva de B. Virgine diebus Dominicis vel feſtivis, alias non ſpecialiter exceptis, (de quibus antecedenti Additione) cantari poſſit ratione concurſus populi, vel voti, ſeu alia ex cauſa, ſubintellige, gravi.

Cæterum Decretum S. Rit. Congreg. 19. Maji 1697. ſic habet: *Res gravis pro licita votivæ ſolemnis decantatione cum Gloria, & Credo ea eſt, pro qua convenit totus Clerus cum Epiſcopo, vel apud Regulares in eorum Comitiis Generalibus, ſeu Provincialibus, cum cantatur Miſſa pro re eorumdem judicio gravi*. Ubi tamen nota, quod teſte Kerchove *in Comment. c.* 2. *n.* 29. conſuetudo locorum alicubi rationem cauſæ gravis ſoleat extendere etiam ad Primitias, in Veſtitionem, & Profeſſionem Regularem; quam tamen extenſionem adeo generalem paſſim, & extra caſus quoſdam extraordinarios non auderem practicare ob Decretum S. R. C. anno 1683. 24. Julii editum, & eam conſuetudinem, ſaltem etiam extra caſus extraordinarios, vocans abuſum, quod eſt ſequentis tenoris: *Receptio ad Habitum & ad Profeſſionem Religioſam ſub re gravi numerari non poteſt, ut ex conſuetudine cantari poſſit Miſſa votiva ſolemnis, etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel Duplicibus, & hic abuſus omnino eſt derogandus*. Hucuſque Decretum relatum a Cajetano Merati dictæ Sacræ Congregationis Conſultore Emerito *in Indice Decretorum n.* 462. ubi tamen forſan Fautores ſententiæ Patris Kerchove reſpondebunt, illud Decretum in dictis partibus vel nunquam fuiſſe uſu receptum, vel uſu contrario abrogatum &c. de quo viderint ipſi.

Cæterum modum celebrandi Miſſas votivas publicas, vel privatas: item quot ibidem ſumantur Orationes, num *Gloria*, vel *Credo*, & qualis color paramentorum &c. vide utiliter in Ritu exacto Patris Conſtantini Hagerer noviſſime edito, præſertim in Appendice *tit.* 1. ubi etiam §. 2. varios circa præſentem materiam caſus reperies. Videri etiam poteſt Merati *p.* 1. *tit.* 4.

Additio IX.

* Quæres VII. De quibus Sanctis, vel Beatis Miſſæ votivæ dici queant? Reſp. I. De quocunque Sancto, de cujus canonizatione vel ex Martyrologio, vel aliunde conſtat, poteſt dici Miſſa votiva, quamvia de eodem nondum celebretur Officium Divinum quoad Horas Canonicas. Ita communis, & ratio eſt; quia juxta Rubricas de Sanctis Miſſæ votivæ dici queunt abſolute, & abſque alia limitatione. Reſp. II. Quoad Beatos equidem Auctores non conveniunt, communis tamen ſententia, teſte P. Hagerer in Ritu exacto apud me fol. 173. & apud Cajetanum Merati *p.* 1. *tit.* 4. §. 3. *num.* 15. contra Paſqualigum *Tom.* 1. *de Miſſæ Sacrific. qu.* 277. *num.* 3. *ac ſeqq.* & alios exiſtimat, potius in honorem talis Beati eſſe dicendam Miſſam ordinariam de Tempore: cum Sacra Congregatio Rituum juxta Decretum 5. *Octobris* 1652. nolit, ut ſuper Beatificationibus excedantur limites Conceſſionis præſertim *in celebratione Miſſarum:* ergo, niſi in Decreto Beatificationis addatur conceſſio etiam quoad Miſſas votivas, non erit extendenda ad eaſdem; quod maxime verum eſſe videtur quoad illos, quibus neque in ipſo Feſto Beati de eodem Miſſam celebrare licet. Vide in variis circa Miſſas votivas caſibus Cajetanum Merati & P. Hagerer in Ritu exacto *loc. cit.* *

Additio X.

* Quæres VIII. Quo tempore Sacerdoti non ſit licitum legere Miſſam de Requiem privatam? Reſp. tempore illo, quo non eſt licitum legere Miſſam privatam votivam, neque licebit celebrare privatam de Requiem. Ita denuo communis, & præter plura Decreta Sac. Rit. Congregationis apud Merati *p.* 1. *tit. V.* patet etiam ex Brevi Innocentii XI. *Alias poſtquam &c.* edito 4. *Maji anno* 1688. atque hoc adeo verum eſt, ut Miſſæ privatæ de Requiem non ſint licitæ diebus alias prohibitis, etiam præſente, ſeu inſepulto corpore, prout eaſdem abſolute prohibuit Sac. Congregatio Rituum 5. *Auguſti* 1662. atque adhuc clarius 10. *Junii* 1693. Et Alexander VII. idem decrevit apud Matthæuccium in Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ *c.* 10. §. 2. *n.* 67. cujus Decretum Clemens XI. innovavit 30. *Auguſti* 1706. & apud Merati 29. *Sept.* 1714. qui ultimus Pontifex pariformiter juxta jam dicta poſt *num.* 101. inhibuit celebrare Miſſas de Requiem ſub pubblica expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti. Ubi nota ex aliquo Decreto S. Congregationis videndo *in l.* 1. *Decr. tit.* 31. *n.* 39. quod tunc publice cenſeatur expoſitum Sanctiſſimum, ſi in Monſtrantia publice, ita ut Hoſtia publice videri queat, exponatur: ſecus ſi fiat in oſtiolo Tabernaculi, vel ſi in pixide velata, in qua S. Hoſtia non cernitur. Ubi etiam notat Stanislaus Karg in ſuo Manuali Canonico Legali *p.* 1. §. 5. *a.* 39. *de adminiſtratione Sacramenti Euchariſtiæ*. Quod ſi ulterius todages, quid ergo ſit faciendum, ſi in alia Eccleſia, in qua debes celebrare, legantur Miſſæ privatæ de Requiem? Reſp. ſub diſtinctione: vel enim in illa Eccleſia, in qua celebras, eſt duplex de præcepto, ſicut apud te? vel non? Si non; utique poteris, immo debes te conformare huic alteri Eccleſiæ, & confluentibus ad funus Sacerdotibus nigro colore celebrantibus, quamvis tu recitaveris in tuo Breviario Officium Divinum de duplici. Quando autem pariter ibi foret duplex, & tamen reliqui confluentes dicerent Miſſam de Requiem nolentes ſervare,

vare, & ſervari Rubricas, vel forſan contrariam conſuetudinem prætendentes &c. poteris te tandem in Nomine Domini conformare legendo de Requiem, ut multa incommoda, murmura, & ſcandala evites; cum ſub tam gravi incommodo Rubrica talis te non videatur obligare. Viderint autem illi (inquit Hagerer in Ritu exacto in Appendice *tit.* 2. §. 1. *num.* 5.) qui talibus Eccleſiis præpoſiti, etſi facile poſſant, ſimiles tamen abuſus non tollunt. Legatur dictus Auctor in fonte qui eodem modo reſolvit, ſi in aliquo Sacello privato, præſente funere Illuſtris perſonæ, Miſſæ quædam dici debeant. *

Additio XI.

* Quæres IX. Qualis ex quatuor Miſſis in Miſſali deſignatis ſit ſumenda, ſi celebratur de Requiem? Ante reſolutionem notandum, Miſſas, quæ pro defunctis deſignantur, eſſe quadruplicis generis. *Prima* habet ſuperinſcriptionem *pro die Animarum*. *Secunda* pro *die Obitus*, vel depoſitionis ſeu ſepulturæ. *Tertia* pro *Anniverſario*. *Quarta* intitulatur *Miſſa quotidiana* H. N.

Reſp. I. *Prima Miſſa* non ſolum ſumenda eſt pro die Animarum, ſed etiam in die Depoſitionis, Tertii, Septimi, Trigeſimi, vel etiam in Anniverſario cum orationibus propriis ad finem Miſſalis adjunctis, quando celebrantur ſpecificati dies Obitus, Anniverſarii, Septimi, Trigeſimi &c. pro Summo Pontifice, Cardinalibus, vel Epiſcopis. Ita Gavantus *p.* 4. *tit.* 18. *n.* 6. *& ſeq.* cum communi apud Hagerer *loc. cit.* a. 1. Quinimo Gavantus *loc. cit. n.* 8. præſcindendo a conſuetudine id concedit etiam quoad alios Sacerdotes, & apud Merati in ſuo Theſauro *p.* 4. *Tit.* 18. *Obſerv.* 3. Guyetus id ſaltem admittit quoad defunctos, antea in aliqua dignitate conſtitutos, puta Reges, Principes, Abbates, Generales Ordinis &c.

Reſp. II. Si dies Obitus, Septimus vel Trigeſimus celebratur pro aliis juxta conſuetudinem, etiam pro Sacerdotibus, ſaltem non in magna dignitate conſtitutis ſemper ſumenda eſt Miſſa *ſecunda*, cum hac tamen diſtinctione, ut, ſi ille defunctus fuerit Sacerdos, oratio accipiatur propria *pro defuncto Sacerdote*, idque tam in die Depoſitionis, quam Tertio, Septimo ac Trigeſimo, quoad alios vero, uti in Miſſali aſſignatur pro die Obitus &c. Ita, qui ſupra.

Reſp. III. Si anniverſarium habeatur pro Sacerdote, *Miſſa ſecunda*, cum oratione *pro defuncto Sacerdote* accipienda eſt, & non *Miſſa tertia*, quæ tamen ſumitur, quando celebratur pro aliis. Ita denuo, qui ſupra.

Reſp. IV. Si neque ſit dies Obitus, nec Tertius, ſeptimus, vel Trigeſimus, neque dies Anniverſarius, ſemper in Miſſa ſolemni & privata ſumitur Miſſa *Quarta* ſeu quotidiana, ſive defunctus fuerit Pontifex, ſive alius Clericus, vel Laicus cum oratione tamen propria, ſi fuerit Pontifex, Cardinalis, Epiſcopus, vel Sacerdos; alias vero cum oratione *Inclina*, vel *Quæſumus &c.* idque P. Conſtantinus Hagerer *loc. cit. n.* 3. intelligit quoque, quando in quibuſdam Confraternitatibus, vel pro ſingulis Confratribus una Miſſa vel ſingulis Menſibus, aut Angariis pro omnibus Confratribus intra hoc tempus mortuis certa Miſſa offertur, dummodo expreſſe non habeat rationem obitus, nec adſit ſpeciale privilegium.

Reſp. V. Inter Miſſam quotidianam ſolemnem, & privatam hæc eſt differentia, quod, quandocunque eadem pro defunctis ſolemniter celebratur, dicatur unica tantum oratio cum Sequentia. *Dies iræ, dies illa &c.* Econtra vero in Miſſis quotidianis privatis orationes erunt tres: prima competens pro iis, pro quibus Miſſa applicatur: ſecunda vero, *Deus veniæ Largitor &c.* ac tertia *Fidelium Deus &c.* ubi tamen ſecundo loco alia, quam *Deus veniæ Largitor &c.* poni poterit e. g. pro defunctis propriis parentibus dummodo ultima ſit, *Fidelium Deus*, tanquam generalis pro defunctis. Sequentia *Dies iræ* in Miſſis quotidianis privatis dici, vel omitti, poterit ad beneplacitum. Videantur Rubricæ Miſſalis *p.* 1. *tit.* 5. *num.* 3. *ac* 4. Gavantus, Gerlacus, Lohner, Hagerer &c. Nec mireris amice Lector, ſimilia noſtræ Theologiæ morali inſeri: crede enim reperiri, aliquos in ſpeculativis & altioribus quidem non parum verſatos, qui tamen in ſimilibus ignorantes, non paucos etiam in publico contra Rubricas non ſine erubeſcentia committunt errores, quamvis Sanctus Pius V. in Bulla anno 1570. edita, ac ordinarie Miſſalibus præfixa obſervantiam Rubricarum urgeat in virtute ſanctæ Obedientiæ. *

Additio XII.

* Quæres X. Quando poſſit cantari Miſſa ſolemnis de Requiem? Reſp. I. Miſſa ſolemnis de Requiem præſente corpore poteſt cantari non ſolum in duplicibus, ſed etiam in Dominicis, & aliis feſtivis diebus, qui non ſunt primæ Claſſis. Ita colligitur partim ex Matthæuccio *l. cit.* partim ex la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 507. Reſp. II. Quando corpus defuncti non eſt præſens, nequit diebus Dominicis, vel feſtivis cantari Miſſa ſolemnis de Requiem, bene vero in aliis etiam majoribus duplicibus pro die obitus cantari poterit, prout eruitur totum ex Decreto Sac. Congregationis Rituum 4. *Maji anno* 1686. in Rubricis particularibus noſtri Breviarii reperibili *num.* 47. ſequentis tenoris: *Ubi ex diſpoſitione Conſtitutionum Provinciarum, aut Ordinis cantari debet Nocturnum cum Miſſa de Requiem, cum primum habita fuerit notitia de obitu &c. dicta Miſſa cantari poterit cum Nocturno in feſto duplici etiam majori, ſecus vero in feſto de præcepto.* In quo textu per Feſtum de præcepto intellige feſtum fori, ſeu dies illos, quos populus feriare tenetur, audiendo Miſſam, & abſtinendo ab opere ſervili. Porro, quod de die obitus abſente corpore ſtatutum reperitur, idem Fagioli in ſuo Calendario perpetuo *fol.* 79. extendit ad diem *tertium*, *ſeptimum*, *& trigeſimum*, utpote quaſi unum continuum cum die obitus. Reſp. III. Loquendo de Anniverſariis ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis cum cantu celebrandis, poterunt eadem pariformiter haberi in Feſto duplici, quod non eſt feſtum fori, uti videndum in Decreto emanato menſe Septembri 1714. reperiendo ſupra, conformiter Bullario Clementis XI. Romæ anno 1723. edito *fol.* apud me 571. etſi fuerit duplex majus. Ita pariter ſonat Decretum 22. *Novemb.* 1664. & aliud apud Merati *in Indice Decretorum num.* 438. emanatum 20. *Julii* 1669.

Dixi notanter, *etſi fuerit Duplex majus*; nam quando eſſet illud feſtum adhuc altioris Claſſis, deberet obſervari aliud Decretum editum 5. *Julii* 1698. reperiendum apud Merati *in Indice Decretorum ſub num.* 554. ſequentis tenoris: *In Anniverſario occurrente in Feſto duplici ſecundæ Claſſis, non poteſt cantari Miſſa de Requiem.* Unde in ſimili caſu tale Anniverſarium deberet vel anticipari, vel proximo die non impedito celebrari: etſi etiam tunc foret duplex majus, uti ex alio Decreto 4. *Maji* 1686. edito oſtendit Merati *p.* 1. *tit.* 5. *in Obſerv. num.* 5. Cæterum durante expoſitione publica SS. Sacramenti v. g. in comprecatione 40. vel 10. horarum nequit regulariter celebrari Miſſa de Requiem, neque cantari pro implenda mente teſtatoris, quamvis illis diebus eſſet cæteroquin feſtum, ſeu Officium hujuſmodi admittens, uti in terminis ſtatuit Sac. Rit. Congregatio 2. *Decembr.* 1684.

Additio XIII.

* Quæres XI. Quando, & qualiter peccet Sacerdos Miſſam legens, qui non obſervat deliberate Rubricas in Miſſali Romano præſcriptas? Ante Reſponſionem Nota I. Rubricam nil aliud eſſe, quam informationem, & deſignationem eorum, quæ in Miſſa facienda ſunt. Vocatur autem Rubrica, quia plerumque rubris litteris exprimitur. Nota II. juxta Gavantum *p.* 3. *tit.* 11. & Card. de Lugo *diſp.* 20. *de Euchariſtia ſect.* 4. *num.* 105. ac plures alios, Rubricam aliam eſſe directivam, aliam præceptivam; *Prima* conſulit, quid agendum, ut cum majori decentia, & reverentia celebretur, qualiter conſuluntur certæ quædam preces ante Miſſam perſolvendæ, & poſt eandem. *Secunda* præceptiva etiam mandat, vel expreſſe ſub peccato, vel deſignando ſaltem talem materiam, quæ alias ſive ex jure, ſive ex conſuetudine jubetur, prout fit circa paramenta, & veſtes Sacerdotales modo ſuperius indicato, circa Epiſtolas, Evangelia, & Canonem. Nota III. ex Sporer

ver hic, Partes Miſſæ alias eſſe *Eſſentiales*, uti Conſecratio Corporis, & Sanguinis Chriſti, alias *Integrales* ea præcepto Divino requiſitas, uti Oblatio, ſeu Sumptio utriuſque ſpeciei, & demum alias *Accidentales*, id eſt, primum ab Eccleſia ſubjunctas, quæ ab aliis AA. etiam integrales per Eccleſiam additæ vocari ſolent; atque hæ rurſum ſunt vel *Ordinariæ*, id eſt, in omni Miſſa concurrentes, uti *Introitus*, *Oratio primaria*, *Epiſtola*, *Evangelium*, *Canon &c.* vel non *Ordinariæ*, uti *Gloria*, *Credo*, *Orationes ſecundariæ*, *Præfatio extraordinaria*, vel *Communicantes ſpeciale*, quæ utique non in qualibet Miſſa concurrunt. H. N.

Reſp. I. Si celebrans non obſervat deliberate tales Rubricas Miſſalis Romani, quæ verſantur circa quidpiam ad valorem, vel ſaltem ad integritatem Sacrificii ex ordinatione Divina requiſitum, peccat graviter. Ita communiſſima, & ratio eſt; quia Rubrica circa ſimilia eſt graviter præceptiva, uti patet ex ipſa dignitate, & gravitate materiæ: ſic utique peccaret graviter, qui conſecraret ſub una ſpecie tantum, vel qui adhiberet pro Conſecratione panem non triticeum, aut ex aqua roſacea confectum &c.

Reſp. II. Si celebrans non obſervat Rubricas circa partes accidentales ordinarias pariter ex communi DD. graviter peccat, niſi inadvertentia actus, aut parvitas materiæ excuſent a gravi. Ratio eſt; quia hæ partes continentur abſolute ſub Rubricis præceptivis, quæ per Bullam S. Pii V. Miſſali Romano præfixam jubentur *in virtute Sanctæ obedientiæ* obſervari, adeoque in materia notabili, qualis ex communi Doctorum ſenſu cenſetur quælibet notabilis pars ordinaria ex juſſu Eccleſiæ Sacroſancto Miſſæ Sacrificio adjuncta, erit obligatio gravis.

Reſp. III. Si pars aliqua accidentalis ſit extraordinaria, equidem celebrans, qui non obſervat, peccat, at non graviter, ſed tantum venialiter. Ratio eſt: quia, etſi etiam circa tales partes adſint Rubricæ præceptivæ, ex communi tamen Doctorum judicio, cui in ſimilibus omnino acquieſcendum, partes accidentales extraordinariæ non ſunt materia adeo notabilis, ad quam Legiſlator voluerit ſub gravi adſtringere; cum multæ Miſſæ exiſtant etiam quoad requiſita Eccleſiæ omnino completæ ſine his partibus extraordinariis. *

Additio XIV.

* Ex his Doctores communiter, ut Herincx, Illſung, Sporer, Suarez, Coen, Caſtropalao, la Croix, Henno, & alii, inferunt *primo*, peccare mortaliter, qui celebrat in vino putrido, atque in acetum quaſi jam mutato, vel de uvis immaturis expreſſo. Item qui ſine oblatione ſaltem mente concepta, vel qui in una tantum ſpecie ſacrificat. Ratio eſt; quia agit contra Rubricas verſantes circa valorem, aut ſaltem integritatem Sacrificii.

Inferunt *ſecundo*, graviter peccare eos, qui omittunt totam Epiſtolam cum Graduali, vel aliis Strophis tempori accommodis, Evangelium cum Offertorio, quamlibet periodum in Canone. Ratio eſt, quia hæ partes, etſi accidentales, ſunt tamen ordinariæ, & juxta communem D. D. cenſentur ſimul notabiles. Econtra foret veniale tantum omittere *Kyrie eleyſon*, nonnullas benedictiones ſuper oblata, aut Orationem ordinariam, ſive unum vel alterum verbulum etiam in Canone, vel particulam *enim* in conſecratione Hoſtiæ. Ratio eſt: quia tales partes non ſunt notabiles; uti recte cum communi advertit Sporer hic contra aliquos nimium rigide & ſine ſolido fundamento docentes, omiſſionem unius verbuli in Canone eſſe mortale. Fatendum tamen, concedi a Doctoribus, fore mortale intermittere admixtionem aquæ cum vino poſt Offertorium, vel etiam juxta Gobat, & Suarez apud la Croix *lib.* 6. *pag.* 2. *num.* 419. fractionem Hoſtiæ, & ejuſdem particulæ immiſſionem in calicem: licet enim hæ actiones videantur in ſe modicæ, ſunt tamen magnæ, & notabiles ob magnitudinem Myſterii, quod repræſentant, prout appoſitio aquæ in calice ſignificat effuſionem Sanguinis, & aquæ emanantis ex latere Salvatoris noſtri, ac etiam unionem Chriſti cum Eccleſia.

Inferunt *tertio*, eſſe tantum veniale, omittere Orationes ſecundarias. *Gloria*, vel *Credo*, Rythmos poſt Epiſtolas: *Lauda Sion Salvatorem*, *Victimæ Paſchali*, *Veni Sancte Spiritus*, *Dies iræ*, *dies illa &c.* vel ſumere de communi, loco ſpecialis alicujus in certo Feſto occurrentis, *Præfationes & Communicantes*. Ratio eſt: quia dictæ partes non ſunt ordinariæ Miſſæ ut ſic, hincque ex mente Doctorum non cenſentur notabiles, ſeu materiæ graves, ad quas nimirum voluiſſet Eccleſia adſtringere ſub gravi, niſi adjungeretur contemptus ipſius Eccleſiæ præcipientis, aut grave ſcandalum. Vide de his fuſius, & valde utiliter noviſſime P. Conſtantinum Hagerer *in Tract. de Defectibus Miſſæ in Prænotione num.* 6. *& ſeqq.* *

Additio XV.

* Quæres XII. Quidnam ſit agendum Sacerdoti volenti celebrare, qui tamen prævidet, quod unam alteramve Cæremoniam in Miſſali præſcriptam nequeat ſervare? Reſp. ex Gobat *Tom.* 3. *Theol. Experim. num.* 743. talem, ubi ad unum, alterumve caſum particularem neque apud alios AA. aliquid expreſſe decitum invenerit, vel ubi tempus non amplius concedit inquirere, debere inter ſe conferre ex una parte gravitatem Cæremoniarum intermittendarum, ex altera vero neceſſitatem celebrandi, ac eainde videre, num ſit conſultius ſine his Miſſam legere, quam ob earum defectum eandem omittere. Alii Doctores recte etiam hoc ſubjungunt, quod circa aliquam Rubricam præciſe directivam tantummodo ſub veniali minor ſufficiat cauſa excuſans ab obſervantia, quam ſi illa Rubrica graviter obligatoria foret.

QUÆSTIO XI.

De aliis notabilibus Dubiis circa Sacrificium Miſſæ.

SUMMARIUM.

537. *An plures poſſint eandem Hoſtiam conſecrare?*
538. *Et quomodo?*
539. *Solvitur Inſtantia.*
540. *Sacerdotes ordinati, quam intentionem conſecrandi cum Epiſcopo debeant formare?*
541. *Conſilium pro praxi.*
542. *Sacerdos ordinatus non debet prævenire Epiſcopum in conſecrando?*
543. *Sed conſecrare cum Epiſcopo, ſi poteſt, aut verba Conſecrationis proferre materialiter.*
544. *Quid agendum, ſi aqua pro vino infundatur?*
545. *Quid, ſi error primum advertatur poſt ſumptionem?*
546. *Aut dum aqua habetur in ore? Et Addit.* I. *&* II.
* *Alia quatuor Notabilia, quæ in celebratione evenire poſſunt. Addit.* III. IV. V. VI. VII. *&* VIII.
547. *Cætera Dubia remiſſive, una cum nova Additione.*

537. QUÆRITUR I. An plures ſimul eandem Hoſtiam conſecrare poſſint? Ratio dubitandi eſt: quia Sacerdotes noviter ordinati juxta Pontificale Romanum monentur, ut una cum Epiſcopo, eoſdem ordinante, proferant verba conſecrationis, & cætera peragant, quæ habentur in Canone Miſſæ, atqui eo tempore jam habent iidem Sacerdotes poteſtatem conſecrandi; ergo.

538. Reſp. Poſſunt plures ſimul eandem Hoſtiam conſecrare, dummodo formam conſecrationis cum debita intentione ſimul ſuper eandem Hoſtiam proferant, & abſolvant: quod ſi vero unus eorum, intendens abſolute conſecrare, alterum in finienda prolatione formæ quoad eſſentialia præveniat, tunc ipſe ſolus conſecrabit, non vero alter. Ita communis Theologorum; & ratio hujus poſtremæ partis eſt: quia Hoſtia ſemel conſecrata eſt incapax ulterioris conſecrationis.

539. Nec obſtat, quod ambo ſimul inceperint formam conſecrationis proferre. Reſpondeo enim, conſecrationem completam non perfici, niſi poſt integram prola-

prolationem eſſentialium formæ conſecrationis, qua rite prolata non conſecratio Euchariſtiæ eſt perfecta: unde ſolus ille conſecrabit, qui cum debita intentione conſecrandi prius abſolvit formam.

140. Quæritur II. Quam igitur intentionem conſecrandi ſimul cum Epiſcopo debeant formare Sacerdotes noviter ordinati in ea Miſſa, ſub qua ordinantur? Ratio dubitandi eſt: quia vix moraliter loquendo poſſibile eſt, ut in eodem momento una cum Epiſcopo finiant formam conſecrationis: unde videtur ſequi, quod, ſi Epiſcopus prius finierit formam conſecrationis, Sacerdotes noviter ordinati conſecrent Hoſtiam jam conſecratam, quod eſt falſum: vel, ſi iſti præveniant, Epiſcopus ordinans nihil ſit acturus, neque conſecraturus, quod eſt abſurdum; cum Epiſcopus ſit principalis Miniſter, offerens illud Miſſæ Sacrificium.

141. Reſp. I. Quod ad praxin attinet, optimum eſt conſilium, ut Sacerdotes noviter ordinati intendant cum Epiſcopo proferre verba conſecrationis, modo, quo poſſint, meliori, ſive cum ea intentione, quam juxta ſenſum, atque ordinationem Eccleſiæ tunc habere debent. Ratio eſt: quia hoc modo evitatur omne periculum errandi, & quodlibet inconveniens ex præallegatis. Suarez *p.* 3. *tom.* 3. *diſp.* 61. *ſect.* 4. & alii.

142. Reſp. II. Optimus modus, atque intentio Eccleſiæ videtur in hoc conſiſtere, ut Sacerdos noviter ordinatus nullo modo præſumat, neque intendat prævenire Epiſcopum in conſecrando: hoc enim foret magnum inconveniens, quia tunc revera Epiſcopus non ſacrificaret; eo quod Miſſæ Sacrificium eſſentialiter conſiſtat in conſecratione, quæ tunc non ab Epiſcopo, ſed a Sacerdote noviter ordinato fieret.

143. Deinde noviter ordinatus Sacerdos habeat intentionem conditionatam, ſeu potius disjunctam, vel conſecrandi cum Epiſcopo, ſi poſſit ſimul cum eo formam abſolvere, vel, ſi id non accidat, verba conſecrationis materialiter ſolum proferendi in ſignum poteſtatis ſacerdotalis ſibi tunc conceſſæ. Quinimo ſunt multi Auctores, quos refert, ac ſequitur citatus Suarez, qui tenent, in dicto caſu ſolum Epiſcopum proferre verba conſecrationis formaliter, ſeu cum intentione conſecrandi, alios vero Sacerdotes noviter ordinatos proferre ea ſolum materialiter, ſeu in ſignum poteſtatis ſacerdotalis ſibi tunc conceſſæ. Igitur ad evitanda quæcumque incommoda proferant Sacerdotes noviter ordinati una cum Epiſcopo verba conſecrationis juxta ſenſum, atque intentionem Eccleſiæ, ac modo, quo poſſunt meliori: ſic enim nullum aderit periculum errandi.

144. Quæritur III. Quid agendum, ſi ex errore Sacerdos infuderit aquam pro vino, idque primum poſt conſecrationem advertat? Reſp. cum Rubricis Miſſalis, *tit. de defectu vini*, & communi Doctorum. Si Sacerdos poſt verba conſecrationis advertat, vinum non eſſe poſitum in calice, ſed aquam, depoſita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in calice, & facta Oblatione, ſaltem mente concepta (id eſt, formando intentionem conſecrandi, & dicendo ſaltem mentaliter illam Orationem, *Offerimus tibi Domine calicem ſalutaris &c.* abſque elevatione, neque faciendo cum ipſo Crucem ſuper Altare) ſtatim debet conſecrare incipiendo ab illis verbis: *Simili modo, poſtquam cœnatum eſt, &c.* & Miſſam proſequi.

145. Et hoc idem ſciendum, etiamſi error primum advertatur poſt ſumptionem hujuſmodi aquæ. Debet enim Sacerdos pariter apponere novum vinum cum aqua in calice, & facta Oblatione, ſaltem mente concepta, conſecrare, ut ſupra, & ſumere, quamvis non amplius ſit jejunus. Siquidem præceptum Divinum de integritate Sacrificii Miſſæ magis urget, quam præceptum Eccleſiaſticum de ſumenda Euchariſtia a jejuniis: non tamen debet in ſimili caſu de novo elevari Hoſtia, vel Calix.

146. Sed dubitabis. Quid agendum, ſi Sacerdos, dum potum adhuc habet in ore, priuſquam deglutiat, ſentiat, eum eſſe meram aquam? Reſpondent Angelus v. *Miſſa num.* 17. & Silveſter v. *Euchariſt.* *II. num.* 15. quod, ſi poteſt ſine ſcandalo, emittat aquam in calicem, & extrahat particulam S. Hoſtiæ, ipſamque aquam reponat in alio vaſe, & ſic accipiat vinum, & conſecret, ut ſupra, ac poſt ſumptionem Sanguinis etiam aquam illam ſumat, ſi poteſt ſine periculo vomitus, vel, ſi timet de vomitu, reponat in Sacrario. Sed cum hoc ſit difficillimum, & communiter non careat periculo ſcandali, præſertim ſi celebretur in publico, ſitque non parva irreverentia, Particulam conſecratam, prius calici in fractione ſacræ Hoſtiæ immiſſam, rurſus ex ore in Calicem evomere: hinc bene notat Gavantus *pag.* 3. *in Rubric. Miſſal. tit.* 4. *n.* 5. poſt Suarezium, quod abſque ſcrupulo poſſit Sacerdos deglutire primum, & rurſum conſecrare, ac ſumere ſecundum.

Additio I.

* Quodſi ulterius indages. An Sacerdos invalide in aqua celebrans ſuppoſito, quod ex perplexitate, vel ignorantia non ſubſtituiſſet aliud vinum repetendo de novo Conſecrationem, aſt primum rediens in Sacriſtiam finita Miſſa ſe recollegiſſet, aut ab aliis informatus fuiſſet de ſua obligatione, an (inquam) Sacerdos ille adhuc de novo in Sacriſtia poſſet conſecrare vinum? Reſpond. cum Suarez, Henincx, & Paſqualigo probabilius negative. Ratio eſt: quia tunc non amplius videtur durare prior actio ſacrificativa, adeoque etiam non habet locum aliqua ſuppletio.

Nec dicas. Sacerdos regreſſus ad Sacriſtiam, & adhuc veſtibus Sacerdotalibus indutus licite particulas Hoſtiæ in patena ſua inventas ſumit, atque hoc ideo, quia moraliter adhuc durat actio ſua ſacrificativa: conſequenter cenſetur in regreſſu ad Sacriſtiam durare actio ſacrificativa, & ſic poterit etiam ad Sacriſtiam regreſſus adhuc conſecrare. Reſpond. enim cum Angelo v. *Miſſa* & Layman *l.* 5. *tr.* 4. *cap.* 6. n. 22. negando ſuppoſitum, quod Sacerdos ille jam reverſus ad Sacriſtiam (ſecus dic, ſi adhuc ſtaret ad altare etiam poſt purificationem) poſſit ſumere relictas in patena particulas; quia ſic reverſus miniſterium ſuum jam complevit, ita, ut ad hanc actionem nihil amplius per modum alicujus continui referri poſſit; unde tales particulæ potius forent reverenter ponendæ in Ciborium, vel alium decentem locum, qui ſi non adeſſet, poſſent equidem ſumi etiam a non jejuno, non tamen ex eo fundamento, quaſi adhuc duraret eadem actio ſacrificativa, ſed quia alias majori exponerentur periculo irreverentiæ, ſicque jejunium non videtur adſtringere. *

Additio II.

* Quæritur IV. Quid agendum Sacerdoti, ſi deprehendat in ſumptione, vinum eſſe acetoſum?

Reſp. I. Si tantummodo ſit aliquantum aceſcens, poteſt ſumi abſque ſcrupulo, præſertim in his partibus ſeptemtrionalibus, ubi alia vina non ſunt adeo dulcia, maxime in pagis. Ratio eſt: quia non adeſt grave periculum valoris Sacramenti, prout patet ex præcedenti 4. *Diſtinctione qu.* 3.

Reſp. II. Si ita deprehendatur acetoſum, ut ex gravi ratione prudenter dubitetur, num non omnino degeneraverit in ſubſtantiam aceti, debet ob periculum grave ipſius valoris, & integritatis Sacrificii ſub conditione de novo conſecrari, ſi ſit prudens ſpes acquirendi novum melius vinum, & illud non nimis diu exſpectari debeat; alias pergendum eſſet; nam Rubrica equidem dicit *aliquamdiu*, ſed non ponit *nimis diu* eſſe expectandum; etenim nimis diuturna exſpectatio videretur interrumpere connexionem moralem cum Conſecratione Hoſtiæ. Ita la Croix *lib.* 6. *p.* 2. n. 536. Pater Gobat *in Theol. Experiment. T.* 3. *num.* 805. apud la Croix *loc. cit. num.* 549. putat in alio caſu non eſſe diutius exſpectandum, quam per unam circiter horam. *

Additio III.

* Quæritur V. Quid faciendum, ſi Sacerdos ſub Miſſæ Celebratione moriatur, aut ſaltem ita deſtituatur viribus, ut nequeat continuare Miſſam? Reſp. ex Miſſali Romano, ſi id contingat ante primam Conſecrationem Corporis Chriſti, vel poſt ſumptionem utriuſque ſpeciei, nihil erit ab alio ſupplendum: ſi vero poſt Conſecrationem Hoſtiæ eveniat,

Sacer-

Sacerdos alius etiam non jejunus (ſi nequeat jejunus haberi) debebit conſecrare Sanguinem, ſicque Miſſam proſequi, & quidem convenientet ſecundum illam intentionem applicandi, quam prior habuit. Quod ſi ambæ ſpecies jam fuiſſent a priori conſecratæ, deberet alter Sacerdos utramque, ſi reſtet, alias illam, quæ eſt adhuc reſidua, ſumere. Ita Miſſale Romanum *De Defectibus Tit.* 10. *num.* 3. *

Additio IV.

* Quæritur VI. An, & quando defectus accidentales a Sacerdote vel in recitando, vel in agendo commiſſi, ſint ab eodem ſupplendi? Reſp. Si quis longius jam ſit progreſſus in Miſſa, vel ſi per ſuppletionem deberet inverti Ordo Miſſæ, defectus accidentales, ſeu cæremoniales non amplius ſunt per repetitionem ſupplendi in Miſſa. Ita omnes teſte Sporer *pag.* 2. *Theol. Sacram. c.* 6. *ſect.* 4. *n.* 433. Et ratio eſt: quia gravior fieret deordinatio, & irreverentia in facta actione iſta repetendo, quam prius contigit in omittendo. Accedit, quod teſte Divo Thoma ea, quæ hic fiunt, ita ad invicem ſint connexa, ut, ſi a propriis ſuis locis extrahantur, jam non ita ad invicem cohæreant. Hinc, ſi quis omiſerit *Gloria*, vel competentem Epiſtolam, aut Evangelium, aut *Credo*, & primum notet poſt Offertorium, ſive ſi intermiſerit illud, quod ſumere debuiſſet, extraordinarium *Communicantes*, ac jam procul *v. g.* ad conſecrandam Hoſtiam proceſſerit, non tenetur illa repetendo ſupplere. Quod ſi Sacerdos vero, dum ſecreto orat, poſt pauca verba non ſolum dubie, ſed certo cognoſcat, ſe notabile quidpiam ex oblivione, vel inadvertentia &c. omiſiſſe, paululum regrediendum erit; quoniam id faciliter ſine confuſione, vel incommodo celebrantis, & abſque murmure, ſeu admiratione populi fieri poterit. Ita cum aliis Sporer *loc. cit.* *

Additio V.

* Quæritur ulterius VII. Quidnam ſpecialiter circa Sacrificium Miſſæ pro ſuo ſanctiſſimo zelo ſtatuerit Summus Pontifex Benedictus XIII. in Concilio Provinciali Lateranenſi noviſſime celebrato? Ante Reſp. Nota I. quod illud Concilium ad Dominicam in Albis Anni Jubilæi 1725. indictum, ac poſtea ad Dominicam ſecundam poſt Paſcha ejuſdem Anni prorogatum, non fuerit Generale, ſed Provinciale, Capuanam inter, & Piſanam Provinciam inſtitutum, prout ipſemet Summus Pontifex inſinuat in ſua Conſtitutione: *Redemptor noſter qui plantavit &c.* edita in pervigilio Nativitatis Domini die 24. Decembr. Anno 1724.

Nota II. Ex *Lib.* 1. *Decr. tit.* 2. §. 3. Concilium aliud dici Generale, ſeu Oecumenicum, aliud Nationale, aut Provinciale, & demum aliud Diœceſanum, quod communiter Synodus Diœceſana appellatur. Concilium Generale conflatur ex Epiſcopis totius Orbis. Nationale ex Epiſcopis certæ Nationis e. g. Gallicæ &c. Provinciale ex Epiſcopis certæ Provinciæ, ſeu Archi-Epiſcopatus, & demum Diœceſanum ex Paſtoribus alicujus Diœceſis.

Generale, ſuppoſitis ſupponendis, obligat quoad ſuas Conſtitutiones, & Decreta Orbem Univerſum. *Nationale* illam Nationem, & non ultra. *Provinciale* dictam Provinciam, & demum *Diœceſanum* eam Diœceſim. H. N.

Additio VI.

* Reſp. Circa Sacrificium Miſſæ Summus Pontifex Benedictus XIII. in ſuo Concilio Provinciali Lateranenſi noviſſimo Tit. XV. ſequentia ſtatuit. *Imprimis c.* 1. ejuſdem Tituli XV. zeloſe commendat obſervationem Rubricarum Miſſalis, addens, intermiſſionem cujuslibet etiam in minimis (quod intellige ſaltem quoad Rubricas præceptivas) arguere peccatum, nimirum leve, vel grave pro qualitate materiæ, & contrariam conſuetudinem, immemorialem quoque, eſſe potius abuſum, ac corruptelam, conſequenter præſcriptione defendi non poterit.

Secundo ibidem Capite II. ſuſtulit facultatem celebrandi in privatis, ubi dormiri ſolet, cubiculis, non obſtantibus Indultis, aut Conſuetudinibus quibuſcunque, ita nimirum, ut exinde indifferenter, & abſque neceſſitate, ac infirmitate non poſſit amplius prætendi facultas ibidem celebrandi. Interea tamen difficulter mihi perſuadeo, quod piiſſimus, & clementiſſimus Pontifex per hæc verba voluerit caſſare etiam ſpeciale privilegium ſuperius poſt quæſtionem decimam Appendice I. Addit III. adductum, ac conceſſum Regularibus Mendicantibus, non quidem indifferenter, ſed tantum in caſu particulari gravis infirmitatis, ubi tales pauperculi nec Capellam Infirmariæ habent, vel ſaltem eandem ſine valde gravi difficultate accedere nequeunt. Eodem mitiori modo, quo Benedicti XIII. explicari quoque poterit Decretum Innocentii XIII. pariter celebrationem Miſſæ in privatis cubiculis inhibentis, uti Decretum illud S. R. C. 13. Maij anno 1723 editum, & ab eodem Pontifice approbatum cum aliis refert Gajetanus Merati *in Indice Decretorum n.* 648. Quod ſi autem aliquis Summus Pontifex expreſſe aliter ſtatueret, etiam quoad *tales pauperculos infirmos* abrogando prima Apoſtolica privilegia, haud dubie ſe conformandum foret. Interea tamen, uſque dum aliter expreſſe conſtet de mente Summorum Pontificum, pauperculi hi afflicti, quibus non eſt addenda nova afflictio, hoc privilegium (teſte Peyrinis *tom.* 1. *fol:* apud me 195. *n.* 34. a Pio IV. cum clauſula: *Non obſtantibus quibuſvis Apoſtolicis Conſtitutionibus* conceſſum) in conſcientia meo judicio tuto adhibere poſſunt. Adde quoad Concilium Romanum a Benedicto XIII. convocatum, quod id non fuerit Generale, ſed tantum Provinciale, vel Nationale, ſicque de per ſe non obliget, niſi illam Provinciam, vel Nationem.

Tertio loco citato, Capite III. memoratus Summus Pontifex Decretum Clementis XI. quo Epiſcopis extra domum propriæ habitationis celebrationem Miſſæ in domibus laicis interdixit, conformiter Prædeceſſori ſuo Innocentio XIII. declaravit, ut ſequitur: *Declaramus, quod, cum in prædicto Decreto ſtatuatur, non licere Epiſcopis extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere, hujuſmodi prohibitio intelligenda non ſit de domibus, etiam laicis, in quibus ipſi Epiſcopi forte, occaſione viſitationis, vel itineris, hoſpitio excipiuntur: & nec etiam, quando Epiſcopi in caſibus a Jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, abſentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciunt in aliena domo per modum ſimilis habitationis: his enim caſibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis, non ſecus, ac in domo propriæ ordinariæ habitationis.* *

Additio VII.

* Quæritur VIII. Quid ſit ſentiendum de Miſſis Gregorianis? Ante reſponſionem Nota I. ex Felice Poteſtas *Tom.* 3. *Examinis p.* 1. *n.* 156. D. Gregorium *L.* 4. *Dial. c.* 55. Abbati Pretioſo, ut pro quodam defuncto Monacho curaret celebrari Miſſas triginta, præcepiſſe his formalibus: *Vade, ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo Sacrificium: ſtude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro abſolutione illius Hoſtia ſalutaris non offeratur.* Nota II. quod hunc Ritum ſequantur multi Fidelium ſimili modo pro defunctis Patribus, Conſanguineis &c. triginta Miſſas celebrari curantium, quæ Miſſæ, uti recte apud Felicem Poteſtas notat Tamburinus *l.* 2. *c.* 6. §. 7. non ſunt prohibitæ, ſed ſolum quædam aliæ impreſſæ pro vivis, & defunctis, quæ falſo D. Gregorio adſcribuntur. Patet hoc totum ex duplici Decreto a Cajetano Merati in Indice Decretorum *n.* 228. & *n.* 236. relato H. N.

Reſpondeo ex Ritu exacto Conſtantini Hagerer *Tit.* 2. §. 5. *n.* 51. quoad Miſſas Gregorianas reſpiciendum eſſe ad tria. *Imprimis*, quod non ſit neceſſe, ut idem numero Sacerdos has triginta Miſſas celebret: non enim dicit in allata Hiſtoria D. Gregorius, *Vade offerre NB. per te &c. Secundo*, quod hæ tamen (remota autem omni ſuperſtitione) celebrari debeant diebus triginta continuis; taliter enim in Dialogo præcepit Abbati D. Gregorius. Ubi tamen non cenſetur fieri moralis diſcontinuatio ob triduum Sacrum majoris Hebdomadæ. *Tertio*, quod non neceſſario hæ Miſſæ triginta debeant eſſe de Requiem; hæc enim D. Gregorius ſuperius duo non exegit. *

Addita VIII.

Quæres IX. Quidnam ſit ſtatuendum de Miſſis ſiccis? Ante reſolutionem Nota, quod Miſſæ ſiccæ proprie non ſint verum Sacrificium, cum careant non ſolum Conſecratione, ſed etiam Sumptione Sacratiſſimi Corporis, & Sanguinis Chriſti; ſiebant autem antiquis temporibus valde frequenter præſertim in Gallia, & ordinem hujus Miſſæ deſcribunt Durandus, Joannes Burchardus, aliique apud Cajetanum Merati *part.* 1. *tit.* 20. *n.* 30. & 31. H. N. Reſp. Miſſæ ſiccæ de facto, ne forte rudiores haſce cum veris Miſſis confundant, ferme totaliter abierunt in deſuetudinem, exceptis Navalibus ſeu Nauticis (uti vocant) quæ adhuc in defectu veræ, & perfectæ Miſſæ in longiori navigatione pro conſolatione navigantium in locis maris fluctuantibus & vacillantibus recitari ſolent. Videantur deſuper Cardinalis Bona *Lib.* 1. *Rerum Liturgicarum c.* 15. *n.* 6. & 7. & Merati *in Commentario in Rubricas Generales loc. cit.* *.

147. Poſſent hoc loco plura ſimilia dubia, Sacrificium Miſſæ concernentia, moveri. Verum ea exacte, ſimulque breviter reſolvuntur in Rubricis Miſſalis, a quolibet Sacerdote bene legendis, atque obſervandis; hinc ipſa impræſentiarum omittuntur.

Addita.

* Illam tamen doctrinam, quam tradunt Rubriciſtæ ſuper verba Canonis ſequentia: *Una cum famulo tuo Papa noſtro N. & Antiſtite noſtro N.* non puto intermittendam eſſe ob plures errores, quos in nominando Papa, vel Antiſtite ſæpius intervenire ipſemet obſervavi. Itaque *primo* nominatur ſemper Papa actu regnans & quidem ob ſummam reverentiam cum inclinatione capitis verſus librum, non verſus crucem in Altari poſitam. *Secundo*. Sede vacante dicta *una cum Papa noſtro* omnino intermittuntur. *Tertio*. Per Antiſtitem (in Miſſa nominandum ſine inclinatione capitis, ut ſit diſtinctio inter Summum Pontificem, & inferiorem Antiſtitem) intelligitur Epiſcopus loci, in quo celebratur, quamvis cæteroquin celebrans non ſit ejuſdem Diœceſis, ſed tantum peregrinus, ſeu tranſiens. Quod ſi neſciret nomen illius Epiſcopi, per cujus Diœceſin tranſit, teſte Merati ſatis eſſet in dicto caſu dicere pro Antiſtite noſtro, *mentaliter* intelligendo, in cujus Diœceſi celebratur. *Quarta*. Si Epiſcopus illius loci, per quem celebrans tranſit, fuerit mortuus, ea verba *pro Antiſtite noſtro* omnino intermittuntur, uti pariter a Sacerdotibus Romæ celebrantibus, defuncto Papa; quia ibidem ipſemet Papa eſt ſimul Epiſcopus Romanus, & nullus alius. *Quinta*. In locis *nullius Diœceſis*, quamvis Abbas Exemptus ibidem ſit ſimul S. R. I. Princeps, non nominatur is poſt verba *& Antiſtite noſtro*, ſed, uti vult Gavantus, Epiſcopus vicinior, ad quem pro Ordinatione itur: alii volunt, in loco omnino debere omitti verba illa *& Antiſtite noſtro*; cum in eo loco non exiſtat aliquis talis *Antiſtes*, qui ſit *Epiſcopus*, uti tamen per ly *Antiſtes* intelligitur *Epiſcopus* vere talis. Utraque ſententia eſt probabilis, & in praxi conſulitur, ut celebrans in loco nullius Diœceſis ſe accommodet privilegiis particularibus, vel legitimæ conſuetudini in eo loco introductæ. *Sexto*. In prædicto Canonis loco non eſt addendum nomen alicujus Principis Sæcularis citra ſpeciale Privilegium Apoſtolicum, quale tamen conceſſiſſe fertur S. Pius V. pro Hiſpanis; vel ſi adſit inveterata, & legitima conſuetudo, quæ teſte Merati aſſeritur vigere in Gallia pro Rege, & Venetiis pro Duce. Videantur Gavantus in Theſauro SS. Rituum ſuper Rubricas Miſſalis hic, Cajetanus Merati ibidem *Tom.* 1. *part.* 2. *Tit.* 8. *n.* 6. & Conſtantinus Hagerer in Ritu exacto hic *part.* 1. *Tit.* 8. *n.* 3. *apud me in editione ſecunda fol.* 79. & 82. *.

DISTINCTIO VI.

De Sacramento Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

De inſtitutione, natura, & neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ.

SUMMARIUM.

1. *Pœnitentia ſumitur ut Sacramentum, & ut virtus.*
2. *De Fide eſt, Pœnitentiam eſſe Sacramentum.*
3. *Eſt a Chriſto inſtitutum.*
4. *Et quando præcipue?*
5. *Sacramentum Pœnitentiæ, quid?*
6. *Definitio ejus explicatur.*
7. *Eſt neceſſarium omnibus poſt Baptiſmum lapſis.*
   (a) Diſt. 2. n. 65. & 66.
8. *Appellatur* ſecunda poſt naufragium Tabula.

1. POenitentia dupliciter ſumitur, nempe ut eſt virtus, & ut eſt Sacramentum. *Pœnitentia ut Sacramentum* eſt unum, & in ordine quartum ex ſeptem novæ Legis Sacramentis. *Pœnitentia ut virtus* non eſt Sacramentum, ſed virtus quædam: qualis de facto etiam requiritur ad ipſum Sacramentum Pœnitentiæ rite ac fructuoſe percipiendum, cum ſit pars ipſius. Et hanc communiter ad differentiam Pœnitentiæ Sacramenti ſolemus alio nomine vocare *Dolorem de peccatis, cum propoſito non peccandi de cætero*; qui poſtmodum dividitur in Contritionem & Attritionem.

2. CONCL. I. De Fide eſt, Pœnitentiam eſſe verum, & proprie dictum novæ Legis Sacramentum. Ita habetur tum ex perpetuo ſenſu, & traditione Eccleſiæ, tum ex definitione plurium Conciliorum, ac noviſſime Concilii Tridentini *Seſſ.* 14. *Can.* 1. ſic definientis: *Si quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere & proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum: anathema ſit.*

3. CONCL. II. Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue Chriſtus Dominus inſtituit, cum a mortuis excitatus inſufflavit in Diſcipulos ſuos *Joan.* 20. dicens: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Ita communis. Nam optime S. Concil. Trid. *Seſſ.* 14. *c.* 1. ad citatum textum Evangelicum ſic loquitur. *Qua tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis Succeſſoribus fuiſſe communicatam, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit.* Hæc Concilium.

4. Dicitur, *tunc præcipue Chriſtus inſtituit, cum a mortuis &c.* Quamvis enim jam in vita ſua Chriſtus Dominus D. Petro hanc poteſtatem remittendi peccata ſeſe daturum repromiſerit, dum eidem dixit *Matth.* 16. *Tibi dabo claves regni Cœlorum; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis*: ſimilemque promiſſionem cæteris poſtmodum Apoſtolis fecerit *Matth.* 18. eam tamen poteſtatem Chriſtus actualiter primum poſt ſuam glorioſam Reſurrectionem Apoſtolis antea ſub ultima Cœna in Sacerdotes ordinatis, contulit *citat. loc. Joan.* 20. Unde & eo tempore Sacramentum Pœnitentiæ præcipue inſtitutum dicitur.

5. CONCL. III. *Sacramentum Pœnitentiæ* eſt abſolutio hominis pœnitentis, facta certis verbis, cum debita intentione prolatis a Sacerdote Juriſdictionem habente, ex inſtitutione Divina efficaciter ſignificantibus abſolutionem animæ a peccato. Ita Doctor ſubtilis *in* 4. *Diſt.* 14. *quæſt.* 4. cum ſuis.

6. Dicitur, *Abſolutio hominis pœnitentis*: id eſt, ſignum ſenſibile, ſive Sacramentum novæ Legis conſiſtens in abſolutione hominis pœnitentis; eo modo, quo Baptiſmus dicitur eſſe abſolutio hominis &c. Et additur, *facta certis verbis, cum debita intentione prolatis a Sacerdote juriſdictionem habente*: tum quia Miniſter hujus Sacramenti eſt ſolus Sacerdos, ita ut nullo modo Diaconus, multo minus alius inferior Clericus, illud miniſtrare poſſit: tum quia Sacerdos ille præter characterem Sacerdotalem etiam habere debet juriſdictionem in pœnitentem, vel ordinariam,

Digitized by Google

nariam, vel ſaltem delegatam, alioquin etiam abſolutio data non valeret; cum ſententia a non ſuo Judice lata, nulla ſit. Cæteræ particulæ vel patent ex dictis in ſimili de aliis Sacramentis, vel amplius patebunt ea dicendis.

7. CONCL. IV. Sacramentum Pœnitentiæ eſt omnibus poſt Baptiſmum in peccatum mortale lapſis, neceſſarium ad ſalutem in re, vel ſaltem in voto. Concluſio hæc eſt certa, & inter Catholicos indubitata, atque præter alia patet ex Concilio Trident. *Seſſ.* 14. *c.* 2. prout jam ſuperius (*a*) declaratum fuit.

8. Additur vero, *omnibus poſt Baptiſmum in peccatum mortale lapſis*. Siquidem peccata ante receptum Baptiſmum commiſſa remittuntur virtute ipſius Sacramenti Baptiſmi, neque ſunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ. Et hinc iſtud Pœnitentiæ Sacramentum recte a SS. Patribus appellatur *ſecunda poſt naufragium Tabula*, naufragis præparata; prout habetur *can. Secunda. De Pœnit. diſt.* 1. juncto Concilio Trident. *cit. Seſſ.* 14. *can.* 2. ibi: *Si quis Sacramenta confundens &c. dixerit, Pœnitentiam non recte ſecundam poſt naufragium Tabulam appellari: anathema ſit.*

QUÆSTIO II.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

SUMMARIUM.

9. *Materia ipſius remota, eaque vel neceſſaria, vel ſufficiens.*
10. *Et proxima, quæ,*
11. *Circa hanc doctrinam Scotus, & Concilium Trid. concordant.*
12. *Peccatum originale, & actualia ante Baptiſmum non ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ.*
13. *Peccata venialia ſunt materia ſufficiens.*
14. *Non autem ſolæ imperfectiones.*
15. *Circa has, quid obſervandum in praxi?*
16. *Aut quando materia certa haberi nequit?*
17. *Peccata rite confeſſa ſunt materia ſufficiens.*
18. *Solvitur inſtantia.*
(b) Adde dicenda n. 34. & 35.
19. *An ſit neceſſe addere; quod peccata jam fuerint confeſſa, nec ne?*
20. *Id per accidens quandoque explicandum.*

9. CONCL. I. Materia Sacramenti Pœnitentiæ eſt duplex, remota & proxima. *Remota* ſunt peccata poſt Baptiſmum commiſſa: & hæc rurſum eſt duplex, videlicet neceſſaria & ſufficiens. *Materia remota & neceſſaria* Sacramenti Pœnitentiæ eſt omne peccatum mortale poſt Baptiſmum commiſſum, & nondum rite confeſſum. *Materia ſufficiens*, etſi non neceſſaria, eſt omne peccatum veniale poſt Baptiſmum commiſſum, vel etiam mortale alias rite confeſſum. Ita communis Theologorum, idque patet inter alia ex Concilio Trid. *Seſſ.* 14. *c.* 5.

10. Porro *Materia proxima* Sacramenti Pœnitentiæ ſunt actus pœnitentis, videlicet Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. Ex quibus Satisfactio in re exhibita communiter conceditur eſſe ſolum pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ: uti patet in agonizante, qui, ſi prius petivit Confeſſarium, aut aliud ſignum petitæ Confeſſionis dedit, poteſt, ac debet abſolvi abſque alia injuncta Satisfactione, utpote quam amplius præ mortis anguſtiis peragere nequit. Contritio vero, & Confeſſio, juxta Thomiſtas & Recentiores paſſim, ſunt partes eſſentiales Sacramenti Pœnitentiæ, juxta Doctorem Subtilem vero 4. *diſt.* 16. *q.* 1. § *De Pœnitentia*, & Scotiſtas potiores, eſſentiam ſtricte ac præciſe pro ipſa quidditate rei accipientes, ſolum requiruntur (neceſſario tamen, ſeu ſimpliciter) *ad Sacramentum Pœnitentiæ, ad hoc, ut digne recipiatur*; prout amplius ibidem explicat Scotus.

11. Et cum hac Scotiſtica doctrina concordat Concilium Trident. *Seſſ.* 14. *c.* 3. ſic dicens: *Sunt autem quaſi materia hujus Sacramenti ipſius pœnitentis actus; nempe Contritio, Confeſſio, & Satisfactio: qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.* Nota ly *qui, quatenus ad integritatem Sacramenti &c. requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur*: & conſequenter, ex mente Concilii Tridentini, actus Pœnitentis non ſunt partes eſſentiales hujus Sacramenti (ut volunt alii) ſed ſolum eatenus dicuntur partes ipſius, quatenus ad ejus integritatem, atque, ut digne & perfecte recipiatur, requiruntur: quæ eſt ipſiſſima ſententia Scoti, & communis Scotiſtarum. Sed dimiſſa Theologis hujuſmodi difficultate ſpeculativa, ſit ulterius.

12. CONCL. II. Peccatum originale, nec non peccata actualia ante Baptiſmum commiſſa non ſunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ. Ita Scotus 4. *diſt.* 4. *q.* 5. cum communi. Nam peccatum originale, ſicut & peccata actualia ante Baptiſmum commiſſa tolluntur virtute Sacramenti Baptiſmi: & Sacramentum Pœnitentiæ, tanquam ſecunda poſt naufragium Tabula, eſt inſtitutum a Chriſto pro remiſſione ſequentium peccatorum. Unde, ſi Judæus, vel Gentilis recens baptizatus ſola peccata ante Baptiſmum commiſſa vellet confiteri, ipſe non poſſet abſolvi: quia non afferret materiam aptam hujus Sacramenti Pœnitentiæ.

13. CONCL. III. Peccata venialia poſſunt vel omnia, vel aliqua eorum (idem dicendum de mortalibus jam rite confeſſis, ſi peragitur Confeſſio generalis) in Confeſſione omitti; cum non ſint materia neceſſaria, ſed ſolum ſufficiens, ac proinde utiliter quidem, ſed non neceſſario Clavibus Eccleſiæ ſubjiciuntur. Unde Concilium Trid. *loc. cit. cap.* 5. ſic ait: *Peccata venialia, quibus a gratia Dei non excludimur & in quæ frequentius labimur, quamquam recte & utiliter, citraque omnem præſumptionem in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis modis expiari poſſunt.*

14. CONCL. IV. Solæ imperfectiones non ſunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ. Ratio eſt; quia tales non ſunt peccatum mortale aut veniale. Unde recte monent Doctores; quod in Confeſſione ſemper ſit afferenda materia certa, & ſi nova non occurrat, ſaltem ex jam ſemel confeſſis.

15. Porro materia certa (ut notat Diana *part.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 52. contra Toletum *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 6.) non eſt, confiteri duntaxat, quod quis non reſponderit Divinis inſpirationibus, non fecerit bonum, quod poterat, & hujuſmodi. Ratio eſt: quia ſimilia de per ſe non ſunt peccata, ſed tantum imperfectiones, utpote tantum contra conſilium, non contra præceptum. Quamvis ideirco in his exponendis non debeat Confeſſarius impedire Pœnitentem: tum quia multa, quæ nonnunquam videntur meræ imperfectiones, ſunt peccata venialia, idque ob varias intervenientes circumſtantias, ut puta negligentias voluntarias, vel leves contra rectam rationem exceſſus: tum quia ad majorem ſui humilitatem, atque exercitationem ferventioris progreſſus ſpiritualis talia recte aperiuntur. Lugo *diſp.* 16. *De Pœnitentia n.* 103.

16. Quod ſi vero materia certa omnino haberi non poſſit, ſed duntaxat dubia; pro ratione dubii danda eſt abſolutio ſub conditione, ſaltem tacita, præſertim ſi gravitas peccati dubii, aut alia circumſtantia id expoſtulare videtur: vel nulla apparet neceſſitas, aut ſaltem magna utilitas Sacramentum ſub conditione miniſtrandi, abſolutione penitus ſuperſedeatur. Laymann *lib.* 5. *tr.* 6. *cap.* 3. *n.* 5.

17. CONCL. V. Peccata jam rite confeſſa, & remiſſa ſunt materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ, poſſuntque denuo fructuoſe confiteri, & ſubjici Clavibus Eccleſiæ. Ita communis; & patet *Extravag. Inter cunctas* §. *Cæterum. De Privilegiis*, ibi: *Licet de neceſſitate non ſit, iterum eadem confiteri peccata: tamen quia propter erubeſcentiam, quæ magna eſt Pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur Confeſſio, reputamus ſalubre &c.* Accedit praxis piorum hominum, qui ſæpius peragunt Confeſſiones tum generales tum certorum peccatorum jam antehac confeſſorum.

18. Dices. Nemo poteſt ſolvi, qui non eſt ligatus; ſed pœnitens poſt peccata rite confeſſa iiſdem non eſt ligatus: maxime, ſi eadem remittantur tam quoad culpam, quam ſimul quoad pœnam: ergo eiſdem non poteſt ſolvi virtute abſolutionis Sacramentalis, ſicque ea non videntur amplius poſſe ſubjici Clavibus Eccleſiæ. Reſpond. majorem illam, *Nemo poteſt ſolvi &c.* procedere ſolum in phyſicis (prout v. g. nemo poteſt ſolvi a catena, vel alio vinculo corporali, niſi actualiter ipſo ligatus exiſtat) non vero in moralibus, ubi ſufficit tale vinculum præceſſiſſe, cum talis *ſolutio* habeat ſe per modum *condonationis:*

tionis: poteſt autem in moralibus quis injuriam ſibi illatam ſæpius alteri condonare, præſertim ſi is iterato veniam roget. Idem ergo dicendum de abſolutione Sacramentali a peccatis, ſæpius eum iterato dolore confeſſis, & Clavibus Eccleſiæ ſubjectis. Et hinc ob eamdem rationem utique etiam valide ſubjiciuntur Clavibus Eccleſiæ illa peccata gravia, quæ antea per perfectam contritionem erant remiſſa. Ubi vides, quod non procedat paritas quoad vincula phyſica. (*b*)

19. Quæres. Utrum ſit neceſſe, pœnitentem in Confeſſione exprimere, quod peccata ſua jam ſemel ſint confeſſa, nec ne? Reſp. Per ſe loquendo id neceſſe non eſt; prout notant Lugo *diſp.* 16. *De Pœnit. ſect.* 2. §. 1. Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *num.* 17. Bonacina & alii: quia peccatum eſt idem ſpecie, ac numero, ſive confeſſum fuerit, ſive non; neque etiam tempus, quo id commiſſum eſt, addit circumſtantiam ſpeciem mutantem.

20. Dicitur, *per ſe loquendo*. Siquidem per accidens quandoque id neceſſarium eſt explicare v. g. ob alienam reſervationem eo quod a caſu reſervato alteroquin poſterior Confeſſarius abſolvere non poſſet, niſi illud peccatum jam prius habenti debitam juriſdictionem confeſſum fuiſſet. Idem contingere poteſt ob proximam peccandi occaſionem, quæ alioquin Confeſſario non innoteſceret. Item, quando ratione circumſtantiarum peccatum ſpecie mutatur; ut ſi peccatum venereum ſit, & tempore, quo committebatur, pœnitens extiterit ſolutus, aut laicus, nunc autem eſt conjugatus, Clericus, aut voto Caſtitatis obſtrictus, vel econtra: nam, niſi tunc notificetur ſtatus iſte variatus, deciperetur in materia gravi Confeſſarius, intelligens, pœnitentem vel habere circumſtantiam ſpecie diverſam, vel ipſa carere &c. In praxi proinde ſaltem tutius erit, nova peccata ab antiquis ſeparare: eo præſertim, quia alioquin pœnitentiam competentem Confeſſarius imponere non ſciret; cum major debeatur peccato mortali necdum confeſſo, quam ſemel jam rite confeſſo, & quoad culpam dimiſſo.

QUÆSTIO III.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

SUMMARIUM.

21. *Forma Sacramenti Pœnitentiæ, quæ?*
22. *Quæ verba ſint de ejus eſſentia?*
23. *Solvitur inſtantia de ly &c.*
24. *Solvuntur aliæ inſtantiæ.*
25. *An poſſit omitti particula* Te?
26. *Abſolutio in ſcriptis, vel abſenti data non valet.*
27. *Solvitur inſtantia.*
28. *Diſparitas inter abſolutionem a peccatis & cenſuris.*
(c) Ut dictum Tract. 13. Diſt. 1. num. 41 & 43.
* *Quando cenſeatur Pœnitens moraliter præſens, ut poſſit abſolvi?*
29. *Forma Abſolutionis ſub modo deprecativo non valet.*
30. *Quid, ſi dicatur,* Abſolvo Dominationem veſtram.
31. *Aliæ preces non ſunt de eſſentia formæ.*
32. *Ritus abſolutionis ſacramentalis.*
33. *Quid obſervandum circa Irregularitatem?*
(d) Vide Tract. 13. Diſt. 1. num. 41. & 42. ac Diſt. 3. num. 74.
* *Qualiter Abſolutio a cenſuris præmittenda Sacramentali?*
34. *Senſus verborum formæ Abſolutionis, quis?*
35. *Præſertim, ſi peccata jam prius remiſſa ſunt.*
* *Quando forma Abſolutionis ſit proferenda abſolute, & quando conditionate? Add. I.*
* *Quando eadem ſemel data ſit iterum repetenda? Add. II.*
* *An ob novum peccatum veniale poſt Abſolutionem allatum repeti valeat? Add. III.*

21 CONCL. I. Forma Sacramenti Pœnitentiæ ſunt verba abſolutionis a Sacerdote prolata, videlicet illa, *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, vel alia æquipollentia, & actum judicialem ſententiæ abſolventis ſufficienter exprimentia. Deſumitur hoc tum ex Rituali Romano Pauli V. cujus verba *num.* 32. referentur: tum ex Concilio Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 3. ubi ait: *Sacramenti Pœnitentiæ formam in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe, Ego te abſolvo &c. Quibus quidem de Eccleſiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ.* Hæc Concilium.

22. CONCL. II. Ex prædictis ſola illa duo verba, *Abſolvo te*, vel æquivalentia ſunt de eſſentia formæ abſolutionis, ac neceſſario exprimenda neceſſitate Sacramenti. Ita Doctor Subtilis 4. *diſt.* 14. *q.* 4. §. *Ex hoc ſequitur*, ibi: *Communiter tamen iſta verba ſunt apta, Ego te abſolvo*. Concordat Concilium in in Decreto Unionis, ibi: *Forma hujus Sacramenti eſt: Ego te abſolvo &c.* Et Tridentinum *loc. cit.* Accedit ratio: quia hæc duo ſola vocabula, *abſolvo te*, conſtituunt perfectam ſententiam abſolutoriam Rei quoad peccata ab eodem in Confeſſione explicata; ergo hæc ſola conſtituunt eſſentiam formæ abſolutionis.

23. Dices I. Concilium tam Florentinum, quam Tridentinum poſt dicta duo vocabula apponit ly &c. ergo & ſequentia ſpectant ad eſſentiam formæ. Reſp. negando conſequentiam: quia inde ſolum ſequitur, ſequentia verba, *a peccatis tuis*, eſſe apponenda de præcepto, adeo, quod eadem omittens peccaret, vel mortaliter, vel juxta alios venialiter. Buſenbaum *lib.* 6. *tr.* 4. *cap.* 1. *dub.* 1. Deinde per citatum ly &c. denotatur, quamvis verba immediate ſequentia, *a peccatis tuis*, jam tacite intelligantur in præcedentibus, adhuc tamen ea ſpectare ad magis explicitam, atque expreſſam ſignificationem formæ.

24. Dices II. Verba illa, *abſolvo te*, ex ſe non faciunt completum ſenſum abſolutionis Sacramentalis, cum ſint indifferentia ad ſignificandam abſolutionem a cenſuris, pœnis, vel culpis: ergo ſe ſolis non ſufficiunt pro eſſentia formæ Sacramenti Pœnitentiæ. Reſpon. negando conſequentiam: quia, licet verbum *abſolvo te*, ex ſe ſit indifferens ad ſignificandam abſolutionem a pœnis, cenſuris, vel peccatis, ipſum tamen præcedente hominis pœnitentis Confeſſione, ſuper quam cadit, ſufficienter, atque ex vi talis locutionis determinatur ad ſignificandam illius hominis abſolutionem a peccatis ita ut determinate cadat ſuper hæc peccata abſolvanda: ſicuti in ſimili, ſi quis roget veniam illatæ injuriæ, altero reſpondente, *remitto tibi*, cenſetur vi hujus locutionis ipſi remiſſa injuria, pro qua rogavit veniam.

25. Dices III. Ergo pariter poterit omitti ly *Te*; cum ſimiliter verbum, *Abſolvo*, concurrentibus hujuſmodi circumſtantiis ſufficienter determinetur ad ſignificandam abſolutionem a peccatis potius, quam a cenſuris, vel aliis vinculis. Reſp. negando ſequelam. Siquidem omiſſa particula *Te* mutatur ſubſtantialiter ſignificatio formæ; forma enim abſolutionis fuit inſtituta a Chriſto Domino per voces demonſtrativas, adeo ut non niſi ſuper præſentem cadere poſſit, prout deſumitur ex illis verbis Chriſti *Joan.* 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* juncta perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ: atqui omiſſa particula *Te*, locutio illa non eſt demonſtrativa; cum verbum *Abſolvo* proferri poſſit non ſolum circa peccata præſentis, ſed etiam abſentis. Sufficeret tamen pro eſſentia formæ abſolutionis, ſi Sacerdos diceret, *Abſolvo a peccatis tuis*: quia in ly *Tuis* implicite continetur ly *Te*. Lugo *diſp.* 13. *De Pœnit. n.* 26.

26. CONCL. III. Abſolutio in ſcriptis data, vel etiam abſenti collata, eſt nulla, & invalida. Ita communis. Siquidem ad formam abſolutionis requiruntur verba proprie dicta, ſeu quæ ore tenus proferuntur in præſentem prout tenuit perpetuus ſenſus Eccleſiæ, & indicant verba Concil. Trid. *num.* 21. relata, ubi ait: *Sacramenti Pœnitentiæ formam in illis Miniſtri verbis* (hoc enim ſcripturæ non convenit) *poſitam eſſe*. Id ipſum declarat ly *Ego te abſolvo &c.* quod eſt demonſtrativum, & de abſente non verificatur. Hinc merito Clemens VIII. in Decreto, quod incipit, *Sanctiſſimus*, 1602. die 20 Julii edito (& habetur *tom.* 3. *Bullarii Romani Conſtit.* 87. *dicti Pont.*) damnavit & ſub pœna Excommunicationis prohibuit oppoſitam quorumdam ſententiam, aſſerentium, *Licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*.

27. Nec obſtat, quod Sacramentum Pœnitentiæ ſit a Chriſto Domino inſtitutum per modum Judicii? in Judicio autem poſſit quis abſolvi abſens, ac etiam per ſcripturam. Reſp. enim, etſi hoc verum ſit in foro externo, ac Judicio publico, ſive Sæculari, ſive Eccleſiaſtico; negatur tamen, id procedere in foro pœnitentiali, ſeu Judicio Sacramentali. Nam iſtud habet totum ſuum valorem ex inſtitutione Chriſti, qui

Digitized by Google

qui voluit, & ordinavit, ut in hoc Sacramento, ſeu foro Pœnitentiali proferatur forma abſolutionis per verba proprie dicta atque in præſentem; non autem ſcripto vel in abſentem. Et quidem Chriſtum ſic inſtituiſſe, patet ex perpetua traditione, praxi, ac ſenſu Eccleſiæ, ipſiuſque Summi Pontificis, Chriſti in terris Vicarii, definitione. Ex quo ulterius ſequitur, quamvis hoc Sacramentum fuerit inſtitutum per modum Judicii, nihilominus illud non per omnia æquiparari Judicio forenſi, idque ob ſpecialem Chriſti ordinationem circa aliqua factam.

28. Nec rurſum obſtat, quod abſolutio ab Excommunicatione, aliiſque Cenſuris Eccleſiaſticis poſſit dari abſenti, atque in ſcriptis. (e) Reſp. enim negando conſequentiam, & paritatem. Ratio diſparitatis deſumitur ex Chriſti inſtitutione, qua ad formam Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu abſolutionem Sacramentalem a peccatis requiruntur verba proprie dicta, & in præſentem prolata, prout patet ex dictis ſuperius *n.* 26. Id autem nequit dici de abſolutione a Cenſuris Eccleſiaſticis, utpote Jure Eccleſiaſtico conſtitutis, non autem a Chriſto immediate provenientibus, ſicut forma Sacramenti Pœnitentiæ. Accedit communis praxis Eccleſiæ, & conſenſus Doctorum.

Additio.

* Quæres. Quandonam ergo Pœnitens cenſeatur moraliter ita præſens, ut poſſit valide abſolvi. Reſp. Pœnitentem tunc cenſeri moraliter præſentem, ſi inter eumdem & Confeſſarium tanta ſolummodo intercedat diſtantia qua alias homines etiam in communi, licet altiori voce, ad invicem loqui poſſunt, & ſolent; Ratio eſt: quia intra talem diſtantiam adhuc commode poteſt exerceri actus judicialis. Addit P. Elbel *part. 2. Theolog. Sacrament. Conferent.* 2. *n.* 29 in formalibus: *talem moralem præſentiam, & modum invicem communicandi ſe poſſe extendere ad viginti circiter paſſus, præſertim, ubi pœnitens necdum eſt egreſſus conſpectum confeſſarii.* Notant inſuper apud eundem Auctorem Sporer, Sroz, la Croix, minime fore neceſſarium, ut dicta verba abſolutionis Pœnitens ipſemet actualiter eudiat; nam valet abſolutio etiam ſurdi, vel ſi Confeſſarius tam ſubmiſſe loquatur, ut a Pœnitente nequeat intelligi; dummodo cæteroquin verba exterius vere proferat. Ita ille: ex quo etiam valde prudenter approbat factum cujuſdam Sacerdotis, ſtantis ſupra pontem, & per tranſeuntem navim, pontis ſublicæ ſeu jugo alliſam, videntis, uti & Nautas cum aliis aquæ innatantes, quos omnes ſub ipſo ponte, vel intra ſpatium 20. paſſuum cum evidenti periculo ſubmerſionis exiſtentes ſaltem conditionate abſolvit, quamvis nonnullos ſub ponte immerſos non amplius pro tunc videre potuerit. *

29. CONCL. IV. Forma abſolutionis ſub modo deprecativo prolata non valet. Unde, ſi dicatur: *Abſolvat te Deus*, nullum perficitur Sacramentum. Ita communis Doctorum. Ratio eſt: quia hoc Sacramentum eſt a Chriſto inſtitutum per modum Judicii, ergo & forma ejus debet proferri per modum ſententiæ judicialis, non autem per modum deprecationis, vel imperrationis.

30 CONCL. V. Valida eſt abſolutio, ſi reverentiæ cauſa Confeſſarius dicat, *Abſolvo Dominationem veſtram, vel Majeſtatem veſtram.* Ratio eſt: quia non mutatur ſubſtantialiter forma, etſi mutatio hujuſmodi neutiquam ſit adhibenda in praxi. Idem erit, ſi dicatur, *Solvo te a peccatis tuis*, vel *Remitto tibi peccata tua*, & hujuſcemodi: quia talia verba ſunt æquivalentia formæ communiter uſitatæ. Econtra vero hanc formulam, *Ego te mundo a peccatis tuis*, plerique arbitrantur non ſufficere: quia non videtur ſignificare abſolutionem per modum ſententiæ judicialis: qualis requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ, utpote quod per modum judicii eſt a Chriſto inſtitutum.

31 CONCL. VI. Aliæ preces, quæ juxta morem Sanctæ Eccleſiæ laudabiliter apponuntur, non ſpectant ad eſſentiam formæ, neque ad hujus Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ. Ita expreſſe Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 3. cujus verba *n.* 21. relata ſunt. Hinc Rituale Romanum, juſſu Pauli V. editum, dicit, quod in Confeſſionibus frequentioribus & brevioribus poſſit omitti *Miſereatur tui &c.* & ſatis ſit dicere, *Dominus noſter JESUS Chriſtus &c.* uſque ad illud, *Paſſio Domini &c.* Unde hoc in concurſu Pœnitentium practicari licite poterit.

32. Cæterum pro praxi, & digna adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ obſervandum quod juxta citatum Rituale Romanum Pœnitente ante Confeſſionem petente benedictionem, Confeſſarius dicat: *Dominus ſit in corde tuo & in labiis tuis ut digne & competenter confitearis peccata tua, in nomine Patris* (formando ſignum Crucis verſus eum) *& Filii & Spiritus Sancti, Amen.*
Deinde peracta rite Confeſſione, & injuncta Pœnitenti prius, ab eoque acceptata ſalutari pœnitentia, primo dicit, *Miſereatur tui &c.* Deinde dextera verſus Pœnitentem elevata, dicit; *Indulgentiam &c Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, Suſpenſionis* (hoc verbum in Laicis omittitur) *& interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges. Deinde ego te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris & Filii. & Spiritus Sancti. Amen. Paſſio Domini noſtri JEſU Chriſti, & merita B. M. V. & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.*
Urgente vero aliqua gravi neceſſitate, ut puta in periculo mortis inſtantis, breviter Confeſſarius dicere poterit: *Ego te abſolvo ab omnibus Cenſuris, & peccatis in nomine Patris &c.* Ita Rituale Rom.

33. Obſervandum ulterius nomine Cenſurarum non venire Irregularitatem, atque ideo, ſi quid circa eam concedatur ipſam ab habente facultatem diſpenſandi eſſe ſpecialiter exprimenda, dicendo; *Diſpenſo tecum in irregularitate, quam incurriſti propter &c.* & ſpecificetur cauſa. Et hoc ultimum etiam obſervandum in abſolutione a Cenſuris. (d)

Additio.

* Porro non præmittere deliberate abſolutionem e Cenſura excommunicationis ante abſolutionem a peccatis, quando prudens foret dubium, utrum pœnitens forſan non ſit tali vinculo innodatus, juxta Suarez, & Sporer eſſet peccatum grave; quia Eccleſia graviter præcipit, ut nemo excommunicatus ullum Sacramentum, etiam Pœnitentiæ recipiat, antequam prius tollatur tale vinculum. Quoniam vero *ſuſpenſio* non æque ac excommunicatio privat receptione Sacramentorum, non foret peccatum grave abſolutionem ſuſpenſionis poſtponere abſolutioni Sacramentali, uti notat hic la Croix: idque in praxi vel maxime deſervire poterit, ſi Pœnitens eſſet Sacerdos, & Confeſſarius ex aliqua incuria poſt verba, *abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis*, non adderet, *ſuſpenſionis*, primum reflectendo poſt, vel intra verba, *Ego te abſolvo a peccatis tuis* hujuſce omiſſionis circa abſolutionem a ſuſpenſione. *

34. Quæres I. Quis ſit ſenſus verborum formæ abſolutionis, *Ego te abſolvo a peccatis tuis?* Reſp. Senſus horum verborum ille eſt, quem verba ipſa juxta proprium ſuum ſignificatum important, ita ut per modum ſententiæ judicialis ſignificent abſolutionem hominis a peccatis, loco Dei a Sacerdote factam. Ita Maſtrius 4. *diſp.* 5. *num.* 386. Lugo *diſp.* 3. *de Pœnit. n.* 72. & alii, quamvis multi dictam formam in alio ſenſu explicent. Ratio eſt: quia forma Sacramentorum, quantum fieri poteſt, intelligenda eſt in ſua propria ſignificatione, uti patet in forma Sacramenti Baptiſmi, Confirmationis & aliis: ergo idem dicendum de forma Sacramenti Pœnitentiæ, ſive de abſolutione Sacramentali, cum commode ſic intelligi poſſit.

35. Dices. Sæpius contingit, quod peccata confeſſa jam ſint prius remiſſa virtute contritionis perfectæ vel alterius confeſſionis prioris; ergo ſaltem tunc verba formæ abſolutionis non poſſunt intelligi in propria ſignificatione, ſicque erunt accipienda in alio ſenſu. Reſp. negando conſequentiam: quia nihil obſtat, quo minus idem peccatum cuipiam ſæpius remittatur, conformiter dictis *n.* 28.
Quinimo hoc ipſum contingit etiam in Judicio humano, ubi Reus ſæpius judicialiter abſolvitur, ſi eadem cauſa ſæpius in Judicium deducatur.

Additio I.

* Quæres II. Quando hæc forma abſolutionis ſit proferenda abſolute, & quando conditionate? Reſp.

I. Quando nullum prudens dubium emergit de valore Sacramenti, forma abſolutionis proferenda eſt abſoluto, eo ipſo, cum nulla prudens ratio dubitandi adſit, propter quam deberet proferri conditionate. Ita communis, adeo, ut Caſtropalao, & Sioz apud la Croix *lib. 6. part. 2. num.* 1769. ſatis in hoc puncto rigidi judicent peccati mortalis reum illum Confeſſarium, qui abſque juſta cauſa abſolveret conditionata. Ubi tamen Doctores ab hac gravi culpa recte eximunt illos anxios Confeſſarios, qui formam abſolutionis proferunt ſub conditione ex eo, ut ſe moleſtis liberent ſcrupulis, quia, quando hi anxie agunt ex metu, ne offendant Deum, non videntur agere imprudenter, nec gravem irreverentiam inferre Sacramento, ſi verba abſolutionis conditionate proferant, ut exinde ab his anxietatibus ſe liberent, quas alias de periculo irreverentiæ Sacramento inferendæ haberent, ſi formam proferrent abſoluta. Ita ex Tamburino, Leandro, & Gobat advertunt la Croix *lib. 6. part.* 1. *num.* 130. & Sporer *part. 3. Theolog. Sacram. cap.* 5. *q.* 3. *num.* 631. Unde, practice loquendo, meo judicio (ſalvo meliori) vix unquam peccabitur mortaliter proferendo formam abſolutionis conditionate; quia vix unquam ſic proferetur, niſi ſimul habeatur aliqua anxietas, vel cauſa dubitandi ex proximo enarrandis de ſubſiſtentia valoris Sacramenti: ubi propterea abſolutio conditionate datur, ut ex una parte hoc Sacramentum forſan non exponatur periculo nullitatis abſolvendo abſolute: ex altera vero ſimul etiam pœnitens, ſi omnia requiſita adeſſent, non defraudetur fructu hujus Sacramenti, prout tamen fieret, ſi nullo modo abſolutio daretur. Interea tamen ſcrupuloſi tam in forma abſolutoria, quam conſecratoria non abutantur hac doctrina, ſed cæco modo ſequantur conſilium Directoris conſcientiæ eorum.

Reſp. II. Quando circa valorem Sacramenti Pœnitentiæ prudens reſultat dubium, forma abſolutionis danda eſt conditionate, nimirum, *ſi capax es, ego te abſolvo &c.* conditione hac, vel ſimili ſaltem mente retenta. Ita Sporer *p. 3. Theol. Sacram. c. 5. qu. 2. §. 4. & qu. 3. §. 2.* Ratio eſt, quia alias Sacramentum exponeretur periculo nullitatis; ſicque eidem Sacramento per prolationem formulæ abſolutam juxta communem exiſtimationem Doctorum gravis irreverentia irrogaretur. Porro talia dubia ſolent non raro oriri. Primo. Quoad pueros confitentes, num ſint capaces rationis; vel, ut inquit Sporer *l. cit.* num vere peccaverint, nec ne? Quoad adultos conſuetudinarios, & inveteratos peccatores, num habeant verum dolorem, & efficax propoſitum? 3. Quo ad animas perfectioni deditas, vel etiam quo ad rudes, num habeant ſufficientem materiam? ubi, ſi tunc ad inſtantiam Confeſſarii adducunt unum, vel alterum peccatum antiquum v. g. in juventute commiſſum, attamen exinde aliquoties Confeſſarius, præſertim apud rudes, novo anxiabitur dubio ex circumſtantiis, num pro eo tempore, quando commiſerunt, malitiam peccati ſufficienter intellexerint &c. 4. Quoad moribundos, num ſigna doloris, & confeſſionis adſint vera? nec ne? num ex corde contrito, vel vehementia morbi elicita.

Additio II.

* Quæres III. An, & quando formula abſolutionis ſemel data ſit iterum repetenda? Reſp. I. Quando Confeſſarius poſt factam Confeſſionem, antequam pœnitens ſuus ex ipſo confeſſionali jam diſceſſerit, prudenter dubitat, aut graviter formidat an ſuo pœnitenti v. g. ob diſtractionem aliquam dederit jam abſolutionem, vel num in ea nihil de verbis eſſentialibus omiſerit, repetenda erit abſolutio, non quidem abſolute, ſed conditionate e.g. *ſi te nondum valide abſolvi, ego te abſolvo &c.* Ita communis, & ratio eſt: quia neceſſitas, vel magna utilitas ſuſcipientis hoc Sacramentum Pœnitentiæ, & exinde fructus ejuſdem ſubſecuturos, eſt juſta cauſa repetendi formulam abſolutionis: reverentiæ autem Sacramenti ſatis conſulitur per conditionem appoſitam &c. Dixi notanter: *Si dubium ſit prudens aut timor gravis*; nam, ſi tale dubium foret imprudens, aut timor irrationabilis, deberet contemni, & repetitio formulæ intermitti, niſi nimiæ anxietates in animo tuo, ſi intermittas, exorte te excuſent a peccato in conditionata repetitione formulæ. De quo vide Sporer *pag. 3. Theolog. Sacrament. cap. 5. qu. 3. §. 2. num.* 631.

Reſp. II. Si Confeſſarius quidem bene ſe recolligat, quod jam dederit ſuo Pœnitenti Abſolutionem, interea tamen idem peccator poſt eandem adhuc afferat quidpiam, quod a principio debuiſſet neceſſario exprimi, poſito, quod pro tunc fuiſſet recordatus, in tali caſu formula Abſolutionis erit repetenda abſolute: puta, ſi poſt primam Abſolutionem pœnitens dicat, ſe fuiſſe oblitum unius fornicationis: vel ſi confeſſus, ſe fornicatum quinquies *circiter*, poſtea ſe magis reflectens aſſerat, factum eſſe decies, qui numerus per ly *circiter* non erat in priori incluſus &c. In omnibus his, quos adducit Sporer *l. cit.* & ſimilibus caſibus repeti debet formula Abſolutionis abſolute. Ita communis, & Ratio eſt; quia hæc gravia peccata nunquam adhuc fuerunt directe abſoluta; utpote nunquam adhuc confeſſa, uti ſuppono, adeoque poſtea de novo Eccleſiæ clavibus ſubjecta indigent Abſolutione nova abſoluta. Nota hic incidentaliter ex la Croix *l. 6. p. 2. num.* 940. quod ſub particulis, *circiter*, *plus*, *minuſve* cenſeatur quidem incluſus exceſſus aliquis hujus numeri parvus in ſe, vel ſaltem talis reſpectu magnæ ſummæ: nullatenus autem exceſſus major, hincque in materia gravi exceſſus major poſt Abſolutionem cognitus debet de novo clavibus ſubjici, non autem parvus, ſi in priori Confeſſione fuerint adhibitæ particulæ *circiter &c.*

Reſp. III. Si illa nova materia, quæ poſt primam Abſolutionem a pœnitente aſſertur, non eſt materia neceſſaria Confeſſionis, puta, ſolummodo peccatum veniale, vel ſi numerus ille jam fuit in prima Confeſſione per particulas *circiter &c.* incluſus, e. g. ſi prius dixerit, ſe deliberate blaſphemaſſe quinquies *circiter*, *plus minuſve*, & poſt primam Abſolutionem deprehendat, factum eſſe ſexies in ſimilibus caſibus non obligatur Confeſſarius de novo repetere formam Abſolutionis, uti nec ipſe pœnitens teneretur de novo ſimilia confiteri. Ita Sporer *loc. cit. num.* 628. & ratio eſt; quia vel illa peccata, ſi gravia jam fuerunt in prima Confeſſione per particulas *circiter &c.* incluſa, ſicque per primam Abſolutionem directe remiſſa, uti in caſu de blaſphemiis, adeoque non amplius ſub obligatione repetenda: vel ſi levia forent needum confeſſa, attamen jam condonata eſſent propter dolorem, aut humilem Confeſſionem; quoniam peccata venialia etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ per actus virtuoſos deleri poſſunt immediate.

Additio III.

* Cæterum his non obſtantibus needum auderem arguere imprudentiæ illum Confeſſarium, qui ſuo pœnitenti poſt primam Abſolutionem aliquod novum certum peccatum veniale nondum clavibus Eccleſiæ ſubjectum aſſerenti, de novo pro ſuæ animæ conſolatione impertiret Abſolutionem ex ea ratione, ut clienti ſuo novam, & ſpecialem gratiam abſolutivam conferret, quam propter hoc peccatum needum clavibus Eccleſiæ adhoc antea ſubjectum in eo augmento nondum obtinuit. Interim ſtante tali repetitione recte adhuc monendo ſubjungit la Croix *Lib. 6. part. 2. num.* 644. ut, quando forma Abſolutionis reperitur, id fiat tacite, non formata de novo Cruce; alioquin enim adſtantes, qui jam viderant talem antea abſolvi, quandoque ſuſpicarentur, eum novum attuliſſe peccatum forſan grave &c.

QUÆSTIO IV.

De Contritione, ſeu Pœnitentia, virtute, quæ eſt prima pars materialis Sacramentalis Pœnitentiæ.

SUMMARIUM.

36. *Partes Sacramenti Pœnitentiæ, tres.*
37. *Contritio generatim, quid?*
38. *Dividitur in perfectam, & imperfectam ſeu Attritionem.*
39. *Contritio perfecta.*
40. *Amor DEI appretiative, & intenſive ſummus, quis?*
    * *Contritio perfecta Benedicti XIII. una cum notabili doctrina de eadem. Addit. I. & II.*

(e) Vide Tract. 4. diſt. 6. q. 6. & 7.

41 *Contritio imperfecta ſive Attritio, quid?*
Et, quomodo differat a Contritione perfecta?
42. *Attritio mere naturalis non ſufficit.*
43. *Pœnitentia virtus, ſeu Contritio aliqua eſt neceſſaria ad ſalutem &c.*
44. *An ſufficiat Pœnitentia virtualis?*
45. *Actus Contritionis perfectæ ſufficit ad juſtificationem.*
46. *Sed ea defacto includit votum Sacramenti, & cujus?*
47. *Extra Sacramentum requiritur Contritio, cum Sacramento ſufficit Attritio.*
48. *Etiam cognita.*
* *Quidnam in contra opponant moderni Rigoriſtæ, & quomodo refutentur? Addit. I. II. III. IV. & V.*
49. *Propoſitum non peccandi de cætero, an ſufficiat virtuale?*
50. *Contritio, & propoſitum hoc debet eſſe univerſale de mortalibus.*
* *Videatur quoque Addit. 1. & 11.*
51. *Quid de peccatis venialibus?*
52. *Ad propoſitum illud non requiritur credulitas de non relapſu.*
53. *Corollarium.*
54. *Doctrina notabilis circa tentationem de futuro relapſu, cum Addit.*
55. *Non ſufficit dolere, quod non ſatis doleas.*
56. *Tamen in tali actu plerumque intervenit verus dolor.*
57. *Dolor de mortalibus debet eſſe ſummus appretiative, quomodo?*
58. *Dolor hic præcedere debet Abſolutionem.*
59. *Non autem neceſſario Confeſſionem.*
60. *Etſi hoc ſit conſultum.*
61. *Dolor de peccatis quanto tempore poſſit præcedere Confeſſionem?*
62. *An confitens peccata prius omiſſa, teneatur elicere novum dolorem?*
63. *Corollarium de moribundo.*

36. TRES eſſe partes Sacramenti Pœnitentiæ videlicet Contritionem, Confeſſionem & Satisfactionem, patet ex dictis *num.* 10. & 11. ac unanimi Catholicorum. Unde viſo de natura, ſimulque materia, & forma Sacramenti Pœnitentiæ, breviter (quantum fieri poterit) erit videndum de ſingulis partibus ejus, incipiendo a Contritione, additis tamen nonnullis, quæ Pœnitentiæ virtuti ſecundum ſe conveniunt. Hinc ſit.

37. CONCL. I. Contritio, quæ primum locum inter partes Sacramenti Pœnitentiæ obtinet, ac prout eſt genus ad Attritionem & Contritionem perfectam, bene deſcribitur a Concilio Tridentino *Seſſ.* 14. *cap.* 4. quod ſit *dolor animi, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Unde Contritio, ſeu Pœnitentia virtus non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, ſed veteris etiam odium, ſeu deteſtationem peccati commiſſi continet; prout idem concilium *loc. cit.* uberius declarat.

38. CONCL. II. Contritio ſic generatim ſumpta recte dividitur in Contritionem perfectam, & in Attritionem, ſeu Contritionem imperfectam. Ita Concilium Trident. *loc. cit.* & omnes Catholici. Et hæc diviſio Contritionis in perfectam, & imperfectam oritur ex diverſitate motivi illius formalis, ob quod quis dolet, ac deteſtatur peccatum commiſſum; nam, ſi quis doleat ex motivo amoris Dei per peccatum offenſi, erit Contritio perfecta, ſi vero ex motivo ſolum turpitudinis peccati, aut metu inferni, ſeu pœnarum a Deo immiſſarum (per has intelligendo pœnas diſtinctas ab infernalibus, utputa pœnas purgatorii, vel pœnas temporales vitæ præſentis v. g. peſtem, famem, bellum, ac hujuſmodi, quibus Deus caſtigare ſolet peccata Fidelium) erit Attritio. Siquidem.

39. *Contritio perfecta*, quæ eſt *Contritio ſimpliciter dicta*, eſt dolor animi, ac deteſtatio peccati propter Deum ſumme dilectum, cum firmo propoſito non peccandi de cetero. Ubi ly *propter Deum ſumme dilectum* intelligendum eſt de Deo ſumme dilecto ſaltem appretiative, quamvis non ſemper amor ille Dei ſit ſummus intenſive.

40 Porro *Amor Dei appretiative ſummus* tunc habetur, quando Deum ita amamus, ipſumque omnibus aliis rebus anteponimus, ut nullius creaturæ amore, vel timore velimus ipſum offendere, aut ab ejus amore recedere. Et hoc modo omnes homines tenentur amare Deum ſuper omnia, juxta illud *Matth.* 10. *Qui amat patrem, aut matrem plus, quam me, non eſt me dignus.* Et alibi. Et qui ex motivo hujus amoris Dei dolet de commiſſis ſuis peccatis, cenſetur habere Contritionem perfectam. *Amor Dei intenſive ſummus* ille dicitur, qui eſt intenſior, & vehementior omni alio actu amoris: & hoc modo non tenemur in hac vita Deum diligere ſuper omnia; quinimo non raro parentes plus intenſe amant liberos ſuos, quam Deum, quamvis adhuc appretiative plus diligant Deum, eo quod hunc ob amorem filiorum nolint offendere. (e)

Additio I.

* Benedictus XIII. in Appendice ad Concilium Romanum Lateranenſe anno 1725 celebratum agendo de Sacramento Pœnitentiæ, ponit ſequentem formulam perfectæ Contritionis: *Deus meus, & Dominus meus, cum ſis ſummum, infinitum, & perfectiſſimum Bonum, amo te ſuper omnia, & ideo me pœnitet, ac ex toto corde doleo, quod te toties offenderim peccatis meis. Abominor ea, & deteſtor ſuper omnia mala, maxima cum diſplicentia, & rogo humiliter veniam tam firmo propoſito, tua ſancta gratia auxiliante, te impoſterum non amplius offendendi.*

Additio II.

* Cæteroquin, quando in Libris aſceticis, vel catecheticis, aut etiam in SS. PP. legis, quod Contritio perfecta peccatum deteſtetur *tantummodo* propter Deum ſumme dilectum, *non propter pœnas inferni*; nec *propter amiſſionem Regni cœleſtis &c.* ſimiles formulæ dumtaxat innuere volunt, quod motivum ſpecificativum, ſeu principale hujus contritionis perfectæ quæ talis reduplicative ſit *ſolummodo* Deus, quatenus in ſummum Bonum: nullatenus autem dicere intendunt, quaſi vero actus Contritionis ſit incompoſſibilis cum actu deteſtativo peccati propter pœnas inferni, ſeu ob æternam beatitudinem deperditam &c. Pari modo Aſcetæ & SS. PP. intelligi debent, quando exercite deſcribunt actum amoris perfecti illum, quo Deus *ſolum*, quatenus eſt *ſummum Bonum*, diligitur; non enim per hunc dicendi modum volunt excludere actus amoris concupiſcentiæ, quaſi incompoſſibiles cum actibus amoris puri ſeu amicitiæ, ſed potius intendunt inſinuare, quod actus amoris Dei perfecti ſive appretiative, ſive etiam intenſive ſummi ſit ſolus Deus, quatenus *ſumme bonus in ſe*, non *quatenus Bonus nobis*. Paucis: poteſt quidem actus amoris Dei aliquoties præſcindere ab inferioribus motivis ſiſtendo in ſolo Deo, quatenus in ſe ipſo infinite Bono, non tamen debet alia inferiora motiva neceſſario quaſi incompoſſibilia poſitive excludere: quod bene notandum ad tollendos multos errores, & æquivocationes. Videantur dicta *part.* 1. *tract.* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 1. *Additione poſt num.* 9. *

41. *Contritio imperfecta*, quæ proprio nomine communiter dicitur *Attritio*, eſt dolor animi, ac deteſtatio peccati contra Deum commiſſi, ob turpitudinem peccati, vel metum gehennæ, aut pœnarum conceptus cum firmo propoſito non peccandi de cætero. Unde patet, hanc a Contritione perfecta differre duntaxat penes motivum formale: nam perfecta Contritio concipitur ex motivo amoris Dei per peccatum offenſi; Attritio autem *vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur*, ut loquitur Concilium Tridentinum *cit. Seſſ.* 14. *cap.* 4.

42. Notandum tamen, ut Attritio cum Sacramento ſufficiat ad juſtificationem peccatoris, requiri, quod ea procedat ex aliquo motivo ſupernaturali; ſive quod *ſit donum Dei & Spiritus ſancti impulſus*, juxta cit. Concilium. Unde dolor mere naturalis neutiquam ſufficit, utputa ſi puer de peccato doleat, eo quod virgas a patre meruerit; aut homo adultus, eo quod publicam apud homines infamiam incurrerit: nam dolor talis nulla ratione foret ſupernaturalis, neque donum Dei, aut impulſus Spiritus ſancti. Et merito Innocentius XI. ſequentem inter alias, ordine 59. Propoſitionem damnavit: *Probabile eſt ſufficere Attritionem naturalem, modo honeſtam.* Secus foret, ſi quis de peccatis doleat ob metum pœnarum temporalium ut a Deo immiſſarum: nam talis dolor non educitur ex motivo mere humano, ſed reſpicit Deum ut juſtum vindicem peccati, & ultorem ejus

per

per pęnas etiam temporales; prout Fideles credunt ex lumine Fidei ſupernaturalis.

43. CONCL. III. Pœnitentia virtus, ſive Contritio aliqua eſt, & fuit univerſis hominibus: qui ſe mortali aliquo peccato inquinaverunt, pro quocunque ſtatu ad ſalutem, & juſtitiam conſequendam neceſſaria. Concluſio ſic prolata eſt de Fide, habeturque in Concilio Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 4. ubi inter alia hoc probatur ex illis verbis Chriſti *Luc.* 13. *Niſi Pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.*

44. CONCL. IV. Quamvis regulariter loquendo poſt peccatum mortale commiſſum homini ſit neceſſaria ad ſalutem Pęnitentia formalis, adhuc tamen in aliquo caſu poteſt ipſa ſuppleri per Pęnitentiam virtualem, qualis eſt Dilectio Dei ſuper omnia. Ita Doctores communiter. Hinc *Luc.* 7. dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* & alibi.

45. CONCL. V. Actus Contritionis perfectæ eſt, fuitque in omni Lege ſemper congrua diſpoſitio, per Chriſti merita conſequendi gratiam Divinam, noſtramque juſtificationem: ea tamen in Lege gratiæ, poſt receptum Baptiſmum, includit votum Sacramenti Pœnitentiæ ſuo tempore recipiendi. Ita communis omnium Catholicorum; & habetur clare in Concilio Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 4. ubi dicitur: *Docet præterea, etſi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum* (Pęnitentiæ) *actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.*

46. Additur notanter, *in Lege gratiæ, poſt receptum Baptiſmum.* Nam Contritio perfecta ante receptionem Baptiſmi elicita includit votum recipiendi Sacramentum Baptiſmi (unde & *Baptiſmus flaminis* dicitur) non autem votum Sacramenti Pęnitentiæ; cum peccata ante Baptiſmum commiſſa non ſint materia apta ipſius. Secus de Contritione poſt Baptiſmum elicita, nam hæc includit votum Sacramenti Pęnitentiæ imposterum recipiendi.

47. CONCL. VI. Quamvis ad ſalutem, & juſtificationem peccatoris extra Sacramentum omnino requiratur Contritio perfecta cum voto Sacramenti ſaltem implicito, attamen cum Sacramento Pęnitentiæ ſufficit Attritio, etiam cognita. Ita defacto Doctores communiter. Unde Concilium Trid. *cit. cap.* 4. ait: *Quamvis Contritio imperfecta, quæ Attritio dicitur, ſi voluntatem peccandi excludat, ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Hæc Concilium.

48. Fatendum quidem eſt ultimam partem, quod etiam Attritio cognita (id eſt, ea, quæ certe ſcitur, ac cognoſcitur eſſe ſolum Attritio) ſufficiat cum Sacramento ad ſalutem, a pluribus olim fuiſſe negatam: verum defacto ob tam clara verba Concilii Oecumenici communiter tenetur Concluſio. Et ratio ulterior eſt: quia Sacramentum Pœnitentiæ eſt Sacramentum mortuorum, id eſt, per ſe ac primario a Chriſto Domino inſtitutum ad remiſſionem peccati mortalis, & collationem primæ gratiæ ſanctificantis: atqui tale non eſſet, ſi virtute ejus nunquam conferretur prima gratia, ſed hæc mediante prævia Contritione perfecta ſemper collata ſupponeretur; ergo.

Additio I.

* Ut vim argumenti hujus aliquid Recentiores Rigoriſtæ eludant, gratis nobiſcum conceduntur contra alios apud le Drou *De Contrit. Diſſert.* 1. *c.* 3. ad Sacramentum Pœnitentiæ (quod utique juxta SS. PP. & textus Conciliorum eſt Sacramentum mortuorum potius, quam vivorum) non requiri Contritionem perfectam, ſed ſufficere Attritionem; negant tamen ſuppoſitum, quod ipſa Attritio ſine aliquali ſaltem actu Dilectionis Dei ſuper omnia interveniente in Sacramento Pęnitentiæ juſtificet. Unde ajunt, Contritionem proprie talem, quæ extra Sacramentum juſtificat, tunc haberi, quando fit in aliquo gradu valde intenſo deteſtatio peccati ob Bonum, infinito amore dignum exinde offenſum: econtra vero, quando eadem deteſtatio ex hoc ipſo motivo proxime adducto contingit in gradu aliquo valde remiſſo, dicunt adeſſe Attritionem, quæ extra Sacramentum nullatenus, bene tamen cum Sacramento Pœnitentiæ juſtificat. *

Additio II.

* Ex quo inferunt, quod Contritio perfecta, & Attritio non diſtinguantur ſpecie, ſed tantum ſecundum magis, & minus, utpote habentes idem motivum formale, ita ut, ſi eliciatur dolor de peccato gravi ob Bonum infinito amore dignum exinde offenſum, taliſque dolor ſit elicitus in gradu valde intenſo, foras mittens timorem pęnarum, dicatur Contritio perfecta; e contra vero, ſi idem fiat in gradu tamen valde remiſſo, cenſeatur Attritio, inſufficiens ſine Sacramento Pęnitentiæ, bene tamen ſufficiens cum eodem. Ita illi. Sed contra ſic argumentor: quando Concilium Trid. ex profeſſo *Seſſ.* 14. præſertim *c.* 3. *& c.* 4. *de Pœnitent.* partes Sacramenti Pęnitentiæ explicat, etiam ſimul ſubjungit loquens de Attritione, talem dolorem conceptum ex conſideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ, & pœnarum acerbitate eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum, qui in Sacramento Pęnitentiæ NB. diſponit ad impetrandam gratiam: atqui nullam facit ibidem Concilium Trid. mentionem, quaſi nimirum ad hunc ipſum dolorem, qui Attritio a dicto Concilio appellatur, deberet intervenire aliquis actus remiſſus ſaltem Dilectionis Dei ſuper omnia: adeoque ad rationem Attritionis talis neceſſitas interveniendi actum Dilectionis ſuper omnia gratis adſtruitur, ſimulque falſum eſt, quod Attritio, & Contritio perfecta diſtinguatur præciſe ſecundum magis, & minus, cum potius differant ſpecie, utpote habentes diverſa proxima, & immediata motiva formalia: Contritio perfecta quidem *Summum Bonum infinito amore dignum*, Attritio autem *turpitudinem peccati*, aut *acerbitatem pœnarum* a Deo propter peccatum immittendarum. *

Additio III.

* Aſt perſiſtunt adverſarii in ſua opinione, requirentes adhuc ad Attritionem, quatenus juſtificantem intra Sacramentum Pęnitentiæ aliquem actum ſaltem remiſſum Dilectionis DEI ſuper omnia: & quando ipſis opponitur textus Concilii Trident. *loc. cit.* ubi inquit, dolorem conceptum ex metu gehennæ, vel turpitudinis peccati NB. diſponere in Sacramento Pęnitentiæ ad impetrandam gratiam, *Reſpondent*, talem dolorem præciſe conceptum ex eo motivo, in Sacramento Pęnitentiæ tantum *remote* ad impetrandam gratiam diſponere, non autem *proxime*, niſi ſimul adſit aliquis remiſſus actus Dilectionis DEI ſuper omnia. Sed contra eſt *primo* quod Concilium Tridentinum *loc. cit.* abſolute dicat, hunc dolorem ex metu pęnarum, vel turpitudine peccati conceptum diſponere ad gratiam: ergo non ſolum remote, ſed proxime diſponet; alias enim Concilium Trident. *cit. Seſſ.* 14. ſi voluiſſet innuere, quod dolor iſte pęnarum tantum remote ad juſtificantem gratiam diſponeret, idque nobis non expreſſe indicaſſet, neutiquam exinde dediſſet nobis plenam notitiam de Sacramento Pęnitentiæ, ejuſque requiſitis, prout tamen ſe daturum ad initium hujus *Seſſ.* 14. promiſerat. Contra eſt *ſecundo*. Eo modo confirmat Concilium Trident. memoratum dolorem ex acerbitate pęnarum &c. conceptum ad gratiam juſtificantem ipſum peccatorem diſponere intra Sacramentum Pęnitentiæ, quo modo negat; eundem perducere peccatorem ad juſtificantem gratiam extra Sacramentum Pęnitentiæ: ſed tantum negatur, quod præfatus dolor ex metu gehennæ &c. conceptus, extra Sacramentum Pœnitentiæ perducat ad juſtificantem gratiam proxime: ergo Concilium Trident. intendit affirmare, quod intra Sacramentum Pęnitentiæ diſponat proxime; alias enim non foret diſcrimen quoad hunc dolorem in ſe, ſive intra, ſive extra Sacramentum Pœnitentiæ eliceretur; cum utrobique diſponeret ac perduceret ad gratiam ſanctificantem, & juſtificationem remote, nullibi vero proxime. Percipiamus, & bene perpendamus adhuc ipſamet verba formalia Concilii Trid. *cit. Seſſ.* 14. *de Pœnitentia cap.* 4. ubi loquens de dolore ex metu gehennæ, vel turpitudine peccati concepto ſic habet: *quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere* NB. *nequeat, tamen ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ* NB. *impetrandam diſponit.* *

Digitized by Google

Additio IV.

* Vides ex hoc textu *imprimis*, quod dolor ea metu gehennæ conceptus ſit bonus: alias enim nullo modo ne quidem remote poſſet diſponere ad gratiam; hincque recte Alexander VIII. ſequentes duas Propoſitiones damnavit. Prima, ordine 14. erat hujus tenoris: *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*. Altera, ordine 15. ſic ſonabat. *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione Benevolentiæ DEI propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis*. Vides *ſecundo*, quomodo Concilium innuat, quod dolor iſte ex metu pœnarum conceptus aliter extra, & aliter intra Sacramentum Pœnitentiæ diſponat ad gratiam juſtificantem, in primo nimirum remote, in altero proxime. Plura de his invenire potes apud la Croix *Lib. 6. part. 2. a. num. 717.* uſque ad *numerum* 892. Ubi etiam contra Attritionem ea metu gehennæ conceptam varias reperies ſolutas objectiones: etenim auctoritates contra talem dolorem adductæ vel ſolum loquuntur de illis, qui ita ſunt conſtituti poſitive, ut non dolerent de peccato, ſi gehennæ pœna non foret, vel certe alias probarent nimium; quod nimirum contra Decretum Alexandri VIII. proxime adductum, talis dolor ex acerbitate pœnarum elicitus neque eſſet ſupernaturalis, ac bonus; vel demum, ſi requirerent, ſimilem dolorem debere in Sacramento Pœnitentiæ ſaltem eſſe conjunctum cum quodam actu amoris, intelligendi ſunt de amore *Concupiſcentiæ*, pertinente ad virtutem Spei: quo DEUM proſequimur ut nobis bonum, non de amore *Amicitiæ* ſpectante ad charitatem Theologicam, quo Deum amamus tanquam Bonum infinitum in ſe. *

Additio V.

* Dices. Altera ſententia, quæ ad valorem Attritionis in Sacramento Pœnitentiæ requirit conjunctionem cum inchoativo quodam amore Benevolentiæ erga Deum, necdum eſt a ſancta Sede rejecta: ergo tanquam tutior merito eſt defendenda, cum agatur de valore Sacramenti, ubi tutiora ſunt præferenda. Antecedens probatur partim ex eo, quia Alexander VII. in Decreto anno 1667. die 5. Maji edito prohibuit, ut illa ſententia, requirens ad Attritionem aliquem inchoatum amorem Benevolentiæ erga Deum, aliqua cenſura Theologica afficiatur, qualis utique foret dicere, eandem a ſancta Sede rejectam; partim quia Benedictus XIII. in Appendice ad ſuum Romanum Concilium Lateranenſe anno Jubilæi 1725. celebratum, *Parte Tertia Inſtructionis ad Sacramentalem Confeſſionem*, expreſſe teſtatur, præfatam ſententiam hucuſque a ſacra Sede eſſe relictam indeciſam. Reſpondeo, præfatam ſententiam contrariam nec a nobis aliqua cenſura affici, quam ultro fatemur, necdum a S. Sede eſſe rejectam: interea tamen opinio communis Doctorum, quæ negat ad Attritionem requiri amorem inchoatum Benevolentiæ, nimirum formalem & explicitum, vi noſtrorum fundamentorum, & attendendo ad omnia principia etiam reflexa conſecutive, & ultimato creditur a nobis ita moraliter certa, ac tuta, ut excludatur omne grave periculum invaliditatis Sacramenti, in quo ſenſu non tenemur ſequi tutiora, id eſt, meliora, alias, quandocunque nobis actus virtutis melior, ſeu perfectior proponitur, illico adeſſet obligatio ſequendi. Quare in forma Reſp. ad hanc moleſtam objectionem, conc. antec. diſtin. conſ. eſſet merito defendenda contraria ſententia, ſi in eo ſenſu eſſet tutior, ac ſi altera ſententia communis negans ad Attritionem requiri amorem Benevolentiæ, neque amplius eſſet tuta, conc. ſecus, nego conſequent. Neque hoc eſt ſententiam contrariam aliqua Cenſura Theologica afficere, ſi abſque ſcommatibus ullis dicamus, vi fundamentorum ſequi, noſtram, & communem opinionem Doctorum in praxi ita eſſe moraliter certam, ac tutam, ut omne grave periculum invaliditatis excludatur. Quinimo ſi Adverſarii dicerent, noſtram, ac communem Doctorum ſententiam eſſe confitentibus ex gravi in contrarium ratione in praxi periculoſam, poſſemus nos forſan magis conqueri de cenſura deſuper inuſta. Et plane difficulter mihi imaginari poſſum, Benedictum XIII. qui propterea Inſtructionem pro Confeſſionali Conſilio ſuo adjunxit, ut evitentur in praxi errores, in hoc Sacramento alias committendi, difficulter (inquam) mihi imaginari poſſum, tam ferventem, & ſollicitum Paſtorem non poſitive nos in praxi dehortatum fuiſſe ab illa communi ſententia, quæ negat, ad dolorem Sacramenti Pœnitentiæ requiri amorem benevolum; ſi in eadem periculum grave invaliditatis, attentis omnibus principiis directis, & reflexis, ultimato ſubeſſe cenſuiſſet. Verum quidem eſt, quod Summus Pontifex alteram ſententiam, quæ ad Attritionem in Sacramento Pœnitentiæ requirit actum poſitivum amoris Benevolentiæ, æque non rejecerit, ac noſtram; interim tamen hoc minori admiratione dignum creditur ex ea ratione, quia adverſariorum ſententiam facilius diſſimulare potuit ideo, quoniam in Sacramento Pœnitentiæ ſimul elicere actum amoris benevoli, in praxi nequaquam nocet pœnitenti, qualiter tamen noceret in praxi ſententia excludens neceſſitatem hujus amoris benevoli, ſi eadem a Summo Pontifice judicaretur non tuta, ſed practice periculoſa in Sacramento tam neceſſario, & tamen ſcienter toleraretur doceri, &c. *

49. CONCL. VII. Propoſitum non peccandi de cætero, quod requiritur una cum dolore de peccatis ad Contritionem, & Sacramentum Pœnitentiæ, regulariter quidem debet eſſe formale, ac explicitum, ita ut quis expreſſe ſibi proponat, non amplius peccare de cætero: per accidens tamen poteſt etiam ſufficere propoſitum virtuale, ac implicitum, quale includitur in ipſomet actu Contritionis peccatis. Ita communi. Nam, dum quis vere & ex corde dolet de peccato commiſſo, illudque deteſtatur, ſimulque non habet actualem voluntatem peccandi pro futuro, hoc ipſo cenſetur ſaltem virtualiter, ac implicite habere propoſitum non peccandi de cætero. Et ita fit in caſu, quo quis dolet ac deteſtatur peccatum ſuper omnia, nihil advertens ad futuram vitam; cenſetur enim habere propoſitum ſeſe emendandi, ſaltem virtuale ac implicitum.

50. CONCL. VIII. Contritio, ac propoſitum non peccandi de cætero debet eſſe univerſale de omnibus peccatis mortalibus. Eſt certum. Unde peccat graviter, qui recepturus Sacramentum Pœnitentiæ ſciens non atteritur de omnibus mortalibus necdum confeſſis, vel proponit duntaxat unum peccatum mortale evitare, non vero alterum.

Additio I.

* Oppones. Poteſt contingere, quod pœnitens invincibiliter non recordetur unius, vel alterius gravis peccati a ſe commiſſi; talis utique nihilominus valide confitetur, & peccata invincibiliter ignorata adhuc indirecte remittuntur, ſed iſte pœnitens non habet dolorem, & propoſitum de peccatis invincibiliter ignoratis; quia juxta commune axioma, *nihil volitum, quin præcognitum*: adeoque ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ non requiritur dolor, & propoſitum univerſale de omnibus peccatis mortalibus. Reſpondeo diſting. min. talis non habet dolorem, & propoſitum formaliter, & expreſſe extenſum ad peccata gravia commiſſa & oblita, ſeu invincibiliter ignorata, conced. neque virtualiter, ac implicite extenſum, neg. min. & ſimiliter diſting. conſeq. non requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ, ut dolor, & propoſitum expreſſe, ac explicite ſe extendant ad peccata gravia commiſſa, at invincibiliter ignorata, conced. conſeq. non requiritur, ut ſaltem ſe ſic extendant virtualiter, neg. conſeq. Cenſentur autem virtualiter talis dolor, & propoſitum in ſimili caſu ſe extendere etiam ad peccata gravia oblita ideo, quia motivum doloris quoad peccata gravia, ut quis gratiam juſtificantem recipiat, eſt univerſale, ſeu quod movet non ſolum ad deteſtandum unum, alterumve peccatum mortale in particulari, ſed ad omnia gravia; qualia motiva ſunt offenſa Dei Summi Boni, turpitudo gravis peccati, timor deperdendi regni cœleſtis, aut incurrendæ pœnæ gehennalis, quæ motiva utique pugnant contra omnia peccata gravia.

Additio II.

* Inſtabis. Etſi ad Confeſſionem frugiferam, ſeu collativam gratiæ remiſſivæ omnium gravium peccatorum perpetratorum requiratur dolor univerſalis, expli-

explicite, vel ſaltem virtute motivi univerſalis dolendi, implicite ſe extendens ad omnia peccata gravia perpetrata, & necdum remiſſa prout videtur innuere Concl. VIII. attamen talis dolor non exigitur ſemper ad Confeſſionem validam; cum aliquoties juxta plures Doctores graves apud la Croix *Lib. 6. part. 2. n. 672.* uti alia Sacramenta, e. g. Baptiſmus, ita etiam hoc detur ex defectu doloris univerſalis validum & informe; e. g. ſi pœnitens ſolum doleat de peccato fornicationis commiſſo ex motivo particulari, puta ob hujus ſingularem turpitudinem Angelicæ virtuti Caſtitatis repugnantem, alterius autem gravis peccati, e.g. detractionis invincibiliter obliviſcatur; in quo caſu ex hoc ipſo fundamento, ſi poſtea gravis detractionis recordetur, ſolum eamdem, non autem repetito priorem fornicationem tenetur in Confeſſionali detegere; quamvis præcedens dolor fuerit tantummodo particularis. Reſp. *Inprimis*, quamplures Doctores cum Scoto *in 4. Sent. Diſt. 1. quæſt. 5.* in ſimili caſu, ubi præciſe elicitur dolor particularis, id ipſum negare, nimirum ex defectu doloris dari Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; quia a Concilio Trid. *Seſſ. 14. de Pœnitent. cap. 3. & 4.* non fit diſtinctio inter dolorem requiſitum ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, & inter dolorem requiſitum ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, nimirum remiſſionis omnium gravium peccatorum: ergo ſi ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ acquirendum requiritur dolor univerſalis ſuperius explicatus, pariter talis deſiderabitur ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ. Videatur Holzman *Tom. 2. Theolog. Moral. Tract. 4. num. 306 & ſeqq.* Unde attendendo præſertim ad principia directa teneretur dolorem ſolummodo particularem eliciens de fornicatione, eamdem de novo in altera Confeſſione detegere; ſicque negatur ſuppoſitum. Reſpondeo *Secundo*, attendendo ad principia reflexa, ſi altera ſententia multorum DD. alicui adhuc videatur vere probabilis, poſſet pœnitens in dato caſu priorem fornicationem in altera Confeſſione intermittere ſequendo ſententiam probabilem contrariam uti notat Elbel in ſua Theologia Sacramentali *part. 2. num. 84. Conferentia III.* *

51. Dicitur autem notanter in Concluſione; quod *dolor* (idem dic de propoſito) *debeat eſſe univerſalis de omnibus peccatis mortalibus*: nam ſecus eſt dicendum de peccatis venialibus; licet enim ad Confeſſionem peccatorum etiam venialium requiratur aliquis dolor, ac propoſitum eadem evitandi: quia tamen peccatum veniale hominem a gratia Dei non excludit, poteſtque unum remitti ſine altero (quod non eſt in mortalibus) hinc ſufficit attritio, & propoſitum de uno veniali confeſſo, etſi de aliis non habeatur. Sufficit etiam dolor, & propoſitum de evitandis venialibus confeſſis præciſe quoad frequentiam: quia talis habet jam voluntatem diminuendi peccata venialia, ſicque ſe emendandi.

52. CONCL. IX. Quamvis propoſitum non peccandi de cætero debeat eſſe firmum, nihilominus ad illud non requiritur credulitas, ſeu exiſtimatio, quod quis deinceps non amplius ſit relapſurus. Ita Petrus Marchantius *tom. 5. Tribunalis tract. 4. tit. 3. q. 3.* Laymann *lib. 5. tr. 6. cap. 4. num. 8.* & alii. Ratio eſt: quia dolere de peccatis, & proponere emendationem vitæ, eſt actus præſens voluntatis peccatum commiſſum deteſtantis, & nolentis in illud relabi: exiſtimatio vero, ſeu credulitas illa non eſt actus voluntatis, ſed intellectus, qui ex dolore & propoſito illo non neceſſario conſequitur; idque ob cognitam humanæ conditionis fragilitatem, noſtræque voluntatis mutabilitatem, & plurimas hinc inde peccandi occaſiones. Hinc donum perſeverantiæ in bono eſt equidem vel maxime exoptandum, ſummiſque a Deo precibus poſtulandum, & auxiliante gratia Divina, in virtute Paſſionis ac meritorum JESU Chriſti humiliter ſperandum, neutiquam tamen ſtulte præſumendum, aut abſque ſpeciali revelatione firmiter credendum; cum David, Petrum, alioſque poſt optima propoſita lapſos fuiſſe conſtet.

53. Infertur proinde cum citatis Auctoribus, & aliis, ſæpe fieri poſſe, ut, licet quis abſolutum, & ſufficiens propoſitum habeat non peccandi de cætero, nihilominus timeat, ſe non evitaturum omnia mortalia, vel certum peccati genus; idque ob rationes dictas & expertam hactenus ſuæ voluntatis mutabilitatem.

54. Pro praxi tamen, & ſi diabolus conetur talibus perſuaſive ſuggerere, *Tu cades ſine dubio, Tu non poteris ab hiſce peccatis abſtinere, occurrente tali occaſione non reſiſtes &c.* conſultum erit, & hujuſmodi afflictis perſonis conſulendum, ne cum vaferrimo iſto Sophiſta, qui exinde ſolum vult impedire nos a firmitate propoſiti; & inducere in deſperationem, multum diſputent: ſed potius mentem ad Deum convertant, & cum humilitate cordis dicant: *Domine: verum eſt quod quantum ex me, meaque fragilitate rurſus in peccatum caderem, ſi tua gratia me non protegeret: ſed rogo, adeſto mihi, & adjuva fragilitatem meam; quia per gratiam tuam ſpero, & firmiter propono, non amplius peccare.* Hoc, vel conſimili modo, ejuſmodi diabolicæ ſuggeſtiones eludendæ ſunt, ne alioquin pœnitens, multum cum dæmone diſputans ſexcentis ejus fallaciis ſuccumbat; & vel in conditionatam volitionem pertrahatur rurſum peccandi, ſi talis occaſio ſeſe offerret; vel certe in puſillanimitatem aut diffidentiam erga DEUM, nec non & deſperationem præcipitetur: ex quo fieri ſolet, quod vel Pœnitentiæ Sacramentum ſacrilege recipiatur, vel deſperans ab ipſo, aliiſque ſpiritualibus mediis penitus retrahatur.

Additio.

* Illud inſuper quoad efficaciam propoſiti, præſertim quoad venialia, Pœnitentibus deſuper anxiis conſolationi eſſe poterit, quod ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficiat, ut dictum propoſitum ſit efficax *affective*, quamvis non fuerit efficax *effective*, id eſt, ut de præſenti tempore Confeſſionis exiſtens dictum propoſitum ſit pro tunc incompoſſibile cum peccatis, quæ deteſtatur, quamvis conſiderata humana fragilitate quaſi præcognoſcat, quod, ſi adhuc longiori tempore ſupervivat, hæc ipſa ſeria voluntas non ſit ſemper duratura, prout declaravi in alio libello de Propoſitionibus damnatis *part. 2. cap. 4. n. 136.* ac deſuper etiam videri poterunt la Croix *lib. 6. part. 2. n. 908.* & Elbel *part. 2. Theolog. Sacramentalis Conferentia IV. num. 90. num. 112. ac num. 113.* *

55. CONCL. X. Ad Sacramentum Pœnitentiæ ſpeculative loquendo non ſufficit dolere, quod non ſatis doleas. Ita Laymano *cit. cap. 4. n. 5.* Herincx *diſp. 2. de Pœnitent. n. 57. c. 3. n. 5.* & communis aliorum, contra Silveſtrum, Navarrum, & Sà, talem dolorem ſufficere aſſerentes. Ratio eſt: quia talis revera non eſt dolor de peccatis commiſſis.

56. Interim tamen practice fatendum cum Doctoribus paſſim, in tali actu, quo quis dolet, ſe non ſatis dolere de peccatis, plerumque conjunctum eſſe dolorem de peccatis, etſi pœnitens ſenſibiliter eum non cognoſcat. Neque enim ad Confeſſionem requiritur dolor ſenſibilis: ſufficit quippe voluntas, ejuſque averſio, & dolor de peccato commiſſo, quæ cum ſit potentia ſpiritualis, ac interna, ſcrupuloſi tam facile angi non debent, quaſi ſine dolore accedant ad Sacramentum, eo quod exterius ſenſibiliter nullum ſentiant, puta, quia nequeunt deſuper profundos gemitus, aut copioſas lacrymas elicere, quod tamen nullatenus ad valorem doloris requiritur.

57. CONCL. XI. Etſi dolor de peccatis mortalibus commiſſis debeat eſſe ſummus appretiative, ita ut pœnitens nihil magis deteſtetur, quam peccatum, malitque omnia mala mundi perpeti, quam mortaliter contra Deum peccare: non tamen opus eſt, imo nec paſſim expedit, particulares facere collationes, e.g. mallem hoc vel illud malum ſubire, quam mortaliter peccare. Ita Doctores communiter. Quinimo ejuſmodi particulares collationes, ſeu reflexiones ſpectata fragilitate humana, ſunt infirmioribus periculoſæ: quamvis, ſi rite fiant, ſint actus valde excellentes, ac meritorii.

58. CONCL. XII. Dolor requiſitus ad Sacramentum Pœnitentiæ præcedere debet Abſolutionem, eſtque tutius ut ipſam quoque Confeſſionem antecedat; quamvis ſufficiat, ſi Abſolutionem præcedat. Ita communis. Ratio primæ partis eſt: quia in Abſolutione eſſentialiter conſiſtit Sacramentum pœnitentiæ: atqui ad hoc neceſſario neceſſitate Sacramenti prærequiritur dolor, & conſequenter iſte debet etiam præcedere Abſolutionem.

59. Al-

Digitized by Google

59. Altera pars probatur ex communi ſenſu Fidelium, & recepta praxi Confeſſariorum, qui poſt auditam Confeſſionem ſolent exhortari pœnitentes ad eliciendum dolorem, quem & hi amplius pro tunc elicere geſtiunt: fruſtra enim hoc fieret, niſi dolor tunc elicitus ſufficeret. Accedit ratio; quia dolor ille cadit ſupra peccata confeſſa, ſimulque Confeſſio ſufficienter redditur doloroſa per ſequentem dolorem, & dolor ſufficienter redditur ſenſibilis per præcedentem Confeſſionem eo ipſo, quod pœnitens ordinet Confeſſionem ad dolorem, & dolorem ad Confeſſionem. Sic enim afficit hæc duo, tamquam facientia unum quid morale, id eſt, Confeſſionem doloſam, qualis requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ.

60. Quia vero in praxi periculoſum eſt, tam diu differre dolorem; cum facile contingere poſſit, ut quis peracta Confeſſione fiat diſtractus, aut attendendo ad pœnitentiam injunctam, vel reflectendo, num omnia rite confeſſus fuerit, obliviſcatur doloris tunc eliciendi, ſicque conſultiſſimum erit dolorem ipſimet Confeſſioni præmittere.

61. Quod ſi quæras, quanto tempore dolor poſſit præcedere Confeſſionem? Reſp. Tanto, quanto adhuc moraliter cenſeri poteſt unum actum imperari ab alio, & facere unum quid moraliter cum ipſo, videlicet Confeſſionem doloroſam. Quod ad praxin attinet, reſpondet Tamburinus *in Methodo expeditæ Confeſſionis Lib.* 1. *cap.*2. §.4. Qui mane doluit & actu non revocato poſt tres vel quatuor horas confitetur ſine novo doloris actu, non eſt dubium, quin ſatisfaciat. Rurſus, ſi quis veſperi examinans conſcientiam elicit actum doloris proponens ſequenti die confiteri, abunde eſt. Idem puto (addit citatus Auctor) ſi non ſolum præcedenti veſpere, ſed etiam præcedente die id fecerit, actu ſemper, ut dixi, non revocato: colligitur hoc ex Lugone *diſp.* 14. *De Pœnit. ſect.* 4. *in fine num.* 36. *& initio num.* 37. Longiorem temporis extenſionem nondum inveni apud Theologos. Hæc ille. Porro actus doloris cenſetur revocari per actum contrarium (id eſt, per complacentiam peccati, de quo doluiſti) vel per aliud novum peccatum mortale quodlibet.

62. CONCL. XIII. Qui peracta Confeſſione iterum confitetur aliqua peccata, quorum antea fuit oblitus, probabilius non tenetur elicere novum actum doloris antea generaliter concepti de omnibus peccatis, ſed poteſt abſolvi virtute prioris doloris adhuc virtualiter permanentis. Ita Lugo *diſp.* 14. *De Pœnitent. ſect.* 3. Henriquez, Diana, aliique. Ratio eſt: quia prior dolor, uti ſupponitur, fuit generalis, ſicque extendit ſe ad illud peccatum, cujus confitens antea fuit oblitus; ergo, cum adhuc maneat, nihil obſtat, quin poſſit deſervire ad duo Sacramenta, cum cenſeatur virtualiter multiplex.

63. Inferunt proinde Doctores, poſſe moribundum propter inſtans periculum mortis a Confeſſario abſolvi audito uno, alterove peccato, & deinde, ſi ſuperſit tempus, auditis per otium cæteris, iterato abſolvi in virtute doloris præcedentis. Quod ſi quis velit eadem peccata repetere, ac denuo confiteri, tunc plures Doctores volunt, dolorem eſſe renovandum; quamvis nonnulli contradicant.

DISTINCTIO VII.

De Confeſſione, quæ eſt altera Pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

Quæ Conditiones requirantur ad Confeſſionem Sacramentalem.

SUMMARIUM.

1. *Confeſſio varie ſumitur. Et quomodo in propoſito?*
2. *Confeſſio Sacramentalis, quid & quomodo neceſſaria?*
3. *Conditiones ejus ſexdecim.*
4. *An omnes neceſſariæ?*
   (a) Ut dictum Tract. 10. diſt. 3. n. 5. 7. & 8.
   (b) De his vide loc. cit. n. 9. & ſeqq.
5. *Reducuntur ad tres. I. Confeſſio Sacramentalis debet eſſe doloroſa; & ſic*
6. *Humilis.*
   * *Corollarium.*
7. *Libens.*
8. *Diſcreta.*
9. *Corollarium.*
10. *Verecunda.*
11. *Lacrymabilis, &*
12. *Patere parata, quomodo?*
13. *II. Confeſſio debet eſſe vera, atque ideo ſimplex, pura, fidelis, nuda, &*
14. *Accuſans, quomodo?*
15. *Mentiri in Confeſſione, an ſit peccatum mortale?*
16. *Quid, ſi major numerus peccatorum exprimatur?*
17. *Vel fiat mendacium circa peccatum veniale?*
18. *Declaratur amplius.*
19. *III. Confeſſio debet eſſe integra; & ſic*
20. *Fortis, ac*
21. *Secreta, & quomodo?*
22. *Confeſſio, ſi fiat publice, an valida ſit?*
23. *Quid de Confeſſione per interpretem?*
24. *Et de Confeſſione, tempore v. g. naufragii alta voce facta?*
   (c) Juxta dicenda n. 35. & ſeqq.
25. *Confeſſio, an debeat eſſe vocalis?*
26. *Saltem extra caſum impotentiæ?*
27. *Magna verecundia an excuſet a Confeſſione oretenus facienda?*
   * *Quid in caſu aliquo extraordinario?*

1. CONFESSIONIS nomen varie ſolet accipi. I. Pro Confeſſione cujuſcumque veritatis: & ſic confiteri ſumitur *Joan.* 8. *Et confeſſus eſt, & non negavit*. II. Pro Confeſſione Fidei ſic ſumitur *Lucæ* 12. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus &c.* III. Pro Confeſſione laudis quam DEO debemus ob ejus beneficia, opera, & attributa: & ſic frequentiſſime ſumitur in Pſalmis, & alibi paſſim in S. Scriptura. IV. Pro Confeſſione judiciali in Foro externo, in quo ſenſu dici ſolet: *Propria Confeſſio eſt optima probatio*. V. Pro Confeſſione Sacramentali, prout hæc eſt altera pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ, & in hoc ſenſu agitur hic de Confeſſione.

2. Definitur autem Confeſſio Sacramentalis taliter: *Confeſſio* eſt accuſatio legitima de propriis peccatis, facta coram Sacerdote, ad eorum veniam impetrandam virtute Clavium. Ubi ly *accuſatio* ſtat loco generis, reliqua ponuntur loco differentiæ; prout ex profeſſo dictum fuit *Tract.* 10. *diſt.* 3. *n.* 1. *& ſeqq.* ubi explicando quartum Præceptum Eccleſiæ, ſimul de inſtitutione, atque neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis fuſius agitur.

3. Quantum igitur nunc attinet ad alia, atque in primis ad conditiones Confeſſionis Sacramentalis, earum ſexdecim communiter a Doctoribus enumerantur, hiſce verſiculis comprehenſæ:

Digitized by Google

Sit ſimplex, humilis Confeſſio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, & diſcreta, libens, verecunda,
Integra, ſecreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

4. Obſervandum tamen, non omnes iſtas conditiones eſſe ſimpliciter neceſſarias ad Confeſſionem, bene tamen utiles, ac valde proficuas; prout patet præſertim in illis duabus conditionibus, quod ſit *frequens* & *accellerata*. Nam, licet ſit conſultiſſimum, atque utiliſſimum, poſt admiſſum peccatum gravius quamprimum confugere ad Sacramentum Pœnitentiæ per veram peccatorum Confeſſionem, ad id tamen homo non obligatur. (*a*) *Neque* tenetur quis per ſe loquendo, ac extra certos caſus (*b*) intra annum ſæpius confiteri, quamvis procul dubio id ſit utiliſſimum, ac ſumme commendandum. Porro cæteræ conditiones commode ad haſce tres reducuntur, nempe quod Confeſſio ſit *Doloroſa*, *vera & integra*: de quibus ſingillatim loquendo, ſit.

5 CONCL. I. Confeſſio Sacramentalis neceſſario debet eſſe *Doloroſa*. Patet hoc ex eo: quia Confeſſio debet fieri cum vero dolore de peccatis, ac firmo propoſito non peccandi de cætero; ut proxime dictum eſt *Diſtinct. præc. qu. 4. per totum*.

6 Ad hanc conditionem reducuntur plures aliæ ex enumeratis ſexdecim; ut illa, quod Confeſſio ſit *Humilis*, id eſt, ut pœnitens cum humilitate cordis, nec non humili corporis exterioris compoſitione, ut puta genibus flexis, & capite nudato, ſi vir eſt, neque infirmitas excuſet, peccata ſua confiteatur.

Additio.

* Ubi ex aliis Auctoribus ſubjungit la Croix *lib. 6. part. 2. n.* 1116. peccari venialiter, ſi quid tale ſine rationabili cauſa omittatur. Addit pariter ad humilitatem conſervandam ſpectare, ut ante Confeſſionem gladius deponatur, niſi pœnitens profiteretur militiam pro tuenda Fide, quod faciunt Equites Melitenſes & Teutonici: de his enim docet Joann. Sanchez, merito portare gladium in receptione Sacramentorum. Immo, quod ſi etiam alii non deponerent eundem, exiſtimat citatus Sanchez, non fore peccatum, etſi in his locis ſit conſuetudo deponendi ad humilitatem, & majorem reverentiam. *

7. Idem huc reducitur, quod ſit Confeſſio *Libens*, id eſt, voluntaria, & ut ipſa cum animo recipiendi Sacramentum peragatur. Cui tamen conditioni non obſtat, quod quis confiteatur propter obligationem præcepti, aut ad eam inducatur timore excommunicationis, infamiæ &c. dummodo adſit animus vere confitendi, ac recipiendi Sacramentum, & nullum aliud ex neceſſario requiſitis deficiat.

8. Huc ulterius refertur, quod confeſſio ſit *Diſcreta*: & hoc ex eo, quod pœnitens utatur honeſtis & diſcretis verbis in ſua Confeſſione, maxime in explicandis peccatis carnalibus. Vel maxime autem Confeſſio debet eſſe diſcreta in eligendo prudente atque erudito Confeſſario, qui ſciat diſcernere inter lepram & lepram, ac debita remedia & conſilia dare, maxime ſi pœnitens habeat caſus difficiliores.

9. Ex quo proinde infertur cum Bonacina *diſp. 5. de Pœnitent. qu. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 2. n.* 17. & aliis, quod, ſi pœnitens, dubius de contractu v. g. uſurario, eligat Confeſſarium quem novit eſſe indoctum, putans, ſe propter ipſius inſcitiam non obligandum ad reſtitutionem, non ſolum non excuſetur a reſtitutione, verum etiam teneatur iterum confiteri. Hic enim non videtur habuiſſe debitum dolorem cum firmo propoſito vitandi peccata in futurum.

10. Inſuper ad Confeſſionem doloroſam revocatur illa conditio, quod ſit *Verecunda*: hoc eſt, quod pœnitens corde & ore debeat præferre verecundiam, ne ſicut fabulam, aut hiſtoriam imprudenter narret peccata ſua. Et certe, ſi quis cum riſu proponat peccata, quomodo is præſummi poterit habere verum dolorem de peccatis ſuis? unde ſevere talis erit admonendus, adhibitis motivis etiam gravioribus, ad eliciendum dolorem requiſitum pro Sacramento Pœnitentiæ rite ſuſcipiendo.

11. Ulterius huc ſpectat alia conditio, nempe quod Confeſſio ſit *Lacrymabilis*. Non quod ad Confeſſionem requirantur lacrymæ ſenſibiles ſeu exteriores, quandoquidem hæ non ſint in noſtra poteſtate; ſed quia debet fieri cum lacrymis cordis, id eſt, cum vera diſplicentia, atque interno dolore de peccatis, firmoque emendationis propoſito. Unde hæc particula idem importat, ac *Confeſſio doloroſa*.

12. Tandem huc reducitur, quod Confeſſio ſit *Parere parata*, in quantum pœnitens debet accedere animo parato ad obediendum Confeſſario in his, in quibus tenetur ipſi obedire, puta, in acceptanda pœnitentia, in vitandis occaſionibus proximis peccatorum, in reſtitutione male ablatorum, ſi facultas ſuppetat, & hujuſmodi: alioquin enim pœnitens non haberet firmum emendationis propoſitum.

13. CONCL. II. Confeſſio inſuper debet eſſe *Vera*; ita videlicet, ut nihil falſitatis, vel ſimulationis, aut deceptionis habeat annexum. Ad hoc pertinent quinque ſequentes conditiones ex ſupra enumeratis; nempe, quod Confeſſio ſit *Simplex*, id eſt, non ita artificioſe facta, ut aliquod peccatum occultetur, atque a Confeſſario non intelligatur. Item, quod ſit *Pura*: tum quoad intentionem, ut non fiat ob pravum finem, utputa ob vanam gloriam, vel ad capeſſendum favorem Confeſſarii &c. ſed ſpe veniæ, atque ad conſequendam peccatorum remiſſionem: tum etiam quoad explicationem peccatorum, ut fiat ſine admixtione rerum, vel hiſtoriarum impertinentium. Inſuper, quod Confeſſio ſit *Fidelis*, id eſt, verax, & ſine mendacio, de quo mox plura. Et *Nuda*, id eſt, non palliata, & veſtita certis verborum ambagibus, quibus peccata obſcurentur, ne eorum gravitas a Confeſſario percipiatur, vel minus ponderetur.

14. Et tandem, quod ſit *Accuſans*: tum quia accuſatio eſt de eſſentia Confeſſionis Sacramentalis, ut patet ex hujus definitione *n.* 2. allata: tum quia Confeſſio ita debet inſtitui, ut per eam pœnitens ſe accuſet, ſibique peccata imputet, non autem inaniter ſe excuſet alteri imputando v. g. diabolo, malis ſociis, naturali complexioni &c. utpote quæ ejus liberam voluntatem ad peccatum cogere non poſſunt. Excipe tamen circumſtantias illas, quæ ſpeciem peccati mutant, atque ex mortali faciunt veniale; ut eſt indeliberatio actus, imperfectus conſenſus voluntatis, & parvitas materiæ: hæ enim neceſſario debent addi.

15. Quæres. An mentiri in Confeſſione ſit peccatum mortale. Reſp. I. Mentiri deliberate in Confeſſione circa materiam mortalem, ac neceſſariam, eſt peccatum mortale; & conſequenter tali mendacio irritum redditur Sacramentum. Sic juxta omnes Theologos peccat mortaliter, & ſacrilege recipit Sacramentum, qui ſcienter negat, ſe feciſſe peccatum mortale, quod revera fecit, ac necdum rite confeſſus eſt, vel qui deliberate dicit, ſe commiſiſſe tale peccatum mortale, quod revera non commiſit; quia talis in Foro DEI malitioſe decipit Judicem, ſeu Confeſſarium, Chriſti Vicarium & quidem in materia gravi, utpote pertinente ad ſubſtantiam cauſæ, ſeu Sacramenti Pœnitentiæ.

16. Adducunt Doctores, ac præſertim Bonacina *loc. cit. n.* 9. eum ſimiliter peccare mortaliter, & invalide confiteri, qui ſcienter majorem numerum peccatorum mortalium exprimit, quam revera admiſit: quia etiam talis decipit Confeſſarium in materia gravi. Per accidens tamen contingere poteſt, quandoque pœnitentem circa hoc excuſari a mortali: ut ſi homo ſimplex, ac rudis bona fide majorem numerum fateatur, putans conſultius eſſe ac melius majorem explicare numerum peccatorum, quam forte minorem.

17. Reſp. II. Mentiri in Confeſſione circa peccatum veniale, vel aliam materiam non neceſſariam, aut quam hic & nunc confiteri quis non tenetur, non eſt peccatum mortale, ſed veniale dumtaxat. Ita Layman *lib. 5. tr. 6. c. 8. n.* 15. Bonacina *loc. cit. n.* 12. aliique communiter contra Cajetanum. Ratio eſt: quia, cum tale mendacium non ſit circa materiam neceſſariam Sacramenti Pœnitentiæ, non decipitur graviter ipſe Confeſſarius, ſeu Judex.

18. Excipe, dummodo pœnitens non ſit confeſſus unum duntaxat peccatum veniale, ac circa illud mentitus. Quia, cum tale veniale tunc ſit tota materia Confeſſionis, & juxta hypotheſin falſo narrata, nulla revera afferetur materia Sacramenti Pœnitentiæ, ac proinde talis graviter peccaret: niſi forte animi perturbatio, vel ſcrupulus eum excuſet. Ita citati Auctores, & alii.

19. CONCL.

19. CONCL. III. Confeſſio debet etiam eſſe *Integra*. Unde Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 5. docet, ac infra *can.* 7. ſub anathemate definit: *In Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium eſſe jure Divino, confiteri omnia & ſingula peccata mortalia quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant.* Sed de Confeſſionis integritate ex profeſſo *Quæſt. ſeqq.*

20. Ad hanc Confeſſionis conditionem ſpectat illa alia, qua dicitur, quod debeat eſſe *Fortis*; ne videlicet ob naturalem verecundiam, aut timorem aliquid ex neceſſario dicendis omittatur. Unde patet quod iſta conditio iuvet ad integritatem Confeſſionis.

21. Huc accedit altera conditio, qua dicitur quod Confeſſio debeat eſſe *Secreta:* ſic dicta, quod ex Chriſti inſtitutione ordinarie, & regulariter loquendo debeat fieri coram ſolo Sacerdote Confeſſario; unde & communiter *Confeſſio auricularis* appellatur. Nam, ſi Confeſſio Sacramentalis ex Chriſti inſtitutione non eſſet ſecreta (adeo, ut & Confeſſarius arctiſſime teneretur ad ſervandum Sigillum) ea hominibus foret difficillima, præſertim loquendo de peccatis occultis, & cogitationum, quin etiam parum accomodata, ac conſulta communitati Fidelium. Sed circa hanc ultimam conditionem.

22. Quæritur I. An Confeſſio Sacramentalis ita debeat eſſe ſecreta, ut non valeat, ſi fiat publice; ſive (ut alii loquuntur) an hæc conditio ſit de eſſentia Confeſſionis? Reſp. Quamvis Chriſtus inſtituerit modum confitendi ſecreto, tanquam modum Confeſſionis regulariter & ordinarie ſervandum, valet tamen Confeſſio in caſu neceſſitatis, aut alia de cauſa publice, ſeu aliis audientibus facta: & conſequenter non eſt de eſſentia Confeſſionis, quod fiat penitus ſecreto. Ita communis doctorum. Ratio eſt, quia ex inſtitutione Chriſti Confeſſio ſecreta ita eſt præcepta, ut publica nec ſit præcepta, nec probibita: prout patet ex praxi, & communi ſenſu Doctorum de validitate Confeſſionis factæ per Interpretem. Hoc ipſum clare probant verba Concilii Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 5. ſic docentis: *Cæterum quoad modum confitendi ſecreto apud ſolum Sacerdotem, etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem, tum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publice confiteri poſſit: non eſt tamen hoc Divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent Confeſſione aperienda.* Hæc Concilium.

23. Infertur proinde cum communi, quod quidem valida ſit Confeſſio facta per Interpretem, tamen per ſe loquendo nullus teneatur confiteri per Interpretem: quia Chriſtus non quidem prohibuit Confeſſionem publicam, eam tamen non præcepit. Intellige *per ſe loquendo:* nam peccator exiſtens in periculo mortis, qui de perfecta contritione dubius, vel non ſatis ſecurus eſſet, per accidens obligaretur aliquod leve, & non infamatorium peccatum ſaltem iuxta tutiorem ſententiam confiteri per Interpretem, ut ſic una cum attritione, & Sacramento Pœnitentiæ iuſtificaretur, atque evitaret æternam damnationem. Id autem fieret, non quidem ex præcepto Divino Confeſſionis, ſed ex præcepto Charitatis erga ſeipſum, qua quilibet tenetur procurare ſalutem animæ ſuæ Henricx *diſp.* 3. *de Confeſſione qu.* 7. *n.* 91. Sannig *diſp.* 10. *de Confeſſ. qu.* 2. *n.* 6. & 7. allegans Scotum 4. *diſt.* 17. *qu. un.* & alii.

24. Infertur ulterius, quod valida ſit Confeſſio facta ab exiſtentibus in naufragio, vel quando tempore peſtis plures infirmi decumbunt, in eadem camera, etiamſi ea fiat voce alta, ita ut ab aliis aſtantibus audiatur. In tali tamen caſu, ſicut & in priori ſufficit confiteri ſolum leve quodpiam peccatum, per quod minus fama eius apud circumſtantes læditur, cum quandoque ſufficiat integritas tantum formalis Confeſſionis. (c)

25. Quæritur II. Utrum Confeſſio debeat eſſe vocalis, adeo, ut pœnitens teneatur confiteri ſua peccata oretenus, ac propriis verbis? Reſp. I. Certum eſt, quod impotentia excuſet a Confeſſione oretenus facienda. Patet hoc ex communi ſenſu Eccleſiæ: ſic enim muti, qui ſcripto, nutibus, vel aliis ſignis peccata ſua exprimunt modo, quo poſſent, meliori, ſacramentaliter ſolent, ac debent abſolvi: & idem fit in moribundis, qui non valentes amplius loqui, ſigna doloris ac petitæ Confeſſionis exhibent.

26. Reſp. II. Extra caſum impotentiæ adeſt gravis obligatio, peccata ſua oretenus, ſeu propriis verbis confitendi. Patet hoc tum ex communi praxi, ac ſenſu fidelium, tum ex Concilio Florentino in Decreto unionis, ubi pro parte Sacramenti Pœnitentiæ aſſignat *Confeſſionem oris*, id eſt, Confeſſionem oretenus factam, niſi forſan impotentia excuſet. Huc præter Extravag. *Inter cunctas. De Privilegiis* accedit illud D. Auguſtini *Lib. De vera & falſa Pœnitentia cap.* 10. ac refertur *c. Quem pœnitet.* 88. *De Pœnit. diſt.* 1. *Præcipit Dominus mandandis, ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata non per nuntium, non per ſcriptum, manifeſtanda.*

27. Infertur proinde, quod, quamvis multi Doctores, ut Suarez, Vaſquez, Lugo, Layman, Boſco, aliique velint, non ſolum impotentiam, ſed etiam nimiam verecundiam in exprimendis oretenus peccatis excuſare a Confeſſione oretenus facienda, ac ſufficere, ſi ſcriptis comprehenſa tradatur legenda Confeſſario, quod præſertim ſufficere aiunt, quando poſt peccata a Confeſſario lecta ſubiungit pœnitens voce ſenſibili, *De his omnibus peccatis accuſo me &c.* Nihilominus oppoſita ſententia, quam tenent Maſtrius *in* 4. *diſp.* 5. *n.* 4. 5. Sannig *cit. diſp.* 10 *qu.* 5. *n.* 3. Faber aliique, eſt tutior ac ordinarie in praxi merito tenenda: cum eam non ſolum Concilium Florentinum verbis citatis, ſed ipſa etiam communis praxis fidelium ſuadeat, & confirmet.

Additio.

* Dicitur notanter ſententiam illam, quæ requirit Confeſſionem vocalem, eſſe tenendam in praxi *Ordinaria*, nam in extraordinariis caſibus, & difficultatibus poteſt etiam altera ſententia practicari, e. g. ſi pœnitens ſit ægrotus, & difficulter loquatur, vel ſi Confeſſarius ſit ſurdaſter, aut pęnitens, qui ſurdaſter eſt, nimis alta voce proferat, aut legat ſuam Confeſſionem; poterit enim tunc porrigi Confeſſario Confeſſio ſcripta cum expreſſis ſupra cautelis. Videantur Layman, & Soporer hic. *

QUÆSTIO II.

Quomodo Confeſſio debeat eſſe integra?

SUMMARIUM.

28. *Integritas Confeſſionis duplex, materialis, & formalis, quæ? Confeſſio formaliter, & materialiter integra, quæ?*
29. *Regulariter Confeſſio debet eſſe integra, etiam materialiter.*
30. *Omnia peccata mortalia quoad numerum, ſpeciem &c. ſunt confitenda.*
31. *Quid de ſimplicibus, graſſiori modo quondam confeſſis?*
32. *Quid, ſi pœnitens ob multitudinem peccatorum neſciat numerum certum?*
33. *Corollarium de meretrice.*
34. *Et paſſim concupiſcente fœminas obvias, aut concubinarie, vel gravem vindictam cogitante.*
35. *Per accidens quandoque ſufficit ſola integritas formalis Confeſſionis.*
36. *Id generatim contingit ex tribus cauſis.*
37. *I. Ratione ignorantiæ, ſeu oblivionis.*
38. *II. Ratione impotentiæ. Quid de muto?*
    * *Idem quid de ſurdo?*
39. *Alia Corollaria.*
40. *Quid agendum tempore naufragii, aut belli inſtante conflictu?*
    * *Reſolvitur exinde notabilis caſus.*
41. *Ob ſolum concurſum pœnitentium non licet facere dimidiatam Confeſſionem.*
42. *III. Ratione gravis damni imminentis.*
43. *Corollaria.*
44. *Quomodo in dictis caſibus remittantur peccata?*

Digitized by Google

45. Peccata non confeſſa debent impoſterum confiteri?
46. An debeant illico confiteri?
(e) Supra Diſt. 2. num. 36. & 37.

28. ADVERTENDUM, quod integritas Confeſſionis ſit duplex, materialis videlicet, & formalis. Tunc habetur *Integritas materialis Confeſſionis*, quando omnia peccata mortalia necdum legitime confeſſa quoad ſpeciem & numerum Clavibus Eccleſiæ ſubjiciuntur, nullo prorſus ſive ex oblivione, ſive ex alia cauſa omiſſo. *Formalis* eſt, quando ea peccata Clavibus ſubjiciuntur, quæ poſt diligens examen memoriæ occurrunt, & ad quæ aperienda hic & nunc pœnitens tenetur. Sive *Integritas tantum formalis* eſt quando pœnitens facit talem Confeſſionem, qualem moraliter loquendo in talibus circumſtantiis poteſt facere, non obſtante, quod non omnia peccata mortalia exprimantur, inculpabiliter tamen. Unde illa Confeſſio dicitur formaliter ſaltem eſſe integra, in qua nihil omittitur cum culpa mortali: quod ſi vero non ſolum nihil omittatur cum culpa mortali, verum etiam omnia & ſingula peccata rite exprimantur, tunc Confeſſio non ſolum formaliter, ſed etiam materialiter erit integra. Quando autem omittitur aliquod peccatum mortale ſcienter, & abſque juſta cauſa, adeoque culpabiliter, tunc Confeſſio illa nullatenus erit integra, ſed ſacrilega.

29. CONCL. I. Per ſe, ac regulariter loquendo Confeſſio ſemper debet eſſe integra etiam materialiter. Ita omnes Theologi; & patet ex Concilio Trident. *cit. Seſſ.* 14. *cap.* 5. *& can.* 7. ibi: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure Divino, confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant &c. Anathema ſit.* Additur autem, *per ſe, ac regulariter loquendo* propter dicenda *num.* 35. *& ſeqq.*

30. CONCL. II. Certum eſt, omnia peccata mortalia nondum legitime confeſſa tam quoad numerum ac ſpeciem, quam quoad circumſtantias peccati ſpeciem mutantes eſſe neceſſario confitenda, niſi gravis aliqua cauſa excuſet. Patet hoc ex citatis verbis Concilii Tridentini, & communi Catholicorum. Unde non ſufficit dicere: *Commiſi furtum, fornicatus ſum, neglexi Miſſam aliquoties &c.* ſic enim non explicaretur numerus peccatorum, ſed oportet determinare certum numerum, prout præmiſſo debito, ac diligenti examine præſens cogitatio dictat: e. g. *Neglexi Miſſam die Feſto bis: Fornicatus ſum tot vel tot vicibus*, vel ſi non omnino ſibi certo conſtet de numero, addat pœnitens *circiter plus, minuſve.*

31. Notant tamen hic non pauci Doctores ut Fagundez, Layman, & alii conſultum non eſſe, ſimplici plebi ſcrupulos injicere, illius Confeſſiones invaliditatis damnando, eo quod ex ignorantia, & bona fide numerum ſuorum peccatorum olim non eſſe determinarint: nam bona fides, atque ignorantia tales ſimpliciores excuſare ſolet.

32. CONCL. III. Si pœnitens ob nimiam peccatorum multitudinem ejuſmodi certum numerum exprimere non poſſit, ad minimum dicat ſuam ad peccandum habitudinem: v. g. continuavi tale peccatum tanto tempore, illud committendo tot vel tot circiter vicibus; plus minuſve per menſem, hebdomadem, aut diem. Ita communis, & ratio eſt: quia ſic jam ſufficienter innoteſcit ſtatus pœnitentis, ſimulque enumerantur diſtincte peccata quoad numerum quantum moraliter, ac humano modo hic & nunc fieri poteſt.

33. Cæterum, quia dantur quidam caſus in quibus multum difficile eſt explicare numerum peccatorum, ut in publica meretrice &c. notandum cum Lugone *diſp.* 16. *ſect.* 4. §. 4. & aliis, in hujuſmodi caſu ſufficere, dicere tempus quo quis in tali ſtatu, & conſuetudine peccandi perſeveravit. Sic meretrix v. g. ſufficienter ſe accuſat dicendo, ſe, per annum omnibus, tam conjugatis, quam ſolutis, tam Clericis, quam laicis, fuiſſe expoſitam. Quamvis quidam ſatis bene hoc limitent, dicentes, addi debere numerum actuum externorum in iis ſpeciebus peccatorum, quæ non ita frequenter occurrunt; ut quoties cum Religioſis, conſanguineis &c. peccaverit; hæc enim peccata poſſunt facilius numerari.

34. Et quod hic dictum eſt de meretrice, dicendum eſt de quocunque alio peccatore, in quo æqualis eſt difficultas explicandi certum numerum peccatorum. Unde hoc inprimis habet locum in eo, qui paſſim turpiter concupiſcit fœminas ſibi obvias; ſufficit enim explicare hanc conſuetudinem, ac tempus illius, una cum ſpeciebus principalioribus. Idem dicendum de eo, qui concubinam domi habuit, eaque ut propria uxore uſus eſt; ſatisfacit enim, ſi ſtatum & tempus explicet, addito tamen firmo propoſito relinquendi, atque expellendi concubinam. Similiter ille, qui per aliquot dies, vel hebdomadas fovit cupiditatem gravis vindictæ, vel odium, aut amorem turpem, communiter ſatisfacit, ſi dicat, ſe illo tempore magna diei parte, vel quaſi per totum diem talibus cogitationibus deliberate immoratum fuiſſe.

35. CONCL. IV. Quamvis per ſe, ac regulariter loquendo omnia & ſingula peccata mortalia tam quoad ſpeciem ac numerum, quam quoad circumſtantias ſpeciem peccati mutantes ſint Jure Divino explicanda in Confeſſione, ut dictum *num.* 29. *&* 30. ac proinde graviter peccet peccato Sacrilegii, indigne videlicet recipiendo Sacramentum Pœnitentiæ, qui ſcienter & abſque juſta cauſa omittit aliquod mortale confiteri: nihilominus per accidens, & in caſu quodam extraordinario ſufficit quandoque ad Confeſſionem ſola integritas formalis. Ita certa, & communis. Ratio eſt: quia Præceptum Divinum de facienda materialiter integra peccatorum Confeſſione non obligat cum impotentia phyſica, vel morali cum ad impoſſibile nemo obligetur. Hoc ipſum amplius patebit ex dicendis Concluſione ſequenti: hinc ſit

36. CONCL. V. Tres generatim ſunt cauſæ excuſantes ab integritate materiali Confeſſionis; videlicet ignorantia, ſeu oblivio, impotentia, & grave damnum imminens pœnitenti, aut tertio, utpote Confeſſario. Ita in re communis, & patet inductione.

37. Et quidem ratione ignorantiæ, ſeu oblivionis excuſantur illi, qui præmiſſo ſufficienti examine alicujus peccati mortalis non recordantur aut illud penitus ignorant. Tenentur tamen tales omiſſa impoſterum confiteri, dummodo eorum recordentur, juxta dicenda *num.* 44. *&* 45.

38. Ratione impotentiæ excuſantur a materiali integritate Confeſſionis, qui laborant impotentia phyſica ad integre confitendum. Sic excuſatur adeo balbutiens ut intelligi nequeat, & multo magis omnino mutus, utpote nullatenus loqui valens, qui proinde abſolvi poterit, dummodo unum vel alterum peccatum per nutus explicaverit, vel, ſi neque hoc fieri poteſt, ſignum doloris de ſuis peccatis ediderit v. g. percutiendo pectus. Quod ſi tamen is ſcribere novit, expedit, ut peccata ſua in ſcriptis Confeſſario exhibeat: ad quod tunc, ſi cæteroquin nullum ſubſit periculum manifeſtationis, eundem etiam teneri, exiſtimant Suarez, Vaſquez, Dicaſtillo ac Cardinalis de Lugo &c. quamvis non deſint, qui cum Caietano, Navarro, Ledeſma, Soto, Valentia, Diana & aliis non improbabiliter oppoſitum defendant, abſolute putantes, mutum non obligari confiteri ſcripto, eo quod ſcriptura ex ſui natura ſit quid permanens publicum teſte Scoto *in* 4. *diſt.* 17. *prope finem*; nullus autem obligetur ad Confeſſionem publicam, ſed tantum ad ſecretam. Ob quod ipſum fundamentum juxta Tannerum hic *diſp.* 9. *quæſt.* 7. *n.* 27. nullus tenetur ſcribere Confeſſionem memoriæ cauſa, ne forſan aliqua peccata quoad ſpeciem, vel numerum memoria excidant, etſi cæteroquin id melius ſit regulariter, & quando abeſt omne periculum, ne alii in notitiam veniant ſcriptorum: exinde tamen (inquiunt illi) necdum probatur ſtricta obligatio confitendi per ſcripturam.

Additio.

* Idem autem, quod de muto, ex eodem fundamento ſentiendum eſt de vero ſurdo omnino nihil audiente, qui accedens, Confeſſionale unum vel alterum peccatum mortale profert: adeo tamen confuſe, ut poſt examen a Confeſſario inſtitutum ſpeciem, & nume-

Digitized by Google

numerum verbis, aut ſignis ſufficienter exprimere nequeat. Dicitur notanter *de vero ſurdo, omnino nil audiente:* etenim, ſi foret tantum ſurdaſter, qui poſſet explicare diſtincte ſpeciem, ac numerum gravium peccatorum, quomodo examen altiori voce inſtituatur, talis in publico concurſu, & niſi ſit periculum in mora &c. ablegandus foret vel ad aliud tempus, vel ad aliquem locum privatum ab aliis ſequeſtratum niſi in magno aliquo populi confluxu afferat mera venialia, aut mortalia abſque interrogatione ſufficienter proponat &c. ubi ob majorem fructum, ex participatione Sacramentorum acquirendum, abſolvi poſſet, indicanda eidem prævie pœnitentiam digitis, vel roſario, vel globulorum precatoriorum oſtenſione, uti recte notat Elbel hic *Conferentia V. Theolog. Sacram. num. 141.*

Quod ſi occurreret Pœnitens non ſolum vere ſurdus ſed ſimul mutus talis deberet a Confeſſario in loco aliquo privato, ac nemine alio præſente, per certa ſigna, præſertim ſi ſcribere non ſciret, aut forſan ob periculum ne ſcriptura deperdatur, ſcribere recuſaret, examinari, ut ſaltem in notitiam aliquorum peccatorum deveniatur; ubi Pater Elbel *loc. cit. n.* 133. utiliter pro praxi inquit, quod muti plerique ſoleant ſe accuſare *de iracundia*, manum in modum pugni contrahendo vultuque minaci concutiendo, *de gula* digitos ad os ponendo, *de ebrietate*, manu ac pollice elevato, quaſi cyathum in idem os infundendo &c. Optimum erit, prævie a familiaribus hujus cum prudentia, & cautela expiſcari, qualia talis ſurdus & mutus ſolat edere ſigna & quidnam per eadem intendat ſignificare.

Nunc ulterius pergendo ad illos, qui excuſantur a materiali integritate Confeſſionis. *

39. Ob eamdem impotentiam ignarus idiomatis poterit abſolvi tempore præcepti, vel alterius neceſſitatis, etſi non integre percipiatur, ſi non poteſt haberi Confeſſarius linguæ ſuæ gnarus. An autem talis teneatur confiteri per Interpretem, ſi adſit, dictum eſt ſuperius *n.* 23. Rurſum ſi pœnitens inter confitendum in phreneſin incidat, vel periculum ſit, ne illico moriatur, debet ſtatim abſolvi: & poſtea, ſi ſupervixerit, reliqua peccata audienda erunt, & abſolutio denuo impertienda.

40. Hoc ipſum accidere ſolet tempore naufragii, aut belli, quando imminet conflictus, & Confeſſarius multorum integras Confeſſiones audire non poſſit. Quinimo in hujuſmodi caſibus, quando periculum imminens aliud non permittit, poſſunt omnes ſimul uno peccato explicato, quod minus infamat, confiteri, & a Confeſſario abſolvi, dicendo, *Ego vos abſolvo &c.* Imo ſecundum quoſdam (inquit Buſenbaum *dub.* 2. *De Confeſſione cap.* 2. ſi aliter fieri non poſſit, ſufficeret in tali caſu dicere in genere, ſe eſſe peccatorem; aut etiam (ſubdit Ferdin. Haunekius *V. Abſolutio num.* 22.) ſigno aliquo aut genuflexione ſignificare ſe peccaſſe: ut ſi Confeſſarius dicat, omnes, qui volunt confiteri, & abſolvi, percutiant pectus vel genu flectant; & tunc imminente tam gravi periculo poſſunt omnes abſolvi a Confeſſario dicente: *Ego vos abſolvo &c.* Hurtado; *De Sacram. Pœnit. diſp.* 9. *diffic.* 16.

Additio.

* Ex dictis facile reſolvitur caſus ille, qui præcedente noviſſimo bello contigit, ubi nimirum quidam milites in certo pago ex improviſo ab hoſte obruti, & multi ex his vulnerati in pago relicti, reliqui autem in captivitatem abducti fuere. Vocabatur ad vulneratos pro danda abſolutione Parochus loci. Hic illico adveniens percipiebat quoſdam ex vulneratis eſſe Catholicos, alios hæreticos: item aliquos periculoſe, & graviter, alios autem leviter ſauciatos. Quid igitur conſilii? Si multum temporis inſumpſiſſet interrogationibus, quinam hæretici, quinam Catholici exiſtant, quales periculoſe, quales leviter ſauciati manifeſtum fuiſſet periculum, ne interea temporis aliquot ex graviter vulneratis ſine abſolutione Sacramentali in longam infelicem æternitatem abiiſſent. Itaque ante omnia alia Parochus iſte breviter hæreticos ad relinquendam ſectam, & generaliter omnes ſuccinctis, efficacibus tamen verbis ad dolorem, & propoſitum excitavit, ſubjungendo, ut, ſi poſſibile, hunc dolorem percuſſione pectoris, vel gemitu, aliove ſigno ſenſibili manifeſtent: exinde, antequam ſingulos in particulari pro exigentia neceſſitatis acceſſerat, generatim ſuper vulneratos præſentes ſequentem formulam abſolutoriam protulit: *Ego ex vobis omnibus hos, qui capaces ſunt, abſolvo ab omnibus cenſuris, & peccatis veſtris in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen.* Quæritur num factum bene, nec ne? Et Reſpondetur in his circumſtantiis affirmative: periculum enim imminens mortis aliquot graviter ſauciatorum non admiſit longiorem inter eoſdem diſquiſitionem, aut peccatorum Confeſſionem materialiter integram, atque inſuper per particulas, *qui capaces ſunt*, jam fuerunt excluſi incapaces, puta, illi hæretici, qui fortaſſis in ſua hæreſi perſiſtentes renuerunt recipere a Catholico abſolutionem Sacramentalem. Præterea etiam exinde prudentiſſime fecit præfatus Parochus, ſi, antequam abſolutionem impertiit, ad eliciendum de peccatis ex parte ſauciatorum dolorem talia ſuccincte verba inſeruit, quæ ad veram Contritionem movere ſolent: quia in tali emergentia contingere potuiſſet, quoſdam præſentes ſauciatos milites fuiſſe hæreticos pure materiales, aliquibus tamen aliis gravibus peccatis obſtrictos, qui dein ante mortem per talia verba Parochi ad veram Contritionem eliciendam commoti adhuc vi ipſius Contritionis eſſent ſalvati, etſi ex ignorantia invincibili credentes, ſuam ſectam eſſe veram Religionem, non habuiſſent intentionem recipiendi Sacramentum Abſolutionis a Sacerdote Catholico. *

41. Cæterum extra ſimiles caſus magni periculi imminentis ob ſolum concurſum pœnitentium non licet facere Confeſſionem dimidiatam: tenemur enim Jure Divino confiteri omnia peccata mortalia, quorum habemus conſcientiam, extra caſum impotentiæ phyſicæ, aut moralis, qualis in ſolo pœnitentium concurſu non adeſt. Et hinc merito Innocentius XI. inter alias ſequentem, ordine 56. Propoſitionem damnavit. *Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus Feſtivitatis aut Indulgentiæ.*

42. Tandem ratione gravis damni imminentis poteſt excuſari pœnitens ab integritate materiali Confeſſionis, quoties vel pœnitenti, vel ipſi Confeſſario ex Confeſſione omnium peccatorum rationabiliter timetur grave damnum ſpirituale, vel corporale: ſiquidem in tali caſu cenſetur adeſſe impotentia moralis.

43. Sic fieret, quando pœnitens rationabiliter timet, peccatum ſuum revelandum; quod tamen in praxi vix, nec niſi gravibus de cauſis eſt præſumendum. Item quando fœmina ex jam expertis, vel aliis cauſis probabilibus metuit ſolicitationem ad peccatum, ſi confiteatur peccatum carnis, nec tamen habeat alium, cui confiteatur; nam tum delicto carnis prætermiſſo poſſet alia confiteri. Huc accedit caſus ſi pœnitens, vel ipſemet Confeſſarius timeat tempore v. g. peſtis, vel alterius morbi valde infeſtivi, ne ex diutius protracta Confeſſione contrahat morbum contagioſum. Idem dicendum de ſimilibus.

44. CONCL. VI. In ſupradictis, ac aliis hujuſmodi caſibus, in quibus nequivit fieri Confeſſio materialiter integra remittuntur quidem (ſi cætera requiſita adſint) omnia peccata mortalia virtute Sacramenti Pœnitentiæ, ſed diverſimode: nam peccata explicite confeſſa remituntur directe, adeo, ut non remaneat in pœnitente obligatio, illa denuo confitendi; alia vero peccata mortalia, quorum quis vel invincibiliter fuit oblitus, vel eadem non potuit ob aliam juſtam cauſam ex ſupra enumeratis confiteri, ſolum indirecte, & cum onere eadem impoſterum confitendi ac data opportunitate directe Clavibus Eccleſiæ ſubiiciendi. Ita communis. Ratio primæ partis eſt: quia unum peccatum mortale non remittitur ſine alio: ſimulque gratia habitualis, ſeu ſanctificans, quæ virtute Sacramenti Pœnitentiæ in tali caſu confertur, eſt incompoſſibilis cum quocunque peccato mortali, ac proinde omne tale excludit.

45. Altera pars ex eo probatur: quia extra præceptum Divinum de confitendis omnibus peccatis mortalibus poſt Baptiſmum commiſſis & conſequenter

Digitized by Google

peccata ea, quæ antea ob caſum impotentiæ quis nequivit confiteri, debent poſtmodum data opportunitate in proxima Confeſſione exponi, & directe Clavibus Eccleſiæ ſubjici. Hinc merito Alexander VII. ſequentem inter alias, ordine 11. Propoſitionem damnavit: *Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans vitæ periculum, aut ob aliam cauſam non tenemur in ſequenti Confeſſione exprimere.*

46. CONCL. VII. Nihilominus, qui per oblivionem, aut aliam juſtam cauſam ex ſupra dictis, omiſit aliquod peccatum confiteri, non tenetur ſtatim, ac habuerit commoditatem, illud confiteri, ſed poteſt differre Confeſſionem illius peccati, donec ex vi alterius obligationis iterum confiteri teneatur. Ita Bonacina *diſp. 5. qu. 5. ſect. 2. punct. 4. n. 32.* poſt Suarez, Navarrum, Filliucium, & plurimos alios Doctores. Ratio eſt: quia jam ſatisfecit præcepto Confeſſionis, cum re ipſa valide ſit confeſſus. Excipitur tamen caſus ille, quo quis Sacram Euchariſtiam ſumpturus recordatur peccati mortalis omiſſi: nam tunc, ſi abſque periculo infamiæ poſſit denuo confiteri, tenetur præmittere Confeſſionem, ac peccatum illud directe Clavibus Eccleſiæ ſubjicere, ut jam alibi (*e*) dictum.

QUÆSTIO III.

De neceſſitate confitendi Circumſtantias aggravantes, peccata dubia &c. præmittendi Examen Conſcientiæ.

SUMMARIUM.

47. *Circumſtantiæ ſpeciem peccati mutantes, quæ?*
(*f*) Ut dictum Tract. 3. Diſt. 2. quæſt. 2. per totum.
Hæ ſunt confitendæ.
48. *Circumſtantiæ aggravantes, quæ?*
Aliæ ſunt notabiliter aggravantes, aliæ non.
49. *Per ſe loquendo non tenemur confiteri circumſtantias aggravantes, etiam notabiliter.*
50. *Solvitur inſtantia.*
Confeſſarius quomodo debeat judicare de gravitate culpæ?
51. *Quid Concilium Tridentinum circa hoc ſtatuat?*
52. *Per accidens quandoque oportet confiteri circumſtantias aggravantes.*
53. *Quid de conſuetudine peccandi?*
54. *Peccata dubia ſub dubio ſunt confitenda.*
55. *Quid intelligendum de dubio proprie dicto, ſive negativo.*
(*g*) Ut dictum Tr. 2. Diſt. 3. n. 29.
56. *Solvitur inſtantia, & Addit. I.*
* *Et excipiuntur ab hac obligatione ſcrupuloſi. Additio II.*
57. *An poſſit, & debeat quis peccatum confiteri quamvis Confeſſarius veniat in notitiam Complicis?*
58. *Quid de ſententia negativa?*
(*h*) Ut dictum Tract. 9. Diſt. 6. num. 7. & ſeqq.
59. *Aut ſi adiri poſſit alius Confeſſarius?*
60. *Examen conſcientiæ Confeſſioni præmittendum;*
61. *Qualis diligentia in eo faciendo adhibenda?*
62. *Hæc diligentia non requiritur æqualis in omnibus.*
63. *Ruſtici non facile dimittendi pro faciendo meliori examine.*

47. QUÆRITUR I. Utrum Circumſtantiæ ſolum aggravantes, etſi notabiliter, ſint neceſſario confitendæ? Pro cujus reſolutione notandum, quod Circumſtantiæ aliæ mutent ſpeciem peccati; aliæ intra eamdem ſpeciem duntaxat aggravent. *Circumſtantiæ ſpeciem peccati mutantes* dicuntur illæ, quæ actus humanos transferunt in aliam ſpeciem peccati ab ea, quam habent ex objectu ſuo: ſic circumſtantia perſonæ conjugatæ, vel habentis votum Caſtitatis transfert peccatum carnis a ſpecie fornicationis ad ſpeciem adulterii, vel ſacrilegii, dum actui luxuriæ ſuperaddit novam malitiam adulterii vel ſacrilegii. Idem contingit in illis caſibus, quando peccatum ex genere ſuo veniale per accidens fit mortale, vel econtra. (*f*) Et tales Circumſtantias ſpeciem peccati mutantes, certum eſt, eſſe neceſſario confitendas; idque expreſſe fatetur, atque definit Concil. Trid. *Seſſ. 14. cap. 5. & can. 7.*

48. *Circumſtantiæ aggravantes* appellantur eæ, quæ malitiam actus ex objecto deſumptam intra eamdem ſpeciem peccati, duntaxat aggravant, ſeu majorem reddunt, non autem ſuperaddunt novam malitiam ſpecie diſtinctam ab ea, quam actus habet ex objecto. Et ex his aliæ ſunt notabiliter aggravantes, quæ videlicet multum aggravant malitiam actus intra eamdam ſpeciem peccati, ut furtum mille florenorum ſimul ablatorum: aliæ non notabiliter aggravantes, ut furtum quinque, vel ſex florenorum. Quæſtio præſens præcipue procedit de circumſtantiis notabiliter aggravantibus: nam omnes fatentur, circumſtantias parum duntaxat aggravantes non eſſe neceſſario confitendas. His prænotatis.

49. Reſp. Etſi conſultum ſit, circumſtantias ſolum aggravantes in Confeſſione explicare, nihilominus per ſe loquendo nulla eſt obligatio, eas etiam notabiliter aggravantes confitendi. Ita D. Thomas 4. *diſt. 16. q. 3.* D. Bonaventura, Maſtrius *diſp. 21. Theolog. Mor. n. 175.* & communior, atque probabilior Doctorum; licet non pauci oppoſitum teneant etiam Scotiſtæ, eo quod Doctor 4. *diſt. 17. §. De ſecundo*, libertatem ſuis reliquerit, hanc vel illam ſententiam tuendi. Probatur autem data reſponſio: quia non eſt imponenda ejuſmodi obligatio, niſi conſtet de tali præcepto; quinimo in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, ſimulque *in obſcuris minimum eſt ſequendum*, juxta *Reg. 30. Juris in 6.* cum concordantiis. Deinde tale præceptum, taliſque obligatio nullibi reperitur, quinimo Concilium Tridentinum ſatis clare oppoſitum indicat, dum *Seſſ. 14. cap. 5. & can. 7.* ubi exacte tradit doctrinam de obligatione confitendi, ſolummodo meminit obligationis confitendi *omnia & ſingula peccata mortalia, & circumſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant*; ergo neque a nobis aſſerenda eſt obligatio confitendi circumſtantias ſpeciem peccati duntaxat aggravantes. Et hoc eo magis, quia idem Concilium *cit. cap. 5.* expreſſe ſubjungit, *nihil aliud in Eccleſia a pœnitentibus exigi.*

50. Dices: Juxta Concilium Trid. *cit. c. 5.* talis requiritur Confeſſio, ut Sacerdotes de gravitate peccatorum recte valeant judicare, & proportionatas pœnitentias injungere: atqui ad hoc neceſſario exigitur Confeſſio circumſtantiarum notabiliter aggravantium; nam aliud judicium eſt de gravitate mille florenorum, quam decem, majorque pœnitentia pro illo furto injugenda, quam pro hoc; ergo. Reſp. negando minorem cum ſua probatione: nam ſufficit, ut Confeſſarius judicet de gravitate culpæ ſecundum ſpeciem ſuam moralem, ſicque proportionatam pœnitentiam injugat; nec opus eſt, ut judicet de tantitate ſeu intenſione culpæ intra eamdem ſpeciem moris. (Sive ut alii loquuntur) ſufficit ad Judicium Sacramentale, quod Judex ſit informatus quoad omnia ſubſtantialia, inter quæ ſunt circumſtantiæ ſpeciem mutantes, licet non quoad omnia accidentialia, qualia ſunt circumſtantiæ ſolum aggravantes. Nec urget, quod unicum furtum mille florenorum æquivaleat centum furtis decem florenorum. Reſp. enim, id verum eſſe in genere entis, ſeu phyſico, non autem in genere moris; nam certum eſt, quod in priori caſu unicum numero peccatum, in altero autem centum committantur.

51. Neque aliud vult Concilium Tridentinum *loc. cit.* nam ſic ait: *Conſtat enim, Sacerdotes judicium hoc incognita cauſa exercere non potuiſſe, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis ſervare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potius in ſpecie ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent*: Hæc Concilium, inde inferens, *a pœnitentibus omnia peccata mortalia, & præterea etiam eas circumſtantias in Confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant.* Unde, quia altum ſilet Concilium Oecumenicum de circumſtantiis duntaxat aggravantibus, ſimulque noti juris ſit, quod *exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis. arg. L. Quæſitum. §. Denique ff. De Fundo inſtructo*, cum concordantiis: ſequitur, per ſe loquendo, nullam eſſe obligationem confitendi circumſtantias duntaxat aggravantes.

52. Additur *per ſe loquendo*. Nam per accidens contingere poteſt, quod quis obligetur confiteri circum-

Digitized by Google

cumſtantias aggravantes: ut ſi certæ v. g. quantitati furti ſit annexa reſervatio, vel excommunicatio; nam de ea tunc debet conſtare Confeſſario, ne abſque juriſdictione abſolvat. Simile quid accidere poteſt propter annexam obligationem reſtituendi, cujus modum pœnitens petit ſibi indicari a Confeſſario. Quod ſi hoc neceſſe non ſit, poterit Confeſſarius abſoluta dicere pœnitenti: *Reſtitue, quod abſtuliſti.*

53. Inſuper, quamvis non detur per ſe obligatio confitendi conſuetudinem peccandi, nihilominus ea per accidens dari poteſt. Sic fit, quando Confeſſarius, ut rectum judicium formare valeat de diſpoſitione pœnitentis, ac de propoſito, & intelligere, an is non ſit conſtitutus in occaſione proxima peccandi, vel ipſa conſuetudo non ſit novum peccatum propter aliquam ſpecialem rationem &c. interrogat pœnitentem circa hanc peccandi conſuetudinem, prout explicat, & notat Joannes Cardenas *in Criſi Theologica cap.* 2. *ad Propoſitionem* 58. *Innocentii XI.* ubi Pontifex hanc, ordine 58. damnavit: *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.* Etſi enim conſuetudo peccandi, poſt priora peccata rite confeſſa, ſit circumſtantia duntaxat aggravans, & ſic per ſe loquendo non neceſſario confitenda: tamen per accidens ob rationes prædictas tenetur pœnitens eam aperire Confeſſario interroganti.

54. Quæritur II. Utrum peccata dubia ſint neceſſario confitenda? Reſp. Probabilius eſt, & in praxi communiter tenendum, quod peccata dubia ſint confitenda, ſub dubio tamen. Ita Herincx *diſp.* 3. *De Confeſſ. qu.* 4. & communior Doctorum cum D. Thoma in 4. *D.* 21. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 3. & *Catechiſ. Rom. De Pœnit cap.* 9. Quamvis non deſint alii præſertim moderno tempore non improbabiliter oppoſitum tenentes. Ratio eſt: quia oportet peccata explicare, prout ſunt in conſcientia pœnitentis, ergo ſicuti peccata certa ſunt ſub certitudine explicanda, ita peccata dubia ſub dubio. Idipſum ſuadet communis praxis: & ſenſus Fidelium, per quem ſufficienter manifeſtatur nobis voluntas Chriſti, obligantis ad Confeſſionem talium peccatorum.

55. Accedit alia ratio: quia præſens Quæſtio, ejuſque Reſolutio procedit de dubio proprie dicto, adeo, ut quis pro neutra parte habeat judicium vere probabile, ſed remaneat omnino ſuſpenſus, non determinando in alterutram partem, an peccaverit, nec ne: vel an tale peccatum fuerit confeſſus nec ne: quod vocant *Dubium negativum* (g); nam paſſim fatentur Doctores, ſecus eſſe dicendum de inani ſcrupulo, utpote ex frivolis duntaxat rationibus ortum habente: item & de caſu illo, quo quis probabiliter uni parti ob rationes graves determinate adhæret, utputa ſe non feciſſe hoc peccatum, vel illud jam confeſſum eſſe, quamvis remaneat aliqua formido de oppoſito, quia tunc, conformiter principiis de Probabiliſmo, licebit ſequi ſententiam probabilem, imo etiam practice deponere dubium poſitivum, ſi quod ſubortum fuit: atqui ſtante dubio proprie dicto, ſeu negativo, ſi quis non confiteatur ſub dubio peccatum, de quo dubitat, operatur cum conſcientia practice dubia, atque exponit ſe periculo faciendi Confeſſionem ſacrilegam, & non integram; ergo hoc ipſo peccat.

56. Nec obſtat illud commune dictum; *In dubio melior eſt conditio poſſidentis.* Reſp. enim, in dato caſu poſſeſſionem ſtare pro obligatione legis de facienda Confeſſione. Nam certum eſt, omnia peccata mortalia, quorum conſcientiam pœnitens habet, Jure Divino eſſe neceſſario confitenda: quod autem ab hac generali obligatione Legis Divinæ ſit exceptum peccatum mortale dubium, de quo pariter habetur conſcientia dubia circa commiſſionem ejuſdem, necdum certo conſtat (imo communiſſima antiquorum Doctorum uſque ad medietatem circiter præcedentis ſæculi doctrina, praxis item, & conſuetudo piorum Fidelium oppoſitum habet: ſiquidem *Conſuetudo eſt optima Legum interpres, cap. Cum dilectus. De Conſuet.*) & conſequenter poſſeſſio ſtat pro obligatione Legis Divinæ, ac proinde allata inſtantia urget in oppoſitum.

Additio I.

* Fateor tamen ingenue, reſpiciendo præciſe ipſas rationes, & inſtituendo paritatem inter peccata poſitive & negative dubia, contraria ſententia negans obligationem talem confitendi multum ſtringit: ſi enim valet regula poſſeſſoria applicari quoad peccata poſitive dubia, nec quoad eadem ſtat poſſeſſio pro obligatione Legis Divinæ, cur non idem poſſet dici de peccatis negative dubiis, præſertim cum quoad peccata negative dubia non habeatur gravis ratio aſtruendi, eadem fuiſſe commiſſa? Verumtamen imprimis in veneratione habendo eſt venerabilis Antiquitas: potuit enim Deus injungere obligationem confitendi peccata negative dubia ex una parte, & ex altera, utrum injunxerit, eſt dubium facti; injunxiſſe autem teſtatur communiſſime Antiquitas, cui major videtur tribuenda fides. Conſulatur la Croix, qui accurate id examinat *Lib. 6. part.* 2. *num.* 606. *& ſeqq.* & tandem *num.* 110. ſententiam, adſtruentem obligationem confitendi, probabiliorem ait. *

Additio II.

* Interim tamen recte ex communi DD. ſubjungit la Croix *loco mox cit. num.* 611. ſententiam iſtam, quæ adſtruit obligationem confitendi peccata negative dubia, non afficere alias ſcrupuloſos. Ratio eſt: quia illorum dubia ordinarie inanes ſunt apprehenſiones, adeoque poſſunt ſe ſemper ſecundum ordinarie contingentia reſolvere, talia dubia nimirum hic & nunc occurrentia contemnendo tamquam inanes ſcrupulos: habent præterea ſufficientiſſimum hujus reſolutionis fundamentum ex eo, quia alias ſucceſſive in graviſſimas inducerentur moleſtias. Quinimo ſcrupuloſi, ſi ſciant quidem, ſe peccaſſe, dubitent vero, num hoc, vel illud peccatum fuerint confeſſi, non tenentur illud in alia Confeſſione repetere juxta Cajetanum, Navarrum, Henriquez, Medinam, Rodriguez &c. eſt enim incredibile (uti recte notat la Croix *loc. cit.*) quod peccata talibus non occurriſſent antehac, quando erant recentius commiſſa. Quod ſi autem pro tunc occurriſſent, tales ſcrupuloſi certo illa fuiſſent confeſſi: unde prudenter ſupponere debent, vel pro tempore, quo commiſſa fuerunt, non fuiſſe eadem apprehenſa ut mortalia, ſicque nec mortaliter peccaſſe, vel ſaltem ſe jam fuiſſe actualiter confeſſos. Quod idem ex hac ipſa ratione la Croix *num.* 612. extendit ad alios timoratæ conſcientiæ, qui non ſolent plena deliberate, & advertenter ordinarie Deum graviter offendere: ſimiles enim, ſi dubitent, num hoc, vel illud peccatum commiſerint, vel, ſi commiſiſſent, utrum deliberate, vel indeliberate, ſive an commiſſum confeſſi fuerint, vel non? non præciſe dubitant negative, ſed inſuper habent poſitivam pro ſe gravem rationem ſeu præſumptionem ſuperius jam indicatam, quod vel non graviter peccaverint, vel ſaltem cognitum ut grave jam confeſſi fuerint, quamvis non amplius recordentur. Idque bene notandum in praxi tam pro ſcrupuloſis: quam pro aliis timoratæ conſcientiæ, quamvis cæteroquin non ſcrupuloſis. *

57. Quæritur III. An, quando peccatum non poteſt rite explicari in Confeſſione ſine manifeſtatione Complicis, poſſit, & debeat pœnitens tale peccatum confiteri, non obſtante, quod Confeſſarius veniat in cognitionem Complicis? Reſp. probabilius eſſe, quod poſſit, ac debeat; dummodo non poſſit alius Confeſſarius adiri, ſimulque Complici præter ſolam notitiam Confeſſarii nullum aliud damnum eveniat. Ita D. Bonaventura 4. *diſt.* 21. *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. Maſtrius *diſp.* 21. *Theolog Mor. n.* 185. Sanchez *diſt.* 10. *de Confeſſione quæſt.* 6. *num.* 11. Suarez, Laymann, & communior aliorum. Ratio eſt: tum quia pœnitens utitur jure ſuo, & Complex, ſi quod diſpendium famæ apud Confeſſarium incurrit, ſibi ipſi imputet; eo quod libere fuerit ſocius talis criminis, quod ſine ejus manifeſtatione coram Confeſſario explicari nequit. Nam, ut habet *Reg.* 86. *Juris in* 6. *Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare*, tum quia ex una parte Confeſſarius cognoſcit peccatum Complicis ſub Sigillo Confeſſionis duntaxat, ac proinde non datur vera ratio infamiæ, parumque, vel nihil læditur fama Proximi, ſeu Complicis: ex altera vero parte urget præceptum Divinum integritatis Confeſſionis.

Digitized by Google

85 Fatendum tamen, quod oppoſitam etiam ſententiam nonnulli Doctores ſequantur; ut Diana *part.* 1. *Tract.* 7. *reſol.* 49. Navarrus *cap.* 7. *Manual.* a. 3. & alii ab ipſis citati, quia (inquiunt) præceptum non infamandi alterum fortius eſt præcepto integrandi Confeſſionem. Sed hæc ratio non convincit: nam in multis caſibus ex juſta cauſa licet peccatum proximi manifeſtare (*b*) etiam in Foro externo; cui igitur id non licebit in Foro Sacramenti Pœnitentiæ, ad ſervandam integritatem Confeſſionis? Et hinc prior ſententia merito cenſetur probabilior, eſtque communior.

59. Dicitur notanter num. 57. *dummodo non poſſit alius Confeſſarius adiri.* Nam, ſi id poteſt, tenetur, pœnitens alium Confeſſarium adire, ne ſine cauſa proſtituat bonam famam, atque exiſtimationem Complicis apud Confeſſarium. Lugo *diſp.* 16. *de Pœnit. num,* 391. *& ſeqq.* cum aliis Et ob eamdem cauſam, ſi Confeſſarius animadvertat, pœnitentem paratum eſſe ad nominandum Complicem circa ea peccata, quæ ſine Complicis agnitione intelligi poſſunt, debet ipſum modeſte prohibere, quin etiam, ſi ad particularem perſonam deſcendat, increpare, ac multo minus ipſemet Confeſſarius curioſe inquirat de perſona Complicis, uti notat D. Bonaventura *cit. q.* 2. & alii paſſim. † Confeſſarius audentes interrogare Pœnitentem, ut Complicem ſibi manifeſtet, cum ejus confeſſiones audiunt nagantes alioquin abſolutionem ſacramentalem, peccati mortalis damnat Benedictus XIV. in Conſtit. *Ubi primum Bullar. Tom. II. Num. VIII.* mandatque denuncia. ri eoſdem Confeſſarios Inquiſitoribus; non tamen obligat eoſdem pœnitentes, Peccatum illud mortale reſervat Summo Pontifici.

60. Quæritur IV. Quænam diligentia adhibenda ſit in examine conſcientiæ faciendo? Reſp. I. Certum eſt, quod pœnitens debeat prius ſe diligenter examinare, antequam Sacramentalem Confeſſionem peragat. Patet hoc ex ſæpe citato Concilio Trident. *Seſſ.* 14. *can.* 7. ubi definit, *omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, eſſe confitenda.*

61. Reſp. II. Talis diligentia in faciendo ante Confeſſionem examine conſcientiæ adhibenda eſt, qualis communiter inter homines ejuſdem ſtatus adhiberi ſolet in re ſeria, & quæ multum cordi eſt. Ita Scotus 4. *diſt.* 17 *q. un.* §. *De ſecundo.* Marchantius *tom.* 1. *Tribunalis. Tract.* 4. *Tit.* 6. *q.* 4. Sannig *qu.* 5. *num.* 11. & alii. Ratio eſt; quia, ut loquitur Concilium Trid. *loc. cit.* ſufficit *diligens præmeditatio*; ac proinde non requiritur ſtrictiſſima, & exactiſſima diſcuſſio, ſed ſufficit diligentia moralis, ſive humano modo facta, qualem ſcilicet viri, vel fœminæ ſimilis conditionis in arduis negotiis communiter adhibere ſolent.

62. Reſp. III. Certum eſt, hanc diligentiam non requiri eamdem in omnibus. Ratio eſt clara: quia in hoc attendendus eſt ſtatus pœnitentis, ac tempus, quod a præterita Confeſſione affluxit; minus enim diligentiæ requiritur in homine DEUM timente, & qui frequenter v. g. ſingulis hebdomadibus confitetur, quam in alio, qui omnibus peccandi occaſionibus exponitur, & ad plures menſes, aut etiam integrum annum Confeſſionem diſtulit; unde moraliter hæc res eſt dijudicanda.

63. Reſp. IV. Licet Ruſtici quandoque inveniantur negligenter examinati, ipſi tamen communiter non ſunt dimittendi, ut ſe magis examinent, ac poſtea redeant ad Confeſſionem. Ita Lugo *diſp.* 22. *de Pœnit. ſect.* 2. n. 20. Vaſquez & alii. Ratio eſt: quia de iis præſumitur, licet millies ſe examinent, non fore magis aptos, quam ſi ab ipſo Confeſſario breviter interrogentur, ac ſuaviter examinentur. Quando igitur Confeſſarius cognoſcit talem defectum examinis in hominibus rudioribus, expedit, ut ſua induſtria ipſos adjuvet, ſuiſque interrogationibus eorum ſuppleat defectum.

QUÆSTIO IV.

An abſolvendus ſit Moribundus, qui amplius confiteri non poteſt?

SUMMARIUM.

64. *Qui plura confiteri nequit, abſolvendus eſt unico peccato expreſſo.*
65. *Aut ſi coram Sacerdote det ſigna doloris, ac petitæ Confeſſionis.*
66. *Imo & ſi dedit talia ſigna abſente Confeſſario.*
67. *Sufficit teſtis unicus de talibus ſignis.*
68. *Ordinatio Ritualis Romani circa abſolutionem moribundi valde notanda.*
69. *Difficultas præcipua de pio Chriſtiano, ac ſubito omnibus ſenſibus deſtituto.*
70. *Poteſt talis in articulo mortis abſolvi ſub conditione.*
Probatur hoc auctoritate Doctorum.
71. *Eadem ſententia probatur ratione.*
72. *Objectio communis contra dicta.*
(*i*) Ut dictum Diſt. 6. n. 10. & 11.
73. *Ejuſque ſolutio.*
74. *Declaratur ſententia, aſſerens, quod in caſu tantæ neceſſitatis vita Chriſtiana &c. videatur ſufficiens Confeſſio.*
75. *Solvitur inſtantia contra hanc ſententiam allata.*
(*k*) Diſt. 6. num. 60.
76. *Alia ſententia, tunc ex ſignis exterioribus pie præſumens Confeſſionem ſenſibilem.*
* *Quid, ſi talis moribundus antea male vixerit?* *Addit.* I.
* *Vel ſi ignoretur, utrum ſit Catholicus, vel Hæreticus?* *Addit.* II.
* *Aut, ſi quidem ſit Catholicus, externa tamen det ſigna potius impœnitentiæ?* *Addit.* III.

64. CONCL. I. Certum eſt, quod poſſit, ac debeat abſolvi infirmus, qui unum ſaltem peccatum confeſſus eſt, ſi præ infirmitate plura exprimere non valeat. Ratio eſt clara: quia talis jam facit confeſſionem formaliter integram, etſi non materialiter, ad hanc enim in tali caſu impotentiæ non tenetur, ut patet ex dictis 36. 38. *& ſeqq.* Et ob eandem rationem atque juxta Rituale Romanum n. 68. allegandum, etiamſi pœnitens moribundus nullum peccatum in particulari confiteatur, ſed ſolum dicat in genere, ſe peccaſſe, poteſt is abſolvi, dummodo præ infirmitate nullum in particulari amplius explicare valeat.

65. CONCL. II. Certum inſuper eſt; quod etiam ille moribundus abſolvi poſſit, ac debeat, qui ob amiſſam præ infirmitate loquelam nullum amplius peccatum in ſpecie, neque etiam in genere confiteri poteſt, exhibet tamen coram Sacerdote certa ſigna doloris, ac petitæ Confeſſionis. Ratio eſt; quia talis confitetur modo, quo poteſt, meliori. Accedit Rituale Romanum, de quo infra *n.* 68.

66. CONCL. III. Etiam ille, qui abſente Confeſſario petivit Confeſſionem, ac oſtendit ſigna pœnitentiæ, de quibus, qui viderunt, teſtimonium perhibent, poteſt, ac debet abſolvi a Sacerdote ſupervenientæ: quamvis in præſentia Sacerdotis jam ſit deſtitutus ſenſibus, & nullum amplius ſignum exhibeat. Ita rurſum communis Doctorum propter rationes proxime allatas.

67. Porro notat Diana *part.* 3. *tract.* 3. *reſolut.* 5. poſt Reginaldum *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 3. *n.* 8. & alios Doctores, quod in tali caſu ſufficiat unicus teſtis, qui teſtetur de petita per moribundum Confeſſione. Idque jure aſſeritur: nam & alioquin uni teſti plene creditur, quando non agitur de alterius præjudicio; uti tradit Gloſſa *c. Nuper* ¥. *Niſi juratus De teſtibus*, arg. *c. Parvulos &c. Cum itaque. De Conſecr. diſt.* 4. ubi per unum teſtem plene probatur, quod quis ſit baptizatus.

68. CONCL. IV. Generaliter quoad praxin in hujuſmodi caſibus rite erit obſervanda ordinatio Ritualis Romani, auctoritate Pauli Papæ V. editi, quod agendo de Ritibus Sacramenti Pœnitentiæ ordinavit:

Si in-

Si inter confitendum, vel etiam, antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus, & ſignis conetur Sacerdos quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcunque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt. Hactenus Rituale Romanum. Ubi ly *Abſolvendus eſt*, intelligendum eſt de abſolutione Sacramentali abſolute impertienda, & non tantum ſub conditione: niſi forte de aliquo prædictorum ſignorum certo non conſtet, ſed dubium ſit; tunc enim debet dari abſolutio ſolum ſub conditione. Et hæc quidem ſunt certa, & communiter inter Doctores recepta.

69. Major difficultas eſt de illo moribundo, qui ſubito in phreneſin lethalem lapſus vel apoplexia ſactus eſt, aut alio caſu improviſo ita ſubitanee omnium ſenſuum uſu deſtituitur, ut nullum omnino certum ſignum doloris, aut petitæ Confeſſionis dederit ante adventum Confeſſarii, neque in ejus præſentia ob vim morbi tale ſignum exhibeat, aut exhibere poſſit, interim tamen conſtat, eum prius chriſtiane vixiſſe, Sacramenta frequentaſſe, ac probum fidelemque fuiſſe exiſtimatum. Major, inquam, eſt difficultas, utrum talis in ejuſmodi caſu ſit abſolvendus, ſaltem ſub conditione; *Si capax es abſolutionis, ego te abſolvo &c.* Pro cujus reſolutione, ſalvo ſemper meliori, ac præſertim ſanctæ Romanæ Eccleſiæ judicio, ſit

70. CONCL. V. In eiuſmodi caſu is, qui prius chriſtiane & pie vixit etiam nullo dato tali expreſſo ſigno, quod ad exprimendum dolorem de peccatis communiter adhiberi ſolet (ſi tale ob vim morbi amplius dare nequeat) poteſt probabiliter tam practice, quam ſpeculative abſolvi ſub conditione. Ita ex Ordine Franciſcano Theologi ſatis communiter, ut Petrus Marchantius *Tom. 1. Tribunalis tract. 4. tit. 4. qu. 3. dub. 7.* Herincx *diſp. 3. De Confeſſ. n. 77.* qui in ſecunda Editione ad finem IV. Partis, poſt Indicem, in ſpeciali Additione ſubiungit, quod, ut hoc obſervetur in praxi, iniungatur omnibus Parochis in prima admiſſione ad Curam animarum a Conſiſtorii Eccleſiaſtici Moguntini Aſſeſſoribus Theologis. Item Poncius *diſp. 46. q. 4. n. 95.* Joan. Boſco *De Pœnit. diſp. 7. ſect. 9. Concl. 6. n. 550.* ubi a *n. 535.* fuſe oſtendit, ita etiam docuiſſe S. Auguſtinum *tom. 6. de adult. Conjug. Lib. 1. c. ult.* Baſſæus *V. Abſolutio n. 13.* plures tum ex noſtro Ordine, tum alios pro ſe allegantes. Eandem ſententiam tenet expreſſe Barboſa *in Collectaneis ad Concilium Trid. Seſſ. 14. cap. 5. De Sacramento Pœnit. n. 2.* citans pro hac ſententia Vivaldum, Antonium de Litterátis, Homobonum de Bonis, Mulceſium, Carolum de Baneia, Bartholom. de S. Fauſto, eandem ſententiam probabilem cenſet Diana *part. 3. tract. 3. reſolut. 8.* atque præter plures ſupra iam relatos Auctores citat pro hac ſententia Gregorium XV. in ſuo Memoriali Confeſſariorum, quod ediderat, quando adhuc erat Archi-Epiſcopus Bononienſis; atque etiam Sacerdotale Romanum *pag. 624.* dicens: *poſſe abſolvi moribundum aſſuetum frequentare Confeſſionem, quamvis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit.* Et hæ auctoritates ideo fuſius adducuntur, ne videatur iſthæc ſententia deſtitui probabilitate ſua extrinſeca, ex tam multorum doctiſſimorum Virorum auctoritate deſumpta: quæ cum tanta ſit, rationibus mox afferendis probe ſtabilita, non mirum eſt, quod iſta ſententia communis in praxi obſervetur.

71. Probatur nunc eadem ſententia ratione. Quia inprimis probabiliter videtur adeſſe in dicto caſu Confeſſio ſufficiens, qualis nempe hic & nunc fieri poteſt, prout patebit ex ſolutione objectionum. Deinde nihil mali fit in conferenda tali abſolutione conditionata (eo enim ipſo, quod apponatur conditio. *Si capax es, ego te abſolvo &c.* jam præcavetur omni injuriæ Sacramenti, omnεque periculum Sacrilegii evitatur) econtra vero ſpes ſubeſt, quod, ſi non ſemper, ſaltem aliquando poſſit talis abſolutio conditionata prodeſſe moribundo, eidemque interim vere attrito, vi Sacramenti Pœnitentiæ cum perpetuo, atque in omnem æternitatem duraturo emolumento, gratiam ſanctificantem conferre, vel augere; ergo nihil obſtat, quo minus eiuſmodi homo poſſit abſolvi ſaltem ſub conditione. Confirmatur. Sacramentum Baptiſmi in caſu extremæ neceſſitatis poteſt, imo & debet conferri in materia dubia, vel etiam in parte dubia, ut puta in digito, manu &c. ſi infans moriturus nondum plene natus eſt &c. ergo ob paritatem rationis idem dicendum videtur de abſolutione Sacramentali ſub conditione impertienda in caſu memorato: cum ſit dubium inter Theologos, an non poſſit impertiri, imo & pars affirmativa ſit multum probabilis. Deinde dato etiam (numquam tamen conceſſo) quod pars affirmativa tantum ſit ſub dubio, ſicque reſpective, & ſuo modo tantum tenuiter probabilis: cum tamen in Sacramento Baptiſmi in defectu alterius materiæ poſſit conditionate adhiberi materia, quæ tantum ſimili modo tenuiter eſſet probabilis, quod ad valorem ſufficiat; cur non pariter in Sacramento Pœnitentiæ?

72. Obiicies autem communem difficultatem contra poſitam ſententiam. Sacramentum Pœnitentiæ neceſſario prærequirit Confeſſionem ſenſibilem, utpote quæ eſt pars ipſius, (*i*) ergo, ubi nulla eſt Confeſſio ſenſibilis, ibi nullum poteſt dari Sacramentum Pœnitentiæ, & per conſequens neque abſolutio Sacramentalis; atqui in dato caſu nulla omnino adeſt Confeſſio ſenſibilis, neque per verba, neque per ſigna, aut nutus, uti ſupponitur, ergo. Confirmatur: quia Sacramentum Pœnitentiæ ex Chriſti inſtitutione eſt iudicium ſenſibile: ergo ad ipſum neceſſario requiritur accuſatio ſenſibilis: atqui in caſu poſito nulla intervenit accuſatio ſenſibilis: cum iuxta hypoteſin moribundus nec dare poſſit, neque antea dederit ſignum petitæ Confeſſionis, ergo. Hæc eſt inſtantia principalis oppoſitæ ſententiæ.

73. Reſpondetur ad hanc difficultatem, atque utrumque argumentum, negando ſubſumptum, vel iſtud diſtinguendo: licet enim in caſu poſito, & iuxta hypotheſin non interveniat Confeſſio ſenſibilis certa, ſeu verbis expreſſis, aut aliis ſignis claris & indubitatis facta, interveniunt tamen talia ſigna ſenſibilia, quæ probabiliter ſint Confeſſio aliqua ſenſibilis, & pro caſu iſtius extremæ neceſſitatis probabiliter ſufficiens pro obtinenda abſolutione: quamvis, quia eiuſmodi ſigna non ſunt omnino certa, ſicque non adeſt clara Confeſſio, abſolutio illa ſolum ſub conditione danda ſit, non autem abſolute. Cæterum duplici præſertim modo conantur Auctores oſtendere, in eiuſmodi caſu intervenire, ſaltem probabiliter aliquam Confeſſionem ſenſibilem.

74. Primus modus dicendi eſt non paucorum Auctorum huius ſententiæ, aſſerentium, quod vita chriſtiana, atque catholica, hactenus probe & publice peracta, in huiuſmodi caſu, ac extrema neceſſitate talis Moribundi ſit ſufficiens ſui accuſatio (cum alia maior fieri nequeat) adeoque ex hoc capite poſſit abſolvi Moribundus. Hanc ſuam opinionem ita declarant: quia ille, qui petiit Confeſſionem, vel ſaltem dedit ſigna petitæ Confeſſionis, poteſt in mortis articulo abſolvi, ſed homo chriſtiane & catholice vivens hoc ipſo petiit, deditque ſigna Confeſſionis pro mortis articulo petitæ; ergo. Minorem probant tum, quia per decurſum totius vitæ Chriſtianæ ſæpius ac præſertim frequentando Sacramenta Eccleſiæ, vel faciendo conſuetum examen conſcientiæ, imo & devote orando *Pater Noſter*, vel *Ave Maria*, per ly *dimitte nobis debita noſtra*, vel *Ora pro nobis peccatoribus &c.* fatentur ſe peccatores, petuntque omnia pro felici hora mortis neceſſaria, aut opportuna: atqui inter hæc eſt etiam Confeſſio, & abſolutio Sacramentalis in mortis articulo obtinenda; ergo.

75. Nec obſtat, quod talia non ſemper explicite referant homines pro abſolutione Sacramentali in mortis articulo recipienda. Reſp. enim, ex parte recipientis Sacramentum ſufficere etiam intentionem habitualem: atque inſuper, quod dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitus poſſit aliquo tempore præcedere Confeſſionem, ipſamque abſolutionem, jam ſuperius (*k*) dictum eſſe. Quod ſi urgeas, ex hoc ſequi,

Digitized by Google

ſequi, quod homo chriſtiane vivens etiam alias v. g. in ſomno poſſit abſolvi. Reſp. negando ſequelam: quia extra caſum impotentiæ requiritur vera & integra Confeſſio; quamvis ſecus ſit in caſu impotentiæ, & quidem extremæ, de quali nunc ſermo eſt.

76. Alter modus reſpondendi ad ſupra dictam difficultatem eſt Marchantii *loc. cit.* & aliorum multorum, qui, licet nolint abſolute concedere, vitam chriſtianam eſſe ſufficientem ſui accuſationem ad obtinendam abſolutionem Sacramentalem in tali caſu impotentiæ, & mortis articulo, addunt tamen, eandem eſſe ſufficiens fundamentum ad prudenter præſumendum, quod hinc & nunc adſit ſignum aliquod ſenſibile, quo Moribundus conetur petere Confeſſionem, & abſolutionem Sacramentalem, eamque actu petat, utputa per ſuſpiria, gemitus, aſpirationes, oculorum ictus &c. Etſi enim talia ordinarie ſint ſigna naturæ patientis, ac doloris corporalis, nihil tamen obſtat, quo minus ea ab homine moribundo, ſingulariter a DEO illuminato, & interius contrito, atque confiteri cupiente, neque ob deſtitutionem uſus omnium ſenſuum externorum valente aliud ſignum deſideratæ Confeſſionis dare præter unum, aut alterum, ex ſupra dictis actibus, quandoque ordinentur ut ſigna ad petendam Confeſſionem, & abſolutionem Sacramentalem. Cum igitur hoc fieri poſſit, & probabiliter quandoque fiat (prout ſibimetipſi accidiſſe, citatus Marchantius teſtatur) poterit ſub conditione talis homo moribundus abſolvi, eo quod ob vitam antea pie & chriſtiane peractam præſumi, ac ſperari poſſit, etiam ipſum per talia ſigna hic & nunc petere confiteri, & Sacramentaliter abſolvi: cum alio meliori modo amplius nequeat confiteri, aut ſuum internum deſiderium confitendi explicare.

Additio I.

* Inſtabis. Ex fundamentis hujus ſententiæ, & ex ſolutione objectionum ſequeretur, quod præfatus moribundus in extremis conſtitutus conditionate valeat abſolvi non ſolum, ſi pie, ſed etiam, ſi male antea vixit, v. g. ſi antea alterum provocans, fuit confoſſus in duello &c. quoniam etiam mali Chriſtiani ita fidem ſuam Chriſtianam a potiori ordinare præſumuntur, ut in ultimis conſtituti velint pro remiſſione peccatorum Sacramentum Pęnitentiæ recipere; & forſan pariter iſti edunt ſigna doloris, quæ tamen ob imbecillitatem moribundi non percipiuntur. Reſp. Imprimis non tam facile præſumi poſſe, hic & nunc peti Confeſſionem cum ſupernaturali dolore, & NB. *firmo propoſito* a moribundo malo, ſi ſit valde perverſus, & induratus, uti præſumitur apud Chriſtianum bonum: præſertim, cum talibus valde perverſis peccatoribus non ſoleat Deus ordinarie illas ſpeciales, ac ſingulares gratias in fine vitæ ſuæ dare, quas largitur bonis. Deinde quoad malos, ſaltem non nimium antea induratos, & perverſos, quoque abſolutio conceditur conditionata ex hac ipſa ratione a Patre la Croix *Lib. 6. part. 2. n.* 1163. cum Pontio, Sporer, Gormaz, Stoz, Carden. Tamburin. & aliis. Quæ contra objici poſſent, ſolvuntur ibidem apud Schild, Gormaz, & Moyam. *

Additio II.

* Quæres. I. An talis moribundus ſubito ſenſibus deſtitutus conditionate abſolvi poſſit, ſi neſciatur, utrum ſit Hæreticus, vel Catholicus? Reſpond. I. Si contingat in locis alias catholicis, præſumi talem potius Catholicum, ſicque poterit conditionate abſolvi. Reſp. II. Idem ſentiendum de locis, ubi Catholici cum Hæreticis permixtim vivunt, ſi periculum ſit in mora, & aliunde notitia haberi nequeat certa intra tale temporis ſpatium; nam ſtante tali dubio potius eſt reſolvendum pro moribundo in majorem favorem animæ ſuæ. Reſp. III. Si conſtet quidem, hunc moribundum eſſe Hæreticum, interim tamen talem, qui iam antecedenter ſcitur inclinaſſe in fidem Catholico-Romanam, puto, etiam talem eſſe conditionate abſolvendum, eo quod prudenter poſſit dubitari, utrum in hoc ultimo agone non deſideret fidem Catholicam amplecti, & confiteri, præſertim ſi iam antea fuerit inſtructus in principiis noſtræ fidei, & requiſitis eſſentialibus ad Confeſſionem. *

Additio III.

* Quæres. II. An talis moribundus abſolvi poſſit conditionate, ſi quidem ſit Catholicus, ſigna tamen externe varia impœnitentiæ exhibeat e. g. blaſphemando, aut in faciem ſacræ imaginis exſpuendo, vel dicendo, ſe nolle confiteri &c. Reſp. Si conſtet, talem antecedenter non fuiſſe hominem valde perverſum, ſed bonum Chriſtianum, etiam hic poterit conditionate abſolvi, uti recte ex doctrina Gobat, ac Layman notat, Ildephonſus Tauſch in ſuo Moribundo *Diſp. 2. quæſt.* 3. *n.* 272. Ratio eſt; quia poterit prudenter dubitari, utrum talis, antea viſus bonus Chriſtianus, non ſimilia agat ex delirio, vel mania (prout non raro in febribus acutis valde intenſis ſolet contingere) maxime, ſi brevi ante adventum hujus delirii optaverit Confeſſarium, qui eum abſolvat, ac ſic prævie elicuerit forſan dolorem de ſuis peccatis. Idem ſi aliunde adſint ſigna obſeſſionis ſeu poſſeſſionis diaboli, ſæpius tales imprecationes, & blaſphemiæ ſunt effectus ejuſdem, abſque eo quod ipſa perſona conſentiat, & ex deliberate malitia ſimilia faciat. Scio præterea, quod aliquando talis moribundus, loquela deſtitutus, & eo tempore in imaginem Crucifixi exſpuens, poſtea autem, redeunte loquela, deſuper interrogatus reſponderit, ſe nullatenus intendiſſe exſpuere in imaginem Crucifixi, ſed potius in obſcœnam aliquam figuram inter ſe & inter imaginem Chriſti interpoſitam, quam haud dubie dæmon vel ex aere formavit, vel immutando ſpecies ægroti præſentavit.

DISTINCTIO VIII.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

Quis ſit Miniſter Sacramenti Pęnitentiæ, & quomodo indigeat Juriſdictione, & Approbatione?

SUMMARIUM.

1. *Solus Sacerdos eſt Miniſter Sacramenti Pęnitentiæ.*
2. *Is debet habere legitimam Juriſdictionem.*
4. *Sacerdos in ſua Ordinatione accipit poteſtatem* Ordi*nis, non Juriſdictionis.*
4. *Accipit tunc poteſtatem in Corpus Chriſti verum, & myſticam &c.*
5. *Differentia inter poteſtatem conſecrandi, & abſolvendi.*
6. *Poteſtas abſolvendi declaratur apto exemplo.*
7. *Hæc præſupponit poteſtatem conſecrandi.*
8. *Juriſdictio, ſive poteſtas juriſdictionis, quid?*
9. *Juriſdictio ordinaria.*
10. *Et delegata, quæ?*
11. *An quilibet Sacerdos poſſit abſolvere a venialibus?*
12. *Cautela circa hoc, cum Addit.*
(*a*) De hoc vide Tract. 10. Diſt. 3. n. 50. & 55.
13. *In mortis articulo abſolvit quilibet Sacerdos.*
(*b*) Tract. 4. Diſt. 4. n. 33.
* *Uti & in mortis periculo. Et quando id adeſſe cenſeatur?*
14. *Ad Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ requiritur legitima approbatio.*
* *Quæ diſtinguitur a Juriſdictione.*
15. *Regulares exempti, a quo accipiant juriſdictionem.*

1. CONCL. I. Solus Sacerdos eſt legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter. Ita omnes Catholici; eſtque definitum in pluribus Conciliis, atque noviſſime in Trident. *Seſſ. 4. cap. 6. & can.* 10. Idque patet ex illo *Joan.* 20. ubi Chriſtus ſolis Apoſtolis, iam antea in ultima Cęna in Sacerdotes ordinatis, poſtquam a mortuis reſurrexerat, dixit: *Accipite Spiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

2. CONCL. II. Quamvis ſolus Sacerdos ſit legitimus Sacramenti Pęnitentiæ Miniſter, non tamen quicunque Sacerdos eſt talis, ſed ſolum ille, qui præter poteſtatem Ordinis habet etiam poteſtatem Juriſdictionis, id eſt, legitimam Juriſdictionem,

vel

vel ordinariam, vel ſaltem delegatam. Ita omnes Catholici, ac patet tum ex perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ, tum ex citato Concilio Trid. *cap.* 7. ubi ait: *Perſuaſum ſemper in Eccleſia DEI fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat: nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem.* Accedit ratio: quia abſolutio eſt actus judicialis; ergo ex parte Sacerdotis requirit jurisdictionem in ſubditos: nam ſententia a non ſuo Judice lata nulla eſt.

3. CONCL. III. Sacerdotibus in ſua Ordinatione ſolum confertur poteſtas Ordinis, nondum vero poteſtas Jurisdictionis. Ita ex profeſſo Harlocx *diſp.* 5. *de Pœnit. n.* 51. cum communi. Ratio eſt: quia, licet Sacerdos in ſua Ordinatione accipiat poteſtatem remittendi peccata (quæ dicitur *poteſtas ordinis*) nondum tamen acquirit aliquos ſubditos, neque Jurisdictionem ad ipſos Sacramentaliter abſolvendos. Cæterum, ut hæc, ſimulque præcedens Concluſio melius intelligatur.

4. Notandum I. Quod Sacerdos in ſua Ordinatione duplicem accipiat poteſtatem; unam in Corpus Chriſti verum, id eſt, poteſtatem conſecrandi, & conficiendi verum Corpus & Sanguinem Chriſti in tremendo Miſſæ Sacrificio: alteram in Corpus Chriſti myſticum, id eſt, poteſtatem abſolvendi Fideles pœnitentes, qui ſunt de Corpore Chriſti myſtico, quod eſt Eccleſia, cujus Ipſe caput eſt; juxta illud *Coloſſ.* 1. *Et ipſe* (Chriſtus) *caput eſt Corporis Eccleſiæ*. Et infra V. 24. *Pro Corpore ejus* (Chriſti) *quod eſt Eccleſia*.

5. Notandum II. Quod inter hanc duplicem poteſtatem multiplex intercedat diſcrimen. Siquidem poteſtas conſecrandi eſt proxima, & omnino inimpedibilis, quæ proinde a Sacerdote ſemel rite ordinato amplius auferri, aut per Eccleſiam impediri non poteſt: unde, licet Sacerdos ſit ſuſpenſus, excommunicatus, imo etiam degradatus, ſi conſecrare præſumat, valide etſi illicite, conſecrabit. Econtra vero poteſtas abſolvendi, in Ordinatione Sacerdoti collata, eſt impedibilis, ac remota ſolum: remota quidem, eo quod inſuper ad validam ejus executionem requiratur Juriſdictio legitima: impedibilis vero per ſubtractionem cujuslibet juriſdictionis, qua ſubtracta, vel ſaltem non collata per Prælatos Eccleſiæ, ſi Sacerdos attentaret abſolvere, non ſolum illicite, ſed & invalide abſolveret.

6. Declarari ſolet iſtud per ſimile in Doctore Juris, qui, licet in ſui creatione, qua Doctor Juris declaratur, accipiat poteſtatem, ut ubique locorum poſſit judicium exercere reſpectu ſibi ſubditorum, non tamen mox a ſui gradatione poteſt in quoslibet judicium exercere, ſed poſtea primum, quando alicubi vel ex officio, vel ex delegatione Superioris quoſdam acquirit ſubditos, reſpectu quorum deinceps judicium exercere valebit. Ita in ſimili (ſervata tamen proportione) de Sacerdote jam ordinato quoad poteſtatem exercendi judicium Sacramentale in Sacramento Pœnitentiæ, & abſolvendi peccatores confitentes eſt diſcurrendum. Fagnanus *in cap. Omnis num.* 84. *de Pœnit. & remiſſ.* ſub aliis terminis tradit hanc doctrinam, dicendo, quod Presbyteris in ſua Ordinatione detur poteſtas Clavium in habitu tantum, non autem in actu ſive quantum ad uſum: in inſtitutione vero, ſeu collatione Beneficii curati tribuitur executio illius poteſtatis.

7. Eſt & alia differentia inter poteſtatem conſecrandi & poteſtatem abſolvendi Sacerdotibus conceſſam; ſiquidem hæc poſterior neceſſario præſupponit illam priorem. Unde Chriſtus Dominus, qui Apoſtolis in ultima Cœna dedit poteſtatem conſecrandi Corpus & Sanguinem ſuum, eiſdem primum poſt ſuam glorioſam Reſurrectionem contulit poteſtatem abſolvendi, *Joan.* 20. dicens: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Hic etiam per Epiſcopum in Ordinatione Sacerdotum conferri iiſdem ſolet poteſtas conſecrandi circa Offertorium Miſſæ, videlicet ante lectum Evangelium: poteſtas vero abſolvendi primum peracta Communione. Hujus autem ratio non eſt, niſi voluntas, ac inſtitutio Chriſti Domini, qui voluit, neminem poſſe conſcientias noſtras in Sacramento Pœnitentiæ judicare, qui non poſſet prius ſuum ſacratiſſimum Corpus & Sanguinem conficere: ut eo libentius conſcientias noſtras tali ſubjiceremus, cui ipſemet Chriſtus ſeſe ſubjecit conſecrandum, & manibus tractandum.

8. Notandum III. Quod *Juriſdictio*, quantum ad propoſitum, aliud non ſit, quam auctoritas quædam ſuperioritatis ſupra alios in Foro conſcientiæ judicandos. Porro hujuſmodi Juriſdictio (quæ & *Poteſtas Juriſdictionis* dicitur) duplex eſt, ordinaria ſcilicet & delegata.

9. *Juriſdictio ordinaria* eſt, quæ alicui competit ex proprio officio, ſeu munere ſuo; id eſt, qua quis ex vi proprii officii (utpote cui annexa eſt, cura animarum) habet ſubditos, quos in Foro conſcientiæ judicare poteſt. Et talem habet Parochus in ſua Parochia, Epiſcopus reſpectu Diœceſanorum, Abbas reſpectu ſuorum Monachorum, Generalis cujuſdam Ordinis, & Papa reſpectu totius Orbis.

10. *Juriſdictio delegata* eſt, quæ habetur ex commiſſione alterius habentis ordinariam, id eſt, quam quis abſque collatione alicujus Beneficii, curam animarum habentis, accipit ab habente juriſdictionem ordinariam. Et talem habent Religioſi Ordinum Mendicantium a Summo Pontifice in omnes Sæculares Chriſti Fideles totius Orbis, quamvis nullum habentes Beneficium curatum, ſed tamen legitime approbati pro Confeſſionibus excipiendis reſpectu Sæcularium.

11. CONCL. IV. Sacerdotibus in ſua Ordinatione confertur ſufficiens Jurisdictio valide ſaltem abſolvendi quemlibet a ſolis peccatis venialibus. Ita communior Theologorum. Ratio eſt: quia peccata venialia ſunt materia libera Confeſſionis: ergo fruſtra reſervarentur & conſequenter omnis Sacerdos poteſt ab ipſis abſolvere.

12. Notandum tamen, quod extra caſum neceſſitatis non debeat de facto Sacerdos necdum expoſitus ſe immiſcere audiendis Confeſſionibus venialium, idque ob plurima incommoda, quæ inde facile poſſent oriri. Et hinc non immerito Innocentius XI. in Decreto, circa Communionem quotidianam, edito 12. Februarii 1676. (*a*) injunxit Epiſcopis & Parochis *ut non permittant, ut venialium Confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti, non approbato ab Epiſcopo aut Ordinario*.

* Ex dicto Decreto infertur, quod, ſi non invalide ſaltem illicite ageret Sacerdos ſimplex, qui a peccatis venialibus (idem dic de mortalibus per præcedentem Confeſſionem jam ſemel rite expiatis) abſolveret extra articulum mortis. Videatur la Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1489. *

13. CONCL. V. In mortis articulo poteſt quilibet Sacerdos, etiam alias necdum approbatus, imo & excommunicatus, degradatus, hæreticus, abſolvere ab omnibus cenſuris, & peccatis. Ita expreſſe Concilium Trid *Seſſ.* 14. *cap.* 7. ubi ait: *Verumtamen pie admodum, ne aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt.* Ex quibus verbis jam amplius docet unanimis Doctorum, quod ſimplex etiam Sacerdos, quamvis ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel apoſtata, poſſit abſolvere, ſi non adſit Confeſſarius approbatus proprius Parochus, aut Epiſcopus. Num autem hoc præſente poſſit abſolvere ſimplex Sacerdos, tum alibi (*b*) dictum fuit: prout etiam jam in alio loco inſinuatum eſt (nimirum *Tract. de Cenſuris*) a quibus Cenſuris Regulares juriſdictionem delegatam abſolvendi habeant.

* Quod proxime dictum eſt de poteſtate abſolvendi in articulo mortis, Boſco, Lugo, Vaſquez, Sanchez, Suarez, Silveſter, Medina, & alii cum Gloſſa extendunt etiam ad periculum mortis, deſumentes id ex Extravaganti *Inter cunctas*. *De privilegiis*, ubi alias eam poteſtatem abſolvendi non habentibus hæc datur, quando *mors confiteri volentium veroſimiliter timetur*; veroſimiliter autem timor videtur idem ſonare, ac probabile periculum. Notandum autem eſt, quod, etſi ſoleat ſubinde articulus, & periculum mortis ab AA. pro eodem accipi conformiter *Diſſ.* 9. *num.* 13.

pro-

proprie tamen articulus mortis tunc adeſſe cenſeatur, quando mors moraliter certa proxime inſtat. Periculum vero mortis tunc dicitur eſſe, quando ſub dubio, vel timore probabili exſpectatur mors, uti in prælio, vel itinere periculoſo, vel ſimili maritima navigatione; item, tale periculum ſubire reputantur illi, qui inſerviunt peſtiferis aut mulieres partui vicinæ, alias in partu expertæ periculum vitæ. Felix Poteſtas *Tom.* 2. *num.* 3357. annumerat conſtitutis in periculo proximo mortis univerſim prima vice perituras. Ratio eſt: quia non præſumitur, ſimiles omnes velle pia Mater Eccleſia exponere probabili periculo æternæ damnationis denegando Sacerdotibus præſentibus Juriſdictionem ſaltem in caſu, quo alii habentes poteſtatem abſolvendi deſunt, aut nolunt, vel non poſſunt abſque difficultate adeſſe, vel ad eosdem in gravi periculo mortis conſtituti non habent confidentiam, uti notat hic Elbel *part.* 2. *Conferent. XII. num.* 328. Quinimo loquendo de proprio Parocho talis moribundi P. Sporer *part.* 3. *Theolog. Sacram. cap.* 6. *n.* 725. concedit huic poteſtatem abſolvendi a reſervatis etiam neglecto alio privilegiato. *

14. CONCL. VI. Ut Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, ſive Confeſſarius illud valide adminiſtret, extra articulum, vel periculum mortis etiam præter Juriſdictionem neceſſario requiritur legitima Approbatio ipſius. Ita communis. Hinc vitandæ ſequentes duæ Propoſitiones, ab Alexandro VII. damnatæ, quarum una, ordine 16. ſic habet: *Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* Altera ordine 13. taliter ſonat: *Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.* Et merito utraque Propoſitio damnata fuit: nam ſecluſa approbatione Epiſcopi, neque ſimplex ille Sacerdos ab eodem recipit juriſdictionem delegatam abſolvendi; ordinariam autem eo ipſo non habet, quia caret Beneficio curato; Regulares vero eandem approbationem non accipiunt a Summo Pontifice, ſed ab Epiſcopo, ſicque ab eodem reprobati nec valide abſolvunt. Ubi.

Additio.

* Notando ſingulariter, quod approbatio legitima, ad validam Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem præter ipſam juriſdictionem requiſita, ſit aliquid longe diſtinctum a juriſdictione. Ratio eſt: quia *approbatio* eſt actus intellectus declarantis de capacitate, & ſufficienti intelligentia Confeſſarii in ordine ad hoc munus obeundum, *juriſdictio* vero reſpicit voluntatem; eſt enim poteſtas in certas perſonas diiudicandas acquiſita per voluntatem Superioris concedentis. Porro Confeſſarii ſæculares, ſpeciali privilegio non præditi, dependent ab Epiſcopo non ſolum quoad approbationem, verum etiam quoad juriſdictionem, quæ ipſis vi curati Beneficii, vel aliis modis confertur, econtra vero Confeſſarii Regulares exempti ſolum ab eo dependent in approbatione. *

15. Etenim Regulares exempti Juriſdictionem abſolvendi ſæculares non accipiunt ab Epiſcopo approbante, ſed ſuppoſita approbatione Epiſcopi loci, & accedente conſenſu proprii Superioris Regularis, ea ſtatim intelligitur ipſis conceſſa a Sede Apoſtolica: prout deſumitur ex *Clem. Dudum.* §. *Statuimus De Sepulturis.* atque a S. Congregatione Concili declaratum fuiſſe refert Fagnanus in *c. omnis n.* 76. *De Pœnit. & remiſſ.* Accedit ratio, quam affert Layman *Lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 10. *n.* 19. quia Epiſcopus loci tam amplam juriſdictionem audiendi Confeſſiones omnium Fidelium undecunque venientium, eoſque a cenſuris etiam Papæ reſervatis (extra caſus Bullæ Cœnæ Domini) abſolvendi dare non poteſt, ſed eam Confeſſarii Ordinum Mendicantium immediate recipiunt a Summo Pontifice, cum dependentia tamen a conſenſu ſui Prælati, & approbatione Epiſcopi.

APPENDIX.

Continens varia adhuc quæſita de Approbatione.

SUMMARIUM.

* *An Epiſcopus poſſit reprobare Clericum, quem in examine pro Confeſſionali invenit idoneum? Addit. I.*
* *An poſſit is Regulares exemptos quoad approbationem ad certum genus Pœnitentium aſtringere? Addit. II.*
* *Vel approbatos ſemel, iterum reprobare? Addit. III.*
* *A quonam Epiſcopo Regulares exempti debeant approbari? Addit. IV.*
* *A quali Clerici ſæculares? Addit. V.*
* *Ubi etiam de praxi Germaniæ. Addit. VI.*
* *Ponuntur alia duo notabilia Quæſita. Addit. VII. & VIII.*
* *De Approbatione circa Moniales. Addit. IX.*

Additio I.

* QUÆRES I. An Epiſcopus Clericum quem in examine conſideratis omnibus conſiderandis vere idoneum invenerit, poſſit nihilominus citra peccatum reprobare? Reſp. negative: peccaret enim talis Epiſcopus contra juſtitiam; quia intervenit quaſi contractus, uti alias fit in concurſu, quo dicitur: *Subjicio me examini ea conditione, ut approber, ſi dignus reperiar:* quæ conditio etiam cenſetur acceptari ab altero, ſuppoſito, quod ipſum examinet. Ita recte cum Card. de Lugo la Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1419. & ex Boſco *De Jubilæo ſect.* 5. P. Henno *tract. De Pœnit. diſp.* 8. *quæſt.* 6. *con.* 4. Interea tamen etiam injuſte reprobatus juxta jam dicta nequit audire in illa Diœceſi Confeſſiones, cum deſit neceſſario requiſitum, nempe Approbatio. *

Additio II.

* Quæres II. An Epiſcopus Clericos Regulares exemptos poſſit tantum ad certum genus perſonarum, vel ad certum locum, aut tempus approbare? Reſpond. quoad hoc provideri in Conſtitutione *Superna*, edita per Clement. X. ubi §. 5. ſic habetur: *illi Religioſi, qui ad Confeſſiones audiendas idonei generaliter inventi fuerint, ab Epiſcopis generaliter quoque, & indiſtincte abſque aliqua limitatione* NB. *temporis certorumque locorum, aut generis perſonarum in Diœceſi propria ſunt admittendi: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipſos limitata facultate, prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere.* *

Additio III.

* Quæres III. An ſuppoſito, quod aliquando Regulares exempti fuerint approbati pro aliqua Diœceſi, illa approbatio denuo poſſit tolli ab illo Epiſcopo, qui eam dedit? Reſp. talem approbationem ſemel factam nullatenus poſſe ab eodem licite tolli, ſeu revocari alio tempore, niſi vere coram Deo nova gravis cauſa revocandi, quæ ipſas concernat Confeſſiones, intervenerit. Ita la Croix *L.* 6. *part.* 2. *num.* 1545. & probatur ex Conſtitut. *Superna* Clement. X. §. 6. ubi ſic habetur: *Regulares ad Confeſſiones audiendas prævio examine ſimpliciter & abſque ulla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo (* NB. *ſecus autem ab ejus Vicario, aut ab Anteceſſoribus Epiſcopis approbati) non poſſunt ab eodem, qui ſic approbavit, iterum examinari, aut ab eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpendi ſeu licentiæ illis conceſſæ revocari niſi nova ſupervenienta cauſa, quæ ipſas Confeſſiones concernat.* Videatur Henno *Tr. de Pœnit. diſp.* 8. *q.* 7.

Additio IV.

* Quæres IV. A quonam Epiſcopo debeant Regulares exempti approbari, ut valide in aliqua Diœceſi ſæculares pœnitentes abſolvere poſſint? Reſpond. Ordinarie loquendo debent tales Regulares eſſe approbati ab Epiſcopo illius Diœceſis, in qua excipiunt Confeſſiones, ita quidem, ut citra illam approbationem ibidem abſolvere non poſſint pœnitentes ad ſe confluentes etiam ex illa Diœceſi, in qua jam fuerant antecedenter approbati. Ita clariſſime patet ex dicta Conſtit.

Digitized by Google

ſtit. Clement. Papæ X. *Superna*, edita undecimo Calendas Julii 1670. ubi inter multa hæc verba habentur: *Ad hæc Regulares ab Epiſcopo ad Confeſſiones Sæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbati* NB. *non poſſunt in aliena Diœceſi eas abſque illius Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint ejus Epiſcopi, a quo ipſi Religioſi jam fuerunt approbati.* Cæteroquin Epiſcopus ille approbationem dare poteſt electus, & confirmatus, quamvis non conſecratus, vel Capitulum ſede vacante. Pariter Abbates, & Præpoſiti, qui habent territorium nulli Epiſcopo ſubjectum. Videatur la Croix *L. 6. part. 2. num. 1495. ac ſeqq.* *

Additio V.

* Quæres V. An pariformitat quoad approbationem ſentiendum ſit quoad Clericos Sæculares? Reſpondetur, eosdem pariter debere eſſe approbatos ab Ordinario illius Diœceſis, in qua Confeſſiones excipiunt. Ita cum Navarr. Barboſa, Gardin. de Lugo &c. Sabinus Bononien. in Luce Moral. *Tr. 167. n. 34.* Et probatur a fortiori: Confeſſarii enim ſæculares magis dependent ab Epiſcopo, quam Regulares exempti; cum poſteriores ab eo dependeant tantum in approbatione, Priores autem etiam in Juriſdictione; ergo, ſi Regulares debent eſſe approbati ab Epiſcopo loci, in quo Confeſſiones excipiunt, multo magis Sæculares. Accedit, quod apud eundem Sabinum, *loc. cit. n. 37.* ita fuiſſe deciſum a Sac. Congregat. Concilii referant Fagnanus *in Cap. Ne pro Dilatione n. 65.* ac ſeqq. & Pignatellus *tom. 7. Conſult. 8. n. 46.* quod idem P. Franciſcus Van Ranſt *Tr. de Indulgent. q. 12. n. 10.* conatur eruere ex Bulla *Cum ſicut*. Innocentii XII. edita die 19. Aprilis anno 1700.

Additio VI.

* Quæres VI. Quomodo ergo ſtante hac doctrina ſalvetur in Germania praxis, vi cujus in confinibus duarum Diœceſium tam Parochi, quam Regulares tempore Indulgentiarum, ſeu magnæ alicujus feſtivitatis, aut peregrinationis confluunt in unum certum locum coadjuvando ibidem excipere Confeſſiones, quamvis in Diœceſi ejusdem loci, ſeu oppidi, ubi Confeſſiones excipiunt, nunquam fuerint ab Ordinario approbati? Ratio dubitandi eſt; quia ex una parte juxta jam dicta requiritur ad abſolvandum aliqua approbatio, & quidem Epiſcopi, in cujus Diœceſi excipiuntur Confeſſiones, ex altera vero propterea, quod quis ſit approbatus in propria Diœceſi, non infertur quaſi foret approbatus in omni alia, ſicque nec in ea, in qua ſine ulteriori approbatione Confeſſiones excipit: nam ſequens propoſitio eſt damnata ab Alexand. VII. quæ ſic ſonabat: *Regulares Ord. Mendicant. ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones in ſua Diœceſi habentur pro approbatis in aliis Diœceſibus, nec nova indigent approbatione.* Reſpondetur ex Illſung hic, & aliis, praxim iſtam juſtificari per tacitum conſenſum, & approbationem Epiſcopi illius Diœceſeos, in qua talis Confeſſiones excipit: dum enim ſimilia in Germania tempore magni concurſus pœnitentium a Confeſſariis Regularibus, qui in alia Diœceſi fuerunt approbati, uti & a Parochis, & Beneficiatis notorie practicantur, & Reverendiſſimi Ordinarii non contradicunt, etſi facile poſſint, merito tacitus exinde de præſenti conſenſus eorum infertur, qui æquivalet conſenſui expreſſo. Quod idem erit ſentiendum de alia praxi, qua nimirum vicini Parochi ad invicem, vel Cooperator unius Parochiæ vicino Parocho confitentur. *

Additio. VII.

* Quæres VII. An etiam poſt Decretum Clementis X. ſalvari poſſit illa praxis, qua Regulares exempti ab uno Conventu in alium mutati ſolent in locis, per quæ tranſeunt, præſertim in aliquo concurſu pœnitentium, & quando fuerunt a Parochis requiſiti, excipere ibidem Confeſſiones: quamvis in ea Diœceſi necdum fuerint approbati ab Ordinario? Antequam reſpondeam, ſuppono tamquam certum, quod nequeant tales excipere ſæcularium Confeſſiones in ipſo loco, ad quem mutantur, & ubi domicilium figunt, niſi vel jam alio tempore pro illa Diœceſi fuerint approbati, vel de novo ab Ordinario memoratæ Diœceſis, ſub qua ille locus ſitus eſt, approbationem obtineant: ita enim expreſſe decernit Clemens X. in ſuperius allegata Conſtitutione. Quæſtio igitur ſolum verſatur circa loca, per quæ præciſe tales Regulares tranſeunt, non ibidem permanendo. Hoc præſcito. Reſpond. ſuppoſito, quod tales jam ſemel ab aliquo Ordinario alicujus Diœceſis fuerint approbati, poſſe ſub itinere excipere Confeſſiones in loco, per quem tranſeunt, quamvis locus iſte exiſtat in ea Diœceſi, in qua nunquam approbationem obtinuerunt, dummodo ſpecialiter excipiant oppidum, in quo ipſemet Epiſcopus moratur. Ita cum aliis contra Illſung Pater Reiffenſtuel *Lib. 5. Decret. tit. 39. n. 456.* cum Platelio, Taberna, ac pluribus aliis apud Dianam *P. 3. T. 2. Reſol.* 123. Et ratio deſumitur tum ex privilegio per Eugenium IV. FF. Minoribus, ac per Gregor. XIII. Patribus Soc. Jeſu conceſſo, quoad NB. tranſeuntes, ſeu itinerantes necdum claris terminis per Clement. X. revocato, tum efficacius ex tacito conſenſu ipſorum Ordinariorum, eo ferme modo, quo diximus in antecedenti Quæſito. Sane ex hoc ultimo fundamento poſſet talis Religioſus, tranſiens alienam Diœceſim, excipere Confeſſionem alicujus Domini Parochi, Cooperatoris, vel alterius Sacerdotis ſæcularis hujus alienæ Diœceſis, prout fatetur Holzman *Tom. 2. Tract. 4 num. 743. V. Reſpondetur ad caſum ſecundo.* Cur ergo non pariformiter aliorum Sæcularium, maxime ſi ibidem foret magnus Pœnitentium confluxus? Item ex hac ipſa, uti credo, ratione Confeſſarii magnorum Principum, qui Principales ſuos per varias ſubinde comitantur Diœceſes, eosdem, ſi confiteantur ibidem, abſolvunt, quamvis in dictis Diœceſibus non fuerint expreſſe approbati, memorati Confeſſarii. Videatur Anacletus Reiffenſtuel *loc. cit.* & Albertus Reiffenſtuel in ſua practica *part. 1. cap. 3. num. 65.* *

Additio VIII.

* Quæres VIII. An Regulares exempti ſemel in aliqua Diœceſi approbati poſſint excipere Confeſſiones in locis ejusdem Diœceſis, in quibus non habent Monaſteria, ubi Parochi poſitive contradicunt. Reſpond. affirmative. Ita la Croix *Lib. 6. p. 2. num.* 1523. & deducitur ex Conſtitut. *Superna* Clement. X. ſæpe jam allegata. Ratio eſt; quia quoad approbationem non dependent a Parocho, ſed ab Epiſcopo, a quo, ſi ſunt ſemel approbati, illimitate juriſdictionem in Chriſti fideles accipiunt ab ipſomet Summo Pontifice. Nec dicas: Parochi nequeunt audire Confeſſiones in altera Parochia ejusdem Diœceſis contradicente poſitive altero Parocho: ergo nec Regulares. Reſpond. enim neg. conſeq. & paritatem; nam Parochi non acquirunt juriſdictionem in alienos ſubditos, puta, in altera Parochia exiſtentes, niſi per expreſſum, vel ſaltem per tacitum de præſenti conſenſum alterius Parochi; Regulares autem Mendicantes obtinent a Papa in omnes Sæculares, habita ſemel approbatione Epiſcopi Diœceſani. Interea tamen præfati Regulares non debent publice in ipſa Eccleſia alterius Parochiæ excipere Confeſſiones, ſi poſitive Parochus nolit, ut ſic evitentur tricæ, & lites, uti notant la Croix *Lib. 6. p. 2. n.* 1576. & Henno *Tract. De Pœnitent. diſp. 9. quæſt. 5. Concluſ. 3.* *

Additio IX.

* Quæres IX. An Regulares, vel etiam Sæculares Sacerdotes ſub terminis generalibus approbati ab Ordinario pro excipiendis Confeſſionibus cenſeantur exinde etiam eſſe approbati pro Monialibus, ſaltem ſubiectis tali Ordinario? Reſp. negative: etenim juxta Bullam *Superna*, Clementis X. quoad hasce requiritur mentio ſpecialis. Ex quo non pauci Doctores apud la Croix *L. 6. part. 2. num.* 1467. inferunt, ne quidem tempore Jubilæi poſſe Monialem abſque legitima ſpeciali licentia ſibi aſſumere Confeſſarium quemcumque pro beneplacito ſuo; nam, etſi ibidem ſoleat dari facultas eligendi pro Confeſſione excipienda quemcumque Presbyterum tam ſæcularem, quam cujusvis Inſtituti, ac Ordinis Regularem, qui ab omnibus cenſuris, & quibusvis peccatis quantumvis enormibus atque reſervatis abſolvere queat, attamen expreſſe additur, ut is ſit unus NB. *ex approbatis a Locorum Ordinariis*: atqui non cenſetur

a Lo-

a Locorum Ordinariis approbatus pro Monialibus, niſi qui ſpecialiter pro ipſis eſt deputatur, ergo neque tempore Jubilæi poterit a Moniali eligi in Confeſſarium alius, niſi talis, qui vel antea, vel ſaltem tempore Jubilæi ſpecialiter pro Monialibus fuit deputatur. Ita pariter ſentit Matthæucius *V. Officialis quoad Confeſſarios Monial. n. 11.*

QUÆSTIO II.

De Probitate, Scientia, & Prudentia Confeſſarii: ubi etiam de modo prudenter corrigendi errores a ſe commiſſos.

SUMMARIUM.

16. *Ratio Ordinis.*
17. *In Confeſſario requiritur probitas, ſcientia & prudentia.*
18. *Confeſſarius debet eſſe Judex, Medicus, & Doctor.*
19. *Probitas, quæ in ipſo requiratur?*
    (c) De hoc Tract. 14. Diſt. 2. num. 43. 44. & 47.
20. *Quomodo peccet adminiſtrans hoc Sacramentum in mortali?*
21. *Scientia in Confeſſario, qualis requiratur?*
22. *Scientia eminens, & ſcientia mediocris, quæ? cum Additione.*
23. *Quid, ſi Sacerdos ſit dubius de ſua ſufficientia?*
24. *Generatim, qua Scientia debeat pollere Confeſſarius? cum Additione*
25. *An is teneatur judicare de gravitate peccatorum in individuo?*
    (e) Ut dictum Tract. 3. Diſt. 2. q. 2. per totum.
26. *Quid, ſi is erret in judicando? Doctrina practica.*
    (f) Ut amplius n. 34. & ſeqq. dicetur.
    * *Extenditur hæc Doctrina per duo Corollaria Addit. I. & II.*
27. *Prudentia Confeſſario neceſſaria.*
28. *Ea generatim debet exerceri circa propriam Confeſſarii perſonam.*
29. *Circa perſonas aſtantes,*
30. *Et circa pœnitentes, quomodo?*

16 POSTQUAM de iis dictum eſt, quæ requiruntur ad Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, ut valide illud adminiſtret, merito præſens Quæſtio una cum ſequentibus tractat de his, quæ requiruntur ad dignam, legitimam, licitam, & meritoriam dicti Sacramenti adminiſtrationem ex parte Miniſtri. Hinc ſit

17. CONCL. Unica. Ut Confeſſarius rite, ac licite meritorieque ſuo munere fungatur, ex Parte ipſius requiruntur tria, videlicet Probitas vitæ, Scientia conveniens, & Prudentia. Ita communis. Ratio eſt; tum quia is ſine probitate vitæ, ſive exiſtens in peccato mortali, & abſque prævia contritione abſolvens peccaret mortaliter adminiſtrando Sacramentum Pœnitentiæ: tum quia, ut dicitur *c. Omnis utriusque ſexus. De Pœnit. & remiſſ.* Confeſſarius debet ſe habere *more periti Medici, ut ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati*: ad hoc autem opus eſt ſcientia, & prudentia, ut patet; ergo.

18. Hæc generalia requiſita ex parte Confeſſarii paucis complectuntur Doctores, dum ajunt, quod Confeſſarius debeat eſſe & Judex, & Medicus, & Doctor. *Judex* quidem, diſcutiendo pœnitentem, atque de ejusdem peccatis judicendo, ac pro ipſis ſalutarem pœnitentiam, & ſatisfactionem imponendo, ſimulque vel impertiendo abſolutionem, vel (ſi merita cauſæ id expoſcant) hanc negando. *Medicus*, qui juxta *cit. c. Omnis utriusque ſexus*, noverit ſuperinfundere vinum & oleum vulneribus ſauciati. *Et Doctor*, ob debitam ſcientiam, prudentiamque ex parte ipſius requiſitam; prout amplius in progreſſu dicetur. Nunc ſingula in Concluſione enumerata proſequendo per ordinem,

19. Quæritur I. Quænam probitas requiratur ex parte Confeſſarii? Reſp. I. Ad hoc, ut Sacerdos licite, & abſque peccato mortali adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ, requiritur, ut non ſit ſibi conſcius peccati mortalis. Quod ſi eum remordeat conſcientia peccati gravioris, tenetur prius per receptionem Sacramenti Pœnitentiæ, vel ſaltem præmiſſa contritione perfecta (c) ſeſe reſtituere in ſtatum gratiæ: alioquin peccaret novo peccato mortali Sacrilegii. Valebit tamen abſolutio data a Sacerdote in ſtatu peccati mortalis exiſtente, ſi cætera requiſita adſint, ac proinde valide quidem ſed non licite Sacramentum adminiſtrabit.

20. Quæritur II. Quot peccata numero diſtincta committat Sacerdos, qui plurium Confeſſiones pro eadem vice, ſucceſſive tamen, in ſtatu peccati mortalis excipit? Reſp. de hoc jam eſſe dictum ſuperius *Tract. 14. Diſt. 2. n. 49. & 53.* ibi videatur.

21. Quæritur III. Quæ, & quanta requiratur ſcientia in Confeſſario? Reſp. I. In Confeſſario requiritur ſcientia competens, id eſt, ſaltem mediocris. Ita communis. Ratio eſt: quia, cum in hoc Sacramento Confeſſarius exerceat officium Judicis & Medici, ſcire debet, quid ſit ſui muneris, ne & ſe & ſuos pœnitentes periculo exponat errandi in materia gravi & ſalutem animarum concernente. Siquidem, ut inquit Salvator *Matth. 15. Cæcus, ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt.*

22. Additur notanter, *ſcientia competens, id eſt, ſaltem mediocris*, duæ enim ſunt ſpecies ſcientiæ. Prima dicitur *Scientia eminens*, qua quis optime ſit verſatus in Jure Canonico, in Theologia Morali, atque Caſiſtarum lectione, & qua ſciat ratiocinari, caſusque difficiles Conſcientiæ reſolvere. Hæc ſcientia, quamvis ſit utiliſſima, omnique ſtudio proſequenda, nihilominus abſolute neceſſaria non eſt: alioquin pauci reperirentur Confeſſarii. Secunda vocatur *Scientia mediocris*, quæ tamen commode determinari nequit, ſed debet judicari ex ratione diverſitatis tum locorum, tum perſonarum: major enim requiritur ſcientia pro Confeſſionibus in Urbe aliqua inter Magnates & Mercatores excipiendis, quam in pagis inter ſimplicem populum.

Additio.

* Interim tamen Petrus la Croix *lib. 6. part. 2. num. 1787.* notanter ponit hæc formalia: *Scientia ſumma non requiritur, imo per accidens ſæpe eſt minus utilis, quam mediocris conjuncta cum naturali judicio & praxi, qui enim ita ſubtiliter volunt omnia revocare ad apices Theologicos, ſæpe ſe ipſos, & alios implicant ſcrupulis, aliisque difficultatibus &c.* *

23. Reſp. II. Si Sacerdos ſit dubius de ſua ſufficientia, debet ſe conformare judicio Epiſcopi approbantis, vel ſui Prælati, aut alicujus docti Theologi, &, ſi per ipſos capax, & ſufficiens repertus fuerit, ſuum dubium in illorum judicium rejicere, & ſecure Confeſſiones excipere. Ita D. Thomas 2. 2. *qu.* 104. *art.* 5. Suarez, Toletus, & alii. Intellige dummodo is ſucceſſive per lectionem librorum competentium magis conetur in hujusmodi ſcientia ad Confeſſarium requiſita proficere, & in caſibus obſcurioribus, ac difficilioribus non erubeſcat doctiores conſulere: quod præſertim a principio erit obſervandum, quando quis incipit Confeſſiones excipere.

24. Reſp. III. Interim certum eſt, quod Confeſſarius debeat eſſe præditus tanta ſcientia ut ſciat, quænam communiter ſint peccata ex genere ſuo mortalia, & quænam venialia; quænam regulæ communes ſint pro diſtinctione numerica peccatorum, quænam circumſtantiæ ſpeciem peccati mutantes, & quæ non: tenetur enim inter hæc, veluti inter lepram & lepram, ceu ſpiritualis Medicus, poſſe diſcernere. Inſuper tenetur ſcire regulas communes quibus quis excuſari poſſit a præcepto, vel a peccato mortali: nec non ea, quæ requiruntur ad legitimam Sacramentorum adminiſtrationem, ac in ſpecie ad Sacramentum Pœnitentiæ, & hujusmodi, de quibus idcirco paſſim Theologi Morales tractare conſueverunt.

Additio I.

* Patet Benjamin Elbel *in Theolog. Sacrament. part. 2. Conferent. XV. n.* 394. conſiderat Confeſſarium tripliciter, uti nos antecedenter *n.* 18. nimirum tanquam Judicem, Medicum, & Doctorem. Ut *Judex* debet non quidem neceſſario memoriter, ſed habitualiter, ut ait Elbel *loc. cit. n.* 397. ſcire

pecca-

peccatorum ſpecies, ac circumſtantias ſpeciem mutantes: item onera ex peccatis contra iuſtitiam reſultantia; nimirum an, & quid ſit reſtituendum in bonis fortunæ, famæ, & vitæ? item quæ communiter ſint cauſæ a reſtitutione excuſantes? Item caſus reſervatos ſaltem illos, & cenſuras ſaltem eas, a quibus nequit abſolvere: nec non ea delicta, ob quæ ſaltem a potiori incurritur irregularitas: item principaliter noſſe debet ea, que reſpiciunt partes Pœnitentiæ eſſentiales vel integrales, quales ſunt dolor cum propoſito Confeſſio, abſolutio, ac ſatisfactio. Ut *Medicus* noſſe debet modos ordinarios, quibus peccator iterum reſurgere poteſt, uti & remedia contra peccata & contra tentationes in futurum, ſingulariter conſuetudinarios, & in occaſione proxima conſtitutos. Ut *Doctor* ſcire dabet, qualiter ignorantes in neceſſariis principiis Fidei poſſit inſtruere: item noſcere obligationes, quæ communiter oriuntur ex ſtatu clericali, vel Matrimoniali, maxime circa impedimenta matrimonii, ut dubitantibus competentem dare valeat reſolutionem. *

25. Reſp. IV. cum Suarez *part.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 2. *n.* 2. Lugone, Marchantio, aliisque. Quamvis teneatur Confeſſarius ſcire, quidnam ex natura ſua ſit peccatum mortale & quidnam veniale, ut dictum: non tamen requiritur, quod de omnibus, quæ audit a pœnitente, iudicet, an ſint hic & nunc peccata mortalia, vel venialia: quia enim hoc etiam ex viris doctiſſimis abſque manifeſto periculo errandi facere poterit? Idque tum ob diverſitatem opinionum inter Doctores: tum quia caſus ipſi in individuo valde alterantur quoad majus, ac minus ex materia, indeliberatione, paſſione, multiſque aliis circumſtantiis, ratione quarum quandoque peccatum ex genere mortale fit veniale, ac econtra. (*e*) Sufficit itaque, ut Confeſſarius attente audiat confitentem, & qualitatem, gravitatemque malitiæ prudenter expendat, licet ad gravitatem peccati mortalis certo illam determinare non poſſit.

26. Notandum tamen, ſi Confeſſarius determinatum ferat judicium, & quandoque peccatum mortale reputet veniale, aut econtra, non idcirco Confeſſionem, & abſolutionem pœnitentis reddi invalidam: nam, ut recte quidam loquuntur, *Sacerdos non debet judicare pœnitentem ſcientia Divina, ſed auctoritate Divina abſolvere.* Unde, ſi Confeſſarius audiat peccatum, quod diſcernere nequit, utrum hic & nunc ſit mortale, vel veniale, illud tale, quale eſt, abſolvat, ſuſpendens judicium pro natura ipſius; quandoquidem in genere bene ſciat, an ſit mortale, vel veniale, etenim, quidquid agat, non ſemper poterit concepta dubia (doctoribus præſertim ob particulares circumſtantias frequentius occurrentia) ſuper peccatis, & eorum gravitate deponere, neque oportet per exactiſſimas interrogationes hoc Sacramentum pœnitentibus nimis grave, & onerosum reddere. (*f*)

Additio I.

* Aſt ponamus, quod Sacerdos in confeſſionali commiſerit aliquem errorem ex oblivione, aut diſtractione, vel ex ſua inſcitia, ſeu ignorantia, quem poſtea cognoſcit, debebitne error hic denuo ab ipſo corrigi, & quomodo, ac quando? Antequam reſpondeam, ſuppono, talem errorem poſſe contingere vel circa ſubſtantialia Sacramenti Pœnitentiæ, ſine quibus nullo modo valor Sacramenti habetur, v. g. ſi adminiſtretur abſque intentione Miniſtri; ſi detur abſolutio abſenti, aut omittendo in formula abſolutoria aliqua verba eſſentialia, ſive ſi conferatur pœnitenti non habenti dolorem ex motivo ſupernaturali, aut efficax propoſitum &c. Vel error iſte poteſt præciſe verſari circa integritatem materialem, puta, ſi a Confeſſario ex inſcitia intermittatur interrogatio circa ſpecies, & numerum peccatorum, e. g. an pœnitens qui accuſat ſe contra ſextum præceptum peccaſſe, commiſerit hoc peccatum cum ſoluta vel ligata & quoties? Item error iſte in confeſſionali ex inſcitia a Confeſſario factus poteſt tendere in præiudicium tertii, ut in puncto reſtitutionis in bonis famæ, vel fortunæ, vel poteſt contingere citra damnum alterius. H. S. *

Additio II.

* Reſpondeo I. Si error iſte contigit circa valorem Sacramenti Pœnitentiæ, tunc illa inſcitia vel fuit ignorantia vincibilis, ac graviter peccaminoſa vel invincibilis. Si prius, tenetur hunc errorem corrigere, & pœnitentem monere etiam cum gravi ſuo incommodo, petita tamen prius (ſaltem de ſententia ſecuriori) a pœnitente licentia loquendi cum ipſo de re ſibi ad ſalutem neceſſaria. Ratio eſt: quia graviter ex ſua propria culpa damnificavit pœnitentem; ergo debet ſibimetipſi imputare grave onus, quod in corrigendo errore ſubire cogitur. Quando vero inſcitia illa fuiſſet ignorantia invincibilis (puta, ſi error contigiſſet ex naturali oblivione) tunc vel pœnitens eſt in eo ſtatu, ut ſit periculum, ne Sacramentum Pœnitentiæ poſt talem abſolutionem invalidam unquam amplius recipiat, puta, quia periculoſe pro tempore talis invalidæ abſolutionis erat decumbens, vel non eſt tale periculum, in priori caſu adhuc tenetur Confeſſarius ſubire onus corrigendi ſuum errorem etiam cum gravi incommodo, ſi alius modus lenior corrigendi non ſuperſit. Ratio eſt: quia pęnitens verſatur in periculo gravioris adhuc damni, nimirum in periculo æternæ damnationis, ſi ita cum ſuis peccatis gravibus a parte rei necdum abſolutus decederet. Quod ſi tale periculum moriendi abeſſet, non teneretur Confeſſarius cum tali gravi ſuo incommodo, & proſtitutione hunc ſuum errorem corrigere; quoniam moraliter certum eſt talem pęnitentem adhuc ſæpius acceſſurum ad confitendum, ubi a ſuis prioribus illis peccatis ſaltem indirecte abſolveretur. Ita cum Tamburino, & Card. de Lugo P. Sporer *part.* 3. *Theolog. Sacrament. cap.* 6. *ſect.* 4. *n.* 803. ac teſte ipſo communi.

Reſp. II. Si ſtante valore Sacramenti Confeſſarius quoad alia (ſecluſo tamen omni damno tertii) erravit ex inſcitia inculpabili, vel naturali oblivione, non tenetur cum gravi ſuo incommodo corrigere hunc ſuum errorem. Ita cum Card. de Lugo, Averia, & Filliucio, Claudio la Croix *Lib.* 9. *part.* 2. *num.* 1779. ac Tamburinus hic, qui etiam *c.* 8. *n.* 3. ſubiungit, tale grave incommodum corrigendi communiter præſumi adeſſe. Ratio reſponſionis eſt; quia ex una parte talis nihilominus indirecte ab his peccatis fuit abſolutus; ex altera autem nulli ſit præiudicium, ac præterea nec intervenit aliqua culpa.

Reſp. III. Si error iſte contigit ex inſcitia Confeſſarii in materia iuſtitiæ cum damno tertii, tunc vel Confeſſarius ille erravit negative tantum, utpote non monendo, non imponendo reſtitutionem debitam, ſeu non docendo nullitatem, ſeu iniuſtitiam alicuius contractus &c. vel dictus Confeſſarius erravit etiam poſitive v. g. dicendo poſitive ad pœnitentem, quod ſit excuſatus a reſtitutione; cum tamen foret obligatus, aut vice verſa adſtringendo pœnitentem ad faciendam aliquam reſtitutionem, a qua tamen foret excuſatus: ſive aſſerendo, quod hic contractus uſurarius e. g. ſit juſtus, qui tamen a parte rei eſt invalidus &c. Si in materia iuſtitiæ error iſte ex inſcitia culpabili, vel etiam ex reſpectu humano proveniens fuit negativus, tenetur cum Confeſſarius iuxta non paucos ex iuſtitia, iuxta plures vero, teſte la Croix *loc. cit. n.* 1718. ſaltem ex charitate corrigere etiam cum ſuo incommodo, non levi. Ratio eſt: quia fuit cauſa negativa damni ex propria malitia. Dixi notanter: Si *error fuit ex inſcitia culpabili*; etenim, ſi ſimilia contigiſſent ex ignorantia invincibili, aut oblivione naturali, ſicque ſine gravi culpa, non obligaretur ad corrigendum errorem cum gravi incommodo, & erubeſcentia. Quando autem error iſte in materia iuſtitiæ ex inſcitia culpabili Confeſſarii, vel ex reſpectu humano proveniens fuit poſitivus, tunc certo talis Confeſſarius etiam cum ſuo non exiguo incommodo tenetur corrigere hunc errorem ex iuſtitia, ita quidem, ut in defectum alterius obligetur ad reſarcitionem damni, ſi habeat media. Ratio eſt: quia fuit cauſa mala poſitive influens in hoc damnum, ſicque conformiter dictis de reſtitutione obligatur ex titulo iniuſtæ damnificationis. Quod ſi damnum hoc contigiſſet ex inſcitia inculpabili; neque obligaretur ex iuſtitia ad reſarcitionem damni: non quidem titulo *rei acceptæ*, cum nil ad eundem pervenerit; nec titulo

injuſtæ acceptionis; ſeu damnificationis, quoniam nullam commiſit gravem culpam. Interea tamen videtur lex Chriſtiana dictare, ut Confeſſarius iſte, impetrata prius a pœnitente licentia, loquatur deſuper eum pœnitente, etiam eum aliquali incommodo, licet non tanto, ac ſi mala fide erraſſet. Nec tenetur propterea famam propriam, aut Religionis ſuæ tanquam bonum altioris Ordinis gravi periculo proſtitutionis, & infamiæ exponere, modo non mentiatur iniquitas ſibi, dicendo grave periculum, ubi revera non eſt. Sporer *loc. cit.* num. 805.*

27. Quæritur IV. Circa quæ generatim Prudentia Confeſſarii debeat eſſe ſollicita? Reſp. I. Licet Prudentiæ virtus ad omnes Sacerdotum functiones rite obeundas ſumme neceſſaria ſit, merito tamen præ omnibus aliis ea requiritur ad Confeſſiones audiendas, ut Confeſſarius, & quatenus Medicus eſt, probe noverit ſuper infundere oleum & vinum vulneribus ſauciati, & quatenus Doctor eſt, caute errantes viam veritatis edoceat.

28. Reſp. II. Generatim Prudentia Confeſſarii eſt exercenda partim circa propriam perſonam, partim circa pœnitentes, & partim circa alias perſonas. Et quidem circa propriam perſonam vigilare oportet Prudentiam Confeſſarii tum in procuranda, atque conſervanda puritate conſcientiæ, tum in devota invocatione gratiæ Spiritus Sancti, ad hoc Divinum miniſterium rite peragendum, tum in ardenti zelo, ſive deſiderio procurandi ſalutem animarum Deique gloriam adaugendi, & ampliandi. Accedit aſſecuratio corporalis, ne videlicet, quantum fieri poterit, Confeſſarius incurrat periculum corporis, ſeu contrahendæ Infirmitatis, præſertim excipiendo Confeſſiones laborantium morbis contagioſis. Huc revocantur nonnulla alia, quæ Confeſſario quoad propriam perſonam, etiam in exterioribus geſtibus rite ordinandam, neceſſaria, & prudenter attendenda erunt.

29. Deinde quoad alias perſonas aſtantes plura obſervanda ſuggerit Prudentia. Primum eſt uniformitas in modo procedendi. Alterum, ne nimis clare loquendo faciat nonnunquam circumſtantes audire peccata confitentis contra eorum voluntatem, aut ne geſtibus, vel ob graviſſima peccata a pœnitente propoſita altis gemitibus, & ſuſpiriis (de quibus infra *Diſt. 9. Addit. poſt. 29. n.*) aliiſve ſignis faciat aſtantes devenire in notitiam cujuſpiam peccati gravioris confeſſi. Et hoc tum ratione ſigilli Confeſſionis, ne illud quoquo modo, etiam indirecte, violetur; tum ratione ſcandali, & ne circumſtantes merito abſterreantur, & (quod pruniſſimum eſt) averſionem concipiant a tali Confeſſario. Alia ſimilia ſuggeret ipſamet prudentia.

30. Potiſſimum autem circa pœnitentes ipſos Prudentia Confeſſarii exercenda eſt, eos partim caute examinando, ſi opus fuerit, partim charitative inſtruendo, dubiaque ipſorum ſolide reſolvendo, & dando opportuna conſilia, partim eos diſcrete corrigendo, atque ſalubria ſubminiſtrando media, quibus ad veram deteſtationem peccatorum inducantur; atque ab ulteriore lapſu præſerventur. Præſertim autem magna opus eſt prudentia circa eos, qui videntur eſſe conſtituti in occaſione proxima peccandi, nec non & circa recidivos. Hinc ſit

QUÆSTIO III.

De Interrogationibus a Confeſſario faciendis.

SUMMARIUM.

31. *Confeſſarius, an teneatur quandoque interrogare pœnitentem?*
32. *Cautela circa interrogationes.*
    Quandonam debeat Confeſſarius interrogare?
33. *Quid obſervandum circa rudiores?*
    (*g*) Diſt. 7. n. 63.
    * *Quid circa illos, qui confeſſi ſunt ſacrilege?*
34. *Quid obſervandum in faciendis interrogationibus?*
35. *Hic poteſt errari per defectum & exceſſum. Doctrina notabilis.*
36. *Regula generales circa examen, & interrogationes faciendas.*
37. *Præſertim in materia luxuriæ.*
38. *Praxis circa hujuſmodi interrogationes. Cum Additione*
39. *Interrogationes, an ſint inſtituendæ poſt Confeſſionem?*
40. *Vel potius ſub Confeſſione?*
41. *Quid agendum, ſi pœnitens taceat peccatum, quod Confeſſarius ſcit eum commiſiſſe?*
42. *Quid, ſi pœnitens illud neget?*
43. *Limitatur data reſponſio.*
    * *Quid faciendum, ſi pœnitens proponat peccatum antea occultatum? Addit. I.*
    * *Quid examinandum in Confeſſionibus generalibus? Addit. II.*

31. QUæritur I. An Confeſſarius teneatur quandoque interrogare pœnitentem? Reſpond. Etſi per ſe, ac primario munus pœnitentis ſit ſeſe debite examinare, atque integre accuſare, Judicis autem audire; nihilominus in ſupplementum ignorantiæ, ſeu defectus ipſius pœnitentis, etiam Judicis, ſive Confeſſarii eſt interrogare, eumque examinare in hoc foro Sacramentali. Ita Herincx *diſp. 5. de Pœnit. n. 55.* cum communi. Idque patet tum ex *c. Omnis utriuſque ſexus. De Pœniten. & remiſſ.* ibi *Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus &c. diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias, & peccati*, tum ex Rituali Romano, ibi: *Si pœnitens numerum, & ſpecies, & circumſtantias peccatorum explicatu neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interroget*. Accedit ratio: quia Confeſſarius tenetur, quantum moraliter poteſt, procurare integram peccatorum Confeſſionem: atque evitationem peccati Sacrilegii, & curare, ne indiſpoſito adminiſtret hoc Sacramentum.

32. Additur, *in ſupplementum ignorantiæ, ſeu defectus pœnitentis*. Nam Confeſſarius non obligatur ulterius interrogare pœnitentem, quem ex modo procedendi advertit virum doctum, & bene conſcientiam examinaſſe, ſuaque peccata quoad numerum, ac ſpeciem rite propoſuiſſe, ſi neſciat, eum aliquid per oblivionem omiſiſſe. Herincx *loc. cit.* Lugo *diſp. 22. de Pœnit. n. 17.* & alii. Imo etiam, quando facienda eſt interrogatio, prorſus abſtinendum eſt a curioſis, & non ſubſtantialibus, hoc eſt, iis, quæ non concernunt numerum, ſpeciem, ac circumſtantias ſpeciem mutantes peccatorum: quamvis, ut hæc facilius intelligantur, expediat, circa pœnitentem cæteroquin ignotum præmittere interrogationem de tempore ultimæ Confeſſionis, & (ſi occurrat peccatum carnis) an ſit ſolutus, vel ligatus Matrimonio &c.

Additio.

* Quod ſi indages ulterius: Quandonam ergo debeat Confeſſarius interrogare? Reſp. totum id deſumi ex triplici claſſe pœnitentium a practicis aſſignata, ubi ab iiſdem in prima claſſe ponuntur ſui modo doctiores: e. g. Clerici, Religioſi, vel etiam Studioſi altiorum facultatum, præſertim Theologiæ moralis. In ſecunda Claſſe numerantur minus quidem docti, competenter tamen circa Divina educati, nimirum cives, famuli, vel liberi, adulti, educati in Civitatibus, item ſtudioſi inferiorum facultatum. In tertia Claſſe collocantur rudiores, agreſtes, regulariter minus in divinis exculti. Quoad perſonas *primæ claſſis* ordinarie intermittenda eſt interrogatio, niſi ex circumſtantiis manifeſte appareat in contrarium neceſſitas interrogandi, prout aliquoties Confeſſarius experietur talem neceſſitatem circa expreſſionem ſpeciei, vel numeri peccatorum quoad eos pœnitentes, qui quidem in aliis altioribus facultatibus prædicantur docti, minus tamen ſunt in Theologia morali verſati. Quoad perſonas *ſecundæ Claſſis* ſolum tunc inſtituendæ ſunt interrogationes, quando probabiliter, conſideratis circumſtantiis aliis, timetur defectus examinis, & ignorantia culpabilis. Quoad *tertiam Claſſem* ordinarie requiritur Interrogatio Confeſſarii in ſupplementum pœnitentis, niſi ex brevitate ultimæ Confeſſionis, vel ex conſtitutione conſcientiæ teneræ alias jam notæ, vel ex ipſomet modo proponendi Confeſſionem, contrarium inferatur: audies enim juvenis Confeſſarie ſubinde præter opinionem tuam perſonas ruſticellas apparenter ſimplices, quæ tamen melius in Divinis, & ad Sacramentum Pœnitentiæ ſpectantibus

Digitized by Google

bus inſtructæ ſunt, quam aliæ Nobiles. Videatur Albertus Reiffenſtuel in Inſtit. ſuper practicam Confeſſionalis *part.* 5. *cap.* 6. §. 2.*

33. Porro, quantum ad rudiores attinet, plerumque non expedit, ipſos, etiamſi minus parati accedere videantur, dimittere ſine abſolutione, ut ſe magis examinent, quia aut deterriti vix amplius ad talem Confeſſarium venient, aut ratione ſuæ incapacitatis non raro redibunt æque indiſpoſiti. Quare tales communiter permittendi ſunt, peccata ſua modo, quo poſſunt etiam rudiori proponere; & tunc ſuaviter examinentur, atque juventur a Confeſſario, uti jam ſuperius (*g*) dictum fuit.

Additio.

* Pariter dimittendi non ſunt abſque ulterioribus interrogationibus miti animo propoſitis illi pœnitentes nimium verecundi, qui ſub ipſa actuali Confeſſione; vel ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti illuminati, vel efficaci admonitione ſagacis, & diſcrete zeloſi Confeſſarii commoti detegunt grave quodpiam peccatum ab aliquot jam annis ex erubeſcentia abſconditum, quod forſan neque defacto aperuiſſent, niſi Deus, in cujus manu ſunt corda hominum, ex improviſo ſic mirabiliter diſpoſuiſſet, licet enim apud tales, præſertim ſi exinde jam pluribus annis Confeſſiones ſacrilegas fecerunt, ſicque plura gravia peccata etiam in præcedentibus Confeſſionibus jam detecta denuo Clavibus hujus Sacramenti ſubjicere debent, licet (inquam) apud tales videatur ſubeſſe periculum quoad materialem integritatem Confeſſionis, videlicet ne aliquot peccata oblivione hic, & nunc inculpabili quoad ſpeciem, & numerum intermittantur, praxis tamen iſta continuandæ Confeſſionis, ac abſolutionis, ordinarie juſtificatur ob aliud majus periculum alias, ſi abſolutionem Confeſſarius differret, imminens; nimirum ne pœnitentes iſti, ſi hic, & nunc pro ulteriori examine ſine abſolutione dimittantur, alia vice omnino emaneant denuo naturali verecundia victi, atque exinde ſacrilegas continuantes Confeſſiones: prout ſolide cum Gobat & Sporer docet ex multa experientia Albertus Reiffenſtuel in ſuis Inſtit. Moral. *loc. cit. n.* 331. *& ſeqq.* Interea tamen ſimiles finitis modo morali inferius poſt *n.* 43. explicando interrogatoriis, & peracta Confeſſione ante abſolutionem ſuaviter moneat Confeſſarius, ut ſi adhuc alio tempore aliqua peccata gravia intra tempus primæ ſacrilegæ Confeſſionis perpetrata, hic autem, & nunc ex inculpata oblivione intermiſſa deinceps memoriæ occurrerent, ea ipſa, quæ interim vi modernæ Confeſſionis ſinceræ indirecte ſunt remiſſa, de novo quando alias Confeſſionem deponere cogitant, Clavibus Eccleſiæ ſubjiciant; alia vero de præſenti corde contrito legitime confeſſa non teneantur de novo repetere.*

34. Quæritur II. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius in faciendis interrogationibus? Reſpond. I. Confeſſarius non tenetur examinare pœnitentem exquiſita induſtria, & exactiſſimo examine, ſed ſuavi & humano modo, ac ſtatui ſimilium perſonarum proportionato. Ita Lugo *diſp.* 15. *de Pœnit. ſect.* 14. *n.* 589. *& ſeqq.* Gobat *tract.* 7. *Theolog. Experim. n.* 331. *& ſeqq.* & alii paſſim. Ratio eſt: quia ipſemet pœnitens, qui tamen primario ad hoc obligatur, non tenetur niſi moralem diligentiam ſtatui ſuo, aliiſque concurrentibus circumſtantiis accommodatam in examine conſcientiæ faciendo præmittere; ergo multo minus tenetur Confeſſarius ad exquiſitiſſimas interrogationes, utpote qui tenetur facere interrogationes duntaxat in ſupplementum. Deinde in hoc vel maxime attendendum eſt ad conditionem humanam, & ne ex hoc capite Confeſſio, ſeu Sacramentum Pœnitentiæ reddatur nimis grave, ac odioſum, neque detur anſa Hæreticis vocandi illud *Conſcientiæ carnificinam.* Et ad hoc maxime requiritur prudentia Confeſſarii, ne vel nimium pœnitentem torqueat aliis, & aliis minutiſſimis interrogationibus, vel aliunde quid plus, aut minus fiat.

35. Additur notanter, *ne quid plus, vel minus fiat.* Dupliciter ſiquidem circa hoc errari poteſt, ſcilicet per exceſſum, vel defectum. Per defectum errant rudes quidam & ignari Confeſſarii, nihil interrogando, vel ſolum craſſiſſima quædam, aut univerſalia. Per exceſſum econtra errant nonnulli nimium interrogando, ac ſtrictiſſime examinando, imo interdum ex quadam curioſitate impertinentia inveſtigando, ut ſcrupuloſi, & curioſi. Atque in hoc etiam majus periculum habent Confeſſarii doctiores; quia his occurrunt plures ſemper & plures interrogationes, quibus melius ſpecies, & numerus peccatorum cognoſceretur, & explicaretur. Verum hic notanda doctrina Lugonis *loc. cit. num.* 590. *Non eſt bona regula illa, ſi dicas: talis vel talis interrogatio facit aperire diſtincte numerum, & ſpeciem peccati; ergo illa etiam interrogatio addenda erit &c. Quia non eſt attendendum ſolum ad exactam, & integram Confeſſionem peccatorum, ſed & maxime attendendum eſt ad conditionem humanam, & ne ex eo capite Sacramentum ipſum reddatur grave, &c.* ut proxime dictum.

36. Reſp. II. Circa examen pœnitentis, faciendaſque modo humano interrogationes nequit dari una eademque regula pro omnibus: cum pendeat plurimum ex capacitate, & diſpoſitione ſpeciali pœnitentis, aliiſque circumſtantiis. Siquidem pauciores, & craſſiores interrogationes debent fieri homini inculto, & barbaro, quales ſunt Indi occidentales, quam Europeo: levius, qui ægrotat, & difficile poteſt ad ſubtilia attendere propter capitis debilitatem, quam homo ſanus: denique (quod notandum etiam eſt) levius, & minus exacte interrogandus eſt circa ſingula, qui plura habet peccata quam qui pauciora. Ita Lugo *cit. diſp.* 16. *num.* 494. & ratio patet ex dictis.

37. Inſuper circa hoc advertit communis Theologorum in materia præſertim Luxuriæ cautiſſime eſſe procedendum, & non multiplicandas interrogationes: tum ne forte ex ejuſmodi interrogationibus pœnitens male diſcat, quæ bene ignorabat; tum ut pudori conſulatur, atque occurratur periculo tam ex parte pœnitentis, quam Confeſſarii, ne ſe illecebra inſinuet. Unde, ut recte notat Coninch *diſp.* 7. *de Sacrament. dub.* 7. *n.* 56. cum aliis, præſtat aliquando Sacerdotem minus perfecte peccatum intelligere, quam vel pœnitenti, vel ſibi aliquod ſcandalum creare, aut eſſe nimium.

38. In praxi igitur utatur Confeſſarius terminis honeſtis, præcipue erga fœminas, & minoris ætatis perſonas, ordiendo ſemper ſuas interrogationes a cogitationibus cum conſenſu. Quod ſi pœnitens vere caſtus reſpondeat, ſe illis non conſenſiſſe, non eſt opus, ut Confeſſarius ſuo examine ulterius ad Luxuriæ actus progrediatur: nam, quando pœnitens eſt immunis a conſenſu in cogitationes obſcœnas, multo magis erit liber ab ipſis actibus pravis, niſi forſan præ ruditate ingenii malitiam cogitationum obſcœnarum non apprehendat. Si vero pœnitens ſeſe pravis cogitationibus conſenſiſſe confiteatur, quærat Confeſſarius ex ipſo, num eas actu complere voluerit: ſi reſpondeat, quod ſic, petat deinde, num talia obſcœna deſideria habuerit erga perſonas ſolutas, vel ligatas; atque an actu ipſo cum eiſdem compleverit, nec ne? ſicque procedat quaſi per gradus de cogitationibus ad deſideria, de iſtis ad oſcula, de oſculis ad tactus impudicos, & ab his ad ipſoſmet actus, inter limites honeſtatis & modeſtiæ.

Additio.

* Accomode ad ſimilia interrogatoria loquitur P. Segnert Inſtruct. Confeſ. cap. 2. uti ſequitur: *Cupio magnopere te parcum, gravemque eſſe circa materiam luxuriæ: ne tibi accidat, quod pictori, qui, cum Helenam exquiſita diligentia depingeret ejuſdem cupidine exardeſcere cœpit, & accendi. Utere proin verborum modeſtia, & quamvis ſubinde circumſtantia maneret tecta, quæ alioquin ad integritatem materialem ſpectaret, nihil intereſt: aliud enim majus bonum prævalet. Adeo fœtet palus iſta, ut conſultum non ſit vel a pœnitente, vel a Confeſſario, ubi opus non eſt, moveri.**

39. Quæritur III. Utrum circa illos, qui ipſi ſua peccata exponunt, neceſſariæ interrogationes ſpeciei, numeri, & circumſtantiarum ſpeciem mutantium ſint immediate ſubjungendæ expoſitioni cujuslibet peccati, vel differendæ uſque ad finitam totam Confeſſionem? Reſp. circa hoc variare Doctores, idque in praxi relinquendum eſſe prudentiæ Confeſſarii. Interdum enim, præcipue in Confeſſionibus brevioribus, & quæ memoriter ſine ſcriptura peraguntur, expediet differre interrogationes uſque ad finem, ut cenſet Layman: idque ne pœnitentes per hujuſmodi crebras

interpoſitas interrogationes facile in ſua Confeſſione confundantur, perturbentur, vel omnino a ſubſequentium Confeſſione abſterreantur, aut tædio afficiantur. Et hoc locum præcipue habere poteſt, ſi Confeſſarius confidat ſuæ memoriæ, ſe omnia quæſita facile uſque ad finem retenturum; in quem finem is uno, vel altero digito, ita tamen, ut circumſtantes non advertant, contracto, ſignum faciendæ poſtmodum interrogationis ſibi facere poterit.

40. Nihilominus communiter, & ordinarie, potiſſimum in Confeſſionibus e ſcripto factis, vel longioribus, ubi Confeſſarius merito ſibi metuere debet, ne forſan plurium obliviſcatur, & deinde vel cum ſcrupulo omiſſis interrogationibus abſolvat, vel certe pœnitentem magna cum moleſtia ſua cogat repetere longam Confeſſionem, ſatius eſſe cenſet *Lugo diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 15. & alii, ſi Confeſſarius ſuaviter eum ſucceſſive adjuvare ſtudeat, & ejuſmodi neceſſarias interrogationes quoad numerum, ſpeciem, nec non circumſtantias ſpeciem mutantes immediate ſingulis peccatis ſubſtituat. Et hoc eo magis; quia frequenter ipſemet pœnitens poſt longum intervallum non ſtatim ſigillatim de peccatis illis, quæ antea ſive memoriter, ſive e ſcriptis confeſſus fuerat, ſeſe reflectere poteſt, vel ſaltem de novo confunditur, eadem cum rubore repetendo, ut diſtinctius exponantur.

41. Quæritur IV. Quid agendum, ſi pœnitens taceat, vel etiam neget peccatum, quod Confeſſarius aliunde novit eum commiſiſſe? Reſp. I. Si pœnitens duntaxat tacet peccatum, illud non confitendo, debet Confeſſarius dictum peccatum aliunde reſciens inquirere veritatem, etiam (ſi id abſque alio incommodo fieri poſſit) inſinuando ſuam de hoc notitiam. Herincx *diſp.* 5. *de Pœnit. quæſt.* 4. *n.* 56. Quod ſi vero id reſciat ex Confeſſione alterius v. g. complicis, oportet interrogare adeo caute, ut pœnitens de alterius Confeſſione nihil poſſit conjicere (alioquin enim frangeretur Sigillum) ut puta quærendo in communi, an nihil amplius habeat quod conſcientiam gravet; vel adhibendo conſuetas cæteroquin interrogationes, & abſtrahendo a notitia prioris Confeſſionis.

42. Reſp. II. Quando pœnitens negat, ſe ejuſmodi peccatum commiſiſſe, regulariter is erit abſolvendus. Herincx *loc. cit.* Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 7. *num.* 99. Gobat *tract.* 7. *Theolog. Exper. num.* 245. Diana *part.* 5. *tr.* 11. *reſol.* 21. Toletus, & alii. Ratio eſt: quia in Foro Sacramentali pœnitens ſtat pro ſe, & contra ſe; ac proinde ei credendum eſt tam contra ſe, quam pro ſe. Accedit, quod, ſi Confeſſarius ſolum noverit peccatum ex Confeſſione alterius, non ſit major ratio, cur alteri potius fides adhibeatur, quam iſti. Quinimo, ſi tunc poſteriori confitenti negaretur abſolutio, hoc ipſo frangeretur indirecte Sigillum Confeſſionis prioris, utendo ejus notitia in præjudicium, ruborem, & confuſionem complicis. Accidere inſuper poteſt, quod alter pœnitens hoc peccatum jam fuerit confeſſus, aut iſtiem habeat juſtam cauſam illud impræſentiarum tacendi v. g. ob damnum ſuum, vel alterius.

43. Additur, *regulariter*. Nam, ſi Confeſſarius evidenter ſciat, pœnitentem commiſiſſe tale peccatum (puta non ſolum ex relatione complicis, ſed quia interfuit ipſemet, dum tale crimen fuit perpetratum) illudque nunc abſque ulla ſufficienti cauſa ſcienter, deliberate, ac vere malitioſe negare, non poteſt eum abſolvere; prout notant citati Auctores ac Lugo *diſp.* 22. *de Pœnit. num.* 21. & 22. & alii. Siquidem nefas eſt, miniſtrare Sacramentum ei, quem evidenter ſcio eſſe indignum, illudque non niſi ſacrilege petere.

Additio I.

* Quæritur V. Quid circa Interrogationes obſervandum Confeſſario, ſi pœnitens proponat aliquod peccatum in prioribus Confeſſionibus occultatum, prout aliquoties ſolet contingere præſertim in peregrinationibus ad famoſas, & miraculoſas Immagines, in Jubilæis, vel aliis Indulgentiis extraordinariis? Reſp. ex Sporer *part.* 3. *Theolog. Sacrament. cap.* 3. *ſect.* 3. *num.* 505. *& ſeqq.* tali Confeſſario eſſe ſuadendum, ut *Inprimis* audito illo peccato, quod in prioribus Confeſſionibus occultabatur, ante omnia interroget, an tunc, quando pœnitens id commiſit, ſciverit eſſe peccatum grave? Quod ſi reſponderit (prout apud aliquot plebejos non raro contingit) ſe pro eo tempore non intellexiſſe, res eſt ſalva, neque ulla Confeſſio erit ſacrilega, & conſequenter ab ulteriori Confeſſione circa peccata præterita ſuperſedendum, niſi forſan dictus pœnitens poſt Confeſſionem primum reſciens actum illum eſſe peccatum, putaverit ex conſcientia erronea, ſe fuiſſe obligatum ad Confeſſionem ejuſdem, & tamen ex erubeſcentia omiſerit; tunc enim interrogationes proſequendæ forent, ut infra in fine hujus Quæſiti. *Secundo*, quod ſi pœnitens ille fateatur ſe ipſo tempore commiſſionis jam ſciviſſe, hoc eſſe grave peccatum, ac nihilominus illud non fuiſſe confeſſum, interrogetur ulterius, cur ergo illud non fuerit confeſſus? an ex inculpabili oblivione, vel ſcienter forſan ex naturali verecundia reticuerit? nam in primo caſu denuo eximitur a repetitione præcedentium Confeſſionum, in poſteriori vero Confeſſarius *Tertio* inſtet, an etiam poſitive ſciverit, tale peccatum non remitti, ſi ſubticeat, aut ſe per occultationem de novo mortaliter peccare? Quando pœnitens reſpondet, quod non, prout ſubinde apud minus doctos contingere poteſt: dicendo e. g. *Avertat Deus, ſi ſciviſſem, tam grave peccatum eſſe illud ſilentium, certe non reticuiſſem &c. Credidi bona fide, me habuiſſe juſtam cauſam celandi, meaque peccata omnia nihilominus a Deo remitti, modo vere de illis doleam, & id quod ſubticui apud alium in Confeſſionali manifeſtem*: fidem ſuo pœnitenti adhibeat Confeſſarius nec compellat repetere priores Confeſſiones, utpote jam validas. *Quarto*, quod ſi autem dictus pœnitens reponat, ſe omnia iſta ſupra enarrata jam ſciviſſe, nihilominus peccatum illud ex maledicta verecundia in Confeſſione intermiſiſſe, tunc omnino erit modo ſuavi, & pro hic, & nunc moraliter poſſibili urgenda repetitio priorum Confeſſionum. Quare Confeſſarius exhibendo ſigna compaſſionis talem miſerum peccatorem, ne deſperet, excitet ad concipiendam firmam fiduciam erga clementiſſimum Deum: deinde interroget I. A. quot annis hoc peccatum ſic reticuerit? II. Quoties circiter intra hoc tempus confeſſus fuerit, & communicarit? III. An in ſingulis Confeſſionibus, vel quoties, dum peregit Confeſſionem, talis gravis peccati recordatus fuerit, & nihilominus ſcienter reticuerit? IV. Demum admoneat eundem, ut, quantum moraliter in præſenti occurrit, ſingula peccata gravia illarum Confeſſionum, in quibus ſcienter hoc delictum occultavit, repetat, cum omnes illæ Confeſſiones fuerint ſacrilegæ: offerendo ſe, quod in examine per interrogatoria pœnitentem juvare velit. Vide dicta in *Addit. poſt. num.* 33. *

Additio II.

* Quæritur VI. Qualia interrogatoria practice ſint facienda a Confeſſario, ſi pœnitens accedens Confeſſionale proponat, quod velit deponere Confeſſionem generalem? ℞. Ut ſtatus præſens pœnitentis melius percipiatur, magiſque congrua pœnitentia injungatur & alii confluentes (puta tempore Jubilæi) minori temporis ſpatio retardentur, ante omnia I. Confeſſarius interroget, quando ultimo pœnitens ſit confeſſus, cuterque ex rationibus proxime allegatis, ut peccata ab ultima Confeſſione perpetrata præprimis exponantur. II. Præmiſſa illa Confeſſione particulari circa Confeſſionem generalem quærat, an in præcedentibus Confeſſionibus nulla gravia peccata cognita ut talia fuerint ſcienter abſcondita? Quod ſi pœnitens reponat, fuiſſe quidem aliqua immiſſa, non tamen voluntarie, ſed ex oblivione, indaget Confeſſarius. III. Quænam illa ſint? nam circa ſpeciem, & numerum peccatorum jam in aliis Confeſſionibus detectorum poterit Confeſſarius eſſe minus ſolicitus quoad interrogationes faciendas, cum illa peccata non amplius ſint materia neceſſaria, utpote jam ſemel directe remiſſa. IV. Quando vero peccata hæc fuiſſent ſcienter intermiſſa ex verecundia, vel culpabili, & affectata ignorantia, haud dubie oporteret Confeſſarium magis eſſe ſolicitum circa ſpecies, & numerum omnium peccatorum gravium a tempore primæ ſacrilegæ, ac invalidæ Confeſſionis uſque huc perpetratorum, ubi proportionaliter, & cum grano ſalis applica dicta in fine prioris Quæſiti. *

Digitized by Google

APPENDIX I.

Quomodo a Confeſſario prudenter tractandi ſint illi, qui in Confeſſionali proponunt, ſe habere Extaſes, apparitiones, ac Revelationes Divinas?

SUMMARIUM.

* *Quantis deceptionum periculis ſint ſubjectæ ſimiles perſonæ? Addit. I.*
* *Quidnam in genere circa has perſonas ſit obſervandum Addit. II.*
* *Quidnam in ſpecie circa Extaſes? Addit. III.*
* *Et quidem circa Viſiones? Addit. IV.*
* *Item circa Revelationes? Addit. V.*
* *Item circa apparitiones animarum e Purgatorio? Addit. VI.*
* *De cauſis, & motivis propter quæ Revelationes & Viſiones S. Thereſiæ fuerunt recognitæ tamquam authenticæ. Addit. VII.*

Additio. I.

* INveniet tales perſonas Confeſſarius, & quidem, ſi quoque per externa ſigna æſtimat easdem, ac dictis facile fidem adhibet: etiam plures præſertim fœminas nonnullas, quæ eſſe, vel ſaltem apparere volunt devotulæ. Non equidem negari poteſt, ſubinde dari a parte rei ſanctas perſonas hiſce ſpecialibus gratiis apparitionum, ac revelationum &c. a Deo ornatas, uti patet de ſanctis Thereſia, Brigitta, Catharina Senenſi, & altera Bononienſi &c. Interea tamen his temporibus, ubi fides alias iam abunde per ſigna, & miracula ubique eſt dilatata, rarior avis in terris Vincentius Negro *in Tuba Sonora. Serm.* 13. ait, Confeſſarium non falli, ſi in ſimili caſu ex mille fœminis vix uni credat. Quare, ſi etiam mirabilia quædam antea a ſe non viſa Confeſſarius ab his perſonis exerceri videat, non illico inferat ſupernaturalia, & propterea revelationes ab hiſce ſparſas eſſe divinas: etenim teſte noſtro Joſepho Ximenez poſtea Epiſcopo Placentino *in Prologo galeato* §. 14. *num.* 113. *tot tantæque deplorandæ mulierum deceptiones* (intellige activæ vel paſſivæ) *in hac materia hucuſque detectæ fuerunt, ut nulla iudicii ſuſpenſio, nulla etiam exactiſſima in inveſtigando induſtria nimia videri debeat.* Quare ante aliquam reſolutionem prius probet ſpiritus, num ex Deo ſint, vel num potius ab aſtuta ſimulatione, aut ab ipſa natura, & forti apprehenſione, vel demum a diabolo originem trahant? Et qualia mira efficiunt ope dæmonis maleficiati! item magi & ſagæ, quatenus Confeſſarios incautos decipiant, & exinde tandem efficiant, ut apud vulgum veris quoque apparitionibus, & revelationibus nulle deinceps fides habeatur. Itaque *

Additio II.

* Quæres I. quidnam in genere circa ſimiles perſonas Confeſſarius debeat obſervare? Reſp. I. Talis Confeſſarius debet ſeſe informare non ſolum in Theologia Morali, & Speculativa, ſed præcipue etiam in Myſtica, quam haurire poterit e. g. e Libris S. Thereſiæ, ex doctiſſimo Tractatu Cardinalis Bona ſpecialiter ad hunc finem de diſcretione ſpirituum edito, & ex Prologo Galeato Ven. Virginis Mariæ de Agreda &c. II. Præditus eſſe debet non ſolum ſcientia, ſed vel maxime circumſpecta prudentia ac pariter indagare in emergentia caſus, quinam effectus ab ipſa natura poſſint procedere, & quinam non? ubi ſpecialiter deſervient *Quæſtiones Medico-Legales* Pauli Zacchiæ verſatiſſimi Medici Romani, & Practica Theologo-Canonica ad cauſas Beatificationum Auguſtini Matthæucii. III. Debet eſſe profunde humilis, alias quamvis doctiſſimus ſæpius impinget; Deus enim humilibus dat gratiam diſcernendi ſpiritus, ac ſuperbis reſiſtit. IV. Non ſit facilis ad credendum. V. Teſte Gerſone non facile applaudat tali perſonæ, nec laudet præſentem, aut miretur quaſi ſanctam; quinam ſubinde probandi cauſa eandem moderate increpet, tentando num forte non lateat occulta ſuperbia, qualis apud homines elatos, præſertim ſi non advertant, ſe probari, brevi manifeſtabitur, dum ægre ferent increpationes: aut minus æſtimatas, ac laudatas ſuas revelationes. Profecto Dominicus Banez inſignis Theologus ſpiritum S. Thereſiæ exinde cognovit *Ego* (inquit in initio operum S. Thereſiæ) *per multos annos ejus Confeſſiones excepi? eamque ſæpius examinavi, ſemper me erga illam valde aſperum, & rigidum præbens: quo magis autem illam humiliabam, & deſpiciebam eo magis ipſa ad meum Conſilium animabatur, ita ſe exiſtimans tutius incedere. In nulla autem Perſona majorem animi ſinceritatem, ſimplicitatem & humilitatem obſervavi.* Ita ille. *

Additio III.

* Quær. II. Quidnam Confeſſarius obſervare debeat circa ſimiles perſonas, ſi in extaſin rapi videantur? Ante reſponſionem notetur ex Theologia Myſtica, familiare eſſe perſonis ſanctis, quæ gratia revelationum præditæ ſunt, ut antecedenter rapiantur in extaſin, ſub qua Deus influit, ac ipſis per viſiones, & revelationes ſua Secreta communicat. Quoniam vero etiam ipſa extaſis æque, ac jactata viſio, ſeu revelatio poteſt provenire vel a nequitioſa ſimulatione, vel a natura, aut dæmone, hinc Confeſſarius circa tales perſonas obſervet ſequentia. I. Nequiter ſimulatam extaſin deprehendi poſſe partim ex vita, & moribus talis perſonæ, partim teſte Paulo Zacchia per applicationem ſternutamentorum, per fortes revulſiones, per doloroſas ligaturas, per cucurbitulas cum multo igne appoſitas, vel per inuſtiones, & cauteria &c. ubi brevi ex vi doloris tales perſonæ ad ſe redibunt, ſeu potius exinde indicabunt, ſe nunquam fuiſſe in extaſin raptas. Aſt loquendo de extaſi vera,

Obſervet II. Extaſin in genere deſcribi, quod ſit *alienatio potentiæ imaginativæ ab aliis rebus cum fixa detentione in certa alicujus objecti conſideratione.* Hæc dividitur in naturalem, dæmoniacam, & ſupernaturalem, uti recte Matthæucius in ſua Practica Theologo-Canonica *Tit.* 3. *cap.* 3. *art.* 1. *num.* 2. advertit cum aliis, prout nimirum eiusdem auctor eſt natura, dæmon, vel ipſe Deus. Oritur autem extaſis naturalis, teſte Matthæucio *loc. cit.* ex valde intenſa, & immoderata conſideratione objecti, ſive nimium dilecti, aut ſatis terrifici; ubi in cerebrum confluunt omnes, vel ſaltem potiores ſpiritus animales alias ſenſibus externis, & potentiæ loco motivæ deſtinati, quibus non amplius miniſtrant vires ſufficientes, hincque provenit, ut ſenſus externi, & potentia loco motiva pro eo tempore non amplius operentur, niſi que dum ſpiritus animales denuo redeant.

Obſervet Confeſſarius III. Ex Paulo Zacchia hic, quod extaſis naturalis in fixa detentione potentiæ imaginativæ poſſit verſari circa cœleſtia, Angelos, & Sanctos antea ſursan per meditationem intenſam phantaſiæ repræſentatos, & quo vehementior eſt imaginatio, eo magis, ac plus ſenſus in-ac externi deſtituuntur ſuis ſpiritibus animalibus. Item juxta quantitatem, & qualitatem ſpirituum etiam longius, vel brevius durat extaſis: ſic teſte Paulo Zacchia *Lib.* 4. *tit.* 1. *qu.* 6. *num.* 7. & 8. quando cerebrum fuerit debile, & ſpiritus multi, craſſi, ac melancholici, quos cerebrum debile tam cito rejicere nequit, per longiſſimum tempus poteſt durare extaſis naturalis, quæ etiam degenerat ſubinde in apoplexiam, vel in catalepſin. Ubi

Obſervet Confeſſarius IV. Quod catalepſis ſit ille morbus, qui ferme omnem ſenſum, motum, & animalem virtutem, præſertim ſi fortis eſt, deſtruit, maxime quoad rationalem animæ partem. *Caros* eſt ſomnus profundus ſine febri, vel ſubſequens ad febrem. *Coma vigil* eſt propenſio ad ſomnum, ubi tali morbo laborantes, etſi facile dormiant, de facili tamen etiam iterum excitantur. *Coma ſomnolentum* eſt ſomnus profundus differens a *Caros*, quia Caros e frigido, Coma vero magis ab humido dependet. *Suffocatio uteri* eſt morbus fœminis familiaris per conſenſum cerebri cum utero proveniens, qui, ſi magnus ſit mulieres tanquam mortuæ, alias tanquam ſemimortuæ apparent, loqui non poſſunt, ſed tamen audiunt, quin etiam tranſacto paroxyſmo audita referunt. Hi omnes paroxyſmi in multis ſunt conſimiles cum extaſi naturali, ac propterea hic deſcripti.

Obſervet Confeſſarius V. Quod extaſis diabolica tunc contingat, cum vel diabolus immediate,

vel hujus ope magi mentes hominum a ſenſibus externis alienant figendo potentiam imaginativam ad certum objectum a diabolo præſentatum, in quo caſu dæmon vel externos ſenſus modo inſenſibili ligat, vel impedit, ne in eaſdem defluant ſpiritus animales ad officia ſenſuum neceſſarii. Tales credit Matthæucius *loc. cit.* fuiſſe duas extaſes, quas refert S. Auguſtinus *Lib. 14. de Civitate Dei cap. 24. & lib. de Cura pro Mor. agenda. cap. 55.* Econtra vero extaſis ſupernaturalis a S. Bonaventura *lib. de ſeptem gradibus contemplationis* ex D. Dyoniſio ſic deſcribitur, quod ſit quædam *voluptuoſa elevatio devotæ animæ ſupra ſe deſerto exteriori homine ad ſupernaturalē divini amoris fontem.*

Obſervet Confeſſarius VI. Signa diſcernendi extaſin ſupernaturalem a naturali, & diabolica, eſſe quidem difficillima, interea tamen tum a Paulo Zacchia *lib. 4 QQ. Medico-Legalium. T. 1 Q. 6.* quam a Matthæucio in ſua Practica *Tit. 3. cap. 3. art. 1. num. 52.* aliqua aſſignantur, ex quibus efficaciora deſumo: nimirum in extaſi naturali, ſi non omnia ſaltem aliqua ex ſequentibus concurrunt, nempe capitis diſcraſia ſeu intemperies, conſtitutio melancholica, ſanguinis, ac ſpirituum non naturalis conſtitutio. Exinde corpus ea ſloſa patitur laſſitudinem ac torporem, quamdam intellectus obſuſcationem, rerum præteritarum oblivionem, colorem converſum ad pallorem, vel livorem, ſeu ſuſcedinem: inſuper talis homo vexatur triſtitia abſque ſufficienti cauſa, moleſtatur pandiculatione, & oſcitatione frequenti, & incurrit periculum apoplexiæ, vel paralyſin, aut catalepſis &c. Econtra vero ſimilia, quæ animum concernunt, abeſſe ſolent ſaltem a potiori ab extaſi ſupernaturali; unde

Obſervet Confeſſarius VII. Conjecturari poſſe, probabiliter his abſentibus præſertim, quæ animum afficiunt, eſſe extaſin ſupernaturalem, maxime ſi extaticus ille præditus heroicis virtutibus poſt extaſin non glorietur, ſed magis humilietur, & doleat, quod ab aliis videatur, a quibus extaſin, quantum eſt in ſua poteſtate, celare curat: alias enim extaſis etiam a diabolo provenire poteſt, vel immediate, vel etiam mediante natura, qua uteretur tamquam inſtrumento.

Obſervet VIII. Confeſſarios ex eodem Matthæucio, & Zacchia, ſi extaſes valde frequentes ſint, prudentem præſumptionem eſſe extaſia potius naturalis, quam ſupernaturalis, niſi aliunde efficaciſſime conſtet de effectu ſupernaturalitatis; Deus enim non ſolet ordinarie in tantum multiplicare miracula: interea tamen, ſi talis homo noſcitur alias virtutibus heroicis bene probatis exornatus, & ſub extaſi elevetur a terra in altum, aut facto præcepto obedientiæ etiam ſub terminis extatico ignotis, aut in ſummo ſilentio, vel tantum mentaliter propoſito (prout contigit talis probatio apud Ven. Virginem Mariam de Agreda) illico ad ſe redeat, crederem talem extaſin ſuppoſitis ſupponendis eſſe potius ſupernaturalem, quam naturalem, aut diabolicam. *

Additio IV.

* Quær. III. Quidnam Confeſſario attendendum, ſi ſimiles perſonæ in Confeſſionali proponant varias apparitiones, ſeu viſiones? Reſp. Talem Confeſſarium debere attendere ad ſequentia. I. Quod teſte D. Bonaventura *Opuſculo de profectu Religioſo L. 2. c. 75.* alia ſit viſio corporalis, alia imaginatoria, & alia intellectualis. *Corporalis* immediate procedit a ſenſu externo v. g. viſu, vel auditu percipiente objecta ſenſibilia externa vera, vel apparentia ſibi propoſita. *Imaginaria* ea eſt, quæ a potentia imaginativa, ſeu a ſenſu interno primo procedit, quin in eo ipſo momento operatio aliqua in ſenſu externo præceſſerit. *Intellectualis* illa eſt, quæ primo ab intellectu formatur per ſpecies intelligibiles, quin originem ſuam habeat ab iis, quæ vel ſenſus externi prius perceperint, vel phantaſia, ſeu potentia imaginativa prædecenter cognoverit. Attendat Confeſſarius II. Quod ex parte cauſæ efficientis alia dicatur viſio naturalis, alia dæmoniaca, & alia ſupernaturalis. *Ultima* a Deo efficitur ſive immediate, ſive miniſterio Angelorum. *Dæmoniaca* procedit a poteſtate dæmonis deludentis variis modis ſenſus in- & externos, vel per alterationem humorum, & ſpirituum animalium, vel per ſubtractionem realium rerum, & appoſitionem aliarum, quas ſive ex aere compoſuit, ſive aliunde concepit. *Naturalis* viſio a naturali principio procedit, pro qua

Attendat Confeſſarius III. Hanc ipſam naturalem viſionem poſſe eſſe vel corporalem, vel imaginatoriam. *Corporalis* contingit ſive propter vehementem imaginationem circa aliquod objectum, adeo, ut humores corporis præter ordinem commoti irregularem ſpirituum animalium copiam tum phantaſiæ, tum ſenſui externo deferant, propter quod quis cenſet e. g. concentus Angelorum audire, aut oculis corporeis videre figuras Sanctorum ſibi apparentium: ſive talis viſio corporea naturalis evenire etiam poteſt propter impedimentum in cerebro, quod confundit ordinem in ſenſu etiam externo, adeo, ut imagines phantaſticas obſervet; ac ſi eſſent vera corpora, prout frequenter fit apud graviter infirmos; apud ſanos vero teſtibus D. Bonaventura *loc. cit.* & Gerſone *tract. de probat. Spirituum*, prænuntiat periculum inſaniæ. *Viſio naturalis imaginaria* ſuboritur, ſive pariter ex ſpirituum animalium commotione, ſive ex immoderato voluntatis affectu, vi cuius quis vehementer applicat potentiam imaginativam efformantem ſibi varias ſpecies ſenſibiles, ſeu phantaſticas circa id, quod concupiſcit &c. Ita quoad omnia doctiſſime Matthæucius *in ſua practica. tract. 3. cap. 3. art. 2.* Attendat Confeſſarius IV. Quod valde frequenter viſiones, ſeu apparitiones corporales, & imaginariæ, quæ creduntur provenire a Deo, & Sanctis, poſſint eſſe pure naturales præſertim apud fortiter apprehenſivos, & apud fœminas maxime certis temporibus, quæ præter matricem abundant paſſionibus admodum acribus; hincque non raro, quod a paſſione natum, a veritate profectum putant: ſuntque præterea fœminæ naturæ magis humidæ, & viſcoſæ; humidum autem facile commovetur, variſque figuras recipit, & viſcoſum difficilius, ac ſerius a motu ceſſat. In emergentia difficilioris caſus legatur deſuper Delrio præſertim *lib. 4. diſquiſit. mag. ſect. 2. & 3.* atque apud eumdem bene notentur verba Gerſonis ſequentis tenoris: *Hoc præcipue conſiderandum, qualiter cum ſuis Confeſſionibus, & inſtructionibus, mulierculæ tales converſentur. Si collocutionibus intendunt continuis ſub obtentu nunc crebræ Confeſſionis, nunc longæ narrationis viſionum ſuarum, nunc alterius cujuslibet confabulationis: expertis credite, nominatim Auguſtino, & Bonaventuræ, vix eſt altera peſtis vel efficacior ad nocendum, vel inſanabilior.* Ita ille vir non ſolum doctiſſimus, ſed & ſumme practicus. Attendat Confeſſarius V. Quod equidem, ſi talis perſona alias noſcatur non multum dedita phantaſiis &c. ac præterea ſit probatæ virtutis maxime quoad cæcam obedientiam, & profundam humilitatem, poſſit Confeſſarius prudenter inferre, viſionem eſſe ſupernaturalem, eo quidem magis, ſi fuerit viſio pure intellectualis, aut ſi viſioni etiam ſenſitivæ fuerit conjuncta talis revelatio, quæ via potuit eſſe alia quam Divina. Econtra vero viſio, ſeu apparitio prudenter infertur deceptoria, ſi conjuncta revelatio fuerit falſa, ſeu ſi res revelata ſit parum utilis, excitativa diſcordiarum &c. Item deceptoria, & diabolica erit, ſi in viſione apparens fugiat ſignum Crucis, ac Sacramentalia, ſi nolit pronuntiare ſacra Nomina JESU, & MARIÆ, nec ipſis reverentiam facere, ſi appareat forma non humana, ſeu bene formata, aut ſi primo quidem lætitiam afferat, poſtea tamen horrorem, tribulationem, vel magnam deſolationem, aut etiam tentationes ad impura: vel ſi abeat cum magno fœtore, ac ſtrepitu. Notentur ultimate verba formalia D. Bernardi *Serm. de Utilit. verb. Dom.* dicentis: *Se transfigurat malignus ſpiritus aliquando in Angelum lucis, ut virtutis ſimulatione plus noceat, ſed & tunc quoque, ſi diligenter advertimus, nunquam niſi amaritudinis, & diſcordiæ ſemina ſpargit: ſuadet enim nonnullis ſingularia jejunia quadam: unde cæteri ſcandalizentur, non quia diligit jejunium, ſed quia ſcandalo delectatur.* Item verba S. Richardi in *Cantica. cap. 7.* *Dæmones interdum mala ſub ſpecie boni occultant, & ad quædam bona incitant, ut ad malum perducant; falſa etiam devotione decipiunt, quia per quaſdam orationes & meditationes dul-*

cem

Digitized by Google

cem affectum, & lacrymas in anima producunt, ut vel mentem in errorem, & elationem, vel corpus in debilitatem perducant. *

Additio V.

* Quæres IV. Quidnam Confeſſario obſervandum, ſi pœnitens proponat in Confeſſionali varias revelationes ſibi factas? Reſp. I. Ut bene inter revelationem Divinam, imaginariam, & diabolicam diſtinguat, ante omnia Confeſſarium ſuæ memoriæ debere profunde infigere Doctrinam S. Bernardi *de perfect. Relig. lib. 2. cap. 26.* ubi ſic ait: *in omnibus revelationum & viſionum generibus magna cautela habenda eſt, ne falſa pro veris, noxia pro ſalutaribus, exigua pro eximiis, & incerta pro certis recipiantur*, ſic utique, ſi extatica aliqua viſio deprehenditur naturalis, aut diabolica, revelatio ſub eadem facta non credetur Divina.

Reſp. II. Confeſſarius doctus, & verſatus poteſt revelationem Divinam ab Imaginaria, vel diabolica diſcernere per quatuor genera cauſarum. I. *Ex parte cauſæ materialis* perpendat, an materia revelata nil contineat contra fidem, contra communem SS. PP. aut contra bonos mores &c. *Ex parte cauſæ formalis* attendat Confeſſarius ad modum, quo Auctor illas revelationes propoſuit e. g. ſi ad aliquam perſonam profundæ humilitatis, & promptiſſimæ obedientiæ eadem ſit de repente abſque prævia intentione circa illud objectum, neque eſt in poteſtate animæ ipſam non attendere. Item, ſi breviſſima temporis morula multa ſublimia, ſacratiſſima, & ad purum Divinum amorem excitantia docet, nec non ad heroica fortificat; ſignum eſt, revelationem provenire a Deo, quando aliunde nihil obſtat. *Ex parte cauſæ efficientis*, ſeu ex parte illius, qui proponit aliquam revelationem, obſervet, & probet Confeſſarius, etiam altero ipſam probationem non advertente, num ſit valde virtuoſus, præſertim fundatus in contemptu ſui, & abnegatione propriæ voluntatis. Item num non nimium incliner in melancholiam; nam teſte Paulo Zacchia *lib. 4. tit. 1. a num. 24.* temperamentum melancholicum plurimum ad ſimilia propendet, etiam prophetando futura: cum enim melancholici ſint fortiter apprehenſivi, & ſæpe docti, ex uno aliud conjecturatores, ſolent ſubinde credi Prophetiæ, cum tamen fuerint ſolummodo conjecturæ, quibus per accidens veritas erat conjuncta. *Ex parte cauſæ finalis* reſpiciat Confeſſarius, utrum ſimiles revelationes tendant ad majorem Dei gloriam, nec non ad notabilem utilitatem ſpiritualem propriam, aut proximi, & non potius introducant (quamvis ad ſpeciem boni) aliquem teporem, ſcrupulos, anxietates, deſperationes, vel quampiam partialitatem, atque exinde in communitate varias murmurationes, diſcordias &c. *

Additio VI.

* Quæres V. Quid agendum Confeſſario, ſi talis Pœnitens dicat, ſibi apparere varias e purgatorio animas liberationem inſtanter flagitantes? Ante reſolutionem nota I. Equidem ſimilia evenire poſſe etiam apud homines cæteroquin communes, & non extaticos; ordinarie tamen proponi ab illis, qui habere prætendunt extaſes, ac revelationes &c. Ubi nota II. æque hic ac in aliis apparitionibus Additione IV. adductis (quorſum me remitto) innumeras quaſi fraudes vel ex malitioſa hypocriſi, vel ex deceptione diaboli, vel ex natura male conſtituta poſſe ſæpius contingere: maxime, ſi illæ viſiones ſint materiales, ſeu objecta illa ſenſibus ex- vel interius percipi credantur: ubi bene advertenda ſunt P. Joſephi Lopez *Tract. 4. Lucernæ Myſticæ c. 12. num.* 112. & 114. verba formalia ſequentis tenoris: *Ejuſmodi apparitiones poſſunt eſſe effectus vehementis imaginationis; quia ſunt nonnulli ita melancholici, & imaginativi, qui omnia, quæ imaginantur, videre putant: & provenit ex abundantia humorum aſcendentium ad principium ſenſitivum, quorum complicatione cerebrum debilitatur, & confunditur & qui abundant humore melancholico, & atrabilario, umbras, & tenebras videre credunt, & ſua imaginatione ſe ipſos interrogant & reſpondent, putantes, ab illis conceptis umbris, vel ſpectris reſponderi &c. Alii ita habent cerebrum humoribus bilioſis, & ignitis conſitum, quod omnia quaſi involuta flammis conſpiciant & ſi fortaſſe tunc de aliquo ſpeciali defuncto recordentur procul dubio putant, illum inter flammas aut incendia videre, cum quo imaginarie colloquuntur &c. quod quidem frequentius provenit ab imaginatione, aut cerebri læſione, quod vitium paſſim incurrunt fœminæ, cum quibus in his, & omnibus ſupernaturalibus magna cautio adhibenda eſt.* Ita ille. H. N.

Reſp. Si ſpectra appareant ſub ſpecie bufonum, vel aliorum ſimilium animalium, merito haberi poſſunt pro deceptione diabolica, vel imaginaria, cum non ſoleant ſaltem regulariter amici Dei, & animæ jam habentes ius ad æternam beatitudinem ſub tali turpi forma ſeſe conſpiciendas exhibere. Reſp. II. Si ſub apparitione poſt pavorem, & tremorem ſequatur delectatio ſenſibilis, vel inſaporoſa inquietudo, ac perturbatio, ſignum eſt mali ſpiritus juxta S. Bonaventuram *Lib. 2. de Profeſſ. Religioſ. cap. 75.* & Lopez *loc. cit. cap. 11. num. 95.* & 102. licet cæteroquin ab eodem Auctore neutiquam negetur in viſionibus materialibus etiam animas juſtorum in principio poſſe hominibus incutere timorem, cordis palpitationem, & tremorem, hi tamen affectus iterum muſſicant, atque ſenſim in animo introducitur virtus, & fortitudo. Reſp. III. Si animæ apparentes petant, ſuadeant, doceant aliqua impoſſibilia, multum difficilia, vel adverſus decentiam ſtatus eorum, quibus apparent, aut contra SS. PP. vel bonos mores: item ſi proponant detractoria, ſeu abſque urgenti neceſſitate propalent aliorum delicta, hæc iterum juxta Thyræum, Bloſium, & Delrio apud Lopez *loc. cit. num.* 103. ſigna ſunt mali ſpiritus. Reſp. IV. Si animæ petant reſtitutionem a ſuis hæredibus faciendam, cautiſſime procedendum, & prius aliunde occulta informatio petenda erit: utrum in vita hæc obligatio contracta fuerit: nam (utor verbis Lopez *loc. cit. c. 12. num.* 109.) plerumque ſunt imaginationes, & capitis debilitates, quibus per propalationem infamantur defuncti, & fere ſemper ex facili evulgatione inquietudines aliaque incommoda oriuntur. *

Additio VII.

* Quær. VI. Quænam fuerint motiva, ut quorum a ſapientibus erant habitæ pro ſupernaturalibus revelationes, & viſiones S. Thereſiæ? Reſp. Ex Alberto Reiffenſtuel in *ſua practica part. 2. cap. 1. §. 6. num.* 198. Motiva fuiſſe ſequentia. I. Semper timebat diabolicas illuſiones, & propterea nunquam ſimilia extraordinaria dona deſideravit, prout idem fecit B. Coleta. II. Semper a ſpiritu ſibi apparente ac revelante mandatum accepit, ut ea, quæ audiebat, communicaret cum viris doctis, prout etiam fecit. III. Non uni ſolum, ſed & pluribus Directoribus ſibi deſignatis exactiſſime obediebat, & poſt tales gratias magis in charitate, & humilitate proficiebat. IV. Libentius cum illis agebat, qui minus creduli erant, eoſque amabat, a quibus perſecutiones patiebatur. V. Mens illius ſumma tranquillitate ſemper gaudebat, ac ferventi deſiderio perfectionis, & ardentiſſimo zelo animarum flagrabat. VI. Omnis defectus ejus, etſi minimus, a ſpiritu intus gubernante reprehendebatur. VII. Cum illa converſantes ad virtutem excitabantur. VIII. Similia dona ut plurimum poſt Orationem, vel S. Communionem contingebant. IX. Continuum habuit deſiderium pro Deo patiendi, juncta etiam mortificatione. X. Solitudinem amabat horrens converſationem hominum. XI. In proſperis, & adverſis eamdem animi tranquillitatem ſervabat. XII. Nihil in ejus revelationibus alienum a fide, aut perfectione fuit deprehenſum. *

APPENDIX II.

Quid obſervandum ſit Confeſſario, ſi excipit Confeſſiones Captivorum, præſertim Reorum pœnæ capitalis.

SUMMARIUM.

* *Quotuplicis generis ſunt captivi? Addit. I.*
* *Quid agendum Confeſſario cum incarceratis ob delicta necdum capitalia? Addit. II.*

Quid-

* *Quidnam cum Reo ob delictum capitale incarcerato, necdum tamen actualiter ad mortem condemnato? Addit. III.*

* *Quid, ſi Reus jam fuerit ad mortem condemnatus? Addit. IV. & V.*

* *Quidnam ſpecialiter obſervandum Confeſſario, ſi talis condemnatus fuerit infidelis, Turca, Judæus, Hæreticus, aut alias uſque ad ultimam vitæ induratus Peccator? Addit. VI.*

* *Quidnam Confeſſario ſingulariter faciendum, ſi perſonæ condemnatæ, ad quas vocatur, fuerint Magi, vel Sagæ? ubi præcipue ſi quoſdam infantes in nomine diaboli baptizaverint, aut fateantur, ſe SS. Euchariſtiam variis corporis partibus inſeruiſſe. Ad. VII.*

Additio I.

* CAPTIVI ſunt diverſi generis: alii enim carcerantur ob capitalia delicta cum nulla, aut certe exigua ſpe liberationis, ad quos Confeſſorio ad excipiendas Confeſſiones; & cum abſentia aliorum difficulter conceditur acceſſus ante actualem condemnationem, niſi forte periculoſe decumbant ægroti, aliæve graves circumſtantiæ aliter ſuadeant. Alii autem detinentur ob crimina reſpective leviora, ſuo tempore iterum dimittendi: quos certis temporibus viſitare, eorumque Confeſſiones excipere facillus admittitur, niſi fuerint petulantes, apud quos morbus tantummodo ſimulatus, ad eludendum præciſe proceſſus ordinem, a Judice merito, ac prudenter timetur ſubinde. Ambo autem Captivorum genera ob carceris ſqualores, victus tenuitatem, ingruentes varias tentationes, & ob imminentia hinc inde gravia labendi pericula ſummopere ſpirituali indigent auxilio, & conſolatione. Hinc diviſim de utroque genere præſertim pro inſtructione juvenum Confeſſariorum tractabitur.*

Additio II.

* Quæres I. Quid obſervandum ſit Confeſſario, ſi viſitat, & Confeſſiones excipit Captivorum, necdum pœnæ capitalis Reorum? Reſp. *Inprimis*, antequam carcerem ingrediatur, ex cuſtode, vel alio fideli rerum gnaro interroget, ſi fieri poteſt, ob qualia delicta fuerit carceri mancipatus: & quomodo ibi ſe gerat. II. Ingreſſus carcerem amicabiliter talem Captivum ſalutet, ac indicet, quod præciſe venerit ad conferendum, quantum fieri poteſt, ſpirituale ſolatium. III. poſt comparatam prudenter benevolentiam ulterius quærere poterit, quomodo valeat? quamdiu in carcere detineatur? an carcer ſibi non videatur admodum moleſtus, aut tempus nimis longum? item quomodo tempus terat in carcere? Ex quibus quæſtiunculis, a Captivi reſponſis facile Confeſſarius captabit occaſionem proſequendi ulterius ſuum diſcurſum ſpiritualem. Unde IV. Si Reus ſe innocentem dicat, & injuſte incarceratum, condoleat quidem, ſimul tamen proponat exemplar innocentiæ Chriſtum Dominum; item Dei providentiam cuncta ſapientiſſime in bonum animæ noſtræ, & ad augenda merita ordinantem: item quod innocentia quidem prematur, ſed non opprimatur exemplo Joſephi in antiquo Teſtamento: item quod Deus non raro ſimilia permittat ob alia noſtra peccata apud homines quidem occulta, Deo autem optime cognita, exemplo ſancti Ephrem de ovium deprædatione falſo delati, & in carcerem conjecti, ab Angelo vero cum graviter propterea lamentaretur, poſt quadraginta dies admoniti de alio occulto delicto paucis adhinc menſibus commiſſo, nimirum de occaſione vaccæ, ad pauperculum hominem pertinentis. V. Quod ſi equidem talis Reum ſe fateatur, querelas vero moveat contra ſqualorem carceris, aliaſque ærumnas, reducatur ad patientiam Chriſti & Sanctorum, longe majores miſerias, & quidem innocenter ſumma patientia tolerantium. Idem, quod miſeriæ ſibi multo faciliores ſint futuræ, & quidem cum ingenti meritorum cumulo, ſi haſce (quas alias a ſe amovere nequit) ſufferat cum plena in Divinam voluntatem reſignatione, fortitudine & patientia. VI. Diſponat his aliiſque modis talem Captivum ad Confeſſionem, quam patienter audiat agendo Samaritanum, & præter vinum affundendo ſimul oleum miſericordiæ. VII. Ne tempus captivitatis carcerato nimis longum, & conſequenter tædioſum appareat, ſuadeat, vel ipſemet ei faciat aliquam temporis diviſionem proportionatam capacitati ſubjecti. *Triplicis autem generis occupationes* (inquit Lohner *De Converſatione Apoſtolica part. 2. cap. 5.*) *reperio, quæ ejuſmodi Captivis præſcribi poſſunt, eas videlicet ipſas, quas olim Angelus ſancto Antonio, eremi faſtidium concipienti, oſtenderat, dum interdum manibus laborare, interdum legere, & interdum cibum capere conſpectus fuit.* Optandum ſane foret, ut Magiſtratus, vel Judex libros ſpirituales ad hunc finem deſervientes, præſertim de ærumnis Chriſti, de Paſſione Dominica, de fortitudine, & patienti tolerantia miſeriarum, ac tribulationem &c. pro carceribus ad conſolationem & utilitatem Captivorum compararet.*

Additio III.

* Quær. II. Quid agendum Confeſſario, ſi admittitur ad Captivos ob crimina capitalia incarceratos, necdum tamen actualiter condemnatos ad mortem? Reſp. I. Debet quidem uti in præcedenti Quæſito, ſibi pariter conciliare amorem & confidentiam, atque ad virtutes heroicas fortitudinis, patientiæ, ac reſignationis in Divinam voluntatem, nec non ad preces, & pro modulo capacitatis Captivi ad meditationem paſſionis Dominicæ excitare. II. Non tamen debet, ordinarie loquendo, in ſe ſuſcipere ſupplicii remittendi, ſeu relaxandi patrocinium, niſi fiat ipſo Judice conſentiente, e. g. ſi Judex jam ſciat, Reo gratiam faciendam vel ſaltem pœnam mitigandam fore: nam alias (uti bene cum aliis notat Lohner hic) non poſſet tam commode diſponere Reum ad ſeriam pœnitentiam; cum talis ſemper conciperet ſpem obtinendæ per ejus interceſſionem remiſſionis pœnæ, quam, ſi non acquireret; facile ejus animus poſſet alienari a Confeſſario, ac ſi cauſam ſuam non ferventer, & ſerio tractaſſet. Poſito autem, quod reus pro interpoſitione patrocinii vehementer inſtet, poterit tandem in genere promittere, ſe nihil intermiſſurum ad hunc finem conducens, ſe tamen timere, vel multum dubitare de optato effectu eo quod non ſint præſentes, qui habent jus regratiandi, vel ſi adſint, plerumque ſe remittant ad proceſſum Judicis inferioris, alias obligati procedere ſecundum allegata, & probata. III. Reum ad perfectam quidem de ſuis peccatis eliciendam contritionem inſtruat, & incitet, ordinarie tamen Confeſſionem talis Rei non audiat, quando crimen necdum judicialiter fuit confeſſus; quia (uti in terminis notat P. Ildephonſus Tauſch in *ſuo Moribundo diſp. 2. quæſt. 5. num. 347.*) periculum foret, ne ſub ſpe Confeſſarium in ſui partes trahendi & facilius exinde evadendi etiam in Confeſſione Sacramentali crimen ſubticeret. Dixi autem notanter: *ordinarie non audiat Confeſſionem*; nam in caſu extraordinario e. g. alicuius periculoſæ infirmitatis vel ubi alias e. g. apud magos & ſtriges tam breve tempus poſt indicatam mortis ſententiam non videtur ſufficere, haud dubie (impetrata prius a Judice Reum viſitandi licentia) aliter foret ſentiendum. IV. Si in ſimili caſu Reus e. g. periculoſe infirmus, in confeſſione Sacramentali proponeret, ſe crimen commiſſum, & omnino plene probatum coram Judice nihilominus negaſſe, in dicto caſu equidem peccaſſet, non deberet tamen a Confeſſario adſtringi, ut ultro, & non amplius denuo interrogatus dictum ſuum revocet, dummodo habeat propoſitum fatendi quando iterum judicialiter fuerit deſuper conſtitutus; cum non teneatur reſpondere, niſi toties, quoties fuerit judicialiter interrogatus. Videatur cum Card. de Lugo, & Sanchez, Ildephonſus Tauſch *loc. cit. num. 337.* V. Si talis Reus in Sacramentali Confeſſione equidem crimen ob quod fuit incarceratus, in foro Sacramentali confiteatur nolit tamen idem judicialiter pro foro externo fateri, eo quod illud ibidem nequeat plene, ſed tantum ſemiplene probari, tali nequiret Confeſſarius abſolutionem denegare. etenim, licet ſententia D. Thomæ 2. 2. *quæſt. 69. art. 1.* & plurium Doctorum, volentium, talem Reum etiam in foro conſcientiæ obligari, Judici interro-

gan-

ganti fateri veritatem, ſi adſint prævie ſaltem ſemiplenæ probationes, Reo a Judice ſufficienter indicatæ; licet (inquam) dicta ſententia Doctorum ſit forſan probabilior, nihilominus tamen etiam contraria Patris Cardenas, & Pichler *Lib.* 2. *Decr. tit.* 18. *num.* 19. aliorumque ſuo non caret fundamento; cum videatur Lex humana civilis fragilitati humanæ ſatis dura, Reum non ſolum in foro externo, ſub lege pœnali cum ſubjectione ad torturam, verum etiam in foro conſcientiæ ante omnem Judicis ſententiam obligari ad veritatem abſque omni æquivocatione fatendam contra ſe ipſum, ſicque Judici ad ſui occiſionem per propriam Confeſſionem arma præbere; ubi alias non potuiſſet convinci, ſicque nec ad mortem condemnari, utendo æquivocatione non pure mentali faſſus non fuiſſet. Cum igitur hæc ſententia contraria de facto ſua non careat probabilitate in & extrinſeca, Reoque ſit valde favorabilis, Confeſſarius ſe Reo conformare debet, ſi eandem amplectatur. Cæterum Confeſſarius ſponte ſua nullatenus reum inſtruat in dicta ſententia, nec poſitive ad negandum in ſimilibus circumſtantiis incitet cum non levi exacerbatione Officialium juſtitiæ, & non ſine timore damni Boni publici; quia ſimiles graves malefactores adhuc relinquuntur in vivis, quos forſan tanquam membra putrida melius fuiſſet a reliquo corpore ob periculum recidivitatis abſcindere. Videatur P. Ildephonſus Tauſch *loc. cit. n.* 350. *& ſeqq.*

Additio IV.

* Quær. III. quid faciendum Confeſſario, ſi vocatus ad Reum mortis poſt publicatam jam mortis ſententiam? Reſp. *Inprimis* quæcunque ex præcedentibus dictis in præſenti prudenter ſunt accomoda, etiam hic applicet. II. Poſtquam advertit Reum ab horrore, antea ex mortis denuntiatione concepto ſeſe ſenſim recolligere, ante omnia ipſum diſponat, ad ſententiam illam æquo animo ſuſcipiendam, ſe totum Domino DEO offerendo in unione illius oblationis, qua innocentiſſimus Agnus Chriſtus Dominus in patibulo Crucis ſe ſuo cœleſti Patri, & ſancti Martyres crudeliſſimam mortem, amore DEI patienter & firmiter ſuſtentam, obtulerunt. III. Sincere & candide cum Reo procedat, nullas immiſcendo falſitates, vel etiam æquivocationes, nec lactet inani ſpe regratiandi, nec varia promittat, ne Reus ſpei regratiationis innixus minus ad mortem ſe præparet, vel ſi in aliis re ipſa nihil eveniat, Reus anſam habeat conquerendi, ſe in alio ſenſu dicta Confeſſarii intellexiſſe, ſicque ab eo fuiſſe deceptum, aut aliquo modo politico inductum quod poſſet eſſe cauſa diffidentiæ, & gravis perturbationis in fine vitæ ſuæ. IV. Nec ante, nec poſt ſupplicium contra Judices, aut cuſtodes carcerum apud Reum, vel apud alios ad quos hoc non ſpectat, querelas moveat, vel querelantibus aliis aures præbeat, ſed ſi vere neceſſarium eſſe invenerit, charitative moneat ibidem, ubi ſpes correctionis, & emendationis prudenter affulget. Debet enim Confeſſarius cum prudentia ſtare pro Auctoritate Judicis, ſemper pro ſe præſumptionem habentis, quod procedat ſecundum allegata & probata, etſi id plebs, vel etiam Confeſſarius qui forſan nunquam Juri rerum criminalium ſtuduit, id non intelligant: ſubinde imprudentem ſimilis Confeſſarii procedendi modum luere debet innocens alias integra aliqua Religio, ſeu ſacra Communitas, ex qua deinceps Judex exacerbatus difficulter ob timorem ulteriorum confuſionum aliquem ad Reos in carcere diſponendos admittit; quamvis alias condemnato ad mortem, ſi tanquam conſtitutus in extrema lucta virum cæteroquin prudentem, determinatum, vel equidem indeterminatum, ex determinata tamen aliqua Religione ex ſpeciali quadam confidentia petat pro ultimo animæ ſuæ ſolatio, nullatenus denegari debeat, uti recte advertit Tauſch *loc. cit. n.* 375. *&* 376. V. Singulariter attendat Confeſſarius, ut Reum ad doloroſam Confeſſionem & devotam Communionem diſponat. De Communione vide dicta *Tr.* 10. *diſt.* 3. *Add. poſt. n.* 46. quoad Confeſſionem vero ſciendum, quod talem Reum tanquam in periculo, quinimo reſpective jam in articulo mortis conſtitutum abſolvere poſſit ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam in Bulla Cœnæ, vel alias Papæ reſervatis, uti deſumitur ex Concil. Trid. *Seſſ.* 14. *De Pœnit. cap.* 7. hanc poteſtatem in articulo, vel periculo mortis pro foro conſcientiæ illimitate concedente, *ne pereat anima*, uti ſubjungit dictum Concilium, atque ſic tenent præter alios Boſco & Rodriguez, videturque meo judicio in his terris patere ex ipſa praxi, ſcientibus, & non contradicentibus Epiſcopis exercita, vi cujus Confeſſarii NB. alias jam pro Confeſſionali approbati, & huc vocati ad diſponendos ad mortem condemnatos magos, vel ſagas, ab idololatria, hæreſi, aliiſque graviſſimis etiam reſervatis peccatis pro foro conſcientiæ abſolvunt, quin prævie ſingularem a Pontifice licentiam requirant, aut tales miſeros, aliunde jam ob præſentem violentam mortem anguſtiatos, & ad talem Confeſſarium pro nunc confidentiam habentes, primum ad alios ſpeciali privilegio præditos pro abſolutione remittent. Atque ſub his nonnihil limitatis, & ad Confeſſarios, alias jam approbatos reſtrictis terminis puto poſſe ſecure procedi. Videatur Sabinus Bononienſis adhuc benignior *part.* 2. *Lucis Moralis tract.* 67. *n.* 13. *& ſeqq.* Si ex Confeſſione Sacramentali deprehenderit, quod Reus ſive ex malitia ac odio, ſive vi tormentorum aliquem innocentem denuntiaverit tanquam complicem inducat ad revocationem, uti provide notat Rituale Friſingenſe apud me *part.* 4. *art.* 3. §. 2. Ratio eſt: quis, qui innocentem damnificavit in bonis famæ præſertim cum periculo vitæ tenetur tanquam nocens reparare hoc damnum, aut præcavere, ne inferatur, etiam cum periculo damni æqualis exinde incurrendi. Et certe, ſi Reus dicta ſua contra innocentem non revocans, eadem quaſi ſua morte confirmaret, multum exinde firmaretur Judex de veritate horum contra alios judicialiter prolatorum. VII. Si ex Confeſſione intellexerit, quod Reus e. g. fur alios in bonis fortunæ graviter damnificaverit, vel notabilia abſtulerit, invigilet, ut hæc bona, ſi adhuc extent, juxta regulas *in tract. de Jure & Juſtitia*, traditas, ſuis reſtituantur Dominis, vel in horum defectu ex bonis propriis damnum recompenſetur. Duo autem in ſimili caſu poſſunt Confeſſarium conſolari, ut Reum jam quaſi cum morte luctantem deſuper non multum conturbet. *Primo*, quod plerumque tales Rei ſint ſimul homines pauperes, & ad reſtituendum impotentes. *Secundo*, quod juxta P. Pichler *Lib. V. Decret. tit.* 7. *n.* 22. & Engel *eodem. n.* 39. multorum locorum conſuetudo habeat, ut, ſi e. g. homicida, vel fur ultimo afficiatur ſupplicio, ab hæredibus occiſi nulla petatur reſtitutio, & damnum vitæ reputetur pro compenſatione. VIII. Si Confeſſarius ex Confeſſione colligat, latere in corde Rei adhuc odium erga judicem, vel contra delatorem, aut teſtes id omni poſſibili modo ex animo evellere ſatagat, denuo Chriſtum, & Sanctos quamvis innocentes, nihilominus pro perſecutoribus orantes ob oculos ponens, ac ſingularem DEI bonitatem recommendans, quæ ei ſpatium pœnitendi tali modo conceſſit, quale plurimi non habuerunt, miſera, & improviſa morte obeuntes, & in æternum pereuntes. IX. Quando Confeſſarius ex dictis in Confeſſione non improbabiliter deduceret, Reum a parte rei eſſe innocentem, & tantum præſumptionibus, & falſis teſtibus convictum, atque acerbitate tormentorum quaſi compulſum ad Confeſſionem, ordinarie rem Domino DEO commendare, nec poſt latam jam ſententiam Judicem deſuper convenire debet; partim, quia communiter id fieret ſine effectu, cum Judex procedat ſecundum allegata & probata, atque juxta judicialem Confeſſionem Rei in & extra Bancum Juris (uti loquuntur Criminaliſtæ) factam; partim, quia, ſi Rei ſemel ſciant, Confeſſarium aſſumere pro his apud Judicem patrocinium, occaſionem ſument, ſua crimina, quamvis a parte rei commiſſa in Confeſſionali reticendi, ut ſic facilius credantur innocentes, ſicque Confeſſarium magis ad interceſſionem, & defenſionem apud Judices commoveant. Vide la Croix *Lib.* 4. *n.* 1531. & Lohner *part.* 2. *Converſat. Apoſt. cap.* 5. §. 5. X. Poſt completam cum annexis Confeſſionem injungat ſalutarem, levem tamen pœnitentiam, quam Reus ſtatim cum ipſo Confeſſario (uti ſuadetur) perſolvat; addendo tamen, & cum ipſomet Reo ſimul in ſupplementum Sacramentalis ſatisfactionis offerendo reſiduos ſqualores carceris, angores ante ſupplicium; imo & ipſam mortem. *

Addi-

Digitized by Google

Additio V.

* Quær. IV. Quænam ulteriora obſervare debeat Confeſſarius pro diſpoſitione ad mortem in carcerem vocatus? Reſp. me non meliora, & ad hunc finem magis accomoda legiſſe in compendio, quam apud Patrem Tobiam Lohner *part.* 2. *Converſat. Apoſt.* ex quo Auctore propterea extractum facere præ aliis utile duxi. Itaque I. Reo per Sacramentalem Confeſſionem mundato, & per SS. Euchariſtiam confortato, Confeſſarius invigilet, ut præter eum, (&ſi quem habet) ſocium non admittantur alii ſine valde gravi ratione. Hi vero de nulla alia re ſermonem inſtituant, quam de ſpiritualibus, præſertim huc ſpectantibus. II. Ipſimet colloquium non protrahant in uno continuo ultra duas horas, ut Reus habeat tempus aliqualiter reſpirandi. Proderit autem interpolatis vicibus nunc diſcurſum inſtituere aſceticum, nunc immiſcere hiſtoriolas, his & nunc accomodas, nunc recitare roſarium, aliaſve preces devotas, nunc pro modulo capacitatis ipſius Rei proponere myſteria Paſſionis Dominicæ, præſertim (ſi aliunde ſaltem aliqualem habeat notitiam) de via Crucis: nunc amicabiliter hortari, ut aliquo modo pauſet, reſpiret &c. Materias varias huc ſervientes ſubminiſtrabit Fons conſolatorius Patris Georgii Vogler *lib.* 5. 6. & præſertim 7. & alii. III. Moneat Reum, ut ultima nocte, perſolutis prius cum ipſo precibus nocturnis, dormiat, ne vires poſtero die, quo fit executio, nimium debilitentur. Conſultum autem erit, ſi ſimul adſit alius vigilans, qui, ſi fuerit neceſſe, eum evigilantem, & contriſtatum confortet, & conſoletur. IV. Illuceſcente die ultimo Confeſſarius cum Reo recitet preces matutinas: formet cum ipſo bonam intentionem: imploret aſſiſtentiam ſuorum SS. Patronorum, præſertim eorum, qui ſunt ſpeciales pro felici morte, ſeu quorum nomen gerit, vel quorum memoria hoc ipſo die celebratur ab Eccleſia. V. Perſuadeat Reo, ut adhuc ſemel conficeatur, lucretur eas, quas poteſt, indulgentias, nec exeundo ad locum ſupplicii oculis hinc inde vagetur, eoſdem potius in imaginem Crucifixi figendo. Neque deterreatur a conſpectu carnificis, qui eum ſaltem in his terris poſt publicatam ſententiam ſolet ligare ſimulque veniam rogare. VI. Dum is actu e carcere educitur, præprimis attendat, ut durante publicatione delicti, & ſententiæ preciunculis, & adhortationibus continuo diſtrahat, ne legentis ſententiam auſcultet: inſuper caveat Confeſſarius, ne per eundem mors magis acceleretur, ſicque juxta nonnullorum ſaltem Doctorum opinionem ſe in periculum conjiciat incurrendæ irregularitatis. Unde nec Reum præeat, nec, ſi ſubinde ſiſtat, urgeat, ut vadat citius, ſed id relinquat miniſtris juſtitiæ, juxta doctrinam la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1847. VII. Sub actuali itinere verſus locum ſupplicii aſſiſtat Reo mediantibus ſacris precibus, præſertim oratione Dominica & ſalutatione Angelica, aliiſque paſſim, notanter *in Fonte Conſolatorio* Patris Georgii Vogler *loc. cit.* inveniendis; ubi pro commoditate ſimul juxta capacitatem Rei immiſceantur actus variarum virtutum, præſertim Fidei, Spei, Charitatis, Oblationis, Reſignationis &c. VIII. Si ad actualem locum ſupplicii fuerit perventum, Reo in memoriam revocetur, quo animo Chriſtus montem Calvariæ conſcenderit: item exemplum S. Andreæ Apoſtoli in loco ſupplicii dum Crucem tamquam inſtrumentum paſſionis ſuæ conſpexit, exclamantis: *Salve Crux pretioſa &c. accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo &c.* Quærat inſuper, an nihil reſtet, quod aum anxium redderet in conſcientia, & utrum adhuc confiteri velit? IX. Si Reus, e. g. fur fuerit condemnatus ad patibulum, & jam exiſtens in ſcala adhuc vellet confiteri; Judex autem ex ſuis rationibus difficulter concederet deſcenſum, moneat eundem de eliciendo dolore, & ſic abſolvat, uti notat la Croix *loc. cit.* X. Si pro pœna fuerit decreta abſciſſio capitis, & carnifex accinctus ad feriendum fuerit, caveat Confeſſarius, ne, dum Reum adhuc confortat ſpiritualiter e. g. per orationem Dominicam, vel actus virtutum Theologicarum, immiſceat ſanctiſſima Nomina JESUS, & MARIÆ, ne Reus per capitis inclinationem mutet priorem ſitum, & exinde infeliciter feriatur. XI. Poſt mortem Rei admoneat circumſtantes, ut una cum ipſo animam defuncti in precibus velint habere recommendatam. XII. Finitis brevibus precibus, brevem quoque ſed efficacem ad ſpectatores habeat exhortationem; cum pro tunc magis, quam alias, ob horrorem conſpecti ſupplicii videantur ad commotionem diſpoſiti. *

Additio II.

* Quær. V. Quidnam ſpecialiter ſit obſervandum Confeſſario, ſi condemnatus ad mortem fuerit Infidelis, Turca, vel Hæreticus, aut Judæus, vel induratus, & impœnitens Catholicus? Reſp. *Imprimis* ſeligat Confeſſarius ex jam dictis ea, quæ ſibi etiam in præſenti videntur deſervire, implorata ſingulariter Divina gratia pro ſe, & pro Reo. II. Studeat invigilare apud Judicem, ut ante actualem mortis ſententiam in tali caſu admittatur in carcerem; ſimilia enim, uſque dum ad amplectendam fidem perſuadeatur, & in eadem inſtruatur, longiori videntur indigere tempore. III. Inſtructus ſelectioribus & clariis fidei noſtræ principiis præcipue ſtudeat captare Rei benevolentiam; & ſucceſſive eundem ducere ad agnitionem veræ Fidei noſtræ. IV. Si Reus pronum ſe exhibeat ad amplectendam fidem, inſtruat eum ad fructuoſe recipiendum baptiſmum; actualem vero collationem, quando promulgatio ſententiæ non longe diſtat, differri curet usque ad ultimos dies, ut anima eo mundior compareat in conſpectu Domini, deletis exinde omnibus peccatis antecedentibus, etiam quoad pœnam. Poterit deinde poſt aliquale tempus (ſaltem poſt aliquot horas) recipere Euchariſtiam, &, ſi habeat peccata, poſt baptiſmum commiſſa, præcedenter Sacramentum Pœnitentiæ. V. Juxta monitum Patris Gobat baptiſmus detur, obſervatis ſimul cæremoniis in Rituali præſcriptis: Patrinos autem adhibere non putant aliqui cum P. Ildephonſo Tauſch *loc. cit. n.* 393. eſſe neceſſarium. VI. Quod ſi vero Reus ſit ita pertinax, ut videatur, non obſtantibus omnibus in contrarium remonſtrationibus in errore ſuo perſiſtere, necdum foret relinquendus, quinimo in Regionibus Catholicis, in quibus non coercetur Confeſſarius, uſque ad locum ſupplicii comitandus, & ſi in loco ſaltem ſupplicii ederet ſigna Converſionis, Ipſemet Judex Chriſtianus a Confeſſario foret perſuadendus, ut executionem ſententiæ ad aliquale tempus ſuſpenderet, uſque dum condemnatus iſta ſaltem in neceſſariis neceſſitate medii adhuc cuſtius, & baptiſmum recipere poſſet.

Reſp. II. Si ad mortem damnatus fuerit Hæreticus, Confeſſarius cum grano ſalis applicet dicta priora, ſimulque indaget, qualem profiteatur ſectam, ut ſe efficacius præparare poſſit ad eam confutandam. Attendat inſuper, utrum dictus Reus non ſit ex numero eorum, qui invalide adminiſtrant Baptiſmum, Prædicante, ſeu Paſtore ex Cathedra proferente formam, & alio inferius affundente aquam, etenim in tali caſu deberet rebaptizari. Inſuper inſtruat eum in articulis noſtræ fidei ſaltem principalioribus, præſertim quoad requiſita ad Sacramentalem Confeſſionem, & receptionem Sacræ Synaxis. Curet inſuper, ut emittat Profeſſionem Fidei ante ipſam Confeſſionem. Quod ſi Hæreticus talis fuerit pertinax in ſua ſecta, curet Confeſſarius, non quærens vanam gloriam, ſed ſolius DEI, & ſalutem animarum, ut vocentur alii viri docti, ac zeloſi, quos forſan elegit DEUS ad convertendam talem animam. Quando autem ſimiles haberi nequeunt, vel etiam hos pertinax Reus repudiet, necdum animum ex integro abjiciat, ſed miſerum peccatorem uſque ad locum ſupplicii comitetur, & quando in omnibus aliis videt, oleum, & operam perdi; ſaltem finaliter perſuadeat, ut conetur perfectam elicere contritionem, ſimulque cupiat mori in illa, quacunque demum Religione, quæ coram DEO tanquam vera agnoſcitur; nam in ſimili caſu, ſi forſan Hæreticus foret coram oculis Divinis præciſe materialis, adhuc poſſet ſalvari; cum ex hæreſis ipſi non imputaretur a DEO ad culpam formalem, & aliæ gravia, quæ forſan habet peccata, vi perfectæ contritionis delerentur, uti ex la Croix bene advertit Tauſch *loc. cit. num.* 398.

Reſp. III. Circa Reos Catholicos quidem, ſed impœni-

Digitized by Google

pœnitentes cum prudentia ſeligantur ea quæ diximus de pertinacibus Infidelibus, & Hæreticis.*

Additio VI.

* Quær. VI. Quid faciendum Confeſſario, ſi condemnati ad mortem fuerint Magi, vel Sagæ? Ad hoc difficile, & valde delicatum Quæſitum Reſp. I. Si Confeſſarius in vel extra Confeſſionem advertat latere aliquod maleficium taciturnitatis (quod, uti & maleficium inſenſibilitatis in applicatione tormentorum apud tales perſonas rarum non eſt) ad id tollendum, & aſſiſtentem dæmonem, qui loqui eas perſonas non ſinit, repellendum utatur Exorciſmo; ubi formulam videre poteris apud Ubaldum Stoiber *part. 2. Armamentarii, cap. 4. num. 99. & ſeqq.* II. Si experiatur, quod Magus, vel Saga, non niſi inepta proferat, imo ſubinde in ſubſannationes, irriſiones & cachinnos erumpat, ſignum erit, quod ſimilia ab aſſiſtente, vel poſſidente diabolo fiant qui hominis phantaſiam perturbat, & organa corporis humani ad talia commovet. Quare, ſi hæc contingant etiam contra voluntatem ſimilium perſonarum, eas excitet ad firmam fidem erga DEUM, & ut contra talia proteſtationem faciant, qualem practice reperies apud Tauſch *loc. cit. n.* 407. Quando vero Venefica, vel Magus (utpote necdum ſerio ad converſionem diſpoſiti) permoveri nequeunt ad faciendam hanc proteſtationem, puta a diaboli minis deterriti, poterit eandem Confeſſarius nomine proprio, & ex plenitudine ſuæ ſpiritualis in dæmones poteſtatis facere. III. Singulariſſime in præſenti, implorata continuo Divina gratia, non vincatur tædio, nec ulli parcat labori, ut tales perſonas tandem ad ſeriam, & doloroſam Confeſſionem cum firmo propoſito promoveat, proponendo duriſſimum jugum & tyrannidem diaboli, deceptiones, & phantaſticas illuſiones, peccatorum fœditatem, & æternam damnationem certo futuram, niſi convertantur. IV. Quod ſi tandem ad ſeriam Confeſſionem permoviſſe videatur, examen inſtituat præſertim circa illa puncta, quæ alias ſimilibus ſunt quaſi familiaria. e. g. quomodo, & a quo tempore in hunc ſtatum devenerint? quoties intra hoc tempus ſacrilege fuerint confeſſi, & communicati? an ſacras Hoſtias non male, & ſacrilege tractaverint, vel alia ſuperſtitioſa adhibuerint? an non alios ſeduxerint, & in hac peſſima arte inſtruxerint? an aliis nullum grave damnum in bonis vitæ, famæ, vel fortunæ intulerint? Quod ſi ſic: quoties quoad ſingula contigerit? an abjurando DEUM, vel negando articulos fidei ipſummet diabolum non adoraverint, & quoties? an non cum diabolo, & cum aliis (ejuſdem vel diverſi ſexus, conjugatis, vel ſolutis &c.) vitia carnis exercuerint, & quoties ubique? an res ſacras non prophanaverint, ſeu inhonoraverint, vel ad actus ſuos ſuperſtitioſos abuſi fuerint? an ſe diabolo proprio cruore ſubſcripſerint, vel dando chirographum devoverint, aliud pariter ab eodem recipiendo? Quoties horrendas blaſphemias in DEUM, & Sanctos protulerint &c. V. Finita Confeſſione repetat cum ipſis ſeriam deteſtationem ſuorum graviſſimorum peccatorum cum efficaci dolore, & propoſito; uti etiam renuntiationem diabolo & aſſeclis ejuſdem, ac renovationem Profeſſionis Fidei, ſi non jam antea fuerit depoſita: addat, omnia jam pacta diabolica per talem renuntiationem, & Confeſſionem doloroſam ſolvi, & ſubſcriptionem diabolo datam penitus caſſari; etſi diabolus ſyngrapham ſibi datam non amplius reſtitueret. Quod ſi vero etiam tales perſonæ haberent chirographum a diabolo, extradatur Confeſſario, qui eum dilaceret, & domi in igne prius a ſe benedicto comburat. VI. Si intra Confeſſionem fateantur dictæ perſonæ maleficæ, quod infantes quoſdam in nomine diaboli, vel alias invalide baptizaverint, obliget eaſdem Confeſſarius, ut ſibi id extra Sacramentum Pœnitentiæ manifeſtent, quatenus talibus necdum Baptizatis, & revera in maxima neceſſitate ſpirituali conſtitutis, per collationem Baptiſmi ſuccurri adhuc poſſit; uti in hoc puncto Ildephonſus Tauſch. *loc. cit. n.* 413. *& ſeqq.* valde utilem ponit doctrinam, ſi talis Saga fuerit obſtetrix, plures invalide baptizans &c. VII. Quod ſi ſimiles perſonæ maleficæ dicant Confeſſario, ſe ſacras Hoſtias diverſis corporis partibus, præſertim minus honeſtis inſeruiſſe, exinde is non multum turbetur, ſed ibidem ordinarie relinquendo abſque aliqua inciſione rem totam DEO commendet; quia ordinarie poteſt prudenter præſumi, ſi non ſimul lateat aliqua fraus, & falſitas, ſaltem ſpecies panis in tam humido loco jam fuiſſe corruptas, de quo fuſius Tauſch *loc. cit. n.* 412. VIII. Has perſonas ſic diſpoſitas ſacramentaliter ab omnibus cenſuris, & peccatis abſolvat reflectendo ſe deſuper ad dicta præcedentia, ſimulque contra regreſſum diaboli, haud dubie tales fortiſſime de novo infeſtaturi, ſpiritualibus remediis muniat, puta Amuletis, Sanctorum Reliquiis, devota pronuntiatione ſanctiſſimi Nominis JESU, benedictione carceris, & veſtium, aqua luſtrali una cum ſigno crucis ſæpius accipienda, aliquo Exorciſmo ſuccincto, calamo & atramento prius benedictis conſcripto, & exemplo S. Bernardi talium collo appenſo, aut pariter januæ carceris, vel feneſtris affixo: ubi poſſet formari Exorciſmus taliter: *Ego N. ut Miniſter Chriſti, & Eccleſiæ in Nomine Domini Noſtri JESU Chriſti præcipio vobis dæmonibus, ne impoſterum, ſive per vosmetipſos ſive per alias maleficas perſonas introductas huic creaturæ DEI N. quoquo modo nocere, aut moleſti eſſe præſumatis.* Huic ſcripturæ poſſet etiam appingi SS. Nomen JESU in figura alias conſueta. Plura de Sagis in caſu extraordinario videri poſſunt apud Layman *Lib. 3. Theolog. Moral. Tract. 6. cap. 5. §. unic.* præſertim *a. n.* 23. & apud Delrio *Lib. 6. Diſquiſit. Magic. ſect. 3. §. Quoad interrogatoria.* Vide etiam hic *Tr. 5. diſt. 3. n. 52. & ſeqq.*

QUÆSTIO IV.

Quid agendum Confeſſario circa Conſtitutos in occaſione proxima peccandi, Recidivos, & laborantes quadam ignorantia?

SUMMARIUM.

44. *Quid agendum circa conſtitutos in occaſione proxima peccandi?*
45. *Occaſio peccandi proxima, & remota, quæ? cum Additione.*
 (b) Concordant dicta Tract. 3. Diſt. 2. n. 24.
46. *Quid, ſi occaſio proxima relinqui nequeat?*
47. *Propoſitiones circa occaſionem proximam peccandi damnatæ. Ratio damnationis earum.*
 * *Deducantur ex ipſis duo notabilia. Addit. I. & II.*
48. *Quid agendum circa recidivos? Solus relapſus non eſt certum ſignum falſæ Pœnitentiæ.*
49. *Quid, ſi recidivus minuat numerum peccatorum?*
50. *Et quid, ſi eum augeat &c.?*
51. *Quando pœnitenti recidivo ſit neganda ad tempus abſolutio?*
 * *Qualia remedia præſcribenda?*
52. *Quid agendum, ſi pœnitens habeat ignorantiam circa peccatum?*
53. *Præſertim vincibilem?*
54. *Aut eſt ſpes profectus?*
55. *Vel pœnitens petat reſolutionem dubii?*
 * *De quo ultimo etiam in Additione.*
56. *Generalia circa ſcientiam & prudentiam Confeſſarii.*

44. QUÆRITUR I. Quomodo debeat ſe gerere Confeſſarius circa conſtitutos in occaſione proxima peccandi? Reſp. I. Oportet Confeſſarium cavere; ne aliquem in proxima occaſione peccandi moraliter conſtitutum abſolvat, niſi ſe illam, quamprimum abſque valde gravi damno poterit, relicturum proponat. Ita communis. Ratio eſt: quia talis, ſi nolit cum poſſit, relinquere occaſionem proximam, non cenſetur aſſa contritus, nec habere firmum propoſitum ſeſe emendandi; cum affectus ad proximam occaſionem peccandi ſit virtualiter ipſa volitio peccati: nam ut habetur *Eccleſiaſtici cap. 3. Qui amat periculum, in illo peribit.*

45. Dicitur notanter, *in occaſione proxima peccandi mortaliter.* Siquidem ejuſmodi occaſio alia eſt remota, alia proxima. *Proximam occaſionem peccandi* appellant, quæ vel eſt abſoluta, nempe talis ex ſuo genere, ut frequenter homines ſimilis conditionis ad

pec-

peccatum mortale inducat, vel reſpectiva, ubi nimirum ſaltem experientia conſtat, eam in hoc homine talem effectum habere. *Lugo diſp. 13. de Pœnit. num. 149.* Alii per occaſionem proximam peccandi intelligunt eas ſolum circumſtantias loci, temporis, perſonarum &c. in quibus, ſi ſis conſtitutus, certum eſt moraliter, te eſſe peccaturum novo peccato mortali, ſive quibus nunquam, vel fere nunquam uteris ſine novo peccato: ut ſi decies in tali occaſione conſtitutus, ſuccubuiſti ſepties, vel octies; ſecus, ſi ſolum bis, vel ter acquieviſſes peccato. Gobat *tract. 7. Theol. Exper. num. 525.* citans alios; atque hæc occaſio proxima, etſi in peccatis carnis ſit frequentior, poteſt tamen quoque in aliis materiis contingere. (*b*) *Occaſio remota* dicitur ea, quæ talis non eſt: & hanc fugere non tenemur, alias enim omnes deberemus ſecedere in eremum, aut de mundo exire ad fugiendas innumeras occaſiones remotas peccandi, quod nemo dixerit.

Additio.

* Cæteroquin etſi occaſio remota conformiter dictis cenſeatur ea, in qua quis non frequenter, ſed raro cadit; id tamen ita intelligendum eſt, ut ille lapſus non tantum raro intra unius anni ſpatium, ſed etiam taliter reſpiciendo tempus, & circumſtantias, quibus occaſio adeſt, contingat. e. g. Cajus accedit ſingulis annis bis tantum ad nundinas Monacenſes, ibi tamen ſemper cum Domina hoſpitii, ubi divertit, peccat, idque jam aliquot annis: talis occaſio, etſi intra unius anni ſpatium peccatum raro contingat, non amplius cenſetur *remota*, ſed proxima, relative nimirum ad locum, & circumſtantias; cum Cajus quando in illis circumſtantiis ponitur, ferme ſemper ſoleat peccare. Videatur Matthæucius in cautela Confeſſarii hic. Hoc bene prænotato *

46. Reſp. II. Quia vero ſunt aliquæ occaſiones proximæ, quæ difficillime relinquuntur, & non niſi cum ſcandalo, vel infamia, aut alio notabili detrimento: v. g. ſi frater ſua propria ſorore in domo paterna abutatur ſine medio ſeparationis faciendæ &c. tunc magna opus eſt prudentia Confeſſarii. Siquidem ejuſmodi occaſiones, quæ vel declinari non poſſunt, vel dum declinantur, gravia generant incommoda, non illico tenetur (ſicut nec moraliter poteſt) pœnitens relinquere; cum talis potius permaneat in ejuſmodi occaſione ex quadam neceſſitate atque impotentia, quam ex affectu ad peccatum. Itaque Confeſſarius adigat pœnitentem, ut promittat, ſe proxima commoditate oblata illam occaſionem deſerturum: deinde polliceatur, ſe Divina cooperante gratia omnes vires adhibiturum, ne relabatur, atque in hunc finem Sacramenta frequentaturum, Beatiſſimæ Virgini Mariæ ſe fore devotum &c. Et ſi quidem ſit peccatum luxuriæ, pœnitens promittat Confeſſario, ſe ſpecialiter evitaturum colloquia, familiaritates, loca privata, munuſcula, aliaſque peccati illecebras, quodammodo faciendo ſic ex occaſione proxima remotam. Quod ſi igitur in præſtatione, & executione horum appareat aliqua vel parva emendatio, talis pœnitens abſolvatur: ſi vero teſte experientia, per longum tempus probata, oppoſitum appareat, is rejiciatur, veluti non contritus ratione evidentis periculi, in quo verſatur: ſimulque efficaciter eidem intimetur illud Chriſti Domini; *Matth. 18. Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & projice abs te: bonum tibi eſt debilem vel claudum in vitam ingredi, quam duas manus, aut duos pedes habentem mitti in gehennam ignis.*

47. Huc addendæ, & vitandæ ſunt nonnullæ Propoſitiones a Sede Apoſtolica merito condemnatæ: & quidem Alexander VII. hanc inter alias, ordine 41. damnavit: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis ægre vitam ageret, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* Hæc eſt damnata Propoſitio. Accedunt aliæ ab Innocentio XI. noviſſime condemnatæ, quarum prior, ordine 61. ſic ſonat: *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimo directe & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.* Altera ordine 62. ſic habet: *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.* Et tertia, ordine 63. *Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali, noſtro, vel proximi.* Omnes hæ Propoſitiones ſunt damnatæ, & merito. Siquidem ad hoc, ut quis non teneatur deſerere occaſionem extrinſecam proximam peccandi mortaliter, nulla cauſa eſt ſufficiens, niſi ſola impotentia phyſica, vel moralis, deſerendi illam occaſionem proximam, nam quoties citra valde grave damnum poteſt quis eam derelinquere, tenetur; quia quilibet, ſi poteſt, tenetur vitare proximum periculum ſummi mali, quale eſt peccatum mortale, utpote graviſſima offenſa infiniti Boni; alias in ſimilibus circumſtantiis non cenſeretur moraliter excludere ſufficienter affectum ad ipſum peccatum. Accedunt allegata verba Æternæ Veritatis *Matthæi* 18.

Additio I.

* Ex allegatis Propoſitionibus damnatis infertur, quod non liceat retinere occaſionem proximam ex motivo; *quia capiatur exinde oblectamentum*, vel *quia habetur ſpes acquirendi de novo certum lucrum*, vel *ut evitetur aliqua difficultas alias ſubeunda in inquirenda altera famula*, vel ob *prætenſam aliquam aliam cauſam etiam honeſtam, ſeu utilem*, niſi ſimul per dimiſſionem ejuſdem occaſionis incurratur graviſſimum, aut ſaltem valde grave damnum in bonis corporis, aut animi, ſeu famæ, vel in bonis fortunæ. Ita Dominicus Viva *in Propoſit. 41. Alexandri VII. num.* 11. Sabin. Bon. *tract.* 30. *num.* 23. & Felix Poteſtas *tom. 1. part. 4. c. 5. num.* 3651. Ratio eſt: quia ſimiles, qui ex dimiſſione hujus occaſionis necdum incurrunt valde grave damnum in ſuis bonis, non cenſentur habere efficax propoſitum excludendi peccatum, ſi prævidentes proximum periculum non dimittant illam occaſionem, ad quam tamen dimittendam haberent potentiam phyſicam, & moralem. Nec dicat talis pœnitens, quod habeat firmum propoſitum ſeſe emendandi, remedia ſpiritualia recipiendi, & ſic a ſuis præcedentibus peccatis deſiſtendi, licet adhuc in illa occaſione perſiſtat, faciendo tamen ex occaſione proxima remotam: nam contra eſt, quod, etſi ſimilis excuſatio ſæpe locum habeat conformiter dictis *num.* 46. apud illos, qui ex neceſſitate in materiali, & extrinſeca occaſione perſeverant, ita, ut eadem ex impotentia phyſica, vel ſaltem morali proxime explicata deſerere pro hic, & nunc nequeant, interim tamen alia remedia ſpiritualia præſervativa in futurum excipere parati exiſtant: etſi (inquam) apud hos excuſatio iſta, & quidem juxta non paucos AA. etiam quoad neceſſitatem moralem approbetur, apud alios tamen ordinarie non facile admitti debet, præſertim ſi pœnitens jam antea eamdem emendationem ſibi, vel alteri Confeſſario promiſerit, nec tamen promiſſum ſervaverit, prout in praxi tales, ſi conformiter tuæ obligationis indages Confeſſarie, plures fortaſſis invenies peccantes quoad materiam lubricam. Scio equidem, quod P. la Croix *lib. 6. part. 2. num.* 1831. doceat, conſtitutum in occaſione proxima poſſe abſolvi *pro illa vice, pro qua nova, & certa eſt ſpes ex prudentibus motivis, quod illam eſſet proxime relicturus; aut* N.B. *quod talem occaſionem per aliqua media ſibi ſuggeſta redditurus eſſet ex proxima remotam, adeoque facturus ut hoc, quod hactenus ipſi fuiſſet formale periculum poſtea eſſet materiale tantum.* Aſt dictus Auctor ſeſe remittens *ad lib* 5. *num.* 259. conformiter doctrinæ S. Caroli Borromæi *part.* 3. *Inſtruct. Paſtor. cap.* 16. ſubjungit, *tali aſſerenti non eſſe facile credendum, & poſtea, ſi per experientiam adverteretur, quod permaneat periculum proximum relabendi, omnino abſolvi non poſſe, niſi actu antecedenter removiſſet talem occaſionem*, puta dimittendo concubinam, ſi ea in ſua domo exiſteret, vel ſi in aliena, efficaciter promittendo, quod illam ſocietatem, ubi a priori peccaverat opere, vel ſaltem tactibus, aut deſideriis, deſerere velit; nam ex una parte apud eundem objectum præſens ſpecialiter multum allicit, ex altera inclinatio, & paſſio ad idem objectum valde vehemens ex jam experta ob præſentiam particularia hujus objecti denuo probabiliſſime exibit in actum peccaminoſum: quoniam talis

Digitized by Google

talis ordinarie non poteſt tam prudenter, uti alius in neceſſitate conſtitutus, per ſuas orationes, & alia opera valde extraordinaria ſperare illa, quibus ſummopere indigeret, auxilia Divina; cnei iis dignem ſe non reddat amando periculum, ad quod tamen amovendum haberet potentiam non ſolum phyſicam, verum etiam moralem. Et quomodo talis prudenter præſumitur habere efficacem averſionem a peccato, ultro & abſque gravi neceſſitate permanens in tanto periculo peccati? Videantur Joan. Kugler *in Criſi Theolog. ſuper Propoſit. damnat. ab Innocentio XI. Propoſ. LXI. ac ſeqq.* Matthæucius in Cautela Confeſſarii *Edit. Venetæ 1724. in Propoſitionem 41. ab Alexandro VII. & Propoſitionem 61. ab Innocent. XI. reprobatas.* Item Dominicus Viva ibidem.

Additio II.

* Ex dictis hiſce poteſt facile colligere juvenis Confeſſarius, quid I. ſentiendum ſit de illis nobilibus perſonis, quæ frequentant certas ſocietates, ubi tamen non ſolum ſubinde, ſed ordinarie ob certas perſonas impure amatas, ac ſimul præſentes animam maculant peccato luxuriæ, ſi non opere ſaltem verbis, & moroſis delectationibus, nolentes autem hanc occaſionem ſane proximam intermittere, ne videantur aliquo modo inurbanæ, vel melancholicæ &c. Item II. quid ſtatuendum ſit de illis puellis ruſticellis, quæ, ut amaſios ſuos in amore (uti ajunt) conſervent, vel ſuo tempore fortaſſis ad matrimonium facilius pertrahant, tam diurno, quam nocturno tempore alliciunt, præſertim diebus feſtivis ad ſe invitant, ad choreas & cauponas comitantur, a quibus jam totaliter, vel ſaltem ſemiebriis denuo nocte intempeſta inter impura a potiori colloquia, oſcula, & deſideria domum reducuntur. Item III. quid decernendum de illis adhuc innuptis ruſticis, qui, ne ipſi deficiant in exhibendis ſuæ amaſiæ ſignis amoris reciproci, nocturno tempore accedunt ſine arbitris feneſtras cameræ, in qua ſolet amaſia alias dormire, ubi plerumque, & ferme ſemper, etſi occludatur camera, ſicque eamdem ingredi nequeant, nihilominus extra ad ipſam feneſtrellam intercedunt deſideria, & colloquia inhoneſta, tactus laſcivi &c. IV. quid reſolvendum de illo, qui recreationis, vel ſocietatis, aut etiam lucri gratia eſt deditus luſui chartiſoliorum, ſeu alearum; ubi tamen ordinarie, vel ſaltem valde frequenter inter ludendum blaſphemat. Hæ enim perſonæ omnes ſimilia exercentes non habent ſufficiens motivum perſiſtendi in hac occaſione proxima, hincque regulariter tenentur efficaciter promittere, quod velint abſolute dimittere haſce ſocietates, compotationes, & acceſſus; nam alias, ſi permittantur in ea occaſione permanere, abſque fructu tranſmigrabunt ab uno ad aliud Confeſſionale, nec etiam adhibitis, & forſan tepide perſolutis remediis præſcriptis, ſe emendabunt, quamvis fugam peccatorum, & vitæ emendationem centies ſpondeant, teſte ipſamet experientia, nam, licet adſit gratia ſufficiens, deeſt tamen ipſis regulariter ſpecialis, quæ etiam rebellem compelleret voluntatem, quam equidem magis ſperare poſſunt, qui ex neceſſitate conjiciuntur in proximam occaſionem, utique exinde majori miſericordia digni; etenim (ut inquit S. Baſilius *in Conſt. Monaſt.*) qui urgente aliqua cauſa & neceſſitate ſe periculo objicit, vel permittit ſe eſſe in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud ſubire, & ideo providebit Deus, ne in illo pereat, qualem miſericordem providentiam, & providentem miſericordiam ſuperius allegati vel ideo non promerentur, quia ab objecto vehementer, ac ſpecialiter propter hoſce actos frequentatos jam habituatos alliciente ad peccandum nolunt ſe abſentare, quamvis haberent potentiam phyſicam, & moralem abſentandi ſe, ſicque periculum evadendi. *

48. Quæritur II. Quid agendum circa Relapſos, ſeu Recidivos, & Conſuetudinarios, qui ſemper in eadem recidunt peccata? Reſp. I. Neceſſe eſt, quod Confeſſarius magnam circa iſtos adhibeat diſcretionem. Siquidem ejuſmodi relapſus non eſt generaliter certum ſignum falſæ pœnitentiæ, ſed potius fragilitatis humanæ: plurimi enim, etiam probitate conſpicui, relapſi ſunt, & contra bona propoſita firmiter concepta, quinquandoque juramento, aut voto firmata, denuo peccarunt. Unde & *Matth.* 18. Petro interroganti: *Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? uſque ſepties? Dixit JESUS: Non dico tibi uſque ſepties, ſed ſeptuagies ſepties*: hoc eſt, toties, quoties ſerio doluerit, veniamque rogarit. Sæpe putabit Confeſſarius (inquit la Croix *l. 6. p. 2. n.* 1792.) ſe cum recidivis fruſtra laborare, ſed utiliter laborat, ſi vel ſemel unum peccatum impediat. Unde *

49. Reſp. II. Si hujuſmodi Recidivus poſt ultimam ſuam Confeſſionem ſe vel paululum emendavit, nec tot peccata, ut ordinarie ſolitus fuerat, commiſit, & aliquem conatum ad ſe emendandum adhibuit, debet is abſolvi, ac moneri, ut in propoſito perſeveret.

50. Quod ſi vero augeat numerum peccatorum, aut ſaltem ita longo tempore ſua peccata continuet, aliquoties quidem in vincendo, denuo iterum relabendo, ac numerum augendo, tunc ſolicite duo extrema erunt Confeſſario vitanda. I. Ne per nimiam ſeveritatem pœnitenti potius ſit occaſio ruinæ ſpiritualis, ac deſperationis, quam ſalutis. II. Ne econtra per nimiam clementiam potius foveat peccata, quam minuat. Unde magna opus erit prudentia, ac diſcretione, qua Confeſſarius ambo iſta extrema devitando, hinc per graviora exhortationum motiva deterreat pœnitentem a relapſu, ac peccatis, illinc vero dulciora Divinæ gratiæ, Paſſionis Dominicæ, & invocationis Sanctorum lenimenta proponendo, erigat in fiduciam, & ſpem Chriſtianam atque iteratam peccatorum deteſtationem, & firmius emendationis propoſitum; ſicque cum Evangelico Samaritano noverit opportune vulneribus ſauciati oleum, ac vinum infundere. Neque mox de talibus ſpes omnis erit abjicienda; nam, ut inquit Thomas Kempenſis *Lib. 1. De Imitat. Chriſti c. 16. Quid, ſi fortiter proponens ſæpe deficit, quid ille, qui raro, aut minus fixe aliquid proponit?*

51. Si vero omnia hujuſmodi remedia ſint fruſtra hactenus longo jam tempore adhibita, & nullum appareat verum ſignum doloris, aut propoſitum emendandæ vitæ, eo quod pœnitens ſæpius præſcripta remedia negligat, aut tepide perſolvat, ſemper cum eodem numero, vel etiam majori ad Confeſſionale redeat, ac nullum ſerium conatum adhibeat, quo tentationibus, ac occaſionibus peccandi reſiſtat, ſed fræna ſuis cupiditatibus relaxet: tali poſt crebras admonitiones, & minas affectuoſas adhibitas, tandem ita dictante prudentia erit abſolutio ad tempus deneganda, ne Confeſſarius pœnitentem in ſuis peccatis videatur fovere. Quinimo oppoſita nonnullorum ſententia ab Innocentio XI. damnata eſt, dum is ſequentem inter alias Propoſitionem, ordine 60. condemnavit: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra Legem DEI, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio; dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.* Hæc, inquam, Propoſitio, utpote damnata, impoſterum cavenda erit: quamvis omnem lapidem prius oporteat movere, quam pœnitenti relapſo abſolutionem negare, præſertim ſi hic & nunc clariora det ſigna doloris, ac propoſiti emendationis.

Additio.

* Quod ſi libenter ſcires remedia, quæ conſuetudinariis a prudentibus Confeſſariis præſcribi ſolent. Reſp. I. Remedia generalia pro qualibet conſuetudine mala extirpanda eſſe ſequentia. 1. Humiliter, ac frequenter cum plena in Deum fiducia petere auxilium ejuſdem. 2. Frequenter confiteri, & quidem ordinarie uni Confeſſario determinato, ejuſque conſilia diligenter exequi. 3. Devote communicare: nam juxta Concil. Florent. devota, ac frequens Sacratiſſimæ Euchariſtiæ ſumptio eſt habituum malorum debilitatio. 4. Attente ſæpius quidpiam legere de gravitate peccati mortalis, ac pœna peccati, vel de quatuor noviſſimis &c. 5. Confugere per preces ad B. Virginem tanquam univerſale refugium peccatorum. 6. Declinare occaſiones, perſonas, ſeu objecta inductiva ad illud peccatum, cujus habet conſuetudinem. 7. Subinde poterit adhiberi remedium, quo apud inveteratum quempiam peccatorem uſus fuerat B. Bernardus; ſuadendo eidem, ut triduo abſtineat a familiari ſibi vitio in honorem SS. Trinitatis, quod cum feciſſet, conſuluit, ut altero triduo in honorem Chriſti pro ſe crucifixi: quo iterum obſervato, perſuaſit aliud triduum in honorem B. Virginis MARIÆ &c. uſque dum omnis difficultas evanuit, & per contrarios actus ſucceſſive totus habitus vitioſus ſublatus fuit.

Reſp. II. Loquendo in ſpecie de mala conſuetu-

dine *quoad peccatum mollitiei* conducunt ſequentia. 1. Frequens Confeſſio apud eundem Confeſſarium, qui tamen ægre non debet ferre, ſi talis pœnitens una, alterave vice alium accedat, ne alias detur anſa ſacrilegæ Confeſſionis propter erubeſcentiam pœnitentis. 2. Frequens Communio juxta SS. PP. ſpeciale antidotum contra libidinem. 3. Quotidiana devotio erga immaculatam Conceptionem B. V. MARIÆ per unum, alterumve Ave Maria, vel devote recitando: *Per ſanctam, & Immaculatam Conceptionem tuam puriſſima Virgo MARIA emunda cor, & carnem meam in Nomine † Patris, & † Filii, & † Spiritus ſancti, Amen.* 4. Fuga otii; nam (uti ſonat commune proverbium) *otia ſi tollas, periere cupidinis arcus.* 5. Memoria DEI præſentis tamquam futuri quondam ſeveriſſimi Judicis, præſertim tempore vehementioris tentationis. 6. Repræſentatio viva Chriſti crucifixi per tale peccatum de novo crucifigendi; ubi efficacius proderit talis repræſentatio, ſi eadem fiat ſtatim ab initio occurrentis impuræ cogitationis, ne alias ſcintilla parva neglecta magnum excitet in tali habituato incendium, & carnis rebellionem. 7. Quotidie implorata fiducialiter Divina Aſſiſtentia firmum propoſitum præſertim de mane, ac de nocte tale vitium non amplius committendi. 8. Sæpe non nocebit, ſi præter motiva ſupernaturalia etiam adducatur, quantum talis habitus malus obſit ſanitati, ex quo debilitas memoriæ, vertigo capitis, phtyſis, & apoplexia non raro in ipſo Juventutis flore cauſantur. Et quorſum veniet anima, ſi talis per ſubitaneam mortem in longam æternitatem avocetur? momentaneum ſane, quod delectat, æternum, quod cruciat. Cæteroquin, ſi & iſta non juvent, homini adhuc libero inculcetur illud Apoſtoli: *melius eſt nubere, quam uri.* *

52. Quæritur III. Quid agendum, ſi Confeſſarius advertat, pœnitentem habere ignorantiam circa aliquod peccatum? Reſp. I. Quando Confeſſarius advertit, pœnitentem eſſe in bona fide cum ignorantia invincibili circa aliquod peccatum commiſſum, vel committendum, prævidetque, pœnitentem, quamvis inſtruatur, non idcirco a peccato receſſurum eſſe, ac proinde probabiliter credit, ſuam admonitionem non profuturam, non tenetur pœnitentem admonere. Siquidem ejuſmodi monitio foret actus vanus, atque inutilis, imo & nocivus: quia, dum Confeſſarius pœnitentem ab errore bona fide habito retrahere conaretur, & quidem abſque ſpe fructus, juxta caſum poſitum, ipſum in æternæ damnationis abyſſum demergeret.

53. Reſp. II. Quoties ignorantia eſt vincibilis, & culpabilis lethaliter, non poteſt Confeſſarius diſſimulare, quamvis admonitio non ſit profutura. Ita communis. Ratio eſt: quia, cum ea ignorantia non excuſet, pœnitens affectus eſt peccato mortali: quare, ſi Confeſſarius diſſimularet, conferret Sacramentum indigno. Cæterum, quia ignorantia, quæ in uno eſt vincibilis, in alio poteſt eſſe invincibilis, hinc ſurſum opus eſt magna prudentia Confeſſarii, eumque oportet hoc perpendere ea qualitate perſonæ, & aliis circumſtantiis. Videantur pariter dicta de ignorantia vincibili, & invincibili. *Tr. 1. diſſ. 1. q. 5.*

54. Reſp. III. Quando etiam ignorantia eſt invincibilis, adeſt tamen ſpes profectus, debet Confeſſarius pœnitentem admonere. Ita Sanchez *lib. 2. De Matrim. diſp.* 38. cum aliis. Ratio eſt: quia quilibet approbatus Confeſſarius tenetur lege Charitatis docere proximum errantem.

55. Reſp. IV. Quod ſi pœnitens aliquod patiatur dubium, illiuſque reſolutionem petat, tenetur Confeſſarius illi veritatem aperire, licet non ignoret, pœnitentem ſuis dictis, & monitis non obtemperaturum. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 14. cum aliis. Ratio eſt: quia pœnitens, eo ipſo, quod dubitat, jam habet in conſcientia remorſum peccati ſui, ita ut amplius in bona fide non ſit: unde taciturnitas Confeſſarii foret illius erroris approbatio.

Additio.

* Addit tamen la Croix *lib. 6. p. 2. n.* 1759. ſequentem limitationem ex Stoz, Tamburino, & Dicaſtillo, nimirum *niſi veritas, ejuſque cognitio eſſet gravius obfutura;* tunc enim allegati AA. exiſtimant, Confeſſarium etiam apud talem dubitantem poſſe diſſimulare, quaſi non audiviſſet propoſitionem ſui dubii, aut oblitus eſſet reſpondere, vel etiam poſſe dicere, non jam opus eſſe, ut illud ſciat: in talibus enim circumſtantiis (ajunt iſti) poſitive veritatem dicere, eſſet gladium ipſi in manus dare, quo ſe, vel alium ſauciaret gravius, quam ſacturus eſſet, ſi ignoraret. Sed quidquid ſit de hac ſententia, cum ex una parte per talem reſponſionem pœnitens a Confeſſario, a quo tamquam a Doctore petiit categoricam reſolutionem, non liberetur a ſuo dubio; ex altera vero, ſi dictus pœnitens abutendo hac veridica reſolutione, occaſione ejuſdem velit ſe ipſum ex mera malitia magis sauciare, id proveniat ex propria culpa; hinc ordinarie poſitive dubitanti, ac categoricam reſolutionem petenti candide, atque ſincere aperirem veritatem, niſi in malo graviſſimo exinde ſubſecuturo ſpeciales circumſtantiæ ſuaderent diſſimulationem. *

56. Cæterum, quomodo circa præmiſſa, & alia plurima oporteat vigilare ſcientiam & prudentiam Confeſſarii, paucis hiſce pagellis pro dignitate nequit comprehendi, eo quod negotium hoc ſit valde arduum. Tota Theologia Moralis ad iſtud Sacerdotis Officium rite ordinandum incumbit, innumeri Libri & Tractatus Theologici hactenus editi, & impoſterum edendi in hoc ipſum allaborant; ut autem actu ipſo omnia legitime perficiantur, poſt ſedula Literarum ſtudia, nec non & debitam Librorum Theologicorum lectionem, gratia Spiritus ſancti humilibus precibus erit imploranda.

QUÆSTIO V.

Quidnam obſervandum Confeſſario quoad denunciationem ſolicitantium pœnitentes in ſacro Tribunali ad inhoneſta?

SUMMARIUM.

57. *Immane Sacrilegium eſt, ſolicitare pœnitentes in Confeſſione.*
58. *Solicitare hic eſt incitare ad turpia.*
59. *Iſtud exemplificatur.*
60. *Solicitare plures habet acceptationes.*
61. *Solicitare cenſetur Confeſſarius tradens in Confeſſione turpem chartam poſtea legendam.*
62. *Sive ſolicitet ad peccandum ſecum, ſive cum alio.*
63. *Pœnitens ſolicitatus tenetur denuntiare Confeſſarium ſolicitantem.*
Et alius Confeſſarius debet hoc ipſum monere.
64. *Et ſub qua obligatione?*
65. *Ipſe tamen Confeſſarius ſolicitans non tenetur ſolicitato præcipere, ut ſe denuntiet.*
66. *Solvitur inſtantia.*
67. *Conſtitutiones de obligatione denuntiandi Confeſſarium ſolicitantem non ubique ſunt receptæ.*
68. *Solicitatus denuntians non cogitur propriam turpitudinem detegere.*
69. *Confeſſarius a fœmina ſolicitatus hanc denuntiare non tenetur.*
70. *Confeſſarius pœnitentem ſolicitans, quibus pœnis ſubjaceat?*
71. *Neque is punitur, donec de crimine conſtet.*
72. *Solicitatio an ſufficienter probetur per teſtes ſingulares?*

57. CUm nefandum ſcelus, immaneque ſacrilegium committatur, ſi quis Sacerdotum, ad ſacras Confeſſiones excipiendas deputatus, non ſolum probitatem vitæ ex parte Miniſtri Jure Divino requiſitam non habeat, ſed inſuper Sacroſancto Pœnitentiæ Sacramento abutatur, & malitia diabolica ſolicitando pœnitentes ad turpia pro medicina venenum, & pro pane aſpidem eis porrigat, in ſummam animarum perniciem: plurium Romanorum Pontificum Paſtoralis ſolicitudo ſalubria peſtifero huic malo remedia providere ſtuduit; prout liquet ex Conſtitutione 31. Pii IV. *Cum ſicut nuper* & Conſtitutione 34. Gregorii XV. *Univerſi Dominici* (quarum prior *Tomo* 2. poſterior autem *Tom. 3. Bul. Rom.* refertur) ſtatuendo, ut hujuſmodi delinquentes a perſonis in Confeſſionali ſolicitatis denuntientur Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis, atque per hos procedatur contra eoſdem tanquam de hæreſi ſuſpectos, debitas pro delicti enormitate pœnas infligendo, prout amplius ex dicendis patebit.

58. CONCL. I. *Solicitare*, quantum ad propoſitum, idem eſt, ac provocare, ſeu allicere verbis, aut alia ratione incitare ad turpia, & inhoneſta, hoc eſt, ad

tes

res carnales, & venereas. Ita Bonacina *Tom. Tractationum variarum diſp. 6. de Obligatione denuntiandi &c. punct. 3. num. 2.* poſt Sanctarellum *in tr. de Hæreſi. qu. 44. num. 7.* & alios; idque patet ex contextu dictarum Conſtitutionum Pontificalium, quæ de Confeſſario ſolicitante loquuntur.

59. Unde ſequitur, Confeſſarium, qui pœnitentem in Confeſſionali oſculatur, aut cum venerea delectatione contrectat, ſeu verbis, ictu oculorum, vel alio exteriori ſigno ad libidinem provocat, eſſe denuntiandum, ac ſubjici pœnis dictarum Conſtitutionum: quia cenſetur ſolicitare ad inhoneſta. Secus dicendum, ſi is ſolum interius carnaliter delectetur, vel etiam deliberate polluatur, fœmina tamen non advertente, etiamſi hoc ipſi extra Confeſſionale aperiat. Bonacina *loc. cit. num. 3.*

60. Additur tamen in Concluſione, *quantum ad propoſitum*. Nam verbum *Solicitare* plures alias habet ſignificationes: aliquando enim accipitur pro verbo *pluries inſtare*, & requirere: aliquando pro *inquietare*, vel *moleſtare*, uti videre eſt apud Calepinum V. *Solicito*. Verum in propoſito ſolum accipitur pro *ſolicitare pudicitiam* pœnitentis, eamque conari labefactare ideo, ut in præcitatis Bullis Pontificis ſermo duntaxat ſit de Confeſſariis ſolicitantibus pœnitentes ad inhoneſta, quorum nomine per antonomaſiam intelliguntur peccata. Caſtro Palao *p. 1. tr. 4. diſp. 9. num. 4.* Bonacina *loc. cit. num. 23.* & alii.

61. CONCL. II. Solicitare ad inhoneſta quoad propoſitum etiam cenſetur ille Confeſſarius, qui pœnitenti tribuit in Confeſſione chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat: nam traditio illa ſceleratæ chartæ jam eſt incœpta ſolicitatio, & quidem in injuriam Sacramenti, ſacrilege facta eo tempore, quo pœnitens monendus erat de ſeria vitæ emendatione. Unde contrariam quorundam opinionem reprobavit Alexander VII. die 24. Sept. 1665. inter alias damnando ſequentem, ordine 6. Propoſitionem; *Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſolicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denuntiandus*. Hactenus propoſitio damnata.

62. Inſuper nomine *Solicitationis* impræſentiarum intelligitur, ſive Confeſſarius impie tentet provocare pœnitentem ad peccandum ſecum, ſive ad peccandum cum tertia perſona, & ſive ſolicitet fœminam, ſive maſculum, ſive iſtud contingat ſub actu Confeſſionis etiam ſimulatæ, ſive antea vel poſt immediate; imo & ſi fiat extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionali. Patet hoc totum ex citata Bulla Gregorii XV. *Univerſi Dominici* §. 3. & 4. ubi Conſtitutionem Pii IV. *Cum ſicut nuper*. olim pro Regnis Hiſpaniarum emanatam, ac loquentem duntaxat de Confeſſariis mulieres pœnitentes ſolicitantibus, imprimis *motu proprio, & certa ſcientia*, extendit ad quaſvis Chriſtiani Orbis partes, & poſtea ſtatuit, & declarat, *quod omnes & ſinguli Sacerdotes, qui perſonas, quæcumque illæ ſint, ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu Sacramentalis Confeſſionis ſive antea immediate, ſeu occaſione, vel prætextu, Confeſſione non ſecuta, ſive extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionario, aut in loco quocunque, ubi Confeſſiones Sacramentales audiuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſolicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint, in Officio S. Inquiſitionis ſeveriſſime, ut infra, puniantur*. Hæc Pontifex.

63. CONCL. III. Certum eſt, quod pœnitens ſolicitatus habeat gravem obligationem denuntiandi Confeſſarium ſolicitantem in Confeſſionali ad actus inhoneſtos; adeo, ut etiam alius Confeſſarius habens deſuper notitiam, teneatur præcipere pœnitentibus ad denuntiandum ejuſmodi Confeſſarios ſolicitantes. Ita communis. Idque præter quaſdam Litteras Clementis VIII. quarum meminit Bonacina *cit. punct. 3. num. 3.* patet relata Conſtitutione 34. Gregorii XV. ubi gravis ejuſmodi obligatio manifeſte ſupponitur, dum Pontifex §. 7. expreſſe, & ſub pœnis per locorum Ordinarios, & Inquiſitores pro modo culpæ infligendis, *mandat omnibus Confeſſariis, ut ſuos pœnitentes, quos noverint, fuiſſe ab aliis, ut ſupra ſolicitatos, moneant de obligatione denuntiandi ſolicitantes, ſeu ut præfertur, tractantes, Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis*.

64. Et quidem hujuſmodi præceptum denuntiandi Confeſſarium ſolicitantem obligat ſub mortali; eſt enim datum in materia gravi, ſeu reſpiciente ſalutem animarum, ac majorem Sacramenti Pœnitentiæ reverentiam. Quinimo pluribus in locis extant Edicta Epiſcoporum, & Inquiſitorum, præcipientia dictam denuntiationem Confeſſarii ſolicitantis ſub pœna excommunicationis: excommunicatio autem ſupponit peccatum mortale. Porro pœnitens non denuntians peccaret contra virtutem Religionis, utpote ex cujus motivo ſeu ob majorem Sacramenti reverentiam Pontifex dictam denuntiationem præcepit. Bonacina *loc. cit. num. 10. & 12.* allegans plures alios.

65. Cæterum notanter dicitur in relata Bulla Gregorii XV. *Quos fuiſſe ab aliis ſolicitatos*. Nam ipſemet Confeſſarius, qui perſonam pœnitentem impudice ſolicitavit, non tenetur huic præcipere, ut ſeipſum Inquiſitori, vel Ordinario denuntiet. Repugnat enim Juri Naturæ, ut quis voluntarie procuret propriam ſuam ruinam: prout accideret, ſi Confeſſarius, qui ſolicitavit præciperet pœnitenti, ut ſeipſum denuntiando diffamet, ac proinde gravem, & naturæ repugnantem obligationem noluit Sancta Mater Eccleſia Confeſſariis injungere, ſed ſolum præcipit, ut pœnitentes moneant de obligatione denuntiandi ſolicitantes, ſi quos *noverint, fuiſſe ab aliis ſolicitatos*, prout loquitur Gregorius XV. ubi ſupra. Ita Jo. Maria Sbogar *in Theologia Radicali T. 549. c. 2. num. 19.* poſt Bordonum *tom. 1. c. 23. num. 57.* & alios.

66. Neque hinc ſequitur Propoſitio illa, quam Alexander VII. die 24. Septembris 1665. ordine 7. reprobavit, quæ aſſerebat: *Modus evadendi obligationem denuntiandæ ſolicitationis eſt, ſi ſolicitatus confiteatur cum ſolicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denuntiandi*. Etſi enim ſolicitans, cui ſolicitatus rite confitetur, non teneatur hunc monere de obligatione denuntiandi ſemet ipſum, ut dictum: non tamen poteſt eum liberare ab obligatione denuntiandi, quam aliunde, ſeu ex præcepto Eccleſiæ, per memoratas Conſtitutiones Pontificias promulgato, contraait.

65. Utrum autem Conſtitutiones illæ de obligatione denuntiandi ubique terrarum ſint receptæ, eſt quid *facti*, & in facto conſiſtens. Et quidem, quod in partibus Infidelium, ubi non ſervatur Decretum S. Officii, abſolvantur recuſantes denuntiare ſolicitantes in Confeſſione, refert Jacobus Pignatellus *tomo 1. Conſult. 255. num. 14. verſ. In partibus*. Id ipſum de Germania ſentire videtur Georgius Gobat *t. 7. Theologia Experimentalis. num. 575. & 576.* de quo alii. Hanc tamen ſententiam modo poſt conſtitutionem incipientem *Sacramentum Pœnitentiæ* a SS. D.N. Benedicto XIV latam, qua denunciatio ipſa præcipitur, admitti nequaquam poſſe cenſeo. Conſtitutio hæc datur in Appendice.

68. Dices. Nemo cogitur propriam turpitudinem detegere, ac Judici denuntiare *can. Quis aliquando §. His auctoritatibus, De Pœnit. diſt. 2.* ergo nec pœnitens eſt cogendus ad denuntiandum Confeſſarium ſolicitantem, ſaltem quando eidem conſenſum præbendo peccavit. Reſp. neg. conſeq. quia pœnitens ſolummodo tenetur denuntiare Confeſſarium, qui ipſum ſolicitavit in Confeſſionali: non autem tenetur dicere, ſe Confeſſario ſolicitanti conſenſum præbuiſſe. Sed nec Inquiſitores, aut Ordinarii locorum poſſunt denuntiantem interrogare, an Confeſſario ſolicitanti in opus conſenſerit; &, ſi improvide interrogarent, non teneretur denuntians reſpondere, eum non interrogaretur legitime: ſicque is nunquam cogitur propriam turpitudinem in judicio detegere. Bonacina *Tract. var. diſp. 6. punct. 5. num. 10.*

69. CONCL. IV. Non tamen econtra Confeſſarius, ſi a fœmina in Confeſſionali ſolicitetur ad inhoneſta, tenetur iſtam denuntiare. Ita Bonacina *loc. cit. num. 10.* allegans alios. Ratio eſt: quia ſupra memoratæ Conſtitutiones Pontificiæ emanarunt duntaxat ad comprimendam quorumdam pro Sacro Tribunali ſedentium execrabilem malitiam, occaſione ſalutiferi Sacramenti Pœnitentiæ actu diabolico pervertentium animas Fidelium: ſolum enim loquuntur de Confeſſariis ſolicitantibus perſonas in Confeſſionali, nullam autem mentionem faciunt de fœminis ſolicitantibus Confeſſarios.

70. CONCL. V. Confeſſarius ſolicitans pœnitentem in Confeſſione ſeu Confeſſionali, ut ſupra, gravibus pœnis ſubjiciendus eſt pro qualitate criminis. Patet hoc ex citata Conſtitutione 34. Gregorii XV. §. 4. ubi omnes hæreticæ pravitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarii in univerſis Orbis Chriſtiani parti-

bus, pro ſuis Territoriis, etiam privative quoad alios, Judices delegantur, ut ſuper his *diligenter inquirant, & procedant: & quos in aliquo ex hujuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab executione Ordinis, privationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ & paſſivæ, ſi regulares fuerint; exilii, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque ulla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernunt, eos quoque, ſi pro delicti enormitate graviores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ ſæculari puniendos tradant.* Hæc ibi.

71. Solum nota, quod Inquiſitor, ſeu Ordinarius loci Sacerdotem de tam nefando crimine delatum non poſſit illico punire, donec de delicto legitime conſtet: alioquin manifeſtum ſubeſſet periculum ad malevolarum, & quandoque ab aliis ſubornatarum fœminarum amentitam delationem puniendi innocentes Confeſſarios. Unde nec Evangelium, nec ulla Divina humanaque Lex unius teſtimonio etiam idoneo quempiam condemnat. *can. Admonere* 33. *q.* 2. † Ita etiam mandat Benedictus XIV. in eadem bulla: *Sacramentum Pœnitentiæ*, ut ſcilicet ubi adſint præſumptiones, indicia, & alia adminicula cum teſtibus etiam ſingularibus procedatur.

72. Quæres. An etiam ſolicitationis ad actus inhoneſtos in Confeſſionali ſufficienter probetur per teſtes ſingulares, utpute, per plures fœminas, quæ ſingillatim affirmant, ſe a Confeſſario ſeorſim fuiſſe ſolicitatas? Reſp. negative, niſi etiam concurrant alia indicia, ſeu præſumptiones. Ita Pignatellus *cit. tom.* 1. *Conſul.* 104. *num.* 2. *& ſeqq.* & alii. Ratio deſumitur ex citata Bulla Gregorii XV. ubi quidem §. 5. ne ob defectum probationum delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei tam pernicioſum maneat impunitum, admittuntur teſtes ſingulares, iſtud tamen non abſolute conceditur, ſed ſolum concurrentibus aliis præſumptionibus & indiciis, arbitrio Judicis dijudicandis, ibi: *Cum difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis, delictum probatum eſſe judicandi &c.* Alioquin vero, quod teſtes ſingulares regulariter non probent, patet ex *can. Nihilominus* 3. *qu.* 9. *&c. Cum dilectus* 32. *de Electione* cum ſimilibus.

APPENDIX.

Quidnam attendendum Confeſſario circa alios diverſos Hominum Status?

SUMMARIUM.

* *Quidnam obſervandum in Confeſſione puerorum, ruſticorum, vel aliorum ſimplicium? Addit. I.*
* *Quidnam, ſi Confitentes ſint ſemifatui, ſurdi, & muti? Addit. II.*
* *Quidnam obſervare debeat Confeſſarius circa Pœnitentes ægrotos, needum periculoſe decumbentes? Addit. III.*
* *Quomodo a Confeſſario tractandi periculoſe infirmi? Addit. IV.*
* *Qualiter, ſi jam quaſi agonizent? Addit. V.*
* *Quid ſpecialiter agendum Confeſſario, ſi æger, ad quem vocatur, ſit in occaſione proxima conſtitutus? Addit. VI.*
* *Præſertim, ſi talis inveniatur jam omnibus ſenſibus deſtitutus? Ibidem.*
* *Vel alias ſit induratus peccator &c. Add. VII.*

Additio I.

* QUÆR. I. Quid obſervandum Confeſſario quoad pueros ruſticos, vel alios rudes Confeſſionem deponentes? Reſp. I. Quidnam Confeſſarius circa pueros confiteri volentes obſervare debeat, partim videre poteris apud la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 1794. *& ſeqq.* partim jam dictum fuit *Tr.* 4. *diſt.* 2. *Addit. poſt n.* 24. partim *Tr.* 10. *diſt.* 3. *qu.* 2. *num.* 25. *& ſeqq.* quorſum lectorem remitto, ubi etiam *qu.* 4. *num.* 42. *& ſeqq.* inveniet, quo tempore tales pueri etiam ad Communionem admitti debeant. Reſp. II. Ruſtici ordinarie pauca, & plerumque ſatis confuſe ſua proponunt peccata, hincque tales examinandi ſunt a Confeſſario, uti notatur ſuperius *diſt.* 7. *num.* 63. Examen autem a Confeſſario inſtitui poterit de ſequentibus: an diebus vetitis laborem ſervilem non exercuerint, & quanto tempore? an diebus Dominicis & feſtivis Miſſam audiverint? quod ſi non: quoties, & ex qua cauſa intermiſerint? an diebus Dominicis, ac feſtivis ſe non inebriaverint uſque ad privationem rationis, & quidem id advertentes? an, & quoties alteri grave malum fuerint ex animo imprecati? an non fuerint de aliis male locuti in materia gravi, & quoties? an alios in materia gravi, puta, quoad Decimas, vel agrorum limites non defraudaverint; item quoties? an non blaſphemaverint deliberate, & quomodo, ac quoties; ubi nota, quod ſæpius ruſtici imprecationes, juramenta, & blaſphemias ad invicem confundant; de quo *Tr.* 5. *diſt.* 3. *Addit. poſt num.* 64. an non ſint uſi ſuperſtitioſis ſignis, ſeu vanis obſervationibus? an non peccaverint carnaliter, & utrum cum ſolutis vel ligatis, ac quoties? ubi advertit la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 1809. apud ſimiles plerumque inchoandum eſſe ab operibus, deſcendendo poſtea ad tactus impudicos & ſimilia oſcula, & demum ad ſola impura deſideria: puta, an non peccaverint oſculis, aut tactibus impudicis abſque alio opere carnali? an non ſæpius ſolis impuris deliberatis deſideriis abſque alio actu externo? duo tamen hic notet Confeſſarius, *imprimis*, quod non neceſſario cuncta iſta interrogatoria apud ſingulas ruſticanas perſonas fieri debeant, ſed pro varietate circumſtantiarum, præſertim in magno concurſu aliqua, præſertim quæ veroſimilius hic, & nunc non videntur commiſſa, intermitti poſſint: ſic apud ruſticos uxoratos, quos alias ex aliis circumſtantiis deprehendit homines Deum timentes, poterit intermitti interrogatorium de luxuria &c. *Secundo*, ut apud juvenes perſonas ruſticanas, præſertim alterius ſexus quoad examen contra ſextum præceptum caute procedat, ne per imprudentia interrogatoria aut doceat malum, aut ad id alliciat.

Reſp. III. Si Pœnitentes Confeſſario videantur tantæ ruditatis, ac ſimplicitatis, ut vix aliquod peccatum ex ipſis extorqueri poſſit, tentet ipſos, an in fide ſint inſtructi, ut ſciant ſaltem neceſſaria neceſſitate medii, & eſſentialia ad validam Confeſſionem, præſertim quoad ſupernaturalem dolorem cum propoſito requiſita, in quorum defectu eoſdem, ſi tempus patitur, inſtruat ſaltem breviter, & ſuccincte, vel ſine abſolutione dimittat, addita admonitione, ut iterum alia vice redeant, prius autem ſe melius inſtrui curent. Primum conſilium magis placet ordinarie apud homines alias bonæ voluntatis, ex naturali tamen complexione ita habentes, reſpectu quorum etiam ſuadet la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 1809. ut Confeſſarius talibus præeat formando cum ipſis actus fidei (maxime quoad neceſſario credenda neceſſitate medii) item actus ſpei, charitatis, doloris & propoſiti, quantum capere poſſunt, ac poſtea ſic diſpoſitos abſolvendo ſaltem conditionate, atque ad ſacram Communionem (ſi tamen ſaltem rudiuer noſcant, quidnam ibi continetur) admittendo cum admonitione; ut conentur in ſimilibus magis inſtrui.*

Additio II.

* Quæres II. Quidnam obſervare debeat Confeſſarius quoad fatuos, ſemifatuos, mutos, & ſurdos confiteri volentes? Reſp. I. Plene fatuis, & quidem ex toto, atque jam ab aliquo tempore, & quidem abſque lucidis intervallis, Sacramentum Pœnitentiæ ſeu abſolutio conferenda non eſt, eo ipſo, quia non ſunt rationis capaces, ſicque nec eliciendi dolorem, ſeu deponendi doloroſam Confeſſionem cum firmo propoſito. Dixi notanter 1. *Plene fatuis*: nam quidnam de ſemifatuis ſentiendum, adaperiet ſequens reſponſio. Dixi 2. *Ex toto*: nam ſi tantum in una certa materia eſſent fatui; in aliis vero, uti reliqui rationis capaces, poſſent haud dubie eorum Confeſſiones audiri, & abſolvi. Dixi 3. *atque jam ab aliquo tempore*: nam ſi dementia primum ante breve tempus (v. g. ex intenſo febris acutæ calore) contigiſſet, & prævie talis confiteri petiiſſet, indubie abſolvendus foret ſaltem conditionate, ſi ſit periculum in mora: cum ex una parte prudenter dubitari poſſet, utrum talis non jam ante privationem rationis elicuerit dolorem cum firmo propoſito: ex altera vero hic dolor tanquam aliquod neceſſario requiſitum ad eſſentiam Sacramenti Pœnitentiæ foret adhuc ſufficienter connexus moraliter cum abſolutione Sacramentali. Dixi 4. *& quidem abſque lucidis intervallis*: etenim ſi iſta inter-

Digitized by Google

intervenirent, his durantibus omnino abſolvi poſſet, idque, præſente periculo in mora, verum eſt, dummodo ſub lucido intervallo confiteri petierit, quamvis ante abſolutionem denuo in amentiam inciderit. Reſp. II. Semifatuis, cum ſint capaces peccati ſaltem venialis (utpote habentes uſum rationis ſaltem imperfectum) dari poteſt abſolutio, ſaltem ſub conditione, ubi dubium eſt de ipſa ſemiplena rationis capacitate, idque juxta Gobat apud la Croix *l. 6. p. 2. num.* 1871. fieri poteſt etiam ſingulis menſibus. Reſp. III. Surdi & muti abſolvi poſſunt, dummodo deſiderium ſuum confitendi & dolorem de peccatis per ſigna exprimere queant; uti jam dictum *Tr. 10. diſſ. 3. num. 44. & Tr. 14. diſſ. 7. n. 38. cum Additione*, quorſum Lectorem remitto. *

Additio III.

* Quær. III. Quidnam obſervandum Confeſſario circa ægrotos, necdum periculoſe decumbentes, ſi vocatur ad eorum Confeſſionem excipiendam? Ante reſponſiones, Nota, hoc Quæſitum proponi de ægrotis in communi; nam de nonnullis in particulari, puta de peſtiferis, ac de condemnatis ad pœnam capitalem, ſicque illis infirmis, qui morti ſunt proximi, æquiparatis alibi actum jam fuit Tractatu XIV. nimirum de prioribus *diſſ. 2. poſt num.* 71. & de poſterioribus *diſſ. 8. Appendice III. ante Quæſtionem quartam*, ex quibus utrinque dictis etiam multa applicari poſſunt ad præſens Quæſitum, ad quod

Reſp. I. Talis confeſſarius, antequam vocetur ad infirmos confiteri volentes, debet jam præcedenter, dum tempus vacat, ſe ex utilioribus Libellis, de hac materia tractantibus, informare de modo agendi cum hiſce. Mihi ad hunc finem re multis placet Herbarium contra mortem Hieronymi Fortenbach, & in plurimis Converſatio Apoſtolica Tobiæ Lohner de ægrotorum, & moribundorum viſitatione *c. 6.* quem librum ſpecialiter junioribus Confeſſariis recommendatum cuperem pro aliqua præparatione, quæ, ſi neceſſaria eſt ad publicas formandas conciones, certe adhuc magis in præſenti, ubi agitur de immediata diſpoſitione ad abitum in æternitatem felicem vel infelicem. Reſp. II. Si Confeſſarius vocatur ad excipiendam Confeſſionem ægroti, necdum adeo periculoſe decumbentis, *præprimis* faciat bonam intentionem, & imploret divinam aſſiſtentiam, ſub via e. g. recitando orationem: *Actiones noſtras quæſumus Domine, aſpirando præveni, & adjuvando proſequere &c.* 2. Antequam ingrediatur cubile, vel adhuc prius, quantum prudenter poſſibile, capiat (ſi aliunde non reſciat) informationem de dignitate, officio, genio, & moribus ægroti, de ſtatu morbi, quomodo in eodem ſe conformet voluntati Divinæ &c. 3. Intrans cubile infirmi juxta monitum, & inſtructionem Seraphici P. S. Franciſci *c. 4. Reg.* dicat *Pax huic domui*: aſpergat infirmum aqua luſtrali, ſubjungens Verſiculum ex Pſalmo Miſerere; *Aſperges me hyſſopo & mundabor; lavabis me, & ſuper nivem dealbabor*. 4. Pro dignitate perſonæ ac ſtatus conditione ægrotum humaniter ſalutet, nec non, quomodo valeat, percontetur, & quando ad ſuam interrogationem reſpondet, benigne (oſtendendo etiam in facie aliqua ſigna commiſerationis) auſcultet, nec facile dicta infirmi interrumpat, quamvis etiam aliqualiter diſcurſum protrahat, enarrando circumſtantias morbi, vel diuturnitatem ejuſdem, intenſos magnos dolores, defectum medicorum, & conſequentem exinde miſeriam &c. prout plerumque ægroti ſic ſolent practicare; præſertim ſi acquirant confidentiam ad Confeſſarium. 5. Patienter, perceptis infirmi querelis, condoleat: *Magnum enim calamitoſo remedium eſt miſeratio ex animo collata*, inquit S. Gregorius Nazianzenus. Addat, ſe propterea veniſſe, ut ſi non corporale, ſaltem ſpirituale levamen ſubminiſtret. Quinimo, ſi ſciret NB. *ſecurum* aliquod etiam corporale remedium, mentem ſuam deſuper adaperiat: quod tamen præcipue locum habet apud pauperes in defectu Medicorum, & Chirurgorum, debetque cum magna cautela, & prudentia fieri, ne variæ oriantur immutationes, & proſtitutiones, vel etiam pericula incurrendæ irregularitatis. Si æger ſuſpicaretur, latere aliquod maleficium, det ad ejus inſtantiam benedictionem facile in ſimilibus libellis inveniendam: ad actualem vero Exorciſmum non progrediatur, niſi prævia habeat probabilia ſigna maleficii. 6. Si per decurſum diſcurſus advertat fortitudinem ægroti in perferendis doloribus, patientiam, reſignationem in Divinam voluntatem &c. collaudet, & confortet: ſecus ad has, aliaſque virtutes incitet, addens ex S. Paulo *2. Corinth. cap.* 12. quod *virtus in infirmitate perficitur*. *O quam multi ſcelerati ſani ſunt, qui innocentes ægrotarent!* exclamat S. Aug. *Tr. 7. in Joan.* poſito autem, quod ægrotus ſuas in contra proponat difficultates, eas cum prudentia, ſuavitate & modeſtia ſolvere conetur, quod ei difficile non accidet, ſi ſe ipſum ad ſtudium aſceticum æque, ac morale prius applicaverit. Poterit quoque in hoc puncto inſtructionem practicam deſumere ex Lohner *cap. 6. Converſ. Apoſt. §. 5. & 6. membro* 3. 7. Quod ſi morbus, etſi necdum periculoſus, fuerit tamen diuturnus, atque exinde ægro tædioſus, ſuadeat prudentem temporis diviſionem, vel eamdem ipſemet cum eo conficiat, ubi formulare apud Lohner *loc. cit. c. 6. §. 7.* videre poterit: neque in hac diviſione obliviſcatur pii exercitii viæ Crucis, cujus devotæ meditationi, etſi fortaſſis in cubiculo talis ægroti non ſint conceſſæ indulgentiæ, maxima tamen annectuntur merita eo ipſo, quia Myſteria Paſſionis Dominicæ continet. 8. Non erit vituperandum, ſi apud tales ægrotos, apud quos necdum adeſt periculum mortis ſuo diſcurſui ſubinde immiſceat aliqua diſparata, ſuppoſito quod eadem viderit infirmo eſſe accepta; non quidem ex fine vano, ſed altiori, ut nimirum ſucceſſive ægrotum ad ſpiritualia deducat, vel tempus aliquo modo abbreviet, atque exinde tædium, atque impatientiam impediat, vel removeat. Proderit quoque ſalutares orationes pro ægroto in ejus præſentia (excitata prius apud eumdem firma in DEUM fide, ac fiducia) perſolvere, uti tales invenies in libello Infirmorum Patris Fortenbach ſtatim ad initium, apud me *fol. 7. & fol.* 25.9. Tandem ægrotum perſuaſive inducat ad deponendam Confeſſionem, niſi ipſe met citius, & ante priora præambula eandem jam deſiderare videretur, vel niſi alias, durante tali morbo necdum periculoſo, frequenter confiteretur. 10. Aſſecuret eundem de perſolutione precum, etiam in ſua abſentia, & de ſpeciali memoria in ſacroſanctis Miſſis pro impetranda ſanitate, ac data denuo cum aqua luſtrali benedictione, valedicat, atque diſcedat. *

Additio IV.

* Quær. IV. Quid agendum Confeſſario cum periculoſe ægris? Reſp. Si Confeſſarius accedat ægrotum periculoſe decumbentem, & quaſi jam morti proximum, præter quatuor obſervationes primas in præcedenti Quæſito adductas attendat inſuper *imprimis*. Utrum hic morbus ſit contagioſus, nec ne? Quod ſi ſit, unum vel alterum præſervativum (de quibus antea tractando de peſte) ſecum accipiat, nec longis exhortationibus, ac diſcurſibus detineat, ſed potius infirmum breviter, efficaciter tamen, & præciſis aliis extravagantibus, excitet ad doloroſam Confeſſionem, ſub qua non nimis propinque faciem ad os ægri applicet, ſed potius aſſiſtat ad latus illius, ne malignum attrahat halitum: item prudenter invigilet, ne infirmus talis ſub Confeſſione lectum aperiat cum periculo inficiendi venenato vapore ipſum Confeſſarium. Poſito autem, quod morbus ille non ſit contagioſus, nihilominus

Secundo; Talem adeo periculoſe decumbentem poſt amicam ſalutationem abſque ulterioribus ambagibus diſponat ad Confeſſionem, ſacram Communionem per modum Viatici, & extremam Unctionem pro qualitate ſtatus morbi. Quod ſi ipſemet infirmus ex hoc fine vocaverit Confeſſarium, nullum faceſſit ei negotium; bene vero, ſi æger necdum reſciat ex Medicis, nimium meticuloſis, ſtatum morbi eſſe adeo periculoſum; vel reſciens quidem, nihilominus (neſcio ex quo vano fine) Sacramenta iſta de die in diem differat; ubi confeſſario magna opus eſt prudentia & præcautione in indicando. Quare

Tertio, ſingulariter pro ſe, & ſuo cliente implorata divina gratia, & tracto infirmo, quantum tempus patitur, ad ſui amorem, æſtimationem, & confidentiam, condolenter, & compaſſive abſque ullo reſpectu humano (diſcrete tamen) adaperiat ipſi, videri multis imo etiam ipſis Medicis (ſi tamen hi pariter ſic ſentiant) ſubeſſe periculum vitæ; quare tutiora amplectatur, & pro quiete animæ ſuæ ac ædificatione populi Confeſſionem deponat, & alia ſa-

cro-

croſancta Eccleſiæ Sacramenta recipiat: eo magis, tum quia Domino in hoc puncto fidendum non eſt, utpote qui ſæpius in Evangelio dicit, quod tanquam fur venturus ſit: tum quia talis procraſtinatio DEUM ad iram concitat, prout habetur *Eccleſiaſtici cap. 5. v. 8. & 9.* his formalibus: *non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te*: tum quia hæc Sacramenta non ſolum ſpiritualem, verum etiam corporalem (ſi animæ proficuum fuerit) ſalutem promovent, uti variis exemplis, & ex ipſo textu Sacræ Scripturæ probari poſſet, dum Sanctus Jacobus in ſua Epiſtola *c. 5.* in favorem Sacramenti extremæ Unctionis verba ſequentia notabilia protulit: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & NB. oratio fidei ſalvabit infirmum & NB. alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei*. Plura ad hunc finem conducentia videri poterunt apud Lohner *loc. cit. c. 6. §. 10. Membro* 1. 2. & 3.

Quarto. Sub ipſa Confeſſione magnam charitatem, ac ſuavitatem oſtendat Confeſſarius, attendens ne periculoſe infirmum ſuis reſolutionibus in perplexitatem, perturbationem, vel etiam deſperationem inducat, ſimulque hoc tempore imbecillitatis tantæ pro ſatisfactione Sacramentali levem perſonalem pœnitentiam injungat, admonendo, ut quoque in hunc finem ſuos dolores, imo & ipſam mortem, ſi DEO ſic placuerit, offerat: nec obliviſcatur Confeſſarius doctrinæ in hac Theologia morali traditæ de poteſtate abſolvendi conſtitutos in articulo, vel periculo mortis a cenſuris, atque peccatis &c. Adhortetur inſuper ægrotum hunc, ut, ſi alicui Confraternitati fuerit inſcriptus, ſibi Abſolutionem Generalem (ſi tamen ipſemet Confeſſarius id facere nequeat) dari procuret, & varias ſucceſſive indulgentias, e. g. certis roſariis, numiſmatibus, vel etiam imagini Crucifixi affixas, lucrari ſtudeat. Cæterum, ſi quæ difficultates aliæ quoad Confeſſionem, Communionem, vel externam Unctionem occurrerent, ſeſe ex hac Theologia Morali ſuis locis poterit informare.

Quinto. Actus virtutum Theologicarum fidei, ſpei & charitatis, nec non contritionis, ac reſignationis in Divinam voluntatem cum eodem eliciat, atque devota ſuſpiria ad Chriſtum, B. V. Mariam, ſanctum Joſephum morientium Patronum, alioſque Sanctos in ejus abſentia emittat, charitative moneat.

Sexto. Circa teſtamenta, & legata equidem non facile ſe immiſceat, ne videatur potius bona temporalia, quam animam ægroti quærere; interim tamen, ſi deſuper conſulatur, & variæ circumſtantiæ indeclinabiliter ſic ſuadeant, poterit dare aliquam informationem ex Tractatu de teſtamentis, addendo, ne obliviſcatur animæ ſuæ.

Septimo. Indaget ex infirmo, qualia ſi forſan eum DEUS ad æternitatem avocaret, ſuſpiria, ad finem vitæ proponenda, forent ſibi magis accepta? & ſic conſolatum eum Benedictione, & aquæ luſtralis aſperſione relinquat, ſeque ad ſpiritualia obſequia etiam in futurum offerat. *

Additio V.

* Quær. V. Quid faciendum Confeſſario, ſi æger, ad quem vocatur, in extremis quaſi, ac in agone eſt conſtitutus? Reſp. *præprimis* poſt factam cum aqua benedicta aſperſionem illico confeſſionem ejuſdem, ſi capax adhuc exiſtit, excipiat: alias vero quærat ex circumſtantiis, utrum æger non petierit ipſemet Confeſſarium, aut utrum ſaltem non, eo præſente, per tunſionem pectoris, aliudve ſignum oſtendat dolorem, ac confitendi deſiderium, quo ſuppoſito, ſuggerat ei, ut, ſi ore nequeat, ſaltem corde contrito pronuntiet ſanctiſſima Nomina JESUS, ac Mariæ, eumque abſolvat &c. quod etiam in defectu horum ſignorum conditionate præſtabit conformiter doctrinæ ſuperius traditæ *diſt. 7. qu. 5.*

Secundo. Quando ſacri Viatici capax amplius haud judicetur, aut illud ante paucos dies primum recepit, invigilet, ut ſaltem quaſi agonizanti adminiſtretur Sacramentum extremæ Unctionis, ſi durante hoc morbo necdum id adminiſtratum fuit.

Tertio. Attendat, ut penes agonizantem adſit aqua benedicta, qua ſæpius contra infeſtationes dæmonis eum aſpergat dicendo: *Ecce Crucem Domini, fugite partes adverſæ &c.* item effigies Crucifixi, & candela accenſa Soliciti Operarii, quoniam hæc ultima duo vident ſæpius deficere, præſertim apud pauperes, ipſimet ſecum portant, & quidem imaginem Crucifixi ſingularibus Reliquiis, & candelam ſpecialibus benedictionibus præditam.

Quarto. Inſtillet ſuaviter auribus ægroti iterato ſacratiſſima Nomina JESUS & MARIÆ pro lucrandis indulgentiis; item actus virtutum Theologicarum atque contritionis; item ſucceſſive Myſteria Paſſionis Dominicæ, commendationem animæ in ſacratiſſima quinque Vulnera JESU Chriſti: implorationem Auxilii Beatiſſimæ Virginis MARIÆ ter immaculatæ, S. Michaelis Archangeli, SS. Angelorum Cuſtodum, S. Joſephi morientium Patroni, uti ſimiliter S. Barbaræ, nec non ſuorum Patronorum, vel etiam Sanctorum illorum, qui hoc ipſo die celebrantur &c. de quibus plura videre potes in libellis infirmorum ſpecialiter in hunc finem editis.

Quinto. Ut ſuaviter ſua dicta illabantur auribus ægroti, non longas in uno continuo faciat periodos; aliquoties paulam interponat, ut æger reſpirare valeat: non nimium clamet; cum ſenſus auditus, pro tunc valde acutus, ordinarie non parum exinde gravetur. Credit autem la Croix hic, magis expedire, ut Confeſſarius agonizanti aſſiſtens inclamet potius ſupra caput ad cranium ægri, quam in aures; quia vox ad cranium per nervos ſenſorios delata melius (uti inquit) experientia teſte percipitur.

Sexto. Poſtquam tandem agonizans inter manus Confeſſarii exſpiravit, illico in genua procidens recitet pro anima defuncti Pſalmum *de profundis*, ac cum præſentibus unum alterumve *Pater & Ave*: ſoletur domeſticos, ſi magnum ex hac morte mœrorem concipiant, & ſubinde pro exigentia circumſtantiarum occaſionem ſumat, præſentibus, dum corda eorum adhuc ſunt emollita, brevibus & efficacibus verbis in memoriam revocandi brevitatem vitæ, vanitatem mundi, & felicitatem bene morientium, ſicque data prius adhuc Defuncto & præſentibus cum aqua luſtrali benedictione diſcedat. *

Additio VI.

* Quær. VI. Quomodo a Confeſſario ſpecialiter tractandi ſint illi infirmi, qui ſunt in alia occaſione proxima conſtituti? Præmiſſis illis, quæ antea Quæſtione IV. de conſtitutis in occaſione proxima generice diximus, ulterius, antequam ſpeciali huic Quæſito, ſatisfaciam, videndum, utrum tale delictum adhuc ſit occultum, vel jam publicum: puta, ſi ægrotus foret notorius concubinarius: vel infirma publica meretrix &c. Porro publicum ſeu notorium poteſt aliquid eſſe tripliciter. I. Notorietate facti; quando nimirum in aliqua communitate ita patens eſt, ut nulla tergiverſatione celari queat: e. g. ſi ægrotus ex ſua amaſia jam aliquot proles haberet agnitas ut ſuas. II. Notorietate juris; quando nimirum jam fuit talis e. g. concubinarius per ſententiam Judicis pronuntiatus tamquam reus, nec per appellationem purgatus. III. Notorietate famæ; quando nimirum publica jam circumfertur fama de hoc delinquente: debet autem hæc fama ortum trahere ex teſtimoniis vel indiciis quaſi moraliter certis, non autem ex meris infundatis ſuſpicionibus, vel inani rumore vulgi. H. N. Reſp. I. Si crimen adhuc eſt quidem occultum, morbus vero etſi gravis, attamen necdum proxime ad mortem diſponens in eo caſu, quando ſimul non adeſt impotentia phyſica, vel ſaltem moralis occaſionem proximam abſcindendi, eo fortius ante abſolutionem urgeat ad eam dimittendam, quo majus eſt periculum, ne forſan ſtatus morbi ſubito (uti ſæpe contingit) degeneret in fatalem, & ex improviſo ægrotum avocet in æternitatem, utinam, non infelicem. Ita ſub his terminis communis, & ratio jam patet ex dictis præcedenti Quæſtione IV. Reſpond. II. Si apud tamen hic & nunc adſit alia (& non ſolum ex amore proprio excogitata) impotentia, phyſica, vel ſaltem moralis dimittendi hanc materialem peccandi occaſionem (e. g. verum periculum proſtitutionis, ſeu gravis diffamationis) iſque ſimul in hoc ſuo morbo per ſpecialia ſigna oſtendat ſe paratum, faciendi ex proxima occaſionem remotam (puta non amplius admittendi complicem ad familiare, aut ſolitarium alloquium &c.) poterit hunc abſolvere Confeſſarius, præſertim ſi addat, quod eamdem, ceſſante impedimento, iterum reconvaleſcens velit dimittere. Ita

denuo

denuo patet ex dictis, & ratio ulterior eſt; quia in talibus circumſtantiis, & durante morbo ſatis doloroſo non videtur, ordinarie loquendo, adeſſe occaſio proxima in præſenti, forſan tamen iterum reditura, ſi reconvaleſceret. Reſp. III. Si ſtatu morbi indies fieret periculoſior ex una parte, ex altera vero Confeſſarius experiatur, quod apud ægrotum, non obſtante priori ſuo promiſſo, continuentur delicta (e. g. carnis cum concubina, ſi non opere, ſaltem impuris oſculis, & deſideriis) talem Confeſſarius diſponat omni poſſibili modo, ut vel hanc concubinam, ſi aliud non obſtet, ducat, cum ea matrimonium contrahendo, vel, ſi id eſſe nequeat, tunc illam occaſionem abſcindat etiam cum periculo ſubſecuturæ diffamationis: nam ſicut bona animæ, ac æternæ ſalutis tanquam altioris ordinis, præponderant bonis famæ, utpote inferioris ordinis, ita etiam ab ægroto ſimili magis attendi debet, ut evitetur periculum deperdendæ ſalutis, quam periculum deperdendæ famæ. Reſp. IV. Si Confeſſarius, dum vocatur ad ſimilem occaſionarium, ipſum reperiat jam loquela, & ſenſibus deſtitutum, vel ſaltem alias jam in extremis conſtitutum, ita, ut periculum in mora foret, ne mors præveniret, ſi ante abſolutionem multum diſputaret cum eo de occaſione dimittenda, paucis ipſum exhortetur ad ſerium dolorem cum firmo propoſito & conformiter ſignis pœnitentiæ ſeriæ datis, certis, vel dubiis, etiam abſoluta vel conditionata abſolvat, & ſi ſacrum Viaticum recipere amplius nequeat, ſaltem extrema Unctione muniri curet; nam in ſimili caſu ſaltem ſub dubio præſumere poteſt, quod æger, tanquam jam in via ad æternitatem conſtitutus; voluerit deponere talem Confeſſionem, quæ habeat omnia neceſſario requiſita ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, & ad cauſandum effectum gratiæ remiſſivæ peccatorum, inter quæ requiſita numeratur quoque verus dolor cum firmo propoſito. Dixi notanter: *ſaltem ſub dubio præſumere poteſt*: res enim in ſimilibus circumſtantiis, ubi cuncta quaſi ſuperficialiter agi debent ob periculum in mora, non caret periculo de efficacia doloris &c. cum juxta TT. *Pœnitentia ſera ſit raro vera*. Reſp. V. Reſolutio præcedens locum quoque habet in occaſionario publico jam in extremis conſtituto, ſi ſit periculum in mora: præcipue, ſi antea petierit Confeſſarium, vel alia ſigna doloris de ſuis peccatis dederit ſaltem dubia. Patet ex ratione proxime aſſignata: alias autem extra ſummum periculum in mora, nullatenus ei concedatur ob tam frequenter infelices, & tragicos exitus dilatio ſublationis occaſionis proximæ, etiam materialiter talis, ac quamvis in gravi mortis periculo (etſi necdum in extremo) adpromittat ex proxima facere occaſionem remotam: foret enim hæc retentio publicum ſcandalum &c. *Nec poteſt* talis prætendere exinde periculum proſtitutionis, & diffamationis apud alios: nam *contra* eſt, quod hæc dimiſſio, nullatenus, dum peccatum jam eſt publicum, cedat in diſpendium famæ, imo potius in emolumentum honoris, dum homines prudentes, & boni Chriſtiani (impii aliqui curandi non ſunt) qui alias ob publicum ſcandalum jam norunt ſtatum ægroti, nullatenus vituperant, ſed exemplificantur, ac ſummopere laudant tam heroicam & ſeriam converſionem per ejectionem e. g. pellicis, ſeu concubinæ. *

Additio VII.

* Quær. VII. Quidnam obſervari debeat a Confeſſario quoad illos infirmos, quos ex modo confitendi advertit nimis pudibundos, cum periculo ſubticendi ex verecundia aliquod delictum grave, vel nimium vindicativos, & nolentes ignoſcere ſuis inimicis, vel deſperabundos, ſive quoad remiſſionem ſuorum peccatorum?

Reſp. I. Quoad perſonas pudibundas, ſi advertet tales, præſertim alterius ſexus, deterreri præ verecundia a Confeſſione ingenue, & integra gravium peccatorum, excitet eaſdem manſuetis verbis ad confidentiam in ſe ponendam: adpromittat vi Sigilli Sacramentalis ſtrictiſſimum ſilentium, nec directe, nec indirecte frangendum: addat, quod utique conſultius ſit, ſe coram unico, ad ſervandum ſilentium obligatiſſimo, in hac vita manifeſtare abſque gravi increpatione, & cum certa ſpe veniæ, quam in altera coram toto mundo palam confundi cum certa æterna damnatione: proponat ei pariter pro diverſitate temporis, & circumſtantiarum carnificinam conſcientiæ, jam in hac vita multo plus torquentis, quam mortificaret ſui victoria per candidam omnium gravium peccatorum detectionem, qualem ſubſequeretur tranquilitas, & quies animæ.

Reſp. II. Quoad infirmos vindicativos, nec etiam in hoc morbi ſtatu volentes dimittere, recte procedet Confeſſarius, ſi hiſce proponat Exemplum Chriſti, atque Sanctorum, e. g. Sancti Gualberti conſanguineo cuidam, capitali alias inimico (utpote qui nefarie unicum fratrem ſuum occiderat) ob ſanctæ Crucis reverentiam ex corde ignoſcentis, & exinde ad magnum ſanctitatis gradum pervenientis: item revocet ei in mentem, quidnam oret quaſi quotidie, recitando Orationem Dominicam, dum ait: *Dimitte nobis debita noſtra*, NB. *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, ex quo conſequitur, quod ſi ipſe non dimittit, nec ſibi dimitti petat peccata ſua: proponat ad hunc finem parabolam Evangelicam de ſervo illo, cui Dominus magnam ſummam debitam benigne condonavit, poſtea vero, cum ille minorem conſervo ſuo remittere immiſericorditer renuit, in carcerem teterrimum conjici imperavit; repræſentet oculis ſuis teterrimum illum carcerem infernalem, in quo, niſi ignoſcat, diaboli tamquam crudeliſſimi tortores jam expectant eundem, cum tali modo nec abſolvi, nec peccata dimitti queant. Quod ſi hæc, & ſimilia animum ægroti necdum emolliant, ad genua ipſius provolutus, & exhibita Crucifixi imagine adjuret ipſum per ſanguinolentas Chriſti plagas, ut, ſi non amore adverſarii ſui, ſaltem amore Redemptoris noſtri, qui jamjam moriturus pro inimicis ſuis oravit, remittat inimico, nec animam ſuam propriam, pretioſo ſanguine JESU Chriſti redemptam tam manifeſto, & proximo periculo æternæ damnationis exponat.

Reſp. II. Si infirmi fuerint nimium puſillanimes cum periculo deſperationis; tunc vel hæc puſillanimitas oritur circa propoſitum quoad emendationem vitæ in futurum, vel circa remiſſionem peccatorum ob eorum nimiam multitudinem, ac gravitatem de præterito? Si *prius*: doceat tales Confeſſarius, quod firmitas propoſiti poſſit ſtare cum credulitate relapſus: item quod ad valorem Sacramenti ſufficiat, quod propoſitum ſit efficax affective, quamvis non ſemper fuerit tale effective, de quo videatur præſens Auctor *Tr. 14. diſt. 6. n. 52. & ſeqq.* Inſtruat inſuper eoſdem, ut quamvis recte habeant diffidentiam in ſuas vires proprias, majorem tamen ponant confidentiam in DEI aſſiſtentiam: major enim eſt potentia Divini Medici, quam magnitudo talis morbi: ſi ægrotus fiat iterum recidivus, iterum adeſt Divinus Medicus, qui *venit ſalvum facere, quod perierat. Matth. cap. 18. nec vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat. Ezech. cap.* 18. Quod ſi autem puſillanimitas ex ortum haberet ex multitudine, & nimia gravitate peccatorum, proponat Confeſſarius patrem Evangelicum, qui filium prodigum adeuntem in ſuam amanter recepit gratiam, etſi cuncta ſua luride conſummaverit. Hanc ipſam miſericordiam Chriſtus clementiſſimus Pater oſtendit erga Magdalenam, Latronem & plures alios. Idem DEUS falli, & fallere neſcius adpromiſit indiſtinctim omnibus peccatoribus *Ezech. cap.* 23. dum ait: *quacunque hora ingemuerit peccator*, NB. *omnium iniquitatum ejus non recordabor*. Judas deſperans juxta SS. PP. plus peccavit, quam ut traditor Magiſtri ſui. *

DISTINCTIO IX.

De Caſibus reſervatis, & Sigillo Confeſſionis:

QUÆSTIO I.

Quid ſit Reſervatio Caſuum, & a quo fieri poſſit?

SUMMARIUM.

1. *Caſus reſervatus, quid?*
2. *Per actum reſervationis directe afficitur perſona Confeſſarii &c.*
   Corollarium
3. *Datur in Eccleſia poteſtas reſervandi caſus.*
   * *Quibuſdam competat poteſtas reſervandi peccata?*
4. *Quæ peccata reſervari ſoleant?*
   Quid de caſu dubio?

Digitized by Google

5. *Papa ordinarie non reſervat peccatum, niſi ob annexam excommunicationem.*
6. *Unde hac ſublata quilibet Confeſſarius abſolvit a peccato.*
7. *Item, ſi Cenſura non fuit contracta.*
8. *Caſus reſervati Summo Pontifici, qui?*
 (a) Videatur Tr. 13. diſſ. 2. num. 55. & ſeqq.
9. *Epiſcopi poſſunt reſervare Caſus pro ſuis Diœceſibus.*
10. *In quibus libris ſimiles caſus reperiantur?*
 * *An Epiſcopi loci cenſeantur reſervare Caſus etiam quoad peregrinos ad ſuam Diœceſin venientes? Addit. I.*
 * *Præſertim ſi talia peccata non ſint reſervata in Diœceſi, ex qua dicti peregrini veniunt? Addit. II.*
 * *An Diœceſanus incurrat reſervationem, ſi peccatum illud committat in Diœceſi aliena, in qua id non eſt reſervatum? Addit. III.*
 * *An Diœceſanus incurrat Epiſcopalem reſervationem, ſi etiam invincibiliter ignoret tali peccato eſſe annexam aliquam reſervationem? Addit. IV.*
 * *Occurritur objectioni, & exinde infertur notabile Corollarium. Addit. V.*
11. *Cautela quoad Regulares.*

1. CONCL. I. *Reſervatio Caſuum* aliud non eſt, quam negatio Juriſdictionis abſolvendi circa aliquod peccatum. Ita in re communis. Hinc *Caſus reſervatus* bene definitur, quod ſit peccatum mortale externum, ad cujus abſolutionem inferioribus Sacerdotibus juriſdictio non eſt conceſſa.

2. Dicitur, *Juriſdictio non eſt conceſſa Sacerdotibus.* Siquidem per actum reſervationis principaliter, ac directe tantum afficitur perſona Confeſſarii, ejus juriſdictionem arctando, & indirecte ſolum perſona ipſius pœnitentis, eo quod a tali Confeſſario ob defectum juriſdictionis a caſu reſervato abſolvi non poſſit: prout inter alios notat Fagnanus *c. Omnis n. 78. & ſeqq. de Pœnit. & remiſſ.* ubi ad longum probat, quod per actum reſervationis directæ caſuum non afficiatur, niſi perſona Sacerdotis Confeſſiones audientis, licet indirecte obſtet pœnitentibus. Unde infert, quod Regulares exempti intra Diœceſin Epiſcopi approbantis poſſint abſolvere pœnitentem alterius Diœceſis a caſibus in Diœceſi pœnitentis reſervatis, ſi hi non ſint reſervati in Diœceſi, in qua Confeſſiones audiunt: cum Regulares habeant juriſdictionem a Papa, & Epiſcopus alterius Diœceſis nequeat, etiam quoad ſuos ſubditos, limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi non ſubditi.

3. CONCL. II. Certum eſt, dari in Eccleſia DEI poteſtatem reſervandi Caſus aliquos, ſive cauſas criminum graviorum, a quibus inferiores Confeſſarii abſque ſpeciali licentia, & facultate extra mortis articulum abſolvere non poſſunt. Patet hoc præter & continuam praxin, & ſenſum Eccleſiæ ex Concilio Trid. *Seſſ.* 14. *can.* 11. & *c.* 7. ubi proinde monet in hæc verba: *extra quem articulum mortis Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad Superiores, & legitimos Judices pro beneficio abſolutionis accedant.*

Additio.

* Poſſunt autem omnes, & ſoli illi reſervare peccata, qui gaudent Juriſdictione ordinaria. Ratio eſt; quia omnes iſti (intellige, niſi quoad certa peccata ab altiori poteſtate cohibeantur) poſſunt, & quidem ſoli aliis pro Confeſſionali approbatis ſuam juriſdictionem delegare: ergo etiam poſſunt eamdem delegare cum certa reſtrictione, & exceptione aliquorum caſuum, uti docte advertit Elbel hic *p.* 2. *Conferent.* 13. *n.* 331. Ex quo ab eodem Auctore recte deducitur, poteſtatem reſervandi quædam peccata reſidere 1. in Summo Pontifice, qui pro tota Eccleſia, 2. in Epiſcopo, qui pro ſua Diœceſi, & 3. in Superiore Regulari, qui omnes pro ſuis ſubditis ſuam juriſdictionem delegatam ad certos caſus reſtringere poſſunt, ſicque quædam peccata excipere, ac ſibi reſervare. *Nec dicas.* Parochi tamquam Paſtores in ſuas oves, & Guardiani tanquam Superiores locales in ſuos ſubditos habent juriſdictionem ordinariam, & tamen non poſſunt certos caſus reſervare; ergo ex juriſdictione ordinaria non ſequitur poteſtas reſervandi peccata. Reſpondetur enim, tales habere quidem poteſtatem ordinariam in ſubditos, non tamen in omnia illorum peccata; cum quoad nonnulla eorum juriſdictio ab altiori poteſtate limitetur, ubi quoad iſtam limitationem circa Regulares reſpiciendæ ſunt cujuslibet ſacri Ordinis Conſtitutiones propriæ. *

4. CONCL. III. Sola peccata mortalia, eaque non niſi certa, externa, ac in ſuo genere, ſeu (ut alii ajunt) in ſua malitia ſpecifica opere conſummata reſervari ſolent. Ita Lugo *diſp.* 20 *de Pœnit. ſect.* 2. Layman *l.* 5. *tr.* 6. *c.* 12. *num.* 3. Herincx *diſp.* 6. *de Pœnit. num.* 6. & *ſeqq.* cum aliis paſſim. Dicitur, *reſervari ſolent*: nam, quamvis peccata mortalia etiam mere interna poſſent reſervari, tamen in uſu non eſt, neque expedit, ut eadem reſerventur. Deinde, quoties morale dubium eſt de reſervatione caſus, jam is non cenſetur reſervatus, ſive ſit dubium juris, ſive facti; ſiquidem reſervatio eſt valde odioſa, ſtricte interpretanda, adeoque intelligi debet de caſibus certis & indubitatis. Herinck *loc. cit. num.* 7. Suarez, & communis.

5. CONCL. IV. Papa ordinarie nullum peccatum mortale ſibi reſervat, niſi propter annexam cenſuram excommunicationis ſibi itidem reſervatæ. † Excipe caſum calumnioſe denuncianitis Confeſſarium tanquam ſollicitantem ad turpia in Confeſſione, eſt enim reſervatus Pontifici, nec cenſuram inducit. Vide Bullam Benedicti XIV. *Sacramentum Pœnitentiæ* hic in Appendice relata. Ita Herinck *cit.* 2. 6. Navarrus, Toletus, Henriquez, Layman, aliique communiter: dummodo excipiatur unus, vel alter caſus, in quo oppoſitum habetur ſpecialiter expreſſum; prout Siſtus V. in Bulla contra male promotos, quæ incipit: *Sanctum & ſalutare* (ut habetur *tom.* 2. *Bullarii Romani Conſtitut.* 91. *dicti Pontif.*) reſervaſſe ſibi peccatum iſtud abſque alia excommunicatione annexa, notat ibidem Lugo *num.* 25. Et hinc in Concluſione additur ly *ordinarie.*

6. Infertur proinde, quod, ſi Papa, aut ejus Pœnitentiarius aliquem abſolvat a ſola cenſura excommunicationis Summo Pontifici reſervatæ, poſſit poſtmodum quilibet inferior Confeſſarius in foro conſcientiæ abſolvere hominem illum a peccato ipſo, cui talis excommunicatio adjuncta fuit. Idem dicendum, ſi quis tempore Jubilæi, vel alias Confeſſario habenti ſpecialem facultatem abſolvendi a caſibus Summo Pontifici reſervatis fuiſſet confeſſus, ab eoque abſolutus ab omni vinculo excommunicationis, omiſſa tamen per oblivionem confeſſione caſus reſervati Papæ: nam talis poterit poſtmodum per quemlibet Confeſſarium ab eodem caſu abſolvi, eo quod jam fuerit antea abſolutus ab excommunicatione Papæ reſervata, ſublata autem excommunicatione non amplius manet reſervatio caſus Papalis.

7. Infertur ulterius. Si quis commiſit peccatum Summo Pontifici reſervatum, ſed ob ignorantiam, aut aliam cauſam a cenſura Papali excuſatus fuit, talem etiam ab inferiori Confeſſario abſolvi poſſe, ſiquidem ſublata, vel non contracta cenſura excommunicationis etiam ablata cenſetur reſervatio. Pirhing. *Tit. de Hæreticis num.* 37. Baſſæus V. *Caſus reſervatus num.* 2. & alii.

8. CONCL. V. Caſus reſervati Summo Pontifici continentur partim in Bulla Cœnæ Domini, ſic dicta quod eamdem Summus Pontifex ſingulis annis in die Cœnæ Domini ſolemniter promulgari faciat; (*a*) partim in Jure Canonico, & diverſis Bullis Pontificiis, de quibus, uti & de poteſtate abſolvendi ab iis vide *Tr.* 13. *diſſ.* 2. *n.* 57. & *ſeqq.*

9. CONCL. VI. Etiam Epiſcopi pro ſuis Diœceſibus poſſunt ſibi reſervare certos caſus, a quibus Confeſſarii abſolvere nequeunt abſque licentia, & facultate ipſorum ſpeciali. Patet hoc tum ex perpetua praxi, ſenſuque Eccleſiæ; tum ex Concil. Trid. *Seſſ.* 14. *c.* 7. & *can.* 11. ſic definiente: *Si quis dixerit Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi Caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo Caſuum reſervationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat: anathema ſit.*

10. Cæterum Caſus Epiſcopis reſervati continentur in propriis ſingularum Diœceſium Ritualibus (NB. quoad Diœceſes Salisburgenſem, Paſſavienſem, Auguſtanam, Friſingenſem & Conſtantienſem ſingillatim eoſdem refert Elbel hic *Conferent.* 13. *num.* 336. & *ſeqq.*) & variantur juxta exigentiam & diverſitatem Diœceſium, quamvis iſthæc reſervatio non afficiat perſonam Confeſſarii extra ejuſmodi Diœceſin, in qua reſervatur, exiſtentis, ſi Caſus iſte pariter in ipſa Diœ-

Digitized by Google

Diœceſi Confeſſarii reſervatus non ſit, ut dictum *n.* 2.

Additio I.

* Dixi notanter: *Si caſus iſte pariter in ipſa Diœceſi Confeſſarii reſervatus non ſit*. Nam quando reſervatio aliqua non ſolum in Diœceſi pœnitentis, verum etiam in Diœceſi ipſius Confeſſarii facta fuiſſet, reſpectu talis caſus nequiret Confeſſarius, alias hac facultate abſolvendi non præditus, pœnitentem ab eo abſolvere, cum in Bulla *Superna Clementis* X. §. 7. concedatur licentia abſolvendi a reſervatis confluentes ex alia Diœceſi pro tunc tantum, quando peccata non ſunt reſervata in illa Diœceſi, ubi idem Confeſſor eſt approbatus. Formalia textus ſic ſonant: *Poteſt autem Regularis Confeſſor in ea Diœceſi, in qua approbatus eſt, confluentes ex alia Diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere.* Et hoc quidem in caſu, quo peccatum in utraque, nimirum tam in Diœceſi pœnitentis, quam Confeſſarii reſervatur, quod nimirum pro tunc Confeſſarius alias facultate ab his abſolvendi non præditus, nequeat a reſervatis, ex quacumque Diœceſi pœnitentes exiſtant, abſolvere in ſua Diœceſi directe extra neceſſitatem, omnino certum eſt. *

Additio II.

* Aſt formemus alium caſum, nimirum quod peccatum a pœnitente alienæ Diœceſis commiſſum ibidem equidem reſervatum non ſit, bene tamen in Diœceſi, in qua Confeſſarius dicti pœnitentis Confeſſionem excipit, poteritne ex tunc Confeſſarius, alias facultate abſolvendi a reſervatis non præditus, nihilominus extra articulum, vel periculum mortis directe abſolvere pœnitentem alienæ Diœceſis? Motivum dubitandi, ac negativam tenendi eruitur ex dictis; quia nimirum Clemens X. ſicuti concedit Abſolutionem Confeſſario ſimili, quando peccatum in aliena quidem pœnitentis, non tamen in ſua Diœceſi propria reſervatum eſt, ſic videtur econtra vice verſa negare hanc poteſtatem abſolvendi, quando peccatum illud equidem non in aliena pœnitentis, bene tamen in ſua propria reſervatum fuit. Et ita quidem ob paritatem rationis in utrolibet caſu cum pluribus aliis ſentit noſter Henno hic *diſp.* 8. *q.* 8. *art.* 4. *Concl.* 4. Econtra vero la Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 1631. allegatum Clement. X. textum intelligit ſolummodo in ſuppoſito, quo peccatum illud tam in Diœceſi aliena pœnitentis, quam in propria Confeſſarii ejuſdem Confeſſionem audientis reſervatur. Quod ſi vero peccatum reſervatum non ſit in Diœceſi pœnitentis, ſed tantum in Diœceſi Confeſſarii, in hoc caſu nihil, ait, expreſſe declaraſſe Clementem X. Plerique tamen (prout dictus Auctor ſubjungit) cum Suarez, Lugone, Marcant., & Averſa putant, etiam tunc Confeſſarium non poſſe hic abſolvere: quia Epiſcopus hujus Diœceſis directe ſuſtulit Confeſſario juriſdictionem abſolute reſpectu talis peccati reſervati; quamvis cæteroquin Fagundez, & Stoz adhuc judicent, memoratum Confeſſarium in dicto caſu poſſe viatorem, ſeu peregrinum abſolvere; tum quia reſervatio fit ab Epiſcopo NB. non niſi in bonum propriæ Diœceſis, & conſequenter non niſi circa peccata ſuorum Diœceſanorum; tum etiam, quia Confeſſarius talem peregrinum, qui in Diœceſi Confeſſarii figere non intendit domicilium, vel quaſi domicilium, abſolvit per juriſdictionem, vel ab ipſo Summo Pontifice (ſi Confeſſarius fuerit Regularis Ordinis Mendicantium) vel ab Epiſcopo viatoris (ſi exercitetit Confeſſarius non Privilegiatus) ex recepta conſuetudine delegatam: adeoque, cum nec Papa, nec Epiſcopus viatoris hanc juriſdictionem Confeſſario alterius Diœceſis reſpectu ejuſmodi peregrini conceſſam limitet, quoad ſimile peccatum poterit pariter ab eodem abſolvere. Interea tamen ſaltem in his partibus memoratæ opinioni Patris Stoz, & Fagundez videtur obſtare præter verba allegata Clementis X. etiam ipſamet praxis, qua videmus, quod Confeſſarii, alias in ſua Diœceſi propria non præditi facultate abſolvendi a reſervatis, ſolummodo attendant ad peccata reſervata in hac propria ſua Diœceſi, qualia, in Confeſſionali ordinarie non abſolvunt abſque eo, quod præcedenter interrogent, ex qua Diœceſi ſit pœnitens, an ex hac ipſa, vel aliena, & num in aliena Diœceſi hoc peccatum pariter ſit reſervatum, nec ne? *

Additio III.

* Quæres I. An Diœceſanus, qui extra ſuam Diœceſin exiſtens perpetrat tale peccatum, quod in ſua Diœceſi eſt reſervatum, exinde incurrat reſervationem, ita, ut rediens in ſuam Diœceſin nequeat ordinarie, niſi ab habente poteſtatem in caſus reſervatos, directe abſolvi, etſi peccatum illud reſervatum non ſit eo in loco, in quo dictus pœnitens id commiſit? Supponit hoc Quæſitum ex jam dictis, quod, ſi pœnitens confiteretur illud peccatum in ipſa aliena Diœceſi, in qua commiſit, & ubi inter caſus reſervatos non numeratur, quod (inquam) reſpectu Confeſſarii talis alienæ Diœceſis memoratum peccatum non cenſeatur reſervatum; quoniam dicto Confeſſario ab Epiſcopo alterius diſtinctæ Diœceſis juriſdictio ſua non limitatur, aut adimitur. Quæſtio ergo ſolummodo remanet in caſu, quo dictus pœnitens differt Confeſſionem talis peccati, uſque dum redeat in ſuam propriam Diœceſin. H. S.

Reſp. Talem pœnitentem in ordine ad Confeſſarios ſuæ propriæ Diœceſis incurrere caſum reſervatum. Ita cum multis Dicaſtillo *de Pœnitentia D.* 11. *num.* 244. *& ſeqq.* & la Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 1632. Ratio colligitur ex jam dictis; quia nimirum, exceptis ſolummodo ſpecialiter deſignatis ab Epiſcopo, de relicto omnibus Confeſſariis illius Diœceſis, in qua nunc confitens habet domicilium, abſolute adimitur poteſtas abſolvendi quoad certa peccata, quæ propterea reſervata vocantur, idque maxime verum eſt in ordine ad ipſos Diœceſanos. *

Additio IV.

* Quæres II. An Diœceſanus incurrat reſervationem quoad caſus Epiſcopales, ſi etiam invincibiliter ignoret, tali peccato eſſe annexam aliquam reſervationem Epiſcopalem? Videtur quod non, quia etiam a pari reſervatio Papalis juxta jam dicta non incurritur, ſi invincibiliter ignoretur. Et ita quidem ſentiunt Joſephus a S. Januario, Navarrus, Graffiis, & Quintanadvenas apud Sporer *p.* 3. *Theolog. Sacramen. c.* 6. *ſect.* 2. *num.* 735. quam ſententiam allegatus Auctor exiſtimat, ſecure practicari poſſe, quando apud Confeſſarium, non præditum facultate abſolvendi a reſervatis, ſimile peccatum reſervatum in Confeſſionali a pœnitente, qui ignorat invincibiliter annexam reſervationem, bona fide proponitur. Quod ipſum citatus Auctor in tali emergentia ſolebat conſulere Parochis, & Vicariis de reſervatis caſibus Epiſcopalibus ſolicitis. Ego autem, niſi viderem, pœnitentem difficulter poſſe diſponi, ut alteri habenti poteſtatem directe abſolvendi a reſervatis adhuc ſemel illud peccatum manifeſtet, vix auderem cum la Croix *loc. cit. num.* 1696. ſuadere praxin hujus ſententiæ. Hinc *Reſp.* reſervatio caſus Epiſcopalis incurritur, quamvis invincibiliter ignoretur annexa. Ita teſte la Croix *loc. cit. num.* 1608. communiſſima, quod clarum eſſe, & in praxi notum, ait Averſa hic *qu.* 17. *ſect.* 1. Ratio eſt: quia reſervatio principaliter afficit non pœnitentem, ſed ipſum Confeſſarium; cujus juriſdictionem limitat quoad certa peccata: ergo impertinens videtur eſſe in ordine ad reſervationem, num pœnitens ipſe eamdem reſciat, vel ignoret. Quoad caſus reſervatos Papales, quod iſti non incurrantur cum ignorantia invincibili, ratio jam eſt ſuperius inſinuata; quia nimirum ordinarie reſervari non ſolet a Papa aliquod peccatum, niſi cum dependentia ad cenſuram ſimul annexam: cenſura autem juxta jam dicta neutiquam incurritur, ſi invincibiliter ignoretur annexa. Econtra vero Epiſcopi certa peccata abſolute reſervant abſque dependentia ad aliquam cenſuram. *

Additio V.

* Dices. Si dubitetur, num peccato ſit annexa reſervatio, eadem non incurritur juxta jam dicta *num.* 4. ſive ſit dubium juris, ſive dubium facti: ergo multo magis nec reſervatio incurretur, ſi omnino ignoratur invincibiliter, quod eadem ſit annexa. *Reſp.* diſting. anteced. ſi dubitetur de reſervatione &c. eadem non incurritur, ſi dubium illud maneat uſque ad abſolutionem, ita nimirum, ut tam pœnitens, quam Confeſſarius ex rationibus e. g. pro & contra militantibus vere dubitent, num tale peccatum ſit caſus reſervatus,

tran-

tranſeat: ſi ſaltem Confeſſarius adhuc ante abſolutionem certo reſciat, tale peccatum aſſa reſervatum, nego ant. & ſimiliter diſting. conſeq. non incurritur reſervatio, ſi ante abſolutionem ignoratur etiam ex parte Confeſſarii, quod peccatum tale ſit inter caſus reſervatos, tranſeat; ſi ab eodem certo ſciatur, eſte reſervatum, nego conſeq. Quinimo non deſune AA. apud la Croix *loc. cit. n.* 1693. qui exiſtimant, in peccato dubio (idem dic de ignorato) adhuc incurri reſervationem, ſi primum poſt abſolutionem reſciatur, tale peccatum numerari inter reſervata, & ſic illud ipſum peccatum fuiſſe tantum per abſolutionem, uti alia peccata oblita, indirecte remiſtum, conſequenter fore obligationem, habita certa cognitione reſervationis etiam poſt abſolutionem, illud denuo ſubjiciendi clavibus apud eum, qui habet poteſtatem abſolvendi a reſervatis. Contra hos tamen AA. ſi cognitio reſervationis primum poſt abſolutionem accedat, præter Sporer *loc. cit. num.* 734. contrarii ſunt Portel, Sa, Hurtado, Gobat, Dicaſtillo probabiliſſime judicantes, ſuppoſito, quod dubium permaneat tam ex parte pœnitentis, quam Confeſſarii uſque ad abſolutionem, exinde vi abſolutionis Sacramentalis abſolute, & directe illud peccatum tolli, eo ferme modo, quo abſolute, etiam per non habentem alias poteſtatem in reſervata, tollitur in articulo, ſeu periculo mortis, ita nimirum, ut nulla deinceps ſit obligatio tale peccatum de novo ſubjiciendi clavibus Eccleſiæ apud habentem privilegium ſpeciale abſolvendi a reſervatis; cum reſervans non cenſeatur voluiſſe ſub reſervatione comprehendere peccatum tali modo dubioſum.

11. De cætero quoad poteſtatem abſolvendi Sæculares, impoſterum Regularibus cavendæ erunt duæ Propoſitiones ab Alexandro VII. damnatæ, quarum prior, ordine 4. ſic ſonat: *Prælati Regulares poſſunt in Foro Conſcientiæ abſolvere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.* Poſterior autem, ordine 12. eſt iſta: *Mendicantes poſſunt abſolvere a Caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.*

QUÆSTIO II.

De abſolutione a Caſibus reſervatis in & extra articulum mortis.

SUMMARIUM.

12. *In mortis articulo abſolvere poteſt quilibet Sacerdos.*
13. *Articulus mortis, & periculum mortis, quid?*
14. *Sacerdos excommunicatus in mortis articulo abſolvens non fit irregularis.*
15. *Abſolutus a Caſu reſervato in mortis articulo non tenetur poſtea ſe ſiſtere Superiori.*
16. *Niſi fuerit annexa excommunicatio.*
17. *Extra articulum mortis nequit Confeſſarius abſolvere a Caſu reſervato.*
18. *Quid, ſi urgeat neceſſitas?*
19. *Et Caſui reſervato ſit annexa excommunicatio?*
(a) Ut dictum Tract. 2. Diſt. 2. n. 28.
20. *An tunc opus ſit, confiteri peccata reſervata?*
* *Quid practice ſit obſervandum Confeſſario, ſi quis ad eum accedat cum caſu reſervato, reſpectu cujus non habet poteſtatem directe abſolvendi?*

12. CONCL. I. In mortis articulo quilibet Sacerdos poteſt abſolvere ab omnibus Caſibus reſervatis. Patet hoc ex dictis *Diſt. præc. num.* 13. & Concilio Trid. ibidem relato.

13. Porro per *Articulum mortis* non duntaxat intelligendus eſt quaſi ultimus vitæ ſpiritus, ſed etiam quodvis probabile mortis periculum, ſive id accidat ex infirmitate, ſive ex decreto Judicis quempiam morti adjudicantis, ſive ex aliis cauſis; utpote ex imminente belli conflictu, partu periculoſo mulieris, aut navigatione periculoſa, ſeu valde longa, in qua Sacerdotis copia futura non eſt. Licet enim in rigore differentia ſit inter articulum, & periculum mortis (nam *Articulus mortis* proprie dicitur, quando ex ægritudine prudenter præſumitur mors ſecutura, *Periculum mortis* vero cum datur occaſio, in qua frequenter homines pereunt, ut in conflictu bellico, in periculoſa navigatione, & hujuſmodi) in præſenti tamen materia, utpote favorabili, idem eſt Articulus mortis, & probabile periculum ejus: nam morale periculum in malis ita exiſtimari, & vitari debet, ſicut eventus ipſe, juxta illud *Eccleſiaſtici* 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.* Barboſa *part.* 2. *De offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 25. *num.* 81. Diana, Layman, & alii paſſim.

14. Advertendum etiam, quod Sacerdos excommunicatus in præfato mortis articulo quempiam abſolvens per hoc non incurrat Irregularitatem, uti poſt alios notat Barboſa *in Collectaneis ad Concilium Trid. Seſſ.* 14. *cap.* 7. *num.* 15. Nec obſtat, quod cæteroquin violans cenſuram Eccleſiaſticam fiat irregularis. Reſp. enim, in hoc caſu excuſare neceſſitatem, ſive articulum mortis Proximo impendentis: eo præſertim, quod Concilium Trid. *cit. cap.* 7. ad hoc cuivis Sacerdoti expreſſam facultatem præbeat, ibi: *Atque ideo in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet Pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt.*

15. CONCL. II. Qui propter mortis articulum a Caſibus reſervatis per inferiorem Confeſſarium fuit abſolutus, non tenetur amplius ceſſante periculo Superiori ſe ſiſtere, niſi fuerit annexa cenſura excommunicationis Superiori reſervata. Ita Barboſa *cit. allegat.* 25. *n.* 80. & Doctores communiter. Ratio eſt: quia in mortis articulo habent omnes Sacerdotes poteſtatem, per ſe & directe abſolvendi ab omnibus peccatis, ut patet ex Concilio Tridentino *loc. cit.*

16. Additur notanter, *niſi fuerit annexa cenſura excommunicationis.* Quia abſolutus in mortis articulo ab excommunicatione, ceſſante tali periculo tenetur ſe ſiſtere Superiori, non quidem, ut iterum abſolvatur, ſed ut mandatum ejus accipiat, & condigne, in quantum læſerat, ſatisfaciat: alioquin enim reincideret in eandem ſpecie excommunicationem, & quidem ipſo jure, propter novam inobedientiam, atque contemptum ſeſe debite præſentandi de novo commiſſum: prout expreſſe ſtatutum habetur *cap. Eos qui. De Sentent. excommunicat. in* 6. eſtque communis Doctorum.

17. CONCL. III. Extra caſum articuli mortis, ſi Confeſſarius non præditus legitima facultate abſolvendi animadvertat, quod pœnitens inter alia confiteatur peccatum reſervatum, ordinarie loquendo non debet ipſum abſolvere, ſed ad Superiorem mittere; niſi ipſemet Confeſſarius poſſit, ac velit ab eodem facultatem abſolvendi petere, tacito tamen nomine pœnitentis. Ita Doctores communiter, & concordat Concilium Trid. *cit. Seſſ.* 14. *cap.* 7. cujus verba *num.* 3. referuntur.

18. Dicitur, *ordinarie loquendo.* Nam, ſi urgeat aliqua neceſſitas, v. g. ſi pœnitens, longe diſtet ab Epiſcopo, vel alio habente poteſtatem abſolvendi a reſervatis, & tamen nunc debeat celebrare, vel communicare, tunc Confeſſarius poteſt abſolvere pœnitentem; difficile enim eſt, gravem talem peccatorem adſtringere, ut abſque ulla Confeſſione cum ſola contritione, de cujus valore alias minus ſecurus eſt, multiſque anxietatibus ſubjectus, accedat ad Sacrificium Miſſæ, vel S. Communionem; conſequenter ad tollendam hanc difficultatem Confeſſarius dictus poteſt abſolvere, ita tamen, ut abſolutio directe cadat ſuper non reſervata etſi ſolum venialia, indirecte vero ſuper reſervata, cum onere, ut pœnitens poſtea Superiori, aut alteri habenti facultatem abſolvendi ſe præſentet, ab eoque prævia Confeſſione, a reſervatis quoque directe abſolvatur. Intellige, niſi malit ipſemet Confeſſarius a Superiore licentiam abſolvendi impetrare, perſona non nominata, ut ſupra dictum.

19. Adde cum Laymann *cit. tract.* 6. *c.* 12. *n.* 10. Suarez, Henriquez, & aliis, idem dicendum eſſe, tametſi cenſura excommunicationis v. g. ob occultam Clerici percuſſionem reſervationi annexa ſit: adhuc enim in caſu neceſſitatis poterit is indirecte abſolvi ab inferiori Confeſſario. Ratio eſt: quia excommunicatio ſolo Jure Eccleſiaſtico arcet a receptione Sacramentorum, & conſequenter ceſſat ejus obligatio in caſu magnæ neceſſitatis. Quinimo, cum excommunicatus ad vitandam infamiam poſſit præmiſſa contritione SS. Euchariſtiam ſuſcipere (*b*) cur non pariter urgente ſimili neceſſitate Sacramentum Pœnitentiæ.

20. Cæterum in præmiſſo caſu multi Doctores volunt, per ſe loquendo ſufficere confiteri ſola peccata non reſervata inferiori Confeſſario: quam ſententiam Herincx *diſp.* 3. *de Confeſſ. q.* 5. *num.* 61. valde probabilem aſſerit, eoquod nemo per ſe loquendo obligetur

Digitized by Google

tur ad idem peccatum bis confitendum. Oppoſitam tamen ſententiam plurimi tenent Doctores, eſtque ſaluberrimum conſilium, & per accidens quandoque neceſſarium, etiam peccata reſervata inferiori Confeſſario exponere, ut ſic pœnitens in rebus neceſſariis melius inſtrui, aut, ſi indignus fuerit a Sacramento Pœnitentiæ repelli poſſit; prout bene notat Herincx ibidem.

Additio.

* Quæres. Quid ergo practice obſervandum ſit Confeſſario non habenti poteſtatem abſolvendi a reſervatis, ſi pœnitens confiteatur peccatum reſervatum? Reſp. Ante omnia, præſertim, ſi in aliqua Confeſſione generali pœnitens ſimile peccatum proponat, talis Confeſſarius obſervet I. An non alias tempore alicujus Jubilæi cuicunque demum Confeſſario approbato, vel extra illud ſaltem Confeſſario, ſpeciali facultate directe abſolvendi a reſervatis prædito, peccatum illud pœnitens fuerit confeſſus; tunc enim poſſet haud dubie etiam directe abſolvere ab eodem. Quinimo plurimi Auctores cum Herincx, Lugo, Sporer, Covarruvia, Leſſio, Ledeſma apud la Croix *loc. cit. num.* 1695. putant a peccato reſervato abſolvere poſſe directe Confeſſarium, alias non habentem facultatem abſolvendi a reſervatis, ſi pœnitens antea Confeſſus fuerit alicui facultate abſolvendi a reſervatis prædito, ubi tamen peccatum reſervatum eo tempore jam commiſſum in ſpecie, vel quoad numerum invincibiliter omiſit: voluit enim prior Confeſſarius ſaltem implicite, & virtualiter facere, quod potuit: ſed potuit prior Confeſſarius ex ſua poteſtate tollere reſervationem: ergo cenſetur implicite ſaltem voluiſſe, prout D. D. eodem modo diſcurrunt, ſi quis tempore Jubilæi invincibiliter omiſiſſet confiteri aliquem caſum Papalem, vel Epiſcopalem.

Aſt ponamus, peccatum reſervatum fuiſſe a pœnitente commiſſum primum ab ultima Confeſſione; in eo caſu Confeſſarius alias facultate directe abſolvendi a reſervatis carens obſervet II. Num omnes conditiones ad reſervationem requiſitæ adſint: puta, num fuerit deliberate commiſſum, num certo conſtet, eſſe annexam reſervationem &c. quod ſi ſic, obſervet III. In quo ſtatu exiſtat pœnitens, num in periculo mortis, vel ſaltem in aliqua neceſſitate e. g. confitendi ob periculum alias infamiæ: ſtante periculo mortis poterit abſolvere directe, quoad alias vero neceſſitates præſentes indirecte cum onere ſe ſiſtendi poſtea adhuc Confeſſario ſpecialiter habenti facultatem abſolvendi a reſervatis. Quod ſi nec ulla adſit neceſſitas, perſuadeat pœnitenti, ut accedat Confeſſarium alium facultate abſolvendi a reſervatis præditum, niſi forſan Confeſſarius in tali exiſtat Diœceſi, in qua temporibus certis conceditur Confeſſariis, quoad alia peccata extra caſus reſervatos alias approbatis, abſolute poteſtas abſolvendi a caſibus quoque reſervatis, atque in tali die pœnitens deponat Confeſſionem, inque eadem ſimilem proponat caſum reſervatum; nam tunc is poſſet etiam abſolute, & directe ab eo abſolvi. Conceditur autem ſimilis facultas in Diœceſibus Salisburgenſi, & Paſſavienſi plerumque in principalioribus Feſtis Domini, & Beatiſſimæ Virginis MARIÆ, teſte Patre Elbel hic *Conferentia XIV. num.* 390. *

QUÆSTIO III.

De Sigillo Confeſſionis.

SUMMARIUM.

21. *Sigillum Confeſſionis, quid?*
22. *Quanta ſit ejus obligatio?*
 * *Etſi pœnitenti abſolutio ob ejus indiſpoſitionem negetur,*
23. *Confeſſarius tenetur celare peccatum auditum jure naturali, Divino,*
24. *Et Eccleſiaſtico.*
25. *Sub Sigillo Confeſſionis, quæ omnia cadant?*
26. *Corollarium.*
27. *Sigillum Confeſſionis poteſt violari directe, & indirecte.*
28. *Exempla violationis indirectæ.*
29. *Alia hujus exempla.*
 * *Admonitio ad Confeſſarios.*
30. *Cautela notabilis.*
31. *Quando Confeſſarius poſſit uti notitia Confeſſionis?*
32. *Cautela.*
33. *An quis poſſit uti notitia Confeſſionis ad declinandas inſidias?*
 * *In quibuſnam caſibus aliis? Addit. I. & II.*
34. *De licentia confitentis an liceat revelare Confeſſionem?*
35. *Sententia alterum.*
 * *Quam tamen reſtringunt ad licentiam expreſſam.*
36. *Præter Confeſſarium, qui alii teneantur ad Sigillum?*
37. *Quid, ſi quis alterius Confeſſionem ſcriptam reperit?*
 * *An Confeſſarius loqui poſſit poſt datam abſolutionem de auditis ſub hac vel alia Confeſſione?*

21. CONCL. I. Per *Sigillum Confeſſionis* aliud non intelligitur, quam obligatio illa, qua in ſecreto teneri debent peccata ex Sacramentali Confeſſione cognita. Et hæc obligatio dicitur *Sigillum*, ſumpta metaphora a ſigillo materiali, quo ſolent obſignari res illæ, quas volumus omnino eſſe occultas, & ſecretas.

22. CONCL. II. Certum eſt, talem obligationem nihil revelandi de peccatis in Confeſſione auditis, de facto extare: quæ quidem obligatio tanta eſt, tamque graviter Sigillum Confeſſionis obligat, ut communiter Theologi aſſerant, non licere Confeſſario ex quacumque cauſa, etiam graviſſima, ut puta ob periculum vitæ ſuæ, imo nec ob periculum totius reipublicæ, peccatum in Confeſſione auditum revelando ipſum pœnitentem manifeſtare. Ratio hujus ſtrictiſſimæ obligationis eſt: quia alioquin fieret injuria Sacramento Pœnitentiæ, ſimulque Confeſſio in bonum ſupremi ordinis, nimirum in ſalutem ſpiritualem animæ inſtituta redderetur odioſa, & merito retraherentur ab ea Fideles, ſi ſcirent, in aliquo caſu poſſe peccata confeſſa revelari in eorum præjudicium.

Additio.

* Nec refert, quod talem peccatorem Confeſſarius ob indiſpoſitionem, puta, ob defectum doloris, aut propoſiti, vel quia eam, quam facile potuit, occaſionem proximam noluit relinquere, non abſolverit; adhuc enim dictus Confeſſarius obligatur ad ſtrictiſſimum ſilentium Sacramentale, neque poteſt huic ſchedam Confeſſionis publice petenti denegare, quia in ſimilibus circumſtantiis negare, eſſet indirecte dicere, quod non ſit rite confeſſus, ut recte la Croix *l. 6. p. 2. num.* 1944. dummodo cæteroquin pœnitens enarraverit animo eadem confitendi: ſecus dicendum, ſi certo conſtiterit, quod nullum habuerit animum confitendi, ſed tantum propoſuerit, ut ob alios malos fines ſimulet apud alios Confeſſionem, puta, ad illudendum Confeſſario, ad eundem præciſe ſollicitandum, & ſeducendum &c. Ita cum aliis Layman, & Lugo apud la Croix *Lib. 6. part. 2. num.* 1642. *

23. CONCL. III. Peccatum in confeſſione detectum tenetur Confeſſarius celare cum Jure Naturali, ac Divino poſitivo, tum etiam Eccleſiaſtico. Ita Scotus 4. *diſt.* 21. *q.* 2. & Theologi communiter. Ratio prioris partis eſt: quia alioquin hinc Lex naturæ de ſervanda fidelitate, & ſecreto proximi celando violaretur, illinc autem Præceptum Chriſti poſitivum. Nam Chriſtus, dum inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, præcepitque Confeſſionem, ſimul Confeſſariis arctiſſimam hanc Sigilli obligationem impoſuit: ut patet tum ex perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ, tum ex eo, quia alioquin præceptum Confeſſionis non eſſet accommodatum conditioni humanæ, ac ſpirituali Fidelium utilitati.

24. Ultima pars, quod etiam Jure Eccleſiaſtico Sigillum Confeſſionis ſit præceptum, patet inter alia ex *cap. Omnis utriuſque ſexus. De Pœnit. & remiſſ.* ubi pœna Depoſitionis a Sacerdotali Officio, ac perpetuæ pœnitentiæ in arcto Monaſterio peragendæ conſtituitur iis, qui Sigillum Confeſſionis violaverint.

25. CONCL. IV. Sub Sigillo Confeſſionis non tantum cadunt peccata confitentis, ſed etiam peccata complicis; item circumſtantiæ peccatorum, quæ ad eorum Confeſſionem aliquo modo pertinent, & ex quarum revelatione poteſt confitenti evenire infamia, vel aliud incommodum: ut puta, ſi quis confeſſus ſit, ſe illegitime natum Sacros Ordines recepiſſe, infamibus parentibus ortum, nobilitatem generis jactaſſe &c. tales, inquam, peccatorum circumſtantiæ v. g. defectus natalium, aut generis obſcuritas a Confeſ-

ſario

ſario manifeſtari non poſſunt ſine Sigilli violatione. Ratio eſt; quia per horum, ac aliorum ſimilium revelationem confitenti fieret præjudicium, & ſic Confeſſio redderetur odioſa.

26. Similiter, atque ob eandem rationem violatur Sigillum Confeſſionis, ſi Confeſſarius generatim dicat, Titium ſibi confeſſum eſſe peccatum mortale, vel habuiſſe caſum reſervatum, aut cenſuram excommunicationis. Item, ſi dicat, ſe illum non abſolviſſe, quia non recte diſpoſitus erat. Inſuper Confeſſarius violat Sigillum, ſi peccatum aliquod veniale in ſpecie revelet, ſecus foret, ſi ſolum in genere; cum certum ſit, pœnitentem ad minus peccatum veniale confiteri debuiſſe, nam alioquin Confeſſio non ſubſiſteret. Unde, ſi quis dicat, Titium confeſſum ſibi eſſe peccatum veniale, Sigillum non violarut: bene tamen, ſi dicat, Titius confeſſus eſt mendacium. Monet quoque Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 14. num. 6.* cum aliis, cavendum eſſe Confeſſario, ne aliquo loquendi modo ſiniſtram de confitente opinionem apud alios generet; v. g. ſi dicat; *Titius minutiſſimis ſuis peccatis ſæpe mihi moleſtus eſt*, ſignificare enim videtur, illum ſcrupuloſum eſſe, & ſic indirecte Sigillum Confeſſionis violavit. Quod ultimum ut melius intelligatur, ſit

27. CONCL. V. Sigillum Confeſſionis duplici modo violari poteſt, directe ſcilicet, ac indirecte. *Directe tunc violatur*, quando Confeſſarius expreſſe & aperte peccatum confeſſum, aut aliquid ſub Sigillo cadens manifeſtat. *Indirecte violatur Sigillum Confeſſionis*, quando, licet Confeſſarius nihil aperte revelet, ita tamen verbis vel ſignis ſe gerit, ut alter poſſit in notitiam peccati confeſſi devenire, & colligere, hunc pœnitentem habuiſſe peccatum mortale, vel certe veniale &c. Ita Doctores communiter.

28. Iſta concluſio, ac præſertim ſecunda pars ipſius amplius declaratur exemplis. Sic quippe Parochus publice cuipiam negans Sacramentum v. g. Euchariſtiæ, propter ſolam notitiam e Confeſſione acceptam, indirecte frangit Sigillum. Uti etiam, ſi taliter Confitenti in loco publico tempore Paſchali ſchedam alias dari ſolitam ob pœnitentis indiſpoſitionem ex ipſa Confeſſione cognitam negaret. Item, ſi ob peccata occulta imponeret notabilem pœnitentiam *publicam*, ex cujus perſolutione facile alii deducere poſſent, pœnitentem fuiſſe gravem peccatorem. Similiter Confeſſarius, ſi abſolute dicat, ſe non abſolviſſe Petrum, nulla alia addita rationabili cauſa, frangit Sigillum indirecte, eo quod abſolutio nulli negetur, niſi ſuppoſita indiſpoſitione pœnitentis, aut ob caſum reſervatum. Unde, ſi interrogetur Confeſſarius, an hunc vel illum abſolverit, non debet abſolute negare, neque affirmare, ſe abſolviſſe, ſi non abſolvit; ſed optimum erit dicere, ſe functum fuiſſe munere ſuo. Pariter frangit Sigillum, ſi pœnitentiam gravem impoſitam manifeſtet.

29. Inſuper Sacerdos, qui averſionem aliquam a peccatore ex notitia accepta in Confeſſione concipit, ac ſeveriorem vultum ea de cauſa illi oſtendit, aut minus grave ei colloquitur &c. frangit Sigillum indirecte: quia ſic facto exprobrat pœnitenti peccata confeſſa, &, ſi hoc liceret, redderetur Confeſſio multum odioſa, præſertim inter eos, qui ſimul debent cohabitare. Marchantius, Lugo, Bonacina, & alii. Similiter illicitum eſt, extra Confeſſionem revocare pœnitenti in memoriam ſua peccata confeſſa, etiam ipſum conſolandi gratia: quia ipſe hac ratione confunderetur, ſicque Confeſſio, ſi hoc paſſim liceret, odioſa redderetur.

Additio.

* Viderint hic illi Confeſſarii, qui non ſtudentes in plantandis virtutibus, pleni ſuis paſſionibus ſe ipſos regere nequeunt, an non indirecte conformiter doctrinæ ſancti Caroli Borromæi *c. 12. Inſtruct. Paſtoral.* frangant Sigillum, qui, dum vocantur in Confeſſionale ad quempiam, quem ex aliis Confeſſionibus jam reſciunt magnum peccatorem, ante acceſſum per notabilem ob admiſſas voluntarie paſſiones immutationem faciei, ſive ſub ipſa Confeſſione per deliberatam actionem manuum, vel per profundos gemitus, per elevationem vocis, per proruptionem violentam ex Confeſſionali, per impatientia, & clamoroſa verba dant aliis intelligere qualis ſit ſtatus pœnitentis, & quidnam timeatur. Attendant ſibi etiam alii Confeſſarii, qui, dum deprædicantur ſuæ ſpirituales filiæ a Confeſſionibus, quas exinde virtuoſas ſciunt miris eas juvant extollere laudibus: econtra vero, dum pariter laudantur aliæ, quas ex Confeſſione occultis vitiis deditas noſcunt, ſilent, oculos in terram demiſſos tenent, vel alia ſigna ſuæ internæ cognitionis præbent. Item caveant ſibi nonnulli garruli Confeſſarii, de aliqua civitate alias non ampla & bonæ famæ dicentes, e. g. quod ibi invaleſcant vitia, ſeu multum graſſentur adulteria &c. nam, ſi ex Confeſſionali habeant, & non aliunde, apud alios, qui talia de hac civitate non credebant, eandem infamant, & Sigillum ſic frangunt, ac odioſum reddunt Sacramentum Pœnitentiæ. Invigilent pariter illi Superiores, ne frangant indirecte Sigillum, utendo ad gubernium illa notitia, quam hauſerunt præciſe ex Confeſſionali cum magno periculo, ne ex illo modo agendi deveniatur in notitiam pœnitentis, qui peccatum illud confeſſus fuit.

30. Hinc non immerito Clemens VIII. in Decreto de Caſibus reſervatis die 26. Maji 1593. edito (& verbatim refertur a Baſſæo *verſ. Caſus reſervatus num. 40.*) univerſis Regularibus ſic mandavit: *Tam Superiores protempore exiſtentes, quam Confeſſarii, qui poſtea ad Superioratus gradum fuerint promoti, caveant diligentiſſime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in Confeſſione habuerint, ad exteriorem gubernationem utantur &c.* Quod Decretum, etſi ſpecialiter de Regularibus, utpote perpetuo ſimul cohabitantibus loquatur, quia tamen quoad hoc punctum conſonat Juri naturali, ac Divino, etiam ad alios extendendum erit, ne Sacramentalis Confeſſio quoquo modo reddatur odioſa.

31. CONCL. VI. Nihilominus licite utitur Confeſſarius notitia Confeſſionis ad actiones non afferentes ullum prorſus incommodum pœnitenti, vel complici. Ita in re communis; ſic enim nec cenſetur directe, aut indirecte revelari peccatum in Confeſſione detectum, nec ipſa Confeſſio redditur ullatenus odioſa & oneroſa. Et utique propter notitiam ex ſola Confeſſione hauſtam poteſt Confeſſarius dare eleemoſynam tali, quem ex ipſa Confeſſione novit, vere, & non tantum ſimulate eſſe pauperem, vel orare DEUM pro ſalute ſui pœnitentis, ob conſuetudinem occultorum peccatorum de æterna ſalute periclitantis: poteſt etiam DEUM orare, ut ſe per gratiam ſuam a ſimilibus peccatis miſericorditer præſervet; poteſtque ſe magis præcavere ab illis peccatorum incitamentis, & illiciis, quibus videt pœnitentem ſuum a diabolo ſeductum fuiſſe, ac poſtea graviter cecidiſſe, & hujuſmodi. Rurſum Concionator, vel Scriptor rerum ad mores ſpectantium poteſt ejuſmodi notitia uti ad parandas tanto aptius Conciones, Commendationes, dummodo hoc ita fiat, ut nec ullo modo deveniatur in notitiam confitentis peccata, nec ulli exinde incommodum ſequatur, neque ſcandalum puſillorum ſequi valeat.

32. Et hoc ultimum notanter additur: quia coram ſimplicioribus hominibus cavendum eſt Confeſſariis, ac præſertim Concionatoribus, ne dicant, ſeſe hoc vel illud e confeſſionali ſcire; nam per hujuſmodi dicta facile ſimpliciores ſcandalizantur. Unde infert Gobat *tract. 7. Theol. Experim. num. 878.* cum Diana *part. 3. tract. 4. reſolut. 76.* quod communiter peccent graviter Concionatores, præſertim ſi ſint Parochi; quando dicunt expreſſe, ſe hæc vel illa peccata percepiſſe in Confeſſione: quia communiter homines, præſertim plebeii, ſcandalizantur ſimilibus verbis.

33. Ex dictis patet reſolutio illius Quæſtionis, utrum Sacerdos, ſi ex notitia Confeſſionis ſciat, ſibi in via, vel in nemore parari inſidias, aut præberi venenum in poculo, poſſit hoc periculum declinare? Reſp. enim, hoc licite fieri, dummodo id occaſione aliunde accepta abſque ullo detrimento, aut manifeſtatione confitentium fieri poſſit; ut notat Scotus *4. diſt. 21. q. 2. §. Ad argumenta*, & Sanchez *l. 3. de matrim. diſp. 16.* citans plurimos alios, & ratio eſt: quia in tali caſu proprie loquendo non fit directa, aut indirecta revelatio aliis de peccato ex una parte, ex altera vero neque exinde hoc Sacramentum Pœnitentiæ redditur odioſum: cum nulli inferatur damnum, ſeu gravamen ex una parte (nam tollere præciſe ipſum actuale peccatum, abſque adjuncto ſimul aliquo alio incommodo, utique non eſt inferre gravamen Pœnitenti) ex altera autem parte non ſit ullum periculum (uti ſupponitur) deveniendi in notitiam Pœnitentis. Secus dicendum, ſi id fieri nequeat ſine

præju-

Digitized by Google

præiudicio, manifeſtatione, aut ſuſpicione Rei confeſſi: nam ſic redderetur Confeſſio odioſa.

Additio I.

* Quare circa dictam doctrinam, qualiter Confeſſarius ad extra uti poſſit notitia præciſe ex Confeſſionali hauſta, in compendio ſemper duo ex P. Sporer *part. 3. Theol. Sacram. c. 7. q. 4.* præſertim §. 3. præ oculis habenda ſunt. *Primo*, num non adſit grave periculum, ne alii extranei exinde vi ipſius uſus talis notitiæ deveniant in cognitionem perſonæ, quæ illud peccatum confeſſa fuit? nam ſi id foret, nullo unquam caſu ſtante iam dicta Concluſ. II. liceret uſus talis notitiæ, quoniam ſic per illum uſum eiusdem notitiæ manifeſtaretur ſaltem indirecte peccator confeſſus. *Secundo*, poſito autem, quod vi ipſius uſus notitiæ equidem alii non ducerentur in cognitionem peccatoris pœnitentis; bene tamen pœnitens adverteret quod Confeſſarius utatur notitia ex ſua confeſſione hauſta, in eo caſu diſtinguendum eſt, num talis uſus notitiæ cedat in verum incommodum pœnitentis, vel non? Si poſterius, poterit uti notitia hac: e. g. ſi Confeſſarius ex ſuo pœnitente in Confeſſionali cognovit, quod is per certa verba vexatoria fuerit ſæpe ad internam gravem iram commotus, poterit deinceps Confeſſarius in diſcurſu familiari ſimiles vexationes intermittere &c.

Quod ſi autem uſus dictæ notitiæ vergat ſimul in aliquod incommodum pœnitentis, eam Confeſſarius adhibere nequit, etſi exinde nullo modo apud alios deveniatur in notitiam peccati. Et hinc non poteſt Confeſſarius, vel Magiſter Noviciorum, qui alias in votando votum affirmativum dediſſet, illud prædicto negare ideo, quia præciſe ex Confeſſionali noſcit ipſum indignum. Nec refert, quod nullus exinde extraneus, quin nec ipſe pœnitens advertat, fuiſſe negatum votum ab iſto Confeſſario. Nam contra eſt, quod uſus talis ſcientiæ non ſolum propterea ſit interdictus, ne extranei deveniant in notitiam confeſſi, eiuſque peccati, verum etiam, ne Sacramentum ullo modo reddatur odioſum pœnitentibus; prout tamen fieret, ſi ſcientia confeſſionis in gravamen pœnitentis uti liceret. Hinc merito Innocentius XI. in Congregatione Generali Univerſalis Inquiſitionis die 18. Novemb. 1682. expreſſe inhibuit, ſcientia confeſſionis uti cum gravamine aliquo pœnitentis, quamvis abſit omnis Sigilli revelatio, & quamvis NB. multo maius gravamen eiusdem pœnitentis ex non uſu huius ſcientiæ ſequeretur. Videantur allegantes hoc Decretum in terminis Sabinus Bononienſis in *Luce Morali tract. 70. num. 50.* & la Croix *lib. 6. part. 2. num. 1977.* prout etiam teſte Henno *tract. de Pœnit. diſp. 10. q. 6. concl. 2.* Epiſcopi Belgici id ipſum repetierunt. En quam ſtrictum velint Summi Pontifices Sigillum Confeſſionis. *

Additio II.

* Ex adducta doctrina infertur I. Quod ſatis probabiliter Superior, qui ex Confeſſione ſcit ſubditum ſuum tempore nocturno per aliquod occultum oſtiolum exire ad peccandum, poſſit curare illud claudi, dummodo hic ſubdito aliud incommodum præter ſublationem occaſionis peccandi exinde non eveniat ex una parte, & ex altera abſit omne periculum deveniendi in notitiam peccantis ſubditi: ſecus dicendum, ſi ſubdito ex uſu talis ſcientiæ aliud ſimul reale incommodum eveniret, quamvis minus quam id, quod naſceretur, ex non uſu dictæ ſcientiæ. Infertur II. Non poſſe Parochum ſuo œconomo, tenenti alias clavem generalem, illam auferre, ſi præciſe ex Confeſſione ſciat, quod ea abutatur, exeundo ſæpius de nocte ad ſuam amaſiam &c. nam præterquam quod foret periculum deveniendi exinde in notitiam huius peccati, inſuper alias foret œconomo valde incommodum carere hac clave, qua etiam uti ſolebat pro adminiſtratione ſui officii. Infertur III. Non poſſe dictum Parochum dimittere famulum ſuum ex eo, quia ex Confeſſione eiusdem devenit in notitiam, illum plura domino ſuo abſtuliſſe; hæc enim dimiſſio foret reale gravamen famulo (uti ſupponitur) quod ei non eveniſſet, ſi hoc peccatum non deteaiſſet: bene vero, his non obſtantibus, poterit ille Parochus intra ipſum Tribunal ſalutaribus monitis urgere præſentem famulum, & priorem œconomum, ut ille ablata reſtituat, & iſte clavem generalem ſponte conſignet, præſertim noctu ad evitandam ſic peccandi occaſionem; uti recte notat Elbel hic *Conferent. 20. num. 514.* Cæterum, ſi dicti poſtea id non præſtent, nil ulterius facere, nec propterea famulo tempore ſolvendi ſalarii quidquam detrahere poteſt. *

34. CONCL. VII. Utrum de licentia pœnitentis poſſit Confeſſarius revelare Confeſſionem Sacramentalem, diſputant Theologi. Negant plerique ex antiquioribus, ac præſertim Scotus *cit. diſp. 21. q. 2.* Alenſis, aliique. Ratio eſt: quia, licet pœnitens poſſit cedere iuri ſuo, non tamen poteſt cedere iuri Sacramenti; atqui Sigillum eſt introductum iure naturali, atque ex primaria Chriſti inſtitutione in favorem Sacramenti; & ſecundarie ſolum in favorem pœnitentis; ergo.

35. Oppoſitum docent multi alii cum D. Thoma *in Supplem. part. 3. q. 11. art. 4.* tum quia, ſi pœnitens det licentiam loquendi de peccatis in confeſſione auditis, videtur ceſſare ratio ſecreti naturalis, atque reverentia Sacramenti: tum quia *cap. Significaſti. De Adulteriis*, legitur, quod de licentia mulieris Sacerdos, cui hæc confeſſa fuit, dixerit, eam ſibi confeſſam eſſe adulterium, nec tamen in hoc caſu vel minimum Sacerdos reprehenditur a Papa. Verum Barboſa *ad cit. c. Significaſti num. 2.* poſt Navarrum *in c. Sacerdos de Pœnit. diſt. 6. num. 126.* & quidam alii cenſent, illud Capitulum loqui non de Confeſſione Sacramentali, ſed extra Sacramentum Sacerdoti tam per adulterum, quam adulteram acta. Et hinc præſens Quæſtio ulteriori Diſputationi Theologicæ relinquitur.

Additio.

* Hoc tamen notanter ſuperadditur, quod etiam illa ſententia quæ admittit intra ipſam confeſſionem, vel etiam iam terminato iudicio Sacramentali dari poſſe a pœnitente licentia loquendi extra, circa quædam in confeſſionali propoſita, ſuperaddat, prædictam licentiam confitentis debere eſſe expreſſam ac liberrimam nec ſufficere interpretativam, vel metu etiam reverentiali extortam: nam, ſi ſufficeret interpretativa, quoties foret periculum abutendi hac interpretatione? & ſi demeretur plena libertas, quanta v. g. ſi manifeſtatio fieret ex metu præciſe; quanta inquam, aperiretur ianua confeſſionibus ſacrilegis? Videantur Sporer *c. 7. Theol. Sacram. num. 819.* Sabinus Bononienſ. *tract. 70. num. 30.* ac notanter Albertus Reiffenſtuel in ſua Practica *part. 2. c. 6. num. 308. ac ſeqq* & Henno *loc. cit. q. 5. con. 3.* *

36. CONCL. VIII. Præter Confeſſarium, ad quem Sigillum confeſſionis principaliter ſpectat, obligantur quoque ad tacendum aliæ perſonæ, ad quas Sacramentalis Confeſſio immediate, vel mediate pervenit: ut puta, aſtantes quidpiam audientes, interpres, per quem facta eſt Confeſſio, item ille, cui pœnitens bona fide confitetur, exiſtimans eum eſſe Sacerdotem, cum non ſit; item Superiores pro licentia abſolvendi a Caſibus per pœnitentes requiſiti; ſimiliter Viri docti a Confeſſario ſuper peccatis & ſtatu pœnitentis conſulti, ſi per accidens devenirent in notitiam illius peccatoris. Ita Doctores communiter. Ratio eſt: quia huiusmodi revelatio foret contra reverentiam Sacramenti, ipſamque Confeſſionem redderet odioſam.

37. Addunt nonnulli; eum quoque teneri Sigillo Confeſſionis, qui Confeſſionem alterius memoriæ cauſa ſcriptam reperit. Sed alii rectius negant, hunc Sigillo Sacramentali obligari. Rationem dant, quod talis ſcriptura non ſit Confeſſio Sacramentalis, ſed tantum remote ac per accidens ordinetur ad Sacramentum Confeſſionis. Interim tamen ille qui talem ſcriptam Confeſſionem reperit, arctiſſimo ſecreto naturali obligatur, adeo ut peccet mortaliter, ſi gravia, ſeu diffamantia peccata conſulto legat, aut lecta alias evulget: quamvis ſecus ſit, ſi ex curioſitate ſola levia peccata legat, vel lecta aliis revelet. Layman *loc. cit. num. 19.* & alii.

Additio.

* Quæres. An Confeſſarius poſt datam abſolutionem, vel in alia Confeſſione poſſit, non petita prius a pœnitente licentia, loqui cum pœnitente de auditis in Confeſſione citra fractionem Sigilli? Reſp. I.

Digitized by Google

Poteſt Confeſſarius etiam abſque petitione ſpecialis licentiæ citra fractionem Sigilli loqui in hac Confeſſione cum pœnitente de auditis a ſe in alia Confeſſione. Ita cum Averſa, Granado &c. Henno *tr. de Pœnit. diſp.* 10. *q.* 4. *Conc.* 1. & la Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1981. Ratio eſt: quia loquitur ſic in eodem foro Sacramentali; idque vel maxime procedit, quando Confeſſarius prudenter judicat, hoc requiri ad cognoſcendum ſtatum præſentem Pœnitentis: unde ſæpe contingit cum conſuetudinariis, cum quibus loquitur Confeſſarius, ſi viderit, quod ſemper antiqua in ſpecie & numero afferant peccata. Reſp. II. Completa ſemel valida abſolutione, & non amplius durante priori judicio, non licet extra ipſum Sacramentum Pœnitentiæ citra periculum fractionis Sigilli etiam cum ipſo pœnitente loqui de accuſatis in Confeſſione, niſi petatur prius a confitente licentia. Ita communis. Ratio eſt: quia, ſi ſic de per ſe liceret abſque petita prius loquendi licentia, foret id valde incommodum confitenti: non licet autem extra Sacramentum Pœnitentiæ juxta jam dicta uti notitia Confeſſionis, ſi id pœnitenti incommodum exiſtat. Videatur la Croix *loc. cit. num.* 1776. Aſt ponamus; quod Confeſſario, uti ſæpe fit, illico poſt completam abſolutionem incidat hoc, vel illud de ſpecie, vel de numero &c. adhuc fuiſſe interrogandum, vel Pœnitentem fuiſſe admonendum de dimittenda occaſione proxima, debebitne etiam pro tunc petere illico poſt abſolutionem a pœnitente licentiam loquendi? Suppono hic ante reſolutionem, Confeſſarium ſub abſolutione non debere ſe multum reflectere ad præcedentia, ſed potius attendere, quomodo devote proferat formam abſolutoriam, ne alias, ſi ſimilibus incidentiis ſæpius ſuperfluis, ſcrupuloſis, & a malo ſpiritu ſuggeſtis aures præbeat, multum diſtractus, ac perturbatus evadat, dubitando non raro, an ſubſtantialia ipſius formulæ protulerit. Omnia tempus habent: ſub Confeſſione, vel ea finita erat tempus interrogandi; ſub prolatione autem abſolutionis eſt tempus attendendi ad formam, ne error ibidem committatur. Hoc ſuppoſito, reſpondet ex Tannero, Averſa, Card. de Lugo, Dicaſtillo, & aliis ad hoc incidens dubium contra Fagundez P. la Croix *loc. cit. num.* 1980. uti ſequitur: *Poteſt ſtatim poſt abſolutionem* (ſupple *Confeſſarius*) *de auditis in Confeſſione cum pœnitente loqui non petita venia loquendi; quia cum in continenti, id eſt, pœnitente, & Confeſſario adhuc exiſtente in Confeſſionali fiat, cenſetur ipſum judicium adhuc durare ſaltem integraliter: adeoque ſicuti potuiſſet loqui non petita venia intra ipſum judicium, ita & nunc.* Idem ſentit Henno *loc. cit.*"

DISTINCTIO X.

De Satisfactione, ut tertia Parte Sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

De Satisfactione Sacramentali, ejuſque acceptatione & impletione.

SUMMARIUM.

1. *Satisfactio dupliciter ſumitur.*
2. *Dimiſſa culpa non ſemper remittitur tota pœna peccatis debita.*
3. *Satisfactio, ut eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ, quid?*
4. *Confeſſarius tenetur pœnitenti aliquam Satisfactionem injungere.*
5. *Regulariter loquendo, & an hæc ſit pars eſſentialis?*
6. *Satisfactio Sacramentalis habet effectum remittendi partem pœnæ ex opere operato.*
7. *Ea in peccato mortali peracta ſufficit ad integritatem Sacramenti.*
8. *An tunc habeat effectum ex opere operato ſibi correſpondentem?*
9. *Solvitur inſtantia.*
10. *An poſſit pœnitens reſpuere pœnitentiam ſibi impoſitam?*
11. *Quid, ſi Confeſſarius nolit eam moderari?*
12. *Quid de levi pœnitentia?*
   Quid ſi poſt Abſolutionem afferatur novum peccatum?
13. *Pœnitens tenetur implere pœnitentiam ſibi injunctam.*
14. *Quid, ſi pœnitentia ſit ſolum levis?*
   * *Solvitur objectio.*
15. *Tenetur pœnitens per ſe ipſum implere pœnitentiam.*
16. *An hæc poſſit ipſi commutari a Confeſſario? cum Additione.*
17. *Et an tunc neceſſe ſit, repetere priora peccata?*
   * *Quid ſentiendum, ſi prioris Pœnitentiæ fuerit oblitus &c.?*

1. ADVERTENDUM, quod Satisfactio dupliciter accipiatur. I. Generaliter: quo modo importat actionem, qua quis facit, quantum debet: ſic debitor ſolvens creditori dicitur illi ſatisfacere. II. Specialiter, proprie, ac ſtricte: quo modo ipſa eſt actio afflictiva corporis vel animæ, per quam DEO voluntarie ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, quæ remanent ex peccatis virtute Pœnitentiæ a DEO quoad culpam jam remiſſis.

2. Certum ſiquidem eſt, quod quidem in juſtificatione peccatoris aliquando remittatur peccatum tam quoad culpam, quam quoad totam pœnam, adeo ut nulla remaneat pœna temporalis pro eo luenda; prout contingit in Baptiſmo, & Martyrio, & quandoque in actu perfectæ contritionis, vel amoris DEI ſuper omnia. Id tamen non ſemper fit, quinimo ordinarie loquendo, dimiſſa per Pœnitentiam culpa peccati mortalis, remanet aliqua pœna temporalis, in quam pœna æterna peccato mortali correſpondens commutatur in hoc vel futuro ſæculo luenda; prout liquet tum ex Concilio Trid. *Seſſ.* 6. *c.* 14. & *Seſſ.* 14. *c.* 8. tum ex pluribus S. Scripturæ locis; ac fuſius contra Hæreticos oſtendunt Controverſiſtæ.

3. CONCL. I. *Satisfactio*, ut eſt tertia pars Sacramenti pœnitentiæ, eſt opus bonum pœnale in Sacramento Pœnitentiæ a Confeſſario impoſitum tum ad complendam dicti Sacramenti integritatem, tum ad pœnæ temporalis peccatis confeſſis debitæ compenſationem, ſeu ſolutionem. Ita Marchantius *tom.* 1. *Tribunalis tract.* 4. *tit.* 7. eſtque in re communis. Dicitur, *in Sacramento Pœnitentiæ a Confeſſario impoſitum*, ad excludenda alia opera ſatisfactoria, & pœnalitates, quæ vel propria voluntate aſſumuntur, vel a DEO nobis immittuntur: hæc enim deſerviunt quidem ad ſatisfaciendum pro peccatis noſtris, non tamen ſunt pars Sacramenti pœnitentiæ, neque Satisfactio Sacramentalis, ſed talis eſt ea ſolum, quæ a Confeſſario imponitur.

4. CONCL. II. Sacerdos regulariter loquendo tenetur aliquam Satisfactionem pœnitenti injungere. Ita communis Doctorum, & patet ex concilio Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere.* Ratio eſſe poteſt: quia Sacramentum Pœnitentiæ ſe habet per modum Judicii, ubi in Tribunali ſedet Confeſſarius; natura vero Judicii regulariter poſtulat aliqualem ſaltem punitionem delictorum commiſſorum, quæ deferuntur ad Tribunal. Accedit, quod idem Concilium *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 3. & *can.* 4. inter partes Sacramenti Pœnitentiæ etiam numeret Satisfactionem: ſed Sacerdos Confeſſarius utique tenetur invigilare, ut ponantur partes Pœnitentiæ: ergo. Nec obſtat quod Satisfactio communiter tantum cenſeatur eſſe pars integralis hujus Sacramenti. Reſp. enim, hoc parum urgere; quia Sacerdos tenetur etiam integritatem ipſius curare, uti & ipſe pœnitens.

5. Intellige *regulariter loquendo*; nam incapaci v. g. moribundo extra uſum rationis conſtituto nulla Satisfactio imponi debet (imo nec poteſt) non obſtante, quod dato ſigno petitæ Confeſſionis abſolvi debeat. Ex quo liquet, Satisfactionem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ, ſed integralem ſolum: quamvis Maſtrius 4. *diſp.* 5. *num.* 569. cum aliis hoc intelligendum cenſeat de Satisfactione actu exhibita, id eſt, de actuali executione ipſius: nam Satisfactio Sacramentalis in voto, ſive propoſitum ſaltem implicitum ſatisfaciendi poteſt dici pars eſſentialis ipſius, in quantum hoc ſublato (id eſt, ſi pœnitens tale

Digitized by Google

tale propoſitum ſaltem implicitum non haberet, ſed contrariam voluntatem) Sacramentum non conficeretur.

6. CONCL. III. Satisfactio Sacramentalis habet virtutem ſpecialem ex opere operato remittendi aliquam partem pœnæ temporalis peccatis debitæ, quam non haberet, ſi illud ipſum opus eſſet voluntarie aſſumptum, aut aliunde impoſitum. Ita Doctores paſſim. Ratio eſt; quia Satisfactio a Sacerdote impoſita, & a pœnitente adimpleta eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ; ergo habet aliquem effectum ex opere operato (quia ſicut totum Sacramentum ita & quælibet pars eius talem habere debet) atqui talis effectus alius non eſt, niſi remiſſio pœnæ temporalis peccatis confeſſis debitæ, utpote ad quam ordinatur; ergo.

7. CONCL. IV. Pœnitentia Sacramentalis in ſtatu peccati mortalis peracta ſufficit ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ, atque ad implendum præceptum Confeſſarii de perſolvenda poenitentia. Ita omnes Doctores: idque patet tum ex communi ſenſu Fidelium, qui non ſolent repetere poenitentias forſan in ſtatu peccati mortalis peractas, neque ad eas repetendas conſueverunt a Confeſſariis obligari: tum ex eo; quia præceptum jejunii, & alia eiusmodi ſatis implentur, licet opera præſcripta peragantur in ſtatu peccati mortalis.

8. Adde cum Doctore Subtili 4. *diſt.* 15. *q.* 1. *De quarto*, quem ſequuntur Scotiſtæ communiter, & multi alii, ut Navarrus, Vaſquez, Medina, Diana &c. quamvis melius ſit poenitentiam iniunctam in Charitate perſolvere (quia talis non tantum ſolvit pœnam, ſed etiam meretur augmentum gratiæ, & gloriæ cœleſtis) adhuc tamen probabile eſſe, quod pœnitentia Sacramentalis in ſtatu peccati mortalis peracta habeat effectum remiſſionis poenæ temporalis peccatis confeſſis debitæ, ac ſibi ex opere operato correſpondentem, eo quod huiusmodi effectus habeatur ex meritis Chriſti ſeu vi Sacramenti Poenitentiæ, cuius Satisfactio illa eſt pars.

9. Nec obſtat, quod homo non ſit in ſtatu gratiæ: tum quia, licet is defacto non ſit in ſtatu gratiæ, in illo tamen fuit tempore recepti Sacramenti poenitentiæ: tum quia, licet ad merendum requiratur ſtatus gratiæ, ex nullo tamen capite oſtenditur, eum etiam requiri ad Satisfactionem virtute Sacramenti prius digne recepti. Verum hæc ſolummodo probabiliter dicuntur; quia multi alii oppoſitum tenent: imo non pauci huius ſententiæ Auctores aſſerunt, Satisfactionem in malo ſtatu peractam delere pœnam non pro tunc, ſed poſtea primum ablato obice, ſeu recuperato ſtatu gratiæ. Hinc quilibet ſtudeat perſolvere poenitentiam Sacramentalem in ſtatu gratiæ: ſic enim & merebitur, & certo ſolvet pœnam.

10. CONCL. V. Quamvis poenitens ex aliqua cauſa rationabili poſſit poenitentiam a Confeſſario ſibi impoſitam non acceptare, petendo, ut alia ſibi imponatur, tamen omnem poenitentiam ab ipſo ſibi impoſitam reſpuere non poteſt, ſi ab eodem abſolvi velit. Ita communis. Ratio primæ partis eſt: quia pœnitentiæ a Confeſſario iniungendæ debent eſſe ſalutares, & convenientes ſtatui ſeu facultati pœnitentium, juxta Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 8. ergo ob cauſam rationabilem, ut puta quia ipſam commode peragere nequit, licite poteſt pœnitens hanc vel illam in particulari pœnitentiam reſpuere, veluti ſibi non convenientem, ac rogare Confeſſarium, ut aliam miniorem, ſibique convenientiorem imponat.

11. Quod ſi Confeſſarius ſit adeo imprudens, ac indiſcretus (prudens enim hoc non faciet) ut non obſtante rationabili petitione pœnitentis nolit illam pœnitentiam moderari, ac mitiorem imponere, poterit poenitens licite a Confeſſione deſiſtere, ac dicere Confeſſario, ſe alium minus ſeverum, magiſque diſcretum quæſiturum: nam pœnitens non tenetur ſub peccato mortali quoad hoc ei obedire, niſi quatenus cupit ab ipſo abſolutionem recipere.

12. Altera pars ex eo probatur: quia Satisfactio eſt pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ: ergo tenetur pœnitens, extra caſum impotentiæ, aliquam ſaltem levem pœnitentiam acceptare, & adimplere. Et certe, quis credat, talem eſſe rite diſpoſitum, ſi extra caſum impotentiæ neque unicum *Ave Maria*, aut prolationem Sanctiſſimi Nominis JESU, vel percuſſionem pectoris vellet pro poenitentia Sacramentali acceptare? Neque contrarium docet Scotus 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. & *diſt.* 19. *q. un.* quia is partim loquitur de pœnitentia peccatis condigna; partim de tali, occaſione cujus pœnitens traheretur in deſperationem (tunc enim excuſabit impotentia) prout ex eius verbis deſumitur, ac Notant Herinck *diſp.* 4. *de Satisfact. num.* 15. Sannig *diſt.* 12. *quæſt.* 2. *num.* 10. *&* 11. ac alii.

Additio.

* Dices Poteſt contingere, quod pœnitens poſt datam iam abſolutionem afferat aliquod peccatum antea in Confeſſione oblitum, ubi iuxta Amicum, & aliquos alios DD. non eſt opus imponi aliquam novam pœnitentiam, quamvis de novo, ſi peccatum fuerit grave, debet dari abſolutio Sacramentalis; ergo quoad Sacramentum Pœnitentiæ non tenetur Sacerdos imponere aliquam Satisfactionem; cum abſque Satisfactione in allegato caſu valide, & licite poſt novam Confeſſionem peccati obliti nova adminiſtretur abſolutio Sacramentalis. *Reſp.* ad anteced. cum la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1239. ſub certa moderatione inferius ponenda, negando hanc Amici ſententiam; nam, cum in ſimili caſu ſit novum iudicium, utpote nova Confeſſio, & nova abſolutio, pariter erit ad ſalvandam Sacramenti integritatem ad minus quidpiam leve addendum, vel, cum poſſit ſubinde iniungi pro Satisfactione opus etiam aliunde præceptum, debebit ſaltem illa pœnitentia, quæ antea data fuerat nunc expreſſe extendi, & iniungi etiam pro poſteriori Confeſſione. Quinimo, ſi peccatum poſt primam Confeſſionem ſuperadditum ſtatum pœnitentis notabiliter immutaret, Satisfactio de novo iniungenda deberet eſſe proportionata peccato illi de novo adiuncto, qualiter nimirum alias Confeſſarius Satisfactionem impoſuiſſet, ſi ſtatim ab initio illud peccatum in Confeſſione manifeſtatum fuiſſet. *

13. CONCL. VI. Tenetur pœnitens ſub peccato adimplere pœnitentiam ſibi a Confeſſario impoſitam. Patet hoc ex *cap. Omnis utriuſque ſexus. De Pœnit. & remiſſ.* ubi cuilibet confitenti præcipitur, quod, *iniunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere.* Accedit ratio: quia tenetur pœnitens recipere Sacramentum Pœnitentiæ non ſolum eſſentialiter, ſed etiam integraliter totum.

14. Cæterum notat hic Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 7. *num.* 4. & 5. cum aliis, quod, quamvis obligatio adimplendi pœnitentiam ſit ex genere ſuo gravis, ac proinde ille peccet mortaliter, qui non adimplet gravem pœnitentiam vel notabilem eius partem omittit, tamen, ſi pœnitentia ſit ſolummodo levis v. g. decies quinque *Pater & Ave*, aut modica tantum eius pars omittatur, non committatur peccatum mortale, ſed ſolum veniale: quia etiam hic levitas materiæ excuſat a mortali.

Additio.

* Obiicies. Si poenitens ex incuria peccaminoſa, ſeu deliberata negligentia quinque Pater & Ave etiam pro ſolis venialibus vel pro mortalibus iam Confeſſis impoſita intermittit ex integro, talis eſt in cauſa, ut Sacramentum hoc maneat incompletum, cum non ponantur omnes partes; quoniam iuxta iam dicta etiam Satisfactio eſt pars eiusdem; ſed qui eſt in cauſa, ut Sacramentum Pœnitentiæ ſit incompletum, peccat graviter, quamvis cæteroquin afferat mera peccata venialia; ergo, quamvis non delinquat mortaliter, qui levem, ac minus notabilem partem pœnitentiæ omittit, ſaltem peccabit graviter, qui ex integro quinque Pater, & Ave intermittit. Min. probatur ab exemplo: ſic omittens dolorem graviter peccat, etſi confiteatur mera venialia: quoniam Sacramentum facit incompletum; ergo. Reſpondent ad hoc Henno *Tract. de Pœnit. diſp.* 6. *qu.* 2. *concl.* 3. & la Croix *loc. cit. n.* 1278. ac *n.* 1279. diſting. maj. Talis eſt in cauſa, ut Sacramentum maneat incompletum eſſentialiter, neg. habetur enim abſolutio, & omnes conditiones neceſſario ad eſſentiam dicti Sacramenti requiſitæ: talis eſt in cauſa, ut Sacramentum maneat incompletum integraliter, concedunt quidem; aſt ſubiungunt ſimul ex Averſa, quod completio integralis per ma-

materiam levem non obliget, niſi leviter ſecundum materiam. Quinimo citati Auctores inſuper ex Ledeſma, Soto, Navar. Suarez, & Layman, quod ſi etiam pœnitentia gravis propter peccata levia, vel gravia antehac jam confeſſa imponeretur: omittens eamdem non peccaret graviter, ſicuti non delinqueret mortaliter, qui intermittit Roſarium, ad quod recitandum ſe obſtingeret tantum ſub levi, nam etiam Confeſſarius tanquam Judex æquus demptis iis, quæ ſpectant ad eſſentiam, & valorem Sacramenti, non poteſt obligare ſub gravi, ubi peccata in Confeſſione propoſita ſunt tantum levia, vel ſaltem non materia neceſſaria Confeſſionis. Ita illi cum AA. citatis. Mihi vero, etſi dicta hæc non diſpliceant, ſi confitens talis ſaltem aliquid leve de pœnitentia injuncta perſolvat, ſicque ſuo modo ſaltem Sacramentum Pœnitentiæ adintegret, videretur tamen allegata DD. ſententia multum difficilis, ſi omnimodam Satisfactionem intermittat, deliberate, ac voluntarie relinquendo totaliter Sacramentum quoad integritatem incompletum. *

15. CONCL. VII. Pœnitens tenetur per ſe ipſum implere pœnitentiam Sacramentalem, & non poteſt eam implere per alium, quem ſibi propria auctoritate ſubſtituit. Ita Theologi communiter. Ratio eſt; quia juxta Concilium Tridentinum ſoli actus pœnitentis ſunt quaſi materia Sacramenti Pœnitentiæ: ergo debet Satisfactio fieri per ipſummet pœnitentem. Conſonat textus *cit. cap. Omnis utriuſque ſexus. De Pœnit. & remiſſ.* Et hinc merito Alexander VII. ſequentem, ordine 15. Propoſitionem damnavit: *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.* Interim tamen, ſi cuipiam injungitur elargitio eleemoſynæ pro Pœnitentia Sacramentali, utique poterit eandem dare per ſuum famulum; cum principalis dans adhuc moraliter cenſeretur ipſemet pœnitens, cui hæc ſatisfactio fuit injuncta.

16. CONCL. VIII. Quamvis pœnitens non poſſit Pœnitentiam Sacramentalem ſibi impoſitam propria auctoritate commutare in aliud opus, etiam evidenter melius; poteſt tamen pœnitentia ab uno Confeſſario impoſita ab alio ex rationabili cauſa commutari in aliam pœnitentiam, non ſolum æqualem, aut meliorem, ſed & in minorem. Ita Doctores communiter, ac præſertim Herincx *cit. diſ.* 4. *qu.* 4. *n.* 31. Sannig *loc. cit. q.* 3. hoc extendentes ad quemlibet Confeſſarium, etiam altero inferiorem (dummodo pœnitentia non fuerit a Superiore impoſita pro caſu reſervato) quia idem eſt Tribunal, atque Judicium ejuſdem poteſtatis in utroque, cenſeturque alter Confeſſarius quaſi ſucceſſor prioris Judicis, qui utique poteſt moderare ſententiam præcedentis.

Additio.

* Atque id ipſum procedere etiam, quando ſupponitur præfata Pœnitentia fuiſſe impoſita propter peccata reſervata, tenent contra præcedentem doctrinam Patris Reiffenſtuel, Henriquez, Sanchez, aliique cum la Croix *lib. 6. part.* 2. *num.* 1294. & cum Elbel hic *Conferent.* 9. *n.* 242. mihique, ut verum fatear, magis placet. Ratio a P. Elbel recte aſſignatur iſta: quia Pœnitentia a priori Confeſſario, habente poteſtatem abſolvendi a reſervatis, injuncta non fuit ob ipſamet reſervata; ergo quemadmodum quivis Confeſſarius approbatus poteſt abſolvere a peccato, cuius reſervatio ab alio e. g. tempore Jubilæi iam fuit ſemel ſublata, ita pariformiter quivis Confeſſarius pœnitentiam propter caſus reſervatos ab alio antecedenter impoſitam poterit commutare. *

17. Utrum autem ad hoc, ut poſterior Confeſſarius poſſit commutare pœnitentiam prius ab alio impoſitam, neceſſe ſit, quod ipſi rurſus explicentur a pœnitente peccata illa, pro quibus prior pœnitentia fuit impoſita, variant Doctores. Et quidem probabilior, ac ſecurior eſt opinio Suarezii, & plurium aliorum Doctorum, aſſerentium, id fieri debere: oppoſitum tamen, ſive hoc non eſſe neceſſe, eſt etiam probabile, ac docetur a Navarro *cap.* 26. *Manual. n.* 22. Layman *lib.* 5. *tr,* 6. *cap.* 15. *n.* 26. Toleto, Diana, & pluribus aliis. Cæterum in praxi optimum erit conſilium interrogare pœnitentem vel de peccatis gravioribus, propter quæ altera pœnitentia prius ipſi fuit impoſita, vel ſaltem, an prius habuerit ſimilia peccata iis, de quibus nunc ſe accuſavit: ſic enim ſaltem aliqualiter cognoſcetur ſtatus pœnitentis ac proinde poterit alia convenientior pœnitentia eidem imponi.

Additio.

* Indagabis. An pœnitens teneatur accedere de novo alium Confeſſarium, ut prior iniuncta Satisfactio ſibi commutetur ſubſtituendo aliam, ſi præcedentis pœnitentiæ fuerit oblitus, vel executio eiuſdem interea temporis ſibi facta ſit impoſſibilis? Reſp. negative, ſuppoſito, quod talis exinde, ad proportionatam commutationem faciendam, cogeretur a Confeſſario de novo clavibus ſubiicere omnia peccata iam ſemel legitime confeſſa, ac directe remiſſa. Ita Soto, Navar. Averſa, & alii cum Sporer *part.* 3. *Theolog. Sacrament. c.* 4. *n.* 552. & la Croix *loc. cit. n.* 1275. Nec obſtat, quod tali modo prius Sacramentum integraliter maneret quoad unam partem, nimirum quoad Satisfactionem incompletum: nam videtur probabiliter cauſa ſufficiens excuſandi ab hac integritate, coactio confitendi de novo alteri Confeſſario eadem peccata iam alteri manifeſtata, & a quibus iam ſemel directe quis fuit abſolutus. Interim recte adhuc citatus Auctor ſubiungit, quod tam in caſu oblivionis, quam impoſſibilitatis, ſi conveniri poſſit idem Confeſſarius, qui eſſet ſaltem in confuſo memor ſtatus pœnitentis, petenda foret ab eo commutatio, ut ſic Sacramentum integretur; quoniam apud talem ceſſat prior ratio, quæ videbatur a dicta integritate excuſare. Imo expediens eſt etiam apud alium Confeſſarium, ſe excuſare ſaltem in confuſo de omnibus reliquis peccatis, & petere tanto maiorem pœnitentiam extendendo eamdem pariter ad peccata præteritæ Confeſſionis, ut ſic, quantum abſque valde notabili difficultate fieri poteſt, prius Sacramentum etiam quoad integritatem compleatur, uti obſervat Sabinus Bononienſ. *in luce Moral part.* 2. *tract.* 64. *n.* 13. ac pœna forſan reſtans ex opere operato vi Satisfactionis Sacramentalis deleatur.

Illud etiam ſibi notent ſimiles pœnitentes, quod ſi materia pœnitentiæ iniunctæ ſit diviſibilis, quamvis iiſdem maior pars eiuſdem fiat impoſſibilis tenentur tamen adhuc perſolvere alteram etſi minorem, ſicuti in Horis Canonicis qui nequit perſolvere Matutinum cum Laudibus, tenetur adhuc recitare Horas minores; quoniam Propoſitio ſequens, ordine 54. ab Innocentio XI. eſt damnata, quæ ſic ſonabat: *Qui non poteſt recitare Matutinum & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia pars major trahit ad ſe minorem.* *

QUÆSTIO II.

Quænam opera pro Pœnitentia Sacramentali iniungenda ſint?

SUMMARIUM.

18. *Doctrina Concilii Tridentini circa injunctionem Pœnitentiæ Sacramentalis.*
19. *Generatim, quæ opera poſſint injungi?*
Omnia bona opera reducuntur ad Orationem, Jejunium, & Eleemoſynam.
20. *Confeſſarius pœnitentiam deſignaturus, ad quæ debeat attendere?*
21. *Peccatis, quæ generatim correſpondeant pœnitentiæ?*
22. *Rigor ille in caſibus particularibus nequit ſemper obſervari.*
23. *Declaratur hoc exemplis.*
24. *In determinanda pœnitentia vitandus eſt defectus & multo magis exceſſus; cur?*
25. *In praxi circa imponendam pœnitentiam, quid obſervandum?*
26. *Declaratur hoc ulterius.*
(*e*) Ut iam dictum num. 23.
27. *Alia circa hoc notanda; cum Additione.*
28. *Poſſunt pro pœnitentia injungi opera aliunde præcepta.*
29. *Sed communiter injungenda ſunt opera non præcepta. Corollarium.*
30. *Poteſt iniungi oratio pro Defunctis.*
31. *Solvitur inſtantia.*
32. *Modus Satisfactionis Sacramentalis, juxta Catechiſmum Romanum.*

* *Quæ*

* *Quæ opera ſint injungenda infirmis pro pœnitentia ? Addit. I.*

* *Qualiter peccetur in dilatione pœnitentiæ ? Addit. II.*

18. PRÆMITTENDA cumprimis eſt ſaluberrima Concilii Tridentini doctrina quam *Seſſ.* 14. *cap.* 8. his verbis propoſuit: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere, ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem.* Hactenus Concilium, cujus verba, utpote veram Catholicam doctrinam continentia, ſunt optime notanda: ex quibus etiam eruitur, quod alia ſit pœnitentia vindicativa ſceleris, alia medicinalis; item alia curativa, alia præſervativa in futurum. His itaque ſuppoſitis, ſit

19. CONCL. I. Opera, quæ pro Satisfactione Sacramentali injungenda ſunt, debent eſſe honeſta, & moraliter bona, qualia generatim ſunt tria, videlicet Oratio, Jejunium & Eleemoſyna. Ita unanimis Theologorum. Omnia enim reliqua bona opera, quæ ex fide viva, atque per Charitatem operante proficiſcuntur ad hæc tria, veluti tres Juſtitiæ Chriſtianæ fontes, facile reducuntur juxta illud Raphaelis Archangeli *Tobiæ* 12. *Bona eſt Oratio cum Jejunio & Eleemoſyna, magis quam theſauros abſcondere*; & alibi. Id ipſum patet inductione, ſiquidem ſub oratione comprehenduntur omnes actus religioſi, qui ad DEUM referuntur: ut Theologici, Fidei, Spei, & Charitatis; item actus Laudis, Adorationis, Gratiarum actionis, Glorificationis DEI; inſuper genuflexiones, Eccleſiarum viſitationes, ac hujusmodi. Sub Jejunio comprehenduntur omnes caſtigationes corporales, cilicia, diſciplinæ, vigiliæ, humicubationes &c. Tandem ſub Eleemoſyna continentur omnia opera Miſericordiæ tam corporalia, quam ſpiritualia, & alia opera Charitatis erga Proximum.

20. CONCL. II. Confeſſarius pœnitentiam deſignaturus ad duo attendere debet, nempe ad magnitudinem qualitatemque peccatorum, & ad pœnitentis diſpoſitionem. Ita Concilium Trid. *n.* 18. relatum, & communiter Doctores, ac præſertim Scotus 4. *diſt.* 15. *q.* 1. Ratio eſt: quia quantum commode fieri poteſt, patiturque pœnitentis diſpoſitio, debet eſſe correſpondentia aliqua pœnæ ad culpam; juxta illud *Sapientiæ* 11. *Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur.* Et *Deut.* 25. *Pro menſura peccati erit & plagarum modus.*

21. Quia igitur peccatum in genere diſtinguitur in tria membra, ſcilicet in peccatum ſeu concupiſcentiam carnis, concupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ 1. *Joan. c.* 2. hinc obſervat Doctor noſter *cit. q.* 1. quod ſingulis peccatis ſic in genere diſtinctis correſpondeant de congruo propriæ Satisfactiones in genere: ſcilicet peccato carnis Jejunium, comprehendendo ſub hoc quaſcunque carnis macerationes: peccato ſuperbiæ & cæteris ſpiritualibus Oratio, quæ & humiliat ſpiritum DEO, & roborat contra peccata: peccatis autem circa temporalia, nimirum avaritiæ, & hujusmodi, magis appropriate correſpondet Eleemoſyna. Id ipſum habet Rituale Romanum *tit. de Sacramento Pœnitentiæ* ibi: *Quare curet* (Miniſter) *quantum fieri poteſt, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat: veluti avaris eleemoſynas, libidinoſis jejunia, vel alias carnis afflictiones, ſuperbis humanitatis officia, deſidioſis devotionis ſtudia &c.*

22. Dicitur notanter, *quantum fieri poteſt*. Siquidem ſecus dicendum, quando ſpeciales circumſtantiæ hunc rigorem ſervare non permittunt. Hinc Doctor Subtilis *loc. cit.* recte ſubjungit, quod, quamvis hæc ſit correſpondentia in generali, & de congruo, ea tamen in caſibus particularibus nec neceſſario, nec congruenter debeat ſemper obſervari, eo quod in caſibus ſpecialibus ſatis frequenter non conveniat facultati pœnitentis pœnitentia illa, quæ correſpondet peccatis ſuis in generali. Unde optime monet,

requiri circa hoc diſcretionem Sacerdotis, qui, ut loquitur Tridentinum, *pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungat.*

23. Declaratur eadem doctrina exemplis ibidem a Scoto relatis, & inter Theologos communiter receptis. Sic quippe pauperi, qui eleemoſynam dare nequit, non ſunt injungendæ eleemoſynæ, etiamſi peccata commiſſa v. g. furta, ſecundum congruentiam generalem exigerent eleemoſynam; cum ſæpius tales non amplius habent, unde injuſte ablatum reſtituant. Item homini, qui ob continuum laborem jejunare nequit, non ſunt imponenda jejunia, quamvis cæteroquin talia ſuis peccatis correſpondeant; ſed potius inducendus eſt, ut una cum alia pœnitentia ſibi conveniente ſuum continuum laborem ſubeat, deinque offerat in remiſſionem ſuorum peccatorum. Similiter dives, qui lapſus fuit in peccatum carnis, ſi eſt adeo delicatus, quod non velit jejunare, nec aliam macerationem notabilem ſubire; vel præſumitur, quod, ſi ſibi imponeretur, cito abjiceret, & ſic peccaret novo peccato, inducendus eſt ad orationem & eleemoſynam, illudque ipſi imponendum, quod libentius recipit, & quod creditur perſeverantius adimplere.

24. Interim fatendum eſt, quoad praxin non modicam eſſe difficultatem in quantitate pœnitentiæ taxanda, magnaque in ea determinanda opus eſſe diſcretione. Siquidem ex una parte vitandus eſt defectus, *ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo* Confeſſarii *alienorum peccatorum participes efficiantur*, prout monet Concilium Trid. *cit. c.* 8. Dum tales non tam inducunt pœnitentes in odium criminum, quam in vilipenſionem eorum ob levitatem pœnitentiæ injunctæ; nam, ut ait S. Ambroſius *Serm.* 8. *in Pſalm.* 118. *Facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi.* Ex altera vero parte multo magis cavendus eſt exceſſus, ne vel Fideles gravioribus injunctis pœnitentiis ſcandalizentur, atque ab hoc ſaluberrimo animarum ſuarum remedio deterreantur, vel novi eis laquei injiciantur, per neglectum ejusmodi indiſcretarum pœnitentiarum denuo peccandi. Pulchre quantum ad propoſitum, loquitur S. Chryſoſtomus, relatus *can. Alligant.* 26. *qu.* 7. & tandem ſubjungit: *Etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt, propter miſericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Ubi enim Paterfamilias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax. Si DEUS benignus eſt, ut quid Sacerdos ejus auſterus? vis apparere ſanctus, circa vitam tuam eſto auſterus, circa alienam benignus.*

25. Itaque, quia Sacramentum Pœnitentiæ a Chriſto per ſe ac principaliter inſtitutum fuit in bonum pœnitentis, atque ut animæ ejus vulnera curentur, ſequitur imprimis, quod Sacerdos nunquam debeat talem pœnitentiam imponere, quam omnino credit pœnitentem ex imbecillitate, vel alia cauſa non impleturum: nam ea hoc ipſo non eſſet *pœnitentia ſalutaris*, qualem imponendam cenſet Concilium Tridentinum. Hinc, ut loquitur Joannes Gerſon *part.* 2. *Operum. Tutius eſt, cum parva pœnitentia, quæ ſponte ſuſcipitur, & veriſimiliter adimpletur, ducere Confeſſos ad purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in infernum.* Ne tamen conſitens ob pœnitentiæ levitatem peccata ſua minus æſtimet, ſuaviter monendus erit a Confeſſario, pœnitentiam impoſitam non eſſe commenſuratam ſuis delictis: quare ipſemet ſponte exercere ſtudeat alia opera bona in ſatisfactionem ſuorum peccatorum.

26. Deinde notandum ex Rituali Romano, pro peccatis occultis, quantumvis gravibus non eſſe injungendam pœnitentiam publicam, utpote infamativam. Item nec talem, unde domeſtici poſſint devenire in cognitionem gravioris criminis: uti ſunt jejunia extraordinaria, diſciplinæ, ac hujusmodi, niſi habeatur occaſio ſimiles pœnitentias ſecreto peragendi, vel ſaltem ſic, ut alii non advertant, ipſas ratione Confeſſionis injunctas fuiſſe; nam urget eadem ratio. Rurſum (*c*) non expedit pauperibus pro pœnitentia imponere eleemoſynas, neque operariis vel debilibus jejunia, aut mulieribus longas peregrinationes nec valde occupatis multas preces. Inſuper ratione intenſionis

Digitized by Google

ipſius doloris; item tempore Jubilæi, vel alterius Indulgentiæ plenariæ levior pœnitentia injungi poteſt, cum illius defectum ſuppleat vel meritum virtutis, vel lucratio Indulgentiæ. Interea tamen tempore Jubilæi, vel aliarum Indulgentiarum hoc inſuper ſibi ſpecialiter notent Confeſſarii quoad recidivos ut, quamvis pœnitentiam vindicativam notabiliter mitigent, præſervativam tamen ſeu medicinalem tunc temporis non facile intermittant: agit enim Confeſſarius non ſolum Judicem vindicando peccatum præteritum, ſed etiam Medicum præſervando in futurum.

27. Quod ſi peccata pœnitentis graviorem expoſcant pœnitentiam, is primum leniter diſponendus erit ad agnoſcendam ſuorum criminum gravitatem, & quantam pro eis pœnitentiam promeritus fuiſſet; & poſtmodum eidem proponi poterunt variæ pœnitentiæ, ipſique relinqui delectus, cum hac admonitione, ut ultro, & ſponte ſua quædam alia pia opera adjungat. Etſi enim regulariter loquendo debeat Sacerdos imponere pœnitentiam ſub præcepto, nihil tamen obſtat, quin etiam poſſit quædam opera ſatisfactoria conſulere, ſicque aliquando, ſpectata fragili conditione pœnitentis, quandam pœnitentiæ partem ſub conſilio injungere. Quinimo Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 6. *n.* 5. citans D. Thomam, Navarrus *cap.* 26. *Manual. n.* 23. Bonacina *diſp.* 5. *de Pœnit. qu.* 5. *ſect.* 3. *punct.* 2. *n.* 13. aliique plures probabile cenſent (quamvis contradicant Vaſquez, Lugo *diſp.* 25. *de Pœnit. n.* 57.) per illa verba Sacerdotis poſt abſolutionem adjungi ſolita: *Quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum &c.* poſſe in ſupplementum ejuſmodi opera in genere injungi pro pœnitentia, & ſic elevari ad ſatisfactionem pro peccatis tunc Confeſſis ex opere operato exhibendam. Tandem juvabit injungere frequentiorem Confeſſionem, præſertim recidivis; atque etiam, ut monet Catechiſmus Romanus *n.* 32. citandus, ut certis aliquot & definitis diebus orationi vacent, prout Spiritus, & prudentia ſuggeſſerit.

Additio.

* Illud præterea pro fine ſecundæ Concluſionis notandum venit ex Patre Elbel *part.* 2. *Theolog. Sacrament. Confer. n.* 247. quod, dum Concil. Trid. & Doctores volunt, ut gravitati peccatorum commenſurentur regulariter ſuo modo gravitas Pœnitentiæ, ſeu Satisfactio Sacramentalis, talis commenſuratio fieri debeat proportione geometrica tantum, non arithmetica; quia poſterior ſæpe impoſſibilis, vel ſaltem admodum difficilis accideret, ſi e. g. ſicut pro una fornicatione unum roſarium, ita pro centum fornicationibus centum roſaria injungerentur. *

28. CONCL. III. poſſunt pro pœnitentia Sacramentali injungi non ſolum opera ſupererogatoria, ſeu aliunde indebita, ſed etiam opera alioquin præcepta. Ita communis, paucis exceptis. Ratio eſt: quia hujuſmodi opera non obſtante priori præcepto adhuc ſunt libera, & meritoria, & conſequenter ſatisfactoria, atque ut aſſumpta ad Sacramentum Pœnitentiæ ſpecialem vim ſatisfaciendi acquirunt ex opere operato, quam alias ex opere operantis non haberent.

29. Notant tamen Doctores communiter loquendo, ac ceſſante juſta cauſa, non eſſe imponenda opera aliunde jam præcepta ſed opera ſupererogatoria. Unde inferunt, ſi Confeſſarius aliud non exprimat, aut ex verbis, vel aliis circumſtantiis oppoſitum non appareat, cenſeri, eum velle injungere pro pœnitentia opus aliunde non præceptum: v. g. ſi injungat, ut die Feſto Miſſam audiat, cenſetur velle injungere, Miſſam aliam præter eam, quam alioquin pœnitens tenetur die Feſto audire. Quod ſi vero dicat pœnitenti, ut duas Miſſas audiat die Feſto, cenſetur ex hoc loquendi modo comprehendere etiam Miſſam alias jam præceptam: & ſic de aliis ſimilibus.

30. CONCL. IV. Poteſt pro pœnitentia Sacramentali injungi Oratio applicanda pro Fidelibus defunctis. Ita Lugo *diſp.* 25. *de Pœniten. ſect.* 4. *n.* 62. cum communiori, quamvis nonnulli oppoſitum teneant. Ratio eſt: quia oratio pro defunctis eſt acceptiſſima DEO eleemoſyna, utpote per quam ſubvenitur animabus Defunctorum ſumme indigentibus; ergo, cum eleemoſyna, ſub qua continentur quælibet opera miſericordiæ tam corporalia, quam ſpiritualia, pro pœnitentia poſſit imponi, cur non etiam oratio pro Defunctis?

31. Dices. Oratio, vel aliud opus bonum pro Defunctis applicatum non prodeſt pœnitenti ad ſatisfaciendum pro ſe ipſo; ergo non videtur poſſe imponi pro ſatisfactione Sacramentali. Reſp. negando antecedens: licet enim ſatisfactio operis præcepti applicetur Defunctis, adhuc tamen ſatisfactio correſpondens illi bonæ voluntati, & actui charitatis proximi, atque miſericordiæ ſpiritualis quo pœnitens ob præceptum Confeſſarii vult orare, & orat pro Defunctis, remanet ipſi pœnitenti, qui proinde non deſtituitur omni fructu ſatisfactionis, proveniente ex tali pœnitentia.

32. Confirmatur hæc ſententia auctoritate Catechiſmi Romani, juſſu S. Pii Papæ V. editi, in quo, agendo de ſatisfactione, circa finem præſens Concluſio approbatur, ſimulque generalis modus ſatisfactionis Sacramentalis imponendæ aſſignatur ſequentibus verbis plurimum ponderandis. *Igitur univerſæ Satisfactionis modum, culpæ ratio temperabit. Sed ex omni Satisfactionum genere maxime convenit pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, præſertim pro iis, qui ex hac vita in Domino deceſſerunt, preces DEO faciant. Hortari vero etiam eos oportet, ut ſæpe eadem Satisfactionis opera a Sacerdote indicta ultro ſuſcipiant, ac repetant.*

Additio I.

* Quæres I. Quænam opera pro pœnitentia Sacramentali ſint imponenda infirmis, & moribundis? Reſp. ex Sporer *part.* 3. *Theol. Sacram. c.* 4. *n.* 546. *Imprimis*, ſi infirmi necdum ſint deſperati, hiſce juxta proportionem peccatorum etiam quandoque ſuo modo gravior pœnitentia injungenda eſt, ita nimirum, ut, ſi ob infirmitatem integram perſolvere pro tunc ipſis nimium difficile accideret, ſaltem partem a Confeſſario determinandam peragant, & reſidua opera, poſtquam reconvaluerint; a quibus tamen, ſi interea obirent, a Confeſſario eximantur expreſſe ad tollendas anxietates. *Secundo*. Quod ſi ſalus jam ſit deſperata, ut plus ab infirmis præſtari nequeat, expedit ad minus imponere, ut SS. Nomen JESU ter, vel quinquies ore proferant, vel, ſi non poſſint, ſaltem mente recogitent. Item conſultum erit, ut Confeſſarius ſubinde moneat, quatenus pœnitens ipſam ſuam infirmitatem, dolores, moleſtias, imo & mortem impendentem DEO offerat in ſatisfactionem ſuorum peccatorum, idque in unione dolorum, Paſſionis, ac mortis Redemptoris noſtri JESU Chriſti. Præterea pro quantitate delictorum, & qualitate perſonarum adhortetur Infirmum, ut de bonis ſuis eleemoſyna largiatur, ſacrificia offerri curet &c. Inſuper, ſi antea facto teſtamento quidpiam ad cauſas pias legaverit, ut illud animo denuo ratificet Denique offerat etiam in ſatisfactionem pro ſuis peccatis &c. *

Additio II.

* Quæres II. Quandonam mortaliter peccet differens opera pro pœnitentia Sacramentali injuncta? Reſp. Non facile deberi talem etiam gravem alias peccatorem damnari alicujus peccati mortalis, niſi ex dilatione prævideatur periculum oblivionis, aut impotentiæ impoſterum eadem perſolvendi. Ita cum aliis Sporer *loc. cit. num.* 577. Ratio eſt: quia ex una parte per talem dilationem ordinarie necdum tollitur integritas prioris Sacramenti habentis ſe per modum judicii, in quo utique ſententiæ executio differri poteſt; ex altera autem parte plerumque præceptum Confeſſarii magis cadit in rem ipſam præſtandam, quam in tempus præfixum. Ubi tamen haud dubie citius peccari poteſt quoad dilationem pœnitentiæ medicinalis, quam præciſe vindicativæ, uti conſideranti patet, & recte notat P. Holzman *tom.* 2. *tract.* 4. *num.* 611. etenim medicinalis ordinata quoque eſt, ut præſervet in futurum a relapſu, hincque voluntas Confeſſarii eſſe præſumitur, ut non diu differatur; ne tam cito iterum pœnitens in eadem peccata reincidat. Exinde la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1288. *ac ſeqq.* prudenter diſcurrit, uti ſe-

qui-

quitur. Si pœnitentia fuerit vindicativa tantum, eandem ad menſem differre, non videtur eſſe mortale. Item, cui injunctum eſt, ut per annum omni menſe confiteatur, non mortaliter peccat, ſi v. g. occaſione Feſti, aut Indulgentiarum differat ad octo dies in alterum menſem, dummodo in altero menſe bis confiteatur; quoniam tempus tale ordinarie præfigitur ad implendam, & non ad finiendam cum tempore obligationem. Item, qui juſſus eſt jejunare hac die veneris, & jejunat ſequenti aut communicare proxima Dominica, & differt ad octiduum etiam ſine rationabili cauſa, ordinarie peccat tantum venialiter; quia nimirum plerumque, & niſi aliud ex circumſtantiis deſumatur, præceptum Confeſſarii cadit magis in rem ipſam præſtandam, quam in tempus præfixum, tenetur tamen omittens hac die veneris jejunium, vel hac Dominica Communionem illam pœnitentiam exequi ſequenti conformiter dictis; quoniam talis dies præfixus ordinarie cenſetur ad urgendam, non tamen ad finiendam cum die obligationem. Si tamen alicui injunctum ſit, ut jejunet omni die Sabbati in honorem B. V. Mariæ, aut ut communicet omni Feſto B. Virginis per annum, putant Coninch, Gobat, & Sporer, pœnitentem, quamvis negligendo eum diem peccet, non teneri altera die tale opus exequi, quia in circumſtantiis ſimilibus extraordinariis mens Confeſſarii videtur fuiſſe, alligare opus illud tali diei cum quo obligatio extinguatur, non prolongetur ad alium diem. Ita utiliter pro praxi la Croix, & quidem via non quoad omnia in terminis formalibus. *

DISTINCTIO XI.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

QUÆSTIO I.

Quæ ſit Materia, & Forma Sacramenti Extremæ Unctionis?

SUMMARIUM.

1. *Extrema Unctio eſt Pœnitentiæ conſummativum, & Sacramentum exeuntium.*
2. *Eſt verum novæ Legis Sacramentum, a Chriſto inſtitutum.*
3. *Extrema Unctio, quid?*
4. *Materia ejus remota, & proxima, quæ?*
5. *Oleum quale eſſe debeat?*
6. *Quid, ſi ei ſit admixtum balſamum?*
7. *Oleum illud debet eſſe benedictum ab Epiſcopo.*
8. *Forma Sacramenti Extremæ Unctionis, quæ?*
9. *In quibus corporis partibus ſit facienda Unctio?*
10. *Renum Unctio in fœminis ſemper omittenda: & quando in viris?*
11. *Quid, ſi quis careat manu, pede &c.?*
12. *Manus Presbyteris quomodo ungendæ?*
13. *An in caſu neceſſitatis ſufficiat unica Unctio?*
14. *Solvitne inſtantia.*
15. *Praxis quarundam Diœceſium tempore peſtis.*
 * *Alia notabiles doctrina. Addit. I. & II.*

Extrema Unctio eſt ultimum ex illis Sacramentis, quæ vitam ſpiritualem cujuslibet Fidelis quoad ſe promovent: ſimulque *non modo pœnitentiæ ſed etiam totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet, conſummativum exiſtimatum eſt a Patribus* ut loquitur Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *in Doctrina de Extrema Unctione*. Et quia non niſi in mortis articulo recipi poteſt, hinc, & *Sacramentum exeuntium* nuncupatur juxta citatum Concilium *cap.* 3. de quo loquendo, ſit

2. CONCL. I. De Fide certum eſt, Extremam Unctionem eſſe verum, & proprie dictum Sacramentum novæ Legis, a Chriſto Domino inſtitutum. Ita præter perpetuum ſenſum Eccleſiæ Catholicæ docet Concilium tum Florentinum *in Decreto Unionis*, tum Tridentinum, *ſeſſ.* 14. *de Extrema Unctione c.* 1. ubi ſic loquitur: *Inſtituta eſt autem ſacra hæc Unctio infirmorum, tanquam vere & proprie Sacramentum novi Teſtamenti, a Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem (cap. 6.) inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum* (Jacobi 5.) *infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in Nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei* Et ibi *Can.* 1. ſic definit Concilium contra Hæreticos: *Si quis dixerit Extremam Unctionem non eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum & a Beato Jacobo Apoſtolo promulgatum &c. anathema ſit.*

3. CONCL. II Sacramentum Extremæ Unctionis eſt *Unctio hominis infirmi pœnitentis, facta in determinatis partibus corporis cum oleo conſecrato ab Epiſcopo, miniſtrata a Sacerdote, ſimul verba certa cum intentione debita proferente, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans curationem finalem venialium*. Ita Doctor Subtilis 4. *diſt.* 23. *q. un.* per hæc verba apte declarans naturam hujus Sacramenti quoad ſingulas partes; prout ex progreſſu patebit.

4. CONCL. III. Materia remota Extremæ Unctionis eſt Oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum: proxima vero eſt ipſamet Unctio facta hoc oleo. Ita certa, & communis, & conſtat tum ex Concilio Florentino *loc. cit.* ubi ait, quod Extremæ Unctionis *materia eſt oleum olivæ per Epiſcopum benedictum*, & Tridentino *cit. cap.* 1. ibi: *Intellexit enim Eccleſia materiam* (Extremæ Unctionis) *eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum*; tum ex illis verbis Apoſtoli Jacobi; *Ungentes eum oleo in nomine Domini.*

5. Ex quibus ſequitur I. Oleum iſtud debere eſſe ſimplex, ac ſine admixtione alterius liquoris: quale eſt oleum olivarum commune ac uſuale; eo quod tale abſolute dicatur oleum.

6. Quod ſi huic oleo admiſceatur balſamum (prout fit in confectione Chryſmatis) tenent equidem nonnulli Doctores, per hoc impediri validitatem hujus Sacramenti: probabilius tamen eſt, oleum etiam balſamo mixtum eſſe validam materiam hujus Sacramenti; prout docent Suarez *part.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 40. *ſect.* 1. Pontius, Maſtrius, aliique plures. Ratio eſt: quia mixtio balſami, cum ſit modica (uti ſupponitur, ac fieri ſolet in confectione Chryſmatis) non deſtruit naturam olei; ergo in ſubſtantia remanebit verum oleum ab Epiſcopo benedictum. Et licet extra caſum neceſſitatis, ob admixtionem balſami, eo uti non liceat, ſi tamen per errorem, aut alias adhibeatur, Sacramentum valide adminiſtrabitur.

7. Sequitur II. Oleum hoc debere ab Epiſcopo eſſe benedictum, prout expreſſe docet Concilium tum Florentinum, tum Tridentinum *loc. cit.* Et quidem communior Doctorum ſententia cum Doct. Subtil. *in* 4. *Sent. diſt.* 23. *qu. un.* vult, quod benedictio Epiſcopi eſſentialiter requiratur ad valorem Sacramenti Extremæ Unctionis, ita ut, adhibito oleo non benedicto ab Epiſcopo, nullum fiat Sacramentum.

8. CONCL. IV. Forma Sacramenti Extremæ Unctionis eſt ſolemnis illa precatio, quam Sacerdos ad ſingulas unctiones adhibet, cum ait: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam Miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per viſum* (auditum, odoratum &c.) *deliquiſti*. Ita Concilium Florentinum *loc. cit.* una cum Concilio Tridentino, ac Rituali Romano Pauli V. Et quamvis hæc forma ſub his ipſis verbis preciſe non habeatur ex S. Scriptura conſtat tamen tum ex traditione Eccleſiæ, tum inſinuatur ab Apoſtolo Jacobo *c.* 5. ubi ait: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Nam ly *orent ſuper eum*, ſatis indicat formam hujus Sacramenti debere eſſe deprecatoriam.

9. CONCL. V. In ſeptem corporis partibus infirmus communiter eſt ungendus, nimirum in oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum & locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum; & in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Ita expreſſe Concilium Florentinum, ac Rituale Romanum Pauli V.

10. Dicitur, *communiter eſt ungendus*. Siquidem circa hoc notat citatum Rituale Romanum, quamvis præter illas corporis partes, quas veluti ſenſuum inſtru-

Digitized by Google

ſtrumenta homini natura tribnit, nempe oculos, aures, nares, os & manus, etiam pedes ac renes ungendi ſint, attamen renum unctionem in mulieribus, honeſtatis gratia ſemper omitti (notandum ly *ſemper*) atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non poteſt: neque tuoc ſive in mulieribus, ſive in viris aliam corporis partem pro renibus ungendam eſſe.

11. Notat alterios idem Ritnale Romaoum, ſi quis aliquo dictorum membro mutilatus exiſtat, v. g. careat manu, vel pede, quod pars illi loco proxima ſit nngenda, ſervata eadem verborum forma.

12. Notat tertlo ldem Ritnale, quod manus, quæ reliquis infirmis interius ungi debeot, Presbyteris exterius ungantur. Rationem huius aſſigoant Doctores: quia Sacerdos in ſua Ordinatione jam ſuit unctus oleo ſacro in parte interiori manuum, id eſt, in palmis; ac ob id congruum magis ceoſetur, ut poſtea in exteriori potius manuum parte ioungantur, quam in interiori. Cæteroquin loquendo de valore Sacramenti nihil refert, Sacerdotem etiam in ipſis palmis inungi; cum hæc Unctio ſit diverſa ab illa, quam accepit in Ordinatione ſua. Eſt tamen hac in re ſtandum conſuetudini cuiuslibet Diœceſis, ac præſertim Ordinationi Ritualis Romani.

13. CONCL. VI. Quamvis multi Doctores velint, ad validitatem hujus Sacramenti neceſſarias eſſe ad minimum quinque unctiones in quinque corporis ſenſibus, cum quinque partialibus formis, quæ correſpoodent ſingulis unctionibus, probabile tamen eſt, in caſu neceſſitatis unicam ſufficere unctiooem, in quacunque corporis parte fiat, cum unica tantum forma, omnes tamen corporis ſenſus exprimente e. g. dicendo taliter: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam Miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum*, Ita Maſtrius *diſp.* 22. *Theol. mor. num.* 38. Poſt Suarezium, Coninch, Layman, Ponzium, alioſque. Ratio eſt: quia per unius organi unctionem, factam cum expreſſione quinque ſenſuum corporis infirmi, ſalvatur totum id quod ad hoc Sacramentum requiritur a S. Jacobo Apoſtolo; ſimulque illa unica unctio ſufficienter ſignificat effectum hujus Sacramenti: ergo etiam ſufficit ad valorem ejus.

14. Nec obſtat Concilium Florentinum, ac Rituale Romanum, quæ exigunt ſeptem, vel ſaltem quinque præcipuarum partium unctiones. Nam hæc loquuntur de eo, quod fieri debet extra caſum neceſſitatis: non autem per hoc intendunt definire, omnium harum partium unctionem eſſentialiter requiri ad valorem Sacramenti. Quinimo unctio renum ne quidem eſt neceſſaria neceſſitate præcepti iuxta iam dicta.

15. Unde hæc ſententia non ſolum a tota Univerſitate Luvanienſi approbata fuit, ut refert Diana *part.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 168. ſed etiam præſcripta in diverſis Ritualibus Diœceſanis, ut Mechlinenſi, & Paſſavienſi, pro tempore peſtis graſſantis, nec non & in Rituali Diœceſano Friſingenſi, ubi *c.* 6. *de Sacramento Extremæ Unctionis memb.* I. *circa finem*, ſic habetur: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad Unctionem expoſitum, ac detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam Unctionem & ſuam piiſſimam Miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum guſtum tactum, lumbos, (ſi inungendi fuerint) & greſſum. Et tum preces, quæ præmittendæ, & ſubjungendæ, forent, poterant privatim dici.*

Additio I.

* Quinimo non pauci DD. tenent, ad eſſentiam extremæ Unctionis non requiri, ut, dum in neceſſitate unicum membrum inungitur, allegati quinque ſenſus in ſpecie, & diſtincte exprimantur per verba; ſed ſufficere, ſi id fiat in genere v. g. dicendus *per hanc Unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti*, vel *quidquid per quinque ſenſus deliquiſti*, Ratio eſt: quia ſtante ſimili pronuntiatione ſufficienter continetur ſenſus a Chriſto intentus in huius Sacramenti forma circa remiſſionem. Videatur Katzenberger *in Supplem. Theol. Sacram. c.* 2. *ſect.* 3. *num.*72.

Additio II.

* Pro praxi tamen tam circa hanc ultimam doctrinam, quam circa alteram de Unctione unius tantum partis corporis *n.* 13. relatam, ſemper notandum eſt, quod dictæ ſententiæ non ſint practicandæ, niſi in caſu neceſſitatis, quoniam non deſunt Auctores, qui cum Suarez, Henriquez, Palao, & Babenſtuber apud, & cum Holzman hic *num.* 10. defendunt, requiri ad valorem huius Sacramenti, cum ſuis diſtinctis formis quinque Unctiones diſtinctas in quinque ſenſibus, puta, in oculis ratione viſus, in auribus ratione auditus, in naribus ratione odoratus, in labiis ratione guſtus, & in manibus ratione tactus; cum autem hic agatur de valore actus, extra ullam neceſſitatem tutiora ſequi debemus. Quinimo meo iudicio non male ageret etiam ille, qui in neceſſitate duplicem noſtram ſententiam practicaret ſub conditione ſaltem mente retenta: *ſi valeat Sacramentum.*

QUÆSTIO II.

De Effectibus, Subiecto, & Iterabilitate Sacramenti Extremæ Unctionis.

SUMMARIUM.

16. *Effectus Sacramenti Extremæ Unctionis.*
17. I. *Præter gratiam ſanctificantem remiſſio peccatorum.*
18. *Effectus remiſſionis peccatorum, quomodo intelligendus?*
(a) Tract. 14. diſt. 2. n. 23. & 24.
19. II. *Alleviatio infirmi, & quomodo?*
20. *Peccatorum reliquiæ, quas abſtergit hoc Sacramentum, quæ?*
21. III. *Liberatio ab infirmitate corporali. quando expedit &c.*
22. *Subjectum Extremæ Unctionis capax, quod?*
23. *Nequit miniſtrari ſanis, etiam damnatis ad mortem.*
24. *Quid de peſte laborantibus, vulneratis, ſenibus?*
25. *Infantibus, ac perpetuo amentibus? cum Additione.*
26. *Vel adultis lapſis in phreneſin, aut amentiam?*
27. *Diſparitas inter Sacramentum Pœnitentiæ, & Extremæ Unctionis.*
(b) De hoc videatur ſupra diſt. 7. quæſt. 4. per totum.
28. *In quo periculo, & ſtatu infirmis hoc Sacramentum miniſtrandum?*
29. *Sacramentum hoc eſt iterabile, & an in eodem morbo?*
30. *Declaratur hoc eſt iterabile, & an in eodem morbo.*
* *Et determinatur intervallum intercedens inter unam, & alteram Unctionem.*
31. *Sacramentum hoc an ſit neceſſarium ad ſalutem?*

16. EFFECTUS Sacramenti Extremæ Unctionis paucis verbis a S. Jacobo *in ſua Canonica c.* 5. ſequentibus verbis indicantur; *Et oratio Fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, &. ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* Hinc ſit

17. CONCL. I. Ultra gratiam habitualem, ſeu ſanctificantem, quæ ex opere operato cauſatur ab omnibus Sacramentis novæ Legis, ſpecialis effectus Sacramenti Extremæ unctionis eſt remiſſio peccatorum. Patet hoc ex citatis verbis Apoſtoli Jacobi: *Et, ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* Super quæ verba Concilium Trid. *loc. cit. c.* 2. explicans rem, ſeu effectum huius Sacramenti, ſic ait: *Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cuius Unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit.*

18. Porro effectus iſte remiſſionis peccatorum intelligendus in primis eſt de peccatis venialibus, quæ, ſi homini per alia Sacramenta, ac remedia, ſeu opera bona remiſſa necdum ſunt, virtute huius Sacramenti remittuntur, ſi cæteroquin homo ſit diſpoſitus. Intelligendus deinde eſt de remiſſione pœnarum

rum peccatis debitarum, non quidem ſemper omnium, ſed plurium, vel pauciorum, juxta diſpoſitionem ſuſcipientis. Quinimo per accidens fieri poteſt, ut etiam primam gratiam conferat Sacramentum iſtud, & peccatum mortale remittat homini bona fide exiſtimanti, ſe eſſe contritum, vel in ſtatu gratiæ, illudque cum ſola attritione ſuſcipienti: prout jam ſupra (*a*) dictum eſt.

19. CONCL. II. Secundus hujus Sacramenti effectus eſt alleviare infirmum, juxta citatum illud D. Jacobi, *Et alleviabit eum Dominus*. Dicitur autem hoc Sacramentum alleviare infirmum, in quantum (ut ait Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 2.) *ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ Miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda ac Labores levius fert, & tentationibus dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit.*

20. Huc reduci poteſt alius effectus hujus Sacramenti, ibidem a Concilio Tridentino, & communi Theologorum aſſignatus, qui eſt *peccatorum reliquias abſtergere*. Ubi per *peccatorum reliquias* intelligitur animi languor, torpor, mœror, triſtitia, faſtidium, & anxietas, & aliæ hujusmodi pravæ affectiones, quæ ex peccatis præteritis, eorumque recordatione oriri ſolent, ac peccatorem in deſperationem inducere: in ordine ad quas removendas proinde plurimum conducit digna hujus Sacramenti ſuſceptio.

21. CONCL. III. Tertius Extremæ Unctionis effectus eſt, liberare infirmum ab infirmitate ſua corporali, ubi ſaluti animæ id expedierit; juxta illud cit. Apoſtoli: *Et Oratio Fidei ſalvabit infirmum*. Hunc tamen effectum ſanitatis corporalis non ſemper, ac infallibiliter præſtat hoc Sacramentum, ut patet: ſed tunc ſolum, ubi ſaluti animæ infirmi expedierit: prout notat Concilium Trid. *loc. cit. c.* 2. dicens, quod infirmus virtute huius Sacramenti *ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur*. Et ratio eſt: quia Sacramenta nullum ex Chriſti inſtitutione conferunt effectum, niſi in ordine ad ſpiritualem animæ profectum, ac vitam æternam conſequendam.

22. CONCL. IV. Subiectum capax extremæ Unctionis eſt ſolus homo baptizatus, rationis compos, & pericoloſe infirmus, ita quod probabiliter mors immineat. Ita communis; & patet tum ex citatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis?* tum ex Concilio Trid. *loc. cit. c.* 3. ubi ait: *Declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam pericoloſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur.*

23. Infertur proinde cum communi, non poſſe hoc Sacramentum miniſtrari ſanis, neque iis, qui ſunt conſtituti in mortis articulo ob extrinſecam duntaxat violentiam, v. g. damnatis ad mortem, hominibus in naufragio conſtitutis, militibus ad prælium iturIs, & huiusmodi. Ratio eſt: quia ex Chriſti inſtitutione ſolus homo infirmus eſt capax huius Sacramenti: tales autem homines non ſunt infirmi, ut patet.

24. Aliud eſt dicendum de eo, qui peſtem contraxit, qui venenum vel vulnus lethale accepit &c. propter quod eſt in periculo mortis: talis enim poſt eiuſmodi caſum vere iam ægrotat, licet cauſa iſtius ægritudinis fuerit extrinſeca, & violenta: atque ideo communiter huiusmodi homines cenſentur eſſe capaces extremæ Unctionis. Idem dicendum de eo, qui ob nimiam ſenectutem deficientibus viribus eſt conſtitutus in periculo mortis: etenim & iſte vere infirmatur; nam, ut habet vulgatum illud, *Senectus ipſa eſt morbus*.

25. Infertur ulterius, quod infantibus rationis necdum capacibus, ac etiam illis qui perpetuo amentes fuerunt, Extrema Unctio miniſtranda non ſit, uti notat Scotus 4. *diſt.* 23. §. *De ſecunda*, cum communi. Ratio eſt: quia tales non poſſunt eſſe pœnitentes, id eſt, non ſunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ; ergo neque Extremæ Unctionis, eo quod hoc Sacramentum illius *conſummativum*, ſive complementum exiſtimetur, ut loquitur Concilium Trid. *num.* 8. relatum.

Additio.

* Dixi notanter: *Infantibus rationis necdum capacibus*: nam, ſi forent capaces, & ferventer peterent extremam Unctionem, eſſentque aliquo modo circa hoc Sacramentum inſtructi, eadem deneganda non foret, quamvis Sacramentum Euchariſtiæ nunquam adhuc receperint. Unde Pater Holtzman hic *num.* 43. improbat factum cujusdam Parochi, qui puero ægroto ſeptennium non multum ſupergreſſo, attamen jam confiteri ſolito denegavit, quamvis parentes eiusdem ardenter inſtarent, Sacramentum extremæ Unctionis ex ea ratione; quia dictus puer nunquam adhuc recepit ſacram Synaxin: ſufficit enim; ut ſit capax Sacramenti Pœnitentiæ, cuius hoc Sacramentum extremæ Unctionis eſt conſummativum. *

26. Loquendo de adultis, & qui rationis uſum habuerunt, tametſi deceat, idque curandum ſit, ut hoc Sacramentum conferatur infirmis, dum adhuc rationis compotes ſunt (ſic enim majori cum reverentia ſuſcipietur) attamen non debet denegari morituris, in phreneſin, aut amentiam lapſis, ſed eſt eisdem dandum: dummodo antea chriſtiane vixerint, atque ſalutis ſuæ memores fuerint: quod quidem præſumendum eſt, niſi de contrario conſtet. Layman *lib.* 5. *tr.* 8. *c.* 4. *num.* 3. & communis.

27. Nec obſtat, quod loquendo de Sacramento Pœnitentiæ (*b*) Doctores non pauci vel oppoſitum teneant, vel dubitent, an in tali caſu ſit conferendum illud Sacramentum etiam ſub conditione. Reſp. unim, diſparitatem eſſe: quia ad Sacramentum Pœnitentiæ, quod a Chriſto Domino inſtitutum fuit per modum Judicii, requiritur Confeſſio ſenſibilis, qualem tunc ſufficienter adeſſe a memoratis DD. dubitatur: hæc autem non requiritur ad Extremam Unctionem.

28. Quinimo ad conferendum Sacramentum Extremæ Unctionis non eſt expectandum, donec infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut penitus ſit deſperata ſalus eius, ſed ſufficit, quod infirmus judicio Medicorum, aut peritorum periclitetur de vita, ſive probabile periculum ſubſit, ne, ſi diutius differatur iſtud Sacramentum, mors vel defectio ſenſuum ſubito ſuperveniat. Expedit enim, ut ab infirmo pericoloſe ægrotante hoc Sacramentum (ſi fieri poteſt) dum adhuc viget integra mens & ratio, recipiatur, ſicque is ad uberiorem illius fructum, gratiamque percipiendam ſua fide, piaque animi voluntate ſeſe diſponere valeat. Herincx *diſp.* 11. *de Extrema Unctione qu.* 5. *num.* 41. poſt Catechiſmum Romanum. Barboſa *de Offic. Parochi c.* 22. *num.* 19. Laym. *n.* 4. & alii.

29. CONCL. V. Quamvis hoc Sacramentum ſimpliciter ſit iterabile, ſi nimirum homo in pluribus morbis cum probabili vitæ periculo ſucceſſive ſit conſtitutus, nihilominus durante eadem neceſſitate, ſtatuque morbi Sacramentum iſtud iterari non poteſt: quod ſi tamen varietur morbi ſtatus, & infirmus, poſtquam reconvaluiſſe videbatur, denuo ſive vi eiusdem, ſive alterius morbi in periculum mortis incidat, iterum conferri poterit. Ita certa, & communis Doctorum, atque habetur in Concilio Trid *loc. cit. c.* 3. Accedit ratio, quia hoc Sacramentum non imprimit characterem; ergo eſt iterabile ſuperveniente tamen novo vitæ diſcrimine.

30. Porro illa temporis diſtantia morbique varietas prudenti iudicio relinquitur deſignanda; ita tamen, ut conſiderata diuturnitate ægritudinis, ac variatione ſtatus eius cenſeatur eſſe novus morbus, id eſt, conſtituens hominem in novo mortis periculo, ac proinde nova neceſſitas: & ſic primum poterit iterari Sacramentum iſtud.

Additio.

* Auguſtinus Barboſa *de Offic. Paroch. c.* 22. *n.* 28. apud Gobat exiſtimat, intervallum unius ſeptimanæ inter unam, & alteram unctionem intercedens eſſe ſufficientem temporis diſtantiam, de novo Sacramentum Extremæ Unctionis recipiendi, dummodo vere conſtet, infirmum poſt primam Unctionem intra hoc intervallum hebdomadarium fuiſſe conſtitutum extra periculum propinquum mortis, licet ceteroquin necdum ex integro ſit reſtitutus ſanitati; prout id teſte Patre Kiliano Kazenberger *in Supplem. Sacram. c. x.*

Digitized by Google

c. 2. *ſect.* 4. *num.* 110. frequenter poteſt contingere apud Aſtmaticos, Hydropicos, & Phtyſicos, in quibus, radice morbi permanente, morbi ſtatus ſæpe notabiliter variatur, ut tunc in periculo urgenti ſint conſtituti, poſtea plateas, & Eccleſias frequentent, ac demum intervallo alio iterum periculoſe decumbant. Quare pro praxi, ſi ægroti illi, qui jam ſemel Extremam Unctionem receperunt, iterum poſt aliquot dies inungi petant, Domini Parochi obſervent, an intra hoc tempus novus morbus periculoſus acceſſerit, vel non? Si prius; non facile denegent ferri de petentibus hoc Sacramentum etiam poſt paucos dies; nam propter novum aliud certamen, ſeu agonem poterit pro conſortatione nova adhiberi unctio, teſte Dicaſtillo hic *D.* 1. *dub.* 10. *n.* 166. Si vero poſterius; tunc indagent ulterius, an interca periculum præcedentis morbi, ratione cujus iuuncti fuerunt, vere ceſſaverit, nec ne? ſi non, neutiquam reiteretur Extrema Unctio: ſi vero ceſſavit iam integro circiter octiduo, de novo adminiſtrare poterunt; alias vero non id faciant. Videatur Kazenberger *loc. cit.**

31. Poſſet hic ulterius quæri de neceſſitate huius Sacramenti ad ſalutem. Verum de hoc iam dictum fuit ſupra *diſt.* 2. *num.* 68. *& ſeqq.* Quamvis enim Fideles ad receptionem Extremæ Unctionis nulla præcepti diſtrictione, per ſe loquendo, teneantur, tamen (uti loquitur Concilium Trid. *cit. cap.* 3.) *nec tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria eſſe poſſet.*

DISTINCTIO XII.

De Sacramento Ordinis

QUÆSTIO I.

Quid, & quot ſint Ordines? Ubi & de prima Tonſura.

SUMMARIUM.

1. *Ratio Ordinis inter Sacramenta.*
2. *Ordo varie ſumitur.*
3. *Ordo ſumitur & pro præeminenti gradu in Eccleſia, & pro actuali Ordinatione.*
4. *Presbyteratus eſt Sacramentum, quomodo?*
5. *Declaratur hoc amplius.*
6. *Sacramentum Ordinis, quid?*
7. *Oſtiariatus &c. Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, quid?*
8. *Sacerdos &c. quis?*
9. *Ordines ſunt ſeptem.*
10. *Prima Tonſura non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines.*
11. *Effectus primæ Tonſuræ, quid?*
    Privilegium Fori.
12. *Privilegium Canonis.*
    (*a*) Tract. 13. diſt. 2. num. 58. & ſeqq.
    Alii effectus primæ Tonſuræ.
13. *Epiſcopatus, an ſit Ordo?*
14. *Comprehenditur ſub Sacerdotio ample ſumpto.*
15. *Omnes, & ſinguli Ordines ſunt verum Sacramentum.*
    Et cauſant ſpecialem Characterem, cum Additione.
16. *Conſtituunt omnes unum Sacramentum, quomodo?*
    (*b*) Tract. 14. diſt. 1. num. 10.
    Quid de Characteribus?

1. ABSOLUTIS Sacramentis, quæ vitam ſpiritualem cuiuslibet Fidelis quoad ſe promovent, recepta Theologorum methodo tractatur de Sacramentis illis novæ Legis, quæ reſpiciunt totam Communitatem populi Chriſtiani: qualia ſunt Sacramentum Ordinis, & Matrimonii. Siquidem mediante illo in Eccleſia Catholica conſtituuntur legitimi Sacerdotes, ac Miniſtri Eccleſiaſtici, qui præſint, ac legitime gubernare noverint totum populum Chriſtianum. Poſt quod ſequitur Sacramentum Matrimonii, quo generis humani propagatio ad conſervationem Reipublicæ Chriſtianæ requiſita perennatur, atque, ut honeſte, ac decenter fiat, ſpecialibus gratiis & auxiliis Divinis roboratur. Et quidem loquendo nunc de Sacramento Ordinis.

2. Advertendum eſt primo, quod nomen Ordinis diverſas habeat ſignificationes. Nam quandoque ſumitur Ordo pro congrua quorundam inter ſe diſpoſitione, ut ſi dicatur: *Exercitus conſervat ordinem bonum; Inter hæc reperitur nullus ordo.* Quandoque pro gradu præeminenti in aliqua Republica: ſic dicitur *Ordo Equeſteris, Ordo Senatorius, Ordo Clericalis &c.* ut taceantur aliæ eius acceptiones.

3. Advertendum ulterius, quod, quantum attinet ad propoſitum, Ordo dupliciter ſumatur: primo pro gradu præeminenti in Eccleſia Dei, id eſt, pro dignitate Eccleſiaſtica quibusdam perſonis collata vi Sacramenti Ordinis recepti. Secundo ſumitur Ordo pro ipſa actuali ordinatione, ſeu inſtitutione alicuius in gradu præeminenti Eccleſiæ: & hoc poſteriori modo acceptus Ordo eſt unum ex ſeptem novæ Legis Sacramentis, non item in priore acceptione. Sic v. g. Presbyteratus poteſt ſumi vel pro ipſa actuali ordinatione alicuius in Presbyterum, & ſic eſt Sacramentum: vel pro dignitate, ſeu poteſtate Sacerdotali, quam quis acquiſivit vi ordinationis ſuæ in Presbyterum, & ratione cuius poteſt valide conſecrare, & abſolvere: & hoc modo Presbyteratus non eſt Sacramentum, ſed potius aliquid conſequens ad Sacramentum Ordinis Presbyteratus iam peractum, ſibique collatum. Et quod dicitur hic de Presbyteratu, idem ſervata proportione dicendum eſt de Diaconatu, Subdiaconatu, & quatuor Ordinibus minoribus.

4. Hinc, ſi quis dicat, Presbyteratus eſt Sacramentum novæ Legis: atqui Petrus ante annum ordinatus, habet Presbyteratum; ergo Petrus habet Sacramentum Ordinis, & quidem adhuc hodie, cum etiam nunc habeat Presbyteratum. Reſp. diſtinguendo maiorem: Presbyteratus eſt Sacramentum, ſumendo Presbyteratum pro Actuali ordinatione alicuius in Presbyterum, conceditur: ſumendo Presbyteratum pro dignitate, ſeu poteſtate Sacerdotali permanente, negatur maior: & ſic diſtincta minore negatur conſequentia.

5. Ratio huius doctrinæ eſt: quia Ordo eſt Sacramentum conſiſtens in fieri, non autem in facto eſſe: unde nequit conſiſtere in ipſa dignitate, poteſtate, & gradu Sacerdotali, qui ſemper permanet, ſed ſolum in actuali ordinatione, id eſt, in illa ſenſibili actione mox tranſeunte, qua præbetur Clericis dicta poteſtas, & gradus Sacerdotalis. Unde ad hoc indicandum, & vitandam omnem ambiguitatem, atque æquivocationem Concilium Trid. *Seſſ.* 23. *Can.* 3. notanter ſic inquit: *Si quis dixerit, Ordinem, ſive ſacram Ordinationem non eſſe vere, ac proprie Sacramentum &c. anathema ſit*: per additum ly *ſive ſacram Ordinationem*, explicans, quid intelligatur per ly *Ordo* dum dicitur eſſe Sacramentum novæ Legis. His prænotatis, ſit

6. CONCL. I. *Sacramentum Ordinis* bene definitur, dicendo: Ordo eſt Sacramentum novæ Legis, quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato ad aliquod Miniſterium circa Euchariſtiam digne exhibendum. Ita in re communis; poteſtque hæc definitio Sacramenti Ordinis in genere facile cuilibet Ordini in particulari applicari, definiendo eosdem per officia ſingulis propria, quorum quodlibet denotat aliquod miniſterium proxime, vel ſaltem remote influens ad cultum circa Euchariſtiam digne exhibendum, uti iuxta definitionem Sacramenti Ordinis *ut ſic* requiritur.

7. Sic *Oſtiariatus* eſt Ordo, ſeu Sacramentum novæ Legis, quo traditur ordinato poteſtas aperiendi ianuas Eccleſiæ pro celebranda, vel audienda Miſſa &c. *Lectoratus* eſt Ordo, quo confertur poteſtas legendi in Miſſa Prophetias &c. *Exorciſtatus* eſt Ordo, quo datur poteſtas energumenos per Exorciſmos ita præparandi, ut Miſſæ ac ſumptioni Euchariſtiæ cum debita diſpoſitione intereſſe poſſint. *Acolythatus* eſt Ordo, quo datur poteſtas miniſtrandi in Miſſa &c. Similiter *Subdiaconatus* eſt Ordo, quo traditur ordinato poteſtas ſolemniter cantandi Epiſtolam, & portandi Calicem cum Patena ad Altare. *Diaconatus* eſt Ordo, quo datur ordinato poteſtas ſolemniter cantandi Evangelium, ac proxime miniſtrandi Sacerdoti circa confectionem Euchariſtiæ. *Presbyteratus* eſt Ordo, ſeu Sacramentum novæ Legis, quo datur ordinato poteſtas conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti, atque Fideles confitentes a peccatis abſolvendi.

8. Un-

Digitized by Google

8. Unde *Sacerdos* bene deſcribi poteſt, quod ſit vir in præeminenti gradu Eccleſiæ conſtitutus, habens poteſtatem conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti &c. Quo modo (ſervata tamen proportione) etiam Diaconus, & alius in Ordinibus conſtitutus, apte poterit deſcribi per officium ſibi competens.

9. CONCL. II. Septem ſunt Ordines in Eccleſia Dei, videlicet Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, ac Presbyteratus ſeu Sacerdotium. Ita Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 2. aſſerens, *ab ipſo Eccleſiæ initio dictorum Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum miniſteria in uſu fuiſſe.*

10. CONCL. III. Prima Tonſura non eſt Ordo, neque Sacramentum, ſed mera diſpoſitio ad Ordines. Ita Theologi communiter contra pleroſque Canoniſtas volentes, etiam primam Tonſuram eſſe Ordinem proprie dictum; quorum ſententiam ex profeſſo, ac fuſiſſime propugnat Fagnanus in *c. Cum contingat num.* 44. *& ſeqq. de Ætate & qualit. præficiendorum.* * Imo præſens Auctor ipſemet ut Canoniſta in eamdem inclinat in Jure Canonico *lib.* 1. *decr. tit.* 11. *num.* 10. *& ſeqq.* * Cæterum ratio noſtræ Concluſionis deſumitur imprimis ex Decreto S. Caii Papæ & Martyris, qui (ut refertur in Breviario Romano die 22. Aprilis) *conſtituit, ut his Ordinum & honorum gradibus in Eccleſia ad Epiſcopatum aſcenderetur: Oſtiarii, Lectoris, Exorciſtæ, Acolythi, Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri:* ergo, cum inter hos Ordinum gradus non connumeretur prima Tonſura, dicendum, quod ipſa non ſit Ordo. Idem probatur ex cit. Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. ubi referens nomina Ordinum, ab ipſo Eccleſiæ initio in uſu exiſtentium, pariter tacet primam Tonſuram: quinimo eam ſatis aperte ab Ordinibus ſecernit, dum ait, quod Ordines in Eccleſia *ita ſint diſtributi, ut qui jam Clericali Tonſura inſigniti eſſent, per minores ad majores aſcenderent.* Quod ſi in contrarium adducantur nonnulli textus, in quibus prima Tonſura *Ordo Clericalis* vocatur, debet Ordo Clericalis, ut ſic jura juribus concordentur ſumi in ſenſu aliquo lattori jam ſuperius *num.* 2. indicato; nimirum pro gradu aliquo, per quem quis ad ſtatum digniorem, nimirum a Laicali ad Clericalem transfertur, In quo ſenſu Tonſura utique poteſt Ordo dici; licet cæteroquin ſumendo Ordinem in rigore, prout ſimul eſt Sacramentum, prima Tonſura potius ſit diſpoſitio ad Ordines recipiendos, in quantum per eam patet aſcenſus ad Ordines tum minores, tum majores; ſimulque per ipſam quis ſit Clericus, ac de Foro Eccleſiaſtico, & particeps Privilegiorum Clericalium: occaſione cujus

11. Quæres. Qui ſint effectus primæ Tonſuræ? Reſp. cum communi, eos eſſe multiplices, quos enumerat cit. Fagnanus *num.* 112. Imprimis enim per eam Chriſtiani a Statu Laicali transferuntur ad Clericalem, & de ſorte Domini efficiuntur *arg. can. Duo ſunt* 12. *q.* 1. & *can. Cleros diſt.* 21. Deinde Tonſurati acquirunt *Privilegium Fori*, hoc eſt, eximuntur ab omni Poteſtate, ſeu Juriſdictione ſæculari *can. Si imperator. diſt.* 96. ac proinde non poſſunt amplius a Judice ſæculari in judicium trahi, incarcerari, vel puniri, ſed duntaxat ab Eccleſiaſtico. Verumtamen novo Jure Concilii Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 6. ad hoc, ut prima Tonſura initiatus gaudeat dicto Privilegio Fori requiritur, quod is vel *Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat; vel in Seminario Clericorum, vel aliqua Schola, vel Univerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur.* Ita Concilium: quod cum ſub disjunctione *aut, vel,* loquatur, ſufficit qualibet harum trium conditio, ut is privilegio Fori gaudeat.

12. Rurſus prima Tonſura initiatus acquirit *Privilegium Canonis*; ac proinde ipſum injurioſe percutiens incidit ipſo facto in excommunicationem latam *can. Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. de qua jam ſuperius. (*a*) Item talis poteſt obtinere beneficium Eccleſiaſticum, ut monuit Concilium Trident. *cit. cap.* 6. eſt etiam capax omnis Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, tam ordinariæ, quam delegatæ, cujus merus Laicus eſt incapax: hinc initiatus prima Tonſura eſt capax poteſtatis excommunicandi, Beneficia conferendi, Cauſas ſpirituales cognoſcendi &c. Et tandem gaudeat omnibus privilegiis Clericorum.

13. CONCL. IV. Epiſcopatus eſt quidem proprie dictus Ordo, tamen commode refertur ad Ordinem Sacerdotii: atque ideo ſimpliciter dicendum eſt, in Eccleſia Dei eſſe tantum ſeptem Ordines. Ita Theologi paſſim contra Canoniſtas quoad ſecundam partem. Prior pars de facto eſt certa, adeo ut oppoſitum tenere ſit periculoſum: ſiquidem Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. Epiſcopatum expreſſe inter Ordines connumerat, dum ait; *Docet inſuper Sacroſancta Synodus, in Ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & cæterorum Ordinum &c.* Accedit ratio: quia Epiſcopo competit quædam ſpecialis poteſtas Ordinis, in quantum Epiſcopo, nimirum poteſtas conferendi Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, ſicque poteſtas ordinandi Miniſtros ad obeunda munera circa Euchariſtiam: ſimulque conſecratio Epiſcopi amplius tolli, aut dicta poteſtas valide conficiendi illa Sacramenta ulterius auferri non poteſt.

14. Ultima vero pars ex eo ſuadetur: quia licet Epiſcopatus ſit Ordo a ſimplici Sacerdotio diſtinctus, ut docet Concilium Trid. *Seſſ.* 23. *can.* 7. tamen & ipſe ſub generali ratione Sacerdotii comprehenditur, ſumendo nempe Sacerdotium ample pro poteſtate non ſolum conſecrandi, ſed etiam valide conferendi omnia alia Sacramenta, quæ requirunt Miniſtrum conſecratum. Quo modo ſumendo Sacerdotium, illud poſtea ſubdividitur in Presbyteratum, cui competit adminiſtratio Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, ac Extremæ Unctionis, & in Epiſcopatum, cui inſuper convenit poteſtas conferendi jure ordinario Confirmationem, & Ordinationem. Hinc S. Anacletus Papa *in Epiſtola.* 3. *cap.* 1. ait, Ordinem Sacerdotum bipartitum eſſe, ſcilicet Epiſcoporum & Presbyterorum.

15. CONCL. V. Omnes, & ſinguli prædicti Ordines ſunt verum ac proprie dictum Sacramentum. Ita communis. Et quidem, quod Sacerdotium ſit Sacramentum eſt de Fide. Quod autem etiam cæteri Ordines inferiores habeant veram rationem Sacramenti, colligitur ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, ac Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. *& can.* 3. ubi abſolute, & abſque ulla limitatione definitur, Ordinem ſeu ſacram Ordinationem eſſe Sacramentum; ſimulque dicitur, eſſe ſeptem Ordines in Eccleſia Dei. Accedit, quod ſingulis ſeptem Ordinibus ſupra *n.* 6. adductis competat definitio Ordinis ut ſic, & quod omnes & ſinguli Ordines habeant ſuam determinatam materiam, & formam, propriamque ſignificationem, uti patebit ex dicendis *Quæſt. ſeq.* Inſuper ſinguli Ordines imprimunt ſpecialem Characterem, ac diverſum ab aliis, ſecundum quod diverſæ ſunt poteſtates miniſtrandi; ut docet D. Bonaventura 4. *diſt.* 24. *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 2. cum communi, ac patet ex eo quod omnes ſint irreiterabiles: atqui Character eſt effectus proprius Sacramenti; ergo.

Additio.

* Dices. Ordo Acolythatus non eſt verum Sacramentum: ergo non omnes Ordines ſunt verum Sacramentum. Antec. probatur; quia Sacramentum Ordinis, æque ac Sacramentum Confirmationis debet conformiter dictis *n.* 13. conferri ab ipſomet Epiſcopo, atque Acolythatus tempore Concilii Carthaginenſis IV. *cap.* 6. non conferebatur ab Epiſcopo, ſed ab Archidiacono, a quo acolythandi accipiebant materiam hujus Ordinis, nimirum candelabrum cum cereo, & urceolos: ergo. Reſp. neg. antec. ad ejus probationem diſtinguo min. quoad alterum membrum: conferebatur ab Archidiacono nomine & auctoritate propria, neg. min. nomine & auctoritate Epiſcopi tamquam a Miniſtro ejusdem, conced. Sufficiebat autem quoad valorem tempore dicti Concilii Carthaginenſis talis mediata extraditio facta per Archidiaconum, tamquam Miniſtrum Epiſcopi, quia Chriſtus ſpecificam determinationem materiæ in his Ordinibus reliquit Eccleſiæ, iſta autem pro eo tempore ordinavit, ut in acolythatu fiat extraditio materiæ per Archidiaconum nomine & auctoritate Epiſcopi. Videatur Holzman hic *Tract.* 1. *diſp.* 2. *n.* 71. *

16. Cæterum, his non obſtantibus, omnes dicti ſeptem

tem Ordines conſtituunt in ſimul unum duntaxat Sacramentum Ordinis. Idque fit tum unitate ſubordinationis, ſeu finis, in quantum omnes ordinantur ad unum Sacerdotium, ac ratione huius recipiuntur: tum unitate generis proximi, quatenus omnes & ſinguli Ordines in particulari conveniunt in ratione Sacramenti Ordinis ut ſic, tanquam in genere proximo, quatenus omnes ordinantur ad obeunda munera circa Euchariſtiam, prout ad rationem Ordinis ut ſic requiritur. Ac proinde merito a Concilio Trid. *loc. cit.* comprehenduntur omnes ſub uno nomine Sacramenti Ordinis, prout iam ſuperius (*b*) dictum fuit. Et hac eadem ratione Characteres particulares ſingulorum Ordinum in ſimul conſtituunt unum Characterem totalem, & completum Ordinis.

QUÆSTIO II.

De Materia, Forma, & Officiis ſingulorum Ordinum.

SUMMARIUM.

17. *Materia, & Forma Ordinum generatim. quæ?*
    (*c*) Videatur Tract. 14. Diſt. 1. num. 18. & ſeqq.
18. *Materia Oſtiariatus, & Forma, quæ? Officium Oſtiarii, quod?*
19. *Lectoratus materia, & forma, Officium Lectoris.*
20. *Exorciſtatus materia, & forma. Officium Exorciſtæ.*
21. *In reliquis Ordinibus datur duplex materia, & forma partialis.*
22. *Acolythatus materia & forma duplex, quæ? Officium Acolythorum.*
23. *Objectio, ejusque ſolutio notabilis.*
24. *Subdiaconatus materia, & forma.*
25. *Subdiaconi officium, quale?*
    (*d*) Ut dictum Tract. 13. Diſt. 3. n. 13.
26. *Subdiaconi obligationes ſpeciales quæ?*
    (*e*) Tract. 6. Diſt. 1. n. 12. & 13.
27. *Clerici in Sacris, quo Jure teneantur ad perpetuam continentiam?*
28. *An vi voti Sacris Ordinibus annexi?*
29. *Inſtantia ex Scoto refellitur.*
30. *Diaconatus materia, & forma.*
31. *Officium Diaconi, quod?*
32. *Presbyteratus materia, & forma?*
33. *Officium Sacerdotis,*
    (*f*) Ut Dictum Diſt. 8. n. 7.
34. *Objectio ex Concilio Florentino. Ejuſque ſolutio.*
35. *Quid de Libro Epiſtolarum reſpectu Subdiaconatus?*
36. *Alia notabilis objectio.*
37. *Ejusque ſolutio: ubi etiam de tempore inſtitutionis.*
    (*g*) Tract. 14. Diſt. 1. n. 20. & 21.
38. *Uniformitas in materia, & forma Sacramentorum quomodo detur?*
    * *Occurritur alteri objectioni. Addit. I.*
    * *Ut & novæ Quæſtioni. Addit. II.*

17. ADVERTENDUM, quod loquendo de materia, & forma Ordinum in genere, materia cuiuslibet Ordinis duplex ſit, remota ſcilicet & proxima. *Materia remota* cuiuslibet Ordinis eſt illa res, quæ traditur ab Epiſcopo ſuſcipienti aliquem Ordinem. *Materia proxima* eſt ipſamet traditio illius rei. Porro forma cuiuslibet Ordinis in genere ſunt verba illa, quæ in collatione ſingulorum Ordinum, ac ſub traditione debitæ materiæ proferuntur ab Epiſcopo, utpote ordinario Miniſtro Sacramenti Ordinis. (*c*)

18. Verum loquendo de ſingulis Ordinibus in particulari, *Materia Oſtiariatus* eſt traditio Clavium Eccleſiæ per manus Epiſcopi. *Forma* ſunt verba illa ab Epiſcopo ſub porrectione dictarum Clavium Eccleſiæ prolata, videlicet: *Sic agite, quaſi reddituri Deo rationem pro iis rebus, quæ his Clavibus recluduntur.* Porro *Officium Oſtiarii* eſt Templi claves cuſtodire, eius ianuam claudere, cymbalum & campanam pulſare. Ita Pontificale Romanum, & Catechiſmus Romanus.

19. *Lectoratus materia* eſt traditio Libri Prophetiarum. *Forma* vero talis: *Accipite, & eſtote verbi Dei relatores, habituri, ſi fideliter & utiliter impleveritis officium veſtrum, partem cum iis, qui verbum Dei bene miniſtraverunt ab initio.* Porro *Officium Lectoris* eſt Lectionem Prophetiarum in Eccleſia pronuntiare, ſive canendo, ſive ſolum loquendo: item Catechumenos docere Rudimenta Fidei.

20. *Exorciſtatus materia* eſt traditio Libri Exorciſmorum. *Forma* vero hæc: *Accipite, & commendate memoriæ, & habete poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſive baptizatos, ſive catechumenos.* *Officium Exorciſtæ* eſt imponere manus ſuper energumenos (hoc eſt, obſeſſos a dæmonibus) & ad arcendos dæmones ſuper eos invocare Nomen Domini, legereque Exorciſmos Eccleſiæ, ac ipſos ita præparare, ut Sacris intereſſe poſſint.

21. Quantum ad ſequentes Ordines attinet, notandum, quod in reliquis Ordinibus duplex reperiatur materia, conſtituens unam adæquatam, cum duplici forma ſibi correſpondente, & ſimiliter unam adæquatam formam conſtituente: qualis in Acolythatu eſt traditio Cerei extincti, & Urceoli vacui: in Subdiaconatu eſt traditio Calicis vacui una cum Patena vacua, ac Libri Epiſtolarum: in Diaconatu impoſitio manuum Epiſcopi, atque traditio Libri Evangeliorum: in Presbyteratu traditio Calicis cum vino & patenæ cum Hoſtia ſuperpoſita, ac impoſitio manuum Epiſcopi. Itaque

22. *Acolythatus* una materia eſt traditio Candelabri una cum Cereo extincto, cum tali forma: *Accipite Candelabrum cum cereo, & ſciatis vos ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipatos, in Nomine Domini.* Altera partialis materia eſt traditio Urceoli vacui, cum hac forma: *Accipite Urceolum ad ſuggerendum vinum & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti, in Nomine Domini.* Porro *Officium Acolythorum* eſt luminaria Eccleſiæ accendere, atque præparare ad Sacrificium, & portare Cereum accenſum ad Altare, præcipue dum Evangelium ſub Miſſa canitur, itemque ampullas vini & aquæ ad Miſſæ Sacrificium præparare, & miniſtrare.

23. Nec dicas. Poſſunt huiuſmodi officia pleraque peragi ſine dictis ordinibus; ergo fruſtra ponuntur hi Ordines. Reſp. Enim negando conſequentiam: tum quia per dictos Ordines conſtituitur quis in tali gradu Eccleſiæ, ut eiusmodi officia poſſit ſolemniter & auctoritative peragere, quod aliis non competit, tum quia etiam per quatuor Ordines minores confertur ordinatis ex opere operato gratia ſpecialis ad eiusmodi officia dignius peragenda, ut proinde dicti Ordines neutiquam ſint fruſtranei.

24. *Subdiaconatus materia* una eſt traditio Calicis vacui cum Patena vacua. Forma autem talis: *Videte, cujus miniſterium vobis traditur, ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere poſſitis.* Altera eius materia partialis eſt traditio libri Epiſtolarum, cum tali verborum forma: *Accipite Librum Epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis &c.* Et nota, uſque ad Subdiaconatum formas poſitas eſſe in plurali, eo quod uſque ad Subdiaconatum regulariter loquendo plures ſoleant ſimul ordinari, ſi adſint, quod ſi vero unus ſolus ordinatur, tunc dictæ formæ proferuntur in ſingulari.

25. Porro *Subdiaconi officium* eſt Vaſa ſacra, videlicet Calicem ac Patenam ad uſum Sacrificii præparare, atque ad Altare deferre, & Diacono in Altaris miniſterio inſervire, in Miſſa Epiſtolam cum Manipulo ſolemniter cantare; ſine Manipulo enim liceret etiam non Subdiacono cantare Epiſtolam (*d*) item Pallas Altaris, Corporalia, Calices & Patenas abluere (de qua ablutione ſuperius *diſt.* 5. *poſt quæſt.* 10. *Appendice* III. *Addit.* 3.) ipſam lotionis aquam in Sacrarium fundere, aliaque iuxta Rubricas Miſſalis in Miſſæ Sacrificio peragere. Verum occaſione horum

26. Quæres I. Quæ ſint ſpeciales obligationes Subdiaconi? Reſp. cum communi, eſſe ſequentes. I. Subdiaconi, aliique in Ordinibus maioribus conſtituti tenentur ſervare perpetuam Caſtitatem, prout liquet ex *c. Presbyteris. diſt.* 27. & *c. A multis. De ætate & qualitat. præficiend.* & *c. Ut Clericorum. de Vita & honeſtat. Cleric.* ac alibi. II. Subdiaconi tenentur ad quotidianam recitationem Horarum Canonicarum, prout iam ſuperius (*e*) dictum eſt. III. Subdiaconi, alii-

que

Digitized by Google

que in ſacris Ordinibus tenentur deſerre Habitum, & Tonſuram Clericalem *c. Si quis ex Clericis*, & *c. Clerici* 25. *de Vita & honeſt. Cleric.*

27. Quæres II. Quo jure teneantur Clerici in Sacris conſtituti ad ſervandam perpetuo continentiam? Reſp. I. Initiati ſacro Ordine non tenentur ad continentiam ex Jure Divino, ſed duntaxat Eccleſiaſtico. Ita Scotus 4. *diſt.* 37. cum communi, Nullibi enim extat tale præceptum Divinum: quinimo Græci in minoribus Ordinibus contrahunt, & in ſuperioribus utuntur Matrimonio jam contracto, neque in hoc reprehenduntur ab Eccleſia *c. Cum olim, de Clericis conjugat.* prout fieri oporteret, ſi dicta obligatio deſcenderet ex Lege Divina.

28. Remanet proinde, quod Clerici in Sacris teneantur ad perpetuam continentiam Jure duntaxat Eccleſiaſtico, in quantum Ordinibus ſacris ex generali ſtatuto Eccleſiæ (per textus *num.* 26. citatos) annexum eſt Votum perpetuæ Caſtitatis; prout inter alios tradit Scotus 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 5. §. *Hic breviter*, inquiens: *Quia ſuſceptioni Ordinis ſacri annexum eſt votum continentiæ, ut habetur extra t. A. multis. De ætate & qualit.* Id ipſum tenet communior Doctorum, atque deſumitur ex *tit. c. Cum olim, de Cleric. conjugat.* ubi Pontifex ait: *Nos attendentes, quod Orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſit.* Ex quo Gloſſa ibidem, argumento a ſenſu contrario deſumpto, infert quod Occidentales, ſive Latini Clerici ex voto ad continentiam, teneantur: eo enim ipſo (inquit) quod quis promoveatur ad ſacrum Ordinem, cui ex conſtitutione Eccleſiæ annexum eſt votum continentiæ, intelligitur tacite vovere continentiam, licet nullam de hoc mentionem faciat. Et hinc *cap. un. de Voto in* 6. illud appellatur *Votum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis.*

29. Nec obſtat Scotus 4. *diſt.* 37. *q. un.* ex quo loco is paſſim citatur in oppoſitum. Reſp. enim, Doctorem ibidem ſolum dicere, quod Ordo ſacer non dirimat Matrimonium propter votum continentiæ, ſive proprie, ſive ex præcepto Eccleſiæ annexum; ſed ex hoc ſolum, quod Eccleſia talem perſonam faciat ſimpliciter illegitimam, ſive inhabilem ad contrahendum: & hoc eſt certum, atque patet ex *tit. cap. un. de Voto in* 6. Non tamen Doctor Subtilis ibidem negat, Ordini ſacro eſſe annexum Votum continentiæ, imo hoc ipſum ſupponit, atque antea, ſeu *diſt.* 25. *quæſt.* 2. jam citata, expreſſe docet.

30. *Diaconatus materia* etiam duplex eſt, una impoſitio manus dexteræ Epiſcopi, cum tali verborum forma: *Accipite Spiritum Sanctum ad robur & ad reſiſtendum diabolo & tentationibus ejus, in nomine Domini.* Prout etiam primi ſeptem Diaconi leguntur *Act. cap.* 6. *v.* 6. per impoſitionem manuum Apoſtolorum ordinati, & quidem eo magis, quia tunc Liber Evangeliorum nondum fuit conſcriptus. Altera conformiter Concilio Florentino *in Decreto Unionis* §. *Sextum Sacramentum* apud Apolonium Holzman hic *num.* 69. *v. Probatur quarta*; eſt traditio Libri Evangeliorum, cum hac forma: *Accipe* (aut, ſi plures ſimul ordinentur) *Accipite poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis, in Nomine Domini.*

31. Porro *Officium Diaconi* eſt Sacerdoti in Miſſæ Sacrificio immediate aſſiſtere, eique miniſtrare panem & vinum ad conficiendam Euchariſtiam, atque Evangelium cum Stola ſolemniter cantare, aliaque juxta Rubricas Miſſalis præſtare. Taceantur cætera ejus officia, qualia ſunt, Sacerdote impedito Verbum DEI ex facultate Epiſcopi prædicare, de Parochi licentia ſolemniter baptizare, ex commiſſione Parochi, atque in neceſſitate aliis ſacram Communionem adminiſtrare, deferre Pixidem, in qua ſunt Particulæ conſecratæ de uno ad aliud Altare, tangere Monſtrantiam, in qua actu continetur SS. Euchariſtia, eandem e Tabernaculo educere, & Sacerdoti porrigere &c.

32. *Presbyteratus* duplex eſt *materia*, ſcilicet traditio Calicis cum vino, & Patenæ una cum hoſtia ſuperpoſita, cum hac verborum forma: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium DEO, Miſſaſque celebrandi, tam pro vivis, quam pro defunctis in Nomine Domini.* Altera materia Presbyteratus eſt impoſitio manuum Epiſcopi ſuper caput ordinandi, cum hac verborum forma: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis; & quorum retinueris, retenta ſunt.*

Additio.

* Notetur hic bene pro tollenda omni æquivocatione, quod in Ordinatione Presbyterorum duplex interveniat impoſitio manuum Epiſcopi. Prima fit ante traditionem Calicis; ubi Epiſcopus ponit dextram ſuper caput ordinandi, dicendo: *Oremus fratres*: altera fit poſt Communionem cum forma, *Accipe Spiritum Sanctum &c.* Prior juxta communem DD. eſt tantum ritus quidam, & oratio ſuper futurum Sacerdotem, uti recte cum aliis ait S. Auguſt. *lib.* 3. *de Baptiſ. contra Donatiſtas.* Poſterior vero cenſetur altera neceſſaria materia ad completum Sacerdotium. Dicitur notanter *ad completum Sacerdotium*: nam ſine hac impoſitione, ſi e. g. Epiſcopus poſt traditionem Patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino moreretur, talis Sacerdos poſſet quidem valide conſecrare, non autem abſolvere, ne quidem in articulo mortis; cum haberet quidem poteſtatem in Corpus Chriſti verum, non autem in Corpus Chriſti myſticum, ſicque non haberet Sacerdotium completum. Videatur Sporer *part.* 2. *Theolog. Sacramentalis, cap.* 1. *n.* 30. *

33. Porro *Officium Sacerdotis* præcipuum eſt conſecrare Corpus & Sanguinem D. N. JESU Chriſti: quæ poteſtas traditur per traditionem Calicis cum vino, & Patenæ cum hoſtia ſuperpoſita, idque fieri ſolet ante Offertorium, nempe circa finem Tractus, Sequentiæ, vel Alleluja, Evangelium præcedentis. Alterum ejus officium eſt abſolvere pœnitentes a peccatis, accedente tamen legitime juriſdictione: quæ poteſtas eidem traditur per manuum Epiſcopi impoſitionem, cum debita verborum forma, ſoletque fieri peracta Communione. (*f*) Inſuper ad Officium Sacerdotis pertinet, alia Eccleſiæ Sacramenta dignis adminiſtrare, excepto Sacramento Confirmationis, ac Ordinis, quorum adminiſtratio ſpectat ad Epiſcopum, veluti ordinarium Miniſtrum. Item Sacerdotis eſt benedicere, baptizare, ac populum DEI opere, doctrina, & exemplo paſcere, atque ejuſdem neceſſitates ferventibus precibus Deo recommendare, aliaque pietatis opera impenſius exercere.

34. Objicies contra haſtenus dicta. In Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, unica materia aſſignatur pro Ordine Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus; ergo male aſſignatur duplex materie horum Ordinum. Antecedens patet. Sic enim loquitur citatum Concilium. *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo; ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem; Diaconatus vero per Evangeliorum dationem; Subdiaconatus per Calicis vacui cum Patena vacua ſuperpoſita traditionem.* Reſp. negando conſequentiam, quia, ut notat Herincx *diſp.* 10. *de Sacramento Ordinis, num.* 37. & 46. Concilium Florentinum non intendit aſſignare adæquatam materiam dictorum Ordinum, ſed ſolum tradere exempla doctrinæ generalis a ſe præmiſſæ, nempe materiam cujuslibet Ordinis eſſe illud, cujus traditione confertur Ordo. Unde alteram materiam, ex Concilio Carthaginenſi quarto, & ex uſu Eccleſiæ jam ante perſpectam non excluſit.

35. Fatendum tamen, quod loquendo de Ordine Subdiaconatus, plerique Scholaſtici negent, Librum Epiſtolarum ſpectare eſſentialiter ad materiam hujus Ordinis, alii vero, & quidem melius aſſerant, traditionem Libri Epiſtolarum eſſe partem materiæ hujus Ordinis ſaltem minus principalem. Gobat *tract.* 8. *Theol. Experim. num.* 49. & Herincx *loc. cit. num.* 46. Ratio eſt, quia, ſicut per traditionem Libri Evangeliorum datur ſpecialis poteſtas ſolemniter cum Stola cantandi Evangelium, ita per traditionem Libri Epiſtolarum confertur ſpecialis poteſtas ſolemniter cum Manipulo legendi Epiſtolam; ergo, ſicut ſaltem juxta communiorem Doctorum Liber Evangeliorum eſt pars materiæ Ordinis Subdiaconatus, ita Liber Epiſtolarum erit pars materiæ Ordinis Subdiaconatus. Accedit, quod in Pontificali Romano Candidati pro Subdiaconatu etiam poſt traditionem Calicis adhuc dicantur *ordinandi*, & primum poſt traditionem Libri Epiſtolarum *ordinati*, quod ſignum eſt, ad completum Ordinem Subdiaconatus etiam ſpectare tanquam partem, Librum Epiſtolarum.

36 Objicies ulterius. Tempore Apoſtolorum Diaconi ſunt ordinati ſine traditione Libri Evangeliorum, utpote qui tunc necdum conſcriptus erat; ergo

O tradi-

Digitized by Google

traditio Libri Evangeliorum non eſt de eſſentia Sacramenti Diaconatus: & ſic a pari, vel etiam a fortiori, nec Liber Epiſtolarum erit de Eſſentia Subdiaconatus. Confirmatur. De facto in tota Eccleſia Græca conferuntur Ordines abſque omni inſtrumentorum traditione per ſolam manuum impoſitionem cum certis verbis ſingulos Ordines exprimentibus ab Epiſcopo factam; atqui ordinatio Græcorum eſt valida, quia viget non tantum apud Schiſmaticos (quos tamen revertentes ad Catholicam Eccleſiam ipſa recipit in ſuis Ordinibus) ſed etiam apud Catholicos, & illos ipſos, qui Romæ degunt, ibique more ſuo ordinantur conſentiente Papa, ut teſtatur Herinex *loc. cit. num.* 51. & Gobat *loc. cit. num.* 95. ergo.

37. Reſp. cum D. Bonaventura 4. *diſt.* 24. *p.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 4. Bellarmino *lib. un. de Ordinat. cap.* 9. Lugone *diſp.* 2. *de Sacramentis ſect.* 5. Marchantio, & aliis Theologis, Chriſtum Dominum, quando in ultima Cœna poſt Conſecrationem juxta Concil. Trid. *ſeſſ.* 2. *de Sacrificio Miſſ. can.* 2. per verba: *hoc facite in meam commemorationem*: Ordinem Presbyteratus, & tunc credibiliter quoque juxta Bellarminum alios inferiores inſtituit Ordines, non determinaſſe in particulari, ſeu ſpecie infima materiam ſingulorum Ordinum, ſed tantum in genere, nimirum, ut conferrentur per ſigna ſenſibilia & verba, quæ ſufficienter ſignificarent collationem poteſtatis talium Ordinum, relinquendo interim Eccleſiæ magis ſpecificam, ac veluti materialem inſtrumentorum porrigendorum, & verborum determinationem, prout jam ſuperius (g) dictum eſt. Unde in forma reſpondendo, negatur conſequentia.

38. Inſtabis. Ergo non eſt in tota Eccleſia Chriſti uniformitas quoad materiam, & formam Sacramenti Ordinis. Reſp. diſtinguendo ſequelam: ergo non eſt uniformitas, quatenus non eſt ubique eadem materia & forma phyſice, conceditur; moraliter, & ſaltem in genere, negatur. Vel (ut alii loquuntur) non eſt ubique uniformitas, materialiter loquendo, conceditur, formaliter, negatur: Quia ſemper & ubique juxta Chriſti inſtitutionem, ac determinationem Eccleſiæ adhibetur talis materia & forma verborum, quæ ſufficienter ſignificat collationem poteſtatis cujuslibet Ordinis.

Additio I.

* Urgebis. Ad Ordinem Epiſcopatus non requiritur duplex materia: ergo neque ad Ordinem Presbyteratus: & multo minus ad Ordinem Diaconatus, & Subdiaconatus. Antec. probatur: quia juxta communem DD. materia Epiſcopatus eſt præciſe manuum impoſitio per tres alios Epiſcopos facienda, cum hac formula: *Accipe Spiritum Sanctum*. Quinimo ex diſpenſatione Pontificia ſufficit impoſitio manuum etiam unius tantum Epiſcopi, prout teſte Felice Poteſtas *Tom.* 3. *Examinis Eccleſiaſtici. part.* 1. *c.* 1. *n.* 5. adeſt praxis Pontificum S. Gregorii, & Gregorii XIII. Reſp. tranſmiſſo antecedenti, neg. conſequentiam & paritatem. Diſparitas eſt; quia neque ex Rituali ſeu Pontificali, neque ex aliquo Concilio præſcribitur duplex materia pro Ordinatione in Epiſcopum. Quinimo vidi ipſemet copiam Brevis cujuſdam Apoſtolici Clementis XII. anno 1735. emanati, vi cujus noſter P. Valerius Riſt Miſſionarius Apoſtolicus in Cochinchina in Epiſcopum ordinari potuit per impoſitionem manuum unius tantum Epiſcopi cum aſſiſtentia duorum Sacerdotum. Econtra vero partim ex Concilio Florentino, partim ex Carthaginenſi IV. ſimul ſumptis eruitur, quod in Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus Ordinatione requiratur duplex materia. Dixi notanter: *tranſmiſſo antecedenti*; quia non deſunt Auctores, qui cum noſtro Joanne Pontio, & aliis apud & cum P. Holzman hic *n.* 70. *v. Probatur ſexto.* etiam illud negant, volentes præter impoſitionem manuum quoque Unctionem capitis, & manuum Epiſcopi ſpectare ad eſſentiam Ordinationis Epiſcopalis, ſicque etiam ibidem concurrere duplicem materiam. *

Additio II.

* Quæres. An valide quis ordinaretur in Presbyterum, ſi ei traderetur Calix ſine vino, vel Patena ſine hoſtia? Reſp. negative; quia vinum, & hoſtia ſpectant ad materiam eſſentialem Presbyteratus, per cujus utriuſque traditionem datur poteſtas conſecrandi Corpus & Sanguinem Chriſti, ſicque completum perficiendi Sacrificium. Nec dicas: Si Subdiaconando daretur Calix cum vino, & Patena cum hoſtia, valide ordinaretur; ergo etiam e contrario, ſi Presbyterando daretur Calix ſine vino, aut Patena ſine hoſtia. Reſp. enim neg. conſequentiam, & paritatem; quia in poſteriori caſu deeſſet aliqua eſſentialis materia; non autem ſic in priori, cum adhuc haberetur Calix & Patena, uti conſideranti patet.

QUÆSTIO III.

De Ætate, & Qualitatibus Ordinandorum.

SUMMARIUM.

39. *Ordines ſacri, ſeu majores, qui, & cur ſic dicantur?*
40. *Ordines minores, ſeu non Sacri, qui?*
41. *Soli maſculi ſunt capaces Ordinis, non fœminæ.*
42. *In maſculis, ut ordinari poſſint. plura requiruntur.*
43. *Sine Baptiſmo non recipitur Sacramentum Ordinis.*
44. *Ordo poteſt recipi, & valide, & licite.*
45. *Infans, an poſſit ordinari?*
(b) Vide Tract. 14. diſt. 1. n. 39.
46. *Infans ordinatus, an teneatur ſervare Continentiam, vel recitare Breviarium?*
47. *Ad Ordines, an requiratur Confirmatio?*
(i) Vide Tract. 14. diſt. 3. n. 48. & 49.
48. *In ordinandis requiritur debita ſcientia: & qualis? cum Additione.*
49. *Item probitas vitæ, & morum.*
50. *Ac ætas legitima, & qualis?*
51. *Quid de prima Tonſura, & Ordinibus minoribus?*
52. *Quid juris, ſi quis ordinetur ante legitimam ætatem?*
53. *Præſertim bona fide?*
* *De aliis qualitatibus ad licitam Ordinationem requiſitis. Addit. I. & II.*
* *Quomodo in defectu ætatis impetretur Diſpenſatio? Addit. III.*

39. ADVERTENDUM, quod ex prædictis Ordinibus alii dicantur Ordines majores, ſeu Sacri, alii Ordines minores. *Ordines ſacri, ſeu majores* ſunt tres, videlicet Subdiaconatus, Diaconatus, ac Presbyteratus; & hi quidem ex eo dicuntur *Ordines ſacri*, quia habent annexum Votum perpetuæ Caſtitatis, nec non & obligationem recitandi Breviarium, quibus homines ſpecialiter, quaſi Deo conſecrantur. Dicuntur etiam *Ordines majores*, eo quod per eos ordinati ad majus officium circa Euchariſtiam exercendum deputentur: Sacerdos ſcilicet ad conſecrandum, Diaconus vero, ac Subdiaconus ad proxime aſſiſtendum, & miniſtrandum ſolemniter Sacerdoti ad Altare. Fatendum quidem eſt, quod Subdiaconatus in primitiva Eccleſia non fuerit connumeratus inter Ordines ſacros, uti patet ex *c. Nullus in Epiſcopum diſt.* 60. de facto tamen Subdiaconatum inter ſacros Ordines computari, certum eſt atque decisum habetur *c.* A *multis. De ætat & qualit. præficiend.*

40. Porro *Ordines minores* ſunt alii quatuor, videlicet Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolythatus. Et dicuntur *minores* ob minus officium, ad quos ordinantur. Dicuntur etiam quandoque *Ordines non ſacri*, non quidem in eo ſenſu, quaſi nihil ſacrum ſint, aut contineant (ſunt enim & ipſi verum Sacramentum juxta dicta *num.* 15.) ſed ad differentiam Ordinum majorum, qui per excellentiam, ob rationes jam allatas, appellantur *Sacri*, cum econtra Ordines minores non habeant annexam obligationem recitandi Breviarium, neque Votum perpetuæ Caſtitatis; ut proinde hiſce duntaxat Ordinibus initiati licite poſſint contrahere Matrimonium, ſi velint. Hoc prænotato, ſit

41. CONCL. I. Soli maſculi ſunt capaces Sacramenti Ordinis, non fœminæ. Ita Scotus 4. *diſt.* 25. *qu.* 2. ubi hoc refundit in Legem Divinam, atque ordinationem Chriſti. Idipſum patet tum ex perpetua traditione Eccleſiæ: tum ex eo, quia neque B. Virgo MARIA hanc poteſtatem Ordinis a Chriſto Filio ſuo accepit, non obſtante, quod fuerit dignior ac excellentior univerſis Apoſtolis.

42. CONCL. II. Etſi in maſculis ad hoc, ut quis valide ordinetur; poſt ſuſceptum Baptiſmi Sacramentum aliud non requiratur præter debitam materiam & formam, ac intentionem Miniſtri, atque ſuſcipientis, ſi is ſit adultus; tamen, ut quis licite & abſque ullo

pec-

Digitized by Google

peccatu poſſit ordinari, plura alia requiruntur. Ita certa & communis.

43. Notanter tamen additur, *poſt ſuſceptum Baptiſmum*. Nam cum Baptiſmus ſit janua omnium Sacramentorum novæ Legis, ſine ipſo Sacramentum Ordinis valide non poteſt recipi. Unde *c. 5. De Presbytero non baptizato*, dicitur: *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit, ſe non eſſe baptizatum: baptizetur, & iterum ordinetur.*

44. Cæterum, ut data Concluſio melius intelligatur, ſciendum, quod dupliciter intelligi poſſit, Ordines recipi, valide nimirum, ac licite. *Valide* tunc intelligitur Sacramentum Ordinis recipi (idem dicendum de aliis Sacramentis) quando ipſum ita recipitur, ut valeat, & ſubſiſtat Ordo receptus. Quod quidem fieri poteſt, etiamſi quis recipiat Ordinem in peccato mortali, aut per ejus receptionem actu peccet, dummodo nihil deſit de eſſentialiter requiſitis ad ipſius validitatem. *Licite* tunc intelligitur recipi Ordo, quando non ſolum valet Ordo receptus; ſed inſuper receptio ipſius ſit licite, ſeu abſque peccato: & quidem, ut hoc poſteriori modo recipiantur Ordines, præter ſexum maſculinum, ac receptionem Baptiſmi plura alia requiri, patebit ex ſequentibus Concluſionibus.

45. CONCL. III. Parvulis maſculis ante uſum rationis valide quidem, ſed non licite Sacramentum Ordinis miniſtratur. Ita Scotus 4. *diſt.* 25. *q.* 2. eſtque communis Doctorum, & patet quoad valorem ex *can.* 12. *cauſ.* 11. *qu.* 1. ubi duo (Silveſter, & Fauſtinianus nominati) adducuntur ordinati a cunabulis, nec ea ordinatio pronuntiatur invalida. Ratio eſt: quia infans ſimiliter capax eſt aliorum Sacramentorum, ut Baptiſmi (*b*) & Confirmationis, quæ non requirunt in ſuſcipiente proprium conſenſum, ſi is nunquam habuit uſum rationis. Quod autem talibus Sacramentum hoc licite non conferatur, patet ex eo: quia præter plura alia, quæ in parvulis non reperiuntur, requiritur legitima ætas in ordinandis, ut dicetur in progreſſu.

46. Cæterum hic notandum, quod, licet Ordo ſacer ante uſum rationis valide cuipiam conferatur, tamen ordinatus ad ſervandam Continentiam, vel recitandas Horas Canonicas non adſtringatur, niſi poſt adeptos annos pubertatis ratificet, idque vel verbo, vel facto, nimirum utendo Ordine ſacro. Sed ſemel facta ſcienter hujuſmodi ratificatione poſt legitimam ætatem, jam non erit ipſi integrum reſilire. Sanchez *Lib. 7. de Matr. diſp.* 30. cum communi. Hinc Benedictus XIV in ſua Inſtructione ſuper dubia Ritus Cophtorum Schiſmaticorum, qui Diaconos in tenera adhuc ætate pueros ordinant, mandat, ut reconciliati cum Eccleſia poſt annum ætatis 16. completum interrogentur num *permanere velint* in ſancto propoſito. Vide ejus Bullar. to. 1. n. 128. ubi addit permitti iis qui negaverint nuptias etiam ſecundas, ut cæteris ſæcularibus.

47. CONCL. IV. Ut quis licite ordinetur, imo & prima Tonſura initietur, requiritur, quod ſit confirmatus. Patet ex Concilio Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 4. *de Reform.* ubi dicitur *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint &c.* Quod ſi tamen ſecus fiat, valebit quidem ordinatio, ſed ſcienter ſic ordinans, imo & ordinatus peccabit. (*l*)

48. CONCL. V. Inſuper requiritur debita ſcientia in ordinandis. Ita certa omnium. Requirit autem Concil. Trid. *cit. Seſſ.* 23. *c.* 4. *de Reform.* ad primam Tonſuram, ut initiandus ſit Fidei Rudimenta edoctus, ut ſciat legere & ſcribere. Ad quatuor Ordines minores requiritur juxta cit. Concil. Trid. *c.* 11. ut ordinandi ſaltem linguam latinam intelligant. Ad Subdiaconatum, & Diaconatum poſtulat idem Concilium *cap.* 13. quod ordinandi ſint inſtructi litteris, & iis, quæ ad Ordinem ſuum exercendum pertinent. Et tandem ad Sacerdotium exigit in ordinandis tantam ſcientiam, ut poſſint populum docere ea, quæ ſcire omnibus ad ſalutem neceſſarium eſt, ſimulque miniſtrare Sacramenta.

Additio.

* Ut autem debitam ſcientiam pro futuro examine Ordinandi etiam ex præſenti Theologia Morali haurire poſſint, ſuaderem *imprimis*, primam Tonſuram, & Ordines minores recipientibus, ut in Tractatu XIV. attente prius relegant Diſtinct. I. & II. *De Sacramentis in genere*, ac Diſtinct. XIII. *De Sacramento Ordinis. Secundo*, quoad Subdiaconandos, & Diaconandos, qui jam propius ad Miniſterium Miſſæ accedunt, & plures obligationes contrahunt, conſulerem, ut inſuper in Tractatu. VI. Diſtinctioni I. *De Horis Canonicis*, & Diſtinctioni III. *De Votis*. præſertim circa primas tres Quæſtiones ſtudeant, cum obligationem contrahant ſervandi caſtitatem, & recitandi Horas Canonicas. Neque negligant revidere Tractatum XIII. *De Cenſuris & Irregularitate. Tertio*, quoad Presbyterandos, hi non ſolum præcedentia diligenter recolligant; verum etiam præprimis ſtudia ſua applicent in Tract. XIV. Diſtinctioni IV. *De SS. Euchariſtiæ Sacramento.* & Diſtinct. V. *De Sacrificio Miſſæ*, nec præfixas Miſſali Rubricas revidere intermittant, præſertim de Defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus. O! quoties Reverendiſſimi Examinatores experiri poterunt, quod nonnulli, cæteroquin in ſpeculativis ſatis docti, ſint tamen in ſimilibus valde rudes, ſi loco materiarum, in praxi minus utilium, in aliquibus talibus practicis examinentur. *

49. CONCL. VI. Inſuper requiritur vitæ, & morum probitas in ordinandis. Patet hoc tum ipſa ratione Sacramenti, & Concilio Trid. *c.* 5. & alibi: tum ex illo Apoſtoli 1. *Timoth.* 5. *Manus cito nemini impoſueris.*

50. CONCL. VII. Requiritur ulterius in promovendis ad ſacros Ordines ætas legitima & a Jure præſcripta. Eſt certum. Intellige, niſi cum aliquo ſit legitime diſpenſatum. Etſi autem antiquitus minor ætas ſuffecerit, jure tamen novo Concilii Trid. *Seſſ.* 23. *cap. de Reform.* nullus in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem licite promovetur ante vigeſimum ſecundum, ac Diaconatum ante vigeſimum tertium, & ad Presbyteratum ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum. Sufficit autem annus hujuſmodi ſaltem inchoatus, etſi tantum per medium diem aut unicam horam ſit inchoatus: prout ex communi docet Herincx *diſp.* 10. *de Sacramento Ordinis quæſt.* 7. *n.* 72. idque patet ex praxi Eccleſiæ, quæ ſic citatum Decretum Tridentinum ſemper intellexit.

51. Dicitur, *in promovendis ſacros ad Ordines*. Siquidem ad primam Tonſuram & quatuor Ordines minores licite ſuſcipiendos non requiritur determinata ætas, dummodo adſit ſcientia una cum aliis requiſitis: quamvis ante annum decimum quartum (ſaltem inceptum) tales non poſſint obtinere Beneficium Eccleſiaſticum, prout decrevit Concil. Trid. *cit. Seſſ.* 23. *c.* 6. *de Reform.* & notat Barboſa *ibidem n.* 2. cum aliis.

52. CONCL. VIII. Ordinatus Ordinibus majoribus ante legitimam ætatem valide quidem ordinatur, atque recipit Ordinis Characterem, talis tamen ipſo jure eſt ſuſpenſus, &, ſi in tali ſuſpenſione miniſtraverit, efficitur irregularis. Ita de facto communis Doctorum, eſtque deciſum per Bullam Pii II. quæ incipit: *Cum ex Sacrorum.* & habetur *tom.* 5. *Bullarii Romani Conſtit.* 7. *dicti Pontificis.*

53. Hoc tamen intelligendum de eo, qui ſcienter ante legitimam ætatem permiſit ſe ordinari. Siquidem ordinatus bona fide, & qui poſt diligentem inquiſitionem credidit ſe ætatem legitimam habere, non incurrit Suſpenſionem: loquitur enim Conſtitutio Pii II. de illis, *qui præſumunt* ante legitimam ætatem ordinari, id eſt, qui ſcienter, ac deliberate, non obſtante Conſtitutione Canonum, id agunt. Quamdiu tamen ordinatus ad legitimam ætatem non pervenit, non eſt licitum eidem miniſtrare in ſuſcepto Ordine, ne quidem cum licentia Epiſcopi; cum hic non poſſit diſpenſare ſuper ætate contra ſacros Canones.

Additio I.

* Quæres I. Quænam ulterius ultra jam dicta requirantur ad licitam Ordinationem? Reſp. breviter, ſequentia. I. Ut recipiens Ordines ſit legitime natus, de quo plura *L.* 1. *Decret. tit.* 17. II. Ut ſit conditione liber, de quo pariter *L.* 1. *Decret. tit.* 18. III. Ut non ſit obligatus ad ratiocinia, niſi ante Ordinationem reddat debitas rationes juxta *tit.* 19. *L.* 1. *Decret.* IV. Ut non ſit notabiliter corpore vitiatus, de quo *L.* 1. *Decret. tit.* 20. V. Ut non ſit bigamus, de quo *Tit.* 21. VI. Nec aliqua Cenſura, vel Irregularitate ligatus, de quo *L.* 1. *Decret. tit.* 11. VII. Ut non recipiat Ordines per ſaltum, de quo *Tract.* 13. *diſt.* 3. *n.* 17. *

Digitized by Google

Additio II.

* Dices. Plures ex allegatis, ſi ſeſe furtive inſcio Epiſcopo ingerant ad Ordines ſuſcipiendos, non ſolum illicite, verum etiam invalide ordinantur: ergo enumerata, vel ſaltem plura ex his non ſolum ad licitam, verum etiam ad validam Ordinationem requiruntur. Antecedens probatur: quia ad validam Ordinationem etiam requiritur, ut Epiſcopus habeat intentionem tales ordinandi, quæ reſpectu ſimili impedimento laborantium adeſſe non videtur; cum potius Epiſcopus non raro ſub excommunicatione prohibeat, ne ſimiles ſe ingerant Ordinationi. Reſp. neg. antec. Etſi enim Epiſcopus ſub excommunicatione id prohibeat, ita ut, ſi poſitive tales ſimili impedimento laborantes accedere reſciret eos non eſſet ordinaturus; non tamen præſumitur, velle huic ſuæ prohibitioni alligare valorem actus ſeu Sacramenti ob valde gravia inconvenientia alias non ſolum ex parte ſic Ordinatorum, verum etiam ex parte boni publici ſubſecutura, præſertim apud ordinatos taliter in Presbyteros, plurimum exinde anxios, utrum valide celebrent, vel abſolvant &c. Unde finaliter per ſimiles prohibitiones vult Epiſcopus præciſe indicare, quod tales, ſi poſtea reſciat, ſit declaraturus tanquam excommunicatos. Videatur hic Auctor in Jure Canonico *Lib.* 5. *Decret. tit.* 30. *

Additio III.

* Quæres. II. Quomodo in defectu ætatis quoad annos Sacerdotii practice impetretur diſpenſatio?

Reſp. I. Si adſit penuria Sacerdotum, in Germania, de ſpeciali Privilegio ad præviam ſupplicationem ordinarie obtineri ſolito, poſſunt diſpenſare ipſimet Epiſcopi, nec eſt neceſſaria certa formula petendi, modo cæteroquin ſufficienter conſtet de penuria Sacerdotum. Ita patet ex facultatibus ordinarie conceſſis Germaniæ Epiſcopis, quarum una ſic ſonat: *Diſpenſandi ſuper defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri poſſint ad Sacerdotium, ſi alias idonei fuerint.*

Reſp. II. Si petatur Diſpenſatio ex ætate tredecim menſium, vel alias extra penuriam Sacerdotum, recurrendum erit ad Curiam Romanam, ubi non ſolum ob penuriam Sacerdotum, ſed etiam ob ſolatium Parentum ſaltem alterutrius viventis, item ob adeptionem Beneficii actualis, aut ob Doctoratum Theologiæ, aut Philoſophiæ Magiſteriatum &c. diſpenſatur, & taxa pecuniaria excurrit ad undecim, vel duodecim ſcuta, id eſt in moneta noſtra ad viginti quatuor circiter florenos: modus autem petendi eſſe poterit talis.

Petitur humillime Diſpenſatio in ætate tredecim Menſium pro N. Diœceſis N. ad effectum recipiendi S. Ordinem Presbyteratus in ſolatium Patris ſenio confecti. *

QUÆSTIO IV.

De Miniſtro Sacramenti Ordinis.

SUMMARIUM.

54. *Ordinarius Miniſter Ordinis eſt Epiſcopus, & qualis? cum Addit.*
55. *Poteſtas conferendi Ordines minores, an poſſit concedi ſimplici Sacerdoti?*
Quid de Abbatibus Infulatis?
* *Quod ultimum magis amplificatur. Addit. I. & II.*
56. *Epiſcopus ſine Dimiſſoriis licite non ordinat alienum ſubditum.*
57. *Subditus Epiſcopi, quibus modis quis efficiatur? Item in Additione I.*
* *Quid de Regularibus Exemptis? Addit. II.*
* *Quid de Sæcularibus mortuo ſuo Epiſcopo? Addit. III.*

54. CONCL. I. Epiſcopus conſecratus eſt ordinarius Miniſter Sacramenti Ordinis. Ita definitum eſt in Concilio Trid. *Seſſ.* 23. *can.* 7. & patet tum ex perpetua praxi, & ſenſu Eccleſiæ, tum ex S. Scriptura *Actorum* 6. & 2. *Thimoth.* 1. & alibi, quibus in locis non niſi ab Apoſtolis, quibus in Eccleſia DEI ſuccedunt Epiſcopi, legimus aliquos ordinatos eſſe.

Additio.

* Porro Epiſcopus ſemel conſecratus adeo Miniſter eſt Ordinum, ut adhuc valide (quamvis illicite) ordinaret alios, etſi forent alienæ Diœceſis, vel ipſemet eſſet degradatus, Hæreticus, Schiſmaticus, irregularis, vel ſuſpenſus. Ratio eſt: quia Ordinum collatio eſt actus Ordinis, non Juriſdictionis; Ordo autem, quia propter impreſſum ſemel Characterem eſt indelebilis, ſemper manet in ipſis, uti recte advertit Felix Poteſtas *Tom.* 3. *Examinis Eccleſiaſtici. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 16. *

55. Dicitur notanter *Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter.* Siquidem, ut notat Aſcanius Tamburinus *De Jure Abbatum. n.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 3. poteſtas Ordines minores conferendi poteſt etiam ſimplici Sacerdoti a Summo Pontifice committi. Unde Abbates Presbyteri, & uſum mitræ ac baculi habentes, poſſunt Ordines minores ſuis ſubditis conferre; idque ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ; prout liquet ex *c. Quoniam videmus diſt.* 69. & *c. Cum contingat. De Ætate & qualit. præfic.* Imo de ſpeciali aſſenſu Epiſcopi illius, qui reſpectu ordinandi eſt Ordinarius, poſſe Abbates etiam Sæcularibus non ſibi ſubditis, ac Regularibus habentibus ſpeciales Dimiſſorias ſuorum Superiorum conferre primam Tonſuram, & Ordines minores, docet citatus Tamburinus *quæſt.* 7. cum pluribus aliis Doctoribus.

Additio I.

* Id ipſum practicari in variis Diœceſibus teſtatur Engel apud Franciſcum Schmier *Lib.* 1. *Juriſprudent. tract.* 4. *cap.* 2. *ſect.* 2. §. 3. quam ſententiam ſub allegatis ſupra conditionibus etiam ipſemet citatus Auctor defendit, ubi etiam noviſſime fuſius P. Apollonius Holzman *Tom.* 2. *part.* 6. *Tract.* 1. *n.* 108. & P. Schmalzgruebet 3. *Decret. Tit.* 40. *n.* 40. addit, teſte Fagnano *in cap. Aqua. De Conſecr. Eccleſiæ &c. n.* 8. plories ſic eſſe reſolutum a Congregat. Concil. &c. quamvis non deſint tenentes oppoſitum extra ipſos Regulares ſubditos, prout videri poterit apud la Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *n.* 2190. ubi præter Concil. Trid. *Seſſ.* 23. *De Reform. cap.* 10. tantummodo concedens Abbatibus conferre Tonſuram, & minores Ordines Regularibus ſubditis, etiam in contra adducit aliquam deciſionem Rotæ; uti etiam Declarationem ſacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, confirmatam a Summo Pontifice. Item P. Cajetanus Merati in Commentariis ad Rubricas Miſſalis *Tom.* 1. *part.* 4. *Tit.* 19. *num. XXV.* novarum Obſervationum eodem modo in contrarium affert Decretum S. R. C. editum, & ab Alexandro VII. approbatum die 27. Septembris 1659. ac denuo die 20. Julii anno 1660. dignum lectu. *

Additio II.

* Dices. Quoad Ordines majores juxta D. Thomam, & Scotum, Epiſcopus eſt adeo Miniſter neceſſarius, ut poteſtas conferendi eoſdem nequeat a Papa dari alicui alteri: ergo idem ſentiendum quoad Ordines minores. Reſp. I. tranſ. ant. neg. conſeq. & paritatem; quia Ordines minores non tam proxime verſantur circa Sacrificium, ac conficiendum SS. Sacramentum, uti Ordines majores. Reſp. II. neg. ant. ſaltem quoad Subdiaconatum, & Diaconatum: cum legantur aliqui Pontifices etiam non Epiſcopis dediſſe actu poteſtatem conferendi dictos Ordines, uti teſtes ſunt præſens Auctor *Lib.* 1. *Decret. Tit.* 53. *n.* 17. *ac ſeqq.* & Holzman *loc. cit. n.* 85. *& ſeqq.* quamvis negari nequeat, D. Thomam, & Scotum pro ſuo tempore inclinaſſe in ſententiam contrariam. Vide Holzman *l. c.* *

56. CONCL. II. Epiſcopus alienum ſubditum ſine Litteris Dimiſſoriis licite non ordinat, alioquin ſcienter talem ordinare præſumens ſuſpenditur a collatione Ordinum per annum, & ſic ordinatus ab executione Ordinum ſuſceptorum. Ita Concil. Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 8. *de Reform.* ubi ait: *Unuſquiſque a proprio Epiſcopo ordinetur &c. Si ſecus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum, & Ordinatus a ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

57. Porro quatuor modis cenſetur quis ſubditus Epiſcopi, quantum ſufficit ad Ordines recipiendos. I. Ratione

Digitized by Google

rione originis: unde poteſt quiſque ordinari in loco, ubi natus eſt, licet poſtmodum alibi domicilium, aut Beneficium poſſederit, dummodo parentes tempore nativitatis ſuæ ibidem domicilium habuerint. II. Ratione domicilii. Sic recipiuntur Ordines ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi ordinandus habitationem perpetuam conſtituit. Dicitur notanter *perpetuam*: nam non ſufficit habitatio tantum temporalis in tali loco v. g. ſtudiorum cauſa, aut hujuſmodi. III. Ratione Beneficii. Et hinc ordinari quis poteſt ab Epiſcopo; in cujus Diœceſi Beneficium poſſidet, ut dicitur c. *Cum nullus. De Tempor. Ordination. in 6.* IV. Ratione triennalis familiaritatis, ſeu commenſalitatis cum Epiſcopo. Proinde poterit Epiſcopus ordinare ſibi alias non ſubditum, qui per triennium in ipſius familia, ſive ſervitio, ſumptibus ipſius, & ita quaſi commenſalis fuit, dummodo ſtatim re ipſa Beneficium illi conferat; prout habetur in Concil. Trid. *Seſſ. 13. cap. 9. de Reform.*

Additio. I.

* Hos quatuor modos, quibus aliquis reſpectu collationis Ordinum fit ſubditus Epiſcopi, fuſius cum ſuis clauſulis adducit Innocentius XII. in ſua Conſtitutione *Speculatores Domus Iſrael &c.* edita 4. *Novembris anno* 1694. & in ſuo Bullario, *ordine* 44. quam Bullam Auctor præſens P. Reiffenſtuel merito videndus in Jure Canonico *Lib. 1. Decret. Tit.* 11. §. 4. magis declarat, addendo de expoſitis publice, quorum parentes ignorantur, eoſdem poſſe ordinari ab Epiſcopis loci, in quo expoſiti reperiuntur, ſuppoſito, quod non conſtet de illa Diœceſi, in qua naturaliter nati fuere: prout facile fieri poterit in confinibus duarum ad invicem Diœceſium. *

Additio II.

* Quæres I. Quiſnam Epiſcopus Clericos, qui ſunt nullius Diœceſis, item Regulares debeat ordinare? Reſp. I. Quoad Clericos nullius Diœceſis, ſi cæteroquin alio ſpeciali extraordinario privilegio muniti non ſunt, ordinario ſpectat ad Epiſcopum intra cujus Diœceſeos fines locus ille ſitus eſt. Ita clare Concil. Trid. *Seſſ* 23. *De Reformat. cap.* 10. Quod ſi locus iſte foret omnino extra dictos fines, ordinatio pertineret ad Epiſcopum illum, cujus Eccleſia Cathedralis eſt proximior. Ita ex Fagnano *cap. Significaſti. Lib.* 1. *Decret. num* 23. deducunt Felix Poteſtas *Tom.* 3 *Examinis n.* 29. & Sabinus Bononienſ. *part.* 2. *Tract.* 48. *n.* 42 pro qua ſententia etiam adducuntur aliquæ Declarationes Cardinalium; quamvis contrarii ſint Barboſa, Clericatus, Franciſcus Schmier, & nonnulli alii apud Holzman *Tom.* 2. *part.* 6. *Tract.* 1. *n.* 88.

Reſp. II. Quoad Regulares, ſi Epiſcopus loci, ubi morantur de familia, abſuerit; vel tempore præfixo Ordinationes non habuerit, poſſunt hi ordinari a quocunque alio, dummodo Superiores Regulares in Dimiſſorialibus, quas ipſimet dant, iiſque merito fides habenda eſt, expreſſerint, quod in loco, in quo ordinandi alias degunt de familia, ob abſentiam Epiſcopi, vel alia ex cauſa Ordinationes non fiant eo tempore. Ita cum aliis Matthæucius in Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ *cap.* 35 *n.* a *quoad Ordines*. Et adducitur deſuper a P. Reiffenſtuel *Lib.* 1. *Decret. tit.* 11. *n.* 133. *& n.* 137, ſpeciale Decretum Sac. Congregationis confirmatum a Clemente VIII. *die* 15. *Menſis Martii anno* 1596. in emergentia caſus ibi videndum.

Aſt ponamus, quod Epiſcopus loci in quo dicti Regulares degunt de familia, ipſemet habeat pro eo tempore ordinationes, poteruntne hoc non obſtante præfati Regulares exempti ordinari ab alio Epiſcopo v. g. ab illo, qui eſt vicinior alteri alicui ejuſdem Ordinis Monaſterio, ubi ex licentia ſuorum Superiorum ſunt celebraturi Primitias? Ad hoc Quæſitum Pater Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 136. ſi Regulares fuerint exempti, reſpondet affirmative, ac conatur ibidem id probare ex Conceſſione Clement. VIII. die 23. Novemb. 1596. facta Congregationis S. Joannis Evangeliſtæ in Portugallia, cum qua alii exempti quoad privilegia communicant. Aliud ſimile privilegium Ordinibus Mendicantium a S. Pio V. in Bulla *Etſi Mendicantium*, edita anno 1567. conceſſum affert ex Bullario Emanuelis Rodriquez Pater Holzman *loc. cit n.* 86. *v. Dixi per ſe*. Loquendo quoad Hiſpaniam, quando Summus Pontifex Innocentius XIII. in ſua Bulla *Apoſtolici Miniſterii &c.* edita 23. Maji anno 1723. præcipit, ut Regulares ordinentur ab Epiſcopo loci, ſuppoſito, quod habeat Ordinationes, expreſſe quoad prædicta excipit Regulares illos, quibus per ſpeciale privilegium a Sede Apoſtolica poſt Concil. Trid. fuit conceſſum, ut a quolibet Catholico Antiſtite Ordines ſuſcipere poſſint: quam Bullam confirmavit Benedictus XIII. per aliam *In ſupremo militantis Eccleſiæ &c.* editam 23. Septembris anno 1724. † Ex nova Conſtit. Benedicti XIV. incipiente: *Impoſiti nobis* Regulares tenentur ſe conformare per omnia Decreto Benedicti XIII., & ſi forte contigerit, ut ab alio, quam a Diœceſano Epiſcopo ad normam prædicti Decreti poſtulent ordinari, debent in forma probanti exhibere atteſtationes, ſive de abſentia Epiſcopi a diœceſi, ſive quod ille proximo legitimo tempore, ordinationes habiturus non ſit. *

Additio III.

* Quæres II. An Epiſcopus poſſit alienum ſubditum ſæcularem ordinare, ſi afferat Litteras dimiſſoriales a Capitulo datas, Sede vacante, ſeu proprio Epiſcopo hujus ſubditi jam mortuo? Ante reſponſionem nota 1. Quod aliæ ſint litteræ dimiſſoriales, quæ alio nomine *Reverendæ* appellantur, & aliæ litteræ Teſtimoniales, quæ etiam *Formatæ* vocari ſolent, nihilque aliud ſunt, quam legitima Teſtimonia, quibus vel ordinandorum probitas, & mores commendantur, vel inſuper de receptis præcedenter aliis per dictos Candidatos Ordinibus fit fides publica. Nota 2. Quod equidem poſſit Capitulum Sede vacante ſubditis dictæ Diœceſis dare commendatitias, ſeu Teſtimoniales, regulariter autem nequeat dare intra annum vacationis litteras dimiſſoriales per ſuum conſtitutum Vicarium Generalem, niſi tales ordinandi ſint arctati ad recipiendos Ordines occaſione alicujus Beneficii recepti, vel recipiendi, uti noviſſime ſtatuit Concil. Trid. *Seſſ. 7. cap.* 10. *De Reform.* H. N. Reſp. Epiſcopus nequit ſæcularem alienum ſubditum ordinare, qui tantummodo afferret dimiſſoriales a Vicario Generali ipſius Capituli Sede vacante, niſi ſimul talis alienus legitima afferat Teſtimonia (forſan in ipſis dimiſſorialibus expreſſa) quod intra hunc annum vacationis ſit arctatus Beneficio recepto, vel recipiendo. Ratio hujus eruitur facile ex jam dictis: ſi enim Capitulum Cathedrale intra annum vacationis litteras dimiſſoriales nequit niſi ſub hac limitatione dare, pariformiter non poterit propter tales dimiſſoriales alienus Epiſcopus niſi ſub hac limitatione ordinare. *

QUÆSTIO V.

Solvuntur varia Quæſita circa Sacramentum Ordinis.

SUMMARIUM.

58. *Ordines, quo tempore ſint conferendi?*
59. *Præſertim Sacri? cum Addit. I.*
* *Quidnam circa hoc ſpeciale quoad Regulares exemptos? Addit. II.*
60. *Quid de Ordinibus minoribus?*
61. *An Ordines minores poſſint eodem die recipi?*
62. *Quid de majoribus?*
63. *Ordines minores, an recipi poſſint cum Subdiaconatu?*
64. *Sine titulo, an poſſit quis ordinari? Titulus, quid?*
65. *Quid de Ordinibus minoribus?*
66. *Ejuſmodi titulus, quotuplex?*
67. *An requiratur contactus phyſicus materiæ Ordinis?*
(k) Ut dictum Tract. 1. Diſt. 3. num. 57. & 58.
68. *Præſertim ad valorem Sacramenti Ordinis.*
69. *Declaratur hoc amplius.*
* *An Miſſæ, vel preces in Ordinatione ab Epiſcopo injunctæ obligent ſub gravi ad perſolutionem? Addit. I.*
* *Plura remiſſive. Addit. II.*

58. QUÆRITUR I. Quo tempore ſint conferendi Ordines? Reſp. I. Circa hoc Concil. Trid. *loc. cit. cap.* 8. ſic ſtatuit: *Ordinationes Sacrorum Ordinum ſtatutis a Jure temporibus publice celebrentur.* Hæc ibi.

59. Reſp. II. Sacri Ordines in Sabbatis quatuor Temporum, & in Sabbato præcedente Dominicam Paſſionis, & Sabbato Sancto conferri debent. Intellige, niſi ſpecialiter Summus Pontifex licentiam conceſſerit, ut ſacri Ordines quibuſdam extra prædicta tempora conferri poſſint.

Digitized by Google

Additio I.

* Nec opponas textum Juris Canonici *can. 5. diſt. 75.* uti habetur, *quod die Dominico Ordinationes Sacerdotum celebrentur*. Reſp. enim cum Gloſſa, per *Sacerdotes* ibidem intelligi non quoſcumque ſed *Epiſcopos*, qui quolibet die Dominico, vel Natalitio Apoſtolorum ordinari poterunt, ubi advertit præſens Auctor *Lib. 1. Decret. Tit. 11. num. 3. 4. & ſeqq.* allegans pro hoc *can. 5. diſt. 75.* & Pontificale Romanum *De conſecratione Electi in Epiſcopum*. Vide Jus Canonicum hujus Auctoris *loc. cit.* ubi adhuc plura alia notabilia reperies. *

Additio II.

* Dixi autem notanter in ſecunda Reſponſione, *alſi ſpeciatim ſummus Pontifex licentiam conceſſerit*. Talis autem licentia recipiendi Sacros Ordines etiam extra dicta tempora tam ante, quam poſt Concil. Trid. videtur ab aliquot Pontificibus conceſſa Regularibus exemptis, prout videri poterit in Jure Canonico *Lib. 1. Decret. Tit. 11. num. 43. & ſeqq.* Scio equidem, quod adverſæ ſententiæ Patroni etiam noviſſime deſuper litem moverint, impugnando ſubſiſtentiam hujus privilegii poſt Concil. Trident.; aſt noſtes Joannes Preti a Coſcentia Eminentiſſimi Cardinalis, ac Legati ex latere Ducatus Ferrarienſis Piazza Theologus, in ſua Epiſtola ad Illuſtriſſimum Epiſcopum Comaclenſem directa, & Ferrariæ 1715. impreſſa valorem ejuſdem fuſe, & canonice probat, ac poſt Concil. Trid. privilegium quoddam de Ordinatione extra tempora ab Urbano VIII. anno 1621. die 30. Julii conceſſum noſtro procuratori Generali Ordinis adducit, quod petitum fuit non ex neceſſitate, ſed ad majorem (uti fuerat dictum) cautelam pro ſuis Religioſis commorantibus in Indiis. Videatur Sabinus Bononienſis *in ſua Luce Morali part. 2. Tract. 48. 2. 48.* Accedit noviſſime Concilium Provinciale Romanum Lateranenſe ſub Benedicto XIII. anno 1725. celebratum, ubi *tit. 5. cap. 2.* leguntur ſequentia formalia. *Quo vero ad Regulares, Privilegia a Summis Pontificibus habentes, ſive expreſſe, ſive per viam communicationis conceſſa, ſacros videlicet Ordines extra tempora ſuſcipiendi, cum Privilegia ipſa in ſuo robore perſiſtant, nec iis derogatam fuiſſe conſtet, decernimus proinde: Regulares eoſdem abſque novo Indulto Apoſtolico tuto poſſe extra tempora ordinari.* *

60. Reſp. III. Ordines minores poſſunt conferri non ſolum in ſupra dictis Sabbatis Ordinationum, ſed etiam ſingulis Dominicis, Feſtiviſque diebus. Ita habetur *c. De eo autem. De temp. Ordinat.* ac in Pontificali Romano: ubi etiam ſubjungitur, quod prima Tonſura quovis die, hora, & loco honeſto etiam extra Miſſarum ſolemnia conferri poſſit.

61. Quæritur II. An poſſint plures Ordines eodem die ſuſcipi? Reſp. I. Quamvis Concil. Trid. *loc. cit. cap. 11.* velit, per temporum interſtitia (de quibus late *lib. 1. Decr. tit. 11. §. 6.*) Ordines minores conferri debere: niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur; conſuetudine tamen in pluribus locis receptum eſt, ut eodem die, ac eadem Ordinatione quatuor Ordines minores ſimul conferantur. Nam & hoc, præſertim in Diœceſibus amplioribus, magis expedire viſum eſt.

62. Reſp. II. Duo ſacri Ordines eodem die nulli ſunt conferendi, ne quidem Regularibus. Ita Concilium Trid. *loc. cit. cap. 13.* Quod ſurſus intelligendum, niſi id fiat de ſpeciali licentia Summi Pontificis.

63. Reſp. III. Stando Juri communi, non poſſunt quatuor Ordines minores ſimul cum Subdiaconatu recipi. Patet hoc ex *c. Litteras. & c. Dilectus. De Tempor. Ordinat.* juncto Concilio Trid. *Seſſ. 23. c. 15. de Reform.* dicitur: *ſtando Juri communi:* ſiquidem conſuetudinem illam, qua in quibuſdam locis eodem die cuipiam quatuor Ordines minores una cum Subdiaconatu conferuntur, recte admittunt Navarrus *cap. 25. Manual. num. 75.* Engel. *tit. de Tempor. Ordin. num. 19.* & alii.

64. Quæſitur III. An ſine Titulo poſſit quis ordinari, & quotuplex ſit Titulus? Reſp. I. Per *Titulum* in propoſito intelligitur Beneficium Eccleſiaſticum, vel aliud medium ſeſe honeſte ſuſtentandi. Cum enim non deceat, ut Clerici, Divinis Officiis ſpecialiter adſcripti, cum Ordinis dedecore mendicent, aut ſordidum aliquem quæſtum exerceant, ideo nemo ad ſacros Ordines admittendus eſt, niſi ejuſmodi Titulum, ſeu medium ſeſe honeſte alendi poſſit oſtendere; prout tum *c. Neminem & c. Sanctorum diſt. 70.* ac alibi, tum in Concilio Trid. *Seſſ. 21. cap. 2. de Reform.* expreſſe habetur.

65. Dicitur, *ad ſacros ordines*; nam ad Ordines minores non requiri Titulum, tenet communis Doctorum, ac praxis Eccleſiæ. Ratio eſt; quia Clerici in Minoribus conſtituti, ſi ſe clericaliter ſuſtentare nequeant, libere poſſunt nubere, aliaque negotia ſæcularia exercere; & hinc Concilium Trid. *loc. cit.* notanter prohibet ſolum, ne quis ſine Titulo *ad ſacros Ordines promoveatur*.

66. Reſp. II. Cum Bonacina *diſp. 8. de Sacrament. Ordinis. quæſt. un. punct. 5. n. 31.* & aliis, ejuſmodi Titulum eſſe triplicem. Primus eſt Beneficii Eccleſiaſtici, dum tale quis pacifice poſſidet. Secundus Titulus eſt Patrimonii, vel Penſionis: ut tamen ad hunc Titulum Patrimonii, vel Penſionis quis ordinari poſſit, requiritur inſuper, quod Epiſcopus judicet, talem pro utilitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum eſſe aſſumendum, illudque Patrimonium, vel Penſionem, & ad vitam ſuſtentandam ſufficiens eſſe; & vere ab ipſo obtineri, ut ſtatuit Concilium Trid. *loc. cit.* Tertius Titulus eſt Paupertatis ſeu Profeſſionis Religioſæ: ſiquidem Religioſi Profeſſi, utpote propter Chriſtum omnia ſua relinquentes, nihilque proprium in hoc mundo poſſidentes, ordinantur ad Titulum Paupertatis, juxta Pontificale Romanum §. *De Ordinatione Subdiaconi*. His juxta praxin, atque antiquam conſuetudinem Germaniæ, & quarumdam aliarum Regionum addi poteſt Titulus Menſæ. Sed de hoc, utpote conſuetudine ſolum introducto, Jura mentionem non faciunt; fuſius tamen de ipſo diſſerit Ludov. Engel *in Collegio Juris Canonici. lib. 5. tit. 14. num. 14. & ſeqq.* Videatur etiam deſuper præſens Auctor in Jure Canonico *Lib. 1. Decret. tit. 11. §. 3.*

67. Quæritur IV. An pro ſuſceptione Ordinum ſufficiat contactus moralis materiæ ſibi per Epiſcopum porrectæ, dum quis v. g. ſolam manum Epiſcopi, vel alterius ſimul ordinati tangit, non vero ipſam materiam; vel an requiratur etiam contactus phyſicus, ſeu immediatus ipſius materiæ? Reſp. I. Quantum eſt de neceſſitate præcepti, ac in praxi, diligenter curandum eſt, ut ipſamet materia Ordinis v. g. Liber Evangeliorum, Calix cum Patena &c. ab ordinandis phyſice ac realiter attingatur. Ratio eſt: tum quia Rubricæ Pontificales hoc præſcribunt, quæ proinde ſunt obſervandæ: tum quia in Sacramentis tutior pars, quantum fieri poteſt, eſt eligenda: (*k*) multi autem Doctores, ut D. Thomas, Cajetanus, Paludanus, aliique plures, quos citat Layman *lib. 5. tract. 9. c. 5. num. 3.* exiſtimant, contactum phyſicum ac realem materiæ requiri ad ſubſtantiam & valorem Sacramenti Ordinis.

68. Reſp. II. Nihilominus probabilius eſt, ad valorem Sacramenti Ordinis ſufficere ſolum contactum moralem materiæ remotæ Ordinationis. Ita Layman *loc. cit.* Gobat *tract. 8. Theolog. Experim. num. 77.* eſtque communior Doctorum: Ratio eſt: quia per ſolum contactum moralem jam verificatur verbum illud formæ *Accipe poteſtatem &c.* ab Epiſcopo prolatum. Deinde tam ſtricta neceſſitas contactus phyſici materiæ ad validitatem Ordinis ex nulla Lege, vel claro textu conſtat; ergo non eſt aſſerenda. Profecto, quando Presbyterando porrigitur ab Epiſcopo tanquam materia Presbyteratus Calix cum vino, talis ordinandus non tangit phyſice, ſeu immediate ipſum vinum, & tamen extra ullum dubium talis cenſetur valide ordinatus: ergo.

69. Addis tamen non immerito Maſtrius *diſp. 59. Theol. Moral. a. 26.* hoc intelligendum eſſe de tali contactu morali, quo quis ſaltem mediate tangit materiam Ordinis, tangendo v. g. manum Epiſcopi materiam porrigentis, nam ſola oſtenſio, ſeu porrectio materiæ, abſque ullo contactu phyſico, ſaltem mediato, non videtur ſufficere. Unde & Clemens VIII. aliquos ſic ordinatos ſub conditione reordinari præcepit, prout citatus Maſtrius refert.

Addi-

Digitized by Google

Additio I.

* Quæritur V. An Ordinati obligentur ſub peccato gravi perſolvere illas preces, vel Miſſas, quas Epiſcopus completa Ordinatione ſolet imponere? Reſp. non deeſſe Doctores, qui id cum Bonacina affirmant: communior tamen cum Sporer *part.* 5. *Theolog. Sacrament. cap.* 6. *n.* 570. negat; quia impoſitio ſub tam gravi onere nec ex ipſis verbis, nec ex mente Ordinantium, nec ex communi hominum perſuaſione erui poteſt. *

Additio II.

* Plura adhuc poſſent circa Ordines ſubjongi, ſed quia jam fuſius fuerunt pertractata in Jure Canonico *Lib.* 1. *Decret. tit.* 11. item *tit.* 14. uſque ad *tit.* 22. hinc emergente particulari dubio illuc Lector remittitur. *

DISTINCTIO XIII.

De Sacramento Matrimonii.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex ſit Matrimonium, & quæ Bona ipſius?

SUMMARIUM.

1. *Matrimonium dicitur* magnum Sacramentum, *cur? Unde derivetur?*
2. *Appellatur Conjugium, Connubium, Nuptiæ; & hæ proprie quid?*
   Ac Sponſalia de præſenti.
3. *Hæc tria, Matrimonium, Contractus Matrimonii, & Sacramentum Matrimonii diſtinguuntur.*
4. *Matrimonium, quid?*
   (a) De hoc infra Quæſt. 5. per totum.
5. *Matrimonium dividitur in Legitimum,*
6. *Ratum, &*
7. *Conſummatum, & quid?*
8. *Matrimonium eſt Sacramentum novæ Legis.*
9. *Quando id a Chriſto inſtitutum ſit?*
10. *Qua ratione jam antea fuerit inſtitutum?*
11. *Olim non fuit Sacramentum, neque defacto eſt inter Infideles.*
12. *Bona Matrimonii, quæ?*
13. *Alia ejus bona, ſive effectus.*
   (b) Ut dictum Tract. 14. Diſt. 2. num. 5. & ſeqq. ac num. 55.

1. MATRIMONIUM, quod communiter poſtremo inter novæ Legis Sacramenta loco tractatur, a D. Apoſtolo *ad Epheſ.* 5. *Magnum Sacramentum* appellatur. Non quidem in eo ſenſu, quaſi ſit omnibus aliis novæ Legis Sacramentis præſtantius, ſed dicitur *Magnum Sacramentum* ratione ſuæ ſignificationis, eoquod ſignificet conjunctionem Chriſti cum Eccleſia; prout idem Apoſtolus *loc. cit.* exponit, de Matrimonio Fidelium ſic loquens: *Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & Eccleſia.* Porro *Matrimonium*, juxta nominis ethymologiam, derivatur a ly *matris*, & *munium*, id eſt officium: eo quod Matri maxime incumbat officium nutriendæ prolis, quæ eſt finis primarius Matrimonii.

2. Matrimonii varia ſunt nomina: quandoque enim dicitur *Conjugium*; eo quod virum ac mulierem ſub uno, eodemque quaſi mutuo jugo ad ſervandam fidem, & onera Matrimonii ſuſtinenda conſtituat. Inſuper appellatur *Connubium*, & quandoque *Nuptiæ*: eo quod antiquitus pudoris gratia ſe puellæ obnuberent, ſeu faciem velarent, dum viris dabantur, exemplo Rebeccæ, de qua idipſum legitur *Gen.* 24. & notatur *c. Nec illud.* 30. *quæſt.* 5. Hodie tamen per *Nuptias* proprie intelligitur ipſamet ſolemnitas, ſeu pompa exterior, quæ in contractu matrimoniali communiter adhiberi ſolet. Et hinc tempore Adventus, & Quadrageſimæ prohibentur celebrari Nuptiæ, hoc eſt (ut loquitur Concil. Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 11.) *Solemnitas Nuptiarum*; quamvis quocumque tempore Matrimonium contrahatur *c. Capellanus. De Feriis.* Tandem Matrimonium ſolet nonnumquam dici *Sponſalia de præſenti*: verumtamen ſub his potius intelligitur ipſe contractus matrimonialis, per verba præſentis temporis initus. Quod ut melius intelligatur

3. Advertendum cum Doctore Subtili 4. *diſt.* 26. *quæſt. un.* §. *de quinta.* tria in Matrimonio diſtingui debere: ſiquidem aliud eſt Matrimonium, & aliud Contractus Matrimonii, & aliud Sacramentum Matrimonii. *Matrimonium* eſt illa obligatio mutua, ſeu vinculum illud, quo conjuges inter ſe mutuo indiſſolubiliter obligati permanent: & ſic ſumitur communiter Matrimonium abſolute prolatum. *Contractus Matrimonii* eſt ille mutuus actus voluntatum, ſignis exterioribus ſufficienter declaratus, quo conjuges contrahunt Sponſalia de præſenti. Et iſte contractus Matrimonii habet ſe in ordine ad Matrimonium priori modo ſumptum, ſicut cauſa ad effectum; ſiquidem vinculum Matrimonii cauſatur, & oritur ex contractu ipſo Matrimonii. Tandem *Sacramentum Matrimonii* aliud non eſt, quam ipſum ſeptimum novæ Legis Sacramentum, ſeu ſignum ſenſibile, ex Chriſti inſtitutione in digne contrahentibus cauſans gratiam ex opere operato. His prænotatis, ſit

4. CONCL. I. *Matrimonium* eſt legitima maris ac fœminæ conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem retinens. Ita communis, & habetur tum *c. Illud.* §. *fin. De Præſumpt.* tum §. 1. *Inſtit. de Patria poteſtate.* Siquidem Matrimonium non ad tempus duntaxat, ſed, quantum eſt ex natura contractus, & quoad propoſitum ſeu intentionem contrahentium, debet contrahi in perpetuum, ſive pro toto vitæ tempore, quidquid ſit, an in certis caſibus, atque auctoritate Divina denuo poſſit diſſolvi, nec ne. (*a*)

5. CONCL. II. Matrimonium recte dividitur in legitimum, ratum, & conſummatum. Ita communis. *Matrimonium legitimum* dicitur illud, quod legitimo conſenſu inter perſonas habiles, ſeu jure non impeditas conſtitutum eſt. Et dicitur *legitimum*; quia juxta Leges factum eſt. Et tale Matrimonium datur non ſolum inter Fideles baptizatos, ſed etiam fuit olim ante Chriſti adventum, daturque defacto inter infideles, qui legitime, id eſt, abſque ullo impedimento dirimente Matrimonium contrahunt.

6. Matrimonium ratum in ſe includit legitimum, addit vero rationem Sacramenti, per quod majorem firmitatem acquirit: unde illud dicitur *Matrimonium ratum*, quod non ſolum legitimo modo eſt contractum, ſed inſuper eſt Sacramentum, nondum tamen conſummatum. Et tale Matrimonium ratum datur duntaxat inter Fideles baptizatos, non vero inter Infideles; ſicut habetur *c. Quando. De Divortiis.* ibi: *Etſi Matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem verum, & ratum exiſtit.*

7. Tandem *Matrimonium conſummatum* dicitur, quod accedente reali corporis uſu, ſeu copula carnali inter conjuges eſt completum, & conſummatum.

8. CONCL. III. Matrimonium inter Fideles baptizatos contractum eſt unum ex ſeptem novæ Legis Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutum. Ita Fides Catholica; eſtque definitum non ſolum in Concilio Florentino, ſed etiam Trid. *Seſſ.* 24. *Can.* 1. ibi: *Si quis dixerit, Matrimonium non eſſe vere & proprie unum ex ſeptem Legis Evangelicæ Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre, anathema ſit.* Idem probatur ex perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ.

9. Quæres. Quo tempore Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum? Reſp. cum Scoto 4. *diſt.* 26. §. *de primo.* Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 4. *num.* 5. & aliis, veriſimilius id contigiſſe tunc, quando Chriſtus *Matth. cap.* 19. approbavit contractum Matrimonii eo modo, quo primitus a DEO inſtitutus fuerat *Gen. cap.* 2. & ſubjunxit: *Quod DEUS conjunxit, homo non ſeparet.* His ſiquidem verbis Chriſtus Dominus, ut Auctor Legis Evangelicæ, videtur elevaſſe contractum matrimonialem ad rationem Sacramenti: ita ut ly *Quod DEUS conjunxit* denotet, DEUM non præciſe inſtituiſſe contractum matrimonialem, ſed conjunxiſſe ex tunc gratioſe per inſtitutionem Sacramenti, concomitantis illum contractum matrimonialem: nam alibi plane non invenitur inſtitutio hujus Sacramenti.

10. Dices. Matrimonium a Deo fuit inſtitutum jam ab initio mundi, & in ſtatu innocentiæ *Gen. cap.* 2. ergo non primum poſt adventum Chriſti Domini in carne paſſibilis. Reſp. diſtinguendo antecedens: Matrimonium fuit inſtitutum jam ab initio mundi, in ratione contractus indiſſolubilis, atque in ordine

Digitized by Google

ordine ad officium naturæ, & legitimam propagationem generis humani, conceditur: in ratione Sacramenti, hoceſt, ſigni efficacis digne recipientibus conferentis gratiam ex opere operato, negatur antecedens; eodem modo diſtinguitur conſequens.

11. CONCL. IV. Matrimonium in Lege veteri, ſicut & Matrimonium inter Infideles defacto contractum, non obſtante, quod ſit legitimum, atque validum in ratione contractus, nihilominus non fuit, neque eſt Sacramentum. Ita communis. Tum, quia Matrimonium eſt unum ex ſeptem novæ Legis Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutum, uti definivit Concilium Florentinum *in Decreto Unionis*. ac Trid. *ſeſſ. 7. can. 1.* & *ſeſſ. 24. can. 1.* Tum, quia Baptiſmus eſt janua omnium Sacramentorum Legis Evangelicæ; & conſequenter, quotquot necdum fuerunt baptizati, exiſtunt incapaces ipſorum.

12. Quæres. Quæ ſint Bona Matrimonii? Reſp. breviter cum Magiſtro Sententiarum 4. *diſt.* 31. & communi Theologorum: tria principaliter ſunt Bona Matrimonii, videlicet Fides, Proles, & Sacramentum. In Fide attenditur, ne poſt vinculum conjugale cum alio, vel alia coeatur. In Prole, ut amanter ſuſcipiatur, & religioſe educetur. In Sacramento, ut conjugium non ſeparetur, & dimiſſus, vel dimiſſa nec cauſa prolis alteri conjungatur. Concordat Concilium Florentinum *loc. cit.* ubi ait: *Tria ſunt bona Matrimonii. Primum, proles ſuſcipienda & educanda ad Cultum DEI. Secundum, Fides, quam unus conjugum alteri ſervare debet. Tertium, indiviſibilitas Matrimonii, propter hoc, quod ſignificet indiviſibilem conjunctionem Chriſti & Eccleſiæ.*

13. Et hæc intelligenda ſunt de tribus peculiaribus, & principalibus bonis ſive effectibus Matrimonii. Tum, quia illud habet alios quoſdam effectus minus principales, ut puta remedium vitandæ incontinentiæ poſt lapſum, juxta illud Apoſtoli 1. *Corinth.* 7. *Melius eſt enim nubere, quam uri*, & hujuſmodi. Tum, quia Matrimonium ut Sacramentum confert gratiam ex opere operato (*b*) quamvis hic effectus ſit communis omnium Sacramentorum, & non peculiaris ſoli Matrimonio.

QUÆSTIO II.

De Materia, Forma, & Miniſtro Sacramenti Matrimonii.

SUMMARIUM.

14. *Materia remota, & proxima Sacramenti Matrimonii.*
15. *Forma Sacramenti Matrimonii, quæ?*
16. *An id mutus, & ſurdus contrahere valeat?*
17. *Nutus, & ſigna, cur pro forma ſufficiant in hoc Sacramento, & non in aliis?*
18. *Miniſter ejus ſunt ipſi contrahentes.*
19. *Solvitur inſtantia.*
20. *An contrahentes in ſtatu malo committant duplex peccatum mortale?*
(c) Concordant dicta Tract. 14. diſt. 1. n. 45.
21. *Parochus aſſiſtens Matrimonio proprie non eſt ejus Miniſter.*
22. *Aſſiſtit ſolum ut Teſtis authorizabilis.*
(d) Plura de hoc infra diſt. 14. num. 134. 136. & ſeqq.
23. *Quomodo proferat certa verba.*
24. *Hæc non requiruntur ad valorem Sacramenti.*
(e) Ut dicetur diſt. 14. n. 137.
Parochus aſſiſtens an poſſit dici Miniſter ſecundarius?
25. *An peccet mortaliter aſſiſtens in ſtatu malo?*
26. *Matrimonium, an poſſit contrahi per procuratorem?*

14. CONCL. I. *Materia remota* Sacramenti Matrimonii ſunt corpora habilia contrahentium: *Materia proxima* vero eſt ipſamet legitima traditio mutua corporum in ordine ad generationem prolis. Ita Scotus 4. *diſt.* 26. Maſtrius *diſp.* 20. *Theolog. Mor. num.* 9. & 10. & alii paſſim. Ratio eſt: quia Chriſtus inſtituens hoc Sacramentum in nullo penitus immutavit naturam contractus matrimonialis, ſed eum duntaxat ad ſtatum Sacramenti evexit; ergo eadem eſt materia hujus Sacramenti, quæ contractus: atqui materia contractus matrimonialis ſunt corpora contrahentium, generaliter enim materia cujuslibet contractus eſt res illa, de qua contrahitur; ergo. Cæterum, quod traditio legitima corporum ſit materia proxima hujus Sacramenti, probatur a ſimili: ſic quippe etiam in Sacramento Ordinis traditio materiæ remotæ cenſetur eſſe materia proxima ipſius; ergo idem dicendum in propoſito.

15. CONCL. II. Forma Sacramenti Matrimonii ſunt ipſorum contrahentium verba, vel alia ſigna externa verbis æquivalentia, & mutuum conſenſum internum, atque traditionem illam corporum ſufficienter exprimentia. Ita communis. Tum, quia & in cæteris Sacramentis forma conſiſtit in verbis. Tum, quia generatim forma contractuum ſolent eſſe verba, vel alia ſigna verbis æquivalentia, quæ ſufficienter exprimunt internum conſenſum contrahentium.

16. Additur, *vel alia ſigna verbis æquivalentia*. Quia mutus, etſi loqui non valeat, nihilominus Matrimonium contrahere poteſt: *Cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare*; ut dicitur *c. Cum apud. de Sponſalibus*, ubi Pontifex hoc ipſum admittit de muto & ſurdo, dummodo hic ſit compos rationis, & ſufficienter intelligat, quid agatur.

17. Nec obſtat, quod in Baptiſmo, & aliis Sacramentis novæ Legis pro forma requirantur verba proprie dicta, neque ſufficiant nutus, aut alia ſigna verbis æquivalentia. Diſparitas enim eſt: quia Sacramentum Matrimonii eſt inſtitutum a Chriſto per modum contractus, quinimo ipſemet legitimus contractus matrimonialis ad ſtatum Sacramenti elevatus; ergo cum cæteroquin ad contractum hujuſmodi ſufficiant ſigna verbis æquivalentia, non mirum, quod hæc etiam ſufficiant ad Sacramentum Matrimonii. Secus fit in aliis Sacramentis, utpote quæ non fuerunt inſtituta a Chriſto per modum contractus.

18. CONCL. III. Miniſter Sacramenti Matrimonii proprie ſunt ipſimet contrahentes, ambo quidem adæquate: ſinguli autem inadæquate. Ita communis, ac præſertim Scotus 4. *diſt.* 36. *de Miniſtro*, ubi ait: quod ipſimet contrahentes miniſtrant ſibi hoc Sacramentum, vel mutuo, vel uterque ſibi: integrant tamen unum Miniſtrum, ſicut idem prius dixerat de forma. Ratio eſt: quia ille eſt Miniſter hujus Sacramenti, qui eſt Miniſter contractus matrimonialis, utpote quem Chriſtus elevavit ad rationem ſupernaturalem Sacramenti: atqui Miniſter illius contractus ſunt ambo contrahentes; ipſi enim per mutuum conſenſum faciunt contractum: ergo.

19. Dices. Laicis, ac præſertim fœminis non competit adminiſtratio Sacramentorum: ergo non videtur, quod contrahentes ſint Miniſter hujus Sacramenti. Reſp. antecedens eſſe verum duntaxat de illis Sacramentis, quæ requirunt Miniſtrum conſecratum, non autem de Matrimonio utpote quod non requirit Miniſtrum conſecratum. Accedit, quod in caſu neceſſitatis poſſit fœmina baptizare: unde patet, non omnia Sacramenta requirere Miniſtrum conſecratum, quamvis reliqua quinque talem requirant.

20. Urgebis. Si contrahentes ſunt Miniſter hujus Sacramenti; ergo ipſi, ſi in ſtatu peccati mortalis contrahant, duplex committent peccatum mortale; unum quidem, quatenus indigne recipiunt hoc Sacramentum, ut omnes fatentur, & alterum, quatenus indigne miniſtrant ſibi ipſis hoc Sacramentum: conſequens videtur abſurdum, & contra communem ſenſum hominum; ergo. Reſpondent non pauci, conceſſa ſequela, ob rationes allatas, negando minorem. Sed iis non obſtantibus Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 6. num.* 4. verius eſſe cenſet, tales non committere duplex peccatum mortale, ſed duntaxat unum, in quantum videlicet hoc Sacramentum indigne ſuſcipiunt: non autem, quatenus illud indigne miniſtrant: cum non ſint miniſtri ad id munus ſpecialiter conſecrati, ſed potius illud ſibi invicem miniſtrent ex neceſſitate quadam, eo quod non niſi per mutuum contrahentium conſenſum perfici queat. (*c*)

21. CONCL. IV. Parochus, vel alius Sacerdos de ejuſdem licentia juxta præſcriptum Concilii Trid. *ſeſſ. 24. cap. 1. Reform. Matrim.* aſſiſtens Matrimonio, illudque benedicens, proprie non eſt Miniſter hujus Sacramenti, ſed potius aſſiſtit ut Teſtis authorizabilis. Ita Fagnanus *c. Quod nobis. num. 54. de Clandeſt. deſponſat.* & alii. Ratio eſt: quia Matrimonium clandeſtinum, aut celebratum ſine præſentia Parochi olim erat validum, & ratum, atque defacto eſt tale in locis, ubi citatum Decretum Concilii Trident. nunquam fuit publicatum, aut receptum; ergo hoc ipſo Parochus non eſt Miniſter; nam ſine Miniſtro Sacramentum confici nequit.

22. Sequitur proinde, quod Parochus, vel alius Sacerdos de ejus licentia aſſiſtens Matrimonio proprie non ſit Miniſter hujus Sacramenti, ſed duntaxat Teſtis authorizabilis illius: hoc eſt, talis, qui nomine, atque auctoritate Eccleſiæ aſſiſtere, & cæteroquin in contrahentes habere debet juriſdictionem ſpecialem, vel ſaltem ab habente iſtam recepiſſe licentiam aſſiſtendi, ut, ſi ſecus fieri contingeret, contrahentes per Concil. Trid. redditi fuerint omnino inhabiles ad ſic contrahendum. (*d*)

23. Dices. Parochus, aut ille alius Sacerdos juxta præſcriptum Concilii Trid. *loc. cit.* dicit ad virum & mulierem, mutuo eorum conſenſu intellecto: *Ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: vel ſaltem aliis utitur verbis, juxta receptum cujuſque Provinciæ ritum; ergo eſt Miniſter, utpote proferens hujuſmodi formam. Reſpond. negando conſequentiam: nam verba iſta non proferuntur a Sacerdote per modum formæ (hæc enim ſunt verba, vel ſigna verbis æquivalentia ipſorum contrahentium) ſed adhibentur ſolum per modum cujuſdam precationis, ac Cæremoniæ Eccleſiaſticæ, qua confirmatur, approbatur, atque in facie Eccleſiæ rata habetur illa mutua traditio, & acceptatio corporum.

24. Interim hujuſmodi verba non neceſſario requiruntur ad valorem Sacramenti: ſubſiſteret enim Sacramentum, licet Sacerdos aſſiſtens nullum proferret verbum, imo etiam poſitive contradiceret, (*e*) ac proinde is proprie non eſt Miniſter Sacramenti. Dicitur *proprie*, nam, ſi quis cum Gobat *Tract.* 10. *Theol. Exper. num.* 396. & quibuſdam aliis velit dicere, quod Sacerdos utpote ex officio aſſiſtens, atque ratificans dictum contractum matrimonialem ſit Miniſter accidentalis, ſive ſecundarius hujus Sacramenti, non eſt de Verbis litigandum, cum conſtet de re ipſa.

25. Infertur proinde cum Sanchez *cit. diſp.* 6. *n.* 5. & aliis, quod Sacerdos in ſtatu peccati mortalis aſſiſtens Matrimonio, vel Nuptias benedicens non peccet de novo mortaliter. Neque enim Sacerdos eſt Miniſter conficiens hoc Sacramentum: ſimulque benedictio illa non eſt Sacramentum, ſed duntaxat quid Sacramentale.

26. Quæres. An matrimonium poſſit contrahi per Procuratorem? Reſp. affirmative: adeo quidem, quod Matrimonium per Procuratorem, ad hoc ſpeciale mandatum habentem, contractum inter Fideles habeat veram rationem Sacramenti. Ita Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 21. cum aliis paſſim. Idque patet ex *cap. ult. de Procurationib. in* 6. ubi approbatur Matrimonium celebratum per Procuratorem, ad hoc ſpeciale mandatum habentem (nam generale non ſufficit) dummodo is antea non fuerit revocatus, ne ſiquidem ignoranter. Cum igitur Concil. Trid. circa hoc nihil immutaverit, id ipſum valebit etiam hoc tempore, & quidem non ſolum in ratione contractus, ſed etiam in ratione Sacramenti, eo quod Chriſtus contractum matrimonialem legitimum inter Fideles elevaverit ad rationem Sacramenti. Accedit praxis, ac ſenſus Eccleſiæ, quæ defacto permittit publice celebrari Matrimonia per Procuratores, ad hoc habentes ſpeciale mandatum, præſertim inter Magnates.

QUÆSTIO III.

An, & qualis conſenſus requiratur ad valorem Matrimonii?

SUMMARIUM.

27. *Ad valorem Matrimonii requiritur liber ac mutuus conſenſus.*
28. *Qualis ſimultas mutui conſenſus contrahentium ſufficiat?*
29. *Matrimonium ex metu gravi, ac injuſte incuſſo contractum ipſo jure nullum eſt.*
30. *Idem dicendum de Sponſalibus.*
31. Coacta voluntas eſt voluntas, *quomodo intelligendum?*

(*f*) Vide Tract. 1. Diſt. 1. n. 29. & Tract. 8. Diſt. 1. n. 18. & ſeqq.

32. *Quid de metu levi, aut juſte incuſſo?*
33. *Metus reverentialis an irritet Matrimonium?*
34. *Metus reverentialis, quis? Ad eum quandoque accedunt importunæ preces, minæ, aut ſævitia parentum.*
35. *Ratio Concluſionis.*
36. *Conſenſus parentum non requiritur ad valorem Matrimonii, cum Addit.*
37. *Decet tamen eundem requirere, ac obtinere. Alioquin peccatur.*
38. *Niſi juſta cauſa excuſet.*

27. CONCL. I. Ad valorem Matrimonii omnino requiritur liber ac mutuus conſenſus contrahentium, verbis aut aliis ſignis exterioribus ſufficienter expreſſus. Ita unanimis Doctorum; atque habetur *c. Tua nos, de Sponſal.* ubi ob defectum conſenſus ex parte alterius matrimonium declaratur eſſe nullum. Quia (inquit Pontifex) *ſine conſenſu cætera nequeunt fœdus perficere conjugale.*

28. CONCL. II. Etſi ad validitatem Matrimonii requiratur aliqua ſimultas mutui conſenſus de præſenti ex parte contrahentium, ea tamen non neceſſario debet eſſe phyſica, ſed ſufficit moralis, qualis ſufficere ſolet ad contractum legitimum. Ita Scotus 4. *diſt.* 26. Maſtrius *cit. diſp.* 20. *num.* 31. & alii, atque concordant dicta ſuperius *diſt.* 1. *n.* 26. & 30. Hinc quippe Matrimonium poteſt contrahi per Procuratorem, imo & per litteras, & conſequenter non neceſſario requiritur ſimultas phyſica conſenſuum, ſed ſufficit moralis. Cenſetur autem conſenſus tamdiu moraliter perſeverare, donec expreſſe, vel ſaltem implicite revocetur: quod tum ex intentione ac diſpoſitione contrahentis, tum ex modo conſentiendi, ac variis circumſtantiis diſcerni debet.

29. CONCL. III. Conſenſus metu gravi, atque injuſte incuſſo extortus non ſufficit ad valorem Matrimonii; quinimo iſtud ex tali metu contractum eſt ipſo jure nullum tam in Foro externo, quam conſcientiæ. * Prima pars, quod nimirum metus gravis injuſte incuſſus non ſufficiat ad valorem Matrimonii, patet ex *cap.* 14. 15. & 28. *de Sponſalibus*; altera vero quod nimirum tale Matrimonium ſit ipſo jure nullum, oſtenditur in primis auctoritate extrinſeca; quia ſic tenent quaſi primarii Eccleſiæ Doctores D. Bonaventura 4. *ſent. diſt.* 29. *quæſt.* 1. *num.* 5. D. Thomas hic *quæſt. unic. artic.* 3. & adhuc clarius *in Supplemento quæſt.* 47. *art.* 3. *litt.* O. Scotus *in* 4. *ſent. diſt.* 29. *quæſt. unic.* §. *de ſecundo*, pluresque alii apud Sanchez *de Matr. diſp.* 14. *num.* 1. *&: ſeqq.* contra alios præſertim recentiores Doctores. Probatur 2do. ratione, quæ una cum Gloſſa eruitur ex *cap. Dum locum* 14. *de Sponſal.* ubi Pontifex ait: *Locum non habet conſenſus* (intellige in ſimilibus contractibus irreſciſſibilibus) *ubi metus, vel coactio interceſſit*. conſequenter, cum Matrimonium per ipſum conſenſum mutuum contrahentium conſtituatur, ubi locum non habet conſenſus neque locum habebit ipſum Matrimonium, ad cujus valorem ex utraque contrahentium parte conſenſus requiritur, ſicque tale Matrimonium erit ipſo jure nullum. Accedit, quod Pontifex quoad Matrimonium pariformiter loquatur, ſive metus, ſive coactio intervenerit; ſed ubi coactio intervenit; tale Matrimonium eſt ipſo jure nullum, eo ipſo, quia, ubi adeſt abſoluta, & proprie talis coactio, deeſt ex parte coacti conſenſus: ergo ex mente Pontificis debebit pariter cenſeri nullum ipſo jure Matrimonium, ſi intervenit gravis metus injuſte incuſſus. *

30. Et hoc ipſum communior, & probabilior Doctorum, quos citat, & ſequitur Sanchez *cit. lib.* 4. *diſp.* 13. extendit ad Sponſalia de futuro ea metu injuſto, & cadente in virum conſtantem contracta; taliter nimirum, ut & ipſa, quamvis ſint contractus reſciſſibiles, nihilominus irrita ſint ipſo jure, ſicque non inducant impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis. Tum, quia connexorum idem eſt judicium *arg. c. Translato de Conſt.* Tum, quia Sponſalia metu contracta, ſi ſemel valerent, non poſſent amplius per ſententiam Judicis ex toto quoad omnem effectum reſcindi, cum ſemper remaneret impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis: unde ceſſat hic ratio, quæ militat de aliis contractibus reſciſſibilibus: tum inſuper, quia talia Sponſalia haberent objectum de Jure nullum; nimirum futurum Matrimonium vi hujus conſenſus, metu gravi extorti, contrahendum, quale Matrimonium juxta jam dicta utique foret nullum ipſo jure: ergo. Accedit textus *c. Ex litteris. de Deſponſat. impub.* ubi Sponſalia impuberum de præſenti (qualia olim habebant vim Sponſalium de futuro) cen-

cenſentur irrita, & nullius obligationis, eo quod fuerint contracta ex metu, atque a puella invita, & minis parentum impulſa.

31. Nec obſtat illud vulgatum Juriſconſultorum: *Coacta voluntas eſt voluntas.* Reſp. enim, id procedere regulariter loquendo, ac præſertim in Contractibus civilibus, ubi per reſciſſionem actus ſententia Judicis factam, totum damnum facile recuperabile eſt. Secus dicendum in matrimonio, ac ſponſalibus, utpote, ſi ſemel valerent, perpetuo inducentibus impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis: item & in Profeſſione Religioſa, ac nonnullis aliis (*f*) ubi ob ſpeciales rationes requiritur omnimoda libertas, neque ſufficit voluntas coacta. Idque vel Jure naturali (prout loquendo de Matrimonio, juxta dicta, cenſent Doctor Subtilis 4. *diſt.* 29. *quæſt. un. V. de ſecundo.* D. Thomas, D. Bonaventura, pluresque) vel ſaltem Jure Eccleſiaſtico (prout volunt quidam alii apud Sanchez *loc. cit. diſp.* 14.)

32. Dicitur notanter *num.* 29. *conſenſus metu gravi.* Nam ſecus dicendum de metu levi: hic enim non ſufficit ad invalidandum Matrimonium. Et additur, *atque injuſte incuſſo.* Si enim metus, cæteroquin gravis, juſte incuſſus fuit, non obſtat valori Matrimonii: ut v. g. ſi Epiſcopus minetur Titio excommunicationem, niſi Bertam, cum qua prius habuit Sponſalia, accipiat in uxorem, aut ſi Judex ſub juſtis pœnis cogat aliquem ad ducendam puellam, quam defloravit; vel ſi quis metu gehennæ, ſive ob remorſum conſcientiæ adigatur ducere quamdam in uxorem &c. Per hujuſmodi enim metum, utpote juſte incuſſum non invalidatur Matrimonium. Sanchez *Lib.* 4. *de Matr. diſp.* 13. cum communi. Tandem ſubditur, *extortus.* Nam dicta in concluſione non ſolum procedunt, quando revera tempore contractus deerat conſenſus internus (tunc enim ob defectum interni conſenſus nullum foret Matrimonium) ſed etiam, quando is tunc adeſt, verum non niſi metu gravi, atque injuſte incuſſo extortus. Videatur de hoc fuſius in Jure Canonico *Lib.* 5. *Decret.* 40. *num.* 41. *ac ſeqq.* & *Lib.* 4. *tit.* 1. §. 9.

33. CONCL. IV. Etſi non pauci probabile eſſe exiſtiment, metum reverentialem ſufficere ad irritandum Matrimonium, nihilominus probabilius eſt, ſolam reverentiam erga majores, ſive metum reverentialem non ſufficere ad reddendum Matrimonium irritum, niſi ſimul acceſſerint ſævitia, vel graves minæ Parentum, aut Majorum, vel preces importunæ. Ita Sanchez *cit. diſp.* 6. & 7. Maſtrius 4. *diſp.* 7. *num.* 123. *ac ſeqq.* & plures alii, quos citant.

34. Ubi notandum, quod per *Metum reverentialem* hoc loco non intelligatur metus ille, ſeu verecundia, quæ naturaliter ineſt filiis reſpectu parentum, atque aliorum, quibus debetur reverentia: ſed in propoſito ille cenſetur *Metus reverentialis*, quando filius animo prorſus repugnante, & quaſi coactus conſentit in Matrimonium ſibi a patre oblatum, non audens præ pudore ac reverentia contradicere, timendo, ne patrem offendat, aut alium, cui debetur reverentia. Et ad hujuſmodi metum reverentialem quandoque accedunt frequentes ac importunæ preces, vel blanditiæ parentum: ut ſi parentes aſſidue, atque importune ſolicitent filium de tali ineundo Matrimonio, aut ad hoc obtinendum ſæpe ſæpius etiam blanditias adhibeant. Quandoque vero metui reverentiali ſuperveniunt graves minæ, vel etiam ſævitia parentum: ut dum imperio parentis, aut Superioris junguntur verbera, vel mala tractatio, aſperitas vultus, graves minæ diminuendæ v. g. hæreditatis, quas ille creditur executurus; aut quando timetur diu duratura indignatio parentis, vel alterius perſonæ, a qua plurimum pendet fortuna filii. His prænotatis,

35. Probatur Concluſio. Quia ſolus metus reverentialis, niſi minæ, verbera, aut alia hujuſmodi adjungantur, non cadit in conſtantem virum; ergo nec annullat contractum matrimonialem. Secus dicendum, ſi ad ejuſmodi metum reverentialem accidant ſævitia, vel graves minæ Parentum, aut Majorum: tunc enim merito cenſetur ejuſmodi metus eſſe cadens in virum conſtantem, eo quod ab his admodum pendeat fortuna filiorum, etiam per totum quandoque vitæ decurſum. Et hoc idem dicendum de precibus importunis (per has intelligendo non quaſcunque preces, ſed eas ſolum, quæ ſunt inſtantiſſimæ, ſæpiuſque repetitæ, ac inculcatæ) ſi ſunt conjunctæ metui reverentiali. Siquidem ex una parte ejuſmodi importunitas Parentum, vel Majorum petentium valde urget, vexat, quin & ſubjectos quandoque opprimit: ex altera vero parte reverentia eis parentibus debita, timorque ipſos offendendi haud leviter inſtat. Ergo non immerito ambæ hujuſmodi cauſæ in ſimul conjunctæ cenſentur efficere metum cadentem in virum conſtantem; nam, *quæ non proſunt ſingula, multa juvant. arg. l. Inſtrumenta C. De Probation.* juncta Gloſſa ibidem.

36. CONCL. V. Quamvis omnino decens ſit, & conveniens reverentiæ parentibus debitæ, ut filii Matrimonium inituri conſenſum parentum reverentialiter requirant: nihilominus ad illius valorem conſenſus parentum, vel Curatorum, abſolute loquendo, non eſt neceſſarius. Concluſio quoad alteram partem deſumitur ex Scriptura *Tob. c.* 7. ubi Tobias junior de conſilio Angeli, ſine parentum ſcitu, & aſſenſu, legitimum Matrimonium contraxiſſe legitur. Concordat textus *c. Sufficiat* 27. *q.* 2. ubi Gloſſa notat, quod in Matrimonio conſenſus parentum *requiritur ex honeſtate, non ex neceſſitate.* Idipſum noviſſime declaravit Concilium Trid. *Seſſ.* 24. *De Reform. Matrim. c.* 1. ubi *eos anathemate damnat, qui falſo affirmant, Matrimonia, a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.*

Additio.

* Nec dicas. Sponſalia abſque conſilio & conſenſu parentum inita poſſunt parentes ſaltem facere irrita, ſi non ſint jam ipſo jure irrita: ergo etiam matrimonia tali modo contracta. Reſpondetur enim, tranſmiſſo antecedente, negando conſequentiam, & paritatem. Diſparitas eſt; quia ſponſalia ſunt contractus reſciſſibiles, uti patebit ex dicendis *diſt. ſeq. quæſt.* 3. Matrimonium vero fidelium ex inſtitutione Chriſti, quoad vinculum eſt contractus irreſciſſibilis. Dixi notanter, *tranſmiſſo antecedente*: etenim, etiam loquendo de ſponſalibus de futuro, eadem abſque conſilio parentum inita equidem regulariter ſunt illicita, adhuc tamen valida, niſi quando objectum eorum in pactum deductum (quod eſt ipſum Matrimonium actuale contrahendum) abſque gravi peccato executioni mandari nequit. Videantur præſens Auctor *lib.* 4. *Decret. Tit.* 1. *num.* 23. *& ſeqq.* & Appollonius Holzman *Tom.* 2. *Theolog. Moralis de Matrimonio. Tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 167. *ac ſeqq.* nec non *Diſtinctione ſeq. num.* 47. *ac ſeqq.* *

37. Cæterum prior pars Concluſionis, videlicet, quod filii Matrimonium celebraturi parentum aut (iis jam defunctis) Curatorum conſenſum, ſi fieri poterit, ex decentia, reverentia, & honeſtate requirere, atque obtinere debeant, eſt certa: nam ipſamet ratio naturalis, & regula humani convictus plane demonſtrant, quod proles, inconſultis, aut rationabiliter invitis parentibus, rem adeo gravem, & unde totius vitæ inſtitutum pendet, aggredi non debeant. Atque ideo proles ſine conſilio, ac conſenſu parentum contrahentes, niſi juſta cauſa ſpeciali excuſentur, non carent omni culpa. Imo non pauci Doctores, quos citat, atque (loquendo NB. de non adhibito parentum conſilio) ſequitur Sanchez *cit. lib.* 4. *diſp.* 23. *num.* 9. & 10. cenſent, id eſſe peccatum mortale; cum ſit res gravis, & multis periculis expoſita. Verum alii peccatum duntaxat veniale in hoc agnoſcunt, eo quod filius cæteroquin ingenuus, in electione ſtatus ſit ſui juris, dummodo non concurrant aliæ circumſtantiæ, ob quas etiam mortaliter in hoc delinqui poteſt: ut puta ſi ex talibus nuptiis eſſent oritura jurgia, diſſenſiones, ſcandala &c. Herincx *diſp.* 3. *de Matrim. num.* 8. citans alios.

38. Additur ſuperius, *niſi juſta cauſa excuſentur.* Hac enim exiſtente nullum per hoc committeretur peccatum: ut puta ſi parentes (idem a priori dicendum de Curatoribus) tentarent filium moleſto, vel nimis difficili Matrimonio copulare, tradendo v. g. ſibi fœminam ægram, imprudentem, aut durioris cervicis, cum qua veriſimiliter non eſſet pacem habiturus: aut ſi indiſcrete vellent impedire Matrimonium plane dignum, & utile: vel negligerent, ſive nimium differrent ei de convenienti Matrimonio providere. Nam tunc exiſtente tali juſta cauſa fatentur omnes, filium non peccaturum, quamvis ineat Matrimonium, parentibus invitis: cum hi ſint irrationabiliter inviti, ſimulque proles, cæteroquin ingenuæ, quoad electionem ſtatus exiſtant ſui juris.

AP-

Digitized by Google

APPENDIX.

Continens adhuc tria Qnæſita eitca conſenſom matrimonialem.

S U M M A R I U M.

* *Quid ſentiendum de conſenſu matrimoniali, cui adjicitur conditio turpis? Addit. I.*
* *Item, ſi conditio adjecta fuerit honeſta? Additio II.*
* *Caſus aliquis ſpecialis: in quo annotatur diſcrimen inter conditionem, & modum. Additio III.*

Additio. I.

QUÆRES I. An cenſeatur conſenſus matrimonialis efficax, & ſufficiens ad valorem ejuſdem, ſi huic adjiciatur aliqua conditio turpis exequenda in futurum? Reſp. ſub diſtinctione. Vel enim talis conditio turpis eſt contraria triplici bono ſubſtantiali Matrimonii ſuperius *num.* 12. explicato, vel non? Si prius: talis conditio turpis adjecta invalidat ipſum contractum matrimonialem, utpote repugnans ſubſtantiæ, & fini ipſius Matrimonii. Quod ſi vero conditio turpis adjecta non ſit contraria triplici bono ipſiusmet Matrimonii, qualis v. g. foret: *contraho tecum, ſi tamen poſtea me coadjuvee in furtis, & rapinis &c.* adhoe in favorem Matrimonii conſenſus efficax cenſetur datus quoad ſubſtantiam Matrimonii, atque ſufficiens ad laborem ejuſdem, & addita conditio turpis habetur pro non adjecta, quatenus nempe in favorem Matrimonii ſpecialiter præſumitur, contrahentem noluiſſe tali conditioni alligari ipſam ſubſtantiam ſui conſenſus in Matrimonium, niſi expreſſe conſtet de tali alligatione; prout id jam inſinnavimus *Tract.* 8. agendo de Contractibus *diſt.* 1. *poſt num.* 12. *Addit. III.* Atque totum eruitur ex *cap. fin. De Conditionibus appoſitis*; ibi: *Si conditiones contra ſubſtantiam conjugii inſerantur: puta, ſi alter dicat alteri: contraho tecum, ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus ditiorem: aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas &c. Matrimonialis contractus, quantumcunque ſit favorabilis, caret effectu. Licet aliæ conditiones appoſitæ, ſi turpes, aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.* Videatur fuſius in Jure Canonico P. Reiffenſtuel *lib.* 4. *tit.* 5. §. 2. *

Additio II.

* Quæres II. Quid ſentiendum ſit de illo conſenſu matrimoniali, cui adjicitur aliqua conditio honeſta? Ante reſolutionem bene attendendum, ne confundantur ad invicem conſenſus ſponſalitius, & conſenſus matrimonialis: nam prior importat primum futuram traditionem corporalem ad invicem, hincque etiam indicatur per verba de futuro, *Contraham tecum*: poſterior vero involvit actualem traditionem corporum, ſicque exprimitur per verba de præſenti, *Contraho tecum*. Porro conſenſui ſponſalitio adjici poſſe valide, ac licite conditiones honeſtas, patet præter dicenda *Diſt. ſeqq. poſt num.* 31. *Addit.* I. ex communi DD. & praxi quotidiana. Quid enim frequentius auditur, quam ſimilis formula: *Ducam te in uxorem, ſi Pater meus conſenſerit; ſi talem dotem afferas &c.* vel *contraham tecum, ſi hoc officium obtineas &c.* ubi, ſi verificatur conditio, conſenſus ſponſalitius de conditionato tranſit in abſolutum. Itaque dobium adhoc reſtat de conſenſu matrimoniali. H. N.

Reſp. Conſenſui matrimoniali valide poteſt adjici aliqua conditio honeſta, qua ſemel verificata ipſum Matrimonium cenſetur abſolutum ſine novo aliquo conſenſu. Ita cum Abate, Innocentio, Anchorano, & aliis Fagnanus *in cap. Super eo, de conditionibus appoſitis*: qui etiam ibidem ſub *n.* 4. idem probat ex repetitis Declarationibus Cardinalium per Romanos Pontifices approbatis, vi quarum habetur, quod Matrimonium per verba de præſenti ſub honeſta conditione de futuro coram Parocho, & Teſtibus contractum etiam poſt Concilium Tridentinum valeat, nec NB. opus amplius ſit, ut conſenſus iſte, cognita adjectæ conditionis exiſtentia, de novo coram Parocho, & Teſtibus repetatur, ſuppoſito nimirum, quod antea iſte contractus fuerit coram Teſtibus & Parocho initus, quando illa conditio fuerat appoſita. Confirmatur a pari; conſenſus ſponſalitius conditionatus, uti pariter juxta communem alius contractus conditionatus, exiſtente conditione, cenſetur abſolutus ſine novo aliquo addito in ratione ſponſaliorum; ergo etiam conſenſus matrimonialis in ratione Matrimonii. Et hinc ſicuti in conſenſu ſponſalitio, exiſtente conditione annexa, habetur illico abſque alio ſuperaddito jus ad contrahendum ipſummet Matrimonium, ad quod altera compars poteſt obligari, ita etiam in contractu ſimili matrimoniali exiſtente conditione, habetur jus ad ipſum Matrimonium per copulam carnalem conſummandum abſque alio novo ſuperaddito, ſicuti ſi ab initio fuiſſet ille conſenſus abſolutus. Duo tamen in præſenti ex AA. ſibi bene notent Parochi. *Primo*, ne facile tali Matrimonio, in quo conſenſus non ponitur abſolutus, ſed ipſimet conſenſui matrimoniali annectitur conditio, aſſiſtant ad vitanda plura incommoda, quæ non ita facile eveniunt in ſponſalibus conditionatis. *Secundo*, ubi ſpecialis urget ratio gravis, aut neceſſitas ſic aſſiſtendi, ne, niſi pars illa a prætenſa ſua conditione coram Teſtibus deſiſtat, contractum taliter Matrimonium conſummare permittant, donec certo conſtet, conditionem eſſe adimpletam; alias enim contingere poſſet id, quod refert Fagnanus in caſu, ubi aliquis cum quadam contraxit Matrimonium ſub conditione præſenti, *Si es legitima*, & poſt multiplicem copulam primum reſcivit, eamdem non eſſe legitimam, ex quo illud Matrimonium fuit declaratum nullum reclamante eo, qui appoſuit, non fuiſſe verificatam conditionem ſui conſenſus matrimonialis. Videatur circa hoc prius Quæſitum, & fuſius in Jure Canonico P. Reiffenſtuel *lib.* 4. *Decretal. tit.* 5. *

Additio III.

* Quæres III. Quid ſentiendum in caſu ſequenti? Caja Nobilis conſenſit in Matrimonium cum Titio pariter Nobili, addita tamen tam in conſenſu ſponſalitio, quam matrimoniali hac expreſſa clauſula, ut Titius Cajæ ex ſuis redditibus ſingulis annis tribuat mille florenos pro recreatione, & ad uſum beneplacitum, quod pactum etiam Titius inivit; quia tamen ſucceſſu temporis amor deferbuit, præſertim cum nulla proles ex eo Matrimonio ſit ſuſcepta, recuſat Titius ſtare præcedenti pacto: quare Caja exinde pertæſa prætendit declarari nullitatem Matrimonii, volens tranſire ad alias nuptias. Quæritur, an bene? Reſp. Etſi Titius ſub peccato, ſi aliud excuſans non interveniat, teneatur continuare ſolutionem mille florenorum propter præcedens pactum, ſi tamen eandem non præſtet, exinde non ſequitur, præcedens Matrimonium eſſe nullum. Ratio eſt: quia præſertim in Matrimonio tanquam cauſa favorabili, & ad vitandas plures inconvenientias non præſumitur, ſolutionem mille florenorum conſenſui matrimoniali fuiſſe annexam tanquam conditionem ſine qua non, ſed potius tanquam modum, ſicque contractum hunc adhuc eſſe validum, etiam modo iſto abſente. Videantur dicta *Tract.* 8. *diſt.* 1. *poſt. n.* 12. *Addit. II.* Et in ſimili la Croix *Lib.* 6. *part.* 3. *n.* 400.

Nec dicas. In caſu præcedentis Quæſiti clauſula Matrimanii adjecta, *Si es legitima*, cenſetur annexa per modum conditionis, ſicque ea non ſubſiſtente Matrimonium declarabatur nullum; ergo etiam in hoc caſu clauſula, *ut ſingulis annis ſolvantur mille floreni*, erit adjecta tanquam conditio, qua non exiſtente Matrimonium erit nullum. Reſp. enim neg. conſeq. & paritatem: etenim prima clauſula continet particulam *ſi*, quæ juxta dicta de contractibus a priori indicat conditionem ſine qua non; altera vero habet particulam *ut*, quæ juxta pariter ibidem dicta ordinarie non aliquam conditionem, ſed potius inſinuat modum ſine quo adhuc ſubſtantia contractus ſubſiſtit. Et certe, ſi alia compars clauſulam hanc, *ut ſingulis annis ſolvantur mille floreni*, voluiſſet annectere tanquam conditionem ſine qua non, nunquam poſſet per totam vitam concedere uſum corporis conſummando Matrimonium, cum nunquam eſſet ſecura, an promittens hanc ſolutionem ſubſequentibus annis ſit adimpleturus, uti conſideranti patebit. *

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Utrum ſit licita Pluralitas Uxorum?

SUMMARIUM.

39. *Unitas Matrimonii duplex, Polygamia, & Bigamia, Trigamia &c. quid?*
40. *Polygamia, ſeu Pluralitas ſimultanea uxorum eſt prohibita.*
41. *Solvitur inſtantia de Patriarchis veteris Teſtamenti.*
42. *Pluralitas ſucceſſiva uxorum eſt licita.*
43. *Quid de Legibus Civilibus?*
44. *Secundæ nuptiæ non ita probantur, ſicut primæ.*
45. *Uxor non certificata de morte viri nequit contrahere cum alio.*
46. *Idem dicendum de viris.*
47. *Cautela Ritualium Diœceſanorum circa hoc.*
* *Signa quædam moralis certitudinis de morte.*
48. *Quid, ſi mulier deponat, maritum ſe vidente obiiſſe?*
49. *Dubitans de morte conjugis, ſi contrahat, non poteſt petere debitum.*
50. *Cur poſſit reddere parti innocenti?*
51 *Quid, ſi poſtea conjux ſuperſtes redeat? Num filii legitimi?*

39. QUÆSTIO præſens ſub aliis terminis, videlicet *de Unitate Matrimonii*, non raro proponi ſolet. Pro cujus reſolutione ſciendum, quod Unitas Matrimonii duplex conſiderari poſſit, videlicet vel reſpectu ejuſdem temporis, vel in ordine ad diverſa tempora. Priori unitati, juxta quam Matrimonium ita debet eſſe unum, ut non poſſit idem vir habere ſimul plures uxores, neque eadem mulier plures viros, opponitur *Polygamia*, quæ eſt ſimultanea pluralitas uxorum. Poſteriori modo opponitur Unitati Matrimonii *Bigamia*, *Trigamia*, &c. dum ſcilicet quis ſucceſſive duas, tres, aut etiam plures accepit uxores contrahendo ſecundas, tertias, aut ulteriores nuptias.

40. CONCL. I. Polygamia, ſeu pluralitas ſimultanea uxorum in Lege Evangelica Jure Divino eſt prohibita. Ita omnes Catholici; & habetur *c. Gaudemus. De Divortiis*, eſtque noviſſime definitum in Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *can.* his verbis: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina eſſe prohibitum; anathema ſit.* Idem probatur ex Sacra Scriptura, ut *Matt.* 19. *Marci* 10. & *Epheſ.* 5. ubi de conjugato dicitur atque renovatur illud præceptum *Gen. cap.* 2. poſitum: *Adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Nam Sacer Textus ibidem non dixit: *Erunt tres, vel plures, ſed duo*, nec dixit: *Adhærebit uxoribus, ſed uxori*; uti notat, atque argumentatur Pontifex *in cap. Gaudemus De Divortiis*. Confirmatur Concluſio ex illis verbis Chriſti *Lucæ* 16. *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mæchatur: & qui dimiſſam a viro ducit, mæchatur:* Si ergo juxta Chriſti præceptum uxore dimiſſa duci alia de Jure non poteſt; ergo a fortiori neque ipſa retenta: per quod evidenter apparet, pluralitatem ſimultaneam uxorum, in Lege Evangelica reprobari.

41. Nec obſtat, quod Abraham, Jacob, aliique ſancti Patriarchæ in veteri Teſtamento plures ſimul uxores habuiſſe legantur. Reſp. enim conformiter *cit. c. Gaudemus*, & communi Theologorum, illud Divina revelatione, atque diſpenſatione ſanctis illis Patriarchis fuiſſe conceſſum. Et id quidem factum creditur ob paucitatem Fidelium, ut nimirum hoc modo vera Fides, & agnitio unius DEI, cœli, terræque Conditoris, quæ ob graſſantem tunc undequaque idololatriam propemodum extinguebatur, ſaltem in poſteris Abrahæ conſervaretur.

42. CONCL. II. Pluralitas ſucceſſiva uxorum poſt mortem prioris conjugis licita eſt inter Chriſtianos & valida. Patet hoc tum ex perpetuo ſenſu, & praxi Eccleſiæ, tum ex illo Apoſtoli 1. *Corinth.* 7. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt, cui vult, nubat, tantum in Domino.* Et hoc non ſolum de ſecundis, ſed etiam de ulterioribus nuptiis intelligendum eſt: unde nec Chriſtus *Matth.* 22. damnavit mulierem, quod ſeptem viros legitime habuiſſet; nec Samaritanam, quod quinque *Joan.* 4.

43. Nec obſtat, quod Legibus Civilibus ſecundæ nuptiæ ſint exoſæ, & variis pœnis afficiantur, imo mulier nubens intra annum luctus (hoc eſt, infra annum a morte mariti) notetur infamia *l.* 1. & 2. *C. De ſecundis Nuptiis*, & alibi. Reſp. enim, hanc pœnam infamiæ Jure Canonico eſſe ſublatam, *cap. penult. & ult. De Secundis Nuptiis*, eo quod mulier ſic nubens conceſſa ſibi ab Apoſtolo utatur poteſtate.

44. Verum quidem eſt, quod primæ nuptiæ magis probentur, quam ſecundæ *c. Nuptiarum*, 27. *quæſt.* 1. *&c. Quomodo*, 31. *q.* 1. & alibi. Unde etiam ſecundæ nuptiæ inducunt Bigamiam c. 1. *& ſeqq. De Bigamis non ordinandis*. Neque ſecundæ nuptiæ benedicuntur *cap.* 1. & 3. *De ſecund. Nuptiis*, cum enim alter contrahentium ſaltem in primis nuptiis fuerit benedictus, eaque benedictio ſemper duret, non eſt iteranda. Intellige, niſi conſuetudine contrarium alicubi ſit introductum. Navarrus *cap.* 22. *Manual. num.* 83.

45. CONCL. III. Uxor non certificata de morte viri prioris, & econtra, nequit contrahere cum alio, etiamſi facta diligenti inquiſitione ignoret, quid contigerit circa maritum pluribus jam annis non comparentem. Ita habetur deciſum *c. In præſentia. De Sponſal.* ubi Papa conſultus, quid agendum fœminis adhuc viventibus, quæ viros ſuos cauſa captivitatis, vel peregrinationis abſentes ultra ſeptennium præſtolatæ ſunt, nec certificari poſſunt de vita, vel morte ipſorum, licet ſuper hoc inquiſitionem adhibuerint diligentem: reſpondet, *quod, quantocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris ſuis non poſſunt ad aliorum conſortium canonice convolare: nec auctoritate Eccleſiæ permitti contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.*

46. Et hoc ipſum in viris obſervandum eſſe abſentibus uxoribus, declaratur *c. Dominus. De Secundis Nuptiis*, ibi: *Nullus omodo ad ſecundas Nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus.* Ratio eſt: quia ſtante dubio de morte conjugis prius Matrimonium ſtat in poſſeſſione. Accedunt plurima inconvenientia, quæ ex ſecundis nuptiis temere, ſeu non habita certa notitia de morte prioris conjugis initis provenire ſolent.

47. Quinimo his de cauſis Ritualia Diœceſana recte alicubi monent Parochos, ne facile ad contrahendum Matrimonium admittant vagos & peregrinos, & qui incertas ſedes habent, non habita prius Ordinarii licentia. Neque item eos, qui antea conjugati fuerunt, ut ſunt uxores militum, & captivorum vel aliorum, præſertim peregrinantium; niſi habita certa notitia de morte prioris conjugis, aut in caſu, quo non adſunt indubitata talis mortis teſtimonia, cauſa ad ordinarium deferatur, ejuſque judicium & conſenſus requiratur, ne alioquin ex incentivo libidinis, ac poſtpoſito DEI timore facilius contingat, ſecundas nuptias iniri non habita certa notitia de morte prioris conjugis.

Additio.

* Porro moraliter certa notitia de morte prioris conjugis haberi cenſetur, *Primo*. Per extractum Parochi ex libro mortuorum. *Secundo*. Per atteſtationem authenticam a Magiſtratu Eccleſiaſtico, Politico, aut Militari, vel a Notario publico, aliave perſona in auctoritate publica conſtituta datam. *Tertio*. Per duos teſtes de viſu, nimirum affirmantes, ſe actualiter interfuiſſe morti, vel ſepulturæ, aut exequiis. *Quarto*. Per alia veroſimilia indicia, & conjecturas concurrentes ſimul cum fama ortum ſuum habente ex hominibus fide dignis, uti notat Schmalzgrueber *L.* 4. *Decret. Tit.* 21. *n.* 18. vel cum uno Teſte de viſu, vel cum pluribus de auditu. Nec obeſt juxta Patrem Reiffenſtuel (quem emergente ſimili caſu *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 21. §. 5. utilites leges) ſi tales Teſtes fuerint conſanguinei. *

48. Quæres. Quid agendum, ſi quædam mulier deponat, aut etiam juramento firmare velit, conjugem ſuum, ſe vidente, atque præſente, tali tempore mortuum, atque ſepultum fuiſſe? Reſp. eam abſque aliis teſtimoniis vel indiciis (ſecus, ſi talia præſertim gravia concurrant) non eſſe audiendam; quia *nullus idoneus teſtis in re ſua intelligitur*, *l. Nullus*, *ff. De Teſtibus*. Accedit, quod juramentum ſuppletorium probationis neque deferendum, neque admittendum ſit abſque ſemiplena probatione; & alioquin, ſi præſtaretur, nulla ejus habenda ſit ratio. Gobat *Tract.* 9. *Theol.* *Expe-*

Digitized by Google

Experim. n. 281. ubi hoc declarat caſu quodam Hungarico.

49. CONCL. IV. Si quis, vel aliqua, dubitans de morte prioris coniugis abſentis, contrahere præſumpſerit, ei, quæ ſibi nupſit, debitum coniugale reddere tenetur, id tamen exigere non poteſt. Ita habetur, expreſſe *cit. c. Dominus, De ſecundis Nuptiis*. Eſtque communis Doctorum. Ratio eſt: quia, cum alter coniux ſupponatur bona fide contraxiſſe (nam ſi etiam ipſe ſciviſſet incertitudinem mortis prioris coniugis, neuter poſſet petere debitum) ſtante dubio non eſt privandus iure ſuo, cum ſit in poſſeſſione iuris coniugii, ac ſtante dubio melior ſit conditio poſſidentis. Secus dicendum de eo, qui mala fide, ſeu dubitans de morte prioris coniugis contraxit; nam ſemper in poſſeſſione ſtat prius Matrimonium contra ipſum: unde perſeverante conſcientia ſua dubia, & niſi hæc per acquiſitam certam notitiam de morte prioris coniugis deponatur, is peccaret petendo.

50. Dices. Ergo ſtante tali dubio neque poterit reddere alteri petenti. Reſp. negando ſequelam. Etenim, ſi revera coniux prior mortua fuiſſet, Matrimonium cum altera (ſervatis exteroquin ſervandis) contractum eſſet validum non obſtante alterius dubio: quia ſatis eſt, quod a parte rei coniux ſit mortua, ſicque Matrimonium contrahi poſſit. Proinde parti innocenti, ſeu quæ bona fide contraxerat, ius ſuum, perſeverante illo dubio, negandum non eſt.

51. Quod ſi vero ex poſt facto, quocumque tandem tempore, vel caſu, coniux abſens redierit, aut eum ſuperſtitem eſſe conſtiterit, omnino neceſſe eſt, ut, qui alterum Matrimonium contraxerat (quod non obſtante bona fide iure irritum fuit) relictis adulterinis complexibus ad priorem coniugem revertatur; prout notatur *cit. c. Dominus De ſecund. Nupt.* cum concordantiis. Si tamen eiusmodi Matrimonium fuit contractum ex iudicio, & aſſenſu Eccleſiæ, filii ex ipſo nati reputantur legitimi & admittendi ad hæreditatem, *arg. cap. Perlatum. Qui filii ſint legitimi.*

QUÆSTIO V.

De Indiſſolubilitate Matrimonii.

SUMMARIUM.

52. *Matrimonium dupliciter poteſt intelligi indiſſolubile quomodo?*
53. *Matrimonium omne eſt indiſſolubile propria contrahentium auctoritate.*
54. *Etiam loquendo de Matrimonio infidelium.*
55. Omnis res, per qualcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, *explicatur*.
56. *Libellus Repudii, an olim fuerit licitus Judæis?*
57. *Matrimonium Infidelium poteſt diſſolvi altero ad fidem converſo &c.*
58. *Matrimonium ratum fidelium diſſolvitur quoad vinculum per Profeſſionem Religionis.*
59. *Non vero per Votum Caſtitatis, ſive ſolemnizatum per Ordinem ſacrum, ſive ſimplex, Quo jure illud privilegium competat Profeſſioni Religioſæ.*
60. *Matrimonium ratum poteſt etiam diſſolvi diſpenſatione SS. Pontificis.*
61. *Probatur Concluſio. Sequitur Additio.*
62. *Matrimonium conſummatum fidelium quoad vinculum eſt indiſſolubile.*
63. *Probatur ulterius.*
64. *Diſparitas inter Matrimonium ratum, & conſummatum.*
65. *Objectio Hæreticorum, ejusque ſolutio.*
(z) Ut dicitur num. 103. & ſeqq.

52. MATRIMONIUM dupliciter intelligi poteſt eſſe indiſſolubile, nimirum vel quoad vinculum, vel quoad thorum & cohabitationem. De indiſſolubilitate Matrimonii hoc poſteriori modo accepta dicetur ex profeſſo *Quæſt. VII.* per totum: de priori autem impræſentiarum agitur, inveſtigando, an, & quomodo Matrimonium ſit indiſſolubile quoad vinculum, adeo, ut illo ſemel legitime contracto non liceat coniugibus ab eodem recedere, atque ad alias nuptias vivente adhuc priore coniuge tranſire. Hoc prænotato, ſit

53. CONCL. I. Matrimonium omne eſt indiſſolubile ac perpetuum, adeo, ut propria contrahentium auctoritate diſſolvi nequeat. Ita communis: & aperte traditur a Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *in principio*, ubi ait: *Matrimonii perpetuum, indiſſolubilemque nexum primus humani generis Parens Divini Spiritus inſtinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo Patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una Gen.* 2. Idem patet ex definitione Matrimonii *n.* 4. allata, ibi: *individuam vitæ conſuetudinem retinens*. Hinc *c. ult. De Conditionibus appoſitis*, dicitur, quod conditio de diſſolubilitate Matrimonii appoſita ſit contra ſubſtantiam coniugii. Accedit ratio: quia huiusmodi nexum indiſſolubilem Matrimonii exigit bonum prolis, cuius bonæ educationi plurimum obeſſet incertitudo, atque ſeparatio parentum.

54. Et hæ quidem rationes procedunt de quocumque Matrimonio, etiam Infidelium, adeo, ut ipſi quoque Infideles nequeant Matrimonium pro libitu, & propria auctoritate diſſolvere; cum Lex Divina, ab origine mundi lata & per Protoplaſten promulgata, obliget omnes.

55. Nec dicas. *Omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, cap.* 1. *De Reg. Juris.* Atqui Matrimonium mutuo contrahentium conſenſu naſcitur; ergo eodem pariter diſſolvitur. Reſp. enim, Regulam illam procedere potiſſimum de obligationibus & contractibus temporalibus, qui, cum ſolo mutuo conſenſu fiant, eodem etiam diſſolvuntur: ſecus dicendum de ſpiritualibus obligationibus (ſic enim obligatio, & Character Baptiſmi, vel Ordinis nequit amplius mutuo conſenſu diſſolvi) ac præſertim de Matrimonio, quod ex Divina inſtitutione indiſſolubile eſt, & cuius diſſolubilitas plurimum præiudicaret bono prolis. Et hæc quidem vera ſunt loquendo de diſſolutione Matrimonii propria contrahentium auctoritate facta; num autem illud, extra cauſam mortis alterius coniugum, in nonnullis caſibus auctoritate Divina aliquando fuerit, vel ſit de facto diſſolubile quoad vinculum, quæſtio remanet.

56. CONCL. II. Olim in Lege veteri, ſeu Moſaica, licitum fuit Judæis Repudium uxoris; idque ob ſpecialem diſpenſationem Divinam, qua DEUS per manum Moyſis, propter duritiam Populi Judaici, & ad evitanda uxoricidia, conceſſit ipſis *Deuter.* 24. ſcribere Libellum Repudii, ita ut Judæi hoc facientes non peccaverint. Ita Scotus 4. *diſt.* 33. *quæſt.* 3. & probabilior Doctorum, quamvis non deſint oppoſitum tenentes. Ratio eſt: quia Moyſes promulgavit Legem DEI, atque ideo, quos ille per Legem a ſe promulgatam ſeparavit ſeu ſeparari permiſit etiam DEUS ſeparavit, ſeu ſeparari permiſit. Unde iuxta *cit. cap. Deuter.* 24. licuit uxori ſic dimiſſæ alterum maritum ducere; conſequenter per dationem Libelli Repudii vere quoad vinculum fuit diſſolutum prius Matrimonium in Lege veteri.

57. CONCL. III. Matrimonium inter Infideles contractum de facto diſſolvi poteſt quoad vinculum, ſi unus coniugum convertatur ad veram Chriſti fidem; alter vero nolit converti, neque cohabitare converſo ſine iniuria Creatoris, hunc videlicet blaſphemando aut ſollicitando converſum ad Infidelitatem. Ita certa, & communis omnium Theologorum, & Canoniſtarum; atque habetur deciſum *c. Si Infideles*, 28. *qu.* 1. & 2. & *c. Quanto. De Divortiis*, Idem deducitur ex illo 1. *Corinth.* 7. *Si Infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſervituti ſubiectus eſt frater aut ſoror in hujuſmodi.* Unde patet, quod hæc facultas ſolvendi Matrimonium Fideli ad Fidem converſo conceſſa fuerit a Chriſto ſua ſuprema auctoritate, & ab Apoſtolo Paulo *loc. cit.* promulgata, prout Eccleſia Catholica hactenus ſemper intellexit, & intelligit.

58. CONCL. IV. Matrimonium ratum Fidelium, ſeu Chriſtianorum, nondum tamen conſummatum, diſſolvitur quoad vinculum per ingreſſum alterius coniugis in Religionem, ita ut coniux in ſæculo relicta

emiſſa per conſortem Profeſſione, licite poſſit tranſire ad alias nuptias. Ita communis Doctorum Catholicorum: & habetur non ſolum *c. Verum* & *c. Ex parte tua. De Converſion. Conjugat.* ſed etiam noviſſime definitum fuit in Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *can.* 6. his verbis: *Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius conjugum non dirimi: anathema ſit.*

59. Secus eſt dicendum de Voto Caſtitatis ſolemnizato per ſuſceptionem Ordinis Sacri, ut puta Subdiaconatus, Diaconatus &c. Quamvis enim huiuſmodi votum impediat Matrimonium contrahendum, & dirimat poſtea contractum; tamen non ſufficit ad diſſolvendum Matrimonium prius contractum, licet necdum conſummatum. *Cum nec jure Divino, nec per ſacros reperiatur Canones hoc ſtatutum*; prout argumentatur, atque declarat Joannes XXII. *in Extravag. Antiquæ. De Voto & voti redempt.* Multo minus quoad vinculum diſſolvitur Matrimonium antea contractum, & non conſummatum per Votum ſimplex Caſtitatis *text. clar. cit. c. Ex parte tua. De Converſion. conjugat.* Nam dictum privilegium eſt ſpeciale Profeſſioni Religioſæ, ſive Jure Divino, atque ex Chriſti inſtitutione eidem conceſſum, ut cum ſuis cenſet Doctor Subtilis 4. *diſt.* 31. *quæſt.* 5. ac ſequitur Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 19. citans plures alios: eo quod initium huius privilegii non reperiatur in Jure Eccleſiaſtico, ſed extet a primordiis Eccleſiæ, atque deſumatur ex facto Chriſti, vocantis Joannem Apoſtolum, & Evangeliſtam a nuptiis ad Apoſtolatum, *Joan.* 2. ſive ſaltem Jure Eccleſiaſtico, licet antiquiſſimo, prout vult Fagnanus *c. Ex part. n.* 8. *de Converſ. conjug.* cum quibuſdam aliis.

60. CONCL. V. Matrimonium ratum, non conſummatum extra caſum Profeſſionis Religioſæ poteſt etiam alia gravi, & juſta de cauſa diſſolvi auctoritate ſeu diſpenſatione Summi Pontificis, ita ut ambo coniuges licite poſſint ad alia vota tranſire. Ita D. Antoninus, Cajetanus, Bellarminus, Bonacina, Navarrus, & plurimi, quos citat, & ſequitur Sanchez *cit. lib.* 2. *diſt.* 14. & Maſtrius 4. *diſt.* 7. *num.* 198. aſſerens, hanc modo eſſe communem ac probabiliorem ſententiam, magiſque Pontificiæ Auctoritati in re juſta favorabilem.

61. Fundatur hæc concluſio in illa generali poteſtate paſcendi Oves, ſeu Fideles, a Chriſto Domino conceſſa D. Petro, eiusque legitimis Succeſſoribus *Joan.* 21. ibi. *Paſce oves meas.* Quæ verba Chriſtus, ad oſtendendam dictæ poteſtatis amplitudinem, trina vice repetere voluit: ſicque, quia ad hoc, ut Oves concreditæ rite paſcantur, multum iuvat facultas diſpenſandi in Votis, Juramentis, Matrimonio rato, ac huiuſmodi, quando ad bonum Eccleſiæ regimen expedit, merito de talis quoque poteſtatis conceſſione intelliguntur. Unde, quod Summi Pontifices aliquoties diſpenſaverint in Matrimonio rato, & nondum conſummato Fidelium, plures referunt Auctores, ac in ſpecie id traditur de Martino V. Eugenio IV. Paulo III. Pio IV. Imo Sanchez *loc. cit.* addit Gregorium XIII. una die cum undecim diſpenſaſſe: non eſt autem credendum, tot Pontifices in facto tam gravi, atque conſcientioſo erraſſe. Accedit, quod in dubio ſtandum ſit judicio Superiorum vel maxime Summi Pontificis, cui totius Eccleſiæ regimen incumbit, cuique Spiritus Sanctus ſpecialiter aſſiſtit.

Additio.

* Non equidem me latet, præſentem Auctorem, ſeu potius Ordinis eiuſdem Proſecutorem in Jure Canonico *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 19. *num.* 3. & *ſeqq.* contrariam ſententiam credere probabiliorem, quam etiam Pater Henno *Tract. De Matrimonio diſp.* 4. *quæſt.* 5. *Concluſ.* 2. menti Scoti conformiorem oſtendere conatur; puto tamen præſentem noſtram ſententiam potius eſſe manutenendam in ſumme debitum reſpectum tot Summorum Pontificum numero præcedenti allegatorum, quibus inſuper Baronius in Annalibus Eccleſiaſticis *ad an.* 1074. Gregorius VII. Proſper Fagnanus in *cap. perniciosam v. De Officio Judicis ordinarii*, *num.* 61. Paulum V. Pyrrhus Corradus, & Vincentius de Juſtis apud Franciſcum Schmier *Tom.* 3. *lib.* 4. *ſect.* 11. *num.* 23. *ſol.* apud me 79. Urbanum VIII. ſuperaddunt, teſtaturque idem Franciſcus Schmier *loc. cit. num.* 26. Clementem VIII. *die* 6. *Julii* 1599. ſpecialem pro examine huius noſtræ ſententiæ indixiſſe Congregationem, cui intervenerunt octo Cardinales, quatuor Auditores Rotæ, & duo Theologi, omnes Viri ſapientiſſimi, qui unanimiter pronuntiarunt, Papam in Matrimonio rato diſpenſare poſſe. Uti etiam hanc ipſam ſententiam ſcribit noviſſime practicaſſe Clemens XI. ſi credendum Patri Pichler in Candidato Jurisprudentiæ abbreviato *Lib.* 4. *Tit.* 19. *n.* 4. Quis autem ſibi perſuadeat, tot Pontifices, ac toties, & quidem in materia concernente valorem actus diſpenſaſſe, niſi ſententiam aſſerentem ob valde gravem cauſam poſſe diſpenſare, cenſuiſſent practicabilem? Accedit, quod Summus Pontifex poſſit diſpenſare in Religioſa Profeſſione, quæ tamen alias tam forte vinculum eſt, ut tollat ipſum Matrimonium ratum: cur ergo non poſſet etiam diſpenſare in ipſo Matrimonio rato? Objectiones contrarias ſolutas invenies apud Schmier & Pichler *loc. cit.* ac apud Schmalzgrueber *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 19. *num.* 49. *

62. CONCL. VI. Matrimonium valide inter Chriſtianos contractum, & conſummatum quoad vinculum ita eſt indiſſolubile, ut extra mortem naturalem alterius coniugum nulla de cauſa, niſi immediate Divina auctoritate, diſſolvi valeat. Ita communis Catholicorum, eſtque contra Hæreticos volentes, illud diſſolvi poſſe propter ſupervenientem fornicationem alterius coniugum, & ob nonnullas alias cauſas, noviſſime definitum in Concil. Trid. *Seſſ.* 24. *can.* 5. ibi: *Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam a conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum: anathema ſit.* Et *can.* 7. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugis, matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi &c. anathema ſit.*

63. Idipſum conſtat tum ex perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ; tum ex illis verbis Chriſti *Matth.* 19. ubi revocans Libellum Repudii, & elevans Matrimonium ad rationem Sacramenti, ſubiungit: *Quod DEUS conjunxit, homo non ſeparet.* Item ex illo *Rom.* 7. *Mulier vivente viro alligata eſt legi.* Et 1. *Corinth.* 7. *Iis, qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari*, cum concordantiis. Quæ verba S. Mater Eccleſia de Matrimonio conſummato inter Fideles contracto ſemper intellexit, ac proinde in eodem pro nullo prorſus diſpenſaſſe legitur.

64. Nec obſtat, quod Matrimonium ratum Fidelium poſſit in aliquo caſu diſſolvi, ut dictum *num.* 58. & 60. Reſp. enim, diſparitatem eſſe: quia Matrimonium ratum ſignificat duntaxat *Conjunctionem Chriſti cum anima fideli per gratiam*, ſive Charitatem, quæ non eſt indiſſolubilis, imo perditur per quodcumque peccatum mortale: Matrimonium vero conſummatum ſignificat *Conjunctionem Chriſti cum Eccleſia per aſſumptam humanitatem*, quæ amplius eſt indiſſolubilis; prout notatur *c. Debitum. De Bigamis non ordin.* Accedit, quod ſeparatio Matrimonii conſummati poſſet redundare in iniuriam prolis: atque ideo (præter immediatam poteſtatem Divinam) ex Chriſti inſtitutione in nullo caſu illud eſt ſeparabile quoad vinculum, niſi per mortem naturalem alterius coniugum.

65. Obiicies cum Hæreticis. Chriſtus *Matth.* 19. dixit: *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem: & aliam duxerit, mœchatur*; ergo, cum exceptio firmet regulam in oppoſitum; ob fornicationem ab ea factam licitum eſt dimittere uxorem & aliam ducere. Reſp. negando conſequentiam: nam ly *niſi ob fornicationem* refertur ſolum ad prius, ac denotat, ob eam eſſe licitam dimiſſionem uxoris quoad thorum & cohabitationem; (*g*) non autem inde ſequitur, eſſe licitam diſſolutionem Matrimonii quoad vinculum ob cauſam fornicationis; prout ſemper intellexit, docuit, & docet S. Mater Eccleſia. Alioquin certe lata porta aperiretur adulteriis, ut ſic coniuges cæteroquin male cohabitantes, poſſent hoc titulo ſeparari, atque aliis pro libitu nubere.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De Cohabitatione, & onere Debiti Coniugalis.

SUMMARIUM.

66. *Obligatio Conjugum, ad quæ generatim ſe extendat?*
67. *Conjuges tenentur cohabitare in eadem domo, menſa, & lecto.*
68. *Maritus, an poſſit abeſſe, & quando?*
69. *Uxor, an teneatur ſequi virum, mutantem domicilium?*
70. *Et vir uxorem?*
Differentia inter virum, & uxorem quoad hoc.
71. *Actus Conjugalis ex ſe licitus eſt, & honeſtus.*
72. *Dummodo ſit veſtitus debitis circumſtantiis. Propoſitio damnata.*
73. *I. Finis actus conjugalis eſt generatio prolis.*
74. *II. Satisfactio debiti conjugalis & vitatio incontinentiæ alterius Conjugis.*
75. *III. Vitatio propriæ incontinentiæ.*
76. *Solvitur inſtantia contra hoc.*
77. *An liceat cauſa ſolius ſanitatis?*
78. *Conjux tenetur alteri petenti reddere.*
79. *Alioquin peccat, & quomodo?*
80. *Niſi juſta cauſa excuſetur.*
81. *Variæ cauſæ excuſantes a reddendo debito conjugali.*
* *Et num ſit cauſa ſufficiens multiplicatio Prolium? Addit. I. & II.*
82. *Decet, temporibus ſacris abſtinere ab actu conjugali.*
83. *An ſit peccatum, tunc petere?*
Quid de redditione debiti.
84. *Mala fide contrahens Matrimonium, an poſſit petere, vel reddere?*
85. *Quid, ſi dubium de valore Matrimonii ſuperveniat?*
86. *Quid, ſi certo ſciatur invaliditas Matrimonii, ſed non poſſit probari?*
(h) Vide dicta Tract. 13. Diſt. 2. num. 39. & 40.
(i) De hoc Tract. 7. Diſt. 1. num. 49. & ſeqq.
87. *Quid, ſi ſuperveniat affinitas? Aut quis contraxerit cum Voto ſimplici Caſtitatis?*
(k) Tract. 6. Diſt. 3. num. 48.
88. *Conjuges, quomodo peccent indebite congrediendo?*
(l) Tract. 9. Diſt. 4. num. 65.
(m) Ibidem. num. 76.
89. *Actus conjugalis, an liceat, ſi conjux eſt gravida?*
90. *Puerperæ? menſtruata, vel lactans?*
* *An liceat Conjugibus alias ſibi præſentare formas? Addit. I.*
* *Item an Viduis, vel Sponſis liceat delectari de actu conjugali præterito, vel futuro? Addit. II. & III.*

66. CUM Matrimonium a DEO inſtitutum fuerit ad legitimam generis humani conſervationem; ipſiusque Eccleſiæ propagationem, ac proinde finis eius principalior ſit bonum prolis; hinc generatim ad duo ſeſe extendit obligatio coniugum, videlicet ad mutuam cohabitationem, & redditionem debiti coniugalis. Proinde, ut intelligatur, quæ, & quanta ſit eiusmodi obligatio, ſit

67. CONCL. I. Tenentur Coniuges ſimul cohabitare in eadem domo, menſa, & lecto, quæ quidem obligatio deſcendit tum ex Jure Divino, tum ex natura contractus coniugalis. Hinc ſiquidem *Gen. 2.* dicitur: *Quamobrem relinquet homo patrem ſuam, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una.* Idem patet ex definitione Matrimonii, ibi: *Individuam vitæ conſuetudinem retinens.* Proinde

68. Infertur I. Quamvis maritus ratione negotii gerendi poſſit modico tempore abeſſe, id tamen non eſſe licitum tempore longo, niſi accedat alia gravis, & iuſta cauſa, ut puta ſi teneatur Principem comitari in bellum; aut ſi hoc neceſſarium ſit ad gubernationem Familiæ, vel conſervandas res familiares. Sanchez *lib. 9. de Matr. diſp. 4. n. 12.* ac alii. Ratio eſt; quia coniuges Jure Divino tenentur cohabitare: unde *cap. 1. De Conjugio leproſorum*, inquit Pontifex: *Cum vir & uxor una caro ſint, non debet alter ſine altero eſſe diutius.* Verum, cum hoc tempus abſentiæ non definiatur, hinc Gloſſa ibidem, & Doctores cenſent, id arbitrio viri prudentis, penſatis abſentiæ cauſis, ac periculo incontinentiæ, definiendum eſſe: alioquin poſt diuturnam moram Judex ab altero coniuge requiſitus, vel ſi notorie conſtet, quod vivant incontinenter, etiam ex officio poteſt eos cogere ad cohabitandum. Abbas ad *cit. cap. 1. de Conjugio lepros.*

69. Infertur II. Uxorem teneri ad comitandum virum, ſi hic aliorſum mutaverit domicilium, idque ob rationem dictam. Secus, ſi vir efficiatur vagabundus, & ante contractum matrimonialem non fuiſſet talis: tunc enim uxor ipſum hinc inde vagantem ſequi non tenetur, utpote quod hoc foret graviſſimum onus. Bene tamen, ſi vir more hiſtrionum iam ante nuptias vagus extitiſſet: quia tunc ipſa cenſetur approbaſſe mores ſuos. Abbas *loc. cit.* Fallit inſuper allata doctrina, quando uxor abſque gravi detrimento virum ſequi non poteſt, tunc enim ipſum non tenetur ſequi, *arg. cap. Si quis neceſſitate. 34. quæſt. 2.*

70. Infertur III. Quod, ſi uxor ex cauſa neceſſaria recedit a loco priori, & aliorſum transfert domicilium, etiam maritus ſequi teneatur. Ita colligitur ex *cit. cap. 1. De Conjug. lepros.* ac notat Gloſſa ibidem: quia quoad mutua obſequia coniugalia vir & uxor pares ſunt. Eſt tamen inter eos nonnulla differentia: nam, quia vir eſt caput mulieris, atque eius ſit gubernare, hinc poteſt ad libitum eligere domicilium, teneturque uxor ipſum ſequi, uxor vero, cum ſit ſubdita marito, domicilium pro libitu mutare, vel eligere nequit; ſi tamen neceſſitate cogente id faciat, vir ob tuenda iura Matrimonii tenebitur eam ſequi. Sanchez *lib. 1. diſp. 41. n. 25. & 26.*

71. CONCL. II. Actus coniugalis ex ſe eſt licitus, &, ſi fuerit veſtitus debitis circumſtantiis, honeſtus, ac meritorius. Ita communis. Idque patet ex eo: quia eſt medium ex natura rei ordinatum ad finem bonum, atque honeſtum, ſive ad legitimam propagationem generis humani. Unde & DEUS Protoparentibus noſtris præcepit actum coniugalem *Geneſ. 1.* ibi: *Creſcite, & multiplicamini*; atque blaſphemum foret dicere, quod DEUS aliquid ex ſe malum præceperit. Hinc *ad Heb. cap. 13.* ait Apoſtolus *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.*

72. Additur notanter, *veſtitus debitis circumſtantiis*, nimirum ut non niſi loco, tempore, modo, fineque debito eliciatur; alioquin enim culpa non vacaret. Hinc Angelus Raphael Tobiæ *cap. 6.* dixit: *Qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut DEUM a ſe & a ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.* Et conformiter huic effato Angelico, meritiſſime Innocentius XI. ſequentem inter alias, ordine 9. Propoſitionem damnavit: *Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, & defectu veniali.*

73. Cæterum multiplex finis eſſe poteſt, licite ac honeſte excercendi actum coniugalem. I. Ob generationem prolis: nam proles ſuſcipienda, & religioſe educanda ad Cultum Divinum eſt finis primarius Matrimonii.

74. II. Ob Satisfactionem debiti coniugalis, atque ad vitandam incontinentiam ex parte alterius coniugis. Siquidem uxori expreſſe, vel tacite petenti tenetur vir, & contra uxor viro reddere debitum ex Juſtitia. Quando autem comparem advertit exiſtere in periculo incontinentiæ, tunc opus coniugale erit actus Charitatis, utpote elicitus ob finem ſalutis ſpiritualis Proximi. Hoc indicatur ab Apoſtolo *1. Corinth. 7.* illis verbis: *Uxori vir debitum reddat, ſimiliter autem uxor viro: Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir &c.* Et infra: *Iterum revertimini in id ipſum, ne tentet vos ſathanas propter incontinentiam veſtram.*

75. III. Ob vitandam incontinentiam propriam. Etſi enim non pauci Doctores velint, actum coniugalem non vacare culpa veniali, ſi fiat ad vitandum periculum incontinentiæ in ſemetipſo; quia (inquiunt) hic

hic non eſt proprius finis Matrimonii, ſed bonum prolis: communior tamen ſententia nullam in hoc culpam agnoſcit; ſiquidem, ut notat Doctor Subtilis 4. *diſt.* 26. §. *Per hoc patet*, inſtitutio Matrimonii non ſolum facta eſt a DEO *in officium*, hoc eſt, ad propagationem generis humani, ſed etiam *in remedium*, *videlicet vitandæ incontinentiæ poſt lapſum*. Unde Apoſtolus 1. *Corinth.* 7. de innuptis ait: *Quod, ſi non ſe continent, nubant; melius eſt enim nubere, quam uri.*

76. Nec obſtat ratio in oppoſitum. Reſp. enim, quamvis bonum prolis ſit finis primarius ac principalis Matrimonii, ſimul tamen finem ejus minus principalem eſſe vitationem propriæ incontinentiæ, quem proinde ſufficit intendere. Alioquin contra communem Doctorum ſequeretur, quod nec careat culpa veniali actus ille, ſi fiat ad vitandum in altero conjuge periculum incontinentiæ, cum & hic non ſit finis primarius Matrimonii.

77. Num autem cauſa ſolius ſanitatis propriæ tuendæ licite, atque ſine culpa veniali fiat actus conjugalis, variant Doctores. Et quidem multi culpam in hoc venialem agnoſcunt, eo quod finis hic adverſetur inſtitutioni Matrimonii, quod ob bonum prolis, atque ad vitandam incontinentiam a Deo inſtitutum fuit juxta proxime dicta. Alii contra id omni culpa vacare cenſent, præſertim ſi aliud aptum medium ad acquirendam, vel tuendam ſanitatem non ſuppetat, prout limitat Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 10. Nam in tali caſu (inquiunt) etiam bonum prolis, ſaltem remote includitur. Illud certum eſt, quod, quamvis venialiter peccaret conjux petendo debitum cauſa ſolius ſanitatis, tamen reddens nullatenus peccet.

78. CONCL. III. Tenetur conjux alteri explicite, ſive implicite petenti reddere debitum, niſi juſta cauſa excuſetur. Ita communis, & patet ex dictis, ac textibus S. Scripturæ *num.* 74. relatis.

79. Infertur proinde, quod conjux mortaliter peccet, ſi abſolute neget debitum conſorti, illud rationabiliter, ſerio ac ſub obligatione exigenti: cum non uxor, ſed vir habeat poteſtatem corporis ejus, & alioquin in petente facile ſuboriatur periculum incontinentiæ. Secus eſſet, ſi conſors non ſerio, neque ſub obligatione, ſed ſolum ex quadam benevolentia id petat, aut ſi precibus recuſantis facile acquieſcat; dummodo in petente non ſubſit periculum incontinentiæ.

80. Additur tamen in Concluſione, *niſi juſta cauſa excuſetur*. Nam ejusmodi obligatio non eſt tam ſtricta & gravis, ut occurrente rationabili cauſa non liceat ſolutionem vel negare, vel ſaltem differre: *Quoniam* (ut inquit Pontifex c. *Quoniam*. *Ut lite non conteſtata*,) *in conjugio multi caſus occurrant, in quibus conjuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa contraere coguntur.*

81. Sic excuſatur conjux I. Si non poſſit reddere debitum ſine notabili periculo ſalutis corporalis propriæ; ut ſi conjux ſit vulneratus, laboret febri hectica, aut alio morbo, adeo ut actus conjugalis vehementer credatur nociturus. Imo, ſi nocumentum exiſteret grave ex una parte, & ex altera non appareret periculum propinquum incontinentiæ, ſi denegetur, ne quidem foret licitum illud reddere. II. Excuſatur, ſi conſors peteret in amentia, ebrietate, aut alias conſtitutus extra uſum rationis: nam non peteret actu humano, & libero. Item juxta Henriquez & Armillam, ſi abſque rationabili cauſa peteret contra debitum ſitum, & modum. III. Quando conjux immoderate, ac nimis frequenter petit; quia non videntur conjuges ſeſe obligaſſe ad uſum immoderatum præſertim cum repugnet decentiæ, ipſique valetudini. Idem dic, ſi peteret morbo contagioſo e. g. Gallico laborans cum proximo periculo inficiendi per copulam etiam compartem. IV. Cum conjux ante conſummationem Matrimonii poſſit Religionem ingredi, non tenetur illud conſummare reddendo debitum ante elapſos duos menſes a contractu matrimoniali *arg. c. Ex publico. De Converſione Conjugat.* V. Si publice, ſeu coram aliis exigeretur. Sunt & aliæ nonnullæ cauſæ, de quibus fuſiſſime Sanchez *lib.* 9. *de. Matr. diſp.* 24. *& ſeqq.* & alii.

Additio.

* Inter alias cauſas excuſantes ab obligatione reddendi debitum etiam numeratur, ſi pars innocens reſciat, conſortem commiſiſſe adulterium, vel inceſtum; de quo vide fuſius la Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 372. *ac ſeqq.* etſi enim pars innocens poſſit, non tamen tenetur reddere debitum; quoniam nocens deperdidit exinde jus petendi illud: quinimo neque tenetur amplius cohabitare cum adultera; de quo vide dicenda Quæſtione VII. *num.* 103. *& ſeqq.* Num autem etiam debitum conjugale negari queat exinde, ne apud inopes nimium multiplicentur proles, alia eſt difficultas, & allegatus *Auctor loc. cit. n.* 392. reſpondet ordinarie negative; quoniam finis in ipſo contractu matrimoniali imbibitus eſt propagatio generis humani, in quem finem uterque conjugum videtur contrahendo Matrimonium ſaltem tacite conſenſiſſe, & DEUS tamquam Auctor matrimonii hasce proles haud deſeret, qui etiam volucres cœli paſcit. Ex quo jam patet diſparitas inter hanc neceſſitatem ex multiplicitate prolium evenientem, & inter alia damna prorſus extrinseca Matrimonio ſub ipſo contractu matrimoniali non prævila ac poſtea evenientia, ad quæ conſequenter vi contractus matrimonialis ſe non videntur obligaſſe, ut maneant his non obſtantibus adſtricti reddere debitum conjugale. Scotus tamen, Lopez, & Sa ponunt exceptionem, nimirum *niſi incommoditas alendi proles foret valde notabilis ex una parte, ex altera vero abeſſet omne periculum alicujus incontinentiæ*, quod tamen meo judicio raro aberit, præſertim ſi ambo conjuges adhuc in eodem lecto exiſtant, vel ſi unus eorum renuat conſentire in pactum non petendi debitum. P. Sporer in caſu præſenti *part.* 4. *Theolog. Sacrament. cap.* 2. *ſect.* 3. *num.* 516. inquit, ſecluſo mutuo inter conjuges pacto petendi debitum, negare illud ob ſolam paupertatem eſſe mortale juxta Navar. Sylveſt. & alios communiter, qui pronuntiant abſolute, multiplicationem prolis non excuſare a redditione debiti, quam doctrinam in praxi etiam allegatus Auctor cum Gobat ſemper ſe obſervaſſe teſtatur. Quod ſi tamen (ſubjungit Sporer) res eo loco eſſet, ut ob prolis multiplicationem vel parentes ipſi, vel vivis parentibus liberi in extremam inopiam (caſus certe rarus inter Chriſtianos) redigendi forent, omnino fatendum eſt, ac fatetur Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 1. *num.* 16. debitum juſte negari poſſe; cum non videatur tanta inopia ſub primo pactu matrimoniali comprehenſa. Et quæſo te, Confeſſarie (pergit citatus P. Sporer) an peccati damnabis miſeram uxorem, quæ marito omnia abligurienti, ipſa cum liberis famem, & ærumnas tolerans, ne amplius miſeranda, & forſan peſſime per maritum educanda proles multiplicetur, debitum negat, priusquam ſe emendet? Quoniam abſolute non improbabilis, & bene conſideratis ſimilibus circumſtantiis in praxi tuta videtur ſententia oppoſita, quæ cum Ledeſma, Sanchez, & Diana defendit, ſine culpa debitum negari poſſe ob paupertatem, ne multiplicata prole nimia moleſtia, vel mendicitas ſit ſuſtinenda. Ita Sporer *loc. cit.* prout nec ego talem uxorem (ſuppoſito, quod ipſa met in propria perſona non patiatur periculum proximum incontinentiæ) in tantis circumſtantiis auderem condemnare peccati mortalis, ſi marito huic luridiſſimo copulam denegaret, usque dum ſe emendet. Attendatur tamen accurate a Confeſſario ad omnes circumſtantias, ne fiat abuſus hujus doctrinæ, & prius tentetur potius, utrum nequeant conjuges inopes perſuaderi, ut mutuo pacto, & conſenſu ad invicem a copula conjugali abſtineant, ac omnia pericula proxima pollutionum amoveant. *

Additio II.

* Aſt immutemus aliqualiter caſum priorem, & ſupponamus, uxorem etſi pauperem, confidentem tamen in Divinam providentiam, non horrere multiplicationem prolis, bene tamen ejusdem maritum, qui extra debitam frequentem experientiam ſub actu conjugali ſolet ſe retrahere, ac non obſtante fraterna correctione, & monitione ſemen extra vas effundere, poteritne talis uxor debitum petere cum protellatione ſimilis copulæ imperfectæ &c. vel ſaltem petenti reddere? Quod maritus ſic faciendo graviter peccet, & quod uxor non obligetur ſimili petenti reddere debitum, eſt extra controverſiam; utrum autem poſſit ſaltem reddere, ſi alias valde dure, e. g. verberibus

bus &c. tractaretur, dubium eſt? Ad quod nonnulli Doctores contra alios apud la Croix *lib. 6. p. 3. num.* 356. reſpondent affirmative ex eo fundamento quia non ſolum maritus, verum etiam uxor vi contractus matrimonialis habet ius ad copulam; quod autem maritus non faciat, uti debet, & poteſt, atque uxor optat, & intendit, eſt ſolius viri culpa, ad quam fœmina, non niſi materialiter cenſetur cooperari eo ferme modo quo petens adminiſtrationem Sacramenti ab illo, qui ex ſua malitia miniſtrabit indigne, non reputatur talis adminiſtratoris peccati formaliter cooperari. Ita illi apud la Croix *loc. cit.* ubi pariter notabilem obiectionem ſolutam invenies: quæ ſtylo pariter probat, quod ad evitandum periculum propriæ incontinentiæ uxor debitum petere queat. *

82. Quæres. An tempore ſacro v. g. diebus Solemnioribus, Feſtivis, aut Dominicis, item die, quo quis Sacram Synaxin ſumpturus eſt, vel ſumpſit, licitum ſit exigere, vel ſaltem reddere debitum? Reſp. I. Maxime decens eſt atque a SS. Canonibus commendatum; quod coniuges eiusmodi diebus ſacris abſtineant ab actu coniugali, ut ſic iuxta monitum Apoſtoli 1. *Corinth.* 7. expeditius vacent orationi, prout notatur *c. Propoſuiſti. diſt.* 82. & *c. Sciatis*, & *cap. Quotiescumque, ac tribus ſeqq.* 33. *quæſt.* 4. cum concordantiis.

83. Reſp. II. Utrum autem ad hoc teneantur coniuges ſub peccato, ſaltem veniali, variant Doctores. Et quidem non pauci arbitrantur, petere debitum eiusmodi Sacris Temporibus, non vacare culpa ſaltem veniali, idque ob Canones proxime citatos. Verum, quia iſti continent duntaxat conſilium (ſicut & verba Apoſtoli *loc. cit.*) non præceptum, hinc Sanchez *loc. cit. diſt.* 22. cum quibusdam aliis cenſet, talem petitionem debiti non ſolum vacare culpa mortali, ſed etiam veniali. Illud certum eſt, quod nullum ſit peccatum, illis diebus petenti reddere: quinimo quocumque tandem die, quantumvis ſolemni, debitum exigatur, tenetur alter reddere, niſi alia iuſta cauſa excuſetur: tum quia adhuc multi DD. cum Sanchez docent abſolute, non eſſe prohibitum diebus feſtis petere debitum, ſicque hanc ſententiam ſequens non debet ſuo iure privari: tum quia debet præſumi, quod petat ex rationabili cauſa, puta ad vitandam incontinentiam.

84. CONCL. IV. Petitio, ac redditio debiti coniugalis redditur quandoque illicita, & mortifera. Ita communis, & probatur inductione. Sic imprimis, qui mala fide, ſeu dubius de valore Matrimonii contraxit, non poteſt ſtante illo dubio petere debitum; tenetur tamen illud reddere petenti comparti, ſi hæc bona fide contraxerat. Huius ratio, & exemplum habetur ſuperius *num.* 49. & 50.

85. Quod ſi dubium ſuperveniat primum Matrimonio iam antehac bona fide contracto, talis non ſolum reddere, ſed etiam petere poteſt, dummodo ſimul adhibeat debitam diligentiam acquirendi veritatem, nec tamen de invaliditate Matrimonii conſtet. Ratio eſt: quia talis exiſtit in legitima poſſeſſione Matrimonii bona fide inchoati, ſicque in iure petendi debitum; in dubio autem melior eſt conditio poſſidentis Herincx *diſp. 7. de Matr. quæſt. 6. n.* 32. Pirring *tit. de Sent. excommun. num.* 108. ſolventes contraria, & alii. Et hoc ipſum a potiori dicendum, ſi poſtea oriatur ſolummodo ſcrupulus, ex levi ac temeraria credulitate conceptus: nam poteſt is ad conſilium proprii Paſtoris deponi, ac debitum coniugale non ſolum licite reddi, ſed etiam peti, *text. clar. c. Inquiſitioni. de Sent. excomm.*

86. Si vero coniux pro certo cognoſcat invaliditatem Matrimonii, eo quod indubitanter ſciat ſubeſſe impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Eccleſiæ probare nequeat, non ſolum non poteſt petere, ſed nec reddere debitum: non obſtante, quod per ſententiam iudicialem Eccleſiæ (quæ de occultis non iudicat) vel etiam excommunicationem ad id compellatur, aut aliunde periculum vitæ immineat. Ratio eſt: quia in nullo caſu poteſt quis ſcienter fornicari, ſeu alteri carnaliter commiſceri extra legitimum Matrimonium: hoc enim eſt intrinſece malum. Unde talis potius in foro externo debet humiliter ſententiam excommunicationis ſuſtinere, ut dicitur *cit. c. Inquiſitioni. De Sent. excomm.* (*h*) Occiſus autem ex hac cauſa moreretur pro ſervanda virtute ſupernaturali Caſtitatis, & ſic evaderet Martyr. (*i*)

87. Deinde, ſi quis durante Matrimonio contraxit affinitatem cum ſua conſorte, cognoſcendo videlicet carnaliter eius conſanguineam, non poteſt petere debitum, licet reddere poſſit, ac teneatur. Ita habetur *c. Diſcretionem.* & *c. Tuæ fraternitatis. De eo, qui cognovit.* Et hoc idem dicendum de illo, qui cum Voto ſimplici Caſtitatis contraxit Matrimonium. An autem Confeſſarii Mendicantium cum talibus diſpenſare poſſint in ordine ad petendum debitum coniugale, iam alibi (*k*) dictum fuit.

88. Rurſus certum eſt, coniuges peccare congrediendo ſodomitice; ſive extra vas naturale; quia talis congreſſus repugnat ordini naturæ, finique Matrimonii. Quod ſi vero coniuges ſine iuſta cauſa non ſervent modum, ſive ſitum naturalem, absque tamen periculo effuſionis ſeminis, committitur peccatum duntaxat veniale: nullum, ſi iuſta cauſa interveniat. Quid autem ſentiendum ſit de eorum præpoſtero congreſſu in vaſe naturali (*l*) nec non & de tactibus impudicis inter coniuges (*m*) ſuperius iam dictum eſt.

89. Quæres I. An ſit licitus actus coniugalis muliere exiſtente prægnante, puerpera, vel lactante? Reſp. I. Quando mulier eſt gravida, licite redditur & petitur debitum (adeoque illicite negatur) dummodo abſit periculum abortus. Ita communis: nam nullo iure hoc prohibitum legitur. Nec obſtat textus *c. Non ſolum.* 32. *q.* 7. & *c. Origo* 32. *qu.* 4. & *c. Si cauſa.* 33. *qu.* 4. ubi videtur prohiberi acceſſus ad uxorem gravidam. Reſp. enim, hoc eſſe de conſilio, non de præcepto, niſi in caſu periculi abortus: unde per ſe id non illicitum, quamvis per accidens quandoque non liceat, imo abſtinendum ſit; ſive ob nimiam uxoris debilitatem, ſive quia abortus timetur.

90. Reſp. II. Uti Matrimonio ſtatim poſt partum, durante adhuc naturali purgatione mulieris, per ſe loquendo non eſt quidem peccatum mortale, ut tenent plerique Doctores: nihilominus communiter peccatum veniale deeſſe non ſolet, idque ob nimiam intemperantiam, quæ in copula iſta fœditati iuncta intervenire ſolet. Ita Herincx *loc. cit. num.* 18. hoc ipſum *num.* 25. poſt Sanchez *lib. 9. de Matr. diſp.* 21. *num.* 7. & alios, tradens de acceſſu viri ad menſtruatam; quamvis quoad hoc ultimum D. Thomas, D. Bonaventura, & Scotus 4. *diſt.* 32. *q. un.* ac nonnulli alii videantur eſſe rigidioris ſententiæ, atque extra periculum incontinentiæ in alterutro coniugum exiſtens, damnare peccati gravioris acceſſum viri ad menſtruatam ob periculum infectionis viri; & prolis monſtroſæ gignendæ: quale tamen periculum raro adeſſe, putant alii AA. hincque nec gravem culpam in tali acceſſu agnoſcunt. Porro non eſſe illicitum actum matrimonialem eo tempore, quo mulier eſt lactans, paſſim fatentur Doctores.

Additio I.

* Quæres II. An citra grave peccatum liceat coniugibus ſub actu coniugali ſibi repræſentare alias perſonas formoſas absque tamen deſiderio peccandi cum ipſis? Reſpond. I. Si fiat repræſentatio perſonæ alias carnaliter dilectæ quaſi præſentis, ſic ſeſe moroſe in obiectiva illius præſentia delectando, iuxta communiſſimam Doctorum, peccatur mortaliter, etſi non habeatur ſpeciale deſiderium peccandi cum eadem. Ratio eſt: quia hæc repræſentatio verſatur circa hoc individuum qua tale, & quidem modo venereo. Reſp. II. Si præſcindendo ab individuo ſpeciali qua tali, præciſe verſatur circa pulchritudinem, & amabilem formam, non cenſetur per ſe loquendo peccari mortaliter. Ratio eſt; quia talis conſideratio, & delectatio non verſatur circa obiectum venereum, ſed eo ferme modo ſe habet, ac ſi ſub actu coniugali una pars coniugum ſibi repræſentaret pulcram, formoſam aliquam picturam, ut exinde ſe magis provocaret ad copulam coniugalem, aut ut proles concipiatur formoſior, dirigendo hanc formam ad ſuam compartem. Ita Sanchez apud la Croix *lib. 6. part. 3. num.* 329. Addit tamen Sanchez, rem hanc ſæpius eſſe plenam periculo; cum non raro affectus iſte tendat potius in ipſam perſonam hac pulchritudine affectam, & ſimul ſibi turpiter, ac modo venereo repræſentatam, ſicque

a ſe dilectam. Diſſuadeatur igitur a Confeſſario hæc praxis omni poſſibili modo. *

Additio II.

Quæres III. An citra grave peccatum liceat Viduis, & Sponſis de futuro ſibi cum aliqua delectatione repræſentare actum conjugalem de præterito habitum, vel de futuro habendum? Ante reſponſionem Nota I. ex Sporer *part.* 1. *in Decolog. c.* 6. *ſect.* 4. *num.* 42. delectationem, ſeu complacentiam moroſam circa objectum venereum, ſeu circa copulam eſſe duplicem, alia dicitur rationalis, quæ oritur in ipſa voluntate ex cogitatione intellectiva talis rei repræſentatæ qua delectabilis: alia vocatur ſenſibilis, quæ ex imaginatione phantaſiæ objectivo illud venereum ſibi repræſentantis in appetitu ſenſitivo concupiſcibili, atque exinde derivatur in partes obſcœnas per motum ſpirituum generationi deſervientium. Ut tamen totum hoc magis capiatur, Nota II. delectationem veneream ſenſibilem hoc ordine contingere. *Imprimis* voluntas conſentit, ut intellectus cogitet de illo objecto venereo, id eſt, de objecto ad profuſionem ſeminis & exinde ad generationem ea ſe alliciente; ubi incidentaliter adverte, quod objectum venereum dicatur propter Venerem, quæ apud Ethnicos credebatur Dea generationis. *Secundo*, poſtquam hoc objectum venereum e. g. copula repræſentatur ab intellectu tanquam ens delectabile voluntati, ea ſibi complacet ſpiritualiter, ſuppoſito, quod voluntas in hoc objectum intentionaliter præſens feratur, quatenus eſt ſibi propoſitum ut delectabile, vocaturque illa complacentia rationalis, ſeu ſpiritualis. *Tertio*, ſpecies ſenſibiles hujus delectationis, ſeu objecti qua delectabilis transferuntur ad phantaſiam. *Quarto*, exinde naſcitur naturaliter complacentia in appetitu ſenſitivo, & ſubſequitur naturaliter delectabilis ſenſatio in partibus obſcœnis ex commotione ſeminis & ſpirituum genitalium, diciturque delectatio ſenſibilis venerea. *Quinto*, demum hanc ſenſibilem delectationem carnalem denuo ab intellectu voluntati propoſitam eandem approbat, & acceptat, ex quo *Sexto* ſæpius, maxime ſi vehemens ſit, aut longior, ſequitur profuſio ſeminis, extra, vel pro diverſitate ſexus intra vas generationi deſerviens. His *prænotatis*, *

Additio III.

* Dubitatur. Num viduis de actu conjugali præterito; & ſponſis de futuro recogitando liceat deliberate delectari abſque gravi peccato? Ratio dubitandi, & negativam tenendi eſt; quia etiam tales cogitationes, & ſubſequenter exinde delectationes ex ſe ob ſympathiam ad invicem natæ ſunt, de præſenti excitare ſpiritus genitales, ac cauſare delectationem ſenſitivam, ac veneream in partibus inhoneſtis, hocque inchoatam aliquam ſeminationem eo ferme modo, quo *Tract.* 9. *diſt.* 7. poſt *num.* 18. *Addit. II.* diximus de perſonis ſolutis, adeoque omnibus illis quibus de præſenti illicita eſt ſeminatio in vaſe a natura ordinato, etiam erit illicita talis delectatio utpote inchoata copula.

Nec dicatur, talibus ſponſis de futuro licere ſibi repræſentare, ac deſiderare Matrimonium, ac viduis optare, ut Matrimonium priſtinum adhuc actu perduraret, ſicque eo ipſo hiſce etiam licere ſibi repræſentare, ac deſiderare actum conjugalem utpote effectum Matrimonii: ergo pariter licebit de eodem actu conjugali delectari; utique enim poſſum licite delectari de aliqua re ut objective præſenti, cujus executionem poſſum licite deſiderare, & optare? Nam contra imprimis eſt, quod deſiderium ſit circa rem abſentem, delectatio autem circa præſentem objective, magis autem alliciat appetitum concupiſcibilem, & carnalem delectabile ut præſens amatum, quam deſideratum ut abſens, niſi forſan deſiderium de abſenti realiter ſit valde intenſum, cui conjuncta ſit magna voluptas, eo quod talis res ſit intentionaliter, & objective præſens. Contra ſecundo eſt, quod cogitatio de Matrimonio non ita alliciat ex ſe ad profuſionem ſeminis, ſicut cogitatio practica (& non duntaxat ſpeculativa) ac ſubſequens delectatio actus conjugalis: Matrimonium enim ex ſe eſt mutua traditio corporis per mutuum ad invicem conſenſum, adeoque ejus repræſentatio ex ſe non ſic movet appetitum concupiſcibilem.

Agnoſco, fundamenta hæc ſatis ſolide probare, quod ſimilibus non liceat delectari de copula quondam licite habita, vel habenda; cum tales delectationes videantur in actu exercito inchoata copula de tempore præſenti, quo ipſis eadem non licet. Nihilominus tamen Pater Sporer *part. ſeu tract.* 1. *in Decalog. cap.* 6. *ſect.* 4. *num.* 41. *&* 42. facit diſtinctionem inter delectationem rationalem, & ſenſibilem veneream, quæ oritur in appetitu ſenſitivo; atque exinde derivatur ad partes obſcœnas. Priorem delectationem admittit ſponſis, & viduis licitam, cum ex una parte ab intellectu proponatur intentionaliter copula in iis circumſtantiis, in quibus eſt, aut fuit licita; ex altera autem non videatur adeſſe periculum adeo proximum ſeminationis, ſi conatus interveniat ulteriorem delectationem cohibendi, prout fieri poſſe docet la Croix *lib.* 5. *num.* 97. *prope finem*, & *Lib.* 6. *part.* 3. *num.* 305. Alteram vero delectationem ſenſibilem veneream omnino prohibet, utpote ex natura ſua proximius accedentem ad periculum ſeminationis, & copulæ, quæ his non licet, ſicuti actualibus conjugibus. Fateor tamen, hanc reſponſionem non carere ſua adhuc difficultate ob ſympathiam naturalem ad invicem, hinc talibus omnis cogitatio practica deliberate voluntaria de actu conjugali, ut objective præſente, omnino eſt diſſuadenda, utpote valde periculoſa &c. Et certe, quando rem hanc intimius perpendere volumus, ſi id licitum exiſtat viduis ac ſponſis, videretur pariter licitum alicui omnino ſoluto ſibi repræſentare & deliberate appetitu rationali delectari de actu conjugali, quem ad invicem exercent duo conjuges, dummodo ſolutus, non ipſemet deſideret pro nunc exercere ſimilem actum. Hoc tamen utique eſt prohibitum ſoluto, etſi enim actus iſte conjugalis in iis circumſtantiis, in quibus eundem ſibi dictus ſolutus proponit, ſit licitus ipſis conjugibus: non tamen repræſentatio deliberata, ac practica hujus actus cum delectatione rationali erit pro nunc licita huic ſoluto, utpote ex ſe directe & immediate ordinata ad excitationem ſpirituum genitalium, ac ſeminis, ſicque ad copulam, quæ pro nunc ſoluto non licet. *

QUÆSTIO VII.

De Divortio.

SUMMARIUM.

91. *Divortium, quid?*
92. *Divortium dupliciter.*
    (a) Quæſt. 5. per totum.
93. *Divortium quoad thorum, & cohabitationem poteſt fieri.*
94. *Idque generatim ex ſex cauſis.*
95. *Differentia inter adulterium & alias cauſas reſpectu Divortii.*
96. *Divortium fit I. Mutuo conſenſu.*
97. *II. Ob ſpiritualem fornicationem alterius conjugum.*
98. *III. Ob grave periculum ſpirituale, ſive incitationem ad peccatum.*
99. *Et varia hujus exempla.*
100. *IV. Ob ſævitiam Conjugis.*
    * *Ubi de Verberatione.*
101. *V. Votum ultramarinum ad liberandam Terram Sanctam.*
102. *Quam cauſam alii hoc loco ponant?*
103. *VI. Fornicatio alterius Conjugis.*
104. *Per fornicationem, quid hoc loco intelligatur?*
105. *An innocens poſſit ob adultero Conjuge propria auctoritate ſe ſeparare?*
106. *An ſe ſeparans ſit alteri reſtituenda?*
107. *Caſus, in quibus non licet dimittere uxorem ratione adulterii.*
108. *I. Quando adulterium eſt materiale ſolum.*
109. *II. Si vir uxori fuit cauſa adulterii.*
110. *III. Si hoc ab utroque committitur.*
111. *Amplietur iſtud.*
    * *Quid ſentiendum, ſi unius adulterium adhuc ſit occultum?*
112. *IV. Quando injuria eſt remiſſa adultero.*
113. *Quomodo fiat iſthæc remiſſio?*

Digitized by Google

* *Facto Divortio, quonam, & cujus expenſis Proles ſit educanda?*

91. Divortium, quantum ad Propoſitum, eſt legitima ſeparatio viri ab uxore, manente adhuc vinculo coniugali. Et dicitur, *legitima ſeparatio:* quia ſine lege, & legitima ratione fieri non poteſt, cum vi ipſius Matrimonii, cuius vinculum eſt indiſſolubile, teneantur coniuges ad individuam vitæ ſocietatem mutuo retinendam. Et Additur, *manente vinculo coniugali*, ad excludendam aliam Divortii acceptionem: ſiquidem

92. Divortium generatim accipitur dupliciter. I. Pro ſeparatione coniugum diſſoluto eorum Matrimonio quoad vinculum: quo modo ſæpius illud innuitur in Jure Civili, & an fieri poſſit, ſuperius (*a*) dictum eſt. II. Pro ſeperatione coniugum quoad thorum duntaxat, vel etiam quoad cohabitationem. Quoad thorum quidem, ſive debitum coniugale, iuſte illud alteri coniugi denegando: quoad cohabitationem vero; quatenus remanente vinculo Matrimonii non tenentur amplius coniuges ſimul cohabitare in eadem menſa, thoro, & lecto. Et de hoc loquendo, ſit

93. CONCL. I. Certum eſt, Divortium quoad thorum, & cohabitationem ex legitima cauſa quandoque fieri poſſe. Patet hoc ex perpetua praxi Eccleſiæ; fuitque noviſſime definitum in Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *can.* 8. his verbis: *Siquis dixerit, Eccleſiam errare, cum ob multas cauſas ſeparationem inter Conjuges, quoad thorum, ſeu quoad cohabitationem, ad certum, incertumve tempus fieri poſſe decernit: anathema ſit.*

94. CONCL. II. Sex generatim ſunt cauſæ: ob quas licitum eſt eiuſmodi Divortium inter coniuges Chriſtianos. I. Mutuus contrahentium conſenſus. II. Fornicatio ſpiritualis, ſeu lapſus in hæreſin, aut gentiliſmum. III. Incitatio ad peccatum, ſeu grave periculum ſalutis ſpiritualis. IV. Sævitia coniugis, aut aliud grave periculum ſalutis temporalis. V. Votum ultramarinum. VI. Adulterium, ſive fornicatio carnalis voluntaria, & culpabilis alterius coniugum.

95. Nec obſtat, quod Chriſtus *Matth.* 19. non niſi fornicationem, ob quam liceat dimittere uxorem, aſſignaverit. Reſp. enim cum Engel *tit. de Divortiis. num.* 14. *&* 55. ac aliis, id ex eo accidere, quia propter ſolam fornicationem carnalem, ſive adulterium licet dimittere uxorem in perpetuum, ac etiam nolentem & invitam: aliæ vero cauſæ hic enumeratæ ex ſua natura non ſunt perpetuæ (hinc enim ceſſante hæreſi, ſævitia coniugis, aut incitatione ad peccatum, tenetur ſeparata redire ad coniugem, eſtque eidem reſtituenda non autem ceſſante adulterio) vel ſaltem requirunt mutuum utriusque coniugis conſenſum, prout fit in prima cauſa Divortii. Itaque

96. I. Divortium, ſeu ſeparatio coniugum poteſt fieri mutuo conſenſu: ut ſi iuxta monitum D. Apoſtoli 1. *Corinth.* 7. ad tempus ſeſe ſeparent coniuges, ut *vacent orationi:* vel ſi uterque mutuo conſenſu voveat perpetuam Caſtitatem, aut adulter cum conſenſu compartis ad Religionem tranſeat *arg. c. Cum ſis, & ſeqq. de Converſ. Conjugat.* vel ob paritatem rationis, ſi maritus cum conſenſu uxoris ſacros Ordines recipiat; ubi tamen in utroque caſu etiam compars, quando iuvenis eſt, Religionem aliquam ingredi debebit, vel ſi ſenex, nec de incontinentia ſuſpecta, in ſæculo Votum perpetuæ Caſtitatis emittere. Item Divortium mutuo conſenſu fieri poterit ex alia honeſta cauſa v. g. ne proles multiplicetur ultra ſuas facultates &c. quamdiu periculum incontinentiæ alteri coniugi non imminet.

97. II. Divortium, ſeu dicta ſeparatio fieri poteſt, ſi alter coniugum ſpiritualiter fornicatus fuerit; nempe ſi labatur in hæreſin, aut in gentiliſmum. Verumtamen, ſi talis ab errore ſeſe revocaverit, tenetur coniux in fide ſtabilis ad alterum reverti, ſi propria auctoritate, ac ſine iudicio Eccleſiæ ab ipſo receſſit *c. De illa*, & *c. Quanto §. fin. de Divortiis*. Quod ſi vero coniux iudicio Eccleſiæ fuit ſeperata, non compellitur redire, ſed poteſt Religionem ingredi *cit. c. de illa. Eod.* juncto *c. ult. de Conjugat.* Si vero Religionem ingredi noluerit, etiam hæc redire compellitur; ut notat Gloſſa *cit. c. Quanto. V. Redire cogatur*.

98. III. Divortium fit propter grave periculum ſalutis ſpiritualis, ſeu propter incitationem ad peccatum mortale: ut ſi alter coniugum provocet alterum ad gravia crimina; & admonitus non deſiſtat a provocatione *arg. c. Quæſivit. de Divort.* ibi: *Verum, ſi Conjugem ſuam ad Infidelitatis maleficium traxerit, a viro poterit ſeparari, ita quod ei nubere alii non licebit*. Concordat illud Salvatoris *Matth.* 5. *Si dextra manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam, & projice abs te &c.*

99. Hinc, ut exemplificat Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 5. *num.* 84. datur locus Divortio, ſi coniux inducat alterum in hæreſin, apoſtaſiam, peccatum ſodomiæ, veneficium, aut alia peccata mortalia: item, ſi vir latro inducat uxorem, ut res furtivas, aut ſocios fures receptet, nec poſſit illa ſcelus detegere &c. Quamdiu enim tale periculum durat, non tenetur coniux innocens cum altero permanere, ſed poteſt ab ipſo diſcedere, ut evitet tam grave periculum ſalutis ſpiritualis.

100. IV. Divortium poteſt fieri ob ſævitiam coniugis. Et quidem, ſi tanta ſit ſævitia, ut altera pars abſque periculo gravis damni corporalis non poſſit ſævienti cohabitare, poterit coniux propria auctoritate ab altero divertere. Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 12. Et divertens non debet alteri petenti reſtitui, donec coniux ſæviens ſufficientem ſecuritatis cautionem præſtet; prout habetur *c. Litteras* & *c. Ex tranſmiſſa. De Reſtit. ſpoliat.* & *c.* 1. *Ut lite non conteſtata*. Quamvis enim cæteroquin ſpoliatus ante omnia ſit reſtituendus, fallit tamen hoc, ſi coniux divertens opponat, ſimulque in continenti probet adeo gravem ſævitiam alterius, donec ſufficiens ſecuritatis cautio ſibi præſtetur, *per textus citatos*.

Additio.

* Porro propter modicam verberationem etiam ſine iuſta cauſa factam altera compars non illico inferre debet ſævitiam coniugis ſufficientem ad ſeparationem. Quinimo, quamvis fuerit verberatio gravis, non illico poteſt inſtitui divortium, ſi verberatio ex inſolita ira, vel perturbatione proceſſit, nec prudens periculum inducat exercendi eamdem etiam in futurum. Videatur de hoc (uti & de aliis circa materiam matrimonialem) fuſius, & exactius Reiffenſtuel in *lib. 4. Decret. tit.* 19. *n.* 37. *ac ſeqq.* *

101. V. Votum ultramarinum ad liberandam Terram Sanctam, etiam invita uxore, vir emittere, atque implere poteſt, prout ob tantam populi Chriſtiani neceſſitatem, atque ſubſidium Terræ Sanctæ deciſum habetur *cap. Ex multa. §. In tanta. De Voto.* Unde in præmiſſo caſu datur Divortium ad tempus, donec ſcilicet vir redeat; ac proinde inter cauſas Divortii recte numeratur.

102. Fatendum quidem, plures Doctores aliam hoc quinto loco ponere cauſam Divortii, nempe vel morbum contagioſum, vel veneficium coniugis: ſiquidem venefici etiam coniunctiſſimis ſæpe nocent, utpote qui dæmonis conſilio peſſima agunt. Verum, quia hæc duo ad quartam cauſam nempe *ad ſævitiam Conjugis, vel aliud grave periculum ſalutis corporalis*, commode reducuntur, hinc melius cum Valenſi §. 2. *tit. De Divortiis*, ponitur hoc quinto loco Votum ultramarinum.

103. VI. Divortium eſt licitum, & quidem Jure Divino, atque in perpetuum (nam priores regulariter ſunt ſolum cauſæ Divortii ad tempus, nempe quamdiu dictæ cauſæ durant, ut dictum, *num.* 95. *& ſeqq.*) ſi alter coniugum commiſerit fornicationem carnalem. Hoc quippe Chriſtus Dominus conceſſit *Matth. c.* 19. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem*. Concordat *c. Significaſti*, & *c. Ex litteris. De Divortiis*. Accedit illud vulgatum *Frangenti fidem, fides frangatur eidem*.

104. Porro nomine *fornicationis* hoc loco intelligitur non ſolum adulterium, ſed etiam ſodomia, ipſaque beſtialitas. Secus dicendum de tactibus impudicis, voluntate fornicandi, aut peccato mollitiei: quia per hæc, licet cæteroquin gravia peccata, non perfecte & conſummate læditur ius Matrimonii,

cum

Digitized by Google

cum non dividatur toro unius coniugis ab altero per concubitum in tertium. Sanchez *lib.* 10. *de. Matr. diſp.* 4. Layman, & alii.

105. Et nota, quod innocens coniux, cognita eiusmodi fornicatione alterius, poſſit etiam propria auctoritate ſe a nocente ſeparare quoad thorum, quoad cohabitationem vero ſolum poſt ſententiam Judicis, niſi fornicatio fuerit omnino publica, & notoria. Ratio eſt: quia ſeparatio quoad cohabitationem eſt res publica, & quæ ſcandalo eſſe poteſt; ideoque nonniſi Iudicio Eccleſiæ fieri debet. *arg. c. Porro. De Divortiis.*

106. Additur tamen, *niſi fornicatio fuerit omnino publica*. Nam tunc non eſſet neceſſe, expectare ſententiam Judicis *arg. c. Significaſti. Eod.* Alioquin vero, ſi fornicatio, ſive adulterium ſit occultum, & innocens pars propria auctoritate divertit ab alio quoad cohabitationem, mox ipſa alteri petenti erit reſtituenda *cit. c. Significaſti. Eod.* & *c. Ex tranſmiſſa. De Reſtitut. ſpoliat.* donec probaverit adulterium alterius coniugis.

107. Quæres. Utrum dentur aliqui caſus, in quibus non liceat dimittere uxorem ratione adulterii? Reſp. cum communi, plures dari eiusmodi caſus, & ſunt ſequentes.

108. Primus eſt, quando adulterium eſt tantum materiale, ſive ſine culpa ſua commiſſum; veluti ſi mulier, vim paſſa ſit, *arg. c. Ita ne*, & *c. Propoſito*, 32. *q.* 5. vel ſi quis fraudulenter ſub ſpecie mariti aliquam cognoverit *cap. In lectum*, 34. *quæſt.* 1. & 2. quia, ubi non eſt culpa, nec pœna eſſe debet.

109. Secundus. Si vir fuit uxori cauſa adulterii: veluti ſi eam proſtituat, vel adulterium conſulat, aut in illud conſentiat, *arg. c. Diſcretionem. De eo, qui cognovit conſanguin.* ibi: *Cum vir adulterium ei non poſſit obiicere, qui eam adulterandam tradidit.*

110. Tertius caſus eſt quando adulterium ab utroque coniuge fuit commiſſum, *arg. c. Significaſti. De Divort.* & alibi. *Cum matrimonii jus in utroque læſum conſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione tollantur*, ut dicitur *c. Intelleximus. De Adulteriis.*

111. Et hoc procedit, etiamſi unus coniux prius commiſiſſet adulterium, ac proinde auctoritate Judicis lata ſit ſententia Divortii: nam, ſi poſtmodum etiam alter fornicetur, reſtituitur; prout deſumitur ex cit. locis, ac fuſius probat Gloſſa *in cap. alt. V. Fornicationis, de Adulteriis.* Idem dicendum, quamvis adulteria numero & gravitate ſint imparia, ut ſi unus ſemel cum ſoluta, & alter decies cum ligata peccaſſet; adhuc enim ius Matrimonii in utroque læſum exiſtit, & ſic neuter ab altero divertere poteſt; cum paria delicta mutua compenſatione tollantur.

Additio.

* Dubium circa ultima dicta *de mutua compenſatione* moveri adhuc poſſet, utrum eadem procedant, ſi unius adulterium ſit publicum, alterius autem conthoralis occultum? Ad hoc reſpondet præſens Auctor in Jure Canonico *Lib. 4. decret. Tit. 49. num.* 83. & *ſeqq.* pro foro interno affirmative; quia nimirum coram Deo etiam talis reus eſt, uti alter (etſi coram hominibus ignoretur) ſicque nequit in foro conſcientiæ alterum reum per Divortium repellere: *etenim non videtur, quod pari crimine infectus aliam de eodem punire poſſit*, uti innuit Jus Canonicum *cauſ.* 32. *quæſt. 6. ſtatim in principio* & *ibidem can.* 3. *iniquum eſt, ut quisque de alio judicare velit, & judicari de ſe nolit.* Cæterum reus adulterii occulti non tenetur equidem illud crimen patefacere, ſed poteſt ſimulare, quod publice nocenti velit iniuriam ſibi illatam condonare; vel, ſi ob publicum ſcandalum oporteret dimittere publice nocentem, deberet brevi iterum recipere, ſimulando condonationem, uti recte Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 84. *

112. Quartus caſus eſt, quando iniuria ab innocente iam fuit adultero remiſſa: tunc enim nequit amplius ab eo recedere; cum iam ceſſerit iuri ſuo. Siquidem *qui juri ſuo ſemel renuntiat, illud repetere non poteſt. c. quam periculoſum*, 7. *quæſt.* 1. iuncta Gloſſa *ibidem.*

113. Cæterum huiusmodi remiſſio dupliciter fit. I. Expreſſe, ut quando expreſſis verbis innocens condonat alteri iniuriam. II. Tacite, quando nempe coniux innocens, poſt cognitum adulterium alterius, actum coniugalem cum eo habuit *arg. l. Crimen adulterii. C. ad Leg. Juliam de Adulteriis*, ibi: *Crimen adulterii maritum retenta in matrimonio uxore inferre non poſſe, nemini dubium eſt.* Sanchez *lib.* 10. *de Matr. diſp.* 14. *num.* 6. qui plura de his, aliisque Divortium concernentibus toto illo Libro fuſiſſime tractat.

Additio.

* Quæres. A quonam, & cuius expenſis debeat, facto Divortio, educari proles antecedenter ex legitimo Matrimonio ſuſcepta? Reſpondeo breviter, 1. Si Divortium fuerit factum citra culpam alterius utrius (puta mutuo conſenſu) tunc, ſecluſo ſpeciali pacto, cui antea competebat educatio, etiam competit facto Divortio cum iisdem expenſis; quia non urget ratio, cur debeat circa hoc fieri immutatio. Reſp. 2. Si interveniat ex parte unius culpabilis cauſa Divortii, educatio prolis regulariter competit innocenti, NB. expenſis tamen nocentis, ſi fuerint ſufficientes. Ita ſatis clare colligitur ex *Authentica Pater, C. Divortio facto.* Dixi *regulariter*: nam ſi pars, quantum ad Divortium innocens, fuerit cæteroquin infidelis, vel hæreticus, vel alias inhabilis ad educationem, haud dubie ius educandi prætendere nequiret. *

DISTINCTIO XIV.

De Impedimentis Matrimonii.

QUÆSTIO I.

A quo poſſint ſtatui Impedimenta Matrimonii?

SUMMARIUM.

1. *Impedimenta, Matrimonii alia impedientia, alia dirimentia.*
2. *Datur in Eccleſia poteſtas eadem conſtituendi.*
3. *Cui eadem poteſtas competat?*
4. *An etiam Epiſcopis?*
5. *Princeps ſæcularis, an poſſit ſtatuere impedimenta dirimentia Matrimonii pro ſubditis fidelibus?*
6. *Et cur non?*
7. *Quid reſpectu ſubditorum infidelium?*

1. *Impedimenta Matrimonii* generatim ſunt illa, quæ obſtant, ſeu impediunt, ne Matrimonium rite celebretur. Horum duo ſunt genera, alia mere impedientia, alia dirimentia. *Impedimenta mere impedientia* dicuntur illa, quæ quidem Matrimonium cum ipſis contractum non reddunt irritum ac nullum, prohibent tamen contrahendum. Unde ſtante tali impedimento Matrimonium licite, & abſque peccato non poteſt contrahi, bene tamen valide. *Impedimenta dirimentia* ſunt, quæ non ſolum obſtant, ne licite contrahatur Matrimonium, ſed etiam, ne valide: atque ideo Matrimonium cum huiusmodi impedimento contractum eſt omnino nullum, ac irritum.

2. CONCL. I. Datur in Eccleſia Dei poteſtas conſtituendi impedimenta, ſive impedientia, ſive etiam dirimentia Matrimonii. Ita omnes Catholici; eſtque definitum noviſſime in Concilio Tridentino *Seſſ. 24. can.* 4. ibi: *Si quis dixerit, Eccleſiam, non potuiſſe conſtituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe: anathema ſit.* Idem patet ex perpetua praxi, ac uſu Eccleſiæ: quamvis ad hoc ut Eccleſia ſtatuat novum impedimentum Matrimonii, requiratur gravis & iuſta cauſa, qualis item reperitur in omnibus iis quæ de facto ſunt conſtituta.

3. CONCL. II. Hæc poteſtas ſtatuendi impedimenta Matrimonii convenit non ſolum legitimo Concilio Generali, quod Eccleſiam univerſam in ſuis Capitibus congregatam repræſentat, ſed etiam Summo Pontifici, utpote qui eſt Caput viſibile totius Eccleſiæ militantis, habetque ex ſpeciali privilegio Chriſti poteſtatem ligandi, atque ſolvendi ſuper terram *Matth.* 16.

4. CONCL. III. Epiſcopi non poſſunt de facto in ſuis Diœceſibus ſtatuere impedimenta dirimentia Matrimonii. Ita Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp.* 2.

num.

Digitized by Google

num. 9. cum aliis. Patet id ex generali Eccleſiæ conſuetudine, qua hæc poteſtas Summo Pontifici eſt reſervata.

5. CONCL. IV. Defacto nullus Princeps ſæcularis fidelis poteſt ſuis ſubditis fidelibus eiuſmodi impedimenta Matrimonii ſtatuere. Ita certa, & communis. Ratio eſt: quia, quamvis id poſſet Princeps ſæcularis facere reſpectu ſuorum ſubditorum, quantum eſt ex vi ſui officii; defacto tamen hanc poteſtatem utpote materiam ſpiritualem Sacramentorum concernentem, Eccleſia & Papa ſibi reſervavit. Quinimo Concil. Trident. *Seſſ.* 24. *can.* 12. generaliter definivit, cauſas matrimoniales (ad quas utique pertinent impedimenta Matrimonii, eorumque conſtitutio) ſpectare ad forum Eccleſiæ, his verbis: *Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos: anathema ſit.*

6. Porro hæc reſervatio ſatis congruenter & rationabiliter eſt facta per Eccleſiam, eo quod contractus matrimonialis Fidelium ſit a Chriſto elevatus ad eſſe ſupernaturale Sacramenti; ac proinde dedeceat, ut tanti Sacramenti diſpoſitio, ac iudicium circa illud ad Principes ſæculares pertineat. Hi ſiquidem non receperunt a Chriſto poteſtatem Eccleſiaſticam, ac ſpiritualem circa Sacramenta, aliasque res Eccleſiaſticas, ſed ſolus Petrus, eiusque legitimi Succeſſores, iuxta illud *Matth.* 16. *Et tibi dabo claves regni cœlorum, & Joan.* 21. *Paſce oves meas*

7. Dicitur notanter in Concluſione, *nullus Princeps ſæcularis fidelis poteſt ſuis ſubditis fidelibus:* quia certum eſt, & communiter a Doctoribus conceſſum, poſſe defacto Principes ſæculares ſtatuere impedimenta Matrimonii reſpectu ſubditorum infidelium v. g. Judæorum in eorum ditionibus commorantium. Ratio eſt: quia reſervatio Pontificis non eſt reſpectu infidelium, cum hi ſint extra Eccleſiam; ſimulque reſpectu horum ceſſat ratio reſervationis, cum Matrimonia Infidelium non ſint Sacramentum, ſed legitimus duntaxat contractus.

QUÆSTIO II.

Quæ ſint Impedimenta mere impedientia Matrimonium.

SUMMARIUM.

8. *Impedimenta mere impedientia Matrimonii de Jure antiquo quæ?*
9. *Catechiſmus, quid?*
Non amplius viget hoc impedimentum.
10. *Crimina, quæ olim impediebant Matrimonium contrahendum?*
11. *Ea non amplius impediunt.*
Quæ impedimenta mere impedientia nunc ſint in uſu?
12. *I. Tempus ſacratum, & quale hoc ſit?*
An tunc liceat contrahere abſque ſolemnitatibus?
(*a*) Diſt. 13. num. 12.
13. *II. Eccleſiæ vetitum, & quod?*
14. *III. Sponſalia.*
15. *IV. Votum, & quale?*
16. *Votum ſolemne eſt impedimentum dirimens?*
17. *Contrahens cum voto ſimplici Caſtitatis, an peccet, ac petere poſſit debitum?*
18. *Quid, ſi cum ipſo diſpenſetur?*
(*b*) De hoc Tract. 6. Diſt. 3. n. 48.
19. *An peccet reddendo?*
20. *Præſertim prima vice?*
21. *Quid de vovente non nubere, vel SS. Ordines ſuſcipere, aut ingredi Religionem?*

8. IMPEDIMENTA Matrimonii non dirimentia, ſed mere impedientia ſpectato Jure antiquo plura fuerunt, ſequentibus verſiculis communiter comprehenſa:

Eccleſiæ vetitum; nec non tempus feriatum,
Atque Catechiſmus, Crimen, Sponſalia, Votum,
Impediunt fieri, permittunt juncta teneri.

9. Per *Catechiſmum* intelligitur cognatio quædam ſpiritualis imperfecta, olim ex eo orta, quod quamvis quis prolem jam privatim baptizatam de ſacro Fonte non levaret, tamen Catechiſmo per quaſdam interrogationes Sacerdotis baptizantis, ac reſponſiones Patrini fieri ſolito, & aliis conſuetis ſolemnis Baptiſmi cæremoniis ſingulariter aſſiſtebat. Verum huiusmodi Impedimentum, quondam inter certas perſonas impediens Matrimonium contrahendum, ſed non dirimens contractum (*arg. c. contracto. De Cognat. ſpirit.* & *c. Per Catechiſmum. Eod. in* 6.) non amplius viget, ſed fuit ſublatum per Concilium Triden. *Seſſ.* 24. *cap. de Reform. Matr.* ac notat Sanchez *lib.* 7. *De Matr. diſp.* 5. *num.* 12. citans communem.

10. Cæterum per ly *Crimen* intelliguntur varia crimina, quorum auctoribus de Jure Canonico antiquitus in pœnam commiſſi ſceleris iunctum fuit, ut abſque ſpe Matrimonii remanerent, ſicque crimina illa erant impedimenta impedientia Matrimonii. Et hæc a Gloſſa *cap.* 2. *De Pœnit. & remiſſion.* comprehenduntur illis vulgatis verſiculis:

Inceſtus: Raptus ſponſatæ: Mors mulieris:
Suſceptus propriæ prolis: Mors Presbyteralis:
Vel ſi pœniteat ſolemniter: aut monialem
Accipiat: prohibent hæc conjugium ſociandum.

11. Nunc tamen hæc criminum impedimenta per conſuetudinem contrariam, & longævam videntur ſublata, nec amplius eſſe in uſu: unde cum & impedimentum Catechiſmi ulterius non ſubſiſtat, omnia impedimenta moderno adhuc tempore impedientia Matrimonium, apte hoc unico verſiculo concluduntur:

Sacratum Tempus, Vetitum, Sponſalia, Votum.

12. Primum igitur impedimentum mere impediens Matrimonii, eſt *Tempus ſacratum*, ſeu *feriatum*; quale juxta antiquos Canones longius erat, ſed iuxta Jus novum, & præſcriptum Concilii Trident. *Seſſ.* 24. *cap.* 10. *De. Reform. Matrim.* eſt ab Adventu uſque ad diem Epiphaniæ, & a Feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive. Veruntamen ſciendum, hoc præcepto ſolum prohiberi ſolemnitates nuptiarum; id eſt, ſolemnem earum Benedictionem, item & ſolemnem traductionem ſponſæ in domum ſponſi, qualis fieri ſolet per convivia, & alia vanæ lætitiæ ſigna. Porro dictarum Feriarum tempore licitum eſſe Matrimonium contrahere coram Parocho, ac teſtibus abſque prædictis ſolemnitatibus, ſuperius (*a*) iam dictum eſt, & latius probat Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 7. citans alios. Ubi tamen adhuc ſubiungit Gobat, in pluribus Germaniæ Diœceſibus loquendo de liceitate, etiam non ſolemnes nuptias tempore hoc ſacro eſſe interdictas, niſi Epiſcopus diſpenſet, aut niſi neceſſitas urgeat, v. g. in articulo mortis ad legitimandam prolem extra Matrimonium genitam, uti hic Auctor ſuperaddit *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 16. *num.* 13.

13. Secundum impedimentum Matrimonii mere impediens eſt *Eccleſiæ vetitum*. Et per hoc intelligitur generalis, vel particularis prohibitio Eccleſiæ, aut Epiſcopi, vel Parochi Matrimonium prohibentis, facta ex iuſta & rationabili cauſa, v. g. ut non contrahatur Matrimonium ante præmiſſas trinas denuntiationes, vel ut certæ perſonæ non contrahant, donec conſtet, nullum inter eas intercedere impedimentum; aut ſi prohibetur contrahi Matrimonium tali die, ob alicuius Feſti venerationem, vel huiusmodi. Vide *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 16.

14. Tertium impedimentum mere impediens Matrimonium contrahendum, ſunt *Sponſalia* prius cum alia perſona valide contracta. Qui enim ſponſalia cum aliqua perſona valide contraxit, tenetur ſub mortali (niſi iuſta cauſa ſubſit diſſolvendi ſponſalia) eamdem ducere; quamvis, ſi aliam ducat, ipſum Matrimonium ſic contractum ſit validum. Sed de Sponſalibus plura *quæſt. ſeq*

15. Quartum impedimentum mere impediens eſt *Votum*. Porro nomine voti in propoſito intelligitur Votum ſimplex Caſtitatis, item Votum ſimplex ingrediendæ Religionis, aſſumendi Ordinem ſacrum, non ineundi coniugium, item & Juramentum

de

Digitized by Google

de his rebus factum. Ratio eſt: quia huiuſmodi Vota ſimplicia, vel Juramenta ſunt obſervanda; unde, quia directe adverſantur ſtatui Matrimonii, id impediunt contrahendum, non tamen dirimunt contractum, cum hoc nullo Jure expreſſum reperiatur. Hinc cum tali Voto ſimplici valide quidem contrahitur Matrimonium, ſed non licite.

16. Notanter additur *Votum ſimplex*. Siquidem Votum ſolemne Caſtitatis, id eſt illud, quod ſolemnizatur per ſuſceptionem Ordinis ſacri, aut Profeſſionem cuiuſpiam Religionis ab Eccleſia approbatæ, eſt impedimentum dirimens Matrimonii, uti dicetur inferius *Quæſtione IV. §. VII.*

17. Quæres I. An cum Voto ſimplici Caſtitatis contrahens Matrimonium poſſit petere, vel reddere debitum coniugale? Reſp. I. Qui Voto ſimplici Caſtitatis perpetuæ obſtrictus (idem de tali Juramento) Matrimonium contrahit, non ſolum peccat mortaliter contrahendo cum intentione illud conſummandi, ſed etiam privatus exiſtit iure petendi debitum, adeo quidem, ut toties peccet mortaliter agendo contra ſuum Votum, quoties illud petit, donec cum eo legitime diſpenſatum fuerit. Ita Scotus 4. *diſt.* 38. §. *Conſimiliter*. Sanchez *lib. 9. diſp.* 33. *num.* 5. & alii. Ratio eſt: quia talis agit contra Votum tum contrahendo cum dicta intentione conſummandi (ſecus, ſi antea velit ingredi Religionem) tum petendo; cum propter Votum teneatur abſtinere ab omni actu venereo, neque ad petendum debitum aſtringatur ullo vinculo fortiori, imo per Votum ſponte renunciaverit iuri petendi.

18. Additur vero, *donec cum eo legitime diſpenſatum fuerit* ſive a Summo Pontifice, vel ex eiuſdem commiſſione, a Sac. Pœnitentiaria, aut Epiſcopo, vel Confeſſario habente ad hoc ſpecialem facultatem. (*b*) Nam tunc ſecus erit dicendum, & licite talis poterit petere debitum.

19. Reſp. II. Nihilominus Voto ſimplici Caſtitatis aſtrictus poſt contractum, ſimulque conſummatum Matrimonium licite poteſt, imo & tenetur alteri coniugi petenti reddere debitum. Ita communis. Ratio eſt: quia ad hoc eſt obligatus vinculo maiori: maius ſiquidem vinculum eſt obligatio Matrimonii, per quod fit traditio corporum, quam Voti ſimplicis, quod meram promiſſionem imponit: ſimulque per Votum non potuit iuri alterius præiudicare.

20. Dicitur notanter, *ſimulque conſummatum*. Utrum enim talis peccet prima vice reddendo debitum, variant Doctores, atque melius reſpondetur ſub diſtinctione. Et quidem loquendo de primo bimeſtri, dicendum talem peccare reddendo pro prima vice; quia, cum tunc non ſit aſtrictus ad reddendum debitum coniugale, imo poſſit adhuc Religionem ingredi, abſque urgente cauſa ageret contra Votum Continentiæ. Verum elapſo dicto bimeſtri negat Sanchez *loc. cit. diſp.* 34. *num.* 3. talem peccare pro prima vice reddendo: quia tunc iam urget obligatio reddendi.

21. Reſp. III. Qui ſolummodo vovit non nubere, etſi peccarit nubendo, tamen poſt Matrimonium contractum non prohibetur debitum petere, vel reddere, cum ad hoc non ſe extenderit ſuum Votum. Et hoc idem dicendum de Voto ſuſcipiendi Sacros Ordines. Qui vero vovit ingredi Religionem manet quidem obligatus uſque ad conſummationem Matrimonii, neque poteſt ſub mortali illud conſummare, ſive petendo, ſive reddendo (alioquin enim faceret ſibi Votum ſuum obſervatu impoſſibile, cuius obſervandi liberam antea poteſtatem habuerat) poſita tamen ſemel conſummatione ipſius Matrimonii, licet culpabili, poteſt exinde & reddere, & petere debitum, donec vel coniuge moriente, vel conſentiente, aut adulterante poſſit Religionem libere ingredi, ſicque ſuum Votum adimplere. Henriquez *diſp.* 6. *De Matr. n.* 17. & alii.

QUÆSTIO III.

De Sponſalibus, eorumque Obligatione, & Diſſolutione.

SUMMARIUM.

22. *Sponſalia, unde ſic dicta?*
Sumuntur improprie, & proprie, quomodo?
23. *Sponſalia quid?*
24. *Declaratur eorum definitio.*
25. *Quid de promiſſione Matrimonii non mutua?*
26. *Quatuor conditiones Sponſaliorum, ex quibus tres ſunt ſequentes. I. Promiſſio vera, non ficta. II. Promiſſio mutua. III. Habilitas promittentium*
27. *Habens votum ſimplex Caſtitatis, vel Sponſalia priora, an valide contrahat Sponſalia? cum Addit.*
28. *Quid de habente impedimentum temporale?*
29. *Conditio IV. Sponſaliorum eſt, ut hæc mutua promiſſio verbis vel ſignis externis exprimatur.*
(*c*) Juxta dicta Tract. 8. Diſtinct. 1. num. 6. 7. & 13.
* *Quidnam ſtatuendum, ſi hæc verba ſint dubia?*
30. *An ad valorem Sponſaliorum requiratur præſentia Parochi, & teſtium?*
31. *Diſparitas inter Matrimonium clandeſtinum, & Sponſalia.*
* *Specialia de Sponſalibus conditionatis Addit. I. & II.*

22. ORDIENDO a nominis etymologia, dicuntur *Sponſalia a ſpondendo: nam moris fuit veteribus ſtipulari, & ſpondere ſibi uxores futuras: unde & Sponſi, Sponſæque appellatio nata eſt*, uti notatur *L.* 2. & 3. *ff. De Sponſalibus*. Porro hæc vox *Sponſalia*, nonnunquam ſumitur pro Matrimonio rato nondum conſummato, vel potius pro ipſo contractu matrimoniali: verum hæc acceptio eſt duntaxat impropria, atque ad evitandam terminorum æquivocationem addi ſolet ly *Sponſalia de præſenti*. Igitur proprie loquendo Sponſalia ſignificant ſponſionem ſive promiſſionem Matrimonii de futuro ineundi: & in hoc ſenſu de Sponſalibus loquendo, ſit

23. CONCL. I. *Sponſalia futurarum ſunt nuptiarum promiſſa*. Ita habetur *c. Noſtrates*, 30. *q.* 5. & concordat textus *L.* 1. *ff. De ſponſal.* ibi: *Sponſalia ſunt mentio, & repromiſſio nuptiarum futurarum*. Vel clarius ſic definiri poterunt: *Sponſalia* ſunt futurarum nuptiarum mutua promiſſio, inter perſonas ad contrahendum habiles externis ſignis ſufficienter expreſſa.

24. Dicitur, *futurarum nuptiarum*, tum ad excludenda Sponſalia de præſenti, tum ad promiſſiones aliarum rerum. Et additur *mutua promiſſio* &c. Nam Sponſalia ſunt contractus aliquis oneroſus, ultro citroque obligationem inducens, ſicque requirit mutuam hinc inde promiſſionem ineundi Matrimonii.

25. Unde ſi promiſſio Matrimonii ab una perſona fieret alteri mere gratuita, & ſine conditione repromiſſionis (ut ſi dives quiſpiam fœminæ, in gravi morbo ſibi fideliter ſervienti, pro remuneratione promittat Matrimonium, & fœmina promiſſionem non reſpuat, ſed ſaltem tacendo acceptet) vir taliter promittens tenebitur quidem ſtare promiſſis, fœmina tamen non obligatur ipſum ducere: quia, ea quo nihil repromiſit, habebit quidem virum promiſſorem ſibi obligatum, ipſa tamen fœmina, ſi poſtea contrahere noluerit, non erit obligata, idque ob defectum repromiſſionis. Inſuper hac eadem de cauſa talis promiſſio gratuita Matrimonii, non habebit vim, & effectum Sponſaliorum: ac proinde nec inde naſcetur impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis. Sanchez *Lib.* 1. *de Matr. diſp.* 5. cum aliis.

26. CONCL. II. Ad valorem Sponſaliorum plures requiruntur conditiones. I. Ut adſit vera promiſſio: nam ficta non ſufficit ad contrahenda vera ſponſalia, quæ poſt ſe traherent impedimentum publicæ honeſtatis, quamvis ficte promittens, & e. g. exinde ab altera parte obtinens uſum corporis, teneatur ad ducendum, vel ſaltem, ſi fœmina contenta fuerit, ad ſatiſfacien-

ciendum omne damnum, ſi quod inde venerit. Vide dicta *Tract.* 8. *Diſſ.* 1. *num.* 32. & *Tract.* 9. *Diſſ.* 4. *num.* 26. *ac* 27. item *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 1. *num.* 165. item 167. & 169. II. Ut promiſſio illa ſit mutua ob dicta *num. præc.* Et quidem illa mutua promiſſio debet eſſe libera ea libertate, quæ requiritur ad peccatum mortale; cum exinde contrahatur obligatio gravis. III. Ut hæc fiat inter perſonas ad contrahendum habiles, hoc eſt, nullo perpetuo impedimento, ſive dirimente, ſive ſolum impediente affectas, alioquin enim Sponſalia forent nulla, & irrita, nullamque inducerent obligationem. Generaliter enim promiſſio rei illicitæ talis, cuius executio ſine peccato fieri nequit, non valet, neque obligat, etiamſi iuramento firmata foret; iuxta *Reg.* 56. *Juris in* 6. *Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum.* Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 15. cum communi.

27. Hinc Sponſalia, ab habente Votum ſimplex perpetuæ Caſtitatis facta, ſunt invalida & neque obligant ad ſui obſervantiam, neque de facto inducunt impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis. Similiter ſi quis cum una perſona valide contraxit Sponſalia, & poſtea prioribus nondum legitime diſſolutis de novo contrahat Sponſalia cum alia, hæc poſteriora erunt nullius roboris, neque inde conſurgit impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis: licet cæteroquin teneatur huic ſecundæ Sponſæ, quam priora Sponſalia ignorantem, & bona fide contrahentem induxit, reſarcire omne damnum, ſi quod exinde evenit v. g. ex coniuncta imprægnatione.

Additio.

* Atque hæc ultima doctrina (quod nimirum poſteriora Sponſalia non ſint alicuius roboris, & conſequenter neque inde conſurgat impedimentum publicæ honeſtatis) adeo vera eſt, ut procedat, quamvis ad initium ambo Sponſalia fuerint tantum conditionata, & interea in poſterioribus conditio iam evenerit, in prioribus vero adhuc maneat ſuſpenſa: e. g. ſi Petrus dixiſſet ad Caiam: *ducam te, ſi parentes tui conſentiant*; & poſtea ad aliam fœminam Bertham: *ducam te, ſi obtinuero Officium honeſtum.* In hoc caſu poſteriora Sponſalia ſunt invalida, quamvis Petrus actu tale Officium obtinuiſſet ſicque propoſitio poſterior conditionata, purificata conditione videretur tranſiiſſe in abſolutam. Quare Petrus in ordine ad priora Sponſalia teneretur adhuc expectare (uti recte notat Holzmann *Tom.* 2. *Tract.* 2. *num* 272.) uſque dum parentes Caiæ reſolvant ſe, utrum in priora Sponſalia conſentiant. Ratio eſt: quia Caia per priora Sponſalia iam obtinuit ius ſaltem conditionatum ad futurum Matrimonium, cui nequit præiudicari per poſteriorem promiſſionem: unde poſterior promiſſio foret talis, cuius executio abſque peccato fieri nequit; generaliter autem non valet promiſſio, cuius executio ſine peccato fieri nequit iuxta iam dicta *n.* 26. Cæterum adhuc *

28. Additur *n.* 26. *nullo impedimento perpetuo affectas.* Nam impedimentum duntaxat temporale non impedit valorem Sponſaliorum. Sic enim impuberes valide poſſunt contrahere Sponſalia quamvis pro ea ætate non poſſint contrahere Matrimonium. Similiter qui vovit Caſtitatem ad tempus v. g. ad biennium, licet pro eo tempore non poſſit licite inire Matrimonium, poteſt tamen contrahere Sponſalia de Matrimonio poſt elapſum voti tempus celebrando.

29. IV. Ad Sponſalia requiritur, ut verbis, vel aliis externis ſignis mutua illa promiſſio ſufficienter exprimatur. Hinc ad Sponſalia non ſufficit promiſſio mere interna, & ſola mente concepta ſed debet hæc verbis, vel aliis ſignis ſenſibilibus ſufficienter exterius manifeſtari. Quia Sponſalia ſunt contractus quidam inter homines initus, homines autem non poſſunt iudicare de mere internis. (*c*)

Additio.

* Quod ſi verba, vel alia externa ſigna edita, forent in ſe aliquo modo dubia, utrum ſufficienter exprimant contractum ſponſalitium nec ne? vel ſi in Jure quidem haberetur pro verbis vel ſignis certis, interim tamen pars taliter proferens huius ignara, & a comparte doloſe ſuiſſet inducta, ac in Confeſſionali conteſtetur, ſe nullum habuiſſe animum per ſimilia promittendi Matrimonium, pro foro interno & conſcientiæ huic foret credendum, nec obligatio contrahendi imponenda; quin etiam talis foret abſolvendus, ſi videns, a parte adverſa contrarium ſufficienter probari non poſſe, in Judicio externo abſolute negaret, ſe protuliſſe ea verba vel poſuiſſe dicta ſigna, ſubintelligendo *animo promittendi Matrimonium*, in quem ſolum finem Judex interrogat; unde hic conformiter menti Judicis interrogantis reſpondet, ſicque neutiquam mentitur, prout iam fuſius oſtenſum eſt *Tract.* 6. *Diſſ.* 2. *quæſt.* 3. *n.* 40. *& ſeqq. Addit.* Quidnam autem in ſimili caſu pro foro externo a Judice ſit ſtatuendum, potius pertinet ad Jus Canonicum, ac latius reperies *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 5. §. 2. *&* §. 3.

30. CONCL. III. Ad valorem Sponſaliorum non eſt neceſſaria præſentia Parochi, aut teſtium: unde Sponſalia clandeſtina, ſeu clam contracta nemine alio præſente de facto valida exiſtunt. Ita communis: ſiquidem huiusmodi Sponſalia clandeſtina nulla Lege ſunt annullata, vel irritata.

31. Nec dicas. Juxta Concilium Tridant. *Seſſ.* 24. *De Reformat. Matr. cap.* 1. de facto non valet Matrimonium clandeſtinum, id eſt, ſine Parocho, & duobus teſtibus celebratum; ergo neque valent Sponſalia clandeſtina. Negatur enim conſequentia, quia Concilium Trid. *loc. cit.* ob graviſſimas cauſas, & ad præcavenda irremediabilia mala perpetui concubinatus & adulterii aliquorum, quis prius clandeſtine cum una, & poſtea in facie Eccleſiæ cum altera contraxerant, irritavit quidem Matrimonium clandeſtinum, non vero Sponſalia clandeſtina; utpote de quibus neque urget allata ratio, uti conſideranti patet, neque ullam Concilium fecit mentionem. Negari tamen nequit, quod in particulari nonnulla Ritualia Diœceſana ob varias inconvenientias prohibeant talia ſponſalia clandeſtina, ita ut, ſi non invalida, ſaltem ſint illicita, & ſaltem concurrente alia cauſa facilius dent anſam reſcindendi.

Additio I.

* Porro Sponſalia ſuperius explicata contrahi poſſunt vel abſolute, vel conditionate; atque conditio annexa poteſt eſſe honeſta, vel turpis. Item conditio turpis adiecta vel poteſt repugnare ipſi ſubſtantiæ Matrimonii vel non. De omnibus iſtis conditionatis Sponſalibus moveri poſſunt aliqua dubia, & quidem imprimis, ſi conditio de futuro adiecta eſt honeſta, qualis v. g. foret illa: *Ducam te in uxorem, ſi parentes mei conſenſerint &c.* equidem annectens hanc conditionem non obligatur ad contrahendum Matrimonium, niſi conditio prius fuerit verificata, bene tamen adſtringitur non ponere tale obſtaculum; per quod ex ſua culpa ipſe eventus conditionis impeditur: nam alias, interiecto culpabiliter tali obſtaculo, æque obligaretur ad ſervandum promiſſum, ac ſi adiecta illa conditio nunquam fuiſſet, uti recte ait Sporer hic *num.* 207. Aliud adhuc poſſet moveri dubium, an ſic conditionate promittens Matrimonium, ſi pendente adhuc illa honeſta conditione, interea temporis habuiſſet cum ſua Sponſa copulam, an (inquam) non cenſeatur dictus promittens per ipſam copulam interpretative ac ſaltem tacite hanc conditionem remittere, & velle abſolute contrahere, ita ut teneatur exinde Inſtituere cum hac alias æqualis conditionis Sponſa Matrimonium, etſi conſenſus parentum poſt habitam copulam non ſequatur, ſed potius contradictio? Et videtur hoc dubium decidi *cap.* 6. *De Conditionibus appoſitis.* ubi Summarium ſic habet: *Qui ſub honeſta conditione Sponſalia contrahit, & ante conditionis eventum deſponſatam cognoſcit, a conditione recedit*; præſumitur enim in Jure hanc conditionem remittere. Interea tamen recte ſubiungit la Croix *lib.* 6. *part.* 3. *n.* 38. quod ſi habens copulam poſitive ſibi reſervaſſet, nolle obligari ad Matrimonium, niſi verificetur prius annexa conditio, pro foro conſcientiæ non foret attendenda prior præſumptio, utpote nitens falſo ſuppoſito: tenetur tamen puellæ meo judicio ſi præfatæ hanc ſuam reſervationem non indicaſſet ante copulam, omne damnum, ſi quod ex copula eveniret, reſarcire, utpote cum eam induxerit, quæ prudenter credere potuit per copulam recedi a conditione annexa. *

Additio II.

* Quod ſi conditio Sponſalibus adiecta eſſet turpis, & quidem repugnans ſubſtantiæ Matrimonii, v. g.

ſi di-

Digitized by Google

in quantum tendit in præjudicium tertii, cujus jus amica quæſitum violat, DEUS non videtur acceptare. Sicuti e. g. ſi deberem alicui centum florenos ob emptum frumentum, & poſtea voverem centum donare ad cauſas pias, tale Votum DEUS non reſpiceret, ſuppoſito, quod exinde reddar impotens ſolvendi centum florenos, ad quos eram adſtrictus ex juſtitia titulo empti. Vide in Jure Canonico *Lib. 4. Tit. 1. n. 229. & ſeqq.* præſertim *n.* 234.

37. III. Sponſalia omnino dirimuntur per Matrimonium ſubſequens valide, quamvis illicite, contractum de præſenti cum alia perſona. Ita certa & communis; atque habetur expreſſe *c. Si inter. De Sponſal.* ubi hoc ipſum extenditur ad caſum, quo priora Sponſalia fuerunt jurata. Ratio eſt: quia res uni tradita per contractum indiſſolubilem non poteſt amplius tradi alteri, cui tantum eſt promiſſa: atqui per Matrimonium fit mutua traditio corporum, & per ſponſalia ſolum promiſſio eorum; ergo.

38. Et hoc adeo verum eſt, ut probabilior Doctorum aſſerat, talia Sponſalia, etiam diſſoluto per mortem conjugis Matrimonio, non amplius obligare ad ſui impletionem, eo quod obligatio ſemel extincta non amplius reviviſcat: quamvis loquendo de Sponſalibus juratis, oppoſitum teneant Bonacina *punct. 7. de Sponſal. num.* 3. & quidam alii negantes, quod diſſoluto per mortem alterius conjugis Matrimonio, priora Sponſalia, ſi fuerint jurata, non amplius obligent.

Additio.

* Imo P. Piehler *in Epitome Juris Canonici Lib. 4. tit. 4. num. 7. & 8.* citans pro ſe Maſtrium, Baſilium, Pontium, P. VVex, Perez &c. non ſolum quoad Sponſalia jurata, ſed abſolute negat, per Matrimonium ſubſequens extingui ex toto Sponſalia priora, ita nimirum, ut etiam poſt mortem alterius conjugum non amplius obligent: unde etiam negat cum aliis a ſe citatis ſuppoſitum priorum Auctorum, dicens, per ſubſequens Matrimonium Sponſalia priora neutiquam abſolute (uti contrariæ ſententia ſupponere videtur) extingui, ſed tantum ſecundum quid, id eſt, ſuſpendi eorum obligationem, uſque dum alter conjugum moriatur, eo ferme modo, quo apud habentem votum ſimplex caſtitatis, & diſpenſatum ad contrahendum Matrimonium obligatio ſervandi caſtitatem non ex toto ceſſat, ſed tantum ſecundum quid, quatenus nimirum obligatio iſta ſervandi caſtitatem ſuſpenditur, uſque dum alter conjugum moriatur. Eſtque meo judicio hæc ſententia valde probabilis, & favorabilis priori ex Sponſis innocenti, contra cujus voluntatem pars altera contraxit Matrimonium: ſi tamen innocens velit exſpectare uſque ad mortem alterius conjugum. Sed quidquid demum de hoc ſit, illud juxta omnes certum eſt, quod ſi ob violationem priorum ſponſaliorum primæ Sponſæ quidpiam mali contigerit, illud in conſcientia ſit reſarciendum; cum damnum hoc contigerit ex culpa violatoris, contra fidem primæ Sponſæ datam, cum alia Matrimonium contrahentis. *

39. Verum loquendo de Sponſalibus, priora Sponſalia non dirimuntur per poſteriora ex parte contrahentis ea; quinimo poſteriora ſunt irrita, ac invalida. Nihilominus ex parte alterius poſſunt diſſolvi Sponſalia, adeo, ut, ſi ipſa velit, poſſit licite alteri nubere: nam alius, qui poſteriora Sponſalia contraxit, hoc ipſo, quantum eſt ex ſua parte, renunciaſſe cenſetur prioribus.

40. IV. Sponſalia, etiam juramento firmata, diſſolvuntur ex parte innocentis per ſequentem alterius fornicationem; ita ut, ſi innocens velit, ſit liber e Sponſalibus. Ita habetur *c. Quemadmodum. De Jurejurando*; eſtque communis. Nam propter fornicationem ſupervenientem poteſt vir licite dimittere uxorem a ſua cohabitatione; ergo longe magis Sponſam de futuro ad eam non admittere. Accedit, quod in contractu ſponſalitio tacite ſubintelligatur iſthæc conditio: *Si illa contra regulam deſponſationis non venerit*; prout notat Pontifex *cit. cap. Quemadmodum.*

Additio I.

* Quod ſi fornicatio præceſſiſſet Sponſalia, fuiſſet autem ante promiſſum Matrimonium ab innocente ex Sponſis ignorata, an etiam eadem poſtmodum reſcita præbeat comparti innocenti ſufficientem cauſam Sponſalia ſolvendi alia eſt difficultas; ubi communiter DD. in Jure Canonico apud hunc Auctorem *Lib. 4. Decret. tit. 1. n. 246. & ſeqq.* diſtinguit inter Sponſum, & Sponſam: nimirum, quod propter fornicationem Sponſæ præcedentem, a Sponſo tamen ignoratam, Sponſalia juſte ſolvi poſſint ab ipſo Sponſo; non item vice verſa regulariter loquendo a Sponſa ob præcedentem fornicationem Sponſi. Ratio utriuſque partis eſt: quia eatinde Sponſa, quæ antecedenter commiſit fornicationem, notabiliter evadit vilior in communi æſtimatione, quam fuiſſet abſque hac fornicatione, quæ notabilis vilitas antea ignorata juſtam præbet cauſam reſiliendi in hoc contractu adeo oneroſo conformiter dicendis. Cum vero tanta regulariter vilitas non adſit ex parte Sponſi, ſi ante Sponſalia is fuerit fornicatus, conſequenter nec propterea Sponſa regulariter poteſt ſolvere Sponſalia; quoniam juxta communem æſtimationem, quæ hic maxime attendenda eſt, non ita ignominioſum reputatur, nec ita præjudicioſum fœminæ, ſi nubat viro, qui prius aliam cognovit, ac ſi vir nuberet fœminæ præcedenter ab altero carnaliter cognitæ. Subjungunt tamen Doctores *loco citat.* quod, ſi Sponſus antea cum pluribus fuiſſet fornicatus, vel ex præcedente unica fornicatione prolem haberet, idque Sponſa primum poſt Sponſalia reſciret, exinde pariter Sponſæ præberetur juſta cauſa reſiliendi, quoniam & in talibus circumſtantiis interveniret valde notabilis qualitas antea ignorata. *

Additio II.

* Quantum ad oſcula vere impudica, ac ſimiles amplexus, & tactus, Auctor allegatus cum Boſco, Layman, & Sporer *loc. cit. num.* 253. recte ponit ſequentia formalia: *Etiam ob oſcula, amplexus, & tactus impudicos a Sponſa libere admiſſos, vel exercitos ſive poſt ſive etiam ante Sponſalia* (ignorante tamen pro tempore Sponſaliorum comparte) *Sponſus ſolvere poteſt Sponſalia &c.* Ratio eſt: *quia etiam in tali caſu reſpectu Sponſæ cenſetur adeſſe notabilis mutatio, ac reputatur talis fœmina impudice vivere, ut proin eam merito horrere poſſit Sponſus. Sponſi tamen oſcula, & tactus impudici cum altera commiſſi ante Sponſalia non dant Sponſæ cauſam ſufficientem ad ſolvenda Sponſalia; imo nec poſt illa, niſi fuerint frequentes &c. quia in viro tales actus ita probroſi non ſunt, ac in fœminis, nec tam facile impudicæ vitæ notam incurrant, niſi ſint frequentes, uti limitant DD. & merito; quia poſt Sponſalia a Sponſo cum alia habita juſtam cauſam horrorem in Sponſa &c.* Ita ille.

41. V. Sponſalia, etiam juramento firmata, diſſolvuntur fœditate notabili ſuperveniente, aut oculorum, vel naſi amiſſione, aut paralyſi, vel lepra. Ita habetur *cit. c. Quemadmodum. De Jurejurando*. Et ratio eſt: quia promiſſio ſponſalitia, quin & juramentum, intelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus. (*d*) Qua de cauſa Sanchez *lib. 1. de Matr. diſp. 57. num.* 2. præſentem materiam amplius declarans, infert cum aliis, hoc idem eſſe dicendum de morbo gallico, aut alia gravi infirmitate incurabili ſuperveniente v. g. epilepſia: item de eo, cui os male olet, nec arte medica curari poteſt: & præſertim, ſi animi, aut exiſtimationis notabilis deformitas ſuperveniat, ut ſi Sponſus furti, aut alterius turpis criminis damnetur; cum major ſit morum, & famæ, quam corporis habenda ratio.

Additio.

* Quæres. An etiam Sponſalia ſolventur per ſupervenientem (ſ. v.) herniam ex parte Sponſi? Ad hoc Quæſitum reſpondet P. Apollonius Holzman *Tom. 2. Tract. 2. De Matr. num.* 276. eadem ſolvi non ſolum, ſi ſubſequenter, verum etiam ſi antecedenter laboraverit hernia Sponſus, ignorante tempore Sponſalium Sponſa, & primum poſtea e. g. per Chirurgum adhuc ante Matrimonium deveniente in notitiam. Ratio ejuſdem eſt: quia hæc miſeria, præſertim ſi ſit notabilis, aut grave periculum, ne ſucceſſive fiat major, non ſolum a multis functionibus, præſertim apud Mechanicos, impedire, verum etiam copulam conjugalem multo difficiliorem reddere ſolet. *

42. Cæterum prædicta intelligenda ſunt ex parte illius qui innocens, aut illæſus eſt. Eo enim volente, ſolvuntur Sponſalia, ſi vero nolit eadem ſolvi, ma-

nebunt; quia in favorem ipſius innocentis, ſeu illæſi hoc ſtatutum eſt. Inſuper dicta procedunt de ejuſmodi morbo, aut defectu præcedente quidem Sponſalia, ſed ignorato ab altera parte: nam, ſi poſtea talis defectus primum deprehendatur, poteſt pars illæſa reſilire, ſi vult. Secus, ſi prius noverat illum defectum, nihilominus libere contraxit Sponſalia: nam cenſetur in hæc conſenſiſſe, non obſtante illo defectu.

43. VI. Sponſalia diſſolvuntur propter morum aſperitatem, vel ſævitiam notabilem alterius conjugis ex poſt facto cognitam: item ob graves, & capitales inimicitias inter ſponſos ſubortas. Ratio eſt: tum ne alioquin Matrimonium infelices exitus habeat. tum quia hæc eſt notabilis mutatio rerum, & gravis cauſa ſuperveniens, aut ſaltem poſtea primum cognita. Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 56. cum communi.

44. VII. Sponſalia diſſolvuntur ob paupertatem alteri ſupervenientem: ut ſi ſponſa, quæ dives fuerat, ad paupertatem redacta fuerit. Ratio eſt: quia adeſt notabiliſſima mutatio, quæ a principio exiſtens, vel cognita Sponſaliorum contractum impediviſſet. Et hoc idem dicendum, ſi paupertas jam præceſſit, fuit tamen ignorata, & Sponſa dives credita.

Additio.

* Quando autem poſt contracta Sponſalia nullus equidem inter Sponſos evadit pauperior, bene vero unus ex improviſa hæreditate, theſauri inventione &c. fit multo ditior, & exinde honoratior, an talis exinde habeat juſtam cauſam diſſolvendi Sponſalia, inter AA. controvertitur: ubi teſte la Croix affirmativa defenditur ab Amico, Hurtado, & Illſung; ego autem cum Krimer, Kugler, & communiori puto, veriorem eſſe negativam; quia alter exinde, quantum eſt ex parte ſua nihil immutavit in ſuis qualitatibus, adeoque ſtandum erit priori contractui: alias certe contra communem praxin poſſet etiam Sponſus illico reſilire a Sponſalibus ex eo, quia ipſi modo offertur Sponſa ditior. Interea tamen optime conſuluit Sporer hic, ut, ſi Sponſus factus ditior nolit omnino amplius ducere ſuam Sponſam, eadem non multum ipſum cogat ob pericula diſtenſionum exinde in Matrimonio futurarum, ſed potius aliud quidpiam in compenſationem, eo quod a ſua petitione deſiſtat, exigat. *

45. VIII. Inſuper Sponſalia diſſolvuntur propter alterius Sponſi diſceſſum in longinquam regionem abſque licentia Sponſæ, nec ſit certa ſpes cito redeundi: tunc enim in Foro conſcientiæ licitum eſt relictæ Sponſæ ad alias nuptias tranſire. Ratio eſt: quia alter ſic clam diſcedens cenſetur renunciaſſe juri ſuo.

Additio.

* IX. Sponſalia ex parte innocentis ſolvuntur, ut poſſit, ſi velit, recedere ob nimiam dilationem promiſſi Matrimonii abſque gravi cauſa: nam vel fuit præfixus certus dies Matrimonii in contractu ſponſalitio, vel non? Si prius, & altera pars hunc ſine juſta cauſa non ſervat, per ſe patet, quod nec compars innocens teneatur alterius expectare. Si vero poſterius; quolibet die, quo rationabiliter poſſunt, obligantur contrahere Matrimonium: *nam in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, præſenti die debetur. Reg.* 14. *ff. De regulis Juriſ.* ſicque ſi pars altera, præſertim monita deſuper de die in diem abſque gravi cauſa differat Matrimonium, vel poterit a Judice compelli ad contrahendum, vel compars innocens ſi præplaceat, poterit reſilire, & ad alias nuptias tranſire. Videatur Jus Canonicum *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 1. *num.* 543. *& ſeqq. & num.* 216. *ac ſeqq.* Dixi notanter: *ſi dilatio fiat ſine gravi cauſa*: nam ſi hæc adeſſet, necdum altera pars reſilire, ſed adhuc aliquo tempore expectare deberet, dummodo hæc dilatio non foret nimia longa: alias enim crederem, quod adhuc daretur locus reſiliendi, quando illa nimis longa dilatio non fuerit in ipſo contractu ſponſalitio prævisa. Ratio mea eſt: quia ob idem fundamentum comparti licet reſilire, ſi altera pars abiens in aliam Provinciam longiori tempore emaneat etiam NB. ob cauſam neceſſariam, vel valde utilem, uti notat præſens Auctor *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 1. *num.* 214. *

46. Sunt quidem nonnullæ aliæ cauſæ diſſolvendi Sponſalia, de quibus fuſiſſime Doctores, ac præſertim Sanchez *cit. lib.* 5. per plures Diſputationes. Verum præmiſſæ ſunt principaliores.

47. Quæres I. An pater poſſit impedire Sponſalia filii contra ejus voluntatem inita? Reſp. Id fieri non poſſe, niſi ſcandalum magnum, aut alias grave damnum ſeu præjudicium ex tali Matrimonio probabiliter timeatur. Alias enim, cum filius (utpote quoad electionem ſtatus a conſenſu parentum independens) æque in iſta, ac in aliis promiſſionibus, in quibus non dependet a parentibus, teneatur ſervare fidem ſemel datam ex una parte, & ex altera alias Sponſalia ſemel promiſſa ſub gravi culpa (niſi una prædictarum cauſarum excuſet) obligent promittentem, non poterit pater tuta conſcientia impedire, ne filius ſuam obligationem exequatur. Sanchez *loc. cit. diſp.* 24. & alii.

Additio.

* Aſt dicet nonnemo in favorem Parentis. Numquid filius in cauſa tam ardua tenebatur prævie ante Sponſalia petere ſaltem conſilium Parentis, uti in ſimili dictum fuit quoad conſilium ante ipſum Matrimonium petendum conformiter doctrinæ traditæ *ſupra diſt.* 13. *num.* 36. *& ſeqq.* Cur ergo parens non poterit talia Sponſalia, quæ filius abſque conſilio parentis contraxit, tuta conſcientia impedire, ut non deducantur in effectum? Reſpondeo quærendo ex te: vel filius talis prudenter timere potuit, quod parens, ſi ab eo prævie peteretur conſilium, ex mera avaritia, vel inordinata paſſione foret contradicturus, & retardaturus executionem talium Sponſaliorum, quamvis eadem cæteroquin ſint valde honeſta, ac ſtatui proportionata: vel id prudenter non potuit prævie timere? Si prius: Filius nequidem peccavit non petendo conſilium ante ipſa Sponſalia, ſicque pater talem contractum ſponſalitium tam validum, quam licitum nequit tuta conſcientia impedire. Si poſterius: equidem filius prævie non petendo conſilium peccavit ſuo modo; juxta praxin tamen Tribunalium parens ex hac præciſe ratione nec reſciſſionem impetrare, nec executionem eorumdem ſponſalium impedire poterit, niſi aliæ ſimul graves cauſæ acceſſerint conformiter jam dictis: interim tamen tales proles mirari non debent, ſi exinde exacerbati parentes poſtea alios liberos reverentialiores in Teſtamento præferant, hoſque nonniſi in legitima (de qua *Lib.* 3. *Decret. Tit.* 26. *num.* 499.) inſtituant. *

48. Quæres II. An ad ſolvenda Sponſalia ob ſupradictas cauſas opus ſit auctoritate, & ſententia Judicis Eccleſiaſtici, nec ne? Reſp. cum Tannero *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *dub.* 4. *num.* 72. & aliis. Quando Sponſalia ſunt clandeſtina, & cauſa diſſolvens Sponſalia ejuſque juſtitia eſt manifeſta, non eſt opus auctoritate Judicis ad ſolvenda Sponſalia ex ſupradictis cauſis; ſecus vero, ſi Sponſalia quidem ſunt manifeſta, cauſa vero diſſolutionis incognita vel dubia. Quod ſi alicubi Ritualia Diœceſana abſolute præcipiant, Sponſalia publica non niſi cum præſcitu Ordinarii diſſolvenda eſſe, licet interveniret mutuus contrahentium conſenſus, aut alia cauſa publica, eorum ordinationi in tali Diœceſi ſtandum erit, utpote juſtiſſime factæ: cum ſæpe amor proprius dictet cauſam reſiliendi eſſe certo juſtam, quam tamen Judex recognoſcit nec a longe ſufficientem.

APPENDIX.

Continens utilia adhuc notanda circa difficultates, defectus, & qualitates, ob quas Sponſalia ſemel contracta iterum diſſolvi poſſunt. Item; an pro majori firmitate Sponſalium poſſit adjici Arrha, vel Pœna?

SUMMARIUM.

* *Differentia inter Sponſalia, & alios contractus. Add. I.*
* *Quid ſtatuendum, ſi quis dubitet, num renuiſſet Sponſalia, ſi certas qualitates præſciviſſet? Add. II.*
* *An qualitates occultæ, & quæ alteri Sponſorum poſſunt eſſe odioſæ, debeant a comparte ante Sponſalia manifeſtari? Add. III.*
* *Solvitur Objectio. Add. IV.*
* *Et adducitur ſpecialis quidam caſus circa impregnationem ante Matrimonium a tertio factam. Additio V.*
* *Item alius de eo, qui poſt Sponſalia eſt in cauſa, ut inter Sponſos interveniat impedimentum dirimens. Add. VI.*

* *Spe-*

Digitized by Google

* *Specialia de Sponſalibus; quibus adjicitur Arrha, vel aliqua Pœna Add. VII.*

Additio I.

* UNUM præcipue, ac utiliſſime ex la Croix *Lib. 6. part. 3. num. 167.* circa difficultates, defectus, & qualitates illas vel antea ignoratas, vel primum poſt Sponſalia advenientes, & dantes occaſionem ſufficientem reſiliendi, bene adnotandum eſt: nimirum, quod, etſi in aliis contractibus oneroſis conformiter dictis in materia de Contractibus *Tract. 9. diſt. 1. quæſt. 2. num. 15. & ſeqq.* non admittatur illa Regula, quaſi nimirum liceret alteri univerſaliter reſcindere aliquem contractum abſolute initum ex eo; quia ſupervenit aliqua difficultas, vel de novo cognoſcitur aliqua qualitas, quæ ſi ab initio præviſa, ſive præcognita fuiſſet, contractus iſte non fuiſſet initus: hoc enim quantum ad alios contractus ſolummodo verum eſt, quando hæc qualitas dedit cauſam contractui, aut fuit expreſſe in pactum deducta juxta dicta de Contractibus; alias vero deceptio infra dimidium ſolummodo in foro conſcientiæ competit jus ad compenſandum ſibi damnum, permanente adhuc in ſuo valore contractu. His tamen non obſtantibus, memorata poteſtas diſſolvendi contractum procedit ordinarie in Sponſalibus, ſi talis qualitas, defectus, ſeu difficultas interveniat; quoniam promiſſio Matrimonii, quod inducit vinculum indiſſolubile, requirit majorem libertatem, ac intentio ſpondentis circa eadum tam difficilem in materia, ex qua alias ſequeretur vinculum indiſſolubile, juxta communem prudentum interpretationem (cui talis ſaltem tacite ſe voluiſſe conformare præſumitur) videtur ſibi ſpecialiter reſervaſſe facultatem reſcindendi, ſi poſt Sponſalia ante ipſum actuale Matrimonium interveniat quidpiam, vel innoteſcat, quod ipſum indiſſolubile Matrimonium alias redderet valde grave, & exinde communiter habetur pro cauſa diſſolutionis.

Nec refert, quod in ordine ad ipſum contractum matrimonialem non liceat eumdem ſemel abſolute initum iterum reſcindere ob aliquam ſimilem difficultatem aut qualitatem accidentalem, quamvis, ſi eſſet antea hæc præviſa, ſeu præſcita, dictum Matrimonium non fuiſſet initum. Reſpondetur enim, contractum matrimonialem ipſummet ſemel abſolute initum nullo modo ſubjacere diſſolubilitati, hincque non poſſe præſumi, quod propter dictas difficultates, ſeu qualitates contrahens abſolute ſibi reſervaverit facultatem reſcindendi. E contra vero contractus ſponſalitius, quamvis abſolute initus, adhuc eſt diſſolubilis, & conſequenter talis reſervatio facultatis reſcindendi utique fieri poteſt, atque in allegatis caſibus tacite facta fuiſſe ex communi prudentum perſuaſione præſumitur. Ex quo jam patet diſparitas inter contractum matrimonialem, & ſponſalitium. Videantur etiam dicenda *Quæſt. ſeq. num. 52.* *

Additio II.

* Porro, ſi dubium ſit, utrum aliqua mutatio exiſtat talis, ut, ſi fuiſſet præviſa, impediviſſet Sponſalia, deſuper debet interrogari ille, qui intendit diſſolvere Sponſalia, utrum quando tempore contractus ſponſalitii reſciviſſet, eumdem inſtituere noluiſſet? affirmanti autem, vel neganti in foro conſcientiæ, maxime ſi addat juramentum, credi debet, uti ex Sanchez, Filiucio, Layman, Gobat deducunt la Croix *loc. cit. num. 168.* & Sporer *part. 4. Theolog. Sacrament. cap. 5. num. 279.* Unde, ſi nihilominus contraxiſſet pro tunc, nequit amodo propterea ſolvere Sponſalia. Quod ſi nunc exiſtat dubius, num, ſi ſciviſſet, contracturus fuiſſet, nec ne: Leander apud Tamburinum ait, ſi defectus ſit gravis, præſumi non fuiſſe contracturum, ſecus, ſi ſit levis tantum. Meo judicio, optime faciet talis dubitans, ſi candide proponendo caſum deſuper exſpectes ſententiam Epiſcopi, de qua vide dicta *num. 48.* *

Additio III.

* Ponamus autem, quod qualitas illa, ob quam alter ex Sponſis, ſi reſciret, reſilire poſſet, adhuc ſit occulta, tenebiturne laborans hac qualitate eamdem comparti manifeſtare, vel poteritne illam occultando; ac tacendo nihilominus Matrimonium prætendere.

Reſpond. I. Ad hoc dubium, ſi qualitas illa fuerit occulta, nec ſi periculum, grave, ne evadat publica, exinde cauſatura graves rixas, tunc poteſt ea occultari, & adhuc Matrimonium prætendi, ſuppoſito, quod ipſi futuro Matrimonio dicta qualitas non afferat notabile incommodum. Ita Caſtropalao, Sporer, Baſilius Pontius, & alii: atque tam hæc, quam aliæ materiæ de Sponſalibus fuſius traduntur *in lib. 4. Decret. tit. 1. & tit. 4.* Ratio eſt: quia vitium mercis occultum, quod non affert notabile damnum, ſeu incommodum, ex communi contrahentium conſenſu non tenetur unus contrahentium alteri manifeſtare juxta materiam, de Contractibus: ſed talis qualitas, ſeu defectus, quamdiu eſt in occulto, & ignoratur, non affert Matrimonio notabile incommodum, ſeu damnum, uti ſupponitur in caſu: ergo. Sic ex praxi patet, quod, ſi Sponſa ante Matrimonium admittat ab alio proco occulta impudica oſcula, & amplexus, aut Sponſus cum alia exerceat tactus impudicos, vel etiam poſt Sponſalia in occulto committat fornicationem, citra aliud damnum eveniens, nihilominus prætendant Matrimonium, quin defectum hunc manifeſtent. Reſpond. II. Si qualitas illa, ſeu defectus futuro Matrimonio afferret notabile incommodum, prout foret, ſi aliqua pars laboraret lepra, morbo gallico uſque ad tempus Matrimonii non curabili, vel ſi Sponſa ab alio ante Matrimonium imprægnaretur, tunc tenetur laborans hac qualitate, ſeu defectu occulto a prætenſione Matrimonii deſiſtere, & etiam alteri perſuadere, ut cedat ſuo juri, vel alias ipſi in ſecreto (qui tamen obligaretur ad ſtrictum ſilentium) hunc defectum, ſeu qualitatem manifeſtare, tentando, utrum eo non obſtante adhuc velit contrahere, nec ne? Ita AA. qui ſupra. Ratio eſt: quia juxta materiam de Contractibus non licet communiter loquendo occultare defectum, qui alteri contrahentium, etſi ignoranti notabile afferret damnum, ſeu incommodum.

Additio IV.

* Dices. Nemo tenetur bona altioris ordinis perdere, ut exinde alter procuret bona inferioris ordinis: ſed, ſi quis obligaretur manifeſtare talem defectum, ſeu qualitatem, deberet perdere bona altioris ordinis, ut exinde alteri procuret bona inferioris ordinis: ergo. Min. probatur: Bonum illud, quod quis revelando ſuum crimen (e. g. copulæ cum alio habitæ ſubſecuta imprægnatione) deperderet, eſt ipſamet fama propria; bonum vero, quod exinde alteri procuraret, eſt bonum fortunæ, ut nimirum exinde alter non adſtringatur futuram prolem alere, eamque hæreditatis participem reddere: ſed fama utique eſt ſuperioris ordinis, ac bona fortunæ; ergo. Confirmatur. In ipſo conjugio non tenetur adultera imprægnationem ab alio factam manifeſtare cum propria diffamatione, quamvis exinde ſequatur viro damnum in bonis fortunæ, eo quod talem prolem adulterinam alat, ad hæreditatem admittat &c. ergo neque in Sponſalibus. Reſpond. neg. min. Ad ejus probationem neg. maj. nam *Imprimis* falſum eſt quoad primam partem, quod quis adſtringatur perdere bonum famæ, etenim non obligatur determinate manifeſtare ſuum defectum, ſed poteſt aſſumere alterum remedium ſponte deſiſtendo a petitione Matrimonii ſub prætextu alio. *Secundo* pariter falſum eſt, quod ex parte alterius præciſe procuretur bonum fortunæ; cum exinde etiam evitentur graves inimicitiæ, diſcordiæ, ac rixæ, quæ evitatio utique concernit bonum ipſius animæ. Accedit, quod etiam manifeſtando defectum cum allegatis circumſtantiis non adeo notabiliter deperdatur bonum famæ; quoniam in notitiam illorum occultorum defectuum alias altera compars cum majori proſtitutionis periculo deveniret poſt contractum ipſum Matrimonium ſuppoſito, quod in prætenſione Matrimonii adhuc perſiſteretur. Ex quo jam patet diſparitas, & reſolutio quoad confirmationem. *

Additio V.

* Aſt formemus caſum ſequentem: Sempronius cum Titia contraxit Sponſalia, ac cum eadem intra hoc tempus etiam frequenter exercuit copulam, qualem pariter intra idem tempus, Titia conceſſit Cajo, ex quo ultimo etiam concepit. Imprægnatam advertens Sempronius ſuam Sponſam, ac credens ſemetipſum hujus Auctorem, urget Matrimonium brevi, & an-

tequam uterus intumeſcere incipiat, contrahendum, ne alii advertant eatra Matrimonium gravidam factam. Numqnid in his circumſtantiis poterit Titia illom incognitum a Sempronio defectum, ſeu qualitatem occuliare, & eum Sempronio Matrimonium contrahere? Reſpondeo in hoc caſu efficacius urgere argumentom ſuperius pro parte affirmativa adductum. Etenim reſiltre a Matrimonio a Sempronio dictum crimen ignoranie huic non concederetur, item, ſi reſilirer, cognoſceretur non ſine proſtiiutione fuiſſe facta gravida eatra Mattimonium. Quod ſi autem manifeſtaret crimen, ſe ipſam infamaret apud Sempronium, per qnem etiam probabiliſſime a Matrimonio excluderetur cum maximo dedecore. Econira vero, ſi erimen abſcondat, Sempronius credens, ſe eſſe Patrem futuræ prolis, neotiquam deveniet in ejnſdem notitiam, oti ſupponitur in caſu. Quare meo judicio in his eatraordinariis eircumſtantiis, eum Titia neceſſario deberet determinate famam petdere, niſi delictum abſcondat, poterit illud occultare, & ſic cum Semprooio Matrimooium contrahere, permittendo eundem in ſua bona fide; quooiam dum aliud medium præſervaodi alterum a damno inferiori non ſuppetit, nemo tenetur regulariter proſtitnere bonum famæ, ot alium conſervet in bonis fortunæ, uti in ſuperiori objectione recte adductum fuerat, & patet ea paritate qnoad conjugem factam adultetam in Matrimonio: etenim utrnbique, ſi rem intimius volumus conſiderare, non ſit poſitivus influaus in damnum alterius quoad bona fortunæ, ſed, ſi per accidens quodpiam eveoiret, ex graviſſima cauſa tantum permittitur ad conſervandum bonum famæ. Cæteroquin vero debebit ſub gravi peccato, & onere reſtitutionis allegata Titia invigilare, ut, ſi ea præcedente imprægnatione per Cajum facta proles naſceretur, eadem non expenſis Sempronii, ſed Caji educaretur, & aliis liberis ex legitimo Matrimonio procreandis, vel hæredibus mariti portio hæreditatis exinde non diminueretur. Nec credo; ſub his limitationibus la Croix *loc. cit. num.* 183. fore cootrarium.

Additio VI.

* Quæres. An, quando aliquis defectus occultus dirimeos ipſummet Matrimonium ea culpa unius ſponſorum poſt contracta Sponſalia intervenerit, is, qui eſt in eulpa talis impedimenti, poſſit eainde ſolvere Sponſalia, ſi altera compars ad diſſolutionem non eunſentiat, vel quidnam in tali eaſu ſit agendum? Caſus majoris elaritatis gratia poteſt formari ſequens: Sempronius in occulto contraxit Sponſalia cum Titia. Succeſſu temporis familiarior factus ipſius Titiæ Sorori Cajæ ab eadem præcedentium Sponſalium ignara obtinet perfectum uſum corporis juncta promiſſione Matrimonii. Cognoſcens autem poſtmodum, quod in his circumſtantiis conformiter dicendis *Quæſt. ſeq.* nullam ea duabus ducere valeat ob duplex impedimentum dirimens, *affinitatis* quidem ex parte primæ, & *publicæ honeſtatis* ea parte ſecundæ, ſtatuit ſecum occulte auſogere. Quæritur an id poſſit bona conſcientia facere? Reſpond. neutiquam: tenetur enim quoad priorem, nimirum Titiam (ſuppoſito, quod ipſamet non velit ſponte a futuro Matrimonio deſiſtere) procurare ſuis propriis eapenſis diſpenſationem, cum ſit peccaminoſe in cauſa hujus defectus futurum Titiæ Matrimonium dirimentis: interea tamen eapenſæ deſuper ratione diſpenſationis impetrandæ in præſenti non erunt magnæ, quoniam eadem juxta dicenda ob impedimentum occultum petitur ſolummodo in Pœnitentiaria. Quoad poſteriorem veto (puta Cajam) obligatur, omnia damna, ſi quæ huic propterea evenerint, reſarcire: quia eandem ignaram præcedentis promiſſi, & exurgentis eainde impedimenti fraudulenter induxit. Inſuper obligatur prolem, ſi quæ exinde naſcatur, alere. Videatur de hoc fuſius utiliſſime Reiffenſtuel in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. tit. 1. §. 4. & §. 8. num. 294. ac ſeqq.* *

Additio VII.

* Quæres adhoc pro complemento Sponſaliorum. An hiſce pro majori eorum ſecuritate poſſit adjici Arrha, vel Pœna? Ante reſponſionem nota, quod *Sponſalitia largitas* diſtinguatur ab *Arrha* per hoc; quia *Arrha* eſt donum, quod datur a Sponſis per modum Pignoris ad ſervandum debitum principale, nimirum promiſſum Matrimonium; econtra vero *Sponſalitia largitas* ſunt illa munera, quæ a Sponſis offeruntur non tanquam pignus, ſed in ſignum amoris ante actuale Matrimonium. De his ultimis actum jam fuit *Tract. 8. diſt. 2. poſt n. 26. in Appendice. Addit. III.* loquendo autem de Arrha Reſp. I. Licet contractui ſponſalitio pro majori ejuſdem ſecuritate adjicere Arrham, Ita clare colligitur ea *l. 3. & 5. C. de Sponſalibus.* Porro, ſecuto poſtmodum Matrimonio, Arrha iterum de jure loquendo (ſecus dic de conſuetudine in multis locis vigente) redit ad dantem, ſicuti alia pignora, ſi ſolvitur debitum principale. Item: ſi Sponſalia ſolvantur citra neutrius culpam, Arrha reſtituenda eſt danti; quod ſi interveniat culpa, eaque ſe teneat *ex parte dantis*, recipiens nihil tenetur reſtituere; quod ſi autem *ex parte accipientis*, is debet reddere in duplum, id eſt Arrham, quam accepit, & tantundem de ſuo patrimonio, niſi adhuc ſit minorennis. Ita ſecluſo alio ſpeciali pacto, eruitur ex *l. Mulier. 5. C. de Sponſalibus. juncto Summario.* Reſp. II. Licet quoque Sponſalibus adjicere Pœnam, ab eo ſolvendam, qui injuſte reſilire ab iiſdem intendit. Ita ſuſius Boſco *de Matrimonio diſp. 11. ſect. 1. Concluſ. 11.* cum Layman, Caſtropalao, Engel &c. contra Sanchez, Gonzalez, Covarruviam &c. Probatur I. ea eo, quia licet Sponſalibus adjicere Arrham quadruplicatam ab injuſte reſiliente ſolvendam, uti fatentur etiam ipſi Adverſarii, & patet ea ſuperius citatis *Leg. 3. & 5. c. de Sponſalibus*; ſed adjectio illa reſtitutionis in triplum ultra ipſam Arrham ſe habet per modum Pœnæ conventionalis: ergo. Probatur II. quia in aliis contractibus, ubi non ſpecialiter prohibetur, licet adjicere Pœnam conventionalem: ergo etiam in præſenti. *Nec dicas.* In præſenti id prohiberi ſpecialiter *cap. Gemma. 29. de ſponſalibus, & Matrimonio.* Reſp. enim ibidem ſolummodo prohiberi pœnam ſolvendam ab eo, qui etiam juſte reſilir a Sponſalibus: etenim ibidem erat ſermo de caſu, quo contracta fuerunt Sponſalia cum puella necdum ſeptenni, qualia Sponſalia vel non fuerunt valida, vel ſi valida etiam extitiſſent, puella adveniente pubertate potuiſſet juſte reſilire. Vide in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. Tit. 1. §. 6.* *

QUÆSTIO IV.

De Impedimentis dirimentibus Matrimonii.

SUMMARIUM.

49. *Impedimenta dirimentia Matrimonii,*
Quot?
Et quæ?
50. *Ætas, an ponenda pro diſtincto impedimento?*

49. IMPEDIMENTA dirimentia Matrimonii antiquo jure tantum duodecim fuerunt, iis tamen per Concilium Tridentinum duo ſunt adjecta, ſcilicet Abſentia Parochi aut duorum Teſtium, & Raptus mulieris, niſi hæc poſt raptum denuo fuerit collocata in loco ſecuro. Porro omnia hæc impedimenta ſequentibus verſiculis apte comprehenduntur. *

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus diſparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honeſtas,
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis.
Si Parochi, aut duplicis deſit præſentia Teſtis,
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tutæ:
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

50. Sunt quidem nonnulli, qui pro diſtincto impedimento addunt *Ætatem* impuberum, ac proinde allegatum tertium verſiculum ſic legunt: *Ætas, Affinis &c.* Verum iſtud impedimentum Ætatis, utpote quam malitia poteſt ſupplere, commode reducitur ad impotentiam, de qua inferius §. IV. Hinc retentis prioribus verſiculis; quos tum D. Thomas *part. 3. quæſt. 50. Supplementi. art. 1.* tum Scotus *4. diſt. 42.* aliique referunt: breviter dicta impedimenta in hac quæſtione declarantur, majoris tamen claritatis gratia de ſingulis ſpeciales Paragraphos inſtituendo.

§. I.

§. I.

De Impedimento Erroris.

SUMMARIUM.

51. *Error perſonæ dirimit Matrimonium.*
52. *Error fortunæ, & qualitatis, quis, & an Matrimonium dirimat?*
53. *Error Conditionis, quis?*

51. ERROR, quantum ad propoſitum quadruplex intelligi poteſt, ſcilicet perſonæ, fortunæ, conditionis, aut qualitatis. *Error perſonæ* eſt, quando erratur circa perſonam, putando, ſe contrahere cum tali perſona, & eſt alia: prout contigit Jacob Patriarchæ, cui putanti ſe contrahere cum Rachele loco hujus fuit ſuppoſita Lia ſoror ejus *Geneſ.* 29. Et hic Error perſonæ juxta omnes Doctores dirimit Matrimonium, idque non ſolum Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam Jure naturæ: quia aufert conſenſum ad ſubſtantiam Matrimonii requiſitum, utpote cum quis velit cum tali determinata perſona contrahere, & non cum alia. Unde Matrimonium Jacob cum Lia a principio fuit nullum; quamvis poſtea accedente novo ipſius Jacob conſenſu fuerit convalidatum. Et de hoc errore perſonæ loquitur præſens impedimentum, de quo, uti de ſubſequentibus plura in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. Tit. 1. num. 342. & ſeqq.*

52. *Error fortunæ* eſt, quando quis putatur eſſe dives qui eſt pauper. *Error qualitatis* eſt, quando contingit errari circa qualitates alicujus perſonæ: ut dum quis putatur eſſe bonus, vel pulcher, qui malus eſt, aut deformis, vel virgo, aut hujuſmodi, & non eſt. Et illum duplicem errorem, qualitatis ſcilicet, ac fortunæ (dummodo adſit abſolutus conſenſus, neque ejuſmodi qualitas deturbatur in conditionem contractus, neque error ille qualitatis involvat errorem circa ipſam ſubſtantiam perſonæ) nullatenus dirimere Matrimonium, conſentiunt Doctores. Ratio eſt: quia error iſte non contingit circa ejus ſubſtantiam Matrimonii, ſed ſolum circa ejus accidentia, ac proinde eſt ſolum accidentalis.

53. Tandem *Error Conditionis* eſt, quando quis putatur eſſe liber, qui eſt ſervus. Et de hoc Errore agetur ex profeſſo in *ſequenti Paragrapho*: hinc ſit

§. II.

De Impedimento Conditionis.

SUMMARIUM.

54. *Impedimentum Conditionis, quod?*
55. *Conditio ſervilis dirimit Matrimonium, quando?*
56. *Et quo Jure?*
57. *Matrimonium ſervorum inter ſe, an ſit validum?*
58. *Quid, ſi liber contrahat ſcienter cum ſerva?*
59. *Aut ſervitus non ſit proprie dicta?*
60. *Triplex genus Servorum, nimirum Mancipia, Servi adſcriptitii, & originarii.*
61. *Hi omnes prohibentur ad SS. Ordines promoveri.*

54. ETSI nomen *Conditionis* ſatis amplum ſit ad plura ſignificanda, in propoſito tamen ea communi uſu loquendi denotat ſtatum ſervilem, ſeu ſervitutem proprie dictam, qualis olim plurimum fuit in uſu. Unde per *Impedimentum Conditionis* intelligitur Error conditionis (de quo *n. præced.*) & tunc accidit, quando quis putatur eſſe liber, qui eſt ſervus proprie dictus. Et talis vulgo dicitur *Mancipium*: quale ita eſt Domini ſui, ut illud Dominus poſſit ad libitum venumdare. Hoc prænotato, ſit

55. CONCL. I. Conditio ſervilis, ſive proprie dicta eſt impedimentum dirimens Matrimonii quando liber contrahit cum ſerva, vel libera cum ſervo, ignorata ejus conditione ſervili. Ita communis; & habetur deciſum *c. Si quis ingenuus 29. q. 2.* & *c. Ad noſtram. De Conjugio ſervorum.*

56. Exiſtimant equidem plures Doctores, Conditionem ſervilem ignoratam dirimere Matrimonium inter ſervum & liberam Jure duntaxat Eccleſiaſtico; prout tenet Sanchez *lib. 7. de Matr. diſp. 29. n. 16.* citans pro hac ſententia multos Doctores. Verum ſententia aſſerens, Conditionem ſervilem de Jure naturali irritare Matrimonium, ſatis probabilis eſt, aut etiam probabilior: ſiquidem Error Conditionis evacuat conſenſum, prout notat Magiſter Sententiarum *4. diſt. 30.*; atqui ſine conſenſu Matrimonium Jure naturæ eſt nullum. Accedit, quod in toto Jure non reperiatur textus irritans, ſed potius irritatio, ſeu nullitas talis Matrimonii ſupponatur. Inſuper in Matrimonio ſit permutatio corporum quoad uſum Matrimonialem: atqui ſervus proprie dictus non habet liberum uſum ſui corporis, ſicuti liber; ergo liber ignorans ejus ſervitutem non cenſetur conſentire in ipſum, neque poteſtatem corporis ſui velle commutare cum poteſtate corporis ſervi, utpote quam ipſe non habet; prout argumentatur Doctor Subtilis *4. diſt. 30. quæſt. 2.*

57. CONCL. II. Nihilominus validum eſt Matrimonium ſervorum inter ſe, licet ineatur domino contradicente, quamvis per hoc non liberentur a conſuetis ſervitiis domino ſuo præſtandis. Ita habetur *cap. 1. de Conjugio ſervorum*. Et hoc extendunt Doctores communiter ad eum caſum, quo ſervus putans, ſe contrahere cum libera, contraxit cum ſerva: nam tunc militat ratio *n. præced.* allata, cum quælibet pars æqualem ſui ipſius poteſtatem transferat in aliam, neque error iſte reddat conditionem contrahentis deteriorem. Et hinc SS. Canones duntaxat loquuntur de Matrimonio liberi cum ſerva, vel econtra, ignorata ejus conditione ſervili, contracto, dum illud declarant eſſe invalidum.

58. CONCL. III. Si liber contrahit cum ſerva ſcienter, aut econtra, validum eſt Matrimonium: idemque dicendum, ſi prius quidem ignorata ejus conditione ſervili contraxit, poſtea tamen cognita rei veritate in Matrimonium conſenſit, aut ſervam carnaliter cognovit. Ita communis; habeturque deciſum *c. Propoſuit. & cap. ult. de Conjug. ſervor.* Accedit ratio: quia poteſt cedere juri ſuo.

59. CONCL. IV. Quando ſervitus non eſt vera & proprie dicta, ſed adſcriptitia ſolum, aut originaria, ejus error non dirimit Matrimonium. Ita Sanchez *cit. diſp. 19. num. 9.* cum communi. Ratio eſt: quia hæc ſervitus non ita obſiſtit effectibus Matrimonii, ſicuti prior, unde nec ejus ignorantia cenſetur tollere ſufficientem conſenſum pro Matrimonio. Hinc Eccleſia nunquam legitur irritaſſe, vel irrita declaraſſe Matrimonia cum talibus ſervis ignoranter inita.

60. Ubi notandum, quod communiter triplex aſſignetur genus Servorum. Primo enim aliqui ſunt *Servi proprie dicti*, qui ita ſunt juris domini ſui, ut eos venundare poſſit: & tales dicuntur *Mancipia*, de quibus loquitur præſens impedimentum Conditionis. Secundo, alii dicuntur *Servi adſcriptitii*, & ſunt illi, qui glebæ, ſeu prædio cuipiam colendo ſunt perpetuo addicti. Tertio, alii ſunt *Servi originarii*, & ſunt illi, qui ex adſcriptitiis nati ſunt.

61. Porro, quamvis hæc utraque poſterior Servitus, licet antea ignorata, non ſit impedimentum dirimens Matrimonii ut dictum: nihilominus de Jure Canonico Servi tum adſcriptitii, tum originarii, prohibentur ad Sacros Ordines promoveri, invitis ſuis dominis, & ante manumiſſionem in ſcriptis Epiſcopo exhibendam; ut habetur *can. Generalis. & c. Admittuntur. diſt. 54.*

§. III.

De Impedimento Violentiæ.

SUMMARIUM.

62. *Violentia quid?*
(*b*) Diſt. 13. quæſt. 3. n. 29. & ſeqq.

62. PER vim, ſeu *Violentiam*, prout eſt unum ex impedimentis dirimentibus Matrimonii, aliud non intelligitur, quam metus gravis, atque injuſte incuſſus, inducens hominem ad contrahendum Matrimonium, quod alioquin nullo modo contraxiſſet, niſi ad id metu illo, ſeu violentia fuiſſet compulſus. Et Matrimonium ex tali metu gravi, atque injuſte incuſſo contractum ipſo jure nullum eſt, ac irritum; prout ſuperius (*b*) jam dictum.

§. IV.

De Impedimento Impotentiæ.

SUMMARIUM.

63. *Impedimentum Impotentiæ, quod?*
64. *Dirimit Matrimonium, ſi eſt perpetua Impotentia.*
65. *Quid de temporali?*
66. *Aut ſi Impotentia ſupervenit Matrimonio jam contracto?*
An tunc liceant oſcula, & tactus, ac quando?
67. *In dubio, an Impotentia cenſeatur præceſſiſſe Matrimonium, quidnam reſolvendum?*
68. *Quid juris, ſi dubitetur, an ea ſit perpetua?*
* *De Probatione triennali. Add. I. & II.*
69. *Caſtratio eſt impedimentum dirimens Matrimonii.*
* *Ubi etiam de curata ab Hernia. Vid. Add.*
70. *Non vera ſola ſterilitas.*
* *Ubi caſus notabilis de muliere recipiente, ſed non retinente ſemen.*
71. *Impuberes invalide contrahunt, niſi malitia ſuppleat ætatem.*
72. *Idque ex Jure Eccleſiaſtico.*
Corollarium.
* *Caſus de Hermaphrodita. Addit. I.*
* *Item de fœminis nimium arctis. Addit. II.*
* *Ac ſenibus decrepitis. Addit. III.*

63. PER *Impedimentum Impotentiæ* hoc loco intelligitur impotentia coeundi ſeu inhabilitas ad habendam perfectam copulam conjugalem, quæ alias fieri ſolet per fœminei vaſis penetrationem, & ſeminis in id effuſionem. Et de hac impotentia loquendo, ſit

64. CONCL. I. Impotentia, ſi eſt perpetua, cui per naturam vel artem, vel etiam per adhibita media ſpiritualia (poſito, quod hæc impotentia proveniat ex maleficio) ſubveniri non poteſt, ſimulque præceſſit contractum matrimonialem, ſimpliciter impedit Matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, reſpectu cujuſcumque eſt tale impedimentum. Ita communis, & habetur *c. Ex litteris*, & *c. Fraternitatis, De Frigidis & maleficiatis*.

65. Dicitur I. *Si perpetua*. Nam temporalis v. g. propter febrim, aut aliam infirmitatem accidens non dirimit Matrimonium. Quinimo valet Matrimonium in mortis articulo contractum cum concubina ad legitimandam prolem; prout tenet communis Doctorum, & praxis Eccleſiæ. Siquidem infirmi de ſe non habent impotentiam perpetuam, ſed temporalem: & per accidens eſt, quod quandoque hic & nunc moriantur, ſicque impotentia illa fiat perpetua.

66. Dicitur II. *Simulque præceſſit contractum matrimonialem*. Nam, ſi ejuſmodi impotentia ſive propter viri frigiditatem, ſive ob maleficium Matrimonio jam contracto primum ſuperveniat, certum eſt, Matrimonium non dirimi, quod in emergentia caſus bene ſibi notent Confeſſarii, ac diligenter interrogent, an talis impotentia ſtatim ad initium Matrimonii adfuerit, nec ne? Quod ſi illa impotentia primum ſucceſſu temporis adveniſſet, illud Matrimonium eſt, & manebit validum. Infertur proinde, quod talibus, utpote veris conjugibus, liceant tactus, & oſcula ad oſtendendum affectum conjugalem, dummodo abſit periculum pollutionis. Infertur ulterius, quod talibus etiam licitum ſit, conari ad actum conjugalem, quamdiu ſpes probabilis ſupereſt ipſum perficiendi intra vas naturale, licet aliquando præter intentionem pollutio contingat. Additur: *quamdiu ſpes probabilis ſupereſt &c.* nam ſi de conſummatione ejus totaliter ſit deſperatum, tunc illis illicitus eſt acceſſus conjugalis: quamvis conformiter modo dictis talibus adhuc licerent tactus & oſcula ad oſtendendum affectum conjugalem. Sanchez *lib. 9. diſp. 17. num. 18.* Layman *lib. 5. Tract. 10. part. 4. cap. 11.* & alii.

67. Porro in dubio, an impotentia præceſſerit Matrimonium, vel primum poſtea ſupervenerit, præſumendum eſt, eam præceſſiſſe. Abbas *c. Fraternitatis, de Frigid. & malef.* Engel *eod. num. 10.* & alii.

68. In dubio autem, cum impotentia illa Matrimonium antecedens ſit perpetua, vel temporalis, tunc ad experiendum conceditur conjugibus ſpatium trium annorum *c. Laudabilem. Eod.* Dicitur, *in dubio*; nam, ſi de impotentia perpetua conſtet, ſtatim ſeparatur Matrimonium: quia dum conſtat de veritate, fruſtra adhibetur ulterior experientia. Poterunt tamen tales, ſi voluerint cohabitare, ut frater & ſoror, caſte videlicet vivendo, & abſtinendo ab omni commercio carnali. *arg. c. Conſultationi. Eod.*

Additio I.

* Cæterum tempus illud triennale, quod conjugibus in dubio, num impotentia ſit perpetua, vel temporalis, ad probandum conceditur, conformiter dictis in Jure Canonico *lib. 4. Decret. tit. 15. num. 27.* non computatur a die contractus Matrimonii, ſed incipit a tempore, quo prima vice attentata fuit copula; quoniam præfatum triennium conceditur ad explorandum, an impotentia ſit perpetua; hæc autem exploratio non alio commodiori tempore, quam ab ipſa copulæ attentatione ſuum initium ſumit: ergo. Quod ſi hoc triennium fuerit completum, antequam actualiter ad ſeparationem pro foro externo procedatur, prærequiritur, ut, ſi aliunde per inſpectionem ocularem, vel alia ſigna certitudo de impotentia haberi nequeat, ſaltem ambo conjuges jurent, quod ſerio copulam intra hoc tempus tentaverint, nec tamen perficere potuerint. Item præterea ex parte cujuslibet conjugis debent ſeptem propinqui, vel his deficientibus ſeptem vicini bonæ famæ deponere juramentum credulitatis, id eſt, debent jurare, quod credant, memoratos conjuges affirmare verum, de quo plura in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. tit. 15. num. 33. & ſeqq.* Inſuper quando conſtat, illud Matrimonium intra tempus hoc triennale conſummari non potuiſſe, ab eo tempore nequeunt amplius putari hi conjuges petere, vel reddere debitum. Ratio eſt: quia tunc cenſetur adeſſe moralis certitudo impotentiæ, adeoque male tentaretur copula. Quod ſi tamen ex certis circumſtantiis intra hoc tempus affulgeret aliqua nova ſpes perficiendi copulam, poſſet hæc probatio continuari etiam ultra triennium juxta Cajetanum & Sanchez apud la Croix *Lib. 6. part. 3. num. 803.* Quod idem præſens Auctor *Lib. 4. Decret. Tit. 15. num. 45.* concedit uſque ad annos plenæ & perfectæ pubertatis, ſi Matrimonium in ætate valde juvenili fuiſſet contractum, puta ſi maritus, quando nupſit, primum expleſſet annum decimum quartum. Cenſetur autem apud maſculos plena, & perfecta pubertas primum adeſſe anno decimo octavo *§. 4. Inſtit. De adoptionibus*. *

Additio II.

* Aſt ponamus, quod finito ſine effectu copulæ triennio, & non affulgente nova ſpe in futurum eam perficiendi, impotentia ex parte unius conjugis fuerit deciſa Judicio Eccleſiæ perpetua, & conſequenter impedimentum dirimens, atque exinde alteri comparti potenti data licentia tranſeundi ad aliud Matrimonium, quod etiam contraxit, & conſummavit: ponamus, inquam, quod poſt hæc omnia jam facta primum deprehendatur, illam impotentiam non fuiſſe perpetuam; puta, quia pars, quæ judicabatur impotens, poſt ſeparationem, & declaratam nullitatem prioris Matrimonii aliam per copulam fornicariam impregnavit, quidnam tunc agendum; num redeundum ad primum Matrimonium, vel poteritne altera compars perſiſtere in ſecundo? Antequam reſolvam, Notandum I. Quod impotentia perpetua dicatur illa, quæ vel nequit tolli citra miraculum abſolute, vel ſaltem non ſine maleficio, ſeu peccato, ſive non ſine gravi periculo mortis. Quod ſi tolli queat citra miraculum, & abſque peccato, ac mortis periculo, cenſetur ante ſublationem impotentia temporalis, quæ non dirimit præcedens Matrimonium. Notandum II. Quod impotentia perpetua alia ſit abſoluta, id eſt, quoad quaſcumque perſonas alterius ſexus: alia reſpectiva, ſeu reſpectu unius tantum, vel alterius. Utraque autem evenire poteſt vel naturaliter, vel ex maleficio. *Naturaliter* ordinarie ex parte viri contingit ob nimiam frigiditatem, ex parte fœminæ ob nimiam arctitudinem. *Ex maleficio* autem cenſetur evenire, quando alias nullus defectus neque ex parte mariti, neque ex parte uxoris advertitur. H. N.

Reſpond. I. Si ſeparatio, & præcedentis Matrimonii nullitatis declaratio fuerit facta ex eo; quoniam a Judice credebatur impotentia abſoluta, & naturalis, quæ tamen poſtea cernitur ſublata abſque miraculo, peccato, vel interveniente gravi mortis periculo, debet

bet in ſimili caſu primum Matrimonium reintegrari, & poſterius annullari. Ita deſumitur ex *cap. 5. & 6. de Frigidis*. Ratio eſt: quia hæc ſententia Judicis nitebatur falſo ſuppoſito. Reſpond. II. Si præcedens impotentia naturalis fuerit judicata reſpectiva, & exinde declaratum præcedens Matrimonium nullum, debet adhuc in ea nullitate perſiſti, & ſecundum Matrimonium, quod contraxit altera pars, permitti in ſuo valore, quia bene poteſt contingere, ut quis ſit potens reſpectu unius, non tamen reſpectu alterius, prout idem evenire poteſt, ſi præcedens impotentia fuerit judicata provenire ex maleficio, & exinde adhibitis fruſtra intra triennium probationis variis Exorciſmis declarata nullitas primi Matrimonii; potuit enim maleficium factum eſſe inter has duas perſonas, ut ſe non extenderit ad alias, hincque in ſimili caſu utraque pars poſſet ad alias tranſire nuptias. Videantur dicta in Jure Canonico *Lib. 4. tit. 15. num. 56. & ſeqq.* *

69. CONCL. II. Caſtratio eſt impedimentum dirimens Matrimonii: & hinc perfecte eunuchi (hoc eſt, utroque teſticulo carentes) non ſunt habiles ad illud contrahendum. Ita communis; & patet ex Bulla Sixti V. *Cum frequenter* (& habetur *tom. 2. Bullarii Romani. Conſtit. 59. dicti Pont.*) in qua declaratur, perfecte eunuchos eſſe ad contrahendum inhabiles, eoſque, qui jam contraxerant, iterum ſeparandos. Ratio eſt: quia, licet tales poſſint uti congreſſu, deſtituuntur tamen vero ſemine, ac proinde per ſe loquendo ſunt inepti ad habendum bonum prolis, qui eſt finis primarius Matrimonii.

Additio.

* Aliam difficultatem movet la Croix *Lib. 6. part. 3. num. 789.* de aliquo curato ab hernia per ſectionem, ubi uterque teſticulus equidem manſit in inguine, alſ enim viſceribus reconditur, & inſutus. Quæritur, an talis poſſit verum excoquere ſemen, ita, ut ſit capax Matrimonii? Et reſpondit ibidem Univerſitas Valleſoletana cum Medicis, & Canoniſtis affirmative. *

70. CONCL. III. Nihilominus ſola ſterilitas non eſt impedimentum dirimens Matrimonii. Ita communis. Ratio eſt: tum quia ſteriles poſſunt uti naturali copula, quæ per accidens tantum inepta eſt ad generandum, imo quandoque præter ſpem deſervit ad generationem prolis; uti patet in Anna matre Samuelis, ſancta Eliſabeth matre S. Joannis Baptiſtæ, & pluribus aliis: tum quia Matrimonium non ſolum propter bonum prolis; ſed etiam in remedium concupiſcentiæ permiſſum, atque inſtitutum eſt.

Additio.

* Ex hoc infertur, quod validum ſit Matrimonium, ſi mulier ſemen viri debite valeat recipere, quamvis illud denuo matrix rejiciat. Ratio eſt: quia in ſimili caſu jam habetur perfecta copula conjugalis, quod autem matrix illud ſemen iterum rejiciat, ſignum quidem eſt ſterilitatis; aſt hæc non obeſt valori Matrimonii. Quod ſi vero fœmina ob nimiam latitudinem vaſis muliebris ne quidem ſemen viri debite recipere poſſit, an tunc non adſit impotentia dirimens Matrimonium aliud eſt dubium, ad quod la Croix *loc. cit. num. 700.* reſpondet. Si latitudo anteceſſerit, nec naturaliter citra grave mortis periculum repelli poſſit, & ſit conſtans cauſa, cur ſemen viri non poſſit debite recipi a fœmina, facit non ſolum ſterilitatem, ſed impotentiam perpetuam, utpote cum nequeat exerceri perfecta copula, adeoque ab initio invalidat Matrimonium. Quod ſi de aliquo horum ſit dubium, debet talis mulier conformiter *cap. 5. 6. & 7. De Frigidis*; a peritis inſpici, & examinari. Videatur deſuper Paulus Zachias *Lib. 3. Conſilior. tit. 1. q. 6.* *

71. Quæres I An impuberes (id eſt, maſculi ante decimum quartum, & fœminæ ante duodecimum ætatis annum completum) valide poſſint contrahere Matrimonium? Reſp. negative, niſi in eis malitia ſuppleat ætatem; prout liquet ex *c. Puberes. cap. ult. De Deſponſat. impuber.* cum concordantiis. Ratio eſt: quia Eccleſia ſpeciali jure diſpoſuit, ut ejuſmodi Matrimonia ſint irrita; uti patet tum per jura allegata, tum ex *c. Atteſtationes. Eod.* ubi impuberes contrahentes jubentur ſeparari, niſi malitia ſuppleat ætatem; id eſt, niſi citius ſint doli capaces, ſimulque potentes ad actum conjugalem.

72. Dices. Impotentia temporalis non dirimit Matrimonium, ut dictum *num. 65.* atqui in impuberibus adeſt ſola Impotentia temporalis; ergo. Reſp. Majorem eſſe veram, quantum eſt ex natura rei; ſecus accedente Jure Eccleſiaſtico, quo impuberes, in quibus malitia non ſupplet ætatem, redduntur inhabiles ad contrahendum Matrimonium de præſenti. Nam, ut notat Sanchez *Lib. 7. de Matr. diſp. 104. num. 9.* Herincx *diſp. 6. de Matr. num. 85.* & alii, quamvis impuberes cæteroquin doli capaces, non obſtante impotentia temporali ad actum conjugalem, ſpectato Jure naturæ, poſſent valide contrahere Matrimonium (prout & puberes effecti valide contrahunt, non obſtante aliqua impotentia temporali, vel ſupervenienté, vel adhuc ob complexionem tenellam durante) nihilominus impuberes Jure Eccleſiaſtico redduntur inhabiles ad contrahendum, niſi malitia ſupplente ætatem ſint potentes ad actum conjugalem. Ex quo ultimo infert Fagnanus *c. De illis. num. 38. de Deſponſat. impub.* quod iſtud impedimentum ætatis, a SS. Canonibus præfinitæ, non ſit abſolutum, ſed conditionale, niſi videlicet malitia ſuppleat ætatem: quamvis ante eam ætatem aſſerenti hanc aptitudinem incumbat onus ipſam probandi, utpote qui præſumptionem Juris contra ſe habet; nam Jus adepta pubertate & non ante præſumit homines habiles ad actum matrimonialem.

Additio I.

* Quæres II. An Hermaphroditi, id eſt, participantes partim de ſexu maſculino, partim de fœminino, poſſint valide contrahere Matrimonium? Reſpond. cum communi affirmative. Ratio eſt: quia Hermaphroditus poteſt perfectam ſuperius *n. 63.* deſcriptam exercere copulam. Interea tamen, ut non ſolum valide, ſed etiam licite id faciat, debet ſe gerere ſecundum prævalentiam ſexus, vel ſi nullus ſexus prævaleret, ſed uterque quaſi æqualis appareret, deberet ſe ad unum ſexum ante Matrimonium determinare, & in Matrimonio non niſi ſecundum ſexum ſemel electum copula uti. Videantur dicta *lib. 4. Decret. tit. 15. num. 22. & ſeqq.* *

Additio II.

* Quæres III. An fœminæ nimium arctæ poſſint valide contrahere Matrimonium? Ratio dubitandi, & negativam tenendi poſſet eſſe: quia tales ob nimiam arctitudinem ſunt impotentes ad veram copulam exercendam; cum exinde vir nequeat vas fœmineum penetrare. Reſp. tamen ſub diſtinctione; nam vel talis arctitudo citra grave mortis periculum eſt curabilis, vel non? Si poſterius: ſimilis fœmina nequit valide contrahere, cum adſit impedimentum perpetuum impotentiæ: ſi autem citra grave periculum mortis eſt curabilis, poterit contrahere; quia tale impedimentum eſt tantum temporale. Tenetur tamen hæc fœmina admittere aliquam inciſionem etiam cum ſenſibili quodam dolore, & quamvis hanc arctitudinem primum adverterit poſt contractum jam bona fide Matrimonium. Vide in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. Tit. 15. n. 66. & 67.* *

Additio III.

* Quæres IV. An ſenes decrepiti poſſint contrahere Matrimonium? Reſpond. iterum ſub diſtinctione: ſi enim natura, vel arte Medicorum diſponi queant ad copulam, excitando e. g. in ipſis calorem naturalem, utique poſſunt contrahere Matrimonium, utpote potentes, etſi forſan ſemen ſterile habentes; ſecus vero, ſi ita ſint viribus exhauſti, ut neque arte Medicorum juvari valeant ad copulam exercendam. Primum ordinarie cenſetur ſupponi ſaltem ex praxi Eccleſiæ, quæ paſſim ſimilia Matrimonia admittit, niſi expreſſe conſtet de impotentia, prout advertunt Schmalzgrueber *Lib. 4. Decret. Tit. 15. n. 33.* & Holzman *Tract. De Matrim. num. 627.* Alterum vero pariter aliquoties poteſt contingere. Unde Navarrus apud la Croix *Lib. 6. part. 3. num. 791.* merito arguit quaſdam mulieres adhuc juvenes, quæ cum ejuſmodi decrepitis contrahentes divitias ſibi potius deſponſant, quam perſonas, ex quo plura ſæpius mala atque adulteria eveniunt, uti Confeſſarii experiuntur. *

§. V.

Digitized by Google

§. V.

De Impedimento Ligaminis.

SUMMARIUM.

73. *Impedimentum Ligaminis, quid?*

73. PER *Impedimentum Ligaminis* intelligitur vinculum prioris Matrimonii, quo durante poſterius eſt nullum, & irritum. Verum de hoc ex profeſſo dictum ſuperius *Diſtinct. præc. Quæſt.* 4. per totum: ibi videatur.

§. VI.

De Impedimento Ordinis.

SUMMARIUM.

74. *Impedimentum Ordinis, quid?*
75. *Oritur ex Jure Eccleſiaſtico.*

74. PER *Impedimentum Ordinis* illud intelligitur, quo Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, id eſt Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri, fuerunt ab Eccleſia inhabiles redditi ad valide contrahendum Matrimonium: ut patet ex *c. Presbyteris, diſt.* 27. cum concordantiis, eſtque noviſſime definitum in Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *can.* 9. ibi: *Si quis dixerit, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares Caſtitatem ſolemniter profeſſos poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe non obſtante Lege Eccleſiaſtica vel Voto &c. anathema ſit.*

75. Ex quibus verbis ſimul liquet, ac jam antea notavit Scotus 4. *diſt.* 37. iſtud impedimentum Ordinis oriri ex Jure duntaxat Eccleſiaſtico, quo tales ad contrahendum valide Matrimonium redduntur inhabiles; unde etiam a Summo Pontifice diſpenſari poteſt ex gravi cauſa, ut tali ſacro Ordine etiam Sacerdotali initiatus nubere queat prout ſimilia exempla referuntur *IV. Decret. Tit.* 6. *n.* 16. Cæterum ſi non diſpenſati Clerici in Sacris conſtituti Matrimonium contrahere præſumant, præterquam quod nulliter ac invalide contrahant, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt, juxta *Clem. Eos qui. De Conſang. & affinit.*

§. VII.

De Impedimento Voti.

SUMMARIUM.

76. *Votum ſolemne Caſtitatis dirimit Matrimonium, non ſimplex, cur?*
(1) Ut dictum Tract. 6. Diſt. 3. num. 8. & 9.
77. *Quid de Votis Simplicibus Societatis JESU?*

76. CUM Votum Caſtitatis aliud ſit ſimplex, aliud ſolemne, (1) conveniunt Doctores, ſolum Votum ſolemne Caſtitatis in aliqua Religione approbata dirimere Matrimonium, ſi id poſt Votum hoc emiſſum attentaretur contrahi, de quo proinde præſens Impedimentum intelligendum eſt: Votum autem ſimplex Caſtitatis non *dirimit contractum*, ſed ſolum *impedit contrahendum*; prout patet ex *c. un. De Voto in* 6. Rationem hujus aſſignat Doctor Subtilis 4. *diſt.* 38. *circa finem*: quia Eccleſia habentes Votum ſolemne Caſtitatis illegitimavit ad contrahendum Matrimonium, non autem habentes Votum duntaxat ſimplex. Et hoc rationabiliter factum fuit: quia ille ſe poſuit in poteſtate Eccleſiæ, quantum ad oppoſitum ejus, ad quod eſt contractus Matrimonii, non vero iſte habens duntaxat Votum ſimplex Caſtitatis; & hinc noluit Eccleſia hunc illegitimare ad contrahendum Matrimonium, ſed eum reliquit Judicio Divino.

77. Cæterum ab hac generali doctrina excipi debent Vota ſimplicia, in Societate JESU poſt abſolutum biennium Novitiatus emitti ſolita: nam ejuſmodi Votum ſimplex Caſtitatis ante legitimam e Societate dimiſſionem non ſolum impedit Matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimit contractum; prout conſtat ex Bulla Gregorii XIII. *Aſcendente Domino* (& habetur *tom.* 2. *Bullarii Romani Conſtit.* 89. *dicti Pont.*) ubi §. 22. omnes ad ſic contrahendum inhabiles declarantur, ipſique contractus annullantur. Et merito: nam etiam tales Profeſſi ſpecialiter quoad hoc ſe poſuerunt in poteſtate Eccleſiæ.

§. VIII.

De Impedimento Diſparitatis Cultus.

SUMMARIUM.

78. *Impedimentum Diſparitatis Cultus, quod?*
79. *Solvitur inſtantia.*
80. *Alia Cultus Diſparitas, quæ eſt inter Catholicos, & Hæreticos. Hæc impedit Matrimonium.*
81. *Quod limitatur.*
* *Et occurritur Objectioni.*
82. *Pacta de parte liberorum in hæreſi educanda ſunt impia, cum Additione.*
83. *Cautela circa Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis, una cum Additione.*

78. PER *Impedimentum Diſparitatis Cultus*, ſeu *Diſparis Cultus* aliud non intelligitur, quam illud, quod oritur ex diſparitate in Fide: qualis diſparitas in Cultu, ſeu Fide datur inter eas perſonas, quarum una eſt fidelis ſeu baptizata, altera vero infidelis & non baptizata. Et talis Cultus Diſparitas eſt impedimentum dirimens Matrimonii, ita ut de facto perſona fidelis cum infideli valide contrahere non poſſit.

79. Nec obſtat, quod S. Monica nupſerit Patritio cuidam gentili, & S. Clotildis Clodoveo Francorum Regi adhuc gentili. Reſp. enim, id tunc valide factum, eo quod vel illo tempore necdum ab Eccleſia fuerint annullata & irritata talia Matrimonia, quæ fuerunt contracta inter fidelem & infidelem, vel certe ob rationabilem cauſam tunc prædictæ perſonæ obtinuerint legitimam diſpenſationem. Siquidem hanc Cultus Diſparitatem ſolo Jure Eccleſiaſtico irritare Matrimonium, eo quod Eccleſia illegitimaverit Fidelem reſpectu Infidelis, notat Scotus 4. *Diſt.* 39. §. *De ſecundo*, eſtque communis.

80. Præter hanc Cultus Diſparitatem, quæ intercedit inter Fidelem ac Infidelem, datur adhuc alius Diſpar Cultus, qui reperitur inter eas perſonas, quarum utraque eſt baptizata, una tamen eſt Catholica, altera vero hæretica, vel apoſtata a Fide: nam etiam tales perſonæ habent diſparem Cultum, ſeu Fidem. Cæterum hæc Fidei, ſeu Cultus Diſparitas, ſi non ſimul aliud impedimentum dirimens concurrat, non *dirimit* Matrimonium, quamvis illud contrahendum *impediat*: ac proinde perſona Catholica valide quidem poteſt contrahere Matrimonium cum hæretica, non tamen licite; cum talia Matrimonia prohibeantur *c. Cave*, & *c. Non oportet.* 28. *quæſt.* 1. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 72. cum communi.

81. Excipe tamen cum eodem Sanchez loca illa, in quibus Hæretici cum Catholicis permixti vivunt, ut in Germania, Gallia, Polonia: in his enim ex conſuetudine recepta, & tolerata licent conjugia perſonæ Catholicæ cum hæretica ex gravi ratione inita, dummodo Catholica libere, & abſque ſubverſionis periculo permittatur in Fide permanere. † Hanc quidem tolerantiam agnoſcit utique Benedictus XIV. in ſua Bulla ad Epiſcopos Poloniæ incipiente *Ad tuas manus* Bullar. Tom. II. Num. LIX. Viciſſim tamen illicita hæc eſſe Contrahentibus Conjugia, nec Pontifex ibidem affirmat, quin & contrarium tenere videtur; nam in alia Encyclica, quæ ibidem legitur Num. LI. hæc diſerte ſcribit: Sedem *Apoſtolicam hujuſmodi matrimonia* (Hæretici cum Catholica) *niſi hæreſis abjuratio præcedat ſemper improbaſſe* (conſtat) *ac damnaſſe*, & nunc quoque abominari & deteſtari.

Additio.

* Nec dicas, tali modo Catholicam moraliter cooperari, & influere in peccatum ipſius hæretici, quod is committit indigne adminiſtrando, & recipiendo Sacramentum Matrimonii, qualis influxus utique videtur illicitus. Reſpondet enim optime Pater Piehler *Lib.* 4. *Decret. tit.* 5. *num.* 330. negando, talem Catholicam in his circumſtantiis moraliter cooperari alterius peccato; quoniam facit aliquid ex ſe honeſtum ob gravem cauſam, quo alter abutitur, & peccat ex

ſua

ſua malitia: ſicuti eodem modo diſcurritur quoad eum, qui miniſtrat Euchariſtiam publice petenti, quem privatim ſcit indignum &c. Deinde materiales hæretici non ſemper indigne, aut ſacrilege, ſaltem formaliter, ſuſcipiunt Sacramentum Matrimonii. Unde etiam Cardinalis de Lugo apud la Croix *Tom. 1. lib. 2. num. 99.* defendit, tales nuptias perſonæ Catholicæ cum Acatholica ex juſta cauſa in locis, ubi ſimilis viget conſuetudo, contractas benedici poſſe a Parocho Catholico in favorem perſonæ Catholicæ, quæ propter conthoralem Acatholicam non debet ſuo jure privari.

82. Pacta vero, quæ quandoque in talibus conjugiis ineuntur, ut quidam ex liberis naſcituris Catholicæ Fidei, alii vero hæreſi adhæreant, ſunt prorſus impia & irrita; cum pugnent contra Jus naturale, & Divinum, quo tenentur parentes prolem in vera Fide educare, eique media ad ſalutem conſequendam neceſſaria ſubminiſtrare.

Additio.

* Quinimo P. Franciſcus Schmier *lib. 4. Juriſprud. Tract. 3. cap. 5. ſect. 3. n. 57.* cui adhæret Schmalzgrueber *lib. 4. Decret. tit. 6. num. 150.* defendit, Matrimonia, quibus ſimilia pacta expreſſe adjiciuntur, omnino eſſe invalida, cum ſint contra bonum prolis; pacta autem, in Matrimonio contra bonum prolis inita, ſint nulla, uti deducitur ex *cap. fin. De Conditionibus appoſitis* & habetur ſuperius *Diſſ. 13. In Append. poſt quæſt. 3. Addit. I.* Sed reſpondet P. Holzman hic *Tom. 2. Tract. 2. num. 577.* ſimilia pacta eſſe quidem nulla; ſi conditio adjiciatur contra bonum prolis naturale: e. g. ſi quis diceret *contraho tecum, ſi generationem prolis evites*: ſecus vero, ſi conditio addita fuerit præciſe contra bonum morale prolis, quamvis & talia pacta ſint illicita, & impia. *

83. Quia inſuper ex Matrimoniis Catholicorum cum hæreticis communiter majora eveniunt mala, quam bona; utpute pertractio conjugis Catholicæ ad hæreſim, vel ſaltem violationem Legum Eccleſiaſticarum; rixæ, & diſſenſiones inter ipſoſmet conjuges, periculum perverſionis liberorum naſciturorum, ac hujuſmodi; hinc præter Ritualia Diœceſana, ſtricte circa hoc obſervanda, merito notant Doctores, Parochis eſſe attendendum, ut quoad poſſunt, ſeſe opponant talibus conjugiis, neque ipſis aſſiſtant, niſi ineantur ex juſta cauſa, & ſine morali periculo ſubverſionis; nunquam autem iis, quorum Sponſi paciſcuntur de parte liberorum educanda in hæreſi, ne quoquo modo videantur conſentire in pacta illicita, Jurique naturali ac Divino de legitima prolium educatione, atque inſtructione in vera Fide repugnantia. Gobat *tract. 9. Theol. Experim. n. 220.* & alii.

Additio.

* Quæres. Quid igitur ſentiendum ſit de illa praxi, qua aliquoties in Germania pars Catholica contrahentium equidem paciſcitur ut certum ſaltem genus prolium (puta maſculi) educetur in Religione Catholica; quoad alterum vero liberorum genus ſe habent permiſſive? Reſpondent ex Tannero Patritius Sporer *part. 4. Theol. Sacrament. cap. 5. num. 120. V. Obſervat tamen* & la Croix. *lib. 2. num. 98. V. Tannerus tamen* in illis locis, in quibus alia Matrimonia Catholicos inter, & hæreticos inita citra proximum perverſionis periculum ex conſuetudine licet, etiam ſimilem praxin non eſſe peccaminoſam, ſuppoſito, quod aliunde ſimile Matrimonium ſit valde utile ad bonum commune. Ratio eſt: quia etſi nunquam ſit malum poſitive faciendum, ut eveniat bonum; aliquoties tamen id permitti licite poteſt, ſi ita bonum commune exigere videatur, aut maius malum, alias eventurum, per talem permiſſionem evitetur. Unde Sporer *loc. cit.* addit, talem fœminam Catholicam licite abſolvi, quando dicit in Confeſſionali, nihil, niſi graves diſſenſiones una cum verberibus eventuras, ſi proles, ſub ſpeciali pacto non comprehenſas, in fide Catholica educare attentaret, marito ad hoc ſingulariſſime attendente. *

§. IX.

De Impedimento Criminis.

SUMMARIUM.

84. *Impedimentum Criminis, quid, & unde oriatur?*
85. *Machinatio in mortem conjugis dirimit Matrimonium, quando fit pari conſenſu;*
86. *Vel conjungitur adulterio.*
87. *Adulterium, in quibus caſibus dirimat Matrimonium?*
88. *Quatuor conditiones, ut uxoricidium dirimat Matrimonium. I. 89. II. 90. III. 91. IV.*
92. *An hoc impedimentum oriatur, ſi uxor occidat virum?*
93. *Quæ requirantur, ut adulterium dirimat Matrimonium? cum duplici Additione.*
* *Quid ſentiendum de futuri Matrimonii promiſſione facta vivente adhuc altera conjuge, ſi nullum ſit conjunctum adulterium aut conjugicidium? Add. III.*

84. PER *Impedimentum Criminis* intelligitur impedimentum dirimens Matrimonii, quod ex aliquo gravi crimine ortum habet. Et quidem ſpectato Jure communi antiquo (nam Concilium Trident. *Seſſ. 24. de Ref. Matr. cap. 6.* addidit impedimentum ex Raptu proveniens) duplex eſt hujuſmodi crimen, videlicet Machinatio in mortem conjugis, & Adulterium: quamvis hæc non ſemper dirimant Matrimonium; ſed in ſequentibus duntaxat caſibus.

85. Itaque Machinatio in mortem conjugis tunc dirimit Matrimonium, quando vel pari conſenſu viri & mulieris committitur uxoricidium effectu ſecuto, vel quando uxoricidium conjungitur cum adulterio. Ita communis. Prima pars patet ex *c. Laudabilem. De Converſ. infidel.* ubi dicitur, quod Saraceni, *qui quarumdam Chriſtianarum viros earum inſidiis, & machinationibus occiderunt*, poſtea converſi ad fidem non poſſint haſce mulieres Chriſtianas habere in conjuges. Concordat. *c. Si quis vivente 31. q. 1.*

86. Altera pars habetur *c. Super hoc* & *c. Significaſti. De eo, qui duxit in Matrim.* Et quidem in tali caſu, quando adulterium jungitur uxoricidio, ſufficit ad iſtud impedimentum incurrendum, quod alterutra pars, nimirum vel adulter, vel adultera, fuerit machinata in mortem coniugis, effectu tamen ſecuto; ſive deinde fidem dederint, quod coniuge defuncta velint invicem nubere, ſive non. Patet hoc ex *cit. c. Super hoc. Eod.* ibi: *Si adultera eſt in mortem uxoris aliquid machinata, ſive fidem dedit, ſive non, quod ea defuncta hanc eſſet ducturus, ſecundum Canones ab ejus conſortio prohibetur: & hæc prohibitio perpetuo eſt ſervanda.* Ita videlicet perpetuo, ut nedum impediat Matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimat iam contractum; prout explicat Abbas ibidem, & ſequuntur alii.

87. Quantum attinet alterum crimen, tunc adulterium impedit Matrimonium contrahendum, ac dirimit contractum inter adulterum & adulteram, quando vel cum adulterio concurrit machinatio in mortem coniugis, ut proxime dictum, vel quando una cum adulterio intervenit fidei datio mutua de contrahendo inter ſe Matrimonio poſt mortem coniugis *arg. c. Significaſti. Eod.* juncto *c. Relatum 31. q. 1.* vel quando contractus Matrimonii de facto (nam de iure non valet) cum adultera initus eſt, vivente adhuc priore coniuge; prout liquet ex *c. Significavit*, & *c. Ex litterarum. De eo qui duxit in Matrimonium.* Verum pro clariori dictorum intelligentia.

88. Quæritur I. Quæ conditiones requirantur ad hoc, ut crimen uxoricidii inducat dictum impedimentum? Reſp. Quatuor ad hoc debere concurrere. I. Ut unus coniugum vere, phyſice, vel moraliter extiterit cauſa necis conſorti illatæ; & hinc ſola ratihabitio eius non ſufficit; nam hæc non eſt cauſa occiſionis, neque influit in eam, ſed hanc ſupponit. Sanchez *lib. 7. de Matr. diſ. 78. n. 6.* Herincx. *diſp. 6. n. 77.* Bonacina & alii.

89. II. Ut vel occiſioni coniugis accedat adulterium, licet non interveniat mutua conſpiratio, vel ſi adulterium deſit, ambo, qui contrahere volunt, conſpirarint in necem alterius coniugis.

90. III. Ut mors realiter ſequatur, & ex vi actionis illarum: nam in materia pœnali, & odioſa verba cum effectu accipienda ſunt *c. Hæc autem verba. De Pœnit. diſt. 5.* Unde, ſi machinatio in mortem conjugis caruit effectu, vel mors ejuſdem aliunde conſequatur v. g. ex incuria Medici vel Chirurgi, non conſurgit iſtud impedimentum.

91. IV. Ut vir & fœmina ad finem contrahendi machinentur, atque inferant mortem: etſi enim hæc conditio nullo claro textu habeatur expreſſa, colligitur tamen tum ex *c. Si quis vivente 31. quæſt. 1.* tum ex fine hujus impedimenti, quod inductum fuit, ne conjux conjugem occidere præſumat, ut ſoluto priori Matrimonio poſſit Matrimonium inire cum alia perſona, quam deamat. Sanchez *diſp. 88. num. 13.* Bonacina, Herincx, Maſtrius, Sannig, & alii; quamvis non deſint, qui negant, hanc conditionem requiri.

92. Quæ-

Digitized by Google

pagationem deſcendat ab altera, vel ambæ ab eadem tertia. Et dicitur alio nomine *Conſanguinitas*, quaſi *ſanguinis unitas*, a ly *con.* & *ſanguine:* eo quod ejusmodi perſonæ deſcendant ab uno communi ſanguine.

95. Cæterum perſona, a qua plures carnali propagatione deſcendunt, vocatur *Stipes* Deinde *Linea Conſanguinitatis* aliud non eſt, quam ordo, ſive collectio perſonarum inter ſe conſanguinitate junctarum. Et hæc poſtmodum dividitur in Lineam rectam, & Lineam tranſverſalem, ſeu collateralem.

96. *Linea recta* conſanguinitatis eſt ordo perſonarum conſanguinitate junctarum, quarum una deſcendit ab altera. Et hæc ſubdividitur in *Lineam deſcendentem*, quæ eſt a perſona propagante ad propagatam, v. g. a Patre ad filium, ac nepotes ſuos: atque in *aſcendentem*, quæ eſt viciſſim a perſona propagata ad propagantem, v. g. a filio ad patrem, a nepote ad avum, Proavum, Abavum, Atavum, Tritavum, & ſic deinceps aſcendendo uſque ad Adam.

97. Porro *Linea tranſverſalis*, ſeu *collateralis conſanguinitatis* eſt ordo, ſeu collectio perſonarum ſanguine junctarum, quarum una non deſcendit ab altera, ſed ambæ ab eadem tertia: ut duo fratres, vel frater & ſoror ab eodem Patre, duo Patrueles ab eodem Avo &c.

Additio.

* Atque hæc linea collateralis ſubdividitur in æqualem, & inæqualem. *Æqualis* eſt, in qua perſonæ exiſtunt æquali gradu, diſtantes a communi ſtipite e. g. duo Fratres, quorum uterque uno tantum gradu a ſtipite communi (videlicet Patre) diſtat. *Inæqualis* eſt, in qua reperiuntur perſonæ inæqualiter diſtantes a ſtipite communi; dum unus huic remotior, alter vero propinquior cernitur, e. g. Petrus & Pauli Fratris ſui Filius; etenim Petrus unico, Pauli autem Fratris ſui Filius duobus gradibus a communi ſtipite (puta a Titio, tamquam Patre Petri, & Avo prolis a Paulo Fratre ipſius Petri progenitæ) diſtant. Ubi quamvis juxta ea, quæ colliguntur ex dicendis *num.* 105. reſpectu computationis graduum hæc annotatio parum conducere videatur, nihilominus tamen, qualiter ſaltem ſpecialis reflexio deſuper facienda ſit, quando in Curia Romana impetrandæ ſunt Diſpenſationes, vide P. Reiffenſtuel *L.* 4. *Decret. tit.* 14. §. 1. *num.* 9. Item *in Appendice ibidem.* *

98. Ulterius in hiſce Lineis dantur diverſi gradus conſanguinitatis: ubi per *Gradum Conſanguinitatis* intelligitur determinata propinquitas perſonæ ad perſonam ſecundum conſanguinitatem.

99. Quamvis autem olim conſanguinitas in Linea tranſverſali uſque ad ſeptimum gradum impediverit Matrimonium contrahendum, & contractum irritaverit, ut conſtat ex *c. De affinitate*, & *c. Nullam*, & *c. Progeniem.* 35. *quæſt.* 2. & 3. cum concordantiis. Poſtmodum tamen hæc prohibitio modificata fuit atque reducta uſque ad quartum gradum conſanguinitatis incluſive, ut habetur *c. Non debet. De Conſanguinit. & Affinit.*

100. Ut autem facilius intelligatur, inter quas perſonas de facto conſanguinitas impediat Matrimonium contrahendum, ac dirimat contractum, ponitur in Jure Canonico apud me in Decreto Gratiani Parte II. Cauſa 36 poſt quæſt. 5. *Arbor Conſanguinitatis* in hunc modum.

Sequitur Arbor Conſanguinitatis.

Non gignunt dextros, qui ſtant in parte ſiniſtra:
Læva dat uxores, dat tibi dextra mares.

IV. ABAVUS ABAVIA. 4.
I. III. PROAVUS PROAVIA. 3.
II. AVUS, AVIA. 2.
I. I. PATER, MATER. 1.

I. FILIUS, FILIA. 5.
I. II. NEPOS, NEPTIS. 2.
I. III. PRONEPOS, PRONEPTIS. 3.
I. IV. ABNEPOS, ABNEPTIS. 4.

IV. Eorum Pronepos, Proneptis. 8.
IV. Eorumdem Nepos, Neptis. 7.
IV. Eorum Nepos, Neptis. 6.
IV. Fratris Pronepos, Proneptis. 5

IV. Eorum Nepos, Neptis. 7.
III. Horum Filius, Filia. 6.
III. Horum Filius, Filia. 5.
III. Fratris Nepos, Neptis. 4.

IV. Horum Filius, Filia. 6.
III. Propior Sobrinus, Propior Sobrina. 5.
II. Hic & hæc Patruelis Amitinus, Amitina. 4.
II. Fratris Filius, Filia. 3.

IV. Propatruus, Proamita. 5.
III. Patruus magnus, Amita magna. 4.
II. Patruus, Amita. 3.
I. Frater. 2.

IV. Proavunculus, Promatertera. 5.
III. Avunculus magnus, Matertera magna. 4.
II. Avunculus, Matertera. 3.
I. Soror. 2.

IV. Horum Filius, Filia. 6.
III. Propior Sobrinus, Propior Sobrina. 5.
II. Conſobrinus, Conſobrina. 4.
II. Sororis Filius, Filia. 3.

IV. Eorumdem Nepos, Neptis. 7.
III. Horum Filius, Filia. 6.
III. Horum Filius, Filia. 5.
III. Sororis Nepos, Neptis. 4.

IV. Eorum Pronepos, Proneptis 8.
IV. Eorumdem Nepos, Neptis. 7.
IV. Eorum Nepos, Neptis. 6.
IV. Sororis Pronepos, Proneptis

HÆC EST ARBOR CONSANGUINITATIS.

101. Pro hujus Arboris intelligentia ſciendum eſt, quod ad inveſtigandum inter duas perſonas conſanguinitatis gradum ſemper alterutra ponatur in cellula illa vacua, quæ habetur circa medium, & poſtmodum inveſtigetur altera perſona, utrum ad unum cæterarum cellularum pertineat, nec ne. Siquidem perſona illa, quæ ponitur in cellula vacua (quam claritatis gratia placet appellare *Petrucium*) cum omnibus

illis

illis perſonis, quæ cernuntur in hac Arbore, habet impedimentum conſanguinitatis de facto dirimens Matrimonium, & cum nulla alia, quæ non reperiatur in hac Arbore: dummodo excipias Lineam rectam, in qua eſt impedimentum dirimens etiam aſcendendo uſque ad Adamum ut infra *n.* 107. dicetur.

102. Cæterum ad magis cognoſcendam diſtantiam graduum conſanguinitatis a Gloſſa ad dictam Arborem conſanguinitatis, & Theologis communiter ponuntur tres Regulæ, quarum prima deſervit pro Linea recta, reliquæ duæ pro Linea collaterali, ſeu transverſali.

103. I. Regula pro Linea recta hæc eſt: *Aſcendentium & deſcendentium, quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas.* Si igitur vis ſcire, quantum diſtet Abavus a Petrucio, utroque computato ac intermediis inveniuntur quinque perſonæ, deme unam, utpote ſtipitem, & quatuor ſunt gradus, qui etiam per appoſitum in Arbore conſanguinitatis numerum indicantur. Et idem fit in aliis.

104. II. Regula pro Linea collaterali æquali hæc eſt: *Collateralium, in Linea æquali, quoto gradu quis diſtat a communi ſtipite, toto gradu diſtant inter ſe*, ſecundum computationem Juris Canonici. Sic v. g. Petrucius & Pronepos Propatrui, cum æqualiter diſtent quatuor gradibus ab Abavo, qui eſt utriuſque ſtipes, etiam inter ſe diſtant quatuor gradibus, uti denotat numerus latinus appoſitus a parte ſuperiori cellulæ.

105. III. Regula pro Linea collaterali inæquali hæc eſt. *Collateralium in Linea inæquali, quoto gradu remotior diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe.* Sic Petrucius, & Neptis fratris ſui diſtant inter ſe tribus gradibus: nam, quamvis a Patre ſuo, qui eſt ſtipes utriuſque, Petrucius ſolum uno gradu diſtet, tamen Neptis fratris ſui diſtat ab hoc ſtipite tribus gradibus: adeoque inter ipſam & Petrucium erunt tres gradus conſanguinitatis ſecundum Canones; prout deſignat ſuperior cellulæ numerus in Arbore conſanguinitatis appoſitus.

106. Dicitur: *ſecundum Canones*. Nam dictæ tres Regulæ ſolum valent ſecundum computationem Juris Canonici in ordine ad inveſtigandum impedimenta Matrimonii. Cæterum ſecundum Leges Civiles, quæ pro fine habent diſtributionem hæreditatis inter amicos defunctorum, aliter computantur gradus conſanguinitatis. Siquidem ſecundum Jus Civile, ſive in Linea recta, ſive in collaterali, quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, una demſa, tot ſunt gradus inter eas. Hinc inter Petrucium ac Pronepotem Propatrui ſui ſecundum Jus Civile ſunt octo gradus, quamvis ſecundum Canones ſint ſolum quatuor; prout hanc diſtantiam graduum ſecundum computationem Juris Civilis denotat numerus inferior, in præallegata Arbore Conſanguinitatis ciphris germanicis expreſſus, ubi diſtantiam graduum conſanguinitatis ſecundum Jus Canonicum denotat numerus ſuperior, ſive latinus.

Additio I.

* Exiſtimant autem nonnulli cum la Croix *Lib. 6. part. 3. num. 607.* Elbel *De Sacrament. part. 3. Conferent. 6. n. 131.* Pichler *in Epit. Jur. Can. Lib. 4. Tit. 14. num. 5. prope finem*, & Holzman *Tom. 2. part. 6. Tract. 2. n. 531.* dictam diſtantiam graduum conſanguinitatis ſecundum Jus Canonicum, maxime in Linea collaterali adhuc facilius inveniri poſſe, ſi ſequenti modo procedatur. Quæratur igitur ex iis v. g. Sponſis, credentibus inter ipſos intercedere impedimentum conſanguinitatis, vel ſaltem de eo dubitantibus: quæratur (inquam) ex his, cur id credant, vel ſaltem dubitent? Quibus perceptis & annotatis, inveſtigaturus ulterius (ſi tamen aliunde non jam ſciat) ſcribat pro ſecuriori memoriæ adjutorio, in parte inferiori alicujus chartæ, ex uno latere ſponſum & ex altero ſponſam; deinde ſupra ſponſum ipſius parentes, & pariter ſupra ſponſam parentes ejuſdem, ſicque (niſi jam tunc pateat ſtipes communis reſpectu utriuſque) continuet ulterius in ſcribendo, utrobique annotando ſupra ipſos parentes etiam horum Progenitores, uſque dum deveniatur ad communem ſtipitem, ſeu commune principium, a quo primario ſanguis derivatur in utrumque latus, & conſequenter vi cujus illi duo, de quibus quæritur, exiſtunt ad invicem conſanguinei. Hoc *principium commune*, ſi uſque ad quartum gradum incluſive nullum fuerit inventum, ex inde concludatur, ſecundum Jus Canonicum nullum inter illos duos intercedere impedimentum dirimens conſanguinitatis. Quod ſi vero tale *principium commune* ſeu *ſtipes communis* intra quatuor generationes ſibi invicem ſuccedentes, ſeu uſque ad quartum gradum incluſive reperiatur, menſuret, ſeu numeret, quot gradibus quilibet ex his duobus, de quibus quæritur, ſeu dubitatur (puta ſponſus & ſponſa) ab illo communi ſtipite ſeu principio diſtet, atque exinde procedendo juxta regulas *num.* 102. *ac ſeqq.* aſſignatas inferat, quot gradibus hi duo ipſimet diſtent inter ſe, ſeu (quod idem eſt) quot gradibus hi duo ipſimet ad invicem ſint conſanguinei. *

Additio II.

* Ut dicta magis eluceſcant, ponamus tria exempla. *Primum* eſt, quo Titii ſponſi Abavus, & Bertæ ſponſæ Abavus fuerunt duo Fratres Germani, quærit exinde Berta, an propterea cum futuro ſuo ſponſo Titio contrahat impedimentum dirimens conſanguinitatis? & reſpondetur, quod non; eo quod intra quatuor generationes per hæc ſigna I. intermedia denotatas, ſibi invicem ſuccedentes, ſeu uſque ad quartum gradum incluſive nullus inveniatur reſpectu dictorum Sponſorum ſtipes communis, ut ſtatim exhibebit

Schema primum ſine communi ſtipite.

Sempronius - - -	Libia	Cletus. - - -	Sibylla.
Abavus I Frater	Abavia	Abavus I Frater	Abavia.
Titii Cleti.	Titii.	Bertæ Sempronii	Berta.
Joannes. - - -	Barbara.	Simon. - - -	Barbara.
Proavus. I	Proavia.	Proavus I	Proavia.
Petrus. - - -	Urſula.	Andreas. - -	Suſanna.
Avus. I	Avia.	Avus. I	Avia.
Jacobus. - -	Monica.	Paulus. - - -	Anna.
Pater. I	Mater.	Pater. I	Mater.
Titius. Sponſus utriuſque Filius.		Berta. Sponſa utriuſque Filia.	

In hoc Schemate vides, quod jam adſint quatuor generationes, atque 4. numerentur gradus, & tamen reſpectu Titii & Bertæ necdum videatur aliquis ſtipes communis: utpote qui primum poni deberet ſuper utriuſque *Abavum*, ſicque in generatione & gradu quinto, foretque *Atavus*: unde inter Titium & Bertam nec intercedit impedimentum dirimens.

Exemplum Secundum.

In quo ponitur, Titii futuri ſponſi Avus, & Bertæ ſponſæ futuræ Avia fuiſſe ad invicem Frater & Soror, ubi conſequenter reſpectu Titii & Bertæ ſtipes communis, ſeu principium commune, vi cujus in utrumque primario derivatur idem ſanguis, eſt *Proavus* ſponſi & ſponſæ, a quo tam ille, quam ipſa diſtat tribus gradibus, conſequenter æqualiter, ſicque pariter etiam hi duo tribus gradibus diſtant inter ſe: nam juxta regulam antea jam poſitam in Linea æquali, quot gradibus diſtant duo a ſtipite, tot gradibus diſtant inter ſe. Pro clariori intelligentia cape ſequens

Sche-

Schema ſecundum.
Stipes communis.
Joannes.
Proavus Titii & Bertæ.

I	I
Petrus. Avus Titii. Frater Suſannæ.	Suſanna. Avia Bertæ Soror Petri.
I	I
Jacobus. - - - Monica.	Paulus. - - - Anna.
Pater Titii. Mater Titii.	Pater Bertæ. Mater Bertæ.
I	I
Titius. Sponſus utriuſque Filius.	Berta. Sponſa utriuſque Filia.

Exemplum Tertium.

In quo Titii Sponſi futuri Avia, & Bertæ Sponſæ Mater ſupponuntur fuiſſe duæ germanæ Sorores. Quo caſu dato, Stipes communis eſt *Proavus* vel *Proavia* Titii, a quo Stipite is diſtat *tribus* gradibus, Berta vero futura Sponſa tantum *duobus*; cum ille, qui eſt Proavus vel Proavia reſpectu Titii, ſit Avus vel Avia reſpectu Bertæ, utpote Parens Matris ſuæ. Igitur finaliter Titius & Berta diſtant inter ſe *inæqualiter*; ubi pro Linea *inæquali* recolligenda Regula jam data: nimirum in eadem tot gradibus diſtant duo inter ſe, quot gradibus remotior diſtat a communi ſtipite, prout magis declarabit hæc dicta

Schema Tertium
Stipes communis.
Joannes.
Proavus Titii Avus Bertæ.

I	I
Petrus. - - - Urſula.	Anna.
Avus I Filia Joannis.	Filia Joannis.
Titii. Avia Titii.	Mater Bertæ.
Jacobus. - - - Monica	I
Pater Titii. Mater Titii.	Berta.
I	Sponſa. Filia
Titius. Sponſus utriuſque Filius.	Annæ.

107. Quæres autem: Quo jure gradus conſanguinitatis dirimant Matrimonium? Reſp. I. Certum eſt, in primo gradu Lineæ rectæ, id eſt, inter parentes & liberos Jure naturæ dirimi Matrimonium. Hinc non ſolum omnes gentes bene inſtructæ ex naturali lumine bujusmodi nuptias deteſtatæ ſunt, ſed etiam Adamus, afflatu Spiritus Sancti, excluſit parentes a conjugiis liberorum *Geneſ.* 2. dicens, *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ.* Quinimo Doctor Subtilis 4. *diſt.* 40. §. *De ſecundo*, & plurimi alii extendunt hanc prohibitionem, ac irritationem Matrimonii Jure naturæ ad quemcumque gradum Lineæ rectæ in infinitum, adeo, ut, ſi hodie viveret Adam, non poſſet cum aliqua, præter ſolam Evam Matrimonium contrahere: ſiquidem non ſolum e. g. mater reſpectu filii ſui, verum etiam omnes aſcendentes in linea recta habent reſpectu deſcendentium rationem principii, ac genitoris, & conſequenter; ſicut exinde ob reverentiam ſanguinis, matri debitam, per Jus naturæ excluditur filius e. g. a nuptiis cum matre contrahendis, ita per idem jus excluduntur deſcendentes reſpectu aſcendentium. Quod ipſum ex inſtinctu naturali Jus Civile agnoviſſe videtur, æqualiter excludens a nuptiis parentes reſpectu liberorum, & aſcendentes reſpectu deſcendentium: cujus verba formalia *l.* 53 *ff. De Ritu Nupt.* ſunt ſequentia: *Nuptiæ conſiſtere non poſſunt inter eas perſonas, quæ in numero parentum, liberorumque ſunt, ſive proximi, ſive ulterioris gradus ſint uſque ad infinitum.* Sunt quidem alii DD. contrarium tenentes, ſed eorum ſententia, ob brevitatem vitæ humanæ in praxi locum habere non videtur.

108. Reſp. II. Conſanguinitas in ſecundo, tertio, & ulteriori gradu Lineæ collateralis Jure duntaxat Eccleſiaſtico dirimit Matrimonium. Ita certa & communis. Hinc *c. Gaudemus De Divortiis*, deciſum habetur, quod Infideles in ſecundo, vel ulteriori gradu conjuncti, cum Conſtitutionibus Canonicis non arctentur, matrimonialiter copulari libere poſſint: neque ſeparandi ſint, ſi poſtmodum ad Fidem convertantur. Inſuper Concilium Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *de Refor. Matr.* concedit inter magnos Principes, & ob publicam cauſam in ſecundo conſanguinitatis gradu diſpenſari poſſe: & conſequenter is Jure naturæ non impedit Matrimonium, cum in eo Pontifex diſpenſari non valeat.

109. Reſp. III. In ſolo primo gradu conſanguinitatis Lineæ collateralis, nempe inter fratres & ſorores, eſt interdictum ac irritum Jure naturæ Matrimonium. Ita innuit Scotus 4. *diſt.* 40. *q. un.* dum ſolvit rationes oppoſitæ ſententiæ, Sanchez *lib.* 7. *de Matr. diſp.* 52. *num.* 11. & alii. Ratio eſt: quia inter fratres & ſorores eſt innatus quidam pudor, ac naturalis reverentia, cui valde adverſatur actus conjugalis. Et hinc omnes nationes bene inſtructæ, ſolo lumine naturali ductæ ab hujusmodi Matrimoniis abſtinent, & quæ talia quondam permittebantur, reputabantur barbaræ.

110. Nec obſtat, quod Cain ab initio mundi duxerit ſuam ſororem. Reſp. enim cum Doctore noſtro *loc. cit.* illud fuiſſe neceſſitatis cauſa a principio mundi; quia non erant aliæ fœminæ, niſi ſorores.

111. Quod ſi urgeas. Multiplicato jam genere humano Abraham, vir ſanctiſſimus, duxit Sarai ſororem ſuam; prout ipſemet fatetur *Geneſ.* 20. de Sarai dicens: *Vere ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ.* Reſp. hoc dici, quia Sarai fuerat conſanguinea Abrahæ: nam, ut inquit D. Auguſtinus, relatus *c. Quæritur* 32. *qu.* 2. Sarai Abrahæ *Soror dicitur, quia filia fratris erat*, id eſt genita ex Aran fratre ſuo. Siquidem in Sacra Scriptura etiam conſanguinei dicuntur quandoque fratres, & ſorores, juxta quod nonnulli ad Chriſtum dixerunt *Marci. cap.* 3. *Ecce mater tua & fratres tui* (id eſt conſanguinei) *foris quærunt te.* Et Tobias junior vocat Saram conjugem ſororem ſuam *Tob. cap.* 8. quæ tamen fuit ſolum conſanguinea ipſius, ut patet ex *cap.* 7. Quinimo obſervat D. Thomas *part.* 3. *q.* 28. *art.* 3. *ad* 5. quod in Sacra Scriptura dicantur Fratres

Digitized by Google

quatuor modis, videlicet natura, genere, cognatione & affectu.

Additio I.

* Quod ſi ulterius inſtes, aliquos Pontifices etiam in Lege Evangelica, & multiplicato iam genere humano diſpenſaſſe ex gravi cauſa, ut frater & ſoror contrahere potuerint Matrimonium, prout taliter diſpenſaſſe dicitur Martinus V. teſtibus Silveſtro, Caietano, & D. Antonino: ſed hoc utique fieri non potuiſſet, ſi foret tale Matrimonium iure naturæ nullum: ergo. Reſp. Imprimis poſſe dici (ſi ita ſe res habeat, prout tamen alii de pluribus Pontificibus dubitant) tales Pontifices ex cauſa gravi fuiſſe ſecutos ſententiam contrariam valde probabilem, quam etiam præter plures alios fuſios noviſſime propugnat Appollonius Holzman *Tract. de Matr. n.* 535. Reſp. II. diſting. min. hoc fieri non potuiſſet, ſi tale Matrimonium foret iure naturæ abſoluto nullum, conc. ſi tantum iure naturæ conditionato, neg. min. & conſeq. adeoque tantummodo ſub hac conditione iure naturæ eſt nullum, *ſi non adſit graviſſima cauſa diſpenſandi per Chriſti Vicarium*: nam ſi tale Matrimonium foret nullum iure abſoluto naturæ, neque Cain potuiſſet ducere ſororem ſuam. *

Additio II.

* Quæres ultimo. Quinam Fratres in cognatione carnali dicantur germani, uterini, conſanguinei: item quinam agnati, & quinam cognati? Reſp. Pro moderno tempore a Juriſtis Fratres ex iiſdem Patre & Matre deſcendentes vocantur *germani*: ſi vero tantummodo unam eamdemque habeant Matrem *Fratres uterini* vel apud alios *Fratres conſanguinei*; quamvis apud Piebler *lib. 4. Decret. tit.* 14. potius *Fratres conſanguinei* nominentur illi, qui ex diſtincta quidem Matre, adhuc tamen ex eodem Patre ſunt progeniti. Item loquendo de aliis conſanguineis, illi, qui deſcendunt ex eodem reſpective ſanguine *per lineam maſculinam*, appellantur *agnati*, ſi vero præciſe *per lineam fœmininam*, dicuntur *cognati*. Et quamvis in ordine ad impediendum Matrimonium hoc diſcrimen non attendatur, quoad alios tamen plures effectus Juris, præſertim quoad ſucceſſionem in Feudis, velmaxime reſpicitur. *

De Cognatione Spirituali.

112. COgnatio *Spiritualis* prout eſt impedimentum dirimens Matrimonii, eſt vinculum contractum ex diſpenſatione Sacramenti Baptiſmi, & Confirmationis. Et notanter tantummodo hæc duo Sacramenta exprimuntur; quia, ut dicitur *c. Quamvis. De Cognat. ſpirit. in 6.* ex collatione aliorum Sacramentorum præter Baptiſmum, & Confirmationem Cognatio Spiritualis nequaquam oritur, quæ Matrimonium impediat, aut diſſolvat.

113. Licet vero olim Cognatio Spiritualis ad plures perſonas fuerit extenſa, de facto tamen propter novam Conſtitutionem Concilii Trid. *Seſſ.* 24. *de Reform. Matr. cap.* 2. ea ex Sacramento Baptiſmi ſolum oritur inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, & rurſus inter tenentem ac baptizatum baptizatique patrem & matrem, & inter nullas alias perſonas. Porro tenens alio nomine dicitur *Patrinus*, vel *Matrina*.

114. Similiter ex Sacramento Confirmationis ſolum oritur Cognatio Spiritualis inter confirmantem & confirmatum, confirmatique patrem & matrem, ac inter tenentem & confirmatum, confirmatique patrem & matrem, & inter nullas alias perſonas. Ita Concilium Trident. *loc. cit.*

Additio.

* Quæres. An hæc Cognatio Spiritualis contrahatur etiam ab illo, qui alterum in neceſſitate baptizat? Reſpondeo affirmative; quia Jura indiſtincte loquuntur, uti bene notatur *l. 4. Decret. tit.* 11. Excipe tamen, ſi Parens in neceſſitate baptizet ſuam prolem, quo caſu non contrahitur Spiritualis cognatio talis, quæ coniuges impediret a petitione, ac redditione debiti coniugalis, textu claro *c. Ad limina* 30. *quæſt.* 1. Plura de hoc videri poterunt in Jure Canonico *loc. cit.* Item in præſenti Tractatu *diſt.* 3. *Additione poſt. n.* 40. *

De Cognatione Legali.

115. QUANTUM attinet ad Cognationem Legalem, ea oritur inter certas perſonas ex adoptione alicuius in filium, vel filiam; quæ tamen de facto rarius accidit. Et quidem ex iſta Cognatione Legali contrahitur Impedimentum dirimens Matrimonium inter ſequentes perſonas. I. Inter adoptantem, & adoptatum, huiusque filios & filias. II. Inter adoptantem, & uxorem adoptati, & viciſſim inter adoptatum, uxoremque adoptantis. III. Inter perſonam adoptatam ac prolem naturalem adoptantis, datur impedimentum dirimens Matrimonium; aſt circa hoc tertium genus ſolummodo tamdiu, quamdiu durat adoptatio: quod ſi ceſſat adoptatio, v. g. per emancipationem, etiam ceſſat impedimentum hoc inter perſonam adoptatam, ac prolem adoptantis. Sanchez *lib. 7. de Matr. diſp.* 63. & alii; atque deſumitur ex *c. Ita diligere*, 30. *qu.* 3. cum concordantiis. Quoad prima autem duo genera adoptionis adhuc permanet impedimentum etiam ſoluta per emancipationem adoptione, uti colligitur partim ex *cit. Canon.* partim ex §. 1. *Inſtit. De Nuptiis & l.* 14. *ff. De Ritu Nupt.* Plura de adoptione vide in Jure Canonico *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 12.

§. XI.

De Impedimento Affinitatis.

SUMMARIUM.

116. *Affinitas, quid?*
Ejus olim tria fuerunt genera.
117. *Unde oriatur?*
118. *Et inter quas perſonas?*
119. *Corollarium notabile.*
120. *Gradus Affinitatis menſurantur juxta gradus conſanguinitatis, quomodo?*
121. *Affinitas, in quoto gradu dirimat Matrimonium?*
122. *Et quo jure?*
123. *Affinitas ex copula conjugali eſt vinculum naturale.*
124. *In linea collaterali an Jure naturæ dirimat Matrimonium?*
125. *Vel ſaltem in Linea recta? cum Addit. I.*
* *Ubi etiam de perſonis ſic conjunctis. Addit. II.*

116. AFfinitas bene definitur a Doctore Subtili 4. *diſt.* 41. *q. un.* quod ſit vinculum quoddam perſonæ, ad perſonam, ex copula carnali perfecta (ſecus dic de copula imperfecta) cum perſona alteri conſanguinea contractum. Porro antiquitus tria fuerunt genera Affinitatis, de quibus fit mentio in *c. Non debet, de Conſang. & affinit.* atque amplius declaratur per Gloſſam, quæ habetur *c. Primo gradu* 35. *qu.* 5. *in Arbore Affinitatis, §. Genus affinitatis*, ubi ait: Si is, qui eſt mihi coniunctus in ſecundo gradu conſanguinitatis, cognoſcit mulierem, illa eſt mihi coniuncta in ſecundo gradu affinitatis, & primo genere: Si alius eamdem cognoſcit, ille (juxta iura antiqua) attinet mihi ſecundo genere affinitatis, & ſecundo gradu: Si iſte aliam adhuc mulierem cognoſcit, illa attingit me tertio genere affinitatis, & ſecundo gradu. Quia tamen de facto viget primum dumtaxat genus affinitatis (nam ſecundum, & tertium Affinitatis genus, ob magnas inde ſubortas difficultates, ſublatum fuit in Concilio Generali, ſive Lateranenſi, celebrato ſub Innocentio III. prout habetur *cit. c. Non debet., de Conſang. & affinit.*) hinc impræſentiarum ſermo erit de ſolo primo genere affinitatis.

117. Porro hoc vinculum, ac impedimentum Affinitatis, non ſolum conſurgit ex actu matrimoniali perfecto & completo, per quem vir & fœmina fiunt una caro, ſed etiam ex actu fornicationis perfecto (id eſt; tali copula quæ ſufficit ad generationem) iuxta illud D. Apoſtoli 1. *Corinth.* 6. *An neſcitis, quoniam qui adhæret meretrici unum corpus efficitur?* Quod, ut melius intelligatur, ſit

118. CONCL. I. Affinitas oritur ſolum inter virum,

Digitized by Google

rum, & conſanguineos mulieris a ſe carnaliter cognitæ, ac econtra inter hanc mulierem & conſanguineos illius viri, nulla vero oritur affinitas inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris. Ita communis: & habetur clare *c. Quod ſuper his, de Conſang. & affinit.*

119. Unde ſequitur, atque habetur *cit. c. Quod ſuper his eod.* Quod pater & filius ex una parte poſſint contrahere Matrimonium cum matre & filia ex altera parte; item poſſunt duo fratres contrahere cum duabus ſororibus. Econtra vero vir, mortua ſua coniuge, nullam poteſt ducere ex conſanguineis ſuæ coniugis defunctæ intra gradus a Jure prohibito: nam Impedimentum Affinitatis eſt perpetuum, nec tollitur per mortem coniugis.

120. CONCL. II. Gradus Affinitatis menſurantur juxta gradus Conſanguinitatis, ita ut quoto gradu conſanguinitatis eſt quis coniunctus perſonæ carnaliter cognitæ, toto gradu affinitatis is ſit coniunctus alteri perſonæ, quæ eam cognovit, & e converſo. Ita communis. Hinc Petrus ſit affinis omnibus conſanguineis Annæ a ſe carnaliter cognitæ, & quidem in eodem gradu affinitatis, in quo conſanguinei Annæ ſunt huic conſanguinitate juncti, & econtra Anna ſit affinis omnibus conſanguineis Petri in eodem gradu affinitatis, in quo hi ſunt Petro conſanguinitate juncti. Unde facile hoc intelligi poterit ex Arbore conſanguinitatis ſupra appoſita, ſi ambæ perſonæ carnaliter cognitæ, ac proin factæ una caro, ponantur in cellula vacua, & poſtmodum una pars inveſtiget conſanguineos alterius partis una cum gradu Conſanguinitatis, & contra.

121. CONCL. III. Affinitas dirimit Matrimonium, ſive oriatur ex copula licita ſeu conjugali, ſive ex illicita ſeu fornicaria: cum hoc tamen diſcrimine, quod affinitas orta ex actu conjugali, ſeu licito, ſit impedimentum Matrimonii usque ad quartum gradum incluſive; orta vero ex actu fornicario, ſeu illicito, de facto ſit impedimentum dirimens Matrimonii tantum usque ad ſecundum gradum affinitatis incluſive. Ita communis. Et quidem prima pars habetur clariſſime *c. Non debet, de Conſang. & affinit.* Altera vero pars, loquens de impedimento affinitatis ex fornicatione contractæ, patet ex Concilio Trid. *Seſſ. 24. de Ref. Matr. c. 4.* Verum occaſione horum

122. Quæres. Quo jure affinitas oriatur, & dirimat Matrimonium? Ubi ſciendum, quod aliud ſit, quærere, an affinitas oriatur Jure naturali, ſive ſit vinculum naturale, & aliud an Jure naturæ dirimat Matrimonium: nam affinitatem oriri ex Jure naturali, ſeu naturæ, nil aliud vult inſinuare, quam reſpiciendo etiam ipſum Jus naturæ, præ ſe ferre aliquam indecentiam, carnaliter conjungi cum proximis conſanguineis partis conthoralis abſque juſta aliqua cauſa interveniente; ex quo tamen necdum ſequitur, quod tale Matrimonium eo ipſo ſit Jure naturali nullum, & quod dicta affinitas ſit impedimentum *jure naturæ* dirimens Matrimonium. Sic a pari reſpiciendo etiam ipſas perſonas inter ſe conſanguineas, hæc ipſa conſanguinitas in ſecundo, vel ulterioribus gradibus, conſurgit Jure naturæ, nec tamen jure naturæ dirimit Matrimonium. Unde Infidelis valide contrahit Matrimonium in ſecundo Conſanguinitatis gradu; ſed ſi id iniret poſt ſuſceptum Baptiſmum, invalide contraheret, non obſtante quod conſanguinei jam ante converſionem ejus nati fuiſſent. Hoc prænotato

123. Reſp. I. Affinitas ex copula conjugali, eſt vinculum naturale: atque oritur ex Jure naturali & non mero Jure Eccleſiaſtico. Ita Sanchez *l. 7. de Matr. diſp. 66. n. 4.* & alii communiter. Probatur hoc ex illo Protoparentis noſtri *Geneſ. cap. 2. Et erunt duo in carne una.* Atque, ut infert, S. Gregorius Papa, relatus *c. Fraternitatis. 35. q. 10. Si una caro fiunt, quomodo poteſt aliquis eorum propinquas pertinere ani, niſi pertineat alteri? Hoc minime poſſe fieri credendum eſt.* Accedit ſenſus communis, & praxis omnium Nationum; quæ idcirco ad indicandum iſtud naturale vinculum Affinitatis, utuntur propriis nominibus, ut *Socer, Socrus, Gener, Nurus, Vitricus, Noverca, Privignus, Privigna, &c.* de quibus infra.

124. Reſp. II. Nullus gradus Affinitatis in Linea collaterali, Jure naturæ dirimit Matrimonium; quamvis aliquam præ ſe ferat indecentiam naturalem, niſi juſta cauſa cohoneſtetur. Ita deſumitur ex *c. ult. de Divortiis*, ubi ex diſpenſatione Eccleſiæ permittitur *ut converſi ad fidem Catholicam, Matrimoniis contractis cum relictis fratrum utantur.* Accedit, quod Jacob Patriarcha Sanctiſſimus duxerit Rachael, & Liam, ſorores, *Geneſ. 29.* Et Lex Moſaica, *Deuter. 27.* juſſerit, ut frater duceret uxorem fratris ſine liberis defuncti, eique ſuſcitaret ſemen. Atqui hæc omnia fieri nequirent, ſi affinitas in primo gradu Lineæ collateralis Jure naturæ dirimeret Matrimonium; ergo non ſic dirimit.

125. Reſp. III. An Affinitas in Linea recta dirimat Matrimonium Jure naturæ, variant Doctores. Et quidem Sanchez *loc. cit. num. 7.* cum multis aliis, negative reſpondet. Verum ſententia affirmativa videtur tenenda, tum quia 1. *Corinth.* S. Apoſtolus hoc quod uxorem patris ſui aliquis habeat, appellat fornicationem, qualis nec inter Gentes auditur. Tum quia *can. Si vir, 35. q. 3.* ex S. Auguſtino refertur: *Si vir & uxor non jam duo, ſed una caro ſunt, non aliter eſt nurus reputanda quam filia.* Atqui inter filiam Jure naturæ irritum eſt Matrimonium: ergo. Hinc jam in antiquo teſtamento ab ipſomet DEO *Levit. cap. 20. verſ. 12. & 13.* iisdem quaſi verbis tam copulæ inter virum & nurum eiusdem exercitæ quam copulæ Sodomiticæ annexa fuit pœna mortis, ut nimirum exinde indicetur, utramque contra jus naturæ pugnare conjunctionem carnis. Vid. in Jure Canonico *Lib. 4. Tit. 14. n. 49. & 50.* *

Additio I.

* Dices cum P. Pichler *Lib. 4. Decret. Tit. 14. n. 13. Epitome Juris Canonici* affinitas ortum habens ex copula illicita ſeu fornicaria nec in primo gradu Lineæ rectæ Jure naturæ dirimit Matrimonium: puta ſi filius ducat præcedentem concubinam patris ſui: ergo neque talis affinitas ex copula licita. Conſequentia probatur ex paritate rationis; cum inſiſtendo Juri naturæ utrobique interveniat vi copulæ coniunctio carnalis, ita, ut utrobique per hanc commixtionem carnalem fiant duo caro una &c. Antecedens vero fatentur ipſimet Adverſarii ordinarie, uti Layman, Lugo, Melchior Friderich &c. & patet exinde: quia ſacra Pœnitentiaria non raro diſpenſare ſolet in hoc gradu, præſertim quoad uſum Matrimonii ab his perſonis antecedenter jam contracti, & quando hæc Affinitas adhuc eſt occulta. Reſpondet præſens Auctor in Jure Canonico *loco ſuperius citato* negando conſequentiam & paritatem, eo quod jura & rationes quoad Affinitatem ortam ex copula illicita non æque militent ſicut in Affinitate ex copula licita. Meo tamen tenui iudicio ulteriori Adverſariorum contra hanc reſponſionem inſtantia immunis erit noſtra ſententia, ſi omnino negaretur ſuppoſitum, & defenderetur, etiam ex copula illicita oriri impedimentum Jure naturæ dirimens Matrimonium; cum etiam per illam copulam fiant duo caro una. Nec obeſt, quod Sacra Pœnitentiaria ex gravi cauſa aliquoties dicatur diſpenſaſſe in dicto Affinitatis impedimento: ex hoc enim præciſe ſequitur, vel quod dictum Sacrum Tribunal ſecutum fuerit alteram contrariam ſententiam revera valde probabilem, quam etiam P. Holzman *de Matr. hic num. 608.* defendit tanquam de mente Scoti: vel quod talis Affinitas non dirimat Matrimonium Jure naturæ abſoluto, ſed tantum conditionato, *ſi nimirum aliunde non ſubſit gravis cauſa diſpenſandi in primo gradu Affinitatis Lineæ rectæ.* *

Additio II.

* Quæres. Quinam Affines cenſeantur quoad primum præciſe gradum ab invicem diſtare in Linea recta, & quinam quoad primum gradum præciſe in Linea obliqua? Reſp. I. In Linea recta *aſcendente* primo gradu ab invicem diſtant Petrus, & Noverca ejusdem: item Petrus & ejusdem ſocrus, ſeu Mater ſuæ Uxoris, ſimiliter Berta & ejusdem Vitricus: Item Berta & ipſius Socer, ſeu Pater ſui Mariti. In Linea recta *deſcendente* primo gradu ab invicem diſtant Petrus & privigna ejusdem, ſeu filia ſua, quam uxor ejusdem genuit ex alio præcedente conjugio: item Petrus, & Nurus ſeu uxor ſui filii. Similiter Berta, & ipſius privignus ſeu filius ex alio conjuge: item Berta & ejusdem Gener, id eſt propriæ filiæ ſuæ maritus. Reſp.

II. In Linea obliqua, ſeu tranſverſali primo gradu ab invicem diſtant Petrus & Uxor fratris ſui: Item Petrus & Soror Uxoris ſuæ. Similiter Berta, & Mariti ſui frater, alias *Levir* dictus: Item Berta, ac *Sororius*, id eſt, Sororis ſuæ maritus. Quoad alios affines in ulterioribus gradibus fere non adſunt nomina ſpecialia, dummodo ex iam dictis univerſaliter notetur in ordine ad impedimentum Affinitatis quod tot gradibus Affinitatis uxor diſtet a conſanguineis Mariti, quot is gradibus conſanguinitatis ab ipſis, & ſic etiam vice verſa. Videatur *Lib. 4. Decr. Tit. 14. §. 2.* *

§. XII.

De Impedimento Juſtitiæ publicæ Honeſtatis.

SUMMARIUM.

126. *Impedimentum Juſtitiæ publicæ Honeſtatis, quid?*
127. *Ad quot gradus olim extendebatur? cum Additione.*
128. *Et ad quos de facto?*
129. *Corollarium notabile.*
130. *Aliud Corollarium,*
* *Inſuper caſus notabilis.*

126. PER *Impedimentum Juſtitiæ publicæ Honeſtatis* intelligitur Impedimentum Jure Eccleſiaſtico dirimens Matrimonium, ex ſponſalibus proveniens. Et dicitur *publica Honeſtas*: quia ob naturalem quandam honeſtatem id ab Eccleſia introductum fuit, eo quod per ſponſalia, ſive de futuro, ſive de præſenti (hoc eſt matrimonio rato nondum conſummato) iam initatur coniunctio animorum; ac proinde honeſtum ſit, ut conſanguineis unius ſponſi interdicatur Matrimonium cum altero ſponſo.

127. Et quidem Jure antiquo extendebatur hoc Impedimentum ad conſanguineos Sponſi reſpectu ſponſæ, & viciſſim ad conſanguineos ſponſæ reſpectu Sponſi, usque ad quartum gradum, *arg. c. Sponſam de Sponſalib.* Simulque oriebatur ex quibusvis ſponſalibus puris, & certis, etiamſi fuiſſent invalida; dummodo non eſſent invalida ex defectu conſenſus, prout habetur *cap. un. de Sponſal. in 6.*

Additio.

* Et quidem hæc doctrina iuxta Fagnanum, Sanchez, Baſilium Pontium & alios adhuc locum habet quoad Sponſalia de præſenti, ſeu quoad Matrimonium ratum; quia S. Pius V. in Decreto anno 1568. emanato, & in Bullario Cherubini *Tom. 2. Conſtitut.* 62. dicti Pontificis reperiendo expreſſe ſic declaravit prout fuſius oſtendit præſens Auctor in Jure Canonico *Lib. 4. Decret. Tit. 4. num. 14. & ſeqq.* *

128. Verum quoad Sponſalia de futuro rigor iſte Juris antiqui, ob plurimos emergentes caſus, atque difficultates noviſſime correctus atque temperatus eſt in Concilio Trid. *Seſſ. 24. c. 3. de Reform. Matr.* ubi ſic ſtatuitur: *Juſtitiæ publicæ honeſtatis Impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorſus tollit: ubi autem valida fuerint primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari.* Hæc Concilium.

129. Sequitur proinde, quod ſi Titius contrahat valide ſponſalia de futuro cum Berta, habente plures ſorores, diſſolutis illis Sponſalibus ſive mutuo conſenſu (nam per hunc non tollitur dictum impedimentum, prout declaravit Sac. Congregatio Concilii, die 6. Julii 1658. ac refert Fagnanus *c. Ad audientiam, num. 29. de Sponſalib.* quidquid olim nonnulli in contrarium docuerint) ſive etiam per mortem Bertæ, non poſſit Titius ullam e ſororibus Bertæ ducere in uxorem; quia obſtat impedimentum Juſtitiæ publicæ Honeſtatis.

130. Quod ſi poſtea Titius actu conſummato ac perfecto carnaliter cognoſcat unam e ſororibus dictæ Bertæ, tunc neutram earum habere poterit in uxorem: non Bertam, ob impedimentum contractæ Affinitatis: non eius ſororem, ob impedimentum Juſtitiæ publicæ Honeſtatis. Si vero fornicatio eiusmodi accidiſſet ante ſponſalia cum Berta celebrata, poſſet Titius illam ducere, quam carnaliter cognovit; nam ſponſalia cum Berta forent de iure invalida ob impedimentum contractæ Affinitatis; ideque, iuxta novum Decretum Concilii Trid. non inducerent Impedimentum Juſtitiæ publicæ Honeſtatis, invenies fuſius adhuc declaratum ſupra *Quæſt. 3.*

Additio.

Unum adhuc reſtat, quidnam nimirum in ſequenti caſu ſit reſolvendum? Berta Caio Amaſio ſuo, cum quo etiam ſæpius habuit commercium carnale, copula tamen ſemper imperfecta, promittit tandem Matrimonium, cum expreſſa hac conditione: *Si parentes ejuſdem Bertæ conſenſerint*. Interea temporis Caius ante requiſitum Parentum Bertæ conſenſum, maiorem inſtituit familiaritatem cum Titia Sorore Bertæ, quam etiam, non invita ipſamet Berta, ducere intendit. Quæritur, an abſque diſpenſatione Apoſtolica id facere queat. Ratio dubitandi eſt: *partim* quia Caius ob commercium carnale, prævie cum Berta habitum, videtur contraxiſſe impedimentum *Affinitatis* cum Titia. *partim* inſuper impedimentum *publicæ Honeſtatis* ob promiſſionem Matrimonii præcedenter Bertæ datam.

Reſpondeo tamen, Cajum poſſe Matrimonium inire abſque diſpenſatione Apoſtolica cum Titia. Ratio eſt: quia *imprimis* cum eadem non contraxit *Affinitatem* cum copula præcedenter cum Berta habita non fuerit perfecta, & completa: deinde neque cum eadem Titia contraxit *impedimentum publicæ Honeſtatis*; quia promiſſio Matrimonii mutua, præcedenter Cajum inter & Bertam facta, non erat abſoluta, ſed tantum conditionata, & quidem pendente adhuc conditione: ad contrahendum autem impedimentum *publicæ Honeſtatis* requiritur, ut præcedentia Sponſalia vel ſint abſoluta, vel, ſi conditionata tranſierint per impletam conditionem in abſoluta; uti non obſcure colligitur ex *cap. un. De Sponſalibus in 6. v. Ille vero.* *

§. XIII.

De Præſentia Parochi, ac duorum Teſtium.

SUMMARIUM.

131. *Ratio Ordinis.*
Matrimonium clandeſtinum, quod?
132. *Denuntiationes trinæ celebrando præmittendæ.*
133. *Matrimonia clandeſtina olim valida, ſed illicita.*
Malaque irremediabilia ex ipſis orta:
134. *Verba Concilii Tridentini: quibus annullat Matrimonia Clandeſtina.*
Quo tempore Decretum ipſius obligare incipiat?
135. *Eccleſia quomodo potuerit irritare Matrimonium clandeſtinum, etiam ut Sacramentum?*
136. *Qualis Præſentia Parochi juxta Concilium Tridentin. requiratur ad valorem Matrimonii?*
137. *An ſufficiat Præſentia Parochi vi detenti, aut inviti & contradicentis?*
* *Vel ſi is ſit præſens in aliena Parochia?*
138. *Requiritur præſentia proprii Parochi contrahentium.*
* *Vel ſaltem ejuſdem Capellani, aut ab ipſo Subſtituti.*
139. *Quid, ſi ſponſus, & ſponſa ſint diverſarum Parochiarum?*
* *Quid de vagis? Addit. I.*
* *Quid de militibus contrahentibus? Addit. II.*
* *Quid de exiſtente in duplici Parochia? Addit. III. & IV.*
140. *Quot teſtes requirantur, & qualis eorum præſentia?*
141. *Quales Teſtes ſufficiant?*

131. ABSOLUTIS illis Impedimentis, quæ vel Jure naturali, vel ſaltem Jure Eccleſiaſtico antiquo annullant Matrimonium, ſupereſt, ut explicentur duo impedimenta jure noviſſimo Concilii Trid. adiecta, & continentur verſiculis illis num. 49.

Si Parochi, aut duplicis deſit præſentia Teſtis,
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tutæ.

Porro Matrimonium illud, in quo deeſt præſentia Paro-

Parochi, aut duorum Teſtium, de facto communiter appellatur *Matrimonium clandeſtinum*: quamvis olim etiam illud dicebatur Matrimonium clandeſtinum, quod fiebat non præmiſſis denunciationibus: uti patet ex *c. Cum inhibitio, de clandeſtina Deſponſat.* Ibi ſiquidem in Concilio Generali (ſcilicet Lateranenſi, ſub Innocentio III. celebrato) ſtatutum fuit ſub gravibus pœnis ibidem expreſſis, ut cum Matrimonia fuerint celebranda, ea in Eccleſiis per Presbyteros publice proponantur, ſive denuntientur, competenti termino præfixo, ut infra illum, qui noverit, & ſine gravi ſuo incommodo potuerit, legitimum impedimentum opponat, atque ipſi Presbyteri interim pariter inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat.

132. Et hinc ſaluberrimo Decreto inhærens S. Concilium Trid. *Seſſ. 24. cap. 1. De Reform. Matr.* ulterius decrevit *ut impoſterum antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus Feſtivis* (inter quos etiam computatur Dominica) *in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum. Niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ Denuntiationes remittantur: quod ipſius prudentiæ, & judicio Sancta Synodus relinquit.* Quinimo, ut pia Sanctæ Matris Eccleſiæ intentio, in dictis Generalibus Conciliis abunde manifeſtata perfectius adimpleatur, ſolent Ritualia Diœceſana exigere, ut ſi vir & mulier, inter quos Matrimonium eſt celebrandum, diverſæ ſint Parochiæ, in utraque Parochia, ubi habent, vel proxime habuerunt diutius ibi verſati domicilium vel quaſi domicilium, fiant ternæ illæ Denuntiationes, adjectis inſuper optimis cautelis, in praxi memorio obſervandis, quas in proprio ſingularum Diœceſium Rituali, uti & in Jure Canonico *lib. 4. Decret. tit. 3.* §. 1. videre licebit: ubi etiam *num.* 29. inveniri poterunt cauſæ, ob quas Epiſcopus diſpenſare poteſt, † Quam caute ſe gerere debeant Epiſcopi in diſpenſationibus hiſce concedendis expendit Benedict. XIV. in ſua Conſtitutione. *Satis vobis* Bullar. Tom. I. N. XXXV. quare mandat ut id non fiat ſine gravi cauſa, & nomina contrahentium vult adſcribi in libro ſecreto cum fide Sacerdotis, qui matrimonio illi aſſiſtit, & hunc librum ſigillis obſignatum ſervari jubet in Cancellaria Epiſcopali: ſicut & in ea vult ut ſignentur nomina eorum, qui ex eo matrimonio naſcuntur; quare præcipit ut intra triginta dies a nata prole certior de illa Epiſcopus fiat, & ſi negligatur id a Parentibus, mandat ut matrimonium occultum revelетur publice. & *num.* 39. ac *num.* 40. caſus in quibus Parochus ob periculum in mora, & dum Epiſcopus ad impetrandam diſpenſationem amplius adiri nequit, declarare valet, hic, & nunc non adeſſe obligationem quoad denontiationes. Cæterum impræſentiarum per *Matrimonia clandeſtina* intelliguntur illa, in quibus deeſt Præſentia Parochi, & duorum Teſtium jure noviſſimo Concilii Tridentini ad valorem Matrimonii requiſita, ut mox amplius dicetur.

133. Et quidem ejuſmodi Matrimonia clandeſtina juſtiſſimis de cauſis Sancta Dei Eccleſia ſemper deteſtata fuit, atque prohibuit: nihilominus tamen eadem, libero contrahentium conſenſu facta, ante Decretum Concilii Trid. mox allegandum, rata, & valida fuerunt. Quia vero ſolæ prohibitiones Matrimonii clandeſtini propter hominum inobedientiam jam non proderant, & gravia peccata ac mala, per auctoritatem Eccleſiæ amplius irremedibilia, ex ejuſmodi Matrimoniis oriebantur, dum quidam priori uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, poſtea cum alia contrahebant, ſicque in ſtatu damnationis, ac perpetuo adulterio remanſerant; imo & lite deſuper mota per ſententiam Eccleſiæ, cui de priori Matrimonio conſtare non poterat, remanere compellebantur, huic malo Sancta Mater Eccleſia haud amplius efficax remedium adhibere potuit, niſi ejuſmodi clandeſtina Matrimonia prorſus irritando, & caſſando.

134. Quare Concilium Tridentinum *Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matr.* inter alia provide ſic decrevit: *Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus Teſtibus Matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.* Hæc Concilium, varias pœnas in tranſgreſſores ſtatuens, & infra ſubjungens. *Decernit inſuper, ut hujuſmodi Decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem Parochia factæ numerandos.* Occaſione quorum

135. Quæritur I. Quomodo Eccleſia potuerit irritare Matrimonium contractum clandeſtine, hoc eſt, ſine Parocho, & Teſtibus? Reſp. cum Pirhing. *tit. de Clandeſtina Deſponſat. num.* 4. & aliis, Eccleſiam potuiſſe irritare, & de facto irritaſſe tale Matrimonium etiam ut Sacramentum eſt, non quidem per ſe ac directe, ſeu immediate ut Sacramentum, ſed per accidens, ac mediate, annullando videlicet ipſum contractum Matrimonii humanum, ſeu civilem, unde conſequenter irritum redditur ipſum Sacramentum. Deſumitur hoc ex verbis citati Concilii Trident. ibi: *Eos Sancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit & ejuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit.* Confirmatur: quia hac ratione etiam invalidum eſt Matrimonium inter conſanguineos, vel a perſona Eccleſiaſtica contractum, eo quod tales perſonæ ſint inhabilitatæ ad ſic contrahendum, ipſique contractus auctoritate Eccleſiæ fuerint irritati & annullati.

136. Quæritur II. Qualis præſentia Parochi juxta Concilium Tridentinum requiratur ad valorem Matrimonii? Reſp. I. Præſentia Parochi in Matrimoniis per ſe, vel per alium Sacerdotem deputatum neceſſaria non tantum requiritur corporea, ſed etiam moralis, ſeu habita cum intelligentia & advertentia actus. Ita Barboſa *part. 2. de Offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 23. *num.* 78. Sanchez *lib. 3. de Matr. diſp.* 39 *num.* 1. & communis Ratio eſt: quia non intelligens nequit dici præſens *arg. l. Coram ff. de Verb. ſignif.* ibi: *Coram Titio aliquid facere juſſus non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat:* atqui Concilium Tridentinum irritat eorum contractum matrimonialem, qui aliter, quam præſente Parocho, & duobus vel tribus Teſtibus, Matrimonium contrahere attentabunt: ergo requiritur Parochi præſentia, non tantum phyſica, ſed & moralis, ſive humana, ita ut intelligat quid agatur. Unde, ſi Parochus eſſet plene ebrius vel dormiens, non valeret Matrimonium coram eo celebratum; nam dicta præſentia ejus exigitur pro forma actus.

137. Reſp. II. Sufficit tamen hujuſmodi præſentia Parochi & Teſtium, quamvis vi detenti, aut doloſe illuc adducti interſint, dummodo probe intelligant verba, & conſenſum contrahentium: quinimo etiam validum eſt Matrimonium coram Parocho invito, & contradicente contractum, quamvis tunc peccent contrahentes. Ita citati Doctores, & Fagnanus *in cap. Quæſitum num. 7. De Pœnitent. & remiſſ.* qui adducit etiam Declarationem Cardinalium ita ſentientium. Et merito hoc dicitur; quia Parochus aſſiſtens Matrimonio proprie non exercet juriſdictionem, ſed ut Teſtis auctorizabilis nudam exhibet præſentiam, quæ etiam exhibetur ab invito. Fagnanus *c. Quod nobis num.* 54. *De clandeſt. Deſponſ.*

Additio.

* Ex quo ipſo fundamento (quia nimirum Parochus qua aſſiſtens Matrimonio non exercet proprie juriſdictionem, ſed potius eſt teſtis auctorizabilis) infertur, quod dictus Parochus non neceſſario debeat actu eſſe Sacerdos, quamvis quoad Subſtitutum id requirat Concil. Trid. ſuperius *num.* 134. Item ex eadem ratione poteſt *de Jure communi* loquendo aſſiſtere tali Matrimonio etiam extra ſuam Diœceſin, differendo interim ſolemnem benedictionem, usque dum cum Sponſis redeat ad proprium Parochiam. Attendatur tamen in hoc ad propria Ritualia Diœceſana, & emergente caſu conſulatur præſens Auctor *Lib.* 4. *Decret. Tit.* 3. *num.* 63. & *ſeqq.*

138. Quæritur III. Cujus Parochi præſentia requiratur ad validitatem Matrimonii? Reſp. I. Certum eſt, vi Concilii Tridentini, ubi illud receptum eſt, requiri præſentiam proprii Parochi contrahentium, vel alterius Sacerdotis, de ipſius, ſeu Ordinarii licentia aſſiſtentis.

Additio.

* Dicitur notanter I. *Proprii Parochi*; nam quod non ſufficiat præſentia cuiuſcumque, ſed requiratur præſentia Parochi NB. *proprii*, patet ex eo; quia iuxta dicta *num.* 232. etiam ad præcedentes Matrimonium denuntiationes exigitur, ut eæ fiant a Parocho contrahentium *proprio*; ergo multo magis requiritur ad ipſum Matrimonium præſentia Parochi *Proprii*. Dicitur notanter II. *Vel alterius Sacerdotis de ipſius proprii Parochi, aut Ordinarii licentia*: nam etiam talis præſentia ſufficit. † Quamquam præſentia Sacerdotis a Parocho deſtinati ſufficit ad valorem matrimonii, Ipſe tamen Parochus per ſe, niſi *legitima graviſſimaque de cauſa impeditus, aſſiſtere tenetur*. Verba hæc ſunt Benedicti XIV. in Encyclica ad Epiſcopos Poloniæ incipiente: *Nimiam licentiam* §. 9. Bul. Tom. I. N. LXXXV. Cenſetur autem ſimilem licentiam ordinarie habere Cooperator illic conſtitutus, qui regulariter loquendo poteſt quoque in abſentia Parochi alium loco ſui, ut Matrimonio aſſiſtat, conſtituere; cum ſit delegatus (uti ſupponitur) ad univerſitatem cauſarum, ſic autem delegatus alias iuxta iura poſſit ſubdelegare. Econtra vero ille Subdelegatus nequit iterum novum nomine ſui ſubſtituere; quia delegatus ad cauſam particularem iuxta iura abſque ſpeciali licentia nequit iterum ſubdelegare. Videatur Elbel *De Sacram. part.* 3. *Conferent.* 12. *num.* 285.

239. Reſp. II. Quando Sponſus & Sponſa ſunt diverſarum Parochiarum, ſufficit aſſiſtentia alterutrius proprii illorum Parochi, vel licentia ab eo alteri Sacerdoti conceſſa. Ita Barboſa *loc. cit. num.* 98. cum plurimis aliis, atque deciſum a Sac. Congregatione teſtatur Fagnanus *cit. Quod nobis, num.* 33. *& ſeqq. De Clandeſt. Deſponſat.* In praxi tamen obſervetur ordinatio proprii Ritualis Diœceſani.

Additio I.

* Reſp. III. Quando Sponſus, vel Sponſa computantur inter perſonas vagas, ſufficit ad validitatem Matrimonii præſentia Parochi loci illius, in quo contractus matrimonialis inſtituitur, ubicumque demum locus iſte exiſtat, & quamvis alter contrahentium alibi habeat fixum habitationis domicilium, atque exinde proprium diſtinctum Parochum. Ita communis, & ratio eſt: quia ex una parte iuxta iam dicta ſufficit ad valorem Matrimonii præſentia unius Parochi ex Sponſis contrahentibus: ex altera autem quoad perſonas vagas congruentior Parochus nequit aſſignari, quam loci illius, in quo pro tunc, quando contractus inſtituitur, ſimilis perſona vaga invenitur; ubi etiam Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis recipit, ſi ibidem infirmetur. Atque ita apud Reiffenſtuel *lib.* 4. *Decr. tit.* 3. *num.* 86. *& ſeqq* ſæpius declaravit Sac. Congregatio teſtibus Cardinali de Luca & Fagnano. Solummodo hic incidentaliter adhuc notetur I. vagum dici illum, qui nullibi tenet domicilium vel quaſi domicilium habitationis. Notetur II. Parochum ſimilem, etſi valide, non tamen licite poſſe ordinarie loquendo, aſſiſtere Matrimonio vagorum ſine licentia Ordinarii ob periculum multiplicis fraudis. *

Additio II.

* Ex hac triplici reſponſione reſolves, cuiuſnam Parochi præſentia ſufficiat, ſi Matrimonium contrahant milites. Etenim, etſi ſuppoſito, quod eorum Sponſæ habeant proprium domicilium, vel quaſi domicilium, poſſint etiam in præſentia illius Parochi contrahere, ad id tamen non obligantur, ſed vel hi milites habent præſentem Capellanum Caſtrenſem ſpeciali legitima facultate præditum adminiſtrandi hiſce Sacramenta, vel non habent talem Capellanum præſentem. *Si prius*: Ille ſimili Matrimonio omnino poterit aſſiſtere, ſuppoſito, quod hanc facultatem legitime valeat oſtendere: *Si poſterius*: Parochus loci, in quem pro tempore contractus matrimonialis ſe talis miles, non habens alibi domicilium, vel quaſi domicilium, confert, valide aſſiſtet. Ratio eſt: quia milites annumerantur vagis. NB. quod tamen intellige, ſi morantur in caſtris, vel tranſeunt ab uno loco in alium, vel exiſtunt quidem in præſidiis, aſt ſine ſtabilitate & animo per magnam, vel maiorem anni partem ſubſiſtendi, ſed ad nutum Ducis avocandi ad exercitum.

Econtra vero ponamus, quod milites iſti, non habentes Capellanum Caſtrenſem ſpeciali facultate præditum, ex profeſſo a ſuis præfectis mittantur ad præſidium, vel hybernandum, ut illic per notabilem anni partem, vel ultra ſeſe detineant, ita, ut ibidem ſaltem quaſi domicilium acquirant: in hoc caſu requireretur ad valorem Matrimonii aſſiſtentia Parochi loci, in quo degunt, nec poſſent ex hoc loco exire ad vicinum Parochum, & ibidem contrahere Matrimonium. Ratio eſt: quia in eo caſu jam non eſſent amplius vagi, ſed habentes quaſi domicilium: atqui habentes domicilium, vel quaſi domicilium habitationis debent contrahere coram Parocho loci illius, in quo domicilium, vel quaſi domicilium fixum eſt; ergo. Excipe tamen, *ſi Sponſa eſſet vaga*: nam tunc etiam in tali caſu ratione Sponſæ poſſet miles præſidiarius valide contrahere, exeundo extra locum præſidii cum ſua futura Sponſa, & poſt aliquale tempus finito contractu iterum redeundo. Quid de liceitate ſtatuendum foret in ſimili caſu, colligitur ex præcedenti Additione. Videantur Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 94. *& ſeqq.* & Pichler *lib.* 4. *Decret. tit.* 3. *num.* 21. quibus adde recenter Patrem Apollonium Holzman *Tom.* 2. *part.* 5. *Tract.* 4. *num.* 758. ubi refert Indultum in forma Brevis ab Innocentio XIII. anno 1721. 23. Decembris emanatum, vi cuius Capellano Majori, & aliis a ſe deputatis exercituum Imperatoris Caroli VI. noviſſime defuncti Caſtrenſibus Capellanis, præter plura alia, quoad præſentem materiam conceditur, quod militum, & perſonarum ad hos ſpectantium, & cum ipſis commorantium Matrimoniis aſſiſtere, atque, cum prævis denuntiationibus, ſi expediens videbitur, diſpenſare poſſint, ſive fuerint in actuali expeditione bellica, ſive etiam accidentaliter in hybernis, vel æſtivis, aut præſidialibus ſtationibus *temporalibus*, dummodo non fuerint milites præſidiarii tales, qui continuæ arcium, vel aliorum locorum cuſtodiæ ſunt adſcripti. Illud etiam quoad milites, reſpectu quorum tale indultum viget, eſt ſingulare, quod, ſi in loco accidentalis, ac temporaneæ ſtationis contrahant cum aliqua ibidem domicilium, vel quaſi domicilium habente, tunc præter Capellanum Caſtrenſem etiam Parochus loci præſens eſſe debeat, cum quo æqualiter emolumenta ſtolæ dividere debet. *

Additio III.

* Quæritur IV. An poſſit contingere, ut idem ſit ſub duobus Parochis, ita, ut coram utrolibet eorum prout placuerit, valide Matrimonium contrahere poſſit? Ante Reſponſionem Nota I. quod, ſicuti reſpectu vagorum in ordine ad aſſiſtendum Matrimonio Parochus cenſeatur ille, qui eſt Parochus loci, in quo tales vagi hic, & nunc ſe detinent, ita reſpectu aliorum debitus dicatur Parochus is, ubi hi habent domicilium, vel quaſi domicilium habitationis. Nota II. quod quis in loco aliquo cenſeatur figere domicilium, ſi habeat animum in illo loco conſtanter permanendi; econtra vero, ſi tantum ibidem ſtatueret perſiſtere per maiorem anni partem, reputaretur in tali loco figere quaſi domicilium. Nota III. ex Reiffenſtuel *lib.* 4. *Decret. tit.* 3. *n.* 60. uti ad acquirendum verum domicilium ſufficit unius diei habitatio cum animo conſtanter ibidem permanendi, ita etiam ad acquirendum quaſi domicilium ſufficere unum, alterumve diem cum animo per maiorem, vel ſaltem quaſi æqualem alicuius anni partem ibidem perſiſtendi. Nota IV. domicilium originis, ſeu illius loci, quo quis natus eſt, non tribuere Parocho illius loci ius aſſiſtendi Matrimonio, niſi ſimul fuerit coniunctum domicilium, vel quaſi domicilium habitationis, uti recte obſervant Pignatel. *Tom.* 5. *Conſult.* 79. & Gutierez *Tract. de Matr. cap.* 62. *num.* 29. Nota V. domicilium originis in dubio præſumi coniunctum cum domicilio habitationis, ſi talis in loco originis adhuc, etſi aliquot annis abſens retineat maiorem partem ſuorum bonorum, uti advertit Konig *lib.* 2. *Decret. tit.* 2. *num.* 13. & in ſimili caſu adducit decisionem Rotæ Pignatellus *tom.*

7. *Con-*

7. *Concluſ.* 63. *num.* 3. Nota VI. domicilium habitationis ſemel electum non debere illico inferri quaſi iterum fuiſſet derelictum ex eo, quia talis aliquo tempora illic non fuit niſi ſimul ſitæ circumſtantiæ derelictionis intervenerint. Fridarich *Tract. de Foro compet. part.* 2. *cap.* 1. *per totum*. Nota VII. liberos necdum emancipatos cenſeri habere domicilium habitationis ipſorum Parentum, & uxorem viduam domicilium mariti defuncti *L.* 22. §. 1. *ff. Ad. Municipal. L. fin. C. De Incolis*. H. N.*

Additio IV.

* Reſpondeo. Poteſt contingere non raro caſus, ut quis exiſtat ſub duobus Parochis, ita, ut quilibet eorum valide poſſit aſſiſtere Matrimonio. Ratio eſt: quia poteſt eſſe, ut talis contrahens Matrimonium habeat duplex domicilium habitationis, vel in uno loco domicilium habitationis, in altero quaſi domicilium; ubi utique talis eſt ſub utroque Parocho, & a quolibet eorum Sacramenta (ſi Sacramentum Ordinis excipias, de quo ſpecialia ſuo loco dicta fuere) recipere valet.

Exemplificatur magis: ſic e. g. ſtudioſus in loco ſtudii habet quaſi domicilium, & ubi degit parens, ſub cuius patria poteſtate eſt conſtitutus, verum domicilium habitationis, nec in Germania declarabitur Matrimonium invalidum, ſive unus, ſive alter Parochorum aſtiterit. Item Nobilis Officialis poteſt tam in civitate, quam in ſuo caſtro duplex domicilium inſtituere *argum. L.* 6. §. 2. *ff. Ad Municipalem*, puta, proponendo utrobique æqualiter æqualitate ſaltem morali (e. g. tempore hyemali in civitate, & æſtivali in caſtro) permanere. Pro quo præter Gloſſam & Rotam vide plures DD. apud Illuſtriſſ. L. B. D. Zeller *tom.* 2. *Concil.* 6. *num.* 52. & apud Gutierez *Tract. de Matr. cap.* 64. Non equidem me latet, quod Antonius Chlingenſperg *de Judiciis in genere cap.* 2. *Aſſert.* 28. *num.* 8. ex Illuſtriſſ. D. L. B. de Schmid afferat caſum, quo Parochus domicilii cuiusdam Nobilis noluit admittere, ut filia præfati Nobilis coram Parocho Hoff marchiali, ſeu ſui caſtri Matrimonio iungatur, ſed nihil obtinuit.*

140. Quæritur V. Quot, & quales Teſtes præter proprium Parochum requirantur ad valorem Matrimonii iuxta novum Concilii Tridentini? Reſp. I. Certum eſt, requiri ſaltem duos aut tres Teſtes, prout exprimit idem Concilium *loc. cit.* ibi: *Et duobus vel tribus teſtibus*. Et quidem hi Teſtes ſimul cum Parocho debent adeſſe, neque ſufficit ſucceſſiva eorum præſentia, prout notat Barboſa *loc. cit. num.* 120. cum aliis. Debent inſuper iidem eſſe præſentes non tantum phyſice, ſive corpore, ſed etiam moraliter, ſeu cum advertentia ac uſu rationis, ita ut intelligant quid agatur, prout in ſimili ſupra *num.* 136. dictum eſt de præſentia Parochi.

141. Reſp. II. Teſtes quicumque rationis compotes, quamvis impuberes, conſanguinei, domeſtici, Religioſi, feminæ, vel infames ſufficiunt ad valorem Matrimonii. Ita Barboſa *loc. cit.* cum aliis. Ratio eſt: quia Concilium ſimpliciter requirit duos Teſtes, neque exigit in ipſis ſpecialem aliquam qualitatem; ergo nulla alia requiritur præter eam, quæ Jure naturæ eſt neceſſaria ad teſtificandum, nempe ut quis ſit compos rationis. Accedit, quod Decretum Concilii Tridentini ſit correctorium Juris communis; ergo non eſt extendendum, ſed quantum patitur verborum proprietas, reſtringendum; eo præſertim, quod ſit irritans Matrimonium, cuius cauſa eſt favorabilis, *cap. ult. De Sentent. & re judicat.*

§. XIV.

Solvuntur varia dubia circa præſentiam Parochi ac Teſtium.

SUMMARIUM.

142. *In loco non recepti Concilii Trid. valide contrahunt incolæ inter ſe, & cum aliis ſine ſolemnitatibus ejusdem.*
143. *Idem eſt, ſi ſponſus & ſponſa illuc veniant animo transferendi domicilium,*
144. *Vel ibidem figendi quaſi domicilium.*
    * *Quænam in ſpecie ſint illa loca, in quibus non eſt receptum Concil. Trid. Add. I. & II.*
145. *Quid, ſi illuc pergant ſolo animo contrahendi ſine Parocho & teſtibus? Rationes dubitandi.*
146. *Non eſt validum tale Matrimonium, ſi habitatio non mutetur.*
147. *Solvuntur rationes in contrarium.*
148. *Valet autem, ſi transferatur domicilium.*
    * *Alius notabilis caſus. Addit. I. & II.*
149. *Valent Matrimonia hæreticorum, ſi apud ipſos Tridentinum non eſt promulgatum.*
150. *Corollarium.*
151. *Quid juris ſi Catholici & Hæretici eodem templo utantur?*
Sententia ſtans pro valore Matrimonii
Sententia negativa.
    * *Amplificatio dictorum.*
152. *Quid, ſi Parochus metu Infidelium abſit, vel lateat?*
    * *Praxis revalidandi Matrimonium ex defectu Parochi nullum.*

142. QUÆRITUR I. Quid ſentiendum ſit de Matrimonio contracto in loco, ubi Concilium Tridentinum in puncto Reformationis Matrimonii non eſt receptum? Reſp. I. Non tantum a duobus incolis talis loci, ſed etiam ſi quis a loco recepti Concilii ibidem contrahat cum incola illius loci non ſervata forma Decreti Tridentini, valide a talibus ibi contrahitur Matrimonium. Ita communis Doctorum. Ratio primæ partis habetur ex verbis Concilii Tridentini *num.* 134. relatis, quibus declaravit Decretum ſuum non obligare, niſi poſt triginta dies a publicatione eius, facta in Parochia, & conſequenter, ubi talis publicatio non eſt facta, valet adhuc Matrimonium clandeſtinum inter incolas illius loci, ſicut olim valuerat. Altera pars probatur ex eo: quia contractus matrimonialis eſt individuus; ergo, cum incola illius loci valide contrahat ſine dictis ſolemnitatibus, etiam viciſſim advena cum ipſo ibidem contrahens valide contrahit: ſiquidem contractus Matrimonii non poteſt claudicare, ſive valere ex parte unius, & non alterius.

143. Reſp. II. Si etiam utraque pars, id eſt, tam Sponſus, quam Sponſa, a loco recepti Concilii emigraverint ad locum non recepti Concilii ex cauſa transferendi verum domicilium, & ibidem contrahant, valebit Matrimonium ſine dictis ſolemnitatibus. Ita rurſum communis. Ratio eſt: quia tales hoc ipſo, quod illuc veniant animo figendi verum domicilium, ibidemque perpetuo manendi, iam fiunt incolæ loci illius, eiusque legibus obſtringuntur; ergo valide contrahunt iuxta morem illius loci, neque amplius adſtringuntur legibus prioris domicilii, ubi Decretum Tridentinum viget, cum inde receſſerint.

144. Reſp. III. Inſuper valide contrahitur Matrimonium ſine dictis ſolemnitatibus, ſi quidem ſeſe conferant ad locum non recepti Concilii animo ibidem figendi duntaxat quaſi domicilium. Ita rurſum Doctores communiter. Ratio eſt: quia Decretum Tridentinum non obligat in Parochia, in qua non eſt promulgatum, atqui per ſolam translationem quaſi domicilii efficitur quis Parochianus alicuius loci, ita, ut ab Eccleſiæ illius Parocho poſſit recipere Sacramenta *arg. c. Significavit. De Parochiis* iuncta Gloſſa *in Clem.* 2. *De Privilegiis*, ergo. Et ſic v. g. Matrimonia Chriſtianorum apud Turcas captivorum, vel commercii cauſa ibi degentium, ſunt valida, quamvis contrahant non ſervata forma Tridentini, ſuppoſito, quod hoc ibi non fuerit promulgatum.

Additio I.

* Ut autem magis noſcatur pro praxi in ſpecie, ubinam fuerit Concilium Tridentinum promulgatum vel non, volui ex variis Auctoribus, Wex, Kugler, Pichler, Neuſſer, la Croix &c. apponere ſimilia loca: ſic enim promulgatum eſt in Suecia, Saxonia, Pruſſia, Anglia, Scotia, Hybernia, Turcia, Dania, Pomerania, & in aliis Provinciis Septemtrionalibus,

quæ

quæ a fide Catholica defecerunt ante annum 1563. quo Concil. Trident. abſolutum eſt, vel ſaltem ante annum 1564. quo confirmatum, ac promulgatum fuerat. E contra vero ante defectionem promulgatum eſt in Hollandia, ac Provinciis confœderatis; ſimiliter cenſetur promulgatum ſufficienter in Parochiis illis, in quibus equidem Catholici cum Hæreticis permixti vivunt; aſt Catholici dictarum Parochiarum actu receperunt memoratum Concilii Tridentini Decretum poſt ejusdem debitam promulgationem. Item in Hungaria, & Sileſia, imo etiam in Germania magna ſaltem ex parte, prout teſtis eſt Card. Pallavicinus apud Holzmann hic num. 403. Quoad Poloniam, & Galliam ſaltem in aliquibus Locis dicitur non promulgatum. *

Additio II.

* Ponamus autem tales Germaniæ urbes, ubi in eadem civitate diverſæ Parochiæ exiſtunt, aliquæ Catholicæ aliæ Acatholicæ: cenſebiturne hoc Decretum Concilii Trid. irritans Matrimonia clandeſtina, afficere etiam Parochias Acatholicas? Reſpondeo: in talibus circumſtantiis eſſe reſpiciendum ad tempus quo defecerunt dictæ Parochiæ; nam, ſi factum eſſet ante illud Decretum, non obligaret id tales Acatholicos: ſecus, ſi primum poſtea, & facta jam memorati Decreti in ſimili Parochia promulgatione defeciſſent. Ubi, ut tacite præveniatur alicui objectioni, notandum ex Fagnano, & Barboſa apud Reiffenſtuel *Lib. 4. Decret. tit. 3. num. 118.* ad hoc, ut dictum Decretum obliget in aliqua Parochia, non æque uti in aliis Legibus Pontificiis, ſufficere; quod in Diœceſi ſit promulgatum, ſed requiri etiam promulgationem in illa ipſa Parochia, in qua prætenditur obligatio; ob ſpecialem diſpoſitionem Concilii Trid. *Seſſ. 24. cap. 1. De Reform. Matr.* *

145. Quæritur II. An, ſi illi, qui non ſunt vagi, ſed incolæ loci, in quo Tridentinum Concilium in puncto Reformationis Matrimonii eſt promulgatum ſe conferant ad locum non recepti Tridentini ſolo animo ibidem ſine Parocho, & Teſtibus contrahendi, valide contrahant Matrimonium? Ratio dubitandi, & Affirmativam tenendi eſt: quia *ratione contractus ſortitur quis regulariter Forum*, ut habetur *cap. ult. De Foro competent.* & conſequenter valide contrahit ſecundum leges illius loci, v. g. Matrimonium ſine Parocho & Teſtibus. Accedit, quod talis videatur uti jure ſuo; atqui *nullus videtur dolo facere qui ſuo jure utitur*, *l. Nullus ff. De Reg. Juris*; ergo. Tandem, quamvis hujusmodi intentio mala reddat actum illicitum, non tamen ſtatim ſequitur, eum eſſe invalidum; nam *multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. arg. c. Ad Apoſtolicam. De Regularibus.* Et ob has, atque alias hujusmodi rationes non deſunt, qui abſolute cenſent cum Sanchez *lib. 3. de Matr. diſp. 18. num. 29.* tale Matrimonium valere. Nihilominus

146. Reſp. I. Præfati incolæ, ſi cum fraude, ac ſolo animo ſine Parocho & Teſtibus contrahendi illuc ſe transferant, habitationem vero non mutent, invalide contrahunt Matrimonium. Ita a Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Trident. Interpretum fuiſſe reſponſum, dictamque reſponſionem ab Urbano VIII. anno 1627. confirmatam, refert Lugo *Lib. 1. Reſponſ. Moral. Dubio 36.* Engel *tit. de Clandeſt. deſponſat. num. 20.* & Barboſa *cap. 21. de Offic. Parochi num. 93.* citans alias Declarationes Sac. Congregationis, & plures Doctores. Ratio eſt: quia *fraus, & dolus alicui patrocinari non debent*, *c. Sedes. De Reſcriptis*, qualis fraus vel ideo hic intervenire cenſetur, quia egreſſus præciſe ad ſubterfugiendam Legem Tridentini factus, ſpecialiter eſt conformiter Declarationibus prohibitus. Adde, quod Concilium Tridentinum tales perſonas ex dicto fine exeuntes *ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddat*, & conſequenter, quamdiu manent Parochiani prioris loci, neque mutarunt habitationem, ubicumque reperiantur, nulliter ſic contrahunt: nam inhabilitatio perſonæ comitatur ipſam, ſicut umbra corpus.

147. Nec urgent rationes in oppoſitum *num. 145.* allatæ. Nam *cap. ult. De Foro compet.* procedit *regulariter*: fallit autem inter alia, quando perſona eſt inhabilitata ad ſic contrahendum. Ad alterum reſpondet Barboſa ibidem, ly *Nullus videtur* indicare, quod lex illa loquatur ſtante dubio: quia tunc juris præſumptione nemo cenſetur quid in fraudem, ſive dolo facere. Ad ultimum dicitur Regulam illam non ſemper procedere, ac præſertim tunc non habere locum, quando aliquid eſt præceptum tanquam pertinens ad formam actus.

148. Reſp. II. Si vero incola talis transferat ſuam habitationem, ſeu domicilium ſolo animo, ut ibi absque Parocho & Teſtibus contrahat, valet Matrimonium ſic contractum. Ita ſubditur in citata a Lugone Cardinalium reſponſione. Ratio eſt: quia per talem translationem habitationis cenſetur quis fieri Parochianus alterius loci in ordine ad Sacramenta recipienda.

Additio.

* Aſt pone caſum, quod quis exeat ad locum non recepti Concilii Tridentini neutiquam ex fine, ut illic occulte Matrimonium contrahere valeat, ſed ex alio motivo, puta ratione mercaturæ, ubi tamen per accidens invenit occaſionem occulte absque Parocho contrahendi cum alia, e. g. cum ſua ancilla pariter illinc cum ipſo egreſſa, quæritur, an tale Matrimonium ſit invalidum, ſuppoſito, quod non ſimul habeat animum transferendi in talem locum domicilium, ſeu quaſi domicilium, ſed tantummodo aliquot diebus ibidem ſubſiſtendi, ac præterea nec compars ex contrahentibus ſit vaga, aut inquilinus loci illius, in quo Concil. Trid. receptum non eſt? Reſpondeo tale Matrimonium adhuc probabiliter fore validum. Ratio fundamentalis eſt: quia ex una parte egreſſus e loco domicilii ex hoc motivo non legitur ſpecialiter prohibitus: nec propter hoc motivum egrediens ſpecialiter ad contrahendum alibi inhabilitatus, ſicuti præciſe ex motivo contrahendi egrediens. ex altera vero parte generaliter quis ratione contractus in loco, quo contrahit, forum ſortitur, quando perſona ſpecialiter non eſt inhabilitata illic contrahendi. Videantur Reiffenſtuel *l. 4. Decret. tit. 3. num. 143.* & Pichler ibidem *num. 14.* *

Additio II.

* Dices in contra: Illud Matrimonium juxta dicta *num. 138.* non eſt validum, quod contrahitur absque præſentia Parochi NB. *proprii*: ſed Matrimonium in caſu fuiſſet tale: cum proprius Parochus reſpectu habentium aliunde domicilium vel quaſi domicilium ſit Parochus loci, in quo fuerunt tales dictum domicilium, aut quaſi domicilium *arg. c. fin. De Parochiis*, & ubi alias etiam Sacramenta (puta Viaticum & Extremam Unctionem) recipiunt: ergo. Ad hanc ſatis efficacem objectionem, ut defendatur ſententia præſentis Auctoris in Jure Canonico *loc. cit.* probabiliter reſponderi poteſt, quod in materia contractuum Parochus *proprius* dici poſſet non ſolum Parochus *Domicilii*, vel *quaſi Domicilii*, ſed etiam Parochus *loci*, in quo contrahitur; cum juxta Juriſtas *ratione contractus* quis ſortiatur forum, niſi ſpecialiter inhabilitetur perſona ad ponendum ibidem contractum, ſicuti, juxta Declarationes Cardinalium apud Auctores inhabilitantur illi, qui eo fine exeunt ad locum non promulgati Concilii, ut ibidem Matrimonium contrahere poſſint. Videatur Schmalzgrueber *l. 3. Decret. tit. 3. num. 110.* *

149. Quæritur III. Quid dicendum de Matrimoniis Hæreticorum? Reſp. I. Certum eſt, Matrimonia Hæreticorum eſſe valida, ſi in ipſorum Parochia Concilium Tridentinum nunquam fuit promulgatum, & præterea aliunde non interveniat aliquod impedimentum dirimens. Ratio patet ex verbis Concilii Trid. relatis *num. 134.* utpote, quod ad obligationem & robur ſui Decreti requirit publicationem in unaquaque Parochia faciendam, ſimulque addit, ante lapſum triginta dierum a die primæ publicationis in Parochia factæ dictum Decretum non obligare: & conſequenter ibidem Jure antiquo valide contrahitur Matrimonium etiam ſine præſentia Parochi ab incolis illius loci.

150. Infertur proinde cum Gobat *tr. 9. Theol. Experim. num. 458.* & aliis, quod reſpective ſeu comparative loquendo valeant pleraque Matrimonia Hæreticorum, ſi aliud non deſit, quam præſentia Parochi. Etenim in plerisque reſpective Parochiis ſaltem in partibus Septentrionalibus omni ex parte

hære-

hæreticis non fuit ulla publicatio illius Decreti: quia pleraque illa loca iam deſecerant ab Eccleſia, & Romano Pontifice, priusquam lucem aſpiceret illa Conſtitutio Tridentina. † Huic doctrinæ conſonant Benedictus XIV. in ſua Conſtitutione: *Matrimonia quæ in locis* Bull. Tom. I. N. XXXIV. valida declaravit matrimonia contracta in ſuis Provinciis ab Hæreticis fœderati Belgii, nec exigit, ut ſi forte Catholicæ Eccleſiæ reconcilientur conſenſum coram Parocho innovent. Inſuper idem declaravit, ſi ibidem contrahatur matrimonium a Catholico cum Hæretica. Denique idem ſtatuit de matrimoniis initis inter Catholicum & Hæreticam contractis ab iis qui addicti ſunt militaribus copiis deſtinatis ad muniendas Arces conterminas vulgo dictas di *Barriera*, dummodo uterque coniux ad eaſdem copias pertineat. Vide alia in eadem Conſtit. in qua nihil voluit decretum aut declaratum de coniugiis eorum, qui domicilium habent in Provinciis fœderatis, ſed contrahunt in Regionibus Principum Catholicorum, nec de iis, qui domicilium habent in Regionibus Catholicorum, ſed contrahunt in Provinciis fœderati Belgii.

551. Reſp. II. Utrum in locis & Parochiis, in quibus inter Catholicos & Hæreticos, eodem Templo utentes, datur *Simultaneum* (ut vocant) eſtque a Catholicis promulgatum atque receptum Decretum Concilii Tridentini, valide contrahant Matrimonium, Hæretici coram ſuo Pſeudo-Paſtore, variant Theologi. Et quidem valere huiusmodi Matrimonia, ſuſtinent Tannerus *tom. 4. diſp. 8. q. 3. num.* 122. Layman *l. 5. tr. 10. part. 2. c. 4. num. 7.* Dicaſtillo & alii. Tum quia *error communis jus tribuit*, *arg. l. Barbarius §. de Offic. Prætorum*: tum quia ad validitatem Matrimonii iuxta formam Concilii Tridentini ſufficit aſſiſtentia Parochi, etiam putativi: tum tandem, quia in dicto caſu videntur quoad effectum eſſe duæ Parochiæ, una Catholicorum ſub proprio Parocho Catholico viventium, altera Hæreticorum, in qua non fuit promulgatum neque receptum Decretum Concilii Tridentini.

Econtra ſententiam negativam tenent multi alii Doctores. Siquidem certum eſt, Hæreticos, velint, nolint, Legibus Eccleſiaſticis de iure obligari, quamvia de facto reſiſtant: ergo etiam obligantur quoad Legem irritantem Matrimonium ſine Parocho contractum, ſuppoſito, quod hæc Lex iam fuerit in illa Parochia ante introductam hæreſin recepta. Deinde, ut taceantur aliæ rationes, Sacra Congregatio Concilii, prout refert Gobat *loc. cit. n.* 464. Nuntio Apoſtolico in Belgio reſpondit, *Hæreticos quoque ubi Decretum c. 5. Concilii Trident. eſt publicatum, teneri talem formam obſervare; & propterea etiam ipſorum Matrimonia abſque forma Concilii, quamvis coram Miniſtro hæretico, vel Magiſtratu loci contracta, nulla atque irrita eſſe.*

Additio.

* Scio quidem, quod R. P. Pichler, qui *l. 4. Decret. tit. 3. num.* 15. cum Staleno *in Diſſertat. Theologico-Politica c. 4. & ſeqq.* aliiſque Germaniæ ſcriptoribus defendit affirmativam, nimirum talia Hæreticorum Matrimonia adhuc valere, quod, inquam, dictus Auctor *loc. cit. n.* 17. reſpondeat, Declarationem allegatam nec Belgium, quo miſſa eſt, amplius ſtringere ob varias circumſtantias interea emergentes. Ego vero, cum multo plures adhuc ſimiles Declarationes uniformes a Manhæucio *in Cautela Confeſſarii lib. 4. c. 8. n.* 201. ac ab aliis Auctoribus adducantur, & quidem noviſſime apud Thenhaven, Bockhen, & apud Apollonium Holaman *Tom. 2. de Matr. Tract. 2. n.* 489. una recentiſſima die 4. Auguſti, anno 1725. emanata, lectu ſane digniſſima; hinc vix credo, Romæ contrariam approbari ſententiam, quinimo S. Pœnitentiaria anno circiter 1718. contra eandem reſolvit ſimilia Matrimonia eſſe invalida, ut teſtatur Elbel *de Sacramentis part. 3. Conferent.* 52. *num.* 299. Profecto a pari alia Eccleſiaſtica impedimenta dirimentia videntur ex mente Pontificis ſimiliter afficere Hæreticos Germaniæ: ad quid enim alias Epiſcopi Germaniæ (iuxta dicenda *Diſſ. ſeq. qu.* 1.) peterent ſpecialem facultatem a Curia Romana diſpenſandi in iiſdem, poſito, quod Hæretici ad fidem convertantur, ſi dicta impedimenta Hæreticos non afficerent? Interea illud in hac controverſia magnis partium ſtudiis pro & contra in Germania agitata indubitatum eſſe videtur, in his partibus ſimilia Matrimonia ſaltem valere quoad certos effectus civiles ob bonum publicum v. g. ut filii reputentur legitimi, & ut poſſint, ſicut alii in Feudis, Fidei Commiſſis, Maioratibus, Hæreditatibus ſuccedere &c. Idem non ſolum in ſuperiori Germania, ſed etiam in ditionibus Regi Hiſpaniarum ſubiectis procedere teſtatur Henno *Tr. de. Matr. Diſp. ult. q. 3. art. 7.* quod credo potiſſimum ab allegato Auctore intelligi de Germania inferiori pro tempore quo is ſcripſit, adhuc magna ex parte Regni Hiſpaniarum ſubiecta. Cæterum quoad Matrimonia Hæreticorum cum Catholicis adhuc multa utilia videri poſſunt præcedenti §. 8. *

552. Pro coronide huius materiæ de præſentia Parochi, & Teſtium reſtat notandum pro illis locis, ſeu Parochiis, in quibus Decretum Concilii Trident. *Seſſ. 24. c. 1. de Reform. Matr.* aliquando fuit receptum, & publicatum; poſtea vero per potentiam Hæreticorum, aliorumve Infidelium expulſis Catholicis Sacerdotibus amplius obſervari non poteſt. Tunc enim quando talis locus, ſeu Parochia Epiſcopo, & Parocho caret aut ſaltem uterque horum nullo conſtituto Vicario, ob metum Hæreticorum latet, ita ut tuto adiri non poſſit, ſi alius Parochus, vel Sacerdos in loco propinquo exiſtat, coram illo, & Teſtibus contrahatur Matrimonium. Quod ſi etiam hoc commode fieri nequeat, contrahatur coram duobus Teſtibus, &, ſi fieri poteſt, coram Notario, ſervatis cæteroquin de iure ſervandis; ſicque validum erit Matrimonium. Et ita reſpondiſſe Summum Pontificem ad relationem Sac. Congregationis Concilii, refert Fagnanus *in c. Si Clericus num.* 58. *De Foro competen.* & concordat Declaratio eiusdem Sac. Congregationis *de die* 19. *Januarii* 1605. cuius verba allegat Diana *part. 11. tr. 6. reſol.* 5.

Additio.

* Cæteroquin pro praxi, ſi tu Confeſſarie in Confeſſionali invenias aliquos, quorum Matrimonium deprehendis, ac ex dictis ex viis ob defectum Parochi debiti eſſe nullum, ne miſeros hoſce, & coram ſæculo reputatos adhuc tanquam veros coniuges, qui modo tuum in ſua perturbatione implorant officium, deſolatos relinquas, ſed alterutrius putatitiorum coniugum debitum Parochum accedas rogando, ut tibi det facultatem nomine ſuo aſſiſtendi alicui certo Matrimonio nulliter celebrato, nullatenus tamen manifeſtando huic ipſas perſonas invalide ex defectu Parochi contrahentes. Quod ſi Parochus hanc facultatem recuſet, aut ipſi manifeſtare nolis, timendo, ne deveniat in notitiam perſonarum, ſcribe Epiſcopo, aut Vicario Generali alterutrius contrahentium ſpecificando caſum, & motiva dandi facultatem, non autem nominando perſonas; ubi pro zelo ſuo haud dubie tibi tribuet facultatem aſſiſtendi, ſi expediens iudicaverit. Hac igitur facultate impetrata tales in Nomine Domini in occulto de novo coniunge in præſentia duorum Teſtium Religioſorum, vel alias ſilentio deditorum, qui ſtrictiſſime obligantur ad ſervandum Secretum. Quod ſi nullitatem huius Matrimonii haberes ex ipſa Confeſſione, deberes prius a Confitente petere licentiam aſſumendi ad ratificandum Matrimonium duos Teſtes ſilentioſos, niſi ipſimet coniuges putatitii velint tales denominare: alias enim frangeres Sigillum, cum aſſumpti a te Teſtes devenirent in notitiam nullitatis Matrimonii, quam nullitatem tu non aliunde, niſi ex Confeſſione reſcires. Cæterum ſi quæ circa totam hanc materiam adhuc forſan deeſſe viderentur, *l. 4. Decretalium Tit.* 3. fuſius poterunt reperiri. *

§ XV.

§. XV.

De Impedimento Raptus.

SUMMARIUM.

153. *Raptus quid?*
154. *Raptus, eſt impedimentum dirimens Matrimonii.*
155. *Et quamdiu?*
Quid, ſi fœmina rapiat virum?

153. PER *Raptum* hoc loco intelligitur violenta puellæ extractio e domo parentum, & poteſtate, in ordine ad Matrimonium contrahendum. Dicitur, *violenta puellæ extractio:* quia ad Raptum requiritur violentia, vel phyſica per manuum injectionem, vel ſaltem moralis per minas, aut metum gravem illata, unde non ſufficiunt ſolæ blanditiæ, vel preces, quibus puella educitur e domo paterna. Et additur, *ad Matrimonium contrahendum:* quia, ſi ob alium finem quis violenter abduceret puellam, non fieret talis Raptus, qui eſt impedimentum dirimens Matrimonium inter raptorem & raptam.

154. Porro Raptus ſic commiſſus non ſolum tunc eſt impedimentum dirimens Matrimonii inter raptorem & raptam, quando puella per vim abducta revera non conſentit in Matrimonium (ſic enim Jure naturæ Matrimonium foret nullum defectu conſenſus ad ejus valorem neceſſario requiſiti) ſed etiam tunc, quando puella poſtmodum quidem vere ac libere conſentit, adhuc tamen manet in poteſtate raptoris. Ratio eſt: quia noviſſime in Concilio Tridentino *Seſſ. 24. c. 6. de Reform. Matr.* decretum fuit, inter raptorem & raptam, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris permanſerit, nullum poſſe conſiſtere Matrimonium.

155. Dicitur notanter, *quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit:* nam, ſi poſt raptum commiſſum puella rapta iterum ſeparata fuerit a raptore, & in loco tuto ac libero conſtituta, ac poſtmodum raptorem in virum habere conſenſerit, poſſe inter eam & raptorem conſiſtere Matrimonium, docet ibidem citatum Concilium. Inſuper, ſi fœmina rapiat virum in ordine ad Matrimonium ſecum ineundum, non oritur inde impedimentum dirimens Matrimonii, ſi poſtea vir conſentire voluerit: quia Concilium Trident. *loc. cit.* loquitur ſolum de raptore & rapta, ac proinde Decretum ipſius, utpote correctorium Juris antiqui, ſimulque pœnale, non eſt extendendum ad fœminam raptricem viri. Sanchez *l. 7. diſp. 13. num. 16.*

QUÆSTIO V.

De Diſpenſatione Impedimentorum Matrimonii.

SUMMARIUM.

156. *Diſpenſatio, quid?*
(k) Videatur Tr. 2. Diſt. 4. n. 12. & ſeqq.
157. *Papa, in quibus impedimentis poſſit diſpenſare?*
158. *An Epiſcopus poſſit aliquando diſpenſare in impedimentis Matrimonii?*
159. *Quibus ſtantibus conditionibus fieri valeat?*
160. *Fundamentum dictæ aſſertionis.*
161. *An etiam quoad Matrimonium contrahendum dicta procedant? cum Additione.*
162. *Quid obſervandum ſit in procuranda diſpenſatione impedimentorum Matrimonii?*
163. *I. Proponatur impedimentum rite in ſua ſpecie.*
164. *An exprimendum nomen ejus, pro quo petitur diſpenſatio.*
165. *II. Si plura concurrant impedimenta omnia exponantur.*
166. *III. Impedimenta Cognationis, Affinitatis &c. explicentur in proprio gradu. Seq. Addit.*
167. *IV. Et unde ſit contracta Affinitas &c.*
168. *V. Quæ alia ſint aperienda?*
(l) Supra n. 159. citati.
169. *Quid conſilii cum iis, qui poſt Matrimonium contractum ſibi conſcii ſunt alicujus impedimenti?*
(m) Adde dicta Diſt. 13. n. 86.
170. *Diſpenſatio, per quem petenda?*
171. *Et a quo, & quomodo?*
172. *An obtenta diſpenſatione Matrimonium coram Parocho & Teſtibus renovandum ſit?*
173. *An ambo conjuges debeant ſcire nullitatem Matrimonii, ut renovent conſenſum?*
174. *An aliquando ſufficere poſſit conſenſus ſub conditione?*
* *Extenditur magis dicta materia ponendo notabiles Additiones quinque.*

156. DIſpenſatio proprie dicta eſt Juris communis relaxatio, facta cum cauſæ cognitione ab habente legitimam poteſtatem. (k) Dicitur *ab habente legitimam poteſtatem*: quia diſpenſatio eſt actus juriſdictionis, ad quam requiritur legitima poteſtas. In propoſito igitur nomine *diſpenſationis* intelligitur ablatio impedimenti dirimentis Matrimonii, ſeu relaxatio legis illud imponentis, facta pro certis perſonis & caſibus in particulari. Dicitur notanter: diſpenſatio ad propoſitum eſt *ablatio impedimenti dirimentis*; in præſenti enim tantum tractamus de diſpenſatione circa impedimenta dirimentia Matrimonii? nam de præcise impedientibus (qualia ſunt vota præcedentia perpetuæ caſtitatis, vel ingrediendi Religionem &c.) jam egimus *Tr. 6. Diſt. 3. qu. 4. & ſeq. Append.* Hoc prænotato, ſit

157. CONCL. I. Papa nequit proprie, & ſtricte loquendo diſpenſare in impedimentis Jure naturali, ac Divino Matrimonium dirimentibus; poteſt tamen diſpenſare in omnibus impedimentis ſolo Jure Eccleſiaſtico illud dirimentibus. Ita omnes Doctores Catholici. Ratio primæ partis eſt: quia Papa non habet poteſtatem relaxandi Jus naturale, aut Divinum, cum inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris. Ratio ſecundæ partis eſt: quia, ut habetur *c. Propoſuit, de Conceſſ. Præbend.* Papa *ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poteſt ſupra jus diſpenſare.*

158. CONCL. II. Quamvis jure ordinario non poſſit Epiſcopus, niſi ſpecialiter impetret Romæ facultatem, diſpenſare in impedimentis Jure Eccleſiaſtico dirimentibus Matrimonium, tamen in caſu extraordinario, ſeu magnæ neceſſitatis, & concurrentibus certis conditionibus, poteſt in ipſis etiam Epiſcopus pro Foro conſcientiæ diſpenſare. Ita Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 40. num. 3.* Fagnanus *in c. Nimis num. 33. & ſeq. de Filiis Presbyt.* Gobat *Tract. 6. Theolog. Experim. num. 576.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 35. num. 3. & ſeq.* Perea *diſp. 44. de Matrimonio ſect. 6.* Engel *tit. de Matrimonio ſect. 6.* Engel *tit. de Matrimonio contra interdictum &c. §. 3. num. 11.* & alii.

159. Porro conditiones illæ, quæ requiruntur ad hoc, ut Epiſcopus ſecluſo ſpeciali privilegio poſſit diſpenſare ſaltem pro Foro conſcientiæ in impedimentis Matrimonium duntaxat Jure Eccleſiaſtico dirimentibus, & cæteroquin diſpenſari ſolitis ſunt ſequentes. I. Ut Impedimentum ſit occultum. II. Ut Matrimonium jam ſit contractum publice, ſive in facie Eccleſiæ, ſimulque præmiſſis denuntiationibus. III. Ut ſit contractum bona fide, id eſt abſque ſcientia impedimenti: & hoc propter Concilium Trid. *Seſſ. 24. de Reform. Matrim. cap. 5.* quod contrahentes ſcienter inter gradus prohibitos vult ſeparari, & ſpe diſpenſationis conſequendæ carere: ſufficit tamen, ſi unus ex conjugibus in bona fide fuerit. IV. Ut ſubſit gravis cauſa diſpenſandi, ſive urgens neceſſitas: ut puta, quod nequeant conjuges ſeparari poſſint abſque ſcandalo, neque propter paupertatem, aut diſtantiam loci, & magnum periculum incontinentiæ pateat recurſus ad Summum Pontificem.

160. Et quidem ſtantibus præfatis conditionibus poſſe Epiſcopum diſpenſare pro Foro conſcientiæ, eſt communis, & propemodum certa ſententia. Ratio eſt: quia hoc videtur exigere Paſtorale Officium Epiſcoporum, ne alioquin oves ſubjectæ deſtituantur neceſſariis remediis; ſi Epiſcopus in caſu tantæ neceſſitatis & concurrentibus dictis conditionibus non poſſet eiſdem opportune ſubvenire, & diſpenſare ſaltem pro Foro conſcientiæ. Unde cum Summus Pontifex præſumitur ejuſmodi poteſtatem Epiſcopis tacite conce-

cedere, idque ad evitandum manifeſtum periculum animarum: tum etiam hoc ipſum comprobare cenſetur ipſamet conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ac ſufficit ad acquirendam juriſdictionem.

161. Quinimo in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis poſſet Epiſcopus, quando adeſſent reliquæ tres præcedentes conditiones, jure ordinario, ſeu citra novam ſpecialem facultatem, ac pro ſolo Foro interno diſpenſare in impedimento non ſolum quoad Matrimonium jam contractum, verum etiam quoad contrahendum, uti cum aliis docent Baſilius Pontius *l. 8. de Matr. c. 13. num. 6.* & Palao *part. 5. tr. 28. diſp. 4. punct. ult. §. 1. num. 9.* Non enim eſt credendum, Conditorem Canonum fuiſſe adeo ſtrictum, ut urgentiſſimæ ſimili neceſſitati noluerit per tale medium ſuccurrere. Sic fieri poſſe videtur; quando quis morti proximus ad legitimandos liberos &c. eam deberet contrahere, & obſtaret impedimentum occultum. Item, quando quis mane confitens reperitur habere occultum impedimentum, cuius manifeſtatio infamiam pariat, & cæteroquin jam omnia ſunt parata ad nuptias, ſine gravi diffamationis periculo haud differendas &c.

Additio.

* Adverte tamen inſuper, quod Epiſcopis Germaniæ præter hanc facultatem ſoleat Pontifex Supplicantibus aliam adhuc extraordinariam juxta dicenda *Diſt. ſeq. num.* 1. concedere poteſtatem diſpenſandi in quibusdam impedimentis Matrimonii dirimentibus, & quidem circa nonnullas perſonas quoad revalidandum Matrimonium jam antea contractum, quoad alias vero etiam quoad contrahendum, idque non ſolum, uti præcedenter, pro ſolo Foro interno, ſed etiam pro externo; ubi inſuper (uti recte notat Karg *in ſuo Manuali p. 2. §. 5. num.* 59.) non requiritur tanta neceſſitas, ut diſpenſari valeat, quanta in priori, ſed ſufficit quævis rationabilis cauſa talis, ob quam alias ipſemet Papa diſpenſare ſolet, quales cauſæ plures enumerantur a Reiffenſtuel *lib. 4. Decret. in Appendice. §. 3. n. 69. & ſeqq.* *

162. Quæres I. Quid obſervandum ſit in procuranda diſpenſatione impedimentorum Matrimonii? Reſp. Petens diſpenſationem impedimentorum Matrimonii ante omnia attendat, ne in ſua ſupplicatione exprimat falſum, aut occultet verum, quod in Jure præcipitur exprimi. Ratio eſt: quia alioquin diſpenſatio taliter obtenta foret nulla ac ob, vel ſubreptitia. Ne autem talis error committatur, erunt cumprimis ſequentia obſervanda.

163. I. Impedimentum, de quo petitur diſpenſatio proponatur rite in ſua ſpecie; nam, ſi unum exprimeretur pro alio, nulla foret diſpenſatio, v. g. ſi impedimentum Affinitatis ponatur pro impedimento Conſanguinitatis, aut econtra, non valebit diſpenſatio deſuper obtenta.

164. Petatur autem eiusmodi diſpenſatio tacito nomine eius, pro quo petitur, ſi hæc pro ſolo Foro Conſcientiæ petatur. Quod ſi vero poſtuletur diſpenſatio pro Foro externo, neceſſe erit exprimere & nomen, & cognomen, & Diœceſin, imo plerumque & Parochiam, conditionemque petentium, prout in ſequenti Diſtinctione aliqua ſimilia exempla quoad praxin adducentur.

165. II. Si plura ſimul impedimenta concurrant, omnia ſunt in ſpecie exponenda: quia ſi unum ſolum impedimentum, quamvis fortius, exponatur, vel de nullo (ut vult Sanchez *l. 8. diſp.* 23. *num.* 2. citans alios) vel ad ſummum de ſolo expreſſo habebitur diſpenſatio, non de altero. Et hoc, intellige, etiamſi plura illa impedimenta ſint eiusdem ſpeciei: unde, quando quis eſt affinis alteri ex duplici capite, ut puta; quia cognovit duas eius conſanguineas, debet utraque affinitas explicari. Sanchez *loc. cit. diſp.* 24. *n.* 5.

166. III. Impedimenta Cognationis, Affinitatis, ac publicæ Honeſtatis debent explicari in proprio gradu, id eſt num petentes diſpenſationem ſint conjuncti in primo, ſecundo, tertio aut quarto gradu; item an conjunctio conſanguinitatis ſeu affinitatis ſit in Linea recta, vel transverſali, & ſi in transverſali, an ſit in gradu æquali, vel inæquali; hæc enim omnia reddunt diſpenſationem magis vel minus facilem, ac pro ipſa obtinenda requiritur maior vel minor cauſa.

Additio.

* Ubi tamen ex ipſo Auctore *l. 4. Decret. in Appendice num.* 281. bene notandum eſt, quod, ſi diſpenſatio non petatur pro Foro etiam externo, ſed præciſe pro ſolo Foro interno, neceſſe non ſit, ut in Linea transverſali Inæquali præter remotiorem exprimatur quoque gradus propinquior; cum in Linea transverſali inæquali alias juxta Regulam univerſalem jam aſſignatam dum inter ſe plus non diſtent, quam diſtat remotior a ſtipite communi ex una parte, ex altera autem aſſignari nequeat, quod SS. Pontifex pro ſolo Foro interno requirat in ſimili caſu expreſſionem alterius gradus propinquioris. Nihilominus tamen, ſi diſpenſatio peteretur quoque a Dataria pro Foro externo, omnino requireretur, ut in ſimili caſu in Supplica vel fiat mentio quoque de gradu propinquiori; vel, ſi ea facta non fuerit, ſaltem ante executionem diſpenſationis obtineatur aliud a Sacra Congregatione Decretum, declarans, gradum propinquiorem non obſtare. Videatur de hoc fuſius præſens Auctor *l. 4. Decret. in Appendice n. 163. & ſeqq.*

167. IV. Exprimatur, utrum Affinitas ſit contracta ex copula conjugali, vel fornicaria: item, an publica honeſtas orta fuerit ex ſponſalibus de futuro, vel ex Matrimonio rato.

168. V. Si petitur diſpenſatio impedimenti poſt Matrimonium jam contractum eſt addendum, ac explicandum, an Matrimonium illud fuerit ſcienter contractum, cum impedimento dirimente, vel cum ſpe ſic facilius impetrandæ diſpenſationis, aut non ſervatis trinis denuntiationibus, nec ne. Et hoc ratione Decreti Concilii Trident. *Seſſ. 24. De Reform. Matr. c.* 5. (*l*) Inſuper, ſi in caſu urgentis neceſſitatis petatur diſpenſatio ab Ordinario loci, addendum eſt, atque oſtendendum, hic revera adeſſe urgentem neceſſitatem, & alias conditiones ſuperius recenſitas, ut ſic eidem conſtet, ſe hic & nunc diſpenſare poſſe pro Foro conſcientiæ. Notetur tamen hic, ut jam *n.* 161. fuit annotatum, quod in Germania Epiſcopi juxta dicenda *qu. 1. ſubſequentis Diſt.* ſoleant Romæ impetrare in certis impedimentis facultatem diſpenſandi etiam independenter ab allegatis ſupra conditionibus; hæ enim ſolummodo intelliguntur requiſitæ in caſu, ubi Epiſcopus cæteroquin non eſt præditus aliqua ſpeciali facultate diſpenſandi.

169. Quæres II. Quid conſilii ſit cum iis, qui poſt Matrimonium jam publice contractum ſunt ſibi conſcii alicuius impedimenti dirimentis? Reſp. I. Si impedimentum diſpenſabile eſt, petendam eſſe diſpenſationem vel a Papa, ſi ad ipſum patet aditus, vel ab Epiſcopo ſive Ordinario loci, ſi is vel ex ſpeciali privilegio Apoſtolico facultatem diſpenſandi obtinuerit, vel ſaltem hanc habeat pro Foro conſcientiæ in caſu urgentis neceſſitatis, atque periculo incontinentiæ. Interea tamen putativi conjuges, & conſcii talis impedimenti tenentur abſtinere ab omni actu conjugali: utpote cum alioquin ob nullitatem Matrimonii committerent grave peccatum fornicationis. (*m*) Proinde interim vel debent cohabitare, & vivere tanquam frater & ſoror in vera continentia, vel (ob periculum incontinentiæ) ſub ſpecie cuiusdam peregrinationis, aut alterius negotii peragendi ab invicem ſequeſtrari, donec obtenta ſit diſpenſatio.

170. Reſp. II. Quando impedimentum eſt occultum, ac præſertim, ſi oriatur ex aliquo crimine, petiturque diſpenſatio pro Foro conſcientiæ, ordinarie conſultum eſt, ut ipſemet Parochus, vel Confeſſarius de licentia pœnitentis, eiusdemque expenſis in mittendo nuntio faciendis huiusmodi diſpenſationem procuret, tacito tamen nomine eorum, qui tali impedimento laborant, vel fingendo aliud nomen, v. g. Stichii, Bertæ, aut litterarum *A. Vir*, *B. Fœmina*; ſic enim non periclitabitur bona fama indigentium diſpenſatione.

171. Reſp. III. Quando eſt diſpenſatio pro Foro conſcientiæ petenda a SS. Pontifice, non eſt neceſſe literas inſcribere ipſi Summo Pontifici, ſed (niſi habeatur qualificata perſona intermedia, v. g. procurator Generalis Ordinis, vel Agens Romæ cauſas ſui Ordinarii per quem melius poſſit negotium expediri) ſufficit eas dirigere ad Majorem Pœnitentiarium, in hunc modum: *Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino,*

Domi-

Digitized by Google

Domino S. R. E. Cardinali Majori Pœnitentiario Romam. Is enim pro ſua humanitate, charitateque libenter omnes audiet, & litteras jubebit expediri, dummodo in ipſis litteris rite apponatur locus, in quem ſint remittendæ litteræ, v. g. in hæc verba: *Dignetur Eminentia Veſtra reſcribere mihi N. N. per Manuam, Ratiſbonam, & deinde in Oppidum N.* Et ſpecificetur locus ulterius hic. Quod ſi vero pro Foro conſcientiæ ſit petenda diſpenſatio ab Epiſcopo loci, ordinarie litteræ dirigendæ ſunt ad Reverendiſſimum Dominum Vicarium Generalem, ſive Officialem p. t. exiſtentem, qui earundem expeditionem poſtmodum jam rite ordinabit, dummodo & ipſe moneatur in litteris de loco, quorſum, & ad quem reſponſio ſit dirigenda. Vide etiam, & cum grano ſalis applica dicenda *Diſſ. ſeqq. n.* 24.

172. Reſp. IV. Quamvis Matrimonium antea ratione occulti impedimenti nulliter contractum a conjugibus per novum mutuum conſenſum, poſt impetratam diſpenſationem habendum, neceſſario ſit renovandum: tamen quando illud coram Parocho, ac duobus Teſtibus jam ſemel eſt initum, *non obſtante*, quod fuerit invalidum ob occultum impedimentum, ejuſmodi Matrimonium ablato poſtmodum impedimento per legitimam diſpenſationem non eſt iterum in facie Eccleſiæ, ſeu coram Parocho ac duobus Teſtibus neceſſario celebrandum. Ita cum aliis Sanchez *l. 2. de Matr. diſp.* 37. ubi etiam ex Navarro refert, ita declaraſſe S. Pium V. Et merito: nam tale Matrimonium revera non eſt clandeſtinum, hoc ipſo enim, quod Parochus & Teſtes ignorent ejuſmodi impedimentum, utpote occultum, Matrimonium illud ſufficienter probatur in facie Eccleſiæ, quamvis poſtea ſublato per diſpenſationem impedimento clam revalidetur. Sufficit proinde, quod ambo putativi conjuges denuo renovent mutuo conſenſum ſuum matrimonialem, etſi nemo alius adſit.

173. Dicitur notanter, *ambo conjuges*; nam ſufficit conſenſus unius duntaxat partis, cum Matrimonium non niſi mutuo conſenſu contrahatur. Hinc, ſi illud ſuit nullum ob occultum impedimentum, ordinarie & quando commode id fieri poterit, oportet conjugem impedimenti ignarum reddere certiorem de nullitate prioris Matrimonii (etſi non ſit neceſſe, exprimat hujus nullitatis manifeſtare) ut mutuus denuo conſenſus præſtetur. Nam alioquin conjux ignara prioris nullitatis non cenſetur per ſolam copulam & cohabitationem juxta valde probabilem ſententiam renovare conſenſum pro convalidando Matrimonio cum perſona ignara impedimenti faciat omnia in virtute prioris conſenſus, qui nullus fuit. Scotus 4. *diſt.* 35. *qu. un. §. Reſpondeo, primus conſenſus.* & alii.

174. Quod ſi vero dicta notificatio fieri nequeat ratione ſcandali, vel infamiæ, ut quia alter conjux putativus, ſi foret conſcius nullitatis Matrimonii non amplius eſſet conſenſurus, aut gravem ſuſpicionem de occulto alterius crimine conciperet, tunc ſufficere poterit renovare mutuum conſenſum ſub ſimili forma: *Volo tecum ex tunc ita contrahere, ut ſi jam non eſſet validum inter nos Matrimonium, illud nunc inire velim.* Et altera pars reſpondeat: *Volo & ego ſimiliter.* Sanchez *l. 4. diſp.* 36. *n.* 5.

Additio I.

* Alium adhuc modum in ſuo Jure Canonico ſuggerit Reiffenſtuel *l. 4. Decret. in Appendice de Diſpenſat. n.* 603. & ex ipſo Pichler *l. 4. Tit. 17. n.* 55. ut nimirum dictante neceſſitate, & circumſtantiis ipſemet Confeſſarius ſubinde hoc negotium in ſe ſuſcipiat, & conjugi nullitatis ignaro exaggeret, quam neceſſariæ, & utiles ſint gratiæ Sacramentales ad onera Matrimonii facilius ſufferenda, quæ tamen non ita a Deo dantur, quando Matrimonium, uti facile contingere poteſt, fuiſſet nulliter contractum. His præmiſſis conjugibus forſan intra ſe non adeo convenientibus (nam alias non foret magnum periculum eliciendi conſenſum expreſſum & explicitum ex parte ignorantis impedimentum) ſuadeat, ut inter ſe de novo contrahant uno e. g. dicente: *Si ex aliqua cauſa Matrimonium noſtrum non eſſet validum, volo tecum ex nunc contrahere*, altero autem reſpondente: *volo pariter & ego tecum contrahere.* Quod ſi taliter faciant, Matrimonium cenſetur de novo contrahi, & præterea gratiæ Sacramentales conjugibus adeo ſalubres conferuntur. Notetur autem bene, quod altera compars ignara impedimenti debeat dicere, *volo tecum contrahere*: non autem NB. *vellem contrahere, ſi Matrimonium eſſet nullum.* Nam ly *vellem* potius indicaret conſenſum de futuro, quam de præſenti Matrimonio. *

Additio II.

* Ponamus autem, quod, uxor, quæ ante Matrimonium e. g. cum fratre ſui mariti perfecta copula carnali peccaverit, ſicque ob impedimentum affinitatis Matrimonium contraxit nullum, ponamus (inquam) quod uxor talis habeat virum aſtutum, qui jam noſcit, quod ſimiles modi loquendi occulte tendere ſoleant ad revalidanda Matrimonia ob præcedens quodpiam latens impedimentum nulliter contracta, hincque, cum alias non multum amet uxorem, ac præterea ſit zelotypus, valde grave ejus de periculum immineat ingentium ſcandalorum, ſuſpicionum, jurgiorum, ac etiam forſan diſſenſus poſitivi in revalidationem. Quid in his anguſtiis uxori, quæ Romæ ſuper ſuum impedimentum occultum impetravit a Pœnitentiaria diſpenſationem, ulterius, ut Matrimonium revalidetur, erit agendum, præſertim ſi putativus maritus facta per diſpenſationem prioris impedimenti ablatione adhuc ante revalidationem petierit ab uxore debitum conjugale, utpote ignarus impedimenti? Reſpondi ad hoc in *Theoria & Praxi Ingolſtadii anno* 1710. *edita Diſp. 2. Caſ. 5. n.* 53. in tantis anguſtiis, & difficultatibus poſſe tandem juxta Bonacinam, & Gobat admitti in praxi contrariam ſententiam Ledeſmæ, Soto, & Henriquez: ut nimirum ſola pars conſcia impedimenti eliciat expreſſe novum conſenſum: nam altera pars inſcia impedimenti ſaltem adhuc juxta probabilem ſententiam (quamvis quamplures DD. cum Reiffenſtuel doceant contrarium) cenſetur in facto, & actu exercito habere ſufficientem conſenſum ad Matrimonium: quia is petendo debitum exercet copulam affectu maritali, non autem fornicario, conſequenter vult adhuc Matrimonium. Et ita in tanta neceſſitate hanc praxin etiam admittit noſter Syrus Placentinus Pœnitentiarius Lateranenſis in ſua dilucidatione Romæ anno 1699. ex voluntate Summi Pontificis impreſſa, & per ſubſtitutum a Reverendiſſimo Magiſtro Sacri Palatii plurimum commendata, quem vide *part. 2. caſ. 2. fol. apud me* 228. Similiter in tantis anguſtiis concedit noſter Tiburtius Navarrus pariter Pœnitentiarius Apoſtolicus in ſua *Manuduct. ad praxin part. 2. c.* 3. prope finem, quem libellum Camillus Stadiotti S. J. Pœnitentiarius Apoſtolicus ad S. Petrum juſſu Reverendiſſimi Magiſtri Sac. Palatii deputatus Cenſor magnis laudibus deprædicat. Accedit noviſſime R. P. Pichler *l. 4. Decret. Tit.* 17. *n.* 55. ad finem. *

Additio III.

* Dices I. Juxta Innocent. XI. quando agitur de valore Sacramenti, non licet ſequi opinionem probabilem relicta tutiore: atqui illa ſententia, quæ docet revalidari Matrimonium, etſi altera pars explicite per verba de novo non conſentiat, ſolummodo ad ſummum eſt probabilis, & contraria tutior; ergo. Reſp. diſting. maj. non licet ſequi ſententiam probabilem in materia Sacramentorum relicta tutiore, regulariter, conced. in caſu tali extraordinario, emergente graviſſima neceſſitate, nego. Et ita ſentiunt etiam poſt Propoſitiones damnatas ſcribentes AA. Cardenas in *Criſ. Theolog. Diſſertat.* 2. *c.* 8. *art.* 23. *q.* 3. Babnholzer in Ethica Chriſtiana *art.* 21. *n.* 109. Illſung. *Tract.* 1. *Theol. pract. Diſtinct.* 1. *art.* 7. §. 1. *num.* 77. & 78. la Croix *l. 6. Theol. Moral. p.* 1. *n* 119. Nec credo ſententiam Syri Placentini & Tiburtii Navar. utriusque Pœnitentiarii Apoſtolici a Magiſtro Sac. Palatii fuiſſe toleratam, ſi contineretur ſub Propoſitionibus damnatis Innocentii XI. Illud tamen ex hoc fundamento gratis admitto, quod altera pars conſcia impedimenti teneatur in revalidatione elicere conſenſum expreſſum, cum id facere poſſit faciliter, ſicque debeat in hoc puncto, ubi agitur de valore Sacramenti, ſe accomodare ſententiæ tutiori & ſimul probabiliori. *

Additio IV.

* Dices II. Sententia, quæ tenet, ad revalidandum Matrimonium ſufficere copulam affectu maritali exercitam, eſt tantum tenuiter probabilis: ſed ſententiam tantum tenuiter probabilem neque in neceſſitate

quoad

Digitized by Google

quoad præſentem materiam ſequi licet; ergo. min. prob. quamvis enim in extrema neceſſitate, & abſente alia materia liceat quempiam conditionate baptizare in materia, quæ tantum tenuiter probabiliter eſt valida, id tamen non licet in caſu, quo talis ſententia tenuiter probabilis habet ſibi annexum alium actum intrinſece malum, prout eſt copula carnalis, quæ non eſt conjugalis: etenim, ſi tantum eſt tenuiter probabile, adeſſe hic & nunc verum conjugium, pariter erit tantum tenuiter probabile, copulam exinde exercitam eſſe conjugalem; nam copula eſt talis, qualis eſt ipſum conjugium. Quis autem dicet, licitam eſſe copulam, quæ nullam gravem rationem pro ſe, ſed tantum tenuiter probabilem habet, quod ſit conjugalis; econtra graviſſimas rationes contra ſe, quod nimirum ſit fornicaria? Reſp. Si major hujus Syllogiſmi eſſet vera, argumentum efficaciſſime urgeret, prout patet rem intimius conſideranti, ego autem ob rationes ſuperius allegatas nego major. nam illa ſententia non ſolum tenuiter, ſed vere eſt probabilis, quamvis minus tuta, qualem etiam in materia Sacramentorum in extrema quaſi neceſſitate ſequi licet juxta jam dicta. *

Additio V.

* Inſtabis. Quando diſpenſatur Romæ in impedimento occulto, ſolet ordinarie hæc clauſula addi, ut, antequam de novo Matrimonium contrahatur, pars ignara impedimenti de nullitate prioris conſenſus certioretur, ita tamen caute, ut latoris delictum nunquam detegatur; ergo non licet praxis ſententiæ proxime allegatæ; ubi pars ignara non certioratur de nullitate Matrimonii. Reſpond. imprimis hoc argumentum probare nimium, nempe quod neque licerent formulæ quoad revalidandum Matrimonium ſuperius *num.* 174. & ſubſequenti Additione I. adductæ; cum nec ibidem proprie pars ignara impedimenti de eodem certioretur, uti conſideranti patet. Reſpondet II. Tiburtius Navarr. *p.* 2. *c.* 3. declarando hanc clauſulam, nimirum quod ea non ponatur tanquam conditio neceſſaria ſine qua non, ſed ad meliorem inſtructionem Confeſſarii, ut nimirum ille elicere curet ex utroque conjugum conſenſum poſitivum per verba expreſſa, ſi citra gravia exinde mala ſubſecutura fieri poſſit. De quo Sanchez *l.* 8. *diſp.* 24. *n.* 61. Sæpe enim (pergit ulterius Navar.) diſpenſationes ſuo valore fruſtrarentur, ſi eſſet conditio neceſſaria, quia ſæpe contingit, non poſſe nullitatem detegi abſque periculo detegendi delictum, maxime ſi impedimentum ſit ex parte fœminæ, ut multoties contigiſſe ipſa experientia demonſtrat. *

DISTINCTIO XV.

Additionalis in qua continetur Praxis obtinendi Diſpenſationes quoad impedimenta Matrimonii.

* EQuidem tota hæc Diſtinctio meras continet Additiones; quia tamen ſub hac forma jam poſui in quarta Editione, ac taliter ſub numeris marginalibus primo Indici Auctoris inſerui, volui in præſenti nihil immutare ad vitandam confuſionem. *

QUÆSTIO I.

Quomodo practice ab Epiſcopis poſſit impetrari Diſpenſatio etiam pro Foro externo.

SUMMARIUM.

1. *Quandonam diſpenſare queant tam pro Foro interno, quam externo Epiſcopi.*
2. *Enumerantur facultates diſpenſandi in ſpecie.*
   * *Declaratur facultas diſpenſandi cum pauperibus in tertio, & quarto gradu Addit. I. & II.*
3. *Quid in executione diſpenſationis pro Foro externo Epiſcopi obſervare debeant?*
4. *Formula talis diſpenſationis.*
   * *Formula Diſpenſationis pro ſolo Foro interno in caſu neceſſitatis quoad impedimenta, in facultate extraordinaria diſpenſandi non comprehenſa.*

1. PRÆSUPPONENDUM ex dictis præcedentis Diſtinctionis *Additione poſt n.* 561. quod, quando Reverendiſſimi Ordinarii Germaniæ ad præviam eorum ſupplicationem impetrant ſpecialem facultatem diſpenſandi circa certa impedimenta Matrimonii, eandem poteſtatem non ſolum pro Foro interno, & cum certis conditionibus, de quibus in ultima Quæſtione præcedentis Diſtinctionis mentio facta eſt, ſed etiam pro externo exercere valeant, & quidem etiamſi tale impedimentum foret publicum, atque pateret cæteroquin recurſus ad Summum Pontificem. Ratio eſt: quia hæc poteſtas eſt abſolute conceſſa: verba autem generalia generaliter ſunt intelligenda, maxime in beneficio ſupremi Principis, & in materia favorabili, qualis eſt facultas diſpenſandi conceſſa a Summo Pontifice Reverendiſſimis Ordinariis Germaniæ.

2. Sunt autem facultates, quæ Reverendiſſimis Ordinariis Germaniæ plerumque ad Eorum ſupplicationes circa præſentem materiam concedi ſolent, ſequentes.

Primo. Poteſtas diſpenſandi in 3. & 4. gradu ſimplici & mixto tantum cum pauperibus in contrahendis, in contractis vero cum hæreticis converſis etiam in 2. ſimplici & mixto, dummodo nullo modo attingat primum gradum, & in his caſibus prolem ſuſceptam declarandi legitimam.

Secundo. Diſpenſandi ſuper impedimento publicæ honeſtatis Juſtitiæ, ex Sponſalibus proveniente.

Tertio. Diſpenſandi ſuper impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante mortem, ac jus petendi debitum amiſſum reſtituendi.

Quarto. Diſpenſandi ſuper impedimentis cognationis Spiritualis præter levantem & levatum.

Quinto. Hæ vero diſpenſationes matrimoniales non concedantur, niſi cum clauſula, *dummodo mulier non fuerit rapta, &, ſi rapta fuerit, in poteſtate raptoris non exiſtat*; & in diſpenſationibus hujuſmodi declaretur expreſſe, illas concedi tanquam a Sedis Apoſtolicæ Delegato, ad quem effectum etiam tenor hujuſmodi facultatum inſeratur cum expreſſione temporis, ad quod fuerint conceſſæ: alias nullæ ſint.

Sexto. Conceditur poteſtas communicandi has facultates in toto, vel in parte, prout opus eſſe ſecundum ejus conſcientiam judicaverit, Sacerdotibus idoneis in converſione animarum laborantibus, & præſertim tempore ſui obitus, ut Sede vacante ſit, qui poſſit ſupplere, donec Sedes Apoſtolica certior facta, quod quamprimum fieri debebit, per Delegatos, aut per unum ex eis alio modo provideat.

Septimo. Utendi eiſdem facultatibus in Civitate, & Diœceſi N. tantum.

Octavo. Ac prædictæ facultates gratis, & ſine ulla mercede exerceantur &c. His præſuppoſitis, & præſcitis, ſi quis ſimili impedimento laborare dignoſcatur, & habeat gravem cauſam diſpenſandi, refugiat, per ſe, vel per Confeſſarium ad ſuum Ordinarium tali facultate præditum, & inſtruat debite Supplicam conformiter dictis præcedentibus.

Additio I.

* Quæres I. Dum Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi etiam pro Foro externo *cum pauperibus* in gradu tertio vel quarto ad invicem conſanguineis quoad contrahendum Matrimonium, quid per ly *pauperes* intelligatur? Reſp. intelligi non ſolum mendicos, verum etiam alios, qui attento ſuo proprio ſtatu, & conſideratis aliis circumſtantiis vere indigent, & difficulter tranſigunt vitam decenter & ſtatui ſuo conformiter. Ratio eſt: quia etiam iſti ſunt vere pauperes. Attendendum tamen, ne in præſenti mentiatur iniquitas ſibi, quando nimirum alias pro luxu, & pompa non deſunt media talibus. Notandum ulterius, quod, dum conceditur hic Epiſcopis Germaniæ facultas diſpenſandi cum pauperibus, non inveniatur huic gratioſæ conceſſioni inſerta tanquam neceſſaria conditio *ſine qua non*, ut nimirum diſpenſandi ſint ſimul *miſerabiles perſonæ*, prout tamen deſideratur, ſi Romæ diſpenſatio a Dataria impetratur *in forma pauperum* uti videri poteſt in Jure Canonico hujus Auctoris *Lib.* 4. *Decret. in Appendice* §. 8. *

Additio II.

* Quæres II. An, dum in ordine ad contrahendum Matrimonium datur Epiſcopis poteſtas diſpenſandi cum pauperibus *in tertio & quarto gradu ſimplici & mixto*, an (inquam) vi dicti privilegii Epiſcopi diſpenſare poſſint in gradu *tertio* mixto cum *ſecundo*? Ratio

affirmandi videtur eſſe; quia vi hujus Conceſſionis, & vi verborum in facultate diſpenſandi allegatorum, videtur æqualiter poteſtas conceſſa reſpectu *tertii* ex una, & reſpectu *quarti gradus* ex altera parte: ergo, cum vi horum verborum in facultate expreſſorum Epiſcopi poſſint diſpenſare in gradu *quarto* ſimplici aut mixto cum gradu *tertio*, poterunt pariter diſpenſare in gradu *tertio* ſimplici, aut mixto cum gradu *ſecundo*. Et ita quidem ſentit Pichler in Deciſionibus caſuum *Part. poſter. l. 4. Caſu* 137. ac præter hanc etiam alias affert rationes plane non ſpernendas. His tamen non obſtantibus Reſp. obeſſe huic ſententiæ ſtylum Curiæ Romanæ nolentis dare facultatem diſpenſandi in gradu *ſecundo*, niſi id explicite exprimat, prout facit, quando tribuit facultatem diſpenſandi cum hæreticis in revalidatione Matrimonii antea invalide contracti. Et ita mihi, deſuper conſulenti, reſponderunt duo Viri valde docti, atque in ſtylo Curiæ Romanæ plurimum experti ex duabus diſtinctis Diœceſibus, teſtaturque noviſſime Apollonius Holzman *in ſua Theolog. Moral. Tom. 2. Tr. 2. De Matrim. n.* 683. eodem modo Roma reſponſum fuiſſe Reverendiſſimo Suffraganeo & Vicario Generali Colonienſi ad annum 1694. Haud dubie autem S. Sedis eſt, interpretari mentem ſuam. Quare in Diœceſi Friſingenſi Charta Viſitationis edita anno 1733. fol. apud me 52. v. *Ulterius advertendum*, ſimiles pauperes remittit ad Nuntium Viennenſem, cum Nuntiis Apoſtolicis ſoleat concedi facultas diſpenſandi ſaltem in gradu *ſecundo* affinitatis provenientis ex copula illicita, prout ſimilem formulam cum ſuis limitationibus refert la Croix *l. 6. p. 3. n.* 832. *puncto* 36. Imo etiam ſubinde in Conſanguinitate, prout dicitur fuiſſe conceſſum Internuncio Broxellenſi teſte Holzman *loc. cit.* *

3. Quæres III. Quid in executione ſimilis diſpenſationis, pro Foro etiam externo dandæ, obſervari debeat? Reſp. Poſtquam ſe prævie Epiſcopus informavit de veritate precum (uti eſt neceſſarium, ſi diſpenſatio datur etiam pro foro externo) dicta diſpenſatio formanda erit in ſcriptis; ubi quoque inſeri debent. I. Poteſtas delegata. II. Tenor hujus facultatis. III. Tempus, quoad uſque ſe extendat dicta facultas: uti omnia iſta requiſita patent in ipſa Bulla ſeu Brevi conceſſionis, ubi ordinarie hæc reperiuntur inſerta: qualiter adjungitur formula quædam, quomodo ſoleat eadem quoad pauperes v. g. in *tertio* vel *quarto* gradu conſanguineos ab Epiſcopo diſpenſandos in ſcriptis dari: quæ formula cum grano ſalis, & omittendis omiſſis applicari quoque poterit, ſi ab Epiſcopo concedatur diſpenſatio in impedimento criminis notorio, vel in impedimento publicæ honeſtatis etiam pro Foro externo.

4. *N. N. DEI & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Diœceſis N. Sacri R. I. Princeps* (ſpecificentur hic nomen & cognomen Epiſcopi, item ipſa Diœceſis, in qua Epiſcopus exiſtit) *Univerſis & ſingulis præſentes viſuris, lecturis, & audituris notum facimus, quod N. & N. pauperes humillime nobis ſupplicaverint, ut cum eis in tertio conſanguinitatis gradu ſimplici, quo conjuncti exiſtunt, ob factum defectum dotis ipſius ſponſæ, in ordine ad contrahendum Matrimonium diſpenſare clementiſſime dignaremur. Nos igitur, quia Sanctiſſimo Domino Noſtro Papa Clemente XII.* (ſi alius Pontifex conceſſeſit, ille ſpecificetur) *ſpeciali facultate delegata deſuper anno, Die Menſis ad quinquennium Nobis conceſſa muniti exiſtimus tenoris, ut ſequitur*: Damus etiam licentiam diſpenſandi in tertio & quarto gradu conſanguinitatis ſimplici & mixto tantum cum pauperibus in contrahendis &c. *Vi delegatæ Nobis poteſtatis Apoſtolicæ allegatæ cum memoratis N. & N. utpote pauperibus, ex cauſa Nobis ſatis cognita, & probata, in Domino diſpenſamus, & diſpenſatum declaramus, dummodo mulier non fuerit rapta, vel ſi rapta fuerit, in raptoris poteſtate non exiſtat, ſervatis in reliquo ſervandis de Jure. In quorum fidem &c. Datum &c.*

Additio.

* Quæres ultimo. Quid agendum, ſi impedimentum dirimens fuerit tale, quod non continetur in facultate illa diſpenſandi vi ſpecialis Privilegii Apoſtolici; bene tamen ob periculum in mora propter incontinentiam &c. needum cenſetur extra ſphæram Juris ordinarii ejuſdem Epiſcopi, de quo actum erat *Diſt. præced. n.* 158. *& ſeqq.* E. g. ponamus, quod Titia uxorata ante Matrimonium copula perfecta peccaverit cum fratre mariti ſui, & ignorans latere impedimentum exinde *Affinitatis in primo gradu* reſpectu mariti moderni, bona fide, & in facie Eccleſiæ contraxerit Matrimonium; ubi ex longiori dilatione diſpenſationis, primum Romæ impetrandæ, orietur periculum diffamationis, aut certe incontinentiæ ex parte mariti, vel etiam ex parte uxoris. Quo caſu equidem nequiret diſpenſare Epiſcopus vi extraordinarii privilegii; cum inibi in facultate non contineatur, bene tamen jure ordinario in Foro interno, & poſt contractum jam bona fide Matrimonium, ac ubi eſt periculum in mora. Qua data hypotheſi, dum aliquis Confeſſarius miſertus Titiæ, ſcripſit ad Reverendiſſimum Vicarium Generalem Diœceſis ipſius Titiæ, ſequens tulit

Reſponſum.

COmmittitur Confeſſario ex approbatis ab Ordinario, per Titiam ſpecialiter eligendo, poteſtas diſpenſandi circa impedimentum Affinitatis, cum marito ſuo contractæ ob præcedentem copulam, cum fratre ipſius habitam. In Foro tamen conſcientiæ tantum, ac dummodo impedimentum ſit occultum, & adſit periculum incontinentiæ. Injungatur tamen Pœnitentia gravis & ſalutaris. Signatum &c.

Ita erat Reſponſio. Subinde tamen in reſpondendo ad ſimiles Supplicas Reverendiſſimi Ordinarii ſolent ſe accommodare Stylo S. Pœnitentiariæ. Nota autem, quod in Pœnitentiaria per Pœnitentiam *ſalutarem* intelligatur injunctio illius boni operis, quod eſt valde proportionatum *perſonæ* diſpenſandæ & *fini*, ob quem imponitur: per *gravem* vero talis, quæ ſuo modo aliqualiter premit delinquentem; ubi tamen vel maxime opus etiam eſt prudentia, & diſcretione Confeſſarii. Videatur circa modum explicandi ſimiles pœnitentias noſter Syrus Placentinus Pœnitentiarius in ſua dilucidatione jam ſuperiori Diſtinctione *Additione II. poſt num.* 174. allegata. *

QUÆSTIO II.

Quomodo practice circa impedimenta Matrimonii poſſit Diſpenſatio obtineri a Sacra Pœnitentiaria pro Foro interno?

SUMMARIUM.

5. *Quandonam Supplica Diſpenſationis ad Pœnitentiariam, & quando ad Datariam dirigi debeat?*
6. *In quibus caſibus Sacra Pœnitentiaria diſpenſet?*
7. *Ob quas cauſas diſpenſet?*
8. *Ponitur Caſus diſpenſationis.*
9. *& 10. Prævia interroganda, antequam fiat Supplica.*
11. *Formula petendæ Diſpenſationis in conſanguinitate.*
12. *Reſcriptum ad talem Formulam expeditum.*
   * *Supplica ſeu formula petendi diſpenſationem quoad Affinitatem, & Reſcriptum ad eandem expeditum. Addit: I.*
   * *Obſervanda ab Executore talium Reſcriptorum, præſertim quoad Legitimationem prolis. Addit. II. & III.*
13. *Quoad alias Formulas, vel clauſulas Reſcriptorum, remiſſive.*
14. *Explanatio Abbreviaturarum.*

5. SCIENDUM I. Quod juxta jam aliqualiter dicta duplex Tribunal Romæ erectum ſit a Summo Pontifice, ad quod pro impetrandis Diſpenſationibus recurri poteſt. Primum ſolummodo pro Foro interno & conſcientiæ, vocaturque *Sacra Pœnitentiaria*. Alterum pro Foro externo & appellatur *Dataria*. Quod notandum Confeſſariis; nam, ſi quoad ſolum Forum internum pro ſuo pœnitente vellent petere Diſpenſationem, ad illud primum Tribunal literas ſupplices dirigere oportet, nec debent exprimere vera nomina & cognomina diſpenſandorum, ſed ſolummodo ficta; aut literas A. B. C. vel N. &c. in quo Tribunali etiam omnia gratis expediuntur. Quod ſi autem ea diſpenſatio etiam pro Foro externo poſtuletur, neceſſe eſt, eandem a Dataria expetere, ubi partim ratione taxæ, partim ratione compoſitionis, pecuniariæ expenſæ aliquæ, & nonnumquam non exiguæ (præſertim, niſi Reſcriptum expediatur *in forma Pauperum*) fieri debent, quæ pecunia dein ad alias Eccleſiæ Catholicæ utilitates applicatur. Nos loquemur hic de facultatibus Sacræ Pœnitentiariæ.

6. Scien-

Digitized by Google

6. Sciendum II. Quod facultas huic ſacro Tribunali conceſſa poſſit, & ſoleat ſubinde ampliari a Summo Pontifice, vel etiam reſtringi. Certe aliquando, teſte Cardinali de Luca in ſua Relatione de Curia Romana *Diſcurſu* 12. *num.* 2. Officialibus Sacræ Pœnitentiariæ valde magna fuit data poteſtas, ita ut non exigua pars illorum negotiorum, quæ hodie per Datariam, atque per Secretariam explicantur, tunc per hoc Tribunal fuerit expedita. In præſenti Sacra Pœnitentiaria (quantum conſtat) in ordine ad diſpenſationes matrimoniales

I. Quoad Matrimonia invalide jam contracta ob occultum impedimentum Conſanguinitatis hoc Tribunal eadem revalidat; dummodo non agatur de gradibus primo & ſecundo Conſanguinitatis.

II. Quoad Matrimonia primum contrahenda in nullo gradu Conſanguinitatis diſpenſat.

III. Quoad impedimenta Affinitatis pro Foro interno diſpenſat tam in contrahendis, quam in contractis: etiam quoad primum gradum.

IV. Pariter diſpenſat quoad impedimentum criminis occultum. Item quoad ſimile impedimentum publicæ Honeſtatis, ac in omnibus aliis impedimentis occultis, & jure duntaxat Eccleſiaſtico dirimentibus. Ita Vincentius de Juſtis *l.* 1. *c.* 8. *num.* 29. Vide Jus Canonicum *l.* 4. *Decret. in Appendice* §. 9. *num.* 418.

† Facultates conceſſas ſummo Pœnitentiario ad certiores leges dirigit Benedictus XIV. in ſua Conſtit. *Paſtor bonus* Bullar. To. I. n. 95. ſunt autem in matrimonialibus. Si matrimonium contrahendum ſit, diſpenſat in foro conſcientiæ ſuper impedimento occulto affinitatis ex copula illicita, etiamſi non impenderet periculum Revelationis, ſeu ſcandalorum. Id vero valet tam pro matrimoniis contrahendis, quam pro contractis, & pro Foro conſcientiæ tantum.

In contractis vero Matrimoniis ſuper primo, & ſecundo conſanguinitatis vel affinitatis ex copula licita non diſpenſat; in ſecundo tamen, ſi impedimentum duraverit occultum per decennium, & interim conjuges legitimi reputati fuerint, diſpenſat. In tertio, & quarto occultis diſpenſat. In tertio, & quarto publicis revalidat matrimonia ex cauſa ſubreptionis, & obreptionis occultæ litterarum apoſtolicarum nulla, niſi falſitas conſiſtat in mendaci narratione copulæ præcedentis. Quod ſi petita ſit diſpenſatio a Dataria cum Reticentia copulæ ſecutæ, quæ detegi non valeat ſine detrimento honoris, tunc ſi copula ſit adhuc ſecreta, diſpenſatio a Pœnitentiaria conceditur; at ſi agatur de primo in ſecundum, vel de ſecundo tantum gradu ſolvi debet compoſitio quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam tranſmittendorum.

In impedimento criminis neutro machinante diſpenſat tam in contrahendo quam in contracto. Poteſt etiam diſpenſare; quando adeſt machinatio, vel ex parte unius, vel ex parte utriuſque, ſed raro id præſtat nec ſine graviſſima cauſa.

7. Sciendum III. Quod ſine juſta cauſa in Supplicatione expreſſa Sacra Pœnitentiaria vel etiam Dataria regulariter nullatenus impertiatur diſpenſationem. Cauſæ autem frequentiores, ob quas ſolet diſpenſare, ſunt ſequentes. I. Prærogativa dignitatis Regiæ vel Principalis. II. Conſervatio Illuſtriſſimæ cujuſdam Familiæ. III. Extinctio litis vel gravis inimicitiæ. IV. Confirmatio, vel conſervatio pacis. V. Evitatio ſcandali, vel periculi incontinentiæ, aut alterius gravis damni. VI. Anguſtia loci. VII. Defectus competentis dotis. VIII. Ætas mulieris vigeſimum quartum annum jam excedentis, & necdum honeſtas, ſtatuique competentes nuptias invenientis. IX. Copula cum aliqua impedimentum adhuc apud alios occultum habente, quæ tamen ipſa copula cæteroquin jam eſt nota; v. g. ex prole inde acquiſita; vel ſaltem ex imprægnatione. X. Infamia mulieris ex nimis familiari & ſuſpecta Oratorum inter ſe converſatione orta abſque copula. Et demum ultimo ipſum Matrimonium cum ignorantia impedimenti bona fide contractum, maxime ſi jam eſt conſummatum, & proles ſubſecuta &c. Vide de his omnibus Jus Canonicum *l.* 4. *Decret. in Appendice* §. 3.

8. His præſcitis ponamus (majoris claritatis gratia) caſum, quod Sejus cum Diana in tertio ſimplici gradu lineæ tranſverſalis ſibi conſanguinea contraxerit de præſenti Matrimonium bona fide, & in facie Eccleſiæ, ac præmiſſis debitis denuntiationibus. Poſtquam autem ſeptem annis ad invicem ut conjuges convixerunt, & liberos exinde adepti ſunt, devenuit in notitiam nullitatis Matrimonii. Et quoniam ex una parte citra ſcandalum, & prolium detrimentum ſeparari nequeunt, ex altera autem in cohabitando adeſt ex jam expertis periculum incontinentiæ, hinc ſupplicant pro diſpenſatione ad effectum revalidandi Matrimonium; quid ſuadendum talibus a Confeſſario deſuper interrogato?

9. Reſp. ſuppoſito, quod bona fide (ſecus enim ſi factum fuiſſet, deberet in Supplica v. g. per verba *conſcius impedimenti* exprimi mala fides) contraxerint. & impedimentum adhuc ſit occultum, oportet ulterius interrogare, an ſint pauperes, vel non? Quod ſi forent tales, juxta jam dicta præcedentis Quæſtionis poteſt etiam Epiſcopus, præſertim Germaniæ, ſi haberet tale ſpeciale privilegium, diſpenſare. Quando autem non eſſent pauperes

10. II. Indagare debent (NB. niſi ex ipſa Confeſſione, aut aliis circumſtantiis jam appareat contrarium) an ſaltem prudenter judicent, ſe poſſe continere, uſque dum veniat diſpenſatio Roma? Quod ſi reponant negative, vel id ipſum ex Confeſſione (puta, quia etiam poſt notitiam impedimenti ob nimium amorem intra breve tempus ſæpius peccaverint, ſi non copula, ſaltem tactibus laſcivis &c.) valde probabiliter deduci poſſet, ac præterea nec interim citra periculum ab invicem ſeparari valerent, denuo pro Foro Conſcientiæ ob impedimentum occultum, periculum in mora, & vi taciti conſenſus Papæ patet recurſus ad Epiſcopum de jure ordinario, ſuppoſita bona fide, prout jam dixi ſuperius.

11. Quando autem videtur, non adeſſe verum periculum incontinentiæ intra id tempus, vel ſaltem interea facile ab invicem ſeparari poſſent, v. g. ſi una pars interim inſtitueret peregrinationem, uſque dum veniat diſpenſatio Roma, nec diſpenſandi ſunt pauperes, dirigatur Supplica ad Curiam Papalem, nimirum ad Sacram Pœnitentiariam, & in ea inſtituenda obſerventur illa, quæ adduximus *Quæſt.* 5. *num.* 162. *præcedentis Diſtinctionis*, rogando etiam pro legitimatione prolium, ſi aliquæ extent. Ubi eadem quoque ſuo modo, & mutatis mutandis applicari poterunt, ſi petatur Diſpenſatio ab Epiſcopo &c.

SUPPLICA

Pro diſpenſatione ſuper impedimento Conſanguinitatis.

Sejus cum Diana conſanguinea ſua in tertio gradu ſimplici Lineæ collateralis contraxit Matrimonium, bona tamen fide, ac publice in facie Eccleſiæ, & præmiſſis trinis denuntiationibus (NB. ſi hæ fuiſſent intermiſſæ, deberet addi: item an id contigerit ex diſpenſatione, vel ex culpabili negligentia) *quod & ſimul conſummavit. Poſt ſeptem vero annos, educatis jam quibuſdam liberis, cognoverunt, inter eoſdem intercedere impedimentum dirimens ratione conſanguinitatis præfatæ. Et quoniam ex una parte ſine gravi periculo magni ſcandali ſeparari ab eadem domo nequeunt; ex altera vero in cohabitatione periculum imminet incontinentiæ, hinc pro majori conſcientiæ ſuæ quiete humillime petunt diſpenſationem ſuper hoc impedimento adhuc occulto, ut etiam proles tam ſuſceptæ, quam ſuſcipiendæ legitimentur. Pro qua gratia &c.*

RESPONSIO.

12. N. N. (Hic major Pœnitentiarius ponit ſuum nomen) *S. R. Eccleſiæ Cardinalis N. N. &c. diſcreto viro Confeſſario ex approbatis ab Ordinario, ſive proprio latorum Pœnitentium Parocho Salutem in Domino. Ex parte viri & mulieris latorum nobis oblata petitio continebat, quod ipſi alias a ſeptennio Matrimonium inter ſe publice in facie*

Eccleſiæ bona fide & præmiſſis denuntiationibus contraxerint, id ſucceſſive conſummantes; nunc vero reſciverunt, ſe tertio Conſanguinitatis gradu ſimplici Lineæ collateralis eſſe conjunctos. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, dicti latores ob impedimentum ex tertio gradu hujuſmodi proveniens, quod a ſeptennio, ut præfertur, nullum remanet, in dicto Matrimonio remanere nequeant abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione: ideo ad vitanda ſcandala, quæ, ſi divortium fieret inter eos, exorirentur, ac pro ſuæ conſcientiæ quiete cupiunt per ipſam Sedem Apoſtolicam abſolvi, ſecumque deſuper diſpenſari. Quare ſupplicarunt humiliter, ut ſibi ſuper his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur, qui Pœnitentiariæ D. Papæ curam gerimus, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, Auctoritate Apoſtolica ſpecialiter Nobis conceſſa diſcretioni tuæ committimus, quatenus, ſi ita eſt, dictos latores audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, a quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerint, inceſtu & exceſſibus hujuſmodi abſolvat in forma Eccleſiæ conſueta, injuncta eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis injunctis de jure injungendis. Demum, dummodo impedimentum ex prædicto tertio Conſanguinitatis gradu occultum huc uſque remanſerit, & nunc remaneat, & ſeparatio fieri nequeat abſque ſcandalo, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem, quod prædicto impedimento non obſtante Matrimonium inter ſe de novo ſecrete ad vitanda ſcandala contrahere, & in eo poſtmodum remanere licite valeant, miſericorditer diſpenſes, prolem ſive ſuſceptam, ſive ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in Foro Conſcientiæ, & in ipſo actu Confeſſionis Sacramentalis tantum, & non aliter, nec alio modo, nullis ſuper his adhibitis teſtibus, ſeu datis litteris, ſed præſentibus ſtatim ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ per te laceratis. Datum Romæ ſub Sigillo Pœnitentiariæ &c.

Additio I.

* Alia Supplica pro diſpenſatione quoad impedimentum Affinitatis ex Jure Canonico Libro IV. Decretalium dicti Auctoris deprompta.

Exponitur humiliter pro parte devoti illius Oratoris, (ponitur N. N. vel fictum nomen v. g. *Caji Laici*) *quod ipſe alias conſcius impedimenti* (ſi impedimentum ignoravit, uti multi ſimplices ignorant, loco *conſcius*, dicatur *ignarus impedimenti*) *Matrimonium per verba de præſenti in facie Eccleſiæ contraxit, & ſucceſſive conſummavit cum muliere, cujus ſororem antea carnaliter cognoverat. Cum autem dictus orator ob Affinitatis impedimentum ex prædictis proveniens (quod occultum eſt) in eo Matrimonio remanere non poſſit abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, & ſi divortium inter eos fieret, ſcandala exinde veroſimiliter orirentur, cupit a præmiſſis, de quibus ſumme dolet, abſolvi, & ſecum ſuper impedimento ad remanendum in dicto Matrimonio diſpenſari* (ſi proles ex eo jam eſt ſuſcepta, addatur, *prolemque ſuſceptam legitimari.*) *Quare humillime ſupplicat, ut ſuper his de opportuno remedio Auctoritate Apoſtolica provideatur.*

RESPONSIO

Ad eamdem Supplicam.

N. N. *Sacræ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo. Ex parte latoris præſentium nobis oblata petitio continebat, quod ipſe alias Matrimonium cum muliere, cujus ſororem antea carnaliter cognoverat, publice in facie Eccleſiæ contraxit, & ſucceſſive conſummavit. Cum autem, ſicuti eadem petitio ſubjungebat, lator prædictus ob impedimentum ex præmiſſis proveniens in dicto Matrimonio remanere nequeat abſque Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione, ad vitanda ſcandala, quæ, ſi divortium fieret inter eos, veroſimiliter oriri poſſent, ac pro ſuæ conſcientiæ quiete cupit a præmiſſis, quæ ſunt occulta, & de quibus plurimum dolet, abſolvi, ſecumque deſuper diſpenſari. Quare ſupplicavit humiliter, ut ſibi ſuper hoc de opportuno remedio providere dignaremur. Nos itaque, qui Pœnitentiariæ Domini PP. curam gerimus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati auctoritate Apoſtolica ſpecialiter nobis conceſſa diſcretioni tuæ committimus, quatenus, ſi eſt ita, dictum latorem audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, ac ſublata occaſione, ſi qua adhuc extat, amplius cum dicta ſorore peccandi, a quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, injuncta inde ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, ac Confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum ſemel, aut quoties tibi videbitur, & aliis quæ de Jure fuerint injungenda. Demum, dummodo impedimentum præfatum ſit occultum, & ſeparatio inter latorem & præfatam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, ex cohabitatione vero de incontinentia probabiliter timendum tibi viſum fuerit, aliudque Canonicum non obſtet, cum eodem latore, & dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nuſquam detegatur, Matrimonium cum eadem, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad vitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus contrahere, & in eo poſtmodum remanere licite valeant, miſericorditer diſpenſes; prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in Foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo. Ita quod hujuſmodi abſolutio & diſpenſatio latori in Foro judiciario nullatenus ſuffragentur: nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut litteris datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſentibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ laniare tene-*

tenearis, ita ut nullum earum exemplum extet, neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes literæ ſuffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Sigillo Officii Pœnitentiariæ &c.

Additio II.

* Quæritur. Quidnam Executor talium Reſcriptorum ſeu diſpenſationum in ipſa executione debeat obſervare? Reſp. *Imprimis* videat ſuper inſcriptionem talis Reſcripti, ad quemnam illud ſit directum: nam ſi titulus foret ſequens: *Diſcreto Viro Confeſſario ex approbatis ab Ordinario, per latorem (vel latricem) pœnitentem eligendo*, tunc juxta declarationem aliquam Cardinalium relatam a Juſtis *l. 1. c. 8. num.* 99. Confeſſarius a pœnitente electus, omnino poſſet, dummodo alias ſit approbatus ab Ordinario illius loci, in quo ſit actualis diſpenſatio, dictum Reſcriptum executioni mandare, quamvis non ſit Doctor Theologiæ, vel SS. Canonum, nec ſpecialiter privilegiatus. Secus vero, ſi titulus ſit talis: *Diſcreto Viro Confeſſori Magiſtro in Theologia vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario &c.* tunc enim Executor deberet eſſe in aliqua Univerſitate vel SS. Canonum, vel SS. Theologiæ Doctor, aut (uti alibi vocatur) Magiſter; nec ſufficeret, fore Licentiatum. Interim tamen noſtris Lectoribus Jubilaeis Innocentius XI. in Bulla *Exponit nobis*. edita 27. Novemb. anno 1679. dedit ſpecialiter facultatem exequendi ſimile Reſcriptum, etſi ſuperinſcriptio foret directa ad Doctorem Theologiæ, vel SS. Canonum, uti videri poterit apud Kerchove in Commentariis &c. *c. 7. §. 6. num.* 22. Quinimo Gregorius XIII. idem abſolute conceſſit Patribus Societatis JESU, & conſequenter etiam participantibus in eorum privilegiis; dependenter tamen a deputatione immediata, vel mediata ipſius Generalis.

Secundo. Confeſſarius ille pœnitentem, pro obtinenda diſpenſatione ſuum Confeſſionale accedentem, interroget, utrum impedimentum ſit adhuc occultum, & cauſa motiva diſpenſandi in ſupplica allegata a parte rei vera? nam utrumque requirit Summus Pœnitentiarius ad valorem diſpenſationis, uti patet legenti ſimile Reſcriptum. Vide de hoc in Jure Canonico *l. 4. Decret. in Appendice* §. 2. *num.* 44. & §. 9. *num.* 435. *ac ſeqq.* Item Syrum Placentinum *loc. cit.* folio apud me 238. *Tertio*. Ejuſdem Sacramentalem Confeſſionem excipiat. *Quarto*. Si adſit adhuc occaſio proxima peccandi cum altera perſona propter quam impedimentum contraxit, præcipiat, ut eandem tollat, ante cujus ſublationem differatur diſpenſatio, uti recte monetur in jure Canonico *loc. cit. num.* 462. & 463. *Quinto*. Pœnitentiam in Reſcripto ſpecificatam injungat illi ex putatitiis conjugibus, qui poſt contractum bona fide Matrimonium deveniens in notitiam nullitatis ejuſdem, hoc non obſtante copulam peccaminoſam continuavit, cui haud dubie etiam pro ſe particularem ob alia peccata, in Confeſſione detecta, poterit proportionaliter ſuperaddere. *Sexto*. Admoneat, ut conſenſum matrimonialem dictæ perſonæ, ſuppoſito, quod antecedentet Matrimonium jam fuerit contractum, modo ſuperiori Diſtinctione *n.* 572. *ac ſeqq.* indicato renovent; ubi tamen non amplius neceſſarium erit adhibere de novo aſſiſtentiam Parochi, & duorum teſtium, ſi id jam contigerit in primo contractu matrimoniali. *Septimo*. Prolem ſuſceptam ex tali Matrimonio in hoc Tribunali Sacramentali legitimam decernat. *Octavo*. Moneat pœnitentem, quod hæc diſpenſatio ei proſit tantum pro foro interno. *Nono*. Demum a cenſuris & peccatis abſolvat modo alias conſueto; ſubjungendo tamen poſt illa verba: *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, ſimilem, ſi placuerit, formulam e. g. in Impedimento Criminis: *Inſuper Auctoritate Apoſtolica diſpenſo tecum ſuper Impedimento Criminis, ut cum priori putativo tuo conjuge Matrimonium prævia renovatione mutui conſenſus contrahere & conſummare valeas. In Nomine Patris &c. Paſſio Domini noſtri JESU Chriſti &c.* Vel in Impedimento Conſanguinitatis, aut Affinitatis taliter: *Inſuper Auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter quoad hoc delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento Conſanguinitatis* (vel Affinitatis) *ut illo non obſtante prævia renovatione prioris conſenſus, Matrimonium ſecrete contrahere, ac conſummare valeas. Pariter eadem Auctoritate Apoſtolica prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, vel ſuſcipiendam legitimam eſſe, & fore declaro. In Nomine Patris &c. Paſſio Domini &c.* *

Additio III.

* Porro circa clauſulam legitimationis ſequentia bene ſunt notanda. *Imprimis*, quod proles, ex tali Matrimonio invalido genita, tam quoad effectus Canonicos (puta quoad Ordines, & Dignitates Eccleſiaſticas) quam quoad effectus civiles (puta quoad ſucceſſionem in bonis temporalibus ac ſimilibus) cenſeatur etiam abſque tali clauſula legitimationis legitima, quando utraque pars, vel ſaltem una bona fide contraxit Matrimonium in facie Eccleſiæ, nec devenit in notitiam invaliditatis ante ſuſceptam hanc prolem; prout facile hæc bona fides intervenire poteſt ex parte innocentis, ſi altera pars contraxit impedimentum Affinitatis ex copula fornicaria. *Secundo*, ſi a parentibus etiam in mala fide conſtitutis proles naſcatur poſt executionem diſpenſationis, ea pro foro interno foret legitima tam quoad effectus civiles, quam Canonicos, quamvis dicta clauſula legitimationis Reſcripto diſpenſationis, non foret inſerta, & licet memorata proles concepta fuiſſet ante executionem diſpenſationis. *Tertio*, quoad prolem autem jam ante executionem diſpenſationis ſuſceptam a parentibus, invaliditatem Matrimonii ante tempus copulæ non ignorantibus, clauſula iſta legitimationis habet hunc effectum, ut pro foro externo, ac conſcientiæ talem prolem legitimet quoad Eccleſiaſtica; imo etiam valde probabiliter quoad civilia, uti contra Sanchez *Lib. 8. de Matrim. diſp. 7. num.* 23. defendunt Baſilius. Pontius, Garzius, Juſtis, & Corradus *de Diſpenſat. Matrim. l. 8. c. 3. num. 50. & ſeqq.* cum Rota Romana ab ipſis citata. Ratio eſt: quia per ſimilem facultatem legitimandi abſolute datam videtur Pontifex diſpenſare in ipſa radice Matrimonii. *Quarto*, quoad prolem a talibus, impedimento dirimente laborantibus progenitam jam ante contractum putatitium Matrimonium, dicta clauſula legitimationis id operatur, ut talis proles exinde tantum legitimetur quoad effectus Canonicos ſeu Eccleſiaſticos, & quidem pro ſolo foro interno, nullo autem modo ſaltem extra territorium temporale Summi Pontificis quoad effectus civiles. Ratio eſt: quia in illo concubitu non adfuit illa figura Matrimonii apparentis, & conſequenter nec radia Matrimonii, in qua alias diſpenſando, & retrotrahendo Pontifex legitimaret prolem quoad temporalia; conſequenter talis proles neque in foro conſcientiæ poſſet ab inteſtato æqualiter ſuccedere, ſi extarent alii liberi legitimi, puta ex aliquo præcedenti legitimo Matrimonio. De hoc egi fuſius in libello *Theoria & Praxis impetrandi diſpenſationes* intitulato, & anno 1710. Ingolſtadii edito *Diſp. 5. qu. 5.* §. 3. *

13. Quod, ſi plures alias formulas ſupplicandi apud S. Pœnitentiariam in diſtinctis materiis deſideres, vel tibi quoad diverſas alias clauſulas in Reſponſoriis contentas, ſive quoad modum exequendi cauſetur dubium, recurrere poteris ad *IV. Decretalium in Appendice* §. IX.

14. Cæterum, quoniam Reſcripta a Sacra Pœnitentiaria miſſa plerumque inſertas continent varias Abbreviaturas, quas inexperti legere nequeunt, conſultum duxi: ex noſtro Tiburtio Navar. Pœnitentiario Lateranenſi harum aliquam explicatione apponere.

A

Archiepus	*lege*	Archiepiſcopus.
Alr		Aliter.
Als		Alias.
Abſolvo		Abſolutio.
Aplica		Apoſtolica.
Appatis		Approbatis.
Autte		Auctoritate.

C

Cardilis		Cardinalis.
Canice		Canonice.
Ceñ		Cenſuris.
Circumpeoni		Circumſpectioni.
Xpus		Chriſtus.

Confeoñe	*lege*	Confeſſione.
Confeori		Confeſſori.
Coioñe		Communione.
Conſciæ		Conſcientiæ.
Conſtituonibus		Conſtitntionibus.

D

Diſcreoni	Diſcretioni.
Diſpenſao	Diſpenſatio.
Dnus	Dominus.

E

Ecclæ	Eccleſiæ.
Effus	Effectus.
Exit	Exiſtit.
Ecclis	Eccleſiaſticis.
Epns	Epiſcopns.
Excoe	Excommunicatione.

F

Fr	Frater.
Frum	Fratrum.

G

Gnli	Generali.

H

Humoi	Hujuſmodi.
Humilr	Humiliter.

I

Infraptum	Infraſcriptum:
Irregulte	Irregularitate.
Igr	Igitur.

L

Lia	Licentia.
Ltima	Legitima.
Lræ	Litteræ.
Lio	Licite.

M

Mrimonium	Matrimonium.
M:gro	Magiſtro.
Miraone	Miſeratione.
Mir	Miſericorditer.

N

Nulltus	Nullatenus.

O

Ordio	Ordinario.
Ordinaoni	Ordinationi.

P

PP.	Papa.
Pr.	Pater.
Pontus	Pontificatus.
Ptus	Præfatus, ſeu prædictus.
Prur	Præfertur, ſeu prædicit.
Pntium	Præſentium.
Pbyter	Presbyter.
Pbyricida	Presbytericida.
Pœnia	Pœnitentia.
Pœniaria	Pœnitentiaria.
Poe	Poſſe.
Pror	Procurator.

Q

Qtnus	Quatenus.
Qmlit	Quomodolibet.
Qd	Quod.

R

Relari	Regulari.
Relione	Religione.
Roña	Romana.

S

Snæ, vel Stæ	Sanctæ.
Saluri	Salutari.
Senia	Senieotia.
Spealr	Specialiter.
Supplionibus	Supplicationibus.
Spualibus	Spiritualibus.

T

Tn.	Tamen.
Tm.	Tanium.
Thia, vel Theolia	Theologia.
Tli	Tituli.

V

Venebili	Venerabili.
Vræ	Veſtræ.

QUÆSTIO III.

Quomodo practice Diſpenſatio in cauſis Matrimonialibus obtineri queat a Dataria tam pro foro interno, quam ſimul etiam eaterno?

SUMMARIUM.

15. *Quotupliciter in Dataria obtineatur Diſpenſatio?*
16. *Ob quas cauſas?*
17. *Quomodo debeat inſtrui ſupplica?*
18. *Formula ſupplicationis ob anguſtiam loci.*
19. *Declaratio Supplicæ.*
20. *Si duo a communi ſtipite inæqualiter diſtant, qualiter id debeat exprimi in ſupplica?*
21. *Formula ſupplicæ ob contractum jam bona fide Matrimonium &c.*
22. *Reflexio ad II. ſupplicam.*
23. *Qualiter in ſupplica intelligatur illa Clauſula:* Si Oratoribus vitæ periculum immineat?
24. *Quomodo ſupplica rite concepta dirigatur Romam?*
25. *Quid facere debeat ille, qui neſcit ſupplicam concipere juxta ſtylum Curiæ?*
26. *Corollarium I. pro Parocho.*
27. *Corollarium II.*
28. *Quid conſulendum Oratori pauperi, qui nequit ſolvere taxam?*
29. *Ad quemnam recurratur pro Executione Diſpenſationis?*
30. 31. 32. *Qualia Reſcripta Diſpenſationum ſoleant expediri a Dataria ad Executorem?*
33. *Qualiter Clauſulæ Reſcriptorum ſint intelligendæ? Remiſſive.*

15. SCIENDUM I. Quod in Dataria, ſeu pro foro externo, & dum impedimentum eſt publicum, quoad Matrimonia propria non diſpenſet Datarius, ſeu Pro-Datarius, ſicuti in Pœnitentiaria Pœnitentiarius, ſed potius ipſemet Summus Pontifex, licet is Datario utatur tamquam inſtrumento, & informante, atque per manus Officialium Datariæ dicta Diſpenſatio tranſeat. Hinc pariter ob eandem rationem in ſupplica ad dictum Tribunal directa non ſcribitur, ſicuti in Pœnitentiaria, *Eminentiſſime Domine*, ſed *Beatiſſime Pater*. Porro hæc diſpenſatio obtinetur vel *in forma ordinaria*, vel *in forma pauperum*, quando nimirum diſpenſandi ſunt pauperes & miſerabiles &c.

16. Sciendum II. Quod ob illas cauſas, ſuperiori Quæſtione adductas, ob quas Sacra Pœnitentiaria diſpenſat pro ſolo foro interno, & quando impedimentum eſt occultum, pariter diſpenſetur in Dataria pro foro externo, & dum impedimentum eſt publicum. Quinimo in Dataria poteſt ſubinde peti Diſpenſatio ſine allegatione in ſupplica alicujus ſpecialis & determinatæ cauſæ, ac cum ſola hac clauſula generali: *Ex certis rationabilibus cauſis*, in quo tamen ultimo caſu ſupplicantibus imponitur major compoſitio, ſeu

taxa

Digitized by Google

taxa pecuniaria, quæ pecunia dein ad uſus pios pro bono communi applicatur, v. g. in redemptionem Captivorum, in auxilium pro Miſſionariis Apoſtolicis &c. ut vel exinde ſit cauſa rationabilis diſpenſandi.

17. Sciendum III. Quod Supplica ad hoc Tribunal directa debeat concipi verbis propriis, uſitatis, claris, ac ſine ambage, ſuperfluitate, ac quæſito ornatu. Et quidem I. in eadem exprimantur vera nomina ac cognomina Oratorum, una cum expreſſione Diœceſis; quod ſi Oratores ſeu ſupplicantes forent ex diſtinctis Diœceſibus, quælibet ſpecificetur: & ſi ob anguſtiam loci diſpenſatur, deberet quoque locus Oratorum denominari. II. Poſtea ordinatim ponitur cauſa motiva diſpenſandi. III. Ipſum impedimentum. Et IV. Demum ſit concluſio, in qua ſupplicant humiliter Oratores, ut cum ipſis in dicto impedimento diſpenſetur. Quod ſi cauſa motiva diſpenſandi foret *copula præcedens*, aut *contractum jam Matrimonium*, ipſum impedimentum poneretur in ſupplica ſecundo, & cauſa motiva tertio loco, prout in utroque caſu adducitur majoris claritatis gratia Exemplum præter plures formulas circa diverſa impedimenta fuſius videndas in Jure Canonico, *lib. 4. Decret. in Appendice §. VI.*

SUPPLICA I.

IN qua petitur ſuper tertium & quartum Conſanguinitatis gradum in Dataria Diſpenſatio, quoad Matrimonium contrahendum ob anguſtiam loci.

BEATISSIME PATER.

18. E*Xponitur humiliter Sanctitati Veſtræ pro parte devotorum illius Oratorum Titii N. Laici, & Bertæ N. amborum Diœceſis N. Oppidi N.* (hic ſpecificentur verum nomen, cognomen, Diœceſis, etiam Oppidum Oratorum) *quod, cum illa Oratrix in dicto loco propter illius anguſtiam virum non conſanguineum vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat, hi duo Oratores cupiant matrimonialiter, invicem copulari; ſed quia tertio & quarto a communi ſtipite provenientibus gradibus ad invicem conjuncti ſunt, deſiderium ſuum hac in parte adimplere non poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Supplicant igitur humiliter Sanctitati Veſtræ Oratores præfati, quatenus cum eiſdem quod impedimento quarti Conſanguinitatis gradus hujuſmodi non obſtante Matrimonium inter ſe publice, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere, & licite valeant, diſpenſare, diſtantiam vero tertii gradus non obſtare, declarare, prolemque exinde ſuſcipiendam legitimam denunciare clementiſſime dignetur. Pro qua gratia &c.*

19. Vides, quomodo in hac ſupplica I. ponatur nomen & cognomen Oratorum &c. II. cauſa motiva diſpenſandi, ibi: *propter illius anguſtiam*. III. ipſum impedimentum, ibi: *ſed quia tertio & quarto a communi ſtipite provenientibus &c.* ac demum IV. concluſio, in qua exponitur deſiderium diſpenſandi ſub his terminis: *Supplicant igitur &c.*

20. Illud etiam in præſenti ſupplica ſpecialiter nota, quod, ſi duo affines, vel Conſanguinei inæqualiter diſtant a communi ſtipite (prout hic) debeat uterque gradus in ſupplica exprimi, ſub hoc modo, ut pro remotiori (puta in præſenti pro quarto) petatur diſpenſatio, & pro propinquiori (puta in præſenti pro gradu tertio) declaratio *non obſtare*, uti in ipſa formula ſupplicationis poteris videre circa concluſionem ejuſdem. Quando vero diſpenſandi æqualiter diſtant a communi ſtipite, non apponitur ſimilis petitio declarationis de *non obſtare*, ſed abſolute petitur diſpenſatio, exprimendo in ſupplica, quod æqualiter diſtent, uti illico formula ſeu ſupplica II. tibi monſtrabit.

SUPPLICA II.

IN qua ſuper ſecundum gradum Affinitatis petitur a Nobilibus in Dataria diſpenſatio ob jam contractum bona fide Matrimonium, & periculum gravis ſcandali ex divortio ſubſecuturi.

BEATISSIME PATER.

21. E*Xponitur humiliter Sanctitati Veſtræ pro parte devotorum Oratorum NN. Nobilium Diœceſis N. quod ipſi alias ignorantes, aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quo minus poſſent invicem matrimonialiter copulari, Matrimonium inter ſe per verba de præſenti adhibitis omnibus Solemnitatibus adhiberi ſolitis* (quod ſi aliqua Solemnitas fuiſſet omiſſa, v. g. Denuntiationes &c. deberet addi v. g. *Omiſſis denuntiationibus*) *nulloque detecto, neque denuntiato impedimento contraxerint, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizarint, & carnali copula conſummarint. Poſtmodum vero ad eorum pervenit notitiam, quod ſe ſecundo Affinitatis gradu in linea æquali, & a communi ſtipite ex copula licita proveniente, invicem attingant, & nihilominus in eadem copula carnali perſtiterunt.* (NB. ſi poſt notitiam impedimenti a copula abſtinuiſſent, deberet apponi) *Cum autem, Sanctiſſime Pater, ſi divortium inter eos fieret, gravia exinde ſcandala* (quando alia eſſet cauſa motiva petendi diſpenſationem, illa hoc loco inſeratur) *poſſent veriſimiliter exoriri, hinc humiliter ſupplicant Sanctitati Veſtræ præfati Oratores, quatenus eos ab Excommunicationis ſententia, ſi quam propter præmiſſa quomodolibet incurriſſent, inceſtus reatu & exceſſibus hujuſmodi in utroque foro abſolvere, ac cum eiſdem Oratoribus, quod impedimento ſecundi gradus Affinitatis hujuſmodi non obſtante in dicto Matrimonio libere ac licite remanere valeant, clementiſſime diſpenſare dignetur, prolem ſuſceptam vel ſuſcipiendam exinde legitimam declarando. Pro qua gratia &c.*

22. In iſta ſecunda ſupplica videre potes, quod conformiter dictis *num. 17. quoad copulam vel Matrimonium* prius adducatur impedimentum, ibi *poſtmodum vero ad eorum pervenit notitiam*. Deinde ponitur primum cauſa diſpenſandi, ibi: *Si divortium inter eos fieret, gravia ſcandala &c.*

23. Id præterea obſervant hic Practici cum Vincentio de Juſtis *de Diſpenſ. lib. 3. cap. 1. num. 116.* quod, ſi in hoc altero caſu, pro gradu nimirum ſecundo Affinitatis, aut Conſanguinitatis peteretur diſpenſatio non *pro Nobilibus*, ſed *pro ignobilibus*, ex ſtylo Curiæ inſeri ſoleat formulæ ſupplicæ, *Oratoribus imminere periculum vitæ, ſi non diſpenſetur*. Quinimo dicta clauſula poneretur in literis diſpenſatoriis, ſeu in Reſcripto Pontificis *apud Ignobiles*, etſi eadem non fuiſſet poſita in iſta ſupplica. Ubi poſſet oriri dubium, cur præfata clauſula ſic ponatur, cum de facto ſaltem in Germania, teſte Schmalzgrueber *in 4. Decret. tit. 16. num.* 239. nec ignobiles amplius, committentes inceſtum in ſecundo gradu, afficiantur pœna mortis, adeoque memorata clauſula videatur ſuperflua, & fruſtranea. Ad hoc dubium repoſuit Reverendiſſimus Abbas Joſephus Melchiori, vir ſtyli, quem Curia Romana

tenet,

tenet, ex longiſſimo tempore peritiſſimus: taliter: *Eſto, in Germania Pœna iſta a Tribunalium uſu receſſerit, legibus tamen ſancita eſt, & eadem in inceſtuoſos animadverti aſſolet in aliis Provinciis: ob quam cauſam formulæ iſtius Reſcripti antiquiſſimæ etiam mortis addiderant periculum, non quod Pontifex ſemper periculum iſtud ſupponat, ſed quia a conceptis ab antiquo formulis Sacra Sedes recedere non ſolet, nec debet; cum enim rerum pœnarumque olim ſtatutarum circumſtantiæ mutentur identidem, nec idem omnibus Provinciis mos ſit: ſi itidem Sacra Sedes mutaret ſuorum Reſcriptorum formulas, quorſum tandem, & in quod chaos deveniretur? Adde, quod etiam in Germania intercedere præſumatur periculum mortis ſaltem æquivalenter: cum enim honor & vita pari paſſu ambulent, ita contrahentes autem in ſecundo gradu ob ſuſpicionem inceſtus ſe exponant periculo infamiæ, eo ipſo cenſebuntur etiam ſe ſaltem æquivalenter exponere periculo vitæ.* Ita ille. His præſcitis,

24. Quæres I. Quomodo Supplica rite concepta ſecure Romam dirigatur? Reſpond. ex Jure Canonico ſub iiſdem formalibus, nimirum, quod ſecuriſſima via ſit recurrere ad Reverendiſſimum Ordinarium, vel ejus Vicarium Generalem, aut Concilium Eccleſiaſticum, vel practicum Conſiliarium, aut Secretarium ejuſdem, rogando, ut ſupplicationem Romam dirigere, & per Reverendiſſimi Ordinarii Agentem (quivis enim Epiſcopus Roma longe diſtans Agentem ibidem habere ſolet) ſupplicationem in loco debito porrigere, atque Diſpenſationis litteras, earumque expeditionem urgere dignetur. Quod ſi quis ob rationes ſibi notas hac via incedere nolit, poteſt per ſe ipſum, vel per tertium media poſta ordinaria ſupplicationem rite conceptam mittere Romam ad aliquem Agentem vel Epiſcopi, vel Principis territorialis, vel ad Procuratorem Generalem alicujus Ordinis per Religioſum talis Ordinis, vel ad alium notum amicum ibidem exiſtentem, rogando, ut eam in loco debito porrigere, & expeditionem urgere dignetur, addendo, quod taxam conſuetam non tantum ſolvere, ſed labores quoque ſolicitatoris realiter recognoſcere velit. Notandum etiam hic, quod Domini Itali & Germani, niſi ſufficientem de neceſſaria ſolutione habeant aſſecurationem, aut perſonam alias ſatis notam, cui fidere poſſint non facile credant, ac propterea nec quid laboretur ibidem, nec obtineatur pro foro externo. Neque id eis vitio vertendum ob plures fraudes ex parte Oratorum jam commiſſas, & facile adhuc committendas. Notandum ulterius, quod Procuratores Generales Ordinum non libenter ſuſcipiant munus procurandi Diſpenſationes matrimoniales pro foro externo, niſi concernant præcipuos Benefactores Ordinis, & neceſſaria ſolutio taxæ per cambium, aut alia via certe ac ſecure ita ordinetur, ut ſemper ad manus haberi poſſit: idque procedit præcipue in Procuratore Generali Ordinis noſtri Seraphici, utpote qui negotia Ordinem non concernentia, ubi pecunia intervenire ſolet, illibentiſſime ſuſcipit.

25. Quæres II. Quid facere debeat Parochus v. g. vel aliquis Religioſus, qui ignorat, aut ſaltem ſibimetipſi non fidit, talem formulam juxta præſcriptum ſtylum Curiæ inſtruere, & tamen libenter vellet Parochianum, vel Oviculam, ne deſperet, juvare? Reſpondeo denuo per formalia Juris Canonici *loc. cit.* quod talis alio doctiori viro ad hunc finem utatur, cui neceſſario exprimenda breviter exprimat. I. Nomen & cognomen utriuſque Oratoris contrahere volentis. II. Speciem, & gradum impedimenti, addendo etiam propinquum, ſi inæquali gradu diſtant, ac copulam, ſi eadem, tanquam præcedens, & propterea ſubſecuta imprægnatio, vel ſaltem apud alios diffamatio fuerit motivum petendi diſpenſationem etiam pro foro externo: item, an hæc fuerit præhabita cum vel ſine ſpe facilius exinde obtinendi diſpenſationem. III. Si matrimonium jam eſt contractum, an bona vel mala fide, præmiſſis denunciationibus, vel ſine illis ſub ſpe facilius conſequendi Matrimonium, vel ſine tali ſpe. Et tandem IV. exprimat cauſam Diſpenſationis. Caſum ſic expreſſum mittat ad Reverendiſſimum Ordinarium, vel ad aliquem Romæ jam exiſtentem ex dictis præcedentibus, rogando ut ipſe Diſpenſationem juxta ſtylum Curiæ apud Sedem Apoſtolicam procurare dignetur pro Oratoribus paratis ad ſolvendam taxam conſuetam. Habito ſiquidem caſu rite explicato, talis Romæ exiſtens bonus amicus, vel Agens ſupplicationem juxta ſtylum Curiæ vel ipſemet faciet, vel per alium peritum Romæ fieri curabit, & in loco debito porriget expeditionem, urgebit, atque impetratas Diſpenſationis literas ad Oratores diriget. Sic v. g. Parochus aliquis ſcribendo ad ſuum Ordinarium, vel ejus Generalem Vicarium, aliumve ſtyli Curiæ expertum poteſt caſum venientium ad ſe Parochianorum, Diſpenſationem ſuper impedimento deſiderantium, breviter ſtatim ita proponere.

REVERENDISSIME &c.

PEtrus N. Laicus, & Anna N. Diœceſis Friſingenſis adhuc ſoluti cupiunt matrimonialiter copulari; quia vero laborant impedimento Conſanguinitatis in tertio & quarto gradu, rogant humillime, & ego cum ipſis, dignetur Reverendiſſima Dominatio Sua &c. pro eis Diſpenſationem juxta ſtylum Curiæ in forma ordinaria etiam pro foro externo procurare. Cauſa Diſpenſationis allegari poteſt copula ob imprægnatam Oratricem jam publica, quæ tamen abſque ſpe facilius conſequendæ Diſpenſationis fuit habita. (Sic poteſt etiam alia cauſa adduci, v. g. pro cauſa diſpenſandi ſervit incompetens dos Oratricis) *Taxam conſuetam, & alias expenſas cum gratiarum actione, & debita recognitione exacte ſolveat &c.*

26. Notetur tamen bene a Parocho. I. Ne facile ipſemet ad interim, forſan a diſpenſandis requiſitus, ſolvat taxam pecuniariam, quamvis Oratores promittant certam recompenſationem hujus mutuatæ pecuniæ. Scio enim ſimilem caſum, dum aliquis ab Oratoribus ad invicem conſanguineis ita perſuaſus, mutuos interim aliquot centenos florenos de ſua pecunia loco Oratorum ad Datariam miſit pro Diſpenſatione tamquam taxam debitam ubi tamen poſtmodum Oratores, cum ante executionem literarum Diſpenſationis actualem amor eorum ad invicem remiſiſſet, ac quælibet pars ex mutuo conſenſu ad alias nuptias tranſiiſſet, prædicti ex eo, quod non amplius indigeant hac Diſpenſatione, perſuaderi haud potuerunt, ut mutuatas Parocho reſtituerent pecunias, quamvis antea neſcio qualem fecerint aſſecurationem verbalem &c.

27. Notetur II. Valde provide agere Parochum, vel alium, ad quem Oratores confidentiam habent, ſi per Agentem Romanum, antequam ipſum Reſcriptum Pontificium Romæ actu expediatur, prius copiam ejuſdem procurare tentet, ut exinde videatur, num dictum Reſcriptum ſit conformiter ſupplicæ debitæ inſtructum, ſicque minus periculo ſub-vel obreptionis, quando poſtmodum Executor illud examinat, ſubjectum. Etenim ſciendum, quod, non obſtante, rem totam in ſupplica claris & perſpicuis verbis fuiſſe explicatam, ſæpius tamen ob molem negotiorum &c. varii errores a Scriptoribus Curiæ Romanæ committantur, ponendo v. g. pro gradu *Conſanguinitatis* gradum *Affinitatis*, vel loco *Officialis* e. g. *Friſingenſis* denominando *Executorem Auguſtanum &c.* Et licet non omnis error in Reſcripto commiſſus vitiet ipſum Reſcriptum, dummodo omnia bene fuerint expoſita in ipſa ſupplica præcedenti, attamen tale Reſcriptum erroribus repletum ſæpius non carebit ſua difficultate apud Executorem.

28. Quæres III. Qualiter Pauper, qui nequit ſolvere tantam taxam pecuniarum Datariæ, poſſit obtinere Diſpenſationem etiam pro Foro externo? Reſpondeo, talem adhuc poſſe juvari, ſi laboretur, ut a Dataria obtineat Reſcriptum Diſpenſationis in *forma Pauperum:* ubi tamen Nota I. Quod hæc diſpenſatio in forma Pauperum non concedatur, niſi ambo Oratores ſint Pauperes, & ſimul etiam miſerabiles, ita, ut tantum vivant de labore, & ſua induſtria. Vidi equidem bina vice, quod certis Nobilibus, qui ſimul teſtimonium de ſua reſpectu ſtatus paupertate ab Ordinario datum miſerunt ad Datariam, aliqua pars taxæ, ſeu compoſitionis pecuniariæ fuerit remiſſa, ſed

non

Digitized by Google

non ex toto, uti apud paoperes ſimul miſerabiles. Nota II. Qood illi, qui petunt Diſpenſationem *in forma Pauperum*, debeant prius habere authenticam atteſtationem qnoad paupertatem ab Ordinario domicilii habitatioois. Quæ tameo ipſis a Reverendiſſimo Ordinario oon dabitur, niſi ſimul afferant legitimum teſtimonium a ſuo Parocbo, quod ſint pauperes, & miſerabiles, ae ſimul adducant duos teſtes ab Epiſcopo ſub juramento examinandos de veritate dictorum, ae ſubſiſtentia. Nota III. Quod in Curia Romaoa hæc Diſpenſatio *in forma Pauperum* non concedatur niſi ob præcedeotem copulam, aut ſuſpiciooem illius &c. Unde, ſi adſint talia impedimenta, in quibus Nuntii Apoſtolici, vel Epiſcopi per ſpecialia privilegia poſſunt cum Pauperibus diſpenſare, melius eſt ad ipſos recurrere, obi tot conditiones non requiruntur, modo diſpenſandi ſint vere Panperes & habeant juſtam caoſam diſpenſandi. Vide Jus Canonieum *loc. cit. §. VIII.*

29. Quæres IV. Ad quemnam Oratores, ſeu diſpenſandi, poſito, quod Romæ in Dataria obtineant Diſpenſationem, debeant recurrere pro executione? Reſpondeo, ordinarie eſſe recurrendum ad Ordinarium unius ex Oratoribns, vel ad ejus Vicarium Generalem, cui ultimo plerumque committitur dicta executio, & quidem cum hac inſeriptione.

Dilecto Filio Officiali Diœceſis N.

Ubi nomen illius Diœceſis ſolet exprimi, & per Officialem intelligi Vicarius Generalis. Quod ſi Oratores exiſterent diverſæ Diœceſis, ordinarie ſoleot litteræ Diſpenſationis committi Ordinario, vel Vicario Generali ipſius Oratricis. Pyrrhus Corradus *de Diſpenſ. lib. 7. c. 5.*

30. Quæres V. Qualiter ſooeot Reſcripta Pontificia, quæ ab Oratoribus in Dataria quoad cauſas matrimoniales obtinentur? Reſpondeo, hoc quæſitum fuſius reſolvi *lib. 4. Decretalium Juris Can. in Append. VII.* quorſum Lectorem remitto, & interea duas formolas conformes duabus ſupplicis prius poſitis adjungo, addendo adhue tertium Reſcriptum *in forma Pauperum*, ex quibus formulæ reliquorum Reſcriptorum facile iotelligi queunt.

RESCRIPTUM I.

AD Primam Supplicam in cauſa diſpenſandi ioter Conſaoguineos *ob anguſtiam Loci*.

CLemens Papa XII. Servus Servorum DEI. Dilecto filio Officiali Venerabilis Fratris Noſtri Epiſcopi N. ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Oblata Nobis nuper pro parte dilecti Filii Titii N. Laici, & dilectæ filiæ Bertæ N. ex Diœceſi N. Oppido N. ortorum petitio continebat, quod, cum dicta Berta in dicto loco propter illius anguſtiam virum ſibi neo conſanguineum, vel affinem pacis conditionis cui nubere poſſit, invenire nequeat, cupiat Titius & Berta præfati invicem matrimonialiter copulari; ſed quia tertio & quarto a communi ſtipite provenientibus Conſanguinitatis gradibus invicem ſunt conjuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Quare iidem Titius & Berta, aſſerentes ſe ex dicto loco ortos exiſtere, nobis humiliter ſupplicari fecerunt, quatenus eis in præmiſſis de opportunæ diſpenſationis gratia providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eoſdem Titium & Bertam & eorum quemlibet a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & Pœnis a jure vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam habemus per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, depoſita per te omni ſpe cujuſcunque muneris, aut præmii etiam ſponte oblati, a quo te omnino abſtinere debere monemus, te de præmiſſis diligenter informes, & ſi per informationem eamdem preces veritate niti repereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, tunc cum eiſdem Titio & Berta (dummodo illa propter hoc rapta non fuerit) quod impedimento quarti Conſanguinitatis gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus Matrimonium inter ſe publice, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere & licite valeant, Auctoritate noſtra diſpenſes. Diſtantiam vero tertii gradus præfati ei non obſtare declares. Prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando. Volumus autem, quod, ſi ſpreta monitione noſtra hujuſmedi aliquid muneris aut præmii occaſione dictæ diſpenſationis exigere, aut oblatum recipere temere præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras. Datum Romæ &c.

RESCRIPTUM II.

31. AD II. Supplicam in cauſa diſpenſandi inter Nobiles ſecundo gradu ad invicem Affines ob contractum jam bona fide Matrimonium &c.

CLemens Papa XII. &c. ot ſupra. *Oblata Nobis nuper pro parte Nobilium dilecti filii N. Diœceſis N. & dilectæ in Chriſto filiæ N. Diœceſis N. Provinciæ N. petitio continebat, quod ipſi alias ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quo minus poſſent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe per verba de præſenti, adhibitis omnibus ſolemnitatibus adhiberi ſolitis, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizarunt & carnali copula conſummarunt. Poſtmodum autem ad eorum pervenit notitiam, quod ſe ſecundo in Linea tranſverſali æquali affinitatis gradu ex copula licita provenlente ad invicem attingant, & nihilominus in eadem carnali copula perſtiterunt. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, in hujuſmodi Matrimonio ſine diſpenſatione noſtra remanere non poſſint, &, ſi divortium inter eos fieret, gravia exinde ſcandala poſſent verifimiliter exoriri. Quare iidem, qui orthodoxæ fidei Cultores vere exiſtunt, & ſub obedientia Sanctæ Romanæ Eccleſiæ vivunt, vivereque & mori intendunt, Nobis humiliter ſupplicari fecerunt, quatenus eis in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eoſdem, ac eorum quemlibet a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & Pœnis, a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantum conſequendum harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus depoſita per te omni ſpe cujuſcunque muneris aut præmii, etiam ſponte oblati, a quo te omnino abſtinere debere admonemus, de præmiſſis te diligenter informes, & ſi per eamdem informationem preces veritate niti repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, impoſita eis pro modo culpæ arbitrio tuo pœnitentia ſalutari, & recepto prius ab eis juramento, quod talia deinceps non committent, neque committentibus præſtabunt auxilium, conſilium vel favorem, ipſos ab inceſtus reatu & exceſſibus hujuſmodi hac vice duntaxat in utroque Foro Auctoritate noſtra abſolvas in forma Eccleſiæ conſueta, & quatenus contra ipſos cauſa ſuper præmiſſis in judicium quoquo modo de-*

ducta

dacta fuerit, pariter judicato. Demum, ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, tunc cum ipſis, dummodo orthodoxæ fidei Cultores vere exiſtant, ac ſub obedientia S. Romanæ Eccleſiæ vivant, vivereque, & mori intendant, ac ignorantia hujuſmodi probabilis fuerit, quod impedimento ſecundi affinitatis gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſe de novo publice, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere & licite valeant, dicta Auctoritate diſpenſes, declarantes prolem ſuſceptam, ſi quædam ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quod, ſi ſpreta admonitione noſtra hujuſmodi aliquid muneris, aut præmii occaſione præmiſſorum exigere, aut oblatam recipere temere præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras. Datum Romæ &c.

RESCRIPTUM III.

32. IN ſimili cauſa, excepto, quod diſpenſandi in ſecundo Affinitatis gradu fuerint Ignobiles (atque hinc in Reſcripto etiam fit mentio de periculo vitæ conformiter jam dictis *num.* 23.) & Pauperes, atque Diſpenſationem petierint primum ad Matrimonium contrahendum, non quidem quaſi præceſſiſſet copula, bene tamen ſuſpectum conſortium, & exinde infamia. Quod ſi copula, exinde imprægnatio, vel ſaltem infamia ſubſecuta fuiſſet, deberet in Supplica deſuper mentio fieri, & an cum, vel ſine ſpe exinde facilius impetrandi diſpenſationem, ubi ſubſecuturum Reſcriptum aliqualiter immutabitur: in præſenti autem caſu fuit ſequens:

CLemens PP. XII. Dilecte fili Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Oblata Nobis pro parte dilectorum filiorum N. Laici, & N. Mulieris, Diœceſis N. petitio continebat, quod ipſi alias ſcientes, ſe ſecundo in Linea æquali affinitatis gradu invicem attinere, non quidem peccandi dato opera, vel crimine admiſſo hæc cauſa foret, Nos & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, inſimul converſati ſunt, carnali tamen copula minime ſubſecuta. Et nihilominus orta eſt gravis ſuſpicio, licet falſa, quod ſe carnaliter cognoverint. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, niſi Matrimonium inter ipſos exponentes contrahatur, dicta mulier N. graviter diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala orirentur, dictiſque exponentibus vitæ periculum immineret, cupiunt exponentes præfati, qui, ut ipſi aſſerunt, orthodoxæ fidei Cultores vere exiſtunt, & ſub obedientia S. Romanæ Eccleſiæ vivunt, vivereque, & mori intendunt, invicem matrimonialiter copulari, ſed ſtante impedimento hujuſmodi deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Ideo Nobis humiliter ſupplicari fecerunt exponentes prædicti, ut eis in præmiſſis de abſolutionis beneficio & opportunæ diſpenſationis gratia providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui Salutem quærimus cunctorum, & ſcandalis, quantum cum Domino poſſumus, libenter obviamus, ipſoſque exponentes ſpecialis gratiæ favore proſequi volentes, nec non eorum quemlibet a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris & Pœnis a Jure vel ab homine quavis, præterquam præmiſſorum occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantum conſequendum, earum ſerie abſolvendos & abſolutos fore cenſentes, certam tamen de prædictis notitiam non habentes, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ, de qua plenam in Domino fiduciam habemus, per præſentes committimus, & mandamus, quatenus adjecta per te omni ſpe cujuſcunque muneris, aut præmii, etiam ſponte oblati, a quo te omnino abſtinere debere monemus, de prædictis diligenter te informes, &, ſi per informationem eamdem preces veritate niti repereris; ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, exponentes præfatos, qui, ut ipſi aſſerunt, pauperes, & miſerabiles exiſtunt, & ex ſuis labore & induſtria tantum vivant, imprimis ab invicem ſepares, deinde, ſi veniam a te petierint humiliter, injuncta eis pro modo culpæ arbitrio tuo gravi pœnitentia ſalutari, & recepto prius ab eis juramento, quod ſub ſpe facilius habendæ diſpenſationis hujuſmodi prædicta non commiſerint, & quod talia deinceps non committent, neque committendis præſtabunt auxilium, conſilium aut favorem, ipſos ab exceſſibus hujuſmodi in utroque Foro, impoſita etiam eis propter prædicta arbitrio tuo gravi pœnitentia ſalutari, Auctoritate noſtra hac vice duntaxat abſolvas in forma Eccleſiæ conſueta. Demum ſi tibi expediens videbitur, quod diſpenſatio ejuſmodi ſit eis concedenda, neque ſcandalum ſit ex ea oriturum, ſuper quo conſcientiam tuam etiam oneramus, eiſdem exponentibus, ut, poſtquam in ſeparatione præfata arbitrio tuo perſeveraverint, & dummodo dicta mulier N. propter hoc rapta non fuerit, ipſique exponentes pauperes & miſerabiles exiſtant, & ex ſuis labore & induſtria tantum vivant, ac orthodoxæ fidei Cultores vere exiſtant, & ſub obedientia S. Romanæ Eccleſiæ vivant, vivereque, & mori intendant, impedimento ſecundi in Linea æquali affinitatis gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque non obſtantibus, Matrimonium inter ſe publice, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere & licite valeant, dicta Auctoritate Noſtra diſpenſes, prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciantes. Volumus autem, quod, ſi tu ſpreta monitione noſtra hujuſmodi aliquid muneris aut præmii occaſione abſolutionis & diſpenſationis prædictarum exigere, vel oblatum recipere præſumpſeris, Excommunicationis ſententia eo ipſo innodatus exiſtas donec a Sede Apoſtolica abſolutionis beneficium per ſatisfactionem condignam merueris obtinere. Et nihilominus abſolutio & diſpenſatio a te facienda perpetuo nullius ſit roboris vel momenti. Datum Romæ &c.

33. Cæterum, ſi circa intellectum clauſularum, ſive circa modum exequendi talia Reſcripta novum aliquod apud Executorem emergat dubium, Auctores in Curia Romana practicos, uti Pyrrhum Corradum, Vincentium de Juſtis de Diſpenſationibus, Thomam de Roſa de Executoribus Litterarum Apoſtolicarum, & Theodorum Ameyden de Stylo Datariæ conſulere poteris, præſertim vero Appendicem Libri IV. Decretalium Patris Anacleti Reiffenſtuel, cujus Auctoris Commentarios in Jus Canonicum etiam alibi intelligo, quoties hinc inde in his Additionibus appoſui remiſſive ſequentia, aut ſimilia verba: *Vide Jus Canonicum.*

Nobis hæc tum de ſauctiſſimis Legis Evangelicæ Sacramentis, tum de tota Theologia Morali dicta ſufficiant, quæ ſint humillime ſubjecta Cenſuræ, ac Judicio Sanctæ Matris Eccleſiæ, & cedant ad perennem DEI Gloriam.

TRA-

TRACTATUS XV. ET ULTIMUS
D E
B U L L A C R U C I A T Æ.

TANTI univerſim facta eſt hæc *Moralis Theologia* R. P. Fr. ANACLETI REIFFENSTUEL, ob tantæ ſoliditatem, claritatem, & univerſalitatem doctrinæ, qua Theologicum mare oſtiis videatur clauſiſſe, ut merito, quod de Ariſtotele in ejus vita decantarit Guarinus, optime tanto quadret Auctori: *Diſcere* (verba ſunt Guarini) *qui volunt hunc amplectantur oportet, cujus Libri* (Tractatus) *ita ſcripti ſunt, ut, & Parvulos inſtituere, & Mediocres alere, & Robuſtos exercere ac perficere voluiſſe appareat.* Hac igitur Theologis omnibus attenta operis hujus (in duos nunc partiti tomos) indigentia, non dubitarunt quidam illiterati, ea permoti, adhuc poſt multas impreſſiones, novæ impendere ſumptus editionis, denuo typico prælo ſubjicere mandantes; qua occaſione, tractatus Bullam Cruciatam exponens additus eſt, ne truncum foret opus hic (illic enim integrum e manibus evaſit Auctoris, eo quod non ſit tantum a S. Sede donum) difficultatibus, quæ circa ejus tot, tantaque privilegia ſortiuntur, enodatis, pro poſſibili ſervato operis ordine.

EXCELLENTISSIMUM quidem donum eſt hoc Bullæ Cruciatæ Summarium; ſed quid mirum? Si procul dubio non eſt aliud, quam ſcriptura illa a Chriſto Domino in Sinagogam Nazareth ingredienti lecta in libro Iſaiæ ſibi tradito, utpute: *Spiritus Domini* (Luc. 4. 18. 19.) *ſuper me: evangelizare Pauperibus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare Captivis remiſſionem*, (Iſai. 61. 1. indulgentiam) *& Cæcis viſum, dimittere confractos* (Iſai. v. eod. clauſis apertionem) *prædicare annum Domini acceptam*::: *hodie* (ſubjunxit) *impleta eſt hæc ſcriptura in auribus veſtris.* Cum in hac Bullæ Cruciatæ Scriptura, qua, illa Chriſti Domini impleta eſt, Captivis promittatur remiſſio, Clauſis apertio, Cæcis viſio, promptaque ſalus corde contritis, quibus tot tantiſque gratiis pro omnimoda gratia in ea contentis ſpecialiter Dominus Deus oſtenditur *miſericors* (Exod. 34. 6.) *clemens, patiens, & multæ miſerationis.* Miſericors: dum per ſuum Vicarium in terris nobis contritis Indulgentiarum Bulla (hoc eſt 1. ſeu vivorum appellata) conceditur, obtenta quotannis, & per totum annum, ut quotidie ſit indultum. Clemens: dum confractis eſus lacticiniorum (ſcilicet 2. aut lacticiniorum nominata) permittitur, quo jejunatur, & non jejunio, ut David (cum aliis) *jejunavit jejunio.* 2. Reg. 12. 16. Multæ miſerationis: dum Cœci, ſeu piacularibus flammis detenti (3. ſeu Defunctorum vocata) ab iis liberantur, viſionemque intuitivam, ſeu claram Dei naneiſcuntur. Patiens: dum ære alieno Captivis remiſſio elargitur (4. ſcilicet compoſitionis dicta) non dimidio, neque quadruplo, ſi defraudatum fuerit (de quo Luc. 19. 8. 9.) ſed parva eleemoſyna collata a jugo Captivitatis redemptis. Tanto ergo dono illuſtramur Hiſpani, quod needum nobilitatis ſit vexillum teſte Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 6. unde Propertius lib. 4. eleg. 1. v. 130. ſuccinit:

Mox ubi Bulla rudi dimiſſa eſt aurea collo
Matris, & ante Deos libera ſumpta toga.

Sed & libertatis ut ait Perſius Satyr. 5. v. 30. ubi

Cum primo pavido Cuſtos mihi purpura ceſſit
Bullaque ſubcinctis laribus donata pependit.

Et triumphi, in quem certe Nobis datum eſt, ut ſublimior indicaretur gloria. Super quo Conſule Pier. Valerian. lib. 41. cap. 6. Hiſpaniæque ſalus facta eſt, quapropter, ne ſtetis Hiſpani tota die (toto anno) otioſi deprecor, cum poteſtis, vobis (una hora, paribus factis, cum per totam diem laborantibus Mat. 20. 12.) brevi, levique opere, & veſtris in pace quieſcentibus, quod aliis; & alii annis plurimis conſequi; ita ut qui dici, & queat,

In brevi expleates ſæcula multa.

D I S T I N C T I O I.

De Bulla Vivorum.

Q U Æ S T I O I.

Prolegomena.

S U M M A R I U M.

1. *Etymologia Bullæ.*
2. *Cur dicitur Cruciata? exponitur.*
3. *Aliaque ratio aſſignatur.*
4. *Definitur Bulla, ejuſque cauſæ: nempe efficiens, finalis, formalis, & materialis traduntur, & declarantur.*
5. *Finalis, & aliarum proſequitur expoſitio.*
6. *Bulla in quatuor partitur partes ſeu Bullas parvas.*
7. *Summus Pontifex eſt Auctor Bullæ.*
8. *Quis fuerit primus, qui Hiſpaniæ eam conceſſerit, inquiritur.*
9. *Poſſe eam concedere Summum Pontificem certiſſime tenendum eſt.*
10. *Imo, & ipſum ſolum oſtenditur.*
11. *Proſequitur probari alium a Pontifice non poſſe eam concedere.*
12. *Firmatur prohibitio omnibus inferioribus ejus intimata.*
13. *Solis Fidelibus poteſt concedi Bulla.*
14. *Indulgentiæ in ea contentæ ſunt multæ.*
15. *Dupliciter interpretari queunt privilegia ejus, binoque modo conſiderari; qui modi explicantur.*
16. *Secundo modo attenta ample ſunt interpretanda.*
17. *Pariter privilegia ſecundæ claſſis aſſignata num. 15.*

COM-

1. COMPLURES ſunt hujus nominis *Bulla* etymologiæ; quæ tamen magis notæ, ac certæ habentur ab AA. traduntur. I. Enim ſignificatur per dictum nomen rumor ille inanis, qui ſtante ſpiritu, vel aqua deſuper impetu cadente, uti in pluvia; ſeu ex ipſomet aquæ ferventis fervore ab igne cauſato, rotundæ figuræ, non tam difficulter evaneſcente, quam facile enaſcente: hujuſque tam improviſe dilapſus particeps homo, etiam *Bulla* dictus eſt, quia vapor ad modicum parens Jacob. 4. Inſuper exprimitur per tale nomen figura quædam aurea ad modum cordis formata, quam olim Magiſtratus, Victores, & Patriciorum Romanorum filii ad collum appenſam geſtare ſolebant, ut habetur in Calep. Alea. ab Alex. Zaz, & communiter AA. Demum intelligitur ſigillum illud a litteris Apoſtolicis pendens; imo: & ipſas literas Apoſtolicas Bullas appellari ex quadam Gloſſa colligitur verſ. *Aurea in clem. 1. de Jur.* & communiter docent Canoniſtæ *in cap. ad aud. de crim. falſ.*

2. Cruciata nominatur: quia Indulgentiæ in ipſa contentæ ſimiles ſunt illis, quæ elargitæ fuerunt ab Urbano II. præliantibus pro acquiſitione Terræ Sanctæ, ad eamque expeditio Cruciata nuncupata: non ex minori numero quam ſexcentis millibus militum juxta quorundam ſentire conſlans: potito, vi perorationis ipſius Urbani II. veluti acuti gladii animos omnium Fidelium ferientis in Concil. Claromon. convocatis, ad hunc finem Præſulibus, & Principibus, ſub Eccleſia ſtantibus: Recolentis gaudium deſiderii ſui Prædeceſſoris Gregor. VII. ob perturbationes, & varia ſchiſmata in Eccleſia ſuborta, impediti.

3. Etiamque, quia ſimiles illis, quæ in Conc. Lateran. ſub Innoc. III. Militibus contra Infideles pugnaturis, ſignumque Crucis in veſtibus deferentibus; cauſa cujus cruciari vocati fuere. Tandem, quia ſic it milites, quibus conceditur, ab aliis diſtinguuntur per ſignum Crucis appoſitum eorum veſtibus, ut ita fieri præcepit Pius IV. in Bulla Romæ data 5. Idus Martii 1559. his verbis: *Quodque ad bellum proficiſcentibus in eorum veſtibus vivificæ Crucis, pro qua pugnaturi ſunt ſignum imponant, ut ab aliis cognoſcantur, & diſcernantur*. Hæc ſat ſint Nobis de etymologiis, ſeu explicatione vocum, cum ad earum ſignificata noſter ſit tranſire ſcopus. Qui tamen plura cupiat, Alphonſum Perez de Lara in compendio trium gratiarum. Ægidium Trollene in expoſitione Bullæ Cruc. Andream Mendo, &c. inſpiciat.

4. CONCL. I. Eſt Bulla: *Pontificium Diploma Catholico Regi conceſſum in ſubſidium belli contra Infideles, magna afferens indulta, appoſitis præſcriptis in eo oneribus*. Hujus deſcriptivæ definitionis bonitas patet; in ea enim adhuc ſemi, vel non dialecticus generis, & differentiæ rationes inveniet: harum igitur aſſignatione omiſſa, in ipſa, cauſam efficientem, finalem, formalem, & materialem inveniri dicimus, quarum ergo prima eſt, Bullam concedens. Secunda eſt duplex, extrinſeca nempe, & intrinſeca; hæcque adhuc duplex pariter eſt, ſeu duplici modo conſiderari poteſt. *Primo*, finis quem intendit Pontifex in omni communicatione theſauri Eccleſiæ, utpote ſalutis ſpiritualis augmentum Fidelium diſtributive, vel conjunctive, hoc eſt eorum per modum unius, aut communitatis; huncque habet Pontifex ex vi Bullæ præciſe, ſeu ſub conceptu Bullæ.

5. *Secundo*, qui eſt ſub conceptu Cruciatæ, eſt Infidelium ruina, & recuperatio Terræ Sanctæ: hicque merito vocari poteſt finis intrinſecus, eo quod fuerit primarius, ob quem conceſſerunt Pontifices dictum Diploma. Qui autem alium haberet finem, qualem habuit Leo X. fabricam nempe Sancti Petri, mediis eleemoſynis in acceptione Bullæ erogatis; qui eſt extrinſecus finis Bullæ, vel cauſa finalis extrinſeca, non videretur concedere Bullam Cruciatæ; ſed quamdam particularem Bullam gratias varias offerentem, Fideles excitantes, ad eleemoſynas impertiendas, quibus expleretur pium opus intentum. *Tertia*, eſt præſcriptio onerum, ſub quorum poſitionis conditione contenta indulta, gratiæ, &c. in Bulla diſpenſantur, quæ ſub hoc reſpectu rationem privilegii non ſortiuntur; quia potius odia, quam favores ſunt, bene vero ſub conceptu modificatorum, ſub quo formalitata, ita cauſæ formalis obtinent rationem: ipſaque per modum aggregati, præſciſa formalizatione, cauſæ materialis, quartæ nempe, rationem videntur ſibi vendicare.

6. Quadruplex eſt Bulla, vel melius integra Bulla IV. præcipuas amplexatur partes, quarum *Prima* vivorum Bulla appellatur, eſtque ſummarium indulgentiarum, & facultatum ad vivos Fideles ſpectantium. *Secunda* Lacticiniorum, præbens utpote licentiam Eccleſiaſticis omnibus Secularibus, & Præſulibus omnibus, comedendi lacticinia in Quadrageſima, majori hebdomada excepta. *Tertia* Eſt Defunctorum, ſummarium nempe etiam indulgentiarum, pro ipſorum animabus, per modum ſuffragii concreſſarum; facultaſque ſepeliendorum in loco ſacro, præſertim modo tunc, tempore interdicti. *Quarta* Compoſitionis Bulla eſt, caſus continens in quibus, de bonis alienis, Domino ignoto, fieri poteſt compoſitio. Quia tamen aliquas facultates tribuit Pontifex Commiſſario Gen. Cruc., de illis in fine agemus, poſtquam Seriatim de dictis Bullis tractarimus.

7. Procul dubio Caput militantis Eccleſiæ viſibile, Pontifex, Vicarius nempe Chriſti in Terris, Auctor eſt hujus Bullæ, ut notatur in data Bullæ definitione nomine illo *Pontificium*. Et hoc ſi ſatis interroganti, Quiſnam ſit dictæ Bullæ Auctor, ſi ly *Quiſnam* ſit in ordine ad dignitatem: cum vero de ſingulari dignitatis Perſona inquiritur, dico communiter tenere AA. fuiſſe Urbanum II. qui anno 1095. conceſſit dictum Diploma.

8. Differunt hic AA. quis fuerit primus Pontifex qui Hiſpaniæ Bullam conceſſerit; ſed cum ad invicem non conveniant, dico certum eſſe non poſſe facile aſſignari: tamen non fuiſſe Julium II. ſentiendum eſt, ut aliqui tenent: quia ante ipſum fuit Alexander VI. per quem Romæ expeditum fuit quoddam Breve anno 1497. quo conſtituebat Commiſſarium Gen. Cruc. pro Regno Siciliæ, & Inſulis adjacentibus Fr. Raynaldum de Montauto, vel Montoro, & Landolina Ordinis Prædicatorum, Epiſcopum Cephalædenſem, ut patet ex tabula ejuſdem Eccleſiæ Cephalæditanæ, & refert Abbas Don Rocco Pirro *in lib. 3. Epiſcopatuum Sicilienſium notitia 5. num.* 3. Cupidus autem notitiæ Seriei Pontificum, qui conceſſerunt Hiſpaniæ Bullam adeat P. Bardi *in explic. Bull. Cruc. part. 1. tract. 1. cap.* 3. emendantem ordinem Ægidii Trullend, recitantis ad verbum ſeriem datam ab Alphonſo Perez de Lara.

9. Poſſe concedi Bullam negotium eſt indubitatum, conſequenterque a Summo Pontifice: qui enim diviſim facultates, & gratias plures concedere poteſt, pariter, & ſimul, ſtante cauſa, in quo ſtat Bulla: cum ergo poteſtas illa, apud univerſalem Eccleſiæ Paſtorem reſideat, a Chriſto data, ut in locis propriis ſummæ, verbis ipſius oſtenditur, ut in *tract. de Indulg.* de hac poteſtate; inde votis, de poteſtate commutandi, diſpenſandi, &c. igitur, &c. Deinde ab actu ad potentiam optimam eſſe conſequentiam hucuſque Philoſophi docuere; ſi ergo Pontifex tot per vices conceſſit, nec liceat in re tanti momenti tenere erraſſe, certum eſt omnimodis aſſertum. Ex dictis ſit

10. CONCL. II. Solus Papa Bullam concedere quit, ſi loquatur de prædicta Bulla, quoad omnia privilegia. Ratio eſt: quia alteri ab ipſo non eſt tam ampla facultas conceſſa. Ita intellecta concluſio indubitabilis venit, ut patet ex *ſum. loc. cit.* ſi autem inveſtigetur de Bulla continente ſolum privilegia, ſuper quibus inferiores Pontifice habent poteſtatem; qualis foret Bulla præbens facultatem abſolvendi a caſibus, & cenſuris, Epiſcopo reſervatis; ſeu diſpenſandi in votis, & juramentis Pontifici non reſervatis; offerens indulgentias, quas elargiri valent, &c. ſub obligatione ſolvendi moderatam taxam eleemoſynæ; ſubveniendi cauſa, e. g. neceſſitatibus preſſis urgentibus; poſthabitis limitationibus a Trull. adductis, quia ad nihil nobis ſervire videntur, adhuc eſt

11. CONCL. III. Negativa de quocumque Inferiori Pontifici probatur. In Conſtitutione Pii V. quæ habetur *in tom. Bullarii*, eſtque 99. & incipit *Quam plenum &c.* prohibeturque cuicumque Præluli recipere aliquid pro indulgentiis publicandis: pro facultate eligendi Confeſſarium, qui abſolvat a reſervatis; aliiſque privilegiis concedendis, &c. dans ibi Pontifex rationem: Quia hæc redolent ſimoniæ labem: ergo neque pro Bulla, quæ eſt copioſarum gratiarum conceſſio.

12. Roboratur hæc prohibitio ex Trid. *Seſſ. 21. cap. 9. de Reform.* ubi ſcribitur, quod gratis fiant ab Epiſcopis diſpenſationes, ut alii actus ab Eccleſiaſtica, & ſpirituali poteſtate provenientes; non vero cum

onere

Digitized by Google

onere pretil; ſed adbuc titulo eleemoſynæ; quia titulo pretii certum eſt non prohibuiſſe Concil. eo quod ſufficienter a jure naturæ, & divino vetitum ſit. Præterea *in cap. ad noſtram de ſimonia, & cap. ult. de pactis.* habetur ut pro miniſterio ſpiritualis poteſtatis pecunia non exigatur. Demum, quod requiratur ob pias cauſas eleemoſyna taxata non obeſt; eſt ratio: quia adhuc ſtat motivum prohibitionis, nempe ſapor labis ſimoniæ; eo quod viget prohibitio, qua ſtante ſimoniaca redditur actio talis exigendi: Papæ vero, nec ſaporem habet; quia ipſa non ligatur prohibitione: adeoque ab hac inferiores ejus ſoluti, licentia ab ipſo præſtita, vel a conſuetudine, in qua illa involvitur, vel aſtitiſſe ab initio, præſumitur, dictas Bullas valebunt concedere: et ita eveniſſe fateor in Bulla Confraternitatis conceſſa ab Epiſcopo Sigun. tinenſi anno Domini 1570.

13. Bulla quoad omnes ejus partes, gratias, & privilegia ſolis Fidelibus concedi valet (quoad omnes ejus partes, gratias, & privilegia dixi ob inferius dicenda.) Ratio eſt: quia hæc eſt poteſtas juriſdictionis, quæ cum ſit relativa, ſuperiorem, tamquam fundamentum, & ſubditum tamquam terminum correlatum expoſtulat, ob quod ut in ſubditos exerceri non valet; cumque hi ſolum per baptiſmatis receptionem, Eccleſiæ tales fiant: hinc ipſis unice tale Diploma concedi valet. Proinque, quia non eſt Eccleſiæ de iis qui foris ſunt judicare *ad Corinth.* 5.

14. Copioſiſſimæ ſunt indulgentiæ in Bulla conceſſæ, conſequenterque ſatisfactiones oblatæ, quæ emanant a Theſauro Eccleſiæ ad modum montis pietatis formato, cujus ſumma capitalis, ex operibus Chriſti Domini ſatisfactoriis, Virginis Mariæ, componitur; etiamque ea ſuperabundantibus aliorum Sanctorum, qui pro ſe ipſis habuerunt quid luerent. Non erant tamen neceſſariæ aliæ ſatisfactionet a Chriſto, quia infiniti valoris, (quamvis extenſive, & objective tantum, ut tenet Scotus *in* 3. *d.* 19. cum omnibus ſuis) hoc eſt valde ſuperabundantis, & excedentis pro peccatis omnibus generis humani, ut citatus Scotus tenet *loc. cit.* §. *In iſta quæſt. litt. B.* in ordine tamen ad debitum, vel ad offenſam, & in ordine ad præmium, ex ſua intrinſeca dignitate, ſecluſa acceptatione, ſeu extrinſecu ſavore Dei: additæ tamen ſunt, ob rationes daras *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 1. *n.* 6. quibus addo, quod originem duxerunt a Chriſto, de cujus plenitudine omnes accepimus *Joan.* 3. ideoque oportebat, ut redirent in locum unde fluxerunt, veluti flumina *Eccleſiaſtes* c. 7. in locum revertentes unde exeunt.

15. Duplex eſt interpretatio, ut dicitur *tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 4. *q.* 1. *num.* 2. ibi ergo dictis præſuppoſitis, de ſecunda interpretatione ibi expoſita, quæ tantum probabilitatem affert, & a quocumque litterato tradi poteſt; ad differentiam primæ, quæ a ſolo Legislatore, habetque vim legis, agetur in præſenti. Pro quo duplici claſſe veniunt conſideranda privilegia Bullæ. Quædam enim ſunt contra jus commune, & afferunt præjudicium tertio, alia, quæ non ſunt contra jus. Præterea utraque inſpici poſſunt, ut dicunt actualem diſpenſationem, vel juris relaxationem; vel ut ſolum dicunt poteſtatem diſpenſandi. Primæ claſſis, & primo modo inſpecta, ſtricte interpretanda ſunt. Eſt ratio: quia diſpenſationes exorbitantes a jure ſunt odioſæ, itaque reſtringendæ, ut habetur in *cap.* 5. *de Filiis Presbyt. in* 6. *in fine.* colligitur *ex cap. cum Dilectus de conſuet.*

16. *Secundo* autem modo conſiderata; ample veniunt interpretanda; quia cum hæc poteſtas nulli afferat præjudicium, ni ſoli concedenti; ſitque beneficium Principis jus commune non volvens, nullo ex capite apparet odioſum; poteſtas enim diſpenſandi directe non tendit ad lædendum jus, ſed ad ſavendum alteri, in quarum Princeps ſuam poteſtatem communicat, cujus communicatio primario intenditur, dum poteſtas diſpenſandi confertur: hocque potius juri conforme eſt, quatenus præbetur medium facilius ſubveniendi neceſſitatibus occurrentibus: ad diſtinctionem actualis diſpenſationis; qua licet non intendatur alterius præjudicium, tamen ipſa lædit tertium. Ita P. Bardi *in explic. Bull. Cruc. tract.* 5. *de natura, & cauſis cap.* 5. Ægidius Trull. *in expoſ. Bull. dub.* 4. *proœmiali n.* 3. Diana *tom.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 50. *fol. mihi* 205. & alii a ſe citati.

17. Privilegia ſecundæ claſſis utcumque attenta ample pariformiter interpretanda ſunt: quia nec jus commune vulnerant, nec tertium damnificant, cum ſolum ad privilegiantem, & privilegiatum dicunt reſpectum, & in conſpectu *Primi* patet; quia ejus eſt intra limites rectæ rationis liberaliter agere; præjudiciumque ejus nil obeſſe poteſt, quia eſſentialiter imbibitum in favore conceſſo, adeoque volitum: *Et ſecundi*, utpote privilegiati reſpectu, multo magis, quia major ampliatio in commodum ipſius vertitur: igitur, &c. ita citat. AA. ſup.

QUÆSTIO II.

De locis, & Perſonis quibus concedatur Bulla.

§. I.

In quo de locis, & perſonis Sæcularibus tractatur.

SUMMARIUM.

18. *Quibus locis conceſſa eſt Bulla?*
19. *Corollarium.*
20. *Privilegia Bullæ non ſunt pure localia, nec perſonalia, ſed mixta.*
21. *Utilis acceptio ejus exigit ſubjectionem Perſonæ Catholico Regi, aut loci in quo accipitur.*
22. *Corollarium.*
23. *Illata ex verbis Bullæ concluſio.*
24. *Bulla gaudent qui ad Hiſpaniæ loca ſe conferunt cauſa accipiendi eam.*
25. *Objectio de Matrimonio clandeſtino, & reſponſio.*
26. *Corollarium.*
27. *Objectio de eo qui mandat ſibi accipi Bullam in Regno Hiſpaniæ.*
28. *Solutio.*
29. *Alia objectio de eo qui præcipit ſibi accipi Bullam, Hiſpaniam egreſſus.*
30. *Solutio prima, & ſecunda.*
31. *Tertia reſponſio.*
32. *Acceſſus fictus rejicitur.*
33. *Quod temporis ſpatium gaudeat Hiſpanus privilegiis Bullæ extra Hiſpaniam?*
34. *Catechumeni dupliciter conſiderantur, quæque privilegia ipſis congruere poſſunt, & quæ non.*
35. *Non gaudent Bulla quoad commutationem votorum, & juramentorum.*
36. *Objectio Novitiorum ſoluta.*
37. *Nec gaudent privilegio ſe componendi de bonis alienis, quorum Dominus ignoratur.*
38. *Nec privilegio indulgentiarum remiſſive.*
39. *Corollarium.*
40. *Demum nec ſepeliri poſſunt in loco ſacro Tempore Interdicti.*
41. *Qualis debeat eſſe Fidelium ſtatus, ut privilegiis Bullæ frui valeant?*
42. *Excommunicati non gaudent privilegiis quæ requirunt ſtatum gratiæ, ut indulgentiæ: nec unioais Fidelium; quia ea ſunt privati; bene vero iis, quæ neutrum dictorum exigunt: ut compoſitio incertorum, &c.*
43. *Inſtantia de nullitate impetrationis litterarum Apoſtolicarum ab excommunicato, cum reſponſione.*
44. *Bullam accipientes in peccato lethali, vel cum confidentia, privilegiis ipſis non repugnantibus, & non exceptis gaudent.*
45. *Objectio, & ſolutio. Corollarium.*
46. *Non fruantur ea hæretici externi.*
47. *Bene vero ſi actum attritionis ſupernaturalis, abjurato errore, habuerint.*
48. *Similiter non gaudent interni, quia abſolute Fideles non ſunt.*
49. *Objectio de excommunicatione Eccleſiæ contra hæreticos externos, & non internos, ſatisfacta.*
50. *Advertentia circa hoc.*
51. *Cum roboratione concluſionis.*
52. *Schiſmatici etiam Bulla participant in iis privilegiis cum quibus ſchiſma non habet oppoſitionem.*
53. *Uſu rationis carentes privilegiis quorum ſunt capaces gaudent.*
54. *Non poſſunt ſepeliri in loco ſacro vi acceptionis Bullæ a Parentibus poſt mortem eorum.*

Digitized by Google

55. *Bene tamen ſi ſumpta fuerit eis vivis.*
56. *Nec adulti, ſi antequam moriantur non accipiatur pro eis Bulla. Corollarium.*
57. *Ea non fruuntur, qui ejus promulgationem impediunt.*

18. LOCA quibus conceditur Bulla ſunt Regna Hiſpaniæ, Inſulæ adjacentes, Sicilia ultra Pharum, Sardinia; tum etiam Indiæ, tam Terræ firmæ, quam Inſularum Maris Oceani, Regi Catholico ſubjecta, ut ita habetur in Bulla: *Primo concedunt prædicto Philippo Regi*, &c. Etiam terris noviter Catholicis telis aſſecutis, datur Bulla: quia jam ſunt dominii Catholici Regis, utque talis eas poſſidet; quod opus eſt; nam ſi ipſe eas ſucceſſit ratione ſanguinis, vel alio ex capite, non ipſum ut Dominum, titulo Regis Hiſpaniarum, tangentem, non fruentur ipſa Bulla. Eſt ratio: quia Summus Pontifex unice Hiſpanico Regi illam annuit.

19. De Inſulis autem circa Siciliam jacentibus, tum ex parte Septentrionali, in qua præcipua earum eſt Liparis, Sede Epiſcopali inſignita; tum occidentali, in qua quatuor ſunt majores, quæ hodie nominantur Panthellaria, Maretimus, Levantus, Favognana, aliter antiquitus vocata, ſentio ipſis eſſe conceſſam Bullam in quantum Gubernii Siciliæ ſunt; quia hoc modo, ſeu formaliter inſpectæ ſunt partes, aut veluti membra Regni Siciliæ, quod eſt unum politicum totum; ſuum habens in Inſula Siciliæ immediatum caput (licet materialiter conſideratæ, Inſulæ Siciliæ adjacentes ſint.) Nec opus eſt Papam dicere in Bulla, Siciliæ, & ejus Inſulis (quod eſt enim fundamentum contrariæ ſententiæ) ut dicat de Hiſpania; & Inſulis adjacentibus; hæ enim non conſtituunt unum Regnum cum Hiſpania: illa vero equidem. Qui cupiat notitiam locorum individualem, quibus conceditur, adeat Trull. *in expoſit. Bull. lib.* 1. §. 5. *dub.* 1. tranſcribentem ex P. Alphonſo Perez de Lara in compendio trium Gratiarum *lib.* 1. *fol.* 103.

20. Bullæ indulta non ſunt pure localia, nec perſonalia, ſed mixta. Eſt ratio: quia non unice locis, nec Perſonis (quamvis ipſis principaliter detur) abſque ordine ad loca; ſed ſolum his in determinatis locis (utpote dictis) elargitur. Ex his,

21. Præhabito, quod non requiritur ſubjectio Perſonarum Catholico Regi, ad fruendum Bulla, præmitti debet, quod locus in quo publicatur, & ſumitur ipſi ſubjiciatur: ut ita ſonat tenor ejus: *Primo concedunt prædicto Philippo Regi*, &c. Et infra: *Terris, oppidis, tam mediate, quam immediate, & alias quomodocumque, & qualitercumque ſubjectis, conſiſtentibus, & ad illa declinantibus.*

22. Hinc ſi Rex aliquam Provinciam alteri donaret, jam non eſſet pro ipſa Bulla conceſſa: uti nec pro illa, quæ ſe eximeret ab obedientia ejus, ut accipiens contra ipſum arma (& in hoc caſu Bulla accepta, poſt publicationem, uſque dum hujus impleatur annus, frui poterunt, qui acceperint, eſu lacticiniorum excepto, uti de Hiſpanis extra Hiſpaniam commorantibus dicitur, quia expraſſe excipitur in Bulla) eo quod jam non eſt dominii ejus, primo modo per alienationem. Et ſecundo per effugium: non tamen ſi capta fuerit ab injuſto invaſore, & retentore; nam in eo ſine poſſeſſio, non dominium foret amiſſum; ſicque poſſe illic publicari certum eſt.

23. CONCL. I. Neceſſe eſt accipientem Bullam tempore quo eam accipit in locis, in quibus publicata eſt adeſſe, quantumvis ſubjectio Perſonarum non ſit conditio neceſſaria requiſita ad utilem acceptionem. Concluſio patet ex verbis Bullæ ſupra poſitis *num.* 21.

24. Quæ ſi perpendantur; apparebit Bullæ conformior opinio dicens, frui poſſe Bulla ad terras Catholici Regis venientes (adhucque ad Portus Civitatum, vel Locorum ejus; quia Portus eſt pars Civitatis cui contiguus, vel proximus eſt, ut tenent utriuſque juris DD. Felin. *cap.* Rodulphus *de reſcript. num.* 7. *concl.* 2. his verbis: *Appellatione Civitatis venit etiam Portus, & Mare illi adjacens*, quod probat Gloſ. *cap. ubi periculum* ver. *Territorium de elect. in* 6. ponens ibi caſum in quo Pontifex moreretur in Mari, inquit: *Cardinales deberent convenire in Civitate, per quam locus ille Maris diſtringitur.* Ita Piſis commiſſum delictum in ejus Portu punitum fuit. Caſum referens Bartholus *in l. Cæſar. ff. de publicanis tenens: Portum inſulæ eſſe inſulam*) cauſa unice accipiendi Bullam: quia verbum declino non ſignificat ire in aliquem locum, cauſa ibi morandi, vel negotiandi, ut male putant aliqui, & videri poteſt in Calepino. Sentitque ita Ludov. a Cruce *dub.* 3. *in expoſit. Bullæ*. Mendo *in Bull. diſp.* 3. *cap.* 3. *n.* 21.

25. Objicies: non valet Matrimonium clandeſtinum celebratum in loco ubi eſt publicatum, ſi celebrandi cauſa illuc ſe contulerunt, contrahere volentes, ut tenet A. *in Jure Canonico lib.* 5. *decret. tit.* 33. *num.* 185. ergo pariter nec valebit Bulla ei, qui accipiendi ſolum cauſa, ad Hiſpaniæ loca venit: cum æque ſit fraudulenta acceptio. Reſpond. Matrimonium hoc eſſe nullum; quia illud irritavit Sac. Congreg. Card. Concil. Trid. Interpretum; approbata declaratione ab Urbano VIII. anno 1627. ut dicitur etiam *in Summ. tom.* 2. *tract.* 13. *d.* 14. §. 14. *num.* 146. *vide ibi*. Hic autem nulla ſtat prohibitio; quinimo conſideranti utrumque caſum certe non occulta erit diſparitas; eo quod tam nota. Hinc ergo dicendum eſt cum Rodriquez §. 1. *de expoſit. Bullæ n.* 7. Gom. *in Bulla cap.* 3. *n.* 1. & aliis.

26. Non gaudet Bulla, qui extra dominia Regis Catholici habitat, mittitque ad ea pro illa ſibi ſumenda: Quin obſit dicere, adeſſe, tunc finem præcipuum Bullæ (quod plurimum habetur a contrariis) ſubſidium nempe pro Rege Catholico: deficit enim præfata conditio indiſpenſabiliter apponenda, qua quamplurima argumenta omiſſa evaneſcunt; quæ cum multa ſint, majoris claritatis gratia aliqua adducuntur.

27. *Prima* valet Bulla ei, qui habitans in dominiis Hiſpaniæ mandavit accipi ſibi illam in ſuomet Regno (in ſuomet dixi Regno, quia Commiſſarius Generalis anno 1705. authoritate Apoſtolica declaravit, & promulgavit Bullas pro uno Regno impreſſas e. g. Cathaloniæ, pro alio utpote Caſtellæ non valere; ut annis ſuperioribus ita declaratum fuerat: & hoc fine vitandi fraudum occaſiones, quibus ceſſantibus, prodeſſe cenſeo, ut caſu quo in proprio Regno, ſeu Provincia publicari non poſſet Bulla belli, vel alterius impedimenti cauſa) e. g. Auditore, Barcinone orto, in Cervarienſi Univerſitate, qui ipſa Bulla uti poterit poſt publicationem Barcinone factam, pro certo habens Patrem ſuum accepiſſe, ex motivo ductus, quod ſoleat quotannis pro ſingulis Familiæ tam præſentibus, quam abſentibus accipere. Idem dico de illo, qui per Amicum fidelem præcepit accipere; ut contra Vegham, & Rodriquez tenent Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 7. Eſcobar, Mendo, Soria, & alii, putans cit. Diana *tom.* 9. *tract.* 7. *reſol.* 122. practice non eſſe conſulendam, neque ſequendam contrariam opinionem; licet improbabilis non habeatur a pluribus: ergo ſaltem valebit extra Hiſpaniam commoranti, quando conſcio per litteras, ſibi acceptam jam eſſe Bullam.

28. Reſpondeo: concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quia omnes mittentes antecedentis ſunt in dominiis Hiſpaniæ, quod requiritur; (ut diximus) ſicque valet his quod per alios faciunt juxta regulam 72. juris in 6. non vero alteri extra Catholici Regis Regna commoranti; ubi adeſſe debere ſaltem tempore acceptionis indicatur verbis quibus præcipitur: & fruſtra ſignaretur locus cui conceditur, ſi aliqua Perſonalis præſentia non requireretur in accipiente. Convincit demum concluſionis veritatem conſuetudo, quæ eſt in ejus favorem.

29. Objicies contra datam reſponſionem, & concluſionem. Ex hoc ſequeretur, quod Hiſpanus, qui negotiorum cauſa, e dominiis Catholici Regis egreſſus eſt tempore publicationis Bullæ cum intentione quamprimum redeundi, licet omnimode certus foret de eo, cui mandavit, ſibi accepiſſe Bullam, eam accepiſſe, non poſſet ipſa frui; & conſequenter, nec indulgentias lucrifacere, viſitando quinque Altaria, nec jejunando diebus non præceptis: nec eligere poſſet Confeſſarium, qui eum a reſervatis abſolveret, ſi fors iis ligatus incideret &c. quæ omnia videntur abſurda relegandа: ergo Bullam accipiens non tenetur perſonaliter adeſſe ubi datur Bulla. Reſpondeo *Primo*, omnia dicta nec eſſe, nec apparere abſurda, ſicque nulla eſt objectio.

30. *Secundo*, conceſſo antecedenti negatur conſequentia. Ratio tamen eſt; quia Hiſpanus propoſiti caſus jam eſt in Regnis Hiſpaniæ per fictionem juris, ut tenet Diana *tom.* 9. *tract.* 7. *reſol.* 105. Angel. *conſil.* 270. Gonzal. *ſuper reg.* 8. Cancel. aliique apud Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 18. *n.* 7. pateque ex Trid.

Seſſ.

Seſſ. 23. cap. 5. de Reform. ubi habetur quod parva abſentia pro præſentia reputatur, loquendo de præſentia adhibenda ab Epiſcopis, & Parochis in ſuis Diœceſibus, & Parochiis. Liquet etiam ex *leg. Poſtliminii §. Captivus, & l. Nihil ff. de Captivis & Poſtliminio reverſis, ex l. 3. ff. de diver. ex cap. diver. de Pœnit. diſtinct.* 1.

31. *Tertio*, & conformiter dictis *num.* 13. (præmiſſo, quod non gaudebit dictus Hiſpanus privilegiis edendi ova, & lacticinia, quidquid dicat Diana *loc. immediate cit. & in tom. 4. tract. 3. reſol.* 161. maturius conſiderans caſum, teſtetur tutam in praxi contrariam opinionem cum aliis a ſe citatis; nam ſaltem eſt ſcandali periculum, quod junctum cum diligenti exceptione a Summis Pontificibus factis ſuper hoc privilegio) elsse in contrarium eſt mens ipſorum. Idem dic de Navigantibus, qui ſunt extra diſtricta dominiorum Hiſpaniæ; quando vero ignoratur, (quod facile enim ſciri nequit, conſuetudini eſt recurrendum) uti poterit privilegiis, quæ amplam patiuntur interpretationem, qualia ſunt, quæ non ſunt contra jus commune, ut facultas eligendi Confeſſarium, qui abſolvat a reſervatis, & ſimilia; iis vero, quæ ſunt contra jus commune; ut conceſſa tempore interdicti, veſcendi cibis prohibitis &c. non fruetur, quia cum ſolum ſtricte poſſint interpretari, realem, & non fictam commorationem in dominiis Hiſpaniæ requirunt.

32. Dices: ergo pariter ibi ſufficiet acceſſus fictus, per alium utpote acceſſus ad Hiſpaniam, & ita mittens ad ipſam pro Bulla, ipſa gaudebit. Reſpondeo negando ſuppoſitum; non enim datur talis acceſſus, ſed ſolum realis; nam qui accedit, realiter, vel perſonaliter accedere dicitur; qui autem non, nullo modo accedere aſſeritur: commoratio tamen, vel præſentia duplex eſt: quia cum hæc fundetur in domicilio, & hoc duplex ſit, nempe domicilium, & quaſi domicilium ſecundum jura, hoc eſt, verum, & fictum, pariformiter duplex præſentia, ſeu commoratio, vera nempe una, & ficta alia optime agnoſcitur.

33. Si autem inquiras quantum tempus dictus Hiſpanus frui poterit Bulla extra dominia Catholici Regis, dico: certe aſſeri non poſſe, quia non eſt determinatum tempus, quo quis cenſetur præſens, vel commorans loco domicilii ubi non eſt; adeoque metiri debet judicio prudentum, attenta ſubjecta materia; duratione nempe anni Bullæ intentione redeundi: Per 6. autem aut 8. menſes frui poſſe teneo, ſi inopinata negotia de die in diem eum detinerent extra Hiſpaniam; ita P. Bardi *part. 1. tract. 2. §. 4. n.* 46.

34. Cathechumeni ſunt in duplici differentia. *Primi* ſunt, qui baptizati jam baptiſmo flaminis, fluminis petunt, cupiuntque baptizari, & ſufficienter inſtructi in rebus fidei Fideles baptizati, & competentes, quaſi cum inſtructione baptiſma ſimul petentes, antiquitus vocabantur. *Secundi* qui non ſufficienter edocti in rebus fidei Cathechumeni, & Fideles non baptizati. Ita Iſidorus explicans diſtinctionem inter Cathechumenos, & competentes *lib. 2. de orig. Eccleſ. offic. cap.* 20. In præſenti autem utrique intelligendi veniunt Fideles, nempe non baptizati. Hoc præhabito, advertendum eſt, quamplura eſſe privilegia in Bulla, quorum incapax eſt Cathechumenus, utpote privilegii eligendi Confeſſarium: quia non eſt capax Sacramenti Pœnitentiæ, uti nec aliorum, eo quod Fluminis baptiſmo careat, qui eſt omnium janua: nec facultate comedendi cibos vetitos: nec aſſiſtendi divinis Officiis; nec audiendi ſacrum, & recipiendi Euchariſtiam, quia Eccleſiæ prohibitio ſolum extenditur, & ligat ſubditos ejus, ſimiliterque ejus præcepta: & dictæ facultates conceſſæ ratione ſtatus ipſi nequeunt convenire ut patet: igitur non quæritur in præſenti an quoad dicta privilegia proſit eis Bulla nec ne: Solum ergo de aliis, nempe commutatione votorum; juramentorum; compoſitione incertorum bonorum; indulgentiarum acquiſitione; Sepulturæ Eccleſiaſticæ gaudio ſi vere contriti deceſſerint, diſſeritur; ideo ſit

35. CONCL. II. Imprimis quoad commutationem votorum, & juramentorum non gaudent Bulla Cathechumeni. Et ratio: quia quæcumque hæc facultas eſt actus eccleſiaſticæ, & ſpiritualis juriſdictionis, quæ ſolum inter ſubditos, & ſuperiores exerceri valet, (ut dictum eſt *num.* 11.) Eccleſiæque ſubditi non ſunt Cathechumeni, cum adhuc ei non ſe ſubjecerint per externam profeſſionem media receptione baptiſmi: eſſe autem talem commutationem actum Eccleſiaſticæ ſpiritualis juriſdictionis eſt indubitatum; quia

ſoli Præſules Eccleſiæ ut vicem Dei gerentes illam exequi valent, vi poteſtatis datæ ſibi a Chriſto verbis a ſe Apoſtolis dictis per Matth. 16. 19. *quodcumque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.*

36. Obj. Novitii non comprehenduntur ſub nomine *Religioſus*, adeoque directe, & per ſe præceptis Religionis non ligantur, ſed hoc non obſtante in favorabilibus, ſub dicto nomine veniunt: ergo pariter Cathechumeni non comprehendi debent ſub nomine *Fidelis* quoad præcepta, bene vero quoad privilegia. Reſpondeo conc. maj. min. & negata conſequentia, diſparitas eſt: quia ſubjectio Novitiorum ſuis Prælatis unice pendet ab eorum voluntate, ſicque cum ſiant capaces, ut Præſules poſſint ſuper eis cognoſcere, veniunt ſub nomine *Religioſus* in favorabilibus. Cathechumeni autem unice per receptionem Sacramenti Baptiſmi fieri poſſunt ſubditi Eccleſiæ, & ita cum abſque illa nec active, nec paſſive apti ſint ad juriſdictionem Eccleſiaſticam, ideo nec in dictis privilegiis ſub nomine *Fidelis* comprehendi queunt.

37. CONCL. III. Nec frui poſſunt privilegio ſe componendi de bonis incertis, Domino inſcio, ut dicetur *d.* 4. de Bulla compoſitionis *quæſt.* 5. *num.* 156. eſt ratio: quia eſt privilegium odioſum, & afferens præjudicium tertio. Diſponit enim jus Canonicum bona illicite acquiſita, Domino ignoto, pauperibus fore eroganda, *cap. cum tu de uſuris, & cap. cum ſit de Judæis.* Præterea etiam eſt actus juriſdictionis, qui a ſolo Pontifice exerceri valet, & non ab aliquo Principe temporali. Ita Ludov. a Cruce *diſp.* 3. in expo. Bull. Cru. *dub.* 3. *n.* 4.

38. Quoad *Tertiam* facultatem nempe lucriſaciendi indulgentias ſuppoſita diviſione applicationis earum per modum ſcilicet abſolutionis vivis, & ſuffragii Defunctis negative pariter reſpondeo: ut habetur in ſumm. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 4. *a.* 39. (*ubi num.* 41. dicitur eſſe earum per modum ſuffragii, vel ſolutionis oblatæ capaces Cathechumenos Defunctos) ratio eſt a nobis, & ibi data: quamvis ut membra viva Chriſti per fidem, & charitatem, frui poſſint aliis operibus Fidelium per modum ſolutionis applicatæ, & a Chriſto acceptæ.

39. Sacrificium autem Miſſæ non pro iis utiliter offerri, probabilius eſt, ut conſtat ex Concilio Braccharenſi *cap. 1. num.* 33. his verbis. *Item placuit ut Cathechumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis ſimili modo, neque oblationis Sanctæ commemoratio, neque pſallendi impendatur officium; nam, & hoc per ignorantiam uſurpatum eſt.* Et S. Chryſoſtomus in morali digreſſione *Serm. 3. in epiſt.* ad Philippen. *cap.* 1. aſſerit expreſſe non adjuvari Cathechumenos per Sacrificium Miſſæ. Item Auguſt. de anima, & ejus orig. *lib. 1. cap. 9. ut in ſum. tract. 13. de 5. quæſt.* 7. in fine dicens ſolis membris Chriſti applicari poſſe Miſſam, quæ poſtea explicans ait: *Nemo fit membrum Chriſti, niſi aut baptiſmate in Chriſto, aut morte pro Chriſto.* Idem tenet S. Thomas 3. *par. quæſt.* 19. *art.* 7. *ad ſecundum.* Ut impetratorium tamen ſacrificium Miſſæ pro iis vivis, vel mortuis offerri poteſt. Patet ex eo: quod Eccleſia pro eis conſuevit antiquitus orare in Miſſa, ut aliqui Patres citati a Vazquez *tom. 3 in 3. p. dub.* 227. *cap.* 2. eſſe teſtatur; etiamque ex libro inſcripto ordo Romanus cit. in confirmationem hujus opinionis a Cardinali de Lugo de Sac. Euchar. *dub.* 19. *ſect.* 10. *n.* 174.

40. Demum nec privilegio ſepulturæ Eccleſiaſticæ gaudere poſſunt. Eſt ratio: quia illud indultum eſt contra jus commune inſertum in corpore juris, prohibetur enim *in cap. quod in te de pænit. & remiſ.* Et alibi conſequenter expreſſe exponendum. Nec dicas privilegia modificantia leges pœnales eſſe ample interpretanda, eo quod favorabilia, & leges odioſæ ſint, ut patet. Nam reſpondeo, præſentem legem de interdicto non eſſe pure pœnalem (quidquid ſit de hac) ſed medicinalem etiam ſtatutam in bonum commune Religionis, uti leges aliæ decernentes alias cenſuras tamquam ſalutiferas medicinas ſpirituales, ut rebelles a ſua contumacia recedant, & Eccleſiæ obediant; adeoque odioſæ non ſunt, ſicque nec ſtricte interpretandæ, bene vero privilegia modificativa ipſarum.

41. De Excommunicatis loquendo. Advertendum eſt. *Primo*, quod hic loquatur de excommunicatione majori, quæ licet extrahere videatur abſolute ea ligatum ab Eccleſia, ut fatentur Ricciul. de jur. & Perſon. *lib. 4. cap. 1. num.* 2. Bellarm. *lib. 3. de Eccleſ. milit. cap.* 6. ſtantem in ſua contumacia; tamen hoc eſt, quoad communicationem ſolum cum Fidelibus,

T 2 tum

Digitized by Google

tum in ſpiritualibus, tum in temporalibus; non autem eſſe extra quoad omnia; quia retinent fidem, quæ eſt forma uniens omnes fideles ſub uno communi capite, ſpem, forteque charitatem quibus nec vult Eccleſia, nec poteſt quemquam privare: ut dicitur *tract.* 13. *diſt.* 2. *quæſt.* 2 *num.* 13. *Secundo*, quod privilegia Bullæ diverſimode ſtatum Fidelium reſpiciunt; nam quædam in privilegiato ſanctificantem gratiam requirunt, qualia ſunt indulgentiæ, quia hæ ſupponunt amicitiam cum Deo. Quædam præſupponunt unionem ſeu communionem inter ipſos Fideles, quæ unio per ipſam excommunicationem aufertur. Alia quæ nec gratiæ habitualis ſtatum, nec Fidelium communionem exigunt. Ut compoſitio incertorum bonorum, comeſtio lacticiniorum; commutatio votorum extra Confeſſionem, &c. His præjactis, ſit

42. CONCL. IV. Excommunicatis non prodeſt Bulla quoad *Primæ & Secundæ* privilegia ſpeciei. De *Primæ* eſt ratio: quia ſunt in peccato mortali. De *Secundæ* ſpeciei privilegiis: quia aliunde impediti; utpote ſacris aſſiſtere, ſepeliri in loco ſacro, quod impedimentum incapaces reddit excommunicatos, ut ipſis poſſint dicta privilegia ſuffragari. *Tertiæ* autem frui valent: quia hæc non ſunt incompatibilia cum excommunicatione; aliundeque ipſi Fideles ſint Chriſtiana fide; cumque Bulla a Pontifice, Chriſti Fidelibus conceſſa ſit, nec alio detineantur obſtaculo, quoad hæc ipſa ipſi frui valebunt. Ita Henriquez in ſum. *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 2. Navarr. de indulg. *notab.* 19. *num.* 19. Villalob. in ſum. *part.* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 1. *num.* 6. Vincen. Riccio. in addit. ſuper Rodriquez §. 1. *n.* 17. & alii quamplures.

43. Objicies *Primo in cap. primo de reſcriptis in* 6. ſtatuitur literas appoſtolicas non valere, ſi ab excommunicato impetrentur, ut in ſum. *tom.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 28. niſi pro articulo excommunicationis, vel appellationis: ergo cum Bulla non ſit impetrata pro ullo duorum. non valebit quoad aliqua privilegia. Reſpondeo *Primo* Bullam non imperari ab excommunicato, ſed a Catholico Rege. *Secundo* dato hoc, non eſſet mirandum: quia ſi in multis caſibus literæ appoſtolicæ impetratæ per excommunicatum, illi proſunt, ut notavit Geminian. verb. reſcrip. §. 1 & refert. Ang. in cap. illud de reſcrip. a P. Bardi, & Ludovic. a Cru. citati, (non obſtante cit. cap.) multo magis quoad privileg. a nobis dicta Bulla frui poterunt.

44. Occaſione præmiſſorum quæres, an gaudeat Bulla eam accipiens in peccato mortali; & peccans in confidentiam ejus. Ad quod reſpondeo utrumque, privilegiis Bullæ ipſis non repugnantibus gaudere: (ut dictum eſt, de indulgentiis ſupra opponi peccato lethali) exceptis, privilegio indulgentiarum pro articulo mortis, ſi fuerit negligens in confitendo ſacramentaliter peccata, tempore debito, ſeu ab Eccleſia ſtatuto (hanc tamen circumſtantiam non tenetur quis Confeſſario aperire, quia non apparet ad hoc ratio, & ita ſentit Diana *tom.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 162. & alii a ſe citati,) & componendi ſe de bonis incertis Domino inſcio, ſi ipſa ſurripuerit, ex Bullæ fiducia: exceptio enim firmat regulam in contrarium; quæ cum expreſſa ſit in Bulla, rata haberi debet data reſolutio.

45. Objicies *Secundo*. Bulla habet vim tollendi excommunicationem, qua oblata omnibus gaudebit excommunicatus privilegiis ergo. Reſpondeo concluſionem eſſe de excommunicato perſiſtente in ſua contumacia, vel ipſa ligato, illa ceſſante, nam ſi accipiatur Bulla ut ab excommunicatione quis abſolvatur, certum eſt, poſſe poſtea uti omnibus aliis privilegiis, quod non eſt contra concluſionem. Idem dices de ſuſpenſo, interdicto, depoſito, & degradato, hos enim frui poſſe illis privilegiis cum vinculis, quibus detinentur, non pugnantibus, firmiter aſſero. De Hæreticis autem ſit

46. CONCL. V. Hæretici externi in ſua hæreſi permanentes non poſſunt frui Bulla. Eſt ratio: quia ſunt extra Eccleſiam, ut tenet Commune AA. probatque Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 13. in ſuis controverſ. de Eccleſ. milit. *cap.* 4. quamvis ab ipſa Eccleſia puniri queant, eo quod teneantur eſſe intra ipſam ſpecialiori modo, quam Gentiles, & alii qui extra eam ſunt: ſeu quia conceſſa eſt Bulla ſolum iis, qui abſolute dicuntur Chriſti-Fideles, (ut ſæpe dictum eſt) ipſique tales non ſint nec dicantur, ut fuſe primum probat cit. Bellarm. *lib.* 2. de Eccleſia milit. *cap.* 4. ideo, &c. Nec dicas cum Trull. virtualiter jam eſſe Fideles: quia non carent charactere, licet habitu fidei; nam character baptiſmalis non eſt principium conſtitutivum Fidei; imo compoſſibilis cum infidelitate; nec ipſe ſufficit ex ſe ad conſtituendum aliquem intra Eccleſiam; nam ſi ſufficeret, foret in inferno Eccleſia, quia ibi plures reperiuntur characteres, eo quod plures Chriſtiani damnati, (equidem character indelebilis eſt) quod eſt omnimodis relegandum. Licet ergo per ipſum fiat quis Eccleſiæ ſubditus, non tamen inter Eccleſiæ membra connumerandus eſt, eo ſignatus; ut etiam colligitur ex cap. *damnamus. de ſum. Trin. & fide Catholica* quia caret unitate fidei, utpote nexu, quo membra fiunt unum corpus ſub uno capite, de quo eſt ſermo *Joan.* 10. *unum ovile*, & ad *Rom.* 12. *multi unum corpus ſumus in Chriſto*.

47. Si tamen hæreticus externus abjurarit errorem, habueritque attritionem ſupernaturalem, qua ſolum fidem actualem conſequatur, Bulla gaudebit. Eſt ratio: quia jam Fidelis eſt, eo quod verum actum fidei habeat, ipſum Credentem, ſeu Fidelem denominantem, uſque dum non retractat illum. Forma enim qua homo Fidelis conſtituitur eſt fides divina ſive habitualis, ſive actualis. Idem reſpective de Apoſtata dices. De hæreticis autem internis ſit data ſimilis

48. CONCL. VI. Eis non prodeſt Bulla. Eſt ratio: quia æque non ſunt Chriſti-Fideles abſolute, & ſimpliciter, ſed cum determinatione diſtrahente & ſecundum quid, utpote Fideles ſimulati, ſeu ſecundum faciem hominum, & non Dei: cum ergo præ-requiſita forma a Pontifice, nempe fide divina careant, Bulla gaudere nequeunt.

49. Objicies: Eccleſia non fulminat excommunicationes contra hæreticos formaliter internos: ſed externos: ergo quando Eccleſia Bullam condit Chriſti-Fidelibus, eam dat iis, quos tales ipſa agnoſcit, ſicque hæreticis internis eam elargitur. Reſpondeo conc. ante. & nego conſeq. Eſt ratio: quia Eccleſia non poteſt punire peccatum, quod cognoſcere non poteſt (de occultis enim non judicat) ſi autem hoc faceret, fors innocentem puniret, & delinquentem ſolveret quæ in contemptum flagrorum ejus, ſcilicet cenſurarum deſervirent. In gratiis vero concedendis, nil obeſt, ut eas elargiatur tantummodo acquirendas, ſub poſitione quorundam onerum præſcriptorum, quæ non noſcit, hocque quotidie practicari experimur, cum concedit indulgentias & jubilæa vere contritis, & confeſſis; de qua vera contritione & confeſſione, nec certa eſt Eccleſia, nec cognoſcere poteſt.

50. Nota quod non concedendo Eccleſia eis Bullam non punit eos: quia non denegat ipſis privilegium ipſis debitum; ſed non debitum, ad quod fidei divinæ carentia, quia forma exigita, inhabiles reddit. Præterea, quod licet dicti hæretici interni, ſeu mentales non veniant intelligendi nomine *hæreticus* in ordine ad pœnas Eccleſiaſticas, bene tamen in ordine ad incapacitatem utendi privilegiis gratuitis; quia vere ſunt hæretici.

51. Roboratur, cum magis explanatur veritas concluſionum ultimarum. Privilegia Bullæ vel relaxationem juris involvunt, & ita quia odioſa, preſſe ſunt exponenda; vel ratione ſtatus hæreticis dictis congruere nequeunt, ut electio Confeſſarii, abſolutio a reſervatis, indulgentiæ, durante præcipue eorum pertinacia: igitur quæcumque ſint privilegia Bullæ, iis nequeant gaudere hæretici interni, & externi.

52. Schiſmatici autem, ſchiſmate puro adſtricti, qui ſunt ab obedientia Rom. Pontificis abſtracti: ut dicitur in *ſum.* 10. 1. *tract.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 34. capaces ſunt Bullæ, ejuſque privilegiis frui poſſunt, iis exceptis cum quibus habet ſchiſma oppoſitionem, vel obſtat ratione mortiferæ noxæ, ut indulgentiæ de quibus ſæpius dictum eſt; qualia ſunt Sacramentum Pœnitentiæ concernentia, cujus incapaces ſunt, ſchiſmate perdurante: nec non beneficiis tempore interdicti conceſſis circa divina officia, Eucharıſtiæ ſumptionem &c. quia excommunicationis ratione ſchiſma eis opponitur: lacticiniis tamen vetitis diebus veſci valebunt: de bonis incertis illicite acquiſitis Domino inſcio ſe componere: votorum commutationem extra Sacramentum factam accipere, &c.

53. Uſu rationis carentes, ſive Pueri, ſive Adulti amentes vel fatui Bulla gaudere queunt: quia Chriſti-Fideles ſunt. Infantes tamen ratione ætatis compluribus privilegiis non poſſunt frui. Non dicas hos non acceptaſſe Bullam; nam falſum eſt, eo quod il-

lam

Digitized by Google

ſam acceptatint per Pareutes , vel Amicos . Et hoc ſufficere certum, pie, de mente Pontificis, tenendum eſt, cum Deus voluntatem Pareutum, vel ſuſcipientium in baptiſmate, pro infautium accipiat.

54. Si quæras , au ſepeliri poſſint in loco Sacro tempore interdicti , vi Bullæ acceptæ a Parentibus poſt mortem . Reſpoudeo negative , ut dicetur *num.* 208. Eſt ratio*:* quia juxta Bullæ tenorem , ſolum corporibus iis conceditur Eccleſiaſtica ſepultura , de quibus verificatur aliquid contuliſſe in ſubſidium belli . Ita enim tenet Bulla : *Item conceditur iis , qui nec ibunt , nec mittent , ſi ex bonis ſibi a Deo collatis erogaverint* ; ſed de mortuis corporibus hoc nequit verificari : ergo. Ita Trull. *de expoſit. Bull. Cruc. lib.* 2. §. 3. *dub.* 50. *pag.* 215. ibi alios citans.

55. Objicies *:* ergo neque valeret , ſi acciperent Parentes pro infantibus adhue vivis , quia nil ex bonia ſic contuliſtent . Reſpoudeo paritatem non tenere : quia ; licet phyſice æqualiter incapaces ſint infantes mortui ac vivi ; moraliter tamen non ita , quia quamvia vivi non ſint capaces conferendi aliquid ex bonia ſuis in ſubſidium belli ; tamen ſunt capaces ut eis tribuatur talis actio : uti , licet Pupillus phyſice non emat e. g. civiliter tameu emere dicitur , & dominium acquirere . Valet enim in his. Reg. 72. *juris in* 6. *num. ſeq.* in mortuis autem omnis capacitas mortua eſt.

56. Si autem Adultus defunctus , adhue vivens præcepiſſet ſibi accipi Bullam vivorum , ſentit Mendo ei prodeſſe, ſicque accepta , poſt mortem ejus , ſepeliri poſſe in loco Sacro tempore interdicti : & Trull. tenet non eſſe improbabile adhuc quod accipiatur pro Defuncto , qui vivus non ſignificavit hanc eſſe ſuam voluntatem , citans *loc. cit. ſup. pag.* 116. Henriquez hanc ſententiam expreſſe tenentem . Licet ergo ille talis voluntatem interpretativam videatur habere Bullam accipiendi, quæ ſtat in hoc , quod judicent Prudentes , quod interrogatus Defunctus de ea , pro ipſo , accipienda aſſertive reſponſum daret . Contrarium tamen eſt conſtanter tenendum: quia dicta voluntas non ſufficit . Eſt ratio : *Primo* , quia hoc privilegium eſt odioſum , ut dictum eſt ſupra *num.* 40. conſequenterque præſſe interpretandum , adeoque eo tantum fruetur , qui vel realiter , aut perſonaliter accipiet , ſeu capax erit , ut ei tribuatur actio realis accipiendi : hæc enim capacitas eſt conditio neceſſario requiſita , & indicata per traditam Reg. 72. *Juris in* 6. *Qui per alium facit perinde eſt , ac ſi per ſe faceret* : ubi ſupponit jus , poſſe Principalem per ſe agere , ſaltem potentia remota , conſequenterque habere capacitatem , ſeu aptitudinem ad agendum . *Secundo* ex hoc , quod non proſit ei , qui præcepit ſibi accipi , ſi revera accepta non fuit eo vivente : namcum intentio illam accipiendi , deſtinatio eleemoſynæ &c. non ſint acceptio Bullæ , ſed quædam applicatio mediorum ; & aliunde , quando ſumatur , jam mandans ſit ſubjectum incapax , ſeu inhabile , ut ei talis actio tribuatur , deficit adhue illa conditio expoſtulata a Pontifice , conferendi nempe &c. Sicuti (diximus *ſup. num.* 26.) non valet Bulla Italo pro quo accepta eſt , quia deficit conditio exigita , nempe , præſentialiter eſſendi in loco ubi publicatur Bulla . Valebit ergo , ſi poſtquam legarit ſtipem , ſeu mandarit , eo vivo accipiatur ; quoad dictum privilegium indulgentiarum tamen non gaudebit , quia Defunctis eſt alia Bulla ſpecialiter conceſſa ; nec aliis privilegiis, quia incapax eſt.

57. Non gaudent demum Bulla , qui malitioſe contra ejus expeditionem peccant , ejus promulgationem impedientes, & uſum : quia in Bulla expreſſe veniunt excepti .

§. II.

In quo de Regularibus agitur.

SUMMARIUM.

58. *Breve notabile .*
59. *Religioſi licite frui poſſunt Bulla .*
60. *Tenentur tamen licitam poſtulare a ſuis Superioribus.*
61. *Hi nequeunt eis eam denegare abſque noxæ incurſu .*
62. *Itaque illa irrationabiliter negata , utiliter eam accipient .*
63. *Firmatur hæc veritas .*
64. *Franciſcani curare poſſunt , ut Parentes , vel Amici tribuant eleemoſynam Bullæ pro eis .*
65. *Rejicitur opinio ſententium poſſe Regulares eligere Confeſſarium , qui vi Bullæ eos abſolvat a reſervatis , & cenſuris .*
66. *Et ſtatuta concluſio negativa probatur , fortiterque Urbano VIII. aliis adductis Pontificibus .*
67. *Quæ , qualis ſit , ex narrandis collige .*
68. *Reſponſio ſuper ipſius dictis confutatur .*
69. *Ratione .*
70. *Et paritate .*
71. *Corroboratur concluſio ex Tridentino .*
72. *Altera concluſionis evaſio refutatur .*
73. *Objectio de Jubilæo ſolvitur .*
74. *Alteri propoſitæ objectioni ſit ſatis .*
75. *Rejicitur quædam reſponſio .*
76. *Altera pariter refutatur .*
77. *Nec poſſunt eligere extraneum Confeſſorem , qui eos a mortiferis non reſervatis abſolvat .*
78. *Exponuntur verba:* Quoad ſibi reſervata *Brevis Urbani VIII.*
79. *Corollarium firmans intelligentiam datam dictorum verborum .*
80. *Objectio cum longa reſponſione .*
81. *Amplius oſtenditur .*
82. *Eis tamen privilegiis frui queunt de venia Prælatorum .*
83. *Objectio ſolvitur .*
84. *Quis poſſit talem facultatem præſtare , quæque licentia ſufficiat .*
85. *Prælati , ſive mares , ſive fœminæ ſub nomine Religioſorum non veniunt .*
86. *Veniunt Monachi ſub nomine Fratrum . Multiplex fraternitas exponitur .*
87. *An Equites Ordinum militarium , ſub nomine Regularium comprehendantur?*
88. *Licet acceperint Bullam abſque Superiorum permiſſu a cenſuris extra Sacramentum Regulares queunt abſolvi .*
89. *Objectio ſolvitur .*
90. *Minime vero , ſi ſunt Sanctæ Sedi reſervata . Corollaria .*

58. ADVERTENDUM eſt , quod ſub nomine Religioſorum , vel Regularium hic comprehenduntur viri æque , quam fœminæ religioſam vitam ducentes ; Religioſi nimirum , & Moniales : quia hæ ſecundum jura Sæculares non ſunt *:* ſimiliter ac nomine Monaſteriorum intelliguntur tam virorum , quam mulierum Monaſteria . Itaque quidquid de viris Religioſis ſtatuetur , de Monialibus pariformiter intelligendum eſt reſpective . His datis , ſit

59. CONCL. I. Regulares , ſeu Religioſi licite frui valent privilegiis Bullæ , quamvis non omnibus , ut videbitur Concluſione ſequenti . Eſt ratio : quia conceſſa eſt omnibus Chriſti-Fidelibus in Hiſpaniarum Regnis , & Inſulis adjacentibus commorantibus , inter quos ſunt Religioſi præcipui Chriſti-Fideles , qui omnibus ſæculi poſthabitis , ſecum Crucem tollentes Chriſtum ſequuntur . Liquet etiam ex contextu ipſiuſmet Bullæ , ita ſonantis . *Capitula Eccleſiarum , Monaſteria , & loca etiam Regularium , etiam mendicantium , & tam fœminarum , quam maſculorum , ſi pro decem Perſonis eorumdem Capitulorum , & locorum unum , nec pauciores ſuis expenſis mittantur* . Et paulo infra *: Inſuper quoque tam prædictis omnibus , quam illis , qui nec in hanc expeditionem ibunt , nec alios , ut prædictum eſt , mittant , ſi infra biennium prædictum ex bonis ſibi a Deo collatis in hanc cauſam liberaliter pro defenſione contulerint , &c.* ergo.

60. Verumtamen debent Religioſi veniam petere ſumendi Bullam , a ſuis Superioribus . Ratio eſt*:* quia Pontifices non aliter volunt eis concedere . Ita colligitur ex eo quod in Bulla Pii V. in Regnis Hiſpaniarum anno 1564. publicata , concedebatur expreſſe Religioſis , ut eam abſque Prælatorum licentia accipere poſſent , quæ clauſula omiſſa fuit in Bulla anni ſequentis , & in aliis omnibus dempta : quo videtur nolle Pontifices tantam libertatis auſam Religioſis præbere , eum obſervantiæ Regularis conſervationem , & augmentum ſumma diligentia curent , atque exoptent .

61. Dictam tamen veniam poſtulatam nequeunt abnuere Præſules , aut Superiores ; quia ſolum retinent jus præcipiendi , quod eſt bonum , ſive in genere entis , ſive in genere moris : cum ergo talia negatio nullo ex dictis ſit modo bona , *Primo* quia non entis non

Digitized by Google

ſunt qualitates, in tali enim genere, ſeu phyſice nihil eſt, conſequenterque nec bona eſt (bonitas enim eſt proprietas entis) *Secundo* patet: quia privare quemque gratiis per Bullam conceſſis, eſt impedimentum boni, ſicque malum, (quanto minus bonum morale) tamque ut noxa lethali inquinentur tales Prælati, qui eam inficiantur. Ut ſentit Villalob. *in Sum. tom.* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 12. *num.* 29. Acoſt. *quæſt.* 106. *in Bullam*, cum Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *de Bulla Cruc. reſol.* 5. in quo ita loquitur: *Mortaliter peccat qui Subditis prohibet Bullæ ſuſceptionem, niſi id faciat legitima cauſa* (ut ſupponitur) *imo, & conſcientia prohibentis; ſicut Reipublicæ Chriſtianæ eſt ſcandalum, ita mihi ſuſpecta ſemper erit, quin potius ſi Generali Commiſſario conſtiterit, nullos alicujus familiæ Religionis ſuſcipere Sacram Bullam, deberet ſuper hoc diligenter inquirere: & ſi Prælatos illius in hujuſmodi prohibitione culpatos inveniret, contra illos auctoritate Apoſtolica procedera*: ergo.

62. Hinc non delinquent illi Religioſi, qui accipient Bullas contra voluntatem irrationabilem Superiorum certo cognitam (ſi enim dubitatur de legitima negationis cauſa, ſine culpæ reatu eam ſumere nequibunt: obedire ſiquidem tenentur: quia poſſeſſio ſtat pro Superiore in obligando, ut tenetur in *Sum. tom.* 1. *tract.* 2. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 32.) quinimo privilegiis ejus gaudebunt. *Prima* pars, quam aliquantulum ſuadet injuſtitia negationis abſque cauſa, oſtenditur ea hoc, quod voluntas immediati Superioris nequeat obeſſe, gaudio privilegii oblati a Superiori ſupra immediatum, præcipue Pontifice, cui primo ſubjiciuntur Religioſi, uti alii Fideles, & a quo videntur extrahi ab obedientia ſuorum Superiorum, ut dicta Bulla fruantur, in judicio Prudentum. *Secunda* autem patet: quia obligatio illa licentiam petendi, non præcipitur, tamquam forma, vel conditio neceſſario appoſita, cum effectu, utputa conceſſione; ſed, ut ordinate, adhibita ſubjectione ſtatui Religioſo annexa, procedatur.

63. Convincitur hæc veritas, ea illo, quod indubitatum habetur, nempe non poſſe iis ſcilicet Religioſis limitare privilegia: quia inferior non valet reſtringere conceſſionem Superioris, niſi aliter ipſe diſpoſuerit; uti fecit Greg. XIII. anno 1575. die 3. Maii cum Societate Jeſu: quo privilegio uti poſſe per communicationem Religiones omnes communicationis privilegium habentes cenſet Tamburinus *de jure Abbatum. tom.* 1. *diſp.* 16. *q.* 9. *n.* 5.

64. Seraphici Patriarchæ Filii, dominium ſuper pecuniis non habentes, ab Amicis, vel Parentibus curare poſſunt, ut eleemoſynam Bullæ elargiantur, pro Bulla eis ſumenda de licentia Prælatorum. Si enim hoc licet eis pro vehendis equo, neceſſitate ſtante, vel in mari, quod eſt neceſſitas corporalis; quanto magis pro lucrandis indulgentiis aliiſque privilegiis acquirendis? cum ſit neceſſitas ſpiritualis. Ita Rojel. Joan. Marier. Ludovic. a Cru. Rodrig. Villalob. Sorb. & alii. Si tamen aliquis Religioſus abſque ſui Prælati licentia curarit pecuniam, quæ non in ejus poteſtatn, ſed Amici: vel Parentis tranſierit, qui pro ipſo Bullam acceperit, nomenque ejus inſcripſerit, ei valebit, licet peccarit non quoad dominium pecuniæ; quia tale non habuit; ſed quia licentia non poſtulata, Bullam accepit. Ita Valerius, Cordub. Salas in Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *de Bulla Cruc. reſol.* 28.

65. Regulares abſque licentia Prælatorum vi Bullæ Cruciatæ poſſe eligere Confeſſarium, quemcunque, qui abſolvat a reſervatis, & cenſuris, tenet Joan. de la Cruz *de ſtat. Relig. lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 12. tanquam probabile, cui etiam Sancius *in ſelect. diſp.* 44. *num.* 10. *circa finem*, & *num.* 13. Joan. Valerus, Sotus, Lopez, inſinuatque Pontius *de matrim.* inniti fundamento quod Clemens VIII. in ſua Bulla ſolum declaravit ſuam intentionem pro Bullis, & indultis particularibus a ſe conceſſis, & concedendis, non vero fuiſſe abſolutam, & generalem declarationem (prohibentem nempe Regularibus Confeſſarii abſolutam electionem) pro concedendis e ſuis Succeſſoribus: Cæterum quidquid ſenſerint prædicti AA. difficile mihi eſt ad fidem inveniri nunc, qui audeat talem ſententiam ſuſtinere: nam ex ipſa equidem univerſa Regularis corrueret obſervantia; Religioſi namque ob facilitatem obtinendi veniam a reſervatis, verecundiam amitterent religioſam, quemlibet extraneum Confeſſorem eligendo, ſæpeque ſæpius in gravia, & ſcandaloſa crimina laberentur, cum magno Religionis præjudicio, infamiæ cauſa, quæ ex tali vitam gerendi modo oriretur. Inſuper graviter læderetur poteſtas, & juriſdictio ordinaria Regularium Prælatorum, in quibus ſecundum jura eſt facultas approbandi, & deſignandi Confeſſarium pro ſuis ſubditis, ſi hi, quoties vellent, independenter a voluntate eorum Confeſſorem, ſive Regularem proprium, vel extraneum, ſive Sæcularem ad libitum eligere poſſent. His ergo datis, ſit

66. CONCL. II. Regulares vi Bullæ Cruciatæ nequeunt eligere Confeſſarium, qui abſolvat eos a reſervatis. Concluſio probari poteſt ea immediate dictis ſic. Bulla quoad hoc privilegium non includit Regulares: ergo. Antecedens probatur. Sub generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet veroſimiliter conceſſurus. *ex Reg. jur. in* 6. veriſimilitudo enim negationis conceſſionis in ſpecie facit, ut verba generalia ſint inſufficientia ad ſe extendendum ad caſus illos particulares, in quibus eſt ſpecialis ratio, quæ ſi non foret, verba illa eſſent ſufficientia ad comprehendendum caſus dictos; ſed ob ſupra dicta inconvenientia Summus Pontifex non concederet tale privilegium in particulari Regularibus: ergo tenendum eſt Bullam non eos includere quoad hoc privilegium, ſed excluſos venire juxta Pontificum mentem.

67. Quæ, qualis ſit, certius ea narrandis collige. Leo X. ita declaravit pro Minoribus, Alexander III. pro Ciſtercienſibus, & pro omnibus VI. & VIII. Pius IV. cum anno 1561. expediiſſet Bullam hac clauſula, *quod Regulares etiam Mendicantes poſſent abſque ſuorum Prælatorum facultate gaudere cunctis privilegiis illius*, eam anno ſequenti voluit auferri, deincepſque nec ipſe, nec Succeſſores eam ſcripſerunt. Pius V. pro Prædicatoribus. Gregor. XIII. pro Societate Jeſu. Inſuper Paulus V. Innocent. VIII. Sixtus IV. Julius II. Clemens VII. & Urb. VIII. declaravit nuſquam Regularibus conceſſum fuiſſe tale privilegium his verbis: *Bullam Cruc. in ordine ad eligendum Confeſſarium, & abſolvendi a caſibus reſervatis cum Regularibus locum minime habuiſſe, neque habere, nec illis ullo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe*: & parum infra: *Sed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quod iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramenta Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſervata ſubjecti ſint, earumdem tenore præſentium perpetuo declaramus*. Ergo mens Pontificum non eſt includere Regulares quoad hoc privilegium, conſequenterque ipſa quoad hoc privilegium eos non includit.

68. Reſpondebis verbis Urbani VIII. (quæ ſunt Achilles noſtræ opinionis) ſolum concludi, quod tempore dicti Urbani (fel. mem.) non ſuffragium tuliſſe Regularibus; poſt autem obitum ejus, ſuffragari; quia Pontifices abſque ulla exceptione, ſeu limitatione Bullam concedunt: nec poterat dictus Pontifex ſuis Succeſſoribus ligare manus. Sed quam frivola ſit hæc evaſio, patebit ratione, & paritate.

69. *Primo* ratione: quia licet nunc Pontifices nullam apponant quoad hoc privilegium limitationem pro Regularibus, tamen adhuc urget ſupra tradita probatio, & doctrina, ipſos nempe nuſquam fuiſſe quoad hoc privilegium incluſos in Bulla: ſicque nulla eſt ludificatio. Dein per generalem conceſſionem non derogatur ſpeciali declarationi: ergo conceſſio generalis dicti privilegii in Bulla intelligenda eſt cum dicta implicita limitatione; quin ex hoc valeat inferri Urbanum VIII. ligaſſe ſuorum Succeſſorum manus: quia non neceſſario (quod requireretur) ſed libere declarationi ejus ſtant, quamvis aliqua attentione ſit dignum hoc, quod ipſe Urbanus non ut Doctor particularis, ſed ut Summus Eccleſiæ Paſtor certa ſcientia, & motu proprio declaravit declaratione perpetuo duratura, quod ante ipſum Clem. VIII. (fel. rec.) fecerat; quando enim aliquis Pontifex declarat quomodo aliquod privilegium ſit intelligendum, Succeſſores ejus poſtea illud concedentes, juxta Anteceſſoris mentem, qui intelligentiam expoſuit, videntur concedere, licet in conceſſione utantur iiſdem verbis quibus, ante expoſitionem, concedi ſolebat: opus unde enim eſt, quod, exprimant aliam eſſe ſuam mentem, ut cognoſcantur mutare intentionem, ſeu intelligentiam Prædeceſſoris exponentis.

70. Patet hæc doctrina (& paritate) paritate decreti Alexandri VII. in quo ipſe declarat hæreſin occultam pertinere ad ſolos Dominos Inquiſitores, ra-

liter

Digitized by Google

liter quod etiamſi in Jubilæo concedatur facultas abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, quin excipiatur hæreſis occulta, adhuc manet excepta, (ut etiam pro Hiſpania videtur pro certo haberi in *Sum. tom.* 2. *tract.* 12. *d.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 129. ratumque tenet Maſſæus Cheſtingerus immediate ibi adducent dictum Decretum, licet *num.* 125. loci immediate citati ſtatuatur in tum generali conceſſione dari etiam poteſtatem abſolvendi ab hæreſis crimine, ut probabilius, ſed hoc ubi hæreſes graſſantur ut *num. ſeq.* explicat.) Ejuſque abſolutio ſolum ad Dominos Inquiſitores ſpectat, unde communiter tenetur non venire conceſſam talem facultatem, etiam dum Pontifices amplam poteſtatem tribuunt abſolvendi ab omnibus caſibus in Bulla Cœnæ contentis; ſed hoc non alia cauſa, ni, quia præbent generalem facultatem abſolvendi Succeſſores Alexandri (ſel. rec.) implicita illa limitatione ab ipſo Alexandro ponta: ergo ſimiliter Succeſſores Urbani concedunt illud privilegium Bullæ cum limitatione imbibita, ſeu declaratione ipſiuſmet Urbani VIII.

71. Firmatur Concilio Trid. *Seſſ.* 25. *c.* 10. ubi ſcribit: *Bis, vel ter in anno ab Epiſcopo, &c. offeratur extraordinarius Confeſſor Monialibus*: Si ergo taliter cenſet Concilium, quomodo de Pontificem mente prudenter præſumi poterit velle, poſſe quotidie ad libitum eligere? Præterea ponderentur hæc verba Urbani VIII. *Religioſos de Monte Carmelo facultate dicta uti præſumebant.* Et legitime inferri poterit; ergo abſque fundamento Confeſſarios eligebant, ſicque confeſſiones irritas perpetrabant: nam quod vera poteſtate inreoditur, non præſumptio dicitur. Deinde ait: *Cum prætendant prætextu Bullæ nonnulli Ordinis Prædicatorum Confeſſarium eligere, &c.* Si ergo prætextu, non vero privilegio, ſed apparenti, & falſo conabantur: ergo.

72. Simili alio quodam profugio evadere concluſionem intendunt contrarii, dicentes: interveniſſe, inter Catholicum Regem, & Pontificem, contractum quemdam, quo Rex ſe obligavit ſolvere ſingulis annis duodecim mille aureos pro fabrica Sancti Petri Romæ, & Pontifex in gratiam Regis, & levamen, Bullam Cruciatæ, qua ergo conceſſa, jam non poteſt neque ex toto, neque ex parte, ratione contractus, derogari. Sed quam facile tale nuſugium rejici poſſit aperte ex dictis patet. Præterea falſum dotalem contractum, niſi dum oſtendatur. Qui autem hoc optet examinare, adeat P. Bardi *in explicatione Bull. Cruc. part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 2. §. 1.

73. Objic. I. In Jubilæo datur Regularibus hæc facultas, ſaltem ſi in ipſo involvuntur clauſulæ derogatoriæ omnium privilegiorum, ac ſi in individuo de illis fieret mentio: ergo pariter in Bulla. Reſpond. quod ex Jubilæo non ſequuntur inconvenientia, quæ in Bulla, ſi in hac præberetur talis facultas, uti in illo; & hoc patet: quia illud breviter expirat; hæc autem ſemper durat per novas & continuas publicationes.

74. Objic. II. Quando in privilegiis apponitur hæc clauſula *pro expreſſis habentes*, juxta ſtylum Curiæ derogantur privilegia præcedentia, ita ac ſi de verbo ad verbum ibi insererentur, ut tenent Caſiod. *d.* 10. *Regul. Cancell.* Paſſarell. *lib.* 2. *de privileg. Minimorum c.* 8. 12. & 13. Ang. Sylv. Compendium Mendicantium, & alii; Sed in Bullis ſequentibus ad Clem. & Urban. habetur dicta clauſula: ergo privilegium hoc Religionibus conceſſum vere derogatur per novæ Bullæ expeditionem. Reſpond. quod dicta clauſula tenet modo dicto, quando non petitur expreſſa mentio privilegii antecedentis: cum autem hoc privilegium Religionibus conceſſum expreſſam mentionem expoſtulet: eo quod cum omni Religioni ſit conceſſum, eſt favor, & jus, ac jus non minus, ac ſi inſertum foret in corpore juris; ut habetur in Compendio Mendicantium verbo *Privilegium* ad finem: ad differentiam privilegii conceſſi Perſonæ particulari, vel Monaſterio cuidam, quod quia contra jus, odioſum eſt, facileque derogatur. Deinde dicta clauſula ponitur, ad hoc ut derogentur privilegia ignorata; namque non eſt facile Pontifici omnia memoria retinere, de ipſiſque mentionem facere; ut ait Reginaldus: quis tamen dicet hujus privilegii inſcium eſſe Pontificem? cum ſingulis annis de novo promulgetur Bulla in qua adeſt.

75. Nec dicas: ergo jam tempore Leonis XI. Pauli V. & Greg. XV. qui fuerunt inter Clem. VIII. & Urbanum VIII. (ſel. rec.) potuerunt dicta facultate uti Regulares; quia in ejus brevi non invenitur dicta clauſula. Nam hoc nil concludit: quia ut dictum ſupra *num.* 66. Regulares nuſquam fuerunt incluſi in dicto privilegio Bullæ. Dein ſuffeciſſet, quod Clement declaraſſet Bullam non habere locum quoad hoc privilegium in Religioſis. Nec iterum replices, expreſſe exclusos fuiſſe Regulares, quoad hoc privilegium, ſi non includerentur quoad hoc privilegium in Bulla: uti excepti ſunt in ordine ad lacticinia comedenda in Quadrageſima Sexagenarii: nam hoc privilegium continet diſpenſationem juris communis, ſicque nil mirum, quia neceſſe fuit, excipiendos exprimere: privilegium autem Confeſſarium eligendi non ita eſt: adeoque non indiget expreſſa exceptione. Forſque ab initio non apparuit inconveniens, quod impoſterum expertum eſt, ex libertate Regularibus conceſſa quemcunque eligendi Confeſſarium; non enim fuit abuſus talis facultatis uſus, quo excreſcente in dies, & reclamantibus Superioribus per expreſſam doctrinam variorum Pontificum (ut relatum eſt *num.* 67.) fuit cautum: quod abunde eſt, quamvis expreſſe in Bulla non excipiatur.

76. Demum: ſi dicatur Conſtitutiones dictas Clementis VIII. & Urbani non eſſe juridice promulgatas (relictis opinionibus circa promulgationem legum Pontificiarum in ſua vi, quæ habentur in *Sum. tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 1. *q.* 3.) Reſpond. quod ad hoc ut Brevia Pontificia cenſeantur juridice promulgata, ſatis eſt, ut promulgatio procedat ab habente poteſtatem, & deveniat in notitiam moraliter certam ſubditorum: cum ergo hoc habeant dicta Brevia: ideo inexcuſabiliter eorum Conſcios obligant.

77. CONCL. III. Regulares vi Bullæ non poſſunt eligere Confeſſarium, qui eos abſolvat a culpis lethalibus non reſervatis. Eſt ratio: ultra, quod Pius V. Religioni Prædicatorum, Gregor. XIII. Societati Jeſu, aliique Pontifices ex relatis *num.* 67. aliis particularibus Religionibus præceperunt, ſubditos earum quoad Sacramentum Pœnitentiæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſtare debere: quia Urbanus VIII. ita declaravit pro omnibus Religionibus, ut habetur *num. immed. cit.* Præterea talis facultas foret in magnum detrimentum Religionum; ut expreſſe tenent citati Pius, Greg. XIII. & XV. & Urbanus, eo quod magnam pareret peccandi libertatem; facilitas enim obtinendi veniam, incentivum adminiſtrat delinquendi, ut dicitur *in cap. eſt injuſta* 23. *quæſt.* 4. *& cap. ut Clericorum de vita, & hon. Cler.* Contrariæ quidem ante adhærebam ſententiæ, fortiorque tamen ratio, quæ in contrariam me movit abire opinionem eſt finis Urbani VIII. in Brevi a ſe dato, qui fuit Sacros Regulares Ordines inſtaurare, eos adſtringendo ad regularem obſervantiam, quæque removet ab hac, penitus eradicando, ut ipſe inquit; quæ attendens, cenſui ejus mentem, nedum quoad reſervata fuiſſe, velle Regulares ſuis ſubjici Prælatis, verum etiam quoad non reſervata. Accedit, quod hæc fuit mens Clem. VIII. expreſſe tenens ſubjici debere Regulares abſolute quoad Sacramentum Pœnitentiæ ſuis Superioribus.

78. Nec obſtat dicere Urban. VIII. *Quoad ſibi reſervata*: quia hæc limitatio refertur unice ad Sedem Apoſtolicam, cui immediate ſubjungitur; minime vero Prælatis Religionum. Ita Cardinalis de Lugo dicens dictam clauſulam hunc reddere ſenſum: Religioſos ſubjici debere diſpoſitioni ſuorum Superiorum, atque etiam Sedis Apoſtolicæ quoad reſervata eidem Sedi: voluit igitur dictus Pontifex addere dicta verba non ut limitativa decreti Clem. VIII. ſed ne daretur occaſio errandi; forſitan dum dicebatur abſolute Religioſos dependere abſolute a ſuis Superioribus, quoad Sacramentum Pœnitentiæ, poſſet aliquis putare eos ita dependere, ut ſicut ſine licentia ſuorum Prælatorum a nulla lethali culpa abſolvi poſſunt, ita ab iiſdem, obtenta licentia, poſſent ab omnibus abſolvi, quod revera de jure communi falſum eſt, ob aliqua Papæ reſervata, a quibus Religioſi abſque ſpeciali licentia ipſius nequeunt a Prælatis abſolvi; ad quod erroris periculum tollendum addita fuit dicta clauſula, *& Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſervata*, huncque fuiſſe ſenſum, & intelligantiam Urbani VIII. teſtatur D. M. A. Maraldus a quo fuit compoſita hæc conſtitutio, ſubſcripta, & a quo fuit dicta clauſula appoſita.

79. Patet ex hoc hanc intelligentiam fuiſſe in decreto Clem. VIII. cum implicite ſit a jure. Religioſi enim

enim quoad peccata reſervata Sanctæ Sedi, ipſi ſunt ſubjecti, & non fuit Prælatis; & in Urban. VIII. explicite, ut videntur convincere verba illa poſita *num.* 67. *Nec ulla modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.* Pro hac ſententia ſunt P. Bardi, Cardinalis de Lugo, Marcus Serius, Leander a Mureia, & alii.

80. Quia tamen poſſet quis objicere ſolum eſſe demptam facultatem eligendi Confeſſarium ad abſolvendum a reſervatis, ut conſtat ex verbis Urbani VIII. *num.* 67. poſitis. Reſpond. quod ly *Et*, ubi fundatur objectio, nedum ſumitur conjunctive, ſed etiam diviſive. Hoc ultimo modo ſumi poſſe non eſt dubium; nam electio Confeſſarii ipſi præbens juriſdictionem, fieri poteſt abſque reſervatis in eligente, ut patet in Regulari habente ſolum peccata mortalia non reſervata, eligenteque Confeſſarium nunc approbatum, quo in caſu, confertur ei juriſdictio, quam antea non habebat; & cum reſervatis, quando eligit Confeſſarium approbatum omnimode ab Ordinario & expoſitum a Prælato, carentem tamen juriſdictione abſolvendi a reſervatis. Probatur igitur taliter ſumi ly *Et*, (præmiſſo quod conjunctive ſumatur;) nam motivum Urbani VIII. ad hoc Decretum promulgandum fuit unice Regularis diſciplinæ exacta obſervantia (ut dictum eſt *num.* 77. pariformiterque Clementis VIII.) & remotio eorum, quæ obeſſe poterant, ad damnum ſpirituale vitandum; ſed ſola electio Confeſſarii eſt tam perniciosa diſciplinæ Regulari, forſque magis: ergo conjunctio illa *Et* Urbani VIII. diviſive ſumitur, conſequenterque nedum prohibetur Regularibus poſſe eligere Confeſſarium, ſimul ei conferendo facultatem, electione vi Bullæ abſolvendi a reſervatis; ſed etiam poſſe præciſe eligere Confeſſarium. Minor patet: nam ſi Religioſi haberent dictam facultatem, ſæpe ſæpius eligerent Sacerdotem Sæcularem inexpertum, præcipue de moribus, & conſuetudinibus Religionum, a quo certe non poſſent dirigi, & in ſpiritu adjuvari, quod non ſequeretur ea electione Confeſſarii ordinis expoſiti. Conſeq. probatur. Nam quoties plures caſus in eodem principio radicantur, lex quæ intuitu talis principii inſtituitur, omnes illos comprehendere debet, licet non exprimantur, juxta illud Juris-peritorum principium: *quoties vitium ex una eademque radice oritur, eadem lege tolli debet*: *l. ultim. in fine C. de Nuptiis, & Gloſ. cap. Fratern. ver. Nevis de teſtibus*; ſed mala quæ præcavere volunt Pontifices, & ſignanter Urbanus VIII. & Clement VIII. ex libera electione Confeſſarii originem ducunt; ergo hæc ut ſic prohibetur; adeoque ly *Et* diviſive accipitur.

81. Demum convincitur probatione 3. Concluſionis, & Clem. VIII. qui enarrans factum electionis Confeſſarii, & abſolutionis a reſervatis, ſibi propoſitum a Procuratore Generali Fratrum S. Mariæ de Monte Carmelo, ſuper quo opportunum remedium expoſtulabatur, declaravit abſolute ſuis Superioribus, Regulares quoad Sacramentum Pœnitentiæ teneri fore ſubjectos: ergo. Ita Diana *tom.* 3. *tract.* 3. de Bulla Cruc. *reſol.* 31. Ludovic. a Cruc. *diſp.* 1. *cap.* 1. *dub.* 12. *num.* 2. hanc putant veriorem ſententiam, & alii.

82. CONCL. IV. Regulares quoad hæc duo privilegia, facultate præſtita ſuorum Prælatorum, eligere poſſunt Confeſſarium vi Bullæ, qui abſolvat a reſervatis. Hæc Concluſio ex ſe liquet. Nam cum præciſe non includantur in Bulla quoad hæc privilegia; quia poteſtas deſignandi Confeſſarium eſt Prælatorum, his cedentibus juri ſuo, præſtando licentiam, indubitatum venit, non poſſe jam illos ad libitum Confeſſarium eligere virtute Bullæ. Ita communiter.

83. Neque dicas impedimentum eſſe Pontificum declarantium Bullam non habere locum in Regularibus quoad hæc. Nam hæ declarationes non ſunt aliud impedimentum a jure, ut dictum eſt *num.* 65. ſed meræ hujus expoſitiones, in quibus nititur tradita Concluſio: quia, ut diximus, cum Pontifices dixerunt, Regulares debere ſubjici quantum ad hæc, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, viſum eſt indicare ipſos non includi in Bulla quoad hæc; quia incluſio illa foret præjudicialis Prælatis, & regulari diſciplinæ, ſi Confeſſarii electio independenter ab eis fieret. Ex hoc ergo patet, poſſe Regulares Confeſſarium eligere facultate ad hoc a ſuis præſtita Superioribus. Tum etiam ex Pio V., qui vetans Fratribus Ordinis Prædicatorum, vi Bullæ prohibet, quod electio fiat abſque licentia Superiorum; poſteaque præcipit iis, ut in facultate concedenda, benigni & faciles ſe exhibeant ſuis ſubditis. Idem Societati Jeſu Gregorius XIII. quod ergo in Decretis Clementis, & Urbani prohibetur, eſt modus, qui conceditur ſæcularibus, utpote pro ſua voluntate eligere Confeſſarium: Dein prohibere Pontifices Cruciatam quoad hoc privilegium, inutile foret: cum poſſint Superiores pro ſuo libito facultatem conferre, ut eligere valeant Confeſſarium, qui abſolvat ab iis reſervatis: ergo remoto præjudicio juriſdictionis Prælatorum, ſtante licentia horum includit eos Bulla, conſequenterque, &c.

84. Si quæras quis poſſit licentiam præſtare; Reſpondeo: Prælatos valentes abſolvere a reſervatis poteſtate ordinaria, quales ſunt Generales, Provinciales, & vice-Generales, & vice-Provinciales, Generalibus, & Provincialibus non ſtantibus; vel quibus data eſt poteſtas ſubdelegandi. Etiam Congregatio Generalis, & Provincialis. Et aliqui Prælati locales quibus de jure competit poteſtas abſolvendi a reſervatis. Ita Ludovic. a Cruc. de expoſit. Bullæ Cruciatæ *diſp.* 1. *cap.* 1. *dub.* 13. in fine. Sufficit tamen adhuc tacita, ſed per ratihabitionem de præſenti; non vero de futuro: ratio ſecundi eſt: quia quæ requiruntur ad validitatem actus debent adeſſe in poſitione ejus: cum ergo neceſſaria licentia Prælatorum neceſſario ſtare debeat in acceptione Bullæ quoad hos effectus, & licentia per ratihabitionem de futuro non adſit in illo tunc; ideo, &c. Excipiuntur Religiones in quibus eſt ſpecialis conſtitutio, ut minorum: vel Pontificium decretum, ut in Bernardinis, de licentia expreſſa habenda. Pro tacita vero per ratihabitionem de præſenti, ſtare debet aliquod ſignum ſenſibile, alias non ſufficit: quia Decreta Clementis, & Urbani tenent debere ſubjici diſpoſitioni ſuorum Prælatorum: ergo conſtare debet eorum conſenſus, quem ni per ſenſibilia non cognoſcere valemus.

85. Quæres etiam: an Prælati ſub nomine Religioſorum & Abbatiſſæ, aliæve Superiores ſub nomine Sororum in Decr. Clementis, & Urbani intelligantur. Reſponden, minime intelligi: quia Decreta ita ſonant: *Sed noſtræ intentionis eſſe, quod ii Fratres, & Moniales quoad Sacramentum Pœnitentiæ ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubjecti ſint*. Ex quibus apparet non comprehendi; ſed ſubditos tantum alligare. Deinde Superiores habent jam facultatem delegandi poteſtatem abſolvendi a reſervatis: ergo fruſtra comprehenderentur cum ſubditis. Demum Panorm. in cap. quoniam *num.* 2. de Simonia aſſerit ſub nomine ſororum non venire Abbatiſſam.

86. Inſuper inquires: an ſub nomine Fratrum veniant Monachi. Reſpondeo venire: quia hic per Fratres intelliguntur habentes Religionem ut matrem communem, ſub qua ſub eadem connexione, & vinculo ejuſdem inſtituti, vitam degunt, qui merito Fratres vocantur; ſicque in Sac. Canon. indifferenter Religioſis tribuitur qui monachalem vitam ducunt: ut patet, in *cap. cauſam* 1. *de judiciis*, ubi Religioſi Albani nunc Monachi, nunc Fratres appellantur. In ſtricta tamen acceptione ſoli mendicantes nomine Fratrum veniunt: quia in prima ſui inſtitutione ſibi dictum nomen tribui voluerunt. Aſt hic nec tam ſtricte ſumitur, nec tam late, ut omnes Filii Dei intelligantur; quali Fraternitate uſus fuit Chriſtus Dominus Diſcipulos ſuos Fratres vocans; nec omnes Filii ipſius Dei per baptiſmum, uti in primitiva Eccleſia baptizati, Fratres vocabantur, & habetur ex Paul. ad Rom. *cap.* 12 & 16. ex Chryſoſtom. *hom.* 80. in Matth. Hyeron. epiſt ad Helvidium *cap.* 8. adducens *ibi* 4 capita ex quibus connexio oriri poteſt, conſequenterque Fraternitas, utpote ex natura, gente, cognatione, & affectu, ut & dicitur *tom.* 2. *tract.* 14. *d.* 14. *quæſt.* 4. §. 10. *num.* 121. tradi a D. Thoma. Solum ergo accipitur in præſenti modo dicto, hoc eſt claudente omnes illos, qui ſub regulari obſervantia vivunt: & clare liquet ex contextu ipſorum Decretorum exprimentium mendicantes, & non mendicantes, & cujuſcumque ordinis, in quo certe monachi continentur.

87. Religioſi ordinis militaris, ut Equites Hieroſolymitani, qui abſque controverſia pro Religioſis reputantur, & alterius cujuslibet, ſi tales habentur ſub nomine Regularium comprehenduntur, ſicque idem de his, ac de aliis eſt tenendum Religioſis ſubditis; quidquid dicat Ægidius Trull. contrarium tenens, ſed ratione innixus infirma, ut oſtendit P. Bardi in explic. Bull. Cruc. *part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 2. *n.* 76. citans ille *lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 8. *nu.* 3. *pag.* 222. pro ſe Henriquez. Quidam tamen ex loco a ſe ibi

citato

citato non auderem in contrarinm adducere: qnia ibi ait *permiſſu Prælatorum*. In principio *num.* 4. quæ certa nova aſt difficultas, dicit inde in ſuæ eſſe tavorem ſententiæ Rodriquez §. 9. *num.* 24. ſed merito dicam falſo: nam ibi ſeqq. ienent verba: *Digo lo tercero, que tomando los Subditos la Bulla ſin licentia de ſus Prelados, aunque es contra la regular obſervancia, pueden gozar de todo lo que vn ella ſe concede, que no es contra la regular objervancia, como ſon de las indulgencias, que ſe ganan viſitando los Altares, &c.* vide ibi, & videas quam male citetur: igitur. Si tamen Hieroſolymitani accipiunt Bullam, omnibuſque ejus gaudent privilegiis, quin eam acceperint da licentia Magni Magiſtri, dico fieri, ob conſuetudinem legitime introductam; cumque aliunde ille videos non prohibeat, tacite conſenrit.

88. CONCL. V. Regulares vi Bullæ acceptæ, adhuc abſque licentia Prælatorum poſſunt abſolvi a cenſuris extra Sacramantom Pœnitentiæ; eſt ratio: quia Regulares fruuntur omnibus privilegiis Bullæ, excepto eligendi Confeſſarium pro abſolutione Sacramentali obtinenda, ut ſæpe ſupra dictum eſt; ſed hoc eſt valde diverſum ab eo, quod abſolvantur extra Sacramentum Pœniteotiæ a cenſuris, ut ex ſe liquet: ergo cum a diverſis non fiat illatio *ex L. Papinian. ff. de minor.* ideo, &c. Præterea declaratio ſummorum Pontificum circa poteſtatem eligendi Confeſſarinm cum licentia Superiorum aſt reſtrictiva: igitur non eſt ad alia privilegia extendenda. Deio exceptio firmat regulam io contrarium pro caſibus non acceptis, dum pro iis non ſtet ſpecialis ratio: ergo cum ex privilegiis in Bulla conceſſis ſolum Regularibus excipiatur illud eligendi Confeſſarium, & abſolvendi ſacramentaliter; non ſtante aliunde ſpeciali ratione, pro alectiooe ejus, & abſolvendi extra Sacramentum a cenſuris; ab his prorul dubio abſolvi valent.

89. Objicies: ex hac concluſione ſequeretur perturbatio diſciplinæ regularis, quam vitare conati ſunt Pontifices, hocque motivo ſtatutæ ſunt ſupra poſitæ concluſiones: ergo. Ant. patet: poſſet anim Prælatus excommunicare ſubditum, ſubditusque per Bullam invito Superiore abſolutionem recipere; ſicque diſciplina corrueret Religioſa. Reſpond. neg. Ant. diceodo, quod Religioſus illa non poſſet abſolvi quin ſatisfaceret parti, quæ cum ſit Superior, ipſi debetur condigna ſatisfactio; ſicque alias læſus fuerit, huic præſtita ſatisfactione ſubditum excommunicatum abſolvet Superior, nullaque ſic ei fiet injuria, ſi in foro tantum conſcientiæ abſolutio detur: non ita eſt ax aliis privilegiis, oempe abſolvendi a peccatis, ut oſtenſum eſt.

90. CONCL. VI. A cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis, adhuc præſtita abſolutione nxtra Sacramentum, non poſſunt Regulares abſolvi vi Bullæ, abſque debita licentia. Ratio eſt: quia hoc modo corrurret quidem regularis diſciplina; poſſent enim ſe fieri abſolutos a cenſuris, ablataque jam peccatorum reſervatione, cuicumqua expoſito Confeſſario ea ſubjicera, qno facto procul dubio ſubjectio a ſuis Prælatis tolleretur. Adeſt inſuper Urbani VIII. Decretum in quo licet Pontifex loquatur de abſolutione Sacramentali explicita; implicita tamen abſolutionem extra ſacramentalem prohibet, ſi per eam tollitur a Regularibus ſubjectio immediata Sanctæ Sedi in caſibus ei reſervatis; itaque neceſſarium eſt fateri; alias inutile fuiſſet, quoad hæc, dictum Decretum, eo quod nuſquam obtineret finem, nt patet modo dicto. Idam ſentio de cenſuris in Religione reſervatis, quia alias jam non forent ſubditi diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, qnalem commendant, cum mandant dicti Pontifices. Religionum Novitii vere quoad hæc privilegia Bulla gaudent, abſqne licentia Prælatorum: quia ſunt Chriſti-Fideles; aliundeque doctrina Clementis, & Urbani non declarat eos excluſos, neque excludendos fore: igitur, &c. Ita communiter DD.

QUÆSTIO III.

De gratiis conceſſis euntibus ad bellum contra Infideles, & operibus ad conſecutionem earum præſtandis pertractans.

Summi Militantis Eccleſiæ Paſtores, pro defenſione, & expeditione; belli contra Turcas, alioſque infideles, Catholico Regi, ſinguliſque promoventibus, aliquove modo juvantibus in Exercitu, contra Sanctæ fidei hoſtes, inter alias gratias omnium ſuorum peccatorum Indulgentiam pleniſſimam, ſub quibuſdam conditionibus, hoc eſt, certis operibus patrandis conceſſere. De quibus in præſenti.

SUMMARIUM.

91. *Ratio ordinis.*
92. *Rex Catholicus conſideratur ut talis, & ut privata Perſona.*
93. *Indulgentia plenaria ei oblata toties quoties lucrari poteſt, conditionibus requiſitis appoſitis.*
94. *Ut privata Perſona dictam indulgentiam poteſt lucrifacere.*
95. *Solvitur objectio.*
96. *In bello ſtantes non debent ſummarium accipere. Toties quoties frui poſſunt indulgentia plenaria; non tamen alio privilegio.*
97. *Participes illius efficiuntur Eccleſiaſtici Sæculares, ſive Regulares pia opera in Exercitu exercentes cum licentia ſuorum reſpective Prælatorum.*
98. *Milites ibi occupati, a jejuniis, & ſervilium abſtinentia diebus præceptis deobligantur.*
99. *Alii a militibus, a jejuniis non excuſantur.*
100. *Requiſita apponenda, ut fruantur dictis privilegiis indulgentiaque, declarantur.*
101. *Mittentes ad bellum, modo præſcripto mittere debent, ut indulgentiam oblatam conſequantur.*
102. *Explicatur, quid facere debeant Communitates non attingentes numerum denarium ter, bis, nec adhuc ſemel.*

91. MERITO primi ſunt ordina intraneæ tractationis euntes ad bellum contra Fidei Catholicæ hoſtes; quia primi ſunt, qui hoc indultum merentur; eo quod impleant ipſi finem ultimatum Pontificis in conceſſione tanti Diplomatis; & quia longe Chriſtianiores ſe præbent, quam mittentes, ac longe plus difficiliora media applicantes, quam aleemoſynam eroganies; etiamque, quia primo de illis fit mentio in Bulla, ut videri poteſt. Omnia hæc liquent ex ſe, & antecedentiæ cauſam præſtant motiva; cumque his omnibus in ſuo capite Rege Catholico concedatur, placet de iſto, priuſquam euntibus, de hiſque quam mittentibus; pariformiterque de iſtis, qnam eleemoſynam contribuentibus, ut ſeriatim omnimodis procedatur, pertractare. Ideo præmittendum eſt Catholicum Monareham duplici fore conſiderandum reſpectu:

92. Et ut Regem; & ut particularem Perſooam. De ipſo ſecundo modo conſiderato erit ſermo *num.* 127. dum primo modo attento inveſtigatur, quid agere teneatur, ut indulgentiam oblatam conſequatur; de qua in primo §. Bullæ habetur. *Primo concedum (id eſt Gregor. XIII. ejuſque Prædeceſſores) Philippo prædicto Regi huic defenſioni, & expeditioni contra Turcas, & infideles aſſidua cura, & diligentia incumbenti plenam omnium ſuorum peccatorum indulgentiam, & remiſſionem &c. conſequatur.* Ad quod reſpond. tueri teneri Chriſtianum Populum a Sanctæ Fidei hoſtibus; curareque diligenter pro expeditione ſacra, conformiter citatis Bullæ verbis; taliterque, quod ſi de ea curam omitteret, indulgentiam oblatam non lucrifaceret: apponere deinde ſuorum peccatorum omnium contritionem, eorundemque Confeſſionem. Da his tamen infra, quia communia ad bellum euntibus.

93. Nec ſemel tantum hanc lucrari valet, quinimo toties quoties voluerint, conditionibus prædictis adhibitis. Eſt ratio: quia eodem tenore, ſeu modo, quo hæc plenaria indulgentia euntibus ad bellum, & mittentibus, qui per alios in bello exiſtunt, conceditur, & ipſi Catholico Regi; ſed ex verbis quibus mentionatis conceditur tenent P. Bardi, Rodriquez, Villalob. Trull. aliique ab his citati, toties quoties velle poſſe dictam lucrifacere indulgentiam, appoſitis præſcriptis conditionibus; & optime: quia indulgentia indefinite conceſſa, toties poteſt lucrifieri, quoties ſignatum opus ponitur: conceſſio enim indefinita æquivalet univerſali (io iteratione.) Accedit, quod exceptio firmat regulam in contrarium: cum ergo a Pontifice exprimatur indulgentiam plenariam bis tantum concedi, eleemoſynam elargientibus ſemel oampe in vita, & ſemel in articulo mortis, clare deducitur, quod eunti-

euntibus, & mittentibus, non bis tantum, ſed toties, quoties præfixas conditiones apponant: igitur Regi Sereniſſimo toties quoties conceſſa eſt indulgentia. Accedit adhuc, quod ipſe eſt primus mittens: igitur.

94. CONCL. I. Rex ut privata Perſona lucrari poteſt indulgentiam plenariam, licet negligens fuerit in procuranda Expeditione ſacra Summario accepto, etſi non ſoluto, ut dicetur *num.* 117. Hujus concluſionis eſt ratio. Et primæ partis; quia non debet eſſe ipſe deterioris conditionis, ac reliqui Hiſpani, quibus ita conceſſa eſt. Secundæ autem ibi.

95. Objicies: finis adæquatus conceſſionis Bullæ, eſt aſſidua cura promiſſa a Rege Catholico, ſed ceſſante cauſa adæquata finali alicujus gratiæ, & gratia ipſa ceſſare videtur; ergo ſi Rex negligens fuerit in procuranda ſacra Expeditione, nec ut privata Perſona plenariam indulgentiam conceſſam lucrifacere valebit. Reſpond. finem proximum Pontificis in conceſſione Bullæ eſſe ſubſidium Regis, contra Infideles; hoc eſt Regem ſtatuere aptiorem ad ſacram Expeditionem, finemque ultimum eſſe ipſam actualem efficacem Expeditionem, ut dicetur *n.* 109. hujus diſt.; cum ergo ille remaneat, permanet, & Bulla, ſicque ipſe Rex, uti aliæ privatæ Perſonæ appoſitis debitis conditionibus lucrifacere poterit dictam indulgentiam; quantumvis non ei oblatam ut Regi: quia conditionem ſub qua ei eſt conceſſa, non ponit. Nota quod ibi, in Exercitu pugnantes, vel quodvis aliud ſervitii genus præſtantes gratis in belli ſubſidium, dictam indulgentiam conſequentur, licet pluribus titulis ibi teneantur adeſſe, ut aliqui Proceres, & Equites habitibus Inſigniti: unico enim actu pluribus poteſt fieri ſatis obligationibus.

96. Hi tamen nec tenentur ad hoc eleemoſynam impendere, nec ſummarium accipere. Patet prima pars in initio §. 8. Bullæ, ubi Pontifex, poſtquam de euntibus, & mittentibus loquutus fuerit, dicit, quod alii ab his, ut conſequi privilegia Bullæ valeant ex bonis ſibi a Deo collatis debent contribuere: ergo ſignum eſt quod illi non tenentur. Secunda pars, quæ eſt fundamentum primæ, patet etiam ex dictis verbis: Pontifex enim non aſtringit iſtos, uti alios contribuentes. Toties aſt quoties illos gaudere privilegio abſolvendi a reſervatis, commutationis votorum, &c. tuetur Ægidius Trull. *lib.* 1. *de expoſitione Bull. Cru.* §. 2. *dub.* 16. *n.* 6. *citans* ibi Rodriquez §. 2. *num.* 25. ſed male, quia hic A. loco citato de indulgentia plenaria loquitur, ut videri poteſt. Placet hæc opinio P. Bardi quoad commutationem votorum etiam, &c. non vero quoad abſolutionem a reſervatis S. Sedi, ratione nixus, quod in §. præſenti in quo conceditur indulgentia plenaria indefinite euntibus de ſola ipſa ſit mentio; & licet in §. 8. omnia Bullæ dona concedantur, tamen id intelligitur (ait dictus P.) in ea forma ſub qua reliquis eleemoſynam erogantibus Pontifex elargitur. Sed eademmet ratione probatur, nec a privilegio commutandi vota, &c. toties quoties frui poſſe; uniceque tantum indulgentiam toties quoties lucrifacere poſſe tenendum ſentiendum: quia cum Pontifex de aliis privilegiis, quoad eorum gaudium ad libitum, ſilentio prætereat; de indulgentia plenaria mentionem faciens, ſignum evidens eſt, voluiſſe, quod quoad illa cum eleemoſynas tribuentibus, uniformarentur. Accedit: quod privilegia omnia conceſſa in Bulla, intra ipſam ſunt diſperſa: igitur ſi in primo §. ſolum concedit Pontifex indefinite indulgentiam plenariam; nec aliunde inveniatur clauſula aliqua in ipſo, in qua nec explicite, nec implicite concedantur privilegia commutationis votorum, &c. firmiter tenendum eſt, euntes toties quoties his privilegiis non frui poſſe. Ita ſentire videtur Rodriquez *loc. cit.*

97. Hac indulgentia, (quæ per modum ſuffragii Defunctis applicari poteſt, ex Bulla) & privilegiis gaudent Clerici Sæculares, adhuc ſolum prima tonſura initiati Clericalibus gaudentes privilegiis; & Regulares, ſub quibus comprehendimur omnes, qui in favorabilibus ſub tali nomine venire ſolent; habita ſuorum reſpective Superiorum facultate, qui in Exercitu verbum Dei prædicaverint, confeſſiones audierint, Miſſas celebrarint; aliave Eccleſiaſtica, piaque miniſteria exercuerint, ut mortuos ſepelire, aquam luſtralem benedicere, &c. Dein poſſidentes beneficia regularia, vel ſæcularia per idoneos ſobſtitutos regere poſſunt: curata autem beneficia habentes a Summo Pontifice licentiam habere debent, ut prævenit Bulla. Si dicta opera pia non exerceant, & pugnent, nedum dictis privilegiis, & gratiis non fruentur; quinimo irregularitatem incurrent, ſi diſpenſationem non obtinuerint. Dictas conſequentur gratias alienis ſumptibus euntes, ibique morantes: quia non eis præcipit Pontifex ſuis accedere expenſis, uti de aliis euntibus ſignificatur, cum de Miſſis loquitur Bulla non frui poſſe, ſi pauperes non ſint, de quibus *num.* 135. Accedit quod æque loquitur Pontifex de Regularibus per votum paupertatis nil proprium habentibus. Demum patet, quia ſi aliis ſpiritualia ſeminant, non eſt mirandum ut eorum carnalia metant. 1. *Ad Corinth. cap.* 9. *v.* 11.

98. Milites in bello occupati a jejuniis tum votivis, tum Eccleſiæ ſunt excuſati; etiamque diſpenſati quoad ſervilia ad bellum pertinentia diebus feſtis. Cujus cauſa conceſſionis, etiam ſolutos fore ex votis juramento firmatis, & jejuniis juramento contractis ſentio. Pro prima parte eſt ratio: quia acceſſorium ſequitur principalis naturam; adeoque a voto deobligatos, quod eſt principale, etiam a juramento illud firmante, ſicque acceſſorio neceſſe eſt liberatos haberi. Pro ſecunda vero eſt: quia juramentum æquiparatur voto; ideoque diſpoſitum de uno, etiam de altero diſpoſitum cenſeri debet: *ut dixi. tom.* 1. *tract.* 6. *q.* 4. *num.* 52. a jejuniis tamen injunctis a Confeſſariis in Sacramento Pœnitentiæ minime veniunt diſpenſati: quia eorum obligatio ex ipſo oritur Sacramento, quod eſt ab aſſignatis a Bulla diverſa radix; & a diverſis non fit illatio ut habetur *l. ultima in fine ff. de calumn. l. Papinianus. ff. de min. l. Inter ſtipulantem. ff. de verb. oblig.* & ibi ſcribentes, cumque his communiter Juriſtæ: Tamque diverſa, ut jejunium tale ſit pars integrans Pœnitentiæ Sacramentum, ex quo nequit a Pontifice remitti niſi mediis indulgentiis, quibus ſatisfaciat Pœnitens pro pœna debita; cum alia poteſt, ab ipſo immediate; & directe pendentia remittere abſque commutatione aliqua. Excuſari tamen poterit tali gravatus jejunio, admittens opinionem probabilem, quod indulgentia plenaria, quam toties quoties naneiſci poteſt, ſatisfit peccatis omnibus remiſſis, ni jejunium impoſitum ſit tamquam medicina, & præſervatio futurorum delictorum.

99. Alii a militibus, non pugnantes, licet varia bello ſervitia exequentes, non liberantur a jejuniis; quia hi non ſunt veri milites; eo quod nec adſcripti ſunt in militum numero, nec enſe cinguntur; neque militis teſſeram geſtent; quæ militiæ ſigna ſunt in uſu. Ita P. Bardi *part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *ſect.* 2. *num.* 27. idem tenens de Rege; non tamen ſi non ingrediatur ad campum, & pugnet, ſed quoad hanc limitationem ipſi non adhæreo: quia ſi hæ conditiones in veris militibus (non ab actu, ſed poſſe militare conſtituendis, aliquo ſigno inſignitis) neceſſariæ non ſunt; procul dubio enim in aliis ad bellum pertinentibus occupari poſſunt, nuſquamque pugnare, occaſione non oblata: quo in caſu, certum eſt tali fungi privilegio, ut ſonat Bulla. *Item milites in bello occupati, a jejuniis votivis, vel Eccleſiæ excuſentur.* Quanto magis de Rege, vero & primo militum omnium, nempe capite, aſſerendum eſt? non eſt igitur cur obligetur ad campum ingredi, & pugnare. Accedit, quod venit nomine *Milites*, eo quod ſit materia favorabilis. Demum ſi magis pugnae ipſe Rex ſuo ſuavi, & affectuoſo vocis præcone animoſiores reddendo ſuos debellatores; ut evenit, practicantque Exercituum Duces, cur dicta exemptione non fruetur, ſi enſe non pugnet? in quo forſitan non cogitabit, gentem animandi ſuam conatus cauſa. An adhibendo medium minus utile, utiliori relicto ad victoria potiendum, offert ei Summus Pontifex dictum privilegium? certe nequit dici: igitur reſtat concludendum contra citat. A. Regi non obeſſe, non pugnare; quinimo ſufficere in Caſtris adeſſe ordinando, & diſponendo congruentiora, ad talis privilegii gaudium, quantumvis campum non ingrediatur: Ut probatum eſt.

100. Ut vero ad bellum euntes indulgentia, & privilegiis eis oblatis frui poſſint, opus eſt, tamquam conditio in Bulla præſcripta, ut ad illud pergant fidei zelo moti; ſi enim odii, vel vindictæ cauſa irent, gratiis dictis non gauderent. Ratio hujus eſt: voluntas Pontificis in Bulla expreſſa. Requiritur inſuper indiſpenſabiliter, quod bellum ſit contra Infideles, Hæreticos nempe, Paganos, Schiſmaticos, Judæos. Nam ſi ſit contra Fideles, non ſubſiſtunt dictæ gratiæ. Etiam confeſſio actualis præcipitur, ſi commode fieri poteſt.

poteſt. Ratio quæ ſupra. Ore a valentibus fieri debet; ita ut his non ſufficiat nutibus, vel ſignis eam facere; quia Eccleſiæ conſueta Confeſſio jubetur. Aſt ſi Confeſſarius ſolum ſignis Pœnitentem carpere poſſit, nutibus hujus facta confeſſio proderit: quia de Pontificis mente præſumendum eſt, dicentis *ore confeſſis*; eo quod hic eſt modus ſolitus confitendi in Eccleſia; utque conſtaret mentem ejus eſſe, aliter confitentes abſque rationabili cauſa, vel ignorantia invincibili, dictis privilegiis, & gratiis non gaudere: ita non ſe præbentis rigidiorem, quam Eccleſia in Confeſſionem præcipiendo. Tandem ur complementum onerum ſpiritualium contritio exigitur, ſub qua attritionem venire certum eſt, cum, & contritio, quamvis imperfecta, appelletur a Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 4. ſufficiatque ad juſtificationem cum Pœnitentiæ Sacramento; aliundeque quia non facile illa quit conſequi. Ex temporalibus autem oneribus injunctis *primum* eſt, propriis ſumptibus, & expenſis ad bellum accedere, ibique pugnare, quando opus fuerit, quique aliquod genus ſervitii faciant (ſtantibus ſupradictis) præſtare gratis tenentur. *Secundum*, permanere in Exercitu uſque ad complementum anni publicationis Bullæ, (ni mors contigerit in Exercitu, vel in via ad illum intra ipſum annum, ut declaratur in Bulla; vel aliunde ante expeditionis finem, vel ob infirmitatem, vel aliam ſupervenientem neceſſitatem receſſerint) qui ille computabitur, a die quo quis militiæ adſcribitur; vel ad aliquod ſervitium præſtandum. Ita habetur in primo §. Bullæ ſeqq. verbis: *Qui intra annum a die publicationis præſentium, in ſingulis locis prædictis faciendæ inchoandum fidei zelo moti ad Exercitum Sereniſſimi Regis Hiſpaniarum contra Turcas, & alios Infideles in illos pugnaturi, aut aliud genus ſervitii gratis facturi ſuis ſumptibus acceſſerint, & ibidem uſque in finem hujus expeditionis ejuſdem anni permanſerint &c.* etiam in Italica ubi poſt verba dictis conformia, dicitur: *per tempo d'un anno*, & in Hiſpanica. *por tiempo de un anno.*

101. Mittentes ad bellum ſuis impenſis, modo præfixo in Bulla mittere tenentur, ſi indulgentiam, aliaſque oblatas, impetrare conantur; modus ergo ibi ſignatus eſt, ut S. R. E. Cardinalis, Primas. Patriarcha, &c. mittat quot commode poſſit homines uſque ad decem incluſive, nec pauciores quam quatuor, ſi plures non poſſit: Alterius vero conditionis. Laicus, vel Clericus Sæcularis, niſi tenues habeant facultates; duo, vel tres, aut etiam quatuor ſimul prout ſingulorum facultates commode patientur, ſtipendium uni perſolvant: hinc fruſtra quinque, multoque minus ſex, ſeptem, &c. contribuent in unius ſtipendium: quia Summus Pontifex ad ſummum numero quaternario mittentibus indulgentiam, aliaſque gratias conceſſit; ut exprimitur clare ex verbis citatis duo, tres, aut etiam quatuor: ly enim, *aut etiam quatuor* ad majorem numerum non poſſe procedi oſtendit. Tales ergo contenti ſint eo, quod frui poſſunt gratiis talibus, media Bullæ acceptione eleemoſynam erogantes, ſiquidem non valent, ut mittentes. Titulares inferiores, de quibus in Bulla non fit mentio, non tenentur mittere milites, uti citati in Bulla, Duces, Marchiones, Comites, &c. quia ſæpe nec ſunt æque divites, neque excelſi; hiſque de cauſis, ad obligationem Superioris excellentiæ, noluit Commiſſarius adſtringere.

102. Dicta indulgentia fruentur miſſi, ſi veri pauperes ſint, ut dicitur in Bulla, his verbis: *Eandem indulgentiam aſſequantur etiam omnes qui mittentur, ſi pauperes fuerint.* Hinc, ſi pauperes non ſint, quando mittuntur (quando mittuntur dico, quia licet poſtea divites fiant quacumque de cauſa; nil obeſt, ut ita prudenter præſumendum eſt de Pontificis mente) ea non gaudebunt: ſed ad hoc, vel propriis expenſis, vel mittere, vel ſummarium accipere, eleemoſyna elargita, tenentur. Hi ad bellum miſſi ſi effugerint, adhuc ipſa indulgentia, & gratiis potientur mittentes: qui ex ſe poſtulata a Pontifice appoſuerunt. De militibus, partem ſtipendii ſibi ex juſtitia debiti remittentibus Regi, ut accreſcere Exercitum valeat, ſentiunt Vidal, & Ibannez gaudere, per hanc condonationem, Bulla, ratione innixi: quia plus præſtant, quam qui eleemoſynam erogant; tamen reſolutioni ut ſic aſſentiens, rationis infirmitatem oſtendo: nam ad quatuor ſolum claſſes reducuntur omnes, qui Bulla diverſimodis frui poſſunt, vel aliquibus gratiis ejus: euntes ſcilicet, mittentes, miſſi, ſummariumque accipientes eleemoſyna præſtita: in quorum primis non veniunt dicti milites: quia non propriis expenſis ad Regis Catholici Exercitum ſe conferunt; nec mittentium: qui licet ex pecuniis ab ipſis remiſſis alii mittantur; non tamen modo præfixo: nec eleemoſynam erogantium: quia deficit eis ſummarium. Igitur in Miſſorum claſſe collocandi ſunt, ratione aſſiſtentiæ perſonalis ibi: conſequenterque dicta ſtipendii condonatio non juvat, ut Bulla gaudeant; ſed gratiis quibuſdam ejus, utpote indulgentia plenaria toties quoties; exenſatione a jejuniis, tum votivis tum Eccleſiæ; diſpenſatione quoad ſervilia prohibitis diebus, ad bellum tamen pertinentia, &c.

103. De numero militum quem mittere tenentur Communitates: hæc formalia tenet Bulla: *Item Capitula Eccleſiarum, Monaſteria, & loca etiam Regularium, & Mendicantium, & tam fœminarum, quam maſculorum, quæ pro decem Perſonis eorumdem Capitulorum, & Locorum præcedente Capitulari, ſeu Conventuali deliberatione, ſi unum miſerint* (*indulgentiam* ſupple) *aliaſque mittentibus oblatas gratias conſequentur*. Hæc diſponit Bulla; ſed cum taceat quid agendum ſit quando dictæ Communitates (etiamque Parochiales, in quibus Communitates ſunt, Capitula, Celebrantes, quæ quamvis in Bulla non nominentur, rationabiliter de mente Pontificis judicandum eſt intelligi poſſe; eo quod talis incluſionis intelligentia, eiſdem, & Regi Catholico ſit proficua, ut diſcurrit Mendo) denarium numerum pluries non complent, ſed remanent aliqui Communitatis, denariis aliquibus completis; etiamque quando adhuc ſemel denarium non pertingunt, ideo ipſi conformius ſtatuimus, dicendo: quod individua denarium numerum non attingentia quocumque ex dictis modis pro rata partium contribuere debent; hoc eſt, ſi adſint vigintiquinque Clerici, vel Religioſi, pro vicenario, ſeu duplo denario, duo mittere debent milites; aliique quinque remanentes, debent erogare partem, quæ unicuique ex decem ad unius miſſionem militis contribuenti, ſpectat, correſpondentem. Ita Rodriquez §. 3. Villalob. *clauſ.* 2. *verſ. Eſt a clauſula*. Trull. *lib.* 1. §. 2. *num.* 3. Bardi 1. *part. tract.* 2. *cap.* 1. *ſect.* 3. *num.* 7. & Ludovic. a Cruce (ſi eſt ſupra denarium Communitas, quæ ſi non excedat, verbum non facit) *diſp.* 1. *cap.* 8. *dub.* 11. Ratio utriuſque partis eſt: quia dicit Bulla *pro decem Perſonis unum miſeriat*: qui modus loquendi, ita indicare videtur: Idem enim eſt, ac iſte: *pro ſingulis centenariis ex capitali, quinque ſolvantur*. Ex quo certe intelligitur, pro minori quantitate ratizari debere, ita ex quinquaginta, duo ſupra dimidium ſolvantur; & ita reſpective. Ad differentiam illius diverſi modi loquendi: *Monaſteria in quibus decem ſunt*; qui æquivaleret huic: *Omnes quorum bona æſtimantur valore mille aureorum teneantur equum unum ad militiam paratam ſubminiſtrare*. Quo in caſu illi cujus bona tanti non fierent ad nil tenerentur: ſed cum alio modo in Bulla expreſſum ſit, concludendum eſt, quod adhuc denarium unum non attingentes, pro rata ſolvere teneantur, indulgentiæ, cæterarumque gratiatum acquiſitionis cauſa.

QUÆSTIO IV.

De Summario Bullæ accipiendo ab iis qui aliqualiter contribuunt pro expeditione Sac. eleemoſynarum taxis.

Non ſufficit eleemoſynis coadjuvare ad augendum exercitum Cath. Regis contra Turcas, aut Infideles, ad fruendum Privilegiis in Bulla oblatis; ſed inſuper opus eſt Summarium accipere, ipſumque retinere, quod adeo præcipitur, ut ſciant fideles quibus privilegiis gaudere poſſint, oſtendereque quo titulo iis utantur; utque ne alii ſibi illa uſurpent; forſque ne illud non ſervantes, & privilegiis non conceſſis uterentur, & conceſſis minime gauderent; quia inſcii.

§. Unicus.

De concernentibus ad Bullæ acceptionem.

SUMMARIUM.

104. *Ut valeat Bulla in foro conſcientiæ non opus eſt quod ſit ſcripta.*

105. *Bene vero ut proſit in foro externo.*

106. In

Digitized by Google

106. In nullo caſu tenetur quis Bullam accipere.
107. Pura intentio eam accipiendi nil prodeſt.
108. Accipens per errorem Bullam veterem, vel aliam papyrum Bulla fruetur.
109. Requiritur applicatio cum acceptione, ad valorem.
150. Non ſufficit diſtributorem promittere, ſe miſſurum Bullam cui ſtipem dedit, ut gaudeat ejus privilegiis.
111. Inſcriptio nominis proprii in ea non eſt neceſſaria ad valorem.
112. Sufficit ſcribere cognomen; non tamen nomen alterius a poſſidente Bullam.
113. Non eſt neceſſe eam ſecum ferre, vel manu tangere: cum objectione ſoluta.
114. Amiſſio ejus inculpabilis nil nocet, bene tamen culpabilis.
115. Objectio ſolvitur.
116. Duæ Bullæ tantum accipi poſſunt.

104. BULLA ad ejus valorem non exigit neceſſario ſcripturam. Ita octo ſupra quinquaginta qui numerantur AA. pro hac ſententia tum Theologi, tum Canoniſtæ. Patetque ex jure Canonico *cap. inſtitutionis 25. quæſt. 2. ibi: ſive quæ ſcripto decrevimus, ſive in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita.* Ex quibus verbis *Gloſſ. verb. præſentia* colligit privilegium Principis poſſe eſſe ſine ſcriptura. Dein non eſt aliquod jus ſcripturam eam requirens ad ejus validitatem: pendetque adæquate a principis voluntate: igitur.

105. Ut autem in foro externo valeat, opus eſt ſcriptura, tamquam publicum inſtrumentum, quo probet privilegiatus gratiam ſibi a Principe conceſſam; ni al qua excipiantur a jure; Principe; vel aliter ſuper iis diſponatur. Ergo ad valorem, Bulla Cruciata non requirit redactam eſſe in ſcriptis; ſimulque nulli proderit, quin ſub tali forma eam accipiat, ob Pontificis diſpoſitionem his verbis *qui eleemoſynam obtulerint, &c. Receperint receptamque penes ſe retinuerint præfatum typis excuſum Bullæ Summarium.*

106. Nuſquam ſe offert caſus in quo quis teneatur Bullam accipere, quantumvis fortiter urgens: privilegiiſque ejus facile foret remedium adhibere. Ita Trull. Bardi, Henriquez *lib. 7. cap. 23. n. 2.*; eſt ratio, quia nullum extat præceptum eam accipiendi, ſufficiuntque aliunde remedia juris communis in quocumque urgenti caſu.

107. Pura intentio eam ſumendi, non ſufficit ad obtinenda ipſius privilegia, ſive non acceptio illius ſit culpabilis ſive non. Ita Rodriq. Henri. Trull. *lib. 1. §. 1. dub. 2. n. 3.* eſt ratio: quia diſponitur a ſummo Pontifice. Accedit, quod privilegium nequit ſortiri effectum, ni acceptetur; quæ acceptatio ſola intentione accipiendi ſtare non poteſt.

108. Qui per errorem invincibilem accepit Summarium antiquum, vel aliam papyrum, Bulla gaudebit. Ita Trull. loc. ultimate citat. in fine *num.* 3. & aliqui recentiores. Eſt ratio: quia ita debet præſumi de mente Pontificis. Dein: cum talis acceptio ſit per modum contractus *do ut des*; accipienſque ex parte ſua appoſuerit, quod debeat; tenetur Pontifex ponere, quod ſuum eſt, elargitionem nempe gratiarum promiſſarum, non per veram, & phyſicam Summarii receptionem taliter accipienti; ſed moralem, ut ſic ſtet promiſſis, accipienſque non maneat defraudatus, quod ſi adverrat, veram Bullam tenetur accipere; quæ ſi non foret, adhuc privilegiis ejus gauderet.

109. Neceſſe eſt, quod accipiens ſibi applicet, & acceptet dictum Summarium, ut ipſius privilegiis frui queat. Ratio eſt quæ ſupra: quia privilegium non ſortitur effectum, ſicut donatio, & cujuſquam beneficii collatio efficax non eſt. Inſuper: voluntas Pontificis.

150. Non gaudebit Bulla, qui eleemoſynam dedit eam non accipiens, eo quod diſtributor, ubi ſtipem recepit, non habeat, etſi promiſerit ſe illico daturum eam, ſuam perventus domum, ſeu ubi habet. Ita Acoſta, Henriquez, Bardi, Caſtropalaus *part. 4. tract. 25. dub. unic. part. 3. dicens: Requiritur realis ſuſceptio: quia ſic cavetur; quare non ſufficit habere animum illam ſumendi, nec nomen ſcriptum apud Depoſitarium, ſi Bullam cum effectu non ſuſcipias.* Eſt ratio: quia ita diſponit Commiſſarius Gen. qui non tantum præcipit Bullam accipere, ad fruendum privilegiis ejus, ſed etiam excommunicationis pœnam imponit, eleemoſynam eroganti, ſi ſummarium relinquat in poteſtate Theſaurarii, ſeu Diſtributoris; hocque ad vitandas fraudes, quarum cauſa, ſtante lege Pontificis quod accipiens, ſecum auferat ſummarium e manibus Diſtributoris; nequit dici moraliter illum talem ſummarium habere, uti dicitur de accipiente per conſanguineum, vel Amicum.

111. Inſcriptio nominis proprii in Bulla non eſt neceſſaria ad valorem ejus, licet in fine ipſius Bullæ plumbeæ ſub eodem verborum tenore videatur præcipi receptionem, retentionem, & inſcriptionem, verbis poſitis in primo a capite hujus quæſt. in fine, quibus adde ex eademmet Bulla: *deſcripto ibidem uniuſcujuſque nomine proprio, &c.* ita communiter AA. eſt ratio: quia verba quibus Commiſſarius ſtatuit nomen eſſe ſcribendum conſilium important, ut notat Trull. Dein: quia diſpoſitio intelligenda eſt juxta ſubjectam materiam, quæ, quoad nominis ſcriptionem non videtur præcipi cum tanto rigore, ac receptio, & retentio. Inſuper: quia ad hoc nequit aſſignari finis adeo neceſſarius, ut valeat inferre talem diſpoſitionem eſſe formam, qua deficiente non veniant conceſſa Bullæ privilegia. Inferes ex his; quod ſi per errorem nomen vel cognomen falſum ſcribatur, poterit deleri, & ſcribi nomen verum: verumque erit conſequens, quamvis mala conſequentia: quin dicatur de tali falſificare litteras Apoſtolicas: hæc enim ſummaria eæ non ſunt, ſed tranſumpta. Accedit cum Henriquez, & aliis quod licet quis mutet litteram in Bullis Apoſtolicis ad correctionem ignorantiæ, non incurreret Falſarii culpam, ſicque nec excommunicationem Bullæ Cœnæ.

112. Sufficiet tamen ſcribere cognomen; mutare vero nomen proprium, vel cognomen; ut vult Pater Bardi *part. 2. tract. 8. r. 2. ſect. 1. in fine*, cauſa, ut alii illud ignoreat; non placet quin potius, ſuppoſito, quod illicite fieret; eo quod contra expreſſam voluntatem Pontificis, & Commiſſarii dicentis uniuſcujuſque nomine proprio ſcribi; non temere aſſeri poſſet, & obeſſe valori: quia non difficulter præſumi poteſt, Pontificem nolle fovere agentes expreſſe oppoſitum contra diſpoſitum.

113. Non eſt neceſſe ad privilegiorum gaudium, ſummarium ſecum ferre, minuſque manu tangere; ſed ſufficit habere in certo loco, ex quo dicatur habere Bullam, ut ſi habeatur in domo propria, vel amici, &c. Ratio eſt; quia vere habet Bullam. Nec dicatur: opus eſſe geſtare grana ſecum, quibus conceſſæ ſunt indulgentiæ, ut eæ lucrifiant: ergo pariformiter de Bulla ſentiendum eſt. Nam ly *habere* Bullæ ſignificat poſſeſſive; itaque cum ſecum non adducta dicatur eam poſſideri, idem. At vero *granorum* conjunctive, hoc eſt quicumque contractus inter lucrifacientem indulgentias, & granum ei conceſſas. Accedit congruentia, quod grana ſunt benedicta, minime autem Bulla; ex quo ſequitur per ly *habere* non poſſe intelligi delationem ſummarii.

114. Amiſſo inculpabiliter, non opus eſt novum accipere ad fruendum privilegiis ejus; bene vero ſi culpabiliter amittatur. Ita communiter. Eſt ratio: quia ſolum præcipitur accipi Bullam, & retineri, ut ſonat Hiſpanica Bulla. *Y declaramos, que los que la tomaren ayan de recibir, y guardar eſte Sumario, y Bulla, que va impreſſo de molde y ſellado, y firmado de nueſtro nombre, y ſello, porque de otra manera no ganan, ni gozan de la dicha Bulla ni gracias della:* ergo cum ad novas conditiones non ſint dictæ extendendæ, non eſt cur exigatur, quomodocumque eam habere; taliter, ut inculpabiliter amiſſa, privilegiis eius non fruatur; ita vero, culpabiliter amiſſa, quia iam non dicetur eam retineri; nec ratione culpæ excuſabitur, qui eam amiſerit.

115. Obiicies: ille talis nullo modo retinet Bullam, uti præſcribitur in ipſa ob fines ibi, & ſupra traditos, qui æqualiter tuunt ex amiſſione inculpabili, ac culpabili eius, ergo. Reſpond. diverſimode negotium ſe habere; nam quando negatio retentionis moralis provenit ſine culpa, congruum eſt ex Pontificia benignitate, ut qui eam amiſit, privilegiis non privetur, ſecus autem eſt præſumendum, quando culpabiliter amittitur, uti ſtatuit Eccleſia irregularitatem pro peccaminoſe occidente, minime autem, ſi cum moderamine inculpatæ tutelæ; igitur ſemel accepta, non continuatio obſervantiæ materialis præcepti nocebit culpabiliter, minime vero inculpabiliter eam amittenti etiamſi aliquod inconveniens venire poſſet ex talis carentia phyſicæ retentionis.

116. Unus-

Digitized by Google

116. Unuſquiſque valet accipere duas Bullas vivorum in eodem anno, conſequenterque poteſt frui bis gratiis conceſſis pro determinatis vicibus, ut indulgentia plenaria abſoluta ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis; abſolutione a reſervatis publicis indulgentia conceſſa viſitationi altarium; in opinione dicente toties quoties non concedi; licetque ad quæ per totum annum conceduntur non deſerviat ſecunda, ut ad privilegium comedendi carnes de utriuſque medici conſilio, veſcendi ovis, & lacticiniis diebus vetitis, &c. prodeſt tamen pro expreſſis.

QUÆSTIO V.

De quantitate eleemoſynæ tribuenda pro receptione Summarii Bullæ Cruciatæ.

SUMMARIUM.

117. *An aliqui frui queant Bulla, quin præbeant eleemoſynam. Solvitur objectio.*
118. *Indulgentias ſuſpenſas a Commiſſario lucrifaciunt veri Pauperes ſine Bulla.*
119. *Notabilia.*
120. *Largitio eleemoſynæ pro ſummario Bullæ non eſt ſimonia.*
121. *Neceſſario debet fieri illa ex bonis, ſuper quibus habet quis dominium.*
122. *Corollarium de accepta Bulla ex bonis furatis exponitur.*
123. *Rejicitur Sent. P. Bardi dicentis valere acceptionem Bullæ a fure, ſi aliunde habuerit ad ſolvendum, licet ex pecuniis furatis non mixtis cum propriis.*
124. *Solvitur objectio.*
125. *Corollarium ex clauſula Bullæ. Ut fiat ex bonis a Deo collatis.*
126. *Objectio ſoluta.*
127. *Valet Bulla accepta bonis turpiter acquiſitis.*
128. *Objectio ſoluta.*
129. *Valet pariter credita pecunia.*
130. *An ſi ſoluta non fuerit tempore præfixo; & quid ſi factus fuerit impotens ſolvendi?*
131. *Prodeſt, credita pecunia, cum voluntate non ſolvendi, licet non mutarit accipiens pravam intentionem.*
132. *Inſuper credenti, ſe dediſſe minorem taxam, cum ita non ſit.*
133. *An illa gaudeat, accipiens eam ab illo, qui Bullas a Depoſitario furatus fuerit?*
134. *Solvitur objectio.*
135. *Alteri inſtantia ſit ſatis.*
136. *Eleemoſynæ taxa aſſignatur pro Hiſpanis.*
137. *Pro Indis remiſſive.*
138. *Eleemoſyna non multiplicatur ad multiplicationem Dominiorum Titularium.*
139. *Quid quando plures ſuas Domini in ſolidum alicujus tituli?*
140. *Solvitur objectio contra reſolutionem.*
141. *Viduæ Dominorum Vaſſallorum non adſtringuntur taxa majori. Bene vero ſi ſint uſufructuariæ; ſed*
142. *Non ejus Filii primogeniti.*
143. *Ad dictam majorem taxam tenentur uxores titulares, ratione dotis, non adminiſtrantes bona.*
144. *Similiter titulares non nuptæ.*
145. *Eadem eſt taxa ſecundæ Bullæ ac primæ.*
146. *Nec tenetur ad ſuperiorem, qui inferiori ſoluta, intra annum evectus eſt ad titulum obnoxium ſuperiori.*
147. *Etiam Superiori non ſubduntur titulares ſolo nomine; & renuntiantes tituli dominium Primogenito.*
148. *Bene tamen, qui de feudo cum titulo a Rege inveſtiti ſunt.*
149. *Non tamen Barones, ſi in ipſo juriſdictionem non exercent, & carent vaſſallis.*

117. NULLUS quamvis pauperrimus Bulla frui poteſt abſque quod elargiatur eleemoſynæ taxam in Summarii acceptione. Ita comm. AA. & licet Henriquez contrariæ inclinari videatur Sententiæ dicens *lib. 7. c. 20. in com. lit. K. pag. 361. in Bulla magna originali monet Papa, ne exigant ſtipem a paupere: cui proinde Commiſſarius deberet gratis dare*, a communi non eſt recedendum, eſtque ratio: quia nullus frui Bulla poteſt, quin eam accipiat, ut præcipitur in illa, ſed nulli datur abſque eleemoſynæ erogatione, ut aliunde conferri aſſignatam in ipſa Bulla iubetur, ſine perſonarum exceptione: igitur. Inſuperque nullibi conſtat de monitione Pontificum ab Henriquez allata, conſequenterque nullum eſt pro tali opinione fundamentum. Nec dicas Regem Hiſpaniæ frui poſſe Bulla ut particularem Perſonam abſque elargitione eleemoſynæ: ergo pariter potiori ratione idem ſentiendum eſt de veris pauperibus; nam certum eſt; eo quis, quamvis Rex conſideretur ut talis, & ut Perſona particularis; eleemoſynæque ipſi ut Regi conferantur; tamen, cum ipſe in foro iudiciali rationem non ſit redditurus de acceptis, ut tutor, ſimul creditor ſui Pupilli, ſuperfluum omnino foret: adeoque antecedenti conceſſo; negataque conſeq. reſpondetur diſparem eſſe rationem: quia Bulla eſt conceſſa in favorem Hiſpaniæ Regis, pro contra infideles belli ſubſidio, neque nil mirum de exemptione eius; cum alias eius incluſio in obligatione eleemoſinæ ſolvendæ, foret eſſe imprudentiale velle Pontificis, ut patet ex dictis.

118. Pauperes tamen impoſſibilitatem moralem ſolvendi eleemoſynæ taxam habentes, indulgentias conceſſas extra Bullam ſuſpenſas a Commiſſario Gen. Cruc. lucrifaciunt, abſque Bulla. Ita tenent docti recentiores, pro hacque Sententia adduci poſſunt AA. tenentes poſſe lucrari indulgentias conceſſas ſub obligatione erogandi aliquas eleemoſynas, adhibitis autem vice harum, aliis piis operibus, in quæ ſint illæ commutatæ, ut Sanctarell. de Jubilæo extraord. *cap. 7. dub. 1. ver.* Il Confeſſore. Alphonſus de Leone de poteſt. Confeſ. temp. Jubil. *quæſt. 10 ſec. 6. quæſt. 7.* Lavorius. Adhucque magis, ſentientes lucrifieri ab illis, abſque alterius pii operis erogatione, ut Henriquez, Felinus, Fernandez, Graff. Fauſtus, Navarr. in Diana citati *tom. 4. tract. 4. reſol. 31.* ut probabilem tenente hanc ſententiam; eſtque ratio: quia aliis eſſent pejoris conditionis, ac extra dominia Catholici Regis commorantes; conſequenterque ita de mente Pontificum, & Commiſſarii præſumi debet: contrarium enim non eſt conforme Chriſtianæ pietati; itaque frequens publicatio indulgentiarum, & jubilæorum, cum conditione Bullam habendi, unice operatur, reſpectu eorum, qui commode accipere valentes, non eam ſumunt.

119. Præmittendum eſt *Primo*, quod dato, quod ad validitatem conceſſionis hujus Bullæ in qua indulgentiæ copioſiſſimæ continentur, ut dictum eſt *n.* 24. præſentis diſt. requiratur iuſta cauſa ex parte concedentis, ut habetur *tom. 1. tract. 12. diſſ. 3. quæſt. 3.* quia Papa non eſt Dominus, ſed diſpenſator, ut tenet Paulus 1. *Corinth.* 4. cauſa hæc debet eſſe proportionata liberalitati indulgentiarum, aliarumque gratiarum conceſſarum; quanto enim largior eſt gratia ablata, tanto maiorem adeſſe piam cauſam opus eſt, tenent communiter Theologi, & Canoniſtæ; quia diſpenſator debet eſſe Fidelis. *Secundo*, quod cauſa pia non eſt ſola utilitas Perſonæ, cui gratia conceditur; ſed honor Dei, & Sanctorum, utilitas ſpiritualis, aut corporalis Eccleſiæ, propagatio fidei, promotio cultus divini, Hoſtium Eccleſiæ ſubjectio, vel converſio, devota Eccleſiæ viſitatio, maior reverentia S. Sedis, Sacramentorum frequentatio, &c. *Tertio*, quod eleemoſynæ taxæ erogatio, etiam eſt cauſa pia, quatenus deſervit, ſeu ordinatur ad Eccleſiæ commodum, per Infidelium ruinam. His præhabitis, patet, non eſſe mirandum, duobus drachmis, tot indulgentias, gratiaſque conſequi; præterquam quod quamvis parva ſit eleemoſyna uniuſcuiuſque Bullam recipientis, tamen aliis iuncta, ſummam facit conſiderabilem, hæcque eſt cauſa finalis movens Pontificem, ad conceſſionem tot gratiarum, qua ſumma conatur Catholicus Rex, Infidelium evellere genus, ad pacem Eccleſiæ perfectam adipiſcendam.

120. Nec eſt ſimonia, elargitio eleemoſynæ ſignata

pro Bulla; quia non datur temporale pro ſpirituali, in quo ſtat, quæ de iure divino dicitur, ſed temporale ordinatum ad ſpirituale, pro ſpirituali; quod eſt dare ſpirituale pro ſpirituali; medium enim ut tale naturam finis ſortitur, cuius eſt medium; cumque aliunde, quæ de jure humano dicitur, ab eo qui eſt ſupra ius, qualis eſt Summus Pontifex concedens hanc Bullam, nequeat incurri; hinc ſatis liquet ablatam eſſe hanc malitiam, conſequenterque omnino immunem a labe ſimoniæ eſſe talem eleemoſynæ elargitionem. Dein dici poteſt, dari dictam eleemoſynam, non ut ſolutionem, ſed per modum eleemoſynæ, uti in Miſſæ Sacrificio, aliiſque actionibus ſpiritualibus.

121. Hanc eleemoſynam debere fieri ex bonis a Deo collatis, ad validam acceptionem, certum eſt: quia ita exigit Bulla. Hoc eſt bonis propriis ipſius accipientis Bullam, ſeu ſuper quibus habet dominium. Nititur hæc voluntas Pontificum expreſſa in Bulla, in hoc, quod velint unumquemque accipientem Bullam, gaudentemve tot gratiis, concurrere per aliquem influxum ſaltem moralem ad ruinam Infidelium, quem non præberent, ſi ex bonis propriis non conferrent eleemoſynam; adeoque talis hæc exigitur, ad eius utilem receptionem.

122. Hinc acceptam ex bonis furatis communiter tenent AA. non valere, ut in Diana *tract. de Bul. cruc. reſol.* 12. *pag.* 72, Trull. Ludovic. a Cruc. Acoſta, Nugnus, Vega, Rodriquez, & alii, ſuprapoſito iovixl fundamento; quia non ſunt bona a Deo collata, a quibus non eſt recedendum; *ſi ita eſt*; dico, *ſi ita eſt*; hoc eſt, ſi non ſunt bona a Deo collata; nam, ſi Fur miſcuerit pecunias furatas cum propriis, Bullæ acceptio ex illis utilis erit; eo quod fiet ex bonis a Deo collatis, quia per mixtionem acquiſivit dominium furatæ pecuniæ, ut *n.* 123. oſtendetur.

123. Licet ergo non miſcuerit Fur pecuniam furatam cum propria, Bullam ipſa acceptam prodeſſe, dummodo habuerit aliunde unde ſolvat, tenet P. Bardi *in explic. Bull. Cruc. part.* 2. *tract.* 1. *ſect.* 3. *n.* 18. dans ibi rationem: quia cum pecunia ſit de aliorum bonorum genere, quæ in ordine ad reſtitutionem non ſunt determinata, ut triticum, oleum, vinum, &c. ſed ſolum in ſpecie, perinde eſt reſtituere eandem, vel diverſam numero pecuniam, eiuſdem tamen valoris: ſicque æquivalenter perinde eſt furata vel propria ſolvere pecunia, & ita ſolvet ex bonis furatis ille Fur materialiter: ex propriis tamen formaliter, vel æquivalenter. Aſt contrarium dici debere mihi probat ſequens ſyllogiſmus: Eleemoſyna eroganda pro acceptione Bullæ, debet eſſe neceſſario ex bonis a Deo collatis, hoc eſt ſub dominio vero formali, & reali accipientis; ſed conferens eleemoſynam ex pecuniis furatis, cum propriis non permixtis, non ſolvit ex bonis, ſuper quibus habeat dominium verum formale, & reale: ergo non ſolvit ex bonis a Deo collatis: itaque inutilis eſt eius acceptio Bullæ. Probatur minor; *ex leg. Si alieni. ff. de ſolutionibus: Si alieni nummi inſcio, vel invito Domino, ſoluti ſunt, manent ejus, cujus fuerant* (*hoc eſt ante mixtionem*) *ſed ſi mixti aliis ſunt, ita ut diſcerni non poſſint, ejus fieri, qui accepit; in libris Caſſii ſcriptum eſt.* (referitur *in* 5. *tom. tract.* 7. *diſp.* 5. *quæſt.* 3. *n.* 29.) ergo pecuniæ furatæ, cum propriis non permixtæ, manent Domini, cuius erant, antequam reciperentur, cumque tantum unum habeant, ut ſupponitur, Dominum; furis non erunt; igitur non ſolvet Fur ille ex bonis a Deo collatis, conſequenterque non proderit Bulla tali pecunia accepta. Præterea idem foret dicendum de Fure alia carente pecunia, tamen debitorum creditore, quod certe nefas eſt. Demum: eo quod idem ſit reſtituere eandem furatam, aliamve, eiuſdem tamen valoris, pecuniam; quod eſt dicere, eodemmet valore pecuniæ Dominum fieri contentum, infert dictus Pater Bardi ſolvere ex bonis a Deo collatis Furem, præſtantem eleemoſynam pecunia furata; ſed peſſimam eſſe illationem oſtenditur; nam idem certe eſt, furem reſtituere Domino ipſummet triticum ſurreptum, ac aliud tantum numero diſtinctum: ergo triticum furatum tranſit in dominium Furis, ſi aliud eiuſdem ſpeciei, & bonitatis habeat mala quidem illatio: igitur, idem ſentio adhuc quod Fur habeat intentionem reſtituendi. Si tamen ex pecuniis furatis, ſuper quibus non habet dominium, ſolvat, cogitans ex propriis, quæ habet, ſolvere, valebit et Bulla ex præſumpta Pontificis voluntate, non tam ſtricte accipi volentis dictam clauſulam *ex bonis a Deo collatis.*

124. Obicies contra: *Idem ſentio, &c.* Pecunia furis ablata cum intentione illam reſtituendi videtur eſſe ſub dominio Furis; eo quod apparet eam accepiſſe vi mutui ſaltem virtualis pecuniæ dominium transferentis: ergo prodeſt Bulla illa accepta. Reſpondeo, non dari ibi contractum mutui; quia deficit mutua obligatio, quæ de mutui eſſentia eſt; cum ibi ex parte Domini pecuniæ nullus detur conſenſus ad mutuum præſtandum; quod ſi prudenter iudicaret Fur ſibi facile mutuo præbendam eſſe pecuniam Bullæ accipiendæ cauſa; tunc utiliter acciperet; quia foret in eo tunc virtualis mutuum, vel implicitus mutuandi conſenſus.

125. Si dicta clauſula, nempe: *ex bonis a Deo collatis*; non poneretur in Bulla; Adhuc eleemoſyna ex bonis furatis collata foret utilis acceptio Bullæ. Ita Bardi, Ludovicus a Cruce, & alii.

126. Obiic. *ex cap. non eſt putanda*, ubi dicitur; *Male accipiens, ut bene diſpenſet potius gravari, quam juvari*: ergo ſive ſtet, ſive non dicta clauſula in Bulla, ipſa acceptæ pecuniis furatis inutilis erit. Reſpond. quod mens Pontificis in dicto *cap.* eſt nobis ſignificare, quod eleemoſyna ex bonis ſimoniace acceptis reſtitutionique obnoxiis, non eſt exiſtimanda eleemoſyna, quia potius ſimoniacus diſtrahens illa bona gravabitur, quam iuvabitur: cum adhuc ob finem optimum nequeant patrari mala, Apoſtolo teſte, atque hoc *textus cit. canon. juris*. gravatur quidem, qui furatur pecunias ad accipiendam Bullam, ſed quid obeſt, ut poſtquam furatus, gravatuſque fuerit, eleemoſynamque dederit pro Bulla, non gaudeat privilegiis eius, non ſtante dicta clauſula? Certe nil. Licet enim gravetur, aut peccet, adhuc bene illa diſpenſando, eo quod alienet pecuniam non ſuam; utiliter tamen Bulla acciperetur; quia Pontifex de licitudine non curaret uti nunc, quæ valde diverſa eſt a validitate: *arg. c. ad Apoſtolicam de Regularibus.*

127. Valet Bulla ex bonis turpiter acquiſitis; iuſte tamen poſſeſſis. Qualia ſunt bona meretricum; concurrentium ad furtum; ut mutuo, non obſtanti non manifeſtatori præſtita: quæ licet ante patratum delictum retineri non poſſint, eo quod ad illicitum excitant, bene tamen poſt, quamvis illicito labore acquiſita; uſurariorum pecunias ex uſuris acquiſitis habentium cum propriis permixtis; nam ſi ſolum fœneratitias habent, ipſiſque Bullam accipiunt, dictum eſt *n.* 121. non valere eis Bullam, quia illarum non habent dominium: actio enim uſuraria dominium non transfert, &c. ita communis DD.; ratio eſt: quia quamvis prave acquiſita, ſunt bona a Deo collata, ſub proprio dominio habentium, ut etiam docet communis DD.

128. Obiic. *ex Deuteron. cap.* 23. *Non offeres mercedem proſtibuli in domo Domini Dei tui, &c.* ergo ex tali lucro non eſt apta eleemoſyna pro Bulla collata. Reſpond. hanc prohibitionem eſſe iuris poſitivi, quod in lege Evangelii ceſſavit; adeoque licet peccent lucrifacientes pecuniam turpi quæſtu; tamen eius dominium acquirunt; ita ut meretrices præcipue habeant ius illam petendi in foro externo, ut colligitur *ex l. Item. ſi ob ſtupr. ff. de condit. ob turpem cauſam*, ubi dicitur *acquirere dominium de his pecuniis.*

129. CONCL. I. Utilis eſt acceptio Bullæ credita pecunia. Ita communiter AA. Ratio eſt: quia eleemoſyna virtualiter datur: dubium tamen exagitari poteſt: an ſi is, qui taliter Bullam accepit non præſtiterit eleemoſynam tempore præfixo, fruatur Bulla. Affirmative, reſpondet P. Bardi; ſed rationem non aſſignat: colligitur tamen noſtra reſponſio ex danda ad immediatum quæſitum, nempe: ſi præ nimia paupertate nec ſolvat ſignato tempore, nec unde ſolvere queat, ſpem habeat, ei prodeſſe: eſt ratio: quia licet ille talis nunquam præſtet eleemoſynam, tamen depoſitarius, vel diſtributor ſolvit pro illo; iſte enim obligatus eſt ad ſolvendum ſingulas Bullas expeditas; qua de cauſa in hoc caute procedit, ne ipſe gravetur: tene-

Digitized by Google

tenetur tamen depoſitario eleemoſynam pro ſe præſtitam erogare.

130. Utilis eſt inſuper huic Bulla, adhuc, quod non habeat intentionem ſolvendi, quidquid dicat Bardi, Ludovic. a Cruc. & alii. Eſt ratio: quia non eſt iſte peioris conditionis, quam accipiens eam in peccato mortali; ſed hic ea fruitur: ergo & iſte. Maior liquet: quia iſte talis habet Bullam acceptam eleemoſyna, ex bonis in Deo collatis, ut ſuppono præſtita nomine ſuo; ſi ergo peccatum unice ſupereſt, nec obeſt aliis eum ipſum accipientibus, pariterque nec credita pecunia, abſque intentione ſolvendi accipienti. Dein, utilis eſt Bulla Furi Bullam accipienti ex pecuniis furatis cum principiis mixtis: ut dictum eſt *n.* 122. quin ei obſit ius quod habet Dominus pecuniæ furatæ, ut ei ablata pecunia reddatur; hocque, quia pecunia illa eſt ſub dominio Furis, ergo cum depoſitor videatur mutuaſſe pecuniam pro Bulla ea accipienti credita pecunia, procul dubio ſolvit ia ex pecunia, quæ eſt ſub dominio eius, vi illius virtualis, ac clari mutui; nec debet ei obeſſe ius, quod habet depoſitor ad recuperandam ab eo pecuniam pro Bullæ acceptione præſtitam.

131. Valet præterea Bulla capta ab eo, qui præſtitit eleemoſynam taxatam; cogitans tamen eſſe duplo maiorem taxam, quam collata a ſe ſit, ſicque credens ſe furatum fuiſſe illud duplum a depoſitario, quem revera non decepit, eo quod falſo putabat. Eſt ratio: quia præſtitit integram eleemoſynam, quæ eſt conditio a Pontifice expoſtulata, minime vero voluntas eam adimplendi, ut cenſet Cardinalis de Lugo: patet hoc in impletione præceptorum, quæ in communiſſima opinione fiunt ſatis ſtante prava voluntate non ea implendi, dummodo ſubſiſtat faciendi opera præcepta; quæ ultima voluntas revera excludit ſeu non compatitur cum altera prava.

132. Mutata igitur fuerit, vel non prava illa intentio vel mala voluntas, privilegiis Bullæ gaudebit, taliter eam accipiens; quia ad validitatem eius nil obeſt.

133. Non tamen prodeſt accipienti eam minori, vel taxata eleemoſyna, ab eo, qui a Commiſſario, vel Diſtributore plures furatus fuerit; quantumvis capiatur bona fide. Eſt ratio: quia conditio poſtulata a Pontifice, nempe erogatio eleemoſynæ in ſubſidium belli contra Infideles non ponitur; quæ omnimode neceſſaria ad Bullæ indulto fruendum, conſequenterque adhuc bona fide ſtante; cum eleemoſyna illa non conferatur in belli ſubſidium, ob culpam ipſius accipientis; ob culpam accipientis dico: nam ſi foret ob Commiſſarii, aut Miniſtrorum eius, iuvaret bona fides: quia non ita preſſe exponitur a Pontifice: alias ſequeretur, ut multoties inculpabiliter Bullam accipientes, præſtita eleemoſyna, privilegiis eius non fruerentur, e. g. quoties Miniſtri Commiſſarii, furarentur ea, vel quomodocumque amitterent. Quod de mente Pontificis non eſt præſumendum, tanquam irrationabile: cum hoc non ſit in poteſtate Bullas accipientium.

134. Obiices I. Hoc inconveniens ultimate propoſitum ſequitur ex data reſolutione: nam poſſet quis tempore publicationis Bullæ erronee haberi ut Bullarum Diſtributor, qui revera foret Fur; ſed in eo tunc nec eſſet culpa ex parte Commiſſarii, nec Miniſtrorum eius; neque aliunde Bullas accipientium, ut ex ſe liquet: ergo neceſſe eſt dicere erogationem eleemoſynæ bona fide præſtitam valere pro utili Bullæ acceptione. Reſpond. in hoc caſu, eſſe culpam ex parte Commiſſarii non providentis tempore debito de Diſtributore; ſicque a Diſtributore Fure acceptam valere, quin ruat noſtra reſolutio: tamen ſi forent duo vel plures Diſtributores, quorum unus Fur foret, ſi dubio ſtante quisnam Fur ſit, aut verus, Bulla accipiatur, non prodeſſe cenſeo; quia culpa ſe tenet ex parte accipientis, certiorari enim debebat de vero Diſtributore ante acceptionem; quod ſi omnes veri habeantur, a quo velit, accipiat, proderitque Bulla: Commiſſarii enim erit culpa. Caſus iſti non facile eveniunt, forſque hac de cauſa ab AA. non tractantur.

135. Obiices II. Quamvis Hiſpaniæ Rex eleemoſynas non expendat in bello contra Infideles, lucrifaciunt indulgentias, aliisque Bullæ privilegiis fruuntur accipientes Bullas: ergo nil refert quod eleemoſyna conferatur, vel non, in ſubſidium belli, ut Bullam accipiens gaudeat ea. Reſpond. concedo antecedens, & nego conſequens. Ratio eſt: quia ibi ſtat finis proximus Pontificis, nempe dare ſubſidium Regi, pro expeditione contra Infideles; ſeu poſſe fieri Catholicum Regem potentiorem ad hunc effectum taliter quod, quamvis Rex gratis Bullas conferret, adhuc accipientibus ita, prodeſſent: & adhuc conicio huius facti Pontifice, vel quod in uſus profanos, vel pios, vel ad libitum aliter, ac contra expeditionem contra Turcas, ſeu Infideles utatur eleemoſynis, non conceſſiſſet eam; tamen ex hoc non infertur applicationem eleemoſynarum pro tali expeditione eſſe conditionem poſtulatam a Pontifice; alias omnes conceſſiones forent conditionales, nullæque abſolutæ: quia in omnibus invenitur hæc volitio, ſi ſcivíſſem hoc, vel illud, noluiſſem, non conceſſiſſem: Similiter in commerciis humanis nil firmum, & ratum reperiretur, quia ſemper occurret aliqua circumſtantia non præſens tempore contractus, ſub qua unus contrahens aſſeveraret non contraxiſſe, vel quod contracturus non fuiſſet: reſtat ergo ut ſit abſoluta conceſſio Pontificis & non ſub conditione, quod erogetur eleemoſyna pro expeditione contra Infideles; de materiali, ſeu accidentaliter in ordine ad utilitatem Bullam accipientium, qui in ſubſidium belli eleemoſynam erogaverint, ſe habente pro ipſa expeditione, actuali applicatione, quam ut finem ultimatum intendit Pontifex; exſiſtente huius proximo fine: non quod Rex actu fiat ad bellum potentior adhuc; ſed quod vi eleemoſynarum fieri poſſit. Accedit, quod ſicut male fieri poſſet Rex potentior ad factam expeditionem, ſi non præberentur eleemoſynæ, ita nec valde prudenter intenderetur a Pontifice, ſi non præciperetur eleemoſynæ erogatio in belli ſubſidium ut conditio: unde, &c.

136. Quantitas eleemoſynæ elargiendæ in Bullæ receptione, non eſt omnibus una, & eadem; ſed pro Perſonarum qualitate a Commiſſario Generali Cruciatæ taxata eſt, cui inter alias facultates hæc communicata eſt a Summo Pontifice. Pro primæ ergo claſſis Perſonis taxata eſt eleemoſyna octo realium argenteorum, duodecim drachmorum, aut viginti, nempe quatuor ſolidorum in Gotholaunica moneta: nec obeſt, quod taxa ſignata a Commiſſario ſonet maiorem, quam hic ſolvatur, quia ſic conſuetudine interpretatum eſt. Sunt igitur illæ, Cardinales, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates iurisdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Inquiſitores contra hæreticam pravitatem, Dignitates Cathedralium, aliique citati a Commiſſario in ſua inſtructione huius ordinis videndi in Alphonſo Perez de Lara *in lib. trium gratiarum pag.* 220. in Trull. *de expoſitione Bull. lib.* 1. *§.* 3. *dub.* 1. *pag.* 74. Bardt *in explic. Cruc. part.* 2. *tract.* 1. *cap.* 1. *ſect.* 2. *pag.* 150. *& alii* Pro reliquis eſt taxa trium drachmorum, nempe ſex ſolidorum in noſtra moneta,

137. Pro Indis tamen, & Hiſpanis ibi commorantibus eſt alia taxa, quam videre poteris in cit. Alphonſo *lib. cit. fol.* 253. *&* 254. ut refert Ægidius Trull. *in ſua expoſ. Bull. loc. ultimate cit. pag.* 74. *&* 75.

138. CONCL. II. Pluralitas dominiorum, in eadem Perſona non parit multiplicitatem obligationum adſtringentium eam ad pluralitatem eleemoſynarum pro unica Bulla tribuendarum. Hæc veritas firmatur, cum oſtenditur alia, nempe ordinatum in ſacris, ſimulque Religioſum; aut Beneficium obtinentem: non teneri plura recitare Officia Divina; quia in eadem Perſona multiplicitas titulorum, non arguit multiplicitatem obligationum, quamvis unosquisque diviſim obliget, aut Perſonam adſtringat: ſimiliter Princeps ſimul Marchio, & Comes, ad unam tenetur maiorem eleemoſynam, quamvis ad eam triplici adſtringatur titulo. Ex hoc infertur ſequens

139. CONCL. III. Quando duo ſunt Domini eiusdem oppidi indiviſibiliter, ſolvenda eſt ab iis taxa maior pro rata. Eſt ratio inſinuata: quia uni titulo una reſpondet taxa maior: cum ergo ibi unus tan-

tum titulus appareat; quia integrum non eſt dominium reſpectu utriuſque, ſed dimidiatum; conforme eſt rationi, quod ſi unusquisque eſt tantum Dominus ex parte, ex parte tantum ſolvat, taliter, ut ſufficiat unicuique taxam ordinariam præſtare, ſi plures forent Domini. Ita Trull. *loc. cit. ſup. num.* 13. *fol.* 77. dicta firmans, dicens Dominum pro parte abſolute non eſſe Dominum, nec talem appellatione venire iuxta Jurisperitos.

140. Obiic. ex hoc ſequeretur caſus, in quo Titulares partiales minorem ordinariam taxam præſtantes Bulla fruerentur: utpote ſi plures forent unius oppidi Domini titulum habentes ſuper eo; ſed hoc non videtur rationi conſonum: ergo dicendum eſt unumquemque octo realibus argenteis aſtringi. Reſpond. unumquemque ſolvere debere taxam ordinariam, quæ licet excedat eleemoſynam maiorem, quæ ab omnibus coniunctim fieri deberet; hoc erit ratione taxæ communis, ad quam tenentur omnes Bullam accipientes; non vero ratione dominii. Nota tamen, quod in præſenti caſu, nempe cum dominium eſt indiviſum, unusquisque Dominus ad integram maiorem eleemoſynam adſtringitur, ſi Condomini non ſolverint reſpectivam partem: non vero ita, ſi dominium fuerit diviſum: patet utriusque caſus diſparitas: quia in primo obligatio eſt in ſolidum, quæ æqualiter ad totam eleemoſynam omnes adſtringit; aſt eam ſolvens ius habet eam repetendi partem reſpectivam ab aliis. In ſecundo autem; quia obligatio eſt diviſa.

141. Viduæ relictæ a Dominis Vaſſallorum non tenentur ad maiorem etiam taxam in Bullæ acceptione. Eſt ratio: quia Commiſſarius Generalis ſolum eas ad illam adſtringit nuptas. Ait enim: *viviendo ſus Maridos*. Igitur ſignum evidens, eſt nolle eas Viduas obligare, ad dictam maiorem taxam; aſt ſi Dominæ uſufructuariæ manſerint, ad illam eas ligat: quia habent qualitatem obnoxiam tali eleemoſynæ: ſunt enim Dominæ Vaſſallorum; quæ illa, maiori taxa ab ipſo Commiſſario onerata eſt. Ita Bardi, & Trull.

142. Harum autem Filii primogeniti, propriis bonis non utentes ad taxam maiorem non tenentur. Quia, quamvis ſint Domini proprietarii, ſolum habent bona a Matribus collata, eo quod uſufructuarii non ſunt, in qua ultima cauſa nititur Trull. *lib.* 1. §. 3. *dub.* 1. *num.* 12. & Diana eius recitans verba *tom.* 4. *tract.* 3. *de Bulla Cruc. reſol.* 4. *n.* 2. mihi tamen unice firmior ratio eſt huiuſcemodi praxis.

143. Uxores Titulares ratione dotis, non adminiſtrantes bona, ad taxam ſuperiorem obligantur; quamvis contrarium teneat Henriquez *lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 3. *in Comment. lit.* Z. eſt pro Nobis ratio: quia eſt uxor Mariti, ad dictam adſtricti taxam; ad quam teneretur undecumque ei veniret talis adminiſtratio; quod ſufficit: Commiſſarius enim ait, uxores eorum, qui maiorem ſolvunt taxam; ad eam pariter teneri.

144. Marchioniſſæ, Comitiſſæ non nuptæ ad maiorem etiam adſtringuntur: quia titulus eſt obnoxius tali taxæ, adhuc fœminei ſexus; quamvis Rodriquez aſſerat contrarium, dicens, ad talem taxam obligatas Perſonas ſemper maſculino genere deſignari: ſed hæc ratio eſt nullius ponderis; quia ſub maſculino genere fœmineum contineri ſtatuitur in *l. Qui duos. ff. de legat.* 3. *& l. Inter ſtuprum ff. de verb. ſignif.* probatque Barboſa *de appellat. verb. appel.* 49. *n.* 49. ita intelligi debere, quando non apponitur nomen ſignificans ſolum maſculos ut *vir*, *maſculus*. Dein adhuc in diſpoſitionibus odioſis fœmineum ſub maſculino venire docent Tiraquel. *in retract. part.* 5. *gloſ.* 9. *n.* 221. Decius *in regul. foeminæ num.* 110. *ff. de Reg. jur.* aliique citati a Merolla *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *n.* 536. *ver.* (denique addendum) Demum eſt praxis, ut ſolvant octo reales argenteos.

145. Supradicti omnes ad Superiorem taxam adſtricti in prima Bullæ acceptione, ad eam tenentur ſi ſecundam capiant. Ita Bardi, & Trull. Eſt ratio: quia adſunt omnia motiva, quibus Commiſſarius ductus fuit ad eos obligandum ad taxam maiorem, neque aliunde apparet unde contrarium de ipſius mente præſumi poſſit, ut putat Henriq. *loc. cit. ſup.* adverſario favens ſentire.

146. Poſt acceptionem Bullæ taxæ ordinariæ, ad titulum, ſeu dignitatem evectus, maiori obnoxiam, non tenetur maioris aliam accipere intra annum; ſed prima, privilegiis Bullæ frui valebit. Eſt ratio: quia acceptio Bullæ eſt per modum contractus oneroſi, quo quis ſtipe ſoluta acquirit ſibi gaudium privilegiorum eius per integrum annum, non prohibente lege: dixi non prohibente lege: quia ſi quis ad Sacerdotium ſit evectus aliam tenebitur Bullam accipere lacticiniorum nempe, ut eis veſci poſſit; eo quod tali ſtatui, Presbyteris ſcilicet, denegatum eſt hoc privilegium in Bulla communi; conſequenterque in nihilo præiudicantur, cum ad lacticiniorum Bullam accipiendam obligantur, ſine qua, non Sacerdotes ova, & lacticinia vi primæ edere poſſent. Aſt hoc præiudicium alteri ab his inferretur, quia non tranſeunt ad ſtatum cui negatum ſit aliquod privilegium, ita ut alia indigeant Bulla ad illo fruendum; mutata enim qualitate Perſonæ, non debet mutari qualitas originalis, & primordialis, quæ erat tempore contractus; ut colligitur *ex l. Pomponius* 2. *de negot. geſt.* & ibi Bartol. Bald. Angel. & alii. Accedit, quod taxa maior pro iis, qui in ſtatu ei obnoxio reperiuntur, cum Bullam accipiunt, impoſita eſt.

147. Titulares ſolo nomine, ut titulos capientes ſuper cognomina, vel loca, Vaſſallis actu, habituque carentes, non tenentur maiorem eleemoſynam erogare. Eſt ratio: quia in inſtructione Commiſſarii hi deſignantur per hoc; quod eſt habere Vaſſallos, ut ubi dicitur: *y Sennores de Vaſſalos*. Præterea; quia non ſunt veri Titulares, ſed improprie tantum; qualitas autem maioris eleemoſynæ obnoxia aſſignata a Commiſſario in ſenſu proprio explicari debet, ut dicitur *in l. Non aliter ff. de legat.* 3. non eſſe recedendum a ſignificatione verborum. Aliundeque patet: quia aliorum nomina proprie accipiuntur, ut Epiſcoporum, Abbatum, &c. *vide ſup.* his P. Bardi *part.* 1. *tract.* 1. *cap.* 1. *ſect.* 5. nec tibi pigebit. Optime inferes ex his Patrem Titularem, qui renuntiavit Hæredi ſuo oppidum cum dominio, ſibi unice titulum retinentem, non maiori ligari iam eleemoſyna pro Bulla accipienda; bene tamen Hæres eius: quia Dominus Vaſſallorum.

148. Qui de feudo cum titulo a Rege inveſtiti ſunt ad octo realia argentea tenentur: quia vere, ac proprie Titulares ſunt, nonque merum titulum, ſed feudum, quo inveſtiuntur habent, quantumviſque Vaſſallis, & iuriſdictione actu careant: nihilominus habitu dicuntur illos habere; uti Epiſcopi, qui ſolum loco, Curæ nempe, & adminiſtrationi Eccleſiæ renuntiarunt, minime autem dignitati, vere, & proprie Epiſcopi dicuntur, quamvis actu iuriſdictione careant; ſimiliter Eccleſia curata talis nomen retinet, licet actu non ſit talis; etiamque Cathedralis actu Clero carens teſte Gratiano *cap.* 291. *num.* 39. 47. 50. *& ſeq.* Proinde ſi quis in feudo delinqueret Dominus in illum exercere poſſet iuriſdictionem: ex quo patefit, quod ſi antea Dominus non eam exercebat, non erat, quia non eam haberet, ſed quia Populis, aut Vaſſallis carebat, habitualem retinens actu juriſdictionem circa futuros.

149. Non tamen ita ſentiendum eſt de Baronibus, qui aliquo feudo inveſtiti ſunt, in quo iuriſdictionem exercent, Vaſſallis carentes. Eſt ratio: quia in inſtructione Commiſſarii ſolum comprehenduntur Barones, Vaſſallos habentes, nullaque fit mentio, de aliis Baronibus. De Marchionibus, Comitibus vero, &c. facta eſt mentio, præſcindendo ab eo, quod habeant actu Vaſſallos, & ſolum quatenus ſunt veri Marchiones, &c. nonque cum nudo titulo. Differentia inter iſtos eſt voluntas Commiſſarii, qui forſitan ita diſpoſuit, ut defectus Vaſſallorum in his adiuvaretur Superioritate Excellentiæ; huiusque defectus in illis actualibus Vaſſallis ſuppleretur: ut ſic ſuperiori taxa utrique includerentur.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De Duratione Bullæ.

SUMMARIUM.

150. *Publicatio Bullæ ſtat in proceſſione.*
151. *Multipliciter numerari poteſt annus Bullæ.*
152. *Durationis tamen eius Eccleſiaſticus eſt.*
153. *Metiri debet a die publicationis factæ in loco in quo eſt accepta, cum obiectione & ſolutione.*
154. *Illatio rigida P. Bardi reiicitur.*
155. *Cauſæ inceptæ tempore Bullæ, poſt ipſius annum vi eius finire poſſunt.*
156. *Prodeſt Bulla ſpirata, adhuc malitioſe differenti Confeſſionem.*
157. *Obiectio Jubilæi ſolvitur.*
158. *Etſi moriatur Confeſſor electus vi eius.*
159. *Spirata, pro aliis privilegiis non prodeſt: quia nequeunt eſſe cauſæ ſolum inceptæ ante eius lapſum.*
160. *Per nullum Jubilæum revocatur Bulla.*
161. *Nec per Bullam Cœnæ.*
162. *Notabilia multa.*
163. *Obiectio cum ſolutione aliiſque notabilibus pro hac Concluſione.*
164. *Per mortem Pontificis non expirant privilegia Bullæ.*
165. *Diverſimode poteſt Papa Bullam revocare.*

150. BULLA oritur utiliter, quando publicatur, ſeu promulgatur, quæ promulgatio fit per ſolemnem, & publicam proceſſionem; eſtque publica ipſius acceptatio, ut tenet Trull. *lib.* 1. §. 1. *dub.* 10. *num.* 2. non ergo ſtat illa in concione facta ordine Commiſſarii: ante hanc enim iam diſtribuuntur Bullæ, utiliterque acceptantur. Nec ſufficit publicatio in metropoli facta; ſed requiritur in ipſo loco quantumvis parvo, ut habetur expreſſe in Bulla: *a die publicationis in ſingulis prædictis facienda.* Ita communiter AA. quin adhuc leviter hos premat quæcumque obiectio de promulgatione legum: eo quod ſit quoad Bullam expreſſa voluntas Pontificis: Deinde quia nec difficultatis umbram parit quævis talis ſpeciei obiectio.

151. Eam durare per integrum annum omnium indubitatum eſt: quia in ea clare dicitur. Quiſnam autem ſit annus iſte, dubitatur. Ante igitur aſſertionem concluſionis ſtabiliendæ: poſthabita anni diviſione pro præſentibus, a Toſca Valentino optime adducta in ſuo Philoſophico curſu *tom.* 3. *tract.* 5. de cœlo, & mundo *lib.* 3. *cap.* 2. *propoſitione* 33. *pag.* 343. in Solarem, Lunarem, & Luni-Solarem. Communiter dividitur in naturalem, (idem ac Solarem,) & Eccleſiaſticum. Primus dicitur ſpatium conſumptum a Solari corpore in revolutione Spheræ trecentorum ſexaginta quinque dierum ſupra ſex horis. Secundus venit duratio unius termini, utpote promulgationis in alium, ſeu promulgationem. Addi etiam poteſt annus mixtus, quo numeratur Bullæ tempus a promulgatione, in aliam; quando hæc alia fit poſt annum naturalem lapſum a die promulgationis; & ab illa uſque ad diem complentem annum naturalem, anticipata ad hunc ſecunda promulgatione. Dato ergo inſuper annum computari debere a die promulgationis factæ in principali Eccleſia, ſi plures ſint in loco, in quibus publicatio fit: quia Pontifex ad initiandum dictum Bullæ annum ſolum expoſcit, publicationem eius in tali loco; quæ ſat fit per primam, potiorique iure, ſufficere renendum eſt, quia prima Eccleſia loci eſt. Nonque a die acceptionis; hoc enim ut ait Ludovic. a Cruce *lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 3. eſt intolerabilis error. Eſt enim commune Fidelium ſentire Bullam acceptam poſt menſes aliquos publicationis nova accedente ſpirare; tanquam inutilem reddi, anno naturali, & eccleſiaſtico lapſo, qualis eſt accepta ante publicationem, & eſt pura intentio eam accipiendi. Computare annum Bullæ, anno mixto, tamquam fraudulento, & doloſo relegandum eſt; naturali, ut minus probabile, & ſecurum reiiciunt; Eccleſiaſticuſque amplexatur, adeoque ſit

152. CONCL. I. Annus durationis Bullæ Eccleſiaſticus eſt, cum certum eſt, quod publicatio novæ Bullæ fiet. Hæc ultima addo verba; quia ſi nova publicatio non fiat, non habet locum annus Eccleſiaſticus; conſequenterque in eo tunc naturali computandus eſt. Ita ſentiere DD. Salmanticenſes. Bardi, Villal. Trull. Ludovic. a Cruc. aliique varii diverſarum Religionum Theologi; ut refert Henriquez *lib.* 7. *cap.* 20. Ratio concluſionis eſt: quia quoties Eccleſia præcipit aliquid debere fieri de anno in annum, de anno Eccleſiaſtico loquitur, ut patet in præceptis confitendi, & communicandi, iuxta communem receptam opinionem, & praxin Fidelium, ut dicitur *tom.* 1. *tract.* 10. *d.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 19. Similiter præceptum Eccleſiæ recitandi horas Canonicas, ordinibus ſacris inſignitis iniunctum, non intelligitur de die naturali, ſed Eccleſiaſtico iuxta omnes AA. Deinde cum in Trid. dicitur. *ſeſſ.* 23. de Reformat. *cap.* 13. inter unius ordinis, & alterius ſuſceptionem unum annum eſſe interponendum, de anno Eccleſiaſtico intelligitur communiter. Accedit praxis Fidelium putantium Bullam durare uſque ad aliam publicationem certo ut diximus, habendam; nonque ſe extendere poſt publicationem novæ; quamvis annus naturalis non ſit completus; alias eodem tempore quis duplici frui poſſet Bulla. Si quis autem dubius foret de novæ Bullæ publicatione, adhuc triginta ſupra quinque diebus ſupra annum Solarem, ipſa frui poterit: tale namque tempus cenſetur prudenter eſſe anni Eccleſiaſtici: triginta ſupra quinque dixi diebus; quia Paſcha nequit celebrari ante diem vigeſimum ſecundum Martii, nec ultra quinque ſupra viginti Aprilis, incluſive, quod ſpatium triginta quinque dies continet: cum ergo hic cum hac maiori, & minori latitudine conſtituatur annus Eccleſiaſticus; ideo dubio ſtante de nova publicatione, tali dierum ſpatio Bulla gaudere poteſt. Ita P. Bardi *part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 2. §. 5. *num.* 55. *& ſeqq.* qui ut ſolet, pulchre ſe liberat a dicteriis P. Mendo dicentis hanc opinionem eſſe contra omnes AA. tenentes opinionem de anno Eccleſiaſtico, eſſe contra communem Fidelium perſuaſionem, contra mentem Pontificis, & contra rationem.

153. CONCL. II. Annus promulgationis Bullæ debet metiri a die publicationis factæ in loco ubi accepta eſt. Ratio eſt: quia Bulla non menſuratur per reſpectum ad locum ut ſic, neque ad accipientes; ſed per ordinem ad promulgationem in tali loco factam. Patet ex hoc, quod ſi quis, accepta Bulla hic Barchinone, in novæ Bullæ publicatione reperiatur in alio loco, ubi Bulla publicetur, poſtquam annus Eccleſiaſticus publicationis Barchinonenſis completus eſt, tempore illo intermedio quo nova Bulla eſt publicata Barchinone; & quo adhuc non eſt publicata tali in loco, in quo reperitur, non fruetur Bulla contra Joannem Sanchez. Et e contra ſi quis acceperit Bullam in tali loco, poſteaque Barchinonem venerit, facta hic nova Bullæ publicatione, nonque ſuo in loco, Bulla fruetur, uſque dum nova illic publicetur. Itaque ſi primus caſus eſt odioſus, quia oneroſus. Secundus eſt favorabilis, quia proficuus; iuſtum & eſt, quod incommodum experiatur, qui commodum ſentit. Nec obiicias, Peregrinos frui privilegiis locorum in quibus ſunt; uti legibus eorum ligantur; iuxta communiorem, & probabiliorem opinionem ut dicitur *tom.* 1. *tract.* 2. *diſt.* 3. *quæſt.* 3. *n.* 25. nam hoc eſt: quia ſunt illa privilegia pure localia; Bullæ autem minime, ut patet, & dictum eſt ſupra in hoc *tract.* *quæſt.* 2. *num.* 10.

154. Ex hac tamen concluſione non rigide cum P. Bardi inferas, taliter ſpirare Bullam poſt novæ publicationem, ut iam non proſit eis, qui ob difficultatem concurrentium, novam accipere non valuerunt; nam de mente Pontificis præſumendum eſt tali tempore his utilem eſſe Bullam veterem, hancque rationem eſſe fortiorem, quam a dicto P. allatam, cenſeo nempe privilegia ſpirare lapſo tempore durationis. Nam hoc eſt verum de privilegiis continentibus diſpenſationes contra ius, pro quibus adhuc multum iuvat prudens data præſumptio; non tamen de continentibus diſpenſationes iuxta ius, quæ cum pariter ſint aliqua in Bulla, non eſt ratio, cur his non fruantur, præcipue attenta eius opinione de interpreta-

pretatione Bullæ a nobis tradita ſupra in quæſt. proœm. n. 15. aliorum cauſa. Inſecutaque doctrina data *tract.* 13. *diſt.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 65. *& ſeqq.* ſaltem privilegiis favorabilibus fruentur. Omnibus tamen gaudere, quia mens Pontificis eſt, ut non expiret Bulla pro iis, qui eleemoſynam ſingulis annis ſolent expendere, uſque dum novam acceperint, ſuppoſita difficultate accipiendi, ut dixi: quia cum non dependeat ex parte ipſorum habere novam, ſubeoterque eleemoſynam offerant, non eſt prudenter credibile aliam eſſe Pontificis voluntatem, cum tam liberalis in conceſſione huius diplomatis ſe præbeat. Accedit, quod dies artificiales, in quibus tenantur ordine ſacro inſigniti divinum officium perſolvere ſemper eaccdant tempore naturales: ſi ergo anno Eccleſiaſtico conſtat Bulla in ſententia communiori, & dicti Patris, qui hac paritate ſuam munit opinionem, quomodo ad duos, tres, vel quatuor dies poſt publicationem novæ non erit utilis?

155. CONCL. III. Confeſſio Sacramentalis incœpta, Bulla durante, finiri poteſt adhuc ea ſpirata, ſive per anni lapſum, aut revocationem. Ratio eſt: quia ſic diſponitur in Bulla ſeqq. formalibus: *Item declarant, quod expirante anno omnes prædictæ facultates, gratiæ, & indulta expirent, tantumque poterunt cauſæ pendentes ad finem perduci.* Accedit, quod juriſdictio delegati a delegante non ceſſat, ſi cauſa incœpta eſt, uſque dum finiatur: ſicque a iure communi Confeſſio Sacramentalis incœpta, quæ tunc talis dicitur, quando appoſitum eſt aliquod ſignum quod eſt ſufficiens materia ad conficiendum Sacramentum; qualia ſunt Confeſſionis ſupplicatio; genuflexio, &c. Bulla ſpirata media abſolutione ad finem perduci poterit.

156. Subſiſtitque hæc concluſio adhuc pro eo, qui malitioſe diſtulit Confeſſionem in finem anni, ſicuti uti poteſt Jubilæo culpabiliter non apponens opera ei iniuncta, antequam tempus eius finiatur in aliquorum opinione. Ratio eſt: quia utrique dum ſe pœnitent, inveniuntur impotentes eo tempore: Ille abſolvendi, qua incapacitate jam præviderat intra annum Bullæ, non poſſe abſolutionem obtinere, differens Confeſſionem ad finem eius; iſte opera in Jubilæo præcepta apponendi, ut ieiunia, quia non ſunt dies iam Jubilæi. Fruetur ergo iſte Jubilæo, eo finito, operibus tamen iniunctis poſitis; & ille abſolutionis beneficio, anno Bullæ elapſo. Aſt ſi invalidam fecerit Pœnitens Confeſſionem ex defectu culpabili ſui, ut ex defectu propoſiti non labendi iterum in delicta, veri doloris, &c. non poterit uti Bulla, anno eius elapſo: quia cum Confeſſio non fuerit vera, cauſa non fuit incœpta. Similiterque ſi ex parte Confeſſarii iuriſdictionem non habentis ſit Confeſſionis invaliditas; iuxta P. Baſil. Suarez citantem, reddentem rationem: quia Confeſſio illa non poteſt dici inchoata, eo quod ſacramentalis non ſit; ſed contrarium ut probabiliſſimum cenſeo, & deducitur ex dictis in concluſione 3. & ipſa 4.; quia Confeſſionis petitio non debet amittere rationem cauſæ inchoatæ ob Confeſſarii culpam, conſequenterque prodeſſe, uti valet et poſtulanti, ſi nullet Confeſſarius eum audire, vel moreretur, quo in caſu, ſi annus Bullæ compleretur, ipſa quoad reſervata uti poſſet, alium eligendo Confeſſarium. Si tamen quis poſt expirationem Bullæ, Confeſſione valida inchoata, in peccatum reſervatum inciderit, vi ſpirstæ abſolvi nequibit: quia de illo peccato non eſt cauſa pendens; ſicque nec ab aliis, ſi novam Bullam non accipiat: quia cum abſolutio debeat eſſe de omnibus peccatis, & vi ſpiratæ nequeat abſolvi a noviter commiſſo, hoc impediet, poſſe frui Bulla ſpirata, circa peccata: de quibus eſt cauſa pendens.

157. Obiicies: a dicto peccato poteſt quis abſolvi vi Jubilæi ſpirati, quando ante eius expirationem alia reſervata ſubiecit, quorum abſolutio dilata eſt a prudenti Confeſſario (in quamplurimorum ſententia): ergo pariter &c. Reſp. diſparitatem ſtare in hoc, quod licet in Jubilæo opera præſcripta ſint tempori præfixo allegata, ut communiter dicitur, & ex ipſo diplomate clare conſtat: quia uni, vel alteri hebdomadæ alligantur; tamen non ius percipiendi fructum eorum: in Bulla autem Cruciatæ nedum opera: ſed & ius ad eorum fructus affixa ſunt anno durationis eius. Huius differentiæ cauſa eſt voluntas Pontificis, for- eeque aſt: quia Bulla continuo conceditur: non vero Jubilæum: quia tribus gratiis ſolum conſtat, utpote indulgentia plenaria, commutatione votorum, & abſolutione a reſervatis: At vero Bulla alia varia continet privilegia. Accedit in robur diſparitatis; Jubilæum reſpectu illius ita durare, ac ſi abſolute perſeveraret pro omnibus. Bulla vero ſolum durat pro cauſis pendentibus; quod eſt prorogari reſtrictive, & limitate; adeoque cum de tali delicto non fuerit cauſa pendens, ad illud non extenditur ſpirata Bulla.

158. CONCL. IV. Poteſt Pœnitens alium Confeſſarium eligere, ſi electus vi Bullæ moriatur. Eſt ratio: quia per Confeſſionem inchoatam ius habet utendi Bulla ſpirata, eo quod cauſa pendeat; perque accidens ſe habeat, quod iſte, vel ille Confeſſarius ſit: ex quo ultimo patet, quod adhuc non mortuo primo electo, ad libitum relinqui poteſt, & alius eligi; facultas enim hæc, iuxta naturam fori Poli, cuius eſt, intelligi debet; adeoque placens Confeſſarius eligi poteſt, dum cauſa non eſt conſummata; ad diſtinctionem fori Fori, in quo Judex ſemel electus acquiſivit ius per electionem cauſam complendi.

159. CONCL. V. Cæteris omnibus aliis privilegiis elapſo publicationis anno, frui nemo poteſt. Eſt ratio: quia in ordine ad illa nulla eſt cauſa inchoata, omnes enim circa quas verſari queunt alia privilegia ſpirante Bulla, quia integræ manent; ita ut nec commutatio votorum inchoari poſſit Bulla durante, & compleri, ipſa ſpirata, ut ſentit P. Mendo: quia moraliter impoſſibile eſt, quod repente non fiat commutatio, ſequenti ſaltem modo: *Commuto tibi, hoc votum in materiam a me poſtea, vel a Petro* (e. g.) *pio, & docto, &c. aſſignandam*; quo modo declaratio materiæ commutatæ fiet poſt ſpirationem Bullæ, quæ quidem a quocumque prudenti fieri poteſt; quia non eſt actus iuriſdictionis, ſed prudentiæ; itaque votum totaliter fuit iam commutatum tempore Bullæ: quod ſi commutatio poſtulata fuit, Confeſſariuſque votum non commutarit Bulla durante, nequibit poſtea illud met commutare. Et ratio: quia commutationis petitio non eſt cauſæ inchoatio, eo quod nullus actus iuriſdictionis per ipſam exercitus ſit, ſicque nec incœpta commutatio: ut firmatur hoc diſcurſu. Præſentatio reſcripti Judici delegato facta, ipſi confert iuriſdictionem, quin ſit iuriſdictionis exercitium, ut communiter tenent AA. & habetur in textu *cap. relatum, cap. gratum, cap. licet undique de Offic. Judic. deleg.* & manifeſta eſt ratio: quia non eſt uſus iuriſdictionis, ſed ſolum præparatio ad iuriſdictionem exercendam: igitur multo minus privata illa petitio commutationis accepta; ſed ad maius pura præparatio ad iuriſdictionem exercendam, conſequenterque ipſa non eſt commutatio incœpta, ipſam in ſua integritate relinquens; uti reſcriptum poſt ipſius præſentationem nec incipitur, nec deſinit eſſe integrum, ni exerceatur iuriſdictio. Accedit, quod cauſa incipitur per aliquod eſſentiale eius, uti intrinſece eſt Confeſſio ſacramentalis; vel ſignum aliquod externum deſerviens ad quaſi materiam talis Sacramenti, commutationis autem petitio, nec quid ullo modo eſſentiale, nec adhuc, ut conditio indiſpenſabiliter requiſita exigitur ad commutationem, ut patet de commutatione facta a Pœnitenti vi Bullæ a Confeſſario conſcio, ipſum eſſe ligatum aliquo voto abſque huius commutationis expoſtulatione. Juvat doctrina tradita *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 10. *n.* 123. *&* 124.

160. CONCL. VI. per nullius Jubilæi conceſſionem revocantur Bullæ privilegia. Ita Villal. Henriq. Bonac. Salas, Caſtropalaus aliique complures. Eſt ratio: quia Gregorius XIII. per Breve Romæ expeditum die 19. Novembris anno 1574. adductum ab Alphonſo Perez de Lara *in lib. trium gratiarum pag.* 27. *n.* 15. declaravit, per Jubilæum non ſuſpendi privilegia Cruciatæ etiamque, quia Bulla conceditur per modum contractus onerosi ſingulis Perſonis, ut ſonat Bulla Italica, (e perche voi N. havete dato due reali d' argento) & Hiſpanica (por quanto vos diſtes &c.) quo acquirunt ius fruendi privilegiis in Bulla contentis, ſicque ad illa revocanda requiritur clauſula derogans facultates conceſſas per modum contractus,

ut de

Digitized by Google

uc de his privilegiis tenent Azevedo *lib. recopil. tit. 3. leg. 4. num.* 42. Thomas Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp.* 33. n. 8. nec præſumitur intentio revocandi, non ſtante dicta clauſula, ut docent Caſſiodorus *deciſ. 2. de pactis in fine.* Rolandus a Valle *tom. 3. conſil.* 23. *num.* 2. Puteus *lib. 1. deciſ.* 47. *n.* 3. *& alii.* Hacque ratione fiunt ſatis obiectiones, quæ fieri poſſunt: quia non eſt præſumendum Pontifices velle revocare privilegia, quorum ſuſpenſio eſt in præiudicium tertii. Igitur in extravag. Sixti IV. privilegia Communitatibus conceſſa, minime vero ſingularibus Perſonis revocantur. Præterea referunt Trull. & Ludovic. a Cruce aliam declarationem Clementis VIII. oſtendentis in ea nuſquam voluiſſe ſuſpendere privilegia Bullæ Cruciatæ.

161. CONCL. VII. Promulgatio Bullæ Cœnæ, non derogat facultatem abſolvendi a reſervatis datam a Bulla Cruciatæ in Sorbus *in annotat. ad compend. privileg. verb. Cruciata.* Duaidus *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. quæſt.* 11. *num.* 41. Fernandez *in examine Theol. Moral. part. 3. cap. 9. ſect.* 15. *n.* 5. Rodriguez. Villal. Acoſta, Henriq. Riccius Trull. Diana Ludovic. a Cruce. Alter. Reg. Fagundez, Sanchez, & alii. Probatur hæc concluſio ratione ſupra poſita; quia in Bulla Cœnæ nulla datur clauſula per quam derogentur privilegia conceſſa per modum contractus oneroſi, uti eſt Cruciata. Et hac ratione, refutantur contrariæ obiectiones, quia requirunt expreſſam eorum mentionem, ut intelligantur revocata. Accedit quod conceſſiones Principum ad invicem factæ, firmæ, & conſtantes debeant eſſe, *juxta cap. fin. de offic. deleg. lib.* 6. cum ergo ad inſtantiam Catholici Regis, ipſi, & Hiſpanis conceſſa ſit Bulla, ideo. Præterea non eſt inſcius Pontifex huius opinionis communiter receptæ; ſicut annualis publicationis Bullæ, in qua voluntas ipſius continuatur, eo quod per ſexcennium tam a S. Pio V. anno 1571. continuo concedatur: igitur procul dubio declaraſſet, & non in re tanti momenti Fideles errantes reliquiſſet. Demum Sixtus V. ann. 1590. revocans omnia privilegia abſolvendi a caſibus S. Sedi reſervatis tenet: *Niſi caſus in Bulla Cœnæ Domini reſervati in illius præſentibus litteris exprimantur.* Hique ſaltem in genere (quod ſufficit: quia qualem expreſſionem Pontifex ſilentio præteriit) exprimuntur his verbis. *Quamvis ſint ex contentis in Bulla Cœnæ Domini, &c.* Tamen a caſibus S. Sedi reſervatis, vi eius nequit abſolvi toties quoties; nec uſquam ab hæreſi occulta. Eſt ratio: quia primi caſus ſunt ita Papales, uti in Bulla Cœnæ auferatur poteſtas abſolvendi a quocumque, Pontifici inferiore, taliter ut Sixtus V. Gregorius XIII. & Clemens VIII. quaſi expreſſe revocarint facultatem conceſſam Epiſcopis a Tridentino *Seſſ.* 24. *cap. 6. de Reform.* abſolvendi nempe a dictis delictis, adhuc per ſuos Vicarios, & ab hæreſi occulta ſolum per ſe, dicentes, (conſcii nullum aliud Concilium talem facultatem eis tribuere) ab his caſibus nullum Patriarcham, Primatem, Archiepiſcopum, Epiſcopum, &c. poſſe abſolvere, etiam cuiuſvis facultatis per quodlibet decretum cuiuslibet Concilii, in genere, vel in ſpecie conceſſum. Et ſecundus ſat comprehenſus venit, cum excipitur in Bulla. Accedit quod ita eſt praxis Curiæ Romanæ. Et pro Hiſpania plura extant Decreta quibus S. Inquiſitionis Tribunali reſervata eſt. Vide dicta *tom.* 1. *tract.* 12. Præterea non poſſe Epiſcopos de iure communi abſolvere ab hæreſi dicitur *tom.* 1. *tract.* 4. *d.* 4. *q.* 3. *num.* 29. & *n.* 30. propoſitionem illam damnatam ab Alexandro VII. ordine 3. *Sententia aſſerens, &c.* ibi relatam, reprobare opinionem ſentientem vi Bullæ Cœnæ ſolum prohiberi abſolutionem ejus duntaxat publicæ; Facultatemque abſolvendi ab ea necdum in foro interno, dari continuo a S. Sede, ſed etiam pro externo Epiſcopis Germaniæ, ipſis ſupplicantibus, ut dicitur in *addit. ſuper tom.* 1. *tract.* 13. *d.* 2. *q.* 4. *num.* 75. §. *Reſpondeo* 3. remiſſive reſpondens Cheiſingerus ad quæſitum: an poſt Bullam Cœnæ, ſingulis annis Romæ promulgatam poteſtas abſolvendi a caſibus in ea contentis Epiſcopis competat.

162. Quæres an per mortem Pontificis Cruciata expiret. Pro huius difficultatis enucleatione oportet præmittere. *Primo* gratias contentas in ea, ſolum conceſſas eſſe ad annum. *Secundo* dari gratiam factam, abſque illa, quæ alicui conceditur independenter ab alterius voluntate; & faciendam, quæ dependenter ab alio elargitur. Placet etiam tradere regulam ad cognoſcendum quænam ſit gratia facta; quæque facienda, & ſequens eſt: quotieſcumque datur poteſtas Delegato ad exercendam gratiam cum determinata Perſona, erit facienda; ſi vero cum indeterminatis Perſonis erit facta; mortuoque concedente expirabit hæc; non vero illa. Ita ex *cap. Si cui nulla de præben. in* 6. eſtque ratio: quia gratia illa eſt in favorem illius; pro quo committitur expeditio, & quia executio a Delegato dependet, facienda dicitur. Aſt ſecunda: quia cenſetur gratia directe facta Delegato, exercenda, ad quos voluerit; ideo facta nominatur. Vel melius: quando directe intenta utilitate eius cui conceditur (requiſitum da ratione gratiæ; multoties enim, a caſu ex offenſis, offenſio commoda ſequuntur, quin gratiæ dicantur) deeſt aliquid ex parte actus primi, ad gratiam explendam, facienda dicitur: ſi autem nil deſit, conſummata, ſeu facta vocabitur. Patet in Petro e. g. diſpenſationem aliquam ſupplicante, quam Papa Paulo e. g. delegat. Nam ſi Summus Pontifex in tali conceſſionem directe intendat Petri utilitatem reſultantem ex actuali diſpenſatione, dicetur gratia facienda: quia ex parte actus primi deeſt aliquid, complementum nempe ipſius, ut pota actualis diſpenſatio; vi cuius Petrus gratia potietur. Aſt ſi Summus Pontifex directe intendat utilitatem, ſeu honorem, Paulo obventurum communicatione talis poteſtatis, habebit Paulus in actu primo omne, quod requiritur ad diſpenſandum; nam circa hanc cauſam particularem conſtituitur legitimus Judex.

163. Quod ſi dicas: In diſpenſationibus ſolere Pontificem ponere pro conditione examen cauſæ, & veritatis precum inquiſitionem; ſicque licet intendat directe commodum Delegati erit gratia facienda; deerit enim aliquid ex parte actus primi, poſitio nempe conditionis exigitæ. Reſpond. dictis non intendi aſſeri, quod in omni eventu, & caſu, collatio poteſtatis, & utilitas directe intenta reſolvans, ſat ſint ad hoc ut gratia dicatur facta; ſed quod in pluribus caſibus; ſeu communiter, quando nil deeſt ex parte actus primi ad complendam facultatis communicationem; conceſſio talis, gratia facta dicatur. Ad obiectionem tamen dico: quod ſi conditio apponitur ut licite fiat diſpenſatio, (tuncque eſt modus, qui cognoſci valet atque inferri talis, quando ſupponitur poteſtas collata, poſteaque modus additur) vel forma ad validitatem actus requiſita, (quæ cognoſcetur, taliſque ita deducetur, quando poteſtas ſub tali forma conceditur) hoc utroque modo gratiam factam dicitur eſſe, eo quod dicatur poteſtas communicata ex nunc pro tunc ſicque nil contra aſſerta. Inſuper eſt præſupponendum, quod quando gratia facienda eſt acceſſoria gratiæ factæ, non expirat morte concedentis: quia ita deciſum eſt *cap. Si ſuper gra. de offic. Deleg. in* 6. Accedit ſequi acceſſorium naturam ſui principalis. Dein gratiam faciendam conceſſam nomine dignitatis, morte concedentis non ſpirare: quia dignitas, ſemper manet. Demum, in Cruciata duo eſſe genera privilegiorum quædam, quæ dependent ab alterius voluntate, ut eſt indulgentia acquirenda ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis, abſolutio a reſervatis, commutatio votorum, &c. alia non dependentia ab alterius voluntate, ut indulgentiæ conceſſæ viſitantibus altaria, facultas comedendi ova, & lacticinia &c. omnibus his præhabitis, ſit

164. CONCL. VIII. Nulla Bullæ Cruciatæ privilegia ſpirant per mortem Pontificis. Ita complures AA. citati a Corduba *de indulgentiis qu.* 36. *alii citati* a Ludov. a Cruce *diſp.* 5. *cap.* 10. *dub.* 3. aliique tum Theologi, tum Juriſperiti a P. Bardi *part.* 5. *tract.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 7. Eſt ratio: quia ſunt gratia facta. Patet de iis, quæ ſunt ſecundi generis, & de illis, quæ in primo veniunt: quia directe conceduntur in utilitatem Bullam accipientium: Confeſſarii enim ſunt meri executores, facultatem exequendi dicta privilegia habentes, non immediate a Summo Pontifice erga eligentes; ſed ab ipſo pro, & per ipſos eligentes; quod diſtinctum eſt valde a dictis ſuperius.

165. CON-

165. CONCL. IX. Quamvis annus durationis Bullæ lapſus non ſit, poteſt Papa valide illam revocare, nulla ſtante cauſa. Eſt *ratio:* quia Summus Pontifex non ſe abdicavit, imo nec potuit e iuriſdictione, ut non poſſit iam obligare quemcumque ad obſervantiam iuris communis, contra quod plura extant in Bulla privilegia; & non valendi revocare pure gratuita, ſeu non transferentia ullum dominium, meteque conſiſtentia in facultate faciendi aliquid contra; cur præter ius commune, ſeu ſpeciale, de quibus ita ſentiunt inter alios Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 16. diſp. 84. n. 9.* Suarez, Sanchez, Merolla, Bonacina, Salas, Baſilius Pontius, Caſtropalaus. Nec obeſt, quod data ſint omnia per modum contractus oneroſi; nam imbibitam ſervat hanc conditionem. Tamen ita, illicite operaretur: quia non ſtaret promiſſis. Præterquam quod, ut diximus Concl. VII. Principum conceſſiones firmæ debent eſſe, & hoc ſpecialiſſimo motivo. Accedit quod foret abuſus poteſtatis Eccleſiaſticæ, ex quo licet revocatio quoad hunc reſpectum peccatum veniale tantum foret, ratione tamen ſcandali, non effugeret noxam gravem, quod neceſſario prævideretur. Legitima autem ſtante cauſa, ut publica utilitate licite revocaretur, quia tali in caſu, adhuc iure acquiſito poteſt Princeps privare ſubditum a bonis: bonum enim privatum publico cedere debet, cum ſimul eſſe nequeant: nec ſolutionem præſtitam pro Bullis teneretur in eo tunc ſarcire Perſonis particularibus: quia contractus celebratus fuit cum dicta incluſa conditione: ex quo ſequitur, quod nec Rex ipſis teneretur dictas reddere eleemoſynas, cum cum ipſo non contraxerunt, aliundeque titulo donationis a Pontifice, qui pecuniam talem alienare poterat, dominium acquiſivit. Accedit quod revocatio non eſſet a Rege, ſed a Pontifice, in quo dictam reſidere adhuc poteſtatem ſciunt ſumentes Bullas, vel ſcire tenebantur. Nec ipſi Regi aliquod teneretur Pontifex compenſare pro pecunia, quæ alias media Bullarum acceptione ei proveniret: quia cum, ut diximus, ſit tota Bulla privilegium mere gratuitum, nonque ſtet in donatione aliqua, ſed veluti quædam reſpectu eius, ſit delegatio, & a volontate Pontificia dependens, non eſt præſumendum ſe voluiſſe obligare ex rigore juſtitiæ ad compenſationem damni in caſu revocationis, cumque ergo aliunde iniuria contra iuſtitiam ei non fiat, ad compenſationem ei non obligatur. Ipſis vero Perſonis Bullas accipientibus, ſi foret revocatio iniuſta, ſarcire teneretur, pro temporis rata, damnum: quia omnia in priſtinum reducere tenetur, reſtituendo dictis Perſonis id quod ex parte ſua poſuerunt, pro continuitate contractus; alias manifeſta foret iniuſtitia, ut ex ſe liquet.

QUÆSTIO VII.

De privilegiis tempore Interdicti conceſſis.

§. I.

De Oratoriis eorumque approbatione requiſita.

SUMMARIUM.

166. *Notabilia.*
167. *Supponitur non poſſe erigi Oratorium vi Bullæ.*
168. *Privilegium celebrandi in Oratoriis eſt conceſſum pro tempore Interdicti localis generalis.*
169. *Per Eccleſiam, & Oratorium privatum quid intelligatur?*
170. *Approbatio ut ſit utilis, debet eſſe proprii Diœceſani.*
171. *Quacumque de cauſa, illa deficiente, nequit in illo celebrari.*
172. *Compelli tamen poteſt ille ad dictam approbationem præſtandam.*
173. *Si privilegiatus mutet domum, locus in Oratorium erectus non eget nova approbatione, licet contrarium probabile ſit, ut oſtenditur.*
174. *Non indigent dicta Oratoria benedictione.*

166. UT quis vi Bullæ, uti poſſit privilegio celebrandi per ſe, vel per alium in Oratorio privato opus eſt. *Primo* quod Oratorium ſit deputatum, deſignatum, & viſitatum ab Epiſcopo: de qua conditione agetur in præſenti. *Secundo* quod non dederit cauſam interdicto, hoc eſt, quod non commiſerit delictum ob quod latum ſit interdictum, aut particeps eius fuerit, ut explicatur *in cap. Alma mater de ſent. excom. in 6. cap. licet de privileg. in §. ult. Tertio* quod per ipſum non ſtet, quin interdictum amoveatur; ſi enim ipſe eſt cauſa culpabilis, ut interdictum adhuc maneat, hoc privilegio minime fruetur; tuncque dicetur, per ipſum ſtare, ut interdictum perſeveret, quando in eo manebit delicto, cuius cauſa latum fuit interdictum; aut debitam non præbuit ſatisfactionem, de quibus ſupra. *Quarto* ut aliquæ fundantur preces, & de hac in §. 3.

167. Tanquam indubitatum præmittendum eſt pro nunc, vi Bullæ Cruc. non poſſe erigi Oratorium, ut in eo Sacrum celebretur; ipſa namque praxis ita oſtendit: cum neque prudentis ſit iudicare, Pontificem, hanc facultatem unicuique, quantumvis infimæ ſortis concedere, uti Bulla conceditur; cum matura conſideratione non valde faciliter Nobilibus donetur: hocque ne conceſſiones tales in irreverentiam tam tremendi Sacrificii, quæ ex illis proculdubio proveniret, cederent.

168. Præhabita deinde integra notitia interdicti, effectuumque quos parit; acquiſibile totum ex *tom. 2. tract. 13. d. 2. q. 6. per totam.* Eſt advertendum, quod privilegia quæ conceduntur interdicti tempore, elargiuntur pro tempore interdicti localis generalis, de quo ſolum fit mentio in Bulla; quamviſque privilegia Perſonis concedantur, tamen non ad ipſas ut afficiuntur interdicto, ſed ut in ordine ad locum diriguntur; cumque aliunde Bulla nil diſponat de interdicto perſonali, ideo ad ipſas interdicto aliquo innodatas privilegia non ſunt extendenda. Et *generalis* dixi: quia in Bulla plombea monetur hoc privilegium intelligi de Eccleſiis, in quibus alias, durante interdicto, quomodolibet, permiſſum ſit celebrari: cum ergo in Eccleſia ſpecialiter interdicta vetitum ſit celebrare, ut notat Gloſ. *ibid. ver. Eccleſ.* Filliuc. *de cenſuris tract. 18. cap. 3. num. 65. aliique.* oſtenditque Covarr. *exponens cap. Alma mater, 2. p. §. 4. n. 1.* non poterit vi Bullæ in ea celebrari: quia ſtante tali præcepto, non verificatur conditio a Summo Pontifice exigita, nempe, ſi alias permiſſum fuerat celebrare. Idem dicendum eſt de Oratoriis. Et ratio eſt: quia non æqualis; quinimo maior militat ratio in his, quam in Eccleſiis, in quibus, ſi non licet, non obſtante quod ſunt loca Divino Cultui pro omnibus Fidelibus deſtinata; quanto minus, in his, quæ ſecundum ius commune non ſunt propria loca celebrandi? nec dicatur in interdicto ſpeciali iam poſſe celebrari ſemel in hebdomada, ut conſtat ex *cap. Permittimus de ſent. excom.* quia hoc eſt ratione neceſſitatis conſervandi Euchariſtiam pro moribundis.

169. In præſenti privilegio, nomine *Eccleſiæ* intelliguntur Eccleſiæ illæ, quæ manent ſub Sæcularium Clericorum Cura, & Epiſcopi auctoritate ſunt expoſitæ, & approbatæ, ut in eis Divina celebrentur, ut colligitur optime ex *cap. Alma mater*. Per Oratorium vero privatum locus ille venit comprehenſus Deo dicatus, & privatus, in quo nec habetur Campana, nec oſtium patens in via publica, ad nutumque Fundatoris Domus, in qua eſt, ad uſus profanos redire poteſt, prout docet Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 8. n. 16.* (& traditur in hoc *tom. tract. 14. d. 5. q. 10. in appendice 1. ad n. 136.*) recognitus, & deputatus, atque ad Divinum Cultum approbatus.

170. Proprii tamen Ordinarii, hoc eſt Diœceſis in qua erectum eſt Oratorium, debet eſſe approbatio. Ita Suarez *in 3. part. S. Thom. tom. 3. diſp. 81. ſect. 3.* Perſius *de offic. Sacerd. lib. 2. cap. 6. dub. 3. num. 22.* Vaſquez, Fagundez, & alii contra Dianam quatuor in contrarium citantem AA. pro ſua parte; noſtram tamen conſulentem opinionem. Patet ex *cap. his ergo diſt. 1. de conſec.* ubi ſtatuitur non eſſe licitum celebrare extra Eccleſiam conſecratam, niſi in locis illis in quibus Epiſcopus proprius iuſſerit, & ex aliis ipſiusmet *jur. canon. cap.* Accedit, quod hæc viſitatio, & deſignatio eſt actus iuriſdictionis, pertinetque ad forum externum iudiciale, qui actus nequit exerceri:

ni ab

ni ab Epiſcopo in proprios Subditos. Liquebit am. plius ex approbatione Ordinarii Confeſſuris vi Bullæ eligendi,

171. Aſt ſi nolit Epiſcopus proprius, quamvis iniuſte, approbare, locumque decentem deſignare, non poteſt privilegiatus uti Oratorio, ac ſi approbatum fuiſſet: quia Bulla hoc concedit privilegium, appoſita dicta approbatione, ut conditione. Ita Peliſſarius *in Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 2. *ſect.* 2. *num.* 140. Diana *tom.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 24. *pag.* 42. Bardi *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *ſect.* 2. *n.* 10. conſulentes privilegiatum recurrere ad Epiſcopi Superiorem, ab illoque licentiam expoſtulare, vel ut alteri committat, & deleget executionem.

172. Ad quod compelli poteſt: ut tenent Quintanaduenas *in Theol. Moral. tom.* 1. *tract.* 7. *ſingul.* 23. *n.* 3. Garcias *in Sum. Theol. Moral. tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *n.* 16. Lodovic. a Cruc. *diſp.* 2. *cap.* 5. *dub.* 1. *n.* 5. reddens hic rationem: quia nequit Epiſcopus defraudare ſubditum a privilegio ſibi conceſſo a Pontifice de habendo domi Oratorium, ex quo Guitart, & alii poſſe celebrari, ſi non daret licentiam Epiſcopus, volunt.

173. Si privilegiatus mutet domum, non tenetur Epiſcopus denuo approbare, & viſitare Oratorium novæ habitationis, ut fruatur dicto indulto. Ita Quintanaduenas *in Theol. Moral. tom.* 1. *tract.* 7. *ſingul.* 33. *n.* 4. Ratio eſt: quia utrumque eſt approbatum, & locus Oratorii, & illius ornatus, tamen pro contraria ſententia, quamvis neſciam Patronum, ſuſtinere poſſe ſentio. Eſt ratio: quia locus materialis ſecundæ habitationis non eſt approbatus, quidquid dicat cit. Quintan. & credo intelliget de approbatione loci formaliter ut ſic; non tamen de approbatione talis loci; quam illam non ſufficere oſtendo ex verbis Bullæ: præcipit enim ibi Pontifex, quod Oratorium deputatum deſignetur, & viſitetur, quod procul dubio eſt, ut eligatur locus decens, tum quoad formam ſtructuræ tum quoad ornamenta, ad ſacrificandum requiſita, quæ, ut poſſit Epiſcopus licentiam celebrandi concedere, adeſſe debent: igitur ad implendam Pontificis mentem, neceſſe erit, locum ſecundæ domus viſitare, & deſignare: quod non vult Pontifex in poteſtate privilegiati relinquere.

174. Dicta Oratoria benedictione non indigere, certum eſt: quia in Rituali Pauli V. ubi offeruntur benedictiones pro Eccleſiis, & Oratoriis publicis, pro privatis nulla adducitur. Nec fit de hoc mentio in Brevibus tum Nuntiorum, tum Papæ. Ita Garcias *in Summa Theol. Moral. tract.* 3. *difficul.* 8. *dub.* 2. *punct.* 5. *n.* 9. Villalob. & alii.

§. II.

De participantibus privilegii audiendi Sacrum in Oratorio privato.

SUMMARIUM

175. *Omnes qui ſubduntur privilegiato ſive natura, ſive ſervitute ſub nomine Familiarium, & domeſticorum veniunt.*
176. *Alii veniunt ſub his nominibus unice ne privilegium inutile reddatur.*
177. *Comitantes privilegiatum honoris cauſa non ſunt familiares.*
178. *Qui tales effecti ſunt, ſolo fine fruendi privilegio, eo non gaudent.*
179. *Bene vero ſi ob ſupervenientem cauſam, a privilegiato accipiantur.*
180. *Presbyter poteſt eligere quemcumque laicum, ut ipſi inſerviat in Sacrificio Miſſæ.*
181. *Sub nomine conſanguineorum venit uxor, & parentes uſque ad quartum gradum.*
182. *Licet non habitent in eadem domo.*
183. *Affines non veniunt ſub dicto nomine.*
184. *Solvitur objectio.*
185. *Ad celebrandam, vel Sacrum audiendam in privato Oratorio, adeſſe debet privilegium habens.*
186. *Diſſolvitur fundamentum contrariæ ſententiæ.*

175. PRÆHABITO, quod in Oratorio privato vi Bullæ celebrari poſſunt plures Miſſæ: quia illa ad unam, vel determinatum numerum non limitat privilegium: concedit poſſe celebrare Presbyterum; & facere, Laicum in præſentia familiarium, & domeſticorum, & conſanguineorum: igitur opus eſt ſcire, quæ ſub his nominibus veniant Perſonæ; & primo ſub nomine Familiarium, & domeſticorum, prout ſermo eſt ad privilegium conceſſum; veniunt ergo ſub dictis nominibus, omnes illi qui habenti privilegium hoc ſubiecti ſunt, ſive iure, ſive natura; expenſiſque ipſius vivunt, eique obſequium præſtare tenentur. Per familiam enim in præſenti intelligitur quædam determinata ſocietas plurium degentium ſub uno capite, & colligitur *ex l. Ædiles. §. Familiæ. ff. de ædilitio edict. l.* 1. *§. Familiæ. ff. de vi & vi armata, l. Qui rem rapuit ff. de vi bon. rapt.* & in hac acceptione loquitur Gloſ. *in l. Si familia ff. de juriſdict. omn. Judic.* & in Lexico Juridico *verb. Familia. §. Ad Perſonas* dicitur. *Jure proprio familiam dicimus plures Perſonas, quæ ſunt ſub unius poteſtate aut natura, aut jure ſubjectæ.* Ex qua explicatione patet, quod nedum veniunt ſub nomine Familiarium famuli qui expenſis Domini, cui obſequium præbent, aluntur, in iure familiares nuncupati, ex quo ortum duxit illud proloquium, *Familiaris conſtituitur corpore, & dente*; hoc eſt commenſalitate, & ſervitio conſtitui, quo titulo alitur & quia menſam Domini intelligitur participare commenſalis vocatur; ſed etiam uxor, filii, nepotes aliique deſcendentes, de quibus, an veniant necne dicto nomine, acerrime diſſerere otioſum cenſeo in præſenti; cum iam expreſſe veniant nomine conſanguineorum ut dicitur infra *num.* 181.

176. Qua tamen hoc privilegium redderetur, inutile, ſi uxor, filii, &c. non venirent ſub dicto nomine, in ordine ad Oratoria, ideo, eſſe ita, aſſerit Ludov. a Cruc. *diſp.* 1. *c.* 5. *dub.* 3. *n.* 3. minime vero in ordine ad Eccleſiam; quia quamvis ſit ſtricte interpretandum iuxta textum in *cap. Porro de privilegiis*: tamen non ita, ut nil operetur: ex quo ſimiliter dicitur, quod ſi privilegiatus talis ſit qualitatis, ut ſine aliquibus eum comitantibus ad Eccleſiam ire non conſueverat, licet in propria privilegiati domo non habitent, nec ab ipſo alantur, poterunt, ſicut antea privilegiatum aſſociare, ſicque tali privilegio gaudere, comprehenſi ita illi tales ſub familiarium nomine: in Oratorio vero neutiquam: quia non militat dicta ratio; forſque ponitur in Bulla *Familiares, & domeſticos* ad excludendum illos, vel illas domum privilegiati frequentantes, ut tenet Trull. *lib.* 1. *§.* 3. *dub.* 5. *num.* 2. Etiam Magiſtros privilegio Diſcipulorum, & econtra, ut probabile cenſet cit. Trull. *loc. cit. dub.* 4. *n.* 3. Sub domeſticorum nomine veniunt, qui aliquam ex ſupradictis habent ſubiectionem, vel ſervitutis vel patriæ poteſtatis, ut tenent Felinus *cap. in litteris de teſtibus n.* 1. Bald. Archidiaconus, Joan. Andr. a Sanchez *in opuſc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 20. *n.* 22. *citati*.

177. Inferes ex dictis: comitantes privilegiatum, honoris cauſa, euntem in Eccleſiam, non gaudere privilegio privilegiati ipſius: quia nec ſunt familiares; nec domeſtici eius, nec eſt cauſa, ut ſub iis dicantur venire. Ita Trull. *loc. cit. dub.* 5. *n.* 2. Bardi, Ludov. a Cruc. & alii.

178. Multoque minus eum comitantes, ſolo fine fruendi dicto privilegio, audiendi nempe Sacrum in Eccleſia, Interdicti tempore: quia fraudulenter comitantur: etiamſique ad hunc finem ſint aſcripti ſervi eius, ut ſentiunt Ludov. a Cruc. Bardi, Trull. Rodriquez, Sotus, Navarrus, Villal. Henri.

179. Si tamen multiplicati forent ob aliquam ſupervenientem cauſam, eo gauderent: quia ceſſaret fraus: cum aliunde ſint veri famuli, quibus eget (ut ſupponitur) privilegiatus in comitatu; qua cauſa noviter adventa, ſecluſa, ſolum fruentur familiares illi, quos ſecum ſolebat adducere privilegiatus in comitatu; hocque: quia limitata ſignificatione accipitur in iure communi cap. licet dictus terminus; quod illæſum manere debet in quantum fieri poteſt. Itaque ſentiunt communiter Bullæ expoſitores.

180. Si privilegiatus ſit Presbyter, ad celebrandum tempore interdicti, quem ſibi placeat Laicum eligere valet in Miniſtrum, qui nec ſit familiaris, domeſticus,

Digitized by Google

ſticus, conſanguineus, nec privilegiatus. Ita Diana *tom.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 51. *num.* 5. & Bardi *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 2. *num.* 18. dicentes, quod privilegio conceſſo, veniunt conceſſa omnia, quæ ad uſum illius accessoria ſunt & a voluntate illius dependent, ut ex *cap. præterea de offic. Jud. deleg.* & ex Gloſſ. *ibi.* Conceſſo enim principali conceditur acceſſorium; hæcque probant habito adhuc aliquo ex participantibus talis privilegii; qui ſi non adſit, conveniretur, ratione poſita *num.* 176. accedit inde: quod habens privilegium recitandi matutinum diei ſequentis paulo poſt meridiem, aſſumere poteſt ſocium, ſub obligatione recitandi, qui æqualiter ſatisfaciet: ergo ſicut ſocius iſte non eſt neceſſarius privilegiato, & tamen per huius aſſumptionem, eodem gaudebit privilegio; ita ſimiliter quicumque aſſumptus in Miniſtrum, prohabito familiari &c. privilegio audiendi Sacrum fruetur.

181. Sub nomine conſanguineorum venit uxor, & omnes conſanguinei usque ad quartum gradum: quidquid dicat Henri. ſolum intelligi usque ad pri...um non explicans adhuc ſi in utraque linea, recta nempe, & collaterali, an recta ſolum, nec ne. Ita Rodriq. Avila, Trull. Villal. Riccius Bardi, Diana quoad ſecundam partem *tom.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 53. *n.* 2. & quoad utramque *reſol.* 52. cum Caſtropalao. Ratio eſt: quia per conſanguineos, ut ſic intelliguntur omnes usque ad quartum gradum incluſive, communiter; nec ultra extendendum eſt: quia per Trid. usque ad talem gradum ampliatur cognatio, & agnatio, & non ultra. Uxorem venire ſub tali nomine non eſt dubium, cum ſit radix conſanguinitatis, & una caro cum privilegiato.

182. Quamvis domi privilegiati non habitent hi: quia conſanguinei ſunt, talis circumſtantiæ non erat inſcius Pontifex, ut liquet; ſicque forte cenſuit Henriquez hanc eſſe Pontificis mentem; alias enim ad plures familias extenderetur participatio privilegii; ſicque per conſanguineos ſolum in primo gradu eſſe intelligendos, dico nullibi inveniſſe veſtigium aliquod in quo poſſit niti, & ſuſtineri talem fuiſſe Pontificis ſenſum, conſequenterque in hoc non eſſe audiendum citatum Auctorem.

183. Affines vero non venire ſub nomine conſanguineorum certum eſt, ut communiter AA. Ratio eſt: quia affinitas eſt quid valde diſtinctum a conſanguinitate, cumque hoc privilegium ſit odioſum, eo quod contra ius commune, ſtricte, ut dictum eſt quæſt. prolegomena *num.* 8. eſt interpretandum. Accedit quod privilegium non operatur ultra verborum ſignificationem, ut colligitur ex c. *Porro de privileg.* niſi nos cogat neceſſitas ad improprietatem aliquam verborum admittendam, ut e. g. ſi ex tali remota improprietate aliqua iniuſtitia, vel quid ſimile conſurgeret.

184. Obiicies: lex ob identitatem rationis extenditur ad caſum non expreſſum: ergo ſub nomine conſanguineus, affinis venit, eo quod eadem ſit ratio. Reſpond. verum eſſe de lege; ſed non de privilegio particularibus Perſonis conceſſo, (ut patet diſcurrendo de caſibus particularibus in praxi) quale eſt Bulla, quæ ſolum extendi intelligitur ad Perſonas quæ in ipſa nominantur; vel ſaltem ſub nominatis contineri queunt; cumque affines, nec nominentur, nec ſub conſanguineis comprehendantur, ideo, &c. Accedit, quod efficacia privilegii, & amplitudo eſt in voluntate concedentis; nonque in ratione, licet concedens ratione ductus fuerit; adeoque non proderit, ratio ei, pro quo eadem eſt, ſi voluntas concedentis non extenditur; lex autem e contra ſe habet, ſicque evidens eſt diſcrimen. Nec obeſt: quod in Bulla Italica dicatur *è di ſuoi Parenti*, & Hiſpanica *de ſus Parientes* ſub quibus videntur affines venire; nam hæ regulari debent cum plumbea in qua *conſanguinei* habetur, quo termino debent alii metiri, & non e contra. Accedit: quod in lingua Italica affines dicantur *Parenti per via di Matrimonio*; & in Hiſpanica: *Parientes Por affinidad*: cumque ſolum dicatur *Parenti*, & *Parientes*, & preſſe ſint ponendi, non veniunt affines comprehendendi.

185. Huius privilegii participantes, audiendi ſcilicet ſacrum tempore interdicti nequeunt illo frui, Privilegiato non præſente; eſt ratio: quia ly *Et* clauſulæ concedentis tale privilegium ſumitur coniunctive (licetque aliquoties disiunctive accipi poſſit, ut conſtat ex iure in *L. Sæpe de verb. & rer. ſignif.*) ut colligitur ex ſubiecta materia ex qua penſari debet; nam quando ly *Et* eſt inter duo, quorum unum ab alio dependet, ſumitur ſæpe ſæpius coniunctive; ſi vero inter æquales, independentesve, disiunctive: patet ſequenti paritate; nam quando dicitur: Petrus, & Paulus divites poſſunt expendere centum aureos ob cauſam piam, ſumitur ly *Et* disiunctive: quia uterque ſeorſim erogare tantam valet quantitatem; ſi vero dicatur Paulus, & eius familia ſunt immunes a tributis, ly *Et* ſumitur coniunctive; nam familia per connexionem, & dependentiam immunitate fruitur: cum ergo participantes privilegium Privilegiati, per connexionem, vel dependentiam ab illo frui valeant tali privilegio; ideo coniunctive, & non disiunctive ſumenda eſt coniunctio *Et*; conſequenterque adeſſe debet Principalis, ut participes privilegii, quo ipſe gaudet, frui poſſint. Accedit: eſſe hoc privilegium odioſum, ut dictum eſt quæſt. prolegomena: igitur præſentia civilis Principalis non ſufficeret, ſed phyſica neceſſaria erit.

186. Nec valet dicere: quod ſi ly *Et* ſumeretur coniunctive, ſequeretur, etiam Principalem non poſſe frui privilegio abſque Familiarium, &c. phyſica præſentia; ſed hoc eſt aperte falſum: ergo. Hæc eſt vis contrariæ ſententiæ, ſed certe nulla: quia principalis Privilegiatus, cui conceditur privilegium, eſt Principalis; cæteri tamen eius privilegio gaudentes acceſſorii; ſed indubitatum eſt Principalem ſtare, nec egere acceſſorio; acceſſorium tamen nec ſtare, & egere principali. Ita pro hac ſententia Ugolinus apud Franciſcum Ancharanum, Gemin. in *cap. licet de privileg. in.* 6. Sayrus, Henri. Coom. Rodri. Trull. Bardi, Riccius Villal. Guitart, & alii contra Dianam, Raphaele Averia, Ludovic. a Cruce dicente iſto *diſp.* 1. *cap.* 5. *dub.* 3. *n.* 5. *pag.* 238. *in fine* (etiamque Diana) utrumque eſſe ſatis probabile.

§. III.

De onere fundendi preces quando utitur tali privilegio audiendi ſacrum, vel celebrandi in oratorio privato tempore interdicti.

SUMMARIUM.

187. *In uſu Oratorii debetur fundere Deo preces, quæcumque ſint.*
188. *Sed nec ut de eſſentia, nec conditio ſine qua non ad utendum tali privilegio requiruntur.*
189. *Obiectio ſolvitur.*
190. *Obligat ſub culpa veniali orandi præceptum.*
191. *Aſtringit talis obligatio omnes gaudentes tali privilegio.*
192. *Non autem ſi in Eccleſia celebretur, vel ſacrum audiatur.*
193. *Ad quod audiendum tenentur die feſto dicti tales, ut oſtenditur auctoritate, ratione, & paritate.*
194. *Quæ efficax habetur contra P. Bardi.*
195. *Tamen non tenetur ad faciendum celebrare, adhuc quod ſine ſtipendio celebretur.*
196. *Bene vero ſi oratorium ſit erectum in Regularium monaſterio.*
197. *Hoc privilegium non extenditur ad ceſſationis tempus.*
198. *Solvitur objectio.*
199. *Moderatio facta tempore interdicti non extenditur ad tempus ceſſationis a divinis.*
200. *Nequit celebrari vi hujus privilegii in Eccleſia violata.*

187. ORATORIO privato utentibus præcipitur, ut fundant Deo preces pro unione, & pace inter Principes Chriſtianos, & Victoria contra Infideles; qualis autem eſſe debeat hæc oratio non exprimitur; conſequenterque vocali, aut mentali ſatisfieri certum eſt: poſitumque erit in arbitrio orantis; uti de oratione ut ſic præſcripta in Jubilæis ad lucrifaciendam indulgentiam tenent Lavorius de Jubilæo *part.* 1. *cap.* 18. Alphonſus de Leone *eod. tract. quæſt.* 10. *ſect.* 2. *& alii.* Quanta autem fieri debeat, reſpondeo pariter in orantis arbitrio relinqui; quæcumque enim, etſi brevis, ſufficiens erit ad hunc effectum: quia in ipſa ſolvabitur ſubſtantia præcepti.

188. Non ita tamen eſt neceſſaria hæc oratio, ut non

Digitized by Google

non ſuffragetur tale privilegium ipſa non poſita; ut communiter ſentiunt AA. & patet ex eo, quod prius ſit conceſſa facultas celebrandi, quam iniuncta obligatio orandi; ſed poſterius nequit eſſe de eſſentia, nec conditio ſine qua non prioris, ut de ſe liquet: ergo cum nullo ex his modis neceſſaria ſit, ipſa non poſita, operabitur privilegium. Patet ex his non eſſe neceſſarium fundere tales preces ante Miſſam; ſed ſufficere poſt completam; quo a poſteriori veritas aſſerti ſufficienter oſtenditur.

189. Obiicies ex regula tradita *num.* 163. nempe qua cognoſci poteſt, quando aliqua forma eſt de ſubſtantia actus, & quando non; utpote, quod tunc eſt de eſſentia, vel ſubſtantia actus, quando a Legiſlatore datur poteſtas ad efficiendum ipſum actum cum tali forma; ſecus autem quando ſupponitur poteſtas conceſſa; ſed nunc datur ſimul cum onere poteſtas utendi oratorio ad celebrandum: ergo. Reſpond. *Primo*, quod ibi dictum eſt; quando poteſtas conceditur ſub forma; quod eſt aliqualiter diſtinctum, ac cum forma, ut conſideranti diſcrimen fiet patens. *Secundo*, falſam eſſe minorem, ut conſtat ex probatione aſſerti, prius enim conceſſa eſt poteſtas, poſteaque onus impoſitum. *Tertio*, regulam illam intelligendam eſſe attenta ſubiecta materia, circumſtantiis, aliiſque, ob quæ impoſita eſt talis forma, (quod ibi non negavimus) adeoque onus orandi omnibus prædictis attentis indiſpenſabiliter non exigi cum communi AA. cenſuimus.

190. Dari tamen de talibus precibus fundendis præceptum, dictum eſt *num.* 187. indubitatumque habetur; eo quod verbis præceptum ſignificantibus iubeat Pontifex orationem fieri: ait enim: *teneri Oratorio utentes, preces aliquas Deo fundere*; at vero non obligat ſub gravi noxa; ſed ſolum ſub delicto veniali, ut tenet Gallego. Henao. Villal. Rodriq. Bard. Trull. Diana *tom.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 59. & Expoſitores Bullæ, præcipue recentiores reddentes rationem ſupradicti omnes: quia non eſt materia gravis, (ut liquet) ſub qua obligatio gravis cadere non poteſt, ut communiter tenent omnes AA.

191. Has preces fundere tenentur omnes utentes tali privilegio ſive immediate, ſive per participationem. Eſt ratio: quia verba Bullæ ſunt generalia, nullam excipientia Perſonam: dicitur enim: *Eis tamen, qui privato Oratorio ad præmiſſa uti voluerint, ut quoties id fecerint, aliquas preces Deo fundere teneantur, imponitur*: ergo univerſaliter omnes tali fruentes privilegio, dicta obligatione ligantur. Accedit quod ly *eis* omnibus quibus ſupra conceſſum fuit uti Oratorio privato, nempe Bullam habenti: eius familiaribus, domeſticis, conſanguineis, &c. refertur.

192. In Eccleſia autem, vel in loco publico, in quo licitum eſt ſacrificare, celebrantes, vel celebrare facientes, tales preces non tenentur Deo fundere. Eſt ratio: quia non eſt obligatum, ubi non viget præceptum; cum ergo hoc ſolum adſit, quando utitur Oratoriis privatis, non vero quando in Eccleſia iubetur celebrari, vel celebratur, ideo, &c.

193. CONCL. I. Dicto privilegio gaudentes ſacrum tenentur audire diebus feſtivis. Pro hac concluſione plusquam ſeptuaginta videbis citatos AA. in PP. Ludovic. a Cruc. *diſp.* 5. *cap.* 5. *dub.* 4. *n.* 5. *pag.* 239. Bardi *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 6. *num.* 54. *pag.* 179. & Trull. *lib.* 1. §. 3. *dub.* 6. *num.* 2. *pag.* 58. contrariam ſentiente probabilem Diana *tom.* 2. *tract.* 3. *reſol.* 124. *pag.* 517. pro qua alii a ſe, & a ſupradictis citati ſtant; moti ex eo, quod privilegium non debet retorquere in damnum privilegiati: uti habetur ex *regula* 61. *juris in* 6. *quod ob gratiam* pluries in ſumma citata. Etiamque; quia nemo tenetur uti privilegio ſibi conceſſo, ſed poteſt illud renunciare, ut liquet ex *cap. ſi de terra, de privil.* Hic tamen his contraria tamquam probabilior, tutiorque amplexatur ſententia, cui favet ſequens ratio: tali gaudens privilegio, ligatur a præcepto Eccleſiæ ad audiendum ſacrum; ſed qui eſt obſtrictus aliquo præcepto illud tenetur implere ſub transgreſſionis pœna: ergo. Maj. patet, & patificatur, cum in carcere vincto, qui habita facultate exeundi e carcere ad audiendum ſacrum, vi illius privilegii, liget ipſum præceptum, tenetur in communi ſententia, ad quod antea non tenebatur; quia non comprehendebat ipſum lex; non enim ligat impotentes, uti ſtante interdicto; ante habitum privilegium.

194. P. Bardi refutat præſentem paritatem; ſed explicatione a ſe tradita relicta; ipſam magis oſtendo, hac in nihilo diſſimili a data: nam ſicut habens privilegium confitendi cuicumque Sacerdoti, quantumvis non approbato, ſua peccata, tenetur ad implendum annuæ Confeſſionis præceptum, ſi hunc habear, alias idoneum, & non approbatum ab Ordinario, confiteri, non ex vi per ſe proveniente immediate a privilegio, ſed a præcepto Eccleſiæ obligante, ad annuam Confeſſionem confiteri valentes; ita in carcerem coniectus facultatem retinens audiendi ſacrum, tenetur ſacrum audire, non ea vi, per ſe, & immediate proveniente a tali facultate; ſed ex vi præcepti Eccleſiæ, iubentis ſacrum audire die feſtivo, potentes commode illud implere: Et ſimiliter, cum habens privilegium audiendi ſacrum tempore interdicti poſſit implere præceptum, hoc ipſo obligat; & omnes, quamvis alii tantum in actu primo ſint ligati, minime vero in actu ſecundo, quia ratione interdicti obſervandi, nequeunt illud adimplere. Liceatque aliunde hoc privilegium ſit vulnus iuris; aliaque neutiquam, quia nullum datur commune præceptum non audiendi ſacrum, nec non annualiter confitendi; uti eſt non audiendi ſacrum interdicti tempore (quod poſſent reſpondere contrarii, ut ait cit. P.) hoc certe nil obeſt: quia cum hæc prohibitio privilegiatos non adſtringat, perinde eſt, ac ſi non foret, adeoque efficax eſt paritas in carcerem coniecti; ad demonſtrandam ſtatutam concluſionem. Deinde prima ratio contrariæ ſententiæ nil urget: quia non eſt privilegium, quod privilegiatos adſtringat ad præceptum ſacrum audiendi; ſed ipſummet præceptum. Nec ſecunda; quia ſuppoſito, quod non id aſſerant de privilegiis conceſſis communitatibus, aut ſtatui, quomodo certum eſt, non poſſe renuntiari eis (ut patet de Clerico, qui non poteſt renuntiare privilegio fori, permittendo, ut ad Judicem ſæcularem adducatur, nec privilegio Canonis, patiendo voluntarie iniuriose percuti) concedo verum eſſe per ſe, non autem per accidens: quia per accidens, hoc eſt ratione alterius, utpote præcepti Eccleſiaſtici, tenetur uti privilegio, quo ſemel accepto, non eſt ei iam integrum implere, vel non; quia eum iam conſtringit dictum præceptum: ad modum quo tenetur quis ſolvere debita iuſtitiæ, ad quæ eſt impotens ſolvendo Regi gabellas, ſi ab iſto privilegium obtineat non ſolvendi eas, quo accepto, non ratione privilegii, ſed ratione iuſtitiæ debitorem aſtringentis ad ſolutionem in quantum poteſt, tenebitur.

195. Tamen tali gaudens privilegio non tenetur facere celebrare ſacrum die feſti, ad illud præceptum implendum; quamvis abſque ſtipendio adſit, qui celebret, in oratoriis privatis. Ita Merolla, Dicaſtillus, Conradus, Cenedus, Ledeſma, & alii; ratio eſt: quia celebrare in tali loco eſt indecorum, & minus decens; ſacri enim Canones, ut habetur in *cap.* 1. *&* 2. & *cap. Miſſarum de conſecrat. diſt.* 1. ſtatuunt celebrandum eſſe in locis Deo ſacratis, & non alibi, ſine magna neceſſitate. Rurſumque Sacrificia offerre in domibus per plura Concilia prohibitum eſt, & noviſſime per Trid. *ſeſſ.* 22. *cap. de obſervandis in celebratione Miſſæ*. Igitur nequit vigere contra hæc obligatio, quamvis ſit privilegium, quod cum aliunde omnimodis odioſum, non eſt talis obligatio ſub ipſo comprehendenda. Audire tamen tenebitur, ſi celebretur ibi voluntate, vel præcepto alterius, (uti ſi celebretur in Eccleſia, in qua tenetur facere celebrare, ſi adeſt qui non exigita ſtipe celebret; nam ceſſant in eo tunc rationes poſitæ, ut dicitur reſpective in hoc 2. *tom. tract.* 14. *diſt.* 5. *quæſt.* 20. in fine primæ appendicis poſt *num.* 136.) Accedit, eſſe maioris momenti non celebrare in Oratorio privato, quam ſacrum audire: non enim obligat pro eo tunc præceptum; (huicque caſui non congruit tradita concluſio) cum leviores ſint cauſæ excuſantes ab impletione talis præcepti.

196. Si Oratorium vero ſit in monaſterio Regularium pariter tenebitur ſacrum facere celebrare, ſi adſit,

qui

qui celebret absque ſtipe; & audire. Eſt ratio: quia tale Oratorium dicitur erectum intra Eccleſiam; nomine enim Eccleſiæ totum venit monaſterium. Indeque totus locus pius, & religioſus eſt. Idem dico de Oratoriis in Eremitorita, qui pariter loci pii ſunt, & Xenodochiis auctoritate Epiſcopi erecta, quæ nedum pia, ſed & Religioſa expreſſe teſtantur in *cap. ad hæc initio de Religioſ. dom.* & communiter tenent AA. in Barboſa citat. dicentes, Hoſpitalia, Eremitalia, &c. venire ſub nomine Eccleſiæ, ſi ibi licitum eſt celebrare & ex facultate Epiſcopi erecta. Oratoria autem in talibus locis erecta non erunt in loco profano, ſed ſacro conſtructa: ſicque nulla indecenſia foret bis celebrare; conſequenter idem diſcurrendum eſt de his, ac de Eccleſiis.

197. Præſuppoſita intelligentia interdicti, & ceſſationis a divinis, ſicque eorum differentiæ, traditæ *tom. 2. tract. 13. quæſt. 6. n. 110.* dico quod hoc privilegium non habet vim tempore ceſſationis a divinis. Ita communiter AA. eſtque ratio: quia ſunt res valde diſtinctæ, & a diverſis non valet illatio.

198. Obicies: quando eſt ceſſatio a Divinis locum habet privilegium iuris communis, tum antiqui, ut eſt illud, quod habetur in *cap. Quod in te: de pænit. & remiſ.* tum novi ut in *cap. Alma mater*; & tamen privilegia iſta fuerunt conceſſa pro tempore interdicti: ergo &c. Reſpond. neg. Ant. cum Suarez tract. de Cenſuris *diſp. 39. ſect. 2. num. 7. & ſeqq.* dicente ibi univerſaliter, nullam hactenus eſſe in iure moderationem adhibitam circa privationem divinorum officiorum tempore ceſſationis. Dein in dictis iuribus de ſolo interdicto eſt ſermo. Inſuper, ſi omnes moderationes pro interdicto extenderentur ad ceſſationem, ipſa omnino tolleretur, quia nil adderet ſupra interdictum cum his moderationibus, & Pontifices volentes, & interdictum, & ceſſationem ob temperationem, ut declaratur Clem. I. *de ſent. excomm. §. quod etiam*, & *§. in ceſſationibus* intendunt ceſſationem non deſtruere: Per ceſſationem vero nil addi, ſi moderationes illæ in ipſa locum haberent, evidens erit utriusque effectus, & adhibitas moderationes conſideranti.

199. Ex his inferre potes, quod licet inconvenientia adducta in *cap. Alma mater* fuerint ſufficientia ad moderandas prohibitiones divinorum officiorum; non tamen ad tollendam omnem ceſſationem totalem; licetque tempore totalis ceſſationis ſit privatio omnium divinorum publice exercendorum: nihilominus cum hæc ceſſatio raro fiat ob graviſſimam iniuriam Eccleſiæ illatam; interdictum vero frequentius, & non ob tantam cauſam; ideo congruum fuit moderari rigorem interdicti potius quam totalis ceſſationis, adeoque licet eadem ratio pro utroque militare videatur nempe incommoda gravia ſecuta in ſpirituale detrimentum Fidelium ex non celebratione divinorum officiorum, qua ratione duci poterat Pontifex ad æqualiter ſe gerendum in interdicto, & ceſſatione; cum tamen ſit aliqua notabilis differentia, non eſt extendenda moderatio interdicti ceſſationi, conſequenterque privilegium tempore interdicti conceſſum non eſt ad ceſſationem a divinis ampliandum, ſimiliter cenſeo, privilegium quoad quatuor feſtivitates, nempe Nativitatis Domini, Paſchæ Reſurrectionis; Pentecoſtes, & Aſſumptionis celebrandi Divina Officia publice, non ſe extendi ad ceſſationem, ſed coarctari ad tempus interdicti; adeoque nil concludi poteſt contra noſtram ſtabilitam concluſionem.

200. Suppoſito quid ſit, & quibus modis Eccleſia polluatur, quorum notitiam habes *tract. 14. d. 5. q. 10.* quæritur, an in Eccleſia violata vi Bullæ poſſint Divina Officia celebrari. Ad quod negative cum communi DD. reſpond. Ratio eſt: quia violatio non eſt interdicti ſpecies; ut conſtat ex ibi dictis; quæ ſi talis foret, celebrans in tali Eccleſia, absque urgenti neceſſitate, & Epiſcopi licentia irregularitatem incurreret, ſicuti ſi interdicta foret: quia violaret cenſuram, ut ex eius violatione habetur *in cap. Is cui eod. in 6.* differentia aliunde inter violationem, & interdictum, cuicumque naturas eorum perpendenti nota erit, licet dicatur violatio cauſative ſimplex prohibitio divinorum.

QUÆSTIO VIII.

De privilegio utendi Sacramentis Interdicti tempore.

SUMMARIUM.

201. *Recipi poſſunt Eccleſiaſtica Sacramenta, excepta Eucharistia pro die Paſchatis.*
202. *Quid intelligatur per diem Paſchæ?*
203. *Prohibetur ſolum tali die communicatio impletiva præcepti.*
204. *Solvitur objectio.*
205. *Poſſunt etiam recipi Extrema-Unctio, Ordo, & Matrimonium.*

201. EUCHARISTIA, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta recipi poſſunt, excepto die Paſchatis, prohibitio quorum erat per interdictum; eorumque uſus nedum in Eccleſiis, ſed etiam in Oratoriis conceditur. Ita communiter AA. apud Auguſtinum Barboſam, ita colligentes ex dictione illa *Item*, quæ continuare videtur & repetere qualitates præcedentis orationis: ex quo probatur cum eisdem limitationibus, ſub quibus diximus, conceſſum fuiſſe privilegium audiendi Sacrum, utpote, quod non ſit ſpeciale interdictum, quod privilegiatus non ſit innodatus aliqua cenſura, quod fundatur etiam Deo preces, venire conceſſum Euchariſtiæ uſum; & de hac ultima conditione ſuper qua aliqua poſſet ſuſcitari difficultas expreſſe præcipitur in Bulla Italica.

202. Per diem Paſchæ non intelligitur dies in quo feſtum Reſurrectionis celebratur; ſed tempus illud Paſchæ præſcriptum, in quo Fideles, qui ad annos diſcretionis pervenerunt; tenentur Sacram Euchariſtiam ſumere, & quod juxta declarationem Eugenii IV. 15. dierum continet ſpatium, incipiendo a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis incluſive; vel totius Quadrageſimæ; vel demum, ut melius dicam per verba illa *excepto die Paſchatis* intelligitur prohibitio communionis illius, in Oratorio privato, qua ſatisfit præcepto *in cap. omnis utriusque ſexus de pœnit. & remiſſ.* ita Navar. Rodriq. Henriq. Cardinalis de Lugo, Ludov. a Cruc. Trull. Bardi, & alii.

203. Hinc, ſi quis Eccleſiæ præcepto ſatisfecerit, devotionis cauſa, Euchariſtiæ Sacramentum ſumere valebit in Oratorio. Ut ſentiunt Bardi, Suarez, Coninch, Fagundez, Layman, Miranda, Petrinin, Guitart, Ludov. a Cruc. Ludovic. de San Juan, Diana, alios citans *in tom. 2. reſol. 57. pag. 63.* tenens ibi poſſe quemcumque, dictam Euchariſtiam accipere de manibus Regularium in ſuis Eccleſiis absque Bulla tali tempore, dummodo ſatisfecerint Eccleſiæ, communione accepta e manibus proprii Parochi; vel parati ſint facere ſatis: Pontifex enim ſolum intendit in quacumque ex his exceptionibus: ut ſaltem ſemel in anno facies ovium aperiatur Paſtori, ſicque ſolum excipitur communio formalis, hoc eſt præcepti impletiva, minime vero materialis, hoc eſt facta devotionis cauſa.

204. Obiicies cum Sylvio *in 3. part. quæſt. 80. art. 11. quæſt. 1. in fine*; die 23. Januarii anno Domini 1586. a S. Congreg. deciſum fuiſſe non poſſe in die Paſchæ ſumi Euchariſtiam, ſive ex præcepto, ſive ex devotione fiat in Eccleſiis Regularium: ergo falſum eſt dictum cum Diana; etiamque a pari, quod vi Bullæ in Oratorio privato ex devotione ſumi poſſit. Reſpond. non conſtare de tali declaratione. Sicque nulla eſt paritas. Dein praxis eſt in contrarium.

205. Poſſunt etiam Sacramentum Extremæ Unctionis, quod tempore Interdicti prohibetur in *cap. quod in te de pœnit. & remiſ.* Ordinis, qui venit veritus ſub univerſali prohibitione Sacramentorum Interdicti tempore; etiamque matrimonii, cum ſolemnitate contrahendi; ſeu benedictione nuptiarum, quarum prohibitio in dicto tempore probabilis refertur *in tom. 2. tract. 14. d. 2. quæſt. 6. n. 100.* adminiſtrari, & recipi vi Bullæ Interdicti tempore, ut expreſſe conſtat ex illa clauſulæ ipſiusmet Bullæ. *Item Euchariſtiam & alia Sacramenta, præterquam in die Paſchatis recipere conceditur, &c.*

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO IX.

De privilegio Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

SUMMARIUM.

206. *Bulla concedit Privilegium ſepeliendi in Loco Sacro, tempore Interdicti.*
207. *Hoc Privilegium eſt diſtinctum ab illo aſſiſtendi Divinis Officiis.*
208. *Solvitur objectio.*
209. *Quoad hoc Privilegium Bulla non prodeſt Defunctis: bene vero Clericis cum moderata pompa funerali.*
210. *Solvitur Objectio.*
211. *Explicatur pompa hæc funeralis.*
212. *Regulari debet conſuetudine, vel Epiſcopi, aut Parochi judicio.*
213. *Privilegium ſepulturæ non extenditur ad Eccleſiam ſpecialiter interdictam.*
214. *Quamvis aliæ Eccleſiæ non ſint interdictæ.*
215. *Proderit tamen tale Privilegium, ſi interdictum ſpeciale generali æquivaleat.*

206. EX dictis in loco ſupra, & ultimate *cit. Sum. n.* 597. conſtat, per interdictum ibi privari Eccleſiaſtica ſepultura, quod eſt tertius ipſiuſmet effectus, cujus illius uſus conceditur in Bulla, verbis illis: *Item mortuorum corpora, niſi forte vinculo excommunicationis innodati deceſſerint, cum moderata funerali pompa ſepeliri conceditur.*

207. Novum igitur procul dubio, & diſtinctum eſt hoc privilegium, gaudendi Eccleſiaſtica ſepultura, ab illo aſſiſtendi Divinis Officiis. Ita Suarez, Covarruvias, Majolus, Coninch, Hurtadus, Bardi, & alii plures apud Dianam. Eſt ratio: quia effectus Interdicti enumerantur in jure tanquam tres pœnæ inter ſe diſtinctæ, ita, ut una non contineatur in alia, ut conſtat *ex cap. Epiſcoporum de Privileg. in 6. & cap. civitas de ſent.* conſequenterque conceſſio, ſeu relaxatio circa Eccleſiaſticam ſepulturam erit novum, & diſtinctum Privilegium ab eo, quo conceditur aſſiſtere Divinis Officiis. Accedit, quod *in cap. quod in te de pœnit. & remiſ.* conceditur Clericis Eccleſiaſtica ſepultura, non obſtante Interdicto; & tamen non conceditur Divinum Officium: ergo ſignum eſt, quod ſub conceſſione hujus non venit conceſſio illius (quo in contrarium, nempe conceſſionum conceſſione contrarii fulciuntur ad ſuam oppoſitam propugnandam ſententiam.) Inſuper *in cap. cum & plantarr. §. quod ſi de Privileg.* permittitur Divinum Officium quibuſdam Templariis, & Hoſpitalariis, & tamen eis negatur Eccleſiaſtica ſepultura: ergo cum hæc in jure ſeparentur, neceſſario fatendum eſt, unum eſſe ab alio diverſum, conſequenterque unum in alio non includi, Privilegiumque unum, concedens ad aliud non extendi.

208. Objicies *ex cap. A nobis de ſent. excom.* ubi dicitur: non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & vivo: ex quo deductum eſt hoc axioma: *cui permittitur communicatio vivo, permittitur etiam mortuo*: ergo ſi vivens habet Privilegium communicandi, & aſſiſtendi ad Divina Officia, mortuus poterit ſuo modo communicare, nempe per Eccleſiaſticam ſepulturam. Reſpond. teneri dictum ſuo modo, hoc eſt, poſſe deferri corpus talis Privilegiati in Eccleſiam; ibique ſtare dum celebrantur Officia, poſtque extra Locum Sacrum illud ſepeliri, hæcque impropria communicatio eſt in celebratione Divinorum Officiorum mortui cum viventibus, ſicut impropria in ſepultura viventium cum mortuo, ut notat Suarez.

209. Acceptio Bullæ pro defuncto, qui non mandavit vivens ſibi ſumi, non prodeſt ei, ut ſepeliri poſſit in loco Sacro. Eſt ratio: quia hoc privilegium eſt conceſſum vivis Bullam accipientibus, ut poſt eorum mortem effectum habeat: ut patet ex verbis Bullæ: *Iis qui ex bonis ſibi a Deo collatis in hanc expeditionem pro defenſione Religionis liberaliter contulerint, &c.* quæ verba ad vivos ſolum dirigi poſſunt. Nec dicatur, defunctum habere voluntatem interpretativam Bullam accipiendi; nam voluntas hæc nil prodeſt ad gaudendum privilegiis; ſicuti nec ſufficit voluntas ſola acceptandi in eis: quia unice vivis utilis eſt. Adeoque favet quoad hoc Privilegium Bulla Pueris, Amentibus, Ebriis pro ipſis ab aliis accepta: quia adeſt talis voluntas acceptandi, fundata in voluntate non pure interpretativa, ſed virtuali accipiendi; ut fuſius dictum eſt *ſup. num.* 54. 55. & 56. ibique dicta videas. Clericos aliqualiter fovet etiam hoc privilegium, in hoc ſcilicet, quod eſt, ſepeliri cum moderata pompa funerali tantum; nam a jure communi ut habetur *ex cap. quod in te de pœnit. & remiſ.* ſolum conceditur ipſis, ſepeliri poſſe in Loco Sacro, cum conditionibus ibi præſcriptis, exceptis tamen feſtivitatibus illis in quibus juxta moderationem per *cap. Alma mater* licitum eſt celebrare Officia Divina cum ſolita ſolemnitate: quia in eo tunc his addi poterit ſepultura alias a jure conceſſa.

210. Obj. per *textum in cap. quod in te* conceditur ſolum Clericis ſepeliri poſſe in Cæmeteriis; per Bullam vero etiam in Eccleſiis: ergo non tantum eis prodeſt quoad pompam funeralem, quin etiam quoad ſepulturam. Reſpond. per Cæmeterium ſignificari olim omnem Locum Sacrum ad ſepulturam Fidelium deſtinatum, ſub quo venit Eccleſia. Dicitur inde Cæmeteriis: quia in primitiva Eccleſia ſolum Fidelibus permittebatur in ipſis ſepeliri, vel in atriis Eccleſiæ communiter; minime vero intra Eccleſiam ut videri poteſt in *Concil. Triburenſi cap. 17. & Nanatenſi, ut refertur cap. præcipiendum, §. prohibeates. 13. q. 2.* adeoque licet Eccleſia non veniat nomine Cæmeterii materialiter, tamen venit formaliter quoad intentionem Pontificis, qui aſſignavit in ſepulturam Clericorum Cæmeterium, in quantum vigebat prohibitio ſepeliendi in Loco Sacro: cum ergo nunc omnibus Fidelibus indiſcriminatim Eccleſia in ſepulturam ſit conceſſa; ideo ſub Cæmeterii nomine neceſſario fatendum eſt venire.

211. Pompa funeralis, de qua loquitur Bulla, non eſt pompa humana, vel politica, quæ conſiſtit in aſſociatione corporis defuncti ad ſepulturam per Amicos, Parentes, Nobiles, &c. ſed Eccleſiaſtica; quæ ſtat in comitatu plurium Clericorum, & Religioſorum, in luminibus cadaver aſſociantibus, & cum cantu recitantibus Pſalmos, conſuetaſque Orationes, pulſationeque Campanarum, in ſignum mœſtitiæ: moderata igitur hæc pompa conceditur, hoc eſt medietas pompæ illius, quæ pro defuncto fieret, non urgente Interdicto. Ut in Bulla contra Infideles conceſſa declaravit Julius III. anno 1552. etiamque Pius IV. anno 1564. & 1565.

212. Tamen quoad hanc optimum eſſe, ſe conformare locorum conſuetudini, aut Epiſcopi, ſeu Parochi diſcretioni, ſentio cum Ludovic. a Cruc., Trull. Bardi, Villalob. & aliis, quin hoc opponatur citatis Pontificum declarationibus, cum Epiſcoporum, & Parochorum, iis deficientibus, ſit, quænam Eccleſiaſtica pompa ſit congrua unicuique ſtatui, & Perſonæ ſignare, ex qua innoteſcet medietas ejus. Cenſeo ſimiliter cum Henriq., Trull., & P. Bardi fieri poſſe ſepulturam, quæ datur in Loco Sacro januis Eccleſiæ apertis. Eſt ratio: quia hæc ſolemnitas publice exercenda conceditur, taliſque non appareret ſi Eccleſiæ januæ clauſæ forent; tamen non poteſt funus celebrari cum Miſſa: quia ſub funerali pompa Divina Officia non comprehenduntur, inter quæ præcipuum locum tenet Miſſæ Sacrificium; adeoque ſepultura cum illa pompa finita, claudendæ ſunt Eccleſiæ januæ, etiamque excludendæ Perſonæ non Privilegiatæ, poſteaque ſubmiſſa voce, abſque Campanarum ſono pro Anima defuncti Sacrum celebrari poterit, ut tenent cit. Henri. Trull. & Bardi.

213. In loco autem ſpecialiter interdicto, ex dictis ſupra patet, non poſſe ſepeliri vi Bullæ. Eſt ratio: quia hoc Privilegium conceditur, ut interdicto durante ſit permiſſum celebrari ibi; quod in Eccleſia ſpecialiter interdicta non habet locum, ut diximus. Conſtat etiam, quia ly *Item* Bullæ eſt dictio repetitiva præcedentium conditionum, ſub quibus conceditur privilegium.

214. Ex quo patet, quod quamvis aliæ Eccleſiæ, ſi adſint, interdictæ non ſint, ſi propria eſt ſpecialiter interdicta, in ea nequibit aliquis ſepeliri: quia Bulla poſtulat, ut in illa, in qua quis ſepeliendus eſt, ſit permiſſum celebrari; quod cum prohibitum ſit, nulla Fidelium corpora ibi ſepeliri valebunt.

215. Si tamen Interdictum ſpeciale generali æquivaleat, proderit Bulla quoad talem effectum ſepulturæ Eccleſiaſticæ; tuncque æquivalere dicetur, quando omnes Eccleſiæ, & Cæmeteria Civitatis, vel alterius loci erunt ſpecialiter interdicta; vel ſi una ſolum ſit Eccleſia in oppido; hæcque ſpecialiter interdicta ſit: quia in his caſibus interdictum ſpeciale eundem

dem cauſabit effectum, ac cauſaret generale, præſcindendo a Privilegiis; nam eodem modo prohiberetur ſepultura Eccleſiaſtica Clericis, qui in loco prophano ſepeliri deberent, quod eſt indecens Clericali dignitati, & contra Pontificis mentem, ſtatuentis per privilegium juris communis *in cap. quod in te*, huic indecentiæ volentis occurrere, ut Clerici ſepeliri poſſint in loco ſacro, haud obſtante interdicto: cum ergo adæquatum motivum concedendi Privilegium juris communis in favorem Clericorum ſit omnino idem in interdicto generali, ac in ſpeciali, modis ſupradictis, neceſſario debet dici hoc Privilegium Bullæ ſe extendere ad ſpeciale interdictum, æquivalens generali, eundem præſtans effectum, ac generale, tuncque per accidens ampliabitur ad interdictum ſpeciale. Adjuvat eſſe negotium tam pium, opus nempe magnæ miſericordiæ, ad quod nos hortatur Eccl. 7. *Mortuo non prohibeas gratiam*, hoc eſt ſepulturam, ut interpretantur DD. aliqui in Barboſa.

QUÆSTIO X.

De Privilegio celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis privatis extra tempus interdicti.

SUMMARIUM.

216. *Bulla concedit Privilegium celebrandi etiam extra tempus interdicti, in Oratoriis privatis.*
217. *Solvitur ratio obſtans.*
218. *Fiet ergo ſatis præcepto audiendi Sacrum, audito hoc, in tali loco.*
219. *Similiter ſi audiatur ibi in feſtis ſolemnioribus, pro quibus non conceditur in Brevibus facultas celebrandi.*
220. *Non præbet facultatem recipiendi Euchariſtiam, etiam ex devotione a quocumque Sacerdote.*
221. *Firmatur inconvenienti.*

216. CONCL. I. Vi Bullæ Cruc. poteſt Sacrum celebrari, & audiri in privatis Oratoriis, nedum interdicti tempore; ſed etiam extra tale tempus. Ita Rodriq. Henriq. Trull. Bardi, Caſtropalaus, Riccius, Ludovic. a Cruc. Guitart, Zarabella, Diana *tom. 2. tract. 2. reſol. 56. pag. 62.* Eſt ratio: quia Pontifex non reſtringit hanc facultatem ad ſolum tempus interdicti, ut patet ex dictione illa implicativa *Etiam*; quæ, quia talis adhuc in odioſis habet vim ampliativam, includitque caſum minus dubitabilem, expreſſo magis incerto, ut tenent Tuſc. Decianus, Pariſ. Cened. Gemin. & alii apud Barboſam, quo denotat clare, in tempore in quo non adeſt interdictum, poſſe celebrari in dictis Oratoriis, ibique Sacrificium audiri. Patet hoc ſequenti ſimili modo loquendi: *Petrus etiam in æſtate a potu immoderato ſe abſtinet; vel Paulus etiam nocte contemplationi vacat.* Quo revera intelligendum eſt Petrum, & hyeme a potu immoderato ſe abſtinere; & Paulum quando ſol luceſcit contemplationi vacare; ſed de hoc non eſt alia aſſignabilis ratio: ni quia dictio illa *Etiam* eſt implicativa, hoc eſt implicat, aut conjungit tempora, quæ ſunt ejus ſubjectum, ſeu cui applicantur; ergo cum *illa* tempora ſimiliter conjungat, quæ ſunt ſubjectum ejus; ideo nedum tempore interdicti; ſed etiam extra, comprehendit privilegium; conſequenterque auditio ibi illa Sacri erit pariter impletiva præcepti. Accedit quod conceſſo magis, & minus conceſſum venit, ſi pro hoc non eſt ſpecialis ratio, ut patet ex *Regula jur. in 6. cui conceditur quod eſt plus, conceditur quod eſt minus*, quæ illa hic militare non videtur.

217. Si dicatur praxim eſſe in contrarium: quia nemo præſumit in Oratorio privato diebus feſtivis Miſſam audire; niſi habens ad hunc effectum ſpeciale Privilegium. Reſpond. hoc eſſe: quia plures ignorant tale privilegium; alii ſcrupulis agitati uti illo formidant. Dein: nec ſequeretur ex hac opinione Eccleſias deſtitui Perſonis, ut ſentiunt contrarii, ſi Bullam habentes, aut celebrare, ſi Presbyteri, aut audire Sacrum, ſi Laici, valerent in privatis Oratoriis; nam pauci ſunt, qui hæc habeant in propriis domibus: Præterea ſolum familiares ordinarie, & non extranei aſſiſtere ſolent; adhucque quamplures cum Dominis, ſive non, ad Eccleſias ſe conferre ſolent. Demum concurſus Populi in Eccleſiis non tantum eſt Miſſæ audiendæ cauſa, ſed etiam concionis, & viſitationis Altarium faciendæ, ſicque deſtitutio illius non ſequeretur.

218. Satisfacient ergo Eccleſiaſtico præcepto Sacrum audiendi omnes Bullam habentes, atque ea carentes dummodo familiares, domeſtici, aut conſanguinei ſint Bullam tenentis unaque cum ipſo illud audiant in Oratoriis privatis; etiamſi in Apoſtolico Brevi, quo erectum eſt Oratorium, exprimatur tantum ſatisfacturum fore præcepto Eccleſiæ audiendi Sacrum diebus feſtivis Oratorii Dominum, & non alios, valdeque probabilem hanc ſententiam, cujus etiam ratio eſt: quæ ſupra, cui Bullæ Privilegio præjudicare nequit hæc limitatio, puto, quamvis improbabilem clamet P. Mendo: Qui autem magnæ probabilitatis fundamenta videre cupiat; non pauca attentione percurrat P. Bardi *in part. 2. tract. 2. cap. 6. ſect. 1. a num. 16. uſque ad 24. incluſive.* Licetque dicta opinio contraria conformior appareat dictis in quæſt. prolegomena *num. 15.* utpote, quod privilegia Bullæ contra jus commune, quia odioſa preſſe ſunt interpretanda, tamen aſſertam ſequor; quia illa ſit extorſio, aut mutilatio ſenſus verborum Bullæ, quo modo ibi non diximus ſtricte deberi privilegia odioſa interpretari.

219. Occaſione dictorum quæres: an audiendo Sacrum in quocumque Oratorio privato, feſtis ſolemnioribus; utpote Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchæ Reſurrectionis, Pentecoſtes, Annunciationis B. M.V. ejus Aſſumptionis, Feſti S. Joannis Baptiſtæ, Petri, & Pauli Apoſtolorum, & Patronorum Loci in quo eſt erectum Oratorium, &c. quæ limitatio (ſive extendatur, ſive non ad interdicti tempus) ſolet poni in Brevibus a Pontifice emanatis, ut habetur *ex cap. Si quis de conſec. diſt. 1. & ex determ. Sacr. Congr. Rituum 17. Novembris* 1617. fiat ſatis Eccleſiaſtico præcepto vi Bullæ. Ad quod reſpond. affirmative. Ita Rodriq. Ludovic. a Cruc. Bardi, Trull., Valquez, Diana *tom. 4. tract. 2. reſol. 54.* eſt ratio: quia licet Breve Apoſtolicum dies illos excipiat, non tamen Bulla Cruc. adeoque quantumvis vi illius privilegii non valeant, bene tamen vi Bullæ, ſicut ſupra Gallego, & Vincentius Riccius excipiunt diem Paſchæ; ſed male: quia exceptio in Bulla pro die Paſchæ ſolum eſt pro receptione (formali ut dictum eſt) Euchariſtiæ. Igitur poteſt ibi celebrari, Dominuſque Sacerdotem invitare ad celebrandum, & adhuc ſtante excommunicationis pœna, ab Epiſcopo, ne talibus diebus celebretur, ſemoto ſcandalo, & contemptu, ut tenent cit. Rodriq. Trull. & Diana, quia facultas Bullæ eſt a Pontifice, ideoque ab Epiſcopo nequit impediri. Aſt in tali caſu melius foret Epiſcopo obtemperare, uti conſulit Diana *loc. cit. reſol.* 28. Eadem ratione patet plures Miſſas celebrari poſſe in dictis Oratoriis, quantumvis Brevia Apoſtolica moneant unum poſſe celebrari: quia Bullæ Cruc. verba ad numerum determinatum, ut diximus, non reſtringunt.

220. CONCL. II. Bulla tamen non dat facultatem recipiendi Euchariſtiam, etiam ex devotione a quocumque Sacerdote. Ita Rodriq., Henriq., Avila, de Lugo, Bardi, Sanchez, Suarez, Nunnus; dicens iſte, contrarium eſſe improbabile *in 3. par. qu. 82. art. 3.* Eſt ratio: quia ſolum conceditur facultas ſumendi Euchariſtiam, quin fiat mentio de circumſtantiis, quæ ni expreſſæ, intellectæ non veniunt; quales ſunt quod recipiatur necne a proprio Parocho, vel ex alterius manibus Sacerdotis; præcipue cum nullo modo ſit connexa hæc cum receptione, ut ex ſe liquet; nam Bulla ſolum intendit tollere impedimentum ab interdicto proveniens, minime vero declarare aliquid contra jus commune, ſecundum quod a ſolo Parocho, vel ab alio de ejus licentia, poteſt hoc, uti, & alia, recipi Sacramentum, ut notant communiter AA. & determinatum fuit *in Concil. Carthag. 1. cap. 7. & Milevit. cap. 18.* & colligitur *ex cap. omnis utriuſque de Pœnit. & remiſſ.* poſſe a quocumque Sacerdote recipi Euchariſtiam.

221. Accedit quod ſi hæc facultas daretur, cum non dicant AA. contrarium ſentientes, venire conceſſam in facultate data eligendi Confeſſarium: etiam, & recipiendi alia Sacramenta, utpote Extremam Unctionem, Matrimonium, nulla adepta licentia Parochi: quia eadem clauſula, qua conceditur poſſe recipere Euchariſtiam tempore interdicti, & alia Sacramenta poſſe ſumi, conceditur: quod illud abſurdum eſt, & contra praxim: igitur cenſendum eſt Bullam, quoad hanc circumſtantiam recipiendi Euchariſtiam, nil innovare; ſed pure facultatem præſtitiſſe valendi illam ſumere tempore interdicti. Hæc tamen licentia a Parocho cuicumque Sacerdoti etiam non approbato ab Ordina-

rio

Digitized by Google

rio ad Sacramenta adminiſtranda dari poteſt: eo quod habeat ordinariam poteſtatem, conſequenterque delegabilem, dum non prohibetur, uti in Sacramento Pœnitentiæ per Trid. *Seſſ. 23. cap. 15. de Reformat.* nec requiritur expreſſa, ſed ſufficit rationabiliter præſumpta, ut tenet Trull. de Lugo, Navarr. Bardi, & alii; quinimo invaluit jam conſuetudo, ut pro recipiendis Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ Sacramentis ex devotione a quocumque Sacerdote, ſive Regulari, ſive Sæculari, approbato tamen ab Ordinario loci pro Pœnitentiæ ſuſcipiendo, accipi valeant.

QUÆSTIO XI.

De privilegiis circa cibos vetitos; uſum carnium in diebus prohibitis & jejunia.

Poſt privilegia hucuſque conceſſa, ſeriem gratiarum, quas diſpenſat liberalis SS. Pater in hoc diplomate proſequendo, elargitur beneficium, ut hanc Bullam habentes, utriuſque Medici corporalis nempe & ſpiritualis conſilio, carnes temporibus jejuniorum integri anni, etiam Quadrageſimalium comedere valeant. Circa quam gratiam ſit

§. I.

Reſolvens an per privilegium eſus carnium in diebus prohibitis aliquid concedat Pontifex; aliaſque difficultates hanc gratiam concernentes.

SUMMARIUM.

222. *Per hoc privilegium aliquid concedi oſtenditur.*
223. *Medicus ſpiritualis quis ſit?*
224. *Objectio ſolvitur.*
225. *Et qui corporalis?*
226. *Hac gratia non fruuntur Patriarchæ, Primates, &c.*
227. *Extenditur dictum privilegium ad feriam ſextam, & Sabbatum non jejunale.*
228. *Diſpenſatus ad carnes non aſtringitur jejunii præcepto.*
229. *Solvitur objectio.*
230. *Alia ſolvitur inſtantia.*
231. *Qui ad carnes diſpenſatus eſt, etiam ad nocivas.*
232. *Pariter iſte piſces ſimul cum carnibus, edere poteſt.*
233. *Niſi Epiſcopus prohibuerit ſub excommunic. pœna.*
234. *An diſpenſatus ad carnes in Quadrageſima, teneatur a lacticiniis abſtinere die, quo iis non veſcitur?*
235. *Obſtaculum reſolutionis diſſolvitur; magiſque hæc explicatur.*
236. *Diſpenſatus ad carnes, is cœnare poteſt, quamvis Cœnæ abſtinentia ejus ſaluti conducat.*

222. HOC quæſitum jam in capite propoſitum inveſtigare decrevi; quia videtur, Papam nil, per Privilegium, eſum nempe carnium diebus prohibitis, concedere; eo quod exigat utriuſque Medici conſilium. Ratio dubitandi eſt: quia ſolum conſilio Medici corporalis licitum eſt cuicumque carnibus veſci; & abſque eo, ſi indigentia ſit nota; igitur ſi Pontifex unice carnium eſum diebus prohibitis concedit cum utriuſque Medici conſilio, viſum eſt per hanc gratiam nedum aliquid contra jus commune relaxare, quinimo novum onus imponere talis uſus fungendi cauſa. Sed licet aliqui his innixi, tueantur nil novi concedere Pontificem, tamen ſunt omnino rejiciendi, ut & aliæ opiniones circa præſens Privilegium, quas opus non eſt hic referre; adeoque dicendum eſt: tale Privilegium concedere, quod ſtante aliquali cauſa, dubium pariente, ad utendum carnibus die prohibito, nec ne, non requiratur diſpenſatio Epiſcopi, vel Parochi; ſed ſufficere conſilium utriuſque Medici (accepto ly *utriuſque* non disjunctive, ut falſo putabant aliqui, ſecum Henriquez trahentes, contrarium ſentientem) hoc eſt dum cauſa eſt ita dubia, vel quia gravitas morbi non eſt manifeſta, vel quia morbus non eſt adeo gravis, ut prudenter Medicus corporis conſulere nequiret carnium comeſtionem, poſſit iſte, & Spiritualis abſque ullo ſcrupulo, vi Bullæ ſupplentis defectum cauſæ, earum eſum ſuadere. Quod quidem a jure communi non conceditur. Ita Villal. Joan. Sanchez, Trull. Ludovic. a Cruc. Palatius, Roſel. Henri. Bardi, & alii.

223. Per Medicum ſpiritualem intelligitur hic Sacerdos quicumque, quamvis nec Confeſſione Pœnitentem audiat, nec proprius ipſius ſit Confeſſor, quinimo nec approbatus ſit ab Ordinario ad Confeſſiones audiendas. Eſt ratio: quia, eo quod Sacerdos ſit, habet annexam poteſtatem abſolvendi, ſicque capacitatem proximam recipiendi juriſdictionem in foro Sacramentali, ſubditorum ſcilicet electionem, ut valide abſolvat; quo, nonque ex actuali juriſdictione Medicus ſpiritualis appellari valet. Præterea cum hoc nomen Medicus intelligatur de Medico corporis, extendaturque ad ſpiritus, huic attribuendum eſt illud, quod ille talis conſtituitur, proportionaliter; cumque ſola cognitione morborum corporis & applicatione remediorum, ad eos pellendos talis dicatur: hinc pariformiter ſpiritualis dicetur ſola morborum animæ intelligentia, & medicinarum indicatione, ad iis dolentes ſanandos; ad quod purus valet Sacerdos: Sacerdotium enim eſt munus gerendi alios in vita ſpirituali; conſequenterque eo præditus, aptitudine quoque ornatur ſpeciali animam curandi: qui ſi aliunde vi approbationis ab Ordinario, nedum ad hæc, ſed ad conferendam vitam mortuis ſpiritualiter, media gratia collata per abſolutionem Sacramentalem valeat; hoc non eſt ipſius ut Medici, ſed ut judicis in quo a Medico corporali diſtinguitur. Accedit, quod, vel ab Eccleſia, vel a Chriſto habent juriſdictionem abſolvendi a venialibus, & mortalibus remiſſis, licet per Innocent. XII. prohibitum ſit illam reducere in actum, & ab Innocent. XI. in Decreto circa Communionem quotidianam prope finem.

224. Objicies: Medicus ſpiritualis ſolum requiritur ad præſtandum conſilium; ſed ad hoc ſufficit prudentia: ergo per Medicum ſpiritualem adhuc non intelligetur Sacerdos: ſed quicumque pius, & prudens exigetur a Pontifice, volente dicto nomine comprehendi. Reſpond. conceſſa majori neg. minorem in præſenti caſu. Quia quamvis prudentia non exigat Sacerdotium, tamen hoc congruenter a Pontifice exigitur; uti ſimiliter ad abſolvendum a cenſuris; ad commutandum vota; ad quæ certe ſufficeret prudentia quorundam Laicorum; & tamen Pontifex in hacmet Bulla ad munera prædicta Confeſſarios ſolum eligere voluit; & merito: quia cum omnia hæc ad animæ ſalutem ſpectent, Sacerdotumque ſit, ut dictum eſt ſupra *num.* 228. cæteros dirigere Fideles in vita ſpirituali, ſub tali nomine Laicus quicumque, licet doctus pius, & prudens non veniet, uti nemo prudenter exiſtimare poteſt.

225. Per Medicum autem corporalem intelligitur ille, qui Medicinæ Doctoratu inſignitus eſt; quin ſufficiat ſcientiam artis habere; uti non ſufficit aliquem peritum eſſe in Jure Canonico, ad diſpenſandum in foro interno, quoties tale munus committitur Doctori: ut communiter ſentiunt AA. quamvis aliqui propugnent, Licentiatus gradum ſufficere: tamen Bacchalaureatus gradum Medicinæ, eis qui viſitandi Privilegium exercent, uti ſunt major pars Medicorum Villarum, Locorum, aliorumque oppidorum ſufficere, certum teneo: quia omnes hi veri Medici ſunt corporales; hicque exigit eos Pontifex, ratione ſcientiæ, quam ſupponit ipſos habere ad morbos cognoſcendos: hinc, qui ita inſcius foret, ut ignoraret adhuc Medicinæ eſſe, eo quod nuſquam tali incubuiſſet arti, obtineretque talis facultatis Doctoratum; eo quod in examine pro ſe alium ſuppoſuerit; vel ex aliqua Familia Privilegium habente doctorandi, indubitanter cenſeo, ſub nomine Medici corporalis non venire; quia primus revera Doctor non eſt: quamviſque ſecundus, talis illo ſit modo; cum tamen Medicus a Medicina dicatur, ut notat Paſſeratius in Dictionario Calepini, Pontifexque potius attendat intelligentiam hujus artis, atque exercitium medendi, quam nudum Doctoratus gradum, nequit dici ſub eo nomine comprehendi. Itaque ob hanc cauſam communiter ſuſtinetur in defectu hujus, corporalis nempe Medici, ab homine experto conſilium exigi poterit; revera tamen tutius erit illo in caſu a Parocho diſpenſationem obtinere.

226. Dictum privilegium non extenditur ad omnes habentes Bullam; nam Patriarchæ, Primates, Archi-Epiſcopi, &c. Regulares, & Presbyteri Sæculares excipiuntur in ipſamet Bulla Latina, ita poſt talis privilegii conceſſionem ſonante: *Et ſub hoc indulto veſcendi carnibus, ovis, lacticiniis comprehenduntur cujuſvis militiæ Regulares. Patriarchis vero Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque inferioribus Prælatis, nec non aliis Perſonis Regularibus, & qui in ordine Presbyteratus,*

Digitized by Google

fuerint Sæcularibus id minime conceditur, niſi ſexagenarii fuerint. En clarus Bullæ textus: quia ergo hac regulari debent aliæ Bullæ, Hiſpanica nempe, & Italica, ideo non obſtat, quod in his ſolum de ovis, & lacticiniis ſit exceptio.

227. Extenditur dictum Privilegium pro iis, quibus eſt conceſſum, ad feriam ſextam, & ſabbatum non jejunale, licet in Bulla ſolum dicatur: *Carnibus de conſilio utriuſque Medici temporibus jejuniorum totius anni, etiam quadrageſimalibus veſci*. Nam dictio *etiam* continet tempus extraquadrageſimale, non jejunale, ut oſtenſum eſt *num.* 217. ibique Regulam juris adduxi hanc veritatem pariter concludens. Accedit, quod ridiculum foret dicere poſſe veſci carnibus, quamquam de utriuſque Medici conſilio, feria ſexta, & ſabbato, ſi dies jejunales ſint, minime vero ſi non ſint; eo quod major difficultas adſit diſpenſandi pro illis. Demum expreſſe habetur in Bulla Italica. *Item concede a tutte le Perſone che prenderanno queſta Bolla, che durante il detto anno, poſſano di conſeglio d' ambidue i Medici ſpirituale e corporale mangiar carne in Quareſima, e altri tempi di digiuno, e giorni prohibiti di mangiar carne per tutto l' anno*.

228. CONCL. I. Qui vi Bullæ eſt diſpenſatus ad carnes diebus jejunalibus, non aſtringitur ad unicam comeſtionem. Ita Toletus, Gomez, Joan. de la Cruz, Cajetan. aliique apud Bardi citati, & Diana aſſerens hanc probabiliorem ſententiam *tom.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 75. *num.* 3. Eſt ratio: quia abſtinentia a carnibus eſt de eſſentia jejunii, ſublataque rei eſſentia, & rem ipſam perire neceſſe eſt, conſequenterque, cum jejunii forma corruat, non habet vim obligandi adhuc ad unicam comeſtionem. Itaque colligitur ex *l. Seia ff. de auro, & argent.* & patet: nam ſi quis voveret jejunare pane, & aqua; neque poſtea poſſet, ad jejunium conſuetum non teneretur. Probabilior etiam putatur ſententia hæc *tom.* 1. *tract.* 10. *d.* 2. *q.* 2. *num.* 15. pro qua demum eſt Religionum praxis, in quibus diſpenſati ad carnes, plures accipiunt refectiones. † Hæc tamen ſententia modo ad uſum redigi nequit, cum Benedictus XIV. in ſua Bulla *Non ambigimus*, declaraverit diſpenſatum a carnibus in Quadrageſima ad unicam comeſtionem teneri; neque in Bulla Cruciatæ plus aliquid privilegii ea in re, quam in conſuetis diſpenſationibus conceditur; ut declarat idem Pontifex in conceſſione Bullæ Cruciatæ pro incolis Melitæ Hieroſolymitanæ ſubjectis.

229. Objicies: ex hac concl. ſequeretur, quod diſpenſatus ad plures comeſtiones in die jejunii, etiam ad carnes diſpenſatus foret; nam etiam eſt de jejunii eſſentia unica comeſtio; ſed hoc ſecundum non eſt admittendum: ergo neque primum. Reſpond. neg. ſequelam. Et ratio eſt: quia comeſtio carnium directe, & per ſe, vel immediate, hoc eſt independenter a jejunio prohibetur ab Eccleſia, diebus præſcriptis in Sac. Canonibus *cap. Denique diſt.* 4. & alibi. Deinde vetitur etiam indirecte, quatenus eſt conjuncta cum abſtinentia plurium comeſtionum, ad conſtituendum jejunium, ſicque licet deſinat præceptum abſtinendi ab iis, ut pars eſſentialis jejunii conſtitutiva, deficiente alia comparte, abſtinentia nempe a ſecunda refectione, ceſſetque in quantum eſt materia legis jejunium præcipientis: tamen non ceſſat in quantum primo, & per ſe, eſt materia alterius præcepti, videlicet de non edendis carnibus, quæ ſecunda comeſtionis abſtinentia, cum non ita a jejunio independenter jubeatur, totaliter ceſſare videtur, jejunio ſublato.

230. Dices aliter: hoc privilegium eſt odioſum, conſequenterque preſſe interpretandum: ergo diſpenſatio ad unam jejunii partem, utpote ad abſtinentiam a carnibus non debet ad aliam extendi, ut puta ad unicam refectionem, ſicque hanc vigere, alia diſpenſationis cauſa, jam non ſtante. Reſpond. non extendi directe, & per ſe; ſed indirecte, & per accidens, quo ſalvatur rigor interpretandi tale privilegium, adeoque diſpenſatus quoad carnes, per accidens deobligatur ab obligatione unius refectionis; & e contra; quantumvis illa ratione alterius præcepti ſervari debeat.

231. CONCL. II. Diſpenſatus ad carnes, etiam ad nocivas, utpote porcinas, caprinas, &c. diſpenſatus eſt; conſequenterque non peccabit eas comedens contra Eccleſiæ præceptum, licet aliunde contra ſobrietatis virtutem faciat. Ita Sanchez, & Joan. Sanchez *in ſelect.* Villal. Vibaldus, Paſqualigus, Bardi, Trull. Diana, & alii. Eſt ratio; quia per diſpenſationem fit liber diſpenſatus ad comedendas carnes, quæ alias vi Eccleſiæ præcepti vetitæ erant; cum ergo per tale præceptum indiviſibiliter omnes carnes prohibeantur; igitur diſpenſatus ita, omnibus veſci valebit, quantumvis noxiis, quin præcepto Eccleſiæ contraveniat: quantumviſque diſpenſatio ordinetur ad ſanitatis conſervationem; tamen ex hoc non ſequitur, ut hæc ſervari debeat vi alicujus ſtatuti Eccleſiæ: Hæc namque nullam inſtituit legem pro ea tuenda; cumque hoc innitatur fundamento, contraria ſententia profecto corruit. Secunda concluſionis pars illata abunde patet.

232. CONCL. III. Etiam taliter diſpenſatus; piſces ſimul cum carnibus edere poteſt, ac ſine eis. Ita Azor. Fagundez, Angles, Villal. Trull. Bardi, Paſqualigus, & alii. Eſt ratio: quia illos comedere cum carnibus, aut ſine, non eſt prohibitum: liceţque Eccleſia diſpenſet ſanitatis corporalis cauſa, eorumque comeſtio nociva ſit, cum tamen (ut ſupradictum proportionaliter eſt) illa non vetet, eos non comedere, quamvis temperantiam præcipiat, contra jejunii præceptum non peccabitur. † Et hæc pariter comeſtio carnium cum piſcibus diebus jejunii in eadem Bulla vetita eſt.

233. Si autem Epiſcopus hoc prohibuerit ſub excommunicationis pœna, non poſſe, cenſeo cum Caſtropalao, & Diana *tom.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 77. contra Sancium. Eſt ratio: quia finis hujus præcepti non eſt ſaluti Fidelium conſulere corporali; ſed horum ædificationi; ne, inquam, diſpenſati in lege a carnibus abſtinendi voluptati incumbant, pro pœna, quam alii præſtant, cum & ipſi præſtare tenebantur. Adeoque licet eſus eis non ſit *nocivus*, adhuc non eis licebit, nec permittendus foret ad excitandum appetitum talis piſcium eſus, niſi in tam levi quantitate, ut in conſideratione non veniat: ut ait Diana *loc. cit. num.* 5.

234. Quæres tamen: an diſpenſatus ad carnes per totam Quadrageſimam de conſilio utriuſque Medici, ſi aliquo die, ab iis abſtineatur, ob quamcumque cauſam, piſcibus, ovis, & lacticiniis tali die veſcendo, poſſit duplicem accipere refectionem. Ad quod ita cum diſtinctione reſpond. Vel talis ille diſpenſatus eſt ob virium debilitatem, ex præſenti, aut præterita infirmitate ortam, vel ad hujus tantum præſervationem. Si primum non teneri ad unicam comeſtionem, ſed binam ſumere poſſe, ut certum cenſeo, quia diſpenſatio in eo tunc, nedum attendit nutrimentum corporis ex qualitate ciborum, ſed etiam reſtaurationem virium corporalium; ideoque taliter diſpenſatus, nolens uti diſpenſatione quoad primam partem, uti poterit quoad ſecundam; hoc eſt bina reſici comeſtione: ſi vero ſecundum, jejunare tenebitur. Ita Sanchez *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 30. Megalius, Trull. Eſcobar, Sebaſtianus Sacro *in faſciculo florum lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 11. *dub.* 1. Diana *tom.* 4. *tr.* 6. *reſol.* 77. & Bardi, & Pellizarius parum probabilem; ut tutam putantes contrariam opinionem. Eſt ratio aſſerti: quia objectum adæquatum talis diſpenſationis eſt nutrimentum ex qualitate ciborum; non vero ex virium corroboratione: eo quod diſpenſatus jam ſupponatur robuſtus, & capax ad tolerandam jejunii afflictionem: igitur non comedendo, ceſſat finis totalis, & adæquatus diſpenſationis conſequenterque urget jejunii obligatio. Accedit; quod taliter diſpenſatus ſolum eſt liber a jejunio, dum ponit conditionem incompoſſibilem cum jejunio: cum ergo non ponatur, carnibus non veſcendo; ideo viget jejunii præceptum, adeoque ad unicam tenebitur refectionem.

235. Nec dicas diſpenſationem a jejunio eſſe acceſſorium ad diſpenſationem carnium: adeoque integrum eſſe taliter diſpenſato jejunare, uti ei eſt, carnes comedere: nam hoc ſolum probat eſſe liberum diſpenſato jejunare conditionate, hoc eſt caſu, quo abſtineat a carnibus, jejunare; ſicque non, neutiquam; non vero abſolute. Unde huic tali ſolum erit facultas jejunandi, vel non in prima refectione: nam ſi in illa aliquid incompoſſibile cum jejunio, ut puta carneum non comedat, ad refectiunculam poſtea tenebitur; ſecunda enim refectio non per ſe conceditur; ſed ex ſuppoſitione comeſtionis carnium, ad modum quo excuſatur a reſidentia duorum beneficiorum ipſam exigentium diſpenſatus a Summo Pontifice; qui ille ſi uni renuntiarit, jam alteram reſidere tenebitur: & a Sacro audiendo die feſto diſpenſatus ne aeris intemperies ei noceat, audire tenebitur, ſi domo egrediatur.

236. CONCL. IV. Diſpenſatus ad carnes, is cœnare poteſt, quamvis valetudini ejus congruat abſtinentia

a cœna

a cœna, quin peccet contra Eccleſiæ præceptum. Eſt ratio: quia per diſpenſationem abſolute, & ſimpliciter liber effectus eſt a præcepto Eccleſiæ, conſequenterque contra illud non delinquet. Ne tamen alicui videatur hanc concluſionem opponi reſolutioni *num.* 234. datæ. Dico; in illo caſu declarationem Medici tendere per ſe ad eximendum a præcepto jejunii; in ſecundo autem ſolum per ſe ferri in præceptum abſtinentiæ a carnibus; ideoque excuſationem a jejunio, in primo caſu eſſe directam, & non ex ſuppoſitione eſus carnium; in ſecundo vero, exceptionem a præcepto abſtinentiæ a carnibus non dependere a neceſſitate cœnæ, aliquando enim diſpenſatus poterit non egere ſecundæ refectionis, ſed dependet ab illa indiſpoſitione, ob quam Medicus exiſtimavit liberum eſſe illum a tali præcepto abſtinendi ab eſu carnium.

QUÆSTIO XII.

De privilegio edendi ova, & lacticinia.

SUMMARIUM.

237. *Sub mortali noxa vetat Jus Canonicum eſum lacticiniorum tempore Quadrageſimæ;*
238. *Extra quam, adhuc vi Bullæ iis veſci poſſunt.*
239. *Omnes cujuſvis profeſſionis, & ætatis;*
240. *In Quadrageſima vero Patriarchas, &c. non fovet.*
241. *Patriarchæ a Primatibus diſtinguuntur.*
242. *Quid Archiepiſcopus, & Metropolitanus?*
243. *Et Epiſcopus large ſumptus;*
244. *Stricte tamen quis ſit?*
245. *Prælati nomine qui veniant?*
246. *Et qui ſub Regularium nomine?*
247. *Laici, & Moniales intelliguntur hic; non tamen Ordines Militares.*
248. *Firmantur ultimate dicta, regula juris.*
249. *Solvitur levis objectio.*
250. *Tertiarii, nec Eremitæ veniunt ſub nomine Regularium.*
251. *Perſonæ excluſæ a privilegio lacticiniorum, ſi ſexagenarium attigerint annum, eo fruuntur.*
252. *Annus talis debet eſſe completus.*
253. *Non jejunantes, diebus præſcriptis, vi Bullæ ova, &c. edere poſſunt.*
254. *Presbyter, vel Regularis in hoc privilegio non incluſus, in menſa Privilegiati eis veſci poteſt.*
255. *In Dominicis Quadrageſimæ non licet iis veſci ſine Bull. Cruc.*
256. *Objectio.*
257. *Solvitur.*
258. *Pura permiſſio non cohoneſtat actum.*
259. *Alteri objectioni ſit ſatis.*
260. *Sententiam contrariam eſſe practice improbabilem oſtenditur.*
261. *Amplius pateſit.*
262. *Prælati, & Presbyteri vi Bullæ poſſunt, in dictis diebus dominicis, lacticiniis veſci.*
263. *Solvitur brevis objectio.*
264. *Pueri poſt ſeptimum, vel octavum annum: uſum rationis habentes, lacticiniis veſci nequeunt in Quadrageſima abſque Bulla.*
265. *Solvitur objectio.*

237. CERTUM eſt contra Fagundez, & alios a ſe citatos, quamvis male, per hoc indultum concedi aliquid contra jus commune, quod prohibet ova, & lacticinia quadrageſimali tempore, ſub mortali peccato, ut tenent Canoniſtæ, & Theologi, poteris enim in Paſqualigo *de jejun. deciſ.* 17. videre 37. AA. citatos, ita expreſſe aſſerentes: & colligitur ex *cap. Denique diſt.* 4. ubi Summus Pontifex S. Gregorius ad Aug. Epiſcopum Anglorum reſpondens ſuper his ſeqq. inter alia, ait: *Par autem eſt, ut quibus diebus a carne animalium abſtinemus, ab omnibus quoque, quæ ſementinam carnis trahunt originem jejunemus, a lacte videlicet, & caſeo, & ovis.* Super quibus verbis, ſi quis dicat; non inferri ex ipſis præceptum ſub mortali, talem abſtinentiam, ſed puram inducere decentiam, ut notat particula *ly Par*, ut ita Gloſſa interpretatur ibidem. Contra ſit in promptu: nam Aug. ut in declaratione notat Gloſſa inquirebat, an ſicut a carnibus debemus tali tempore abſtinere; ita, & ab ovis, & lacticiniis, & caſeo: igitur ſub eadem obligatione videtur venire abſtinentia a carnibus, & lacticiniis, & ideo Gloſſa verſ. ab omnibus ſic exponit: quaſi dicat, ex quo caro prohibetur: & omnia quæ de carne procedunt. Deinde Pontifex in hoc canone declarat præceptum abſtinendi a carnibus in jejuniis quadrageſimalibus ad ova, &c. ſe extendere. Demum cum Bulla excludit Prælatos, ſignum eſt jus commune prohibere tales cibos: ſicque abſtinentiam eorum non eſſe ex pura decentia.

238. Dictum privilegium veſcendi ovis, & lacticiniis in Quadrageſima prodeſt etiam extra tale tempus, ubi ſit conſuetudo ſe abſtinendi a talibus cibis, nam jus commune non prohibet pro talibus diebus, quamvis viri docti, & timoratæ conſcientiæ cenſeant non licere talibus uti cibis in vigiliis extra quadrageſimam, & quatuor anni Temporibus.

239. Sub hoc privilegio extra Quadrageſimam conceſſo comprehenduntur omnes, qui Bullam accipiunt ſive Sæculares, ſive Regulares, Eccleſiaſtici, & Presbyteri, quamvis ſexageſimum non attigerint annum, nam licet pro omnibus diebus jejunalibus abſolute excludantur Patriarchæ, &c. tamen in fine Bullæ Latinæ Gregor. XIII. declaravit intentionis ſuæ fuiſſe, & eſſe ſub indulto veſcendi ovis, & lacticiniis comprehendi prædictas Perſonas, quantumvis non ſexagenarias in omnibus jejuniis extra quadrageſimam

240. In quadrageſimalibus vero Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique Prælati inferiores, necnon Regulares omnes, & Presbyteri; etiam Sæculares, niſi ſint ſexagenarii, ut expreſſe excepti habentur in Bulla. Ratio autem hujus eſt: quia ratione ſtatus debent eſſe abſtinentiores, ut colligitur ex *cap. Statuimus diſt.* 4.

241. Quamvis igitur, a primis incipiendo, Patriarchæ, & Primates ample loquendo non diſtinguantur, ut notat *Gloſſ. in cap.* 1. *diſt.* 99. *initio*, & *cap. coram de in integrum reſtitut. verſ. ſuper primaria*; tamen ſtricte loquendo, differunt: quia Patriarcha græce idem eſt, ac latine ſummus Patrum. Ut habetur *cap. Cleros. diſt.* 21. ex B. Iſidoro *lib.* 2. *etymo. cap.* 52. Et ſimpliciter loquendo, ſub hoc nomine veniunt Patriarchæ principales, qui ſunt poſt Pontificem maximum, ut Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus; ita *Gloſ. cap. Cleros cit. verſ. in Patriarchas*. Per Primates autem intelliguntur alii Patriarchæ minorem dignitatem habentes, quam relati; hacque de cauſa abſolute Patriarchæ non dicuntur, ſed Primates, Patriarchæ minores, ut Aquileienſis, Gradenſis, Indianus, Æthiopenſis, & alii apud *Gloſ. in eod. cap. Cleros. verſ. Archiepiſcopos*. Qui omnes ab hoc indulto excluduntur.

242. Archiepiſcopus, qui ſic dicitur a verbo græco *Archon* quod latine Princeps ſignificat, dicitur quaſi Epiſcoporum talis. Can. *Cleros diſt.* 21. & Metropolitanus a menſura Civitatum, qua quælibet Provincia cui præeſt decem, vel undecim Civitates, & totidem ſuffraganeos Epiſcopos olim ſub ſe continere ſolebat, *can. Scitote* 6. *quæſt.* 3. vel a *mitros*, quod eſt mater, & *Polis*, quod eſt civitas: quia Archiepiſcopalis Eccleſia ſita eſt in Metropoli cæterarum Civitatum, ipſa enim eſt quaſi mater aliarum Eccleſiarum totius Provinciæ. *C. de iis* 12. & *notat. Gloſſ. in cit. can. Cleros*. Ex quo videtur aliquem poſſe Archiepiſcopum eſſe, & non Metropolitanum, eo quod nullum Epiſcopum ſuffraganeum habeat, ut Archiepiſcopus Roſſanenſis, & Lancianenſis, referente Barboſa *lib.* 1. *jur. Eccleſ. univ. cap.* 7. *num.* 7. & Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 33. *quæſt.* 1.

243. *Epiſcopus* autem nomen, quod græcum, & antiquum componitur ex dictione *Epi*, quod latine *ſuper*, & *Scopos* latine *intentio*, exprimunt: ſignificat, quod Epiſcopus ſit ſuperintendens ſeu curam gerens eorum, quibus præficitur, prout notatur in Can. *qui Epiſcopatum* 8. *quæſt.* 2. & *Can. Cleros ſæpius cit. diſt.* 21. Hi ergo, & Archiepiſcopi tempore Quadrageſimæ, ſi adhuc a Sum. Pontifice confirmati non ſint, excluſi non erunt a dicto privilegio lacticiniorum vi dignitatis: quia ipſam adhuc non habent, neque iuriſdictionem; adeoque ſi alio titulo non excluderentur a tali privilegio, uti Sacerdotio, frui eo poſſent, & quamvis confirmati, ſi conſecrati non ſint: quia licet poteſtatem exercendi iuriſdictionem temporalem, & ſpiritualem habeant per totam Diœceſin, ut ferre cenſuras, indulgentias concedere, approbare ad Confeſſiones audiendas.

244. Vere tamen, & proprie ſolum veniunt ſub his nominibus conſecrati, ut ſentit Abbas *in C. cum Te num.*

Digitized by Google

num. 2. e reſcriptis. *Rodriq.* Ludovic. a Cruce Card. Tuſchus, Barboſa, Reiffenſtuel in ſuo Jure Canonico *tom. 3. tit. 31. §. 1. num. 18. & 19. pag. 341.* & habetur Ex arg. *c. tua 8. de his quæ fiunt a Prælat.* ibi: *Epiſcopo, vel Electo*. Juncto Pontificali Romano, *tit. de Conſecratione Electi in Epiſcopum*. ubi tales non appellantur ſimpliciter Epiſcopi, ſed cum addito *Electi*. Etiam *Gloſ. in cap. 8. V. Dedicanda de Religioſ. Domibus. Et in Clem. 2. in caſu, & v. Pontificum de Celebrat. Miſſarum, & Clem. I. v. Quamvis Pontificem de Pœnis*. Epiſcopatus enim eſt verus ordo & non ſimplex dignitas Eccleſiæ Dei. Unde in *can. qui Epiſcopatum 8. quæſt. 1.* optime dicitur, quod Epiſcopatus, nomen operis eſt, & non honoris. Donec ergo Epiſcopus ſis conſecratus, remanes electus: conſecratio enim Epiſcopum facit; ut ait Felinus *in C. meminimus a princip. accuſat.* Inferens inde quod Civitas occidens electum non incurrat pœnam, quam Epiſcopum occidendo incurreres. Accedit, quod exceptio hæc eſt a privilegio exorbitante a jure communi, ſicque Perſonæ ſtricte, & non ample ſunt intelligendæ. Miror tamen ratione, qua firmat P. Bardi contrariam, quam tenet ſententiam cum Trull. cujus eſt, adducta ab hoc *lib. 1. §. 4. dub. 5. num. 2. pag. 141. & ab illo part. 2. tract. 3. cap. 2. ſect. 2. num. 18. pag. 239.* eſt equidem: quia cum Conſecratio ſupponat ſacerdotium (ajunt) jam Epiſcopus ſalis ſupponeretur exceptus: quæ certe nulla: quia hic inquiritur, an Epiſcopus confirmatus ſit exceptus a privilegio lacticiniorum, vi Epiſcopatus, nonque alterius tituli; nullus enim eſt qui neget Presbyterum Epiſcopum duplici titulo exceptum eſſe a tali privilegio, quibus exceptus erit quamvis muneri ſuo renuntiaret; quia vere Epiſcopus adhuc, conſecratus enim, ordinemque retinens epiſcopalem.

245. Nomine Prælati intelliguntur ii, qui habent juriſdictionem ordinariam, & ſpiritualem, vel ut ait *Gloſſ. in cap. decernimus de Judic. verſ. Eccleſia.* nomine Prælati intelliguntur Judices ordinarii; illi nempe, qui ordinariam habent poteſtatem, ut declarat *Panorm. ibidem num. 16.* Azor. *tom. 2. lib. 3. cap. 25.* initio: licet ut notant dicti AA. late ſumpto vocabulo, Prælati etiam dicantur curam animarum gerentes. Comprehenduntur igitur in præſenti, Abbates, Generales Religionum, Provinciales, Guardiani, Priores, Rectores, Præpoſiti: & ſimiles, qui prædictam juriſdictionem habent: dicti omnes a veſcendi lacticiniis indulto excluſi ſunt. Qui autem dignitatem renuntiet, excluſus non veniet, ni aliter ſit impeditus. Cardinales non excluduntur, titulo Cardinalatus, ut videri poteſt in exceptione, in qua de illis non fit mentio.

246. Regulares ſunt illi qui tria vota ſubſtantialia, paupertatis nempe, caſtitatis, & obedientiæ, Religionis approbatæ a Sum. Pontifice, peracto novitiatus anno, coram Prælato legitime acceptante, vel alio de ejus commiſſione emiſerunt, ſubſuntque illius obedientiæ, ut advertunt Rodriq. Trull. Bardi, Ludovic. a Cruc. Villal. veniuntque ſub his Religioſi Societatis Jeſu, qui poſt biennium novitiatus tria dicta vota ſimplicia emittunt, quia per talium votorum emiſſionem vere, & proprie Religioſi conſtituuntur, ut declaravit Greg. XIII. in Bulla *Aſcendente Domino*. Si tamen dicti expellantur, & alias non ſint Sacerdotes, vi Bullæ, lacticiniis veſci poterunt; quia jam non ſunt amplius Regulares, ut tenent prædicti cum aliis AA.

247. Inferes quam optime ex dictis; venire etiam ſub nomine Regularium Laicos, & Moniales: quia vere ſunt Perſonæ regulares, tamen ſub tali nomine in hac exceptione non comprehendi Regulares Ordinum Militarium; eſt ratio: quia in ipſamet Bulla, his verbis: *Et ſub hoc indulto veſcendi carnibus, ovis, & lacticiniis, comprehenduntur omnes cujuſvis militiæ Regulares* implicite conceditur gaudere indulto, adeoque nedum Equites S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, de quibus controvertitur, an ſint proprie Religioſi, tali fruuntur privilegio; ſed etiam Equites Jeroſolymitani, qui procul dubio vere, & proprie Religioſi ſunt, ſeu Regulares. Ratio autem qua Pontifex indulgere ſibi placuit cum his Equitibus, non obſtante, quod religioſi ſint, eſt: quia ipſi ſecundum proprium inſtitutum non profitentur auſteritates illas corporales, quas alii ſuſtinent Religioſi Clauſtrales; ipſi namque dediti ſunt laboribus præliorum, contra S. Fidei Hoſtes, ob quod videntur indigere cibis, qui melius nutriant, magiſque vires corroborent, ut fortes, atque robuſtiores inimicis appareant. Aſt ſi Sacerdotes ſint, tali privilegio non fungentur, ut tenent Trull. Villal. D. Marcus Serio, Gallego, Bardi; & ratio eſt: quia non militat pro his ratio ſupra poſita. Deinde quia non eſt facile creditu, velle magis eis indulgere, quam Presbyteris Sæcularibus, cum illis potius incumbat perfectiori vitæ acquirendæ ſtudere, quam iſtis.

248. Confirmatur hæc ratio: nam a regula illa juris, *a minori ad majus*, deducta eſt hæc alia: *Si id de quo minus videtur, ineſt, & id de quo magis*. Cujus ſenſus eſt: *ſi id, quod videtur alicui minus convenire, illi ineſt; multo magis idem ineſſe debet alteri, cui plus convenit*: ex quo ſi abſtinentia a carnibus, ovis, &c. minus debetur Presbyteris Sæcularibus, & tamen hi excluduntur a privilegio illis veſcendi; per quod rigor talis abſtinentiæ tollitur, multo magis excludi debent Presbyteri Religioſi, quibus ratione ſtatus, ſtrictior, & auſterior vita convenit.

249. Objicies per illa verba Bullæ: *Et qui in ordine Presbyteratus fuerint, ſæcularibus id minime conceditur, niſi ſexagenarii fuerint*, ſolum excluduntur Presbyteri Sæculares; non vero militares: ergo Religioſi militares, quamvis Sacerdotes, excepti ſunt a tali indulto. Reſpond. clauſulam illam non reſtringere ſubjectum; ſed ſtatum Eccleſiaſticum, ne ad inferiores Presbyteris extendatur, ut Diaconi, Subdiaconi, &c. itaque hoc modo debent conſtrui: *Et ſæcularibus, qui in ordine Presbyteratus fuerit*. Dictio enim illa *Et* eſt copulativa Perſonarum, quæ excluduntur; & Presbyteratus reſtringit hoc ultimum genus Perſonarum Sæcularium, ut intelligantur excluſæ ſolum, ſi Sacerdotio ſint inſignitæ.

250. Non veniunt iterum ſub dicto nomine Tertiarii; nec Tertiariæ, vulgo Beatæ, nec Eremitæ. Ita Gomez, Bardi, Villal. & alii. Eſt ratio: quia non emittunt tria dicta vota ſubſtantialia Religioſum conſtituentia. Nec Novitii: quia in odioſis non intelligendi ſunt Regularium nomine.

251. Omnes ſupra dictæ Perſonæ excluſæ, ſi ſexagenarium attigerint annum, privilegio frui valebunt: ut expreſſe habetur in Bulla, volente Pontifice ætati ſenili indulgere, in qua, utplurimum ſolent eſſe vires corporales debilitatæ; adeoque non erat congruum tales privare cibis magis reficientibus. Jeſuitæ tamen adhuc indigent conſenſu Superiorum, ob declarationem Greg. XIII. qua ſtabilivit nullo privilegio Bullæ frui poſſe abſque ſuorum Præſulum conſenſu.

252. Annus tam ſexagenarius completus eſſe debet. Eſt 1. ratio: quia cum tempus, quo quis excuſatus eſt a jejunio non ſit a jure determinatum, ſed ex Prudentum æſtimatione pendeat, reſolvendum eſt, ex opinione communiori, qua ducuntur AA. inquirendo tempus, in quo abſque privilegio deobligentur Fideles a jejunii præcepto, cum hoc pariter in jure determinatum non ſit, & cum communiter ſuſtineant ante prædictam ætatem, ſeu Sexagenarium annum completum, non liberos eſſe: nam in P. Bardi *part. 2. tract. 3. cap. 2. ſect. 3.* pluſquam triginta AA. reperies, quorum aliqui nominantur, dicentes Septuagenarios excuſari a jejunio. Alii Septuagenarios non liberant, ſi robuſtas habeant vires, quin rigidior appellanda ſit hæc ſententia. Alii Sexagenarios ſolvunt, ſi debiles ſint, vel de virium imbecillitate ſit ambiguitas. Diana tenet *tom. 4. tract. 6. reſol. 6. pag. 204.* eſſe commune DD. Sexagenarios viribus pollentes non excuſari; pluſquam viginti referens AA. *& in primo tom. ſum. tract. 10. diſt. 2. quæſt. 4. num. 61.* Septuagenarii liberantur; ideo ſecunda ratio eſt: quia privilegium hoc exorbitat a jure communi; conſequenterque preſſe eſt interpretandum. *Tertia*: quia licet non eſt determinata in materia furti quantitas conſtituens peccatum grave, ita non eſt præfixum tempus in quo Fideles ſolvantur a lege jejunii; ſed aſſignati e. g. duo regales reſpectu mechanicorum, non intelliguntur incœpti, ſed completi: ergo æque diſcurrendum eſt in præſenti caſu jejunii, ſicque eodem modo annus ſexagenarius ſignatus in Bulla completus, & non incœptus comprehendendus eſt.

253. Qui diebus jejunii non jejunant, poſſunt per Bullam comedere ova, & lacticinia, ob quamcumque cauſam non jejunent. Eſt ratio: quia in clauſula illa Bullæ (*ac pro eorum libito, ovis, & lacticiniis, ita quod, qui carnes non comederint; ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe*

Digitized by Google

ciſſe cenſeantur.) conditio illa, *ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma* refertur ad obſervationem, & adimpletionem præcepti Eccleſiaſtici; cum enim ad hoc aliquæ requirantur, utpote abſtinentia a carnibus, & ab iis quæ earum Sementinam trahunt originem, ut ſuperius dictum eſt; & quod unica refectio ſumatur hora conſueta, declarat Pontifex, concedendo, hanc Bullam accipientibus, privilegium uſus lacticiniorum, ne dubitarent an jejunii præceptum implerent, quod ſi in reliquis jejunii formam ſervent, cenſeantur obligationi ejus ſatisfeciſſe, adeoque videtur, quod illa conditio refertur ad obſervationem præcepti, minime vero ad facultatem comedendi ova, & lacticinia, ut falſo aliqui putant.

254. Commenſalis, adhuc Presbyter, vel Regularis, illius qui privilegium obtinet veſcendi lacticiniis cum omnibus edentibus in propria menſa, in Quadrageſima, is pariter veſci poterit. Eſt ratio: quia quod unum privilegium eis denegat, aliud concedit; adeoque ſi per Bullam Cruc. Presbyter, vel Regularis, &c. non eximitur a jure Communi obligante ad abſtinentiam lacticiniorum, eum declarat privilegium Laicis conceſſum eis eſſe denegatum; per privileg. Privilegiati conceditur illis, veſci poſſe, ratione commenſalitatis. Firmari poteſt aſſertum dictis *num.* 181. Quod enim de uno correlativo diſponitur, & de alio intellectum venit. *Ut habetur in L. finali C. de indic. vidui* Bartol. & Bald. ibi cum aliis. Hinc habes, non egere tales Presbyteros, &c. Bulla Cruc. ut dicto fruantur privilegio; bene tamen Privilegiatus principalis: quia ut dicetur infra *d.* 5. *quæſt.* 2. Commiſſarius ſuſpendit gratias, ac ſimiles, vel diſſimiles facultates Cruciatæ, hujuſque uſum impedire valentes; quas poſtea revalidat eam ſuſcipientibus, nec juvabit, aliquem ex commenſalibus illam habere.

255. CONCL. I. Diebus Dominicis quadrageſimalibus non poteſt veſci lacticiniis abſque Bulla. Ita indubitatum haberi debet. *Primo*: quia Pontifex *in cap. Denique d.* 4. ubi eſt Sermo de Quadrageſima, ait, quod in illis diebus in quibus abſtinemus a carnibus, debeamus etiam abſtinere a lacticiniis (nota quod non dixit in diebus jejunii, ſeu in quibus jejunamus) cum ergo diebus Dominicis abſtineamus etiam a carnibus, ideo, & a lacticiniis abſtinere debemus. *Secundo*. In 6. Synodo Conſtantinopolitana *can.* 56. ſub variis pœnis interdictus fuit eſus ovorum, & lacticiniorum in Dominicis Quadrageſimalibus. Qui can. ſive habeatur Concilii, ſive non; approbati a Pontifice, vel non; nihilominus ſaltem graviſſimum præbet fundamentum ad tuendum, uno que ore fatendum, non eſſe licitum noſtris temporibus, illis veſci; cum jam antiquiſſimis foret conſuetudo non edendi tales cibos dictis diebus. *Tertio*: Quia Sac. Congregatio S. Officii, & S. Congreg. Indicis mandarunt contrariam Sententiam a quodam libro deleri, ut executum fuit; & merito: quia contra communem Sententiam DD. quidquid falſo aſſerat Machadus; eſt que contra totius Eccleſiæ univerſalem conſuetudinem, ut ait Diana *tom.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 54. *num.* 2. *pag.* 228.

256. Objicies I. ſignanterque ex Paſqualigo: Epiſcopus Anglorum quæſivit a Pontifice, an quadrageſimalis abſtinentia foret ſervanda in Dominicis Quadrageſimæ? & reſpondit Pontifex negative, etiam quoad carnes, his verbis: *De ipſa vero die Dominica haſitamus, quidnam dicendum ſit, cum omnes, & Laici, & Sæculares illa die plus ſolito cæteris diebus accuratius, cibos carnium appetant, & niſi nova quadam aviditate uſque ad medias noctes ſe ingurgitent, non aliter hujus Sacri temporis obſervationem ſuſcipere putant, quod utique non rationi, ſed voluptati, imo cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt; unde nec a tali conſuetudine averti poſſunt, & ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte pejores exiſtant, ſi a tali conſuetudine prohibeantur, ut enim ait Salomon, qui multum emungit, elicit ſanguinem.* Quibus, nedum ova, & lacticinia non prohibet Pontifex; ſed neque carnes: licetque illi peccarint contra temperantiam ingurgitando ſe carnibus, non tamen contra Quadrageſimale præceptum: quia cum Quadrageſimæ abſtinentia non ſit a jure divino, nec naturali, ejus non obſervantia non eſt illicita ſecundum ſe, cumque Pontifex alioquin eam permiſerit, licita erit, quantumvis ſtaret aliquod præceptum poſitive illam prohibens: quia ea conſuetudo jam firmata fuit per Pontificis conſenſum: igitur ad minus licita erunt lacticinia Dominicis Quadrageſimalibus.

257. Hæc objectio eſt præcipue Paſqualigo, qui ut inferat non eſſe prohibitum eſum lacticiniorum in diebus dominicis Quadrageſimæ, ſupponit permiſſionem illam eſſe ſolum in ordine ad intemperantiam ingurgitandi ſe carnibus, ſed fallitur A. iſte: quia id quod Sæcularibus permittit in eo textu Pontifex, eſt carnium comeſtio in Dominica Quinquageſimæ, ut evidens eſt ex titulo cap. illius, ubi dicitur: *A Quinquageſima jejunandi propoſitum ſumant, quos Eccleſiaſtici gradus dignitas exornat.* Pro hac ergo re declaranda ſupponendum ex Gloſſ. caput illud 5. conſtare capitulis, ex quinque nempe petitionibus factis ab Epiſcopo Anglorum. *Primo* enim quæſivit a Greg. Papa, an Clerici debeant incipere jejunium a Quinquageſimæ, & reſpondit Pontifex affirmative. *Secundo*, an Laici, qui conſuetudinem habent ſolemnius epulari in Dominicis a tali conſuetudine debeant removeri, ad quod negativa fuit reſponſio, ne deteriores fiant, loquitur inquam Pontifex de Dominica Quinquageſimæ, in qua jejunium incipiebat; nihilque circa ova, & lacticinia pro Dominicis Quadrageſimæ diſponit in dictis verbis. *Tertio*, ſtatuit, ut in diebus Quadrageſimæ in quibus a carnibus abſtinemus, etiam a lacticiniis abſtineamus, quod exegit etiam cit. Epiſcopus. *Quarto*, reſpondet, ad infirmitatis ſolatium, non autem ad luxuriam, piſcibus eſſe utendum in Quadrageſima. *Quinto*, demum vino eſſe utendum, dummodo ebrietas vitetur. Ex quibus manifeſte apparet in ſecunda petitione nil determinari, aut permitti circa lacticiniorum uſum, ſed ſolum voluit Pontifex permittere Laicorum abuſum, qui in ea Dominica Quinquageſimæ, quæ a Gloſſ. *verb. Dominica*, & a Turrecremata ibidem vocatur *Dominica carnis privii*, ardentius carnes appetere ſolebant, eaſque nimia aviditate comedebant, uſque ad mediam noctem; itaque permiſſum fuit ad ſcandala vitanda, ne pejores evaderent. Horum confirmationes vide apud P. Bardi *part.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *ſect.* 6. digne fugientem vindictam P. Mendo.

258. Quod autem permiſſio reddat actum licitum aperte falſum eſt, nam ut ait Barboſa exponens idem caput in fine: *Permiſſio non reddit actum licitum*; idque probat ex Navarro *lib.* 3. *conſil. de empt. & vendit. conſil.* 15. *ad* 11. *quæſt.* & habetur expreſſe ex Gloſſ. *in hoc cap. Denique, ver. venia*, ait enim: *Id intellige de venia pœnæ non de venia culpæ.* Et ſubdit, *tolerat enim Gregor. crimen tale, propter periculum ſchiſmatis, vel ſcandali: unde non eſt dicendum quod ignoſcatur eis, licet non puniat eos, propter multitudinem, vel ſcandalum. &c.* Sic Gloſſa contra quam locutus fuit Paſqualigo, dicens reddi comeſtionem ciborum vetitorum licitam, ex permiſſione Pontificis, illius, ut pote intemperantiæ in die Dominico, in quo incipiebat privatio carnium, quæ aperte peſſima illatio: cum proinde nil in prædicto pro talibus diebus diſpoſuerit.

259. Objicies II. Dies Dominici non ſunt dies abſtinentiæ, ut dicitur *in cap. Quadrageſima, de conſec. diſt.* 5. *Qui de abſtinentia ſubtracti ſunt*: ergo abſtinentia, quæ in Quadrageſima præcipitur, non cadit ſuper dies Dominicos: Accedit, quod in fine ejuſdem textus fit mentio de illis quatuor diebus, qui ſunt ante primam Dominicam Quadrageſimæ; & additi ſunt, ut in textu dicitur ſuper 36. dies, ut numerus Quadragenarius dierum abſtinentiæ compleretur: igitur patet, quod Dominici dies, inter abſtinentiales non ſunt numerandi. Reſpond. quod dies abſtinentiæ ſtricte, & large ſumi poteſt. *Primo* modo abſtinentiam a quantitate per multas refectiones, & a qualitate ciborum; hocque modo ſolum dies jejunii ſunt dies abſtinentiæ. *Secundo* autem modo ſolum dicit abſtinentiam a qualitate ciborum, & hoc modo dies Dominici, dies abſtinentiæ dicuntur, ſed ample; cumque in Canone illo, per dies abſtinentiæ primo modo accepti intelligantur, ideo in diebus Dominicis, qui dies abſtinentiæ ſunt, ſecundo modo ſumptæ, ovis, & lacticiniis veſci non licet, quamvis plurimæ fieri poſſint refectiones, hacque de cauſa ieiunium ſemiplenum dies Dominicos Azor. & Layman; dieſque ieiunii, ieiunium plenum vocant. Ita in Diana *loc. cit. num.* 3. referente ex P. Bardi *loco a ſe cit.*

260. Tamque tutam, & certam hanc cenſeo opinionem, ut contrariam practice probabilem non putem, ſtando in iure (ſemota conſuetudine.) Patet *primo* ex 3. ratione poſita *num.* 255. firmante concluſionem.

Digitized by Google

ſionem, quam probationem, antequam adducat Diana *loc. ibi cit.* hæc tenet: *Sed Ego alibi hanc ſententiam (affirmativam ſcilicet) improbavi ; & iterum improbo ; & caveant , AA. ne impoſterum illam , vel abſolute teneant , vel tamquam probabilem admittant : nam Sac. Congr. &c. Secundo* , ex eo quod Paſqualigo , qui acerrimus fuerat pro affirmativa , ipſam reprobando, in negativam mutavit, validis confirmando rationibus, adductaſque pro affirmativa ſolvendo , citans pro hac opinione 38. AA. præter alios, quorum nomen tacet , quibus addi poſſunt Catena *de Offic. Sanctiſſ. Inquiſit. tract.* 15. §. 1. *num.* 2. dicens AA. oppoſitæ ſententiæ a Dominis Inquiſitoribus S. Officii puniri, ut ſuſpectos; & Bordonus *de Sac. Tribunal. Inquiſit. cap.* 3. *n.* 51. aſſerens a Sac. Cong. S. Offic. rejectam eſſe oppoſitam ſententiam tanquam erroneam , periculoſam , & perniciosam Catholicæ Eccleſiæ menſe Aprilis anno 1645. & quamplures recentiores. *Tertio* , uno , eodemque præcepto in Jure Canonico cap. Denique: æque prohibentur carnes in Quadrageſima , ac ova, & lacticinia ; quamvis minus principaliter hæc, & principaliter illæ ; hocque in quocumque die Quadrageſimæ; nam in illis diebus, ovorum, & lacticiniorum comeſtio prohibetur , in quibus, & comeſtio carnium; hæc in Dominicis: ergo & illa, Major eſt certa ex verbis *cap. cit. addactis* . *n.*236. *Par autem eſt* , *&c.* ibi.

261. *Quarto*, habetur expreſſa prohibitio in Concil. Generali Quintilibargenſi ſub Gregor. VII. quod extat *in* 3. *tom. Concil. par.* 2. *pag.* 1290. ubi in ſeptimo Can. ſic habetur (*Item nequis caſeum , & ova comedat in Quadrageſima*) aſſeruntque Sancti Summum Pontificem declaraſſe quadam ſpeciali Bulla ſuam mentem eſſe , nomine Quadrageſimæ comprehendere Dominicas dies : Unde in opinione horum jam eſt damnata hæc opinio ab Alexandro VII. propoſitione ordine 32. Deinde non eſt dicendum AA. aſſerentes ſub nomine Quadrageſimæ comprehendi dies Dominicos latuiſſe Pontificem , aut Sac. Theologiæ Magiſtros aſſumptos ad propoſitionum examen : ergo ſi non eſt abſolute damnata , ſaltem valde dubium eſt, quod non veniant dicti dies Dominici ſub damnatione ; nam talea dies Quadrageſimæ dicuntur , quia ſunt intra Quadrageſimam ; & quia dies abſtinentiæ a qualitate ciborum, quantumvis non a quantitate ſunt. Semota diat conſuetudine, quæ, ſi adſit, legitime præſcripta , habens conditiones ad hanc requiſitas a jure *cap. fin. de conſuet.* & a DD. declaratas , elapſo nempe tempore ſufficiente ad legem abrogandam cum tolerantia , & cognitione Prælatorum ; tunc ibi ova , & lacticinia comedentes non peccabunt. An autem talis conſuetudo ſit in Hiſpania , quamvis aliqui ita aſſeverant, non auden eos ſectari : quæ vero me mover ratio , eſt ſequens: Quia Hiſpanos quamplurimos attente legi AA. ſuper hac materia , quorum aliqui aſſeverantes licere ovis, & lacticiniis veſci dictis Dominicis Quadrageſimæ in quibusdam terris ob conſuetudinem ibi introductam , non affirmant talem eſſe in Hiſpania ; quod procul dubio dixiſſent ; ut facillime ſentiet quicumque Prudens ; aliique præſentem difficultatem trutinantes , non audent dicere talem dari conſuetudinem , quod certe ſcripſiſſent , ſi ita ſentiiſſent : igitur quantumvis pauci teneant , non facile credam, (etſi adeſſe in aliqua Villa, vel Loco, certus factus fuerim) conſequenterque in praxi non cenſeo conſulendam hic , ut aliqui Confeſſores non verentur, tales cibos permittentes adhuc eis quibus facile foret Bullam accipere.

262. Attenta forma Bullæ Latinæ probabilior eſt ſententia aſſerens Prælatos , & Presbyteros vi ejus , in Dominicis Quadrageſimæ poſſe lacticinia comedere. Eſt ratio: quia Greg. XIII. in Bulla anni 1574. in §. *ac uti omnes Chriſti Fideles* , *&c.* declarat ſuam intentionem fuiſſe, & eſſe, ſub indulto veſcendi ovis, & lacticiniis, &c. comprehenſos eſſe Prælatos, ut Archiepiſcopos, &c. omnibus temporibus, & jejuniis totius anni extra Quadrageſimalia jejunia tantum : cum ergo dies Dominici non ſint dies jejunii : ideo lacticiniis veſci poterunt relatis diebus vi Bullæ : fundamentum ergo pro hac ſententia eſt , quod ipſa Bulla Latina excipit dictas Perſonas ab indulto lacticiniorum pro diebus jejuniorum Quadrageſimæ , qui non ſunt dies Dominici: quamviſque Commiſſarius Gen. Cruc. loco jejuniorum Quadrageſimalium poſuerit *dies Quadrageſimæ* . Et in Hiſpanica: *Et quanto a los dias de Quareſma* . Et italica : *in quanto alli giorni di Quareſima ſolamente* . Hoc tamen nil obeſt : quia cum non habeat auctoritatem variandi ſubſtantiam verborum Bullæ , licet poteſtatem illam vertendi , dicendum eſt per dies Quadrageſimæ intelligi debere ieiunia Quadrageſimalia . Roboratur hæc intelligentia eo , quod in Bulla concedatur facultas , dictis Prælatis, & Presbyteris edendi lacticinia in ieiuniis extra quadrageſimam : igitur multo magis erit eis conceſſum diebus Dominicis Quadrageſimæ , cum non ſint dies ieiunii ; regulandoque Bullas Hiſpanicam , & Italicam , cum Latina, uti fieri debet , nullum erit dubium.

263. Obiicies : Commiſſarius Gen. Cruc. declaravit etiam virtute S. Bullæ non poſſe veſci ovis, & lacticiniis prædictas Perſonas dictis diebus Dominicis Quadrageſimæ : ergo. Reſpond. cum Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 7. *num.* 8. *pag.* 70. Trull. *lib.* 1. §. 4. *dub.* 7. *num.* 2. *pag.* 147. Bardi *par.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2 *ſec.* 7. *pag.* 259. Ludovic. a Cruc. *dub.* 1. *cap.* 5. *dub.* 58. *num.* 13. *pag.* 274. de tali declaratione minime conſtare iuridice ; adeoque cum bene contrarium ex Bulla Latina inferatur , illi ſtandum eſt.

264. Pueri poſt 7. aut 8. ætatis annum uſum rationis habentes, ovis, & lacticiniis abſque Bulla veſci nequeunt. Eſt ratio : quia ita habetur ex Eccleſiaſtica conſuetudine : & quia tunc communiter incipiunt diſcurrere , & cognoſcere bonum , & malum, quod ſi adhuc non cognoſcant , nec ipſi comedentes , nec offerentes cibos vetitos , nec conſentientes in adminiſtratione, mortaliter peccabunt , ut tenent Ang. Cord. Rodriq. Pedrazza, Victo. Henriq. Regin. Filliuc. citati a Ludovic. a Cruc. *diſp.* 1. *cap.* 5. *dubio* 19. *num.* 3. *pag.* 275. Si vero uſum rationis habeant ante 7. annum non egent Bulla , ad lacticiniis veſcendum: quia Eccleſiæ præceptum quoad qualitatem ciborum attendit ſolum in obligando eam Puerorum ætatem, in qua præſumitur adeſſe per ſe uſus rationis , licet per accidens præveniatur; uti in impoſitione legis ad jejunium aſtringentis , qua attenditur ætas 21. annorum ratione indigentiæ communis augmenti, quo ſi quis non egeat , adhuc jejunare non tenebitur.

265. Objicies: ex hoc ſequeretur ; quod Puer ante ſeptennium non teneretur ad Confeſſionem annuam; etiamſi in peccatum mortale lapſus; nec ad audiendum Sacrum in diebus, &c. ſed hoc eſt falſum : ergo. Reſpond. negando ſequelam: nam de omnibus eccleſiaſticis præceptis non eſt eadem ratio; quod enim ſpectat ad Confeſſionem expreſſe in jure habetur; præceptum eſt enim *cap. Omnes utriuſque ſexus de Pœnit. & remiſ.* obligans ad annuam Confeſſionem ſtatim poſt annos diſcretionis . Accedit, quod lacticinia , imo , & carnes in ea tenera ætate ad ſanitatem corporis conſervandam videantur aliquo modo neceſſaria , itaque hoc præceptum non viderut ita ſtricte obligare , ac præceptum confitendi, Sacrum audiendi , a ſervilibus abſtinendi ; confitendi enim congruit ad gratiam, & reconciliationem cum Deo habendam; hæcque ad religionem ſpectant, quæ prius , quam ſobrietas obligat. Ex dictis inferes , quod ſi poſt 7. annum dubitetur de uſu rationis , aſtringetur lege abſtinentiæ lacticiniis , vetitis diebus; ſi vero ante, patet etiam ex dictis reſolutio negativa: quia tam Jus Civile, quam Canonicum non præſumit uſum rationis ante ſeptennium , bene vero completo. Ita *l. Si Infanti. C. de jure delib. & cap. Juvenis de ſponſal. cap. litteras. cap. acceſſit de Deſponſat. impuberum.* & communiter ſcribentes in eadem iura. Si autem, & de ſeptennio , & de uſu rationis ſit dubium , veritate non acquiſita , diligentiis adhibitis, utraque pars practicari valet : quia probabile eſt, poſſeſſionem eſſe pro lege ; & pro libertate ; eo quod probabile ſit onus probandi ad utramque pertinere partem. Quæ de lacticiniis dicta ſunt , & de carnibus reſpective intelligendum eſt ; iuvat enim ad hoc ceſſare in Pueris motivum, quo ducitur Eccleſia ad prohibendum illas Adultis , nempe reprimere concupiſcentiæ motus , quos excitat Animalium terreſtrium caro, & volatilium; ut ait Bellarm. *caro eſt libidinis ſeminarium*: ut obſervavit Greg. Pontifex *cap.* 2. *de deliciis Puerorum* .

DI-

DISTINCTIO II.

De ſecouda Bulla, ſeu parte principali ejus, nempe Bulla Lacticioiorum.

In ſuperioribus, elucidata ſunt præcipua quæſita, quæ ſolent inquiri circa Bullam Vivorum; ultimateque circa indultum veſcendi ovis, & lacticiniis, quod habetur in Bulla Generali; etiamque in examen duximus exceptionem, aut excluſionem, qua Pontifici certas Perſonas ibi nominatas, a tali privilegio bene viſum fuit removere. Nunc autem ſecunda Bulla, ſeu ſecunda pars principalis ejus ſe offert trutinanda, quam Urban. VIII. (f. r.) die 13. Junii 1624. conceſſit; eſtque in ipſomet Latino Diplomate annexa.

QUÆSTIO I.

Præcipuas ioveſtigsus difficultates ſuper hac ortas.

§. I.

De primordiis ejus.

SUMMARIUM.

1. *Quibus concedatur hæc Bulla.*
2. *Ubi.*
3. *Favet Regulari ad Epiſcopatum evecto, adhucque ſolum titulari.*
4. *Etiam Epiſcopo, qui renuntiavit Epiſcopatum.*
5. *Gen. & Prov. non veniunt nomine inferiorum Prælatorum.*
6. *Presbyter Regularis Cardinalis hac Bulla non gaudet.*
7. *Non extenditur ad majorem Hebdomadam.*
8. *Jejunia ex voto, &c. ovis, &c. fieri queunt ſatis.*
9. *Solvitur ſcrupulus.*
10. *Et ſi ſint extra Quadrageſimam, abſque indulto veſcendi cibis vetitis.*
11. *Aſſignatur taxa pro hac Bulla.*
12. *Corollarium.*
13. *Sum. trecentorum ducatorum debet manere integra.*
14. *Ex quibus bonis conſtituatur hæc.*
15. *Qui comprehendantur in ultima claſſe.*

1. HANC præſentem Bullam magna cum prudentia Summus Pontifex Urbanus, ejusque Succeſſores dignati ſunt concedere omnibus illis Perſonis, (Regularibus exceptis, & Canonicis Regularibus, qui vere Regulares, ſeu Religioſi ſunt) quibus denegatum eſt indultum veſcendi lacticiniis, in diebus Quadrageſimæ jejunalibus, quod per ordinariam, ſeu Vivorum omnibus aliis conceſſum eſt, quales ſunt excepti in ipſamet Bulla, a Nobis relati, utpote Patriarchæ, Primates, &c. præſtans eis facultatem veſcendi ovis & lacticiniis, diebus Quadrageſimæ uſque ad majorem Hebdomadam excluſive.

2. Hæc ergo Bulla ſolum habet vigorem ubi, & alia generalis, ſeu Vivorum; quia eadem eſt cum iſta, de qua ſupra; cum reſtrictione, quod hac, uti nec alia, quoad eſum lacticiniorum extra Hiſpaniam frui non poteſt; quia expreſſe prohibetur in Bulla; ideoque idem temporis ſpatium durat, quod & alia, eodemque anno, quo alia metitur, metiri debet.

3. Licet Regularibus præſens Bulla non concedatur, ſi aliquis eorum tamen aſſumptus fuerit ad Epiſcopatum, Abbatiatum, &c. quamvis puro titularis foret Epiſcopus, hac Bulla frui valebit: Eſt ratio: quia hæc Bulla dictis Perſonis abſque diſtinctione conceditur, adeoque ſive ſit tali dignitate inſignitus Sæcularis, ſive Regularis, ea gaudere poterit: quin ei obſit eſſe Regularem. Nam *in cap. fin. de obſer. jejun.* habetur, quod Religioſus. Epiſcopus creatus, poteſt carnibus veſci ſexta feria, ſi eadem die incidit feſtum Nativitatis Chriſti Domini, haud obſtante cap. illo, in quo a privilegio comedendi carnes excluduntur, qui voto Regularis obſervantiæ ſunt obſtricti: igitur ſicut hic, & ibi prævalet dignitas Epiſcopalis, quæ eximit a jugo Religionis, poſitive non excludentis ab hoc indulto, quamvis ſit cauſa non includendi Religioſos. Nec obeſt, quod talis ad Epiſcopatum promotus, non Dominus redituum eccleſiaſticorum; ſed Adminiſtrator ſit; quia incapacitas ad dominium acquirendum fundatur in voto paupertatis.

4. Quicumque Epiſcopus, qui Epiſcopatum renuntiavit eodem fungetur privilegio. Eſt ratio: quia adhuc retinet dignitatem: ni degradatus aliunde foret; nam in eo tunc amitteret omnia privilegia, & exemptiones, quæ ratione dignitatis ipſi competebant; & ita ſi dignitas, & juriſdictio renuntiaretur, in tali indulto non includeretur: quia profeſſio Religioſa, ſicut ante, impediret.

5. Generales, & Provinciales, non comprehenduntur nomine inferiorum Prælatorum. Eſt ratio: quia Commiſſarius præſcribens eleemoſynæ taxam juxta dignitatis gradus, ſolum per Prælatos inferiores nominat Abbates, qui juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes intelliguntur; cumque alii omittantur inferiores, probabilius eſt, non intelligi, cum Bardi, Trull. Gallego, & aliis.

6. Regularis Presbyter ad Cardinalatum evectus hac Bulla non gaudet; quia Regularibus non conceditur; & aliunde Cardinalitia dignitas non continetur inter illas, pro quibus emanavit hoc indultum, ut dictum *ſup. n.* 245. ita Trull. Bardi.

7. Dicta Bulla uti nequeunt ſupradictæ Perſonæ in Hebdomoda Sancta, quia ſic expreſſe in ipſa excipitur. De Dominica tamen Palmarum, primo die Hebdomæ majoris, ſentio, quod ſupra de aliis Dominicis Quadrageſimæ dictum eſt *n.* 261. Aſt hac dicta Bulla parva fruendum, non eſt neceſſe Bullam magnam accipere, ut ex ſe liquet.

8. Jejunia vi voti, Jubilæi, vel Pœnitentiæ ſacienda, veſcendo ovis, & lacticiniis impleri poſſunt. Eſt ratio: quia tam vovens, quam Confeſſarius, & Pontifex jejunium imponentes non intendunt alio modo illud præſcribere, quam ab Eccleſia indicitur: cum ergo Eccleſiaſticum impleatur, comedendo ova, & lacticinia; vi Bullæ etiam implebuntur dicta jejunia ex iis, ovis, &c. Antecedens patet: nam obligatio, quæ de re aliqua imponitur eſt explicanda modo, quo practicari ſolet: ut conſtat in contractibus oneroſis, in quibus contrahentes, ſuper non expreſſis, tantum ſe obligant modo conſueto. Patet etiam ex ipſamet Bulla, in qua dicitur: *Carnibus de Conſilio utriuſque Medici temporibus jejuniorum totius anni, etiam quadrageſimalibus veſci, ac pro eorum libito ovis, & lacticiniis, ita quod qui carnes non comederint, ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur &c.* ergo cuicumque jejunio ſatisfiet comeſtione lacticiniorum, Bulla, etiam pro Quſdrageſimæ tempore.

9. Nec obeſt, quod Bulla prima, & per ſe ſolum dirigatur ad jejunia Eccleſiaſtica: nam ſecundario, & per accidens ad quæcumque jejunia extenditur, ni aliud exprimatur, quatenus facit, ut jejunia, in iis, qui habent Bullam, fieri poſſint cum ovis, &c. ſicque tali poſita conſuetudine, tali comeſtione quodcumque implebitur jejunium; adeoque ample, nequibit dici, extendi hoc privilegium; nec quod a diverſis fiat illatio, nec aliunde, quod det formam reliquis jejuniis, ſed inducere modum in ieiuniis eccleſiaſticis ex principio univerſali implendi ea, unde redundat præfixio modi ordinarii circa ciborum qualitatem in aliis ieiuniis, quæ a modo, quo communiter ſit Eccleſiaſticum ieiunium menſurantur.

10. Igitur abſque Bulla implebuntur ieiunia dicta, ſi incidant in dies ieiunii extraquadrageſimalis, dummodo ibi non adſit conſuetudo ieiunandi ſine ovis, & lacticiniis: quæ ſi ſit, opus erit Bulla; uti opus eſt, ſi incidant in Quadrageſima. Et ratio eſt: quia ieiunium promiſſum, vel impoſitum, ex conſuetudine loci, & tempore quo imponitur, & quo expleri intenditur, quando promittitur, ſortitur modus, quo impleri debet, non attendendo tantum ad promiſſionem, vel iniunctionem, ut ſentiunt contrarii; ideoque cum in Quadrageſima, comeſtione lacticiniorum non fiant ſatis ni ſtante privilegio, ideo hoc opus erit, alias non implebuntur. Nec valet regula illa iuris in 6. *in obſcuris minimum eſt ſequendum*, quia non ſumus tam in obſcuris, ut circumſtantias prædictas ieiunii cogamur non attendere.

11. Ut ergo demum hac Bulla fruatur, neceſſe etiam eſt, eam accipere, taxamque pro ea ſignatam ſolvere quæ qualis ſit, expenditur. Primo enim pro Patriarchis, Primatibus, Archi-Epiſcopis, & Abbatibus benedictis aſſignata eſt taxa viginti quatuor argentei, ut habetur in Bulla lacticiniorum formata a Commiſſario Generali Cruc. his verbis. *Primeramente las Bulas de taſſa de a veinte y quatro reales, ſe han*

de

Digitized by Google

de dar, y han de ſervir para los Patriarcas, Primados, Argobiſpos, Obiſpos y Abades Triginta nempe, & ſex regalium in moneta Gotholaunica, aut duo ſup. ſeptuaginta ſolidorum, ejuſdem monatæ.

55. *Item, las Bulas de taſſa de a ocho reales ſe han de dar, y han de ſervir para las Dignidades, Canonigos de las Igleſias Cathedrales, y Colegiales.* Duodecim nempe drachmorum, val viginti ſup. quatnor ſolidorum in moneta Cathaloniæ. *Item, las Bulas de taſſa de a ſeys reales ſe han de dar, y han de ſervir para los que tuvieren Raciones Curatos, Beneficios ſimples, o ſervidores cuya renta na baxe de trecientos ducadas.* Hoc eſt, novam Regalium, aut octo ſupra decam ſolidorum Barchinonenſi monata. *Item las Bulas de taſſa de a dos reales, ſe han de dar, y han de ſervir para los demas Clerigos.* Trium ſcilicet regalium, aut ſex ſolidorum in toties dicta noſtra Cathaloniæ monata.

53. Hina pauca ſequantia monanda veniunt. *Primo* Perſonas primæ claſſis, & ſecundæ, ſiva habeant redditus magnos, ſiva axiguos, dictam teneri ſolvare taxam, ſolum enim attendit Commiſtarius in iis qualitatem. *Secundo*, quod non intelliguntur Coadjutores Dignitatum, aut Canonicatuum. *Tertio*, Perſonas tartiæ claſſis non tanari ad taxam ibi præfixam, ſi Benaficium, centenarium triplicatum ducatorum integrorum numarum non tangat, quæ dicta ſumma trecentorum ducatorum correſpondet ſummæ 308. ſſ. ſs. in noſtra Gotholaunica moneta. Hujus ratio ax ſa liquet; conſequenter ad infatiorem tantum aſtringi taxam.

54. Etiam hane dictam ſummam intalligendam eſſa da bonis Eccleſiſticis, & ratione Benaficii acquiſitis, non vero de patrimonialibus, vel propria induſtria conſecutis, ut patet ax varbis illis *cuya renta*. Inde debet integra manere talis ſumma extractis oneribus, & expenſis Beneficii; ſolum enim illa quantitas, quæ ab omni onera libera remanet, aſt in bonis Benaficiarii. Hinc excipi debent penſiones, ſi fors ſolvat; ſubſidium, & excuſatum, & quarta decima; etiam Miſſarum ſtipendia, quarum numerum Beneficiatus pro onare Beneficii calabrare nequit, ut ait Trull. ſed Miſtarum aleemolynæ nec veniunt numerandæ in computatione trecantorum ducatorum, quia hss, vel per ſa, vel per alium celebrare potaſt; aut omnino non celabrare.

55. Coalaſcit igitur dicta ſumma ax diſtributionibus: ao quod ſint radditus: ut ait Bonacina *de Horis Canonicis, diſp. 2. q. 2. punct. 1. num. 2.* aum expoſitoribus Buliæ communiter; quamvis non fructus Beneficii; & provantibus omnibus ax ratione ipſiuſmet Beneficii provanientibus; licet horum pars quædam aſſignetur pro ao quod forſitan inſerviat Beneficio. *Quarto*, quod Capellanias, val Beneficia, penſionas, aut quoſcumqua alios Ecclaſiaſticos proventus habentes, ducenta ducata attingantes, aut ſuperantes dummodo trecenta non tangant, in inferiori includuntur taxa: Per Capellanias autam intalligas Eccleſiaſticas, minime vero Laicalas, quæ nec ad Horas Canonicas, nec ad Officium parvum B. V. aſtringunt. Demum omnas alios Sacerdotes Sæculares redditibus Eccleſiaſticis carentes in dicta infetiori taxa comprahendi certum eſt.

§. II.

De Sagimine, Sanguine, & Lardo aliquas difficultatas pertractans.

SUMMARIUM.

56. *Licite veſcitur Sagimine, &c. diebus in quibus carnes ſunt prohibitæ, ſi ſit conſuetudo legitime introducta.*
27. *Alias non licet.*
28. *Solvitur objectio.*
59. *Oſſa, &c. nomine carnis ſunt vetita.*
20. *Pingueda ſub propria forma, nec Juſculum alicubi licet vetitis diebus accipere.*
21. *Nec Anſeris, Gallinæ, &c. pinguedo.*
22. *Quid de ovis nondum natis?*
23. *Cibi vetiti, non ſunt tales Pauperibus;*
24. *Similiter Agricalis, ſi Piſcibus careant.*
25. *Adhucque carnibus veſci poterit, qui ſolum panem habeat ad camedendum.*
26. *Caſeus in collatione nequit ſumi.*

56. PROCUL dubio firmiter tenendum eſt, quod ubi eſt conſuetudo legitime introducta Sagimine, Sanguina, & Lardo veſcendi, diabus in quibus carnes prohibentur, liete comedi poſſunt; *in cap. enim fin. de conſuet.* ſtatuitur, quod per conſuetudinem longævam juri humano poſitivo derogari poſſit, ſi rationabilis ſit, legitimeque præſcripta. Rationabilis antem conſuatudo dicitur illa, quæ mataria legis juſtæ ac honaſtæ aſſe valet. Legitima vero dicitur præſaripta, cum tamporis ſpatium determinatum ab AA. lapſum aſt; ſicque dicunt, ad abrogandam legem Eccleſiaſticam debere eſſe continuatam per ſpatium 40 annorum, ut tenet Gloſſ. *in cap. fin. ver. (legitime &c.)* conſuetudinam: & aivilam decem annorum, ut habetur *ex cap. ultim. Cod. de præſcript. §. 1. inſtitut. de uſucapionibus.* Igitur hac ſecunda conditione ſtante licita quivis uti Sagimina, &c. valebit, ubi talis adſit conſuetudo, quam de Sagimine aſſerunt Diana, & Bardi eſſa in quampluribus civitatibus Siciliæ; & in Galleciæ Regnis, & Paru. Hanriquez.

57. Jure xutem communi attento, principiis phyſiais, & natura ipſius Sagiminis; conformior eſt opinio negans ajus uſum in diebus vetitis carnium, vi Bullæ. Eſt ratio: quia pinguedo eſt caro, & non excramantum, ut falſo ait Ariſtoteles *lib. 1. de generatione Animalium cap. 18. & 19. & in problematibus ſect. 5. qu. 4.* diſcrimen ponens inter pinguedinem, & carnem: Pinguedo anim (inquit) concalefacta liqueſit; non varo caro, quod nil raſert; uti nec Dandini aſſertum da corpora animato *lib. 3. cap. 5.* de adipe nempe, ignorara, quis dicat aſſe carnem; aſſirmantis poſtea eſſe pinguiorem, & tanuiorem Sanguinem ax venis exſudantam, magisque concoctum, vique ſudoris condenſatum: Similitar; quod non ſit ax Sanguine tam puro, uti caro; ſentiat, vel non ſantiat; ſit intar cutam, & carnem; caro vero inter autam, & oſſa, nil refart: quia nulla ax his rationibus potaſt eſſe aliqualis ponderis reſpectu cujuſvis Prudentis, ut nomine carnis non ſit comprehendendum: itaque de hac veritate certum me fecit, ſtrenuaque aſſeruit Patrns Monblanch Phyſicus, & Medicus peritiſſimus, ſat notus in Cervarienſi Univerſitate ob ejus ingenium; hacque in Urbe ob Medicinæ facultatem: non eſſe vero exerementum, aperte convincitur, en quod ad vitam Animalium ſit neceſſarium *tom. 1. tract. 10. d. 2. quæſt. 1. num. 1.* Pro eodem ſumitur Sanguis, ac Sagimen, conſequenterqua pariformiter nomine carnis prohiberi pro certo habendum eſt.

58. Objicias: in Gloſſ. *cap. admonere 33. quæſt. 2. ver. carnem*, diaitur, *Sagimen permitti, quanda ova permittuntur.* Et in *cap. Presbyter diſt. 82. ver. Sagimine.* licet loco Sagiminis dicat Sanguinam, tamen textus eſt corruptus: ut multi advertunt, ut ex *cap. admonere* colligi potaſt; igitur Sagimen non prohibetur nomina carnis, conſequenterque eo veſci licebit, quando, ovis, & lacticiniis. Reſpond. Gloſſ. loqui pro locis illis; ubi eſt conſuetudo, firmans conſcientias eorum, ibi tenentium ſub nomine carnis comprehendi.

19. Oſſa, Narvi, Cartilagines, ſub nomine carnis pariter prohibentur: nam ſolitarie caro intelligi non debet; ſed cum illis omnibus, cum quibus ipſa facit unum quid, & ut ſic non ſolum includit ſubſtantiam nudam; varum etiam Oſſa, Nervos, &c. quæ ſimpliciter naceſſaria ſunt ad carnis conſervationem; partes anim ſunt Animalis rigoroſe accepti; & ita ax communi conſenſu, & conſuatudine eſt intallecta prohibitio carnis a lage Eccleſiæ; ſimiliter Medulla, ſive Spinalis, ſive Oſſium ſit.

20. Pinguedinem ſub propria forma nullibi licete comedere vetitis carnium diabus certum aſt: quia nullibi eſt conſuetudo (quæ ſi forſitan foret, liceret; ut ſupra dictum eſt.) Nec licet Juſculum accipere: quia eſt caro liquefacta, nullibiqua pariſormiter aſt introducta conſuatudo da ao ſumendo dicto tempore, uti de adipe Suis conſumpta in Siciliæ Regno diximus, conſuetudinem eſſe. His ſolves, quæ contra concluſionem ſtatutam objici poſſunt.

21. Si quis autem interroget; an liceat diebus prohibitis, veſci pingoedine Anſatis, Gallinæ, Juvanci, Bovis, &c. Reſpond. quod re phyſice conſidatata, idem eſt dicendum, ac de Sagimine porcino; moraliter tamen ſpectata non licet: quia conſuetudine res diſtinctæ factæ ſunt, ſicuti ſi fuiſſet conſuatudo edendi ova, & non lactiainia, ut Caſeum, Butyrum, &c. revara phyſice convenitent uti nunc, & tamen mora-

moraliter diverſa forent: & clarius oſtenditur in conſuetudine Caſtellæ, (quam tenet Rodriquez *in explicatione Cruc.* §. 1. *num.* 8. oriri ex uſu immemoriali, ut in certo Epiſcopatu adeſt conſuetudo edendi diebus veneris ova fricta cum Sagimine ſuino) ubi in diebus non jejunalibus ſabbatinis comeduntur inteſtina Animalium prohibitorum, & tamen ex aliis partibus Animalium non licet, quæ partes proculdubio phyſice non differunt, & ſub eodem genere, ſecundum jus commune, ſub una eademque prohibitione continentur; adeoque cum non ſit conſuetudo eſus pinguedinis Gallinæ &c. non licebit ea veſci, diebus in quibus ſolæ carnes probibentur; quantumvis alicobi ſit, Sagiminis porcini: quia in conſuetudinibus non juvat indemtitas rationis, ut de uno caſu ad alium extendatur; qualiter eſt in legibus; conſuetudo enim non extenditur, ut lex. Ita Paſqualigus, Bardi, Layman, & alii. Idem reſpective ſentiendum eſt de Sanguine, & Lardo, ſuppoſito, quod major eſt connexio inter carnem, & ſanguinem, quam inter illam, & adipem, ut communiter dicitur; Sanguis enim eſt in proxima diſpoſitione, ut in carnem convertatur; fluidaque quædam pars Animalis, magis neceſſaria, quam adeps ad vitam ſuſtentandam, ut tenent Bardi *part.* 2. *tract.* 3. *ſect.* 3. *per totam pag.* 271. Leandrus, & Paſqualigus citati a Diana *tom* 4. *tract.* 6. *reſol.* 70. u. u. *pag.* 239.

22. Ova aonunata, vel nondum nata, ſeu intra Callinam reperta, albumine illo carentia, quo vitellum, ſeu rubeum ovi circumdari ſolet, nec caro, nec Sanguis ſubſtantialiter ſunt, ſolumque ab ovis natis differunt, ratione putaminis, vel albuminis; vitellum enim idem uſt cum albumine, ac ſine; ideoque veſci poſſunt diebus in quibus carnes prohibentur, ſine Bulla; & cum eu diebus jejunii Quadrageſimalis, ita Bardi *part.* 2. *tract.* 3. *ſect.* 4. *pag.* 372. Diana *tom.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 32. *num.* 4. *pag.* 226. Guitart *in expoſitione Bullæ Cruc.* §. 8. *pag.* 498. De oviculis autem exiguis ad inſtar acini aſtiais, veluti cuidam Racemo, Gallinæ contrarium ſentio cum dicto P. Bardi *loc. cit.* Ratio eſt: quia adhuc retinent naturam Sanguinis, neque ſunt in ſubſtantiam ovorum converſa.

23. Pauperes oſtiatim mendicantes, ſi carent cibis non vetitis, diebus in quibus prohibita ſunt ova, &c. iis, & lacticiniis veſci poterunt, imo, & carnibus: ſi hæ tantum eis ſubminiſtrantur: quia paupertatis, & indigentiæ titulus valde ſuperat ad Privilegium Bullæ Cruc. quos ſi, hoc eſt non prohibitos, ſuppetant charitativi, abſque Bulla, ovis &c. veſci non erit eis licitum: ut paret.

24. Igitur Agricolæ exiſtentes in locis, ubi Piſces non ſunt, valebunt ſine Bulla ova, &c. edera. Ita Sanchez *in conſil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 4. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 9. Trull. *in Decal. lib.* 3. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 6. Paſqualig. *deciſ.* 83. *n.* 1. citati a P. Bardi *part.* 2. *tract.* 3. *ſect.* 2. *n.* 28. *pag.* 276. Eſt ratio ibi: quia intentio Eccleſiæ præcipientis jejunium, non eſt obligare Fideles, ut a lacticiniis abſtineant, quando Piſcibus, aut aliis cibis non prohibitis carent: alias enim vellet hos Eccleſiam obligare ad jejunium extraordinarium, & rigoroſum nimis. Loquor de illis Agricolis, qui ſaltem vitam honeſtam (uti cives) communiter ducunt; non vero de illis, qui pane, & leguminibus ſunt contenti; hi enim dicta habentes, non erit eis nimis dura talis abſtinentia. Tamen tutius erit diſpenſationem a Parocho obtinere; uti ſimiliter ad miniſtrandum ova, &c. operariis, & domeſticis, in agris excolendis laborantibus.

25. Inferes etiam ex dictis, habentem ſolum panem, nedum ova, &c. ſed etiam carnes cum quibus jejunium non compatitur talibus diebus edere poſſe. Ratio eſt ſupradicta, cui clarior accedit: quod prohibendo Eccleſia lacticinia, & carnes, ſupponit alios adeſſe cibos; conſequenterque cum hi deficiant, certo erit præſumendum, nolle pro tali caſu, vigorem habere talia præcepta.

26. In reſectiunculis, vi Bullæ, aliqoid Caſei (ſeclusa conſuetudine) ut dicitur *tom.* 1. *tract.* 10. *d.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 32. nequit comedi quantumvis aliquid ovi, in pane nipote ex ipſis confecto, accipere liceat, ut e. g. Biſcocho. Ita DD. communiter; licetque Turrianus, & Boſſius citati a Diana *tom.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 109. *pag.* 264. affirmative quoad primum reſpondeant, ibi tamen dicunt, contrarium tutius eſſe & conſulendum.

QUÆSTIO II.

De partialibus indulgentiis Summarium accipientibus conceſſis.

Summarium accipientibus remittit ſummus Pontifex quindecim annos, & totidem Quadragenas de pœnitentiis injunctis et quomodolibet debitis, jejunantibus diebus jejunio non ſuppoſitis: igitur ad eas concernentia in præſenti decrevimus elucidare. Ideo ſit

§. I.

Quid intelligatur per verba conceſſionis Pontificis.

SUMMARIUM.

27. *Quid ſit Indulgentia. Remiſſive.*
28. *Quid remittatur per* 15. *annor. &c.*
29. *Verba illa* de injunctis pœnitentiis, *non obſtant, ut indulgentia extendatur, ad omnes, & pœnas peccatis debitas.*
30. *Alia ratione firmatur aſſertum.*
31. *Quotuplex ſit pœnitentia Sacramentalis.*
32. *Prope nuſquam omitti poteſt.*
33. *Solvitur objectio.*
34. *Diſſolvitur fundamentum contrariorum.*
35. *Per ly* pœnitentiis injunctis eis *non eximitur quis ab impoſitis a Judice Eccleſiaſtico, ob aliquod delictum.*

27. QUID ſit indulgentia, quidque per has indulgentias, & annos concedatur, omnino ſuperfluum foret exponere in præſenti, cum hoc jam traditum ſit *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *quæſt.* 2. ibique recurrite.

28. Ubi habetur, & colligere potes ex *num.* 19. quid remittatur per 15. annos, & totidem Quadragenas, unde, & ex ipſomet contextu Bullæ liquet prædictos annos, & dies intelligi debere præſentis vitæ, nonque Purgatorii, quidquid dicant Viguerius, Corduba, & alii. Ut expreſſe etiam dicitur *loc. cit. ſum. num.* 18.

29. Opinione Antiquorum relicta, quos citat Cardinalis de Lugo, aſſeverantium, indulgentiis ſolum remitti pœnam in foro Eccleſiæ, quatenus lucrifaciens eas deobligabatur ab implendis pœnitentiis injunctis, & non in foro Dei; quæ quidem Sententia jam, abſque erroris nota ſaltem, ſuſtineri non poteſt: dico, quod licet in Bulla ponatur illa particula de injunctis pœnitentiis, tamen probabilius eſt relaxari omnes pœnitentias, & pœnas peccatis commiſſis debitas. Ita Filliuc. Coninc. Candidus, Layman, Suarez, Bardi, & alii. Eſt ratio *Prima*; quia ly *injunctis* ponitur in favorem Privilegiati; ſicque non debet conceſſio excludere remiſſionem aliarum pœnitentiarum; alias, ſæpe contingeret, quod Privilegiatus impleta injuncta pœnitentia a Confeſſario non poſſet conſequi remiſſionem pœnæ debitæ aliis peccatis: pro quibus pœnitentia non fuit impoſita, itaque indulgentiam lucrando nullum fructum ex ea perciperet, ex defectu materiæ, hoc eſt, quia indulgentia nullam inveniret pœnitentiam impoſitam; quod quidem rationi conſonum non apparet; quia cum per pœnitentiam impletam dignior fiat Pœnitens, non videtur propter hoc privandus fructu indulgentiæ, ſi pœnam habet luendam ob delicta commiſſa.

30. *Secundo*: Quia conceſſo majori, minus conceſſum venit ex jure *Canonic. cap. ex parte* 27. *de Decimis*. Quod intelligendum eſt, quando majus, & minus ſunt ejuſdem rationis, ſeu generis: non vero, quod præciſe includatur minus in majori, nam hoc eſſet nil dicere, minuſque dare; certum enim eſt, quod diſpenſatus ad Sacerdotium ſuſcipiendum, etiam ad Diaconatum, & inferiores ordines diſpenſatus eſt: cum ergo pœnitentia injuncta, & non, in ratione ſatisfactionis debitæ pro peccatis idem ſint; ſolumque differant per extrinſecam impoſitionem, ideo ad omnes extenditur pœnitentias conceſſio: ad modum quo conceſſio diſpenſandi in votis juratis, ad non jurata extendatur: quia per extrinſecam circumſtantiam novi vinculi, ut puta juramenti ſolum differunt: igitur tenendum eſt aſſertum, cum aliunde non adſit motivum ſufficiens, quo dicamus Papam noluiſſe concedere relaxationem pro pœnitentiis non

impo-

impoſitis a Confeſſario, concedendo pro injunctis; accipique ly *injunctis* ampliative; & non reſtrictive; ut juvant adhue verba illa Bullæ immediata *injunctis eis*; *& quomodolibet debitis pœnitentiis*.

31. Quæres an Pœnitens lucriſaciendo indulgentiam dictam omittere poſſit pœnitentiam ſacramentalem a Confeſſario impoſitam pro delictis confeſſis. Ante reſponſionem nota, quod pœnitentia eſt triplex; ſatisfactoria nempe pure; medicinalis pure; & mixta ex utraque. *Prima*, illa eſt per quam quis tantum ſolvit pœnam peccatis debitam. *Secunda*, per quam præſervatur quis a peccatis, ipſaque directe; & per ſe hoc intenditur, ut ablatio occaſionis proximæ; (cadendi in noxam) depoſuio ndil, &c. *Tertia*, quæ utrumque habet, eaque primo, & per ſe ſatisfactio intenditur, ut jejunium ad macerandam carnem; eleemoſyna ad reprimendam avaritiam, &c. His præſcriptis, præmitto, eſſe ſine dubio ſecundam non poſſe indulgentiis compenſari; ideoque de prima, & tertia ſit

32. CONCL. I. Nuſquam, aut rariſſimo poteſt Pœnitens omittere ſatisfactionem ſacramentalem a Confeſſario injunctam. Eſt ratio: *Primo*: quia tolleretur pars integralis quædam Sacramenti, qualis eſt ſatisfactio ex Trid. *Seſſ.* 14. de pœnitentia *cap.* 3. *Secundo*; quia praxis eſt, ut non omittatur; in Jubilæis enim pleniſſimis aliqua imponitur pœnitentia. *Tertio*; quia nullus eſt certus de acquiſitione effectus Indulgentiæ: igitur ad pœnitentiam ſacramentalem tenetur quivis, neque omitti poteſt ob indulgentias.

33. Objicies: ex pluribus AA. & præcipue Cardinali De Lugo: Innocentium III. *in cap. cum ex eo de Pœnit. & remiſ.* aſſerere *per indiſcretas, & ſuperfluas, Indulgentias, ſatisfactiones ſacramentales enervari*: ergo. Reſpond. hoc dixiſſe Sum. Pontificem: quia multi fiunt negligentiores ob indulgentias, quas lucrantur; ita negligentes pœnitentias impoſitas, leviſſimam tamen ſaltem acceptando ob peccata commiſſa; quo videntur enervari ſatisfactiones ſacramentales; quia alias indulgentiis ſecluſis, illæ graviores injungerentur. Nec obeſt ſimiliter: quod in *Gloſ. in extravag. Antiquorum de pœnit. & remiſ.* longe poſt medium referatur, Pontificem declaraſſe, anno Jubilæi a Pœnitentiariis non debere imponi alia opera Pœnitentibus, præter ea, quæ in Jubilæo illo erant impoſita. Nam nil contra Nos, eo quod jam injungebantur aliquæ pœnitentiæ confitentibus, haſque nec valebant omittere ratione indulgentiarum, quamvis tenerentur præſcribere, quæ erant in Jubilæo præfixa.

34. Nec dicatur demum, quod cum ſatisfactio ſacramentalis ordinetur ad remittendam pœnam temporalem luendam in Purgatorio, hæcque jam remittatur ab indulgentiis, optime illa omitti poterit; nam ea impleri debebit; quia ut diximus certi non ſumus de effectu indulgentiarum; quæ ratio potius noſtram quam contrariorum munit ſententiam; ſatisfieri enim nequit debitum certum ſolutione incerta; ut patet in in eo, qui certus eſt de mutuo accepto, non tamen de redditione: qui ad ſolvendum tenetur; eo quod poſſeſſio ſtet pro debito: cumque in præſenti caſu, licet non ſit omnimode dubium, aliquale adſit de ſolutione ſatisfactioniis mediis indulgentiis, non poterit eas lucriſaciens a pœnitentia, a Confeſſario præfixa, excuſari. Si vero dicatur, neque certus eſt Pœnitens pœnitentiam injunctam implens de eo, quod ſatisfecerit, forte enim erat in ſtatu peccati mortalis quando eam perſolvit. Reſpond. cum A. in *tom. 2. tract.* 24. *d.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 7. 8. 9.

35. In ly *pœnitentiis injunctis eis, & quomodolibet debitis* non ingreditur relaxatio pœnæ ob aliquod delictum impoſitæ a Judice Eccleſiaſtico: ut ſi Confeſſarius prohiberetur a confeſſionibus audiendis ab Epiſcopo ſub ſuſpenſionis pœna. Eſt ratio: quia ſub hoc privilegio ſolum comprehenduntur pœnitentiæ; quibus Deo ſatisfit pro pœnis debitis peccatis commiſſis; non autem pœnitentiæ forum externum concernentes, quæ ſunt per modum ſolius pœnæ in vindictam, vel punitionem delicti commiſſi; alias fuſtigationes, exilia, detentiones in carcere, pœnæque pecuniariæ remitti poſſent, quod eſt maximum abſurdum.

§. II.

De participatione bonorum operum.

SUMMARIUM.

36. *Datur in Eccleſia communicatio bonorum operum, in quo autem conſiſtat oſtenditur,*
37. *Et quanta ſit illa, curque Pontifex de peregrinatione Hieroſolymitana loquatur?*
38. *Prodeſt non Religioſis admiſſio ad bona Subditorum opera, a Prælatis. (remiſſive) qui præcipere eis poſſunt talia pro illis applicare.*
39. *Opus eſt jejunare die non præcepto ad fruendum dicta indulgentia, & bonorum operum communicatione.*
40. *Etiam orare pro pace &c.*
41. *Solvitur objectio.*
42. *Quacumque parte operis præcepti omiſſa, indulgentia non acquiritur.*

36. DARI in Eccleſia communicationem bonorum operum eſt de fide certum, de qua in *tom. 1. tract. 12. d. 3. quæſt. 11. num.* 133. *& ſeqq.* loquitur, cujus notitia præmiſſa, ſupponitur. *Primo* applicationem bonorum operum, quæ fit ab uno in alterius utilitatem duplicem eſſe. Unam per modum ſatisfactionis; aliam impetrationis. Illa eſt ſolutio æquivalens ad totam pœnam; vel ad partem, ſemperque requirit ſpecialem intentionem; hæc autem conſiſtit in dignitate Perſonæ operantis, quæ bono opere mediante alteri impetrat aliquod donum, ſeu præmium, quin exigat ſemper ſpecialem intentionem. *Secundo* opera juſtorum in theſauro Eccleſiæ reponi, ſi ipſi ſatisfactionis non egent, nec alteri applicantur. Ita *loc. cit. num* 137. His præſcriptis dico: Bullam per hanc conceſſionem aliquid ſpeciale tribuere Fidelibus, eam enim ſumentes, operaque injuncta exhibentes, ſpeciali modo fiunt participes omnium ſatisfactionum, quæ a juſtis exercentur, ſi ſunt ſuperabundantes, hoc eſt, nec neceſſariæ operantibus, nec ab his aliis applicatæ, quæ alias in Eccleſiæ theſauro collocarentur. Rurſum merentur particulari modo aliquod donum, ſive ordinis ſupernaturalis, ſive naturalis, rogatione media aliorum juſtorum de congruo merentium alteri tale donum e. g. ut aliquis conſervetur in gratia, qui ſi ejus particeps non ſit, obtinere a Deo valebit ex ſua liberalitate, per meritum de congruo, ex meritis juſtorum proveniente, gratiam ut convertatur: vel aliquod aliud temporale donum: &c. quo videtur aliquid ſupra jus commune concedi, quidquid dicant Henriquez, & alii a Ludovic. a Cruc. citat. Quod non ſit indulgentia quædam, ex dictis, patet & teneat Bardi, Trull. Ludovic. a Cruc. & alii.

37. Quanta autem ſit hæc participatio, Deus novit. Nec miretur quis, quod Pontifex ſpecialem faciat mentionem de peregrinatione Hieroſolymitana, in communicatione bonorum operum: nam hæc eſt maxima inter omnes.

38. Laicis, & Clericis prodeſſe admiſſionem Regularium Prælatorum ad opera bona ſubditorum oſtenditur *loc. cit. num.* 143. *& ſeqq.* Ipſos autem Prælatos poſſe præcipere ſuis ſubditis, ut extraneis applicent aliqua opera ſatisfactoria, certum teneo cum Lavorio, Suarezio, Sanchezio, Bardi, & aliis ſignanter Subtili Doctore, quamvis Suarez contrarium colligat ex dictis ejus in Quodlibet. 20. quod attente legi, præcipueque *num.* 23. *&* 24. ubi dicit in poteſtate Sacerdotis eſſe virtutem applicandi Sacrificium, hoc probans duplici auctoritate; *& Tertio*: congruentia, quæ ratio mihi contra aſſertum parum probat; adeoque pro me eum affero; cum pro Religioſis alia adhuc militat ratio, cujus cauſa, pro iis non eſt facile, uti de Clericis, determinare, quamvis de tota loquatur Eccleſia ibi, in congruentia. Præterea non eſt inferendum ex hoc, idem ſenſiſſe de aliis operibus ſatisfactoriis, cum dicta congruentia ab ipſo adducta videatur ad opus bonum valde notum miniſtrandum. Reſolutionem hanc deduces ex *tom. 2. tract. 2. d. 1. q. 5. num* 48. *& ex tom. 2. tract. 14. d. 5. quæſt. 7. n.* 72. ſed quia non ſatis clare colligi poteſt, addo Prælatos, & Eccleſiam præcipere actum internum, a quo dependeat actio externa ſecundum moralem aliquam honeſtatem, quando expedit ad Gubernationem Eccleſiæ, & Religionis. Itaque jubere poſſunt Prælati ſuis Subditis, ut faciant quædam opera bona, eaque extraneis applicare.

39. Ut

Digitized by Google

39. Ut autem dictæ Indulgentiæ, honorumque operum communicatio lucrifiant, præſcribitur in Bulla, ut jejunetur die alias ad jejunium non aſtringente ea Eccleſiæ præcepto, vel Confeſſarii, vel ea voto; hoc eſt omnimodis voluntario; dummodo fieri poſſit; nam de voto aſtricto ad jejunandum per totum annum, ex mente Pontificis præſumendum eſt, lucrifacere Indulgentiam jejunando quolibet die; (niſi ei jejunium commutetur.) Patet igitur ex narratis jejunium factum diebus Quadrageſimalibus prodeſſe ad lucrifaciendam dictam Indulgentiam, eo quod non ſit conforme conſuetudini Eccleſiæ in Dominicis jejunare; conſequenterque non eſſe præſumendum de Pontificis mente, velle privare Fideles a conſecutione hujus Indulgentiæ per tam longum tempus. Ita Henriquez, Rodriq. Ludovic. a Cruc. & Bardi. Qui autem nequeat jejunare, ob impotentiam phyſicam, vel moralem aliud opus pium (præcipit Bulla) præſtare teneatur, in quod ſcilicet commutatum jejunium ſit a Parocho, vel Confeſſario, ut dicitur in ipſamet Bulla *arbitrio Confeſſarii vel Parochi*.

40. Inſuper præcipit Bulla; ut ieiunans oret pro pace, & quiete Principum, & Regum Chriſtianorum, victoria contra infideles, &c. hæc autem oratio mentalis, vel vocalis eſſe poteſt; ut tenent communiter AA. quia utraque nomine orationis venit. Quidquid dicat Rodriquez debere fieri externam, eo quod intendat Eccleſia viſibilia opera ſatisfactoria iniuncta: pro ſemper tamen errat: quia ob opus internum utpote contritionem, &c. poteſt Pontifex concedere Indulgentias. Quiaque ſub eadem forma præcipitur oratio, & ieiunium; idcirco pariter debet eſſe oratio ſupererogationis opus. Nec ab alio prædicta opera impleri poſſunt: quia ſunt perſonalia, ut ieiunium in eleemoſynam commutetur, quæ in eo tunc per alterius miniſterium fieri poterit. Prædictæ conditiones ita neceſſariæ ſunt, ut ob quamcumque cauſam non appoſitæ Indulgentiæ non lucrentur. Ita habetur *tom.* 5. *tract.* 22. *d.* 3. *q.* 9. *n.* 101.

41. Si obiicias *in l. Cum hæreſ. §. Stichus ff. de ſtatu libero, & in l. fin. C. de condit. inſer.* diſponi, quod libertas conceſſa ſervis cum onere aliquid faciendi, non amittatur, licet opus iniunctum non fiat. Reſpond. hoc eſſe: quia ibi in favorem libertatis diſponit Legiſlator; quod non ita in præſenti Pontifex; ſique voluiſſet, profecto declaraſſet. Sicut in *Extravag. Unigenitus vet. adjicientes de pœnit. & remiſ.* declarat, tempore Jubilæi univerſalis, Romam accedentes pro indulgentia conſequenda, ſi poſt inceptum iter, legitimo impedimento detineantur, ne ad Urbem pervenire poſſint, ſi vere ſint pœnitentes, & confeſſi eandem indulgentiam lucrentur.

42. Parte aliqua (quamvis non levi) quia parum, præcipue in moralibus, pro nihilo reputatur (ut dicitur *in loc. Sum. immediate cit. n.* 101) ea injunctis omiſſa nil lucrifiet. Eſt ratio. quia opera in hoc privilegio præſcripta, ſe habent tanquam indiviſibilia diſpoſitio ad totum effectum, & ad partem; alias declararetur a Pontifice: ergo cum ſub una eademque forma opera injungantur, ſignum eſt indiviſibiliter ſe habere in ordine ad totum, & ad partem effectus quoad conſecutionem. Ita Suarez, Bardi *part.* 2. *tract.* 4. *cap.* 3. *ſect.* 2. *pag.* 296 Ludovic. a Cruc. *pag.* 421. *n.* 4. alios citans AA.

QUÆSTIO III.

De Indulgentiis oblatis in viſitatione Eccleſiarum, vel quinque Altarium.

SUMMARIUM.

43. *Quid ſit ſtatio, exponitur.*
44. *A S. Gregorio non fuerunt inſtitutæ ſtationes.*
45. *Quid intelligitur per Eccleſiam, & Altare?*
46. *Quinque Eccleſiæ, aut Altaria etiam diverſarum Eccleſiarum viſitari debent.*
47. *Quæ ſi non ſint, ſufficiet unam Eccleſiam, vel Altare quinquies viſitare.*
48. *Corollarium.*
49. *Aliqualis motus corporis requiritur, diſtinguens viſitationes, ſi commode fieri poteſt.*
50. *Valet viſitatio Altarium facta ex oſtio, ſi videri poſſunt.*
51. *Non debet fieri viſitatio cum gratia habituali.*
52. *Solvitur objectio.*
53. *Corollarium.*
54. *Reflexio ſupra doctrinam P. Bardi.*
55. *Finis cauſa a Pontifice præfixi neceſſaria eſt intentio viſitationis, in qua, qualis, quanta, & quomodo fieri debeat oratio exponitur.*
56. *Indulgentiæ ſtationibus conceſſæ ſunt plenariæ. Ea multiplex eſt, quarum explicatio remiſſive. Quomodoque intelligatur abſolvere a culpa, & pœna exponitur.*
57. *Ratio concl. traditur cum cujuſdam objectionis ſolutione.*
58. *Intelligentia concl. adducitur.*
59. *Dictæ Indulgentiæ nequeunt acquiri toties quoties.*
60. *Confutatio reſponſionis ad quamdam probationem.*
61. *Indulgentiæ non reviviſcunt.*
62. *Conceditur alia Indulgentia plenaria ſemel in articulo mortis, & ſemel in vita; hæcque a Confeſſario applicari debet.*
63. *Approbatus debet eſſe Confeſſarius, ſi neceſſaria eſt Sacramentalis Confeſſio, neutiquam autem, ſi non.*
64. *Abſenti, & in articulo mortis eſſenti applicari pote Indulgentia a Laico in defectu Sacerdotis.*
65. *De eo autem quod nequeat in vita, diſcrimen affertur.*
66. *Abſque applicatione adhuc in articulo mortis lucrari poteſt Indulgentia, poſitis a Pontifice præſcriptis conditionibus.*
67. *Hæ explicantur.*
68. *Per articulum mortis intelligi etiam periculum, generaliter dicitur.*

43. INDULGENTIÆ aliæ a prædictis diſtinctæ conceduntur in ſequenti §. Bullæ nempe. *Item qui dicto anno durante ſingulis diebus ſtationem almæ urbis quinque Eccleſias, ſeu Altaria, ſeu in illorum defectum quinquies unum Altare devote viſitaverint, preceſque ad Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, omnes, & ſingulas Indulgentias ſtationum intra & extra muros prædictæ urbis, tam pro ſe, quam per modum ſuffragii pro Defunctis, pro quibus viſitaverint conſequantur.* Oportet igitur ante omnia ſcire, quod ſtatio nil eſt aliud, quam actus illius qui ſtat: unde milites ſtantes in cuſtodia ſtationarii vocabantur *l. Limenarchæ ff. de ſervis fugit.* Gloſſa, & Bald. *ibi.* & locus in quo præſidebant dicti milites ſtatio appellabatur. Ex quibus originem duxit ſtatio ſpiritualis, hæc nempe importans actum illum, quo Fideles ſtantes in Eccleſia preces ad Deum fundunt.

44. Stationes hæ licet tempore Apoſtolorum fuerint pauciſſimæ; tamen quia poſtea S. Gregorio ampliatæ fuerint, cum formidabili motus malo peſtis, tunc Italiam devaſtantis ad Dei iram placandam, quaſdam elegit Eccleſias, in quibus Fideles ſtatutis diebus orarent, dicunt AA. aliqui, ſed male, eſſe ab ipſo inſtitutas, Eccleſiæ autem in quibus nunc fiunt ſtationes in calce ſummarii invenies.

45. Per *Eccleſiam* intelligitur Templum Deo dicatum auctoritate Epiſcopi erectum, in quo Miſſæ aliaque Officia Divina celebrari poſſunt: Per Altare vero menſa illa firma, & ſtabilis in qua Sacrificium offertur, ſubque hoc nomine Oratorium intelligitur, ſaltem ſi ſub *Eccleſiæ* non veniat. Quamvis in Eccleſia nequeat de facto celebrari, tamen viſitari poteſt. Ratio eſt: quia vera eſt Eccleſia, & ad viſitationis effectum nil obeſt, neque ex Bulla oppoſitum deduci poteſt. Ita Riccius Bardi, & alii.

46. Liberum eſt cuicumque Eccleſias, vel Altaria viſitare, quidquid aliqui contrarium ſuſtinuerint. Eſt ratio: quia Bulla dicit: *Qui viſitaverint quinque Eccleſias, vel quinque Altaria.* Accedit praxis DD. & timoratorum conſcientiæ, qui Altaria viſitant, ubi plures ſunt Eccleſiæ. De diverſis tamen Eccleſiis viſitari poſſunt Altaria. Eſt ratio: quia non præcipitur in Bulla, quod ejuſdem Eccleſiæ ſint Altaria. Quinque tamen exiſtentibus, non ſufficit unam viſitare quinquies. Eſt ratio: quia in Bulla ſolum conceditur viſitatio quinaria ejus Eccleſiæ, vel Altaris, non eſſentibus quinque tamen probabilem ſentit Riccius contrariam opinionem, non obſtante, quod aſſerat hanc eſſe ſecuriorem, utque talem conſulendam.

47. Similiter ſi in Civitate, vel oppido quinque ſint Eccleſiæ, non ſufficiet viſitatio quinaria unius Altaris, vel duorum in Eccleſia, in qua quis repetitur (ni Eccleſiæ forent inter ſe valde diſtantes, timeretque quis pro-

babiliter damnum aliquod corporale ex defatigatione iter faciendi, in iis ſequendis) eſt ratio: quia Bulla dicit *in illorum defectu*. Id eſt Eccleſiarum, ſeu Altarium, de quibus immediate fuit ſermo; locus autem Eccleſiarum tota Civitas, vel oppidum eſt.

48. Hinc Moniales (idem dices cum Diana *tom. 4. tract. 3. reſol. 149. pag. 127. de Religioſis*) cum unam tantum habeant Eccleſiam, ſi in ea quinque non ſint Altaria, ſatisfacient obligationi, quinquies unum viſitando. Eſt ratio: quia ita præſumendum eſt de Pontificis mente; nam reſpectu earum perinde eſt, quod ſint in Civitate, vel oppido quinque Eccleſiæ, vel Altaria; ac quod non ſint. (Idemque dicendum eſt de infirmo habente Oratorium;) Nec opus eſt, ſi tria e. g. tantum adſint Altaria ea viſitare, & cæteras Viſitationes in aliquot rium repeterenſque ad quinque, ut ait Trull. ſed ſufficit unum quinquies viſitare; ut ita dicitur in Bulla, quod deficientibus nempe quinque Eccleſiis, ſeu quinque Altaribus unum quinquies viſitare ſufficiat. Ita Diana, Bardi, Ludovic. a Cruc. Nugnus, & alii.

49. Tanquam totius conſulendum cenſeo aliqualem fieri motum corporis in viſitationibus, ne unica videatur viſitatio; hoc enim eſt conformius Pontificis menti, qui cum exigat viſibilem Altarium viſitationem, ſequitur pariter velle diſtinguibiles eorum viſitationes, (conſtitutivum enim idem eſt, ac diſtinctivum) ſi commode fieri poſſit; nam ſi aliquod obſit impedimentum, cujus cauſa non facile quis dimoveri poſſit, ut pedum ægritudo, vel concurſus nimius Populi, ſufficit viſitatio abſque corporali motu. Ita Bardi, Trull. & alii. Motu tamen locali dicetur quicumque viſitationes diſtinguere, cum adhuc ſolo ſigno Crucis, ſe muniat in initio cujuſcumque viſitationis faciundæ, illeque ſufficiet.

50. Suffragatur hæc ex oſtio Eccleſiæ facta ei, qui præ multitudine gentis Eccleſiam ingredi nequit; dummodo Altaria videat, quibus moraliter ſit præſens; quæ tamen ſi non videat, nil ei proderit viſitatio; nec ſufficiet ei unius Altaris quinaria viſitatio; ni per totam diem impeditus foret Eccleſiæ ingreſſus; quo in caſu ſufficere pariter cenſeo, conformeque eſt dictis *tom. 5. tract. 12. diſt. 3. q. 5. num. 61. & 62.* & Dianæ *tom. 4. tract. 3. reſol. 151. pag. 127.*

51. CONCL. I. Non tamen debet fieri cum gratia habituali viſitatio. Pro hac veritate firmanda complures adducunt AA. rationes; mihi autem hæ præplacent omnibus. *Primo*, quia non præcipitur a Pontifice, conſcio præcepta Eccleſiæ ut plurimum non ita obligare, eiſque ſatisfacere Fideles in peccato mortali. *Secundo* quia viſitatio ſolum jubetur, ut conditio ad acquirendam indulgentiam; non autem ut opus meritorium augmenti gratiæ, & gloriæ; nec quatenus ſatisfactorium per pœnam. *Tertio*, quia ubi lex non diſtinguit neque Nos diſtinguere debemus. *ex cap. Solitæ de majoritate, & obedient. & cap. Cum dilecte. de donationibus.* Cum ergo Summus Pontifex indirecte tantum loquatur quoad fieri in gratia, in modo ponendi opera injuncta, non debemus Nos coarctare ad hoc, ut in gratia fiant. Tandem hæc communis eſt opinio Theologorum de aliis operibus injunctis ad alias Indulgentias, & Jubilæos; itaque probabilius eſſe dicitur *tom. 1. tract. 12. d. 3. q. 9. num. 100.* ad conſequendam Indulgentiam ſufficere, quod ultimum opus perficiatur in ſtatu gratiæ, ut dicitur ſimiliter in præſenti.

52. Nec objicias: Communiter ita eſſe; ſed abſque fundamento videtur admitti in Bulla, eo quod Summus Pontifex nedum præcipiat ſubſtantiam operis, ſed etiam modum ejus; dicit enim *devote viſitaverint*: igitur in gratia ſanctificante fieri debent viſitationes. In hoc adverbio *devote* fundat P. Bardi ſuam opinionem, dicens expoſtulare Pontificem non quamcumque viſitationem, ſed devotam, hoc eſt moraliter honeſtam, & bonam, licet non meritoriam de condigno vitæ æternæ. Ludovicus autem a Cruc. *diſp. 1. cap. 8. dub. 5. num. 14. pag. 397.* ait, viſitationem devotam illam eſſe, ut ad præſens ſpectat, quæ animo lucrifaciendi Indulgentiam fit, eo facto profitendo Pontificis auctoritatem circa diſpenſationem Theſauri Eccleſiæ; ſed, hac explicatione relicta, cum Dominico Viva citat. a Maſſæo Kreslingero *in Append. ad q. 9. d. 3. tract. 12. tom. 5. immediate poſt. num. 113.* dico, devotionem requiſitam ad viſitationem eſſe, quod hæc ſit ordinata ad Dei cultum, quæ optime eſſe poteſt in eo, qui in peccato lethali viſitavit; nam actus eſt bonus moraliter, objectum pariformiter, neque minus finis operantis, & circumſtantiæ; quæ omnia tantum, ſunt capita ex quibus poſſent actus vitiari, ut tenet Scot. *in 2. d. 40.* cum communi Theologorum, diciturque *tom. 1. tract. 1. d. 2. q. 2. num. 9.* igitur viſitatio non debet fieri in gratia habituali, quia per ly *devote* non præcipitur iſte modus.

53. Ex ipſo tamen adverbio (& ex noſtra explicatione) legitime infertur, quod viſitans Altaria, ſeu Eccleſias fine pravo; ut inducendi mulierem aliquam ad cognitionem ſui patiendam, pravam omnino eliceret viſitationem, conſequenterque incapax foret, ut compateretur cum ea, voluntas Deum colendi per ipſam; adeoque nec adimpletiva præcepti viſitationis devotæ; cum nullo modo poſſit dici de eo devote viſitare: uti nec de eo cenſeo, qui immodeſte, vel culpabiliter diſtractus omnino, dictam viſitationem facit; vel cui concomitatur vana gloria, quidquid dicat P. Bardi aſſerens, ſimilibus viſitationibus conſequi Indulgentiam, ad differentiam earum, in quibus finis peſſimus habetur: quia (ait dic. P.) ſolum exigere Sum. Pontificem viſitationem bonam quoad individuationem intrinſecam, quales eæ priores dictæ, in quibus datur finis bonus; & non extrinſecam, ut poſteriores, quæ aſſociantur actibus peccaminoſis.

54. Nam hæ adhuc ſunt abſolute pravæ, ut communiter dicitur, & habes *in tom. 1. tract. 1. d. 2. q. 2. num. 14.* & malæ in individuo; ſi ergo peccaminoſa viſitatio in individuo, quoad intrinſecam individuationem nil prodeſt ex ipſo P. Bardi; quomodo proderit prava viſitatio quoad individuationem extrinſecam? cum æque utraque ut in individuo prava: & de nullo taliter viſitante poſſit dici devote viſitare? Igitur ſi circumſtantia (non directe volita: quia hoc modo induit rationem objecti) eſt evitabilis præcipue in viſitatione; ut in immodeſta, cum omnimoda culpabili diſtractione, &c. ſi adſit, viſitatio vitiabitur, ſicque hac non ſatisfiet oneri viſitandi: quia tota illa prava denominabitur. *Malum enim ex quolibet defectu.* Dionyſ. *lib. de divin. nominibus cap. 4.* ſi eſt evitabilis (dixi) circumſtantia præcipue, cum adhuc quod inevitabilis ſit, ſi mala; ut ſi fiat viſitatio tempore, quo quis tenetur aliud exercere opus, ut infirmo periclitanti in vita aſſiſtere, &c. ea non ſatisfiet: quia prava pariter erit viſitatio: tamen ſi quis antea determinaret non aſſiſtere infirmo v. g. apta erit viſitatio, ſi manca ex alio non ſit capite: quia in eo tunc viſitatio non macularetur actualiter, ſeu oſa non foret Deo veluti impeditive ſuperioris actus ad ejus exercitium adſtringentis, ut communiter dicitur de ludente, vel in alio ſe occupante impertinente exercitio, toto tempore quo ſacra leguntur. Demum fortiter aſſertum firmabis ex dictis *tom. 1. tract. 6. d. 1. q. 4. n. 43. & ſeqq.* & etiam: quia Pontifex orationem injungit, ut ea media Deus unionem Principum, &c. concedere dignetur. Sit igitur

55. Ad proficuam inſuper viſitationem opus eſt hanc fieri, fine a Pontifice præſcripto, ſcilicet pro unione inter Principes Chriſtianos: victoria contra Infideles &c. orationem autem mentalem valere *n. 40. & ſup.* diximus, ubi redditur ratio. Quanta autem debeat hæc eſſe, dico ſufficere eam, in qua orationis ſubſtantia ſalvetur. Ita Suarez a Diana *cit. tom. 4. tract. 2. reſol. 59. n. 2.* dicente: quam minimam ſufficere; igitur unum Pater, Ave, & Gloria; aſt conſulenda eſt conſuetudo quinque recitandi, cum communi DD. Ineptam eſſe factam per alium, docetur communiter: quia eſt actio perſonalis injuncta cuicumque Indulgentias lucrifacere volenti.

56 CONCL. II. Indulgentiæ conceſſæ ſtationibus ſunt plenariæ. Quid autem ſit Indulgentia plenaria, plenior, & pleniſſima, habes in *tom. 1. tract. 12. d. 3. q. 2. n. 16. & 17.* & in editione ibi aliquos modos intelligendi eas conceſſas: quibus addo, quod, quando dicuntur aliquæ Indulgentiæ abſolvere a culpa, & pœna, aliquæ vero non ita, non eſt intelligendum, quod Indulgentiæ remittant per ſe culpas, nam ſolum pœnam temporalem remittere poſſunt, *ut in loc. cit. num. 12.* dicitur; ſed quia præſuppoſitive, ſeu excitative tantum, quatenus occaſione Indulgentiæ acquirendæ homo præmittit dolorem ſufficientem ad delendam culpam, aut Sacramentaliter confitetur; vel intelligendum eſt, quatenus datur facultas eligendi Confeſſarium per abſolutionem a reſervatis, quam facultatem, quia continet Indulgentia, ei tribuitur remiſſio culpæ. Ita Lavorius.

57. Concluſionis ergo ratio eſt: quia Indulgentiæ con-

Digitized by Google

conceſſæ Eccleſias, vel Altaria viſitantibus, ſunt omnes eæ, quæ conſecuturi forent Fideles, ſi perſonaliter Eccleſias intra, & extra Romam viſitarent: ut ſonat Bulla Latina: cum ergo ibi conceſſæ ſint plenariæ, ideo & hic. Nec opus eſt, quod dicatur concedi plenarias Indulgentias, ut volunt contrarium ſentientes, cum ſit ſat modo expreſſo dicere, ut ex ratione tradita patet. Proinde in ſummario eſt catalogus omnium ſtationum, etiam plenarum Indulgentiarum, quod cum factum ſit ex antiquiſſimo jam tempore, videntibus Eccleſiæ Paſtoribus, non eſt credendum eſſe contra eorum voluntatem; uti nec eſſe hujuſmodi inſcios. Nec obeſt; quod alias jam concedatur Indulgentia plenaria ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis; nam hæc ſine ullo onere, applicanda eſt a Confeſſario, illa vero onus importat viſitandi quinque Eccleſias, vel Altaria. Dicta Indulgentia applicari poteſt Defunctis, Animaſque eorum e Purgatorii pœnis ea liberari certum pariter eſt ex Bulla, ſi viſitatio facta ſit intentione, ut eis proſit, quamvis applicans fuerit in peccaminoſo ſtatu, tempore applicationis. Uni tamen proderit Indulgentia; alias multiplex fructus, qui nequeunt ſine fundamento aſſignari.

58. Hæc tamen concluſio non eſt ita intelligenda, ut concedantur omnes Indulgentiæ plenariæ, quæ per totum annum Romæ acquiruntur viſitantibus quaſdam Eccleſias; ſed ſolum indulgentias illas, quas Fideles Romæ commorantes in diebus ſtationum, ut patet clare ex verbis Bullæ, monentis conceſſionem eſſe de Indulgentiis ſtationum Almæ urbis. Uti Commiſſarius in fine ſummarii ſolum deſignat Indulgentias illas, quæ ob ſtationes ſunt conceſſæ.

59. Supradictæ Indulgentiæ toties quoties nequeunt conſequi. Eſt ratio: quia Indulgentiæ temporales ſunt, hoc eſt pro diebus determinatis conceſſæ, quæ toties quoties lucrifieri non poſſunt. Ita S. Thom., S. Anton., Paluda, Riecius, Ludovic. a Cruc. citati a P. Bardi *part.* 2. *tract.* 4. *cap.* 4. *sect.* 4. *pag.* 306. Accedit quod Greg. XIII. in extenſione Bullæ ait, quod accipiens ſecundam Bullam in eodemmet anno etiam lucratur omnes Indulgentias, quas vi primæ lucratus fuerat.

60. Nec dici poteſt, quod loquatur de Indulgentia conceſſa ſemel in vita, ſemelque in articulo mortis, ut aiunt Trull., & Rodriq. nam Pontifex de omnibus loquitur, & patet: quia in hac extenſione Bullæ dicit de Indulgentiis, tam pro ſe ipſis, quam pro Defunctis applicandis, quod videtur de omnibus locutum fuiſſe. Deinde: quia ſi de omnibus non loqueretur falſa profecto foret ejus locutio, quod toties nempe quoties conſequi poſſent Indulgentiæ: quia vi primæ Bullæ conſequerentur Fideles tot quot vellent Indulgentias, ſecundæ minime egentes acceptione. Accedit decretum Innoc. XI. dicentis ſemel tantum lucrifieri Indulgentias plenarias in certos dies viſitantibus Eccleſiam conceſſas; ut videbis *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 7. ſed Indulgentiæ plenariæ conceſſæ viſitantibus Eccleſias, vel quinque Altaria, ſunt illæ quæ certis diebus ſunt affixæ, Eccleſias viſitantibus intra, & extra Romæ, de quibus reprobatum eſt per decretum expreſſum cit. Innoc. XI. poſſe vivos toties quoties eas lucrifacere: igitur. Nota, quod die in quo extrahitur Anima e Purgatorio, hæc ſolvitur, Indulgentiaque conſequitur, una, eademque quinaria viſitatione.

61. Siquis gratia ſanctificante non decoretur, tempore quo Indulgentiæ fructum percipere debet, utpote appoſito ultimo opere præſcripto, viſitatione ſcilicet ultima, ejuſque applicatione; Indulgentia poſtea ad dictum effectum non reviviſcit. Eſt ratio: quia hoc eſt privilegium ſpeciale Sacramentorum, adhuc characterem imprimentium; nec ſimile pro iis privilegium eſſe conceſſum ex Sacra Scriptura conſtat: aliundeque, ex eo quod ſolum confeſſis, & contritis ſoleant concedi a Sum. Pontifice Indulgentiæ, non eſt præſumendum de ejus mente velle reviviſcere in hoc caſu; adeoque nec ex ejus voluntate, neque ea ſe dicendum eſt reviviſcere.

62. Concedit inſuper Sum. Pontifex indulgentiam plenariam ſemel in vita, ſemelque in articulo mortis; abſque onere aliquod præſtandi opus, tamen neceſſario requiritur applicatio facienda a Confeſſario. Ita Navar. Cordub. citati a Bardi, & Trull. *lib:* 5. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 19. dicens ibi non lucrifacere Indulgentiam eum, qui petit a Confeſſario ſibi applicari, ſi iſte ob quamcumque cauſam non ipſi eam applicarit: quia Pontifex hanc Indulgentiam concedit media Confeſſarii applicatione ut habetur ex verbis: *Ut poſſit* (nempe) *eligere Confeſſarium Presbyterum Sæcularem, vel Regularem ex approbatis ab Ordinario, & ab eo quorumcumque peccatorum, & cenſurarum plenariam Indulgentiam & remiſſionem ſemel in vita, & iterum in articulo mortis obtinere.* Ex quibus verbis patet, & debere eſſe Confeſſarium applicantem, electum ſaltem interpretative, ut tenet Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 156. *pag.* 129. ab ipſo Pœnitente, quam per electionem ei delegatur poteſtas dictam applicandi Indulgentiam; & approbatum, quæ approbatio requiritur, quando neceſſaria eſt Confeſſio Sacramentalis ad applicationem, quæ facta extra Sacramentum non videtur exigi: quia ex natura ſua non expoſcitur, nec Pontifex declaravit, tales requiri circumſtantias ad applicationem ſolum, ſed ad hanc conjunctam cum abſolutione cenſurarum, & peccatorum: quam ergo neceſſariam eſſe cenſeo, cum quis eſt ab his maculatus, ab illiſque vinctus; ad illam tamen, confeſſionem, ut puta, non aſtringi non eis obſtrictum, cum Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 146. *pag.* 126. citante complures AA. contra Acoſtam cenſeo. Confeſſio tamen præcepta, de mortalibus intelligenda eſt, uti ab Eccleſia præcipitur, ut dicitur *tom.* 5. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 5. *num.* 50. indiſpenſabiliſque in noſtro caſu *n.* 49. ratio eſt: *quia confeſſis, & contritis* concedit Bulla.

63. Si autem Confeſſio Sacramentalis non requiratur, a Sacerdote non approbato applicari poterit: quamvis neque cenſurarum abſolutio: quia longe major doctrina, & peritia opus eſt ad hanc, quam ad illam.

64. Similiter abſenti in hac opinione fieri poteſt applicatio, quam non approbamus; eo quod Confeſſionem exigi ſentimus. In articulo autem mortis; etiamque dicto Abſenti, ſi Confeſſarius adeſſe nequit, a Laico in Sacerdotis defectu applicari poteſt dicta Indulgentia. Ita Navar. Henriquez; Joan. Valerus, Trull. citat. a Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 158. *pag.* 130. Eſt ratio: quia relaxatio pœnæ non eſt actus ordinis; ſed juriſdictionis, ſicut abſolutio a cenſuris, ideoque a quocumque exerceri poteſt.

65. Quod ſi tamen in vita fieri non poteſt, beneque tantum in articulo mortis, eſt: quia ita tenent communiter AA. non urgenteque in contrarium ratione aliqua, ita per epichejam putant hanc eſſe voluntatem Pontificis, nolleque etiam in articulo mortis denegare tantam pœnæ remiſſionem ob Confeſſarii defectum, ſtante, qui æqualiter in eo caſu applicare dictam valeat Indulgentiam, abſolvique illum talem a cenſuris, ut in Loco Sacro ſepeliri poſſet tempore interdicti.

66. Adhucque majori clementia præſumpta ab ipſo animarum Paſtore Sum. ſentio, quod ſi quis forſitan mortuus ſit ita repente, ut nec Laicus applicare potuerit Indulgentiam, eam conſecutus fuerit Defunctus, ſi appoſitis conditionibus; quas prævidens hunc caſum ipſemet Pontifex præcepit, deceſſerit, quæ ſunt ſequentes: *Item ſi dicto anno durante contingit per repentinam mortem, vel Confeſſariorum abſentiam, ſine Confeſſione decedere, modo contriti deceſſerint, & prius ſtatuto tempore confeſſi fuerint, neque hujus conceſſionis fiducia negligentiores fuerint, plenariam, ut ſupra remiſſionem conſequantur.*

67. Præcipit ergo Pontifex contritionem de mortalibus non remiſſis, non vero de venialibus, vel mortalibus condonatis: quia poſtulat unice eam, ut tollatur obex ad Indulgentiæ fructum percipiendum, confeſſionem dein expoſcit ſtatuto tempore; hoc eſt: quod culpabiliter præceptum annuæ Confeſſionis non omiſerint, quin per ſe, & directe expoſtulari videatur; neque ut diſpoſitio ad dictum fructum Indulgentiæ acquirendum, quia ad hunc conſequendum, ſufficit contritio jam exigita; etiam ut negligens quia non fuerit ob fiduciam conceſſionis, hoc eſt non reliquerit pœnitentias a Confeſſariis impoſitas, ob hanc Indulgentiam, & non alterius cauſæ intuitu.

68. Per articulum mortis intelligitur, quodcumque ejus probabile periculum, quia articulus, & periculum moriendi hic æquiparantur. In tali autem periculo applicari non poteſt talis Indulgentia ſub conditione, ut caſu quo infirmus, ſeu in mortis proximitate conſtitutus, non moriatur, queat ei denuo applicari eademmet plenaria Indulgentia in vero periculo mortis. Ratio eſt: quia cum expreſſe non contineatur talis modus applicandi in Bulla; aliunde que Pontificis conceſſio ſit pro articulo mortis, intelligenda eſt

pro vero, & præsumpto; adeoque tali modo uti nequit, absoluteque applicari debet, acquiriturque Indulgentia sive moriatur is cui applicatur, sive non. Ita Rodriq. Lopez, Navarr. Corduba, Trull. Bardi, & alii.

QUÆSTIO IV.

De privilegio eligendi Confessarium, & approbatione requisita, ut eligi possit.

SUMMARIUM.

69. *Approbatio quid sit?*
70. *A quo Episcopo debeat fieri.*
71. *Refertur Decretum Innoc. XII.*
72. *Potest eligi Religiosus ab Episcopo Diœcesis tantum approbatus.*
73. *Vi Bullæ unice eligi potest, qui sine ea est eligibilis, tamen privilegium hoc esse utile, ostenditur.*
74. *Corollarium.*
75. *Confessarius Sæcularis injuste reprobatus jam non est eligibilis, bene vero Regularis; qui neque, si juste sit privatus.*
76. *Nec Parochus renuntians Parochiæ, bene tamen Episcopus Episcopatui.*
77. *Illi nec Vicarii officio amisso eligibiles sunt.*
78. *Valet Confessio cum electo, errore communi habito Confessario, titulum coloratum habente.*
79. *Certo non approbatus eligi nequit.*
80. *Quid si eligatur, illicita, invalidaque erit absolutio.*
81. *Corollarium.*
82. *Manifeste ineptus eligi similiter nequit.*
83. *Nec Prælati Regulares non approbati ab Ordinario.*
84. *Solvitur objectio de Canonicis Pænitentiariis.*

69. DISTINCTIONE præmissa inter approbationem, & jurisdictionem, quam habes in *tom. 1. tract. 12. d. 8. n.* 10 *& seqq.* certum est ad electionem Confessarii solum requiri approbationem ab Ordinario, qua habita eligens vi Bullæ tribuit jurisdictionem. A quo autem Ordinario habenda sit hæc approbatio; dico, præsupposito Primo; quod nomine Ordinarii hic veniunt Archi-Episcopi, Episcopi, & horum defectu, vel commissione, Vicarii Generales, Abbatesque jurisdictionem in foro exteriori habentes. *Secundo* quod approbatio est actus jurisdictionis ex dictis *loc. cit. sup.* qui nequit præstari nisi ab habente potestatem super eum, cui datur.

70. Valde gravem fuisse hanc controversiam; ut colligitur sat ex eo, quod in quamplures abierint AA. sententias, quarum septem refert P. Bardi, in quibus iis assignandis non opus est immorari, cum earum fundamenta ex puncto jam ceciderint: non enim amplius suffragatur ratio, ubi est in oppositum Ecclesiæ declaratio: est ergo jam contra illos negotium hoc decisum per Innoc. XII. decreto expedito anno 1700. die 19. Aprilis, in Hispania publicato, atque recepto, quod sonat, ut sequitur.

71. *Tenore præsentium decernimus, & declaramus, Bullam Cruciatæ Sanctæ nil novi juris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confessariorum contra formam ejusdem Concil. Trid. & prædictarum Constitutionum Apostolicarum. Ideo ut Confessarii tam Sæculares, quam Regulares, quicumque illi sint in vim dictæ Bullæ Cruciatæ, a Pænitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confessiones electi, nullatenus Confessiones hujusmodi audire valeant sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diœcesani Loci, in quo ipsi Pænitentes degunt, & Confessarios eligunt, vel ad excipiendas Confessiones requirunt. Nec ad hoc suffragari approbationem semel vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum Locorum, & Diœcesium obtentam: etiamsi Pænitentes illorum Ordinariorum, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent. Confessiones autem aliter, & contra earumdem præsentium, aliarumque Apostolicarum Constitutionum formam deinceps faciendas, & excipiendas respective, præterquam in casu necessitatis in mortis articulo, nullas fore irritas, & invalidas. Et Confessarios ipso jure suspensos; & etiam rigide puniendos ab ipsis Ordinariis locorum. Porro quamcumque contrariam opinionem, tamquam falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam, prætenso quovis contrario usu, contrariaque consuetudine, etiam antiquissima, minime obstantibus, motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus, horum serie damnamus, & reprobamus: contrariumque usum, ac contrariam consuetudinem hujusmodi, penitus, & omnino abrogamus, & abolemus.* Hæc Pontifex, asserens ante esse jam damnatum per Paul. V. Urban. VIII. & Clem. XII. quod per suum declarat damnatque Decretum.

72. Igitur approbatio requisita in Confessario, ut vi Bullæ eligi queat, debet ab Episcopo, in cujus Diœcesi Confessio auditur, obtineri. Ratio est declaratio Pontificis tradita, cui accedit, naturæ approbationis intelligentia *num.* 69. data, quæ convincit a proprio Episcopo elargiri debere. Juvat etiam, esse per Trid. ita dispositum: ergo cum contrarium non sit dispositum, a modo ibi præscripto non est recedendum, sed venit approbatio ab Ordinario intelligenda. Legitime inferes ex dictis posse eligi approbatum ab Episcopo Diœcesis Religiosum, quamvis non a suo Prælato, casu quo ille approbaretur ab Episcopo (in quo, valida foret approbatio, ut fatendum est cum Diana *tom. 4. tract. 3. resol.* 22. *n. 3. pag. 77.*) quia approbatus est a debito Ordinario, nec aliud requiritur, non vero e contra ob eandemmet rationem ab opposito: quia Prælati Regularium non sunt proprii Ordinarii, quinimo nec nomine Ordinarii veniunt, ut visum est *num.* 69. inferes etiam ita esse discurrendum de approbatione Bullæ, ac de approbatione requisita in Confessario eligendo sine Bulla, aliove privilegio, quamvis vi Bullæ approbatus tantum secundum quid, seu pure, aut nondum expositus in opinione probabili eligi valeat; licet communius sentire DD. id neget: quia nomine approbati intelligitur absolute approbatus, hoc est jam jurisdictionem habens ad absolvendum Sacramentaliter a mortalibus, nondum remissis. Nec ex hoc aliquod sequitur inconveniens: Pontifex enim noluit derogare juri communi, sed approbatione legitima supposita, magna concedit privilegia, quatenus Confessario electo jurisdictio tribuitur ad absolvendum a casibus reservatis: igitur quamvis ipsummet privilegium eligendi Confessorem nil speciale tribuat; tamen utile esse ostendit Hostiensis in Rodriquez §. 9. *dub.* 2. *n.* 5. *pag.* 191. dicens: privilegium tribuens id ipsummet a jure communi concessum, utile adhuc esse ex triplici capite.

73. *Primo*; quia magis solet timeri specialiter prohibitum, quam quod generaliter. *Secundo*, quia plures ignorantes jus commune, conscii fiunt talium privilegiorum. *Et Tertio*, quia si male observatur jus commune, innovari solet per privilegia, & singulares concessiones: hinc idem Rodriq. *loc. citat.* ait non est mirandum nil concedere Papam contra jus commune; voluit enim regulari cum eo, quoad approbationem, exigens eandemmet, quæ a jure exposcitur.

74. Approbatus ergo ad Confessiones audiendas in Diœcesi Barchinonensi, nequit eligi vi Bullæ in Gerundensi. Est ratio: quia ille talis non est sufficienter approbatus, imo absolute non est approbatus quoad Gerundensem, seu alteram a Barchinonensi Diœcesin. Similiter nec approbationem obtinens pro Masculis, a Fœminis eligi valet. Nec pro Sæcularibus mulieribus, a Sanctimonialibus. Nec pro aliquo oppido præcipue ex defectu scientiæ, a Civibus eligi quit: multoque minus approbatus ad certum tempus, hoc lapso: ut declaravit Clem. X. ad tollendam sententiarum diversitatem, ex privilegiis ortam, ibi adhuc ex contractu oneroso revocatis. Demum nullus eligi potest, ni approbatus sit, cum eligitur ab Ordinario in cujus Diœcesi eligitur: Nec Parochus ubique eligi valet; quia non ubique terratum approbatus (modo saltem exigito) est ex Trid. & ostenditur declaratione illa Card. allegata a Suarez; & Fagundez, dicente: *Parochum esse ubique idoneum*; accedit quod Parochus æquiparatur approbato ab Ordinario ex ipso Trid. *sess.* 23. *c.* 15. quodque autem de uno æquiparatorum dicitur, & de alio respective dici debet, ex Reg. *jur. op. si postquam de elect. in 6.* Gloss. *in lege si quis sericum C. de furtis, & alib.* Sed approbatus ita, ubique eligi nequit: ergo nec Parochus. Ita stando in tutiori, & probabiliori opinione, conformiorique cit. dec. quia cum solum sit approbatus, secundum quid tantum extra Diœcesin, jurisdictione carens, nequit eligi, cum non veniat ibi nomine approbati, modo quo communiter intelligitur, expositus nempe, ut ita intelligenda sunt verba initialia citat. dec.

75. Con-

75. Confeſſarius Sæcularis, privatus, quamvis injuſte, & præſentatus reprobatus, etſi etiam injuſte, eligi non poſſunt vi Bullæ. Eſt ratio: quia approbati revera non ſunt, bene tamen Regularis ſemel approbatus; qui ſi injuſte privetur, nullius momenti erit privatio, adeoque eligi poterit: quia ut dicitur *tom. 2. tract.* 13. *d.* 8. *q.* 1. in fine: Regulares obtinent a Sum. Pontifice in omnes Sæculares Diœceſis, ſemel habita approbatione, juriſdictionem. Conſtat hoc ex Conſtit. ſuperna Clem. X. quam videbis in Appendice *loc. cit.* Præterea expreſſum eſt in Bulla, ait enim: *Et Regulares, qui ſemel approbati fuerint*. Juſte tamen privatus ob cauſas concernentes Confeſſiones Sacramentales eligi non poterit; quia valet revocatio approbationis, conſtatque ex cit. conſtitutione tradita loc. etiam jam cit. Et ita eſt praxis.

76. Inveſtigat Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 19. an Epiſcopus Epiſcopatui renuntians eligi poſſit vi Bullæ, ubi de Parochis negative reſpondet, minime vero, de eo expreſſe; tamen in tali negativa de Parochis, quam ſupra *n.* 74. in fine docuimus; affirmative cenſeo pro Epiſcopis reſpondendum. Eſt ratio: quia fundamentum militans pro Parochis, non eſt Epiſcopis, Parochis Parochorum, attribuendum; multo enim idoneiores hi eliguntur pro Epiſcopatibus, quam Parochi pro Parochiis; adeoque non tam facile ab illis, qualiter ab his extrahenda eſt approbatio. Cum aliunde quoad hoc in cit. decret. Innocent. XII. non fiat mentio.

77. Vicarii, imo & Parochi officio amiſſo, quomodocumque amittatur nequeunt eligi. Eſt ratio: quia approbati non ſunt, ut patet ex verbis Concil. Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 15. idoneum non reputari, niſi qui parochiale Beneficium habet: cum ergo in his, quæ pendent a jure, non ſit abſque rationabili fundamento recedendum, quod in præſenti non apparet; ideo amiſſo officio, aut parochiali Beneficio, pariter, & approbatio amittitur, qua vi Bullæ eligi poſſint. Ita Bardi citans alios, Ludovic. a Cruc. etiam alios citans, & Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 18. *pag.* 74. Igitur ſive renuntiarit Animarum Curæ, multoque magis ſi ab ea privatus fuerit; quia in eo tunc idoneitas aufertur cauſa juſta eum privandi ſuppoſita, eligi non poterit.

78. Confeſſarius habitus talis, errore communi cum titulo colorato, ſi eligatur vi Bullæ valebit ejus abſolutio Sacramentalis. Eſt ratio: quia, licet Pontifex concedat Bullam habenti, poſſe conferre juriſdictionem tantum vero approbato; tamen cum Eccleſia ſuppleat juriſdictionem, in tali caſu juxta commune AA. dicendum eſt; mentem Pontificis eſſe in hoc caſu, velle conferre juriſdictionem pariter tali electo putativo tantum approbato; hinc enim pariter poſſent ſequi incommoda, quæ illinc, ob multitudinem eligentium vi Bullæ. Si tamen non adſit titulus coloratus, electio nil proderit; quia juriſdictio non ſuppletur. Ita communiter etiam AA.

79. Qui approbatus eſt juxta opinionem vere probabilem, adhucque probabiliorem judicatam eligi nequit vi Bullæ. Eſt ratio: quia abſolute nequit approbatus dici; ſed tantum probabiliter. Nec late eſt hoc privilegium interpretandum eo, quod ſit contra jus commune.

80. Conſequenter, ſi eligatur, abſolvendo, graviter delinquet, invalidaque erit abſolutio, ſi in re approbatus non ſit, ut illius abſolutio, qui tantum habet opinionem probabilem de ſua juriſdictione: ratio primæ partis eſt, quia agit contra primam ordine propoſitionem damnatam ab Inno. XI. ſcilicet: *non eſt illicitum*, *&c.* ſecundæ vero: quia in tali caſu Eccleſia non ſupplet juriſdictionem in ſententia probabiliſſima, gravium AA. rationem reddentium pro hoc, & caſu *num.* 78. quia in hoc non adſunt motiva ita gravia ad aſſerendum talis juriſdictionis ſupplementum ab Eccleſia: ibi enim ſequeretur tot animarum ruina; vero non præſtita abſolutione iis Pœnitentibus, qui bona fide procedentes ſua ſubjecerint peccata foro Pœnitentiæ per Confeſſarium, titulum coloratum habentem: quamvis inſcius erroris, quo communiter, ut verus Confeſſarius haberetur: cum repetere tenerentur omnes eas Confeſſiones cum tali factas Confeſſario, magna animi ſui perturbatione; quod quidem diſſonum rationi, inconvenienſque in præſenti caſu non ſequutum (quod ſi eveniret; & inculpabiliter, idem fateor ſentiendum) cum aliunde hic imputetur culpæ Pœnitentis, qui Confeſſarium certo approbatum tenebatur adire; illic autem immunis a noxa ſit; ratione ignorantiæ invincibilis.

81. Confeſſarius ergo ad quem acceſſerit Pœnitens aſſerens tantum materiam Confeſſionis, circa quam ſolum probabiliter habeat juriſdictionem ad alium mittat Confeſſorem, qui certam eam habeat pro noxis iis remittendis: *Quod enim tibi fieri non vis, alteri ne feceris*. Si vero apponat aliquam materiam erga quam jam habeat certam juriſdictionem, qua directe remiſſa, & alia indirecte condonaretur, poterit eum abſolvere, cum opinione de juriſdictione certa circa partem materiæ; & quod non eveniret Pœnitenti detrimentum.

82. Evidenter ineptus, quamvis approbatus eligi nequit. Eſt ratio: quia approbatio fuit nulla. Epiſcopus enim non habet poteſtatem utcumque approbandi, ſed ſolum idoneos; alias eſſet ei data in deſtructionem, minimeque in ædificationem, quod dicere nefas eſt. Si autem de ejus aptitudine dubitetur, eligi valebit: quia in dubiis ſtandum eſt judicio ſuperiorum.

83. Prælati Regulares non approbati ab Ordinario, eligi nequeunt vi Bullæ. Ita Diana *tom.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 20. *pag.* 76. & communior DD. ratio eſt. *Primo* quia non ſunt proprie Parochi, eo quod regimen potius ſpirituale, quam Sacramentorum adminiſtratio eis circa Subditos incumbat. Unde Parochi quamvis queant, non tenentur ſuam aliis delegare juriſdictionem; ſed ordinarie loquendo, velle poſſunt ſuarum ovium confeſſiones per ſe audire; Prælatis autem regularibus hoc nec licet, ut conſtat ex decreto Clem. VIII. de reſervation. caſ. pro regul. ubi §. 2. ſic ait: *Non licet Superioribus Regularium confeſſiones audire, niſi quando peccatum aliquod reſervatum admiſerint, aut ipſimet Subditi ſponte, aut proprio motu id ab eis petierint*. Nec expedit: quia ſi cogerentur Subditi ſuis Prælatis ordinarie confiteri, paſſim exponerentur periculo non fatendi veritatem, timentes, ne ex notitia fori Sacramentalis Superiores interdum ſumerent occaſionem eos in foro exteriori deprimendi & fortaſſe etiam puniendi. *Secundo*, quia licet juriſdictionem ordinariam habeant, non tamen parochiale beneficium, quod opus eſt ex Trid. *cit. loc.* ut eligi valeant, ſi aliunde approbationem non obtineant. Accedit, quod non egent tanta eruditione illi, quanta Parochi, ut docet experientia.

84. Objicies: Canonicus Pœnitentiarius eligi poteſt vi Bullæ, qui tamen nec eſt ab Epiſcopo approbatus. nam plerumque contra voluntatem ipſius Epiſcopi eligitur a Capitulo; ut tenet Diana *tom.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 6. *pag.* 144. nec Parochus proprie; quamvis ipſi cura animarum demandetur: ergo majori ratione ita videtur debere aſſeri de Præſulibus Regularibus. Reſpond. hoc argumento quidam preſſi in contrariam abierunt ſententiam, inter quos eſſe mihi ſuadeo Guitart; illud pro noſtra ſententia ſtantes, ex antiquis adducentes, ut Diana, & Ludov. a Cruce, non tamen ſolventes, alique recentiores Bullam exponentes, omittentes; quo non obſtante ſic videtur ſolvendum, dicendo *Primo*; quod Canonicus Pœnitentiarius approbatur ab Epiſcopo dum eum inſtituit in Pœnitentiarium: quin obſit, quod multoties eligatur a Capitulo contra ejus voluntatem: nam cum per concurſum detur, nota eſt idoneitas ejus, intuitu cujus non eſt neganda ab Epiſcopo approbatio, præcipue cum ei conferatur animarum cura; adeoque eligi valebit vi Bullæ. Prælati autem Regulares nullum præbent publicum teſtimonium de ſua aptitudine, conſequenterque, cum non ſint veri Parochi ex nullo capite eligi valebunt. *Secundo*. Et forte melius: ipſummet jus commune tribuit evecto in Canonicatum Pœnitentiarium facultatem abſolvendi Sacramentaliter quemcumque (ni Pœnitens impediatur) hoc enim eſt officium, ad quod eſt promotus; idcirco nil mirum, ut vi Bullæ eligi poſſit. Prælato autem Regulari minime; ſed tantum erga ſuos ſubditos. Talem habet facultatem, qua tantum indiget, adeoque a Sæcularibus eligi nequit vi Bullæ; cum hæc nil novi induxerit quoad Confeſſarii electionem.

QUÆSTIO V.

De caſuum reſervatorum abſolutione.

Præmittitur in præſenti, dari plures caſus Summo Pontifici reſervatos, tam intra, tum extra jus, quibus omnibus annexa eſt excommunicatio, ut dicitur in hoc tom. 2. tract. 14. d. 9. q. 1. & 2. per tot.

§. I.

Facultatem ab iis abſolvendi inquirens.

SUMMARIUM.

85. *Abſolutio a reſervatis nequit obtineri pluries in vita.*
86. *Bullis præteritis non poteſt frui.*
87. *Reſervatio caſus Papalis ceſſat, ſi ignoretur Cenſura ei annexa.*
88. *Corollarium.*
89. *Ignorantia autem reſervationis non excuſat ab incurſu cenſuræ.*
90. *A peccatis reſervatis quocumque tempore commiſſis abſolvi poterit.*
91. *Etſi cum confidentia Bullæ patratis: quid hoc ſit, & ea confidentia.*
92. *Extra Confeſſionem abſolvi poſſunt cenſuræ.*
93. *Solvitur objectio.*
94. *Caſus Papales etiam occulti tantum ſemel in vita abſolvi queunt.*
95. *Solvitur objectio.*
96. *Ab hæreſi externa quamvis occulta nequit abſolvi.*
97. *Confeſſus animo ſubjiciendi reſervata, etſi alicujus obliviſcatur, a reſervatione oblitam ſpoliatur.*
98. *Non tamen ſi nullum reſervatum confiteatur.*
99. *Amittitur tamen reſervatio, ſi ad cautelam impendatur abſolutio a reſervatis.*
100. *Manent etiam non reſervata peccata, quæ ratione cenſuræ talia ſunt, hac ablata, Confeſſione adhuc invalida.*
101. *Licetque cenſura non poſſet abſolvi extra Sacramentum Pœnitentiæ.*
102. *Peccata ratione ſui talia manent poſt Confeſſionem invalidam.*
103. *In ſententia* Ledeſma, Acoſta &c. *Summus Pontifex poteſt ſibi reſervare caſum pro quo abſolvendo datur facultas in Bulla Cœnæ.*
104. *Ab omnibus peccatis in Bulla Cœnæ contentis, hæreſi formali externa excepta, abſolvi poſſunt.*
105. *Non tamen a delictis ſuper quibus eſt obligatio denuntiandi S. Tribunali.*
106. *Excommunicatus non poteſt licite abſolvi, niſi ſatisfacta parte.*
107. *Tamen non exhibitio ejus non annullat abſolutionem.*
108. *Triplex eſt ſatisfactio.*
109. *Ipſimet Perſonæ debet ſatisfactio fieri.*
110. *Solvitur objectio.*
111. *Nominatim excommunicatus abſolvi poteſt vi Bullæ.*
112. *Minime vero invitus.*

85. INVESTIGABIS igitur primo: an pluries in vita abſolvi poſſint peccata Summo P[illegible]ntifici reſervata, ad quod reſpond. negative, cum Rodriq. §. 9. *p.* 240. Ludovic a Cruc. *dub.* 1. *cap.* 3. *dub.* 13. *pag.* 188. Troll. *lib.* 2. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 3. *pag.* 244. Bardi, & aliis. Eſt ratio: quia Bulla ſolum concedit, poſſe ſemel abſolvi in vita, adeoque abſque enervatione ſenſus verborum non poteſt intelligi ly *Semel* reſtrictive ad unumquemque caſum Papalem, ſive ſpecifice diſtinctum, cum aperte cadat ſuper abſolutione impendenda; conſequenterque ampliari nequit; & merito falſa appellatur contraria Sententia a Ludovic. a Cruc. & Troll. aſſerente iſto, nullo modo poſſe eam propugnari, quamvis multiplicitet; cum inefficaciter probet illam Leander eam ſuſtinens.

86. Secundo: an frui quis poſſit Bullis veteribus, ut vi earum abſolvatur a reſervatis commiſſis poſt Bullatum anni caſum. Et Reſp. etiam negative. Eſt ratio: quia vigor Bullæ perit, cum annus pro quo tantum conceditur Bulla, lapſus eſt, ut expreſſe dicitur, in initio ipſiuſmet Bullæ Latinæ, cum dicitur poſſe frui privilegiis Bullæ, qui intra annum a die publicationis, &c. Nec dici valet, revalidari privilegia illa a Commiſſario Gen. per novæ Bullæ acceptionem; quia, ut diximus, ſunt, non ſuſpenſæ, ſed mortuæ: & revalidatio tantum ſuper privilegiis ſuſpenſis; minime vero expiratis, cadere poteſt.

87. Ceſſant eſſe reſervati dicti caſus, ſi ignoretur cenſura eis annexa, ut dicitur, & redditur ratio in hoc *tom. tract.* 13. *d.* 1. *q.* 3. *num.* 30. quia ad incurrendam cenſuram requiritur contumacia, & virtualis quidam contemptus, quo quis legi recuſat obedire; quod profecto de cenſuræ inſcio dici non poſſe, certum, & notum eſt; itaque ſine Bulla a quocumque Confeſſario ordinario abſolvi quivis poterit.

88. Idem dices de naturali oblivione ipſius cenſuræ, ſeu invincibili inadvertentia, ob rationem datam. Idem ſimiliter de eo, qui ex gravi metu; legem Eccleſiaſticam tranſgreſſus eſt, ſub excommunicationis pœna, quamvis peccarit mortaliter, agendo ſimul contra legem naturalem, & Divinam, cujus rationem habes *loc. cit. ſum. n.* 32. & 33.

89. Puræ autem reſervationis neſcientia, ab incurſu cenſuræ non excuſat; conſequenterque non niſi a Papa abſque Bulla, & a quocumque approbato cum ea, abſolvi poterit reſervatis obſtrictus: quia pro tali excuſatione nulla ſuffragatur ratio. Hoc tamen intelligas, cum reſervatio eſt ad bonum regimen impoſita; minime vero, ſi in odium peccati reſervati, quale fuit, quod ſibi reſervavit Sixtus V. de male ad ordines promotis; & Greg. XIII. in conſtitutione de datis & promiſſis pro gratia, vel juſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam, ſtatuens ibi, neminem, qui tale patraverit delictum poſſe abſolvi, niſi prius acceptum pro gratia, vel juſtitia reſtituat, ubi hi Pontifices, ut patet ex tenore Bullarum mori fuere ex talibus delictis, ea intendentes tali reſervatione omnino exterminare, quamvis eorum exterminium in bonum regimen redundarit.

90. A peccatis vero commiſſis ſive ante, in, vel poſt Bullæ acceptionem abſolvi poteſt. Eſt ratio: quia Bulla hoc concedens Privilegium: nedum non reſtringit ad caſus præteritos ante ſumptionem; ſed videtur illud expreſſe extendere, & ampliare, cum declarat privilegia ipſiuſmet Bullæ ſuum retinere vigorem durante anno publicationis ipſius Bullæ: quocumque igitur anni tempore accipiatur, ejus Privilegiis frui poterit accipiens eam, niſi limitatio in eademmet Bulla habeatur; quæ circa præſens Privilegium non adeſt: conſequenterque a dictis peccatis commiſſis, quolibet ex dictis temporibus, abſolvi valebit.

91. Quamviſque ea patrarit, cum, & ex confidentia Bullæ. Cum confidentia ergo peccare, eſt ita facilius moveri ad peccatum, ad quod ſi Bulla non foret, quis non determinaretur, uti ſpe abſolutionis obtinendæ faciliter vi Bullæ nunc inclinatur: ad modum quo quis bona alterius furatur, quæ non furaretur, ni haberet ſpem ſe componendi privilegio Bullæ. Ex confidentia vero, eſt pure facilius peccare, ita ut ſolum occaſione confidentiæ abſolutionis facile obtinendæ vi Bullæ, aliqualiter quis moveatur ad peccandum, non taliter ut non peccaret, ſi Bulla non foret ad modum quo quis æqualiter furaretur bona Naufragantium, e. g. ſe componendi motus; ac ſi illa deſtitutus foret, ita plures AA. pro concluſione, & explicatione citati a P. Bardi. Ratio concl. eſt: quia in Bulla non reperitur talis reſtrictio, ſicque non debet ita limitari, præcipue cum conſtet contrarium ex ipſo Pontifice, ut ſat colligitur ex eo, quod hanc reſtrictionem ponat in compoſitione facienda de bonis incertis, & in conſecutione Indulgentiæ conceſſæ pro articulo mortis, ſi quis negligens fuerit ad annuam Confeſſionem implendam; exceptio enim firmat regulam in contrarium. Pro inſtantiis faciendis ſolvendis advertas Lector, in rebus, quæ a jure pendent, argumenta a paritate nil prodeſſe.

92. Valide, & licite extra Confeſſionem poteſt quis abſolvi a cenſuris reſervatis, præcipue inſpectis Bullis præſentibus; expeditæ enim ante Gregor. XIII. aliquam majorem ingerebant difficultatem, eo quod in eis dicebatur: *Auditis eorum Confeſſionibus*. Eſt ratio: quia inter abſolutionem a peccatis, & cenſuris nulla eſt connexio. Deinde: quia in his Bullis non ponitur talis limitatio: nec ſe offert ratio, ob quam reddatur illicita talis abſolutio, ut videre poteris in hoc *tom. tract.* 13. *d.* 1. *q.* 3. *num.* 43. & *tract.* 14. *d.* 6. *q.* 3. *num.* 28. Demum non obſtant dicta verba: *Auditis &c.* quia referuntur ad pœnitentiam ſalutarem,

& Sa-

Digitized by Google

& Sacramentalem injungendam, pro noxis ſubjectis; minime autem ad cenſurarum abſolutionem, ideoque licet foreur nunc, eademmet data foret reſponſio.

93. Objicies: Pius V. in Jubilæo anno 1568. conceſſu declaravit, omnia indulta concedenda in futurum eſſe pro foro conſcientiæ, & pœnitentiali, quod eſt in Sacramento Pœnitentiæ: igitur dicta facultas ſolum in Confeſſione exerceri poteſt. Reſpond. Pium V. (fel. rec.) declaraſſe ſua, & alia indulta non ſuffragaſſe, niſi in foro conſcientiæ, & pœnitentiæ, quando injungenda eſt Pœnitentia; non vero in foro contentioſo; non accipientem forum pœnitentiale, pro foro Sacramenti Pœnitentiæ: quia Eccleſiaſtica pœnitentia non reſtringitur ad Pœnitentiam Sacramentalem; nam cum, & Sacramentalis, & non, eſſe poſſit, voluit Pontifex excludere forum contentioſum, reſtringereque indulta ad limites fori conſcientiæ, quod cum pœnitentia non eſt injungenda; tale dicitur & pœnitentiale, quod & conſcientiæ, & Pœnitentiæ dicitur, ſi eſt injungenda Sacramentalis, & ſi Sacramentalis non eſt, fori pœnitentialis nomen ſortitur.

94. Omnes caſus Papæ reſervati etiam occulti (occultum enim ſumitur hic, ut communiter in Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* nempe prout opponitur notorio, ſive notorietate juris, ſive facti; hoc eſt manifeſto ex eo quod deductum ad forum contentioſum, vel quod a quarta parte vicinorum Civitatis, vel loci ſciatur) ſemel tantum in vita, & ſemel in articulo mortis queunt abſolvi. Eſt ratio: quia Bulla ſolum concedit hanc facultatem, ut puta abſolvendi tantum ſemel in vita, &c. caſus reſervatos S. Sedi: cum ergo occulti, adhuc Papæ ſint reſervati, ideo ſolum ſemel in vita, &c. abſolvi poſſunt. Accedit quod ubi lex non diſtinguit, neque Nos diſtinguere debemus. Etiam, quod exceptio firmat regulam in contrarium; ſi igitur Summus Pontifex ait de caſibus non reſervatis poſſe abſolvi toties quoties, ſignum eſt, quod de reſervatis ipſi, non; adeoque tantum ſemel, &c. Inſuper; hi caſus quamvis per accidens ab Epiſcopis abſolvi queant, (de quo *num.* 95.) tamen aliquid amplius habent, quam non reſervati: ergo. Demum ſequeretur, quod etiam toties quoties poſſent abſolvi ab hæreſi occulta, dicendo ſolum excipi publicam in Bulla; quia pariformiter eſt Epiſcopis conceſſa facultas abſolvendi ab ea in Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6. cit.* pro foro conſcientiæ.

95. Objicies: caſus reſervati S. Sedi occulti abſolvi poſſunt ab Epiſcopis, ut dictum eſt; ſed caſus Epiſcopis reſervati ex facultate Bullæ toties quoties abſolvi queunt: ergo &c. Reſpond. I. conced. maj. & diſt. min. Caſus reſervati Epiſcopis per ſe, conced. min. per accidens (ut dictum eſt in probationibus) neg. min. & conſeq. Itaque caſus reſervati per ſe S. Sedi, non dici debent reſervati Epiſcopis, quibus in Trid. *loc. cit.* permittitur poſſe ſuos abſolvere ſubditos; ſique dicantur, per accidens ſolum tales, iis dici valebunt; cumque ab illis tantum ſemel, vi Bullæ, in vita, ſemelque in articulo mortis abſolvi poſſint, ideo nil obeſt, quod facultas ab iis abſolvendi Epiſcopis ſit tributa a Trid. cum per ſe S. Sedi maneant reſervati, ab hiſque ſolum concedat Bulla poſſe abſolvi ſemel tantum in vita, &c. II. quod talis facultas a Concil. Trid. conceſſa Epiſcopis fuit ſublata per Sixtum V. & Greg. XII. Ratio at vero præcipua, quæ convincit talis poteſtatis conceſſæ derogationem, eſt: quia dicti Pontifices declararunt non habere locum talem facultatem ob Bullam Cœnæ, in qua dicitur, nullum Prælatum, Prim. Arch. Epiſc. &c. poſſe abſolvere ab excommunicationibus in ea contentis, etiam cujuslibet facultatis conceſſæ per quodlibet Decretum in genere, vel in ſpecie (nota ly *ſpecie*; nam hoc termino videtur, quaſi expreſſe revocari dictam facultatem ſpecialiter a cit. Concil. conceſſam) cujuſvis Concil. gener. igitur. Dein non eſt dicendum latuiſſe hos Pontifices ſolum Trid. talem facultatem Epiſcopis concedere; conſequenterque, neque prudenter negandum voluiſſe eam revocare. Ita reſolutum fuit a quadam Sac. Congreg. Card. Demumque valde probabiliter ſuſtinetur eſſe jam damnatam contrariam opinionem per Alexand. VII. propo. ord. 3.

96. Ab hæreſi formali externa, & ſi ita occulta, ut nemo aſſertionem ejus audierit, nequit abſolvi vi Bullæ: quia in eadem excipitur, & in Hiſpana, cui eandem fidem eſſe adhibendam, ac Latinæ, ſtatuit Greg. XIII. motu proprio expedito anno 1576. reſervataque eſt facultas cognoſcendi ſuper ea ab Innoc. X. & Alex. VII. Dominis Inquiſitoribus, ut dictum eſt *ſup. d. 1.* hujus Tractatus *num. 70. formali dixi, & externa*: quia materialis, & pure interna non eſt reſervata S. Sedi; quamvis tamen de ea ſpectet ad dictos Inquiſitores cognoſcere, conſequenter de utraque toties quoties abſolvi poteſt vi Bullæ. Ut autem quis ſit hæreticus formalis externus, incurratque excommunicationem Bullæ Cœnæ reſervatam, quatuor requiruntur conditiones, quas habes *in tom. 1. tract. 4. d. 4. q. 3. n. 25.*

97. Si quis confiteatur animo, ut a reſervatis abſolvatur vi Bullæ, licet hoc non declaret, quamviſque alicujus obliviſcatur, per abſolutionem, ab illo reſervatio auferetur. Ita Ludovic. a Cruc. Bardi, & alii. Eſt ratio: quia Pontifex concedit hanc facultatem Confeſſariis, ut ea utantur Pœnitentes vi Bullæ, quoties voluerint: cum ergo Pœnitens abſolutionem a reſervatis omnibus, quibus ligatur, velit, adque hoc valeat Confeſſarius electus; ideo nullum peccatum reſervatum manebit, ſuppoſita ſaltem virtuali voluntate auferendi omnia reſervata: ut dicunt communiter AA. de eligente Confeſſarium vi Bullæ, ei dicente, ſe velle ab omni noxa reſervata exonerari, in qua detinetur.

98. Cum autem Pœnitens confeſſus fuerit peccata non reſervata, ſi aliunde reſervata habuerit, eorum omnium immemor in actuali Confeſſione, non amittitur reſervatio. Ita Suarez, Bonac., Vaſquez, Trull., Sanchez, citati a P. Bardi. Eſt ratio: quia abſolutionis efficacia ab intentione Confeſſarii pendet: quæ enim ad non reſervata non ſe extendat explicite, nec implicite: eo quod Pœnitens, cui conceſſum eſt Privilegium, non eligat ipſum hujus cauſa; nec velit ab his abſolvi, ut ſupponitur, quia oblitus; ultra enim Confeſſarii Intentionem non operari abſolutionem, ut certum eſt; adeo remanent reſervata.

99. Quod ſi vero Pœnitens ad cautelam generalem abſolutionem a reſervatis petierit; pro caſu quod in aliquod lapſus fuerit, Confeſſariuſque dictam generalem abſolutionem impenderit, omnis tunc procul dubio reſervatio auferetur. Ratio eſt, quæ ſupra *num.* 98. Aſt non tollitur reſervatio excommun. oblitæ ſubjici, cujus abſolutio ſatisfactionem partis requirit: quia non intendit Confeſſarius ab ea abſolvere; nec ita eſt præſumendam; eo quod illicite operaretur, nulloſque præſumitur malus, niſi probetur.

100. Per Confeſſionem invalidam vi Bullæ aufertur reſervatio a cenſuris, conſequenterque a peccatis, quæ dependenter a cenſuris reſervationem habent; non tamen quæ immediate, & ratione ſui, nuoque cenſuræ reſervata ſunt. Ita Boſſius, Bartholomæus a S. Fauſto, Bonac., Bardi, & alii. Suppoſitoque aſſerto *num.* 92. oſtenditur prima pars; quia Sacramentum Pœnitentiæ, cum mere per accidens ſe habeat ad abſolutionem cenſurarum, ita ejus validitas, aut invaliditas, impedire non poterit, quin per facultatem conceſſam in Bulla, cadant cenſuræ, quas tollere intendit Confeſſarius; conſequenterque cum omnes caſus Summo Pontifici reſervati dependeant ab Excommunicatione, hacque ablata pereat reſervatio noxæ, ideo teneat dicta. Patet ex hoc, & ex dictis *cit. num.* 92. poſſe conferri Abſenti abſolutionem a cenſuris, ut jam dicitur in hoc *tom. tract.* 13. *d. 1. q. 3. n.* 43.

101. Dato dein adhuc, quod extra Pœnitentiæ Sacramentum nequeat conferri cenſurarum abſolutio, quamviſque irrita ſit adminiſtratio ejus, tamen auferetur reſervatio, & cenſura cui eſt annexa. Eſt ratio: quia cenſurarum abſolutio, natura, & tempore præcedit abſolutionem a peccatis, ut certum eſt: igitur ejus effectus non poteſt per nullitatem poſterioris abſolutionis impediri. Si tamen quis dicat has abſolutiones inſeparabiliter ſe habere. Contrarium eſt in promptu; nam Suarez ſtans pro contrariis ait, quod ſi Sacerdos poſt prolationem abſolutionis cenſurarum peccat, vel ulterius non progrediatur, rata erit abſolutio a cenſuris: ergo non ita inſeparabiliter ſumi debent hæ abſolutiones, ut quæ eſt cenſurarum, natura, & tempore, peccatorum, non præcedat; ſit igitur illa abſolutio intra Sacramentum Pœnitentiæ, quatenus ſit poſt inchoatam Confeſſionem, & in ordine ad Sacramentalem abſolutionem: integrumque multoties non eſt Sacramentum, tenetque abſolutio cenſurarum.

102. Se-

Digitized by Google

102. Secundam partem tenent Ledeſma, Acoſta, Villal. & alii. Ratio eſt: quia per Bullam non datur facultas abſolvendi a peccatis extra Confeſſionem, eo modo quo tolli poteſt a Superiori; in ipſa enim expreſſe dicitur, reſervatarum noxarum abſolutionem eſſe impendendam a Confeſſario approbato, cum Pœnitens propria delicta ei confitebitur; quoad reſervata autem Pontifici ſemel, quoad reliqua vero toties quoties, &c. igitur ſi irritum eſt Sacramentum, nulla pariter erit abſolutio, ſicque nullum pariet effectum, conſequenterque reſervata manebunt peccata. Aſt ſi Sacramentum validum fuerit, quamvis informe (quale Schola admittit Thomiſtica) auferetur reſervatio, a delictis talibus confeſſis; ut patet ex ſupradictis, & communiter tenent AA.

103. Motu quocumque proprio valet Summus Pontifex ſibi reſervare aliquem caſum ex iis, ſuper quibus conceditur facultas abſolvendi Confeſſario approbato, vi Bullæ Cruciatæ, clauſulam in eo apponens, quod neque vi dictæ Bullæ abſolvi queat: uti fecit Sixtus V. ſibi reſervans excommunicationem fulminatam contra conſulentes, vel cauſantes abortum. Eſt ratio: quia ut dictum eſt in hoc Tractatu *diſt. 1. q. 3. num.* 165. non ſe exuit, nec potuit ſe abdicare a poteſtate reſervandi caſus; quin obſit Bullæ conceſſio: quia per emanationem dicti motus proprii derogatur. Nec præſumendum eſt hunc denuo derogari pariter per Bullam, ſuſpenſione facta a Commiſſario Generali Cruc. et facultate præſtita a S. Sede, cujuſcumque gratiæ Bullæ contrariæ; alias imprudenter ſe geſſiſſet Summus Pontifex Sixtus V. conſcius nullius roboris futurum eſſe participem motum ab ipſo expeditum: ridiculumque apparet omnimodis ſupremum in terris Legiſlatorem, legem condere, quam ſcit illico a ſuo delegato irritandam. Nunc autem talis motus moderatus per Gregor. XIV. nullius eſt firmitatis: quia Pontifices abſolute concedunt, poſſe abſolute abſolvi quæcumque reſervata S. Sedi (excepta hæreſi) Cumque ille (uti nec alii) non habuerit poteſtatem reſtringendi, ſeu manus ſuorum Succeſſorum ligandi; ideo ab illa abſolvi poteſt vi Bullæ. Ita communiter.

104. Igitur omnes caſus contenti in Bulla Cœnæ, utpote Apoſtatæ a fide, Fautores, & Receptatores Hæreticorum, eis credentes, legentes, imprimentes, retinentes, vel defendentes Libros Hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes; etiam Schiſmatici, & pertinaciter ſe ſubtrahentes ab obedientia Sedis Apoſtolicæ abſolvi queunt, dummodo in dictis criminibus non involvatur error contra fidem. Eſt ratio illationis: quia ſolum hæreſis excipitur, & exceptio firmat regulam in contrarium. Juvat etiam eſſe hanc facultatem favorabilem, conſequenterque ampliandam.

105. Vi Bullæ nequit abſolvi, qui culpabiliter omiſit denuntiare delicta, quæ ſunt in edicto S. Inquiſitionis, priuſquam revelet. Ita Rodriq., Acunna, Henriquez, Trull., Garcia, Bardi, & alii. Eſt ratio: quia adeſt tale præceptum de non abſolvendo, ni facta denuntiatione: igitur cum nequeat dici eſſe fruſtraneum, fatendum eſt vi Bullæ non poſſe abſolvi; ita ut non ſufficiat denuntiandi promiſſio juxta Seraph. Freyta, Acunna, Navarr. & alios. Secluſo caſu urgentis neceſſitatis ad vitandum ſcandalum in quo Pœnitens dicitur ſimpliciter impotens ad denuntiandum, tuncque abſolvetur, verbo præſtito denuntiandi quamprimum poterit. Ut tenent Pelizzius, Rodriq. Santarell. Leander, Diana, Trull. aliique apud cit. Bardi. Hujus ratio ſat liquet, ex illo, quod magis præponderant præcepta naturæ, quam Eccleſiæ, fortiuſque roborari poteſt ex eo, quod ceſſet naturale, & divinum præceptum de reſtitutione facienda, cum commode fieri nequit, ut communiter tenent AA.

106. Abſolutio excommunicationis nequit licite impertiri, ni ſatisfacta parte, eo quod crimen cauſa cujus fuit impoſitum, fuit damni illativum. Tertio, ſi valeat Pœnitens ſatisfacere. Ita plures AA. Eſt ratio: quia Confeſſarios abſque rationabili cauſa nequit non ſervare ordinem juris; adeoque aſtrictus ad eum, ſi ſatisfactio partis autem impleri nequeat, cautio a jure exigita præſtetur.

107. Si valeat, dixi, Pœnitens ſatisfacere: quæ actualis ſatisfactio, non eſt ita neceſſaria, ut ea non præſtita nulla ſit abſolutio, ut tenent Henriq. Vaſquez, Rodriq. Hurtad. & alii. Eſt ratio: quia verba hæc Bullæ: *ſatisfacta parte* non ſunt ſtrictius interpretanda, quam quæ ſimilia de eadem re habentur in jure *in cap. cum ſolet de ſent. excom. in 6. & in cap. ex parte de verb. ſignific.* hoc ipſum admonetur, & notatur; quod ſi reus nequeat actu ſatisfactionem præſtare, cautionem a jure det præſcriptam; præcipit ergo Sum. Pontifex, quod ſervent Confeſſarii id, quod ſecundum jus commune eſt præſtandum, cum relata in Bulla ſtatuit verba, non inducens ea ut formam, neque ut conditionem ſine qua non; ſed tamquam modum, qui jam eſt in jure.

108. Satisfactio partis per quandam recompenſationem in honore læſo e. g. vel fama, vel in bonis externis, quæ præcipue reſtitutio vocatur, prout hæc, & famam reſpicit; nam ut honorem attendit, ſatisfactio communiter dicitur. Cautio juris excogitata a lege, quæ eſt ſubrogatio ſatisfactionis, ſeu hæc virtualis, triplex eſt, pignoratitia nempe, fidejuſſoria, & juratoria; hunc ergo ordinem ſervandum eſſe, ſi locus detur, docent Henriq. Avila, Navarr. Cajet. citat. a P. Bardi: quia cautio danda eſt, modo quo poteſt ſatisfaciens, læſuſque tutior reddatur.

109. Pro parte autem ſatisfacienda non intelligitur, e. g. ſi percutiatur aliquis Religioſus ejus Superior, ſed ipſa Perſona læſa. Eſt ratio: quia Summus Pontifex proponit aliquid poſtulandum ſpecialiter ab eo qui abſolvi debet a cenſura contracta contra aliquam Perſonam Eccleſiaſticam a Superiori, vel Judice diſtinctam; non Monaſterium, aut Eccleſia ſi Regularis, ſeu Sæcularis Clericus ſit, hæc enim videtur quædam læſio generalis, adeoque, & ſatisfactio generalis eſſe debet, quam agendam non expoſtulat Summus Pontifex; ſed ſpecialem faciendam parti ſpecialiter læſæ.

110. Nec obſtat deciſio tradita a Riccio in deciſ. Curiæ Archiepiſcopi Neapoli; in qua decretum fuit, ut quidam qui Religioſum converſum percuſſit, Abbati & Monaſterio ſatisfaceret; nam forte Religioſus ille ita fuit percuſſus, ut Monaſterium expenſas fecerit in eo curando; etiamque patrata fuerit percuſſio in contemptum Abbatis; vel demum quia opinionem contrariam ſequerentur Judices cauſam decidentes.

111. Nominatim excommunicatus, vel denunciatus vi Bullæ abſolvi poteſt in foro conſcientiæ. Ita Sanchez, Sayrus, Henriq. & alii apud P. Bardi *pag.* 403. *n.* 5. aliique apud Ludovicum a Croce *pag.* 403. n. 5. Ratio, eſt facultas generalis abſolvendi in Bulla conceſſa, abſque reſtrictione, ni hæreſis; cumque privilegium hoc favorabile ſit, non eſt a Nobis reſtringendum.

112. Invitus tamen vi Bullæ abſolvi nuſquam poterit. Ita Trull. cum quibuſdam ea citatis AA. eſt ratio: quia privilegia Bullæ pendent a voluntate Privilegiari: per ipſos enim communicatur Confeſſariis approbatis a ſuo Ordinario poteſtas abſolvendi: iis ergo nolentibus certe nequibunt illi iſtos abſolvere.

§. II.

De abſolutione conditionali; aliiſque abſolutionem a cenſuris concernentibus.

SUMMARIUM.

113 *Abſolutio a cenſuris poteſt dari ſub conditione de præſenti, & de præterito.*

114 *Similiter ſub conditione de futuro ſtante cauſa.*

115 *Solvitur objectio.*

116 *Poteſt dari abſolutio ad cautelam, hæc enim poteſtas venit conceſſa pro foro conſcientiæ, ſub facultate abſolute data.*

117 *Non autem in foro externo.*

118 *Vi Bullæ nequit dari abſolutio ad reincidentiam.*

119 *Valida eſt cenſurarum abſolutio, non expreſſa cauſa incurſus in eas.*

120 *Corollarium.*

121 *Forma ab iis abſolvendi non eſt ita determinata, ut alia ab ea non ſit valida.*

122 *Non valet pro foro judiciali abſolutio vi Bullæ collata.*

123 *In eo tamen poteſt acceptari.*

124 *Corollarium.*

125 *Prodeſt aliqualiter privilegium abſolvendi in articulo mortis.*

126 *Quid per mortis articulum intelligatur, explicatur; quamvis dictum ſit n. 68.*

127 *Etiam ejus periculum comprehendi, oſtenditur.*

128 *Suſ-*

128. *Suſpenſio incurſa ab ordinato per ſaltum, &c. vi Bullæ abſolvi poteſt.*
129. *Et a cenſuris impoſitis a Pio V. & Gregor. XIII. contra mittentes, & recipientes litteras intra, & extra Conclave.*
130. *Solvitur objectio.*
131. *Ordinatus ante tempus, non eget abſolutione ſuſpenſionis, poſtquam ætatem exigitam compleverit.*
132. *A ſuſpenſione non cenſura nequit abſolvi vi Bullæ.*
133. *Nec ab interdicto locali.*
134. *Ceſſatione a divinis, depoſitione, & degradatione.*
135. *Nec irregularitate.*

113. SUB conditione de præſenti, & de præterito dari poſſe abſolutionem ab excommunicatione certum omnino eſt; quia hæ actum non ſuſpendunt; ſi enim conditio ſit poſita in re, valida erit abſolutio, quæ ſi non, irrita. Ita docent de cenſuris, Soarez, Filin. Bonacin. aliique communiter; adeoque dari poſſe ita abſolutionem vi Bullæ verum cenſeo, cum in ipſa nil contra hoc diſponatur; hocque præcipue quando dubitat quis, an cenſuram incurrerit, ad majorem ſecuritatem, ut ſolet fieri in Sacramentalibus Confeſſionibus; & in Apoſtolicis Brevibus in Beneficiorum impetrationibus, ne nulliter Beneficium conferatur, etiam in diſpenſationibus, &c.

114. Si nulla adſit cauſa ad dandam ſub conditione, illicite ferri certum eſt, præcipue ſi ſub conditione de futuro adminiſtretur: quia contra praxin, & uſum Eccleſiæ, nam ſi dignus, abſolvatur, ſin minus, non; aſt ſi cauſa ſubſiſtat dari poſſe, tenent Coninch, Reginal., Suarez, Vaſquez, Bauny, Hurtado, & alii. Ratio eſt: quia cum conditione de futuro ferri poteſt excommunicatio: conſequenterque majori ratione ejus abſolutio. Accedit, quod præceptum, & diſpenſatio ejus dari poſſunt cum tali conditione: igitur & excommunicatio, ejuſque abſolutio. Cenſuras Bullæ Cœnæ habes in hoc tomo *tract.* 13. *d.* 2. *q.* 4. *n.* 56. poſtque *n.* 71. alias a quibus omnibus vi Bullæ abſolvi poſſunt, excepta per hæreſin incurſa.

115. Nec obeſt cum tali conditione de futuro non poſſe conferri Sacramentalem abſolutionem: hæc namque ex ſua natura habet non dependere a voluntate Confeſſarii; illa vero, ſicut a qualibet alia cenſura, non eſt Sacramentalis, ſed actus judicialis mere humanus humana inſtitutione introductus; ſicque ab ea pendet voluntate, dependenterque ab hac intentione ejus effectus ſuſpendi poterit, uſque dum purificetur conditio.

116. Similiter poſſe conferri abſolutionem ad cautelam, ut quando quis dubitat, an incurrerit cenſuram; vel an ſit lata, vel an fuerit valida, ſeu, an crimen, ob quod impoſita eſt, ſit commiſſum nec ne, pro certo habeo cum Ludovico a Cruc. *pag.* 220. alios citante AA. P. Bardi, etiam Trull. allegante, ſed male, certe; nam in toto ipſo hoc non inveni. Ratio eſt: quia poteſtas conceſſa ad majus, & minus ejuſdem comprehendit claſſis; ſed major eſt poteſtas abſolvendi cenſuram certo incurſam, quam dubie contractam; quæ ejuſdem quidem ſunt ordinis: ergo. Minor eſt evidens: poteſt enim Confeſſarius ordinarius abſolvere peccata, reſervata dubia, qui nequit certa. Major etiam liquet: quia major eſt poteſtas ad ſimpliciter quam ad ſecundum quid: igitur poteſtas abſolvendi dubia, eſt contenta ſub poteſtate abſolvendi certa, conſequenterque nequit dici illa poteſtas extraordinaria, ut putant contrarii, ſed falſo.

117. Igitur d. *cap. Per tuas de ſent. excomm.* unde colligunt talem poteſtatem eſſe quandam gratiam ſpecialem, quia extraordinariam, dico habere locum in foro externo, & non conſcientiæ, & interno (ubi hæc facultas abſolvendi, in alio venit comprehenſa) ideoque loquendo de foro contentioſo, ad quod eſt delegata excommunicatio, tunc nequit ad cautelam abſolvi pro tali foro vi Bullæ; ſed abſolutio deberet fieri ab eo, qui eam tulit, vel a Superiore: quia ſemper maneret dubitatio in eodem foro de tali abſolutione impertita, ſi abſolute conceſſa facultas abſolvendi non foret, cum Confeſſarius non ſit legitimus Judex in foro contentioſo.

118. Ad abſolvendum tamen ad reincidentiam non præbetur facultas vi Bullæ. Ita Ludov. a Cruc. *pag.* 224. *num.* 1. & 2. Trull. *pag.* 302. *num.* 2. Rodriq. *pag.* 267. *dub.* 1. Gomez, Diana, & alii, apud P. Bardi *pag.* 410. Ratio eſt: quia a minori ad majus non tenet illatio; cumque aliquo modo majus ſit abſolvere ad reincidentiam, quam abſolute, quia illo modo videtur includi auctoritatem, vel actum juriſdictionis excommunicandi, vel ligatum relinquendi, uſque ad tempus præfixum; ſuſpendere enim excommunicationem, non eſt eam ſuſpendere, ut effectum non cauſet, ſed eam ſecundum ſe, non afficiendo Perſonam, elapſoque ſignato tempore, ſi non adſit conditio exigita, excommunicare.

119. Natura cenſurarum attenta, jureque communi, valida eſt abſolutio earum, quamvis incurſus cauſæ in eas non exprimatur, uti tenent Henriq. Suarez. Filliu. Bonacin. Diana, & alii; ſimiliterque collata ex vi Bullæ, ita Trull. *pag.* 320. *n.* 15. Bardi *pag.* 411. *n.* 22. Eſt ratio: quia in Bulla non præſcribitur talis modus, ſed facultas abſolute conceditur, adeoque modus ejus ſecundum jus commune eſt regulandus; cumque non ſit aliquod talem expreſſionem præſcribens, ideo nec hic, ibique cauſæ expreſſionis defectus validitati abſolutionis oberit.

120. Optime inferes ex his: ergo neceſſaria erit expreſſio cauſæ in abſolutione data vi Bullæ, quando in abſolutione cenſuræ ſtatuit jus exprimendam eſſe cauſam; quam ſi exprimere non oporteat, nedum valide, ſed etiam licite abſolvi poterit vi Bullæ, ea non expreſſa.

121. Quamvis in ea aſſignetur forma abſolutionis cenſurarum, tamen illa non eſt ita uſui neceſſaria, ut ſine ea valida non ſit abſolutio: ita communiter. Nam eadem forma abſolutionis, utpote *abſolvo te*, ad cenſuras extendi poteſt ſecundum jus commune, ut etiam communiter docent AA. Dein, quia nil ſuper ea impendenda a jure alienum ſtatutum eſt in ea, nec illicite ſe geret alia abſolvens forma, a præfixa in Bulla, quia non adeſt præceptum utendi ea.

122. Quomodocumque tamen collata dicta abſolutio vi Bullæ non ſuffragabitur in foro judiciali, & contentioſo. Ita Ludov. a Cruc. *diſp.* 1. *cap.* 4. *dub.* 3. *pag.* 209. aliique a ſe citati; & a P. Bardi *part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 5. *ſect.* 1. *n.* 8. *pag.* 416. ſive excommunicatio ſit a jure, ſive ab homine, ſive pars ſatisfacta ſit, ſive non. Eſt ratio: quia non obſtante abſolutione impertita in foro Sacramenti poterit Reus puniri in foro externo, ob eadem delicta remiſſa, ſi a dicto foro alicui ſubjecta ſunt pœnæ; ſimiliter igitur, quamvis cenſurarum abſolutio data jam ſit in foro conſcientiæ, poterit Reus puniri in foro externo ob delictum cui annexa erat cenſura; ut oſtendit praxis, conſequenterque pro foro judiciali, & contentioſo nil prodeſt abſolutio vi Bullæ collata: cum æque aliunde loquatur Bulla de abſolutione a peccatis, & cenſuris. Accedit, quod alias judiciorum perturbatio ſequeretur, maximaque ſcandala; daretur enim occaſio liberius peccandi, ſi admitti deberet in foro contentioſo abſolutio tradita in foro conſcientiæ; multi enim timore pœnæ fori externi abſtinent ſe a delictis patrandis. Urbanus (fel. rec.) demum VIII. in Conſtit. 105. edita ann. 1630. Junii menſis die 19. quæ incipit *In ſpecula militantis Eccleſiæ*, declaravit, quod abſolutio data a reſervatis in Cœna Domini non ſuffragaretur niſi in foro conſcientiæ, nonque in foro externo: igitur practice fieri jam nequit talis opinio.

123. Aſt ſi Judex velit eam acceptare in foro externo, fori nempe conſcientiæ abſolutionem, poteſt, dummodo non reſultet in præjudicium partis læſæ acceptatio. Ita Layman, Coninch., Henriq., Avila, citati a P. Bardi. Eſt ratio: quia rebus ita ſtantibus in contrarium non apparet ratio.

124. Abſolutus ergo vi Bullæ ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum nequit in foro externo communicare in ſacris, nec in politicis, ne qui privavit denuo communicationem concedat. Ratio eſt: quia alias videretur contemni Eccleſiæ præceptum, ſi ſtaret excommunicatio ex parte Judicis, & abſolutio pro foro externo ex parte Confeſſarii. Dein, ſi jus publicum ipſum prohibuit, & iſtud eſt, quod excommunicatum debet ſtatuere in communicatione: ſi tamen ſit occulta, ſeu non publica: communicare poterit: quia non militat ratio tradita, ſicque tanquam excommunicatum non ſe gerere, & ita pro utraque parte in P. Bardi plures habes AA.

125. Privilegium abſolvendi in articulo mortis aliquid operari certum eſt: nam, qui ita eſt abſolutus vi Bullæ, ſi noxas cenſuris annexas habuerit, ita ab iis ſolutus manet, ut ſi mortem fugerit, ſuperiori Judici, qui eas fulminavit, præſentari non teneatur, uti ad hoc tenetur abſolutus abſque Bulla in tali articu-

lo

lo ſub pœna reincidendi in eaſdem cenſuras, qualiter definitum eſt in *cap. Eos qui de ſent. excom. in 6.* Aliaque, quæ hoc attendenti privilegium procul dubio patebunt.

126. Num. 68. diximus per articulum mortis intelligi quodcumque probabile periculum, nunc autem addo ſive intrinſecum, ut ab infirmitate proveniens, ſive extrinſecum, ut a perículoſa navigatione; vel a comminatione; ſeu cum quis pleſtendus morte eſt ex Judicis ſententia. Ita quamplures AA. citati a Ludovic. a Cruc. *diſp. 1. cap. 3. dub. 16. num. 1. p. 195.* Trull. *p. 250.* aliique cit. a P. Bardi *p. 419.* Ratio eſt: quia in quampluribus juribus, ut e. g. *in cap.* immediate ſup. poſito Pontifex in initio Canonis dicit: in articulo mortis abſolvi non poſſe ab alio, quam a Pontifice, eum, qui incidit in excommunicationem latam *in cap. Si quis ſuadente &c.* ſtatimque in eodem Canone, quod Pontifex articulum vocavit, periculum vocat. Inſuper *in cap. citat. Si quis ſuadente 17. q. 4.* appellat Pontifex periculum mortis, quod *in cap. Eos qui* articulum nuncupavit. Similiter, & in aliis locis.

127. Accedit demum motivum talis conceſſionis a Trid. in articulo mortis, quod nempe eſt, ad liberandas animas a tartareis flammis, in quas incidere poſſent defectu, ſi Confeſſarii juriſdictionem habentes non adeſſent, qui eos a reſervatis criminibus, ſors innodatos abſolverent: igitur hoc eodemmet ſtante motivo in mortis periculo, abſque dubio pro eodem articulus, & periculum mortis ſumi debent; conſequenterque pariter jus commune ſequendum, cum in Bulla contrarium non ſit ſtatutum.

128. Quæres: an per Bullam ſuſpenſio incurſa ab eo, qui promotus fuit abſque licentia Ordinarii proprii, vel per ſaltum; vel ante legitimam ætatem a jure præfixam; vel ſine patrimonio, beneficio, vel ſimoniace, (ſiquidem quolibet ex dictis modis ordinatus eam incurrit, aliiſque, ut dicitur in hoc *tom. tract. 13. d. 2. q. 5. poſt n. 89.*) quæ impoſita eſt ipſo facto incurrenda per Extravag. Pii II. quæ incipit: *Cum ex Sacrorum*, editam anno 1461. confirmatam, & ampliatam a Sixto V. ann. 1588. & a Clem. VIII. illam confirmante, & hanc moderante ann. 1595. & a Trid. contra taliter ordinatos in diſtinctis ſeſſ. abſolvi poſſit vi Bullæ. Reſpond. affirmative cum Ludovic. a Cruc. *pag. 230.* Trull. *pag. 307.* Bardi *pag. 423.* aliiſque ab his citatis. Eſt ratio: quia in Bulla datur facultas generalis abſolvendi ab omnibus cenſuris, in quibus eſt ſuſpenſio, ut conſtat ex *cap. quærenti de verb. ſignific.* Dein non eſt ibi alia limitatio, quam circa hæreſin: igitur non eſt ratio, cur non aſſeratur ab ea abſolvi poſſe vi Bullæ, cum exceptio firmet regulam in contrarium.

129. His ergo rationibus clare patet, etiam abſolvi poſſe vi Bullæ a cenſura Pii V. & Greg. XV. ſtatuta, contra mittentes, vel recipientes litteras intra, & extra conclave; cum aliunde ubique proſint ejus privilegia, excepto edendi ova, & lacticinia. Ita Diana alios pro ſe citans AA. *tom. 9. tract. 7. reſol.* 122. *pag. 435.*

130. Nec obeſt, quod Conſtitutio illa ſupradicta Sixti V. ſtatuerit, quod nec vi Cruc. poſſet abſolvi ab alio, quam a Pontifice; nam moderata fuit a citat. Clem. VIII. (ſel. rec.) ut reſervatio dicta a Sixto V. facta, reducenda foret ad terminos Sac. Can. & conſtitut. Pii II. in quibus rigida non erat illa reſervatio: remanet igitur integrum Cruc. privilegium in ordine ad ſolvendas dictas ſuſpenſiones. Nec ſimiliter obeſt, quod hæc facultas limitetur Commiſſario; quia ſi in hoc conceditur ei facultas ſtrictior, quam Confeſſariis, in aliis multo amplior ei tribuitur.

131. Sic ita abſolutus vi Bullæ, ſuſpenſus ab exercitio ordinum, miniſtrare eos poterit, quando ætatem compleverit a jure requiſitam; abſque aliqua diſpenſatione: quia ætas exigita non deficit, nec ordo, nec aliqua cenſura ei prohibens exercitium eorum. Ita Rodriq. Avila, Diana, Cornejo, Bardi, & alii.

132. A ſuſpenſione autem pure punitiva; quæ cenſura non eſt, vi Bullæ abſolvi nequit: eſt ratio: quia in Bulla non datur facultas diſpenſandi, quomodo dicta ſuſpenſio tolli debet, aut temporis lapſu, ut e. g. ſi Epiſcopus puniat ſibi ſubditum, ſuſpenſione a Beneficio per annum, ob delictum patratum.

133. Similiter ab interdicto locali, ſive generali, ſive ſpeciali, vel generali perſonali impoſito per modum pœnæ ob culpam præteritam, abſolvi non poteſt juxta complures AA. citatos a P. Bardi *pag. 424.* Ratio eſt: quia in Bulla conceditur ſolum privilegium eligendi Confeſſarium a quo abſolvatur quis ab omnibus cenſuris: cum ergo interdictum taliter impoſitum, cenſura non ſit in eorum opinione; ideo ab eo abſolvi nequit, quod ſi generale perſonale cenſura fateatur, ut dicitur in loc. ſum. immediate infra citando (cum modis ſupra dictis; locali pure excepto) ut ſi latum ſit ob contumaciam, in eo tunc Perſona interdicta abſolvi valebit; locale autem ſive cenſura ſit, ſive non, nequit abſolvi vi Bullæ. Patet ratio ex citatis verbis Bullæ, quæ ſolum adaptari poſſunt Perſonis, minime vero locis.

134. Præmiſſa igitur intelligentia harum pœnarum canonicarum, ceſſationis a divinis, nempe, depoſitionis, & degradationis ex hoc *tom. tract. 13. d. 2. q. 4. a. 108. & d. 1. q. 4.* dico auferri non poſſe vi Bullæ. Ita Ludovic. a Cruc. Trull. Villalob. & alii. Ratio eſt: quia cenſuræ non ſunt; ſed pœnæ perpetuæ, de ceſſatione autem a divinis eſt alia ratio, ſcilicet, quia eſt localis, nulquamque afficit Perſonas immediate: pœna autem circa locum verſans vi Bullæ tolli non poteſt.

135. Irregularitas, adhuc contracta a Clerico exercente actum ordinis cenſura innodato nequit abſolvi vi Bullæ. Ita complures AA. Ratio eſt: quia non eſt cenſura, ut dictum eſt in hoc *tom. tract. 13. d. 1. & 3. q. 1.*

QUÆSTIO VI.

De Privilegiis commutandi vota.

§. Unicus.

De conditionibus requiſitis ad commutationes exercendas vi Bullæ.

SUMMARIUM.

136. *Vovens poteſt ſibi commutare vota in evidenter melius.*
137. *Per Bullam non eximitur quis ab obligatione ante ejus acceptionem factorum.*
138. *In minus bonum nequit vi Bullæ votum commutari.*
139. *Ad commutationem votorum vi Bullæ non requiritur cauſa ex parte privilegiati.*
140. *Quæcumque vota facta quocumque tempore commutari poſſunt.*
141. *Solum Confeſſarius approbatus ab Ordinario ea valet commutare.*
142. *Juramenta etiam commutari queunt.*
143. *Hæc veritas oſtenditur.*
144. *Potiorique jure ſi illa firment vota.*
145. *Bulla attenta, commutatio eſt facienda in pecuniis, ſolviturque obj.*
146. *Aſt fine Pontificis conſiderato, in temporale, & ſpirituale ſubſidium fieri debet, cum corollario.*
147. *Aſſignari poteſt materia commutationis voti factæ durante Bulla.*
148. *Confeſſarius nequit differre commutationem ad anni Bullæ lapſum.*
149. *Cui commutatum eſt votum abſque deſignatione materiæ, ad ipſum non tenetur.*
150. *Poteſt etiam commutari votum; cujus materia obliviſcitur.*

136. QUICUMQUE vovens poteſt ſibi commutare vota in evidenter melius juxta communem DD. ſententiam, ut dicitur in *tom. 1. tract. 6. d. 2. q. 3. n. 31. promiſſum quidem non infringit, qui in melius illud commutat, ut colligitur ex cap. Scripturæ de voto.* Ad hanc ergo commutationem non eget vovens Bulla, aliove privilegio. In opus autem æquale minime, ut dicitur *loc. cit. num. 34.* quampluriimique AA. citati a P. Bardi, Sanchez, & Diana. Ratio eſt: aſſignata *loc. cit. num. nempe* 34. & quia gratius procul dubio eſt Deo voventem perſeverare in priori voluntate. Dein: quia difficile eſt ſcire æqualitatem. Inſuper: quia in *cap. 1. de voto* ſtatuitur commutationem dependere a Prælato, quoties non eſt certum rem ſubrogatam Deo eſſe gratiorem: quod ſi certus foret vovens de æqualitate morali (talis enim in præſenti intelligi debet) & dubius de melioratione rei ſubrogatæ poſſe ſibi in talem materiam commutare votum, certum cenſeo.

137. Contra ſimplices illos, de quibus meminit Navarr.

Digitized by Google

vatr. tenendum firmiter eſt , per acceptionem Bullæ non remanere exemptum eam ſumentem ab obligatione votorum , quibus ante ligatum ; quamviſque requiſitus foret Confeſſarius ad ea commutanda ; ſi non commutaſſet (venialiter ſaltem peccando , ſi non acceptatir ſui electionem ad hunc effectum) de facto in eadem maneret obligationu . Ratio primæ partis eſt : quia hæc ſolum tollitur per actualem materiæ mutationem ; non vero per communicationem poteſtatis alicui conferendæ ad faciendam talem commutationem ; quæ ſolum confertur Bullam accipienti . Secundæ autem eſt : quia non eſt facta adhuc talis commutatio, hoc eſt obligationis illius materiæ translatio in aliam.

138. Votum ſimiliter vi Bullæ in minus bonum commutari nequit . Ita pluſquam decem ſupra undecim numeravi AA. Eſt ratio: quia jam non foret commutatio ; ſed aliqualiter diſpenſatio , ad quam in Bulla non præbetur facultas.

139. Ex parte Privilegiati non requiritur cauſa ; ut Confeſſarius commutet vota vi Bullæ , ſed ſat eſt cauſa , ob quam concedit Pontifex fieri poſſe talem commutationem , ut puta commune bonum , ſubſidium nempe belli contra Infideles , ob quod confertur eleemoſyna præfixa . Ita Suarez , Bartholomæus a S. Fauſto , Trull. Ludovic. a Cruc. Rodriq. Bardi , & alii , Eſt ratio: quia cum jam eſt cauſa ex parte conceſſionis privilegii , non eſt cur exigenda ſit nova ex parte privilegiati.

140. Quocumque ergo ſint facta tempore talia vota ſive ante acceptionem Bullæ , ſive poſt , vi ejus commutari poſſunt . Ita Rodriq. Trull. Navarr. Vivald. Henriq. aliique apud , & cum P. Bardi . Eſt ratio : quia facultas commutandi vota in Bulla eſt generalis , & indefinita , quæ univerſali æquivalet ex Gloſſ. *in cap. quia circa verb. ſed futuri de privileg.* igitur de ante , & poſt Bullæ acceptionem patratis noxis abſolvi qoivis valebit , cum ad præterita , & futura extendatur vota conceſſio , Bulla durante , ut communiter dicitur de Jubilæo . Accedit , quod hæc poteſtas eſt favorabilis , conſequenterque quantum proprie conceſſionis verba patiuntur , ampliari quit . Demum eodem tenore , quo conceditur abſolutio a cenſuris , & a peccatis ; ita , & votorum commutatio , ut videri poteſt in ipſa Bulla ; ſed ab iis ante , & poſt commiſſis abſolvi poteſt , juxta commune DD. igitur , & ita vota commutare .

141. Juxta Bullæ tenorem ſolus Confeſſarius approbatus ab Ordinario quit vota commutare , quæ commutatio neceſſario fieri non debet intra Confeſſionem Sacramentalem . Ita Henriq. Sotus , Sanchez , Bartholom. a S. Fauſto , Trull. Bardi , & alii . Eſt ratio : quia non præcipitur in Bulla , ut dicta commutatio in Sacramentali Confeſſione fiat : aliundeque inter hanc , & commutationem nulla eſt connexio . Igitur quamvis exigatur Confeſſarius , tamen non ut exerceat commutationem in actu Confeſſionis .

142. Facultatem commutandi vota ad juramenta extendi , dictum eſt in *tom. 1. tract. 6. d. 3. q. 4. n. 52.* juramenta autem facta in Dei honorem , vel Sanctorum , abſque connexione cum voto , etiam poſſe commutari vi Bullæ , eſt fatendum cum Suarez , Baſilio Pontio , Rodriquez , Merolla , Caſtropalao , Sanchez , Trull. Diana , Bardi , & aliis ab hoc citatis . Eſt ratio : quia majus eſt vinculum voti , quam juramenti (qua ratione ſupponimus , ex facultate diſpenſandi inferri facultatem commutandi ; quia major illa eſt) ſed cui licet quod eſt plus , & minus , ex regula *jur. in 6.* ergo . Tamen , quia hæc ratio potius convincit de commutatione , & diſpenſatione , quæ ſe habent ut pars , & totum , vel ut incluſum , & includens (de quibus præcipue *reg. cit.* intelligenda venit) qualia non ſunt votum , & juramentum , ideo alia eſt ratio , huic ſed innixa .

143. Quamvis juramentum non ſit pars , nec includatur in voto , tamen in juramento , quod Deo fit , & non hominibus virtuale includitur votum , tale enim juramentum continet promiſſionem Deo factam ; ideoque licet non ſit poteſtas directe conceſſa ad commutanda juramenta , tamen indirecte videtur haberi per facultatem commutandi vota . Accedit quod de æquiparatis pro uno diſpoſitum , & pro altero venit , ut habetur ex *l. Tantum . §. de ſervo . Cod. de furtis* , & aſſeritur a Gloſſ. *in cap. Si poſtquam verbis confirm. de elect. in 6.* cum ergo privilegium commutandi vota , & commutandi juramenta æquiparentur ; quia per utrumque homo ſe Deo obligat , ſolique Deo acquiritur obligatio , quæ ab utroque , Religionis eſt : ideo ex facultate commutandi vota , & juramenta cenſetur , cum ut diſtincta non inſpiciantur , ſed ut afferunt Deo aliquod obſequium in decus ipſius Dei ; quiaque in utroque hæc eadem militat ratio , quoad commutanda , ideo ampliari poſſunt privilegii verba : præſentia enim conceſſa Beneficiario cauſa docendi Theologiam , conceſſa cenſetur ob Canonum inſtructionem .

144. Si autem juramentum ſit connexum cum voto , firmans utpote hoc , quomodo voti acceſſorium eſt , clarior ſuppetit ratio pro dato aſſerto , expreſſe tradito in Bulla Italica (*potrà ancora il detto Confeſſore commutare loro qualunque voto , benchè ſia jurato*) & Hiſpanica (*podran conmutarles qualesquier votos aunque ſean hechos con juramento*) difficultas tamen eſt . Cum votum , & juramentum factum , ſunt inconnexa , ut ſi quis vovit jejunium ; poſteaque illud jurarit , abſque eo quod intendat votum firmare , quomodo nec minus ſubordinata ſunt . Ad quam reſpond. commutari poſſe tale votum , & juramentum , facta circa eandem materiam abſque ſubordinatione . Ita Suarez , Sa , Caſtropalaus , Bardi , Baſilius Pontius , Trull. & alii . Eſt ratio : quia hoc , quod juramentum ſit conjunctum , vel ſubordinatum voto , vel non , non mutat ſuam naturam , adeoque ſi conjunctum , ſeu ſubordinatum , & adhuc disjunctum circa diſtinctam materiam verſatum , commutabile eſt vi Bullæ ; etiam tale erit non ſubordinatum , voto , circaque eandem materiam . Dein , quia non eſt major poteſtas commutare votum , & juramentum dependens a voto , quam illud ; hocque ab eo non pendens , dato . quod , facultas commutandi vota ad juramenta extendatur , ut patet ex dictis : nam non eſt major poteſtas delegata ad abſolvendum Petrum innodatum triplici cenſura , ac una ligatum : unde a tribus abſolvi poterit a poteſtatem habente abſolvendi a cenſuris ut ſic ; licetque videatur ſtrictior obligatio ex voto , & juramento , tamen in facultate commutandi vota implicite ad hanc ſtrictiorem obligationem poteſtas datur .

145. Inſpectis verbis Bullæ : utpote : *Et illius poſſe vota omnia in aliquod ſubſidium hujus expeditionis per eundem Confeſſarium commutari* . Cenſeo commutationem faciendam eſſe in pecuniis (reponendis in Cathedralium Gazophilacio vulgo *Cepillo* , ad hoc ibi fixo) eſt ratio : quia nomine ſubſidii intelligitur illius egeſtatis ſuppletio , quæ in præſenti conatur ſubveniri ; ſed hæc eſt pecuniæ defectus , igitur per ſubſidium intelligi debet erogatio pecuniæ , qua , maxima ſumma , eget expeditio Sac. Belli contra Infideles , ad quam ordinatur . Accedit declaratio Commiſſarii Gener. Illuſtriſſimi Sotomayor. ann. 1642. facta , & in valvis Templorum Matriti affixa , ita ſonans : *Todas , y qualesquiera commutaciones de votos , que los Confeſſores hizieren , no han de poder aplicar la limoſna , ni conmutacion a otra obra pia , ſino a la dicha Santa Cruzada , y lo que de otra manera ſe hiziere ſera nulo* . Fuſe habes apud Galeg. *dub.* 150. Nec obeſt , quod pia opera Deo oblata pro felici exitu talis expeditionis ſint efficaciora : nam etiam ratione finis erogatio pecuniarum eſt opus pium , præterque hanc efficaciam , aliam tenet naturalem , qua carent alia pia opera ; quæ ex parte offerentium ſæpe nullam , vel parvam a Deo impetrant virtutem , quamvis ex ſe ſint efficaciſſima . Demum in Bulla Italica eleemoſyna pro commutatione præſcribitur .

146. Fine tamen , & intentione Sum. Pontificis attenta , probabilior eſt opinio , tenens talem commutationem , & in ſubſidium temporale , & ſpirituale debere fieri , ut ajunt Henri. Sanchez , Suarez , Villalob. Diana , Fernandez cit. a P. Bardi *pag.* 449. & Ludovic. a Cruc *pag.* 180. Eſt ratio : quia Pontifex intendit Fideles allicere , mediante hoc privilegio , ut eo utantur , ſicque pecuniam aliquam erogando , major quantitas in ſubſidium belli cumuletur ; quod conſequi procul dubio certius poterit adhibita commutatione , partim in pecuniis , partimque in piis operibus ; quam ſi ſolum in pecuniis fieret ; quo modo finis prædictus a Sum. Pontifice intentus caſſaretur . Ex his deduces , commendari profecto poſſe illam opinionem certe piam , ac tutam in praxi , quam talem cenſet Mendo *diſp.* 26. *c.* 17. *n.* 179. dicens : *Negare non poſſum hanc opinionem eſſe practice tutam , cum eam defendant tot , ac tam graves AA.* utpote Suarez , Thom. Sanchez , Trull.

abſolu-

Digitized by Google

abſolute eam propugnantes, & alii a ſe citat. *num.* 178. docentem, quod in ſubſidium ſpirituale commutari poſſunt vota Pauperum, omnino indigentium.

147. Elapſo anno promulgationis Bullæ, deſignari poteſt materia commutationis voti factæ intra annum durationis ejus. Ita complures AA. Ratio eſt: quia materiæ deſignatio non eſt actus juriſdictionis, conſequenterque nil prohibet fieri poſſe. Rationis cauſa patet; nam a quocumque laico deſignari poteſt de mandato Confeſſarii ei talem delegantis facultatem, exercitium, ut puta actus prudentiæ, circa commutationem in confuſo factam, quæ talis deſignatio ſolum requiritur ad complendam commutationem factam a Confeſſario tempore apto; quamvis cenſeatur, in eo tunc commutare ipſum Confeſſarium; uti Pontificem diſpenſare in eſu carnium tempore prohibito, utriuſque Medici adhibito conſilio.

148. Commutationem autem non differre poſſe Confeſſarium, uſque ad caſum anni durationis Bullæ, certum eſt: ut ſi Pœnitens e. g. in ultimo die anni peteret eam, nec ſciret in promptu ſe determinare Confeſſarius de materia ſubroganda; nec in tota die conſilium expoſcere. Eſt ratio: quia cauſa commutandi integra remanſit, quamvis munus acceperit Confeſſarius; quæ acceptatio non eſt cauſæ inchoatio; alias nuſquam daretur caſus, in quo cauſa delegata remanere poſſet integra poſt mortem Delegantis; vel ob amotionem ab officio; quia delegatus acceptans delegationem, cenſebitur cauſam inchoaſſe; ſicque ſi ab hac deceſſerit vita Delegans, aut ab officio ceſſaret, ſemper in Delegato maneret juriſdictio ex hoc capite; cumque ſolum cauſæ pendentes ad finem valeant perduci, ut in illa dicitur, *expirata Bulla*, ideo uſque ad caſum anni durationis nequit differri commutatio, eo quod poſtea commutari non poſſet votum.

149. Cui tamen eſt commutatum votum in materiam poſtea aſſignandam, non incumbit jam obligatio ſtandi voto. Ita Leſſius, Diana, Sanchez, Trull. Bardi. Eſt ratio: quia jam eſt tranſlata obligatio voti in aliam materiam, utpote aſſignandam.

150. Si vovens obliviſcatur materiæ, circa quam erat votum, poterit non obſtante commutari votum illud a Confeſſario ſic: ex nunc pro tunc vi Bullæ tibi commuto votum, quod emiſiſti, cujuſque ſpeciem, ſeu materiam non recordaris, in materiam illam, quam Deus ſcit eſſe moraliter æqualem, & proportionatam materiæ illi, de qua erat votum a te factum. Si per hæc, aut ſimilia verba intendat Confeſſarius commutare vota, manebunt certe commutata, electa materia proportionata a Confeſſario, vel ab altero de ejus commiſſione, aut ab ipſo vovente cum recordetur voti a ſe emiſſi. Hæc autem potius ſpeculativa, quam practica eſt reſolutio; quia dum, quiſquis ſit vovens, immemor eſt voti poſt adhibitam diligentiam, non indiget commutatione, ad nihil enim tenetur tali durante oblivione.

QUÆSTIO VII.

De votis, quæ poſſunt, & non commutari vi hujus privilegii.

SUMMARIUM.

151. *Omnia vota commutari queunt, tribus exceptis.*
152. *Corollarium.*
153. *Inferes etiam commutari poſſe votum factum ſpe commutationis.*
154. *Qui vovit, non peccare contra caſtitatem externe, interne, & caſtitatem conjugalem, advertens in hoc ſe ad totalem caſtitatem ligare, a tali vota commutari nequit vi Bullæ.*
155. *Bene vero ſi hoc non adverterit.*
156. *Commutari poteſt votum ſuſcipiendi ordines ſacros &c.*
157. *Etiam votum non nubendi.*
158. *Votum continentiæ, &c. nequit commutari.*
159. *Votum caſtitatis ad tempus aliquoties eſt temporale, quandoque perpetuum.*
160. *Votum caſtitatis conjugalis poteſt commutari; & virginitatis.*
161. *Solvitur objectio, traditurque vota ſupra dicta poſſe ab Epiſcopo diſpenſari.*
162. *Non tamen ſi illud ſit factum de conſenſu utriuſque Conjugis.*
163. *Alia vota commutabilia aſſignantur.*
164. *Poteſt commutari votum factum in favorem cauſæ piæ, non acceptatum.*
165. *Votum commutatum a Sum. Pontifice in materiam non ſibi reſervatam, poteſt a quocumque Confeſſore vi Bullæ commutari.*
166. *Solvitur objectio.*
167. *Votum, & juramentum firmans ſtatuta Academiarum, &c. commutari nequit.*
168. *Tria vota excepta, ſi ſint pœnalia, poſſunt commutari.*
169. *Etiam ſi ſint conditionalia ante impletam conditionem; non vero poſt.*
170. *Hujuſque partis ratio aſſignatur.*
171. *Oſtenditur differentia inter votum pœnale, & conditionale.*
172. *Si conditio tacite ineſt, nequeunt commutari dicta tria vota.*
173. *Nec ſi conditio eſt neceſſaria.*
174. *Similiter ſi non ſit vera.*
175. *Commutari poteſt votum ingrediendi Religionem non approbatam a S. Sede.*
176. *Etiam ingrediendi ſtrictiorem, vel in aliam determinatam, &c.*
177. *Poteſt commutari votum convertendi debita incerta in ſubſidium terræ Sanctæ.*
178. *Votum Hieroſolymitanum factum cauſa videndi aliquam imaginem commutari poteſt.*
179. *Votum commutatum non reviviſcit, non impleta materia, in quam eſt commutatum.*
180. *Commutato a voto integrum eſt ad votum redire.*
181. *Votum incommutabile, factum vi metus incuſſi a cauſa extrinſeca ad extorquendum ipſum, eſt commutabile vi Bullæ.*
182. *Corollarium.*
183. *Similiter ſi ſit factum intentione ſe obligandi ad illud ſub veniali tantum.*
184. *Si dubitatur de intentione ſe obligandi in dictis votis commutari poſſunt.*
185. *Votum Religionis factum præciſe in utilitatem alterius, commutabile eſt, etiamſi juramento firmatum.*
186. *Licetque in Dei honorem factum primario ſit.*
187. *Qui alterius ſubduntur poteſtati a votis commutari non poſſunt.*
188. *In dictis votis nequit commutari, adhuc in caſibus, in quibus licet Epiſcopo diſpenſare.*
189. *Sumendi Crucem voluntas pro expeditione Cruc. commutabilis eſt.*

151. SUPPONENDUM eſt omnia vota tum perſonalia, tum realia, tum mixta, exceptis tribus illis, & adhuc abſolutis, ut infra dicetur, ultramarino nempe, caſtitatis, & Religionis, commutari poſſe, & expreſſe habetur in Bulla his verbis: *Et illis poſſe vota omnia (ultramarino, Caſtitatis, & Religionis duntaxat exceptis) in aliquod ſubſidium hujus expeditionis per eundem Confeſſarium commutari.*

152. Ex quo patet, nullum ex tribus adhuc in evidenter melius commutari poſſe vi Bullæ, ut communiter tenent AA. quidquid dicant Cajetanus, Aragon. Syrus, & Valentia. Ratio fortior eſt praxis. Præterea in Extravag. Sixti IV. incipiente: *Et ſi Dominici*. a. *de Pœniten.* ſtatuit Pontifex, quod nemo quacumque dignitate etiam Epiſcopali, vel majori inſignitus tria vota, & S. Jacobi ad Compoſtellam, & ad limina Apoſtolorum Petri, & Pauli commutare præſumat: adeoque tria excepta tantum in Bulla nec in aliud reſervatum, Deo gratius commutari poſſunt ob ſtrictam prohibitionem.

153. Votum factum ſpe commutationis obtinendæ, poteſt commutari vi Bullæ. Ita Trull. *num.* 5. *pag.* 36. Eſt ratio: quia non eſt aliqua, quæcumque ſit, quæ obſit incluſioni ejus in facultate commutandi vota. Similiter votum non expoſtulandi commutationem alterius voti.

154. Si quis voviſſet, heri non peccare externe contra caſtitatem, hodie interne contra eam, craſque caſtitatem conjugalem; & in ultimo voto caſtitatis conjugalis habuiſſet intentionem ſe obligandi ad omnimodam caſtitatem, commutari non poſſet ei tale votum. Ratio patet: perfectam enim, & abſolutam ita Deo promiſit caſtitatem.

155. Si autem in ultimo dicto voto non haberet intentionem vovens ita ſe obligandi, ei omnia quibunt commutari vota. Ita Ludovic. a Cruc. Trull. Boſſi. Alphonſus a Leone, Sanchez, & alii citati a P. Bardi,

Digitized by Google

di, hocque quamvis advarteret ſe ligari ad perfectam caſtitatem vi ultimi voti. Eſt ratio: quia vota illa non uniuntur quoad obligationem formalem, licet unum compleant votum formale perfectæ Caſtitatis, ex quo capite, quamvis quoad effectum ita ſit, ac ſi votum caſtitatis abſolutum, & perfectum emiſiſſet, quod eſt materialiter, & per accidens ad perfectam Caſtitatem eſſe adſtrictum, æquivaleteque tria illa vota uni omnimodæ Caſtitati, tamen non æquivalent quoad reſervationem: quia connexio illa a voluntate voventis provenire debet, minime vero a pluralitate votorum, inter ſe connexionem non habentium, quorum quodlibet vi Bullæ commutari poterit. Demum odioſa eſt reſervatio: igitur.

156. Poteſt commutari votum ſuſcipiendi ordines ſacros. Ita Azor. Henri. Sanchez, Rodriq. Acoſta. Fernandez, Bardi, & alii apud Ludovic. a Cruc. *diſp.* 3. *c.* 6. *dub.* 10. *n.* 6. *pag.* 311. Eſt ratio: quia tale votum non fertur immediate ad Caſtitatem; ſed ad ſtatum cui eſt per Eccleſiam annexa. Etiam votum non peccandi: quia non eſt ex exceptis. Si autem ſit dubium num votum ſit ex tribus, aut reſervatum, ex modo quo celebratum fuit, commutari poterit vi Bullæ. Ita Sanchez, Trull. *pag.* 393. *num.* 2. in fine. Eſt ratio: quia hic benignior pars eſt interpretanda.

157. Similiter votum non nubendi. Ita Sanchez, Trull. Henri. Ludovic. a Cruc. *loco ſup. citat. num.* 4. *pag.* 310. aliique apud hos. Ratio eſt: quia non eſt votum perfectæ caſtitatis: ſi tamen tale votum factum foret in favorem tertii, utpote ſi Maritus ad preces ſuæ Conſortis, ex hac vita decedentis, votum emiſiſſet, non aliam ducendi in uxorem, Filiorum cauſa, & acceptatum ab uxore, vel e contra, commutari non poſſet: quia Bulla non extenditur ad commutanda ea vota, quorum commutatio ex jure quæſito reſultat in damnum tertii.

158. Pariformiter nequit commutari votum continentiæ de licentia Conſortis, animo ingrediendi Religionem ante conſummatum matrimonium. Eſt ratio: quia eſt omnimodæ, & perfectæ caſtitatis; ſimiliterque poſt conſummatum matrimonium, conſentiente Conſorte; ſin minus autem, commutari poterit, quia non eſt abſolutæ caſtitatis.

159. Notatione dignum eſt, quod vovens caſtitatem ad tempus determinatum, ſi in ea ætate illud voverit, ut tempus extenſionis ejus cum ætate ipſius voventis impleant 90. aut 100. annos, perpetuum erit votum, quia non ſolent homines amplius vitam prolongare; ſi autem dictam ætatem, ſeu numerum annorum non conſtituant, temporale erit: ut ſi Petrus in ætate 50. annorum voveat Caſtitatem per 40. vel 50. annos, incommutabile erit tale votum, quia perpetuum; ſi autem per 30. ad majus, commutabile, quia temporale.

160. Etiam votum Caſtitatis conjugalis, adhuc Religioſorum Ordinum Militarium, qui non ſunt veri Religioſi: Et non petendi debitum, ob rationem ſupra poſitam. Ita Leſſius, Trull. Ludovic. a Cruc. Sanchez, Diana, Bardi. Similiter virginitatis, ſi præciſe ſumatur, quatenus importat corporis integritatem, in primis conſiſtentem tantum in actus luxuriæ abſtinentia. Ita ultimi tres cum aliis citatis AA. Quod ſi non conſtet, an vovens voluerit ſe ſolum obligare ad ſolam dictam abſtinentiam, præſumendum erit fuiſſe perfectæ, & abſolutæ Caſtitatis, conſequenterque commutari non poſſe.

161. Objicies: votum eſt ſtricti juris: ergo ad minimum extendi debet, juxta regulam 30. juris in 6. *In obſcuris minimum eſt ſequendum*. Reſpond. poſſeſſionem ſtare pro omnimoda Caſtitate: quia ſic communiter accipi ſolet, minime vero pro ſolo illo actu primo, ideoque non ſtamus hic in obſcuris. Adverte, quod dicta vota ſupra etiam diſpenſari poſſunt ab Epiſcopo jure ordinario, (ex quo recte inferes, commutabilia eſſe vi Bullæ) & confeſſariis Ordinum Mendicantium, rite approbatis, ex delegata poteſtate ſibi a Sum. Pontificibus conceſſa, ut dicitur in *tom.* 1. *tract.* 6. *d.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 46.

162. Non tamen poteſt commutari votum Caſtitatis, utriuſque conjugis communi conſenſu factum: quia eſt votum abſolutæ, & perfectæ Caſtitatis, ut docent Navarr. Henriq. Sayrus. Trull. aliique, quos citat, & ſequitur Sanchez.

163. Inſuper commutari poteſt votum perpetuo inſerviendi alicui hoſpitali, vel alteri Religioſæ domui: etiam votum obedientiæ alicui emiſſum. Ita Bardi Trull. & alii. Eſt ratio: quia hæc non ſunt vota Religionis. Similiter ſervandi paupertatem extra Religionem. Ita Henriq. Suarez, Trull. Ratio eſt: quia non eſt ex exceptis. Etiam votum Religionis abſolutum, ſi disjunctive factum fuerit, cum alio non excepto, utpote ſimplicis paupertatis, vel religionis: quia in eo tunc eligi poteſt unum ex non exceptis ſeu non reſervatis ex *reg.* 60. *juris in* 6. quæ commutabilia ſunt, ut communiter docent AA. licetque vovens haberet propoſitum exequendi partem reſervatam. Ita Malderus, S. Tho. Suarez, Layman, & alii citat. in P. Bardi *pag.* 465. quia propoſito non obligatur *quis*; *nec Deo* aliquod jus acquiritur ex eo. Licetque pars non reſervata fiat impoſſibilis, adhuc commutari poteſt votum, juxta Ludovic. a Cruc. Trull. Diana, & alios. Eſt ratio: quia tale votum ratione ſui nunquam obligavit ad partem reſervatam, aliundeque corruit ante electionem; non tamen ſi quis voveat disjunctive duo excepta, vel reſervata: ut puta Religionem, & perfectam Caſtitatem. Ratio ſatis liquet. Etiam non fornicandi: quia actus conjugalis exerceri poteſt medio matrimonio. Iterum, non petendi debitum de communi conſenſu: quia adhuc poſſunt reddere in opinione probabili, vel ſaltem ad ſecundas tranſire nuptias &c. & quocumque alio modo quo non ſit perfectæ Caſtitatis.

164. Item commutari poteſt votum erogandi cuidam Eccleſiæ, vel pauperi unum aureum e. g. pro quacumque vice in qua quis ludet (ſuppoſita tamen non acceptatione, quæ ſi adſit, contrarium eſt tenendum, uti dicitur in *tom.* 1. *tract.* 6. *d.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 51. juxta probabiliorem ibi opinionem: licet enim poſſint relaxari talia vota; non tamen aliquid concedi in præjudicium tertii). Etſi debitor magnæ pecuniarum ſummæ devenerit ob conſuetam fractionem voti, partim in eleemoſynas, partimque in opera pia. Ita quamplures AA. citati in P. Bardi, & Diana: tamen de pecunia debita opus eſt expreſſa poſtulatio commutationis, nam ex contrario ſolum facta erit commutatio, ut impoſterum tali non aſtringatur obligationi.

165. Quamviſque Pontifex pecuniam debitam ob fractionem voti commutet, vel partem remittat, partemque ſolvendam relinquat, poterit Confeſſarius vi Bullæ hanc in pia opera commutare, ut tenent Suarez, Ludovic. a Cruc. Trull. Sanchez, Bardi & alii. Eſt ratio: quia nil obeſt commutatio Pontificis, cum per eam pars pœnæ, quam vovens tenetur ſolvere, non ſit affecta reſervatione; & ſicut ante Pontificis commutationem poterat tota pœna vi Bullæ commutari valide, ut habetur reſpective *in tom.* 1. *tract.* 6. *d.* 3. *q.* 4. *poſt n.* 47. *in fine*, juxta probabilem opinionem, in opera pia, ita & poſt; licet juxta ſuperius dicta partim commutari debeat dicta pars in eleemoſynam, partimque in opera pia, præcipue, cum alia pars a Pontifice in opus pium commutata fuerit: Similiter ſi votum ſit ex tribus, abſque eo commutatum in materiam non reſervatam, poterit hæc a quocumque Confeſſore commutari vi Bullæ. Ita plures AA. citati in Trull. *pag.* 390. *n.* 7. Ratio eſt: quia eſt jam novum votum per ſe non reſervatum, ad cujus materiam, nempe in quam commutatum eſt, non obligatur vovens ex præcepto commutantis; ſed ex proprio conſenſu.

166. Objicies: In alternativis electio eſt debitoris; ſed facta nequit ab ea reſilire: ergo. Firmatur: ex regula juris. *Quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt*: ergo ad materiam in quam commutatum eſt votum a Sum. Pontifice tenetur vovens ſemel accepta commutatione; conſequenter nequit ab alio Confeſſore vi Bullæ commutari. Reſpond. negando antecedens, quoad ſecundam partem; hoc enim integrum eſt ei, quin ei obſit ſimplex, & merum propoſitum exequendi partem, in quam eſt commutatum votum, quod nec eſt promiſſio, nec cenſetur cum illo alloqui Deum, ut ait Malderus. Ad reg. juris dico falli in omnibus caſibus in quibus permittitur pœnitere, vel variare, ut in ſimplici propoſito, quod tantum hic adeſt. Demum ſubrogatum naturam principalis ſequitur juxta intrinſeca, & per ſe ei convenientia, & neceſſaria, ut res ſubrogata ſit æqualis; non autem opus eſt, ut quoad extrinſeca, & quæ per accidens eidem rei conveniunt, qualis eſt reſervatio materiæ reſervatæ; idcirco materia ſubrogata non ſequitur naturam principalis quoad reſervationem, quam eſſe odioſam, non leviter veritatem ſtatutam convincit, evellitque contrariorum fundamenta.

167. Vota, ſeu juramenta, quibus firmantur Communi-

munitatum, Collegiorum, Academiarum &c. ſtatuta, commutari nequeunt. Ita Azor. Trull. Bardi. Eſt ratio: quia Bullæ privilegium non eſt conceſſum Univerſitatibus (cujus cauſa idem dicitur de voto colendi aliquem Sanctum cujuſcumque Civitatis, Villæ, vel Loci) ſed particularibus Perſonis, quæ cum proinde ſiot in utilitatem tertii, commutatio pariter in damoum tertii foret: quod fieri nequit, ut diximus ſupra, ſicuti vota quædam facta a quocumqoe Prælato Eccleſiæ oon alienandi bona eccleſiaſtica.

168. Quodcumque ex tribus votis exceptis, quando eſt pœnale: ut ſi quis animo ſe retrahendi a ludo, vel ab inebriatione voveat perpetuam caſtitatem, ſive votum fiat hoc modo: *Si ludam, voveo caſtitatem*; quomodo licet in abſolutum votum tranſeat, tamen cum perfectiooe illa; nempe cum obligatione, quæ originem ducis ab actu deficiente a natura, & perfectione voti, utpote illa abominatione rei promiſſæ: ſive ſequenti: *Voveo caſtitatem poſito ludo*. Ita Sanch. Gom. Medin. Rodriq. Caſtropal. Trull. commutari valebit, votorum enim reſervatio cum (ut dictum eſt) ſit odioſa, ſicque reſtriogenda, eſt interpreſanda de votis quæ non includunt voluntatem fugiendi abſolutam obligationem, quod repugnat perfectioni voti: cumque dicta vota pœnalia imbibitam habeaot talem voluntatem, ooo ceoſebuntur vota ſimpliciter, & ſtricte talia, cum non ex affectu, & devotione ad caſtitatem fiant; ſed ut deterriti a pœna vindicativa, a ludo, inebriatione &c. abſtineantur, quomodo non ut amabilis caſtitas, ſed ut odioſa vovetur. Si autem pœna foret medicioalis, ut in eo qui vovit Religionem, ſi fornicationem in meote non vitet, affecta, ut in Religione ei facilius erit vitare, commutari non poterit ob rationes ſupra poſitas.

169. Inſequendo ergo dicta *in tom. 1. tract. 6. d. 3. q. 4. n. 46.* ſeotio, etiam votum conditiooale, ante impletam cooditionem commutari poſſe, non autem poſt, ut *loc. citat.* dicitur, poſſe Epiſcopum; & de pœoali cum Herioex, cui addo pro noſtro caſu, vi Bullæ, Leſſium, Filiucium, Baſilium Pontium, Ludovic. a Cruc. *diſp. 1. cap. 6. dub. 9. n. 16. pag.* 308. & Sayrum *lib. 6. cap. 11. n. 77. pag.* 204. Ratio primæ partis eſt: quia votum illud non eſt abſolutum; ſicque actus perfecti intelliguntur reſervati in ſua ſpecie, qui ſolum ſunt abſoluti.

170. Secundæ autem partis ratio eſt: quia impleta conditione votum ab initio cooditionale eſt jam abſolutum, & ſaltem æqualiter obligat, ac ipſum votum abſolutum, uti patet: factum enim videtur ad modum contractus oneroſi, quem cum Deus impleat ex parte ſua, ni ingratus fiat ipſi Deo vovens, tenetur votum implere: magiſque reprehenſibilis alias foret, quam ſi gratis promiſiſſet. Præterea ita ſe habet tale votum, ac ſi ab initio fuiſſet ſine conditione factus contractus: ergo idem de voto ſentiendum eſt. Ant. conſtat. *ex l. potior. ad fin ff. qui in pignore potiores*, ubi ſic habet: *Cum ſemel conditio extiterit, perinde habetur, ac ſi illo tempore, quo ſtipulatio impoſita eſt, ſine conditione facta eſſet*. Nec valet dicere hoc eſſe verum quantum ad obligationem, ſed non quantum ad radicem obligationis; quamvis enim obligatio æqualis ſit, radix tamen obligationis noo eſt æque perfecta: qualiter in aliis contractibus non ſolum obligatio; ſed etiam ipſe contractus eſt æque perfectus cooditione impleta: ut patet in matrimonio, ſponſalibus, emptiooe, & quacumque humana promiſſione.

171. Nota: quod in votis pœnalibus ob viodictam nuſquam eſt perfectus conſenſus ad votum, e contra autem in conditionali: hæc enim eſt differentia inter votum pœnale, & conditionale; quod pœnale eſt pure ad abſtinentiam certi operis, ob quod vovet, ut timore pœnæ conſequatur eam; de conditionali vero noo eſt negandum, fieri multoties motivo obligandi Deum (ut ita dicam) ad hoc, quod in præmium affectos ad votum purificet conditionem, vel alias in ſolutione purificationis conditionis a Deo eſt affectus in votum. Deinde in conditionali eſt ſaltem obligatio abſoluta ex illo oooe, pro alio tunc porificationis conditionis, licet non pro ipſomet nuoc. His ruunt in contrarium objicienda. Hinc

172. Conditionalia vota ex tribus exceptis facta cum expreſſa conditione, quæ tacite ineſt, commutari non poſſunt, quia abſoluta ſunt: ut e. g. voveo Religionem, ſi vixero. Similiter facta cum conditione de præterito, vel præſenti; ſi conditio eſt impleta, valida erunt, oeque commutari poterunt; ſin minus, irrita: ut voveo Religionem, ſi Pater, &c. incolumis tali die e periculo evaſit, ſi nuoc regreſſus eſt ad Civitatem: quia regreſſus actualis, & evaſio a periculo non ſuſpendunt Religionis votum; ſicque abſoluta erunt; ut ajunt Suarez, Sanchez, Bardi.

173. Ita incommutabile vi Bullæ erit votum factum cum conditione neceſſaria: ut, ſi ſol orietur cras, caſtitatem voveo: quia conditio certo eveotura, qualis eſt hæc (ni intenderet quis per ortum ſolis oſtenſionem lucis ejus ſublunaribus) habetur pro impleta. conſequeoterque votum abſolutum. Si autem ſub conditione impoſſibili factum ſit, irritum: quia cum noluit ſe voveos obligare ni poſita conditiooe, hæcque nuſquam ponatur, pariter nunquam votum obligavit. Ita Sanchez pro utroque caſu citans AA. quamvis talis conditio non annullet contractus, nec ultimas voluntates ob diſpoſitionem juris.

174. Si autem conditio non ſit vera conditio, ſed idem, ac quando, vel poſtea, ut, voveo Religiooem ſi Pater, vel Soror moriatur, in eo tunc abſolutum eſt votum, adhuc in ſententia contrariorum: quia directe fertur, & ex affectu ad illam, conſequeoterque vi Bullæ nequit commutari.

175. Poteſt commutari etiam vi Bullæ votum ingrediendi Religionem a S. Sede non approbatam: quia vera, & propria Religio non eſt. Etiam aſſumendi Fœminarum Deo dicatarum habitum, vulgo *de las Beatas*: quia non eſt ſtatus Religionis, nec votum caſtitatis formaliter ſumptæ, ſeu ſolemne. Similiter votum converſorum ſtatum cum Religioſis in perpetuum eligeorium, quia non eſt Religionis, nec caſtitatis votum: etiam ingrediendi Religionem Militarium (S. Joannis excepta, quæ vera Religio eſt, in qua tria vota ſolemnia fiunt) utpote Alcantaræ, Calatravæ &c. commutari poſſunt: quia non ſuot propriæ Religiones juxta communiorem, & veriorem ſententiam; ad quod adhuc ſufficit, quod ſaltem ſit ſub lite, an ſint tales oecne ex dictis *n.* 160. & 161.

176. Commutari pariformiter poteſt votum ingrediendi ſtrictiorem Religionem, in laxiorem, dummodo veram, etiam determinatam; vel brevitas temporis implendi tale votum intrandi in Religionem, ſimiliter perſeverandi in ea, poſtquam eam quis eſt ingreſſus, impletoque intrandi voto, ob auſteritates a ſe ignotatas eam reliquit; votum enim perſeverandi in Religione eſt diſtinctum a voto ingrediendi, adeoque voventem Religiooem plures AA. ſolum aſtringunt ad ingreſſum; quin eum obligeot ad permanendum in ea, præcipue ſtante juſta cauſa exeundi; perſeverantiæ autem votum ad ibi manendum ligat voventem, etſi adſit juſta cauſa egrediendi. Idcirco a primo, Papæ eſt diſpenſare; & a ſecundo, Epiſcoporum. Igitur derelinquens Religionem juſta de cauſa, voto ingrediendi eam ſatisfecit; quantumviſque votum perſeverantiæ adjunctum ſit, abſolute introeundi, tamen eum non ſit de ſubſtantia Religionis, ſed qualitate conjuncta voto Religionis, ideo commutari poteſt, hæcque eſt ratio aſſignanda pro aliis hic dictis, quia non ſunt vota Sum. Pontifici reſervata, qui ſubſtantiam votorum exceptorum ſibi reſervat, non qualitates eorum.

177. Votum convertendi debita incerta in ſubſidium Terræ Sanctæ commutari poteſt. Ita Navarr. Suarez, Sanchez, Trull. Eſt ratio: quia oon eſt ex reſervatis; intelligendum tamen eſt ante acceptationem. Similiter commutari poteſt votum eundi hoc, vel illo modo Hieroſolymam, utpote pedibus, mendicando &c. Ita Leſſius, Sanchez; ratio quæ ſupra: quia non votum, ſed circumſtantia voti commutatur.

178. Quam peregrinationem Hieroſolymitaoam ſi quis voverit ob ſolum finem, quamdam viſendi imaginem; commutari poterit tale votum: quia ſolum eſt reſervatum, cum ſit cauſa viſitandi Loca Sacra, adeoque alieno ab hoc ſtante fine, reſervatum non erit; conſequenterque commutabile.

179. Culpabiliter adhuc omiſſa appoſitione materiæ in quam commutatum eſt votum a Sum. Pontifice ipſum non redit. Ita complures AA. citati a P. Bardi *pag.* 467. *num.* 84. Eſt ratio: quia per commutationem obligatio prior extincta fuit, conſequenterque non reviviſcit, eo quod abſolute fuerit commutatum votum; licet aliunde peccet lethaliter, non implendo materiam ſignatam: ſi tamen vovens interius non acceptarit commutationem, ſed ſolum exterius finxerit acceptare, non erit votum commutatum: ſicque ad illud tenebitur, ſicut ante; aſt poterit quotieſcumque

cumque

Digitized by Google

eumque volnerit dictam commutationem aceeptare interius. Ita Sanchez, Bardi, Ludovic. a Cruc. *pag.* 341. *n.* 15. addens: ſicut de ficto profeſſo late probat Sanchez: & ſi vovens acceptarit commutationem, eam tameo non intenderit executioni mandare, tenetur pravam illam intentionem mutare, dictamque commutationem explere, eo quod valeat, uti tradunt communiter DD. de eo qui promiſit, animo promittendi, ſed non implendi promiſſionem.

180. Liberum eſt voventi relinquere commntationem acceptatam, & quomodocumque factam, & ad prius votum redire. Ita plures citat. a P. Bardi, & Ludovic. a Cruc. falſo ab eo citatus; nam hanc tenet concluſionem *diſp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 16. *n.* 5. *pag.* 338. Eſt ratio: quia cum commutatio ſit dependens a voluntate, & beneplacito voventis, ſit in ejus gratiam, & utilitatem; ut facilius votum impleat. Ex quo apparet ſemper ei eſſe integrum eligere materiam principalem, vel ſubrogatam, alias non favor, ſed onus eſſe videretur; inducit igitor commutatio conditionem illam, quæ reſpectu ejus ſe habet, ut favor, cui eum non cedat, proponendo materiam ſubrogatam amplecti, adhue ſtante dubio de tali renonciatione, præſumendum erit pro libertate voventis, eum deſumatur a contingentibus præſumptio, ideoque eligere, quam malit, valebit partem.

181. Quodcumque ex tribus votis reſervatis emiſſum ea metu adhuc levi, incuſſo, gratia extorquendi ipſum non eſt reſervatum, adeoque commutabile vi Bullæ. Ita quamplures AA. citati a P. Bardi *pag.* 472. Ratio eſt: quia non eſt omnimode perfectum, quale debet eſſe, ſeu aa pio animi affectu procedens, coarctari enim debet reſervatio, quia odioſa (ut pluries dictum eſt) cumque tale votum involuntarium ſecundum quid ſit per injuriam a cauſa extrinleca illatam, ad votum impellente, ratione cujus injuriæ deficit dictum votum a perfectione requiſita ad reſervationem: ideo

182. Hac ratione liquet non eſſe cenſendum ita de votis factis ob metum incuſtum a cauſa intrinſeca ot imminenti periculo mortis, ſcilicet graviſſimæ infirmitatis, naufragii, &c. quia io bis caſibus oullus impellit ad vovendum, ſed voluntas votum, eligit tamquam medium ad vitandam mortem, bene vero in aliis, ubi voluntas, non movens, ſed mota a cauſa extrinſeca eſt.

183. Eſt inſuper non reſervatum & commntabile conſequenter vi Bullæ, votum ex tribus exceptis factum eum intentione ſe obligandi tantum ſub veniali. Ita Sanchez, Boſſius, Trull. & alii. Ratio eſt: quia licet intentio conſequens ſit ad eſſentiam voti, velutique accidens ſe habeat; tamen dum ita vovetur, veluti deprimitur efficacia voti, remanetque imperfectum, ratione cujus imperfectionis eſt quid leve, & non res magni momenti, qualia ſunt reſervata vota a Sum. Pontifice.

184 Quamvis votum ſit emiſſum in materia reſervata, ſi ſolum obligat ut præſumptum, hoc eſt, eum dubitatur an vovens habuerit intentionem ſe obligandi (qualem adeſſe, uti ſolet, debet præſumi), vi Bullæ commutari poteſt. Ita Suarez, Merolla, Cardinalis de Lugo, Sanchez, Bardi, eos citans *pag.* 472. Eſt ratio: quia ratione illius incertitudinis, non comprehenditur in reſervatione; ſolum enim vota certa omnimode, minimeque fundata in juris præſumptione: nec mirandum: nam magis odioſa eſt reſervatio, quam obligatio; quia hæc eſt intrinſeca voto, ita ut eſſentia voti eſſentialiter conſiſtat in obligatione Deo facta, (licet de meliori bono) adeoque ſi præſumptio, & poſſeſſio eſt pro voto, conſequenter, & hæc pro obligatione, ſicque adſtringendus vovens ad votum, præſumpta intentione in eo ſe obligandi, aa communiter contingentibus deducta: reſervatio antem accidens eſt omoino extrinſecum adveniens voto, dependens ex alterius voluntate; idcirco non eſt pro ea judicandum. Proindeque præſumptio pro obligatione non eſt ad reſervationem ampliandam, eum de Sum. Pontificis voluntate præſumendum prudenter ſit ſolum vota certa, abſoluta, perfectaque ſibi reſervari.

185. Inferes ex ſuperius dictis, quod ſi quis promittat Religionem ingredi io alterius utilitatem, firmans promiſſionem juramento e. g. Hæres in gratiam Fratris immediati hæreditatem ſuccedentis, facto etiam Juramento in utilitatem Succeſſoris, reſervatum non erit votum; imo & corruet, ſi remittatur promiſſio, cujus eſt acceſſorium, quam ſi Promiſſarius nolit condonare, diſpenſare poterit Præſul Eccleſiaſticus; per Bullam tamen relaxari non poterit: quia ſolum dat facultatem ad commutandum, minime vero ad diſpenſandum.

186. Eo adhuc emiſſo juramento principaliter in Dei decus commutari valebit vi Bullæ: quia Deus accipit illud in ordine ad utilitatem alterius; ſicque dum hic cedit, vel nullum ſperat commodum obveniendum de ingreſſu promittentis io Religionem, tunc remittit Deus debitum ſibi ortum ea tali juramento. Ita Sanchez, Baſilius Pontius: ex cujus Sanchezii principiis colligitur ceſſare juramentum tale abſque diſpenſatione, vel commutatione, dum tertius cedat.

187. Vota emiſſa in materia reſervata ab eis, qui alterius ſubſunt poteſtati, ut uxor, filii impuberes, ſervi, &c. commutari per Bullam non poſſunt; nec probatur aliquid ex eo, quod Superiores eorum queant talia vota irritare: quia hæc eſt valde diſtincta poteſtas, ut conſtat ex materia de voto, quidquid dicat Gutierr. contrarium tenens hac ratione motus.

188. Dicta tria vota nec commutari poſſunt vi Bullæ io caſibus io quibus licet Epiſcopo diſpenſare, non jure proprio, & ordinario, ſed ex præſumpta Pontificis voluntate, ita concedentis, ne deſit Medicina infirmitati mortem minitanti. Ita Baſil. Pontius, Rodriq. Suar. Sanchez, Boſſius, & alii ab ipſo citat. cum P. Bardi *pag.* 475. Eſt ratio: quia Bulla ſolum dat facultatem commutandi vota, quæ abſolute, & per ſe non ſunt Papæ reſervata; non vero illa, quæ per accidens inferioribus Pontifici reſervata ſunt, ad mala imminentia præcavenda, qualia ſunt propoſita, quæ revera non amittunt reſervationem; quamvis ſuper his valeat cognoſcere Epiſcopus ex benigniſſima Pontificis menti conformi interpretatione, cui videtur Pontificem delegare pro his caſibus poteſtatem, ſuper quibus adhuc ſtante neceſſitate urgenti, non poſſet Parochus cognoſcere, licet aditus ad Epiſcopum non pateret; quia io ipſo nulla eſt poteſtas ordinaria ad diſpenſandum in votis, etiam non reſervatis, neque ad ea commutanda; nemo enim commutare poteſt vota, ni juriſdictionem habeat Epiſcopalem, vel quaſi, io foro externo, vel privilegium.

189. Commutabile ſimiliter eſt votum aſſumendi crucem io quacumque expeditione facienda a Pontifice. Ita Sanchez, Henriq. Suarez, Bardi. Ratio eſt: quia oullo jure, aut conſuetudine ejus reſervatio oſtendi poteſt, quo patet, commutabile eſſe.

QUÆSTIO VIII.

In qua de praxi commutandi vota vi Bullæ agitur.

SUMMARIUM.

190. *Quid teneatur facere Confeſſarius ante commutationem votorum? I. Attendere finem voventis.*
191. *Modus commutandi vota aſſignatur.*
192. *In opera pia commutari poſſunt.*
193. *II. Natura voti attendi debet.*
194. *III. An materia voti ſit ſub præcepto necne?*
195. *IV. Onera toleranda vi voti.*
196. *Notabile.*
197. *Ea præcipue, quæ executionem voti æſtimabiliorem Deo reddunt.*
198. *Corollarium.*
199. *Aliud.*
200. *Datur materia in quam commutari poteſt votum perfectæ caſtitatis.*
201. *Similiter quodvis aliud caſtitatis votum.*
202. *Etiam votum aſſumendi Presbyteratum commutari poteſt.*
203. *Pari paſſu Religionis.*
204. *Non tamen in Religiones Militares, quæ verum Religioſum non conſtituunt.*

190. ANTE omnem commutationem exercendam Confeſſarius attendere debet finem voti, ejus naturam, & onera, quæ ſuſtinere teneretur vovens, in voti execotione. Finis eſt ille quem ſibi objectum eligit vovens, io emiſſione voti; aliquoties enim eſt ad Cultum Dei, vel SS. alias ad corporis caſtigationem; aliter ad opera miſericordiæ exercenda, &c. hoc igitur attento fine, ſubrogabit Confeſſarius materiam valde huic ſimilem, taliter, ut quæ eſt ſubroga-

gata, apta ſit ad finem a vovente intentum aſſequendum.

191. Sic ei qui jejunium vovit ad carnem macerandam commutabitur in cilicio, vel flagris ſe cædere, vel genibus flexis orare, &c. non vero in puram orationem, ſicut Avaro voventi eleemoſynam ad ſe retrahendum ab avaritia, non ſubrogabitur ea. Nec obeſt, quod oratio ſit actus Religionis excellentioris, utpote moralis virtutis, ut dictum eſt ſuo loco: quia hoc non obſtante, non eſt tam proportionata ad finem voventis; non enim attendi debet, quod excellentius eſt ex parte objecti, ſed quod hic, & nunc omnibus penſatis circumſtantiis congruit magis ſaluti ſpirituali voventis.

192. Cum tamen congrua non ſit commutatio in alia opera pœnalia, adhibeantur alia opera pia, utpote Sacramentorum frequentia, & præcipue Euchariſtiæ, quod maxime commendandum; eo quod cum per ipſum Fons bonitatis confertur, pravitas eradicatur, & præcipue inordinatæ paſſiones carnis, ejuſque motus ſenſuales evelluntur.

193. Secundo natura voti in individuo attendi pariter debet, utpote ſi abſolutum, vel conditionatum, purum, vel pœnale; etiam, ſi ante, vel poſt conditionem impletam: ſi enim abſolutum eſt votum, materia ſubroganda abſolute erit; ſi conditionatum ante impletam conditionem, ſub conditione pariter materia ſubrogabitur; poſt autem conditionem impletam, commutandum erit, ac ſi abſolutum fuiſſet.

194. Tertio attendendum pariformiter eſt, an materia voti ſit ſub præcepto, necne; ſi alias enim jam cadat ſub præcepto, ut ſi quis voveat non furari, &c. minor ei commutatio aſſignabitur. Inſuper, utrum multum, vel parum, aut nihil a peccato abſtineatur per votum; nam ſi valde recedat, major eſſe debet commutatio: quia voti obligatio in magnum Dei obſequium redundabit; aſt ſi vovens ſæpe labatur in noxam eam, circa quam vovit, minor eſſe debebit commutatio: uti etiam major cum concurrent plura vota, & juramenta circa eandem materiam, quia longe major honor Deo accreſcet.

195. Quarto onera, quæ paſſurus erat vovens, conſideranda ſunt, quorum quædam affligunt corpus; alia vero burſam. Prima cum ſint intrinſece, & per ſe in opere promiſſo imbibita, quoad intentionem, & durationem ſpectanda ſunt: Secunda autem, reſpectu ad qualitatem voventis conſideranda; ut ſi dives eſt, an pauper, conſequenterque Nobilis, vel Plebeius: nam ſumptus majores ab illis impendi debent, quam ab his. Quæ vero burſam affligunt, quamplura ſunt, ut conſiderari poteſt de eunte ad S. Jacobum Compoſtellæ, &c. vi voti; in quo primo ſumptus in itinere faciendi, etiam morando ibi paululum, & redeundi; qui omnes neceſſarii ſunt; ni vovens voluntatem haberet peregrinandi mendicando, aut parce vivendo, quod non præſumendum eſt: quia difficilior obligatio, ad quam expreſſe ſe reſulvet vovens aſtringere: aut ibi manere vellet. Deinde detrimenta, quæ ex abſentia bonis voventis ſequerentur.

196. Tamen quoad determinationem expenſarum æſtimandarum in ſimilibus votis implendis, eſt advertendum primo, habendam eſſe omnimodam rationem de intentione voventis, a qua pendet voti valor. Secundo, aliqua ex dictis oneribus eſſe neceſſario conjuncta cum voti executione; alia vero per accidens connexa; quo præmiſſo, ſit

197. CONCL. Onera illa æſtimanda ſunt in commutatione, quæ voti executionem Deo gratiorem reddunt, cum ſaltem implicite prævisa fuerint, & volita a vovente. Eſt ratio primæ partis: quia commutatio debet eſſe de ſubſtantia voti, quoad individuum, conſequenterque æſtimari debet, id quod Deo æſtimabilius reddit votum. Secundæ autem: quia ſi non prævidentur, volitaque ſaltem implicite non forent, perinde eſſet, ac ſi non adeſſent, cum mere per accidens ad executionem voti ſe haberent.

198. Liquet igitur ex hac concl. habendam eſſe rationem, de labore itineris ſuſtinendo, moleſtia, triſtitiaque, quam patitur vovens in deceſſu ab Amicis, conſanguineis, & proprio domicilio, privationeque commoditatum quibus in domo propria frueretur; quæ onera intrinſeca ſunt executioni voti. Deinde ſumptus tam in eundo, (ut diximus) morando, quam redeundo, quos juxta exiſtimationem prudentum impenſurus foret; quamvis promiſiſſet exceſſivo comitatu, veſtitu, & lauto ac repetito convivio peregrinationem exequi; quia coram Deo non augent æſtimabilitatem voti, imo minuunt.

199. Debent præterea æſtimari detrimenta in hæreditate ſubſecuta ex abſentia, & periculum cui ſe exponit itinerans, ſi prævisa fuerint tempore emiſſionis voti, quia æſtimabilitatem voti augent. Secus autem ſi non prævisa fuerint, ob rationem in contrarium, mereque per accidens annexa ſint executioni voti, nec volita ſaltem implicite. Habita igitur ratione dictorum vi Cruc. commutabit Confeſſarius votum modo ſupradicto partim in ſubſidium Cruc. & partim in pia opera correſpondentia, quæ alias in executione, debebat agere ſequendo ſecundam ibi opinionem.

200. Putant aliqui, votum perfectæ caſtitatis non eſſe commutabile, quia nil ipſa melius, gratiuſque Deo, ut colligitur ex Eccleſ. *c. 26. Omnis ponderatio non eſt digna animæ continentis*; quaſi diceret, nullum opus bonum condignum eſt caſtitate, vel cum ipſa comparari poteſt. Tamen commutabile eſſe, certum eſt; talium licet verborum ſit ſenſus dictus, vel non ſunt comparabilia multa auri talenta cum caſtitate, ſeu nihil eſt in hoc mundo, quod caſtitate æſtimabilius ſit, ut explicat Cornelius a Lapide. Nam ſaltem alia plura opera pœnalia æqualis valoris reputari poterunt cum caſtitate, conſequenterque cum ipſa commutari valebunt; licet in eſſe phyſico non æquivaleant: quia ad commutationem moralis ſufficit. Juvat, quod alii dicunt & ad noſtrum intentum certe melius, de abſtinentia ab omni peccato intelligendum eſſe locum illum; non autem de pura continentia ab omni venereo.

201. Votum caſtitatis conjugalis pariter commutari poterit, aliudve votum ſemiplenæ caſtitatis in dicta opera pœnalia, utpote aliquod jejunium omnibus feriis ſextis, in Confeſſionem, & Communionem menſtruam, aut in menſe repetitam bis, vel in alia ſimilia opera. Monent tamen AA. quod aliquod, ad minus, ex ſignatis operibus impoſitis perpetuum ſit, ut pro voto non contrahendi matrimonium in Sac. Pœnitentiaria conſuetum eſt, ait Ludovic. a Cruc. *diſp. 1. cap. 7. dub. 5. num. 4. pag.* 377.

202. Similiter votum aſſumendi Presbyteratum commutari poterit in caſtitatem ſervandam, in Pſalmorum quotidianam recitationem pœnitentialium cum Litaniis, & precibus; vel in Officium B. Virginis; vel in tertiam partem Roſarii; in Coronam Chriſti; in Communionem, Confeſſione præcedente, bis ſaltem in menſe repetitam; in erogandam ſtipem pro ſacro celebrando ſingulis menſibus, &c. quæ omnia cum ſint perpetuo impoſita, & per modum habitus duratura, æquabuntur cum immobilitate ſtatus Sacerdotalis, ex quo non obligatur Sacerdos quotidie celebrare; ſed ſolum feſtis ſolemnioribus, in quibus celebrando ſecurus in conſcientia ſit. Ita Bardi, ex Sanchez, &c. Nota tamen, quod ſi nolit caſtitatem ſervare, in jejunium omnibus feriis ſextis commutetur; quod autem in his commutationibus optimum, eſt intercedere aliqualem diſpenſationem a poteſtatem habente.

203. Inſuper commutabile eſt votum Religionis, ut tenet Ludovic. a Cruc. male tamen citatus a P. Bardi (ut in hoc videri poteſt) *diſp. 1. cap. 7. dub. 4. n. 9. pag.* 375. quia tamen vi Bullæ commutari nequit, ideo non opus eſt, illud nunc in praxi opus oſtendere, in quod commutetur. Tamen in Epiſcopatum non poſſe commutari docent complures Theologi, & Canoniſtæ, patetque ex reſponſione Innoc. III. ad Epiſcopum Gratianopolitanum tali obſtrictum voto, quæ talis fuit: *Si tuam deſideras ſanare conſcientiam, regimen reſignes Eccleſiæ, & reddas Altiſſimo vota tua*. Licet enim ſtatus Epiſcoporum perfectior ſit, ſecundum omnes Theologos Catholicos, teſte D. Bernardo *Serm.* 12. in Cantica, quam Religioſus, eo quod magis accedat, utpote proxime ad ſtatum vitæ Chriſti, & Apoſtolorum, non tamen modus vivendi, qui proxime vitæ Chriſti, & Apoſtolorum accedit Religioſus, ut tenet P. Nicolaus a Jeſu Maria in Apologia perfectionis vitæ ſpiritualis, ſive Religionum omnium præcipue Mendicantium, propugnaculo contra Epiſtolam cujuſdam Theologi, propoſitione 21. *pag.* 41. & in propoſitione 21. *pag.* 247. tenet S. Thom. *ex 2. 2. quæſt.* 186. *art.* 3. *ad* 5. *Status Epiſcopalis non ordinatur ad perfectionem adipiſcendam; ſed potius, ut ex perfectione, quam quis habet, alios gubernet, &c.* Et infra. *Et ideo ab Epiſcopis, qui profitentur*

guber-

Digitized by Google

gubernationem gregis Chriſti non exigitur, ut proprio careant, ſicut a Religioſis, &c. igitur non æquivalet Epiſcopatus acceptio voto Religionis. Votum autem ingrediendi Religionem rigidam commutari poterit vi Bullæ in votum profitendi, & perſeverandi in laxiori, in qua Regularis obſervantia non ſit collapſa, quæ commutatio non erit in minus, nec æquale; ſed in melius; nam in laxiore profiteri Religione melius eſt, quam ſtrictiorem tantum ingredi. Nota tamen, quod ſi ob quamcumque juſtam cauſam egrediatur a laxiori; ad ingreſſum ſtrictioris non aſtringitur: quia extincta fuit illa obligatio, ut dictum eſt *num.* 179.

204. Non tamen poterit commutari in profeſſionem S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ; quia ut diximus *num.* 175. non ſunt veræ Religiones; cum nec aliunde comprehendantur ſub voto Religionis in communi; nec adhuc in S. Joannis, quæ, ut *cit. n.* diximus, vera Religio eſt. Ratio: quia Religionem vovens nec implicite, nec explicite aliam intendit Religionem, quam a pompis ſæculi alienam; pœnitentiamque agere in ea; in ſtatu humili manere; vigiliis inſtare, orationi vacare, &c. igitur ex fine, & intentione voventis liquet, in talem Religionem non poſſe commutari. Ita Portel. Cordub. Bartholo. a S. Fauſto: aliique apud Dianam citati.

DISTINCTIO III.

De Bulla Defunctorum.

Cum per hanc Bullam conetur Summus Pontifex ſuffragari animabus in Purgatorio detentis, non erit valde alienum a materia noſtri ſcopi aliqua de eo pertingere, Ideo ſit

QUÆSTIO I.

De Purgatorio, aliiſque ipſum concernentibus.

SUMMARIUM.

1. *Datur purgationis locus.*
2. *Quid ſit, exponitur.*
3. *Ibi duplici purgantur pœna animæ Juſtorum.*
4. *Quæ pœnæ atroces ſint?*
5. *Earum duratio declaratur.*
6. *Acerbitatem harum minuunt ſuffragia.*
7. *Intenſive, & extenſive.*
8. *Tamen omnes Animæ ibi exiſtentes certæ ſunt de ſua beatitudine naniſcenda.*

1. PURGATORII exiſtentiam docet ſac. pagina tum veteris, tum novi Teſtamenti, contra Hæreticos tum antiquos, tum recentiores uſque ad Lutherum, ejuſque ſequaces poſteriores. Ex Teſtamento veteri habes, *l.* 2. Machab. *cap.* 12. his verbis: *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro Defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*; & ex novo verbis Chriſti per Matth. *cap.* 12. ubi dixit Chriſtus Diſcipulis, aliquod peccatum nempe contra Spiritum S. non remittendum, neque in hoc ſæculo, neque in futuro, per quæ ultima verba, ſupponitur Purgatorium dari pro aliis peccatis. Nec ab his tantum locis convincitur; ſed etiam ex 94. quos refert Bartholom. Valverde in ſuo tractatu: *Ignis Purgatorius poſt hanc vitam*. Relatus a Martino Carrillo D. & Cathedratico decreti Univerſitatis Cæſar-auguſtanæ. Habetnique definitum in Clem. I. Conſtitutionibus Apoſtolicis; Concil. Carthaginenſi 3. & 4. Aurelianenſi 2. Tolet. 2. Rhemenſi, Bracchrenſi, Cabilonenſi, Tiburicenſi, Uvormacenſi, Lateranenſi, Florentino, demumque in Trid. Oſtendit inſuper hanc veritatem ratio naturalis: quia cum non niſi puriſſimi Spiritus intrare Civitatem Sanctam poſſint, a maculis neceſſe eſt, utpote ſatisfactionibus debitis culpis dimiſſis, levibuſque non remiſſis, emundentur; quod cum non omnes ita ab eis liberi decedant (ut certum eſt,) indiſpenſabile eſt fateri, & eſſe locum in quo purificentur, qui Purgatorium vocatur. Ita demum DD. Hebræi, Græci, Latini, & Theologi Scholaſtici cum eorum Principe Petro Longobardo. in 4. *d.* 46.

2. Eſt igitur Purgatorium juxta commune Theologorum, Patrum, & revelationes, variis relictis opinionibus, ut referunt hiſtoriæ, in viſceribus terræ ſitum, & inferno conjunctum, ita, ut eodem igne, & damnati crementur, & Juſtorum animæ purificentur; mediate tamen ait Martinus Carrillo, & bene; nam *Primo*, reperitur Sinus Abrahæ, in quo PP. Antiqui erant expectantes adventum Chriſti. *Secundo* Purgatorium, in quo animæ Juſtorum purgantur, *Tertio* Limbus, in quo recipiuntur Infantes abſque baptiſmo decedentes; & incircumciſi poſt publicationem Legis antiquæ ante adventum Chriſti poſiti fuere. *Quarto* Infernus, locus nempe eorum, qui ſpe Deo fruendi deſtituti ſunt, qui ultimus juxta Iſidorum *lib. Etymolog. lib.* 15. *cap.* 9. infernus dicitur, *quaſi intus Furnus*, non obſtante quod large omnes hi loci inferni dicantur, ut ita intelligatur locus ille ſymboli, *deſcendit ad inferos*, ut exponit cathechiſmus Pii V. *p.* 1. *c.* 6. *num.* 2. omneſque DD. ſuper hunc locum; exponenteſque illum Paul. ad Philipp. 2. *in nomine JESU omne genuflectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum;* Quia tamen alii aliter diſcurrunt, ideo certe ſtatui non poſſe, teneo: cum ab Eccleſia definitum non ſit, nec a SS. PP. determinatum; adeoque fatendum eſt, multoties Deum alium deſtinare locum, qui ut Purgatorium deſerviat diverſis animabus, ut in hiſtoriis legitur, & videre poteris in citat. Carrillo *p.* 2. *cap.* 2. *pag.* 44. & 45.

3. Tali ergo in loco, quicumque purgationis ſit, pœnam damni, & pœnam ſenſus patiuntur animæ juſtorum defunctorum; quam ſecundam aliquæ non ſuſtinent, ſed puram deſiderii dilationem, donec ad gloriam idoneæ fiant, ad Deum nempe clare, & intuitive videndum, ut aiunt Beda *lib.* 5. hiſt. Anglorum *cap.* 13. Grego. *lib.* 4. decalog. *cap.* 36. Dioniſ. Carthuſia. in dialog. de particulari judicio *art.* 31. aliique tria loca in Purgatorio diſtinguentes, citati omnes ab Antonio Hiquæo Hiberno S. D. Commentatore *tom.* 9. *lib.* 4. *ſent. pag.* 416. *in fine* 2. *colum.* Pœna igitur damni ſtat in privatione fruitionis beatificæ: ſenſus autem, in cruciatu a vero, & ſempiterno igne ardente proveniente, qui quamvis corporeus, animæque ſpiritus, has cruciat, ut tenent communiter Theologi, cum S. Auguſt. *lib.* 21. de Civit. Dei *cap.* 10. *Adhærebunt ſpiritus incorporei, ignibus cruciandi.* & Greg. 4. *dialog. cap.* 29. de igne inferni ait: *corporeum eſſe non ambigo:* quomodo autem eos cremare poſſit Aug. loc. citat. tenet. *Cur non dicamus, quamvis miris, tamen veris modis, etiam ſpiritus incorporei poſſe pœna corporalis ignis affligi &c.* videas tamen Bartho. Durand. *tom.* 2. tract. de Angelis *p.* 201. Scotus autem cum ſuis communiter docet, torqueri per conſiderationem ignis ſecum nolitam ſecundum affectionem commodi, ſecundum quam Deo non ſubordinantur, dolentes de peccatis commiſſis animæ, licet ſecundum affectionem juſtitiæ cum divina voluntate conformentur, ad differentiam damnatorum, qui ſecundum utramque nolunt tormentum ignis. Aliter exponi poſſet juxta S. Bonaventuræ, Brancati, & aliorum mentem: tamen quia longior foret ſermo, quam par ſit, omittitur.

4. Aſt acerbiſſimas eſſe pœnas dictas docent S. Aug. & reliqui SS. PP. quamvis Dæmones non habeant dictæ purgatorii animæ, ut tormentorum miniſtros, qualiter damnati; imo Angeli eas conſolantes, cum notitiis ſuffragiorum &c. Et brevia a pœnis liberationis. Ut aiunt complures AA.

5. Quantum vero duret tempus ibi manendi neſcimus: quia cum hoc pendeat ex magna, parvave culpis remiſſis debita ſatisfactione, quæ inæqualis ſupponenda eſt, uti, & ſolum notum eſſe Deo, conſequenterque, quidquid Sotus temere judicet, unice nobis conſtat, tantum futurum eſſe purgatorium uſque ad diem judicii finalis, ut tenet Aug. *lib.* 21. de Civit. Dei *cap.* 22. & quod animæ non ſolventur uſquedum plene purgatæ.

6. Ex quo apparet, quanta ſit obligatio executioni mandandi ſuffragia illa, quæ ſibi reliquit applicari defunctus, cum quibus liberaretur a pœnis, in quibus manet ob negligentiam executorum teſtamenti, qui dum culpabiliter differunt, nequeunt abſolvi. Non dicas videri non poſſe animam (in præſentia corporis a quo exit judicatu, ut ait Carrillo *p.* 5. *cap.* 8. *num.* 29. *p.* 121.) integre ſatisfacere abſque corpore, ſicque Deum debere punire in purgatorio pariter corpora, in quibus velut in animato inſtrumento delicta, per quæ torquetur, perpetravit: quia aperte falſum eſt, nequire ſolam animam plene ſatisfacere. alias ante univerſale judicium Juſtorum animæ ingredi non poſſent Civitatem Sanctam Sion, ſi aliqua ſatiſfa

tisfactione præſtanda ceciderint, eo quod corporibus non reuniantur, uſque in diem judicii; aut ſequereſur, quod ante ſatisfactionem plenam viderent Deum; quod eſt error; uti falſum eſt, quod reverſio corporis in vermes, cineres &c. deſerviat ut Purgatorium: nam hoc æqualiter omnibus eſt æquale in pœnam peccati primi Parentis, de quo Gen. 3. aliundeque ſequeretur, Beatorum corpora non experturos ſore talem corruptionem, &c. quam in omnibus experimur, aliquibus exceptis, in quibus hoc dignatur Deus patrare miraculum ad ſolatium viventium, horumque decus. Nec obeſt, quod ſit corpus animarum inſtrumentum; nam animatio quæ demeriti, vel præmii eſſe creditrix valet, non eſt corporis, ſed animæ, ex quo videtur eſſe purum inſtrumentum, quod puniri non eſt neceſſe: uti quod comburatur enſis, quo Petrus, e. g. occidit Paulum.

7. Per ſuffragium minuuntur pœnæ intenſive & extenſive, ut tenet Bellarm. *lib.* 2. de Purgatorio. Henriq. lib. ultim. Summæ de fine hominis *cap.* 25. a. 3. *lit.* M. Probari poteſt aſſertum ex variis apparitionibus apud Bedam & Carthuſianum; ſed quia de his dicunt contrarii concludere decrementum extenſionis, & non intenſionis, patet ex hoc, quod nulla eſt repugnantia in hoc quod Deus, ſicut per ſuffragia minuit durationem pœnarum ſtabilitam jam, ita & intentionem jam determinatam.

8. Indubitatum eſt certas eſſe animas ſupradictas de ſua ſalute æterna conſequenda, taliter, ut dicat D. Bonaventura, quod hæc certitudo minuit eis triſtitiam, quam eis parit pœna damni. Certum inde ex Sac. Scriptura, non eſſe illis jam tempus demerendi, nec merendi: quia eis *venit nox* Joan. 9. *Finitum* (enim) *eſt tempus villicationis* Luc. 16. *nec tempus eſt amplius*, Apocaliphis 10.

QUÆSTIO II.

De aliquibus expendentibus qualitatem ſuffragiorum.

SUMMARIUM.

9. *Suffragia proſunt animabus Purgatorii, ut definitum eſt.*
10. *Non puniuntur ob culpam hæredum non ſolventium debita earum.*
11. *Nil probant hiſtoriarum caſus.*
12. *Nulli poteſt quis mereri gratiam de condigno; nec de congruo Defuncti mereatur.*
13. *Exponuntur aliqua verba ſuper Eccleſ.*
14. *Quomodo ſerviant Defunctis orationes noſtræ meritis Chriſti. B. V. & SS.*
15. *Suffragia applicata cuicumque Animæ Purgatorii certo & infallibiliter acceptat Deus.*
16. *Probatur tertio.*
17. *Et ex juſtitia.*
18. *Exponitur ad quid repetantur ſuffragia.*
19. *Operibus præceptis non ſatisfit.*
20. *Plura omittuntur tractari in præſenti; quia ab intento aliena.*
21. *Poteſt applicare Pontifex indulgentias Defunctis per modum ſolutionis.*
22. *Cauſa juſta requiritur.*
23. *Quocumque ſuffragio participant animæ juſtæ omnium Defunctorum.*
24. *In applicante indulgentias non requiritur ſtatus gratiæ.*
25. *Nil prodeſt Defunctis perceptio Euchariſtiæ.*
26. *Ni aliquid ex opere operantis.*
27. *Valent eis orationes applicatæ ab Eccleſia.*
28. *Indulgentiæ inutiliter eis applicantur.*
29. *Applicans ſuffragium ſubjecto incapaci, ipſum percipit.*

9. SUFFRAGIA prodeſſe animabus Defunctorum in Purgatorio exiſtentium contra Hæreticos definitum eſt, & habetur in *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *quæſt.* 11. a. 133. & *num.* 134. quid autem ſit ſuffragium loc. cit. etiam traditur *num.* 131. Opera autem ſatiſfactoria in quibus conſiſtunt, licet ad 3. *capita* reducantur generalia communiter, utpote ad orationem, eleemoſynam, & jejunium ex Trid. *Seſſ.* 14. *can.* 13. *In tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *quæſt.* 11. *n.* 138. & communiter apud Bellarm. *lib.* 4. de Pœnit. *cap.* 6. aliterque probat Hiquæus, Scot. commentans *ſup.* 4. *diſt.* 15. *poſt* §. *de tertio dico*, *num.* 55. *pag.* 118. Sacrificio reducto ad orationem; & indulgentiis ad tria utpote opera pœnalia Chriſti, & SS. tamen cum S. D. *in* 4. *d.* 15. *quæſt.* 1. §. de tertio dico, & aliis, ſentiendum eſt, poſſe fieri ſuffragium aliquando per aliquod opus bonum non pœnale: ait enim Scot. loc. cit. *quod ſatisfactio in iſto intellectu magis conſiſtit in actibus pœnalibus, vel voluntariis paſſionibus, quam in aliis actibus bonis non pœnalibus, licet quandoque poſſe per aliquem actum bonum non pœnalem ſatisfieri: quia bene poteſt Deus actum magnum Charitatis acceptare, per punitionem debitam uni culpæ: licet enim non ſit propria punitio, eſt tamen majus bonum, & magis Deo reddens honorem quam illa, quæ eſſet propria illius punitio: ſed regulariter, ſicut culpa ordinatur per pœnam, & non per aliquod aliud magis bonum. quam ſit culpa; ita ſatisfactio hoc modo dicta conſiſtit in actionibus, vel paſſionibus habentibus rationem pœnæ &c.* igitur. Inferes ex his, jejunium videri ſuffragium magis ſatisfactorium; poſtea oratio, quia etiam eſt magis afflictiva corporis, quam eleemoſyna, ut patet, uti de jejunio reſpectu utriuſque.

10. Non cruciantur animæ in Purgatorio detentæ ob culpam hæredum non reſtituentium debita ab eis contracta, quando ipſis non eſt ad culpam imputabile eo quod mandarint ſatisfieri dictis hæredibus, aut teſtamentorum executoribus (qui nequeunt abſolvi, eo quod ſint in lethali noxa; contraveniunt enim charitati, juſtitiæ, & fidelitati, vocanturque in Sac. Canon. *egentium necatores*, ut patet ex *cap. Qui oblationes*, & duobus *ſeqq.* 13. *quæſt.* 2.) e contra autem ſi iis culpabile eſt, ſed non ob reſtitutionem, ſed ob culpam commiſſam in non reſtituendo. Ita Communiter DD. quorum complures habes in Trull. Bardi, & Cenedo, faſque eſt ita ſentire contra Idiotas. Ratio primæ partis eſt: quia ob culpam alterius non punitur: patet ex Ezechiel. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filii.*

11. Quod autem in hiſtoriis legitur de apparitionibus in quibus animæ dicuntur petiiſſe, ut reſtitutio pro ipſis fieret, quam vel non potuerunt, aut oblitæ fuerunt facere, ſatisfit cum Bellarm. ſurs tales animas non petiiſſe ſub formalitate reſtitutionis, ſed ſub ratione eleemoſynæ, fortaſſeque poſtulaſſe ob bonum ſpirituale Hæredum, vel quia ex tali reſtitutione per accidens ſequeretur commodum ipſis, ut celerius liberarentur, cum tunc facillime excitantur Hæredes ad orandum pro tali anima, uti ex omiſſione ſequitur, & operum bonorum omiſſio, ſicque obeſſe poteſt etiam per accidens eis, patetque ex hoc ad quid monitio illa facienda Hæredibus de reſtitutione facienda ex *cap. In litt. de Rapto.* ubi in fine, ut ſic a peccato valeat liberari, ait Pontifex.

12. Nullum alteri mereri primam gratiam, Sanctificantem nempe, imo nec mereri poſſe tenent communiter Theologi, diciturque in *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 141. Igitur animæ Defunctorum a Nobis nec de condigno, nec de congruo ſuffragiis juvari poſſunt, vel impetratorie, hoc eſt impetrando a Deo, ut attentis noſtris deprecationibus a Purgatorio liberentur. Eſt ratio: quia de potentia ordinaria Dei debetur ipſi condigna ſatisfactio offerri ſive a delinquente, ſive ab aliis pro ipſo: quia licet miſericors poſſit condonare, tamen ut Judex vi vindicativæ juſtitiæ ſatisfactionem debet exigere; ſuffragatur Aug. *Serm.* 50. *de tempore cap.* 12. *in fine*, ubi illud. Eccl. 21. ponderat. *Fili peccaſti non adjicias iterum, ſed & de priſtinis deprecare, ut tibi dimittantur.* Super quibus ait; *Sed quid proderit deprecari, ſi te non dignum feceris exaudiri non faciendo fructus dignos Pœnitentiæ?* Ex quibus colligitur præter deprecationem requiri ſatisfactionem quæ in fructibus pœnitentiæ dignis conſiſtit, ad remiſſionem peccatorum.

13. Ne autem quis dubitet, loqui de relaxatione pœnæ, adduco ejus ſeqq. verba ex quibus colligitur: *Parum eſt itaque recedere a peccatis, ſi præterita curare neglexeris, ſicut ſcriptum eſt: Fili peccaſti &c.* per fructus inde intelligi eleemoſynas, videbit legens *cap.* 11. *in quo ex Evang.* Matth. 25. ſuadet dandum eſurienti panem, ſuper quo in die univerſalis Judicii Chriſtus. Et ibidem loquitur: *mutat quidem homines, & in melius pœnitentia peccatorum; ſed nec ipſa videtur aliquid profutura, ſi ab operibus miſericordiæ ſterilis fuerit.* Eleemoſynæ autem fructuoſæ ſupponere debent culpam jam dimiſſam.

14. Orationes Eccleſiæ per merita Chriſti, B. V. & SS. tendunt ad hoc, ut Deus dignetur viventibus auxilia conferre, ad ſatisfaciendum pro animabus Purgatorii,

Digitized by Google

torii, eacitando mentes, & voluntates ipſorum viventium; nec eſt rationabile petere ſolutionem animarum modo a Deo non conſueto, & contra ejus ordinarias leges; & ſic nec licet ita a Deo expoſcere ordinarie; oam hoc ſolum fit a Deo de potentia abſoluta, complacendo quandoque ſuæ chariſſimæ matri, ejuſque concivibus, ſi ſupradicto modo non præbeat auxilia; quibus facilius ſatisfaciunt viventes; aut accipiendo quædam opera ſatisfactoria Chriſti, B. V. vel SS. tanquam ſolutionem condignam pro remiſſis culpis animæ illius, pro qua interceditur, uti in indulgentiis fit.

15. Quæcumque ſuffragia applicata pro quacumque anima Purgatorii nedum certo, & infallibiliter eis proſunt; ſed etiam Deus tenetur ea acceptare pro illa ex juſtitia. Hanc concluſionem quoad primam partem docet P. Bardi *pag.* 624. *num.* 62. & alii compluſes, ut patet ex alia ſecunda parte; quam tenent Meodo, Suarez, Trull. Navarr. Guitart, & alii, qua a me ſuſtenta, certo tempore, magnum viſum fuit abſurdum quibuſdam Inſtitutoribus Cervarienſis Univerſitatis, aſſerentibus, hoc eſſe nimis durum, quia tollit (aiebant) divinam libertatem, ad quod reſpondi, leve quidem eſſe hoc argumentum, imo nullum; ſolum enim Deum neceſſitatum eſſe neceſſitate conſequentiæ; hocque idem, quod iis durum videbatur, mihi valde conforme, & facile creditu, eo quod oſtendit Deus ſuam divinam clementiam, & noſtri pietatem: hanc igitur veritatem patefaciebam. *Primo* ex verbis illis Symboli Apoſtolorum: *Communionem SS. Secundo*, ex Paul. ad Roman. 15. *Obſecro vos Fratres, ut adjuvetis me in orationibus veſtris.* Ex Jacob 5. *Orate pro invicem ut ſalvemini.* Ex Pſalm. 118. *Particeps ſum ego omnium timentium te &c.* ad Epheſ. 4. comparans ibi Eccleſiam ſub capite Chriſto, corpori humano, in quo ſicut juvantur membra, ita Myſtica Eccleſiæ ad invicem influunt. Ergo vivis, & ſimiliter Defunctis (cum non ſit ratio obſtans) proſunt ſatisfactiones, & ſuffragia applicata ex juſtitia.

16. *Tertio*, deducitur ex Catechiſmo Pii V. in fine de Sac. Pœnit. ubi inquit: *In eo ſumma Dei bonitas, & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda eſt, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut unus pro alio ſatisfacere poſſit:* & infra hanc appellat ſolutionem, his verbis. *Qui divina gratia præditi ſunt alterius nomine poſſunt, quod Deo debetur, perſolvere, quare fit, ut quodam pacto, alter alterius onera portare videatur, nec de his* (ibi) *cuiquam Fidelium dubitandi locus relictus eſt, qui in Apoſtolorum Symbolo SS. Communionem profitemur.* Idem dicitur *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 4. de indulgentiis, defunctis applicatis *num.* 43 traditia prima parte, & *num.* 44. ſecunda. Ad verba tamen Corinth. 5. *Unuſquiſque recipiet prout geſſit in corpore ſuo.* Et Pſalm. 61. *Tu reddes unicuique ſecundum opera ſua.* Dico intelligenda eſſe de retributione finali; ita, ut nullus puniatur pro peccatis alienis, ſed unuſquiſque pro delictis propriis ſolutionem debitam præbebit, ſive a ſe, ſive ab alio pro ſe præſtitam; non eſt enim ita perſonalis hæc pœnæ ſolutio, alias ſatisfactio a Chriſto Domino exhibita pro Nobis nil profuiſſet; per ſatisfactionem ergo condignam ab alio oblatam, & a Deo acceptatam, qualiter eſt vi promiſſionis ſuæ, ſolvi poteſt quis a Purgatorio.

17. Quamvis ergo tales ſatisfactiones ex miſericordia non acceptentur a Deo, ſed ex juſtitia; tamen ex juſtitia, quatenus ſatisfactio exhibita juſta eſt quoad æqualem compenſationem, & quatenus vi juſtitiæ tenetur Deus ad acceptionem totius valoris; non vero ex juſtitia quoad modum, ut dicunt quamplures Theologi, in Tractatu de ſatisfactione Chriſti Domini, dicentes ſatisfactionem Chriſti non fuiſſe ex toto rigore juſtitiæ: quia inter alias requiſitas circumſtantias ad talem ſatisfactionem exigunt, quod fit a proprio debitore, licet ſatisfactio exhibita aliunde condigna, imo & ſuperabundans ſit; quæ conditio eum in præſenti deficiat, ex aliaque parte æqualis debito, Deo offeratur, quoad entitatem, ſeu ſubſtantiam, ex juſtitia tenebitur Deus acceptare, non tamen quoad modum; ex quo apparet, etiam teneri Deum acceptare vi juſtitiæ vindicativæ, non autem commutativæ, quæ inter Deum, & hominem intercedere nequit.

18. Si autem in hac opinione mireris, quomodo etiam repetantur ſuffragia pro eadem anima, reſpondeo tibi, quod dictum eſt *tom.* 1. *tract.* 12. *q.* 4. *n.* 47. unde cauſas ibi aſſignatas requiſitas, ut animæ fruantur indulgentiis, applicabis in ſuffragiis.

19. Satisfactionem pro Defunctis debere fieri non ex opere præcepto, docet Scot. *in* 4. *d.* 15. *q.* 1. §. de primo ſciendum, ubi dicit, eſſe ſactisfactionem, redditionem voluntariam æquivalentis alias indebiti. Ita S. Tho. citatus ab Hiquæo, ſuper eo, in quo ſolutiones argumentorum, quæ objici poſſunt videre poteris *p.* 130. ubi hanc exagitat quæſtionem, & propugnat, quæ Patribus, & praxi primitivæ Eccleſiæ conformior eſt. Ratio aſſerri eſt natura ipſius ſatisfactionis: ſic dictis operibus pro aliis ſatisfieri nequire, merito cum S. D. tenendum eſt, & compluribus aliis citatis a P. Bardi; pro membris enim Eccleſiæ actualibus, vel præteritis inſtitutum eſt Sacrificium Miſſæ.

20. De quo præcipue, uti alia quamplura ſuperſunt dicenda, præcipuum tribuente animabus ſuffragium, ſuper quo, & aliis omiſſis immorari, ſi non alienum, ſaltem valde longius ab intento foret; ideo ea ſilentio prætereundo, ad noſtrum ſcopum rediens primarium, datis præmiſſis veluti ſuppoſitis ad inquirendum, quid per Bullam Defunctis animabus concedatur, ad cujus inquiſitionem ſont pariter advertenda dicta in quæſt. prolegomena *n.* 6. *&* in *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 2. 3. *&* 4. dico,

21. Poſſe Pontificem applicare indulgentias animabus Purgatorii, ipſiſque prodeſſe per modum ſolutionis, vel ſuffragii, licet non per modum abſolutionis, quia ipſi ſubjectæ non ſunt: abſolutio enim eſt actus juriſdictionis auctoritative; adeoque nullus ligari, aut ſolvi poteſt ab eo, qui ejus non eſt Judex. Ut tenet Alex. III. in *cap. Quod autem de Pœnit. & remiſ. in loc. cit. ſum. q.* 4. *n.* 38. *&* 44. denotatque Matth. verbis illis 18. *Quodcumque ligaveris ſuper terram &c.* Animæ defunctæ vero cum ſint ſub terra, nequeunt ligari, ſicque nec abſolvi. Modo tamen dicto adhuc ſolus Pontifex concedere poteſt, ut colligitur ex *cap. Quod autem*, & *cap. Cum ex eo de pœnit. & remiſ.* ubi Epiſcopis limitata conceditur facultas, nulla facta mentione Defunctorum, adeoque ad ſolos vivos extenditur, ſeu tribuitur, ut communis uſus; & ſenſus Theologorum interpretatur.

22. Requiri tamen cauſam juſtam, dictum eſt *loc. cit. ſum. q.* 3. *n.* 31. inter alias conditiones, ad hoc ut valeat indulgentiarum conceſſio, requiſitas: ex quo infertur non poſſe Sum. Pontificem evacuare Purgatorium; quia ad tantas indulgentias erogandas cauſa juſta non ſe offert, licet inſpecta facultate ſibi a Chriſto Domino tradita, ad hoc plenam habeat poteſtatem, cauſa juſta requiſita non attenta: qua illa, in aliquo caſu, conceſſa ad evacuandum totum Purgatorium, pariter conceditur, poſſe ab eo omnes extrahere animas; ut eſt, quem ponit Navarr. nempe, in quo paucæ forent animæ in Purgatorio detentæ, ſi multas in eo tunc concederet Sum. Pontifex plenarias indulgentias, Purgatorium evacuaret. Sic conciliat P. Bardi ſententias oppoſitas.

23. An vero ex parte ſuffragium offerentium, ut eorum teneat applicatio pro animabus Defunctorum requiratur ſtatus gratiæ nec ne, in *loc. cit. ſum.* etiam de indulgentiis vide. Et in P. Bardi, & Carillo alia ſuper his qualita, Henriq. Trull. Rudriq. Ludovic. a Cruc. & aliis.

24. Omnes animæ Purgatorii ex ſuffragiis applicatis particularibus aliquem participant fructum, ut puta quodam gaudium accidentale, aut ſolatium, quo aliquo modo alleviantur, remanente tamen pœna eſſentiali ab ipſis debita. Ita Bellarm. Lavorius, Suarez, Bardi, de Lugo, & alii. Eſt ratio: quia charitas omnia facit communia, ſicque habent occaſionem gaudendi de ſociorum liberatione dilectorum; etiamque, quia ſperant ab ipſis, intereeſſuros pro eis, poſtquam in Cœlum evulati fuerint, ut pariter a pœnis liberentur; & hujuſmodi qui majorem habent charitatem, magis modo dicto juvatur. Suffragium tamen pro pluribus applicatum æqualiter eis prodeſt, minoremque fructum percipiunt, cum pro pluribus offertur, quam ſi pro paucis. Ita Ragucius, & alii. Eſt ratio: quia valor eſt finitus; adeoque minor eſt, ſi diſtribuatur in plures, quam in paucos.

25. Sacramenti Euchariſtiæ perceptio facta pro animabus Purgatorii non prodeſt eis. Ita Bardi *pag.* 641. ex S. Tho. ibi citat. *in* 3. *p. q.* 79. *art.* 7. dicente: *Euchariſtia ut Sacramentum ſolum ſumenti prodeſſe*; & expreſſius id docet in *cap.* 6. S. Joan. *lect.* 6. *in fine*, ubi poſtquam efficaciam, & vim tanti Sacramenti declaravit, in ratione Sacrificii, ſub qua ratione vivis,

& De.

& Defunctis prodeſt ex opere operato, pro quibus offertur, illud conſiderans in ratione Sacramenti, ſeu cibi a nobis perceptibilis, contrarium concludit his verbis: *Nec ſi laicus ſumat hoc Sacramentum prodeſt aliis, quantum ex opere operato, in quantum conſideratur, ut perceptio, quamvis ex intentione operantis, & percipientis poſſit communicari omnibus, ad quos dirigit ſuam intentionem; ex quo patet, quod Laici ſumentes Euchariſtiam pro his qui in Purgatorio ſunt, errant.* Hæc ſunt S. Thom. verba ibi cum aliis AA.: ſuffragatur ratio ſeq. quia medicina, & cibus ſolum ſumentem nutrit, aut poteſt nutrire: igitur. Patet inde ex omnibus effectibus ejus, inter quos ſolum de ſatisfactione, & remiſſione pœnæ debitæ eſſe poſſet difficultas, ſed cum hæc non ſit effectus primarius Sacramenti, ſed ſecundarius utpote ratione remiſſionis culpæ; ideo hæc in alium transferri non poteſt.

26. Proderit tamen ex opere operantis talis communicatio applicata Defunctis per accidens, ut actus nempe Religionis eſt, quomodo ipſis utilis eſſe valebit, ſi pro illis digne efficiatur; ſed in hoc nil ſpeciale conceditur ex perceptione Euchariſtiæ, licet magis ob tales communicationes ferventius excitentur Fideles ad orandum pro Defunctis.

27. Aliquid dictum eſt de Catechumenis in *quæſt. proleg. n.* 13. & 14. quibus addo, etiam eis prodeſſe orationes, quæ ipſis applicantur nomine Eccleſiæ. Ratio eſt praxis ejus, in die enim Paraſceves pie orantis pro ipſis, licet communiter pro eis non oret, eo quod per ſignum fidei in momento Miſſæ character baptiſmalis intelligatur; quo ii carent.

28. Similiter eis non prodeſſe indulgentias conceſſas, iiſque a Fidelibus applicatas, ſicque inutiliter ſumeret Bullam Defunctorum quis pro illis. Eſt ratio: quia nullum ſuffragium ſublevans eis prodeſt ex opere operantis, ut de Sacrificio Miſſæ dictum eſt loc. cit. immediate ſupra remiſſive; quia talium effectuum perceptio requirit baptiſmi receptionem, cujus carentia cum impediat, quod nec adhuc per modum ſuffragii Cathecumeni Defuncti Sacrificii Miſſæ fructu frui valeant, ſimiliter ſubeſſe debet indulgentiarum perceptioni: quia theſaurus iſte ſolum pro Fidelibus relictus eſt Eccleſiæ, in quam cum nuſquam ſaltem fuerint Cathecumeni, ideo adhuc eis mortuis non proſunt; idcirco non ſolum ſuffragio valente ex opere operantis gaudebunt ratione fidei, & charitatis. Contrarium tamen probabile reputatur *in ſum. loc. cit. ſup. n.* 22. *q.* 4. *n.* 40.

29. Qui ſuffragium applicat Defuncto incapaci, ipſum percipit, cum in ſinum ſuum convertatur, aut iis pro quibus virtualiter vult applicare; quæ ſi adhuc non adiit intentio, probabile eſt in theſauro Eccleſiæ reponi.

QUÆSTIO III.

Quid ſit hæc Bulla, quidque per eam concedatur.

SUMMARIUM.

30. *Conceditur indulgentia plenaria animabus Purgatorii, hac Bulla.*
31 *Hæc indulgentia in aliis loc. Bull. conceditur.*
32 *Traditur hæc Bulla in lingua Caſtellæ.*
33 *Definitur hæc Bull.*
34 *Quæcumque indulg. plen. acquiſita Bulla, applicari poteſt Defunctis.*
35 *Infallibiliter prodeſt animabus applicata.*
36. *Non obeſt quod ſit in noxa accipiens Bullam pro anima Defuncti.*
37 *Per hanc indulgentiam liberatur ab omnibus pœnis peccatis debitis.*
38 *Opus eſt, & Bullam accipere, & eleemoſynam dare.*
39 *Omnes declinantes in Hiſpaniam dictam Bull. accipere poſſunt.*
40 *Æque prodeſt Miſſa celebrata in Altari privilegiato, ſi ſit certa juſta cauſa concedendi, ac Bulla hæc accepta.*
41 *Pro una anima tantum applicari poteſt.*
42 *Optimum, morti vicino talem accipere Bullam.*

30 A Sum. Pontifice conceſſa indulgentia plenaria in initio Bullæ proficiſcentibus, vel mittentibus ad bellum contra Infideles, & Bullam, data eleemoſyna a Commiſſario Gen. taxata accipientibus, additur eandem indulgentiam ſuffragari per modum ſuffragii animabus Purgatorii, verbis ſeqq. *Item eadem Indulgentia ſuffragabitur per modum ſuffragii etiam animabus Defunctorum, pro quibus, in hujuſmodi ſubſidium proficiſci, vel milites mitti contigerit, aut pro quibus non euntes, nec mittentes, de bonis ſuis juxta taxam per Commiſſarium, Perſonarum qualitate inſpecta faciendam pro Religionis defenſione contulerint.*

31. Hanc eandemmet indulgentiam elargitur Pontifex loquendo de indulgentia plenaria vivis, quinque Altaria viſitantibus, conceſſa. Etiam dum datur facultas accipiendi aliam Bullam; pro defunctis enim dicitur applicari poſſe. Atque etiam in fine ipſius magnæ Bullæ, in extenſione facta a Gregor. XIII. die 5. Martii 1572. dicitur: *Ac uti etiam omnes Chriſti Fideles non tantum ſemel, ſed bis ſingulo quoque anno qui-bus eodem anno idem ſummarium ſumpſerunt, tam pro ſe, quam per modum ſuffragii pro animabus in Purgatorio detentis indulgentias, conceſſiones, gratias, & indulta prædicta conſequi valeant miſericorditer concedimus, & elargimur.*

32. Ex quibus, & præcipue ex ſuprapoſitis verbis Bullæ, Defunctorum Bullam ſeqq. forma Com. Gen. compoſuit, linguaque Caſtellæ typis mandavit. *Bulla de indulgencia plenaria concedida para las animas de los Fieles difunctos por las Santidades de Paul V. y Urban. VIII. (de felice recordacion), y mandada publicar por N. muy S. P. N. nueſtro muy S. P. Paulo V. (y de felice recordacion) concedio eſt a preſente Bula, e indulgentia plenaria, y la manda publicar N. muy S. P. N. y por quanto vos N. diſteys dos reales de plata, que es lo que eſta taſſada, y declarado por Nos N. Commiſſario Apoſtolico Gen. de la S. Cruzada en todos los Reyno y Senorios de ſu Mageſtad: para eſta ſanta expedicion, y empreſſa en favor del anima de N. y recibiſtes en vos eſta Bula, le les otorgada la indulgencia ſobredicha &c.*

33. Igitur ſic deſcribi poteſt hæc Bulla *Indulgentia plenaria a Sum. Pontifice conceſſa animabus in Purgatorio detentis, medio aliquo opere a vivis Fidelibus præſtando.* Patet expoſitio talis deſcriptionis.

33. Hæc plenaria indulgentia conceſſa Defunctis poterit eis applicari ab euntibus ad bellum contra Infideles, vel a mittentibus, aut per viſitationem Altarium, vel denique per erogationem eleemoſynæ taxatæ, duorum nempe argenteorum, ut dicitur in Bulla abſque diſtinctione Perſonarum.

35. Debite applicata infallibiliter prodeſt animæ cui applicatur, ut de ſuffragiis diximus *n.* 15. & dicitur *tom.* 1. *tract.* 12. *d.* 3. *q.* 4. *n.* 44. jam ſupra citat.

36. An autem requiratur, ut applicans ſit in gratia, reſolvitur negative cum Trull. *pag.* 546. & 549. *n.* 5. alios citante AA. itaque etiam colligitur ex dictis in ſum. variis in locis: unde lucratur indulgentiam plenariam anima illa pro qua quis Bullam accepit in peccatu mortali.

37. Hacque indulgentia plenaria per modum ſuffragii liberatur quæcumque anima ab omnibus pœnis pro culpis remiſſis debitis, quia omnes illas adæquatur, proque ipſis condigna ſolutio præbetur per illam.

38. Nota, non ſufficere eleemoſynam pro Bulla erogare, eamque non accipere; ſed utrumque opus eſt; quia ita diſponit Commiſſarius Gen. juxtaque hujus diſpoſitionem eam concedit Pontifex, præſuppoſita intentione, in accipiente applicandi Defuncti animæ, uti in quocumque alio opere, cui eſt annexa indulgentia Defunctis applicabilis, requiritur, ut ii eam lucrifaciant.

39. Poſſunt illam accipere omnes, qui in Hiſpaniam declinant, pro ſuis Defunctis. Ratio eſt; quia omnibus Defunctis conceditur, & directe vivis, ut eas pro ſuis applicent mortuis.

40. Suppoſita æquali certitudine cauſæ juſtæ ad concedendum Bullam, ac indulgentiam plenariam in Altari privilegiato, æque utilis eſt Miſſa celebrata in tali Altari; ac Bulla accepta cuicumque animæ, cui applicetur: quia ambæ ſunt indulgentiæ totales; imo & magis proderit Miſſa celebrata in Altari privilegiato, quam acceptio Bullæ, ratione ſatisfactionis Sacrificii correſpondentis ipſi animæ, qua caret Bulla. Tamen regulariter: quia cauſa ob quam Bulla conceditur eſt bonum commune Eccleſiæ, utpote belli ſubſidium contra Infideles, utilius erit pro anima Bullam accipere, quam Miſſam in privilegiato Altari celebrari; quia cauſa hujus conceſſionis ſolet eſſe, vel devotio

San-

Digitized by Google

Sancti cujus Altari eſt conceſſa, vel indulgentia Eccleſiæ &c. quæ cum cauſæ particulares ſint, tantam non inducunt certitudinem, quantam cauſa generalis ſupradicta; adeoque certius proderit Bullam accipere, quam Miſſam in dicto Altari celebrare.

41. Tamen pro una anima ſolum applicari poteſt (nec ſemel applicata alteri applicari valet, ut diximus de vivorum; quia hac applicata, condonat Deus pœnam animæ, pro qua applicatur) non vero pro duabus, vel pluribus. Ita Trull. Bardi, Marcus Serio, aliique id ſupponentes tanquam indubitatum; uti ſentiendum eſt, quidquid dicat Mendo contrarium tenens. Eſt ratio: quia ſi pro pluribus applicari poſſet, impediretur ſubſidium pro bello contra Infideles, ut patet; nam una eleemoſyna ſufficeret ad Bullam pro pluribus animabus e pœnis Purgatorii liberandis applicandam, ex quo non reportaretur tantum Cruciatæ, quantum ex acceptione plurium Bullarum, ut ex ſe liquet.

42. Sapienter operabitur is, qui morti proximus, præcipiet ſibi Bullam Defunctorum accipi. Ita Rodriq. Bardi, Trull. Eſt ratio: quia etiam per illam bonam voluntatem aliquid meretur; aliundeque certe ſibi acquirit indulgentiam plenariam; quamvis foret vera opinio aſſerens inutilem eſſe acceptionem Bullæ, pro Defuncto in peccato lethali, quo in caſu eam non conſequeretur, quia modo dicto accipiens eam, adhuc noxa gravi innodatus, pare foret executor voluntatis Defuncti, cujus cauſa diſpoſitio ejus non attenditur; ſed ejus, qui ſibi accipi mandavit.

DISTINCTIO IV.

De Bulla Compoſitionis.

QUÆSTIO UNICA.

Quid ſit, quæque facultates per eam concedantur.

SUMMARIUM.

1. *Ratio ordinis.*
2. *Definitur hæc Bulla, & declaratur.*
3. *Proſequitur expoſitio.*
4. *Cauſa eam concedendi juſta eſt.*
5. *An locum habeat hæc Bulla, quando certo conſtat plures eſſe Dominos vel eorum?*
6. *Valet hæc compoſitio pro foro externo.*
7. *Firmatur hæc veritas.*
8. *Stando juri naturæ, id poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi. Solvitur objectio.*
9. *Princeps Sæcularis poteſt diſponere de bonis inventis ſine Domino.*
10. *Solus baptizatus hac Bulla fruitur.*
11. *Gaudent ergo qui magna.*
12. *Non eſt neceſſe eam ſervare, ut vivorum.*
13. *Nomen tamen in ea ſcribi debet.*
14. *Ea nequit frui accipiens bona aliena ſub ſpe ſe componendi.*
15. *Bene tamen, qui ea occupat abſque tali confidentia.*
16. *Quantitas componibilis aſſignatur.*
17. *Excedens tamen compoſitionem 50. Bullarum, cum Com. Gen. tantum componi valet.*
18. *In genere traduntur 19. caſus ſuper quibus componi poteſt.*
19. *Octo eorum recitantur.*
20. *Horum I.*
21. *II.*
22. *III.*
23. *IV.*
24. *V.*
25. *VI.*
26. *VII.*
27. *VIII. & ultimus.*
28. *In I & ultimo quæ facultas detur.*
29. *Bona omnia, quæ in favorem Cruc. debent impendi, pauperibus poſſunt erogari.*
30. *Quia gravi noxa inquinentur, ulle ex capite.*
31. *Quid in 9. & 10. caſu concedatur?*
32. *Judices ſpirituales nequeunt componi, ſi forte pro ſpiritualibus cauſis aliquid acceperint.*
33. *Injuſta retentio ex parte recipientis non poteſt juvari compoſitione.*
34. *Nequit ſimiliter componi, qui lucratus fuit ludo vetito, quo dominium pecuniæ non transfertur.*
35. *Nec tenetur ſe componere, qui vicit ludo, metu, vel coactione ludentem.*
36. *Corollarium.*
37. *Quid in 13. caſu?*
38. *Solvitur objectio.*
39. *Corollarium.*
40. *Sanctitate ficta, aut doctrina impetrans beneficium, ſi digne illud miniſtravit, obtinere valebit.*
41. *Habenti facultatem, eleemoſynam petendi, alteri licet locare hoc jus.*
42. *Quid concedatur in caſibus 17. & 18.*
43. *Senſus Rodriq. ſuper 17.*
44. *Quid in caſu 18.?*
45. *Ad quid teneatur fraudem committens in emptione & venditione?*
46. *Refertur ſecundus caſus, & aliquid ſuper eo declaratur*
47. *Super quo tres caſus aſſignantur.*
48. *Pro obligatione reſtitutionis, omiſſionis cauſa recitandi ad Sum. remittitur.*
49. *De fructibus perceptis omiſſioni recitationis correſpondentibus componi poteſt.*
50. *Qui tamen ita recitare omiſerit, ut noxa lethali non maculetur, componi non debet.*
51. *Non tamen de perceptis diſtributionibus, ſi non aſſiſtit choro.*
52. *Similiter de fructibus beneficii, quos quis non fecit ſuos, ob non reſidentiam tempore debito.*
53. *Bene tamen de fructibus perceptis ab obtinente invalide beneficium.*
54. *Solvitur objectio.*
55. *Etiam poteſt componi excommunicatus ex beneficii fructibus perceptis.*
56. *Tertius caſus refertur; quidque de eo?*
57. *Solvitur objectio.*
58. *In caſu 14. quid? & recitantur bona inventa de quibus debet, & non componi.*
59. *Inventa in littore maris nequeunt componi.*
60. *An hæres poſſit componi ſuper debitis Defuncti?*
61. *De pecuniis depoſitis quando poſſit quis componi?*
62. *Finis Quæſt. D. & T.*

1. IN præſenti Bulla novem ſuper decem affert caſus Com. Gen. de quibus poteſt quis componi favore hujus Bullæ, quos majoris claritatis gratia referemus, & exponemus; inſequendo tamen diſciplinæ methodum, quid ſit hæc Bulla, inquiremus, poſteaque ad ejus effectus, ſeu conceſſiones tranſibimus. Ideo ſit

2. Deffinitur I. ſic: *Indultum Pontificium, quo bona male habita, & debita, Domino ignoto componi poſſunt liciteque per eam retineri.* Dicitur *Indultum Pontificium*; quia a Papa conceditur hæc facultas, ex cujus conceſſione probatur, poſſe concedere, ut tenet communis DD. ſententia, quos refert Clavis Regia *lib.* 10. *tract.* 5. *c.* 2. *num.* 13. Eſt ratio: quia Paſtoris Supremi eſt conſulere Fidelium conſcientiis; qui cum plenam habeat poteſtatem ſuper horum ſalute ſpirituali (in ordine ad augmentum ejus) etiam de bonis temporalibus ad eam concernentibus diſponere poteſt, remittendo, ea, & accipiendo Bullas; quo favet animæ eorum, & Eccleſiæ; cum per eleemoſynas datas pro Bullis, ab Infidelibus defendi queat. Accedit, quod cum dicta bona pauperibus debeantur, ſecundum opinionem communem, poteſt Papa in alium uſum pium transferre hanc obligationem, ſi ita ſaluti ſpirituali expedit, ut patet de legatis commutatis in alios uſus, pios æque, magis, parumve minus.

3. *Bona*, dicitur, *male habita*, hoc eſt alterius, ſive injuſte, ſive juſte retineantur, *Domino ignoto*: ſi enim ſciatur, adhuc abſens, non poſſunt bona componi, liciteque per eam retineri. Si tamen quis alterius bona juſte retineat, nec fuerit in culpa reddendi Domino, adhuc componi nequibit; quia licet nulla ſit ſpes reddendi Domino ob magnam diſtantiam loci, tamen debitum certum eſt, ejuſque creditor. Ita Sotus, Bardi, quo in caſu pauperibus erogandum erit, multo igitur magis componi non poterit quis, ſi culpa ſua in poteſtate Domini rem, quam retinet, non poſuerit, cum poſſet; nam in eo tunc adhuc magnos ſumptus impendere tenebitur ad tranſmittendam Domino; quo alias non comparente, elapſo longo tempore, quo judicari prudenter poterit, obiiſſe, Bulla hæc habebit locum, ſi hæredes ſint incerti, neve inveniantur poſt diligentiam factam.

4. Conceſſionis hujus Bullæ ſufficientem eſſe cauſam,

ſam, procul dubio eſt, eum ſit illa ſubſidium belli contra infideles; quod in bonum totius Chriſtiani Populi redundat, quod eſt finis ultimatus; ſi autem abſque cauſa eam concederet Pontifex, & reſtitutio vi Legis Eccleſiaſticæ non eſſet facienda, ſed naturalis, & divinæ, nedum illicita, ſed invalida foret compoſitio: ut tenet Bardi cum quibuſdam a ſe citat. AA. Eſt ratio: quia Papa non eſt abſolute Dominus bonorum incertorum, ſed adminiſtrator, qui non deſtruere, ſed conſervare Eccleſiæ bona, recteque de eis diſponere tenetur. Cum vero dubia foret cauſa, valida eſſet compoſitio; nam pro ſuperiori ita ſemper ſtandum eſt, ſicque ſufficit, quod ſufficiens exiſtimetur a Sum. Pontifice.

5. Quæres: an locum habeat compoſitio, cum cognoſcitur Dominus certe, indifferenter tamen: ut eſſe Petrum, vel Paulum, vel Joannem e. g. Reſpond. inter illos ea diſpoſitione juris naturalis rem eſſe dividendam: quia nequit dici, Dominum eſſe ignorum, & incertum. Ita Bardi, Trull. Henriq. Lopez, Rodriq. Si autem quantitas ſit incerta, Dominuſque certus, non tenet locum Bulla: quia ſolum concedit facultatem ſe componendi, quando Dominus rei ignoratur, non autem, quando certa non eſt rei quantitas alienæ.

6. Etiam pro foro externo valet hæc compoſitio, ſi conſtet de debita diligentia, pro Domini inquiſitione, & aliis circumſtantiis, quæ non facile ſciri poſſunt, de intentione præcipue, ut ſi pro hoc, vel illo delicto, aut re aliena retenta, accepta ſit Bulla: ex quo ſemper dubitari poterit. Pro foro autem conſcientiæ ita valere talem compoſitionem, ut quamvis compareat, poſt legitime factam diligentiam, Dominus rei, ſeu pecuniæ, eam tamen ſolvere Domino non debeatur, quinimo, nec quam actualiter habeat, ſeu in qua factus ſit ditior. Ita S. Tho., Scotus, Bannes, Cardinalis de Lugo, Trull. Bardi, Guitart. Eſt ratio: quia cum ſit compoſitio, Pontifex abſolute remittit reliquam bonorum partem ipſi poſſidenti, quin ulla apponatur conditio, & præcipue ut Domino comparenti reſtitui debeat.

7. Accedit quod per præſcriptionem abſolute transfertur dominium bonorum; igitur ſimiliter per Pontificis diſpoſitionem, cum abſque ulla conditione concedatur; & ſi illa valet, quæ eſt a jure civili, potiori jure hæc, quæ eſt a Pontifice, qui eſt ſupra illud, & canonicum; tota autem ratio hujus aſſerti ſtat in hoc, quod præſumitur de Dominorum voluntate, velle, quod bona illa expendantur in pauperes, vel in alia pia opera; conſequenterque velle, transferri illorum bonorum dominium in alium: cum ergo Sum. Pontifex talia bona operi tam pio applicet, quale eſt finis ſac. expedit. contra Infideles; (quo magis) prudenter judicandum eſt (moventur Fideles ad condonanda bona ſua, media hac compoſitione) ideo comparenti Domino, neque partem, quam quis retineat rei, ſeu pecuniæ alterius reddere debet, ſed retinere poteſt in conſcientia. Dein nec pars tributa Commiſſario Gen. reddi debet Domino comparenti: ergo nec aliam, quam ſibi ſervat, qui de ea ſe compoſuit. Plures pro hac Sententia in P. Bardi habes Patronos; certiſque leg. firmari poteſt, ut videris quit in Acoſta, & Molina: pro contraria Sententia citat dictum Bardi P. Vidal in ſua Expoſitione Bullæ, ſed quam male, videbis in *pag.* 572. ubi poſtquam affirmativam propoſuit ſententiam, ait: *ſed mihi magis placet poſterior Sententia*, quæ eſt a nobis tradita.

8. Poſſe Epiſcopum concedere hanc Bullam ſuis ſubditis ſtando in jure naturæ, & divino, valde probabile eſt: quia etiam ejus eſt proſpicere ſaluti ſpirituali ſuarum ovium, adeoque cum hæc bona, quæ ea voluntate Domini in Pauperes eroganda ſunt (non tamen ex juſtitia, quo modo componi non poſſent, adeſſet enim Dominus jure certus) in alium uſum pium mutare valebit, ea quo Deo majus proveniat decus, & obſequium. Nec obeſt, quod per Pontificem diſpoſitum ſit talia bona in Pauperes impendere, ut liquet *ex c. cum jam* 14. *q.* 5. *& alibi*: quia ſub nomine Pauperum alia veniunt opera pia; cumque erogatio ſit a jure poſitivo tanquam magis congrua, in alios uſus pios non excluſa eſt, juxta Commune DD. quia diſpoſitio in ſimilibus caſibus, in aliis ſimilibus militare videtur, cum eadem ſit ratio, ut patet hic; nam cum in *cap. cum tu*, aſſignetur ratio univerſalis, ſcilicet dictum S. Auguſtini: *non remittitur peccatum*, *&c.* quæ eſt ratio militans in acquiſitis quocumque delicto: Etiam in *cap. Nemo de acquiſitis per rapinam* ſit mentio; ſub qua rapina comprehenduntur ex quocumque delicto acquiſita, ut colligitur ex cap. *ſi quid invenisti cad. cauſ.* In jure autem poſitivo ſtando, non poſſe, certum eſt. Ita pro utraque parte Ludovic. a Cruc. Henriq. Villalob. Trull. Diana, Bardi, Guitart; quia Epiſcopi tenentur ſe conformare Sac. Canonibus, & Decreto Pontificio ſupra poſito. Non obſtat contra primum, non practicari ab Epiſcopis; ex hoc enim non ſequitur, non poſſe fieri, ſed ſolum probare, ſatis proviſum eſſe conſcientiis Fidelium diſpoſitione Pontificis.

9. Circa bona inventa nullius Domini poteſt diſponere ad publicam utilitatem Princeps ſæcularis ſupremus, vel Reſpublica, ut caput; quamvis jure naturæ, & gentium fiant primi occupantis. Eſt communis opinio, & per varias leg. Civiles diſpoſitum eſt: circa autem debita incerta, quæ ſub alieno Domino ſunt, probabilius eſt diſponere poſſe: quia facta diligentia, Dominoque invento, Reipub. vel Principis eſt diſponere, ni Pontifex, aut Eccleſiæ bonum commune prohibeat. 1. Conſtat ex Variis leg. & maxime conveniens eſt ad Principem, vel Rempublicam pertinere diſpoſitionem bonorum, quæ particularem Dominum non habent: quia eadem ratio eſt de illis, ac de Theſauris. 2. autem partis eſt ratio: quia de debitis ex delicto extant Canones, quibus ſtatuit Pontifex, quid ſit faciendum, licetque de aliis non acquiſitis ex delicto lex non ſit, tamen eſt antiquiſſima conſuetudo, ut in pia opera erogentur, in bonum ſpirituale Domini, cumque cauſa ſpiritualis ſit, ad ſpiritualem Paſtorem pertinet, cujus munus eſt, Fidelium ſaluti providere.

10. Ut quis frui queat hac Bulla, opus ei eſt charactere baptiſmali eſſe inſignitum, hoc eſt Fidelem eſſe, ut conſtat ex dictis de Bulla, ut ſic loquendo, ex quo patet, nec Catechumenos ea gaudere poſſe: ut dictum eſt *d.* 1. *quæſt.* 2. §. 5. *num.* 37. quamvis enim Fideles Chriſti ſint, non tamen Fideles Chriſtiani, nec nomine Fidelium intelligi poſſunt (quibus conceditur Bulla vivorum) quoad hoc indultum; quia eſt preſſe interpretandum tale privilegium, eo quod ſit diſpenſatio contra jus commune, utpote contra legem erogandi in Pauperes talia bona: ſive ergo Commiſſario diſpenſatio ſit, ut compoſitio fiat ſine Bullis, ac iis mediis, odioſa eſt, adeoque ſtricte interpretanda; cum aliunde ſit in præjudicium tertii. Ita Suarez, Covarru. Felinus, Sanchez, & alii a Merolla citati.

11. Utiliter ergo ſument hanc Bullam, omnes, qui magnam, ſeu vivorum accipere poſſunt. Ita Rodriq. Bardi, Trull. eſt ratio: quia hæc eſt pars magnæ, ut in initio dictum eſt: Patet ex hoc, quid de exteris, vel abſentibus dicendum ſit: tamen ut valeat, requiritur hanc accipere impreſſam, & ſigillo, & nomine Commiſſarii ſignatam, ut monet ipſe Com. Gen. in fine proœmii hujus Bullæ; addens ibi, hanc eſſe Sum. Pontificis mentem; & aliter faciendo, aperte inquit, beneficio compoſitionis utiliter frui non poſſe: forſque fuit motivum, ut ita conſcii ſint Fideles caſuum, in quibus poſſunt componi; & ne alii ea uti valeant, ut de Bulla vivorum dictum eſt *quæſt.* 4. in exordio. Conditiones alias exigitas ad utilem compoſitionem pariter videbimus.

12. Ad cujus tamen valorem non eſt neceſſaria retentio talis Bullæ, qualiter magnæ. Eſt ratio: quia talis conditio non expoſtulatur. Differentia autem inter hanc, & magnam eſt: quia hæc non habet tractum ſucceſſivum, ſed momentaneum; ſemel enim quod quis per eam compoſitionem elicuerit, ad nil jam ea deſervit; ad novam enim Compoſitionem, nova pariter requiritur Bulla; de magna autem eſt e contra; quia per totum anni decurſum ea uti poſſumus hodie uno, craſque alio fruendo privilegio, & de iis indultum oſtendere, ſi opus fuerit; hæc igitur integro durat anno, illa vero ſtipe ſoluta, ea accepta, compoſitioneque facta, efficacia tota ejus perit.

13. Similiter dicimus, debere nomen in ea inſeribi, vel ſaltem quædam linea, in ſpatio ad hoc relicto, duci; ut conſtet eſſe Bullam jam applicatam. Ratio eſt: quia ita declaravit Com. Gen. anno 1704 ut teſtatur Vidal in ſua explicatione Bullæ, ex P. Monreal.

14. Qui bona alterius acquirit ſub ſpe ſe componendi, hac Bulla nequit frui. Ratio eſt: quia expreſſe excipi-

excipitur talis doloſa, & fraudulenta acquiſitio in Bulla Hiſpanica, & Italica; meritoque factum eſt, alias parata fuiſſet via ad furta, & rapinas. Tamen adverte, quod confidentia quæ excludit ſubjectum a poteſtate ſe componendi, quæ dicitur ſub ſpe, eſt confidentia antecedens, ſeu quæ totaliter movet, ſeu influit, & determinat ad accipiendum aliena bona: concomitans autem, hoc eſt illa, quæ dicitur cum ſpe, jam ſupponit ſubjectum determinatum ad illicita lucra, de qua fit mentio in Caſu 19. ut videbitur, & non facit illud indignum beneficio compoſitionis.

15. Poteſt ergo ſe componere, qui abſque prava confidentia aliena uſurpat bona, quorum culpabiliter reſtitutionem omittit per diuturnum tempus, injuſte ea retinendo. Ita De Lugo, Bardi. Eſt ratio: quia ſolum confidentia hoc fruendi beneficio in uſurpatione, non vero in retentione excipitur, quæ retentio, formaliter non eſt acceptio, nec econtra, quamvis eandem retineant malitiam; cumque odioſa ſit excluſio ab hoc beneficio, ad retentionem non eſt extendenda, eo quod unice pro receptione ſit impoſita.

16. Quacumque compoſitionis Bulla poteſt quis ſibi retinere ex bonis alienis, Domino ignoto, novem ſupra quinquaginta argenteos tribus demptis denariis, in Gotthalannica moneta. 5. ff. 18. ſs. minus ſex maravedis, aut alia huic vicina quantitas ad libitum cujuſvis Confeſſoris, qualiter hic eſt praxis. Poteſt quicumque accipere quinquaginta Bullas, & hujuſcemodi componi in ſumma pecuniæ, correſpondente ut 294. ff. 3. ſs. 20. ſolidis conſtante unaquaque libra, in moneta Gotthalannica.

17. Quod ſi aliena pecunia ſuper-excedat numerum dictarum Bullarum, tantum abſque Bullis cum Com. Gen. componi poterit; ita ut nulla fuerit compoſitio Bullis facta, quantumvis, diverſis facta vicibus; & oblitus quis quantitatis majoris excedentis compoſitionem faciendam dicto numero Bullarum, tempore quo facta eſt alterius quantitatis factibilis 50. Bullis. Itaque verum eſt, ut contrarium improbabile videatur quamplurimis vi excluſionis, aut limitationis factæ a Com. Gen. hæc dicente in ipſa Bulla: *baſta en ſumma, y cantidad de cien mil maravedis, y no mas; porque deſde ai arriba ha de venir, o embiar ante Nos.*

18. Decem, & novem illi caſus de quibus mentionem facit Commiſſarius Generalis, & ex quibus ſummarium hoc parvum, quod Bulla compoſitionis appellatur, componitur, & in initio quæſtionis promiſimus explanare, majori claritatis gratia, priuſquam ii in arenam adducantur, eos in genere congruit exponere: quatuor enim ſignanter univerſalia capita, ſeu materiæ, in quibus admittitur compoſitio in Bulla originali latina plumbea, de quibus eſt ſermo in §. 20. & 23. ſunt. Et primo illicite acquiſita: ſecundo redditus Eccleſiaſtici: tertio quædam legatorum genera: quarto bona inventa, & poſſeſſa.

19. Ex quibus autem caſibus 14. turpe continent lucrum: ſex utpote turpitudinem ex parte dantis, & recipientis includunt; aliique octo ex parte tantum recipientis. Deinde alius caſus compoſitionem ſuper fructibus Eccleſiaſticis concernit: alii duo ſuper legatis. Denique alii duo ſuper inventis, & poſſeſſis, de quibus omnibus erit explanatio.

20. Octo dixi eſſe caſus a Commiſſar. ſignatos in quibus eſt turpitudo ex parte ſolius accipientis, videlicet 1. 9. 10. 12. 13. 17. 18. & 19. Primus autem ſic ſonat. *Primeramente ſe pueden componer ſobre lo mal ganado y havido; ſobre lo mal llevado, y adquirido por logros, uſuras, o otra qualquier manera, no conſtando de los Dueños, a quienes ſe deve hazer la legitima reſtitucion, hecha la devida diligencia.*

21. IX. *Item ſe pueden componer todos los Juezes Seculares, y los Eccleſiaſticos en cauſas temporales, de lo que por razon de adminiſtrar la juſticia, que devian a las partes conforme a ſu derecho, huvieren recibido, aſſi en dinero, como en otra eſpecie.*

22. X. *Item ſe pueden componer los Eſcrivanos, Notarios, y Secretarios, y los otros Oficiales de juſticia, que huvieren recibido; y llevado derechos demaſiados por razon de ſus oficios, contra las leyes, y ordinanzas que les eſtan dadas, no ſabiendo las Perſonas, à quienes ſe deven reſtituir.*

23. XII. *Item ſe pueden componer de lo que por juegos fueren obligados à reſtituir à Pobres: pero aviendo intervenido engaño en ellos, o ganado à Perſonas, que no pudieſſen enagenar lo que perdieren, no ſe pueden componer; y ſabiendo à quien lo ganaron, ſon obligados a ſe lo reſtituir; y no lo ſabiendo, ſe pueden componer en eſte caſo.*

24. XIII. *Item ſi alguno diſſimulando en ſi lo que no ay en èl, ù otra coſa ſemejante de lo que en eſte color huviere recibido, ſe podra componer; y el que pide limoſna fingendo ſe pobre, no lo ſiendo, de lo que por eſta cauſa huviere recibido, ſe puede componer, no ſabiendo en ambos de eſtos caſos à quien, como dicho es, ſe deve reſtituir.*

25. XVII. *Item ſe pueden componer de los daños, que han hecho andando à caza con ſus ganados, ò de otra manera, aſſi en los panes, y viñas, como en otros qualeſquier heredamientos no ſabiendo a quienes ſe huviere hecho el daño.*

26. XVIII. *Item ſi alguno ha vendido vino aguado por puro, o vendido con falſas medidas, o huviere vendido otra coſa alguna con menores peſos, o medidas, o vendido una coſa por otra, o meſclado, o peſado, e mal medido, no ſabiendo à quien ſe huviere vendido, ſe pueda de ello componer.*

27. XIX. & ultimus. *Item generalmente, ſe pueden componer de qualquier genero de hazienda ilicita, y malamente havida, mal ganada, y adquirida, aſſi por uſura, e logro, como en otra qualquier forma, o manera, oficio, o trato, que ſea, o ſer pueda; no ſabiendo el Dueño no à quien legitimamente ſe pueda, y deva hazer la reſtitucion, con tanto, que el que aſſi ſe huviere de componer no aya havido las coſas, o quantita, de que ſe compuſiere en confianza de eſta compoſicion, porque entonces ſera obligado e lo reſtituir enteramente à la Santa Cruzada, hara ayuda à los dichos gaſtos de la guerra contra Infideles.* Ita ſonant caſus in Bulla Compoſitionis.

28. Ex quibus cum primus includi videatur in ultimo, eos legenti patebit, de utroque dico, quod in ipſis datur facultas circa lucrum illicitum, provenienſ, vel ab uſuris, vel a quacumque alia negotiationis ſpecie, poſt quærendi Dominum debitam factam diligentiam, & non inventum; quia cum injuſte acquiſitum, remanet in acquirente debitum ex rigoroſa juſtitia, ad reſtituendum creditori, a quo eſt extortum: ideoque ad ipſum inveniendum media elicere debet, quo invento ipſi, & non Pauperibus reddendum eſt; qui ſi non apparet locum habet compoſitio, uti in Bulla præſcribitur.

29. Quia autem in caſu XIX. Com. Gen. dicit, non habere locum compoſitionem eo, qui ſub ſpe, vel fiducia ſe componendi illicite lucratus fuerit, & diximus *num.* 14. quæritur nunc: an hæc bona, quæ mandat Com. Gen. in favorem Cruc. omnia applicari, valeant illa in Pauperes erogari: ad quod cum Trull. Bardi, & aliis reſpond. validam eſſe applicationem. Et ratio eſt: quia cum id præcipiat Com. Gen. tamquam opus pium, non irritans erogationem eorum in Paupere factam, non adeſt motivum ad dicendum, non ſatisfieri obligationi tali applicatione.

30. Ita ut taliter ſe gerens nec mortaliter peccet, ut putat Trull. *lib.* 4. *dub.* 1. n. 2. *in fine pag.* 515. ſemota tamen conſuetudine, ut ibi ait. Eſt ratio: quia ad diſpoſitionem Com. Gen. non aſtringitur quis ita graviter, eo quod non eſt grave præceptum, cum in ea nullum appareat verbum obligationem inducens ſublethali; verba enim in quacumque lege, vel diſpoſitione non ſufficienter indicant, intentionem Legiſlatoris eſſe obligare ſub gravi, ut communiter dicunt AA. Nec ex alio capite tale adeſſe præceptum inferri poteſt, ut ratione materiæ, quæ non eſt quantitas pecuniæ, quæ forte componenda tamquam ſubſidium pro bello non erit materia gravis; ſed mutatio applicationis pro favore Cruc. in Pauperes, quæ valde non differunt. Nec gravem inobedientiam ſaltem pro una vel altera vice continent: dixi cum AA. *ſemota conſuetudine*, quam cum P. Bardi credo, nec pro una, nec alia parte fors alicubi eſſe; quia nullibi ſolitum eſt aliena auferre bona ex fiducia hujus Bullæ; quia, vel ignoratur facultas iſta, vel ſi aliquibus conſtat, etiam nil prodeſſe habentibus talem ſpem. Quod ita diſpoſitum eſt, ne cum tali ſpe aliena bona facilius auferantur.

31. In IX. & X caſu turpis actio ex parte Judicum, Notariorum, aliorumque Officialium, aliquid recipientium pro expeditione alicujus cauſæ, ad cujus expeditionem ex juſtitia tenentur, punitur, quibus concedit Com. Gen. compoſitionem ſuper taliter acceptis, ſi facta debita diligentia, non inveniatur Dominus, a quo acceptum eſt. Hinc ſi Judex cui donum datum eſt, ut proferat ſententiam, adhuc injuſte in favo-

rem

rem dantis poteſt ſe componere, quia Pauperibus alias debetur; eo quod nequeat dans repetere, quia complex turpis ſctus; ad differentiam illius, qui ſolum dedit, ad vitandam ſententiam injuſtam probabiliter præſumptam, qui cum juſtitiam intendas, uniceque ſuam redimere vexationem, non amittis jus pecuniæ elargitæ, ipſique conſequenter reſtituenda eſt, ſi appareat; ſin autem minus, debita facta diligentia, de ea componi poteſt. Idem dicendum eſt de Notariis, Scribis, Secretariis, aliiſque publicis Officialibus, de quibus in 10. caſu.

32. Adverte, quod Com. Gen. ſolum concedit compoſitionem in cauſis temporalibus Judicibus Sæcularibus, Eccleſiaſticos implicite excludens; ut communiter Bullæ expoſitores. Eſtque ratio: quia Judex Eccleſiaſticus quamvis valeat ſe componere ex acceptis pro exercenda juſtitia in cauſis temporalibus, tamen non conceditur ex acquiſitis pro cauſa ſpirituali; ſcilicet pro controverſia circa ordines ſacros collatos, circa Beneficium Eccleſiaſticum, & ſimilia: quia cum actiones iſtæ ſint ſimoniacæ, in jure prohibentur: ut patet ex Gloſſa *in cap. credentes* 1. *quæſt.* 3. redditurque recipiens incapax; adeoque in tali caſu negatus compoſitio. Ut notant Rodriq. Villalob. Trull. Ludovic. a Cruc. Bardi contra Henriquez, negantes illi compoſitionem in omni cauſa ſpirituali, & iſte ſolum in duobus caſibus a Nobis poſitis.

33. In caſu XII. loquitur etiam de injuſta retentione ex parte ſolius recipientis, utpote de eo, qui per ludum acquiſita reſtituere tenetur. Hinc ſi quis mediis fraudibus a legibus ludi non permiſſis, aliquid lucratus fuerit, amittenti reſtituere teneatur; ita ut non poſſit de eo componi; eo quod Dominus certus ſit, habens jus verum, & reale ad repetendum amiſſum, ſolumque locum habet compoſitio, Domino ignoto, diligentia facta. Idem dices de eis, qui bona alienare non poſſunt, ut Filiifamilias, ſervi de bonis Domini, Religioſi; &c. quæ Patribus, Dominis, Monaſterio, &c. reddi debent.

34. Si quis ludat ludo prohibito, taliter, ut lex prohibens impediat Domini translationem bonorum, ex lucratis nequit fieri compoſitio; ſed victo reddi debent, ni aliter diſponatur a lege. Si vero non irritam reddet dominii translationem, non debet quis ſe componere; quia ſuam acquiſitam fecit pecuniam. De acquiſitis tamen ludis prohibitis tutius erit ſe componere.

35. Si quis autem metu, coactioneve luſerit, & perdiderit, vincens in eo tunc non tenetur ſe componere de lucratis pecuniis. Eſt ratio: quia vel victo debent reddi, eo quod ſuæ pecuniæ jus non amiſerit, juxta probabilem opinionem; quo in caſu locum non habet compoſitio: quæ ſolum urget, quando Pauperibus eſſent pecuniæ erogandæ; vel cum ipſis remanere, ob probabilitatem opinionis tenentis, ſuam feciſſe pecuniam.

36. Hinc qui ſuſtinet Eccleſiaſticos dominium habere bonorum ſuperfluorum, mere Eccleſiaſticorum, ut dicitur *tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 5. *q.* 3. licet ea ludo amiſerint, non debet vincens de iis ſe componere, quia illa fecit ſua, non obſtante obligatione erogandi ea in Pauperes, vel alios uſus pios; in quorum favorem, ſi ita debeant impendi, ut ſolum apud eos maneat illorum adminiſtratio, debebit quis de acquiſitis ſe componere. Regula eſt enim generalis, quod poſſunt componi bona ludo acquiſita, quæ in Pauperes erogari debeant.

37. In XIII caſu de conſecutis per fictionem loquitur. Pro cujus intelligentia adverte, quod tunc contingit fictio, quando quis aliquam habere qualitatem ſimulat, ea carens, intuitu cujus, alius excitatur ad conferendum aliquid ſimulanti: ut ſi quis ſe ſimulet Pauperem, aut conſanguineum ſe fateatur alterius, qui attenta paupertate, aut conſanguinitate, pecuniæ portionem ei tribuat, quam alias non ei elargiretur. Pauper ergo ille, in eo tunc ſi probabiliter præſumit donantem intuitu paupertatis dare, poſſe ſe componere, cenſeo. Eſt ratio; quia in veros Pauperes elargienda eſt illa eleemoſyna accepta, ut probabilius dicitur, nam cum finis dantis fuerit indigentia formalis, & ejus intentio vero indigenti ſuccurrere, ut ſic placeret Deo; ex voluntate ejus in veros neceſſitatos eſt eroganda; adeoque de ea ſe componere. Quando autem prudenter cenſetur, non contuliſſe donantem intuitu paupertatis formalis, ſed materialis, hoc eſt ratione Individui talis ficto titulo poſtulantis, ei reſtituendum eſt acceptum, quin locum teneat compoſitio.

38. Objicies: Com. Gen. ſolum concedit fieri poſſe compoſitionem, quando ignoratur Dominus: igitur ficti Pauperes conſcii Dominorum a quibus eleemoſynas ſimulate, intuitu tamen paupertatis formalis acceperunt, non poſſunt ſe componere. Ant. patet in dicto caſu 13 Reſpond. cum Ludov. a Cruc. & Trull. quod Com. Gen. ſecutus fuit opinionem Soti, & aliorum tenentium, fieri debere reſtitutionem donatoribus, quando agnitis; ſed cum probabiliſſimum ſit reſtitutionem fieri poſſe Pauperibus, ideo adhuc noto Domino, compoſitione uti poterit. Accedit Com. Gen. tali adhæſiſſe fors opinione, quia certum eſt reſtitutionem fieri poſſe donatori; veri enim Pauperes nullum acquiſierunt jus eleemoſynæ factæ Ficto, indeque abunde fit ſatis, reſtituendo donatori, ſed cum hujus intentio, ut dictum eſt, ſit levamen paupertatis ut ſic, ideo Pauper qui ficte accepit, ex donantis voluntate, veluti ejus negotiorum geſtor, eam exequi valebit, in Pauperes diſtribuendo eleemoſynas ab eo acceptas; ſicque ab iis componi.

39. Ex dictis oſtenditur ſe componere non poſſe, qui conſanguinitatis titulo eleemoſynam, extorſit, ni Dominus poſtea non inveniatur. Ratio eſt: quia ipſi neceſſario eſt reſtituenda, ita ut ex ejus voluntate nequeat quis prudenter præſumere, poſſe in Pauperes eam erogare; conſanguineis tamen egentibus optime, ſi paupertas conſanguinealis fuit unica cauſa dandi, hoc enim modo etiam gereretur negotium donantis, ut ſupra; non tamen ſe componere: quia beneficio compoſitionis tantum uti poteſt communiter quando in Pauperes ut ſic diſtribui debet acquiſitum. Unde patet quod ſi quis ſanctitate ficta extorſerit eleemoſynas, donatori erunt reddendæ, ſi fuit cauſa finalis dandi ſanctitas: nec compoſitione uti poterit,

40. Si vero ſanctitate ficta, aut ſimulata doctrina Eccleſiaſtico Beneficio quis potiatur, ſi digne illud adminiſtravit, retinere valebit ut tenent Rodriq. Trull. Henriq. Ludovic. a Cruc. Bardi. Eſt ratio quia beneficia non aliqua cum conditione, ſed abſolute conferuntur, ita ut ſanctitas, vel doctrina ſolum ſint cauſæ impulſivæ: & idoneitat ſubjecti finalis, quæ ſi non adſit, reſignare debebit, quin locum teneat compoſitio; titulus enim Beneficii non eſt res pretio æſtimabilis, ſicque invalide hoc collatum, validari nequit media compoſitione; idcircoque reſignandum, vel obtinenda ejus validatio, quam Com. Gen. poteſt tribuere, ut dicitur *n.* 33. *d. ultim.* bene tamen fructus ejus percepti componi poterunt.

41. Qui facultatem habuerit petendi eleemoſynam per unius, duorum, vel plurium annorum ſpatium, per ſe, vel per alios, poterit hoc jus alteri locare. Ita contra Rodriq. contrarium tenentem in caſu 51. *pag.* 461. tuentur Henriquez *lib.* 7. *cap.* 35. *num.* 5. *in fine*. Trull. *lib.* 3. *caſu* 14. *pag.* 496. & alii cum Mendo. Ratio eſt: quia nullo iure prohibetur; nec tale ius habens, incapax fit ad recipiendum locationis pretium.

42. Super duobus ultimis caſibus nempe 16. & 18. turpitudinem continentibus ex parte ſolius recipientis, dicendum eſt, quod damnum irrogatum in ſegetibus, vineis, &c. dum quis venatur, eas conculcando equorum pedibus; vel fovendo, aut permittendo, ut eius animalia ſegetes paſcantur, vel alio modo, debet compenſari Domino, qui cum non difficulter invenietur, debita peracta diligentia, cuius obligationi agendæ alligatus eſt damnificans, raro locum habebit compoſitio, cum ipſa tantum uti poſſit, Domino ignoto.

43. Citat Rodriq. in hoc caſu, qui in ipſo eſt XII. loquitur de reſtitutione facienda ex captura animalium, tum volatilium, tum terreſtrium, & ferarum &c. in locis vetitis, & communibus, de quibus omnibus in fine inquit poſſe raptores ſe componere, Domino non invento. Nos autem de his nil dicimus; quia Comm. Gen. ſolum de damnis illatis, modo dicto mentionem facit: quæ autem naſcetur obligatio ex ſimili acceptione habetur *in tom.* 1. *tract.* 7. *diſt.* 5. *quæſt.* 2.

44. In caſu XVIII. de admixtione aquæ cum vino tractatus, idemque intelligi debet de quacumque alia deterioris conditionis re mixta cum alia principali, quæ pura vendi ſolet, utpote mixtio paleæ cum frumento; ſtanni cum argento; cupri cum auro; vel venditio cum menſura non iuſta, pondio defectuoſo; quibus in caſibus intervenit iniuſtitia, atque adeo obligatio reſtituendi, licet ſint aliqui, in quibus non interceda, ut in certis mixtionibus diverſarum

mate.

Digitized by Google

materiarum, etiamque aquæ cum vino in certis caſibus, in quibus non eſt peccatum, conſequenterque non oritur obligatio reſtituendi, adeoque nec locum habet compoſitio: quos caſus in Cardinali de Lugo examinatos *tom. 2. de juſt. diſp. 26. ſect. 5. num.* 66. videre poteris, ibi loquente de emptione, & venditione.

45. Quibus poſitis dico, quod qui alium in emptione, aut venditione defraudavit, damnum ei irrogatum reſarcire debet, qui ſi ignoretur, Pauperibus, vel aliis piis operibus ex voluntate ejus diſtribuendum, in quo caſu beneficio hujus Bullæ non fruetur ita fraudulenter agens. Hinc Tabernarii, Piſtores, & aliæ ſimilis farinæ Perſonæ; ſi vinum, Primi, aqua dilutum; aut aliquam mercem, ſequentes, cum alterius mixtione, cujus cauſa, a propria natura ceciderit, dederint, Perſonis fraudem patientibus damnum reſtitui debet, ita, ut ſi poſſint devenire in eorum cognitionem, ut facile erit Tabernariis parvi oppidi, compoſitione nequeant uti; ſi tamen difficulter, ut in populoſa, magnaque civitate, ubi ſors habitationes mutarint, conſequenterque emptores, componi valebunt, ut aiunt Trull. Henriq. & alii abſque data reſtrictione.

46. Super ſecundum caſum, qui ita ſonat. *Item ſe pueden componer ſobre los frutos de los Beneficios, y otras rentas Eccleſiaſticas mal havidas, y llevadas por defecto de no aver rezado las Horas Canonicas, con que demas, y allende de los dos reales, ſe ha de dar de limoſna por la compoſicion de los dichos dos mil maravedis, aya de dar la Perſona, quæ aſſi ſe compuſiere de los dichos frutos. otros dos reales a la fabrica de la Igleſia, donde fuere el tal Beneficio, porque hiziere la compoſicion: y al miſmo reſpeto de lo que mas ſe compuſiere, y por la orden ſuſodicha, y declarada*. Declarat Com. Gen. & concedit, poſſe Beneficiarios ſe componere de fructibus, & Beneficiis, vel aliis redditibus Eccleſiaſticis perceptis, vel ob malam ipſorum Beneficiorum adeptionem; aut ob omiſſionem Horarum Canonicarum, ad quarum recitationem tenentur, cum conditione, quod tali utens privilegio ultra ſtipendium ſolvendum, æqualem det aliam quantitatem pro fabrica Eccleſiæ illius, ubi eſt erectum Beneficium, itaque ſe componens debet duos argenteos erogare pro Bulla accepta, alioſque duos prædictæ Eccleſiæ fabrica. Et ſimiliter proportionaliter Bullis multiplicatis; factaque cum Com. Gen. compoſitione.

47. Tres ſunt caſus, qui ſolent aſſignari circa præſentem materiam, in quibus conceditur compoſitio, utpote primus, quando Beneficiarius culpabiliter omittit recitationem, & tamen Beneficii recipit fructus. Secundus, dum abſque titulo legitimo Beneficium obtinet, ſuos non faciendo fructus. Tertius, cum tales fructus percipit excommunicatione innodatus majori; quos tres omnes caſus invenies in Bulla expoſita a Rodriq. ſuper hoc, qui eſt primus ejus *pag.* 434. quamvis explicite primus ex tribus in dicta Bulla compoſitionis tantum reperiatur.

48. *Tom. 1. tract. 6. de Horis Canonicis d. 1. quæſt.* 3. inveſtigatur de obligatione reſtituendi fructus perceptos ex Beneficio ob omiſſionem recitandi; quantaque in dicta quæſt. fructuum pars reſtituenda ſit pro tali omiſſione; undeque oriatur talis obligatio, an ex jure naturæ, an vero Eccleſiaſtico, ex quo hoc oriri ibi *num.* 32. reſolvitur, recteque probatur ex eo, quod hæc obligatio ſolum urgeat poſt ſex menſes a die adepti Beneficii ibi *num.* 31. ut communiter DD. ex Concil. Lateranen. V. ſub Leone X. bi &c. quibus præmiſſis, aliiſque in cit. quæſt. poſitis.

49. Dico, Beneficiarium, qui omiſit Horas Canonicas recitare, Beneficio compoſitionis frui poſſe, (ſuper fructibus reſtitutioni obnoxiis, talis omiſſionis cauſa) aut Bullas ſumendo; vel cum Commiſſario, ſi numerus præſcriptus Bullarum accipiendarum non ſufficit; ad hocque tenetur, quando reſtituere dictos fructus debet: unde, ſi recitarit jam, ſed non debitis circumſtantiis, Bulla compoſitionis indigebit tantum, ſi ad reſtitutionem aſtringatur, ſin minus, minime tenebitur ſe componere, hinc inculpabiliter non recitans, quia oblitus naturaliter, aut infirmus, aut alias juſte, & legitime impeditus, non tenebitur de fructibus perceptis ſe componere: quia eos non tenetur reſtituere; *In citat. quæſt. in ſupplem. poſt num. 34. quæres* 2. Similiter nec voluntarie interne diſtractus recitans *loc. ult. cit. quæres* 4. *in fine*.

50. Etiam, qui reliquiſſet culpabiliter per multas vices partem Horarum Canonicarum, dummodo non conſtituerent materiam gravem partes omiſſæ, ſicque lethalem noxam non incurreret, ita recitans non tenetur ſe componere: quia non debet reſtituere, ut dicitur *loc. citat. ſum.* eo quod Piana Bulla ſolum pœnam reſtitutionis imponit culpabiliter omittentibus aliquam integram horam. Eget tamen compoſitione qui per aliquot dies recitare omiſit, licet in aliis pro iis recitarit: quia per novam recitationem non liber ſit ab onere reſtituendi, ut dicitur *loc. cit. q. 7. n.* 89.

51. Quando quis non aſſiſtit Choro, cum tenetur, percipitque diſtributiones, aſſiſtentibus tantum ſpectantes, ſuper iis nequit ſe componere. Ita Rodriq. Turrian. Henriq. Cardinalis de Lugo, Villalob. Trull. & alii. Eſt ratio: quia diſtributiones illæ acceptæ, ſunt aliorum aſſiſtentium, conſequenterque Dominus eſt certus, & notus, adeoque locum non habet compoſitio.

52. Similiter nequeunt hujus Bullæ Beneficio frui, qui perceperunt fructus, quos ſuos non fecerunt, eo quod non reſiderunt, quando tenebantur, ut tenent Rodriq. Ludovic. a Cruc. Henriq. Ramos, Trull. de Lugo aliique. Eſt ratio: quia Dominus eſt certus, & ita ſtatuitur *in cap. conquerente de Cler. non reſid. & in* Concil. Trid. *Seſſ. 23. de reform. cap.* 5. ſtatutum eſt nullo indulto poſſe Epiſcopos, & Parochos fructus facere ſuos correſpondentes temporis abſentiæ, ultra ibi permiſſam, & Beneficiatis etiam *Seſſ. 6. de reformat. cap.* 2. reſidentia ſaltem de conſuetudine exigentiæ Beneficia obtinentibus. Nec qui fructus percepit Beneficia obtinentibus. Nec qui fructus percepit ex duobus Beneficiis incompatibilibus; Juxta Ludovic. a Cruc. primum enim amittitur Beneficium *per text. in cap. de multa de præb.* & ſimul ſecundum *per extrav. execrabilis, eod. tit.* ut in cit. Ludov. *pag. 503. num.* 3. tenent complures AA. Ratio eſt: quia ille talis non cenſetur reſidere; ideoque &c. ut ſupra. Et ita reſpondit Com. Gen. de hoc conſultus, ſe non habere facultatem ad componendum in dictis fructibus, teſtatur citat. Ludov. *loc. cit.*

53. Num. 40. diximus componi poſſe fructus perceptos ab obtinente invalide Beneficium, addimuſque nunc, & multo magis de iis hæredes eorum, ut tenent Navarr. Rodriq. Trull. Ludovic. a Cruc. & alii. Ratio eſt: quia licet Eccleſiæ Beneficii, vel ſucceſſori (ob quod contrarium tenet Cardinalis de Lugo) debeantur; tamen neuter jus habet independenter a voluntate Pontificis: igitur cum pendeat a diſpoſitione S. Sedis non obeſt Domini certitudo; adeoque ad dicta bona extenditur Com. Gen. facultas,

54. Nec objicias: idem foret dicendum de Beneficio vacante, quorum fructus pleno jure ſucceſſori acquiſiti ſunt: ut patet ex conſtitutione Julii III. nam hoc Beneficium omnimode vacat, utpote jure pleno, & facto, non vero in noſtro caſu, in quo ſolum de jure vacat, adeoque Pontifici placuit concedere compoſitionem, cum dixit, poſſe fieri eam extra caſos in Bulla expreſſos, in hoc, & non in alio. Idem dico de eo, qui obtinet Beneficium carens ordine neceſſario ad ejus obtentionem, & fructus percipit, quos *Ex c. commiſſum de elect. in* 6. ſuos non facit, dum perſeverat in prava intentione, non recipiendi ordinem debitum. Ita Ludov. a Cruc. Trull. & alii.

55. Compoſitione ſimiliter uti poterit excommunicatus, fructus Beneficii percipiens, negligenſque obtinere abſolutionem, in ſententia aſſerente ſuos non facere fructus; nam in contraria, quam plures tenent AA. ipſa non eget, ſi excommunicatus per ſe, vel per alium, quod ſuum eſt impleret; hocque ſaltem ante ſententiam Judicis; itaque videtur intelligendum *cap. Paſtoralis in fine de appel. de privatione fructuum*, poſt ſententiam Judicis; cum tamen tutior ſit contraria opinio, melius erit ad cautelam uti compoſitione.

56. In tertio caſu, ponitur compoſitio legatis, itaque ſonat. *Item, ſe pueda componer ſobre la mitad de los legados, que fueren hechos en deſcargo de lo mal llevado, ſiendo las Perſonas a quien ſe huvieren hecho las mandas, negligentes por un anno en la cobranca,*

Digitized by Google

aunque ſe ſepa quienes ſon los tales Legatarios, y perſonas. Præſens facultas ſe componendi ſuper legatis, in medietate eſt, cum ſunt pro bonis male ablatis, & legatarii negligentes ſunt per annum in petitione legatorum, qui annus numerandus eſt a die notitiæ, ut tenent Acoſta, & Henriquez: quia cum negligentia ſit unius anni, & hæc ſupponat notitiam, clare a die notitiæ legati relicti numerandum eſſe annum. Et hæc compoſitio in gratuita Pontificis liberalitate fundatur, volentis remiſſionem medietatis legatorum concedere in favorem Cruciatæ, & non in incertitudinem Domini: quia certus eſt, & a die mortis Teſtatoris jus acquiſivit.

57. Nnn objicias: nullam apparere ratinnem, ob quam legatarius privetur medietate ſui legati, ad quod jus acquiſivit poſt Teſtatoris mortem; ob talem negligentiam. Nam reſpond. variis omiſſis reſponſionibus, quod in præſenti caſu Sum. Pontifex commutat unum opus pium in aliud, tamquam univerſalis adminiſtrator omnium operum piorum, ut expreſſe colligitur ex Clement. quia contingit de relig. dom. Ita Moneta fuſe hunc examinans textum. Bardi tenens, ita ſentire Henriq. & alios a ſe citat. etiam Ludov. a Cruc. alios ab his citans, aliterque probans, poſſe Pontificem commutare legata. Et licet legatarius acquirat jus civile in totum legatum a die mortis Teſtatoris, non tamen perfectum jus; ſed a Papa revocabile, cum juſta cauſa, ob annualem negligentiam: & de omnibus factis, & faciendis, ut ibi dicit Pontifex intelligendum eſt.

58. Pro caſu XIV. qui ſic ſonat. *Item: ſe puedea componer ſobre los legados hechos antes de aora, o en el tiempo de la publicacion de eſta Bula ſe hizieren, cuyos legatarios no ſe halan, hecha la devida diligencia*. Supponendum eſt quædam eſſe bona, quæ nuſquam ſub dominio alicujus fuerunt, ut gemmæ, lapilli pretioſi, mineralia, & inſulæ quæ nuſquam fuerunt habitatæ, quæ conformiter jure naturæ fiunt primi occupantis, ut dictum eſt in *tom. 5. tract. 7. diſt. 5. q. 11.* & diſpoſitum per leges civiles ibi habes, ni aliter per legem quamdam ſpecialem Principis, vel Reipublicæ. Similiter dicendum eſt, ut dicitur *loc. cit. num.* 10. de bonis, ſeu theſauris inventis, qui aliquando Dominum habuerunt, tempore tamen inventionis, eo carentibus; de quibus omnibus inveniens, non eget Bulla Compoſitionis, cum omnia ſua faciat, reſtitutioni non obnoxia. Alia autem ſunt, quæ Dominum habent, ſed ignotum, & in eo tunc inveniens ea in Pauperes diſtribuere debet, in qua opinione poteſt ſe componi; in alia vero probabili, *cit. in loc. citat. num.* 8. minime debet: quia licite poteſt ſibi inventa retinere.

59. Hinc, ſi quis invenerit in littore maris bona naufragantium non poteſt, ſuper inventis, uti Beneficio compoſitionis, ſed Dominis reſtitui debet, ut dicitur *in ſum. loc. citat. num. 6.* quod probat excommunicatio reſervata in Bulla Cœnæ, contra talia bona uſurpantes, ut habetur in cap. excommunication. de raptoribus: igitur loci Ordinario debebuntur bona talia conferri, cujus eſt de illis diſponere, ut docet Trull. in præſenti caſu *num. 15. pag.* 503.

60. Quæres: an Hæres Defuncti ſe componere valeat ſuper debitis, pro quibus Defunctus dum vivebat ſe potuiſſe valide componere. Reſpond. quod ſi defunctus habebat nonnulla debita, quorum tamen Dominus ignorabatur, potuit compoſitionis Beneficio frui, qui non ſe compoſuerit, poterit Hæres Defuncti compoſitione juvari, ſtante Domini incertitudine, ita ut nec ſit ſpes, ut compareat, adhibita diligentia.

61. Super XV. qui ordine ſequenti refertur nempe: *Item, el que tuviere alguna, o algunas cauſas en ſu poder de Perſona, o Perſonas que no puedan ſer havidas para reſtituirſelo, aviendoſe para ello hecho la devida diligencia, ſe podra componer de lo que aquello montare*. Sn offert dicere, quod, qui retinet depoſitum in cuſtodiam traditum, diligentia inveniendi Dominum adhibita, ſi non compareat iſte, aut hæres ejus; aut ille abiit in terras longinquas, nec ſperatur rediturus, aliundeque ob magnas expenſas nequeat ad eum mitti, de ea componi retinens poteſt; quia in his caſibus Pauperibus eſt erogandum; conſequenterque per Bullam componi poteſt.

62. Pro fine huic Tractatui imponendo eſt advertendum a Com. Gen. præcipere ſub pœna excomm. latæ ſent. ut nullus Concionator, Theſaurarius, & Receptor S. Cruc. ullo modo ſe immiſceant ad faciendas compoſitiones, cujuſcumque ſummæ, quæcumque enim Perſona indigeat compoſitione, in majori quantitate, a conceſſa per hanc Bullam, ad ipſum recurrat, ut dictum eſt ſupra, alias irrita, ac nulla erit compoſitio, de ſuperexcedenti quantitate cum eo non facta.

DISTINCTIO SUPERNUMERARIA.

De facultate Commiſſ. General. Bullæ Cruc. pertractans.

Siquidem difficultates clariores ſuper Bulla Cruc. ſuſcitabiles elucidavimus jam, non erit nunc abs re alienum de facultatibus ea Com. Gen. tributis pertractare; ante quaſque prius congruum erit oſtendere Com. Gener. qui talis dicitur, eo quod committens dicitur, tribuens ei dictas facultates, ſummus nempe Pontifex, conſequenterque is cui committitur facultas, Commiſſarius; ad modum quo Campſarius dicitur cambio accipiens pecunias; conferenſque illas campſor appellatur, non Præſes vel Præſidens vocatus (licet talis ſit in Concilio Cruc.) ob humilitatem, qualiter Sum. Pontifex Epiſcopus, & Servus Servorum DEI appellatur; oportet enim adhuc in nomine, dignitates Eccleſiaſticas ſapere humilitatem, ut videre poteris Alphonſum Perez de Lara in Compendio trium gratiarum *lib. 1. fol. 16. & 17.* duplicem habere poteſtatem, ſeu juriſdictionem ſpiritualem (ad ea tantum, quæ in Bulla ſunt, extenſam, & ideo Cruc. Comm. dicitur) ſcilicet unam, hancque a Chriſti Vicario in terris: temporalemque aliam a Rege, utpote Hiſpaniarum: ea enim circa quæ illam exercet juriſdictionem, quandoque pertinent ad forum contentioſum, & aliquoties ad forum conſcientiæ: Inde habere facultatem ſubdelegandi alios Commiſſarios in Provinciis, ubi expedire ipſi videbitur. Inſuper inſtituere Miniſtros ſibi ſubordinatos, videlicet Aſſeſſores Secretarios, Fiſcales, Notarios, Executores, Receptores pecuniarum in favorem Cruc. collatarum; etiam Porteros, Sollicitatores, aliuſque Officiales neceſſarios enumeratos a citato Perez de Lara *loc. cit. fol.* 19. ex quibus omnibus Miniſtris, Confeſſario adjuncto, tamquam capite, integratur Concilium Cruc. a quo nequit appellari, ut ait idem Perez *lib. 2. pag.* 524.

QUÆSTIO I.

De ſpeciali juriſdictione Comm. Gener. conceſſa.

SUMMARIUM.

1. *Comm. Gen. poteſt inquirere, an Præſules omittant applicare pœnas pecuniarias in favorem Cruc. &c.*

1. POſtquam Sum. Pontifex in Bulla Latina præcepit omnibus Ordinariis Regnorum Hiſpaniæ, Archiepiſcopis, nempe, Epiſcopis, Abbatibus habentibus, (& aliis) juriſdictionem, in foro externo (qui ultim. etiam ſub nomine Ordiuariorum veniunt, ut ait Trull. *pag.* 440.) applicari omnes pœnas pecuniarias in favorem Cruciatæ, concedit prædicto Com. Gen. plenam poteſtatem, ut inquirat, an Ordinarii locorum applicare omittant pecunias illas perceptas, ex pœnis pecuniariis impoſitis, huic Sac. expedit. qualiter in virtute S. Obedientiæ eis mandat Summus Pontifex, poſtquam enixe eos fuerit deprecatus, ut videri poteſt in citat. Bulla: eoſque inveniens negligentes, ad executionem etiam per cenſuras, ſi opus fuerit, compellere queat, etiamque pœnis coercere, & punire aliquid patrantes in præjudicium talis expedit. aut contra euntes ad hujus Bullæ expeditionem aut alias delinquentes contra eam, notat tamen citat. de Lara *pag.* 594. in Trull. & aliis: Ordinarios jam non teneri applicare niſi dimidietatem, pœnarum pecuniariarum, eo quod Rex ipſe Hiſpaniæ, alteram dimidietatem pœnarum eis conceſſerit. Itaque integritatem earum oſtendere debent, juſtamque dimidietatem in favorem Cruc. conferre, ſub gravi noxa incurrenda, verbum enim præcipio, & in materia gravi ſub lethali obbligat, ut colligitur ex Clem. exivi §. cum autem de verb. ſigni. docetque Nav. Sylveſt. & communiter, imo

tene-

teneri ad reſtitutionem, ajunt, Rodriq. Villalob. Acoſta; quia Sum. Pontifex de facto ex illo nunc pro tunc eas, dictas pœnas, in ſubſidium expedit. applicat, & appropriat.

QUÆSTIO II.

De poteſtate ſuſpendendi indulgentias, aliasque gratias.

SUMMARIUM.

2. *Comm. Gen. tribuitur facultas ſuſpendendi, ac revalidandi pro anno publicationis, indulg. & gratias extra Bullam conceſſas*
3. *Etiam continentes clauſulas ordinarias contra dictam ſuſpenſionem, non autem extraordinarias.*
4. *Cuicumque loco, & Perſonis conceſſæ ſint, ſuſpenduntur.*
5. *Ita, quæ impediunt uſum Bullæ, quæ vero non ſuſpenſioni non ſubjiciuntur.*
6. *Etiam ſuſpenduntur in corpore juris inſerta non qualificata, non vero ſi qualificata, & quæ utraque ſint, explicatur.*
7. *Adducitur clauſula derogatoria Bullæ.*
8. *Privileg. aliæve gratiæ ab inferioribus Pontificis conceſſæ non ſuſpenduntur.*
9. *Aliaque quæ adducuntur.*
10. *Neque, quæ continent diverſam materiam a Privileg. Cruc.*

2. INſuper concedit Sum. Pontifex Comm. Gen. facultatem ſuſpendendi omnes indulgentias, durante anno publicationis, gratiaſque extra Bullam, ſimiles, diſſimileſve in Bulla conceſſit; iterumque eas revalidandi, pro eis, qui ſummarium Bullæ accipiant. Finis autem talis conceſſionis non apparet alius, quam quod Fideles moveantur ad illud accipiendum, a cujus acceptione, alias abſtinerent, ſi alias lucrifacere poſſent indulgentias, aliter conceſſas.

3. Tam ergo ampla eſt hæc poteſtas, ut etiam extendatur ad Brevia, quantumvis includentia clauſulas aliquas, facientes contra hanc ſuſpenſionem, ordinarias tamen; nam ſi extraordinariæ ſint, certum eſt non ſuſpendi poſſe a Com. cum adhuc hoc privilegia a Sum. Pontificis voluntate totaliter pendeat, qui valet concedere indulgent. & gratias, quæ per Cruc. nequeant ſuſpendi, ut dictum eſt ſup. *num.* 18. itaque certum eſt, ut contrarium ſit error; ex modo igitur quo ſunt clauſulæ poſitæ in Brevibus Pontificiis conceſſis, poteſt cognoſci, an ſuſpendi, vel non, poſſint a Commiſſario.

4. Similiter cuicumque loco conceſſas, ut Eccleſiis, Hoſpitalibus, Monaſteriis, aut aliis piis locis, Univerſitatibus, Confraternitatibus & quibuscumque ſingularibus Perſonis in omnibus Regnis, Dominiis, Oppidis, &c. in quibus Cruc. promulgatur; tamen ſolum ſuſpenduntur, poſtquam Comm. expreſſe eas ſuſpenderit, uti facit vi poteſtatis datæ in fine Bullæ plumbeæ, minime autem, ſi ad actum ſecundum ſuſpenſionis non procederet.

5. Gratiarum omnium aliquæ ſuſpenſioni ſubduntur, aliæque non, ut inſinuatum eſt: quæ ſuſpenduntur ſunt omnes illæ, quæ impediunt uſum intentum per Cruc. ut expreſſe colligitur ex litteris ſuſpenſionis, quæ ſunt in fine Bullæ, in quibus Com. Gen. declarans motivum ſuſpenſionis ait: *eadem Authoritate Apoſtolica Nobis præfatas litteras conceſſa, ne adeo pium, & Sanctum opus diſturbetur, & impediatur per alias indulgentias, gratias facultates, & conceſſiones ſuſpendimus, durante anno prædicationis hujus Cruc. omnes ſimiles, & diſſimiles gratias &c.*

6. Inde colligitur 1. Suſpendi facultatem aſſiſtendi divinis Officiis; vel celebrandi tempore interdicti, niſi in caſibus permiſſis. 2. Privilegium ſepeliendi Defunctos in loc. Sac. eodem durante interdicto. 3. Privilegium ad abſolvendum a reſervatis. 4. Facultatem comedendi carnes, & lacticinia diebus prohibitis. 5. Indulgentias conceſſas locis Sac. & ipſis, & Perſonis particularibus. 6. Poteſtatem ſe componendi de incertis bonis, turpiterque acquiſitis. 7. Privilegia huic Bullæ contraria: licet ſint in corpore juris inſerta, ſi qualificata non ſint, hoc eſt ſi clauſulam non habent, per quam dicatur in revocatione *eſſe de illis faciendam ſpecialem mentionem, aut non obſtante Cruc.* Si vero ita qualificata non ſint intelliguntur ſuſpenſa; quia cum ſint in corpore juris, cenſetur non ignorari a Principe, ut dicitur *cap.* 1. *de Conſt. in* 6. juvatque ad hanc intelligentiam velle Pontificem efficaciter, ne Bulla impediatur. Suſpenditur etiam conſuetudo Cruc. contraria; nam cum ſe habeat, tamquam communis lex, quæ per poſteriorem legem contrariam abrogatur, ſic per Cruciatam ſuſpenditur.

7. Totum deducitur ex clauſula generali derogatoria, quæ adeſt in fine Bullæ conceſſæ a Pio V. & confirmata a Pontificibus ſeqq. quæ ſic ſonat. *Non obſtantibus quibuſcumque decretis, conſtitutionibus, ſtatutis, conſuetudinibus, Bullis, privilegiis, litteris, indulgentiis, Bulla, mare magnum nuncupata, & ordinibus editis, aut approbatis etiam pluries, non ſolum ab inferioribus, ſed a Nobis, & noſtris Anteceſſoribus, cum quibus ſuis clauſulis, derogationibus, ac juramentis, & ex quacumque cauſa, & expeditione contra Turcas, & ſive per modum univerſalis legis, ſive ſub alia forma, & ſive in favorem Eccleſiarum, etiam Cathedralium, ſive in favorem alicujus militiæ, tam S. Jacobi de Spatha, Calatrava, & de Alcantara, quam aliarum quarumlibet, & ſive etiam in favorem publicarum Perſonarum, aut univerſitatum emanaverint. Quoniam illis omnibus, & ſingulis, etiam quod de verbo ad verbum debuiſſent præſentibus inſeri habentes, & haberi volentes omnia pro inſertis, & expreſſis de verbo ad verbum, & ex certa ſcientia, motu proprio, & de noſtra poteſtatis plenitudine, eatenus, quatenus directe vel indirecte præfatis in toto, aut in parte contrariantur, aut aliquod quamquam minimum præjudicium, ſeu impedimentum afferant, expreſſe derogamus, & derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.* Si ergo ita abrogantur, aut ſuſpenduntur leges univerſales, conſequens eſt, ut dicamus abrogari, ſeu ſuſpendi privilegia in eisdem leg. contenta, conſequenterque privilegia in corpore juris inſerta, ni qualificata ſint, necdum per clauſulas generales, ſed etiam per ſpeciales, derogantur; cum dicatur expreſſe derogari privilegiis, etiamſi ſint per modum leg. univerſalis; qualia ſunt contenta in jure communi.

8. Per hanc tamen clauſulam non derogantur privilegia conceſſa a Prælatis inferioribus, ut, Archiepiſcopis, Epiſcopis, &c. Ita Rodriq. Navarr. Villalob. Trull. Mendo, Bardi. Eſt ratio: quia clauſula ſolum loquitur de ſuſpenſione gratiarum, & facultatum a Pontificibus conceſſarum; non faciens mentionem de conceſſis a Prælatis inferioribus; neque in poteſtate Com. Gen. conceſſa continetur facultas ad ſuſpendendas gratias, ab Epiſcopo &c. emanatas; licet pariter ſuſpendantur ordines ab his, & aliis tamquam S. Apoſtolicæ delegatis præſtiti; non tamen ab illis ex propria juriſdictione procedentes; itaque intelligenda ſunt verba illa: *Non obſtantibus ordinibus &c.*

9. Supra omnia enumerata indulta per privilegium particulare a Pontifice obtenta, cum impediant, vel retardent uſum Cruc. ſuſpenduntur a Com. Gen. ſive ſit ſimile, ut dictum eſt continens eaſdem gratias, ac Bulla; ſive diſſimile, hoc eſt diſtinctas. Indulgentiæ etiam granis, calculis, &c. conceſſæ ſuſpenduntur, ut tenent Rodriq. Trull. Bardi. Ratio eſt: quia licet nec locis, nec Perſonis ſint conceſſæ, tamen continentur ſub indulgentiis ſingularibus Perſonis conceſſis; præterquam quod, aliquo modo uſum Cruc. impediunt. Privilegia conceſſa per modum contractus non ſuſpenduntur per hanc Bullam: quia talia privil. non revocantur, niſi per ſpecialem nominatam eorum revocationem; cumque per Cruc. nullum privileg. conceſſum per modum contractus revocetur; ideo ſuſpenſa non manent: quia tenetur Princeps pacta ſervare, niſi adſit talis cauſa, ut non obſtante pacto, revocare, aut ſuſpendere debeat privilegia. Idem dicendum cenſeo de privilegiis conceſſis intuitu meritorum, & per modum remunerationis; quia hæc reducuntur ad privilegia conceſſa per modum contractus. Nec ſuſpenduntur, quæ habent ſpecialem clauſulam, ut nequeant revocari, ni de illis fiat ſpecialis mentio, ut ſat patet ex dictis; eſtque ratio: quia in Bulla Cruc. non habetur clauſula reſiſtens tali diſpoſitioni.

10. Nec ſuſpenſione affici poſſunt privilegia circa diverſas materias ab illis, quæ in Cruc. continentur. Ita Henriq. Rodriq. Trull. Bardi. Eſt ratio: quia cum diverſam contineant materiam, uſum Bullæ impe-

dire neqoeunt, adeoque non ſuſpenduntur; utpote privilegin alienandi bona Eccleſiaſtica, teſtandi, privilegium circa recitationem Horarum Canonicarum, quoad ſubſtantiam, & modum, neque privilegium retinendi plura Beneficia Eccleſiaſtica, vel diſpenſandi in irregularitatibus, vel commutandi vota reſervata, nec diſpenſandi in votis ingrediendi Monaſteria, celebrandi in Altari portatili, nec facultates diſpenſandi in affinitate, petitione debiti conjugalis (circa quæ habet Com. Gen. facultatem) & ſimilibus. Præ oculis tamen habe conceſſum per modum contractus oneroſi: an ſpecialem exigat mentionem ad ejus revocationem; an diverſam materiam contineat; & præcipue, an impediat uſum Cruc. unde inferes an queat per Bullam ſuſpendi necne.

QUÆSTIO III.

De facultate revalidandi gratias per Bullam ſuſpenſas.

SUMMARIUM.

11. *Clauſula, qua conceditur Com. poteſtas revalidandi gratias ſuſpenſas, adducitur.*
12. *Unice ſuſpenſas a ſe revalidare quit; ſique mercedem pro revalidatione ſumat, ſimoniam committet.*
13. *Privilegia derogata, Bulleque præteritæ nequeunt revalidari.*
14. *Solvitur objectio.*
15. *Aliis Bullis frui poteſt vi Cruc.*

11. GEN. Com. confert Sum. Pontifex facultatem revalidandi gratias ſuſpenſas per Cruc. his verbis: *Item dicto Comm. etiam conceditur facultas, ut ipſe per ſe, vel per alium, ſeu alios, quando, & quoties ſibi videbitur indulgentias, & alias gratias, per eum ſuſpenſas in favorem illorum, qui præſentium gratiarum, in hanc cauſam pro Religionis defenſione contractarum participes effecti fuerint, revalidare abſque alio præmio poſſit.* Quibus verbis ipſi, vel alteri a ſe ſuo delegato præbetur facultas conferendi indulgentias, aliiſque gratiis priſtinum valorem; ad huncque effectum in omnibus Provinciis talem ſubdelegatum dictus Com. expedire debet; eſtque ei tributa hæc facultas, ut toties quoties ſibi prudenter viſum fuerit, revalidet.

12. Nota, hanc facultatem eſſe ſolum conceſſam ad gratias a ſe, & non ab aliis, ſuſpenſas, ut dicitur per verba illa, *per eum ſuſpenſas*. Deinde, quod revalidandæ ſunt in favorem eorum tantum, qui effecti ſunt participes indultorum quorumcumque Cruc. cum hoc, & non aliud exprimatur genus Perſonarum. Monetur inſuper Com. ut revalidet abſque alio præmio, vel mercede: ex quo peccaret ſi aliquod munus, materiæ gravis, pro revalidatione reciperet; quinimo ſimoniam contra jus divinum committeret: eo quod actus revalidandi ſpiritualis ſit, ut puta gratiarum conceſſio, obnoxia manenti reſtitutioni.

13. Per revalidationem non præbetur robur privilegiis illis derogatis per abrogatorias clauſulas in Bulla contentas, ut facultas eligendi Confeſſarium non approbatum ad Ordinario, qua vi revalidationis nequibit uti, cum contineat aliquid contra diſpoſitum, expreſſumque in Bulla. Nec firmitatem accipiunt Bullæ Cruc. præteritæ, ut aiunt Rodriq. Ludovic. a Cruc. Trull. Eſt ratio: quia nequeunt jam ſuſpendi, ut patet ex eo, quod expiratint jam, vel extinctæ fuerint: unde cum nequeat ſuper iis cadere ſuſpenſio; nec minus priſtinus valor. Firmatur hoc ex Gregor. XIII. conceſſione, nempe: quod bis in anno omnes gratiæ, & indulta frui poſſint, per novam Bullæ acceptionem.

14. Non objicias ſuſpenſionem præteritarum Bullarum conſtare ex verbis ipſius Bullæ §. 21. *Suſpenſionis*, ubi dicitur: *Vel alterius ſimilis Cruciatæ*. Quæ non niſi præterita intelligi valet. Nam hoc eſt, quia ante Pium V. non expirabant Bullæ poſt annum, ſed per plures annos erant conceſſæ, nec lapſis amittebant vigorem, ſicque ſuſpendi in eo tunc poterant, etiamque in favorem accipientium ſummarium revalidari: quia tamen ipſe Pius V. decrevit expirari Bullas poſt annum; ideo certum eſt, jam non poſſe ſuſpendi, neque revalidari; quia tamen potuit in quibuſdam locis adhuc perſeverare conſuetudo illa de validitate Bullarum ante Pium V. ideo Pontifex poſuit illam conditionalem, poſt prædicta verba, quæ ſic habetur: *Si quæ in Regnis, Inſulis, Terris, Locis, & Dominiis præfatis receptæ adhuc durent*. Sicque ut notat Trull. non abſolute ſuſpenduntur alterius ſimilis Cruc. gratiæ; ſed ſub conditione, quod durent, quæ, ut diximus, non ad noſtras Bullas, ſed ad conceſſas ante Pium V. refertur.

15. Acceptione Bullæ frui poteſt aliis Bullis, quaſdam gratias continentibus; uti Bulla vocata *de la Hermandad*, id eſt Confraternitatis; & aliis relatis a Perez de Lara in Compendio trium gratiarum *lib. 1. a fol. 18.* tuncque in priſtinum redeunt vigorem gratiæ ſuſpenſæ, quando accipitur Bulla, poſt revalidationem Commiſ. quia omnibus ſumentibus revalidat ſuſpenſas gratias, ita ut ſummarii acceptio requiſita ſit conditio, ad fruendum tali revalidatione.

QUÆSTIO IV.

An facultas ſuſpendendi, aliquid valeat ſuper privilegiis Religionibus conceſſis, pro ipſis Regularibus.

SUMMARIUM.

16. *Non poſſunt ſuſpendi privileg. & gratiæ conceſſæ Religionibus Mendicant. pro Fratribus earum.*
17. *Statuitur hæc concluſio.*
18. *Idem eſt dicendum de aliis Religionibus privilegium communicationis cum illis habentibus.*
19. *Per ly Fratres qui veniant intelligendi?*
20. *Novitii gaudent privilegiis Religionum, in quibus ſunt.*
21. *Similiter Tertiarii, tria vota Religionis emittentes, non autem alii.*

16. SUPRA egimus de facultate ſuſpendendi, & revalidandi indulg. & gratias Sæcularibus conceſſas, nunc autem ſuper Regularibus elargitis inquirimus: utque vero ſolidius inveſtigetur, præmitti debet clauſula illa poſita in Bulla, & in decreto ſuſpenſionis Com. quæ ſeqq. eſt: *Exceptis tamen conceſſis Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres tantum*. Nomine Mendicantium intelligas Relig. Dominicanam, Franciſcanam, Auguſtinianam, Carmelitanam, Minimam, Societatis JESU, & Servorum Mariæ. Hac igitur exceptione præſuppoſita, ſit

17. CONCL. Nedum facultates, verum etiam indulgentiæ, & alia privileg. Superioribus Mendicantibus conceſſa, illæſa manent, reſpectu Fratrum. Ita Villalob. Ludovic. a Cruc. Nunnus, Trull. Bardi. Ratio eſt: quia verba ſupra poſita *exceptis* (nempe) *tamen conceſſis*, ſe extendunt ad omnia præcedentia, ſupra quæ cadit ſuſpenſio, & inter ea ſunt indulgentiæ; etiamque ſub nomine facultatis, facultas ad indulgentias lucrandas venit: Nec eſt mirandum in Decretis, & Brevibus Apoſtolicis plura numerari, quorum aliqua, vel unum ex illis ſit, quid univerſalius continens ſub ſe aliud ut particulare, quia fit ad majorem explicationem, claritatis gratia; adeoque nil refert adducere indulgentias contra diſtinctas a facultatibus Commiſ. nam ſicut ſub nomine gratiæ quæcumque veniunt privilegia; ita ſub nomine facultatis privilegia omnia cadunt. Facultates autem conceſſæ cuicumque Religioſo independenter a ſuo Superiori ſuſpenduntur per Bullam. Ut ait Trull. *lib. 1. §. 9. cap. 3. dub. 1. pag.* 432.

18. Cum exceptione Mendicantium exceptæ veniunt aliæ Religiones, dum privilegium communicationis habeant. Ita Bardi, Mendo, Ramos, Palaus, Villalob. Acoſta, & alii. Eſt ratio: quia ſi per privilegium communicationis in aliis cum ipſis communicant privilegiis; cur non in hoc? adeoque licet excluſa veniant per Cruc. tamen includuntur in tali privilegio vi alterius, ut communicantis in gratiis, indultis, &c. cum ipſis; eo tamen non fruerentur, ſi dicto communicationis privilegio carerent.

19. Per ly *Fratres* veniunt omnes Religioſi profeſſi Mendicantium, & Moniales, ut tenent Villalob. Rodriq. Acoſta, Ludovic. a Cruc. Bardi, Trull. ſed de primis nulla poteſt eſſe certe dubitatio: de ſecundis autem patet ex eo, quod privilegio Monachis conceſſo, etiam Moniales ejuſdem Ordinis participes efficiuntur, ut tenent communiter AA. firmaturque ex illo,

lo, quod cum Teſtatos præcepit, ut aliquid Fratribus ſuis hæres conferat, ſorores enim intelligantur. Sic in *cap. Raynutius verſ. declaratio, de teſtam. & in l. Lucius §. quæſitum ff. de leg. &c.*

20. Similiter Novitii dictarum Religionum nomine *Fratres* veniunt, ſicque ſuorum privilegiorum ſiuns participes. Ita Rodriq. Acoſta, Ludovic. a Cruc. Trull. adhucque licet poſito legitimo ingreſſu, & Canonica admiſſione, ceſſet voluntas perſeverandi in Religione: ut tenet cit. Trull. & Bardi, quamvis negent prædicti alii eum aliis.

21. Tertiarii autem, Donati, aut oblati privilegio exceptionis non fruuntur; ſicque ut privilegiis ſimilibus, vel diſſimilibus iis, quæ ſunt in Bulla, fruantur, neceſſe eſt ut eam accipiant. Gaudent tamen eo Tertiarii tria vota Religionis emittentes, juxta Rodriq. Ludovic. a Cruc. Villalob. Mendo, Bardi, Monreal, Mondez, Joan. a Cruc. & alios, ſive vivans in Communitate, ſive non. Eſt ratio: quia gaudent privilegiis Religionum per Bullas Pii V. & Greg. XIII. Etiamque dictis fruuntur privilegiis Tertiarii Ordin. Prædicatorum votis tantum ſimplicibus aſtricti, & Tertiariæ (vulgo *Beatæ*) in propriis domibus habitantes, per declarationem Leonis X.

QUÆSTIO V.

De indultis Mendicantium in ordine ad Sæculares.

SUMMARIUM.

22. *Sæcularis ſine Bulla de reſervatis abſolvi poteſt a Regularibus vi ſuorum privilegiorum.*
23. *Indulgentias vero eorum Eccleſiis, vel Altaribus conceſſas lucrifacere non poteſt.*
24. *Non poſſunt uti privileg. quod habent pulſandi Campanas, &c.*

22. PRimo quæret quis; an Sæcularis Bulla carens poſſit a Regularibus, virtute privilegiorum Religionis abſolvi a reſervatis, obtinereque diſpenſationem, aut commutationem in votis. Ad quod reſpond. affirmative cum Rodriq. Henriq. Joan. de la Cruz, Ludovic. a Cruc. Villalob. Riccio, Sanchez, Leonardo, Leſſiu, & aliis. Ratio eſt praxis Regularium Pœnitentes abſolventium a reſervatis, eorumque vota commutantium, quin curent, an Pœnitentes habeant necne Bullam Cruc. Inſuper quia talis conſuetudo jam videtur præſcripſiſſe per tot annos; ſicque Cruc. ſuſpenſio non tollit a Regularibus dictam facultatem quoad Sæculares. Complures habes probationes in Ludovic. a Cruc. *diſp. 1. c. 9. dub. 2. n. 6. & ſeqq. p.* 436.

23. Indulgentiæ conceſſæ viſitantibus Eccleſias, aut Altaria Regularium ſuſpenduntur a Com. Gen. in ordine ad Sæculares; adeoque hi Bulla egent, ut illas conſequi valeant; hocque tamen ubi ea viget. Ita Ludovic. a Cruc. Trull. Villalob. & alii. Similiter ſi ibi indulg. plenaria ſit conceſſa pro liberanda Anima e Purgatorio, quoties ibi celebrans ſit Religioſus ejuſdem Monaſterii, utiliter ſacrum, & indul. applicabit; ſi autem alterius, vel ſæcularis Bulla indigebit pro acquiſitione dictæ indulg. juxta Rodriq. Fernandez, Diana, & alios. Ratio eſt, quæ ſupra: quia pro Sæcularibus ſuſpenſa etiam eſt indulg. iſta, quidquid in contrarium dicat Trull. cujus rationes, & argumenta ſoluta habes in P. Bardi *part. 3. tr. 1. cap. 4. ſect. 2. pag.* 527. at ſufficit Bullam haberi, vel a celebrante, aut mandante: quia uterque jus habet applicandi indulg. cum pro Defunctis ſit conceſſa.

24. Suſpenditur etiam per Bullam privileg. conceſſum quibuſdam Ordinibus Regularium, quo poſſunt in aliqua ſolemnitate, interdicto haud obſtante, pulſare Campanas ad congregandum Populum in Eccleſia, ad miniſtrandum Sacramenta, mortuoſque ſepelire. Ita Ludovic. a Cruc. Joan. de la Cruz, Rodriq. Bardi. Eſt ratio: quia ſuſpenſio quoad Sæculares eſt univerſalis, ſicque omnia indulta, etiam realia uſum Bullæ impedientia, quoad illos ſuſpendit, dum conſuetudo in contrarium aliud non præſcribat.

QUÆSTIO VI.

In qua poteſtas Comm. ſuper irregularitatibus examinatur.

SUMMARIUM.

25. *Quid, & quotuplex ſit irregularitas? Remiſſive.*
26. *Irregularitatem ex delicto incurſam exercitio Ordinis diſpenſare poteſt Commiſſarius Gen.*
27. *Et omnem ex delicto, etſi publicam, ſecluſis exceptis in Bulla.*
28. *Valet in utroque foro diſpenſatio ejus.*
29. *Ad ejus validitatem, quid opus ſit, dicitur.*
30. *Extra Sacramentum, & cum Religioſo carente licentia ſui Superioris fieri poteſt. Et cum Perſona ignota.*
31. *Objectio contra concl.*
32. *Solutio.*
33. *Poteſt Comm. revalidare titulum Beneficii.*
34. *Auferreque infamiam provenientem ex irregularitate, ab eo auferribili.*
35. *Recitantur irregularitates ex delicto exceptæ in Bulla. cum Corollario.*
36. *Notabilia ad hanc concl.*
37. *Non incurritur irregularitas ex ſimonia occulta.*
38. *Solvitur objectio.*
39. *Titulum Beneficii ſimoniace accepti nequit revalidare Comm.*
40. *Nec irregularitatem provenientem ex Apoſtaſia diſpenſare.*
41. *Neque irregularitatem contractam ex Dubio in fide, ſigno externo dubium manifeſtante.*
42. *Nec ex hæreſi externa formali.*
43. *Credentes, Fautores &c. ſi irregularitatem incurrant, poſſunt diſpenſari ab ea per Comm.*
44. *Sentiens damnandum eſſe illum de quo ſibi revelatum eſt fore ſalvandum, irregularis non eſt.*
45. *Irregularitatem contractam ex hæreſis ſuſpicione poteſt diſpenſare Comm.*
46. *Ob malam tamen ordinum receptionem minime: quia exceptum eſt.*
47. *Dubius an propria, vel alterius injuſta actione alium occiderit, ab irregularitate probabiliter incurſa nequit a Comm. diſpenſari.*
48. *Quocumque adhuc ſtante impedimento ex parte affecti irregularitate.*

25. PRÆMITTENDUM eſt ex tom. præcenti *tr. 13. d. 3. q. 1.* quid ſit irregularitas, & quotuplex; qua notitia ſuppoſita,

26. Dico: irretitum qualibet cenſura majori, diſpenſari poſſe a Comm. Gen. ab irregularitate ex delicto incurſa per exercitium Ordinis Sac. ut ſi excomm. celebret, vel Evang. aut Epiſt. ſolemniter cantet, ſeu interdictus in Choro aſſiſtat, ut Hebdomadarius, ibique cantet, &c. Ita habetur in Bulla, his Verbis: *Item conceditur facultas dicto Comm. diſpenſandi & componendi ſuper irregularitate, cum his, qui quibuſvis Eccleſiaſticis Cenſuris ligati Miſſas, aliaque Divina Officia celebraverint, ſeu alias ſe immiſcuerint, &c.* quia tamen immediate ad hæc verba habentur ſeqq. *& ſuper alia qualibet irregularitate*, inveſtigabis, quis an poteſtas Comm. ad alias irregularitates ſe extendat; pro quo ſit

27. CONCL. I. Comm. vi præſentis Bullæ poteſt diſpenſare in quacumque irregularitate orta ex delicto, quamvis publica, præter exceptas in ipſa Bulla; uti nec in illis, quæ proveniunt ex defectu. Ita Villalob. Ludovic. a Cruc. Henriq. Rodriq. Trull. Avila, cum Bardi eos pro hac concl. citante, cujus veritas patet ex illa trita ſat juris Regula: *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, arg. l. quæſitum, §. denique ff. de fundo inſtructo.* Si ergo excipiuntur tantum irregularitates ex defectu, evidens ſignum eſt, poſſe ſuper aliis diſpenſare: quoad publicitatem tenent communiter AA. contra Rodriq. nam magis concedit Bulla, quam Epiſcopis Trid. *Seſſ. 23. c. 6. de reform.* ibique traditur facultas eis diſpenſandi quando ſunt occultæ. Secunda autem pars patet etiam ex praxi: nam nec in bigamia, nec cum membrorum defectuoſo, nec illegitimo, & aliis videtur diſpenſare dictus Comm. igitur.

28. Diſpenſatio a Comm. facta prodeſt in utroque foro, quin tamen eximatur irregularis a pœna debita,

quam Judex ob delictum infligere poteſt; utque tamen fidem queat facere diſpenſatus in foro externo de tali diſpenſatione, eam oportet habere ſcriptam.

29. Ut autem valida ſit talis diſpenſatio a Comm. facta, neceſſe eſt, ut intercedat aliqua compoſitio pecuniaria in ſubſidium Cruc. taxanda ab ipſomet Comm. aut ab ejus ſubdelegatis; talis enim compoſitionis neceſſitas patet ex verbis Bullæ, nempe: *Conceditur facultas diſpenſandi, & componendi*. Quibus utrumque copulative exigitur, ut notaſſe Trull. P. Bardi notavit. Quantitas autem in tali compoſitione eroganda, ex tali irregularitate, & Pœnitentis poſſibilitate eſt penſanda.

30. Talis diſpenſatio extra Sacramentum fieri poteſt, conſequenterque abſenti cum Rodriq. Bardi, Trull. etiamque cum Perſona ignota diſpenſari valet: nam nil intereſt, an cognoſcatur Pœnitens necne. Inſuper cum quolibet Regulari non habente licentiam ad hoc ſui Superioris, ni in Religione ſit contrarium ſpecialiter diſpoſitum, uti in Societate JESU per Greg. XIII. ut dictum eſt ſupra.

31. Objicies contra concl. ſequi ex illa, poſſe Comm. diſpenſare in bigamia interpretativa, proveniente ex delicto, utpote, quam quis contraxit, & celebratione matrimonii cum duabus, valide cum una, invalideque cum altera, aut invalide cum utraque: vel in ſimilitudinaria, ut ſi quis contrahat matrimonium poſt votum ſolemne caſtitatis, aut profeſſionem religioſam, ut dicitur *loc. ſupra cit. q. 3. num.* 42. cujus praxin in contrarium experimur: videmus enim, quod tali impedimento detenti, antequam ad ordines promoveantur, ad Papam recurrunt, ut cum ipſis diſpenſet: igitur non in omni irregularitate ex delicto valet Comm. diſpenſare adhuc demptis exceptit.

32. Reſpond. cum Trull. Henriq. Bardi, dictam irregularitatem non eſſe per ſe ex delicto, ſed per accidens, cum per ſe, & primario utraque procedat ex defectu Sacramenti, ut dicitur *loc. cit. in ſum.* unde ad ipſam non extenditur poteſtas Comm. quia ſuper omnibus per ſe ex delicto provenientibus tantum diſpenſare valet. Nec ſicut hic ratio defectus obeſt: ut irregularitas poſſit diſpenſari a Comm. ita in homicidio caſuali. Eſt ratio: quia Pontifex ſimul extrahit a poteſtate ejus homicidium qualificatum, ſeu voluntarium, ut ibi habetur, per quod, ut ſupra diximus, videtur concedere diſpenſationem ſuper caſuali, quod valde differt ab illo, & in exceptione illius conceſſa venit ſuper hoc poteſtas.

33. CONCL. II. Comm. poteſt revalidare titulum Beneficii, & fructuum ex illo perceptorum iis, cum quibus diſpenſat. Sic expreſſe habetur in Bulla his verbis: *Cum retentione Beneficiorum, & fructuum ex iis perceptorum, &c.* Beneficium tamen cujus Titulus a Comm. validatur, eſt ſuperveniens irregularitati, non autem antecedens: quia irregularitas, ut ex communi ſententia notat Bonac. *de cenſuris diſp. 7. q. 1. p. 2. num.* 8. non privat Beneficiatum Beneficio, ſeu penſione, ante irregularitatem obtenta, ut ibidem probatur ab eodem A.; idem dices de juriſdictione: Irregularis enim exercere poteſt valide, & licite actus juriſdictionis non involventes actus ordinis, ut tenet idem Bonac. *n.* 5. ex multis.

34. Poteſt etiam Comm. auferre infamiam provenientem ex irregularitate, quæ ab ipſo tolli poteſt, ut dicitur in eodemmet diplomate. Adverte, quod in nulla irregularitate ex dictis valet Comm. diſpenſare, quando delicta, ex quibus oriuntur patrata fuerunt in contemptum Clavium: ut ita notatur in Bulla, in qua licet reſtrictio hæc apponatur contra eos, qui dum aliqua cenſura ſunt innodati, celebrant Sacrum, vel alias in divinis ſe immiſcent; tamen hoc ipſum eſt extendendum ad delicta illa, facta in contemptum Comm. Gen. Ratio eſt: quia motivum æque ſe habet ad omnia, punire nempe eos, qui ex Dei contemptu, aut Eccleſiæ operantur; itaque univerſaliter explicantur verba dicta. Ita Rodriq. Trull. Bardi; contemptus tamen debet eſſe formalis: quia virtualis, & interpretativus in omni noxa includitur; evenietque ille, cum quis parvi pendens Eccleſiaſticas pœnas, cenſuras ejus violabit, vel directe nolet obedire Eccleſiæ, ipſius juriſdictioni ſe ſubmittere, &c.

35. Num. 27. diximus aliquas eſſe exceptas irregularitates in quibus non poteſt Comm. diſpenſare, quæ quinque ſunt. I. Quarum oritur ex homicidio voluntario. II. Ex ſimonia. III. Ex Apoſtaſia a fide. IV. Ex hæreſi. Et V. ex prava ordinum receptione; ad quarum plenam intelligentiam circa I. Dico per homicidium voluntarium intelligi illud, quod eſt formaliter, & directe voluntarium, aut directe intentum, & contra diſtinctum ab eo, quod non eſt in ſe directe volitum, ſed ſolum in cauſa, licet culpabile ſit; hocque modo voluntarium homicidium ſumitur in Concil. Trid. *Seſſ. 24. cap. 9. de reform.* dum facultas conceditur Epiſcopis diſpenſandi ſuper irregularitate qualibet occulta, & non deducta ad forum contentioſum. Igitur Comm. diſpenſare quit ſuper irregularitate orta ex mutilatione, uti Epiſcopus, itaque tenent Navarr. Rodriq. Trull. Bardi; licet contrarium ſentiat Ludovic. a Cruc. Ratio eſt: quia homicidium voluntarium unice excipitur, & in pœnalibus non eſt facienda extenſio, imo verba preſſe interpretanda ſunt.

36. Circa II. occurrit dicendum: quod pœnæ ipſo facto incurrendæ impoſitæ ſunt triplici ſimoniæ: utpote ob ingreſſum Religionis, ob promotionem ordinum, & Beneficiorum adeptionem. Contra enim ſimoniacos in Beneficiis, & ordinibus extat Extravag. Paul. II quæ incipit: *Cum deteſtabile ſcelus*. Contra ſimoniacos pro Religionis ingreſſu, alia Urban. IV. de ſimonia, quæ incipit: *Sane, ut in vinea Domini*; his præmiſſis, ſit

37. CONCL. III. Non incurritur irregularitas ex ſimonia occulta. Ita colligitur ex dictis in hoc *tom. tract. 13. d. 3. q. 2. n. 20. & ſeqq.* rationque eſt: quia in jure non eſt expreſſa. Ex quo in hac ſententia, quia qui talia patrarint delicta diſpenſatione Comm. non egent, ſurgit dubitatio, an poſſit Comm. diſpenſare in irregularitate, quæ oritur ex infamia reſultante ex delicto ſimoniæ, intellige infamiam juris, nimirum de illa irregularitate, quæ oritur poſt ſententiam datam a Judice condemnatoriam delicti, ut dicitur *loc. citat. ſum. n.* 19. probatque Suarez, & colligitur ex *cap. ſane 15. q.* 3. & ex communi DD. conſenſu concludit pœnam hanc non ipſo facto, ſed poſt Judicis ſententiam damnatoriam incurri; adeoque reſpond. negative. Ratio eſt: quia radicaliter, & mediate irregularitas iſta proficiſcitur ex ſimonia, quæ unum ex delictis exceptis eſt a Pontifice, in nulla enim irregularitate, quæ vel immediate, vel mediate a delictis exceptis procedit, cum quibus connexionem neceſſariam habeat, diſpenſare valeat.

38. Nec objicias: ex hoc ſequeretur, quod excom. vel ſuſpenſus per delictum ſimoniæ, violans cenſuras, & irregularitatem incurrens, non poſſet in tali irregularitate diſpenſari a Comm. quia radicaliter, & mediate a ſimonia originem ducit talis irregularitas; nam hæc per ſe, & adæquate pendet a violatione cenſuræ, valdeque per accidens a ſimonia, quæ cenſuræ violatio nullam cum ſimonia habet connexionem; irregularitas autem orta ex infamia, abſque actione media, veluti quædam proprietas oritur ex ipſa, ut per ſe connexa cum ſimonia independenter ab actione delinquentis.

39. Ex hoc ſequitur non poſſe Comm. revalidare titulum Beneficii ſimoniace accepti, ut tenent Bardi, & Rodriq. imo nec compoſitionem fructuum perceptorum a ſimoniaco facere, ut ſentiunt Rodriq. Trull. Bardi, quamvis Sum. Pontifex revalidationem tituli concedat. Eſt ratio: quia ſicut non poteſt diſpenſare in irregularitate, proveniente ex ſimonia; ita neque titulum Beneficii revalidare, conſequenterque nec fructuum perceptorum compoſitionem: hæc enim omnia ſunt per ſe connexa cum delicto ſimoniæ; adeoque non valens ſuper uno, nec ſuper alio poteſt. Similiter nec revalidare, nec componere valet ſuper irregularitate, quocumque ex alio delicto exceptis procedente.

40. Circa III. dicam: Apoſtaſiam pluries accipi poſſe, ut in *tom. 1. tract. 4. d. 4. q. 4. n. 36. & ſeqq.* hic tamen ſolum de irregularitate proveniente ex Apoſtaſia a fide ſit mentio; & in hoc ſenſu in illa non poteſt Comm. diſpenſare.

41. IV. Iniquitas, cujus irregularitas a Comm. non poteſt diſpenſari, eſt hæreſis, non interna, ſed formalis externa: quia illam non punit Eccleſia, ut videri poteſt in *ſum. loc. immediat. citat. q. 3. n. 26. & ſeqq.* ubi habes conditiones requiſitas ad incurrendam excomm. hæreticis impoſitam. Si tamen quis exterius tantum oſtendat, ſe eſſe hæreticum, interius fidem retinendo, probabiliter incurret irregularitatem, & quoad hanc ſententiam Comm. in illa diſpenſare non

vale-

valebit. Eſt ratio: quia irregularitas in quo diſpenſare non poteſt Comm. eſt ea vera hæreſi; & non ficta, ſicque debemus intelligere, cum verſemur in pœnalibus, & odioſis. (idem ſentiri debet de Apoſtaſia a fide.) Tamen probabiliſſimum eſt non incurri irregularitatem, in quo caſu nullus egebit diſpenſatione.

42. Qui dubitat de fide, ſi ſigno externo prodit dubitationem, probabiliter hæreticus eſt, ut dicitur in *ſum. tom. 1. tract. 4. d. 4. q. 2. num.* 23. irregularitatemque: propter hanc hæreſin incurſam nequit Comm. diſpenſare:

43. Credentes tamen, Fautores, Receptatores, & Defenſores hæreticorum ſi irregularitatem incurrant, ut *tract.* 13. *d.* 3. *quæſt.* 2. *n.* 18. habetur, in ea non poteſt diſpenſare Comm. Eſt ratio: quia non eſt irregularitas fundata in hæreſi; cumque verſemur, ut dictum eſt, in odioſis, non eſt extendenda ea una ad aliam irregularitatem exceptio.

44. De eo autem, cui revelatum foret Petrum e. g. eſſe damnandum, ſentiretque eſſe ſalvandum, aut e contra, non eſſe irregularem ſentio, quamvis coram Deo revera hæreticus ſit: quia hæc uti aliæ Canonicæ pœnæ ſolum imponuntur contra eos, qui non credunt Eccleſiæ tanquam regulæ proponenti rem aliquam eſſe credendam, ut a Deo ipſi Eccleſiæ revelatam.

45. Irregularitas contracta ex hæreſis ſuſpicione; ſive ſuſpicio ſit ex diſpoſitione juris, ut quando lex ſtatuit ex tali, vel tali crimine poſſe præſumi hæreſin; ſive ex facto ipſo; in quantum, ſecluſa juris diſpoſitione, ex ſe præbet fundamentum ad inducendam talem ſuſpicionem, ut pactum explicitum cum Dæmone, eum invocare, colere, reſponſa ab eo petere, & expectare &c. diſpenſari poteſt a Com. quia non ab hæreſi (delicto excepto,) nec ex infamia ut ſic, ſed eſt ex infamia in alio delicto ab hæreſi formali diverſo generante hæreſis ſuſpicionem.

56. Super ultima exceptione dicendum eſt: in mala ordinum Sac. receptione de quibus communiter eſt intelligenda irregularitas incurſa, ſi irregularitas incurritur, non poſſe diſpenſare Comm. certum eſt, ex exceptione Pontificis: Complures enim ſunt caſus circa indebitam ordinum ſuſceptionem, in quibus irregularitas non incurritur, quorum aliqui referuntur in hoc *tom. tract.* 13. *d.* 2. *q.* 2. *n.* 17. *& ſeqq.* tamen in quibus expreſſus eſt irregularitatis incurſus, ſunt ſeqq. in furtiva ordinatione, quæ evenit, dum quis non ad ordines amiſſus ſe ingerit cum aliis ordinandis, ſive id faciat alienum uſurpando nomen, ſive ſub proprio ſuo nomine alium proponat examinandum, poſteaque ipſe vocatus proprio nomine accedat ad ordines ſumendos; huncque eſſe irregularem ex cap. veniens, & cap. innotuit, *de eo qui furtive* probatur, & ita Suarez, Trull. Bardi. Etiam irregularitatem incurrit, qui adminiſtrat ordinem illum quem non habet, ut habetur in *cap.* 1. *&* 2. *de Cler. non ord. miniſtr.* Filliuc. Bauny, Bardi, ad hanc tamen irregularitatem incurrendam delinquens debet eſſe Clericus: ut habetur in *can. cit. cap.* 1. *&* 2. licet enim tale delictum commiſſum a Laicis, majus ſit, quam a Clericis; tamen cum pro iis non ſit irregularitas in jure poſita, non illam incurrunt, quidquid dicant Sotus, Sylveſter, Suarez, Valentia apud Bauny, & Bardi præter duos caſus aſſignatos a Filliuc. apud ipſum non agnoſcit irregularitatis incurſum, ſed ſuſpenſionis; probabile tamen docet incurri eam in iterata ordinis receptione; adeoque ſi ſit propria irregularitas, nequibit Comm. diſpenſare: quia tamen utraque ſententia probabilis eſt, diſpenſare valebit, ne dum; quia licet ſequi opinionem practice probabilem; ſed quia exceptio hæc ut diximus, eſt odioſa, conſequenterque niſi conſtet irregularitatis pœnam fundari in aliquo ex delictis exceptis, diſpenſare poterit Comm.

47. Ex dictis quæres: An dubius, num actione propria injuſta, vel alterius mors alicujus ſecuta fuerit, diſpenſari poſſit, in irregularitate contracta, a Comm. reſpond. non poſſe Comm. diſpenſare in tali irregularitate, quæ juxta Comm. & probabiliorem opinionem incurritur: quia eſt eadem, ac irregularitas propria homicidii voluntarii, quæ eſt una ex exceptis.

48. Quocumque impedimento ſtante, tali obſtrictus irregularitate Pontifici reſervata, nequit diſpenſari a Comm. qualiter Epiſcopus poteſt in quampluribus caſibus reſervatis Summ. Pontifici, ad quem ob urgentiam eorum multoties non patet recurſus: quia Comm. eſt purus delegatus Summi Pontificis, a quo aliam formalem, vel radicalem poteſtatem nullam habet, præter conceſſam, uti Epiſcopi poteſtatem ingenitam habent in iis, quæ a Pontifice ſunt reſervata; ſicque dum ad S. Sedem non patet aditus, valet Epiſcopus ſuper iis cognoſcere: qualiter expoſtulat rectum ovium regimen.

QUÆSTIO VII.

De facultate Comm. ad validandum matrimonium irritum, prolemque legitimandam.

Tria concedit Summ. Pontifex Comm. in præſenti I. Ut diſpenſare valeat in impedimento proveniente ex primo, & ſecundo gradu affinitatis inceſtuoſæ poſt matrimonium cum tali impedimento contractum, quibuſdam poſitis conditionibus. II. Prolem legitimare ante diſpenſationem. III. Si matrimonium fuerit valide initum, eique ſupervenerit idem impedimentum, cum ipſis conjugibus diſpenſare ad debitum petendum. Circa hæc tria aliquæ trutinabuntur difficultates; ſed de poteſtate diſpenſandi in impedimento proveniente ex primo, & ſecundo affinitatis inceſtuoſæ gradu poſt matrimonium cum tali impedimento contractum prius, & aliis per ordinem.

SUMMARIUM.

49. *Quid ſit affinitas. Remiſſive.*
50. *Facultas Comm. ad rectam etiam extenditur.*
51. *Non vero ad illud impedimentum matrimonii.*
52. *Conditiones requiſitæ ad validam diſpenſationem adducuntur.*
53. *Et ita neceſſariæ ſunt, ut ſine iis diſpenſatio ſit nulla.*
54. *Non tamen obſtat denuntiationum omiſſio in matrim.*
55. *Itaque ita poteſt Comm. diſpenſare, iis non præmiſſis, licentia ab Epiſcopo præſtita.*
56. *Secunda conditio exigita exponitur.*
57. *Talis diſpenſatio unice prodeſt in foro conſcientiæ.*
58. *Tertia explicatur conditio.*
59. *Corollarium.*
60. *Quarta, & quinta conditio aliqualiter enodantur.*
61. *Legitimatio prolis tantum valet in foro conſcientiæ.*
62. *Legitimationis effectus recitantur.*
63. *Poteſtas diſpenſandi ad petendum debitum traditur.*
64. *Refutatur illatio.*
65. *Inceſtuoſus inſcius pœnæ Eccleſiaſticæ non privatur jure petendi debitum.*

49. ANTE omnia præmittere oportet, quid ſit affinitas, cujus notitiam, ne bis repetatur idem, ex ſum. conſequeris in hoc *tom. tract.* 14. *d.* 14. *q.* 4. §. 11. ubi, & quomodo dirimat matrimonium videbis, ad quotque gradus ſe extendat, quibus ibi dictis ſuppoſitis, ita

50. CONCL. I. Facultas Comm. nedum eſt ad affinitatem collateralem præciſe, ſed & ad rectam probabiliter extenditur, de quibus *loc. cit. n.* 124. *&* 125. ut ſi quis poſt copulam cum Berta e. g. ducat ejus ſororem, vel filiam aut matrem. Ita Rodriq. Sanchez, Trull. Ludovic. a Cruc. citat. a P. Bardi. Eſt ratio: qui uterque affinitatis gradus eſt a Jure Canonico introductus. Probabiliter dixi; quia in *loc. cit. ſum. n.* 125. dicitur jure naturæ dirimere matrimonium affinitatem in linea recta, conſequenterque in hac opinione minime poteſt Comm. cum nec committens poſſit; ſolumque ipſi ſit poteſtas tradita quoad collateralem.

51. Ad nullum aliud impedimentum dirimens ſive impediens extendi poteſtatem Comm. conceſſam, cenſeo cum Trull. & Bardi. Eſt ratio: quia facultas Bullæ reſtringitur ad affinitatem ex copula fornicaria in primo & ſecundo gradu; adeoque cum aliunde ipſi non concedatur, non eſt ei talis poteſtas tribuenda.

52. Ut autem valide diſpenſet Commiſſ. in prædicto impedimento, ſequentes exiguntur conditiones. I. Ut matrimonium jam ſit celebratum in facie Eccleſiæ juxta formam Concil. Trid. II. ut illud impedimentum ſit occultum. III. Ut tempore contracti matrimonii ſaltem alter bona fide contraxerit. IV. Ut conjux innocens certior fiat de nullitate conſenſus, & matrimonii contracti. V. Ut magna ſint eventura ſcandala, negata diſpenſatione.

53. Hæ igitur conditiones adeo ſunt neceſſariæ, ut

una

una ex eit deficiente, nequeat Comm. diſpenſationem impendere; alias irrita foret: quia ſe habent ut forma, ut tenent communiter AA. quæ cum det eſſe rei, quamvis in minima deficiat parte, corruit totum, ſeu actus: cum ergo a Summo Pontifice Comm. tradatur dicta poteſtas ſub dicta forma, hoc eſt prædictis conditionibus, quæ a jure communi non procedunt, ſed ex ſpeciali Pontificis diſpenſatione; ideo ita ſervandæ, aliter diſpenſans, excedere videtur poteſtatem ſibi datam, & conſequenter diſpenſationem invalide exercere.

54. Non oberit tamen alicujus, aut omnium denuntiationum omiſſio, cum licentia Epiſcopi, quia legitime ſervata Trid. forma cenſebitur adhuc celebratum matrimonium. Similiter ſi abſque cauſa aliqua, omitterentur dictæ denuntiationes; quia levis eſt omiſſio, ut tenet Sanchez ex pluribus; non obſtans, ut non dicatur, ſervatam non fuiſſe Trid. formam; cum aliunde certus ſit Parochus nullum adeſſe impedimentum; de quo ſi moraliter non foret certus, lethali noxa macularentur omittentes, conſequenterque non poſſet dici ſervatam fuiſſe Trid. formam; quamviſque ad unguem ſervanda ſit cujuſcumque actus, ne vitietur, ut diximus ſup. tamen ſtante certitudine morali de negatione alicujus impedimenti, ſalvatur forma ſolemnitatis matrimonii, eſſentialiſque ratio impletionis ritus ſervatur, una vel omnibus deficientibus denuntiationibus.

55. Unde adhuc diſpenſare poterit Comm. in matrimonio celebrato, denuntiationibus omiſſis, licentia præſtita ab Epiſcopo abſque cauſa. Ratio eſt: quia in eo tunc adhuc ſervata diceretur Trid. forma. Eccleſiæ enim ritus ad contrahendum licite matrimonium non exigunt eſſentialiter denuntiationes; ſed has, vel Epiſcopi licentiam ad eas omittendas; ſive licentia fundetur in legitima cauſa, ſive non. Concil. enim dum ſe remittit ad Epiſcopi judicium, non irritat factum ſuper quo imprudenter ſe gerat: gravi tamen culpa inquinaretur Epiſcopus in hoc caſu; quia non habet facultatem licite diſpenſandi in denuntiationibus utcumque. Et hæc de prima conditione.

56. Circa ſecundam autem, nempe, quod impedimentum ſit occultum, hoc eſt, non publicum, ſeu ignotum a majori parte Civitatis, Loci &c. quomodo intelligunt Rodriq. Villalob. Sanchez, Diana, Trull. Bardi, & non prout contra diſtinguitur a probabili, ſeu noto duobus, vel tribus &c. qui in judicio probare poſſunt: Quo modo dicto ſumi debere, patet: quia Pontifex ſcandala, & infamiam vult vitare. Occultum etiam dicitur, cum ignoratur, in facto adeſſe tale impedimentum, ut ſi publicum ſit Petrum copulam habuiſſe cum Berta e. g. poſteaque contrahat cum ejus ſorore, vel filia, & publice ignoretur tale impedimentum; quia licet publicum ſit factum, non tamen impedimentum, ſed formaliter occultum, ut ſentiunt complures AA. citati a P. Bardi, qui cum aliis ibi citatis tenet publicum eſſe impedimentum, quando ad forum contentioſum eſt deductum, citatuſque eſt jam Reus, accuſatione præcedente; ſicque Comm. nequit diſpenſare revalidando matrimonium, & hoc, ſive declaratio cauſæ fuerit juſta, ſive injuſta; e contra autem, ſi Reus fuerit abſolutus, etiamſi falſis teſtibus ſententiam liberatoriam obtinuerit, ut ibi alii citati AA. Ratio eſt: quia redditur occultum per recuperationem famæ.

57. Hæc autem diſpenſatio ſolum prodeſt pro foro conſcientiæ, ut dicitur in textu, & communiter DD. unde non debet fieri coram Notario, & teſtibus, nec in ſupplicatione debent exprimi nomina eorum, cum quibus eſt Com. diſpenſaturus, alias publicum fieret; ſed tacitis nominibus litteræ debent expediri, & peti: ſi autem poſt diſpenſationem, publicum fieret impedimentum, ad Pontificem foret recurrendum, ut diſpenſatio confirmaretur. Ita Rodriq. Trull. Villalob. Bardi.

58. Tertia conditio requiſita ad hujus diſpenſationis validitatem eſt, ut tempore contracti matrimonii alter ſaltem contrahentium impedimentum ignorarit, hoc eſt bona fide contraxerit, ex quo patet, non poſſe diſpenſare Comm. quando ex utraque parte mala fide contractum eſt, hæc tamen bona fides ſalvabitur in eo, qui conſcius copulæ habitæ cum conſanguinea, in primo, vel ſecundo gradu, uxoris, cum qua contraxit, inſcius tamen impedimenti reſultati, ut patet ex dictis ſupra. Si tamen ignorantia vincibilis foret impedimenti, non foret in bona fide, conſequenterque nec poſſet diſpenſare Comm. (quamvis bene Epiſcopus in matrimonio jam contracto cum impedimento dirimente occulto) cum tali ignorantia laborantibus, licet contrarium teneat Thomas Sanchez, & Batt. aliis illud probans, confirmatque ex Trid. *Seſſ. 24. de matrim. cap. 25.* quia ibi Concil. ſcientiam, & præſumptionem in contrahentibus exigit, ad hoc, ut ſeparentur; conſequenterque ignorantia vincibilis, craſſa vel culpabilis, cum bona fide illic non pugnabit; bene tamen hic oberit certe bonæ fidei requiſitæ, ut Com. valeat diſpenſare, quia exigitur, quod impedimenti ſit ignarus ſaltem unus contrahens, quod nequit dici de eo qui craſſam habet, & vincibilem ignorantiam.

59. Ex hoc deduces, quod cum ignorantia eſt culpabilis venialiter e. g. dum quis inadvertenter, ſeu non plene conſideratur obligatio inquirendi, ut dum quis non deſiderat, an actus fornicarius cum conſanguinea uxoris ſit impedimentum nec ne, poterit diſpenſari ab impedimento a Comm. quia ille talis dici poteſt ignarus impedimenti, & bona fide contrahens; ſimiliter ſi proveniat culpa levis ex eo, quod delinquens ſolum apponat diligentiam neceſſariam ſolum ad vitandam culpam. Eſt ratio: quia noxa levis utcumque non deſtruit bonam fidem; & ſicut juxta probabilem opinionem ex levi culpa non oritur obligatio reſtituendi damni illationem, cui adhæret A. in *ſum. tom. 1. tract. 9. d. 5. n. 87.* ita culpa levis in inquirenda veritate non eſt ſat, ut qui ita contrahit, non poſſit a Com. diſpenſari vi Cruc. aliis poſitis requiſitis: quia ſicut culpa venialis etiam ex omiſſione debitæ diligentiæ non ſufficit ad tollendam denominationem bonæ fidei ab ejus Poſſeſſore; & in damnificando non ſufficit ad deſtruendam denominationem exemptionis a reſtitutione: ita neque in ſubjecta materia erit potens auferre denominationem ignorantiæ, ita ut illam majorem diligentiam debitam omittens ſub veniali, non dicatur adhuc ignorans impedimentum, conſequenter diſpenſabilis a Com.

60. Aliæ conditiones, quarta nempe, & quinta ſunt, ut conjux innocens, antequam matrimonium de novo celebretur, fiat certior de nullitate prioris conſenſus, cujus celebrationis cauſa taceri poteſt (ait Sum. Pontifex) ſi timentur ſcandala. Diciturque in ſum. de hac clauſula, hoc *tom. tract.* 14. *d.* 14. *q.* 1. in fine additionum poſt *n.* 174. ad meliorem inſtructionem Confeſſarii in litteris expeditis Sac. Pœnitent. poni; non vero ut conditionem, ſine qua non; tamen in Cruc. accipitur, ut conditio; ut pro certo communiter habetur: quia ſtrictioribus verbis commendatur, denotantibus ut conditionem exigi.

61. Facultatem inſuper legitimandi prolem ex fornicaria copula habitam, vel habendam concedit Sum. Pontifex Comm. ut patet ex verbis in Bulla poſitis, ſcilicet: *Prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernere*, ubi per ly *exinde* refertur legitimationi prolis matrimonii illius, in quo diſpenſare valet Comm. hæc tamen legitimatio pro foro tantum conſcientiæ prodeſt juxta Trull. Bardi, Sanchez & alios. Ratio eſt: quia ibi exprimitur per limitationem, quæ procul dubio ad matrimonii diſpenſationem, & prolis legitimationem extenditur.

62. Effectus legitimationis eſt inter alios: ut legitimatus ad omnes Ordines Sacros promoveri poſſit; & ad quævis Beneficia acquirenda, ut notant Sanchez, & Trull. in bonis autem temporalibus ſuccedere negat Sanchez, conceditque Trull. Aſt licet hoc efficere non valeat Comm. tamen ex Canonico jure legitimatus, jus habet in temporalia bona: eo quod legitima ſit proles habita ex matrimonio, quod ſaltem una pars bona fide contraxit; adeo ſi ex vi legitimationis, Comm. non habet jus legitimatus, quod conſequitur in ſententia Henriquez etiam, habet illud ex Jure Canonico Proles tamen habita ex matrimonio utrinque mala fide contracto legitimari non poteſt: quia hæc facultas conceſſa eſt Comm. tamquam acceſſorium ad principale, utpote poteſtatem diſpenſandi in impedimento dirimente; cum ergo in tali nequeat diſpenſare matrimonio, nec ab eo prolem habitam legitimare. Si tamen Epiſcopus diſpenſarit in matrimonio, caſu quo poterat, Comm. nec legitimarit prolem, valebit eam legitimare Comm. hæ enim facultates ſeparabiles ſunt, poteſtque Comm. ad ſecundam, quando ad primam, licet a caſu non exercuerit circa hanc poteſtatem. Ita tenent Trull. Sanchez, Bardi.

63. Dein

Digitized by Google

63. Dein conceditur Comm. facultas diſpenſandi in impedimento petendi debitum, eveniente poſt matrimonium contractum, ortoque ex copula fornicaria cum conſanguinea conſortis in primo, vel ſecundo gradu, de quo in jure Canonico *cap.* 1. *de eo qui cognovit conſang. verſ. ſi quis cum filiaſtra*, & *aliis cap.* patet ex verbis conceſſionis: *Nec non in ſuperveniente ſimili affinitatis impedimento ſimpliciter diſpenſare, ut debitum petere poſſint.*

64. Inferes ex hac facultate, poſſe etiam diſpenſare in tali impedimento, orto ex copula cum conſanguinea ſpirituali; ſed male: quia quamvis ample videatur interpretanda hæc facultas, hoc tamen valet quando caſus, de quo eſt dubitatio, comprehenditur ſub conceſſis verbis, ut probat Sanchez, Merolla, & alii ab ipſis citati in ore P. Bardi. Deinde cum ſint diverſi caſus, ita ut unus in alio non contineatur, ex conceſſione ſuper uno non eſt ſupra alium inferenda.

65. Adverte demum, quod inceſtuoſus licet conſcius ſit prohibitionis juris naturæ, & divini, ſi tamen Legis Eccleſiaſticæ inſcius ſit, petere poteſt debitum a propria uxore; quia non incurrit pœnam dictam, ut dictum eſt. Ita Sanchez, Henriq. Baſilius de Leandro, Merolla, 16. citans AA. aliique nominatim citati a P. Bardi, & innominati id colligentes ex cap. ut animarum periculis de conſtitut. in 6. Ratio eſt: quia inſcius legis, contra eam faciens, non delinquit, conſequenterque ab ipſius pœna eſt immunis, adhucque ſi conſcius quis foret Eccleſiaſticæ legis prohibentis, ignarus tamen pœnæ juxta Merollam, Caſtropalaum, Bardi, & alios a P. Sanchez citatos *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 32. in fine: pœnæ enim incurſus ſcientiam facti, & pœnæ exigit, præcipue cum eſt extraordinaria, qualis eſt præſens, ut tenet citatus Sanchez cum aliis citatis a citat. P. Bardi, dicente pœnam illam eſſe extraordinariam in præſenti, quæ excedit condignitatem delicti ſolitarie ſpectati, non autem conſiderati, ut veſtiti omnibus circumſtantiis; cum ergo copula fornicaria, non ſit condigna privationis, debiti conjugalis poſtulandi, quæ eſt graviſſima pœna, impoſita tamen ad terrendum tamquam depravatam frequentiam exiliendam, & periculum vitandum, quibus ablatis non fuiſſet imponenda; ideo extraordinaria, & exorbitans dicitur, conſequenterque ut incurratur, opus eſt cognoſci. Demum in his diſpenſationibus nulli debet dare litteras Comm. hocque vult Pontifex, ne impedimentum illud detegatur: unde ſi cauſæ ſimilis cognitio a Comm. ad Confeſſarium mittatur, litteras lacerare ille tenetur, facta diſpenſatione.

QUÆSTIO ULTIMA.

De facultate diſpenſandi in hora celebrandi, ſacrumque audiendi.

SUMMARIUM.

66. *Comm. habet facultatem diſpenſandi in hora celebrandi.*
67. *Una hora ante lucem, poſtque meridiem cum Nobilitate, ut audire queat Sacrum.*
68. *Per Nobiles Perſonas, qui intelligantur.*
69. *Doctoratus gradu in quolibet jure, & Theologia inſigniti, nobiles vocantur; etiamque divites, viles artes non exercentes.*

66. SUmmus Pontifex poſt gratias ſupradictas conceſſas Comm. tribuit poteſtatem diſpenſandi ſuper horis præfixis celebrandi, quæ ad libitum ſacerdotis pro celebratione aſſumi nequeunt; verb. ſeqq. *Item etiam conceditur facultas dicto Comm. quod Perſonis Nobilibus, & quæ juxta potius Comm. arbitrium qualificatæ fuerint, ut miſſas per horam ante lucem, & poſt meridiem audire, & celebrare facere valeant, indulgere poſſit.* Hac facultate etiam ſupponitur certis horis tantum celebrari poſſe, conſequenterque miſſas audiri, quæ horæ, quales ſint, habes in hoc *tom. tract.* 14. *d.* 5. *q.* 9. quibus ibi dictis præmiſſis, ſit

67. CONCL. I. Comm. vi Cruc. Perſonis Nobilibus licentiam dare poteſt celebrandi, vel celebrari faciendi, miſſamque audiendi per horam ante lucem; vel miſſam inchoare per horam completam poſt meridiem. Hæc concl. eſt intelligenda, quod per horam ante lucem, aut poſt meridiem queant dictæ Perſonæ celebrare, facereve, (hæc enim duo coincidunt in unum, ideoque de uno diſpoſitum, & in alio venit, pateteque in habente privileg. celebrare faciendi tempore interdicti, cui ſi Sacerdos ſit, & licet ei celebrare) Sacraque audire ultra totum tempus a jure Communi conceſſum, ut tenent quamplures AA. Theologi, & Canoniſtæ; quamvis contraria Sententia, nempe, quod non ultra totum tempus a jure Communi conceſſum, intelligenda ſit hora ante, vel poſt, probabilis ſit. Claritatis gratia nota, quod celebrare per horam ante lucem, ultra totum tempus de jure communi conceſſum, eſt poſſe celebrare per mediam ſupra integram horam, & amplius, ante lucem: qui ex ſolo jure communi ſecluſo quocumque privilegio, ut ait Victoria, & in *loc. cit. ſum. num.* 106. dicitur media hora ante primam lucis irradiationem, aut crepuſculum diei, poſſe miſſam inchoari, dum in initio ejus finiatur; & in hoc ſenſu, media Comm. diſpenſatione per mediam horam, & integram ante lucem poterit quis miſſam celebrare, aut facere. Celebrare autem per horam ante lucem, non tamen ultra totum tempus a jure Communi conceſſum, eſt celebrare per unam horam tantum ante primam lucis irradiationem. Idem dicas de hora poſt meridiem. His datis non tibi inutile videatur privilegium hoc in ſententia negante, præcipue reſpectu conſumentis horam prope integram in celebratione; nam ſaltem in ea operatur hoc, quod eſt tollere dubitationem, quæ eſt inter AA. nempe quando tempore anticipari poſſit miſſa Auroræ ortui. Dein ob alias rationes ſupra traditas de aliis privilegiis in Bulla conceſſis, quæ licet nil de novo concedant, tamen, ut inutilia, rejecimus, debere relegari, licetque hæc ratio inutilitati privilegii aſſignetur communiter ab AA. tamquam unica, & fundamentalis, ad ſtabiliendam intelligentiam a Nobis datam concluſionis traditæ; ea tamen ut inutilis rejicitur, ſequenſque aſſignatur: quia crepuſculus diei, aut prima lucis irradiatio, vel tempus Auroræ, non mathematice, ſeu phyſice eſt explicandum, ſed moraliter, quo modo latitudinem habet; adeoque hora ex privilegio accipienda eſt, pro toto illo tempore, quod eſt ante illum unum, aut alterum quadrantem Auroram præcedentem; idcircoque &c.

68. Per nobiles Perſonas non veniunt præciſe hæ, quæ ab Anteceſſoribus nobilem duxerunt originem; ſed etiam, quæ ratione officii, vel dignitatis tales a lege effecti ſunt, uti Præſides, capita diverſorum Tribunalium, Judices magnæ Curiæ, Conſiſtorii, Regni patrimonii: quia hæ Beneficio Regis, Regio ſervitio adſcripti ſunt, pariterque Nobiles omnes habentur, ut docet Bartol. & notat Barboſa, Merolla, Caſtro.

69. Similiter Doctores, ſive in jure Canonico, ſive Civili: aut in Theologia, Nobiles vocantur. Ut tenent quamplures AA. citati a Patre Bardi. Eſt ratio: quia hi tales ita exiſtimantur; ſcientia enim in utroque jure magnum affert decorem Perſonæ ſcienti. Et adhuc Tiraquell. vult divites, nobiles eſſe, quia quemdam (ait dictus A.) ſplendorem gignunt, & ſine eis Nobilitas ſordeſcit; excipit tamen maculatos exercitio vilium artium, quia per tale exercitium nobilitas amittitur, obumbratur, aut ſuſpenditur; quia tamen Pontifex dicit, quod juxta Comm. arbitrium Perſonæ qualificatæ ſint, per hæcque verba non expoſcatur diſtincta conditio a præcedenti, nempe quod Perſonæ ſint Nobiles modo dicto, cum his tantum, & non aliis erit integrum Comm. Gen. diſpenſare, vel non.

Omnia humillimo animo, ſubjiciuntur correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ: ſintque in laudem primæ ſuper-Cœleſtis Hierarchiæ, omnipotentis Dei; ſecundæque decus, & gloriam, Intemeratæ Matris.

APPEN-

APPENDIX,

Continens modum legendi, & ſcribendi Citationes utriusque Juris.

§. I.

DE JURE CANONICO.

SUMMARIUM.

Partes Juris Canonici ſunt, Decretum Gratiani, & unde ſic dictum?
Decretales Gregorii IX.
Liber Sextus Decretalium.
Clementinæ. Extravagantes Joannis XXII. & Extravagantes Communes.
Decretum Gratiani habet tres partes.
Prima pars, quæ, & quomodo citetur?
Secunda pars, ejuſque citatio.
Tractatus de Pœnitentia, & quomodo citetur?
Tertia Decreti pars, & quomodo citetur?
Quinque Libri Decretalium, & quomodo citentur?
Sextus Decretalium, & Clementinæ, ac quomodo dividantur, & citentur?
Extravagantes Joannis XXII. quæ & quomodo citentur?
Extravagantes Communes, earumque citatio.
Dicti modi citandi quandoque variantur.

CORPUS totius Juris Canonici plures, ac univerſim ſex continet partes. I. *Decretum Gratiani*, ſic dictum, quod a Gratiano Monacho S. Felicis, Ordinis S. Benedicti (ut notatur in Monitione ad Lectorem Decreto præfixa) ut diverſis tum Summorum Pontificum, tum Sanctorum Patrum, atque Conciliorum dictis, decenti ordine in unum volumen, circa annum Domini 1151. ſit compilatum.

II. *Decretales Gregorii PP. IX.* ſic dictæ, quia Gregorius Papa Nonus varias Conſtitutiones, ſeu Decretales Epiſtolas ſuorum Prædeceſſorum, per S. Raymundum de Pennafort, Ord. FF. Prædicatorum (cujus Feſtum nunc celebratur die 23. Januarii) in unum volumen colligendas curavit, quibus idem Pontifex multas Conſtitutiones ſuas, ac Decretales Epiſtolas adjecit. III. In Corpore Juris Canonici continetur *Liber Sextus Decretalium*, ſic dictus, quod ipſe authoritate Bonifacii Papæ VIII. compilatus, aliis quinque Decretalium Gregorii Noni Libris ſit annexus, ac reſpectu eorum Sexti Decretalium Libri locum occupet, quamvis, & ipſe in quinque libros ſit diviſus. IV. *Clementinæ* (intellige, *Conſtitutiones*) ſic dictæ, quod a Clemente V. ſint editæ. V. *Extravagantes* (intellige, *Conſtitutiones*) *Joannis XXII.* ſic dictæ, quia *extravagantur*, ſeu vagantur extra ſex Libros Decretalium; ob quam rationem etiam *Clementinæ* quandoque dicuntur *Extravagantes*. Additur autem, *Joannis XXII.* eo quod ſint editæ a Joanne Papa XXII. ſimulque ad differentiam aliarum Extravagantium. Sextum, ac ultimum locum in Jure Canonico obtinent *Extravagantes communes*: ſic dictæ, quod a diverſis Romanis Pontificibus poſt *Sextum* emanaverint. Ex his

Decretum Gratiani (quod in plerisque vetuſtis exemplaribus *Concordia Diſcordantium Canonum* inſcribitur) in tres dividitur partes, quarum quælibet habet diverſam rationem citandi ſuos textus. Prima pars continet centum, & unam *Diſtinctiones*; & textus in hac prima Decreti parte contenti; citantur ponendo numerum Diſtinctionis, & initium Canonis, ſive (ut alii loquuntur) Capituli, v. g. taliter *diſt.* 16. *Placuit*. Lege: *Ut habetur Diſtinctione decima ſexta. Canone, qui incipit, Placuit.* Vel brevius, cæteris ſubintellectis: *Diſtinctione decima ſexta, Canone, Placuit*. Aut ſic: *c. Indicatum, diſt.* 89. Lege: *canone, Indicatum, diſtinctione* 89.

Altera pars *Decreti* continet triginta ſex *Cauſas*, quarum ferme quælibet plures continet Quæſtiones, & quælibet Quæſtio plures Canones. Modus citandi textus, in hac ſecunda Decreti parte contentos, talis eſt, ut exprimatur numerus Cauſæ ſine ullo addito (nonnulli Recentiores addunt ly *cauſ.* majoris claritatis gratia) deinde numerus Quæſtionis, & tandem initium Canonis (niſi talis textus habeatur in Tractatu de Pœnitentia) taliter: 9. *q.* 3. *Conqueſtus eſt*. Lege: *Ut habetur cauſa nona, quæſtione Tertia. Canone, qui incipit, Conqueſtus eſt.* Aut ſic, & quidem melius, ac magis uſitate; *c. Si homicidium, q.* 5. Lege: *Canone, Si homicidium. Cauſa vigeſima tertia. Quæſtione quinta.*

Additur notanter, *niſi talis textus habeatur in Tractatu de Pœnitentia*. Siquidem cauſa trigeſima tertia, Quæſtione tertia inſeritur *Tractatus de Pœnitentia*, qui continet in ſe ſeptem Diſtinctiones, quæ poſtmodum dividuntur per Canones. Porro textus in hoc Tractatu de Pœnitentia contenti ſolent ſic citari, ut omiſſo numero Cauſæ trigeſimæ tertiæ, ponatur numerus Diſtinctionis de Pœnitentia (& nota, ſemper addi ly *De pœnit.* ad differentiam primæ, & tertiæ partis Decreti, quarum quælibet etiam conſtat Diſtinctionibus.) Deinde addatur initium Canonis, vel ſaltem numerus ipſius, taliter: *de Pœnit. diſt.* 3. *In tantum*. Lege, *ut habetur de Pœnitentia. Diſtinctione tertia. Canone, qui incipit, In tantum.* Vel ſic: *de pœn. diſt.* 3. *can.* 33. Lege: *de pœnitentia, Diſtinctione tertia. Canone trigeſimo tertio.*

Tertia pars *Decreti* intitulatur *De Conſecratione*: & dividitur in quinque *Diſtinctiones*, & hæ rurſum in Canones. Modus citandi textus in ipſa contentos talis eſt, ut primo ponatur ly *de conſec.* ad differentiam primæ, & ſecundæ partis Decreti: deinde ponatur numerus Diſtinctionis, & tandem initium Canonis. Exemplum ſit: *de conſ. diſt.* 1. *Nocte ſancta*. Lege: *De conſecratione. Diſtinctione prima, Canone, cujus initium eſt. Nocte ſancta.* Vel ſic: *c. Solet etiam, de conſecratione Diſtinctione quarta.* Sive enim prius ponatur initium Canonis, & poſtea primum numerus Diſtinctionis, ſive contra, nihil refert.

Decretales Gregorii Papæ Noni continent quinque Libros, qui dividuntur ulterius in Titulos, Tituli vero in Capitula. Modus citandi textus in iis repertos talis eſt, ut primo ponatur initium Capituli, deinde Titulus hoc modo: *c. Damnamus. De Summa Trinit.* Lege: *cap. quod incipit: Damnamus, titulo: De Summa Trinitate.* Quandoque primo loco ponitur Titulus, & poſtea initium Capituli, ſed eſt idem, v. g. *de ſent. excomm. Nuper* Lege: *Titulo de Sententia excommunicationis, capitulo. Nuper*. Sed prior citandi modus de facto magis eſt uſitatus. Quandoque etiam præter inſcriptionem Tituli, ac initium Capituli ſolet apponi ly *extra*, aut ly X. v. g. taliter: *prout habetur extra, de reſtitut. ſpoliat. Cum veniſſent*. Vel ſic: *c. Publicato X. de election.* Sed idem eſt, ac prius: nam ſive apponatur ly *extra*, aut ſignum X. (quod interdum apponitur ad ſignificandum, hujuſmodi textus haberi *Extra*, id eſt, *Extra decretum Gratiani*) ſive non apponatur, ac ſiat citatio ſolius Tituli, atque initii Capituli, & nulla alia particula addatur, ſignum erit, textum illum haberi in quinque Libris Decretalium. Unde ex citationibus ſupra allegatis, prior ſic erit legenda *prout habetur extra* (ſubintellige, *Extra Decretum Gratiani*) *Tit. De reſtitutione ſpoliatorum, capitulo. Cum veniſſent*. Altera vero ſic legitur: *capit. Publicato. extra Titulo. De electione.*

Sextus Liber Decretalium dividitur in quinque Libros partiales (ac idem dic *De Clementinis*, quæ itidem in quinque Libros dividuntur) Libri vero ſubdividuntur in Titulos, & Tituli in Capitula. Citantur autem tum *Textus Decretalium*, tum *Clementinæ* Conſtitutiones, nulla facta mentione Libri, per Titulos, ac initia Capitulorum, eo modo quo quinque Libri Decretalium: hoc ſolum cum diſcrimine, quod in citatione Sexti Decretalium addatur ly *in* 6. taliter v. g.

Cum

Digitized by Google

Cum quis de ſepult. in 6. Vel ſic: *c. Cum quidam, de excep. lib. 6.* Lege ſic: *cap. Cum quis, Titulo de Sepulturis, in 6.* Item: *capit. Cum quidam. Tit. de Exceptionibus, libro ſexto Decretalium.* In citatione vero *Clementinarum* apponitur ly *in Clem.* vel abſolute ly *Clem.* v. g. hoc modo: *c. Sicut, de Appellat. in Clem.* Lege: *cap. quod incipit; Sicut, Titulo de Appellationibus, in Clementinis.* Vel ſic: *c. Plures. Clem. de jure patr.* Lege: *cap. Plures, in Clement. Tit. de Jure patronatus.* Communius vero, ſimulque brevius, abſoluse ponitur ly *Clem.* una cum initio, vel numero Capituli, & citatione Tituli: v. g. taliter: *Clem. un. de Rerum permutat.* vel *Clem. Quamvis rigor, de appellat.* Lege: *ut habetur in Clementina unica* (ut dicitur, quia Titulus ille habet unicum Capitulum) *Titulo de Rerum permutatione.* Vel: *in Clementina quæ incipit: Quamvis rigor. Titulo, de Appellationibus.* Interdum etiam ſimpliciter ponitur ly *Clem.* una cum initio Capituli, ſine mentione Tituli, quod præcipue fit, quando illud Capitulum eſt notius, v. g. taliter: *Clem. Exivi.* Lege: *ut habetur in Clementina, quæ incipit: Exivi.* Imo cum Conſtitutiones Clementis V. quandoque appellentur *Extravagantes*, eo quod exiſtant, & quaſi *vagentur extra* ſex Libros Decretalium, ſolent ipſæ nonnunquam citari ad modum aliarum Extravagantium, taliter: *Ita Clemens V. in Extravag. Exivi.* Lege: *Ita Clemens V. in Extravaganti, quæ incipit: Exivi.*

Extravagantes Joannis XXII. continent viginti Conſtitutiones, ſeu Epiſtolas Decretales, in quatuordecim Titulos diſtributas: & ſolent citari, ponendo nomen Papæ, nempe *Joannis XXII.* ad differentiam Extravagantium Communium, & citando initium Conſtitutionis, una cum addito ly *Extravag.* vel, *Extrav.* Taliter v. g. *ut inquit Joan. 22. Extrav. Quia quorumdam.* Lege: *Ut inquit Joannes XXII. in Extravaganti, quæ incipit: Quia quorumdam.* Vel ſic: *Extravag. Execrabilis. Joan. 22.* Lege: *in Extravaganti Joannis XXII. quæ incipit: Execrabilis.*

Extravagantes Communes dividuntur in quinque Libros, Libri in Titulos, Tituli in Capitula, quorum ſingula novam, & diſtinctam continent Conſtitutionem, vel Conſtitutiones, ſeu Extravagantes. Textus ex hiſce Extravagantibus Communibus citantur eo modo, quo textus Decretalium: videlicet faciendo citationem Tituli, & ponendo initium Capituli, ſeu Extravagantis, addendo tamen ly *Extravag.* vel *Extrav.* taliter: *Extravag. Unigenitus, de Pœnit. & remiſſ.* Lege: *in Extravaganti, quæ incipit: Unigenitus. Titulo, de Pœnitentiis & remiſſionibus.*

Fatendum tamen, hactenus explicatos modos citandi Jus Canonicum quandoque non nihil immutari; ita tamen id accidit, ut ex dictis facile poſſint ejuſmodi citationes intelligi.

§. II.

DE JURE CIVILI.

SUMMARIUM.

Corpus Juris Civilis, quas partes habeat.
Signa generalia citationum uſitatarum.
Diviſio generalis partium Juris Civilis.
Digeſtum ejuſque partes.
Et qua ratione citetur?
Codex, ejuſque diviſio, & modus citandi.
Quid de tribus poſtremis Libris Codicis?
Novellæ, ſeu Authenticæ Conſtitutiones, quomodo dividantur, & citentur?
Quid de Libris Feudorum?
Inſtitutiones qua ratione citentur?

TOTUM *Corpus Juris Civilis* plures in ſe continet partes, videlicet *Digeſtum* ſeu *Pandectas*, *Codicem*, & *Inſtitutiones* Juſtiniani: quibus acceſſerunt *Authenticæ*, ſeu *Novellæ* Conſtitutiones; necnon, & Libri Feudorum. Nam de Legibus Longobardorum, ac Imperatoriis Conſtitutionibus, & nonnullis aliis, quorum notitia eſt minus neceſſaria, non eſt opus hic aliquid dicere, cum eorum citatio via occurrat. Circa quod

Notandum I. Quod præfatæ Juris Civilis partes propria habeant ſigna diſtinctiva, ſuis citationibus apponi ſolita. Et quidem duplex ff. (aliqui utuntur Græco, π. vel littera D.) ſignificat *Digeſtum*, ſeu Libros *Pandectarum*. Deinde majuſcula littera C. *Codicem*: & ly *Inſtit.* denotat *Inſtitutiones*. Rurſus ly *Auth.* ſeu *Authent.* ſignificat *Authenticas* & ly *Novell.* *Novellas* (ſubintellige, Conſtitutiones) Ac tandem ly *Feud.* Libros *Feudorum*. Porro L. vel *l.* ſignificat Legem *cit.* Titulum §. Paragraphum *s.* ſupra *i.* infra. Et ly *eod.* idem eſt ac *eodem Titulo*, hoc eſt proxime citato.

Notandum II. Quod, ſicut pleræque partes Juris Canonici dividuntur in Libros, Libri in Titulos, & Tituli in Capitula: ita & pleræque partes Juris Civilis dividantur in Libros, Libri in Titulos, Tituli vero non in Capitula, ſed in Leges, ac poſtmodum nonnullæ Leges in Paragraphos. Unde in citandis textibus Juris Civilis idem ferme ſervatur modus citandi qui in Decretalibus, excepto, quod loco Capituli ponatur initium Legis (addito quandoque, ſi Lex eſt longior, initio Paragraphi, aut ejuſdem numero) & ſimul addatur proprium ſignum diſtinctivum, videlicet ly *ff.* (vel Græcum π. aut D.) ad denotandum Digeſtum: vel ly C. ad indicandum Codicem: aut ly *Inſtit.* vel *Inſt.* ad inſinuandas Inſtitutiones Juſtiniani: ſive ly *Auth. Novell. Feud.* ad oſtendendum, ejuſmodi textum haberi in Authenticis, ſeu Novellis Conſtitutionibus, aut Libris Feudorum.

Digeſtum, quod alio nomine appellatur *Pandectæ*, ſeu *Libri Pandectarum*, continet in ſe quinquaginta Libros, qui omnes dividi ſolent in tres Tomos. Primus appellatur *Digeſtum vetus*, & continet priores viginti quatuor Libros. Secundus dicitur *Infortiatum*, & continet ſequentes quatuordecim Libros uſque ad trigeſimum octavum incluſive. Tertius tandem, ac ultimus Tomus, vocatur *Digeſtum novum*, & continet reliquos duodecim Libros: quamvis recentiores quædam Editiones non amplius obſervent hanc diviſionem, ſed totum Digeſtum in unicum Tomum conſtringant; quod tamen nihil refert. Porro Libri iſti Pandectarum ulterius dividuntur in Titulos, Tituli in Leges, & Leges nonnumquam in Paragraphos. Et textus ex iis ſic citari ſolent, ut primo ponatur Lex (id eſt, initium, aut ſaltem numerus ipſius) deinde, ſi Lex forſan longior eſt, addatur Paragraphus, poſtea duplex *ff.* (vel ſaltem Græcum π. aut littera D.) & tandem ſcribatur Titulus, v. g. taliter: *l. Si quis vi. §. differentia, ff. de Acquir. poſſeſſ.* Lege: *ut habetur Lege, quæ incipit, Si quis vi. Paragrapho, qui incipit, differentia, in digeſtis, Titulo, de Acquirenda poſſeſſione.* Solet non raro, ac præſertim a Glosſa, primo loco poni ly ff. deinde ſubjungi Titulus, & tandem initium Legis v. g. taliter. *ff. de procurat. l. mutus.* Id eſt: *in Digeſtis. Titulo de Procuratoribus, l. Mutus.* Sed prior modus citandi defacto eſt uſitatior.

Codex Juſtiniani habet Libros duodecim, qui poſtmodum dividuntur in Titulos, Tituli in Leges, & Leges longiores in Paragraphos. In primis novem Codicis Libris (qui ſimul conjungi, & compingi ſolent) eſt eadem citationum ſcribendarum, & legendarum ratio, quæ in Digeſtis niſi quod loco duplicis *ff.* pro *C.* ſigno diſtinctivo ponatur *C.* majuſculum v. g. taliter: *l. in teſtamento. C. de teſtam.* Id eſt: *Lege, quæ incipit: In teſtamento. Codic. Titulo de Teſtamentis.* Vel ſic: *l. un. §. ex hoc. C. de Rei uxor. act.* Id eſt: *Lege unica. Paragrapho, Ex hoc, in Codice, Titulo, De Rei uxoriæ actione.* Ubi ly *l. un.* ideo ponitur, quia citatus Titulus non niſi unicam Legem habet: Aliud exemplum ſit hoc: *de fide juſſ. C. l. fin.* Id eſt: *titulo, de Fidejuſſoribus, in Codice, Lege finali.* Quæ Lex ideo ſic dicitur, quia eſt Lex finalis, ſive ultima citati Tituli; ſiquidem ly *fin.* ſignificat Legem, ſeu Capitulum ultimum, ſive finale cujuſdam Tituli. Multi tamen ly *fin.* applicant Paragraphis tantum; atque Capitulum, ſeu Legem ultimam Titulorum, denotant per ly *cap. ult.* aut *l. ult.* ſed parum refert.

Porro in tribus poſtremis Libris Codicis videlicet decimo, undecimo, & duodecimo, qui ſeparatim a prioribus novem Libris collocantur, exprimitur etiam numerus Libri v. g. *l. omnes profugi, C. de agricolis, lib. 11.* Id eſt: *Lege, Omnes profugi, in Codice, libro undecimo, Titulo, de Agricolis.* Quod ſi numerus Libri non addatur, quærenda erit citatio in prioribus novem Libris Codicis.

Novellæ (ſubintellige, *Conſtitutiones*, ac alio nomine *Authenticæ* dicuntur) conſtant novem Authenticis Collationibus, quibus recens decima eſt adjecta: ex iis quælibet Collatio in plures Titulos, ſeu Novellas dividitur; ex Novellis vero quædam ſubdividuntur in plura Capitula. In earum citationibus hæc tenetur ra-

tio,

Digitized by Google

tio, ut primo ſcribatur initium Capituli (ſi tamen aliquod habet) deinde numerus Novellæ, tum Titulus ejus, & tandem numerus Collationis, v. g. taliter: *c. Sed tamen. Novell.* 129. *de Sammar. col.* 9. Lege ſic: *capite, quod incipit, ſed tamen Novella* 129. *titulo, De Sammaritis. Collatione nona.* Interdum vero Novella ſcribitur Authentica; & fit citatio, ponendo Titulum, vel potius Rubricam ejus, & initium Paragraphi, v. g. *auth. Ut factæ novæ conſtit.* §. *Sancimus.* Lege: *in Authentica, cujus titulus eſt, Ut factæ, novæ Conſtitutiones &c. Paragrapho, qui incipit, Sancimus:* & tunc in Indice Libri Authent. eſt quærendum ly *Ut factæ, novæ Conſtitutiones &c.* ſicque allata citatio facile invenietur, nam quando Authentica quædam citatur ex Codice, ſemper apponitur C. majus.

Libri Feudorum (qui alio nomine *Conſuetudinis Feudorum* appellantur) ſunt duo partiales Libri, qui dividuntur in Titulos, & Tituli in Paragraphos. In Feudorum citationibus ponitur primo ſignum proprium *Feud.* ſive ly *in Lib. Feud.* poſtea Titulus, & tandem Paragraphus, v. g. *in lib. Feud. de probi. feud. alien. per Frid.* §. *calidis inſuper.* Lege: *in libris Feudorum, Titulo, de prohibita Feudi alienatione per Fridericum. Paragrapho qui incipit: Calidis inſuper.* Interdum Paragraphus ponitur primo loco: v. g. §. *Calidis inſuper. Feud. de probib. Feud. alien. per Frid.* Lege ut ſupra.

Inſtitutiones tandem (intellige, *Juſtiniani*) dividuntur in quatuor Libros, Libri in Titulos, & Tituli in Paragraphos; non autem in Capitula, vel Leges. Solent autem Inſtitutiones citari, nulla facta mentione libri, taliter: ut primo ponatur initium Paragraphi, in quo textus citandus reperitur, deinde addatur ſignum diſtinctivum, *Inſt.* & poſtmodum ſubjungatur Titulus, in quo Paragraphus ille continetur, v. g. ſic: §. *Feræ inſt. de rer. diviſ.* Legatur ſic: *Paragrapho, qui incipit, Feræ. In Inſtitutionibus. Titulo, de Rerum diviſione.*

COROLLARIUM.

Ad diſcernendas, ac reperiendas Citationes utriuſque Juris.

SUMMARIUM.

Regula generalis ad diſcernendas Citationes Juris Civilis.
Et Juris Canonici.
Modus reperiendi Citationes in Jure.

EX hactenus dictis colligitur Regula generalis, qua poſſint diſcerni citationes Juris Civilis a citationibus Textuum Juris Canonici. Siquidem in citationibus Juris Civilis ſemper exprimitur Volumen, ſeu pars illius per aliquod ſignum peculiare, ac diſtinctivum a cæteris omnibus: nimirum *Codex* per majus *C. Digeſtum* per duplex *ff.* vel Græcum π. aut ſaltem per litteram majoris *D. Novellæ*, ſeu *Authenticæ* Conſtitutiones, per ly *Novell.* vel ly *Auth.* Libri *Feudorum* per ly *Feud.* Ac tandem Inſtitutiones per ly *Inſtit.* ſive *Inſt.* Unde quotieſcumque unum ex ſupra dictis ſignis citationi appoſitum reperitur, indicium certum eſt, dictam citationem deſumi ex Jure Civili, non autem ex Canonico; utpote cum nullum tale ſignum apponatur citationibus Juris Canonici: ex quanam autem parte Juris Civilis ea citatio ſit deſumpta, proprium cujuslibet ſignum demonſtrabit.

Porro quomodo citationes partium Juris Canonici ab invicem ſint dignoſcendæ, liquet ex ſupra dictis. Nam ubicumque apponitur ly *diſt.* vel ly *quæſt.* aut *q.* ſignum eſt, eam citationem deſumi ex Decreto Gratiani; ut puta cum ſolum Decretum habeat Diſtinctiones, & Quæſtiones: aliæ quippe partes omnes Juris Canonici habent Titulos. Ubicumque autem apponitur Titulus una cum initio, vel numero Capituli, abſque alio ſigno addito (niſi forte addatur ly *Extra*, vel quod idem eſt, ly X.) tunc ſignum eſt, citationem illam fieri ex quinque Libris Decretalium. Quando vero præter Titulum, ac initium Capituli, vel hujus numerum, apponitur aliud quidpiam, ut puta ly *in* 6. vel ly *Clem.* aut *extravag. Joan.* 22. vel abſolute *extravag.* tunc citatio illa quærenda erit juxta diverſitatem appoſiti ſigni, vel *in Sexto Decretalium*, vel in *Clementinis*, vel in *Extravagantibus Joannis XXII.* vel in *Extravagantibus Communibus*.

Quod ſi igitur ex præmiſſis dignoſcatur Pars illa Juris Canonici, aut Civilis, in qua Capitulum, ſeu Lex quæſita continetur, tunc ulterius ad reperiendum determinatum locum, ubi habetur, juvat quærere initium ejus in Indice Capitulorum, ſive Legum, qui cuilibet Parti Juris, vel generatim omnibus (juxta diverſitatem Editionum) præfigi ſolet: atque appoſitus paginæ, vel alius competens numerus, dabit locum quæſiti Capituli, ſive Legis. Sic quæſitutus *c. in Lateranenſi, de Præbend.* cum iſtud ex dictis intelligas reperiri in quinque Libris Decretalium, vide in Indice Capitulorum dictis quinque Libris Decretalium, præfixo: & habebis annotatum numerum paginæ, in quo Capitulum illud exiſtit. Quod ſi vero non habeatur appoſitus numerus paginæ (prout in nonnullis Editionibus contingit) illico quære in Indice Titulorum: ſicque reperies, Titulum *de Præbendis*, eſſe Titulum V. Libri III. Decretalium, quem per ſingula Capitulorum initia tranſcurrens, reperies, dictum *c. in Lateranenſi*, eſſe 31. Capitulum illius Tituli: & ſic loquendo de aliis: prout amplius ipſa praxis docebit.

INDEX

I N D E X,

Comprehendens Materias Theologiæ Moralis Patris ANACLETI REIFFENSTUEL una cum novis Additionibus Patris MASSÆI KRESSLINGER, P. DALMATII KICKH, Et P. JO. DOMINICI MANSI hoc ſigno † indicatis, atque a duabus prioribus diſtinctis.

A

ABbates an poſſint non ſolum Calices, verum etiam Campanas, & Altaria benedicere, *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 136 *Append. III. Addit. III.*

Abbates Inſulati, an poſſint conferre Ordines Minores, *tr.* 14 *d.* 12 *nu.* 55

Abbates an poſſint Ordines minores conferre etiam non ſubditis? Vide *Ordines minores*.

Abortus, quale peccatum? *Tom. I. tr.* 9. *d.* 3 *nu.* 33 Et an illum procurans, fiat irregularis? *num.* 33 & 34 Contra procurantes abortum rigida Bulla Sixti V. *num.* 35 Sed moderata per Gregorium XIII. & quomodo? *Ibid.* Pœna procurantium abortum fœtus animati, *nu.* 36 Gemina Propoſitio circa materiam abortus damnata, *nu.* 37 Abortum procurans, an committat homicidium proditorium, priveturque Immunitate? *tr.* 12 *diſt.* 2 *n.* 38

Abortum fœtus animati procurantes quas incurrant pœnas præſertim Clerici? *tr.* 9 *diſt.* 2 *Addit. poſt nu.* 37

Abrogatio Legis, quid? *tr.* 2 *diſt.* 4 *poſt num.* 27

Abſolvendi ab Hæreſi poteſtas quibus ſpecialiter competat? *tr.* 4 *diſt.* 4 *Addit. poſt nu.* 31 Abſolvere in hæreſin lapſos per negationem alicujus articuli fidei quandonam poſſint alii Confeſſarii non habentes cæteroquin ſpecialem facultatem? *Ibid. Additio poſt nu.* 35 Abſolvere quis poſſit legentes libros hæreticos citra licentiam; Vide *Libri hæreticorum*, & *Lectio Librorum &c.*

Abſolvendi ab Hæreſi poteſtas tempore Jubilæi quæ? *tr.* 12 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 159

Abſolvendi poteſtas ab Excommunicatione quibus competat in, & extra articulum mortis? *Tom.* II. *tr.* 13 *d.* 2 *poſt n.* 75 *in Appendice*. Abſolvendi poteſtas a ſuſpenſione, & interdicto, Vide *v. Suſpenſiones*, & *v. Interdicta*.

Abſolutio a Cenſuris, ſi non præmittatur abſolutioni a peccatis, quale delictum? *tr.* 14 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 33

Abſolutionis forma in Sacramento Pœnitentiæ, quæ? *tr.* 14 *d.* 6 *nu.* 21 Quæ verba ſint de ejus eſſentia? *num.* 22 *& ſeqq.* Abſolutio in ſcriptis, vel abſenti data, non valet, *nu.* 26 *& ſeqq.* Diſparitas inter abſolutionem a peccatis, & cenſuris, *nu.* 28 Forma abſolutionis ſub modo deprecativo non valet. *num.* 29 Quid de aliis formulis? *n.* 30 Ritus abſolutionis Sacramentalis, *n.* 32 Senſus verborum formæ abſolutionis, *n.* 34 & 35 An abſolvendus ſit moribundus, qui amplius confiteri non poteſt? *tr.* 14 *d.* 7 *n.* 64 *& ſeqq.* Vide v. *Confeſſio*. Abſolutio a caſibus reſervatis, Vide *v. Reſervatio caſuum*. Abſolutio tempore Jubilæi, Vide *v. Jubilæum*.

Abſolutio, quando & quomodo conferenda Peſtiferis? Vide *v. Peſtis*.

Abſolutio Sacramentalis quandonam debeat proferri ſuper pœnitentes abſolute, & quandonam conditionate? *tr.* 14 *d.* 6 *poſt nu.* 35 *Addit. I.* Abſolutionis formula ſemel prolata quandonam poſſit iterum repeti? *Ibidem Addit.* II. & III.

Abſolutio quando adhuc dari poſſit pœnitenti e confeſſionali jam egreſſo? Vide *v. Pœnitens a confeſſionali recedens*.

Abſolutio Sacramentalis conditionata an ſit danda moribundo nullum aliud ſignum doloris edenti, qui antea non bene vixit; *tract.* 14 *diſt.* 7 *Addit. I. poſt num.* 76

Abſolvi an conditionate poſſint ſenſibus deſtituti, ſi neſciatur, utrum ſint Catholici, vel hæretici. Item, ſi edant ſigna impœnitentiam aliquo modo indicantia? *tr.* 14 *d.* 7 *Addit.* II. & III. *poſt n.* 76

Abſolvi an poſſint a quolibet Sacerdote exiſtentes non ſolum in articulo, ſed etiam in periculo mortis? *tr.* 14 *d.* 8 *Addit.* poſt *n.* 53 An etiam a ſocio criminis in re venerea? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 4 *n.* 33 †

Abſolvendi a reſervatis poteſtas qualiter, quomodo & quando competat Confeſſariis, alias hac facultate non præditis? Ubi de ſubditis alienæ Diœceſis confitentibus: item ignorantibus reſervationem annexam, *tr.* 14 *d.* 9 *poſt n.* 10 *Addit.* I. *& ſeqq.*

Abſtinentia, quid? *Tom.* I. *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 23

Acceptatio Populi, an requiratur ad obligationem legum? *tr.* 2 *d.* 1 *nu.* 33 *& ſeqq.* Acceptatio donationis, an & quomodo pro alio fieri poſſit? *tr.* 8 *d.* 2 *n.* 19 & 20

Acceſſio, eſt modus acquirendi rerum dominium jure Gentium, *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 25

Accisa. Vide *v. Tributa*.

Acedia, quid? *tr.* 3 *diſt.* 3 *num.* 58 Sumitur dupliciter, *n.* 59 & 60 Acedia recte ponitur inter vitia capitalia, *n.* 61 Ejus filiæ ſex, *n.* 62 *& ſeqq.*

Acolytatus materia, & forma, duplex, *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 22 Acolythorum officium, *ibidem*.

Acquæſtus quid, & an de his bonis participet uxor? *Tom.* I. *tr.* 7 *d.* 4 *Addit.* I. & II. *poſt n.* 19

Actio, quid? *tr.* 7 *d.* 2 *nu.* 26 Dividitur in actionem realem, & perſonalem, *num.* 27 Et quid utraque? *num.* 28 & 29 Minus eſt, habere actionem, quam rem, quomodo? *tr.* 8 *diſt.* 4 *n.* 42

Actio realis quotuplex? *tr.* 7 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 29

Actus deliberatus, & ſemideliberatus circa idem objectum quomodo diſtinguantur ſpecie? *tr.* 3 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 42

Actus humanus, an debeat neceſſario referri in DEUM ſumme diligibilem? *tr.* 1 *d.* 2 *Addit. I. poſt n.* 39

Actus humanus an ſit indifferens, ſi quis operatur ex fine præciſe delectabili? *tr.* 1 *d.* 2 *Addit.* II. *poſt n.* 39

Actus humanus indifferens an poſſit includere ſaltem aliquam imperfectionem moralem? *tr.* 1 *d. poſt n.* 39 *Addit.* III.

Actus humanus, & actus hominis, differunt, *tract.* 1 *diſt.* 1 *num.* 1 Actus humanus, ſeu moralis quid? *num.* 2 & 3 Quomodo debeat fieri ad regulam noſtrorum actuum? *num.* 4 Actus voluntatis eliciti, & imperati, *num.* 6 Unde deſumat ſuam bonitatem, vel malitiam moralem? *num.* 9 *& ſeqq.* Quæ harum ſit actui primaria, & eſſentialis? *n.* 10 & 11 Refellitur ſententia contraria Wolffii Acatholici *poſt n.* 17 Quomodo malitia, & præſertim bonitas, debeat eſſe volita, ut eam actus humanus deſumat ex objecto, & circumſtantiis? *n.* 18 *& ſeqq.* Actui interno voluntatis per ſe primo ineſt bonitas, vel malitia moralis, *n.* 28 An actus externus addat propriam bonitatem, vel malitiam actui interno? *n.* 29 30 *& ſeqq.* Actus interior, & exterior, an ſint duo peccata? *num.* 34 & 35 Actus indifferens, quid? *num.* 36 An detur? *nu.* 37 & 38 An omnem actum teneatur homo dirigere in finem honeſtum? *num.* 39 Actus humani ut ſint meritorii vitæ æternæ, quid requiratur? *num.* 40 *& ſeqq.* Actus interni an poſſint præcipi lege humana? *tract.* 2 *diſt.* 1 *num.* 46 Actus peccaminoſi phyſice diſtincti, non ſemper diſtinguuntur moraliter, *tr.* 3 *d.* 1 *n.* 50 Actus voluntatis quomodo moraliter interrumpantur? *n.* 52 *& ſeqq.*

Actus conjugalis, Vide *v. Debitum conjugale*.

Actus Fidei, Spei, Charitatis, Vide *v. Fides*, *v. Spes*, *v. Charitas*.

Actus liberæ facultatis qui, & an per eoſdem valeat introduci præſcriptio? *tract.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 7 *Addit.* IV. & V

Actus meritorius an eo ipſo ſit etiam ſatisfactorius? *tr.* 1 *d.* 2 *poſt n.* 48 *Addit.* I. Ad actum ſatisfactorium quænam requirantur conditiones? *ibidem Addit.* II.

Ad acta qualiter ſecure teſtamentum deponatur? *tr.* 8 *d.* 3 *n.* 82 *in Append. Addit.* II.

Acu phrygia pingere num licitum ſit diebus feſtis? Vide *Pingere*.

ADAM, ſi nunc viveret, an poſſet cum aliqua alia matrimonium

Digitized by Google

monium contrahere præter HEVAM? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 107

Adjuratio, quid? *Tom. I. tract.* 5 *d.* 1 *n.* 20 Fit duobus modis. *n.* 21

Adminiſtratores, qualiter poſſint aliis donare? Vide v. *Donationes*.

Admodiatio quid? Vide v. *Locatio quid*.

Adoleſcentes quo tempore incipiant obligati ad jejunium Eccleſiaſticum? *tr.* 10 *d.* 2 *n.* 40 41 *& ſeqq.*

Adoratio, quid? *tr.* 5 *diſt.* 1 *nu.* 23 Alia mere civilis, ſeu politica: alia ſacra, ſeu religioſa, *nu.* 24 Adorationis ſacræ tres ſpecies, videlicet Latria Hyperdulia, & Dulia, *num.* 25 Adorationis objectum duplex, materiale, & formale, *num.* 26 DEO debetur cultus Latriæ, *num.* 27 Tres Perſonæ Divinæ ſunt una adoratione adorandæ, quomodo? *num.* 28 Adoratio abſoluta, & reſpectiva, quid? *n.* 31

Advena, Vide v. *Peregrini*.

Advertentia, qualis ſufficiat ad peccatum? *Tom. I. tr.* 3 *diſt.* 2 *num.* 7 *ac* 9 *& ſeqq.* Quæ cenſeatur perfecta advertentia, & ſufficiens ad peccatum mortale, *num.* 10 & 11 Signa quibus in dubio diſcerni poſſit conſenſus perfectus ab imperfecto, *n.* 12

Adulatio, quid? *tract.* 7 *diſt.* 2 *n.* 52

Adulterium, quid, & quot modis contingat? *tract.* 9 *d.* 4 *n.* 16 Quanta ejus malitia, & pœnæ? *n.* 17 Eſt gravius fornicatione, etiam conſentiente altero conjuge, *n.* 18 Obligatio reſtitutionis ratione adulterii, quæ? *n.* 28 *& ſeqq.* Adulterium, in quibus caſibus dirimat matrimonium? *Tom. II. tract.* 14 *d.* 14 *n.* 87 Quæ requirantur, ut illud dirimat *n.* 93

Adultero deprehenſo quidnam a Marito inferri poſſit? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *n.* 30 *Addit. II.*

Adultera ſi dubiter, an a Marito, vel ab alio ſit imprægnata, qualis fieri debeat reſtitutio? *tr.* 9 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 30

Adultera quomodo perdat jus petendi debitum? Vide *Uxor*.

Advocatus, an poſſit ſequi ſententiam probabilem relicta probabiliori? *tr.* 1 *d.* 3 *n.* 63 Obligationes quædam Advocatorum, *n.* 64 inter Advocatum, & Judicem differentia, *n.* 67

Ædificatio, quomodo ſit modus acquirendi rerum dominium? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 31 Ædificaſſe Eccleſiam, quis cenſeatur? *tr.* 11 *d.* 3 *n.* 4

Ægroti qualiter, ſi confiteri deſiderant, ſint tractandi, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *in Ap. poſt n.* 72 *Addit. III. & ſeqq.*

Ægrotis quænam Pœnitentia injungenda? Vide *Infirmis*. Ægroti ad quid teneantur? Vide *Infirmi*.

Ægroti quandonam poſſint ſumere Euchariſtiam etiam non jejuni? *Tom. I. tr.* 10 *d.* 3 *poſt n.* 36 *Addit. I.*

Ægroti proviſi Viatico, poſt quantum intervallum poſſint ſumere medicinam vomitus provocatoriam? Vide *Medicina*.

Æquivalenter quandonam cenſeatur res apud alienum extare? Vide *Ditior quando*.

Æquivocatio an liceat, ſi quis ab hæretico Magiſtratu interrogetur, num ſit Sacerdos, vel Religioſus? *tr.* 4 *diſt.* 2 *Addit. poſt n.* 52 Æquivocare an, & quando permittatur? Vide *Amphibologia*.

Ætates hominis, quæ? *tr.* 8 *d.* 2 *n.* 21 Ætas legitima pro Beneficiis Eccleſiaſticis conſequendis, quæ? *tr.* 11 *d.* 1 *n.* 56 Ætas, quæ requiratur pro ſingulis Ordinibus? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 12 *n.* 50 *& ſeqq.* Ætas impuberum, an ſit diſtinctum impedimentum dirimens Matrimonii? *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 50 & 71

Affabilitas, quid, & quomodo differat ab amicitia? *Tom. I tr.* 7 *d.* 2 *n.* 12

Affictus quid? Vide *Locatio quid*.

Affinitas, quid? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 116 Ejus olim erant tria genera, *ibid.* Unde oriatur, & inter quas perſonas? *n.* 117 & 118 Corollarium notabile, *num.* 119 Affinitatis gradus menſurantur juxta gradus Conſanguinitatis; quomodo? *n.* 120 Affinitas in quoto gradu dirimat matrimonium? *num.* 121 & quo Jure? *n.* 122 *& ſeqq.*

Affinitas in primo gradu lineæ rectæ, an jure naturæ dirimat Matrimonium? *tr.* 14 *d.* 14 *Addit. I. poſt n.* 125

Aggreſſorem in bonis fortunæ cur liceat occidere, & cur non in bonis famæ? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *poſt n.* 30 *Addit. I.*

Agnos DEI, Cruces. &c. geſtare licitum eſt, *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 38

Agonizantibus qualiter a Confeſſario ſuccurrendum, ſi ſint conſtituti in occaſione proxima, vel alias induvati peccatores, aut pudibundi, vel nolentes ignoſcere inimicis? Vide *Ægroti*.

Alearum luſus, quis? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 4 *n.* 111 Eſt jure prohibitus, *n.* 110 & 112

Alluvio, quando ſit modus acquirendi rerum dominium Jure Gentium? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 23

Altare quid, & quotuplex? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 136 *Append. II. Addit. I* Quidnam requiratur, ut ibi Miſſa legi queat? *ibid.* Qualiter tale Altare debeat eſſe inſtructum? *ibid. Addit. III.* & quomodo illud deperdat ſuam conſecrationem? ubi de fractione ſigilli, & remotione ſepulchri, *Addit. IV. & V. ibid.*

Altare privilegiatum cum quibus clauſulis ſoleat concedi? Ubi in ſpecie de clauſula: *Dummodo alia ſimilis &c.* & de altera: *Dummodo ſeptem Miſſæ &c. Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *junctis Additionibus n.* 78 *& ſeqq.* Altaris privilegiati tempus quandonam incipiat, & quamdiu duret? *ibid. num.* 81 Altare privilegiatum quomodo practice impetrandum? *ibid. n.* 83 Quid, ſi Altare illud præciſe petatur pro aliqua Confraternitate? *ibid. num.* 85 In Altari privilegiato petita pro ſtipendio Miſſa ſi non legatur ibidem, qualis facienda ſit recompenſatio? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 94 *Addit. I. & II.* In Altari privilegiato petita Miſſa pro aliquo defuncto quandonam debeat legi de Requiem, & quando non? *ibid. Addit. poſt n.* 101

Altaria privilegiata qualiter a Benedicto XIII. concedantur FF. Minoribus? *Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *poſt n.* 85

Alvei mutatio in quem transferat Dominium prominentis terræ? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 23

Ambitio, quid, & quale peccatum? *tr.* 3 *d.* 3 *n.* 9

Amentibus, Vide *Fatuis*.

Amicitia, quid, & quomodo differat ab Affabilitate? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 2 *n.* 12

Amor DEI duplex, amicitiæ ſcilicet, & concupiſcentiæ, *tract.* 4 *diſt.* 5 *num.* 7 Hic eſt proprius Spei, ille Charitatis Teologicæ, *ibid.* Amor, & Charitas generatim, quid? *tr.* 4 *d.* 6 *num.* 1 DEUM amare ſuper omnia intenſive, & appretiative, quid? *n.* 6 Amor debetur parentibus, & qualis? *tr.* 9 *d.* 2 *nu.* 6 & 7 Amor DEI appretiative, & intenſive ſummus, quid? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 6 *n.* 40 Vide v. *Charitas*.

Amphibologia an liceat? *Tom. I. tr.* 6 *d.* 2 *poſt num.* 40 *Addit. I. & ſeqq.*

Anathema, an differat ab excommunicatione? *tract.* 13 *d.* 2 *n.* 2

Ancilla quandonam teneatur indicare Heræ vitia alterius famulæ? Vide *famula ſciens &c.* Ancillæ. Vide *famuli*.

Animal ſi damnum intulit, an teneatur dominus ejus ad reſtitutionem? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 5 *n.* 80

Animæ ex purgatorio, ſi apparere dicantur, quid agendum Confeſſario? *tr.* 14 *d.* 8 *poſt quæſt.* 3 *Append. I. Addit. VI.*

Annatæ quid? *Tom. I. tr.* 11 *d.* 1 *Addit. I. poſt n.* 37

Anniverſaria. Vide *Fundationes*.

Anniverſaria, & aliæ piæ obligationes perpetuæ, an præſcriptione extinguantur, & quo tempore? *tract.* 7 *diſt* 6 *poſt num.* 30 *Addit. IV. & V. in Appendice.* Item an ſimilis obligatio præſcriptione inducatur? *ibidem*.

Annus Jubilæus in lege veteri, quis, & unde ſic dictus? *tr.* 12 *d.* 3 *num.* 87 Annus Jubilæus in Eccleſia Catholica, quando celebretur? *num.* 88 Vocatur etiam *Annus Sanctus*, *ibid.* In Anno Sancto ſuſpenduntur aliæ Indulgentiæ, *num.* 89 Nonnullis tamen exceptis, & quibus? *n.* 95 96 *& ſeqq.* Vide v. *Indulgentia*, & v. *Jubilæum*.

Anautus præciſe, an ſufficiat ad Teſtamentum nuncupativum? *tr.* 8 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 15

Antidoralis obligatio, an involvat pactum ſimoniacum? *tr.* 5 *d.* 3 *n.* 42

Antichriſis, quid? *tr.* 8 *diſt.* 4 *num.* 50 Pactum Antichriſeos illicitum, niſi interveniat alius juſtus Titulus, *n.* 51 & 52

Apes ex alveari avolantes ad quem ſpectent? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 21

Apoſtaſia a Fide, quid? *tr.* 4 *d.* 4 *num.* 36 Apoſtaſia a Religione, *num.* 37 A Conventu, vel Habitu, *ibid.* Apoſtaſia ab Ordine, quid? *n.* 38

Apparitiones quomodo dignoſcendæ, an ſint veræ, vel fictæ? *tr.* 14 *d.* 8 *poſt quæſt.* 3 *Append. I. Addit. IV.*

Appellatio vel oppoſitio nullitatis ſententiæ, an impediat effectum cenſuræ? *tr.* 13 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 36

Applicatio Miſſæ, an ſufficiat habitualis? *tr.* 14 *diſt.* 5 *n.* 73 Praxis optima applicandi Miſſam, *n.* 77 *& ſeqq.*

Inten-

Intentio ſecunda in applicatione Miſſæ, *n.* 78 *&* 79 Vide v. *Miſſa*.

Applicatio Miſſæ quomodo fieri debeat, ſi pro ſtipendio a decem hominibus petantur decem Miſſæ, vel ſi ab uno ad decem diſtinctos fines? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 76 *Addit.* I. *&* II.

Applicatio Miſſæ quandonam debeat fieri pro Parochianis? Vide *Parochi quandonam teneantur &c.*

Applicandi Miſſam an ſit obligatio, ſi in litteris fundationis nulla ſit facta mentio de obligatione applicandi, ſed tantum de obligatione celebrandi? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 103 *Addit. I. & II.*

Approbatio qualiter differat a Juriſdictione? *tr.* 14 *d.* 8 *Addit. poſt num.* 14 Approbatio quoad Regulares Exemptos an reſtringi poſſit ab Epiſcopo ad certum genus hominum? *ibid. poſt num.* 15 *in Appendice Addit.* II. Et an Approbatio ſemel data poſſit iterum caſſari? *ibid. Addit. III.*

Approbatio Regularium a quonam Epiſcopo fieri debeat? Item a quonam approbatio Clericorum Sæcularium? *ibid. Tom.* I. *Addit.* IV. *& Ad. V.* ubi etiam *Addit.* VI. adducitur praxis Germaniæ. Approbatione ſpeciali an indigeant illius Epiſcopi, per cujus Diœceſin tranſeunt illi Regulares Exempti, qui jam in alia Diœceſi fuerunt approbati? *ibid. Addit. VII.* Approbatio an non ſolum Epiſcopi, ſed etiam Parochi illius loci, in quo Confeſſiones excipiuntur, ſit neceſſaria apud Regulares Exemptos? *ib. Addit. VIII.*

Aqua eſt materia Sacramenti Baptiſmi, & qualis? *tr.* 14 *d.* 3 *n.* 11 *&* 12 Aqua vino conſecrando eſt miſcenda, *tr.* 14 *d.* 4 *n.* 49 Et cur? *nu.* 30 *&* 31 Debet apponi modica? *nu.* 32 An convertatur in Sanguinem Chriſti? *nu.* 33 *& ſeqq.* Quid agendum, ſi aqua pro vino infundatur? *tr.* 14 *d.* 5 *num.* 144 Quid, ſi error primum advertatur poſt Sumptionem? *num.* 145 Aut dum aqua habetur in ore? *n.* 146

Aquæ Baptiſmali an poſſit admiſceri alia? *tr.* 14 *d.* 3. *Addit. poſt num.* 12

Aqua iſta Baptiſmalis ſemel congelata qualiter debeat ante Baptiſmum reſolvi? *ibidem*.

Arbor conſanguinitatis, quæ? *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 100 *& ſeqq.* Vide v. *Conſanguinitas*.

Archidiaconus de jure an poſſit, invito Epiſcopo, ad Religionem tranſire? *Tract.* 9 *d.* 2 *ſub n.* 9 †

Arctitudo fœminarum an, & quando importet nullitatem Matrimonii? *tr.* 14 *d.* 14 *poſt n.* 72 *Addit. II.*

Argentum alienum, ſi bona fide ad novam ſtatuam formandam applicetur, ad quem ſpectet Dominium hujus ſtatuæ? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 24

Arrhæ quotuplices? *tr.* 8 *d.* 4 *Appendice poſt nu.* 122. *Addit.* X

Ars notoria, quid? *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 32

Articulus mortis quid? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 9 *num.* 13 An comprehendat periculum mortis? *ibid.* Abſolutus a Caſu reſervato in articulo mortis, an teneatur poſtea ſe ſiſtere Superiori? *tr.* 14 *diſt.* 9 *n.* 15 In mortis articulo, an quilibet Sacerdos poſſit abſolvere ab hæreſi, & aliis caſibus? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 4 *n.* 32 *&* 33 *Tom. II. tr.* 14 *d.* 9 *n.* 12 Vide v. *Reſervatio caſuum*.

Aſpectus impudici, & tactus quandonam peccatum grave? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 4 *poſt n.* 84 *Addit.* I. *&* II.

Aſpectus impudici animalium an ſint grave peccatum? *ibid. Addit. III.*

Aſpectus impudici. Vide v. *Impudicitia*.

Aſperſione Aquæ Benedictæ, an remittantur peccata venialia? *tr.* 3 *d.* 2 *n.* 35

Aſſaſſinium, quid? *tr.* 12 *d.* 2 *nu.* 39 Rei hujus criminis non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *n.* 28 *&* 29

Aſtrologia judiciaria eſt ſpecies Divinationis, *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 19 Aſtrologia naturalis eſt licita, *ibid.*

Aſtutia, *tr* 7 *diſt.* 1 *num.* 15

Aſyli privilegium, an ſit Juris Divini? *tr.* 12 *d.* 2 *n.* 2 *& ſeqq.* Eo gaudent omnes Eccleſiæ, etiam interdictæ, pollutæ, &c. *n.* 5 item Cœmeteria, turres, &c. *n.* 6 *&* 7 An eo gaudeat tenens januam Eccleſiæ, vel parietem? *num.* 8 Quid de ſpatio 30 vel 40 paſſuum circa Eccleſias? *num.* 9 Monaſteria, Hoſpitalia, an gaudeant immunitate? *num.* 10 Rei cur potius confugiant ad Monaſteria, quam alia Loca Sacra? *num.* 11 Confugiens ad Sacerdotem SS. Euchariſtiam portantem, gaudet Aſylo, *num.* 12 *&* 13 Quid de communicante, vel fugiente ad S. Oleum? *num.* 14 Qui rei gaudeant jure Aſyli Eccleſiaſtici? *num.* 15 16 *& ſeqq.* An etiam debitores pecuniarii? *num.* 17 *&* 18 Clerici, & Religioſi? *num.* 19 *&* 20 Judæi, & Pagani? *n.* 21 *&* 22 Hæretici? *n.* 23 *& ſeqq.* Quæ crimina non gaudeant Aſylo? *num.* 26 *&* 27 Referuntur ſeptem crimina excepta? *num.* 28 *& ſeqq.* An præter homicidium, & mutilationem, amittatur Immunitas ob alia crimina in Eccleſiis commiſſa? *nu.* 35 Commoda Reorum ad Aſyla fugientium *n.* 42 *& ſeqq.* Quid ſi fictis promiſſis inde educantur? *n.* 43 Unde ſuſtentari debeant? *nu.* 46 Immunitatis violatio, quale peccatum? *num.* 48 Quæ pœnæ eam violantium? *nu.* 49 *&* 50 Obſervanda in extractione Reorum jure Aſyli non gaudentium? *n.* 51 *& ſeqq.* Aſylo, an gaudeant Eccleſiæ needum perfecte conſtructæ, vel dirutæ, aut corruentes? *tr.* 12 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 5 Item, an Palatia Epiſcoporum, Domus Parochorum, vel Clericorum in commune viventium? *ibid. Addit. poſt n.* 14

Aſylo, quandonam gaudeant milites tranſfugæ? Vide *Milites*.

Aſylo, quandonam gaudeant fœminæ fugientes ad Monaſteria Virorum, & vice verſa. *tr.* 12 *diſt.* 2 *Addit. III. poſt num.* 25

Aſylo quænam gaudeant delicta poſt Bullam Benedicti XIII. *Tom. I. tr.* 12 *d.* 2 *poſt nu.* 41 *Addit.* II. Vide etiam *Immunitas*.

Aſylo, utrum gaudeant auferentes Ciborium, in quo conſecratæ continentur Hoſtiæ. *ibid. Addit. poſt n.* 35

Aſylo, num gaudeat committens Homicidium non proditorium, & quando? Vide *Homicidium*.

Aſylum, ſi ab aliquo quæratur, quidnam obſervare debeant Superiores? Vide *Superiores*.

Attentio circa Orationem vocalem triplex, ad verba, ad ſenſum, & ad finem Orationis, *tr.* 6 *d.* 1 *num.* 39 Quælibet harum ſufficit ad ſatisfaciendam præcepto recitandi Horas Canonicas *n.* 42 Voluntarie diſtractus abſque ulla interiori intentione, non videtur ſatisfacere. *n.* 43 *& ſeqq.*

Attritio, quid, & quomodo differat a Contritione? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 6 *n.* 38 *&* 41 Vide v. *Contritio*.

Avaritia, quid? *Tom. I. tr.* 3 *d.* 3 *n.* 12 Et quale peccatum? *n.* 13 Recte numeratur inter Peccata capitalia, *n.* 14 ejus filiæ, quæ? *n.* 15 *&* 16 Avaritia computatur inter Peccata ſpiritualia, cur? *tr.* 3 *d.* 1 *n.* 8 *&* 9

Audacia, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 38

Augurium eſt ſpecies Divinationis, *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 24

Aurigæ, & itinerantes quandonam excuſentur diebus feſtis audire Miſſam? *tr.* 10 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 54

Aurora, quid? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *n.* 105 Quomodo conſideranda quoad celebrationem Miſſæ? *n.* 106

Auxilia Dei actualia, quæ? *tr.* 14 *d.* 2 *n.* 2 Præſtantur ſpecialia ad proprios fines conſequendos per Sacramenta, *n.* 8 *& ſeqq.*

B

B*Alneantes* inſimul quandonam graviter peccent? *To. I. tr.* 9 *d.* 4 *poſt num.* 84 *Addit. II.*

Baptiſmus Sacramentum imprimit characterem, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 2 *nu.* 46 *& ſeqq.* Baptiſmus per ſe confert primam gratiam, *num.* 19 Baptiſmus ficte ſuſceptus, recedente fictione confert effectum, *n.* 54 Quomodo ſit neceſſarius ad ſalutem? *num.* 59 *&* 60 Baptiſmus, flaminis, fluminis, & ſanguinis, *n.* 61 *& ſeqq.* Martyrium ſupplet vicem Baptiſmi, *n.* 62 Baptiſmus fluminis eſt janua Sacramentorum novæ Legis, *tr.* 14 *d.* 3 *n.* 1 Quid ſit? *n.* 2 Fuit inſtitutus a Chriſto ante ſuam Paſſionem, *n.* 3 *&* 4 Et quando? *num.* 5 *&* 6 Ad Baptiſmum ſuſcipiendum tenentur omnes, etiam Judæi, ac Pagani, *n.* 7 An baptizari poſſint filii Infidelium invitis parentibus? *n.* 8 *& ſeqq.* ** Specialis Bulla deſuper Benedicti XIV. *tract.* 14 *diſt.* 3 *poſt num.* 10 *Addit. I.* Materia Baptiſmi remota, & proxima, quæ? *num.* 11 *&* 12 Ad ejus valorem requiritur vera ablutio, *n.* 13 *& ſeqq.* Hæc poteſt fieri immerſione, affuſione, vel aſperſione, *num.* 16 An trina affuſio adhibenda? *num.* 17 In Baptiſmo, quæ pars corporis ſit abluenda? *num.* 18 *& ſeqq.* Quid agendum, ſi ablutio facta eſt in parte dubia? *n.* 20 Puer projectus de ponte in flumen cum intentione ipſum baptizandi, an baptizetur? *n.* 21 Forma Baptiſmi, quæ? *n.* 22 Quali utantur Græci? *n.* 23 In forma Baptiſmi tria neceſſario exprimenda, quæ? *n.* 24 & quomodo? *n.* 25 *& ſeqq.* Baptiſmus in nomine Chriſti, defacto non valet, *n.* 27 An olim validus fuerit? *n.* 28 Quæ forma ſit adhibenda in Baptiſmo dubio? *n.* 29 Forma Baptiſmi, *in nomine Patris*, &c. an ſufficiat? *n.* 30

Baptiſmi Miniſter, quis? *tr.* 14 *d.* 3 *num.* 31 *& ſeqq.* In

caſu neceſſitatis, quid obſervandum? *n.* 32 An Diaconus vel Subdiaconus poſſit ſolemniter baptizare? *n.* 34 An valeat Baptiſmus, uno materiam, & altero formam adhibente? *n.* 35. Obſervanda a Miniſtro Baptiſmi, *n.* 36 Quid agendum de Monſtris? *n.* 37 Pœnæ reiterantium Baptiſmum, *n.* 38 & 39 Patrini in Baptiſmo, qui? *n.* 40 Hi contrahunt cognationem Spiritualem, *tr.* 14 *d.* 24 *n.* 112 & 113 Sine Baptiſmo non recipitur Ordo, *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 43

Baptiſmus an conferendus infanti adhuc ſecondinis involuto? item quid obſervandum, ſi Mater moriatur infante adhuc exiſtente in utero materno? *tr.* 14 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 20

Baptiſmus quandonam poſſit rationabiliter conferri conditionate? *Ibid. Addit. I. poſt n.* 39

Baptiſmus an conferendus Monſtris, & quando? *tr.* 14 *d.* 3 *n.* 37 & *Addit. I.*

Baptiſmus num dandus fœtui abortivo, & quando? *Ibid. Addit. II.*

Baptiſmus, quomodo conferendus neonatis tempore peſtis? Vide *Peſtis*. Item an fatuis? Vide *Fatuis*.

Baptizandæ prolis ſi ſit probabilis ſpes, an teneatur mater admittere ſectionem cæſaream? Vide *Sectio cæſarea*.

Baptizandi cognatio ſpiritualis cum ſuo Patrino quando contrahatur? Vide *Cognatio ſpiritualis*.

Baptizandus an portari debeat ad propriam Parochiam, ſi mulier parturiat in Parochia aliena? *tr.* 14 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 33

Baptizandus quandonam poſſit baptizari etiam in domibus privatis, & extra Eccleſiam? *ib. Addit. poſt n.* 34

Barbitonſores an diebus Dominicis, & feſtivis licite poſſint paſſim radere barbas? *Tom. I. tr.* 10 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 35

Beatis necdum Canonizatis qualis cultus exhibendus? *tr.* 5 *d.* 1 *poſt n.* 42 *Addit. II.*

Bellum, quid, & quomodo differat a Seditione, & Rixa? *tr.* 4 *d.* 7 *n.* 40 eſt ex natura ſua licitum, ſi debitas habeat conditiones, *n.* 41 Ad Bellum juſtum tres requiruntur conditiones, quæ? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 7 *num.* 42 Poteſt dari bellum ex utraque parte juſtum formaliter, non autem materialiter, *n.* 43 In dubio de juſtitia belli, an liceat militare? *n.* 44 & *ſeqq.* In bello juſto licite occiduntur nocentes, *n.* 45 Quid de innocentibus? *n.* 48 Cui acquirantur bona hoſtium? *num.* 49 & 50 In bello qui fiant irregulares? *Tom. II. tr.* 53 *d.* 3 *n.* 62 63 & 66 Bellum inferre, & litem judicialiter movere, differunt, *Tom. I. tr.* 1 *d.* 3 *n.* 68

Ad Bellum juſtum conditiones requiſitæ quænam? *tr.* 4 *d.* 7 *Addit. poſt num.* 42 Bellum juſtum an, & quando transferat in occupantes Dominium rerum ablatarum? *tr.* 4 *d.* 7 *n.* 50 *Addit. I.* & *ſeqq.* Vide etiam *v. Bona*.

Belli Ducum, & Principum ſpecialia peccata in Bello quæ? *tr.* 4 *d* 7 *poſt num.* 50 *Addit. IV.*

Benedictio Paramentorum quæ, & a quo fieri poſſit? Item quandonam cenſeantur eam deperdere veſtes Sacerdotales in Miſſa? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *in Appendice III. Addit. I.*

Benedicta Paramenta an, & qualia, ac quando a Laicis tangi licite poſſint? *Ibid. Addit. IV.*

Beneficentia, eſt Actus externus Charitatis, *Tom. I tr.* 4. *d.* 6 *n* 27

Beneficiarii Clerici, Vide *v. Clerici*. Beneficiarii obligatio ad celebrandam Miſſam. Vide *v. Miſſam celebrandi obligatio*.

Beneficiarius non recitans Horas Canonicas, cur poſt primos ſex Menſes teneatur reſtituere fructus ante ſententiam declaratoriam Judicis? *tr.* 2 *d.* 2 *Addit. poſt num.* 43 Item, cui fiat reſtitutio? *tr.* 6 *diſt.* 1 *poſt num.* 37 *Addit.* Beneficiatus inculpabiliter, *v. g.* ex naturali oblivione omittens aliquas Horas Canonicas an teneatur ad aliquam reſtitutionem? *tr.* 6 *d.* 1 *poſt n.* 34 *Addit. II.* Item, ſi leve quidpiam ex iis omittat deliberate? *ib. Addit. III.* Vel ſi nil omittat, voluntarie tamen diſtractus eas recitet? *ib. Addit. IV.*

Beneficiati abortum fœtus animati procurantes an, & quando teneantur dimittere ſuum Beneficium actu jam poſſeſſum? Vide *v. Clerici abortum*.

Beneficiatus an diminutis redditibus poſſit proportionaliter diminuere onera Miſſarum propria auctoritate, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 91 *Addit.* I.

Beneficiatus an habeat obligationem etiam applicandi Miſſas, ſi in litteris fundationis facta ſit mentio ſolummodo de obligatione celebrandi certis diebus? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt num.* 103 *Addit.* I & II.

Beneficiatus, an poſſit abſque conſenſu Epiſcopi ingredi aliam Religionem? *Tom. I. tr.* 11 *diſt.* 2 *Addit I. poſt n.* 30

Beneficiatus, an pariter abſque impetrata Epiſcopi licentia poſſit renuntiare Beneficio? *ibid.*

Beneficiatus reſignans, ſi intra 20 dies ſuæ renuntiationis moriatur, an valeat Reſignatio? *tr.* 11 *diſt.* 2. *Addit. poſt num* 36

Beneficium generatim *tr.* 11 *diſt.* 1 *n.* 2 Beneficium Eccleſiaſticum, quid? *n.* 8 & *ſeqq.* Ejus Laicus eſt incapax, *n.* 6 Quomodo debeat conſtitui? *n.* 7 Beneficia Eccleſiaſtica majora & minora, *n.* 8 Regularia, & ſæcularia, *num.* 9 Curata & non curata, *n.* 10 Electiva, Patronata, & Collativa ſeu libera, *n.* 11 Patrimonialia, & non Patrimonialia, *num.* 12 Manualia, & non Manualia, quæ? *num.* 13 Beneficia quibus modis conferri ſoleant? *num.* 18 & 19 Quomodo acquirantur per electionem? *num.* 20 & *ſeqq.* Per præſentationem? *num.* 23 & *ſeqq.* Et per liberam collationem? *num.* 28 Quinam Beneficia libere conferre poſſint? *nu.* 30 & *ſeqq.* Vide *v. Papa*, & *v. Epiſcopus*. Collatio Eccleſiarum Parochialium per Concurſum, quæ? *num.* 38 & 39 In quibus Beneficiis preces primæ Imperatoris non habeant locum? *num.* 41 & 42 Quibus conferenda ſint Beneficia, ubi & de conditionibus ex parte eorum requiſitis, *n.* 43 & *ſeqq.* Beneficia curata omiſſis dignis debent conferri dignioribus, *n.* 44 & *ſeqq.* Quid de Beneficiis ſimplicibus? *n.* 47 Patrimonialibus, & Patronatis? *num.* 48 Dignus reſpectu Beneficii, & dignior, magiſque Eccleſiæ utilis, quis? *num.* 49 & 50 Indignus, & quis? *n.* 52 & *ſeqq.* Quæ conditiones requirantur, ut quis ſit dignus ad Beneficium? *n.* 53 & *ſeqq.* Beneficii Eccleſiaſtici incapax eſt excommunicatus, *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 2 *num.* 27 Beneficiorum ſimul retentorum pluralitas, quantorum malorum ſit origo? *Tom. I. tr.* 11 *d.* 2 *n.* 1 Ea quandoque poſſunt abeſſe, danturque Beneficia compatibilia, *n.* 2 Incompatibilitas Beneficiorum ex duplici capite oritur, *n.* 3 & *ſeqq.* Quod Beneficium cenſeatur ſufficiens ad congruam Clerici ſuſtentationem, *num.* 5 Beneficia de ſe compatibilia, quæ? *n.* 6 & 8 Beneficia ſimplicia ultra duo nequeunt haberi, *nu.* 7 Beneficia de ſe incompatibilia, *n.* 9 Et Beneficia uniformia ſub eodem tecto, quæ? *n.* 10 & *n.* 11 Beneficium ſimplex poteſt adjungi alteri tenues redditus habenti, *n.* 12 Beneficia incompatibilia ſimul plura obtinere, illicitum eſt, *n.* 13 Idque citra diſpenſationem Pontificiam, *n.* 14 Triplex cauſa diſpenſandi in pluralitate Beneficiorum? *n.* 15 & *ſeqq.* Plura incompatibilia Beneficia recipiens, an ipſo jure privatus ſit priori? *n.* 19 & *ſeqq.* Quid, ſi quis fructus ſecundi Beneficii necdum recipiat? *n.* 22 Aut primum cum ſecundo retinere contenderit? *n.* 26 In quibus caſibus plura ſimul Beneficia haberi poſſint? *n.* 27 In Beneficiis Eccleſiaſticis an poſſit aliquid dari ad redimendam injuſtam vexam? *tr.* 5 *d.* 3 *n.* 32 Beneficium ſimoniace recipienti, quid agendum? *num.* 50 & *ſeqq.* Diſpenſatio ſuper Beneficio ſimoniace recepto, a quo poſſit dari, & qualiter ſit obtinenda, *Tom. I tr.* 6 *d.* 3 *n.* 51 Beneficii renunciatio, Vide *v. Permutatio Beneficii*. Permutatio Beneficiorum, Vide *v. Permutatio*. Beneficium ſine conſenſu Patroni conferri nequit, *tr.* 51 *d.* 3 *n.* 45 & *ſeqq.* Vide *v. Patronus*.

Beneficium an, & quando legitime obtineri poſſit præſcriptione? *tr.* 7 *d.* 6 *poſt n.* 30 *in Appendice Addit. VI.*

Beneficia etiam a Summo Pontifice ſolent conferri juxta Concordata, *tr.* 11 *d.* 1 *Addit.* I. & II. *poſt n.* 36.

Beneficia, quænam poſſit conferre Vicarius Generalis, vel Capitulum Cathedrale Sede vacante? Vide *v. Vicarius Generalis*. Item *v. Capitulum Cathedrale*.

Beneficia ſimoniace obtinentibus, quomodo ſuccurrendum? *Ibid. poſt n.* 80 in *Appendice*.

Beneficia ſine diminutione conferenda, quomodo? *tr.* 11 *d.* 1 *Addit.* I. *poſt n.* 37

Beneficiorum permutatio debet eſſe immunis ab omni abſoluto prævio pacto, *tr.* 11 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 46

Beneficiis onera annexa quomodo tollantur? Vide *Fundationes Miſſarum*.

Beſtialitas, quid? *tr.* 9 *d.* 4 *n.* 60 An varietur ſpecie ob diverſitatem beſtiarum? *n.* 61 Concubitus cum dæmone, an ſit ſpecies beſtialitatis? *n.* 62

Bigamia triplex, vera, interpretativa, & ſimilitudinaria, *Tom. II. tr.* 13 *d.* 3 *n.* 40 & *ſeqq.* Non oritur, ſi quis cum pluribus fornicetur, *n.* 43 Bigamia, Trigamia, &c. quid? *tr.* 14 *d.* 13 *n.* 39

Birettum, vide *Capitegium*.

Blaſphe-

Blaſphemia, quid? *Tom.* I. *tr.* 5 *diſt.* 3 *num.* 53 & 54 Blaſphemia in Deum, & Sanctos, *nu.* 55 hæreticalis, *n.* 56 Et quale peccatum? *n.* 57 & *ſeqq.* Ex ira dicere, *Corpus Dei*, *Chriſma*, *Sacramenta* &c. quale peccatum? *n.* 6 Quid de nonnullis aliis verbis? *num.* 61 An omnes Blaſphemiæ ſint ejuſdem ſpeciei? *n.* 62 & *ſeqq.*

Blaſphemans Ruſticus quandonam cenſeatur aliis dare ſcandalum? *tr.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 28 *in Appendice Addit.* II. Blaſphemi quomodo practice examinandi a Confeſſario? *tract.* 5 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 64

Bonitas naturalis, & moralis in actibus noſtris, *tr.* 1 *d.* 2 *nu.* 7 Bonitas actus moralis unde deſumatur? *n.* 9 & *ſeqq.* Bonitas finis non ſufficit ad tollendam malitiam medii pravi, *n.* 12. Bonitas quomodo debeat eſſe volita, ut eam actus humanus deſumat ex objecto, & circumſtantiis? *num.* 20 & *ſeqq.* An propriam bonitatem habeat actus externus; *n.* 29 & *ſeqq.*

Bonum triplex, delectabile, utile, & honeſtum, *tr.* 1 *d.* 2 *nu.* 8 Bona ſuperflua naturæ, & ſuperflua ſtatui, quæ? *tr.* 4 *diſt.* 6 *n.* 39 Ex bonis ſuperfluis quando ſub præcepto ſit danda eleemoſyna? *nu.* 36 & 40 *ac ſeqq.* Bona per Orationem, quæ recte a Deo poſtulentur? *tr.* 5 *diſt.* 1 *n.* 50 Bona dotalia & paraphernalia uxoris, quæ? *tr.* 7. *diſt.* 4 *num.* 14 Bona Clericorum quadruplicia, nempe Patrimonialia, quaſi Patrimonialia, mere Eccleſiaſtica, & Parſimonialia, *tr.* 7 *d.* 4 *nu.* 20 & *ſeqq.* An ipſorum dominium habeant Clerici? *n.* 25 & *ſeqq.* Bonorum Eccleſiaſticorum diviſio, quando ſit facta, *num.* 30 Bona Eccleſiaſtica, quomodo dicantur *Res Dei*, & *Patrimonia pauperum*? *nu.* 31 & 42 Bona incerta, quæ, & ad quid teneatur eorum inventor? *tr.* 7 *diſt.* 5 *n.* 6 An poſſint retineri poſt diligentem inquiſitionem domini? *n.* 8 Bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, ſunt triplicis generis, *tr.* 12 *d.* 1 *n.* 24 & *ſeqq.* An gaudeant immunitate a collectis & juriſdictione ſæculari? *n.* 17 Quid de bonis feudalibus? *n.* 28 Vide v. *Collecta*. Bona Matrimonii, quæ? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 13 *n.* 12 & 13

Bona Opera habent triplicem fructum, *Tom.* I. *tr.* 12. *d.* 3 *Addit. poſt n.* 132.

Bona ſpiritualia hoſti in Bello juſto ablata, an fiant capientium? *tr.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 50 *Addit.* I.

Bona temporalia ablata per hoſtem, aſt denuo virtute bellica recuperata per milites defenſores, ad quem ſpectent? *ibid. Addit.* II. An talia Bona temporalia poſſint jure Poſtliminii prætendi a primis Dominis, & quando? *ibid. Addit.* III.

Bona Clericorum quænam cenſeantur redditus ſtolæ, & diſtributiones quotidianæ? *tr.* 7 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 22.

Bona Peregrinorum, Vide *Peregrinorum Bona*.

Bona, de quibus teſtati poſſint Conjuges ex hac vita decedentes: item Vidui, & Viduæ ſuperſtites? Vide v. *Conjuges*, & v. *Vidui*.

Bona uxoris receptitia, an, & quomodo diſtinguantur a Paraphernalibus? *tract.* 7 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 17

Bonæ Fortunæ, quantam debeant attingere Summam, ut propterea quis per modum moderaminis inculpatæ tutelæ occidi queat? *tr.* 9 *d.* 3 *poſt n.* 30 *Addit.* III.

Bona Fides ordinarie in præſcribente præſumitur, & quando non? *tr.* 7 *d.* 6 *poſt n.* 10 *Addit.* II.

Breviaria, quo utendum in recitatione Horarum Canonicarum? *tr.* 6 *d.* 1 *n.* 58 Recitans Horas ex Breviario alieno, an peccet mortaliter? *n.* 59

Breviarium, Vide v. *Horas Canonicas*.

Bullæ Pontificiæ cur multæ in variis Regionibus non obligent? *tr.* 2 *d.* 1 *n.* 40 Bulla Cœnæ Domini, quæ? *Tom.* II. *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 55 Caſus in ea contenti breviter enumerantur, *n.* 56 Pœna abſolventium a Caſibus Bullæ Cœnæ, *n.* 57

Bulla Cruciatæ quid eſt? *Tom.* II. *tr. ult. d.* 1 *quæſt.* 1 *n.* 4 Etymologiæ Bullæ traduntur, *ibid. n.* 5 Cur cruciata dicitur? *n.* 2 & 3 Quotuplex hæc Bulla? *n.* 6 Auctor ejus quis? *n.* 7 Quis primo Hiſpaniæ eam conceſſit? *n.* 8. Poteſtne concedi dicta Bulla? *n.* 9 quis? *n.* 10 An Epiſcopus valet pariter illam pro ſua Diœceſi concedere, exigua ſtipe? *n.* 11 & 12 Quibus concedi valet? *n.* 13 unde tot ſatisfactiones oblatæ in dicta Bulla? *n.* 14 Quomodo eſt interpretanda? *n.* 15 16 & 17 Quibus locis concedatur? *n.* 18 & 19 Suntne localia privilegia ejus? *n.* 20 Debetne ſubjici Hiſpanico Regi locus cui eſt conceſſa? *n.* 21 & 22 Ut quis poſſit eam utiliter ſumere debet eſſe in loco ſubjecto Catholico Regi? *n.* 23 Gaudebitquene ea, qui ejus accipiendæ cauſa in Hiſpaniam venit? *n.* 24 & 25 Gaudetne ea extraneus ad Hiſpaniam mittens pro ea? *n.* 26 27 28 29 30 31 & 32 Quanto tempore fruatur Bulla Hiſpanus, extra Hiſpaniam detentus negotiorum cauſa? *n.* 33 Quis conceſſit Bullam Lacticiniorum? *diſt.* 2 *q.* 1 *num.* 1 Ubi viget? *n.* 2 Gaudetne ea Regularis ad Epiſcopatum evectus? *n.* 3 Quidqua ſi Epiſcopatui renuntiarit? *n.* 4 Gen. & Prov. veniuntne ſub nomine *inferiorum Prælatorum*? *n.* 5 Gaudebit num ea Regularis Presbyter ad Cardinalatum evectus? *n.* 6 Favetne quibus conceditur in majori hebdomada? *num.* 7 fieri queunt ſatis jejunia quæcumque, eſis Ovis, & Lacticiniis? *nu.* 8. 9 & 10 Eſtne ita opus hanc Bullam accipere, ſignatamque taxam dare, ad fruendum ea? *n.* 11 Quænam eleemoſyna dari debet pro ea? *n.* 11 12 13 Summa trecentorum ducatorum ex quibus bonis debet componi? *n.* 14 & 15 Sola Bullæ acceptione, non deobligatur quis a votis ante ejus acceptionem factis, *d.* 2 *q.* 6 *n.* 137 Quid ſit Bulla Defunctorum? *d.* 3 *q.* 3 *n.* 33 Poſſunt eam accipere, omnes qui magnam, *ibid. n.* 39 Eſtne ſecurius hanc Bullam defuncto applicare, quam miſſam in Altari Privilegiato pro eo celebrare? *n.* 40 Poteſtne pluribus ea applicari? *n.* 41 Utile eſt moribundo accipiendam Bullam pro ſe Defuncto jubere, *n.* 42 Quid eſt Bulla Compoſitionis? *d.* 4 *q.* 1 *n.* 2 de quibus bonis fieri poſſit compoſitio? *n.* 3 Eſtne cauſa ſufficiens, ut concedi poſſit hæc Bulla? *n.* 4 Quid eum indeterminate Dominus bonorum cognoſcitur? *n.* 5 Quid ſi Dominus rei appareat compoſitione vi Bullæ facta? *n.* 6 & 7 Valet Epiſcopus hanc concedere Bullam? *n.* 8 Quid de bonis inventis, vi hujus Bullæ? *n.* 9 Quid requiritur, ut frui queat ea? *n.* 10 Qui poſſint eam accipere? *n.* 11 Non debet ea retineri, *nu.* 12 debet nomen in illa ſcribi, *nu.* 13 Gaudetne ea ſi ſub ſpe ſe componendi? *num.* 14 Quid de retinente tantum bona aliena? *n.* 15 unaquaque Bulla compoſitionis quot pecuniæ queunt retineri; quotque Bullæ accipi poſſunt? *n.* 16 Adducuntur 19 caſus adducti a Commiſſario Gen. in quibus poſſunt componi, *n.* 20 21 22 23 24 25 26 & 27 Quid concedatur in 5 & ultim. caſu? *n.* 28 bona quæ præcipis Comm. Gen. Cruc. applicari queunt in Pauperes erogari, *n.* 29 & 30 Quid in 9 & 10 caſu? *n.* 31 & 32 Quid in 12 *num.* 33 Quid de bonis ludo acquiſitis ab eo qui eorum non habet dominium? *n.* 34 35 & 36 in Caſu 13 quid? *num.* 37 38 39 40 & 41 in Caſu 16 & 18 quid? *num.* 42 & 43 Quid in Caſu 18? *nu.* 44 & 45. Quid ſuper 2? *num.* 46 Quid de beneficio compoſitionis pro bonis debitis ex omiſſione recitationis officii divini? *num.* 47 48 49 & 50 Quid de bonis perceptis ab iis, qui non aſſiſterunt choro? *nu.* 51 Aut non reſiderunt? *num.* 52 Quid de fructibus perceptis ab habente invalide beneficium? *num.* 53. & 54 Quid de Excomm. fructus beneficii percipiente, & abſolutionem negligente? *num.* 55 Quid in 3 Caſu de medietate Legatorum? *n.* 56 & 57 Quid in Caſu de legatis integris? *n.* 58 Quid de bonis Naufragantium inventis in littore maris? *n.* 59 Quid de Hærede bona habente Defuncti qui de iis poterat ſe componi? *num.* 61

Bulla debet eſſe ſcripta, *ibidem diſt.* 1 *q.* 4 *n.* 104 & 105 tenetur quis in aliquo Caſu eam accipere, *nu.* 106 prodeſt intentio eam accipiendi? *n.* 107 Proderit eronee accipienti aliam papyrum, aut Bullam antiquam? *n.* 108. debetne accipiens eam ſibi applicare? *n.* 109 gaudebitne ea qui eam ſolverit, etſi illico non acceperit, animo tamen ſumendi illam? *n.* 110 Debetne in illa nomen ſcribi? *n.* 111. Sufficit ſcribere cognomen? *n.* 112 debet quis ſemper eam ſecum ferre, ut fruatur privilegiis ejus, *n.* 113 ſi amittatur, debet nova accipi, *n.* 114 & 115 Poſſunt accipi duæ, *n.* 116 neceſſario debet dari eleemoſyna, & quæ? *quæſt.* 5 *n.* 117 Quid de pauperibus? *ibid.* & *n.* 118 Collatio pecuniæ pro ea non eſt ſimonia, *num.* 120 Ex quibus bonis debet eſſe? *num.* 121 prodeſtne ex bonis furatis? *num.* 122 123 & 124 Quid ſi illa Clauſula *Ex bonis*, &c. non poneretur in Bulla? *n.* 125 & 126 Valetne ex turpiter acquiſitis? *num.* 127 & 128 Credita pecunia? *n.* 129 & 130 prodeſtne ei, qui cogitat ſolvere minus, etſi non tamen? *n.* 131 & 132 Quid ſi minorem revera det taxam? *n.* 133 134 135 Quæ eſt quantitas eleemoſynæ tribuendæ? *nu.* 136 Pro Indis? *nu.* 137 Plures habens titulos debetne ſolvere plures taxas? *num.* 138 Quid quando plures in ſolidum ſunt Domini alicujus oppidi? *num.* 139 & 140 Quid de viduis Dominorum

vaſſallorum? *n.* 141 de Filiis barum? *nu.* 142 Uxores titularium, quam, &c. *n.* 143 Marchioniſſæ, &c. non nuptæ? *n.* 144 ad quam tenentur omnes in ſecunda Bulla accepta? *Tom. II. tr. ult. d.* 1 *qu.* 4 *n.* 145 Quid de evecto ad titulum poſt Bullam acceptam? *n.* 146 Quid de Titularibus ſolo nomine? *n.* 147 Quid de Titulo cum feudo a Rege inveſtitis? *n.* 148 Quid de Baronibus Vaſſallis carentibus? *n.* 149

Bulla dat facultatem ſumendi Euchariſtiam de manu cujuſcumque Sacerdotis? *ibid. diſt.* 3 *qu.* 10 *n.* 220 & 225

C

Calendarium novum, & antiquum, diſcrepant, *Tom.* 3. *tr.* 2 *diſt.* 3 *nu.* 32

Calix cum patena, qualis ad celebrandum requiratur? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *poſt. nu.* 136 *Appendice* III. *Addit.* III. & IV. A quo benedicatur? Item a quibuſnam tangi poſſit; & quomodo execretur? *ibid.*

Cambium, quid? *Tom.* 3. *tr.* 8 *diſt.* 4 *n.* 72 Et quomodo differat a mutuo? *num.* 73 Cambium reale, & ſiccum, *n.* 75 Minutum, & locale, ſeu per litteras, quid? *num.* 76 In Cambio minuto licite aliquid accipitur, *nu.* 77 & 78 Etiam in Cambio locali licite Campſor aliquid lucratur, *num.* 81 & *ſeqq.* Cambium ſiccum eſt illicitum, ac uſurarium, *num.* 84

Cambii quſnam juſtum pretium ſit cenſendum? *tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 89

Cambium majores pro ſe habet præſumptiones, atque favores, quam Mutuum: præſertim ſi expreſſe adjungatur, quod contractus ille ſit cambialis, *tr.* 8 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 73

Campſor, & Campſarius, quis? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 74

Campſoribus in genere, quidnam permittat Jus Civile pro honeſto lucro? *tr.* 8 *diſt.* 4 *Addit.* II. *poſt n.* 85

Canonici per Trimeſtre abſentes an nihilominus lucrentur fructus, & quoſnam, *tr.* 11 *diſt.* 1 *Addit. poſt n.* 74

Canonici an teneantur in Choro Divinum Officium recitare, aut ſola adſiſtentia ſufficiat. *Tract.* 6 *Diſtinct.* 1 *ſub num.* 69 †

Canonis privilegium Clericis conceſſum, quod? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 18

Canonizationis forma, quæ nunc eſt, olim non requirebatur, *Tom.* 3. *tr.* 5 *d.* 1 *n.* 42

Capellanus, Vide v. *Beneficiatus*.

Capellani intermittentes Horas Canonicas, an teneantur ad aliquam reſtitutionem? *tr.* 6 *diſt.* 1 *poſt n.* 34 *Addit.* I.

Capitatio an, & quando licite imponi poſſit? *tr.* 2 *diſt.* 2 *poſt quæſt.* 4 *Appendice* II. *Addit.* VII.

Capitegium, ſeu Capillitium fictum an, & quando poſſit aſſumi in Miſſa? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *poſt quæſt.* 10 *Appen.* III. *Addit.* II.

Capitulum Cathedrale, quæ poſſit conferre Beneficia Sede vacante? *tr.* 11 *diſt.* 1 *Addit.* III. *poſt nu.* 37

Captivi, Vide v. *Confeſſarius &c. vocatus ad captivos*.

Caſtellanus extra Regnum Caſtellæ, an poſſit veſci die Sabbati extremitatibus animalium? *Tom.* 1 *tract.* 2 *diſt.* 3 *nu.* 28 Quid de advenis illuc venientibus? *n.* 30

Caſtitatis violatio in Religioſo, vel Clerico, an contineat duplicem ſpecie malitiam *tr.* 3 *diſt.* 1 *n.* 48 Caſtitas, quid, & quotuplex? *tr.* 7 *diſt.* 1 *n.* 24 Ad eam reducitur Pudicitia, & Continentia, *ibid.* Ob hanc defendendam, an liceat invaſorem occidere? *tr.* 9 *d.* 3 *num.* 19 & 20 Vel pugnis repercutere? *n.* 21 Caſtitas generatim, quid & quotuplex? *tr.* 9 *diſt.* 4 *n.* 2 & 3 Conjugalis, Vidualis, & Virginalis, *nu.* 4 & 5 Hæc eſt cæteris perfectior, & quid importet? *nu.* 5 & 6 Votum ſimplex Caſtitatis impedit Matrimonium contrahendum, *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 15 Et ſolemne dirimit contractum, *num.* 16 & 76 Vide v. *Votum*.

Caſtratio eſt Impedimentum dirimens Matrimonii, *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 69

Caſus quid? *Tom.* I. *tr.* 8 *diſt.* 2 *n.* 35 Caſus reſervatur Vide v. *Reſervatio caſuum*.

Catechiſmus, quid, & an adhuc impediat Matrimonium? *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 9

Cauſa motiva diſpenſationis ceſſante, an & quando ceſſet ipſimet diſpenſatio? *Tom* I. *tr.* 2 *diſt.* 4 *poſt n.* 26 *Addit.* I. & II.

Cauſa motiva legis ceſſante in particulari an ſimiliter ceſſet apud talem particularem perſonam obligatio legis? *tr.* 2 *d.* 4 *poſt nu.* 34 *Addit.* I. & II.

Cauſa aliqua pia, ſi ſcribatur Hæres, erretur tamen in expreſſione Nominis ejuſdem, an tale Teſtamentum ſit validum? *tr.* 8 *d.* 3 *poſt n.* 35 *in Appendice Addit.* I. Cauſa pia inſtituta Hæres in aliquo Teſtamento in pulpito Teſtatoris reperto, abſque ſubſcriptione alicujus teſtis an ſuccedat? *ibid. Addit.* II. Item quid ſentiendum, ſi reperitur præciſe aliqua ſcheda, in qua fuit expreſſa certa cauſa pia tanquam Hæres? *ibid. Addit.* III.

Cauſæ ſolvendi Sponſalia, quæ? Vide v. *Sponſalia*.

Cauſam peccati tollere, quando quis teneatur? *tr.* 1. *diſt.* 5 *num.* 16 Cauſa peccati non eſt DEUS, *tr.* 3 *d.* 1 *nu.* 23 & *ſeqq.* Cauſa ipſius interna, & externa quæ? *n.* 27 & 28

Cæmeteria Catholicorum, an poſſint uſurpari pro ſepeliendis Hereticis? *tr.* 4 *diſt.* 4 *Addit.* I. *poſt n.* 46

Cœna quando, & quo tempore poſſit interrumpi? *tr.* 10 *d.* 2 *poſt n.* 35 *Addit.* I.

In Cœna Domini Miſſæ quot? Vide v. *Miſſæ quot.*

Celebrare Miſſam. Vide v. *Miſſam celebrare*.

Cenſuarius, & Cenſualiſta, quis? *tr.* 8 *diſt.* 4 *num.* 56

Cenſus, quid? *tr.* 8 *diſt.* 4 *num.* 55 Ejus diviſiones, *num.* 47 & *ſeqq.* Cenſus reſervativus, quis, & an liceat, *n.* 58 Cenſus conſignativus realis eſt licitus, *nu.* 61 & 62 Conditiones Jure naturæ requiſitæ ad cenſum licitum, *n.* 63 & *ſeqq.* Aliæ conditiones ad cenſum jure Eccleſiaſtico requiſitæ. *n.* 66 Quoad has attendenda locorum conſuetudo, *n.* 67 Cenſus perſonalis an licitus? *n.* 68 Inter cenſum, & mutuum differentia multiplex, *n.* 69 & *ſeqq.*

Cenſura, generatim, *Tom.* II. *tr.* 13 *diſt.* 1 *num.* 2 Cenſura Eccleſiaſtica, quid? *num.* 3 & *ſeqq.* Et triplex; *num.* 7 Ob quam cauſam, ſive peccatum cenſura ferri poſſit? *n.* 8 & *ſeqq.* Proprie non infligitur ob peccatum mere præteritum, *n.* 17 Ipſo jure decreta non requirit aliam monitionem, bene tamen, ſi ea feratur ab homine *n.* 19 Cenſura, an poſſit infligi ob peccatum alterius? *n.* 20 & *ſeqq.* Ab incurrenda Cenſura, quæ generatim excuſent? *n.* 27 An ignorantia facti? *n.* 28 Et juris *nu.* 29 & *ſeqq.* An metus gravis? *nu.* 32 & 33 Cenſura ſit invalida ob defectum juriſdictionis, aut ea per appellationem ſuſpenſa, *nu.* 35 & 36 Et ob defectum ſubſtantialis ordinis judicii, *n.* 37 Vel juſtæ cauſæ; & hoc tripliciter, *n.* 38 Cenſura lata contra innocentem, qui in judicio probatur nocens, an ſit ſervanda? *nu.* 39 & 40 Forma abſolvendi a Cenſuris, *n.* 41 & 42 Abſolutio a Cenſuris, an poſſit dari extra Confeſſionem, aut abſenti? *n.* 43 Cenſuræ violatio inducit Irregularitatem, *tr.* 13 *diſt.* 3 *n.* 19 Dummodo miniſterium ſit proprium Ordinis *n.* 13 Et non ſolius juriſdictionis, *n.* 14 Quid de Cenſura innodato, & abſolvente moribundum in articulo mortis? *tr.* 14 *d.* 9 *num.* 14

Cenſuram inferens Judex quidnam debeat obſervare? *tr.* 13 *d.* 1 *Addit.* II. *poſt n.* 26

Cenſuræ effectus, an impediatur per appellationem, vel oppoſitionem nullitatis ſententiæ? *ibid. Addit. poſt n.* 36

Ceſſatio a peccato, quandonam faciat numero abinvicem diſtingui actus peccaminoſos? *Tom.* 3. *tr.* 3 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 53

Ceſſatio a Divinis, quid? *Tom.* II. *tr.* 13 *diſt.* 2 *n.* 108 Quando poſſit indici? *n.* 109 Differt ab interdicto varie, *n.* 110

Ceſſio bonorum, an excuſet a reſtitutione; & quid juris tribuat? *Tom.* I. *tract.* 9 *diſt.* 5 *num.* 119

Chaffè, Chocolata, & herba Thè, an frangant Jejunium? *tr.* 10 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 6

Character, quid? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 2 *n.* 45 Quæ Sacramenta ipſum imprimant? *n.* 46 & *ſeqq.* Character nec in morte deletur, *n.* 50 Corollarium notabile circa hoc *n.* 51 Characteres ſingulorum Ordinum conſtituunt unum Characterem totalem & completum Ordinis *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 15 & 16

Charitas erga DEUM, quomodo debeat eſſe conſtituta, & num excludat Spem? *Tom.* I. *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt n.* 9

Charitas erga proximum, quem obſervat ordinem? *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 14 Ubi & aliquot exinde Corollaria deducta de neceſſitate ſpirituali proximi, puta de infante necdum Baptiſato, ac morti vicino, & de corporali e. g. de altero vita periclitante propter peſtem, famem vel naufragium *ibid. Addit.* II.

Chari-

Charitas erga proximum in neceſſitate conſtitutum, quomodo ad ſuccurrendum adſtringat Medicos, Chirurgos, congregantes frumenta tempore cariſtiæ &c. *Tom. I. tr. 4. d. 6. Addit. poſt n. 42.*

Charitas proximi, an lædatur optando alteri malum, ut ſibi eveniat bonum, vel triſtando de alterius bono, quia ſibi exinde timetur malum? *Tract. 4. d. 7. poſt num.* 12. Notabiles Regulæ, & Caſus practici circa præſentem materiam, *ibidem*.

Charitas amittitur per omne peccatum mortale, *tract. 4. d. 1. num.* 14. In Beatis manet Charitas, non Fides, nec Spes, *num.* 16. Charitas & amor generatim, *d. 6 n.* 1. Charitas ut virtus Theologica, quid, & quod objectum ejus *num.* 2. DEUS, quomodo appelletur Charitas? *num.* 3. Præceptum de diligendo DEUM ſuper omnia, eſt partim affirmativum, partim negativum *num.* 4. Et ſatisfit diligendo DEUM ſuper omnia, appretiative, *num.* 5 *& ſeqq.* Præceptum diligendi DEUM obligat ad frequens exercitium; *num.* 8. Quo determinato tempore illud obliget? *num.* 9. Tres propoſitiones quoad hoc damnatæ, *ibid.* Ex Charitate generatim tria nobis ſunt diligenda, *num.* 10. *& ſeqq.* An etiam creaturæ irrationales ex Charitate ſint diligendæ? *num.* 14. Actus Charitatis plures ſunt, & qui? *num.* 26. *& ſeqq.* Vide v. *Amor*, & v. *Dilectio*.

Chirographa, a quibus emi poſſint, & ad quem pertineat lucrum eorum? *tr. 8 d. 4 poſt num.* 102 *in Append. Addit. V. & ſeqq.*

Chiromantia, quid? *tr. 5 d. 1 num.* 20

Choreæ, quandonam ſint grave peccatum? *tr. 9 d. 4 poſt n. 84 Addit.* IV. & V.

Chriſtus, quomodo exiſtat in SS. Eucharistiæ Sacramento? *Tom. II. tract. 14. d. 4. num. 49. & ſeqq.* Quamdiu ſit præſens ſub ſpeciebus conſecratis? *num.* 55 Chriſtus eſt Hoſtia principalis in incruento Miſſæ Sacrificio, *tr. 14 d. 5 num.* 20 Quomodo in hoc Sacrificio offeratur? *num. 22 & ſeqq.* Chriſtus in Miſſæ Sacrificio eſt offerens principalis, *num.* 29 *&* 30. Vide v. *Miſſa*. Chriſtus adoratione Latriæ, *Tom. I. tract. 5 d. 1 num.* 29.

Chriſtus qualiter exiſtat in Euchariſtia? *Tom. II. tr. 14 d. 4. Addit. poſt n.* 58

Chriſtus ſub ſpeciebus panis & vini quamdiu maneat? ubi notabilia corollaria, *tract. 14 d. 4 Addit. poſt num.* 55

Ciborium, in quo ſunt Hoſtiæ, auferentes, an gaudeant Aſylo? Vide v. *Aſyla utrum*.

Circumciſio & alia Ceremonialia veteris Legis, an & quando illicita eſſe cœperint? *Tom. I. tract. 2 d. 2 num. 6 & ſeqq.* Circumciſio an fuerit verum Sacramentum in Lege Moſaica? *Tom. II. tract. 14 d. 3 num. 12. & ſeqq.* Quomodo dicatur non contuliſſe gratiam *num.* 13.

Circumſtantiæ, an, & qualem bonitatem, vel malitiam tribuant actui humano, *Tom. I. tract. 1 d. 2 n. 9 & ſeqq.* Quomodo hæc debeat aſſa volita, ut deſumatur ex circumſtantiis? *num. 18 22 & ſeqq.*

Circumſtantiæ ſpeciem peccati mutantes, quæ? *Tom. II. tract. 14 diſt. 7 num.* 47 Sunt neceſſario confitendæ, *ibid.* Circumſtantiæ aggravantes, quæ? *num.* 48. Aliæ ſunt notabiliter aggravantes, aliæ non *ibid.* An teneamur confiteri circumſtantias ſolum aggravantes, *num. 49 & ſeqq. ibidem*.

Clandeſtinum Matrimonium. Vide v. *Matrimonium Clandeſtinum*.

Clauſula Codicillaris quidnam operetur apud FF. Minores, ſi quamvis incapaces, ab aliquo hujus ignaro inſtituerentur hæredes? *Tom. I. tr. 8 diſt. 3 Addit. poſt num.* 63

Clauſulæ Indulgentiarum qualiter ſint intelligendæ? *tract. 12 d. 3 a num. 78 uſque ad num.* 80

Clementia, quid, & quæ vitia eidem adverſentur? *tract. 7 d. 1 num.* 27

Clerici, an teneantur Legibus Civilibus? *tr. 2 d. 3 num. 13 & ſeqq.* Clericorum nomine, qui comprehendantur? *tract. 2 d. 4 num.* 8 Clerici in Sacris tenentur recitare Horas Canonicas, *tract. 6 diſt. 1 num. 12 & ſeqq.* Idem dicendum de Clericis Beneficiariis, etiamſi nullo ſacro Ordine ſint inſigniti *num.* 15. Et quo jure? *n.* 9 *&* 10 Excipiuntur nonnulli, *num.* 16. Clerici Beneficiarii omittentes Horas Canonicas tenentur pro rata omiſſionis ad reſtitutionem fructuum; & quomodo? Rata neglecti Officii, quomodo computanda? *num.* 31 *&* 32 Vitandæ quædam Propoſitiones circa hoc, *num.* 34. An Clericus Beneficiarius, ſupplens Horas omiſſas alio die, liberetur ab onere reſtituendi fructus? *tract. 6 d. 1 num.* 89 Quid, ſi ille Beneficiarius ſit pauper? *num.* 90 Aut ex juſta cauſa non recitet? *num.* 91

Clericorum bona quadruplicia, Patrimonialia, quaſi Patrimonialia ſeu induſtrialia, mere Eccleſiaſtica, & Parſimonialia, quæ? *tract. 7 diſt. 4 num. 20 & ſeqq.* Clerici ſæculares Beneficiarii habent plenum dominium bonorum Patrimonialium *num.* 25 Imo & quaſi Patrimonialium, *num.* 26 *&* 27 Ac parſimonialium, *num.* 28 Bonorum mere Eccleſiaſticorum acquirunt quidem dominium, ſed cum onere, ſuperflua in pias cauſas erogandi, *num. 29. & ſeqq.* Quo jure Clerici Beneficiarii teneantur ſuperflua in pias cauſas erogare? *num.* 33 *&* 34. Dicta obligatio eſt perſonalis Clericorum, *num.* 35. Quantitas ſufficiens ad peccatum mortale ratione bonorum Eccleſiaſticorum male expenſorum, quæ, & quomodo computanda? *num.* 38 *&* 39 Objectiones notabiles contra præmiſſa, earumque ſolutio, *Tom. I. tract. 7 diſt. 4 num.* 37 *& 40 ac ſeqq.* Clerici in quo ſenſu dicantur Diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum? *num.* 43 Clerici ſæculares libere teſtantur de bonis patrimonialibus, induſtrialibus, & parſimonialibus *tr. 8 diſt. 3 n.* 45 An etiam de bonis mere Eccleſiaſticis? *num. 46 & ſeqq.* Quid circa hoc valeat conſuetudo? *n. 49 & ſeqq.*

Clericorum Bona qualia, redditus Stolæ, & diſtributiones? Vide v. *Bona Clericorum*.

Clerici abortum fœtus animati procurantes, quas pœnas incurrant, & quam difficulter diſpenſetur, *tr. 9 diſt. 3 Addit. poſt num.* 37.

Clerici alios cogentes ad exceſſivum potum, qualiter reprehendantur a D. Auguſtino? *tract. 3 diſt. 3 Addit. poſt n.* 50

Clericorum percuſſio, Vide v. *Percuſſio Clericorum*.

Clerici Sæculares quoad approbationem, Vide v. *Approbatio*.

Clerici Sæculares, & Regulares, a quonam Epiſcopo ordinari valeant? Vide v. *ordo*.

Clericorum conſuetudo teſtandi, quæ? *num.* 56 *&* 57 Clericorum bona, & gaudeant immunitate a collectis Laicorum? *tract. 12 diſt. 1 num. 27 & ſeqq.* Vide v. *Collectæ*.

Clerici, an teneantur contribuere, quando neceſſitas, vel utilitas etiam ipſos tangit? *tr.* [illegible] *diſt. 1 Addit. poſt num.* 34 Item, an ad onera Titulo impenſarum exacta? *ibidem*.

Clericorum Beneficiariorum obligatio, multiplex, *tract. 11 diſt. 1. num. 65 & ſeqq.* An, & quomodo teneantur ad Reſidentiam perſonalem in loco Beneficii? *num. 67 & ſeqq.* Quibus de cauſis poſſint abeſſe a Beneficio? *n. 72. & ſeqq.* Clerici in Sacris, quo jure teneantur ad perpetuam continentiam? *tract. 14 diſt. 3 n.* 27 Et an vi voti ſacris Ordinibus annexi? *n.* 28 *&* 29 A quibus teneantur abſtinere ratione voti caſtitatis? *Tom. I. tr. 5 diſt. 2 num.* 15 Quid juris de Clerico innocente, & ſecundum publicas probationes excommunicato? *Tom. II. tr. 13 diſt. 1 num.* 39 *&* 40 Clericis an liceat pugnare in bello? *tract. 13 diſt. 3 n.* 62 *&* 67

Clerici negotiatores, Vide v. *Negotiantes Clerici*.

Codicillus. quid? *Tom. I tract. 8 diſt. 3 n.* 59 Et quomodo fieri poſſit *num.* 60 Codicilli ad quid inſerviant? *num.* 62 Clauſula codicillaris, quomodo apponatur? *num.* 62 Ejus multiplex effectus, *n.* 63

De Codicillis nonnulla notabilia, *tract. 8 diſt. 3 Addit. poſt n.* 60

Cœmeterium, an polluatur polluta Eccleſia, & econtra? *Tom. II. tract. 14. diſt. 5 n.* 129 In Cœmeteriis prohibentur fieri contractus &c. *Tom. I. tract. 12. diſt. 1 num. 14 & ſeqq.* Vide v. *Immunitas & Cœmeterium*.

Cogitatio præciſe ſpeculativa de objecto turpi, an ſit grave peccatum? *tract. 9 diſt. 7 poſt num. 18 Addit.* III. Cogitatio de præterita copula, an liceat viduis & ſponſis de futuro? *ibid. Addit.* V.

Cogitationis pœnam nemo patitur, quomodo? *Tract. 9 diſt. 3 num.* 8 Cogitationis peccatum pertinet ad ſpeciem, ad quam peccatum operis, *tract. 9 diſt. 7 n.* 13 An contrahat ſpeciales malitias circumſtantiarum actus externi? *n. 14 & ſeqq.*

Cognatio carnalis quid? *Tom. II. tract. 14 diſt. 7 num.* 94 Vide v. *Conſanguinitas*. Cognatio ſpiritualis quæ, & ad quas perſonas extendatur, *n. 112 & ſeqq.* Cognatio legalis, quæ? & inter quas perſonas inducat impedimentum dirimens Matrimonium? *num.* 125

Cogna-

Digitized by Google

Cognatio Spiritualis, quandonam inter Baptizandum, & Patrinum contrahatur? *tr.* 14 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 40

Collatio Beneficii, quid? *Tom. I. tract.* 11 *diſt.* 1 *num.* 29 Quot modis fiat? *n.* 18 & *ſeqq.* Collatio Beneficii ab Epiſcopo devolvitur ad Capitulum, *n.* 34 Collatio Eccleſiarum Parochialium per concurſum, quæ? *num.* 38 Vide v. *Beneficium*.

Collatio veſpertina in die jejunii, an & qualis permiſſa? *tr.* 10 *diſt.* 2 *n.* 23 & *ſeqq.*

Collatio veſpertina, Vide v. *Cœna*.

Collectæ. Vide v. *Tributa*.

Collectæ novæ, an per Laicos poſſint imponi Eccleſiis, & Clericis? *Tom. I. tract.* 12 *diſt.* 1 *num.* 31 & 32 An poſſint præſtari absque ulla exactione Laicorum? *n.* 33 Quæ conditiones requirantur, ut Eccleſiæ, & Clerici in communibus neceſſitatibus contribuere teneantur? *n.* 34 Quid de oneribus antiquis? *n.* 29 & 30

Contra *Colonos*, quo tempore præſcribatur duplex Laudemium? *tr.* 7 *diſt.* 6. *poſt. n.* 30 *in Appendice Addit. II.*

Columbæ ex Columbario avolantes, ad cujus pertineant dominum? *tract.* 7 *diſt.* 5. *Addit. poſt n.* 22

Comedere ex ſola voluptate, cur ſit prohibitum? *tr.* 3 *diſt.* 3 *n* 51

Comedere extra Cœnam, & Collationem, quandonam diebus Jejunii conſtituat peccatum mortale? *tract.* 10 *diſt.* 2 *poſt n* 35 *Additio II.*

Commenda, quid, & quales Commendiſta habeat obligationes? *tract.* 11 *diſt. I. Addit. poſt num.* 17

Commixtio, & Confuſio ſunt modi acquirendi rerum dominium Jure Gentium, & quomodo differant? *Tom.* 3. *Tract.* 7 *diſt.* 5 *n.* 26. Regula pro confuſione materiarum, & commixtione ſpecierum, *num.* 27 & 28 Specialis Regula pro commixtione nummorum, *num.* 29 & 30

Commodatum, quid? *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 27 Et quomodo differat a Locatione, Pignore &c. *n.* 28 & 29

Commodata aliqua re utens ad quos teneatur ſumptus *tr.* 8 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 29

Commodatarius, an teneatur de caſu fortuito? *n.* 37 38 & *ſeqq.* Aut de culpa leviſſima? *num.* 42 & *ſeqq.* Commodatarius an poſſit ſalvare res proprias omiſſis alienis, ſi non poteſt utraſque? *n.* 50 & 51

Communio Paſchalis, *tract.* 10 *diſt.* 3 *n.* 27 & *ſeqq.* Vide v. *Eucharistiam tenentur*.

Communio Sacra, quale præerequirat Jejunium, & quot deſiderentur conditiones, ut id cenſeatur fractum? *Tom. I. tract.* 10 *diſt.* 3 *poſt num.* 33 *Addit.* 3. & II. Caſus eatnde inferuntur varii, *ibid.* Communionem ſacram, an accedere queat dubitans de fractione Jejunii? *ibid. Addit.* III. Communio ſacra, quandonam non præerequirat jejunium naturale? *ibid. poſt n.* 36 *Addit.* I.

Communionem Sacram an accedere queant toſſi, vel vomitu vexati? ubi etiam, quandonam poſſit expui poſt Sacram Communionem? *ibid. Addit. II.* & *III.*

Communio quoad infirmos, Vide v. *Viaticum*.

Communio, quandonam danda damnatis ad mortem? Vide v. *Damnatis ad mortem*.

Communio Paſchalis, an rite peragatur in Eccleſia Cathedrali? *tract.* 10 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 41.

Communicatio bonorum operum inter Fideles datur, *tract.* 12 *diſt.* 3 *n.* 133 Communio Fidelium triplex pure interna, pure externa, & media, ſeu mixta, *tract.* 13 *diſt.* 2 *num.* 10 & *ſeqq.* ua communione Fidelium Eccleſia privet excommunicatum? *num.* 13 & *ſeqq.*

Communitas tota an poſſit interdici? *tract.* 13 *diſt.* 1 *num* 20 V l etiam excommunicari? *n.* 21 & *ſeqq.*

Commutandi votum in aliud, quæ requiratur cauſa? *tract.* 6 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 34.

Compenſatio occulta, ut ſit licita, quæ requirantur conditiones? *Tom. I. tr.* 9 *diſt.* 5 *num.* 117 & *ſeqq.*

Compenſatione an poſſit uti depoſitarius, diſtrahendo Depoſitum propter aliud ſibi debitum a deponente? Vide v. *Depoſitarius*.

Complicis in notitiam ſi veniat Confeſſarios, an peccatum ſit confitendum? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 7 *n.* 57 & *ſeqq.*

Concordata, Vide v. *Beneficia*.

Concordata Germaniæ nonnulla enumerantur in ſpecie, *Tom. I. tract.* 11 *diſt. Addit. II. poſt n.* 36

Concubinatus quid, & quanta ejus malitia? *Tom. I. tr.* 9 *diſt.* 4 *n.* 13

Concupiſcentia, an cauſet involuntarium? *tract.* 1 *diſt.* 1 *num.* 32 & *ſeqq.* Mala pravæ concupiſcentiæ, *tract.* 9 *diſt.* 7 *num.* 1 & *ſeqq.* Motus concupiſcentiæ, quando ſint peccatum? *n.* 5

Concurſus in Collatione Eccleſiarum Parochialium, quomodo fiat? *tract.* 11 *diſt.* 1 *n.* 38 & 39 Adeo, quæ Parochiæ ſint exceptæ? *tr.* 11 *diſt.* 3 *n.* 41 & 42.

Condemnati ad mortem, Vide v. *Confeſſarius* &c. *vocatus ad condemnatos* &c.

Conditio, Vide v. *Contractus conditionatus*.

Conditio turpis adjecta Matrimonio an, & quando invalidet Matrimonium? Vide v. *Matrimonio adjecta Conditio*.

Conditiones, quæ tacite, ſeu de Jure inſunt, non faciunt actum conditionatum *tr.* 6 *diſt.* 2 *num.* 24

Conditio ſervilis, quæ & qualiter dirimat Matrimonium? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 24 *num.* 54. 55 & *ſeqq.* Vide v. *Servus*.

Conjunctio quid? Vide v. *Locatio*.

Conductor rerum, quas habeat obligationes? *Tom. I. tr.* 8 *diſt.* 4 *quæſt.* 10 *Addit. V.*

Conductor operarum, ad quid adſtringatur. *Ibid. Addit.* VI.

Conductori Colono quandonam debeat Locator aliquid de annua penſione remittere? *Ibid. Addit. II.* & *III.*

Confeſſarius: an debeat ſe conformare opinioni pœnitentis probabili? *tr.* 1 *diſt.* 3 *num.* 55 Confeſſarii Mendicantium, an habeant poteſtatem diſpenſandi in votis? *tr.* 6 *diſt.* 3 *num.* 44 & *ſeqq.* Quid de voto Caſtitatis non perpetuæ, vel non integræ, aut voto conditionato, & pœnali? *num.* 46 An poſſint diſpenſare ad petendum debitum cum conjugibus inceſtuoſis, & contrahentibus cum voto Caſtitatis *n.* 48 Et diſpenſare, vel commutare juramenta? *n.* 53 Confeſſario quid indagandum, & obſervandum ad obtinendam & exequendam diſpenſationem in Votis *n.* 54 & *ſeqq.* Confeſſario an ſit credendum circa legata a defuncto relicta? *tract.* 8 *diſt.* 3 *n.* 27 & *ſeqq.* Cautela Confeſſariorum circa hoc, *n.* 28 & 29 Confeſſariis qui ambo ſunt in peccato mortali, & ſibi mutuo confiteri volunt, quid agendum? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 1 *num.* 47 Confeſſiones plurium audiens in peccato mortali, an plura peccata numero diſtincta committat? *n.* 50 & 53 Confeſſarii copia, quando deeſſe cenſeatur, ut quis contritus abſque Confeſſione celebrare valeat? *tract.* 14 *diſtinct.* 2 *num.* 40. & 41

Confeſſarius, ſive miniſter Sacramenti Pœnitentiæ eſt ſolus Sacerdos, *tr.* 14 *diſt.* 8 *n.* 1 Is decet habere legitimam juriſdictionem, *n.* 2 & *ſeqq.* Atque approbationem, *n.* 14 In Confeſſario requiritur probitas, ſcientia, & prudentia *n.* 17 Debet eſſe Judex, Medicus, & Doctor, *n.* 18 Probitas, quæ in ipſo requiratur? *n.* 19 & 20 Qualis ſcientia? *n.* 21 22 & *ſeqq.* Quid, ſi Sacerdos ſit dubius de ſua ſufficientia; *num.* 23 An teneatur judicare de gravitate peccatorum in individuo? *num.* 25 Et quomodo de gravitate culpæ? *tract.* 14 *diſt.* 7 *num.* 50 Prudentia Confeſſario neceſſaria, *tract.* 14 *diſtinct.* 8 *num.* 27 Hæc generatim debet exerceri circa propriam Confeſſarii perſonam, *num.* 28 Circa adſtantes, *num.* 29 Et circa pœnitentes, *num.* 30 Confeſſarius, an teneatur quandoque interrogare pœnitentes, & quando? *num.* 31 & *ſeqq.* Quale peccatum committat interrogans, ut complicem ſibi manifeſtent, negans alioquin abſolutionem? *poſt num.* 59 † Quid agendum, ſi pœnitens taceat peccatum, quod Confeſſarius ſcit, eum commiſiſſe? *num.* 41 & *ſeqq.* Et quid circa conſtitutos in occaſione proxima peccandi? *num.* 44 & *ſeqq.* Quid circa recidivos? *num.* 48 & *ſeqq.* Et quid ſi Confeſſarius advertat, pœnitentem habere ignorantiam circa aliquod peccatum? *num.* 52 Confeſſarius quando cenſeatur in Confeſſionali ſollicitare pœnitentem? *num.* 61 & *ſeqq.* Vide v. *Sollicitatio in Confeſſionali*. Confeſſarius, quo jure teneatur celare peccatum in Confeſſione auditum? *tract.* 14 *diſtinct.* 9 *num.* 23 Teneatur pœnitenti aliquam ſatisfactionem injungere *tract.* 14 *diſt.* 10 *num.* 4 & 5 Deſignaturus pœnitentiam Sacramentalem, ad quæ attendere debeat? *num.* 20 Vide v. *Sacerdos* v. *Interrogationes* v. *Occaſio* v. *Pœnitentia Sacramentalis* v. *Sigillum*.

Confeſſarii qualiter debeant in Confeſſionali practice examinare blaſphemantes? *Tom. I. tr.* 5 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 64

Confeſſarii qualiter in Confeſſionali practice examinare

nare debeant pœnitentes, qui dicunt, ſe juraſſe? *tract. 6 diſtinct. 2 poſt num.* 30 *Addit. II.*

Confeſſarii quam circumſpecte in Confeſſionali debeant interrogare fœminas in materia lubrica? Vide v. *Examen in materia lubrica.*

Confeſſarii qualiter practice interrogare debeant molliciei deditos? *Tom. I. tract.* 4 *poſt num.* 50 *Addit. I. & II.*

Confeſſarii qualiter examinare debeant afferentes materiam detractionis? *tract.* 9 *diſt.* 6 *poſt n.* 19. *in Appendice Addit. VIII.*

Confeſſarius ad quid debeat attendere, ſi in Confeſſionali caſus Irregularitatis proponitur? *Tom. II. tract.* 13 *diſt.* 3 *poſt num.* 67 *Addit. I. II. & III. in Appendice.*

Confeſſarius quomodo, & quando Sacramentalem abſolutionem debeat ſuper pœnitentem proferre? Vide v. *Abſolutio Sacramentalis.*

Confeſſarius in Confeſſionali errans quando, & quomodo debeat ſuum errorem corrigere? *tract.* 14 *diſt.* 8 *poſt n.* 26 *Addit. I. & II.*

Confeſſarius quandonam ſuum pœnitentem interrogare debeat? *ibid. Addit. poſt n.* 32.

Confeſſarius qualiter interrogare debeat illos, qui antea omiſerunt aliquod peccatum, vel confeſſi fuerunt ſacrilege? *ibid. Addit. poſt num.* 33 & *Addit. I. poſt n.* 43

Confeſſarius, quomodo tractare debeat perſonas illas quæ in Confeſſionali proponunt Extaſes, Apparitiones, ac Revelationes? *ibid. Append. II.*

Confeſſario quid agendum, ſi Pœnitens ſibi proponat animas ex purgatorio apparentes? *tract.* 14 *diſtinct.* 8 *poſt quæſt.* 3 *Append. II. Addit. VI.*

Confeſſarii alias facultate abſolvendi a reſervatis non præditi, an nihilominus aliquando poſſint eb hiſce abſolvere etiam extra articulum vel periculum mortis, & quot? *tract.* 14 *diſt.* 9 *poſt n.* 10 *Addit. I. ac ſeqq. Item Addit. poſt n.* 20

Confeſſarius quoad Sigillum Vide v. *Sigillum.*

Confeſſarius, quoad conſtitutos in occaſione proxima quidnam debeat agere? *tract.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 47 *Addit. I. & II.* Item quoad recidivos? *ibid. Addit. poſt num.* 51 Item quoad dubitantes circa quodpiam peccatum? *ibid. poſt n.* 55

Confeſſarius, an poſſit interrogare pœnitentem, data jam abſolutione, circa aliqua in præcedenti, vel prioribus Confeſſionibus depoſita? *tr.* 14 *diſt.* 9 *Addit. poſt n.* 37

Confeſſarius an debeat novam pœnitentiam injungere, ſi poſt abſolutionem afferunt novum peccatum? *tract.* 14 *diſt.* 10 *Addit poſt n.* 12

Confeſſarius, quomodo tractare debeat confitentes, quod ſe ſubſcripſerint diabolo, vel eumdem teneant penes ſe, e. g. vitro incluſum? *tr.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 43 *Append. I Addit. VIII. & IX.*

Confeſſarius, quidnam obſervare debeant vocatus ad captivos, vel jam condemnatos ad mortem? *tract.* 14 *diſt.* 8 *Append. III. poſt num.* 43

Confeſſarius vocatus ad ægrotos morti proximos, vel necdum proximos, quidnam debeat obſervare? *tr.* 14 *diſt.* 8 *in Append. poſt num.* 72 *Addit. III. IV. & ſeqq.*

Confeſſio Sacramentalis, quid? *Tom. I. tr.* 10 *diſt.* 3 *num.* 2 Eſt jure divino neceſſaria lapſis in peccatum mortale poſt Baptiſmum, *num.* 3 & 4 Confeſſionis præceptum, an ſtatim obliget poſt mortale commiſſum? *num.* 5 & *ſeqq.* Obligat in mortis articulo, *num.* 9 & 10 Ac etiam quandoque extra mortis articulum, *num.* 11 Hinc Eccleſia merito præcipit Confeſſionem annuam, *n.* 12 Hoc præceptum quos obliget? *n.* 13 Quid agendum habenti ſola venialia? *num.* 13 & 14 Confeſſio communiter fit in Paſchate, etſi ſufficeret ſemel in anno confiteri, *num.* 15 & 16 In Paſchate non confeſſus, an teneatur confiteri per annum? *num.* 17 & *ſeqq.* Annus, quomodo ſit computandus? *num.* 19 Præcepto Eccleſiaſtico non ſatisfit per Confeſſionem ſcienter invalidam, *n.* 20 Pueri quando teneantur ad Confeſſionem, & quid circa eos obſervandum? *num.* 21 & *ſeqq.* Confeſſio, frequens, an ſit nota Prædeſtinationis? *num.* 56 Confeſſio, an, & quando ſit neceſſaria ad lucrandas Indulgentias? *tract.* 12 *diſt.* 3 *num.* 48 & *ſeqq.* Quanto tempore poſſit eas præcedere? *num* 52 Dolor de peccatis, an debeat præcedere Confeſſionem? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 6 *num.* 58 59 & 60 Quanto tempore poſſit eam præcedere *num.* 61

Confeſſio varie ſumitur, *tract.* 14 *diſt.* 7 *n.* 1 Confeſſio Sacramentalis, quid? *num.* 2 Conditiones ejuſdem ſexdecim, & an omnes neceſſariæ? *num.* 3 4 & *ſeqq.* Confeſſio Sacramentalis debet eſſe doloroſa, *num.* 5. & *ſeqq.* Et quomodo diſcreta? *num.* 8 & 9 Debet eſſe vera, *num.* 13 & *ſeqq.* Mentiri in Confeſſione, an ſit peccatum mortale? *num.* 15 & *ſeqq.* Quid, ſi major numerus peccatorum exprimatur? *num.* 16 Confeſſio debet eſſe integra, *num.* 19 & *ſeqq.* Ac ſecreta, & quomodo? *num.* 21 & *ſeqq.* Si fiat publice, an valeat? *num.* 22 Quid de Confeſſione per Interpretem? *num.* 23 Et facta tempore v. g. naufragii alta voce? *num.* 24 Debet eſſe vocalis, *num.* 25 & *ſeqq.* Magna difficultas, aut verecundia, an excuſet a Confeſſione oretenus facienda? *num.* 27 Confeſſio formaliter, & materialiter integra, quæ? *num.* 28 Ea regulariter debet eſſe integra etiam materialiter, *num.* 29 Omnia peccata mortalia quoad numerum, ſpeciem, ac circumſtantias ſpeciem mutantes ſunt confitenda, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 7 *num.* 30 Quid de ſimplicioribus groſſiori quodam modo confitentibus? *num.* 31 Quid ſi pœnitens ob multitudinem peccatorum neſciat numerum eorum? *num.* 32 & *ſeqq.* Corollarium de meretrice *num.* 33 Et paſſim concupiſcente fœminas obvias, Concubinario, vel gravem vindictam cogitante, *num.* 34 Per accidens quandoque ſufficit integritas formalis Confeſſionis, *num.* 35 Id generatim contingit ex tribus cauſis, & quibus, *num.* 36 & *ſeqq.* Quid agendum tempore naufragii, aut belli inſtante conflictu? *num.* 40 Ob ſolum concurſum pœnitentium non licet facere dimidiatam Confeſſionem, *num.* 41 Ratione gravis damni imminentis, quando pœnitens excuſetur ab integritate materiali Confeſſionis? *num.* 42 & 43 Quomodo in illis caſibus, in quibus nequit fieri Confeſſio materialiter integra, remittantur peccata? *num.* 44. Peccata tunc non confeſſa debent impoſterum confiteri, *n.* 45 Et an ſtatim, ac habetur commoditas? *n.* 46 Circumſtantiæ ſpeciem peccati mutantes ſunt neceſſario confitendæ, *num.* 47 Quid de circumſtantiis ſolum aggravantibus? *num.* 48 49 & *ſeqq.* Quid de conſuetudine peccandi? *num.* 53 Peccata dubia, an ſint neceſſario confitenda? *num.* 54 & *ſeqq.* An poſſit & debeat quis peccatum confiteri, quamvis Confeſſarius veniat in notitiam complicis? *num.* 57 Quid ſi adiri poſſit alius Confeſſarius? *num.* 59. Confeſſioni, an, & quale examen conſcientiæ ſit præmittendum? *num.* 60 & *ſeqq.* An abſolvendus ſit moribundus, qui amplius integre confiteri non poteſt? *num.* 64 & *ſeqq.* Præſertim ſi ſubito omnibus ſenſibus deſtitutus ſignum certum petitæ Confeſſionis dare nequeat? *num.* 69 & *ſeqq.* An in tali caſu vita Chriſtiane peracta ſit ſufficiens Confeſſio? *n.* 74. Vel hæc ob vitam Chriſtianam ex ſignis exterioribus pie præſumi poſſit? *n.* 76

Confeſſio vocalis, an obliget ſemper? *Tract.* 14 *diſt.* 7 *Addit. poſt num.* 27

Confeſſionis integritas materialis quandonam non requiratur? ubi notabilis caſus de militibus vulneratis ex conflictu reſiduis, *ibid. Addit. poſt num.* 40

Confeſſio dubiorum, an obliget ſcrupuloſos? *ibid. Addit. poſt num.* 56

Confeſſio generalis, Vide *Generalis Confeſſio.*

Confeſſiones puerorum vel ruſticorum, qualiter inſtituendæ? *tract.* 14 *diſt.* 8. *poſt n.* 72 *in Append. Addit. I*

Confeſſiones ſurdorum, Vide *Surdorum Confeſſiones.*

Confitens, an ſub aliqua culpa teneatur deponere gladium? *tract.* 14 *diſt.* 7 *Addit. poſt num.* 6

Confitentes ſemifatui, qualiter tractandi? Vide *Semifatui qualiter.*

Confirmatio imprimit Characterem, *tract.* 14 *diſt.* 2 *num.* 46 & *ſeqq.* An ſit neceſſaria ad ſalutem? *num.* 68 & *ſeqq.* Confirmationis Sacramentum quid? *tr.* 14 *diſt.* 3 *num.* 42 Ejus materia & forma, *num.* 43 Fuit a Chriſto inſtitutum, *num.* 44 Ejus ordinarius miniſter eſt Epiſcopus, *num.* 45. An & ſimplex Sacerdos ex commiſſione Papæ id conferre poſſit? *num.* 46. Qua ætate hoc Sacramentum recipiendum, *num.* 50. Qualis diſpoſitio in adultis ad id requiratur, *num.* 51. Nequit reiterari, ſed reiterans non fit irregularis, *num.* 52 & 53. In confirmatione debet intervenire Patrinus, *num.* 54. Et alius a Patrino in Baptiſmo, *num.* 55 An extet præceptum de recipiende Confirmatione? *tr.* 14 *diſt.* 2 *num.* 68 & *ſeqq.* & *diſt.* 3 *num.* 47 Prima Tonſura initiandi debent prius eſſe

con-

confirmati, *n.* 48 Quomodo peccetur, ſi ſecus fiat? *n.* 49 *& d.* 12 *n.* 47

Confraternitas quomodo inſtituenda, & pro eadem Indulgentia impetranda? *Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *num.* 84 Item qualiter pro Confraternitate concedatur Altare privilegiatum? *ibid. n.* 85

Confuſio, Vide *Commixtio*.

Conjugum obligatio ad cohabitandum, qualis? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 13 *n.* 66 *& ſeqq.* Quomodo peccent indebite congrediendo? *n.* 88

Conjuges ex hac vita decedentes, ex quibus teſtari valeant? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 3 *poſt n.* 58 *Append. II.*

Conjuges, quomodo practice poſſint condere Teſtamentum reciprocum? ubi varia notabilia, Vide *Teſtamentum reciprocum*.

Conjugibus utrum liceat ſub copula ſibi alias ſpecies repræſentare? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 13 *poſt nu.* 90 *Addit. I.*

Conjuges quoad debitum conjugale, Vide *Uxor*.

Conjugum donationes, quas ad invicem inſtituunt, qualem habeant firmitatem? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 2 *poſt n.* 26 *in Appendice Addit. IV.*

Conjugibus quomodo, & quando concedatur triennium ad tentandam conſummationem Matrimonii? Vide *Triennium*.

Conjugium, Vide *Matrimonium*.

Conſanguinei pauperes, vel Uxor pauper, inſtituti Heredes, quomodo poſſint gaudere privilegio cauſæ piæ? *tr.* 8 *d.* 3 *poſt n.* 35 *in Append. Addit. V.*

Conſanguinitas, quid? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *num.* 94 Linea Conſanguinitatis, quæ & quotuplex? *nu.* 95 *& ſeqq.* Gradus Conſanguinitatis, qui? & quouſque olim impedierint, & deſacto impediant Matrimonium? *n.* 98 *&* 99 Arbor Conſanguinitatis, quæ? *num.* 100 *&* 101 Tres Regulæ ad cognoſcendam diſtantiam graduum Conſanguinitatis, *n.* 102 *&* 103 *& ſeqq.* Ex procedunt ſecundum Canones, & quid de Jure Civili? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *nu.* 106 Conſanguinitas in primo gradu Lineæ rectæ dirimit Matrimonium Jure naturæ, *nu.* 107 Quid de gradibus ulterioribus Lineæ rectæ? *ibid.* Quid de ſecundo, & ulteriori gradu Lineæ collateralis? *n.* 108 In primo hujus gradu, nempe inter fratres & ſorores, dirimitur Matrimonium Jure naturæ, *n.* 109 *& ſeqq.* Conſanguinei quandoque dicuntur fratres & ſorores, *n.* 141

Conſcientia, unde dicta? *Tom. I. tr.* 1 *diſt.* 3 *n.* 1 Remorſus Conſcientiæ, & Teſtimonium conſcientiæ, *ibid.* Conſcientia, quid? *n.* 2 Dividitur in quinque membra, *n.* 3 Conſcientia recta, *n.* 4 Alia practice, alia ſpeculative recta, *n.* 6 Quomodo differat a probabili? *n.* 7 Quanta ſit obligatio ipſius? *num.* 8 Conſcientia erronea, quid? *n.* 9 Conſcientia practice dumtaxat recta, an ſit erronea? *n.* 10 Conſcientia erronea invincibilis, & vincibilis quæ? *n.* 11 Erronea quæcumque, quomodo ſit deponenda? *nu.* 12 Quid agendum, quando utraque contradictionis pars putatur eſſe peccatum? *n.* 23 Quid, ſi quis neſciat diſcernere, ubi ſit minus malum? *n.* 24

Conſcientia dubia, quid? *tr.* 1 *d.* 3 *nu.* 25 Dividitur varie juxta variam dubii diviſionem, *n.* 26 *& ſeqq.* Cum conſcientia practice dubia illicitum eſt operari, *n.* 30 Operans cum ea peccat pro qualitate dubii, *nu.* 31 *&* 32 Quid de conſcientia ſolum ſpeculative dubia? *n.* 33 *& ſeqq.* Conſcientia probabilis, quid? *n.* 38 *& ſeqq.* An licitum ſit, in rebus moralibus ſeſe conformare conſcientiæ vere probabili? *n.* 50 *& ſeqq.* Etiam relicta probabiliore? *num.* 53 *& ſeqq.* Ac quoad Propoſitiones de Fide? *n.* 54 Quid in Quæſtionibus circa materiam facti verſantibus? *num.* 56 *& ſeqq.* An liceat ſequi ſententiam minus probabilem in materia de valore Sacramentorum? *n.* 57 *&* 58 An Medico? *n.* 59 *&* 60 An Judici in judicando? *n.* 61 *&* 62 An Advocato? *n.* 63 *& ſeqq.* ** An in Sacramentis Conferendis & Suſcipiendis liceat ſequi ſententiam probabilem minus tutam præ tutiore. Tract. I. Diſt. 3 Quæſt. addita in tres Additiones diviſa.

Conſcientia *Scrupuloſa* quæ? *n.* 69 Ejus ſigna, *num.* 70 An ſit licitum, agere contra Conſcientiam Scrupuloſam? *n.* 72 *& ſeqq.* Vide *Scrupulus*.

Conſecrans an, & quando poſſit dividere fructus? Vide *Miſſæ fructus*.

Conſecrans, Vide *Sacerdos conſecrans*.

Conſecratum Altare quomodo execretur? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 236 *Append. II. Addit. IV.*

Conſecratio Euchariſtiæ, Vide *Euchariſtia*. Et *Miſſa*.

Conſenſus, quid, & quando cenſeatur efficax? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 5 *n.* 48 *&* 49

Conſenſus Matrimonialis, Vide *Matrimonium*.

Conſilia Evangelica, an poſſint præcipi? *tr.* 2 *d.* 1 *n.* 43.

Conſiliarii Principum, Vide *Officiales Principum*.

Conſuetudo ſumitur dupliciter, *tr.* 2 *d.* 4 *nu.* 35 Conſuetudo triplex præter legem, ſecundum legem, & contra legem. Item, quandonam conſuetudo præter legem cenſeatur introducta? *n.* 36 Conſuetudo, quæ cenſeatur rationabilis? *n.* 38 Quomodo dicatur legitime præſcripta? *num.* 40 An per eam poſſit tolli lex? *nu.* 37 *& ſeqq.* Et quo tempore per eam abrogetur Lex civilis? *n.* 41 Ac Eccleſiaſtica? *num.* 42 *& ſeqq.* Conſuetudo peccandi, an fatenda Confeſſario interroganti, & cur, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 7 *num.* 53

Conſuetudo contra legem, an introduci poſſit per actus formaliter peccaminoſos? *Tom. I. tr.* 2 *diſt.* 5 *Addit. poſt n.* 39 Conſuetudo an valeat in futurum introduci contra illam legem, quæ habet annexam clauſulam *non obſtante conſuetudine contraria*? *tract.* 2 *d.* 4 *Addit. I. poſt n.* 44 Conſuetudo ſemel introducta quando per contrariam Legem cenſeatur denuo tolli? *ibid. Addit. II.* Conſuetudo immemorialis de præterito, an tollatur per clauſulam *nulla obſtante conſuetudine* Legi contrariæ anneaam? *ibid.*

Conſuetudinarii, quomodo in Confeſſionali tractandi? Vide *Remedia recidivis*.

Conſulens, quando teneatur ad reſtitutionem? *tr.* 9 *d.* 5 *n.* 45 *& ſeqq.*

Contemptus, quomodo peccatum veniale per accidens reddat mortale? *tr.* 3 *d.* 2 *n.* 19 *&* 20 Ex contemptu, quando fiat tranſgreſſio legis? *ibid.*

Contentio, quid? *tr.* 4 *d.* 7 *n.* 30 Et quale peccatum? *num.* 31

Contractus, unde ſic dicti? *tr.* 8 *d.* 1 Contractus large, ſeu pactum, quid? *n.* 2 *&* 3 Requirit plurium conſenſum in idem, *nu.* 4 *& ſeqq.* Contractus proprie, *n.* 2 *&* 8 Contractus explicitus, & implicitus, ſeu interpretativus, ac quaſi contractus, *n.* 10 Lucrativus ſeu gratuitus, & oneroſus, *n.* 11 Abſolutus, & conditionatus, quid? *nu.* 12 Ad conſenſum pro valore contractum requiruntur quatuor conditiones, quæ? *nu.* 13 Error circa ſubſtantiam reddit contractum nullum, *num.* 14 Quid de errore circa qualitatem? *n.* 15 An metus gravis invalidet contractum? *n.* 16 17 *& ſeqq.* Regula practica circa juſtitiam contractuum, *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 48

Contractus quotuplex? Vide *Pactum*.

Contractus conditionatus, qualem poſſit habere conditionem adjectam? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 1 *n.* 12 *Addit. I.* Item quid ſit ſentiendum, ſi conditio adjecta ſit honeſta, & quid, ſi fuerit turpis? *ibid.* Item qualis ſit diſtinctio, quidpiam contractui adjicere tamquam *conditionem*, & addere tamquam *modum*? *ibid. Addit. II. & III.* Vide etiam *Matrimonialis Contractus*.

Contractus quandonam reddatur invalidus per errorem in ſubſtantia materiæ, & quando, ſi tantum erratur in qualitate? *tr.* 8 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 14 *& poſt n.* 15 *Addit. I. ibidem*. Quoad Contractum matrimonialem, & Sponſalitium, Vide *Matrimonium*. Et *Sponſalia*.

Contrahere an, & quando poſſint Filiifamilias, & uxores? Vide *Filiifamilias*, Et *Uxores*, Item quomodo Pupilli? Vide *Pupilli*.

Contritio generatim, quid? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 6 *n.* 37 Dividitur in perfectam, & imperfectam ſeu attritionem, *n.* 38 Contritio perfecta, *nu.* 39 Et imperfecta, ſeu attritio, quid, & quomodo differant? *n.* 41 Attritio mere naturalis non ſufficit, *n.* 42 Contritio aliqua eſt lapſis neceſſaria ad ſalutem pro quocumque ſtatu, *nu.* 43 *&* 44 Actus contritionis perfectæ ſufficit ad juſtificationem, *nu.* 45 Sed hæc de facto includit votum Sacramenti, & cujus, *n.* 46 Extra Sacramentum requiritur contritio, cum Sacramento ſufficit attritio, etiam cognita, *n.* 48 Contritio debet eſſe univerſalis de mortalibus, *num.* 50 Et quid de venialibus? *n.* 51 An ſufficiat dolere, quod non doleas, *nu.* 55 *&* 56 Dolor de mortalibus debet eſſe ſummus appretiative, quomodo? *n.* 57 Et præcedere abſolutionem? *num.* 58 An etiam Confeſſionem? *n.* 59 *&* 60 Dolor de peccatis, quantu tempore poſſit præcedere Confeſſionem? *n.* 61 An confitens peccata prius omiſſa teneatur elicere novum dolorem? *n.* 62 Corollarium de moribundis, *n.* 63

Contri-

Digitized by Google

Contritio perfecta in praxi poſita, *tract.* 14 *diſt.* 6 *Addit. I. poſt num.* 40.

Contritio. Vide *Dolor*.

Contumacia, qualis requiratur, & ſufficiat ad incurrendam cenſuram? *tract.* 13 *diſt.* 1 *num.* 15 Quomodo non ſolum ob contumaciam, ſed ob alias quoque cauſas quis excommunicari poſſit? *num.* 14

Contumelia, quid? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 20 Fit tribus modis *num.* 21 Contumelia, quale peccatum? 22 & 23 An, & quomodo differat a convitio? *num.* 26

Contumelia, quid, & quomodo ſæpe concurrat cum Detractione? *tract.* 9 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 25

Convitium quid, & quomodo differat a contumelia, *tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 26. Leve convitium, an fieri poſſit ſine omni peccato? 24 & 25

Correctio proximi duplex, judicialis, & fraterna, *tr.* 4 *diſt.* 6 *num.* 45 De Correctione fraterna habetur ſpeciale præceptum, *num.* 46 Quod ex genere ſuo obligat ſub mortali, *num.* 47 Quatuor conditiones, ut hoc præceptum obliget *num.* 48 Præceptum correctionis fraternæ magis obligat Superiores, quam ſubditos, *num.* 49 Et hi rarius contra illud peccant mortaliter, *num.* 50 In correctione fraterna ſervandus eſt ordo a Chriſto præſcriptus *num.* 51 Caſus, in quibus non eſt neceſſe præmittere monitionem ſecretam, *num.* 52 *ac ſeqq. Addit.* Aliter corripiendus inferior, aliter æqualis, aliter Superior, quomodo? *n.* 53 Prælati Eccleſiæ in Concionibus non taxandi, *n.* 54

Correctio fraterna, quandonam ex Charitate fieri debeat? ubi notabiles tres Caſus, *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 48

Corrigere, an teneamur errantem ex ignorantia, & quomodo? *ibid. Addit. poſt num.* 54

Crapula, Vide *Ebrietas*.

Creaturæ irrationales, an ſint ex Charitate diligendæ? *tr.* 4 *diſt.* 6. *num.* 14

Credere explicite, & implicite, quid, *tract.* 4 *diſt.* 2 *num.* 11 Neceſſitas explicite credendi aliquos Articulos Fidei, quæ? *num.* 15 & *ſeqq.* Aliud eſt, explicite ſcire Articulos Fidei, *num.* 21 Quænam teneantur Fideles explicite credere neceſſitate præcepti? *num.* 23 & 24 Vide *Fides*.

Creditor, quid prætendere poſſit contra ſuum debitorem? Vide *Mutuum*, vel *Solutio mutui*.

Credulitas de non relapſu, an requiratur ad propoſitum non peccandi de cætero? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 6. *num* 52 & *ſeqq.*

Crimen proximi manifeſtare abſque vitio detractionis, an interdum liceat, & quando? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 7 & *ſeqq.* Crimen falſum cuipiam imponere, ſemper eſt illicitum, *num.* 11 Crimen falſum ſcienter imponens, aut verum occultum revelans, quo modo reſtituat? *n.* 33 & 34 Vide *Reſtitutio*. Crimina, quæ olim impediverint Matrimonium contrahendum? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 14 *num.* 10 Et non amplius ſunt in uſu *num.* 11 Criminis impedimentum, quod, & in quibus caſibus de facto oriatur? *num* 84 & *ſeqq.*

Criminis impedimentum, Vide *Impedimentum criminis*.

Crimina ab Immunitate Eccleſiaſtica vi noviſſimæ Bullæ Benedicti XIII excepta, quæ? *Tom. I. tr.* 12 *diſt.* 2 *Addit. I. II. & III. poſt num.* 41

Crimina, num inter excepta ab Immunitate Eccleſiaſtica computentur, a quo dignoſcendum, & qualiter circa eadem a poteſtate Eccleſiaſtica procedendum? *Tom. I tract.* 12 *diſt.* 2 *Addit. I. poſt num* 55

Culpa aliter accipitur apud Juriſtas, quam Theologos *tract.* 8 *diſt.* 2 *n.* 34. Culpa Juridica, ſeu Civilis *n.* 35 Culpa Juridica triplex, lata, levis, & leviſſima, *n.* 36 Ex qua culpa oriatur obligatio reſtitutionis ratione damni dati? *tr.* 9 *diſt.* 5 *num.* 77 & *ſeqq.* An inferens damnum extra officium & contractum teneatur ad reſtitutionem ex culpa Civili levi, aut leviſſima? *n.* 86 & *ſeqq.* Quid ſi intervenit culpa Theologica venialis? *n.* 87 Per culpam Theologicam, quando cenſeatur damnum illatum? *num.* 88 Quid, ſi ex culpa aliqua damnum datum fuit in officio? *n.* 93 & *ſeqq.* Aut in contractu? *n.* 96 & *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 41 & *ſeqq.* Culpa dimiſſa non ſemper remittitur tota pœna peccatis debita, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 10 *n.* 2

Culpa lata civilis, cur obliget regulariter ad reſarcitionem damni ante Sententiam Judicis, & cur non pariter culpa levis? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 5 *Addit. poſt n.* 92

Culpa venialium qualiter deleatur apud mortuos ex improviſo? Vide *Venialia peccata*.

Cultus, & honor differunt, quomodo? *tract.* 5 *diſt.* 1 *n.* 5 Cultus Latriæ debetur DEO, *n.* 27 & *ſeqq.* Cultus Duliæ debetur Sanctis, & cultus Hyperduliæ B. V. Mariæ, *n.* 32 Vide *Adoratio*. Cultus publicus, & privatus, quis? *n.* 39 Corollaria de cultu privato Sanctis needum Canonizatis impertiendo, *n.* 40. Quid de cultu publico? *n.* 41 & *ſeqq.* Superſtitio ratione cultus incongrui, ejuſque diviſio, *tr.* 5 *diſt.* 2 *n.* 6 Cultus falſus, quis, & quomodo accidat? *n.* 7 Et quale peccatum *n.* 8 Cultus ſuperfluus, quis, & quale, peccatum? *num.* 9 & 10 Cultus diſparitas, Vide *Diſparitas cultus*.

Cultus qualis exhibendus illis, qui nec ſunt beatificati, nec canonizati? *tr.* 5 *diſt.* 1 *poſt n.* 42 *Addit.* I. & II.

Curator, in quo differat a Tutore? *tr.* 8 *diſt.* 2 *n.* 32 Vide *Minorennis*.

D

D*amnati* nihil amplius demerentur, *Tom. I. tract.* 1. *diſt.* 2 *n.* 44. Nec ſunt capaces Indulgentiarum, *tract.* 12 *diſt.* 3 *n.* 36

Damnatis ad mortem, quandonam per modum Viatici danda ſit S. Communio? *tract.* 10 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 46

Damnificatio injuſta dupliciter fit? *tract.* 9 *diſt.* 5 *n.* 41. Novem genera cooperandi ad injuſtam damnificationem, *n.* 42 & *ſeqq.* Damnificatio, quid? *n.* 75. Ea variis modis accidere poteſt, *n.* 76. Ex qua culpa oriatur obligatio reſtitutionis ratione damni dati? *n.* 77 & *ſeqq.* Quid ſi infans aut furioſus damnum intulit? *n.* 78. Vel animal? *n.* 80. Quid, ſi aliquis impedivit alium a conſecutione cujuſpiam boni? *n.* 82 83 & *ſeqq.* An ex ſola culpa civili levi, aut leviſſima oriatur obligatio reſtituendi ratione damni dati? *num.* 89 Vide plura v. *Reſtitutio*.

Dataria, in quibus impedimentis Matrimonii diſpenſet? *Tom. II tract.* 14 *diſt.* 15 & *ſeqq.*

Debitor, ad quid adſtringatur ſuo Creditori? Vide *Mutuum*, vel *Solutio Mutui*.

Debitor, quomodo ſe contra alterum prætendentem debitum a parte rei non exiſtens defendere queat? *Tom. I tract.* 8 *diſt.* 4 *poſt n.* 9 *in Append. Addit.* XL.

Debitum Conjugale, ex quo fine poſſit peti? *tract.* 2 *diſt.* 2 *Addit. II. poſt n.* 39.

Debitum conjugale, num denegari queat, ne proles nimium multiplicentur vel ob adulterium alterius? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 13 *Addit. I. poſt n.* 81.

Debitum an reddere poſſit, vel petere conjux, ſi compars ſe ſoleat ſub actuali copula retrahere? *tract.* 14 *diſt.* 13 *poſt n.* 81 *Addit. II.*

Debitum conjugale, ejuſque obligatio, qualis? *tract.* 14 *diſt.* 13 *n.* 71 & 78 *ac ſeqq.* Variæ cauſæ excuſantes a reddendo debito conjugali, *n.* 81. Actus conjugalis ex ſe eſt licitus ac honeſtus, *n.* 71. Dummodo ſit veſtitus debitis conditionibus, *n.* 72. Ex quo fine haberi poſſit? *n.* 73 & *ſeqq.* An ſtante dubio de valore Matrimonii liceat? *n.* 84 & 85. Quid, ſi certo ſciatur invaliditas Matrimonii, ſed non poſſit probari? *n.* 86. An liceat, dum conjux eſt gravida, puerpera, menſtruata vel lactans? *n.* 89 & *ſeqq.* An tempore ſacro? *n.* 82 & 83. In debito petendo, an Medicantes cum inceſtuoſis &c. diſpenſare poſſint? *Tom. I. tract.* 6 *diſt.* 3 *n.* 48.

Debitum legale, & morale, quid? *tract.* 7 *diſt.* 2 *n.* 4 & 5.

Decalogi precepta, quæ? *tract.* 9 *diſt.* 1 *num.* 5 Dividuntur in præcepta primæ, & ſecundæ Tabulæ, *ibid.* Excellentia ipſorum, *num.* 2 Ea ſunt de Jure naturæ, *num.* 3 & *ſeqq.* Ad precepta Decalogi reducuntur omnia præcepta Moralia, *num* 8 & *ſeqq.* Violatio præceptorum Decalogi eſt ex genere ſuo mortalis, *num.* 11. Inter ipſa præcepta Decalogi eſt notabilis differentia, *num.* 13. In præceptis Decalogi an poſſit DEUS diſpenſare? *num.* 14 & *ſeqq.* Diviſio præceptorum Decalogi, *num.* 17 & 18. Primum Præceptum Decalogi, quale, *num.* 19. Et quæ præcipiat, vel prohibeat? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 2 *num.* 20 & 21 Secundum præceptum, quod, & quale? *num.* 22 & 23. Tertium præceptum Decalogi, *num.* 25. Et partim morale partim cæremoniale, *num.* 25 & 26 Affirmativum, & negativum, *num.* 29 Quartum præceptum Decalogi declaratur, *tract.* 9 *diſt.* 2 *num.* 2 & *ſeqq.* Quinto præcepto Decalogi, quæ prohibeantur? *diſt.* 3 *num.* 5 & *ſeqq.* & *num.* 7. Sexto præcepto Decalogi, quæ prohibeantur? *diſt.* 4 *num.* 2

Septi-

Digitized by Google

Septimum præceptum Decalogi, quale? *diſt.* 5 *num.* 5 Octavo præcepto Decalogi, quæ prohibeantur? *diſt.* 6 *num.* 1 Nonum, & Decimum præceptum Decalogi, quod? *diſt.* 7 *num.* 5 Quænam iisdem prohibeantur? *num.* 6 & 7

Decimæ, quid? *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 19 & *tract.* 15 *diſt.* 4 *num.* 1 Decimarum ſolutio eſt actus Religionis, & Juſtitiæ *num.* 2 Qui fraudant eas, ſunt excommunicandi, *num.* 3 & 4 Bona dantium, & mala non dantium Decimas, *n.* 5 Decimæ, quo jure ſint ſolvendæ? *n.* 14 & *ſeqq.* Ex quibus rebus debeantur? *n.* 18 & *ſeqq.* Decimæ prædiales, perſonales, & mixtæ, quæ? *num.* 20 & 22 Quomodo, & quibus ſolvendæ? *num.* 22 Decimæ prædiales ſpectant ad Eccleſiam Parochialem, *num.* 25 Et habet ſoper is Parochus fundatam intentionem, *num.* 26 Epiſcopo de Jure communi debetur quarta pars Decimarum, *n.* 27 Quid de Decimis nullius certæ Parochiæ? *num.* 28 Laici mere ſæculares ſunt incapaces Juris Decimarum, *num.* 30 Quid de Laicis Converſis, ſive Regularibus? *n.* 31 Laicis poteſt competere jus percipiendi fructus Decimarum, ut quid temporale ſunt, *num.* 32 & *ſeqq.* A præſtatione Decimarum quibus modis aliquis eximi poſſit? *num.* 35 & *ſeqq.* Quomodo id fiat conſuetudine? *num.* 37 & 38 Ac præſcriptione? *num.* 39 & *ſeqq.* Item compoſitione? *num.* 42 Ac paupertate? *num.* 43

Decimæ quænam majores, & quæ minores, *tract.* 15 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 22

Decimæ cui ſolvendæ ex Novalibus *ibid. Addit.* I. *poſt n.* 26

Decimæ quoad Novalia improprie talia ad quem ſpectent? *tr.* 15 *diſt.* 4 *Addit.* II *poſt n.* 26

Decimæ Carnaticæ, quæ? Item ad quem pertineant? *ibid. Addit.* III.

Declaratio ſuccincta Propoſitionum damnatarum viam unnivam reſpicientium? *In Principio* §. *I. prope finem.*

Declaratio brevis Propoſitionum damnatarum Cornelii Janſenii, & Paſchaſii Queſnelli, *ibid.* §. *II. circa finem.*

Declaratio Propoſitionum damnatarum in materia morali, *ibid.* §. *III. per totum.*

Defloratio Virginis, Vide *Stuprum.*

Deflorator, an teneatur ſeductam ſimul ducere, & dotare? *tract.* 9 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 23

Defuncti qualia vota teneantur exequi Succeſſores in hæreditate? *tract.* 6 *diſt.* 3 *poſt num.* 24 *Addit.* I. & *II.*

Defunctis, quomodo applicentur Indulgentiæ? *tract.* 15 *diſt.* 3 *num.* 41 & *ſeqq.* Vide *Indulgentiæ.*

Degradatio, quid? *Tom.* II. *tract.* 13 *diſt.* 1 *num.* 50 Et quomodo privet Clericali munere, ac privilegio? *num.* 51 & 52 Forma Degradationis, *num.* 54

Delectatio moroſa generatim, quid? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 7 *num.* 8 & 9 Delectationes moroſæ venereæ, quæ, & quale peccatum *num.* 11 & 12 An contrahant ſpeciales malitias circumſtantiarum actus externi? *num.* 15 & 17

Delectatio ſenſibilis quæ, & quale peccatum? *tract.* 9 *diſt.* 4 *poſt num.* 78 *Addit.* I. & II. Quomodo oriatur? *ibid.* Item quomodo diſtinguatur a delectatione venerea? *ibid.*

Delectatio moroſa de re turpi, an ſemper ſit mortale peccatum? *tract.* 9 *diſt.* 7 *poſt num* 18 *Addit. II. ac ſeqq.* Vide etiam v. *Sponſi*, & *Viduis*. Utrum delectationem moroſam graviter peccaminoſam arguat cogitatio præciſe ſpeculativa de objecto turpi? *tract.* 9 *diſt.* 7 *poſt num.* 18 *Addit.* III. Item an talem delectationem inferas optatio præciſe conditionata, nimirum, quod quis vellet actum exercere, ſi non eſſet peccatum? *ibid. Addit.* IV.

Denudatio liberior pectoris, qualiter interdicenda fœminis? *tr.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 28 *in Append. Addit. V.*

Denuntiationis obligatio, ad Confeſſarios (in Confeſſionali ſolicitantes) Superioribus denuntiandos impoſita, an ubique vigeat? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 8 *num.* 76 Vide *Solicitatio in Confeſſionali.*

Denuntiari an debeant Confeſſarii interrogantes de complice delicti. *tr.* 14 *diſt.* 7 *poſt num.* 59 †

Denuntiare calumnioſe Confeſſarium tanquam ad turpia in Confeſſione ſollicitantem eſt caſus Pontifici reſervatus. *diſt.* 9 *ſub num.* 5 †

Denuntiationes trinæ Matrimonio celebrando præmittendæ, *tr.* 24 *diſt.* 14 *num.* 131 & 132

Depopulatores agrorum, qui? *Tom.* I. *tr.* 12 *diſt.* 2 *num.* 31 Non gaudent Immunitate, *n.* 28 & 31

Depoſitarius, an poſſit uti re depoſita Titulo compenſationis ratione debiti? Item, an poſſit aliis, quibus deponens titulo debiti obligatur, pro compenſatione extradere depoſitum? *tr.* 8 *diſt.* 2 *Addit.* II. *poſt n.* 33

Depoſitio, quid? *Tom.* II. *tract.* 13 *diſt.* 2 *n.* 49 Quomodo privet Clericali munere? *n.* 51 Infligitur ſolum a Judice, *n.* 53 & 54 Differt a ſuſpenſione, *tr.* 13 *diſt.* 2 *n.* 77

Depoſitum, quid? *Tom.* I. *tract.* 8 *diſt.* 2 *n.* 31 Quomodo differat a Commodato? *n.* 29 Depoſitarius re depoſita utens, an peccet? *n.* 29 32 & *ſeqq.* Depoſitarius non tenetur de caſu fortuito, *n.* 37 & *ſeqq.* An teneatur de culpa leviſſima, aut lata? *num.* 42 & *ſeqq.* An poſſit ſalvare res proprias omiſſis depoſitis, ſi non poteſt utraſque? *num.* 50 & 51 Depoſitarius non poſſidet, cur *tract.* 7 *diſt.* 5 *n.* 23

Depoſitum conſumens bona fide, an teneatur ſimilem rem in ſpecie reddere, vel num ſufficiat, ſi det in pretio æquivalens? *tract.* 8 *diſt.* n *Addit.* I. *poſt n.* 33

Depoſitum, ſi pereat apud membrum particulare, an teneatur ad reſarcitionem Capitulum, ſeu Conventus? *ibid. Addit. poſt n.* 51

Derogatio Legis, quid? *tr.* 2 *diſt.* 4 *n.* 27

Deſiderium illicitum, quid, & quomodo differat a delectatione moroſa? *tr.* 9 *diſt.* 7 *n.* 10 & 11 Et quale peccatum? *n.* 12. An contrahat ſpeciales malitias circumſtantiarum actus exterioi, *n.* 14 & *ſeqq.*

Deſiderium objecti impuri cum conditione, ſi non eſſet prohibitum, an elici poſſit deliberate citra grave peccatum? *tr.* 9 *diſt.* 7 *poſt n.* 18 *Addit. IV.*

Deſperatio opponitur Spei per defectum, *tract.* 4 *diſt.* 5 *n.* 12 Quid ſit? *n.* 17 In quo conſiſtat? *n.* 13 Quale ſit peccatum? *num.* 14 Quid agendum circa perſonas afflictas? *num.* 15 Deſperatio numeratur inter peccata in Spiritum Sanctum, *num.* 16 Deſperatio poteſt conſiſtere cum, & ſine actu infidelitatis, *n.* 17

Detractio, quid? *tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 3 Quibus modis fieri poſſit? *num.* 4 Ejus gravitas, *num.* 5 Detractio formalis, & materialis, quid, & quale peccatum? *num.* 6 Caſus, in quibus abſque vitio detractionis licitum eſt manifeſtare crimen, vel defectum proximi, *num.* 7 & *ſeqq.* Crimen falſum cuipiam imponere, ſemper eſt illicitum, *num.* 15 Audita referens abſque aſſeveratione, & ſub dubio, nu peccet mortaliter? *num.* 13 & *ſeqq.* Qui detractorem audit, quomodo peccet? *num.* 16 Qui, ſi ei detractio non placeat, tamen non reſiſtit? *num.* 17 & 18. Detractori quomodo reſiſtatur? *n.* 19

Detractionis materia quænam levis, & quæ gravis? *tract.* 9 *diſt.* 6 *poſt num.* 5 *Addit.* I. Ponuntur exinde quoad detractionem varii caſus, & Corollaria, *ibid. Addit. II.*

Detractionis an reus ſit referens gravia de homine aliis incognito? *tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 59 *in Append. Addit. I.* Item an detractio ſit gravis, ſi quis de homine alias cognito revelat grave crimen unico tantum viro alias prudenti, & taciturno? *ibid. Addit. II.* Vel ſi crimen in una communitate jam cognitum propalat in altera? *ibid. Addit.* III. & *IV.*

Detractionis peccato ut quis revelans in certa communitate ſit immunis, qualiter intra eandem communitatem crimen debeat eſſe publicum? *ibid. Addit. V.* Detractiones an ſint ejuſdem ſpeciei? *ibid. Addit. VI.*

Detrahentes, qualiter in Confeſſionali examinandi? *ibid. Addit. VII.*

Detrahentes alteri ex inconſiderata loquacitate, quandonam teneantur reſtituere famam? *tr.* 9 *diſt.* 6 *Addit. poſt n.* 35

Si Detrahens dubitet, num res manifeſtata apud alios audientes jam abierit in oblivionem, an nihilominus coram illis revocare obligetur? *ibid. Addit. poſt n.* 45

Detrahentes coram aliis, quandonam debeant corrigi ab audientibus? *tr.* 4 *diſtinct.* 6 *Addit.* II. *poſt num.* 48

Devalvatio Monetæ, Vide. *In Monetis cudendis.*

Devotio, ut eſt ſpecialis actus Religionis, quid? *tr.* 5 *diſt.* 1 *num.* 12 Devotionis largior acceptio, *n.* 13 Devotionis cauſæ, *n.* 14

DEUS

DEUS non eſt auctor peccati, *tract.* 3 *diſt.* 1. *num.* 23 & *ſeqq.* Quomodo dicatur hominem indurare, excæcare, &c. *num.* 25 & 26 DEUS, quomodo appellatur Charitas? *tract.* 4 *diſt.* 6 *num.* 3. DEUM, an, & quomodo teneamur ſuper omnia diligere? *num.* 4. & *ſeqq.* DEUS ſecundum ſe nequit odio haberi, *tract.* 4 *diſt.* 7 *num.* 1. Odium DEI, quale peccatum? *num.* 3. DEO debetur cultus Latriæ, *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 27. DEUS, an poſſit diſpenſare in præceptis Decalogi? *tract.* 9 *diſt.* 5 *num.* 14 & *ſeqq.*

Diabolo ſe ſubſcribentes, eundem in vitro e. g. incluſum penes ſe tenentes, quomodo in Confeſſionali tractandi? Vide *Confeſſarius quomodo.*

Diaconus ex commiſſione proprii Sacerdotis poteſt ſolemniter baptizare? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 3 *num.* 34. Diaconatus Ordo, quid? *tract.* 14 *diſt.* 12 *n.* 7. Ejus materia, & forma, *num.* 30. Officium Diaconi, *num.* 31.

Diebus feſtivis quinam cenſeantur audire Miſſam? Vide *Feſtivis diebus.*

Dies Dominica eſt ſubſtituta pro Sabbato, *Tom. I. tr.* 9 *diſt.* 5 *num.* 28.

Dieta, quid? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *num.* 133.

Dignitas, quid, & an differat a Perſonatu, & Officio? *Tom. I. tract.* 11 *diſt.* 1 *num.* 14. & *ſeqq.*

Dignus reſpectu Beneficii, & dignior, quis, & unde deſumenda major dignitas? *tr.* 11 *diſt.* 1. *num.* 49 50. & *ſeqq.* Magis dignum trahit ad ſe minus dignum, *tr.* 11 *diſt.* 3 *num.* 37 & 38.

Dilatio Miſſarum ultra tempus ſolitum, an, & quando licita? Vide *Stipendium Miſſarum.*

Dilatio reſtitutionis, quandonam conſtituat peccatum mortale? *Tom. I. tr.* 9 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 74.

Dilatio reſtitutionis an fieri poſſit ab aliquo morti proximo, ſi neceſſitas gravis uſque illuc perduret? *tr.* 9 *diſt.* 5 *poſt n.* 106. *Addit.* I.

Dilectio erga Deum qualis? Vide *Charitas erga DEUM.*

Dilectionis proximi ordo quis? Vide *Charitas erga proximum.*

Dilectio ſui ipſius, & proximi eſt præcepta, *tract.* 4 *diſt.* 6 *num.* 10 & *ſeqq.* Præceptum diligendi proximum, quantum, & unde oriatur? *num.* 11 Ei non ſatisfit per ſolos actus externos, *num.* 12. An debeamus diligere corpus noſtrum? *num.* 13 Datur ſpeciale præceptum de diligendis inimicis, *num.* 15 VI hujus tenemur inimicis exhibere generalia ſigna dilectionis, *num.* 16 & 18 & *ſeqq.* An inimicis ſint exhibenda ſigna ſpecialia dilectionis? *num.* 21 & *ſeqq.* Dilectio eſt præcipuus actus Charitatis internus, *num.* 27 Vide *Charitas.* Magis debet quis diligere ſe, quam proximum, quomodo? *tr.* 9 *diſt.* 5 *num.* 12.

Diſcordia, quid? *tr.* 4 *diſt.* 7 *num.* 29.

Diſparitas cultus eſt impedimentum Matrimonii dirimens, & quando? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 78 & *ſeqq.* Quid de Diſparitate cultus, quæ eſt inter Catholicos & Hereticos, *num.* 80 & *ſeqq.*

Diſpenſatio, quid? *Tom. I. tract.* 2. *diſt.* 4 *n.* 12. A quo fieri poſſit? *num.* 13. & *ſeqq.* An ſit valida, ſi fiat ſine cauſa? *num.* 17. & *ſeqq.* Diſpenſatio ſubreptitie obtenta non valet, *num.* 23. In ea ſubintelligitur clauſula, *Si preces veritate nitantur*, *num.* 24 In votis, juramentis &c. quomodo Papa cenſeatur diſpenſare? *num.* 25 & 26. An diſpenſare poſſint confeſſarii Mendicantium cum conjugibus inceſtuoſis, aut contrahentibus cum voto ſimplici Caſtitatis, ad petendum debitum? *tract.* 6 *diſt.* 3 *num.* 48. Quomodo practice impetrari poſſit diſpenſatio in votis? *num.* 54 & *ſeqq.* Quid Confeſſario, vel Executori indagandum, & obſervandum; ante & poſt adeptam diſpenſationem in votis? *num.* 55.

Diſpenſatio, qualiter interpretanda? *tr.* 2 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 12.

Diſpenſatio an, & quando ſit nulla, ſi cauſa diſpenſandi allegata non verificetur? *ibid. Addit. poſt num.* 24.

Diſpenſatio, an, & quando ceſſet, ceſſante cauſa motiva diſpenſandi? ubi de diſpenſatione contrahendi Matrimonium in bonum prolis extra Matrimonium ſuſceptæ, *tr.* 2. *diſt.* 4 *Addit. I. poſt n.* 26.

Diſpenſatio utrum ceſſet, quando ceſſat cauſa motiva pro eo tempore, poſtquam diſpenſatio jam eſt deducta in uſum? ubi de diſpenſato in jejunio ob infirmitatem, vel in recitatione Breviarii ob oculorum imbecillitatem, *ibid. Addit.* II.

Diſpenſatio, an per mortem diſpenſantis exſpiret? *ibid. Addit.* III.

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus quoad Simoniacos? *tr.* 11. *diſt.* 1. *in Append. poſt num.* 80 *Addit.* VIII.

Diſpenſare in quinque Votis quomodo, & quando poſſint Regulares Mendicantes? *tract.* 6 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 47

Diſpenſare quod poſſit Summus Pontifex in Matrimonio rato, aliis novis exemplis oſtenditur, *Tom. II. Tract.* 14 *diſt.* 13. *Addit. poſt num.* 61

Diſpenſari an poſſit circa Matrimonium contrahendum inter fratrem & ſororem? *tr.* 14 *diſt.* 14 *Add. I. poſt n.* 111

Diſpenſatio in Voto perpetuæ Caſtitatis in quantum ſe extendat? *ibid. Addit. poſt n.* 48. Antequam hæc Diſpenſatio Romæ petatur, quid prævie interrogandum a Confeſſario? *Tom. I. tract.* 6 *diſt.* 3 *num.* 53 *in Appendice.* Diſpenſationis Executor quid debeat obſervare, ut conformiter litteris Romanis diſpenſet? *ibidem.*

Diſpenſandi in Votis, quæ poteſtas competat Confeſſariis tempore Jubilæi? *tr.* 12 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 124

Diſpenſandi in irregularitatibus, quæ poteſtas competat Epiſcopis, & Regularibus? Vide *Epiſcopi*, & *Regulares.*

Diſpenſatio in Simonia circa impetrationem Beneficii commiſſa, qualiter practice impetranda, *tract.* 11 *diſt.* 1 *poſt num.* 80 *in Append. Addit.* II. & *ſeqq.*

Diſpenſatio in Irregularitate ratione Homicidii contracta, quomodo impetranda? *tr.* 13 *diſt.* 3 *poſt num.* 76 *Addit.* III.

Diſpenſatio, quomodo impetretur quoad ordinem Preſbyteratus? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 12 *Addit. III. poſt num.* 53.

Diſpenſatio impedimentorum Matrimonii, quid? *tr.* 14. *diſt.* 14 *num.* 156.

Diſpenſatio circa certa impedimenta Matrimonii, quando ab Epiſcopis pro foro tam interno, quam externo, dari queat? *tract.* 14 *diſt.* 15 *num.* 1 & *ſeqq.* Vide *Epiſcopi*, *quando* Diſpenſatio, quando a Sac. Pœnitentiaria, & Dataria petenda? *num.* 5 In quibus caſibus Sac. Pœnitentiaria diſpenſet? *num.* 6 & *ſeqq.* Prævia obſervanda, antequam fiat, Supplica, *num.* 9 & *ſeqq.* Diſpenſationis petendæ formula, *num.* 11 Reſcriptum ad talem formulam *num.* 12 & *ſeqq.* Explanatio Abbreviaturarum, *n.* 14. Quotupliciter in Dataria obtineatur Diſpenſatio? *num.* 15 & *ſeqq.* Quomodo debeat inſtrui Supplica? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 15 *num.* 17 Formula ſupplicæ ob anguſtiam loci, *num.* 18 & *ſeqq.* Forma Supplicæ ob contractum jam bona fide Matrimonium, *num.* 21 & *ſeqq.* Quomodo Supplica rite concepta dirigatur Romam? *num.* 24. Quid facere debeat ille, qui neſcit Supplicam concipere juxta Stylum Curiæ? *num.* 25 & *ſeqq.* Quid conſulendum Oratori pauperi, qui nequit ſolvere taxam? *num.* 28. Ad quem recurrendum pro executione Diſpenſationis? *num.* 29. Qualia Reſcripta diſpenſationis ſoleant expediri a Dataria ad Executionem? *num.* 30 & *ſeqq.* Qualiter clauſulæ Reſcriptorum ſint intelligendæ? *num.* 33.

Diſpenſatio, an per mortem denominati Executoris exſpiret? Vide *Mors Executoris.*

Diſpenſationis executor quoad impedimenta Matrimonii, quidnam in executionem obſervare debeat? *tr.* 14 *diſt.* 15 *poſt num.* 12 *Addit.* II.

Diſputare de rebus Fidei, quando licitum? *Tom. II. tract.* 4 *diſt.* 4 *num.* 43 & *ſeqq.* Laicis an ſit prohibitum ſic diſputare? *n.* 44. Diſputationes in Eccleſiis an habere liceat? *tract.* 12 *diſt.* 1 *num.* 21

Diſſolvi Sponſalia quandonam poſſint? Vide *Sponſalia.*

Diſtillatio, quomodo differat a pollutione? *tr.* 9 *diſt.* 4 *num.* 58 & 59.

Diſtinctio ſpecifica inter varias Detractiones an ad invicem intercedat? *tract.* 9 *diſt.* 6 *poſt num.* 19 *in Append. Addit.* VI.

Diſtinctio numerica peccatorum undenam deſumatur? *tr.* 3. *diſt.* 2. *Addit. poſt num.* 53. *ac poſt num.* 61. *Addit.* I. & *ſeqq.*

Diſtinctio ſpecifica & numerica peccatorum, Vide *Peccatorum Diſtinctio.*

Diſtributiones quotidianæ, inter quæ Bona Clericorum computentur? *tract.* 7 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 22

Ditior, quando quis cenſeatur fieri? *tr.* 9. *diſt.* 5. *poſt num.* 72. *Addit.* II.

Divinatio, quid? *tract.* 5. *diſt.* 2. *num.* 25. Contingit

vel per expreſſam dæmonis invocationem, vel per implicitam, *num.* 16. Utriuſque Divinationis varii modi, ac ſpecies, *n.* 17. 18. & *ſeqq.* Divinatio, quale peccatum? *n.* 17. & 27. & 28. Divinatio, quomodo diſtinguatur a vana Obſervantia? *n.* 30. Et Obſervantia eventuum? *num.* 35.

Divinatio, an ſit aliqua prædicere ex puncto nativitatis? *tr.* 5. *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 19. Item aliqua cum effectu naturalem connexionem non habentia tentare joci cauſa? *ibid. Addit. poſt num.* 28.

Divortium, quid? *Tom. II. tract.* 14. *diſt.* 13. *num.* 91 Sumitur dupliciter, *num.* 92. Divortium quoad thorum, & cohabitationem poteſt fieri, *num.* 93. Idque generatim ex ſex cauſis, quibus? *num.* 94. & *ſeqq.* Differentia inter adulterium, & alias cauſas, reſpectu Divortii. *num.* 95.

Divortium, quandonam valeat ab uxore prætendi propter verberationem? Vide *Verberatio.*

Divortium inſtituendi poteſtas, an per mutuam compenſationem tollatur, ſi unius adulterium ſit publicum, alterius occultum? *tr.* 14. *diſt.* 13. *Addit. poſt num.* 111.

Dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitus, an debeat procedere ex motivo amoris DEI ſuper omnia dilecti? *tr.* 14. *diſt.* 6. *poſt n.* 48. *Addit.* I. & *ſeqq.* Item an debeat eſſe univerſalis, & quomodo? *ibid. Addit.* I. *poſt num.* 50.

Dolor de peccatis, Vide *Contritio.*

Dolus, quid? *Tom. I. tract.* 8. *diſt.* 2. *num.* 35. Dolo æquiparatur culpa lata, *num.* 36.

Dominicis diebus quæ opera ſint licita? Vide *Feſtivis diebus.*

Dominium communiſſime, quid? *tr.* 7. *diſt.* 3. *num.* 2. Dividitur in divinum, & humanum *ibid.* Dominium humanum aliud Juriſdictionis, aliud Proprietatis, *num.* 3. Dominium Proprietatis perfectum, & imperfectum, quid? *num.* 4. & 5. Imperfectum ſubdividitur in Dominium directum, & utile, *num.* 5. Sub Dominium hominis, quæ cadant? *tr.* 7. *diſt.* 4. *num.* 2. & *ſeqq.* Dominium rerum, quibus modis generatim acquiratur? *tr.* 7. *diſt.* 5. *num.* 3. & 4. Quomodo acquiratur Nativitate? *nu.* 22. Alluvione? *n.* 23. Specificatione? *n.* 24. Acceſſione? *nu.* 25. Confuſione, & Commixtione? *num.* 26. & *ſeqq.* Ædificatione? *num.* 31. Plantatione? *num.* 32. Fructuum perceptione? *num.* 33. & Traditione? *num.* 34. & 35.

Dominium Apum, & Columbarum, Vide *Apes*, & *Columbæ.*

Dominium novæ Inſulæ; vel prominentis terræ per alvei mutationem cui acquiratur? *tr.* 7. *diſt.* 5. *Addit. poſt num.* 23.

Dominium, quomodo acquiratur ſpecificatione? Vide *Specificatio.*

Domus Parochiales, vel Clericorum in communi viventium, an gaudeant Aſylo? Vide *Aſylum.*

Donatio, quid? *tract.* 8. *diſt.* 2. *num.* 13. Dividitur in mere gratuitam, & remuneratoriam, *num.* 14. Donatio mortis cauſa, quæ? *n.* 15. Hæc poteſt ſemper revocari, *num.* 16. Donatio inter vivos, quæ, & an revocari poſſit? *num.* 17. Hæc ante acceptationem non obligat, *num.* 18. Cenſetur acceptari a præſente & tacente, *num.* 19. An poſſit acceptari pro alio, aut pro determinata Eccleſia, & quando? *num.* 20. Donatio ante actualem rei traditionem non dat jus in re, *n.* 21. Donatio ultra quingentos Solidos, an valeat, *num.* 22. & *ſeqq.*

Donationes factæ a Parentibus Liberis necdum emancipatis an, & quando ſint firmæ? *Tom.* I *tract.* 8. *diſt.* 2 *poſt num.* 26. *in Append. Addit.* I.

Donationes factæ prolibus an, & quando mortuo parente conferendæ ſint cum reliquis in diviſionem hæreditatis? *ibid. Addit.* II. Donationes factæ ad invicem inter Sponſos de futuro an, & quando cenſeantur firmæ? *ib. Addit.* III. Donationes, quas Conjuges tempore Matrimonii faciunt, quales reputandæ? *ibid. Addit.* IV.

Donationes, quasnam ex Bonis Eccleſiaſticis facere poſſint Epiſcopi, Prælati & Adminiſtratores, *tract.* 8 *diſt.* 2. *poſt quæſt.* 2. *in Append. Addit.* V.

Dotis proprietas, an maneat penes uxorem? *tract.* 7 *diſt.* 4. *num.* 15. & *ſeqq.*

Dubio exiſtente, num quis ſit bonus, vel malus, licitum eſt contra talem diligentes facere præcautiones, *tract.* 9. *diſt.* 6. *Addit. poſt num.* 67.

Dubius de jejunio naturali, an poſſit celebrare, vel ſumere Euchariſtiam? *tr.* 10. *diſt.* 3. *poſt nu.* 33. *Addit.* III.

Dubitans, an peccatum ſit reſervatum, an abſolvi poſſit a non habente poteſtatem in reſervata? Vide *Reſervatio.*

Dubitantes in Confeſſionali, quandonam ſint inſtruendi a Confeſſario in veritate? *Tom. II. tr.* 14. *diſt.* 8. *Addit. poſt num.* 55

Dubitans de fide, an peccet peccato hæreſis? *Tom. I. tr.* 4. *diſt.* 4. *num.* 20. & *ſeqq.* Et incurrat excommunicationem? *num.* 23. Quid de natis inter Hæreticos? *num.* 21.

Dubitatio quid, & an differat a Judicio temerario, & Suſpicione? *tr.* 9 *diſt.* 6 *num.* 56. Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda, & qualiter? *num.* 66. & *ſeqq.*

Dubium ſpeculativum, & practicum, quid & quotuplex? *tr.* 1. *diſt.* 3. *num.* 26. 27. & *ſeqq.* An licitum ſit operari cum dubio? *num.* 30. & *ſeqq.* In dubiis tutior pars eſt eligenda, quomodo? *num.* 35 & 36. Dubitans de morte conjugis, ſi contrahat, an poſſit petere debitum, vel ſaltem reddere? *Tom. II. tr.* 14. *diſt.* 13. *num.* 49. & *ſeqq.*

Duellum, quid, & quam graviter prohibitum? *Tom. I. tr.* 9. *diſt.* 3. *num.* 42. & 45.

** Et quænam ad illud requirantur Conditiones. Addit. I.

** Referuntur propoſitiones damnatæ de Duello. Addit. II.

** Non licet acceptare Duellum ex motivo tuendi honorem & famam, aut propulſandi contumeliam illatam, aut evadendi notam timiditatis. Addit. III. Nec ad ſervandas una cum honore Opes, vel Officium, quo ſe & ſuos quis ſuſtentat. Addit. IV.

** Imo honoris tuendi, vel ignominiæ Vitandæ gratia, neque Simulatum, & ſine periculo Vulneris, aut necis licet inire Duellum. Addit. V.

** Referuntur Pœnæ ab Eccleſia in Duellum decretæ. Addit. VI. Præſertim de Eccleſiaſtica ſepultura neganda Duellantibus. Addit. VI.

Dulia, quid? *tr.* 5. *diſt.* 1. *num.* 25. Cultu Duliæ honorantur Sancti in Cœlis, *num.* 32.

E

EBrietas, quid? *Tom. I. tract.* 3 *diſt.* 3 *num.* 45. Et quale peccatum? *num.* 47. Signa plenæ ebrietatis, quæ? *num.* 48. Quando cenſeatur voluntaria, ſicque peccatum mortale? *num.* 49. Inebriare ſe cauſa recuperandæ ſanitatis vel tuendæ vitæ, an ſit peccatum? *num.* 50 Differentiæ inter dormientem & ebrium, *num.* 46.

Eccleſia, quid? *tr.* 4. *diſt.* 3 *num.* 1 Dividitur in Triumphantem, Purgantem, & Militantem, *ibid.* Eccleſia militans ſumitur dupliciter, *num.* 2. Vera Chriſti Eccleſia in terris eſt viſibilis, *num.* 3. & 4. Ejus caput inviſibile eſt Chriſtus; viſibile Summus Pontifex, *num.* 3. & 5. Nec tamen eſt biceps, *num.* 6. Vera Eccleſia Chriſti non poteſt errare in Fide, neque omnino deficere, *num.* 7. Extra eam nemo ſalvatur, *num.* 8. & 9. Quænam ſint notæ veræ Eccleſiæ Chriſti? *num.* 10. & *ſeqq.* Quomodo hæc ſit una? *num.* 12 & 13 Sancta? *num.* 14. Catholica? *num.* 15. Et Apoſtolica? *n.* 16 Soli Romanæ Eccleſiæ conveniunt hæ quatuor notæ, *num.* 17 & *ſeqq.* S. Auguſtini notabile dictum de Eccleſia Catholica, *n.* 20.

Eccleſiæ præcepta generalia quinque, *tract.* 10 *diſt.* 1 *num.* 2. Tenor primi, & ſecundi, *num.* 2 & *ſeqq.* Eccleſiæ tertium Præceptum declaratur, *tract.* 10 *diſt.* 2 *num.* 1 & *ſeqq.* Eccleſiæ quartum Præceptum, quod? *tr.* 10. *diſt.* 3. *num.* 1. & *ſeqq.* Eccleſiæ quintum Præceptum declaratur, *num.* 25 & *ſeqq.*

Eccleſiarum bona ſunt triplicis generis, *tr.* 12 *diſt.* 5 *num.* 24 & *ſeqq.* Eccleſiarum immunitas, Vide v. *Immunitas* v. *Aſylum* v. *Collectæ.* Eccleſia aliter ſumitur in materia immunitatis, quam violationis, *tr.* 12 *diſt.* 2 *n.* 7. In Eccleſia committentes homicidium, vel alia crimina, an gaudeat immunitate? *n.* 32 & 35 & *ſeqq.* Eccleſiam non valens intrare, an foris lucretur Indulgentias? *tract.* 12 *diſt.* 3 *num.* 61. Præſertim conceſſas viſitantibus Altaria? *num.* 62. Eccleſia interdicta, quæ cenſeantur interdicto ſubjacere? *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 2 *num.* 94.

Eccleſia, num poſſit prætendere dominium, ſi in loco

co ad ſe ſpectante inveniatur theſaurus? *Tom.* I. *tr.* 7 *diſt.* 5 *Addit. poſt n.* 11

Eccleſiæ quales Romæ obtineant Indulgentias, & cum quibus clauſulis? *Tom.* I. *tract.* 12 *diſt.* 3 *num.* 76 & *duobus ſequentibus*.

Eccleſus conceſſæ Indulgentiæ, quando incipiant, & an inter tempus conceſſum computetur annus Jubilæus? *ibid. poſt num.* 81 *Addit.*

Pro Eccleſia quomodo practice ſit petenda Indulgentia? *ibid. num.* 82

Eccleſiarum viſitatio, quomodo tempore Jubilæi inſtituenda, *tract.* 12 *diſt.* 3 *poſt n.* 113 *Append.* I *Addit.* I.

Eccleſiam inter, & Oratorium qualis diſtinctio, *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 136 *Append.* I *Addit.* I.

Eccleſia polluitur quinque præcipue modis, & quibus? *tract.* 14 *diſt.* 5 *num.* 121 & *ſeqq.* Alii duo modi a nonnullis adducuntur, *n.* 128 In Eccleſia polluta non licet celebrare Miſſam, *num.* 120 Polluta Eccleſia, an polluatur Cœmeterium, & econtra? *num.* 129 Quid, ſi in dictis caſibus factum eſt occultum? *num.* 130 Eccleſia polluta, quomodo ſit reconcilianda? *num.* 132 & *ſeqq.* Eccleſia polluta, an reconcilietur per celebrationem Miſſæ? *num.* 135 Quid agendum, ſi durante Miſſa violetur Eccleſia? *num.* 136

Eccleſiæ, quænam gaudeant Aſylo? Vide v. *Aſylum.*

Editio vulgata S. Scripturæ, quæ? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 28

Effectum Miſſæ Sacrificii ut quis fiat particeps quidnam requiratur? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 47

Effectus ut imputetur ad culpam, veluti in cauſa, aut indirecte voluntarius, quæ requirantur? *Tom.* I. *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 9 & *ſeqq.* In dubio, num effectus excedat vires cauſæ naturalis, quid agendum? *tract.* 5 *diſt.* 2 *num.* 40 & 41

Electione quomodo acquirantur Beneficia Eccleſiaſtica *tract.* 11 *diſt.* 1 *num.* 20 Eligentium major, & ſanior pars, quæ? *num.* 21 & 22 Electio indigni ad Beneficium eſt ipſo jure nulla, *num.* 63 Valet tamen Electio digna omiſſo digniore, *num.* 64

Eleemoſyna, quid? *tract.* 4 *diſt.* 6 *num.* 34 Et quandoque de præcepto, *num.* 35 Ad obligationem dandi eleemoſynam duo concurrere debent, quæ? *num.* 36 & 37 Tempore neceſſitatis extremæ proximi, an eleemoſyna ſit danda ſub præcepto de ſuperfluis naturæ? *num.* 40 & 41 De ſuperfluis naturæ, & ſtatui danda eſt eleemoſyna etiam gravem duntaxat neceſſitatem patientibus, *num.* 42 An eleemoſyna ſit danda ſub præcepto pauperibus, communem neceſſitatem patientibus? *num.* 43 & 44 Eleemoſynæ largitione an remittantur peccata venialia? *tract.* 3 *diſt.* 2 *num.* 38

Eleemoſyna notabilis, an dari debeat pauperibus vita periclitantibus cum gravi diſpendio proprii ſtatus? *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 41

Eleemoſynæ dandæ, ac proximo ſuccurrendi obligatio, qualiter adſtringat Medicos, Chirurgos, Emptiones frumenta congregantes & alios? *ibid. poſt num.* 42 ubi notabilia Corollaria.

Eleemoſyna tempore Jubilæi, qualis ſit danda? *tract.* 12 *diſt.* 3 *poſt num.* 113 *Appendic.* I. *Addit.* III.

Emphyteuſis, quomodo diſtinguatur ab Uſufructu, & a Feudo? *tract.* 7 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 11

Emphyteuta, an poſſit prætendere dominium theſauri reperti in loco Emphyteuſi ſubjecto? *tract.* 7 *diſt.* 5 *Addit.* I. *poſt num.* 13

Emptio vini debilis loco generoſi, an ſit valida? Et quid, ſi loco veteris & puri ematur vinum recens, ac lymphatum, vel etiam coctum, & ſic de aliis ſpeciebus? *tract.* 8 *diſt.* 2 *poſt num.* 15 *Addit.* I. & II. *ac* III.

Emptores, an per circumventiones adduci poſſint ad ſummum pretium rei emendæ intra latitudinem tamen juſti pretii? *tract.* 8 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 99

Empta res, cui ante traditionem pereat? *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt num.* 102. *in Append. Addit.* I. & II.

Empta res, ſi quidem non pereat, fiat tamen deterior, vel melior ante traditionem, ad quem ſpectet damnum, vel lucrum? *ibid. Addit.* III.

Emendo Chirographa minori pretio ad quem ſpectet lucrum, ſi Emptor debitum ſciat propter ſpecialem favorem ex integro obtinere? Item quiſnam ſic emere poſſit? *ibid. Addit.* V. & *ſeqq.*

Emptio & venditio, quid? *tr.* 8 *diſt.* 4 *num.* 86 Vide v. *Venditio*.

Epicheja quoad exemptionem a Lege quando, & apud quas perſonas habeat locum, ceſſante apud eaſdem cauſa motiva Legis? *Tom.* I. *tr.* 2 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 34

Epicheja, quid? *tr.* 2 *diſt.* 4 *num.* 9 & *tract.* 7 *diſt.* 5 *num.* 9 Quomodo differat ab interpretatione Legum *tract.* 2 *diſt.* 4 *num.* 10 Habet quandoque locum *num.* 11

Epiſcopatus eſt Ordo, *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 12 *num.* 13 Comprehenditur ſub Sacerdotio ample ſumpto, *num.* 14 Sex cauſæ reſignandi Epiſcopatum, *Tom.* I. *tract.* 11 *diſt.* 2 *num.* 35

Epiſcopi, an poſſint abſolvere ab hæreſi? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 4 *num.* 29 & *ſeqq.* Quid in Germania? *num.* 31 Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper collatione Beneficiorum ſuæ Diœceſis, *tract.* 11 *diſt.* 5 *num.* 37 Collatio Beneficii ab Epiſcopo devolvitur ad Capitulum, *num.* 34 Epiſcopi quo modo, & quo jure teneantur ad reſidentiam perſonalem? *tract.* 11 *diſt.* 1 *n.* 68 71 72 & 73 Epiſcopi ſoli antiquitus erant Parochi, *tr.* 12 *diſt.* 4 *num* 24 Epiſcopi quas indulgentias concedere valeant? *tract.* 12 *diſt.* 3 *num.* 28 In quibus Irregularitatibus diſpenſent? *Tom.* II. *tract.* 13 *diſt.* 3 *num* 71

Epiſcopi, qualiter ea Bona Eccleſiæ donare poſſint? Vide *Donationes*.

Epiſcopi, in quibus Irregularitatibus poſſint diſpenſare, *tr.* 13 *diſt.* 3 *Addit.* I. & II. *poſt num.* 71.

Epiſcopus, an ſibi poſſit reſervare certos fructus ex Beneficiis? *Tom.* I. *tract.* 11 *diſt.* 5 *Addit.* I. *poſt num.* 37.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare quoad Simoniacos, & quando? Vide *Diſpenſare an poſſit &c.*

Epiſcopus, quandonam ordinare poſſit alienum, non ſubditum? *Tom.* II. *tract.* 14. *d.* 12 *Addit.* III. *poſt num.* 57.

Epiſcopi, an poſſint diminuere onera Miſſarum diminutis reditibus? Vide *Onera Miſſarum*.

Epiſcopi, an poſſint celebrare in Oratoriis privatis? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt num.* 136 in *Append.* I. *Addit.* IV. Item quid deſuper fuerit ſpecialiter reſponſum a Benedicto XIII. in ſuo noviſſimo Provinciali Concilio Lateranenſi? *ibid. poſt num.* 146 *Addit.* VI. An poſſint aliis dare licentiam ibidem celebrandi? *ibid. Addit.* V. & VI. *poſt num.* 136 *in Appendice* I.

Ab Epiſcopis quomodo dependeant Clerici Sæculares & Regulares etiam exempti quoad approbationem in ordine ad Confeſſiones excipiendas? Vide *Approbatio*, & *Regulares*.

Epiſcopi quoſnam poſſint ordinare? Vide *Ordo*.

Epiſcopi, quando diſpenſare queant circa impedimenta Matrimonii, tam pro Foro interno, quam externo? *tr.* 14 *d.* 15 *n.* 1 Enumerantur Facultates diſpenſandi in ſpecie, *num.* 2. Quid in executione Diſpenſationis pro Foro externo Epiſcopi obſervare debeant? *num.* 3. Formula talis diſpenſationis, *num.* 4.

Epiſcopi qualiter in collatione Ordinum poſſint incurrere ſuſpenſionem? *tr.* 13 *d.* 2 *poſt num.* 89.

Equo commodato utens ad quos teneatur ſumptus? Vide *Commodata*.

Error circa ſubſtantiam reddit contractum nullum, *Tom.* I. *tr.* 8 *diſt.* 1 *num.* 14. Et quid de errore circa qualitatem? *num.* 15. Error perſonæ dirimit Matrimonium, *Tomo* II. *tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 51. Error fortunæ, & qualitatis quis, & an Matrimonium dirimat? *num.* 52. Error conditionis, quis? *num.* 53.

Error in ſubſtantia, an ſemper reddat contractum nullum: *Tom.* I. *tr.* 8 *d.* 1 *Addit. poſt num.* 14. Item quando Error eſt in qualitate, quid tunc ſit ſentiendum? *ibid. poſt num.* 15 *Addit.* I. & *ſeqq.*

Error in Confeſſionali commiſſus an, quando, & quomodo debeat a Confeſſario corrigi? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 26 *Addit.* I. & II.

Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret auctoritas, quomodo? *Tom.* I. *tr.* 4 *d.* 2 *n.* 10

Eubulia, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *num.* 9.

Euchariſtiam tenentur Fideles Jure Divino ſumere, & quidem ſæpius, *tr.* 10 *d.* 3 *num.* 16. Tempus hujus obligationis determinavit Eccleſia, præcipiendo Communionem Paſchalem, *num.* 27. Huic præcepto non ſatisfit per Communionem ſacrilegam, *num.* 28. & 29. Ad Sacram Communionem requiritur

ritur jejunium naturale, *num.* 30 & *ſeqq.* In articulo mortis poteſt ſumi Sacra Euchariſtia a non jejuno, *num.* 34 Et quidem ſæpius per modum Viatici, *num.* 35 An, qui mane communicavit ſanus, poſſit, vel teneatur infirmatus eodem die communicare per modum Viatici? *num.* 36 An, qui Communionem Paſchalem non peregit, teneatur eam compenſare, *num.* 37 & *ſeqq.* Ubi peragenda ſit Communio Paſchalis? *n.* 38 & *ſeqq.* Pueri, quando obligentur ad Communionem Paſchalem? *num.* 42 & 43 Euchariſtia, an poſſit miniſtrari mutis & ſurdis? *num.* 45 Atque Energumenis, & Epilepticis &c. *num.* 46 Quæ pœnæ non communicantium in Paſchate? *n.* 47 An aliquando poſſit differri Communio ultra tempus Paſchale? *num.* 48 & 49 Non eſt præceptum Divinum ſumendi Euchariſtiam ſub utraque ſpecie? *tr.* 14 *diſt.* 4 *num.* 56 & 57 Eccleſia juſte decrevit, ut Laici ſub una tantum ſpecie communicarent, *n.* 58 & 59 Sumens Euchariſtiam ſub una ſpecie nulla fraudatur gratia ad ſalutem neceſſaria, *num.* 60 Quid ſentiendum de Communione frequenti, & quotidiana? *tr.* 10 *diſt.* 3 *num.* 50 & *ſeqq.* An ea Laicis negotiatoribus, & conjugatis permittenda? *num.* 54 Et quid de Monialibus? *num.* 55 Frequens Confeſſio, & Communio, an ſit nota Prædeſtinationis? *num.* 56 Communicans plures in ſtatu malo, an plura numero diſtincta peccata committat? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 1 *num.* 49 & *ſeqq.*

Euchariſtiam accipiens, quanto tempore abſtinere debeat a ſumptione medicinæ provocatoriæ ad vomitum? *Tom. I. tract.* 10 *diſt.* 3 *Addit. II. poſt num.* 36

Euchariſtiæ ſumptionem quale, & quandonam debeat præcedere Jejunium naturale? Vide *Communio*, & *Viaticum*.

Euchariſtiæ Sacramentum eſt adorandum cultu Latriæ, *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 30 Conſiſtit in *facto eſſe*, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 1 *num.* 16 & 17 Ad dignam Euchariſtiæ receptionem debet præmitti Confeſſio de peccato mortali, *tr.* 14 *diſt.* 2 *num.* 30 Textus notabilis Concilii Tridentini circa hoc, *n.* 31 Mandatum Tridentini, injunctum ex neceſſitate Celebrantibus cum Contritione de peccato mortali, *confitendi quamprimum*, quid importet? *num.* 32 & *ſeqq.* Ad quod tempus extendatur? *num.* 34 & 35 Et quid de triduo? *ibid.* Dicto præcepto *confitendi quamprimum*, an teneatur Laicus? *num.* 42 Vel Sacerdos indigne celebrans? *num.* 43 Si quis jam confeſſus, oblitus fuit peccati mortalis, an teneatur denuo confiteri, antequam communicet, vel celebret? *n.* 36 & *ſeqq.* Copia Confeſſarii, quando deeſſe cenſeatur, *num.* 40 & 41 Euchariſtia, quomodo neceſſaria? *num.* 67

Euchariſtia vi nominis, quid? *tract.* 14 *diſt.* 4 *num.* 1 Euchariſtiæ Sacramentum, quid? *num.* 2 Eſt inſtitutum a Chriſto, *num.* 3 Eſt excellentiſſimum, & ſimpliciter unum Sacramentum, *num.* 4 & 5 Non quidem unum unitate indiviſibilitatis, ſed unitate integritatis, *num.* 6 Multiplicatur numero juxta multiplicationem ſpecierum conſecratarum, *num.* 7 Materia, & forma Euchariſtiæ, quæ communiter dicatur? *num.* 8 Explicatur communis ille modus loquendi, *n.* 9 Materia Conſecrationis Euchariſtiæ eſt panis triticeus, ac vinum de vite, *num.* 10 & *ſeqq.* Panis triticeus, quis? Et qualiter conficiendus? *n.* 11. & 15 An requiratur azymus, vel fermentatus? *n.* 16 & 17 Panis ex ſiligine, an ſufficiat ad Conſecrationem? *n.* 12 & 13 Quid de pane ex hordeo, avena, amygdalis, vel ſaccharo? *num.* 14 Vinum, ut materia Conſecrationis, quale eſſe debeat? *num.* 18 Quid de vino miraculoſo? *num.* 22 Aut ſi vino admiſceatur alius liquor? *num.* 23 Uva nequit conſecrari, *num.* 19 Neque vinum in pane imbibitum, *n.* 24 Quid de vino congelato? *n.* 25 & *ſeqq.* Aqua vino conſecrando eſt apponenda, *n.* 19 & *ſeqq.* Hæc debet eſſe modica, *n.* 32 An convertatur in Sanguinem Chriſti? *n.* 33 & *ſeqq.* Forma Conſecrationis Euchariſtiæ, *n.* 37 & *ſeqq.* Quale peccatum, aliquid in ea omittere, *n.* 39 Quid in praxi circa eam obſervandum? *n.* 40 & 43 Quæ verba ſint de eſſentia Conſecrationis? *n.* 41 & 42 Verba eſſentialia Conſecrationis proferuntur tam recitative, quam ſignificative, *n.* 44 & 48 In Euchariſtia quomodo Chriſtus ſit præſens? *n.* 49 & *ſeqq.* Verba notabilia Concilii Trident. circa hoc, *num.* 51 In Conſecratione fit tranſubſtantiatio panis, & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, *n.* 52 Nihilominus ſubſtantia panis, & vini proprie non annihilatur, *n.* 53 & 54 Quamdiu Chriſtus ſit præſens ſub ſpeciebus conſecratis? *n.* 55 Euchariſtia, quando producat effectum gratiæ ſanctificantis? *num.* 61 Præter hunc cauſat Euchariſtia alios effectus; & quos? *num.* 62 & *ſeqq.* Euchariſtia accipi poteſt ut Sacramentum, & ut Sacrificium, *tr.* 14 *diſt.* 5 *n.* 1 Vide v. *Sacrificium* v. *Miſſa*.

Euchariſtiæ expoſitio publica quæ? Vide v. *Expoſitio*. In Euchariſtia quamdiu ſub ſpeciebus panis & vini Chriſtus exiſtat? *tr.* 14 *diſt.* 4 *Addit poſt num.* 55

Evictio quid? *Tom. I. tract.* 8 *diſt.* 4 *Append. poſt n.* 102 *Addit.* X.

Eunuchorum Matrimonia ſunt invalida, *tract.* 2 *diſt.* 1 *n.* 21. & *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 14 *n.* 69

Eutrapelia, quid? *Tom. I. tr.* 7 *diſt.* 1 *num.* 31

Exactiones, Vide v. *Tributa*.

Examen conſcientiæ, an, & quale præmittendum Confeſſioni? *Tom. II. tr.* 14 *diſt* 7 *num.* 60 & *ſeqq.* Ruſtici non facile dimittendi pro faciendo meliori examine *n.* 63

Examen quale in Confeſſionali circa blaſphemos inſtituendum? *Tom. I. tr.* 5 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 64 Item quale circa confitentes, ſe juraſſe &c. *tr.* 6 *diſt.* 2 *poſt num.* 30 *Addit.* II.

Examen in materia lubrica quam circumſpecte ſit inſtituendum præſertim apud fœminas? *tr.* 9. *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 13 & *notanter poſt num.* 44 *Addit.* II. Examen quoad deditos mollitiei, quale in Confeſſionali inſtituendum? *tr.* 9 *d.* 4 *poſt num.* 50 *Addit.* I. & II.

Examen in materia detractionis, quomodo ſit formandum? *tract.* 9. *diſt.* 6 *poſt num.* 19 *in Append. Addit.* VII.

Examen quoad Simoniacos Beneficiatos, qualiter inſtituendum in Confeſſionali, & quomodo ſuccurrendum? *tract.* 11 *diſt.* 1 *poſt num.* 80 *Addit.* II. *ac ſeqq. in Appendice*.

Examen, quale inſtituendum ſit a Confeſſario quoad pœnitentes ſacrilege confeſſos? *tr.* 13 *diſt* 8 *Addit. poſt num.* 33 Item eos, qui ajunt ſe in prioribus confeſſionibus aliquid omiſiſſe? *ibid. poſt num.* 43 *Addit.* I. Vel quoad deponentes Confeſſionem Generalem? *ibid. Addit.* II.

Exceptio non numeratæ pecuniæ quando, & quomodo habeat locum, *tract.* 8 *diſt.* 4 *poſt num.* 9 *in Append. Addit.* XI.

Excommunicatio eſt una inter pœnas Hæreticorum, *Tom.* I. *tr.* 4. *diſt.* 4. *num.* 24. Ad eam incurrendam requiruntur quatuor conditiones, quæ? *num.* 25. & *ſeqq.* Excommunicatio minor poteſt fieri ob peccatum veniale, *Tom. II. tract.* 13. *diſtinct.* 1. *num.* 9 Excommunicatio major fertur ob ſolum peccatum mortale; *num.* 8 Externum, ac in ſuo genere completum, *num.* 11. & 12 Et quod habeat annexam contumaciam, *num.* 13. & 14. Qualis contumacia requiratur, & ſufficiat? *num.* 15 Excommunicatio eſt pœna graviſſima, *n.* 22. An poſſit infligi ob peccatum alterius? *num.* 20. 21 & *ſeqq.* An poſſit ferri in totam Communitatem? *n.* 21 23 & *ſeqq.* Diſparitas inter excommunicationem, & interdictum, *n.* 22 Excommunicatio, ex triplici capite redditur invalida, *num.* 34. & *ſeqq.* Vide v. *Cenſura*.

Excommunicatio vi nominis, quid? *tract.* 13 *diſt.* 2 *num.* 1 An differat ab Anathemate? *num.* 2 Datur in Eccleſia poteſtas ferendi excommunicationem, *n.* 3 Ea D. Paulus aliquoties uſus fuit, *num.* 4. Excommunicatio, quid? *num.* 5 & *ſeqq.* Abſolute poſita denotat majorem, *num.* 6. Excommunicatio minor, quid, & quis ejus effectus? *num.* 7 & 8 Excommunicatio major, quæ? *n.* 9 Qui ſint effectus excommunicationis majoris? *num.* 13 15 & *ſeqq.* Quomodo privet communibus Eccleſiæ Suffragiis? *num.* 16 & 17 Communione Sacramentorum? *num.* 18. & 19. Uſu divinorum Officiorum? *num.* 20 Et ſepultura Eccleſiaſtica? *num.* 21 Quid juris, ſi excommunicatus in loco ſacro ſepeliatur? *num.* 22 An privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ defacto habeat locum in omnibus excommunicatis, etiam non vitandis; *num.* 23 & *ſeqq.* Alii effectus excommunicationis majoris, *n.* 25. & *ſeqq.* Excommunicationes latæ, & ferendæ ſententiæ, quæ? *n.* 53. Aliæ reſervatæ, aliæ non reſervatæ, *num.* 54. Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini contentæ breviter enumerantur, *n.* 56 Excommunicatio in percuſſores Clericorum lata declaratur, *n.* 58 & *ſeqq.*

Eam

Eam incurrunt mandantes, conſulentes &c. *n.* 62 Clerici & Monachi nomine, qui hic intelliguntur? *n.* 63 Canon, *Si quis ſuadente*, an ſit favorabilis, nec ne? *n.* 68 Ad hanc Excommunicationem incurrendam qualis requiratur percuſſio Clerici? *n.* 69 & 70 An quis poſſit ſæpius excommunicari? *n.* 72 & *ſeqq.* Excommunicatio minor, ſi violetur, non inducit irregularitatem, *tr.* 53 *diſt.* 3 *n.* 16

Excommunicati ob negationem alicujus articuli Fidei, a quibus poſſint abſolvi *Tom. I. tract.* 4 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 35 Item Excommunicati ob lectionem librorum Hæreticorum? *ibid. poſt num.* 40

Excommunicati, an etiam tolerati priventur Communione Sacramentorum? *tr.* 53 *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 59

Excommunicationes Summo Pontifici reſervatæ enumerantur potiores, *ibid. poſt n.* 71 *Addit. I.*

Excommunicatio in percuſſores Clericorum lata, quandonam non incurratur? *tract.* 53 *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 70

Excommunicationes aliæ, num incurrantur, vel non, quomodo per certas Regulas, & quales cognoſci valeat? *ibid. poſt num.* 71 *Addit. II.*

Excommunicationes ſemel latæ, a quibus iterum poſſint tolli in, & extra articulum mortis? *ibid. poſt n.* 75 *in Appendice.*

Excommunicato occulto quid liceat ad vitandam infamiam? *Tom. I. tract.* 2 *diſt.* 2 *n.* 28 Excommunicati Clerici tenentur recitare Horas Canonicas? *tr.* 6 *diſt.* 1 *n.* 14 Non tamen debent dicere: *Dominus vobiſcum*, *n.* 15 Inſordeſcens per annum in excommunicatione ſit ſuſpectus de hæreſi, *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 2 *n.* 33 Excommunicati alii tolerati, alii vitandi, *n.* 35 Excommunicati, qui defacto ſint vitandi? *n.* 36 Caſus, in quibus non licet communicari excommunicatis vitandis? *n.* 38 & *ſeqq.* Communicans excommunicato vitando peccat, *n.* 44 Atque incurrit excommunicationem, & qualem? *num.* 45 & 46 Cauſæ ab hac cenſura excuſantes eos, qui communicant cum excommunicato vitando? *num.* 47. & *ſeqq.*

Executori diſpenſationis in Votis, quid obſervandum? *Tom. I. tract.* 6 *diſt.* 3 *n.* 55 & *ſeqq.*

Executor diſpenſationis quoad impedimenta Matrimonii, quidnam obſervare debeat? Vide v. *Diſpenſationis Executor.*

Executor diſpenſationis, ad quæ debeat attendere quoad legitimationem prolis? *Tom. II. tract.* 54 *diſt.* 15 *poſt n.* 12 *Addit. III.*

Executor diſpenſationis ſi ante executionem moriatur, quid ſit agendum? Vide v. *Mors Executoris.*

Exempta loca, an adſtringantur Legibus Territorii, in quo ſunt ſita? Vide v. *Leges Territoriales.*

Exercitia ſpiritualia facientibus Religioſis, quæ Indulgentiæ conceſſæ? *Tom. I. tract.* 12 *diſt.* 3 *n.* 75

Exorciſtatus materia, & forma, quæ? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 12 *n.* 20 Officium Exorciſtæ, *ibid.*

Expenſæ factæ propter proles an, & quando mortuo parente computandæ ſint in diviſionem Hæreditatis? *Tom. I. tract.* 8 *diſt.* 2 *poſt num.* 26 in *Append. Addit. II.*

Expenſas, quas in re conducta per Conductorem factas teneatur Locator reſarcire? *tr.* 8 *diſt.* 4 *quæſt.* 20. *Addit.* II.

Expoſiti infantes, an debeant cenſeri illegitimi, & ſic irregulares? *Tom. II. tract.* 13 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 35

Expoſitio Venerabilis publica, quænam? *tr.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 536 *Append. III. Addit.* X.

Extaſes, falſæ, & diabolicæ quomodo ſint diſcernendæ a veris, & divinis? *tract.* 54 *diſt.* 8 *poſt n.* 43 *Append. I. Addit.* III.

Extrema Unctio, quid? *tract.* 54 *diſt.* 11 *n.* 3 Eſt Pœnitentiæ conſummativum, *num.* 5 Et Sacramentum novæ Legis, *num.* 2 Materia ejus remota, & proxima, quæ? *num.* 4 & *ſeqq.* Quid, ſi oleo ſit admixtum balſamum? *num.* 6 Forma ipſius, quæ? *n.* 8 In quibus corporis partibus ſit facienda unctio? *num.* 9 Renum unctio, quando omittenda? *num.* 10 Quid, ſi quis careat manu, pede &c.? *num.* 11 Manus Presbyteris quomodo ungendæ? *num.* 12 An in caſu neceſſitatis ſufficiat unica unctio? *num.* 13 & 14 Praxis quarumdam Diœceſium tempore peſtis, *num.* 15 Effectus Sacramenti Extremæ Unctionis, qui, & quomodo intelligendi? *num.* 16 & *ſeqq.* Subjectum ejus capax, *num.* 22 Nequit miniſtrari ſanis, etiam damnatis ad mortem, *n.* 23 Quid de peſte laborantibus, vulneratis, ſenibus? *n.* 24 Infantibus ac perpetuo amentibus? *num.* 25 Vel adultis lapſis in phreneſin, aut amentiam? *num.* 26 Diſparitas inter Sacramentum Extremæ Unctionis, & Pœnitentiæ? *n.* 27 In quo periculo, & ſtatu infirmis hoc Sacramentum miniſtrandum? *num.* 28 Sacramentum hoc eſt iterabile, & an in eodem morbo? *num.* 29 & 30. An ſit neceſſarium ad ſalutem? *num.* 31 & *tract.* 14 *diſt.* 2. *num.* 68 & *ſeqq.*

Extrema Unctio, qualia verba eſſentialiter requirat pro ſua forma? *tract.* 54 *diſt.* 11. *Addit. I.* & *II. poſt num.* 55 Extrema Unctio, quandonam apud infirmos de novo repeti poſſit? *ibid. Addit. poſt num.* 30

Extrema Unctio, quando & quomodo conferenda Peſtiferis? Vide v. *Peſtis.*

F

FÆmina per mundum ſuum muliebrem cæteroquin ſtatui competentem alios ad peccatum alliciens an teneatur abſtinere? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 28 *in Append. Addit. V.* Fæmina, qualiter teneatur abſtinere a liberiori denudatione pectoris? *ibid.*

Fæminæ, quam caute in Confeſſionali interrogandæ in materia lubrica? Vide v. *Examen in materia lubrica.*

Fæminæ, ſi proponant Viſiones, ſeu Revelationes, quomodo tractandæ? Vide v. *Apparitio*, & v. *Revelatio.*

Fæminæ, ſi pro Aſylo fugiant ad Monaſteria Virorum, an recipiendæ, *tr.* 12 *diſt.* 2 *Addit. III. poſt num.* 25

Falcidia, quid, & unde ſic dicta? *tr.* 8 *diſt.* 3 *n.* 77

Famæ propriæ homo eſt dominus, *tr.* 7 *diſt.* 4 *num.* 7 Non tamen ſine cauſa poteſt eam prodigere, *n.* 8 Fama & honor differunt, quomodo? *tract.* 9 *diſt.* 6 *num.* 2 Fama injuſte ablata, quomodo reſtitui poſſit, ac debeat? *num.* 33. & *ſeqq.* Vide v. *Reſtitutio.* Fama Vide, *Detractio* & *Revelatio.*

Famulari an liceat hæreticis? *tract.* 4 *diſt.* 4 *Addit. II. poſt n.* 46

Famula ſciens, alteram conſamulam nutrire ſuſpecta conſortia, quandonam teneatur eam apud Herum, ſeu Heram denuntiare? *tract.* 4 *diſt.* 6 *Addit. III. poſt num.* 48.

Famuli, an citra peccatum ſcandali quoad fidelitatem probari poſſint per expoſitionem pecuniæ in loco publico? *tract.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 28 *in Append. Addit. VI.*

Famuli, aliique ſalario conducti, ad quæ obligentur? *tract.* 8 *diſt.* 4 *qu.* 10 *Addit. IV.*

Famulis intra tempus conductum abeuntibus nil tenetur Dominus de mercede dare regulariter loquendo, *ibid.*

Famuli intra tempus conductum ægroti, an nihilominus poſſint prætendere mercedem? *ibid. Addit. VI.*

Famuli, & Ancillæ an, & quando teneantur ex juſtitia manifeſtare damnum ſuis Dominis illatum? *tract.* 9 *diſt.* 5 *poſt n.* 66. *Addit. II.*

Famuli vel Ancillæ, per quas actiones cenſeantur influere in peccata ſuorum Dominorum *tract.* 4 *diſt.* 7 *poſt num.* 24

Famulorum furta, *tract.* 9 *diſt.* 5 *num.* 24 An poſſint uti occulta compenſatione propter operam ſuam? *ibid. num.* 39 & 40

Fatuis, an ſit conferendus Baptiſmus? *Tom. II. tract.* 54 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 10 Item an, & quando Abſolutio Sacramentalis? *tract.* 54 *diſt.* 8 *in Append. poſt num.* 72 *Addit. II.* An & quando eiſdem ſit præbenda S. Euchariſtia? *Tom. I. tr.* 10 *diſt.* 3 *n.* 46

Feræ captæ in inſula valde ſpatioſa, an ſint capientis *Tom. I. tract.* 7 *diſt.* 5 *Addit. poſt n.* 20

Fera laqueo irretita, an ſit eximentis, vel laqueum ponentis? *tr.* 7 *diſt.* 5. *num.* 21 Vide v. *Venatio.*

Feſta ad libitum, quandonam poſſint celebrari? *tr.* 6 *diſt.* 5. *Addit. V. poſt num.* 65 An cenſeantur ad libitum, ſi inſeratur hæc Clauſula: *Sacra Congregatio recitari poſſe conceſſit, vel indulſit?* *ibid. Addit.* VI.

Feſtis certis aliquid faciendi, vel omittendi conſuetudo, an damnanda? *tract.* 5 *diſt.* 2 *num.* 39 Præceptum de celebratione Feſtorum partim affirmativum, partim negativum, *tr.* 10 *diſt.* 5 *n.* 3 Dies Feſti, quando inchoandi? *num.* 4. An in ipſis Fideles præter Miſſam teneantur ad alia pia opera? *num.* 5 Præſertim, ad audiendam Concionem, *num.* 6 & 7

Feſta ab Epiſcopis præcepta, etiam a Regularibus ſunt ſervanda, *num.* 9 Opera diebus Feſtis prohibita, quæ? *num.* 12 *& ſeqq.* Vide v. *Opera*. Dies Feſti Chriſtianorum non tam ſtricte obligant, ut olim Judæorum, *num.* 15 Quæ ſit obligatio audiendi Miſſam diebus Feſtis? *num.* 36 *& ſeqq.* Vide v. *Miſſa*.

Feſtivis diebus, quæ opera liceat exercere? *tract.* 10 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 18 Feſtivis diebus, an licita ſint opera ſervilia cauſa pietatis? *ibid. Addit. poſt num.* 32 Feſtivis hiſce diebus, quænam alia opera vi conſuetudinis exercere liceat, ubi caſus particulares aliqui ſpecificantur pro praxi, *ibid. Addit. poſt num.* 53

Feſtivis diebus, quandonam moraliter quis cenſeatur audire Miſſam? *ibid Addit. poſt num.* 39 Et quando hiſce diebus feſtivis excuſentur ab auditione Miſſæ itinerantes, & Aurigæ? *ibid. poſt num.* 54

Feudum, quomodo diſtinguatur ab Uſufructu? *tract.* 7 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 11

Fictio, quid? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 2 *num.* 52 Fictio negativa, & poſitiva, *num.* 53 Baptiſmus ficte ſuſceptus, recedente fictione confert ſuum effectum, *num.* 54 Quid de aliis Sacramentis ficte ſuſceptis? *num.* 55

Fidejuſſio Mulierum &c. Vide v. *Mulierum Fidejuſſio*.

Fides, quando amittatur? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 1 *num.* 14 & 15 Non manet in Beatis, *n.* 16 Fidei nomen varie accipitur, *tract.* 2 *diſt.* 2 *poſt num.* 1 & 2 Fides ſupernaturalis actualis, & habitualis, quid? *n.* 3 & 4 Objectum materiale Fidei, quod *num.* 5 Objectum ejus complexum, & incomplexum quod? *num.* 6 & 7 Objectum formale Fidei, *n.* 8 *& ſeqq.* *Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret Auctoritas*; quomodo? *num.* 10 Fides explicita, quæ? *num.* 11 Fides, quomodo neceſſaria ad ſalutem? *num.* 13 *& ſeqq.* An requiratur neceſſitate medii Fides explicita de exiſtentia Dei, & ut Remuneratoris? *n.* 16 Quid de Myſterio SS. Trinitatis, & Incarnationis Verbi? *num.* 17 *& ſeqq.* Fides ex puris naturalibus non juvat ad juſtificationem *num.* 20 Quænam teneantur Fideles explicite credere neceſſitate præcepti? *num.* 23 & 24 Præceptum Fidei affirmativum, & negativum, quid? *n.* 25 Obligatio eliciendi actum Fidei, Spei &c. alia per ſe & directe, alia per accidens *num.* 26 Datur præceptum Divinum per ſe obligans quandoque ad actum Fidei, *num.* 27 Non ſufficit, hunc tantum ſemel in vita elicere, *num.* 28 Quo tempore obliget præceptum Fidei? *n.* 29 32 *& ſeqq.* Quando cuipiam cenſeatur vera Fides ſufficienter propoſita? *num.* 30 & 32 Actus Fidei, item Profeſſio, & Confeſſio Fidei quomodo differant? *num.* 39 Datur præceptum Divinum de non neganda Fide externe, *n.* 40 An, & quando obligemur ad externam Fidei Confeſſionem? *n.* 41 & 43 An quandoque Fidem licite poſſimus occultare? *num.* 44 & 45 *ac ſeqq.* Et quibus modis id licite fiat? *num.* 45 *& ſeqq.* Methodus breviſſima reducendi hæreticos ad Fidem Catholicam, *tr.* 4 *diſt.* 3 *n.* 22 In materia Fidei, an liceat ſequi opinionem minus probabilem? *tract.* 1 *diſt.* 3 *num.* 54 *tract.* 4 *diſt.* 2 *n.* 31

Fidem reſolvere, quid? *tract.* 4 *diſt.* 3 *num.* 50 Fidei reſolutio a priori fit in primam veritatem DEI nobis revelantis, *num.* 51 *& ſeqq.* Inſtantia de circulo proponitur, & ſolvitur, *num.* 53 & 54 Motiva credibilitatis Fidei, quæ? *n.* 55 Fides non reſolvitur in motiva humana, *n.* 56 Actus Fidei non eſt merus actus intellectus, ſed ad ipſum requiritur pia affectio voluntatis, *n.* 57 Nonnullæ Propoſitiones damnatæ circa hoc, *n.* 58 & 59 Diſputare de rebus Fidei, quando licitum? *tract.* 4 *diſt.* 4 *n.* 43 *& ſeqq.*

Fides bona requiritur ad præſcriptionem, *tract.* 7 *diſt.* 6 *n.* 10 Poſſeſſor bonæ, & malæ fidei, quis? *tract.* 3 *diſt.* 3 *n.* 20

Fides putative juridice mala, an obſit præſcriptioni, & quali? *tract.* 7 *diſt.* 6 *n.* 10 *Addit.* I.

Fides bona præſumitur &c. Vide v. *Bona Fides*.

Fideicommiſſum quid, & quotuplex? *tract.* 8 *diſt.* 3 *n.* 68 *Addit. ſeqq.*

Filiifamilias mutuo accipientes, quando juventur S. C. Macedoniano? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num* 8 & 9 Filiifamilias peculium, Vide v. *Peculium*. Filii quid debeant parentibus? *tract.* 9 *diſt.* 2 *num* 2 & 4 *& ſeqq.* Filius, an poſſit ingredi Religionem invitis parentibus? *num.* 9 Quid, ſi hi ſint in gravi neceſſitate? *Tom.* I. *tract.* 9 *diſt.* 2 *num.* 10 11

Filius, an a patre, vel matre alendus? *num.* 15 & 16 Vide v. *Parentes*, Filius, an teneatur credere matri, aſſerenti, ſe eſſe ſpurium? *tract.* 9 *diſt.* 4 *n.* 32 De furto Filiifamilias, quid cenſendum? *tr.* 9 *diſt.* 5 *n.* 26 & 27

Filiifamilias peculium adventitium quotuplex? *tr.* 7 *d.* 4 *Addit. I. poſt num.* 13

Filiifamilias, an & quando poſſint inire contractum? *tr.* 8 *d.* 1 *Addit. I. poſt n.* 25. Quandonam non amplius ſubſint Patriæ poteſtati? Vide v. *Patria poteſtas*.

Filiifamilias, an vi juramenti adſtringantur ad ſolvendum Mutuum, non obſtante Senatuſconſulto Macedoniano? *tr.* 8 *d.* 4. *Addit. I. poſt n.* 9

Filiis factæ Donationes a Parente an, & quomodo teneant? Vide v. *Liberis factæ Donationes*.

Filiifamilias, quandonam cenſeantur committere furtum grave? *tr.* 9 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 26

Finis ultimus hominis, *tr.* 1 *d.* 1 *nu.* 1 Finis mortalis adjunctus, quomodo peccatum ex genere veniale reddat per accidens mortale? *tr.* 3 *d.* 2 *n.* 18.

Fiſcus, an ſuccedat ab inteſtato? *tr.* 8 *d.* 3 *n.* 82.

Flores Sericos die feſto conficere, an licitum? *tr.* 10 *d.* 1 *Addit. poſt num.* 18

Fœtus abortivus, an baptizandus? Vide v. *Baptiſmus an.*

Fœtus, quando animetur? *tr.* 9. *d.* 3 *n.* 34

Fomes peccati non prohibetur Præceptis Decalogi, *tr.* 9 *d.* 7 *n.* 4

Forma Sacramentorum, quæ? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 1 *n.* 19 Fuit a Chriſto determinata, & quomodo? *n.* 20 *& ſeqq.* Cujus mutatio, quando irritet Sacramentum? *num.* 22 & 25 Inter formam, & materiam Sacramentorum requiritur aliqua ſimultas, & qualis? *num.* 26 *& ſeqq.*

Forma Conſecrationis qualiter debeat proferri? Vide v. *Verba Conſecratoria*. Quidnam in hac forma importet particula *Hic Hoc*? *tr.* 14 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 41

Forma Extremæ Unctionis eſſentialis, quæ? Vide v. *Extrema Unctio*.

Formula concedendi Oratoria. Vide v. *Oratoria quomodo*.

Fornicatio, quid, & quam grave peccatum? *Tom.* I. *tract.* 9 *d.* 4 *num.* 11 Eſt intrinſece mala *num.* 12 Ad eam reducitur concubinatus, *n.* 13 Fornicatio cum ſponſa alterius, an addat ſpecialem malitiam? *num.* 14 Quid de fornicatione Fidelis cum Infideli? *num.* 15

Fornicatio ex eodem æſtu libidinis multiplicata, cur numero multiplicet peccata, & cur non repetita ex eodem impetu iræ verbera? *tract.* 3 *diſt.* 1 *Addit.* I. & II. *poſt num.* 61 Fornicatio quotuplex, & utrum modus diverſus transferat fornicationem ad aliam ſpeciem? *tr.* 9 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 13

Fornicatio, quandonam parti innocenti ex Sponſis præbeat cauſam ſolvendi Sponſalia? *tr.* 14 *d.* 14 *poſt n.* 40 *Addit* I. & II.

Fortitudo, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *num.* 33 & 34 Ejus partes potentiales, quæ *num* 35 *& ſeqq.* Fortitudini, quæ vitia opponantur? *num.* 37 & 38 Fortitudinis actus excellentiſſimus eſt Martyrium, *num.* 39 Vide v. *Martyrium*.

Fori privilegium Clericis conceſſum, quale? *Tom.* II. *tr.* 14. *d.* 12. *n.* 11

Fratres dicuntur quatuor modis. *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 131

Fratres, an poſſint ſemper in Teſtamento intermitti? Vide v. *Hæredes neceſſarii*.

Fratres Minores non poſſunt inſtitui hæredes, *Tom.* I. *tr.* 8 *d.* 3 *num.* 72. Quomodo obligentur ad jejunia Regulæ? *tr.* 30 *diſt.* 2 *n.* 80

Fratres Minores, ſi (quamvis incapaces) inſtituerentur hæredes cum Clauſula expreſſa Codicillari, quidnam agendum? Vide v. *Clauſula Codicillaris*.

Fraus, quid & quomodo differat a dolo? *tr.* 7 *diſt.* 1 *num.* 17

Fraudes in luſibus, quales prohibitæ? *tr.* 8. *d.* 4 *Addit. poſt num.* 107

Fructus rei, quid? *tr.* 7. *diſt.* 3 *num.* 8 Fructuum perceptio, quomodo ſit modus acquirendi rerum dominium? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 33

Fructus quoſnam lucrentur Canonici abſentes, Vide v. *Canonici*.

Fructus Bonorum Operum quotuplex? Vide v. *Bona Opera*.

Fructus Miſſæ, Vide v. *Miſſæ Fructus*.

Fru-

Fructuum Miſſæ, qualiter fiant participes Miniſtrantes? Vide v. *Miniſtrantes*.

Frumento apud ſe depoſito ex licentia præſumpta utens, an teneatur alteri reddere ſimile conſumpto in ſpecie, vel num ſufficiat, ſi reſtituat ipſum pretium, quo frumentum depoſitum tempore uſus æſtimabatur? *tr. 8 d.* e *Addit.* I. *poſt n.* 33

Frumentum corruptum, ſi ematur loco idonei, an contractus teneat? Item ſi loco communis compatetur humectatom, & ſic tumefactum? *tr. 8 diſt.* 1 *poſt n.* 55 *Addit. I & III.*

Fundationis perpetuæ Miſſarum an, & quaudo præſcriptione extinguantur? *Tom. I. tr. 7 d. 6 poſt num.* 30 *in Appendice Addit. IV.* Item an Fundatio talis poſſit etiam præſcriptione induci? *ibid. Addit. V.*

Fundationes, ad quænam edſtringant Beneficiatos? Vide v. *Beneficiatus*.

Fundationes Miſſarum, ſi quoad capitale pereant, vel minuantur, an, quando, & quomodo exinde tollatur annexa obligatio onerum? *Tom.* II. *tr.* 54 *d.* 5 *Addit. II. & III poſt n.* 91

Fundationis litteræ, ſi nullam faciant mentionem de obligatione applicandi, ſed tantum celebrandi Miſſam, an nihilominus Beneficiatus teneatur eamdem applicare? *tr.* 14 *d.* 5 *n.* 103 *Addit. I. & II.*

Funera Hæreticorum an liceat ſepelire in Cœmeteriis Catholicorum? *Tom.* I *tr.* 4 *d.* 4 *Addit. I. poſt num.* 46

Fur, quantam ſummam auferre debeat, ut propterea poſſit per modum inculpatæ tutelæ occidi? *tr.* 9 *d.* 3 *poſt num.* 30 *Addit. III.* Fur, ſeu Raptor Bonorum fortunæ, an occidi poſſit jam actu cum pecunia aufugiens? *ibid. Addit. IV. & V.*

Fures, quomodo in Confeſſionali ſint practice examinandi? *tr.* 9 *d.* 5 *Addit poſt n.* 40

Fur neceſſitate gravi preſſus, cur nequeat rem alienam auferre? Vide v. *Neceſſitate gravi preſſus*.

Furtum, quid *tr.* 9 *d.* 5 n. e & *ſeqq.* Et quale peccatum? *n.* 5 Quæ quantitas ſufficiat ad furtum mortale? *nu.* 6 & *ſeqq.* In extrema neceſſitate, an ſit licitum aliena ſurripere? *num.* 10 & *ſeqq.* An tunc etiam liceat furari? *num.* 53 Quid in gravi neceſſitate? *num.* 54 Modicum furans animo ſurripiendi plura, ſi poſſet, peccat mortaliter, *num.* 15 An teneatur ad reſtitutionem? *num.* 56 Per furta minuta intendens diteſcere, quomodo peccet? *num.* 17 & *ſeqq.* Furantes minuta tenentur reſtituere, quomodo? *num.* 20 Ad furtum mortale in minutis requiritur major quantitas, & qualis? *num.* 21 Per furte domeſtica poteſt graviter delinqui, *num.* 22 An ea iis naſcatur Actio furti? *num.* 23 Quid de furtis famulorum, aut mercenariorum? *num.* 24 & 25 Quid de furto filiifamilias, præſertim operantis in obſequium patris? *num.* 27 Uxor ſurripiens ex bonis mariti an peccet, & quomodo? *n.* 28 & *ſeqq.* Ad furtum grave famulorum major requiritur quantitas, & unde hæc colligenda? *num.* 37 & 38 Propoſitio damnata circa hoc diſcutitur? *num.* 39 & 40 Novem genera cooperandi ad furtum, *n.* 42 & *ſeqq.* Si res furtiva caſu pereat apud furem, an is reſtituere teneatur? n. 67 & 68

Furti materia gravis, qualiter deſumatur per ordinem ad ſuſtentationem diurnam? *tr.* 9 *d.* 5 *poſt n.* 9 *Addit. I. II. & III.* Furti gravitas, an ex eodem principio deſumatur, ſive res ablata ſit ſacra, ſive profana? *ibid. Addit. IV.* Furta minuta an, & quando coadunentur in unam materiam gravem, ſi quis per eadem non intenderit diteſcere? *tr.* 9 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 20 Furte minuta ut conſtituant peccatum grave, requirunt majorem quantitatem, ac ſi res fuiſſet ſimul, & ſemel ablata, *ibid. poſt num.* 21 *Addit. I.*

De Furtis minutis Sartorum, Textorum, Molitorum &c. *ibid. Addit.* II. Furta Filiorumfamilias quandonam conſtituant grave peccatum? *ibid. Addit. poſt n.* 26 *ac ſeqq.*

G

G*Abellæ*, Vide v. *Tributa*.

Gaudium eſt actus, ſeu potius effectus Charitatis, *Tom. I. tr.* 4 *d.* 6 *n.* e6 & 28

Generalis Confeſſio, quomodo practice inſtituenda? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 43 *Addit. II.*

Gladius ſub Confeſſione ſub qua obligatione debeat deponi? *tr.* 14 *d.* 7 *Addit. poſt n.* 6

Graſſatores viarum, qui? *Tom. I. tr.* 12 *d.* 2 n. 59 Non gaudent Immunitate, *n.* 28. 29

Gratia actualis, & gratia habitualis ſeu ſanctificans, quid? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 2 *n.* e & 3 Gratia Sacramentalis, quæ? *n.* 4 Gratiam conferri ex opere operantis, & ex opere operato, quid? *ibid.* An, & qualem gratiam conferant Sacramente non ponentibus obicem? *num.* 5 8 & *ſeqq.* Gratia habitualis prima, & ſecunda, quæ? *num.* 18 Quæ Sacremente conferant primam, & quæ ſecundam gratiam? *num.* 19 & 23 Gratiam ſanctificantem an immediete cauſet Sacrificium Miſſæ? *tr.* 4 *d.* 5 *n.* 43 & 44

Gratitudo, quid? *Tom. I. tr.* 7 *diſt.* 2 *nu.* 50 Ejus officia quinque, *ibid.*

Gravis neceſſitas, Vide v. *Neceſſitate gravi*.

Grevitas materiæ in furto unde deſumatur? *tr.* 9 *d.* 5 *poſt num.* 9 *Addit. I. II. & III.* Gravitas iſta an menſuretur eodem modo, ſive res ſit Sacra, ſive profana? *ibid. Addit. IV.*

Gravitas In materia detractionis unde colligatur? *tr.* 9 *d.* 6 *poſt n.* 5 *Addit. I.* Deducuntur exinde Corollaria, *ibid. Addit. II.*

Gula, quid? *Tom.* I. *tr.* 3 *d.* 3 *n.* 41 Committitur quinque modis, *ibid.* Gula ut ſic dividitur in Commeſſationem, & Ebrietatem, *num.* 42 Quale ſit peccatum? *num.* 43 & 44 Eſt peccatum capitale, ejuſque quinque Filiæ, *n.* 52 & *ſeqq.* Comedere, & bibere ob ſolam voluptatem, an ſit peccatum? n. 51

Guttæ vini interius vel exterius Calici adhærentes, an debeant cenſeri conſecratæ, & quid practice agendum? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 4 *Addit. V. poſt n.* 36

H

H*Æres* neceſſarius, & non neceſſarius, qui? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 3 *nu.* 69 Ejus inſtitutio eſt fundamentum Teſtamenti, *num.* 70 Qui poſſint inſtitui hæredes? *num.* 71 & 72 Hæredibus neceſſariis debet relinqui Legitima, & quomodo, *num.* 73 & *ſeqq.* Hæredi non neceſſario quantum relinquendum, n. 76 Hæredes ab inteſtato, qui, & quando ſuccedant? *n.* 80

Hæredes neceſſarii, an aliquando ſint fratres vel ſorores? *tr.* 8 *d.* 3 *Addit poſt n.* 69

Hæredes, qualia Vota defuncti teneantur exequi? *tr.* 6 *d.* 3 *poſt num.* 24 *Addit. I. & II.*

Hæredes, quomodo inſtitui poſſint Conſanguinei pauperes per modum cauſæ piæ, vel pauper Uxor? *tr.* 8 *d.* 3 *poſt num.* 35 *Addit. IV. & V.*

Hæres inſtitutus, ſi abſque beneficio inventarii adeat Hæreditatem, quas contrahat obligationes, *tr.* 8 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 70

Hæreſis, unde ſic dicatur *tr.* 4 *d.* 4 *num.* 9 Et quid ſit, *n.* 10 Ad hæreſin formalem requiritur & error in intellectu, & pertinacia in voluntate, *num.* 11 & 13 Corollaria notabilia, *num.* 12 14 & 15 Pertinacia ad hæreſin requiſite, in quo conſiſtat, *num.* 16 & 17 Dubitans de fide, an peccet peccato hæreſis, *n.* 20 & *ſeqq.* Abſolvere ab hæreſi in & extra Articulum mortis, qui poſſint, *n.* 29 & *ſeqq.* An tempore Jubilæi detur facultas abſolvendi ab hæreſi, *tr.* 12 *d.* 3 *n.* 125 & *ſeqq.*

Hæretici obligantur legibus Pontificiis pro toto Orbe latis? *tr.* 2 *diſt.* 3 n. 2 Methodus breviſſima reducendi Hæreticos ad Fidem Catholicam, *tr.* 4 *d.* 3 *num.* 22

Hæretici, quid? *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 5 Hæretici formales, & materiales, qui, *num.* 18 & 19 Inter alias Hæreticorum pœnas eſt excommunicatio, *num.* 24 & *ſeqq.* Vide *Excommunicatio*. Quis ſit modus recipiendi Hæreticos reſipiſcentes, *num.* 34 & 35 Funera Hæreticorum, an Catholicis liceat comitari? *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 46 Hæretici propter Sectam ſuam occiſi non ſunt Martyres, *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 43 An gaudeant immunitate Eccleſiaſtica? *tr.* 12 *d.* 2 *n.* 23 & *ſeqq.* ac *num.* 28

Hæretici, cur non recipiant omnes Libros Canonicos S. Scripturæ? Vide *Libri Canonici*.

Hæretici contrahentes cum Catholicis, an poſſint addere pactum de una parte prolium educanda in hæreſi. Vide *Matrimonium hæretici*.

Hæreticos abſolvendi, quinam ſpecialem habeant facultatem? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 31 Hæreticos, ſeu etiam alias Catholicos hic & nunc aliquem articulum Fidei negantes, quandonam etiam alii poſſint abſolvere, *ibid. Addit. poſt num.* 35

Hæreticorum Libri quandonam legi poſſint abſque incurſu Excommunicationis Bullæ Cœnæ? *tr.* 4 *d.* 4 *Addit.*

Digitized by Google

Addit. poſt num. 40 Hæreticos Libros alias prohibitos an abſque incurſu Excommunicationis legere poſſint illi, reſpectu quorum non eſt periculum ſubverſionis? *Addit. poſt n.* 39

Hæreticorum funera, an liceat ſepelire in Cœmeteriis Catholicorum? *ibid. Addit. I. poſt num.* 46

Hæreticis an liceat famulari? *ibid. Addit. II.*

Pro Hæreticis an applicari poſſit Miſſa? *To. I. tr.* 54 *d.* 5 *poſt num.* 65

Hæreticorum Matrimonia an, & quando ſint valida, ſi ſine debito Parocho, vel cum impedimento præciſe Eccleſiaſtico contrahantur? Vide *Matrimonia Hæreticorum.*

Hermaphroditi, an poſſint contrahere Matrimonium? *tract.* 14 *diſſ.* 14 *Addit. poſt num.* 72

Hic & Hoc in forma Conſecrationis quidnam importent. Vide *Forma Conſecrationis.*

Homicidium quodcumque prohibetur quinto Præcepto Decalogi, *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *n.* 2 Quin etiam interior voluntas occidendi, *num.* 4 *& ſeqq.* Tres gradus ad homicidium, *num.* 6 Quodnam homicidium ſit prohibitum? *num.* 9 *& ſeqq.* Vide *Occidere.* Homicidium ſimplex, & qualificatum, *num.* 31 Homicidium, quo parentes, conſanguinei &c. occiduntur, ſuperaddit ſpecialem malitiam, *n.* 32 *& ſeqq.* Quid de abortu, *num.* 33 *& ſeqq.* Homicidiis parricidalibus additur proditio Patriæ, & machinatio contra Principem, *nu.* 38 Homicidium ſacrilegum, quod, *num.* 39 Ejus duplex ſpecies, *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *nu.* 40 Homicidium quandoque aggravatur ex modo occidendi, *num.* 41 Quid de duello? *num.* 42 *& ſeqq.* Præſertim poſt Bullam Benedicti XIV. ** *ibid.* Reſtitutio ratione injuſti homicidii, vel mutilationis, quomodo facienda? *num.* 43 *& ſeqq.* Homicidia, vel mutilationes in Eccleſiis, earumve Cœmeteriis committentes non gaudent immunitate, *tr.* 12 *d.* 2 *n.* 28 *&* 32 Homicidium, quando cenſeatur commiſſum in Eccleſia? *num.* 33 Exiſtens in Eccleſia, & occidens aliquem extra eam, an gaudeat immunitate? *nu.* 34 Homicidium proditorium, quod? *n.* 36 37 *&* 38 Ex homicidio, etiam occulto, incurritur irregularitas, *Tom. II. tr.* 13 *diſſ.* 3 *num.* 23 Vide *Irregularitas.*

Homicidium præmeditatum quid? An gaudeat immunitate, ſi non ſit ſimul proditorium? *Tom. I. tr.* 12 *d.* 2 *Addit. III. poſt num.* 41

Homicidium peccaminoſum, quandonam quis cenſeatur committere. Vide *Occidere*, & *Occiſio.* Homicida quidnam teneatur reſtituere? *tr.* 9 *d.* 3 *poſt n.* 51 *Addit. I. & II.* Homicidæ confitenti quænam practice ſit injungenda pœnitentia? *ibid. Addit. poſt num.* 54

Homicidium, quandonam poſt ſe trahat Irregularitatem? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 3 *quæſt.* 4 *per totum*, *juncta Appendice*, *& ſeqq.* Ubi & modus examinandi talem in Confeſſionali proponitur, adjunctis diverſis caſibus.

Homo poteſt cadere ſub dominium alterius hominis, quomodo? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 4 *n.* 3 Homo non habet dominium vitæ ſuæ, *num.* 4 *& ſeqq.* An ſit dominus propriæ famæ? *num.* 7 *&* 8 Hominis ætates, quæ, *tr.* 8 *d.* 1 *num.* 21

Honeſtas, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *num.* 32

Honor, & cultus differunt, quomodo? *tr.* 5 *d.* 1 *num.* 5 Honor parentum, Vide *Parentes.* Honor, & fama differunt, quomodo? *tr.* 9 *d.* 6 *num.* 2 Honor injuſte ablatus, quomodo ſarciri valeat? *n.* 36 *&* 37 Vide *Reſtitutio.*

Horæ Canonicæ, quæ? *tr.* 6 *d.* 1 *num.* 2 Sunt ſeptem, *num.* 4 Uſus Horarum Canonicarum antiquiſſimus, *num.* 5 *&* 6 Obligatio eas recitandi, non eſt Juris Divini, ſed Eccleſiaſtici, *num.* 7 *& ſeqq.* Quinam teneantur recitare Horas Canonicas, *num.* 51 *& ſeqq.* Subdiaconus tenetur eas dicere jam primo die, quo ordinatur, & quas? *num.* 53 Quid de Clericis excommunicatis, & ſuſpenſis, *num.* 24 *&* 15 Religioſi, quinam, & unde teneantur recitare Horas Canonicas? *n.* 17 18 *& ſeqq.* Quid de Noviriis? *n.* 19 Quid de Societate JESU, & nonnullis Monaſteriis Monialium? *num.* 20 Quid de Religioſo Clerico ad ſtatum Laicalem tranſlato, *num.* 22 Aut ejecto ex Monaſterio? *nu.* 23 Clerici Beneficiarii obligantur ad Horas Canonicas, *num.* 25 Ex quo jure? *num.* 9 *&* 10 Obligati ad Horas Canonicas, & eas in totum, vel quoad partem notabilem culpabiliter omittentes, peccant mortaliter, *tr.* 6 *diſſ.* 1 *num.* 27 Quænam cenſeatur pars notabilis, ſufficiens ad peccatum mortale? *num.* 28 Quot peccata mortalia committat omittens Officium totius diei, *n.* 29 An peccet duplici peccato omittens Officium, ad quod tenetur ratione Ordinis ſacri, ſimul & Beneficii? *num.* 30 Beneficiarii omittentes Horas tenentur ad reſtitutionem fructuum pro rata omiſſionis, *num.* 31 Idque poſt ſex menſes adepti Beneficii, ac Jure Eccleſiaſtico, *num.* 32 Rata neglecti Officii, quomodo taxanda? *num.* 32 *&* 33 Vitandæ circa hoc quædam Propoſitiones damnatæ, *num.* 34 Officium defunctorum, & Litaniæ majores, an extra Chorum ſub præcepto dicendæ? *n.* 35 *& ſeqq.* Quid ſit, ſtudioſe, & devote celebrare Officium Divinum, *num.* 38 Quænam intentio requiratur ad recitationem Horarum Canonicarum? *n.* 40 *&* 41 Attentio triplex, *num.* 39 Earum quælibet ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto, *num.* 42 Voluntarie diſtractus abſque ulla interiori attentione non videtur ſatisfacere, *num.* 34 *& ſeqq.* Quid de leviter diſtracto, *n.* 46 Aut ſi diſtractio non ſit plene voluntaria? *num.* 47 Remedia ad repellendas diſtractiones, *n.* 48 Septem requiſita ad debitam Horarum Canonicarum recitationem, *num.* 49 Contra integritatem Divini Officii, qui peccent, & quomodo? *n.* 50 Satisfacit, qui recitat cum ſocio non obligato, *n.* 51 Quid de occupatis in pulſandis organis, ponendis libris &c. *n.* 52 Continuatio Horarum, quomodo requiratur? *num.* 53 *& ſeqq.* Ordo inſuper, *num.* 56 *&* 57 Cauſæ licitæ invertendi Ordinem Horarum, *n.* 57 Qualitas in Divino Officio, quæ ſervanda? *n.* 58 Recitans Horas ex Breviario alieno, an peccet mortaliter? *num.* 59 Non commutandum Officium unius diei in aliud, & quomodo alioquin peccetur? *n.* 60 *& ſeqq.* Quid agendum, ſi quis hodie legit Officium, aut Lectiones diei craſtinæ? *num.* 64 Aut omiſit hodie recitare de Feſto occurrente? *num.* 65 Quo loco poſſit recitari Officium Divinum? *num.* 67 Canonici tenentur illud recitare in Choro, niſi &c. *n.* 68 *&* 69 Quid de Religioſis? *num.* 21 Horæ Canonicæ, quo tempore in & extra Chorum ſint recitandæ? *n.* 70 *& ſeqq.* Matutinum, & Laudes poſſunt pridie veſperi recitari, & circa quam horam, *n.* 71 Laudes, an poſſint ſeparari a Matutino, *n.* 3 Quo tempore recitandæ horæ Minores, & Veſperæ? *n.* 72 Quid de Veſperis in Quadrageſima? *n.* 73 An ſatisfaciat incipiens Officium ante mediam noctem diei ſequentis, & poſt ipſam abſolvens? *n.* 74 An ſit peccatum mortale, celebrare Miſſam ante dictum Matutinum, *Tom. I. tr.* 6 *d.* 1 *n.* 75 A recitatione Horarum Canonicarum quæ cauſæ excuſent? *n.* 76 *& ſeqq* Quid de oblivione, ac dubio de recitatis Horis, & Pſalmo aliquo cujuſpiam Horæ? *n.* 76 Infirmitas, an excuſet a recitatione Horarum, *num.* 77 *& ſeqq.* An prævidens impedimentum futurum, teneatur prævenire recitando Horas, *n.* 79 An morbi cauſa impeditus, teneatur audire alium recitantem? *n.* 80 Occupatio gravis poteſt excuſare, & quæ, *num.* 81 An, qui non poteſt recitare totum Officium, teneatur recitare partem, quam poteſt, *nu.* 83 An, qui ſolus recitare nequit, teneatur adhibere ſocium? *n.* 84 Diſpenſatio, & metus gravis, an excuſent? *n.* 85 *&* 86 An, qui non poteſt recitare per ſe ipſum, teneatur per alium, *n.* 87 An quis Officium omiſſum teneatur recompenſare alio die, *n.* 88 Et quid de Beneficiario? *n.* 89 *& ſeqq.*

Horas Canonicas omittens Beneficiatus, cur ante ullam ſententiam Judicis teneatur reſtituere fructus? *tr.* 2 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 43 Quoad Horas Canonicas diſpenſatus ob oculorum imbecillitatem, an teneatur eas recitare, ſi viſus reddatur melior, *tr.* 2 *d.* 4 *Addit. II. poſt n.* 26

Horas Canonicas recitare, an teneantur perſonæ Religioſæ etiam in particulari, quamvis needum Sacris Ordinibus initiatæ? *tr.* 6 *d.* 5. *Addit. poſt n.* 58

Horas Canonicas intermittentes Capellani, vel Proviſores, an teneantur ad aliquam faciendam reſtitutionem? *tr.* 6 *d.* 1 *poſt n.* 34 *Addit. I.* Quid, ſi eaſdem intermittant Beneficiati ex naturali oblivione, *ibid. Addit. II.* Aut ſi omiſſio fuerit tantummodo levis, *ibid. Addit. III.* Vel ſi tantummodo eaſdem recitaverint voluntarie diſtracti, *ibid. Addit. IV.* Horas Canonicas intermittens Beneficiatus quinam debeat reſtituere fructus? *tr.* 6 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 37

Horas Canonicas cum ſocio recitans ad quidnam debeat attendere? *tr.* 6 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 51

Hora-

Horarum Canonicarum Ordo, quandonam inverti poſſit? *ibid. Addit. poſt n.* 57
Horæ Canonicæ, an ex cauſa rationabili poſſint interrumpi notabili tempore? Vide *interruptio notabilis*.
Horæ Canonicæ, quandonam poſſint recitari de Feſtis ad libitum? Vide *Feſta ad libitum*.
Horæ Canonicæ, quandonam licite recitari queant de Reliquiis? *tr. 6 d. 1 poſt n. 65 Addit. IV.* Ubi etiam *Addit. I. II. & III.* ponuntur alii tres caſus notabiles circa Horas Canonicas.
Ab Horis Canonicis, quomodo eximantur infirmi? *tr. 6 d. 1 Addit. poſt nu. 77* Vide etiam v. *Officium Divinum*.
Quoad Horas Canonicas diſpenſatus ob oculorum imbecillitatem, an teneatur eas recitare ſi viſus reddatur melior? *tr. 2 d. 4 poſt n. 26*
Horoſcopus, quid, & an ex eo liceat aliqua prædicere? *tr. 5 diſt. 2 Addit. poſt n. 19*
Hoſtes, quandonam poſſint occidi? Vide *Occiſio hoſtium*.
Hoſtia eadem, an poſſit a pluribus conſecrari? *Tom. II. tr. 14 d. 5 n. 137 & ſeqq.* Quid de Sacerdotibus noviter ordinatis, & cum Epiſcopo verba Conſecrationis proferentibus? *n. 140 & ſeqq.*
Hoſtiæ non conſecratæ, ſi commiſceantur cum conſecratis, quid agendum? *tr. 14 d. 4 poſt n. 36 Addit. IV.*
Hoſtiæ, an cenſeantur conſecratæ, ſi Sacerdos earum tempore conſecrationis non amplius recordetur, nec operculum amoveat? *ibid. Addit. VI. VII. & VIII.*
Hoſtiæ, an cenſeantur conſecratæ, ſi ex oblivione remaneant poſitæ extra Altare? *ibid. in Addit. VI.*
Hoſtiæ conſecrandæ, quandonam cenſeantur debite præſentes? Vide *Panis & vinum*.
Humilitas, quid? *Tom. I. tr. 7 d. 1 n. 26*
Hyperdulia, quid? *tr. 5 d. 1 n. 25* Debetur B. Virgini MARIÆ, *n. 32*
Hypotheca, an differat a Pignore? *tr. 8 d. 4 n. 49*

I

JANSENII Propoſitiones damnatæ, Vide *Declaratio &c.*
Idololatria, quid? *Tom. I. tr. 5 d. 2 nu. 11* Eſt graviſſimum peccatum, *num. 12* Idololatria metaphorice ſumitur pro omni peccato mortali, *num. 13* Cauſæ diſpoſitivæ ad Idololatriam, *tract. 9 diſt. 1 n. 6 & 7*
Jejunium Quadrageſimale, an teneatur abſolvere, qui pervenit ad locum, ubi illud jam eſt abſolutum? *tr. 2 d. 3 num. 39 & ſeqq.* Quid, ſi quis in fraudem jejunii illuc pergat? *num. 41* An econtra, qui jejunium jam peregit, teneatur alibi rurſus jejunare? *num. 42* An diſcedens e loco, ubi non eſt jejunium, venturus ad locum, ubi eſt jejunium, poſſit comedere carnes? *n. 38* Non jejunare die, quo duplex occurrit jejunium Eccleſiaſticum, eſt unicum peccatum, *tr. 3 diſt. 1 num. 46* Quid, ſi quis ad alterum teneatur ex voto? *num 47* Tempore jejunii moroſe ſe delectans in eſu carnium, an peccet? *tr. 9 d. 6 n. 18*
Jejunium generaliter, & ſpecialiter acceptum, *tr. 10 diſt. 2 n. 2 & 3* Jejunium naturale, *num 4* Et Eccleſiaſticum, quid? *num. 5* An hoc frangatur per potum? *num. 6 & 7* Tria ad iſtud requiruntur, *num. 8 & ſeqq.* Nempe delectus ciborum, & quid de lacticiniis? *Tom. I. tr. 10 d. 2 n. 9 & 10* Abſtinentia plurium refectionum, *num. 11* Et certa refectionis hora, *num. 12* Diſpenſatus circa eſum carnium, an poſſit ſæpius comedere? *num. 13 & ſeqq.* Negativam decidit Benedictus XIV. Addit. " Jejunium an violet replens ventrem cibis Quadrageſimalibus, *num. 16* Sæpius in die comedens carnes, quoties peccet? *num. 19* An excuſet levitas materiæ a mortali? *ibid.* Quid, ſi ſæpius comedat cibos cæteroquin licitos? *num. 20 & ſeqq.* Collatio veſpertina an permiſſa? *num. 23* Et qualis? *num. 24 29 & ſeqq.* An diſpenſatis ad carnes liceat iiſdem uti in ſerotina refectiuncula? *ibid.* † Quale peccatum ſit, anticipare tempus commeſtionis? *num. 33* Vel ſumpta mane collatione, differre prandium ad veſperam? *num. 25*
Jejunia omnia ſunt Jure Eccleſiaſtico inſtituta, *tr. 10 d. 2 n. 36* Jejunium Eccleſiaſticum violare, quale peccatum? *num. 39* Quo tempore teneantur Adoleſcentes ad ejus obſervantiam? *num. 40 & ſeqq.* Et quid de ultima die vigeſimi primi anni? *num. 42* Jejunii Eccleſiaſtici obligatio eſt perſonalis, *num. 45* Et certis diebus affixa, *num. 45* Quid de Jejunio ex voto, vel pro pœnitentia injuncto? *num. 47* Solvens jejunium ex duplici præcepto obligatus, quot committat peccata? *n. 48 & 49* Statuens per totam Quadrageſimam non jejunare, vel non jejunans, quot peccata committat? *n. 50* Alios ad jejunium violandum inducens, peccat contra præceptum jejunii, *n. 51* Caupo an poſſit hoſpitibus miniſtrare carnes? *n. 52* Vel cœnam? *n. 53* Quæ cauſæ generatim excuſent a jejunio, *n. 55 & 56* Et quomodo impotentia? *n. 56 57 & ſeqq.* Pietas, *n. 56 65 & ſeqq.* Ac neceſſitas, ſive labor corporalis? *n. 56 68 & ſeqq.* Sexagenarii, an omnes excuſentur? *nu. 62 & 63* Et quid de fœminis quinquagenariis, *nu. 64* Itinerantes, an, & quando excuſentur a jejunio? *n. 70 & 71* An etiam diſpenſatio excuſet a jejunio, *n. 74 & 75* Qui poſſint diſpenſare in jejunio? *n. 76* An Parochi cum Parochianis, *n. 77* Cauſæ hujuſmodi, an excuſent a jejunio ex voto debito? *n. 78 & ſeqq.* Jejunia tempore Jubilæi, qualiter peragenda? *tr. 12 d. 3 n. 108 & ſeqq.*
Jejunium ſubſtantialiter & diviſibiliter continere illa duo, nimirum abſtinentiam a duplici refectione, eſt ſententia valde probabilis; ubi ſe conformandum praxi Diœceſinæ, *tr. 10 d. 2 Addit. poſt n. 15?* Quinimo extra controverſiam nunc eſt vi novæ Conſtitutionis Benedicti XIV. *ibid.* †
Jejunium, an obliget diſpenſatum propter infirmitatem, ſi fuerit denuo ſanitati reſtitutus? *tr. 2 d. 4 Addit. II. poſt n. 26*
Jejunium, an non frangant habentia ſe per modum potus, ubi in ſpecie de Chocolata, Caffè, & herba Thè? *tr. 10 d. 2 Addit. poſt n. 6*
Jejunium, an violetur, ſi cœna per plures horas protrahatur? *ibid. Addit. poſt n. 18*
Jejunii diebus, an in Regionibus, ubi licent ova, & caſeus, pariter concedatur comeſtio ſanguinis, & lardi, *ibid. Addit. poſt n. 10*
Jejunii tempore utrum, & quando liceat interrumpere Cœnam vel Collatiunculam Veſpertinam? *ibid. poſt n. 35 Addit. I.*
Item jejunalibus diebus extra Cœnam, vel Collationem Veſpertinam aliquid comedens, quandonam peccet graviter? *ibid. Addit. II.*
Jejunio quinam eximantur? ubi quoad exercentes opera inutilia, & exinde varii caſus inferuntur pro praxi, *ibid. Addit. poſt n. 71*
Jejunio adſtringi ſexagenarios robuſtos noviſſime tenet quidam modernus, qui tamen confutatur, *tract. 10 d. 2 Addit. poſt n. 63*
Jejunium tempore Jubilæi, quomodo ſit obſervandum, *tract. 12 diſt. 3 poſt n. 153 in Append. I. Addit. IV.*
Jejunium in Vigilia S. Mathiæ, Vide *Vigilia S. Mathiæ*.
Jejunium naturale ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ ordinarie requiſitum, quandonam cenſeatur fractum? ubi varii adducuntur caſus. *tr. 10 d. 3 nu. 33 Addit. I. & II.*
Dubitans, num Jejunium illud fregerit, an nihilominus poſſit communicare? *ibid. Addit. III.*
Jejunium naturale, quandonam non requiratur ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ? *ibid. poſt n. 36 Addit. I. & ſeqq.*
Ignorantia, quid? *tr. 5 d. 1 num. 35* Dividitur varie, *n. 37 & ſeqq.* Ignorantia juris, & facti, *n. 38* Antecedens, concomitans, & conſequens, *n. 39* Invincibilis, & vincibilis, *num. 40* Craſſa, & affectata, quæ? *n. 41* An cauſet involuntarium? *n. 42 & ſeqq.* Ignorantia facti, vel juris, an excuſet ab incurrenda Cenſura? *Tom. II. tr. 13 d. 1 n. 28 & ſeqq.* Ignorantia circa aliquod peccatum ſi pœnitens laboret, quid agendum Confeſſario? *tract. 14 diſt. 8 num. 92 & ſeqq.*
Ignorantia vincibilis, quandonam ſit imputabilis ad culpam? *Tom. I. tr. 5 d. 1 Addit. poſt n. 40*
Ignorantes Myſterium SS. Trinitatis, vel Incarnationis, quomodo in Confeſſionali tractandi? *tr. 4 d. 2 poſt n. 24*
Ignorantia invincibilis, an, & quando excuſet a pœnis in Simoniacos latis? Vide *Simoniæ pœna*.
Ignorantia Juris apud quos toleretur, & reſpectu quorum obſit præſcriptioni? *Tract. 7 d. 6 Addit. I poſt num. 20*
Ignorantes, alicui peccato eſſe ab Epiſcopo annexam

refer-

Digitized by Google

reſervationem, an eandem nihilominus incurrant? *Tom. II. tract. 14 diſt. 9 poſt num. 10 Addit. IV. & V.*

Ignoſcere inimicis nolentes, qualiter tractandi præſertim in articulo mortis? Vide *Ægroti qualiter*.

Illegitimi ſunt irregulares, *tr. 13 d. 3 num. 33* Quid, ſi Religionem intrent? *n. 35* Legitimantur per ſubſequens Matrimonium parentum, *n. 34*

Illegitimi, Vide *Liberi illegitimi*.

Imagines ſacræ, quomodo venerandæ? *Tom. I. tr. 5 d. 1 n. 34* Verba notabilia Concilii Tridentini circa cultum SS. Imaginum, *nu. 35* Imagines poſſunt dupliciter conſiderari, *nu. 36* Objectio hæreticorum contra ſacras Imagines diluitur, *num. 37* Decretum Urbani VIII. circa Imagines Sanctorum necdum Beatificatorum, *n. 43 & 44*

Imagines obſcœnæ, Vide *Picturæ obſcœnæ*.

Immunditia, quid? *tr. 9 d. 4 n. 44* Vide *Mollities*.

Immunitas Eccleſiaſtica, quid? *tr. 12 diſt. 1 num. 3* Eſt triplex, localis, realis, & perſonalis, *n. 4* An ea ſit de jure Divino? *n. 5 6 & ſeqq.* Immunitas localis, in quo conſiſtat? *n. 10* In Eccleſiis, earumque Cœmeteriis prohibentur fieri judicia; quæ, & quomodo? *n. 11 & ſeqq.* Item contractus? *nu. 14 & 15* Et quid de venditione candelarum? *n. 16* Quæ alia ibidem fieri prohibeantur? *n. 17 & ſeqq.* An etiam Diſputationes? *n. 21* Immunitas realis & perſonalis, in quo conſiſtat, *n. 23* Bona Eccleſiæ, & Clericorum, an gaudeant immunitate a Collectis, & juriſdictione ſæculari, *n. 27 & ſeqq.* Vide *Collectæ*. Immunitas localis generatim conſiſtit in duobus, *n. 10 & d. 2 n. 1* Vide *Aſylum*.

Immunitate a Gabellis & aliis oneribus an gaudeant Clerici Negotiatores? *tract. 12 diſt. 1 Addit. poſt num. 27*

Immunitate, quæ crimina gaudeant præſertim inſiſtendo Bullæ noviſſimæ Benedicti XIII.? *tract. 12 diſt. 1 Addit. I. & II. poſt num. 41* Immunitate ut quæ crimina non gaudeant, quæ forma obſervanda in extradendis Reis? *tract. 12 diſt. 2 Addit. I. poſt n. 55*

Immunitas Eccleſiaſtica, quomodo reſtricta per Bullam Benedicti XIII.? Vide *Aſylo quænam*.

Immunitas localis, ad quaſnam Eccleſias ſe extendat. Vide *Aſyli*. Item, ad quaſnam Domos Parochiales, Palatia Epiſcoporum, vel alia ædificia? Vide *ibid.*

Immunitate locali, quandonam gaudeant deſerentes militiam? Vide *Milites deſerentes*. Item quandonam fœminæ fugientes ad Monaſteria Virorum, vel vice verſa? Vide *Aſylo quandonam*.

Immunitate an gaudeant auferentes Ciborium vel Monſtrantiam, ubi continetur S. Hoſtia? Vide *Aſylo utrum*.

Immunitatem quærentes, qualiter tractandi Vide *Superioribus*.

Impedimenta Matrimonii quæ? alia impedientia, alia dirimentia, *Tom. II. tr. 14 d. 14 nu. 1* Datur in Eccleſia poteſtas eadem conſtituendi, *n. 2* Hæc, quibus competat, *n. 3 & 4* An etiam Principi ſæculari? *num. 5 & 6* Saltem reſpectu ſubditorum infidelium, *n. 7* Impedimenta mere impedientia de jure antiquo, quæ? *num. 8 & ſeqq.* Et quæ nunc ſint in uſu? *n. 11 & ſeqq.* Impedimenta dirimentia Matrimonii, quot, & quæ, *n. 49 & ſeqq.* Impedimentum Erroris, *n. 52 & ſeqq* Impedimentum Conditionis, *n. 54 & ſeqq.* Violentiæ, *n. 62* Impotentiæ, *num. 63 & ſeqq.* Ligaminis, *n. 73* Ordinis, *nu. 74 & 75* Voti, *n. 76 & 77* Diſparitatis cultus, *n. 78 & ſeqq* Criminis, *nu. 84 & ſeqq.* Cognationis carnalis, *n. 94 & ſeqq.* Cognationis ſpiritualis, *n. 112 & ſeqq.* Et legalis, *n. 115* Affinitatis, *n. 116 & ſeqq.* Juſtitiæ publicæ Honeſtatis, *n. 126* Et impedimentum Raptus, *n. 153* Quid de præſentia Parochi, ac duorum Teſtium? *n. 131 & ſeqq.*

Impedimentum dirimens impotentiæ, quandonam cenſeatur adeſſe ob fœminæ arctitudinem? Vide *Arctitudo*.

Impedimentum impotentiæ, quandonam contrahant ſenes decrepiti. Vide *Senes decrepiti*.

Impedimentum criminis, an incurratur ab ignorantibus huic eſſe annexam nullitatem Matrimonii? *tr. 14 diſt. 14 Addit. II. poſt num. 93*

Impedimentum publicæ honeſtatis, an etiam in Matrimonio rato ſe tantum extendat ad conſanguineos in primo gradu alterius ſponſorum, uti contingit in ſponſalibus de futuro? *tract. 14 diſt. 14 Addit. poſt num. 127*

Impedimentum publicæ honeſtatis, an, & quando contrahatur per præcedentia ſponſalia tantum conditionata? *tract. 14 diſt. 14 Additio poſt nu. 130*

Impedimentorum Matrimonii Diſpenſatio an poſſit fieri a Papa? *tr. 14 d. 14 nu. 157* Et aliquando ab Epiſcopo? *num. 158 & ſeqq.* Vide *Diſpenſatio circa certa Impedimenta*. Et quæ Conditiones ad hoc ultimum requirantur? *n. 159* In procuranda diſpenſatione impedimentorum Matrimonii, quid obſervandum? *num. 162 & ſeqq.* Quid conſilii cum iis, qui poſt Matrimonium contractum ſibi conſcii ſunt alicujus impedimenti, *n. 169* Diſpenſatio ſuper impedimentis Matrimonii, per quam petenda? *n. 170* A quo, & quomodo? *num. 171* An obtenta occulti impedimenti diſpenſatione, Matrimonium coram Parocho & Teſtibus renovandum ſit, *nu. 172* An tunc ambo conjuges debeant ſcire nullitatem Matrimonii, ut renovent conſenſum? *Tom. II. tr. 14 d. 14 nu. 173* Aut aliquando ſufficere poſſit conſenſus ſub conditione, *n. 174* Plura Vide *v. Diſpenſatio circa certa impedimenta*.

Impedimenta Matrimonii, Vide *Matrimonium*.

Impenſarum Titulo, an quid a Clericis per Sæculares exigi poſſit? *Tom. I. tr. 12 d. 1 Addit. poſt nu. 34*

Imperatoris primæ preces. Vide *Primæ preces*.

Imperfectiones ſolæ non ſunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ, *Tom. II. tr. 14 d. 6 nu. 14* Circa has quid obſervandum in praxi? *n. 15 & 16*

Impotentiæ impedimentum, quod? *tr. 14 d. 14 n. 63* Dirimit Matrimonium, & quando? *nu. 64 & ſeqq.* Quid juris, ſi dubitetur, an ea præceſſerit Matrimonium, *n. 67* Vel an ſit perpetua, *n. 68*

Impotentibus Conjugibus quomodo concedatur probatio triennalis? *tr. 14 d. 14 n. 68 Addit. I. & II.*

Impotentia, quomodo contrahatur per Caſtrationem, *ibidem poſt n. 69* Item an eadem intercedat, ſi mulier equidem viri ſemen recipiat, at matrix poſtea iterum rejiciat? *ibidem Addit. poſt n. 70* Item Impotentiæ impedimento an laborare cenſeantur Hermaphroditi? *Ibid. Addit. I. poſt n. 72*

Imprægnans fœminam ſolutam ad quid obligetur? *Tom. I. tr. 9 d. 4 Addit. poſt n. 25*

Improperium, quid? *tr. 9 d. 6 n. 27*

Impuberes invalide contrahunt Matrimonium, *Tom. II. tr. 14 diſt. 14 num. 71* Et quo jure, *n. 72* Impuberum vota poſſunt irritari a parentibus, *Tom. I. tr. 6 diſt. 3 num. 38* Impubes quis? *tr. 8 d. 1 nu. 22*

Impudica loquens, quandonam dicatur ſcandalum dare? Vide *Verba impura*.

Impudicitia eſt circa oſcula, tactus venereos; ac hujuſmodi, *tr. 9 d. 4 n. 70 & ſeqq.* Oſcula, tactus impudici, quale peccatum inter ſolutos, *n. 71* Quid, ſi fiant cauſa amicitiæ? *n. 72* Ex joco, aut levitate? *n. 73* Vel ex cauſa juſta, v. g. medendi? *n. 74* Quid de fricatione pudendorum? *nu. 75* Quid, ſi fiant inter Conjuges? *n. 76* Aut Sponſos de futuro, *n. 77* Aut ſiat tactus in partibus honeſtis, cauſa delectationis ſenſitivæ? *n. 78* Tactus impudici inter perſonas ejuſdem ſexus, quale peccatum? *n. 79* In tactibus libidinoſis explicanda circumſtantia perſonarum complicum? *num. 80* Aſpectus, verba, & cantus turpes inter ſolutos, quale peccatum, *n. 81 & ſeqq.* Aſpectus curioſi, præſertim fixi, quam periculoſi, *n. 84* Diſcrimen inter tactum, & viſum, *n. 83* Levitas materiæ in re venerea, an detur, *n. 85 & ſeqq.*

Incarcerati, & ad mortem condemnati, qualiter a Confeſſario ante mortis ſupplicium tractandi, præſertim ſi fuerint infideles, hæretici, vel alias indurati peccatores, vel ſagæ? *Tom. II. tract. 14 d. 8 Append. III. poſt n. 43*

Incendium, ſi oriatur in domo conducta, quiſnam debeat portare damnum? *Tom. I. tr. 8 diſt. 4 quæſt. 10 Addit. V.*

Inceſtus, quid? *tr. 9 diſt. 4 num. 35* Superaddit luxuriæ ſpecialem malitiam, & ad quot gradus, *num. 36* Inceſtus inter diverſos gradus, an ſpecie diſtinguantur, *n. 37 & 38*

Inceſtus ad invicem, an diſtinguantur ſpecie? *tr. 9 diſt. 4 Addit. poſt nu. 38*

Indifferentia actus, an maneat, ſi quis operetur præciſe ex fine delectabili? *Tom. I. tr. 1 d. 2 Addit. poſt n. 39*

Indulgentiæ variæ acceptiones, *tr. 12 d. 3 n. 1* Quid ſit, *num. 2 & 11* Indulgentiæ non tollunt culpam, ſed ſolam pœnam peccatorum, *num. 12 & 13* Indul-

gentia

gentia plena, plenior, & pleniſſima, an differant? *num.* 15. & 16. Plenaria, *n.* 14. Partialis, ſeu non Plenaria, *num.* 17 Perſonalis, *num.* 22 Localis, *num.* 23 Et Realis, quid? *num.* 24. Indulgentiæ mille, ſeu centum annorum, aut dierum, quomodo intelligendæ? *num.* 18 & 19 Quadragena, Septenna, & Careoa, quid? num. 20 Hæ male negliguntur, *num.* 21 Datur in Eccleſia poteſtas concedendi Indulgentias, *num.* 25. & 26 Qoi poſſunt eas concedere, *num.* 27. & *ſeqq.* Ad earum valorem quatuor requiruntur conditiones, *num.* 30. & *ſeqq.* Indulgentiæ tantum valent, quantum ſonant &c. *num.* 25. Qui ſint capaces Indulgentiarum, *num.* 36 & *ſeqq.* An etiam Catechumeni, *num.* 39 & 40 Applicantur vivis per modum abſolutionis habentis annexam ſolutionem ex Theſauro Eccleſiæ, *num.* 38. Animæ Purgatorii earum ſunt capaces per modum Suffragii, *num.* 41 Clauſula *Per modum Suffragii*, quid importet? *num.* 42 Indulgentiæ aliter conferuntur vivis, aliter defunctis, *num.* 42 An certo proſint illis defunctis, quibus applicantur, *num.* 43 & *ſeqq.* Cur diverſæ Indulgentiæ pro eadem anima applicentur, *num.* 47 Ad lucrandas Indulgentias an ſit neceſſaria Confeſſio, & quando, *num.* 48 & *ſeqq.* Unica Confeſſio & Communio an ſufficiat pro pluribus Indulgentiis? *Tom. I. tract.* 12. *diſt.* 3. *num.* 51. Et quanto tempore poſſit præcedere, *num.* 52. An eodem opere poſſint obtineri plures Indulgentiæ, *num.* 53. & *ſeqq.* Et eadem repetito opere ſæpius, *num.* 56 & *ſeqq.* Omittens levem partem operis iojuncti, an lucretur Indulgentiam, *num.* 59 & 60 Non valens intrare Eccleſiam, an foris lucretur Indulgentias, *num.* 61 & 62 An, ſi alicui Feſto eſt annexa Indulgentia, translato Feſto, etiam eadem transferatur, *nu.* 63. An Indulgentia Portiunculæ habeat aliquid ſpeciale, *num.* 64 Quomodo ibidem intelligendi ſint termini: *Toties, quoties*, *num.* 65. Quomodo Indulgentiæ ceſſent, *num.* 66. Quæ Indulgentiæ per Paulum V. revocatæ, ac de novo Regularibus conceſſæ fuerint, *num.* 67 & *ſeqq.* Indulgentiæ ab Innocentio XI. declaratæ tanquam apocryphæ, *num.* 75. Indulgentiæ, quæ de facto ſolent ordinarie ad inſtantiam concedi Eccleſiis; item, quæ Altaribus privilegiatis, *num.* 76. Quomodo intelligenda ſit clauſula: *Dummodo alia ſimilis &c.*, *nu.* 77. & *ſeqq.* De clauſula: *Dummodo ſeptem Miſſæ &c.* *n.* 79 An non detur Altare Privilegiatum cum minori numero Miſſarum, *n.* 80. Quo tempore incipiat conceſſio Altaris privilegiati, aut alterius Indulgentiæ, *n.* 81 Quomodo practice petenda ſit pro Eccleſia aliqua Indulgentia, *num.* 82 Qualiter petenda pro Altari Privilegiato quoad omnes defunctos, *n.* 83 Quomodo pro Confraternitate, *n.* 84 Quomodo pro Altari Privilegiato alicujus Confraternitatis, *n.* 85. An pro expeditione Brevium Indulgentiarum aliquid debeat expendi, *n.* 86

Indulgentiæ Stationum, quo die poſſint lucrari, *n* 72 Indulgentiæ Altarium privilegiatorum obtinentur celebrando Miſſam de Feſto duplici occurrente, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *n.* 101 Indulgentiæ in Anno Sancto ſuſpenduntur, *Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *n.* 89 Quid de anno Sancto ſtatuerit Benedictus XIV. *Addit.* XI. *poſt n.* 130 Non tamen Indulgentiæ Altarium privilegiatorum, *n.* 95 Nec Indulgentiæ pro mortis articulo conceſſæ, *n.* 96 Neque Indulgentiæ Eccleſiæ Portiunculæ, *n.* 97 Et quid de Indulgentiis partialibus, *n.* 98 & 99 Vide *Jubilæum*.

Indulgentiæ, ſi præter plenarias ſimul, & ſemel concedantur partiales, quomodo intelligendum? *Tom. I. tract.* 12 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 17

Indulgentiæ Portiunculæ quidnam habeant ſpeciale, & an poſſint etiam applicari pro aliis vivis? *Ibid n.* 64 & *ſeqq. Addit.*

Indulgentiis præſcripta opera, qualiter ſint peragenda? Vide *In Jubilæo præſcripta opera*.

Indulgentiæ ſemel conceſſæ, an iterum ceſſent ceſſante cauſa motiva, vel per mortem concedentis? *Ibid. Addit. poſt. n.* 66

Indulgentiæ ab Innocentio XI. rejectæ quænam? Ubi ſpecialiter de conceſſis ad *Angelus Domini &c.* a Benedicto XIII. Et nuper a Benedicto XIV. *Ibid. poſt n.* 75 *Addit. I.* †

Indulgentia quænam ſit conceſſa orationi mentali quotidie vacantibus? *Tom. I. tract.* 5 *diſt.* 2 *ſub n.* 59 † Eamque rudes homines docentibus. *Ibid.*

Indulgentiarum revocatio &c. Vide *Tertiariorum Indulgentiæ &c.*

Indulgentiæ quædam particulares enumerantur tanquam adhuc validæ? *tr.* 12 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 69

Indulgentiæ ad recitationem Angelicæ Salutationis conceſſæ adhuc magis declarantur, *tract.* 12. *diſt.* 3 *poſt num.* 75 *Addit. II. & III.*

Indulgentiæ conceſſæ Crucibus Roſariis &c. quæ? *Addit. IV.* † *poſt num.* 75 *V. & VI. ibid.*

Indulgentiæ quæ ſingulis diebus obtineri poſſunt quæ? *Ibid. in Append.* † *poſt* n. 80 Quæ ſingulis Hebdom., menſibus, & ſingulis annis? *Ibid.* In Articulo Mortis? *Ibid.* Indulgentiæ aliquot Confraternitatibus conceſſæ quæ? *Ibid.*

Indulgentiæ in certos dies Templum viſitantibus, vel aliud pium opus peragentibus indefinite conceſſæ, quoties poſſint intra illud tempus obtineri; an toties, quoties? *Ibid. Addit. VII. VIII. & IX.* Item quid ſentiendum, ſi Indulgentiæ non fuiſſent certis diebus affixæ, ſed in perpetuum pro quocunque anni die conceſſæ? *Ibid.*

Indulgentiis annexa clauſula *Dummodo alia ſimilis &c.* quomodo intelligenda? *Ibid. n.* 78 & *ſeqq. Addit.* Item de alia clauſula *Dummodo ſeptem &c. num.* 79 & *ſeqq. Addit.*

Indulgentiarum tempus, quandonam incipiat, & utrum intra illud numeretur Annus Jubilæus? *Ibid. nu.* 81 & *Addit. ſeqq.*

Utrum pro Brevibus Indulgentiarum debeat aliquid expendi? *Ibid. n.* 86

Indulgentiæ pro Eccleſiis, & Confraternitatibus quales dentur, & quomodo impetrentur? Vide *Eccleſia*, & *Confraternitas*.

Item quænam pro Altari privilegiato? Vide *Altare privilegiatum*. Ac tempore Jubilæi? Vide *Jubilæum*.

Inebriare ſe, an liceat ad reportandum lucrum, vel ſaltem compotatores provocare ad hauſtum cum periculo proximo ebrietatis? *tract.* 3. *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 50

Infamia, quid? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 1 *n.* 55 Alia juris, alia facti, *n.* 56 Infamia juris, ob quæ crimina contrahatur, *n.* 57 & 58 Quomodo tollatur? *n.* 59. Crimina inducentia infamiam juris inducunt irregularitatem, & quando? *tr.* 13 *d.* 3 *n.* 19 & *ſeqq.*

Infans, an poſſit ordinari? *tr.* 14. *d.* 12 *n.* 45 Et an ordinatus teneatur ſervare continentiam, & recitare Breviarium, *n.* 46 Infantibus non eſt neceſſaria Fides actualis, *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 2 *n.* 14 Infantia quamdiu duret? *tr.* 8. *d.* 5 *n.* 21 & 22

Infans ſecundinis involutus, an baptizandus, & quid cum tali agendum mortua jam matre? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 3 *Addit. poſt. n.* 20

Infeſtatæ domus, Vide *Domus Infeſtata*.

Infidelitas alia poſitiva, alia negativa, *Tom. I. tr.* 4 *d.* 4 *n.* 1 Culpabilis, & inculpabilis, *n.* 2 Pure negativa, & privativa, *n.* 3 Infidelitatis ſpecies generatim tres, nempe Paganiſmus, Judaiſmus, & Hæreſis, *n.* 4 Quæ infidelitas ſit cæteris gravior? *n.* 6 An & quale peccatum? *n.* 7 & 8

Infidelium filii, an baptizari poſſint invitis parentibus? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 3 *n.* 8 & 9 Caſus, in quibus hoc licitum eſt, *n.* 10. An mortuo patre ad poſtulationem aviæ paternæ? *Ibid* † Infidelibus adultis, quando cenſeatur vera Fides ſufficienter propoſita? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 2 *n.* 30

Infirmis pauperibus, an pretioſis medicinis ſuccurrendum ſit etiam cum gravi diſpendio proprii ſtatus? *tr.* 4 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 41

Infirmi, quomodo excuſentur a recitatione Breviarii? *tr.* 6 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 77

Infirmi, qualibus mediis teneantur vitam ſuam ſervare? *tr.* 9 *d.* 3 *Addit. I. & II. poſt num.* 14

Infirmi quoad ſumptionem Euchariſtiæ, Vide *Viaticum*.

Infirmis quæ ſit injungenda Pœnitentia? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 10 *poſt n.* 32 *Addit. I.*

Infirmis quandonam ſit danda Extrema Unctio, & quo tempore eadem iterum repeti poſſit? Vide *Extrema Unctio*.

Infirmi maleficiati, Vide *Ægroti maleficiati*.

Infirmorum Confeſſiones ſi excipiat Confeſſarius, quidnam debeat obſervare? ubi de infirmis diverſorum ſtatuum, *tr.* 14 *d.* 8 *in Append. poſt n.* 72 *Addit. III.* & *ſeqq.*

Inimici ſunt ex ſpeciali præcepto Charitatis diligendi? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 6 *nu.* 15 Vi hujus præcepti tenemur inimicis exhibere generalia ſigna Dilectionis, *n.* 16 & 18 Deponere odium & internum rancorem erga eos, *num.* 19 Eiſque veniam rogantibus remittere inju-

Digitized by Google

injuriam, non item ſatisfactionem, *num.* 20 Inimicis an ſint exhibenda etiam ſpecialia ſigna Dilectionis? *num.* 21 *& ſeqq.* An ſit licitum, odiſſe peccatum inimici? *num.* 24 Atque de ejus punitione lætari? *n.* 25.

Inimici, quomodo ſe ad invicem debeant reconciliare? *tr.* 4 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 25

Injuria quid, & quomodo diſtinguatur ab offenſa? *tr.* 4 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 20

Inopes Conjuges quoad petitionem debiti, Vide *Pauperes.*

Inquilinus ſcandaloſam vitam ducens, vel Alchymiam exercens cum periculo incendii &c. poteſt etiam extra tempus ordinarium expelli, *tr.* 8 *d.* 4 *quæſt.* 10 *Addit.* II.

Inquilino quidnam a Locatore reſtituendum, ſi is intra tempus conductionis vendat domum? *Ibid. Addit.* III.

Inſtitutio, quid? *tr.* 11 *d.* 1 *nu.* 24 Inſtitutio triplex, videlicet auctorizabilis, *n.* 25 Collativa, ſeu verbalis, *n.* 26 Ac corporalis, ſeu realis, *n.* 27 Hæc alio nomine vocatur *Inveſtitura*, *Inſtallatio &c.* & quam ſit neceſſaria, *n.* 28

Inſulæ novæ Dominium, ad quem pertineat? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 23

Integritas Confeſſionis duplex, materialis, & formalis, quæ? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 7 *n.* 28 Regolariter requiritur Confeſſio etiam materialiter integra, *n.* 29 *& ſeqq.* In quibus caſibus ſufficiat ſola ejus integritas formalis? *n.* 35 *& ſeqq.*

Integritas Confeſſionis, Vide *Confeſſionis integritas.*

Intentionis bonitas non ſufficit ad tollendam malitiam medii pravi, *Tom. I. tr.* 5 *diſt.* 2 *n.* 12 *& ſeqq.* Intentio judicat omnes, quomodo, *n.* 14 Intentio bona noſtris actionibus præfigenda, cur? *n.* 25 Commendatur bona intentio mane facta, & an ea ſufficiat, *n.* 26 Sufficit ad meritum intentio virtualis, & quæ ea ſit, *nu.* 27. Intentio in executione operis præcepti duplex, *tr.* 2 *diſt.* 3 *n.* 43 Qualis requiratur, ut impleatur præceptum, *num.* 44 *& ſeqq.* Et quæ ad recitandum Horas Canonicas? *tr.* 6 *diſt.* 1 *n.* 40 *&* 41 Intentio triplex, actualis, virtualis, & habitualis, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 1 *n.* 34 *&* 35 Qualis requiratur ex parte Miniſtri Sacramenti, *num.* 36 *& ſeqq.* Intentio actualis in actu exercito, & in actu ſignato declaratur, *n.* 38 Intentio ex parte recipientis, an, & quæ requiratur, *num.* 39 *&* 40 Diſparitas quoad intentionem inter Miniſtrum, & recipientem, *n.* 41

Intentio applicandi Miſſam, quæ? Vide *Applicatio Miſſæ.*

Intentio conſecrandi, an præſumatur adeſſe ex parte Sacerdotis, ſi Hoſtiæ conſecrandæ ſint poſitæ extra Altare, vel ſi operculum vaſis continentis non fuerit amotum? Vide *Hoſtiæ an conſecratur.*

Interdictum poteſt infligi ob peccatum alterius, *Tom. II. tr.* 13 *d.* 1 *num.* 20 Diſparitas inter Interdictum, & Excommunicationem, *n.* 22 Ac Suſpenſionem, *n.* 26 Vide *Cenſura*. Interdictum, quid? *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 90 *&* 91 Interdictum locale, generale, & particulare, *n.* 92 Interdicta Civitate, cenſentur interdicta Suburbia, &c. *n.* 93. Quid, ſi Eccleſia ſit interdicta? *n.* 94 Interdictum perſonale, & mixtum, *n.* 95 *&* 96 Interdicto Clero, & Populo, qui cenſeantur interdicti, *n.* 97 Interdicti triplex eſt effectus, *n.* 98 *& ſeqq.* Interdictum, quomodo differat a Ceſſatione a Divinis, *n.* 108 *& ſeqq.*

Interdicta poriora enumerantur, *tr.* 13 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 97 Interdicti tempore quandonam poſſint celebrari ſolemniter Divina? *Ibid. Addit. poſt n.* 104 Interdicta ſemel lata, quomodo iterum poſſint tolli? *Ibid. poſt n.* 107

Intereſſe novum, an exigi poſſit ex intereſſe reſtanti? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 4 *poſt n.* 48 *Addit.* I. *&* II. Intereſſe plura teſſaora, an computari queant in novum Capitale? *Ibid. Addit.* III.

Intereſſe, ſive recipi aliquid in mutuo ultra ſortem tanquam intereſſe, quid? *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 36

Interprete mediante, an poſſit, & debeat fieri Confeſſio? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 7 *num.* 23 *&* 39 Interpres tenetur ad Sigillum Confeſſionis, *tr.* 14 *d.* 9 *num.* 36

Interpretatio, quid? *Tom. I. tr.* 2 *d.* 4 *n.* 5 Interpretatio legum duplex, authentica, & doctrinalis, *n.* 2 Quomodo fieri debeat, *n.* 3 *& ſeqq.*

Interpretatio quomodo fiat in diſpenſationibus? *tr.* 2 *d.* 4 *Addit. poſt num.* 12 Interpretatio benigna Legis quomodo & quando habeat locum? Vide *Epicheja.*

Interrogationes, an quandoque a Confeſſario faciendæ? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *num.* 31 *& ſeqq.* Cautela circa interrogationes, *num.* 32 *&* 33 Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius in faciendis interrogationibus? *n.* 34 Hic poteſt errare per defectum, & exceſſum, *n.* 35 Regulæ generales circa interrogationes faciendas, *n.* 36 *& ſeqq.* Præſertim in materia luxuriæ, *nu.* 37 An ſint inſtituendæ poſt Confeſſionem, vel ſub ea? *num.* 39 *&* 40

Interrogatoria in materia lubrica caute in Confeſſionali inſtituenda, Vide *Examen in materia lubrica.*

Interrogatoria qualia inſtituenda apud deditos mollitiei? Vide *Pollutionibus deditt.* Interrogatoria quoad detrahentes, Vide *Examen.*

Interrogatoria an, & quando, & quomodo circa ſuum pœnitentem ſint inſtituenda a Confeſſario? Vide *Examen*, & *Pœnitens quandonam.*

Interruptio actus peccaminoſi, quandonam inferat diſtinctionem numericam peccatorum, ſuppoſito, quod is poſtea continuetur? *Tom. I. tr.* 3 *d.* 1 *Addit. poſt num.* 53

Interruptio Miſſæ, Vide *Miſſæ interruptio.*

Interruptio notabilis in Horis Canonicis, an tollat unionem moralem? *tr.* 6 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 55

Invidia, quid? *tr.* 3 *d.* 3 *nu.* 27 Quale peccatum? *nu.* 29 Recte connumeratur inter Vitia capitalia, *n.* 30 Ejus Filiæ, *num.* 31 Invidus proprie, quis? *n.* 27 *&* 28

Invidia an ſit, ſi Mercatores optent, ut Emptores loco aliorum ad ſe venirent? *tr.* 3 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 28

Involuntarium ſimpliciter, & ſecundum quid? *tract.* 1 *d.* 1 *n.* 26 An cauſetur a violentia, *n.* 27 Metu? *n.* 28 Concupiſcentia, *n.* 32 *&* 33 Et Paſſione, *n.* 34 Aut ignorantia, *n.* 42 *& ſeqq.*

Joci gratia tentare aliqua, quæ videntur non carere dubio, num lateat aliqua ſuperſtitio, quam periculoſum? *tr.* 5 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 28

Ira, quid? *tr.* 3 *d.* 3 *n.* 32 Et Satellitium rationis, *ibid.* Ira inordinata, quale peccatum, *nu.* 33 Ejus Filiæ, *n.* 34 *& ſeqq.*

Irregularis occultus, an poſſit celebrare ad vitandam infamiam? *tr.* 2 *d.* 2 *n.* 28

Irregularitas, quomodo habeat rationem pœnæ? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 1 *n.* 26 Irregularitas, unde ſic dicta? *tr.* 13 *d.* 3 *num.* 1 Et quid? *n.* 2 Dividitur in irregularitatem ex delicto, & ex defectu? *num.* 3 Et quomodo hæ differant, *num.* 4 Irregularitas non eſt Cenſura, *num.* 5 Eam violans non fit denuo irregularis; ſecus in Cenſuris, *num.* 6 Non incurritur, niſi Jure exprimatur, *num.* 7 Ea non ab homine, ſed a ſolo Jure imponi poteſt, *n.* 8 An omnes ſolo Jure Eccleſiaſtico conſtitutæ ſint, *n.* 9

Irregularitas ex delicto oritur ex Baptiſmo reiterato, *tract.* 13 *diſt.* 3 *num.* 10 Quid, ſi is ſub conditione reiteretur, *num.* 11 An oriatur ex reiteratione Confirmationis; *num.* 10 *& tr.* 14 *d.* 3 *n.* 53 Oritur quoque ex violatione cenſuræ, & quomodo? *tract.* 13 *diſt.* 3 *num.* 12 *& ſeqq.* Item ob indebitam ſuſceptionem Ordinis; & quando? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 3 *num.* 15. *& ſeqq.* Quid de ordinato per ſaltum, aut ante legitimam ætatem, *num.* 17 Excommunicatio minor, ſi violetur, non inducit irregularitatem, *n.* 16 Hæretici, Schiſmatici, eorumque fautores ſunt irregulares, *n.* 18 Crimina inducentia infamiam Juris inducunt irregularitatem, *n.* 19 Quid, ſi crimina illa ſint occulta, *nu.* 20 *&* 23 Vel poſtea fiant publica, *n.* 22

Irregularitas ex defectu varie contingit, *tr.* 13 *d.* 3 *num.* 24 *& ſeqq.* Quomodo ex defectu animi, *n.* 25 *& ſeqq.* Ex defectu corporis, *n.* 28 Et quid de carente oculo, aut viſu oculi ſiniſtri, *n.* 29 *&* 30 Gibboſo, & claudo, *n.* 32 Ex defectu natalium, *n.* 33 *& ſeqq.* Ex defectu ætatis, *n.* 36 Ex defectu libertatis, *n.* 37 Et ex defectu Sacramenti, *n.* 38 *& ſeqq.* Non fit irregularis, qui fornicatur cum pluribus, *num.* 43

Irregularitas ex homicidio dupliciter contingit, & cur? *tr.* 13 *d.* 3 *n.* 44 *&* 45 Injuſte mutilans, vel occidens fit irregularis, dummodo ſit baptizatus, *num.* 46 *& ſeqq.* Licet homicidium ſit occultum, *num.* 23 Etiam mandans, vel cooperans ad illud fit irregularis, *n.* 51 Quid, ſi plures aliquem aggrediantur, *n.* 52 Homicidium caſuale, an inducat Irregularitatem, *n.* 53 *& ſeqq.* Irregularitas etiam oritur ex homicidio publica auctoritate facto, *num.* 57 Quid de cooperantibus ad iſtud, *num.* 58 *&* 59 Quid de Clerico injuriam paſſo, & conquerente coram

judice

judice &c. *n.* 60 Aut Confeſſario comitante Reum ad ſupplicium, *n.* 61 Occidens ob neceſſariam vitæ defenſionem non eſt irregularis, *n.* 64 Quid, ſi ob defenſionem rerum ſuarum, *nu.* 65 In bello juſto, qui fiant irregulares, *n.* 62 Quid, ſi bellum ſit injuſtum, *n.* 63 Aut mere defenſivum, *n.* 63 & 66 Et quid de Clericis, *n.* 62 & 67

Irregularitas tollitur per diſpenſationem, *tr.* 13 *diſſ.* 3 *n.* 68 Papa diſpenſat in omni irregularitate, *nu.* 70 Epiſcopi, in quibus irregularitatibus diſpenſent, *n.* 71 Quid de Capitulo Sede vacante, *n.* 72 Prælati Regulares, in qua irregularitate diſpenſent cum ſuis ſubditis, *n.* 73 & *ſeqq.* Forma diſpenſandi ſuper irregularitate, *num.* 76 Ad quem debeat dirigi ſupplica pro impetranda diſpenſatione circa irregularitatem, *poſt n.* 76 *Addit. III.*

Irregularitas ex delicto ut contrahatur, quale debeat eſſe peccatum? *tr.* 13 *d.* 3 *poſt nu.* 23 *Addit. I. II. III.* & *IV.* Item *Addit. poſt n.* 56 Irregularitas annexa, an debeat relciri? *ibid. Addit. V.* Irregularitas an contrahatur, ſi cauſa ſit dubia? *Ibid. Addit.* 6 *poſt num.* 35 Ubi de infantibus expoſitis. Irregularitas ex defectu, an contrahatur ob defectum pollicis? *Ibid. Addit poſt n.* 28

Irregularitas ex homicidio, qualiter incurratur? *ibid. Addit. poſt num.* 56 Ab Irregularitate ex homicidio, quinam ſint immunes? *ibid. poſt n.* 60 *Addit. I.* & *II.* Ab irregularitate an immunis ſit, qui Furem occidit ad conſervanda Bona Fortunæ? *ibid. Addit. poſt n.* 65

Irregularitas, ſi quæ in Confeſſionali proponitur, quid debeat Confeſſarius attendere? *tr.* 13 *d.* 3 *poſt n.* 67 *In Appendice Addit. I. II.* & *III.*

De Irregularitate proponuntur, ac reſolvuntur caſus varii de aliquo rixante, de altero abortum Puellæ ſuadente, de Clerico venante, & per incuriam occidente hominem, ſimiliter de alio Clerico militibus indicante hoſtem latentem, ac iterum de altero manifeſtante Judici magiæ, vel latrocinii Reos. Item de teſtante in cauſa ſanguinis, *ibid. In Append. Addit. IV. ac ſeqq.*

Irregularitas, a quibus tolli poſſit per Diſpenſationem? Vide *Epiſcopi*, & *Regulares mendicantes*.

Irreligioſitas, quid, & quæ vitia ſub ſe contineat? *Tom. I. tr.* 5 *d.* 3 *n.* 2

Irriſio, ſeu Deriſio, quid? *tr.* 9 *d.* 6 *n.* 30

Irritatio legis, quid? *tr.* 2 *d.* 4 *nu.* 27 Irritatio votorum, a quibus, & quando fieri poſſit? *tr.* 6 *d.* 3 *n.* 35 & *ſeqq.*

Itinerantes, an, & quando excuſentur a jejunio? *tr.* 10 *d.* 2 *n.* 70 & 71

Itinerantes, quandonam diebus præceptis excuſentur ab auditione Miſſæ? Vide *Aurigæ*.

Jubilæum, quid? *tract.* 12 *diſſ.* 3 *num.* 92 Jubilæum Anni Sancti extendi ſolet ad Diœceſes id ſollicitantes, *nu.* 90 Jubilæum extra Annum Sanctum, qua ratione concedatur? *num.* 91 Et quæ Facultates in eo dentur? *num.* 93 114 & *ſeqq.* Quæque opera præſcribi ſoleant, *num.* 100 Et qua ratione hæc ſint præſtanda, *num.* 101 & *ſeqq.* Et quo tempore, *num.* 105 & *ſeqq.* Et quomodo eorum commutatio tunc fieri poſſit, *num.* 109 Jubilæum Romæ publicatum, an poſſit alibi lucrari lethaliter decumbens, *num.* 107 Jubilæum poſſunt itinerantes lucrari poſt ſuum reditum, *num.* 113 Jubilæum non poſſe bis obtineri, eſt probabilius, *num.* 116 & *ſeqq.* Quamvis non deſint oppoſitum tenentes, *num* 118 Quod tamen a Benedicto XIV. negatur. *ibid.* † An ſit valida abſolutio a reſervatis obtenta in Jubilæo ab eo, qui poſtea non peragit opera præſcripta? *num.* 119 & *ſeqq.* Et quomodo talis peccet, *num.* 121 Virtute Jubilæi poteſt quis abſolvi a reſervatis oblitis eo jam peracto, *num.* 122 An hoc ipſum procedat de commutatione votorum, *num.* 123 & *ſeqq.* Probabilius eſt, in Jubilæo concedi facultatem abſolvendi ab hæreſi, niſi hæc excipiatur? *Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *n.* 125 & *ſeqq.* Excepta hæreſi non excipiuntur caſus eam ſapientes, *n.* 130

Jubilæum celebrandi Ritus? *tract.* 12 *diſſ.* 3 *Addit. poſt num.* 88 Jubilæum ordinarium, quomodo intra annum ſuſpenſionis Indulgentiarum ſoleat concedi Monialibus, & aliis Romam ire impeditis? *ibid. Addit. poſt n.* 90 Jubilæo ordinario quænam Indulgentiæ ſuſpendantur in ſpecie? *ibid. poſt n.* 99 *Addit. I. Item integra Appendice II.* Item in Jubilæo qualis ſuſpendatur poteſtas abſolvendi? *ibid. Addit. II.*

Jubilæum ordinarium, quomodo completo Romæ Anno Sancto extendatur ad alias Diœceſes? Item qualiter in eodem opera præſcripta (puta Viſitatio Eccleſiarum, preces &c.) perſolvenda, & an ſatisfiat per opera alias debita? *tr.* 12 *d.* 3 *poſt n.* 113 *integra Appendice I.*

Virtute Jubilæi an quis poſſit bis abſolvi a reſervatis? *Ibid. Addit. poſt n.* 118 Et in quibus Votis diſpenſari? *Ibid. Addit. poſt num.* 124 Ac a quibus peccatis abſolvi? *ibid. Addit poſt num.* 129

In Jubilæo quid proſit probabilitas opinionum? *Ibid. Addit. poſt num.* 130

Jubilæum extraordinarium Romæ ſemel publicatum, an alibi obtineri queat, etſi in ea Diœceſi necdum fuerit facta promulgatio? *tr.* 12 *d.* 3 *poſt n.* 107

Jubilæum ſemel publicatum, an exſpiret per mortem Papæ concedentis? *Ibid. Addit. poſt n.* 94

Judæi, an obligentur legibus Eccleſiaſticis, *tr.* 2 *d.* 3 *n.* 5 & *ſeqq.* Judæi, qui? *tract.* 4 *diſſ.* 4 *n.* 5 Judæis an fuerit licitus Libellus Repudii? *Tom. II. tr.* 14 *diſſ.* 13 *n.* 56 Aut a DEO conceſſum exercere uſuras? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 4 *n.* 17 & 18

Cum Judæis qualis ſit communicatio prohibita? *tr.* 4 *d.* 4 *Addit. III. poſt num.* 46

Judex, an poſſit ſequi ſententiam probabilem relicta probabiliore? *tract.* 1 *diſſ.* 3 *num.* 56 & 59 Quid agendum ei in judicando, *n.* 61 Præſertim, quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, *num.* 62 Inter Judicem, & Advocatum differentia, *n.* 67

Judex in Criminalibus & Civilibus actionibus quid debeat obſervare, ſi occurrunt pro, & contra Reum rationes probabiles? *tr* 1 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 62 Judex ante inflictionem cenſuræ quidnam debeat obſervare? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 1 *Addit. II. poſt num.* 26

Judicium debet eſſe comes juramenti, *Tom. I. tr.* 6 *d.* 2 *n.* 12 & 13 Judicii tres partes, *tract.* 10 *diſſ.* 1 *n.* 21 Judicii Forenſis actus, diebus Feſtis an prohibiti, *num.* 21

Judicium temerarium differt a Dubitatione & Suſpenſione? *tr.* 9 *d.* 6 *n.* 56 Quid ſit, *nu.* 58 An, & quale peccatum, *n.* 59 & *ſeqq.*

Judicium temerarium, quandonam ſit grave peccatum? *tr.* 9 *diſſ.* 6 *Addit. poſt num.* 63 Judicium temerarium non eſt, ſi facias diligentes præcautiones contra eum, quem neſcis eſſe bonum, vel malum? *ibid. Addit. poſt n.* 67

Juramentum debite factum, an ſit bonum? *tr.* 6 *d.* 2 *num.* 1 Juramentum, quid, *num.* 2 Aliud aſſertorium, aliud promiſſorium, *num.* 4 Simplex, & ſolemne, *num.* 5 Per ſimplicem Dei conteſtationem, & execrationem, quid, *num.* 6 An ſit Juramentum, ſi quis per fidem ſuam, aut honorem Sacerdotalem, vel nobilitatis ſuæ aliquid affirmet, vel promittat, *num.* 7 & 8 Quid ſentiendum de aliis jurandi formulis, *n.* 9 & *ſeqq.* In his intentio loquentis ſpectanda, *n.* 10

Juramenti tres comites, *tract.* 6 *diſſ.* 2 *num.* 12 Quale peccatum, ſi deſit judicium in juramento, *num.* 13 Conſuetudo incaute jurandi, quale peccatum, *num.* 14 Quid de conſuetudine jurandi ſine juſta cauſa, *num* 15 Juſtitia, quomodo requiratur ad Juramentum, *num.* 16 Juramentum promiſſorium ſine animo exequendi, eſt perjurium, *num.* 17 Si fiat circa rem malam, quale peccatum, *num.* 18 Juramentum de re illicita non obligat, *num.* 19 Quid, ſi fiat de faciendo opere indifferenti, *nu.* 20 & *ſeqq.* In omni juramento, & voto quatuor conditiones tacite ſubintelliguntur, quæ, *num* 23 Hæ tamen non faciunt juramentum conditionatum, *num.* 24 Juramentum promiſſorium de re bona obligat, *num.* 25 Quid, ſi fiat de opere minus bono, *num.* 26 In Juramento requiritur veritas, & ſub qua obligatione, *n.* 27 & 28 *ac ſeqq.* Juramenti promiſſorii violatio, quale peccatum, *n.* 31 Quid, ſi res promiſſa ſit levis, *n.* 32 Violare juramentum, & votum ſuper eadem re factum eſt duplex ſpecie malitia, *tr.* 3 *d.* 1 *n.* 49

Juramentum exigere a juraturo falſum an liceat? *tr.* 6 *diſſ.* 2 *num.* 33 & *ſeqq.* Præſertim in Judicio, *num.* 35 Aut a juraturo per falſos deos, vel Machometem, *nu.* 36 Vel a juraturo bona fide contra veritatem, *n.* 37 An liceat jurare cum reſtrictione mentali, *nu.* 38 Vel æquivoce, *nu.* 39 & 40 Juramentum quis poſſit irritare, diſpenſare, commutare, *n.* 41 In juramento falſo cur non excuſet levitas

materiæ, bene tamen in voto violato? *tr.* 6 *diſt.* 3 *n.* 14 Qui poteſt diſpenſare in votis, an idem poſſit in juramentis: & quid de Regularibus? *Tom.* I. *tr.* 6 *d.* 2 *num.* 52 & 53 Juramentum non amplius ludendi an valeat? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 118 & 119 Juramenti hujus violatio, quale peccatum, *nu.* 120 & 121

Juramentum an contineant certæ quædam formulæ? *tr.* 6 *d.* 2 *poſt n.* 11 *Addit.* I. Juramentum an fieri poſſit abſque verbis? *Ibid. Addit.* II.

Jurantes, qualiter in Confeſſionali examinandi? *tr.* 6 *d.* 2 *poſt num.* 30 *Addit.* II. Juramentum de ſervando ſecreto cujuſdam Medicinæ &c. quandonam teneat? *Ibid. Addit.* III. Jurantes de pretio rerum Mercatores, quandonam excuſentur a perjurio? *Ibid. Addit.* IV.

Qualiter res debeat apprehendi tamquam vera, ut liceat jurare? *tr.* 6 *d.* 2 *poſt n.* 30 *Addit.* I.

Jurare an liceat cum æquivocatione, vel reſtrictione, & quando, ac quomodo? *tr.* 6 *d.* 2 *poſt nu.* 40 *Addit.* I. & *ſeqq.*

Juriſdictio, quid? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 8 *num.* 8 Ordinaria, & delegata, quæ? *n.* 9 & 10 Requiritur in Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ, *n.* 2 & *ſeqq.*

Juriſdictio alia ſimplex, alia baſſa, ſeu inferior, alia ſuperior, & alia ſuprema, *Tom.* I. *tr.* 2 *diſt.* 2 *poſt quæſt.* 4 *Append.* I. *Addit.* II.

Juriſdictio, qualiter differat ab Approbatione? Vide *Approbatio qualiter*.

Jus, & lex an differant? *tract.* 2 *diſt.* 1 *n.* 3 Jus humanum ſubdividitur in Jus Gentium, Civile & Eccleſiaſticum, *n.* 9 & *ſeqq.* ** De Jure Naturæ Acatholicorum Additio Critica. Jam a noſtris, præſertim ab Angelico & Seraſico Doctore dudum clarius ante exortum Proteſtantium & Wolfium diſcuſſa ſunt? *Tom.* I. *tr.* 2 *d.* 1 *poſt n.* 10 Juris variæ acceptiones, *tr.* 7 *d.* 2 *num.* 21 Jus ut objectum Juſtitiæ quid, *n.* 22 Dividitur in Jus ad rem, & jus in re, *n.* 24 Jus in re & jus ad rem quid, & quomodo differant, *n.* 24 & 25 Juris in re ſpecies, quæ? *tr.* 7 *d.* 3 *n.* 1 Jus utendi, & jus fruendi, quomodo differant, *n.* 7 Jus naturæ aliud præceptivum, aliud permiſſivum? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 15

Jus lignandi, piſcandi &c. quo tempore in alienis ſylvis, & fluminibus præſcribatur? *tr.* 7 *d.* 6 *poſt n.* 30 *Addit.* VII. *in Append.*

Jus patronatus, quid? *tr.* 11 *diſt.* 3 *n.* 1 Quibus modis acquiratur, *nu.* 2 & *ſeqq.* Legitime acquiſitum tranſit ad hæredes, *n.* 8 Et quomodo hi ſuccedant, *num.* 9 Jus patronatus ab uno in alium transfertur quatuor modis, quibus? *n.* 10 & *ſeqq.* Nequit per ſe vendi, *n.* 14 Procedit ex gratia Eccleſiæ, *nu.* 15 Sed hodie cenſetur jus, *n.* 16 Ejus etiam Laici, & Fœminæ ſunt capaces, *n.* 17 & 18 Dividitur in hæreditarium, ac familiare, *n.* 20 Activum, & paſſivum, *n.* 21 Perſonale, ac reale, *n.* 22 Ac præcipue in Eccleſiaſticum, ac Laicale, *n.* 23 & *ſeqq.* Jus patronatus mixtum, quid, & quomodo reguletur, *n.* 26 & 27 Jus patronatus Eccleſiaſticum, & Laicale differunt multipliciter, *n.* 21 & *ſeqq.* Juri patronatus Laico Papa non derogat, niſi id exprimat. *n.* 35 & 39 Quid de Jure patronatus mixto, *n.* 36 & *ſeqq.* Vide *Patronus*

Jus præſentandi alicui caſtro annexum, cui competat, ſi illud caſtrum detur in feudum, emphyteuſin, aut dotem, vel ſi oppignoretur? *tr.* 11 *diſt.* 3 *Add. poſt n.* 14

Jus præſentandi apud impuberes, an exerceatur per Tutores? *tr.* 11 *d.* 3 *Addit. poſt num.* 18

Juſtitia Chriſtiana involvit duo, *tr.* 4 *d.* 1 *n.* 1 Juſtitia requiritur ad juramentum, & quomodo? *tr.* 6 *d.* 2 *n.* 12 & 16 Juſtitiæ variæ acceptiones? *tr.* 7 *d.* 2 *n.* 1 & 2 Juſtitia proprie, quid, *n.* 3 Reddit alteri jus, & quale, *num.* 4 Virtutes Juſtitiæ annexæ, quæ, *n.* 6 Juſtitia proprie dicta, an detur inter Patrem & filium, dominum & ſervum, *n.* 9 Ea dividitur in commutativam, & diſtributivam, *n.* 13 Juſtitia commutativa, quæ, *n.* 14 Et qualem ſervet æqualitatem, *nu.* 15 Juſtitia diſtributiva, quæ, *num.* 16 Hæc ſervat proportionem Geometricam, illa Arithmeticam, *n.* 17 Utraque juſtitia dividitur in præmiativam, & punitivam, *n.* 19 Juſtitiæ objectum, quale, *n.* 20

Juſtitiæ publicæ Honeſtatis impedimentum, quod? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 126 Quando oriatur, *nu.* 127 & *ſeqq.* Corollaria circa hoc notabilia, *n.* 129

L

LAc maleficiatum, Vide *Pecora maleficio infecta*.

Laici ſunt incapaces Beneficii Eccleſiaſtici, *Tom.* I. *tr.* 11 *diſt.* 1 *n.* 6 Bene tamen ſunt capaces Juris patronatus, *tr.* 11 *diſt.* 3 *n.* 17 & 18 An etiam juris Decimarum? *tr.* 11 *d.* 4 *n.* 30 & *ſeqq.*

Lanio ſi ex alienis ovibus bona nde comparatis, & mactaris præparaſſet carnes, an hujus carnis fiat Dominus vi Specificationis? Vide *Piſtor*.

Lanionum deceptio, Vide *Opifices*.

Lardum comedere an liceat tempore Jejunii in illis Regionibus, in quibus permittuntur Ova, & Caſeus? *tr.* 10 *d.* 2 *Addit. poſt num.* 10

Latria, quid? *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 25 Deo debetur cultus Latriæ, *num.* 27 Chriſtus adoratur cultu Latriæ, *num.* 29 Et Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, *n.* 30

Latrones publici, qui? *Tom.* I. *tr.* 12 *d.* 2 *n.* 29 & 30 Non gaudent immunitate, *n.* 28 & *ſeqq.*

Laudemium duplex, quo tempore præſcribatur, ut a colonis licite continuari valeat? *tr.* 7 *d.* 6 *poſt n.* 30 *in Append. Addit.* II.

Laus Dei, *tr.* 5 *d.* 1 *n.* 22

Lectio Librorum Hereticorum, quas conditiones requirat, ut poſt ſe trahat Excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ? *tr.* 4 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 40

Lectoratus materia, & forma? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 19 Lectoris Officium, *ibid.*

Legatum, quid? *Tom.* I. *tr.* 8 *d.* 3 *nu.* 64 An in Teſtamento minus ſolemni ad cauſas pias facto valeant Legata profana, *num.* 65 Et econtra corruente Teſtamento ad cauſas profanas corruant Legata pia? *n.* 66 & 67 An credendum Parocho, vel Confeſſario circa Legata pia a defuncto relicta, *n.* 27 & 28

Legiſlator, an teneatur propriis legibus? *tr.* 2 *d.* 3 *n.* 17 & *ſeqq.* Legiſlator, ejuſque ſucceſſor diſpenſar in lege propria, *tr.* 2 *d.* 4 *n.* 15 & 17

Legitima debet relinqui in Teſtamento hæredibus neceſſariis, *tract.* 8 *diſt.* 3 *num.* 73 Legitima portio, quæ? *num.* 74 Non habet Locum in Regnis &c. *num.* 75

Legitimatio prolis qualiter fiat, ſi diſpenſetur in aliquo impedimento Matrimonium dirimente? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 15 *Addit.* III. *poſt n.* 12

Lex Divina nullum reddit perplexum? *Tom.* I. *tr.* 1 *d.* 3 *n.* 22 & *ſeqq.* Lex, unde dicatur? *tr.* 2 *diſt.* 1 *num.* 2 Varia Legis nomina, *num.* 3 An differat a jure? *ibid.* Lex quid? *num.* 4 Lex naturalis, & poſitiva, *num.* 6 & 7 Poſitiva Divina duplex, *num.* 8 Poſitiva humana, quæ, & quomodo dividatur? *num.* 9 & *ſeqq.* Legis encomia, *num.* 12 Ejus conditiones, *num.* 12 13 & *ſeqq.* Quomodo differat a ſimplici præcepto? *num.* 18 & 19 Ut lex obliget in conſcientia, requiritur ejus promulgatio. *num.* 20 An interdum extendatur ad præterita, & quomodo, *num.* 21 & 22 Scriptura non eſt de ſubſtantia legis, *num.* 23 Leges civiles, qualem requirant promulgationem? *num.* 24 & 25 Lex Pontificia Romæ promulgata, an illico obliget pro toto mundo? *num.* 26 & *ſeqq.* Legem acceptari, & uſu recipi, quid? *num.* 33 Ad eam an requiratur acceptatio populi? *num.* 34 Leges firmantur, cum moribus utentium comprobantur, quomodo? *num.* 35 An legem teneatur populus acceptare? *num.* 36 & *ſeqq.* Corollaria quoad hoc, *ibid.* Lege humana, quænam generatim præcipi poſſint? *num.* 41 & *ſeqq.* Idem actus poteſt præcipi pluribus legibus, *n.* 45 Actus interni, an poſſint præcipi lege humana? *num.* 46 & *ſeqq.* Quid de inhoneſto? *n.* 51

Lex vetus, quos obligaverit? *tr.* 2 *diſt.* 2 *num.* 3 & *ſeqq.* Quando ceſſaverit? *num.* 5 Ejus præcepta alia moralia, alia cæremonialia, & alia judicialia, *num.* 1 Hæc, an defacto obliget? *num.* 6 & *ſeqq.* Differentia inter præcepta cæremonialia, & judicialia veteris Legis, *nu.* 10 Lex nova quibus nominibus appelletur, *n.* 12 Ea lata eſt a Chriſto pro toto Mundo, obligat etiam Judæos ac Gentiles, *n.* 13 Quando cœperit obligare? *n.* 14 Lex nova excedit veterem multis modis, *n.* 15 & *ſeqq.*

Leges humanæ tum Eccleſiaſticæ, tum Civiles, an obligent in conſcientia, & ſub peccato? *tr.* 2 *d.* 2 *num.* 20 & *ſeqq.* An obligent cum periculo vitæ, vel gravis incommodi, & quando? *num.* 23 & *ſeqq.* Lex humana moralis, & pœnalis, quid? *n.* 29

Dantur

Dantur Leges mere pœnales, *num.* 30 *& ſeqq.* Unde colligatur, legem eſſe mere pœnalem? *num.* 32 *& ſeqq.* Leges pœnales, an obligent in conſcientia ad ſubeundam pœnam? *num.* 34 *& ſeqq.* Legibus Pontificiis qui obligentur? *tract.* 2 *diſſ.* 3 *num.* 1 An etiam Hæretici? *num.* 2 *& ſeqq.* Et Judæi, ac Pagani, *num.* 5 *& ſeqq.* Leges inferiorum Prælatorum, quos obligent, *num.* 9 *& ſeqq.* In legibus vis obligandi directiva, & coactiva, quid? *num.* 12 Leges Civiles, an obligent Eccleſias, & Clericos? *num.* 13 *& ſeqq.* Legibus a Republica latis tenentur ſinguli ex illa, *num.* 16 Legiſlator, an teneatur propriis legibus, *num.* 17 *& ſeqq.* Peregrini, an obligentur legibus & conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt, *num.* 20 *& ſeqq.* Quid dicendum quoad hoc de legibus univerſalis Eccleſiæ, quando ipſæ alibi, ſed non in propria patria obligant? *num.* 27 *& ſeqq.* Quid econtra, ſi hæ in patria obligent, ſed non in loco, ubi quis hoſpitatur, *num.* 30 Varia quæſita quoad obligationem Legum particularium locorum circa Peregrinos, *n.* 31 *& ſeqq.* Qua intentione, quibuſque actibus ſatisfiat præcepto legis, *num.* 43 *& ſeqq.* An poſſit adimpleri præceptum Legis per actum malum, *num.* 48 *& ſeqq.* An uno actu poſſit ſatisfieri pluribus præceptis? *n.* 51 *& ſeqq.* An eodem tempore per plures actus ſatisfieri poſſit pluribus præceptis, *num.* 54 *&* 55 Tranſgreſſio Legis ex contemptu, quando fiat, *tr.* 3 *d.* 2 *n.* 19 *&* 22

Legum interpretatio, quid, & quomodo facienda? *Tom. I. tr.* 2 *d.* 4 *num.* 1 *& ſeqq.* Lex pœnalis, & odioſa ſtricte eſt interpretanda, *num.* 6 *& ſeqq.* Leges favorabiles ample ſunt interpretandæ, *num.* 8 Interpretatio legum, quomodo differat ab Epicheja, *num.* 9 *&* 10 Legum diſpenſatio, an, & a quibus fieri poſſit, *num.* 12 *& ſeqq.* Leges ſemel latæ, an, & quomodo poſſint denuo revocari, *num.* 28 *& ſeqq.* Lex nova generaliter lata, an tollat priorem, *n.* 30 *&* 31 An conſuetudines, & ſtatuta particularia locorum, *num.* 32 Ceſſante cauſa legis, an ceſſet ipſa lex, *num.* 33 *&* 34 Leges, an & quomodo tollantur per conſuetudinem contrariam, *n.* 37 *& ſeqq.*

Legis obligatio gravis, vel levis, ex quibus ſignis cognoſcatur? *tr.* 2 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 28

Leges Eccleſiaſticæ, quandonam obligent pueros? *tr.* 2 *d.* 3 *Addit. poſt num.* 21 Leges Territoriales, an obligent loca exempta? *ibid. d.* 3 *Addit. poſt n.* 30

Legis diſpenſatio, qualiter declaranda? Vide *Diſpenſatio*.

Lex, an ceſſet obligare, ſi tantum apud particularem perſonam ceſſet cauſa motiva Legis, *tr.* 2 *d.* 4 *poſt num.* 34 *Addit. I.* Lex, quandonam abrogetur per contrariam conſuetudinem, *ibidem Addit. poſt num.* 39 *& Addit. I. poſt n.* 44 Leges contrariæ, an cenſeantur tollere conſuetudines particulares locorum, antecedenter jam introductas, & quando? *ibid. Add. II.*

Lex irritans, quæ? *tr.* 2 *d.* 2 *poſt quæſt.* 4 *in Appendice I.* An omnis actus prohibitus ſit eo ipſo irritus? *ibid. Addit. I.* Quid interſit, an actus ſit irritus ipſo jure, vel primum irritandus per Judicem? *ibid. Addit. II.* An actus ipſo Jure irritus adhuc teneat in foro conſcientiæ ante ſententiam declaratoriam? *ibid. Addit. III. cum corollariis.*

Libellus famoſus, quid, & quæ ejus pœna? *tr.* 9 *d.* 6 *n.* 32 Libellus Repudii, an fuerit licitus Judæis? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 13 *num.* 56

Liberi illegitimi, an & qualem poſſint prætendere ſucceſſionem in Bonis Parentum? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 81

Liberis factæ donationes, an, & quomodo teneant? *tr.* 8 *diſſ.* 2 *poſt num.* 26 *Addit. I. in Append.*

An propter Liberos factæ expenſæ ſint mortuo Parente computandæ in diviſionem hæreditatis? *ibid. Addit. II.*

Libri Canonici, qui? *tr.* 4 *diſſ.* 3 *n.* 23 *& ſeqq.* Hunc vel illum Librum eſſe Canonicum, unde conſtet? *n.* 26 *& ſeqq.* Vide *Scriptura Sacra*. Librorum perverſorum, præſertim hæreticorum lectio recte prohibetur, *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 39 Duplex circa eam prohibitio Eccleſiæ, *n.* 40 *&* 42 An excuſet parvitas materiæ, & quæ ſit talis? *n.* 41

Libri Canonici S. Scripturæ ab Eccleſia Romano-Catholica deſignati, cur non recipiantur ab Hæreticis? *tr.* 4 *d.* 3 *Addit. poſt num.* 25

Libri Hæreticorum, an poſſint citra periculum Excommunicationis legi in particulari ab illis, apud quos non videtur ſubeſſe periculum ſubverſionis? *tr.* 4 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 39

Libri Mercatorum, Vide *Mercatorum Libri*.

Lictores, an, & quando poſſint occidere capiendum, ſi ſe opponat? *tr.* 9 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 15

Linea Conſanguinitatis, quæ, & quotuplex? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *n.* 96 *&* 97

Litteræ Fraternitatis? Vide *Suffragium*.

Locatio & Conductio quid & quotuplex? *tr.* 8 *d.* 4 *quæſt.* 10 *Addit. I.*

Locatio, quomodo differat a Commodato? *tr.* 8 *d.* 2 *n.* 28 Inter Locationem, & Mutuum magna eſt diſparitas, *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 21

Locator rerum, ad quæ obligetur? *tr.* 8 *d.* 4 *quæſt.* 10 *Addit. II. & III.* Locator operarum, quales habeat obligationes? *ibid. Addit. IV.*

Locupletari nemo debet cum alterius jactura, quomodo? *tr.* 7 *d.* 6 *n.* 7

Locus, in quo ſolutio mutui eſt facienda? Vide *Solutio Mutui*.

LOTH, quomodo excuſetur ab inceſtu? *tr.* 1 *d.* 1 *n.* 10

Ludus dupliciter accipitur, *tract.* 8 *diſſ.* 3 *num.* 103 Ludi contractus an licitus? *num.* 104 Requiruntur tres conditiones ad ejus juſtitiam, *num.* 105 *& ſeqq.* Ludere principaliter propter lucrum, an ſit peccatum, *num.* 108 *&* 109 Luſus alearum eſt prohibitus Clericis ac Religioſis, *num.* 110 Imo etiam Laico, *n.* 112 Per luſum alearum, quid intelligatur? *num.* 111 Qui lucratur ludo prohibito, an teneatur ad reſtitutionem? *n.* 113 Juramentum non amplius ludendi, an valeat? *n.* 118 *&* 119 Violatio talis juramenti, quale peccatum? *n.* 120 *&* 121

Luſus cum prodigo, an importet ex parte prodigi obligationem ſolvendi, ſi perdat? *tr.* 8 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 30

Luſor, cum quibus fraudibus ſit reſtitutioni obnoxius? Vide *Fraudes in Luſibus*.

Luſus deteſtatio, ſi fiat addito voto deinceps non ludendi, qualiter hoc votum intelligi debeat? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 121

Luſu prohibito perdens, an teneatur lucranti dare id, quod perdidit? *tr.* 8 *d.* 4 *Addit poſt n.* 123

Luxuria, quid, & quale peccatum? *tr.* 3 *d.* 3 *n.* 17 Recte numeratur inter peccata Capitalia, *num.* 18 Ejus filiæ ſunt octo, quæ, *num.* 19 Luxuria quid, & quæ ſpecies ejus, *tr.* 9 *d.* 4 *n.* 8 *&* 9 An hæ omnes diſtinguantur in genere luxuriæ, *n.* 10 Plures luxuriæ ſpecies concurrunt quandoque in eodem actu, *n.* 69 Levitas materiæ in re venerea, an detur, *n.* 85 *& ſeqq.*

Lytaniæ majores, an extra Chorum ſub præcepto dicendæ? *Tom. I. tr.* 6 *d.* 1 *n.* 35 *& ſeqq.*

Lyturgia, quid? *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 3 *n.* 15

M

M*Agia* naturalis, quid? *Tom. I. tr.* 5 *diſſ.* 2 *num.* 32 Eſt periculoſa, *ibid.* Magia ſuperſtitioſa, quid? *num.* 43 Duplex ejus finis, *num.* 44 Eſt peccatum mortale, habetque annexa multa alia peccata, *n.* 45 Vide *Maleficium*.

Magnanimitas, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 36

Mala fides Anteceſſoris, an, & quando noceat Succeſſori? *tr.* 7 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 12

Maledictio, quale peccatum? *tr.* 4 *d.* 7 *num.* 13 Cui virtuti repugnet? *n.* 14 Maledictio, ſive Maledictum, quid, & unde ejus malitia dimetienda? *tr.* 9 *d.* 6 *n.* 28 *&* 29

Malefactores capiendi, an poſſint occidi a Lictoribus, ſi ſe ipſis opponant? *tr.* 9 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 15

Maleficium, quid? *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 44 Eſt peccatum mortale, & habet annexa multa alia peccata, *num.* 45 Remedia adverſus Maleficia, quæ? *num.* 46 *& ſeqq.* Signa magica tollere, ut diabolus nocere deſinat, an licitum? *n.* 49 *& ſeqq.* Quid agendum Confeſſario cum Malefico pœnitente? *num.* 52 *& ſeqq.* An Maleficus pœnitens teneatur curare ſibi chyrographum a dæmone reſtitui? *n.* 53 Quid agendum circa bona Malefico per diabolum data, *num.* 55 Quomodo is muniendus contra relapſum, *n.* 56

Maleficia qualiter, & quomodo liceat tollere per ſigna contraria? *tr.* 5 *d.* 2 *Addit. poſt num.* 49 *& Addit. poſt n.* 51 Maleficia undenam cognoſcantur? *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 8 *Append. I. Addit. I. & II.*

Maleficiatus ægrotus, qualiter tractandus? *ibid. Addit. X.* Item qualiter maleficiata pecora &c. *ibid. Addit XII.*

Malitia actus humani, Vide *Actus*,

Malum culpæ non licet facere cum ordinatione ad bonum finem? *Tom.* I. *tr.* 1 *d.* 2 *num.* 15 *& ſeqq.* Ex duobus malis minus eligendum, *ibid.*

Manifeſtatio delicti, quandonam conſtituat grave peccatum in genere detractionis. Vide *Revelatio*.

Manſuetudo, quid, & quomodo contra eam peccetur? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 26

Maritus, quandonam teneatur corrigere uxorem cum magno Domino ſuſpecta conſortia habentem, *tr.* 4 *d.* 6 *Addit.* I. *poſt num.* 48 Maritus an, & quando poſſit occidere adulterum deprehenſum apud Uxorem? *tr.* 9 *d.* 3 *poſt n.* 30 *Addit.* II.

Maritus, an non habeat aliquam adminiſtrationem circa bona paraphernalia Uxoris? *tr.* 7 *d.* 4 *poſt n.* 17

Maritus quoad debitum conjugale, Vide v. *Uxor*.

Martyrium eſt excellentiſſimus actus Fortitudinis, *tr.* 7 *diſt.* 1 *num.* 39 Quid ſit, *num.* 40 Et quæ ad illud requirantur in adultis, *num.* 41 43 *& ſeqq.* Quid ſufficiat in parvulis, *num.* 41 Hæretici propter Sectam ſuam occiſi non ſunt Martyres, *num.* 43 Quid, ſi dormiens occidatur in odium Fidei, *num.* 45 Milites pugnantes contra Infideles, an ſint Martyres, *num.* 46 *& ſeqq.* Morientes pro defenſione cujuslibet virtutis ſupernaturalis ſunt vere Martyres, *num.* 49 & 50 Quid, ſi Tyrannus alios prætextus fingat, *num.* 51 Ad Martyrium quomodo requiratur, ut mors inferatur, *num.* 52 Miſſi in carcerem, vel exilium propter Fidem, an, & quando ſint Martyres, *num.* 53 Martyres deſiderio, an ſint propria Martyres, *num.* 54 Pulchræ ſententiæ circa Martyrium ſine ſanguine, *num.* 55 Morientes in cauſa pia, v. g. ſervitio peſtiferorum, an ſint Martyres, *num.* 56 & 57 Ad Martyrium requiritur vel ſtatus gratiæ, vel diſpoſitio ad eam, & qualis ſufficiat, *num.* 58 & 59 Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, *n.* 60 Martyrium ſupplet vicem Baptiſmi? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 2 *n.* 64 Et confert gratiam ex opere operato, *ibid.*

Mater, an teneatur admittere Sectionem cæſaream, ut ſalvetur proles ſpiritualiter? Vide v. *Sectio Cæſarea*.

Materia Sacramentorum duplex, remota & proxima, *tr.* 14 *d.* 1 *num.* 18 Fuit a Chriſto determinata, & quomodo, *num.* 20 *& ſeqq.* Mutatio ejus, an, & quæ irritet Sacramentum, *num.* 22 *& ſeqq.* Uniformitas in materia, & forma Sacramentorum, quomodo detur? *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 38

Materia conſecranda, qualiter debeat eſſe præſens? *tr.* 14 *diſt.* 4 *in Append. poſt n.* 36 *Addit.* I.

Materia conſecranda in Sacrificio Miſſæ, an, & qualiter debeat eſſe viſibilis? *ibid. Addit.* II.

S. MATHIÆ Vigilia, Vide v. *Vigiliæ S. Mathiæ*.

Matrimonium, an ſit materia apta Voti? *Tom.* I. *tr.* 6 *d.* 3 *num.* 7 An ſit neceſſarium? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 2 *num.* 71 Matrimonium dicitur *Magnum Sacramentum*, cur? *tract.* 14 *diſt.* 13 *num.* 1 Appellatur Conjugium, Connubium, Nuptiæ, Sponſalia de præſenti, *num.* 2 Matrimonium, Contractus matrimonii, & Sacramentum Matrimonii diſtinguuntur, *num.* 3 Matrimonium, quid? *num.* 4 Dividitur in legitimum, ratum, & conſummatum, *num.* 5 Eſt Sacramentum novæ Legis, *n.* 8 Quando ſit inſtitutum a Chriſto, *num.* 9 Qua ratione jam antea fuerit inſtitutum, *n.* 10 Bona matrimonii, quæ, *num.* 12 & 13 Materia remota, & proxima ipſius, *num.* 14 Et forma, quæ, *num.* 15 *& ſeqq.* An id mutus & ſurdus contrahere valeat, *n.* 16 Miniſter ejus ſunt ipſi contrahentes, *n.* 18 *& ſeqq.* An contrahentes in ſtatu malo committant duplex peccatum mortale, *num.* 20 Parochus, quomodo aſſiſtat matrimonio, *num.* 21 *& ſeqq.* Vide v. *Parochus*, Matrimonium, an poſſit contrahi per Procuratorem, *num.* 26 Ad ejus valorem qualis requiratur conſenſus, *n.* 27 *& ſeqq.* Atque ſimultas mutui conſenſus contrahentium, *num.* 28 Quid de conſenſu ex metu præſtito, *n.* 29 *& ſeqq.* Metus reverentialis, an irritet Matrimonium, *n.* 33 *& ſeqq.* Quid de conſenſu Parentum, *n.* 36 *& ſeqq.*

Matrimonii unitas, duplex, *tract.* 14 *diſt.* 13 *num.* 39 Pluralitas ſimultanea uxorum, an licita, *num.* 40 & 41 Quid de ſucceſſiva, *num.* 42 *& ſeqq.* Quid, ſi quis non certificatus de morte prioris conjugis denuo contrahat, *num.* 45 *& ſeqq.* Matrimonium eſt indiſſolubile, quomodo, *num.* 52 & 53 *& ſeqq.* Quid de lege veteri, *num.* 56 Et Matrimonio Infidelium. *num.* 54 & 57 Matrimonium ratum Fidelium diſſolvitur quoad vinculum per Profeſſionem Religioſam, *n.* 58 & 59 Non vero per ſuſceptionem Ordinis Sacri, aut Votum ſimplex Caſtitatis, *n.* 59 An poſſit diſſolvi ex diſpenſatione SS. Pontificis, *n.* 60 & 61 Quid de Matrimonio conſummato Fidelium, *n.* 62 *& ſeqq.* Diſparitas inter Matrimonium ratum, & conſummatum, *n.* 64

Matrimonii finis principalior, *tract.* 14 *diſt.* 13 *num.* 66 *& ſeqq.* Quomodo conjuges teneantur cohabitare, *num.* 67 *& ſeqq.* Quid de debito conjugali, *num.* 71 *& ſeqq.* Vide v. *Debitum conjugale*. Matrimonium contrahens mala fide, an poſſit petere, vel reddere, *n.* 84 *ac num.* 49 & 50 Quid, ſi dubium de valore Matrimonii ſuperveniat, *n.* 85 Aut hujus invaliditas certo ſciatur, *num.* 86 Matrimonii impedimenta quæ, & a quo ſtatui poſſint? *tract.* 14 *diſt.* 14 *n.* 1 *& ſeqq.* V. de *Impedimenta Matrimonii*. Matrimonium tempore ſacrato, quomodo ſit prohibitum, *n.* 12 Quid cenſendum de Matrimonio inter Catholicos & Hæreticos, *n.* 60 *& ſeqq.*

Matrimonium clandeſtinum, quod? *tract.* 14 *diſt.* 14 *num.* 131 & 132 Mala irremediabilia olim ex iis orta, *num.* 133 Annullantur per Concilium Tridentinum, *num.* 134 Quo tempore Decretum Concilii obligare incipiat, *num.* 134 Quomodo Eccleſia potuerit irritare Matrimonium clandeſtinum, etiam ut Sacramentum, *num.* 135 Ad valorem Matrimonii, qualis requiratur præſentia Parochi, *n.* 136 *& ſeqq.* Ac Teſtium, *num.* 140 & 141 Vide v. *Parochus*. Quid juris, ſi contrahentes a loco recepti Concilii emigraverint ad locum non recepti Concilii, *n.* 142 *& ſeqq.* Præſertim, ſi illuc pergant ſolo animo contrahendi ſine Parocho & Teſtibus, *n.* 145 *& ſeqq.* Matrimonia Hæreticorum an valeant, non obſtante abſentia Parochi, *n.* 149 *& ſeqq.* Quid, ſi Parochus metu Infidelium abſit, vel lateat, *n.* 152

Matrimonium inter Conſanguineos diſpenſatos ob bonum prolis, extra Matrimonium ſuſceptæ, an poſſit contrahi, ſi proles ante initum adhuc Matrimonium moriatur? *Tom.* I. *tr.* 2 *d.* 4 *Addit.* I. *poſt n.* 26

Matrimonio adjecta conditio turpis, an ſuſpendat contractum Matrimonialem, vel potius habeatur pro non adjecta, ita ut contractus Matrimonialis valeat, ac ſi nulla conditio adjecta fuiſſet? *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 12 *Addit.* III. *Item fuſius Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 13 *poſt num.* 38 *in Appendice Addit.* I. Et quid, ſi illa conditio turpis in futurum exequenda non repugnet ſubſtantiæ Matrimonii? *Ibid.* Item, ſi fuerit eadem conditio honeſta? ubi notabile Corollarium pro Parochis, *Addit.* II. Item, quid ſentiendum, ſi Matrimonio quidpiam adjectum fuerit non tanquam conditio, ſed tanquam modus? ubi Caſus ſpeciales, *ibid. Addit.* III.

Matrimonium Hermaphroditi an valeat? *tr.* 14 *d.* 14 *Addit.* I. *poſt nu.* 72

Matrimonii vagorum quiſnam ſit legitimus Parochus? *tr.* 14 *d.* 14 *Addit.* I. *poſt n.* 139

Matrimonium coram quo contrahere poſſint Milites? *Ibid. Addit.* II.

Matrimonium coram quo Parocho contrahi debeat, ſi quis habeat duplex domicilium, vel quaſi domicilium ſub duabus Parochiis ſitum? *ibid. Addit.* III. *&* IV.

Matrimonia Hæreticorum, quandonam cenſenda ſint valida? *tract.* 14 *diſt.* 14 *num.* 144 *Addit.* I. *&* II. *Item Addit poſt n.* 151

Matrimonium Hæretici cum Catholica an liceat, abſante ſubverſionis periculo, *n.* 81 Negativam ſententiam tenere videtur Benedictus XIV. *ibid.* †

Matrimonium Hæretici cum Catholica, an liceat adjecto pacto, ut una pars prolium in fide Catholica, altera vero in hæreſi educetur? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 14 *Addit. poſt num.* 83

Matrimonia ſecreta, cum quibus cautelis ab Epiſcopis admittenda, & circa ea diſpenſandum? *ibid. ſub n.* 132 † *circa med.*

Matrimonium, ſi per divortium ſolvatur quoad thorum & cohabitationem, cujus expenſis proles ali debeat? *tr.* 14 *d.* 13 *Addit. poſt num.* 113

Matrimonium an, & quando teneat, ſi quis a loco promulgati Concilii Tridentini tranſeat ad alium, ubi id non eſt promulgatum? *tr.* 14 *d.* 14 *Addit.* I. *&* II. *poſt n.* 148

Matrimonium defectu Parochi nullum, quomodo revalidandum, *ibid. n.* 152

Matrimonium, ſi contrahatur coram Parocho necdum Sacerdote, an ſit validum? *tr.* 14 *d.* 14 *Addit. poſt n.* 137

Matri-

Matrimonio an, & quando licite aſſiſtat Parochus, ſi una Pars contrahentium ſit hæreſi infecta? *tract.* 14 *diſt.* 14 *Addit. poſt n.* 81

Matrimonio an licite adſiſtat ſimplex Sacerdos de licentia Parochi? *ibid. in med. Addit. poſt n.* 138 †

Matrimonium, an jure naturæ dirimat affinitas in linea recta, ſaltem in primo gradu? Vide *Affinitas in primo*.

Matrimonium ratione alicujus occulti impedimenti nullum, quomodo revalidari debeat, ſi compars ſit ignara hujus impedimenti? *tr.* 14 *d.* 14 *poſt n.* 174 *Addit.* I. *& ſeqq.*

Matrimonium nullum ex diverſis impedimentis, Vide *Impedimentum*.

Medicina provocatoria ad vomitum, quando ſumi poſſit poſt ſumptionem Euchariſtiæ a ſanis, & quo tempore ab infirmis? *Tom. I. tr.* 10 *diſt.* 3 *Addit. II. poſt n.* 36

Medicus, an poſſit ſequi ſententiam probabilem relicta probabiliori? *tr.* 5 *d.* 3 *num.* 56 & 59 Quid ei obſervandum in curando infirmo? *n.* 60

Membrum abſciſſum ad contrahendam irregularitatem, quid? *tr.* 12 *d.* 3 *n.* 50

Memento in Miſſæ Canone an ſit formandum pro Papa defuncto? Item pro quali Epiſcopo, ſi celebrans legit in alia Diœceſi? *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 47

Mendacium eſt triplex, jocoſum, officioſum, & pernicioſum, quid, & quale peccatum? *Tom. I. tract.* 7 *d.* 2 *n.* 11 Mentiri in Confeſſione, quale peccatum? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 7 *num.* 15 & *ſeqq.*

Mendacium, an committatur ab eo, qui utitur amphibologia, vel reſtrictione? Vide *Amphibologia*.

Menſes Papales, in Germania quales in ordine ad Beneficia? Vide *Concordata Germaniæ*.

Mercatores optantes plures Emptores, quandonam ſint arguendi invidiæ? *Tom. I. tract.* 3 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 28 Mercatores jurantes circa pretia rerum, quandonam excuſentur a perjurio? *tract.* 6 *diſt.* 2 *poſt num.* 30 *Addit. IV.* Mercatores, qualiter peccent, ſi honoraria, quæ porrigunt famulis, ut ad ſuas Officinas ipſos trahant Dominos, occulte computant inter merces pluris eaſdem vendentes Dominis? *tr.* 8 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 98 Mercatores, an intra latitudinem juſti pretii poſſint devenire ad ſummum per circumventionem Emptorum? *ibid. Addit. poſt num.* 99

Mercatorum Libri, quidnam probent? *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt n.* 102 *in Append. Addit. IX.*

Meretrix publica, quomodo ſufficienter explicet peccata ſua in Confeſſione? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 7 *n.* 33

Meritum, quid? *Tom. I. tr.* 5 *d.* 2 *n.* 40 Meritum de condigno, & de congruo, quid, *num.* 41 Ad meritum de condigno requiritur ſtatus viæ, & ſtatus gratiæ, *n.* 42 & *ſeqq.*

Metopoſcopia, quid? *Tom. I. tr.* 5 *d.* 2 *n.* 20

Metus an cauſet involuntarium? *tr.* 5 *d.* 5 *n.* 28 & *ſeqq.* Pro nullo metu debet quis peccare *num.* 29 Pacta contractus &c. metu initi, an valeant? *n.* 30 Metus gravis, & levis, quid? *num.* 31 Metus gravis ab intrinſeco proveniens non invalidat contractum, *tr.* 8 *diſt.* 5 *num.* 16 Idem dicendum de metu ab extrinſeco, ſed juſte incuſſo, *num.* 17 Quid, ſi contractus ex metu gravi injuſte incuſſo celebretur, *num.* 18 & *ſeqq.* Metus gravis, an excuſet ab incurrendis Cenſuris? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 1 *num.* 32 & 33 An irritet Matrimonium, ac Sponſalia de futuro? *tr.* 14 *diſt.* 13 *num.* 29 30 & *ſeqq.* Et quid de metu reverentiali, *n.* 33 & *ſeqq.* Metus reverentialis, quis? *n.* 34

Milites, quales gaudeant ſpeciali privilegio, ſi condant Teſtamentum? *Tom. I. tr.* 8 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 31

Milites deſerentes militiam, an gaudeant immunitate, & quando, *tr.* 12 *d.* 2 *Addit. I. poſt num.* 25

Militum ſpecialia peccata in bello, *Tom. I. tr.* 4 *d.* 7 *poſt num.* 50 *Addit. IV.* Milites in ſimul deprædantes, quandonam cenſeantur obligati reſtituere in ſolidum, *tract.* 9 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 52 Milites partim Catholici, partim Acatholici ex prælio graviter vulnerati relicti, quomodo abſolvendi? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 7 *Addit. poſt n.* 40

Militum Matrimonia, Vide *Matrimonium coram quo*.

Miniſter Sacramentorum, quis? *tr.* 14 *diſt.* 1 *num.* 32 Aliqua Sacramenta requirunt Miniſtrum conſecratum, alia non, *num.* 33 Ex parte Miniſtri qualis requiratur intentio, *nu.* 36 & *ſeqq.* Ex parte ejus, quæ generatim requirantur ad Sacramentorum adminiſtrationem, *num.* 42 Miniſtri improbitas Sacramenta non invalidat, *num.* 43 Tamen ad hæc licite miniſtranda requiritur in ipſo ſtatus gratiæ, *num.* 44 Quid de Miniſtro non conſecrato? *num.* 45 Vel in caſu neceſſitatis? *ibid.* Ab indigno Miniſtro an poſſint peti Sacramenta, *num.* 54 & *ſeqq.* An is graviter peccet, dum alias functiones ſacras exercet in ſtatu malo, *n.* 58 Miniſter Baptiſmi, Vide *Baptiſmus*. Tres Regulæ aureæ, a Miniſtro Sacramentorum obſervandæ? *Tom. I. tr.* 1 *d.* 3 *n.* 57

Miniſter Altaris, quis? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 136 *in Append. III. Addit. V*

Miniſter conſecrans, Vide *Sacerdos conſecrans*.

Miniſter Sacramentorum, Vide *Sacerdos*, & *Confeſſarius*.

Miniſter, qualiter ante confectionem vel adminiſtrationem Sacramentorum debeat ſe reponere in ſtatum gratiæ? *tr.* 14 *d.* 1 *Addit. poſt num.* 44

Miniſtrantes, & aſſiſtentes Miſſæ quos ſpeciales acquirant fructus, *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 80

Minorennis, quis? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 1 *n.* 22 An poſſit contrahere ſine auctoritate Curatoris, *nu.* 28 Corollarium de perdente ludendo, *nu.* 28 An tunc obligetur naturaliter, *n.* 29 Quid, ſi contrahat cum conſenſu Curatoris, *n.* 31

Miſericordia, quid? *tr.* 4 *d.* 6 *n.* 30 Vitia eidem oppoſita, *ibid.* Opera miſericordiæ alia ſpiritualia, quæ, *n.* 31 & 32

Miſſæ annuæ, quomodo obligatorie per præſcriptionem inducantur, vel etiam extinguantur, Vide *Anniverſaria*.

Miſſa fundata perpetua, Vide *Fundationes Miſſarum*.

Miſſam diebus feſtivis an cenſeantur audire confabulantes ſub ea? *tr.* 10 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 38 Vel proſpicientes e domo ſua in templum, *ibid. Addit. poſt num.* 39 Miſſam audire quinam excuſentur, *ibid. Addit. poſt num.* 54 Miſſam audientes in Oratorio, quinam, & quando ſatisfaciant præcepto Eccleſiaſtico? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *poſt n.* 136 *Append. I. per totum*.

Miſſam audientes, vel miniſtrantes, quoſnam ſpeciales obtineant fructus, Vide *Miniſtrantes*.

Miſſam audire, quando teneantur Pueri, Vide *Pueri quando*.

Miſſam celebrare an poſſit dubius de jejunio. Item vomitu, vel tuſſi vexatus? ubi etiam, quando talis poſſit expuere, *Tom. I. tr.* 10 *d.* 3 *poſt num.* 36 *Addit. II. & III.*

Miſſæ fructuum ut quis fiat particeps, quidnam requiratur? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 47

Miſſæ fructus an poſſint dividi, ſi nec donans, nec donatarius obligentur ad eaſdem titulo ſtipendii, *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 55

Miſſæ fructus quoſnam applicare quis teneatur, ſi tantum obligetur ex voto, vel ex ordinatione Statutorum &c. *ibid.*

Miſſa, an legi poſſit pro Hæreticis eam petentibus? *ibid. Addit. poſt num.* 65

Miſſam applicandi intentio, qualis? Vide *Applicatio Miſſæ*.

Miſſæ applicatio pro Parochianis quando, Vide *Parochi quandonam*.

Miſſarum onera, Vide *Onera Miſſarum*.

Miſſas ab ordinante Epiſcopo Neomyſtis impoſitas an in conſcientia teneantur ſub gravi celebrare Neomyſtæ, *tr.* 14 *d.* 12 *poſt n.* 69 *Addit. I.*

Miſſam prius audire an teneatur, qui exit e loco, ubi eſt Feſtum, ſed perventurus eſt ad locum, ubi non eſt dies Feſtus? *Tom. I. tr.* 2 *diſt.* 3 *num.* 35 & *ſeqq.* Quando teneamur prævenire audiendo Miſſam, *n.* 37 Miſſam celebrare ante dictum Matutinum, an ſit peccatum mortale? *tr.* 6 *d.* 5 *num.* 75 Miſſa reverenter audienda diebus Feſtis, *tract.* 10 *diſt.* 1 *num.* 36 Peccat mortaliter negligens notabilem ejus partem, & quæ talis ſit, *num.* 37 Audita Miſſam, in quo conſiſtat? *num.* 38 & 39 An ſatisfaciat audiens duas Miſſæ partes duorum celebrantium ſimul? *n.* 40 Vel ſucceſſive, *n.* 41 Auditio Miſſæ num præferenda Concioni, *num.* 42 Quæ cauſæ excuſent a præcepto audiendi Miſſam? *n.* 44 & *ſeqq.* Quomodo impotentia phyſica, *n.* 45 Et moralis: & quibus modis hæc accidat? *n.* 46 & *ſeqq.* Diſtantia loci, an etiam excuſet? *num.* 49 & 50 An impediti audire Miſſam teneantur domi orare, *num.* 55 Miſſa vox antiquiſſima, & vocatur Græce Lyturgia? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *num.* 25 In ea diſtinguitur ratio Sacramenti, Sacrificii, & Miſſæ, *n.* 26 Miſ-

56 Miſſa Cathecumenorum, & Miſſa Fidelium, *nu.* 17 In Miſſa offertur DEO verum Sacrificium, *num.* 18 & *ſeqq.* Miſſæ Sacrificium eſt incruentum, cujus Hoſtia principalis eſt Chriſtus, *Tom. II. tr.* 14 *diſſ.* 5 *num.* 20 Panis & vinum, Hoſtia minus principalis, *num.* 21 Chriſtus quomodo offeratur in Miſſæ Sacrificio? *n.* 22 Objectio notabilis, ejuſque ſolutio, quomodo Hoſtia in Miſſæ Sacrificio immoletur? *a n.* 23 *uſque ad num.* 28 Miſſæ Sacrificium non offertur Sanctis, *nu.* 8 Omnia Sacrificia antiqua coadunantur in uno Miſſæ Sacrificio, *n.* 14 In Miſſæ Sacrificio offerens principalis eſt Chriſtus Dominus, *nu.* 29 & 30 Sacerdos celebrans, proximus Miniſter, *nu.* 31 Alii Fideles, quomodo offerant? *n.* 32 Eſſentia Sacrificii Miſſæ, in quo conſiſtat? *n.* 33 34 & *ſeqq.* In Paraſceve non fit Sacrificium Miſſæ, *nu.* 35 & 103 Ad iſtud an requiratur Conſecratio utriuſque ſpeciei, *n.* 38 & 39

Miſſa habet valorem ex opere operato, & opere operantis, *tr.* 18 *d.* 5 *num.* 40 Eſt Latreuticum, ac Euchariſticum, *num.* 41 Propitiatorium, & quomodo? *num.* 42 & 43 Satisfactorium, *num.* 42 & 45 Ac impetratorium, *num.* 42 & 46 Ejus effectus impetratorius bonorum temporalium, an ſit infallibilis? *num.* 47 Valor Miſſæ non eſt infinitus, haud obſtante infinitate meritorum Chriſti, & cur? *num.* 48 & *ſeqq.* Miſſa pluribus applicata prodeſt minus ſingulis, *num.* 51 Quid de pluribus inſervientibus, aut adſtantibus, *num.* 52 Sacerdos pluribus ſtipendiis non ſatisfacit, ſi unicam Miſſam celebret, *num.* 53 & *ſeqq.* Fidelibus plus prodeſt, ſi Miſſas ſibi curent celebrari in vita, quam poſt mortem, *num.* 56 In Miſſa duo ſunt conſideranda, *num.* 57 Miſſa mali Sacerdotis, an tantum valeat, quantum boni? *num.* 58 & *ſeqq.* Miſſa poteſt offerri pro vivis atque defunctis, non vero pro damnatis, aut Sanctis, *num.* 61 & 63 An poſſit offerri pro peccatoribus, *num.* 63 Excommunicatis, *num.* 64 & 65 Et infidelibus, *n.* 66 & *ſeqq.*

Miſſa tripliciter prodeſt, ſpecialiſſime, generaliſſime, & ſpecialiter? *tract.* 14 *diſſ.* 5 *num.* 69 Miſſa ſpecialiter prodeſt iis, quibus applicatur a Celebrante, *num* 70 Quid ſi nemini applicetur? *num.* 71 Aut celebrans eam applicet contra ſuam obligationem, vel voluntatem Superioris? *num.* 72 Applicatio Miſſæ, an ſufficiat habitualis? *num.* 73 Et quando fieri debeat? *num.* 74 An ſit licitum celebrare cum reſervatione applicationis, *num.* 75 Vel Miſſam applicare proxime dature ſtipendium, *num.* 76 Praxis optima applicandi Miſſam, *num.* 77 Expedit etiam facere ſecundam intentionem, quomodo? *num.* 78 & 79 De fructu Miſſæ plus participat digne celebrans, quam alii, *num.* 80 Miſſam Primam celebrantes, aut eam audientes Religioſi lucrantur Indulgentiam plenariam, *Tom. I. tr.* 12 *d.* 3 *n.* 71 Miſſam celebrans in peccato mortali graviter peccat, ſed gravius, qui fingit ſe conſecrare, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *n.* 48

Miſſam celebrandi obligatio ex variis titulis poteſt incumbere Sacerdotibus, *tract.* 14 *diſſ.* 5 *num.* 81 An, & quoties per annum Sacerdos ſimplex celebrare teneatur? *num.* 82 Sacerdos Curatus, quibus diebus celebrare debeat? *num.* 83 An tunc teneatur Miſſam applicare pro Parochianis? *num.* 84 & *ſeqq.* Beneficiarius, quoties celebrare teneatur? *num.* 87 Quid, ſi infirmetur ad tempus, *num.* 88 An Beneficiarius, qui quotidie celebrare tenetur, poſſit quandoque abſtinere? *num.* 89 Aut pro alia intentione celebrare, *num.* 90 An ſatisfaciat anticipando Miſſas? *num.* 91 Obligatus ad celebrandum in certa Eccleſia, vel Altari, an, & quomodo peccet alibi celebrando? *nu.* 92 & *ſeqq.* Et alibi celebrans teneatur ad reſtitutionem? *nu.* 94 Nequit Sacerdos Miſſam alii legendam dare retenta parte ſtipendii, *n.* 95 Sub pœna Suſpenſionis Papæ reſervatæ ipſo facto incurrendæ. *ibid.* † Quod etiam Laico vetitum eſt ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ Pontifici pariter reſervatæ. *ibid.* Limitatur hoc in certis caſibus, *n.* 96 An, & quomodo peccet, qui eſt in mora celebrandi Miſſas debitas? *n.* 97 & *ſeqq.* Sacerdos tenetur dicere Miſſam petitam, niſi obſtet Ritus Eccleſiæ, *n.* 100 Quid de Miſſis votivis, ac de Requiem in Feſtis duplicibus, & indulgentiis Altarium Privilegiatorum, *n.* 101 Obligatio celebrandi Miſſam ratione ſtipendii, qualis? *n.* 102 Unicam Miſſam omittens, an peccet mortaliter? *n.* 103

Miſſa petita in Altari privilegiato, ſi ibi non legatur, qualis ſit facienda reſtitutio? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt num.* 94 *Addit. I. & II.* Miſſa, ſi ab offerentibus ſtipendium petatur pro certo defuncto in Altari privilegiato, an, & quando ſatisfiat per celebrationem ibidem de Semiduplici, vel de feria? *ibid. Addit poſt n.* 101

Miſſa an poſſit differri ob dilationem ſtipendii, & quando? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt num.* 99 *Addit. I. & II.*

Miſſas plures recipiens, quam legere poſſit debito tempore, ad quid obligetur? Vide *Sacerdos pauper.*

Miſſæ quot celebrari poſſint in Cœna Domini, & Sabbato Sancto? *ibid. Addit. I. poſt nu.* 110 Et quid, ſi pro tunc incidat, Feſtum S. Joſephi, aut Annuntiationis B. V. Mariæ? *ibid.*

Miſſa die Paraſceves, Vide *Paraſceves die.*

Miſſæ ſub quo numero poſſint celebrari media nocte Nativitatis D. N. JESU Chriſti? *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 112.

Miſſam in Oratoriis, vel etiam Cameris celebrare, an, & quibus liceat, ac quomodo hæc licentia impetretur Romæ? *tract.* 14 *diſſ.* 5 *poſt num.* 136 *in Appendice I. Addit.* II. & *ſeqq.* & *poſt num.* 146 *Addit. VI.*

Ad Miſſam legendam Altare qualiter inſtructum exigatur? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 5 *Appendice II. per totum.*

Miſſæ requiſita qualia? ubi de Veſtibus Sacerdotalibus, Calice, Patena, Miniſtro &c. *ibid. Append. III.*

Sub Miſſa an liceat uti capitegio, vel perrucca? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt quæſt.* 10 *Append. III. Addit. II.*

Miſſa, qualis ſit celebranda pro defunctis infantibus? *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 62

In Miſſæ Canone qualiter formandum Memento? Vide *Memento.*

Miſſa, quæ ſingulis diebus celebrari debeat? *ibid. Add. VI.*

Miſſa Votiva, quandonam poſſit legi privata, Item quando publica, & qualiter? *ibid Addit. VII. & VIII.* Item de quibus Sanctis, ſeu Beatis dici queat? *Add. IX.*

Miſſa privata de Requiem quando, & qualis celebrari valeat? *Addit.* X. & XI.

Miſſa ſolemnis de Requiem, quando poſſit cantari? *Addit. XII.*

Miſſa Gregoriana an, & quomodo celebrari queat? *tract.* 14 *diſſ.* 5 *poſt num.* 146 *Addit. VII.*

Miſſæ Rubricas non obſervans an, & qualiter peccet? Vide *Rubricæ.*

Miſſæ interruptio, an, quando, & quomodo licita, *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 114

Miſſæ defectus per commiſſionem, vel omiſſionem perpetrati, an, & quando ſint ſupplendi? Vide *Sacerdos.*

Miſſa, quo tempore ſit celebranda? *tr.* 14 *d.* 5 *num.* 104 & *ſeqq.* An ſit licitum quotidie celebrare? *num.* 109 Quid de Feria quinta Cœnæ Domini, & Sabbato Sancto? *num.* 110 Non licet plures Miſſas eodem die celebrare, *num.* 111 Excepto die Nativitatis Domini, *num.* 112 Speciali Sum. Pontif. conceſſione. *ibid.* † Et caſu neceſſitatis, *num.* 113 & 114 Miſſa, quo in loco ſit celebranda, *num.* 115 Quid in caſu neceſſitatis? *num.* 116 & 117 Aut diſpenſationis? *num.* 118 An ſit licitum, celebrare Miſſam in aqua, vel mari? *num.* 119 Non poteſt Miſſa celebrari in Eccleſia polluta? *n.* 120 & *ſeqq.* Per celebrationem Miſſæ an reconcilietur Eccleſia polluta? *num.* 125 Quid agendum, ſi durante Miſſa violetur Eccleſia? *n.* 120 & 136 Vel Eccleſiam ingrediatur excommunicatus vitandus? *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 40 An plures poſſint eamdem Hoſtiam conſecrare? *tr.* 14 *d.* 5 *n.* 137 & *ſeqq.* Quid de Sacerdotibus in ſua Ordinatione cum Epiſcopo proferentibus verba Conſecrationis? *n.* 140 & *ſeqq.* Quid agendum, ſi aqua pro vino infundatur? *n.* 155 & *ſeqq.*

Miſſa ſicca, quæ, & quandonam ſit licita? *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. VIII. poſt num.* 146

Moderamen inculpatæ tutelæ an non excedat, qui inſidiatorem ſuum præveniendo occidit? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 18 Moderamen inculpatæ tutelæ, quandonam non cenſeatur excedi in aliis caſibus? *tr.* 9 *diſſ.* 3 *poſt num.* 30 *Addit. II.*

Modeſtia, quid, & quæ vitia ei opponantur, *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 30

Modus contractui alicui adjectus non ſuſpendit ipſum contractum uſque ad impletionem talis modi, *tr.* 8 *d.* 1 *poſt num.* 12 *Adit. II.*

Mohatra contractus, quis? *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 26 Eſt illicitus, *num.* 27

Mollities, ſeu Immunditia, quid, & quale peccatum? *tr.* 9

tr. 9 *diſt.* 4 *num.* 44 Eſt intrinſece mala, & in nullo caſu licita, *n.* 45 An liceat Medicis applicare media ad eam procurandam? *num.* 46 & *ſeqq.* Omnes pollutiones an ſint ejuſdem ſpeciei? *num.* 49 & 50 Pullutio indirecte voluntaria, quale peccatum? *num.* 51 & *ſeqq.* Qualiter peccaminoſus ſit effectus pollutionis, ſi cauſa eſt tantum venialiter mala? *n.* 54 Quid de pollutione in ſomno orta? *num.* 55 An ſit licitum, eam deſiderare? *num.* 56 Aut de ea naturaliter ſecuta gaudere? *num.* 57 A pollutione quomodo differat Diſtillatio? *num.* 58 & 59

Mollities, an ſubinde ſit duplex peccatum? *tract.* 9 *diſt.* 4 *poſt num.* 44 *Addit. I.* Mollitiei dediti, quomodo practice in Confeſſionali interrogandi? Vide *Pollutionibus dediti.*

Monaſteria quomodo ſe debeant gubernare tempore peſtis? Vide *Peſtis.*

Monaſterium non tenetur ad reſarcitionem, ſi res aliqua citra ejuſdem approbationem apud Religioſum depoſita ea ejus culpa pereat? *tr.* 8 *diſt.* 2 *Additione poſt num.* 51

In *Monetis* cudendis quid obſervandum Conſiliariis Principum? *tr.* 2 *diſt.* 2 *Append. II poſt* 4 *quæſt. Addit. XII.*

Moniales, an teneantur ad recitationem Breviarii non ſolum in communi, ſed etiam in particulari? *tract.* 6 *diſt.* 1 *Additione poſt num.* 18

Moniales, a quibus Confeſſariis abſolvi poſſint etiam tempore Jubilæi? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 8 *in Append. poſt n.* 15 *Addit. IX.*

Monopolium, quid, & quando ſit licitum *Tom. I. tract.* 8 *diſt.* 4 *Append. poſt quæſt.* 8 *Addit. VIII.*

Montes Pietatis, qui? eorumque origo *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 28 An ſint liciti? *num.* 29 & *ſeqq.*

Monſtra, an, & quomodo baptizanda? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 3 *num.* 37

Moribundi ad actus Virtutum Theologicarum maxime excitandi, *Tom. I. tract.* 4 *diſt.* 2 *num.* 38 De Moribundis, & quomodo abſolvi poſſint, notabile Corollarium, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 6 *num.* 63 Moribundus, an ſit abſolvendus, ſi amplius integre confiteri non poteſt? *tr.* 14 *diſt.* 7 *num* 64 & *ſeqq.* Quid, ſi dedit ſigna petitæ Confeſſionis abſente Confeſſario? *num.* 66 & *ſeqq.* Quid, ſi ſubito ſenſibus deſtitutus tale ſignum non dederit, nec dare poſſit? *num.* 69 & *ſeqq.*

Moribundo nullum aliud ſignum ſenſibile actualiter perceptibile edenti, an ſit abſolutio conditionata danda, ſi antea non bene vixerit? *tr.* 14 *diſt.* 7 *Addit. I. poſt num.* 76

Moribundo qualiter debeat aſſiſtere Confeſſarius? Vide *Infirmorum Confeſſiones.*

Moribundus deſtitutus ſenſibus, quandonam conditionate abſolvendus? Vide *Abſolvi an conditionate.*

Morientes peregrini incogniti abſque ultima voluntate, Vide *Peregrini.*

Moroſitas, quid? *Tom. I. tract.* 7 *diſt.* 2 *num.* 12

Mors concedentis Diſpenſationem an, & quando impediat executionem diſpenſationis? *tr.* 2 *diſt.* 4 *poſt num.* 26 *Addit. III.*

Mors Executoris in Reſcripto Diſpenſationis denominati an, & quando impediat diſpenſationem? *tract.* 2 *diſt.* 4 *poſt num.* 26 *Addit. IV.*

Mors, quomodo ſuperſtiti conjugi debeat innoteſcere, ut iterum nubere queat? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 23 *Addit. poſt num.* 47

Mortem ſibi optare a DEO, an ſit licitum? *Tom. I. tract.* 4 *diſt.* 7 *num.* 9 An liceat mortem optare parentibus ob aliquod emolumentum temporale? *num.* 10 & *ſeqq.* Mortis articulus, & periculum, quid? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 9 *num.* 13

Motiva credibilitatis Fidei, quæ? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 3 *num.* 55 Fides non reſolvitur in motiva humana, *n.* 56

Motus carnales ex cauſa venialiter mala exurgentes citra poſitivam complacentiam, quale peccatum? *tract.* 9 *diſt.* 4 *num.* 54 Circa motus carnales ſponte naſcentes, an & quando liceat ſe habere negative? *tr.* 9 *diſt.* 7 *poſt num.* 18 *Addit.* VI.

Motus carnales voluntariam, & graviter peccaminoſam delectationem moroſam, vel tale deſiderium ſubſequentes, an ſint ſpecialiter explicandi in Confeſſionali? *tract.* 9 *diſt.* 7 *poſt num.* 18 *Addit. VII.*

Mulieres quoad Apparitiones, & Revelationes, Vide v. *Apparitio* & v. *Revelatio.*

Mulierum Fidejuſſio, quantæ ſit efficaciæ? *tr.* 8 *diſt.* 4 *Addit. poſt num.* 9 *Addit.* II.

Multiloquium quale peccatum? *tract.* 3 *diſt.* 3 *num.* 55 & 56

Munus a manu, a lingua, & ab obſequio, quid? *tract.* 5 *diſt.* 3 *poſt num.* 39 Munus tripliciter accipitur, *tract.* 12 *diſt.* 1 *num.* 2

Mutilatio prohibetur quinto præcepto Decalogi, *tract.* 9 *diſt.* 3 *num.* 3 Mutilatio enormis, & non enormis, *ibid.* Ratione mutilationis, quæ reſtitutio facienda? *num.* 52 Ex mutilatione hominis oritur irregularitas, *Tom. II. tract.* 13 *diſt.* 3 *poſt num.* 46 & *ſeqq.* Mutilatio, quid? *num.* 49 & 50

Mutis & ſurdis a nativitate, quæ Sacramenta miniſtrari poſſint? *Tom. I. tr.* 10 *diſt.* 3 *num.* 44 An etiam Euchariſtia? *num.* 45 Et quid de Matrimonio? *num.* 44 & *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 13 *num.* 16 Mutus, quomodo confiteri, & abſolvi poſſit? *tr.* 14 *diſt.* 7 *num.* 38 & *Addit. ſeqq.*

Mutorum Confeſſiones qualiter excipiendæ? Vide v. *Surdorum Confeſſiones.*

Mutuum, quid, & unde ſic dictum? *Tom. I. tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 2 3 & *ſeqq.* In mutuo dominium rei transfertur in Mutuatarium, *num.* 4 & 5 Qui poſſint mutuum dare, vel accipere? *num.* 6 Ex mutuo quando obligetur Civitas, Eccleſia, Monaſterium &c. *num.* 7 Quid de filiisfamilias mutuo accipientibus? *num* 8 & 9 Inter contractum mutui, & locationis magna eſt diſparitas, *num.* 21 In mutuo an poſſit aliquid exigi ratione lucri ceſſantis, damni emergentis &c. *num.* 32 & *ſeqq.* Vel paciſci de pœna ſolvenda? *num.* 38 & 39 An pro ſola carentia pecuniæ quid exigi valeat? *num.* 40 & *ſeqq.* In mutuo an aliquid exigi poſſit ultra ſortem auctoritate Principum vel conſuetudine Provinciarum? *n.* 43 Quid de pactis Romani Imperii? *num.* 46 & 47 Inter mutuum, & cenſum multiplex differentia, *n.* 69 & *ſeqq.* Mutuum, quomodo differat a Cambio? *num.* 73 Et Commodato? *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 29

In Mutuo cur loco auri poſſit reddi argentum, & cur non loco frumenti oleum? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 4

Mutui ſolutio, quo loco ſit facienda? *Tom. I. tract.* 8 *diſt* 4 *poſt* 29 *in Appendice Addit. I.* Item quo tempore? *ibid. Addit. II.* Mutui ſolutio, an poſſit fieri per partes? *ibid. Addit. III.*

Mutuum, quando ſolvitur a debitore, an inter Creditores ſit obſervandus ordo, & qualis? *ibid. Addit. IV. V. VI. ac VII.*

Mutua pecunia in qua ſorte, valore, & pretio ſit ſolvenda? *ibidem Addit. VIII. IX. ac* X.

Mutuum ſi quis ſe accepiſſe teſtetur per proprium Chirographum Creditori extraditum, cum tamen nihil adhuc acceperit; quid tali agendum, ſi Creditor, vel eo mortuo, hujus Succeſſor prætendat ſolutionem debiti? *ibid. Addit. XI.*

N

NAtivitas eſt modus acquirendi rerum dominium Jure Gentium, *Tom. I. tract.* 7 *diſt.* 5 *n.* 22

Ex Nativitatis puncto, ſeu horoſcopo, an liceat aliqua prædicere? *tr.* 5 *diſt.* 2 *Addit. poſt n.* 19

Nativitate Domini in media nocte quot Miſſæ celebrari valeant? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 112

Neceſſitate gravi preſſus, cur poſſit reſtitutionem rei alienæ differre, & cur non æque propter neceſſitatem gravem rem alienam auferre? *Tom. I. tr.* 9 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 104 Neceſſitas gravis, ſi duret uſque ad mortem, an adhuc poſſit differri propter eandem reſtitutio rei alienæ? *ibid. Addit.* I. & II. *poſt num.* 106

Neceſſitas medii, & præcepti, quæ? *tr.* 4 *diſt.* 2 *num.* 12 & *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 2 *num.* 58 Qua neceſſitate Baptiſmus ſit neceſſarius ad ſalutem? *num.* 59 & *ſeqq.* Quid de aliis Sacramentis? *num.* 65 Neceſſitas proximi triplex, extrema, gravis, & communis, *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 6 *num.* 38 Neceſſitatem patientibus quando ſit danda eleemoſyna ſub præcepto? *n.* 36 & 40 *ac ſeqq.*

Negotiantes Clerici an ſint immunes a præſtandis Gabellis, aliiſque oneribus? *tr.* 12 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 27

Neomiſtæ in Ordinatione an verum peragant Sacrificium? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 32

An teneantur Miſſas ab ordinante Epiſcopo impoſitas in conſcientia ſub gravi celebrare? *ibid. diſt.* 12 *poſt n.* 69 *Addit.* I.

Neophy-

Digitized by Google

Neophyti, qui? *tract.* 3 *diſt.* 3 *num.* 27 Neophyti ſunt irregulares, *ibid.*

Nere an licitum diebus Feſtis? *Tom. I. tract.* 10 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 18

Nomina, ſeu Chirographa, ſi minori pretio per tertium emantur, quam foret ipſum debitum principale in his litteris expreſſum, ad quem ſpectet lucrum, poſito, quod Emptor totum debitum obtineat? *Tom.* I. *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt n.* 102 *in Append. Addit. V. & ſeqq.*

Notæ veræ Eccleſiæ Chriſti, quæ? *tract.* 4 *diſt.* 3 *num.* 10 *& ſeqq.* Eæ conveniunt ſoli Romanæ Eccleſiæ, *num.* 27 *& ſeqq.*

Notitia præciſe ex Confeſſionali hauſta an, & quando liceat uti? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit. I. & II. poſt n.* 33

Novalium decimæ, cui ſolvendæ? Vide v. *Decimæ tui.*

Novalia impropriè talia ad quem ſpectent? *Tom.* I. *tr.* 11 *diſt.* 4 *Addit. II. poſt n.* 26

Novitio an negari poſſit votum ob defectum ex Confeſſione notum *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit.* I. *poſt num.* 33

Novitii, an ſub culpa teneantur recitare Horas Canonicas? *Tom.* I. *tract.* 6 *diſt.* 1 *num.* 19 Novitii Religionum libere teſtantur, *tr.* 8 *diſt.* 3 *num.* 42 Novitiorum teſtamenta, an ſubſint Decreto Concilii Tridentini, *num.* 43 *&* 44

Nummi poſt commixtionem fiunt accipientis, & cur? *Tom.* I. *tract.* 7 *diſt.* 5 *num.* 29 *&* 30

Nuntius, cui res commodata conſignatur reſtituenda Domino, ſi is cum ea aufugiat, quis luere debeat? *tr.* 8 *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 40

Nuptiæ propriè, quid? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 13 *n.* 2 Prohibentur fieri tempore Sacrato, *Ibid. & diſt.* 14 *num.* 12 Nuptiæ ſecundæ non ita probantur, ſicut primæ, *diſt.* 13 *num.* 44 An benedicendæ? *Ibid.*

O

O*Bjectum* turpe ſibi repræſentare cum deſiderio, ſi non eſſet peccatum, an liceat? *Tom.* I. *tr.* 9 *diſt.* 7 *poſt num.* 18 *Addit. IV.*

Oblatio late, & proprie accepta, quid? *tr.* 5 *diſt.* 1 *num.* 17 *& tr.* 11 *diſtinct.* 4 *num.* 9 *&* 10 Oblationes an ſint de præcepto faciendæ, *num.* 11 *& ſeqq.*

Oblationes ad quem ſpectent? *Tom.* I. *tr.* 1 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 13

Obligatio eliciendi actum Fidei, Spei &c. alia per ſe directè, alia per accidens, *tr.* 4 *diſt.* 2 *num.* 26 Obligatio civilis, & naturalis, quæ? *tract.* 8 *diſt.* 1 *num.* 33 Obligationis naturalis effectus, *num.* 34

Obligatio Antidoralis, unde ſit? *tract.* 5 *diſt.* 3 *n.* 42

Obligatio Legis quanta ſit, ex quo dignoſcendum? *tr.* 2 *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 28

Obligatio Legis, quandonam ceſſet, Vide v. *Lex an ceſſat.*

Obſervantia ſomniorum eſt ſpecies Divinationis, *tract.* 5 *diſt.* 2 *num.* 21 Et quale peccatum, *num.* 22 Vana obſervantia, quid? *tract.* 5 *diſt.* 2 *num.* 29 Et quomodo diſtinguatur a Divinatione, *num.* 30 Obſervantia ſanitatum, quid, *num.* 33 Et quo pacto hæc cognoſci poſſit, *num.* 34 Obſervantia eventuum, quid, & quomodo differat a Divinatione, *n.* 35 Vana obſervantia, ejuſque ſpecies, quale peccatum, *num.* 36 *&* 37 Quid in dubio num effectus excedat vires cauſæ naturalis, *num.* 40 *&* 41 Obſervantia ut virtus, quid? *tract.* 7 *diſt.* 2 *num.* 8

Occaſio peccandi proxima, & remota, quæ? *tract.* 14 *diſt.* 8 *num.* 45 Quid agendum circa conſtitutos in occaſione proxima peccandi, *num.* 44 Præſertim, ſi hæc facile relinqui nequeat, *num.* 46 Propoſitiones circa occaſionem proximam peccandi damnatæ, *n.* 47

Occaſio proxima quomodo, & quando fugienda? *tract.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 47 *Addit* I Eadem magis declaratur per varia Exempla, *ibid. Addit. II.*

Occidere ſe ipſum directè non licet abſque Divina revelatione? *Tom. I. tract.* 9 *diſt* 3 *num.* 9 Facta quorumdam Sanctorum excuſantur, *num.* 10 Indirectè ſe occidere ex juſta cauſa, non eſt illicitum, & varia hujus exempla, *num.* 11 *& ſeqq.* Non tenemur vitam ſervare, niſi mediis ordinariis, *n.* 13 *&* 14 Auctoritate publica poſſunt occidi malefactores, *num.* 15 Auctoritate etiam privata poteſt occidi iniquus aggreſſor pro tuenda vita, *num.* 16 Servato tamen moderamine Inculpatæ tutelæ, *num.* 17 *&* 18 Idem licet pro tuenda pudicitia, *num.* 19 *& ſeqq.* An liceat occidere ob defenſionem ſuarum facultatum, vel honoris, *num.* 22 Propoſitiones diverſæ circa hoc damnatæ, & cavendæ, *num.* 23 *& ſeqq.* Vide v. *Homicidium.*

Occidere quandonam liceat inſidiatorem etiam præveniendo eundem? *tr.* 9 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 18 Occidere cur liceat per modum inculpatæ tutelæ aggreſſorem in Bonis Fortunæ, & cur non in Bonis Famæ? *ibid. poſt num.* 30 *Addit. I.*

Occiſio, quandonam fieri dicatur per modum moderaminis inculpatæ tutelæ? *tract.* 9 *diſt.* 3 *poſt num.* 30 *Addit. II.* Occiſio ut fiat per modum inculpatæ tutelæ in Bonis Fortunæ, quanta debeat eſſe ſumma? *Ibid. Addit. III.* Occiſio, num fieri cenſeatur per modum inculpatæ tutelæ, ſi Fur, ſeu Raptor Bonorum Fortunæ jam ſit ſub actuali fuga cum re ablata conſtitutus? *ibid. Addit. IV. & V.*

Occiſio hoſtium quandonam licita? ubi varii caſus ponuntur, *tr.* 9 *diſt.* 3 *Addit. III. poſt n.* 14

Occiſio ſui ipſius, Vide v. *Suicidium.*

Occiſionem fœtus animati directè, vel indirectè procurantes, præſertim Clerici, quas pœnas incurrant, & quam difficulter diſpenſetur, *tract.* 9 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 37

Occiſus in duello an, & quando poſſit ſepeliri in loco ſacro? *tr.* 9 *diſt.* 3 *poſt num.* 45 *Addit. IV.*

Occidens alterum an, & quæ damna occiſi ſubſequentia teneatur reparare? *tract.* 9 *diſt.* 3 *num.* 51 *Addit. I. & II.*

Occidenti alterum quæ ſit a Confeſſario injungenda practice Pœnitentia? *ibid. poſt num.* 54 *Addit.*

Occiſio quænam poſt ſe trahat Irregularitatem, Vide v. *Homicidium quale.*

Oculus ſimplex, quis? *tr.* 1 *diſt.* 2 *num.* 13 Oculo carens eſt irregularis? *Tom.* II. *tr.* 13 *diſt.* 3 *num.* 29 Quid, ſi careat ſolo viſu oculi, præſertim ſiniſtri, *n.* 29 *&* 30

Odium DEI, an detur? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 7 *num.* 1 Et quale peccatum, *num.* 3 Odium proximi duplex, perſonæ, ſeu Odium inimicitiæ, & qualitatis, ſeu Odium abominationis, *n.* 2 Odium proximi quale peccatum, *n.* 4 *&* 5 Odium Inimicitiæ ſemper illicitum, non ſic Odium abominationis, *n.* 6 Corollaria de utroque, *n.* 7 *& ſeqq.* Cavendæ quoad propoſitum quædam Propoſitiones damnatæ, *n.* 10 *& ſeqq.* Odia reſtringi, & favores convenit ampliari, quomodo intelligendum? *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 2 *n.* 64 *& ſeqq.* Regulæ circa hoc obſervandæ, *num.* 66 *&* 67

Offenſa quid, & quomodo ea poſſit conjungi vel ſeparari ab injuria, ac damno? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt n.* 29

Officiales, an & ipſi poſſint emere chirographa, ſeu nomina minori pretio, quam foret debitum inibi contentum, atque ſibi ex ærario Principis integram ſatisfactionem præſtare? *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt num.* 102 *Addit. VII.*

Officiales Principum ſi intra annum ægrotent, an nihilominus integrum ſalarium accipere debeant? *tr.* 8 *d.* 4 *quæſt.* 10 *Addit. VI.*

Officium Divinum quoad certum Sanctum in una Diœceſi tranſlatum, an debeat recitari, ſi quis interea veniat in aliam, ubi id fuit jam perſolutum? *Tom. I. tr.* 6 *d.* 1 *poſt num.* 65 *Addit.* I. Officio Divino alterius Diœceſis an Viator, ſeu peregrinus ſe poſſit conformare; *ibid. Addit. II.* Item an tunc jam poſſit prævenire Veſperas conformiter ordinationi talis Diœceſis, etſi necdum ejuſdem terminos attigerit? *ibid. Addit. III.* Vide v. *Horas Canonicas.*

Officium Eccleſiaſticum, & Divinum, quod? *tr.* 6 *diſt.* 1 *num.* 2 Officium Eccleſiaſticum Nocturnum, & Diurnum, *num.* 3 Laudes, an poſſint ſeparari a Matutino? *ibid.* Officium totum conſtat ſeptem Horis Canonicis, *num.* 4 Vide v. *Horæ Canonicæ.* Officium Defunctorum in Die Commemorationis Animarum, an extra Chorum ſub præcepto dicendum, *num.* 35 *& ſeqq.* Officia Divina, quæ? *Tom.* II. *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 20. Officiorum Divinorum prohibitio tempore interdicti, quæ, *n.* 103 *&* 104.

Officium, quid, & an differat a Perſonatu, & Dignitate? *Tom.* I. *tr.* 11 *d.* 1 *n.* 14 *& ſeqq.*

Oleum, ut ſit materia Extremæ Unctionis, quale eſſe debeat? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 11 *num.* 5 Quid, ſi ei ſit admixtum balſamum, *n.* 6 An debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo, *num.* 7

Omnis res, per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem

Digitized by Google

dem diſſolvitur, quomodo *tr.* 14 *d.* 13 *num.* 55.

Onera Miſſarum, an poſſint propria Auctoritate, vel ſaltem per Epiſcopum diminui diminutis redditibus? *tr.* 14 *d.* 5 *Addit. I poſt num.* 91

Opera bona viva, mortificata, & mortua, quæ, & quomodo probiot? *Tom.* I. *tract.* 1 *diſt.* a *num.* 46 & *ſeqq.* Operum bonorum communicatio datur inter Fideles? *tr.* 12 *diſt.* 3 *nom.* 133 Vide *v. Suffragium*. Omnia opera bona reducuntur ad Orationem, Jejunium, & Eleemoſynam, *Tom.* II. *tr.* 14. *d.* 10 *n.* 19 Opera miſericordiæ, Vide *v. Miſericordia*.

Opera bona, Vide *v. Bona Opera*.

Opera corporis, & animæ, quæ? *Tom.* I. *tr.* 10 *diſt.* 1 *num.* 10 Opera ſervilia, ſeu mechanica, & non ſervilia, *num.* 11 Quæ opera diebus Feſtis prohibeantur, *num.* 12 & *ſeqq.* An die Feſto ſit prohibitum venari, & piſcari? *num.* 16 Scribere ob lucrum? *num.* 17 Pingere? *num.* 18 Iter facere? *num.* 20 Sartoribus veſtes reficere? *n.* 21 Molere *num.* 33 Actus judicii Forenſis exercere, *num.* 22 Quid de Typographis, *num.* 19 Advocato, vel Doctore? *num.* 23 Opera ſervilia per notabilem diei Feſti partem exercere, eſt mortale peccatum, *n.* 24 & *ſeqq.* Quæ cenſeatur pars notabilis diei, *num.* 25 Et quæ alia circa hoc conſideranda? *num.* 26 Quæ cauſæ excuſent exercentes opera prohibita, *num.* 27 & *ſeqq.* Quando excuſet neceſſitas, *num.* 28 & *ſeqq.* Vel occurſus lucri tranſeuntis, *n.* 34. Aut conſuetudo? *num.* 35. Opera pro lucrando Jubilæo, quæ & qualiter peragenda? *tract.* 12 *diſt.* 3 *num.* 103 & *ſeqq.* Quomodo tunc eorum commutatio fieri poſſit, *num.* 109

Opera Servilia diebus feſtis prohibita, quæ? *tr.* 10. *d.* 1 *Addit. poſt n.* 18

Opera Servilia, an ibi liceant cauſa pietatis? *ibid. Addit. poſt n.* 32

Opera quænam alia liceant feſtivis diebus vi Conſuetudinis? ubi de aliquibus pro praxi indagatur in ſpecie *ibid. Addit. poſt n.* 35

Opera Jubilæi, quomodo perſolvenda? Vide *v. In Jubilæo qualiter*.

Operas, quas, & quando poſſint exigere Domini a ſuis ſubditis? *tr.* 7 *diſt.* 3 *poſt n.* 3

Opifices, & artifices, quandonam arguendi ſint invidiæ, ſi optent præ aliis aſſumi ad laborandum? *tr.* 3 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 28 Opifices, quomodo in ſuis opificiis poſſint decipere, & ſic animas ſuas gravare? *tract.* 8 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 15 Opifices, qualiter peccent excedendo apud Dominos pretium ſuorum laborum propter honoraria, quæ dederunt eorum Famulis? Vide *v. Mercatores qualiter*.

Opinio probabilis, quæ *tr.* 1 *d.* 3 *num.* 40 & 41 Opinio probabilis probabilitate intrinſeca, & extrinſeca, *num.* 42 Eſt alia magis, alia minus probabilis, & tuta, *num.* 43 Per probabilitatem quantumvis tenuem, quid intelligatur? *num.* 44 & *ſeqq.* Fruſtra poſt factum inquiritur ſententia probabilis, *n.* 51 Opinionem probabilem, relicta probabiliori, an liceat ſequi? *n.* 52 & *ſeqq.* Vide *v. Conſcientia*. In Medicina, & Jure, quomodo dentur opiniones probabiles? *num.* 66 Circa Miſteria Fidei non licet ſequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori, & cur? *num.* 54 & *tract.* 4 *diſt.* 1 *num.* 30 & 31

Opinionum probabilitas, quid conferat ad Indulgentiam? *tr.* 13 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 130

Optatio objecti turpis ſub conditione, an ſit peccaminoſa? *v. Objectum turpe*.

Oratio varie accipitur, *tr.* 5 *d.* 1 *num.* 45 Oratio propriiſſime accepta, *num.* 46 Oratio mentalis, vocalis, publica, & privata, quæ, *n.* 47 Oratio aliqua eſt præcepta, *num.* 48 Quibus temporibus urgeat præceptum Orationis, *num.* 49 Quæ bona recte per Orationem poſtulentur a Deo, *num.* 50 Oratio debite facta habet infallibilem effectum, *num.* 51 Sed quatuor ad hoc requiruntur conditiones, & quæ, *num.* 52 & *ſeqq.* Cauſa, cur multi petant, nec acquirant, quæ, *num.* 57 Orationes noſtræ debite factæ nunquam ſunt irritæ, etiam pro bonis temporalibus, *num.* 58 Cautela petentium bona temporalia, *num.* 59 Oratione quotidiana, an remittantur peccata venialia? *tr.* 3 *diſt.* 2 *num.* 34 Orationes Fidelium, aliaque juſtorum opera valent ſpecialiſſime, generaliſſime, & ſpecialiter? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 5 *num.* 69

Oratio mentalis. Quotidie vacantibus Orationi mentali, quænam Indulgentia ſit conceſſa? *Tom.* I. *tract.* 5 *diſt.* 2 *ſub num.* 59 † *Vide v. Indulgentia*.

Oratorium, quid? *tract.* 14. *diſt.* 5 *poſt n.* 136 *In Append. I Addit. I.*

Oratoria, quomodo in praxi concedantur? ubi ſingula notabilia ſimilis Formulæ declarantur, *tr.* 14 *diſt.* 5 *poſt quæſt.* 10 *Appendic. I. Addit. XI.*

In Oratoriis privatis, & Cameris an liceat de facto Regularibus celebrare? *ibid. Addit. II. III. & IV.* Item num Epiſcopis? *ibid. Addit. IV. & poſt n.* 136 *Addit. VI* Item quandonam prædicti aliis pariter licentiam illic celebrandi concedere queant? *ibid. poſt n.* 136 *Addit. V. & VI.*

In Oratoriis privatis quomodo, & quotupliciter Romæ detur licentia celebrandi? *ibid. Addit. VII. ac ſeqq.* Ubi & praxis petendi tale Oratorium.

Ordo Sacramentum imprimit Characterem, *tract.* 14 *diſt.* 2 *n.* 46 & *ſeqq.* An ſit neceſſarium, *num.* 71 Ordo varie ſumitur, *tract.* 14 *diſt.* 12 *n.* 2 Et pro præeminenti gradu in Eccleſia, & pro actuali Ordinatione, *num.* 3 & *ſeqq.* Sacramentum Ordinis, quid, *num.* 6 Ordines ſunt ſeptem, *num.* 9 Quid de prima Tonſura, *num.* 10 Ac Epiſcopatu? *num.* 13 & 14 Omnes, & ſinguli Ordines ſunt verum Sacramentum, *num.* 15 Et cauſant ſpecialem Characterem, *ibid.* Conſtituunt tamen unum Sacramentum, & quo modo? *diſt.* 1 *num.* 10 & *diſt.* 12 *num.* 16 Ordinum generatim, & ſingulorum in ſpecie, quæ materia, & forma, *n.* 17 18 & *ſeqq.* Solvuntur objectiones notabiles contra eas *num.* 34 36 & *ſeqq.* Ordines ſacri ſeu Majores, qui, & cur ſic dicantur, *num.* 39 Clerici in Sacris, an vi voti Sacris Ordinibus annexi teneantur ad Continentiam, *num.* 27 & *ſeqq.* Ordines non ſacri, ſeu Minores, *num.* 40 Soli maſculi ſunt capaces Ordinis, non fœminæ *n.* 41 Sine Baptiſmo non recipitur Ordo, *n.* 43 Poteſt recipi & valide, & licite, *n.* 44 Infans an, & quomodo poſſit ordinari, *n.* 45 & 46 Ad Ordines requiritur Confirmatio, *n.* 47 In ordinandis requiritur debita ſcientia, *n.* 48 Vitæ, morumque probitas, *nu.* 49 Ac legitima ætas, & qualis, *n.* 50 & 51 Quid juris, ſi quis ordinetur ante legitimam ætatem, *n.* 52 & 53 *ac tr.* 13 *diſt.* 3 *n.* 17 Aut per ſaltum? *cit. num.* 17

Ordinis Miniſter ordinarius eſt Epiſcopus, *tract.* 14 *diſt.* 12 *num.* 54 An poteſtas conferendi Ordines minores poſſit concedi ſimplici Sacerdoti, *n.* 55 Epiſcopus ſine Dimiſſoriis licite non ordinat alienum ſubditum, *n.* 56 Subditus Epiſcopi, quibus modis quis efficiatur, *num.* 57 Ordines, quo tempore ſint conferendi, *num.* 58 & *ſeqq.* An minores poſſint recipi una cum Subdiaconatu, *num.* 63 Sine titulo nemo admittendus eſt ad Ordines ſacros, *n.* 64 Quid de Ordinibus minoribus, *num.* 65 Materiæ Ordinis contactus phyſicus, an requiratur, *num.* 67 & *ſeqq.* Ad ſacros Ordines ſervi promoveri an poſſint? *diſt.* 14 *n.* 61 Ordinis impedimentum reſpectu Matrimonii declaratur, *num.* 74 & 75

Quoad Ordines qualiter incurratur ſuſpenſio? *tract.* 13 *diſt.* 2 *poſt n.* 89 *Addit.* I.

Ordines Minores, an conferre poſſint Abbates etiam non ſubditis? *tract.* 14 *d.* 12 *Addit. I. poſt num* 55

Ordo a quonam Epiſcopo conferri debeat? *ibid. poſt n.* 57 *Addit.* I. Et quid, ſi Ordinandi ſint Diœceſis nullius, vel Regulares? *ibidem Addit.* II Ordines, an poſſint conferri Regularibus extra tempus ordinarium? *ibid. Addit.* II. *poſt n.* 59 Ordo presbyteratus, qualiter obtineatur diſpenſatione? *tr.* 14 *d.* 12 *Addit. III. poſt n.* 53 De Ordinibus plura remiſſive *ibid. Addit. II. poſt n.* 69

Ordines quandonam extraneo poſſint ab Epiſcopo conferri? Vide *v. Epiſcopus*.

Ordinandi qualiter ex hac Theologia Morali inſtrui queant; & cuinam materiæ ibidem utiliter ſtudere debeant? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 12 *Addit. poſt n.* 48

Ordinandi quidnam obſervare debeant, ut licite ordinentur? *tract.* 14 *d.* 12 *Addit. I. & ſeqq. poſt n.* 53

Ordinatus per ſaltum, vel ante legitimam ætatem, an fiat irregularis, vel ſuſpenſus? *tr.* 13 *diſt.* 3 *n.* 17 & *tr.* 14 *d.* 12 *num.* 53 Sacerdotes noviter ordinati, quam intentionem conſecrandi cum Epiſcopo formare debeant? *tr.* 14 *diſt.* 5 *num.* 140 & *ſeqq.*

Ordinati an, & qualiter obligentur ad preces ab Epiſcopo Ordinante impoſitas? *ibid. Addit.* I. *poſt n.* 69

Ordinati in Sacerdotium an vere cum Epiſcopo ſub Ordinatione ſacrificent? Vide *v. Neomyſtæ*.

Oſcula inter ſolutos, Vide *v. Impudicitia*.

Oſ la-

Oſtiariatus, quid? *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 7 Ejus materia, & forma, *n.* 18 Officium Oſtiarii, *ibid.*

P

P*Actum* quotuplex? *Tom. I. tract.* 8 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 9
Pactum requiritur ad Simoniam? *tr.* 5 *d.* 3 *nu.* 40 & *ſeqq.* Unde colligendum, an quid detur, vel accipiatur ex pacto Simoniaco, nec ne? *n.* 46 Pactum, quid? *tr.* 8 *d.* 1 *num.* 3 & *ſeqq.* Vide v. *Contractus.* Pactum Antichriſeos, quid *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 50 Pactum legis commiſſoriæ, quid, *n.* 53 Et an valeat in Pignoribus, *n.* 54
Pactum, an liceat adjicere Matrimonio de una parte prolium educanda in hæreſi? Vide v. *Matrimonium Hæretici.*
Pagani, qui? *tr.* 4 *d.* 4 *num.* 4 & 5 An obligentur legibus Eccleſiaſticis? *tr.* 2 *diſt.* 3 *n.* 5 & *ſeqq.*
Cum Paganis, an, & quando liceat communicare? Vide v. *Cum Judæis.*
Palpo quis, & quando teneatur ad reſtitutionem? *tr.* 9 *d.* 5 *num.* 50
Pannifex, ſi ex aliena lana faciat pannum, quis dominus ejuſdem? Vide v. *Piſtor.*
Pannificum Deceptio, Vide v. *Opifices.*
Panis triticeus eſt materia apta Conſecrationis Eucharisticæ, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 4 *num.* 10 & *ſeqq.* Panis triticeus, quis, *n.* 11 & *ſeqq.* Et qualis eſſe debeat, *n.* 15 & *ſeqq.* An ſufficiat etiam alius panis, *num.* 13 & *ſeqq.* Panis vi Conſecrationis tranſubſtantiatur in Corpus Chriſti, *num.* 52 Nihilominus proprie non annihilatur, *n.* 53 & 54
Panis hordeaceus, an ſit materia valida Conſecrationis? *tr.* 14 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 14
Panis & Vinum quomodo in Conſecratione debeant eſſe præſentes? *tr.* 14 *d.* 4 *poſt quæſt.* 4 *in Append. Addit.* I.
Papa, an obligetur præceptis totius Eccleſiæ? *Tom.* I. *tr.* 2 *d.* 3 *num.* 18 Papa diſpenſat in omni lege Eccleſiaſtica, non vero Divina, *tr.* 2 *d.* 4 *num.* 13 Poteſt tamen legem Divinam interpretari, *n.* 14 Quomodo cenſeatur diſpenſare in votis, juramentis &c. cum tamen hæc obligent Jure Divino, *n.* 25 & 26 Papa eſt caput viſibile Eccleſiæ? *tr.* 4 *d.* 3 *n.* 3 & 5 An poſſit involvi crimine Simoniæ? *tr.* 5 *diſt.* 3 *num.* 37 Habet poteſtatem diſpenſandi in votis, *tr.* 6 *diſt.* 3 *n.* 42 43 & *ſeqq.* Habet poteſtatem conferendi Beneficia totius Mundi, *tr.* 11 *diſt.* 1 *num.* 30 Solet conferre jure præventionis, *n.* 31 & 32 Et jure devolutionis, *n.* 31 & 33 Et jure concurſus, quomodo, *n.* 31 35 & 36 Quid juris, ſi idem Beneficium a Papa, & inferiore duobus conferatur, *n.* 36 Papa poteſt Indulgentias conferre? *tr.* 12 *diſt.* 3 *num.* 27 Papa diſpenſat in omni irregularitate? *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 3 *num.* 70 Papa ordinarie non reſervat ſibi peccatum, niſi ob annexam excommunicationem? *tract.* 14 *diſt.* 9 *n.* 5 Corollaria circa hoc, *num.* 6 & 7 Papa, an poſſit diſpenſare in matrimonio rato Fidelium? *tract.* 14 *diſt.* 13 *num.* 60 & 61 Ac in impedimentis matrimonium dirimentibus? *tract.* 14 *d.* 14 *num.* 157
Paramenta Eccleſiæ, Vide v. *Miſſæ requiſita.*
Paraphernalia Uxoris, Vide v. *Maritus.*
Paraſceves die an poſſit aliquando legi Miſſa? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 110 *Addit. II.*
Parentum honor tria comprehendit? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 2 *n.* 2 & *ſeqq.* Reverentia parentibus debita, in quo conſiſtat, *num.* 4 Et contra eam qualiter peccetur, *num.* 5 Parentibus debetur amor, *num.* 6 Non tamen hi ſunt præferendi Deo, *num.* 7 Parentibus præſtanda obedientia, & in quibus, *num.* 8 Invitis parentibus an poſſit filius ingredi Religionem, *n.* 9. Quid, ſi hi ſint in gravi neceſſitate, *num.* 10 & 11 Parentum obligatio erga liberos, *num.* 12 Hæc generatim tria involvit, quæ, *num.* 13 & *ſeqq.* An pater, vel mater teneatur alere prolem, *num.* 14 & *ſeqq.* Parentes debent theſaurizare filiis, quomodo, *num.* 17 Tenentur eos inſtruere in neceſſariis ad ſalutem? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 2 *num.* 18 Et ipſis relinquere libertatem circa electionem ſtatus, *num.* 19 Parentum nomine, qui omnes hic comprehendantur? *num.* 20 Parentum conſenſus non requiritur ad valorem matrimonii filiorum, *Tom. II. tract.* 14 *d.* 13 *num.* 36 Debet tamen ordinarie prærequiri, *num.* 37 & 38
Parentum Donationes factæ Liberis, an teneant, & utrum ſint mortuis Parentibus computandæ in diviſionem hæreditatis? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 2 *poſt num.* 26 *in Appendice Addit. I. & II.*
Parochiani, an extra Parochiam ſuam, ubi eſt Feſtum, poſſint alibi laborare? *tr.* 2 *diſt.* 3 *num.* 33 An inde mane exeuntes teneantur prius Miſſam audire, *num.* 35 & *ſeqq.*
Parocho celebraturo, & recordanti, ſe non jejunum, quid agendum? *tr.* 1 *diſt.* 3 *num.* 24 Parocho an credendum circa Legata pia a defuncto relicta? *tr.* 8 *diſt.* 3 *num.* 27 & 28 Parochi, an diſpenſare valeant cum Parochianis in jejunio, *tr.* 10 *diſt.* 2 *num.* 77 Parochi, quo jure, & quomodo teneantur reſidere? *tr.* 11 *diſt.* 1 *num.* 68 75 & *ſeqq.* Parochus, an aſſiſtat matrimonio ut Miniſter, vel ut Teſtis auctorizabilis? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 13 *num.* 21 & *ſeqq.* Parochi præſentia ad valorem matrimonii juxta Concilium Tridentinum, qualis requiratur? *tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 136 An ſufficiat præſentia Parochi vi detenti, aut contradicentis, *num.* 137 Cujus Parochi præſentia requiratur, *num.* 138 & 139 Varia dubia circa præſentiam Parochi quoad valorem matrimonii ſolvuntur, *num.* 142 & *ſeqq.* Vide v. *Sacerdos*, & v. *Clericus.*
Parochi, quandonam teneantur applicare Miſſam pro ſuis ovibus? *tract.* 14 *diſt.* 5 *Addit.* I. & *ſeqq. poſt num.* 86 * Pro hac obligatione determinanda non ſunt attendendi redditus Beneficii. *ibid.* † Parochus vagorum quoad Matrimonium, quis? *tract.* 14 *diſt.* 14 *poſt num.* 139 *Addit. I.* Item quis militum? *ibid. Addit. II.* Uti & Hæreticorum? *ibid. num.* 151 & *poſt num.* 81
Parochi, ex quibus Cauſis poſſint abeſſe a ſua Parochia, & quanto tempore? *Tom.* I. *tract.* 11 *diſt.* 1 *Addit.* I. & II. *poſt num.* 80
Parochi non ſint rigidi in exactione redditunm ſtolæ quoad pauperes, *tract.* 5 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 30
Parochus, ut valide aſſiſtat Matrimonio, an neceſſario debeat eſſe Sacerdos? *Tomo* II. *tr.* 14 *diſt.* 14 *Addit. poſt num* 137
Partes Prudentiæ, Juſtitiæ &c. aliæ ſubjectivæ, aliæ potentiales, aliæ integrales, *Tom.* I. *tract.* 7 *diſt.* 1 *num.* 6
Paterfamilias, qualiter poſſit tentare fidelitatem ſui Famuli? Vide v. *Pecunia an publico.*
Patientia, quid? *tract.* 7 *diſt.* 1 *num.* 36
Patria poteſtas in Filiosfamilias quando finiatur? *tract.* 7 *diſt.* 4 *Addit II. poſt num.* 13
Patrinus in Baptiſmo adhibendus? *tract.* 14 *diſt.* 3 *num.* 40 Patrinus in Confirmatione debet intervenire, *n.* 54 Et alius a Patrino in Baptiſmo, *num.* 55 Patrinus cum quibus contrahat cognationem ſpiritualem? *ibid.* & *diſt.* 14 *num.* 113 & 114
Patrinus, quandonam contrahat cognationem cum Baptizando? *tract.* 14 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 40
Patronus Eccleſiaſticus habet ſex menſes ad præſentandum, Laicus quatuor, *Tom. I. tr.* 11 *diſt.* 3 *num.* 28 & 29 Iſte nequit variare in præſentando, ſicut Laicus, *num.* 30 & 31 Quid juris, ſi plures a Patrono Laico præſententur, *num* 32 Quid, ſi præſentet indignum, *n.* 33 Patrono quatuor jura competunt, *num.* 43. Et quomodo jus præſentandi, *num.* 44 & *ſeqq.* Collatio Beneficii ſine conſenſu Patroni, an valeat, *n.* 45 & *ſeqq.* Patronus, an poſſit ſe ipſum præſentare, *n.* 48 & *ſeqq.* Vel ſuos filios, aut conſanguineos, *n.* 51 Quid juris, ſi plures ſint Patroni, & diſcordent in præſentando, *num.* 52 & 53 Patrono debetur honor, *num.* 54 Competit ei jus defendendi Eccleſiam, *num.* 55 Quæ ipſi non liceant, *num.* 56 Patrono egenti ſuccurrendum ab Eccleſia, & quomodo, *num.* 57 & 58 Patronus, Vide v. *Jus Patronatus.*
Pauperes præſertim ægroti, an ſuſtentandi ſint cum gravi diſpendio proprii ſtatus? *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 41
Pauperes Conſanguinei, Vide v. *Conſanguinei Pauperes.*
Pauperes an, & quando comparenti Domino teneantur reſtituere, ſi eodem abſente res alienæ furto ablatæ ipſis a fure, vel altero bona fide fuerint donatæ? *Tom. I. tract.* 9 *diſt.* 5 *poſt num.* 72 *Addit. I.*
Pauperes Conjuges, an poſſint debitum alteri conjugum petenti denegare ex eo, ne proles multiplicentur? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 13 *Addit.* I. & II. *poſt num.* 81

Pax eſt actus, ſeu potius effectus Charitatis, *Tom. I. tract. 4 diſt. 6 num.* 29

Peccator in ſtatu peccati mortalis, an per bona opera quidpiam mereatur? *tr. 1 diſt.* a *num.* 45 47 & 48 Peccator non diu moraliter evitat novum peccatum, *tr. 10 diſt. 3 num.* 8

Peccatum commiſſionis? & omiſſionis, quid? *tr. 1 diſt. 1 num.* 17 & *tr. 3 diſt. 1 num.* 10 & 11 Quo tempore peccatum tum commiſſionis, tum omiſſionis, veluti indirecte, ſeu in cauſa dumtaxat voluntarium, contrahatur? *tract. 1 diſt. 1 num.* 17 18 & *ſeqq.* Peccati cauſam tollere, quando quis teneatur, *num.* 16 Ob peccatum in cauſa dumtaxat voluntarium, quando incurrantur pœnæ, ac inhabilitates, *num.* 25 Peccatum generaliſſime? *tr. 3 diſt. 1 num.* 2 Peccatum artis & naturæ, *num.* 2 Peccatum animi, *num.* 3 Hoc dividitur in originale, *num.* 5 & 6 in peccata carnalia & ſpiritualia *num.* 7 & 8 In peccatum ex ignorantia paſſione, & malitia? *Tom. I. tr. 3 d. 1 n.* 12 & *ſeqq.* In peccatum actuale, & habituale *n.* 15 & *ſeqq.* Contra peccatum originale quale antiquitus remedium? *Tom. II. tr. 14 d. 1 n.* 14

Peccatum actuale, quid? *Tom. I. tract. 3 diſt. 1 num.* 16 & 17 In eo ſunt duo conſideranda, materiale ſcilicet, & formale, *num.* 19 Non conſiſtit formaliter in poſitivo, ſed privativo, *num.* 20 & *ſeqq.* Peccati auctor non eſt Deus, *num.* 20 & *ſeqq.* Ejus cauſa propria, & interna eſt ſola voluntas creata, *num.* 27 dantur etiam cauſæ externæ ipſius, quæ, *num.* 28 Poſt actum peccati remanet aliquid in homine, unde is denominatur peccator, *n.* 30 Iſtud in S. Scriptura dicitur *Macula*, *num.* 31 Poſt actum peccati mortalis plura eveniunt in homine quæ, *n.* 35 & *ſeqq.*

Peccatum habituale, quid? *tract. 3 diſt. 1 num.* 32 Illud qua tale, an addat novam malitiam, *num.* 33 & 34 An conſiſtat in reatu culpæ, *num.* 30 & *ſeqq.* Cur potius conſiſtat in reatu culpæ, quam privatione gratiæ, *n.* 38

Peccatorum diſtinctio ſpecifica moralis, unde ſit deſumenda? *tract. 3 diſt. 1 num.* 39 40 & *ſeqq.* Ex an inferatur ex ſola diverſitate præceptorum, *num.* 43 & *ſeqq.* Corollaria circa hoc, *n.* 46 & *ſeqq.* Unde deſumatur diſtinctio numerica moralis peccatorum, *num.* 50 & *ſeqq.* Peccata interna quomodo multiplicentur numero? *num.* 55 Sicut & peccata, quæ opere externo perficiuntur, *num.* 56 Unico actu occidens decem homines, an committat unum numero peccatum? *num.* 57 & *ſeqq.* Quid dicendum de actibus pravis & incompletis, *num.* 59 & *ſeqq.*

Peccatum mortale, & veniale, quid? *tract. 3 diſt.* 2 *num.* 1 & 2 In quibus conveniant, ac differant, *n.* 3 & 4 Ad quocumque peccatum actuale requiruntur tres conditiones, *num.* 5 & *ſeqq.* Ad peccatum mortale requiruntur alia tria, *num.* 8 & *ſeqq.* Quænam cenſeatur perfecta advertentia, & ſufficiens ad peccatum mortale, *n.* 10 & 11 Signa, quibus in dubio diſcerni poſſit conſenſus perfectus ab imperfecto, *n.* 12 Peccatum veniale triplex, ex genere ſuo, ea parvitate materiæ, & ex imperfectione actus, *n.* 13 Peccatum mortale aliud ex genere ſuo, aliud ex accidenti, *n.* 14 Peccatum ex genere mortale tribus modis ſit veniale per accidens, *n.* 15 Econtra veniale, quot modis fiat per accidens mortale, *n.* 16 & *ſeqq.* Peccata venialia quibus modis remittantur, *n.* 25 & *ſeqq.* Capitalia quæ, & cur ſic appellentur, *tract. 3 diſt. 3 n.* 1 Per omne peccatum mortale amittitur Charitas, non Fides & Spes, *tr. 4 diſt. 1 num.* 14 Peccata in Spiritum Sanctum, quæ? *tract. 4 d. 5 num.* 16 Peccata verborum maxime ſunt ea intentione dicentis dijudicanda, *tract. 5 diſt. 3 num.* 58 & *tract. 6 diſt.* 2 *num.* 10 & 30

Peccatum Theologicum, & Philoſophicum quid? *tract. 3 diſt. 1 Addit. poſt num.* 2 Peccatum Philoſophicum, num bene pronuntietur peccatum grave, quin ſit offenſa Dei *ibid.* Ad peccatum qualiter Deus concurrat? *ibid. Addit. poſt num.* 24 Peccatum veniale, & mortale circa idem objectum, quomodo diſtinguantur ſpecie? *ibid. Addit. poſt num.* 42

Peccata venialia, quomodo remittantur? Vide *Venialia peccata.*

Peccatum an, & quando cenſeatur moraliter interruptum, ac numero multiplicatum per ceſſationem ab actu peccaminoſo? *ibid. Addit. poſt num.* 53

Peccata externa completa an, & quando multiplicari cenſeantur numero toties, quoties actus externi fuerint repetiti? *ibid. poſt num.* 61 *Addit.* I. & II.

Peccata quot numero committat intermittens per aliquod tempus reſtitutionem, aut Voti executionem? *ibid. Addit.* III. IV. & V.

Peccatum quale ſit, ſi malitia tantum advertatur in genere? *tract. 3 diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 12

Peccata ſpecialia Principum, Ducum, & Militum in Bello, *tract. 4 diſt. 7 poſt num.* 50 *Addit.* IV.

Peccata negative dubia, item illa, quæ ſciuntur certo commiſſa, ubi tamen dubitatur de eorum Confeſſione, quandonam ſint iterum in Confeſſionali repetenda? *Tom. II. tr. 14 d. 7 Addit.* I. & II. *poſt n.* 56

Peccatum reſervatum, Vide *Reſervatio.*

Peccatum contra naturam, quid & quæ ſpecies ejus? *Tom. II. tr. 9 diſt. 4 num.* 43 & *ſeqq.* Indebitus concumbendi modus, quid, & quale peccatum? *num.* 65 & 66 Peccata contra naturam diſtinguuntur ſpecie, *num.* 67 & 68 Contra peccatum originale, quale remedium fuerit antiquitus? *Tom. II. tr. 14 diſt. 1 num.* 14 Peccatum originale, & peccata actualia ante Baptiſmum commiſſa non ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ, *tract. 14 diſt. 6 num.* 12 Quid de aliis peccatis, *num.* 9 13 17 & *ſeqq.* Vide *Pœnitentiæ Sacramentum.* Peccata mortalia, quomodo omnia ſint confitenda? *tract. 14 diſt. 7 num.* 30 & *ſeqq.* Peccata, quomodo remittantur, quando nequit fieri Confeſſio materialiter integra, *num.* 44 Vide *Confeſſio.* Peccata dubia, an ſint neceſſario confitenda, *num.* 54 & *ſeqq.* Dimiſſa culpa non ſemper remittitur tota pœna peccatis debita, *tract. 14 diſt. 10 num.* 2

Pecora maleficio infecta, quomodo liberanda? *tract. 14 diſt. 8 poſt num.* 43 *Appendice* I. *Additione* XII.

Peculium Filiifamilias adventitium, quotuplex? Vide *Filiifamilias peculium.*

Peculium, unde ſic dictum? *Tom. II. tract. 7 diſt. 4 num.* 9 Peculium Filiifamilias caſtrenſe, quaſi caſtrenſe, profectitium, & adventitium, quid, *n.* 10 & *ſeqq.*

Pecunia, an publico loco exponi poſſit ad probandam aliorum fidelitatem? *Tom. II. tract. 4 diſt. 7 Append. poſt n.* 28 *Addit.* VI.

Pecuniam auream alteri ſolvendam accipiens famulus, vel nuntius, an poſſit prius permutare retento lucro? *tract. 8 diſt. 4 num.* 79 & 80 Pro ſola carentia pecuniæ in mutuo nihil poteſt exigi, *num.* 40 & 41

Penſio, quid? *tract. 11 diſt.* 2 *num.* 41 Reſervata Penſione an liceat reſignare Beneficium, *num.* 40 42 & 43 An in reſignatione, & permutatione Beneficiorum poſſit per Epiſcopum conſtitui Penſio, *num.* 43 & 53

Penſio Clericalis, & Laicalis quid? & utrum Penſionarius habeat obligationes, *tr. 11 diſt. 1 Addit. poſt num.* 17

Percuſſor notorius Clerici, quis? *Tom.* II *tr. 13 diſt.* 2 *n.* 37 Excommunicatio in percuſſores Clericorum lata declaratur, *tr. 13 d. 2 n.* 58 & *ſeqq.*

Percuſſor Clericorum, quandonam excuſetur ab Excommunicatione? *tr. 13 diſt.* 2 *Addit. poſt n.* 70

Peregrini, an ſe poſſint conformare Officio Divino alterius loci, quem pertranſeunt, & quomodo? *Tom. I. tr. 6 diſt. 1 poſt num.* 65 *Addit.* II. & III

Peregrinorum ab inteſtato morientium Bona, ad quem pertineant? *tr. 7 diſt. 5 Addit. poſt num.* 5

Peregrini, & advenæ, an obligentur particularibus legibus, & conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt? *tr.* 2 *diſt. 3 num.* 20 & *ſeqq.*

Periculum mortis, quomodo differat ab articulo mortis? Vide *Sacerdos non approbatus.*

Periculum proximum, Vide *Occaſio proxima.*

Perjurium quid? *tr. 6 diſt. 2 num.* 28 Eſt peccatum mortale? *ibid.* In perjurio non datur levitas materiæ, *num.* 29 Poteſt tamen id fieri veniale ex defectu voluntarii, ac deliberationis, *num.* 30

Perjurium, Vide *Juramentum*, & *Jurare.*

Permutatio Beneficiorum, quomodo fieri poſſit? *tr. 11 diſt.* 2 *num.* 44 Forma, & modus permutandi Beneficia, *num.* 47 In permutatione Beneficiorum, an pro habente pinguiores proventus poſſit ſuppleri pretium? *num.* 48 & *ſeqq.* Nequeunt Eccleſiaſtici proventus permutari ſine Beneficio, *num.* 51

Permutatio Beneficiorum quomodo debeat eſſe immunis ab omni præcedendi pacto? *tr. 11 d.* 2 *Addit. poſt n.* 46

Perſeverantia, quid? *tract. 7 diſt. 1 num.* 36

Perſonatus, quid, & an differat a Dignitate, & Officio? *tract. 11 diſt. 1 num.* 14 & *ſeqq.*

Perti-

Pertinacia ad hæreſin requiſita, in quo conſiſtat? *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 13 16 *& ſeqq.*

Peſtis quid & quotuplex *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 6 *Append. poſt quæſt.* 5 Peſtis quæ ſigna? *ibid. Addit. III.* Peſtis tempore quæ ſit obligatio adminiſtrandi Baptiſmum *Addit. IV.* Item Sacramentum Pœnitentiæ? *Addit. V. & VI.* An Peſtiferis quoque ex obligatione ſit conferendum Sacramentum Euchariſtiæ *Addit. VII.* Item Sacramentum Extremæ Unctionis *Addit. VIII.*

Peſtis tempore qualia remedia applicare, & quas præcautiones facere debeant Miniſtri Sacramentorum? *ibid. Addit.* IX.

Peſtis tempore quænam ſint obſervanda in Collegiis & Monaſteriis? *ibid. Addit.* X. Quid Parochis, vel aliis Confeſſariis? *Tom. I. tr.* 51 *d.* 5 *poſt num.* 30 *Addit. II.*

Peſtis, ſi omnino ſæviat, an non ſaltem tunc Teſtamento competant aliqua ſpecialia Privilegia? *tr.* 8 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 34

Phyſiognomia eſt ſpecies Divinationis, & quæ partes ejus? *tract.* 5 *diſt.* 2 *num.* 20 Naturalis eſt licita, *ibid.*

Picturæ ò *Scenæ*, quandonam dicantur ſcandaloſæ, & quid cum iis agendum? *tr.* 4 *d.* 7 *poſt n.* 28 *in Append. Addit.* III.

Pietas varie accipitur, & quid ſit? *tr.* 7 *d.* 2 *n.* 7 *& tr.* 9 *d.* 2 *n.* 3

Pignus quomodo differat a Commodato? *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 29 Pignus, unde ſic dictum? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 49 Quomodo differat ab Hypotheca? *ibid.* In pignoribus an liceat pactum Antichreſeos? *num.* 50 *& ſeqq.* Vel pactum Legis Commiſſoriæ? *num.* 53 *&* 54

Pingere die Feſto, num licitum? *tract.* 10 *diſtinct.* 1 *num.* 16

Pingere diebus Feſtis, num licitum acu Phrygia? *tr.* 10 *d.* 1 *Addit. poſt num.* 58

Piſces capti, Vide *Peræ captæ.*

Piſtor, ſi ex alieno frumento bona fide empto conficiat panem, ad quem ſpectet ejus dominium? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 24 Piſtorum deceptio, Vide *Opifices.*

Plagium, quid? *tr.* 9 *d.* 5 *n.* 3

Plantatio, quomodo ſit modus acquirendi rerum dominium? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 32

Plebeji, quomodo credant Articulis Fidei ob propoſitionem Concionatoris? *tr.* 4 *d.* 2 *n.* 9

Pœna ipſo jure inflicta, ſeu latæ ſententiæ, & pœna ferendæ ſententiæ, quæ? *tr.* 2 *d.* 2 *num.* 35 Pœnæ, quando cenſeantur eſſe latæ, vel ferendæ ſententiæ, *num.* 36 *& ſeqq.* Pœnam an teneatur Reus ſubire ante ſententiam Judicis? *num.* 34 39 *& ſeqq.* Pœnæ ob peccatum in cauſa dumtaxat voluntarium, quando incurrantur? *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 25 Pœnæ contra Simoniacos ſtatutæ, quæ? *tract.* 5 *diſt.* 3 *num.* 47 *& ſeqq.* Pœnam nemo imponere poteſt, niſi Superior, quomodo? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 39

Pœna Canonica, quid? *Tom. II. tract.* 13 *diſt.* 5 *num.* 45 *& ſeqq.* Pœnæ Canonicæ, quot? *num.* 48 *& ſeqq.*

Pœnitens ſollicitatus in Confeſſionali ad turpia, an teneatur denuntiare Confeſſarium? *tr.* 14 *d.* 8 *num.* 63 *& ſeqq.* Vide *Solicitatio in Confeſſionali.*

Pœnitentes executionem Voti, vel reſtitutionem intermittentes in Bonis Famæ, vel Fortunæ, quomodo in Confeſſione circa numerum peccatorum examinandi? *Tom. I. tr.* 3 *d.* 1 *poſt n.* 61 *Addit. V.*

Pœnitentia quam in praxi ſit injungenda confitenti Homicidæ? Vide *Homicidæ confitenti.*

Pœnitentiæ Sacramentum, qualem requirat dolorem, & an ad eundem debeat concurrere neceſſario aliquis actus remiſſus amoris benevoli erga Deum? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 6 *poſt num.* 48 *Addit. I. II. III. & IV.*

Pœnitens quandonam ſit in Confeſſionali interrogandus? *tr.* 14 *diſt.* 8 *Addit. poſt num.* 32

Pœnitens ſacrilege antea confeſſus, quomodo tractandus? *ibid. Addit. poſt num.* 33

Pœnitens, qui conſitetur, ſe in pluribus Confeſſionibus aliqua peccata omiſiſſe, qualiter examinandus? *ibid. poſt num.* 43 *Addit.* I.

Pœnitens deponens Confeſſionem generalem, qualiter inſtruendus? *ibid. Addit.* II.

Pœnitens a Confeſſionali recedens in qua debeat eſſe diſtantia, ut adhuc valide abſolvi queat? *tract.* 14 *diſt.* 6 *Addit. poſt num.* 28.

Pœnitentes proponentes Extaſes, vel Apparitiones quomodo tractandi? Vide *Confeſſarius quomodo.*

Pœnitentes præſertim peregrini, an & quando poſſint abſolvi a peccatis reſervatis? *tr.* 14 *diſt.* 9 *poſt num.* 10 *Addit. I. & ſeqq.*

Pœnitentes proponentes peccatum reſervatum alicui non habenti facultatem in eadem, an, & quando poſſint a tali abſolvi? *tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit. poſt num.* 20

Pœnitentes in occaſione proxima conſtituti, quomodo in Confeſſionali tractandi? *tr.* 14 *diſt.* 8 *poſt n.* 47 *Addit.* I. *&* II.

Pœnitentes ſe ſubſcribentes diabolo, vel eumdem vaſi incluſum tenentes, qualiter tractandi? Vide *Confeſſarius quomodo tractare.*

Pœnitentes, quandonam poſſint interrogari a Confeſſario circa præterita peccata ex Confeſſione nota? *ibid. diſt.* 9 *Addit. poſt num.* 37

Pœnitentes ruſtici &c. Vide *Confeſſiones ruſticorum.*

Pœnitentes ſemifatui, Vide *Semifatui.*

Pœnitentia, an ſit nova injungenda confitentibus, ſi poſt abſolutionem aſſerant novum peccatum, *tr.* 14 *diſt.* 10 *Addit. poſt num.* 12

Pœnitentia injuncta, an peccatis debeat commenſurari arithmetice, vel geometrice? *tract.* 14 *diſt.* 10 *Addit. poſt num.* 27

Pœnitentia impoſita ob peccatum leve, ſi intermittatur, quale ſit peccatum? Vide *Satisfactio impoſita.*

Pœnitentia ab uno Confeſſario impoſita, quomodo poſſit commutari ab alio? Vide *Satisfactio ab uno Confeſſario.*

Pœnitentia, quæ ſit injungenda infirmis? *tract.* 14 *d.* 10 *poſt num.* 32 *Addit.* I.

Pœnitentia injuncta, quanto tempore poſſit differri citra grave peccatum? *ibid. Addit.* II.

Pœnitentiæ Sacramentum per ſe confert primam gratiam, *tr.* 14 *diſt.* 2 *num.* 19 Quomodo ſit neceſſarium, & quibus? *tr.* 14 *diſt.* 2 *num.* 65 *&* 66 Pœnitentia ſumitur ut Sacramentum, & ut virtus, *tr.* 14 *diſt.* 6 *num.* 1 De Fide eſt, Pœnitentiam eſſe Sacramentum, *num.* 2 Et inſtitutum a Chriſto, *n.* 3 Et quando præcipue? *num.* 4 Sacramentum Pœnitentiæ, quid? *num.* 5 *&* 6 Eſt neceſſarium omnibus poſt Baptiſmum lapſis? *num.* 7 Appellatur ſecunda poſt naufragium Tabula, *num.* 8 Materia ipſius remota, eaque vel neceſſaria, vel ſufficiens *n.* 9 Et proxima, quæ? *num.* 10 Circa hanc doctrina Scoti, & Concilii Tridentini concordant, *num.* 11 Peccatum originale, & peccata actualia ante Baptiſmum non ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ, *num.* 12 Quid de ſolis imperfectionibus? *num.* 14 *& ſeqq.* Peccata rite confeſſa ſunt materia ſufficiens ipſius, *num.* 17 Solvitur inſtantia, *num.* 18 An ſit neceſſe addere, quod peccata jam fuerint confeſſa, nec ne? *num.* 19 *&* 20 Forma Sacramenti Pœnitentiæ, quæ? *num.* 21 Quæ verba ſint de eſſentia formæ abſolutionis? *num.* 22 Vide *Abſolutio* Partes Sacramenti Pœnitentiæ tres, *num.* 36 Pœnitentiæ virtus ſeu contritio aliqua eſt lapſis neceſſaria ad ſalutem, *num.* 41 *& ſeqq.* Vide *Contritio.* Pœnitentiæ Sacramenti Miniſter eſt ſolus Sacerdos, & qualis? *tract.* 14 *diſt.* 8 *num.* 1 *& ſeqq.* Vide *Confeſſarius.*

Pœnitentiam Sacramentalem ſibi impoſitam an poſſit pœnitens reſpuere? *tract.* 14 *diſt.* 10 *num.* 10 Etiam levem? *num.* 12 Tenetur pœnitens implere pœnitentiam ſibi injunctam, *num.* 13 Et quidem per ſe ipſum, *num.* 15 Quid ſi hæc ſit ſolum levis? *n.* 14 An ea poſſit ipſi commutari a Confeſſario? *n.* 16 Et an tunc neceſſe ſit, repetere priora peccata, *n.* 17 Doctrina Concilii Tridentini circa injunctionem pœnitentiæ Sacramentalis, *n.* 18 Generatim quæ opera pro ea injungenda ſint? *n.* 19 Confeſſarius pœnitentiam deſignaturus, ad quæ debeat attendere? *n.* 20 Quæ pœnitentiæ generatim correſpondeant peccatis? *num.* 21 Rigor ille in particularibus caſibus nequit ſemper obſervari, *num.* 22 *&* 23 In pœnitentia determinanda vitandus eſt defectus, & multo magis exceſſus, *num.* 24 In praxi circa imponendam pœnitentiam, quid obſervandum, *num.* 25 *& ſeqq.* Poſſunt pro pœnitentia imponi opera aliunde præcepta, *num.* 28 Sed communiter ſunt injungenda opera non præcepta, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 10 *num.* 29 Injuncta Miſſa pro

pœ-

II. tr. 14 *diſt.* 10 *num.* 29 Injuncta Miſſa pro pœnitentia, de qua Miſſa id intelligendum? *ibidem*. Poteſt injungi oratio pro defunctis, *n.* 30 & 31 Modus ſatisfactionis Sacramentalis juxta Catechiſmum Romanum, *n.* 32 Vide *Satisfactio*.

Pœnitentiaria Sacra, quando diſpenſet in impedimentis Matrimonii? *tract.* 14 *diſt.* 15 *num.* 5 & *ſeqq.*

Pollutio ex eodem æſtu libidinoſo multiplicata, cur numero multiplicet peccata? Vide *Peccata externa*.

Circa Pollutiones fœminarum an ſubinde, & quando a Confeſſariis ſit in Confeſſionali formanda interrogatio? *Tom.* I. *tract.* 9 *diſt.* 4 *poſt num.* 44 *Addit. II.*

Pollutionibus dediti; quomodo in Confeſſionali practice interrogandi? *ibid. poſt num.* 50 *Addit.* I & II.

De Pollutionibus indirecte tantum, & in ſua cauſa voluntariis notabilis doctrina, præſertim ſi cauſa ſit tantum venialiter mala, *tr.* 9 *diſt.* 4 *num.* 54

De Pollutionibus in ſomno evenientibus notabilis doctrina, *ibid. n.* 55

Pollutiones diſcernendæ ſunt ab aliis fluxibus, *ibid. Addit. poſt num.* 59

Pollutio, Vide *Mollities*.

Polygamia, an licita? *Tom. II. tract.* 14 *d.* 13 *num.* 40 & 41

Populi nomine, qui comprehendantur? *Tom.* I. *tr.* 2 *d.* 4 *num.* 8 Populo interdicto, qui cenſeantur interdicti? *Tom.* II. *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 95 & 97

Poſſeſſi a diabolo, Vide *Obſeſſi*.

Poſſeſſio varie accipitur, *Tom.* I. *tr.* 7 *d.* 3 *n.* 18 Poſſeſſio juris tantum, ſeu civilis poſſeſſio facti, ſeu naturalis tantum, & poſſeſſio juris & facti ſimul, quid? *n.* 19 20 & 21 Poſſeſſionis definitio explicatur, *n.* 22 & *ſeqq.* Poſſeſſionis privilegia præcipua, *num.* 24 & *ſeqq.* Rerum deperditarum poſſeſſionem, an dominus amittat? *tr.* 7 *d.* 5 *num.* 7 Poſſeſſio requiritur ad præſcriptionem, *tr.* 7 *d.* 6 *num.* 9 Ea quomodo interrumpatur? *num.* 29 & 30

Poſſeſſor bonæ, & malæ fidei quis? *tr.* 7 *d.* 3 *n.* 20 Poſſeſſor, ſi ſpolietur, ante omnia reſtitui debet, *n.* 26 An invaſus poſſit vim vi repellere? *ibidem*.

Poſtliminii Jus, quid? Et quænam virtute hujus a primis Dominis poſſint prætendi? *tr.* 4 *d.* 6 *poſt n.* 50 *Addit. III.*

Poteſtas legiſlativa alia Eccleſiaſtica, alia Civilis, & quomodo differant? *tr.* 2 *d.* 2 *num.* 19 Poteſtas Sacerdotis in Corpus Chriſti verum & myſticum, quæ? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *n.* 4 Differentia inter poteſtatem conſecrandi, & abſolvendi, quam habet Sacerdos, *n.* 5 & *ſeqq.* Poteſtas Juriſdictionis, & quotuplex, *n.* 8 & *ſeqq.*

Poteſtas imponendi Leges, Tributa vel Vectigalia fundantur in juriſdictione, & in quali? *Tom. I. tr.* 2 *d.* 2 *poſt q.* 4 *Append. II. Addit.* I & II.

Præceptum ſimplex, quomodo differat a lege? *tr.* 2 *d.* 1 *num.* 18 & 19 Præcepta Legis veteris, Vide *Lex vetus*. Præceptum ut impleatur, qualis requiratur intentio? *tr.* 2 *d.* 3 *n.* 44 & *ſeqq.* Vide *Lex* Præceptum aliud affirmativum, & aliud negativum, & quomodo differant? *tr.* 3 *d.* 1 *n.* 11 Ex ſola diverſitate præceptorum an recte inferatur diverſitas ſpecifica peccatorum? *tract.* 3 *diſt.* 1 *n.* 43 & *ſeqq.* Præceptum Fidei, Spei &c. Vide *Fides*, *Spes* &c. Præcepta Decalogi, Vide *Decalogus*. Præcepta Eccleſiæ, Vide *Eccleſiæ præcepta*.

Prælati Eccleſiæ in publicis Concionibus non taxandi, *tr.* 4 *d.* 6 *num.* 54 Prælati Regulares, in qua irregularitate diſpenſent cum ſuis ſubditis? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 3 *num.* 73 74 & 75 Prælati, quæ vota Religioſorum irritare poſſint? *Tom. I. tr.* 6 *d.* 3 *n.* 39 An concedere poſſint Indulgentias? *tr.* 12 *d.* 3 *n.* 29 Quid concedant per litteras Fraternitatis ſeu ſuffragia Ordinis, *n.* 143

Prælati qualiter ex bonis Monaſterii ſui poſſint donare? Vide *Donationes*.

Præſcriptio quid, an differat ab Uſucapione? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 6 *num.* 2 & 3 Quo jure, & cur ſit introducta? *num.* 4 Habet locum etiam in Foro conſcientiæ, *num.* 5 & *ſeqq.* Ad præſcriptionem quæ conditiones requirantur, *num.* 8 & *ſeqq.* An ea cum dubio poſſit inchoari, vel continuari, *num.* 11 & 12 Quantum temporis requiratur ad uſucapionem, ſeu præſcriptionem rerum mobilium inter privatos, *num.* 21 Vel immobilium inter eos, ſive præſentes, ſive abſentes, *num.* 22 & *ſeqq.* Quid de rebus immobilibus Eccleſiarum, & Monaſteriorum? *num.* 25 Ac etiam mobilibus earum, *n.* 27 Specialia quoad hoc privilegia quorumdam Monaſteriorum, & Ordinum, *n.* 26 Præſcriptio quomodo interrumpatur? *num.* 28 & *ſeqq.*

Præſcriptio poſitiva, & privativa, quæ? *tr.* 7 *diſt.* 6 *Addit. I. poſt n.* 7

Præſcriptio immemorialis quæ, & quomodo probetur? *tr.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 7 *Addit. II.*

Præſcriptio, contra quas perſonas introduci valeat? *ibid. Addit.* III.

Præſcriptio, an introduci valeat per actus meræ facultatis, & quomodo hi actus cognoſcantur? *Addit.* IV.

Ad Præſcriptionem Poſſeſſio quotuplex, & qualis requiratur? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 6 *poſt num.* 9 *Addit.* I. & II.

Præſcriptio, an introduci poſſit per malam fidem juridicam, ſi tamen adſit bona fides Theologica? *tr.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 10 *Addit.* I.

Præſcriptio, qualem deſideret titulum? Vide *Titulus*.

Præſcriptio, quale requirat tempus? Vide *Tempus*.

De Præſcriptione ſeptem notabiles Caſus; Ubi de annuis præſtationibus, & duplici Laudemio ſubditorum; item de Anniverſariis, Beneficiis, & Juribus lignandi, piſcandi &c. *tract.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 30 *Append.*

Præſcriptioni an obſit mala fides Anteceſſoris? Vide *Mala fide*.

Præſcriptionis tempus quoad Bona immobilia Principum, Communitatum, & Civitatum Imperialium, *tr.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 22

Præſcriptio quandonam interrumpatur, & quando dormiat? *ibid. poſt num.* 30

Præſcriptio quidem in actibus liberæ facultatis nequit prætendi, caute tamen in ſimilibus eſt procedendum *tr.* 7 *d.* 6 *q.* 1 *ad finem*.

Præſens, & abſens, in ordine ad præſcriptionem, quis dicatur? *tr.* 7 *diſt.* 6 *num.* 23 Quid de partim præſente, partim abſente? *num.* 24

Præſentandi Jus an competat Feudatario; item an Emphyteutæ? *tr.* 11 *d.* 3 *Addit. poſt num.* 14

Præſentare ad Beneficium an poſſint Impuberes? Vide *Jus Præſentandi apud impuberes*.

Præſentatione, quomodo acquirantur Beneficia Eccleſiaſtica? *tr.* 11 *diſt.* 1 *num.* 23 & *ſeqq.*

Præſentia qualis requiratur in Conſecratione Panis & Vini? Vide *Panis & Vinum*.

Præſtimonium quid? Vide *Commenda*.

Præſumptio, quid, & quale peccatum? *tr.* 3 *d.* 3 *num.* 8 Præſumptio, ut opponitur Spei Divinæ, quid? *tr.* 4 *d.* 5 *num.* 18 Poteſt committi dupliciter, *num.* 19

Precarium, quid, *tract.* 8 *d.* 2 *num.* 30 Et quomodo differat a Commodato? *ibid.*

Preces tempore Jubilæi qualiter perſolvendæ *tract.* 12 *d.* 3 *poſt num.* 113 *Append.* I. *Addit. II.*

Preces primæ Imperatoris, *tract.* 11 *diſt.* 1 *num.* 40 & 41 In quibus Beneficiis non habeant locum? *num.* 42

Presbyteratus eſt Sacramentum, quomodo, *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 12 *num.* 4 & 5 Presbyteratus, quid, *num.* 7 Ejus materia & forma, *num.* 32 Vide *Sacerdos*.

Presbyteratus Ordo, Vide *Ordo Presbyteratus*.

Pretium mercis an poſſit augeri ob affectum, vel ſingularem utilitatem Emptoris? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 94

Pretium ſummum, an a Venditoribus per circumventionem Emptorum extorqueri poſſit? *tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 99

Pretium ſimoniacum, quid, & quotuplex? *tr.* 5 *d.* 3 *n.* 38 & 39 Pretium rerum duplex legitimum, & vulgare? *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 87 illud conſiſtit in indiviſibili, *n.* 88 Pretium vulgare triplex, ſummum, medium, & infimum, *n.* 89 Pretii vulgaris juſtitia, unde deſumenda? *n.* 90 & *ſeqq.*

Prima Tonſura, Vide *Tonſura prima*.

Primæ preces Imperatoris, ad quæ ſe extendant? *tr.* 11 *d.* 1 *n.* 40 & *ſeqq.*

Primitiæ, quid? *tr.* 5 *d.* 1 *n.* 18 & *tr.* 11 *d.* 4 *n.* 6 An exiſtat præceptum offerendi primitias, *n.* 7 Præſertim in Lege Evangelica, *n.* 8

Principes qualiter poſſint peccare quoad Venationem? Vide *in Venatione*.

Privilegium Fori, quod? *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 11 Privilegium Canonis, *num.* 12 Competit prima Tonſura inſignitis, *ibid.*

Privilegium celebrandi in locis privatis, Cameris, ſeu Oratoriis Regularibus conceſſum an adhuc poſt Decretum Clementis XI. ſubſiſtat? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 136 *Append.* I. *Addit. II.* & *III.*

Privilegia Regularium quoad Collationem Ordinum, Vide *Ordo*.

Probabilitas quantumvis tenuis, quæ? *tract.* 1 *diſt.* 3 *num.*

num. 44 *& ſeqq.* Vide *Conſcientia probabilis*, & v. *Opinio probabilis*.

Probabilitas Sententiarum, quid proſit in abſolvendo, vel condemnando Reum? *tract.* 1 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 62 Item quid eadem conferat in ordine ad Indulgentias. Vide *Opinionum probabilitas*.

Prodigi Contractus, vel Luſus cum alio vergentes in ejusdem præjudicium, an teneat, & importet aliquam obligationem? *tract.* 8 *diſt.* 1 *Addit. poſt num.* 30

Proditio Patriæ eſt ſpeciale peccatum, & poteſt addi Homicidiis paricidialibus, *tract.* 9 *diſt.* 3 *num.* 38

Profeſſione Religioſa diſſolvitur matrimonium ratum Fidelium, *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 13 *num.* 58 Et quo jure? *num.* 59 In eam commutantur omnia vota, *Tom. I. tr.* 6 *diſt.* 3 *num.* 33 Profeſſio Fidei, & Confeſſio Fidei differunt, & quomodo? *tr.* 4 *diſt.* 2 *num.* 39

Profeſſioni adjecta conditio turpis, an ſuſpendat Profeſſionem uſque ad ejuſdem impletionem? *tract.* 8 *diſt.* 2 *poſt num.* 12 *Addit.* III.

Proles, Vide *Liberi*.

Proles, qualiter fiat legitima, ſi diſpenſatur quoad aliquod impedimentum dirimens Matrimonii? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 15 *Addit. III. poſt num.* 12

Promiſſio, quomodo differat a ſimplici propoſito? *Tom. I. tr.* 6 *diſt.* 3 *num.* 2 *& tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 3 Promiſſio ſolo animo concepta, an obliget? *tract.* 6 *diſt.* 3 *num.* 3 Promiſſio etiam hominibus fieri poteſt, *num.* 5 Antequam ſit acceptata, non obligat, *tract.* 8 *diſt.* 1 *num.* 5 Diſcrimen inter Promiſſionem DEO, & homini factam, *num.* 7 Promiſſio, quid? *tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 2 Quanta ſit ejus obligatio? *num.* 4 *& ſeqq.* Excuſantur multæ promiſſiones a mortali, cur? *num.* 7 Promiſſio variis modis obligare deſinit, *num.* 8 *& ſeqq.*

Promiſſio de non mutando Teſtamento an ſit irrevocabilis? *tr.* 8 *d.* 2 *Addit. poſt num.* 12

Promiſſio de non ducenda alia Uxore, ſi prior decedat, an obliget? *ibid.*

Promiſſio Matrimonii in futurum, ſi Conjux ſua moriatur, an ſit valida, ſi nulla ſimul interveniat culpa? *ibid.*

Promittentes gratuito valde liberaliter, aſt pauca ſervantes, qualiter æſtimandi? *tr.* 8 *diſt.* 2 *Addit. poſt n.* 7

Promulgatio ad obligationem legum, an, & qualis requiratur? *tr.* 2 *diſt.* 1 *num.* 20 *& ſeqq.*

Propolia quid, & an ſint licita? Vide *Monopolium*.

Proportio Geometrica, & Arithmetica quæ? *Tom.* I. *tr.* 7 *diſt.* 2 *num.* 18 Quam proportionem ſervet juſtitia commutativa, & diſtributiva? *num.* 17

Propoſitiones damnatæ, Vide *Declaratio*.

Propoſitum, quomodo differat a promiſſione? *tract.* 6 *diſt.* 3 *num.* 1 *&* 2 *& tract.* 8 *diſt.* 2 *num.* 3 Propoſitum non ſervare, an ſit peccatum? *num.* 4 Propoſitum non peccandi de cætero, an pro Sacramento pœnitentiæ ſufficiat virtuale? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 6 *num.* 49 Debet eſſe univerſale de mortalibus, *num.* 50 Quid de venialibus? *num.* 51 Ad propoſitum illud non requiritur credulitas de non relapſu, *num.* 52 *&* 53 Doctrina notabilis circa tentationem de futuro relapſu, *num.* 54

Propoſitum, qualiter debeat eſſe efficax? *tr.* 14 *d.* 6 *Addit. poſt num* 54

Proviſores intermittentes recitare Horas Canonicas ad quid obligentur Vide *Capellani intermittentes*.

Proxenetæ, ſi rem aliquam diſtrahant majori pretio, quam Dominus petiit, ad quem ſpectet exceſſus pretii? *Tom.* I. *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt num.* 102 *in Append. Addit. IV.*

Proximum noſtrum tenemur diligere, *tr.* 4 *diſt.* 6 *num.* 10 *&* 11 Præcepto diligendi proximum non ſatisfit per ſolos actus externos, *n.* 12 Vide *Dilectio*.

Proximus, quo ordine diligendus? *tr.* 4 *diſt.* 6 *poſt num.* 14 *Addit.* I. ubi etiam *Addit.* II. Ponuntur varii Caſus de neceſſitate ſpirituali, & corporali ipſius proximi.

Proximo ſuccurrere in neceſſitate quomodo obligentur Medici, Chirurgi, Euclliones frumentum copioſe congregantes? *tr.* 4 *diſt.* 6 *Addit. poſt n.* 42

Prudentia quid? *tract.* 7 *diſt.* 1 *num* 4 An ſit unicus habitus, *num.* 5 Ejus encomia, *num.* 3 Prudentiæ, quæ ſint partes ſubjectivæ, *num.* 7 *&* 8 Partes potentiales, *num.* 9 Et integrales, *num.* 10 Prudentia carnis, quæ, *num.* 14 Prudentia Confeſſario neceſſaria & circa quæ? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 8 *n.* 27 *& ſeqq.*

Pubes, Impubes quis? *Tom.* I. *tr.* 8 *d.* 1 *n.* 22 Pubertas, quando incipiat? *tr.* 6 *d.* 3 *n.* 98

Publicum quomodo quidpiam eſſe debeat, ut aliis citra peccatum detractionis manifeſtari queat? *tr.* 9 *d.* 6 *poſt n.* 19 *Append. Addit.* III. IV *&* V

Pudicitia, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 24 Reducitur ad Caſtitatem, *ibid.*

Puellæ per mundum ſuum muliebrem, præſertim per liberiorem pectoris denudationem aliis præbentes ſcandalum qualiter dehortandæ a Confeſſariis? *tr.* 4 *d.* 7 *poſt n.* 28 *Append. Addit. IV. & V.*

Pueri, qua ætate adſtringantur *Legibus*, ſeu præceptis? *tr.* 2 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 11

Pueri, quando teneantur audire Miſſam diebus præceptis? *tr.* 10 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 36

Pueri, qualiter practice examinandi in Confeſſionali? *tr.* 10 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 24

Pueris ægrotis qua ætate ſit dandum Viaticum? *tr.* 10 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 43

Pueri, quando teneantur elicere actum Fidei? *tr.* 4 *d.* 2 *n.* 32 Et quando teneantur ad Confeſſionem annuam? *tr.* 10 *diſt.* 3 *n.* 21 Circa pueros in praxi quid obſervandum? *n.* 22 *& ſeqq.* Pueri, quando obligentur ad Communionem Paſchalem? *T.* I. *tr.* 10 *d.* 3 *n.* 42 *&* 43

Pupillus, quis? *Tom. I. tract.* 8 *diſt.* 1 *n.* 23 Pupillus pubertati, vel infantiæ proximus, quis? *ibid.* Pupillus an ſine Tutoris auctoritate contrahere poſſit? *n.* 26 Corollarium de Pupillo ſic emente, *n.* 27 Vel perdente ludendo, *n.* 28 An is tunc obligetur naturaliter? *n.* 29 *&* 30 Quid, ſi contrahat cum conſenſu Tutoris? *n.* 31

Pupilli an contrahere poſſint abſque interventu Judicis? *tr.* 8 *d.* 1 *Addit. poſt n.* 31

Purgationes vulgares ſunt prohibitæ, & quæ ſint? *tr.* 5 *d.* 3 *n.* 6

Q

Q*Uæſtiones* aliæ verſantes circa honeſtatem actus, aliæ circa materiam facti, *Tom. I. tr.* 1 *d.* 3 *n.* 47 Notabile diſcrimen inter utraſque, *n.* 48 *&* 49 An circa eas liceat ſequi ſententiam probabilem? *n.* 50 56 *& ſeqq.* v. *Conſcientia probabilis*.

Quæſtores, an poſſint emere chirographa minori pretio ob difficilem ſolutionem æſtimata, & ſibi ex ærario Principis ſatisfactionem facere ex integro? *tr.* 8 *d.* 4 *poſt n.* 102 *in Append. Addit. VII.*

QUESNELLII Propoſitiones Damnatæ, v. *Declaratio*.

R

R*Aptus* quid? *Tom.* I. *tract.* 9 *diſt.* 4 *n.* 39 Ad raptum tria requiruntur *n.* 40 Quæ ejus malitia? *n.* 41 Pœnæ in Raptores conſtitutæ, *n.* 42 Raptus eſt impedimentum dirimens Matrimonii? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *n.* 153 *& ſeqq.* Quid, ſi fœmina rapiat virum? *n.* 155

Reatus pœnæ, & Reatus culpæ, quid? *tract.* 3 *diſt.* 1 *n.* 35 *&* 36 An in reatu culpæ formaliter conſiſtat peccatum habituale, *n.* 36

Recidivi, quomodo a Confeſſario tractandi? *tr.* 14 *d.* 8 *n.* 48 *& ſeqq.*

Recidivus &c. Vide *Remedia*.

Reconciliatio, quid? Item qualiter, ac quando quis teneatur cum ſuo inimico ſe reconciliare? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 6 *Addit.* I. II. III. *&* IV *poſt n.* 25

Redditus illæ, inter quæ Bona Clericorum ſint computandi? *tr.* 7 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 22

Regalia Principum quidnam importent? *tr.* 2 *d.* 2 *poſt q.* 4 *Append. II. Addit. III.*

Regula morum alia remota, alia proxima? *tr.* 1 *d.* 2 *n.* 5 Regulæ Cancellariæ nondum publicatæ obligant, & quomodo? *tr.* 2 *d.* 1 *n.* 21 *&* 22

Regulæ Cancellariæ quæ? *tr.* 11 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 36

Regularis a Magiſtratu Hæretico interrogatus, num ſit Monachus, an teneatur poſitiva fateri veritatem? *tr.* 4 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 52

Regulares, an teneantur ad Horas Canonicas etiam in particulari? *tr.* 6 *d.* 1 *poſt n.* 18

Regulares Mendicantes, a quibus Excommunicationibus poſſint abſolvere? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 2 *poſt n.* 75 *in Append. Addit. III. ac ſeqq.*

Regulares Mendicantes, in quibus Irregularitatibus poſſint diſpenſare in ordine ad ſuos Religioſos? *tr.* 13 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 74 *& Addit. poſt num.* 75 Item cum quibus ſæcularibus? *ibid. Addit. I. poſt num.* 76

Regulares Mendicantes, an adhuc poſſint celebrare in

Ca-

Digitized by Google

Cameris, & Oratoriis privatis? *tr.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 136 *Append. I. Addit. II. & III. & poſt n.* 146 *Addit. VI.*
Regulares Exempti, an poſſint ab Epiſcopo reſtringi quoad Approbationem ad certum genus Pœnitentium? *tr.* 14 *diſt.* 8 *poſt num.* 15 *in Appendice Addit.* II.
Regulares Exempti ſemel approbati, an poſſint pro libitu iterum reprobari? *ibid. Addit. III.*
Regulares Exempti, a quonam Epiſcopo debeant eſſe approbati? *ibid. Addit.* IV.
Regulares Exempti tranſeuntes per alia loca, an in approbatione dependeant ab Epiſcopo loci, per quem tranſeunt? *ibid. Addit.* VII. Item ſemel approbati, an pariter in approbatione dependeant a Parocho loci? *ibidem Addit. VIII.*
Regulares, Vide *Religioſi*.
Rei, quomodo extradendi, ſi non gaudeant immunitate? *Tom. I. tr.* 12 *diſt.* 2 *Addit.* I. & II. *poſt num.* 55
Rei mortis, qualiter a Confeſſario tractandi? Vide *Incarcerati*.
Religio virtus, quomodo reſpiciat DEUM? *tr.* 4 *diſt.* 2 *num.* 10 Religio unde ſic dicta? *tract.* 5 *diſt.* 1 *n.* 2 Sumitur tripliciter, *num.* 3 Religio ut virtus moralis, quid? *n.* 4 & 5 Ejus objectum, *n.* 6 Eſt inter virtutes Morales præſtantiſſima, *num.* 7 Ab ea poſſunt imperari actus virtutum Theologicarum, & aliarum omnium, *num.* 8 Religio generatim, & proprie recepta, *n.* 9 Actus Religionis, univerſim ſunt undecim, *n.* 10 Religio conſiſtit in medio, *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 1 Quæ vitia eidem opponantur? *ibid.* Contra Religionem quomodo poſſit peccari per exceſſum? *n.* 3
Religionem an poſſit filius ingredi invitis parentibus? *tr.* 9 *d.* 2 *num.* 9 Quid, ſi parentes ſint in gravi neceſſitate? *num.* 10 & 11 Excommunicantur, qui cogunt mulierem ad ingrediendum Monaſterium? *num.* 19
Religioſi exempti, an teneantur legibus per Ordinarios locorum editis, *tr.* 2 *d.* 3 *num.* 10 Religioſi, a quibus abſtinere teneantur ratione Voti Caſtitatis? *tr.* 5 *d.* 3 *num.* 15 Religioſi quinam, & unde teneantur recitare Horas Canonicas? *tr.* 6 *d.* 1 *num.* 17 18 & *ſeqq.* Vide *Horæ Canonicæ*. Religioſi, an habeant dominium bonorum temporalium? *tr.* 7 *diſt.* 4 *num.* 45 & 46 Saltem in communi, *n.* 48 & 49 Habent quaſi dominium bonorum ſpiritualium, *n.* 47 Religioſi, an poſſint contrahere? *tr.* 8 *diſt.* 1 *n.* 25 Et an teſtari valeant? *tr.* 8 *diſt.* 3 *n* 38 & *ſeqq.* Aut facere donationem mortis cauſa? *n.* 41 An poſſint, vel teneantur, pro tuenda ſanitate petere potum, aut victum diverſum ab uſitato in Monaſterio? *tr.* 9 *d.* 3 *n.* 14 Religioſis quas Indulgentias, cæteris revocatis, Paulus V. conceſſerit? *tr.* 12 *d.* 3 *num.* 67 70 & *ſeqq.* Prælati Regulares, in qua irregularitate diſpenſent cum ſuis ſubditis? *Tom. II. tr.* 13 *diſt.* 3 *n.* 73 & *ſeqq.* Regulares exempti, a quo accipiant juriſdictionem abſolvendi Sæculares? *tr.* 14 *d.* 8 *n.* 15 Vide *Regulares*.
Reliquiæ Sanctorum, quandonam publicæ venerationi exponi valeant? *Tom. I. tr.* 5 *d.* 1 *poſt n.* 34 *Addit. I.* Item qualiter debeat conſtare de identitate Corporis *ibid. Addit. II.*
Reliquias ſacras auferre quandonam ſit grave peccatum? *tr.* 9 *d.* 5 *poſt n.* 9 *Addit. IV.*
Reliquiæ ſacræ quomodo venerentur? *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 34
Remedia Recidivis, ſeu Conſuetudinariis, qualia præſcribenda? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *Addit. poſt n.* 51
Remedia contra peſtem, Vide *Peſtis tempore*.
Renunciatio Beneficii, quid? *Tom.* I. *tr.* 11 *d.* 2 *num.* 28 Non valet niſi fiat coram legitimo Superiore, *num.* 29 Renunciatio Beneficii tacita, & expreſſa, pura, & conditionalis, *num.* 31 & *ſeqq.* Ad eam requiritur juſta cauſa, *num.* 34 Sex cauſæ reſignandi Epiſcopatum, *num.* 35 Aliæ pro renunciatione inferiorum, Beneficiorum, *num.* 36 Quid de renunciationibus factis in manu Summi Pontificis? *ibid. poſt Addit.* † Reſignatio in favorem tertii, an ſit licita? *num.* 37 Quid, ſi quis ſimpliciter reſignet, & certam perſonam ſolum recommendet, *num.* 38 An tunc Epiſcopus teneatur vel poſſit huic conferre, *num.* 39 Reſignare Beneficium reſervata Penſione, an liceat? *n.* 40 & *ſeqq.* An valeant, & liceant clandeſtina pacta extinguendi debitum penſionis per anticipatas ſolutiones, *poſt Addit. I.* ſub *n.* 43 †
Reprobari an poſſit ab Epiſcopo Clericus in Examine pro Confeſſionali inventus idoneus *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *poſt n.* 15 *in Appendic. Addit. I.*
Res corporales, & incorporales, quæ? *Tom.* I. *tract.* 7 *diſt.* 3 *n.* 22 Res incorporales proprie non poſſidentur, *ibid.* Res corporales aliæ quæ careat domino, aliæ non? *tract.* 7 *diſt.* 5 *num.* 1 & 2 Rerum dominium generatim, quibus modis acquiratur? *num.* 3 & *ſeqq.* Res, quæ nullius ſunt, fiunt primo occupantis, *n.* 5 Limitatur hoc, *ibid.* Res deperditæ, & ab alio inventæ, an debeant reſtitui? *num.* 6 & *ſeqq.* Rerum deperditarum poſſeſſionem, an Dominus amittat? *n.* 7 Ac dominium? *ibid.* Res apta præſcribi, & quæ talis non ſit? *tr. d.* 6 *num.* 16 & *ſeqq.* Res mobiles, & immobiles, quæ, *num.* 20 Et quo tempore præſcribantur contra privatos? *num.* 21 22 & *ſeqq.* Vel Eccleſias & alia pia loca, *num.* 25 & 27 Minus eſt actionem habere, quam rem, quomodo? *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 42 Res tanti valet, quanti vendi poteſt, quomodo? *num.* 99 Vide *Bonum*.
Reſcripta Diſpenſationum circa certa Impedimenta Matrimonii? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 15 *num.* 12 Plura vide v. *Diſpenſatio circa certa Impedimenta*.
Reſervare peccata, quinam poſſint? *tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit. poſt num.* 3
Reſervatio Caſuum, quid? *tr.* 14 *diſt.* 9 *num.* 1 Per actum reſervationis directe afficitur perſona Confeſſarii, *num.* 2 Datur in Eccleſia poteſtas reſervandi caſus, *num.* 3 Quæ peccata reſervari ſoleant? *num.* 4 Quid de caſu dubio? *ibid.* Papa non ſolet ſibi reſervare peccatum, niſi ob excommunicationem annexam, *num.* 5 Corollaria notabilia, *num.* 6 & 7 Epiſcopi poſſunt etiam reſervare caſus pro ſuis Diœceſibus, *n.* 9 & 10 Cautela quoad Regulares circa hoc, *num.* 11 A caſibus reſervatis quis poſſit abſolvere in articulo mortis? *num.* 12 & *ſeqq.* Sacerdos excommunicatus in mortis articulo abſolvens non fit irregularis, *num.* 14 Abſolutus a caſu reſervato in mortis articulo non tenetur ſe poſtea ſiſtere Superiori, *num.* 15 Niſi fuerit annexa excommunicatio, *num.* 16 Extra mortis articulum nequit Confeſſarius abſolvere a caſu reſervato *num.* 17 Quid, ſi urgeat neceſſitas? *num.* 18 Et caſui reſervato ſit annexa excommunicatio? *num.* 19 An tunc opus ſit, confiteri peccata reſervata? *num.* 20
Reſervationem Caſus an incurrat ille, qui tale peccatum in ſua Diœceſi reſervatum extra eamdem committit in loco, in quo id non eſt reſervatum? *Tom. I. tract.* 14 *diſt.* 9 *poſt num.* 10 *Addit.* III.
Reſervatio Caſus an incurratur, ſi invincibiliter ignoretur eadem peccato annexa? *ibid. Addit.* IV. & V. Item ſi dubitetur de Reſervatione? *ibid.*
Reſervatio an tollatur, ſi fiat Confeſſio tempore Jubilæi, vel alias alicui habenti poteſtatem abſolvendi a reſervatis? ubi tamen ex oblivione inculpabili hoc peccatum omittitur? *tr.* 14 *diſt.* 9 *Addit. poſt num.* 20
Reſervatum peccatum, ſi proponatur alicui non habenti in reſervata poteſtatem abſolvendi, an, quando, & quomodo talis poſſit ab eo abſolvere? *ibid.*
Reſervata peccata, quomodo a non habente alias poteſtatem ab eiſdem abſolvendi tolli poſſint, ſi fuerint commiſſa ante tempus elapſum Jubilæi? *Tom. I. tr.* 12 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 122
Reſidentia perſonalis, quomodo, & quo jure incumbat Epiſcopis, aliiſque Beneficiariis? *tr.* 11 *diſt.* 1 *num.* 67 68 & *ſeqq.* Quid de Beneficiis ſimplicibus? *n.* 70
Reſignatio an habeat locum, ſi Reſignans intra 20 dies a tempore reſignationis moriatur? *tract.* 11 *diſt.* 2 *Addit. poſt num.* 36
Reſolutio Fidei, Vide v. *Fidem reſolvere*.
Reſtitutio in integrum, quid? tr. 8 *diſt.* 1 *num.* 35 Beneficium reſtitutionis, in quibus caſibus concedatur? *num.* 36 Conceditur ætate minoribus, *num.* 37 Demptis aliquibus, *num.* 38 Competit etiam Eccleſiis, aliiſque piis locis, *num.* 39 Intra quod tempus debeat peti? *num.* 40 & *ſeqq.* Quibus aliis competat? *num.* 43
Reſtitutio ratione injuſti homicidii, vel mutilationis, qualis facienda? *tr.* 9 *diſt.* 3 *num.* 43 & *ſeqq.* An aliquid reſtituendum ratione vitæ, proximo injuſte ablatæ, *num.* 44 & *ſeqq.* Omnia damna ex occiſione alterius ſecuta reſarciri debent, *n.* 42 48 Quid de reſtitutione ob mutilationem? *num.* 49 An pro dolore ex vulnere, ipſaque cicatrice ſit aliquid reſtituendum? *num.* 50 & 51
Reſtitutio ratione ſtupri, ſive deflorationis, an, & qualis facienda? *tr.* 9 *diſt.* 4 *nu.* 21 & *ſeqq.* Reſtitutio ratione adulterii, partu non ſecuto, an præſtanda? *n.* 18 Partu ſecuto an teneatur adultera reſarcire damna?

n. 29 Quibus modis id fieri poſſit, *n.* 30 An teneatur revelare crimen ſuum, *n.* 31 & 32 Quando, & quomodo teneatur adulter ad reſtitutionem, *num.* 33 & 34

Reſtitutionem per aliquod tempus ex mera negligantia intermittens, quot numero peccata committat, & quomodo in Confeſſionali examinandus? *tract.* 3 *diſſ.* 1 *poſt num.* 61 *Addit. III. ac ſeqq.*

Reſtitutio, cui a Beneficiato ſit facienda, ſi is intermittat Horas Canonicas *Tom. I. tr.* 6 *d.* 2 *Addit. poſt n.* 37

Reſtituere num teneatur Commodatarius in æquivalenti, ſi Nuntius, cui res commodata fuit conſignata extradenda Domino, cum eadem aufugiat? *tr.* 8 *diſſ.* 8 *Addit. poſt n.* 40

Reſtituere in æquivalenti num teneatur Capitulum, vel Monaſterium, ſi depoſitum pereat apud membrum particulare ejuſdem? *Ibid. Addit. poſt n.* 55

Reſtituere quid, & cui ex relictis teneatur ille, qui alterum occidit? *tr.* 9 *d.* 3 *poſt n.* 51 *Addit. I. & II.*

Reſtitutio in puncto Adulterii, qualis fieri debeat, ſi ob vicinitatem copulæ dubitetur, num proles ſit a Marito, vel ab alio? *tr.* 9 *d.* 4 *Addit. poſt num.* 30

Reſtituere quando quis teneatur ablata per furta minuta? *tr.* 9 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 20

Reſtituere in ſolidum quandonam teneantur milites in ſimul deprædantes? *Ibid. Addit. poſt n.* 52

Reſtituere quo loco teneantur cauſæ negativæ influentes in damnum tertii, puta *Mutus, non obſtans, non manifeſtans*? *tr.* 9 *diſſ.* 5 *poſt n.* 66 *Addit. I.*

Reſtitutio cui ſit facienda, ſi Dominus rei fuerit abſens? *Ibid. poſt n.* 72 *Addit. I.*

Quid faciendum, ſi Reſtitutio bona fide abſente Domino facta ſit pauperibus, ac poſtea Dominus compareat? *Ibid.*

Reſtitutio, quanto tempore differri poſſit, ut exinde graviter peccetur? *ibid. Addit. poſt n.* 64

Reſtitutio rei ablatæ, cur poſſit propter gravem neceſſitatem differri, & cur nequeat res aliena pariter propter gravem neceſſitatem auferri? *tr.* 9 *Addit. poſt n.* 104

Reſtitutio rei alienæ, an differri poſſit, ſi neceſſitas gravis uſque ad mortem perduret? *tr.* 9 *d.* 5 *poſt n.* 106 *Addit. I. & II.*

Reſtituere quando teneatur detrahens alteri ex inconſiderata loquacitate? *tr.* 9 *d.* 6 *Addit. poſt n.* 35

Reſtitutio circa bona fortunæ, quid? *tr.* 9 *d.* 5 *num.* 57 Eſt neceſſaria ad ſalutem, *n.* 58 Quæ generatim ſint radices, ſeu cauſæ reſtituendi, *n.* 59 Obligatio reſtituendi in ſolidum? quid, *n.* 60 Qui omnes teneantur reſtituere ratione injuſtæ acceptionis, vel damnificationis? *n.* 61 Cauſa totius damni tenetur reſtituere totum, cauſa partis, partem, *n.* 62 Quid de tribus modis negative cooperantibus? *n.* 63 Quo ordine ſinguli teneantur ad reſtitutionem, *num.* 64 & *ſeqq.* Reſtitutio, cui facienda, *n.* 69 & *ſeqq.* Et quando, *num.* 73 & 74 Ex qua culpa oriatur obligatio reſtitutionis ratione damni dati, *n.* 75 & *ſeqq.* An hæc oriatur ob damnum ſine culpa datum, *n.* 77 & *ſeqq.* Quid, ſi quis dolo, vel fraude damnum intulit, *num.* 81 Aut impedivit alium a conſecutione alicujus boni *num.* 82 Quid, ſi taliter impedivit abſque vi, & fraude, ex intentione proprii, vel alieni commodi, *num.* 83 & *ſeqq.* Inferens damnum extra officium & contractum ex qua culpa teneatur reſtituere, *num.* 86 & *ſeqq.* Quæ ſit obligatio reſtituendi ob damnum in officio datum, *num.* 93 Quid de obligatione reſtituendi ex contractu, *num.* 96 & *tract.* 8 *diſſ.* 2 *num.* 37 41 & *ſeqq.* Cauſæ excuſantes a reſtitutione, variæ, *tr.* 9 *diſſ.* 5 *num.* 97 & *ſeqq.* Nimirum I. Impotentia, ſeu inopia creditoris, *n.* 98 Hæc quomodo, & quando excuſet, *n.* 99 & *ſeqq.* II. Periculum infamiæ, vitæ & membrorum, *num.* 107 Quid, ſi poſſit fieri reſtitutio per alium, *n.* 108 Cautela circa hoc, & quid, ſi alter defraudet? *n.* 109 III. Condonatio creditoris, *n.* 110 Sufficit quandoque remiſſio rationabiliter præſumpta, *n.* 112 & *ſeqq.* IV. Si res reſtituenda ſit creditori nocitura, *n.* 115 V. Præſcriptio, *n.* 116 VI. Compenſatio, & quæ conditiones ad occultam compenſationem requirantur, *n.* 117 & 118 VII. Ceſſio bonorum; & quid juris hæc tribuat, *n.* 119 VIII. Ignorantia, quod res ſit aliena, *n.* 121 & 122 IX. Dubium, & quando, *n.* 123

Reſtitutio famæ vel honoris injuſtæ ablati, quomodo fieri poſſit, ac debeat? *tract.* 9 *diſſ.* 6 *num.* 33 & *ſeqq.* Cauſæ excuſantes a reſtitutione famæ, & honoris variæ, *num.* 38 & *ſeqq.* Regulæ tres circa hoc, *num.* 39

Retractus, ſeu Jus Protimiſeos, quid? *tr.* 8 *d.* 4 *Append. poſt quæſt.* 8 *Addit. X.*

Revalidatio Matrimonii ex defectu Parochi, vel ratione alicujus occulti Impedimenti invalidi, *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 14 *Addit. poſt num.* 152 & *poſt num.* 174

Revelatio gravis criminis de homine alias incognito, an arguat detractionem gravem? *Tom. I. tract.* 9 *d.* 6 *poſt num.* 19 *in Append. Addit. I.*

Quid, ſi Revelatio de homine alias cognito fiat uni tamen ſoli ſub ſigillo? *ibid. Addit. II.*

Revelare crimen in una communitate publicum alteri communitati, quæ neſcit, quandonam conſtituat grave peccatum? *ib. Addit. III. & IV.*

Revelatio cujuſdam criminis de certa perſona, quandonam alicui alteri intra eandem communitatem fieri queat citra peccatum detractionis? *ibid. Addit. V.*

Revelationes qualiter examinandæ, num ſint Divinæ, vel deceptoriæ? *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 8 *poſt num.* 43 *Append. II. Addit. V.*

Revelationes Sanctæ THERESIÆ cur approbatæ? *ib. Addit. VII.*

Reverentia parentibus debita, in quo conſiſtat? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 2 *n.* 4 Contra eam qualiter peccetur? *n.* 5

Revocatio criminis detecti, ſeu occulti defectus manifeſtati num fieri debeat, ſi dubitetur, utrum apud audientes non jam abierit in oblivionem? *tr.* 9 *diſſ.* 6 *Addit. poſt num.* 41

Revocatio Indulgentiarum, an comprehendat conceſſas Tertio Ordini? Vide *Tertiariorum*.

Reus fugiens ad Sacerdotem SS. Euchariſtiam portantem, an gaudeat immunitate? *tr.* 12 *d.* 2 *num.* 12 & 13 Rei ad Aſyla fugientes, varii, *num.* 15 Rei, cur potius fugiant ad Monaſteria, quam alia loca pia? *num.* 11 Qui gaudeant, vel non gaudeant Immunitate, *num.* 16 & *ſeqq.* Vide *Aſylum*.

Rixa, quid, & quomodo differat a bello? *Tom. I. tr.* 4 *diſſ.* 7 *n.* 40 Rixa quale peccatum, *tr.* 3 *diſſ.* 3 *n.* 40

Rubricæ Miſſalis quando, & qualiter obligent? *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 5 *poſt num.* 136 *in Append.* III. *Addit. XIII. & XIV.* & *poſt num.* 146 *Addit. VI.*

Ruſticus Blaſphemans, quandonam cenſeatur dare ſcandalum? Vide *Blaſphemans Ruſticus*.

Ruſticorum Confeſſiones, qualiter inſtituendæ? Vide *Confeſſiones Ruſticorum*.

S

Sabbati ſanctificandi præceptum eſt partim morale, partim cæremoniale, *Tom. I. tract.* 9 *diſſ.* 5 *num.* 5 Sabbati loco eſt ſubſtituta Dies Dominica, *tr.* 9 *d.* 1 *num.* 28

Sabbato Sancto Miſſæ, quot? Vide *Miſſæ quot*.

Sacerdos, quis? *Tom. II. tract.* 14 *diſſ.* 12 *num.* 8 Ejus officium, *num.* 33 Sacerdos quilibet poteſt in mortis articulo abſolvere ab hæreſi, & aliis caſibus, *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 32 An tunc ſimplex Sacerdos abſolvere poſſit præſente proprio Confeſſario, *n.* 33 Quid agendum ſacerdotibus ſibi mutuo confiteri volentibus, ſi ambo ſint in peccato mortali? *tr.* 14 *diſſ.* 1 *num.* 47 Sacerdos plures communicans in peccato mortali, an plura peccata numero diſtincta committat, *num.* 49 & *ſeqq.* Quid de Sacerdote plurium Confeſſiones audiente? *num.* 53 Vide *Miniſter Sacramentorum*. Sacerdos Miſſæ Sacrificium offert ut proximus miniſter, *tract.* 14 *diſſ.* 5 *num.* 31 Non ſatisfacit pluribus ſtipendiis, ſi unicam Miſſam celebret, *num.* 53 Sacerdotis mali Miſſa, an tantum valeat, quantum boni? *num.* 58 Sacerdos ex variis titulis poteſt obligari ad celebrandam Miſſam, *num.* 81 & *ſeqq.* Vide *Miſſam celebrandi obligatio*. Sacerdos novitèr ordinatus, quam intentionem conſecrandi cum Epiſcopo formare debeat? *tract.* 14 *diſſ.* 5 *num.* 140 & *ſeqq.* Sacerdotis officium, quale? *tract.* 14 *diſſ.* 12 *num.* 33 Vide *Parochus*.

Sacerdos, an Magiſtratui Hæretico de ſuo ſtatu interroganti teneatur eundem manifeſtare? *Tom. I. tract.* 4 *diſſ.* 2 *Addit. poſt num.* 52

Sacerdos celebrans quandonam diſtinctis poſſit applicare diſtinctos ab invicem fructus? Vide *Miſſæ fructus*.

Sacerdos conſecrans qualem debeat habere notitiam, & determinationem materiæ conſecrandæ? *Tom. II. tr.* 14 *diſſ.* 4 *poſt q.* 4 *in Append. Addit. III.*

Sacerdos pauper, ſi plura receperit ſtipendia, quam poſſit legere Miſſas, quidnam ei agendum? *tract.* 14 *diſſ.* 5 *poſt num.* 103 *Addit. III.*

Sacer-

Sacerdos quando, & qualiter peccet in Miſſa non obſervans Rubricas Miſſalis? *tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 136 *Append.* III. *Addit.* XIII. & XIV.

Sacerdotales Veſtes in Miſſa quæ neceſſariæ & quæ non? *ibid. Addit.* I. Item quandonam hæ ſuam deperdant Benedictionem? *ibid.*

Sacerdotis Miniſter in Miſſa, quis? *ibid. Addit.* V.

Sacerdos alius, an debeat ſupplere Miſſam, ſi prior ſub ea deficiat? *tr.* 14 *d.* 5 *poſt n.* 146 *Addit.* III.

Sacerdos non approbatus, an non ſolum in articulo, ſed etiam in periculo mortis abſolvere poſſit a peccatis? *tr.* 14 *diſt.* 8 *Addit. poſt num.* 13 ubi etiam, quomodo articulus mortis a periculo mortis diſtinguatur.

Sacerdos conſecrans in materia invalida, an jam finita Miſſa adhuc poſſit repetere Conſecrationem? *tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 146 *Addit.* I.

Sacerdos, Vide *Miſſa*, *Beneficiatus*. Item *Altare Privilegiatum*.

Sacerdos ſolus eſt Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, *tract.* 14 *diſt.* 8 *num.* 1 Debet habere legitimam juriſdictionem, *num.* 2 Et approbationem, *num.* 14 Accipit in ſua Ordinatione poteſtatem in Corpus Chriſti verum, & myſticum, *num.* 4 Atque poteſtatem Ordinis, non juriſdictionem, *num.* 3 & *ſeqq.* Poteſtas abſolvendi declaratur apto exemplo, *num.* 6 Hæc præſupponit poteſtatem conſecrandi, cur? *num.* 7 An quilibet Sacerdos poſſit abſolvere a venialibus? *num.* 11 & 12 Et in mortis articulo ab omnibus peccatis? *num.* 13 Vide *Confeſſarius*.

Sacramenta a quibusnam ſint adminiſtranda in ſtatu gratiæ? *tract.* 14 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 44

Sacramenta tempore Peſtis quænam, & quomodo ſint adminiſtranda? Vide *Peſtis*.

Sacramentorum novæ Legis excellentia, *tr.* 14 *diſt.* 1 *n.* 1 Sacramenti variæ acceptiones, *n.* 2 Ejuſque definitio, *num.* 3 & *ſeqq.* Sacramenta novæ Legis ſunt ſeptem, *n.* 8 & *ſeqq.* Et omnia a Chriſto inſtituta, *n.* 9 An fuerit Sacramentum verum in Lege Moſaica, & ſtatu Legis naturæ? *num.* 12 & *ſeqq.* Sacramenta tribus perficiuntur, *n.* 15 Conſiſtunt in uſu, ſeu in fieri, præter Euchariſtiam, *num.* 16 & 17 Materia eorum remota, & proxima *num.* 18 Et forma, quæ? *num.* 19 Utraque a Chriſto fuit determinata, & quomodo? *num.* 20 & 21 Uniformitas in materia, & forma Sacramentorum, quomodo datur? *tr.* 14 *diſt.* 1 *a num.* 38 Mutatio earum, quaſi irritet Sacramentum? *tr.* 14 *diſt.* 1 *num.* 22 & *ſeqq.* Inter materiam & formam Sacramentorum requiritur ſimultas aliqua, & qualis? *num.* 26 & *ſeqq.* Hæc declaratur in ſingulis Sacramentis, *num.* 27 & 30

Sacramentorum Miniſter eſt homo viator, & quid de nonnullis hiſtoriis? *tr.* 14 *diſt.* 1 *num.* 32 Quæ Sacramenta requirant miniſtrum conſecratum? *n.* 33 Qualis requiratur intentio ex parte miniſtri? *n.* 36 & *ſeqq.* Vel diſpoſitio? *n.* 42 & *ſeqq.* Sacramenta, an poſſint peti ab indigno miniſtro, *num.* 54 & *ſeqq.* Vide v. *Miniſter Sacramentorum*. An liceat ſimulare Sacramenti alicujus adminiſtrationem? ** *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 1 *poſt num.* 58

Sacramentorum duplex effectus, Gratia & Character, *tr.* 14 *d.* 2 *num.* 1 & *ſeqq.* Sacramenta omnia conferunt gratiam ex opere operato, *num.* 5 Hanc non cauſant phyſice, ſed moraliter, *num.* 6 & *ſeqq.* Sacramenta præter gratiam habitualem conferunt etiam gratias actuales, *n.* 8 Declaratur hoc de ſingulis, *n.* 9 & *ſeqq.* Sacramenta mortuorum, & vivorum, quæ? *num.* 16 & 17 An omnia conferant primam gratiam, *num.* 19 & *ſeqq.* Etiam Sacramenta vivorum, ſaltem per accidens, *n.* 23 & 24 Sacramenta conferunt majorem gratiam magis diſpoſito, *num.* 25 Etiam ex opere operato, *n.* 26 Ad fructuoſe recipienda Sacramenta qualis requiratur diſpoſitio, *n.* 27 & *ſeqq.* Quid de SS. Euchariſtiæ Sacramento, *num.* 30 & *ſeqq.* Vide v. *Euchariſtia*. Quæ Sacramenta imprimant Characterem, *num.* 46 & 47 Sacramenta, præſertim imprimentia Characterem & ficte ſuſcepta, an recedente fictione conferant ſuum effectum gratiæ, *n.* 52 & *ſeqq.* An, & quomodo ſingula Sacramenta ſint neceſſaria ad ſalutem, *n.* 58 & *ſeqq.* Differentia inter Sacramentum, & Sacrificium, *tr.* 14 *diſt.* 5 *n.* 44 In Sacramento matrimonii, cur pro forma ſufficiant nutus & ſigna, & non in aliis Sacramentis? *tr.* 14 *diſt.* 13 *num.* 17 Sacramenta, quæ poſſint miniſtrari mutis & ſurdis a nativitate? *Tom.* I. *tr.* 10 *diſt.* 3 *num.* 44 & 45 Tempore interdicti, quorum Sacramentorum participatio ſit prohibita? *Tom.* II. *tract.* 13 *diſt.* 2 *num.* 99 & *ſeqq.*

Sacramentalia, quid, & quot ſint? *Tom.* I. *tr.* 3 *d.* 2 *num.* 33 Per Sacramentalia an remittantur peccata venialia, *num.* 31 32 & *ſeqq.*

Sacrificium proprie, quid? *tr.* 5 *diſt.* 1 *num.* 15 Sumitur quandoque large, *num.* 16 Sacrificium proprie, & improprie, *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 5 *num.* 2 3 & *ſeqq.* Ad Sacrificium quandoque ſufficit ſola rei oblatæ immutatio moralis, *n.* 5 & 6 Sacrificium eſt actus Latriæ, *n.* 7 Non offertur Sanctis, *n.* 8 Sacrificia Gentilium fuerunt vera, & cur illicita? *n.* 9 Sacrificia aliqua fuerunt in Lege Moſaica, & jam ante ipſam, *n.* 10 & 11 Sacrificia Legis, varia, & quæ? *n.* 12 & *ſeqq.* Omnia Sacrificia antiqua coadunantur in uno Miſſæ Sacrificio, *n.* 14 Vide v. *Miſſa* Sacrificium, quomodo differat a Sacramento, *tr.* 14 *d.* 5 *n.* 44

Sacrificium an verum peragatur ab Ordinatis tempore Ordinationis? Vide v. *Neomyſtæ*.

Sacrificium, Vide *Miſſa*.

Sacrificii fructus, Vide v. *Miſſæ Sacrificii*.

Sacrilegium, quid? *Tom.* I. *tract.* 5 *diſt.* 3 *num.* 9 Ejus tres ſunt ſpecies, *n.* 10 & *ſeqq.* Sacrilegium ex genere ſuo eſt peccatum mortale, *n.* 14 Per accidens poteſt fieri veniale, *num.* 16 Non omne peccatum a perſona ſacra commiſſum proprie eſt Sacrilegium, *n.* 17 Sacrilegum homicidium, & duplex ejus ſpecies, *tr.* 9 *d.* 3 *n.* 39 & 40

Sacrilege Confitens, quomodo interrogandus? Vide v. *Pœnitens Sacrilege &c.*

Sæculares Clerici quoad Approbationem, Vide v. *Approbatio*.

Sagæ captivæ, & ad mortem condemnatæ, qualiter a Confeſſario ſint tractandæ? Vide v. *Incarcerati*.

Salarium an etiam ægrotis ſit dandum? Vide v. *Officiales Principum*.

Salus animæ, duplex, prima & ultimata, *Tom.* I. *tr.* 4 *diſt.* 2 *n.* 12

Sancti in Cœlis ſibi nihil amplius merentur, *tract.* 2 *diſt.* 2 *n.* 44 An in ipſis maneat Fides, Spes & Charitas? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 1 *num.* 16 Quo cultu adorentur? *tract.* 5 *diſt.* 1 *num.* 32 Sancti needum Canonizati non poſſunt cultu publico honorari, bene tamen privato, *tr.* 5 *diſt.* 1 *num.* 38 & *ſeqq.*

Sanctorum Reliquiæ, Vide v. *Reliquiæ Sanctorum*.

SARAI, quomodo dicatur ſoror ABRAHÆ? *Tom.* I. *tr.* 14 *diſt.* 14 *num.* 111

Sartores, quando excuſentur perficientes die Feſto veſtes? *Tom.* II. *tr.* 10 *diſt.* 1 *num.* 31

Sartorum deceptio, Vide v. *Opifices*.

Satisfactio, quid? *tract.* 1 *diſt.* 2 *Addit.* I. *poſt num.* 48 Quomodo diſtinguatur a ſatis paſſione? *ibid. Addit.* II. Satisfactio an, & quando remittat pœnam, ſi peragatur in ſtatu peccati mortalis? *ibid.*

Satisfactio Sacramentalis nova an, & quando ſit injungenda, ſi poſt Abſolutionem afferatur novum peccatum? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 10 *Addit. poſt num.* 12

Satisfactio impoſita ob peccatum leve, vel ob grave jam confeſſum, ſi ex integro intermittatur, qualenam peccatum? *tract.* 14 *diſt.* 10 *Addit. poſt num.* 14

Satisfactio ab uno Confeſſario impoſita, quomodo poſſit commutari ab alio? *tr.* 14 *diſt.* 10 *Addit. poſt n.* 17

Satisfactio infirmis quænam ſit imponenda? *ibid. poſt num.* 32 *Addit.* I.

Satisfactio Sacramentalis, quanto tempore poſſit differri citra grave peccatum? *ibid. Additio* II.

Satisfactio Sacramentalis &c. Vide v. *Pœnitentia*.

Satisfactio dupliciter ſumitur, *tract.* 14 *diſt.* 10 *num.* 1 Satisfactio, ut eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ, *n.* 3 Eſt aliqua a Confeſſario injungenda, regulariter loquendo, *num.* 4 & 5 An ſit pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ? *num.* 5 Habet effectum remittendi partem pœnæ ex opere operato, *n.* 6 Ea in peccato mortali peracta ſufficit ad integritatem Sacramenti, *n.* 7 An tunc habeat effectum ex opere operato ſibi correſpondentem, *n.* 8 & 9 An poſſit pœnitens reſpuere pœnitentiam ſibi impoſitam, *n.* 10 & *ſeqq.* Vide v. *Pœnitentia*.

Scandalum, quid? *Tom.* I. *tract.* 4 *diſt.* 7 *num.* 16 Scandalum activum, ſeu datum, *n.* 17 Eſt duplex, *ibid.* Scandalum paſſivum, ſive acceptum, aliud Puſillorum, aliud Phariſaicum, *n.* 18 Peccatum ſpeciale ſcandali, quando committatur, *n.* 19 Scandalum activum, quale peccatum, *num.* 21 & 22 Cauſa juſta faciendi aliquid indifferens, quo alter creditur abuſurus, quæ? *n.* 23 & 24 Scandalum mere paſſivum interdum permitti poteſt, interdum non, & quando? *num.* 25 & *ſeqq.* An ex cauſa licitum ſit,

petere ab alio talis, quæ non ſine peccato præſtituros exiſtimatur? *n.* 27 Quid dicendum de ſcandalo Puſillorum, & Pharisæorum? *n.* 28

Scandalum quandonam detur, vel non, declaratur per ſex caſus in praxi valde notabiles, *tr.* 14 *d.* 7 *poſt n.* 28 *in Append.*

Scheda aliqua reperta, in qua annotata repetitur cauſa pia tamquam Hæres, an ſit reputanda pro teſtamento valido? *tr.* 8 *d.* 3 *n.* 35 *in Appendice Addit.* III.

Schiſma, quid? *tr.* 4 *d.* 7 *n.* 32 & quale peccatum, *n.* 33 Schiſma aliud purum, aliud conjunctum cum hæreſi, *num.* 34 Quid faciendum tempore Schiſmatis, quando electi ſunt duo Pontifices? *num.* 35 & *ſeqq.*

Scientia eminens, & mediocris, & qualia requiratur in Confeſſario? *tr.* 14 *d.* 8 *n.* 21 & *ſeqq.*

Scriptorum Catholicorum, ſuas ſcripturas judicio Eccleſiæ ſubjicientium, cautela cur adhibeatur? *Tom.* I. *tr.* 4 *d.* 4 *n.* 14

Scriptura ſacra, quos Libros contineat? *tr.* 4 *d.* 3 *num.* 23 Vulgata Editio Sacræ Scripturæ eſt authentica, *num.* 28 An in hac quælibet minima vocula ſit de Fide? *n.* 29 & *ſeqq.* Lectio S. Scripturæ in lingua vulgari juſte eſt interdicta, *num.* 32 Quid in Germania, *num.* 33 Senſus Sacræ Scripturæ generatim eſt duplex, litteralis, & myſticus, *num.* 34 Subdividitur uterque, & quomodo, *num.* 35 & *ſeqq.* Univerſim quatuor ejus ſenſus, *num.* 38 Et in ſingulis excellebant ſinguli Eccleſiæ Doctores, *num.* 39 Senſus accommodatitius S. Scripturæ, quid, *n.* 40 S. Scriptura ſæpius eſt obſcura, *num.* 41 & 42 Ejus interpretatio Canonica ſpectat ad Eccleſiam, *num.* 43 Quid de interpretatione doctrinali, *num.* 44 Vide v. *Libri Canonici.* Abuſus ſententiarum S. Scripturæ ſpectat ad Sacrilegium? *tract.* 5 *diſt.* 3 *n.* 53

Scripturæ S. Editio vulgata quæ? *Tom.* I. *tr.* 4 *diſt.* 3 *Addit. poſt n.* 28

Scrupulus, quid? *tr.* 1 *d.* 3 *num.* 69 Quæ ſit origo ſcrupulorum, *num.* 71 Diſcrimen inter ſcrupuloſos, & timoratos timore DEI, *n.* 76 Mala ſcrupuloſorum, *n.* 77 Remedia contra ſcrupulos, *num.* 78 Conſilium pro ſcrupulis, *n.* 79 & 80

Scrupoloſi in pronuntianda forma Conſecrationis quidnam debeant obſervare? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 48

Scrupoloſi, an teneantur confiteri peccata negative dubia, vel ea, de quibus exiſtunt anxii, an aliquando fuerint hæc confeſſa? *tr.* 14 *d.* 7 *Addit.* II. *poſt n.* 56

Sculpturæ obſcœnæ, qualiter præbeant ſcandalum? Vide v. *Picturæ obſcœnæ.*

Scurrilitas, quid & quale peccatum? *Tom.* I. *tr.* 3 *d.* 3 *num.* 56

Secretum ſervandum ſi promittitur, quandonam talis promiſſio obliget? *tr.* 6 *d.* 2 *poſt n.* 30 *Addit.* III.

Sectio cæſarea quid, & quandonam teneatur mater camdem admittere? *tr.* 9 *d.* 3 *Addit.* II. *poſt n.* 14

Seditio, quid, & quomodo differat a bello? *tr.* 4 *d.* 7 *num.* 40

Semen in ordine ad pollutionem diſcernendum eſt a fluxu aliorum humorum *tr.* 9 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 59

Semifatui qualiter, ſi confiteantur, tractandi? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 8 *in Append. poſt n.* 72 *Addit.* II.

Senatuſconſultum Macedonianum an elidatur per juramentum Filiifamilias? *Tom.* I. *tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt num.* 9

Senes decrepiti quandonam poſſint valide contrahere Matrimonium? *Tom.* II. *tr.* 14 *diſt.* 14 *poſt num.* 72 *Addit.* II.

** *Sententiam* mere probabilem, minuſque tutam quoad Valorem Sacramenti per ſe loquendo, extra certos caſus non licet ſequi Miniſtro, *tract.* 1 *diſt.* 3 *poſt num.* 68

** Licet in Sacramentis conferendis & ſuſcipiendis ſequi ſententiam minus tutam moraliter certam de valore Sacramenti, *tr.* 1 *d.* 3 *poſt n.* 68

Sepultura Eccleſiaſtica an, & quando privetur occiſus in Duello? Vide *Occiſus in Duello.*

Sepultura Eccleſiaſtica privantur excommunicati, *tr.* 13 *d.* 2 *n.* 21 Quid juris, ſi excommunicatus in loco ſacro ſepeliatur, *n.* 22. An de facto poſt Concilium Conſtantienſe ſepultura Eccleſiaſtica priventur omnes excommunicati, etiam non vitandi? *n.* 23 & *ſeqq.* Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, quomodo cauſetur per Interdictum, *n.* 105 & *ſeqq.*

Sepultura privari, quandonam poſſit repertus morte violenta oppreſſus? Vide *Suicidium.*

Servi, an valide contrahant Matrimonium? *tract.* 14 *diſt.* 14 *num.* 57 & *ſeqq.* Servi proprie dicti, ſeu mancipia, Servi adſcriptitii, & Servi originarii, qui, *num.* 60 Prohibentur ad ſacros Ordines promoveri, *num.* 61

Servi, Vide *Famuli.*

Servitus, quid, & quotuplex? *Tom.* I. *tract.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 20 *Addit.* I. & II. Servitus quo tempore præſcribatur cum, vel ſine titulo? *ibid. poſt num.* 24 *Addit.* I. & II. Servitus ſemel præſcripta, quo tempore iterum extinguatur? *ibid. Addit.* III.

Sexagenarii, an excuſentur a jejunio Eccleſiaſtico? *tr.* 10 *diſt.* 2 *num.* 62 & *ſeqq.*

Sexagenarii robuſti an adſtringantur jejunio? Vide *Jejunio adſtringi.*

Sicca Miſſa quæ, & quandonam ſit licita? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 146 *Addit.* VIII.

Sigillum Confeſſionis, quid? *tract.* 14 *diſt.* 9 *num.* 21 Quanta ſit ejus obligatio, *num.* 22 Et quo jure oriatur, *num.* 23 & 24 Sub Sigillo Confeſſionis quæ omnia cadant, *num.* 25 & 26 Poteſt violari directe, & indirecte, *num.* 27 Exempla violationis indirectæ, *num.* 28 & *ſeqq.* Quando Confeſſarius poſſit uti notitia Confeſſionis? *num.* 31 & 32 An quis ea uti poſſit ad declinandas inſidias, *num.* 33 An liceat revelare Confeſſionem de licentia confitentis, *num.* 34 & 35 Præter Confeſſarium qui teneantur ad Sigillum, *num.* 36 Quid, ſi quis alterius Confeſſionem ſcriptam reperit? *num.* 37

Sigillum Sacramentale obligat etiam in Confeſſione ſacrilega, *tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit. poſt num.* 22 Et quandonam illud non obliget? *ibid.* Sigillum Confeſſionis quot modis poſſit frangi? *ibid. Addit. poſt n.* 29 Sigillum illud an frangatur, & quando, ſi Confeſſarius utitur notitia præciſe hauſta ex Confeſſione? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 9 *Addit.* I. & II. *poſt n.* 33 An citra fractionem Sigilli liceat revelare quidpiam de Confeſſione ex licentia interpretativa confitentis, vel poſito, quod ea licentia ex metu reverentiali fuerit extorta a pœnitente? *ibid. poſt num.* 35 Sigillum an & quando cenſeatur frangi, ſi poſt datam abſolutionem adhuc ſine petita prius licentia Confeſſarius interroget ex pœnitente circa quædam in Confeſſione depoſita *Addit. poſt num.* 37

Simonia, unde ſic dicta? *Tom.* I. *tract.* 5 *diſt.* 3 *num.* 18 Ea eſt ſpecies Sacrilegii, *num.* 10 Declaratur ejus definitio, *num.* 20 Simonia quam grave peccatum, *n.* 21 Eſt triplex, nempe mentalis, conventionalis, & realis, *num.* 22 & *ſeqq.* Simonia confidentionalis, alia mixta, alia pure conventionalis, *num.* 24 Simonia confidentialis declaratur, *num.* 25 Si quid gratis detur, ac recipiatur, num ſit Simonia, *num.* 27 Simonia non eſt, intuitu ſpiritualium Functionum recipere aliquid per modum ſtipendii, *num.* 28 An de hujuſmodi ſtipendio licitum ſit paciſci, *num.* 28 & 30 An ſit Simonia, dare quid ad redimendam vexam circa ſpiritualia? *num.* 31 & 32 Vel recipere pretium pro labore conjuncto cum ſacro Miniſterio, *num.* 33 & 34

Simonia alia Juris Divini, alia Juris Eccleſiaſtici, *tr.* 5 *diſt.* 3 *num.* 31 Simoniæ crimine an poſſit Papa involvi, *num.* 37 Ad Simoniam requiritur pactum, quale, *num.* 40 & *ſeqq.* Plures Propoſitiones circa materiam de Simonia damnatæ, *num.* 43 & 45 Simonia mentalis non inducit pœnas in Jure contra Simoniacos ſtatutas, *num.* 47 Quid de Simonia conventionali, *num.* 48 & 49 Simonia realis inducit pœnas Juris ipſo facto, quando ſit in ingreſſu Religionis, Ordine, vel Beneficio, *num.* 50 Quid, ſi committatur in aliis caſibus? *Tom.* I. *tr.* 5 *diſt.* 3 *num.* 52 Quid de diſpenſatione ſuper Beneficio ſimoniace obtento? *num.* 51

Simonia in obtinendo Beneficio ſi ſit commiſſa per tertium, an poſſidens bona fide tale Beneficium, ſeu Canonicatum poſſit præſcribere, & quo tempore? *tr.* 7 *diſt.* 6 *poſt num.* 30 *in Append. Addit.* VI.

Simoniacorum pœnæ ſuccincte recapitulantur, *tr.* 11 *diſt.* 1 *poſt num.* 80 *Addit.* I. *in Append.* Simoniaci Beneficiati, qualiter in Confeſſionali examinandi? *ibid. Addit.* II. Item quomodo diſpenſandi? *ibid. Addit. ſeqq.*

Circa Simoniam ulterius utilis doctrina, & notabiles caſus practici, *tr.* 5 *diſt.* 3 *poſt num.* 52 *Append.*

Simoniace recipiens temporale pro ſpirituali, an & quando, & cui teneatur id reſtituere? *ibid. Addit.* III. & IV.

Simoniæ pœnæ, quandonam propter ignorantiam eviten-

tentur? *tr.* 31 *d.* 1 *poſt n.* 80 *in Append. Addit. III.* Accedit circa hoc punctum caſus notabilis, *ibid. Addit. VIII.*

Sobrietas, quid? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 23

Societatis contractus, an ab uſura excuſet praxin accipiendi aliquid ultra ſortem? *tr.* 8 *d.* 4 *n.* 148

Sodomia, quid? *tr.* 9 *d.* 4 *n.* 63 Sodomitarum pœnæ, *num.* 64

Solidi nomine, quid intelligatur? *tr.* 8 *d.* 2 *n.* 23

Solicitatio in Confeſſionali ad turpia eſt grande Sacrilegium? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 8 *n.* 57 Solicitare hic, eſt incitare ad turpia, *n.* 58 Illud exemplificatur, *n.* 59 Solicitatio plures habet acceptiones, *n.* 60 Solicitare cenſetur Confeſſarius tradens in Confeſſione turpem chartam poſtea legendam, *num.* 61 Sive ſolicitet ad peccandum ſecum, ſive cum alio, *n.* 62 Pœnitent ſolicitatus tenetur denuntiare Confeſſarium ſolicitantem, & alius Confeſſarius debet hoc ipſum monere, & ſub qua obligatione, *num.* 63 *& ſeqq.* Ipſe tamen Confeſſarius ſolicitans non tenetur ſolicitato præcipere, ut ſe denuntiet, *n.* 65 *& ſeqq.* Conſtitutiones de Obligatione denuntiandi Confeſſarium ſolicitantem non ubique ſunt receptæ *n.* 67 Sed hoc poſt novam Conſtit. Bened. XIV. admitti non poteſt. *ibid.* † Solicitatus denuntians non cogitur propriam turpitudinem detegere, *n.* 68 Confeſſarius a fœmina ſolicitatus hanc denuntiare non tenetur, *num.* 69 Confeſſarius pœnitentem ſolicitans, quibus pœnis ſubjaceat, *n.* 70 Hic non punitur, donec de crimine conſtet, *n.* 71 Solicitatio an ſufficienter probetur per teſtes ſingulares, *n.* 72

Solicitudo temporalium, quæ, & quando prohibita? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 1 *n.* 18 *&* 19

Solutio mutui, in quo loco ſit facienda, ac quo tempore? *tr.* 8 *diſt.* 4 *poſt num.* 9 *in Appendice Addit. I. & II.* Item an poſſit fieri per partes *ibid. Addit. III.* Item quo ordine ſit facienda? *Addit. IV. V. VI. & VII.* ubi notabiles Doctrinæ. Solutio mutuatæ pecuniæ, in quo pretio, valore, & ſorte fieri debeat? *Ibid. Addit. VIII. IX. & X.*

Solutio ſi prætendatur a Creditore, vel ejus Succeſſore, cum tamen alter actu nihil mutui acceperit, qualiter is contra prætendentem ſe defendere poſſit? *ibid. Addit.* XI.

Somnium eſſe a Deo, vel potius a dæmone, unde dignoſci poſſit? *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 23 Somniorum obſervantia, *n.* 21 *&* 22

Sorores in Teſtamento fratris ſui neglectæ an non poſſint inſtituere querelam inofficioſi Teſtamenti? Vide *Hæredes neceſſarii*.

Sortes diviſoriæ, conſultoriæ, & divinatoriæ, quæ, & an licitæ? *tr.* 5 *d.* 2 *n.* 25 *&* 56 Sortilegium eſt ſpecies Divinationis, *n.* 25

Specificatio eſt modus acquirendi rerum dominium Jure Gentium? *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 24

Specificatio, quando transferat dominium in illum, qui novam formam in alienam introduxit materiam? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 24

Spectra domum aliquam infeſtantia, quomodo cognoſcenda, & pellenda? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 8 *Append.* I. *Addit.* XIII.

Spes, an amittatur per omne peccatum mortale? *Tom. I. tr.* 4 *diſt.* 5 *num.* 14 *&* 15 An maneat in Beatis, *n.* 16 Spei variæ acceptiones? *tr.* 4 *d.* 5 *n.* 1 Spes Theologica, quid *n.* 2 *&* 3 Objectum materiale primarium Spei eſt Deus, *n.* 4 Ad objectum materiale ſecundarium Spei, quæ ſpectent, *num.* 5 Objectum formale ipſius, *n.* 6 *&* 7 Spes Divina eſt infallibilis, quomodo, *num.* 8 Præceptum Spei aliud negativum, aliud affirmativum, *num.* 9 Et quando obliget, *n.* 9 10 *& ſeqq.* Spei per defectum opponitur Deſperatio, per exceſſum Præſumptio, *n.* 12

Spiritus boni, quomodo diſcernendi a malis, ſi domus aliqua infeſtatur? Vide *Spectra domum*.

Sponſa prætenſa, & inducta a comparte, an teneatur verba prolata in foro externo fateri, ſi per eadem non intenderit ſe obligare ad contrahendum? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *Addit. poſt n.* 29

Sponſalia, unde ſic dicta? *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 22 Sumuntur dupliciter, *ibid.* Sunt impedimentum mere impedient Matrimonium, *num.* 24 Sponſalia, quid? *n.* 23 *& ſeqq.* Quatuor conditiones ad ea requiſitæ, *n.* 26 *& ſeqq.* Quid de promiſſione Matrimonii non mutua, *n.* 25 Sponſalia clandeſtina, an ſint valida, *nu.* 30 *&* 31 Sponſalia juſtis de cauſis diſſolvi poſſunt, & ex quibus, *n.* 32 *& ſeqq.* Sponſalia filii an pater impedire poſſit, *num.* 47 Ad ſolvenda Sponſalia num requiratur ſententia Judicis, *num.* 48 Sponſalia metu inita, an ſint valida? *tr.* 14 *d.* 13 *num.* 30

Sponſalia, an ex parte peccantis ſolvi valeant ex eo, quia unus ſponſorum culpabiliter contraxit cum Sponſa ſua impedimentum dirimens poſt ipſa Sponſalia, e. g. poſt eadem occulte habendo copulam cum Sorore Sponſæ, ſicque cum ipſa contrahendo impedimentum Affinitatis, vel an potius talis teneatur ſuis expenſis procurare diſpenſationem? *tr.* 14 *d.* 14 *poſt n.* 48 *in Append. Addit. VI.*

Sponſalia conditionata, quandonam obligent? *ibidem poſt num.* 35 *Addit. I. & II.* Sponſalibus adjecta conditio, an cenſeatur remiſſa per copulam ſubſequentem? *ibid.*

Sponſalia priora an reviviſcant, ſi ſponſus contra fidem datam contrahat cum alia Matrimonium, & illa poſtea moriatur? *ibid. Addit. poſt num.* 38

Sponſalia ſemel legitime inita, quomodo iterum ſolvantur propter alterius fornicationem? item quomodo propter oſcula, & tactus? *ibid. poſt num.* 40 *Addit. I. & II.* Sponſalia ſolvendi an ſit juſta cauſa, ſi poſt eadem unus Sponſorum fiat ditior? *ibid. Addit. poſt num.* 44

Sponſalia, an ſolvantur per longiorem dilationem Matrimonii? *ibid. Addit. poſt n.* 45

Sponſalia cur ſolvi poſſint ob certas qualitates, vel Sponſalia præcedentes, attamen ignoratas, vel ob alias ſubſequentes, & cur non ſit idem ſentiendum de Matrimonio, & aliis Contractibus *ibid. poſt n.* 48 *Append. Add. I.* Item quid ſtatuendum, ſi quis dubitet num Sponſalia renuiſſet, ſi eas qualitates pro tunc, quando Sponſalia contraxit, reſciviſſet? *ibid. Addit. II.*

Sponſalia conditionata, an inferant impedimentum publicæ honeſtatis? Vide *Impedimentum publicæ honeſtatis*.

Sponſalibus an liceat adjicere pœnam, vel arrham? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 14 *Append. poſt num.* 48 *Addit. VII.*

Sponſis an liceat delectari de copula futura? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 7 *poſt n.* 8 *Addit. V. & fuſius Tom. II. tr.* 14 *d.* 13 *Addit. II. poſt n.* 90

Sponſus, vel Sponſa laborans occulto defectu, an, & quando teneatur eundem comparti ante Matrimonium manifeſtare? *tr.* 14 *diſt.* 14 *poſt nu.* 48 *in Append. Addit. III. & IV.* Ubi ſpecialiter de Sponſa, quæ ante Matrimonium habuit cum alio copulam, ex qua etiam concepit, *ibid. Addit. V.*

Sponſorum Donationes, quas ad invicem faciunt, quam firmæ ſint? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 2 *poſt num.* 26 *Addit. III.*

Sponſio, quid *tract.* 8 *diſt.* 4 *num.* 114 Certus de veritate, an poſſit ſpondere, & quando? *num.* 115 *& ſeqq.*

Status viæ, & ſtatus gratiæ, quid? *Tom. I. tr.* 5 *diſt.* 2 *n.* 43 Requiritur uterque ad meritum de condigno, *n.* 42 *& ſeqq.*

Status gratiæ quandonam, & quomodo requiratur in Confeſſione & Adminiſtratione Sacramentorum? Vide *Miniſter qualiter*.

Statuta, vide *Leges*.

Sterilitas non eſt impedimentum dirimens Matrimonii? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 14 *n.* 70 *& ſeqq. Addit.*

Steuræ, vide *Tributa*.

Stipendium intuitu ſpiritualium functionum dare, aut recipere, non eſt Simonia? *Tom. I. tr.* 5 *d.* 4 *n.* 28 An de hujuſmodi ſtipendio licitum ſit paciſci, *num.* 29 *&* 30

Studioſitas, quid, & quæ vitia ei adverſentur? *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 28

Stuprum variis modis accipitur? *tract.* 9 *diſt.* 4 *n.* 19 Stuprum propriiſſime, quid, & quæ pœnæ ejus, *n.* 20 Ratione ſtupri, quæ ſit obligatio reſtitutionis, *n.* 21 *& ſeqq.* Præparatoria ſtupri, *n.* 75

Subdiaconatus, quid? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 15 *num.* 7 Ejus materia, & forma, *num.* 24 Liber Epiſtolarum, an eſſentialiter ſpectet ad materiam Subdiaconatus? *n.* 35

Subdiaconus tenetur dicere Horas Canonicas jam primo die, quo ordinatur, & quas? *Tom. I. tr.* 6 *d.* 1 *num.* 13 Non poteſt ſolemniter baptizare, etiam ex commiſſione proprii Sacerdotis, *Tom. II. tr.* 14 *d.* 3 *n.* 34 Subdiaconi officium, *tr.* 14 *d.* 12 *n.* 25 Ejuſque obligationes, quæ, *n.* 26 *& ſeqq.*

Subdi-

Subditorum obligatio erga Superiores, *Tom. I tract. 9 d. 2 n. 21 & 22* Superiorum obligatio erga ſubditos, *n. 23*

Subditi quas operas &c. vide *Operas.*

Subſannatio, quid? *tr. 9 d. 6 n. 30*

Suffragium dupliciter ſumitur? *tr. 12 diſſ. 3 num. 131* Suffragia Fidelium ſunt triplicis generis, *num. 132* Suffragiis poſſunt Fideles ſe invicem juvare, *n. 134 & ſeqq.* Suffragia pro aliis oblata adhuc proſunt offerenti, *nu. 141 & ſeqq.* Per litteras Fraternitatis, ſeu Suffragia Ordinis, quid concedant Prælati Regulares, *n. 143 & ſeqq.* Differentiæ inter conceſſionem Indulgentiarum, & Suffragiorum Ordinis, *n. 150* Suffragia communia Eccleſiæ, quæ? *Tom. II. tr. 13 d. 2 num. 16* His privantur excommunicati, *n. 16 & 17*

Suffragium, Vide *Votum*, vel potius *Novitius.*

Superbia, quid? *Tom. I. tr. 3 diſſ. 3 num. 2* Et quale peccatum? *num. 3* Et Filiæ ſuperbiæ, quæ? *num. 5 & ſeqq.* Superbia, cur dicatur vitium Capitale? *n. 10* Quæ ſint remedia contra eam? *n. 11*

Superiorum obligatio erga ſubditos, *tr. 9 d. 2 num. 23* Præceptum de Correptione fraterna magis obligat Superiores, quam ſubditos, *Tom. I. tr. 4 d. 6 n. 39 & 30*

Superiores Regulares, in quibus Irregularitatibus poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis? *Tom. II. tr. 13 d. 3 Addit. poſt num. 74 & Addit. poſt n. 75*

Stipendium Miſſarum, ſi longiori tempore non ſolvatur, an etiam ipſæ Miſſæ differri poſſint? *tr. 14 d. 5 poſt num. 99 Addit. I. & II.*

Superſtitio, quid? *Tom. I. tr. 5 d. 2 n. 2 & 3* Superſtitionis duæ ſunt ſpecies, *num. 4 & ſeqq.* Et quale peccatum, *n. 8 & 10*

Subſcriptio, & Subſignatio Teſtium qualis requiratur ad valorem Teſtamenti? vide *Teſtamenti Valor.*

Suſpenſio Indulgentiarum tempore Jubilæi ordinarii, quæ? *tr. 12 d. 3 poſt n. 99 Addit. I. & integra Append. II. poſt n. 130*

Suſpenſio, qualiter incurratur quoad Ordines? *Tom. II. tr. 13 d. 2 poſt n. 89 Addit. I.*

Suſpenſiones aliæ enumerantur, *ibid. Addit. II.* Et quinam ab his præſertim pro foro interno poſſint abſolvere? *ibid.*

Suſpenſio, an poſſit imponi ob peccatum veniale? *tract. 13 diſſ. 1 num. 8 & 10* Vel per modum pœnæ, *num. 18* Non incurritur, niſi ob culpam propriam, *n. 25* vide *Cenſura.* Suſpenſio, quid? *tr. 13 d. 2 nu. 76 & 77* In quo differat a Degradatione, & Depoſitione, *num. 77* Suſpenſio latæ, & ferendæ ſententiæ, *num. 78* Suſpenſio ab officio, & Beneficio, *n. 79* Totalis, & partialis, *n. 80* Suſpenſio ab officio, an includat ſuſpenſionem a Beneficio, & econtra, *n. 81 & 82* Quid de Suſpenſione ab ordine, & juriſdictione, *n. 83* Suſpenſio abſolute lata, cenſetur totalis, *nu. 84 & ſeqq.* Suſpenſus ſi exerceat actum prohibitum, an fiat irregularis, *num. 87* Suſpenſionem qui poſſint incurrere, *num. 88 & 89*

Suſpicio differt a Dubitatione, & Judicio, *Tom. I. tr. 9 d. 6 num. 56* Quid ſit? *n. 57* An, quando, & quale peccatum? *n. 59 60 61 64 & 65*

Suſurratio, ejuſque gravitas, *tr. 9 d. 6 n. 31*

Suſurratio quam grave peccatum, & quomodo diſtinguatur a Detractione, & Contumelia? *tract. 9 d. 6 Addit. poſt num. 31*

Sutorum deceptio, vide *Opifices.*

Synagoga, quæ? *tr. 4 d. 3 num. 2*

T

Tactus impudici inter conjuges non amplius potentes exercere copulam, an, & quando liceant? *Tom. I. tr. 9 d. 4 Addit. poſt n. 76*

Tactus impudici, quandonam ſint grave peccatum? *ibid. poſt num. 84 Addit. I. & II.* Tactus impudici animalium, an ſint grave peccatum? *ibid. Addit. III.* Tactus impudici, vide *Impudicitia.*

Tangere qualia paramenta, & vaſa ſacra poſſint Laici? Vide *Benedictio*, item *Calix.*

Temerarium Judicium, Vide *Judicium temerarium.*

Temperantia, quid? *tract. 7 diſſ. 1 num. 22* Sumitur etiam large, *ibid.* Ejus partes ſubjectivæ, *n. 23 & 24* Potentiales, *n. 25 & ſeqq.* Et integrantes, quæ? *n. 32*

Tempus, quo præſcribitur ſervitus, *tr. 7 d. 6 poſt n. 24 Addit. I. & II.*

Tempus præſcriptionis quoad Bona Principum, Vide *Præſcriptionis tempus.*

Tempus, quo Servitus ſemel præſcripta iterum extinguitur, *ibid. Addit. III.*

Tempus, quo ſolutio mutui fieri debet, Vide *Solutio mutui.*

Tempus conferendi ordines, an neceſſario debeat obſervari quoad Regulares? Vide *Ordines.*

Tentatio alia probationis, alia ſeductionis, *tr. 5 d. 3 n. 2* Tentatio DEI, quid? *n. 3* Alia expreſſa, alia interpretativa, *num. 4* Eſt ex genere ſuo peccatum mortale, *nu. 5* Solvitur inſtantia, *num. 7* Tentatio DEI per accidens poteſt eſſe venialis, *n. 8*

Tertiariorum Indulgentiæ, an cenſeantur per Bullam Pauli V. revocatæ? *tr. 12 d. 3 poſt num. 67*

Teſtamenti valor quidnam de Jure Bavarico requirat quoad ſubſcriptionem & ſubſignationem Teſtium? *Tom. I. tr. 8 d. 3 Addit. poſt n. 9*

Teſtamento adjecta conditio turpis, an habeatur pro non adjecta? *tr. 8 d. 5 poſt n. 12 Addit. III.*

Teſtamentum nuncupativum an, & quando valeat per annutum? *tr. 8 diſſ. 3 Add. poſt n. 11*

Teſtamentum inter liberos ad quas perſonas ſe extendat? *tract. 8 diſſ. 3 Addit. poſt num. 30*

De Teſtamenti confectione ponuntur ſex caſus notabiles? *tract. 8 diſſ. 3 poſt num. 35 Append.*

Teſtamento annexa Clauſula: *ut eodem modo valeat, ſi in ſpatiis vacuis vel ſchedis ſeparatis aliquid adhuc adjiciatur*; quidnam operetur? *tr. 8 diſſ. 3 Addit. poſt n. 60*

Teſtamentum ad cauſas pias, an teneat, ſi erretur in expreſſione Nominis Hæredis? *ibid. poſt num. 35 Addit. I.*

Teſtamentum ad cauſas pias repertum in pulpito abſque ſubſcriptione teſtium an, & quomodo valeat? Et quid, ſi tantummodo fuerit inventa aliqua ſcheda? *ibid. Addit. II. & III.*

Teſtamentum, quomodo cito fieri poſſit, præſertim ſuccurrendo cauſis piis, & pauperibus, ſi quis ſubito periculoſiſſimo obruatur morbo, ſitque periculum in mora? *ibid. Addit. V.*

Teſtamentum, quomodo practice fiat? *tr. 8 d. 3 poſt nu. 82 Append.* Item quomodo practice tradatur ad Acta? *ibid. Addit. II.*

Teſtamentum mutari poteſt, etſi præceſſerit promiſſum de non mutando priori, Vide *Promiſſio.*

Teſtamentum militare quandonam fieri queat? Vide *Milites quales.*

Teſtamentum tempore peſtis an nihil habeat ſpeciale? Vide *Peſtis, ſi.*

Teſtamentum reciprocum quid? *tract. 8 diſſ. 3 poſt quæſt. 5 Append. I. Addit. I.* Quomodo practice fiat inter conjuges? *ibid. Addit. II. & III.* An a tali Teſtamento poſſit una pars recedere ignorante altera comparte? *ibid. Addit. IV.* An recedente una parte cenſeatur quoque compars revocare ſuam diſpoſitionem? *ibid.*

In Teſtamento ſi Fratres Minores inſtituerentur Hæredes, annexa expreſſe Clauſula Codicillari, quid agendum? Vide *Clauſula Codicillaris.*

Teſtari de quibus Bonis poſſint Maritus & Uxor mortui? *tr. 8 d. 3 poſt num. 58 Append. II.* Item de qualibus Bonis Viduus, vel Vidua ſuperſtites? *ibid. Addit. VI. & VII.*

Teſtatoris voluntas, qualiter debeat eſſe conſtituta, ut Teſtamentum valeat? *tract. 8 diſſ. 3 Addit. poſt num. 1*

Teſtatoris voluntas, quomodo probetur? *tract. 8 d. 3 poſt n. 28*

Teſtamentum, & quælibet donatio mortis cauſa poteſt libere revocari, *tr. 8 d. 2 n. 16* Teſtamentum, quid? *tr. 8 diſſ. 3 num. 1* Dividitur in ſolemne, & minus ſolemne, ſeu privilegiatum, *n. 2* Paganum, & militare, *n. 3* Teſtamentum ſcriptum, ſeu clauſum, & nuncupativum, quid? *n. 3* Hæc a Notario ſolent redigi in ſcripturam, cur? *n. 4* Ad Teſtamentum ſolemne ſcriptum, quæ requirantur? *nu. 5 & ſeqq.* Et quæ ad Teſtamentum nuncupativum, *n. 15* Teſtamentum non privilegiatum, an in Foro conſcientiæ validum ſit, ſi ei deſint ſolemnitates Juris Civilis? *n. 12 & ſeqq.*

Teſtamenta privilegiata, quæ? *tr. 8 d. 3 nu. 20* Teſtamentum ad pias cauſas, quod? *ibid.* Ad hoc quænam requirantur, & ſufficiant, *num. 21* Duo

teſtes

teſtes in teſtamento ad pias cauſas non ſunt de forma ſubſtantiali, ſed probatoria, *num.* 22 Hinc ſcriptum manu teſtatoris valet abſque alio teſte, *n.* 23 Item, ſi hæredi certo conſtet de diſpoſitione ejus ad pias cauſas, *num.* 24 Quid juris, ſi moriturus cœpit facere teſtamentum, & non abſolvit, *nu.* 25 *& ſeqq.* An credendum Parocho, vel Confeſſario circa legata pia a defuncto relicta, *num.* 27 & 28 Teſtamentum inter liberos eſt privilegiatum, *n.* 30 Item teſtamentum militare, & quomodo, *num.* 31 Teſtamentum ad Acta eſt privilegiatum, *num.* 32 Quid liceat hominibus ruſticis, *num.* 33 Quid juris de teſtamento tempore peſtis, *num.* 34 Quid ſpectata ſpeciali locorum conſuetudine, ſtatutis, & Regnorum legibus, *num.* 35 An omnes teſtari poſſint, *num.* 36 & 37 Quid de Religioſis, *num.* 38 & *ſeqq.* Eorumque Novitiis, *num.* 42 Teſtamenta Novitiorum, an ſubſint Decreto Concilii Tridentini, *num.* 43 & 44 Clerici ſæculares, præſertim Beneficiarii, an teſtari valeant? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 3 *n.* 45 46 *& ſeqq.* In teſtamento minus ſolemni ad cauſas pias valent Legata profana inſerta, *num.* 65 Corruente teſtamento minus ſolemni ad cauſas profanas, non corruunt Legata pia, *num.* 66 & 67 Teſtamenti fundamentum eſt inſtitutio hæredis, *n.* 70 An ſit obligatio faciendi teſtamentum, *nu.* 79 Praxis, quomodo teſtamentum ſive ad cauſas pias, ſive ad profanas practice faciendum.

Teſtes legitimi, qui? *tract.* 8 *diſt.* 3 *n.* 7 Teſtes duo, an ſint de ſubſtantiali forma teſtamenti ad pias cauſas? *diſt.* 3 *num.* 22 Unicus ſufficit ad probandum, quando non agitur de alterius præjudicio? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 7 *n.* 67

Theologicæ virtutes, Vide *Virtus*, *Fides*, *Spes*, & *Charitas*.

Theſaurus, quid? *Tom. I. tr.* 7 *d.* 5 *n.* 9 Theſaurus inventus, cujus ſit, *num.* 10 *& ſeqq.* An ſit licitum emere fundum, in quo ſcitur latere Theſaurus, *num.* 13

Theſaurus, quandonam proprie talis dicatur? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt num.* 9 Theſaurus repertus in loco pertinente ad Fiſcum, ad quem ſpectet? Item ſi locus iſte pertineat ad Eccleſiam, vel aliquam communitatem? *ibid. Addit. poſt num.* 11 Item quiſnam theſauri reperti in feudo, vel emphyteuſi poſſit prætendere dominium, num Dominus directus, vel Feudatarius, ſeu Emphyteuta? *ibid. poſt n.* 13

In Theſaurum Eccleſiæ quomodo cenſeantur cadere ſatisfactiones Sanctorum? *tract.* 12 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 6

Theſaurus Eccleſiæ datur, & quid ſit? *tr.* 12 *d.* 3 *n.* 3 & 4 Conſtat ex Satisfactionibus Chriſti, & Sanctorum, *num.* 5 & 6 Ubi is repoſitus maneat, *num.* 7 Theſaurus Eccleſiæ dupliciter conſideratur, *n.* 8 Et quomodo diſpenſetur, *n.* 9 & 10

Theſaurarii, &c. Vide *v. Officiales*.

Titulus ad præſcriptionem requiſitus quotuplex? *tr.* 7 *d.* 6 *poſt n.* 25 *Addit. I.* Titulus an, & qualis requiratur etiam ad præſcriptionem extraordinariam? *ibid. Addit. II.*

Titulus juſtus, & ad præſcriptionem ſufficiens, quis? *tr.* 7 *d.* 6 *nu.* 13 & 14 Quando requiratur ad præſcriptionem, *num.* 15 Titulus ad Ordines ſacros requiſitus, quid? *Tom. II. tr.* 54 *diſt.* 12 *n.* 64 Et quotuplex, *n.* 66

Tonſura prima initiandi debent prius eſſe confirmati, *tract.* 54 *diſt.* 3 *num.* 48 An peccetur mortaliter, ſi ſecus fiat, *num.* 49 Prima Tonſura non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines, *tr.* 14 *d.* 12 *nu.* 10 Effectus, atque privilegia primæ Tonſuræ, *num.* 51 & 52 Ad hanc an requiratur certa ætas, *num.* 51

Traditio, quid? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 3 *num.* 25 Eſt triplex, nempe Divina, Apoſtolica, & Eccleſiaſtica, *num.* 46 Traditiones Divinæ ſunt admittendæ, *num.* 47 Sunt ejuſdem infallibilitatis, ac Verbum DEI ſcriptum, *num.* 48 Regulæ dignoſcendi Traditiones Divinas, *n.* 49

Traditiones eſſe admittendas, oſtenditur etiam ex antiquo Teſtamento, *tract.* 4 *diſt.* 3 *Addit. poſt num.* 47

Traditio eſt modus acquirendi rerum dominium Jure Gentium, *tr.* 7 *d.* 5 *nu.* 34 & 35

Trebellianica, quid? *tr.* 8 *d.* 3 *n.* 78

Tributa imponere, quando liceat? *tr.* 2 *d.* 2 *poſt quæſt.* 4 *Appendice II. Addit. V. VI. & VII. ac præſertim Addit. X. & XI.*

Tributa vocantur etiam Steuræ, Collectæ, Exactiones, Gabellæ, Acciſa, vel indebita. Item quomodo hæc nomina proprie ab invicem ſint diſtincta? *ibid. præſertim Addit. VI.*

Tributa, aliaque onera domibus impoſita tenetur ſolvere Locator, *tract.* 8 *diſt.* 4 *quæſt.* 20 *Addit. II.*

Tributa qualia dare debeant Clerici? *tr.* 12 *diſt.* 5 *Addit. poſt num.* 34

Tridentinum Concilium quoad Matrimonia coram Parocho, & teſtibus contrahenda in quibus locis non ſit receptum? *Tom. II. tr.* 54 *d.* 54 *poſt num.* 144 *Addit. I. & II.*

Triennium in dubio Impotentiæ, qualiter concedatur conjugibus? *tr.* 54 *d.* 14 *Addit. ſeqq.*

Triticum, quid? *tr.* 14 *d.* 4 *n.* 11 & 12

Cum *Turcis* & Saracenis quæ ſit prohibita communicatio? *Tom. I. tr.* 4 *d.* 4 *poſt n.* 46 *Addit. III.*

Tuſſi vexati, quandonam poſſint accedere ad Sac. Euchariſtiam? Vide *Communionem Sacram accedere*.

Tutor, in quo differat a Curatore? *Tom. I. tr.* 8 *d.* 2 *num.* 32 Vide *Pupillus*.

Tutoris Auctoritas an ſola ſufficiat ad contractum Pupillorum? Vide *Pupilli*.

V

V*Agorum* Matrimonium, Vide *Matrimonium vagorum*.

Valor Miſſæ Sacrificii quantus ſit? *Tom. II. tr.* 14 *diſt.* 5 *n.* 48 *& ſeqq.* V de *Miſſa*.

Vana gloria, quid? *tr.* 3 *diſt.* 3 *num.* 6 Et quale peccatum, *n.* 7

Vana obſervantia, Vide *Obſervantia*.

Vectigalia quotuplicia, & quando licita? *Tom. I. tr.* 2 *d.* 2 *poſt quæſt.* 4 *Appendice II. Addit. IV. ac præſertim Addit. VIII. & IX.*

Venationem, & piſcationem poſſunt Principes interdicere, *tr.* 7 *d.* 5 *n.* 14 & 15 An, qui contra juſtam prohibitionem venatur, peccet, teneaturque damnum compenſare? *num.* 16 & 17 An is acquirat dominium feræ captæ? *num.* 17 Duplex in propoſito jus conſiderari poteſt, *ibid.* Quid de animalibus domeſticis, aut feris in certo loco concluſis? *n.* 22 An fera laqueo intricata ſit eximentis, vel laqueum ponentis? *n.* 21

Venari, & piſcari die Feſto, an liceat? *tract.* 10 *diſt.* 1 *num.* 16

In venatione quomodo Principes poſſint peccare? *tr.* 7 *d.* 5 *Addit. poſt n.* 15

Venditio, & Emptio, quid? *tr.* 8 *d.* 4 *num.* 86 Ejus pretium, quotuplex, *num.* 87 *& ſeqq.* Juſtitia pretii vulgaris, unde deſumenda, *num.* 90 *& ſeqq.* Læſio in emptione, & venditione interveniens, an ſit reſarcienda, *num.* 95 *& ſeqq.* Res tanti valet, quanti vendi poteſt, quomodo? *num.* 99 Invitus, an, & in quibus caſibus poſſit cogi vendere? *num.* 100 *& ſeqq.*

Vendita res, ſi pereat ante traditionem, quis debeat eamdem luere, an Venditor, vel Emptor? *tr.* 8 *d.* 4 *poſt nu.* 102 *Addit. I. & II.*

Vendita res, ſi quidem non ex integro pereat, fiat tamen ante actualem traditionem deterior, vel melior, ad quem ſpectet damnum, vel lucrum? *ibid. Addit. III.*

Venditione ſi res diſtrahatur per tertium pretio majori, quam Dominus petiit, ad quem ſpectet exceſſus lucri? *ibid. Addit. V.*

Venditor an poſſit augere pretium ob ſpecialem affectum vel utilitatem Emptoris? *tr.* 8 *diſt.* 4 *Addit. poſt n.* 94

Venditores, an poſſint circumvenire Ementes deducendo eos ad pretium ſummum mercis? *tr.* 8 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 99

Veneficium, Vide *Maleficium*.

Venerea delectatio, quomodo diſtinguatur a ſenſibili? *tr.* 9 *d.* 4 *n.* 78 *Addit.* I. & II.

Veniam ab altero petere quandonam quis obligetur? Vide *Reconciliatio*.

Venialia peccata, quomodo in ſubitanee mortuis remittantur quoad culpam? *tract.* 52 *diſtinct.* 3 *poſt num.* 13

Verba Conſecratoria qualiter ſint proferenda conformiter Rubricis? *Tom. II. tr.* 54 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 48

Verba

Verba impura loquans, quandonam cenſeatur aliis dare ſcandalum *Tom.* I. *tr.* 4. *d.* 7 *poſt num.* 28 *in Append. Addit.* I.

Verba generalia generaliter ſunt intelligenda, *tr.* 2 *d.* 4 *num.* 5 Verborum peccata maxime ſunt ex intentione dicentis dijudicanda, *tr.* 5 *diſt.* 3 *num.* 58 Verba, quæ ſint de eſſentia Conſecrationis Euchariſtiæ? *Tom. II. tr.* 14 *d.* 4 *n.* 38 41 *& ſeqq.* An proferantur tam recitative, quam ſignificative, *n.* 44 *&* 48 Verba proferre recitative tantum, ſignificative tantum, & recitative ac ſignificative ſimul, quid? *n.* 45 *& ſeqq.*

Verba impudica, Vide *Impudicitia*.

Verberatio, quandonam præbeat juſtam cauſam divortii? *tr.* 14 *d.* 13 *Addit. poſt n.* 100

Verecundia, quid? *Tom. I. r.* 7 *d.* 1 *n.* 32

Veritas duplex, ſpeculativa, & practica, *tr.* 1 *d.* 3 *n.* 5 Veritas requiritur in omni juramento, *tr.* 6 *d.* 2 *n.* 12 *&* 27 *ac ſeqq.* Vide *Juramentum*. Veritas, ſive veracitas, quid? *tr.* 7 *d.* 2 *n.* 11

Veſtibus Infidelium an ſit licitum uti? *tract.* 4 *diſt.* 2 *n.* 51 *&* 52

Veſtes Sacerdotales in Miſſa, Vide *Sacerdotales veſtes*.

Viaticum, an Parochus teneatur ad periculoſum infirmum portare quaſi currendo? *Tom.* I. *tr.* 10 *diſt.* 3 *poſt n.* 36 *Addit. VII.*

Viaticum, quando poſſit ſumi a non jejunis? Item ſi ægroti moleſtentur tuſſi, vel vomitu? *tr.* 10 *d.* 3 *poſt num.* 36 *Add. I. & ſeqq.*

Viaticum, qua ætate ſit dandum pueris ægrotis? *ibid. Addit. poſt n.* 43

Viaticum quando, & quomodo conferendum Peſtiferis? Vide *Peſtis*.

Vicarius Generalis quænam poſſit conferre Beneficia vi ſui Officii? *tr.* 12 *d.* 1 *n.* 37 *Addit. II.*

Vidui, vel Viduæ de quibus Bonis poſſint teſtari? *tract.* 8 *diſt.* 3 *poſt num.* 58 *Append. II. Addit. VI. & VII.*

Viduis an liceat delectari de copula præterita? *tr.* 9 *d.* 7 *poſt n.* 18 *Addit. V. & fuſius Tom. II. tr.* 14 *d.* 13 *poſt n.* 90 *Addit. II. & III.*

Vigiliæ S. Mathiæ, an tempore Bacchanalium anticipari poſſit, ſi in ultimis tribus diebus cadat? *Tom. I. tr.* 10 *diſt.* 2 *num.* 38

Vindicta quibus interdicta? *tr.* 4 *d.* 6 *n.* 17

Vinum, ut ſit materia apta Conſecrationis Euchariſtiæ, quale eſſe debeat? *Tom.* II. *tr.* 14 *d.* 4 *n.* 18 *& ſeqq.* Uva non poteſt conſecrari, *num.* 19 Nec acetum, aut vinum aduſtum &c. *num.* 20 Nec vinum in pane imbibitum, *num* 24 Quid de vino miraculoſo, *num.* 22 Aut vino congelato, *num.* 25 *&* 26 Quid agendum, ſi vinum congeletur, *nu.* 27 *&* 28

Vinum debile ſi ematur loco generoſi, an contractus ſit nullus? Et quid, ſi illud ſit coctum, vel lymphatum, aut recens loco veteris &c. *Tom. I. tr.* 8 *d.* 1 *poſt n.* 15 *Addit. I. II. & III.*

Vinum acetoſum, ſi deprehendatur primum ſub ſumptione, an, & quando debeat de novo conſecrari? *Tom.* II. *tract.* 14 *diſt.* 5 *poſt num.* 146 *Addit. II.*

Vini guttæ adhærentes Calici an cenſeantur conſecratæ? Vide *Guttæ vini*.

Violentia, an cauſet involuntarium? *Tom. I. tr.* 1 *d.* 1 *num.* 27 Violentia, quid? *tr.* 3 *d.* 3 *n.* 16 Violenta manuum injectio in Clericum, quæ? *Tom. II. tr.* 13 *d.* 2 *nu.* 59 Violentiæ impedimentum reſpectu Matrimonii, quod? *tr.* 14 *d.* 14 *n.* 62

Virginem inducens ad copulam, an ſaltem in foro externo teneatur eamdem ſimul ducere & dotare? *Tom. I. tr.* 9 *d.* 4 *Addit. poſt n.* 23

Virginem ſi ſimul impraegnaverit, ad quid obligetur defloratör? Vide *Impraegnans*.

Virginitas, quid, & quæ importet? *tr.* 9 *d.* 4 *nu.* 6 Quid de Virgine vim paſſa? *n.* 7

Viri, ſi fugiant pro aſylo ad Monaſteria Monialium, an poſſint repelli? *tract.* 12 *diſt.* 2 *poſt num.* 25 *Addit. III.*

Virtus, quid? *tr.* 4 *d.* 1 *n.* 2 3 *& ſeqq.* Virtus ut ſic, quomodo dividatur, *num.* 5 *& ſeqq.* Virtutes intellectuales & morales, *num.* 6 Virtutes infuſæ, & acquiſitæ dantur, & quid, *num.* 7 Virtus Theologica, quid? *num.* 8 Virtutes Theologicæ, quomodo differant a moralibus, *num.* 9 Sunt tantum tres, *num.* 11 Et perfectiores moralibus, *num.* 12 Inter Theologicas quæ ſit perfectior, *num.* 13 Quomodo amittantur, *num.* 14 *& ſeqq.* An, & quomodo habeant medium, *num.* 19 Virtutes generatim quibus modis intelligi poſſint conſiſtere in medio, *num.* 27 *& ſeqq.* Virtutes Cardinales, quot, & cur ſic dictæ, *tr.* 7 *d.* 1 *n.* 2

Viſibilis quomodo debeat eſſe materia Conſecrationis? Vide *Materia Conſecranda*.

Viſiones, Vide *Apparitiones*.

Viſitatio Eccleſiarum tempore Jubilæi, quæ? Vide *Eccleſiarum viſitatio*, item *Jubilæum*.

Vitam ſervare niſi mediis ordinariis, non tenemur, *Tom. I. tr.* 9 *d.* 3 *n.* 13 *&* 14

Unctio Extrema, Vide *Extrema Unctio*.

Voluntarium, *tr.* 1 *d.* 1 *num.* 2 *& ſeqq.* Voluntarium ſtricte, *num.* 3 Hoc dividitur, in perfectum, & imperfectum, *num.* 4 Directum, & indirectum, *nu.* 5 *&* 6 Voluntarium ſecundum ſe, & in ſua cauſa, *num.* 7 Voluntarium interpretativum, *num.* 8 Quæ requirantur, ut effectus, veluti in cauſa voluntarius, imputetur ad culpam? *num.* 9 *& ſeqq.* Quando imputetur effectus, veluti indirecte voluntarius, *num.* 15 Voluntarium an tollatur per violentiam, *num.* 27 Metum? *num.* 28 Concupiſcentiam, *n.* 32 *&* 33 Paſſionem? *num.* 34 Vel ignorantiam, *num.* 42 *& ſeqq.*

Voluntas reputatur pro facto, quomodo? *tr.* 1 *d.* 2 *n.* 32 *&* 33

Voluntas Teſtatoris &c. Vide *Teſtatoris voluntas*.

Vomitu vexati an, & quando poſſint ſumere Euchariſtiam? Vide *Communionem Sacram*.

Votum, quid? *tr.* 6 *d.* 3 *nu.* 1 Quanta ad illud requiratur deliberatio, *num.* 3 Votum ſit ſoli Deo, *n.* 5 Eſt de meliori bono, *num.* 6 Matrimonium an ſit materia voti, *num.* 7 Votum ſimplex, & ſolemne, quid, & quomodo differant, *num.* 8 *&* 9 Votum perſonale, & mixtum, *num.* 10 Abſolutum, & conditionatum, *num.* 11 Voti tranſgreſſio, quale peccatum, *num.* 12 *& ſeqq.* In Juramento falſo non excuſat levitas materiæ ſecus in voto violato, cur, *nu.* 14 Dubius de emiſſione voti an teneatur? *n.* 15 *&* 16 Quid, ſi quis certus eſt de voto, ſed dubitat de habita intentione ſe obligandi, *num.* 17 Votum ſine temporis determinatione, quando obliget, *n.* 18 Voti obligatio, an ſit perſonalis, *num.* 19 *& ſeqq.* Quid de votis Communitatum, *nu.* 21 Factum alienum ſi voveatur, quomodo explicandum, *n.* 22 Impeditus implere votum perſonale per ſe ipſum, an teneatur ſubſtituere alium, *num.* 24 Voti obligatio quatuor modis deſinere poteſt, *num.* 25 Votum ceſſat ceſſante cauſa finali, *num.* 26 Et ob mutationem materiæ, *num.* 27 *&* 28 Quid de voto conditionato, & temporali, *num.* 29 *&* 30 Votorum commutatio, an propria auctoritate poſſit fieri in melius, vel opus æquale, *num.* 31 *& ſeqq.* In profeſſionem Religioſam omnia vota commutantur, *n.* 33 Vota a quibus irritari poſſint, *nu.* 35 *& ſeqq.* Quid de votis impuberum, *num.* 38 Religioſorum, *n.* 39 Liberorum puberum, ac Servorum, *nn.* 40 Et conjugum, *num.* 41 Datur in Eccleſia poteſtas diſpenſandi in votis, *num.* 42 In quibus hæc poteſtas reſideat? *num.* 43 Quam poteſtatem diſpenſandi in votis habeant Confeſſarii Ordinum Mendicantium, *num.* 44 46 *& ſeqq.* Vota Summo Pontifici reſervata, quæ? *num.* 46 Ea ſunt ſtricte interpretanda, *num.* 46 An poſſint Epiſcopi diſpenſare in voto Caſtitatis non perpetuæ, *num.* 46 Ac voto conditionato, & pœnali? *ibid.* Diſpenſatio in votis, ut ſit valida, requirit juſtam cauſam, *nu.* 49 *&* 50 Quid cenſendum de votis in favorem tertii emiſſis, *n.* 51 In votis quomodo poſſit dari diſpenſatio, eum tamen obligent Jure Divino? *tract.* 3 *diſt.* 4 *num.* 25 *&* 26

Voti executionem ex negligentia differens, quot diſtincta numero peccata committat, & quomodo in confeſſionali examinandus? *Tom. I. tr.* 3 *diſt.* 1 *poſt n.* 61 *Addit. III. ac ſeqq.*

Votum nunquam committendi leviſſimum peccatum, vel imperfectionem num ſit validum? *tr.* 6 *d.* 3 *Addit. poſt n.* 7

Voti materia num ſit leviter, vel graviter obligans, ex quibus ſignis cognoſci valeat? *tr.* 6 *d.* 3 *poſt n.* 14 *Addit. I. & II.*

Votum quouſque differri poſſit abſque culpa mortali? *tr.* 6 *d.* 3 *poſt n.* 18 *Addit. I. & II.*

Voti materia ſi alia ſit ſummi, alia medii, & alia in-

fimi

ſimi pretii, quænam ſit præ cæteris ſeligenda? *ibid. poſt n.* 24 *Addit. II.*

Votum ſi fuerit copulativum, & quoad unam partem reddatur impoſſibile, quidnam faciendum circa alteram? *ibidem. Addit. I.*

Vota defuncti, qualia teneantur exequi Hæredes? *ibid.*

Vota affixa certo tempori quænam, & quomodo cum ipſo tempore expirent quoad obligationem exequendi? *tract. 6 d.* 3 *Addit. poſt num.* 30

Voti commutandi qualis requiratur cauſa *ibid. Addit. poſt n.* 34

In quinque Votis exceptis quandonam, & quomodo Regulares Mendicantes poſſint diſpenſare? *tr. 6 d. 6 Addit. poſt n.* 47

Voti perpetuæ Caſtitatis diſpenſatio quoad petendum debitum in quantum ſe extendat, ſuppoſito, quod tales non obſtante hoc voto contrahant? *ibid. Addit. poſt num.* 48

In Voto perpetuæ Caſtitatis antequam diſpenſetur, quidnam prævie ſit notandum, & qualiter diſpenſatio impetranda? *tr. 6 d.* 3 *poſt num.* 53 *in Append.*

In Voto Religionis qualiter impetretur diſpenſatio? *ibid. in Appendice.*

Votum non ludendi deinceps, quid in ſe contineat? *tr. 8 diſt. 4 Addit. poſt num.* 121

Votum, quandonam Novitio poſſit negari quoad ſuſceptionem? Vide *Novitio.*

Votum, & Juramentum ſuper eadem re factum, ſi violetur, eſt duplex ſpecie malitia, *tract. 3 diſt.* 1 *num.* 49 Quid, ſi violetur votum ſæpius renovatum? *Tom. I. tr. 3 diſt. 1 num.* 49 In omni voto quatuor conditiones tacite ſubintelliguntur, *tract. 6 diſt. 2 num.* 23 Hæ non faciunt votum conditionatum, *n.* 24

Votorum diſpenſatio, qualiter obtinenda, & quænam ſint obſervanda? *tr. 6 d.* 3 *n.* 54 *& ſeqq.*

Votum, quale impediat matrimonium contrahendum? *Tom. II. tract.* 14 *diſt.* 14 *num.* 15 Contrahens cum voto ſimplici Caſtitatis, an peccet? *n.* 17 Ac debitum petere, vel reddere poſſit, *num.* 17 19 *& ſeqq.* Quid de vovente non nubere, vel Ordines ſuſcipere, aut Religionem ingredi, *num.* 27 An per tale votum diſſolvantur priora ſponſalia, *num.* 36 Votum ſolemne Caſtitatis dirimit matrimonium, *n.* 76 Quid de votis ſimplicibus Societatis JESU? *n.* 77

Vota majora in electionibus, quæ? *Tom. I. tr.* 11 *d.* 1 *num.* 21

Uſucapio, quid, & an differat a præſcriptione, *tr. 7 diſt* 6 *n.* 2 *&* 3 Vide *Præſcriptio.*

Uſura varie accipitur, *tract. 8 diſt. 4 num.* 10 Uſura, quid? *num.* 11 *& ſeqq.* Uſura expreſſa, & palliata, quid? *n.* 14 Uſuræ ſunt prohibitæ Jure tum humano, tum Divino, *n.* 15 Solvitur inſtantia de parabola Patrisfamilias, *n.* 16 DEUS an concesſerit Judæis exercere uſuras, *n.* 17 *&* 18 Uſura etiam Jure naturali illicita eſt, *n.* 19 *& ſeqq.* Uſura an ſit, mutuare cum pacto remutuandi, *n.* 25 Quid de contractu Mohatra, *n.* 26 *&* 27 Et Montibus Pietatis, *nu.* 28 *& ſeqq.* An aliqui tituli excuſent ab uſura, & qui, *n.* 32 *& ſeqq.* Quid de contractu Societatis, *nu.* 48 Et Cenſibus, *nu.* 48 61 *ac ſeqq.* Poteſt Lege uſuris ſtatui modus, non tamen eæ reddi licitæ, *n.* 44 Uſuræ, an Jure civili approbentur, *n.* 45

Uſura, an admittat parvitatem materiæ? *tr. 8 d. 4 Addit. poſt n.* 24

Uſura an ſit, ea reſtante Intereſſe exigere novum Intereſſe? *tr. 8 d. 4 poſt nu.* 48 *Addit. I. & II.* Et quid, ſi plura reſtantia Intereſſe computentur in novum Capitale *Tom.* I *tract. 8 d. 4 poſt num.* 48 *Addit. III.*

Uſurarius non comparat dominium rei per uſuram acceptæ, *tract. 8 diſt. 4 num.* 22 Quid de pecunia uſuraria, *num.* 23 Uſurariorum pœnæ præcipuæ, *num.* 24 Nomine lucri uſurarii, quid intelligatur, *num.* 12

Uſus facti, & Uſus juris, *tr. 7 diſt. 3 num.* 12 Uſus juris, quid? *nu.* 13 Et quomodo differat ab uſufructu, *n.* 7 14 *&* 17 Uſuario, ſeu habenti uſum rei, quæ liceant, *n.* 15 *&* 16

Uſusfructus, quid? *tr. 7 d. 3 n.* 7 Jus utendi, & fruendi, quomodo differant? *ibid.* Uſusfructuarius, quis? *num.* 9 Ad quid teneatur, *num.* 10 *& ſeqq.* Uſusfructus, quomodo differat ab Uſu juris, *num.* 14 *&* 17

Uxoris bona dotalia, & paraphernalia, quæ? *tract. 7 diſt. 4 num.* 14 Horum proprietas an maneat penes uxorem, *num.* 15 *& ſeqq.* Uxor, quomodo peccet accipiendo ex bonis mariti, *num.* 19 *& tract. 9 diſt. 5 num.* 28 *& ſeqq.* An & quales poſſit facere donationes, & eleemoſynas, *num.* 33 *& ſeqq.* Quid ei liceat, ſi maritus eſt diſſipator bonorum communium, *num.* 36 Uxor an teneatur ſequi virum mutantem domicilium, & econtra? *Tom. II. tr. 14 d.* 13 *n.* 69 *&* 70

Uxor, an participet de Bonis, quæ dicuntur acquæſtus? *Tom. I. tr. 7 diſt. 4 Addit. I. & II. poſt n.* 19

Uxor, qualem viro poſſit auferre quantitatem citra peccatum grave? *tract. 9 d. 5 Addit. poſt num.* 33 *& Addit. poſt num.* 34

Uxor, vel etiam vice verſa Maritus an, & quando poſſit denegare debitum conjugale propter commiſſum adulterium compartis, vel ne proles nimium multiplicentur? *Tom. II. tr. 14 d. 13 Addit. I. & II. poſt n.* 81

Uxor, qualem debeat habere certitudinem de morte mariti, ut iterum poſſit nubere? Vide *Mors quomodo.*

Uxores vivente marito circa quæ Bona poſſint facere contractum? *Tom. I. tr. 8 diſt. poſt num.* 25 *Addit. II.*

Uxoris Bona, Vide *Bona Uxoris.* Item *Maritus.*

FINIS TOMI SECUNDI.

Digitized by Google

Digitized by Google

SUPPLEMENTUM
AD
THEOLOGIAM
MORALEM
R. P. F.
ANACLETI REIFFENSTUEL
ORD. MIN. S. FRANCISCI

CONTINENS

Succinctam Declarationem Propoſitionum Damnatarum, juxta quadruplicem Theologiam, Myſticam, Polemicam, Speculativam, & Moralem.

AUCTORE R. P. F.

MASSÆO KRESSLINGER
EJUSDEM ORDINIS.

ACCEDUNT

EX APOSTOLICIS CONSTITUTIONIBUS

Ea quæ ad majorem rerum tractatarum intelligentiam opportuniora ſunt.

DEMUM EPITOME DOCTRINÆ MORALIS ET CANONICÆ

EX OPERIBUS

S. D. N. BENEDICTI XIV. P. O. M.
OPERA ET STUDIO

R. P. JO. DOMINICI MANSI

CONGREGATIONIS MATRIS DEI.

MUTINÆ,

SUMPTIBUS JO: BAPTISTÆ ALBRITII, HIERONYMI FILII,

VENETI TYPOGRAPHI.

M D C C L V I I I.

Digitized by Google

TEXTUS
SACRÆ SCRIPTURÆ
QUI IN HOC OPERE CONTINENTUR,

Pro quorum faciliori inventione ad finem cujuſlibet Textus ſemper adnectitur Caput, & numerus, ubinam inquiri debeat.

GENESIS.

CAp. I v. 2 Creſcite & multiplicamini, vid. *cap. 2 hujus operis*, *num.* 104 *Item num.* 139
Cap. II v. 18 Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adjutorium ſimile ſibi, *c.* 2 *n.* 139
Cap. XIV v. 18 Melchiſedech ... proferens panem & vinum; erat enim Sacerdos DEI altiſſimi, *c.* 2 *n.* 109 *&* *n.* 211
Cap. XXVIII v. 20 Vovit etiam votum .... Lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur Domus DEI, *c.* 2 *n.* 136

LEVITICI.

Cap. XIX v. 18 Non quæras ultionem, *cap.* 4 *num.* 29

NUMERI.

Cap. XI v. 15 Obſecro ut interficias me, *c.* 4 *num.* 49

DEUTERONOMII.

Cap. IX v. 21 Peccatum autem veſtrum quod feceratis, id eſt vitulum, *cap.* 2 *num.* 16
Cap. XXIII v. 21 Cum Votum voveris Domino DEO tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus DEUS tuus, & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. *cap.* 2 *num.* 137
Cap. XXX v. 19 Teſtes invoco hodie cœlum & terram, quod propoſuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem. *c.* 2 *n.* 274

REGUM I.

Cap. XV v. 22 Melior eſt obedientis quam victimæ. *c.* 2 *n.* 135

II.

Cap. XII v. 13 14 Peccavi ... Dominus tranſtulit peccatum tuum. *c.* 2 *n.* 48
Cap. XVI v. 10. Dominus præcepit ei, ut malediceret David. *c.* 2 *n.* 168

III.

Cap. XIX v. 4 Petivit animæ ſuæ, ut moreretur. *c.* 4 *n.* 79
Cap. XXII v. 20 Quis decipiet Achab. &c. *c.* 2 *n.* 167

TOBIÆ.

Cap. XII v. 9 Eleemoſyna a morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata. *c.* 3 *n.* 45

JOB.

Cap. I verſ. 22 & Cap. II verſ. 10 Non peccavit Job labiis ſuis. *cap.* 1 *poſt num.* 8 *propoſit.* 44
Cap. V v. 6 Ad aliquem Sanctorum convertere. *c.* 2 *n.* 86
Cap. XVI v. 18 Cum mundas haberem ad Deum preces. *c.* 2. *poſt num.* 8 *propoſit.* 49.

EX PSALMIS.

Pſal. II v. 13 Beati omnes, qui confidunt in eo. *c.* 1 *n.* 19
Pſal. V v. 5 Non DEUS volens iniquitatem tu es. *c.* 2 *n.* 166
Pſal. XIV v. 3 Qui loquitur veritatem in corde ſuo. *c.* 3 *poſt n.* 13
Eod. v. 6 Qui jurat proximo ſuo, & non decipit. *ibid.*
Pſal. XXXI v. 1 Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tectæ ſunt peccata. *c.* 2 *num.* 55.
Pſal. XXXIII. v. 8. Beatus Vir qui ſperat in eo. *c.* 2 *n.* 19.

Pſal. CXVIII. v. 112 Inclinavi Cor meum ad ſaciendas Juſtificationes tuas.... propter retributionem. *c.* 3 *n.* 45.

Pſal. CXXV. v. 1 Beati omnes qui timent Dominum. *c.* 1 *n.* 19.

PROVERBIORUM.

Cap. I. v. 24 Vocavi & renuiſtis. *c.* 2 *n.* 179. & *c.* 3 *n.* 33.

Cap. XIV. v. 34 Juſtitia elevat gentem, miſeros autem facit populos peccatum. *in Append, poſt num.* 4.

ECCLESIASTIS.

Cap. IX. v. 5 Viventes ſciunt ſe eſſe morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, *cap.* 2 *num.* 89.

Cap. XI. v. 3 Si ceciderit lignum ad Auſtrum; aut ad Aquilonem. *c.* 2 *n.* 153.

SAPIENTIÆ.

Cap. I. v. 13. DEUS mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum, *caput* 2 *numer.* 156.

Cap. XIV. v. 9 Odio ſunt DEO impius, & impietas ejus. *c.* 2 *n.* 166.

ECCLESIASTICI.

Cap. III. v. 17 Melior eſt Mors quam vita amara. *c.* 4. *n.* 77.

Eod. v. 33 Eleemoſyna reſiſtit peccatis. *c.* 3 *num.* 45.

Cap. V. v. 8 Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. *c.* 3 *n.* 57.

Cap. XVI. v. 15 Unicuique ſecundum meritum operum ſuorum. *c.* 2 *n.* 144.

ISAIÆ.

Cap. XLIII. v. 25. Ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas. *c.* 2 *n.* 55.

Cap. LXIII. v. 16 Abraham neſcivit nos, & Iſrael ignoravit nos. *c.* 2 *n.* 89.

JEREMIÆ.

Cap. XVIII. v. 8 Si pœnitentiam egerit gens illa a malo ſuo, agam & Ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitavi ut facerem ei. *cap.* 2 *num.* 48.

EZECHIELIS.

Cap. XIV. v. 9 Ego Dominus decepi Prophetam illum. *c.* 2 *n.* 167.

Eod. v. 4 Anima quæ peccaverit, ipſa morietur. *c.* 2 *n.* 162.

Cap. XIX. verſ. 23 & 32. Numquid voluntatis meæ eſt mors impii, dicit Dominus. *cap.* 2 *num.* 165.

Eod. v. 24 & 26 Si adverterit ſe juſtus a Juſtitia ſua, & fecerit iniquitatem.. Morietur. *c.* 2 *n.* 161.

Cap. XXXIII. v. 11. Convertimini a viis veſtris peſſimis. *c.* 3 *n.* 26.

OSEÆ.

Cap. XIII. v. 4 Jacob invaluit ad Angelum,.. flevit, & rogavit eum. *c.* 2 *n.* 86.

Cap. XIII. v. 9 perditio tua ex te Iſrael. *cap.* 2 *num.* 165.

MALACHIÆ.

Cap. I. v. 3. Dilexi Jacob, Eſau autem odio habui. *cap.* 2. *num.* 169.

MACHABÆORUM II.

Cap. XII. v. 43 Duodecim millia Drachmas argenti miſit Jeruſolymam afferri pro peccatis mortuorum ſacrificium &c. *c.* 2 *n.* 124.

Eod. v. 46. Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur. *cap.* 2 *num.* 143.

EX EVANGELIIS MATTHÆI.

Cap. V. verſ. 22 Qui dixerit fratri ſuo *Raca*, reus erit concilio, qui autem dixerit *Fatue*, reus erit gehennæ ignis. *cap.* 2 *numer.* 153.

Eod. v. 42 Volenti mutari a ſe, ne avertaris. *in Append. poſt n.* 4.

Cap. XIV. v. 31 Modicæ fidei quare dubitaſti. *c.* 3 *n.* 83.

Cap. XV verſ. 11 Non quod intrat in os coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. *cap.* 2 *numer.* 127.

Cap. XVI. v. 18 Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. *prol. q.* 1 *num.* 6.

Eod. v. 19 Tibi dabo claves Regni cœlorum... quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. *cap.* 2 *num.* 155. & *cap.* 3 *num.* 60.

Eod. v. 24 Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum. *c.* 2 *n.* 135.

Cap. XVI. v. 27. Filius Hominis venturus eſt

in

in Gloria Patris ſui cum Angelis ſuis, & tunc reddet unicuique ſecundum opera ejus. *cap.* 2 *num.* 144.

Cap. XVIII. v. 15 & ſeqq. Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum . . . . quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ. *cap.* 4 *num.* 13.

Eod. v. 17. Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. *cap.* 2 *numer.* 125.

Cap. XIX. v. 7 Ad duritiam cordis veſtri permiſit vobis dimittere uxores veſtras. *cap.* 2 *num.* 168.

Eod. v. 17 Si vis ad vitam ingredi ſerva mandata. *c.* 2 *n.* 22.

Eod. v. 21. Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo. *c.* 2 *n.* 135.

Cap. XX. v. 16 Multi vocati, pauci electi. *cap.* 3. *num.* 3.

Cap. XX. v. 28 Filius hominis venit ... dare animam ſuam, redemptionem pro multis. *c.* 3 *num.* 20.

Cap. XXII. v. 37 & 39 Diliges Dominum DEUM tuum &c. & diliges proximum tuum ſicut teipſum. *c.* 4. *n.* 7*n.*

Cap. XXV. v. 35. Venite benedicti Patris mei, poſſidete regnum &c. eſurivi enim & dediſtis mihi manducare &c. *c.* 2 *n.* 80.

Cap. XXVI. v. 11. Me autem non ſemper habetis, *c.* 2. *n.* 187.

Eod. v. 26 & 28 Hoc eſt corpus meum. Hic eſt enim Sanguis meus, *cap.* 2 *num.* 34 & *num.* 182.

Eod. v. 28. Bibite ex hoc omnes: & v. 26 accipite & comedite, *c.* 2 *n.* 93. & 99.

Eod. v. 28 Hic eſt... Sanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur, *cap.* 3 *num.* 29.

Eod. verſ. 53 Exhibebit mihi modo pluſquam duodecim legiones Angelorum, *cap.* 4 *numer.* 27.

Cap. XXVIII. v. 19. Docete omnes gentes, baptizantes eos, *c.* 2 *n.* 53.

Eod. v. 20. Ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi, *cap.* 2. *num.* 118.

MARCI.

Cap. X. v. 5 Ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis præceptum iſtud, *c.* 2 *n.* 168.

Cap. XIV. v. *n*3 Et biberunt ex illo omnes, *c.* 2 *n.* 93.

Cap. XVI. v. 16 Qui crediderit & baptizatus fuerit, *c.* 2 *n.* 32 & *n.* 53.

Eod. Qui non crediderit, condemnabitur, *cap.* 4 *num.* 2.

LUCÆ.

Cap. VII. v. 47 Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, *c. n n.* 18.

Cap. IX v. 26 Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cum venerit in Majeſtate ſua, *c.* 4 *n.* 8n

Cap. X v. 8 Manducate quæ apponuntur vobis, *c.* 2 *n.* 127

Cap. XI v. 41 Quod ſupereſt date eleemoſynam, *c.* 4 *n.* 73

Cap. XII v. 47 Servus qui cognovit voluntatem Domini ſui ..... & non fecit, vapulavit multis, *c.* 2 *n.* 162

Cap. XIII v. 3 Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis, *c.* 2 *n.* 57

Cap. XVII v. 10 Vos cum feceritis omnia quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus, quod debuimus facere, fecimus, *cap. n num.* 24

Cap. XXII v. 19 Hoc facite in meam commemorationem, *c.* 2 *n.* 98 111

Cap. XXIII v. 34 Pater dimitte illis, *cap.* 3 *num.* 38

Cap. XXIV v. 30 Accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum, *cap.* 2 *n.* 105.

JOANNIS.

Cap. I v. 29 Ecce... qui tollit peccatum Mundi, *c. n n.* 55

Cap. III v. 5. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum DEI, *c.* 2 *n.* 165

Eod. v. *n*6 Qui credit in filium habet vitam æternam, *c.* 2 *n.* 19.

Cap. VI. v. 50. Hic eſt panis de cœlo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur; & *v.* 51 Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; & *v.* 59 Qui manducat hunc panem vivet in æternum, *c. n num.* 102

Eod. v. 51 & 52 Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum. Panis quem ego dabo Caro mea eſt pro Mundi vita, *cap.* 2 *numer.* 54

Eod. v. 54 Niſi manducaveritis Carnem filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis, *cap.* 2 *numer.* 186 & 102

Eod. v. 55 Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem habet vitam æternam *c.* 2 *num.* 186

Eod. v. 64 Spiritus eſt qui vivificat, caro non prodeſt quidquam, *c.* 2 *n.* 186

Cap. VIII v. 44 Cum loquitur Mendacium ex propriis loquitur, *c.* 2 *n.* 74

Cap. XVI v. 26 Petite, & accipietis. *c.* 1 *poſt n.* 8 *propoſ.* 14

Cap. XVII. v. 9 Non pro mundo rogo, ſed pro his quos dediſti mihi. *c.* 3 *n.* 20

Cap. XX v. 2*n* 23 Inſufflavit, & dixit eis. Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, *cap.* 2 *numer.* 38 46 & 98

Cap. XXI v. 16 Paſce agnos meos: paſce Oves meas, *c.* 2 *n.* 25

Digitized by Google

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

Cap. II. v. 38 Baptizetur unuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorum, c. 2 n. 54

Eod. v. 42 Erant perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, c. 2 n. 94

Cap. III. v. 6 Argentum & Aurum non eſt mihi, c. 2 n. 102

Eod. verſ. 19 Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra, *cap.* 2 *num.* 18 & 57

Cap. V. v. 15 Ut veniente Petro ſaltem Umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur omnes ab infirmitatibus ſuis, *cap.* 2 *n.* 150

Cap. VII v. 51 Dura cervice & incircumciſis cordibus ... Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis, *c.* 2 *n.* 180

Cap. VIII v. 12 Cum credidiſſent Philippo Evangelizanti de Regno DEI, in Nomine JESU Chriſti baptizabantur, *c.* 2 *n.* 53

Cap. X v. 4 Orationes tuæ & Eleemoſynæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu, *cap.* 3 *num.* 45

Eod. v. 43 Remiſſionem peccatorum accipere per Nomen Ejus, omnes qui credunt in Eum, *c.* 2 *n.* 19

Cap. XV v. 20 Ut abſtineant ſe a ſuffocatis & ſanguine, *c.* 2 *n.* 131

Cap. XIX v. 12 Ita ut etiam ſuper languidos deferrentur a Corpore ejus (*Pauli*) ſudaria vel ſemicinctia, *c.* 2 *n.* 150

Eod. v. 18 Multique credentium veniebant confitentes & annuntiantes actos ſuos, *cap.* 2 *num.* 39

EX EPISTOLIS PAULI AD ROMANOS.

Cap. I v. 16 Evangelium virtus DEI eſt in ſalutem omni credenti, *c.* 2 *n.* 53

Cap. II. v. 14 Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt. *cap.* 3 *poſt n.* 9 *propoſit.* 22

Cap. III v. 25 Jeſu Chriſto ... quem propoſuit DEUS propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, *c.* 2 *n.* 125

Eod. v. 28 Arbitramur hominem juſtificari per fidem ſine operibus legis, *c.* 2 *n.* 20

Cap. IV v. 5 Ei qui non operatur, credenti autem in eum, qui juſtificat impium, reputatur fides ejus ad juſtitiam, *c.* 2 *n.* 20

Cap. V v. 1 Juſtificati ex fide pacem habeamus ad DEUM per Dominum noſtrum JESUM Chriſtum, *c.* 2 *n.* 79

Eod. v. 18 Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem; ſic & per unius Juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ, *c.* 3 *n.* 18

Cap. VI v. 9 Chriſtus Reſurgens ... jam non moritur, *c.* 2 *n.* 92

Cap. VII v. 19 Non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod nolo malum, hoc facio. *cap.* 1 *poſt num.* 8 *propoſit.* 45

Eod. v. 23 Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legis mentis meæ, *c.* 2 *num.* 15

Cap. VIII v. 13 Si ſecundum Carnem vixeritis, moriemini, *c.* 2 *n.* 161

Cap. IX v. 11 Ut ſecundum electionem propoſitum DEI maneret, *c.* 2 *n.* 169

Eod. v. 16 Non volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt DEI, *c.* 2 *n.* 169 & 179

Cap. X v. 10 Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, *cap.* 4 *num.* 80

Eod. v. 15 Quomodo prædicabunt, niſi mittantur, *c.* 2 *n.* 21

Eod. v. 17 Fides ex auditu, auditus autem per verbum Chriſti, *c.* 2 *n.* 21

Cap. XIII v. 2 Qui reſiſtit, poteſtati, DEI ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi damnationem acquirunt. *c.* 2 *n.* 143

Eod. v. 5 Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter Iram, ſed etiam propter conſcientiam, *ibidem*

Cap. XV v. 30 Obſecro vos ... ut adjuvetis me in Orationibus pro me ad DEUM, *cap.* 2 *num.* 86

AD CORINTHIOS I.

Cap. III v. 13 Uniuſcujusque Opus quale ſit, ignis probabit, *c.* 2 *n.* 153

Cap. VI v. 9 10 Neque fornicarii, neque Molles, neque Adulteri ... Regnum DEI poſſidebunt, *c.* 1 *n.* 7 & *c.* 4 *n.* 110

Eod. v. 11 Sed abluti eſtis, *cap.* 2 *num.* 15 & *num.* 55

Cap. VII v. 2 Propter fornicationem autem unusquisque ſuam uxorem habeat, *c.* 2 *n.* 104 & 106 & 139

Eod. v. 8 Dico autem non nuptis & viduis: Bonum eſt illis, ſi ſic permaneant ſicut & ego, *c.* 2 *n.* 135

Eod. v. 9 Melius eſt nubere quam uri, *c.* 2 *n.* 104 & 106

Eod. v. 38 40 Qui matrimonio jungit Virginem ſuam, bene facit; qui non jungit melius facit. Beatior erit ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium, *c.* 2 *n.* 105

Cap. X verſ. 16 Panem quem frangimus nonne participatio Corporis Domini eſt, *cap.* 2 *num.* 94

Eod. v. 25 Omne quod in Macello venit manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam, *c.* 2 *n.* 130

Cap. XI v. 25 Hoc facite quotiescumque bibetis in meam Commemorationem, *cap.* 2 *n.* 98 & 100

Eod. v. 29 Qui manducat & bibit indigne &c. *c.* 2 *n.* 102

Eod. v. 34 Cætera cum venero diſponam, *c.* 2 *num.* 96

Cap. XIII v. 2 Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil ſum, *c.* 2 *n.* 81

AD CORINTHIOS II.

Cap. I v. 21 Confirmat Nos Vobiſcum in Chriſto, & qui unxit Nos DEUS, qui & ſignavit Nos, *c.* 2 *n.* 57

Cap. V v. 15 Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus. *c.* 2 *n.* 172 & 180

Cap. VI v. 1 Ne in vacuum gratiam DEI recipiatis, *c.* 3 *n.* 31

AD GALATHAS.

Cap. II v. 20 Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. *cap.* 3 *poſt num.* 22 *propoſit.* 33

AD EPHESIOS.

Cap. II v. 8 & ſeqq. Gratia ſalvati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, *c.* 2 *n.* 20

AD COLOSSENSES.

Cap. II v. 16 Nemo ... vos judicet in cibo & potu, aut in parte Diei feſti, aut Neomeniæ, aut Sabbatorum, *c.* 2 *n.* 129

Eod. v. 21 Ne tetigeritis, neque guſtaveritis, *ibidem.*

Eod. v. 20 Si ergo mortui eſtis cum Chriſto ab elementis hujus Mundi: quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? *cap.* 2 *num.* 143

Cap. IV v. 2 Orationi inſtate ... orantes ſimul & pro nobis, *c.* 2 *n.* 86

AD THESSALONICENSES I.

Cap. V v. 16 Sine intermiſſione orate, *cap.* 1 *num.* 7

AD TIMOTHEUM I.

Cap. II v. 3 &c. Obſecro igitur .... qui omnes homines vult ſalvos fieri, *cap.* 2 *num.* 165 & 180

Eod. v. 5 Unus eſt Mediator DEI & hominum Homo Chriſtus JESUS, *c.* 2 *n.* 88

Eod. v. 6 Chriſtus qui dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus, *c.* 3 *n.* 18

Cap. III v. 2 Oportet Epiſcopum ... eſſe unius Uxoris virum, *c.* 2 *n.* 104 & 106

Cap. IV v. 1 Diſcedent quidam a fide attendentes *Spiritibus erroris, & Doctrinis Dæmoniorum* .... prohibentium nubere, abſtinere a cibis quos DEUS creavit ad percipiendum cum gratiarum actione, *cap.* 2 *numer.* 104 & 128

Cap. V. verſ. 11. 12 Cum luxuriatæ fuerint in Chriſto nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, *cap.* 2 *n.* 137

Cap. VI v. 17 Divitibus hujus ſæculi præcipe... facile tribuere, *c.* 4 *n.* 74

AD TIMOTHEUM II.

Cap. II v. 20 In Magna autem Domo non ſolum ſunt vaſa aurea & argentea &c. *cap.* 2 *num.* 159

AD TITUM.

Cap. I v. 7 Oportet enim Epiſcopum eſſe ... ſobrium, ſanctum, continentem, *cap.* 2 *numer.* 106

Cap. III v. 10 Hæreticum poſt unam, & ſecundam correptionem devita, *cap.* 2 *numer.* 189

AD HEBRÆOS.

Cap. V v. 1 Omnis Pontifex ex hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad DEUM, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, *cap.* 2 *num.* 113

Eod. v. 4 Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a DEO, tamquam Aaron, *c.* 2 *n.* 21

Eod. verſ. 6 Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, *cap.* 2 *numer.* 111

Cap. IX verſ. 28 Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata, *cap.* 2 *numer.* 120

Cap. X v. 10 Sanctificati ſumus per oblationem Corporis JESU Chriſti, *ibidem.*

Eod. v. 14 Una Oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos, *ibidem.*

Cap. XI v. 4 Plurimam hoſtiam Abel obtulit, DEO, *ibidem num.* 121

Eod. v. 6 Sine fide impoſſibile eſt placere DEO, *c.* 2 *n.* 163

Eod. v. 6 Credere oportet accedentem ad DEUM, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit, *c.* 4 *n.* 84

EX EPISTOLA II. PETRI.

Cap. I. v. 10 Fratres magis ſatagite, ut per bona Opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis, *c.* 1 *n.* 7

EX EPISTOLA I. JOANNIS.

Cap. I v. 7 Sanguis JESU Chriſti emundat nos ab omni peccato, *c.* 2 *n.* 15

Cap. III v. 3 Videbimus Eum ſicuti eſt, & omnis qui habet hanc Spem in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt, *cap.* 2 *numer.* 18

Eod. verſ. 15. Qui non diligit manet in morte *cap.* 2 *num.* 18 & *cap.* 4 *num.* 2

EX APOCALYPSI.

Cap. VII. v. 4 Et audivi Numerum Signatorum, & v. 9 ſtantes ante thronum, & in conſpectu Agni, *c.* 3 *n.* 46

Cap. XXII v. 11 Qui juſtus eſt juſtificetur adhuc, *c.* 2 *n.* 7

Digitized by Google

PROLEGOMENA

DE PROPOSITIONIBUS DAMNATIS IN GENERE.

QUÆSTIO I.

DE INFALLIBILITATE SUMMI PONTIFICIS IN DAMNANDIS PROPOSITIONIBUS QUOAD MATERIAM FIDEI, ET MORUM.

1. IN ECCLESIA ILLA, quæ ab Apoſtolo 1. Ad Tim. 3 pronuntiatur *Columna & firmamentum veritatis*, & adverſus quam, juxta infallibile Chriſti effatum Matth. cap. 16. *Portæ inferi non prævalebunt*, ſane neceſſarius eſt ſupremus Controverſiarum Judex, qui exortis ſæpiſſime in materia fidei, ac morum diverſis quæſtionibus, & utraque parte contradictoria, apparentes pro ſe adducente Sacræ Scripturæ textus, litibus hiſce finem imponat, ac Divino colluſtratus lumine, necnon adpromiſſo Eccleſiæ Joan. cap. 14 v. 17 *Spiritu veritatis* adjutus, auctoritative decidat, quænam doctrina vera, quænam falſa atque hæretica, quænam populo ſalutaris, quænam peſtifera, & in praxi noxia exiſtat.

2. Judice hoc ſupremo, ad reſolvenda in materiis fidei & morum dubia, atque ad obtinendam exinde in credendo veritatem, & in operando ſecuritatem, adeo neceſſario, infelices carent Acatholici. Equidem pro deciſione ad ſacram refugiunt Scripturam; dum vero unus (E. G. Lutherus circa Euchariſtiam) ſic alius (puta Calvinus in eadem Controverſia priori contrarius) aliter textus ſacræ paginæ interpretantur; ambo plane, ſi rem ipſam adeo gravem, a qua ſalus æterna pendet, abſque ulla animi paſſione inſpicere volumus, de veritate incerti manent, etſi cæteroquin potius Herculi clavum, quam pertinacibus hiſce, eorumque ſectatoribus ſuam cuilibet ſententiam extorqueres. Sic pari infelicitate intra ſemetipſos ad invicem pugnant Lutherani; rigidi contra moderatos: moderati contra rigidos. Alii bona opera præcepta: ac a Chriſto mandata ajunt, alii eadem pernitioſa aſſerunt. Alii *Librum Concordiæ* (prout omnia patebunt ex dicendis Cap. II.) recipiunt quaſi Symbolum ſuæ Fidei: alii autem eumdem non ſolum non recipiunt, ſed mille etiam conviciis dilacerant. En infelicitatem Acatholicorum!

3. Feliciores cenſentur jure merito Catholico-Romani, quamvis enim etiam iſti tam in materia fidei, quam morum claros Sacræ Scripturæ textus omnino admittant, tanquam infallibilem credendi Regulam: quoniam vero jactata ab Heterodoxis claritas non ubique (alias enim ipſimet Hæretici magis inter ſe convenirent) in ſacra reperitur pagina, neceſſarium veri Catholici inſuper recognoſcunt ſupremum aliquem viſibilem in terris Judicem nimirum Summum Pontificem, Chriſti Vicarium, ac Petri Succeſſorem, in reſolvendis, ac decidendis ſimilibus controverſiis, dum loquitur cum aliquo Concilio Generali, quatenus Eccleſiam univerſalem repræſentante, omnino infallibilem, ut vel ſic noſtra ſit Eccleſia, *Columna illa veritatis adverſus quam portæ Inferni non prævalebunt.*

4. Dicitur notanter. *Summum Pontificem in Decretis fidei, & morum eſſe infallibilem, ſaltem ſi loquatur una cum Concilio Generali, quatenus univerſalem Eccleſiam repræſentante.* Ubi advertendum, Summum Pontificem conſiderari poſſe, vel ut ſe ſolo loquentem, vel ut decidentem una cum Eccleſia conſentiente, qualis conſenſus adeſſe cenſetur, ſi E. G. Concilium Generale repræſentans Eccleſiam, ſimul annuat. In *ſecunda* conſideratione apud Catholicos contra Hæreticos, etiam poſt prima quatuor ſæcula, in materia fidei & morum extra dubium eſt, deciſionem fore infallibilem. In priori autem non deſunt, etiam inter Catholicos, qui cum Gerſone, a Caſtro, Adriano & aliis apud Dominicum Viva *I. part. Trutinæ Theologicæ quæſt. prodroma num. VII.* negativam tenent, etſi gratis concedant, non facile præſumendum eſſe, Summum Pontificem ex Cathedra etiam extra Generale Concilium docere errorem; quæ ſententia (ſi P. Paulo a Lugduno in ſua Theologia poſitiva ante quadriennium Lugduni edita *Tom. I. Tract. de Romano Pontifice fol. apud me* 359. fides habeatur) in Galliis prævalere videtur. Cæteroquin tamen altera ſententia D. Thomæ, Summo Pontifici, etiam extra conſenſum univerſalis Eccleſiæ, aut Generalis Concilii, Eccleſiam univerſalem repræſentantis, infallibilitatem adſcribens, eſt communiſſima inter Catholicos Doctores, meoque Judicio veriſſima, quam Bellarminus *lib. 4. de Pont. cap.* 2. Suarez *lib. 3. de fidei defenſione cap.* 13. pronuntiant fere tanquam de fide certam; Banez vero fidei proximam, & noſter Mathæuccius in Cautela Confeſſarii *Part. 3. cap. 3. num.* 89. conſtantem omnium Theologorum, & Canoniſtarum ſenſum, dummodo (quod pro ſemper notandum) Summus Pontifex non ut Doctor privatus, ſed ex Cathedra tanquam Pontifex loquatur. Pro quo

5. Notandum ulterius ex Dominico Viva *loc. cit. num. III.* Cardena in I. Criſi *diſ. 9. a num.* 329 & Paulo a Lugduno *hic cap. I. Notand.* 3. tunc loqui Papam ex Cathedra, quando tanquam Magiſter a Chriſto Domino conſtitutus Eccleſiæ ſuæ univerſali proponit ea, quæ ab omnibus indubitanter credenda aut obſervanda ſunt. Hoc tamen fieri non ſolet, niſi re prius mature perpenſa, ac cum Cardinalibus & Theologis examinata. Quare ſi tantum incidenter, ſeu obiter abſque prævio illo examine quædam proferat, vel ſermones ſuos ſolummodo ad unum alterumve Epiſcopatum, aut Ordinem dirigat, non cenſetur loqui ex Cathedra, ſive ſit quæſtio Juris, ſive quæſtio facti: Hinc in ſimilibus Ipſum, & Eccleſiam errare poſſibile erit, uti in terminis docet S. Tho-

mas *quodlibet. art.* 16. dicens : *In ſententiis , quæ ad particularia facta pertinent , ut cum agitur de poſſeſſionibus , de criminibus , vel huiusmodi , poſſibile eſt Judicium Eccleſiæ errare propter falſos teſtes &c:*

6. Quod ſi vero Summus Pontifex in materia fidei, ac morum loquens de Cathedra dirigat Decreta ſua ad univerſalem Eccleſiam , inconcuſſa manet ſuperius num. IV. allegata Doctorum Catholicorum Ciſmontanorum (Galli nos ultramontanos vocant propter diverſitatem ſitus) ſententia de infallibilitate Summi Pontificis ex Cathedra loquentis , etiam extra Generale Concilium tam in quæſtionibus Juris , quam facti talis , quæ neceſſariam habet connexionem cum aliqua quæſtione Juris , prout de hoc ſæpius ad huc in libello iſto recurret mentio . Profecto primis tribus ſæculis ante Concilium Nicænum I. Anno Chriſti 325 inſtitutum , nullum fuit aliud , ſaltem Generale , celebratum , & tamen plurimorum hæreſes E. G. Ebioniſtarum , Manichæorum , Munsaniſtarum , Sabellianorum &c. fuerunt damnatæ ; uti recte notat P. Paulus a Lugduno in diſſertatione de Hæreticis , fol. 526. & noſter Henno *Tom. I. fol. apud me* 210. Inſuper Catholici antiqui indubitanter tanquam dogmata fidei receperunt Decreta , & Conſtitutiones illas quibus Summi Pontifices damnarunt Hæreſes Pelagii , & aliorum , apud Bellarminum *lib.* 4. *cap.* 3. quamvis teſte Dominico Viva *loc. cit. num.* 7. deciſiones iſtæ per Summos Pontifices extra Generala Concilium contigerint . Item Concilia Arauſicanum , Millevitanum , pluraque alia apud Bellarminum *loc. cit.* agnoſcuntur tanquam Regula Fidei , non quidem quaſi ex ſe habuiſſent aliquam infallibilitatem (utpote cum tantum fuerint Provincialia , congregata pro certa aliqua Provincia) ſed quoniam pro tota Eccleſia fuerunt a Summo Pontifice confirmata : nam Papa eſt Petra , ſuper quam fundatur Eccleſia , & non vice verſa : utpote cum ad Petrum & ſucceſſores (non ad ipſam Eccleſiam) Chriſtus Matthæi cap. 16. v. 18. dixerit : *Tu es Petrus , & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam* . En ! Petrus *fundamentum* ; & Eccleſia *ædificium* : *a fundamento* in ſua firmitate , & duratione dependet ædificium , *non ab ædificio fundamentum* .

7. Porro Summus Pontifex , etiam extra Concilium aliquod Generale ex Cathedra loqui cenſetur , uti recte advertunt Cardenas 2. *Criſi d.* 1. c. 3. 4. 5. & la Croix *lib.* 1. *num.* 203. dum ſive in materia fidei , ſive morum , Conſtitutionem ſuam dirigens ad univerſalem Eccleſiam , prævio maturo examine (uti communiſſime de eodem præmiſſo in ipſa Bulla damnationis teſtari ſolet) quaſdam profert Propoſitiones velut *Hæreticas* , alias tanquam *Hæreſi proximas* , vel *ſuſpectas* , ſeu *Hæreſin ſapientes* , vel tanquam *erroneas* , aut *laxas* , *ſcandaloſas* , *temerarias* , *male ſonantes* , *piarum aurium offenſivas* , *blaſphemas* , *impias* , *ſchiſmaticas* & *ſeditioſas* . De his omnibus occurrunt varia adhuc dubia ſingillatim per diverſa quæſita ſolvenda : hinc ponitur .

QUÆSTIO II.

Alia adhuc notabilia circa Propoſitiones damnatas in genere.

8. QUÆR I. quandonam Propoſitio aliqua damnata dicatur *Hæretica* , *Laxa &c.* Reſp. *Hæretica* eſt propoſitio illa , quæ aperte , ſive contrarie , ſive contradictorie opponitur alicui articulo fidei . *Hæreſi proxima* , quæ magnam habet affinitatem cum aliqua propoſitione Hæretica . *Suſpecta* ſeu *Hæreſin ſapiens* , quæ nimirum ex circumſtantiis videtur innuere , latentem Hæreſin , E. G. quando propoſitio aliqua opponitur Concluſioni Theologicæ non quidem evidenter , ac omnino certo erutæ ex præmiſſis de fide ; bene tamen probabiliſſime , & juxta communem Theologorum . *Erronea* , quæ opponitur non quidem immediate alicui propoſitioni revelatæ , bene tamen Concluſioni Theologicæ ex Revelatis præmiſſis , ita ut ſaltem una ex præmiſſis ſit propoſitio revelata , & altera aliunde certa , deductæ . *Laxa* cenſetur , quæ in materia morum nimium ſe laxat frænum ad nocivam libertatem . *Scandaloſa* , quæ præbet occaſionem ruinæ ſpiritualis , unde & *perniti oſa* vocatur . *Temeraria* , quæ nullam pro ſe habet gravem aſſerendi rationem .

Male ſonans , quæ abutitur vocabulis contra communem ſenſum Eccleſiæ : ejuſmodi eſt propoſitio æquivocum habens ſenſum , quæ quidem poteſt ſuo modo etiam catholice intelligi , paſſim tamen , ut ſic pronuntiata in ſenſu hæretico uſurpatur .

Piarum aurium offenſiva , quæ non ſolum male ſonat , ſed inſuper in materia Religionis aliquod , ſi non falſum , ſaltem indecens affert , ex quo pietati dediti fideles merito offenduntur .

Blaſphema , *impia* , *ſeu injurioſa* , quæ DEO B. Virgini , vel Sanctis , habentibus cum DEO habitudinem , eſt contumelioſa ac dehonorativa .

Schiſmatica , quæ nata eſt inducere ſciſſionem inter ſupremum Eccleſiæ Caput ejuſque membra .

Seditioſa , quæ nata eſt excitare tumultum in ſubditis contra ſuos legitimos ſuperiores .

9. Quær. 2. Quando aliqua Propoſitio damnatur præciſe *prout jacet* , quomodo hoc ſit intelligendum ? Reſpond. ex la Croix *Tom. I. num.* 234. hos terminos ſic eſſe intelligendos , quod propoſitio illa damnetur in eo ſenſu , quem verba habent ſecundum ſe , quatenus ſeparata ab omni alio contextu ; non autem in eo ſenſu , qui reperitur in libro Auctoris , fortaſſis per antecedentia , vel ſubſequentia ipſum ſenſum verborum modificantis . Nota hic incidenter , Propoſitiones Michaelis Baii , Cornelii Janſenii , & Paſcalii Queſnelii a Pontifice damnari non præciſe *prout jacent* , ſed prout pariter repetiuntur in eorum ſcriptis ſeu libris , attendendo antecedentia , & conſequentia , ut ſic via præcludatur futili Sectariorum evaſioni de diſtinctione quæſtionum Juris & facti , &c.

10. Quær. 3. An , ſi aliqua integra Propoſitio a Pontifice damnata plures ſub ſe contineat partes , cenſeantur ſemper omnes reprobatæ ? Reſpondetur negative . Patet ab exemplo : Ponamus enim , quod aliquis docuerit ſic : *Chriſtus eſt verus homo* , *& Joſeph eſt verus Ejuſdem Pater , non ſolum Nutritius* . Hæc propoſitio copulativa eſt damnata propter ſecundum membrum ejuſdem , etſi primum membrum ſit veriſſimum ac de fide . Taliter etiam Alexander VIII. Anno 1690. die 24. Auguſti duas integras longiores propoſitiones de peccato Philoſophico & Theologico , ac de bonitate objectiva & formali damnavit , ubi tamen non ſingula contenta in ipſis reprobata cenſentur , prout patebit ſuo loco .

11. Quær. 4. Qualiter peccaret , qui aliquam propoſitionem damnatam adhuc defenderet quoad ſuam ſubſtantiam ? Reſpondetur cum la Croix *lib. I. num.* 235. talem peccare graviter ; quia virtualiter ſeu interpretative ipſam poteſtatem ſummi Pontificis aggreditur , neque datur hic levitas materiæ ; quia ſemper grave eſt reſiſtere doctrinæ ſupremi Paſtoris ex Cathedra loquentis , ac in Virtute ſanctæ obedientiæ præcipientis .

Accedit , quod ordinarie ſoleat annecti in Bullis Excommunicatio major contra eos , qui adhuc ſimiles propoſitiones defendunt : Excommunicatio major non fertur , niſi propter grave peccatum , uti ſuppono ex Theologia notum : Ergo .

12. Quær. 5. An etiam peccaret , qui tantum diſputationis gratia ſimilem propoſitionem defenderet ? Reſpondeo cum la Croix *lib. I. num.* 236. affirmative , ſaltem regulariter loquendo . Ratio eſt , quia regulariter , quando a Summo Pontifice ex Cathedra loquente damnantur aliquæ propoſitiones , pariter inhibetur , ne de hiſce deinceps *etiam diſputatione tractetur* , *niſi forſan impugnando* , id eſt (uti recte La Croix) niſi oſtendendo falſitatem harum propoſitionum . Ex quo terminis formalibus infert La Croix . *Eum , qui rationes pro ſimili propoſitione damnata proponeret inter argumentandum , & non ſolveret , aut infirmaret , incidere in pœnas , quia ſic defenderet , auctoritatem & robur addendo* . Ita ille , eſtque bene notandum : nam alias apud Auditores vel etiam apud ipſos Defendentes ſimiles propoſitiones damnatæ pluris æſtimari ſolent , & ſucceſſive Auctoritas Pontificis damnantis vilipendi .

13. Quær. 6. An , & quomodo peccaret , qui talem propoſitionem damnatam in praxin deduceret , ſeu ipſemet ageret juxta doctrinam damnatam ? Ratio dubitandi eſt ; quia etiam praxis ſimilium Propoſitionum ordinarie ſolet in Bullis prohiberi.

Reſpond. I. Si quis ſimiles propoſitiones ideo in praxin deducat , quia credit occulte , eaſdem adhuc eſſe veras , & Pontificem in tali damnatione erraſſe , peccat graviter deducendo in praxin , quamvis

ax

Digitized by Google

ex ſe foret levis, E. G. *Comedere & bibere uſque ad ſatietatem ex ſola voluptate* ex ſe non videtur peccatum grave, ſed tantum leve: ſi tamen aliquis ideo hoc faceret, quia judicaret omnino id nullum eſſe peccatum, ne quidem veniale, & Pontificem Innocentium XI. in damnatione hujus doctrinæ erraſſe &c. peccaret graviter. Ratio eſt ſuperiori Quæſito 4. aſſignata, quia nimirum virtualiter ſic impugnaret ipſam Poteſtatem Summi Pontificis: imo etiam totius Eccleſiæ, quæ per acceptationem ſimiles propoſitiones jam agnovit ut recte damnatas.

Reſpond. II. Si quis mente non diſſentiret a doctrina Decretorum Papalium, tales propoſitiones prohibentium, transgrederetur tamen illa Decreta practicando ea, quæ in damnatis propoſitionibus continentur, talis peccaret tantummodo leviter, ſi materia in illis propoſitionibus damnatis contenta foret levis, ſecus ſi eſſet gravis. Ita denuo la Croix in ſubſtantia *lib. I. num.* 227. Ratio eſt, quia veroſimile non videtur, quod Summus Pontifex in materia levi voluerit ſtatuere præceptum grave, dummodo ejus Poteſtas decidendi virtualiter non contemnatur. Totum magis eluceſcit in ſequenti exemplo. Doctrina eſt, quod non ſit licitum uti reſtrictione pure mentali; hoc non obſtante, ſi quis eadem uteretur cum præcedentibus modificationibus in materia levi, foret tantummodo leve peccatum, ſecus ſi fieret in materia gravi, & tertio graviter præjudicioſa.

14. Quær. 7. & ultimo, An, ut quis teneatur credere, & ſequi Bullas, ſeu Decreta, quaſdam propoſitiones damnantia, requiratur, ut illa decreta, memoratas propoſitiones damnantia, ſint promulgata in ſingulis Epiſcopatibus? Ratio dubitandi eſt: quia alias uti in Legibus civilibus, ita pariter in Eccleſiaſticis, ſaltem juxta probabilem ſententiam, ut obligent, requiritur promulgatio in ſingulis Provinciis. Hoc tamen non obſtante Reſpond. cum La Croix *lib. I. nu.* 230. negative. Ratio diſparitatis eſt, quia, tranſmiſſa etiam illa ſententia, & paritate inter Conſtitutiones Eccleſiaſticas ac Leges Civiles (quæ tamen a quam pluribus Canoniſtis non admittitur) adhuc tamen negetur alia paritas inter ipſas Conſtitutiones Eccleſiaſticas, & illa Decreta in materia fidei & morum, in quibus ultimis (non vero in prioribus) loquitur Pontifex ex Cathedra, juxta jam dicta ex ſententia communiſſima infallibilis in decidendo. Ex quo ſequitur, certum eſſe, Propoſitiones damnatas exiſtere tales, quales eaſdem declarat Papa; cum loquens ex Cathedra in materiis fidei & morum nequeat errare. Ad quid ergo opus foret promulgata in aliis Provinciis, quando NB. aliunde ſufficienter conſtet, ſimiles Bullas ſeu Decreta Romæ cum requiſitis ſolemnitatibus fuiſſe promulgata?

15 Viderint ergo quidam &c. (reſpective valde pauci) in Gallia, quomodo coram DEO ſufficientem rationem reddere valeant, dum Bullam *Unigenitus* ultra centum Propoſitiones Paſchaſii Queſnelii damnantem non recipiunt. Scio quidem ſolitam eorum cantilenam, Pontificem ſine aſſenſu Eccleſiæ non eſſe infallibilem. Sed præterquam quod hoc ipſum juxta jam dicta, & adhuc dicenda negatur, etiam falſum eſt, quod Eccleſia non conſenſerit, cum reſpiciendo univerſum orbem Catholicum nullus Epiſcoporum eam Bullam rejecerit (uti docte advertunt noſtri Galli Franciſcani) præter reſpective pauciſſimos Epiſcopos in Gallia &c. qui tam parum conſenſui totius Eccleſiæ obſunt, ac ſi in aliquo Concilio Generali unus tantum, vel alter Epiſcopus contradiceret.

CAPUT I.

Continens Propoſitiones damnatas a potiori reſpicientes Statum internum hominis, & Theologiam Myſticam.

THEOLOGIA Myſtica, ſeu affectiva, equidem potius ſimplici mentis intuitu, intimoque cordis affectu, quam rationis diſcurſu acquiritur, docente omnium ſcientiarum Magiſtro Chriſto Domino; aliqua tamen principaliora de eadem, ex celebrioribus in hoc puncto Auctoribus deprompta, adducere conſultum inveni. Quare ſit

§.

Quid ſit Theologia Myſtica, & quænam ejuſdem principia?

1 Reſpondetur I. Theologia myſtica Soror quidem Scholaſticæ, magis tamen experientia, quam ſpeculatione addiſcenda, *eſt facultas, quæ hominem ducit, ac inſtruit ad apicem perfectionis Evangelicæ, & mediante vinculo charitatis valde intenſæ, ad intimam cum Deo conjunctionem.* Ex ſancta hac cum Deo unione reſultare dignoſcitur, quod anima facultati huic practice, & in actu exercito dedita (præſertim ſi gratiam iſtam in perfectiori gradu poſſideat) omni prorſus niſu poſt intimam illam & ſupernaturalem a Dilecto ſuo ſibi immiſſam conjunctionem, ad ſe rediens proſequatur ea, in quibus Dilectus majorem habere complacentiam oſtendit; ab aliis autem tanquam a facie colubri fugiat, quæ vel a longe ſpeciem offendendi Dilectum præſeferunt. Quod ſi ſubinde contrahat maculam leviſſimi peccati, ſeu imperfectionis (prout DEUS apud ſimiles animas ad majorem ſui humiliationem etiam tale permittit) magna non raro, non tamen inordinata, ſubſequitur triſtitia, opera pœnitentiæ ſæpe rigidiſſima (ſi tamen a Directore ſpirituali fuerint conceſſa) aſſumuntur, & cor Divino exæſtuans amore ad intenſiores Virtutum actus accenditur, ſemperque anima talis majorem cum Dilecto familiaritatem contrahit. Intenſum hunc ſponſæ ſuæ charitatis affectum centuplicato refundit Clementiſſimus DEUS amore reciproco, intimis aliquoties per extaſes, viſiones, & revelationes ſe communicando, eamdemque pretioſiſſimis donorum, & gratiarum Theſauris replendo, etſi ſuis temporibus ad probandam Amantis in dilectione conſtantiam &c. nec deſint cruces, tribulationes, perſecutiones, ariditates, internæ derelictiones, ac præviæ purgationes, uti in Theologia myſtica ſolent vocari.

2. Reſpondetur II. Ad dirigendas ſimiles Perſonas debet Director ſpiritualis in genere Principia ſequentia jam a me in ſupplemento & additionibus ad Theologiam moralem P. Reiffenſtuel adducta obſervare. I. Ut ſeſe informet præcedenter in Libris celebrioribus de hac materia tractantibus, quales ſunt *Opera S. Thereſiæ, Nox S. Joannis de Cruce, Prologus galeatus Ven. Mariæ de Agreda, S. Bonaventuræ,* ac *Cardinalis Bona* in ſpeciali de hac materia tractatu. Item *Paulus Zacchias* (præſertim ſi Quæſtio intervenit circa operationes miras, utrum ſint vera miracula) & *Didacus Lopez* in lucerna myſtica atque *Matthæuccius* in ſua Practica Theologico-Canonica; aliique plures. II. Præditus eſſe debet non ſolum ſcientia, ſed vel maxime circumſpecta prudentia, ac pariter indagare in emergentia caſus, quinam effectus ab ipſa natura poſſint procedere, & quinam non? ubi ſpecialiter deſerviunt *Quæſtiones Medico legales* Pauli Zacchiæ verſatiſſimi Medici Romani, & Practica Theologico-Canonica ad cauſas Beatificationum Auguſtini Matthæuccii III. Debet eſſe profunde humilis; alias, quamvis doctiſſimus, ſæpius impinget: Deus enim humilibus dat gratiam diſcernendi ſpiritus, ac ſuperbis reſiſtit. IV. Non ſit facilis ad credendum. V. Teſte Gerſone non facile applaudat tali perſonæ, nec laudet præſentem, aut miretur quaſi ſanctam: quinimo ſubinde probandi cauſa eandem moderate increpet, tentando, num forte non lateat occulta ſuperbia, qualis apud homines elatos, præſertim ſi non advertant ſe probari, brevi manifeſtabitur, dum ægre ferent increpationes, aut minus æſtimatas aut laudatas ſuas revelationes. Profecto Dominicus Banez inſignis Theologus ſpiritum S. Thereſiæ exinde cognovit. *Ego* (inquit initio operum S. Thereſiæ) *per multos annos ejus confeſſiones excepi, eamque ſæpius examinavi, ſemper me erga illam valde aſperum & rigidum præbens: quo magis autem illam humiliabam, & deſpiciebam, eo magis ipſa ad meum conſilium animabatur, ita ſe exiſtimans tutius incedere. In nulla autem Perſona majorem animi ſinceritatem, ſimplicitatem, & humilitatem obſervavi?* Ita ille.

3. Reſpondetur III. Quoad Extaſin in ſpecie reſpiciat Director ſpiritualis ad puncta illico proponenda. I. Nequiter ſimulatam extaſin deprehendi poſſe partim ex vita, & moribus talis perſonæ, partim teſte Paulo Zacchia per applicationem ſternutamentorum, per fortes revulſiones, per doloroſas ligaturas,

per cucurbitulas cum multo igne appoſitas, vel per inuſtiones & cauteria &c. Ubi brevi ea vi doloris tales perſonæ ad ſe redibunt, ſeu potius exinde indicabunt, ſe nunquam fuiſſe in extaſin raptas.

Obſervet II. Extaſin in genere deſcribi, quod ſit *Alienatio potentiæ immaginativæ ab aliis rebus cum ſua detentione in certa alicujus objecti conſideratione*. Hæc dividitur in *naturalem*, *dæmoniacam*, & *ſupernaturalem*, uti recte Matthæuccius in ſua Practica Theologica-Canonica *tit.* 3. *cap.* 3. *art.* 1. *n.* 2. advertit cum aliis, prout nimirum ejuſdem Auctor eſt natura, dæmon, vel ipſe Deus. Oritur autem extaſis naturalis teſte Matthæuccio *loc. cit.* ex valde intenſa, & immoderata conſideratione objecti, ſive nimium dilecti, aut ſatis terrifici, ubi in cerebrum confluunt omnes, vel ſaltem potiores ſpiritus animales, alias ſenſibus externis, & potentiæ locomotivæ deſtinati, quibus non amplius miniſtrant vires ſufficientes, hincque provenit, ut ſenſus externi, & potentia locomotiva pro eo tempore non amplius operentur, uſque dum ſpiritus animales denuo redeant.

Obſervet Confeſſarius III. ex Paulo Zacchia, quod extaſis *naturalis* in ſua detentione potentiæ Imaginativæ poſſit verſari circa Cœleſtia, Angelos, & Sanctos, antea forſan per meditationem intenſam phantaſiæ repræſentatos: & quo vehementior eſt imaginatio, eo magis, ac plus ſenſus interni ac externi deſtituuntur ſuis ſpiritibus animalibus. Item juxta quantitatem, & qualitatem ſpirituum etiam longius, vel brevius durat extaſis: ſic teſte Paulo Zacchia *lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 7. & 8. quando cerebrum fuerit debile, & ſpiritus multi, craſſi, & melancholici, quos cerebrum debile tam cito rejicere nequit per longiſſimum tempus poteſt durare extaſis naturalis, quæ etiam degenerat ſubinde in apoplexiam vel in Catalepſin. Ubi,

Obſervet Confeſſarius IV. quod *catalepſis* ſit ille morbus, qui ferme omnem ſenſum, motum, & animalem virtutem, præſertim, ſi fortis eſt, deſtruit, maxime quoad rationalem animæ partem. *Caros* eſt ſomnus profundus ſine febri, vel ſubſequens ad febrem; *Coma vigil* eſt propenſio ad ſomnum, ubi tali morbo laborantes, etſi facile dormiant, de facili tamen etiam iterum excitantur. *Coma ſomnolentum* eſt ſomnus profundus differens a *Caros*, quia Caros a frigido, Coma vero magis ab humido dependet. *Suffocatio uteri* eſt morbus familiaris per conſenſum cerebri cum utero proveniens, qui, ſi magnus ſit, mulieres tanquam mortuæ, alias tanquam ſemimortuæ apparent, loqui non poſſunt, ſed tamen audiunt, quin etiam tranſacto paroxiſmo audita referunt. Hi omnes paroxiſmi in multis ſunt conſimiles cum extaſi naturali, ac propterea hic deſcripti.

Obſervet Confeſſarius V. Quod extaſis diabolica tunc contingat, cum vel diabolus immediate, vel hujus ope magi mentes hominum a ſenſibus externis alienent, figunt potentiam imaginativam ad certum objectum a diabolo præſentatum, in quo caſu dæmon vel externos ſenſus modo inſenſibili ligat, vel impedit, ne in eaſdem defluant ſpiritus animales ad officia ſenſuum neceſſarii. Tales credit Matthæuccius *loc. cit.* fuiſſe duas extaſes, quas refert S. Auguſtinus *lib.* 14. *de Civ. Dei cap.* 24. & *lib. de cura pro mor. agenda*, *cap.* 12. Econtra vero extaſis ſupernaturalis a S. Bonaventura *lib. de 7. grad. contemplationis*, ex D. Dionyſio ſic deſcribitur, quod ſit quædam *voluptuoſa elevatio devotæ animæ ſupra ſe deſerto exteriori homine ad ſupernaturalem Divini amoris fontem.*

Obſervet Confeſſarius VI. ſigna diſcernendi extaſin ſupernaturalem e naturali & diabolica eſſe quidem difficillima; interea tamen tam a Paulo Zacchia *lib.* 4. *QQ. Medico Legalium tit.* 1. *quæſt.* 6. quam a Mattheuccio in ſua Practica *Tit.* 3 *cap.* 3. *art.* 1. *num.* 12. aliqua aſſignantur, ex quibus efficaciora deſumo: nimirum in *extaſi naturali*, ſi non omnia, ſaltem aliqua ex ſequentibus occurrunt, nempe capitis diſcraſia ſeu intemperies, conſtitutio melancholica ſanguinis, ac ſpirituum non naturalis conſtitutio. Exinde corpus, ea finita, patitur laſſitudinem, ac torporem, quandam intellectus offuſcationem, rerum præteritarum oblivionem, colorem converſum ad pallorem, vel livorem, ſeu fuſcedinem: Inſuper talis homo vexatur triſtitia abſque ſufficienti cauſa, moleſtatur pandiculatione, & oſcitatione frequenti, & incurrit periculum Apoplexiæ, vel Paralyſis, aut Catalepſis &c. Econtra vero ſimilia, præſertim quæ animum concernunt, abeſſe ſolent ſaltem potiora ab extaſi ſupernaturali. Unde

Obſervet Confeſſarius VII. Conjecturari poſſe probabiliter, his abſentibus, præſertim quæ animum afficiunt, adeſſe extaſin ſupernaturalem, maxime ſi extaticus ille præditus heroicis virtutibus, poſt extaſin non glorietur; ſed magis humilietur, & doleat, quod ab aliis videatur, a quibus extaſin, quantum eſt in ſua poteſtate, celare curat: alias enim extaſis etiam a diabolo provenire poteſt, vel immediate, vel etiam mediante natura, qua uteretur tanquam Inſtrumento.

Obſervet VIII. Confeſſarius ex eodem Matthæuccio & Zacchia, ſi extaſes valde frequentes ſint, prudentem præſumptionem extaſis potius naturalis, niſi aliunde efficaciſſime conſtet de effectu ſupernaturalitatis; DEUS enim non ſolet ordinarie in tantum multiplicare miracula: interea tamen, ſi talis homo noſcatur alias Virtutibus heroicis bene probatis exornatus, & ſub extaſi a terra elevetur in altum, aut facto præcepto obedientiæ, etiam ſub terminis extraneo ignotis, aut in ſummo ſilentio, tantum mentaliter propoſito (prout contigit talis probatio apud Ven. Virginem Mariam de Agreda) illico ad ſe redeat, crederem talem extaſin, adhuc ſuppoſitis ſupponendis, eſſe potius ſupernaturalem, quam naturalem, aut diabolicam.

4. Reſpondetur IV. *Circa viſiones*, & *apparitiones* talium Perſonarum attendat Director ſpiritualis I. Quod alia ſit viſio *Corporalis*, alia *Imaginatoria*, & alia *intellectualis*. *Corporalis* immediate procedit a ſenſu externo, v. g. viſu, vel auditu percipiente objecta ſenſibilia externa vera, vel apparentia ſibi propoſita. *Imaginataria* ea eſt, quæ a potentia Imaginativa, ſeu a ſenſu interno primo procedit, quin eo ipſo momento operatio aliqua in ſenſu externo præceſſerit. *Intellectualis* illa eſt, quæ primo ab intellectu formatur per ſpecies intelligibiles, quin originem ſuam habeat ab his, quæ vel ſenſus externi prius perceperint, vel phantaſia ſeu potentia imaginativa precedentes cognoverit. Attendat Confeſſarius II. Quod ex parte cauſæ efficientis alia dicatur viſio naturalis, alia dæmoniaca, & ſupernaturalis. *Ultima* a DEO efficitur ſive immediate, ſive miniſterio Angelorum. *Dæmoniaca* prodit a poteſtate dæmonis deludentis variis modis ſenſus internos, & externos, vel per alterationem humorum, & ſpirituum animalium, vel per ſubtractionem realium rerum & oppoſitionem aliarum, quas ſive ex aere compoſuit, ſive aliunde concepit. *Naturalis* viſio e naturali principio procedit, pro qua.

Attendat Confeſſarius III. Hanc ipſam naturalem viſionem poſſe eſſe vel corporalem, vel imaginatoriam. *Corporalis* contingit ſive propter vehementem imaginationem circa aliquod objectum adeo, ut humores corporis præter ordinem commoti irregularem ſpirituum animalium copiam tum phantaſiæ, tum ſenſui externo deferant, propter quod quis cenſet e. g. concentus Angelorum audire, aut oculis corporeis videre figuras Sanctorum ſibi apparentium: ſive talia viſio corporea naturalis evenire etiam poteſt propter impedimentum in cerebro, quod confundit ordinem in ſenſu etiam externo, adeo, ut Imagines phantaſticas obſervet, ac ſi eſſent vere corpora, prout frequenter fit apud graviter infirmos, apud ſanos vero, teſtibus D. Bonaventura, & Gerſone *tract. de probat. ſpirituum* prænuntiat periculum inſaniæ. *Viſio naturalis imaginatoria* ſuboritur, ſive partim ex ſpirituum animalium commotione, ſive ex immoderato voluntatis affectu, vi cujus quis vehementer applicat potentiam imaginativam, efformantem ſibi varias ſpecies ſenſibiles, ſeu phantaſticas circa id, quod concupiſcit &c. Ita quoad omnia doctiſſime Matthæuccius *in ſua Practica tract.* 3. *cap.* 3. *art.* 1. Attendat Confeſſarius IV. quod valde frequenter viſiones ſeu apparitiones corporales, Imaginariæ, quæ creduntur provenire e DEO, & Sanctis, poſſint eſſe pure naturales, præſertim apud fortiter apprehenſivos, & apud fæminas maxime certis temporibus, quæ præter matricem abundant paſſionibus admodum acribus; hincque non raro, quod a paſſione natum, a veritate profectum putant; ſuntque præterea fæminæ naturæ magis humidæ & viſcoſæ; humidum autem facile commovetur, variaſque figuras recipit, & viſcoſum difficilius, ac ſerius a motu ceſſat. In emergentia difficilioris caſus legatur deſuper Delrio, præſertim *lib.* 4. *diſquiſit. mag. ſect.* 2. & 3. atque

apud

apud eundem bene notentur verba Gerſonis ſequentis tenoris: *Hoc præcipue conſiderandum, qualiter cum ſuis confeſſionibus & inſtructionibus mulierculæ tales converſentur. Si collocutionibus continuis ſub obtentu nunc crebræ confeſſionis, nunc longæ narrationis viſionum ſuarum, & nunc alterius cujuslibet confabulationis: expertis credite nominatim Auguſtino, & Bonaventuræ, vix eſt altera peſtis vel efficacior ad nocendum, vel inſanabilior.* Ita ille vir non ſolum doctiſſimus, ſed & ſumme practicus. Attendat Confeſſarius V. Quod equidem, ſi talis perſona alias noſcatur, non multum dedita phantaſiis &c. ac præterea ſit probatæ Virtutis, maxime quoad cæcam obedientiam, & profundam humilitatem, poſſit Confeſſarius prudenter inferre, viſionem eſſe ſupernaturalem, eo quidem magis, ſi fuerit viſio pure intellectualis, aut ſi viſioni etiam ſenſitivæ fuerit conjuncta talis Revelatio, quæ via potuit eſſe alia, quam Divina. Econtra vero viſio, ſeu apparitio prudenter infertur deceptoria, ſi conjuncta Revelatio fuerit falſa, ſeu ſi res revelata ſit parum utilis, excitativa diſcordiarum &c. Item deceptoria & diabolica erit, ſi in viſione apparens fugiat ſignum Crucis, ac Sacramentalia, ſi nolit pronunciare ſacra Nomina JESUS & MARIÆ, nec ipſis reverentiam facere, ſi appareat forma non humana, ſeu bene formata, aut ſi primo quidem lætitiam afferat, poſtea tamen horrorem, turbationem, vel magnam deſolationem, aut etiam tentationes ad impura: vel ſi abeat cum magno fœtore ac ſtrepitu. Notentur ultimate verba formalia D. Bernardi *Serm. de utilit. Verb. Dom.* dicentis: *ſe transfigurat malignus ſpiritus aliquando in Angelum lucis, ut Virtutis ſimulatione plus noceat, ſed & tunc quoque ſi diligenter advertimus, nunquam niſi amaritudinis, & diſcordiæ ſemina ſpargit: ſuadet enim nonnullis ſingularia Jejunia quædam, unde cæteri ſcandalizentur, non quia diligit Jejunium, ſed quia ſcandalo delectatur.*

5. Reſpondetur V. Circa prætenſas *Revelationes* Director ſpiritualis ſciat recte inter Revelationem *Divinam, Imaginariam, & diabolicam* diſtinguere: ante omnia ſuæ memoriæ profunde inſigat doctrinam Sancti Bernardi *de Perfect. Relig. lib. 2. cap. 26.* ubi ſic ait: *In omnibus revelationum & Viſionum generibus magna cautela habenda eſt, ne falſa pro veris, noxia pro ſalutaribus, exigua pro eximiis, & incerta pro certis recipiantur*; ſic utique, ſi extatica aliqua viſio deprehenditur naturalis, aut diabolica, Revelatio quoque ſub eadem facta non credetur Divina.

Porro Confeſſarius doctus, & verſatus poteſt Revelationem Divinam ab imaginaria, vel diabolica diſcernere per quatuor genera cauſarum.

I. *Ex parte cauſæ materialis* perpendat, an materia revelata nil contineat contra fidem, contra *communem* SS. PP. aut contra bonos mores &c. II. *Ex parte cauſæ formalis* attendat Confeſſarius ad modum, quo Auctor illas Revelationes propoſuit, e. g. ſi ad aliquam perſonam profundæ humilitatis, & promptiſſimæ obedientiæ eadem ſit de repente abſque prævia intentione circa illud objectum, neque eſt in poteſtate animæ ipſam non attendere: Item, ſi in breviſſima temporis morula multa ſublimia, ſacratiſſima & ad purum Divinum amorem excitantia docet, nec non ad heroica fortificat, ſignum eſt, Revelationem provenire a Deo, quando aliunde nihil obſtat. III. *Ex parte cauſæ efficientis*, ſeu ex parte illius, qui proponit aliquam Revelationem, obſervet & probet Confeſſarius, etiam altero ipſam probationem non advertente, num ſit valde virtuoſus, præſertim fundatus in contemptu ſui, & abnegatione propriæ voluntatis. Item num non nimium inclinet in melancholiam, nam teſte Paulo Zacchia *lib. 4. tit. 1. a num. 14.* temperamentum melancholicum plurimum ad ſimilia propendet, etiam prophetando futura: cum enim melancholici ſint fortiter apprehenſivi, & ſæpe docti ex uno aliud conjecturantes, ſolent ſubinde credi prophetiæ, cum tamen fuerint ſolummodo conjecturæ, quibus per accidens veritas erat conjuncta. IV. *Ex parte cauſæ finalis* reſpiciat Confeſſarius, utrum ſimiles Revelationes tendant ad majorem DEI gloriam, nec non ad notabilem utilitatem ſpiritualem propriam, aut proximi, & non potius introducat (quamvis ad ſpeciem bona) aliquem teporem, ſcrupulos, anxietates, deſperationes, vel quampiam partialitatem, atque exinde in Communitate varias murmurationes, diſcordias &c.

§. II.

Quis fuerit Michael Molinos, & quam turpiter a principiis Theologiæ Myſticæ aberraverit?

6. Reſp. I. Michael Molinos erat natione Hiſpanus, dignitate Sacerdos, in modo agendi inſignis Hypocrita, qui longiori tempore Romæ moratus, ficta ſua pietate multos, etiam graves Viros æque, ac devotulas decepit, & non paucos peſtifera ſua lue eo citius infecit, quo magis natura humana poſt Adæ peccatum, ob fomitem concupiſcentiæ relictum alias fragilis, ad vitium carnis, cui plurimum favebat, inclinat. Tandem vulpina ejuſdem nequitia fuit detecta, & Michaelis Molinos doctrina ab Innocentio XI. Summo Pontifice Anno 1687. tanquam hæretica damnata, nec non Auctor ejuſdem, poſtquam coram ſacro Senatu, & immenſa confluentium multitudine nefaria ſua Dogmata publice retractavit, ad perpetuos carceres relegatus, in quibus etiam circa annum 1696. legitur mortuus.

7. Reſpondetur II. Michael Molinos ex eo turpiter a principiis Theologiæ Myſticæ aberravit; quia peſſime contra Sacram Scripturam docuit animam huic Sacræ Theologiæ practice deditam in ſtatu perfectiſſimæ unionis cum Deo ita debere ſuas annihilare potentias, ut nihil etiam quoad actus Virtuoſos operetur, ſed tantummodo ſe habeat paſſive, Deumque ſolum ad intra ſupernaturaliter operari permittat, parum curando, utrum corpus interim ad extra etiam carnaliter cum altero ſexu commiſceatur, aliique impudici actus exerceantur, dummodo interim anima in ſua exiſtat quiete, in qua tamen eadem perturbaretur, ſi potentiæ ſuperiores animæ inferioribus non omnia indulgerent. Ita ille. Ex quo peſſimo, ac vitio carnis totaliter addicto principio, Michael Molinos ſectæ *Quietiſtarum* dicitur Coryphæus. Repugnat autem peſtiferæ huic doctrinæ Sacra Pagina multipliciter, dum non ſolum *fornicarios, molles, & adulteros* a Regno Cœlorum *1. Corint. cap. 6. v. 9.* clariſſime excludit, verum etiam Apocalypſis *cap. 22.* omnes exſtimulat, ut *qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc, & ſanctificetur adhuc*. Item *Luc. c. 18.* admonet, ut *ſemper, & 1. ad Theſſalonicenſes, cap. 5. ut ſine intermiſſione* oremus, & conſequenter actus Virtutum exerceamus. Prout etiam exigit primus Chriſti Vicarius *2. Petri cap. 1. v. 1. ibi: Fratres magis ſatagite, ut per bona opera certam veſtram Vocationem & electionem faciatis*. Unde mirum non eſt, quod diabolica hæc apparentium Catholicorum doctrina jam tempore antiquo fuerit ab Eccleſia rejecta, prout num. 9. & ſequent. percipies.

§. III.

Quænam fuerit Bulla Innocentii Papæ XI. peſtiferam hanc Michaelis Molinos doctrinam rejiciens?

8. Reſpondetur eam eſſe, quam hic integram damus, in qua hujus 68. Propoſitiones damnantur.

Feria V. die 28. Aug. & iterum 19. Nov. 1687.

AD abolendam pernicioſiſſimæ hæreſis pravitatem, quæ in pleriſque mundi partibus non ſine maximo Animarum diſcrimine invaluit, rigor debet Apoſtolicus excitari, ut Pontificiæ ſolicitudinis auctoritate & providentia hæreticorum protervia in ipſis ſuæ falſitatis conatibus elidatur, & Catholicæ veritatis lumen in Eccleſia Sancta reſplendens, eam ubique demonſtret ab omni execratione falſorum dogmatum expiatam. Cum igitur compertum fuerit, quemdam *Michaelem de Molinos* perditionis filium, prava dogmata, tum verbis, tum ſcriptis paſſim docuiſſe, & in praxim deduxiſſe, quæ prætexto Orationis, Quietis, contra doctrinam & uſum a SS. Patribus, ab ipſis Eccleſiæ naſcentis primordiis receptum, fideles a vera Religione & a Chriſtianæ pietatis puritate, in maximos errores, & turpiſſima quæque inducebant; Sanctiſſimus D. N. INNOCENTIUS Papa XI. cui cordi eſt, ut fidelium Animæ ſibi ex alto commiſſæ, purgatis pravarum opinionum erroribus, ad optatum ſalutis portum tuto pervenire poſſint, pro re tam gravi, auditis prius coram ſe Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana Generalibus In-

quiſitoribus, ac pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, eorumque ſuffragiis, tum voce, tum ſcripto ſuſceptis, maturequе perpenſis, implorata etiam Sancti Spiritus aſſiſtentia, ad damnationem infra ſcriptarum Propoſitionum ejuſdem *Michaelis de Molinos*, a quo fuerunt pro ſuis recognitæ, & de quibus Propoſitionibus tamquam a ſe dictatis, ſcriptis, communicatis & creditis, & ipſe convictus, & reſpective confeſſus, devenire, ut infra, decrevit.

PROPOSITIONES.

1. NEceſſarium eſt annihilari potentias; & hæc eſt via interna.

2. Velle operari active, eſt offendere DEUM, qui vult ſolus Agens eſſe; & ideo neceſſe eſt derelinquere ſe in illo, & deinde ſe habere corporis mortui inſtar.

3. Vota faciendi aliquam rem ſunt impeditiva perfectionis.

4. Activitas naturalis eſt inimica gratiæ, & impedit operationem DEI & veram perfectionem; quia DEUS vult operari in nobis, ſine nobis.

5. Anima nihil operando annihilat ſe, & redit ad ſuum principium & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia DEI, ubi manet transformata, & divinizata; & tunc DEUS manet in ſe ipſo, quia tunc non ſunt amplius duæ res unitæ, ſed una ſola; & ſic vivit, & regnat DEUS in nobis, & anima ſe annihilat in eſſe operativo.

6. Interna via eſt illa, in qua non cognoſcitur aut lumen, aut amor, aut reſignatio, neque neceſſarium eſt cognoſcere DEUM, & ſic bene proceditur.

7. Non debet anima cogitare aut præmium, aut pœnam, aut Paradiſum, aut infernum, aut mortem, aut æternitatem.

8. Non debet velle ſcire, an ambulet cum voluntate DEI, an ſit reſignata illi, vel non; nec eſt neceſſe, ut velit cognoſcere ſuum ſtatum, nec proprium nihilum, ſed ſeſe habeat quaſi corpus mortuum.

9. Non debet anima memor eſſe, vel ſui ipſius, vel DEI, vel ullius rei; & in via interna omnis reflexio eſt nociva, etiam reflexio ſupra ſuas actiones humanas ac proprios defectus.

10. Si propriis defectibus aliquis ſcandalizat alterum, non eſt neceſſe ad id facere reflexionem, dummodo non ſit voluntas ſcandalizandi; & non poſſe reflectere ad proprios defectus eſt donum DEI.

11. Ad dubia, quæ accidunt, rectene procedamus, an non, non eſt neceſſarium reflectere.

12. Qui dedit liberum arbitrium DEO, non debet curare de ulla re, nec de Paradiſo, nec de habendo deſiderio ſuæ propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ Sanctitatis, nec propriæ Salutis, a cujus etiam ſpe ſe purgare debet.

13. Dum conſignatum fuerit liberum arbitrium DEO, illi debet relinqui cura & cogitatio omnium rerum noſtrarum, & permitti, ut in nobis ſine nobis ſuum Divinum faciat velle.

14. Qui reſignatus eſt Divinæ voluntati, non debet a DEO quidquam petere, quia petere eſt imperfectio, cum ſit actus propriæ voluntatis & electionis, & eſt quodammodo velle, ut Divina voluntas noſtræ ſe conformet, & non noſtra voluntati Divinæ: & illud, *Petite, & accipietis*, ex Evangelio non fuit dictum a Chriſto pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem; quin & iſtæ eo deveniunt, ut non poſſint a DEO quidquam petere.

15. Unde, ſicut nihil debent a DEO rogare, etiam non debent reddere illi gratias pro ulla re; quia utrumque eſt æqualiter actus propriæ voluntatis.

16. Non oportet quærere Indulgentias pro pœna debita peccatis propriis, quia melius eſt ſatisfacere Divinæ juſtitiæ, quam quærere miſericordiam; nam illud procedit ex puro DEI amore, & hoc ex amore intereſſato, id eſt, perſonalis commodi noſtri, & non eſt res grata DEO, nec meritoria, quia eſt velle ſubterfugere crucem.

17. Ex quo traditum eſt DEO liberum arbitrium, cura etiam ac cogitatio animæ noſtræ, non debent ulterius æſtimari tentationes, nec alia fieri illis reſiſtentia, niſi negativa, non utendo induſtria: &, ſi natura inde patitur, neceſſe eſt illam ſinere pati, quia natura eſt.

18. Qui in Oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptibus, non adorat DEUM *in ſpiritu & veritate*:

19. Qui amat DEUM, prout illum ratio argumentando repræſentat, aut intellectus comprehendit, non amat DEUM verum.

20. Dicere, in Oratione utendum diſcurſu & cogitationibus tunc, cum DEUS non loquitur animæ, eſt ignorantia: DEUS non loquitur umquam, illius loqui eſt operari, ſemperque in anima operatur, dum iſta ſuis diſcurſibus, cogitationibus & operationibus eum non impedit.

21. In Oratione manendum eſt in fide obſcura & univerſali, cum quiete & oblivione omnis alterius cogitationis particularis & diſtinctæ attributorum DEI & Trinitatis, atque ſtandum in præſentia DEI ad eum adorandum, amandum, eique ſerviendum, verum ſine productione ullorum actuum; DEUS namque id genus rebus non delectatur.

22. Non eſt hæc cognitio Fidei actus quiſpiam productus a creatura, ſed cognitio quædam illi a DEO data, quam creatura non novit ſe habere, neque adeo poſtea ſcit ſe habuiſſe, idemque dicendum de amore.

23. Myſtici cum S. Bernardo *in Scala Clauſtralium*, diſtinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam. Qui ſemper eſt in primo, numquam tranſit ad ſecundum. Qui ſemper eſt in ſecundo, numquam ad tertium pertingit, quæ eſt Contemplatio noſtra acquiſita, ubi conſiſtendum eſt tota vita, dummodo DEUS non trahat animam, nihil tale expectantem, ad Contemplationem infuſam; & hac ceſſante redeundum eſt animæ ad gradum tertium, & eo conſiſtendum, non amplius revertendo ad ſecundum aut primum.

24. Quantæcumque cogitationes inter orandum accidant etiam impuræ, quin & contra DEUM & Sanctos, contra Fidem & Sacramenta, ſi non voluntarie foveantur, neque actu aliquo voluntatis rejiciantur, ſed cum indifferentia & reſignatione tolerentur, non impediunt Orationem Fidei: imo illam reddunt perfectiorem, quia Anima magis eſt reſignata voluntati Divinæ.

25. Tametſi superveniat ſomnus & dormiatur, omnino tamen oratur & contemplatio fit actualiter; quia Oratio & reſignatio, Reſignatio & oratio, totum eſt idem; & quandiu continuatur Reſignatio, utique etiam Oratio continuatur.

26. Tres hæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, ineptia eſt maxima, quæ umquam prolata ſit in ipſa Myſtica, cum non ſit niſi Via unica, id eſt, Via interna.

27. Qui deſiderat, & amplectitur devotionem ſenſibilem, is nec deſiderat, nec quærit DEUM, ſed ſeipſum: quique per viam internam incedit, male facit eam deſiderando, ac habere conando, ſive in locis ſacris, ſive diebus ſolemnibus.

28. Bonum eſt tædium rerum ſpiritualium; quia ſic ab amore proprio expurgamur.

29. Cum anima interna faſtidit diſcurſus de DEO & Virtutibus, manetque frigida, non ſentiendo ſe ad fervorem accendi, bonum ſignum eſt.

30. Quidquid ſenſibile in vita ſpirituali percipitur, illud omne abominabile eſt, ſordidum & immundum.

31. Nemo meditativus exercet veras virtutes internas, quales non poſſunt cognoſci a ſenſibus. Perdere oportet Virtutes.

32. Nec ante, nec poſt Communionem alia opus eſt præparatione aut gratiarum actione (pro animabus hiſce internis), quam ut ſe teneat in ſolita Reſignatione paſſiva; quia in hac invenitur amor, qui ſupplet modo perfectiori, quam omnes alii virtutum actus, qui fieri poſſunt, & fiunt in via ordinaria. Et ſi in hac occaſione Communionis accidant motus humiliationis, petitionis aut gratiarum actionis, reprimi debent, quoties non cognoſcuntur eſſe ſpeciales DEI impulſus; aliter enim ſunt impulſus naturæ nondum mortuæ.

33. Male facit anima, quæ Via iſta interna graditur, ſi diebus ſolemnibus facere velit conatum aliquem particularem ad habendum ſenſum aliquem Devotionis; quia animabus internis omnes dies ſunt pares, omnes feſti: idemque eſt de locis ſacris, cum omnia loca his animabus ſint paria.

34. DEO gratias agere lingua & verbis non eſt ani-

marum

matum internarum, quarum eſt in ſilentio ſe tenere, non præbentes DEO impedimentum, quo minus in iis operetur: & quanto amplius ſe DEO reſignant, tanto magis experiuntur impotentiam dicendi *Pater noſter*.

35 Animabus hujus vitæ internæ non convenit, ut faciant operationes etiam virtuoſas ex propria electione & activitate, alioquin mortuæ non forent. Nec debent facere actus amoris erga D. Virginem, Sanctos, Humanitatem Chriſti; quia, cum hæc ſint objecta ſenſibilia, talis eſt amor erga illa.

36 Nulla creatura, neque D. Virgo, nec Sancti, ſedem habere debent in corde noſtro, quia DEUS ſolus vult occupare illud, & poſſidere.

37 In occaſione tentationum etiam vehementium non debet anima facere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed tenere ſe in ſupradicto amore & reſignatione.

38 Crux voluntaria mortificationum gravis eſt & ſine fructu, ideoque omittenda.

39 Opera ſanctiſſima, & auſteritates, quas Sancti fecerunt, non ſufficiunt ad animam vel uno filo liberandam.

40 B. Virgo numquam opus aliquod externum fecit, & omnium Sanctorum fuit ſanctiſſima: igitur perveniri poteſt ad Sanctitatem ſine opere externo.

41 DEUS, ut nos humiliet, & ad veram transformationem pertingere faciat, permittit, & vult in animabus quibuſdam perfectis, etiam non arreptitiis, ut dæmon operetur violentiam in earum corporibus, illaſque committere faciat actus carnales, etiam in vigilia & ſine mentis offuſcatione, movendo illis phyſice manus, aliaque membra contra earum voluntatem; & idem dicendum eſt in ordine ad alios actus per ſe peccaminoſos, quo caſu non ſunt peccatum, quia non adeſt conſenſus.

42 Poteſt dari caſus, quo hæ violentiæ ad actus carnales exiſtant in eodem tempore ex parte duarum perſonarum, id eſt, viri & fœminæ, & conſequatur actus ex parte amborum.

43 DEUS temporibus præteritis faciebat Sanctos per medium tyrannorum: hodie eos facit per medium dæmonum; qui, dum illis cauſant dictas violentias, facit, ut ii magis ſe vilificent, annihilent in ſe ipſis, ſeque in DEO reſignent.

44 Job blaſphemavit, & tamen in eo *non peccavit labiis ſuis*, quia id fuit per violentiam dæmonis.

45 Sanctus Paulus paſſus eſt in ſuo corpore tales violentias dæmonis; unde ſcripſit: *Non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod nolo malum, hoc facio*.

46 Hæ violentiæ ſunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, eamque promovendam ad veram transformationem & unionem: neque alia eſt via; eſtque via facilior & ſecurior.

47 Cum hæ violentiæ accidunt, oportet, ſinamus ſatanam agere, non utendo propria induſtria aut viribus, ſed conſiſtendo in nihilo noſtro: ac tametſi accidant pollutiones, actuſque obſcœni manibus procurari, atque etiam his magis inſolita & peregrina, non opus eſt his inquietari, ſed excludendi ſunt ſcrupuli, dubia, timores, quia anima magis illuminata, robuſtiorque & candidior efficitur, & acquiritur ſancta illa libertas. At imprimis non oportet ea confiteri, ſitque ſanctiſſime illa non confitendo, quia ſic vincitur dæmon, & theſaurus quidam pacis obtinetur.

48 Satanas, qui facit tales violentias, ſuggerit deinde, eſſe graves defectus ad inquietandam Animam, ut non progrediatur in via interna: unde ad tollendas illi vires præſtat ea non confiteri, quia ne quidem ſunt peccata venialia.

49 Job per violentiam dæmonis faciebat pollutiones manibus ſuis eo ipſo tempore, quo *mundas habebat ad DEUM preces*. Ita interpretando in tali ſenſu textum quemdam *cap. 16 Job*.

50 David, Jeremias & multi e Prophetis ſanctis patiebantur ejuſmodi violentias harum impurarum operationum externarum.

51 In Scriptura Sacra multa ſunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminoſos, ut Samſonis, qui per violentiam occidit ſeipſum cum Philiſtæis, uxorem duxit alienigenam, fornicatus eſt cum Delila meretrice; quæ alias erant res prohibitæ, & fuiſſent peccata; item Judith, quæ mentita eſt Holoferni, Eliſei, qui pueris maledixit, Eliæ, qui igne conſumpſit duos Duces cum cohortibus Regis Achab. An autem fuerit violentia facta immediate a DEO, vel dæmonis miniſterio, ut in aliis accidit animabus, in dubio relinquitur.

52 Quando hæ violentiæ, etiam impuræ, veniunt ſine mentis offuſcatione, tunc anima poteſt ſe unire DEO, & reipſa ſemper magis unitur.

53 Ad cognoſcendum in praxi, an aliqua operatio in aliis perſonis fuerit violentia, regula, quam ea de re habeo, non ſolum eſt, quod proteſtentur hæ animæ ſe non conſenſiſſe, vel quod non poſſint jurare ſe conſenſiſſe, ac quod videamus eſſe animas, quæ profectum faciunt in Via interna: ſed præſertim me dirigo lumine quodam actuali, & quod ſuperius eſt cognitione humana ac Theologica, quo cognoſco certo cum interna ſecuritate, operationem ejuſmodi eſſe violentam: & hoc lumen certus ſum venire a DEO, quia mihi venit conjunctum cum ſecuritate, quod veniat a DEO, neque mihi vel umbram dubii in contrarium relinquit; eum in modum, quo interdum accidit, ut DEUS revelando rem quampiam, eodem tempore animam ſecuram reddat, ſe eſſe, qui eam revelationem facit, neque anima poſſit in contrarium dubitare.

54 Spirituales illi Viæ ordinariæ in hora mortis ſe deluſos & confuſos invenient, cum omnibus paſſionibus in altero mundo expurgandis.

55 Per hanc Viam internam pervenitur, etſi cum multa tolerantia, ad expurgationem & mortificationem omnium paſſionum, ita, ut nihil amplius ſentiatur, nihil, nihil plane, neque percipiat quis inquietudinem ullam perinde, ut corpus quoddam mortuum, neque anima ſe amplius in diverſa transferri ſinat.

56 Duæ leges & duæ voluntates, altera animæ, altera amoris proprii, durant, quamdiu amor proprius durat: unde, ubi hic expurgatus & mortuus fuerit, uti fit per Viam internam, non amplius ibi ſunt illæ duæ leges, neque duæ voluntates, nec ultra fit ulla ſubreptio, aut motus improviſus, neque aliquid porro ſentitur, ne unum quidem veniale peccatum.

57 Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non peccandi amplius, ſeu mortaliter, ſeu venialiter.

58 Ad ejuſmodi ſtatum pervenitur, non faciendo reflexionem ad operationes proprias, quia defectus naſcuntur ex reflexione.

59 Via interna ſeparata eſt a Confeſſione a Confeſſariis, & a Caſibus conſcientiæ, a Theologia & Philoſophia.

60 Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, quin & eo, ut mortuæ ſint, jam pertingunt, DEUS nonnumquam impoſſibilem reddit Confeſſionem, ipſeque ſupplet tantumdem ipſis largiendo gratiæ præſervantis, quantum reciperent ex Sacramento: ideoque his animabus non expedit eo caſu Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia non poſſunt.

61 Anima, cum ad mortem myſticam pertingit, non poteſt ultra velle aliud, quam vult DEUS; quia non habet amplius voluntatem, & DEUS illam ipſi ademit.

62 Per Viam internam pervenitur ad continuo conſiſtendum immobiliter in pace quadam imperturbabili.

63 Pervenitur etiam mediante Via interna ad mortem ſenſuum; imo ſignum, quod quis in nihilo illo conſiſtat, id eſt, mortuus ſit morte myſtica, eſt, ſi ſenſus externi non magis jam repræſentent res ſenſibiles, quam ſi non exiſterent; quandoquidem non efficiant, ut intellectus ſe iis applicet.

64 Theologus minus eſt diſpoſitus, quam ſimplex & idiota, ad hoc, ut ſit contemplativus. Primo, quia non habet fidem tam puram. Secundo, quia non eſt tam humilis. Tertio, quia non curat perinde de ſua ſalvatione. Quarto, quia habet caput plenum phantaſmatibus, ſpeciebus, opinionibus & ſpeculationibus, & in eum nequit verum lumen intrare.

65 Superioribus obediri debet in exteriore & latitudo voti Obedientiæ Religioſorum pertingit ſolummodo ad exterius: aliud eſt in interiore, quo ſolus DEUS & Director intrant.

66 Riſu digna eſt doctrina quædam nova in Eccleſia DEI, Animam, ad interna quod attinet, gubernari debere per Epiſcopum, & ſi is idoneus non fuerit, eundum animæ ab illo ad ſuum Directorem. Dico *novam*, quia nec Scriptura Sacra, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Auctores unquam id dixerunt, neque dicere poſſunt; quia *Eccleſia non judicat de occultis*, habetque jus Anima, ut eligat, quem maluerit.

67 Di-

Digitized by Google

67 Dicere, opus eſſe, ut internum manifeſtetur tribunali externo Superiorum, & eſſe peccatum, niſi fiat, ea eſt deceptio manifeſta, quia *Eccleſia non Judicat de occultis*, atque animabus ſuis damnum adferunt fraudibus hiſce & fictionibus.

68 In mundo non eſt facultas, nec Juriſdictio ad mandandum, ut manifeſtentur litteræ Directoris circa internum animæ: & idcirco monitus eſſe oportet, eſſe hunc aſtutum quemdam ſatanæ.

Quas quidem Propoſitiones tamquam hæreticas, ſuſpectas, erroneas, ſcandaloſas, blaſphemas, piarum aurium offenſivas, temerarias, Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas & everſivas, ſcandaloſas reſpective, ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcripto vel typis emiſſa, pariter etiam voto eorumdem Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium & Inquiſitorum Generalium damnavimus, circumſcripſimus, & abolevimus, deque eiſdem & ſimilibus omnibus & ſingulis poſthac quoquo modo loquendi, ſcribendi, eaſque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuſcumque interdiximus, & contrafacientes omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis ipſo facto perpetuo privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipſo innodavimus, a quo niſi a Nobis & a Romanis Pontificibus Succeſſoribus noſtris valeant abſolvi. Præterea eodem noſtro Decreto prohibuimus, & damnavimus omnes Libros, omniaque Opera quocumque loco & idiomate impreſſa, nec non omnia Manuſcripta ejusdem *Michaelis de Molinos* vetuimuſque, ne quis, cujuſcumque gradus, conditionis vel ſtatus, etiam ſpeciali nota dignus, audeat ſub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, ſive ſub iiſdem verbis, ſive ſub æqualibus, ſive abſque nomine; ſeu ficto aut alieno nomine ea imprimere, vel imprimi facere, neque impreſſa, ſeu Manuſcripta legere, vel apud ſe retinere, ſed Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus ſtatim tradere, & conſignare teneatur ſub eiſdem pœnis ſuperius inflictis: qui Ordinarii & Inquiſitores ſtatim ea igni comburant, aut comburi faciant.

Tandem, ut prædictus *Michael de Molinos*, ob hæreſes, errores & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum & ipſius emendationem plecteretur, lecto in eadem noſtra Congregatione toto Proceſſu, & auditis dilectis Conſultoribus noſtri Sanctæ Inquiſitionis Officii, in Sacra Theologia & in Jure Pontificio Magiſtris, cum eorumdem Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium unanimi voto, dictum *Michaelem de Molinos* tamquam reum convictum & Confeſſum reſpective, & uti hæreticum formalem, licet pœnitentem, in pœnam arcti & perpetui carceris, & ad peragendas alias pœnitentias ſalutares, prævia tamen abjuratione de formali per ipſum emittenda, ſervato Juris ordine damnavimus, mandantes, ut die & hora præfigendis in Eccleſia Sanctæ Mariæ ſupra Minervam hujus almæ Urbis, præſentibus omnibus Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, & Romanæ Curiæ noſtræ Prælatis, univerſoque populo ad id etiam per conceſſionem Indulgentiarum convocando, ex alto tenor Proceſſus, ſtante in ſuggeſto eodem *Michaele de Molinos*, una cum ſententia inde ſecuta legeretur. Et poſtquam idem *Michael de Molinos* habitu pœnitentiæ indutus prædictos errores & hæreſes publice abjuraſſet, dedimus facultatem Dilecto Filio noſtri Sancti Officii Commiſſario, ut eum a Cenſuris, quibus innodatus erat, in forma Eccleſiæ conſueta abſolveret: quæ omnia in executionem dictæ noſtræ Ordinationis die 3 Septembris labentis ſolemniter adimpleta ſunt.

Et licet ſupra narratum Decretum mandato noſtro latum ad majorem Fidelium cautelam typis editum, publicis locis affixum, & divulgatum fuerit, nihilominus, ne hujus Apoſtolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri poſſit, utque populus Chriſtianus Catholica veritate inſtructior per viam ſalutis incedere valeat, Prædeceſſorum noſtrorum Summorum Pontificum veſtigiis inhærentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſupradictum Decretum denuo approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum ſupradictas Propoſitiones definitive damnantes, & reprobantes, Libroſque & Manuſcripta ejusdem *Michaelis de Molinos* prohibentes, & interdicentes ſub eiſdem pœnis & Cenſuris contra tranſgreſſores latis & inflictis.

Decernentes inſuper, præſentes Litteras ſemper & perpetuo validas & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios & Delegatos, quavis auctoritate fungentes, & functuros ubique judicari, & definiri debere, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, ac irritum & inane, quidquid ſecus ſuper iis a quocumque, quavis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis & ſigillo alicujus perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis Originalibus Litteris adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam &c.

§ IV.

Utrum Michael Molinos ex præcedentibus hæreticis, jam ab Eccleſia damnatis, & ex quibusnam, peſſimam ſuam doctrinam circa Theologiam myſticam deſumpſerit.

9 Reſpondetur I. Uti alii Hæreſiarchæ, ita etiam *Michael Molinos*, Quietiſtarum Coryphæus, haud dubie ea hæreticis præcedentibus, & quidem peſſimis, ſua deſumpſit principia. Fuere hi nominatim *Beguardi*, *Beguini*, *Beguinæ* & *Illuminati*.

10 Reſpondetur II. Juxta recentiſſimum Lexicon Polemicum Joannis Sianda Congregationis S. Bernardi Ordinis Ciſtercienſis primi Aſſiſtentis Generalis, Romæ, cum approbatione Magiſtri S. Palatii Anno 1733 editum *Beguardi* prope finem ſæculi decimi tertii per inferiorem Germaniam graſſari cœperunt, Auctore incerto, quem alii Boconatum, alii Bononatum appellant: Alii vero putant extitiſſe prope Coloniam plures Viros Idiotas, qui abſque Sedis Apoſtolicæ licentia noſtram Religionem induerunt ſub ſpecie ſummæ paupertatis, ſub qua, ac ficta pietate multos deceperunt.

11 Reſpondetur III. *Beguini* cum priorum erroribus adeo concordant, ut a non paucis ut in re conveniunt, ita etiam cum Joanne Sianda ad unam ſectam reducantur. Quidquid tamen de hoc ſit, Beguinorum auctor, a quo forſan, vel aſſeclis, inferioris Germaniæ ſectarii ſuam hauſerunt doctrinam, vocatur Hermannus Pungilupus Ferrarienſis, teſte Wadingo circa annum 1270 mortuus; in vita autem hypocrita tantus, ut poſt obitum ejuſdem in Eccleſia Cathedrali, aliiſque, Tabulæ atque Imagines ad illius honorem fuerint appenſæ. Fraude tandem cognita equidem juſſit Summus Pontifex Bonifacius VIII. anno 1300 corpus exhumari, ac flammis abſumi: Memoria tamen nefarii Impoſtoris non potuit in tantum aboleri, quin progenies iſta Viperarum ſub ſanctitatis velamine, & habitu Religioſo ſatis rigido, hæreſes ſuas ubique terrarum dilatarit, jactando falſiſſime genuinam imitationem mentis & Regulæ Seraphici Patris Franciſci, ac zelum ſtrictiſſimæ paupertatis, exinde *Fratres de paupere vita* alibi *Bizocchi*, aut *Fraticelli* vocati. Ex quo non pauci, maxime plebei fuerunt redditi perplexi, eoſdem cum veris Fratribus Minoribus confundendo. Nefarios hoſce, ac Pſeudo Religioſos, atque Eccleſiæ Catholicæ ſumme nocivos Hypocritas Seraphica Religio, quaſi ſingulariter illi Hæreſi a Deo oppoſita, diſputationibus publicis, ac privatis, errorum ſuorum convincere, ac larvam ſanctitatis detrahere adeo utiliter allaboravit, ut ſectam impiam Joannes XXII. graviſſima Bulla *Sancta Romana*, & *Univerſalis Eccleſia* incipiente, & quæ in Jure Canonico inter Bullas dicti Pontificis Tit. *De Religioſis Domibus* invenienda damnaverit, nec ne pertinaces ultricibus flammis tradiderit cujus tandem ultimas reſtantes SS. Joannes Capiſtranus, & Jacobus de Marchia Franciſcani, & Apoſtolici Inquiſitores contra hæreticam pravitatem omnino extinxerunt. Ita Lucas VVadingus in recentiſſima Editione Romana Annalium ex voluntate Sanctiſſimi Clementis XII. opera & ſtudio noſtri Reverendiſſimi totius Familiæ Ciſmontanæ Commiſſarii Generalis, Joſephi Mariæ Fonſeca ab Ebora &c. ordinata. *Tom. VI. fol.* 279 *num.* 23 *& ſeqq.*

12 Reſpondetur IV. *Beguinæ* erroribus Beguinorum, ſeu Beguardorum deditæ, vixerunt cum Beguardis ſub ementito Monialium ſtatu, ſine tamen aliqua votorum emiſſione. Originem traxiſſe dicuntur a quadam Margarita Porreta ex Hannonia, quæ librum compoſuit, plurimis equidem repletum erroribus, inter alia tamen ad propoſitum ſpecialiter tenuit, *animam annihila-*

Digitized by Google

bilatam in amore Conditoris ſine ullo conſcientiæ metu aut remorſu poſſe, & debere naturæ indulgere, quidquid appetit & deſiderat. Noluit ſua falſa retractare Dogmata pertinaciſſima mulier, hincque Pariſiis combuſta. NB. Interim tamen notes velim, benigne Lector, ad tollendam omnem æquivocationem *Beguinas* iſtas Hæreticas nullatenus eſſe confundendas (prout etiam ipſemet Pontifex vult, ne confundantur, Extravagant. *Ratio recta* inter communes, *de Religioſis Domibus*) cum aliis ejuſdem nominis exemplariter viventibus in Belgio juxta conſtitutiones ſibi traditas vel a S. Bega, vel ab alio pio Sacerdote Bego nuncupato.

13 Reſpondetur V. Cum Hiſtoria illa de *Beguardis* ac *Beguinis* utriuſque ſexus fuſiori fortaſſis, quam alias neceſſe fuiſſet, propoſita ſit calamo, cauſa eſt, ut cautæ deinceps etiam ex Catholicis legantur quidam Hiſtorici, qui ſcribunt, mentionatos fuiſſe de ſacro aliquo Ordine ab Eccleſia jam approbato, puta, Minoritico, aliove cum tamen expreſſe ſummus Pontifex Extravagant. *Sancta Romana* Joannis XXII. *de Religioſis Domibus* atteſtetur, præfatos fuiſſe *profanæ multitudinis Viros, qui habitum novæ Religionis aſſumere &c. temeritate damnabili præſumpſerunt.* Equidem negari haud valet, quod multi eorum, ut plebem deciperent, magiſque ſe dilatarent, taliter fuerint gloriati, e. g. nunc ſe jactando tanquam veros S. Franciſci filios, Regulam litteraliter obſervantes, nunc de Tertio ordine, nunc aliter, prout magis ad peſſimum ipſorum intentum deſervire crediderunt. Inſuper contigiſſe facile potuit, quod aliqui, tanquam membra quædam putrida, ex diverſis Sacris Religionibus, ſive in obedientia Superioribus refractarii, ſeu vitio carnis addicti, morbido huic corpori ſe aggregaverint; ex hoc tamen nullatenus ſequitur, inſtitutum illud nefarium fuiſſe de Religione ab Eccleſia approbata; cum S. Pontifex expreſſe teneat contrarium. Id ſi ſcriptores iſti annotaſſent, Acatholicis Hiſtoricis, aliis Sacrorum Ordinum Oſoribus, & acervatim talia exaggerantibus anſam non præbuiſſent ſimilia ſuis inſerendi libris in contemptum Religionis, atque paſſim eoſdem tanquam præciſe Hiſtoricos etiam in locis Germaniæ catholicis, venales exponendi, adjunctis ſimul figuris in cupro ad nauſeam uſque repræſentantibus peſſima facta horum Hereticorum, quos modo ſub hujus, modo ſub alterius ſacri Ordinis habitu exhibent.

14 Reſpondetur VI. *Illuminati* æque ac ipſe Michael Molinos ortum ſuum habuerunt in Hiſpania Anno 1575 ſuppreſſi Cordubæ per Sacram Inquiſitionem. Aſt Anno 1623 Hiſpali reviviſcentes denuo ſub cinere ſepeliri credebantur, cum ſeptem illius ſectæ flammis abſumendi traderentur.

Paulo poſt repullularunt in Picardia Galliæ Provincia, Promotore Petro Querrieu Parocho, ex quo etiam *Querrini* appellantur. Anno 1634 pariter infeſtarunt Flandriam. Finaliter Anno 1635 ſub Ludovico XIII. tanquam diverſarum impuritatum defenſores omnino extincti, ſaltem uſque ad tempora *Michaelis Molinos.*

15 Reſpondetur VII. *Beguardorum*, & *Beguinorum* errores teſte Sianda a Clemente V. in Concilio Generali Viennæ in Galliis celebrato rejecti, ac iterum a Joanne XXII. in Bulla *Sancta Romana* &c. reprobati fuerunt inter plures alios ad noſtrum propoſitum ſequentes;

I. Homo in hac via tantum perfectionis gradum poteſt acquirere, ut reddatur penitus impeccabilis.

II. Homo non peccat fornicando, quia eſt ſecundum inclinationem naturæ.

III. Homo conſtitutus in perfectionis gradu non tenetur obedire præceptis Eccleſiæ.

IV. Homo perfectus habet ſenſualitatem ita perfecte ſubjectam ſpiritui, & rationi, ut non amplius opus habeat orare, vel pia opera exercere.

V. Homo perfectus concedere poteſt corpori, quidquid libuerit.

VI. In actibus Virtutum ſe exercere eſt hominis imperfecti.

16 Reſpondetur VIII. *Illuminatorum* dogmata ejuſdem fuerunt cum prioribus farinæ, ſicque ſub eadem damnatione comprehenſa; docebant enim.

I. Per orationem mentalem fit unio cum DEO ita ſublimis, ut tali meditationi vacans amplius non egeat aliis bonis operibus, neque Eccleſiæ Sacramentis; Imo abſque veniali peccato poſſit facta unione mentis cum DEO, committere quodcunque, licet impurum peccatum.

II. Suppoſita hac unione opus eſt ſolummodo relinquere, ut DEUS agat in homine, homo vero nullatenus tenetur ad agendum. Ita peſſimas Heretici iſti poſuerunt præmiſſas, contra expreſſos Sacræ Scripturæ textus, contra vitam & doctrinam Chriſti ad omnia vendenda, & ad conſilia Evangelica, ſi velimus eſſe perfecti, nos excitantis, contra præcepta Decalogi, contra exempla Sanctorum a primis temporibus uſque huc in diverſis Virtutibus, & quidem in gradu valde heroico ſe exercentium, ac denique contra expreſſas Summorum Pontificum definitiones. His non obſtantibus ex peſſimis his præmiſſis ſuas *Michael Molinos* deduxit peſſimas concluſiones, cupiens nihilominus coram ſæculo apparere & audiri verus Catholicus. Ad initium currentis ſæculi attentavit Sacerdos quidam, cui nomen Beguerelli, ſopitam jam hanc hæreſim denuo Brixiæ reſuſcitare, quæ tamen ſtatim in ortu ſuo ſuperiorum vigilantia ſuis iterum ſuffocata, prout teſtatur Sianda in ſuo Lexico Polemico, V. *Beguerelli.*

§. V.

Qualiter Franciſcus Fenelon de Salignac inter auctores Recentiores quoad Principia Theologiæ Myſticæ impegerit, & quiſnam is fuerit?

17 Reſpondetur I. Franciſcus de Salignac Fenelon, Clericus erat non minus pietate ac doctrina valde inſignis, quem exemplaris ſua vita, dirigendi alios prudentia præſertim Liber inſcriptus *de l' Education des filles*, et plurimæ, quibus præluſit, virtutes adeo in Galliis celebrem reddiderunt, ut Catholici Hiſpaniarum Regis Philippi V. pro tunc Ducis Andegavenſis, nec non Sereniſſimorum Prioris Fratrum Ducum Burgundiæ & de Berry Inſtructor præ omnibus aliis Candidatis fuerit ſelectus, cui tandem pro eximiis ſuis meritis in aliquam recognitionem Archiepiſcopalis ceſſit Inſula Cameracenſis. Optimus hic Princeps ex libris ſuis aliis valde famoſus, præſertim quoad illum, quem duci Burgundiæ pro faciliori inſtructione obtulit, vulgo *Telemaque* dictum, tandem vulgavit idiomate Gallico librum quempiam *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure* intitulatum, qui de non ſana doctrina, præſertim de ſuſpecto Quietiſmo per conſultos Galliæ Epiſcopos tantum excitavit ſtrepitum, ut rumor, maxime per libellos pro, & contra editos, dilatatus, tandem ad Curiam Romanam, & ad aures Summi Pontificis Innocentii XII. pervenit, qui præhabito in pluribus Cardinalium, ac Theologiæ Magiſtrorum Congregationibus accurato examine, Librum ipſum ſub quavis editione aut verſione impreſſum, ſive inpoſterum imprimendum, ne fideles ſucceſſive in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ſeveriſſime prohibuit, atque Anno 1699 die duodecimo Martii viginti tres ex eo excerptas Propoſitiones tanquam *temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac reſpective erroneas* damnavit: cui etiam Fenelon, uti filius Eccleſiæ obediens ſe ſubmiſit, ac contra ſe Bullam Pontificiam ipſemet in ſua Diœceſi publicavit.

18 Reſpondetur II. Archi-Epiſcopum Cameracenſem Franciſcum Fenelon de Salignac in ſuo libro *de vita interiori* ducente ad ſtatum Vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ &c. ideo impegiſſe in Theologiam Myſticam; *in primis* quia pro directione animarum in ſtatu perfectionis, et vitæ contemplativæ ſeu unitivæ exiſtentium, talem juxta communem verborum ſenſum poſuit doctrinam, qua poſſent fideles (uti Summus Pontifex in Bulla damnationis advertit) ex ejus Lectione & uſu ſenſim induci in errores ab Eccleſia jam damnatos, maxime Quietiſtarum collocantium rationem perfectionis in mera quietate, ſeu in ſtatu mere paſſivo ſinendo ſolum DEUM in anima agere, abſque exercitio Virtutum; Etenim Fenelon (ſaltem in modo loquendi & ſenſu obvio) parum quoad hoc diſtare videtur, dum etiam ipſe ſtatum animæ perfectæ vult eſſe paſſivum, & in ſancta, (ut loquit) indifferentia, præſcribens Propoſitione III. inter damnatas tanquam eſſentiale in directione talis animæ NB. *non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam &c.* Item ſe intra hos limites continere, *ut ſinatur DEUS agere &c.* Item Propoſitione 25. ponit hæc formaliter: NB. *Sancti Myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationem Virtutum.*

19 Reſpondetur III. Archi-Epiſcopus memoratus Cameracenſis impegit in principia Theologiæ myſticæ *ſecundo*, ex ea ratione, quia (uti patet ex propoſitionibus

nibus

nibus damnatis 1 2 3 4 6 21 23 ac pluribus aliis) ab animabus & culmen perfectionis in ſtatu viæ unitivæ attingentibus excluſit exercitium aliarum Virtutum, præſertim *ſpei*, quaſi vero incompoſſibilis eum excellenti gradu perfectionis Evangelicæ, cum tamen Sacra Scriptura *Beatos NB. omnes* (nullo ne quidem perfectiſſimo excluſo) pronunciet, *qui confidunt in Domino*, Pſal. 2 ℣. 14 & *qui timent Dominum*. Pſal. 127 ℣. 1 *ac ſperant in eo* Pſal. 33 ℣. 9 nec non SS. PP. atque TT. Spem principalibus Virtutibus (nimirum Theologicis) ſemper annumeraverint, uti etiam actus heroicos aliarum Virtutum ſummopere commendaverint, atque etiam (uti S.P. Franciſcus, S. Clara, S. Thereſia, S. Petrus de Alcantara, SS. Catharina Senenſis & Bononienſis, plurimique alii extatici, in opere ipſo exercuerint. Quinimo in proceſſu Canonizationis alicujus Sancti inter prima numeratur interrogatoria, *an conſtet de Virtute in gradu heroico?* Item Alexander VII. jam ante dicti Archi-Epiſcopi Fenelonis damnavit propoſitionem ordine primam ſequentis tenoris: *Homo nulla unquam tempore ſuæ vitæ tenetur elicere actum fidei NB. ſpei, & Charitatis &c.* conſequenter nec talis perfectus ab actu ſpei erit exemptus.

20 Equidem gratis admitto, poſſe ſæpius (non tamen neceſſario debere) a perfectoribus elici actus Charitatis abſque explicitis actibus *ſpei*, aliarumque Virtutum. Inſuper poſſe actus aliarum Virtutum (uti videndum in Theologia morali P. Reiffenſtuel *Tract.* I. *Diſt.* 2 *Q.* 3) directe quoad ſuum objectum intendi, & ſimul a tali perfecto viæ unitivæ dedito ordinari, atque aſſumi tanquam media ad ipſam Charitatem, in quo caſu influunt ſimul cum Charitate actus diverſarum Virtutum Attamen a tali perfecto viæ unitivæ dedito, e medio tollere ſpem, omneſque alias Virtutes a charitate diſtinctas, conformiter dictis præcedentibus juſtiſſime reprobatur. Ut totum adhuc clarius intelligas, adjungo, quæ in Theologia morali Patris Reiffenſtuel *Tract.* 4 *diſt.* 6 poſt *n.* 9 addidi, ſuntque ſequentia.

21 Porro Charitas illa qua ſæpius in vita DEUM tanquam ſummum Bonum diligere tenemur, debet quidem neceſſario ſaltem interpretative ſic eſſe conſtituta, ut quamvis nec Cœlum nec Infernus exiſterent, nec ullum præmium ſperandum, aut pœna pertimeſcenda foret, nihilominus ipſa DEUM amaret propter ſe (utpote cum DEUS quatenus in ſe infinite bonus ſit ſolummodo objectum formale, principale & eſſentiale ipſius Charitatis) exinde tamen non excludit neceſſario ſpem, quaſi cum Charitate incompoſſibilem. Quin e contrario ſpes ipſa, ſeu amor concupiſcentiæ perducit ſæpius ad charitatem, ſeu Amorem amicitiæ: dum enim video, DEUM mihi tam bonum, tam miſericordem &c. atque propterea dignum amore concupiſcentiæ exinde ulterius ad ipſum infinitæ bonitatis fontem, a quo cuncta procedunt, cogitatus dirigo: conſiderando, quantæ perfectionis ſupremum illud Ens, ex quo tanta bona ad extra promanant, eſſe debeat in ſe ipſo? quæ conſideratio finaliter trahit voluntatem ad amandum amore amicitiæ dictum ſupremum Ens perfectiſſimum propter ſe, tanquam motivum principale. Hinc merito La Croix *Tom.* I. *lib.* II. *num.* 152 approbat modum illum eliciendi actum Charitatis. „ Amo „ te DEUS quia creaſti, & redemiſti me, & quia „ Cœlum mihi vis dare: ſed magis adhuc ideo, quia „ ipſe es propter te omni amore digniſſimus, ita, ut „ licet non benefaceres, nec Cœlum dares &c. tamen „ amarem, & actu amo Te, quia propter infinitam „ tuam bonitatem & perfectionem es amabiliſſimus. „ *Vel aliter:* Amo te mi DEUS, non ideo tantum quia „ creaſti me, redemiſti, ſanctificaſti, conſervas, & innumeris quotidie Beneficiis cumulas neque tantum „ ideo, quia inſuper dare vis mihi æternam in cœlo beatitudinem, ſed ideo maxime, & ſuper omnia te amo, „ quia tu DEUS ob infinitas perfectiones tuas es omni „ amore digniſſimus. Tu es DEUS ſapientiſſimus, „ potentiſſimus, ſanctiſſimus, pulcherrimus &c. „ Videſne ex dictis formulis, quomodo ſpes & Charitas, ſeu amor concupiſcentiæ & amor amicitiæ non ſint ad invicem incompoſſibiles, nec una alteram neceſſario excludat, ſed potius homo a prima tanquam minus principali ad ſecundam principalem pervenire valeat? Bulla damnans illas Propoſitiones Archi-Epiſcopi Cameracenſis hæc eſt.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm alias ad Apoſtolatus Noſtri notitiam pervenerit in lucem prodiiſſe librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: *Explication des Maximes des Saints ſur la vie Interieure, par Meſſire François de Salignac Fenelon, Archeveque Duc de Cambray Precepteur des Meſſeigneurs les Ducs de Bourgogne, d' Anjou, & de Berry. A Paris chez Pierre Aboüin, Pierre Emery, Charles Clouſier* 1697. Ingens vero ſubinde de non ſana libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebuerit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit, Nos eumdem Librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in Sacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi mandatis obſequentes, poſtquam in quampluribus Congregationibus varias Propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturno, accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce, quam ſcripto Nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magiſtrorum Sententiis, Dominici Gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum ubicumque & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione, hucuſque impreſſum, aut impoſterum imprimendum, quippe ex cujus lectione, & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tamquam continentem Propoſitiones ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione, temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas ac etiam erroneas reſpective tenore præſentium damnamus, & reprobamus, ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus etiam ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus: volentes, & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut, quicumque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum ſtatim, atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Cæterum Propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura judicii, ſicut præmittitur, configendas duximus, ex Gallico idiomate in latinum verſæ ſunt tenoris, qui ſequitur, videlicet:

1. Datur habitualis Status amoris DEI, qui eſt Charitas pura & ſine ulla admixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.

2. In Statu Vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ amittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione Animæ, eſt, non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtili arte. Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & numquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire Cor huic Verbo, quod adeo durum eſt Animabus adhuc ſibimet affixis, quod adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In Statu ſanctæ indifferentiæ Anima non habet amplius deſideria voluntaria, & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem Statu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut ſimus perfecti, & beati propter intereſſe proprium, ſed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſiones ſuæ gratiæ.

6. In hoc Sanctæ Indifferentiæ Statu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æter-

Digitized by Google

æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plana, ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſa vult, & quam nos vult velle propter ipſum.

7. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renuntiatio, quam JEſus Chriſtus a nobis in Evangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus. Illa noſtre ipſorum abnegatio non eſt, niſi quoad intereſſe proprium Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam æternum.

8 Omnia Sacrificia, quæ fieri ſolent ab Animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem, ſunt conditionalia. Sed hoc Sacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario. In uno extremarum probationum caſu hoc Sacrificium fit aliquo modo abſolutum.

9 In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, & quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

10 Tunc Anima diviſa a ſemetipſa expirat cum Chriſto in Cruce dicens: DEus, DEus meus, ut quid dereliquiſti me. In hac voluntaria impreſſione deſperationis conficit Sacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

11 In hoc Statu Anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed numquam amittit in parte ſuperiori, id eſt in ſuis actibus directis; & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

12 Director tunc poteſt huic Animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

13 Inferior Chriſti pars in Cruce non communicavit Superiori ſuas involuntarias perturbationes.

14 In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris Animæ ab inferiori. In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione; nam totum, quod eſt voluntarium, & intellectuale, eſt partis ſuperioris.

15 Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguntur. Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum, & reflexorum eſt propria exercitatio amoris intereſſati.

16 Datur Status contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties Anima actu orat, ſua Oratio ſit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

17 Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo JEſu Chriſti duobus temporibus diverſis. Primo in fervore naſcente earum contemplationis. Secundo Anima amittit intuitum JEſu Chriſti in extremis probationibus.

18 In Statu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtincte non cogitando, quod ſint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod DEus vult, & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis ſibi virtutem velit, nec unquam ſit adeo virtute præditus, quam eum virtuti amplius affixus non eſt.

19 Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva, & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio, & ſua felicitas, ſed ſolum quatenus eſt id, quod Deus a nobis vult.

20 In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem quam DEUS vult & vult nos velle propter ſuam gloriam.

21 Sancti Myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22 Quamvis hæc doctrina (*de pura amore*) eſſet pura, & ſimplex perfectio Evangelica, in univerſa traditione deſignata, antiqui Paſtores non proponebant paſſim multitudini Juſtorum, niſi exercitia amoris intereſſati eorum gratiæ proportionata.

23 Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

Non intendimus tamen per expreſſam Propoſitionum hujuſmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eædem præſentes litteræ omnibus facilius innoteſcant, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, nec non Curiæ Generalis in Monte Citetorio & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquantur, ita, ut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent: utque ipſarum præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud SanctamMariam Majorem ſubAnnulo Piſcatoris die XII. Martii MDCXCIX. Pontificatus Noſtri Anno Octavo.

J. F. CARD. ALBANUS.

Anno a Nativitate D. N. JESU Chriſti 1699 Indictione 7 die vero 22 Menſis Martii, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii, Divina Providentia Papæ XII. anno ejus actavo ſupradictum Breve affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Magnæ Curiæ Innocentianæ, in acie Campi Floræ, ac aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Franciſcum Perinum, ejuſdem SS. D. N. Papæ Curſorem.

CAPUT II.

Tractans de Propoſitionibus damnatis Martini Lutheri & Joannis Calvini ad Theologiam Polemicam ſpectantibus.

THeologia Polemica, ſeu Dogmatica, tractat Controverſias Fidei, Catholicos inter & Heterodoxos agitatas; objectum & finis eſt fides vera, ut aſſerenda, roboranda, & defendenda. Nos in præſenti hanc defenſionem potiſſimum aſſumemus contra Hæreticos, in Romano Imperio toleratos, qui de facto generaliter *Proteſtantes* vocantur; quamvis ſingulari nomine Lutherani *Evangelici*, & Calviniſtæ *Reformati* appellari cupiant. His præſcitis ponitur

§. I.

Quiſnam fuerit Martinus Lutherus; ex quo anſam ſumpſerit non minus venenatam exerendi linguam, quam calumnioſum ſtringendi calamum contra Papam & Eccleſiam?

1. Reſpondetur I. Martinus Lutherus erat natione Saxo, patria Iſslebienſis. Lucem hujus Mundi aſpexit Anno 1483. Et quia acris pro eo ſæculo deprehendebatur ingenii, mature applicabatur ad ſtudia, in quibus eos fecit progreſſus, ut anno ætatis ſuæ vigeſimo Magiſter Artium, & utroque Jure eruditus evaſerit. Quondam cum dilecto ſuo contubernali in agro animi levandi gratia deambulans, ſubito videre debuit eundem, cadente de Cœlo fulminis ictu occiſum. Inſperato fatali hoc caſu perterritus, votum, quod antea jam fecerat, ingrediendi ſacrum aliquem Ordinem, ſtatim exolvit, amplectendo Erfurthi anno ætatis ſuæ 22. celeberrimum Inſtitutum Eremitarum Sanctiſſimi Eccleſiæ Doctoris Auguſtini, tanti Patris vere degener filius; ubi anno ætatis vigeſimo quarto initiatus ſacerdotio, ac ſucceſſive ad Cathedram Philoſophicam & Theologicam promotus, brevi plura dedit propriæ arrogantiæ indicia, inficiendo reſpective adhuc Juvenis Sanctos Patres quaſi in modo loquendi valde incultos, &c.

2. Reſpondetur II. Præſumptuoſa hæc ſuperbia, paſſitar alia (uti ſuperborum proprietas eſt) præferri cupido Luthero anſam dedit contra Papam, & Eccleſiam venenatam exerendi linguam, ac calumnioſum ſtringendi calamum: cum enim anno Domini 1517. prædicandi in Germania contra Turcas Bullam *Cruciatam*, populumque ad contribuendum belli nervum de Cathedra exhortandi ab Archi-Epiſcopo Moguntino commiſſio demandata eſſet Joanni Tezelio Dominicano negle-

Digitized by Google

neglecto Luthero &c. Is per hanc præcedentis prælationem ſe contemptum ratus, & vindicativa non minus, ac invida æmulatione percitus ſæpius in pulpitis Eccleſiaſticis contra officium ſuum neſcio, quæ de Indulgentiarum abuſibus, & in congregandis pecuniis fraudulentus effutiit; quin imo VVittembergæ in Saxonia, protectus ab eiusdem Duce Friderico, publicas contra Indulgentias affixit Theſes, creſcente in dies tam apud Nobiles, quam Plebeos ſcandalo, atque tumultu.

§. II.

Qualiter peſtifera Lutheri Doctrina a Leone X. Summo Pontifice in Bulla, Exurge Domine, *fuerit reprobata, ac ab Imperatore Carolo V. Bulla damnationis executioni mandata: Item quomodo tandem Lutherus apoſtaverit a fide?*

3. Reſpondetur I. Excitatus in tota quaſi Germania, præſertim in partibus Septentrionalibus Lutheri tumultus ad aures quoque Summi Pontificis pro tunc Leonis X. pervenit, a quo Romam doctorum, & factorum ſuorum ſeditioſus rationem fuit citatus; Intervenientibus tamen ſimul ſupplicibus litteris Friderici Saxoniæ Ducis ad Papam dictis tantum effecit, ut potius cauſa ſua Legato Pontificio Cardinali Caietano, pro tunc Auguſtæ Vindelicorum moranti Anno 1518. pro ventilatione fuerit commiſſa; aſt ſine optato effectu; Lutherus enim poſt varios hinc inde habitos diſcurſus cauſæ ſuæ diffiſus, clanculum intempeſta nocte Auguſta diſceſſit, innixus denuo Tutelæ Saxonis, ac ad ſuſpendendum Romanæ Curiæ excommunicationis fulmen, nunc a Cardinali ad Pontificem, nunc a Pontifice ad futurum Generale Concilium appellans. Demum poſt longam patientiam, ac præmiſſis diligenti trutinatione, matura deliberatione, & diſtricto examine, ſupremus in terris Chriſti Vicarius, Leo X. Anno 1520. graviſſimam, lectuque digniſſimam, edidit Bullam: *Exurge Domine* inchoantem, in qua quadraginta & unam ex Lutheri propoſitionibus damnavit, tanquam *hæreticas*, *ſcandaloſas*, *falſas, piarum aurium offenſivas*, *& Veritati Catholicæ obviantes*. Propoſitiones has in calce huius Paragraphi videre eſt.

4. Reſpondetur II. Peſtifera doctrina in damnatis 41. Propoſitionibus contenta (eam ex ipſa Bulla citata *Exurge Domine* referenda in compendio) eſt ſequens.

,, I. Satis aperte innuit, quod concupiſcentiam, innata experientiam poſt Baptiſmum remanentem, reputet pro ipſo peccato originali.

,, II. Tollit ab homine liberum arbitrium, quod dicit eſſe rem de ſolo titulo.

,, III. Tenet, omne opus bonum etiam Juſtorum quamvis optime factum, eſſe peccatum.

,, IV. Negat, pœnitentiæ tres eſſe partes, contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem.

,, V. Ait, dolorem ex turpitudine peccati, vel ex amiſſione æternæ Beatitudinis, ſeu ex metu gehennæ conceptum facere hominem hypocritam, ac magis peccatorem.

,, VI. Negat omnia mortalia eſſe confitenda.

,, VII. Non obſcure indicat, homini confitenti remitti peccata non vi abſolutionis, ſed per fidem, qua credit, & confidit, ſe gratiam per merita Chriſti conſecuturum.

,, VIII. Defendit, in abſentia ſacerdotis etiam mulierem, aut puerum poſſe abſolvere.

,, IX. Communicationem Sacram ſub utraque ſpecie cenſuit pro Laicis ſtatuendam per Generale Concilium.

,, X. Indulgentias equidem, exiſtentes pro tunc adhuc in Eccleſia, non audet abſolute reiicere: negat tamen, easdem, vel ad remiſſionem pœnæ pro peccatis actualibus adhuc debitæ, vel pro mortuis prodeſſe.

,, XI. Pariter non audet adhuc ex integro negare Purgatorium, ait tamen id ex Sacra Scriptura, quæ ſit in canone, probari non poſſe, ac inſuper plura de eodem alias adiungit ficitia.

,, XII. Negat Pontificem Romanum eſſe Chriſti Vicarium ſuper omnes totius mundi Eccleſias.

,, XIII. Similiter Pontifici, imo & toti Eccleſiæ aufert poteſtatem ſtatuendi articulos in materia fidei ac morum.

,, XIV. Defendit Ejusdem, vel etiam aliorum Prælatorum Excommunicationes eſſe tantum pœnas externas, neutiquam timendas, nec privare communibus Eccleſiæ orationibus.

,, XV. Concilia Generalia ex una parte ſupra Papam extollit, ex altera vero iterum deprimit, concedens homini libertatem enervandi Auctoritatem Eorum, atque factis ibidem Decretis libere contradicendi, dummodo cuipiam contrarium videatur verum.

,, XVI. Arguit Concilium Generale Conſtantienſe graviſſimi erroris in condemnando Joanne Hus, cuius aliquos reprobatos Articulos pronuntiat veriſſimos, Chriſtianiſſimos, & Evangelicos, quos nec univerſalis Eccleſia poſſet condemnare.

,, XVII. Demum finaliter contra Sacros Ordines Mendicantes (ex quorum tamen numero ipſemet exiit) peſtiferum evomit venenum, proterve aſſerens, Prælatos Eccleſiaſticos & Principes ſæculares non male facturos, ſi omnes ſaccos Mendicitatis (ita per contemptum Regulares Mendicantes intitulat) delerent.

Hæc infernalis hic ſerpens exiſtens adhuc in ſinu S. Matris Eccleſiæ & ſui ſacri Ordinis. Ex quo facile concludes, qualis fuerit poſt ipſam Apoſtaſiam ingratiſſimus iſte transfuga.

Refutationem differo uſque ad Articulos confeſſionis Auguſtanæ, ubi potiora redibunt.

5. Reſpondetur III. Carolus V. Romanorum Imperator Pontificiam hanc executurus Bullam celebratis Wormatiæ Comitiis Martinum Lutherum Anno 1521 publicari curavit tanquam membrum ab Eccleſia ſeparatum, obſtinatum, ſchiſmaticum, & notorium Hæreticum, ſicque ab omnibus S. R. Imperii ſtatibus haberi voluit. Nil inde melior, imo deterior factus Lutherus (quoniam abyſſus abyſſum invocat) pejora prioribus addidit in ſanctam Sedem, & fidem Catholicam, præſertim contra tremendum SS. Miſſæ ſacrificium.

Tandem finaliter Anno 1524 ætatis ſuæ quadrageſimo primo factus Apoſtata habitum Regularem ſacrilege depoſuit, & cum Catharina de Bore Moniali Apoſtata ſcandaloſiſſimum contraxit Matrimonium.

PROPOSITIONES XLI.

Martini Lutheri Anno 1520 damnatæ a LEONE X. per Bullam

Exurge Domine &c.

1 HÆretica ſententia eſt, ſed uſitata, Sacramenta novæ legis juſtificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2 In puero poſt Baptiſmum negare remanens peccatum, eſt Paulum & Chriſtum ſimul conculcare.

3 Fomes peccati etiamſi nullum adſit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingreſſu cœli.

4 Imperfecta charitas morituri fert ſecum neceſſario magnum timorem, qui ſe ſolo ſatis eſt facere pœnam Purgatorii, & impedit introitum regni.

5 Tres eſſe partes Pœnitentiæ, Contritionem, Confeſſionem & Satisfactionem, non eſt fundatum in Sacra Scriptura, nec in antiquis SS. Chriſtianis Doctoribus.

6 Contritio, quæ paratur per diſcuſſionem, collationem & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem, hæc contritio facit hypocritam, imo magis peccatorem.

7 Veriſſimum eſt proverbium, & omnium doctrina de contritionibus hucuſque data præſtantius, de cætero non facere, ſumma pœnitentiæ: optima pœnitentia nova vita.

8 Nullo modo præſumas confiteri peccata venialia, ſed nec omnia mortalia, quia impoſſibile eſt, ut omnia mortalia cognoſcas; unde in primitiva Eccleſia ſolum manifeſta mortalia confitebantur.

9 Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod miſericordiæ DEI nolumus relinquere ignoſcendum.

10 Peccata non ſunt ulli remiſſa; niſi remittente Sacerdote credat ſibi remitti: imo peccatum maneret, niſi remiſſum crederet, non enim ſufficit remiſſio peccati & gratiæ donatio, ſed oportet etiam credere eſſe remiſſum.

11 Nullo modo confidas abſolvi propter tuam con-

contritionem, ſed propter verbum Chriſti, *Quodcumque ſolveris* &c. Hinc, inquam, confide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & abſolutus vere eris, quidquid ſit de contritione.

12. Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.

13. In Sacramento Pœnitentiæ ac remiſſione culpæ non plus facit Papa aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos, imo, ubi non eſt Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier aut puer eſſet.

14. Nullus debet Sacerdoti reſpondere, ſe eſſe contritum, nec Sacerdos requirere.

15. Magnus eſt error eorum, qui ad Sacramenta Eucharistiæ accedunt, huic innixi, quod ſint confeſſi, quod non ſint ſibi conſcii alicuius peccati mortalis, quod præmiſerint orationes ſuas & præparatoria, omnes illi ad iudicium ſibi manducant, & bibunt: ſed, ſi credant, & confidant, ſe gratiam ibi conſecuturos, hæc ſola fides facit eos puros & dignos.

16. Conſultum videtur, quod Eccleſia in communi Concilio ſtatueret, laicos ſub utraque ſpecie communicandos: nec Bohemi ſub utraque ſpecie communicantes ſunt hæretici, ſed ſchismatici.

17. Theſauri Eccleſiæ, unde Papa dat Indulgentias, non ſunt merita Chriſti & Sanctorum.

18. Indulgentiæ ſunt piæ fraudes fidelium, & remiſſiones bonorum operum, & ſunt de numero eorum, quæ licent, & non de numero eorum, quæ expediunt.

19. Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ pro peccatis Actualibus debitæ apud Divinam Juſtitiam.

20. Seducuntur credentes, Indulgentias eſſe ſalutares, & ad fructum Spiritus utiles.

21. Indulgentiæ neceſſariæ ſunt ſolum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris ſolummodo & impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentiæ nec ſunt neceſſariæ, nec utiles: videlicet mortuis ſeu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiſerunt crimina, his, qui crimina commiſerunt, ſed non publica, his, qui meliora operantur.

23. Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus.

24. Docendi ſunt Chriſtiani plus diligere excommunicationem, quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri Succeſſor non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi Eccleſias ab ipſo Chriſto in B. Petro inſtitutus.

26. Verbum Chriſti ad Petrum: *Quodcumque ſolveris ſuper terram &c.* extenditur duntaxat ad ligata ab ipſo Petro.

27. Certum in manu Papæ, aut Eccleſiæ prorſus non eſſe ſtatuere articulos Fidei, imo nec leges morum ſeu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Eccleſiæ ſic vel ſic ſentiret, nec etiam erraret, adhuc non eſt peccatum aut hæreſis, contrarium ſentire, præſertim in re non neceſſaria ad ſalutem, donec fuerit per Concilium univerſale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta eſt enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur, ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocumque Concilio.

30. Aliqui articuli Joannis Huſs condemnati in Concilio Conſtantienſi ſunt Chriſtianiſſimi, veriſſimi & Evangelici, quos nec univerſalis Eccleſia poſſet damnare.

31. In omni opere bono juſtus peccat.

32. Opus bonum optime factum, eſt veniale peccatum.

33. Hereticos comburi, eſt contra voluntatem Spiritus.

34. Præliari adverſus Turcas eſt repugnare DEO viſitanti iniquitates noſtras per illos.

35. Nemo eſt certus, ſe non ſemper peccare mortaliter, propter occultiſſimum ſuperbiæ vitium.

36. Liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo; & dum facit, quod in ſe eſt, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non poteſt probari ex S. Scriptura, quæ ſit in Canone.

38. Animæ in purgatorio non ſunt ſecuræ de earum ſalute, ſaltem omnes; nec probatum eſt ullis aut rationibus aut ſcripturis, ipſas eſſe nec extra ſtatum merendi, aut agendæ charitatis.

39. Animæ in Purgatorio peccant ſine intermiſſione, quamdiu quærunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ ex Purgatorio liberatæ ſuffragiis viventium minus beantur, quam ſi per ſe ſatisfeciſſent.

41. Prælati Eccleſiaſtici & Principes ſæculares non male facerent, ſi omnes ſaccos mendicitatis delerent.

§. III.

Quidnam Lutherus poſt Apoſtaſiam ulterius egerit? ubi etiam de morte ejuſdem.

6. Reſpondetur I. Lutherus poſt Apoſtaſiam nactus commodiorem occaſionem venenum peſtiferæ ſuæ doctrinæ, in allegatis ſuperius 41. propoſitionibus damnatis maiori ex parte contentæ, liberius diffundendi, plures ad ſuas trahere partes, diabolo fideliter cooperante, allaboravit, inter fautores, etiam Principes Joannem Saxoniæ Electorem, Gregorium Marchionem Brandenburgenſem, Philippum Haſſiæ Landgravium (uti vocant) ac VVolfgangum Principem Anhaltinum, præter duas Civitates Imperiales Norimbergam & Reitlingam numerans.

Auguſtiſſimus Imperator Carolus, præviſo ſapienter exinde aperto Rebellionis, jamjam inter cineres gliſcentis, periculo, inſuper imminentium Turcarum metu undique coarctatus, nova indixit Anno 1530. Auguſtæ Vindelicorum Comitia, præcipiens diſſidentibus Sacri Romani Imperii ſtatibus, Lutheri ſectatoribus, ut tandem mentem ſuam circa Religionem, ac gravamina, ſi quæ haberent, proponerent; quod & fecerunt, atque Lutheri doctrinam a Philippo Melanchton, germanice *Terra nigra* in certos Articulos redactam, Carolo Imperatori exhibentes, hanc doctrinam a loco *Confeſſionem Auguſtanam* intitularunt.

7. Reſpondetur II. Carolus Imperator libellum hunc a dictis Imperii ſtatibus ſeſe ſubſcribentibus porrectum clementiſſime recepit, eumdemque ſtrictiſſime examinari fecit, ac poſt maturam deliberationem Articulos memoratæ Confeſſionis Auguſtanæ poſitive rejecit, tanquam in multis erroneos ac Hæreticos, huicque reprobationi præter Carolum ſex Electores, triginta Principes Eccleſiaſtici, & ſæculares triginta tres, plurimique Abbates, Comites, Barones, ac Imperiales Civitates ſeſe ſubſcripſerunt: Utrum omnes animo recto; DEUS noverit ſcrutator cordium. Id ſaltem certum eſt, quod ante publicationem hujus Decreti imperialis diſſidentes plerique Principes Auguſta abierint, & Catholicis diſſidentes, particulares ſuos (uti Schvvendfordii in Franconia &c. præſertim Schmalcaldii in Turingiæ finibus) Conventus celebrarint uſque ad annum 1546. quo 17. Februarii infauſtus Lutherus repentina morte (nonnulli volunt omnino raptum a Diabolo) infelicem Iſlebii in Patria ſua efflavit animam, annum agens criticum (uti vocant) id eſt, ſexageſimum tertium.

§. IV.

Quidnam contigerit in Romano Imperio poſt mortem Lutheri? ubi de fœdere Schmalcaldico, *Formula* Interim tranſactione Paſſavienſi & Confeſſione Auguſtana, *demum in Romano Imperio exerceri permiſſa?*

8. Reſpondetur I. Equidem non pauci ex Catholicis ſibi perſuaſerunt, Luthero defuncto, pariter cum eo ſepeliendam eſſe Peſſimam ſuam ſobolem, novam nimirum Hæreſin; aſt aliter deplorabilis docuit eventus, dum Acatholici vi fœderis Schmalcaldici, contra Cæſarem Carolum, de tanta perduellione nil minus ſuſpicantem, initi, junctis viribus ingentem Exercitum 80000. peditum, & 10000. Equitum in aciem duxerunt, Ingolſtadium uſque pervenien-

tes: quos tamen illo, & longe notabilius adhuc anno ſequenti (nimirum 1547.) magnanimus Imperator prope Mylbergam adeo proſtravit, ut in bello illo Religionis (eo nomine illud appellabant) omnino ad internecionem uſque deleri potuiſſent, niſi nimia in hoc Caroli clementia, maxime erga Coryphæos, eoſdem mitiori via ad ſaniora ducendos fore Sectarios crediſſet, prout illico patebit. Hinc

9 Reſpondetur II. Anno proximo poſt obtentam Victoriam, nempe 1548 humiliatis Hoſtibus Cæſar (non undequaque contenta Curia Romana, eo quod tanquam Laicus videretur mittere falcem in meſſem alienam) certam quampiam formulam in puncto Religionis *Interim* ab omnibus obſervandam, præſcripſit, donec Concilium Tridentinum ſententia definitiva lites haſce terminaſſet, quæ formula etiam exinde ſortita eſt nomen *Interim*. Et licet in ea non niſi doctrina Catholica contineretur, & Confeſſio Auguſtana reprobaretur, excepta Communione ſub utraque ſpecie quoad Laicos, & conjugio quoad Sacerdotes, (quæ duo uſque ad Concilii Tridentini deciſionem permittebantur) his non obſtantibus Proteſtantes plerique (nominatim S. R. I. Electores, Mauritius, pro tunc Saxonicus, Joachimus Brandeburgicus, & Fridericus Comes Palatinus) memoratam formulam *Interim* receperunt. Aſt que mentis ſinceritate, ſubſequens docuit lamentabilis experientia. Quare

10. Reſpondetur III. Dum Carolus Imperator, rebus adeo pacifice (uti credebat) compoſitis, ſeſe omni ea parte quoad ſectarios tutum judicabat, præter omnem exſpectationem Mauritius recens Saxoniæ Elector, Imperatori antea arcto junctus fœdere, ipſas Cæſaris copias, ſibi ad gubernandum concreditas, contra proprium Dominum, non indicto prius bello, in aciem duxit, atque milite Marchionis Brandeburgici Alberti adauctus, quamplures Civitates (inter quas Auguſtam Vindelicorum) in ſuam redegit poteſtatem. Exinde penetratis faucibus Comitatus Thyrolenſis captaque Erenberge, parum abfuit, quin ipſummet Imperatorem Carolum undique deſtitutum militibus, & reſpective inermem cum Fratre ſuo Ferdinando Oeniponti deprehendiſſet.

Fatalis hæc clades etiam permiſſionem liberi exercitii *Confeſſionis Auguſtanæ* tandem poſt ſe traxit; imo rectius loquendo, armis extorſit; aliter enim diſſidentes cum Ferdinando Paſſavii nullatenus tranſegiſſent, quam *Tranſactionem* (germanice dicitur Paſſaveriſche Vertrag.) anno 1552. factam (additis a Proteſtantibus eodem anno, teſte Sanda, articulis Schmalcaldicis) Rex Ferdinandus perhibetur flentibus ſignaſſe oculis, eam tamen Imperator Carolus nunquam ſubſcripſiſſe legitur, ne eo quidem tempore, quando eadem triennio poſt, nimirum 1555. in Comitiis *Auguſtanis* tanquam *Pax Religioſa* (uti appellabant) promulgari cœpit. Vi dictæ promulgationis publicum quidem ac liberum exercitium *Confeſſionis Auguſtanæ* demum in Romano Imperio Lutheranis permittebatur; Calviniſtæ tamen necdum inclusi legebantur, quamvis & ipſi finaliter ſub Pace Weſtphalica Oſnabrugi 6. Auguſti, & Monaſterii 24 Octobris anno 1648 non obſtante proteſtatione S. Pontificis inita, idipſum impetraverint, cæteris ſectis more antiquo ex Romano Imperio proſcriptis.

§. V.

Varia Notabilia circa ipſam Confeſſionem Auguſtanam, equidem vivente Luthero reprobatam: demum tamen, cogentibus armis, Anno 1555 ſub ultiis Comitiis Auguſtanis in Romano Imperio permiſſam. Item de libro Concordiæ.

11. Reſpondetur I. Originale *Confeſſionis Auguſtanæ* Anno Domini 1530 juxta jam dicta Carolo V. Imperatori a Proteſtantibus Principibus oblatum, non fuiſſe denuo Memoratis reſtitutum, ſed potius (uti ex Didymo Hermovillano cum pluribus aliis teſtatur Pichler in ſuo Polemico Examine Confeſſionis Auguſtanæ *art.* X. *num.* 3.) extraditum ad Archivia Imperii: Latinum quidem *Bruxellis*; Germanicum autem *Moguntiæ*; Unde Proteſtantes non niſi Copias acquiſierunt; & quamvis Hi, dum typis vulgant, glorientur originali has ipſas conformes, atque *invariatas*; falſitas tamen de pluribus, ex contrarium patebit ex dicendis. Itaque

12. Reſpondetur II. Confeſſio Auguſtana ſub Comitiis Carolo V. oblata, quoad Copias ſuas fuit iterum in principio adeo variata, ut teſte Sanda in Lexico Polemico V. *Confeſſioniſtæ*, intra primum decennium (id eſt ab Anno 1530 uſque ad Annum 1540.) tria exemplaria ejuſdem, ad invicem comparata, vix in uno Articulo ex integro concordarint cum ſuo Prototypo, Pater Forerus apud Pichler *loc. cit. num.* 5. inquit, ſe ſimul ad manum habuiſſe ultra 20. Editiones latini ſermonis, quarum tamen vix unica (nimirum Georgii Cœleſtini Authoris Lutherani) cum originali concors erat. Eminentiſſimus Cardinalis Leopoldus Colonitſch in libro, *Auguſtana & Anti-Auguſtana Confeſſio*, intitulato, comparavit unum Exemplare in Bibliotheca Cæſarea aſſervatum, & Originali Moguntino omnino conforme cum aliis tribus Wittembergenſibus, diverſo tempore vulgatis: & oſtendit clariſſime, quod plurimum inter ſe diſcrepent, quamvis ſingula pro Authenticis, & invariatis velint haberi. Wittembergenſes Theologi in Colloquio Altemburgenſi apud Pichler loc. cit. ipſimet fatentur, primam Confeſſionis Auguſtanæ editionem Wittembergæ adornatam nequaquam cum Archetypo Auguſtæ exhibito convenire.

Unde nec mirum, quod etiam aliqui ex ipſiſmet Proteſtantibus hanc ſuam Confeſſionem Auguſtanam contemptim *Cothurnum Polonicum* (calceamenti genus eſt utrique pedi adaptabile) Calviniſtæ vero & Zwingliani, haud dubie ob ſuam obſcuritatem *Sphingem* appellaverint.

13 Reſpondetur III. Lutherani quamplures, videntes, ex hac inter ipſosmet diſcordia ſeſe apud ſuos animæ perplexitati, & apud Extraneos publico ludibrio, atque contemptui expoſitos, voluerunt malo huic, ne ulterius ſerpat, prævenire, conſcribendo, ac Tubingæ in Ducatu Wurtemburgenſi, Anno 1580. imprimendo Tractatum quem *Librum Concordiæ* nominarunt, Smidelino, Tubingenſis Academiæ Cancellario vel Auctore, vel certo Promotore, accedentibus potentiſſimis Ejuſdem Protectoribus Electore Saxoniæ, & Duce Wurtembergico, cui *Libro Concordiæ* Proteſtantium octo millia ſubſcripſerunt: quem tamen, etſi valde notabilem numerum, Heshuſius Theologus Lutheranus ſequentibus verſibus exanimat:

In Libro vitæ, qui non potuere notari,
Nomina in hunc librum compoſuere ſuum.

Hincque præfato Libro nec pauciores, imo plures, teſte Oſiandro apud Sanda, ex ipſis Proteſtantibus contradixerunt, uti Holſatia, Magdeburgum, Univerſitates Sueciæ, & Theologi Anhaltini, Brunſvicenſes ajunt, hoc libro deceptos fuiſſe Principes. Rex Daniæ Eum flammis adjudicavit, & Wittembergenſes (Benigne Lector, ne confundas *Wittemberg* in Saxonia, & *Wurttemberg* in Ducatu Wurtembergico) defenſores hujus libri lapidibus obruerant.

Compaſſivo hic Amice Lector, conſidera affectu miſerum Hæreticorum ſtatum, dum ex una parte ſuos deſtituti ſupremo in materie fidei, ac morum emergentibus controverſiis Judice; ex altera vero ipſimet in ſymbolo fidei ſuæ (quale reputant Auguſtanam Confeſſionem) ad invicem non conveniunt. Hæc ipſa profecto inter confeſſioni Auguſtanæ addictos diſcordia unum inter principalia apud Sereniſſimum Principem Badenſem Jacobum extitit motivum, ad veram Religionem Catholicam ſeſe convertendi.

VI.

Viginti & unus Articuli fidei Confeſſionis Auguſtanæ Carolo V. Imperatori Anno 1530. Auguſtæ oblati.

ARTICULUS I.

De Unitate Eſſentiæ Divinæ.

14. *Confitemur conformiter Decreto Nicenæ Synodi*, *Deum unum in Eſſentia*, *& Trinum in Perſonis ſine ulla dubitatione credendum eſſe. Et hinc juxta Eandem formulam damnant omnes hæreſes contra hunc Articulum exortas, ut Manichæos qui duo principia ponebant, Bonum, & Malum; item Valentinianos, Arianos, Eunomianos, Machometiſtas, & omnes eorum ſimiles. Damnant & Samoſatenos veteres & Neotericos, qui cum tantum unam Perſonam eſſe contendant, de Verbo & Spiritu ſancto, aſtute & impie rhetoricantur, quod non*

ſint

Digitized by Google

ſint perſonæ diſtinctæ, ſed quod Verbum ſignificet verbum vocale, & ſpiritus motum in rebus creatum.

In hoc Articulo convenimus etiam nos Catholico-Romani.

ARTICULUS II.

De Peccato Originali.

15. N*On negant, quod poſt lapſum Adæ omnes homines ſecundum naturam propagati naſcamur in peccato.* NB. Addunt tamen, hoc ipſum peccatum originale, ſeu (uti ipſi vocant) vitium originis ex magna ſaltem parte conſiſtere in ipſa *concupiſcentia*.

Quoad primam partem hujus Articuli in ſano ſenſu omnino concordamus, ſi tamen ipſemet Chriſtus & Beatiſſima Virgo Immaculata excipiantur. Quod ſi quis contra communiſſimam, & moraliter de facto certam ſententiam præſumptuoſe aſſereret, etiam B. Virg. Mariam fuiſſe peccati originalis labe *affectam*, necdum foret pro nunc Hæreticus formalis; cum Eccleſia dictum Myſterium nondum declaraverit expreſſe tanquam Articulum Fidei.

Quoad ſecundam partem, concedimus quidem nos Catholici, quod *concupiſcentia*, ſeu paſſio illa partis ſenſitivæ in amorem boni delectabilis inclinans, neque amplius (uti in ſtatu Innocentiæ) rationi, ſeu potentiæ intellectivæ perfecte ſubordinata ſit qua talis, ſeu uti modo declarata, effectus, ſeu pœna peccati originalis, ſoleatque homines ad peccata etiam perſonalia allicere. Negamus tamen conſtanter, hanc ipſam concupiſcentiam, quam fomitem peccati nominamus, ullatenus conſtituere formaliter ipſummet peccatum originale: Etenim imprimis *ſanguis JESU Chriſti emundat nos NB. ab omni peccato*. 1. Joann. 1. v. 7. & tamen nos non emundat a *concupiſcentia*, prout experientia docemur, & ipſemet conqueritur Apoſtolus ad Rom. c. 7. quod ſentiat *in membris ſuis legem repugnantem legi mentis ſuæ*: ergo ipſa concupiſcentia non erit peccatum. Deinde *ſecundo* Homines per Baptiſmum, tanquam *per Lavacrum Regenerationis*, ad Tit. c. 3. v. 5. *abluti, ſanctificati, & juſtificati* pronuntiatur ab Apoſtolo 1. Cor. c. 6. v. 11. *In nomine Domini noſtri JESU Chriſti, & in ſpiritu Dei noſtri*, & tamen exinde abluti non ſumus *a concupiſcentia*, quæ ſæpius etiam apud perfectiores pridem baptizatos exeundo in actum per motus primo primos rationem prævenit: ergo ſignum eſt, quod ipſa *concupiſcentia* poſt Lavacrum Regenerationis atque ablutionis permanens formaliter non ſit ullatenus ipſum peccatum originale.

16. Nec dicas, concupiſcentiam vocari ab Apoſtolo ipſomet ad Romanos c. 6. & 7. & alibi ſæpius in Scriptura *peccatum*. Reſpondetur enim, vocari tale nullatenus formaliter, ſed vel *cauſaliter*, quatenus ex ea alliciente, & hominis libero conſenſu ſimul accedente, cauſatur aliquod peccatum perſonale, ſic eo modo Deuteronomii c. 9. v. 21. *Vitulus aureus* nominatur in Sacra Scriptura *peccatum*, utpote aliquo modo cauſa Idololatriæ: vel appellatur peccatum *effective*, quia eſt effectus peccati originalis. Audiatur deſuper S. Auguſtinus (utique majoris Auctoritatis; quam Fœdifragus Apoſtata Lutherus) lib. 1. c. 13. contra duas Pelagii Epiſtolas taliter loquens: *Concupiſcentia vocatur peccatum, non utique quia peccatum eſt, ſed quia peccato facta eſt &c.*

ARTICULUS III.

De Incarnatione Verbi Divini.

17. C*Oncedunt, quod Verbum (hoc eſt filius Dei) aſſumpſerit humanam naturam in utero B. V. Mariæ, ut ſint duæ naturæ Divina & Humana in unitate perſonæ inſeparabiliter conjunctæ, unus Chriſtus vere Deus, & vere homo, natus ex Virgine Maria, vere paſſus, crucifixus, mortuus, & ſepultus, ut reconciliaret nobis Patrem, & eſſet Hoſtia non tantum pro culpa originis, ſed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis &c. &c. Idem Chriſtus eſt palam rediturus, ut judicet vivos & mortuos &c. Juxta Symbolum Apoſtolorum.*

Ita Confeſſioni Auguſtanæ addicti, neque in hoc ſunt nobis Catholicis contrarii.

ARTICULUS IV.

De Juſtificatione Hominum.

18. A*Dmittunt cum Catholicis contra Pelagianos, quod nequeat homo propriis viribus juſtificari: adjungunt tamen inſuper juſtificationem noſtram ſoli fidei, qua credimus, nos in gratiam recipi, & peccata remitti propter Chriſtum, eſſe adſcribendam: Etſi præterea fateantur* (uti clarius Articulo VI. videbitur) *fidem iſtam juſtificativam debere bona opera, tanquam bonos fructus parere, ita tamen, ut non confidamus, quaſi per hæc noſtram coram Deo juſtificationem promereremur*. ita illi.

E contra Catholici, etſi gratis admittant, fidem, in in ſenſu ſano acceptam, eſſe fundamentum noſtræ juſtificationis, eamque inadæquate & partialiter influere ad eamdem, ſaltem tamquam conditionem; negant tamen de influxu adæquato & totali. Ratio eſt, quia in Sacra Scriptura æque etiam aliis Virtutibus adſcribitur juſtificatio: ergo ſola fides non juſtificat. Antec. probatur: Sic enim imprimis de Virtute ſpei in Deum S. Joannes Ep. 1. cap. 3. v. 3. inquit: *Videbimus Eum* (intellige Deum) *ſicuti eſt, & omnis, qui habet hanc ſpem in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille Sanctus eſt*. Secundo legitur de Charitate Luc. cap. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Item 1. Joan. 3. v. 14. *Qui non diligit, manet in morte*: & demum tertio, Actorum c. 3. v. 19. de Pœnitentia habetur: *Pœnitemini, & convertemini, ut deleantur peccata veſtra*.

19. Opponas diverſos textus Sacræ Scripturæ, quibus Juſtificatio ac vita æterna adſcribitur fidei ſine ulla mentione aliorum operum: ſic enim e. g. Joan. c. 3. v. 36. legitur: *Qui credit in Filium, habet vitam æternam, &c.* & Act. 10. v. 43. *Quicumque credunt in Chriſtum, accipiunt remiſſionem peccatorum*. Ac alibi ſæpius: ergo ſignum eſt, quod nulla opera, ſed ſola fides juſtificet. Reſpondeo I. alios opponendo textus Sacræ Scripturæ in noſtra probatione adductos, vi quorum *Charitati* & *Pœnitentiæ* adſcribitur juſtificatio abſque mentione fidei expreſſa. Ut ergo hi textus concilientur ad invicem, & ſuo modo pariformi explicatione abſolvantur. Reſpondetur II. diſtinguendo Ant. textus allegati adſcribunt juſtificationem fidei præciſive, id eſt, hic & nunc abſtrahendo, ſeu non faciendo mentionem de operibus, conceditur: excluſive, negatur.

20. Impugnabis hanc diſtinctionem afferendo textus quibus poſitive opera excluduntur a Virtute juſtificandi: ſic enim ad Romanos *c.* 3. *v.* 28. inquit Apoſtolus: *Arbitramur hominem juſtificari per fidem NB. ſine operibus legis*. Item ad Rom. *c.* 3*v.* 5. *Ei NB qui non operabitur, credenti autem in Eum, qui juſtificat impium, reputatur fides ejus ad juſtitiam*. Similiter ad Epheſ. *c.* 2. *v.* 8. & ſeqq. *Gratia ſalvati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis &c. NB. non ex operibus &c.* Reſpondetur, ſimiles textus vel *contra Gentiles* excludere opera puris naturæ viribus, ſeu ſine fide in Chriſtum, aut ſine gratia Divina exercita. *Vel contra Judæos* ſegregare opera legis antiquæ quoad Cæremonialia, nullatenus autem quoad opera Moralia per gratiam Divinam, mediantibus Chriſti meritis comparatam dignificata, & ſublimata. Audiamus ad noſtrum intentum Apoſtolum 1. ad Corinth. *c.* 13. *v.* 2. Charitatem ſupra omnem fidem extollentem ſequentibus verbis: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil ſum*. Notentur verba: *omnem fidem*: nam ſi *omnis fides* ſine Charitate nihil eſt: ergo neque illa fides particularis Promiſſionum (uti vocant) aliquid erit ſine Charitate. Ubi adverte, quod Acatholici aliam appellant *Fidem Hiſtoricam*, qua credimus, quæ in Sacra Scriptura referuntur, & aliam *promiſſionem*, qua nobis divinas promiſſiones fiducialiter applicamus, quam ultimam vocant juſtificativam, non primam.

ARTICULUS V.

De Miniſterio Evangelii.

21. A*Sſerunt, Miniſterium Evangelii* (per quod Paſtores & Prædicantes intelligunt) *eſſe inſtitutum ad docendum Evangelium, & ad porrigenda Sacramenta, mediantibus quibus duobus tamquam inſtrumentis donatur*

Spiritus Sanctus, fidem illam juſtificantem ſuperiori Articulo declaratam in nobis efficiens. Ita illi.

Econtra Catholico-Romani in primis negant, Paſtores & Præcones Lutheranos &c. poſſe conſtituere legitimum miniſterium illud, cui competeret docere Evangelium, & porrigere Sacramenta; nam nulli competit hæc poteſtas, niſi vocato ſeu miſſo: *Nec enim quisquam ſibi ſumit honorem* (puta hujus miniſterii) *niſi qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* Hebr. *c.* 5. *v.* 4. Atqui Paſtores & Præcones iſti non ſunt vocati ſeu miſſi a DEO, neque immediate per ſe ipſum, neque mediate per ſupremum ejusdem in terris Vicarium, ſed potius vocantur, & mittuntur per Magiſtratum Laicalem, ac mere politicum, qui dare non poteſt quod non habet; non etiam alicui Laico, ſed Petro Chriſtus ter dixit, *Paſce Agnos meos, Paſce oves meas. Joan. c.* 21. *Quomodo ergo* legitime *prædicabunt?* ad *Rom. c.* 10. *v.* 15.

Secundo concedunt equidem Catholici per Verbum Dei prædicatum poſſe in nobis excitari aliquem actum fidei: *Nam fides ex auditu, auditus autem per Verbum Chriſti*. Ad Rom. *c.* 10 *v.* 17 negant vero, quod his actus fidei ſit ille, cui tanquam unicæ cauſæ adſcribi debeat noſtra Juſtificatio, de quo vide Articulo præcedenti.

Tertio negant Catholici, quod Sacramenta dicantur ex eo, quatenus per illa tanquam per Inſtrumenta (efficiente Spiritu ſancto, ut cauſa principali) in nobis excitetur fides illa Juſtificans Acatholicorum, ſed potius cenſentur talia, quatenus intuitu meritorum Chriſti per ipſa ex opere operato cauſatur gratia prima vel ſecunda. De quo fuſius in ſequentibus agendo de Sacramentis Artic. XIII.

ARTICULUS VI.

De bonis operibus.

22. D*Ocent, quod ſuperius deſcripta fides juſtificans* (conformiter jam dictis Artic. IV.) *debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera, mandata a Deo facere propter voluntatem Dei, non ut confidamus per bona opera juſtificationem coram Deo mereri: nam* NB. (perpende propoſitionem cauſalem) *remiſſio peccatorum, & juſtificatio fide apprehenditur*. Ita Lutherani.

Econtra vero Catholici cum antiquiſſima Eccleſia contra Arium jam anno Chriſti 353. (quo tempore Acatholici admittunt apud nos fuiſſe veram Eccleſiam) reprobatum, charitati, aliiſque bonis operibus idipſum pariter appropriant, quod fidei; cum juxta jam dicta Art. IV. S. Scriptura, uti de fide, ita ſuo modo loquatur de aliis bonis operibus: cur igitur non valemus æque in Charitate, aliiſque bonis operibus per gratiam Divinam & merita Chriſti ſublimatis confidere, ac in ipſa fide? præſertim, cum ipſa Æterna Veritas non ſolum fidei, verum etiam aliis operibus præceptis Cœlum adpromittat Matth. *c.* 19. *v.* 17. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.*

23. Cæterum viderint ipſimet Lutherani, quomodo Articulus iſte, volens, *ut opera a Deo mandata faciamus*, cohæreat cum doctrina Magiſtri ſui Lutheri, qui in Bulla Leonis X. defendit Art. 31. *Quod juſtus in omni opere bono peccet.* Art. 32. *quod opus bonum optime factum ſit peccatum veniale.* & Art. 36. quod *dum quis facit, quod in ſe eſt, peccet mortaliter*; ſi hæc vera, & omnia opera noſtra peccata ſunt, quomodo poterit hic Articulus nobis imponere, ut bona opera a Deo nobis mandata exequamur? Certe Deus infinite Sanctus non mandat id, quod a nobis non poteſt fieri ſine peccato.

24. Objicit I. Confeſſio Auguſtana, juxta S. Scripturæ clarum textum *Luc. cap.* 17. *v.* 10. Chriſtus inſtruit Apoſtolos, & per hos nosmetipſos, ut, *cum omnia fecerimus, quæ præcepta ſunt nobis, dicamus: Servi inutiles ſumus, quod debuimus facere fecimus:* Ergo ſignum eſt, quod non debeamus confidere in noſtra bona opera. Reſpondeo, id ipſum argumentum poſſe retorqueri quoad actum fidei; cum pariter hunc elicientes ſervi ſimus inutiles, & tamen etiam per hunc, ſive de condigno, ſive de congruo mereamur: uti apud Pichler hic fol. apud me 452. teſtatur S. Aug. Ep. 105. dicens, *Neque ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides illam impetrat, neque enim nullum eſt meritum fidei.* Unde ſicut poſſumus ex Adverſariorum principiis, non obſtante hoc, confidere in juſtificationem noſtram per fidem, ita etiam per alia bona opera, mediantibus meritis Chriſti dignificata: manemus tamen utrobique ſervi inutiles, partim, quia exinde felicitatem realem, atque intrinſecam Dei; ab æterno infinite jam inexiſtentem non augemus, partim, quia omnia illa originaliter ac primario habemus ex gratia Divina præveniente ac concomitante, per paſſionem & merita Chriſti nobis comparata &c. &c.

25. Objicit eadem Confeſſio Auguſtana II. Auctoritatem D. Ambroſii dicentis: *Hoc conſtitutum eſt a Deo, ut qui credit in Chriſtum, ſalvus ſit ſine operibus, ſola fide gratis accipiens remiſſionem peccatorum*, Reſpondeo, in primis optaſſem, ut Confeſſio Auguſtana citaſſet clare locum, in quo hic textus apud S. Ambroſium reperitur: nam etiam non adeo pridem fictus quidam Horallector Hæreticos ad hunc ipſum finem citavit S. Ambroſium in Epiſtolam ad Romanos *c.* 3. in quo tamen loco S. Ambroſii teſte Pichler hic fol. apud me 477. illa formalia non inveniuntur. Deinde S. Ambroſius eodem modo, in quo ipſemet Apoſtolos ad Romanos *c.* 3. tantum excludit opera Legis Moſaicæ, non autem opera moraliter bona per gratiam divinam dignificata. Legamus in fonte hunc ipſum Eccleſiæ Doctorem in Epiſtolam ad Romanos *cap.* 3. ſe quaſi explicantem, dum ait: *Gentilem dicit hominem pro certo habere quod juſtificetur credens nulla faciens opera Legis, id eſt ſine Circumciſione, aut Neomeniis, aut veneratione Sabbati &c.* Audiamus eundem potius pro nobis, & in bonorum operum loquentem in Epiſt. 82 ibi: *Quæ ſalus nobis eſſe poteſt, niſi Jejunio eluerimus peccata noſtra, cum Scriptura dicat Jejunium & Eleemoſyna NB. a peccato liberant. Qui ſunt Præceptores novi, qui meritum excludunt Jejunii:* Notet impugnator Lutherus hæc verba cum ſuis, Notent inſuper Confeſſioni Auguſtanæ addicti peſſimam ſui Magiſtri doctrinam circa præſentem materiam apud Pichler, in Controverſ. particular. *de Juſtificat. art.* 3. §. 1 *num.* 30. *ubi Lutherus ait: Fortiter pecca, ſed fortius fide in Chriſto, ab hoc non avellet nos peccatum, etiamſi millies in uno die fornicemur, aut occidamus.* Siccine? Hæc ſit inexiſtens fides juſtificativa, quæ bona debet, in ipſorum principiis, opera parere? *mille fornicationes, mille homicidia* in unica die commiſſa ſunt boni huius arboris fructus? abſit: doctrina hæc eſt arbor peſſima; excindatur ergo, & mittatur in ignem, in quo malus ille Hortulanus, qui plantaverat jam ardet, & proh dolor! ardebit in æternum.

ARTICULUS VII.

De Eccleſia.

26. D*Ocent primo, quod una ſancta Eccleſia permanſura ſit.* Secundo, *definiunt Eccleſiam* (ſupple eam, quæ eſt vera Eccleſia) *quod ſit Congregatio* NB. *Sanctorum, in qua Evangelium pure docetur, & recte adminiſtrantur Sacramenta.* Tertio addunt, *ad veram unitatem Eccleſiæ ſatis eſſe, conſentire de doctrina Evangelii, & adminiſtratione Sacramentorum, nec neceſſe eſt ubique eſſe ſimiles traditiones humanas, ſeu ritus & Cæremonias ab hominibus inſtitutas.*

Ita Confeſſioni Auguſtanæ addicti. Quibus, ſi verba in ſano ſenſu accipiantur, & per *traditiones humanas*, nil, niſi ritus & Ceremoniæ particularium locorum, ac Diœceſium (quæ utique poſſunt eſſe diverſæ) intelligantur, facile aſſentientur Catholici, excepto, quod ipſis diſpliceat data ac abſolute prolata definitio veræ Eccleſiæ, quæ non omnes *fideles*, ſed tantummodo *Sanctos* in eandem admittit: cum tamen Eccleſia Chriſti *Matth. cap.* 3. *v.* 12 comparetur *Areæ* in qua non ſolum grana, ſed etiam paleæ reperiuntur. *Nos fatemur* (inquit S. Aug. Tract. 6. in Joann.) *in Eccleſia Catholica & malos eſſe, ſed tanquam grana & paleas.* Puto, quod Acatholici Paſtores ipſimet adverterint hunc gravem ſuum errorem; hinc teſte Pichler de Eccleſia *c.* 1. *num.* 5 *fol.* 135 in editione Germanica, ut magis iſtum Articulum cum ſequiori, cui alias contradicere videtur, concordent, Eccleſiam Chriſti non amplius definierunt tanquam Congregationem *Sanctorum* ſed *omnium fidelium*: Ein Verſamblung aller Glaubigen, ſcilicet, Unio eorum omnium qui habent fidem bonam. Et profecto a Chriſti Eccleſia excludere *fideles non ſanctos* fuit error *Aſſuritanorum*, ex ſecta Donatiſtarum, & Semi-Arianorum

Anno

Anno 318. ex Africa prodeuntium, de quorum rejecta doctrina mentionem facit D. Auguſt. Lib. 3. contra Epiſt. Parmeniani.

27. Cæterum, cum in præſenti de vera tractent Eccleſia, in qua *Evangelium pure docetur*, & *recte adminiſtrantur Sacramenta*, quæro ex ipſis æque, ac proportionaliter ex Calviniſtis, aliiſque Hereticis, ubinam hæc Eccleſia Chriſti ante Lutherum extiterit? Item quinam Doctores hi fuerint, qui *pure docuerunt*, ante ipſum Lutherum, *Evangelium*, *ac recte adminiſtrarunt Sacramenta?* Si in Eccleſia Catholico-Romana; cur igitur ab eadem receſſit Lutherus? Si apud extraneos, puta VVicleffiſtas, Huſſitas: quare ergo ad illorum ſectam non tranſivit? *Docere Evangelium*, & *adminiſtrare Sacramenta*, ſunt utique actus ſenſu perceptibiles; cur itaque ad illam Eccleſiam, in qua hæc recte obſervantur, non confugit? Cur apud Eandem prætenſos Eccleſiæ Catholicæ abuſus non detulit quotus iſte (ſi ſuperis placet) Evangeliſta; cum tamen ipſemet Christus *Matth. c. 18. v. 17.* expreſſe voluerit ut errores in defectu ſpei emendationis dicantur *Eccleſiæ?* quia ſibi prudenter perſuadere, aut ex quo textu S. Paginæ probari poterit, quod vera Eccleſia Chriſti, ſponſa adeo dilecta, ultra mille annos, id eſt, a primis quatuor ſæculis uſque ad novum Reformatorem Lutherum (Deformatorem potius dices, ſi vitam & diſcurſus Ejusdem menſales legeris) una cum pura doctrina abſcondita manſerit, ita ut a fidelibus cognoſci non potuerit, quorſum in his ſpiritualibus neceſſitatibus, & dubiis recurrere debeant? Abſit hoc nobis dicere: Eccleſia Chriſti eſt *ſupra Petram ædificata. Matth. c. 16. v. 18.* ac *Civitas ſupra montem poſita, quæ non poteſt abſcondi. Matth. cap. 5. v. 14.* atque ibidem D. Auguſtinus Epiſt. 170. Monſtrent igitur nobis eadem ſectatores Lutheri, vel Calvini aut Zvvinglii, ſi Aliam ante ipſorum Protoparentes ſciunt præter Romano-Catholicam.

28. Item Eccleſia Romano-Catholica fuit vera Eccleſia primis quinque, vel ſaltem quatuor ſæculis, uti ipſimet moderni fatentur ſectarii: ergo manet in hac ſua poſſeſſione, uſque dum clare oſtendatur contrarium. Demonſtrant igitur Heterodoxi per claros textus ſacræ Paginæ (nam alia vana effugia non audio; quoniam volunt neceſſaria ad ſalutem haberi omnia clare in Scriptura) Eandem poſtmodum ab hac ſua poſſeſſione dejiciendo receſſiſſe: quo tempore, quo anno id contigit? Ego ſane ſimiles textus claros & convincentes in Hæreticorum libris etiam poſt longiorem inquiſitionem invenire nunquam potui: ſi qui autem ab ipſis proponuntur apparentes, a Catholico Romanis ſolvuntur, & explicantur, opponendo inſuper ſæpius textu textibus &c. manet ergo Eccleſia Romano-Catholica firma, & inconcuſſa in ſua poſſeſſione antiquiſſima, ſupra Petram poſita, contra quam Portæ Inferi poſt tot graviſſimas perſecutiones prævalere nunquam potuerunt. Miror, quod Acatholici, inter quos alias florent plures egregii Juriſtæ, in præſenti, ubi agitur de æterna ſalute, in odium Papæ nolint agnoſcere Regulam Poſſeſſoriam.

ARTICULUS VIII.

De Sacramentorum adminiſtratione.

29. IN primis in iſto Articulo admittunt *in hac vita in Eccleſia multos malos, & hypocritas admixtos bonis*, 2 Concedunt; *quod liceat uti Sacramentis per malos adminiſtratis*. 3 Aſſerunt, *etiam talia Sacramenta eſſe efficacia. Unde damnant Donatiſtas & ſimiles, qui negabant, uti licere miniſterio malorum in Eccleſia, & ſentiebant miniſterium malorum inutile & inefficax eſſe*. Ita illi. Et in ſubſtantia conſentiunt Catholici, docentes tamen inſuper, a Sacramentis per malos collatis, ideo non tolli efficaciam, quia cauſant effectum ſuum (nimirum gratiam) per ſe non ex opere operantis, ſed per merita Chriſti ex opere operato.

ARTICULUS IX.

De Baptiſmo.

30. DE Baptiſmo docent 1. *quod neceſſarius ſit ad ſalutem, quodque per Baptiſmum* NB. *offeratur gratia Dei*. 2 *Quod pueri ſint baptizandi, quia per Baptiſmum oblati Deo, recipiuntur in gratiam Dei*. 3 *Damnant Anabaptiſtas, qui improbant Baptiſma pueros ſalvos fieri*. Ita Lutherani: nec in his prout jacent, diſſentiunt Catholici, excepto, quod in eorum principiis per Baptiſmum non ſolum *offeratur*, ſed etiam *cauſetur* ſaltem moraliter, gratia Divina. Redibit de Baptiſmo adhuc Quæſtio Articulo XIII.

31 Interea tamen quæritur ex Lutheranis, quomodo hic Articulus IX. in ipſorum principiis cohæreat cum Articulo IV.? Etenim Articulo IV. volunt, ad omnium juſtificationem requiri actum fidei, qua apprehenditur juſtitia Chriſti nobis exinde imputata; hic autem tenent, parvulos poſſe baptizari, & exinde juſtificari, ſeu recipi in gratiam Dei, cum nondum ſint capaces rationis, ut poſſint elicere aliquem actum fidei, quo nobis & nullo alio modo confertur juſtitia juxta eorum principia?

Scio quidem, quod aliquo ſaltem modo reſpondeant, & fingant ſine ullo Sacræ Scripturæ textu, ſolum Deum infundere parvulis aliquem actum talis fidei in Chriſtum. Sed plane hoc videtur prorſus gratis dictum, nec experimur facti adulti, quod unquam tanquam parvuli in Baptiſmo ſimilem habuerimus actum fidei. Quinimo ſi hic actus fidei ineſſet parvulis in Baptiſmo; non ita in manibus, pedibuſque, dum affunditur aqua, reluctarentur, prout tamen ſæpiſſime videmus contingere. Accedit, quod juxta Adverſarios Art. VI. nulla ibi ſit vera fides, ubi nulla ſunt opera bona tanquam ſigna fidei, & fructus gratiæ; ſed in parvulis nulla ſunt bona opera: ergo neque fides illa actualis a Lutheranis requiſita.

32 Et quæſo, Lutherane, dum te oppugnat aliquis Anabaptiſta, qui vult, parvulos non debere baptizari, atque baptizatos debere tanquam adultos iterum rebaptizari, ex eo fundamento, quod in Scriptura requiratur aliqua fides ad Baptiſmum, juxta illud *Marci cap. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit &c.* a parvulis autem tanquam incapacibus rationis fides actualis elici nequeat; quomodo huic Anabaptiſtæ Scriptura, ad quam ſemper appellas, clare poteris probare, etiam parvulos credere actualiter per aliquem actum fidei a Deo ipſis communicatum?

Nos Catholici, qui præter Verbum Dei ſcriptum etiam admittimus traditum, & agnoſcimus ſupremum in fidei controverſiis ac dubiis dicendis Judicem, prætereaque inſuper ex notis Eccleſiæ oſtendimus, noſtram eſſe veram a Chriſto ſupra petram fundatam Eccleſiam, facile convenimus dicendo cum Eccleſia, hunc textum, *Qui crediderit & baptizatus fuerit &c.* loqui non de parvulis, ſed adultis, apud quos prævie ante Baptiſmum (uti ponitur in ipſo ſacro textu,) gratis admittitur, requiri actum fidei, qui una cum gratia Divina actuali de congruo diſponat ad Baptiſmum & Juſtificationem, non autem ſit, quæ primum etiam in parvulis excitetur per ipſum Baptiſmum.

ARTICULUS X.

De Cæna Domini.

33 DE *Cæna Domini docent, quod corpus & ſanguis Domini vere adſint, & diſtribuantur veſcentibus in Cæna Domini, improbant ſecus docentes*. Ita illi in formalibus.

Quis ex iſta doctrina valde palliata non crederet, Confeſſioni Auguſtanæ addictos quoad hunc Articulum circa Euchariſtiam ex toto Catholicos, præſertim, cum præcedenter ponant NB. *adeſſe corpus & ſanguinem Chriſti*, ac ſubſequenter primum *diſtributionem ac ſumptionem*; Aſt longe aliter ſe res habet; negant enim contra Catholicos adeſſe Corpus & Sanguinem Chriſti ante ipſam actualem ſumptionem: hincque apud Catholicos improbant expoſitionem Venerabilis Sacramenti, atque Proceſſiones cum Eodem, taliter inſtructi ab ipſo Luthero, qui ad initium in Epiſtola ad Argentinenſes omnino inclinabat abſolute negare realem præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus Panis & Vini: poſtea tamen perſuaſus a Martino Bucero, pariter Apoſtata, Patria Argentinenſi, admiſit, non quidem extra, ſed in ipſo uſu actuali. Contra hos

34 Reſpondetur, Corpus & Sanguis Chriſti non ſolum ſub ipſa actuali ſumptione, ſed etiam jam antea poſt completa prolata verba conſecratoria adſunt. Ita declarat Concilium Trident. *ſeſſ. 13 can. 4* tanquam de fide. Probatur veritas Reſponſionis 1. ex

Digitized by Google

conſecratione panis. *Matth.* 26 *v.* 26 & 27 ubi Chriſtus in Cœna illa ultima Apoſtolis porrigens panem, ait: *Accipite & comedite: Hoc eſt corpus meum* NB. non dixit, *hoc erit* in ipſa manducatione, ſed *hoc eſt* Corpus meum, adeoque ne cogamus vel verba Sacræ Scripturæ, in ſenſum valde improprium contra ipſos Lutheranos, volentes in ſimilibus omnia ibidem clara, detorquere, vel omnino admittere, Chriſtum dixiſſe falſum, debebimus concedere, quod illico (nimirum poſt completam conſecrationem) iam adfuerit Panis, ſeu Cibus hic Angelicus, *Corpus Chriſti*. Profecto dum Evangelicus ille Paterfamilias *Luc. c.* 14. *v.* 16. & 18. fecit Cœnam magnam, figurativam huius Cœnæ maximæ, & invitavit multos, ut ad eam venirent, utique præſumebantur ſibi ante ipſam manducationem exiſtere: hoc enim in quolibet tali convivio præſupponitur.

Probatur 2. de conſecratione Calicis; dum enim ibidem invitavit omnes Apoſtolos, ut biberent; pro maiori ad bibendum incitamento adiunxit per particulam *enim* cauſam motivam, dicens *Matth. cap.* 26. *v.* 28. *Hic eſt NB. enim ſanguinis meus*, ergo ſicut cauſa effectum, & incitamentum ad aliquam actionem præcedit ipſam actionem, ita ſanguis Chriſti præceſſit bibitionem, ſeu potationem. Sane ſi in nuptiis illis *Joan. c.* 2. deſcriptis, & in Cana Galileæ celebratis, ſponſus (qui teſte Auguſtino *tract.* 9. *in Joann.* ad initium, figuravit Chriſtum) voluiſſet Hoſpites incitare ad bibendum dicendo: bibite ex his ſex hidriis; *hoc enim vinum bonum*, omnes ſupponerent vi huius propoſitionis iam adeſſe tale, quando ſponſus hæc verba complete pronuntiavit; non autem primum poſtea illud fieri, puta per converſionem &c. *Hoc ſimiliter panis*: loquitur optime ad propoſitum antiquiſſimus Eccleſiæ Doctor S. Gregorius Niſſenus Orat. Catech. *cap.* 37. *ſicut dicit Apoſtolus, ſanctificatur per Verbum Dei, & Orationem, non NB. per cibum & potum procedit ad corpus Verbi, ſed a Verbo, quemadmodum dictum eſt tranſmutatur, nempe, hoc eſt Corpus meum*.

35. Dices: Chriſtus illa verba: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus* primum protulit ſub actuali ſumptione Apoſtolorum: ergo primum pro tunc, cum Apoſtoli manducaverunt panem, & biberent Vinum, adfuit Corpus & Sanguis Chriſti, & conſequenter Euchariſtiæ Sacramentum conficitur primum ſub actuali uſu, uti Baptiſmus ſub actuali abſolutione &c. Antecedens probatur. Juxta ordinem deſcriptum in ſacro textu *Matth. c.* 26. Chriſtus primo *accepit* panem *benedixit*, ac *dedit* diſcipulis ſuis; poſtea legitur ſubjunxiſſe verba conſecrationis, *Hoc eſt corpus meum* (idem dic de Calice Domini) ergo ſignum eſt, quod etiam Apoſtoli eo perfecto hanc incœperint aliquo modo manducare, & ex calice bibere antequam Chriſtus illa verba omnino protulit.

36 Reſpond. neg. anteced. Imo id ipſum quoque non pauci Lutherani cum Gerardo Profeſſore Jenenſi, uno ex Principalioribus & doctoribus ſectariis, ſimiliter ſegant exiſtimantes præallegata conſecrationis verba fuiſſe prolata, non poſt, ſed ante manducationem &c. Quoad probationem antecedentis, tranſmiſſo etiam quoad actiones ſuperius deſcriptæ omnes (de quo tamen vide Controverſiſtas noſtros hic) ante verba conſecratoria contigerint, & quidem eo ordine, quo ponuntur in ſacro textu; vi hujus tamen necdum ſequitur, quod ſub ipſa prolatione horum verborum Apoſtoli actualiter incœperint manducare, & bibere de porrectis. Sic dato etiam præcedentibus exemplis, quod Paterfamilias diſcumbentibus panes diſtribuiſſet dicendo: *hic eſt panis optimus*, vel ſponſus in Cratere Hoſpitibus vinum porrexiſſet excitando, ut bibant, & addendo *hoc eſt vinum bonum*; exinde tamen non infertur, quod ſtatim ſub actuali porrectione, vel verborum prolatione illico incœperint manducare & bibere. Quoad Baptiſmum, ſeu alia Sacramenta negatur paritas: etenim, uti Catholici Theologi in ſuis libris paſſim probant, alia Sacramenta conſiſtunt in *fieri*, ſanctiſſimum vero ſacramentum Euchariſtiæ in *facto eſſe* tanquam aliquid permanens: nam in hoc Sacramento quoque Chriſtus nobiſcum eſt Catholico Romanis *omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi*. *Matth. cap.* 28. *v.* 20. Atque exinde iuxta SS. PP. antiquæ quoque Eccleſiæ abſoluto cultu latriæ recte hic Chriſtus adoratur non ſolum ſub ipſa, ſed etiam ante manducationem; quod tamen fieri nequiret, niſi præcederet manducationem caro, & ſanguis Chriſti. Audiamus brevitatis gratia ex pluribus unicum S. Auguſtinum in Pſalmum 98. ſic loquentem: *Nemo illam carnem manducat, niſi NB. prius adoraverit. Non ſolum non peccamus adorando, ſed peccamus non adorando.*

ARTICULUS XI.

De Confeſſione.

37. DE *Confeſſione docent, quod abſolutio privata in Eccleſiis retinenda ſit quamquam in Confeſſione non ſit neceſſaria omnium delictorum enumeratio: eſt enim impoſſibilis juxta Pſalmum: Delicta quis intelligit?* Ita Lutherani. E contra Catholici non ſolum abſolutionem, verum etiam integram (ſuppoſito, quod ſtatus morbi, aliæque circumſtantiæ admittant) confeſſionem omnium peccatorum gravium poſt Baptiſmum commiſſorum, & nunquam adhuc detectorum neceſſariam aſſerunt quoad ſpeciem & numerum, qualiter eadem poſt diligens examen occurrunt memoriæ. Dixi notanter *primo qualiter poſt diligens examen &c.* ubi nota, quod diligentia Examinis debeat menſurari juxta eam diligentiam, quam homines in aliis *reſpective* gravibus negotiis ſolent adhibere, attendendo ſimul ad circumſtantias temporis, perſonarum &c. non autem requiritur, ut nos nimium (ſicuti ſolent multi ſcrupuloſi vix non ad inſaniam uſque aliquoties facere) torqueamus, & defatigemus: nam Chriſti *jugum ſuave eſt, onus ejus leve* &c. de quo plura Moraliſtæ. Dixi notanter *ſecundo occurrunt memoriæ*: nam alia, quæ poſt diligens examen ſuperius explicatum non occurrunt, ſeu incidunt, utique nec tenemur in confeſſione exponere, nihilominus etiam illa, non quidem *directe*, ſed *indirecte*, ſeu taliter remittuntur, ut, ſi poſtmodum nobis incidunt, & alias Confeſſionem deponimus, eadem clavibus ſubjicere ſimus obligati. Et hæc obligatio ſub illis moderationibus plane non eſt impoſſibilis: non enim ſomniarunt Doctores Catholici adſtringere Pœnitentem ad confeſſionem omnium gravium peccatorum in caſu impoſſibilitatis. Quinimo poſitive contrarium innuunt, dum Theologi Catholici docent expreſſe, quod omnium gravium peccatorum confeſſio materialiter integra (uti vocant) non ſit neceſſaria, quando eadem ob ſtatum morbi, vel alias circumſtantias redditur *moraliter impoſſibilis*, e. g. ſi quis ſubito deſtituatur ſenſibus, ubi ſufficit confeſſio Generalis doloroſa vel ore, vel ſaltem ſigno aliquo ſenſibili expreſſa, quam confeſſionem adhuc formaliter integram appellant. Perpende benignitatem Catholicorum. Inſuper ad confeſſionem peccatorum venialium, aut imperfectionum Pœnitentem Catholici non obligant, quamvis Pœnitens eadem ſe commiſiſſe intelligat & confiteri poſſet. Idem a fortiori dicendum quoad motus primo primos appetitus tam concupiſcibilis, quam iraſcibilis, deliberationem intellectus prævenientes, in quibus juxta dicta, & dicenda ne quidem ratio peccati invenitur. His prænotatis

38 Probatur Catholica Veritas ex ipſis Verbis Æternæ Veritatis *Joann. c.* 10 *v.* 23 ubi poſt Reſurrectionem ſuam Chriſtus per hæc verba, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, dedit Apoſtolis poteſtatem *remittendi*, & *retinendi* peccata prout in Domino videbuntur: ſed hæc poteſtas eſſet inefficax, niſi ex parte Pœnitentis foret viciſſim obligatio confitendi omnia gravia peccata: quomodo enim Confeſſarius tanquam Chriſti Miniſter aliqua peccata retinere, aut etiam prudentes diſcernere poſſet, utrum hæc vel illa peccata retinenda, vel remittenda, abſolutio danda vel deneganda, ſi Pœnitens non haberet obligationem eadem in Confeſſionali manifeſtandi? *Sacerdos pro officio ſuo cum peccatorum audierit NB. varietates, ſcit, qui ſit ligandus, quive abſolvendus*, inquit ea Eccleſia Antiqua Sanctus Hieronymus ad *c.* 16 *Matth.* ergo. *Itaque adſtantem coram te Sacerdotem Angelum DEI exiſtima &c. aperi ei penetralium tuorum abditiſſima latibula, conſcientiarum verecundarum pectora revela propagula. Non te pudeat coram uno dicere, quod te non puduit forſitan coram multis, & cum multis facere.* Ita Pœnitentem alloquitur S. Auguſtinus *de Viſitat. Infirm. cap.* 5 Plures alios SS. PP. de antiqua Eccleſia apud Bellarminum, alioſque Controverſiſtas paſſim reperiendos prætereo.

39 Dices: Neque Chriſtus, neque Apoſtoli audie-

sunt

Digitized by Google

runt Pœnitentes diſtincte quoad ſpeciem & numerum confitentes peccata ſua: ergo ſignum eſt, quod non ſit obligatio (præſertim ex præcepto Divino) eadem aperiendi Sacerdoti ſingulatim quoad ſpeciem & numerum.

Reſpondeo ex P. Pichler in ſua Theologia Polemica hic *fol.* apud me 626 quoad ipſum Chriſtum, hoc remedium actualiter primum poſt ſuam Reſurrectionem inſtituentem, non eſſe inferendam paritatem, ſi is tanquam ſupremus Dominus uſus fuerit abſoluta ſua poteſtate, qui peccata non ſolum ſine abſolutione, ſed etiam ſine Baptiſmo dimittere potuit; qualis tamen poteſtas illimitata non legitur data aliis, ſed potius reſtricta ad formam Judicii; debent autem Judici alia delicta aperiri non in genere duntaxat, ſed etiam in ſpecie: quoad ipſos Apoſtolos prorſus incredibile eſt, quod hi Judicialem hanc poteſtatem ſibi a Chriſto *Matth. cap.* 16. *v.* 19. adhuc in vita ſua promiſſam, & poſt mortem *Joan. c.* 20. *v.* 22. actualiter collatam, nunquam exercuerint. Quinimo de S. Paulo expreſſe in actibus Apoſtolorum *cap.* 19. *v.* 18. habetur: *Quod venerint multi NB. credentium confitentes & annuntiantes* (Syriaca editio habet *numerantes*) *actus ſuos*. Legatur Bellarminus *lib.* 3. *de Pœnitent. a cap.* 2. *& ſeqq.* ubi permulta adducit loca S. Script. Conciliorum, & SS. Patrum, Pœnitentiæ, & Confeſſionis neceſſitatem clare oſtendentium, eamque eodem modo, & ritu, uti nunc eſt, in uſu ſemper fuiſſe comprobantium. Pariter annotetur ex P. Pichler *loc. cit.* in hac ipſa materia infidelitas Lutheri, circa citatum textum D. Pauli, qui, ne ſuæ doctrinæ, integram confeſſionem omnium peccatorum mortalium rejicienti, obſtare videatur, pro ly *actus ſuos* poſuit *miracula ſua*, quaſi nimirum credentes Paulo tantummodo ſua annuntiaſſent miracula. Nec defendat Magiſtrum diſcipulus Lomerus dicendo, Lutherum in hoc fuiſſe ſecutum S. Chriſoſtomum *homil.* 41. *in Acta*: falſiſſimum enim eſt, quod ibidem, uti legenti conſtat, S. Chryſoſtomus ly *annuntiantes actus ſuos* accipiat *pro miraculis*; quin potius ait, *annuntiantes actus ſuos* ibidem eſſe, ac *offenſas ſuas*. Quare etiam *homil.* 42. *in Matth.* quemlibet Pœnitentem his alloquitur verbis: *Peccata tua NB. per ſingulas ſpecies recole*. Hoc equidem juxta dicenda § VII. Art. IV. verum eſt, quod S. Chriſoſtomus improbet enumerationem ſpecificam peccatorum in Confeſſionibus publicis: nullatenus vero in Confeſſione privata, ſeu auriculari; in qua Sacerdos ſtrictiſſime obligatur ad ſilentium, ſeu ſigillum.

ARTICULUS XII.

De Pœnitentia.

40 *DE hac docent* 1. *quod poſt Baptiſmum lapſis poſſit remiſſio peccatorum contingere quocumque tempore, dum convertuntur, & quod Eccleſia talibus redeuntibus ad Pœnitentiam debeat abſolutionem impertiri. Et in hoc puncto damnant partim Anabaptiſtas, negantes ſemel juſtificatum poſſe iterum amittere Spiritum Sanctum: partim Novatianos nolentes poſt Baptiſmum iterum lapſos & ad Pœnitentiam redeuntes, abſolvere.*

Docent 2. *quod Pœnitentia iſta proprie duabus conſtet partibus, nimirum contritione, ſeu terroribus conſcientiæ, agnito peccato, incuſſis* (in his enim conſtituunt rationem contritionis) *ac fide illa, quæ ex Evangelio, ſeu abſolutione concipitur, & mediante qua creditur propter Chriſtum remitti nobis peccata, ſicque hac fide apprehenditur juſtitia Chriſti, ſeu gratia juſtificativa.*

Docent 3. *Ex hac pœnitentia ſequi bona opera, quæ dicuntur fructus Pœnitentiæ.*

Docent 4. *Non tamen per dicta bona opera, ſeu ſatisfactiones noſtras nos promereri gratiam*. Ita Lutherani.

41. Econtra Catholici quoad primum quidem punctum juxta bonam interpretationem acceptum, conveniunt, admittentes ultro peccatorem relapſum; & ad Pœnitentiam redeuntem debere abſolvi, dummodo cæteroquin conſtet, quod debite ſit diſpoſitus. In reliquis punctis ex toto ſunt contrarii doctrinæ Confeſſionis Auguſtanæ.

42. Ut hæc amplius capiantur, Antitheſes ad invicem Catholicos inter & Sectarios appono. *In primis* Catholici firmiter tenent, Pœnitentiam eſſe verum Sacramentum: Acatholici vero ſubinde id affirmant, ſubinde negant, uti videre eſt apud Pichler hic de numero Sacramentorum. De facto tamen, teſte Eodem, communiter ſaltem, tantum duo admittunt Sacramenta, *Baptiſmum nempe & Euchariſtiam*, & conſequenter Pœnitentiam a ratione Sacramenti excludunt.

Secundo, Catholici credunt indubitate, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ neceſſario requiri tria: nimirum *dolorem cum propoſito*; aliquam vel materialiter, vel in certis circumſtantiis ſaltem formaliter integram *confeſſionem* & *abſolutionem*: *ſatisfactionem* autem actualem eſſe quidem partem integralem, vi cujus in Virtute Sacramenti, & meritorum Chriſti delentur pœnæ temporales, ſæpius poſt reatum culpæ remiſſum adhuc reſtantes; valere tamen adhuc Sacramentum quoad ſua eſſentialia, ſi hæc ſatisfactio equidem habeatur in voto; in re autem ipſa non perſolvatur, puta ob mortem ſubitaneam &c. &c.

E contra Sectarii putant, Pœnitentiam duabus tantum conſtare partibus, nimirum *contritione & fide*. Abſolutionem quidem etiam admittunt, negant tamen per eamdem peccata proprie remitti, ſed potius denuntiari remiſſa per fidem in Chriſtum in corde Pœnitentium excitatam, qua mediante apprehenditur gratia juſtificativa. Confeſſionem concedunt: aſt omnium peccatorum enarrationem impoſſibilem adſtruunt. Obtineri autem remiſſionem peccatorum per ſatisfactiones noſtras, abſolute rejiciunt.

Tertio quoad dolorem ad Pœnitentiam requiſitum, equidem etiam Catholici eundem communiter vocant contritionem, & longe aliter explicant, quam Lutherani Confeſſioni Auguſtanæ addicti. Nam priores dicunt contritionem ſupernaturalem in genere eſſe *dolorem animi, ac deteſtationem peccati commiſſi ex motivo aliquo honeſto per fidem cognito &c.* Quam deinde contritionem, vel pro varietate motivi, ſive juxta nonnullos, pro varietate majoris vel minoris intenſionis, dividunt in contritionem perfectam, & imperfectam, tenentes, ad Sacramentum Pœnitentiæ tantummodo deſiderari contritionem imperfectam. E contra poſteriores, nimirum Lutherani, in Confeſſione Auguſtana ajunt, quod contritio illa nihil aliud ſit, quam *terrores & pavores conſcientiæ incuſſi a lege, agnito peccato, & ira Dei*: nam (pergunt ulterius) per ipſam legem innoteſcit nobis peccatum, & ira Dei deſuper denuntiatur, ex qua conſideratione terrores conſcientiis incutiuntur, quæ exinde conteri dicuntur. Ita in his punctis Sectarii, contra quos (dum eoſdem quoad obligationem confitendi peccata jam ſuperius refutavimus) etiam circa tria reſidua puncta, nempe circa explicatam contritionem, abſolutionem & ſatisfactionem, Catholicam veritatem per tres Reſponſiones probamus. Itaque

43. Reſpondetur I. Superius a Lutheranis explicati, & conſcientiis incuſſi terrores formaliter & eſſentialiter non conſtituunt contritionem, ſeu dolorem requiſitum ad Pœnitentiam. Ratio eſt: quia tremores illi non raro poſſunt reperiri etiam in impœnitentibus: nam etiam *dæmones credunt & contremiſcunt*. Jac. 2. Sic etiam reus homicidii poteſt timere futuras pœnas, & iram Judicis, quin conteratur de crimine: Imo poteſt adhuc gaudere, quod trucidaverit e. g. ſuum Adverſarium: ergo in his tremoribus non conſiſtit eſſentia contritionis illius, quæ eſt pars Pœnitentiæ. Unde nec Sancti PP. antiquiores eſſentiam contritionis, ſeu doloris ad Pœnitentiam requiſiti definierunt per iſtos terrores. Oſtendant itaque nobis Adverſarii clare ex Sacra Scriptura (ex qua ſuas probationes deſumi gloriantur) quo loco hæc definitio contritionis legatur.

44. Id ſummopere deplorandum (uti etiam ſæpius mecum ingemui) quod, dum Paſtores Sectariorum ex una parte contritionem ad Pœnitentiam eſſentialiter requiſitam mirabiliter explicant, ex altera vero fidem ſuam juſtificativam, una cum libertate conſcientiæ nimium quantum continuo in libris & pulpitis extollunt, de Contritione perfecta, ex motivo Charitatis procedenti altum teneant ſilentium, vel ſaltem pro captu non ſatis declarent, facile contenti, dummodo errantes oviculæ ſuæ ſciant contra Catholicos explicare fidem ſuam juſtificativam, & in actum exercitum deducere. Inſignis hæc eſt deceptio diaboli, qui pauperculis maxime ſimplicioribus ignorantia forſan invincibili circa veram fidem laborantibus, aliis tamen peccatis contra Decalogum irretitis, exinde ſubtrahit unicum, quod adhuc ſupereſſet ipſis ſalvationis remedium, nempe Charitatem & contritionem perfectam. Vide hic ſæpius allegatum Patrem Pichler, cujus

Theo-

Digitized by Google

Theologiam Polemicam utiliſſime leges, maxime ſi inter Acatholicos permixtim vivas; ubi pariter novas evaſiones & diſtinctiones recentiorum Theologorum Acatholicorum præcluſas invenies.

45. Reſpondetur II. Abſolutio eſt Pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ, atque per Sacerdotem vi abſolutionis vere remittuntur Pœnitentibus peccata, & non præciſe denunciantur eſſe remiſſa per excitatam in Pœnitentibus fidem, quam Acatholici juſtificativam appellant. Ita Catholici omnes, quinimo ex Eorum Doctoribus, præſertim Scotiſtis, non deſunt, qui, cum hoc Sacramentum ſe habeat per modum judicii, totam ejuſdem eſſentiam conſtituunt in abſolutione, ita tamen, ut dolor, ac confeſſio requirantur, tanquam conditiones, ſine quibus non haberetur eſſentia, eo ferme modo, quo aiunt unionem inter materiam & formam non eſſe partem eſſentialem hominis, ſed præciſe conditionem ſine qua non. Quidquid tamen de hoc ſit in præſenti.

46. Probatur Veritas Catholica contra Hæreticos quoad I. partem taliter. Ex jam dictis *artic. præc.* confeſſio modo ſuperius explicato eſt pars eſſentialis Pœnitentiæ (vel, ſi mavis dicere, conditio eſſentialiter requiſita ad Sacramentum Pœnitentiæ) ergo multo magis abſolutio erit pars eſſentialis, cum confeſſio ſit ordinata ad abſolutionem impetrandam, atque inſuper conformiter textui S. Joannis *c. 20. Quorum remiſeritis &c.* Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum per modum Judicii; Judicium autem eſſentialiter completur per ſententiam Judicis. Ut autem adhuc in hoc puncto clarius (obſcuritatem enim, quantum poſſum, abominor) ad invicem intelligamur, notatum velim ab Adverſariis, quod pro ſemper Catholici defendant, Pœnitentiam eſſe verum Sacramentum juxta dicenda Articulo ſequenti, & ad id, qua tale, ut in ſua conſtituatur eſſentia, requirunt abſolutionem. Cæteroquin in ſuis Principiis gratis fatentur etiam extra actuale hoc Sacramentum poſſe aliquoties graves peccatores Fideles ſalvari per actum Charitatis, vel Contritionis perfectæ, in quibus tamen ſemper ſaltem implicite, confeſſio & abſolutio, ſeu Sacramentum Pœnitentiæ includitur *in voto*.

47. Probatur nunc ſecunda Pars hujus Catholicæ Veritatis, quod nimirum per hanc abſolutionem *vere remittantur peccata*: etenim Chriſtus Joann. 20. abſolute pronuntiavit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: ergo per Sacerdotem in abſolutione non ſolum *denuntiantur* remiſſa peccata per fidem, prout putant Acatholici, ſed vere *remittuntur*, non quidem Auctoritate ſuprema & independenti (hoc enim ſoli DEO competit) ſed delegata & dependenti: debemus enim Sacram Scripturam accipere in ſenſu proprio, quando ſine implicantia & contradictione poſſumus, maxime in principiis Acatholicorum, qui dogmata ſua conantur (utinam conatui correſponderet effectus) vel maxime demonſtrare ex Scriptura. Et plane, ſi *remittere peccata* ſeu *abſolvere a peccato* idem eſt, ac *denuntiare, peccata eſſe remiſſa per fidem*, poterit quoque Laicus, ac fœmina abſolvere, nam & hæc excitando peccatorem ut credat in Chriſtum, & confidat in merita Ejuſdem poterit dicere: Si *hanc fidem habeas, denuntio tibi remiſſa peccata*. Immo quis magis hanc denuntiationem remiſſionis peccatorum propter fidem in Chriſtum facere poterit, quam peccator ſibimetipſi, qui melius, quam exteriores, ſentiet, qualem in corde ſuo habeat fidem, & fiduciam in Chriſtum; ſicque peccator ſiſtendo in principiis Adverſariorum poſſet contra communem praxin, & ſenſum antiquæ Eccleſiæ ſe ipſum abſolvere.

48. Reſpondetur III. Per bona opera ac ſatiſfactiones noſtras in meritis Chriſti & Divina gratia fundatas, obtinemus in Sacramento Pœnitentiæ condonationem peccatorum quoad pœnas temporales, ſæpius poſt reatum culpæ remiſſum adhuc reſtantes, & alias vel in hac vel in altera vita ſolvendas. Hæc Reſponſio duas in ſe continet partes: nimirum 1. quod culpa remiſſa ſæpius reſtet aliqua adhuc pœna temporalis. 2. Quod remiſſionem talis pœnæ poſſimus obtinere per bona opera & ſatiſfactiones noſtras. Prima pars patet exemplo S. Scripturæ: ſic enim Rex David 2. *Reg. cap.* 12. *v.* 13. & 14. poſtquam perfecte corde contritus culpam ſuam de duplici graviſſimo peccato, *Homicidii & adulterio*, per verbum *peccavi* confeſſus fuit, obtinuit remiſſionem culpæ Pœnitenti Regi per Nathan Prophetam annuntiatam his verbis: *Dominus tranſtulit peccatum tuum*; quo non obſtante punitus eſt adhuc temporaliter, nimirum morte filii ſui unice dilecti. Secunda pars oſtenditur ex facto Codice, & SS. PP. qui ſimilibus *ſatiſfactionibus*, ſeu (uti communiter vocantur) *Pœnitentiis* remiſſionem adſcribunt. *Si pœnitentiam egerit gens illa a malo ſuo*, inquit DEUS Jerem. c. 18. *agam & Ego Pœnitentiam ſuper malo, quod cogitavi, ut facerem ei &c*: Et S. Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium c. 71. loquens de Oratione Dominica *Oratio delet & illa* (ſupple peccata) *a quibus vita fidelium ſcelerate geſta, ſed NB. pœnitendo in melius mutata, diſceditur. Quare Dominus orandus eſt: Dominus noſtra ſatiſfactione placandus eſt*. Concludit optime S. Cyprianus *Serm. de Lapſis*.

49. Nec dicas: Satiſfactio, ac merita Chriſti tanquam infiniti valoris ſunt ſufficientiſſima ad remittenda peccata noſtra tam quoad culpam, quam quoad pœnam, ergo ſunt injurii Chriſto, & ejus gloriam diminuunt, qui aliquam inſuper remiſſionem pœnæ temporalis tribuunt meritis & ſatiſfactionibus noſtris. Reſpond. Diſting. ant. Merita & ſatiſfactio Chriſti ſunt ſufficientiſſima ad remiſſionem &c. in actu primo, conc. in actu ſecundo, nego. Etenim etſi ex ſe ipſis ſint talia, attamen Chriſtus in actu ſecundo noluit Homini iſta illimitato modo applicare, ſed potius voluit, ut pariter ad merendum merita ſua, & ad ſatiſfaciendum ſatiſfactiones ſuas jungat. *Qui ſic DEO ſatiſfecerit, non jam ſolum DEI veniam NB. merebitur, ſed coronam*, ait in formalibus antiquiſſimus S. Pater Cyprianus *ſerm. de lapſis*. Nec exinde diminuitur gloria Chriſti; cum ipſa hæc merita, & ſatiſfactiones noſtræ valorem ſuum habeant ex ſatiſfactionibus & meritis Chriſti, intuitu quorum confertur nobis Divina gratia, opera noſtra dignificans. Sic etiam in ipſis principiis Adverſariorum, quamvis merita & ſatiſfactiones Chriſti in ſe ipſis ſint infiniti valoris, noluit tamen Chriſtus ea nobis applicare in actu ſecundo niſi dependenter a Sacramentis, & (uti ipſi inquiunt) a fide in Chriſtum; qua apprehendimus juſtitiam.

ARTICULUS XIII.

De Uſu Sacramentorum.

50. EXplicant in primis, *ac deſcribant Sacramenta in genere, quod ſint ſigna & Teſtimonia voluntatis DEI, erga nos ad excitandam & confirmandam fidem in his, qui utuntur, propoſita*. 2. *Dicunt, Sacramentis ſuperius deſcriptis eſſe atendam ita ut fides accedat, quæ credit promiſſionibus*. 3. *Damnant illos* (puta Catholicos) *qui docent, quod Sacramenta ex opere operato juſtificent*. Ita Lutherani. Ubi nota quod in Confeſſione ſua Auguſtana a numero determinato Sacramentorum in ſpecie adhuc abſtraxerint, etſi de facto communiter tantum duo admittant, nimirum *Baptiſmum & Euchariſtiam*.

51. Cæterum ex hac ipſa deſcriptione Sacramenti ut ſic innuere volunt, tria principaliter in ipſorum principiis requiri ad rationem Sacramenti. Ut id, tanquam *ſignum* habeat externum aliquod materiale, quod vocant Elementum. 2. ut Elementum, ſeu ſignum illud habeat expreſſum mandatum Divinum, ſeu ſit *Inſtitutum*, a DEO 3. Ut habeat annexam *promiſſionem gratiæ*: taliter nimirum, ut per ſignum a DEO inſtitutum excitetur in nobis *fides in Chriſtum*, qua, quaſi aliqua manu, apprehendimus juſtitiam Chriſti; nobis exinde taliter imputatam, ut per eam dicamur juſti; deinde grati & peccata noſtra tegantur, ſeu non amplius imputentur.

Ex quo facile deducitur, Acatholicos non admittere gratiam, per Sacramenta nobis collatam, eſſe aliquod poſitivum ſupernaturale, qualiter Catholici intrinſecam aliquam qualitatem ſupernaturalem (quam habitum vocant) defendunt, per Sacramenta ſaltem moraliter cauſatam in anima juſti; ubi econtra Lutherani eam gratiam Sacramentalem tantummodo extrinſecam aſſerunt, quatenus nimirum præciſe mediante fide elicita ipſa Juſtitia, ſeu ſanctitas Chriſti nobis imputantur; quin aliqua poſitiva qualitas ſupernaturalis animæ infundatur.

52. Econtra Catholici longe aliter definiunt, & vi ipſius definitionis alias ad Sacramentum requirunt conditiones, quam Acatholici: deſcribunt nimirum taliter ex Catechiſmo Romano, quod ſit *inviſibilis gratiæ viſibile ſignum ad noſtram juſtificationem inſtitutum*. Vel ex Scoto, 4. *ſent. diſt.* 1. *quæſt.* 2. quod ſit, *ſignum ſenſibile gratiam DEI, vel effectum ejus gratuitum ex inſtitu-*

ſtitutione Divina ſignificans ordinatum ad ſalutem hominis Viatoris. Singulas particulas hujus deſcriptionis fuſius declaratas vide apud Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Theol. Moral. diſſ.* 5. *q.* 5. *Secundo* ex hac ipſa definitione inferunt, Sacramenta dici talia, non quatenus fidem actualem in Chriſtum excitant, ſed quatenus cauſant inſtrumentaliter gratiam primam aut ſecundam, & quidem tanquam aliquam qualitatem ſupernaturalem animæ infuſam. *Tertio* Sacramenta cauſare illam gratiam ex opere operato, id eſt, immediate vi ipſius Sacramenti per merita Chriſti ad hanc cauſalitatem elevati, non autem intuitu meritorum alicujus operantis. *Quarto* talia Sacramenta ſtatuunt ſeptem, puta *Baptiſmum*, *Confirmationem*, *Pœnitentiam*, *Euchariſtiam*, *Extremam Unctionem*, *Ordinem*, *& Matrimonium*. His prænotatis.

53. Reſpondetur I. Male deſcribitur Sacramentum ut tale ex eo, quia excitat vel confirmat in nobis fidem in Chriſtum, qua apprehenditur gratia juſtificativa. Ratio eſt *prima*, quia etiam aliqua concio, Liber ſpiritualis, vel devota Imago poteſt excitare fidem in Chriſtum, præcipue vero ipſum Evangelium JESU Chriſti: nam *Evangelium virtus DEI eſt in ſalutem omni credenti*. Ad Rom. 1. ℣. 16. & tamen etiam juxta ipſos ſimilia non ſunt vera Sacramenta: ergo hæc definitio non convenit omni & ſoli, conſequenter eſt mala.

Ratio eſt *ſecunda*, quia fides potius præſupponitur in adultis, ante ſuſceptionem Sacramenti; ergo non cauſatur, ſeu excitatur primum per Sacramentum; alias enim eſſet effectus ſimul prior, & ſimul poſterior ſua cauſa. Antec. probatur in Baptiſmo, quem etiam Acatholici tanquam verum Sacramentum agnoſcunt: ubi tamen fides præſupponitur ipſi in Scriptura: ſic enim legitur Marci cap. 16. *Qui NB. crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Matth. cap. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Actor. cap. 8. ℣. 12. *Cum credidiſſent Philippo Evangelizanti de Regno DEI, in nomine JESU Chriſti baptizabantur*. Et ibidem ℣. 37. ac ſeqq. noluit Philippus baptizare Eunuchum Reginæ Candacis, niſi *credat ex toto corde*.

Ratio eſt *tertia*, quia apud Lutheranos etiam Infantibus, & perpetuo amentibus recte confertur Sacramentum Baptiſmi, & tamen iidem Baptiſmus nequit excitare fidem actualem; cum ſint incapaces rationis, ſicque etiam incapaces eliciendi actum fidei, conformiter jam dictis Art. IX. licet ceteroquin nullum ponant obicem huic Sacramento: ergo ad rationem eſſentialem Sacramenti neceſſarium non eſt, ut excitetur actualis fides in Chriſtum. Quod ſi varias extortas contra hæc ſolidiſſima fundamenta Catholica adducant evaſiones, & diſtinctiones, petuntur ab ipſis textus Sacræ Scripturæ, ex quibus clare hæ eruantur: quoniam ſi ad ſalutem neceſſaria juxta eoſdem eruuntur ex S. Scriptura præ omnibus id fieri debebit quoad Baptiſmum, per quem in Eccleſiam ingredimur.

54. Reſpondetur II. Sacramentum optime deſcribitur a Catholicis per hoc, quod ſit cauſativum gratiæ ſanctificantis ex opere operato. Ratio eſt: quia Scriptura tribuit Sacramentis ipſiſmet effectum gratiæ, atque peccatorum remiſſionem: ſic enim legitur de Baptiſmo. Act. 2. ℣. 38. *Baptizetur unuſquiſque veſtrum NB. in remiſſionem peccatorum*, de Euchariſtia autem Joan. cap. 6. ℣. 50. & 52. *ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*. Item *panis, quem ego dabo, caro mea eſt NB. pro mundi vita &c.* Plures tales textus videri poſſunt apud Controverſiſtas. Unde non video, quomodo ex hoc capite (uti nec ex aliis) Lutherus potuerit improbare Eccleſiam, & ſumere anſam apoſtatandi.

55. Reſpondetur III. Gratia illa ſacramentalis cauſata per Sacramenta, tanquam per inſtrumenta, eſt vera aliqua qualitas poſitiva, ſupernaturalis, animæque inexiſtens, per quam homo fit vel formaliter juſtus, amicus & filius adoptivus DEI, vel ſaltem ut talis jam inventus, in his prædicatis confirmatur & creſcit.

Probatur 1. Ex illis textibus Sacræ Scripturæ, quibus gratia ſuperius explicata comparatur indumento, juxta illud ad Epheſ. cap. 4. *induite novum hominem*; vel ſpecialiter *veſti nuptiali* Matth. cap. 22. vel *ſtolæ primæ* Luc. cap. 15. quæ omnia utique non ſunt quid pure extrinſecum, ſed ens poſitivum adhærens corpori: ergo pariter gratia erit ens aliquod poſitivum, tanquam accidens inhærens animæ.

Probatur 2. Quia Chriſtus eſt juſtus & ſanctus per juſtitiam & ſanctitatem non præciſe imputativam, ſed poſitive ibi inexiſtentem: ergo etiam nos per Sacramenta, meritis Chriſti elevata, erimus taliter juſti & ſancti: *Etenim omnis, qui ſpem habet in eo* (id eſt Chriſto) *ſanctificat ſe, NB. ſicut & ille ſanctus eſt*, 1. Joan. cap. 3. ℣. 3.

Nec dicas, per Baptiſmum & Pœnitentiam tantummodo tegi peccatum originale, & actualia juxta illud Pſalmi 31. *Beati &c. quorum tecta ſunt peccata*: adeoque non ſequi aliquod ens poſitivum, quo in Sacramentis formaliter conſtituamur juſti, ſed ſufficere, ut in tantum dicamus, e. g. per Baptiſmum & Pœnitentiam juſtificaſti, in quantum per umbraculum meritorum Chriſti, ſeu per ipſam Ejus Juſtitiam, mediantibus Sacramentis fide apprehenſam, noſtra peccata obteguntur quaſi veſte purpurea, ſicque nobis non amplius imputantur. Nam contra hanc evaſionem eſt, quod a Sacra Scriptura peccata dicantur tolli. *Joan. cap.* 1. atque deleri, *Iſai. cap.* 43. Item nos exinde ablui & mundari, 1. *Cor.* 6. atqui iſta omnia non eſſent vera, ſi peccata tegerentur: nam tege leproſum toga, qua velis, pretioſa, lava ſordidam veſtem, qua potes, induſtria: ſi lepra adhuc in iſto homine, vel ſordes in veſte remanent, homo hic erit a parte rei adhuc leproſus, & veſtis adhuc ſordida, quantumcunque tegantur; nec in ſimili caſu vere loqui cenſeretur, qui diceret, lepram ab illo homine eſſe ſublatam, maculas deletas, & veſtem mundatam. Cur igitur non pariformiter loquamur circa remiſſionem peccatorum? præſertim cum juxta Acatholicos verba Scripturæ, quantum fieri poteſt, accipi debeant in ſenſu proprio, niſi evidenter conſtet contrarium, & quidem ex ipſa Scriptura. Oſtendant ergo Adverſarii doctrinæ noſtræ circa Sacramentalem gratiam evidenter contrarium. Textus ab ipſis allegatus truncate profertur, ita enim habet: *Beati, quorum NB. remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata*. Cur *remitti peccata* nolunt recipere in ſenſu proprio, & cur præciſe *tegi peccata*? Audiamus ſuper hunc textum non Lutherum, ſed magnum Eccleſiæ Lumen S. Auguſtinum, qui eumdem explicat aſſumendo paritatem circa vulnera animæ, & circa vulnera corporis: vulnera enim corporis dupliciter tegi poſſunt, nimirum vel ab ipſo vulnerato, vel a Medico, ſeu Chirurgo. Vulneratus tegit ea pallio abſcondendo, non tollendo: Chirurgus emplaſtro ea tegit, & ſimul tollit. Idem contingit apud Peccatorem quoad vulnera animæ ſuæ; tegi hæc poſſunt vel ab ipſo peccatore, vel a Chriſto: peccator tegit, quando abſcondit vel diſſimulat; Chriſtus Medicus animarum tegit emplaſtro gratiæ divinæ, & ſimul per hoc emplaſtrum vulnera tollit. Videatur in hunc textum fuſius præſertim num. 21. Le Blanc.

56. Reſpondetur IV. Sacramenta cauſantia gratiam, modo ſuperius explicato, ſunt numero ſeptem, nimirum *Baptiſmus*, *Confirmatio*, *Euchariſtia*, *Pœnitentia*, *Ordo*, *extrema Unctio*, & *Matrimonium*. Ita *una*, *ſancta*, *Catholica*, *& Apoſtolica*, ſicque juxta dicenda notis veræ Eccleſiæ (quæ nec in materia fidei propter certam Chriſti aſſiſtentiam fallere poteſt, nec falli) prædita Eccleſia Romana, cui etiam Eccleſia Græca ſchiſmatica, (quamvis alias ex diuturno odio, ubi vel apparentes minimæ apparent rationes, contradicat) in hoc puncto conſentit, non obſtante, quod Lutherani Ejuſdem Patriarcham Hieremiam diverſis artibus & blanditiis in ſuas voluerint trahere partes, uti apud Controverſiſtas celebriores paſſim invenies, qui pariter ſanctorum Patrum antiquiſſimæ & primæ Eccleſiæ ſententias varias modo in favorem hujus, modo alterius ex iſto numero ſeptennario Sacramentorum adducunt. *Multa non inveniuntur in litteris Apoſtolorum, nec in Conciliis Poſteriorum, & tamen quia per univerſam cuſtodiuntur Eccleſiam, non niſi ab ipſis tradita, & commendata creduntur*. Inquit S. Auguſt. lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſt. cap. 7.

57. Nec dicas I. In Sacra Scriptura de iſto numero ſeptennario nihil inveniri, & conſequenter eumdem numerum male a Catholicis, & gratis adſtrui. Reſpondetur enim I. ad hoc argumentum mere negativum, neque ex una parte inveniri in Sacra Scriptura contrarium, & cæteroquin ex altera parte pro veritate hac ſtare conſenſum univerſalia, atque ex notis ſuperius allegatis veræ Eccleſiæ una cum Sanctis Patribus etiam antiquiſſimis. Reſpondetur II. Neque in Sacra Scriptura reperiri numerum præciſe binarium Sacramentorum, uti moderni Lutherani ſolent adſtruere;

Digitized by Google

ſtruere, nimirum ſolummodo *Baptiſmum* & *Euchariſtiam*. Sicque hæc objectio fortius contra ipſosmet pugnat Adverſarios, qui omnia ſua dogmata volunt ex Scriptura probare. Cur enim excludunt a ratione Sacramenti *Pœnitentiam*, cum tamen illic quoque reperiatur *ſignum externum*, puta confeſſio doloroſa, & abſolutio? inſuper (uti ipſimet ad rationem Sacramenti expoſcunt) ibidem reperiatur *inſtituta*, ſeu uti vocant, *mandatum* Divinum, *& adpromiſſio gratiæ juſtificativæ*, Joan. cap. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Item cap. 3. *Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*. Rurſum Lucæ cap. 13. v. 3. *Niſi Pœnitentiam habueritis*. Cur igitur (inquam) a ratione Sacramenti *Pœnitentiam* excludunt? ſcio quidem, quod *reponant* apud P. Pichler hic, ſe ideo excludere, quia ſignum illud ſenſibile in Pœnitentia tantummodo ſenſu *auditus*, non autem ſenſu *viſus* eſt perceptibile. Riſum teneatis amici: ſi tamen in puncto jam ardua æternam ſalutem concernente ridendum, & non potius cæcitas iſta deploranda eſt. Rogo, oſtendatur Catholicis (citra tamen petitionem principii) ea clara aliqua Sacræ Scripturæ textu, quod ad rationem Sacramenti NB. *ut ſic*, ſeu *in genere* neceſſario requiratur, ut ſit ſignum *viſu* (excludendo ſenſum *auditus*) perceptibile. Reſpondetur III. Catholicos non eſſe adeo ſteriles, quin junctis ſimul dictis num. 56. pro ſeptenario numero Sacramentorum inveniant quoque textus Sacræ Scripturæ. *De Pœnitentia* patet ex proxime dictis. *De Confirmatione* Corinthios ſuos *in fide jam ſtantes* alloquitur Apoſtolus 2. Corinth. cap. 1. v. 21. *Confirmat* (ſupple Deus) *nos vobiſcum in Chriſto, & qui NB. unxit nos Deus, qui & ſignavit nos*. De cæteris tribus Sacramentis (nimirum *extrema Unctione*, *Ordine*, & *Matrimonio*) invenies paſſim textus ſacræ paginæ apud Theologos & Controverſiſtas, ad quos brevitatis gratia lectorem remitto notanter ad P. Pichler *Parte poſteriori Theologiæ Polemicæ Controverſ.* 3. *art.* 2. & Henno *Tractatu de Sacramentis diſput.* 2. *quæſt.* 3.

58. Nec dices II. Sanctos Patres antiquæ Eccleſiæ, nominatim S. Auguſtinum Epiſtola 118. ad Januarium ſtare potius contra nos, adſtruentes duo tantum Sacramenta, *Baptiſmum* nimirum & *Euchariſtiam*, cui ſententiæ pariter favet Eccleſia Græca in Confeſſione ſuæ fidei, quam Patriarcha Conſtantinopolitanus Cyrillus Liparus Anno 1633. imprimi curavit, ubi hæc leguntur formalia: *Credimus Evangelica Sacramenta eſſe ea, quæ Dominus inſtituit in Evangelio, & ipſa eſſe NB. duo, nempe Baptiſmum & Euchariſtiam, ampliorem numerum Sacramentorum non habemus*.

Reſpondetur enim in primis quoad ſanctos Patres, eoſdem in ceteris textibus non quidem omnia ſeptem Sacramenta recenſere in ſimul; facere tamen mentionem ſucceſſive, id eſt, de quibuſdam in uno, de aliis in altero loco. Paucis: in ſimilibus textibus, ſi qui contra nos ab Adverſariis adducuntur, loquebantur, Sancti Patres *præciſive*, non *excluſive*, prout nimirum requirebat eorum propoſitum, vel materia, quam tractabant, eo ferme modo, quo explicavimus Articulo IV. textus Sacræ Scripturæ, qui ad juſtificationem noſtram ſubinde ſolam fidem requirere videbantur. Sic in ſpecie, ac nominatim S. Auguſtinus, qui Epiſtola 118. ad Januarium meminit tantummodo duorum Sacramentorum, Epiſtola ſtatim ſequenti ſeu 119 facit mentionem de tribus. Libro autem 5. de Baptiſ. contra Donatiſt. cap. commemorat quatuor, *Baptiſmum* nempe, *Unctionem*, *Euchariſtiam* & *Ordinem*. Sacramentum Chriſmatis, ſeu Confirmationis contra Petilianum adducit apud Pichler hic ſequentibus formalibus: *NB. Sacramentum Chriſmatis in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut ipſe Baptiſmus*. Sacramentum Pœnitentiæ apud Franciſcum Henno *Tract. de Pœnit.* allegat. lib. de adult. conjug. cap. 28. his verbis: *Quæ autem Baptiſmatis, eadem Reconciliationis eſt cauſa, ſi forte pœnitentem finienda vita periculum præoccupans eſt*. Subſumitur, ſed Baptiſmus juxta Divum Auguſtinum per modum Sacramenti cauſat remiſſionem peccatorum: ergo etiam remedium reconciliativum, nimirum Pœnitentia, cum juxta D. Auguſtinum eadem reconciliationis, ac Baptiſmatis ſit cauſa. De Matrimonio ait lib. de fide & operibus cap. 7. *in Eccleſia NN. nuptiarum non ſolum vinculum, ſed etiam Sacramentum commendatur*.

Quantum ad Eccleſiam Græcam quod ea ſeptem credat Sacramenta, clariſſime patet ex Reſponſione Hieremiæ Patriarchæ ad litteras Acatholicorum, videnda in Examine Polemico P. Pichler Art. VI. Verum quidem eſt, quod Cyrillus Liparus in ſua confeſſione duo tantummodo admiſerit Sacramenta: ſciendum tamen, quod ille declinaverit ad partes Hæreticorum, & propterea a ſuo ſucceſſore Anno 1683. fuerit Anathematizatus his verbis: *Cyrillo dogmatizanti, & credenti, non eſſe NB. ſeptem ſacramenta Eccleſiæ &c. ſed mentienti non eſſe tradita a Chriſto in Evangelio, niſi ſolum Baptiſmum & Euchariſtiam, &c.* Videatur Franciſcus Henno Tract. de Sacrament. *Diſputat.* 2. *Quæſt.* 3.

ARTICULUS XIV.

De Ordine Eccleſiaſtico.

59. DE *Ordine Eccleſiaſtico docent, quod nemo debeat in Eccleſia publice docere, aut Sacramenta adminiſtrare, niſi rite vocatus*. Ita Lutherani, & abſque hæſitatione conſentiunt Catholici, repetentes tamen ſuam interrogationem ex ipſis, jam ſemel Articulo V. factam, a quonam eorum Paſtores & Præcones ſint rite vocati ad publice docendum, ad danda Sacramenta, & Abſolutionem Pœnitentibus adminiſtrandam? Certe deſtituti ſupremo in terris Chriſti Vicario, etiam ſuperiores eorum Paſtores, ſeu Superintendentes, recurrere finaliter debent juxta jam dicta Art. V. ad Poteſtatem Laicam, cum tamen nemo dat, quod nec formaliter, nec eminenter in ſe habet. Recordor in præſenti curioſæ cujuſdam hiſtoriolæ, quam Principem inter quempiam Acatholicum, & ejus ſuperintendentem contigiſſe. Vir quidam magnæ fidei, & Auctoritatis mihi narravit: Interrogavit nempe Princeps ſub familiari quodam diſcurſu ſuum ſupremum Superintendentem, a quo poteſtatem haberet ipſum abſolvendi a ſuis peccatis? Reſpondente illo, *a ſua Sereniſſima Celſitudine ipſamet*. Tandem repoſuit Princeps: *Si ita ſe res habet, potero quoque eandem poteſtatem uni ex infimis meis ſtabulariis committere*, quod Principi videbatur abſurdum, & extra ſuam ſphæram: hincque ad Catholicam ſeſe contulit Religionem, ubi præſidet Chriſti Vicarius, & ſucceſſor D. Petri, cui (& non Regi) *tradidit DEUS claves Regni Cœlorum, ut quæcumque ſolveris ſuper terram, ſoluta ſint & in Cœlis*. Matt: cap. 16. v. 19. *Qui tenet Sedem Romæ &c. Ipſe primus eſt, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes NB. Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum &c.* inquit Concil. Generale Nicænum, etiam ab Adverſariis admiſſum, Can. 39. uti citat Pichler in ſua Theolog. Polem. *cap.* 4. *art.* 5. §. 4. *n.* 23.

ARTICULUS XV.

De Ritibus Eccleſiæ.

60. DOcent 1. *Quod Ritus Eccleſiaſtici illi, qui ſine peccato ſervari poſſunt, & proſunt, ad tranquillitatem & bonum ordinem in Eccleſia, ſint ſervandi, cujuſmodi ritus ſunt certæ feriæ, feſta, & ſimilia*. 2. Addunt, *eſſe tamen admonendos homines, ne conſcientiæ onerentur, tanquam talis cultus ſit ad ſalutem neceſſarius*. 3. Ajunt, *dicere, traditiones humanas inſtitutas eſſe ad placandum DEUM, ad promerendam gratiam, & ad ſatisfaciendum pro peccatis, adverſari Evangelio & Doctrinæ fidei*. 4. Ex hoc ipſo inferunt, *Vota, traditiones de cibis & diebus inſtitutas, ad promerendam gratiam & ſatisfaciendum pro peccatis inutiles eſſe & contra Evangelium*. Ita Lutherani.

61. E contra Catholici firmiter tenent in primis ſimiles Ritus Eccleſiaſticos (puta quoad certa feſta vel jejunia &c.) non ſolum obſervari laudabiliter, verum etiam obligare in conſcientia, ita, ut voluntarius ſimilium tranſgreſſor, ſi fiat ſine ſufficiente cauſa in materia gravi, peccet mortaliter, neque æternam conſequatur ſalutem, niſi perfecte contritus aut confeſſus &c. 2. Defendunt, ſimilia opera moraliter bona, eſſe quoque meritoria, vel de congruo, vel de condigno, atque ſatisfactoria pro peccatis, ſeu rectius loquendo pro pœnis ex peccato adhuc reſiduis, uti notatur apud Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſſ.* 2. *poſt num.* 48. *Addit.* I. *& II.* Semper tamen (quod Acatholici bene notent, ut nos bene intelligant) concurrente aliqua gratia Divina, per merita, ſatisfactiones, & paſſionem Domini Noſtri JESU Chriſti nobis comparata, ſimilia contingunt, ita, ut finaliter omnia redeant ad mare rubrum Paſſionis Domini Noſtri JESU Chriſti, omni-

umque

Digitized by Google

utrque Ejuſdem meritorum; atque ſatisfactionum, a quo tanquam fonte exierunt. 3. Ex hac ipſa doctrina conſequenter aſſerunt, Vota, jejunia, etiam præſcribendo certum genus &c. aliaque bona opera eſſe plurimum conducentia in ordine ad remiſſionem peccatorum, vitam æternam, augmentum gratiæ & gloriæ.

62. Porro probationes harum aſſertionum Catholicæ veritatis a potiori jam præceſſerunt Art. 4. Ar. 6. & Ar. 12. quibus oſtendimus non ſolam fidem, ſed & charitatem, aliaque bona opera prodeſſe mediate, vel immediate ad juſtificationem, ad promerendam gratiam, & ſatisfaciendum modo ſuperius indicato pro peccatis: de quibus pariter fuſius agitur in Theologia ſpeculativa Tractatu de Gratia, & apud Reiffenſtuel in Theologia morali *Tract. I. Diſt. 2. q. 6.* Quoad Vota Religioſorum, & quoad præceptum, atque modum noſtrum jejunandi recurret mentio §. ſequenti. Hincque in præſenti nil reſtat, niſi ut oſtendatur Eccleſiam habuiſſe poteſtatem, & potuiſſe juſte ſubditos ſuos ad Ritus Eccleſiaſticos tales obligare, ſicque eorum conſcientias onerare, quod hic & nunc ſuccincte taliter probatur. Eccleſia poteſt obligare in conſcientia, & præcipere res & Ritus honeſtos: ſed Jejunium & obſervantia certorum feſtorum ſunt utique res & Ritus honeſti, uti de ſe patet, & ipſimet Sectarii certis temporibus practicant: ergo. Major probatur ex eo; quia DEUS Ipſemet NB. *ſub interminatione damnationis* injungit ſubditis *ad Romanos cap.* 13. *v.* 2. ut obediant Poteſtati (ſi Civili, utique magis Eccleſiaſticæ) quod haud dubie non faceret tanquam infinite ſanctus, juſtus, & miſericors, ſi inhoneſta ab illis præciperentur, aut ipſi ſubditi obedire non tenerentur. Qualiter enim eſſem damnandus propter tranſgreſſionem illius præciſe, ad quod ſervandum non ſum obligatus? formalia loc. cit. ſunt ſequentia: *Qui reſiſtit Poteſtati, DEI ordinationi reſiſtit, Qui autem reſiſtunt, NB. ipſi ſibi damnationem acquirunt.*

ARTICULUS XVI.

De Rebus Civilibus.

63. IN compendio de his docent 1. *Quod Ordinationes legitimæ Civiles ſint bona opera Dei.* 2. *Quod liceat Chriſtianis gerere Magiſtratus, exercere Judicia, conſtituere ſupplicia &c.* 3. *Quod neceſſario debeant Chriſtiani obedire Magiſtratibus ſuis & Legibus.* 4. *Quod liceat tenere proprium.* 5. *Pariter ducere Uxorem ſeu nubere.* Ita Lutherani, neque quoad omnia hæc puncta contrarii ſunt Catholici, dummodo ſub licentia nuptiarum Religioſos, Vota ſolemnia emittentes, vel Clericos in Sacris conſtitutos non ſubintelligant, de quibus §. ſequenti.

ARTICULUS XVII.

De Judicio DEI.

64. ADmittunt, *Quod Chriſtus appareat in conſummatione mundi ad judicandum, & mortuos omnes reſuſcitet, piis & electis vitam æternam daturus; impios autem homines, & Diabolos condemnaturus, ut ſine fine crucientur. Damnant exinde Anabaptiſtas, qui ſentiunt, hominibus damnatis, & Diabolis finem pœnarum futurum eſſe &c.* Ita Lutherani, idemque fatentur Catholici.

ARTICULUS XVIII.

De libero Arbitrio.

65. DOcent 1. *Quod humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam Civilem juſtitiam & diligendas res rationi ſubjectas.* 2. *Quoad bona naturalia, ſeu quæ de bono naturæ oriuntur, qualia ſunt* (prout exemplificant in formalibus) *velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, velle uxorem ducere, pecora nutrire, artem addiſcere &c.* 3. *Pariter libertatem admittunt in malis, qualia ſunt, velle Idolum colere, velle homicidium &c.* 4. *Quoad juſtificationem autem ſeu juſtitiam ſpiritualem negant, quod voluntas habeat vim ſine ſpiritu ſancto efficiendæ juſtitiæ Dei, ſeu juſtitiæ ſpiritualis; quia animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei, ſed hæc fit in cordibus, cum per Verbum ſpiritus concipitur.* Ita Confeſſioni Auguſtanæ addicti, qui, etſi diſtinguendo inter opera diverſa reſpectu libertatis non tam obſcure loquantur, uti eorum Magiſter Lutherus, atque Calvinus, quorum prior vi propoſitionis inter damnatas a Leone X. *ordine* 36. generaliter libertatem indifferentiæ a voluntate creata ſuſtuliſſe videbatur, dum ait: *liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo*; poſterior vero illud omnino *ſimulacrum* intitulabat. Nihilominus tamen etiam ex parte Auguſtanæ Confeſſionis optaretur adhuc major claritas. Quod enim ad remiſſionem peccatorum, & ad quodcumque opus vitæ æternæ ſive de congruo, ſive de condigno meritorium requiratur Spiritus S. gratia, etiam Catholici admittunt; quæſtio tamen adhuc remanet, utrum gratia Divina taliter influat, ut voluntas creata ad ſuam converſionem ne quidem tanquam per gratiam Divinam elevata, ac excitata poſſit partialiter concurrere. Pro cujus majori claritate

66. Sciendum, qualiter Principaliores ex modernis Sectariis ſoleant circa præſentem materiam diſcurrere. Fatentur itaque 1. quod homo etiam infidelis, vel fidelis quidem, ſed gravis adhuc peccator, habeat *libertatem indifferentiæ* in naturalibus, politicis, imo etiam in moraliter ac ſpiritualiter bonis externis; negant tamen id quoad opera ſpiritualiter bona interna, ſeu quatenus conducentia ad vitam æternam, uti juxta ipſos ſunt *recte credere*, *Deum diligere* &c. &c. de quibus ultimis tenent 1. quod per peccatum originale, vel quodcumque mortale perſonale homo ſpiritualiter ita moriatur, ut ſe habeat adinſtar demortui Lazari, qui intra quatriduum mortis nullas amplius habuit vires, uſque dum ſolus Chriſtus, abſque cooperatione Lazari, eumdem reſuſcitavit a mortuis: ita pariter (ajunt hi) apud talem peccatorem, ſpiritualiter mortuum prorſus nullæ amplius reſtant vires in ordine ad ſuam converſionem, ita, ut ad eamdem voluntas noſtra neque ut excitata, & colluſtrata Divino lumine ſupernaturali cooperari queat, uſque dum a Chriſto ſolo, mediante gratia imputativa, per fidem apprehenſa, vivificetur ſpiritualiter. Atque hos peccatores vivificatos vocant *renatos*, ſi mundentur a peccato originali, econtra vero *renovatos*, ſi purificentur a mortali perſonali poſt Baptiſmum commiſſo. Ubi

67. Ulterius in ſuis principiis notandum volunt, quod poſt talem Regenerationem, ſeu renovationem homo converſus novis a DEO donetur viribus, atque exinde conſequatur aliam arbitrii libertatem, ita, ut voluntas in eo ſtatu non amplius ſit otioſa, ſicuti prius ante converſionem, ſed per iſtas vires de novo acquiſitas poſtea cooperetur Spiritui Sancto, ſicque concurrat tanquam inſtrumentum liberum ad bonum ſpirituale etiam internum, puta ad continuationem rectæ fidei, dilectionis &c. Ita illi.

68. Econtra Catholici fundati (prout Controverſiſtæ agendo de principiis generalibus Theologiæ Polemicæ efficaciter probant) in Verbo Dei ſcripto & tradito, nec non in auctoritate ſupremi in terris Chriſti Vicarii, ac Conciliis generalibus de libero arbitrio taliter ſentiunt. 1. Supponunt, quod in ſtatu innocentiæ, ubi homo adhuc erat præditus juſtitia originali, habuerit is vires eliciendi actus moraliter ac ſpiritualiter bonos, etiam internos, puta rectæ fidei, &c. 2. Fatentur, quod per peccatum originale vires iſtæ ob appetitum iraſcibilem, & concupiſcibilem plurimum rationi refractarios fuerint valde debilitatæ; negant tamen, ac pernegant, eaſdem omnino una cum libero arbitrio in ordine ad actus ſpiritualiter bonos internos fuiſſe extinctas. 3. Ajunt, Gratiam Divinam actualem excitantem æque ac concomitantem ſuccollare liberum arbitrium, & vires imbecilles, inſtar luminis ſimul illuſtrando intellectum, & inflammando voluntatem, quo mediante homo adultus necdum baptizatus cum libertate indifferentiæ credere, & Deum (utor verbis Concilii Trid. *Seſſ. 6. de juſtificat. c. 6.*) diligere incipiat: Item baptizatus in gravia peccata relapſus de his ſalubriter conteratur, ita nimirum, ut etiam liberum arbitrium una cum gratia, per merita Chriſti nobis comparata, vere influat in ſimiles actus internos ſpiritualiter bonos, ſicque etiam in ipſam converſionem, & quidem cum vera libertate a neceſſitate, ſeu indifferentiæ. Pro qua

69. Advertendum univerſim, quod in voluntate alia libertas dicatur *a coactione*, & alia *a neceſſitate*. *Libertas a coactione* adeſſe cenſetur, quando potentia in agendo

agendo non patitur vim ac neceſſitatem a principio aliquo extrinſeco. Taliter juxta communem exemplificationem Deus ſe ipſum, & Beati Deum amare dicuntur cum libertate a coactione; etſi enim potentia volitiva in his exemplis neceſſario determinetur ad amorem, ita ut Deus non poſſit non amare ſe ipſum, nec Beati non amare bonum infinitum, intuitive per Viſionem Beatificam cognitum; ad hunc tamen actum amoris volitiva potentia non cogitur ab aliquo principio extrinſeco. *Libertas a neceſſitate* tunc intervenire dicitur, quando potentia nec ab extrinſeco, nec etiam ab intrinſeco principio neceſſitatur, ita nimirum, ut eadem, etiam poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poſſit adhuc agere vel non agere: E. G. amare Deum, vel non amare &c. Hæc libertas vocatur etiam *libertas indifferentiæ*: item a multis Acatholicis *Libertas Rectitudinis*. H. N.

70. Reſpondetur, homo poſt peccatum ſive originale, ſive perſonale, etſi necdum renatus, vel renovatus, habet liberum arbitrium, ſeu libertatem a *neceſſitate* in ſpiritualiter bonis etiam internis, & in ordine ad converſionem ſuam: puta quoad tectum actum fidei, vel dilectionis Dei & proximi &c. una cum gratia Divina illuminante ac inflammante eliciendum. Hæc veritas Catholica probatur *primo*: Juxta Sacram Scripturam homo poteſt eligere vel non eligere *vitam*, & *bonum*, prout ſibi placuerit: ergo etiam homo nondum renatus, vel renovatus habet liberum arbitrium in ordine ad vitam ſpiritualem, & ad actus ſpiritualiter bonos: nam habere poteſtatem ſibi quidpiam eligendi juxta ſuum beneplacitum, ex communi hominum perſuaſione, etiam in politicis & naturalibus, indicat liberum in ordine ad hoc arbitrium, ſeu libertatem indifferentiæ. Ant. prob. ex c. 15. Eccleſiaſtici v. 18. *Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.*

Confirmatur 1. Homo nondum renatus vel renovatus habet liberum arbitrium, ac libertatem indifferentiæ quoad actus internos ſpiritualiter malos, quales ſunt (utor formalibus Confeſſionis Auguſtanæ hic) *velle Idolum colere, velle homicidium &c.* Quomodo enim alias miſericordiſſimus Deus poſſet talem æterna pœna caſtigare, ſi non foret in poteſtate illius hos actus malos omittere? ergo etiam habebit liberum arbitrium quoad actus internos ſpiritualiter bonos, cum Sacra Scriptura loc. cit. pariformiter quoad hoc loquatur de malo ac bono, vita ac morte.

Confirmatur 2. Homo peccator habet liberum arbitrium ad eliciendos actus fidei, & internæ dilectionis DEI, qui actus etiam juxta adverſarios ſunt ſpiritualiter ac ſupernaturaliter boni: ergo datur liberum arbitrium ſeu libertas indifferentiæ cum prævia cognitione ad actus internos ſpiritualiter bonos. Ant. probatur. Homo peccator, ſi hos actus non eliciat, in æternum damnabitur: nam *qui non crediderit, condemnabitur*. Marc. ultim. & *qui non diligit, manet in morte*. 1. Joan. cap. 3 ergo ſignum eſt, quod ſit in ejus libera poteſtate hos actus eliciendi: duriſſimum enim videtur aliquem punire, & quidem pœna æterna propter omiſſionem actus illius, quem eliciendi nullam habet poteſtatem. Profecto manibus, pedibuſque ligatus non afficitur gravi aliqua pœna etiam ſolummodo temporali ex eo, *quod non incedat*, idque propterea principaliter, quia in his circumſtantiis non eſt in ejus poteſtate *incedere*. Poterit contigiſſe, quod homo hic etiam ex culpa præcedenti juſte vincula ſuſtineat; aſt vinculatum propterea de novo gravibus afficere pœnis, eo quod non incedat, videtur exuere omnem clementiam. Vide de hoc ulterius n. 75.

71. Dices cum Auguſtana Confeſſione: Juxta S. Paulum Apoſtolum 1. Cor. *cap.* 2. *verſ.* 14. *Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus*: ergo peccator (qui *comparatus eſt jumentis, & ſimilis factus eſt illis* Pſalm. 48 *verſ.* 13) non habet vires ſufficientes in ordine ad actus ſpiritualiter bonos internos. Reſpond. negando conſequentiam; quod enim homo animalis, ſeu (ut alii loquuntur apud Cornelium à Lapide hic) homo ſenſualitatibus & concupiſcentiis deditus, non ſentiat actualiter ea, quæ ſunt ſpiritus, ex eo haud provenit, quaſi vero Divina gratia adjutus non haberet potentiam & vires ſufficientes, ſed potius, quia renuit ordinarie Divinæ gratiæ cooperari. Pulſat Chriſtus ad oſtium, & talis ſenſualis non aperit: geſtit clariſſimum Divinæ gratiæ lumen denſiſſimas penetrare tenebras, aſt concupiſcentiis immerſus ſponte valvas occludit. Talis homo animalis non percipiens ea, quæ ſunt ſpiritus, & a S. Juda Apoſtolo in ſua Epiſtola ad vivum deſcriptus erat Confeſſioniſtarum Magiſter Lutherus, qui præcepta, ſaltem aliqua, Decalogi, præſertim illud *non concupiſces*, ſervatu impoſſibile credidit, Jejunia Eccleſiaſtica ſuſtulit, Sacerdotibus & Monachis contra ſua vota expreſſa uxores conceſſit, ac ipſemet peſſimo præivit exemplo ſacrilegum cum quadam Moniali contrahens Matrimonium. En hominem animalem, ex cujus Apoſtaſia tanta mala, diſſidia in Romano Imperio diffidentia ſtatuum inter ſe, Bella cruenta &c. &c. fuere exorta.

72 Dices 2 Juxta eundem Apoſtolum 2. ad Corinthios cap. 3 ℣. 5 *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex DEO eſt*: ergo a fortiori neque ſufficientes ſumus operari ex nobis ſpirituale bonum: *nam velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*, inquit iterum Apoſtolus ad Roman. c. 7. Reſpondeo explicando textum primum: non ſumus ſufficientes aliquid cogitare ex nobis (ſupple ſpiritualiter bonum) abſque gratia Divina corroborante noſtras vires imbecilles, conced. abſolute loquendo; nego Ant. & pariformiter quoad *operari* diſtinguo conſequens. Etiam multi infirmi ob ſuam debilitatem dicuntur inſufficientes ad ambulandum, non, quod nullas habeant prorſus vires ſed quia vires ſunt valde adhuc imbecilles, ita ut indigeant aliquo ſuſtentante & adjuvante. Alter textus ad Romanos c. 7. ubi Paulus videtur adſcribere ſibi *velle, perficere*, ne quidem loquitur de ſpiritualiter bonis, ſed potius ibidem Paulus diſcurſum movet de motibus concupiſcentiæ primo-primis, rationem prævenientibus, ſicque in principiis Catholicorum, juxta dicta & dicenda, rationem formalis peccati non habentibus, quos equidem mediante gratia Divina poteſt velle, ſeu optare abeſſe, ut autem actu ſemper maneant, fatetur penes ipſum non ſtare: DEUS etenim eoſdem ſæpe permittit apud homines quoque juſtos pro majori humiliatione. Sic conqueſtus eſt Paulus 2 *Cor. cap.* 12. *v.* 8. de ſtimulo carnis; Reſponſum tamen ℣. 9. tulit a DEO, quod ſufficiat ſibi gratia ſua, qua nimirum efficaciter adjuvante, omnem conſenſum deliberatum, ac voluntariam delectationem excludat. Cæteroquin DEUS non ſolum *perficere* ſed etiam *velle* in nobis operatur (mediante nimirum ſua gratia coadjuvante) uti clariſſime atteſtatur Paulus ad Philipp. *cap.* 2 *verſ.* 13

73. Dices III. Homo peccator comparatur, in SS. Scriptura, & PP. *mortuo*, nam *ſtipendia peccati mors*, ad Rom. *cap.* 6 *verſ.* 23 item aſſimilatur *ſervo* ad Rom. 6 *verſ.* 20 ſed mortuus nullas prorſus habet vires in ordine ad vitam & actus vitales atque ſervus nullam libertatem reſpectu ſui Domini: ergo neque peccator. Reſp. hoc argumentum probare nimium, quod nempe peccator neque haberet amplius liberum arbitrium in ordine ad actus naturales, & politicos, ac ſpiritualiter bonos externos; ſicuti mortuus nullas prorſus habet vires in ordine ad vitam, actuſque vitales, & ſervus deperdit libertatem reſpectu Domini etiam quoad bona naturalia, qualia ab adverſariis adducuntur, *uxorem ducere, domum fabricare &c.* Item argumentum hoc pariter probaret contra ipſoſmet Adverſarios, quod neque juſtus a peccato jam liberatus haberet libertatem indifferentiæ in ordine ad actus internos ſpiritualiter bonos, etenim ſicuti D. Paulus loc. cit. peccatorem vocat *ſervum peccati* ita liberatum a peccato *verſ.* 18 appellat *ſervum Juſtitiæ*: ergo ſi debemus adæquatam inſtituere paritatem inter ſervum temporalem, & inter hos, utrobique non erit libertas indifferentiæ ad actus internos ſpiritualiter bonos. Itaque inter mortuum & ſervum ex una, & inter peccatorem ex altera parte non eſt adæquata paritas in omnibus, ſed tantum in aliquibus, puta, quod ſicuti mortuus vitam perdit, ita peccator gravis gratiam habitualem ſanctificantem, quæ hominem vivificat: Item, ſicuti ſervus obedit Domino, ita peccator obediat concupiſcentiis, & liberatus a peccato obediat juſtitiæ in ſanctificationem. Hoc modo ſacer Textus *verſ.* 16, & *verſ.* 22. ſeipſum explicat, dummodo legatur in fonte.

ARTICULUS XIX.

De cauſa peccati.

74. *De hac docent, quod, tametſi Deus creat & conſervat naturam, tamen cauſa peccati eſt voluntas malo-*

malorum, videlicet Diaboli, & impiorum, quæ, non adjuvante Deo, avertit ſe a Deo, ſicut Chriſtus ait *Joan. c. 8. cum loquitur mendacium, ex ſe ipſo loquitur*; Ita Lutherani, & libentiſſime conſentiunt Catholici, quod DEUS non influat ullatenus ad eſſe formale peccati, ſed ſola creatura ſit cauſa ejuſdem: nam quoniam ex una parte *mandata Dei gravia non ſunt*. 1. *Joan. 5. v. 3.* idque præſertim verum, ſi Divina ſimul cooperatur gratia, quæ nulli hominum denegatur: ex altera vero parte in principiis Catholicorum quilibet homo rationis capax habeat liberrimum arbitrium ad obſervanda dicta mandata, conſequenter recte ſoli homini malitia adſcribitur, ſi contra ſanctiſſimam voluntatem Divinam hæc mandata tranſgreditur.

75. Econtra vero in principiis Adverſariorum ea una parte ſaltem aliqua mandata Dei (in ſpecie illud in Decalogo *non concupiſces*) ſunt ſervatu impoſſibilia; ex altera vero, non obſtante hac impoſſibilitate, homo peccator talia mandata tranſgrediens committit formale grave peccatum, pœnæ æternæ damnationis ſubjectum, quamvis non libertatem indifferentiæ evitandi illud, ac ſervandi mandatum. Videriut modo Adverſarii, qualiter ſtantibus his principiis defendere adhuc poſſunt, quod nullatenus Deus, ſed ſolus homo ſit Auctor peccati. Numquid talis homo nondum *renatus*, vel necdum *renovatus* culpam potius in Deum conjiceret clamando: *Domine Deus, tu optime noſcens, inſufficientiam meam, hoc non obſtante mihi aliquando præceptum ſervatu impoſſibile impoſuiſti, nec vires novas tales dediſti, ut ſervare poſſem: ergo potius tu es cauſa tranſgreſſionis talis præcepti, quam ego: tu enim potuiſſes non præcipere, ego vero hoc præceptum ſemel a te poſitum non potui obſervare*. Revera ſi Rex aliquis malefactori, ob certum delictum in vincula conjecto (pone etiam, quod ſtimulis conſcientiæ agitatus talis Malefactor ipſemet ſuum delictum coram Judice manifeſtaverit, ac ſponte vincula ſubierit) Si Rex; inquam, huic malefactori manibus, pedibuſque ligato de novo mandaret, ut illico ſuum thronum accederet, alias novam graviſſimam ſubiturus pœnam, talis Rex, niſi prius vincula ſolvi juberet, cenſeretur immiſericordiſſimus, nec malefactori (utpote in his circumſtantiis impotenti) ullatenus adſcriberetur culpa, ſeu tanquam peccaminoſa tranſgreſſio hujus mandati de acceſſu ad Thronum Regium, ſed potius Regi ipſimet impoſſibilitas mandati.

76. Non credis forſan Catholice, quod ſimilia quæ de impoſſibilitate ſervandi nonnulla præcepta, ac de libertate poſt Adæ peccatum per concupiſcentiam quaſi vincula dicuntur, teneant atque defendant Lutherani? Audi Magiſtros eorum Gerandum, & Lomer, apud Pichler Part. II. Theologiæ Polemicæ Controv. I. Art. I. III. & IV. ubi I. admittunt definitionem S. Auguſtini peccati ut ſic, *quod ſit dictum, factum vel concupitum contra legem Dei*. Cujus explicationem Catholicam, tu Lector benevole, vide apud Reiffenſtuel *Tract. 3. Theol. Moral. d. 1. q. 2.* II. jam ipſi dividunt peccatum ut ſic in Mortale & Veniale, aſt longe in alio ſenſu quam Catholici. Nos enim Catholici veniale dicimus, quod vel ex parvitate materiæ (puta ablatio unius oboli apud divitem) vel ex imperfectione actus (puta ob defectum plenæ advertentiæ ac deliberationis) non ſolvit amicitiam Dei, etſi aliquam mereatur pœnam temporalem. Econtra vero Acatholici ex genere ſuo, ajunt, omnes tranſgreſſiones legum eſſe peccata mortalia, ſicque æterno ſupplicio digna, puta ablationem unius oboli, leviſſimam indignationem: imo (quod mireris) motus quoque primo primos rationem prævenientes, poſito etiam, quod in ſomno citra ullam cauſam prius in Vigiliis datam contingerent, dicunt eſſe tranſgreſſiones contra præceptum Decalogi, *Non concupiſces*.

77. Quare aſſerunt III. circa diviſionem peccati in mortale & veniale reſpiciendum potius eſſe ad perſonam, quæ legem tranſgreditur, quam ad parvitatem materiæ, qualem non admittunt &c. ſi enim illa ſit perſona venia haud digna (quales inquiunt eſſe homines nondum per Baptiſmum *renatos*, vel renatos quidem, aſt per ſua peccata iterum *Juſtitiam Chriſti deperdentes*) omnes tranſgreſſiones legis etiam indeliberatæ, vel abſque libertate indifferentiæ contingentes, apud hoſce fore peccata mortalia, pœna æterna damnationis ſubjecta. E. G. apud Turcam, vel Judæum motus leviſſimus indignationis, aut carnalis concupiſcentiæ, quamvis fuerit primo primus, ac rationem præveniens; Econtra vero, ſi homo per fidem ſemel apprehendit juſtitiam Chriſti, nec eandem iterum deperdidit, tales ipſiſſimi motus iraſcibiles, vel carnales ex parte hujus, *veniam mererentur*, ut ſibi non imputarentur ad pœnam æternam, ſed per umbraculum meritorum Chriſti regererentur, atque ſic ex hoc capite ratione *veniæ* vocarentur *venialia* peccata. Ubi tamen, ut ſint talia apud ſimiles juſtos. IV. Requirunt, ut tranſgreſſio contingat ex infirmitate, vel ignorantia, aut prava concupiſcentia ſine perfecta advertentia, & conſenſu, atque peccator deſuper doleat, & Mediatoris Chriſti meritis tegi petat, quod ſi hic lapſus (puta ablatio etiam unius oboli) fieret a juſto ſcienter meditato, cum complacentia, advertentia, ac conſenſu, vel ſi, loquendo de præcedentibus (puta motibus indeliberatis) nullus conciperetur dolor, etiamſi cognoſcantur ſimiles tranſgreſſiones, tunc omnes iſtæ tranſgreſſiones juxta ipſos forent peccata mortalia, imputarentur a DEO, fides ac Spiritus ſanctus excuterentur, & deinceps ipſos omnes motus etiam indeliberati, concupiſcibiles, ac iraſcibiles &c. imputarentur pro gravi peccato, uſque dum iterum per fidem apprehenderent juſtitiam Chriſti. Ita Lutherani, & quod hi dicunt de *renatis* ſeu *renovatis*, & de *non renatis*, aut *renovatis*, idem tenent Calviniſtæ de *prædeſtinatis*, ac *non prædeſtinatis*, de quibus omnibus adhuc recurret ſermo, explicando Propoſitiones damnatas Janſenianas, & Queſnellianas. Interim ſolummodo notes velim, quam difficulter (imo imperceptibiliter) memorati Acatholici ſiſtentes in dictis principiis, ſalvare queant, DEUM non eſſe Auctorem peccati, ſaltem quoad eas tranſgreſſiones, quæ non ſunt in libera poteſtate hominis, ſicque peccata deſuper tali homini ſervatu impoſſibilia.

ARTICULUS XX.

De fide, & bonis Operibus.

78. IN compendium redigimus hunc articulum, utpote longiorem, fideliter tamen nihil ſubſtantiale de eorum doctrina intermittentes, quod ſubinde in nonnullis quoque præcedentibus articulis (a potiori tamen verba formalia ponimus) pro majori claritate, & brevitate obſervatum fuit. Qui totam Confeſſionem Auguſtanam verbotenus videre cupit, eam in Theologia Polemica P. Pichler prope finem reperiet. Igitur in præſenti.

79. Repetunt primo *Doctrinam ſuam de fide juſtificativa & bonis operibus Art. IV. VI. & XII. ac alibi ſæpius traditam, conquerentes, quod falſo accuſentur, quaſi bona opera prohibeant, cum tantum afferant, quod in his confidere non debeamus*. Secundo *vituperant Concionatores Catholicos, quod olim de his rebus parum docuerint, tantum urgentes certas ferias, certa Jejunia, fraternitates, peregrinationes, Roſaria, Monachatum, quæ vocant* NB. *Opera puerilia*. Tertio *gloriantur novi Reformatores iſti Eccleſiæ (ſi ſuperis placeat) quod Catholici ab ipſis admoniti non perinde, uti olim, opera hæc inutilia atque puerilia prædicent, atque inſuper nunc fidei mentionem faciant, de qua altum antea erat ſilentium*. Quarto ajunt, *fidem hanc juſtificativam pavidis conſcientiis plurimum conſolationis afferre, quæ non poſſunt reddi tranquillæ per ulla bona opera, ſed tantum fide; nam juſtificati per fidem pacem habeamus apud DEUM per Dominum noſtrum JESUM Chriſtum, excitat nos Apoſtolus ad Rom. cap. 5. v. 1.* Quinto *admonent homines, quod hanc fidem juſtificativam non debeant ſumere præciſe pro fide Hiſtorica, qualis etiam eſt impiis, & diabolis, ſed pro fiducia, quæ conſolatur, & erigit perterrefactas mentes, quatenus firmiter credunt, & confidunt, ſibi per merita, & juſtitiam Chriſti mediante hac fide apprehenſam peccata ſua non amplius imputari*. Ita Lutherani: Ubi

80. Catholici ipſis ad ſingula puncta reſpondent: Ad *primum* jam fuit ad Art. IV. VI. & XII. probatum, quod ſacra Scriptura non ſolum fidei, verum etiam dilectioni ac Pœnitentiæ, aliiſque bonis operibus adſcribat remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & Regnum Cælorum vel de congruo, vel de condigno, mediate, vel immediate, prout nimirum eſt ſtatus promerentis ac qualitas operis, de quibus integer tractatus in Theologia ſpeculativa habetur, agendo de gratia & meritis. *Venite Benedicti Patris mei*, inquit Chriſtus apud Matth. c. 25. ℣. 35 ac ſeqq. *Poſſidete Regnum paratum vobis a conſtitutione mundi*. NB. *eſurivi enim & dediſtis mihi manducare*. Illud ſufficienter capere

nequeunt Theologi Catholici, quomodo Confeſſioniſtæ volentes, fidem juſtificatam debere apud illud, in quo exiſtit ferre bona opera, tanquam bonos fructus, quomodo (inquam) doceant conſequenter doctrinæ ſui Magiſtri Lutheri, qui inter propoſitiones a Leone X. damnatas 31. voluit, quod etiam NB. *Juſtus in omni opere bono peccet*; ubi ergo apud Juſtificatum vere, & proprie talia bona opera? Quod ſi per bona opera velint peccata intelligere, gratis admittimus, in ſimilibus nos non debere confidere.

81. *Ad ſecundum*, ſi aliqui fuerint Concionatores Catholici, qui nullam in pulpitis mentionem fecerunt (quod tamen ignoro) de fide & bonis operibus, particulares hi homines male fecerunt, longe pejus tamen Acatholici, ſi propter particulares hos abuſus cum ingenti perturbatione, & damno Eccleſiæ e fide apoſtatarunt, nam *propter abuſum non eſt tollendus uſus*, uti communiter receptum ſonat proverbium. Cæterum falſitas hujus aſſertionis Auguſtanæ videtur ex ipſis ejuſdem Verbis erui: ſi enim (uti fatentur) noſtri Concionatores prædicarunt de feriis ac Jejuniis obſervandis, de Confraternitatibus, Roſariis, Monachatu &c. eo ipſo prædicarunt de bonis operibus. Voſne hæc opera *puerilia* publice pronuntiare, & ſic in ſcriptis Catholico Imperatori Carolo V. præſentare auſi fuiſtis, cum ipſamet coronata Capita ſæpius eadem opera (quæ vos *puerilia* nominatis) ſumma devotione, ac populi ædificatione exercuerunt? *pueriliterne* egit S. Baſilius, qui tempore antiquiſſimo, id eſt circa annum Chriſti 369. (ubi veram adhuc agnoſcitis Eccleſiam) celeberrimum ſuum Ordinem inſtituit? Puerilia exercuerunt famoſiſſimi ſancti Patres, & Eccleſiæ Doctores, Hieronymus, Chryſoſtomus, Gregorius Nazianzenus, qui primis adhuc ſæculis mentionatum S. Inſtitutum, ſeu, uti vos vocatis, *Monachatum* amplexi fuerunt? Abſit ab impio filio ſuum ſanctiſſimum æque ac doctiſſimum Patrem, nec non Eccleſiæ Columnam S. Auguſtinum nominare puerilem, eo quod ſanctiſſimam fundaverit Religionem? Ut taceam jam ſanctiſſimum Patriarcham Benedictum, pariter primis quinque ſæculis florentem, ſub cujus cucullo quamplures Imperatores, Reges, & Principes ſeſe abſconderunt. Iſtane exercere, aut pro ſtimulo Virtutis in Cathedra Populo proponere apud vos ſunt puerilia?

Ad tertium punctum patet reſponſio ex præcedenti: ſi enim mentionata puerilia non ſunt, nec inutilia, potuerunt laudabiliter in Cathedra Populo proponi. Quod ſi in aliquibus locis de neceſſariis fidei neque in pulpitis, neque in inſtructionibus Catecheticis quidnam fuerit adductum, error erat particularis, quales correxit quamplures Concl. Trid. tractando de Reformatione; exinde tamen nihil ſequitur ad intentum: ſi enim in agro reperitur triticum, & zizania, atque in vera Chriſti Eccleſia boni & mali, mirandum non eſt, quod etiam in aliquibus locis mali ſub. inde abuſus vigeant.

Ad quartum in primis non video, quomodo fidem juſtificativam habens poſſit eſſe adeo tranquillus, & ſecurus de ſua ſalute, quoniam in principiis Lutheri juxta propoſitionem e Leone X. damnatam ordine 35. *nemo* NB. (adeoque nec juſtus) *eſt certus, ſe non ſemper peccare mortaliter propter occultiſſimum ſuperbiæ vitium*. Inſuper ſi Domini Paſtores apud ſuas oviculas ſubinde Eccleſiæ Catholico-Romanæ non affingerent neſcio quæ falſa, qualia docere ne quidem cogitavit: ſi ipſis proponerent, quod ſententia tenens *fidem ſine operibus ſalvare*, fuerit error Ætianorum, ſeu Eunomianorum, jam primis quatuor ſæculis nimirum circa annum Chriſti 353. ſeſſe Joanne Sianda exiſtentium: ſi inſuper ſincere adderent fundamenta Catholicorum, cur hi negent, ſolam fidem ſalvare, neſcio ſane, qualem conſolationem & pacem, utrum non potius Conſcientiæ ſtimulos atque anxietates eſſent habituræ dictæ oviculæ, commiſeratione digniſſimæ. Pacem habeamus apud DEUM per fidem, ſed per fidem vivam, quæ ſine operibus mortua eſt. *Si omnem* (NB. nulla hic excipitur) *habuero fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*, inquit Apoſt. 1. Corinth. c. 13. Commendent ergo Domini Paſtores oviculis ſuis enixe charitatem: habebunt enim exinde forſan circa fidem ignorantia invincibili laborantes, ac ceteroquin a via mandatorum DEI graviter aberrantes ſaltem hoc remedium reſtans ſalutis æternæ.

Ad quintum etiam nos Catholici volumus, ut fides ſit conjuncta cum fiducia in DEUM, ſolummodo negantes, quod hæc ſola juſtificet. Audiant, quæſo, errantes oviculæ verba formalia doctrinæ Catholicæ, & redeant ad ovile, in quo unus eſt Paſtor. Textus igitur ſic ſonat: Seſſ. VI. Conc. Trid. c. VI. de Juſtificatione. *Diſponuntur ad ipſam Juſtitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in DEUM, credentes, vera eſſe, quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt; atque illud in primis, a DEO juſtificari impium per gratiam ejus per redemptionem, quæ eſt in Chriſto JESU; & dum peccatores ſe eſſe intelligentes a Divinæ Juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam DEI miſericordiam ſe convertendo, in ſpem eriguntur, NB. fidentes, DEUM ſibi propter Chriſtum propitium fore &c.*

ARTICULUS XXI.

De Cultu Sanctorum:

82. DE hoc docent, *quod memoria Sanctorum proponi poteſt, ut imitemur fidem eorum, & bona opera juxta Vocationem. Uti Cæſar imitari poteſt exemplum David in bello gerendo ad depellendos Turcas a Patria. Sed Scriptura non docet, invocare Sanctos, aut petere auxilium a Sanctis, quinimo Chriſtum proponit nobis Mediatorem, Propitiatorem, Pontificem, & Interceſſorem &c.* Ire Lutherani.

83. Econtra vero Catholici, pro aris & focis loquentes, defendunt, poſſe Sanctos in Cœlis non ſolum coli, verum etiam invocari, atque ab ipſiſmet auxilium peti, idque erui ſaltem deductive ex ſacra Scriptura. Et dato etiam, quod illic non haberetur, ſufficere deberet continua praxis etiam antiquiſſimæ Eccleſiæ, per Teſtimonia SS. PP. primorum quinque ſæculorum, nobis manifeſtata.

84. Ut autem hæc veritas Catholica magis intelligatur, ante probationem ejuſdem prænotandum, quid ſit Cultus & quid *Invocatio*. Itaque cultus uti, eſt *excellentiæ in altero relucentis agnitio, ejuſque cum debita animi ſubmiſſione conteſtatio*. Solet is in ſenſu largiori etiam dici *adoratio*, quamvis rigoroſe loquendo adoratio competat ſoli DEO. Dividitur autem cultus ut ſic in *politicum* ſeu *Civilem*, & in *Religioſum* pro diverſitate excellentiæ in altero recognitæ: nam ſi excellentia alterius reſpicitur pure naturalis, qualis eſt in Principibus, Magiſtratibus, Parentibus &c. etiam cultus exhibitus cenſetur mere *politicus* ac *Civilis*. Sic ſolemus apud magnos Principes flectere genua, apud Illuſtres præſentes detegere caput &c. Quod ſi vero excellentia alterius reſpiciatur ſupernaturalis, cultus exinde exercitus erga talem dicetur *Religioſus*, qui ſi exhibetur DEO, eſt cultus *Latriæ*, ſi Beatiſſimæ Virgini, *Hiperduliæ*: ſi Sanctis, *Duliæ*, de quibus vide Reiffenſtuel *Tract. 5. Theol. Moral. Diſt. 1. q. 3. & 4.*

Loquendo de *Invocatione*, eadem eſt *petitio Auxilii vel patrocinii alterius cum aliqua fiducia*. Addit igitur invocatio ſuper cultum adhuc duo, nimirum *fiduciam cordis, ac preces* ad illos, quos colimus, & quorum patrocinium ſeu auxilium imploramus, directas, proquo.

85. Sciendum ulterius, quod, dum DEUM invocamus, nullatenus *Patrocinium* (cum ipſe ſit ſuperius) ſed potius *auxilium* humillime flagitemus ab Eodem, tanquam ab Auctore omnium gratiarum, & Donorum, qui ex propria ſua Virtute, Poteſtate, & Auctoritate, poteſt petita nobis clementiſſime conferre. Econtra Sanctorum frequentius, ſaltem in petitionibus, imploramus potius *Patrocinium*, ut Iſti tanquam ſingulares Dei amici ſint Interceſſores, Patroni, & Advocati noſtri apud ipſum Deum, pro nobis & nobiſcum orando, quatenus tanquam Auctor omnium gratiarum hoc vel illud beneficium elargiri, ſeu hoc aut illud malum miſericorditer avertere dignetur. Et hinc ad Deum clamamus: *Miſerere nobis*, ad Sanctos vero, *orate pro nobis*. Nolo tamen per hæc dicta negare, quod aliquoties Sanctorum non ſolum *Patrocinium*, verum etiam *auxilium* immediate petatur, ſuſpirando E. G. ad Beatiſſimam Immaculatam Virginem pro dono Caſtitatis, ad S. Antonium Paduanum pro inventione rerum deperditarum; ad S. Apolloniam pro avertendo dolore dentium &c. non quaſi putaremus, Sanctos habere hanc poteſtatem largiendi ſimiles gratias ex ſe ipſis, ſed quia exiſtimamus, Deum hiſce tanquam ſpecialiſſimis Amicis hujuſmodi poteſtatem quaſi præmium accidentale dediſſe, vel quia & hi in vita quoad talem Virtutem ſingulariter

Digitized by Google

lariter eminuerunt, vel in ſimili parte corporis amore Dei tormenta principaliter ſuſtinuerunt, ut hac ratione aliis invocantibus ſimilia dona conſerre queant. Majoris claritatis gratia pro exemplo nobis ſerviat magnus aliquis in Aula Regia Miniſter, quem Rex in ſignum æſtimationis, atque amoris ſui plurimis cumulat muneribus: apud talem Miniſtrum vel poſſum immediate rogare auxilium, ſupplicando E. G. pro aliquo ea his pretioſis munuſculis ſibi a Rege dono datis, vel implorare patrocinium, quatenus meum agat Patronum apud ipſum Regem, apud quem pro gratia ſupplico. Unde maximam Catholicis faciunt injuriam, qui eos quaſi Idolulatras, & Ethnicos proclamant; nullatenus enim nos colimus Sanctos tanquam Deos, cultu Latreutico, nec imploramus, quaſi a ſe habentes Virtutem ſanandi &c. ſed veneramur tanquam amicos Dei, Patronos, vel auxiliatores mediante ipſomet Deo, qui honoratur in Sanctis ſuis, & a quo tanquam immenſo omnium donorum mari diverſa gratiarum flumina principaliter exeunt, & ultimato iterum in illud mare redeunt. H. N.

86. Reſpondetur I. Saltem deductive ex Sacra Scriptura habetur, licite invocari Sanctos in Cœlis. Probatur *Primo*, juxta Sacram Scripturam poſſunt invocari pii homines in hac vita adhuc degentes: ergo recte exinde deducitur, multo magis poſſe invocari Sanctos in altera vita exiſtentes, cur enim hi in gratia jam confirmati, atque ſingulares amici Dei eſſent deterioris conditionis, quam homines in terris, non raro, quamvis cæteroquin pii, nonnullis tamen imperfectionibus maculati? Anteced. Probat. ex *cap. 15. ad Romanos v. 30.* obi S. Paulus ait: *Obſecro vos, ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum*, & ad *Coloſſ. cap. 4. v. 4. Orationi inſtate &c. orantes ſimul & pro nobis*.

Probatur 2. Juxta Sacram Scripturam Angeli poſſunt invocari: ergo etiam Sancti; cum eadem ſit utrobique ratio. Anteced. probatur, ſic enim Angelum invocavit Jacob Patriarcha Oſee *cap. 12. verſ. 4.* ibi: *Jacob invaluit ad Angelum, flevit, & rogavit eum*, ſic Eliphas Job Amico ſuo *cap. 5. v. 1.* in miſeriis ſequens dedit conſilium: *ad aliquem Sanctorum convertere*. Super quem textum D. Auguſtinus apud Pinedam per *Sanctos* intelligit *Angelos*. Nec obeſt Concilium Laodicenſe teſte Theodoreto prohibens invocationem Angelorum. Etenim in primis illud erat Concilium præciſe particulare, quod non habet Auctoritatem fidei conformiter Quæſt. Prolegom. niſi quoad ea, reſpectu quorum a ſummo Pontifice approbatur, aut a tota Eccleſia recipitur. Deinde prohibuit invocare Angelos non abſolute, ſed tanquam Deos minores, qui fabricaſſent mundum, prout voluit Simon Magus. Ita S. Paulum intelligunt SS. Hieronymus & Chryſoſtomus.

87. Reſpondetur II. Dato etiam (nullatenus tamen conceſſo) quod ex Scriptura non ſufficienter colligeretur licita Invocatio Sanctorum, deberet pro hoc ſancto exercitio ſufficere Traditio Apoſtolica, quam declarat praxis continua Eccleſiæ ex Patrum antiquiſſimorum Teſtimoniis nobis innoteſcens. Sic in *primo* ſtatim *ſæculo* præter Liturgias S. Petri & Jacobi, Dionyſius Areopagita ſuaſit, ut quis *ſuæ parvitatis conſcius adeat ad aliquem Sanctum, ut ſe adjuvet, ac pro ſe roget*. *Sæculo II.* S. Irenæus *lib. 5. cap. 19.* Beatiſſimam Virginem Mariam propoſuit tanquam *advocatam*. *Sæculo III.* Origenes in Lament. inquit: *Incipiam me genibus proſternere, & deprecari univerſos Sanctos, ut mihi non audenti petere Deum propter nimietatem peccati, ſuccurrant*. *Sæculo IV. & V.* tot adſunt SS. PP. textus, ut nec Adverſarii moderni, nominatim Lomer, audeant negare, pro tunc jam viguiſſe invocationem Sanctorum. *Ut efficax noſtra ſit oratio* (inquit S. Ambroſius precat. 2. præparanto ad Miſſam) *B. Mariæ V. ſuffragia peto &c. Apoſtolorum Interceſſionem imploro &c. Martyrum preces depoſco &c. Confeſſorum Orationes expoſtulo*. Cui adſtipulatur S. Auguſtinus in meditat. *cap. 40. Exaudi me Trinitas Sanctorum per merita Prophetarum, per ſuffragia Apoſtolorum, per conſtantiam Martyrum, per fidem Confeſſorum, per caſtitatem Virginum, & NB. per interceſſionem omnium Sanctorum*. Plures ſimiles textus & Orationes reperies apud Controverſiſtas, notanter apud Pichler *Part. 2. ſuæ Theolog. Polemicæ hic*, fundamentaliter refutantem Præconem Auguſtanum Lomer, qui per quaterniones pluſquam quinquaginta veritatem iſtam Catholicam impugnare præſumpſit: Recognitent Do-

Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.

mini Paſtores ultimam vitæ ſuæ luctam, ubi, antequam in longam eatur æternitatem, pugnandum adhuc eſt cum potenti illo adverſario, *qui tanquam leo rugiens circuit quærens, quem devoret*, *1. Pet. c. 5.* an non conſultum tunc foret cum SS. PP. Auguſtino, Ambroſio, & aliis B. Virginem Mariam, atque Sanctos conciliare ſibi tamquam adjutores, & patronos, quam eoſdem cum Luthero excludere?

88. Dices I. Chriſtus qua Homo, unicus eſt Mediator, Propitiator, Pontifex & interceſſor noſter, per quem acceſſum habemus ad Deum juxta illud *1. Timoth. cap. 2. v. 5. Unus eſt Mediator Dei & hominum, Homo Chriſtus Jeſus*: ergo Catholici non recte invocant plures nimirum Sanctos, tanquam Mediatores, & Interceſſores pro nobis ad DEUM. Reſpond. Explicando textum diſting. Aut. Chriſtus qua Homo unus eſt Mediator & Interceſſor noſter ad Deum principalis, & in quem ultimato omnia redundant: concedo, minus principalis, nego. Chriſtus itaque qua Homo in tantum eſt unicus Mediator noſter Principalis & in quem ultimato omnia redundant, quatenus ex Ejuſdem meritis, ſanguine, & NB. Redemptione omnes Reliqui facti ſunt Sancti, amici Dei &c. valentes exinde ſuum pro Clientibus interponere Patrocinium, & quaſi Diſpenſatores Dei præſtare auxilium, prout textus, ſi integer ponitur, ſe ipſum declarare videtur ſequentibus formalibus: *Unus Deus, unus mediator Dei & hominum Homo Chriſtus Jeſus NB. qui dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus*. Alias ſane ſi per Chriſtum minus principales, & mediati Interceſſores excluderentur, nec tales forent pii in terris, nec Angeli in Cœlo contra ipſos textus Sacræ Scripturæ ſuperius in Reſponſione I. adductos. Siſte ante oculos tuos in Aula Regia unicum Regis filium, omnia apud Patrem valentem, ſimul tamen etiam potentes Miniſtros, & Regis amicos, quos Rex honorari cupit. Num male, aut filio Regis injuriam facit, qui equidem pro ſuo principali Patrono filium Regium ſibi eligit, aliquoties tamen etiam Regios amicos, & Miniſtros accedit, ut vel ſibi ulteriorem apud Regium Principem favorem, vel apud ipſum Regem Patrem Supplicatam impetret gratiam?

89. Dices II. Sancti in tanta diſtantia Cœli a terra non vident, nec audiunt noſtras preces, neque intelligunt interne directa ad ipſos ſuſpiria in particularibus noſtris neceſſitatibus: ergo non ſunt invocandi, cum foret labor fruſtraneus. Antec. Probatur ex illo *Eccl. c. 9. Viventes ſciunt ſe morituros, mortui vero nihil noverunt amplius*. Et ex *Iſaia c. 63. Abraham neſcivit nos, & Iſrael ignoravit nos*. Reſp. I. Si etiam cum noſtro Bernardino Vetweis in ſuo Speculo transmitteretur, Sanctos nec audire in particulari noſtra deſideria & preces, needum ſequi, Hos non eſſe invocandos, eo quod adhuc poſſent generaliter pro omnibus eoſdem implorantibus ſuam interponere interceſſionem apud Deum omnia videntem. Reſp. II. Quamvis Sancti has hominum preces non viderent, poſſent tamen a Deo quaſi audire, ſeu percipere per ſpecialem Revelationem. Reſp. III. Sanctos ſimilia, uti ipſoſmet Angelos, videre in Deo tanquam clariſſimo ſpeculo. Textus pro contraria ſententia adducti, ſi quid probarent, ſolummodo oſtenderent, quod in Antiquo Teſtamento non fuerint cognita iſta ſuſpiria, & invocationes in hac vita degentium, cum Patres in Lymbo clariſſimum hoc ſpeculum, nempe eſſentiam Divinam ſimiles invocationes repræſentantem needum intueri potuerint. Deinde præfati textus nec ſunt ad propoſitum; primus enim, uti ex contextu patet, ſolummodo vult, mortuos nihil amplius conducens ipſis ad bona opera, & ad peragendam Pœnitentiam noſcere, ſicut noſcunt viventes, ſe morituros, & exinde etiam remedium contra peccatum poſſunt aſſumere. Secundus textus declaratur, quod Abraham Iſraelitas non amplius noverit tanquam filios ob ſua peccata, ſic pariter ſponſus in Parabola Evangelica de decem Virginibus dicit ad fatuas, *Neſcio vos*. Clementiſſimus avertat Deus, ne ſimilia ſuo tempore verba, *Neſcio vos*, loquatur ad Acatholicos, dum Cœleſtes cum ſponſo celebraturi nuptias intrare volunt januam Regni Cœleſtis, non portantes ſecum oleum bonorum operum, & lumen veræ charitatis. *Qui recte & credunt, & vivunt, juſte aſſimilantur quinque prudentibus: qui autem profitentur quidem fidem in Jeſum, non autem præparant ſe bonis operibus ad Salutem, reliquis quinque aſſimilantur Virginibus fatuis*, inquit antiquiſſimus Origenes Homil. 37. in Matthæum.

§. VII.

Septem prætenſi, & a Confeſſione Auguſtana per ſeptem Articulos Catholicis imputati abuſus refutantur.

90. Antequam deſcendam ad refutationem ſingulorum præmonendum cenſui, quod & ipſa Confeſſio Auguſtana, priuſquam ſingulos referat prætenſos in Eccleſia Catholica quaſi introductos abuſus, incipiat a verbis veritati non conſentaneis, & claudat verbis ſibi contradictoriis, ut nimirum vel ſic eorum Confeſſio, tanquam *ſymbolum fidei ſuæ*, ſit conformis ipſimet illorum *fidei*. Initium itaque circa abuſus in formalibus ponit memorata Confeſſio Auguſtana taliter: *quod de nulla Articulo fidei diſſentiant ab Eccleſia Catholica*, cum tamen in ſuperioribus Articulis circa *fidem juſtificativam, bona opera, cauſalitatem Sacramentorum ex opere operato, ac invocationem* totaliter a Catholicis diſcrepent &c. En in principio falſitatem! Item in Epilogo poſt Articulum VII. ajunt, *quod de pluribus abuſibus dici potuiſſet &c.* & tamen in principio inquiunt, *paucos tantum eſſe abuſus*, quos ipſi tanquam novos, & contra voluntatem NB. Canonum ſeceptos omittunt. En in fine contſadictionem! pergamus nunc ad ſingulos.

ARTICULUS I.

De utraque ſpecie.

91. L*Aicis datur utraque ſpecies Sacramenti in Cœna Domini &c. Et tantum conſuetudo non ita vetus aliud habet &c. Hæc vero conſuetudo non ſolum contra Scripturam, ſed etiam contra veteres Canones & exemplum Eccleſiæ recepta eſt.* Ita Acatholici.

Econtra vero Catholici, etſi ultro admittant, in Scriptura non eſſe prohibitum, ut Laicis diſtribuatur Euchariſtia ſub utraque ſpecie, addunt tamen, ſed neceſſe ibidem præceptum poſitive a Domino, ut porrigatur ipſis ſub ſpecie utraque; Item porrigere Laicis Euchariſtiam ſub una tantum ſpecie nec pugnare contra veteres Canones, nec contra exemplum Eccleſiæ antiquæ, in qua modo ſub una, modo ſub duabus Euchariſtia ſpeciebus dabatur. Veritas hæc Catholica ut pateat magis,

92. Supponendum eſt, etiam ſub unica tantum ſpecie panis vel vini realiter contineri Chriſtum Dominum totum carne & ſanguine, corpore & anima, Divinitate & humanitate; ita tamen, ut vi verborum in conſecratione panis ponatur immediate *corpus*; alia vero concomitanter; in conſecratione vero vini vi verborum *Sanguis Chriſti*. Cur autem tam in conſecratione panis, quam vini reliqua ponantur per concomitantiam, ſicque realiter totus Chriſtus. Ratio eſt: quia Chriſtus utrobique, nimirum ſub ſpeciebus æque panis, ac vini, adeſt non tanquam mortuus (etenim poſt reſurrectionem non amplius moritur ad *Rom. c. 6. v. 9.*) ſed tanquam vivus, & quidem homo Deus, ac conſequenter propter naturalem connexionem partium inter ſe, & propter unionem Hypoſtaticam, naturam inter humanam & Divinam in qualibet ſpecie exiſtit totus Chriſtus. H. N.

93. Reſpondetur I. Nullum eſt aſſignabile in S. Scriptura mandatum Divinum, quo Chriſtus Laicis præcepiſſet ſumptionem Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie. Probatur 1. ſi foret aſſignabile aliquod tale mandatum, eſſet deducendum ex eo, quod Chriſtus in ultima Cœna, dum inſtituit ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie panis & vini, adjunxerit hæc formalia *Matth. cap. 26. Bibite ex hoc omnes*; ſed ex his verbis non eruitur mandatum Domini pro laicis; ergo. Majorem ultro fatentur adverſarii in ſua Confeſſione Auguſtana. Minor probatur ex eo, quia Chriſtus ibidem ultimam Cœnam inſtituit non præciſe per modum Sacramenti, ſed & inſuper per modum ſacrificii, direxitque mentionata verba, *Bibite ex hoc omnes* ad Apoſtolos, quos conſecravit Sacerdotes; adeoque ex his verbis non eruitur mandatum Domini pro Laicis, ut ſumant Euchariſtiam etiam ſub ſpeciebus vini. Confirmatur. Illi, ad quos Chriſtus direxit hoc mandatum obtemperantes biberunt omnes; ita enim legitur *Marci cap. 14. v. 23. Et biberunt ex illo omnes*. Ubinam autem vel ex S. Scriptura vel ex communi antiquæ Eccleſiæ perſuaſione habetur, quod pariter præter Apoſtolos biberint ex illo calice E. G. Paterfamilias Cœnaculi, & alii inſervientes? Quod ſi non: ſignum eſt, ad alios extra Apoſtolos illa verba non fuiſſe a Chriſto Domino directa.

94. Probatur 2. Si mandatum Chriſti Domini in ultima Cœna ſumendi Euchariſtiam ſub utraque ſpecie fuiſſet directum præter Apoſtolos ad omnes etiam Laicos; tunc ipſimet Apoſtoli nunquam porrexiſſent Euchariſtiam Laicis ſub una ſpecie; ſed ſic porrexerunt; ergo. Major patet, quis enim audeat dicere, Apoſtolos in cauſa tam ardua fuiſſe tranſgreſſos mandatum Chriſti Domini? minor probatur: Etenim Apoſtoli fidelibus, ad audiendam eorum prius doctrinam congregatis, diſtribuerunt potius Euchariſtiam ſub ſpeciebus panis, juxta illud *Actor. cap. 2. v. 42 Erant perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis*, de qua fractione Apoſtolus 1 *Corinth. cap. 10. v. 16* ait: *Panem quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt?* Ubi haud dubie pariter de ſpeciebus vini mentio facta fuiſſet, ſi in omni diſtributione panis Euchariſtici etiam calix Domini non ſolum potuiſſet, ſed etiam ex mandato Chriſti in Communione Laicorum neceſſario addi debuiſſet. Profecto neque Iſraelitæ comedentes Agnum Paſchalem, vel Mannam de Cœlo pluentem (quæ NB. erant figuræ *Euchariſtiæ*) leguntur adjunxiſſe ſemper ac neceſſario aliquem potum: cur ergo a figura non liceat hic argumentari ad figuratum?

95. Probatur 3. Non ſolum Apoſtoli, verum etiam ſucceſſores in primitiva Eccleſia, ac primis quatuor ſæculis ſæpius porrexerunt Laicis Euchariſtiam ſub unica tantum ſpecie vel panis, vel vini: ergo ſignum eſt, quod ex parte Laicorum non adſit mandatum Domini ſemper ſub utraque ſpecie ſumendi Euchariſtiam. Conſequentia patet; nam ex Confeſſione Adverſariorum Eccleſia antiqua primis quatuor ſæculis erat adhuc in ſua doctrina conformis Doctrinæ Chriſti, *ſponſa immaculata*, ac *ſine ruga*. Antecedens vero probatur: ſic enim I. jam ad annum Chriſti 57. itinerantibus hoc Sacramentum datum fuit ſub ſola ſpecie panis, ut in vitæ diſcrimine (Sacerdotibus pro tunc adhuc valde raris) Viatico muniri poſſent. Ita apud Franciſcum Henno teſtatur Baronius ad dictum annum. II. Græci per totam quadrageſimam (exceptis diebus Sabbatinis & Dominicis, quibus Sacerdotes conſecrabant) communicabant ſolummodo ex *præſanctificatis*, id eſt, ex illis tantummodo hoſtiis, quæ aliis jam diebus, puta Sabbatinis & Dominicis fuerant a Sacerdotibus conſecratæ, de quo uſu videantur Concilium Laodicenſe *can.* 49 Trullanum *can.* 52. & Innocentius I. in *Epiſt.* I. *c.* 4. III. Pariter primis ſæculis tradebatur Euchariſtia Eremitis, ut in ſubterugaria deferrent, ac tempore ſibi bene viſo ſumerent, quod idem fiebat in navigatione longa, aut gravi perſecutione quoad alios: non autem eſt veroſimile, quod ſpecies vini ſimul cum hoſtia ſecum acceperint, tum quia præſertim continuante diutius perſecutione, Euchariſtia aliquoties per integrum annum reſervabatur; tum quia ab Eremitis ſæpius ad remotiſſimos a loco receptionis receſſus deferebatur: ubi interim ſpecies vini fuiſſent corruptæ. Ita teſtantur Tertullianus, S. Cyprianus, Clemens Alexandrinus, Baſilius, & alii paſſim apud Controverſiſtas videndi. IV. Infirmis, ſaltem una, alterave vice porrigebatur Euchariſtia ſub ſola ſpecie panis, uti præter Euſebium Cæſar. *lib. 6 Hiſtor. Eccleſiaſt.* plures citat Cardinalis Bellarminus hic. Item infantibus needum potentibus ſolidum cibum comedere olim inſtillabatur præciſe ſacratiſſimus ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus vini &c. ergo a primo ad ultimum in primitiva Eccleſia non porrigebatur ſemper Euchariſtia ſub utraque, ſed aliquoties etiam ſub unica tantum ſpecie.

96. Reſpondetur II. Cum ſacra Communio ſub utraque ſpecie non fuerit a Deo Laicis præcepta, ſed tantum permiſſa, prout jam ante Concilium Conſtantienſe docuerunt Alexander Alenſis, Albertus Magnus, D. Bonaventura, & D. Thomas apud noſtrum Boſco hic *diſſ. 4. ſect.* 8. potuit exinde Eccleſia pro diverſitate temporum & circumſtantiarum hanc communionem ſub ambabus ſpeciebus vel adhuc permittere, vel etiam poſitive ex gravi cauſa præcipere, aut prohibere, prout videbatur in Domino. Probatur 1. Ex Poteſtate Vicaria Chriſti: ſi enim Rex in temporalibus poteſt ordinare ea, quæ ex una parte non ſunt contra mandatum Divinum, & ex altera ſpectant ad bonum temporale Reipublicæ, cur non æque Vica-

ſius

Digitized by Google

rius Chriſti S. Petrus, & ſucceſſores quoad illa, quæ reſpiciunt bonum ſpirituale? Accedit, Quod S. Paulus tanquam Miniſter Dei, & Diſpenſator Myſteriorum ejus, partim non nulla, quæ non ſunt contra mandatum Divinum actualiter diſpoſuerit ſpectantia adhuc ad Cœnam Domini, uti patet 1. *Corinth. cap.* 11. *v.* 33. partim plura adhuc ordinare intenderit, uti colligitur ex propriis *loc. cit. v.* 34. ibi *Cætera, cum venero, diſponam.* Cur igitur hæc poteſtas diſponendi denegetur Petro, & illius ſucceſſoribus?

97. Reſpondetur III. Sacra Communio ſub utraque ſpecie fuit de facto ab Eccleſia Catholico-Romana, præſertim a Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. & ibidem *Can.* 2. recte Laicis ordinarie prohibita ex cauſis valde gravibus; hincque immerito eadem propterea traducitur ab Acatholicis, prout magis patebit aſſignando nonnulla ex motivis prohibendi. Itaque 1. porrectus antea Laicis ſanguis non raro in Communione, præſertim apud pueros, Ruſticos, tremulos ſenes: vel in magna communione compreſſione effundebatur cum magna irreverentia Sanctiſſimi Sacramenti, ad quam evitandam etiam jam antea fuit apud Infantes ſublata conſuetudo ſumendi ſacratiſſimum Sanguinem. 2. Species vini non poterant, maxime in magis remotioribus & Eccleſiis filialibus, tam prompte haberi pro ægrotis, nam reſervatæ aceſcebant faciliter non ſine gravi irreverentia SS. Sacramenti, maxime in Regionibus calidioribus, & tempore æſtatis. 3. Idem ſæpe contingebat, quando in maximis ſolemnitatibus, refrigeſcente in dies devotione, magna vini quantitas conſecrata remanſit, quam deglutire Sacerdotes frequenter abhorrebant, repertis in fundo Calicis variis non raro ſordibus, præſertim ſi & Vetulæ ex naribus ſtillantes, lepra, aliiſque deformitatibus, quas natura abhorrere ſolet; affecti, vel vehementi tuſſi moleſtati, præſertim alias agreſtes homines ex illo calice biberunt. 4. Ceſſabat frequens uſus Euchariſtiæ, præſertim in Eccleſiis pauperibus, & ubi vinum caro emebatur pretio. 5. Magna in hoc puncto inter membra Eccleſiæ extabat difformitas, populo in una regione ſub una, in altera ſub duplici ſpecie SS. Sacramentum Euchariſtiæ ſumente. Hæc, præſertim periculum irreverentiæ, ut melius evitentur, tandem Eccleſia præcepit, ut Laicis deinceps, niſi ob novas circumſtancias aliter aliquando diſponendum videatur, SS. Euchariſtia non niſi ſub ſpeciebus panis porrigatur, quamvis & hi antecedenter potuerunt calicem ſumere, non prohibente id Chriſto, ſed relinquente determinationem chariſſimæ ſponſæ ſuæ Eccleſiæ. Ut autem hoc magis capiatur ab Acatholicis, & eorum objectiones clarius ſolvantur.

98. Sciendum 1. Catholicos omnino admittere hoc Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum fuiſſe inſtitutum in ultima Cœna Domini: ibi enim poſt prolata verba conſecratoria ſub ſpeciebus panis & vini vere contrahebatur SS. Corpus & Sanguis Chriſti, in quo principaliter conſiſtit dictum Sacramentum, quod dein a fidelibus devote acceptum per modum cibi ſpiritualis longe magis confortat animam, quam cibus naturalis ipſum corpus. 2. Defendunt Catholici cum Concilio Trident. *Seſſ.* 22. *de Sacrific. Miſſæ cap.* 2. Sanctiſſimam Euchariſtiam non ſolum in ultima Cœna habuiſſe rationem Sacramenti, verum etiam rationem ſacrificii incruenti, repræſentantis cruentum in ara Crucis ſacrificium, ubi utrobique Hoſtia, ſeu Victima pretioſiſſima eſt ipſemet Chriſtus Cœleſti Patri oblatus. Docent, hanc cruenti ſacrificii repræſentationem in eo vel maxime conſiſtere, quod myſtice ac vi verborum utriuſque conſecrationis ſeparetur corpus a ſanguine, quam is realiter loquendo tam in conſecratione panis quam calicis adſint corpus & ſanguis Chriſti cum anima & Divinitate, de quo vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Theolog. Moral. Diſtinct.* 5. *quæſt.* 2. 3. & 4. Firmiter credunt, conformiter Concilio Trident. *Seſſ.* 22. *de Miſſæ ſacrif. Can.* 2. Apoſtolos in ultima Cœna a Chriſto fuiſſe ſimul conſecratos novi Teſtamenti Sacerdotes, ipſiſque traditam poteſtatem in corpus Chriſti verum, puta conſecrandum, offerendum, & ſumendum &c. uti poſt reſurrectionem eisdem complete fuit attributa poteſtas in corpus Chriſti myſticum, quando Chriſtus Joan. cap. 20. v. 22. & 23. inſufflavit, & dixit eis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* 5. Fatentur cum concilio Tridentino in formalibus *ſeſſ.* 22. cit. c. 1. quod Chriſtus Apoſtolis in ultima Cœna tamquam novis Sacerdotibus non ſolum *tradiderit corpus & ſanguinem*, ut *ſumerent* (puta pro integrando ſacrificio) verum etiam *eiſdem, eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præceperit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, uti ſemper Eccleſia Catholica intellexit, & docuit.* Et licet hæc ultima verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, apud Evangeliſtas reperiantur ſolummodo penes conſecrationem panis; expreſſe tamen S. Paulus 1. Corinth. cap. 11. v. 25. teſtatur, eadem quoque a Chriſto fuiſſe addita in conſecratione vini, prout de facto quoque in Miſſa poſt conſecrationem calicis ad elevationem dicuntur ſequentia: *Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.* 6. Notant Theologi Catholici, quod, etſi ex Concilio Tridentino eruatur per verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, Apoſtolis ac ſucceſſoribus tanquam Sacerdotibus ſacrificantibus fuiſſe a Chriſto præceptum, offerre hanc Hoſtiam, nimirum SS. Corpus ac ſanguinem Chriſti, atque etiam pro integritate Sacrificii ſumere illud: diſputetur tamen adhuc inter Catholicos, utrum pariter Laicis fidelibus, utpote non ſacrificantibus, fuerit datum mandatum Divinum ſumendi illud ſaltem ſub ſpeciebus panis, ſub quibus realiter præter corpus juxta jam dicta continetur concomitanter, ſanguis Chriſti? ubi non defuerunt, præſertim ante Concilium Tridentinum graves doctores, uti noſter Alenſis, & D. Bonaventura apud Boſco, loco proxime citando, defendentes præceptum ſumendi ex parte Laicorum eſſe præciſe Eccleſiaſticum, non Divinum, uti videre poteris apud Franciſcum Henno, *Tract. de Euchariſt. Diſp.* 9. *quæſt.* 5. La Croix *lib.* 6. *Theol. moral. Part.* 1. *num.* 594. & fuſius apud noſtrum Boſco hic *diſput.* 4. *ſect.* 8. *Concluſ.* 2. 7. Advertunt Theologi Catholici, de facto quidem Communiorem eſſe inter noſtros ſententiam, quam etiam ex antiquioribus jam S. Scripturæ Expoſitoribus defendit noſter Lyranus teſte Sabino Bononienſi *part.* 5. *Lucernæ Myſticæ tract.* 38. *num.* 93. nimirum Laicis quoque a DEO mandari ſumptionem Euchariſtiæ, pro cujus tamen efficaciori probatione adducunt AA. potius alium textum Scripturæ, nimirum Joan. cap. 6. v. 54. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Hæc ſeptem notanda, ſi attente legantur, faciliter Adverſariorum argumenta ſolvuntur, a quibus contra noſtras reſolutiones.

99. Objicitur I. Chriſtus generaliter in ultima Cœna porrigens calicem dixit, *Bibite ex eo omnes*: ergo etiam Laicis datum eſt mandatum Divinum bibendi. Reſpondeo diſtinguendo Antec. Dixit ad aſſidentes menſæ Apoſtolos Teſtamenti novi Sacerdotes: atque ad eorum ſucceſſores, *Bibite ex eo omnes*, conc. ad reliquos etiam non aſſidentes, ſeu præſentes, neg. Rationes negandi ſunt allatæ in noſtris probationibus.

Urges: Sicut Chriſtus dixit in conſecratione calicis, *Bibite ex eo omnes*: ita pariter in conſecratione panis ait: *accipite*, & *comedite* Matt. cap. 26. v. 26. ſed quoad manducationem corporis Domini Divinum mandatum intelligendum eſt non ſolum de Sacerdotibus, verum etiam de Laicis, qui utique obligantur mandato Divino ſumere corpus Domini: ergo etiam quoad calicem Domini bibendum.

Reſpond. neg. minorem, uti enim mandatum *bibendi*, ita etiam *manducandi* erat directum ad ipſos Apoſtolos, atque ſucceſſores Sacerdotes, non autem ad Laicos; quod autem Laici obligentur mandato Divino ad ſumendam Euchariſtiam, Doctores illi Catholici, qui hanc tenent ſententiam, non deſumunt ex allegatis Chriſti verbis, *manducate ex hoc omnes*; ſed principaliter ex aliis Joan. cap. 6. v. 54 præcedenti numero allegatis.

100. Objicitur II. Sicut Chriſtus in ultima Cœna dando panem præcepit comeſtionem per illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; ita per eadem verba porrigendo calicem mandavit bibitionem: ergo utrobique adeſt mandatum Divinum: Conſequentia tenet a paritate rationis: Antecedens vero probatur ex eo, quia etſi Evangeliſtæ tractantes de ultima Cœna in bibitione non æque, uti in comeſtione, appoſuerint illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; teſtatur tamen Apoſtolus, id factum fuiſſe a Chriſto utrobique; nam narrans Corinthiis ſuis Hiſtoriam, quæ contigit in ultima Cœna. 1. Corinth. c. 11. v. 25. de Calice Domini ita loquitur: *Similiter & calicem poſtquam cœnavit* (ſupple *accepit*) *dicens. Hic Calix novum Teſtamentum eſt in meo ſanguine, hoc facite, NB. quotieſcumque bibetis, in meam commemorationem,*

Ante Reſponſionem nota 1. tempore iſto Apoſtolorum fuiſſe Laicis permiſſum adhuc ſumere Euchariſtiam etiam ſub ſpeciebus vini, ut patet *loc. cit. v.* 28. Nota 2. Paulum non intendiſſe in illo *capite* 11. Corinthios ſuos inſtruere, quaſi non ſolum permiſſio, ſed etiam mandatum Divinum eſſet, ut Laici ſumant Euchariſtiam ſub utraque ſpecie: nam de hoc nihil pro tunc movebatur a Corinthiis. Voluit igitur ibidem potius Corinthiis ſuis exprobrare abuſus, ab ipſis, dum celebrarunt hanc ſacram Cœnam, introductos, & pro exemplo ſobrii, atque honeſti convivii proponere Cœnam Domini ipſiuſmet. Videatur de hoc Cornelius a Lapide in cit. c. 11. ad Corinth. H. N. Reſpondetur uti in priori objectione diſtinguendo Antec. ſicut Chriſtus in ultima Cœna præcepit comeſtionem, ita etiam bibitionem præſentibus Apoſtolis & aliis futuris Sacerdotibus, conced. Extraneis, atque Laicis, nego.

101. Oſtendant igitur nobis Adverſarii in controverſia tam famoſa aliquem Scripturæ textum, qui noſtra enervet ſuperius allegata fundamenta, & clare probet, Chriſtum ſub his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem:* voluiſſe etiam Laicis non ſacrificantibus mandare poſitive ſumptionem ſanguinis ſub ſpeciebus vini. Profecto nec Chriſtus Luc. cap. 24. legitur dediſſe calicem diſcipulis euntibus in Emmaus, quando ibidem *accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum.* v. 30. Ubi ex tam mirabili effectu apertionis oculorum mentis colligunt SS. PP. nominatim SS. Chryſoſtomus, Auguſtinus, Theophylactus, & Hieronymus apud Patrem Kedd in ſuo Conſtantino Magno, panem hunc non fuiſſe communem, ſed Euchariſticum.

102. Objicitur III. Chriſtus Dominus, quando Joannis c. 6. v. 54. præcepit univerſaliter, ſicque etiam Laicis ſumptionem Euchariſtiæ, non ſolum mandavit manducationem, ſed etiam bibitionem calicis, & quidem ſub deperditione vitæ ſpiritualis: ergo adeſt mandatum Divinum bibendi ſanguinem etiam ex parte Laicorum. Antec. probatur ex ipſo textu ſequentis tenoris: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis:* ubi pariformiter loquitur Sacra Scriptura de carne ac ſanguine Filii Hominis. Ante Reſp. nota, quod primi; qui ex his ipſis Chriſti verbis neceſſitatem Communionis ſub utraque ſpecie ex mandato Divino aſſeruerunt, dicantur circa annum Chriſti 1409. vel 1412. Petrus Dredenſis, & Jacobellus *Miſnenſis*, ſeu apud Stada V. *Jacobellus*, melius *Miſenſis* in *Bohemia*, non in ſuperiori *Saxonia*. Hos Wicleffi erroribus contaminatos ſecuti ſunt Joannes Huſs cum ſuis, & ejus diſcipulus Hieronymus Pragenſis a Concilio Conſtantienſi circa Annum 1415. damnati, ac ſubſequenter Lutherus & Calvinus, H. N.

Reſpondetur in primis, in allegato textu particulam & commode juxta phraſin Hebraicam alibi etiam ſic uſurpatam poſſe accipi disjunctive pro particula *vel:* ſic pariter dixit Petrus Act. cap. 3. v. 6. *Argentum & aurum non eſt mihi*, id eſt, argentum vel aurum, ſic Paulus 1. Corinth capit. 11. verſic. 29. *Qui manducat NB. & bibit indigne, judicium* (id eſt, damnationem teſte D. Chryſoſtomo apud Cornelium a Lapide) *ſibi manducat & bibit*. Quamvis ad damnationem hanc incurrendam non neceſſario requiratur, ut *copulative*, ſeu ſimul indigne manducet & bibat, ſed ſufficiat *disjunctive*, ſi alterutrum ex his indigne fiat, de quo vide ulterius ſubtiliter diſcurrentem noſtrum Boſco de Sacramentis *Part.* 2. *Diſput.* 4. *ſect.* 8. *Concluſ.* 8. His igitur ſtantibus, cur ob fundamenta in noſtris Reſolutionibus allegata non poſſet pariformiter diſcurri circa textum præſentem?

Reſpondet. 2. Aliter diſtinguendo Antec. Chriſtus præcepit ibidem etiam bibitionem ſanguinis realiter, & quoad ſubſtantiam conced. formaliter & quoad modum negatur. Id eſt, Chriſtus quidem ibi præcepit, ut ſumatur a parte rei ſanguis Chriſti, quod ſit etiam manducando panis vivus; non autem mandavit determinate in ordine ad Laicos quoad modum, ut nimirum expreſſe ſub modo bibitionis Chriſti ſanguis accipiatur.

Hinc mirum non eſt, quod eodem capite 6. Joannis Chriſtus abſque mentione alicujus bibitionis ſoli manducationi hujus panis vivi, ſub quo una cum carne ſumitur pariter ſanguis Chriſti, vitam æternam adſcripſerit. Sic enim legitur loc. cit. v. 50. *Hic eſt Panis de Cœlo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur.* Similiter v. 52. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Item v. 59. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* In quibus textibus nullibi fit mentio de formali bibitione.

103. Objic. IV. Gelaſius Papa expreſſe mandat. *Can. comperimus.* 12. *de Conſecrat. diſt.* 2. ut Sacramentum Euchariſtiæ non dividatur taliter, quatenus, *ſumpta tantummodo corporis Sacri portione, a calice Sacri cruoris abſtineatur:* ergo male a modernis Pontificibus prohibetur id, quod Gelaſius fieri mandavit, & SS. PP. antiqui vel maxime commendarunt.

Reſpondeo in primis, hunc Canonem poſſe explicari conformiter priori Canoni undecimo, quod nimirum loquatur de ſacrificantibus, non de Laicis communicantibus. Ita declarat D. Thomas 3. *part. q.* 80. *Art.* 12. *ad primum*. Atque etiam *Summarium* Canonis in Decreto Gratiani ſic habet. Deinde tranſmiſſo in Antecedenti Adverſariorum ſuppoſito, quod Pontifex loquatur quoque de Laicis, negatur tamen conſequentia quoad primam partem; etſi enim Gelaſius Papa ſecutus exemplum Divi Leonis *ſerm.* 4. *de Quadrageſ.* etiam ſub grandi ſacrilegio mandaſſet, ut pro ſuo tempore Sacra Communio ſub utraque ſpecie acciperetur, hoc tamen ideo factum fuiſſet, ut occulti plures Manichæi, qui vinum abhorrent, credentes, illud a diabolo creatum, exinde arceantur a Communione, ad quam alias, dum ſub ſolis ſpeciebus panis Euchariſtia porrigebatur, permixtim cum Catholicis non ſine gravi irreverentia Sacrilegi accedebant: quæ ratio apud nos his temporibus jam ceſſat.

Sancti Patres, ſi qui ab Adverſariis adducantur in contrarium, intelligendi ſunt vel de illis temporibus, quibus Communio ſub utraque ſpecie adhuc erat permiſſa, aut etiam præcepta, vel diſcurrunt de re ſumenda, non de modo ſumendi, vel denique loquuntur de Sacerdotibus Sacrificantibus, non de Laicis communicantibus. Cæterum miror, Acatholicos adeo conqueri de ſubtractione Calicis, cum tamen id ex graviſſimis factum ſit rationibus, & contra Lutherus hoc ipſo Calice carere paratus fuiſſet præciſe in contemptum alicujus Concilii, ſi ab eodem communio ſub utraque ſpecie præciperetur. Verba formalia Lutheri Tom. 3. Jen. de formula Miſſæ ſic ſonant: *Tunc* (id eſt, ſi præciperetur) *minime omnium vellem utraque ſpecie potiri, imo tunc primum in deſpectum Concilii, vel ſtatuti ſui vellemus aut alterutra, aut neutra potiri.*

ARTICULUS II.

De Conjugio Sacerdotum.

104. DE hoc inquiunt, *quod ad evitanda publica ſcandala alias data, liceat Sacerdotibus illud inſtituere ex ſequentibus, 1. quia Paulus dicit: Habeat unuſquiſque uxorem ſuam propter fornicationem. Item 2. juxta eundem melius eſt nubere, quam uri. Nam DEUS conjugium tanquam remedium humanæ infirmitatis inſtituit. 3. Quia idem Paulus 1. Thimoth. 4. doctrinam prohibentem conjugium vocat doctrinam Dæmoniorum. 4. Quia pariter Paulus ait, Epiſcopum eligendum eſſe, qui ſit maritus: cur ergo non etiam alius Sacerdos? 5. Quia Deus creavit hominem ad propagationem, dicens: Creſcite & multiplicamini. Gen. 1. nec eſt humanæ poteſtatis ſuæ ſingulari dono, & opere Dei creationem mutare, & mandatum tollere Divinum. 6. Quia conſtat, in Eccleſia veteri Sacerdotes fuiſſe Maritos, & primum ante annos quadringentos (puta a Confeſſione Auguſtana computandos) vi coactos ad Cælibatum. 7. Quia ex antiquis PP. S. Cyprianus ſuadet Lib. 1. Epiſtolarum Epiſtola undecima: adeoque a pari idem de viris. 8. Quia Cælibatus eſt res difficillima, plerisque impoſſibilis, atque horrenda contra naturam parit flagitia & ſcandala. 9. Quia alias Eccleſiæ videntur aliquando defuturi Paſtores, ſi diutius prohibeatur Conjugium.* Ita Paſtores Acatholici loquentes pro Thalamo, & ſuis uxoribus, nec non, ut exinde Magiſtrorum, Lutheri & Calvini, defectionis cauſam præcipuam (amorem nimirum mulierum) ſaltem apparenter aliquo modo cohoneſtent.

105. Econtra Catholico-Romani imprimis quidem gratis admittunt, conjugium eſſe aliquid honeſtum & bonum. 2. Pariter in hoc rerum ordine ad propagationem generis humani neceſſarium. Atque 3. Exinde reſpectu totius naturæ humanæ in communi præceptum, ita nimirum, ut ſaltem aliqui ex genere humano

mano ſint, qui illud contrahant, ne genus humanum deficiat. 4. Non autem obligari hoc præcepto ſingulos in particulari: alias enim Elias, Jeremias, Joannes Baptiſta, Joannes Evangeliſta, S. Paulus, pluresque SS. PP. antiquiſſimi cum primis fundatoribus SS. Ordinum violaſſent hoc mandatum. 5 Tenent, Cœlibatum eſſe meliorem conjugio: ita enim clare loquitur D. Paulus 1. Corinth. cap. 7. v. 38. & 40. *Qui matrimonio jungit Virginem ſuam, bene facit; qui non jungit, melius facit. Beatior erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium, puto autem, quod & ego ſpiritum Dei habeam.* 6. Aſſerunt, Cœlibatum eſſe naturæ humanæ gratia Divina (quæ facientibus, quod in ſe eſt, omnino non negatur) adjutæ obſervatu omnino poſſibilem; quomodo enim alias prudenter D. Paulus 1. Corinth. c. 7. v. 25 & loco proxime allegato tam abſolute, Virginitatem ſuadere potuiſſet? *Qui te hortatur, ut voveas, Ipſe adjuvat, ut reddas*, inquit D. Auguſt. in Pſalm. 137. 7. Libenter concedunt, quod de jure Divino non ſit neceſſario Cœlibatus Sacerdotio annexus, cum de facto quoque Sacerdotes Græci, etiam non ſchiſmatici, conformiter *cap. cum olim 6. de Cleric. conjugatis*, poſſint habere Uxores, quas ante ſacros Ordines duxerunt, licet poſt ſacros Ordines ſemel ſuſceptos non liceat ipſis amplius contrahere. 8. Defendunt, poſſe tamen ab Eccleſia Sacerdotio, & aliis ſacris Ordinibus recte annecti Cœlibatum; nam cum cœlibatus ſit res honeſta, & bona, imo melior conjugio, & ſimul obſervatu poſſibilis, cur Summo Pontifici ſit adempta poteſtas præcipiendi eundem in caſu, quo aliqui ſponte & libere volunt ſuſcipere ſacros Ordines? 9. Addunt aliquas congruas rationes, cur Eccleſia actualiter alligaverit SS. Ordinibus Cœlibatum; ex quibus præcipua eſt, quod primaria officia Miniſtrorum Eccleſiæ (puta *ſacrificare & Sacramenta aliis miniſtrare*) melius adminiſtrentur a cœlibe, utpote magis mundo, quam a conjugato.

106. Hæc Catholicorum dicta ſi bene notentur, facilis erit ſolutio rationum, quas in contrarium allegat Confeſſio Auguſtana: nam ad 1. Paulus 1. Corinth. cap. 7. v. 2. dum ait: *habeat unuſquiſque ſuam uxorem propter fornicationem*; loquitur ad actualiter jam conjugatos, non ad ſolutos, ad quos ultimos primum v. 8. ſuum dirigit ſermonem: in præſenti autem vult, ut unuſquiſque conjugatus penes ſe habeat, non autem repudiet uxorem ſuam *propter fornicationem*, id eſt, ne fornicetur cum altera. Ita textum iſtum explicat celeberrimus antiquiſſimæ Eccleſiæ Pater & Scripturæ Expoſitor S. Hieronymus Libro 1. contra Jovinianum. Aliam adhuc declarationem videre poteris apud Cornelium a Lapide in dictum textum. Ad 2. Veriſſimum eſt ibidem conſilium S. Pauli illis adhuc ſolutis perſonis datum, quæ experientia doctæ putant, ſe non reſtitutas tentationibus carnis, 1. Corinth. c. 7. v. 9. nempe, *quod melius ſit nubere quam uri*, id eſt, *melius maritum ducere, quam fornicari*. Ita gloſſant S. Hieronymus Apolog. pro libris contra Jovinianum, Ambroſius, Auguſtinus & alii apud Cornelium a Lapide hic. Ad 3. Doctrina abſolute prohibens conjugium eſt doctrina dæmoniorum, hoc autem non facit Eccleſia Catholico-Romana, ſed permittit libertatem, ſolummodo conditionate ſacros aſſumentes Ordines adſtringens ad Cœlibatum, idque propter excellentiam ſtatus, & ſanctitatem functionum. Ad 4. falſum eſt, quod Paulus umquam dicat, Epiſcopum eligendum eſſe, qui ſit *Maritus*. Equidem 1. Timoth. cap. 3. ſic habet, *oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris Virum*; per hoc tamen nil aliud intendit quam excluſionem Bigami, ut nimirum Epiſcopus eligendus non ſit talis, qui duas ſucceſſive habuerit ante Epiſcopatum uxores. Cæteroquin idem Apoſtolus ad Titum cap. 1. v. 8. deſiderat Epiſcopum eſſe *ſobrium, juſtum, ſanctum, & NB. continentem*. Videatur de hoc S. Chryſoſtomus primorum ſæculorum Pater in 1. *Timoth. c. 3. & cap. 1. ad Titum* Ad 5. etiam DEUS ad piſces & aves dixit: *Creſcite & Multiplicamini*, non tamen fuit hoc præceptum Divinum, ſed potius benedictio. Dato autem, quod, cenſeatur mandatum Divinum, non intendebat obligare ſingulos in particulari, ſed ſolum genus humanum in communi. Ad 6. Quod Sacerdotes, qui ſponte & voluntarie ſuſcipientes ſacros Ordines ſe ſubmiſerunt præcepto, quod fiant transgreſſores, æque parum injuſtum cenſeri debet, quam ſi Violatores Legum Civilium ad obſervantiam compellantur. Cæteroquin veritati omnino conſentaneum non eſt; quod hic uſus primum ante quadringentos annos fuerit introductus; cum Concilia in Germania habita, puta Aquiſgrani, Moguntiæ, VVormatiæ &c. Cœlibatum hunc jam ante 800. annos ſtatuerint. Quinimo S. Clemens primo ſtatim ſæculo præcepit, ut nullus Cœlebs ad Clericatum perveniens admittatur ad nuptias contrahendas, niſi Lectores & Cantores, uti expreſſe refertur in Jure Canonico inter Canones Apoſtolorum Canone vigeſimo quinto. Ad 7. Verba formalia S. Cypriani vix credo eſſe fideliter allegata: apud Cornelium enim a Lapide in cap. 7. 1. Ep. ad Corinth. ℣. 9 ſic ſonant: *ſi perſeverare nolint* (ſupple Virgines) *aut non poſſint, melius eſt nubere quam uri*. Ubi loquitur de Virginibus nondum DEO actualiter per votum dicatis, ſed dicandis, quas monet, ne ſe DEO devoveant, ſi perſeverare nolint. Cæteroquin eadem Epiſtola Virgines DEO per actuale votum jam dicatas vocat Chriſti NB. adulteras, ſi poſt votum caſtitatis Viris copulentur. En! ſanctum Cyprianum potius pro nobis, quam contra nos Ad 8. Cœlibatus perpetuus eſt quidem carni difficilis, non tamen impoſſibilis, accedente præſertim gratia Divina, obſervatiſque ad Caſtitatem tenendam mediis, paſſim apud Aſcetas reperiendis, inter quæ a SS. PP. vel maxime commendatur jejunium, quale profecto parum videtur curaſſe Lutherus, ignominioſe cum ſuis traducens abſtinentiam a carnibus, & duplici refectione tempore Quadrageſimæ, Angariarum atque Vigiliarum &c. a Catholicis præſcriptam. Cæteroquin S. quoque Paulus ſentit ſtimulum carnis, vicit tamen gratia Divina accedente, quæ ſi deeſſet, ex ipſis Acatholicorum principiis, & paritate rationis etiam conjugati reputandi forent adulteri in longiori morbo, vel abſentia compartis, atque urgente ſimul concupiſcentia ad alienam. Ad 9. Non advertimus nos Catholici propter annexum ſacris Ordinibus Cœlibatum quempiam defectum Sacerdotum, nec propterea ſanctiſſimam hanc Cœlibatum inter & Sacerdotium connexionem diſſolvendam exiſtimamus, eo quod hinc inde per accidens fiant abuſus. Recogitent parum Acatholici, quæ flagitia apud ipſos aliquoties etiam ab Uxoratis, vel militibus, quibus matrimonium paſſim non conceditur, committantur.

ARTICULUS III.

De Miſſa.

107. De hac ajunt 1. *Quod etiam apud ipſos Miſſæ retineantur & ſumma reverentia celebrentur, nec non uſitatæ ceremoniæ fere omnes obſerventur* 2. *Quod hæc habeatur in lingua Germanica ad docendum populum.* 3. *Quod apud ipſos non admittantur Miſſæ privatæ ſed tantum publicæ, per quas ultimas intelligi volunt Miſſas, ſub quibus populus communicet ad quam Communionem* (ſubiungunt) *nulli admittuntur, niſi antea explorati, & auditi.* 4. *Negant, quod ulla Miſſa etiam publica ex opere operato cauſet triplicem illum fructum a Catholicis aſſertum, nempe propitiatorium, impetratorium & ſatisfactorium, quem Chriſtus potius contulit in Ara Crucis ſacrificio cruento ſatisfaciens pro nobis, & nos Cæleſti Patri ſuo iterum reconcilians.* 5. *Exinde negant, in Miſſa contineri verum aliquod ſacrificium, docentes eam ſolummodo eſſe inſtitutam, ut renovetur per ipſam memoria Chriſti, & mediante ſumptione Euchariſtiæ apud illum, qui utitur hoc Sacramento, fides excitetur, rememorans, quanta per Chriſtum accipiat Beneficia, per quam memoriam hominis talis conſcientia pavida erigitur, & nova afficitur conſolatione.* 6. *Demum prætendunt varios a Catholicis in Miſſis privatis introductos abuſus, ita, ut nulla res Divina ita videatur umquam ad quæſtum collata fuiſſe, uti Miſſa.* Ita Acatholici, qua autem veritate, & fundamento, videbimus infra ſucceſſive reſpondendo ad ſingula. Interim

108. Prænotando 1. ex Theolog. Morali Patris Reiffenſtuel Tract. 15. Diſt. 5. q. 2. quod hæc vox *Miſſa* ſit antiquiſſima, cuius iam meminit in Epiſtol. 6. ad Smirnenſes S. Ignatius Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt S. Petrum Epiſcopus & Martyr, quod autem apud Latinos *Miſſa*, idem apud Græcos eſt *Liturgia*. Porro iuxta communem Catholicorum ſenſum Miſſa accipitur pro collectione omnium Orationum, quæ a principio eiusdem usque ad finem peraguntur. Principaliter vero Miſſa conſiſtit in conſecratione corporis & ſanguinis Chriſti, mediante qua actione Sacerdos iuxta di-

cenda

Digitized by Google

cenda verum pergit ſacrificium incruentum, repræſentans nobis, cruentum ſacrificium in Ara Crucis peractum, ex cujus Sacrificii cruenti virtute ſuam quoque vim obtinet. Pro quo

109. Prænotandum 2. Sacrificium ut ſic proprie tale recte definiri, quod ſit *Oblatio externa rei permanentis a legitimo Miniſtro exhibita DEO, qua ſignificetur ſupremum illius Dominium mediante aliqua rei oblatæ deſtructione*. Ulteriorem hujus deſcriptionis declarationem reperies apud Reiffenſtuel loc. cit. qu. 1 num. 4 & ſeqq. Porro oblatio ſacrificii ſemper erat in uſu utpote non ſolum in Lege Moſaica, verum longe ante in ipſa lege naturæ exercita. Sic enim jam tempore Adami legitur Abel obtuliſſe primogenitos gregis ſui, *Gen. cap.* 4. Noe de cunctis pecoribus, & volucribus mundi poſt diluvium *Gen.* 8. & Melchiſedech panem & vinum tanquam *Sacerdos DEI Altiſſimi. Gen. cap.* 14.

110. Prænotandum 3. Sacrificium in Lege Moſaica fuiſſe diviſum tam ratione *materiæ*, quam ratione *formæ*. Ratione materiæ in Victimam, immolationem & libamen. *Victima* comprehendebat oblata, & in honorem DEI mactata animalia. *Immolatio* res inanimatas ſolidas, puta panem, thus, fructus terræ &c. *Libamen*, res inanimatas liquidas per effuſionem in terram &c. Ratione formæ ſacrificium dividebatur in Holocauſtum, Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam. *Holocauſtum* erat ſacrificium DEO pure in laudem, & ad cultum ſuum conſecratum, in quo tota res oblata deſtruebatur, ſeu comburebatur. *Hoſtia pro peccato* offerebatur pro peccatis, præſertim externis, atque legalibus, vocabaturque *Sacrificium propitiatorium*, ubi res data partim cedebat in uſum Sacerdotum. *Hoſtia pacificorum* offerebatur vel in gratiarum actionem pro aliquo beneficio impetrato, & tunc alio nomine dicebatur *Sacrificium laudis*, vel pro beneficio impetrando, & erat *Sacrificium impetratorium*, atque ibidem una pars comburebatur, altera Sacerdotibus dabatur, & tertia remanebat offerenti. H. N.

111. Reſpondetur I. In Miſſa, in qua a Sacerdote offertur panis & vinum, verum peragitur Sacrificium. Probatur ex S. Scriptura tali fundamento: A Chriſto, in ultima Cœna panem & vinum offerente, fuit peractum verum Sacrificium: ergo etiam a Sacerdote ex mandato DEI idem faciente in ſui memoriam, juxta illud; *Hoc facite in meam commemorationem* peragitur verum Sacrificium. Antec. probatur: a Melchiſedech offerendo panem & vinum erat peractum verum Sacrificium: ergo etiam a Chriſto in ultima cœna. Antec. patet ex eo, quoniam, teſte S. Scriptura Gen. 14. ℣. 18. protulit Melchiſedech panem & vinum, quia erat NB. *Sacerdos DEI Altiſſimi*, conſequentia vero principalis oſtenditur; etenim Chriſtus eſt *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, teſte Apoſtolo *ad Hebr.* cap. 5. ℣. 6. adeoque pariter ab eodem in ultima Cœna panem ac vinum offerente erat peractum verum Sacrificium; nam Melchiſedech Sacrificans in pane & vino fuit Typus offerentis Chriſti, uti innuit ipſemet D. Paulus cap. 7. Hæb. v. 11. *Quis magis Sacerdos DEI ſummi* (loquitur optime ad propoſitum D. Cyprianus Lib. 2. Epiſt. 3.) *quam Dominus noſter JESUS Chriſtus qui Sacrificium DEO Patri obtulit, & obtulit hoc quidem, quod Melchiſedech obtulerat panem ſcilicet & vinum, hoc eſt ſuum corpus & ſanguinem.* Plura de hoc reperies apud Boſco *Part.* 2. *Theolog. Sacrament. D.* 5. §. 1 *Concluſ.* 1.

112. Confirmatur hæc veritas Catholica immediate de noſtra Miſſa taliter: Juxta Apoſtolum cap. 13. Heb. ℣. 10. *Habemus altare de quo edere non habent poteſtatem, qui Tabernaculo deſerviunt*, nimirum Sacerdotes antiqui Teſtamenti: ſed ſi habemus verum Altare, etiam habemus verum Sacrificium: ergo *Subſumitur*: atqui nec tempore Divi Pauli poſt peractum jam pro tunc cruentum Sacrificium, nec tempore noſtro aſſignabile eſt aliud verum Sacrificium, quam illud, quod peragitur in Miſſa: ergo. *Non taurorum carnes* (inquit Apoſtolus Andreas teſtibus Achaiæ Presbyteris) *ego omnipotenti DEO Sacrifico, ſed Immaculatum Agnum in altari*. Idem in ſuis Lyturgiis exprimunt Sancti Apoſtoli, Petrus, Jacobus, & Matthæus apud Coccium de Euchariſt. *Art.* 4. *Tom.* 2. *Lib.* 6. Idem ſentiunt SS. PP. plurimi, videndi apud Bellarminum, & noſtrum Berardum Vetveris hic. Cur igitur recedunt Sectarii noſtri temporis? forſan quid deeſt in Miſſa ad verum Sacrificium requiſitum? Abſit, habemus altaria, habemus Victimam ſeu Hoſtiam, nimirum Chriſtum Dominum, Agnum Immaculatum, non quidem phyſice, moraliter tamen ac myſtice in conteſtationem ſupremi Dominii DEI occiſum, quatenus vi verborum conſecrationis ſanguis ſeparatur a carne, & Chriſtus modo ad operandum naturaliter inepto definitive, compenetratis inter ſe partibus, utrobique ponitur.

113. Reſpondetur II. Miſſæ Sacrificium ex opere operato eſt propitiatorium, impetratorium & ſatisfactorium. *Propitiatorium* quidem quatenus cauſat ex opere operato gratias actuales, quibus peccator incitatur ad pœnitendum, ſibique DEUM iterum reddendi propitium: *Impetratorium* quatenus per id varia impetrantur beneficia ſpiritualia, & etiam temporalia, ſi ſint nobis utilia. *Satisfactorium*, quatenus delet pœnas pro peccatis quoad culpam jam dimiſſis ſæpe reſtantes. Probatur hæc Catholica veritas a pari: ſacrificium cruentum in Altari Crucis peractum cauſat enumeratos tres fructus, uti facile conſentiunt Adverſarii: ergo etiam Sacrificium incruentum: nam incruentum habet ſuam virtutem ex Sacrificio cruento, cujus eſt repræſentativum. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad DEUM, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis*: inquit Apoſtolus ad Hebræos cap. 5. ℣. 1. Vide de hoc Reiffenſtuel, *Tract.* 14. *Theolog. Moral. Diſtinct.* 5. *quæſt.* 4.

114. Reſpondetur III. Miſſæ ſacrificium applicatum pro defunctis prodeſt etiam ipſis ſaltem quoad fructum ſatisfactorium. Probatur: in Teſtamento antiquo Sacrificia applicata pro defunctis proderant ipſis: ergo multo magis Sacrificium Miſsæ in Teſtamento novo. Conſequentia ſtringit a fortiori: nam utique Miſſa repræſentativa Sacrificii cruenti non eſt minoris Virtutis, quam Sacrificia veteris Legis, quæ erant tantum umbra & figura Sacrificii tam cruenti quam incruenti in Teſtamento novo. Anteced. vero probatur. Propterea enim Judas Machabæus 2. Machab. cap. 12. ℣. 43. & 46. *duodecim millia drachmas argenti miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium &c. ut a peccatis* (quoad pœnas nimirum reſtantes) *ſolvantur*. Nec dicas, libros Machabæorum non eſſe Authenticos, ſeu canonicos: nam quod ſint tales, probabitur alio loco, pro nunc vero ſufficiat, quod ſaltem dicta illa mereantur fidem Hiſtoricam, nimirum Judam Machabæum allegata ibidem feciſſe; prout etiam teſte Pichler Theologiæ Polemicæ Controverſ. II. Art. I. §. 1. ex inde Lutherani eoſdem libros ponunt in Codice Bibliorum, & recte legi in Eccleſiis aiunt, ſaltem *ad morum ædificationem*. Confirmatur. In primitiva jam Eccleſia erat in Miſſis facta memoria & deprecatio pro Defunctis: ergo ſignum eſt, quod Eccleſia primitiva, quæ etiam ab Adverſariis exiſtimatur adhuc vera, jam ſenſerit, Miſſæ ſacrificium pro Defunctis applicatum ipſis prodeſſe. Antec. probatur: ita enim, tacendo quamplures SS. PP. in Lyturgiis S. Jacobi ac S. Clementis reperitur, & doctrina Aerii negantis pro mortuis eſſe Sacrificandum fuit damnata jam ab Eccleſia antiqua circa annum Chriſti 340. tanquam Hæreſis, teſtibus SS. Auguſtino & Epiphanio prout deſuper videri quoque poterit Joannes Sciarda in ſuo Lexico Polemico V. Aeriani.

Itaque negandum non eſt, Defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis Sacrificium Mediatoris offertur &c. Concludit Auguſtin. in Enchirid. c. 109. apud noſtrum Boſco *Part.* 2. *Theol. ſac. Diſp* 5. *ſect.* 3. *prope finem.*

115. Reſpondetur IV. Miſsæ non ſolum illæ quas Hæretici *communes* ſeu *publicas* intitulant, eo quod ſub iis populus actualiter communicet, verum etiam aliæ, quas illi privatas nominant, & ſub quibus populus non communicat, ſunt retinendæ in Eccleſia. Ita expreſſe Concil. Tridunt. ſeſs. 22. de Sacrificio Miſsæ cap. 6. cujus verba, quia valde ſunt notabilia, pono formalia ſic ſonantia: *Optaret quidem Sacro-ſancta ſynodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo uberior ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus proveniret: nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas & illicitas damnat, ſed probat; atque commendat, ſiquidem quoque illæ Miſſæ vere communes cenſeri debent, partim quod in eis populus ſpiritualiter communicet; partim vero, quod a publi-*

co

Digitized by Google

co Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum; ſed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrantur. Ubi ſpecialiter nota ultima Concilii verba, quod nimirum etiam illæ Miſſæ, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, debeant dici communes ſeu ſuo modo publicæ, quia Is, *tanquam publicus Eccleſiæ Miniſter non pro ſe tantum, ſed etiam pro tota Eccleſia offert.* Maiorem vero ad rationem Miſſæ publicitatem requiri, gratis ab Hæreticis aſſeritur, & conſequenter gratis Miſſa privata in illo Adverſariorum ſenſu ab ipſis excluditur. Non equidem me latet, quod Chriſtus in ultima Cœna conſecrans Apoſtolis quoque ſacram Euchariſtiam diſtribuerit: et reflectendum eſt, quod Chriſtus ibidem iuxta jam dicta præcedentia Apoſtolos reſpexerit ut brevi poſt Cœnam ordinandos Sacerdotes, quibus, haud dubie comperit, ſi ſacrificent, non ſolum conſecrare Hoſtiam, verum etiam ſumere, *can. relatum XI. de conſecrat. Diſt. II.* Accedit, quod non omnia, quæ Chriſtus in ultima Cœna fecit, ſint ſtatim de præcepto: alias deberet pariter a nobis ſumptioni Euchariſtiæ præmitti comeſtio Agni Paſchalis, Lotio pedum, fractio panis diſtribuendi &c. quæ omnia in ultima Cœna contigerunt.

116. Confirmatur: ex nullo textu Sacræ Scripturæ poteſt oſtendi, quod vel ad eſſentiam Sacrificii ut ſic, vel ad integritatem Sacrificii Miſſæ requiratur, ut ipſi adſtantes de Victima ſeu Hoſtia oblata participent: ergo gratis propterea Miſſa ab Adverſariis *privata* appellata excluditur, eo quod nulli adſtantes communicent. Quinimo neque in antiqua lege populus ſemper in Sacrificiis de re oblata participabat, uti patet ex Notato n. 110. Accedit, quod nec legitur in primitiva Eccleſia id ſemper, & quaſi de neceſſitate fuiſſe obſervatum, volebat quidem Concilium Agathenſe circa annum Chriſti 506. ut ter in anno populus communicet, & ſingulis diebus Dominicis Miſſam audiat, quod autem fuiſſet ab Eccleſia ſubinnctum præceptum, ut aliqui neceſſario ſub his miſſis communicent, non reperitur. Et dato, quod non ſolum praxis (quam etiam optat Concilium Tridentinum) verum etiam poſitivum extitiſſet aliquando tale præceptum Eccleſiaſticum, potuit tamen illud a ſucceſſoribus ex gravi ratione iterum caſſari, ſicut aliquando Chriſtiani ter in anno, nimirum in Nativitate Domini, Paſchate & Pentecoſte debuerunt communicare, nunc vero tantummodo ſemel, tempore nimirum Paſchali.

117. Reſpondetur V. Etſi potuiſſet Eccleſia admittere Miſſam in lingua vulgari, puta Germanicam in Germania, Italicam in Italia &c. Recte tamen noluit, ferme ſemper ſolum adhibere unam ex tribus linguis ſacris, nempe vel Latinam, vel Græcam, vel Hebraicam; tum quia magis videbatur lingua ſacra conducere ad Majeſtatem & reverentiam ſacroſancti hujus Myſterii, quam alia quæcunque vulgaris: tum quia ſic magis conſervatur commercium Eccleſiarum particularium ad invicem inter ſe, ut nimirum Italus in Germania, Germanus in Italia, Gallus in Polonia &c. poſſint celebrare Miſſas, ſi illic proficiſcantur, quod ſæpe ſub itinere fieri non poſſet, uti conſideranti patet, ſi paſſim Miſſa in lingua vulgari concederetur. Nec refert, quod populus magis doceri poſſet in lingua vulgari, nam Miſſa non eſt inſtituta ad docendum populum, ſed ad colendum DEUM, & impetrandos fructus. Inveniuntur inſuper libelli precatorii paſſim apud Catholicos ſub certis linguis, quibus varia SS. Miſſæ Myſteria Laicis explicantur &c.

118. Alia, quæ addit Confeſſio Auguſtana contra Catholicos, calumniæ ſunt, & tantum abeſt, quod Eccleſia Catholico-Romana approbet quæſtum quoad Miſſas inſtituendum; ut potius talem rigidiſſime prohibeat, injungens, ut habentes curam animarum pro ovibus ſaltem aliquoties Miſſas offerant &c. ac ceteroquin apud omnes taxa juſti ſtipendii titulo congruæ ſuſtentationis non excedatur &c. quod ſi alicubi circa hoc irrepſerint nonnulli abuſus, particulares ſunt contra voluntatem Eccleſiæ, & conſequenter in conſequentiam non trahendi. Cuperem inſuper reſcire, ubinam Catholicorum vigeat opinio, Chriſtum ſua paſſione ſatisfeciſſe quidem pro peccato originis, Miſſam vero inſtituiſſe pro peccatis actualibus & quotidianis delictis mortalibus atque venialibus, prout audacter Noſtris imputat Confeſſio Auguſtana hic &c. poteſt quidem ſimilibus ſimplex populus dementari: falſis tamen hiſce impoſturis veritas cujuſdam Religionis neutiquam ſtabilitur.

119. Objicitur I. Principaliter probando, in Miſſa non reperiri ſacrificium proprie tale & conſequenter nec fructus Sacrificii ex opere operato enumeratos, nimirum *propitiatorium, impetratorium & ſatisfactorium*: Illud quod eſt proprie ſacramentum, nequit eſſe ſimul proprie Sacrificium; ſed Miſſa, ſeu Cœna Domini eſt Sacramentum proprie tale, prout etiam fatentur Catholici: ergo non erit proprie Sacrificium. Major probatur ex eo, quia hæc duo *Sacramentum & Sacrificium* ad invicem opponuntur, ſicque unum excludit alterum: nam in Sacramento dicimur nos aliquid accipere a DEO, nimirum ipſum Chriſtum, eiuſque gratiam, ſeu Juſtitiam; in Sacrificio autem aliquid offerimus DEO ipſimet, nimirum Hoſtiam, ſeu Victimam: ſed accipere & dare reſpectu eiuſdem entis ſunt oppoſita: ergo.

Reſpond. neg. maj. ejuſque ſuppoſitum, quod nimirum *Sacramentum & ſacrificium* ſint duo oppoſita ſeſe ab invicem excludentia: nam una eademque res poteſt habere hunc duplicem Reſpectum ſub diverſa conſideratione: Offert Sacerdos, qua ſacrificans Patri Cœleſti Unigenitum ſuum Filium: accipit vero gratiam &c. qua ſumens ipſius SS. Corpus & Sanguinem, ſub ſpeciebus panis & vini contentum. Et profecto, ſi *dare & accipere* abſolute etiam ſub diverſo reſpectu ſeſe ab invicem excluderent; tunc neque in antiquo Teſtamento potuiſſent offerri ſacrificia: quid enim poſſumus dare DEO, quod non ſimul ab Eo tanquam ſupremo Domino accipimus?

120. Objic. II. Juxta Scripturam unica oblatione, nimirum peracta in Ara Crucis, ſanctificati ſumus: ergo de facto repetitæ ſæpius Miſſæ non amplius ſunt oblationes, ſeu ſacrificia. Antec. probatur ex illo ad Hebræos cap. 9. 28. *Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata.* Item cap. 10. 9. 10. *Sanctificati ſumus per oblationem Corporis Jeſu Chriſti ſemel* ac 9. 14 *Una oblatione conſummavit in ſempiternam ſanctificatos*: Ergo. Reſpond. Diſting. ant. & ſimul explicando ſimiles textus: unica oblatione cruenta ſanctificati ſumus, quæ tamen nobis utiliſſime applicari poteſt per ſacrificia incruenta, cruentum repræſentantia conquæ non ſic poteſt applicari, nego Ant., & ſimiliter diſting. conſeq. Ergo de facto Miſſæ non ſunt amplius ſacrificia: cruenta, conced. incruenta, per quæ nobis cruentum utiliſſime applicatur, neg. conſequent. Nec exinde dignitas ſacrificii cruenti diminuitur, prout nobis obtrudunt Adverſarii, quoniam gratis concedimus, Miſſam vim ac virtutem ſuorum fructuum productivam habere ex ipſo ſacrificio cruento &c. ſic etiam in ipſis principiis Acatholicorum exinde vis ſacrificii cruenti non minuitur, quatenus primum per ipſum Baptiſmum mediante fide nobis (uti loquuntur) Juſtitia Chriſti ſeu juſtificatio confertur.

121. Objic. III. Juxta proxime dicta ſacrificium cruentum delet peccata noſtra, nobiſque prodeſt, quatenus nobis illud per alia media a DEO præſcripta applicatur: atqui illa applicatio ſacrificii cruenti non fit mediantibus Miſſis ex opere operato, ſed potius per fidem; *nam fide obtulit DEO plurimam Hoſtiam Abel* cap. 11. 9. 4. & JESUM Chriſtum *propoſuit DEUS per fidem in ſanguine Ipſius.* cap. 3. Rom. 9. 25. Reſpond. nego min. Adducti autem textus ſacræ Scripturæ ſolummodo oſtendunt, quod in applicatione iſta fides aliqua interveniat: non autem evincunt; quod ſola fides cum excluſione Miſſæ nobis ſacrificium cruentum in Ara Crucis peractum applicet. Itaque ſi adverſariorum objectio aliquid roboris haberet, deberent probare, quod per ſolam fidem fiat applicatio ſacrificii cruenti, & non etiam per alia media ex opere operato, vel per alios actus Virtutum dilectionis DEI &c. &c. ex opere operantis.

ARTICULUS IV.

De Confeſſione.

122. *Ajunt.* 1. *quod Confeſſio apud ipſos non ſit abolita, nec ſoleat porrigi corpus Chriſti, niſi antea exploratis & abſolutis.* 2. *Negant tamen Conſcientias eſſe onerandas cura enumerandi omnia delicta.* Ita illi.

123. Quid autem reponant Catholici, ſufficienter declaratum jam eſt §. præcedenti præſertim Articulo XI. & XII. quorſum Lectorem remitto, & hic ſolummodo duo adjungo. *Inprimis*, quod S. Chryſoſtomus, quem Adverſarii in puncto de obligationis, con-

Digitized by Google

enumerandi omnia peccata pro ſe citant, ſolummodo loquatur de Confeſſione publica ſingulorum gravium peccatorum in ſpecie facta homini, non habenti poteſtatem abſolvendi, qualem improbat in hoc puncto ob ingens ſcandalum, occaſione talis publicæ confeſſionis exortum, ſecutus Nectarii anteceſſoris ſui exemplum, ſicque ſtatuens, ut confeſſio publica fiat potius Deo. Cæteroquin quoad confeſſionem privatim Sacerdoti faciendam non intendit approbare doctrinam Adverſariorum, ſed potius vult (utor verbis ipſis S. Chryſoſtomi hom. 42. in Matthæum) *ut peccata per ſingulas ſpecies recolantur*. *Secundo*, quod Confeſſio Auguſtana pro ſe alleget Gloſſam Juris Canonici, negantem, quod enumeratio peccatorum omnium ſpecifica ſit Juris Divini: id etiam admiſſum non obeſſet; nam etſi foret hæc præciſe Juris Eccleſiaſtici, prout vult Gloſſa, deberent ſeſe tamen ſubmittere Acatholici, nec propterea recedere ab unione cum tanta perturbatione. Deinde Advertendum ulterius, quod Gloſſa juxta notoria Juriſtarum non faciat auctoritatem Juris, & ipſi inſuper reſiſtat Concilium Tridentinum, cui haud dubie Gloſſator ſeſe ultro ſubmiſiſſet, ſi eo tempore vixiſſet.

ARTICULUS V.

De Diſcrimine Ciborum.

124. 1. N*On abſolute Jejunia improbant Lutherani, ſed tantum illa, in quibus ſit diſcrimen ciborum, puta diebus Jejunii excluſio carnium.* 2. *Carpunt Catholicos, quod in ſimilibus rebus ponant peccatum, ſi omittantur.* 3. *Quod iidem doceant, per Jejunia obſervata homines promereri gratiam, & remiſſionem peccatorum.*

125. Econtra Catholici opponunt I. etiam illa Jejunia, in quibus non ſolum a ſecunda refectione, verum etiam abſolute a carnibus abſtinetur, eſſe rem bonam & honeſtam; cum appetitus exinde non ſolum in quantitate, verum etiam in qualitate ciborum mortificetur; quoniam cibi de carne de ſe alias non tantum, communiter loquendo, magis, quam cibi Jejunales nutriunt; ſed & inſuper plerumque, præſertim pretioſiores (uti ſelectæ aviculæ, carnes Sylveſtres &c.) hominem, ſingulariter acuendo appetitum, alliciunt ad comedendum. II. Cum igitur abſtinere a carnibus ex dictis ſit res honeſta, quærunt ex Adverſariis, cur non poſſit certis diebus talem abſtinentiam præcipere Eccleſia, cui a dilectiſſimo ſuo Sponſo Chriſto utique haud minor eſt poteſtas tradita in ſpiritualibus, quam alicui Regi in temporalibus? Neutiquam Regibus, ſed Eccleſiæ ſpecialis hæc data eſt prærogativa Matth. cap. 18. v. 17. ubi ſi quis eam non audierit, ſit habendus *ſicut Ethnicus & publicanus*. Videantur dicta Art. XV. præcedenti §.

III. Addunt, hunc jejunandi modum non eſſe novum, ſed jam obſervatum in primitiva Eccleſia, a qua rigidiſſime fuit injunctum Jejunium quadrageſimale. Audiatur præ plurimis aliis antiquiſſimus S. Clemens Romanus can. Apoſtolorum 68. ſequentibus formalibus: *Si quis Epiſcopus aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector, aut Cantor, ſacram quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceven non jejunaverit, deponitur* (ideſt deponatur: talis enim pluralis loquendi erat apud antiquos) *præterquam ſi imbecillitate impediatur corporis. Si Laicus ſit, Communione privator*: id eſt, *privetur*.

126. IV. Mirantur Catholici quod Acatholici Jejunium quadrageſimale tam quoad abſtinentiam a carnibus, quam a ſecunda refectione apud ſuos omnino tollant in praxi, cum tamen illud in primitiva Eccleſia, immo brevi poſt diſceſſum Chriſti, ubi eadem vera etiam juxta ipſos adhuc exiſteat, fuerit tam rigide præceptum, & a SS. Patribus tam frequenter inculcatum; imo (quod plus eſt) contraria doctrina prorſus rejecta. Audiantur præ aliis quaſi innumeris, ac bene notentur ab Adverſariis verba S. Auguſtini de Hæreſibus cap. 53. ubi ſic loquitur: *Aerius in Arianam hæreſin lapſus propria dogmata affinxit nonnulla, NB. non eſſe ſolemniter celebranda ſtatuta Eccleſiæ Jejunia, ſed cum quiſque voluerit, jejunandum, ne videamur ſub lege.*

V. Quod Jejunia æque ac alia opera bona ſint ſatisfactoria pro peccatis, & meritoria de condigno, vel de congruo mediate vel immediate pro diverſitate perſonarum promerentium, & juxta operum qualitatem, probatum item fuit paragrapho præcedenti Art. IV. VI. XII. XV. XVIII. & XX. ubi notanter ad præſentem materiam Art. VI. num. 26. adduximus S. Ambroſium Epiſt. 82. ita loquentem: *Quæ ſalus nobis eſſe poteſt, niſi Jejunio eluerimus peccata noſtra; cum Scriptura dicat, Jejunium & Eleemoſyna a peccato liberant?* VI. Denuum non vident Catholici, quem effectum Acatholicorum modus jejunandi habeat, dum dies *precationis & pænitentiæ*, uti vocant, ſubinde (rarius tamen) inſtituunt, abſtinentes omni cibo uſque ad noctem, qua poſtea comedere ſolent abſque diſcrimine ciborum: etſi enim nos nec talem abſtinentiam, ſi alias ſit debite circumſtantionata, reprobemus; reprobare tamen videtur eorum Magiſter Lutherus, dum a ſimilibus bonis operibus plus, quam a peccato cavendum eſſe cenſeat. Verba illius formalia in ſermone de Miſſa hæc ſunt: *Caveamus a peccatis, ſed multo magis a legibus, & operibus bonis, tantum attendamus Deum promiſſorem & fidem.*

127. Objicitur ab Adverſariis I. Si recte ſub peccato Eccleſia præcepiſſet abſtinentiam a cibis carnalibus; tunc cibi illi ſumpti diebus ab Eccleſia prohibitis coinquinarent hominem: ſed non conquinant hominem: ergo. Min. probatur, nam teſte Matthæo cap. 15. dum Chriſtus ibi improbat mandata & traditiones hominum, illico v. 11. ſubjungit: *Non quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.* Et hinc etiam idem Chriſtus apud Lucam cap. 10. v. 8. Diſcipulis ſuis licentiam comedendi appoſita ſine diſcrimine ciborum abſolute tribuit his verbis: *Manducate, quæ apponuntur vobis.* Reſpond. Diſting. Min. Cibi Carnales ex ſe ipſis non coinquinant hominem, conced. quando, & quo tempore ſunt prohibiti, neg. Certe Pomum in Paradiſo comeſtum non ex ſe, ſed quatenus prohibitum coinquinavit Adamum cum tota poſteritate. Cæterum Chriſtus ibidem non abſolute improbat mandata hominum, ſed tantum qualdam traditiones Phariſæorum, ad quas hi rigide attendebant, parum tamen curantes mandata Dei. Legatur in fonte. Quantum ad alterum textum Luc. cap. 10. Chriſtus ibidem præciſe docere intendit ſuos Diſcipulos, quod non debeant, exquiſitos exigere cibos, ſed eſſe contenti appoſitis, etſi fuerint viliores. Cæterum gratis admittimus, quod ipſemet Chriſtus non prohibuerit comedere carnes; præceptum enim Jejunii non eſt Divinum, ex quo tamen neutiquam infertur, non potuiſſe Eccleſiam id, quod Chriſtus interim permiſit, prohibere.

128. Objicit. II. Contra eamdem, D. Paulus 1. Timoth. *cap.* 4 *v.* 3 & 4 prædixit, eſſe venturos quoſdam prohibentes veſci certis cibis, quos tamen Deus creavit, ut percipiantur cum gratiarum actione: a talibus hominibus jubet Apoſtolus ibidem caveri; ergo ſignum eſt, quod homines iſti male præcipiant abſtinentiam a certis cibis, puta carnalibus; nam alias Apoſtolus non juberet caveri a ſic præcipientibus, quos vocat homines, attendentes *ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum.*

Reſpond. Apoſtolum eſſe intelligendum de Hæreticis illis, qui, uti textus ibidem loquitur, prohibebant nubere, ac quoſdam cibos condemnabant tanquam impuros, & in ſe malos, quod non facimus nos Catholici, etſi nobis imputent Adverſarii puncto VII. de abuſibus, quaſi doceremus, ipſos certos cibos polluere conſcientiam, quod tamen ne quidem ſomniamus: non enim ignoramus, omnem Creaturam Dei eſſe bonam in ſe, hincque tantum ad certum aliquod tempus, ſeu ad certos dies comeſtionem carnis ſuſpendimus ad refrænandam carnis petulantiam, ad ſatisfaciendum ex parte pro peccatis, & ad acquirendas varias gratias, Jejunantibus in ſacra Pagina adpromiſſas.

129. Obj. III. Apoſtolus Paulus Epiſtola ad Coloſſenſes toto capite ſecundo eſt contrarius diſcrimini ciborum, & excluſioni carnium in Jejuniis: ergo tale præceptum non eſt ſuſtinendum. Antec. probatur: Etenim in primis ibidem v. 16. vult, ut Coloſſenſes *nemo judicet in cibo & potu, aut in parte diei feſti, aut Neomeniæ, aut Sabbatorum*. *Secundo* improbat ver. 21. & 22. præcepta & doctrinas hominum prohibentium: *Ne tetigeritis, neque guſtaveritis*. Reſpond. Apoſtolum non carpere locis citatis dies feſtos, & jejunia noſtra, ſed Sabbata, Neomenia, Jejunia Judaica, & Legalia, puta, *ne tetigeritis cadaver* bo-

Digitized by Google

hominis, ne guſtaveritis carnem ſuillam &c. quæ a nonnullis adhuc obligatoria etiam poſt promulgationem Evangelii credebantur, quem errorem in præſenti voluit dedocere.

130. Objicitur IV. Si poſſet præcipi ſub peccato diebus certis abſtinentia a carnibus, tunc ex macello ſimiles carnes ementes, & comedentes deberent ſibi ducere conſcientiæ, ergo. Major de ſe patet. Minor probatur ex Apoſtolo 1. Corinth. cap. 10. verſ. 25. ubi Corinthios ſuos ſic inſtruit: *Omne quod in macello venit, manducate: nihil interrogantes propter conſcientiam:* ergo. Reſpond. negando minorem, & textum S. Pauli explico; manducantes non debent ſibi ducere conſcientiæ ex eo quod hæ carnes in macello exiſtentes fuerint fortaſſis aliquando idolis oblatæ, Conc. Non deberent ſibi ducere conſcientiæ, ſuppoſito quod dictæ carnes fuerint certis diebus prohibitæ, & tamen in iiſdem comederentur, neg. Quare notandum hic eſt, multos ex Corinthiis auſos non fuiſſe emere carnes ex macello, ſicque emptas comedere, timentes ne forte jam fuerint hæ ipſæ aliquando immolatæ Idolis, ſicque comedendo quaſi ſe participes redderent immolationis Idolorum, atque Idololatriæ a qua anxietate voluit eos S. Paulus eximere, reſolvens, tales carnes ex macello emptas licite poſſe manducari; quia nimirum ad commune macellum repoſitæ non amplius cenſentur Idolothyta, ſed moraliter iterum redeunt ad profanum & communem uſum, ſicuti aliæ carnes. Secus foret dicendum, ſi dictæ carnes comederentur in ipſis templis, aris, vel menſis, ubi proxime Idolis ſacrificabatur. Idque ſolum (nil aliud) reſolvere intendebat D. Paulus, eaque reſolutione apud Cornelium a Lapide hic uſi ſunt in ſimili caſu Chriſtiani Antiocheni tempore Juliani Apoſtatæ, prout teſtatur antiquiſſimus Theodoretus *l.* 1. *c.* 14.

131. Cæterum occaſione hujus ultimæ objectionis formo poſitivum argumentum pro veritate Catholica contra Adverſarios taliter: Non obſtante licentia Apoſtoli, loco ſuperius citato, comedendi carnes emptas ex macello, erat adhuc Corinthiis, aliiſque converſis prohibitum empta ex macello *ſuffocata* comedere: ergo ſignum eſt, quod Apoſtolus per hanc licentiam comedendi empta ex macello non intenderit dare facultatem manducandi ex macello quoque illa, quæ aliunde ſunt prohibita. Antecedens probatur ex Actibus Apoſtolorum cap. 15. v. 20. ubi Apoſtoli expreſſe voluerunt, *ut* (Chriſtiani) *abſtinerent a ſuffocatis & ſanguine*; quod mandatum Apoſtolicum utique pro tunc tranſgredi non licuit, etſi de facto ea lex uſu abolita fuerit jam tempore D. Auguſtini, uti teſtatur apud Cornelium a Lapide in cap. 15. Actuum Apoſtolorum.

132. Coronidis loco quæro ex Adverſariis, cur non liceat Eccleſiæ ponere abſolute præceptum certis diebus abſtinendi a carnibus, cum licuerit Collegio Apoſtolico abſolute præcipere, ut Chriſtiani abſtineant a ſuffocatis & ſanguine?

ARTICULUS VI.

De Votis Monachorum.

133. I*Mprobant Vota Monachorum* 1. *quia* (aſſinquiunt) *ſunt contra mandatum DEI præcipientis nuptias.* 2. *Quia ſunt de re impoſſibili.* 3. *Quia ſunt cultus impius ab hominibus* (nimirum regularibus Catholicis) *ſine mandato Dei inſtitutus & electus ad promerendam gratiam, atque juſtificationem, quod eſt detrahere de gloria Chriſti, & obſcurare, atque negare Juſtitiam fidei, ſicque hæc vota ſunt prorſus irrita & nulla: neque enim votum debet eſſe vinculum iniquitatis.* 4. *Addunt, quod tempore S. Auguſtini Monaſteria ita fuerint inſtituta, ut, qui voluerit iterum libere egredi potuerit; nunc autem homines cogantur ibidem manere adſtricti ad Vota & Clauſtrum.* Ita Confeſſioniſtæ ut vel ſic ſub allegato prætextu Laſciviam & turpitudinem Magiſtri ſui Lutheri ac ſequacium e diverſis ſacris Ordinibus perfidorum Apoſtatarum coram ſæculo aliquo modo ſaltem apparenti cohoneſtent. Aſt audiamus nunc, quod deſuper ſentiant Catholici: Hi itaque

134. Dicunt I. Quod *eſſe caſtum, relinquere ſua, & voluntatem propriam propter Deum*, ſint res honeſtæ, quæ DEO ſummopere placent. Ratio eſt *prima*: quia per iſta tria a potiori impedimenta illa, quæ nos multum retardant a perfectiori vita, tolluntur: puta amor effuſus in alterum ſexum per *caſtitatem*; inordinata cura ad bona temporalia per *paupertatem*; & voluntas propria atque cæcitas Judicii per *obedientiam*. Ratio eſt *ſecunda*: quia ſi hæc non forent bona, atque honeſta, Deus nobis illa non conſuluiſſet in Evangelio; atqui eadem conſuluit, uti patebit illico; ergo. Igitur

135. Dicunt II. Enumerata tria equidem ob ſuam arduitatem a Deo clementiſſimo, & in regimine ſuo ſuaviſſimo non abſolute præcipiuntur; attamen tanquam ad majorem perfectionem vel maxime conducentia ſuadentur in Evangelio, ut patet enumeratione: Caſtitas enim conſulitur ab Apoſtolo 1. Corinth. cap. 7. v. 8. ibi: *Dico autem non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut & ego &c.* Paupertas Matth. cap. 19. v. 21. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in Cœlo.* Obedientia Matth. cap. 16. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*; & 1. Reg. cap. 15. v. 22. *Melior eſt obedientia, quam Victima, & auſcultare magis, quam offerre adipem Arietum.*

136. Dicunt Catholici III. cum hæc tria ſint laudabilia & poſſibilia (alias enim certe a Deo non ſuaderentur) potuiſſe ea conſequenter laudabiliter quoque voveri; quamvis cæteroquin non ſint res a Deo præceptæ, ſed tantummodo conſultæ. Ratio eſt, quia etiam in Antiquo Teſtamento potuerunt voveri gratuita Sacrificia, & vota hæc fuerunt accepta Deo, ut legitur Levit. cap. 22. v. 20. Cur igitur non æque, ſi quis nunc per votum ſacrificet ſe ipſum una cum tota ſua ſubſtantia? *Votum vovit Jacob, erexitque Lapidem in titulum, ut vocetur Domus Dei* Gen. cap. 28. v. 20. nec legitur Deo fuiſſe inacceptum hoc votum, quamvis de re aliunde non præcepta. Quis igitur audeat aſſerere Deo inacceptum fore, ſi honeſta quædam puella Deo voveat ſuam Virginitatem, ut cum ſancta Lucia Virgine Syracuſana ſit etiam ſuo modo Domus Dei, & templum Spiritus ſancti?

137. Dicunt Catholici IV. Si qui hæc tria ſupererogatoria ſponte voverunt, tenentur etiam eadem obſervare: nam *cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus Deus tuus, & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*: ait Æterna Veritas Deuteronomii cap. 23. v. 21. Et hinc Viduæ adoleſcentiores, quia fidem ſuam (puta quam Deo promiſerant per votum Caſtitatis) iterum fregerunt, volentes nubere, pronuntiantur ab Apoſtolo 1. Timoth. cap. 5. v. 11. & 12. habere *damnationem*. Legatur deſuper S. Auguſtinus in Pſalm. 75. taliter ſcribens: *Quid autem ait* (ſupple Paulus Apoſtolus) *de quibuſdam, quæ voverunt, & non reddiderunt? habentes, inquit, damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid eſt primam fidem irritam fecerunt? voverunt, & non reddiderunt.*

138. Dicunt V. falſum eſſe, quod tempore S. Auguſtini Religioſi ſemel profeſſi potuerint libere iterum a Monaſteriis egredi nubendo, vel dominium ſuarum rerum iterum recuperando &c. Nam ipſemet D. Auguſtinus in pſalmum ſeptuageſimum quintum, poſtquam plurimis laudibus extulit votum Caſtitatis & Paupertatis, hæc formalia ſubjungit: *Nemo poſitus in Monaſterio frater dicat, recedo de Monaſterio &c. quia vovit &c.* Hoc equidem gratis admittitur, quod plures ex Monaſteriis tempore antiquo fuerint promoti ad dignitates Cardinalitias, & Infulas Archi-Epiſcopales æque, ac Epiſcopales aſſumpti: ex hoc tamen non ſequitur, quod libere potuerint egredi juxta ſuum beneplacitum ad nuptias &c. tranſeundo. Id etiam velim notatum ab Adverſariis, equidem alicubi, etiam in Germania reperiri nonnullos Cœtus, ex quibus iterum ad honeſtas nuptias egredi licet. Hæc tamen non ſunt propria Monaſteria, nec deponuntur Vota Monaſtica.

139. Objicitur I. Non datur votum validum contra præceptum Divinum: ſed vota Monachorum ſunt contra præceptum Divinum: ergo. Major patet ex eo, quia nullum votum eſt vinculum iniquitatis, & conſequenter neque ſtringit ad tranſgreſſionem alicujus præcepti Divini. Minor vero probatur nominatim de voto caſtitatis; quia nubere eſt de præcepto Divino juxta illud Apoſtoli 1. *Corinth. cap.* 7. *v.* 2. *Propter fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem habeat, & unaquæque ſuum maritum.* Ergo vovere non nubere eſt contra præceptum Divinum. Accedit, quod Deus ſtatim ab initio creationis voluerit Matrimonium, utque per id genus humanum

multi-

multiplicetur iuxta illod Scripturæ : *Creſcite, & multiplicamini: Gen.* 1. *v.* 28. Et hinc creavit maſculum & fœminam, dicens *Gen. cap.* 2. *v.* 18. *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum , faciamus ei adiutorium ſimile ſibi*. Reſpond. negando minorem . Textus allegatus Apoſtoli, iuxta iam dicta Art. II. agendo de Coniugio Sacerdotum neutiquam loquitur de ſolutis, ſeu voto Caſtitatis obſtrictis, ſed de Coniugatis. Quoad confirmationem reſponſum pariter jam fuit præcedenter agendo de Cœlibatu Sacerdotum, nimirum præceptum propagationis humanæ per matrimonium intelligendum eſſe de natura humana in communi, non de ſingulis hominibus in particulari.

140. Obiicitur II. Votum de re impoſſibili eſt nullum; ſed tale eſt votum perpetuæ Caſtitatis; nam nemo poteſt eſſe continens ſine ſpeciali Dei dono, quale tamen pauci habent: nec quisquam ſibi id, multo minus ejusdem perſeverantiam adpromittere poteſt ; ergo. Reſpondeo *imprimis* quærendo ex Adverſariis, ſi vota Religioſorum ſunt impoſſibilia, cur ergo Acatholici etiam in ſua religione admittunt Lutheranos, vel Calviniſtas Equites illuſtriſſimi Ordinis Equeſtris Teutonici, qui pariter (uti optime mihi notum) ſub Sereniſſimo ſuo Capite Magiſtro ſupremo exiſtentes adſtringuntur ad vota, maxime caſtitatis: num omnes & ſoli illi ſunt prædiri ſingulari illo dono una cum perſeverantia perpetuæ Caſtitatis?

Reſpond. *ſecundo* directe ad obiectionem negando minorem. Ad eius probationem nego, quod ſpecialis hæc gratia non detur Religioſis; ſpectat enim ad Providentiam Divinam, ut omnibus conferat Auxilia ſuo ſtatui ſemel electo competentia : ſic nec ſtatui Coniugali deſunt gratiæ particulares, ad eundem ſtatum ſpectantes, cur ergo Religioſo denegetur ? Verum quidem eſt, utrobique multos ſæpe huic auxilio clementiſſime conceſſo non cooperari ; ast defectus iſte non gratiæ, ſed ſocordiæ, vel etiam malitiæ hominum adſcribendus venit. Si ingreſſus in Religionem contingit absque prævia matura deliberatione vel ex fine vano & pure naturali, ſi in Religione vivitur tepide, & otioſe, non applicando ſe litteris, vel honeſto labori manuali, ſi ſacræ meditationes, lectiones ſpirituales, & media ad conſervandam puritatem efficaciter conducentia paſſim negliguntur, ſi nocturnæ compotationes, ac nimiæ cum altero ſexu ſenſitivæ familiaritates frequentantur, ſi mandata Superiorum ex ſuperbia contemnuntur &c. Hæ ſunt cauſæ transgreſſionum, ac ſubſequentis aliquoties Apoſtaſiæ, non defectus Divini auxilii, & conſequenter iſta ; ubi reperiuntur, ſunt emendanda, non autem Vota Monachorum annullanda. Perpendamus animo indifferenti, utrum tempore Lutheri & Calvini Apoſtatantes Clerici ſæculares vel regulares non fuerint ſaltem uno alterove ex enumeratis maculati? unde non habent, quod ex eorum ſocietate multum glorientur Acatholici.

141 Obj. III. Vota Religioſorum continent cultum impium: ergo ſunt coram Deo nullius valoris ; nam vota debent eſſe de bono meliori. Anteced. probatur: fingunt enim Religioſi, quod Eorum Profeſſio, in qua Vota hæc fiunt, ſit alter Baptiſmus; Item quod quis per eandem obtineat gratiam & iuſtificationem : quod eſt detrahere gloriæ Chriſti, & obſcurare iuſtitiam fidei, & conſequenter impium : ergo. Reſpond. neg. Anteced. quod autem a nonnullis Catholicis Profeſſio Religioſa vocetur alter Baptiſmus, Eique ab aliquibus ſcriptoribus tribuatur remiſſio peccatorum, non provenit ex eo, quaſi utrobique intercederet adæquata paritas (ſcimus enim optime, quod Profeſſio Religioſa non deleat peccatum originale, ſicuti Baptiſmus &c.) ſed quia ſaltem aliqualis intervenit ſimilitudo, eo quod homo in utroque explicite renuntiet diabolo, & novam vitam ſpiritualem inchoet, ac inſuper ſi in ſtatu gratiæ profeſſionem emittat, remiſſionem peccatorum ſuorum obtineat; non quoad culpam, ſed quoad pœnam, forsitan adhuc reſtantem, idque tum propter Indulgentias plenarias Profeſſioni Religioſæ per Sixtum IV. & Paulum V. ſummos Pontifices annexas, tum quia homo in eadem propriam voluntatem, donum alias præ omnibus rebus pretioſum, & chariſſimum Deo conſecrat, atque amore ipſius in ſervitutem redigit, ex quo pie creditur, quod viciſſim Deus intuitu hujus omnes pœnas, quas antea voluntas propria per tranſgreſſionem mandatorum Dei promeruerat, clementiſſime remittat, hæcque omnia ſuam virtutem habeant a meritis & paſſione D. N. JESU Chriſti. Videantur Suarez, *Tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 13. & Kerchove in Commentariis *cap* 1. §. 14. *num.* 21. qui ultimus *num.* 22. ſubiungit, etiam poſſe commode defendi, quod concomitanter ſaltem Profeſſio Religioſa ſit deletiva quoque peccatorum quoad culpam, in tantum nimirum, quatenus plerumque eandem concomitatur aliquis actus veræ Charitatis Dei deletivus peccatorum quoad culpam; cum a potiori in illo primo fervore Deo propria voluntas, & tota ſubſtantia conſecretur *ex puro ipſius amore*.

ARTICULUS VII.

De poteſtate Eccleſiaſtica.

142. DE *hac docent* 1. *poteſtatem clavium, ſeu Eccleſiaſticam de per ſe non eſſe confundendam cum poteſtate gladii.* 2. *Vi poteſtatis clavium competere facultatem prædicandi Evangelium, atque exinde doctrinam Evangelio diſſentientem rejiciendi, remittendi & retinendi peccata, & adminiſtrandi Sacramenta.* 3. *Non autem acquiri exinde poteſtatem condendi præcepta Eccleſiaſtica obligantia ſub peccato quoad Jejunia, dies feſtos &c.* 4. *eſſe contra S. Scripturam aſſerere, quod per eorum obſervationem poſſimus ſatisfacere pro peccatis, aut promereri iuſtitiam.* Ita Lutherani.

143. Econtra nos Catholici equidem quoad prima duo puncta, ſi in ſano ſenſu accipiantur, quod nec poteſtas clavium ad enumerata præciſe reſtringatur, omnino convenimus, quoad tertium tamen ſumus contrarii agnoſcentes obligationem obediendi præceptis Superiorum Eccleſiaſticorum etiam in conſcientia : etenim libertas Evangelica ſeu Chriſtiana, qua ſemper gloriantur Acatholici, neutiquam conſiſtit in liberatione a peccatis, & a ſervitute Legum Judicialium, atque Cæremonialium Veteris Teſtamenti. Nec S. Paulus Apoſtolus, dum *cap.* 2. *Coloſſ. v.* 20. inquit. *Si ergo mortui eſtis cum Chriſto ab Elementis hujus mundi : quid adhuc tanquam viventes in mundo decernitis?* intendit exinde prohibere Decreta Eccleſiaſtica, ſed potius illas Leges, quæ inhibebant, *ne tangatur cadaver, ne guſtentur certi cibi quaſi immundi &c.* prout ipſemet Apoſtolus v. 21. illico ſubjungit. Item voluit, ut Coloſſenſes non decernant certa dogmata Philoſophorum, eo tempore varia de Cœlis, de Angelis, eorumque ſuperſtitioſo cultu, atque animarum purgatione fingentium. Cæteroquin vero Apoſtolus expreſſe mandavit, Superiorum præcepta non ſolum propter iram, ſed etiam *propter conſcientiam eſſe ſervanda, atque reſiſtentem incurrere damnationem.* Verba formalia *cap.* 13. *Rom. v.* 2. ſic ſonant : *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi NB. damnationem acquirunt,* & *v.* 5. *Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam NB. propter conſcientiam*, de quo plura hinc inde jam tractavimus, uti pariter.

144. Quoad punctum quartum, oſtendendo ex variis Sacræ paginæ textibus, quod Jejunium, cultus Divinus ſpecialis diebus feſtivis, aliaque bona opera ſint tam ſatisfactoria quam ſuo modo quoque meritoria remiſſionis peccatorum, & ſalutis æternæ, idque vel de congruo, vel de condigno vel immediate ac proxime, vel mediate, & remote juxta qualitatem operis, & conſtitutionem operantis, de quo conformiter jam dictis in Theologia ſpeculativa integer habetur Tractatus agendo de gratia & meritis. Quod ſi compendium hujus doctrinæ exigitur, id legi poterit apud Reiffenſtuel *Tract.* 1. *diſſ.* 2. *q. VI.* & apud Pichler P. 2. *Theologiæ Polemicæ Controverſ.* 1. *Art.* 5. §. 4. & *Controverſ.* 3. *Art.* 4. §. 4. *de ſatisfactione.* Nobis in præſenti ſufficiat, quod Remiſſio peccatorum & Vita æterna tam in ſacra Scriptura, quam SS. PP. antiquæ Eccleſiæ non ſolum fidei, verum ſpei & Dilectioni, aliiſque bonis adſcribatur operibus, qualia utique etiam cenſentur cultus Divinus diebus feriatis, & Jejunium, &c. *Filius hominis, quando venturus eſt in gloria Patris ſui cum Angelis ſuis, reddet unicuique ſecundum opera Ejus.* NB. non præciſe ſecundum *fidem*, ſic loquitur Æterna Veritas *Matth. cap.* 16. *v.* 27. & *Eccleſiaſtici cap.* 16. *v.* 16. *Miſericordia faciet locum unicuique NB. ſecundum meritum operum ſuorum*; Vide de hoc plura Art. IV. VI. XII. XV. XVIII. & XX. præcedentis Paragraphi.

145. Quod ſi ab Adverſariis in contrarium ex ſacra Scriptura, vel SS. PP. aliqui textus allegentur, qui ope-

Digitized by Google

opera bona a ratione meriti omnino excludere videntur, loquuntur hi vel de gravibus peccatoribus quoad meritum *de condigno*, non quoad meritum *de congruo*; nam graves peccatores in principiis Catholicorum, neque per fidem, neque per alia bona opera iuſtificationem & ſalutem æternam de condigno promerentur, ſed tantum de congruo: vel textus iſti intelligendi ſunt præciſe de operibus Cæremonialibus, ac Judicialibus Legis Moſaicæ, aut de operibus pure naturalibus, id eſt, quæ neque a gratia Divina ſupernaturali, atque a ſingulari promiſſione Divina ſuum valorem neque dependentiam habent, quam dependentiam nos Catholici ad meritum omnino requirimus; utpote cum iſta bona opera alias Deo ſint infiniis quaſi titulis iam debita.

546. Corollarii loco, occaſione *Poteſtatis Eccleſiaſticæ* Lutheranis finaliter conſiderandum relinquo, utrum non æque ipſi, ac Catholici in vera Eccleſia Caput quodpiam viſibile *ſuprema Poteſtate Eccleſiaſtica* præditum tanquam neceſſarium, atque in ſolvendis dubiis circa controverſias fidei infallibile cognoſcere debeant? Quomodo enim alias certum aliquod, & in conſcientia ſecurum fidei ſymbolum concreditis poterunt proponere oviculis; cum ipſimet Paſtores Lutherani non raro extreme ad invicem inter ſe contrarii exiſtant, & utraque Pars contradictoria diverſos Sacræ Scipturæ textus in favorem ſuæ ſententiæ allegare ſoleat? ſic plura millia Lutheranorum receperunt *librum Concordiæ* tanquam doctrinam fidei ſuæ: Alii vero æque Lutherani, numero non pauciores dictum librum tanquam erroneum reprobarunt quinimo Dani ipsa dicta §. V. *num.* 13 etiam flammis adiudicarunt. Item loquamur preſſius de ſolis bonis operibus, de quibus aliqua ex parte etiam mentio facta eſt in hoc ultimo Articulo. Controverſia circa eadem inter ipſoſmet Lutheranos, teſte P. Pichler *part.* 2 *Art.* 5 §. 3 oritur multiplex, utrum nimirum ſint homini neceſſaria? Lutherani rigidi, ſeu qui ſtrictius ſequuntur Lutheri placita, putant contra moderatos, eadem nullatenus neceſſaria. Wigandus cum ſociis ait, eadem ad ſalutem non eſſe neceſſaria; bene tamen arbitraria. Alii ex his contendunt, ea ne quidem eſſe arbitraria, ſed noxia & ad ſalutem perniciosa: ita Theologi Ducales Saxoniæ in Altenburgenſi colloquio cum Nicolao Ambsdorffio Adiaphoriſtarum Miſnenſium præcipuo Adverſario, & Contradictore. Alii ex Lutheranis, uti Theologi Electorales Saxoniei aſſerunt, bona opera omnino eſſe neceſſaria; quam ſententiam pariter tenet Confeſſio Auguſtana Art. IV. VI. At poſt abſolutam *Quæſtionem An*, nova inter ipſos Lutheranos denuo exurgit diſceptatio, *quomodo* bona opera ſint neceſſaria? Ubi nonnulli diſtinguunt dicendo, eadem neceſſaria eſſe *ad ſalutem*, ſed non *ad juſtificationem*. Alii econtra cum Gerardo vix non eorum Primipilo, bona opera neque ad ſalutem, neque ad iuſtificationem, ſed præciſe ideo aſtruunt eſſe neceſſaria, quia a DEO expreſſe ſunt mandata.

547. Quo in tanta ſententiarum contrarietate, ubi unus affirmat *perniciosum*, quod alter defendit *neceſſarium*, ſe vertet exinde perplexus redditus Lutheranus? Forſan *ad Scripturam*? ſed hanc omnes enumerati pro ſe adducunt, nec unus cedit alteri. E. G. ſi Confeſſio Auguſtana pro ſtabilienda bonorum operum neceſſitate afferat ſacræ Paginæ textus bona opera præcipientes, illico Lutherani rigidi generalem ſupremi Magiſtri ſui Doctoris Martini Lutheri interpretandi hos textus Regulam opponent, dum is *Tom.* 43 *Wittemberg. fol.* 543 *in Pſal.* 5 taliter loquitur: *Ubi Scriptura mandat, ut ſiant bona opera, ſic intelligas, quod prohibebat, ne facias bona opera, cum non ſit in tua poteſtate opera bona facere.*

Quorſum igitur (repetita interrogo) de ſua quidem ſalute ſollicitus, ex tanta tamen opinionum contrarietate perplexus Lutheranus pro quietanda conſcientia, & dubiorum ſolutione recurrere debet? Num ad *ſpiritum privatum*? ſed hic eſt generale omnium errorum aſylum: quo pariter Ariani, Pelagiani, Manichæi, Anabaptiſtæ &c. uti poterunt. Num *ad Principes & Magiſtratus ſæculares*? aſt iſti, præterquam quod ad decernendos vel explicandos articulos fidei a Deo non ſint deſtinati, ipſimet non raro inter ſe, vel maxime diſſident, uti patet de libro Concordiæ a multis recepto, ab aliis reprobato. Non alius itaque finaliter patet refugii locus, quam Cathedra Petri, ubi ſedet Chriſti Vicarius, ſuprema ab Eodem præditus poteſtate Eccleſiaſtica, cui tradidit Deus claves Regni cœlorum, ut quæcunque ſolverit in terris, ſoluta ſint & in Cœlis.

§. VIII.

De vita & moribus Joannis Calvini alterius Hæreſiarchæ quoad ſuam Sectam in Romano Imperio tolerati.

548. Calvinus Anno 1509 Novioduni in Gallia natus, ibidem pariter ſcholas inferiores abſolvit, usque ad Jurisprudentiæ ſtudium, cui partim Lutetiæ Pariſiorum, partim (uti fertur) Aureliæ animum applicuit. Inde Bituricum fuit profectus, ut apud celeberrimum eo tempore Legis peritum Alciatum adhuc magis perficeretur; dum tamen proficere voluit in ſcientia, defecit in fide, incidens enim in Volmarum Lutheranum ibi morantem, & amicitiam cum eo contrahens, hoc Magiſtro non ſolum linguam græcam, verum & Hæreſin didicit, quo detecto (alii aiunt ob ſodomiam) Biturico exulare cogitur. Fugiens in alium locum docendo linguam græcam quam per Volmarum inſtructus erat, aliquo tempore ſeſe ſuſtentavit. Inde abſoluto circiter triennio, in Germaniam abiit, ubi Baſileæ libros erroribus plenos, a ſe vero *Inſtitutiones Chriſtianæ Religionis* appellatos, compoſuit. Subinde iterum in Galliam rediens ſuos Pictavis errores liberius diſſeminare cœpit, pro auditoribus aſſumens quatuor præcipue in perverſitate via impares Magiſtro diſcipulos nimirum *Antonium Dugvium*, *Profeſſorem Academicum*, *Philippum Veroſium Procuratorem*, *Albertum Papinottum*, & *Joannem Vernoviam* Pictavienſes, quos, ut latius noxiam ſpargerent Zizaniam, deſtinavit ad *Santones*, *Angoliſmenſes*, *Burdigalenſes Aquitanos*, *Toloſanos*; ipſe vero *Genevam* ſeſe contulit a qua Republica Promotore Guilielmo Farello, ad Cathedram Theologicam & Concionatoriam evectus, paulo poſt (id eſt Anno 1538) iterum pellitur, Aſylum ſuum Argentorati quærens, in qua Civitate teſte Sinada pariter fertur uxorem duxiſſe.

Sedato Genevæ tumultu, & ſopitis vel extinctis ſuis Adverſariis, illuc iterum reverſus non ceſſavit latius peſtiferum diffundere venenum, usque dum, iuxta citatum Joannem Sinada in Lexico Polemico v. *Calvinus*, Anno 1564 dæmones invocans, ſibique maledicens, ac intolerabilem ex ulceribus emittens fœtorem, canis inſtar rabidi diceſſit, Cerberum nunc Infernalem acturus.

549 Hæreſis Calvini in multas abiit ſectas: alii enim dicuntur Calviniſtæ *rigidi*, alii *molles*: alii Arminiani, ſeu Remonſtrantes, alii Gomoriſtæ ſeu contra Remunſtrantes. Priores a Jacobo Arminio Lugduni Batavorum Profeſſore originem traxerunt. Gomoriſtæ, primis quoad plura, præſertim circa materiam de prædeſtinatione, & gratia contrarii, ortum ſuum adſcribunt Franciſco Gomaro pariter Profeſſori Lugdunenſi, qui 31 articulis Jacobo Arminio totidem graves imputat errores. In *Belgio* Calviniſtæ vocantur *Genſi*, ab initio quidem ſub Regia Gubernatrice Margarita a nonnullis eiuſdem Miniſtris per ludibrium ſic appellati, qui tamen ſucceſſu temporis (excitata Bruxellis per fœderatos quosdam Nobiles ob non conceſſam libertatem conſcientiæ &c. horrenda ſeditione) plurimum accreſcentes hoc nomen retinuerunt pro rei memoria. In Gallia intitulantur *Hugonotæ*, vel ab Hugone quodam Ludimagiſtro Pariſienſi, vel ab Hugone militiæ Reformatæ in Gallia duce, vel a Porta Urbis Turonenſis, quæ *porta Regis Hugonis* dicebatur, & ubi Calviniſtæ prima ſua Conventicula inſtituere ſolebant. In *Anglia* dividuntur in *Epiſcopales & Presbyterianos*, quorum Priores retinent adhuc Epiſcopos, & plures Cæremonias Eccleſiaſticas; Poſteriores vero utrumque rejiciunt, plurimum ubique ad invicem inter ſe contrarii, ut vel ex hoc ſolo capite eorum colligatur infelicitas, dum tanquam errantes oviculæ carent ſupremo Paſtore, qui eas ducat ad Paſcua veritatis.

§. IX.

Quænam ſint propoſitiones, ſeu Articuli, in quibus Calvinus contra Catholicos convenit cum Confeſſione Auguſtana?

150. Reſpondetur: Calvinus cum Confeſſione Auguſtana in ſequentibus convenit.

I. Etiam Calvinus admittit peccatum conſiſtere in concupiſcentia dum *lib. 2. Inſtit. cap. 2* & *lib. Reſponſ. contra Pighium* dicit, in homine poſt Baptiſmum remanere concupiſcentiam, quæ eſt peccatum. Refutationem vide ſupra in hoc *capite ſecundo num. 16.*

II. Pariter ſoli fidei juſtificationem adſcribit, dum *lib. 3 Inſtit. cap. 13 §. 15 & 16* aſſerit, hominem non per gratiam ſanctificantem, ſed per ſolam fidem juſtificari. Rejicitur *num. 18 & ſeq.*

III. Negat *in Antidoto contra Tridentinum Can. 20.* bona opera eſſe neceſſaria ad ſalutem: ſed contra loquitur Æterna Veritas; dum ait Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, ubi bonis operibus e Deo mandatis adſcribitur æterna Beatitudo. Videantur dicta *num. 22. & ſeqq.*

IV. Rejicit confeſſionem peccatorum coram Sacerdote, uti & ſatisfactiones pro peccatis *lib. 3 Inſtit. cap. 4 §. 19* Refutatur *a num. 37 uſque ad num. 50.*

V. Similiter cum Confeſſione Auguſtana tenet Sacramenta non conferre gratiam ex opere operato, ſed ſolum excitare fidem, *Lib. 4 Inſtit. cap. 14* Reprobatur *num. 53 & ſeqq*

VI. Rejicit numerum ſeptenarium Sacramentorum; in hoc tamen contrarius Confeſſioni Auguſtanæ, quod præter Baptiſmum & Euchariſtiam etiam *Lib. 4 Inſtit. cap. 8* admittat Sacramentum Ordinis. *Vide num. 56.*

VII. Conformat ſe cum Confeſſione Auguſtana, quod Eccleſiæ non competat poteſtas ferendi Leges obligantes in conſcientia, & quod nequeat eadem ſub peccato injungere opera ſupererogatoria, ſed tantum alias jam a Deo mandata *Lib. 4 Inſtit. cap. 10.* confutatur *num. 62*, & alibi ſæpius, præſertim §. VII.

VIII. Tollit quoque liberum arbitrium ab homine, *Lib. 2 Inſtitut. cap. 3 § 7 & 12* eo audacior, quod dicto *Lib. 2 Inſtitut. cap. 2 § 4* fateatur, Sanctos Patres ſtare pro libertate indifferentiæ, quam, hoc non obſtante, præſumit homini denegare. Reprobatur *a num. 66 uſque ad num. 73.* Item ſpecialiter de novo §. VIII.

IX. Propugnat, in hac carne impoſſibile eſſe Legis implementum *Lib. 2 Inſtit. cap. 7* vide dicta num. *75 & ſeqq.*

X. Non patitur exhiberi cultum Angelis, vel Sanctis: *Lib. 2 Inſtit.* 11. & *cap.* 14 §. 10 uti pariter negat *Lib. 3 Inſtit. cap* 20 Sanctos pro nobis in cœlo intercedere: aſt contrarium probatur n. 82 *& ſeqq.*

XI. Eodem modo *Lib. 1 Inſtit. cap.* 11. §. 3. & *Lib. 4 cap.* 27 docet, Sanctorum Reliquias, & Imagines non eſſe colendas, & peregrinationes ad loca Sanctorum dicit eſſe inanes. Error hic eſt Eunomii, Armeni, & Eunomii Cappadocis, priori amiciſſimi, in perverſa doctrina Collegæ, qui ambo primis jam quatuor ſæculis fuerunt damnati. Refutatur dictus error iisdem principiis, quibus reprobatur doctrina præcedens: ſi enim Sanctis ipſis, pro nobis in cœlo intercedentibus, conformiter dictis n. 82 *& ſeqq.* ob excellentiam ſanctitatis, gratiæ ac gloriæ abnuenda non eſt cultus Religioſus *abſolutus*, cur eorum oſſibus, & imaginibus denegetur cultus religioſus *reſpectivus*?

Profecto de cultu politico, & civili loquendo, ſi homini præſenti e. g. Regi exhibetur abſolutus, pariter expoſitæ ſub baldachino Imagini Regem repræſentanti exhiberi poterit cultus politicus reſpectivus. Ubi notandum venit, quod cultus *abſolutus* ſit ille, quo quis ob excellentiam ſibi adhuc actualiter inexiſtentem honoratur: *reſpectivus* vero, quo quis colitur ob excellentiam alterius, quam vel ipſa res honorata repræſentat, vel ſaltem in ordine ad eundem conſideratur. Priori cultu ſolum creaturæ rationales actualiter viventes; poſteriori vero res quoque inanimatæ coluntur. Sic honoratur imago propter prototypon. Sacra Lipſana; quatenus fuerunt aliquando membra hujus, vel illius Sancti: Sacræ veſtes, ſeu inſtrumenta martyrii; quia Sanctorum adhuc in terris degentium in uſu, vel attactu exſtiterunt ſacrata, ex quo devoto cultu ſperantur, & ſæpius (prout teſtes ſunt antiquiſſimi Scriptores, S. Auguſtinus, & S. Gregorius Turonenſis) obtinentur quam plura beneficia. Cur ergo inanes ſint peregrinationes ad loca Sanctorum inſtitutæ? Umbra S. Petri adhuc in vita exiſtentis ſanabat infirmos, *Act. cap. 5 v. 15.* Similiter ſudaria, & ſemicinctia S. Pauli deferebantur ad languidos & recedebant ab eis languores, *Act. 19 v. 12.* Cur igitur Oſſibus Sanctorum in cœlis cum Chriſto glorioſe regnantium hæc virtus abnegetur? Quod ſi opponas abuſus varios ſubinde in hoc cultu irrepentes, hi abrogandi ſunt, ſed propter abuſum non eſt tollendus uſus; alias deberet quoque tolli uſus Sacræ Scripturæ, utpote qua toties hæretici antiqui & moderni fuerunt abuſi. Videatur Reiffenſtuel *Tract. 5 Theologiæ Moralis diſt. 1 Quæſt. 4* & Pichler, *Part. 2 Theol. Polemicæ Controverſ. 2 Art. 2 §. 3 & 4*

XII. Quantum ad prætenſos ſeptem abuſus quaſi a Catholicis in Eccleſiam introductos conſpirant Calviniſtæ cum Lutheranis, nonquam ... concordes, quam ſi contra Catholico Romanos agitur. Refutantur omnibus illis fundamentis, quæ in toto §. ſeptimo fuere adducta.

§. X.

An Calvinus cum Confeſſione Auguſtana conveniat circa Purgatorium, & Indulgentias?

151. Reſpond. I. Etſi Confeſſio Auguſtana in ſuo ſymbolo Carolo V. Imperatori oblato Art. XXI. expreſſe conteſtetur, quod hæc ſit *Summa Doctrinæ* Lutheranorum, attamen de purgatorio, utrum detur, & an animæ ibidem detentæ precibus, ac piis fidelium operibus, vel indulgentiis juventur nihil prorſus decidit, prout pariter ego aſſumens præciſe in præcedentibus declarationem articulorum Confeſſionis Auguſtanæ ex hac ipſa ratione de induſtria circa illa duo puncta abſtraxi, & cum nec Confeſſio Auguſtana quidquam de his ſtatuat poſitive contra Catholicos. Et quis non exinde inferret, circa memorata duo puncta Confeſſioniſtas adhærere Catholicis? eo quidem magis, cum eorum Magiſter Lutherus in propoſitionibus a Leone X. rejectis, atque §. 2 in Compendio relatis ſaltem non abſolute, & ex integro rejecerit indulgentias, atque purgatorium: quinimo de ultimo in Diſputat. Lipſienſi 8. Julii 1519 habita expreſſe ſic loquatur: *Credo fortiter; imo auſim dicere, ſcio purgatorium eſſe &c. ego nihil de purgatorio novi, niſi animas ibi pati, noſtris precibus, & orationibus juvandas.* Hoc tamen non obſtante.

Reſpond. II. Moderni Lutherani Confeſſioniſtæ in his duobus punctis quoad rem omnino contra Catholicos conveniunt cum Calviniſtis, & eorum auctore Calvino, qui *Lib. 3 Inſtit. cap.* 5 aſſerit, indulgentias eſſe ſanguinis Chriſti profanationem, & eodem Libro, §. 6 purgatorium eſſe execrabile Satanæ commentum, negans exinde conſequenter orationes, & ſuffragia oblata pro mortuis ipſis proficere.

152. Quæres I. Quomodo contra Calvinum, & quoad præſens contra Calvino-Lutheranos probetur exiſtentia Purgatorii? ubi notetur, quod Catholici per purgatorium intelligant illum locum, in quo animæ Juſtorum defunctorum ad tempus purgari debent vel igne, vel aliis pœnis, donec ab omni reatu, etiam pœnæ, ex integro emundatæ valent cœlum intrare; nam in cœlum *non intrabit aliquod coinquinatum.* Apocalyp. cap. 21 v. 27 Præſcinditur autem in præſenti tam de ſitu hujus loci, quam de modo torquendi, ac qualitate pœnarum, de quibus (non de ipſa exiſtentia purgatorii) jam olim inter SS. PP. atque inter Græcos, & Latinos tempore Concilii Florentini erat controverſia; ubi de his Eccleſia nihil adhuc decidit H. N.

153. Reſpondetur. Exiſtentia purgatorii oſtendi poteſt ex Sacra Scriptura, & SS. PP. antiqua Eccleſia, & ratione. Probatur I. ex S. Scriptura, quæ etſi hoc nomen, ly *purgatorium* explicite non exprimat,

mat, in re tamen ipſa admittit, aliquos in altero ſæculo poſſe fieri ſalvos; non tamen niſi *per ignem*, adeoque non niſi per *aliquam purgationem*. Textus 1 *Corinth. cap.* 3 *v.* 13 & 15 ſic ſonat: *Uniuscuiusque opus quale ſit, ignis probabit &c. ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* II. Probatur ex SS. PP. quorum plures Græci, & Latini apud Bellarminum, & Salmeron. Intelligunt cum Concilio Florentino allegatum proxime Sacri Codicis textum expreſſe de Purgatorio, ſignanter SS. Ambroſius, Theodoretus, & Auguſtinus *quinquaginta Homiliarum Homil.* 16 qui etiam in *Pſal.* 37 invehitur in contemnentes hunc ignem, eo quod adhuc ſalvus fiat, *quia dicitur* (ita S. Pater loquitur) *Salvus erit; hinc ignis ille contemnitur, ſed gravior erit, quam quidquid homo pati poteſt in hac vita.* III. Probatur ex Eccleſia antiqua, quæ ſtatim primis ſæculis æque, ac Judas Machabæus in antiquo teſtamento 2 *Mach. cap.* 12 *v.* 46 cenſuit quod ſit *Sancta, & ſalubris cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur:* conſequenter iudicavit, apud mortuos ſæpius remanere adhuc aliquod vinculum (puta reatum pœnæ) a quo ſolvi poſſunt per ſuffragia, ſacrificia & preces fidelium viventium, in quocunque demum loco pauperculæ hæ animæ poſt mortem detineantur. *In Machabæorum libris legimus* (inquit Auguſt. Lib. de cura pro mortuis cap. 1) *oblatum pro mortuis ſacrificium: ſed etſi nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur,* N.B. *non parva eſt univerſæ Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret, auctoritas.* Sic Clemens Romanus Summus Pontifex Apoſtolis coævus Lib. 8 Apoſtol. Conſtitut. cap. 47 inquit: *Pro quieſcentibus in Chriſto rogemus, ut Deus, qui animam defuncti ſuſcepit, dimittat ei omne peccatum.* Similiter loquitur S. Dionyſius Areopagita, qui apud Cornelium a lapide hic *cap.* 7 *p.* 3 *Eccleſiaſticæ Hierarchiæ* teſtatur, ſe id accepiſſe ab Apoſtolis, *Statuerunt Apoſtoli* (ſubiungit D. Chryſoſtomus apud dictum Cornelium a Lapide Homil. 69 ad popul.) *ut in Miſſæ Sacrificio oretur pro defunctis.* Ad quid autem oretur pro defunctis, ſi omnes poſt mortem exiſterent vel in inferno, in qua nulla eſt redemptio, vel in cælis, ubi noſtro non amplius indigent adiutorio in æternum iam feliciſſimi? Inde nec mirum, quod Eccleſia antiqua Aerium, Suffragia pro defunctis irridentem, circa annum 340 condemnaverit, uti refert S. Epiphanius Hæreſi 75 IV. Probatur ratione; quia non eſt credendum de miſericordiſſimo Deo, quod hominem propter unicum obolum ditiſſimo deliberate ablatum, vel propter leviſſimam impatientiam aliqualiter verbis oſtenſam in æternum damnet, ſi ſubito præventus, puta apoplexia tactus moriatur, certe nec ab ipſo Chriſto Domino *Matth.* 5 *v.* 22. aliqualiter iratus, vel qui dixerit fratri ſuo *Raca*, fuit illico declaratus reus Gehennæ, ſed ſolum, qui dixerit *fatue*. Quorſum ergo talis cum ablatione unius oboli, vel cum leviſſima impatientia devenit? non in infernum, uti proxime dictum; non in cœlum, in quod nihil coinquinatum intrabit: ergo in purgatorium tanquam in locum tertium. *Nec refert*, quod Eccleſiaſtes *cap.* 11 *v.* 3 tantum de duobus locis alterius vitæ mentionem facere videatur, ſcilicet de inferno, & cælo. *Nam* præterquam quod necdum ſatis conſtet, textum illum, quem Acatholici contra nos adducere ſolent, de futura vita altera intelligi debere; hoc tamen etiam conceſſo reſponderi poteſt, quod facer textus de receptaculis in æternum etiam poſt extremum Judicii diem duraturis loquatur, qualia utique ſunt tantum duo, cœlum nimirum, & infernus; purgatorium autem pro tunc ceſſabit.

154. Quær. II. Quomodo contra memoratos adverſarios probetur valor indulgentiarum? Ante reſponſionem ab Adverſariis bene notantur tria, nimirum quid ſit theſaurus Eccleſiæ, ex quo indulgentiæ ſumuntur; quid ipſamet indulgentia, & quomodo eadem diſtribuatur. Itaque *primo*, ſiſtendo in Catholicorum noſtrorum principiis, notetur, quod theſaurus ille ſpiritualis Eccleſiæ nihil aliud ſit, quam ſatisfactio Chriſti, & Sanctorum, ex quo theſauro tunc cenſetur depromere, & fidelibus diſtribuere Eccleſia indulgentias, quando Satisfactiones Chriſti, atque Sanctorum, fidelibus applicat. Ubi advertatur, quod Theſaurus iſte principaliter & præ omnibus conſtetur ex Satisfactionibus Chriſti, & quod Satisfactiones Sanctorum pariter ſuam vim habeant ex Satisfactionibus Chriſti. Notetur *ſecundo*, quod in principiis Catholicorum indulgentia deſcribatur, quod ſit *remiſſio pœnæ temporalis peccatis actualibus quoad culpam jam remiſſis coram DEO adhuc debitæ, ab habente poteſtatem ex iuſta cauſa facta per applicationem ſufficientis, & condignæ Solutionis ex communi theſauro Eccleſiæ.* Ulterior huius deſcriptionis declaratio, uti pariter, quid ſit theſaurus, ex quo Eccleſia ſumit indulgentias, videri poterit apud Reiffenſtuel *Tract.* 12 *Theolog. Moral. Diſt.* 3 *Quæſt.* 2 & 3 *Tertio* notetur, quod ſummus Pontifex fidelibus adhuc vivis donet indulgentias per modum abſolutionis, id eſt, quod ut Judex eosdem tanquam ſuos ſubditos etiam a pœnis peccatorum, ſæpius poſt remiſſionem culpæ adhuc reſtantibus, abſolvat, ac ſimul loco propriarum ſatisfactionum ſatisfactiones Chriſti, atque Sanctorum ſubſtituat; econtra vero fidelibus iam defunctis dictas ſatisfactiones applicat per modum ſuffragii, non immediate remittendo pœnam tanquam Judex, (utpote cum defuncti non amplius ſint ſubditi Pontificis) ſed tanquam conſtitutus Supremus Diſpenſator, atque Theſaurarius, offerendo DEO ex Satisfactionibus Chriſti, atque Sanctorum pretium aliquod æquivalens, ut exinde ipſe DEUS remittat. Videri poterunt de ſuffragiis plura apud Reiffenſtuel cit. *Tract.* 12 *Diſt.* 3 *Quæſt.* 13 H. N.

155. Reſpondetur. Valor indulgentiarum probari poteſt ex Sacra Scriptura, & antiquiſſima praxi Eccleſiæ. Ex Sacra Scriptura oſtenditur ſic: Juxta Eamdem valet remiſſio poenæ temporalis a ſummo Pontifice intuitu Satisfactionum Chriſti conceſſa: ergo etiam valebunt indulgentiæ. Conſequentia patet, quia in hoc ipſo valor indulgentiarum conſiſtit. Antecend. vero probatur taliter: vi ſacræ Scripturæ valet remiſſio culpæ intuitu meritorum, & ſatisfactionum Chriſti: ergo etiam remiſſio poenæ aliquoties poſt remiſſionem culpæ reſtantis, præſertim cum Chriſtus in verbis generalibus ad Petrum, exiſtentem adhuc ſuper terram Matth. cap. 16 V. 19 dixerit: *Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.*

Oſtenditur quoque ex praxi antiquæ Eccleſiæ: *Nam extat Romæ* (inquit Bellarminus de indulgent.) *in antiquiſſimis Eccleſiis memoria indulgentiarum a Pontificibus conceſſarum.* Sic iam S. Gregorius qui vixit ſæculo ſexto, teſte D. Thoma in 4 *Diſt.* 20 conceſſit indulgentias Stationum &c. Quod ſi quæras, quare ergo Patres, & Pontifices adhuc Gregorio anteriores tantum teneant ſilentium de indulgentiis? Reſpondetur, id contigiſſe, vel quia antiquiſſimo tempore nullus impugnavit eaſdem, vel quia pro tunc in rariſſimo uſu fuerunt, vigente adhuc ſeveriſſimo rigore in iniungendis poenitentiis per plures ſæpe dies vel etiam annos continuandis, in cuius rigoris ſupplementum propter maiorem in dies humanæ naturæ fragilitatem frequentiores ſucceſſerunt indulgentiæ. Ne tamen bona opera ſatisfactoria omnino negligantur ab hominibus, non ſolent indulgentiæ nimis profuſe, neque abſque gravi cauſa concedi, atque hæ inſuper ordinarie alligantur aliis bonis operibus, puta certis orationibus, confeſſioni, communioni &c. Cæterum ſi non obſtante hac mitigatione Sectarii noſtri conqueruntur contra rigorem Catholicorum in Sacramento Pœnitentiæ, quid feciſſent, ſi illis primis vixiſſent ſæculis?

Obiectiones ex dictis facile ſolvuntur, & apud Controverſiſtas paſſim videri poterunt. Noviſſime D. Euſebius Amort in ſuo Tractatu de Origine & Progreſſu Indulgentiarum probare conatur fuſius, quod, etſi primis ſæculis hoc nomen *Indulgentia* non fuit ab Eccleſia ad præſens intentum applicatum; attamen relaxationes antiquæ Canonum pœnitentialium in ſubſtantia perinde fuerint, ac Indulgentia. Ex quo erui videtur, quod in ſeipſa (quidquid ſit de Nomine) iam extiterit Indulgentia, etſi non tam copioſa.

§. XI.

Quænam ſint Propoſitiones ſpeciales Calvini ab Eccleſia Catholica damnatæ, circa prædeſtinationem Electorum ad vitam æternam?

156. Non eſt mens mea ſingula Calvini, & Calviniſtarum mala dogmata referre, atque ad refutandum aſſumere: exinde enim libellus iſte contra primum intentum in immenſum excreſceret; quoniam errores ſunt adeo copioſi, ut Franciſcus Feuardentius apud Sianda v. *Calvinus*, mille, & quadringentos excuſſerit, & pariter noſter le Grand apud Henno *Tr. de principiis act. Hum. Diſp.* 2 *Concluſ.* 4 Calvinum, & Calviniſtas quoad errores tam fœcundum aſſeruerit, ut vix ad certum numerum redigi queant; cum nullus ſit in Symbolo fidei articulus, nulla in oratione Dominica petitio, nullum ſive DEI, ſive Eccleſiæ mandatum, nullum Sacramentum, aut Cæremonia Sacramentalis, quam non ipſe, aut eius Sectatores vel exterminarint, vel mutilarint, vel depravarint. Ita ille. Quare ne Manuale hoc in integrum Tomum transmigret, brevitatis gratia tantummodo principaliores, & famoſiores adduco propoſitiones Calvini ab Eccleſia reiectas, puta de *prædeſtinatione Electorum, ac reprobatione malorum, de libero arbitrio, & gratia efficaci*, nec non *utrum Corpus Chriſti in Euchariſtia realiter exiſtat?* Et quidem in præſenti §. tantummodo agitur de Prædeſtinatis. Ubi

157. Dicit Calvinus 1. *Eoſdem fuiſſe efficaciter a DEO præelectos ad cœleſtem gloriam & vitam æternam ante præviſum ullum meritum.* 2 *Eccleſiam veram conſtare ex ſolis his Electis, ac prædeſtinatis tanquam membris propriis.* 3 *Fidem veram, & juſtitiam propriam eſſe ſolummodo Electorum, ſeu horum prædeſtinatorum.* 4. *Hanc fidem ſemel vere acceptam nulla ratione amplius poſſe amitti.* 5. *Inde prædeſtinatis ſeu præelectis peccata ab ipſis commiſſa non amplius, ſicuti reprobis, a DEO imputari.* 6 *Infantes, ab his progenitos, ſanctos eſſe, & vera Eccleſiæ propria membra cenſeri debere, etiam antequam baptizentur.* Ita Calvinus in diverſis locis ſuarum Inſtitutionum notanter *lib. 3 cap.* 2 §. 11 & 12 atque *Admonit. II. contra Weſtphalum*, nec non *Lib. 4 Inſtit. cap.* 15. Sed contra

158. Reſpondetur I. Utrum prædeſtinatio efficax ad vitam æternam fuerit ante, vel primum poſt prævisa merita, eſt quidem controverſia inter ipſosmet Catholicos acriter diſputata, & utriuſque partis fundamenta apud Theologos in 1 Sententiarum paſſim videri poſſunt. Interim tamen etiam hac efficaci prædeſtinatione Electorum ad Gloriam ante prævisa merita gratis pro hic & nunc admiſſa, necdum ſequitur paritas circa reprobos, quoad præordinationem ad æternam damnationem ante prævisa demerita: nam actus prædeſtinationis ad vitam æternam eſt actus liberalitatis & miſericordiæ DEI, utique in primis ſua intentione nobis elargiendi hanc ſummam gratiam ad noſtra opera non alligati. Econtra vero actus reprobationis ad mortem æternam, & pœnas inferni eſt actus iuſtitiæ vindicativæ, quæ conſequenter præſupponit culpam: nam etiam in humanis cenſeretur Rex aliquis Tyrannus qui intenderet, & efficaciter decerneret gravem in Subditos pœnam independenter a delictis, ſeu abſque reflexione ad delicta; etenim Rex iſte cenſeretur interpretative ita diſpoſitus, quod ad Decretum ſuum executioni mandandum vellit talem punire, ſive delicta perpetret, ſive non, vel ſaltem quod intendat miſero huic talia præcepta imponere, quæ nequeat ſubditus ſervare, ut Rex exinde occaſionem habeat, eundem graviter caſtigandi, & per hoc ſuam in ſubditos poteſtatem oſtendendi. Numquid hæc tyrannis?

159. Reſpondetur II. Vera Eccleſia non conſtat tantummodo prædeſtinatis, tanquam ſolis propriis Eiuſdem membris: Ratio eſt: quia in omni Eccleſia videmus etiam malos, atque hypocritas, & quidem aliquoties finaliter impœnitentes, velut graves peccatores ſubitanea morte extinctos: unde nec mirum, quod Apoſtolus 2 Timoth. cap. 2 ℣. 20. Eccleſiam comparet magnæ Domui, in qua *non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia, & quædam quidem in honorem quædam NB. autem in contumeliam.* Nec dicatur, Apoſtolum eſſe intelligendum de Eccleſia viſibili, in qua haud dubie præter præelectos tanquam vaſa honoris etiam continentur reprobi, ſeu vaſa contumeliæ, non autem intelligi debere de Eccleſia inviſibili, quæ exiſtens teſte Sacra Scriptura *tota pulchra, Sancta, non habens maculam, & rugam*, eo ipſo excludit reprobos tanquam finaliter maculatos &c. *Nam contra eſt*, quod gratis adſtruatur aliqua Eccleſia inviſibilis: nam vel illa inviſibilis foret præciſe pars totius Eccleſiæ, vel eſſet complete alia Eccleſia, quam ea, quæ eſt viſibilis. Si primum: habetur intentum quod ſumendo Eccleſiam completam, & totalem, Eadem conſtet partim Electis, partim reprobis. Si vero teneatur, Eccleſiam inviſibilem totaliter eſſe diſtinctam a viſibili: ergo duplex daretur in terris Eccleſia, quod aſſertum non habet ſolidum fundamentum in Scriptura, ex qua tamen Hæretici ſua omnia volunt deducere. Neque obeſt, quod vera Eccleſia dicatur *tota pulchra &c. ſine macula &c.* nam ſimilia prædicata huic conveniunt, non ratione ſingulorum membrorum, ſed ratione quorumdam: item inſuper ratione doctrinæ, finis, mediorum, præceptorum & Sacramentorum, quæ omnia ex integro ſancta ſunt, pulchra ſunt, abſque ruga, & abſque macula. Videatur de hoc Pichler Tomo priori Theologiæ Polemicæ *cap.* 1 *art.* 2 & dicta præcedentia contra Lutheranos Art. VII. agendo de Eccleſia.

160. Reſpondetur III. Non ſolum prædeſtinati, ſed etiam reprobi potuerunt veram aliquando fidem, & iuſtitiam habuiſſe. Probatur: omnes infantes legitime baptizati fiunt per baptiſmum juſti, ſive ſint proles Catholicorum, ſive Lutheranorum, ſive Calviniſtarum: atqui non omnes iſti ſunt ex numero prædeſtinatorum, adeoque etiam non prædeſtinati potuerunt aliquando habuiſſe fidem & juſtitiam, ſeu fuiſſe aliquando juſti per gratiam ſanctificantem vel (ut ipſi loquuntur) per fidem, quæ apprehendit iuſtitiam Chriſti. Maior patet, quia per Baptiſmum paſſim dicimur in Sacra Scriptura *abluti, mundati, ſanctificati &c.* Minor vero probatur: nam ſi omnes legitime baptizati, ſunt pariter prædeſtinati efficaciter ad gloriam; ergo omnes iſti, quantumcunque ſuo tempore adulti impie vivant, ſalvabuntur; etenim efficaciter prædeſtinati ad gloriam certo ſalvantur. Ad quid ergo Calviniſtæ reiiciunt Lutheranos, & damnant Catholicos? cur Calvinus defecit ab Eccleſia Catholico-Romana, in qua legitime baptizatus, ſicque in eiusdem principiis ex numero prædeſtinatorum (ſi Superis placet) collocatus potuiſſet certo ſalvus fieri?

161. Reſpondetur IV. Fides juſtificativa, ſeu (ut loquuntur Catholici) gratia ſanctificans ſemel a prædeſtinatis acquiſita poteſt iterum deperdi. *Probatur* 1. ex iam dictis; quia alias omnes Prædeſtinati, legitime ſemel baptizati retinerent pro omni tempore vitæ ſuæ gratiam iuſtificativam, ſicque finaliter certo ſalvarentur, quantumcunque impie viverent, & cuiuscunque demum forent Religionis, ſuppoſito, quod fides iuſtificativa ſemel acquiſita nequiret amplius a Prædeſtinatis deperdi. Probatur 2 Quia generaliter in Sacra Scriptura habetur, per malam vitam animæ mortem ſuperinduci, quæ utique non poteſt ſtare cum iuſtitia, ſeu gratia ſanctificante. Antec. oſtenditur ex Ezechiel. cap. 18 v. 24 & 26 ibi: *Si averterit ſe juſtus a juſtitia ſua, & fecerit iniquitatem &c. Morietur.* Atque ad Rom. cap. 8. verſ. 13. *Si ſecundum carnem vixeritis, moriemini.* Nec opponas, hos textus eſſe intelligendos de morte naturali, non de morte animæ: *nam contra eſt*, quod hæc non ſit ſpecialis pœna impiorum; cum non ſolum impii, verum etiam pii naturaliter moriantur, & improbus ſæpe longius vitam naturalem protrahat, quam probus.

162. Reſpondetur V. Etiam prædeſtinatis Deus imputat peccata, ſi quæ committant: nam generaliter de omnibus in Sacra Scriptura dicitur Luc. cap. 12 v. 47. *Qui cognovit voluntatem Domini ſui, & non fecit, vapulabit multis.* Item Ezechiel cap. 18 v. 4 *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Et ſane, ſi ſolis reprobis, non autem prædeſtinatis peccata imputarentur, reprobus in Calviniſtarum principiis etiam propter leviſſimam, imo & indeliberatam indignationem,

vel

Digitized by Google

vel propter ablationem unius oboli ab homine alias ditiſſimo factam æternis addiceretur flammis; ubi econtra prædeſtinatus non obſtantibus ſuis homicidiis, furtis graviſſimis, atque adulteriis ſalvaretur, quamvis ſubitanea tactus apoplexia de nullo horum pœnitentiam egiſſet, quod de DEO, præ omnibus aliis malis gravitatem peccati abominante, præſumendum non eſt. Hoc equidem negari nequit, quod in ſententia illorum Catholicorum, qui tenent, DEUM in intentione Electos ſuos efficaciter prædeſtinaſſe ad gloriam ante prævisa merita, quod (loquam) in illorum Catholicorum ſententia ſimilis prædeſtinatus cooperante efficaci gratia Divina, omnia ſuaviter æque, ac fortiter diſponente, non ſit conſenſurus in peccatum grave, vel, ſi jam peccaverit, ponendus in aliis circumſtantiis, in quibus illud libere per pœnitentiam finalem erit retractaturus. Quod autem prædeſtinato nullum grave peccatum tanquam tale imputetur, numquam ſomniarunt Theologi Catholici, etſi in modo explicandi gratiam efficacem, qua prædeſtinati certo a peccato gravi finali præſervantur, ſint adinvicem inter ſe differentes utrum nempe hæc gratia ſit intrinſece, vel extrinſece ſolummodo efficax; ubi tamen utraque pars omnino parata eſt ſeſe ſubmittere Eccleſiæ, ſi quid poſitive circa hoc decidat.

163. Reſpondetur VI. Nec parvuli a prædeſtinatis progeniti ſalvantur absque aliquo Baptiſmo. Probatur: quia teſte Sacra Scriptura Joann. cap. 3 v. 3 & 5 *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ubi nulla ſit diſtinctio inter proles prædeſtinatorum, & non prædeſtinatorum. *Noli* itaque *credere* (inquit S. Auguſtinus Lib. 3 de anima, & ejus origine cap. 9) *noli dicere, noli docere, infantes, antequam baptizentur, morte præventos pervenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, ſi vis eſſe Catholicus.* Accedit, quod parvuli etiam prædeſtinatorum rationis adhuc incapaces ante collationem Baptiſmi nullam fidem habeant, neque habitualem infuſam; quoniam primum communicatur per Baptiſmum: ſed absque ulla fide vel habituali, vel in re, vel in voto impoſſibile eſt placere Deo *cap. 11 Hebr. v. 6* conſequenter nec parvuli prædeſtinatorum absque Baptiſmo Deo placere poſſunt, ſicque nec regnum cœlorum ingredi.

§. XII.

Quænam ſint Propoſitiones ſpeciales Calvini, a Catholica Eccleſia rejectæ circa præordinationem reproborum ad mortem æternam?

164. Circa reprobationem Calvinus *docet 1 præordinationem ad mortem æternam æque factam fuiſſe a DEO ante prævisa peccata, ut facta eſt prædeſtinatio Electorum ad vitam æternam ante prævisa merita. 2. DEUM, ut actum juſtitiæ vindicativæ erga hos reprobos tanquam Supremus Dominus exercere valeat, ipſis non ſolum imputare ad peccatum quoscumque motus concupiſcentiæ etiam indeliberatos; verum etiam eosdem ad peccata impellere, ita ut impulſus iſte ſit quaſi effectus reprobationis. 3. DEUM imperare Satanæ, aliisque impiis hominibus, ut maleficia concipiant, ac hominem ad peccandum inducant: ſic Satanam juſſu DEI tentaſſe Job, & DEUM ipſum præcepiſſe Judæis, ut Chriſtum crucifigerent. 4. Similia tamen reſpectu DEI nec eſſe, neque dici poſſe peccata, ſed opera juſta; quia quod homines mala intentione, DEUS bono conſilio facit, ac proinde 5. DEUM ipſum nec peccare, nec peccati auctorem dici poſſe.* Ita Calvinus diverſis in locis, præſertim *Lib. 1. Inſtit. c. 17 §. 11. Lib. 2 cap. 4 §. 5 & cap. 18 §. 1 & 8. Item cap. 20 & 23 Item l. 3 inſtitut. c. 22 § 11 ac cap. 23. §. 8.* Sed contra a Catholicis

165 Reſpondetur I. DEUS non reprobat, ſeu præordinat poſitive ad æternam mortem ante prævisa eorum peccata. Ita Catholici, idque Doctor ſubtilis, 1. Sentent. D. 14 Quæſt. 1. jam ſuo tempore adeo certum judicavit, ut contrariam dixerit ſententiam non poſſe ſine crudelitate excogitari. Probatur 1. quia ſi præordinatio ad æternam pœnam fieret præprimis a DEO, tunc perditio noſtra principaliter non eſſet ex nobis, ſed potius ex DEO, utpote qui nos ad eamdem præordinaſſet, ſicut ob eamdem rationem ſalus prædeſtinatorum præprimis eſt a DEO, quia electos ante merita præordinavit ad gloriam: atqui reproborum perditio præprimis non eſt ex DEO, ſed potius ex nobis: nam *perditio tua* (id eſt tua culpa) *Iſrael*, inquit æterna Veritas *Oſee cap. 13 v. 9.* ergo. Hinc DEUS proteſtatur ſæpius in Sacra Scriptura, quod non fecerit mortem, nec lætatur in perditione vivorum, *Sap. cap. 1 verſ. 13* & quod nolit mortem peccatoris, ſed magis ut convertatur, & vivat *Ezech. cap. 18 v. 23 & 32* Probatur 2 Salvator Deus non ſolum prædeſtinatos, ſed omnes ſuo pretioſo ſanguine intendit redimere, ut omnes ſalvos faceret: ergo Deus antecedenter, nimirum ante prævisa noſtra peccata, nullum voluit præordinare ad pœnam æternam. Anteced. patet ex ſequenti clariſſimo textu Sacri Codicis 1 Timoth. c. 2 v. 1 3 4 5 & 6 *Obſecro igitur, primum omnium fieri obſecrationes, &c. pro omnibus hominibus &c. hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro DEO, qui omnes vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: unus enim DEUS, unus & Mediator DEI, & hominum, homo Chriſtus JESUS, qui dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus* Notentur ſingulariter verba illa: *omnes vult ſalvos fieri, & pro omnibus ſemetipſum dedit redemptionem*: ergo nec damnandos excluſit ante prævisa eorum peccata. Videatur circa hunc textum fuſius P. Herincx 1 *Sent. D. 8 Quæſt. 2 num. 20 & ſeqq.* Accedit pro confirmatione noſtræ ſententiæ auctoritas Sanctorum Patrum. *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus* (inquit S. Auguſtinus Lib. 3 contra Julianum, cap. 18) *poteſt aliquos ſine bonis operibus liberare, quia bonus eſt, non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt.* Allego autem ex induſtria etiam contra Calviniſtas Patres antiquos, quia etiam apud ipſos Præfati cum antiquis Conciliis in veneratione exiſtunt, ſaltem uti ajunt in ſua confeſſione a Beza gallice conſcripta, & a noſtro Franciſco Feuardentio fideliter in latinum tranſlata; ubi articulus 6 taliter ſonat: *Admittimus, quod determinatum fuit per antiqua Concilia, & deteſtamur omnes Sectas, & hæreſes, quæ rejectæ fuerunt per Sanctos Doctores, ut per Sanctum Hilarium, S. Athanaſium, S. Ambroſium, S. Cyrillum.*

166. Reſpondetur II. Deus non impellit ad peccata, multo minus aliis præcipit, ut ad eadem homines inducant. *Non eſt in Deo malum* (inquit in antiquiſſima Eccleſia S. Dionyſius de Divinis Nominibus cap. 4) *ſed nec ex DEO eſt malum: aut enim bonus non eſt, aut bona facit.* Ulterius hæc Catholica veritas probatur ex teſtimonio Regis David Pſalm. 5 v. 3 dicentis: *Non DEUS volens iniquitatem tu es.* Probatur 2 Deus odio habet peccatorem: *nam odio ſunt Deo impius, & impietas ejus.* Sap. cap. 14 v. 9 ergo ad peccata non impellit per ſe, vel ex præcepto per alios; nam ea, a quibus habet aliquis efficacem averſionem, non ſolet ipſemet conſiliis, aliiſque mediis promovere. Probatur 3 Deus in Sacra Scriptura ſeveriſſime prohibet peccata gravia, iiſque annectit pœnam æternæ damnationis, uti patet ex præceptis Decalogi, & obviis S. Scripturæ textibus: ergo repugnat ejuſdem ſanctitati & juſtitiæ, ut ſimul ad hæc ipſa peccata per ſe, vel per alios impellat. Probatur 4. Si Deus per ſe, vel per alios alliceret, imo impelleret ad peccatum, præſertim intrinſece tale, puta mendacium vel Dei odium, cenſeretur cauſa moralis ipſius talis peccati, ſeu Auctor ejuſdem: ſed juxta ipſum Calvinum num. 164 DEUS non poteſt dici cauſa, & auctor peccati: ergo. Sequela majoris probatur; quia etiam homo, qui alterum inſtigat, & impellit ad peccatum, puta ad mendacium, vel odium DEI, cenſetur cauſa moralis talis peccati: ergo etiam taliter reputaretur DEUS. Nec excuſaret bonitas intentionis, non enim ſunt ſuadenda intrinſece mala, ut eveniant bona. Videatur de hoc fuſius adhuc Herincx *Lib. 1 ſent. Diſp. 7 Quæſt. IV. num. 30.*

167 Reſpondetur III. Si afferantur loca Sacræ Scripturæ, quibus Deus videtur ſuaſiſſe peccata, aut ad ea incitaſſe, vel etiam præcepiſſe juxta formalia antiquiſſimi Patris S. Damaſceni Lib. 4 de fide cap. 20 *Non a Deo NB. ut agente, accipienda ſunt, ſed NB. ut permittente.* Quatenus nimirum Deus ob peccata, ſeu (ut vocat S. Auguſtinus) ob mala merita hominis

Digitized by Google

non tollit, ſed permittit illas occaſiones, in quibus prævidet hominem talem libere eſſe lapſurum. Sic quando 3. Regum cap. 22. legitur, Deum immiſiſſe ſpiritum mendacii in Prophetas. Item Ezech. cap. 14 decepiſſe Prophetam: hoc ipſum exemplum S. Auguſtinus de gratia, & libero arbitrio c. p. 23. declarat modo ſequenti: *Quando audiſtis dicentem Dominum, Ego Dominus ſeduxi Prophetam illum; & quod ait Apoſtolus: Cujus vult, miſeretur, & quem vult, obdurat: in eo quem ſeducit, vel obdurari NB. permittit, mala ejus merita credite.*

168. Neque eſt inſolitum in Sacra Scripturæ tam ipſius peccati, quam occaſionum permiſſionem exprimere verbo aliquo præferente formam præcepti, vel conſilii, uti Herincx 1. *ſent. Diſp. 7 Quæſt. 4 nu. 35 ac ſeqq.* optime notat. Nam Phariſæis dicentibus Marci cap. 10 v. 4. *Moyſes NB. permiſit ſcribere libellum repudii*, reſpondit Chriſtus v. 5 *ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis NB. præceptum iſtud.* Item vice verſa quando Matth. cap. 19 prior diſcurſus de repudio v. 7 a Phariſæis repetebatur ſapienti interrogatione: *Quid ergo Moyſes NB. mandavit dare libellum repudii?* Chriſti reſponſio erat: *ad duritiam cordis veſtri NB. permiſit vobis dimittere uxores veſtras v.* 8 Si Deus 2 *Reg. cap. 16 verſ.* 10. dicitur præciſe Semei, ut malediceret David, permittendo ex una parte amarum Semei animum erga David, & ex altera occurſum ipſius David non impediendo, quem impedire quidem haud dubie potuiſſet, ſed noluit, ad probandum David in patientia, quam ibi adeo exercuit, ut exemplum iſtud in toto mundo pro imitatione diligendi inimicos proponantur. Simili modo Deus conceſſit, ſeu permiſit Satanæ, ut affligeret Job, eique plurima mala inferret; & Judæis, ac Gentilibus, ut crucifigerent Chriſtum &c. Item legitur in Sacra Pagina Deum induraſſe cor Pharaonis, quatenus in pœnam præcedentium delictorum extraordinaria gratiæ auxilia, quibus noverat cor Pharaonis molliendum, ſubtraxit, variaque alia operatus fuit quoad Pharaonem, quibus ille (non obſtante adhuc clementiſſima conceſſione gratiæ ſufficientis) occaſionem ſumpſit indurandi ſemetipſum obſtinata voluntaria malitia. Videatur de hoc utiliſſime noſter P. Henricx Epiſcopus Ipreoſis, loc. cit. & *Diſp. 8 num.* 90.

169. Opponunt Calviniſtæ contra dicta, præſertim contra reſponſionem primam, in qua negavimus, reprobationem poſitivam a DEO fieri ante prævia peccata, opponunt (inquam) Calviniſtæ, & in contrarium proponunt exemplum Eſau & Jacob; ubi utrobique non ex meritis, vel demeritis, ſed ex ordinatione potius Divina fuit reſpective primogenitus e privilegiis primogenituræ excluſus, & alter aſſumptus, *ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret* prout loquitur Paulus cap. 9. Rom. v. 11 qui pariter ibidem totam illam hiſtoriam ad prædeſtinationem, & reprobationem referre videtur ſequentibus verbis: *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali (ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret) non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei; Quia major ſerviet minori, ſicut ſcriptum eſt* (nempe Malachiæ cap. 1) *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui. Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud Deum? abſit. Moyſi enim dicit: miſerebor cujus miſereor, & miſericordiam præſtabo, cujus miſerebor. Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt DEI.* Ex quo textu tria ab ipſis eruuntur, 1. quod Deus præordinet, ac vocet ad vitam æternam abſque meritis. 2. Quod pariter præordinet ad pœnam abſque demeritis, cum Apoſtolus utrobique pariformiter loquatur. 3. Quod exinde non ſit iniquitas apud Deum, ſicque nec Deo tanquam auctori peccatum imputandum. Ita illi.

170. Ad hanc oppoſitionem Reſpondetur *imprimis*, poſſe adverſariis negari totum ſuppoſitum, quod nimirum in allegato textu ſermo inſinuetur de particulari cujusli-bet prædeſtinatione ad gloriam, ſeu excluſione ab eadem; cum potius Doctor Gentium loqui videatur de prælectione Communitatis Chriſtianorum præ Synagoga Judæorum ad conſtituendam in Teſtamento novo veram Eccleſiam; etſi enim Synagoga repræſentata ſuo modo per Eſau fuerit ſenior; hoc tamen non obſtante communitas Chriſtiana figurata per Jacob erat prælecta, idque non ex operibus noſtris ſed ex gratia miſerentis DEI, relicta cæteroquin Judæis pleniſſima libertate tranſeundi a Synagoga ad Communitatem Chriſtianam, ſicque veræ Eccleſiæ ſeſe incorporandi. Videatur Cornelius a Lapide in hunc textum.

Reſpondetur *ſecundo*: Si etiam cum aliquibus Catholicis Theologis prædeſtinationem ad gloriam ante prævia merita defendentibus admittatur, Divum Paulum ibidem loqui de prædeſtinatione, & reprobatione in ordine ad vitam æternam, poſſet adhuc congruenter explicari citatus textus, dicendo, Deum Electos præordinaſſe ad gloriam poſitive ante prævia merita, & pro eo ſigno alios, reſpective loquendo, reprobaſſe *negative*, id eſt, *pro eo ſigno non ſimul cum præcedentibus poſitive elegiſſe*; in quo (non in omnibus aliis) ſtat paritas inter Jacob, & Eſau ex una, & inter prædeſtinatos, ac reprobatos ex altera parte: nimirum quod, uti quoad temporales benedictiones Deus ante ulla opera Jacob elegerit præ fratre ſuo Eſau, ita quoad cœleſtia quosdam præ aliis ante merita prævia deſtinaverit ad vitam æternam, circa reliquos pro eo ſigno ſe habendo negative, & primum pro alio poſt prævisa eorum peccata ipſos reprobando poſitive. Nec hæc diſtinctio inter reprobationem poſitivam, & negativam eſt novum recentiorum Theologorum inventum; cum de reprobatione negativa Scholarum Principes Doctores, Angelicus, & Subtilis jam fecerint mentionem, ex quibus apud Henno *Tract. de Deo uno. Diſp.* 10 *qu.* 1 *concl.* 2. Divus Thomas Part. 1 qu. 23 art. 3 ad 1. ſic loquitur: *In quantum DEUS quibusdam non vult bonum, quod eſt vita æterna, dicitur eos habere odio, vel reprobare.* Scotus 1. *Sent. D.* 41. *Quæſt. unica §. contra iſtud*, poſtquam interrogavit, quid Deus velit Judæ in eo inſtanti, quo vult Petro Beatitudinem? ſibimet ipſi reſpondens: *Dici poteſt, quod in iſto primo inſtanti NB. nihil vult Judæ, ſed tantum ibi eſt negatio volitionis gloriæ.*

171. Quæres, quid ſentiendum ſit de recentioribus illis Calviniſtis, qui ut magis errorem ſuum, ac Deo ſumme injurioſam de reprobatione Doctrinam coram hominibus honeſtis pallient, diſtinctionem faciunt inter peccatum originale, & inter peccata perſonalia, dicendo, quod præordinatio poſitiva reproborum ad mortem æternam facta quidem fuerit a Deo ante prævisa eorum peccata perſonalia, & actualia; non autem ante prævisum peccatum originale? Priusquam reſpondeatur.

Notandum 1. quod hanc diſtinctionem excogitaſſe videatur ſynodus Calviniſtica Dordrechtana; quæ teſte noſtro Pater Smiſing, *Tomo de Deo uno D. 6 num.* 694. cauſam primæ reprobationis ſtatuit peccatum originale, cui, quantum ad præcipuos Calviniſtæ ex Britannia, Gallia, ac Germania ſuperiori, & inferiori ſubſcripſerunt. Ubi taliter diſcurrunt, nimirum quod Deus poſt prævisum Adæ peccatum, & corruptam inde totam maſſam generis humani quosdam ex maſſa damnationis gratuito ante ulla prævia merita efficaciter elegerit ad vitam æternam, ut oſtendat ſuam miſericordiam; alios vero in maſſa æternæ damnationis poſitive propter peccatum originale relinquere voluerit, ad exhibendam juſtitiam vindicativam ſubtrahendo ipſis gratias ad Legis implementum neceſſarias, atque nihilominus has tranſgreſſiones Legum ipſis imputando, & æternis Pœnis ſubjiciendo.

Notandum 2. Quod pœnæ damnatorum communiter a Theologis dividantur in pœnam damni, & in pœnam ſenſus. Prior eſt privatio viſionis, & fruitionis Dei in æternum: poſterior autem diverſa afflictio, & cruciatus potentiarum vitalium, puta per continuam alligationem localem, & intenſionem ignis infernalis, vel, ut loquitur D. Auguſtinus, per alios diverſos & miros, veros tamen modos. H. N.

172. Contra iſtam Calviniſtarum perſuaſionem eſt præprimis ipſorum proprius Magiſter Calvinus, qui teſte Sianda in Lexico Polemico *v. Calvinus*, *num.* 10 docuit expreſſe *Lib.* 3 *Inſtitut. c.* 23 quod non ſolum peccata noſtra perſonalia, verum etiam primum peccatum Adami a Deo decretum, & prædefinitum fuerit ante lapſum Adami, conſequenter in principiis Calvini peccatum originale, ante præcedentem illam prædefinitionem necdum in mente Divina exiſtens non potuit Deo præbere cauſam generalem poſitive

Digitized by Google

tive reprobos damnandi, & ſic manent priora contra Calviniſtas Catholica fundamenta in ſua firmitate.

Contra eſt *ſecundo*; quod, etſi cum noſtro P. Henno *Tract. de Deo uno Diſp. X. Qu.* 2 non abnuatur, potuiſſe Deum de abſoluta ſua potentia poſt prævitum peccatum originale quoſpiam in tantum relinquere in maſſa damnationis, in quantum potuit illos afficere pœna damni, nimirum poſitive ordendo hiſce concedere ob peccatum originale Viſionem beatificam: negatur tamen, miſericordiſſimum Deum in modernon rerum Ordine taliter feciſſe, utpote qui omnes vult ſalvos fieri, & poſt prævitum quoque peccatum originale ea hoc fine pro omnibus meritis Paſſionis ſuæ applicavit, uti ejus ſanctiſſima voluntas ex Scriptura 1 *Timoth. c.* 2 clare conſtat, juxta dicta num. 165 conſequenter ipſum peccatum originale prævitum non fuit cauſa generalis omnino reprobos excludendi a vita æterna; cum Deus etiam poſt illud prævitum voluerit adhuc pro omnibus mori, 2 *Corint. c.* 5 *v.* 18 vide dicta *n.* 165

Contra eſt *tertio*: Multi ſunt reprobi, quibus peccatum Originale per ſuſceptum Baptiſmum tanquam per lavacrum regenerationis abſolute remittitur: ergo hi non damnantur ob peccatum Originale, adeoque neque ipſa damnatio æterna eſt decreta propter peccatum Originale. Quomodo enim eſt perceptibile, quod DEUS ab æterno decreverit omnibus in futurum recipientibus Baptiſmum (etſi iſti non fuerint ex poſitive prædeſtinatis) remittere peccatum Originale; & tamen voluerit hos ipſos propter idem peccatum Originale per Baptiſmum delendum adhuc in æternum damnare?

Contra eſt *quarto*. Permiſſo etiam (nunquam tamen conceſſo) quod peccatum Originale fuerit DEO generalis cauſa præordinandi quoſdam ad pœnas æternas, ſaltem ad pœnam damni; repugnat tamen denovo ſanctitati Divinæ, tales reprobos (forſan per Baptiſmum a peccato Originali jam mundatos) impellere poſitive ad peccatum grave perſonale; prout tamen voluit Calvinus *Lib.* 2 *Inſtitut. c.* 21 *& c.* 23 docens expreſſe *c.* 18 §. 2 DEUM præcepiſſe Judæis, ut Chriſtum crucifigerent: ergo evaſio Recentiorum Calviniſtarum adhuc non ſubſiſtit. Videantur dicta ſuperius *num.* 166 Poteris inſuper de tota hac materia ſuo tempore utiliſſime legi noſter P. Franciſcus Bonal *integra parte II. Chriſtiani hujus temporis*: Cujus auctoris præclariſſimus Tractatus ob operis præſtantiam a R. P. Udalrico Dirrhamer S. J. e Gallico translatus eſt in idioma latinum.

§. XIII.

Propoſitiones damnatæ Calvini de Gratia efficaci, & libero arbitrio referuntur, & refutantur.

173 1 Negat Calvinus, dari liberum arbitrium *Lib.* 2 *Inſtitut. cap.* 3 §. 7 *&* 12 quod tamen intelligit de libertate indifferentiæ, ſeu de libertate a neceſſitate: nam 2 ſi coactioni opponitur libertas, liberum arbitrium, id eſt, libertatem a coactione admittit *Lib.* 2 *de libero arbitrio contra Pighium*; & hinc 3 ait, liberum arbitrium non ſe habere mere paſſive, ſed pariter active concurrere, ita tamen, ut influat ſolummodo tanquam inſtrumentum a DEO motum, quod aliud facere non poteſt, quam quod voluerit artifex. Ita eruitur ex *Lib.* 1 *Inſtit. cap.* 7 § 12 & ex *Lib.* 2 *cap.* 4 §. 5. 4 tenet *Lib.* 2 *Inſtitut. cap.* 7 quod extra controverſiam ſit, impoſſibile eſſe Legis implementum: 5 Addit tamen, prædeſtinatos propter non adimpletam Legem, ſeu propter tranſgreſſionem Legis non mereri mortem æternam, non quaſi tales tranſgreſſiones in ſe ipſis mortalia non eſſent, ſed quia hiſce a DEI miſericordia non imputantur. 6 in *caput ſextum Joannis* docet, hominem gratia efficaci motum non poſſe diſſentire. Ita Calvinus cum ſuis, quorum omnia puncta ex ſe ipſis ruunt, ſi oſtendatur, etiam poſt lapſum Adami hominem liberum arbitrium libertate indifferentiæ, ſeu libertate a neceſſitate habere; taliter nimirum, ut poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poſſit adhuc agere, vel non agere, facere malum, vel etiam, influente ſimul Gratia Divina (incitante, & cooperante, non tamen neceſſitante) præſtare bonum. Igitur cum Catholicis.

174 Reſpondetur: Homo etiam in ſtatu naturæ lapſæ liberum habet arbitrium libertate indifferentiæ; tam in ordine ad bonum, quam in ordine ad malum modo ſuperius declarato. Veritas hæc Catholica equidem jam ſuperius contra Lutherum, §. *VI. num.* 65 *ac ſeqq. Art. XVIII. & XIX.* fuit probata; quia tamen Calvinus circa præſentem materiam nonnulla ſpecialia immiſcet; ideo hic ſingulariter iterum contra Calvinum probatur 1. ex Sacra Scriptura, *Deut. cap.* 30 *v.* 19 ubi DEUS teſtes invocat cœlum & terram, quod Populo Iſraelitico ad eligendum propoſuerit vitam & mortem, benedictionem, & maledictionem, ſuadens tamen, ut eligat vitam, ex quo ſequens formatur probatio: Si datur libera electio, datur etiam libertas indifferentiæ, ſed in ordine ad vitam, & mortem datur libera Electio, juxta textum citatum, ergo. Confirmatur: Datur libertas indifferentiæ ad malum, quo quis mortem incurrit: ergo etiam ad bonum, quo quis vitam acquirit. Conſequentia tenet, quia Sacra Scriptura *loc. cit.* pariformiter loquitur de vita, ac morte: antecedens autem patet ex eo, quia alias ſi ad malum neceſſitaretur a DEO, DEUS potius eſſet auctor peccati, quam ego, uti oſtenſum jam eſt §. VI. Art. XIX. & §. præcedenti.

175 Probatur 2 ex SS. PP. qui communiſſime ſentiunt, hominem etiam poſt lapſum libertatem indifferentiæ ad bonum, & malum retinuiſſe; pro quo teſtimonia clariſſima, & quaſi innumera recitat Bellarminus *Lib.* 4 *de gratia, & libero arbitrio cap.* 9 ac *Lib.* 5 *cap.* 25 *& ſeqq.* prout etiam fatetur ipſemet Calvinus apud Henricx *part.* 2 *Theologiæ Scholaſticæ Diſp.* 2 *Quæſt.* 1 *num.* 9 ſuæ in hoc puncto doctrinæ adverſari SS. PP. tam Græcos, quam Latinos; atqui communis SS. PP. utique Sacram Scripturam melius intellexiſſe, & in interpretando ſecuriorem Spiritus Sancti aſſiſtentiam quam Calvinus, habuiſſe, prudentiſſime præſumitur, præſertim ſi vita Calvini ſuperius deſcripta ſimul legatur: ergo.

176 Nec dicant Calviniſtæ, Calvino ſaltem faveſe S. Auguſtinum; nam contra eſt, quod etiam hic S. Pater expreſſe contrarius exiſtat, dum *Lib. de duab. animab. cap.* 11 ſic habet: *Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere:* ubi omnes, quod egerit ibi contra Manichæos, qui NB. libertatem indifferentiæ negantes duplex in homine principium, ſeu duplicem animam ſtatuebant, unam bonam neceſſario bona, alteram malam, neceſſario mala operantem, quam doctrinam S. Pater rejicit: ergo. Reponunt Adverſarii, Auguſtinum ibidem intelligi debere de Adamo adhuc ante lapſum in ſtatu naturæ integræ exiſtente, in quo ſtatu libenter concedunt libertatem indifferentiæ. Aſt denuo contra eſt, quod Manichæi; contra quos S. Auguſtinus ibi loquebatur, libertatem indifferentiæ ab homine vel maxime in ſtatu naturæ lapſæ excluſerint, conſequenter etiam S. Auguſtinus contra Manichæos agens de ſtatu naturæ lapſæ loqui cenſendus eſt. Unde finaliter contra Calviniſtas tale formo argumentum: Si S. Auguſtinus voluiſſet homini in ſtatu naturæ lapſæ denegare libertatem indifferentiæ, non efficaciter potuiſſet impugnare Manichæos, qui duas in homine animas, nempe bonam & malam adſtruentes, pariter in ſtatu naturæ lapſæ in eodem hanc libertatem indifferentiæ negabant: adeoque ne ſequatur, S. Patrem inefficaciter Manichæos impugnaſſe, admitti debet, quod is in allegato textu an alibi voluerit, in homine, & quidem in ſtatu naturæ lapſæ debere adhuc concedi aliquam libertatem indifferentiæ: neque quoad hoc punctum intendit improbare doctrinam Pelagianorum, ſed ideo potius, quia addebant, liberum iſtud arbitrium operari meritorie abſque adjutorio gratiæ. Verba ejuſdem formalia Lib. 2 de Nupt. & concupiſc. cap. 3. ſic ſonant: *Liberum in hominibus eſſe arbitrium &c. Utique dicimus, NB. non hinc eſtis Pelagiani. Liberum autem eſſe quemquam ad agendum bonum ſine adjutorio DEI &c. Hoc vos dicitis, hinc NB. eſtis Pelagiani.*

177. Objicitur 1 ab Adverſariis: S. Auguſtinus variis in locis expreſſe ait, per peccatum Adami periiſſe liberum arbitrium: ergo in ſtatu naturæ lapſæ ne-

gat

Digitized by Google

gat liberum arbitrium cum libertate indifferentiæ, Antec. probatur: ſic enim inquit in Enchir-d. cap. 30. *Libero arbitrio male utens homo, & ſe perdidit, & ipſum &c. Cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato amiſſum eſt & liberum arbitrium.* Similiter epiſt. 107 ad Vitalem: *Liberum arbitrium ad diligendum DEUM primi peccati granditate perdidimus.* Item Lib. de perfect. Juſtit. cap. 4 *Victa vitio, in quod cecidit, voluntate, caruit libertate natura.* Non utique libertate a coactione: ergo libertate a neceſſitate, ſeu indifferentiæ. Ante declarationem horum, & ſimilium D. Auguſtini textuum præſciendum eſt 1. quod ſtrenuus ille Eccleſiæ Catholicæ Archiſtrategus non ſolum Manichæis libertatem indifferentiæ negantibus, verum etiam Pelagianis, omnia huic libertati, exclusa gratia, adſcribentibus bellum indixerit, ſi impugnat Manichæos, in modo loquendi videtur ſubinde favere Pelagianis, ac quaſi omnia libertati humanæ attribuere: ſi certat contra Pelagianos, in modo loquendi, & niſi antecedentia, & ſubſequentia ad invicem connectantur, videtur ſubinde quaſi integram ab homine in ſtatu naturæ lapſæ cum Manichæis excludere libertatem indifferentiæ. Præſciendum eſt 2. quod homo in ſtatu naturæ integræ, ſeu in ſtatu innocentiæ habuerit liberum arbitrium, non qualecunque, ſed quod ſimul erat facile, & ad bonum expeditum; cum pro eo tempore homo fuerit præditus juſtitia originali, quæ fuit donum ſupernaturale, præter gratiam ſanctificantem includens quoque alia beneficia, per quæ homo reddebatur facilis in omni occaſione ad bene operandum, & impediebatur rebellio carnis ad ſpiritum. H. N.

Reſpondeo, Sanctum Auguſtinum non intendiſſe propter lapſum Adami in ſimilibus textibus liberum arbitrium abſolute negare in homine, prout nimirum liberum arbitrium eſt potentia naturalis, poſitis omnibus ad agendum requiſitis adhuc valens agere, vel non agere, ſed potius voluit ibidem Auguſtinus excludere poſt lapſum Adami liberum arbitrium, quatenus antea tam facile expeditum ad operandum bonum, quod utique per peccatum originale fuit amiſſum, ſuccedente loco ipſius fomite peccati, quo homo non quidem neceſſitatur, multum tamen ad peccandum allicitur. Videantur de hoc fuſius Herinex par. 2 *Theol. Scholaſt. Diſp.* 2 *Q.* 1 *Num.* 9 *ac ſeqq. & Franciſcus Bonal. Part.* 2 *Chriſtiani hujus temporis c.* 14 *&* 15

178. Objicitur 2 DEUS præſcivit ab æterno omnia noſtra Opera bona æque ac mala; ſed quæ DEUS ſemel ab æterno præſcivit, neceſſario in tempore ſic eveniunt, cum ſcientia DEI ſit infallibilis; ergo omnia noſtra opera bona, & mala neceſſario eveniunt, ſicque non habemus libertatem indifferentiæ ad eadem facienda, vel non facienda.

Reſpondeo *in primis*, retorquendo argumentum quoad opera Adami, & Evæ elicita ante peccatum: in quo ſtatu juxta Calviniſtas homo adhuc habuit libertatem indifferentiæ licet DEUS ab æterno etiam illa opera, & eos actus præſciverit, quos primi parentes noſtri ante peccatum elicuerunt.

Reſpondeo *ſecundo* diſting. min. Omnia a Deo præſcita neceſſario eveniunt neceſſitate conſequente, Con. neceſſitate anteced. neg. min. & ſub ſimili diſtinctione conceditur & negatur conſequentia. Etenim quæ DEUS ab æterno præſcivit, equidem in tempore *infallibiliter* ſic exiſtent, non tamen neceſſario neceſſitate antecedente aliquam determinationem liberi arbitrii; nam præſcientia DEI non ponit opus futurum creaturæ, ſed potius præſupponit illud, concurrente ſimul ante ſcientiam viſionis aliquo Decreto ex parte DEI, juxta diverſitatem ſcholarum, vel prædeterminante, vel condeterminante, vel permittente ſaltem creaturis liberis motus ſuos agere. De hoc fuſius in Theologia ſpeculativa, ac pulcherrime deſuper diſcurrit noſter Franciſcus Bonal. *part.* 2 *c.* 8 9 *&* 10.

179 Objicitur 3 Saltem prædeſtinati ad gloriam æternam non libere operantur in ordine ad bonum, & malum: ergo non datur abſolute in homine liberum arbitrium ad bonum, & malum. Probetur anteced. Prædeſtinatis ad vitam æternam datur gratia finalis efficax, qua infallibiliter operabuntur bene: ergo iſti non libere, ſeu cum libertate indifferentiæ operantur in ordine ad bonum, & malum Reſpondeo neg. anteced. Ad eius probationem diſting. anteced. Prædeſtinatis datur gratia efficax, qua infallibiliter bene operantur in tantum, in quantum a DEO ponuntur in his circumſtantiis, in quibus prævidentur certo finaliter cooperaturi libere gratiæ Divinæ, conc. anteced. quaſi per gratiam Divinam efficacem, ad bene operandum neceſſitarentur, & ita præveniretur, ut non haberent libertatem proximam, ſeu indifferentiæ ad bene operandum: neg. anteced. & ſub data diſtinctione nego pariter conſequentiam. Cur autem DEUS non omnes, ſed tantum aliquos hac ſingulari afficiat gratia efficaci? hoc *non volentis, neque currentis ſed miſerentis eſt DEI* ad Rom. cap. 9 ubi cum Divo Auguſtino in caput undecimum Apoſtoli ad Romanos exclamare neceſſe eſt: *O altitudo divitiarum Sapientiæ & ſcientiæ DEI, quam incomprehenſibilia ſunt judicia Ejus!* Interea DEUS nec reliquos negligit, ſed ſaltem gratiam ſufficientem tribuit, qua pariter facile ſalvari poſſent, dummodo cooperari vellent. *Vocavi, & renuiſtis* (inquit Largitor omnium gratiarum DEUS, Proverb. cap. 1) *extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret.*

180. Non equidem me latet, quod Calvinus *Lib.* 2 *Inſt. c.* 5 §. in omnem gratiam ſufficientem apud Herinex hic abſolute neget, ſolam pro prædeſtinatis gratiam efficacem admittens, ubi quoad infeliciſſimos reſiduos ſenſit, eoſdem a Deo ad oſtendendam ſuam Omnipotentiam, & ſupremum in creaturas Dominium fuiſſe relictos in maſſa æternæ damnationis ſubtrahendo ipſis omnia ſupernaturalia auxilia, utpote propter factam eorum præordinationem ad pœnam æternam, non habitura finaliter ſuum effectum. Sed contra eſt 1. quod DEUS omnes velit ſalvos fieri, 2 *Timoth. cap.* 2 hincque pro omnibus ſit paſſus 2 *Corinth. c.* 5 ergo etiam omnibus providit de gratiis ſupernaturalibus ad conſequendam ſalutem neceſſariis; nam qui vult finem, etiam vult media ad conſequendum finem neceſſaria. Contra eſt 2. quod Stephanus *Act.* 7 *v.* 51 increpet Judæos tanquam homines incircumciſos corde, ac ſemper reſiſtentes Spiritui Sancto. Quomodo autem increpari potuiſſent, quod quaſi ſemper Spiritui Sancto reſiſtant, ſi nullum S. Spiritus inſtinctum intrinſecus advertiſſent? Quomodo appellari potuiſſent homines *incircumciſis cordibus*, ſi cor eorum nullos ſenſiſſet ad bonum amplectendum internos ſtimulos? *Subſumitur:* atqui hi ipſi interni ſtimuli proveniunt a Gratia Divina, non quidem ſemper efficaci: alias enim huic libere correſpondiſſent: ergo ſaltem a ſufficiente. Videatur deſuper Herinex *Part. Tract.* 4 *Diſput.* 1 *Quæſt.* 3 *num.* 57 & audiatur Divus Auguſtinus *Lib.* 2 *de peccat. merit. c.* 17 ubi ait: *Cum voluntate, N.B. gratia adjuvante Divina, ſine peccato in hac vita poſſit homo eſſe, cur non ſit, poſſem faciliime, ac veraciſſime reſpondere; quia homines nolunt.* Quid clarius pro gratia ſufficienti?

§. XIV.

De reali Præſentia Corporis Chriſti in Eucharistia.

181. Inter illos, qui equidem Chriſtum in terris verum DEUM, & hominem ex una parte confitebantur; negabant autem ex altera, ſub Eucharistia eundem vere ac realiter contineri, primus, qui publice id aſſerere auſus fuit, communiter ſcribitur fuiſſe circa annum Chriſti 1050. Berengarius, exinde pariter Sacramentariorum Parens appellatus. Quamvis non deſint alii, qui hunc errorem præcedenter jam aliis, præſertim alicui Joanni Scoto (non quidem noſtro *Joanni Duns Scoto*, utpote realis exiſtentiæ Corporis Chriſti in Euchariſtia acerrimo propugnatori, ac primum ultra ducentos annos poſt Berengarium nato, ſed longe alteri, nimirum *Joanni Scoto Erigenæ*) adſcripſerunt, ex cujus Libro, ad tempora uſque Berengarii deliteſcente, demum ipſemet Berengarius, Patria Turonenſis Gallus, ſuum deprompſit venenum, & Andegavi, ubi erat Archidiaconus, ubique diffudit. Liber ille memorati Joannis Scoti tempore

Digitized by Google

re Berengarii factus famoſior, in Concilio Vercellenſi productus, atque examinatus æque, ac peſtifera Berengarii Doctrina, fuit condemnatus, ac demum Berengarius, Divino aſſlante Numine hæreſin abjuravit, & Turonem reverſus, in inſula, quæ dicitur S. Coſmæ, per octo annos pœnitentiis corpus ſuum caſtigans, & in ſervitutem redigens, anno 1088 teſte Siande V. *Berengarius*, in bona opinione deceſſit: impedire tamen non potuit hæreticæ hujus doctrinæ ſectatores Albigenſes, Wicleffiſtas, *Zvvinglianos*, & Calviniſtas &c. Contra hos itaque.

582 Reſpondetur: Sub Euchariſtia non tantum figurative, & per modum ſigni, ſed vere, ac realiter continetur Corpus, & Sanguis Chriſti. Probatur I. Chriſtus, quando in ultima Cœna porrexit Apoſtolis ſpecies panis, ſubjunxit Matth. cap. 26 & Luc. cap. 22 *Hoc eſt Corpus meum*: & non *hoc figurat Corpus meum*, ergo ſub ſpeciebus panis vere continetur corpus Chriſti, & non tantum figurative, uti volunt Calviniſtæ: nam debemus Verba ſacræ Scripturæ in ſenſu proprio accipere, quando citra aliquod abſurdum ſic ſumere poſſumus; alias aperiretur porta Hæreticis etiam ab antiquiſſima Eccleſia jam reprobatis, ſuos circa diverſa Myſteria SS. Trinitatis, Incarnationis &c. renovandi errores. Confirmatur I Chriſtus in ultima Cœna porrexit Apoſtolis illud corpus, quod poſtea fuit traditum ad crucifigendum, item diſtribuit illum ſanguinem, qui fuit in Sacratiſſima Paſſione effuſus; atqui Corpus Chriſti traditum, & ſanguis fuerunt verum Corpus & ſanguis realiter, uti eſt de fide, neque negant Calviniſtæ: ergo pariter fuit verum Corpus, & Sanguis in ultima Cœna. Major probatur; quia Chriſtus teſte D. Paulo 1 *Corinth cap.* 11 *verſ.* 24 dum Apoſtolis in ultima Cœna ante ſuam Paſſionem porrexit Corpus ſuum, hæc verba ſubjunxit: *Hoc eſt Corpus meum*, *NB. quod pro vobis tradetur*; & quando dedit ſanguinem ſuum Matth. cap. 26 v. 28. *Hic eſt Sanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Confirmatur: Chriſtus Apoſtolis in ultima Cœna & nobis in novo Teſtamento utique plus voluit dare, quam Iſraelitis in Teſtamento antiquo; cum præcedentia fuerint præciſe umbra futurorum: ſed in figura Chriſtum obtinuerunt etiam Iſraelitæ ſub Agno Paſchali, & ſub Manna cœleſti in deſerto &c. Ergo Apoſtoli, & nos de facto non obtinemus amplius præciſe in figura, ac ſigno, ſicque realiter.

583 Probatur II. Ex praxi antiquiſſimæ Eccleſiæ; Etenim Eccleſia ante Berengarium, aut ſaltem ante memoratum Joannem Scotum Erigenam indubitate in ea perſtitit ſententia, nimirum Corpus Chriſti realiter exiſtere in Euchariſtia; hincque ſacram Hoſtiam in Liturgiis, ſeu Miſſis poſt peractam conſecrationem adorare nunquam dubitavit: *Nemo illam Carnem manducat* (loquitur de ſuo tempore S. Auguſtinus in Pſalmo 98) *niſi prius adoraverit*. Eſt autem incredibile, quod Chriſtus Eccleſiam ſuam ſponſam dilectiſſimam etiam primis ſæculis in tam gravi Idololatriæ errore reliquiſſet, ſi corpus Chriſti a parte rei non foret realiter præſens in Euchariſtia. Scio quidem, quod Claudius non adeo pridem Sacramentariorum Miniſter in Gallia effutire non erubuerit, primum circa annum 820 Paſchaſium Monachum Corbejenſem in ſuo libro de Corpore, & Sanguine Chriſti introduxiſſe realitatem Corporis Chriſti in Euchariſtia antea in Eccleſia inauditam. Sed falſiſſimum hoc eſſe patet ex ipſis verbis dicti Paſchaſii, qui Lib. 12 in Matthæum apud noſtrum Franciſcum Henno *Tract. de Euchariſtia*, *Quæſt. proœmiali Artic.* 3. *concluſ.* 3. ſic loquitur: *Miror, quod velint NB. nunc quidam dicere, non in re eſſe veritatem Carnis Chriſti, vel Sanguinis, ſed in Sacramento virtutem Carnis, non carnem, virtutem ſanguinis, & non ſanguinem, figuram, & non veritatem, umbram, & non corpus*. En! Paſchaſius miratur, *NB nunc* (id eſt ſuo tempore) NB. *eſſe quoſdam*, qui velint negare exiſtentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia: qua veritate ergo aſſeritur, præfatum Monachum primum introduxiſſe hanc ſententiam de exiſtentia reali Corporis Chriſti in Euchariſtia? qua prudentia credi poteſt, totam Eccleſiam illico abſque aliqua deciſione Pontificia, vel Concilii decreto unius Monachi opinioni acquieviſſe, ſi Eadem cum SS. PP. integris octo ſæculis antea contrariæ fuiſſet ſententiæ? Interim ex verbis formalibus dicti Monachi Paſchaſii colligo, quod vel Joannes Scotus Erigena jam vixerit ad initium ſæculi noni, id eſt circa annum 820 fueritque *inter illos aliquos*, qui negarunt exiſtentiam realem Corporis Chriſti in Euchariſtia, vel quod eundem exiguo temporis ſpatio nonnulli minus celebres præceſſerint in peſtifera illa doctrina Calviniſtica, quæ primum publice famoſa fieri cœpit tempore Berengarii.

584 Probatur III. Ex antiquiſſimis Conciliis & SS. PP. Sic enim Nicænum I. *Lib.* 3 *Cap. de ſacra menſa*, ait: *Intelligamus, ſitum in illa ſacra menſa Agnum illum DEI, tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, & pretioſum Ejus Corpus & Sanguinem NB. vere ſumentes credamus, hæc eſſe noſtræ Redemptionis ſymbola*. Nicænum II. *Actione* 6 poſtquam fuſe oſtendit, nullum Apoſtolorum, aut illuſtrium Patrum vocaſſe Euchariſtiam *imaginem*, ſeu (quod idem eſt) *figuram* Corporis Chriſti, tandem ita concludit: *Dixit* (ſupple Chriſtus) *accipite, edite, hoc eſt corpus meum &c. Non autem dixit: ſumite, edite imaginem corporis mei. Cum Chriſtus ipſe ſic affirmet* (inquit *S. Cyrillus Catecheſi* 4 *Myſtagogiæ*) *atque dicat de Pane: hoc eſt corpus meum, quis deinceps audebit ambigere?* Similiter D. Damaſcenus Lib. 4 Orthod fidei cap. 14 *Nec panis, & vinum corporis Chriſti figura ſunt* (*abſit enim hoc*) *verum ipſummet Domini corpus Divinitate affectum*: S. Chryſoſtomus loquens de Calice Domini in Epiſtola 1 caput 10 Apoſtoli ad Corinthios quærit? *Quid eſt in Calice?* & ſibimet ipſi reſpondet: *Quod ex latere Chriſti fluxit*. S. Auguſtinus Prologo in Pſalmum 33 tamquam aliquod miratione dignum proponit, quod Chriſtus in ultima Cœna corpus ſuum in manibus ſuis portaverit; ubi utique mirandum non fuiſſet, ſi ibi extitiſſet tantummodo Chriſti Corpus figurative tale; nam ſtatuam, ſeu imaginem ſe repræſentantem quilibet portare poteſt. S. Hilarius Lib. 8 de Trinitate: *Carnis, & Sanguinis non eſt relictus ambigendi locus; nunc enim & ipſius Domini profeſſione*, & fide noſtra *NB. vere caro, & vere ſanguis eſt*. Notetur hic denuo ſuperius jam citata Confeſſio Calviniſtarum Gallica apud Pichler de Conciliis num. 20 taliter ponens 6 ſymboli ſui Articulum: *Admittimus, quod determinatum fuit per antiqua Concilia, & deteſtamur omnes Sectas, & hæreſes, quæ rejectæ fuerunt per Sanctos Doctores, ut per NB. Sanctum Hilarium, Sanctum Athanaſium, Sanctum Ambroſium*, NB. *Sanctum Cyrillum*.

585 Objicitur I. Chriſtus in ſacra Scriptura dicitur etiam *Agnus*, *Leo de tribu Juda*, *Vitis vera*, *Panis de Cœlo deſcendens* &c. & tamen ſimilia prædicata ſumuntur tantum improprie, utpote quæ Chriſto competunt ſolummodo tropice, & ſub aliqua figura: ergo etiam a pari ex eo, quod Chriſtus in ultima Cœna dixerit; *Hoc eſt Corpus meum*, non ſequitur, fuiſſe ſub pane verum corpus reale Chriſti, ſed tantum improprie, & per modum ſigni rememorativi, atque figurative tale. Reſpondetur diſtinguendo Anteced. quoad ſecundum membrum: Similia prædicata *Leo*, *Vitis*, *Agnus*, *Panis* (ſupple materialis) &c. &c. ſumuntur tantum improprie, & hoc ideo, quia aliunde ex S. Scriptura, & fide noſcitur, quod Chriſtus non ſit realiter *Leo*, *panis materialis*, vel *vitis* &c. ſed potius verus Homo; conced. ſecus negatur anteced. & ſimiliter diſtinguitur conſequens: ex eo, quod Chriſtus dixerit, *hoc eſt corpus meum*, non ſequitur ſub ſpeciebus panis exiſtere corpus reale Chriſti, ſi aliunde ex S. Scriptura, vel ex fide &c. ſciretur contrarium; nimirum non contineri ſub ſpeciebus panis corpus Chriſti, conced. conſequentia. Debemus enim juxta dicta in prima probatione verba ſacræ Scripturæ tamdiu in ſenſu proprio ſumere, quamdiu aliunde nos non cogit neceſſitas detorquendi in ſenſum improprium, qualis neceſſitas in præſenti non adeſt; cum ex una parte non poſſit oſtendi implicantia replicationis ejuſdem corporis juxta dicta in Philoſophia; ex altera vero pro reali exiſtentia Chriſti in Euchariſtia ſtent teſtes Sacræ Scripturæ, plurima Concilia, SS. Patres veteres, & praxis antiquæ Eccleſiæ. Scio equidem, quod aliqui ex SS. PP.

anti-

Digitized by Google

antiquis Sacramentum Eucharistiæ continent *Symbolum*, ſeu *Signum*, &c. ubi tamen, ne ſibi contradicant, non de Symbolo, ſeu ſigno ſpeculativo, ſed de ſigno practico, in quo ipſum ſignatum, nempe Chriſtus realiter continetur, ſunt intelligendi. Inſuper poteſt ſacra Euchariſtia dici ſymbolum &c. quatenus eſt memoriale paſſionis, & mortis Domini noſtri JESU Chriſti. Ex quo prorſus nil contra nos ſequitur.

186 Obiicitur II. Si caro Chriſti eſſet in Euchariſtia realiter, tunc haberet aliquem ſpecialem effectum utilitatis, ad quid enim alias ibidem cum tanto miraculo poneretur? atqui nullum habet effectum utilitatis, nam *ſpiritus eſt, qui vivificat* (quando nempe panis iſte figurativus ſpiritualiter fide manducatur) *caro non prodeſt quidquam*, teſte ipſomet Chriſto Joan. cap. 6 v. 64 ergo. Reſpondeo neg. min. etenim ſpecialem hujus ſanctiſſimæ carnis manducatæ utilitatem Chriſtus ipſemet loco proxime citato indicat, dum v. 55 ait: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Quod autem eodem capite v. 64 ſubiungat, *caro non prodeſt quidquam*, intelligendum id eſt de carne Chriſti ſumpta abſque ſpiritu, & abſque fide: item de carne manducata ſub ſpecie viſibili, & modo carnali, puta conciſa dentibus &c. non autem de carne Chriſti ſub ſpeciebus panis modo ſpirituali, ſeu definitive, & compenetratis ubique ad invicem partibus exiſtente, & tali modo ſumpta. Videatur deſuper fuſius Cornelius a Lapide in citatum textum.

187 Obiicitur III. Si Chriſtus cum corpore, & anima, humanitate & Divinitate realiter exiſteret in Euchariſtia; tum etiam poſt glorioſam aſcenſionem Chriſti in cœlos adhuc ſemper eumdem haberemus nobiſcum in terris; ſed poſt glorioſam aſcenſionem eumdem non ſemper habemus nobiſcum in terris, teſte Ipſomet Matth. cap. 26 v. 11. ibi: *Me autem non ſemper habetis*; ergo. Reſp. Diſt. Mai. haberemus nobiſcum adhuc Chriſtum modo viſibili, & circumſcriptive in terris exiſtentem, neg. Mai. modo inviſibili, ac definitive, conced. Mai. & ſimiliter diſtincta minori, negatur conſequentia. Quod autem autem Chriſtus ſemper nobiſcum ſit modo ſaltem inviſibili, fatetur Is apud eumdem Matthæum c. ult. v. 20 *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, usque ad conſummationem ſæculi*.

188 Obiicitur IV. Ex conceſſione realis exiſtentiæ Chriſti in Euchariſtia ſequerentur plurima inconvenientia, atqui ea in reverentiam Chriſti utique non poſſunt admitti: ergo. Sequela Maioris probatur; ſequeretur enim 1. Chriſtum per os hominis deſcendere in ſtomachum ſæpe variis ſpurcitiis adhuc repletum. 2 Exinde emitti in ſeceſſum. 3 Integrum Vitum cum carne, & oſſibus intra breviſſimum temporis ſpatium deglutiri. 4 Poſſe eumdem projici in cloacam, putreſcendo abire in vermes, &c. quæ omnia ſunt inconvenientia: ergo. Ad has obiectas abſurditates, quaſi ex admiſſione realis exiſtentiæ Chriſti in Euchariſtia ſequerentur, terminis modeſtis, fundate tamen reſpondet Pichler hic, negando abſurdum eſſe id, quod Chriſtus ipſemet juxta probationes jam in reſponſione allegatas fieri voluit, cupiens ex ſummo erga nos amore intime nobiſcum uniri. Neutiquam a noſtra abhorret vilitate, qui pro nobis quaſi malefactor duos inter latrones voluit crucifigi; nec a noſtro nauſeat ſtomacho &c. cum Ipſe nil amplius pati queat in Euchariſtia, partim quia corpus ejuſdem jam eſt glorioſum in cœlis: partim quia compenetratis in ordine ad locum ad invicem inter ſe partibus modo quaſi ſpirituali (uti loquuntur Theologi) in Euchariſtia, imo etiam in minima particula exiſtit, & conſequenter facile deglutiri poteſt. Porro qui indigne tractant Corpus Chriſti, peccant quidem graviſſime, a parte rei tamen Corpori ejuſdem glorioſo nullum realem dolorem cauſant. Si in cloacam, vel alium immundum locum deveniat, tam parum fœdatur Chriſtus, quam ...um polluitur Deus qua talis ubique, & conſequenter etiam in fœdiſſimis locis exiſtens, aut radius ſolaris cloacam pertranſiens. Nec Chriſtus con putreſcit, aut in vermes abit. Similia enim non amplius Chriſtum, in cœlis jam glorioſum, afficiunt, ſed duntaxat ſpecies Euchariſticas, ubi DEUS in defectum ſubſtantiæ panis, ſtante ſimili ſpecierum corruptione aliam ſubſtituit. Plura videre poteris apud P. Henno Tract. de Euchariſtia, fuſius in Quæſtione Prooemiali deſuper tractantem.

§. XV.

APPENDIX,

Continens modum diſputandi cum Proteſtantibus Romani Imperii, puta cum Lutheranis, & Calviniſtis; ubi etiam ſuccincta, ſolida tamen pro veritate Catholica contra Proteſtantes inſeruntur Principia.

189. Quær. I. An, & quomodo conſulatur diſputatio cum Proteſtantibus? Reſpond. 1 publicam & ſolemnem cum ipſis diſputationem inſtituere in Romano Imperio abſque ſpeciali licentia legitimorum tam in Eccleſiaſticis quam politicis Superiorum non licet. Ratio eſt; quia poſſet exinde oriri in fide proſtitutio, & magna quoad quietem publicam perturbatio, adeoque neceſſe eſt, prius ad utrosque recurrere Superiores. Reſp. 2 Equidem in Jure Canonico etiam privata diſputatio cum Hæreticis abſque Superiorum facultate inſtituenda prohibetur, Clericis quidem *Can. cum quibus* 24 *Q.* 3 Laicis autem *cap. quicumque* 2 *de Hæreticis in* 6. In Germania autem, ubi Proteſtantes ſunt tolerati, Decreta iſta non ſunt recepta, vel ſaltem quoad hoc punctum uſu contrario abrogata; cum paſſim videamus ſimiles Diſputationes inſtitui, etiam a timoratis, abſque ſcrupulo, & anxietate. Optandum tamen, ut ſemper debitæ adhibeantur cautelæ. Reſpond. 3. Si Hæretici ſunt materiales, ac tales, reſpectu quorum prudens affulget ſpes converſionis, ſalubriter (præcedente Divinæ gratiæ invocatione) cum ipſis ex ſancto, non vano fine inſtituitur diſputatio; amicabilis tamen, &, ſi fieri poteſt, remotis aliis, ob quorum præſentiam fortaſſis alias, ne coram illis confundantur, preſſius ſuæ doctrinæ adhærerent. Ratio eruitur ex principiis Chriſtianæ Charitatis. Reſpond. 4 Si apud Hæreticos præciſe materiales non appareat prudens ſpes converſionis, conſultius diſputatio cum ipſis intermittitur. Ratio eſt; quia in tali caſu nil boni, illud autem mali evenire poſſet, ut ex materiali fieret Hæreticus formalis, ſicque formaliter delinqueret, qui antea tantum materialiter peccavit. In hoc prudenter ages, ſi talem materialem Hæreticum in diſcurſu familiari ſuaviter diſponas ad eliciendam ſæpius de ſuis peccatis perfectam contritionem: ita enim ſi forſan peccatorum quoque carnis, vel aliorum gravium præter defectum fidei reus eſſet, adhuc ſalvari poſſet. Reſp. 5. Si Hæreticus fuerit formalis, effrons, & pertinax, obtemperandum eſt conſilio D. Pauli ad Titum c. v. 9. *Hæreticum poſt unam, & ſecundam correptionem devita*. Non enim foret ſpes alicuius fructus niſi alii fortan præſentes utilitatem exinde caperent, vel nonnulli ex intermiſſione Diſputationis hujuſce inciperent in fide vacillare. Supponitur autem hic, te alias capacem, & ſufficienter pro ſimili certamine eſſe inſtructum.

190 Quær. II. An conſultius ſit in tali diſputatione ſe habere potius defenſive, quam aggreſſive? Reſp. ordinarie loquendo melius, ac conſultius aget, qui in tali certamine ſe potius defenſive, quam aggreſſive gerit, rejiciendo onus probandi in Proteſtantes. Cum enim hi dicant, noſtram Eccleſiam primis ſæculis veram ſucceſſu temporis defeciſſe, factamque eſſe meretricem illam, de qua in Apocalypſi, ipſis incumbit, aſſertum ſuum probare, nobiſque in poſſeſſione exiſtentibus ex Sacra Scriptura defectum hunc, & errores contra fidem oſtendere.

191. Quær. III. Quomodo ſe gerere debeat Catholicus ille, qui in diſputatione cum Proteſtante ſe habet defenſive? Reſp. *imprimis* ex Proteſtante interroget, ex quibus Principiis probet, noſtram Eccleſiam defeciſſe, & in errores contra fidem prolapſam eſſe. Illico reſpondebit ille: *ex Scriptura*; nam ad hanc Proteſtantes refugiunt, accumulantes, ac etiam capillis (uti dicitur) ad ſuum intentum attrahentes Sacræ Scripturæ textus. Sed ulterius quærendo urgeat Catholicus, cum ex terminis, & de fide

per

Digitized by Google

per ſe notum non ſit, quod Codex ille, quem Sacram Scripturam ajunt, ſit verbum DEI, quomodo id contra Judæos, qui Thalmud, & contra Mahometanos, qui Alcoranum credant potius eſſe Verbum Divinum, efficaciter ſuum intentum probare queant? Experiaris, quod jam hallucinentur Proteſtantes, coacti ad traditiones, quas alias negant, refugere, & ad alias notas Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ eamdem præ aliis tamquam veram diſtinguunt. Ulterius conceſſo contra Chriſtiani Nominis hoſtes Sacro Codice tamquam Verbo Divino, indaget: *ſecundo*, quoniam ante diſputationem cognoſci debet, quinam Libri Scripturæ ſint Canonici, undenam ſciant Proteſtantes, quod potius Eorum Canon, ſeu Catalogus librorum, quam noſter, contineat Verbum Divinum, cum tamen Catalogum noſtrum Concilium Tridentinum deſumpſerit ex Florentino: Florentinum a Romano, celebrato ſub Gelaſio I. Pontifice; Gelaſius ab Auguſtino: Auguſtinus a Concilio Carthaginenſi: Concilium Carthaginenſe ab Innocentio I. Papa in Epiſtola ad Exuperium, qui Innocentius vixit circa annum Chriſti *quadringenteſimum ſecundum*, adeoque primis reſpective quatuor ſæculis? Sane ex ipſa Scriptura Proteſtantes in æternum non probabunt legitimos Libros Canonicos ſacræ Scripturæ; itaque refugere neceſſe erit ad Auctoritatem Eccleſiæ nobis hunc Canonem proponentis. Cur autem præ Eccleſia Catholica in hoc puncto deberet reſpici Eccleſia Proteſtantium?

Inſtet *tertio*, eam intra ipſum Corpus Religionis Chriſtianæ exortæ ſint variæ hæreſes: ubi quælibet in ſuum favorem adducit textus ſacræ Scripturæ, Cuinam competat Auctoritas authentice ſuos textus interpretandi? Nec Calvinus Luthero, nec inter Lutheranos rigidè moderatis, nec inter Calviniſtas Remonſtrantes, ac Sociniani Gomoriſtis in allegandis ſacri Codicis textibus, atque apparentibus rationibus allatenus cedent, niſi admittatur Caput ſupremum aliquod viſibile, ſine, vel ſaltem cum Eccleſia hæc dubia decidens. Cur ergo excludunt Summum Pontificem quaſi Anti-Chriſtum? Profecto in æternum Proteſtantes ea ipſa Scriptura non poterunt demonſtrare Catholicis, ſolam fidem juſtificare, ſeu ſalvare, cum Hi illico alios copioſos opponent ſacræ Scripturæ, & antiquorum Sanctorum Patrum textus, qui ſimiliter Charitati aliiſque bonis operibus remiſſionem peccatorum, & æternam ſalutem attribuunt. Quorſum ergo pro reſolutione recurrendum, niſi ad ſupremam Cathedram, a qua ſeſe Proteſtantes ſine ſufficienti cauſa ſepararunt?

192 Quær. IV. Quid obſervare debeat Catholicus, qui cum Proteſtantibus diſputat aggreſſive? Reſpond. talis non facile debet deſcendere ad materias particulares E. G. de Confeſſione auriculari, de Communione ſub una ſpecie, de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia &c. vel de tranſubſtantiatione &c. Itaque ſuadetur, ut potius regulariter loquendo, & niſi circumſtantiæ aliud exigant, maneat in principiis generalibus; nimirum quod vera Eccleſia in fide non poſſit errare; Item quod noſtra ſit vera Eccleſia, & quod aliæ Religiones non habeant notas veræ Eccleſiæ &c. &c. nam ex his principiis generalibus poſſunt probari ſinguli articuli Catholicorum. E. G. ſit diſceptatio, utrum præter fidem bona opera ſint neceſſaria ad juſtificationem, & ſalutem æternam, ut probetur ſententia affirmativa, ſequens argumentum formari, & ad quemlibet articulum fidei noſtræ in *minori* applicari poſſet taliter proponendo.

Omnia illa, quæ vera Eccleſia Chriſti docet requiri ad juſtificationem, & ſalutem, ſunt neceſſaria ad eamdem;
Sed vera Eccleſia Chriſti docet, requiri præter fidem bona opera ad juſtificationem, ſalutem;
Ergo præter fidem bona opera ſunt neceſſaria ad eamdem.

Major patet.

Quia juxta Sacram Scripturam vera Eccleſia eſt *columna Veritatis, poſita ſupra Petram*, adverſus quam Portæ inferni non prævalebunt; conſequenter in iis, quæ concernunt fidem, ſeu quæ noſtram concernunt juſtificationem, & ſalutem nequit errare, & falſum docere. Et plane alias Fideles in vera Eccleſia numquam quiete vivere poſſent, utrum non in præſcriptis ad Salutem conſequendam ab Eccleſia Regulis decipiantur, & inducantur.

Minor probatur.

Eccleſia Catholica Romana docet, præter fidem requiri bona opera ad juſtificationem & ſalutem;
Sed hæc eſt vera Chriſti Eccleſia, uti ex notis veræ Eccleſiæ mox oſtendetur; ergo.

193 Quær. Itaque V. Quænam ſint illæ Notæ veræ Eccleſiæ? & quomodo probetur, eaſdem habere Eccleſiam Catholicam? Ante reſponſiones præſciendum 1. Notam eſſe *ſignum, quod ducit, vel ducere poteſt in cognitionem alterius*; ex quo eruitur, quod Nota debeat reſpectu noſtrum eſſe notior, quam id, cujus eſt nota, ſeu ſignum. Præſciendum 2. Gratis Acatholicis concedi, apud veram Eccleſiam eſſe tum purum Verbum DEI, & legitimam Sacramentorum adminiſtrationem, utrum autem his competat definitio Notæ ſuperius deſcriptæ, quæſtio eſt, ad quam

Reſpond. I. Notæ veræ Eccleſiæ non bene a Proteſtantibus aſſignantur pura, & inconcuſſa prædicatio Evangelii, atque legitima adminiſtratio Sacramentorum. Ratio eſt: quia quælibet ſecta ex Religione Chriſtiana hæc duo ſibi attribuit; ergo debet primum per aliquod notius oſtendi, quænam ex his, utrum Calviniſtica, vel Lutherana, aut Religio Catholica prædicet purum Verbum Divinum; & legitime adminiſtret Sacramenta. Confirmatur; ut prædicetur purum Verbum Divinum, debet illud prædicari juxta legitimam interpretationem textuum: ergo iterum debet primum ex alio conſtare, quiſnam illos legitime interpretetur; nam æque Calviniſtæ, ac Lutherani, Zwingliani, Ariani, & Sociniani &c. &c. ſibi legitimam interpretationem ſacræ Scripturæ attribuunt.

Reſpond. II. Notæ veræ Eccleſiæ ſunt præcipue quatuor 1 ut ſit *Una*, 2 *Sancta*, 3 *Catholica*, & 4 *Apoſtolica*. Ita memorata prædicata Eccleſiæ veræ appropriat partim Symbolum Apoſtolorum, partim Nicænum, quod utrumque admittunt Proteſtantes. Accedit, Confeſſionem Auguſtanam Art. 7 ipſammet fateri, quod *una, ſancta Eccleſia perpetuo manſura ſit*: conſequenter admittunt, veram Eccleſiam debere eſſe *unam, ſanctam*, (& eam perpetuo manſura ſit) *Apoſtolicam*, quam etiam Art. ei vocant *Catholicam*. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 4 *Theologiæ Moral. Diſt.* 3 *Quæſt.* 2 *num.* 12

194 Reſpond. III. Hæ quatuor Notæ competunt Eccleſiæ Romano-Catholicæ, prout patet ſubſtructa enumeratione. *Imprimis* enim eſt *una* unitate Fidei, nec aliud credant in Indiis, quam in Europa, nec diverſum in Aſia, ac in Africa, ibidem exiſtentes Romano-Catholici, utpote ubique habentes eumdem ſupremum Controverſiarum Fidei Judicem. Lites inter Catholicos Theologos non concernunt punctum Fidei, ac inſuper utraque Pars ſe ſubmittit Eccleſiæ, ſi aliter, ac ſentiunt, decidatur. *Secundo* eſt *ſancta*, tum ob ſanctitatem Doctrinæ magis coarctans, quam relaxans libertatem humanam, alias ob fomitem peccati ad mala proniſſimam: Tum propter ſanctiſſimos Viros in hac Eccleſia exiſtentes, quales ſunt Hieronymus, Ambroſius, Chryſoſtomus, & Auguſtinus, qui ultimus tanti eam, in qua vixit (id eſt noſtram) æſtimavit Eccleſiam, ut Lib. contra Epiſt. fundam. c. 5 dicere non dubitaverit; *Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret Auctoritas. Tertio* Eccleſia noſtra eſt *Catholica*, ſeu per totum terrarum orbem diffuſa, prout in omnibus quatuor mundi partibus invenietur ubique prædicans Evangelium; etiam cum copioſa ſæpius effuſione ſanguinis. Quære in locis, in quibus cum Proteſtantibus permixti vivimus, ubinam degant Catholici, vel quænam ſit eorum Eccleſia, & illico tibi via monſtrabitur ad noſtram. *Quarto* Eccleſia noſtra eſt *Apoſtolica*, ſeu a Chriſto, & Apoſtolis per continuam legitimam ſucceſſionem derivata. Probatur: Eccleſia noſtra primis ſæculis fuit Apoſtolica, & de facto non poteſt oſtendi, quod a Doctrina Chriſti, nobis per Apoſtolos communicata, ſucceſſu temporis receſſerit: ergo adhuc manet Apoſtolica.

Ante.

Anteced. quoad 1. partem admittitur ab ipſiſmet, in quantum ſcio, Adverſariis. Et quæro, ad quam aliam Eccleſiam illo tempore pro audiendo puro Verbo Dei, & legitima adminiſtratione Sacramentorum debuiſſet recurri, niſi ad eam, in qua erat prima ſedes Petri? Unde cognoſci potuiſſet primis ſtatim duobus ſæculis, Ebionitas, Nicolaitas, Montaniſtas, Gnoſticos &c. juſte fuiſſe ab Eccleſia reprobatos, ſi Caput Eccleſiæ fuiſſet illegitimum, & ſpurium? Quoad ſecundam partem, quod ſucceſſu temporis non defecerit noſtra Eccleſia, probatur; quia nec poteſt aſſignari tempus huius defectionis, in quo aſſignando mire inter ſe diſconveniunt Proteſtantes; Neque locus, in quo illa vera Eccleſia ante Lutherum, Calvinum poſt prima ſæcula exſtiterit, ſi noſtra defeciſſet: Inſuper argumenta contraria, quibus errores oſtendere conantur, facile ſolvuntur. Quare finaliter Eccleſia Romano-Catholica inconcuſſe in ſua manet poſſeſſione, & Proteſtantes unico conſtringuntur Syllogiſmo ſequenti:

Congregatio illa, quæ eſt Una, Sancta, Catholica, & Apoſtolica, eſt vera Eccleſia;
Sed Congregatio Romano-Catholicorum eſt Una, Sancta, Catholica, & Apoſtolica:
Ergo Congregatio Romano Catholicorum eſt vera Eccleſia.

595 Quæritur ultimo, An non poſſint pariter afferri ſuccincta aliqua Principia, quibus efficaciter impugnatur Secta Proteſtantium? Reſpondeo, ſequentes Syllogiſmos efficaciter impugnare Sectam Proteſtantium.

SYLLOGISMUS I.

Illa Eccleſia non eſt vera, quæ docet errores jam ab Eccleſia antiqua primis ſæculis proſcriptos;
Sed Eccleſia Proteſtantium docet errores primis ſæculis jam proſcriptos:
Ergo Eccleſia Proteſtantium non eſt vera.

Minor probatur.

Proteſtantes in primis docent, ſolam fidem conferre juſtificationem, & ſalutem, non autem ullatenus ipſa opera bona. Idem docuit Simon Magus anno Chriſti 40 teſtibus S. Irenæo *adverſus hæreſes* cap. 20 & Theodoreto *Lib. 2 hæret. fab.* Idem Aeriani, ſeu Eunomiani teſte S. Damaſceno *Lib. de Hæreſ.* quos damnavit Eccleſia circa annum Chriſti 360 teſte S. Auguſtino *hæreſi* 54. *Secundo* Proteſtantes rejiciunt cultum Religioſum, & invocationem Sanctorum. Idem docuit Fauſtus Manichæus teſte S. Auguſtino, & Vigilantius teſte S. Hieronymo, aliique plures, propterea ab Eccleſia antiqua damnati, teſtibus Cedreno, ac Nicephoro apud Pichler in Appendice Art. 8. *Tertio* irrident ſuffragia pro defunctis, quod idem fecerunt Aeriani, referente Divino Auguſtino circa annum 340 apud Sianda V. Aeriani. Nota hic, quod Aetiani ſint alii Hæretici, ac Aeriani.

SYLLOGISMUS II.

Illa Eccleſia non eſt vera, quæ non eſt Una;
Sed Eccleſia Proteſtantium non eſt Una:
Ergo Eccleſia Proteſtantium non eſt vera.

Maior patet ex dictis ſuperius, uti pariter minor, dum præcedentibus paragraphis iam indicavimus, quomodo Lutherani Calviniſtas, & ex ipſis Lutheranis Ambſdorffienſes Confeſſioniſtas &c. ex Calviniſtis Remonſtrantes Contra-Remonſtrantes &c. &c. reiiciant, & graviſſimorum errorum arguant. Convenerunt circa annum 1568 ex ordinatione Auguſtini Electoris Saxoniæ, & Joannis Gulielmi Ducis Saxoniæ duodecim Theologi Lutherani, ſex Electorales, & totidem Ducales, ut finem imponerent periculoſis inter ſe litibus circa iuſtificationem, liberum arbitrium &c. & aliud actum non eſt, quam quod mutuis ſeſe dicteriis laceraverint, vocando ſe adinvicem vel *Manichæos*, vel *Epicureos*, *falſarios*, *impios*, *errorum*, & *corruptelarum palliatores* &c. &c.

SYLLOGISMUS III.

Illa non eſt Eccleſia vera, quæ non exſtitit tempore Chriſti, & Apoſtolorum;
Sed Eccleſia Proteſtantium non exſtitit tempore Chriſti, & Apoſtolorum:
Ergo Eccleſia Proteſtantium non eſt Eccleſia vera.

Major patet; quia Eccleſia vera debet eſſe Apoſtolica, & durare uſque ad conſummationem ſæculi. Minor probata fuit antecedenter. Nam Lutherani, & Calviniſtæ tempore Apoſtolorum nec quoad nomen, nec quoad doctrinam ſuam extiterunt. Vel oſtendant nobis efficaciter ex Sacra Scriptura, quod, Doctrina E. G. adſcribens ſoli fidei juſtificationem jam fuerit Doctrina Chriſti & Apoſtolorum &c. ergo.

SYLLOGISMUS IV.

Illa non eſt Eccleſia vera, quæ non eſt Eccleſia Sancta;
Sed Eccleſia Proteſtantium non eſt Eccleſia Sancta:
Ergo Eccleſia Proteſtantium non eſt Eccleſia vera.

Minor probatur.

Etenim Eccleſia Proteſtantium non eſt Sancta a ſuis Auctoribus Luthero, & Calvino, quorum vita ex authenticis Scriptoribus deſumpta ſuperius ad nauſeam uſque legi poterit: neque eſt ſancta ſanctitate Doctrinæ, quæ Sacerdotibus uxores, Principibus bona Eccleſiaſtica multorum Epiſcopatuum, ſingulis comeſtionem carnis tempore jejunii conceſſit, tollendo Quadrageſimam &c. Profecto non invenio ſanctitatem in illa doctrina, quæ in uno die mille non curat fornicationes, dummodo conſervetur fides in Chriſtum. Ita docet Lutherus, de quo vide hoc capite n. 25 fuſius P. Pichler *part. 5 Theolog. Polemicæ c. 5 & a per totum.*

O. A. M. D. G.

CAPUT III.

Comprehendens

Propoſitiones damnatas Michaelis Baji Cornelii Janſenii, & Paſchaſii Queſnellis, circa Liberum Arbitrium, Gratiam Divinam, & Charitatem, a potiori reſpicientes Theologiam Speculativam, & Dogmaticam.

ETſi Theologia ſpeculativa in contemplatione rerum Divinarum, DEI nimirum Unius in Eſſentia, & Trini in Perſonis, Verbi Divini incarnati &c. ſeſe potiſſimum occupet; non tamen iuxta modernam Scholaſticorum methodum alias quoque a ſua ſpeculatione excludit materias, quin accuratos de iisdem E. G. *de gratia*, & *libero arbitrio*, *de meritis*, atque *peccatis* examen inſtituat. Quare cum præſentes Propoſitiones damnatæ circa proxime allegatas materias ex una parte verſentur; ex altera vero Auctores ipſimet necdum ab Eccleſia (uti Lutherus, & Calvinus) tanquam formales hæretici declarentur, merito potius ad hoc tertium, quam ad ſecundum Caput reducuntur.

§. I.

Præmittuntur Notanda Generalia circa Propoſitiones damnatas Michaelis Baji, Cornelii Janſenii, & Paſchaſii Queſnelii, ſeu (ut vulgo ſcribi ſolet) Queſnellii.

1. Notandum I. Omnes tres in titulo paragraphi allegatos ſeſe, ac Doctrinam ſuam Sanctæ Romanæ Catholicæ Eccleſiæ ſubmiſiſſe, ita tamen, ut Paſchaſius Queſnellius in ſua a Papa ad Generale Concilium appellatione ad mortem uſque perſtiterit, cuius fidei profeſſio quatuor diebus ante obitum emiſſa ſic ſonat: *Ego infraſcriptus Paſchaſius Queſnellius natus Pariſiis, Presbyter Oratorii Galliæ, lecto decumbens, graviter infirmus & fortaſſis brevi ſupremo Judici redditurus rationem omnium vitæ meæ actionum declaro, quod ſequitur. Credo omnes veritates, quas JEſus Chriſtus docuit*

Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiam ſuam, cujus in ſinu mori volo, & cum qua damno omnes errores, quos illa condemnaverit. Agnoſco ſummum Pontificem Primum Jeſu Chriſti Vicarium, & Apoſtolicam ſedem centrum unitatis. Declaro, quod nihil unquam intenderim dicere, nihil ſcribere, nec cogitare contrarium illi, quod ſancta Eccleſia Catholica credit aut docet: vel reverentia, quam humillimi Eccleſia Filii ejus deciſionibus debent. Quod attinet ad meum librum Reflexionum Moralium in novum Teſtamentum, declaro, quod, dum eum componerem nec minimam unquam cogitationem habuerim aliquid ibi ponendi, quod Eccleſiæ ſenſui eſſet oppoſitum, vel haberet connexionem cum perniciosis erroribus, aut perverſis intentionibus, qui mihi imputati fuere tum Romæ, tum in Galliis, quoſque toto corde deteſtor: ſed quod ſola intentio, quam habui eum componens, fuerit exhibere Eccleſiæ modicum quoddam obſequium inſtruendo fideles: quod perſeverem in ea opinione, quod nihil docuerim in meo libro Reflexionum Moralium, nec in aliis ſcriptis meis, quod non ſit ſumme conforme Eccleſiæ fidei. Caſu quo tamen contra meam intentionem aliquid mihi excidiſſet, quod eſſet illi contrarium, id revoco, atque deteſtor, ſubmittendo me inſuper omnibus illis, quæ deſinaret Eccleſia circa ſcripta mea, meamque perſonam: quod renovem meas querelas, ac proteſtationes, quas feci contra injuſtitiam manifeſtam eorum, qui me condemnarunt, abſque eo, quod me audiſſent, aut a me in meam defenſionem ſcripta legiſſent; quod perſiſtam in appellatione ad futurum Generale Concilium, quam interpoſui a Conſtitutione N. S. P. Papæ, quæ incipit his Verbis, Unigenitus Dei filius *& ab omnibus gravaminibus, de quibus juſtitiam mihi fieri ab Eccleſia petii: quod tandem deteſter omnem ſpiritum ſchiſmatis, & diviſionis. Hi ſunt ſenſus animi mei, quibus immori volo in communione, & unitate Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ. Actum Amſtelodami in præſentia Protonotariorum Apoſtolicorum, & teſtium requiſitorum 28. Novembr. anno 1719.*

2. Notandum II. Paſchaſium Queſnellium in hac fidei Profeſſione longe audaciorem fuiſſe ſuis anteceſſoribus Bajo, & Janſenio. Etenim Michael Bajus, abſque ullius appellationis ad aliquod Concilium interpoſitione anno 1580. 24. Martii ingenue faſſus eſt, a Summis Pontificibus ſuarum *ſententiarum damnationem, atque prohibitionem jure, meritoque, ac non niſi maturo judicio, & diligentiſſima diſcuſſione præmiſſis, factam, atque decretam eſſe*; ubi etiam in fine declarat, *ſe ab iis omnibus recedere, & damnationi a Sancta ſede factæ acquieſcere, neque poſthac ullam earum docere, aut defendere velle*, prout totam confeſſionem verbotenus refert noſter Heenca in appendice ad II. Sent. fol. 8. Item Cornelius Janſenius teſtamento, quod media ante obitum hora perfeciſſe ſcribitur, expreſſe hæc formalia inſeruit: *Sentio quidem difficulter aliquid mutari poſſe: ſi tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, ſum obediens filius illius Eccleſiæ, in qua ſemper vixi: uſque ad hunc lectum mortis obediens ſum. Iſta mea poſtrema voluntas eſt.* Quin imo etiam jam antea in ipſomet ſuo libro *Auguſtinus* intitulato, ſe ſuaque omnia ſubjecit cenſuræ ſupremi Paſtoris his verbis: *Quidquid ab iſta Petri Cathedra, NB. ab iſto univerſæ Eccleſiæ Capite Moderatore, Pontifice præſcriptum fuerit, hoc teneo: quidquid improbatum, improbo; damnatum damno: anathematizatum, anathematizo*: Ubi contra Paſchaſius Queſnellius, etſi quoad Doctrinam ſuam preſſe inſiſtat veſtigiis Baji, ac Janſenii, noluit tamen ea integro quoad revocationem anteceſſorum ſequi exemplum, utpote renuens obedire Mandato Summi Pontificis Clementis XI. per famoſam Bullam *Unigenitus* expreſſe judicato, contra quam Bullam ad futurum Concilium Generale (neſcio quo tempore futurum) appellavit.

3. Notandum III. Hanc ipſam Queſnellii appellationem omnibus Hæreticis ſervire tanquam univerſale refugium: nam appellare ad futurum generale Concilium eſt appellare ad Judicem, qui nunc non exiſtit & probabiliſſime non exiſtet toto tempore, quo Appellantes vitam ſuam degunt: quoniam Generalia Concilia rariſſime, & non niſi cum ſummis expenſis, ac maximis difficultatibus celebrantur; hincque tales exinde haberent occaſionem ampliſſimam intra tantum temporis ſpatium latiſſime ſuam ulterius extendendi peſtiferam doctrinam. Videatur de hoc Dominicus Viva, in *Trut. Theſ. damnat. part. 1. Quæſt. Prodroma. n.7.* Accedit *Anael. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.*

inſuper, quod ſimilibus Appellantibus, etiam congregato jam Concilio Generali, facile foret, illud quoque, ſi advertant ſibi contrarium, novo actu eludere, quaſi non eſſet legitimum, & liberum. Hoc refugium ad lucrandum tempus aſtute uſus erat Martinus Lutherus, qui præprimis a Cardinali Cajetano ad Pontificem, exinde a Pontifice male informato ad melius informandum, ac demum a Pontifice ad futurum Concilium Generale appellavit; dumque adverterit, neque hoc ſibi fore favorabile contra iſtud quoque excepit. Videſne fructum talis appellationis? Quare.

4. Notandum IV. Dictum appellationis principium nullatenus a Catholicis eſſe admittendum, nc alias Eccleſia longiori ſæpius tempore quoad controverſias graviſſimas fidei maneat incerta, & dubia, indeque plurimæ in eadem oriantur confuſiones, perturbationes, & ſchiſmata. Itaque vel abſolute eſt tenendum, ſummum Pontificem in materia fidei & morum etiam ſe ſolo eſſe infallibilem, dummodo loquatur ex Cathedra, prout nos iſtam ſententiam in Quæſtionibus prolegomenicis defendimus, vel ſaltem, ſi cum non paucis Theologis Gallis ſummo Pontifici abſque conſenſu Eccleſiæ hæc infallibilitas denegetur, adſtrui debet ob rationes proxime allegatas, ſufficere Eccleſiæ conſenſum quoad membra potiora etiam extra actuale Concilium Generale; Sic enim jam ante primum Generale Concilium (nempe Nicænum 1.) damnatæ fuerunt hæreſes Ebionitarum, Novatianorum, Sabellianorum &c. Item extra aliquod Generale Concilium damnata fuit hæreſis Pelagii teſte Proſpero in ſuo Chronico, nec non hæreſes Priſciliani, Vigilantii, Joviniani, & aliorum, apud Bellarminium *Lib. 4. cap. 3.* quæ omnes enarratæ hæreſes poſſent adhuc reclamare, ſi ad legitimam damnationem requireretur neceſſario congregatum Generale Concilium. Imo, quod plus eſt, nec ipſum Generale Concilium habet hanc infallibilem Spiritus ſancti aſſiſtentiam, niſi quatenus repræſentat totam Eccleſiam. Subſumitur: Atqui Eccleſia quoad membra potiora (pauciſſimis reſpective Epiſcopatibus exceptis) conſentit in Bullam Clementis XI. *Unigenitus*: ergo debet eadem recipi, & Doctrina Paſchaſii Queſnellii ibidem rejecta a veris Catholicis reprobari. In compendio contra Queſnellianos formatur ſequens Syllogiſmus:

Omnia, quæ ſummus Pontifex cum Eccleſia, in materia fidei, ac morum infallibilis, damnat, debent a veris Catholicis reprobari:

Sed ſummus Pontifex cum Eccleſia in materia fidei, & morum infallibilis, per Bullam, Unigenitus, *damnat* 101. *propoſitiones Paſchaſii Queſnellii:*

Ergo hæ centum & una propoſitiones debent a veris Catholicis reprobari.

5. Notandum V. Bajaniſtas, & Janſeniſtas, quorum Auctores ſummo Pontifici, etiam ſoli, ſi loquatur ex Cathedra, non auſi ſunt denegare infallibilitatem; ſaltem in materia Juris, poſſe impugnari ſequenti argumento:

Quæcumque Summus Pontifex loquens ex Cathedra damnat, debent a veris Catholicis cenſeri legitime reprobata:

Sed Summus Pontifex loquens ex Cathedra damnat ſeptuaginta novem Propoſitiones Michaelis Baji, & quinque Janſenii:

Ergo a veris Catholicis debent dictæ Propoſitiones cenſeri legitime reprobatæ.

6. Non equidem me latet, quidnam ad hunc Syllogiſmum reponant Bajaniſtæ, & Janſeniſtæ: nimirum has propoſitiones debere quidem a Catholicis cenſeri legitime reprobatas, *prout jacent in ſenſu obvio*, non vero *in ſenſu a Bajo, & a Janſenio intento*. Quoniam ultima non amplius eſt quæſtio *juris*, in qua admittunt ſummum Pontificem etiam extra Generale Concilium infallibilem, ſed potius eſt quæſtio *facti*, reſpectu cujus, aiunt, ſummum Pontificem ex mala aliorum informatione falli poſſe. Sed contra eſt *primo*, quod hanc ipſam Adverſariorum evaſionem Succeſſores Pontifices Alexander VII. Innocentius XII. & Clemens XI. de novo reprobaverint, expreſſe addendo, ſe pro-

E poſi-

Digitized by Google

poſitiones prædictas damnara etiam in ſenſu a ſuis auctoribus intento; uti videre eſt in hac Bulla per extenſum inferius referenda.

Contra eſt *ſecundo*: Quod illæ ipſæ Propoſitiones Baianæ, Janſeniſticæ & Queſnellianæ, prout continentur in Bullis eas damnantibus, & uti reperiuntur in Libris horum Auctorum, ſint prorſus eædem in ſenſu communi ſignificationis ex una parte: ex altera vero neque ex immediate antecedentibus neque ex immediate ſubſequentibus per auctores ad alium, quam iſtum ſignificationis ſenſum communem reſtringantur, uti ſummi Pontifices poſt diligens examen, & accuratiſſimam ad invicem collationem optime adverterunt: ergo ſi recte fuerunt damnatæ in ſenſu obvio, ac prout jacent, pariter fuerunt recte damnatæ in ſenſu ab auctoribus intento, utpote prorſus eodem.

Contra eſt *tertio*: Quod etſi verum ſit, ſummum Pontificem in quæſtionibus particularibus facti, & non pertinentibus ad communem Eccleſiæ fidem, Religionem, ac morum ſanctitatem, poſſe falli, atque errare; hoc tamen falſum eſt in quæſtionibus facti, habentibus neceſſariam connexionem cum quæſtionibus juris in puncto Fidei, Religionis, & morum: alias enim eadem diſtinctione potuiſſent efficaciam damnationis facillime pariter eludere Pelagius, Vigilantius, & Jovinianus, ſicque in ſinu Eccleſiæ tanquam ſerpentes in gremio Matris cum ingenti Eccleſiæ detrimento conſervare ſectatores ſuos dicendo, propoſitiones quidem illas fuiſſe recte damnatas, *prout jacent*; non tamen *in ſenſu* ab his auctoribus *intento*.

Contra eſt *quarto*: Generale Concilium cum ſupremo Capite in materia fidei eſt infallibile non ſolum in materia juris, ſed etiam in materia facti: ergo etiam ſummus Pontifex loquens ex Cathedra extra Concilium Generale. Conſequentia eruitur ex jam dictis; cum textus Sacræ Scripturæ æque, imo reſpective magis Petro, ac Succeſſoribus tribuant aſſiſtentiam Spiritus Sancti quam Concilio Generali repræſentanti Eccleſiam &c. Antecedens vero probatur: alias enim Ariani, & Neſtoriani adhuc poſſent defendere ſuam pernicioſam hæreſim, dicendo, ſe non bene a Conciliis, Niceno, & Epheſino, quæ in quæſtionibus facti poſſunt errare, fuiſſe intellectos.

COROLLARIUM.

7. Ex prioribus notandis clare deducitur, quod contra propoſitiones damnatas Michaelis Baji, Cornelii Janſenii, & Paſchaſii Queſnellii non tam neceſſariæ ſint particulares cujuslibet Articuli probationes, quam earundem propoſitionum, ubi ratio exigit, declarationes: nam dum prædicti Romano Catholicam veram agnoſcunt Eccleſiam, neque ab ea ſeſe ſeparare intendunt; iſtas vero propoſitiones horum Auctorum infra ſpecificandas rejicit etiam in ſenſu ab Auctoribus intento; conſectaneum eſt, ut, ſi eorum ſubmiſſio ſincero corde procedat, pariter Eccleſiæ ſeſe ſubjiciant Sectatores. Inde nihil ſupereſt, quam ut occurrente aliquo dubio explicetur, quomodo talis propoſitio ſit intelligenda: quando autem ſenſus illius jam patet, a vero Catholico ſimilis propoſitio tanquam falſa reſpuatur, & in praxi talis Doctrina evitetur. Nunc agendo de quolibet trium memoratorum ſingulariter, ponitur.

§. II.

Vita Michaelis Baji.

8. Michael Bajus Melini Ducatus Brabantiæ prope Nivellam in Confinibus Hannoniæ circa annum 1513. hanc lucem aſpexit. Ad maturiorem perveniens ætatem tam illuſtria ſcientiæ Theologicæ Lovanii (ubi 40. annis docuit) dedit ſpecimina, ut habitus tanquam Oraculum ad Sanctum Petrum Lovanii Decanus, ac tandem etiam Univerſitatis Cancellarius fuerit proclamatus, quem ſupremus Hiſpaniarum Monarcha Philippus II. ſuum declaravit Theologum, & ad Concilium Tridentinum deſtinavit. Famam ſuam, alias valde eximiam, poſt hanc Legationem non parum obſcuravit data ad typum ſcriptis plenis errorum, ex quibus 79. propoſitiones excerptæ a S. Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. fuerunt damnatæ. Ipſe tamen Bajus non declaratus tanquam Hæreticus, utpote qui juxta jam dicta paragrapho præcedenti ſeſe judicio ſupremi Pontificis ſubmiſit, ex hac vita decedens anno 1589. vel 1590. poſtquam ſeptuaginta ſeptem ætatis ſuæ annos numeravit.

§. III.

9. *Propoſitiones LXXIX. Michaelis Baji damnatæ a S. Pio V. per Conſtitutionem* Ex omnibus, *& a Gregorio XIII. per Bullam*, Proviſionis noſtræ, *hæ ſunt.*

PIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

EX omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino conſtituti tam luctuoſo tempore ſuſtinemus, ille animum noſtrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Chriſtiana tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie propoſitis opinionibus conflictetur, Chriſtique populus, antiqui hoſtis ſuggeſtione diſſectus, in alios atque alios errores paſſim & promiſcue deferatur. Quantum vero ad Nos attinet, totis viribus conamur, ut illi ſimul atque proſiliunt, penitus opprimantur: magno enim mœrore afficimur, quod plerique ſpectatæ alioqui probitatis & doctrinæ, in varias Sententias, offenſionis & periculi plenas, tum verbo, tum ſcriptis prorumpunt, deque eis etiam in ſcholis invicem controverſantur, cujuſmodi ſunt ſequentes:

1. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur Gratia.

2. Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis & primo homini, ſi in ſtatu illo permanſiſſent uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.

4. Vita æterna homini integro & Angelo promiſſa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.

5. In promiſſione facta Angelo & primo homini continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus, ſine alio reſpectu, vita æterna juſtis promittitur.

6. Naturali lege conſtitutum fuit homini, ut, ſi in Obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.

7. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, ſed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur Gratiæ; quo fit, ut tantum merita, non etiam Gratiæ debeant nuncupari.

8. In redemptis per gratiam Chriſti nullum inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.

9. Dona conceſſa homini integro & Angelo, forſitan non improbanda ratione poſſunt dici Gratia, ſed quia ſecundum uſum Scripturæ nomine Gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jeſum male merentibus & indignis conferuntur, ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, Gratia dici debet.

10. Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe manet, & corporis reſurrectionem proprie non niſi meritis Chriſti adſcribendam eſſe.

11. Quod pie & juſte in hac vita mortali uſque in finem converſati vitam conſequimur æternam, id non proprie Gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ juſto Dei Judicio deputandum eſt; nec in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur, ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali inſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio Obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

12. Pelagii Sententia eſt: Opus bonum citra Gratiam adoptionis factum non eſt Regni Cœleſtis meritorium.

13. Opera bona a Filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum adoptionis, inhabitantem corda filiorum Dei, ſed tan-

tantum ex eo, quod ſunt conformia legi, quodque per ea præſtatur obedientia legi.

14. Opera bona juſtorum non accipient in die Judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei Judicio mererentur accipere.

15. Dicit, rationem meriti non conſiſtere in eo, quod, qui bene operatur, habeat gratiam & inhabitantem Spiritum Sanctum, ſed in eo ſolum, quod obedit Divinæ legi: quam Sententiam ſæpius repetit, & multis rationibus probat fere toto libro.

16. In eodem libro ſæpius repetit, quod non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine charitate.

17. Dicit, ſentire cum Pelagio: qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum Deificum.

18. Dicit, opera Cathecumenorum, ut Fidem & Pœnitentiam ante remiſſionem peccatorum factam, eſſe vitæ æternæ merita, quam vitam non conſequentur Cathecumeni, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Videtur inſinuare, quod opera juſtitiæ & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerint majorem valorem.

20. Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.

21. Humanæ naturæ ſublimatio & exaltatio in conſortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda eſt, non ſupernaturalis.

22. Cum Pelagio ſentiunt, qui Textus Apoſtoli ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis ſunt, faciunt*, intelligunt de Gentibus, Fidei Gratiam non habentibus.

23. Abſurda eſt eorum Sententia, qui dicunt ab initio dono quodam ſupernaturali, gratuitoque ſupra conditionem naturæ fuiſſe exaltatum, ut Fide, Spe, Charitate Deum Supernaturaliter coleret.

24. A vanis & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & in Dei Filium adoptatus.

25. Omnia opera infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.

26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio; quam ſententiam repetit, & probat per plura Capitula.

27. Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, non niſi ad peccandum valet.

28. Pelagianus eſt error, dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non ſolum fures ii ſunt & latrones, qui Chriſtum viam, oſtium, veritatis & vitæ negant; ſed etiam quicumque aliunde, quam per Chriſtum in viam juſtitiæ, hoc eſt, ad aliquam juſtitiam conſcendi poſſe, dicunt.

30. Aut qui docent, tentationi ulli ſine gratiæ ipſius adjutorio reſiſtere hominem poſſe, ſic, ut in eam non inducatur, aut ab ea ſuperetur.

31. Charitas perfecta & ſincera, quæ eſt ex corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in Cathecumenis, quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.

32. Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.

33. Catechumenus juſte, recte, & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in Baptiſmi lavacro demum percipitur.

34. Diſtinctio illa duplicis amoris naturalis videlicet, quod Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana eſt, commentitia, ad illudendum ſacris litteris & plurimis veterum teſtimoniis excogitata.

35. Omne, quod agit peccator vel ſervus peccati, peccatum eſt.

36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur ex ſola Philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus.

37. Cum Pelagio ſentit, qui bonum aliquod naturale, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.

38. Omnis amor Creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur: aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.

39. Quod voluntarie fit, etiam neceſſitate fiat, libere tamen fit.

40. Suis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, ſed ſolum nomen libertatis a peccato.

42. Juſtitia, qua juſtificatur per fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum juſtitia, non autem in gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in Filium Dei, & ſecundum interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ conſors efficitur, ut ſic per Spiritum Sanctum renovatus deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.

43. In hominibus pœnitentibus ante Sacramentum Abſolutionis; & in Cathecumenis ante Baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.

44. Operibus pleriſque, quæ a fidelibus fiunt, ut mandatis Dei pareant, cujuſmodi ſunt, obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientia & vera legis Juſtitia, non tamen ii obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Miſſæ non alia ratione eſt Sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut Sancta Societate Deo homo inhæreat.

46. Ad rationem & definitionem peccati non pertinet voluntarium, nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ & originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium.

47. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati ſine ulla relatione ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

48. Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens ſine regenerationis Sacramento, quando uſum rationis conſecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & legi Dei repugnet.

50. Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto: *Non concupiſces*.

51. Concupiſcentia ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.

52. Omne ſcelus ejus eſt conditionis, ut ſuum Auctorem & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.

53. Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

54. Definitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, cum Pelagii ſit.

55. Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.

56. In peccato duo ſunt, actus & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet, niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam.

57. Unde in Sacramento Baptiſmi aut Sacerdotii Abſolutione proprie reatus peccati dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat a reatu.

58. Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens & inſpirans, vivificat eum, & reſuſcitat, miniſterio autem Sacerdotis ſolum reatus tollitur.

59. Quando per eleemoſynas, aliaque opera Deo

ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicut quidam errantes autumant (nam alioquin eſſemus ſaltem aliqua ex parte redemptores) ſed aliquid facimus, cujus intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur, & communicatur.

60. Per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta, ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impertiuntur, ut digni ſimus, qui pretio ſanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

61. Celebris illa Doctorum Diſtinctio, Divinæ legis mandata bifariam impleri: altero modo, quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum: altero, quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad Regnum æternum (hoc eſt, ad modum meritorum) commentitia eſt, & explodenda.

62. Illa quoque Diſtinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto & omnibus circumſtantiis rectum eſt & bonum (quod moraliter bonum appellari conſuevit) vel qui eſt meritorium Regni æterni, eo quod ſit a vivo Chriſti membro per Spiritum charitatis, reiicienda eſt.

63. Similiter & illa Diſtinctio duplicis Juſtitiæ: alterius, quæ ſit per Spiritum Charitatis inhabitantem, alterius, quæ ſit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti, cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua Divinæ legis juſtificatio impleatur, odioſiſſima & pertinaciſſima reiicitur.

64. Denique & illa Diſtinctio duplicis vivificationis: alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia & vitæ novæ propoſitum, & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, commentitia judicatur, & Scripturis minime congruens.

65. Non niſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus, & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod neceſſario facit.

68. Infidelitas pure negativa in his quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.

69. Juſtificatio impii fit formaliter per obedientiam Legis, non autem per occultam communicationem & inſpirationem gratiæ, quæ per eam juſtificatos facit implere legem.

70. Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram charitatem, & charitas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.

71. Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen (extra caſum neceſſitatis, aut martyrii) ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.

72. Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum: unde Job & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt.

73. Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato originali; hinc Beata Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum, omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut aliorum Juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis vel originalis.

74. Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.

75. Motus pravi concupiſcentiæ ſunt, pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto: *Non concupiſces*: unde homo eos ſentiens tranſgreditur præceptum: *Non concupiſces*; quamvis tranſgreſſio in peccatum non deputetur.

76. Quandiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

77. Satisfactiones laborioſæ Juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem, reſtantem poſt culpam condonatam.

78. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.

79. Falſa eſt Doctorum Sententia, primum hominem potuiſſe a Deo creari, & inſtitui ſine Juſtitia naturali.

Quas quidem ſententias ſtricto coram Nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore & proprio verborum ſenſu ab Aſſertoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes, reſpective ac quæcumque ſuper iis, verbo, ſcriptoque emiſſa præſentium Auctoritate damnamus, circumſcribimus & abolemus, deque eiſdem & ſimilibus poſthac, quacumque pacto loquendi, ſcribendi, & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus. Qui ſecus fecerint, ipſos omnibus, dignitatibus, gradibus, honoribus, Beneficiis, & Officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus, vinculo quoque anathematis eo ipſo innodamus, a quo nullus Romano Pontifice inferior valeat ipſos, excepto mortis articulo, liberare. Cæterum, ut jam commoti hic de rebus tumultus, & contraria odia ſacilius comprimi poſſint, ſimulque animarum ſaluti plenius conſulatur, Dilecto Filio Noſtro Antonio tituli S. Bartholomæi in Inſula Presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apoſtolica ſcripta mandamus, ut ipſe, quid ad perpetuam dictarum Sententiarum & ſcriptorum abolitionem, quid ad tollenda hujuſmodi colloquia & diſputationes, quid denique ad unionem & pacem cum communi omnium & Eccleſiæ Catholicæ ſatisfactione componendam facto opus ſit, imprimis diligenter expendat; deinde in iis omnibus, quæ pro communi ſalute, tranquillitate & honore optima judicaverit, ſalva ſemper Eccleſiæ prædicta Unitate, etiam per alium ſeu alios fide, doctrina & Religione præſtantes ocyus exequatur, faciatque, quidquid decreverit, inviolate ab omnibus obſervari; Contradictores quoslibet per cenſuras & pœnas prædictas, cæteraque juris & facti remedia opportuna, appellatione poſtpoſita, compeſcendo; invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus, quod forſitan ab Apoſtolica Sede ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis & litteris Apoſtolicis ſpecialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus præſentium impedire valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in Noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Noſtræ damnationis, circumſcriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Calendis Octobris, Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.

10. Declaratio ulterior harum propoſitionum ideo in præſenti intermittitur, quia aliquarum falſitas de ſe patet; aliarum vero explicatio differtur ad § VII. & XIII. agendo de quinque Propoſitionibus damnatis Cornelii Janſenii, & aliis Queſnellii. Item ad Cap. IV. tractando de propoſitionibus confixis ab Alexandro VIII. Occurrente dubio particulari in præſenti necdum perfecte ſoluto poterit quoque conſuli Joannes Martinez de Ripalda Tomo tertio, qui fuſe dictas examinat propoſitiones.

§. IV.

Hiſtoria prævia de Cornelio Janſenio.

11. Ne Juniores decipiantur in nomine, præſcire oportet, duos eſſe Cornelios Janſenios, & ambos Lovanienſes Doctores. Prior origine Flander, factus Decanus Lovanii ad S. Jacobum, ac publicus Theologiæ Profeſſor, tandem a Philippo II. ad Concilium Tridentinum cum Michaele Bajo fuit deſtinatus; ubi tanto Doctrinæ, ac Modeſtiæ encomio enituit,

ut re-

Digitized by Google

ut reverſus in Belgium renuntiatus ſit Epiſcopus Gandavenſis, in quo officio plenus virtutibus, & meritis anno 1576. deceſſit ætatis ſuæ 66. annorum; atque de hoc non amplius ſermo recurret. Alter Cornelius Janſenius, de quo in præſenti, in vico *Accoy* prope Leerdam in Hollandia ex communibus, & plebejis Parentibus ortum habuit ſub anno 1585. Humaniora abſolvit Ultrajecti; Superiora autem (puta Philoſophiam & Theologiam) Lovanii, Magiſtrum nactus (uti aliqui ſcribunt) occulte addictum Doctrinæ Michaelis Baji. Exinde ſe contulit Pariſios, illic promotus a Joanne du Verger, poſtea Abbate San Cyrano, jam antea Ejuſdem amico, cujus patrocinio pariter poſtmodum Directoratum Baionæ (quæ Joannis Vergerii patria erat) obtinuit in Collegio recens erecto. Hic duo iſti Collegæ novam aliquam fabricare Theologiam deſignarunt, annis duodecim præprimis intenti legendo S. Auguſtino, maxime circa materiam de gratia, & libero Arbitrio, uſque dum denuo Cornelius Janſenius ex Decreto Philippi III. Hiſpaniarum Regis fuerit revocatus Lovanium ad interpretandam in celeberrima hac Univerſitate S. Scripturam, qua occaſione ſimul elaborare cœpit famoſum librum illum, *Auguſtinus, Cornelii, Janſenii* intitulatum, ubi ſibi propoſuerat univerſam Divini Auguſtini (utinam ad veram hujus Sanctiſſimi Eccleſiæ Patris mentem) Doctrinam in materia Gratiæ, liberi arbitrii, & Prædeſtinationis perſtringere. Interim creſcente Ejus Nominis fama anno 1635. renuntiatur Epiſcopus Iprenſis, qua conſtitutus in dignitate, dum Auguſtinum ſuum ex integro perficere voluit peſtilentiali morbo pro tunc graſſante correptus anno 1638. ſexto Maii finem vitæ ſuæ & operi huic impoſuit, in hoc ſaltem laudandus, quod juxta jam dicta §. 1. n. 2. omnia cenſuræ, & Judicio ſanctæ Matris Eccleſiæ ſubjecerit. Virulentam illam Doctrinam intimus defuncti amicus Sancyranus, ſeu Joannes Vergerius equidem dilatare forſitan optavit, ob mala tamen pariter dogmata a Cardinali Richelio, anno mortem Janſenii præcedente (nimirum 1637.) Vicennenſi carceri additus, votum ſuum executioni dare haud voluit; utpote in illa captivitate uſque ad obitum Cardinalis Richelii (nempe uſque ad annum 1642.) perſiſtere coactus. Reccomendavit tamen Janſenius, antequam e vivis diſceſſit, Auguſtinum ſuum aliis duobus Lovanii Doctoribus Liberto Fromondo, & Henrico Caleno, a quibus opus anno 1640. prælo commiſſum erat; aſt non ſine maximo ſtrepitu, illico ex eodem excerptis diverſis propoſitionibus Baianam doctrinam, a Summis Pontificibus jam proſcriptam, redolentibus. Quare Urbanus VIII. dictum Janſenii librum fidelibus legendum prohibuit, & Succeſſor illius Innocentius X. habitis hac de cauſa triginta duabus Cardinalium, & Conſultorum Congregationibus (ex quibus decem in præſentia Summi Pontificis celebratæ fuerunt) quinque propoſitiones ſolemniſſime damnavit per Bullam ſequentem cum occaſione.

§. V.

12. *Referuntur quinque Propoſitiones Janſenii ab Innocentio X. cum Bulla qua damnantur.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Univerſis Chriſti Fidelibus Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUM occaſione Impreſſionis Libri, cui Titulus, *Auguſtinus Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præſertim in Gallia, controverſia ſuper quinque ex illis, complures Galliarum Epiſcopi apud nos inſtiterunt, ut eaſdem Propoſitiones Nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perſpicuam ferremus ſententiam.

Tenor vero præfatarum Propoſitionum eſt, prout ſequitur.

PRima: Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.

Secunda: Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur.

Tertia: Ad merendum, & demerendum in ſtatu Naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

Quarta: Semi-Pelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

Quinta: Semi-Pelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in primis cordi eſt, ut Eccleſia Dei Nobis ex alto commiſſa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus ac procellis, ſecure navigare, & ad optatum ſalutis portum pervenire poſſit, pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, a pluribus in Sacra Theologia Magiſtris; eaſdem quinque Propoſitiones, ut ſupra nobis oblatas, fecimus ſingillatim diligenter examinari, eorumque ſuffragia, tum voce, tum ſcripto relata mature conſideravimus, eoſdemque Magiſtros, variis coram Nobis actis Congregationibus, prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum qualibet diſſerentes audivimus.

Cum autem ab initio hujuſcemodi diſcuſſionis ad Divinum implorandum auxilium multorum Chriſti fidelium preces, tum privatim, tum publice indixiſſemus, poſtmodum iteratis eiſdem ferventius, ac per Nos ſollicite implorata Sancti Spiritus, aſſiſtentia, tandem Divino Numine favente, ad infra ſcriptam devenimus declarationem & definitionem.

Primam prædictarum Propoſitionum: Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent, vires ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant: Temerariam, Impiam, Blaſphemam, Anathemate damnatam, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: Semi-Pelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam gratiam eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: Falſam & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam: Semi-Pelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe: Falſam, Temerariam, Scandaloſam & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuus ſit: Impiam, Blaſphemam, Contumelioſam, Divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus utriuſque ſexus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac præſenti noſtra Declaratione & Definitione continetur ſub cenſuris & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in Jure expreſſis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut Contradictores, & Rebelles quoſcumque per cenſuras & pœ-

nas prædictas, cæteraque Juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii ſæcularis, omnino coerceant, & compeſcant,

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque Propoſitionibus factam approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto Libro Cornelii Janſenii. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, Sexcenteſimo, quinquageſimo tertio, pridie Kal. Junii, Pontificatus Noſtri Anno nono.

HI. DATARIUS.
G. Gualterius.
F. Ciambinus.

Anno a Nativitate D. N. JESU Chriſti 1653. Indictione 6. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii, Divina Providentia Papa X. anno ejus Nono, die vero nona Menſis Junii, ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſia Lateranenſi ac Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ valvis, ac in acie Campi Floræ, per me Hieronymum Muſcellam SS. D. N. Papæ Curſorem.

Pro Domino Mag. Curſorum P. Paulus Deſiderius Curſor.

§. VI.

13. *Effugia Janſeniſtarum, dicentium, has quinque Propoſitiones vel in Janſenii libro non reperiri, vel non in ſenſu ab eodem intento damnatas eſſe, excluduntur per aliam Bullam Clementis XI.*

C L E M E N S.

Servus Servorum Dei.

Vineam Domini Sabaoth, quæ eſt Catholica Eccleſia, pro commiſſo Nobis Divinitus Apoſtolicæ ſervitutis munere cuſtodire, atque excolere omni ſtudio, atque induſtria jugiter ſatagentes, ea, quæ a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris ad ſuccreſcentes in illa pernicioſarum novitatum Vepres radicitus evellendas, prudenti, ſalubrique conſilio conſtituta eſſe noſcuntur, ut quibuſque inimici hominis molitionibus dejectis, firmius ſemper, atque exactius obſerventur, Apoſtolici muniminis noſtri præſidio libenter laboramus, atque altas deſuper ſolicitudinis, & providentiæ noſtræ partes interponimus, ſicut omnibus maturæ conſiderationis trutina perpenſis ad fidelem, ac totam Orthodoxæ veritatis Cuſtodiam, nec non animarum pretioſo Unigeniti Dei Filii Domini noſtri Jeſu Chriſti Sanguine redemptarum ſalutem expedire in Domino arbitramur.

Sane, poſtquam fel. record. INNOCENTIUS Papa X. Prædeceſſor Noſter per quandam ſuam deſuper editam Conſtitutionem quinque famoſas propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus, *Auguſtinus*, excerptas Apoſtolici cenſura judicii rite confixerat, rec. mem. ALEXANDER Papa VII. etiam Prædeceſſor noſter ad ejuſmodi jam damnatos errores e Chriſti fidelium mentibus prorſus abolendos, publicæque tranquillitatis perturbatorum ſubtili tectas calliditate Machinationes penitus evertendas, prædictam INNOCENTII Prædeceſſoris conſtitutionem, toto illius inſerto tenore, confirmavit, novarumque declarationum acceſſione conſtabilivit, ſua in id pariter edita conſtitutione tenoris, qui ſequitur videlicet:

ALEXANDER Epiſcopus Servus Servorum Dei. Univerſis Chriſti Fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Ad Sanctam Beati Petri ſedem, univerſalis Eccleſiæ regimen, inſcrutabili Divinæ Providentiæ Diſpoſitione, nullis noſtris ſuffragantibus meritis evecti, nihil Nobis antiquius ea muneris noſtri debito eſſe duximus, quam ut Sanctæ Fidei noſtræ, ac Sacrorum dogmatum integritas tradita nobis a Deo poteſtate opportune conſuleremus.

Ac licet ea, quæ Apoſtolicis Conſtitutionibus abunde fuerunt definita, novæ deciſionis, ſive declarationis acceſſione nequaquam indigeant; quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel ſubdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iſte latius divagetur, promptum Apoſtolicæ Auctoritatis remedium cenſuimus non eſſe differendum.

Emanavit ſiquidem alias a fel. rec. INNOCENTIO Papa Prædeceſſore noſtro conſtitutio, & definitio tenoris, qui ſequitur.

Hic tenor Bullæ Innocentianæ inſeritur, quæ jam fuit verbotenus allegata §. 5. Præcedenti. Poſt eamdem pergit Bulla Alexandri ulterius.

Cum autem, ſicut accepimus, nonnulli iniquitatis Filii prædictas quinque propoſitiones, vel in libro prædicto ejuſdem Cornelii Janſenii non reperiri; ſed ficte & pro arbitrio compoſitas eſſe, vel in ſenſu ab eodem intento non damnatas fuiſſe, aſſerere magno cum Chriſti Fidelium ſcandalo non reformident:

Nos, qui omnia, quæ in hac re geſta ſunt ſufficienter, & attente perſpeximus, utpote qui ejuſdem Innocentii Prædeceſſoris juſſu, dum adhuc in Minoribus conſtituti, Cardinalitia munera fungeremur, omnibus illis congreſſibus interfuimus, in quibus Apoſtolica auctoritate eadem cauſa diſcuſſa eſt, ea profecto diligentia, qua major deſiderari non poſſet, quamcumque dubitationem ſuper præmiſſis impoſterum auferre volentes, ut omnes Chriſti fideles in ejus fidei unitate ſeſe contineant, ex debito noſtri Paſtoralis officii, ac matura deliberatione præinſertam Innocentii prædeceſſoris noſtri Conſtitutionem, declarationem, & definitionem harum ſerie confirmamus, approbamus, & innovamus, & quinque illas propoſitiones ex libro præmemorati Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, excerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Janſenio intento damnatas fuiſſe, declaramus, & definimus, ac uti tales, juxta ſcilicet eadem ſingulis notam, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illarum ſigillatim inuritur, iterum damnamus, ac eumdem librum ſæpedicti Cornelii Janſenii, cui titulus, *Auguſtinus*, omneſque alios tam manuſcriptos, quam typis editos, & ſi quos forſan impoſterum edi contigerit, in quibus prædicta ejuſdem Cornelii Janſenii Doctrina, ut ſupra damnata defenditur, vel aſtruitur, aut defendetur, vel aſtruetur, damnamus itidem, atque prohibemus: Mandantes omnibus Chriſti fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo vel privatim, palam vel occulte imprimant, ſub pœnis, & cenſuris contra hæreticos in jure expreſſis ipſo facto abſque alia declaratione incurrendis.

Præcipimus igitur omnibus Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archi-Epiſcopis, cæteriſque locorum Ordinariis, ac hæreticæ pravitatis inquiſitoribus, Judicibus Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, ut præinſertam ejuſdem INNOCENTII Prædeceſſoris Conſtitutionem, Declarationem, ac Definitionem, juxta præſentem noſtram determinationem, ab omnibus obſervari faciant, ac inobedientes & rebelles prædictis pœnis, aliiſque Juris, & facti remediis, invocato etiam, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1656. 16. Octob.

Subinde vero, quo omnia Apoſtolicarum definitionum eludendarum aditus intercluderetur, memoratus ALEXANDER Prædeceſſor, priſcum Eccleſiæ morem ſecutus, certam edidit formulam ab omnibus Eccleſiaſtici Ordinis tam ſæcularibus, quam regularibus perſonis ſubſcribendam per aliam ſuam hac in re promulgatam Conſtitutionem tenoris ſequentis, videlicet:

ALEXANDER Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Regiminis Apoſtolici Divina Providentia Nobis, quamvis immeritis, commiſſi ratio poſtulat, ut ad ea potiſſimum, quæ Catholicæ Religionis integritati, & propagationi, animarumque ſaluti, & fidelium tranquillitati conſulere apta, & idonea eſſe judicantur, animum & curam omnem, quantum licet, in Domino applicemus: Quamobrem

Cor.

Cornelii Janſenii Hæreſin in Gallia præſertim ſerpentem ab Innocentio X. fel. rec. Prædeceſſore noſtro fere oppreſſam ad inſtar colubri tortuoſi, cujus caput atritum eſt, in varios gyros, & Cavillationum deflexus auntem ſingulari Conſtitutione ad hunc finem edita, altero Aſſumptionis noſtræ anno extinguere conati fuimus.

Sed ut multiplices hoſtis hominum generis artes adhibet, nondum plene conſequi potuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis redirent, qui tamen unicus erat votorum, & curarum noſtrarum ſcopus, quibus operam, & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio Venerabiles fratres noſtri Archi-Epiſcopi, & Epiſcopi Regni Galliæ, earundem Conſtitutionum Apoſtolicarum executioni præcipue intenti contulerunt, & Chariſſimus in Chriſto Filius noſter Rex Chriſtianiſſimus ſingulari pietate auxiliarem dexteram ſtrenuo, ac conſtantiſſimo animo porrexit.

Cum autem præfatus Rex Chriſtianiſſimus eodem Religionis Zelo ductus per ſuum in Urbe Oratorem Nobis ſignificari, exponique curavit, nullum aliud opportunius remedium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes certam formulam ſubſcriberent noſtra Auctoritate firmatam, in qua quinque propoſitiones ex Cornelii libro, cui titulus, *Auguſtinus* excerptas, ſincere damnarent, ac proinde illam a Nobis quantocyus expediri ad quælibet effugia præcludenda, omneſque removendos Obicentes flagitaverit.

Nos tam piis dicti Regis Chriſtianiſſimi votis benigne annuendum eſſe ducentes, formulam infra ſcriptam omnibus Eccleſiaſticis, etiam Venerabilibus Fratribus noſtris, Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis nec non aliis quibuſcumque Eccleſiaſtici Ordinis tam regularibus, quam ſæcularibus, etiam Monialibus, Doctoribus, & Licentiatis, aliiſque Collegiorum, Rectoribus, atque Magiſtris ſubſcribi diſtricte mandamus, idque intra tres menſes a die publicationis, ſeu notificationis præſentium, alias contra eos, qui intra terminum prædictum non paruerint, irremiſſibiliter procedi volumus juxta Canonicas Conſtitutiones, & Conciliorum decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

Ego N. Conſtitutioni Apoſtolicæ INNOCENTII X. *datæ die* 31. *Maji* 1653. *& Conſtitutioni* ALEXANDRI VII. *datæ die* 16. *Octobris* 1656. *Summorum Pontificum, me ſubjicio, & quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii Libro, cui nomen*, Auguſtinus, *excerptas, & in ſenſu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Conſtitutiones Sedes Apoſtolica damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: ſic me* DEUS *adjuvet, & hæc S. Evangelia*.

Decernentes inſuper præſentes litteras ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenos, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos ubique judicari, & definiri debere ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate: ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quocumque quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis committimus & mandamus, ut ſinguli in ſuis Diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque exequantur, & executioni mandari, ac obſervari ab omnibus curent, & inobedientes quoſcumque per ſententias, & pœnas aliaque juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino compellant.

Volumus autem, ut præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtram Conſtitutionem, & Ordinationem infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datæ Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno 1664. 15. Febr.

Sic equidem cauſa finita eſt; non tamen ſic, ut par erat, finitus eſt error Apoſtolico toties mucrone percuſſus. Neque enim defuere, nec adhuc deſunt homines veritati non acquieſcentes, & numquam Eccleſiæ contradicendi finem facientes, qui variis diſtinctionibus, ſeu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis Eccleſiam ipſam turbare, eamque interminatis Quæſtionibus, quantum in ipſis eſt, involvere, & implicare conantur; quodque deterius eſt, ipſamet Apoſt. Sedis decreta, redarguendis eorum pravis ſenſibus condita, ac præſertim quaſdam piæ mem. Clementis Papæ IX. die 19. Jan. 1669. ad quatuor Galliæ Epiſcopos, nec non binas ſimilis memoriæ Innocentii Papæ XII. etiam prædeceſſorum noſtrorum die 6. Febr. 1694. & die 24. Novembris reſpective datas litteras in erroris ſui patrocinium advocare, temerario plane auſu non erubeſcunt, perinde, ac ſi memoratus Clemens Prædeceſſor, qui eiſdem ſuis litteris ſe Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorum conſtitutionibus ſupradictis firmiſſime inhærere, ac a dictis quatuor Epiſcopis veram, ac totalem Obedientiam, adeoque formulæ a præfato Alexandro prædeceſſore, ſicut præmittitur editæ ſincere per eos ſubſcribi voluiſſe declaravit, aliquam in tam gravi negotio exceptionem, ſeu reſtrictionem, quam nullam prorſus ſe unquam admiſſurum fuiſſe proteſtatus fuit, reipſa admiſiſſet: dictus vero Innocentius XII. Prædeceſſor, dum ſapienter ac provide prædictas quinque propoſitiones ex memorato libro Janſenii excerptas in ſenſu obvio, quem ipſamet propoſitionum verba exhibent, ac præſeferunt, damnatas eſſe pronunciavit, non de ipſomet obvio ſenſu, quem in Janſenii libro habent, quive ab eodem Janſenio intentus, ac a præfatis Innocentio X. & Alexandro VII. Prædeceſſoribus damnatus fuit, ſed de alio quopiam diverſo ſenſu cogitaſſet; dictaſque Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorum Conſtitutiones temperare, reſtringere, aut alio quovis modo immutare voluiſſet, iiſdem ipſis litteris, quibus eas in ſuo robore fuiſſe, & eſſe, ſeque illis firmiter inhærere verbis apertiſſimis aſſerebat.

Præterea iidem inquieti homines ſparſis undequaque ſcriptionibus, ac libellis exquiſita ad fallendum arte compoſitis, non ſine gravi Apoſtolicæ ſedis injuria, maximoque totius Eccleſiæ ſcandalo docere non ſunt veriti, ad obedientiam præfatis Apoſtolicis Conſtitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janſeniani Libri ſenſum in antedictis quinque propoſitionibus, ſicut præmittitur, damnatum, interius ut hæreticum damnet, ſed ſatis eſſe, ſi ea de re obſequioſum (ut ipſi vocant) ſilentium teneatur. Quæ quidem aſſertio quam abſurda ſit, & animabus fidelium pernicioſa, ſatis apparet, dum fallacis hujus Doctrinæ pallio non deponitur error, ſed abſconditur; vulnus tegitur, non curatur; Eccleſiæ illuditur, non paretur: & lata demum filiis inobedientiæ via ſternitur ad fovendam ſilentio hæreſim, dum ipſam Janſenii doctrinam, quam ab Apoſtolica Sede damnatam Eccleſia univerſalis exhorruit, adhuc interius abjicere, & corde improbare detrectent.

Quin etiam eo impudentiæ nonnullos deveniſſe, compertum eſt, ut veluti naturalis honeſtatis, nedum Chriſtianæ ſinceritatis, obliti, aſſerere non dubitaverint, præfatæ formulæ a memorato Alexandro prædeceſſore præſcriptæ ſubſcribi licite poſſe etiam ab iis, qui interius non judicant prædicto Janſenii libro doctrinam hæreticam contineri: Quaſi vero, contra quam ſcriptum eſt: *Qui loquitur veritatem in corde ſuo*, &, *qui jurat proximo ſuo, & non decipit*, hujuſmodi erroris ſectatoribus liceat Eccleſiam ipſam jurejurando decipere, ſimulque Apoſtolicæ ſedis providentiam fallere, dum ejuſdem formulæ conceptis verbis loquuntur, quod Eccleſia loquitur, quod tamen ſentit ipſa, non ſentiunt; ſeque parere Conſtitutionibus

Digitized by Google

nibus Apoſtolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

Hinc eſt, quod Nos ad opportunum, & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer ſerpit, & quotidie in deterius vergit, remedium adhibendum, non minus demandatæ Nobis omnium Eccleſiarum ſollicitudinis debito, quam plurimorum Venerabilium Fratrum noſtrorum diverſarum partium, ac præſertim Regni Galliarum, Epiſcoporum Zelo, ac precibus excitati, ne hujuſmodi pravi homines Catholicæ Eccleſiæ pacem ſubvertere impune pergant, & ſimplicium ac puſillorum mentibus imponere, docentes quæ non oportet: neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut ajunt, fide, ac falſis rumoribus decipi ſe fortaſſe patiuntur, de mente ac ſententia Apoſtolicæ Sedis amplius ambigendi ſuperſit locus, Divino prius tam privatis noſtris, quam publice indictis precibus, implorato præſidio, ac re mature diſcuſſa de nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium conſilio, auditiſque complurium in Sacra Theologia Magiſtrorum ſuffragiis; primo quidem præinſertas INNOCENTII X. & ALEXANDRI VII. Prædeceſſorum Conſtitutiones, omniaque & ſingula in iis contenta Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, approbamus, & innovamus.

Ac inſuper, ut quævis impoſterum erroris occaſio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ Eccleſiæ filii Eccleſiam ipſam audire, non tacendo ſolum (nam & impii in tenebris conticeſcunt) ſed & interius obſequendo, quæ vera eſt Orthodoxi hominis obedientia, condiſcant, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, obſequioſo illo ſilentio minime ſatisfieri, ſed damnatum in quinque præfatis propoſitionibus Janſeniani libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ut præfertur ab omnibus Chriſti fidelibus ut hæreticum, non ore ſolum, ſed & corde rejici, ac damnari debere, nec alia mente, animo, credulitate ſupradictæ Formulæ ſubſcribi licite poſſe; ita, ut qui ſecus, aut contra, quoad hæc omnia & ſingula, ſenſerint, tenuerint, prædicaverint, verbo vel ſcripto docuerint, aut aſſeruerint, tanquam præfatarum Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſores omnibus, & ſingulis illarum cenſuris, & pœnis omnino ſubjaceant, eadem Auctoritate Apoſtolica decernimus, declaramus, ſtatuimus, & ordinamus.

Decernentes pariter eaſdem præſentes, & præinſertas litteras ſemper, & perpetuo validas & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos ubique judicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, auctoritate; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis Auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit, attentari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus Archi-Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus & Judicibus Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, committimus & mandamus, ut ſinguli in ſuis reſpective Diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis ipſas præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque exequantur, & executioni mandari, & obſervari ab omnibus curent, & inobedientes, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Confirmationis, Approbationis, Innovationis, Decreti Declarationis, Statuti, & Ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno 1705. decimo ſeptimo Calendas Auguſti.

§. VII.

Damnatæ quinque propoſitiones Janſenii ſuccincte declarantur.

14. *Prima propoſitio ait: Hominibus etiam juſtis de facto aliqua præcepta eſſe impoſſibilia, deeſſe quoque ipſis gratiam, qua poſſibilia fiant.* Hæc ipſiſſima fuit doctrina Martini Lutheri, & Joannis Calvini cap. præced. §§. 18. 19. 20. refutata. Id ipſum quoque ante Janſenium docuit Michael Bajus, volens propoſitione 54. Deum homini aliquod impoſſibile præcepiſſe, & contrariam vocans ſententiam Pelagii. Miror, quod homines, qui adhuc volunt audiri Romano-Catholici, uti Bajus, & Janſenius, ſimilia docere præſumant, cum tamen Concilium Tridentinum Seſſ. 6. de Juſtificatione cap. 11. expreſſe dicat: *Nemo temeraria illa, & a Patribus ſub anathemate prohibita voce uti debet, NB. Dei præcepta homini juſtificato ad obſervandum eſſe impoſſibilia.* Item Canone 18. *Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam juſtificato, & ſub gratia conſtituto eſſe ad obſervandum impoſſibilia; anathema ſit.* Igitur cum Divo Auguſtino ſermone 191. de tempore: *Execramur blaſphemiam eorum, qui dicunt impoſſibile aliquid homini a ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe obſervari.*

15. *Secunda propoſitio Janſenii vult: Quod interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtatur:* ex quo eruitur, quod ab homine in ſtatu naturæ lapſæ Janſenius excluſerit omnem gratiam interiorem ſufficientem, volens non dari niſi efficacem ſeu talem, cum qua ſemper connectitur effectus bonus. Idem cum Janſenio ſenſit Calvinus in antidoto Concil. Tridentini Seſſ. 6. cap. 6. dicens, *Motum Spiritus ſancti ſic eſſe efficacem, ut fidem ſemper gignat; conſtituere autem hoc in hominis optione, ut Dei inſpirationi, ſi velit, auſcultet, hoc nullo modo conciliari poſſe.* Ita ille, cui tamen aſſertioni Concilium Tridentinum Seſſ. 6. de Juſtificat. cap. 5. expreſſe contradicit ſequentibus verbis. *Tangente Deo cor hominis per Spiritus ſancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omnino agit, inſpirationem illam recipiens, NB. quippe qui illam abjicere poteſt.* En! Concilium Tridentinum gratiam ſufficientem, ſeu talem, quam homo abjicere poteſt, vivis depingit coloribus, debetque ejuſmodi deciſio Janſenio, tanquam homini Catholico, omnimode ſilentium imponere. Ulteriorem ſi cupis probationem videre poteris cap. II. §. XIII. prope finem.

16. *Tertia propoſitio Janſenii defendit. Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiri libertatem indifferentiæ, ſeu a neceſſitate, ſed ſufficere libertatem a coactione.* Aſt hæc ſuis ipſiſſima Doctrina Lutheri circa nondum renatos, vel non renovatos; atque Calvini circa reprobos quoad demerita, ſeu peccata ab ipſis commiſſa; quam etiam doctrinam ambabus manibus amplectitur Synodus Calviniſtica Dordracenis.

Nec dicatur, in ſtatu naturæ lapſæ ad rationem demeriti ſufficere libertatem indifferentiæ in ſua cauſa, quatenus nimirum potuiſſet libere poni, vel non poni peccatum illud originale, quod poſtea in natura lapſa tanta mala cauſavit. Nam contra eſt quod eodem prorſus modo reſpondeant Calviniſtæ jam refutati præcedenti capite II. §. XIII. *Dicere, reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit ſummæ eſt iniquitatis & inſaniæ,* inquit Divus Auguſtinus *Lib. de duabus animabus cap.* 12.

Nec opponas cum Janſeniſtis: Dæmones, & damnati peccant Deum odio habendo, Eumque maledicendo: Item Chriſtus ſuſtinendo mortem promeruit, quamvis utrobique non adfuerit libertas indifferentiæ, utpote cum Chriſtus habuerit a Patre Cœleſti præceptum moriendi, quod non potuit ob ſuam impeccabilitatem tranſgredi. Reſpondetur enim negando iis primis quoad damnatos, & dæmones, quod non habeant libertatem indifferentiæ ad ponendum, vel non ponendum ſimiles actus; unde etiam exinde peccant, quamvis ipſis ſimiles actus ad rationem demeriti, ſeu

ad au-

ad augmentum pœnæ non imputentur; cum non amplius in via, ſed jam exiſtant in termino. Ita recte cum Doct. Subtil. P. Herinex *part.* 2. *Diſp.* 6. *q.* 1. *num.* 9. Quoad meritum Chriſti autem in ordine ad mortem ſibi a Patre ſuo præceptam, totum contingit ex ſpeciali diſpenſatione Divina, uti notat Doct. Subtilis 4. *Sent. Diſt.* 22. *Q. unic. Art.* 2. Qualis diſpenſatio non conſtat nobis data. Videatur Henno Tract. de Incarnat. *diſput.* 11. *q.* 4.

17. *Quarta propoſitio* Janſenii duas continet partes. Quoad primam pronuntiat Janſenius, *Semi-pelagianos admittere prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei*: Quoad ſecundam partem inquit, *Semi-Pelagianos in hoc ipſo fuiſſe hæreticos, quod voluerint eam gratiam talem eſſe, cui poſſet voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare.* Prior pars, utrum Scilicet Semi Pelagiani docuerint, *gratiam aliquam requiri etiam ad initium fidei*, ſpectat ad quæſtionem facti; poſterior vero, num *per hoc aſſertum fuerint hæretici*, pertinet ad quæſtionem juris. Quoad primam partem Janſenius aperte falſum aſſerit; nam Semi-Pelagiani potius docuerunt contrarium, nempe ad initium fidei, & juſtificationis non requiri aliquam gratiam internam, etſi quoad continuationem eam admiſerint contra Pelagianos, qui gratiam internam tam quoad initium, quam quoad continuationem operum meritoriorum negaverunt. Ita Divus Auguſtinus, tam Pelagianis, quam Semi-Pelagianis ſumme contrarius, ſæpius teſtatus apud Amatum, præſertim *Lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap.* 2.

Quoad ſecundam partem, hæreticum eſt dicere, quod Semi-Pelagiani exinde fuiſſent hæretici, poſito, ſi aenuiſſent, ad initium fidei influere talem gratiam, cui poſſit voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare. Nam excludere gratiam internam, cui voluntas poſſet reſiſtere vel obtemperare, eſt excludere gratiam internam ſufficientem, quod utique juxta jam dicta eſt hæreticum: Ipſiſſima enim Catholica docet veritas, etiam in ſtatu naturæ lapſæ reperiri gratiam *efficacem*, qua poſſumus ſalutariter operari, & ſimul operabimur; & aliam *ſufficientem*, qua poſſumus quidem ſalutariter operari, ſed vitio voluntatis non operabimur, reſiſtentes Spiritui ſancto, & in vacuum Gratiam Dei recipientes. Concilium Trident. Seſſ. 6. *de Juſtificat. Can.* 6. anathematizat illum, qui dixerit, liberum arbitrium NB. *a Deo motum, & excitatum* non poſſe diſſentire, ſi velit: adeoque agnoſcit aliquam Gratiam Divinam, cui tamen ex parte voluntatis creatæ non correſpondet optatus effectus, quæ eſt ipſiſſima gratia ſufficiens.

18. *Quinta propoſitio* Janſenii ait, *Semi-Pelagianum eſſe dicere, quod Chriſtus pro omnibus omnino hominibus mortuus fuerit, aut ſanguinem fuderit.* Aſt falſiſſima eſt hæc Janſenii aſſertio: non enim alicuius Semi-Pelagianiſmi arguendi ſunt illi, qui tenent id quod ipſamet æterna Veritas docet, nimirum quod Chriſtus *dederit ſemetipſum Redemptionem pro omnibus*. 1. Timoth. cap. 2. Potius hæretica eſt doctrina Janſenii *Lib.* 3. *de gratia Salvatoris cap.* 21. volentis, Chriſtum pro ſolis Electis, non autem pro reprobis fuiſſe paſſum, quod ipſum tenuit Calvinus *Lib.* 3. *Inſtitut. in caput* 17. *Joannis*. Cujus doctrinam damnat Concilium Trident. Seſſ. 6. de Juſtificat. cap. 3. de Chriſto inquiens: *Ille pro omnibus mortuus eſt*: ergo etiam pro infidelibus, ac reprobis. Vide dicta Cap. II. num. 165. & 180.

Profecto primus Adam peccato ſuo omnes maculavit: ergo etiam ſecundus Adam Chriſtus ſanguine ſuo omnes redemit: nam juxta Apoſtolum Rom. cap. 5. v. 18. *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem; ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Judicabit aliquando Chriſtus totum terrarum orbem, oſtendendo etiam reprobis, qualiter ipſis per ſanguinem ſuum procuravit gratiam ſufficientem, quos apud Divum Auguſtinum Lib. 2. de Symbolo ad Catechumenos cap. 8. ſic alloquetur: *Ecce hominem, quem crucifixiſtis; ecce Deum, & hominem, in quem credere noluiſtis: videtis vulnera, quæ inflixiſtis, agnoſcitis latus, quod pupugiſtis; quoniam & per vos, NB. & propter vos apertum eſt, & tamen intrare noluiſtis.* En! quam clare ſtet pro veritate Catholica Divus Auguſtinus, qui pariter in Pſalmum 95. *Judicabit orbem terræ in æquitate*, addit: *non partem; quia non partem emit; totum judicare habet Orbem, quia pro toto pretium dedit*; pretium nimirum ſacratiſſimi ſui Sanguinis. Vide de hoc fuſius Dominicum Viva *Part.* 3. *Trutina Theologica apud me fol.* 172. *ac ſeqq.* & Franciſcum Bonal. *Part. Chriſtiani hujus temporis quaſi per totum; præſertim vero capite* 27.

19. Corollarii loco ad intelligendam perfecte hanc quintam propoſitionem damnatam, atque ſolvendos nonnullos Sacræ Scripturæ, & SS. Patrum textus, qui primo aſpectu videntur favere Janſenio, bene notabis, quod hæc Verba, *Chriſtus pro omnibus ad Patrem ſuum cæleſtem oravit; pro omnibus eſt mortuus* &c. &c. quod (inquam) hæc verba duplicem poſſint habere ſenſum. *Primo* ſic, quaſi Chriſtus æquali prorſus modo reſpectu omnium Orationes ſuas, effuſionem ſanguinis, & mortem voluerit applicare. *Secundo* taliter, quod quidem pro omnibus id feciſſe intelligatur, inæqualiter tamen, ita, ut intenderit, Orationes, Sanguinem ſuum, & mortem peculiari quodam affectu, & adhuc efficacius applicare pro Electis, ſeu prædeſtinatis, Ipſis non ſolum gratiam ſufficientem, verum etiam ſingularia auxilia, ſeu gratiam efficacem procurando. In ſecundo ſenſu tenent Catholici, Chriſtum pro omnibus oraſſe, & paſſum fuiſſe; primo autem ſenſu putant Semi-Pelagiani, Deum voluiſſe omnes ſalvos fieri, ac Chriſtum pro omnibus Orationes, & paſſionem æqualiter applicaſſe. Contra quos S. Fulgentius Lib. de incarnat. & grat. cap. 29. invehitur ſequentibus verbis: *Illud Apoſtolicum, ubi dicitur de Deo; qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; non ſicut oportet, intelligunt, qui hanc Dei voluntatem, ſicut in vaſis miſericordiæ, ſic & in vaſis iræ accipiendam exiſtimant.*

20. Ex hac diſtinctione de applicatione Orationum, atque Meritorum Chriſti reſpectu Prædeſtinatorum, & Reproborum (nimirum quod Chriſtus quidem pro omnibus oraverit, ac omnibus voluerit ſanguinem, & mortem ſuam applicare, ſpeciali tamen, & ſingulari quodam modo Electis) ex hac, inquam, diſtinctione facile ſolvuntur textus Sacræ Scripturæ & SS. PP. qui in favorem Janſeniſtarum innuere videntur, Chriſtum non pro omnibus, ſed tantum pro multis oraſſe, atque paſſum fuiſſe, uti habetur Joannis cap. 17. *Non pro mundo rogo, ſed pro iis, quos dediſti mihi*: id eſt, *non pro reprobis, ſed pro prædeſtinatis*, uti explicat Sanctus Auguſtinus Tract. 107. in Joannem. Item Matth. cap. 20. *Filius hominis venit dare animam ſuam Redemptionem pro multis.* Nec non cap. 26. *Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur.* Reſpondetur enim declarando ſimiles textus, Chriſtus pro multis, id eſt pro prædeſtinatis, ſeu Electis tantum oravit, & paſſus fuit ſpeciali quodam modo, hiſce ſingularia, & extraordinaria procurando auxilia, Concedo. Taliter, ut abſolute alios voluerit ab oratione, & Paſſione excludere, atque gratias ſufficientes ſubtrahere, nego; nam Pater Cœleſtis *proprio Filio ſuo non pepercit*, ſed NB. *pro nobis omnibus tradidit illum.* Ad Rom. Cap. 8. V. 32. Videantur dicta Num. 18.

§. VIII.

Quomodo Doctrina Janſenii, eo mortuo fuerit ulterius dilatata, maxime per Antonium Arnaldum, & per Paſchaſium Queſnellium, ejuſque Sectatores.

21. Sublatom per mortem Cornelio Janſenio, ac in carcere detento ejuſdem Collega Joanne Vergerio, aut ſublata, aut ſaltem, ne ulterius ſeſe diffunderet, coarctata videri poſſet Secta Janſeniana: contrarium tamen oſtendit experientia non ſatis deploranda, dum ſubintroeuntes alii duo (nimirum Arnaldus, ſeu Arnaudus, & Paſchaſius Queſnellius) præcedentium ſuffulti principiis, non minores in Eccleſia Catholica tumultus excitarunt. Erat Arnaudus anno 1612. nobili genere Pariſiis natus, ibique abſolutis humanioribus, & ſuperioribus diſciplinis Theologiæ Doctor creatus, vir acris quidem, ſed ſimul tamen pertina-

cis

Digitized by Google

cis ingenii, hincque ſucceſſu temporis Societati Sorbonenſi, cui anno 1643. fuit adſcriptus, plurimum exoſus. Cujus etiam librum, ſuppreſſo nomine, editum, atque *de magnitudine Eccleſiæ Romanæ, & Sanctorum Petri & Pauli ſupremo Pontificatu* inſcriptum pariter Alexander VII. reprobavit, eo quod nullam inter hos duos Apoſtolos ſubordinationem, ſed omnimodam in poteſtate æqualitatem defendere præſumpſerit, occulte exinde rejiciens Suprematum Romani Pontificis Divi Petri ſucceſſoris. Compulſus tandem excedere Galliis, Belgium adiit, quem Bruxellis morantem Paſchaſius Queſnellius Congregationis Oratorii Presbyter, ac amantiſſimus Patriota præcedentis (utpote pariter Pariſiis anno 1634. genitus) inter mille gaudia invenit, ibique cum chariſſimo ſuo Arnoldo aliquot annis delituit, utpote cum nec Ipſe Queſnellius in Galliis amplius ſecurus fuiſſet, partim ob diſſertationes in opera Sancti Leonis Papæ, auctoritatem ſummi Pontificis non parum diminuentes; partim ob refractariam renitentiam, dum in comitiis Patrum Oratorii legitimorum ſuorum Superiorum Propoſitiones Janſenii in ſcholis ſuis ſevere prohibentium, aſſignatæ Doctrinæ formolæ noluit acquieſcere, poſthabitis non tantum horum Superiorum, ſed & Archi-Epiſcopi Pariſienſis, ac Regiis mandatis. Hoc igitur tempore exilii, ac Latibuli ſui par nobile fratrum (ſi Superis placet) furtivis typis in lucem protruſerunt plurimos peſtiferos Libros, famoſos libellos, aliosque partus Sectæ Janſenianæ ſummopere faventes, uſque dum a Marchione de Caſtagna Generali Gubernatore recogniti anno 1690. a totius Belgii Catholici ditionibus exire juſſi fuerunt, quærentes refugium apud Batavos Acatholicos, atque ab his eadem promptitudine recepti, ac ipſi libri Janſenii, quos præcedenter Calviniſtæ in Hollandia illico laborarunt in vulgarem Patriæ ſuæ linguam traducere, altum clamantes; nil aptius fore ad confirmanda fidei ſuæ dogmata. A Batavis, ſeu Hollandis migrarunt ad Leodienſes: demum Paſchaſius Queſnellius reverſus eſt Bruxellas, & veroſimilius cum eodem indiviſibilis ſocius Arnaldus, qui anno 1694. ætatis ſuæ 82. annorum ex hac vita deceſſit, & huic agonizanti dicitur Prior adſtitiſſe. Solus igitur tanquam principalis relictus Queſnellius non deſtitit plures undique ſibi ſocios, ac fautores præſertim in Belgio, & Gallia conquirere, quorum etiam adjutorio anno 1693. & 1694. Pariſiis in ſtatu completo prodiit famoſus ejuſdem liber *Reflexiones morales in novum teſtamentum &c.* intitulatus, diverſis Janſeniſtarum ſcriptis publicis defenſus. Erat in libro hoc in primis ipſe textus ſacer (teſte Clemente XI) in non Paucis vitiatus, a Vulgata editione multipliciter diſcrepans, ac verſioni Montenſi jam antea a Clemente IX. & Innocentio XI. rejectæ in multis conformis: deinde textus Scripturæ plures in ſenſus alienos, & ſæpe adeo noxios detortus, ut Clemens XI. anno 1708. 13. Julii non ſolum librum illum prohibuerit, ſed etiam anno 1713. poſt maturiſſimum examen ex eo per Bullam *Unigenitus*, 101. propoſitiones variis cenſuris affecerit. Proteſtans Queſnellius a Papa ad futurum Generale Concilium (neſcio quo tempore futurum) more Hæreticorum appellavit, huicque appellationi etiam brevi ante obitum ſuum conformiter jam dictis pertinaciter inhæſit, mortuus Amſtelodami 1719. ætatis ſuæ 85. annorum.

§. IX.

20. *Bulla* Unigenitus, *Clementis XI. qua damnantur* 101. *Propoſitiones Paſchaſii Queſnellii, hæc eſt.*

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Univerſis Chriſti Fidelibus Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

UNIGENITUS DEI Filius pro noſtra & totius mundi ſalute Filius hominis factus dum Diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret, univerſamque Eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret, præſentia diſponens, & futura proſpiciens, præclaro ac ſaluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus a falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ovium, quorum nomine potiſſimum demonſtrantur magiſtri illi mendaces, & in deceptione illuſores, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes introducunt Sectas perditionis ſub imagine ſanctitatis, utique facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem, & ſeſe Divinæ Legis ſententiis, velut quibuſdam ovium velleribus obvolventes ſacrarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui ſcilicet a quo progeniti ſunt, mendacii parentis exemplo, ac magiſterio edocti, nullam omnino eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam ut, ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudulentia, ibi Divinorum verborum prætendatur Auctoritas.

His Nos vere Divinis monitis inſtructi, ubi primum, non ſine intima cordis noſtri amaritudine, accepimus, Librum quemdam, gallico idiomate olim impreſſum, & in plures Tomos diſtributum, ſub titulo: *Le nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions morales ſur chaque verſet &c. a Paris 1699.* Aliter vero; *Abregé de la Morale de l' Evangile, des Actes des Apotres, des Epitres de ſaint Paul, des Epitres Canoniques, & de l' Apocalypſe*; ou *Penſees Chretiennes ſur le Textes de ces Livres ſacres &c. A Paris 1693. &* 1694. Tametſi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem a pluribus haberi, Chriſti fidelium manibus paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio, & opera ſtudioſe nimis quaquaverſum diſſeminari, etiam latine redditum, ut pernicioſæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranſeat de gente in gentem, & de regno ad populum alterum: veritatis hujuſmodi ſeductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum gregem in viam perditionis ſenſim abduci ſummopere doluimus: adeoque Paſtoralis non minus curæ noſtræ ſtimulis, quam frequentibus orthodoxæ Fidei zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum, litteris ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque prorumpere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicue novimus, ſummam hujuſmodi Libri perniciem ideo potiſſimum progredi, & invaleſcere, quod eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat; cum Liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis alliciat, molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum, ſed ipſi ſunt jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari a Nobis poſſe arbitrati ſumus, ſi fallacem Libri doctrinam generatim ſolummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus ſingillatim ex eo excerptis propoſitionibus, diſtinctius, & apertius explicaremus, atque univerſa Chriſti Fidelibus noxia zizaniorum ſemina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore, ut omnes tandem apertæ jam, manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Id ipſum maxime e re Catholica futurum, & ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ Regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſſidiis apprime proficuum, conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium, non modo præfati Epiſcopi, ſed & ipſe imprimis chariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus,

cujus

cujus eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandiſque erroribus zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius Nobis eſt conteſtatus: repetitis propterea vere piis, & Chriſtianiſſimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolato quantocyus Apoſtolici cenſura Judicii conſuleremus.

Hinc, aſpirante Domino, ejuſque cœleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulo, diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta ſupra recenſitas reſpective editiones; fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in ſacra Theologia Magiſtris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus accurate diſcuti; deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quam maxima diligentia, ac maturitate, ſingularum inſuper Propoſitionum cum ipſomet Libri textu exactiſſima facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur, videlicet:

1. Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt, generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

2. Jeſu Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum, abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

3. In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das, quod præcipis.

4. Ita Domine, omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis eadem operando in illo.

5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

6. Diſcrimen inter fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando.

7. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? quæ vero felicitas non eſt, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum numquam poſſumus, & cum qua numquam illum abnegamus.

10. Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

11. Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

12. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

13. Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

14. Quantumcumque remotus a ſalute ſit peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

15. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16. Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

17. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum. Quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

19. Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas, hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

20. Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

21. Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis Omnipotentis; ſequela & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipſius voluntatis conſenſu demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

23. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24. Juſta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate, jubet, & ipſi obtemperatur.

26. Nullæ dantur gratiæ, niſi per Fidem.

27. Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

29. Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.

30. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

31. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

32. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine primogenitos, id eſt, Electos de manu Angeli exterminatoris.

33. Proh! quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat, ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & Myſteria, ut facit ſanctus Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.*

34. Gratia Adami non producebat, niſi merita humana.

35. Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

36. Differentia eſſentialis inter gratiam Adami & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

37. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata; gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto eſt omnipotens, & digna filio Dei.

38. Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.

39. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum. Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40. Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis ethnicis, non poteſt venire niſi a Deo, & ſine gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

42. Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

43. Pri.

43. Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato, adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44. Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

45. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas, aut Charitas uſum ſenſuum bonum vel malum faciunt.

47. Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons eſt charitas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius, alioqoin non eſt niſi hypocriſis aut falſa juſtitia.

48. Quid aliud eſſe poſſumus niſi tenebræ, niſi aberratio & niſi peccatum ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate.

49. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.

50. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi: ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille, qui clamat.

51. Fides juſtificat, quando operatur, ſed ipſa non operatur, niſi per Charitatem.

52. Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine, ſed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.

53. Sola Charitas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

54. Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur, eam ſolam Deus audit.

55. Deus non coronat, niſi Charitatem, qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo in vanum currit.

56. Deus non remunerat niſi Charitatem, quoniam Charitas ſola Deum honorat.

57. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.

58. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.

59. Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

60. Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis ducit ad deſperationem.

61. Timor non niſi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

62. Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

63. Baptizatus adhuc eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.

64. Sub maledicto legis numquam fit bonum, quia peccator ſive faciendo malum, ſive illud non niſi ob timorem evitando.

65. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui ſunt, abſque eo, quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, per fidem, & per amorem, ſicuti filii.

67. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

68. Dei Bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

69. Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

70. Numquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

71. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

72. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica comprehendens & omnes Angelos cœli, & omnes Electos, & Juſtos terræ, & omnium Sæculorum.

73. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri Sæculi.

74. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

75. Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona, Unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

76. Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium Sæculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.

78. Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79. Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, Pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.

80. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

81. Obſcuritas Sancti Verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

83. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis, lectione Sacrorum librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba Virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.

84. Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

85. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.

86. Eripere ſimplici populo hoc ſolatium, jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

87. Modus plenus Sapientia, lumine, & Charitate, eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi, ad minus, ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.

88. Ignoramus, quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.

89. Quartus decimus gradus converſionis Peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.

90. Eccleſia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis.

91. Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro: numquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Charitatem affixi ſumus.

92. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem eſt imitare Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra auctoritatem, aut ſcindere unitatem.

93. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps primo-

ptimorum Paſtorum feſtinatio infligit, ſine ipſius mandato; JEſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt.

94. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

95. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua quaſi peregrina pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum: adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium, neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ DEI in Filios ſuos.

96. DEus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ gratiæ.

97. Nimis ſæpe contingit membra illa, quæ magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tamquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tamquam ab ea ſeparata, ſed Juſtus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

98. Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tamquam hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem JEſu Chriſto.

99. Pervicacia, præventio, obſtinatio id nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoſcere, ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod DEUS in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla &c.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari DEUS perſequendo veritatem, ejusque diſcipulos. Tempus hoc advenit... haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum DEO, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare DEO impium, & ſacrificamus diabolo DEI Servum.

101. Nihil ſpiritui DEI, & doctrinæ JESU Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas DEI aliquando deſerviant conſilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum ſcripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, divinique imprimis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præſidio, omnes, & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tamquam falſas, captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, Eccleſiæ, & ejus praxi injurioſas, neque in Eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, impias, blaſphemas, ſuſpectas de hæreſi, ac hæreſim ipſam ſapientes, nec non hæreticis, & hæreſibus, ac etiam ſchiſmati faventes, & erroneas, hæreſi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreſes, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeſte innovantes, reſpective hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque ſexus Chriſti-fidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant; quam in hac eadem Noſtra Conſtitutione continetur, ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis, etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis cenſuris, aliisque contra ſimilia perpetrantes a Jure ſtatutis pœnis ipſo facto, abſque alia declaratione ſubjaceat.

Cæterum per expreſſam præfatarum Propoſitionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præſertim in decurſu examinis compluces alias in eo deprehenderimus Propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles, & affines, iiſdemque erroribus imbutas; nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, easque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea ſigillatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus & minime neceſſarium; ac demum, quod intolerabilius eſt, Sacrum ipſum novi Teſtamenti Textum damnabiliter vitiatum comperimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem, a vulgata vero editione, quæ tot Sæculorum uſu in Eccleſia probata eſt, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem, & aberrantem, pluresque in alienos exoticos, ac ſæpe noxios ſenſus, non ſine maxima perverſitate detortum.

Eundem propterea Librum, utpote per dulces ſermones, & benedictiones, ut Apoſtolus loquitur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, ſeducendis Innocentium cordibus longe accommodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubicumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hactenus impreſſum, aut impoſterum (quod abſit) imprimendum, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium iterum prohibemus, ac ſimiliter damnamus, quemadmodum etiam alios omnes, & ſingulos in ejus defenſionem tam ſcripto, quam typis editos, ſeu forſan (quod DEUS avertat) edendos libros, ſeu libellos eorumque lectionem, deſcriptionem, retentionem & uſum omnibus & ſingulis Chriſti-fidelibus ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus inſuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut Contradictores, & rebelles quoscunque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque juris & facti remedia, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit brachii ſæcularis auxilio omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, ſexto Idus Septembris, Pontificatus Noſtri Anno decimo tertio.

I. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Viſa de Curia L. Sergardus.

Loco ✠ Plumbi.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

L. Martinettus.

Anno a Nativitate Domini Noſtri JEſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, Indictione ſexta, die vero decima Septembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri, Domini Clementis Divina Providentia Papæ XI. Anno decimo tertio, ſupradictæ Literæ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ Generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Petrum Romolatium Apoſtolicum Curſorem.

Antonius Placentius &c.

§. X.

Damnatæ 101. propoſitiones Paſchaſii Queſnellii explicantur.

PROPOSITIO I.

23. *Quid aliud remanet animæ, quæ DEUM, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt, generalis impotentia ad laborem, & orationem, & ad omne opus bonum?*

Digitized by Google

DECLARATIO.

Docet in præſenti Queſnellius; *primo* hominem peccatorem cum gratia deperdere omnia alia dona ſupernaturalia, nec remanere niſi peccatum, & peccati conſecutiones &c. hoc tamen falſum eſt: quia in tali peccatore E. G. deliberatam complacentiam venaream admittente adhuc tamdiu remanent fides, & ſpes, uſque dum talis peccatum committat his virtutibus directe oppoſitum. Unde Conc. Trid. ſeſſ. 6. de juſtif. can. 28. damnat illos qui dicunt, *amiſſa per peccatum gratia ſimul & fidem ſemper amitti*. Docet Queſnellius *ſecundo*, hominem deperdita per peccatum mortale gratia, reddi impotentem ad omne opus bonum. Hoc iterum eſt falſum: quia alias, ſi exinde talis peccator fieret impotens ad omne opus bonum, non haberet amplius libertatem indifferentiæ ad ullum actum bonum, mediante gratia Divina actuali incitante (non neceſſitante) aliciendum, ſicque a tali peccatore tolleretur liberum arbitrium in ordine ad actus bonos, quæ præter Janſenium etiam eſt ipſiſſima Doctrina Lutheri, & Calvini damnata, & ſuperiori Cap. II. jam ſæpius reprobata.

PROPOSITIO II.

24. *JESU Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum: abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.*

DECLARATIO.

Iſta propoſitio excludit ab homine gratiam ſufficientem, ſolamque hic, ac alibi per decurſum ſæpius concedit gratiam efficacem; cum gratiam JESU Chriſti in Communi definiat, quod ſit *Principium NB. efficax cujuſcumque boni, ſine qua nec aliquod bonum fit, nec fieri poteſt.*

Aſt hæreticum eſt, ſentire, gratiam efficacem ita ad omne opus bonum eſſe neceſſariam, ut ſine ea ne quidem aliquid boni fieri poſſit; nam multa opera bona ſunt, quæ etſi actualiter ab hominibus non peragantur, fieri tamen poſſent etiam meritoria cum ſola gratia ſufficiente, modo vellent homines cooperari: alias enim infideles, qui ſe non convertunt ad fidem, & Peccatores, ac reprobi, qui finalem non agunt pœnitentiam, merito ſe excuſare valerent; quoniam ſimilia ſine gratia efficaci in principiis Queſnellii ex una parte facere nequeunt; ex altera vero non eſt in ipſorum poteſtate habere gratiam efficacem, quam Deus non cuilibet homini largitur: alias enim quilibet ſemper ſtante gratia poneret effectum.

PROPOSITIO III.

25. *In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das, quod præcipis.*

DECLARATIO.

Ut mens Paſchaſii Queſnellii circa hanc, & plures ſubſequentes propoſitiones recte penetretur: pro nunc & ſemper *Notandum eſt.* 1. in ordine ad opus bonum *meritorium* faciendum, ſive illud ſit opus de præcepto, ſive tantum de conſilio, in principiis Catholicorum ſemper neceſſariam eſſe aliquam gratiam actualem. *Notandum* 2. gratiam actualem interiorem a Catholicis dividi in ſufficientem, & efficacem: prima eſt, cum qua poſſet quidem elici ab homine opus meritorium, ſed vel ex ſocordia aut malitia voluntatis humanæ, aliave ex cauſa actualiter non elicietur. Altera nimirum interna efficax vocatur illa, cum qua non ſolum poteſt, verum etiam actu ponetur certo opus meritorium cooperante cum Gratia Divina actualiter, & cum libertate indifferentiæ voluntate creata. *Notandum* 3. a Luthero, & Calvino gratiam ſufficientem abſoluta negari. Quod ſi vero ipſis objiciatur, ex hoc ſequi, legis implementum in ſtatu naturæ lapſæ homini eſſe impoſſibile; Reſpondent concedendo totum; addunt tamen, hoc non obſtante, hominem tranſgrediendo Legem, adhuc peccare, quoniam ad peccatum juxta præfatos ſufficit libertas a coactione, & in ſua cauſa ratione peccati originalis. *Notandum* 4. Pariter a Janſenio omnem gratiam ſufficientem negari; hinc *Lib. 3. de gratia Chriſti*, gratiam ſufficientem titulat *monſtruoſam*, & propoſitione inter damnatas II. ait generaliter gratiam interiorem, eſſe illam, cui numquam reſiſtitur, quæ in re ipſa eſt gratia efficax. *Notandum* 5. Paſchaſium Queſnellium in hoc puncto, uti in aliis prorſus inſiſtere veſtigiis Janſenii, & hinc in homine peccatore adſtruere impotentiam generalem ad omne opus bonum, &c. ut colligitur ex præcedentibus.

His igitur prænotatis in principiis Queſnellii propoſitio iſta tertia facit hunc ſenſum: *Domine ſi tu hominibus, quibus præcepta imponis, non das ſimul gratiam efficacem, in vanum ponis aliqua præcepta, cum homines ſine gratia efficaci nullum opus bonum poſſint facere.* Quis non intelligit in tali ſenſu dictam propoſitionem Deo eſſe ſumme injurioſam? Nam cum Deus pluribus hominibus non det gratiam efficacem, & tamen ipſis præcepta imponat, hæc impoſitio apud Queſnellium foret actualiter vana, utpote de re ſervatu actualiter impoſſibili. Econtra vero, ſi Queſnellius præter efficacem etiam admitteret gratiam ſufficientem, mentionata propoſitio in ordine ad opus aliquod præceptum meritorium veriſſima exiſtaret; utpote hunc ſenſum faciens. *Si tu Domine non dares ſimul aliquam gratiam in ordine ad opus quodpiam præſcriptum, ac ſimul meritorium, fruſtraneum foret tuum præceptum, cum ſine aliqua gratia (quam tamen ſaltem ſufficientem Tu nulli denegas) non poſſet homo de facto aliquod opus NB. meritorium facere.*

PROPOSITIO IV.

26. *Ita Domine omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.*

DECLARATIO.

Iſta propoſitio alludit denuo ad gratiam efficacem, conſequenter facit hunc ſenſum: *tunc omnia opera bona, ac præcepta ſunt nobis poſſibilia, quando Tu Domine dando gratiam efficacem facis poſſibilia.* Ex quo ſequeretur ſtatim, quod quamplures homines infideles, & fideles, quibus Deus non dat gratiam efficacem haberent impotentiam ſeſe ad fidem, vel ad ſalutarem pœnitentiam convertendi. Ad quid ergo Deus omnibus præcipit impiis Ezech. cap. 33 *Convertimini a viis veſtris peſſimis*, ſi illi, quibus deeſt gratia efficax, ſunt impotentes ſeſe convertendi? Profecto *Deus impoſſibilia non jubet*; uti ſub anathemate docet Concil. Trid. *Seſſ. 6 de juſtificat. cap.* 11.

PROPOSITIO V.

27. *Quando DEUS non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.*

DECLARATIO.

Per unctionem interiorem gratiæ Divinæ intelligit Queſnellius conformiter præcedentibus dictis gratiam efficacem, ita ut dicta propoſitio hunc faciat ſenſum; *Niſi gratia interior efficax accedat, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad magis cor hominis indurandum.* At denuo falſum eſt, quod exhortationes, miracula, aliæve gratiæ exteriores non inſerviant, niſi ad cor hominis magis obdurandum, cum Clementiſſimus DEUS ſimilia cum gratia interiori ſaltem ſufficienti conjuncta immittat ad cor hominis emolliendum; quod ſi quis, uti olim Pharao per miracula Moyſis, magis exinde obduretur, malitia & culpa peccatoris eſt, non ipſius miſericordiſſimi DEI.

PROPOSITIO VI.

28. *Diſcrimen inter fœdus Judaicum & Chriſtianum eſt, quod in illo exigit DEUS fugam peccati, & implementum Legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto vero DEUS peccatori dat quod jubet, illum ſua gratia purificando.*

DECLARATIO.

Propoſitio iſta plura continet erronea: In primis enim falſum eſt, quod in fœdere Judaico DEUS exegerit Legis implementum, & tamen non dederit gratiam ſufficientem, ſed reliquerit Judæos in ſua impotentia: ſic enim iterum tolleretur libertas indifferentiæ,

Digitized by Google

tiæ, & nihilominus Judæis imputaretur peccatum. *Secundo* falſum eſt, quod nulli exiſtentes in antiquo teſtamento Legem adimpleverint: multi enim cum Abraham, Iſaac, Jacob, & Moyſe per circumciſionem, vel per fidem in Meſſiam venturum, aut per aliud remedium a DEO inſtitutum a peccato originali mundati Legem taliter obſervaverunt, ut concurrente ſimul gratia efficaci finaliter abſque actuali aliquo gravi peccato ex hac vita deceſſerint, nunc æterna fruentes beatitudine. *Tertio* commentitium eſt, quod DEUS in lege nova cuilibet peccatori tribuat gratiam efficacem, quam Janſeniſtæ iuxta iam dicta num. 25. ſubintelligunt in illis verbis: *Dat quod jubet*. Videmus enim etiam in Lege nova multos graviſſimos peccatores impœnitentes, vel ſubitanea morte præoccupatos ex hac vita abire.

PROPOSITIO VII. & VIII.

29. VII. *Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati; imponendo ipſi ſuam legem? quæ vero felicitas non eſt, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis.*

VII. *Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis quod Deus nobis præcepit.*

DECLARATIO utriusque.

Duplex hæc propoſitio innititur iiſdem falſis principiis, quibus præcedens; quaſi nimirum in lege veteri nulla fuiſſet data gratia interior ad legem obſervandam; exiſtentibus autem in lege nova tribuatur gratia efficax, atque per hoc Lex antiqua diſtinguatur a Lege nova, quæ vocatur Lex gratiæ. Falſum autem eſſe, quod exinde deſumenda ſit diſtinctio inter utramque Legem, iam patet ex dictis, cum utrobique tam gratia ſufficiens, quam efficax a Deo fuerit clementiſſime conceſſa, cum hoc tamen diſcrimine, quod in Lege nova ob merita Chriſti acta exhibita Deus nobis largiatur copioſiores, atque uberiores grasias, quam in lege veteri ob merita Chriſti præciſe prævisa.

PROPOSITIO IX.

30. *Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua Chriſtum confiteri nunquam poſſumus, & cum qua illum nunquam abnegamus.*

DECLARATIO.

Se denuo patefacit Queſnellius, quod nullam aliam gratiam internam per merita Chriſti nobis comparatam admittat, niſi efficacem, ſive illam *cum qua nunquam Chriſtum abnegamus*, quæ eſt ipſiſſima gratia efficax. Errat autem Queſnellius in hoc, quia vult, abſque hac gratia nos NB. neque poſſe Chriſtum confiteri, quod eſt falliſſimum; poſſemus enim id etiam facere cum gratia ſufficiente, dummodo vellemus iuxta jam ſæpius dicta. *Unde* æque iſta Queſnellii, ac illa ſui amici Arnaldi doctrina merito tanquam hæretica rejici debet, dum nempe ille alius docuit, Sanctum Petrum ex defectu gratiæ efficacis non potuiſſe non abnegare Chriſtum.

PROPOSITIO X. & XI.

31. X. *Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.*

XI. *Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.*

DECLARATIO.

In duplici hac propoſitione ad minus duplex graviſſimus error contra ſenſum Catholicæ Eccleſiæ reperitur. *Primo*, quia Queſnellius tam hic, quam adhuc clarius propoſitione 19. conſtituit gratiam divinam generaliter in aliquo extrinſeco, nimirum in omnipotente voluntate Divina jubente, & faciente, quod jubet; cum tamen Concilium Tridentinum contra Lutherum, & Calvinum gratiam æque ac charitatem habitualem Seſſ. 6. *de Juſtificat. Can.* 11. agnoſcat tanquam ens poſitivum animæ inhærens. *Secundo*, quia iterum ab hominibus excludit gratiam ſufficientem ſeu illam, cuius operatio poteſt libero arbitrio impediri: cum tamen eandem agnoſcat Apoſtolus 2. Corinth. cap. 6. exhortando ſuos Corinthios, *ne in vacuum gratiam Dei recipiant*; quæ admonitio foret ridicula, ſi non daretur aliqua gratia ſufficiens, ſeu talis, cuius operatio per liberum arbitrium poſſet impediri: Gratiam enim Dei in vacuum recipere nihil aliud eſt, quam gratiam quidem recipere, totentam tamen per gratiam operationem in effectum non deducere.

PROPOSITIO XII.

32. XII. *Quando Deus vult ſalvare animam quocunque tempore, quocunque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.*

DECLARATIO.

Ex hac propoſitione ſequeretur, Deum non voluiſſe reprobos ſalvos facere; cum Salvationis effectus apud hos non ſequatur; quod equidem docuit Calvinus, & poſtea Janſenius, utriusque tamen hæreſin iam ſuperius refutavimus; cum Deus velit omnes ſalvos fieri, pro omnibus ſe dederit in Redemptionem, & pro omnibus ſit mortuus, & conſequenter etiam pro reprobis.

PROPOSITIONES XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. & XX.

33. XIII. *Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.*

XIV. *Quantumcunque remotus a ſalute ſit peccator obſtinatus, quando JESUS ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.*

XV. *Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui ſpiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ; operatur illa in corde obedientiam, quam petit.*

XVI. *Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit omnipotenti.*

XVII. *Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad JESUM Chriſtum. Quicunque ad Eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.*

XVIII. *Semen Verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.*

XIX. *Dei gratia nihil aliud eſt, quam Ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.*

XX. *Vera Gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.*

DECLARATIO.

Omnes iſtæ propoſitiones denuo ſe fundant in eo, quod non detur gratia, niſi efficax, cui in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur, uti docet Janſenius Anteſignanus Propoſitione II. & Queſnellius conſtanter erroneam hanc doctrinam proſequitur. Quæro autem ego ex ipſis, utrum, *dum multi ſunt vocati, pauci vero Electi*, Matth. 20. utrum, inquam, ſoli a Deo Electi, ſi aliquando peccent, habeant gratiam internam in ordine ad converſionem, vel non? ſi ſoli Electi: ergo alii fruſtra vocantur, cum in Janſeniſtarum Principiis ſint impotentes ad omne opus bonum conſequenter etiam ad converſionem: profecto, ſi quis non habens alas, vocaretur ad volandum, ridicula foret hæc vocatio, prout recte obſervat Viva hic. Quod ſi vero præter Electos etiam reliqui vocati obtineant a Deo gratiam internam, talis gratia apud illos peccatores, qui vocem hanc Domini non ſequuntur, erit ſufficiens: nam ſi quoad omnes vocatos foret efficax; omnes illi vocati converterentur actualiter, cum tamen contra multos conqueratur Deus Proverb. cap. 1. v. 24. *Vocavi, & renuiſtis.*

PROPOSITIONES XXI. & XXII.

34. XXI. *Gratia JEſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.*

XXII. *Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.*

DECLARATIO.

Poſtquam Queſnellius mentem ſuam clarius adaperuit, quidnam proprie per interiorem JEſu Chriſti gratiam intelligat, dicendo, quod eadem nihil aliud ſit, quam voluntas Dei omnipotentis, ſeu potius operatio voluntatis Divinæ *iubentis, quod vult, & dantis, ſeu efficientis quod jubet:* ulterius pergit, ut magis capiatur, inſtituendo aliquam paritatem inter Incarnationem, & Reſurrectionem ex una, inter gratiam JEſu Chriſti ex altera parte, ut ſic concordet omnipotentis Dei operationem cum libero ipſius voluntatis conſenſu: ait enim, uti Incarnatio, & Reſurrectio active ſumendo eſt operatio omnipotentis voluntatis Dei, ita quoque Gratia JEſu Chriſti tanquam fortis, potens, ſuprema invincibilis eſt imitatio operationis Dei Incarnantis, & reſuſcitantis filium ſuum. Aſt plane, ſi alias omnis ſimilitudo claudicat, hæc omnino utroque caret pede, dum non ſolum gratiam ſufficientem iterum excludit, verum etiam ipſum quoque conceptum formalem gratiæ efficacis deſtruit: nam, ſtante hac paritate, voluntas a libera cooperatione per gratiam efficacem omnino excluditur; cum tamen gratia efficax juxta Catholicos liberum arbitrium quoad cooperationem ſuam omnino admittat. Probatur hoc noſtrum aſſertum taliter: Operatio Dei Incarnantis, ſeu producentis unionem hypoſtaticam inter Verbum Divinum, & humanam naturam: item operatio Dei Patris reſuſcitantis Filium ſuum, ſeu reproducentis unionem inter animam, & corpus Ejusdem, eſt operatio ſolius Voluntatis Dei Omnipotentis, cui nihil ullatenus ex parte hominis poteſt reluctari: ergo ſi eſt utrobique paritas, etiam operatio Dei circa affectum ſalutarem erit operatio ſolius Dei, cui ex parte voluntatis hominis nihil poteſt reluctari. Subſumitur: atqui hoc pugnat expreſſe contra Concilium Tridentinum, juxta ſuperius dicta: eſtque expreſſe ſententia Lutheri, atque Calvini negantium libertatem indifferentiæ in ordine ad bonum ſpirituale: ergo.

PROPOSITIONES XXIII. XXIV. & XXV.

XXIII. *Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.*

XXIV. *Juſta idea, quam Centurio habet, de Omnipotentia Dei, & JEſu Chriſti in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.*

XXV. *Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.*

DECLARATIO.

Ut Janſeniſtæ cum Queſnellio Ideam gratiæ JEſu Chriſti juxta ſuum conceptum hominibus magis imprimerent, adhuc duas inſtituunt paritates, ſed æque infelici eventu. Prima paritas eſt de Deo hominem ex nihilo producente, vel mortuum reſuſcitante: altera vero de Centurione ſolo moto omnipotentis Divinæ voluntatis corporaliter ſanato: nam taliter etiam (inquiunt) Deus per gratiam ſuam creat ſpiritualiter ex nihilo, & ſanat morbos animæ. Aſt contra eſt; quia ambæ præcedentes operationes ex integro non dependent ex cooperatione hominis: bene vero effectus, & operatio gratiæ etiam efficacis; etſi enim ſtante gratia efficaci infallibiliter, ac certo ſequatur effectus; hoc tamen non provenit independenter a libera cooperatione hominis; cum talis homo ponatur a Deo in iis circumſtantiis in quibus prævidet, eum libere ſuæ gratiæ cooperaturum. *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari, aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque poſſe diſſentire, ſi velit &c. &c. anathema ſit*, inquit Concilium Trid. Seſſ. 6. de Juſtif. can. 4. toties jam Janſeniſtis inculcatum.

PROPOSITIONES XXVI. XXVII. XXVIII. & XXIX.

36. XXVI. *Nullæ dantur gratiæ, niſi per fidem.*

XXVII. *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.*

XXVIII. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.*

XXIX. *Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.*

DECLARATIO.

Docet hic Paſchaſius Queſnellius, quod nullæ dentur gratiæ per fidem, & quod ipſa fides ſit prima gratia, ac conſequenter cum extra veram Eccleſiam non ſit vera fides, neque extra eandem exiſtat aliqua gratia, adjungit, quod reſpectu peccatoris, ut iterum fiat juſtus, ſit prima gratia ipſa remiſſio peccatorum. Aſt omnia iſta apertam continent falſitatem: nam *imprimis* datur gratia præveniens, excitans adultos ad veram fidem amplectendam: ergo non omnes gratiæ dantur per fidem, ſed potius debent aliquæ admitti præcedentes ipſam fidem. *Secundo* item nec Ethnici, Turcæ, & Judæi carent gratia Divina excitante ad veram fidem &c. quamvis exiſtant extra Eccleſiam: ergo datur aliqua gratia etiam extra Eccleſiam. *Tertio* per fidem, & ſpem, ſeu fiduciam in Deum &c. juxta Concilium Tridentinum *Seſſ. 6 de Juſtificat. c. 6.* quis erigitur ad pœnitentiam, deteſtationem peccatorum, quæ præcedit actualem eorum remiſſionem: ergo ex parte peccatoris remiſſionem e peccatorum præcedunt alii actus ſalutares mediante gratia Divina eliciti, & conſequenter ipſa remiſſio non eſt prima gratia peccatoris, ut iterum fiat juſtus.

PROPOSITIO XXX.

37. *Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.*

DECLARATIO.

Queſnellius, æque ac Janſenius conſtanter Inimicus gratiæ ſufficientis per hæc ipſa verba iterum eandem rejicere, & ſolam interiorem efficacem adſtruere tacite intendit; nam, cum juxta Eum: quos Deus vult ſalvos facere, infallibiliter ſalventur, ſignum eſt, quod Deus velit ſolos Electos ſalvari: illi enim ſoli (non reprobi) infallibiliter actu ſalvantur; ſicque Deus alios extra Electos non vellet ſalvare conſequenter, nec ipſis aliquod Salvationis remedium, puta gratiam ſufficientem procurare. Et ita plane ſentiunt Janſeniſtæ, addentes propterea, quod Chriſtus pro ſolis Electis voluerit ſanguinem ſuum fundere, ac mortem obire, atque exinde ſolis Electis procurare gratiam & quidem efficacem, ac voluntas Dei ſuo fruſtretur effectu. At contra hoc aſſertum pugnant Sacræ Scripturæ textus ſæpius jam allegati: nimirum quod Deus velit omnes ſalvos fieri, Chriſtus ſe voluerit dare in Redemptionem pro omnibus, ac pro omnibus voluerit mori. Et licet hoc deſiderium ſæpius ex parte creaturæ ſuo fruſtretur effectu, ex parte tamen Dei adhuc eſt omnino efficax, quatenus ſimul procurat etiam pro reprobis talia remedia ſufficientia, ſeu gratias ut poſſent ſalvi fieri actualiter, dummodo vellent his remediis cooperari. Per dicta tamen nolo negare quod voluntas Divina ſalvandi homines &c. reſpectu Electorum adhuc ſit efficacior, quam reſpectu reproborum, utpote cum Electis ad hanc, ſalutem æternam obtinendam decreverit dare gratiam finalem non ſolum ſufficientem, verum etiam efficacem, qua ſtante infallibiliter (abſque tamen præjudicio libertatis indifferentiæ in voluntate creata ex parte actus primi proximi) ſequeretur effectus. Utrum autem hæc gratia ſit intrinſece, vel tantum extrinſece efficax relinquitur diſcuſſioni ulteriori Theologorum, juxta jam dicta. Mihi ultimum (circa tamen præjudicium alterius ſententiæ) longe præplacet; cum exinde facilius infallibilitas effectus conciliētur cum libertate humana ex una parte; ex altera vero adhuc ſalvetur profunditas Myſterii, uti conſideranti patebit.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIONES XXXI. & XXXII.

38. XXXI. *Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.*

XXXII. *JEſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine primogenitos, id eſt, electos de manu Angeli exterminatoris.*

DECLARATIO.

Manifeſtat ſe clarius in præſenti Queſnellius, præſertim propoſitione 32. quod idem ac Janſenius propoſitione quinta circa Paſſionem Salvatoris ſentiat: nimirum quod Chriſtus deſideraverit pro ſolis Electis ſanguinem fundere, & per ſanguinem ſuum his ſolis (non reprobis) gratiam aliquam internam procurare. Id tamen falſum eſſe præcedenti numero, ac fuſius numero 18. contra Janſenium oſtendimus. Chriſtus in cruce non ſolum pro omnibus mortuus eſt, verum etiam pro ſuis inimicis præſentibus ac futuris ibidem ſpecialiter oravit, dicens Luc. cap. 23. *Pater dimitte illis*: & tamen non omnes, etſi multi ex inimicis Chriſti ſalvantur: quis ergo credat, deſiderium Chriſti per Orationem ad Patrem ſuum patefactum ſemper ſuum habuiſſe effectum? Sanctus Auguſtinus Serm. 4. de Sanctis, loquens de Oratione Chriſti pendentis in cruce, inquit: *Quando in cruce pendens orabat, videbat, & prævidebat omnes inimicos, ſed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideo NB. omnibus veniam poſtulabat*. En! Chriſtus ex numero inimicorum ſuorum tantummodo *multos* (NB. non *omnes*) futuros prævidit amicos, & tamen *pro omnibus* oravit, conſequenter pro iis quoque, qui in inimicitia ſunt perituri, & ſic pro reprobis, licet pro ultimis hæc oratio, & Paſſio Chriſti non habuerit deſideratum Salvationis effectum.

PROPOSITIO XXXIII.

39. *Proh! quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renuntiaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum JEſum, Ejus amorem, mortem, & Myſteria, ut facit Sanctus Paulus, dicens*: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.

DECLARATIO.

Ante declarationem nota, ſibimetipſi renuntiare idem eſſe, ac ſuæ propriæ utilitati alias ex actibus bonis capiendæ abdicare; ita ut nulla jam operatio fiat intuitu mercedis æternæ. Vult itaque Queſnellius, ut quis poſſit habere fiduciam appropriandi ſibi mortem, & Myſteria Domini noſtri JESU Chriſti; debeat is, uti S. Paulus, renuntiare omnibus terrenis, ac etiam propriæ utilitati ex bonis operibus per modum mercedis accipiendæ. Utrumque hoc aſſertum non fundatur in Sacra Scriptura: nam in primis renuntiare omnibus Bonis terrenis eſt quidem Conſilium Evangelicum; non tamen præceptum. Operari autem intuitu mercedis æternæ neutiquam in Sacra Scriptura prohibetur quaſi malum. Quinimo Concil. Trid. Seſſ. 6. de Juſtificat. can. 31. anathematizat illum, *qui dixerit juſtificatum peccare, dum intuitu mercedis æternæ bene operatur*.

PROPOSITIONES XXXIV. & XXXV.

40. XXXIV. *Gratia Adami non producebat niſi merita humana.*

XXXV. *Gratia Adami eſt ſequela Creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.*

DECLARATIO.

Colligit Auctor dictarum propoſitionum per hæc dicta iterum ad ſuam gratiam efficacem, faciens propterea aliquam diſtinctionem inter gratiam Adamo collatam in ſtatu Innocentiæ, & inter gratiam nobis conceſſam. In ſtatu Innocentiæ admittit quidem, quod gratia Adami non excluſerit libertatem indifferentiæ ex parte hominis, additque hanc gratiam ſuppoſita creatione eſſe naturæ ſanæ, & integræ debitam, nec tamen producere, niſi merita humana. E contra vero in ſtatu naturæ lapſæ vult gratiam eſſe ab intrinſeco efficacem, quæ facit nos velle citra liberam noſtram voluntatis electionem, & cooperationem, uti patet ex præcedenti propoſitione ejusdem 25. & tribus ſequentibus. Ait autem hanc gratiam nobis per Chriſtum comparatam producere talia opera ſupernaturalia, quæ proprie dici poſſunt merita gratiæ, & dona Dei. Sed contra eſt, quod in ſtatu Innocentiæ præter vires, & perfectiones naturales ipſi naturæ puræ, ac integræ debitas Deus Protoparentibus conceſſerit multa alia privilegia naturæ indebita, quæ pariter in nos fuiſſent derivata, niſi Adam peccaſſet. Inter dicta privilegia principale erat gratia ſanctificans, quæ dabat jus ad Beatitudinem ſupernaturalem, ſeu ad viſionem ac fruitionem beatificam, naturæ puræ ex ſe conſideratæ neutiquam debitam. Unde falſum eſt, quod gratia Adami fuerit ſequela creationis, ac naturæ debita, & quod opera bona exinde producta fuiſſent merita mere humana; quoniam ad illa præter voluntatem concurriſſent gratia tam habitualis, quam actualis, ſicuti de facto; etſi fortaſſis actualis non fuiſſet utrobique collata in æquali gradu, cum de facto ob rebellionem carnis, & fomitem peccati indigeamus uberiori. Sanctus Auguſtinus in Enchiridio c. 106. de natura humana ante peccatum ſic loquitur: *Sine gratia tunc NB. nec ullum meritum eſſe potuiſſet, quia etſi peccatum in ſolo arbitrio erat conſtitutum, non tamen juſtitiæ habendæ, vel retinendæ ſufficiebat liberum arbitrium, niſi participatione immutabilis boni Divinum adjutorium præberetur.*

PROPOSITIONES XXXVI. & XXXVII.

41. XXXVI. *Differentia eſſentialis inter gratiam Adami & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet; iſta vero non recipitur, niſi in perſona JESU Chriſti reſuſcitati, cui non uniti ſumus.*

XXXVII. *Gratia Adami Sanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in JESU Chriſto eſt omnipotens, & digna Filio DEI.*

DECLARATIO.

Duplicem differentiam, & quidem eſſentialem, ſtatuit Queſnellius inter gratiam Adami, in ſtatu innocentiæ, & inter gratiam noſtram in ſtatu naturæ lapſæ. *Prima eſt*, quod gratia Adami recipiatur in perſona JESU Chriſti, cui nos moraliter ſumus uniti. *Secunda*, quod gratia Adami fuerit reſiſtibilis: gratia vero noſtra irreſiſtibilis, ſeu irrefragabilis. Hæc tamen explicatio Janſeniſtica tribus falſis laborat ſuppoſitis, 1. falſum eſt, quod gratia Adami, ac noſtra eſſentialiter differant. Id quidem negari nequit: quod gratia Adami ad conſtituendam juſtitiam originalem completam habuerit aliqua annexa de facto per peccatum originale deperdita, præſertim ſubjectionem partis inferioris ad partem ſuperiorem, ita, ut motus appetitus ſenſitivi ſubjicerentur appetitui rationali, nec ipſo invito conſurgerent, prout de facto caro rebellat adverſus ſpiritum &c. ex hoc tamen necdum infertur, quod gratia Adami in ſe, & intrinſece diſtinguatur eſſentialiter a gratia in ſtatu naturæ lapſæ. Falſum pariter eſt 2. quod gratia nobis collata non recipiatur vere in nobis; nam utraque tam actualis, quam habitualis animæ noſtræ vere communicatur, cum hoc diſcrimine, quod gratia habitualis ſanctificans ex ſua natura ſit qualitas permanens, animæ inhærens per modum habitus; actualis vero ſit auxilium Divinum iterum tranſiens, de quo plura Theologi in Tractatu de Gratia. 3. Similiter falſum & toties jam refutatum eſt ſuppoſitum illud, quod in ſtatu naturæ lapſæ omnis interior gratia ſit irreſiſtibilis; cum de facto detur ſufficiens, cui reſiſti poteſt, imo actu reſiſtitur ab hominibus.

Nota, quod ſi Janſeniſtæ velint per hæc ſua dicta, Juſtitiam, ac gratiam noſtram nullam eſſe aliam, quam Juſtitiam, & gratiam Chriſti nobis in tantum imputatam, in quantum ſumus membra Chriſto ſupremo Capiti moraliter conjuncta, quod (inquam) in tali ſenſu non multum abludant circa noſtram juſtificationem a Doctrina Lutheri, & Calvini, quin imo iiſdem innitantur principiis.

PROPOSITIONES XXXVIII. XXXIX. XL. XLI. & XLII.

42. XXXVIII. *Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.*

XXXIX. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum. Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

XL. Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

XLI. Omnis cognitio DEI, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi a DEO & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum DEUM, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII. Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium fidei, ſine hoc nihil, niſi impuritas; nihil, niſi indignitas.

DECLARATIO.

Patet abſque ulteriori explicatione ex ipſis his propoſitionibus, quod Queſnellius per eas nihil aliud intendat, quam ab homine in ſtatu naturæ lapſæ excludere omnem libertatem indifferentiæ in ordine ad bonum, indeque inſinuare neceſſitatem gratiæ efficacis ad illud. Sed contra eſt *primo*, quod hæc ſit ipſiſſima Doctrina Michaelis Baji multis antea annis ab Eccleſia damnata, cui cenſuræ etiam Bajus humiliter ſe ſubjecit. Propoſitio Baji ordine 27. ſic ſonat: *Liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio non niſi ad peccandum valet*. Contra eſt *ſecundo*, quod exinde ſequeretur, omnia opera infidelium fore mera peccata, utpote in principiis Queſnellii deſtituta gratia: nam juxta ipſum propoſitione 27. *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum*; hincque juxta eundem propoſitione 29. *Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia*. Subſumitur: atqui falſum eſt, quod E. G. *largiri Eleemoſynam, honorare parentes* ſint apud infideles mera peccata; ergo: Minor ſubſumpta probatur: erat enim iſta Doctrina Lutheri, Calvini, & Baji jam antecedenter ab Eccleſiis reprobata; nam Lutherus in caput 4. Epiſtolæ ad Galatas ſic habet: *Opera extra fidem facta, ut maxime in ſpeciem ſancta videantur, ſub peccato, & maledictio ſunt*. Idem tenet Calvinus *Lib. 3. Inſtit. cap. 4.* Propoſitio Bajana inter damnatas vigeſima quinta taliter ſonabat: *Omnia opera infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.*

PROPOSITIO XLIII.

43 *Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriatur peccato, adeo, ut ſpiritus, cor, ſenſus, non habeant plus vitæ pro peccato quam homo mortuus habet pro rebus mundi.*

DECLARATIO.

Uti in prima propoſitione damnata tenuit Queſnellius, deperdita per peccatum gratia nihil remanere in peccatore præter generalem impotentiam ad omne opus bonum; ita e contrario in præſenti docet, quod ſublato per gratiam baptiſmalem peccato in juſto tali remaneat impotentia ad peccandum, ita ut in ordine ad exercendas actiones peccaminoſas plus vitæ non habeat, quam aliquis mortuus ad res mundanas. At contra *primo*, quod in principiis Catholicorum gratia baptiſmalis tanquam ſanctificans equidem tollat actuale peccatum, non tamen potentiam peccandi, neque fomitem peccati; alias enim acquiſita ſemel per baptiſmum gratia homines redderentur impeccabiles, qui error fuerat Joviniani, jam quarto ſæculo ab Eccleſia rejecti. Videantur Joannes Sianda V. *Jovinianus*. Contra eſt *ſecundo*, quod baptizatus habeat potentiam amittendi gratiam baptiſmalem non ſolum per infidelitatem, ſed etiam per alia gravia peccata: ergo homo baptizatus, non obſtante gratia baptiſmali, habet magis potentiam liberam ad peccandum, quam mortuus ad exercendas operationes mundanas, ut pote cum mortuus omni careat potentia quoad operationes vitales. Anteced. probatur ex Concil. Trident. Seſſ. 7. de Baptiſ. Can. 6. anathematizantis illum, *qui dixerit baptizatum non poſſe, etiamſi velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, niſi nolit credere.*

PROPOSITIONES XLIV. XLV. XLVI. XLVII. XLVIII. XLIX. L. LI. LII. LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LVIII. & LIX.

44. *XLIV. Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones & actiones omnes noſtræ naſcuntur; amor DEI, qui omnia agit propter DEUM, quem DEUS remunerat; & amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui, quod ad DEUM referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.*

XLV. Amore DEI in corde peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas omneſque actiones ejus corrumpat.

XLVI. Cupiditas, aut charitas, uſum ſenſuum bonum vel malum faciunt.

XLVII. Obedientia Legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt charitas. Quando DEI amor illius eſt principium interius, & DEI gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hipocriſis, aut falſa juſtitia.

XLVIII. Quid aliquid eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate.

XLIX. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore DEI.

L. Fruſtra clamamus ad DEUM, Pater mi: ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille qui clamat.

LI. Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per charitatem.

LII. Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; ſed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.

LIII. Sola charitas Chriſtiana modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad DEUM, & JEſum Chriſtum.

LIV. Sola charitas eſt, quæ DEO loquitur, eam ſolum DEUS audit.

LV. DEUS non coronat, niſi charitatem, qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

LVI. DEUS non remunerat, niſi charitatem, quoniam charitas ſola DEUM honorat.

LVII. Totum deeſt peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in DEO, ubi non eſt amor DEI.

LVIII. Nec DEUS eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.

LIX. Oratio impiorum eſt novum peccatum, & quod DEUS illis concedit, eſt novum in eos judicium.

DECLARATIO.

Reſſumit hic Queſnellius errores pridem ab Eccleſia rejectos, docendo, quod inter amorem Divinum, & inter amorem mundanum nihil mediet, ita quidem, ut omnia opera ſint peccaminoſa, niſi fiant ex motivo Charitatis DEI, quatenus in ſe ipſo infinite boni; conſequenter ſi credo in DEUM, quia infinite verax eſt, ſi ſpero in ipſum intuitu mercedis, quia nobis bonus eſt, ſi abſtineo a venereis ex motivo caſtitatis, vel ſi ſuſtineo ærumnas abſque ulla quærela ex motivo patientiæ vel do pauperibus ex motivo miſericordiæ, vel obtempero Legis ex motivo obedientiæ, &c. omnes iſti actus mali ſunt, niſi fiant ex imperio, ſeu motivo charitatis, vel ſaltem habeant actum charitatis concomitantem.

45. Aſt contra eſt *primo*, quod idem doceatur a Calvino in Antidoto ad Seſſ. 6. can. 25. dicente: *DEI judicio nihil eſt ſincerum, nec probum niſi quod ex perfecto Ejuſdem amore manat*. Contra eſt *ſecundo*, quod Concilium Tridentinum Seſſ. 6. de Juſtific. Can. 31. anathematizet illos, qui dicunt peccatum eſſe operari intuitu mercedis. Formalia ſic habent: *Si quis dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu mercedis operatur, anathema ſit*. Contra eſt *tertio*, quod Sacra Scriptura ipſamet invitet ſæpius ad exercitium bonorum operum intuitu mercedis, & præmii æterni: *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas NB. propter retributionem*, inquit David. Pſalm. 118. & S. Auguſt. in Pſalm. 14. *Non faciamus aliquid, niſi ſpe cœleſtium præmiorum; ipſa eſt enim altitudo, non hic quærere mercedem; ſed ſurſum.* Contra eſt *quarto*, quod ex hac doctrina, ſi inter charitatem, & vitia nihil mediatet, ſequeretur, peccatorum gravium opera miſericordiæ, & orationes ad DEUM eſſe nova peccata, quam ſequelam Queſnellius propoſitione 59. ultro quidem cum Bajo propoſitione inter damnatas trigeſima quinta admittit: Sacra tamen Scriptura contrarium clamat, volens, quod Eleemoſyna potius reſiſtat peccatis

Ec-

Digitized by Google

Eccleſ. 3. *v.* 33. nec non a morte liberet, & peccata purget, *Tob. c.* 12. *v.* 9. Item Orationes, Eleemoſynæ procurarunt Cornelio Centurioni lumen veræ fidei, & ſaetum Baptiſma, uti teſtatur Angelus Domini *Act. cap.* 10. *v.* 4. Contra eſt *quinto*, quod hæc opinio Queſnellii de Charitate fuerit ipſiſſima Doctrina Michaelis Baji jam centum annis, & ultra ante Queſnellium a ſummis Pontificibus S. Pio V. & Gregorio XIII. damnata. Sic enim Bajus propoſitione inter reprobatas 16. docebat: *Non eſt vera Legis obedientia, quæ fit ſine charitate.* Et propoſitione 38. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur: aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.*

PROPOSITIONES LX. LXI. LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI. & LXVII.

46. LX. *Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta; eo magis ducit ad deſperationem.*

LXI. *Timor non niſi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.*

LXII. *Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram DEO.*

LXIII. *Baptizatus adhuc eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat, ex ſolo timore.*

LXIV. *Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud non niſi ob timorem evitando.*

LXV. *Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt abſque eo, quod ullum DEO dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.*

LXVI. *Qui vult DEO appropinquare, nec debet ad Ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti filii.*

LXVII. *Timor ſervilis non ſibi repræſentat DEUM, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.*

DECLARATIO.

Senſum harum octo propoſitionum facile capies, ſi principia Queſnellii, & Janſeniſtarum bene percipias. Itaque Is conformiter jam dictis propoſitione I. & ſeqq. putat 1. Abſque gratia efficaci homines omnes in ſtatu naturæ conſtitui in generali impotentia ad omne opus bonum, & conſequenter etiam ad legis implementum. 2. Equidem non negare videtur, poſſe quaſpiam leges obſervari intuitu mercedis, vel ex timore pœnarum: addit tamen id ipſum non eſſe legis implementum, ſed novum peccatum, quia hæc non fiunt ex vera charitate. 3. Exiſtimat gratiam JESU Chriſti eſſe irreſiſtibilem, ita quidem, ut ſi quis eam a DEO acquiſierit, irreſiſtibiliter debeat operari bene; hincque a S. Auguſtino appellari gratiam *Victorioſam*, &c. &c. 4. Inquit, eandem gratiam in novo Teſtamento, tanquam in lege gratiæ, obtinere multos, non tamen omnes, prout etiam ipſe Chriſtus pro multis, ſed non pro omnibus, (uti putat) ſanguinem ſuum ſudit. 5. Ait, in Lege Judaica, ſeu veteris Teſtamenti gratiam illam JESU Chriſti nondum fuiſſe conceſſam, unde 6. Iſraelitas vixiſſe ſub maledicto legis, ſeu (ut aſſeris) ſub peccato, & generali impotentia adimplendi legem; etſi enim aliqui eandem obſervarint, id tamen vel intuitu mercedis, vel timore pœnarum contigiſſe dicit, ita, ut ſemper peccaverint, tam faciendo malum, quam declinando illud ob merum pœnarum metum. Et hinc 7. (pergit Queſnelius) Moyſes, Prophetæ, & Doctores legis antiquæ nullum dederunt DEO Filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem. 8. Pari modo manere ſub maledicto Legis baptizatos, ſicut Judæos, ſi legem adimpleant ex ſolo timore. Ita cum Janſeniſtis Queſnellius.

47. Hæc tamen doctrina pluribus laborat falſis ſuppoſitis ab Eccleſia, & ſummis Pontificibus pluribus abhinc annis reprobatis. *In primis* enim, quod etiam mediante gratia ſufficienti quis conſtituatur in potentia proxima obſervandi legem meritorie, patet ex declaratione primæ propoſitionis, & alibi ſæpius. *Secundo*, quod non ſit peccatum obſervare legem intuitu mercedis, oſtenſum eſt numero antecedenti. Inſuper ſervare Legem ex timore pœnarum alias infligendarum, neutiquam eſſe peccaminoſum, ſed potius utile, & præparatorium ad gratiam (ſubintellige ſanctificantem) ſæpius decidit ſuprema Sedes: Nam Alexander VIII. ſequentes duas confixit Theſes Cap. IV. adhuc adducendas. Prima ordine 14. ſic ſonabat: *Timor Gehennæ non eſt ſupernaturalis*: altera Ordine 15. *Attritio, quæ ex Gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ DEI propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.* Prout etiam Concilium Tridentinum Seſſ. 6. de Juſtificat. Can. 8. anathematizavit quemlibet, *qui dixerit, gehennæ metum &c. peccatum eſſe, aut peccatores facere.* Item Can. 5. Seſſ. 14. de Pœnitentia fulmine Apoſtolico percuſſit illum, *qui dixerit, eam contritionem, quæ paratur &c. in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, NB. amiſſionem æternæ beatitudinis & æternæ damnationis incurſum, non eſſe verum, & utilem dolorem nec præparare ad gratiam.* Ubi principaliter intendit reprobare propoſitionem Lutheri inter propoſitiones damnatas a Leone X. *Ordine ſextam* cap. II. §. 2. jam relatam; in qua poſitione dictus hæreſiarcha defendere nitebatur talem dolorem facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, niſi proceſſerit ex affectu charitatis, prout apud Dominicum Vira hic limitat in Epiſtola ad Sulpitium. Mirandum itaque eſt, quod Queſnellius mori cupiens ut Catholicus crambem hanc hæreticam recoquere præſumpſerit, etiam quaſi in articulo mortis appellando ad futurum Generale Concilium. Experietur nunc hanc appellationem in ſupremo Tribunali DEI fuiſſe rejectam, tanquam illegitimam. *Tertio* Queſnellius ſupponit falſum, quaſi gratiam JESU Chriſti ſemper eſſe irreſiſtibilem, quam etiam propterea male vocat *Victorioſam*: nam gratia efficax a SS. PP. appellatur *Victrix*, non quaſi libertatem vincat, eandem ſubjugando, ſed quia ſuperat tentationem, Diabolum, & concupiſcentiam, uti recte notat noſter Bona *Part.* 2. *cap.* 17. *n.* 17. Item *quarto*, quod Chriſtus ſanguinem ſuum tantummodo pro multis fuderit, de quibus punctis videantur dicta partim propoſitione II. partim n. 18. & 38. *Quinto* falſum pariter eſt, quod in Lege veteri non fuerint a DEO intuitu meritorum Chriſti prævisorum conceſſæ gratiæ tam ſufficientes quam efficaces: cum Chriſtus juxta jam dicta antecedentia poſt perpetratum Adæ peccatum nullum a ſummo Redemptionis beneficio excluſerit. *Sexto* æque veritati Catholicæ conſentaneum non eſt, quod omnes in veteri Teſtamento vixerint ſub maledicto legis, ſeu ſub peccato; In primis enim etiam *in ſtatu veteris Teſtamenti* juxta formalis D. Thomæ p. 2. Quæſt. 17. art. 1. ad 2. *fuerunt aliqui habentes Charitatem, & Gratiam Spiritus ſancti:* ergo nec ibidem præcluſa fuit omnis via ad Charitatem. Deinde quamvis legem ſervaſſent ex metu pœnarum, necdum per hoc conformiter dictis antecedentibus peccatum commiſiſſent, dummodo non ſimul retinuerint conditionatum affectum ad peccandum, ita, ut parati fuiſſent illud perpetrare, niſi pœnæ abſterrerent. Exinde *ſeptimo* patet, falſiſſimum quoque eſſe, quod Moyſes, & Prophetæ nil niſi mancipia per timorem effecerint. Num mancipia dicenda ſunt ex qualibet Tribu Filiorum Iſrael duodecim millia ſignati, quos vidit Joannes Apocalypſ. cap. 7. *Stantes ante Thronum in conſpectu Agni?* Ex eodem fundamento nec alicujus peccati arguendi ſunt baptizati, qui ex timore pœnarum legem adimplent, dummodo non ſimul affectum retineant ad peccatum, quod bene pro ſemper notandum; Sancti Patres enim, qui timorem ſervilem tamquam peccaminoſum rejiciunt, loquuntur de timore ſerviliter ſervili, ſeu illo, qui ſimul retinet amorem ad peccatum. Vid. *Cap. IV. num.* 165. *& ſeqq.*

PROPOSITIO LXVIII.

48. *DEI Bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide, & precibus.*

DECLARATIO.

Niſi Queſnellius velit doctrinæ ſuæ propriæ, aliis duabus propoſitionibus, nimirum 51. & 52. contentæ, luculenter contradicere, debet hanc intelligere de fide non nuda, ſed formata charitate, ita, ut ſenſum facias ſequentem: DEI bonitas abbreviavit, ſeu in compendium redegit viam ſalutis, omnia claudendo inter duos terminos fidei nempe, charitate formatæ,

ac

Digitized by Google

ac precam . In hoc tamen Queſnellii aſſertu præcipuus error in eo conſiſtit: quod, dum omnia quoad ſalutem æternam obtinendam præciſe intra hos duos terminos concludit, alia media ad ſalutem conducentia, uti gratias actuales infidelem ad fidem amplectendam excitantes, virtutem ſpei, miſericordiam erga pauperes, abſtinentiam, conſilia Evangelica &c. excludere videatur. *Nec dicatur*, ſimiles virtutes nunquam excludi, dummodo ex imperio charitatis procedant, vel ſaltem eam virtutem ſupremam ſibi conjunctam habeant. *Nam contra eſt*, quod etſi majus compareatur meritum, quando taliter iſta fiunt, id tamen ad contrahendam bonitatem ea parte dictarum virtutum neceſſarium non ſit; cum ſingulæ ab invicem ſpecie diſtinctæ habeant proprium objectum formale moraliter bonum, nec deſit gratia divina præveniens, & concomitans memoratos actus moraliter bonos. Videantur dicta *num.* 44. *& ſeqq.* Item cap. IV. *num.* 154 *& num.* 158.

PROPOSITIO LXIX.

49. *Fides, uſus, augmentum, & præmium fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis DEI.*

DECLARATIO.

Negare, quod fides, uſus, & augmentum fidei, aut præmium per actus fidei obtentum ſit liberaliſſimum donum miſericordiſſimi Dei, foret ſumma ingratitudo, merito cum Doctrina Pelagianorum, & ſemi-Pelagianorum ab Eccleſia condemnanda; hi enim propterea fuere reprobati; quia priores ſalutem noſtram ex toto, poſteriores vero ſaltem initium noſtræ ſalutis, excluſo ſupernaturali dono gratiæ, puris naturæ viribus adſcribunt. In hoc tamen errat Queſnellius, quod aſſerat, ſimiles actus fidei ex toto ita eſſe purum liberalitatis Divinæ donum, ut ſimul eoſdem actus excludat a ratione meriti: etſi enim actus boni mediante Divina gratia libere a nobis eliciti in radice ſint pura DEI dona (quatenus nimirum DEUS primam gratiam tanquam radicem omnium meritorum nulli confert intuitu operum naturalium, ſed præciſe gratuito) formaliter tamen habent etiam apud DEUM ſuo modo rationem meriti in ordine ad præmium cœleſte vel proxime, vel ſaltem remote; quando nimirum dicti actus boni, cooperante ſimul gratia Divina, libere ab hominibus eliciuntur, ita quidem, ut poſt primam ſupernaturalem illuminationem eliciti actus fidei cujuſpiam Catechumeni baptizari cupientis cenſeantur meritorii de congruo; dum vero memorati actus repetuntur poſt receptum baptiſma ab homine juſto, ſint quoque quoad augmentum præmii æterni meritorii de condigno: hinc Concil. Trident. Seſſ. 6. de juſtificat. can. 32. loquens generaliter de omnibus actibus, & operibus bonis hominis per gratiam ſanctificantem juſtificati, recte anathematizavit eum, *qui dixerit hominis juſtificati bona opera ita eſſe dona DEI, ut non ſint etiam bona ipſius juſtificati merita.*

PROPOSITIO LXX.

50. *Nunquam DEUS affligit innocentes, afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

DECLARATIO.

Verum quidem eſt, quod ſæpe DEUS nos affligat propter noſtra peccata &c. falſum tamen, quod hæc ſola ſit cauſa; cum DEUS etiam ſanctis hominibus ob alios altiſſimos ſuæ Providentiæ fines, puta ad majorem ſpiritualem profectum, ad æternæ gloriæ incrementum, ſimiles afflictiones immittat. Quis ſanctior Chriſto Domino? Et quis majores Illo ſuſtinuit ærumnas? Quænam poſt Chriſtum purior Doloroſiſſima Virgine MARIA? & quantas pertulit afflictiones, quamvis omni macula, etiam originali, caruerit? Suſpicor, erroneam illam Queſnellii doctrinam eſſe deſumptam ex Michaele Bajo, qui, ut ſimiles inſtantias magis declinare poſſet, Beatiſſimam Virginem a Labe originali immunem negavit. Propoſitio ejuſdem duplex inter damnatas 72. & 73. ita ſonabat: *Omnes omnino Juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum: unde Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt.* Item: *Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato originali; hinc beata Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum, omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum juſtorum fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

PROPOSITIO LXXI.

51. *Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter Ejus utilitatem.*

DECLARATIO.

Sunt alias Janſeniſtæ in Doctrina morali nimis, & in abſolutione Sacramentali valde rigidi, in præſenti autem valde laxi, dum univerſaliter abſque diſtinctione præceptorum Dei a præceptis Eccleſiæ, Legum Juris naturalis a Legibus Juris poſitivi adſtruunt, hominem ob ſui conſervationem poſſe ſecum ipſo diſpenſare quoad eam legem, quam Deus condidit propter ipſius utilitatem; Nam *contra eſt*, quod ex hac illimitata propoſitione ſequeretur, hominem ſæcularem, vel etiam Clericum voto ſolemni caſtitatis adſtrictum ſecum ipſo poſſe diſpenſare E. G. in præcepto naturali non fornicandi, ſeu nullam pollutionem voluntariam procurandi, ſi talis actus immunditiæ ex medicorum ſententia conduceret ad conſervandam ſanitatem, vel ex eadem ratione, ſive etiam ne diffametur, poſſe puellam gravidam ſecum diſpenſare ad procurandum abortum &c. & ſic tandem ex principiis hujus doctrinæ excuſari poſſent Acatholici Paſtores ob datam a ſe Landgravio Haſſiæ facultatem duas ſimul habendi uxores &c. Quæ, & ſimilia quam abſurda ſint, nemo non videt. Ex mea parte credo, Janſeniſtas ideo principaliter laxiſſimam hanc excogitaſſe ſententiam, ut Cenſuras Eccleſiaſticas, quibus alias compellerentur pinguia dimittere beneficia: & Profeſſuras, a ſe magis amoveant; de quo vide plura adhuc num. 59. & ſeqq.

PROPOSITIONES LXXII. LXXIII. LXXIV. LXXV. LXXVI. LXXVII. LXXVIII.

52. LXXII. *Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes electos, & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.*

LXXIII. *Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in Ejus Perſona, redemptorum Ejus ſanguine, viventium Ejus ſpiritu, agentium per Ejus gratiam, & exſpectantium gratiam futuri ſæculi.*

LXXIV. *Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut caput, omnes vero Sanctos ut membra.*

LXXV. *Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona unus ſolus Chriſtus compoſitus ex pluribus ſanctis, quorum eſt ſanctificator.*

LXXVI. *Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium ſæculorum illam componunt.*

LXXVII. *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.*

LXXVIII. *Separatur quis a populo electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & Caput eſt JESUS Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.*

DECLARATIO.

Ovum ovo ſimilius eſſe via poteſt, quam Doctrina Calvini, & Queſnellii ad invicem quoad hoc, quod uterque ab Eccleſia Chriſti excludat reprobos; Eamque ex ſolis prædeſtinatis, atque Electis conſtituat: addendo, quod pro his ſolis Chriſtus ſuum ſanguinem fuderit &c. Cæterum Queſnellius ultra Calvinum adhuc progredi videtur in eo quod Eccleſiam non ex quibuscunque prædeſtinatis (utpote ex quibus aliqui poſſunt pro nunc eſſe impii per finalem demum pœnitentiam convertendi) ſed ex iis præciſe componat Electis, qui manent in ſinu Chriſti, aguntur per Ejus gratiam, ac vivunt Ejus ſpiritu ſecundum Evangelium. *Contra* tamen eſt, quod conformiter Apoſtolo 2. Timoth. cap. 2. v. 20. juxta jam dicta contra Calvinum Eccleſia ſit illa magna Domus, *in qua ſunt vaſa aurea, & argentea, & lignea, & fictilia, quædam in gloriam, & quædam in contumeliam. Sic* Judas proditor

Digitized by Google

dicor teſte Divo Auguſtino *Lib. de unitate Eccleſiæ cap.* 13. fuit in Eccleſia, ſicuti Petrus, & reliqui Apoſtoli, & tamen erat reprobus. Vide de hoc fuſius Cap. II. agendo de Viſibili Chriſti Eccleſia contra Lutheranos, & Calviniſtas.

PROPOSITIONES LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. & LXXXV.

53. LXXIX. *Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.*

LXXX. *Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.*

LXXXI. *Obſcuritas ſancti Verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſeipſos ab ejus Lectione.*

LXXXII. *Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari Lectionibus pietatis, & ſuper omnia ſanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt, velle Chriſtianum ab hac Lectione retrahere.*

LXXXIII. *Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis Lectione ſacrorum Librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.*

LXXXIV. *Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum: ſeu illis clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.*

LXXXV. *Interdicere Chriſtianis Lectionem S. Scripturæ præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.*

DECLARATIO.

Senſus quidem harum propoſitionum videtur ex ipſo textu ſatis clarus; Eccleſiæ tamen Catholicæ hic eſt ſumme injurioſus: Nam ſi Lectio ſacræ Scripturæ eſt pro omnibus, atque inſuper damnoſum, velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere; tunc plane deberet Eccleſia (niſi velit eſſe noverca) filiis ſuis pro intellectu, ac captu faciliori paſſim verſiones linguæ talis populi accommodatas procurare, & Lectionem non ſolum concedere, verum etiam eandem cunctis, & quidem ſedulam efficaciter inculcare; Cum tamen Sacri Concilii Tridentini Patres Regula quarta indici Librorum prohibitorum experientia longe aliter docti Lectionem aliam neutiquam paſſim admittant abſque conſilio Parochi, aut Confeſſarii &c. Verba formalia loco cit. ſunt ſequentia: *Cum experimento manifeſtum ſit, ſi Sacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris ſtetur, ut cum conſilio Parochi, vel Confeſſarii Bibliorum a Catholicis Auctoribus verſorum Lectionem in vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint, ex hujuſmodi Lectione non damnum, ſed fidei, atque pietatis augmentum capere poſſe.* Ex quo utique ſupponit Concilium Tridentinum, non omnes ex hac lectione augmentum fidei, atque pietatis capere: ad quid enim alias Epiſcopis commiſiſſet, ut ipſi primum diſcernant, utrum, & quinam ex illa lectione prædictam hauriant utilitatem? conſequenter hæc prohibitio debet præſumi rationabilis. Cur igitur Queſnellius in præſenti repetit antiquam hæreticorum Cantilenam, qui eodem prorſus modo contra Eccleſiam Romano-Catholicam murmurare ſolent, ut eandem apud ſimpliciores, plebejos, & curioſas mulierculas magis odioſam reddant?

PROPOSITIO LXXXVI.

54 *Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium, jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.*

DECLARATIO.

Propoſitio iſta mutuata eſt a Proteſtantibus, qui pariter volunt, ut officia Divina pro inſtructione, & conſolatione ſimplicium peragantur lingua vulgari, quatenus exinde populus quoque ſuam valeat Sacerdoti adjungere vocem, atque *Filii intelligant* (prout ſubjungit Queſnellius in ſuis reflexionibus paulo ante hanc propoſitionem) *quod Mater facit, & poſtulat pro ipſis.* Aſt duo contra hæc dicta occurrunt bene notanda. *Imprimis*, quod haud inficias eamus, Eccleſiam poſſe, ſi vult, officia in lingua vulgari permittere. Solummodo negamus ad id teneri, & agere contra praxin Apoſtolorum &c. ſi non concedat. *Secundo* notandum, quod finis primarius ſeu principalis Officii Divini tamquam alicujus actus Religionis ſit ipſemet cultus Dei: & licet conſolatio populi poſſit ſuo modo dici finis ſaltem ſecundarius; hic tamen exinde ſufficienter obtinetur, quod devote præſentes Divinis officiis, præſertim Sacroſanctis Miſſæ Sacrificiis ſpecialem fructum acquirant, quamvis ſenſum Verborum in Divinis officiis non intelligant. *Nec dicat* Queſnellius cum hæreticis, Divinum officium eſſe quoque inſtitutum, ad inſtructionem populi, quæ tamen deeſſet, ſi divinum officium non celebretur in lingua vulgari: *Reſpondetur enim* negando illatum, loquendo de fine principali, conformiter jam dictis. Porro inſtructionem populi, ſi quæ ex officio Divino, vulgari linguæ celebrando, ſperatur, abunde atque efficacius ſupplevit Concilium Tridentinum Seſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ Cap. 8. ſequenti notabili decreto: *Etſi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem: non tamen expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari paſſim lingua celebraretur. Quamobrem NB. retento ubique cujuſque Eccleſiæ antiquo, & a Sancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum Matre, & Magiſtra, probato ritu, ne oves Chriſti eſuriant, aut parvuli panem petant, & non ſit, qui frangeret eis; mandat Sancta Synodus Paſtoribus &c. ut frequenter inter Miſſarum celebrationem per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera ſanctiſſimi hujus Sacrificii Myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.* Volui referre verba omnia, quia ſingulare pondus habent, eaque non ſolum ad Queſnellianos, ſed quoad executionem etiam ad alios dirigunt Catholicos.

PROPOSITIONES LXXXVII. & LXXXVIII.

55. LXXXVII. *Modus plenus ſapientia, lumine & charitate, eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

LXXXVIII. *Ignoramus, quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.*

DECLARATIO.

Prior ex his duabus propoſitionibus confixis reſpicit directe ipſum Confeſſarium; altera vero directe pœnitentem. In priori Queſnellius docet ſpectare ad charitatem, Sapientiam, & lumen Confeſſarii, ut non illico pœnitenti largiatur abſolutionem, ſed potius præfato det ſpatium portandi eum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi inſuper ſpiritum contritionis, & aliquatenus ſatisfaciendi juſtitiæ, antequam DEO reconcilietur. In poſteriori Propoſitione Queſnellius vult, ut ipſemet peccator non ſtatim petat poſſeſſionem bonorum illorum, quibus eum antea peccatum ſpoliavit: ubi principale utique bonum, quo homo per peccatum grave privatur, eſt ipſamet gratia ſanctificans; hanc itaque juxta Queſnellium peccator non debet ſtatim petere. Ita ille, ſed quam male, patebit illico.

56 Itaque loquendo de propoſitione inter has duas prima, verum quidem eſt, Confeſſarium qua Judicem, vel qua medicum ſpiritualem rectiſſime agere, ſi ſubinde, puta apud recidivos, vel in occaſione proxima conſtitutos &c. abſolutionem ſuſpendat, quando, gravibus circumſtantiis ſimul confluentibus, plurimum dubitat de efficacia propoſiti; de quo vide inter propoſitiones ab Innocentio XI. damnatas ordine *ſexageſimam capite quarta*. Aſt communiter abſolutionem ſuſpendere ex eo motivo, ut peccator habeat ſpatium portandi, & ſentiendi ſtatum peccati, atque ut exinde jam ante reconciliationem incipiat ſatisfacere juſtitiæ Divinæ, eſt ordo præpoſterus, & doctrina ab Eccleſia rejecta, antequam Queſnellius ſuas Pariſiis anno 1693. & 1694 edidit reflexiones in novum teſtamentum. Sic enim apud Cardinalem de Lugo *Diſp.* 12. *de Pœnitentia* Petrus de Oſmo docens ex Chriſti lege, & præſcriptione ſatisfactionem debere præmitti abſo-

Digitized by Google

abſolutioni, fuit damnatus pridem antea: Item Alexander VIII. anno 1690. quorumdam Janſeniſtarum propoſitiones reprobavit. Una ordine 16. taliter ſonabat: *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit &c. ipſa Chriſti Lex, & præſcriptio, natura rei id ipſum quodammodo dictante.* Alia ordine 17. *Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus.* Videtne, quam claris terminis hæc Queſnellii de Pœnitentia doctrina fuerit jam antecedenter ab Eccleſia rejecta, ita ut mirari ſatis nequeam, quod Queſnellius, hoc non obſtante, eamdem denuo reaſſumere, & defendere auſus fuerit; cui neutiquam ſuffragatur antiqua Eccleſiæ praxis, vi cujus ſolummodo abſolutio Canonica a cenſuris, & pœnis pro foro externo non dabatur ſtatim; ſecus vera abſolutio Sacramentalis a peccatis ordinarie loquendo, ac quanto alias ſufficienter fuerunt inſtructi in principiis fidei.

57. Circa alteram propoſitionem directe concernentem ipſum pœnitentem, debuiſſet Queſnellius potius aſſerere immediate ſuæ doctrinæ corollarium: nimirum quod ille ignoret, quid ſit peccatum, & vera Pœnitentia, qui non quo citius, eo melius, ſe diſponit, ut beneficio Sacramentalis abſolutionis iterum recipiat poſſeſſionem bonorum deperditorum, præſertim gratiæ ſanctificantis, qua erat per grave peccatum privatus. Talis enim peccator, quamdiu cum Deo non reconciliatur; manet miſerum diaboli mancipium, ruitque communiter loquendo de uno ſcelere in aliud: nam teſte D. Gregorio Homil. 11. in Ezech. *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere trahit ad aliud.* Inſuper intra illud temporis ſpatium omnia ejuſdem opera, quantumcunque moraliter bona, juxta Theologos ſunt mortua, id eſt, nullatenus de condigno meritoria vitæ æternæ, ubi alias ſi citius adeptus fuiſſet gratiam ſanctificantem, potuiſſet intra illud temporis ſpatium ingentem ſibi per eadem comparare theſaurum. Adhuc infelicior, imo omnium infeliciſſimus dicendus foret gravis ille peccator, qui noxiam ſequens Queſnellii Doctrinam differret reconciliationem cum Deo, & interim vel uſu rationis privaretur, aut ex infortunio aliquo, vel apoplexia, aliove accidenti ſubito mortem oppeteret. Neque iſti caſus forent valde rari, ſi ordinarie a peccatoribus deberet differri reconciliatio cum Deo, & propterea Confeſſarii communiter ſuſpendere abſolutionem, ut antea incipiant peccatores ſatisfacere. Longe aliter, ac Queſnellius ſuaſit Spiritus Sanctus *Eccleſiaſtici capite quinto* quemlibet admonens peccatorem, ſequentibus verbis notatu digniſſimis: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.*

PROPOSITIO LXXXIX.

58. LXXXIX. *Quartus decimus gradus converſionis peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet Jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.*

DECLARATIO.

Dum propoſitio iſta peccatori reconciliato concedit jus aſſiſtendi ſacrificio, eo ipſo ſupponit, quod ante reconciliationem, mediante abſolutione obtinendam, prædictum jus neutiquam habeat, ſicque ab audienda Miſſa, uti excommunicatos abſtinere debeat; cum tamen Eccleſia generaliter diebus Dominicis, & feſtivis auditionem Miſſæ præcipiat, neque peccatores, niſi fuerint ſpecialiter excommunicati, atque excluſi, excipiat. Et profecto, ſi peregrina illa Queſnellii doctrina vera eſſet, templa ſæpius diebus feſtivis plurimum evacuarentur, atque facile ex intermiſſione Miſſæ dignoſci poſſet, quinam ſint graves peccatores; item homines ad audiendas Miſſas a poteſtate Eccleſiaſtica diebus præceptis cogi nequirent, ſi, ſuſpenſa ad certum tempus abſolutione, abſtinere a Miſſis forent obligati.

PROPOSITIONES XC. XCI. XCII. & XCIII.

59. XC. *Eccleſia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis.*

XCI. *Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debita noſtra: nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, JESU Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per charitatem affixi ſumus.*

XCII. *Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra auctoritatem, aut ſcindere unitatem.*

XCIII. *JESUS quandoque ſanat vulnera, quæ præceps primorum Paſtorum feſtinatio infligit, ſine ipſius Mandato: JESUS reſtituit, quod ipſi inconſiderato Zelo reſcindunt.*

DECLARATIO.

Ut intentum Queſnellii circa dictas quatuor propoſitiones magis penetretur, recolligendum, & notandum eſt ex dictis §. V. *In primis* Innocentium X. prævia maturiſſima deliberatione damnaſſe quinque propoſitiones ex Janſenii Libro quodam, quem *Auguſtinum* appellavit, excerptas. Notandum *ſecundo*, non obſtante hac damnatione quamplures adhuc maxime in Gallia, & Belgio extitiſſe, hæreſi Janſeniſticæ, præſertim in occulto, adhærentes, qui etiam hanc ſuam congregationem vocarunt *Ordinem Janſeniſtarum*, conſtituentes in ea unum *Abbatem*, alterum *Priorem*, Generales, quo officio ultimo Queſnellius longo tempore fungebatur. Notandum *tertio*, ut præfati, hucuſque ſub pelle ovina adhuc latitantes, magis dignoſcerentur, ad inſtantiam Regis Chriſtianiſſimi ab Alexandro VII. ſummo Pontifice præſcriptam fuiſſe certam formulam, cui omnes Galliæ Archi-Epiſcopi, & quicumque Eccleſiaſtici Ordinis tam ſæcularium, quam Regularium ſeſe ſubſcribere debuerunt, ac cum juramento affirmare, quod quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen *Auguſtinus*, excerptas, *ſincero animo, etiam in ſenſu ab Auctore intento*, rejiciant. Fuit inſuper annexa a Summis Pontificibus excommunicatio latæ ſententiæ, incurrenda ab aliis, qui aliquam ex his quinque propoſitionibus, quæ fuerunt damnatæ tanquam hæreticæ, docere, vel defendere ullatenus præſumpſerint. Notandum *quarto*, Janſeniſtas exinde in magnas fuiſſe redactos anguſtias, utrum ſalva conſcientia cum Juramento ſeſe huic formulæ ſubſcribere, ac nihilominus adhuc interne poſſint tenere, & etiam, in occulto ſaltem, & clanculo doctrinam illam Janſeniſticam dilatare, nec non verbis, & ſcriptis defendere, quin coram Deo aliquam incurrant excommunicationem? Inde notandum *quinto*, quod pro ſolvendo dubio recurrerint veroſimiliter ad eorum Priorem Generalem Paſchaſium Queſnellium: Saltem is in allegatis ſupra propoſitionibus damnatis talia ſuggeſſit ipſis principia, ex quibus deducere potuerunt, ſe cum certa interna reſtrictione, ſeu æquivocatione poſſe, ne cathedras, & beneficia ſua deperdant &c. formulæ ſubſcribere; nec teneri veritatem, quam interne in doctrina Janſenii, quaſi pure Auguſtiniana inveniunt, exterius prodere, neque excommunicationem propterea coram DEO incurrere, ſi eamdem adhuc manuteneant, & in occulto defendant &c. nam (uti propoſitione 90. inquit Prior iſte Generalis) ad valorem excommunicationis requiritur conſenſus Eccleſiæ, ſaltem præſumptus, qualis in præſenti non adeſt; cum præter aliquot Epiſcopos expreſſe non pauci contradicant Ordinis Eccleſiaſtici &c. &c. ubi autem excommunicatio eſt invalida, taliter excommunicatus coram DEO juxta *propoſitionem* 91. non excluditur ab Eccleſia; quin potius conformiter *propoſitioni* 92. ſtans pro veritate imitatur Sanctum Paulum optantem pro Fratribus ſuis *anathema eſſe, ad Romanos c. 9.* Sanabit JESUS vulnera illa, quæ per excommunicationem præceps primorum Paſtorum Feſtinatio inflixit ſine ipſius mandato. Ita in ſubſtantia Queſnellius, ex quibus facile benignus Lector harum propoſitionum ſenſum intelliget.

60. Sed contra eſt 1. quod Deus Matth. cap. 16. & cap. 18. per illa verba: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis*, dederit Petro, & Succeſſoribus poteſtatem excommunicandi independenter ab Eccleſiæ conſenſu. Contra eſt 2. Quod, dum Janſeniſtæ ſemper ad Concilia Generalia appellant ipſum Concilium Trident. *Seſſ.* 25. *de Reform. c.* 3. loquens de excommunicationibus, quæ ab Epiſcopo feruntur, eam poteſtatem huic independenter a conſenſu Capituli, vel Parochorum adſcribat. Formalia ſic habent: *Totum hoc in ejus arbitrio & conſcientia ſit poſitum, quando ipſe pro re, loco, perſona, aut tempore eas decernendas eſſe judicaverit:* ergo a fortiori idem erit dicendum de

Papa

Papa tanquam Epiſcopo Epiſcoporum . Contra eſt 3. quod in emergentia talium caſuum præſumi debeat pro Superiore excommunicationem ſtatuente, niſi *certo* conſtet contrarium *: nam* (uti inquit Bernardus de Præcept. & Diſpenſat. cap. 9.) *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit certum diſplicere Deo, haud ſecus accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus*; atqui in æternum nobis Janſeniſtæ non oſtendent, excommunicationem maturiſſimo prævio examine latam in eos, qui tenent & defendunt quinque propoſitiones damnatas Janſenii, *certo* diſplicere DEO; ergo. Contra eſt 4. quod per hanc Queſnellii Doctrinam lata quibuscumque hæreticis, vel malevolis aperiretur porta ob excogitatas tales umbratiles rationes paſſim contemnendi fulminatam in eos excommunicationem, uti conſideranti patet. Unde Janſeniſtæ per ſimilia effugia Poteſtatem Eccleſiaſticam eludere, atque quoad effectum fruſtrare allaborantes, non Paulum Apoſtolum, ſed adhuc Saulum ſpirantem minas, & perſequentem Eccleſiam imitantur.

PROPOSITIONES XCIV. XCV. XCVI. XCVII. XCVIII. XCIX. C. CI.

61. XCIV. *Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.*

XCV. *Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua quaſi peregrina pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma ignotum: adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium, neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.*

XCVI. *DEUS permittit, ut omnes poteſtates ſint contrariæ prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ gratiæ.*

XCVII. *Nimis ſæpe contingit membra illa, quæ magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, deſpici, atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tanquam ab ea ſeparata; ſed juſtus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.*

XCVIII. *Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat tanquam hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt: & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem JESU Chriſto.*

XCIX. *Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut cognoſcere, ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod DEUS in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, V. G. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla &c.*

C. *Tempus deplorabile, quo creditur honorari DEUS, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit ... haberi, & tractari a Religionis Miniſtris tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum; capax corrumpendi omnia in Societate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena; propterea, quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare DEO impium, & ſacrificamus diabolo Dei ſervum.*

CI. *Nihil ſpiritui Dei, & Doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas DEI aliquando deſerviat conſilio impiorum.*

DECLARATIO.

Immerito in iſtis propoſitionibus conqueritur Queſnellius, falſiſſime imponendo Eccleſiæ, quaſi abuſive dominatum exerceret ſupra fidem fidelium, diviſiones foveret, modos prædicandi antiquæ Eccleſiæ abrogaret, ipſos veritatis Prædicatores (Janſeniſtas nempe, & Queſnellii Sectatores) injuſte perſequeretur, membra Eccleſiæ ſtrictius unita (nimirum denuo Janſeniſtas) gladio excommunicationis peccaminoſe ſepararet, bonos libros, inſtructiones, & ſancta exempla (Janſeniſtarum) obſtinate rejiceret, ac examinare negligeret, ſicque ea, quæ a Deo ſunt poſita in odorem vitæ, converteret in odorem mortis, nec non contra ſpiritum Dei, & Doctrinam Jeſu Chriſti communia exquireret juramenta (puta præſcribendo formulam abjurandi quinque propoſitiones Janſenii) ſicque occaſiones multiplicaret pejerandi, laqueos tenderet infirmis, & efficeret, ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum. Neſcio ſane, quomodo immaculatam Chriſti Sponſam veritatis fulgore nitentem, vel ipſe Lutherus, aut Calvinus magis denigrare, & obfuſcare potuiſſent. Calumniæ hæ ſunt hæreticorum, non effata eorum, qui Catholici audiri, & in ſinu Matris ſuæ, Catholicæ videlicet Eccleſiæ, mori cupiunt. Videantur occurrenta aliqua ſpeciali difficultate præter plures alios Dominicus Viva *Tom.* 2. *Trutinæ Theologicæ*, & Creſcentius Kriſper in ſuo ſpeciali Tractatu, *Nubila Janſeniſmi, & Queſnellianiſmi &c. diſpulſa*, intitulato: vel ſi ſuccinctum deſideretur declarationis harum propoſitionum compendium; illud, & quidem ſatis clarum adducit Felix Poteſtas *in Examine Eccleſiaſtico poſt Tomum tertium in appendice*.

§. Ultimus.

An Bajaniſtæ, Janſeniſtæ, & Queſnelliani in ſuis principiis quoad ſubſtantiam conveniant cum Lutheranis, & maxime cum Calviniſtis, præſertim quoad Gratiam, & Liberum arbitrium?

Item.

Annectitur ad Finem ſuccinctus modus diſputandi cum ipſis.

62. Reſpondetur I. Quamvis prædicti non ſemper quoad terminos, ac phraſes, item quoad accidentia conveniant cum Lutheranis, ac Calviniſtis, concordant tamen cum ipſis ſæpius quoad materiam de Gratia, & Libero arbitrio. Hæc Reſponſio, etſi erui queat ex jam dictis in declarationibus Propoſitionum Janſenii, & Queſnellii, ſingulariter tamen quoad materiam de Gratia, & Libero arbitrio adhuc ſuccincte probatur, ubi ex cap. 2. Recolligendum venit, tam Lutherum, quam Calvinum negaſſe, quod gratia divina cohærere queat cum libero arbitrio tali, quale ſibi annexam haberet non ſolum libertatem a coactione, verum etiam libertatem indifferentiæ: erat tamen Lutherum inter, & Calvinum hoc diſcrimen, quod Lutherus doceat, liberum arbitrium ſe habere mere paſſive, ſeu eſſe rem de ſolo titulo, juxta propoſitionem inter damnatas a Leone X. *trigeſimam ſextam*. Econtra vero Calvinus equidem admittat concurſum activum liberi arbitrii cum gratia; taliter tamen, ut voluntas præciſe ſe habeat per modum inſtrumenti, quod ab artifice motum operationem impedire nequit; hinc uterque vult, in ſtatu naturæ lapſæ ad rationem peccati ſufficere libertatem a coactione. Errorem hunc Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. de juſtificatione* reprobat ſequentibus formalibus.

Canone IV.

Si quis dixerit, liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari &c. neque NB. poſſe diſſentire, ſi velit &c. mereque paſſive ſe habere, anathema ſit.

Canone V.

Si quis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo &c. anathema ſit. His præſuppoſitis,

63. Probatur Reſponſio, Tam Bajus, quam Janſenius, ac Queſnellius docuerunt, ad rationem meriti, & demeriti ſufficere libertatem a coactione, nec requiri libertatem a neceſſitate in ſtatu naturæ lapſæ, ergo in ſubſtantia conveniunt cum Luthero, & Calvino, qui neutiquam negantes libertatem a coactione, circa alteram libertatem indifferentiæ idem, ac præcedentes ſentiebant, & exinde a Concilio Tridentino allegato duplici Canone fuerunt rejecti. Antecedens probatur allegando ex quolibet eorum duas propoſitiones damnatas:

Inter rejectas Michaelis Baji duæ ſic ſonabant,

XXVIII.

Pelagianus error eſt, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

LXV.

Digitized by Google

LXV.

Non niſi Pelagiano errore admitti poteſt alicuis uſus liberi arbitrii bonus, ſive non malus, & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit.

Inter Propoſitiones Janſenii.

I.

Aliqua DEI præcepta hominibus juſtis, volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.

III.

Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

Inter Propoſitiones Queſnellii.

I.

Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, ac ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum &c. & generalis impotentia &c. ad omne opus bonum?

II.

JESU Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

Nota hic I. quod ab iſtis nulla concedatur gratia interna ſufficiens, ſed ſolummodo efficax, quæ non omnibus datur, & conſequenter illi, qui ea gratia carent, carent quoque libertate indifferentiæ ad ſervanda mandata Decalogi. Nota II. benigne Lector, quomodo in ſuis principiis, & quoad ſubſtantialia Bajus, Janſenius, & Queſnellius ad invicem cohæreant tam inter ſe, quam cum tertio, nimirum Calvino.

64. Reſpondetur II. Etiam ipſimet moderni Calviniſtæ agnoſcunt, ſibique gratulantur, quod Janſeniſtæ in Subſtantialibus cum eorum doctrina conveniant, id unice optantes, ut quoque cum ipſis Romanæ Eccleſiæ aperta fronte renuntient: ad hoc ultimum apud Antonium Mayr in ſuo Auguſtino Doctore gratiæ *parte 2. Num. 191.* eoſdem animat Labadius primo Catholicus, deinde Janſeniſta, & demum Calvinianæ Hæreſis Genevæ miniſter, qui ſuis antea reſcripſit, non poſſe negari, quod circa grandia prædeſtinationis, & gratiæ dogmata eadem fides ſit Calviniſtarum, ac Janſeniſtarum. Optime norunt Janſeniſtæ (inquit Jurieu apud Mayr *loc. cit. n. 103.*) quod gratia invincibilis in ſenſu Calvini, & efficax in ſenſu Janſenii, eadem ſit, quodque nulli gratiæ interiori aliter reſiſtatur in Syſtemate Janſeniano, quam Calviniano. Sic pariter Grotius cordate aſſerit apud Mayr *loc. cit. num. 68.* ſi Catholici Janſenianas opiniones reciperent, duas Eccleſias, Romanam ſcilicet, & Calvinianam mox in unam coalituras. Et hinc Præcones Calvinianæ Sectæ in Hollandia librum Janſenii, cui nomen *Auguſtinus*, mox in vulgarem Patriæ ſuæ linguam traducentes alte clamarunt, nihil hoc libro aptius fore ad confirmanda fidei ſuæ dogmata. Nec videntur ipſimet Janſeniſtæ defacto circa materiam de gratia inficias ire; *Super materiam de gratia non eſt amplius ſolidum diſſidium inter Catholicos, & Calviniſtas*, inquit auctor Traditionis Eccleſiæ Romanæ, quem Auctorem Illuſtriſſimus Archi-Epiſcopus Cameracenſis apud Mayr *loc. cit.* aſſerit, fuiſſe ipſummet Queſnellium.

65. Quæres finaliter, quidnam ſit obſervandum, ſi occurrat aliqua occaſio diſputandi cum Janſeniſtis? ubi per Janſeniſtas æque Michaelis Baji, ac Janſenii, & Queſnellii Sectatores in principiis ſuis omnino convenientes intelligimus. Reſpondetur eodem ferme modo, quo præcedenti Capite circa Acatholicos. *In primis*, non facile digreſſionem eſſe faciendam ad materias particulares, ſed ſiſtendum in principiis generalibus, in Quæſtionibus prolegomenicis, & hinc inde per diſcurſum jam allegatis. *Secundo* principaliter inhærendum, quod Pontifex in materia fidei, ac morum loquens ex Cathedra ſit regula infallibilis, non ſolum in materia Juris, ſed etiam in materia facti talia, quod habet connexionem cum Quæſtione juris. *Tertio* quod ſi multum contenderent, ad conſtituendam aliquam doctrinam in materia fidei infallibilem præter deciſionem Pontificis requiri etiam conſenſum Eccleſiæ; dato etiam hoc (nunquam conceſſo) talis conſenſus in præſenti adeſt, cum Bullam Innocentii X. contra Janſenium, & alteram *Unigenitus* Clementis XI. contra Queſnellium omnes ferme Epiſcopi totius mundi (pauciſſimis reſpective exceptis, qui attendendi non ſunt) omni cum ſubmiſſione receperint. *Quarto*, Si ulterius vellent Janſeniſtæ, conſenſum hunc Eccleſiæ debere exprimi in aliquo Concilio generali, id eſſe falſiſſimum non ſolum in Quæſtionibus prolegomenicis, ſed etiam ſuperius §. 1. Num. 3 & ſeqq. demonſtratum jam fuit. Audiatur deſuper S. Auguſtinus, quo potiſſimum, etſi falſo, gloriantur Janſeniſtæ. Hic itaque Sanctus Antiſtes *Lib. 4. cap. 12.* contra duas Epiſtolas Pelagianorum ſequentia habet formalia: *Aut vero Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur, quaſi NB. nulla hæreſis aliquando niſi Synodi congregatione damnata ſit; cum potius rariſſimæ inveniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit &c. Verum iſtorum ſuperbia &c. tantum ſe extollit &c. ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur.* *Quinto* accedit, quod eorum quoque doctrina in Concilio Generali Tridentino quoad plura puncta fuerit damnata, uti in declarandis propoſitionibus ſæpius per decurſum oſtendimus. *Sexto* dum non raro ex ipſis querelam percipies, ſe nil unquam aliud tenuiſſe, quam doctrinam puram, quin ſæpius formalia verba Divi Auguſtini, ut Auguſtinianos ſe vivere, & mori velle, cum Magnum Auguſtinum ipſemet Eccleſia antiqua cum Prædeceſſoribus Pontificibus, & SS. PP. unanimi voce maximis honorum, ac Laudum titulis ſemper extulerit. Tu Catholice ad hæc Janſeniſtis repone, neminem, niſi invidum, vel Sanctiſſimi hujus Antiſtitis eximia in Eccleſiam merita ignorantem alteſato memorata laudum prædicata abnegare poſſe. Aſt, ut cum Summorum Pontificum Oraculis, & Generalium Conciliorum Decretis par Eidem adſcribatur infallibilitas, hoc nec ipſe hic humillimus Eccleſiæ filius, ſi adhuc in terris exiſteret, pateretur, nec verus Catholicus manutenere præſumeret, præſertim poſtquam Alexander VIII. ſimile aſſertum *propoſitione 30. juxta dicenda cap. IV.* reprobavit. Verum quidem eſt, quod Janſeniſtæ ſæpius verba etiam adducant formalia Divi Auguſtini, non tamen juxta ſenſum, & mentem ejuſdem, quæ longe alia foret, ſi textus integros proferrent, & ſimul antecedentia cum ſubſequentibus connecterent. Notandum inſuper eſt ex D. Thoma *Lect. 7. in 5. capite Joannis*, quod Divus Auguſtinus, dum oppugnat Pelagianos, omnia puris naturæ viribus adſcribentes, videatur in modo loquendi prima fronte omnia attribuere ſoli gratiæ, ſicut econtra, dum certat contra Manichæos, nullum liberum arbitrium agnoſcentes, crederetur in modo ſcribendi favere Pelagianis.

C A P U T IV.

Declarans.

Propoſitiones damnatas, a potiori pertinentes ad materiam Morum, ſeu ad Theologiam moralem.

THeologia moralis *eſt illa facultas, quæ principaliter ordinatur ad actus humanos laudabiliter dirigendos, & ad caſus conſcientiæ occurrentes recte reſolvendos.* Ne autem utiliſſimæ, & ad excipiendas Confeſſiones neceſſariæ hujus facultatis limites ſive per exceſſum, ſive per defectum excedantur, proſcripſerunt ſummi Pontifices ex ejuſdem finibus varias propoſitiones, quæ vel nimiam laxitatem, vel exceſſivum rigorem continebant. In præſenti ambæ declarabuntur ſuccincte, & Lectores pro majori notitia ſæpius ad Theologiam moralem Patris Reiffenſtuel remittentur.

§. I.

Viginti octo Propoſitiones damnatæ ab Alexandro VII. cum Decreto eas damnante hæ ſunt.

D E-

DECRETUM I.

ALEXANDRI VII.

Feria V. die 24. Septembris 1665. emanatum.

In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, in tota Republica Chriſtiana adverſus hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus, a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. audivit non ſine magno animi ſui mœrore, complures opiniones Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, animarum perniciem inferentes, partim antiquatas iterum ſuſcitari, partim noviter prodire, & ſummam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere: per quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate. Sanctorumque Patrum doctrina, & quem ſi pro recta Regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo umquam tempore viam ſalutis, quam ſuprema veritas DEUS, cujus verba in æternum permanent, arctam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatari, ſeu verius perverti contingeret, idem SS. D. N. ut oves ſibi creditas ab ejuſmodi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro Paſtorali ſolicitudine in rectam ſemitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & dein Eminentiſſimis DD. Cardinalibus, contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus, ſerio commiſit: qui tantum negotium ſtrenue aggreſſi, eique ſedulo incumbentes, & mature diſcuſſis uſque ad hanc diem infra ſcriptis Propoſitionibus, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati ſuæ ſingillatim expoſuerunt.

PROPOSITIONES.

1. Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, Anno 1629. 18. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſim. Cardinalium, viſa, & tolerata eſt.

4. Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque Sæculares ab hæreſi occulta & ab excommunicatione propter eam incurſa.

5. Quamvis evidenter tibi conſtet, Petrum eſſe hæreticum, non teneris denuntiare, ſi probare non poſſis.

6. Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitet, non cenſetur ſolicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denuntiandus.

7. Modus evadendi obligationem denuntiandæ ſolicitationis eſt, ſi ſolicitatus confiteatur cum ſolicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denuntiandi.

8. Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.

9. Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

10. Non eſt contra Juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre, neque etiam eſt contra fidelitatem; etiamſi promittam, promiſſione etiam Juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita, ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.

12. Mendicantes poſſunt abſolvere a Caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.

14. Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario.

17. Eſt licitum Religioſo vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit: uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.

18. Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum vitare.

19. Non peccat maritus, occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehenſam.

20. Reſtitutio a Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus Horas, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna.

21. Habens Capellaniam collativam aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi officium per alium recitet.

22. Non eſt contra Juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis; quia Collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens Jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu vel inobedientia hoc faciat; puta, quia non vult ſe ſubjicere præcepto.

24. Mollities, Sodomia, Beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ; ideoque ſufficit dicere in Confeſſione ſe procuraſſe pollutionem.

25. Qui habet copulam cum ſoluta, ſatisfacit Confeſſionis præcepto, dicens, commiſi cum ſoluta grave peccatum contra Caſtitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber ſit alicujus junioris & moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum non conſtet, rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non recipiat legem a Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum ſimilium Propoſitionum examini cura, & ſtudium impenditur, interea idem Sanctiſſimus, re mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit, prædictas Propoſitiones & unamquamque ipſarum, ut minimum tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, ac prohibet; ita ut quicumque illas, aut conjunctim aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative publice aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti Fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus etiam ſpeciali & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxin deducant.

Loco ✠ Sigilli.

JOANNES LUPUS *S. Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Not.*

Anno a Nativitate D. N. JESU Chriſti milleſimo, ſexcenteſimo, ſexageſimo quinto. Indict. 3. die vero 2. Menſis Octob. Pontificatus autem SS. in Chriſto Patris D. N. D. Alexandri Divina Providentia Papæ VII. anno

undecimo, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Carolum Melanam ejusdem SS. D. N. & Sanctiſſimæ Inquiſitionis Curſorem.

Romæ Typis Rev. Cameræ Apoſtolicæ 1665.

§. II.

Damnatæ viginti octo Propoſitiones declarantur.

PROPOSITIO I.

2. *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, & Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.*

DECLARATIO.

Non defuerunt Doctores Catholici, qui cum Bannez, Serra, & Sancio docuerunt, memoratas virtutes Theologicas quoad exercitium ſuorum actuum nunquam obligare per ſe, ac directe, ſed tantum per accidens, & indirecte, nimirum præciſe pro tunc, quando alia quædam, quæ ſine his virtutibus ſubſiſtere nequeunt peragere tenemur. Exemplificant hanc ſuam indirectam obligationem in aliquo peccatore gravi, qui adſtringitur ſuo tempore amiſſam per peccatum mortale gratiam iterum vel per contritionem perfectam, vel per Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione recuperare; talis enim peccator indirecte, & per accidens etiam tenetur elicere actum fidei; quoniam nequit hanc contritionem vel attritionem tanquam iterum reconciliativam cum DEO elicere, niſi ſimul credat in DEUM, atque confidat, ab Ejus infinita Bonitate ſibi peccatum denuo remittendum. *Aſt contra eſt*, quod Sacra Scriptura non ſolum per accidens, ac in ordine ad alias virtutes, ſed abſolute, & immediate quoque, uti alia præcepta Decalogi, injungat exercitium harum virtutum: Nam, *qui non crediderit, condemnabitur*. Marc. cap. ult. v. 16. Et *qui non diligit, manet in morte*. 1. Joan. c. 3. v. 14. Unde etiam dilectio DEI Matth. c. 22. dicitur *primum, & maximum mandatum*. Vide de hoc fuſius Reiffenſtuel *Tract. 4. Diſt. 2. num. 27. ac Diſt. 6. num. 9. & Diſt. 6. poſt Num. 9. in Additione.*

PROPOSITIO II.

3. *Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.*

DECLARATIO.

Quoniam in Ordine Equeſtri Divi Jacobi a Sancta Sede Apoſtolica approbato Candidatus aſſumendus jurare debet, ſe nunquam recuſaſſe duellum, ad quod fuerit provocatus; exinde aliqui Theologi intulerunt, licitum eſſe acceptare duellum provocato, ne recuſans notam timiditatis apud alios incurreret: alias enim circa hoc punctum Regulam dicti Ordinis Sacra Sedes magis iniquam approbaſſet. Hoc tamen ipſum fundamentum, cui propoſitio a Summo Pontifice damnata innititur, laborat falſo ſuppoſito: non enim Candidatus Ordinis hujus Equeſtris ab eodem repellitur, ſi recuſaverit acceptare duellum, *ut Deum duellando graviter offendat*, quamvis exinde forſan per accidens apud homines improbos, & vulgares incurrat aliquam notam timiditatis, quæ tamen nota curanda non eſt; dum econtra apud alios, Mandata Dei, & Eccleſiæ timentes, duellum acceptans judicatur potius imprudens, utpote vitæ propriæ non minus, quam alienæ cum maximo Reipublicæ detrimento valde prodigus. Fugere invaſorem provocantem ex mera timiditate, videtur Viro Equeſtri equidem ignominioſum, non autem recuſare duellum, ne Deum graviter offendat; unde primum, non ſecundum teſte Mendo apud Viva hic exigitur a Candidato Ordinis Equeſtris Divi Jacobi. *Videatur Reiffenſtuel Tract. 9. Diſt. 3. n. 45. & ſeqq. Additionibus.*

PROPOSITIO III.

4. *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt; & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium, viſa & tolerata eſt.*

DECLARATIO.

Duplex Quæſtio moveri poſſet: *Prima*, utrum de facto ſit vere probabile, Epiſcopum extra ſpecialem aliquam facultatem poſſe abſolvere ab hæreſi occulta, & ab aliis Caſibus Bullæ Cœnæ Domini necdum publicis? *Secunda* an ſententia affirmans fuerit in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata? Ultima quæſtio facile reſolvitur, dicendo, quod teſtante Ipſomet Summo Pontifice in præſenti falſum ſit, illam Doctrinam fuiſſe aliquando a Cardinalibus ad Trutinam revocatam, & toleratam. Utrum autem per hanc ipſam propoſitionem ſaltem indirecte quoque damnata fuerit Sententia Ledeſmæ, Cordubæ, Vegæ, & Emanuelis Sa &c. volentium, Epiſcopum poſſe abſolvere a Caſibus Bullæ Cœnæ occultis, eo quod Concilium Tridentinum *Seſſ. 24. de Reform. cap. 6.* tribuerit Epiſcopis facultatem abſolvendi in foro conſcientiæ ab omnibus Caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, adhuc dubitatur? Ad quod Reſpondeo, quod opinio illorum Auctorum, qui Epiſcopis quidem tribuunt hanc facultatem; non tamen addunt, *quod præfata ſententia fuerit a Conſiſtorio Cardinalium tolerata &c.* quod (inquam) illa opinio in præſenti pariter fuerit damnata, ex ipſis verbis formalibus tam clare non conſtat; videtur tamen eadem jam aliunde carere ſolida probabilitate; quoniam Bulla Cœnæ Domini extra Romanum Pontificem omnibus adimit poteſtatem abſolvendi a Caſibus ibidem contentis, idque cum clauſula: *non obſtantibus NB. cujusvis Concilii Decretis*. Accedit, quod apud Viva hic ſæpe Pontifices S. Pius V. Gregorius XIII. & Clemens VIII. declararint, non poſſe amplius Epiſcopos uti ea facultate a Tridentino conceſſa. Quam declarationem, & quidem diverſorum Pontificum ab omni ſuſpicione falſitatis eſſe immunem ex eo liquet, partim, quia ea reperitur in graviſſimis Auctoribus; partim, quia eamdem in ſuis reſponſionibus ſecutæ ſunt tam ſacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quam Suprema Inquiſitio quoad factas in hoc ſacro Tribunali Deciſiones, prout videri poterunt apud Eminent. Cardinal. Vincentium Petra in ſuis Commentariis *Tom. 3. Conſtit. 18. Innocentii IV. num. 19. & ſeqq.* Et quis credet, tot reſponſiones, & Deciſiones in cauſa tam ardua ſemper contigiſſe inconſulto aliquo Pontifice? unde a primo ad ultimum admiſſo quod Epiſcopis a Concilio Tridentino ante Bullam Cœnæ Domini hæc fuerit poteſtas etiam quoad hæreſin occultam conceſſa: de facto tamen per Bullam Cœnæ Domini eadem de jure Ordinario fuit ſublata; quamvis de ſpeciali privilegio ſoleat Epiſcopis Germaniæ indulgeri ad eorum inſtantiam facultas abſolvendi ab omnibus caſibus reſervatis etiam Bullæ Cœnæ; in locis tamen, ubi impune graſſantur hæreſes. Videatur Reiffenſtuel in Jure Canonico *Lib. 5. tit. 7. §. 7. num. 367. & in Theologia morali Tract. 4. diſt. 4. num. 29. & 30.* Videri quoque poterit P. Pichler *Lib. 5. Decret. Tit. 7.* defendens, in Germania Epiſcopis etiamnum *de jure ordinario* competere poteſtatem abſolvendi ab Hæreſi occulta non obſtante Bulla Cœnæ, cui tamen ſententiæ ob tot Declarationes, & Deciſiones Supremorum Tribunalium contrarias adſtipulari nequeo. Et quamvis in Germania inferiori, ſeu Belgio juxta aliquos AA. tam Epiſcopi, quam deputati ab his alii Sacerdotes ſoleant abſque ullo ſcrupulo ab Hæreſi occulta, imo etiam publica abſolvere, id tamen ſi contingat, non fit de jure ordinario, ſed teſte Henno ex ſpeciali privilegio ipſis a Gregorio XIII. ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum Regis conceſſo.

5. Quæres I. An Epiſcopi ab hæreſi, & aliis Caſibus Bullæ Cœnæ Domini queant ſaltem in aliquibus caſibus extraordinariis per ſe, vel per deputatos abſolvere, quamvis non habeant illud ſpeciale privilegium? *Reſpond.* Eoſdem etiam non ſpecialiter privilegiatos poſſe ſic abſolvere non ſolum in articulo, vel periculo mortis; verum etiam quando ex parte eorum, qui tale peccatum perpetrarunt, intercedit perpetuum, aut ſaltem longo tempore durans impedimentum, perſonaliter accedendi Summum Pontificem, vel

Nun-

Digitized by Google

Nuntium Apoſtolicum, aliumve Delegatum hac facultate abſolvendi præditum. Ubi tamen inter Epiſcopum Germaniæ habentem ſingularem poteſtatem ſuperiori numero declaratam, & inter alium, hac ſingulari poteſtate non præditum, ſequens intercedit diſcrimen, quod poſterior in ſimili caſu apud laborantes impedimento longiori quidem tempore, non tamen in perpetuum durante, debet exigere cautionem juratoriam de ſe ſiſtendo in loco debito ceſſante impedimento: quale juramentum non requiritur, ſi Epiſcopus obtinuerit hanc ſingularem facultatem abſolvendi ſpecialiter. Ita communiſſima contra nonnullos; & ratio eſt, quia juxta Regulam communiter a Theologis receptam ob longius impedimentum intercedens perſonaliter accedendi Summum Pontificem Caſus Papalis fit Epiſcopalis, *ne* alias intra tantum temporis ſpatium ſuſpendendo abſolutionem *pro dilatione Pænitentiæ periculum immineat animarum*, uti loquitur Papa cap. *Mulieres*. cap. *Quamvis*. & cap. *de cætero*, *de ſententia Excommunicationis*. Item cap. *eos qui de ſententia Excommunicationis in 6.* Et quamvis ibidem ſolummodo fiat ſermo de incurrente excommunicationem reſervatam ob percuſſionem Clerici; quia tamen ratio *periculi animarum* illic allegata pugnat etiam pro aliis excommunicationibus reſervatis, pariformiter de illis erit diſcurrendum, nam *ubi eadem eſt ratio, eadem eſt Juris diſpoſitio*. *Leg. ideo 27 ff. de Legibus.* Et *de ſimilibus idem eſt habendum judicium* cap. 2 *de Translatione Epiſcopi*. Quod maxime verum eſt quoad Leges, & Canones reſpicientes ſalutem animarum, & ubi ratio Legis eſt contenta in ipſa Lege, prout in præſenti; etenim ratio in Lege expreſſa eſt anima Legis *Can. conſuetudo. Diſt. 5 & L. 7 ff. de Portion. quæ Liberis &c.*

6. Quæres II. Quinam cenſeantur perpetuo, vel ſaltem longiori impedimento laborare, ut excuſentur a perſonali acceſſu ad Curiam, vel ad ſpecialiter delegatos a Summo Pontifice; quoad caſus Bullæ Cœnæ? *Reſpond.* Eosdem communiter recenſeri infirmos, valetudinarios, decrepitos, Religioſos, mulieres, alterius poteſtati ſubjectos (uti ſunt filiifamilias &c.) & inopes tanta paupertate preſſos, ut ad Curiam ire nequeant: nam hi omnes, præſertim, ſi ſummus Pontifex vel Nuntius Apoſtolicus ſint in valde notabili diſtantia remoti, cenſentur habere moralem ſaltem impotentiam adeundi; cum vel abſolute non, vel ſaltem non niſi cum maxima difficultate poſſint accedere. Porro taliter impediti perſonaliter adire Papam, poſſunt hoc beneficio abſolutionis Epiſcopalis cum cautela ſuperiori numero adjuncta uti, quin teneantur Romam mittere Procuratorem aliquem, vel ſupplicam ſcribere illuc ad S. Pœnitentiariam pro obtinenda abſolutione a cenſuris Papæ reſervatis: nam Jura ſolummodo exigunt perſonalem acceſſum, quando Reus accedere poteſt, atqui in ſimili caſu non poteſt: ergo. Videantur Reiffenſtuel in Jure Canonico cit. lib. 5 *Tit. 7 §§. 7 8 & 9* ac Dominicus Viva hic.

7 Quæres III. Quanto tempore debeat impedimentum aliquod, quod alias non eſt perpetuum, durare, ut cenſeatur per illud quis excuſatus a perſonali acceſſu ad ſummum Pontificem, Nuntium &c. pro abſolutione hæreſis, vel aliorum Caſuum Bullæ Cœnæ? *Reſpond. I.* Si impedimentum, illud, v. g. infirmitas, alias non habens ſimul annexum periculum mortis, duret ſolummodo per aliquot dies, vel menſes exinde quis non excuſatur a perſonali acceſſu, ſed tenetur expectare, uſque dum reconvaleſcat, niſi velit ſibi per litteras Romæ procurare diſpenſationem, ut ab aliis cæteroquin non præditis hac facultate a ſimili cenſura abſolvi queat. Ratio eſt, quia alias paſſim poſſet eludi vigor Bullæ Cœnæ, & damnationis propoſitionis tertiæ, uti conſideranti patet. *Reſpond. II.* Si tale impedimentum prudenter credatur duraturum pluribus annis, puta quinquennio, vel decennio, cenſetur excuſari implicatus cenſuris Bullæ Cœnæ a perſonali acceſſu ad Curiam &c. Ita communis: & ratio eſt; quia tale impedimentum vere cenſetur longo tempore durare. In dubio, prudentis judicio, ac perpenſis ſimul circumſtantiis ſpectanda eſt moræ hujus longitudo, ratione cujus poſſit Epiſcopus cæteroquin ſpeciali facultate non præditus per ſe, vel per Deputatum a talibus Caſibus, & cenſuris Bullæ Cœnæ abſolvere cum onere ſe ſiſtendi ceſſante impedimento. Videatur Viva hic *num. 6* & ſimul reflectatur, quod in Germania eo minor ſit difficultas, quo Epiſcopi majorem habent facultatem abſolvendi per ſe, & per alios.

PROPOSITIO IV.

8 *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcunque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.*

DECLARATIO.

Quod Prælati Regulares poſt Bullam Cœnæ Domini non habeant amplius facultatem in foro conſcientiæ abſolvendi ſæculares ab hæreſi occulta, clare patet ex terminis propoſitionis damnatæ; Utrum vero idem de aliis caſibus Bullæ Cœnæ ſentiendum ſit, adhuc dubitari poſſet. Ratio dubitandi eſt; quia propoſitio iſta damnata præciſe illis adimit poteſtatem abſolvendi ab hæreſi occulta quoad ſæculares; ergo quoad alios caſus videtur eandem adhuc concedere. Reſpondetur tamen, hanc facultatem etiam quoad alios caſus Bullæ Cœnæ, quamvis non per hanc propoſitionem, attamen per ipſam Bullam Cœnæ, Prælatis Regularibus, æque ac Epiſcopis adimi, quia memorata Bulla §. finali expreſſe abrogat omnia indulta, & Privilegia Regularium quoad hanc abſolutionem, uti recte notat noſter Sabinus Bononienſis in ſuæ Lucis moralis appendice, ſeu brevi notitia &c. *Quæſt.* 4. *num.* 4. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 13 Theolog. Moral. *Diſt.* 2 *poſt num.* 75 *Addit. VI.*

9. Quæres, An Prælati Regulares ſaltem non habeant facultatem per ſe, vel per ſuos ſubſtitutos abſolvendi ſæculares in foro interno ab hæreſi occulta, aliove peccato in Bulla Cœnæ reſervato, ſi talis Caſus ob interveniens impedimentum conformiter dictis *num.* 5 & ſeqq. ex Papali fiat Epiſcopalis? *Reſpondeo*, extra imminens periculum mortis negative: quamvis non deſint Doctores affirmativam tenentes. Ratio mea principalis eſt; quia in caſu intervenientis impedimenti ſummus Pontifex c. *de cætero*, & cap. *Ex noſcitur*, ac alibi *de ſententia excommunicationis* ſolummodo Epiſcopis quoad ſuos ſubditos dat hanc facultatem: ergo non Prælatis Regularibus quoad ſæculares extraneos. Videatur Reiffenſtuel *Lib. 5. Decretal. Tit. 7. §. 8. num.* 396. qui tamen *num.* 97. adjungit, quod, ſi adeſſet impedimentum adeundi non tantum Pontificem, verum etiam Epiſcopum, ſeu alios ſpeciali hac facultate præditos, poſſit talis habens caſum Bullæ Cœnæ a quovis Confeſſario approbato abſolvi.

10. Inſuper pro praxi Confeſſariis ſpeciali hac facultate abſolvendi equidem non præditis adhuc deſervire poterit, diverſas poſſe influere circumſtantias, propter quas talis hæreſis, vel alius caſus ne quidem amplius cenſeatur comprehendi ſub caſibus Bullæ Cœnæ, & ſic conſequenter poſſit abſolvi quoque ab aliis. Enumerantur utiliſſime dictæ circumſtantiæ a Viva hic *num. IX. Imprimis*, ſi hæreſis, vel alius caſus in Bulla Cœnæ reſervatus fuerit tantum internus: nam Eccleſia de facto mere interna, præſertim cum annexa excommunicatione, non ſolet reſervare. *Secundo*, ſi peccatum tale exterius poſitum ſit tantummodo leve, quamvis internum foret grave. Sic a pari juxta Cardin. de Lugo, Suarez, & alios, ſi percuſſio Clerici conſideratis omnibus circumſtantiis adhuc fuerit revera levis non incurretur excommunicatio lata in percuſſores Clericorum, quamvis talis habuiſſet intentionem data opportuna occaſione graviter percutiendi, adeoque talis percuſſor poſſet abſolvi a quolibet Sacerdote. *Tertio*. Si prudens foret dubium, utrum peccatum commiſſum comprehenderetur ſub Caſibus Bullæ Cœnæ: nam *Odia ſunt reſtringenda, & favores ampliandi*. *Regula 16 Juris in 6.* *Quarto*. Si ignorantia non craſſa, aut ſupina a committente peccatum, ignoretur excommunicatio peccato annexa: nam ſtante hac ignorantia peccans non cenſetur contumax, ſicque excuſari a cenſura, propter quam talis caſus in Bulla Cœnæ reſervatur. *Quinto*. Si e. g. hæreſis, alias in Bulla Cœnæ reſervata, fuerit præciſe externa, non tamen interna, puta, ſi quis ex metu, vel vehementi ira quædam verba hæretica protulerit, licet interne in intellectu non ſic crediderit: nam quamvis talis in foro externo præſumeretur hæreticus; in foro tamen conſcientiæ non eſſet talis, ſicque juxta Toletum, Suarez, Sanchez, noſtrum Matthæuccium, & alios non incurreret Caſum reſervatum in Bulla Cœnæ licet cæte-

roquin graviter peccaret, contra confeſſionem externam fidei. Plura adhuc circa hanc materiam vide apud Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 4. *Quæſt.* 3.

PROPOSITIO V.

11. *Quamvis evidenter tibi conſtet, Petrum eſſe hæreticum, non teneris denuntiare, ſi probare non poſſis.*

DECLARATIO.

Ratio; cur hæc propoſitio fuerit damnata, eſt, quia talis denuntiator ab omni periculo pœnæ talionis, aliave immunis eſt; quoniam coram tribunali ſacræ Inquiſitionis (apud quod, ubi viget, illa denuntiatio fieri debet) hoc crimen non tenetur probare tanquam actor, ſed tantum deponere, quod audivit veluti teſtis, ac ſufficit præfato ſacro Tribunali hæc denuntiatio ſaltem ad diligentiam adhibendam pro ulteriori inquiſitione, & ponendis Cautelis. Ita Felix Poteſtas *tom.* 2. *num.* 595. & Viva hic, ambo Itali.

An autem etiam in Germania, ubi non viget ſacra Inquiſitio, & ubi hæretici cum Catholicis permixti vivunt, ſit facienda denuntiatio Epiſcopis cum tanto rigore, & quando crimen hæreſis probari nequit, examinat la Croix, *Lib.* 2. *num.* 215. atque inclinat in negativam, quando exinde non imminet periculum grave ſeductionis aliorum &c. dum autem ipſi objicitur allegata propoſitio damnata, ait, illam eſſe intelligendam tantummodo quoad loca, in quibus viget officium Inquiſitionis, ſeu ubi Bullæ in tanto rigore uſu receptæ ſunt; non autem quoad Germaniam fuiſſe cum tanto rigore receptas, teſtantur plures Viri eximie docti.

12. Dixi autem notanter: *La Croix inclinat in negativam, quando NB. exinde non imminet periculum grave ſeductionis aliorum &c.* nam ſtante gravi periculo perverſionis aliorum, quis non ſolum jure poſitivo, ſed etiam ex Lege naturali obligatus eſſet ad talem denuntiationem, cum quodlibet membrum teneatur ſub gravi avertere notabile damnum, vel grave periculum notabilis damni Reipublicæ, quantum poteſt, etiam cum aliquo incommodo proprio. Cenſetur autem tale grave periculum ſeductionis ſemper adeſſe, ſi ſimiles hæretici fuerint Paſtores, vel alii Emiſſarii in terris Catholicis Romani Imperii occulte latentes, & neſcio quos libellos venenatos in abſcondito in populum ſpargentes, prout miſera ſæpius, & quidem noviſſime docuit experientia.

13. Quæres I. An apud talem Hæreticum, reſpectu cujus imminet periculum ſeductionis aliorum, teneatur quis ante denuntiationem præmittere aliquam correctionem Fraternam? Ratio dubitandi eſt, quia ipſemet Chriſtus hunc ordinem correctionis præſcripſiſſe Matth. cap. 18. v. 15. & ſeqq. *Si peccaverit in te Frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum &c. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos &c. quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ.* Hoc tamen non obſtante, Reſpondeo cum noſtro Matthæuccio *in Cautela Confeſſarii Lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. abſque prævia hac fraterna correctione faciendam eſſe denuntiationem talis periculoſi hæretici, partim quia præmiſſa etiam hac privata correctione remaneret gravis formido, atque prudens dubium, utrum exinde ſe emendet, & non potius cum majori deinceps cautela venenum hoc ulterius in occulto diffundat non ſine gravi Reipublicæ Catholicæ detrimento; quo ſtante prudenti dubio ſemper magis ad bonum totius Communitatis; quam ad particulare ejuſdem membrum reſpici debet: partim quia ordo correctionis ſingularis præmittendæ non concernit crimina Reipublicæ noxia, ſed particularia, ſeu privata, uti apud Matthæuccium *loc. cit.* in terminis docet D. Thomas 2. 2. *q.* 33. *art.* 1. *in corpore ad* 3. ubi taliter loquitur. *Quando imminet periculum multitudini, non habent ibi locum hæc Verba Domini* (nimirum: ſi peccaverit in te Frater tuus &c.) *quia tunc frater peccans non peccat in te tantum, &c.*

14. Quæres II. An ſimilem hæreticum quis teneatur denuntiare, ſi non certo ſciat, eum periculoſe dilatare hoc venenum, ſed id tantummodo ab aliis audierit? Ratio dubitandi eſt; quia in hac propoſitione damnata ſolummodo fit mentio de illis, qui *evidenter* ſciunt, talem eſſe hæreticum, & tamen non denuntiant; eo quod non poſſint probare; atqui ille, qui tantum ab aliis audivit, exinde non evidenter ſcit, utrum dicta hæc aliorum a parte rei ſint vera, nec ne? ergo. Reſpondeo ad hoc dubium. Quamvis talis intermittens denuntiationem non incideret in hanc propoſitionem damnatam ob cauſam in ratione dubitandi allatam; tenetur nihilominus, ſi a Viris fide dignis intellexerit, ſimilem periculoſum hæreticum (nihil tamen augendo, vel minuendo ex propriis) denuntiare. Ratio eſt partim, quia ſi manifeſtantes ſunt viri fide digni, manet adhuc grave periculum notabilis damni a quadam communitate Catholica incurrendi, ubi etiam ex lege naturali Charitatis vel juſtitiæ, præſcindendo a particularibus conſtitutionibus, Bonum commune præponendum eſt bono privato: partim quia in Edicto apud Dianam *Part.* 4. *Tract.* 5. *Reſolut.* 29. videndo, præcipitur denuntiatio, *ſi quis ſciverit, vel audierit ea delicta.* Et ita ſentiunt apud Dianam *loc. cit.* Fagundez, Thomas a JESU, Rodriquez, Portell. &c. Quinimo Diana *loc. cit.* quoad ſimile vitium Reipublicæ ſumme noxium vult, ut debito loco indicetur, quamvis neſciatur poſitive, utrum manifeſtantes ſint fide digni, nec ne, ubi tamen nil addi debet, per aliquam anaeſin, nec poſitive credi, quod E. G. in ſimili caſu quis ſit talis Emiſſarius; utpote cum necdum habeatur grave fundamentum id aſſerendi; proderit tamen ſimilis denuntiatio ad ulteriorem indagationem in re iſta præ aliis Reipublicæ noxia cum ſumma prudentia, cautela, & circumſpectione taliter inſtituendam, ut tamen eatenus indicatus apud alios, qui juvare nequeunt, non diffametur, antequam in majorem notitiam criminis per fundamenta graviora deveniatur.

PROPOSITIONES VI. & VII.

15. VI. *Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit pœnitenti Chartam poſtea legendam in qua ad venerem invitat, non cenſetur ſollicitaſſe in confeſſione, ac proinde non eſt denuntiandus.*

VII. *Modus evadendi obligationem denuntiandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denuntiandi.*

DECLARATIO.

Pro faciliori utriuſque damnatæ propoſitionis intellectu tria occurrunt notanda, quorum *primum* eſt, quod Gregorius XV. ſapientiſſime perpendens, quanta mala ex ſollicitatione ad turpia in confeſſionali ſequantur, ſeveriſſimam contra tales Sollicitantes emanare fecerit Bullam, incipientem, *Univerſi Dominici Gregis* & anno 1622. 30. Aprilis editam. In hoc omnes Sacerdotes Sæculares, & Regulares denuntiari mandat. I. *Qui* (ſunt formalia Bullæ) *perſonas, quæcumque illæ ſint ad inhoneſta ſive inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confeſſionis.* II. *ſive ante, vel poſt immediate, ſeu* III. *occaſione, vel prætextu Confeſſionis hujuſmodi, etiam Sacramentali Confeſſione non ſecuta, ſive* IV. *extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſario* (ſeu Confeſſionali) *aut loco quocumque, ubi Confeſſiones Sacramentales audiuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſollicitare, vel procurare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint.*

16. Notandum II. Quod hæc denuntiandi obligatio ſollicitatis ideo tam exacta fuerit impoſita, partim ut ſimilia enormia delicta, ſi quæ ſiant, rigidiſſimis caſtigentur pœnis: partim ut ea perpetrantes non ſolum emendentur, verum quoque alii, videntes indeclinabilem talium delictorum denuntiationem, in futurum a graviſſimo hoc peccato coerceantur, & deterreantur: partim ut periculo proſtitutionis alicujus ſacræ communitatis, aut vilipenſionis Sanctiſſimi Sacramenti Pœnitentiæ efficacius in futurum præcaveatur. Et licet dicta Bulla Gregoriana in Germania, ubi non viget Tribunal Inquiſitionis, dicatur non ubique recepta; adhuc tamen tales ibidem in Confeſſionali ſollicitatæ perſonæ, ſi non *vi hujus Conſtitutionis*, ad minus *ex Lege Charitatis* tenentur ad denuntiationem, ſaltem in illis circumſtantiis, in quibus denuntianti ex una parte non imminet prudens periculum gravis exinde damni; ex altera vero ex omiſſione denuntiationis Bonum publicum ſubit periculum proſtitutionis ob tale membrum putridum alias incurrendæ: nam, ſi obligor ex fraterna Charitate, dum facile poſſum avertere vere grave periculum, notabilis damni

a pri-

Digitized by Google

a privato, multo magis id procedit reſpectu alicujus integræ Communitatis: ordinata enim Caritas exigit, ut Bonum commune præferatur bono privato, præſertim reſpectu talis membri putridi, apud quod privata correctio non proficit *ordinarie* loquendo; ubi in dubio ſecundum ordinarie contingentia judicari debet, maxime quando agitur ſimul de periculo Boni publici. Cæterum redeundo iterum ad Bullam Gregorianam, ut vim, & efficaciam ſanctiſſimi Intenti Summi Pontificis elidant, & eludant, varii varia excogitarunt, inter alia dicendo, ceſſare hujusmodi obligationem denuntiandi, quando ſollicitans pœnitenti dat ſchedam ad turpia allicientem primum poſtea legendam; vel ſi ex parte poſt perſona ſollicitata ipſimet huic ſollicitanti confiteatur &c. quam utramque evadendi viam Alexander VII. præcluſit damnando antedictas duas propoſitiones.

17. Notandum III. Ex hac ipſa Conſtitutione Gregoriana, uti etiam ex præced. num. 13. & 14. lucalenter erui, quod præmiſſa correctio Fraterna privata non ſit ſemper de præcepto Divino, quoad delicta Communitati valde noxia; nam alias neque Summi Pontifices immediatam denuntiationem Superiori, intermiſſo illo ordine faciendam, potuiſſent præcipere; cum nec ipſi aliquid agere queant contra præcepta Divina. Porro in dubio, quænam crimina Communitati ſint valde noxia, Superiorum eſt, ea declarare, & ſubditorum ſeſe humiliter Eorum judicio ſubmittere, niſi evidenter conſtet de injuſtitia Legis, quæ præſumi neutiquam debet, præſertim quando aliunde de Scientia, prudentia, & pietate Legislatorum conſtat: alias profecto brevi bonus Ordo laudabilis Gubernationis, & rectæ ſubordinationis Caput inter & membra in aliqua Republica ſubverteretur, uti recte obſervant melioris notæ Doctores, Canoniſtæ, Theologi, & ex parte etiam Aſcetæ tractando de obedientia. Nec credant ſubditi ſimilis Communitatis ſuggeſtioni diabolicæ; quaſi nimirum illico denuntiationibus adhibeatur fides, & ad executionem pœnæ etiam coram Deo Innocens trahatur. Abſit hoc præſumere de prudentia Superiorum, qui prævie omnes circumſtantias denuntiati, ipſius modi denuntiandi &c. bene perpendere, ac potius conſervationem Boni publici, & evitationem delicti, quam confuſionem delinquentis reſpicere debent. Ulteriora adhuc circa hanc materiam vide in Theologia Morali P. Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 8. *Quæſt.* 5. Vel in caſu aliquo extraordinario apud noſtrum Felicem Poteſt, in ſuo *Examine Eccleſiaſtico Tom.* 2. *per totum*.

PROPOSITIO VIII.

18. VIII. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.*

DECLARATIO.

Urbanus VIII. in ſuo Decreto, *Cum ſæpe contingat &c.* de celebratione Miſſarum §. 2. mandavit, & præcepit *ſub obteſtatione Divini judicii, ut abſolute tot NB. Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ Eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita, ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant; quin imo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.* Ex quo conſectaneum videtur, non poſſe pro una Miſſa duplex ſtipendium recipi, ſed eſſe obligatorium danti E. G. ſtipendium proportionatum pro una Miſſa omnes ejuſdem fructus applicare. Aſt non defuerunt Theologi, etiam poſt dictum Decretum cum Molfeſio, & Bartholomæo de Angelis, diſtinguentes inter fructum ſpecialem, & ſpecialiſſimum, quoad primum concedunt conformiter Decreto Urbani VIII. eundem applicari debere ex integro ad Intentionem dantis ſtipendium; negant autem quoad fructum ſpecialiſſimum, quem putant poſſe in eadem Miſſa attribui alteri, & novum deſuper recipi ſtipendium. Ubi notat, quod fructus *ſpecialis*, ſeu medius is dicatur, qui cedit in bonum illius, pro quo ſacrificium offertur; *ſpecialiſſimus* autem, qui cedit in bonum celebrantis, unde etiam a nonnullis vocatur fructus perſonalis. Utrum autem hic ultimus poſſit etiam pro altero applicari, valde dubium, & inter Theologos controverſum eſt. Inſuper neſcitur determinate an fructus ſpecialiſſimus in ſuo valore, ſit æquivalens fructui ſpeciali; ubi Fill. & Nav. apud Viva hic æſtimarunt, fructum ſpecialiſſimum trium Miſſarum æquivalere fructui medio unius Miſſæ. In hac itaque ſententiarum incertitudine merito damnata fuit opinio eorum, qui in non leve præjudicium petentium pro ſtipendiis certas Miſſas putarunt, poſſe pro una Miſſa duplicatum recipi ſtipendium, unum pro medio, & alterum pro fructu ſpecialiſſimo. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 5. *num.* 52. *& ſeqq.*

PROPOSITIO IX.

19. *Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.*

DECLARATIO.

Summus Pontifex Urbanus VIII. loco ſuperius allegato §. 4. *Omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibuit Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa Eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem Eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.* Merito itaque damnata eſt Doctrina eorum, qui hanc ipſam ſententiam adhuc poſt dictum Decretum Urbani VIII. defendere præſumpſerunt; cum tamen ordinarie loquendo dantes ſtipendium habeant intentionem, ut illud celebranti Miſſam, prout datum eſt, attribuatur, non autem alteri reſpectu cujus ſingularem non habent obligationem. Videatur deſuper cum ſuis exceptionibus Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 15. *n.* 93. *& ſeqq.*

PROPOSITIO X.

20. *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

DECLARATIO.

Ex infinito valore Sacrificii Miſſæ Thomas Hurtadus apud Viva hic, & nonnulli alii apud Mendo *Diſſert.* 13. *Quæſt.* 5. deduxerunt, non eſſe contra Juſtitiam, pro pluribus ſtipendiis etiam congruis, unicam tantummodo offerre Miſſam; quia ob infinitatem valoris Sacrificii nullus ex aliorum conſortio patitur detrimentum, ſed tantumdem accipit, quantum accepiſſet, ſi pro ſe ſolo fuiſſet oblatum Sacrificium; quoniam exinde Theſaurus ille infinitus non exhauritur. Sed contra eſt *primo* quod etſi Sacrificium ſit ſuo modo infiniti valoris, quantum eſt in ſe, & ſic in actu primo, non autem ſit tale in ordine ad nos, & in actu ſecundo, id eſt DEUS non voluit nobis infinito modo applicare. Simili diſtinctione expediuntur Hæretici, quando Catholicis objiciunt, quod merita Chriſti ſint infiniti valoris, adeoque merita noſtra nihil amplius contribuere poſſint in ordine ad vitam æternam conſequendam. Contra eſt *ſecundo*, quod Urbanus VIII. juxta formalia n. 17. allegata expreſſe dicat, tales *graviter peccare, & ad reſtitutionem teneri*: ergo ſignum eſt, quod peccaverit contra juſtitiam; quomodo enim alias teneretur ad reſtitutionem? Vides igitur, quam merito hæc propoſitio fuerit damnata.

PROPOSITIO XI.

21. *Peccata in confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.*

DECLARATIO.

Hanc reperies apud Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 7. *n.* 45. Illud inſuper pro aliquo peccatore gravi pluribus E. G. annis, vel omnino non, vel ſacrilege confitente ſuperaddo conſolatorium, quod nimirum, ſi nunc ſerio pœnitentiam agat, omnia gravia peccata necdum directe remiſſa, quantum memoriæ occurrunt, clavibus Eccleſiæ ſubjiciat, & nihilominus non nulla ex oblivione ob multitudinem intermittat, quod (inquam) eadem ita ſint indirecte remiſſa, ut juxta communiorem cum Soarez, Victoria, Dominico Viva, & aliis, non teneatur ſtatim poſtea, quam primum memo-

riæ occurrunt, confiteri, ſed ſufficiat interim eadem ſuo tempore clavibus Eccleſiæ ſubjiciendi, adeo quidem, ut, ſi intra illud ſpatium ſubitanea morte præoccupatus abſque novo aliquo dolore obiret, adhuc ſalvaretur; ſuppoſito tamen, quod non commiſerit nova gravia peccata, nunquam adhuc indirecte remiſſa. Exinde Confeſſarius ad infirmum graviſſimis ſubjectum peccatis vocatus, facile cognoſcit, quidnam reſponderi debeat, ſi E. G. talis ægrotus depoſita dolo-roſa peccatorum ſuorum confeſſione eundem taliter alloquatur: *Pater Reverende, quid mihi agendum, ſi in veſtra abſentia adhuc aliqua mihi incidant gravia peccata, ex oblivione pro nunc necdum confeſſa? & quorſum venirem, ſi, poſtquam ſimilia delicta memoriæ occurrunt, ſubito phræneſi correptus, aut propter febrem acutam ratione privatus in tali ſtatu in longam abirem æternitatem?* Tali gravi peccatori itaque, ne ex ſuggeſtione diaboli fiat puſillanimis, aut omnino in deſperationem incidat, Confeſſarius confidenter reponat, eundem propter illa peccata jam indirecte remiſſa nentiquam fore filium perditionis, quamvis ſubitanea morte præoccupatus exſpiraret, dummodo de facto habeat voluntatem ſeriam eadem, ſi quæ occurrerent adhuc ante mortem ſuam quantum moraliter poteſt, confitendi. Suadeat inſuper anxio ſimili pœnitenti ægroto, ut, dum incidunt de novo ſimilia gravia peccata oblita, conetur elicere contritionem, & vocare Confeſſarium: poſito autem, quod accelerata mors hos omnes bonos conatus in effectu impediret, pro conſolatione ſubjungat, ſe nentiquam propter eadem tanquam jam indirecte remiſſa fore damnandum.

PROPOSITIO XII.

22. *Mendicantes poſſunt abſolvere a Caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.*

DECLARATIO.

Conceſſa olim dicebatur Regularibus mendicantibus &c. vel immediate, vel per communicationem Privilegiorum poteſtas abſolvendi a Caſibus reſervatis Epiſcopalibus, uti inter alias deducunt ex Bulla Pauli III. *Cum inter* edita anno 1545. Et quamvis multi Locorum Ordinarii contenderent, hanc facultatem a Gregorio XIII. fuiſſe iterum ſublatam, alteſatus tamen Summus Pontifex apud Viva hic anno 1583. Ipſemet declaravit contrarium. Succeſſu autem temporis Urbanus VIII. expreſſe prohibuit, ne Regulares deinceps virtute ſuorum Privilegiorum abſolverent a Caſibus Epiſcopo Reſervatis.

Hoc tamen Decretum aliqui Regulares ex variis Rationibus non ſatis ſolidis quoad ſuum Valorem revocarunt in dubium, ſuſtinentes, illam facultatem abſolvendi adhuc ſubſiſtere, quam tamen doctrinam in præſenti reprobavit Alexander VII. & denuo Clemens X. per Bullam *Superna* &c. editam 21. Junii anno 1670. Videantur de Caſibus Epiſcopo reſervatis plura apud Reiffenſtuel. *Tract.* 14. *Diſt.* 7. *Quæſt.* 2.

PROPOSITIO XIII.

23. *Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato,*

DECLARATIO.

Dato etiam, quod ante Concilium Tridentinum Bonifacius VIII. in Bulla *Super Cathedram*, & Clemens V. in Clementina *Dudum de Sepulturis*, conceſſiſſent, uti plurimi volunt, quod Regulares Ordinariis præſentati, & ab ipſis injuſte reprobati, habeantur eo ipſo pro approbatis, Pontifice eoſdem pro tunc admittente; hæc tamen ſententia videbatur correcta per Concilium Tridentinum *Seſſ.* 23. *de Reformat. c.* 15. ubi ad evitanda varia incommoda abſolute ſtatuit, ut nullus Regularium deinceps Confeſſiones ſæcularium abſque Epiſcopi approbatione excipere *queat Privilegiis & conſuetudine quacunque etiam immemoriali non obſtantibus*: quod ipſum Decretum cum expreſſa annullatione omnium, & ſingulorum privilegiorum roboravit Urbanus XIII. Bulla *Cum ſicut accepimus* &c. Quoniam igitur tanquam neceſſarium quodpiam requiſitum deſideratur approbatio Epiſcopi, eadem abſente, etſi injuſte denegata abſolvi non poterunt ſæculares, quamvis Epiſcopus injuſte negans peccaret. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 8. *Quæſt.* 1. *cum appendice*.

PROPOSITIO XIV.

24. *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam; ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.*

DECLARATIO.

Explicatio hujus propoſitionis jam invenitur apud Reiffenſtuel. *Tract.* 10. *Diſt.* 3. *n.* 10. Solummodo adhuc quæri poſſet, an ſuppoſita probabilitate illius ſententiæ, quod Sacramentum Pœnitentiæ poſſit eſſe validum, & informe, an (inquam) ſtante probabilitate hujus ſententiæ ſatisfaciat præcepto annuæ Confeſſionis, qui recepit hoc Sacramentum tanquam validum, ſed informe? ubi Suarez, Dicaſtillo, Medina, ac Sotus reſpondent affirmative, ea ratione; quia Eccleſia injungens receptionem annuam hujus Sacramenti videtur præcipere tantum ejuſdem valorem, non autem fructum. Saltem hæc Reſponſio non videtur comprehendi ſub Propoſitione damnata.

PROPOSITIO XV.

25. *Pœnitens propria authoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius Pœnitentiam adimpleat.*

DECLARATIO.

Regula illa 68. Juris 6. *Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſe ipſum*, non procedit in iis, in quibus ex ſpeciali ratione exigitur induſtria perſonæ, ſeu actio perſonalis, uti fit regulariter in ſatisfactione Sacramentali impoſita partim ad novæ vitæ cuſtodiam, partim ad præteritorum peccatorum vindictam, atque Caſtigationem. Sic etiam in multis aliis, puta in jejunio, recitatione Horarum Canonicarum, vel auditione Miſſæ nequit ſubſtitui alius, qui pro nobis his præceptis ſatisfaceret. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 10. *n.* 15.

PROPOSITIO XVI.

26. *Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario.*

DECLARATIO.

Ut quis agere queat Confeſſarium juxta Concilium Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 15. Unum ex his tribus neceſſario requiritur, nimirum, ut *vel* curatum Beneficium obtineat, quo conceſſo cenſetur eo ipſo etiam conceſſa cum approbatione juriſdictio in concreditas oves, *vel* ut ab Epiſcopo per examen, *vel* ſi hoc non videbitur neceſſarium, alias idoneus judicetur, ſicque approbationem, quæ gratis debetur, obtineat: ergo Curatus non poterit ſibi eligere pro Confeſſario aliquem ſimplicem Sacerdotem; cum ille ſimplex Sacerdos nec habeat curatum Beneficium, nec ſit pro excipiendis Confeſſionibus ab Ordinario approbatus. *Videatur Reiffenſtuel Tract.* 14. *Diſt.* 8. *n.* 14. & 15.

PROPOSITIO XVII.

27. *Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere; quando alius modus defendendi non ſuppetit: uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.*

DECLARATIO.

Juxta dicenda, ne Laicis quidem eſt licitum occidere calumniatorem; nam inter damnatas ab Innocentio XI. Propoſitiones ordine trigeſima ſic ſonat: *Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit*: ergo multo minus id licebit Religioſis, vel aliis Clericis, qui honoribus mundanis nuncium remiſerunt, ut veſti-

giis

giis Chriſti inhærentes Ejuſdem manſuetudinem, & lenitatem imitarentur: Unde falſum adeo eſt, quod Clerici occidendo defendant proprium, vel Religionis ſuæ honorem; quin potius e contrario eundem apud viros prudentes, & DEUM timentes eatnde deperdant. Exhibuiſſet Filio Pater Cœleſtis ad defendendum honorem ſuum plus quam duodecim Legiones Angelorum, ſi rogaſſet, Matth. c. 26 ℣. 43. At noluit; & numquid propterea honor Ejuſdem fuit diminutus? Abſit. Dantur longe alia remedia honorem hunc defendendi; quare propoſitio iſta merito fuit damnata, utpote laborans falſiſſimo ſuppoſito, Vid. Reiffenſtuel *Tract. 9. Diſt. 3 n. 43. & ſeqq. cum quinque additionibus.*

PROPOSITIO XVIII.

28. *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum vitare.*

DECLARATIO.

Non apparet ullum ſolidum fundamentum, cur talis accuſatus poſſit occidere accuſatorem, aut teſtes, vel Judicem: nam vel talis accuſatus probare poteſt iniquitatem accuſantis, aut teſtium productorum, ſeu Judicis, vel non poteſt probare? *Si primum*: dantur alia Juris remedia, puta exceptionis, oppoſitionis aliorum teſtium pro ſe, appellationis &c. Quod ſi nequeat probare iniquitatem, ipſemet occidendo gravius incurreret periculum ſuæ propriæ vitæ per carnificem deperdendæ, cum ſimilia homicidia ordinarie fiant palam ſaltem ſucceſſo temporis. Accedit, quod, ſi illico liceret delatorem, teſtes, vel Judicem occidere ideo, quia delati judicant, ſibi imminere periculum ſententiæ ſua opinione certo injuſtæ pauci invenirentur, qui cum tanto vitæ periculo veridicos teſtes, vel indifferentes Judices agere vellent non ſine magno juſtitiæ vindicativæ, & ex conſequenti Reipublicæ detrimento; cum facile homini in jure non perito, vel paſſione amoris proprii excæcato ſententia poſſit apparere certo iniqua, dum aliis apparet eadem valde probabilis, vel etiam certe juſtiſſima. Videatur Reiffenſtuel *loco ſuperius citato.*

PROPOSITIO XIX.

29. *Non peccat maritus propria auctoritate occidens uxorem in adulterio deprehenſam.*

DECLARATIO.

Ratio hujus damnationis eſt; quia talis occaſio non tam ſe haberet per modum moderaminis inculpatæ tutelæ, quam vindictæ, quæ privatis perſonis eſt interdicta juxta communem, & juxta illud Levitici cap. 19. ℣. 18. *Non quæras ultionem &c.* idque maxime verum ſi ex tali vindicla imminet periculum æternæ damnationis, uti in caſu præſenti reſpectu uxoris adulteræ, ſi deprehenſa in adulterio occideretur. Unde jam pridem ante dictam propoſitionem Nicolaus Papa *Can. Inter hæc 6 cauſ. 33 quæſt. 2.* talem occiſionem prohibuit, utpote quæ ſuſpicioſis, & Zelotypis maritis portam aperiret contra omnem juris ordinem inauditas mactandi uxores. Neque Leges, quæ in contrarium ſolent allegari, tribuunt ſimili marito auctoritatem occidendi adulteram, ſed tantummodo in foro externo admittunt remiſſionem illius pœnæ, quæ aliis homicidiis juxta jura eſſet infligenda &c. Vide Reiffenſtuel. *loc. cit.*

PROPOSITIO XX.

30. *Reſtitutio a Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna.*

DECLARATIO.

Jam eadem fuſius data eſt a Patre Reiffenſtuel *Tract. 2 diſt. 2 additione poſt num.* 43 Item *Tract. 6 diſt.* 2 *num.* 34 *ac ſeqq. additionibus*, quorſum Lectorem Brevitatis gratia remitto.

PROPOSITIO XXI.

31. *Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi officium per alium recitet.*

DECLARATIO.

Roſella, Lopez, Angelus & alii apud Sanchez *Lib. 2 conſ. cap. 2 dub. 62.* docuerunt, poſſe in actualibus ſtudiis a Beneficiatis ſtudentibus ſatisfieri per alios recitationi Horarum Canonicarum: quia ob paritatem rationis poteſt quoque in ſimili caſu ſatisfieri per alios obligationi reſidendi in loco Beneficii, *cap. fin. de Magiſtris.* Item pariformiter quoad Capellaniam collativam oneri Miſſarum. Sed contra eſt quod obligatio recitandi officium Divinum ſit onus perſonale, ſicut auditio Miſſæ, nec detur Beneficium, niſi propter officium, prout etiam Concil. Trid. Seſſ. 24 de Reform. cap. 12. vult, *ut omnes Divina per ſe, & non per alios compellantur obire officia.* Nec eſt paritas cum reſidentia; nam dum ſtudia ſunt incompatibilia cum reſidentia ordinarie loquendo, etiam leges quæ attendunt ad ordinarie contingentia, nolunt ſtudentes ad reſidentiam obligare: e contra vero ordinarie non eſt incompatibilis cum ſtudiis recitatio Horarum Canonicarum. Quod autem in Capellania collativa poſſit oneribus Miſſarum ſatisfieri per alios; provenit ex præſumpta voluntate fundatoris; ubi tamen quoad recitationem Horarum potius ex Concilio Tridentino, & conſuetudine oritur voluntas contraria: Unum adhuc adverte in præſenti, quod Capellania collativa, de qua mentionem facit propoſitio damnata, ſit illa, quæ erigitur auctoritate Prælati Eccleſiaſtici: Quando vero relinquunt præciſe Laici abſque auctoritate Eccleſiaſtica bona ſua cum eo onere, ut quotannis certa penſio detur alicui Clerico pro tot Miſſis celebrandis &c. vocatur Capellania non collativa, quæ nec proprie eſt Beneficium: unde obtinens talem Capellaniam non tenetur ad Horas Canonicas, niſi alias jam fuerit Subdiaconus, vel id ſingulariter in litteris fundationis exigatur.

PROPOSITIO XXII.

32. *Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica pecunia interveniente non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod ſibi conferre non tenebatur.*

DECLARATIO.

Loquitur hæc Theſis confixa de illis Beneficiis, reſpectu quorum Collator non eſt adſtrictus ad unum certum, ſed ſpectat ad liberum arbitrium ejuſdem, utrum hunc velit alteri præferre. Itaque pro ipſa electione, ſeu determinatione unius præ altero volunt Auctores theſis confixæ cum Vincentio Candido *Tract. 1. de Beneſic. Diſquiſit. 18 art.* 39. citra læſionem juſtitiæ aliquid exigi poſſe; cum id non petatur pro Beneficio, ſed potius pro libera hujus præ altero electione, quæ electio utique pretio eſt æſtimabilis, partim quia Collator ſe privat illa libertate, quam ante determinationem habuit: partim quia præ alio electus exinde magnum capit emolumentum, neque neglecto per hoc fit injuria, ſi præcedens interveniente pecunia præ ipſo ad dictum temporale emolumentum ex electione proveniens determinetur: etenim eo ipſo, quia libera eſt electio, nulli ex juſtitia quidquam debetur. Ita illi. Sed contra eſt, quod a parte rei prætextus iſte ſit palliata Simonia; cum in effectu detur, & accipiatur pecunia pro ipſo Beneficio. Inſuper per illam ſententiam lata aperiretur porta ſæpius excedendi terminos juſtitiæ diſtributivæ ac intromittendi cum maximo Eccleſiæ detrimento in Eccleſiaſtica Beneficia minus dignos & divites, excluſis dignioribus, & pauperibus. Falſum præterea eſt ſuppoſitum, quod electio illa unius præ alio ſit pretio æſtimabilis; cum Collator alicui, indeterminato ſaltem, debeat conferre Beneficium ex officio; & licet nullus ex determinatis habeat in dato caſu jus ad ipſum Beneficium, habet tamen quilibet Jus, ut non petatur ab eo pecunia propter determinationem ad Beneficium. Nec dicatur, pecuniam a determinato dari ſponte a

Re-

Digitized by Google

Reſpondetur enim dari ſponte coaſte. Accedit adhuc, quod Eccleſia pariter habeat jus, ut a ſimili Collatore nullum temporale pro ipſa determinatione in maximum prædictæ Eccleſiæ detrimentum exigatur. Et plane, ſi ex eo, quod quis habeat liberum arbitrium determinandi unum præ alio, inferre poſſet, quod pro illa determinatione ad unum pecunias accipere valeat, tunc in caſu, quo quis ex officio tenetur alicui pauperi nobili puellæ ad augendam dotem dare mille florenos, eſſet licite a Titia, quam eligit præ aliis in ordine ad dotem, accipere quingentos florenos; quia Titia mavult adhuc habere reſiduos quingentos, quam ut hæc ſumma non ipſi, ſed alteri puellæ conferatur. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 5 *Diſt.* 3 *n.* 45.

PROPOSITIO XXIII.

33. *Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat; puta quia non vult ſe ſubjicere præcepto.*

DECLARATIO.

Quod Eccleſia nequeat extra præcepta Divina quidpiam de novo ſub peccato gravi præcipere, inquiunt quidem Acatholici *Cap. II.* jam refutati; aſt nullus Catholicorum id aſſerere audet, apud quos in confeſſo eſt, Eccleſiam poſſe ſub gravi obligare, ſi velit; quæſtio ſolommodo a nonnullis movebatur, utrum voluerit actu ſub gravi peccato fideles ad jejunium ſervandum adſtringere, necne? Ubi, quod fuerit Summorum Pontificum voluntas quoad jejunium æque, ac quoad reliqua Eccleſiæ præcepta, graviter obligandi, patet tum ex Canone, *non liceat. de conſecrat. Diſt.* 3. & *Can. Quadrageſima Diſt.* 5. tum ex ipſa damnatione hujus propoſitionis, quam non reprobaſſet, ſi non intendiſſet graviter obligare ad obſervantiam jejunii. Vid. Reiffenſtuel *Tract.* 10. *Diſt.* 2. *n.* 39.

PROPOSITIO XXIV.

34. *Mollities, Sodomia, Beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ, ideoque ſufficit dicere in confeſſione, ſe procuraſſe pollutionem.*

DECLARATIO.

Adſcribitur a Dominico Viva hic ſententia illa, ſub iſta propoſitione contenta, Caramueli in ſua Theologia fundamentali num. 1199. cui præter Armillam, & Canum adſtipulatur Groſſis cum decem Doctoribus Lovanienſibus. Contra tamen eſt, quod licet hæc tria turpiſſima ſint contra unicam virtutem Caſtitatis, ipſi tamen opponantur ſecundum ſpecie morali diverſas ad invicem rectitudines. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 9. *Diſt.* 4. *num.* 66. & 68.

PROPOSITIO XXV.

35. *Qui habet copulam cum ſoluta, ſatiſfacit Confeſſionis præcepto dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam.*

DECLARATIO.

Nonnulli, qui tenent circumſtantias præciſe aggravantes non neceſſario exprimi debere in confeſſione, exinde intulerunt, intra ſpeciem ſimplicis fornicationis non eſſe neceſſario indicandum, utrum fuerit exercita actualis copula cum ſoluta, vel ſolommodo intervenerint impuri aſpectus, aut impudici tactus, vel etiam præter ſe impura deſideria: etenim (uti ſentiebant) tactus, aſpectus, & ipſa copula, uti etiam deſiderium reſpectu alicujus ſolutæ ſolummodo intra ſpeciem fornicationis diſtinguuntur ad invicem ſecundum magis & minus, ac conſequenter ſe habent per modum circumſtantiarum aggravantium, quas juxta probabilem ſententiam neceſſe non eſt confiteri: ſicque ſufficit in Confeſſione dicere E. G. *commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem ſemel*; cum ſic explicaretur ſpecies, & numerus: ſicuti a pari in peccato furti ob eamdem rationem ſufficeret in Confeſſione ſe accuſare: *abſtuli ſummam gravem ſemel*, non addendo, utrum fuerint centum vel mille floreni, quia hæ tantum ſunt circumſtantiæ aggravantes. Et ita docuerunt cum Caramuele in Theologia fundamentali *fundamento* 45. *num.* 45. nonnulli Recentiores Complutenſes apud Tarrianum *de Pœnit. Quæſt.* 9. *art.* 2. *diſp.* 29.

36. Aſt contra eſt, quod *Imprimis* Scotiſtæ illi, qui cum Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſt.* 2. *q.* 4. actui externo adſcribunt propriam aliquam bonitatem, vel malitiam, negent, actum internum, & externum fornicationis &c. non diſtingui ab invicem ſpecie, quamvis ultro fateantur, has ſpecies ad invicem eſſe ſubordinatas, ita, ut actualem copulam præter impura deſideria ordinarie etiam oſcula, tactus impudici &c. præcedere, vel comitari, aut ſaltem brevi ſubſequi ſoleant; adeoque exprimens in Confeſſionali ipſam copulam ſufficienter cenſeatur implicite exprimere deſiderium, & tactus impudicos: quamvis econtra per alia verba in propoſitione damnata contenta: *peccavi contra caſtitatem cum ſoluta*, non ſufficienter indicetur; utrum peccaverit vel ſolo impuro deſiderio abſque aliquo tactu impudico, vel præciſe tactu impudico abſque copula, vel denium per ipſam perfectam copulam fornicariam. Contra eſt *ſecundo*, quod etſi cum Viva hic, & plurimis aliis propugnetur in actu externo alicujus tactus impudici, vel actualis copulæ non relucere malitiam moralem ſpecialem, & diſtinctam ab actu interno; adhuc tamen juxta præfatos Doctores exponi debeat a pœnitente, utrum ſolo deſiderio, vel tactu impudico, aut etiam per ipſam copulam fornicariam peccaverit; quia alias non manifeſtaretur entitas actus, ſeu ipſum individuum peccati commiſſi: *Tenemur enim* (inquit Viva ſæpe in formalibus) *numerum peccatorum taliter explicare, ut unumquodque ſimul explicetur ſecundum individuationem ſuam, ſuppoſita, quod illa individuatio ſpeciali alia, & alia modo* (prout contingit in præſenti) *participet ipſam malitiam ſpecificam peccati. E G. licet non teneamur aperire, num peccatum commiſſum contra Caſtitatem diu duraverit, vel qualiter fuerit intenſum, ex quod hæc ſpectent ad circumſtantias, non ad entitatem, ſeu ſubſtantiam actus: explicanda tamen eſt diverſitas actuum eorum, qui diverſimode peccati ſpeciem participant; atque adeo explicandum eſt, num peccatum patratum cum ſoluta contra Caſtitatem fuerit merus tactus, vel an fuerit copula: cum hujuſmodi duo actus in æſtimatione morali per diverſos modos individuandi contrahant eamdem ſpeciem luxuriæ*. Ita Dominicus Viva.

PROPOSITIO XXVI.

37. *Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio.*

DECLARATIO.

Expoſitum jam fuit propoſitione XXII. quod obligatus ad aliquid agendum, ſeu conferendum nequeat propter liberam determinationem unius præ alio pecunias exigere, idque fortiſſime ſtringit apud Judicem, qui, ſi ſtante utrinque paritate rationum poſſet inclinare in plus offerentem, eo ipſo redderet ſententiam venalem, quod in omni jure prohibetur, conformiter Baldo *in cap. ſuper eo de Tranſact.* Item poſſet licite eſſe acceptator perſonarum; cum tamen *in judiciis non ſit acceptio perſonarum habenda*, juxta Reg. 12 Joria in 6. Quare in ſimili caſu ſi nullus litigantium exiſtat in poſſeſſione, & cæteroquin attentis omnibus circumſtantiis rationes utrobique ſint quaſi æquales, Judex debet pro æqualitate dubii rem litigioſam inter litigantes dividere, vel ſi indiviſibilis eſt, & uni datur, alteram medietatem ſaltem in æquivalenti ſecundo reddere, vel conſenſu partium arbitros ſtatuere, aut alio modo inter litigantes (niſi ipſimet ad invicem amicabiliter ſe componere velint) tranſactionem proponere, uti recte Suarez, Herinex, Layman, Bannez, & Sporer, ac communior contra nonnullos apud Dianam *Part.* 2. *Tract.* 2 *Reſolut.* 3. tenentes in tali caſu poſſe judicem adjudicare cauſam, cui voluerit. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſt.* 3. *n.* 61. & *ſeqq.*

PROPOSITIO XXVII.

38. *Si liber ſit alicujus junioris, & moderni: debet opinio cenſeri probabilis, dum non conſtat rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.*

DE-

Digitized by Google

DECLARATIO.

Non hic reprobatur illa ſententia, quæ defendit unum Auctorem omni exceptione majorem poſſe reddere aliquam opinionem extrinſece vere probabilem, cum Auctor omni exceptione major cenſeatur ille, qui eſt valde peritus juris naturalis, tum poſitivi, qui inſuper ordinarie ſuas concluſiones ſolet gravibus firmare rationibus; & præterea fundamenta contraria bene diſcutere, atque veritatem potius, quam novitatem amare. Econtra vero illico, & abſque ulteriori diſcuſſione cenſere aliquam opinionem vere probabilem præciſe ex eo, quia liber eſt alicuius Junioris, & moderni, idem eſt, ac aperire januam omnibus laxitatibus. Quot enim ſunt Auctores moderni novitatum potius, quam veritatum amatores! quot rationum pondera pro & contra addocta non æqua lance perpendunt! quot apud modernos ſcribendi libros pruritus, dum aliquam umbratilem, & mere ſpeculative, non practice probabilem adinveniunt favorabilem rationem, ideo abſque ulteriori hæſitatione actionem licitam pronuntiant! Ipſæmet propoſitiones a modernis Pontificibus damnatæ, quæ continebant ſæpius doctrinam aliquot Juniorum Auctorum, teſtes noſtri effati agere poſſunt. Revolve modernos Catalogos Librorum prohibitorum juſſu Sacræ Congregationis Indicis impreſſos, ibique non ſolum antiquos, ſed quoque Juniores reperies reprobatos. Nec refert, quod libri moderni de facto ordinarie non ſoleant vulgari Typis, niſi antea a Cenſoribus approbati: nam contra eſt, quod etiam de facto non raro ex culpabili negligentia ſuperficialiter tantum ſimiles libri, præſertim ſi fuerint grandiores, a Cenſoribus releganiur, vel ex humano reſpectu erga Auctores, & ea conniventia abſque ulteriori rationum examine quædam diſſimulentur. O! *ſi libri tranſirent per ignem rigoroſi examinis, antequam imprimerentur, non haberemus tot propoſitiones damnatas, neque tot libros prohibitos!* Exclamat noſter Sabinus Bononienſis in ſua Luce morali *part.* 2. *ad finem* ſcribens in dictam propoſitionem damnatam.

PROPOSITIO XXVIII.

39. *Populus non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non recipiat Legem a Principe promulgatam.*

DECLARATIO.

Teſte Dominico Viva hic num. II. Cajetanus, Valentia, Filliucius, Leſſius, Navarrus, & Sa contra Suarez, Vaſquez, & alios docuerunt, acceptationem, & conſenſum populi eſſe eſſentiale requiſitum ad Legis validitatem: ex quo haud dubie alii intulerunt, conſequenter nec peccare populum, ſi abſque ulla cauſa Legem Principis non recipiat, dummodo cæteroquin Auctoritatem ejuſdem non conteinnat. Ego quidem quoad Leges Civiles in Statu Democratico, in quo poteſtas ferendi Leges reſidebat penes populum, facile id admitto, conformiter Legi 32. *de quibus ff. de Legibus &c.* Quoad Leges vero Eccleſiaſticas, & quoad Civiles in Statu Monarchico, & Ariſtocratico, ubi poteſtas ferendi Leges competit Principi, vel certis Optimatibus, omnino negandum exiſtimo. Ratio eſt: quia loquendo de Conſtitutionibus Eccleſiaſticis Chriſtus Superioribus Eccleſiaſticis dedit hanc poteſtatem independenter a conſenſu populi; quoad Leges autem Civiles in Statu Monarchico Populus Lege aurea in Imperatorem omne ſuum Dominium, & Poteſtatem conſulit *L.* 1. *ff. de Conſt. Princip.* quod idem ſuo modo dici potuerit in ſtatu Ariſtocratico in ordine ad Ducem, & primarios Optimates &c. juxta diverſitatem Regiminis in tali Republica. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 2. *Diſt.* 1. *num.* 36. & in Jure Can. *Lib.* 1 *Decret. Tit.* 2. §. 6.

§. III.

Damnatæ aliæ quindecim Propoſitiones cum Decreto eas damnante referuntur.

DECRETUM II.

ALEXANDRI VII.

Feria 5 die 18 Martii 1666 emanatum, in quo continuat Damuarionem.

In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, in tota Republica Chriſtiana adverſus hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus, a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. poſt latum Decretum die XXIV. Septemb. proxime elapſi, quo viginti octo Propoſitiones damnatæ fuerunt, examinatis ſedulo, ac accurate uſque ad hanc diem infraſcriptis aliis, quadrageſimum quintum numerum implentibus per plures in Sacra Theologia Magiſtros, ac per Eminentiſſimos & Reverendiſſimos DD. Cardinales adverſus hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores eorum ſuffragia ſingillatim ſuper unaquaque ipſarum audivit.

PROPOSITIONES.

29. In die Jejunii, qui ſæpius modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit Jejunium.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione Jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum Jejunio.

31. Excuſantur abſolute a præcepto Jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.

32. Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova & lacticinia in Quadrageſima obliget.

33. Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui Beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans officium Paſchale ſatisfacit præcepto.

35. Unico officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti & craſtino.

36. Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Trident.

37. Indulgentiæ conceſſæ Regularibus & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti, ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi *quamprimum*, eſt conſilium, non præceptum.

39. Illa particula *quamprimum* intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.

40. Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.

41. Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo *regalo*, dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per 10. annos.

44. Quoad forum conſcientiæ reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.

45. Libri prohibiti, *donec expurgentur*, poſſunt retineri, uſque dum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus mature penſatis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, ac decrevit, prædictas Propoſitiones & unamquamque ipſarum, ut minimum tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, ac prohibet, ita ut quicumque illas, aut conjunctim aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mor-

Digitized by Google

mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti Fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Loco ✠ Sigilli.

JOANNES LUPUS *Sacræ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Notar.*

Anno a Nativitate D. N. JESU Chriſti milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione quarta, die vero 23 Menſis Martii, Pontificatus autem Sanctiſſ. in Chriſto Patris & D. N. D. Alexandri Divina Providentia Papæ VII. anno undecimo ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis per me Carolum Melanum, ejuſdem SS. D. N. Papæ & Sanctiſſ. Inquiſitionis Curſorem.

Romæ Typis Rev. Cameræ Apoſt. 1666.

§. IV.

40. *Damnatæ quindecim Propoſitiones explicantur.*

PROPOSITIO XXIX.

41. *In die jejunii qui ſæpius modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in finem comederit, non frangit jejunium.*

DECLARATIO.

Uti plura furta minora unam ſummam gravem, ita plures modicæ comeſtiones conſtituunt unam notabilem quantitatem. Ratio eſt, quia in ſimilibus moralibus, quæ parvitatem materiæ admittunt, datur inter partes aliqua unio moralis, ad complendum aliquod totum notabile graviter prohibitum: Sic E. G. plures partes non notabiles Officii Divini intra unum diem intermiſſæ faciunt tandem unam notabilem partem ejusdem, uti ſimiliter plura opera ſervilia modica eodem feſto ſæpius replicata conficiunt tempus notabile. Duo tamen hic bene obſervanda occurrunt. *Imprimis* quod quantitas, ut dicatur notabilis, maior debeat eſſe, ſi ponatur per plures actus interpolatos, quam ſi fiat ſimul unico actu; uti patet in materia de furtis. *Secundo*, quod debeat adverti per ſimilia minuta deveniri tandem ad quodpiam notabile. Vid. Reiffenſtuel *Tract. 10. Diſt. 2. num. 7. & poſt num. 37. additione II.*

PROPOSITIO XXX.

42. *Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent, ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.*

DECLARATIO.

Eugenius IV. apud Silveſtrum, Navarrum, & Tabiennam quoad præſens dubium ſibi propoſitum expreſſe declaravit, eos duntaxat officiales a jejunio excuſari, *qui laborioſa opera exercent*: ergo non omnes indifferenter, qui corporaliter laborant, erunt exempti ab obſervatione jejunii. Cenſentur autem *laborioſa opera exercere Fabri lignarii, Ferrarii, Foſſores, Agricolæ opera ruralia exercentes, Textores pannorum, Figuli Lapidum, vel Pœni Sectores, Trituratores*, & omnes alii laborantes cum magna agitatione membrorum, in qua multi ſpiritus vitales conſumuntur: non autem *Pictores, Scribæ, Sartores*, aliive, apud quos, ut artem ſuam exerceant, notabilis membrorum agitatio haud requiritur. In dubio inquiri poterit apud Tamburinum *Lib. 4. in Decalogum c. 5. §. 7.* vel apud Sporer in Præcepta Decalogi *Tract. 3. in Appendice Sect. 4. num. 57. & ſeqq.* aut apud Reiffenſtuel *Tract. 10. Diſt. 2. n. 68 & ſeqq.*

PROPOSITIO XXXI.

43. *Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.*

DECLARATIO.

Quoniam juxta proxime dicta ad jejunium obligantur opifices illi, qui non exercent laborioſam artem; a fortiori pariter adſtringentur illi, qui iter breve inſtituunt ex oblectamento, & ſine notabili defatigatione &c. Vid. Reiffenſtuel *Tract. 10. Diſt. 2. n. 70 & 71. cum Additione ſequenti.*

PROPOSITIO XXXII.

44. *Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima, obliget.*

DECLARATIO.

Merito hæc propoſitio rejecta fuit, cum obligationem in Quadrageſima abſtinendi ab ovis, & lacticiniis Jura ſatis inſinuent. Sic enim Can. *Denique* Diſt. 4. D. Gregorius Papa inquit: *Par eſt, ut qui bis diebus a carnibus animalium abſtinemus, ab omnibus quoque, quæ ſementinam trahunt originem Carnis, jejunemus: a lacte videlicet, Caſeo, & ovis.* Item Can. 56 ſextæ Synodi Trullanæ edentes in Quadrageſima Lacticinia excommunicationi ſubjiciuntur. Intellige tamen id totum quoad loca, in quibus ex defectu ciborum jejunalium legitimus uſus contrarius non fuit introductus. Reiffenſtuel *loc. cit. n. 9. & 10.*

PROPOSITIO XXXIII.

45. *Reſtitutio fructuum ob omiſſionem horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui Beneficii fecerit.*

DECLARATIO.

Ratio damnationis eſt, quia donatio, ipſam omiſſionem Horarum præcedens, fuit omnino liberalis, per quam res abſolute donata tranſit in dominium pauperis donatarii, adeoque per eamdem non poterit ſatisfieri obligationi novæ, primum poſt hanc donationem ſupervenienti. Vide Reiffenſt. *Tract. 6 Diſt. 1. n. 34 & ſeqq. Additionibus.*

PROPOSITIO XXXIV.

46. *In die Palmarum recitans officium Paſchale ſatisfacit præcepto.*

DECLARATIO.

Cum S. Pius V. in Bulla ſua, ordinarie Breviariis præfixa, in virtute S. Obedientiæ injungat, ut non aliter Horæ Canonicæ recitentur, quam juxta ritum in Breviario præſcriptum; conſequens eſt, graviter peccari, ſi die Palmarum recitetur breviſſimum Officium Paſchale; quoniam ſic plane notabiliter deflectitur a ritu Breviarii, & alias ſingulis diebus per totum annum abſque gravi peccato poſſent dici breviſſimæ Veſperæ Sabbati Sancti, & Matutinum ſuccinctum Paſchatis. Vid. Reiffenſtuel *Tract. 6 Diſt. 1 n. 60.*

PROPOSITIO XXXV.

47. *Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti & craſtino.*

DECLARATIO.

Ex eo, quod in aliquibus Caſibus per unicum actum ſatisfieri poſſit duplici præcepto, intulerunt nonnulli, quod etiam unico officio aliquis ſatisfacere queat duplici præcepto recitandi Horas, nimirum pro die præſenti, & craſtino. Si quis enim auditione unius Miſſæ ſatisfacit, dum in Dominicam incidit ſimul Feſtum SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, quamvis in eo in caſu occurrat duplex præceptum, nempe ratione Dominicæ,

&

Digitized by Google

& ratione diei Feſtivi SS. Apoſtolorum, cur non pariformiter recitatione unius officii poſſit ſatisfieri duobus præceptis Eccleſiaſticis, uni pro hodierno, & alteri pro craſtino obligantibus? Sed contra eſt, quod dentur quoque non pauca, quibus non ſatisfit per unicum actum; ſic enim unica ſolutione non extinguo duplex debitum, nec tempore Quadrageſimæ unico jejunio ſatisfacio duplici præcepto jejunandi pro hodierno, & craſtino die. Ratio eſt, quia nonnulla præcepta ſunt adeo affixa certo diei, ut quilibet dies habeat ſibi annexam ſuam diſtinctam obligationem cum ipſo die expirantam, nec in alium diem transferibilem: talia ſunt præcepta jejunandi, & Horas Canonicas recitandi. Vid. Reiffenſtuel *Tract. 6. Diſt. 1. n. 74.*

PROPOSITIO XXXVI.

48. *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti Privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.*

DECLARATIO.

Non defuerunt Theologi, qui cum Henriquez, Virginio Alviſet, & Brunone Chaſſaing cenſuerunt, Regulares Privilegiis ſuis, etiam explicite per clauſulam *non obſtantibus Privilegiis &c.* a Concilio Tridentino revocatis, adhuc uti poſſe, non quidem in foro externo, cum id vetitum fuerit a Gregorio XIII. ad vitanda inter Epiſcopos, & Regulares diſſidia, ſed præciſe in foro interno, & conſcientiæ. Aſt hæc doctrina quoad Privilegia a Tridentino per clauſulas derogatorias caſſata (ſecus die quoad alia) merito in præſenti fuit reprobata; cum Concilium Tridentinum, approbante Summo Pontifice, quædam Privilegia Regularium per clauſulas derogatorias abſolute, & indiſtincte revocaverit, ideoque non ſolum pro foro externo, ſed etiam interno. Inter hæc per clauſulas derogatorias ſpecialiter revocata nomerantur illa, quæ continentur *ſeſſ. 23. de Reform. cap.* 12 de promotione ad Presbyteratum ante inchoatum annum vigeſimum quintum. Item ibidem *cap.* 13. de recipiendis duobus Sacris Ordinibus eodem die. Item *cap.* 15. de Confeſſionibus ſæcularium excipiendis independenter ab approbatione Ordinarii &c. quæ omnia de facto nequeunt amplius a Regularibus etiam in foro interno practicari. Eodem modo cuncta Privilegia, quæ opponuntur diſpoſitioni Concilii Tridentini quoad integram *ſeſſionem vigeſimam quintam de Regularibus*, cenſentur de facto abrogata, eo quod Concilium Tridentinum capite ultimo, ſeu *vigeſimo dictæ ſeſſionis 25.* expreſſe præceperit, ut omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſerventur *non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum Privilegiis, ſub quibuſcumque Verborum formulis conceptis &c.* Videatur utiliſſime Reiffenſtuel in Jure Canon. *Lib. 5. Decret. tit. 33. præſertim §. 6.*

PROPOSITIO XXXVII.

49. *Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.*

DECLARATIO.

Quod Paulus Quintus Pontifex anno 1606. die 23. Maji per Bullam: *Romanus Pontifex*, omnes & ſingulas indulgentias quibuſcumque Inſtitutis, & Perſonis Regularibus antecedenter directe, ac immediate conceſſas revocaverit, ac nonnullas novas ſubſtituerit, patet ex Theologia morali Patris Reiffenſtuel *Tract. 12. Diſt. 3. Quæſt. 6.* Putarunt tamen nonnulli Academiæ Salmanticenſis Doctores cum Rodriquez *Reſol. 77. a. 45.* eas omnes indulgentias ſucceſſu temporis iterum fuiſſe revalidatas, quam ſententiam Alexander VII. in præſenti damnavit; cum nulla queat afferri Bulla nova, hanc generalem revalidationem clare, ac ſolide demonſtrans.

50. Hoc tamen non obſtante verum eſt, quod nonnullæ indulgentiæ poſt revocationem iſtam fuerint de novo vel a Paulo V. ipſomet, vel a Succeſſoribus revalidatæ. Sic enim ob hanc rationem adhuc valet indulgentia plenaria conceſſa per Leonem X. Pauli V. Anteceſſorem tam Franciſcanis, quam per communicationem Monialibus, Tertiariis, ac Cordigeris ſub poteſtate, ſeu directione Generalis noſtri conſtitutis, ſi Roſarium Franciſcanorum ſeptemplici decade conſtans recitaverint. Uti Paulus V. anno 1603. apud Laruſca V. *Indulgentia*, & in Rubricis noſtris particularibus num. 89. (apud alios num. 90) poſt ſuam revocationem generalem de novo conceſſit, & Innocentius X. in Brevi: *Exponi Nobis*, edito 15. Maji anno 1688. confirmavit. Eodem modo reſpectu ſuperius memoratorum adhuc ſubſiſtunt maximæ illæ indulgentiæ Stationis Sanctiſſimi Sacramenti, vi quarum Fratres Minores (idem dic de Monialibus, Tertiariis, & Cordigeris ſuperius indicatis) poſſunt teſte Dominico Viva hic *n.* 8. lucrari ex conceſſione Leonis X. omnes indulgentias conceſſas Eccleſiis Romanis, Hieruſalem, Compoſtellæ, & Portiunculæ, dummodo coram Sanctiſſimo Sacramento *ſex Pater & Ave cum totidem Gloria Patri &c.* & ultimum quidem pro Sanct. Papa recitaverint, quem ingentem theſaurum per Paulum V. vel non fuiſſe revocatum, vel per Urbanum VIII. iterum revalidatum, teſtantur cum communi noſtrorum Theologorum Rodriquez, & Quintanad. apud Viva hic. Idem tenent Rubricæ noſtræ particulares *n.* 88. & 89. referentes ſingulare quoddam Breve Apoſtolicum Innocentii XII. die 19. Maji anno 1694. emanatum, quod incipit: *Debitum Paſtorale*. Nec dictis contrarium exiſtit Breve quodpiam aliud Innocentii XI. relatum a Patre Reiffenſtuel Tract. XII. Diſt. 3 Quæſt. 7. in quo Summus Pontifex *§. ac demum*, declarat, *omnes indulgentias conceſſas ante Breve Pauli V. editum 23. Maji anno 1606. Perſonis Regularibus quarumcumque Religionum, & Ordinum etiam Mendicantium eſſe nullius roboris & momenti.* Etenim alterarus expreſſe ſubjungit: *niſi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovatæ, aut confirmatæ*; inter quas computantur indulgentiæ ſuperius adductæ. Cæteroquin tamen nequit ex dictis adhuc inferri ſub terminis generalibus, *indulgentias a Paulo V. renovatas hodie eſſe revalidatas.*

PROPOSITIO XXXVIII.

51. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi* quamprimum, *eſt conſilium, non præceptum.*

DECLARATIO.

Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. de Euchariſtia cap. 7.* quod Sacerdotes in ſpecialem Reverentiam tremendi Miſſæ Sacrificii hæc ponit formalia: *Si neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit NB. quamprimum confiteatur.* Cum autem *ly confiteatur* non neceſſario videatur involvere præceptum, quin poſſit quoque importare præciſe conſilium; Villalobos, Machado, & Ledeſma inclinabant potius ad conſilium, quoniam juxta notam Regulam Juris; *odia oportet potius reſtringere, quam ampliare.* Sed contra eſt, quod communis uſus, & DD. conſenſus magis per allegata verba indicet importari præceptum, quam conſilium, ut idipſum ſimiliter Rubricæ Miſſalis clarius per verbum *debet* inſinuare videntur, dum Trid. de defectibus diſpoſitionis animæ ita legitur: *Si quis in caſu neceſſitatis non habens copiam Confeſſoris in peccato mortali abſque contritione celebret, graviter peccat. Secus, ſi conteratur: debet tamen, cum primum poterit, confiteri.* Vide Reiffenſtuel *Tract. 14. Diſt. a n. 33. & ſeqq.*

PROPOSITIO XXXIX.

52 *Illa particula* quamprimum *intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.*

DECLARATIO.

Agnoſcentes alii in illis verbis Concilii Tridentini *ly quamprimum confiteatur*, contineri quodpiam præceptum id adeo laxe explicarunt, ut in effectu non ſit præceptum, ſicque in re ipſa cum prioribus coincidant. Inquiunt enim præfatam particulam *quamprimum* intelligi, quando alias Sacerdos confitebitur ſuo tempore, puta dum iterum celebrabit Miſſam de novo. Sed contra eſt, quia taliter contra communem ſenſum Eccleſiæ hoc non eſſet ſpeciale præceptum quoad Sacerdotes: quia etiam Laici habentes grave peccatum tenentur confiteri quando ſuo tempore communicabunt, hinc ſtante hac laxa declaratione æque parum Sacerdos, ac Laicus peccaret, ſi in ſimili caſu, nimirum poſt tres menſes a Sumptione Euchariſtiæ, eum ſola contritione peracta computandos, confiteretur, poſtro

nimi-

Digitized by Google

nimirum, quod de novo poſt trimeſtre ſacrificare, & communicare vellet. Vide Reiffenſtuel *loco ſuperius cit.*

PROPOSITIO XL.

53. *Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale, oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſcula oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.*

DECLARATIO.

Diſtinctio eſt facienda inter oſcula cauſa amicitiæ juxta morem Patriæ contingentia & inter ea, quæ obiter fiunt ea levitate animi abſque delectatione aliqua. Item ſuppoſito etiam, quod oſcula imprimantur ex aliqua delectatione, iterum attendendum, num delectatio fuerit pure ſenſibilis, vel ſimul carnalis? Oſcula amicitiæ juxta morem Patriæ poſſunt carere omni culpa. Oſcula ex levitate animi plerumque ſunt venialia, uti pariter oſcula ex ſola delectatione ſenſibili. Quod ſi vero pariter accedat delectatio carnalis deliberate impreſſa erunt mortalia; quia æque, imo magis diſponunt ad copulam, quam ſola delectatio moroſa. Unde Summi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. apud Viva hic *num.* 1. jubent Inquiſitoribus Fidei denuntiari illos, qui aſſerunt, ſimilia oſcula, amplexus, aut tactus non eſſe peccata mortalia. Vid. Reiffenſtuel *Tract.* 9. *Diſt.* 4. *num.* 71 *& ſequentibus ac præſertim Additionibus poſt num.* 78.

PROPOSITIO XLI.

54. *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo* regalo, *dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.*

DECLARATIO.

Quod gravis peccator abſolvi nequeat, niſi verum habeat propoſitum evitandi gravia peccata in futurum, extra controverſiam eſt: nam *dolor, ſeu deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero*, eſt ex neceſſariis requiſitis ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ juxta Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *de Pœnitent. cap.* 3. *&* 4. Alia autem quæſtio eſt, utrum concubinarius cenſeatur habere verum tale propoſitum neceſſario ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiſitum, quando equidem Confeſſario promittit, quod nolit amplius peccare cum ſua concubina, non tamen eandem vult dimittere ex ſequentibus motivis; quia nimirum nimis utilis eſt ad oblectamentum, vel quia alia famula nimis difficulter invenitur, vel quia epulæ ab alia famula præparatæ magno tedio ipſum afficerent, vel demum; quia ex abſentia nimis ægre vitam ageret. In quibus, & ſimilibus caſibus Joannes Sancius cum Vivaldo apud Dianam *Part.* 2. *Tract.* 6. *Reſolut.* 45 putat adeſſe adhuc verum propoſitum, & quod conſequenter talis ſit abſolvendus toties quoties &c. quamvis etiam (quod mirari ſatis nequeo) nullus profectus appareat. Sed contra eſt, quod motiva ſimilia necdum hominem talem carnalem conſtituant phyſice, vel moraliter impotentem ad dimittendam concubinam, ſed potius ſint vanæ excuſationes, quas caro, & ſanguis, ac cæcos amor ſubminiſtrant. Unde nec ſignum prudenter credibile apud tales apparet, alicujus efficacis propoſiti, dum cœlum, & æternam Salutem, cujus amittendæ periculo manifeſto ſe exponunt, talibus oblectamentis poſthabere videntur. Dico *oblectamentis*: nam *ly Regalo* quod in propoſitione damnata pro excuſatione proponitur, eſt teſte Sabino Bononienſi hic nomen Hiſpanum, & latine ſonat *blandimentum, delicium*, ſeu *ſuavitas epularum*. Vim inferant Veneti iſti circa dimiſſionem Concubinæ effrænatæ ſuæ paſſioni, & palpabiliter experientur aſſiſtentem ſibi gratiam Divinam; nam *Regnum Cœlorum vim patitur & violenti rapiunt illud.* Matth. cap. 11. v. 12. Vide Reiffenſtuel fuſius de hac materia agentem, *Tract.* 14. *Diſt.* 8. *Quæſt.* 4. *cum Additionibus.*

PROPOSITIO XLII.

55. *Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.*

DECLARATIO.

Ipſimet contractui mutui intrinſece ineſt, ſe in gratiam mutuatarii ad tempus dominio, & uſu pecuniæ mutuatæ privare: ergo præciſe propter ipſum certum tempus exigere plus ultra ſortem idem eſt in re, ac propter hunc contractum, ſeu intuitu talis mutui aliquid petere ultra ſortem, quod tamen ultimum juxta omnes apertam continet uſuram, niſi lucrum ceſſans; aut damnum emergens, vel periculum, conſideratis circumſtantiis amittendi capitale, ſeu ſortem, aliusve juſtus titulus excuſet. Viderint ergo illi, qui commune intereſſe quinque florenorum per annum pro centum mutuantis excedentes, ſingulis menſibus pro unico floreno mutuato exigunt denarium; ita ut intereſſe unius floreni, ſuperet ad finem anni medietatem ejusdem floreni, utpote ad duodecim denarios aſcendens. Aperta hæc eſt uſura, plus quam Judaica, & neutiquam in aliqua Republica toleranda. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 8. *Diſt.* 4. *num.* 40. *&* 41.

PROPOSITIO XLIII.

56. *Annuum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per decem annos.*

DECLARATIO.

Ratio damnationis dictæ propoſitionis eſt: quia annuum illud legatum pingue E. G. & proportionatum ſtipendio potuit eſſe factum abſque reſtrictione ad certum tempus; ergo non debet annuum legatum indefinite factum illico reſtringi ad decennium. *Dices*; Juxta Sotum, & alios Doctores nulla anima ultra decennium detinetur in purgatorio: ergo nec præſumendum eſt, quod fundator ultra decennium petierit perſolvi contenta in litteris fundationis. *Reſpond.* Imprimis antecedens gratis aſſerit, atque eſſe falſum, & contra communem perſuaſionem fidelium, ac contrarium apud Dominicum Viva hic patere ex Hiſtoriis Eccleſiaſticis, vi quarum plures animæ longe ultra decennium in hoc ergaſtulo ſunt detentæ. Deinde dato etiam, quod ex revelationibus in uno, alterove caſu conſtaret, animam fundatoris certo jam frui beatitudine, adhuc hæredes tenerentur ſatisfacere legato annuo perpetuo; quia ea Eccleſiæ communi praxi cenſetur voluntas fundatoris, ut ſuffragium illud, ſi non ſibi, ſaltem aliis de familia proſit.

PROPOSITIO XLIV.

57. *Quoad forum conſcientiæ reo correcto, ejusque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.*

DECLARATIO.

Non eſt quæſtio de foro externo, in quo etiam mortuus indiget abſolutione, ſi deceſſerit cum cenſura publica, etſi obierit vere contritus juxta *Capitulum, a nobis*, & *Cap. Sacris, de ſentent. Excommunicat.* Item *cap.* 1, *cui. eodem in* 6. Sermo itaque ſolummodo inſtituitur quoad forum conſcientiæ, in ordine ad quod nonnulli putarunt, reo correcto, & ceſſante contumacia eo ipſo ſtatim ceſſare cenſuras abſque ulteriori abſolutione. Ratio eſſe potuit; quia cenſura ſe habet juxta communem inſtar medicinæ; curato autem infirmo non amplius Medicus applicat temporalem medicinam; adeoque nec Judex Eccleſiaſticus ſpiritualem: nam ceſſante cauſa motiva ceſſat effectus. Sed contra eſt, quod cenſura non ſolum ſit medicina verum etiam pœna; unde etiam *pœna medicinalis* vocatur. Subſumitur, atqui pœna ſtat etiam in contrito; ergo pariter cenſura, niſi tollatur aliunde a poteſtatem habente, Vide Reiffenſtuel, *Tract.* 13. *Diſt.* 1. *num.* 42.

PROPOSITIO XLV.

59. *Libri prohibiti*, Donec expurgentur, *poſſunt retineri, uſque dum adhibita diligentia corrigantur.*

DE-

DECLARATIO.

Notandum ex Viva hic, quod Libri Hæreticorum hæreſin continentes, vel de Religione tractantes, in Bulla Cœnæ prohibentur abſolute ſub excommunicatione reſervata, alii vero paſſim prohiberi ſoleant ſub clauſula: *Donec corrigantur*. De his itaque ultimis aliqui Theologi docuerunt, retineri poſſe, donec opportune eorum correctio aut expunctio fuerit induſta, cui tamen Doctrinæ repugnant Regulæ Indicis præſcriptæ in Concilio Tridentino, in quibus abſolute prohibetur a Pontifice, ne quis apud ſe habeat, vel retineat Libros quovis titulo interdictos, & conſequenter parendum eſt Pontifici mandanti, ut dicti Libri deferantur Inquiſitori S. Officii, ubi id viget, ut recte obſervat Sabinus Bononienſis, dum ſcribit in dictas propoſitiones damnatas. Quid in Germania quoad libros prohibitos ſecundæ claſſis ſentiendum? Vid. Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 4. *n.* 42.

§. V.

60. Damnatio Sexaginta quinque Propoſitionum per Decretum I. Innocentii XI.

Feria 5. die 2. Martii Anno 1679.

In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Vaticano coram Sanctiſſ. D. N. D. Innocentio, Divina Providentia Papa XI. ac Eminentiſſ. & Reverendiſſ. DD. S. R. E. Cardinalibus, & in tota Republica Chriſtiana adverſus hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus, a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab innoxiis a ſel. rec. Alex. VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens, plurimas Propoſitiones, partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus, contra hæreticam pravitatem Generalibus inquiſitoribus, ſubjecit. Quibus propoſitionibus ſedulo accurate ſæpius diſcuſſis, eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, Theologorum votis per Sanctitatem ſuam auditis, idem Sanctiſſimus D. N. re poſtea mature conſiderata ſtatuit, & decrevit pro nunc ſequentes propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ſicut jacent, ut minimum tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas, eſse damnandas, & prohibendas ſicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas ſua per hoc Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, Sanctitati ſuæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

PROPOSITIONES.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

2. Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim dum probabilitate, ſive intrinſeca, ſive extrinſeca quamtumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum Charitatis erga Deum.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

8. Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modo non obſit valetudini; quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9. Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Præcepto, proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12. Vix in Sæcularibus invenies, etiam in Regibus ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum eſt, abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio parentis a ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

17. Satis eſt, actum Fidei ſemel in vita elicere.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, & fidei glorioſum conſulo; tacere, ut peccaminoſum per ſe, non damno.

19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22. Non niſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.

24. Vocare Deum in teſtem mendacii levis, non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

25. Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.

26. Si quis, vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine juret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.

27. Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honores, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita, ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis; quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.

31. Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

32. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33. Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicuti & jus habenti in cathedram, & præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur, ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario quod recipiunt.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus eſt, etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, cum contractu retrovenditionis prævie inito cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, ut nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

42. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum, ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum.

43. Quidni non niſi veniale ſit, detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?

44. Probabile eſt, non peccare mortaliter qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut econtra.

46. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale: imo etiamſi ſit finis ipſius ſpiritualis, ſic, ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

47. Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, qui, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint ad Eccleſias, promovent, Concilium vel primo videtur per hoc *digniores* non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem aligendorum ſumpto comparativo pro poſitivo, vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio, quando fit concurſus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

49. Mollities jure naturæ prohibita non eſt, unde, ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

50. Copula cum conjugata conſentiente marito non eſt adulterium; adeoque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

56. Frequens Confeſſio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

57. Probabile eſt, ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.

58. Non tenetur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

59. Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut Indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis nulla ſpes appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.

61. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

62. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

63. Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

64. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

65. Sufficit, illa Myſteria ſemel credidiſſe.

Quicumque autem cujuſvis conditionis, ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim defenderit, vel ediderit, vel de eis diſputative publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque dignitate fulgente, niſi pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti Fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab injurioſis contentionibus Doctores, Scholaſtici aut alii quicumque impoſterum ſe abſtineant, & ut paci, & charitati conſulatur, idem Sanctiſſimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuſcriptis, quam in theſibus, diſputationibus, ac prædicationibus caveant ab omni cenſura, & nota, nec non a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognitæ ſuper iiſdem propoſitionibus judicium proferetur.

Loco ✠ Sigilli,

FRANCISCUS RICHARD,
S. Rom. & Univerſal. Inquiſit. Not.

Anno a Nativitate D. N. JESU Chriſti 1679. Indict. 2. die vero 4. Menſis Martii, Pontificatus autem Sanct. & D. N. D. Innocentii Div. Prov. Papæ XI. anno tertio ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Franciſcum Perinum ejuſd. Sanctiſſ. D. N. & Sanctiſſ. Inquiſitionis Curſorem.

Romæ Typis Rev. Camer. Apoſtol. 1679.

§. VI.

Declaratio prædictarum 65. Propoſitionum.

PROPOSITIO I.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

DE-

DECLARATIO.

Doctrina, quæ in hac propoſitione damnata continetur primarium fundamentum ſuum deſumpſit ex illo Probabiliſtarum principio: *quicunque probabiliter operatur, prudenter operatur; quia operatur ex ratione gravi*. Ita recte advertit Dominicus Viva hic *num. II.* Quare Theologi illius Doctrinæ (inter quos a Diana *Part. 1. Tract. 13. Reſol. 2.* numerantur Lorca, Serra, Ledeſma &c.) taliter ſecum diſcurrebant: operatio directa per actum prudentiæ utique non eſt peccaminoſa, quoniam vitia non diriguntur per virtutes, inter quas numeratur prudentia. atqui collatio ſacramenti cum opinione probabili de valore ejusdem, eſt operatio directa per actum prudentiæ: nam qui probabiliter operatur, prudenter operatur, ergo. Sed contra eſt *primo*, quod ex hoc diſcurſu ſequeretur, licere etiam in collatione Baptiſmi, & ſacramenti Ordinis ſequi ſententiam probabilem relicta tutiore; quod tamen nec ipſi hi Theologi aſſerere auſi fuerunt. Contra eſt *ſecundo*, quod pariter ſequeretur, licitum fore in collatione Sacramentorum ſequi ſententiam minus tutam, non ſolum quando iſta eſt probabilior; verum etiam, ſi ſimul eſt minus probabilis; uti conſideranti patet. Igitur negatur ſuppoſitum, quod ubi agitur de valore alicuius Sacramenti, operatio directa per opinionem probabilem relicta tutiori ſit operatio directa a virtute prudentiæ, etenim transmiſſo etiam, quod in materia honeſtatis, & ubi agitur præciſe de licititate, ſeu licentia actionis, *prudenter operatur, quicunque probabiliter operatur*, id tamen falſum eſt in quæſtionibus de valore Sacramentorum, in quibus ex una parte dictus valor non dependet ex determinatione collatoris, ſed potius ex voluntate inſtitutoris Sacramentorum, ex altera vero parte collator ſequendo opinionem præciſe probabilem relicta tutiori exponit recipientem tale Sacramentum gravi periculo, ne fruſtretur gratia ſanctificante, alias moraliter certo acquirenda, ſi collator ſecutus fuiſſet ſententiam probabiliorem. Accedit, quod etiam loquendo in materia honeſtatis axioma illud: *quicunque probabiliter operatur, prudenter operatur*, multis ſit ſubjectum difficultatibus, explicationibus, & diſtinctionibus; ita, ut non pauci ex Theologis nolint in hoc fundare ſuum ultimum dictamen de formali honeſtate actus, uti advertit in libello quodam *Diſquiſitio Theologica* intitulato *Qu. 2. §. 3. num. 58. & ſeqq.* ac fuſius per integrum tomum examinat Chriſtophorus Raſsler in ſua *Norma recti*. Vid. Reiffenſtuel, *Tract. 1. Diſſ. 3. num. 58. & ſeqq.*

62. Quæres I. An in materia Valorem concernente collator Sacramentorum poſſit libere, relicta tutiore ſequi ſententiam probabilem, ſi eadem non ſolum æque probabilis, ſed etiam probabilior appareat tutiore? E. G. controvertitur inter Theologos in Tractatu de Pœnitentia, utrum ad eſſentiam formulæ abſolutoriæ pertineant ſola illa Verba *abſolvo te*, vel etiam alia tria, *a peccatis tuis*? Ubi Scotiſtæ cum pluribus RR. defendunt tanquam probabilius, ſola priora duo *abſolvo te* eſſentialiter requiri. Quæritur ergo, an in praxi Confeſſarius poſſit licite ſequi hanc ſententiam probabiliorem, uti ſupponimus, vel utrum obligetur addere *a peccatis tuis*, ſequendo ſententiam tutiorem? Reſpond. Confeſſarium obligari in praxi ad ſententiam tutiorem addendo formulæ abſolutoriæ etiam illa verba: *a peccatis tuis*. Probatur *primo* quia alias pœnitentem exponeret Confeſſarius probabili periculo, ne invalide reciperet hoc Sacramentum cum ingenti ſuo detrimento: eo ipſo enim, quod ſententia requirens ad valorem etiam expreſſionem verborum *a peccatis tuis*, ſit probabilis, adeſt ratio gravis pro eadem etſi minoris ponderis, & ſic pariter, adeſt periculum grave proportionatum ponderi rationum. Probatur *ſecundo*, quia in propoſitione damnata indefinite dicitur, in Sacramentis Collatorem non poſſe ſequi ſententiam probabilem relicta tutiore; atqui ſententia probabilior adhuc continetur ſub genere probabili, ſicut album ſub genere albi: ergo.

63. Quæres II. An ſaltem recipiens Sacramenta non poſſit in quæſtionibus, valorem concernentibus, eligere ſibi ſententiam æque probabilem, vel etiam probabiliorem, minus tamen tutam, relicta tutiore, ſimul & adhuc vere probabili? Reſpond. Imprimis quoad Sacramentum *Baptiſmi*, *Ordinis Presbyteratus*, vel *Epiſcopalis &c.* omnino negative: incurreret enim taliter recipiens grave periculum maximi damni tam ex parte ſui, quam aliorum: quia poſito, quod a parte rei non eſſet valide baptizatus (uti adſunt graves id aſſerendi rationes, licet minus probabiles) exinde conſectaneum foret, quod invalide quoque reciperet alia Sacramenta non ſine gravi irreverentia, item talis, vel etiam invalide ordinatus in Presbyterum, quoque invalide celebraret, & abſolveret, ſeque ipſum in grave periculum conjiceret, an valide a ſuis peccatis abſolvatur. Reſpond. *ſecundo* quoad Sacramenta vivorum augmentum gratiæ cauſantia, an recipiens ea poſſit ſibi eligere ſententiam probabilem minus tutam relicta tutiori ſimulque vere adhuc probabili, majus eſt dubium, ac dependet ab alia quæſtione circa collatorem Sacramenti, utrum is ad tutiorem vere probabilem relicta probabiliori minus tuta obligetur præciſe ex charitate erga proximum &c. vel an etiam ex virtute Religionis erga Sacramenta, ne eadem periculo invaliditatis, & ſic irreverentiæ exponatur? *Si prius*, tunc eo ipſo recipiens, ſi ipſemet ſponte velit eligere probabiliorem minus tutam, videtur non graviter peccare; quia ſponte cedit juri ſuo circa augmentum gratiæ, prout etiam certis temporibus poteſt licite intermittere Communionem, etſi exinde gratia augeretur. Quodſi vero collator Sacramentorum obligetur conficere, & aliis conferre Sacramenta ex virtute Religionis (puta ex reverentia erga ipſamet hæc Sacratiſſima Myſteria) patet, quod ea tunc neque recipiens ſe abſque ulla neceſſitate exponere queat periculo invaliditatis relinquendo in praxi ſententiam tutiorem vere adhuc probabilem, & ſequendo minus tutam probabiliorem. Et hoc ultimum cum Soto, Valentia, & aliis tenet Suarez *Tom. 3. in 3. part. Diſp. 16. Sect. 2.* contra Pontium, Salas, Machado, Salonium &c. Quidquid tamen de hoc ſit illud mihi certum videtur, quod defendens recipientem, non obligari ad tutiorem &c. needum incurrat damnationem hujus propoſitionis, utpote quæ de conferente, non de recipiente loquitur.

64. Quæres III. An in materia Valorem Sacramentorum concernente poſſint, tam conferens quam recipiens ſequi ſententiam moraliter certam, ſicque abſolute tutam, etſi contraria adhuc ſit tutior? Exemplum ponamus denuo de Sacramento Pœnitentiæ, ubi inter Doctores movetur quæſtio, utrum ad attritionem neceſſario requiſitam debeat intervenire aliquis actus dilectionis DEI, ut ſummi Boni in ſe, vel non? Et licet non pauci Theologi talem dilectionem exigant, nobis tamen citra ullam cenſuram hujus ſententiæ in Supplemento Patris Reiffenſtuel *Tract. 24. Diſſ. 6. num. 47.* ſententia negativa poſt Concilium Tridentinum videbatur moraliter certa. Data ergo hac hypotheſi, quæritur, utrum non obſtante iſta morali certitudine adhuc ſit obligatio eliciendi cum attritione aliquem actum Dilectionis Dei ſuper omnia vel non? Reſpond. quamvis eliciens hunc actum dilectionis Dei haud dubie magis meritorie operetur, non tamen datur obligatio eundem eliciendi. Ratio eſt quia conceſſo illo ſuppoſito (de quo latius in ſupplemento, & adhuc ſuo loco) ſententia negans requiri hanc dilectionem, jam eſt ſatis tuta, utpote moraliter certa, ſicque practice excludens omnem formidinem, NB. fundatam in gravi ratione: ergo non datur obligatio ſequendi adhuc tutiorem, uti recte cum Viva tenet Matthæuccius in cautela Confeſſarii *Lib. 2. cap. 1. num. 6.* & plane alias omnes deberent exire ex hoc mundo; quoniam tutius eſt, in aliqua Religione vivere, ubi viridis floret obſervantia, quam in mundo; quippe in Religione juxta S. Bernardum: *Homo vivit purius, cadit rarius, ſurgit velocius, incedit cautius, irrigatur frequentius, ſecurius quieſcit, moritur fiducius, purgatur citius, præmiatur copioſius.*

PROPOSITIO II.

65. Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

DECLARATIO.

Quod in cauſis criminalibus, præſertim capitalibus, debeat Judex favere Reo, etſi ipſi rationes allegatæ pro Reo quoad principia directa appareant minus probabiles præ oppoſitis, Doctores teſte Viva hic communiter adſtruunt cum Reiffenſtuel *Tract. 5.*

Diſſ. 3. *addit. poſt num.* 62. Neque id intendit ſummus Pontifex in præſenti damnare, ſed tantummodo illorum doctrinam improbat, qui admiſerunt, etiam in cauſis civilibus poſſe Judicem pro ſuo beneplacito ferre ſententiam ſecundum opinionem ſuam minus probabilem, quando aliqua dubietas ex diverſitate opinionum circa jus exoritur. Taliter quidem Salonius, Ledeſma, Delrio, Lorca, ac alii plures apud Dianam *Part.* 1 *Tract.* 13. *Reſol.* 3. & *Part.* 11. *Tract.* 2. *Reſolut.* 60. voluerunt ea ea ratione; quia Judex in ſimili caſu ſe determinans ad minus probabilem adhuc prudenter operatur; nam qui probabiliter agit, prudenter agit. *Sed falſum eſt*, quod Judex in eo caſu, prudenter agat, eo quod Jura in caſu, quo nulla pars litigantium exiſtit in quieta poſſeſſione rei litigioſæ, expreſſe eundem obligent, ut ſententiam pronunciet juxta opinionem, quæ omnibus conſiderandis conſideratis ipſi videtur probabilior. Ita enim *L. ob carmen* §. 3. *ff. de teſtibus* &c. *Si teſtes* 4. *Quæſt.* 2. & 3. expreſſe habetur *confirmabit Judex motum animi ſui ex argumentis, & teſtimoniis, quæ rei aptiora, & vero proximiora eſſe compererit*. Item cum moveretur quæſtio de ætate hominis, Legislator *L.* 13. *ff. de probationibus* reſpondit: *Cauſa cognita veritatem excuti oportere, & ex eo potiſſimum annos computari, ex quo præcipuam fidem ea re conſtare NB. credibilius videtur*. *C. Capellanus de feriis*. juncta Gloſſa eligitur ſententia, quæ validiore, & meliore nititur ratione. Ex quo patet, quam merito propoſitio his Legibus e diametro contraria fuerit damnata. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſſ.* 3 *num.* 61. & *ſeqq.*

66. Dices: Si Judex videat, quod una pars litigantium afferat quidem pro ſe rationes probabiliores; altera vero præter rationes minus quidem, vere tamen adhuc probabiles, adducat in ſui favorem Regulam poſſeſſoriam, licite Judex pronunciat in favorem poſſidentis, uti tenet Figuera apud Kugler in ſua Civili hic: ergo licite poteſt Judex ſequi ſententiam minus probabilem. Reſpondeo imprimis, Antecedens non eſſe omnino certum: Legitur quidem in Jure Reg. 95. in 6. *in pari caſu potior eſt conditio poſſidentis*; nulla autem fit ibidem mentio, ſi alterius cauſa ſit notabiliter melior, ſeu probabilior: admittamus tamen Antecedens, ſuppoſito, quod allegans pro ſe regulam poſſeſſoriam habeat poſſeſſionem legitimam, certam, ſeu cum juſto titulo. Negatur tamen conſequentia, quod nimirum Judex ſtatim pro libitu ſuo poſſit ſequi ſententiam minus probabilem, vel majoris claritatis cauſa diſtinguitur conſequens: Poteſt Judex ſequi ſententiam minus probabilem, ſuppoſito, quod alter allegans rationes ſpeculativas probabiles ſimul exiſtat in certa legitima poſſeſſione, conced. conſequentia. Si nullus ex litigantibus exiſtat in tali poſſeſſione, negatur conſequentia. Sive adhuc aliter: poteſt Judex ſequi ſententiam, quæ ſit minus probabilis attendendo præciſe ad principia directa, & ſpeculativa, conced. conſequentia, quæ ſit & maneat minus probabilis reſpiciendo pariter ad principia practica, & reflexa, negat. conſequent. Inſtantia dari poteſt in cauſis criminalibus, in quibus eodem modo diſcurritur. Vid. Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſſ.* 3. *Addit. poſt num.* 26.

PROPOSITIO III.

67. Generatim dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

DECLARATIO.

Quænam dicatur tenuis probabilitas, fuſius explicat Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſſ.* 3 *num.* 45. & 46. Ego puto inter terminos tenuis probabilitatis comprehendi quoque eam, quæ quidem aliquibus Auctoribus apparet gravis, pluribus autem non; ita ut neque per auctoritatem extrinſecam, neque per rationem intrinſecam intellectus meus aliquo modo alliciatur, ſeu moveatur ad aſſenſum, E. G. judicant aliqui Auctores apud la Croix *Lib.* 6. *part.* 1. *num.* 260. aquam roſaceam, & ſimiles ſuccos diſtillatos eſſe materiam validam Baptiſmi; communiſſima tamen Doctorum id negat, eo quod hic humor per diſtillationem extractus non amplius exiſtat vera aqua elementaris, ſed potius ſuccus roſaceus, in quem aqua naturalis affuſa, ſeu attracta per nutritionem plantæ, fuerat converſa, ſicut a pari vinum aduſtum per diſtillationem ex aliquo vino extractum non amplius eſt verum vinum, ſicque nec materia conſecrabilis: quia tamen aliqui Auctores defendunt, ſuccum illum roſaceum extractum eſſe ſubſtantialiter adhuc aquam naturalem, licet nonnullis qualitatibus permixtam, poterit illorum Theologorum ſententia mihi apparere tenuiter probabilis. Vi autem hujus propoſitionis damnatæ non poſſumus ſequi ſententiam tenuiter probabilem; *generatim*, ſeu *regulariter*, loquendo: interim tamen in caſu neceſſitatis etiam in collatione Sacramentorum id non cenſetur prohibitum, dummodo fiat ſub conditione, qua poſita valor Sacramenti periculo irreverentiæ ex una parte non exponitur, ex altera vero recipienti accreſcere poteſt notabilis utilitas, nec aliunde aliquod (uti ſuppono) ſequitur abſurdum. Et hinc in defectu alterius aquæ apud infantem necdum baptizatum, & morti proximum recte (Charitate proximi id volente) adhibetur aqua roſacea: vel idem infans, ſi aliter fieri nequeat, in minima parte corporis, E. G. digiti baptizatur, cum conditione tamen, *ſi valeat*. Inde miror, quod aliqui Confeſſarii in praxi ſint adeo difficiles moribundum Catholicum ſenſibus deſtitutum conditionate abſolvere, cum ſententia talem Abſolutionem admittens ſit ſaltem tenuiter probabilis. Abſque dubio cenſeretur prudenter agere ille, qui infantem necdum baptizatum conditionate baptizaret, etſi tantum foret tenuiter probabile, quod adhuc vivat: cur igitur moribundus Catholicus non poſſit in allegato caſu conditionate abſolvi? Vid. Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſſ.* 7. *num.* 69. & *ſeq.*

PROPOSITIO IV.

68. Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

DECLARATIO.

Teſtibus Dominico Viva, & Auguſtino Matthæuccio Auctor huius Theſis confixæ erat Joannes Sanctius in ſuis Selectis *Diſſ.* 19. *num.* 7. & 9. ſcribens, quod ſicut homo in aliis materiis, & præceptis excuſatur a peccato, ſi ſequatur opinionem minus probabilem, ita etiam in præcepto credendi veritates Fidei Catholicæ excuſabitur infidelis a peccato infidelitatis ductus opinione minus probabili. *Sed contra eſt*, quod tractando de vera Religione agatur de ſummo puncto, a quo pendet æterna noſtra felicitas: nam deficiente Religione deficiunt vera Sacramenta, & conſequenter etiam illa facilia remedia, quibus gratiam ſanctificantem deperditam iterum recuperare, & recuperatam augere poſſumus. Si itaque in ipſis Sacramentis juxta jam dicta nequimus ſequi ſententiam minus probabilem, multo minus in puncto veræ Religionis, ubi variæ quæſtiones circa numerum, & valorem Sacramentorum ſolent intervenire. Agitur enim hic de graviſſimo præiudicio, V. G. an Paſtores ſint legitime ordinati; an valide abſolvant ſuos pœnitentes; an ſola fides juſtificet; an in illa Religione habeatur, & oviculis præſcribatur id, quod eſt neceſſarium neceſſitate medii ad Salutem &c.? Quis igitur ſibi perſuadeat, in his maximi momenti quæſtionibus, in quibus agitur de graviſſimo præjudicio, & ubi veritas rei non dependet ex determinatione noſtri intellectus; poſſe quempiam ſequi opinionem minus probabilem? Potius talis infidelis, ſeu Hæreticus, cui videtur ſua Religio probabilius falſa, tenetur implorato Divino auxilio in puncto hoc maximi momenti ſedulo ulteriorem indagare veritatem, quæ certo eidem patefiet, ſi in inquirendo non fuerit culpabiliter negligens. Imo (uti tenent duo Scholarum Principes Doctores Angelicus, & Subtilis) ſi quis infidelium in ſylvis enutritus ea, quæ ſibi lumine naturæ nota ſunt recte obſervet, Deus, qui non deficit in neceſſariis ad ſalutem, tali etiam Angelum, vel Miſſionarium Apoſtolicum mitteret, qui ipſum Myſteriis credendis imbueret, uti Petrum deſtinavit ad Cornelium *Act. cap.* 10. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 4. *num.* 30. & 31.

PROPOSITIONES V. VI. & VII.

69. V. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.*

VI.

Digitized by Google

VI. *Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoſe quinquennis per ſe obligare præceptum Charitatis erga Deum.*
VII. *Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.*

DECLARATIO.

Has propoſitiones rejectas jam cernes ab Alexandro VII. unde mirum, quod adhuc Catholici Doctores inventi fuerint, qui eaſdem etiam poſt illam reprobationem manutenere præſumpſerint. Ulteriorem explicationem vide ſupra §. 4. *num.* 2 ac apud Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſtinct.* 6. *num.* 9. & *Additione ſequenti.*

PROPOSITIONES VIII. & IX

70. VIII. *Comedere, & bibere usque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini; quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.*
IX. *Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

DECLARATIO.

Dictæ duæ propoſitiones apud Reiffenſtuel *Tract.* 1. *Diſtinct.* 2. *Quæſt.* 5. *præſertim additione poſt num.* 36. taliter explicantur, ut tamen nullatenus obſint Doctrinæ plurimorum Theologorum, actus indifferentes in individuo admittentium: nam utique omittere auditionem Miſſæ die, quo nullum adeſt præceptum audiendi, non erit peccatum; cum talis omiſſio non ſit contra præceptum, ſed tantummodo contra conſilium; ſed neque eadem omiſſio Miſſæ erit bona, uti conſideranti patet, conſequenter eſt indifferens. Econtra vero quia delectabilitas illa, quæ intervenit in comeſtione, & copula, per naturam ordinatur quaſi medium ad conſervationem individui, & ſpeciei humanæ tanquam ad ſuum finem, deordinate agit, qui cibo vel copula utitur propter ſolam delectabilitatem, cum hoc habeat pro fine actionis ſuæ, quod potius deberet eſſe medium ejuſdem: ſicque ſaltem venialiter peccat. *Conjugalis concubitus generandi cauſa non habet culpam: concupiſcentiæ vero ſatiandæ tantum venialem,* inquit Auguſtinus *Lib. de Bono conjugali cap.* 6. prout allegatur a Matthæuccio in Cautela Confeſſarii, quem vide *lib.* 2. *cap.* 6. & 7.

71. Quæres incidentaliter, an, ſi non obſtante damnatione hujus utriusque propoſitionis adhuc admitti poſſint alii actus indifferentes in individuo, an (inquam) tales actus debeant cenſeri ita indifferentes, ut etiam excludant omnem imperfectionem? Ante Reſponſionem nota, quod imperfectio, prout diſtinguitur ab omni peccato etiam veniali, definiatur, quod ſit *actio, vel omiſſio repugnans conſilio in re ad mores ſpectante.* H. N.

Reſpond. Actus indifferentes in individuo non neceſſario excludunt imperfectionem, quin cum ea ſtare poſſint. Probatur exemplis: ſic enim conformiter jam dictis intermittere Miſſæ auditionem die non feſto: item non ſequi inſpirationes Divinas ad opera de conſilio tendentes, communiter cenſetur aliqua indifferentia, utpote omiſſiones rei nec præceptæ, nec prohibitæ, & tamen ſimiles intermiſſiones reputantur paſſim imperfectiones (quid enim alias eſſet imperfectio?) ergo indifferentia aliqua non neceſſario imperfectionem, ſed tantummodo rationem veri alicujus peccati excludit. Quare pro actibus indifferentibus poſſet adhuc formari ſequens probatio; imperfectio eſt aliquid, quod nec eſt moraliter in individuo bonum, nec moraliter aliquod peccatum, utpote cum non ſit materia ſufficiens pro Sacramentali abſolutione; ſed non poteſt ſufficienter explicari talis imperfectio, niſi admittatur actus inter moraliter bonum, ac peccaminoſum medius, per quem intelligimus actum Indifferentem: ergo.

PROPOSITIONES X. & XI.

72. X. *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.*
XI. *Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus ſolis actibus externis.*

DECLARATIO.

Inter omnium prima mandata DEUS nobis hæc duo Matth. cap. 22. v. 37. & 39 poſuit; *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, & diliges proximum tuum ſicut te ipſum:* ergo ſicut Deum tenemur diligere non ſolum externe, verum etiam interne, ita pariter proximum: nam proximus diligendus eſt propter DEUM. Item ſolemus nos ipſos diligere actibus non ſolum externis; verum etiam in mente noſtra actibus internis, cur igitur non pariformiter proximum, cum eundem diligere teneamur ſicut nosmetipſos; Vide Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 6. *n.* 42.

PROPOSITIO XII.

73. *Vix in ſæcularibus invenies; etiam in Regibus ſuperfluum ſtatui, & ita vix aliquis tenetur ad Eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.*

DECLARATIO.

Scandaloſa hæc ſententia divitibus avaris latam aperit portam, quam pauperibus immiſericorditer claudit. Quis enim non videt, exinde facile eludi poſſe omnium obligationem ſuccurrendi pauperibus, quam tamen ſacra Scriptura ſæpius tam efficaciter inculcat? *Quod ſupereſt, date Eleemoſynam*, inquit Chriſtus Luc. cap. 11. & 1. Timoth. cap. 6. *Divitibus hujus ſæculi præcipe, facile tribuere &c.* ac alibi ſæpius. Aſt avari, ſi vera foret propoſitio damnata, illico reſpondere poſſent nihil ſuperflui ſibi ſupereſſe, conſequenter ad præceptum pauperibus etiam gravi neceſſitate preſſis de ſuperfluis ſtatui erogandi ſe neutiquam fore obſtrictos; cum de facto in ſæcularibus, etiam Regibus, vix inveniatur ſuperfluum ſtatui. En fructum peſſimum ex mala arbore! O ſi ceſſaret nimius luxus in Chriſtianis, quam multa ſuperflua ſtatui reſtarent applicanda pauperibus! Vide Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 6. *n.* 42 & *Additione ſequenti.*

PROPOSITIONES XIII. XIV. & XV.

74. XIII. *Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.*
XIV. *Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris; non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.*
XV. *Licitum eſt filio gaudere de Parricidio parentis, a ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias, inde ex hæreditate conſecutas.*

DECLARATIO.

Quod non liceat generaliter ob qualecunque etiam leve emolumentum proprium gaudere de morte alterius, vel econtrario ob qualecunque damnum exiguum proprium de proximi vita triſtari, clare eruitur ex tribus allegatis propoſitionibus damnatis. Et ratio hujus eſt; quia, uti recte obſervat noſter Sabinus Bononienſis hic, ſimilibus affectibus gaudii, vel triſtitiæ deliberate volitis noſtrum emolumentum temporale in affectu præfertur vitæ proximi, quæ tamen eſt Ordinis longe altioris, quam bona temporalia: conſequenter ſic præponendo bona temporalia vitæ alterius, notabiliter læderetur Ordo Charitatis erga proximum. Confirmatur, juxta Mandatum Chriſti *Matth. cap.* 22. tenemur proximum diligere ſicut nosmetipſos: atqui nemo prudenter bonum inferioris Ordinis per malum ſuperioris Ordinis ſibi obtinendum exoptat, E. G. divitias per mortem propriam; quid enim ſibi mortuo prodeſſent divitiæ? ergo. His tamen non obſtantibus multos apud Moraliſtas reperies caſus, in quibus ſimilis lætitia de bono proprio, vel triſtitia de bono alterius pronuntiatur licita. Quæſtio igitur remanet, ex qua Regula dignoſci queat: licitum eſſe, de incommodo, ac damno alterius ob commodum, & emolumentum proprium exinde oriturum gaudere, vel e contrario triſtari de bono, & commodo alterius ob malum ſibi propterea graviter timendum?

Digitized by Google

75. Ante reſolutionem Notandum I. quod *aliud* ſit gaudere de incommodo, malo, ac damno alterius (V. G. de morte immatura Parentis) quatenus id alteri damnoſum eſt, ita, ut ipſum damnum alteri obveniens ſit motivum gaudendi, & *aliud* gaudere de malo &c. alterius, quatenus ex hoc ipſimetipſi obvenit aliquod emolumentum. Primum gaudium juxta omnes abſolute non eſt licitum, quia foret odium inimicitiæ, ſeu abominationis perſonæ, uti recte advertit Reiffenſtuel *Tract. 4. Diſt. 7. num. 7.* Dubium igitur ſolummodo reſtat quoad ſecundum, quando bonum, ac emolumentum exinde obveniens eſt motivum gaudendi; ubi Notandum II. quod emolumentum obveniens tanquam motivum gaudendi (puta in præſenti hæreditas paterna) poſſit *imprimis* ita influere *qua bonum reduplicative*, ut tamen de medio acquirendi illum (puta in præſenti de immatura morte parentis) prorſus præſcindatur. *Secundo* taliter, ut per iſtud gaudium, ac complacentiam pariter ipſa E. G. mors immatura parentis immediate attingatur, non quidem tanquam finis ac motivum, ſed tanquam medium acquirendi. Sic etiam in alio exemplo diſcurrendo de voluntate efficaci, ſi volo ſumere medicinam, ut acquiram ſanitatem, hac voluntate immediate, ac directe attingo non ſolum ſanitatem, ſed etiam medicinam, ſanitatem quidem tanquam motivum, ac finem; medicinam vero tanquam medium acquirendi hunc finem. Porro præcedens gaudium præciſivum a damno alterius in ſimilibus non videtur illicitum, ſicque nec comprehenſum ſub propoſitione damnata; cum depuret ſuum gaudium totaliter a malo alterius, uti cum Cardena hic *num. 4.* Kugler in dictas propoſitiones docet, atque inſervit ad multos tollendos ſcrupulos, ac ſolvendos caſus, præſertim in Primogenituris, Majoratibus, & Canonicatibus certum numerum Capitularium habentibus; ubi Secundo Geniti Familiæ, & Domicellares expectare debent, usque dum per mortem locus aliquis vacet. De altero vero gaudio, quando malum proximi directe etiam attingitur tanquam medium, adhuc remanet dubium, ad quod.

76. Reſpond. Ad dignoſcendam liceitatem ſimilium actuum debet quaſi ponderatio ab intellectu per libram Charitatis inſtitui inter commodum, ſeu emolumentum ex una, & damnum ex altera parte. Si emolumentum proprium ſit præponderans damno alterius, licet gaudere etiam immediate de damno tanquam de medio, per quod bonum acquiritur, dummodo citra peccatum alteri hoc damnum acciderit: quoniam de ipſo peccato nunquam licet formaliter gaudere. Item, ſi incommodum, ac damnum proprium eventurum ſit valde grave, quaſi præponderans emolumento alterius, licitum erit tibi de bono alterius triſtari. Econtra vero ſi malum alterius multum præponderet bono proprio, non licebit tibi de damno alterius lætari: ſicut neque licitum erit triſtari de adepto alterius emolumento, ſi tibi exinde tantummodo exiguum comparative incommodum oriatur. Ratio utriuſque partis eſt; quia inſtituendo ad invicem in libra Charitatis ponderationem inter bonum, & malum, prior modus gaudendi, & contriſtandi non videtur invertere ordinem dilectionis inter objecta, bene vero poſterior, uti teſte cum aliis notat Dominicus Viva *Part. I. Trutinæ Theologicæ propoſitione 13. Innocentii XI.*

77. Exemplificatur pro majori claritate in ſequentibus Caſibus. Sic I. Filia a Patre, vel Uxor a Fratre ſui Mariti multum ſollicitata ad peccatum Carnis poteſt gaudere de immatura morte Parentis, vel Fratris Mariti ſui propter conſervationem ſalutis ſpiritualis propriæ animæ: nam ſalus animæ eſt præponderans ſaluti corporis. II. Licitum eſt triſtari, ſi homicidæ, aliique malefactores paſſim tolerentur impune in non leve detrimentum Reipublicæ; nam bonum Reipublicæ moraliter eſt præponderans vitæ privatæ malefactorum. Econtra III. Eſt prohibitum Matri gaudere de morte ſuæ Filiæ, eo quod a Marito eadem ſubinde fuerit acerbioribus aliquo modo verbis increpata, & exinde apud Matrem querola, a qua moleſtia Mater nunc eſt libera: nam modicæ hujus moleſtiæ liberatio non eſt bonum præponderans malo mortis Filiæ. Aliter foret ſentiendum, ſi præcedentes ærumnæ ſuæ Filiæ fuiſſent valde graves, & hic vita valde amara; etenim moraliter diſcurrendo *melior eſt mors, quam vita amara*: Eccleſiaſt. cap. 30. v. 17. IV. Pariter illicitum eſt de Victoria a Catholicis contra hæreticos reportata triſtari ex eo, quia unus ex occiſis hiſce hæreticis erat tuus conſanguineus, ſolitus ſingulis annis quaſdam tibi conferre gratias, nunc per mortem ejus ſublatas: nam bonum Reipublicæ Catholicæ eſt præponderans tuo damno privato, quod ex morte occiſi nunc ſuffers.

78. Quæres: an, ubi permiſſum eſt de incommodo alterius ob emolumentum proprium ex poſt facto gaudere, pariter ex hoc fine liceat antecedenter alteri hoc incommodum optare, ſeu inefficaciter deſiderare? Ante Reſponſionem nota, quod deſiderium inefficax non ſit voluntas abſoluta, quæ taliter vult objectum, ut ſimul inquirat media obtinendi illud: hoc enim non foret licitum. Quare deſiderium inefficax eſt tantummodo voluntas conditionata, quæ exoptat, ut, ſi malum præponderans aliter tolli, vel bonum præponderans aliter acquiri haud poſſet, id fieret (abſque tamen tua cooperatione) morte illius qui hoc malum cauſat. H. N. Reſpondet Vasquez apud dictum Dominicum Viva, id fore licitum; nam hoc deſiderium inefficax in effectu non aliter influit, quam gaudendo de illo objecto, uti apud eumdem advertit D. Thomas. Sic Filia a Patre blanditiis allecta ſæpius ad peccatum carnis, etſi nequeat Patrem occidere, poteſt tamen ejusdem mortem naturalem inefficaciter deſiderare. Inſuper membrum Reipublicæ poteſt optare, ut malefactores Reipublicæ noxii a medio tollantur. Item, quando quis ducit vitam valde amaram, etſi nequeat ſe vita privare per varia media, poteſt tamen ſibi mortem optare, prout taliter Elias 3. Reg. cap. 19. *Petiit animæ ſuæ, ut moreretur* ad evadendas Jezabelis inſidias. Simile petitum ad Dominum legitur a Moyſe factum *Num. cap. 11.*

PROPOSITIONES XVI. & XVII.

79. *XVI. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.*

XVII. Satis eſt, actum fidei ſemel in vita elicere.

DECLARATIO.

De utraque hac propoſitione ſatis dictum jam fuit in expoſitione primæ inter Theſes confixas ab Alexandro VII. quorſum Lectorem remittimus, vel ad Reiffenſtuel, *Tract. 4. Diſt. 2. n. 13. & 28.*

PROPOSITIO XVIII.

80. *Si a Poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut DEO, & fidei glorioſum conſulo, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.*

DECLARATIO.

Quia Poteſtas publica ſæcularis eſt ordinata tantum ad bonum politicum, non autem ad bonum ſpirituale, ſicque jus interrogandi non habere videtur niſi in ordine ad bonum politicum, exinde intulerunt nonnulli, non eſſe peccaminoſum ad ejusdem interrogationem circa fidem, maxime ſi interrogans fuerit Tyrannus, tacere, vel cum aliqua æquivocatione eludere, ſicuti fieri poteſt in aliis caſibus, quando Reum illegitimus Judex interrogat. *Sed contra eſt*, quod dicta obligatio candide reſpondendi non tam deſcendat ex Jure, quod habet ſimiliter Poteſtas publica interrogans, quam ex mandato Divino affirmativo. *Qui me erubuerit, & meos ſermones* (inquit Chriſtus Luc. cap. 9. v. 26.) *hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in Majeſtate ſua, &c.* In quæ verba noſter Lyranus taliter gloſſat: *Non ſolum credere eſt neceſſarium ad Salutem, ſed etiam confiteri ore; ſecundum quod dicitur Rom. 10. v. 10. Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad Salutem. Hæc autem confeſſio pertinet ad præceptum affirmativum &c.* Videantur Dominicus Viva hic, & Reiffenſtuel, *Tract. 4. Diſt. 2. num. 45.*

PROPOSITIO XIX.

81. *Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.*

DECLARATIO.

Etſi in iſto Syllogiſmo: *Quidquid DEUS revelavit, eſt infallibiliter verum; ſed DEUS revelavit, ſe eſſe Unum in eſſentia, & Trinum in Perſonis, ergo id eſt infallibiliter verum*: Etſi (inquam) in iſto Syllogiſmo Major ſit ſumma certitudine vera, cum DEUS nec fallere, nec falli poſſit; minor tamen, *quod Deus ſit locutus, ſeu id revelaverit*, nobis non conſtat immediate, ſed tantum mediate ex motivis credibilitatis, quæ ſunt rationes extrinſecæ prævie nos impellentes ad affirmandum, quod DEUS ſit locutus; unde quia motiva illa extrinſeca impellentia ad aſſenſum fidei eliciendum, nos tantum moraliter certos reddunt de locutione DEI; exinde nonnulli intulerunt, voluntatem per piam affectionem non poſſe efficere, ut aſſenſus fidei ab his motivis præviis aliquo modo dependens ſit in ſe ipſo magis firmus, quam mereatur pondus rationum, ſeu motivorum credibilitatis ad aſſenſum fidei impellentium. *Sed contra eſt*, quia ex hoc ſequeretur, quod tantum moraliter certum ſit, DEUM eſſe unum in eſſentia, & trinum in perſonis, ſicque certius foret, quod *Petrus ſit animal rationale*, quam quod *detur Trinitas Perſonarum*; cum prima Propoſitio evidenter, ac Phyſice &c. ſit certa; altera vero tantum in eorum principiis foret certa moraliter, utpote dependens a motivis credibilitatis, quæ nos tantum moraliter certificant, quod DEUS ita fuerit locutus: & ſic ſimpliciter loquendo adhuc poſſet tali propoſitioni ſubeſſe falſum, quam ſequelam nullus Catholicorum auſus eſt admittere; cum actui ſupernaturali nequeat ſubeſſe falſum. Unde in articulis fidei, qui non clare ſed obſcure proponuntur, poteſt voluntas mediante pia aliqua affectione intellectui in obſequium fidei imperare, ut ſe captivet, & firmius adhæreat, quam mereatur pondus rationum extrinſece impellentium; maxime cum propter hæc ipſa motiva non habet ullam rationem gravem prudenter dubitandi, utrum DEUS ſic fuerit locutus; ſeu revelaverit, vel non? Inde talis debet eſſe paratus potius vitam, quam fidem ſupernaturalem de tali myſterio E. G. SS. Trinitatis perdere, exclamando cum Sancto Auguſtino Lib. 7. confeſſ. cap. 10. *Facilius dubitarem me vivere, quam vera non eſſe, quæ audivi in corde.* Vide Reiffenſtuel *Tract. 4. Diſſ. 3. num. 55. & ſeqq.*

PROPOSITIONES XX. & XXI.

82. XX. *Poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.*

XXI. *Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.*

DECLARATIO.

Si aſſenſus fidei ſupernaturalis cum notitia ſolum probabili revelationis, & cum formidine fundata in gravi ratione de oppoſito ſtare poſſet, conſectaneum quoque foret, talem aſſenſum poſſe prudenter repudiari. Falſum autem eſt antecedens; nam aſſenſus fidei concurrente ſimul habitu fidei infuſo, aut gratia actuali divina alicuius, eſt actus ſupernaturalis, *cui non poteſt ſubeſſe falſum*, uti inquit Concilium Trident. *ſeſſ. 6. de Juſtificat. cap.* 9. Itaque quando elicitur fides actualis ſupernaturalis circa aliquem articulum fidei, V. G. de SS. Trinitate, taliter ſe res habet: *Imprimis* propoſitis motivis moraliter evidentibus excitatur intellectus per gratiam divinam ad formandum judicium credibilitatis, quo affirmatur, eſſe evidenter credibile, Deum, qui nec fallere poteſt, nec falli, revelaſſe tale myſterium. Deinde *ſecundo* Voluntas ſupernaturali lumine accenſa per piam affectionem in obſequium fidei imperat intellectui, ut huic Myſterio per aſſenſum fidei firmiſſime adhæreat, actualiter credendo, E. G. Trinitatem perſonarum ex eo motivo; quia Deus, qui revelavit, eſt ſumme verax in dicendo. Et demum *tertio* intellectus concurrente ſimul habitu fidei infuſo, vel alia ſaltem ſupernaturali gratia talem in ſubſtantia, vel ſaltem quoad modum ſupernaturalem aſſenſum fidei præſtat, E. G. circa altefatum Myſterium SS. Trinitatis, paratus potius principia naturaliter evidentia, quam tale Sacratiſſimum Myſterium negare, & potius vitam, quam talem articulum deſerere. Debet autem hic bene attendi, ne iſti duo actus intellectus, *primus*, quo judico evidenter eſſe credibile DEUM revelaſſe, quod ſit Trinus in perſonis, & *alter*, quo propter ſummam Ejuſdem veracitatem actualiter affirmo, quod ſit Trinus in perſonis, adinvicem confundantur: nam prior pertinet ad judicium credibilitatis; poſterior vero ad actus fidei ſupernaturalis.

83. Dices: Saltem fides adhuc imperfecta poteſt ſtare cum dubio, vel formidine gravi: ergo dicta in duabus propoſitionibus adhuc ſubſiſtunt ſaltem quoad fidem imperfectam. Anteced. probatur *imprimis*, quia ipſamet Chriſtus Matth. cap. 14. v. 31. taliter allocutus eſt Petrum: *Modicæ fidei, quare dubitaſti?* En! fidem ſaltem modicam ſtantem cum dubio. *Secundo* Pater energumeni Marc. cap. 9. v. 23. dum JESUS eum excitavit ad fidem, exclamavit: *Credo Domine! adjuva NB. incredulitatem meam*; quam fidem S. Chryſoſtomus in illum textum vocat introductivam, ac incipientem. *Tertio* fides ruſticorum, ſimplicium, vel puerorum nititur dicto unius Parochi, vel Ludimagiſtri, quod utrique non eſt motivum convincens, & moraliter certificans Deum ſic fuiſſe locutum: Reſponderi poſſet quoad omnia iſta tria puncta in compendio diſtinguendo antecedens: fides imperfecta naturalis, & humana ſtare poteſt cum tali dubio, & formidine, Conced. Supernaturalis Divina, Neg. Reſpondetur tamen adhuc aliter abſolute negando antecedens; vocatur autem fides Petri, & Patris energumeni (ſuppoſito etiam, quod fuerit ſupernaturalis) adhuc imperfecta, incipiens, & introductoria, non quod actualis gravis formido, & incredulitas ſimul ſteterit cum fide, ſed quia dicta fides nondum fuit ita radicata, quin facile iterum amitteretur ſuccedente dubio, vel incredulitate. Paucis, fides Petri fuit modica, quia dubitavit, non componendo fidem cum dubitatione, ſed amittendo illam per dubitationem. Quantum ad dictum unius Ludimagiſtri vel Parochi, etſi non ſit motivum moraliter certificans abſolute; eſt tamen relative, nimirum in ordine ad pueros, & ſimplices nullatenus dubitantes, quin ea, quæ ſibi proponuntur, contineant veram doctrinam Eccleſiæ. Quod ſi graviter de hoc formidarent, & nihilominus crederent, hæc illorum fides non eſſet ſupernaturalis, & divina, ſed mere humana, tenerenturque magis adhuc apud ſapientiores indagare veritatem, vel in eorum abſentia defectum DEUS ſuppleret colluſtratione divini Luminis. Vide Dominicum Viva hic.

PROPOSITIO XXII.

84. *Non niſi fides unius DEI neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.*

DECLARATIO.

Divus Paulus ad Hebræos *cap.* 11. *v.* 6. dum ad juſtificationem requirit fidem tanquam neceſſariam, æqualiter loquitur de DEO in ſe ipſo, ac de DEO tanquam Remuneratore: ergo, ſi requiritur neceſſario neceſſitate medii fides explicita Dei unius, etiam requiretur eodem modo fides explicita Remuneratoris. Unde practice prudentiſſime agunt illi Parochi, Miſſionarii, ac alii, qui poſtquam ex pueris, vel ſimplicibus ad previam interrogationem de Deo tulerunt reſponſum, *quod unus ſit DEUS, & tres Perſonæ*, illico alterum ſubjungunt interrogatorium: *Quorſum deveniant, ſi mali ſint, ſeu DEUM graviter offendant*, & quorſum, *ſi boni, & legem obſervent?* ubi bene inſtructi reſpondebunt: *Si bonus ſum, veniam in cœlum, ſi malus, in infernum*: exinde ergo ſimiles jam agnoſcunt DEUM etiam ut remuneratorem, & quidem in ordine ad Munera, & dona ſupernaturalia, ſicque habent ea, quæ juxta DD. Catholicos de facto ſunt certo neceſſaria neceſſitate medii. Vide Reiffenſtuel *Tract. 4. Diſſ. 2. n. 56. & ſeqq.*

PROPOSITIO XXIII.

85. *Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.*

DECLARATIO.

Fides, quæ de facto, ac in moderna Providentia diſponit ad juſtificationem, debet inniti revelationi Dei, in dicendo ſumme veracis, uti nobis innoteſcit ex Con-

Concilio Trident. Seſſ. 6. de juſtificat. cap. 6. ſequentibus Verbis : *Diſponuntur autem ad ipſam juſtitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes libere moventur in DEUM, NB. credentes vera eſſe, quæ divinitus revelata, & promiſſa ſunt*; adeoque fides late dicta non eſt ſufficiens diſpoſitio ad juſtificationem, utpote quæ non innititur teſtimonio ipſius DEI revelantis, ſed creaturarum, ſimilive motivo. Et hinc etiam rufticus E. G. circa myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis non habet pro motivo formali actus fidei ipſum teſtimonium Parochi, ſed potius auctoritatem DEI revelantis ſumme veri; quamvis per judicium credibilitatis affirmet, DEUM ſic revelaſſe, eo quod Parochus id atteſtetur, de cujus fidelitate non dubitat. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 2. *num.* 20. & 21.

PROPOSITIO XXIV.

86. *Vocare DEUM in teſtem mendacii levis, non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.*

DECLARATIO.

Ex eo, quod multi Doctores apud Reiffenſtuel *Tract.* 6. *Diſt.* 2. *num.* 32. videndi, contra Leſſium, Medinam, & Valentiam &c. probabiliſſime teneant, in juramento promiſſorio admittendam eſſe parvitatem materiæ a gravi peccato excuſantem, nonnulli intulerunt, idem eſſe ſentiendum in juramento aſſertorio, ſi DEUS vocetur in teſtem mendacii levis. Aſt contra eſt, quod in violato juramento aſſertorio gravitas perjurii non deſumatur ex re, circa quam juratur, ſicuti fit in juramento promiſſorio, ſed potius oriatur ex illa irreverentia, quæ irrogatur primæ Veritati, adducendo eamdem in teſtem alicujus falſi, quæ malitia, & gravis irreverentia ſemper habetur, quantumcunque levis ſit res, circa quam Deus falſo adducitur in teſtem : Sic a pari gravitas peccati Simoniæ non deſumitur ex gravitate materiæ temporalis pro rei ſpiritualis contemptu, qui cenſetur ſemper, imo magis intervenire, dum temporale etiam leviſſimum datur pro re ipſa ſpirituali; quaſi nimirum pretium temporale rem ſpiritualem in æſtimatione adæquare poſſet &c. Videatur Reiffenſtuel *Tract.* 6. *Diſt.* 2. *n.* 29. & *n.* 31. & 32. Item *in additionibus poſt n.* 40.

PROPOSITIONES XXV. XXVI. XXVII. & XXVIII.

87. XXV. *Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.*

XXVI. *Si quis vel ſolus, vel coram aliis ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine juret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.*

XXVII. *Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honores, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita, ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.*

XXVIII. *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.*

DECLARATIO.

Propoſitiones iſtæ damnatæ fundantur potiſſime in reſtrictione pure mentali, quam ex cauſa gravi plusquam quinquaginta Auctores apud Lumbier, *Tom.* 3. *Sum. num.* 1825. teſte Patre Joanne Kugler *in ſua Criſi Theologica* hic pronuntiarunt eſſe licitam. *Sed contra eſt*, quod talis utens reſtrictione pure mentali aliud exterius ſentiat, ſicque mentiatur; quoniam mentiri eſt contra mentem ire : atqui mendacium ex communi Theologorum eſt intrinſece malum, repugnans Societati humanæ, ſicque nunquam licitum, *ne pro vita quidem defendenda*, ut inquit Pontifex, cap. *Super eo, de uſuris* : ergo. Aliter ſubinde diſcurrendum venit in reſtrictione non pure mentali, de qua vide fuſius Reiffenſtuel *Tract.* 6. *Diſt.* 5. *num.* 38. 39. & 40. *cum ſequentibus quinque additionibus*. Poteris etiam occurrente circa hanc materiam aliquo caſu notabiliori inquirere apud Dominicum Viva hic, dum ſcribit in propoſitionem XXVIII. & num. III. in nonnullis contradicit opinioni Patris Cardenas, & Lumbier.

PROPOSITIO XXIX.

88. *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.*

DECLARATIO.

Ratio hujus damnationis eſt, quia ſimulare Sacramentorum adminiſtrationem ponendo externe omnes partes Sacramenti; interne autem nullam habere intentionem adminiſtrandi Sacramentum, idem eſt, ac mentiri; non enim refert, utrum quis mentiatur verbo, vel facto, prout notat Divus Thomas. 2. 2. *Quæſt. III. Art. I.* atqui ob metum gravem mentiri non licet, ne quidem pro defendenda vita. *cap. ſuper eo, de Uſur.* ergo nec licebit ſimulare ex metu gravi Sacramentorum adminiſtrationem. *Confirmatur* : Non licet ob metum gravem ſacrilege adminiſtrare Sacramentum; cum non liceat ob metum gravem peccare: ergo non licebit ob metum gravem ficte, ſeu ſimulate adminiſtrare Sacramentum; quoniam majus peccatum eſt ſimulate adminiſtrare Sacramentum, quam ſacrilege; juxta *cap.* 7. *de celebratione Miſſarum, juncto Summario*, hinc non licet formulam abſolutoriam : *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, proferre ſuper aliquem ſcienter incapacem Sacramentalis abſolutionis. Itaque quando abſolute negando abſolutionem foret periculum, ne Confeſſarius Sigillum Confeſſionis exinde frangat, deberet ſub formatione crucis alia oratio E. G. *Miſereatur &c.* tacite proferri, aut ſub obſcuro dici : *Ego te neutiquam abſolvo a peccatis tuis*, ita ad adverbium *neutiquam* non perciperetur ab adſtantibus, uti advertit Kugler in cit. propoſit. Videatur fuſius Cardenas, & Dominicus viva, quando ſcribunt in dictam propoſitionem.

PROPOSITIONES XXX. XXXI. XXXII. & XXXIII.

89. XXX. *Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.*

XXXI. *Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.*

XXXII. *Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.*

XXXIII. *Licitum eſt tam hæredi, quam Legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicuti & jus habenti in Cathedram, & præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.*

DECLARATIO.

Quoniam omnes iſtæ actiones excedunt moderamen inculpatæ tutelæ, ideo merito prohibentur, prout etiam jam ante Innocentium XI. ſimilem propoſitionem ordine 17. damnavit Alexander VII. Reiffenſtuel, *Tract.* 9. *Diſt.* 3. *Quæſt.* 2. *per totum, junctis ſimul Additionibus*.

PROPOSITIO XXXIV.

90. *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.*

DECLARATIO.

Nunquam licet ponere talem actionem, quæ directe eſſet ordinata ad procurandum abortum fœtus animati, quia nunquam licet privatis directe occidere, niſi per modum inculpatæ tutelæ; unde etiam ſi talis puellæ gravidæ, abortum procurantis, motivum ſumendi medicinam ex ſe ordinatam ad abortum promovendum neutr-

Digitized by Google

neutiquam foret ipſa occiſio prolis, ſed potius conſervatio vitæ, vel famæ propriæ, aut etiam totius familiæ; hoc tamen non obſtante neutiquam liceret ſumere medicinam ex ſe immediate ordinatam ad procurandum abortum; quamvis enim in tali caſu puella non intenderet occiſionem prolis tanquam finem, ac motivum, eamdem tamen vellet directe tanquam medium, quo conſervatur ſua vita, aut fama propria, vel familiæ &c. Sicuti enim medicina talis ex natura ſua ordinatur ad procurandum abortum, ita procuratio abortus ordinaretur ad conſervandam vitam, vel famam, ſicque utrumque aſſumeretur directe, non quidem quaſi finis, ſed tanquam medium, quod homini privato extra moderamen inculpatæ tutelæ nunquam licet, Exempli gratia, ſi Tyrannus tibi minaretur, quod velit te ſimul cum fratre tuo interficere, niſi tu fratrem proprium, vel alium tibi Charum occidas, exinde tibi permiſſum non eſt occidere fratrem tuum, ex fine, ut tuam exinde conſerves vitam. Plura, & quidem utiliſſima de abortu videre poterit apud Sporer *Part. 4. Theologia Sacramentalis integro cap. 4.* His igitur ſuppoſitis quæſtio remanet, an idem ſit ſentiendum, ſi fœtus necdum fuerit animatus, ubi Bordonus, Zambellus, Torreblanca, & alii apud Dianam, *part. 6. Tract. 8. Reſol. 37.* putarunt, in ſimili caſu procurationem abortus ob tam gravem cauſam, præſertim ad evitandam mortem licere, cum exinde fœtus nec vita temporali, nec æterna, utpote necdum informatus anima rationali, privaretur, prout tamen utrumque contingeret, ſi fœtus jam eſſet animatus, ac nondum baptizatus.

91. Sed *contra eſt primo*: non licet procurare pollutionem directe ad declinandum periculum mortis, uti apud Catholicos eſt in confeſſo; ergo neque licebit procurare directe abortum ad declinandum periculum mortis; & multo minus ad evitandam infamiam. Conſequentia probatur: ideo præcipue non licet procurare pollutionem; quia ſemen ex ſua natura eſt ordinatum ad propagationem ſpeciei naturæ humanæ: ſed fœtus inanimatus adhuc proximius a natura est ad eundem finem ordinatus, quoniam ex ſemine primum fit embrio &c. ergo. *Contra ſecundo*: quia in Jure Canonico tam qui fœtui viventi adimit vitam, quam qui fœtum necdum animatum a vita impedit, cenſetur reus homicidii: ergo ſi non licet per medicinam directe expulſivam procurare abortum fœtus animati, neque licebit quoad fœtum inanimatum. Ante ed. probatur ex *cap. ſi aliquis de Homicidio* ibi: *Si aliquis cauſa explendæ libidinis &c. mulieri ad potandum dederit, ut non poſſit generare, aut concipere, vel naſci ſoboles, de homicidio tenetur.*

92. Dices: Poteſt ſumi pharmacum directe expulſivum fœtus necdum animati, atque procurativum abortus, ſi matri alias periculum intrinſecum mortis per ipſum talem fœtum immineat, niſi expellatur: ergo etiam ob paritatem rationis ſimiliter erit dicendum, ſi imminet periculum extrinſecum mortis inſligendæ ab alio, niſi idem contingat. Antecedens eſt doctrina communiſſima teſte Sanchez, *Lib. 9. de Matrim. Diſp. 20. num. 10.* quam ſententiam pariter defendit Dominicus Viva hic, ſuppoſito, quod fœtus adhuc ſit inanimis: ſecus ſi foret animatus; quia tunc prolem privaret altiori bono, quam eſt vita temporalis, nimirum vita pariter ſpirituali, ac æterna ob defectum baptiſmi. Reſpond. tranſmiſſo antecedenti negando conſequentiam, & paritatem. Diſparitas eſt, quia ſtante periculo vitæ alias per ipſum fœtum inanimatum adimendæ, talis fœtus habet ſe per modum aggreſſoris vitæ; poteſt autem injuſtus aggreſſor vitæ per modum moderaminis inculpatæ tutelæ etiam vivus, & alias ratione privatus (multo magis nondum habens animam rationalem) occidi, ſi aliter periculum hoc grave declinari nequeat, præſertim ſi occidendus in bonis altioris ordinis, quam ſit ipſa vita temporalis, exinde damnum non incurrat, prout certu non incurrit fœtus, adhuc inanimatus, utpote necdum habens vitam ſpiritualem. Econtra vero, quando alicui periculum deperdendæ vitæ non per ipſum fœtum, ſed ab alio aliquo extrinſeco imminet, talis fœtus non cenſetur aggreſſor vitæ alterius; unde procurans ejuſdem abortum excedit limites juſtæ defenſionis per modum moderaminis inculpatæ tutelæ. Dixi notanter: *Tranſmiſſo antecedenti*; etenim nec illud adeo evidens apparet, ut non inveniantur nonnulli cum Navarro contrarii. Hoc certum omnino eſt, quod etiam ſtante periculo illo intrinſeco illud extremum remedium licite applicari nequeat, ſi ſuperſint alia, quibus periclitanti Matri ſuccurri queat, puta per inciſionem venæ, vel per medicinas non directe ad expulſionem fœtus ordinatas &c. quamvis per eas ſubinde per accidens abortus contingat.

PROPOSITIO XXXV.

93. *Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur; ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.*

DECLARATIO.

In primis probabile non eſt fœtum carere anima rationali, quamdiu in utero exiſtit; quoniam procurans abortum talis fœtus, E. G. quatuor menſibus poſt conceptionem, verum committit homicidium, uti cum Julio Claro, Gumez, Covarruvias, & Juriſtis communiter ſentit Stephanus V. Papa, *Can. conſuliſti 20. Cauſa 2. Quæſt. 5.* prope finem; quidquid nonnulli, præſertim ex iis, qui Sectam Stoicorum ſequuntur, contradicant. Deinde dato etiam, quod hæc ſententia ſpeculative probabilis eſſet; contraria tamen foret longe communior, ſicque ille, qui in tali dubio, & in conflictu duarum ſententiarum adhiberet ultimis menſibus ante nativitatem quodpiam pharmacum directe expulſivum fœtus, conſequenter ſe exponeret deliberate periculo, utrum non exinde occideret fœtum jam anima rationali informatum, adhuc coram DEO eſſet reus homicidii, ſicuti a pari alius, qui in dumetis latitantem Globo trajiceret, dubius utrum hic ſit homo, vel aliqua fera, ob tam manifeſtum periculum, cui ſe voluntarie exponeret, coram tribunali Divino a culpa homicidii non excuſaretur. Unde allegata propoſitio dupliciter errat: *in primis*, quod defendat tanquam probabile, fœtum carere anima rationali, quamdiu in utero eſt. *Secundo*, quod ex Speculativa aliqua probabilitate ſtatim, etiam in re tam graviter præjudicioſa tertio quoad praxin inferat, talem in nullo abortu eſſe reum homicidii; cum tamen ſe manifeſto exponat periculo occidendi fœtum jam animatum.

94. Quæres ergo, quo die cenſeatur fœtus in utero materno animari? Reſpond. de hoc jam factam eſſe mentionem apud Reiffenſtuel, *Tract. 9. Diſt. 3. n. 35. & ſeqq.* Diana *Part. 7. Tract. 5. Reſol. 6.* apud Dominicum Viva hic pronuntiat tanquam moraliter certum, nullum fœtum ante diem Quadrageſimum animari. Quinimo ſi fœtus fuerit ſexus fœminei, quod animatio non contingat juxta Viva ante diem octogeſimum. Quod ſi præmiſſa etiam diliganti inquiſitione adhuc dubitetur, an fœtus ille expulſus mas, vel fœmella fuerit, teſte eodem, juxta praxin Sacræ Pœnitentiariæ talis procurans abortum cenſetur, effectu ſecuto, irregularis. Alii vero apud Sporer, *Tract. 4. Cap. 4. num. 751. & ſeqq.* mitius de hoc ſentiunt, eo quod in tali caſu dubitetur de ipſo corpore delicti, utrum revera aliquis vivens fuerit occiſus? Secus forer dicendum in aliis caſibus, in quibus conſtat de corpore delicti, puta, quod aliquis fuerit interfectus; dubitetur autem, num per tuam, vel alterius actionem; tunc enim juxta clara jura *Cap. ad audientiam 12. & Cap. ſignificaſti 18. de Homicidio*, deberes te gerere tanquam irregularem. Vide Reiffenſtuel, *Tract. 9. Diſt. 3. num. 34. & ſeqq.* Item *Tract. 13. Diſt. 3. Quæſt. 2. Additione 6.* & poſt *quæſt. 4. in Appendice Additione 5.*

PROPOSITIO XXXVI.

95. *Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.*

DECLARATIO.

Ex eo, quod divites conſtitutis in gravi neceſſitate teneantur dare eleemoſynam de ſuperfluis ſtatui, nonnulli intulerunt, ea denegata poſſe talem pauperem uti occulta compenſatione, nec divitem quoad hanc ablationem eſſe prudenter invitum, eo quod alias obligetur ad erogandum. Sed *contra eſt*, quod dives in ſimili caſu non obligetur ex juſtitia, ſed tantum ex miſericordia, ſeu charitate, & quidem non huic determinate, qui aufert, ſed ſolummodo indeterminate

illis;

Digitized by Google

illis, quos in ordine ad ſuperflua ſtatus ipſemet conſideratis conſiderandis elegerit; unde, qui privata auctoritate talia auferrent, peccarent contra juſtitiam, foretque Dominus prudenter invitus circa hanc ablationem privata auctoritate factam. Vide Reiffenſtuel, *Tract. 9. Diſt. 5. n. 13. & 14. & Additione poſt n. 103.*

PROPOSITIO XXXVII.

96. *Famuli, & Famulæ domeſticæ poſſunt occulte Heris ſurripere ad compenſandum operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.*

DECLARATIO.

Non damnatur in præſenti illa ſententia, quæ ait, poſſe famulos uti occulta compenſatione, ſi aliunde ea communi peritorum ſenſu aperte conſtet, ſalarium, famulis datum, omnibus conſideratis conſiderandis, eſſe improportionatum, atque injuſtum. Itaque ſolummodo reprobatur ea opinio, quæ dimenſionem illam inter operas ex una, & mercedem ex altera parte committit judicio ipſorum famulorum, quales amore proprio excæcati, nec conditiones alias, ad licentiam utendi occulta compenſatione requiſitas, reſpicientes, facile ſibi perſuadent, operas ſuas eſſe majores ſalario, &c. Ex quo ampliſſima famulis janua aperiretur defraudandi Heros ſuos. Vide Reiffenſtuel, *Tract. 9. Diſt. 5. n. 39.* & fuſius in Jure Canonico, *Lib. 3. Decretal. Tit. 18. §. 4.*

PROPOSITIO XXXVIII.

97. *Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcunque ſit magna ſumma totalis.*

DECLARATIO.

In præſenti damnantur illi, qui docebant, non obligari ſub gravi ad reſtitutionem eum, qui poſt præmiſſa plura levia furta adjungit ultimum de ſe quidem leve, in ſenſu tamen compoſito cum prioribus notabilis quantitatis conſtitutivum. Putarunt autem prædicti, ideo talem furem non obligari ad reſtitutionem ſub gravi, quia ſingulis furtis peccavit tantum venialiter; videtur autem adeſſe improportio inter culpam levem, & pœnam gravem, ſeu inter peccatum veniale in damnificando commiſſum, & inter onus damnum reſarciendi ſub peccato gravi; prout patet a pari in illo, qui ex aliqua incuria venialiter peccaminoſa non extinxit candelam, ſi exinde fuerit exortum incendium, & combuſta domus &c. Sed *contra eſt*, quod omnino falſum ſit, per ultima furta minuta peccari tantum venialiter, ſi quis advertat, per conjunctionem horum cum præcedentibus deveniri ad ſummam notabilem. Deinde ponamus, quod talis in ultimis furtis fuiſſet immemor furtorum præcedentium, nec intendiſſet unquam per furta minuta aſcendere ad ſummam gravem, in hoc quidem caſu per talia furta minuta non peccaret graviter; hoc tamen non obſtante, poſtquam reflectit ſe ſuper ea, & quando res illæ leves ſæpius ablatæ apud ipſum adhuc in ſe, vel in æquivalenti exiſtunt, tenetur non tam titulo *injuſtæ acceptionis*, quam titulo *rei acceptæ* ſub mortali ad reſtitutionem; quia videt per ſimilia furta minuta, ad invicem moralem unionem habentia, ſe ditari; proximum autem, vel Rempublicam graviter damnificari. Unde non eſt paritas inter hunc furem plura minuta ſucceſſive auferentem, & inter alterum ex incuria venialiter peccaminoſa incendentem domum; nam prior tanquam factus exinde ditior tenetur reſtituere, *titulo rei acceptæ*; alter vero, cum ex incenſa domo nihil acceperit, obligaretur tantummodo *titulo injuſtæ acceptionis*, ſeu damnificationis. Ubi quoad hoc ultimum (non quoad primum) videtur multis Theologis difficile, quod ante ſententiam Judicis detur obligatio reſarciendi ſub gravi damnum illatum ex culpa Theologice levi, abſque eo, quod damnificans exinde ullatenus factus fuerit ditior. Vide Reiffenſtuel *Tract. 9. Diſt. 5. Quæſt. 2. cum Additionibus.*

PROPOSITIO XXXIX.

98. *Qui alium movet, vel inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem illius damni illati.*

DECLARATIO.

Sicuti ſi quis alios per malum ſuum exemplum movet ad damnificandum, exinde talis non obligatur ad reſtitutionem damni illati, ita pariter nonnulli intulerunt, idem eſſe dicendum, ſi per verba, & conſilia ſic moveat, cum parum referre videatur, utrum quis verbo, vel exemplo alterum moveat, ut damnum inferat. Sed *contra eſt* quod prior dans malum exemplum non peccet contra juſtitiam, ſed peccato ſcandali contra Charitatem, cum non intendat poſitive (uti ſupponitur) ſuum malum exemplum ordinarie ad inducendum alterum, ut ſimiliter tertium damnificet, ſicque nec cenſeatur cauſa moralis influens in damnum tertii. Econtra vero conſilium dans, & inducens per verba, ut tertius damnificetur, eo ipſo ſua verba dirigit ad damnificandum tertium, ſicque cenſetur cauſa moraliter influens in ſimile damnum; & conſequenter tenetur ad reſtitutionem, ſuppoſito, quod alterum per ſuum conſilium actualiter moveat, & alter realiter tertio damnum inferat. Vide Reiffenſtuel, *Tract. 9. Diſt. 5. Quæſt. 3. & 4.*

PROPOSITIO XL.

99. *Contractus Mohatra licitus eſt, etiam reſpectu ejuſdem perſonæ: cum contractu revenditionis prævie inito cum intentione lucri.*

DECLARATIO.

Mohatra, ſeu *Baratra* teſtibus Sabino Bononienſi; & Matthæuccio, eſt nomen Hiſpanicum. Apud quoſdam Italos juxta eoſdem vocatur *Stocco*. Porro contractus Mohatra a Patre Reiffenſtuel *Tract. 8. Diſt. 4. num. 26.* ſic exemplificatur: Petit quis mutuos centum florenos a mercatore, & mercator non vult pecuniam mutuare, paratus tamen eſt illi vendere merces credito, ſed ſummo pretio, V. G. centum quinque florenis, ex fine, ut eas iterum revendat numerata pecunia, prout etiam alter res ſic emptas denuo offert mercatori, qui tamen haſce non aliter emit, ſeu potius redimit, quam pretio, puta, infimo, V. G. nonaginta quinque florenis. Talis contractus, ſi contingat venditio cum pacto revenditionis prævie inito, eſt illicitus, & conſequenter merito prohibitus, utpote palliatam continens uſuram; cum in effectu idem ſit, & talis mercator totidem acquirat, & quidem vi pacti prævie initi; ac ſi in mutuo pro nonaginta quinque florenis mutuatis centum ac quinque accepiſſet, uti conſideranti patet. Quod ſi pactum de revendendo non intercederet, præfatus contractus non contineretur ſub præfata propoſitione prohibita, quamvis etiam tunc practice poſſet eſſe periculoſus, cum ſimile pactum ſaltem implicitum illic ſæpe reperiatur.

PROPOSITIO XLI.

100. *Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.*

DECLARATIO.

Si non interveniat ſimul lucrum ceſſans, vel damnum emergens, neque ſit ullum periculum ſortis principalis amittendæ, nec ulla difficultas pretio æſtimabilis in acquirendo illo capitali, quod alteri mutuatur &c. falſum eſt, quod ipſa pecunia numerata, utpote in ſe ipſa ſterilis, ſit pretioſior numeranda. Quod ſi dicas, per pecuniam numeratam, & præſentem potuiſſe mutuantem inſtituere negotiationem cum ingenti lucro, quo debet nunc carere, uſquedum ſibi iterum hoc capitale a mutuatario in futurum numeretur, ſeu reſtituatur. Reſpondeo, id eſſe extra ſtatum quæſtionis: ſupponitur enim hic, pecuniam præſentem alias manſuram in arcula prorſus otioſam abſque interventu alicujus lucri ceſſantis. Nec oppo-

nas

Digitized by Google

oas com Caramuele coetrario: Chirogtaphum, in quo mille floreni primum in futurum numerandi continentur, eſſe minoris pretii, quam mille florenos præſentes in nomerata pecunia; Et hinc etiam juxta communem praxin talia Chirographa minoris emuntur: ergo pecunia numerata eſt pretioſior primum nomeranda. Nam *contra eſt*, quod hic contractus non ſit amplius contractus mutui; ſed potins emptionis & vendirionis, ubi Chirographa propterea minori pretio emontur, vel quia ordioarie adeſt aliquod periculum, aot difficultas ie acquirenda ſorte principali in dictis Chirographis expreſſa, vel qoia ſimilia Chirographa ſont quaſi merces olironeæ, ſeu ultro oblatæ ad emendum: juata Theologos autem ea utroque capite ſolent merces decreſcere in pretio. Cæterum plura adhuc de Chirographis videre poteris apud Reiffenſtuel, *Tract.* 8. *Diſt.* 4. *poſt num.* 102. *Additione* 5. & 6.

PROPOSITIO XLII.

101. *Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum ſed ſolum ſi exigatur tanquam ex Juſtitia debitum.*

DECLARATIO.

Quod præter onus reſtituendi iterum ipſum capitale Mutuatarius ſimul aliquam naturalem obligationem antidoralem gratitudinis contrahat erga Mutuantem, in præſenti non negatur: ex hoc tamen nonnulli Theologi apud Dianam, *Part.* 5. *Tract.* 8. *Reſol.* 62. & *part.* 11. *Tract.* 7. *Reſol.* 23. male inferunt, eam obligationem gratitudinis poſſe e Mutuante deduci in pactum, taliter, ut Mutuatarius promittat, ſe daturum auctuarium in gratitudinem, non ex obligatione juſtitiæ, ſed veracitatis, & fidelitatis, ut proin poſſit deinde illud exigi tanqoam debitum ratione promiſſionis. Nam *contra eſt*, quod etſi; dum Petrus Paulo in gravi neceſſitate conſtituto mutuat mille florenos, Paulus præter onus reſtituendi cum tempore Capitale contrahat obligationem antidoralem cujuſdam gratitudinis; hæc tamen obligatio antidoralis non determinate conſiſtat in auctuatio pecuniæ mutuatæ, ſed in aliquo indeterminato juata arbitrium Mutuatarii, qui poteſt huic obligationi antidorali ſatisfacere etiam orando pro Mutuante, vel cum apud alios laudando &c. ſicuti eodem modo diſcurritur in collatione, & præſentatione ad Beneficia. Et plane alias, ſi Adverſariorum doctrina ſubſiſteret, Uſuriæ, & Simoniis immenſum oſtium pateret, uti conſideranti patet. Quare generaliter committitur uſura expreſſa, vel palliata, quandocumque extra lucrum ceſſans, vel damnum emergens, aut ſimiles reales titulos præter ſortem principalem quodpiam auctuarium in pactum deducitur, & Auctoritate privata conſtituitur.

102. Dixi notanter: *Auctoritate privata*, per quæ verba nolo impugnare in præſenti eorum ſententiam, quæ defendit, *Auctoritate publica* id fieri poſſe taliter, quatenus nimirum vi dominii alti (uti proportionaliter diſcurritur in materia de præſcriptione) Poteſtas publica, maxime ſuprema, determinatum, atque moderatum in mutuo conſtituit auctuarium ad tollendas lites, anxietates, & dubia, alias ſæpius eventura, utrum hic & nunc, in iſto vel illo mutuo vere interveniat lucrum ceſſans, vel damnum emergens, & quantum vi hujus prætendi queat &c. qua determinatione abſoluta multi ad mutuandum aliis promptiores redduntur, ac lites diminuuntur, quoniam ordinarie apud Judicem in illo determinato auctuario ſiſteretur, niſi evidenter conſtaret, lucrum ceſſans, vel damnum emergens &c. id excedere. Quod non leviter videretur promovere Bonum publicum. Plura de uſuris vide apud Reiffenſtuel, *Tract.* 8. *Diſt.* 4. *Quæſt.* 2. 3. & 4. Item fuſius in Jure Canonico *Lib.* 5, *Decret. Tit.* 19.

PROPOSITIONES XLIII. & XLIV.

103. XLIII. *Quidni non niſi veniale ſit, detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?*

XLIV. *Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.*

DECLARATIO.

Mendacium juata jam dicta eſt malum intrinſecum, quod dicitur leve, ſi fiat in materia levi; grave autem ſi contingat in materia gravi: quoniam autem juata communem non ſunt facienda mala, ut eveniant bona, conſequenter neque per mendacium poteſt alicui imponi falſum crimen, ut evitetur nocumentum proprium, alias in bonis fortunæ, vel famæ incurrendum. Nec retorqueatur argumentum in Homicidio, quod pariter juata Doctores eſt malum intrinſecum, & tamen licet per modum moderaminis inculpatæ tutelæ ad evitandum grave damnum in bonis fortunæ; adeoque idem dicendum eſſe cum proportione quoad mendacium. Reſpondetur enim negando conſequentiam, & paritatem. Diſparitas eſt; quia mendacium ita eſt intrinſece malum, ut in nullis liceat circumſtantiis, etiamſi per hoc Reſpublica liberaretur a graviſſimis malis: econtra vero non eſt taliter intrinſece malum homicidium, utpote quod in aliquibus circumſtantiis permittitur, puta Principibus jus gladii habentibus occidendo malefactores in vindictam publicam, vel privatis per modum moderaminis inculpatæ tutelæ. Accedit, quod læſio famæ alterius per calumnioſum mendacium contingens ordinarie nec ſit remedium efficax, nec unicum ad conſervanda bona fortunæ, vel famæ propriæ; cum per calumnias, & mendacia ordinarie non obtineatur honor, ac bona fama, ſed potius deperdatur, & alter, ſi reſciat, tantummodo magis ad detrahendum exinde accendatur; ac inſuper multa ſuperſint alia media, dummodo amor proprius excæcans non aliter male ſuggereret, adeoque committens tale mendacium excedit limites moderaminis inculpatæ tutelæ, & conſequenter non eſt præſumendum, quod natura, vel potius DEUS Auctor naturæ mendacium ordinaverit, ac permiſerit adhiberi tanquam remedium pro conſervatione famæ propriæ, vel bonorum fortunæ, ſicque mendacium manet mendacium leve in materia levi, & grave in materia gravi. Vide Dominicum Viva hic, & Reiffenſtuel, *Tract.* 9. *Diſt.* 6. *num.* 11. & 12.

PROPOSITIONES XLV. & XLVI.

104. XLV. *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tanquam pretium: ſed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam, quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut contra.*

XLVI. *Et id quoque locum habet etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; imo, etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic, ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.*

DECLARATIO.

Simonia eſt, ſi temporale principaliter detur pro ſpirituali, aut vice verſa ſpirituale pro temporali, interveniente ſimul aliquo pacto explicito, prout clare deciſum reperitur in *cap. Tua Nos*, 34. *de Simonia*; idque in præſenti non controvertitur: inquiritur tamen ulterius, utrum pariter Simoniacum cenſeatur, ſi temporale pro ſpirituali nec detur tanquam pretium, nec ſigno aliquo exteriori expreſſo in pactum deducatur, ſed ſolummodo ſit motivum propter quod obtinendum datur temporale?

105. Notandum ulterius, quod motivum illud obtinendi ſpirituale pro temporali poſſit habere tacite annexam adhuc intentionem obligandi alterum ad dandum ſpirituale deſideratum, V. G. Beneficium; vel non poſſit habere annexam hanc intentionem obligandi alterum, V. G. aliquis Moderator inſtruens filium cujuſdam Nobilis, habentis jus præſentandi ad pingue Beneficium, poteſt per ſuam inſtructionem velle tacite obligare Nobilem, ut ipſum præſentet ad tale Beneficium, vel poteſt non habere hanc intentionem obligandi, etſi ſperet, ſe citius tempore Vacaturæ præſentandum, ſi nunc diligens fuerit quoad inſtructionem filii. In hoc ſecundo caſu Simonia non intervenit; bene tamen in primo: & quidem ſi alter accipiens temporale pro ſpirituali ex circumſtantiis advertit, quod dans temporale intendat per hoc tacite obligare ipſum ad reddendum ſpirituale, atque nihilominus id recipiat, conferendo viciſſim ſpirituale,

tuale, vel ſaltem illud promittendo, erit Simonia mutua ex utraque parte. Quod ſi vero non advertat, erit Simonia ſolummodo mentalis ex parte dantis non quidem pœnis Canonicis, uti Simonia realis, bene tamen diſtricto Dei Judicio ſubjecta. Totum hoc clare deducitur ex diſpoſitione Juris Canonici *cit. cap. Nos. 34. de Simonia*, ubi Innocentius III. circa Clericum quempiam Eccleſiæ conferentem bona ſua, ut in Canonicum reciperetur, talem notatu digniſſimam ponit reſolutionem: *Tua Nos duxit diſcretio conſulendos &c. &c. Devotioni tuæ taliter reſpondemus, quod, ſi quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, ut illa poſtmodum pro præbenda retineat, & in Canonicum admittatur, hujuſmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit ſine vitio Simoniæ; cum in talibus omnis pactio, & conventio ceſſare debeat juxta Canonicas Sanctiones. Si vero pure, & ſine pacto, vel conventione qualibet offerat, rogans humiliter ut in Canonicum admittatur; & bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ pure conſentiant; hujuſmodi receptio fieri poterit abſque ſcrupulo Simoniacæ pravitatis; NB. licet haud taliter duximus reſpondendum; quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo judicare: ſi tamen is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & Clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commodo temporalia perciperent, admiſſuri; ſine dubio tam ille quam iſti apud diſtrictum Judicem (qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor Secretorum) culpabiles judicantur.* Ita Summus Pontifex, idque cum propoſitione applicat, ſi viciſſim detur ſpirituale, ut obtineatur temporale. Cæterum ut utraque propoſitio damnata adhuc magis intelligatur, ſequentia formantur Quæſita.

106. Quæres I. Quandonam motivum proxime explicatum cenſeatur tacite annexam habere intentionem viciſſim alterum obligandi? Ante Reſolutionem nota. Motivum per temporale obtinendi ſpirituale, vel vice verſa per ſpirituale acquirendi temporale, poſſe eſſe vel intrinſecum, ac primarium, vel extrinſecum, & ſecundarium. H. N. Reſpond. Si motivum fuerit intrinſecum, ac primarium, cenſetur tacite contineri intentio obligandi alterum, atque in hoc ſenſu cenſetur reprobata utraque propoſitio ſuperius allegata; non vero, ſi fuerit motivum tantummodo extrinſecum, aut ſecundarium, atque impulſivum, ut citius, promptius, vel in hoc, non in alio tempore ſpirituale fiat &c. Ita Dominicus Viva hic *n. 5.* & ſeqq. atque expreſſe ſic tenet Divus Thom. in caſu, quo pro actu ſpirituali datur aliquod temporale, ubi exemplum adducit cujuſdam Canonici euntis ad Eccleſiam, in qua accedentibus diſtribuuntur præſentiæ, uti vocantur; ubi *Quodlibet 18. art. 11.* ita loquitur: *Si hujuſmodi diſtributionem recipiat quaſi finem ſuæ operationis N. B. principaliter intentum, Simoniam committit; ſi autem principalem finem habet Deum, ad hujuſmodi diſtributiones vero reſpicit ſecundario, non tanquam in finem* (ſupple uti ſuperius *principalem*) *ſed ſicut in id, quod eſt neceſſarium ad ſuam ſuſtentationem, conſtat, quod non vendit actum ſpiritualem, & ita Simoniam non committit, nec peccat: Sic enim acceptio diſtributionum non erit cauſa, quare ad Eccleſiam vadat, ſed propriæ hujuſmodi* (ſupple *frequentationis Eccleſiæ*) *determinatio; quare nunc vadat, & non alia vice.* Pariformiter eſt diſcurrendum de Sacerdote aliquo, qui hodie V. G. Miſſam legit, quia ſe offert occaſio acquirendi ſtipendium, alias forſan hodie non celebraturus. Talis enim Sacerdotis hodie celebrantis finis primarius adhuc eſt cultus Divinus, uti ſupponitur, etſi ſecundario intendat ſtipendium titulo ſuſtentationis; ex quo etiam determinat hodie celebrare primario ad promovendum cultum divinum, ſecundario vero ut ſtipendium titulo honeſtæ ſuſtentationis acquirat. Viderint autem hic, quomodo coram Deo excuſentur illi Canonici, & Sacerdotes, qui nunquam, aut vix unquam comparent, niſi adſint præſentiæ valde pingues, vel rariſſime legunt Miſſam, quando non offertur ſtipendium: videtur plane apud hoſce non raro ipſa utilitas temporalis fuiſſe primarium motivum accedendi Eccleſiam, aut celebrandi Miſſam.

107. Quæres II. An honoraria data, vel promiſſa ante repræſentationem Patronis habentibus jus præſentandi ad Beneficia &c. cenſeantur interpretative indicare ex parte dantis motivum primarium obtinendi per hæc aliquod Beneficium: Item an talia honoraria poſſint a Patronis &c. recipi? Reſpondeo, utrum taliter donantes coram Deo, & in foro interno habuerint pro motivo primario, & intrinſeco per honoraria obtinere Beneficium, indifferenti examine conſcientiæ ipſimet donantes dijudicare debent. In foro autem externo id in dubio ex circumſtantiis dijudicatur; ubi ad hæc tria maxime attenditur, nimirum ad perſonam *dantis, & accipientis*, ad *quantitatem muneris*, & *ad tempus donantis*. Illud autem Patronis, ſeu Collatoribus Beneficiorum præcipue notandum venit, quod, ſicuti ſi Judicibus abſque expreſſione muneris obligationis offeruntur tantummodo levia, puta eſculenta, & poculenta, paucis diebus conſumabilia, illa non præſumantur data cum intentione obligandi Judicem ad favorabilem ſententiam, ſicque juxta plurimos Theologos *arg. L. Plebiſcito. ff. de officio Præſidis*, & *cap. ſtatutum. §. Inſuper. de Reſcriptis in 6.* licite recipiantur, ita pariter admitti poſſint in caſu quæſtionis, quamvis haud dubie ſecurius ſit, ſi etiam ſimilia ante præſentationem reſpuantur; econtra vero, quia ob periculum univerſale ſententiæ venalis abſolute prohibetur Judicibus recipere munera in conſiderabili quantitate, *L. 18. ff. de officio Præſidis*, & *cap. 11. §. 4. de Reſcript. in 6.* quia nimirum dantes præſumuntur velle obligare Judicem ad pronuntiandum in favorem dantis; ita ob idem univerſale periculum inhibetur Patronis, & ſimilibus ante præſentationem &c. recipere notabilia honoraria, vel promiſſa de dandis; hæc enim ſolent homines mirabiliter excæcare, & trahere ad favorem intentum largientis. Vide Viva hic *num. 6.*

108. Quæres III. An, ſi divites Religioſis, vel pauperibus largiantur pecunias, vel alia temporalia, ut pro ipſis certas preces perſolvant, cenſeatur talis largitio Simoniaca? Ratio dubitandi eſt: quia videtur ſic intervenire primarium motivum accipiendi pro temporali aliquod ſpirituale, quod juxta dicta cenſetur tacite continere pactum Simoniacum. Hoc tamen non obſtante Reſpond. talis elargitio non eſt Simoniaca, quamvis etiam Religioſi, vel mendici ſeſe obligarent ad perſolutionem illarum precum. Ratio eſt; quia ſimilis Eleemoſyna non datur ex motivo primario pro ipſis precibus quaſi venalibus, ſed potius per modum ſtipendii pro ſuſtentatione, ita, ut exinde accipientes ſeſe ſuſtentare, ſicque illas preces perſolvere queant, eo ferme modo, quo Sacerdoti celebranti aliquot Miſſas tribuitur taxata pecunia. Et plane, ſi talis elargitio foret Simoniaca, deberent omnes fundationes piæ anniverſariorum, aut ſimilium bonorum operum ex eadem ratione cenſeri Simoniacæ. Item non poſſent licite Religioſi ſeſe propterea obligare ad preces perſolvendas, quæ tamen doctrina pridem fuit ab Eccleſia reprobata, dum Eadem inter alios Wicleffi errores etiam ſequentem propoſitionem ordine 25. damnavit: *Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.* Vide Reiffenſtuel, *Tract. 5. Diſt. 3. num. 43. ac ſeqq.* & adhuc fuſius in Jure Canonico *Lib. 5. Decret. tit. 3. præſertim. §. V. VI. IX. & X.*

PROPOSITIO XLVII.

109. *Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent, Concilium vel primo videtur per digniores non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concurſus.*

DECLARATIO.

Intendebat Concilium Tridentinum concreditis oviculis providere de Paſtoribus dignioribus, id eſt, Eccleſiæ, conſideratis conſiderandis, magis proficuis; inde abſque reſtrictione ad concurſum *Seſſ. 24. de Reform. cap. 1.* abſolute præcipit, ut non niſi digniores, & Eccleſiæ utiliores ad ſimilia officia promoveantur, quam ſumme ſollicitam Supremi Paſtoris cum univerſali Eccleſia vigilantiam nonnulli Theologi ſine ſolido fundamento, & in non leve Eccleſiarum particularium præjudicium vel eluſerunt impropriando ſenſum verborum, vel ad ſolum limitarunt concurſum: hinc merito reprobati a ſummo Pontifice. Vide Reiffenſtuel. *Tract. 11. Diſt. 5. Quæſt. 4.*

PRO-

PROPOSITIONES XLVIII. & XLIX.

110. *XLVIII. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malum, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.*

XLIX. Mollities jure naturæ prohibita non eſt; unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

DECLARATIO.

Concedunt quidem Adverſarii ultro, tam fornicationem, quam mollitiem prohiberi Jure Divino poſitivo: cum S. Paulus 1. *Corinth. cap. 6. v. 9. & 10.* expreſſe dicat: *Neque fornicarii &c. Regnum Dei poſſidebunt*. Negant tamen cum Caramuele *Lib. 4. Theologiæ intentionalis num. 1960. & 1965.* hanc prohibitionem eſſe pariter juris naturalis. Aſt contra eſt *primo*, quod S. Paulus æque loquatur de fornicariis, & mollibus, uti de Maſculorum concubitoribus, ſeu Sodomitis; atqui peccatum Sodomiticum eſt utique contra lumen naturæ; cum etiam beſtiæ, alias inſtinctum naturæ ſequentes, ordinarie abhorreant congreſſum intra eundem ſexum: ergo. Contra eſt *ſecundo*, quod, ſicuti lex naturalis ad propagationem generis humani intendit bonum prolis, ita econtra cenſeatur prohibere omnia ea, quæ ſunt impeditiva hujus boni, atqui tam mollities, quam fornicatio ſunt impeditivæ hujus boni: ergo. Min. probatur, & quidem de Mollitie patet per ſe, cum ſemen ad propagationem generis humani a natura ordinatum per mollitiem effundatur extra vas debitum: & licet per fornicationem propagatio prolis potius promoveri videatur; quia tamen, ſi jure naturæ, & in lege naturali liceret indiſtincte fornicatio, ſicque etiam concubitus vagus, paſſim negligeretur cura vitæ, & bonæ educationis prolis; cum nullus vellet ordinarie eſſe Pater ejuſdem; adeoque ſignum eſt, quod etiam per eandem in ſuppoſito, quod foret licita, impediretur bonum prolis: ergo. Contra eſt *tertio*; quod mollities, & etiam fornicatio ordinarie non ſoleant, uti matrimonium, eo fine prolis habendæ, ſed potius ex vehementia delectationis venereæ exerceri; unde contra ordinem naturæ intellectus nimium quantum abſorbetur, & ſenſibus prorſus ſubjicitur, cum maximo damno, & quidem eo magis, quia Deus non ſolet fornicariis, & mollibus tribuere illa ſpecialia auxilia, quæ concedit conjugatis tam ut Auctor gratiæ, quam naturæ: oportuit igitur jure naturæ prohiberi, quod ordinarie fit contra ordinem Juris naturæ, dum potentia ſuperior (nempe intellectus) adeo vehementer, & cum tanto damno ſubjicitur potentiis inferioribus, nimirum ſenſitivis. Contra eſt *quarto*, quod illa ſit operatio intrinſece mala, ſicque jure naturali prohibita, quæ ex ſe eſt principium cæcitatis mentis, præcipitationis, & aliorum peſſimorum effectuum; ſed talis operatio eſt mollities & fornicatio, utpote quæ teſte D. Gregorio *Lib. 31. Moral.* producit octo filias, quæ ſunt *cæcitas mentis, inconſideratio, præcipitatio, inconſtantia, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, & horror, vel deſperatio futuri*: ergo. Vide Reiffenſtuel *Tract. 9. Diſt. 4. num. 12. & num. 45.*

PROPOSITIO L.

111. *Copula cum conjugata conſentiente marito non eſt adulterium, adeoque ſufficit in Confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.*

DECLARATIO.

Adulteram committere duplex peccatum, nimirum fornicationis, & injuſtitiæ, ſi viro invito admittat copulam cum altero, gratis concedunt ipſimet adverſarii; quoniam tunc præter malitiam contra virtutem caſtitatis etiam lædit jus, quod habet vir in corpus uxoris ſuæ. Quia autem juxta Regulam 27. Juris in 6. *ſcienti, & conſentienti non fit injuria*, putant nonnulli, peccatum injuſtitiæ tolli, ſi vir in talem Copulam cum alieno conſentiat, ſicque remanere non ſolum peccatum fornicationis in Confeſſionali exprimendum, eo ferme modo, quo, ſi virgo vi, ac contra ſuam voluntatem fuerit violata, committitur a ſtupratore duplex peccatum, contra caſtitatem nempe & contra juſtitiam; ubi tamen alterum peccatum injuſtitiæ ceſſat, ſi Virgo in copulam ſponte conſentiat. *Sed contra eſt*, quod in Sacra Scriptura indefinite ad Roman. cap. 7. mulier vocetur *adultera*, quæ *vivente Viro fuerit cum alio Viro*. Unde jus Viri in corpus uxoris ex præcepto Divino non eſt remiſſibile, ac in alium transferibile: utpote quod non tam bonum particulare conjugum, quam bonum commune ſtatus conjugalis, ac prolis recte educandæ reſpicit. Itaque, ſicuti ob hanc rationem adhuc facit injuriam ſtatui Clericali, qui Clericum etiam conſentientem percutit, ita pariter facit injuriam ſtatui conjugali, qui etiam cum conſenſu utriuſque conjugis copulam cum alterius Uxore exercet. Nec eſt paritas inter hanc, & alteram copulam cum Virgine exercitam: etenim virgo habet jus in corpus ſuum transferibile in alium; alias enim nec poſſet matrimonium contrahere: & quamvis ceteroquin virgo jus illud extra conjugium illicite tradat alteri: id tamen adhuc fit valide; unde ſpontaneo virginis conſenſu in copulam tollitur injuria alias Virgini per ſtuprum inferenda. Vide Reiffenſtuel *Tract. 9. Diſt. 4. num. 18. & num 22.* Item *Recenſ. Tract. de Reg. Juris in Reg. XXVII. fol. apud me 75.*

PROPOSITIO LI.

112. *Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam Virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.*

DECLARATIO.

Quoad influxum in peccata aliena dantur certi quidam gradus, ita ut unus per actionem ſuam in eadem tantum remote, alter ſuo modo, & comparative loquendo propinque, ille adhuc propinquius, & demum ille omnino immediate, & intrinſece concurrere cenſeatur, prout totum patebit conſideranti exempla inferius ponenda. Porro immediate, & intrinſece influere in peccatum nunquam licet ex quacumque cauſa, cum non ſint facienda mala ut eveniant bona. Quod ſi autem influxus non ſit immediatus, propinquius tamen, quo major eſt propinquitas concurſus, eo gravior requiritur cauſa ponendi ſimilem actionem. Hinc quis Herum aſcendere volentem per feneſtras ad conſtuprandam Virginem adjuvare *ſubmittere humeros* vel *deferre ſcalam &c.* quia (inquam) ſimiles actiones ſunt valde propinquæ (ſi non omnino intrinſece concurrentes ad peccatum conſtuprationis) hinc non licet famulis eaſdem exercere ex cauſa, *ne torvo vultu a ſuis Heris aſpiciantur, ſuo modo male tractentur, vel etiam domo expellantur*; Quoniam ordinarie tales famuli iterum alios Dominos abſque graviſſima difficultate pro famulitio acquirere poſſunt, dummodo alias ſe bene gerant &c. cooperante præſertim ad hoc ſingulariter Divina gratia, utpote cum ex amore erga Deum, ne eundem offendant, talem famulatum dereliquerint. Hæc itaque certa ſunt; aſt difficultas adhuc remanet, quidnam circa hanc propoſitionem damnatam ſentiendum ſit, ſi famulus, negans has actiones, manifeſtum incurret periculum, ne a Domino furioſo *occidatur*, vel *uſque ad mortem verberetur*, aut *membrum amputetur*: Item ſi domo expulſus non acquirat alium Dominum, exinde coactus ſubire *mendicitatem graviſſimam*, morte ipſa amariorem &c. Ad quod

113. Reſpondeo, non deeſſe Doctores, qui cum Lumbier, & Dominico Viva hic ſentiunt, tales actiones neque imminentibus his graviſſimis malis eſſe immunes a propoſitione damnata, & conſequenter neque ſic licere famulis; eo quod judicent, eaſdem eſſe intrinſece malas, atque immediate influere in conſtu-

piationem Virginis: Sicut ergo (pergunt ulterius) juxta communem ob pariformem influxum immediatum non eſt permiſſum Catholicis apud Mauros, vel Turcas captivis etiam *ob periculum mortis* admovere ignem tormentis bellicis ad occidendos Chriſtianos, neque vocare concubinam expreſſe ad peccandum, ita pariformiter neque famulis licebunt ſuperius allegatæ actiones; eo quod utrobique immediate, & intrinſece videantur influant in peccatum; in quam ſententiam multum quoque inclinat P. Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 7. *num.* 23. & 24. ſi conſiderate legatur. Econtra non deſunt quoque alii Theologi, qui cum Caſtropalao valde probabiliter tenent contrarium, exiſtimantes illas actiones famulorum non æque immediate, & intrinſece influere in ipſum peccatum, ſicuti tamen immediate in illud influit immediata admotio ignis ad tormenta &c. &c. verſus præſentes Chriſtianos. Etenim quamvis etiam priores actiones famulorum multum appropinquent peccato, non tamen ſunt immediate perpetrativæ actus alicuius ex ſe peccaminoſi; nam poſſet Herus his ipſis famulorum actionibus uti ad ſubveniendum virgini, ſi forſan conſtupraretur ab alio; neque ad operandum laudabiliter &c. Profecto ex eadem ratione juxta Suarez, Sanchez, Leſſium, & alios licitum eſt Chriſtianis captivis in Triremibus Maurorum, vel Turcarum ob grave periculum mortis, aut alterius mali ipſa morte acerbioris remigare contra Chriſtianos, Sarcinas, & arma neceſſaria convehere, propugnacula ædificare &c. quamvis enim hic & nunc iſta omnia a Mauris vel Turcis ordinentur ad delendos Chriſtianos; ex ſe tamen prædictæ actiones poſſunt ordinari pariter ad eoſdem defendendos. Atque hanc ſententiam quoque Cardenas apud Kugler hic iudicat eſſe probabilem; optat tamen, deſuper eſſe deciſionem a Sede Romana.

114. Quæres, quænam ſint Regulæ compendioſæ, pro praxi, ex quibus erui queat, utrum ſimiles actiones, ex quibus alter occaſionem peccandi ſumit, poni queant? Reſpond. apud Dominicum Viva hic prudenter poni ſequentes I. quod nunquam liceat ponere actionem talem, quæ immediate, & intrinſece influat in certum peccatum alterius; ſic nunquam licet famulo, vel cubiculario citare concubinam expreſſe ad peccandum cum Hero, vel nomine ejus ſcribere litteras invitatorias ad peccandum, vel agere internuntium deferendo ad concubinam litteras, in quibus ſcit, expreſſe ſimilem vocationem contineri. Ita Rebellus, Sanchez, & Viva hic. II. Si actio tua non ſit de ſe mala, ulterius adverte, quomodo hæc, & in quo gradu propinquitatis ad peccatum alterius juxta prudens Judicium (hoc enim in ſimilibus debet potiſſimum agere) concurrat; nam iuxta iam dicta quo propinquior ſit concurſus, eo gravior requiritur cauſa concurrendi; hinc teſte Viva *loc. cit.* cauſa, quæ excuſat locatorem a locanda domo certæ meretrici, non ſufficit famulo ad aperiendum hic proſtibulo obſeratum oſtium, ſi ſciat moraliter certo ad peccandum cum Hero ſuo; item quæ cauſa ſufficit famulo ad comitandum Dominum pergentem ad Amaſiam, eſt inſufficiens ad deferendam ſcalam, ſeu ſubmittendos humeros. III. Reflecte ad quantitatem damni proprii, ſi hanc tuam actionem intermittas: nam quo maius eſt damnum proprium alias eventurum, eo citius excuſatur tua actio ab influxu peccaminoſo: ſic conformiter dictis iuxta Caſtropalao, & alios periculum mortis excuſat a peccato famulum deferentem ſcalam Hero ſuo &c. non item torvus ejuſdem vultus. IV. Attende ad ipſam pravitatem peccati occaſione tuæ actionis ab altero perpetrandi: quo enim maius eſt illud eo maior ex parte tua requiritur cauſa actionem tuam ponendi.

PROPOSITIO LII.

115. *Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.*

DECLARATIO.

Quod poſſit Eccleſia ſimilia præcipere ſub mortali, in ſecundo capite contra Acatholicos diverſis in locis oſtenſum iam fuit; quod autem actu ſic intenderit præcipere, vel ex eo patet; quia alias Acatholici non ita murmurarent quoad ſimilia contra ſummum Pontificem. Et plane communis ſenſus eſt fidelium, quòque præcepta Eccleſiæ obligare etiam in conſcientia, & quidem ſub gravi in materia notabili. Hinc denuo mirandum, quod Theologi quidam Catholici, poſtquam intellexerunt, quoad ieiunium Eccleſiaſticum ſimilem doctrinam ab Alexandro VII. propoſitione ordine 32. præcedenter iam fuiſſe damnatam, nihilominus eandem quoad obſervationem Feſtorum reſuſcitare præſumpſerint. Neſcio ſane, qualem ſimiles intrinſecus erga Sedem Apoſtolicam habeant ſubmiſſionem. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 10. *Diſt.* 1. *num.* 24.

PROPOSITIO LIII.

116. *Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.*

DECLARATIO.

Citantur a Diana, *Part.* 2. *Tract.* 17. *Reſolut.* 18. & *Part.* 10. *Tract.* 15. *Reſol.* 3. quamplures Auctores pro hac ſententia; quoniam autem eadem omne expreſſe a Summo Pontifice damnata fuit, exinde nobis clare conſtat de mente ejuſdem nimirum; quod, dum nobis præcipit diebus feſtivis auditionem Miſſæ, nolit, ut plures partes Sacerdotum ſimul celebrantium ad invicem combinentur. Ratio a priori eſſe poteſt; quia Miſſa combinatur ex partibus ſucceſſivis: ergo non conſiſtit per unionem moralem aliqua Miſſa ex partibus ſimul exiſtentibus. Sicuti enim ex hac ipſa ratione non cenſeretur unicum Miſſæ Sacrificium fieri ſi duo Sacerdotes ſimul & ſemel celebrarent, & quidem unus ab introitu uſque ad conſecrationem calicis uſque ad finem ſimul & ſemel cum priori inciperet: ita ob paritatem rationis non cenſetur una Miſſa audiri, ſi partes huius Entis ſucceſſivi ſimul & ſemel exiſtentes combinarentur. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 10. *Diſt.* 1. *n.* 40. & 41.

PROPOSITIO LIV.

117. *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.*

DECLARATIO.

Equidem ſententia, quæ impotentem recitare Matutinum, & Laudes adhuc obligabat ad Horas minores, fuit iam ante Theſin hanc confixam inter Doctores communior; non tamen defuerunt, qui contrarium tenuerunt, eo quod maior pars trahat ad ſe minorem. *Cap.* 1. *de iis, quæ fiunt a majori parte &c.* Contra tamen eſt, quod Officium Divinum unius Diei conſtetur ex talibus Horis, quarum ſingulæ contineant integram aliquam orationem; ita ut etiam ſeorſim, ſeu ab invicem ſeparatim recitari poſſint: ſicuti ergo aliquis debitor in materia Iuſtitiæ non potens ſolvere centum, obligatur adhuc ſolvere decem, ſi potens ſit, ita etiam in materia Religionis, qui nequit ſolvere penſum Canonicum quoad Matutinum & Laudes, obligatur tamen adhuc, ſi poteſt, quoad Horas minores: nam in ſimilibus ab invicem etiam moraliter ſeparabilibus procedit illud axioma commune; *Qui non poteſt ſolvere totum, quod debet, tenetur ſolvere totum quod poteſt.*

118. Unde illa Regula: *Major pars trahit ad ſe minorem*, deſumpta ex *cap.* 1. *de iis, quæ fiunt a majori parte*, &c. procedit quidem in ferendis ſuffragiis; ubi regulariter loquendo V. G. in Electionibus proceditur ſecundum maioritatem votorum, non autem in aliis ab invicem diviſibilibus, & unum morale totum in ſe ipſis conſtituere valentibus: Sic qui vovit Deo vaccam, & vitulum dare, ſuppoſito, quod Vacca interim interierit, obligatur adhuc offerre vitulum; & qui quatuor ſeptimanis Quadrageſimæ ex legi-

legitima cauſa nequivit jejunare, tenetur adhuc ceſſante hac cauſa legitima ad jejunium ultimis duabus Hebdomadis: nam quamvis jejunium quadrageſimale V. G. ſit unum integrum morale, conflatur tamen illud ex talibus partibus ad invicem ſeparabilibus quæ ipſæmet in ſe ipſis iterum poſſunt conſtituere aliquod totum.

119. Dices: Qui non poteſt integro die jejunare ex communi Doctorum non obligatur jejunare uſque ad prandium, quamvis commode poſſet: item, qui non poteſt totam Miſſam audire, neque tenetur audire partem minorem Miſſæ: Similiter qui non poteſt recitare majorem partem alicujus Horæ Canonicæ, neque obligatur ad minorem ejuſdem Horæ, ergo etiam a pari, qui nequit recitare Matutinum & Laudes, tanquam majorem partem Officii Divini neque adſtringitur ad minorem, quoniam *major pars trahit ad ſe minorem*. Reſpondeo, jam ſuperiori numero fuiſſe notatum, quod aliud ſit unum integrum morale habens partes ab invicem moraliter ſeparabiles &c. & aliud unum totum moraliter individuum, ſeu non habens tales partes juxta moralem prudentum æſtimationem ab invicem ſeparabiles. In ſecunda claſſe comprehenduntur tam jejunium ejuſdem diei, quam Horæ Canonicæ; ubi conſequenter multi Auctores non improbabiliter admittunt, procedere allegatam Regulam de parte majori ad ſe trahente minorem. Totum autem officium Divinum in ordine ad partiales Horas Canonicas reponitur in prima claſſe. Quoad Miſſam ſciendum, quod ibidem principale, imo eſſentiale ſit conſecratio Corporis & Sanguinis Chriſti & ſaltem integrale ipſa ſumptio; hinc puto cum Sanchez & Viva, eum, qui poteſt iis aſſiſtere, teneri, quamvis a reliquis cogatur abeſſe.

120. Quæres: An ſententia illa, quæ tenet, excuſatum quoad Matutinum & Laudes excuſari quoque quoad alias Horas, ſit etiam damnata quoad ægrotos? Ad hoc quæſitum in hanc ipſam propoſitionem num. I. Dominicus Viva reſpondet in formalibus: *Sententia illa Suarezis, tom. 2. de Relig. Lib. 4. cap. 28. n. 27. Sanchez, Palai, Leſſii, quod nimirum ægrotus certo impotens majorem partem Officii recitare ſimpliciter deobligetur, ne redigatur ad anguſtias perplexitatis non videtur carere ſolida probabilitate, præſertim quia firmata eſt conſuetudine, quæ vim habet tacitæ diſpenſationis*. Ego tamen in ſimilibus ſuaderem pro majori ſecuritate petitionem diſpenſationis a Superiore, vel Confeſſario; nec debent hi in illa danda multum eſſe ſcrupuloſi, præſertim ſi advertant periculum perplexitatis, alias ex parte ægroti eventuræ.

PROPOSITIO LV.

121. *Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.*

DECLARATIO.

Subſtantiæ præcepti Eccleſiaſtici poſſe ſatisfieri aliquoties per actus, ad quos intervenit etiam grave peccatum exemplis patet: ſic enim luxurioſus ſatisfacit præcepto audiendi Miſſam; quamvis ſub ea impura foveat deſideria erga præſentem amaſiam, quæ ipſam non parum ad hanc traxit Eccleſiam: item avarus ſatisfacit præcepto jejunii Quadrageſimalis, etſi eundem propria quoque ad id incitet avaritia, quatenus exinde, detrahendo ſibi quoque ſecundam refectionem, plures coacervet pecunias &c. Pari modo ante damnationem hujus propoſitionis intulerunt multi, per graviter peccaminoſam manducationem Corporis Domini ſatisfieri præcepto Eccleſiaſtico annuæ Communionis, quoniam adhuc valide ſuſcipitur Corpus Chriſti. Sed *contra eſt*, quod Eccleſia Can. *omnis utriuſque ſexus de Pœnitent. & remiſſ.* præcipiat, ut non ſolum valide, ſed etiam NB. *reverenter* ad minus in Paſchate ſuſcipiatur Euchariſtiæ Sacramentum: atqui reverenter non ſuſcipit, qui illud ſumit ſacrilege; cum hæc ſacrilega ſuſceptio numeretur inter maximas irreverentias Deo exhibitas; ergo. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 10. *Diſt.* 3. *n.* 28. & 29.

PROPOSITIO LVI.

122. *Frequens Confeſſio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota Prædeſtinationis.*

DECLARATIO.

Judas apoſtata per ſuam indignam Euchariſtiæ ſuſceptionem certe non cenſetur habuiſſe notam prædeſtinationis; imo potius poſt buccellam panis intravit in eum ſatanas, quomodo ergo in his, qui gentiliter vivunt, frequens Communio poteſt eſſe nota prædeſtinationis, cum SS. PP. etiam tepidorum frequentem Communionem improbent?

123. *Decretum II. Innocentii XI. circa quotidianam Communionem ad calcem hujuſce Tractatus refertur.*

PROPOSITIO LVII.

124. *Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.*

DECLARATIO.

Juxta Concilium Tridentinum *Seſſ.* 14. *de Sacramento Pœnitentiæ cap.* 4. attritio, quæ ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ diſponit eſt *donum Dei, & Spiritus Sancti impulſus*: conſequenter non ſufficit attritio pure naturalis, utpote puris naturæ viribus elicita. E. G. ſi quis dolet de peccato ob infamiam, aut ob pœnas temporales a Poteſtate politica inferendas, talis attritio eſſet pure naturalis, ſicque non foret ſufficiens; utpote ex toto improportionata formæ introducendæ ſupernaturali, id eſt, gratiæ juſtificantis, ſeu ſanctificantis. Eodem modo dicendum foret, ſi doleret de *turpitudine peccati*, quatenus hæc *turpitudo* importat *diſconvenientiam cum natura rationali*: ſecus dicendum ſi ſimilia referantur ad Deum NB. *offenſum*, ac *Vindicem* hujus offenſionis lumine fidei ſupernaturalis cognitum &c. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 6. *n.* 41. & Dominicum Viva hic.

PROPOSITIO LVIII.

125. *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.*

DECLARATIO.

Confeſſarius Judex ſimul eſt, & Medicus qua *Judex* debet præſens vi ſui officii non ſolum diſcernere inter ſpeciem & numerum gravium peccatorum; verum etiam attendere, utrum Pœnitens ſuus habeat reliqua neceſſario requiſita ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, inter quæ haud dubie computantur verus dolor & ſerium propoſitum vitam ſuam emendandi. Qua *Medicus* ſimiliter vi officii ſui obligatur invigilare in futurum ſpiritualiter, ac in anima ægrotis, præſcribendo ſalubria remedia præſervativa, ne deinceps tam cito in priora relabantur peccata. Hinc ſi Confeſſarius Pœnitentem interrogat de conſuetudine alicujus peccati, non debet interrogatus ſuo fidere judicio proprio, ſic E. G. ſecum diſcurrendo: *Ego Confeſſus ſum omnia mea gravia peccata quoad ſpeciem, & numerum, una cum vero dolore, & firmo propoſito; hinc male adhuc inſuper me interrogat Confeſſarius de conſuetudine, cui non teneor reſpondere*. Abſit ſimilis diſcurſus, quem amor proprius ſuggeſſit; nam talis interrogatus debet præſumere, quod Confeſſarius ex circumſtantiis prudenter dubitet, vel de ſerio propoſito; vel ſibi perſuadet relapſum certo iterum ſubſecuturum, niſi aliqua præſcribantur præſervativa, & conſequenter tenetur Confeſſario ad mentem ſuam reſpondere, eo quod ille tam qua *Judex*, quam qua *Medicus* juſte interroget vi ſui officii, ſicque habeat jus interrogandi. Idem a fortiori eſt ſentiendum de eo, qui non ſolum eſt conſuetudinarius, verum etiam in occaſione proxima conſtitutus, ſi de eadem a Confeſſario interrogetur. Vide Reiffenſtuel, *Tract.* 14. *Diſt.* 7. *num.* 53.

126. Quæres: An poſſint dari caſus, in quibus pœnitens etiam non interrogatus teneatur in Confeſſionali dicere, quod ſit conſuetudinarius? Reſp. Poſſe ſimiles caſus omnino contingere, maxime, ſi ex una parte pœnitens non adhibuerit media deponendi hanc conſuetudinem; ex altera vero Confeſſarius indicaret, peccata pœnitentis potius eſſe materialia, quam formalia, niſi addatur conſuetudo. Ita ſub his terminis communis. Ratio eſt: quia alias graviter deciperetur Confeſſarius, credens pœnitentem tantum materialiter, non formaliter, vel tantum venialiter, non mortaliter deliquiſſe. Caſus pro majori claritate poteſt eſſe ſequens: Titius ſolet ex præcipitantia, & indeliberatione, vel tantummodo ſemi-deliberate intra diem decies, vel ultra blaſphemare, nulla tamen adhibens remedia, hanc conſuetudinem extirpandi. Etiamſi Titius non ſufficienter ſe accuſaret in Confeſſionali dicendo; *Ego ab ultima Confeſſione ante menſem peracta, quolibet die circiter decies blaſphemavi indeliberate tamen vel ſemi-deliberate*, ſed deberet inſuper, quamvis a Confeſſario non interrogatus addere: *nec ſum conatus per aliqua ſalubria remedia hanc blaſphemandi conſuetudinem deponere, quamvis meam cognoverim obligationem*: ſuppoſito nimirum, quod eandem ſciverit. Ratio eſt: quia exinde propter *conſuetudinem* in his circumſtantiis omnes blaſphemiæ ſiunt indirecte voluntariæ, ſicque graviter peccaminoſæ, quod neſciret Confeſſarius, ſi circumſtantia *conſuetudinis* non adderetur. Cæteroquin generaliter loquendo in illa ſententia, quæ cum Reiffenſtuel tenet, circumſtantias mere aggravantes non eſſe neceſſario in Confeſſione detegendas, omnino defendi poteſt, non eſſe obligationem manifeſtandi Confeſſario conſuetudinem, per ſe loquendo, niſi pœnitens a Confeſſario interrogetur; cum illa præter ipſum numerum peccatorum nil addat, quam circumſtantiam aggravantem, dummodo cæteroquin habeatur efficax dolor cum ſerio Propoſito.

PROPOSITIO LIX.

127. *Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentium, qualis V. G. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut indulgentiæ.*

DECLARATIO.

Impotentiam phyſicam, vel moralem excuſare ab integritate materiali Confeſſionis, communis eſt Theologorum ſententia; ita quidem, ut licite pro hic & nunc ea peccata etiam gravia taceantur, reſpectu quorum talis impotentia intercedit, & nihilominus dari Abſolutio Sacramentalis, E. G. ſi ex Confeſſione alicujus peccati merito timeatur grave damnum vel proprium, vel alienum, ſive corporale, ſive ſpirituale, illud licite reticetur, atque non obſtante hac dimidiata Confeſſione licite datur Abſolutio Sacramentalis; quoniam in ſimili caſu cenſetur adhuc adeſſe impotentia moralis ſimilia confitendi peccata, prout plura talia exempla adducit Sporer *Part. 3. Theolog. Sacrament. cap. 3. Quæſt. 6. §. 2. & duobus ſequentibus*. Ex hoc, quia nimirum grave damnum alias incurrendum importat impotentiam moralem, nonnulli intulerunt, quod in magno confluxu populi liceat dimidiare Confeſſionem, & nihilominus accipere Abſolutionem Sacramentalem; nam cum in ſimili concurſu, præſertim ſi ſimul famoſæ ſint Indulgentiæ, plerumque accedere ſoleant etiam quoque graves peccatores, diutius Confeſſionem protrahentes deberent vel hi, vel alii adſtantes, plures abſque Abſolutione, & ſic abſque lucratione Indulgentiarum diſcedere, ſi in ſimili caſu licitum non foret Confeſſionem dimidiare: quod utique reputatur magnum damnum, nimirum theſauro iſto indulgentiarum, & ſimul gratia Sacramentali, alias per abſolutionem obtinenda, privari. Sicque conſequenter intercedit impotentia moralis reſpectu Confeſſionis materialiter integræ. Ita ante propoſitionem damnatam diſcurrebant nonnulli, cenſuitque Gobat apud La Croix *Lib. 6. Part. 2. num. 1249.* eorum ſententiam probabilem.

128. Sed contra eſt *primo*, quod falſum ſit ipſum concurſum Pœnitentium in aliqua feſtivitate conſtituere (uti voluit Theſis confixa) aliquam impotentiam moralem: cum ſæpius tam hi graves peccatores, quam alii adſtantes, licet cum aliquali longiori exſpectatione vel ab hoc, vel aliis Confeſſariis adhuc expediri queant; præſertim ſi Confeſſarius prudenter rem aggrediatur, & ſuperflua intermittat interrogatoria. Et poſito etiam, quod nonnulli ex Pœnitentibus abſque Abſolutione domum redire deberent, hæc necdum foret cauſa dimidiandi Confeſſionem ob ſequelas infra videndas. Contra eſt *ſecundo*; dato etiam quod aliquis graviſſimus Peccator deberet abſque Abſolutione diſcedere, talis non tam grave damnum incurret, quam exiſtimant potius magnæ gratiæ alias acquirendæ, deberetque ſibi imputare, quod hanc ſarcinam peccatorum vel non præcedente die, vel adhuc anterius depoſuerit, poteritque id præſtare alio commodiori tempore. Quod ſi ſupponas, ceteros, ſi abſque abſolutione dimittantur, intervenire ſimul periculum proximum mortis, aut alterius valde gravis mali, vel adeſſe in bello imminentem jam cum hoſte conflictum &c. &c. haud dubie poterit dimidiari Confeſſio, & nihilominus dari abſolutio, cum vera, uti ſuppono, intercedat impotentia moralis, in qua ſufficit Confeſſio formaliter integra. Quæſtio autem hic ſolummodo agitatur, an præciſe propter confluxum populi poſſint dimidiari Confeſſiones. Contra eſt *tertio*, quod, ſi præciſe propter concurſum poſſet abſolutio dari dimidiate confeſſis, aperiretur oſtium pluribus laxitatibus, & inconvenientiis, E. G. tempore magnæ feſtivitatis poſſet in pagis Parochus, vel alius Confeſſarius, Officium Divinum, vel concionem peragere adſtrictus, dimidiatas ferme ſemper audire Confeſſiones, cum ordinarie prævideat, multos alios ſine abſolutione diſceſſuros. Idem poterit contingere ultimo die Paſchatis, ubi non raro ſolent intervenire graves peccatores toto anno non confitentes. Item graviſſimi peccatores ferme ſemper venirent cum dimidiata Confeſſione, qui non ſolent niſi in his magnis feſtivitatibus, indulgentiis, vel peregrinationibus &c. ſuam deponere Confeſſionem. Et quomodo taliter Confeſſarius qua Medicus poſſet cognoſcere ſtatum ſic ſpiritualiter ægroti, ac congruam præſcribere Medicinam? Vide Reiffenſtuel, *Tract. 14. Diſtinct. 7. num. 7. & ſeqq.*

129. Quæres; An, ſi in magno confluxu inter alios Pœnitentes accedat aliquis jam plurimis annis, vel omnino non, vel ſemper ſacrilege confeſſus qui creditur non rediturus, niſi modo abſolvatur, eatenus poſſit a Confeſſario cum dimidiata Confeſſione abſolvi? Ad hoc dubium reſpondet Lumbier etiam poſt propoſitionem affirmative apud Cardenas *in 2. Criſi D. 38. num. 24.* Econtra vero ipſe Cardenas *loc. cit. num. 16.* negative, eo quod talis poſſet redire, ſi vellet; quod autem ex malitia non ſit rediturus, non facit neceſſitatem phyſicam, vel moralem abſolvendi dimidiate confeſſum. Ego vero, ſi viderem apud talem peccatorem cor contritum, ac humiliatum, eundem non dimitterem ſine Abſolutione Sacramentali, ſi bona fide acceſſiſſet credens, ſe tantummodo obligatum detegendi peccata ex erubeſcentia intermiſſa; non autem alia in Confeſſionibus ſacrilegia jam detecta. Nec forem anxius circa nimis exactam enumerationem ſpecierum & numeri forſan non ſine magna pœnitentis perturbatione novo exquirendam, adderem tamen, ut pro majori quiete conſcientiæ ſuæ alio tempore magis commodo adhuc exactius ſe examinet, & vel mihi, vel alteri peccata gravia necdum directe remiſſa, quæ de facto memoriæ non occurrunt, de novo confiteatur; quoniam probabiliſſime ex oblivione in talibus circumſtantiis plura remanebunt. Et fortaſſis in ſimilibus circumſtantiis nec Cardenas foret contrarius, eidemque cum Lumbier ſentire Dominicus Viva *hic num.*

Digitized by Google

PROPOSITIO LX.

130. *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra Legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis nulla ſpes appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.*

DECLARATIO.

In hoc ſacro Tribunali juxta communem Theologorum pœnitens dicitur accuſator ſimul reus, & teſtis; unde, quia Judex allegatis a reo in ſui favorem teſtibus fidem habere debet, exinde Joannes Sanctius apud Arriaga *Diſp.* 38. *de Pœnit. num.* 29. intulit, quod a fortiori Confeſſarius Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi debeat credere, nimirum quod *vere doleat* & *ſerium habeat propoſitum* emendandi vitam ſuam, ſi ille ita aſſerat, ſeu ore proferat: etenim juxta S. Thomam *Quodlib.* 2. *art.* 12. in foro Pœnitentiæ creditur homini pro ſe, & contra ſe. Suppoſito ergo, quod Confeſſarius Pœnitenti teneatur ſic credere, pariter obligatur talem abſolvere; cum omnis ſufficienter diſpoſitus jus habeat ad abſolutionem. Ita in ſubſtantia Joannes Sanctius. Sed *contra eſt*, quod, etſi in hoc Sacro Tribunali Judex, ſeu Confeſſarius Reo loquenti pro ſe ipſo, & agenti teſtem, in cauſa propria, teneatur credere, ſi non adſint aliqua ſigna, quæ in hac materia valorem actus concernente, prudenter dubium reddunt Confeſſarium, utrum pœnitens nimirum habeat omnia ad valorem abſolutionis requiſita, nec ne? ſecus tamen dicendum, ſi talia ſigna, ex una parte adſint, ex altera vero prudenter judicetur, per ſuſpenſionem abſolutionis ad tempus magis ſolidari firmitatem propoſiti, deque eodem magis certificari Confeſſarium ex ſubſequentibus effectibus. Accedit, quod Confeſſarius juxta Theologos non ſolum ſit *Judex*, verum etiam *Medicus*, cujus officium eſt curare vulnera præſentia, & impedire futura; id eſt, non ſolum invigilare ut efficax habeatur deteſtatio peccatorum de præſenti, ſed ut quoque in executione ſequatur emendatio actualis in futurum, prout pariter juxta Concil. Trid. *Seſſ.* 24. *de Pœnitent. cap.* 8. in hunc ipſum finem injungitur ſatisfactio: nimirum *ad caſtigationem præteritorum*, & ſimul ad *novam vitæ cuſtodiam*, & *infirmitatis medicamentum*. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 8. *num.* 48. *& ſeqq.*

131. Cæterum, ne aliqui Juvenes Confeſſarii, non recte dicta intelligentes, in errorem deducantur, paſſim conſuetudinarios, etiam illos, qui non habent conjunctam ſimul aliquam occaſionem proximam extrinſecam, abſque abſolutione dimittentes, antequam aliquoties tentarint per præſcripta remedia, utrum forſan non ſubſit ſpes emendationis: ne (inquam) ſimiles in errorem deducantur, ſequens Doctrina aliquantulum ſufius proponitur, bene notanda; nimirum, quod efficacia doloris, vel propoſiti neutiquam conſiſtat in aliquo judicio de futura ipſius propoſiti continuatione, ſed potius in ſeria voluntate actuali exiſtente de præſenti, tempore nimirum confeſſionis; unde Juxta communem Theologorum poteſt ſtare firmitas propoſiti cum credulitate relapſus, id eſt, E. G. Petrus de præſenti poteſt habere in confeſſionali voluntatem non peccandi graviter ita firmam, ut, ſi hic & nunc præſens foret prior tentatio, vel occaſio, perſiſtente adhuc hac voluntate per Divinam gratiam non peccare graviter; quamvis cæteroquin tanquam incertus, quamdiu in futurum hæc præſens voluntas efficax ſit duratura, relapſum timere poſſit: Et licet in ſimili caſu, ne fiat puſillanimis in reſiſtendo tentationibus, vel omnino deſperet, ſit erigendus a Confeſſario in ſpem firmam adjutorii Divini, dummodo etiam ſua addere velit; hoc tamen non obſtante, ſi pœnitens reſpondeat, ſe habere quidem nunc firmam voluntatem aſſumendi remedia: conſiderata tamen ſua fragilitate ex jam expertis adhuc non poſſe ex integro hunc ſuum repellere timorem, exinde præfatus timor de futuro non excludet firmitatem propoſiti de præſenti. Quod ſi ergo timor, vel credulitas de relapſu non impedit firmitatem propoſiti, ſi ſe teneat ex parte pœnitentis, nihilominus impedire cenſetur, ſi ſe teneat hic timor, aut credulitas de oppoſito ex parte Confeſſarii; & conſequenter præciſe per hoc, quod timeat Confeſſarius relapſum ſui pœnitentis, non debet ipſi propterea illico denegare abſolutionem, dummodo habeat peccator ſerium propoſitum in præſenti, ubi propoſitio damnata voluit juxta jam dicta, ſemper id a Confeſſario præſumi debere, quotieſcumque pœnitens ſic dicit: quæ tamen opinio fuit reprobata in iis circumſtantiis, in quibus Confeſſarius ex aliis gravibus rationibus ſive omnino credit contrarium etiam quoad efficaciam propoſiti de præſenti, aut ſaltem prudenter dubitat, utrum dicta pœnitentia in re ipſa ita ſubſiſtant; uti ait, vel potius amor proprius, & excæcatum exinde pœnitentis judicium taliter ſuggeſſerit? Quibus ſtantibus tum *qua Judex* ut ex ipſis effectibus ſe magis certificet de firmitate propoſiti præſentis, tum *qua Medicus*, ut præcaveat ipſis de actualibus peccatis pro futuro, poterit ad tempus ſuſpendere abſolutionem, ſi ſpes ſit futuræ emendationis, nec interea immineat periculum mortis.

132. Quæres I. Quænam ſint illa ſigna, ob quæ Confeſſarius vel aſſerto Conſuetudinario non credere, vel ſaltem prudenter de efficacia doloris, & ſerio propoſito ejuſdem dubitare, ſicque abſolutionem ad tempus ſuſpendere poſſit, quamvis ille ore proferat, ſe habere verum dolorem cum ſerio propoſito? Reſpondeo, maxima hic opus eſſe Confeſſarii circumſpectione, ne in nimium rigorem, vel in exceſſivam laxitatem declinent: in *rigorem* quidem, dum nimium ſunt proni ad ſuſpenſionem abſolutionis, ſicque multos gratia Sacramentali, vel remiſſione pœnarum in indulgentiis alias obtinenda injuſte privant, qui coram oculis Divinæ Majeſtatis fuiſſent abſolutionis omnino capaces. In *laxitatem* vero, dum omnes indiſcriminatim abſolvunt, dummodo ore proferant, *ſe firmum habere propoſitum*: ubi, ſi ſubinde ſaltem apud aliquos ſuſpendiſſent ad breve tempus abſolutionem, mirum fructum emendationis actualis reportaſſent. Quare ſequentes regulæ ſingulariter præ oculis ſunt habendæ. I. Frequens relapſus non ſemper eſt ſignum inefficacis doloris, aut propoſiti, alias enim væ! habentibus ordinaria ſola peccata venialia, in quæ ſæpe poſt Confeſſionem relabuntur: verum quidem eſt, quod frequens relapſus ſemper ſit ſignum inconſtantis, & mutabilis voluntatis; non tamen ſemper inefficacis doloris vel propoſiti antecedentis. Vide de hoc La Croix *Lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1731. ubi etiam explicat nonnullos SS. PP. qui apparenter videntur contrarii. II. Tunc frequens relapſus eſt ſignum valde probabile inefficacis doloris & propoſiti, quando ab experientia habetur, quod talis conſuetudinarius in re tam ardua vix ullam habeat curam præſcripta exequendi remedia; hincque ſæpe cum eiſdem ſpecie, & numero peccatis, quin etiam multiplicatis redeat. Nonnulli practici apud Sporer *Part.* 3. *Theol. Sacrament. cap.* 2. *num.* 332. cum eadem ſpecie, & cum eodem, imo majori numero ter, vel quater abſque ullo conatu emendationis redeuntes dimiſerunt ad tempus abſque aliqua Sacramentali abſolutione, niſi in ultima Confeſſione ſpecialia, qualia antea nunquam oſtenderunt, exhibuerint doloris &c. indicia: Pater Sporer autem *loc. cit.* id non practicavit, niſi poſt ſex, vel octo Confeſſiones ſine ulla emendatione peractas. III. Signa pro ſpe ſecuturæ emendationis enumerantur inter alia a Claudio La Croix *loc. cit. num.* 1821. ſequentia: ſi pœnitens a Confeſſione facta rarius, vel difficilius peccarit: ſi ſæpius ſibi vim fecerit contra tentationem: ſi adhibuerit remedia præſcripta contra relapſum: ſi ex profeſſo ad Confeſſarium acceſſerit, quem putat ſuggeſturum efficaciora remedia: ſi offerat ſe ſincere ad priora remedia ſerius, ac ſtudioſius adhibenda &c. IV. Semper mitius agendum cum peccatore relapſo propter habitus malos ante contractos, quos ſtatim nequis deponere, quam cum alio habente occaſionem proximam extrinſecam.

133. Quæres II. Quid agendum ſit Confeſſario cum

conſuetudinariis in periculo mortis conſtitutis, vel alias, niſi abſolvantur, in barathrum, deſperationis ſeſe præcipitantibus, eundo de vitio in vitium, ut vel ſic abyſſus abyſſum invocet? Reſpond. I. Si talis pœnitens ſit conſtitutus in periculo mortis, tunc ſi ex gravibus rationibus Confeſſarius prudenter dubitat de efficacia doloris, vel de firmitate propoſiti in præſenti, debet ipſum abſolvere conditionate; quia dubitaretur de aliquo reſpiciente valorem actus, & cæteroquin in ſimili caſu ob periculum mortis ſuſpenſio Abſolutionis ſummum poſſet pœnitenti afferre damnum. Reſpond. II. Si talis conſuetudinarius needum morti proximus ex ſpectabilibus gravibus circumſtantiis prudenter rimeatur ex denegata abſolutione deterior futurus; tunc vel Confeſſarius dubitat de ipſa firmitate, & efficacia propoſiti præſentis, vel præciſe de continuatione propoſiti in futurum? Si primum; meo judicio recte aget talis Confeſſarius, ſi eundem conditionate abſolvat; quia utique melius eſt, eundem conditionate, & ſic abſque periculo irreverentiæ exhibendæ Sacramento, abſolvere, quam per denegatam abſolutionem in Barathrum deſperationis cum multiplicatione peccatorum præcipitare? Si vero Confeſſarius præciſe dubitet de continuatione propoſiti in futurum, tunc iterum imprudenter huic denegaret abſolutionem: Nam quatenus eſt Judex, potius reſpicere debet ad propoſitum præſens, quod ſi videret abſolute validum, abſolute in præſenti caſu abſolvat: ſi dubium, conditionate. Econtra vero qua Medicus imprudenter adhiberet pro præſervativo remedium illud, quod prævidet hic & nunc potius obeſſe, quam profuturum.

134. Quæres III. Quid ſentiendum ſit de Conſuetudinariis illis, qui quidem ordinarie ad Confeſſionale mera afferunt peccata venialia? in quæ tamen frequenter iterum relabuntur. Reſp. I. Si hi fuerint homines tepidi, qui, dummodo non relabantur in aperte mortalia, cæteroquin de venialibus vitandis nullam curam habent, ſoliti ſæpe potius propter hanc vel illam feſtivitatem, quam ex fine emendandi confiteri, circa tales conſuetudinarios Confeſſarii juſtam habent cauſam timendi de inefficacia doloris, ac propoſiti; quamvis in dicenda juxta formulam jam aſſuetam ſua culpa ſimiles pœnitentes ore profiteantur, ſe dolere de peccatis ſuis cum firmo propoſito; ita ut facile contingere poſſit, quod tales conſuetudinarii cum venialibus confeſſionale intrent, & cum mortali Sacrilegio exeant. Ratio eſt, quia ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ abſoluta requiritur efficax dolor cum ſerio propoſito ſaltem virtualiter in dolore efficaci incluſo. Reſp. II. Quoad alios conſuetudinarios circa peccata venialia Confeſſario, ut ſe ab anxietate de invalida abſolutione eximere valeat, ſequentia pro praxi deſervire poſſunt. *Imprimis*, quod, ſi firmitas propoſiti poſſit ſtare cum credulitate relapſus quoad mortalia, multo magis quoad venialia, utpote in quæ ob fragilitatem humanam quis citius, & facilius labitur, quam in mortalia. *Secundo*, quod in venialibus peccatis non requiratur ad valorem Sacramenti dolor, ac propoſitum efficax ex motivo univerſali, & de qualibet ſpecie illorum, ſed ſufficiens ſit particulare, & de hac ſpecie &c. *Tertio*, quod etiam intra unicam ſpeciem peccati venialis ſufficiat, ſi quis doleat præciſe de tanto numero, ac proinde proponat præciſe ipſam frequentiam emendare; quamvis non quælibet individua intra eandem ſpeciem. *Quarto*, quod prudentiores pro majori ſecuritate efficaciæ doloris, & firmitatis ſui propoſiti ſoleant in genere omnia ſua peccata in aliis Confeſſionibus jam detecta includere, & ad ea quoque dolorem ſuum cum propoſito extendere; item eundem adhuc firmius ad peccata venialia, quæ contingunt ex malitia, quam quæ ex mera humana fragilitate; plus ad proximiora peccatis mortalibus, quam ad remotiora; magis ad deliberata, quam ſemideliberata dirigere. Videantur Sporer *Part. 3. Theolog. Sacramentalis Cap. 2. Sect. 4. Q. 2. §. 4. num. 334. ac ſeq.* La Croix *Lib. 6. part. 2. num. 681.* Item *num. 902. uſque ad num. 915.* Boſco *Tract. de Pœnitentia num. 245. & ſeqq.* pluresque alii.

135. *Corollarium:* circa relapſos in peccata venialia, & nunc, dum infirmi morti ſunt proximi, quoad firmitatem propoſiti anxios ponitur ſequens notabilis Caſus. Petrus Religioſus ex humana fragilitate ſæpius in peccatis venialibus recidivus, nunc vero in periculo mortis conſtitutus optaret ante mortem adhuc lucrari perfecte, ac integre per confeſſionem ſuam E. G. tempore Portiunculæ indulgentias plenarias, ut abſque pœnis purgatorii ad Deum Salvatorem ſuum recta poſſet venire; aſt ex parte factus puſillanimis ita ſecum diſcurrit: *Scio ex una parte, quod Indulgentiæ plenariæ non obtineantur, niſi quis præter efficacem dolorem ſibi proponat omnia etiam leviſſima ac ſemideliberata peccata evitare; ex altera vero parte moraliter prorſus ſum certus quod ſupervicturus iterum relabar; quoniam etiam juſtus ſepties in die cadit, & juxta Concil. Trident. Seſſ. 6. de juſtificat. Can. 23. nemo poteſt cavere omnia peccata ſine extraordinario aliquo Privilegio Dei rariſſime conceſſo, quodque nemo ſibi ſpondere poteſt; quomodo ergo poſſum elicere vere efficax, & ſerium propoſitum evitandi omnia peccata venialia, ſicque lucrari indulgentias plenarias?* Reſpondeo in *primis*, tali ſuadendum eſſe, ut ſuum propoſitum vitandi omnia venialia principaliter dirigat ad quædam certa, & deliberata &c. uti dictum numero ſuperiori. *Secundo* poterit ipſi a Confeſſario proponi doctrina Patris La Croix *Lib. 6. part. 2. num. 908.* nimirum ſufficere, quod ſuum propoſitum ſit efficaciter *affectivum*, etſi non ſit efficaciter *effectivum*, id eſt, quod de præſenti hoc actualiter exiſtens propoſitum ſit incompoſſibile cum omni peccato, quamdiu illud durabit; quamvis jam prævidetur, quod, ſi ſupervivat, hæc ſeria voluntas non ſemper ſit permanſura. Et quis hunc actum ſimilis Religioſi improbabit, ſi ita diceret: *Domine Deus, habeo voluntatem ſeriam omnia peccata etiam minima venialia evitandi, ita, ut ſi nunc occurreret occaſio quodpiam perpetrandi, nollem: optime tamen noſco ex Concilio Tridentino, quod moraliter certo hæc mea ſeria voluntas non ſit ſemper duratura, ſi ſupervixero. Opto igitur citius mori, quam illud in vita ſuperſtes attingere momentum, quo prævideo me relapſurum fore, ſi adhuc viverem.*

PROPOSITIONES LXI. LXII. & LXIII.

136. *LXI. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.*

LXII. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis & honeſta non fugiendi occurrit.

LXIII. Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

DECLARATIO.

Jam præcedenter agendo de Theſibus ab Alexandro VII. reprobatis hæc materia propoſitione ordine 45. examini ſubjecta, & ad trutinam Theologicam appenſa fuit; ubi ulterior explicatio invenietur, ut etiam apud Reiffenſtuel, *Tract. 14. Diſt. 8. Quæſt. 4.*

PROPOSITIO LXIV.

137. *Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum fidei, & etiamſi per negligentiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.*

DECLARATIO.

Abſolvendum non eſſe illum, qui vincibiliter vel etiam invincibiliter ignorat, quod *Deus ſit, & quod accedentibus ad ſe remunerator ſit*, nemini eſt dubium, cum hæc duo apud adultos rationis capaces ſint neceſſario credenda neceſſitate Medii; econtra vero quoniam Myſteria SS. Trinitatis & Incarnationis juxta quamplures Doctores tantummodo ſunt neceſſario credenda neceſſitate præcepti, videtur de his mitius ſentiendum, ac tales abſolute abſolvendi, præſertim ſi ob copiam confitentium deſit tempus memoratos ignorantes, & de ſua inſcitia dolentes ante abſolutionem inſtruendi. Sed *contra eſt*, quod etſi valde probabile ſit, allegata Myſteria eſſe tantum neceſſaria neceſſitate præcepti; attamen etiam ſententia adſtruens contrarium apud Reiffenſtuel *Tract.* 4. *Diſt.* 2. *n.* 17. pariter eſt valde probabilis, unde hic abſolvens exponeret Sacramentum periculo invaliditatis quod juxta dicta propoſitione I. non licet.

138. Quæres, quid ergo agendum ſit Confeſſario, ſi in confeſſionali deprehendat pueros, vel alias rudes laborare ignorantia circa principalia Myſteria fidei SS. Trinitatis, & Incarnationis Dominicæ, qui tamen ſerio promittunt, quod volunt ea proxime addiſcere, ſicque ignorantiam ſuam deponere? Ante reſponſionem ſuppono, quod tales abſolvi non poſſent, ſi laborarent ignorantia vincibili, & nollent eam, quam poſſent, deponere; uti per ſe patet; cum tales forent in actuali voluntate peccatum ſuum continuandi; ſicque incapaces abſolutionis. Quod ſi autem ſerio adpromittant, ſe velle proxime hanc ignorantiam deponere, de qua nunc ſincere dolent, quæſtio adhuc remanet: Ad quam Reſpon. I. Extra articulum mortis neque tales eſſe abſolvendos, antequam eoſdem Confeſſarius breviter pro modulo & capacitate pœnitentium inſtruat de Myſterio *SS. Trinitatis & Incarnationis*. Ratio eſt; quia juxta dicta præcedentia ſaltem probabile eſt, hæc duo Myſteria eſſe neceſſario credenda neceſſitate medii; ſicque abſolvendo abſque aliqua prævia inſtructione, Sacramentum Pœnitentiæ exponeretur periculo probabili invaliditatis. Reſpond. II. Si tales pœnitentes de ſuis peccatis omnibus, ſicque virtualiter ſaltem etiam de hac ignorantia vincibili (ſuppoſito, quod fuerit talis) doleant; nec tamen ob periculum imminentis mortis amplius inſtrui queant, abſolvi debent, non quidem abſolute, ob probabilitatem ſententiæ, fidem SS. Trinitatis, & Incarnationis defendentis neceſſariam neceſſitate medii: bene tamen adhuc conditionate, cum hic ex una parte talis abſolutio non obſit reverentiæ Sacramenti; ex altera vero eadem morti proximos ſumma videatur indigere. Ita cum Cardenas P. Dominicus Viva hic num. 9. contra Matthæuctum in cautela Confeſſarii, qui ultimus, ſcribens in iſtam propoſitionem n. 10. nimis rigide pronuntiat, talem peccatorem ne quidem conditionate poſſe abſolvi, addens, contrariam doctrinam ſub propoſitione damnata comprehendi. Sed contra eſt, quod ſententia, defendens notitiam Myſteriorum SS. Trinitatis & Incarnationis eſſe tantummodo neceſſariam neceſſitate præcepti, ſit adhuc vere probabilis: ſi ergo in materia etiam tenuiter tantum probabili poſſum in ſumma neceſſitate conditionate baptizare, & dato ſigno tantum tenuiter probabili alicujus doloris ſenſibilis conditionate abſolvere, cur non æque laboranti ignorantia dictorum Myſteriorum potero in tali mortis periculo impertiri abſolutionem conditionate, ſi is doleat de ſuis peccatis cum propoſito, & deficiat tempus in his punctis ipſum ulterius inſtruendi? Vide Reiffenſt. l. cit. n. 24. & Viva hic.

PROPOSITIO LXV.

139. *Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.*

DECLARATIO.

Obligationem ſæpius in vita eliciendi actum fidei jam ſuperius oſtendimus, ſcribendo in propoſitionem inter damnatas ab Alexandro VII. ordine primam. Quoniam autem Sanctiſſima Myſteria SS. Trinitatis, & Incarnationis ſunt principalia, per quæ a Judæis, & Mahometanis diſtincti agnoſcimur, merito hæc fides principaliter ad ea ſeſe debet extendere: nec puto in hoc pratice eſſe difficultatem: dum enim nos ſæpius ſigno crucis munimus, & imaginem Crucifixi in templis, vel alibi repræſentatam aſpicimus, quis credat, quod non ſubinde ſaltem expreſſe circa Myſteria repræſentata aliquem actum fidei pro modulo capacitatis eliciamus?

§. VII.

140. *Decretum I. Alexandri VIII. Circa duas Propoſitiones de Peccato Morali hoc eſt.*

Feria V. die 24. Auguſti 1690.

SAnctiſſimus D. N. Alexander Papa VIII. non ſine magno animi ſui mœrore audivit duas Theſes, ſeu Propoſitiones, unam denuo, & in majorem Fidelium perniciem ſuſcitari, alteram de novo erumpere, & cum ſui Paſtoralis Officii munus ſit, oves ſibi creditas a noxiis paſcuis avertere, & ad ſalutaria ſemper dirigere, dictarum Theſium, ſive Propoſitionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus Inquiſitoribus ſedulo commiſit, qui pluries re matura diſcuſſa ea infra ſcriptis Theſibus, ſeu Propoſitionibus ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati Suæ ſigillatim expoſuerunt.

I. Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali, formalis vero in conformitate actus cum regula morum: ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative: Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis.

II. Peccatum Philoſophicum, ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum vero, & mortale eſt tranſgreſſio libera Divinæ Legis. Philoſophicum, quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

Quibus peractis, Sanctiſſimus, omnibus plene, & mature conſideratis, primam Theſin, ſeu Propoſitionem declaravit hæreticam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet ſub cenſuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expreſſis. Secundam Theſin, ſeu Propoſitionem declaravit ſcandaloſam, temerariam, piarum aurium offenſivam, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam diſputaverit publice, ſeu privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi. Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione divini judicii prohibet omnibus Chriſti-Fidelibus, cujuſcumque dignitatis, conditionis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictam Theſin, ſeu Propoſitionem ad praxim deducant.

§. VIII.

Prædictæ duæ propoſitiones explanantur.

PROPOSTIO I.

141. *Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis vero in conformitate*

Digitized by Google

tate actus cum regula morum : ad hoc ſufficit , ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative : HUNC homo non tenetur amare , neque in principio , neque in decurſu vitæ ſuæ moralis,

DECLARATIO.

Theſis iſta ab Alexandro VIII. rejecta , jam fuit explicata ſuperius , agendo de prima propoſitione damnata ab Alexandro VII. Ubi nota , iſtam propoſitionem eſſe propter ultima ejus verba propterea reprobatam : quia tenuit , HUNC finem ultimum non debere neceſſario amari , nec in principio , nec in decurſu vitæ , quæ propoſitio non ſolum ab Alexandro VII. ſed etiam Innocentio XI. ordine 5. & 6. anathemate jam antea fuerat confixa , prout propterea Alexander VIII. lamentatur in præfatione , unam ex præfatis duabus propoſitionibus NB. reſuſcitari in majorem fidelium perniciem.

PROPOSITIO II.

142. *Peccatum Philoſophicum , ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali , & rectæ rationi , Theologicum vero & mortale , eſt tranſgreſſio libera Divinæ Legis . Philoſophicum quantumvis grave , in illo , qui Deum vel ignorat , vel de Deo actu non cogitat , eſt grave peccatum , ſed non eſt offenſa Dei , neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei , neque æterna pœna dignum .*

DECLARATIO.

Hæc videri poterit vel apud Reiffenſtuel *Tract.* 3. *Diſtin.* 1. *poſt num.* 2. *in Additione* , vel apud Viva hic.

§. IX.

143. *Decretum II. Alexandri VIII. damnans 31. Propoſitiones , maxime circa Sacramentum Pœnitentiæ .*

Feria V. die 7. Decembris 1690.

In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ , & Univerſalis Inquiſitionis , habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VIII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus , in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus , a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis .

SAnctiſſimus D. N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus , pro Paſtorali cura ovium a Chriſto Domino ſibi commiſſarum de earum ſalute ſollicitus , ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere , & paſcua omnium pernicioſa in pravis doctrinis exhibita vitare , unius ſupra triginta Propoſitionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris , & deinde Eminentiſſimis ac Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus commiſit , qui totum negotium diligenter aggreſſi , eique ſedulo , ac pluries incumbentes , ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati Suæ ſigillatim detulerunt.

PROPOSITIONES.

1. In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum mortale , & demeritum ſufficit illa libertas , qua voluntarium , ac liberum fuit in cauſa ſua peccato originali , & voluntate Adami peccantis.

2. Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ , hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali,

3. Non licet ſequi opinionem , vel inter probabiles probabiliſſimam.

4. Dedit ſemetipſum pro nobis , oblationem Deo , non pro ſolis electis , ſed pro omnibus , & ſolis fidelibus .

5. Pagani , Judæi , Hæretici , aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum , adeoque hinc recte inferes , in illis eſſe voluntatem nudam , & inermem , ſine omni gratia ſufficienti .

6. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro , non tam utilis , quam pernicioſa eſt , ſic ut proinde merito poſſimus petere : a gratia ſufficienti *libera nos Domine* .

7. Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio , vel mundi ; ſi Dei , Charitas Patris eſt ; ſi mundi , concupiſcentia carnis , hoc eſt , mala eſt,

8. Neceſſe eſt , infidelem in omni opere peccare .

9. Revera peccat , qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem , & diſconvenientiam cum natura , ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu .

10. Intentio , qua quis deteſtatur malum , & proſequitur bonum , mere ut cœleſtem obtineat gloriam , non eſt recta , nec Deo placens .

11. Omne , quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali , quæ per dilectionem operatur , peccatum eſt .

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor , deficit etiam fides , & etiamſi videantur credere , non eſt fides divina , ſed humana .

13. Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur , charitate ſi caruerit , vitio non caret , quoties intuitu licet beatitudinis operatur .

14. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis .

15. Attritio , quæ gehennæ , & pœnarum metu concipitur , ſine dilectione benevolentiæ Dei , propter ſe non eſt bonus motus , ac ſupernaturalis .

16. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia , aut inſtitutio Eccleſiæ , ſed ipſa Chriſti lex , & præſcriptio , natura rei idipſum quodammodo dictante .

17. Per illam praxim mox abſolvendi Ordo pœnitentiæ eſt inverſus .

18. Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ , etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas , & multi temporis diuturnitas confirmet , nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu , ſed abuſu .

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali .

20. Confeſſiones apud Religioſos factæ pleræque vel ſacrilegæ ſunt , vel invalidæ .

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus , qui eleemoſynis communibus vivunt , de imponenda nimis levi , & incongrua pœnitentia , ſeu ſatisfactione , ob quæſtum , ſeu lucrum ſubſidii temporalis .

22. Sacrilegi ſunt judicandi , qui jus ad communionem percipiendam prætendunt , antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint .

23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione , quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus , & omnis mixtionis expers .

24. Oblatio in templo , quæ fiebat a Beata Virgine Maria in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum , unum in holocauſtum , & alterum pro peccatis , ſufficienter teſtatur , quod indiguerit purificatione , & quod Filius , qui offerebatur , etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba legis .

25. Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in templo collocare .

26. Laus , quæ defertur Mariæ ut Mariæ , vana eſt .

27. Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus : *In nomine Patris &c.* prætermiſſis illis : *Ego te baptizo* .

28. Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro , qui omnem ritum externum , formamque baptizandi obſervat , intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit , *non intendo facere , quod facit Eccleſia* .

29. Futilis , & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum Auctoritate , atque in Fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate .

30. Ubi quis invenerit Doctrinam in Auguſtino clare fundatam , illam abſolute poteſt tenere , & docere non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam .

31. Bulla Urbani VIII. *In Eminenti* , eſt ſubreptitia .

Quibus mature conſideratis idem Sanctiſſimus ſtatuit , & decrevit 31. ſupradictas propoſitiones tamquam

Digitized by Google

quam temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, injurioſas, hæreſi proximas, hæreſim ſapientes, erroneas, ſchiſmaticas, & hæreticas reſpective eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet, ita, ut quicumque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

Inſuper directe in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti-Fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant. Non intendit tamen Sanctitas ſua per hoc Decretum alias propoſitiones in majori numero ultra ſupradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expreſſas approbare.

Alexander Speronus S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Not.

Loco ✠ Sigilli.

§. X.

Prædictæ 31. Propoſitiones declarantur.

PROPOSTIO I.

144. *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & ad demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua peccato originali, & voluntate Adami peccantis.*

DECLARATIO.

Docuerunt Lutherus, & Calvinus, libertatem indifferentiæ, qua poſitis omnibus requiſitis poteſt quis agere, vel non agere &c. poſt Adæ peccatum eſſe extinctam, & nihilominus actionem aliquam malam imputari ad peccatum; quia (inquiebant aſſeclæ priorum Michael Bajus conformiter propoſitionibus damnatis 65. 66. & 67. ac Janſenius juxta propoſitionem ex damnatis ordine tertiam) ad peccandum ſufficit libertas a coactione, ita ut quis aliunde per extraneos non cogatur, ſed eligat malum per ſuam propriam potentiam volitivam: non autem exigatur libertas a neceſſitate, ſeu libertas indifferentiæ ſuperius explicata, quæ excluderet neceſſitatem peccandi. Sententia iſta tam a Concilio Trident. *Seſſ. 6. Can. 5. &* 6. quam a Summis Pontificibus Pio V, Gregorio XIII. Innocentio X. & Alexandro VII. fuit rejecta ſub fulmine excommunicationis: Rationes rejiciendi fuſius inveniuntur apud Controverſiſtas. Ut autem hoc fulmen excommunicationis ſaltem apparenter in foro externo evadant, ſubintroierunt alii, concedentes quidem requiri ad merendum aliquam libertatem *indifferentiæ*, non tamen formalem, ſed virtualem in ſua cauſa, quam cauſam taliter declarant, ut propterea dem aſſignent peccatum originale, & libertatem Adami; ſed plane hæc libertas indifferentiæ, prout ab his Auctoribus explicatur, non excludit neceſſitatem ex parte operantis; cum juxta hanc explicationem etiam motus indeliberati voluntatis provenientes ex concupiſcentia, & actus cum ignorantia invincibili exerciti forent nihilominus, peccaminoſi, utpote procedentes ex potentia volitiva; cujus ignorantiæ, & concupiſcentiæ non raro cauſa eſt ipſum peccatum originale, utpote per quod intellectus noſter magis obcæcatus fuit, & fomes peccati ortum traxit. Sicque hæc ſententia tantum in Verbis differt a Doctrina Calvini, Baji, Janſenii, & hinc merito fuit pariter rejecta ab Alexandro VIII. Vide *Cap. II. & III.* ubi plura circa præſentem materiam invenies.

PROPOSITIO II.

145. *Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali.*

DECLARATIO.

Cum nihil libere ſit volitum, quin præcognitum, non poterit operatio cenſeri libera libertate indifferentiæ, ſicque imputabilis ad demeritum, quando invincibiliter, ſeu inculpabiliter ignoratur malitia actus; hincque merito Doctrina illa, quæ voluit, poſſe peccatum perſonale ſtare cum ignorantia invincibili, fuit rejecta, ex quo ipſo fundamento fuit damnata propoſitio ordine 68. Michaelis Baji, taliter ſonans: *Infidelitas pure negativa in iis, quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.* Vide dicta præcedentia.

PROPOSITIO III.

146. *Non licet ſequi opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam.*

DECLARATIO.

Sinichius, & alii, Tutioriſmi Sectatores errorem hunc ex principiis Janſenii deſumpſerunt, quo via ad ſalutem ob moralem impoſſibilitatem amplectendi ſemper tutiſſimum omnino intercluditur, uti recte advertit Viva hic. Et quid exinde ſequitur? quærit Sabinus Bononienſis in iſtam propoſitionem; ſibique metipſi taliter reſpondet: *Experientia demonſtrat, quod ſequatur ruina, & pernicies debilium, qui nimio preſſi onere onus ipſum excutiunt, dicentes viam Mandatorum Dei, & Eccleſiæ eſſe impoſſibilem greſſibus humanis, onus, & jugum Chriſti tali modo eſſe intolerabile, ſicque deſperantes ſe vitiis, & libertati omnimodæ committunt; ubi conſequenter hos nimia ſeveritas perdit, quos temperata lenitas ſervaſſet.* Ex communiſſimo Theologorum etiam rigidiorum conſenſu ſaltem in materia honeſtatis, qui juxta probabiliorem operantur, prudenter operantur. Quomodo ergo contra communiſſimam docentes contrarium, & exinde quamplures facientes perplexos poſſunt ſecure ſibimetipſis perſuadere, quod ſic docendo, & aggravando ſuave jugum Chriſti quoad propriam conſcientiam tutius agant? aliud eſt NB. *tutiora ſequi, aliud quod ſemper ad tutiora obligemur.* Et quomodo tali modo Thomiſtæ caſtra Angelici, & Scotiſtæ Doctoris ſubtilis, in multis Divo Thomæ contrarii, ſequi poſſent? quomodo Milites, a fortiori Belli duces pugnare valerent? cum, etſi fundamenta pro ſuo Rege Ipſis appareant validiora, ſæpius tamen nec iſti de juſtitia belli, nec illi de veritate ſuæ Sententiæ ita certi ſint, ut fundamenta alterius partis ipſis neque amplius ullatenus probabilia appareant? Vid. Reiffenſtuel *Tract. 1. Diſt. 3. num. 50. &c.*

PROPOSITIO IV.

147. *Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis Electis, ſed pro omnibus &c. ſolis fidelibus.*

DECLARATIO.

Non ſolum Calvinus, & Lutherus, verum etiam Janſenius negarunt, Chriſtum eſſe mortuum pro reprobis; cum hac tamen diſtinctione, quod prior etiam neget, quæcumque beneficia, ac dona ſupernaturalia conferri reprobis ex meritis Chriſti. E contra vero Janſenius ipſis multa beneficia ſupernaturalia ex meritis Chriſti concedit, ſicque in hoc ſenſu Chriſtum eſſe mortuum pro reprobis admittit, non tamen pro æterna illorum Salute. Ambo rejecti ſunt a Summis Pontificibus; ut autem hanc damnationem eludant; ſubintroierunt alii admittentes quidem, Chriſtum etiam mortuum pro reprobis; aſt pro ſolis fidelibus, non tamen pro infidelibus reprobis, hincque ſubjunxerunt aliam ſequentis tenoris.

PRO-

PROPOSITIO V.

148. *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.*

DECLARATIO.

Hæc propoſitio merito, uti & prior, in qua fundatur, rejecta fuit: Deus enim *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, Joan. 1. qui & *pro omnibus mortuus eſt* 2. Corinth. cap. 5. & *dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus*. 1. ad Timoth. cap. 2. v. 6. Eſtque *propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi*. 1. Joan. cap. 2. Videantur dicta circa Calvinum, *Cap. II.* & circa Janſenium *Cap. III.*

PROPOSITIO VI.

149. *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam perniciosa eſt, ſic, ut proinde merito poſſimus petere: a gratia ſufficiente*, libera nos Domine.

DECLARATIO.

Janſenius ſtatim in prima ex ſuis quinque propoſitionibus damnatis non ſolum gratiam ſufficientem in ſtatu naturæ lapſæ negavit in ordine ad certa præcepta; ſed & in ſubſequentibus docuit, gratiam interiorem quamcumque per Chriſtum Salvatorem datam, eſſe unicam, efficacem, ſeu illam, cui nunquam reſiſtitur. Novatores alii equidem ſufficientem abſolute non negant; dicunt tamen, illam perniciosam, eo quod conjungatur ſemper cum omiſſione culpabili actus præcepti. Merito exinde damnatur. Abſit enim a Chriſtiano aſſerere, quod Chriſtus Dominus, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nobis per ſuam ſanctiſſimam mortem, & ſacratiſſima merita quidpiam perniciosum procuraverit. Quod autem homines huic gratiæ non cooperentur, nullatenus Deo, ſed propriæ malitiæ adſcribendum eſt. Certe etiam in ordine naturali eſt beneficium neutiquam perniciosum habere oculos: ſibi autem imputet, qui claudendo palpebras noluerit iis uti ad videndum &c.

PROPOSITIO VII.

150. *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi; ſi Dei Charitas Patris eſt: ſi mundi, Concupiſcentia Carnis, hoc eſt, mala eſt.*

DECLARATIO.

Per Doctrinam propoſitionum Joannis Sinichii, & Macarii Havermans, ac nonnullorum aliorum Lovanienſium reſuſcitatur error Michaelis Baji a S. Pio V. & Gregorio XIII. reprobatus per damnationem propoſitionis trigeſimæ octavæ, quæ ſic ſonabat: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur &c. aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.* Vide de hoc plures propoſitiones *ſequentes*, atque *undecim*. Et quis dicet, Ethnicos Principes, qui plura in Jure Civili ſtatuerunt ex motivo, ut ſuum cuique tribuerent, eo inde mala feciſſe?

PROPOSITIO VIII.

151. *Neceſſe eſt, infidelem in omni opere peccare.*

DECLARATIO.

Denuo hæc doctrina videtur jam damnata antecedenter, quando propoſitio Michaelis Baji ordine vigeſima quinta proſcripta fuit ſequentis tenoris, *Omnia opera infidelium ſunt peccata, & virtutes Philoſophorum ſunt vitia.* Quinimo etiam prius rejecta fuit per Concilium Trid. anathematizans Seſſ. 6. Can. 7. illum, *qui dixerit opera omnia, quæ ante juſtificationem ſunt, quacumque ratione facta ſint, vere eſſe peccata.* Et quis tenebit, eſſe peccatum, ſi infidelis miſericordia motus pauperi dederit Eleemoſynam, cum tamen ipſemet Nabuchodonoſor *Danielis cap.* 4. fuerit admonitus, ut peccata ſua Eleemoſynis redimat?

PROPOSITIO IX.

152. *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura, ſine ulla ad Deum offenſum reſpectu.*

DECLARATIO.

Turpitudo alicujus peccati dupliciter ab homine poteſt conſiderari; nimirum, vel prout ea idem eſt, ac diſconvenientia cum creatura rationali; vel aliter, prout nimirum eſt deformitas ad Legem, quo modo conſideratur, ſi quis in Sacramento Pœnitentiæ doleat de turpitudine peccati. Si ſtante prima cognitione, turpitudo illa adhuc committitur, vocatur *peccatum Philoſophicum*; in ſecunda autem conſideratione, ſi nihilominus perpetratur, *peccatum Theologicum*, quatenus nimirum cognitio deformitatis ad Legem eo ipſo involvit ſimul ſaltem confuſam aliquam cognitionem ipſius Legislatoris per tranſgreſſionem Legis offenſi. Et quamvis (uti eruitur ex dictis §. præcedenti) quoad peccata contra naturam, ac intrinſece mala iſtæ duæ cognitiones, ordinarie ſaltem, concurrant; demus tamen caſum, quod aliquis in ſylvis enutritus ſaltem ad aliquale tempus poſſit habere ignorantiam invincibilem Dei, etiam tunc, quando, ex puro lumine naturæ cognoſcit, E. G. occiſionem innocentis eſſe diſconvenientem alicui creaturæ rationali; data hac hypoteſi, ſi talis ex hoc motivo evitet occiſionem innocentis, hic utique vitando non committit peccatum; non *Philoſophicum*, quia non contra, ſed conformiter dictamini luminis naturalis operatur, neque *Theologicum*; quia, uti ſupponitur in hypotheſi, habet ignorantiam, & quidem invincibilem ſupremi Legislatoris offenſi. Credo, quod docentes hanc damnatam propoſitionem, eamdem, uti priores, deſumpſerint ex principiis Michaelis Baji, volentis, omne, quod non ex amore Dei procedit, malum eſſe, uti pariter tenuit apud Dominicum Viva hic Calvinus in Antidot. ad Seſſ. 6. C. 25. dicens: *Dei judicio nihil eſt ſincerum, nec probum, niſi quod ex perfecto ejus amore manat. Videantur dicta Tract. 24. diſtinct. 6. quæſt. 4.*

PROPOSITIO X.

153. *Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut cæleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.*

DECLARATIO.

Sane obſtupeſcendum, quod homines, qui volunt eſſe Catholici, ſimilia docere audeant; cum tamen Concil. Trident. Seſſ. 6. Can. 31. rejecerit tale aſſertum ut hæreticum his verbis: *Si quis dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur; anathema ſit.* Ac præterea Regius Pſaltes *Pſalm.* 118. expreſſe exclamet ad Deum: *Inclinavi cor meum ad faciendas Juſtificationes tuas in æternum NB. propter retributionem.*

PROPOSITIO XI.

154. *Omne, quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.*

DECLARATIO.

Uti bene notat Dominic. Viva hic: ex deliramento Michaelis Baij ſuperius jam allegato, & refutato (quod ſcilicet inter charitatem & iniquitatem nihil mediet) denuo deſcendit hæc Theſis confixa, quod vide-

videlicet peccaminoſæ ſint noſtræ operationes, ſi non procedant ex fide ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur. Vide dicta Propoſit. VII. atque Propoſit. VIII. & dicenda Propoſit. XIII. ac ſeq.

PROPOSITIO XII.

155. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, etiamſi videantur credere, non eſt fides Divina, ſed humana.*

DECLARATIO.

Aſſertum errorem jam proſcripſerat Concilium Trid. *Seſſ. 6. cap. 15.* ubi docet, fidem infuſam non amitti per quodvis mortale (ſicut tamen amittitur gratia) ſed per peccatum infidelitatis: tum *Can.* 28. in quo ponit ſequentia: *Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia ſimul & fidem ſemper amitti &c. aut eum, qui NB. fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum; anathema ſit.* Accedit Auctoritas Divi Pauli in peccatore fidem ſine charitate ſubſiſtere poſſe agnoſcentis, dum ait 1. *Cor. c.* 13. *Si habuero NB. omnem fidem, Charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Ubi utique agnoſcit fidem ſine Charitate poſſe dari.

PROPOSITIO XIII.

156. *Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, Charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu ſolius beatitudinis operatur.*

DECLARATIO.

Quam juſte hæc propoſitio fuerit damnata, equidem jam ſuperius, *num.* 555. propoſitione X. oſtenſum fuit quorſum etiam finaliter Lector remittitur: interim tamen pro majori claritate circa præſentem, & duas ſubſequentes propoſitiones adhuc ſequentia occurrunt advertenda.

157. *Primo* notandum, quod vera virtus, quatenus ab altera diſtincta, habeat objectum formale aliud, ac prior: nam habitus ab actibus, & actus ſpecificantur ab objectis, poteſtque in virtutibus in medio conſiſtentibus peccari vel per *exceſſum*, vel per *defectum* contra eandem virtutem, E. G. contra virtutem *liberalitatis* per exceſſum peccatur *prodigalitate*, per defectum *avaritia*.

158. *Secundo* notandum, quod unica virtus poſſit habere ex unico, eodemque motivo formali diſtinctos actus: nimirum perſecutivos ſui boni, & averſativos mali, quatenus oppoſiti huic bono: ſic caſtitas proſequendo bonum elicit actus Caſtitatis, per averſionem autem deteſtatur actus impudicitiæ: Sic etiam, ut proximius accedamus ad noſtrum intentum, Charitas tamquam virtus ſuprema Theologica actibus amoris proſequitur Deum ut ſummum ac infinite bonum in ſe: & actibus averſativis deteſtatur peccatum, quatenus malum offenſivum hujus ſummi Boni infiniti in ſe, qui actus deteſtativi etiam contritio perfecta vocari ſolent.

159. *Tertio* notandum, tam ex Concilio Trid. quam communi Catholicorum ſenſu, quod Fides, Spes, & Charitas ſint tres veræ virtutes Theologicæ ad invicem inter ſe diſtinctæ, & ſic habentes diſtincta ab invicem objecta, ſeu motiva formalia: nam fidei motivum formale eſt *Deus ſumme verax in dicendo*; Virtutis Spei *Deus* ſupernaturaliter lumine prævio fidei cognitus; *quatenus nobis ſumme bonus*; Charitatis, *Deus quatenus infinite bonus in ſe*. Sicut autem juxta præcedens notatum quoad virtutem charitatis proſequor infinitum bonum in ſe, & deteſtor peccatum grave quatenus oppoſitum huic infinito bono in ſe, ita pariter quoad virtutem ſpei deſidero poſſeſſionem Dei per viſionem, & fruitionem beatificam mihi ſumme boni, & deteſtor peccatum grave, ac pœnas gehennæ exinde promeritas, quatenus ſunt oppoſita, & impeditiva hujus ſummi boni alias poſſidendi.

160. *Quarto* notandum, quod cujuslibet virtutis qua talis motivum, formale, ac ſpecificativum debeat eſſe bonum, & honeſtum in ſe; alias enim ſi objectum eſt indifferens, niſi aliunde ex altiori fine extrinſeco, V. G. ex amore Dei juxta conſilium Divi Pauli imperetur, atque ſic elevetur: quod ſi ergo objectum aliquod fuerit bonum, ac honeſtum in ſe, etiam actus tendens in illud objectum erit bonus, & honeſtus in ſe, niſi circumſtantiis extrinſecis per accidens vitietur. E. G. quia ſublevare miſeriam egeni eſt objectum honeſtum, & moraliter bonum in ſe, etiam elargitio eleemoſynæ facta ex dicto fine eſt actus bonus, & honeſtus in ſe: neque eſt neceſſarium ad contrahendum hanc bonitatem moralem, ut ſimul alia motiva extranea aſſumam, puta, ut dem eleemoſynam poſitive ex motivo charitatis, dummodo illa alia motiva poſitive non excludam.

161. *Quinto* notandum, exinde juſtiſſime fuiſſe damnatos Bajaniſtas, Janſeniſtas, & Queſnelliſtanos, eo quod putaverint, nullum actum poſſe eſſe bonum, & honeſtum, niſi imperetur a ſuprema *virtute* Theologica, nimirum charitate, quaſi vero omnes alii actus forent vitioſi; cum tamen lumine fidei ex Sacra Scriptura cognoſcatur, Deo alias quoque virtutes placere; cum etiam iſtæ habeant propria & ab invicem diſtincta objecta formalia moraliter bona.

162. His ergo prænotatis cum reliquarum virtutum actus ſint in ſe ipſis boni, & honeſti, ac etiam ſuo modo meritorii, dummodo fuerint a gratia actuali, & lumine fidei directi, cur non æque poterit dici de virtute ſpei Theologicæ? & conſequenter quo fundamento ſolido aſſeritur, operari intuitu æternæ beatitudinis eſſe vitioſum? Volui hæc fuſius proponere, quia meo judicio ex iſtis prænotatis plurimum dependet recta intelligentia hujus, & ſequentium duarum Theſium confixarum.

PROPOSITIO XIV.

163. *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis:*

DECLARATIO.

Illi, qui putarunt, timorem conceptum ex acerbitate pœnarum eſſe vitioſum, eo ipſo intulerunt, eumdem non eſſe ſupernaturalem: ens enim ſupernaturale dicit aliquem ordinem, & reſpectum ad æternam gloriam, qualem utique nequit habere vitium. Quod autem timor gehennæ ſit vitioſus, putarunt ex ea ratione, quia crediderunt, hunc timorem adhuc includere affectum ad peccatum, atque deteſtantem grave peccatum propter metum gehennæ taliter eſſe conſtitutum, ut adhuc peccatum continuaret, ſi gehenna non eſſet, ſicut projiciens merces in mare ob periculum naufragii interne adhuc habet animum retinendi merces, ſi naufragium non foret, de quo ultimo videatur Reiffenſtuel, *Tract. 1. Theol. Moral. Diſt. 1. num.* 28. *& ſeqq.* Sed *contra eſt*, quod falſiſſimum dicatur, timorem gehennæ includere affectum adhuc peccandi, ſi gehenna non eſſet; cum enim lumine fidei bene cognoſcatur, per affectum ad peccatum grave includi novum peccatum grave ex timore gehennæ alias ſubeundæ, ita eſt ſaltem interpretative, conſtitutus, ut ex timore gehennæ abſolute nolit ullum tale peccatum, quo gehennæ pœna incurritur. Econtra vero projiciens merces in mare ad evitandum naufragium bene prævidet, internum affectum ad merces ſuo fini intento neutiquam obeſſe, modo in actu exercito merces projiciat in mare, ut navis ſuo pondere exoneretur, ſicque cenſetur ad merces affectum retinere. Quod ſi eodem modo ex circumſtantiis ſpecialibus pariter peccator retineret affectum ad peccandum, ſi gehenna non eſſet, haud dubie talis timor non eſſet honeſtus, & conſequenter nec ſupernaturalis.

164. Ut hoc magis intelligatur, ſciendum, quod in ordine ad propoſitum *duplex* ſit timor, unus filialis, alter ſervilis. Filialis, eſt, quo quis timet peccatum, quatenus eſt offenſa Dei infinite boni in ſe, filiorum quippe eſt timere offenſam Patris; atque hic timor ortum trahit a charitate. Timor ſervilis eſt, quo quis culpam fugit, ne pœnam ſubire cogatur: & hic eſt iterum duplex, nempe unus eſt ſervilis cum nulla incluſione affectus ad peccatum, ſeu, uti Dominicus

Viva

Digitized by Google

Viva ait, materialiter ſervilis, alios vero formaliter talis, ſeu, uti alii loquuntur, ſerviliter ſervilis, id eſt, cum incluſione affectus ad peccatum. Prior abſolute, ſaltem virtualiter omne deſiderium ad peccatum excludit, paratus interpretative aſſumere ſibi aliud motivum deteſtandi peccatum, ſi infernus non foret. Econtra vero poſterior retinet adhuc deſiderium ſaltem conditionatum ad peccatum. Hic ultimus timor, qui forſan aliquoties intervenit apud conſuetudinarios, & in occaſione proxima conſtitutos &c. reprobatur a ſancto Auguſtino, & aliis SS. PP. non autem prior, qui potius originem habet a virtute ſpei, uti timor filialis a charitate, atque inculcatur, *Luc. cap.* 12. *v.* 5. ac alibi ſæpius a Sacra Scriptura, nec non a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *de Pœnitentia*, *cap.* 4. vocatur *donum Dei*, *&* *Spiritus Sancti impulſus*. Timere, ne quis mittatur in gehennam, *bonum eſt*, *& utilis eſt timor*, inquit D. Auguſtinus *in Pſalm.* 127.

PROPOSITIO XV.

165. *Attritio*, *quæ gehennæ*, *&* *pœnarum metu concipitur*, *ſine dilectione benevolentiæ Dei*, *propter ſe non eſt bonus motus*, *ac ſupernaturalis*.

DECLARATIO.

Si timor gehennæ eſt bonus, & ſupernaturalis, eo ipſo quoque dolor peccati ex eo timore gehennæ elicitus, erit pariter bonus, & ſupernaturalis, & hinc Carolus ab Aſſumptione ſub nomine ficto *Philaleti* cum Bajaniſtis & Janſeniſtis ut in ſuis abſurditatibus conſequenter loquatur, tam unum negavit, quam alterum, bene prævidens, ſi conceſſerit primum, debere quoque admitti ſecundum tanquam conſectaneum. Quamplures autem ante damnationem hujus propoſitionis defenderunt, attritionem ex gehennæ, & pœnarum metu conceptam ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe non eſſe bonam; quia vel crediderunt cum Bajaniſtis &c. nullum actum eſſe bonum abſque Charitate Dei, vel quia putarunt, ſimilem actum attritionis ſemper continere aliquem affectum ad peccatum, quod utrumque jam ſuperius fuit reprobatum. Profecto capere ſatis nequeo, quomodo homines Catholici, qui Summo Pontifici ſaltem cum Concilio generali, vel conſenſu univerſalis Eccleſiæ adſcribunt infallibilitatem, talia propugnare audeant, cum Concilium Tridentinum, nempe *ſeſſ.* 14. *de Pœnitent. cap.* 4. expreſſe doceat, quod attritio, quæ ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, non ſolum non faciat hominem magis hypocritam (uti voluit Lutherus) verum etiam ad Dei gratiam cum Sacramento diſponat, ſitque bonus motus, ſine quo gratia in Sacramento non confertur. Quomodo autem malum poteſt diſponere ad bonum? Item quomodo affectus ad peccatum eſt componibilis cum vero actu charitatis, ut conjunctim diſponant ad gratiam juſtificativam? Præterea quo fundamento ad excludendum in timore gehennæ affectum ad peccatum neceſſario requiritur actus charitatis? quare non poſſet dictus affectus etiam excludi per actum ſpei, conſiderando, quod affectus ad peccatum ſit incompoſſibilis cum evitatione gehennæ, & conſecutione beatitudinis æternæ?

166. Incidentaliter hic etiam ad illos Doctores Catholicos me converto, qui equidem tum propter ſatis claros textus Concilii Tridentini ſuperius ex parte jam allegatos, tum propter has propoſitiones damnatas gratis admittunt, talem attritionem eſſe bonum motum, ac ſupernaturalem, adducunt tamen, eandem abſque aliquo actu charitatis benevolentiæ ad Sacram. Pœnit. tantum diſponere *remote*; ut autem diſponat *proxime*, requiri ſimul aliquem actum amoris Dei benevoli, ſaltem in aliquo gradu remiſſo. Econtra vero extra Sacramentum Pœnitentiæ, ut talis amor Divinus, vel contritio perfecta proxime diſponat ad remiſſionem peccatorum gravium, exigunt ſimilem actum in gradu intenſo. Ita illi. Hæc quidem ſententia per propoſitionem præſentem necdum conſixa reputatur; quin imo Alexander VII. in Decreto anno 1667. die 5. Maii edito, & Benedictus XIII. in Concilio Lateranenſi anno 1725. celebrato in Appendice, *Part.* 3. *Inſtruct. Sacramen. ad Sacramental. Confeſſ.* ſeveriſſime prohibuerunt, ne dicta ſententia aliqua cenſura afficiatur. Interim tamen, etſi laudem omnino, quando dolor tali modo elicitur; adſtruere tamen obligationem ſic eliciendi, ita ut alias Sacramentum expoſitum cenſeatur probabili periculo invaliditatis, non poſſum penetrare, quo ſolido fundamento hæc aſſertio de facto nitatur: nam plures rationes ante Concilium Tridentinum in hujus favorem adductæ (puta, quod talis attritio ſit inordinata, quod contineat affectum ad peccatum &c.) de facto cadunt; quia tam Concilium Tridentinum, quam ſummi Pontifices declararunt, illam attritionem etiam abſque actu dilectionis eſſe honeſtam, & ſupernaturalem. Inſuper Concilium Tridentinum *Seſſ.* 14. *de Pœnitentia cap.* 3. *&* 4. dum ſollicite enumerat partes Sacramenti Pœnitentiæ, atque ad ejuſdem valorem exigit attritionem, vel *ex turpitudinis peccati conſideratione*, vel *ex gehennæ*, *&* *pœnarum metu* conceptam, nullam facit mentionem de aliquo actu dilectionis Dei benevoli, quaſi ſimul ad attritionem requiſito: ergo ſignum eſt, quod talis actus non requiratur, ne cogamur alias concedere, quod Concilium in re tam ardua, & adeo nobis neceſſaria doctrinam tradiderit mutilam, & valde mancam, quod poſſemus induci, &c.

167. Dices *primo:* Ex ipſo Concilio Tridentino citata *Seſſ.* 14. *cap.* 4. ſufficienter erui, quod præter timorem gehennæ vel aliquis actus proſecutivus amoris Dei ſuper omnia, vel verſativus offenſæ propter Deum ſumme dilectum ſuper omnia debeat intervenire: nam Concil. loc. cit. ait: *Hoc timore utiliter concuſſi Ninivitæ &c. plenam terroribus pœnitentiam egerunt*, *&* *miſericordiam a Domino impetrarunt*: ſubjungitur; ſed miſericordiam, ſeu veniam ſuorum peccatorum utique Ninivitæ non impetraſſent, niſi interveniſſet aliquis actus amoris Dei ſuper omnia: utpote pro eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ necdum erat inſtitutum ſummopere neceſſarium ad remiſſionem peccatorum; ergo. Sed *contra* eſt, quod argumentum hoc laboret malo ſuppoſito, quaſi nimirum per impetratam exinde a Ninivitis, Miſericordiam intelligatur *remiſſio peccatorum*. Quis enim credat, quod omnes omnino Ninivitæ elicuerint veram ibidem contritionem, ſicque omnes omnino a ſuis peccatis gravibus fuerint liberati? Quare per virtutem pœnitentiæ in cinere & cilicio peractæ potius omnes impetrarunt miſericordiſſimam remiſſionem pœnæ temporalis, alias ipſis univerſaliter per Prophetam Jonam intentatæ; quæ remiſſio pœnæ temporalis fieri potuit abſque aliquo actu amoris Dei, vel contritionis perfectæ. Et plane alias, ſi illa Ninivitarum pœnitentia fuiſſet neceſſaria, & ordinata ad immediatam remiſſionem ipſorum peccatorum exinde ſequeretur; quod ſicuti apud Ninivitas ad remiſſionem peccatorum requirebatur perfecta contritio, & quidem in ſententia Adverſariorum, valde intenſa, ita pariter talis exigatur in Sacramento pœnitentiæ; cum talem dolorem ad Sacramentum pœnitentiæ requirat Concilium Tridentinum, qualem habuerunt Ninivitæ in cinere & cilicio agentes pœnitentiam. Vides amice Lector, quomodo hoc adverſariorum fundamentum ſit potius pro nobis, quam contra nos, ſi hoc reſponſum attente conſideres.

168. Dices *ſecundo:* Saltem ex aliquo alio prævio textu Concilii Tridentini deduci, quod cum timore gehennæ debet ad ſalutarem pœnitentiam concurrere aliquis actus initialis amoris Dei: nam *Seſſ.* 6. *de juſtificat. cap.* 6. habetur; quod peccatores præparentur ad recipiendam gratiam juſtificativam tunc, quando Juſtitiæ Divinæ timore utiliter concuſſi Deum tamquam *omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt*. Reſpond. Diſtinguendo anteced. peccatores præparantur ad juſtitiam, quando Deum diligere incipiunt, vel amore amicitiæ, vel amore concupiſcentiæ, Conced. neceſſario, ac determinate amore amicitiæ, Nego. Amor concupiſcentiæ quo Deus amatur ut nobis ſumme bonus, &c. pertinet ad virtutem Spei; amor autem amicitiæ ad virtutem Charitatis Theologicæ. Si amamus fontem, quatenus dulcis pro nobis ex eo profluunt aquæ, amamus illum ut nobis bonum.

Legant

Legant Adverſarii textum in fonte, agnoſcent Deum *Fontem omnis juſtitiæ* non deſervire ad ſuum intentum, præſertim, cum inſuper ibidem Deus proponatur accedentibus ad ſe tanquam *Remunerator*, quod motivum denuo ad virtutem Spei Theologicæ reducitur. Alias adhuc ſolutiones memorati textus invenies apud Viva hic; ubi etiam reperies, quod non omnes actus ibidem enumerati requirantur neceſſario formaliter, & explicite tanquam *conditiones ſine quibus non* ad juſtificationem ponendi. Vide etiam de tota iſta Quæſtione Reiffenſtuel, *Tract.* 14. *Diſt.* 6. *Quæſt.* 4. *ac in ſupplemento ibidem*.

169. Cæterum omnia dicta præcedentia in compendium redigendo erues ex his amice Lector *primo*, quod deteſtatio doloroſa de peccato gravi vel ob amiſſam exinde æternam beatitudinem, vel ob acerbitatem pœnarum propterea incurrendarum, ut ſit ſalutaris, numquam poſſit includere ſimul affectum ad peccatum. *Secundo*, quod talis deteſtatio doloroſa poſſit habere ſimul conjunctum aliquem actum dilectionis Dei benevolæ, cum Spes & Charitas non ſint virtutes ad invicem incompoſſibiles. *Tertio*, quod tamen talis conjunctio non ſit neceſſaria ad hoc, ut memorata doloroſa deteſtatio ſit moraliter bona, & ſupernaturalis. *Quarto* demum, quod illa conjunctio cum actu dilectionis Dei ſuper omnia neque requiratur ad valorem doloris in Sacramento Pœnitentiæ: nam dum Concilium Trident. *Seſſ.* 14. *cap.* 4. enumerans conditiones neceſſarias ad valorem hujus Sacramenti illam unionem non requiſivit, neque nos debemus exigere.

Nec poſſum mihi perſuadere, quod ſententia illa communis, tenens, non requiri ad dolorem Sacramentalem amorem benevolum Dei, fuiſſet a Summis Pontificibus Alexandro VII. & Benedicto XIII. tolerata, ſi in Sacramento tam neceſſario quoad praxin fuiſſet judicatum, ſubeſſe grave periculum invaliditatis Sacramenti Pœnitentiæ; prout tamen revera ſubeſſet, ſi contraria opinio conſideratis omnibus conſiderandis judicaretur adhuc practice niti ſolido & valde gravi fundamento. Quod ſi opponas, memoratos Summos Pontifices toleraſſe quoque opinionem illam, quæ ad valorem doloroſæ Confeſſionis requirit aliquem actum amoris amicitiæ Dei: Reſpondeo, tolerantiam illam facilius capi poſſe ex ea ratione; quia, quamvis etiam non requireretur; attamen in praxi non noceret, nec valori Sacramenti obſtaret, ſi ſimul conjugatur in Confeſſione doloroſa actus amoris Dei benevoli, ſeu amicitiæ, econtra vero plurimum obeſſet, ac maximi peccatores non pauci exponerentur gravi periculo invalidæ abſolutionis, ſi actus amoris Dei ſuper omnia neceſſarius foret ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem, quem tamen actum multi pœnitentes intermitterent, decepti ex doctrina communi, quæ eundem amorem amicitiæ etiam practice nullatenus requirit.

170. Quæres. An, dum ruſtici, vel pueri interrogati a Confeſſario, *quare doleant de peccatis*; reponunt: *quia Deum offendi*, an (inquam) talis dolor reducendus ſit ad virtutem Spei, vel Charitatis? Reſpondeo id debere cognoſci ex modo quo *Deum offenſum* tales ſimplices apprehendunt: nam ſi apprehendunt Deum offenſum ut juſtum ſcelerum vindicem, ex his offenſis ad infligendas pœnas commotum, ſicque, ne has pœnas ſubire debeant, deteſtentur grave peccatum, quod eſſet inductivum harum pœnarum, talis dolor pertinebit ad virtutem *Spei*; ſicuti ſi econtra ſibi ſiſtunt Deum ut infinita bonum in ſe, nunc per peccata offenſum, ad *Charitatem*. Ego ſæpius ſimilia interrogatoria inſtituendo expertus ſum, quod a potiori Deum ſibi repræſentent, quatenus Redemptorem pro nobis flagellis cruentatum, ſpinis coronatum, & ignominioſe cruci affixum, ubi vix efficacius, & intenſius ad ſerium dolorem commoveri poterunt, quam ſi ipſis hac occaſione proponatur ingratitudo erga tantum Redemptorem, & Clementiſſimum diverſarum gratiarum Collatorem, quem per gravia peccata oſtenſui habent, & de novo Cruci affigunt. Meo autem judicio dictus dolor pertinet potius ad amorem concupiſcentiæ, & ad virtutem Spei, quam ad Charitatem, cum Deus repræſentetur *quatenus nobis bonus*; quamvis cæteroquin gratis admittatur, quod etiam ſimiles actus ſint quaſi ſcintillæ, vel flammam Charitatis excitantes, vel jam excitatam ulterius foventes &c.

Dicere autem cum Joanne Pontas Eccleſiæ Cathedralis Pariſienſis Pœnitentiario in ſuo Dictionario V. *Contritio caſu* 3. & cum Euſebio Amort ibidem, quod Charitas benevola feratur in Deum etiam *prout eſt noſtrum ſummum Bonum*, ac inſuper, quod amor ille initialis jam contineatur *in propoſito ſervandi præcepta* &c. ſeu (quod in re ipſa plane ibidem eſt) *in propoſito non amplius graviter peccandi*: Hoc (inquam) dicere, eſt nobiſcum in re ipſa loquendo quoad praxin convenire: cum etiam nos requiramus dolorem ſerium ex motivo aliquo univerſali extenſivo ad omnia peccata mortalia elicitum cum firmo propoſito non amplius graviter peccandi, ſeu (quod in effectu idem eſt) nullum amplius tranſgrediendi præceptum graviter obligans. Sed tali modo loquendo amor concupiſcentiæ, & amor amicitiæ, item Spes & Charitas ad invicem confunduntur in ordine ad præſens tam quoad actus proſecutivos, quam quoad averſativos, de quibus ſupra *num.* 160. Item per dictam explicationem non attingitur mens Illuſtriſſimi Epiſcopi Torphyrienſis le Drou, & adhærentium, qui cum eodem tam *in ſuis Diſſertationibus de Attritione & Contritione*, quam in *confutatione diſcuſſionis Theologicæ* volunt, attritionem eſſe ſincerum animi dolorem de peccatis propter Deum, NB. habito reſpectu ad ipſum *propter ſe ſuper omnia dilectum*; exinde addentes, quod attritio, & contritio, tantum diſtinguantur ſecundum magis, & minus, id eſt, ſecundum majorem, vel minorem intenſionem actus, & quod actus Charitatis, benevolentiæ, ſeu amicitiæ ſit ſeparabilis a gratia juſtificantiva, quando nimirum ille a gravi peccatore extra Sacramentum Pœnitentiæ elicitur in gradu valde remiſſo, qualem actum ſolent vocare *Charitatem imperfectam*. Atque contra hos potiſſimum procedunt dicta præcedentia.

PROPOSITIONES XVI. & XVII.

171. XVI. *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti Lex, & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante.*

XVII. *Per illam praxin mox abſolvendi ordo Pœnitentiæ eſt inverſus.*

DECLARATIO.

A noſtro Sixto IV. antea Ordinis Generali, deinde Summo Pontifice error iſte, qui erat Petri de Oſmo, damnatus fuit, ubi teſtatur Cardinalis de Lugo *Diſput.* 12. *de Pœnitentia num.* 42. Accedit ratio, quod hoc Sacramentum ſit inſtitutum ad formam judicii proferentis ſententiam, ſed hæc ſolet proferri ante executionem pœnæ decretæ: ergo. Quando autem adducuntur Oroſius Cardinalis, S. Cyprianus, & Abbo Archi-Epiſcopus Rhemenſis, teſtantes in antiqua Eccleſia ſatisfactionem ordinarie præſtitam ante abſolutionem, Præfati, & alii Auctores, intelligendi ſunt de Abſolutione Canonica, qua olim delinquentes in foro Canonico abſolvebantur a reſiduis pœnitis Canonicis, & publicis, non autem de Abſolutione Sacramentali a peccatis occultis, uti recte ex Francolino advertit Euſebius Amort *parte* 1. *Hiſtoriæ Indulgentiarum in Diſſertat. prælim.* §. *VI. num.* 40. ubi inſuper num. 41. ſubjungit rationes, cur in foro quoque externo Canonico hic rigor pro nunc moderationem acceperit. Vide de his ipſis duabus propoſitionibus cap. III. num. 55. Item P. Fontana *part.* 3. *in Conſtitut. Unigenitus propoſit.* 87. & P. Francolinum lib. 7. de pœnitentia, ac D. Euſebium Amort loc. cit.

PROPOSTIO XVIII.

172. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.*

DECLARATIO.

Gratis, & temerarie Novatores Rigoriſtæ finxerunt quod moderna praxis adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ habeatur pro abuſu, cum nunquam oſtendi queat, dictam praxin eſſe contra præceptum Divinum, vel Eccleſiaſticum. Vide Dominicum Viva hic *num. V.*

PROPOSITIO XIX.

173. *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato Originali.*

DECLARATIO.

Contenderunt teſte Viva hic num. 2. Lutherus, & Calvinus, Concupiſcentiam, ſeu fomitem peccati eſſe ipſum peccatum originale; ex quo haud dubie ſequeretur, ſicuti apud nos etiam poſt baptiſmum remanet concupiſcentia, ita & permanere ipſum peccatum originale; quod idem videntur occulte ſentire rigidi hi Novatores, atque exinde inferre, quod homo debeat tota vita ſua agere Pœnitentiam pro peccato originali, utpote quod in principiis Lutheri & Calvini adhuc remanet etiam poſt Baptiſmum, cum remaneat pro tunc fomes peccati ſeu concupiſcentia, in qua conſtituunt rationem peccati originalis. Aſt falſum eſt, quod ipſa concupiſcentia ſit peccatum originale juxta clarum textum Concil. Trident. *Seſſ.* 5. *de peccato originali. num.* 6. Præterea (uti bene advertit Matthæuccius in ſua cautela Confeſſarii *Lib.* 3. *Cap. num.* 42.) iſta propoſitio enervat efficaciam Baptiſmi, per quem, etſi remaneat concupiſcentia, nihilominus plene, & integre remittitur peccatum originale, & actualia ante Baptiſmum commiſſa juxta Tridentinum *Seſſ.* 5. *Can.* 5. *in Decreto de peccato Originali*, ac *Seſſ.* 14. *de Pœnitentia in Cap.* 2. Item remittitur omnis pœna *Can. per Baptiſmum de Conſecrat. Diſt* 4. Propterea Baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda eſt ſatisfactio, ſed morientes, ſi poſt ſuſceptum Baptiſmum aliam culpam non committant, ſtatim, ad Regnum Cœlorum, & Dei viſionem pervenient, uti loquitur expreſſe Concilium Florentinum *in decreto Eugenii*, ac Tridentinum *Seſſ.* 6. *de Juſtificat. cap.* 14. definit in baptiſmo totam pœnam ſemper remitti. Ad quid ergo opus eſt agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali?

PROPOSITIO XX. & XXI.

174. *XX. Confeſſiones apud Religioſos factæ pleraque vel ſacrilega ſunt, vel invalida.*

XXI. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, ſeu ſatisfactione ob quæſtum ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

DECLARATIO.

Sunt Rigoriſtæ in Sacramento Pœnitentiæ erga alios nimis ſeveri, uti patet ex damnatis antecedentibus propoſitionibus; hic autem erga ſeipſos nimium laxi, dum publice ſine ſcrupulo, & anxietate conſcientiæ ſalva abſoluta, & generaliter Regularibus mendicantibus de Religione Catholica, in cujus Gremium plores milliones animarum etiam in Indiis tanquam ex extremis orbis partibus adduxerunt, eximie meritis, falſiſſime impingere præſumunt, quæ certe ſine graviſſima detractione aſſeri nequeunt, imo nec ſine nota temerarii judicii cogitari. Videatur Dominicus Viva hic.

PROPOSITIO XXII.

175. *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.*

DECLARATIO.

Etſi non negetur, aliquando conſultum eſſe, ut Pœnitentia perſolvatur, antequam ſacra Communio percipiatur: attamen ſi id non fiat, Sacrilegium committi ex nullo textu Sacræ Scripturæ aut Concilii Oecumenici probari poteſt. Scio quidem, quod Paulus Apoſtolus requirat, ut quis antequam ad has Epulas Divinas accedat, ſe ipſum probet, id tamen non ita intelligendum venit, quaſi neceſſario præcedenter ante acceſſum ad S. Communionem prævia condigna ſatisfactio requireretur, ſed potius de prævia confeſſione debet fieri interpretatio. Audiatur deſuper Concilium Tridentinum *Seſſ.* 13. *de Euchariſtia Cap.* 7. taliter loquens: *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat.* Item quomodo conſultum invenitur, ut V. G. conſuetudinarius, cui ſingulis diebus per aliquot hebdomades brevis oratio tanquam pœnitentia medicinalis imponitur ut (inquam) talis conſuetudinarius a cibo hoc alias ſingulariter confortante abſtineat, uſque dum per hanc pœnitentiam condigne pro ſuis peccatis ſatisfaciat.

PROPOSITIO XXIII.

176. *Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.*

DECLARATIO.

Datur etiam ſuo modo in abſurdis aliqua cohærentia, ita nimirum ut ex uno abſurdo ſequantur plura. Sic quia Bajani juxta jam dicta conformiter propoſitioni 38. damnatæ Michælis Baji docuerunt, omnem actionem humanam deliberatam, quæ non eſt Charitas Patris, eſſe dilectionem mundi, & concupiſcentiam carnis, exinde occulti aſſeclæ Michaelis Baji, ac Novatores conſequenter inferunt, præparationem illam, qua juxta Apoſtolum Paulum homo ſeipſum probat, ut de pane illo edat &c. debere neceſſario procedere ex puriſſimo amore Divino, alias autem ipſa re dilectionem mundi, peccaminoſam, & conſequenter tales a S. Communione arcendos. Aſt reprobantur partim ex jam dictis antecedentibus, partim ex Concilio Tridentino, quod *Seſſ.* 13. *cap.* 7. declarans illam præparationem ad ſacram Communionem ab Apoſtolo Paulo deſideratam non facit ullam mentionem Charitatis puriſſimæ, quaſi neceſſario prærequiſitæ, ſed potius Sacramentalis Confeſſionis, ſuppoſito, quod quis in peccato gravi extiterit.

PROPOSITIO XXIV.

177. *Oblatio in templo, quæ fiebat a B. Virgine Maria in die Purificationis ſuæ per duos Pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba Legis.*

DECLARATIO.

Equidem hæc Theſis confixa directe non ſpectat ad Theologiam moralem, uti conſideranti patet; ut tamen nulla ex propoſitionibus ab Alexandro VIII. rejectis abſque aliquali ſaltem declaratione relinquatur, ſuccincte explicatur. Prænotandum itaque ex Origene *Hom.* 24. *in Lucam*, a fœminis parturientibus poſt tempus purificationis, (id eſt triginta diebus) poſt partum duos Pullos Columbarum a pauperibus;

a di-

a ditioribus autem unum agnum anniculum, & unum pullum columbæ in Lege veteri fuiſſe in templo oblatum, & quidem pullus columbæ ſemper offerebatur pro peccato, id eſt, pro immunditia contracta a genitrice, & ab infante, tum ob conceptionem impuram ex concupiſcentia carnis ortum trahentem, tum ex vi nativitatis ſordidæ: nam cum novem illis menſibus in utero Matris aliqua excrementa, & copia ſanguinis congregentur, in enixu partus expelluntur; & quia tota hæc miſeria NB. ex infectione peccati, ac concupiſcentia tanquam fomite peccati oritur, ideirco Sacrificium illius pulli pro peccato offerri dicebatur, uti bene notat Dominicus Viva *hic num.* 3. Jam autem ter immaculata, ac puriſſima Dei Genitrix Maria juxta Iſaiam *Cap.* 7. tanquam Virgo peperit filium, & quidem conceptum de Spiritu Sancto; prout Symbolum Apoſtolorum nos docet, conſequenter bis immunditiis ex concupiſcentia carnis, & concubitu cum viro advenientibus ſubjecta nunquam fuit: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante totius munditiæ, & Sanctitatis auctorem genuiſſe probatur:* num. 7. S. Eligius; & S. Auguſtinus, *Lib. de Hæreſib. Cap.* 5. *contra Manichæos* ait: *Stulte, unde ſordes ex Virgine Matre, ubi non eſt concubitus cum homine Patre? nihil plane in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, &c. &c. Vere o Beata Virgo, vere non habes cauſam, nec tibi opus eſt purificatione:* Concludit Sanctus Bernardus *Serm.* 1. *de Purificatione*. Neque ex eo quod offerendo duos pullos columbarum antiquæ Legi purificationis ſeſe ſubjecerit, ſequitur, quod purificatione indiguerit; alias pariter ex circumciſione Chriſti deberet inferri in ipſo macula originalis peccati, & ex dato tributo ſubjectio Chriſti ad Cæſarem colligeretur, uti recte notat Matthæuccius *in Cautel. Confeſſ. Lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 56.

PROPOSITIO XXV.

178. *Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas Chriſtiano in templo collocare.*

DECLARATIO.

Videtur hæc propoſitio renovare errorem Iconoclaſtarum in VII. Synodo Generali ad annum 787. ſub Adriano Papa damnatum, quæ damnatio denuo renovata fuit a Concilio Trid. *Seſſ.* 25. *in Decreto de Invocat. Sanct.* contra Lutheranos, & Calviniſtas ſtatuente imagines Chriſti, Deiparæ, & aliorum Sanctorum non ſolum in templis habendas, ſed etiam eis debitum honorem, & venerationem impertiendam. Nec dicatur cum his Novatoribus, in illo aliiſque Conciliis equidem fuiſſe definitam retentionem imaginum Chriſti, Deiparæ & Sanctorum; nihil autem eſſe deciſum de imaginibus repræſentantibus ipſummet Deum. Nam *contra eſt*, quod eadem videatur ratio, uti conſideranti patet: Si enim Deus Pater ſub figura corporea apparuit Danieli, prout ipſemet teſtatur *Cap.* 7. *Ibi aſpiciebam, donec Throni poſiti ſunt, & Antiquus dierum ſedit*; & Spiritus Sanctus ſub ſpecie columbæ *Matth. cap.* 3. cur non poterit Deus etiam ſub figura corporea repræſentari, & in templo collocari; Nec obeſt, quod Deus ſit incorporeus: nam etiam Angeli ſunt incorporei, & tamen conſtat ex Dei imperio *Exodi cap.* 25. Angelos ſculpta ſimilitudine expreſſos fuiſſe, & in VII. Synodo definitum eſſe, imagines Angelorum poſſe depingi. Conſule de hoc ulterius Theologiam Polemicam.

PROPOSITIO XXVI.

179. *Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt.*

DECLARATIO.

Errorem hunc Leo Iſauricus inter hæreticos poſt Gentiles, & Mahumetanos omnium primus jam docuit, quem reſuſcitaverunt Wiclephiſtæ teſte Waldenſi, *T.* 3. *cap.* 118. nullam aliam ſalutationem honorificam B. V. concedentes, quam civilem, qualia

etiam Regibus & Magnatibus exhibetur. Errori huic repugnat perpetuus Eccleſiæ uſus, & Traditio, ac noviſſime Concilium Trident. *Seſſ.* 25. ſuperius citatum, præcipiens non ſolum laudem, ſed etiam honorem ac cultum B. Virgini, ac Sanctis exhiberi, qui quidem non ſit cultus Latriæ, ſed Hyperduliæ reſpectu Beatæ Virginis, & Duliæ reſpectu aliorum Sanctorum. Videantur dicta Patris Reiffenſtual *Tract.* 5. *Diſt.* 1. *Quæſt.* 3. & 4.

PROPOSITIO XXVII.

180. *Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus;* In Nomine Patris &c. *prætermiſſis illis:* Ego te baptizo.

DECLARATIO.

Cum ad valorem Baptiſmi requiratur, ut exprimatur actio Miniſtri, ſicuti ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, hinc ſicuti in Sacramento pœnitentiæ, ſi omitteretur: *Ego te abſolvo*, nunquam reperitur legitur validum Sacramentum Pœnitentiæ, ita pariter diſcurrendum, ſi in Baptiſmo intermiſſum fuit: *Ego te baptizo*. Et hinc Alexander tertius (prout referunt cap. 1. de Baptiſmo) jam anno 1175. declaravit Baptiſmum tanquam invalidum, in quo ſub expreſſione formæ non continentur hæc verba: *Ego te baptizo*. Vide Reiffenſtuel *Tract.* 14. *Diſt.* 3. *Quæſt.* 3.

PROPOSITIO XXVIII.

181. *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat; intus vere in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo facere, quod facit Eccleſia.*

DECLARATIO.

Expreſſe Concilium Trid. *Seſſ.* 7. *de Sacram. in genere Can.* 11. hæc poſuit formalia: *Si quis dixerit, in Miniſtris dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema ſit.* Quod idem jam antecedenter ſtatuit Concil. Florent. in Decret. Unionis. Textum hunc torte explicarunt aliqui, ut ſuam adhuc opinionem aliquo modo manutenere valeant: dicendo nimirum, vi allegati textus requiri quidem intentionem materialiter faciendi, quod facit Eccleſia, non autem formaliter, id eſt, præcipi quidem intentionem ponendi ritus externos, prout ponit Eccleſia, non autem requiri intentionem internam, neque implicitam conficiendi Sacramentum nomine Chriſti tanquam Principalis, prout facit Eccleſia; quinimo (inquiunt) interne poterit haberi expreſſa intentio contraria: nimirum nullum conficiendi Sacramentum, dummodo hæc poſitiva contraria intentio non prodeat exterius. Ita illi. Videtur tamen torta hæc explicatio reprobata per confiſionem allegatæ 28. propoſitionis ea ex ratione; quia Miniſter Sacramenti operatur nomine Chriſti tanquam principaliter operantis, adeoque ſaltem implicite debet ſe conformare intentioni ipſius Chriſti, quæ erat non ſolum ritus externos, ſed ipſum Sacramentum conficiendi. Et hinc etiam in Sacramento Pœnitentiæ juxta Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *de Pœnitentia cap.* 6. Sacerdos tanquam Miniſter & Judex conſtitutus a Chriſto debet in abſolutione habere non ſolum intentionem ponendi verba abſolutoria, ſeu actionem illam externam *animo ſerio*, & non præciſe modo jocoſo, verum etiam debet inſuper habere voluntatem *vere abſolvendi*, & conſequenter nequit interne dicere, *Non intendo abſolvere*. Solutionem objectionum invenies paſſim apud Theologos, notanter apud noſtrum Henno *Tract. de Sacramentis Diſp.* 4. *Q.* 2. *Art.* 2. ubi ex profeſſo refutat P. Juenin, & nonnullos recentiores Doctores Sorbonicos, & Lovanienſes.

PROPOSITIO XXIX.

182. *Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum Auctoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate.*

DECLARATIO.

Auctoritas Romani Pontificis ſupra Concilium Oecumenicum, ſeu Generale, & ejuſdem infallibilitas in decernendis quæſtionibus fidei deſumitur ex illo Chriſti Domini ad Petrum Matthæi cap. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Nam ſi Eccleſia fundatur ſupra Petrum, non autem Petrus ſupra Eccleſiam, ipſemet Petrus erit fundamentum noſtræ fidei: non autem Eccleſia, ſeu Concilium Oecumenicum, & conſequenter Petro Major auctoritas deferenda. Deinde ſi contra Petrum, & Succeſſores prævalere nequeunt portæ inferi, conſequenter Papa nequit falli in decernendis articulis fidei; alias multum prævalerent contra ipſum portæ inferi. Taceo alias graves, quas pro ſe habent, rationes hæc duo aſſerta de Pontificis in materia fidei infallibilitate, & ejuſdem ſupra Concilium auctoritate; hinc merito propoſitio 29. damnata fuit; quia hanc ipſam duplicem aſſertionem NB. futilem, & toties convulſam pronuntiare auſa erat. Vide dicta *quæſtionibus prolegomenicis*, ac *Cap. III. n. 3. & ſeqq.*

PROPOSITIO XXX.

183. *Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clare fundatam, illam abſolute poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.*

DECLARATIO.

Magna quidem eſt Auctoritas Divi Auguſtini, non tamen irrefragabilis, niſi relate ad ea, quæ a Conciliis, & ſummis Pontificibus approbata ſunt. Quare haud dubie pariter ad Bullas Pontificias reſpici debet; cum teſte Sacra Scriptura quoad materiam fidei ſummus Pontifex loquens de Cathedra non autem Divus Auguſtinus inveniatur habere promiſſam infallibilem aſſiſtentiam Spiritus Sancti. Quinimo Divus Auguſtinus ipſemet aliqua retractavit, prout fatetur *Lib. de Dono perſeverantiæ cap.* 21. Interea confixa hæc Janſeniſtarum propoſitio ortum trahit a Bajanis, qui ut facilius ſe ſubtrahere poſſent Bullis Pontificiis, ſuam doctrinam reprobantibus, contenderunt (licet falſiſſime) multas Michaelis Baji propoſitiones indubitanter ab Auguſtino doceri, ſicque eaſdem ob auctoritatem Divi Auguſtini tantis laudum encomiis ab Eccleſia recommendati manuteneri poſſe, non reſpiciendo ad Bullas Pontificum, quibus eædem damnantur. Hoc ipſum ſuſpicor occultum fuiſſe intentum Cornelii Janſenii toties libros Divi Auguſtini revolventis; & opus ſuum, poſtea ab Eccleſia prohibitum juxta dicenda non aliter, quam nomine *Auguſtini* typo divulgantis. Idem erat ſicis Sectatorum doctrinæ hujus operis, qui etiam exinde ſeipſos *Auguſtinianos* appellare conſueverunt, quem tamen glorioſum titulum præfatis genuini Clariſſimi Hujus Africani Luminis Filii neutiquam concedent, niſi forſan eo modo *Auguſtiniani* vocari velint, quo Scipio cognominabatur *Africanus*; ideo ſic dictus, quia totam Africam deſtruxit.

PROPOSITIO XXXI.

184. *Bulla Urbani VIII.* In Eminenti, *eſt ſubreptitia.*

DECLARATIO.

Sciendum eſt, quod Bulla iſthæc Urbani VIII. confirmaverit Conſtitutiones adverſus 79. Propoſitiones Michaelis Baji a S. Pio V. & Gregorio XIII. proſcriptas, ac præterea prohibuerit aliquem Librum Janſenii *Auguſtinus Cornelii Janſenii* intitulatum, utpote continentem nonnullas ex dictis 79. propoſitionibus damnatis, & harum principiis inſiſtentem. Quare occulti Bajanorum, & Janſeniſtarum Fautores videntes ſe exinde confuſos, ut omnem vim huic Bullæ adimant, auſi ſunt eandem dicere ſubreptitiam, id eſt, dolo extortam per expoſitionem falſi. Sed contra eſt *primo*, quod Pontifex direxerit eam Bullam ad univerſalem Eccleſiam, damnando doctrinam Bajanam, & Janſeniſticam tanquam hæreticam, ſcandaloſam, & periculoſam, & conſequenter locutus ſit de Cathedra, ubi nec errare, nec decipi poteſt in materia fidei. Contra eſt *ſecundo*, quod ipſemet Pontifex in ea Bulla fateatur NB. ex matura illius libri, cui titulus *Auguſtinus* &c. lectione compertum eſſe, multos ibi errores Baji contineri.

185. *Decretum Innocentii XI. circa quotidianam Communionem, de quo num.* 123. *hoc eſt.*

DECRETUM

INNOCENTII XI.

Circa Communionem quotidianam.

CUM ad aures Sanctiſſimi D. N. fide dignorum teſtimonio pervenerit, in quibuſdam Diœceſibus vigere uſum quotidianæ Communionis, etiam in Feria ſexta Paraſceve, & ſimul affirmari eandem quotidianam Communionem præceptam eſſe a jure Divino, quia etiam in illius adminiſtratione aliquos abuſus inoleviſſe, videlicet, quod aliqui, non in Eccleſia, ſed in privatis Oratoriis, & domi, imo cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravi infirmitate nota ſumant Sacroſanctam Euchariſtiam, quam argentea theca incluſam, in crumena, aut ſecreto illis deferunt Sacerdotes Sæculares, aut Regulares, aliique in Communione accipientes plures formas ac particulas, vel grandiores ſolito, ac tandem quis confiteatur peccata venialia ſimplici Sacerdoti, non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Cum autem hæc Sanctiſſimus conſideranda commiſerit Sacr. Congregat. Cardinalium, Concil. Tridentini interpretum, eadem Sacra Congregatio prævia matura diſcuſſione ſuper prædictis unanimi ſententia ita cenſuit: etſi frequens, quotidianuſve Sacroſanctæ Euchariſtiæ uſus a SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus, nunquam tamen, aut ſæpius illam percipiendi, aut ab ea abſtinendi, certos ſingulis menſibus, aut hebdomadis dies ſtatuerunt, quod nec Concil. Tridentinum præſcripſit, ſed quaſi humanam infirmitatem ſecum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantum indicavit, cum inquit: optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut ſingulis Miſſis fideles adſtantes Sacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent. Idque non immerito, multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſus, variæ ob negotia ſpiritus alienationes, multæ econtra gratiæ, & Dei dona parvulis conceſſa: quæ cum humanis oculis ſcrutari non poſſimus, nihil certe de cujuſque dignitate atque integritate, & conſequenter de frequentiori aut quotidiano vitalis panis eſu poteſt conſtitui. Et propterea, quod ad negotiatores ipſos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam acceſſus Confeſſariorum ſecreta cordis explorantium judicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum puritate & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu Laicis negotiatoribus, & Conjugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere debebunt. In Conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apoſtolus nolit eos invicem fraudari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacent orationi, eos ſerio admoneant, tanto magis ob ſacratiſſimæ Euchariſtiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cœleſtium Epularum Communionem eſſe conveniendum. In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana Sacræ Communionis ſumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies

ties generaliter conſtituantur, ſed magis, quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet. Iidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis inſtituto præſtitutis communicent; ſi quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore ſpiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana SS. Sacramenti perceptione videri poſſint, id illis a Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum & Confeſſariorum diligentiam opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum haberi, ut, cum fideles ad SS. Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione ordinationem habeant, generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutiferi Cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive Laici negotiatores ſint, ſive coniugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, a Divini Judicii formidine diſcant cœleſtem menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri, & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad maiorem præparationem accingere. Epiſcopi autem, in quorum Diœceſibus viget huiuſmodi devotio erga SS. Sacramentum, pro illa gratias Deo agant: eamque ipſi adhibito prudentiæ & iudicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio poſtulari ſibi maxime perſuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & ſcandali ſuſpicio in veri & immaculati Agni perceptione tollatur, virtuteſque ac dona in ſumentibus augeantur. Quod abunde continget, ſi ii, qui devoto huiuſmodi ſtudio, Divina præſtante gratia, tenentur, ſeque Sacratiſſimo Pane frequentius refici cupiunt, ſuas vires expendere, ſeque probare cum timore, & charitate aſſueverint: quibus Chriſtum Dominum, qui ſe fidelibus manducandum, & ſe pretium in morte tradidit, atque in cœleſti Regno ſe præmium eſt daturus, precatur Sacra Congregatio, ut ſuam opem ad dignam præparationem, & ſumptionem largiatur. Porro Epiſcopi & Parochi, ſeu Confeſſarii redarguant aſſerentes, Communionem quotidianam eſſe de Jure Divino, doceant in Eccleſia, ſeu Oratoriis privatis ex diſpenſatione, ſeu Privilegio Pontificis de manu Sacerdotis ſumendam SS. Euchariſtiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut ſecreto ad exiſtentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam ſuſcipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, ſi ab Eccleſia deferetur, publice & cum pompa iuxta formam Ritualis Romani: ſi vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa Communionem in Feria 6. Paraſceve, Miſſalis Rubrica, ac Eccleſiæ Romanæ uſus ſerventur. Inſuper admoneant, nulli tradendas plures Euchariſtiæ Formas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas. Non permittant, ut venialium Confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti, non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confeſſarii, etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes ſecus egerint, ſciant, Deo Optimo Maximo rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum, & Ordinariorum iuſtam ac rigoroſam animadverſionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis JESU, facultate ipſis Epiſcopis & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter attributa.

Et facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præſens Decretum Typis dari, ac publicari voluit. In quorum &c. Datum Romæ 12. Febr. 1679.

F. Card. Columna Præf.

S. Archiep. Brancacius Epiſc. Viterbienſ. Secret.

Die 15. Menſis Februarii 1679. ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit per Urbem ad valvas Curiæ, & in Acie Campi Floræ, ut moris eſt, per me Ægidium Felicem SS. D. N. PP. Curſorem. Pro D. Magiſtro Curſorum Gregorius Scapius, Apoſt. Curſ.

Concluſio Finalis.

Et hic tandem benigne Lector exiguo meo opuſculo, præcipue in favorem juvenum Confeſſariorum conſcripto, finis imponitur, cujus ſingulas periodos; imo & qualibet verba, ſyllabas, litteras, & apices Sacræ Romanæ Eccleſiæ Judicio, atque Cenſuræ humillime ſubjicio.

Omnia ad majorem Dei, Deiparæque Virginis immaculatæ Gloriam & Honorem.

APPENDIX,

In qua Litteræ Apoſtolicæ in toto opere indicatæ ad majorem argumenti claritatem vel integræ exhibentur, vel ea ſaltem pars ubi ea quæ decernuntur, expoſita ſunt.

TOMO I. Tract. IV. Diſtinct. IV. num. 33. citatur Conſtitutio *Romana Eccleſia*, ex typographi lapſu, citari enim debuerat: *Sacramentum pœnitentiæ*, in qua ſumpto Exordio a fine inſtituti a Deo Sacramenti pœnitentiæ citat Conſtitutiones Gregorii XV. contra Confeſſarios ſolicitantes ad turpia & declarationes Congregationis S. Officii, ac Propoſitiones in hac materia damnatas ab Alexandro VII. Et prædictis omnibus confirmatis & inovatis eum Præcepto Inquiſitoribus & Ordinariis exquirendi omnia & ſingula in eiſdem contentis, injungit Confeſſariis ut obligent pœnitentes ab aliis ſolicitati Confeſſarios ſolicitantes denunciare denegando abſolutionem niſi paruerint, aut parere promiſerint, deinde proſequitur.

Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſa commoti, vel aliorum impiis ſuaſionibus, aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alia quovis modo incitati, tremendo Dei judicio poſthabito, & Eccleſiæ auctoritate contempta innoxios Sacerdotes apud Eccleſiaſticos Judices falſo ſolicitationis inſimulant: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam deteſtabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque perſona, quæ execrabili hujuſmodi flagitio ſe inquinaverit, vel per ſe ipſam innocentes Confeſſarios impie calumniando, vel ſcelestè procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Noſtriſque Succeſſoribus, niſi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, ſpe abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuo careat.

Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii, & Sacri Tribunalis ſanctitate omnem turpitudinis occaſionem, & Sacramentorum contemptum, & Eccleſiæ injuriam longe ſubmovare, & tam exitioſa hujuſmodi mala prorſus eliminare, & quantum in Domino poſſumus, animarum pericula occurrere, quas ſacrilegi quidam, Dæmonis potius, quam Dei Miniſtri, loco eas per Sacramentum Creatori ſuo, ac noſtro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum neſarie ſubmergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magiſtrorum conſilio deſuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Epiſcoporum ſupplicationibus, hac Noſtra in perpetuum valitura ſanctione, quemadmodum a pluribus Epiſcopis per Synodales ſuas Conſtitutiones jam factum eſſe novimus, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis; tametſi alioquin ad Confeſſiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio, & Indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digno ſuffultis, Auctoritate Apoſtolica, & Noſtræ Poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum, extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiante tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi Præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacumque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; adeo quidem, ut abſolutio, ſiquam impertierit, nulla, atque irrita omnino ſit, tanquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, ac facultate ad valide abſolvendum neceſſaria privatus exiſtit, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus. Et nihilominus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, Noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat.

Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, Confeſſionem dicti complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere, atque ſacramentalem abſolutionem elargiri; cum ad hunc affectum, & in hoc caſu, nullus Confeſſarius, utpote qui in hujuſmodi peccati, & Pœnitentiæ genere, juriſdictione, ut præfertur, careat, & abſolvendi facultate a Nobis privatus exiſtat, habendus ſit pro Confeſſario legitimo, & approbato.

Sequuntur clauſulæ opportunæ & deinde.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Kalendis Junii Pontificatus Noſtri Anno I.

X. Sub-Datarius.

Pro D. Card. Paſſioneo

Cajetanus Amatus.

VISA DE CURIA.

N. Antonellus.

J. B. Eugeolus

Loco ✠ Plumbi.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Publicat. die xvij. ejuſdem Menſis, & Anni.

2. Excitatis deinde aliquot dubiis ſuper præcedenti Conſtitutione per Litteras Apoſtolicas *Apoſtolici muneris* datas ſub annulo Piſcatoris die 8. Februar. 1745. ita Pontifex decrevit.

Edicimus ac declaramus eadem Conſtitutione ſingulis ut ſupra, Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi quoque culpa rite contritam abſolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, ita interdici re ipſa & prohiberi prædicto modo tunc audire & abſolvere, ut ſi alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad Confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex Confeſſionem excipere ac abſolutionem impertiri.

Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere, ſine gravi aliqua exoritura infamia vel ſcandalo, nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret; ac proinde in eo rerum ſtatu, non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex

aiut-

eiuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe te ipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitut. inobedientiæ, letiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultro ipſe confingat, ubi non ſunt: imo intelliget, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere, opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confeſſionis, abſque ullius infamia vel ſcandalo, audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaremus; & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus & præcipimus.

Quod ſi idem Sacerdos aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus ingeſſerit, aut, ubi infamiæ vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumſerit, quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pœnitentis diſpoſitiones a Chriſto Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requiſitæ non defuerint: Non intendimus enim pro formidendo mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam iuriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat: Nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu eiuſmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Conſtitutione maiorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurret, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus.

3. Tract. V. n. 59. citantur literæ Apoſtolicæ in quibus Pontifex orationis mentalis uſum Paterna providentia commendat & promovet. Placet integras exhibere.

INDULGENTIÆ

Tam docentibus, & addiſcentibus Methodum Orationis mentalis, quam ipſam Orationem mentalem peragentibus conceſſæ.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Præſulibus locorum Ordinariis univerſis gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

QUEMADMODUM nihil eſt hominibus a familiari Dei conſortio, & conſuetudine avulſis, & aiectis, ad divinos hauriendos fulgores, ad æternam ſalutem procurandam, & ad Deum quaſi manu facta conducendum, magis opportunum, ſalutare, ac neceſſarium Oratione, quæ eſt veluti aſcenſio animæ de terreſtribus ad cœleſtia, inquiſitio ſupernorum, inviſibilium deſiderium, coniunctio Spiritui Sancto, & ad Deum locutio; ita, ne deſolatione deſoletur univerſa terra ex eo, quod nullus recogitet corde, omnes & ſinguli ubique, & ſemper ſalutaribus præceptis monendi ſunt, quod oportet ſemper orare, & nunquam deficere; ut in omni oratione, & obſecratione, cum gratiarum actione, petitionibus noſtris innoteſcentibus apud Deum, ipſe qui dives eſt in omnes eum invocantes, nec noſtras abs ſe deprecationes, nec ſuas a Nobis amoveat miſerationes. Eapropter Prædeceſſores noſtri Romani Pontifices divina inſtitutione formati, ut Chriſtifideles ad orationis, ſive Vocalis, ſive Mentalis, ut dicitur, illa ſit, ſtudium cum alacritate ineundum, & ſine intermiſſione frequentandum incitarent, eoſdem tum cohortationibus inflammare, tum cœleſtium etiam munerum theſauris, quorum diſpenſationem ipſis crediderat Altiſſimus, allicere ſtuduerunt. Indulgentias enim, peccatorum remiſſiones, & de iniunctis eis quomodolibet debitis pœnitentiis relaxationes elargiti ſunt iis, qui ſive vocales preces recitarent, ſive per aliquod temporis ſpatium quotidie in lege Domini meditarentur. Nos autem laudatiſſimis eorumdem Prædeceſſorum Noſtrorum exemplis incenſi, non ſolum omnes & ſingulas indulgentias, peccatorum remiſſiones, & pœnitentiarum relaxationes per eoſdem Noſtros Prædeceſſores pro recitantibus quaſcumque vocales preces (dummodo nunquam revocatæ fuerint) aut quomodolibet orantibus, quocumque modo ſive ad tempus, ſive in perpetuum ad hanc uſque diem conceſſas, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, ſub iiſdem prorſus modo, ac forma confirmemus, &, quatenus opus ſit, de novo concedimus; verum etiam alias inſuper iis præſertim, qui mentalis orationis, ſeu meditationis ſtudio operam dederint, ut infra, impertimur. Primum itaque omnibus & ſingulis, ſive qui tam in Eccleſiis, quam alibi, & ubicumque locorum publice, & privata quoſcumque homines orandi, ſeu meditandi rudes quomodocumque arare, & meditari docuerint, ſive qui piæ orandi, & meditandi inſtitutioni huiuſmodi, ut præmittitur, interfuerint, dummodo vere pœnitentes, ac Sacra Communione refecti, qua vice id egerint, ſeptem annus, & totidem quadragenas de iniunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Iis vero tam docentibus, quam addiſcentibus, qui aſſidue præmiſſa peregerint, ac ſimiliter vere pœnitentes, ac Sacra Communione refecti, pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint; ſemel in menſe pro uniuſcuiuſque commodo, & arbitrio, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, quam per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium, quæ Deo in caritate coniunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, miſericorditer in Domino concedimus. Inſuper iis, qui per duos quadrantes continuatos, vel ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, & per totum menſem, orationi mentali dabunt operam, & vere pœnitentes, & confeſſi, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumſerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces pariter effuderint, plenariam ſemel quolibet menſe omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, quam iidem per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium, quæ Deo in caritate coniunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, auctoritate & tenore ſimilibus miſericorditer in Domino elargimur. Etſi autem, iuxta divinum Domini Noſtri Jeſu Chriſti præceptum, oportet ut quiſquis oraturus, ne ad inſtar Hypocritarum videatur ab hominibus, intret cubiculum ſuum, & clauſo oſtio oret Cœleſtem Patrem in abſcondito: tamen, cum ipſe Dominus dixerit, quod ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum, & Sanctus Joannes Chryſoſtomus prædicet, eſſe in oratione cum fratribus plus aliquid, videlicet concordiam, conſpirationem, amoris coniunctionem, & caritatis clamorem felici ſocietate ex qua orationes infirmiores ſe ſimul complexas, validiores in Cœlum evehi: optimum eſſet, ubi commode fieri poſſet, ut, quemadmodum in nonnullis inſtitutum eſſe accepimus, ita in omnibus & ſingulis Diœceſibus in more poneretur; nimirum, ut ſingulis diebus dato certo Campanarum ſigno, ſive in Eccleſiis, dummodo totius populi multitudo unum in locum, ubi oret, maſculis e fœminis ſeorſim collocatis, convenire facile poſſit, & nulla ſuboriatur confuſio & inordinatio, ſive in propria Domo Patresfamilias eo, aut alio opportuniori tempore, ante Imaginem Sacram cum tota Familia convenientes orent. Eapropter Vos, Venerabiles Fratres, rogamus, & in Domino hortamur, ut omnibus & ſingulis Eccleſiarum, piorumque locorum, in Civitatibus quidem Cathedralis, aliarumque præcipuarum Eccleſiarum, in Oppidis vero Parochialium Eccleſiarum Superioribus, ac Rectoribus iniungatis, ut, præmiſſo Campanæ

Digitized by Google

panæ ſonitu iis diebus, iiſque horis, quibus Vobis opportunius in Domino viſum fuerit, dando decernendoque, omnes Chriſtifideles uniuſcujuſque curæ commiſſos, quos in unum convenire contigerit, in mentalis orationis ſtudio erudire, ſive per alios peritos erudiri faciant, atque ad illam frequentandam accedere, neceſſitatem utilitatemque proponere, Indulgentiarum theſauros, quos de benignitate Apoſtolica elargimur, explicare, & ad ipſos ea, qua decet, pietate, ac reverentia lucrandos inflammare ſtudeant, & enitantur; atque etiam, ſi commode, ut præmittitur, fieri poterit, orationi mentali in communi practica, ut dicitur, vacare, in eaque exerceri faciant, & curent. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eiſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Interim Apoſtolicam Benedictionem Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die xvi. Decembris MDCCXLVI. Pontificatus Noſtri Anno Septimo.

Cajetanus Amatus.

4. Tract. VIII. n. 24. Laudatur Encyclica Benedicti XIV. circa Uſuras aliaſque injuſtos quæſtus: In ea Pontifex Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Ordinarios Italiæ ita alloquitur:

Vix pervenit ad aures noſtras, ob novam controverſiam (nempe, an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Italiam diſſeminari ſententias, quæ ſanæ doctrinæ haud conſentaneæ viderentur; cum ſtatim noſtri Apoſtolici muneris partem eſſe duximus, opportunum afferre remedium, ne malum ejuſmodi, temporis diuturnitate, ac ſilentio, vires magis acquireret.

5. Deinde exponit ſe cum Conſilium S. R. E. Cardinalium, Præſulum, & Virorum ex pluribus Religioſis ordinibus adhibuiſſe; atque omnes hæc unanimi conſenſu probaverunt.

I. Peccati genus illud, quod uſura vocatur, quodque in contractu mutui propriam ſuam ſedem, & locum habet, in eo eſt repoſitum, quod quis ex ipſomet mutuo, quod ſuapte natura tantumdem duntaxat reddi poſtulat, quantum receptum eſt, plus ſibi reddi velit, quam eſt receptum; ideoque ultra ſortem, lucrum aliquod, ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat. Omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum, & uſurarium eſt.

II. Neque vero ad iſtam labem purgandam, ullum arceſſiri ſubſidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens, & nimium, ſed moderatum; non magnum; ſed exiguum ſit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat; nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coemendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſime ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem, quæ neceſſario in dati atque redditi æqualitate verſatur, agere ille convincitur, quiſquis, eadem æqualitate ſemel poſita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non veretur: proindeque ſi acceperit, reſtituendo erit obnoxius, ex ejus obligatione Juſtitiæ, quam commutativam appellant, & cujus eſt, in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam & ſancte ſervare, & non ſervatam exacte reparare.

III. Per hæc autem nequaquam negatur, poſſe quandoque una cum mutui contractu quoſdam alios, ut ajunt, titulos, eoſdemque ipſimet univerſim naturæ mutui minime innatos & intrinſecos, forte concurrere, ex quibus juſta omnino legitimaque cauſa conſurgat quiddam amplius ſupra ſortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur, poſſe multoties pecuniam ab unoquoque ſuam, per alios diverſæ prorſus naturæ a mutui natura contractus, recte collocari & impendi, ſive ad proventus ſibi annuos conquirendos, ſive etiam ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam, oneſtaque indidem lucra percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot ejuſmodi diverſis contractuum generibus, ſi ſua cuiuſque non ſervatur æqualitas, quidquid plus juſto recipitur, ſi minus ad uſuram, (eo quod omne mutuum tam apertum, quam palliatum abſit), at certe ad aliam veram injuſtitiam, reſtituendi onus pariter afferentem, ſpectare compertum eſt; Ita ſi rite omnia peragantur, & ad Juſtitiæ libram exigantur, dubitandum non eſt, quin multiplex in iiſdem contractibus licitus modus & ratio ſuppetat humana commercia & fructuoſam ipſam negotiationem ad publicum commodum conſervandi, ac frequentandi. Abſit enim a Chriſtianorum animis, ut per uſuras, aut ſimiles alienas injurias, florere poſſe lucroſa commercia exiſtiment; cum contra ex ipſo Oraculo Divino diſcamus, quod *Juſtitia elevat gentem, miſeros autem facit populos peccatum.*

V. Sed illud diligenter animadvertendum eſt, falſo ſibi quemquam, & nonniſi temere perſuaſurum, reperiri ſemper, ac præſto ubique eſſe, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel ſecluſo etiam mutuo, contractus alios juſtos, quorum vel titulorum, vel contractuum præſidio, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties ſemper liceat auctarium moderatum, ultra ſortem integram ſalvamque, recipere. Ita ſi quis ſenſerit, non modo Divinis Documentis, & Catholicæ Eccleſiæ de Uſura judicio, ſed ipſi etiam humano communi ſenſui, ac naturali rationi procul dubio adverſabitur. Neminem enim id ſaltem latere poteſt, quod multis in caſibus tenetur homo, ſimplici ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ipſo præſertim Chriſto Domino edocente: *Volenti mutuari a te, ne avertaris*: & quod ſimiliter multis in circumſtantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero juſtoque contractui locus eſſe poſſit. Quiſquis igitur ſuæ conſcientiæ conſultum velit, inquirat prius diligenter, oportet, vere ne cum mutuo juſtus alius titulus; vere ne juſtus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omnis labis expers & immune reddatur.

6. Hanc expoſitam doctrinam Pontifex commendat & probat, doceri ac ſervari jubet, addit tamen.

De Contractu autem, qui novas has controverſias excitavit, nihil in præſentia ſtatuimus; Nihil etiam decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diverſas abeunt Sententias; Attamen pietatis veſtræ Studium ac Religionem inflammandam exiſtimamus, ut hæc, quæ ſubjicimus, executioni demandetis.

7. Tunc ſuadet, ut graviſſimis verbis oſtendant uſuræ labem ac vitium in Divinis litteris vehementer improbari: Ut ſapientum conſilia exquirant, ut Conſulti caute pronuntient; diſſentientes vero ſi contractus aliquis in examen adducitur nullis contumeliis inter ſe diſputent. Ut qui conſilium exquirit contractus naturam & conditiones & fructum ex illo percipiendum clare explicent. Temeraria tandem dicteria comprimi jubet. Prodiit hæc Encyclica die prima Novembris Anno 1745.

8. Tract. X. Diſt. II. num. 15. In fine citatur Breve *Non ambigimus*, datum die 30. Maii 1741. in quo Pontifex poſtquam Jejunii Quadrageſimalis neceſſitatem exponit, abuſuſque in eo introductos acerbe dolet, ita Præſules Eccleſiaſticos univerſæ Eccleſiæ alloquitur.

Debitum igitur paternæ uniuſcujuſque veſtrum ſedulitatis, & caritatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis, & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti populo, aut civitati, aut genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per ſacra Canonum ſtatuta præſcriptis, cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia, a Quadrageſimali Jejunio diſpenſationem, toties, quoties opus fuerit, concedendam, nec audacter fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe, & arrogantur ab Eccleſia,

ſicut

ſicut alicubi in more poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam.

Graviſſimam vero urgentemque neceſſitatem, etſi non eſt cur Vobis explicemus: Nolumus tamen Vos ignorare, cum hujuſmodi neceſſitate, & ſervandam eſſe potiſſimum unicam Comeſtionem, ſicut alias hic Romæ, ac Nos ipſi hoc anno urgentibus cauſis diſpenſantes, expreſſe præſcripſimus; & licitas atque interdictas Epulas promiſcue minime apponendas eſſe.

Porro quemadmodum de ejuſmodi indulgentiis jam caute impertienda, ſi ſecus fieret, Nos perſuaſum habemus, diſtrictam ſupremo Divino Judici reddituam iri rationem, ita conſcientiam uniuſcujuſque Veſtrum onerandam eſſe ducimus. Inſimul Fraternitates Veſtras rogamus, & in Domino exhortantes, obſecramus, ut populos, qui communem omnium Chriſtifidelium pœnitentiam, ac diſciplinam ſervare nequeant, commonere ſatagatis, ne per alia pietatis opera, ut ſua cuique devotio ſuggeret, peccata ſua expiare, & Deo ſatisfacere negligant; quinimmo ſanandis vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligentem adhibere ſtudeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum caſta jejunia decoquere non poſſunt, pia opera, orationum ſuffragia, & eleemoſynæ munera rediment.

9. Exorta deinde controverſia circa præcedentem normam, Pontifex in alio Brevi Apoſtolico, quod incipit: *In ſuprema*. Dato ſub die 22. Aug. 1741. ita declarat, & jubet.

Hinc factum eſſe accepimus, quod non defuerint, qui, per humanas, & hominibus a Chriſtiana pœnitentia abhorrentibus dominant dignas illationes, ſibi aliiſque perſuadeant, unicam potiſſimum Comeſtionem ſervari, atque Epulas licitas, & interdictas minime apponi debere, cum multitudini quidem indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, non vero ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio diſpenſatur.

Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam, ut ea omnium animis penitus evellamus, Nos quibuſcumque, quacumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa, & periculoſa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſimæ, aliiſque anni Temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam Comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas Epulas minime eſſe apponendas, tenore præſentium declaramus, & edicimus; quemadmodum per ſingulas noſtras in pari forma Brevis literas ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur, in ſacratiſſima Quadrageſima, aliiſque Jejunio conſecratis diebus, veſcendi prohibitis licentiam dantes, unicuique expreſſe præſcribimus, atque præcipimus.

10. In Tomo ſecundo Tract. XIV. D. III. n. 46. citatur Conceſſio Benedicti XIV. Guardiano S. Sepulchri conferendi Sacramentum Confirmationis; hæc Conceſſio facta eſt a Summo Pontifice feliciter Regnante aliquot Abbatibus Ordinum Monaſticorum, & aliquot ordinibus Mendicantibus inter Infideles degentibus, & nuper Religioſis Miſſionariis Societatis Jeſu in Provincia Goana Indiæ Orientalis, & in Provinciis ejuſdem Societatis in America. Clauſulæ, & Circumſtantiæ videri poſſunt in reſpectivis litteris Apoſtolicis.

11. In eodem Tract. Diſt. V. n. 95. Citantur litteræ Apoſtolicæ ſuper eleemoſynis Miſſarum, quas integras damus.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

QUANTA cura adhibenda ſit, ut Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium non ſolum omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur, verum etiam ut a tanti Sacrificii dignitate cujuſvis generis mercedum conditiones, pacta, & importunæ atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ Fidei cultoribus, qui ignoret.

Verum euſque tandem progreſſa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœrore undique accepimus, nonnullorum, ſive Eccleſiaſticorum, ſive Laicorum Virorum avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, ut eleemoſynas quidem ſeu ſtipendia propter Miſſarum celebrationem, juxta locorum conſuetudines, vel Diœceſanarum Synodorum Sanctiones, in ſubſidium alimentorum uniuſcujuſque Sacerdotis duntaxat, pro regionum opportunitatibus præſcripta, colligant; Miſſas vero celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ, ſeu ſtipendia, vel conſuetudine, vel Synodali lege, pro ſingulis Miſſis attributa ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur.

Id quam abſonum ſit, atque alienum ab ipſa, ſive expreſſa, ſive tacita pie offerentium voluntate, omnes plane intelligunt. Nec aliter exiſtimandum eſt; in illa enim potius Miſſas eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam, religionis, & pietatis ſtimulis ductus, eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam forraſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus ignota. Quod ſane, veluti mercaturis faciendis a turpis lucri cupiditate inductum, non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione, & vitio, verum etiam a furti crimine, unde reſtitutioni ſubjacet, haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodi venit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſſas amplius offerendis ſeſe abſtineant.

Execrabilem hujuſmodi abuſum alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri, de conſilio tum Congregationis S. R. E. Cardinalium Univerſalis Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, decretum voluerunt, nimirum a quolibet Sacerdote, ſtipendio, ſeu eleemoſyna majoris pretii pro celebratione Miſſæ a quocumque accepta, non poſſe alteri Sacerdoti Miſſam hujuſmodi celebraturo ſtipendium, ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti miſſam celebranti, & conſentienti, ſe majoris pretii ſtipendium, ſeu eleemoſynam accepiſſe indicaſſet.

Eapropter Vos, Venerabiles Fratres, & in Apoſtolici Miniſterii, & ſolicitudinis Noſtræ partem adſcitos, rogamus, & maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigilias ſuper gregibus veſtris, enitamini, ne ea peſtis amplius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur. Ab avaritia enim, tanquam a radice, mala omnia germinant; quam quidam appetentes, erraverunt a Fide; & inſeruerunt ſe doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfectioniſque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia opibus Deum poſthabere, ac ſervire Mammonæ docens, efficit, ut Avari hæreditatem non habeant in Regno Chriſti, & Dei. Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime toleranda, atque adeo legibus coercenda, quid in Eccleſiaſticis viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt? Quid, quod non per mundana lucra, ſed per Altaris miniſterium, tam

ſordi-

ſordide, & cum ſanctiſſimarum legum contemptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore, in avaritiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite igitur, Venerabiles Fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata eſt, non ſolum ut verbo, & exemplo præeuntes, Chriſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſtigia veſtra ſequantur; verum etiam ut Eccleſiaſticos primum, deinde Laicos viros ab infectis vitiorum paſcuis avertentes, per viam mandatorum Dei ad Cœleſte Ovile currere doceatis.

Quoniam autem ita comparatum eſt, ut præſentis pœnæ metu ſalutaribus monitis facilius obtemperetur; per Edictum in veſtris Diœceſibus proponendum affigendumque, univerſis notum facite, quemcumque, qui eleemoſynas, ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis, quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens, Miſſas, retenta ſibi parte earumdem eleemoſynarum, ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia, ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem, ſeu Sæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero, ſive quemcumque Sacerdotem, pœnam Suſpenſionis ipſo facto incurrere; a quibus nullus per alium, quam per Nos ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ, poſthac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges cenſuraſque Eccleſiaſticas parvipendat. Interea Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem, in populos etiam curæ veſtræ commiſſos redundaturam, peramanter impertimur.

Volumus autem, ut præſentium literarum tranſumptis, ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XXX. menſis Junii, anno milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

12. De Oratoriis privatis plurima decrevit Summus Pontifex in plurimis litteris Apoſtolicis; ſed ſufficit adducere decretum *Cum duo* & Compendium rerum quæ in Epiſtola Encyclica ad Primates, Archiepiſcopos & Epiſcopos Regni Poloniæ continentur, quæ citantur Tract. XIV. Diſt. V. Additione VIII.

DECRETUM

Juſſu Sanctiſſimi Domini Noſtri

BENEDICTI XIV.

Editum circa celebrationem Miſſæ in Oratoriis privatis.

Die ſeptima Januarii MDCCXLI.

CUM duo Nobiles Conjuges Diœceſis Marſicen. obtinuiſſent a Sede Apoſtolica Indultum pro celebratione Miſſæ in privato ſuæ Domus Oratorio ſic conceptum = *Dilecte Fili, & dilecta in Chriſto Filia ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Spirituali conſolationi veſtræ, quantum cum Domino poſſumus, benigne conſulere, Voſque ſpiritualibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & Veſtrum ſingulares perſonas a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & poenis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus, quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſolventes, & abſolutas fore cenſentes ſupplicationibus veſtro nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Vobis, qui (ut aſſeritis) locorum Gullichi, & Meſſanelli Marſicen., ſeu alterius Diœceſis Juriſdictionem temporalem in illis, ſeu eorum altero exercen. Baro, & Baroniſſa reſpective exiſtitis, ut in privatis Domorum veſtræ habitationis in Civitate, & Diœceſi Marſicen. exiſten. Oratoriis ad hoc decenter muro extructis, & ornatis, ſeu extruendis, & ornandis, ab omnibus domeſticis uſibus liberis per Ordinarium Loci prius viſitandis, & approbandis, ac de ipſius Ordinarii licentia ejus arbitrio duratura, unam Miſſam pro unoquoque die, dummodo in eiſdem Domibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret alteri conceſſa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sæcularem, ſeu de Superiorum ſuorum licentia Regularem, ſine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti; aliiſque ſolemnioribus anni feſtis diebus exceptis, in Veſtra, ac Natorum, Conſanguineorum & Affinium in eadem Domo vobiſcum inſimul habitan., Familiæque, & quoad Oratoria Ruri exiſtentia, etiam in Hoſpitum Nobilium, Veſtrorumque præſentia celebrari facere libere, & licite poſſitis, & valeatis, ac Veſtrum quilibet poſſit, & valeat, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus: Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quod Familiares ſervitiis veſtris tempore dictæ Miſſæ actu non neceſſarii ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſentes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 12. Februarii 1739.* = Cumque exorta eſſet dubitatio, an ex vi hujuſmodi Indulti liceret Miſſam celebrari in privato Oratorio, etiam ſine præſentia alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos Indulti conceſſio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa reſpective ſententia inter ſe certantium, Sacra Congregatio Concilii, ad quam hujus quæſtionis reſolutio delata fuit, die tertia Decembris 1740. cenſuit = NON LICERE =; Deinde vero Sanctiſſimus Dominus Noſter, reprobata contraria Doctorum ſententia, prædictam Sacræ Congregationis reſolutionem nedum approbavit, verum etiam præſenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri, non poſſe vigore ſimilis Indulti celebrari Miſſam in privatis Oratoriis, quando eidem Miſſæ actu non interſit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum conceſſum eſt: Indultum vero principaliter conceſſum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum Perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeo ut ſine præſentia alicujus ex dictis perſonis minime liceat Miſſæ Sacrificium peragi, etiamſi præſens ſit aliquis ſive ex Filiis, ſive ex Conſanguineis, ſive ex Affinibus, ſive ex Familiaribus, ſive demum ex Hoſpitibus Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippe quibus nil aliud per ejuſmodi Brevia conceditur, quam quod unuſquiſque eorum (dummodo, quod attinet ad Familiares, juxta clauſulam in iiſdem Brevibus inſertam, non ſit ex illis actu non neceſſariis) aſſiſtens Miſſæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præſentia alicujus ex Perſonis a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, ſatisfaciat obligationi audiendi Miſſam diebus feſtis de præcepto. Sublata igitur, & proſcripta quacumque minus germana interpretatione ejuſmodi Brevium, & Indultorum in contrarium hactenus facta, SANCTITAS SUA ita declaravit, & ſervari omnino mandavit, diſtricte præcipiens, ut omnes Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tanquam a Sede Apoſtolica Delegati executioni, & obſervantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio conſtituendas.

A. Card. Gentili Præfectus:

C. A. Archiepiſcopus Philippen. Secretarius.

13. In Epiſtola vero Encyclica poſtquam Pontifex exponit Controverſias circa Oratoria privata vigentes, & Polonorum Præſulum vota ut Romano Oraculo declarentur, dicit id opus non eſſe cum in Authoribus paſſim omnia inveniantur enucleata; at

quo

quo majus auctoritatis pondus habeant, plurima diſputat ac decernit. In primis Oratoria privata in Epiſcoporum ædibus ſemper extructa fuiſſe a primis Eccleſiæ Sæculis oſtendit. Nec Concilium Tridentinum aliquid Epiſcoporum Sacellis detrahit cum de aliis privatis Oratoriis decernit; ſed nihil etiam ſtatuit de eorum facultatibus extra ædes Epiſcopales & extra Diœceſin: Bonifacius VIII. ipſis conceſſit privilegium altaris viatici ubique erigendi, quo uti poſſunt in aliena Diœceſi etiam ſine licentia Ordinarii localis, & poſt Concilii Tridentini & Pauli V. Decreta, non tamen extra domum propriæ habitationis, ſive in ſua ſive in aliena Diœceſi. Sed ſi in aliena domo revera moram traxerint etiam hoſpitii & itineris cauſa poſſunt. His expoſitis & declaratis Pontifex gradum facit ad Oratoria privata in domibus laicorum, de quibus extant monumenta tum primis tum poſterioribus Eccleſiæ ſæculis, de his vero abrogandis ſæpe cogitatum eſt, ſed cum ad eorum erectionem & uſum Epiſcoporum licentia ſemper requiſita fuerit, hæc facultas a Concilio Tridentino Epiſcopis adempta eſt, ideoque ad ſolum Pontificem Romanum devoluta. Providæ leges a S. Sede præſcriptæ pro Oratoriorum privatorum erectione & uſu hic a Pontifice exponuntur, quæ in litteris Apoſtolicis ſolent contineri, in quibus Oratorii privati facultas conceditur. Sunt tamen aliquando ampliores conceſſiones & Brevia extraordinaria, ut exempli gratia pro ſecunda Miſſa, ut eadem citius vel ſerius celebretur, vel in diebus qui in Brevi ordinario excipiuntur, & cum tamen peculiares quæſtiones ſæpe fuerint exortæ, Decreta opportuna edita ſunt: quæ vero peculiariter decreta ſunt hic breviter exponuntur.

Primo. Indultariorum præſentia requiritur pro celebratione Miſſæ in Oratoriis privatis. Indultariorum autem nomine veniunt ii, quibus inſcriptæ ſunt Literæ Apoſtolicæ. Hanc tamen Miſſam audientes præcepto ſatisfaciunt Filii, Conſanguinei, & Affines. Quæ omnia ita debent intelligi, niſi aliter in corpore Brevis diſpoſitive ſtatuatur. *Secundo*. Si permittatur celebratio Miſſæ diebus excipi ſolitis, in Nativitate Domini celebrari poterunt tres Miſſæ. *Tertio*. Baptiſmus, extra caſum neceſſitatis, miniſtrari nequit in Oratoriis privatis, præterquam Filiis Regum, ac Principum. *Quarto*. Nec Pœnitentiæ Sacramentum extra caſus a jure permiſſos, non obſtantibus Privilegiis Regularium. *Quinto*. Communio Paſchalis in Eccleſia Parochiali ſumenda eſt. Et Regularibus quoque vetitum eſt in die Paſchatis S. Euchariſtiam diſtribuere non modo in privatis Oratoriis, ſed etiam in Eccleſiis, ſi non ſint Parochiales. Non tamen id vetitum aliis diebus intra terminum Paſchale, ſalvo implemento Præcepti in Parochiali Eccleſia. Nihilominus licebit in Oratoriis privatis, extra Communionem Paſchalem, S. Euchariſtiam ſumere, ſi Epiſcopi licentia accedat. Qua in re rectus diſciplinæ ordo poſtulat, ut Epiſcoporum Statuta obſerventur. Quibus fuſe & diſerte expoſitis, omnem ignorantiæ excuſationem de medio tollit; & præcipit ut eadem in Diœceſanis Synodis, & Epiſcoporum Edictis publicentur; Indultariis etiam demonſtrentur cum interminatione amiſſionis Privilegii; contra Capellanos inobedientes procedatur etiam per Cenſuras; Regulares etiam, & quicumque Exempti præmiſſa obſervare teneantur; nam ſi quæ iſti hac in re aliquando habuerunt Privilegia, ea omnino ſublata ſunt a Concilio Tridentino, omniſque facultas Epiſcopis tributa, ut eos arctare poſſint ad obſervantiam Decretorum ſuper hoc editorum, & Privilegia in corpore Juris clauſa etiam ſine ſpeciali mentione a Tridentina Synodo abrogata ſunt. Aſſerit tandem, Altaris viatici uſum indultum ſæpe ab Apoſtolica Sede, pro locorum neceſſitatibus tantum concedi, & talis tenoris eſſe Privilegium Fratribus Prædicatoribus conceſſum pro locis, in quibus Eccleſiæ deſunt, & Hæretici Catholicos opprimunt; hortaturque ad lectionem Decreti Clementis XI. de Privilegiis Regularium, de uſu Oratoriorum privatorum, & de facultatibus Epiſcoporum, & breviter tradit, ne Regularibus quidem, contradicente Epiſcopo, licere exorcizare, etiam in propriis Eccleſiis, vel Cœnobiis. Data eſt Epiſtola hæc Encyclica ex Arce Gandulphi die 2. Junii 1751. Pontificatus S. S. D. N. Anno undecimo.

13. In Tract. XIV. Diſt. VIII. n. 67. Et Diſt. IX. n. 5. citatur Conſtitutio quæ incipit *Sacramentum Pœnitentiæ*, quam eo quod plurima ſcitu digna contineat, fere integram videre potes ſub num. 2. hujus Appendicis.

EPITOME

Doctrinæ Moralis & Canonicæ

EX OPERIBUS BENEDICTI XIV.

ABBATES.

ABBATES Regulares, nullam animarum Curam gerentes, ad Synodum Diœceſanam accedere nequaquam tenentur, ut ex Decretis Sacræ Congregationis. *De Synodo Diœceſana lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. iterumque *lib.* 7. *cap.* 65. §. 2.

ACTUS FIDEI.

Actus Fidei non debet comprehendere tantum in genere quidquid Fides dictat, ſed debent etiam credi explicite ea Myſteria, quæ ſciri debent. *Inſtitut. Eccleſ.* 72.

Vide Tom. I. Tract. 4. *Diſtin.* 2. *num.* 12. 16. 17. *ac ſeq. item num.* 23. *&* 24.

ADVOCATUS.

Reſcripta, & Brevia pro exercendo Advocati munere Monachis, etiam Canonicis Regularibus, nunquam conceduntur, quod conforme eſt Canoni: *Ex parte tua*. De poſtulando. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 10. §. 12. *nov. edit.*

Sæcularibus vero Clericis, etiam Beneficiatis, tum & ſacris Ordinibus initiatis conceduntur, ut Advocaturam exerceant in Tribunalibus Eccleſiaſticis; in laicalibus, & coram Judice ſæculari cum agitatur cauſa propria ipſorum, vel Eccleſiæ ſuæ, vel miſerabilium perſonarum. Quamquam in Brevibus libere conceditur Sacerdoti ſæculari pauperi, ut libere cauſas civiles, & criminales agat, dummodo in criminalibus tantummodo reis patrocinetur; quin & tamdiu munus illud exercere permittitur, donec certos Eccleſiaſticos redditus ad congruam ſuſtentationem ſufficientes, vel Beneficium reſidentiale obtineat. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 10. §. 12. *nov. Edit.*

ALIENATIO.

Alienationes rerum immobilium, & mobilium pretioſarum, vetita eſt quoque Regularibus, etiam ſpeciali commemoratione dignis, *ex Decreto Urbani VIII. ſub die* 7. *Septembris* 1624. Hæc tamen intelligenda ſunt de bonis Eccleſiæ incorporatis. Quæ vero non ſunt incorporata & debent alienari, ut ſunt res relictæ PP. Reformatis S. Franciſci, non poſſunt eorum Sindici procedere ad earum venditionem, niſi præfixo edicto, ut magis offerenti vendantur. *Ita ex Decret. Sac. Cong. Concilii. Inſtitut. Eccleſ.* 69. §. 8.

Alienationes etiam rerum inferioris valoris, quæ comprehenduntur in Cap. *Terrulas* debent etiam a Regularibus fieri de licentia Epiſcopi. *Inſtitut. Eccleſ.* 69. §. 9.

Alienantes, & recipientes bona alienata contra Extravag. *Ambitioſe* incurrunt excommunicationem Pontifici reſervatam. *Ibid.* §. 10. Regulares vero ultra hanc incurrunt ipſo facto pœnam privationis Officiorum *ex Decreto Urbani VIII. Ibid.*

Quamquam ex Can. *Bona* 12. *Quæſt.* 2. jus ſit Epiſcopo molienti novum Monaſterium in ſua Eccleſia, donandi illi quinquageſimam partem reddituum Eccleſiæ ſuæ; cum tamen Epiſcopi in ſua conſecratione jurent ſe non alienaturos poſſeſſiones ad Menſam ſuam pertinentes; hinc optime inſtituit S. Congregatio interdictam eſſe Epiſcopo hanc, & aliam quamcumque alienationem. *De Synod. Diœc. lib.* 7. *cap.* 72. *part.* 12.

ALTARE.

Sacerdotibus Latini ritus in Ruſſia Polonica degentibus, tam præſentibus, quam futuris conceditur, ut deficientibus tabulis lapideis conſecratis, miſſam celebrent ſuper Antimenſiis Ruthenorum unitorum. Ritu tamen latino ſacrum agere illis injunctum eſt. Sunt Antimenſia lintei quidam Epiſcopali benedictione conſecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ ſunt. *Conſtit. Impoſito nobis. Bull. Tom. III. Conſtit. XLVI.*

ALTARE PRIVILEGIATUM.

In Brevibus pro Altare privilegiato ſolet definiri numerus Miſſarum, quotidie in Eccleſia celebrandarum; ſi forte accidat, ut aliquibus diebus numerus iſte Miſſarum deſit, dummodo ſæpius in hebdomada tot Miſſæ celebrentur, quod privilegium illud exigit, id non ſufficere, declaravit Sacra Congregatio die 11. Septembris 1694. Decretumque illud approbavit Innocentius XII. ex quo reſultat neceſſarium eſſe ſingulis diebus numerum Miſſarum definitum. *Inſtitut. Eccleſ.* 56. §. 16.

Vide Tom. I. Tract. 12. *Diſtin.* 3. *junctis Additionibus num.* 78. *& ſeqq.*

Indulgentiæ Altaris cum definito numero Miſſarum, ſi forte contingat tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ut in Eccleſiis Regularium impleri non poſſit numerus, remanent ſuſpenſæ. Reliquis Anni diebus, ſi forte id raro contingat, non remanent ſuſpenſæ, ſicut nec remanent, ſi ob infirmitatem Sacerdotum tam Sæcularium, quam Regularium, raro tamen ſi id contingat. Ita Sacroſancta Congregatio die 30. Julii 1706. *Ibid.* §. 17.

APPELLATIO.

Appellationes omnes, & Inhibitiones per quas retardetur executio, aut impediatur proceſſus ad ulteriora in iis, quorum executio a Tridentino, vel Conſtitutionibus Apoſtolicis commiſſa eſt Locorum Ordinariis addita clauſula: *appellatione, vel inhibitione quacumque poſtpoſita*, ne a Tribunalibus recipiantur, ſtatuit Pontifex in Bulla AD MILITANTIS *Bull. tom.* 1. *num.* 48. Quæ ſi appellationes, inhibitioneſque concedantur, præterquam hoc ejus ſtatutum violatur, nullæ ſunt. *Ibid.* §. 38.

Excipiuntur tamen caſus, qui forte occurrerint ſingulares ab hac regula eximendi; tunc vero ne dentur Monitoria, Citationeſque verſi niſi prius in ſupplici libello ad hoc porrigendo facti circumſtantia peculiaris clare exponatur cum aliquo documento ſemipleno ſaltem eandem circumſtantiam verificante. *Ibidem* §. 39.

Vide Tom. II. Tract. 13. *Diſt.* 2. *num.* 36. *& ſeq. Addit.*

ASPERSORIUM.

Epiſcopo ingredienti aliquam Eccleſiam Collegiatam porrigi debet aſperſorium non ab Archidiacono, ſeu alia de Capitulo, ſed a digniori illius Eccleſiæ. Si vero cum ſuo Capitulo Cathedralis capitulariter cum indumentis Canonicalibus ad aliquam Eccleſiam ſuæ Diœceſis procedat, porrigi illi debet a digniori de Capitulo Cathedralis. *Inſtit. Eccleſ.* 105. §. 128. *Ex Decretis Sacr. Congr. Rit.*

BAPTISMUS.

Natis infantibus Baptiſmus conferri quam primum debet, peccantque graviter qui diu illum differunt; tempus autem indefinitum eſt, itaque edicto mandatum fuit Romæ anno 1723. ut intra triduum infans lavetur. *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 3.

Non

Digitized by Google

Non licet abſque neceſſitate Baptiſmum conferre in privatis domibus. *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 9.

Vide Tom. II. Tract. 14. *Diſtinct.* 3. *Addit. poſt num.* 34.

Nihil officit validitati Baptiſmi error privatus baptizantis, dummodo in materia, & forma nihil innovetur. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *cap.* 6. §. 9.

Infans, cujus corpuſculum nondum e matris utero prodivit, ſed materno utero jam reſerato mox proditurus eſt; & moriturus timetur, debet inducta aqua inſtrumento aliquo baptizari, ſed ſub conditione baptizandus eſt. *De Synod. Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 5. §. 6.

Vide Ibid. Addit. poſt num. 20.

Si vero infans aliqua ſui corporis parte, non vero capite prodierit, baptizandus eſt ſub conditione in ea parte, quæcunque illa fuerit, quemadmodum Rituale Romanum præſcribit, (quicquid in contrarium Theologorum plures ſentiant quando pars illa eſt ex principalioribus, ut pectus, ſcapulæ, brachia &c. iterumque ſub conditione in capite baptizandus eſt, ſi totus exierit. Si vero caput unice detectum fuerit, baptiſmate abſolute tingendum eſt. *Ibid.* §. 7.

Vide ibid. num. 18. *& ſeqq.*

Baptiſmus cum conditione adjecta non confertur abſque lethalis culpæ crimine, niſi prudens dubitandi ratio ſuppetat an antea validus Baptiſmus collatus ſit. *Ibid. Cap.* 6. §. 3.

Vide ibid. Addit. 1. *poſt num.* 39.

Si de adminiſtrato Baptiſmate unus tantummodo teſtis affirmet, ut Obſtetrix, cum illa tunc teſtificetur de facto proprio, ea hoc tantummodo non eſt hoc Sacramentum reiterandum; ſiquidem illa interrogaea, materiam, & formam hujus Sacramenti probe ſe ſcire demonſtret. Idemque præſtandum eſt in locis, ubi Obſtetrices antequam ad munus iſtud admittantur de ratione adminiſtrandi rite Baptiſmum edoceri ſolent. *Ibid.* §. 4.

Teſtis unicus, etiamſi mulier ſit, ſufficit ad probandum Baptiſmum. Can. *Parvulos*, & Can. *Cum itaque de Conſecr. Diſtinct.* 4. *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 13.

At ſi teſtimonium ſit ab homine incerto, in re adeo gravi ignoto teſtimonio deferre non poſſumus quare tunc rebaptizandus eſt infans ſub conditione, etiam ſi ſchedulam de ſuſcepto Baptiſmate e collo ſuſpenſam ferat, uti pro expoſitis in Hoſpitali de S. Spiritu in Saxia de Urbe, reſpondit Sacra Congregatio Concilii die 5. Januarii 1724. *De Synod. Diœceſ. lib.* 7. *Cap.* 6. §. 5.

Si vero agatur de Baptizatis ab Hæreticis, qui ad Fidem Romanam venire petunt, tunc oportet inveſtigare, nunquid in Secta illa Hæreticorum innovatum ſit aliquid circa Materiam, & Formam Baptiſmi. Quod & ſi ex iſta inveſtigatione nihil certi reſultet, tunc ac in dubio Baptiſmate agendum eſt. Hoc dubium rationabile cenſendum eſt in Baptiſmate hæreticorum Hollandiæ apud quos mos invaluerat, ut alter aquam funderet, alter formam pronuntiaret. Quare & nunc pariter, ut in re dubia cum illis agendum eſt, uti & cum Hæreticis Angliæ, quemadmodum ea Silvio, aliiſque ſtatuitur. *Ibid.* §. 8.

Irregularitas ex iteratione Baptiſmi contrahitur etiam ſi Baptiſmus abſque prudenti dubio ſub conditione innovetur, ut ex Catechiſmo Romano multo probabilius deducitur. *Inſtitut. Eccleſ.* 84. §. 18 Hanc vero pœnam etiam baptizantem afficere non baptizatum tantummodo, ferme inter omnes convenit. Sicut & ea affecti non tantum ad altiores Ordines aſcendere vetantur, ſed & ab exercitio jam ſuſceptorum Ordinum abſterreotur, quæ tanquam magis cohærens auctoritati Cathechiſmi Romani opinio præfertur alteri neganti. *Ibid.* §. 18.

Vide ibid. num. 38. *&* 39.

Admittendum eſſe ad Baptiſmum infantulum Hebræum, poſtulante Avia paterna Chriſtiana, licet reclamet mater Hebræa defuncto marito, & Tutores teſtamentarii, cenſet Pontifex in Epiſtola ad R. P. Heronymum Guglielmi Congregationis S. Officii Aſſeſſorem, ex eo quod Avia comprehendi poſſit ſub appellatione Parentum, & favore Religionis facile prævalet Matri, & cæteris Tutoribus teſtamentariis; ſicut Mater Chriſtiana poſtulans Baptiſmum pro filio prævalet Patri infideli reclamanti; & ſi quid dubii ſupereſſe poſſit, in dubio favendum eſt Religioni. Hanc Epiſtolam habes in Bullario Benedicti XIV. *Tom. III. num.* 54.

Baptizari infideles invitis parentibus vel tutoribus *Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.*

licite non poſſunt, niſi infantes fuerint in mortis extremo, vel expoſiti tanquam a parentibus derelicti. Si vero expoſitum quis baptizandum aſſumpſerit, poteſt illi lavacrum ſalutare impertiri etiam Synagoga, vel parentibus reclamantibus. Si vero Pater infidelis offerat infantem ſuum, dein facti ſui pœniteat, & nolit baptizari, tunc puer ante uſum rationis eſt baptizandus; qui vero ſui compotes ſunt, in domo cathecumenorum explorandi ſunt, ſi velint.

Tandem ſi qui pueri baptizati ſunt etiam parentibus invitis, tunc ille qui baptizavit peccavit graviter, ſed baptizatos reſtitui parentibus non debet, at penes Chriſtianos educari. Porro in eo caſo Baptiſmus vel unico teſte idoneo probatur, etiamſi fœmina ſit, vel etiam ſi ſit ille, qui Baptiſmum contulit, in quo caſu puer nec ſub conditione rebaptizandus eſt.

Vide ibid. num. 8. *& ſeqq.*

Hæc de pueris ante uſum rationis; qui vero rationis capaces ſunt, uti ſunt communiter poſt ſeptimum ætatis annum, ſi ſeſe ſponte obtulerint Baptiſmo, poſſunt baptizari, quod verum eſt etiam ſi non certo conſtet, ſed dubitetur de capacitate rationis poſt ſeptennium. Si vero hoc dubium præcedat ſeptennium, tunc debet puer retineri apud Chriſtianos, ſuſpenſo interim Baptiſmo, quoadusque certus uſus rationis superveniat.

Si adulti illi careant intentione recipiendi Baptiſmi, adeo ut illam nec in ipſo actu, nec antea habuerint, tunc baptiſmus eſt invalidus. Validus autem eſt ſi antea fuerit habita, & nunquam interim retractata. Quod ſi neutra fuerit voluntas in ſuſcipiente, tunc in eam ſententiam inclinandum eſt, quæ invalide baptizatum pronuntiat.

Si poſt Baptiſmum affirmet neophytus ſe caruiſſe intentione ſufficienti, nec afferat dicti ſui idoneas probationes, retinendus eſt, & denuo tingendus ſub conditione. Viciſſim ſi illas afferat, negetque iterum baptizari velle, remittendus eſt. Hæc omnia late diſputat Pontifex in Epiſtola ad Vicesgerentem POSTREMO MENSE *Bull. tom.* 2. *num.* 28.

Si mulier gravida decedat, poteſt Epiſcopus injungere, ut per ſectionem cæſaream extrahatur ex utero infans, qui forte vivus reputatur, ad hoc, ut ſacrum Baptiſma conferatur. Non enim id eſt impoſſibile, ut extrahatur vivus. *De Synod. Diœceſ. Lib. II. Cap.* 7. §. 13. *nov. edit.*

Vide ibid. Addit. poſt num. 10.

Baptiſmum miniſtrare tempore peſtis eo morbo obſtrictis per ſe non tenetur Epiſcopus, cum ille ſit tanquam cauſa univerſalis, quæ non per ſe, ſed per particulares, id eſt per parochos operatur; ſi tamen alius adſit qui præſtare id poſſit *De Synod. Diœceſes. Lib.* 13. *Cap.* 19. §. 6. *nov. edit.*

Vide ibid. Diſtinct. 2. *Addit.* 5. *&* 6. *In Append. poſt num.* 71.

BARBITONSORES.

In Diœceſi, ubi adeſt conſuetudo exercendi artem barbitonſoriam, etiam die feſto, permitti poteſt, ſed tantummodo definitis diebus, non vetu nimnibus. *Inſtitut. Eccleſ.* 43. *per tot m.* Opus eſt tamen ſervile, nec niſi ex conſuetudine tolerandum. *Ibid.* §. 2.

Vide Tom. I. Tract. 10. *Diſtinct. I. Addit. poſt num.* 35.

BENEDICTIO.

Benedictio ſacrarum Veſtium utrum ab Epiſcopo ſimplici ſacerdoti committi poſſit quæſtio eſt anceps inter ſcriptores. Inſignes tamen Epiſcopi facultatem hanc plerumque a S. Congregatione petunt. *Inſtitut. Eccleſ.* 21. §. 9. *&* 10.

Vide Tom. II. Tract. 14. *Diſt.* 5. *Append.* 3. *Addit. I.*

Utrum benedicendum ſit Cingulum Pluviale, & ſacra Pixis quæſtio eſt inter Doctores. Probabilior tamen cenſetur opinio quæ benedictionem exigit, cum pro Pixide ſit peculiaris benedictio in Rituali. *Ibid.* §. 12.

Si ex veteri ſacro veſtimento novus alius diverſæ formæ conficiatur, ut ſi ex ſtola manipulus &c. benedictio iteranda eſt. *Ibid.*

Epiſcopi titulares, jus nullum habent conſecrandi ſacro Chriſmate vaſa ſacra, quia cum in his adhibendus ſit uſus Pontificalium, non datur illis hiſce uti in aliena Diœceſi. *Ibid.* §. 15.

Vide ibid. Addit. 3.

Abbates Regulares benedicere campanas, & Calices pro uſu alienarum eccleſiarum (poſſunt enim pro ſuis) negavit Alexander VII. *in ſuo decreto diei 27. Septembris* 1659. Conſulta S. Congregatio num potuerint indumenta ſacra benedicere pro alienis Eccleſiis, eo quia obtinuerint indultum Apoſtolicum; reſponſum fuit; exhiberi illud indultum authenticum ex Archivio Apoſtolico deſumptum, ac interim abſtineant. *Ibid.* §. 19.

Benedictiones, & unctiones Campanarum cum Capitularibus Caroli Magni indicentur, antiquiſſimæ ſunt. *Inſtitut. Eccleſ.* 47. §. 30. eiſque nomen alicujus Sancti imponi conſueviſſe ex Alcuino diſcimus. *Inſtitut. Eccleſ.* 47. §. 26.

Benedictiones campanarum ad nimbos depellendos approbantur, neque id tribui poſſe impreſſioni aeris a campana impulſæ aſſeritur. *Ibid.* §. 37.

Solus Epiſcopus jus habet campanas benedicendi, cum ſacra unctio adhibenda ſit, nec poteſt facultatem alteri ſubdelegare. *Ibid.* §. 38.

Ex præcepto Pontificalis Romani campanæ Eccleſiarum benedici debent. *Ibid.*

Poteſt Epiſcopus ſuſpendere ſonum campanarum, quæ ab Epiſcopo benedictæ non fuerint, ut ex Decretis Sacræ Congregationis. *Ibidem*.

Benedictionum equorum, & aliorum animalium die feſta S. Antonii Abbatis formula habetur. *Inſtitut. Eccleſ.* 47. §. 12.

Benedictiones in vermes, & inſecta habentur. *Ibid.* §. 20.

Benedictiones cum Reliquiis non eſſe improbandas, quidquid dicant nonnulli, ex praxi etiam Romæ recepta probatur. *Ibid.* §. 26.

In benedictione Pontificia ſuper populum, quæ a quibuſdam Regularibus aliquoties in anno ex privilegio datur, unicum tantum Crucis ſignum formandum eſt more ſacerdotali, non tria more Epiſcopali. *Encyclic. Exemplis Bullar. tom. II. num.* 43.

Facultas benedicendi morituros cum plenaria Indulgentia, quam Antiſtites Eccleſiarum cum Epiſtolis in forma brevis ad triennium obtinuerunt, ad totum illud tempus, quo in ea diœceſi perſeverabunt prorogat Benedictus XIV. *in Encyclic.* ad omnes Antiſtites PIA MATER &c. *Bullar. Tom. II. num.* 34. ac impoſterum ita eſſe expediendas facultates illas denuntiat, eaſque pariter communes eſſe vult Prælatis inferioribus territorium ſeparatum habentibus cum qualitate *nullius*, & activa in populum, & Clerum juriſdictione. His omnibus dat facultatem ſubdelegandi, ut ipſis quomodocumque impeditis, etiam diurno tempore poſſint hanc benedictionem per delegatos elargiri. Hanc delegationem fieri maxime vult per Diœceſin, ut omnibus præſto eſſe poſſint, quæ delegatio morte delegantis non expiret, ſed perſeveret uſque ad ſuperventum novi Præſulis, cujus in arbitrio eſt eos confirmare, vel removere. Quare novus quidem Præſul poſcere debet a Pontifice eandem facultatem, non vero delegati illi, quia perſeverat in illis prioris Epiſcopi delegatio; ita Pontifex. *Ibidem*.

Si tamen Præſul ex una Eccleſia transferatur in aliam, nova indiget facultate, quia prior illi data fuit præcedentis Diœceſis intuitu.

Ritus hujus benedictionis impertiendæ habetur deſcriptus in eadem Encyclica.

Tres Benedictiones impertiunt Abbates Regulares ex decretis Alexandri VII. in Miſſis, Veſperis, & Matutinis ſolemnibus. In Miſſis privatis nihil ſupra reliquos Sacerdotes illis conceſſum eſt. Ex iiſdem Decretis. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 19.

BENEFICIUM.

Beneficium ſi quis fundaverit de ſuis bonis cum pacto, ut ipſe tanquam beneficiatus illis fruatur, tunc poſt obitum ſuum jus patronatus tranſeat ad hæredes, quanquam ſimoniacum id audiat apud multos; attamen ab ea labe immune cenſeri poteſt, neque enim ſatis eſſe diſcriminis apparet inter eum qui fundat beneficium cum pacto, ut conferatur filio ſuo &c. & illum qui vult ſibi conferri; utrinque enim pactum adeſt, ita ex Pitonio *Inſtitut. Eccleſ.* 95. §. 7.

Si quis vero offerat bona in augmentum Beneficii jam erecti, nec tamen Patronatus ejus acquirat, tunc paciſci non poteſt, ut ſibi Beneficium illud conferatur, ut ex Cap. *Tua nos de Simonia*. *Ibidem* §. 12.

Patronus non poteſt ſe præſentare ad Beneficium, ut ex Cap. *Per veſtras de jure Patronatus*, ſed poteſt rogare Epiſcopum ut ſi inveniatur dignus ſibi illud conferat; ſive debet jus Patronatus ſuum alteri donare donatione ſincera, ex qua ipſe perpetuo expolietur jure Patroni, quando donationem approbaverit Epiſcopus; vel ſaltem Epiſcopus conferat eidem abſque prævia præſentatione Beneficium, & beneficiatus illud acceptet, tum poſt collationem ipſe præſtet conſenſum ſuum. *Inſtitut. Eccleſ.* 95 §. 5.

Beneficia reſignantes ſub penſione, ſi clam pactum inierint cum reſignatario de cedenda illi penſione, ſeu commodo exigendi fructus ejuſdem penſionis, ſoluta anticipata pecunia, pactum iſtud irritum, & inane declaratur. Item reſignatarii decidunt ab omni jure Beneficii ipſo facto abſque ulla Judicis declaratione, & pecunia ſoluta reſtitui debet ſub peccato gravi, quæ ab Ordinario applicanda eſt locis piis. Eiſdem pœnis ſubjacent hæc eadem pacta inita intra ſex menſes a die receptæ per reſignatarium Beneficii poſſeſſionis. *Bull. Tom. I.* In ſublimi.

Vetitum eſt etiam Beneficiariis ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & nullitatis actus, vendere, ac diſtrahere redditus ſuorum Beneficiorum ad vitam, vel in longum tempus, recepta ab emptore per unam vel per plures ſolutiones pecuniarum quantitate, quam ipſi Beneficiarii per ſpatium ejuſdem temporis, vel totius vitæ probabiliter conſequi potuiſſent. Bulla UNIVERSALIS ECCLESIÆ *Bullar. Tom. I. num.* 29.

Titulos Beneficiorum cum occulta inhabilitate, vel alio occulto vitio, vel etiam in Concurſu male obtentorum convalidare fas eſt majori Pœnitentiario. Bulla PASTOR BONUS *Bullar. Tom. I. num.* 95. §. 20. ſed in convalidatione titulorum, & condonatione fructuum abſtinendum eſt illi, cum Epiſcopis, qui de Eccleſiis Cathedralibus proviſi, munus conſecrationis infra præfinitum tempus non ſuſceperint. *Ibid.* §. 21.

Neque etiam condonet fructus Beneficialium, & Epiſcopalium Eccleſiarum quovis modo male perceptos in caſibus non occultis. In occultis vero cum Italis, Hiſpanis, Luſitanis, & Inſulis adjacentibus compoſitionem facere poteſt; cum aliis reliquis non poteſt. Hæc tamen omnia debent eſſe ſine præjudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere debent. *Ibid.* §. 24.

Si quis jam obtineat beneficium, & injuſte vexetur ab alio, poteſt pecunia injuſtam vexationem redimere, ut ex Canoniſtis omnibus firmatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 93. §. 4.

Si vero quis habeat jus ad Beneficium, & ab alio illi lis moveatur, non poteſt dare litiganti pecuniam, ut acquieſcat, neque etiam titulo ſolvendi expenſas in lite hucuſque factas, nam tunc pararet ſibi viam ad Beneficium per pecuniam. *Ibidem* §. 7.

Beneficium obtinens jure certo, & manifeſto, ut nullus ſit quæſtioni locus permittitur redimere injuſtam vexationem, ut ex Cap. *Dilectus* 27. *de Simonia*; idque fieri poteſt nulla interpoſita Epiſcopi auctoritate; fas eſt tamen Epiſcopo præcipere in Synodo ne id fiat abſque ſuo aſſenſu ob periculum Simoniæ *De Synod. Diœceſes*. *Lib.* 7. *Cap.* 69. §. 8.

Si Patronorum Beneficii ſciſſa ſuffragia fuerint in partes, ille eſt præficiendus, qui a pluribus eligitur, uti definitum eſt in Cap. *Quoniam de jure Patronatus*. Si tamen ille, quem præſentat pars major non reperiatur idoneus, poterit alter præſentari a paucioribus, ut ex Lambertino traditur *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 70. §. 6. Valere tamen judicata eſt conſtitutio Synodalis Epiſcopi Pampilonenſis, quæ vetuit admitti præſentatum a minori parte, ob rationes in *Tractatu de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 70. §. 6. ponderatas.

Beneficium ſimplex ſi quis obtineat, nec ſufficiat ad honeſtam ſui ſuſtentationem, poteſt ab Epiſcopo habilitari ad ſuſcipiendum aliud. Si vero nec iſtud ſecundum ſufficiat, ut tertium obtineat debet

a Se-

Digitized by Google

a Sede Apoſtolica diſpenſationem obtinere, ſive hoc tertium ſit liberæ collationis, ſive de jure Patronatus etiam laici; nam Concilium Tridentinum permiſit, ut habens *beneficium inſufficiens* poſſit unum aliud ſimplex obtinere, & nihil dicit de tertio. Atque ita in praxi tenere Sacram Congregationum conſtat. *Inſtitut. Eccleſ.* 91. §. 7.

Hæc tamen non valent in Capellaniis de jure Patronatus Laicorum, neque in Legatis piis, ut ex alio Decreto Sacræ Congregationis. *Ibid.* §. 8.

Ex alio Decreto Sacræ Congregationis, de quo *ibidem*, eruitur, non eſſe inquietandos illos, qui bona fide tria, vel quatuor beneficia inſufficentia ex Epiſcopi auctoritate obtinuiſſent. *Ibid.*

Cum beneficium reſignatum fuerit in manu Epiſcopi, vel Collatoris non poſſunt iſti providere de eiſdem beneficiis conſanguineos, affines, vel familiares ſuos, ut ex Bulla 68. S. Pii V. *Ibid.* §. 9.

Quin neque affines, conſanguinei, & familiares reſignantis admitti debent, etiam cum beneficium conferendum eſt in Concurſu; primo quia Bulla S. Pii, quæ legit *admittentium conſanguineis* mendoſe excuſa eſt, cum legendum fuerit *dimittentium conſanguineis*, ut monet Fagnanus in Cap. *Non ſine. De Arbitris*. Secundo quia Sacra Congregatio diſpoſuit ut in eo caſu neque familiares Epiſcopi, neque conſanguinei reſignantis admitterentur. *Ibid.* §. 11 *& de Synod. Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 24. §. 2. *nov. Edit.*

Bene tamen omnes iſti admitti ad beneficium poſſunt quando illud cecidit in manus Epiſcopi per obitum prioris beneficiati; neque enim tantum mali timeri poteſt, cum beneficium conferendum eſt ex obitu beneficiati, quantum ſubeſſe poteſt cum dandum eſt ex reſignatione prioris beneficiari. Ite *de Synod. Diœceſ. Ibid.* §. 6 *ex Decr. S. Cong.*

Conſuetudines Eccleſiarum reſervandi hæredibus beneficiati jam defuncti fructus primi anni obtenti beneficii valet; nihil enim derogat juri illius qui in beneficium recens invectus eſt, cum & ipſe poſt mortem iure iſto potiatur. Quare in favorem huius conſuetudinis ſæpius a Sacra Congegatione deciſum eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 70. §. 3.

Beneficiorum Parochialium, & Vicariarum tam Sæcularium, quam Regularium capaces eſſe Canonicos Regulares Præmonſtratentes, etiam non intercedente Apoſtolica diſpenſatione definit Pontifex in Bulla ONEROSO &c. *Bull. Tom.* III. *Num.* XXXIII.

De filiis illegitimis Clericorum circa beneficia Parentum in eadem Eccleſia qui poſſint, & non poſſint &c. Vide *Irregularitas*.

Filius legitimus conſequi prohibetur beneficium a Patre præhabitum, eſſet enim ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis. Nihil tamen vetat quominus Pater poſſit obtinere beneficium a filio præhabitum. Quod verum eſt etiam de Patre reſpectu beneficii a filio illegitimo obtenti, ut ex reſponſione S. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *cap.* 24. §. 15. *nov. edit.*

Illegitimi autem filii quoad hoc illi etiam cenſentur, qui poſtmodum legitimati ſunt, non vero illi, qui poſt ſubſequens matrimonium legitimati habentur, ut partim ex Decretis S. Congregationis, partim ex Fagnano *Ibid.* §. 16.

Num vero filio obtinere beneficium fas ſit, quod Pater quidem habuit, ſed ab eo tranſivit in tertium, & ab iſto in eundem filium; reſpondetur, filio legitimo id quidem non prohiberi, ex Cap. *ad extirpandas de fil. Preſb.* illegitimis vero non licet, ut ex Bulla Clementis VII. & reſponſis S. Congr. *Ibid.* §. 18.

Nepos vero legitimus ex patre illegitimo natus obtinere avi beneficium non vetatur, ipſo licet avo vivente, ut ex reſponſis S. Congregationis, & Rotali deciſione. *Ibid.* §. 19.

Si patronus beneficii rectorem interficiat, ipſe, & omnes ad patronatus jura vocati jus illud amittunt, ex Cap. *In quibuſdam de pœnis Ibid.* §. 21.

Beneficii permutatio, quæ fit coram Ordinariis, interdum poteſt eſſe prohibita a Conſtitutione S. Pii V. incipiente *Officium*, in qua admittuntur quidem permutationes iſtæ, ſed quæ ſint canonicis ſanctionibus conſonæ; ex quo fit, ut cum vetitæ ſint proviſiones beneficii reſignati factæ in favorem affinium, & familiarium Epiſcopi, ſicut etiam reſignantis, ita etiam cenſentur vetitæ permutationes beneficiorum, cum aliquis permutet beneficium ſuum pingue, & eſt jam effœtæ ætatis cum altero, quod eſt tenue, & obtinetur, ſive a ſuis, ſive ab Epiſcopi conſanguineis, vix enim credi poteſt ab iſta permutatione fraudem abeſſe, adeoque non eſt juxta canonicas ſanctiones. *De Synod. Diœceſ. Lib.* XIII. *cap.* 24. §. 10. *nov. edit.*

Confer Reiffenſtuel Tom. I. *Tract.* II. *Diſtinct.* 1. *&* 2. *per tot.*

BULLA CRUCIATÆ.

Facultas conceſſa in Bulla Cruciatæ de abſolutione a cenſuris obtinenda, valet tantummodo pro foro interno, ut ex conſtitutione Urbani VIII. eruitur; quare conſtitutiones Hiſpanicæ aliter ſtatuentes reiiciendæ ſunt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* VII. *Cap.* 65. §. 7.

Vide Tom. II. *Tract.* 15. *Diſtinct.* 2. §. 2. *num.* 122.

CADAVER.

In ſectione cadaverum anatomiæ addiſcendæ cauſa, ſi quis adhibeat cadavera non condemnatorum, nulla obtenta ab Epiſcopo facultate, peccat quidem graviter, ſed non incurrit excommunicationem Bonifacii VIII. de qua in Cap. I. *de Sepulchris*, cum illa feratur tantum in eos, qui exhumantes cadavera, ea lacerant, & alio ſepelianda transferunt. Ita ex ſenſu DD. *Inſtitut. Eccleſ.* 64. §. 10.

Si inſtituta Proceſſione, & præcedente Cruce eſſociandum ſit cadaver ad ſepulturam, & tranſitus fiat per agrum, vel poſſeſſionem privatam, non ideo via illa publica efficitur; leges enim civiles, ex quibus id poſſet convinci, nihil aliud volunt, niſi quod monumentum poſitum in loco privato efficiat locum illum ſacrum; quin & leges illæ a jure Canonico abolitæ ſunt, ut ex DD. demonſtratur. *Inſtitut. Eccleſ.* 89. §. 9.

Si Cadaver tumulandum ſit in Eccleſia Regularium, non poteſt Parochus exigere, ut apportetur prius ad parochialem, & ibi exponatur, dein in ſepulturam in Eccleſia Regularium inferatur, ut ex Lucana funerum cenſuit S. Congregatio Concilii. *Inſtitut. Eccleſ.* 105. §. 25.

Ex Decretis Sacræ Congregationis Concilii firmatum eſt non eſſe levandum Cadaver e domo abſque præſentia, ac facultate Parochi loci, ubi domus ſita eſt. *Ibid.*

Cum diſtinguitur Eccleſia tumulans a Parochiali proceſſio funebris debet incedere ſub Cruce Eccleſiæ tumulantis, nec poteſt præciſa conſuetudine Parochus propriam crucem levare, niſi in caſu, quo interveniat Capitulum Cathedralis, tunc Cathedralis crux ſola præcedit. Ita ex Decretis Sacræ Congregationis. *Ibid.* §. 26.

Societates funus comitantes ſi procedant cum ſacco tenent locum ante feretrum, & ante Clerum tam Sæcularem, quam Regularem, ſi ſine ſacco, eant poſt feretrum, uti ex ſtatutis Cleri Romani. *Ibidem* §. 30. 31.

Laici Regulares non debent comparere cum Capellanis conductis in proceſſione funebri, ut multis firmatur. *Ibid.* §. 32. At ſi invitatus ſit conventus Regularis, qui certe conſtat ex laicis converſis, & Sacerdotibus, excludendi non ſunt. *Ibidem*.

Regulares cogi non poſſunt ut aſſocient pompam funebrem cum cadaver in eorum Eccleſia ſepeliendum eſt, ſed poſſunt ad januas Eccleſiæ ſuæ expectare. Ita ex Deciſ. Sacræ Congregationis. *Ibidem* §. 38.

Si quis habitator Urbis decedat ruri non electa ſepultura, Cadaver ejus ſepulturæ mandandum eſt non in Eccleſia rurali, ſed in ſua Parœcia, vel in Eccleſia; ubi ſita eſt ſepultura majorum ipſius, ut deciſum Cap. *Is qui* de Sepulturis in 6.; dummodo id poſſit fieri ſine gravi incommodo. Grave autem incom-

modum declarat Pontifex intercedere ſi obitus accidat in loco ultra tria milliaria diſtante a Parœcia. Id vero ex paritate rationis ſtatuendum eſt de illo, qui ruri habitans in Civitatem decedat. *Ibid.*

Cum e rure transferendum eſt cadaver in Civitatem, deferendum eſt in Cataletto præcedente cruce a Clero delata, & aſſociantibus geminis Sacerdotibus, altero Eccleſiæ tumulantis, altero ſe tenente ex parte Parochi illius loci, ubi mors accidit. *Ibid.* §. 46.

In extractione, vel intratione cadaveris in Portas Urbis gabella minime ſolvenda eſt, ut ex DD. *Ibid.* §. 46.

Pro tranſitu proceſſionis funebris ex una Parœcia in aliam nulla petenda eſt licentia a Parocho illius loci, per quem tranſitus fieri debet, ut ex Bulla Leonis X. 42. & Decretis S. Congregationis firmatur. *Ibid.* §. 49.

Pro ſepultura, & exequiis cadaveris exigi nihil poteſt, ut ex ſacris Canonibus firmum eſt. *Inſtitut. Eccleſ.* 105. §. 58. Verum ſi conſuetudo obtinuit, ut aliquid detur, quanquam circa hoc nulla ſit actio judiciaria, attamen recurri poteſt ad officium Ordinarii, ut eſt in textu Cap. *Ad audientiam* 24. *de Simonia*. *Ibid.* §. 58.

C Æ C U S.

Cæcus non obtinet diſpenſationem neque ad primam Tonſuram, ad effectum obtinendi beneficium Eccleſiaſticum, ut ex decreto S. Congregationis in una Pampilonenſi die 28. Martii 1733. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 5.

Si tamen ordinato jam Sacerdoti accidat ut oculorum lumen amittat, non tamen ita, ut nihil videat, datur illi a Sacra Congregatione facultas celebrandi diebus quidem feſtis, & duplicibus Miſſam B. Virginis Votivam, ferialibus, Defunctorum, dummodo non omnia memoriter recitet; mandando inſuper Epiſcopis, ut celebrationem omnino vetent ſtatim ac Cæcum penitus evaſiſſe compererint. *Ibidem*.

C A M B I U M.

Cambium locale, & per literas, quando revera literæ mittuntur, vel tranſmittitur in alio loco pecunia eo modo, quo apud Theologos deſcribitur, admittitur a Pontifice in Tractatu *de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 48. §. 7.

Vide Tom. I. Tract. 8. Diſtinct. 4. num. 81. & ſeqq.

Cambium vero obliquum, quo mutuatarius ſe obligat ad negotiandum in cambiis tantumdem pecuniæ, quantum mutuo accepit a Cambiſta in favorem ipſius Cambiſtæ, vel eidem Cambiſtæ dat facultatem, ut nomine ſuo accipiat ſive a ſeipſo, ſive ab alio tantumdem pecuniæ quantum ſibi mutuo data eſt; accipiat, inquam, eam per cambii contractum; atque interim mutuatarius ſe obligat ad ſolvendum quantum neceſſe eſt pro ratione hujus ſecundi cambii; hoc inquam cambium quamvis non reprobatum a nonnullis, & revera fortaſſis in foro fori ſuſtineri poſſet, adhuc tamen in conſcientia reprobandum eſt. *Ibid.* §. 9. 10. Interdum vero mutuatarius in ſe ſuſcipit onus negotiandi per cambium tantumdem pecuniæ, quantum a Cambiſta mutui nomine recepit; tunc vero quidquid lucratur, vel lucrari poteſt in iſto cambio nomine mutuantis facto totum illi ſolvit, quæ ſolutio etiam facienda eſt, etſi iſtud negotium cambii revera factum non ſit, quia Cambiſtæ intererat ut fieret. Id etiam perinde ac prius a Pontifice reprobatur. *Ibid.*

Hæc omnia cambia, quamvis per ſe ſaltem quoad nonnulla licita laicis, interdicta eſſe Clericis canones magno conſenſu demonſtrant, & evincunt. *Ibidem Cap.* 49. §. 11.

CANONICI REGULARES.

Canonici Regulares, quanquam ſunt capaces Beneficii Curati ex textu Cap. *Quod Dei timorem, de ſtatu Monachorum*; non ſunt tamen beneficii ſimplicis, ut ex pluribus Decretis Sacræ Congregationis Concilii approbatis a Gregorio XIII. firmatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 2. Sicut nec beneficiorum reſidentialium non Parochialium, ut ex ſenſu multorum Canoniſtarum. *Ibid.* §. 3.

Nec poſſunt Parochias laicas recipere cum ſola licentia Abbatis Generalis, ſed requiritur facultas ſummi Pontificis. *Ibid.* §. 5.

C A N O N I C I.

Canonici Cathedralis non emittentes profeſſionem Fidei ex præſcripto Sacri Concilii Tridentini *non faciunt fructus ſuos*, fructus tamen Præbendæ, non vero Diſtributionum, uti ſæpe reſpondit S. Congregatio. *Inſtitut. Eccleſ.* 60. §. 11. Nec ad eam pœnam incurrendam requiritur ſententia declaratoria, ut ex Synodo Farfenſi firmatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 15.

Profeſſio Fidei a Canonicis emittenda ex Conſtitutione Pii IV. non obligat Canonicos aliarum Collegiatarum, ſed Cathedralium tantummodo. *Inſtitut. Eccleſ.* 60. §. 1. ex pluribus decretis Sacræ Congregationis.

Hæc Fidei Profeſſio perſonaliter præſtanda eſt, non vero per procuratorem, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 3. quod adeo verum eſt, ut ſi quis Romæ exiſtens obtinuerit facultatem, profeſſionem hanc emittendi coram Cardinali Vicario, teneatur illam repetere coram Ordinario ſimul ac in locum reſidentiæ pervenerit, ut in eadem facultate exprimi ſolet. *Ibid.* §. 3.

Canonici, & beneficiati tenentur ex jure Eccleſiaſtico recitare officium divinum cum eo diſcrimine, ut beneficiati ubique locorum poſſunt huic muneri ſatisfacere; Canonici vero Cathedralium, vel Collegiatarum præſtare id in Choro tenentur. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 7.

Vide Tom. I. Tract. 6. Diſtinct. 1. num. 25. 68. & 69.

Canonici tenentur recitare divinam pſalmodiam in Choro, adjungentes ſeſe eidem Choro, nec ſufficit ſi tantum adſiſtant, alioquin non faciunt fructus ſuos, niſi tamen adfuerit privilegium Apoſtolicum non præſumptum, nec abrogatum. Ita in Encyclica ad Epiſcopos Italiæ *Cum ſemper*. *Bull. Tom. I. num.* 103.

Nec Solum tenentur adſiſtere, ſed etiam alta voce recitare, & aſſociare cantum Horarum Canonicarum, nulla in contrarium obſtante conſuetudine ex diſpoſitione S. Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *Cap.* 12. *de Reform.* evincitur *Inſtitut. Eccleſ.* 107. *n.* 16. Ideirco tenentur Canonici, & alii addicti Choro Cantum Gregorianum addiſcere ut in folio exhibito S. Congregationi in cauſa Mutana Manſionariæ die 13. Novembris 1735. a Secretario ejuſdem Congregationis demonſtratur. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 16.

In Tridentino quidem injunctum eſt, ut omnes *Divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, ſed ut cenſuit* S. Congregatio non eſt ſublata Capitularibus facultas *ſeſe invicem ſubſtituendi, dummodo ſubſtituens & ſubſtitutus eidem ſervitio adſcripti non ſint*. Cavendum eſt tamen ne nimis frequentes ſint iſtæ ſubſtitutiones. Non poſſunt uti hac facultate illi Canonici qui extra Civitatem, vel ſuburbia conſiſtunt. Nec ea uti poteſt niſi Canonicus, vel Manſionarius, non vero coadiutores eorum, ut ex pluribus Decretis S. Congreg. *Ibid.* §. 17. 18.

Si Chorus Eccleſiæ efficiatur incommodus, puta hyemali tempore, poteſt adaptari eidem muneri præſtando aliqua Capella ejuſdem Eccleſiæ, ut ex Decreto S. Congregat. *Ibid.* §. 19.

In ordine ad recitationem Horarum præfertur illa ſententia, quæ docet, eos, qui horis admiſcent jocos, riſus, & cachinnos, & cætera, & confabulationes in Choro, reos eſſe peccati gravis, & ad reſtitutionem teneri. *Ibid.* §. 25.

In Decretali *Dolentes* de Celebrat. Miſſ. pœna in eos, qui hæc ſimilia agunt ſuſpenſio indicitur, hæc tamen ſuſpenſio eſt ferendæ non latæ ſententiæ, ut explicavit Honorius III. *in Cap.* 3. *de Vita, & Honeſtate Clericorum*, inſerto in quinta compilatione Decretalium edita a Cironio. *Ibidem* §. 29.

Mos non mulctandi Canonicos, niſi cum ſupervenerint in Choro poſt abſolutum primum Nocturnum cum Lectionibus, vel poſt ſex priores pſalmos in Matutinis de Feria, etiamſi conſuetudo adſit, reprobatur a S. Congregatione Concilii in Interamnenſi viſitationis die 24. Maii 1674. *Ibid.* §. 23.

Quanquam in Choro tenentur recitare ſemel in hebdommada officium Defunctorum; extra Chorum tamen

non

non tenentur, quod etiam de officio B. M. V. Pſalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus deſiivit S. Pius V. in ſua Conſtit. LXIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 9.

Miſſa Conventualis, quamquam non veniat nomine Horarum Canonicarum, venit tamen nomine divini Officii, quare ſi Cathedralis, & Collegiatarum Canonici tenentur ad quotidianum officium divinum, tenentur etiam ad quotidianam celebrationem ejuſdem Miſſæ. *Ibid.* §. 11.

Immemorialis conſuetudo non excuſat Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum inſignium a reſidentia; bene tamen in Collegiatis non inſignibus, & ruralibus, in quibus adeo tenues ſunt redditus, ut Canonici aliunde non habentes unde vivant, non habeant. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 2. ex Decr. S. Congregat.

Abſentia a Choro per tres Menſes non intelligitur permiſſa a Tridentino, ſi Eccleſiæ Conſtitutiones ſervitium totius anni abſque ulla intermiſſione requirunt, ut explicatum eſt in Decreto S. Congregationis *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 31. Qua in re nulla contraria conſuetudo etiam immemorabilis admittitur, ut cenſuit S. Congregatio in ſuo Decreto. *Ibid.*

Ad vacationem trium menſium conceſſa a Tridentino non requiritur licentia Epiſcopi, ſi tamen intra Diœceſin conſiſtant; requiritur autem viciſſim ſi ſe ab illa abſenteat; petita tamen non debet ab Epiſcopo negari; ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 36.

Canonici vigore trimeſtria a Concilio Tridentino ſibi conceſſi non poſſunt ſimul abeſſe a Choro ultra tertiam partem uno, & eodem tempore, nec vacationem hanc obtinere poſſunt tempore Quadrageſimæ. & Adventus, & in Feſtis ſolemnioribus. Ita ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 34.

Pro abſentibus habentur, qui abſunt ab Eccleſiæ ſervitio tot vicibus, ut præſcripta quantitas trium menſium annuo ſpatio ſuperetur. Ita ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 32. Hinc S. Congregatio in aliis Decretis, *Ibid.* §. 33. relatis decidit pluſquam trimeſtrem valere, ut cenſeantur abſentes. Nec approbavit eadem S. Congregatio illos, qui calculum conficiebant ab hora in horam, & non a die in diem. *Ibid.*

Abſentes a ſervitio tempore vacationis non lucrantur Diſtributiones quotidianas, niſi conceſſæ ſint illis a Conſtitutionibus confirmatis a SS. Pontificibus ante Concilium Tridentinum. Ita ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.*

Canonici qui abfuerint ultra trimeſtre non ſunt citandi, ut veniant ad ſervitium Eccleſiæ, qua in re differunt a Curatis non reſidentibus, qui ex Concilii præſcripto citandi, vel admonendi ſunt, ut contra illos procedatur. Vocandi ſunt igitur Canonici, ut deducant cauſam cur non debeant privari medietate, ſive omnibus fructibus juxta præſcriptum S. Concilii. Ita ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 37.

Porro ut tunc procedatur ad privationem Canonicatus, præcedere debet trium annorum abſentia, tum expediendæ ſunt tres citationes contra abſentem, qui dein expectandus eſt per ſex menſes, iiſque elapſis, ſi non compareat, ad ſententiam privationis procedatur. Ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Attamen intra hoc triennium expectationis procedi poteſt ad ſuſpenſionem delinquentis juxta diſpoſitionem Cap. *Ex tuæ de Cleric. non reſid.* Quod etiam fieri poteſt inchoata jam via procedendi a Concilio præſcripta; attamen tunc pergendum non eſt ad ſententiam privationis. Ita ex Decret. S. Congreg. *Ibid.* § 38.

Quoad Diſtributiones Concilium Tridentinum *Seſſ.* 21. *Cap.* 3. *de Reform.* mandat ut ſeparetur e Maſſa Capitulari tertia pars fructuum, quæ dividatur inter præſentes divinis officiis adſiſtentes. Addit vero idem Concilium, quod ſi dignitates, & perſonatus Eccleſiarum Parochialium, & Collegiatarum muneribus ſuis defuerint, amittant diſtributiones, quæ applicentur *Fabricæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco, arbitrio Ordinarii*. Quod poſtremum intelligitur de dignitatibus redditus ſuos habentibus a Menſa Capitulari diſcretis; nam illæ, quæ participant ex eadem menſa, diſtributiones amittunt, ſed quæ accreſcunt præſentibus. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 41.

Vetat inſuper ſacrum Concilium *Seſſ.* 24. *Cap. XII. Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.* *de Reform.* ne Chorales ſecum invicem paciſcantur, ne mulctentur abſentes. Vetat etiam ne gratis condonentur diſtributiones iis, qui non interfuerint, cui Decreto inſiſtens S. Congregatio Concilii ſemper negavit valere illas condonationes. *Ibid.* §. 42.

Hoc tamen non obſtante fas eſt Epiſcopo tranſgreſſores iſtos ulterius punire, ut ſæpius reſpondit S. Congregatio. *Ibid.* §. 44.

Cæterum cum ſacrum Concilium exceptos judicet ab ea diſtributionum amiſſione illos, quos infirmitas, ſeu juſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſat; hinc Sacra Congregatio cenſuit in eo rerum eventu abſentes non tantum ſuas diſtributiones non amittere, ſed lucrari augmentum, quod fit ex diſtributionibus abſentium ſine cauſa. Quin & ſi quis diſcedens a Civitate ſanus proponens reditum ad civitatem poſt legitimam vacationem, ſi interim ægritudine afficiatur, nec redire poſſit, adhuc diſtributiones lucratur, ac ſi præſens eſſet in Civitate, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 46.

Verum non omnis ægritudo excuſat, nec omnes ſemper, nam ſi quis cum ſanitate valebat, interesse negligebat, tunc etſi ægritudine gravetur, diſtributiones non obtinet, ut cenſuit S. Congregatio. *Ibid.* §. 47.

Accidere tamen poſſet, ut quis non vetaretur quidem exire domo, ſed ægritudine, qua afficitur, adeſſe Choro non permitteretur. Hinc cæcus diſtributionibus potitur, etiamſi eam officii partem, quam memoria tenet, in choro non recitet, ut cenſuit S. Congregatio. *Ibid.* §. 48.

Deberi cæco diſtributiones ex ea die, qua lumine captus eſt, & non ſolum ex ea, qua ſe admitti ut præſentem poſtulavit, cenſuit S. Congregatio. *Ibid.*

Quia nec teneri illum ſubſtituere alium pro onere Miſſarum in Collegiata eadem S. Congregatio alio Decreto cenſet. *Ibid.*

Quando peſtis graſſatur (quod judicium Epiſcopo remittitur) Canonici qui ſe abſentant ab Urbe, vel Oppido diſtributiones lucrantur, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 50.

Nec privantur etiam, qui aſſueti alias intereſſe Choro, vexationibus injuſtis coacti ſe e loco ſeducunt, ut ex decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 51.

Cujuſmodi ſunt etiam detenti injuſte in carceribus, quæ injuſtitia tunc judicanda eſt ex ſententia in ejus favorem lata, quæ in judicatum tranſierit; nam ſi interpoſita ſit appellatio, exitus ejus appellationis expectandus eſt, quæ omnia ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 52.

Sententia in favorem rei illa dicitur hic, qua reus ut innocens abſolvitur per ſententiam definitivam; ſicut etiam qua *ex hactenus deductis* declaratur innocens; ac tandem ea, qua abſolvitur cum clauſula *non moleſtetur*. Non vero ea qua abſolvitur cum clauſula *ex quo ſatis*. Hæc omnia ex Decretis Sacræ Congregationis. *Ibid.* §. 53.

Ex evidenti Eccleſiæ utilitate abſentem ad Diſtributiones admittit Bonifacius VIII. in Cap. Unic. *De Cleric. non Reſid. in Sexto*. Quare abſens a Choro cauſa negotiorum Eccleſiæ ſuæ, vel Capituli, diſtributiones percipit, ut ſæpe cenſuit S. Congregatio. *Ibid.* §. 8.

Itaque Canonicus Theologus qua die legit, poteſt non amiſſis diſtributionibus a Choro abeſſe, etſi vacare illi poſſet, ut cenſuit Sacra Congregatio. *Ibid.* §. 55.

Hinc etiam Canonicus Pœnitentiarius, vel alius Canonicus ab Epiſcopo deputatus in eum locum, dum actu audit Confeſſiones tuto abeſt a choro, & diſtributiones obtinet, ut pluries cenſuit. S. Congregatio. *Ibid.* §. 55. Si vero abiit dum actu non audit confeſſiones, diſtributiones minime percipit, ut ex aliis Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Lucratur etiam fructus Præbendæ, non vero diſtributionum, etſi abſens illa, qui habet Canonicatui ſuo adnexam, ſed extra Civitatem, Curam Animarum; tenetur enim in Parœcia reſidere pro eo tempore, quo in Parochiali Eccleſia reſidet, & Sacramenta adminiſtrat. Ita ex Concilio Tridentino *Seſſ.* 22. *Cap.* 3. *de Reform.* addita Bulla 65. Sancti Pii V.

Qui vero habet Curam Animarum in ea Eccleſia, in qua eſt Canonicus, ſi toto eo tempore occupatur actu in exercitio eorum, quæ ſpectant ad Curam Animarum

marum, diſtributiones quotidianas obtinet. *Ibidem* §. 56.

Fas eſt Epiſcopis ſervitiis ſuis adjungere ſaltem geminos Canonicos Cathedralis, ſeu etiam Collegiatarum; attamen non poteſt ſeligere Canonicum, ſeu dignitatem, neque etiam Coadiutorem. Hos vero lucrari fructus præbendæ, non vero diſtributiones conſtat. Ita ex pluribus Decretis S. Congreg. *Ibidem* §. 57. 58.

Canonici, quos Epiſcopus mittit Romam inviſuros ſacra limina ſuo nomine, vel illum ea occaſione comitantes, diſtributiones quotidianas non amittunt, ut pluries cenſuit S. Congregatio. *Ibid.* §. 59.

At ſi illum comitentur in viſitatione Diœceſis, ſi omnes fructus ſui beneficii in diſtributionibus quotidianis conſiſtant, tunc lucrantur duas tertias partes earum, tertia amiſſa, quæ inſervientibus accreſcit. Ita ex Decr. S. Cong. *Ibid.* §. 59.

Ex lege Concilii Tridentini. *Seſſ.* 24. *cap.* 12. poſſunt cogi Canonici *Epiſcopo celebranti, vel alia Pontificalia exercenti aſſiſtere, & inſervire*. Porro ex Decretis S. Congregationis diſcimus Epiſcopo in Cathedrali celebranti in Pontificalibus inſervire teneri omnes, iis exceptis, qui legitimis vacationibus abſunt. Tenentur vero etiam præſtare illi munus Subdiaconi; quod verum eſt etiamſi Epiſcopus celebret, ſeu Ordines miniſtret extra Cathedralem, intra Diœceſim, & ſuburbia; tenentur enim etiam tunc præſtare munus Diaconi, Subdiaconi, Presbyteri adſiſtentis, & duorum illorum Canonicorum, qui Epiſcopo Ordines miniſtranti cum Archidiacono adſunt. Ita ex pluribus Decretis S. Congreg. *Ibidem* §. 60.

Porro hæc aſſiſtentia locum habet etiam cum Epiſcopus in ſua Cathedrali præſens eſt Miſſæ, & divinis Officiis diebus Dominicis, & Feſtis etiam non ſolemnibus, & in diebus ferialibus Quadrageſimæ. Quod verum eſt etiam, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis Civitatis Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali, & mitra, aut cum cappa divinis officiis, & Miſſæ ſolemni, alia Pontificalia exercet, ſi tamen numerus ſufficiens Canonicorum, & miniſtrorum in Eccleſia Cathedrali remaneat. Ita ex Decreto S. Congregat. *Ibid.*

Valent etiam hæc dum Epiſcopus in Eccleſia Cathedrali adeſt concioni diebus quadrageſimæ, & aliis intra annum. Non vero ſi cum cappa aſſiſtit concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis, etiam exemptis. *Ibid.* §. 60.

In his omnibus rerum circumſtantiis Canonici, qui Epiſcopo inſerviunt, ſi actu debeant Choro intereſſe, non ſemper tamen obtinent diſtributiones. Illas enim non lucrantur, niſi cum aſſiſtunt Epiſcopo Pontificaliter celebranti, non vero Epiſcopo Diœceſim viſitanti, vel Miſſam privatam celebranti. *Ibidem* §. 61.

Animadvertendum eſt Canonicos non præſentes, de quibus ſupra diximus non privari diſtributionibus, non tamen participare de emolumentis Anniverſariorum, quæ ex voluntate Fundatorum diſtribui conſueverunt ſolum inter præſentes, ut ex Decreto S. Cong. *Ibid.* §. 62.

Demum diſtributiones quotidianas obtinent Canonici, & Beneficiati, qui interdum intra annum intra domum Religioſam clauſi exercitia ſpiritualia præſtant cum licentia Epiſcopi, non tamen ſi in Adventu, Quadrageſima, & Feſtis ſolemnibus id agunt; & ita agunt, ut ſervitio Chori nullum detrimentum inferatur. Ita ex Encyclic. Clementis XI. *Ibid.* §. 63.

Diſtributionibus etiam quotidianis non privantur Canonici, & Manſionarii emeriti, ſive ſi Coadiutorem habeant *Ibidem* Debent tamen indultum hoc obtinuiſſe a S. Congregat. vi cujus nec loci reſidentia aſtringuntur. Quanquam poſſunt ab Epiſcopo compelli ad aſſiſtendum Choro, ſi cultus divinus detrimentum patiatur. Ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 64.

Porro ſi Coadiutor ſive intra Civitatem ægrotat, ſive extra, non tenetur Coadiutus aſſiſtere Choro, & nihilo ſecius lucratur diſtributiones, quæ ipſi omnino debentur, etiam cum iis emolumentis, quæ præſentibus accreſcunt. *Ibid.* §. 65.

Diſtributionibus privatur Vicarius Generalis Epiſcopi, Canonicus Examinator, quique in Tribunali S. Officii munus ſuum præbet, miniſtri Camerales, ſcilicet ſubcollectores ſpoliorum, & Decimarum, denique peregrinationes etiam ſacras obeuntes, niſi illas egerint intra trimeſtre a Tridentino conceſſum. Denique nec Magiſtri juris canonici, & Sacræ Theologiæ in publicis Univerſitatibus docentes; qui tamen ſi recurrerint ad S. Congregationem, obtinent fructus Præbendæ, & ſi illi ſint tenues, duas tertias partes diſtributionum, quod etiam poſtremum conceditur iis, qui cauſa ſtudiorum in publicis Univerſitatibus abſunt. *Ibidem* §. 72.

Abſentes vero cauſa ſtudii ex Decreto Innocentii XII. ſi indultum ſibi conceſſum non exhibuerint Ordinario loci, & in Actis Cancellariæ non regiſtretur intra tempus in indulto præfixum, perinde eſt ac ſi non adfuiſſet. *Ibid.*

Coadiutoribus non conceditur indultum abſentandi ſeſe cauſa ſtudii. *Ibid.*

Studium vero præſtari debet in publica Univerſitate, ac prodeſt pro eo pariter tempore, quo Lector privatam lectionem habet, & non in Aula publicæ Univerſitatis, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibidem*.

Si eo tempore, quo officia perſolvuntur in Choro Capitulum congregandum ſit, niſi urgens cauſa fuerit, Canonici non poſſunt abſentare ſeſe abſque ſubtractione diſtributionum pro eo tempore, quo abſunt, ut ex Decretis S. Congregationis. *Ibidem* §. 73.

Nec etiam deſerere poſſunt Chorum, ut Miſſas celebrent, vel confeſſiones audiant, niſi Superior id juſſerit; monetur tamen Superior ut ab his juſſionibus abſtineat, in Decreto S. Congregationis Anni 1573. *Ibid.* §. 74.

Dignitatem novam in Cathedrali Eccleſia erigere nemo poteſt, niſi unus tantummodo Summus Pontifex, ut pluries deciſum in Sacra Congregatione Concilii notatur. *Tract. de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 71. §. 8.

Pro Canonico Theologali concurſus indicendus eſt, ex Bulla Benedicti XIII. *Paſtoralis Officii*; ejus tamen collatio pertinet ad Pontificem ex Can. *Ad regimen* de Præbend. Concurſus iſte indicendus eſt ab Epiſcopo, a quo examinatores deſtinandi ſunt qui ſunt in Theologia Licentiati, ſive Sæculares, ſive Regulares, nec requiruntur Synodales. Concurrentes debent eſſe Doctores in Sacra Theologia, vel ſaltem intra annum teneantur Doctoralem lauream in aliqua Univerſitate approbata ſtudii generalis aſſequi. Quæ omnia ex eadem Bulla reſultant.

Acta vero concurſus transmittenda ſunt ad Romanum Pontificem, a quo dignior eligetur, ut in eadem Bulla, & *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 3.

Nec ſufficit laurea Canonica ex reſponſo S. Congregationis. *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 4.

Nec ſufficit etiam ſi hæc laurea recepta ab aliquo privilegium obtinente, ſed omnino requiritur obtinuiſſe in Univerſitate approbata, quod commune eſt omnibus beneficiis lauream doctoralem exigentibus, ut ex Bulla 70. S. Pii V. *Ibid.* §. 5.

Theologus Canonicus ſatisfacit ſuo muneri, ſive legat Sacram Scripturam, ſive Theologiam Scholaſticam, ut ſæpius reſolvit Sacra Congregatio. *Ibid.* §. 6. Non tamen ſi legat Theologiam moralem, ut *Ibidem* §. 7.

Ex Præbenda Theologali ſegreganda eſt tertia pars, ex cujus redditibus data proportione ſolvenda eſt ſua portio Sacriſtiæ Metropolitanæ, reſpondens diebus, quibus, Canonicus deeſſet ſuo muneri. *Ibid.*

CAPITULUM..

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præcedere debet Capitulo Collegiatæ, adeo ut nec ſuſtineantur Conſtitutiones privatarum Eccleſiarum aliter decernentes, ut definivit Rota Deciſ. IX. poſt Murgam ad Conſtit. Apoſtolic. *De Synod. Diœceſ. Lib. VII. Cap.* 65. §. 2.

Capitulum Cathedralis Eccleſiæ ad Synodum ab Epiſcopo indictam invitandum eſt; teneturque Epiſcopus de Conſtitutionibus in eadem Synodo condendis, ejuſdem Capituli conſilium exquirere, non tamen ſequi illud adſtringitur. Si id negligat, & Conſtitutiones ſuas inconſulto Capitulo promulgaverit, illæ profecto, quod

ad

Digitized by Google

ad normam juris non ſint exactæ, firmitate carent *De Synod. Diœceſ. Lib. 8. Cap. 1. per totum.*

Capitulum Cathedralis quamvis exemptionem obtineat, adhuc tamen ſubditur legibus Synodalibus in iis quæ verſantur circa morum, & diſciplinæ reformationem, ita declarante S. Congregatione *De Synod. Diœceſ. Lib. 4. Cap. 8. §. 7.*

Exemptio Capituli Cathedralis in eo præcipue ſita eſt, ut Epiſcopus extra viſitationem procedere nequeat contra aliquem Canonicum ſine duobus de Capitulo, adjunctis ad normam Tridentini *Seſſ. 25. Cap. 6. de Reform.* Quamvis Epiſcopus ſine adjunctis de capitulo poteſt illud viſitare ex Trid. *Seſſ. 6. cap. 4. de Reform. De Synod. Diœceſ. lib. 8. cap. 4. §. 8. & lib. 13. cap. 9. nov. Edit.*

Capitulum ſede vacante non poteſt in uſus proprios convertere mulctas pecuniarias, & compoſitiones delinquentium, ut ſæpius a S. Congregatione deciſum eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 10. §. 4. nov. Edit.*

CAPUCCINI.

Capuccinis vetitum erat ex Conſtitutione quadam ſui Capituli Generalis, ne peccata ſua exponerent alteri, quam ſui Ordinis Confeſſario, etiamſi longe abeſſent a Monaſteriis ſui Ordinis; verum Benedictus XIV. die 30. Martii 1742. facultatem fecit ſingulis eorum Sacerdotibus, & Laicis longe a ſuis Monaſteriis verſantibus ut poſſent cuicunque Sacerdoti Sæculari a ſuo Ordinario approbato, vel Regulari a ſuo pariter Superiore approbato peccata ſua in confeſſione aperire, & ab eo abſolutionem obtinere, etiam a caſibus, & cenſuris in ſuo Ordine reſervatis, addita tamen obligatione, ut ubi primum potuerint eorum Superiore ſe ſiſtant, & novam ab illis caſibus, & cenſuris abſolutionem obtineant. Ita ex Conſtitutione Benedicti XIV. *diei 30. Mart. 1742.*

CASUS RESERVATI.

Societates quædam ex vi ſuorum Privilegiorum non poſſunt ullo modo in quibuſdam anni ſolemnitatibus eligere ſibi Confeſſarium, a quo a caſibus Epiſcopo reſervatis, ſine Epiſcopi licentia, abſolvantur, ut præter Deciſiones Sacræ Congregationis ferunt literæ Benedicti XIV. incipientes *Pias Chriſtifidelium* relatæ, *De Synod. Diœceſ. Lib. 5. §. 9. nov. Edit.*

Denique accedentes in fraudem ad aliam Diœceſim, ut abſolvantur a reſervatis ſuæ Diœceſis abſolvi non poſſunt ex Bulla Clementis X. *Superna magni. Ibid.*

Canonicus Pœnitentiarius vi ſui muneris nullam habet facultatem abſolvendi peccata Epiſcopo reſervata, ut a Sacra Congregatione Concilii deciſum refertur. *Ibid. §. 8.*

CAUSARUM COGNITIO.

Cauſæ omnes tam civiles, quam criminales exemptarum perſonarum in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcendæ ſunt, cauſis privilegiatis exceptis; neque committi poſſint etiam Auditori Cameræ Apoſtolicæ niſi per viam legitimæ appellationis. Si autem pendentibus cauſis in prima inſtantia impetrentur citationes in ſignatura juſtitiæ, hæ quidem valent ad comparendum, vel adeundam Signaturam, non vero ad retardandam executionem proceſſuum ad ulteriora *Bullar. Tom. I. Conſtit. 48.* Ad Militantis *§. 42. & ſeq.*

Cauſæ beneficiales habent appellationem ſuſpenſivam ab eo interpoſitam, qui in prima inſtantia ſuccubuit; nec niſi poſt ſententiam definitivam apud Sedem Apoſtolicam ſive in Petitorio, ſive in Poſſeſſorio eſt locus ſequeſtrationi fructuum *Clement. Unic. de Sequeſtr. Poſſeſſ. & fruct.* neque aliter ſtatui poteſt in Synodis particularium Eccleſiarum. Ita in *Tract. de Synod. Diœceſ. Lib. 12. cap. 1. n. 3.*

Cauſæ omnes etiam civiles, & de re etiam profana, in quibus Eccleſiaſtici tanquam rei conveniuntur, ſemper cognoſcendæ ſunt in Foro Eccleſiaſtico, & in prima inſtantia in foro proprii Epiſcopi, nec etiam de Epiſcopi conſenſu transferri poſſent in prima inſtantia ad Curiam Romanam, niſi ita conventum ſit inter partes, ut deciſum refertur a S. Congregatione Concilii in *Inſtitut. Eccleſ. 40. §. 3.*

Si vero Clericus laicum convenerit pro repetendis rebus Eccleſiæ ſuæ, quanquam de rigore juris cognitio huius cauſæ pertinet ad Judicem ſæcularem, tamen ſi conſuetudo contraria invaluerit pertinere poſſunt ad Forum Eccleſiaſticum. Utrum privative vero, adeo ut conventio iſta fieri non poſſit ad Tribunal Laicum vel cumulative, ut poſſit ad utrumque, ex conſuetudine decidendum erit. Quanquam in caſu etiam, in quo valet privativa de licentia Epiſcopi poteſt cauſa iſta agitari coram Judice laico. *Ibid. §. V.* ut ex Decretis ſacræ Congregationis Epiſcoporum Regularium confirmatis brevi Pauli V. die 9. Martii 1617. *Ibid. §. V.*

C E N S U R A.

Cenſuræ majores, ut excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, cum ſint pœnæ graves, ferri non poſſunt, niſi ex graviori culpa, adeo ut ſuſpenſio a divinis ad longum tempus ſicut & interdictum etiam perſonale, niſi ſit partiale, ne valide quidem in levem culpam poſſit inferri ex ſenſu plurium DD. *De Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 44 §. 3.* Quod valet etiam de cenſuris quoque comminatoriis, & ferendæ ſententiæ. *Ibid. §. 5. Vide Tom. II. Tract. 13 Diſtinct. 1 nu. 8 & ſeqq.*

Parciſſimi eſſe debent Epiſcopi in cenſuris latæ ſententiæ ferendis; cum enim extrema ea ſit pœna, pro extremo remedio gravibus criminibus puniendis, coercendiſque reſervanda eſt, ex conſtanti ſacræ Congregationis ſenſu. *Ibid. Cap. 45. per totum.*

Veruntamen prudenter ab Epiſcopis interdum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ vetantur quædam ex natura ſua leviora, ſed ob grave ſcandalum, quod inde conſequeretur ſi res vetita fuiſſet neglecta, res ipſa poſtulat, ut ita provideatur. Iis Pontifex defendit Conſtitutionem ſuam, qua vetuit ne diſpenſati in Quadrageſima a comeſtione carnium, piſces deguſtent. *De Synod. Diœceſ. lib. 7 toto cap. 46.*

Cenſuræ ab homine latæ a nemine abſolvi poſſunt niſi ab eo, a quo latæ ſunt vel ab eius Superiore, ſi agnoſcantur iniuſtæ. *Inſtitut. Eccleſ. 55. §. 11.* Adeo ut neque ſummus Pœnitentiarius Romæ cenſuras illas in aliquem nominatim latas tollere conſueverit, ne iuriſdictio Ordinariorum turbetur. *Ibid.*

C E N S U S.

Cenſus realis licitus eſt, & immunis ab uſura, nam venditor, & emitur jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, quæ fructuum portio eſt penſio ſingulis annis ſolvenda. *De Synod. Diœceſ. lib. 7 cap. 48 §. 54 Vide Tom. I. Tract. 8 Diſtinct. 4 num. 61 & ſeqq.*

Cenſus vero perſonalis dubium eſt num de ſua natura ſit uſurarius nec ne. Conſtat tamen vetitum eſſe ex Conſtitutione S. Pii V. in qua conſtituuntur cenſus conditiones. *Ibid. §. 4 Vide ibid. num. 68.*

Num conditiones illæ, quoad ea quæ non ſunt de jure naturali, ac divino, ex contraria conſuetudine legitime præſcripta ceſſarint obligare apud quaſdam Nationes, dubium eſt. Ac pro Hiſpania idem Pius V. conceſſit non obligare, ut ex Gutierez. *Ibid. §. 5.* Et revera accidere poſſe, ut ea contraria conſuetudo alicubi invaluerit ſcribitur. *Ibid.* Monet tamen Pontifex etiam in iis Diœceſibus, in quibus Piana Conſtitutio non viget, ut a cenſibus perſonalibus, præſertim utrinque redimibilibus abſtineatur. *Ibid. §. 6.*

C H O R E Æ.

Choreæ quamvis ex ſui natura ſunt licitæ, vix tamen in actu, quomodo nunc fiunt, permitti poſſunt, cum plerumque ſint peccandi occaſio. *Inſtitut. Eccleſ. 76. §. V. Vide Tom. I. Tract. 9 Diſtinct. 4 poſt num. 84 Addit. IV. & V.*

Choreas vero a Clericis non ſine peccato gravi agi poſſe Theologi plerique aſſerunt, ut firmatur *Inſtitut. Eccleſ. 76 §. VII.* Quin & prohiberi poſſunt ab Epiſcopis Clerici omnes, ne choreas ducant, ne in illis ludant inſtrumentis, quin nec permittant eas fieri in ſuis ædibus Eccleſiaſticis, Canonicalibus, Parochialibus, ſeu etiam Beneficialibus deputatis pro domicilio Beneficiati, etiamſi illæ fierent nomine conſanguineorum ibidem cohabitantium, quæ verba ſunt Decreti S. Congregationis relati *Inſtitut. Eccleſ. 76. §. 8.*

C H R I S M A.

Ex can. *ſi quis de alio De Conſecr.* diſt. 4 colligitur vetitum eſſe Parochis aliud chriſma quam ab Epiſcopo ſuo conſecratum adhibere. *Inſtitut. Eccleſ.* 81 §. a omni quacumque exemptione excluſa, ut ex Paſtorino *Ibid.*

Cum novum benedicitur, vetus comburendum eſt, nec licet abſque neceſſitate veteri chriſmate uti ad Extremam Unctionem, cum novum haberi poteſt, ut ex can. 122 diſtinct. 4 *de Conſecratione* colligunt Doctores. *Ibid.* §. 4.

Licitum eſt oleo conſecrato admiſcere aliquid olei non conſecrati, quod tamen ſit in minori quantitate quam conſecratum; ſed nec fas nec ratio permittit ut vetus oleum, cum poteſt novum haberi, ea admiſtione perpetuetur. *Ibid.* §. 4.

Cum Fontes die Sabbati ſancti a Parochis benedicuntur, præſtaret novo Chriſmate ab Epiſcopo die V. in Cœna Domini ejus anni benedicto, ritum peragere. *Ibid.* §. 5.

Ex jure communi Can. *Omni tempore* Diſtinct. 4 de Conſecr. non licet deferre ſacra olea niſi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus. *Ibid.* §. 6.

C L A U S U R A.

Clauſura virorum quoad eorum Monaſteria aſſeritur in Bulla REGULARIS DISCIPLINÆ *Bull. Tom.* 5 *num.* 39. ex qua eruuntur ſequentia.

Tanquam abuſus declaratur ingreſſus promiſcue virorum cum fœminis intra ſepta, vel clauſtra Monaſterii ſub prætextu comitandi ſolemnes ſupplicationes, quæ fiunt intra eadem ſepta cum SS. Euchariſtiæ Sacramento, ſive cum Sanctorum reliquiis &c.

Confirmantur Conſtitutiones, & ſanctiones omnes Romanorum Pontificum ſuper Clauſtra Monaſteriorum. Denique revocantur quæcumque facultates diſpenſandi quoad eamdem Clauſuram a quocumque, & quibuſcumque conceſſæ.

Suum tamen jus aſſeritur iis conceſſionibus, quæ ad favorem ſunt quarumcumque nobilium fœminarum, eo quod eorum majores fundatores, ſeu inſignes benefactores, ejuſdem Monaſterii extiterint, & de hac conceſſione confirmationem ab Apoſtolica Sede obtinuerunt. Sicut etiam aſſeritur iis fœminis, quæ ſunt conſanguineæ, & affines eorum, qui dominium obtinent in temporalibus loci, ubi ſitum eſt Monaſterium, dummodo tamen Apoſtolica conceſſio expedita ſit in forma Brevis, vel ſub plumbo, de qua re authentica documenta exhibita ſint loci illius Ordinariis; dummodo tamen iis facultatibus utantur non ad avagandum per Monaſteria, ſed ſola pietatis gratia, ac de eorum adventu, & ingreſſu certiores antea fiant Superiores &c.

Quoad Monialium clauſuram proviſum eſt in Bulla SALUTARE IN CATHOLICA *Bullar. Tom. I. num.* 40. qua in Conſtitutione hæc continentur.

Confirmantur Conſtitutiones omnes antecedentium Pontificum ſub pœnis in illis contentis.

Revocantur facultates omnes diſpenſandi quoad hunc ingreſſum cuicunque & pro quocunque conceſſæ, & trangreſſores ſubjiciuntur iiſdem pœnis, quibus ſubjiciuntur iiſdem pœnis, quibus ſubjacent violatores clauſuræ Monialium.

Suum tamen jus conceditur quoad diſpenſationes Ordinariis locorum, & aliis reſpective ſuperioribus, qui jus obtinent diſpenſandi in caſibus neceſſariis, & ſervatis de jure ſervandis.

Moniales poſt Profeſſionem neque etiam ad breve tempus exire poſſunt e Monaſterio, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda. Cauſæ autem ſunt ex Extrav. Pii V. incip. *Decori &c.* incendium, lepra, & epidemia. *Inſtitut. Eccleſ.* 85. §. *XIV.*

In Conſecratione tamen ex præſcripto Pontificalis Romani exire debent e Clauſura, & ingredi in Eccleſiam ſenioribus Matronis eas comitantibus, & ſtatim ad clauſuram redire. *Ibid.* §. 30.

Denique occaſione conſecrationis earumdem Monialium non licet Epiſcopo ingredi in clauſuram, nec multo magis licet id agere Magiſtro cæremoniarum, & conſanguineis conſecrandarum Virginum. Ita ex eodem Decreto *Ibid.* §. 21.

Violantes clauſuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu facultatum obtentarum, non evitant excommunicationem reſervatam Pontifici, quam etiam incurrunt admittentes hujuſmodi violatores, neque excuſantur ex contraria conſuetudine etiam poſt Concilium introducta. Ita ex alio Decreto Sacr. Cong. *Ibid.* §. XXI.

C L E R I C I.

Clericis omnibus vetari ab Epiſcopo poteſt geſtatio ficti capillitii; beneficiatis vero etiam in ſacris non conſtitutis, ſicut etiam cæteris ſacris initiatis, fas eſt Epiſcopo id prohibere etiam ſub excommunicatione, uti ex pluribus Decretis S. Congreg. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 60. §. V. & Inſtitut. Eccleſ.* 95. *§. V.*

Sacerdotibus vero ſacrum operantibus nunquam uti licet eo capillitio, niſi de licentia ſacræ Congregationis, nec enim ſufficit Epiſcopalis permiſſio, uti ex literis Innocentii XII. ad Nuncios Apoſtolicos & Epiſcopos datis *Ibid. §. 5. Vide Tom. II. Tract. 14. Diſtin. 5. poſt Quæſt. 10. Append. III. Addit. II.*

Sententia aſſerens omnem quamcumque venationem a ſacris Canonibus interdictam eſſe Clericis magis juri conformis eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap.* 61. 88. Quare nimis rigoris damnandæ non ſunt Conſtitutiones illæ Synodales Epiſcoporum, quæ indicta pœna clericos ab omni venatione removent. *Ibid.* §. 8.

* Sententia quorumdam aſſerens non fore reos lethalis criminis Clericos comœdiis quantumvis turpibus adſiſtentes, ſi hoc fiat citra ſcandalum, & probabile periculum lapſus, erronea, & ſcandaloſa eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap.* 61. §. 12.

Clerici non conjugati, beneficiati ſine tonſura, & clericali veſte incedentes non quidem gaudent beneficio fori, & canonis, ut ex Tridentino *Seſſ. 23. Cap. 6. de Refor.* ſed longe probabilius gaudent aliis privilegiis Clericalibus, puta exemptione reali ab oneribus laicalibus, de quibus Cap. *Odoardus de ſolut.* cum Tridentinum non adimat illis niſi tantum privilegium Fori, & canonis. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. cap. 66.* §. 2. Quin etiam per legem Tridentini non privatur Epiſcopus juriſdictione puniendi illos tanquam ſibi ſubditos, neque enim lex Tridentina aliud operatur, niſi ut Clericus delinquens forum ſæculare declinare nequeat. Ita deciſum refertur a S. Congregatione apud Sperellum *Deciſ.* 17. *num.* 33. 34. *Ibid.* §. 4. Inſuper ex alio Decreto dato Archiepiſcopo Neapolitano, jus eſt Epiſcopo eoſdem clericos delinquentes, quando neque a jure neque ab homine per declarationem non ſunt denudati privilegiis clericalibus e manibus judicis laici repetere. *Ibid.* Eſt autem hoc deciſum quoad clericos conjugatos a S. Congregatione. Immunitatis in Cauſa Alatrina juriſdictionis die 27. Martii 1683. *Ibid.* §. 5.

Clericos poſt dimiſſionem clericalis veſtis committentes delictum, iterumque illam reſumentes, ſi abſque dolo, ac fraude id egerint gaudere privilegio certum eſt. Vreiſſim conſtat illis non ſuffragari, ſi egerint cum fraude. Cognoſcere tamen de fraude non eſt judicis ſæcularis, ſed Eccleſiaſtici. Utrum vero de fraude iſta prius conſtare debeat ad hoc ut Judex Laicus poſſit procedere realiter contra bona Clerici, quæſtio eſt inter Doctores, in qua affirmativa ſententia facilius admittitur. Porro in fraudem reſumere habitum cenſeretur ille, qui poſt relictam veſtem crimenque commiſſum, actus in carcerem a judice ſæculari, fuga, ſe vel aliqua ratione ſubtraxit, tuncque Clericalem veſtem reſumpſit. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. cap. 67.* §. 1. 2.

Non poteſt Epiſcopus generali Conſtitutione cavere ne Clerici tonſurati poſt veſtis dimiſſionem iterum illam reſumant ſine licentia Epiſcopi, ut deciſum a S. Congregatione refertur §. 3.

Ad hoc autem, ut evitentur ea in re diſſenſiones inter utramque poteſtatem Eccleſiaſticam & Laicam ſuadendum, ut Epiſcopus per edictum generale mandet clericis, ut incedant in habitu, & tonſura, ac deſerviant alicui Eccleſiæ per certum tempus; quo elapſo tranſgreſſores admoneat tribus diſtinctis vicibus ut parcant. Contravenientes dein per ſententiam declaret eos propria culpa excidiſſe a juribus clericalibus, neque deinceps ad ea reſtituendos fore. Hujus ſententiæ vi tranſgreſſores illi neque reſumpta veſte privilegio fori gaudent. *Ibid.* §. 4.

Eccleſia, cui inſerviendum a Clerico eſt, ut fori privilegio fruatur, deſignanda eſt ab Epiſcopo; ſi tamen alteri a deſignata inſerviat, adhuc gaudeat, ut a S. Congreg. deciſum refertur. *Ibid. Cap.* 69. *n.* 3.

Non incedentes in habitu, & tonſura, præcedente admo-

admonitione, etiam per edictum ſuſpenduntur ab ordinibus, officio, & fructibus beneficii ex Trid. *Seſſ.* 24 *Cap.* 6 *de Reform.* Quin & ex Bulla *Cum ſacroſanctam* Sixti V. privantur ipſo facto omnibus dignitatibus, canonicatibus, & beneficiis ſimplicibus, ac penſionibus. Ab his vero pœnis excipit in alia Bulla habentes penſionem non excedentem ſummam ducatorum ſexaginta de Camera. Quæ tamen poſtrema diſpoſitio eum agat de penſionibus, non revocat diſpoſitionem prioris Bullæ, quæ ligat etiam beneficia minoris valoris, ut ex ſacra Congregatione firmatur *Inſtitut. Eccleſ.* 71 *n.* 12.

Clerici ab exercitio ſui Ordinis ſuſpenſi, ſi ab eo ſe abſtinuerint, eſto abſque prævia abſolutione ad altiorem ordinem tranſierint, quanquam id agant ſacrilege, irregularitatem non incurrunt; quæ eſt magis communis ſententia. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 12. *Cap.* 3 *n.* 6. *Novæ Edit.*

Clericis ne ad ſacros, & ulteriores Ordines aſcendant, prohibere poteſt Epiſcopus de occulto eorum crimine ex informata tantum conſcientia conſcius, ſicut eo modo ſuſpendere Clericos a Divinis ut a S. Congregatione deciſum traditur *de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 71. §. 3. Quod adeo verum eſt ut nullo iure obſtringi poſſit ad cauſam eius ſuſpenſionis manifeſtandam. Fas eſt tamen reo querelas tantummodo ſuas, non appellationem, Sedi Apoſtolicæ exponere, ut ex reſponſo S. Congregationis traditur. *Ibid.* §. 4. Ex quo fit ut, etſi reus appellationem interpoſuerit, ſi interim ordinem ſuum ſolamniter exercuerit, continuo irregularitatem incurrat. *Ibid.* §. 5.

Clerici antequam ordinentur in ſacris ſtudium ſaltem Theologiæ Moralis præmittere tenentur, ita enim intelligenda eſt ſanctio Tridentini in *Seſſ.* 23. *Cap.* 14. injungens ut ordinandi *ad populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda ſacramenta idonei comprobentur*; atque hoc iniunctum eſſe a Benedicto XIII. confirmando Bullam *Apoſtolici miniſterii* &c. datam pro reformatione Clero Hiſpaniæ, & tanquam normam pro aliis Epiſcopatibus. *Inſtitut. Eccleſ.* a §. 4 & 5.

Clerici ordinandi in ſacris cogendi ſunt ad præmittenda exercitia ſpiritualia decem dierum, ut olim Epiſcopis Italiæ, & inſularum adiacentium mandavit in encyclica Innocentius XI. & innovavit alia encyclica Clemens XI. *Inſtitut. Eccleſ* 104. §. 5.

Non debet Epiſcopus præcipere, ut clerici minoribus ordinibus initiati, vel etiam maioribus Subdiaconatus &c. ad ſacros ordines aſcendant, etiamſi id facile conſtituat ad evitanda ſcandala minorum clericorum, qui otio, & vitiis ſe dedunt; id enim eccleſiaſticæ diſciplinæ repugnat. *De Synod. Diœceſ. Lib. XII. cap.* 4. §. 2. *Nov. Edit.* Id tamen verum eſt ſi quidem clerici nullum beneficium Eccleſiaſticum obtineant, vel obtineant quidem beneficium, ſed non ex illis quibus adnexum eſt onus ſuſcipiendi ſacros Ordines. *Ibid.* §. 3. Qui enim obligationem beneficio ſuo adnexam neglexerint beneficio privantur. Ex Trid. *Cap.* 12. *Seſſ.* 24. *de Reform.* niſi tamen iuſto impedimento excuſari poſſint. *Ibid.* §. 6. ſaltem dummodo hoc impedimentum ab illis prævuſum non fuerit, antequam beneficium acceperint.

Excipitur tamen niſi aliter expoſcat neceſſitas Eccleſiæ. *Ibid.* §. 7.

Sacerdotum penuria non ſatis eſt cauſæ, ut Clerici illiterati ad ſacros Ordines promoveantur ut a S. Congregatione Concilii deciſum refert Fagnanus in Cap. *Quæris num.* 18. *De Ætat. & Qualit. præficiend.*

Clerico interdictum eſt ex Conſtitutione S. Pii V, *Quæ Ordini* ne quid in teſtamento relinquat filiis ſuis illegitimis, eorumque filiis, ac deſcendentibus, conſanguineis, & affinibus, ſive ex redditibus ex bonis Eccleſiaſticis, ſive ex patrimonialibus comparatis, etiamſi filii illi ante teſtatorem obierint. Attamen ſanctio iſta non excludit quominus alimenta filiis illegitimis debeantur etiam ex redditibus Eccleſiaſticis. Cum vero vetatur legatum in favorem conſanguineorum ejuſdem filii, hoc tantum velet in caſu, quo relicta eius conſangoineis per quendam circuitum cedant in commodum eiuſdem filii illegitimi. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *cap.* 24. §. 21. *Nov. Edit.*

CONCILIUM TRIDENTINUM.

Conſuetudo contraria Decretis Sacri Concilii Tridentini non eſt attendenda, quia in Bulla Pii IV. quæ legitur in fine eiuſdem Concilii, legitur Decretum irritans ea omnia, quæ obſtent eidem Sacro Concilio, ex quo fit ut irritatio iſta cadat ſupra omnia obſtantia ſingulis Capitulis eiusdem. *Inſtit. Eccleſ.* 60 §. 7.

Cum in ſanctionibus Concilii edditur: *ſalva ſemper auctoritate Sedis Apoſtolicæ*, quæ ſemper addita voluit idem Concilium *Seſſ.* 25. *Cap. Final.* cum de reformatione morum, & eccleſiaſtica diſciplina agitur, tunc in diſpenſationibus a Romano Pontifice conceſſis ſemper intelligitur derogatum ſanctioni eius Concilii, etiamſi hæc derogatio non exprimatur juxta ac definivit S. Pius V. in ſuo motu proprio apud Garciam *de Benef. Part.* 4. *Cap.* 5. *num.* 32. & 33. & cenſuit ſacra Congregatio Concilii. *De Synod. Diœceſ. Cap.* 24. §. 23. *Nov. Edit.*

CONCIO.

Parochi ſinguli tenentur Concionem habere in ſuis Eccleſiis, nec excuſantur ex conſuetudine etiam immemorabili, ſive quod in aliis Eccleſiis conciones habeantur, ſive ex infrequenti auditorum numero. Ita Innocentius XIII. in ſua Conſtitutione pro reformanda diſciplina Regum Hiſpaniæ, quam Benedictus XIII. confirmavit ut eſſet norma cæteris Ordinariis. *Inſtitut. Eccleſ.* 10 §. 3. Sufficit tamen pro concione allocutio pia, ſingulis feſtis, ut reſpondit S. Congregatio die 8. Auguſti 1732.

Concionatores Regulares tenentur petere ab Epiſcopo benedictionem, etſi velint in Eccleſia ſui Ordinis conciones habere, ex Bulla Clementis X. *ſuprema Inſtit. Eccleſ.* 27 §. 8. In alienis vero Eccleſiis licentia, & benedictio Epiſcopi etiam Regularibus requiritur ex Tridentino Seſſ. 5. cap. 2. *Ibid.*

Interdici poteſt Regularibus prædicatio etiam in ſuis Eccleſiis facta eo tempore, quo Epiſcopus per ſeipſum concionem habet etiam in alia Eccleſia. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 43. § 7.

Si vero Epiſcopus coram ſe prædicare faciat, ſeu prædicationes etiam in ſua Eccleſia audiat pro conſueto more Adventus, & Quadrageſimæ, prohibere non poteſt Regulares ne eodem tempore in ſuis Eccleſiis prædicent. Nequeunt vero prohibente Epiſcopo prædicare eo tempore, quo Epiſcopus ex publica cauſa convocatis Clero, Magiſtratu, & populo coram ſe prædicare facit, quod ex Clementina. *Dudum de ſepulturis* eruitur. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 43. §. 7.

Concionem proprii Parochi, quam in Parochiali Eccleſia diebus feſtis habet, auſcultare parochiani non tenentur, præcipiente licet Tridentino, cuius ſanctionem contraria modo conſuetudo abrogavit. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *cap.* 64. §. 13.

Concionatores ſi per ſcurrilitatem *Verbum Dei, veluti in ſcenam adducunt, non levem culpam* admittunt, *ſed grande piaculum*, ita ex verbis encyclicæ S. Congregationis Concilii ſub Innoc. XI. datæ 6. Julii 1680. *Inſtitut. Eccleſ.* 27 §. 15.

CONCURSUS.

In Concurſu ad Parochialem, ſi collatio pertinet ad Epiſcopum, iudicium de digniori ex approbatis ab Examinatoribus pertinet ad illum; ſi vero beneficium ſit Patronatus Eccleſiaſtici, tunc prælatio ad Patronum ſpectat. Si patronatus ſit laicus, ab examinatoribus deputatis approbandum, ſed ſine concurſu, patronus debet eligere. Si tamen in Patronatu laicali plures ſint patroni, & a ſingulis ſuus præſentetur, ita ut ſinguli non habeant jus præ alio, tunc Concurſus inſtituendus eſt, & ad Epiſcopum pertinet prælectio inter approbatos, ut ex Decreto S. Congregationis apud Barboſam. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 4. *Cap.* 8. §. 8. & 9.

Sede vacante in Concurſibus electio eſt Vicarii Capitularis, nam ad illum tota iuriſdictio Capituli devolvitur. §. 10.

In Concurſu Examinatores tenentur iudices eſſe non tantum doctrinæ, ſed & cæterarum dotum, quæ neceſſariæ ſunt ad Parochiale officium. Ita Pontifex in Bulla CUM ILLUD *Bull. Tom.* 1. *num.* 68. In Concurſu habendo hæc ſervanda. *Ibid.*

Habita notitia vacationis Eccleſiæ, Epiſcopus Vicarium deputet cum emolumento eius arbitrio aſſignando.

Epiſcopus publicet Edictum Concurſus, præfinito tempore eius habendi, intra quod tempus concurrentes deferant perſonæ ab Epiſcopo deputandæ ſuarum qualita-

ſtatum, meritorum, & munerum documenta ſincera, ſive iudicialia, ſive extraiudicialia; quæ eo tempore elapſo nequaquam recipiantur.

Die ad concurſum indicta, ſumma eorum documentorum a Cancellario Epiſcopali collecta tradatur illi, qui concurſui præeſt, & ſingillatim omnibus Examinatoribus. Tum habeatur concurſus aſſignatis ſingulis concurrentibus iiſdem quæſtionibus, eodemque Evangelii textu, ſuper quo ſermonis aliquid concurrentes præſcribant. Hæc omnia dictentur omnibus eodem pariter tempore, & in eodem conclavi clauſis; aſſigneturque omnibus congruum tempus ad reſpondendum. Reſponſa ſua quiſque manu ſcribat ſermone latino, ſuaque itidem manu ſubſcribat. Sermo ad populum habendus vernacula lingua ſcribatur. Reſponſa demum ipſa ſubſcribat tum Cancellarius concurſus, tum Superior, qui præeſt, ac demum Examinatores ſinguli.

Tententur etiam ab Examinatoribus concurrentes qua peritia polleant in lingua latina, tradendo illis explicandum aliquid ſive de ſanctis Patribus, ſive de Concilio Tridentino, aut Catechiſmo Romano, quod oretenus fieri poteſt.

Reſponſa ita ſubſcripta etiam ab Examinatoribus, qui pauciores tribus eſſe non poſſunt, una cum notula compendiaria requiſitorum tradantur Cancellario cuſtodienda, penes acta ſecreto nemini oſtendenda.

Si quis appellandum duxerit a mala relatione Examinatorum, vel irrationabili iudicio Epiſcopi, coram Judice appellationis acta integra concurſus introducantur, qui illis non viſis, nec aliter quam ex illis ſententiam ſuam ferat, tam reſpectu doctrinæ, quam morum.

Si in caſu dictæ appellationis Epiſcopus cenſeat ſignificandum Judici appellationis ſecretam cauſam, ob quam motus fuerit ad alium eligendum, poterit ſub ſecreti lege illam Judici etiam per literas ſignificare.

Quod ſi Epiſcopo ſuſpecta ſit fides Judicis de ſecreto illo prodendo, literis ſuis eadem deferat Sacræ Congregationis Concilii Præfecto.

Judex appellationis, quando appellatio fit a malo iudicio Epiſcopi, ſeu mala relatione Examinatorum, cognoſcere debet non ſolum de doctrina, ſed etiam de cæteris dotibus electi ab Epiſcopo.

Si Judicis appellationis ſententia conformis ſit electioni Epiſcopali, tunc ab appellatione ulteriori ceſſandum eſt. Secus vero ſi acciderit, liceat prælecto Epiſcopali ſecundo, & tertio appellare. Demum cui duæ conformes adſiſtunt ſententiæ, ille victor habeatur.

Si vero beneficium curatum, Dignitas, & Canonicatus a Sede Apoſtolica conferendum ſit, tunc concurſus non expectata ulla Pontificis venia, ab Epiſcopo indicatur. At ſi beneficium curatum ſit, & reſervatum ſit tantummodo ratione menſium, Epiſcopus eligat magis idoneum, & illum Datariæ ſignificet, cui acta concurſus, niſi requirantur, non tenetur transferre. Viciſſim transferat illa, & ſuſpendat a ferendo judicio, ſi reſervatio ex alio quovis capite ſit. Licebit tamen Epiſcopo denuntiare illum, quem credit magis idoneum fore Beneficio, ſicut & ſi alicui occulta aliqua cauſa obſit, ne Beneficium obtineat. *Ibid. Confer Reiffenſtuel Tract.* 11. *Diſtinct.* 1. *num.* 38. & 39. & *Diſtinct.* 3. *num.* 41. & 42.

CONFESSARIUS.

Confeſſarii temere interrogantes pœnitentes ſuos de ſocio criminis, alioquin denegantes abſolutionem, ſuſpenſionis ab officio cenſuram ſententiæ ferendæ incurrunt, peccant graviter, & ſunt denuntiandi, ſi agnoſci poſſit hanc ſibi praxim tanquam licitam ſtatuiſſe. Sicut etiam denuntiandi ſunt, qui id licere docent. Ita Benedictus XIV. in Conſtitut. *Ad eradicandum* &c. Ibi etiam addit pœnitentes illos, quos ad prodendum nomina complicum Confeſſarius adegerit, non teneri ad denuntiandum eoſdem Confeſſarios, id agentes ex quadam imprudentia, ac ſimplicitate, quique eidem praxi addicti ex circumſtantiis agnoſci non poſſint.

Confeſſarii pœnitentes ſuos ad turpia ſollicitantes denuntiandi ſunt ab eodem pœnitente, quæ denuntiatio fieri debet, etiamſi Confeſſarius ſit ſimplex ſacerdos, & iuriſdictione careat.

Etiamſi pariter ſollicitationi ipſe pœnitens conſenſerit.

Etiamſi poſt ipſam ſollicitationem tempus longum jam effluxerit.

Etiamſi ſollicitatio fiat a Confeſſario non pro ſe, ſed pro alio.

Confeſſarii caveant, ne pœnitentes, quos noverint ab alio ſollicitatos abſolvant, niſi prius, ſive denuntiationem fecerint, vel ſaltem promiſerint ſe denuntiaturos quamprimum poterunt. Ita in Bulla SACRAMENTUM POENITENTIÆ Bull. *Tom. I. num.* 20. *Vide Tom. II. tract.* 14. *diſt.* 8. *a num.* 57. *ad* 72.

Confeſſarius caret omni auctoritate, & iuriſdictione abſolvendi ſocium criminis in ordine ad illud crimen cum illo commiſſum; & ſi nihilominus auſus fuerit abſolutionem hanc impertiri, ipſo facto incurrit excommunicationem Summo Pontifici reſervatam; quæ abſolutio ſocii criminis neve in ipſo Jubilæo, vel privilegio Bullæ Cruciatæ impendi valet. *Ibid.*

In mortis vero articulo ſi adſit quicunque alius ſacerdos, qui præſenti neceſſitati provideat, & Confeſſarius ſocius criminis nihilominus pœnitenti alias diſpoſito impenderit abſolutionem, abſolutio quidem ipſa valet, ſe Confeſſarius lethaliter peccat, & excommunicationem reſervatam incurrit. Quare non poteſt id agere Confeſſarius, niſi eum neceſſitas urgeat mortis, nec adſit alius Sacerdos ſaltem ſimplex, qui impertiri eandem abſolutionem poſſit; vel ſaltem niſi ipſe non poſſet ab hoc munere vacare ſine gravi aliqua infamia, vel ſcandalo. Tenetur proinde omnia media adhibere citra ſcandalum, vel infamiam ſuam ad hoc ut ipſe ſe ſubtrahat, & alium ſi fieri poſſit ſubſtituat. Ita Pontifex in declaratione prioris Bullæ *Sacramentum Pœnitentiæ* nova ſua Bulla *Apoſtolici muneris*. Bull. *Tom. I. num.* 120.

Injungitur Ordinariis, ut in approbatione Confeſſariorum conſtitutionem Gregorii XV., & præſentem Benedicti XIV. ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & obſervari curent. Ita in Bulla *Sacramentum Pœnitentiæ*. Bull. *Tom. I. num.* 20.

Confeſſarii abſolutio data ignorantibus neceſſaria neceſſitate medii eſt invalida, Encyclica: *Etſi minime*. Bull. *Tom. I. num.* 42.

Si vero ignoret pœnitens neceſſaria neceſſitate præcepti, & rite doleat de hac ignorantia, ac emendationem promittat, poſſe abſolvi iudicat. *Ibid. §.* 12.

Confeſſarius ſi audierit pœnitentem, & non abſolverit, requiraturque de atteſtatione confeſſionis in ſcriptis, debet illam concedere, non tamen unquam affirmare debet ſe illum abſolviſſe, nec tunc pariter cum illum abſolverit, nam alias ſi de aliquo hoc atteſtatus fuiſſet, & de aliquo non, revelationis Confeſſionis periculum ſubiret. *Inſtitut. Eccleſ.* 45. *§.* 10.

CONFESSIO.

Nemo unquam quodcumque privilegium obtinens audire poteſt confeſſiones ſæcularium abſque approbatione Ordinarii, idque valet etiam pro Confeſſionibus venialium, & mortalium, quæ alias clavibus ſubjecta ſunt. Id etiam comprehendit eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt, ut ex Bulla Benedicti XIII. *Inſtitut. Eccleſ.* 86. *§.* 8. *Vide Tract.* 14. *diſt.* 8. *num.* 2. & *ſeqq.* & *num.* 14.

Per Confeſſionem factam cuilibet Sacerdoti ſæculari, vel Regulari ab Epiſcopo approbato ſatisfieri canoni *Omnis utriuſque ſexus* ex Conſtitutionibus Clementis VIII. ann. 1592. & Innocentii X. ann. 1645. incipient. *Exponi nobis*, conſtat. *de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 44. *§.* 4.

Etiam non commiſſa gravi culpa præceptum annuæ confeſſionis obligat, ut quis ſe peccatorem ſaltem ſemel quotannis recognoſcat, ut ex S. Thoma *In 4 Sent. diſt.* 17. *Q.* 3 *A. C. Quæſtiun.* 3 *Inſtitut. Eccleſ.* 18. *§.* 4. *Vide Tom. I. Tract.* 10. *Diſtinct.* 3 *num.* 13 & 14.

Parochus quamvis plerumque credere debeat Parochiano ſuo aſſerenti confeſſionem peregiſſe, ſi tamen prudenter credere non poſſit aſſerenti, abſtinere debet ab adminiſtranda eidem communione etiam Paſchali, ut ex Roncaglia. *Inſtitut. Eccleſ.* 45. *§.* 15.

Si pœnitens tempore Paſchæ abſolutionem obtinuit, ſed ex conſilio Confeſſarii admonetur, ut aliquo tempore abſtineat a communione, poteſt parere abſque peccato. Non tamen poteſt Confeſſarius ad arbitrium prorogare eam communionem, ut ex cap. *Omnis utriuſque ſexus de Pœnit. & Remiſſ. Ibid. §.* 16.

Poſſunt Epiſcopi limitatam facultatem audiendi Confeſſiones dare Regularibus, etiamſi poſt examen idoneos illos repererint. *Inſtitut. Eccleſ.* 86. *§.* 9.

Quoad Confeſſionem factam laico in neceſſitate dum

non

non adeſt copia Sacerdotis, de qua ſermo fuit olim apud veteres Theologos, & etiam apud S. Thomam recte docet Pontifex, neminem ex veteribus illis agnoviſſe laicum eſſe verum miniſtrum hujus Sacramenti; ſed eam confeſſionem teſtimonium eſſe animi demiſſi, & humilitatis, ex quo magis flectitur Deus ad elargiendam uberiorem gratiam, qua quis ad contritionem & juſtificativam excitetur. Nihilo tamen ſecius hanc nunquam fieri præſtat, cum multis incommodis ſit obnoxia. *De Synod. Diœceſ. Cap. 15. per totum*; ubi recte ex Decreto Clementis VIII. illicita eſſe, & invalida Confeſſio facta Sacerdoti abſenti per internuntium notatur.

In locis ubi rariſſimi ſunt Sacerdotes, qui audiant confeſſiones ſufficit ad eos approbandos ſcientia minus quam mediocris, ut ex Cardinali De Lugo. *Inſtit. Eccleſ. 86 §. 12.*

CONFIRMATIO.

Confirmationem Sacramentum eſſe novæ legis conſtat tum ex definitione Tridentini Seſſ. 7. Can. 1. cum ex Actuum 8. illis verbis: *Imponebant manus ſuper illos & accipiebant Spiritum ſanctum. Inſtitut. Eccleſ. 6. §. 3.*

Sacramentum hoc conficitur impoſitione manuum Epiſcopi, & prece. Quandonam illud inſtituerit Chriſtus, qui unicus eſt auctor Sacramentorum, incertum, num tunc cum impoſuit manus capiti puerorum. *Matth.* 19. num inſtituerit tantum, non miniſtraverit; num in ultima cœna cum dixit Apoſtolis: *Accipite Spiritum ſanctum*; num tandem ipſa Pentecoſtes die; ignoratur. *Ibid. §. 5.*

Quanquam gratia prodigiorum, quam olim infundebat, modo ceſſavit, id non amplius exigente Eccleſia, gratiæ tamen ſanctificantis donum modo pariter datur, S. Auguſtino teſte, *de Baptiſm. lib. 3. cap. 16.* Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut ſit potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur & firmitatem quandam ſpiritalium virium, quibus Diabolo reſiſtamus. *Ibid. §. 7.*

Tandem characterem imprimit indelebilem, quo datur poteſtas quædam ſpiritalis in ordine ad aliqua gerenda, quæ a perfectioribus agenda ſunt. Ex quo ſit ut reiterari non poſſit. *Ibid. §. 7.*

Neceſſitatem quam vocant abſolutam hujus Sacramenti recipiendi nemo utique eſſe affirmaverit; ſed vel in re, vel in voto plane neceſſarium eſt neceſſitate præcepti, & quidem divini tempore perſecutionis. Neque Parochi, neque parentes, nec qui ſunt loco parentum, ſunt eximendi a lethali culpa ſi non inſtent, ut ſubiecti ſibi Parochiani, & quos habent ſubiectos Confirmationem ab Epiſcopo parato recipiant. *Ibid. §. 9. & 10.*

Quoad ætatem Chriſmandorum, ex regula ordinaria conferendum eſt hoc Sacramentum pueris poſt ſeptennium; ſed in aliquo extraordinario caſu juſta urgente cauſa non vetatur, quin poſſit etiam ante eam ætatem miniſtrari. Juſtam cauſam adeſſe conſtat, ſi facilis ad pueros illos in poſterum non ſit futurus Epiſcopi acceſſus. &c. Ita in Bulla pro Cophtis *Anno vertente.* & de Synod. Diœceſ. *Lib. 7 Cap. 10.*

Confirmationis miniſter ordinarius eſt Epiſcopus; extraordinarius vero de Pontificis mandato Sacerdos quilibet eſſe poteſt, quod hodie certum eſt, licet olim Doctores quidam dubitaverint. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 7. per totum.* Utitur tamen ſimplex Sacerdos Chriſmate ab Epiſcopo benedicto, quanquam probabilis eſt eorum opinio, qui tenent Chriſma illud ex commiſſione Summi Pontificis benedici a ſimplici Presbytero poſſe; nec deſunt, rata quidem, exempla. *Ibid. Cap. 8. per totum.* Cæterum tenendum eſt irritam fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino ex ſola Epiſcopi delegatione collatam, nam Romanus Pontifex ex conſuetudine in tota Eccleſia Latina jamdiu recepta tacite ſibi hanc facultatem ſervaſſe cenſendus eſt. Hæc etiam reſervatio, utpote juriſdictionem reſtringens valet utique ad hoc ut Epiſcopus juriſdictione ad delegandum careat. *Ibid. §. 8. per totum.*

Confirmationis Sacramentum cum oleo, & Chriſmate etiam veteri, ſi novum haberi non poſſit, ſed tamen a catholico Antiſtite benedictis conferri a P. Guardiano S. Sepulchri Ordinis Minorum de Obſervantia, ſi defuerit Epiſcopus latini ritus, in ſua Diœceſi reſidens, conceditur a Pontifice ſuo Brevi incipiente *Cum ad infraſcriptam*. Id tamen perſonale eſſe privilegium datum Guardiano petenti conſtat. Extat Bulla in Bull. *Tom. 1. n. 10.*

Idem etiam conceſſum eſt a S. Congregatione, & confirmatum a Benedicto XIV. in ſua Conſtitutione *Anno vertente* Bull. *Tom. 3. num.* 30. Præfecto Miſſionum Ægypti, donec aliquis catholicus Epiſcopus in Ægypto habeatur.

Confirmatio a Græcis Sacerdotibus collata in locis Græcorum, in quibus mos iſte non eſt expreſſe improbatus a Sede Apoſtolica valere cenſenda eſt ex conſenſo tacito Romani Pontificis. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 9.* & Conſtit. pro Cophtis catholicis, *Bull. Tom. 3. num.* 30. quæ conſtitutio incipit *Anno vertente.* In qua tamen monetur Chriſma illud benedicendum eſſe ab Epiſcopo.

Animi diſpoſitiones ad digne recipiendum hoc Sacramentum ſunt ſtatus gratiæ, quæ in adultis lethali crimine infectis comparatur plerumque per Sacramentum Pœnitentiæ. *Inſtit. Eccleſ. 6. n. 11.*

Corporis diſpoſitiones, non tamen neceſſario præmittendæ, ſunt plerumque confirmandi, & confirmantis jejunium, quod conſulit Pontificale Romanum. *Ibid. §. 12.*

Patrinus unicus aſſiſtere debet confirmando, mas maribus, fœmina fœminis, qui etiam Patrini debent eſſe confirmati. *Ibid. §. 13.*

Mares ſeorſum a fœminis accedere par eſſet, ut honeſtius res peragatur, ut ex Concilio Mediolanenſi. *Ibid. §. 13.* Porro Patrinus manum ſuam dexteram dextero humero Chriſmandi imponat. *Ibid. §. 16.*

Tempore peſtis, eo morbo affectis non tenetur Epiſcopus hoc Sacramentum miniſtrare, cum Sacramentum hoc non ſit abſolutæ neceſſitatis. *De Synod. Diœceſ. Lib. 13. Cap. 19. §. 6. nov. Edit.*

In confirmatione tempore peſtis non poteſt fieri inunctio frontis mediante pennicillo, nec ſane valeret ſic collata, cum ex conſenſu fere omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impoſitio, quæ certe non fieret cum alio medio, quam pollice, vel manu, confirmandi frons oleo liniretur. *De Synod. Diœceſ. Lib. 13. Cap. 19. §. 77. Nov. Edit. Conſule Reiffenſtuel de Confirmatione Tract. 14. Diſtinct. 3. Quæſt. 5. per tot.*

CONFRATERNITATES LAICORUM.

Duæ Confraternitates ejuſdem inſtituti in uno, eodemque loco eſſe non poſſunt ex Bulla 115. Clementis VIII. Cum tamen amplior eſt Civitas, vel populus frequens, binæ tolerantur. *Inſtitut. Eccleſ. 105. §. 86.*

Si Confraternitas ſit erecta in Eccleſiis Regularium exemptorum, ſubeſt tamen juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi, cui jus eſt etiam viſitare eorum capellas ibidem poſitas, in iis tamen, *quæ Confraternitatum gubernationem reſpiciunt*. Et ſi Confratribus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, ſicut & ornamenta Altaris, onera Miſſarum, & divinorum officiorum ibidem celebrationem &c. Ita ex reſolutione Sacræ Congregationis. *Ibid. §. 88.*

Confraternitates laicorum nequeunt aggregationem petere ab Archiconfraternitatibus Romanis, niſi prævia approbatione Ordinarii loci, ſeu Epiſcopi cum interventu duorum de Capitulo. Ita ex Conſtit. 115. Clem. VIII. additis Decretis S. Congregationis. *Ibid. §. 89.* Aggregatarum vero adminiſtratores rationem Epiſcopo reddere tenentur, ut ex eodem S. Congregationis Concilii decreto. *Ibid.*

Hæc omnia valent etiam pro Confraternitatibus aggregatis Capitulo S. Joannis Lateranenſis, ſicut etiam pro illis quæ fundatæ jam ſeſe eidem Baſilicæ annui tributi ſolutione ſubmittunt, ut ſæpe deciſum eſt. *Ibid. §. 90.*

In Solo vero Lateranenſi fundatæ Eccleſiæ, vel Oratoria ex Bulla XIX. Sixti V. non ſubſunt juriſdictioni ordinariæ Epiſcopi; ſed ut firmat Rota, utitur jure delegato conceſſo illi a Tridentino *Seſſ. 6. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 3. de Ref.* vi cujus poteſt per ſe, & per alium eas viſitare, ut etiam probat Decretum Sacræ Congregationis. *Ibid. n. 90.*

Confraternitates laicorum in Eccleſiis Parochialibus erectæ dependent a Parocho in functionibus Eccleſiaſticis non parochialibus, ut ex decreto S. Congregationis Rituum die 12. Januarii 1704. *Ibid. §. 93.* Quarum

ſe eædem Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis adnexis Parochialibus Eccleſiis, & ab eis dependentibus eandem a Parocho dependentiam habent, ex eodem Decreto. *Ibid.*

Erectæ tamen in Eccleſiis publicis, ſeu privatis, ab Eccleſiis Parochialibus ſejunctis, ab ea dependentia eximuntur, ut ex eodem Decreto. *Ibid.*

Quare Benedictiones, & diſtributiones candelarum, cum non ſint de juribus mere Parochialibus, ſicut etiam benedictiones mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis (quæ tamen ambo fieri debent a Parocho) ignis, ſeminis, ovorum, & ſimilium, functiones omnes hebdomadæ ſanctæ, celebratio Miſsæ ſolemnis in feria V. in Cœna Domini, (quæ tamen ſpectat ad Parochos) pulſatio campanarum in ſabbato ſancto, (quæ tamen ſpectat ad Eccleſiam digniorem) celebratio Miſsæ ſolemnis in Feſtivitatibus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ, vel Oratorii, expoſitio quadraginta horarum, & benedictio, quæ fit ſuper populo, expoſitio ſacrarum Reliquiarum, vel imaginum, fieri poſſunt in Oratoriis Confraternitatum, etiam Parocho reſpective contradicente, ut in eodem decreto. *Ibid.*

Inſuper in iiſdem privatis Confraternitatum Oratoriis cantari poſſunt abſque licentia Parochi horæ Canonicæ, ex eodem. *Ibid.*

In Oratoriis eorum privatis licita eſt celebratio Miſsæ privatæ aſsentiente Ordinario tantum.

Earum Capellani non poſſunt Populo denuntiare feſtivitates, & vigilias, contradicente Parocho, ex eodem. *Ibid.*

Nequeunt Parochi invitis Confratribus in eorum Oratoriis a Parochiali ſeparatis docere doctrinam chriſtianam ex eodem. *Ibid.*

In eorum Eccleſiis publicis haberi poſſunt etiam negante Parocho conciones per totam Quadrageſimam, & Adventum publicæ, ex eodem. *Ibid.*

Viciſſim non poteſt in dictis Eccleſiis, niſi aliter diſponente Epiſcopo, celebrari, ſeu cantari Miſsa ante Parochialem, ex eodem. *Ibid.*

Ad Parochum tamen ſpectat officium funebre facere ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſupradictis Eccleſiis, quando tamen defunctus tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia illa.

In Proceſſionibus Confraternitatum extra ambitum ſuæ Eccleſiæ (quæ tamen fieri non poſſunt abſque licentia ſeu Epiſcopi, ſeu Parochorum illorum, per quorum territorium tranſeundum eſt) Capellani illarum extra Eccleſiam propriam ſtolam deferre non poſſunt, ex eodem. *Ibid.*

Accedenti Epiſcopo ad Eccleſias earum publicas, quæ non ſunt Regularium, neque proprium Rectorem beneficiatum habent, aſperſorium a Parocho exhibendum non eſt. Ex eodem. *Ibid.*

Ex ſolo jure Parochiali ceſsante aliquo titulo non poteſt Parochus Capellanos illarum cogere ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis. Ex eodem. *Ibid.*

Abſque Indulto Apoſtolico non licet in dictis Eccleſiis, quæ non ſint Parochiales, neque Regularium, retineri SS. Euchariſtiæ Sacramentum, neque ſi ea facultas adſit, abſque Ordinarii licentia poteſt ibidem dictum Sacramentum publice exponi. Ex eodem. *Ibid.*

Parochus nequit ſe ingerere in adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in dictis eccleſiis collectarum, neque retinere clavem capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ. Ex eodem. *Ibid.*

Dummodo non impediant functiones, & divina officia, poſſunt Confraternitates etiam erectæ in Eccleſia Parochiali pro libito ſe congregare abſque licentia, & præſentia Parochi, ſicut & poſſunt propria bona adminiſtrare, & de illis diſponere independenter ab illo. Ex eodem. *Ibid.*

Non poteſt Parochus tanquam delegatus Ordinarii, aſſiſtens earum Congregationibus ſuffragium deciſivum ferre. Ex eodem. *Ibid.*

Plura tamen ex his, quæ exigere a Confratribus Parochus nequit, poſſunt tamen fieri de mandato Epiſcopi, ut in peculiaribus rerum eventibus ſæpe deciſum eſt a S. Congregatione. *Ibid. §. 98.*

Confratres non poſſunt quæſtuare etiam per propriam Eccleſiam, niſi de licentia Ordinarii, ut ex Decreto S. Congregationis. Miſſas vero ex quæſtuis illis collectas, celebrandas eſſe in eadem Eccleſia, non vero in Parochiali cenſuit S. Congregatio Concilii. *Ibid. §. 132.*

Inter Confraternitates Laicorum illa præcedit, quæ eſt in poſſeſſione præcedendi; & cum nihil ea de ſe conſtet, præcedere illa debet; quæ prius ſaccis induta eſt, ut ex Conſtit. 84. Gregorii XIII. conſtat. *Inſtitut. Eccleſ. 105. §. 84.*

Sed in Proceſſionibus, in quibus defertur SS. Euchariſtia, Confraternitas SS. Sacramenti, ſi ſacco induatur, præcedit cæteras, ut deciſum in Rota Romana *Ibid. §. 85.*

C O N S E C R A T I O.

Si parietes Eccleſiæ ſint deſtructæ, & a fundamentis iterum reædificentur, Eccleſia jam conſecrata iterum conſecranda eſt, ut ex Titul. *de Conſecr. Eccleſ. vel Alt.* firmant Canoniſtæ. *Inſtitut. Eccleſ. 67 §. 2.* Officium vero recitari debet de priori conſecratione, non de ſecunda. *Ibid. §. 6.*

Altaris conſecratio plane diſtincta eſt a conſecratione Eccleſiæ, ut ex Pontificali Romano adnotatur. *Ibid. §. 8.*

C O N S U E T U D O.

Conſuetudo rationabilis, & legitime præſcripta abrogat omnem legem humanam etiam canonicam ex textu *in Cap. final. de Conſuet.*; nefas eſt tamen Epiſcopo juxta conſuetudinem Diœceſis ſuæ contra Canones legem condere; quod enim valeat conſuetudo eſt ex quadam tolerantia Superioris Legiſlatoris. Nimiæ autem eſset arrogantiæ, ſi Epiſcopus legem conderet contra legem Superioris. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 71. §. 7.*

C O N T R A C T U S.

Contractus trium contractuum, qui a multis defenditur, ab aliis improbatur, a Pontifice præciſe non improbatur, ſed facultatem permittit Epiſcopis, ut in ſuis Synodis dehortentur ſubditos ſuos ab eo exercendo. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. toto capite 50.*

Contractus *ſoccidæ* is eſt, quo bos terram arans traditur bubulco, qui ſolvit domino bovis certam portionem frumenti lege hac adjecta, ut ſi bos naturaliter moriatur damnum ſit domino, & bubulco commune. Si vero pereat culpa bubulci, is totum damnum ſubeat. Hic contractus approbatus eſt a Theologis, nonnullis adjectis conditionibus, quæ probatæ fuerunt a S. Congregatione Concilii die 6. Decembris 1730. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 51. §. 2.*

Contractus venditionis cum pacto francandi eſt, cum Titius vendit Sempronio prædium ſuum cum pacto redimendi rem venditam, prædium tamen retinet tanquam conductor, & pro conductione mercedem ſolvit, donec idem Titius ſibi illud prædium redimat. In hoc contractu pœnitens emptor a Confeſſario interrogandus eſt, num reipſa animum ſincerum habuerit emendi; ſimiliter, & venditor interrogandus eſt num ab emente pecuniam mutuam petierit, cumque renuentem induxerit ad uſuram obtegendam pallio pacti francandi. In utroque enim illo caſu ſubintelligitur uſura, adeoque illicitum judicandum eſt; ſecus vero non. *De Synod. Diœceſ. Cap. 51. Lib. 7. §. 5.*

C R U X.

Crux eminens inter candelabra ſtatuenda eſt in Altari, ubi Miſſa celebratur, nec ſufficit crux nuda, ſed requiritur cum Crucifixi figura. Nec decet ut parva crux apponatur, ut non ita facile occurrat oculis celebrantis; quare in ENCYCLICA ſua ad Ordinarios ditionis Eccleſiaſticæ mandat Pontifex, ut amoveantur cruces iſtæ parvulæ. Vide Bull. *Tom. I. num.* 17 ACCEPIMUS PRÆSTANTIUM.

Num vero apponenda ſit Crux de more etiam cum expoſita eſt adorationi Sacra Euchariſtia, Congregatio ſacrorum Rituum conſulta ſemel mandavit apponi; iterum vero cauſa repropoſita die 2. Septembris anno 1721. decrevit, ut quælibet Eccleſia conſuetudinem ſuam retineret. *Ibid.*

Num etiam neceſſaria ſit Crux ſi in tabula Altaris primam imaginem exhibet Crucifixus, Sacra Congregatio cenſuit hanc ſufficere. *Ibid.*

Denique num committat peccatum grave celebrans in Altari, in quo crux abeſt, communis ſententia tenet id quidem nonniſi venialem culpam inducere. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3 Cap. 13. §. 1.*

DIS-

Digitized by Google

DISPENSATIO.

Diſpenſationes ſacræ Pœnitentiariæ cum diriguntur ad Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, executioni mandari debent a Confeſſario approbato ab Ordinario illius loci, in quo diſpenſatio illa præſtari debet; nec valet ſi actu Confeſſarius non ſit, ſicut nec ſi approbatus fuerit tantum pro maribus, & diſpenſatio petatur a fœmina. *Inſtitut. Eccleſ.* 87 §. 31

Cum dirigitur Confeſſario Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, requiritur lauree Theologiæ, vel juris Canonici in publica Univerſitate; nec aperiri literæ illæ poſſunt a ſimplici Regulari Confeſſario, niſi tamen Religio illa privilegium aliquod ea de re obtinuerit. *Ibid.* §. 21.

Si ſemel apertum fuerit breve Pœnitentiarii ab eo qui non habet titulum requiſitum, non ideo tamen vitiatur reſcriptum, ſed ſufficit ſi alteri habenti requiſita conſignetur. *Ibid.* §. 33.

Si ſemel electus fuerit executor, poteſt nihilominus ex probabili ſententia variari, quanquam non deſunt Doctores, qui oppoſitum opinentur. *Ibid.*

Executor certiorem ſe reddere debet de veritate cauſarum, ex quibus obtenta diſpenſatio eſt; non tamen requiſitis aliunde teſtimoniis, ſed ipſum diſpenſandum interrogans, niſi aliqua ipſe eandem veritatem reſciſſet; nec tenetur illum ſub iuramento interrogare, ut eſt communis Doctorum ſententia. *Ibid.* §. 34.

Si tamen falſe narrare diſpenſandum ſciverit, non poteſt ad diſpenſandum procedere; niſi id ſciret ex præcedentibus diſpenſandi confeſſionibus, ut ex Sanchez. *Ibid.*

In ejuſmodi diſpenſationis literis, mandatur executori, ut diſpenſet audita prius Sacramentali confeſſione, & in ipſa confeſſione; nec liberum eſt illi extra confeſſionem rem exequi, ut omnes docent. *Ibid.* §. 35.

Cum pœnitentia in literis definitur, ea iniungenda eſt; ſi vero committatur arbitrio Confeſſoris, non eſt illi liberum & ad arbitrium iniungere, ſed ad prudentiæ leges dirigenda eſt, neque nimis rigida, neque lenior quam par ſit. *Ibid.* §. 37 38.

Quoad clauſulam *dummodo ſit occultum*, cenſetur occultum ſi tantum ſeptem, vel octo in Civitate id reſciant; in oppidis vero ſi quinque, vel ſex, quam ſententiam Scriptores, qui mentem ſacræ Pœnitentiariæ probe norunt, tuentur. *Ibid.* §. 45.

Si vero occultum impedimentum fuerit in loco ubi executioni mandanda diſpenſatio eſt, publicum vero in alio, ubi commiſſum eſt delictum, tutius tunc eſt executionem ſuſpendere, & de hac novitate ſacram Pœnitentiariam certiorem facere. *Ibid.* §. 46.

Delictum olim publicum, nunc occultum ſi a die commiſſi criminis decennium elapſum ſit, ad hunc effectum cenſeri occultum judicant periti earum Theologi. *Ibid.* §. 48.

Si quis rem veniam præſtiterit, ſed publice creditur obtinuiſſe ad id facultatem, hujus peccatum ad hunc effectum creditur occultum. Si vero commiſſe delictum reſciatur, ſed ignoretur inde conſurgere impedimentum, profecto occultum quoad hunc effectum non cenſetur. *Ibid.* §. 48.

Clauſula *dummodo occultum ſit* exigit, ut nullo modo probari poſſit. *Ibid.* §. 44.

Si delictum deductum ſit ad Forum contentioſum a S. Pœnitentiaria cenſetur publicum. Si tamen data in eo fuerit ſententia abſolutoria criminis, per quam reus repertus ſit innocens, & non culpabilis, vel ex hactenus deductis non repertus culpabilis, etiamſi id obtentum ſit mediis illicitis, falſis teſtibus &c. adhuc cenſetur impedimentum occultum ad hunc effectum. *Ibid.* §. 49.

De Diſpenſationibus S. Pœnitentiariæ Vide Reiffenſtuel T. II. Tract. 14 Diſtinct. 15 fere per tot.

DOCTRINA CHRISTIANA.

In Eccleſiis ruralibus longe diſſitis a Parochiali decernant Epiſcopi, ut Sacerdotes ibi ſacris operantes populum doctrinam Chriſtianam doceant. Encyclica *Etſi minime* Bull. *Tom. I. num.* 42. Caveat tamen Parochus ne nimium tribuat alienæ operæ, ſed cum pueri ad Sacramentum Euchariſtiæ, & Confirmationis admittendi ſunt, cum ſponſi conjugio jungendi, per ſe illos tentet quid didicerint. *Ibid.* §. 14.

Non eſt tolerandus mos in nonnullis Diœceſibus obtinens, ut pueri unius Parœciæ in alia Parœcia doceantur doctrinam Chriſtianam, quemadmodum reſcripſit Sac. Congregatio Concilii ad Cardinalem Lambertinum die 9 Auguſti 1732. *Inſtitut. Eccleſ.* 9. §. 10. ſed ſinguli Parochi erudire ſuos debent, vel ſaltem curare ut in Parœcia erudiantur. Non tamen reprehendendi ſunt illi, qui in Eccleſiis ſuis, licet non ſint Parochis ſubjectæ, fideles eo confluentes docent, dummodo exhibeant Parochis nomina eorum, qui eo frequentant. *Ibid.* §. 13.

Ludi Magiſtri, tam conducti a Communitate, quam non conducti, tam Clerici, quam laici hortandi ſunt prius, ut doceant ſuos chriſtianam doctrinam, tum etiam cogendi, ex Decret. Cong. Concil. ad Archiepiſc. Spalatrenſ. die 17 Julii 1668. *Ibid.* §. 14.

Doctrinam Chriſtianam non omnes ſcire æqualiter neceſſe eſt: plura enim ſcitu ſunt neceſſaria Eccleſiaſticis quam laicis, plura adultis, quam pueris, & puellis; plura valentibus ingenio, quam hebetibus. *Inſtitut. Eccleſ.* 72 §. 19.

Si quis non credat explicite ea, quæ ſcitu neceſſaria ſunt neceſſitate medii, multo probabilius eſt illum nec valide abſolutionem potitum fuiſſe. Illicita eſt quidem certe in eo caſu abſolutio, nec poteſt Confeſſarius tuto uti oppoſita huic ſententia, & abſolutionem illis, qui hæc explicite ignoraverint, impertiri, ut ex propoſitione damnata ab Innocentio XI. conſtat. *Ibid.* §. 19.

Si quis vero ignoret ea, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti, dummodo nunc doleat, & proponat emendationem, abſolvi utique poteſt, ut ex Theologis. *Ibid.*

DOS.

Cum puellis, quæ virgines non ſunt petuntque ſubſidia dotalia relicta virginibus, diſpenſat in occultis, & in foro conſcientiæ tantum maior Pœnitentiarius, tam pro obtentis, quam pro obtinendis quatenus tantum illæ in poſterum honeſte vivant. Bulla *Paſtor bonus &c.* Bull. *Tom.* 41. *Num.* 95 §. 27.

DUELLUM.

Benedictus XIV. anno 1752 die IV. Idus Novembris has propoſitiones ad duellum attinentes damnavit.

I. Vir militaris, qui niſi offerat, vel acceptet duellum, tamquam formidoloſus, timidus, abiectus, & ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo ſe, ſuoſque ſuſtentat priveretur, vel promotionis alias ſibi debitæ, ac promeritæ ſpe perpetuo carere deberet; culpa, & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellum.

II. Excuſari poſſunt etiam honoris tuendi, vel humanæ vilipenſionis vitandæ gratia duellum acceptantes vel ad illum provocantes, quando certo ſciunt pugnam non eſſe ſecuturam, utpote ab aliis impediendam.

III. Non incurrit Eccleſiaſticas pœnas contra duellantes latas Dux, vel Officialis militiæ acceptans duellum ex gravi metu amiſſionis famæ, & officii.

IV. Licitum eſt in ſtatu hominis naturali acceptare, & offerre duellum ad ſervandas cum honore fortunas, quando alio remedio earum iactura propulſari nequit.

V. Aſſerta licentia pro ſtatu naturali, applicari etiam poteſt ſtatui Civitati male ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia Magiſtratus juſtitia aperte denegatur.

Vetat Pontifex in eadem Bulla, ne eaſdem propoſitiones quis defendat, publice vel privatim, diviſim, aut conjunctim, etiam diſputandi gratia; alioquin incidat ipſo facto in excommunicationem reſervatam Romano Pontifici. Mandat, in virtute S. obedientiæ, ne quis eas & ne unam quidem in praxim deducat.

Confirmat præcedentium Romanorum Pontificum conſtitutiones de Duello, atque edicit, ut ſi quis in duello, ſive publice, ſive privatim indicto hominem occiderit, ſive ille obierit in loco conflictus, ſive extra, ex vulnere in duello accepto perinde habeatur ac homicida voluntarius, adeoque immunitate aſyli non gaudeat, extrahi e loco ſacro poſſit, data ab Epiſcopo facultate, quam illi Pontifex impertitur. Addit quod ſi adhuc vivat graviter vulneratus in duello, & percuſſor recurrerit ad aſylum, ac merito timeatur futurum, ut ſi mors acciderit vulnerati ille ſe proripiat, tunc ſi judicio peritorum grave vitæ periculum ex vulnere imminere cenſeatur, extrahatur ex aſylo reus, præmiſſo decreto Epiſcopi, & cum aſſiſtentia Clerici ab eodem Epiſcopo deputati, & teneatur carceribus clauſus, exacta tamen a Judice promiſſione, ut ſi forte vulneratus vitam proroget ultra tempus de homicidio præſcriptum, reſtituat illum Eccleſiæ; alioquin incurrat pœnas a Benedicto XIII. in perſimilibus caſibus de homicidis loco ſacro extractis, & non reſtitutis conſtitutas. Demum privationem ſepulturæ, quam incurrunt duellantes in ſanctione Tridentini, declarat incurri etiam ante ſententiam Judicis, ſi forte decidat etiam extra locum conflictus ex vulnere in duello publico, vel privato accepto, etiamſi ante mortem certa ſigna pœnitentiæ dederit, & abſolutionem a cenſuris obtinuerit, nec diſpenſari ea in re ab Epiſcopis poſſe decernit.

Vide T. 1. Tract. 9. Diſtin. 3. Addit. poſt num. 45.

ECCLESIA.

In Eccleſiis ruralibus Parochiali proximioribus caveat Epiſcopus, ne permittat, ut Miſſa celebretur ante Parochialem. Encyclica ET SI MINIME Bull. *Tom. I. num.* 42. §. 14.

Eccleſia Parochialis ſi forte corruerit, vel reparatione indigeat, tenetur illam reſarcire Fabrica ſi adſit; ſin minus tenetur Parochus non quidem redditibus ſuis Patrimonialibus, ſed ex redditibus Beneficii, ſi ad ſuam ſuſtentationem ſuperſint; quanquam non ſuperſint ad ſuſtentationem propinquorum ejuſdem Parochi. Tertio loco qui habent beneficium Eccleſiaſticum in illa Eccleſia. Quarto loco ſi Parœcia eſt de jure Patronatus, tenetur Patronus ſuis ſumptibus id agere; ita tamen, ut, ſi infra præfixum ab Epiſcopo tempus noluerit ſumptus illos ſubminiſtrare, amittit Juſpatronatum illud. Denique ultimo loco tenetur populus, & qui in ea Parœcia habitant, etiamſi conducant domos alienas, & dominus illarum alibi habitet; poſſunt tamen in eo caſu ex penſionibus retentis ſe indemnes reddere. Ita ex Canoniſtis *Inſtit. Eccleſ.* 100. *per totam*.

Eccleſia polluitur per homicidium voluntarium *Cap. Propoſuiſti de Conſecr. Eccl.* Si in ea magna vis humani ſanguinis effundatur. Can. *Eccleſiis de Conſecr. diſtinct.* 1. Si ſponte effundatur ſemen humanum, *ſive effuſio ſit ſecundum naturam, ſive contra, ſive per copulam alias licitam, ſive per illicitam ex eodem textu & cap. Si Eccleſia De Conſecr. Eccl.* Si excommunicatus vitandus in ea ſepeliatur Cap. *Conſuluiſti de Conſecr. Eccleſ.* Item ſi ibi ſepeliatur Ethnicus Can. *Eccleſiam De Conſecr. diſt.* 1. De Sacrificio Miſſæ *Lib.* 3. *Cap.* 7. §. 4.

Vide T. I. Tract. 4 Diſtinct. 5. a num. 521 ad 536.

EPISCOPUS.

Epiſcopi conſecratio ab uno ne, vel a tribus fieri neceſſario debeat, ut valeat, quanquam eſt quæſtio inter Theologos, cum tamen Pontifices conſueverint in locis, ubi deſunt Epiſcopi, ut ab uno tantum Epiſcopo conſecratio iſta fiat, facultatem concedere; hinc videtur probabilior ſententia aſſerens unicum Epiſcopum ſufficere. Solent tamen Pontifices præcipere ut Epiſcopo conſecranti adjungantur duo Abbates, vel duo Sacerdotes in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti. Ita pluribus allatis exemplis *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 13. §. 5. *nov. edit.* Ibi pariter decernitur valere conſecrationem Epiſcopi ab uno Antiſtite, uno tantum adjecto presbytero confectam; quin etſi nullus alius præter conſecrantem aſſiſtat. *De Synod. Diœceſ. lib.* 7. *Cap.* 3. §. 9.

Pactiones initæ a Capitulo electore, & juratæ ab Epiſcopis electis in Germania, ut ſibi non liceat contra ipſos electores procedere, aut obſiſtere officialibus Capituli, ſi quid egerint, & decreverint: pactiones inquam illæ ſi electionem præcedant nullæ omnino, & irritæ declarantur ab Innocentio XII. Conſtitutione incipiente *Eccleſiæ Catholicæ*. Quæ vero ſubſequuntur, illatam executionem ſuſpendit, donec Sedes Apoſtolica judicium de illis ferat. *Ibid.* §. 17. Hæ vero pactiones vetitæ, & irritæ cenſentur, etiamſi fuerint honeſtæ, ut ex DD. *Ibid.* §. 19. Inſuper adſunt ea de re literæ Apoſtolicæ Benedicti XIII. in forma Brevis, legendæ. *Ibid.* §. 23.

Epiſcopi ſuffraganei ſi decorentur pallio, in Bullis tamen ejus conceſſionis cavetur, ne quid præjudicii ex hoc inferatur eorum Metropolitis, quin & vetantur illud ferre in præſentia Archiepiſcopi. *De Synod. Diœc. Lib.* 13. *Cap.* 5. §. 2 *nov. edit.*

Pallii honore non decorantur latini Patriarchæ titulares, quemadmodum nec Archiepiſcopi in partibus, cum enim pallio nemo uti poſſit extra Provinciam ſuam, illi profecto alibi commorantur. *Ibid.* §. 17.

Epiſcopatuum reſignationes, quas ſibi permitti poſtulant Epiſcopi, non admittuntur a Congregatione Conſiſtoriali, niſi ex canonicis cauſis recenſitis in Cap. *Cum pridem de renuntiat.*, quæ tamen omnes ad id referuntur, ut clare conſtet ipſos plebis ſuæ ſaluti prodeſſe amplius non poſſe. *Ibid. Cap.* 16. §. 3. *nov. edit.*

Epiſcopi Regulares ſi ſe abdicaverint Epiſcopatu, tenentur clauſtra ſuæ Religionis repetere, niſi aliter conceſſum ſit a S. Pontifice. Ita Benedictus XIII. in ſua Bulla CUSTODES *Ibid.* §. 4.

Cauſæ reſignationis non tam rigoroſe examinandæ ſunt in ordine ad Cardinales Epiſcopatum reſignantes, dum volunt ſe conferre Romam, ut adſiſtant Romano Pontifici. Ita ex Fagnano. *Ibid.* §. 5.

Epiſcopus translatus ex uno in alium Epiſcopatum frui poteſt redditibus Eccleſiæ, a qua diſcedit, uſque ad illum temporis articulum, quo a ſummo Pontifice in Conſiſtorio a vinculo prioris Eccleſiæ abſolvitur; ea tunc enim prior Eccleſia vacare cenſetur, ut ex definitione Congregationis Concilii per Urbanum VIII. approbata *Ibid.* §. 7. Neque idem Epiſcopus poſt abſolutionem a vinculo, jure poteſt conferre beneficia, quæ poſt idem tempus vacaverint, uti deciſum in Tribunalibus Romanis. *Ibid.* §. 9.

Interim tamen poſt pronunciationem, ſcilicet Pontificis in Conſiſtorio quoadusque hæc pronunciatio innotuerit Epiſcopo, remanet in eodem Epiſcopo juriſdictio non quidem ad conferenda beneficia, ſed ad Diœceſim gubernandam neceſſaria, uti proviſum eſt in eodem Decreto, ſeu in Brevi illud confirmante Urbani Papæ VIII. *Ibid.* §. 10.

Si Epiſcopus in manus Paganorum, aut Schiſmaticorum incidat, & fiat captivus, Eccleſiæ adminiſtratio tranſit in Capitulum, quoadusque aliter diſponat Sedes Apoſtolica Can. *Si Epiſcopus ſupplen. neglig. Prælat. in* 6. quæ tamen vera ſunt ſi carcer Epiſcopi ſit adeo arctus, ut Epiſcopum ſuum nequidem per litteras adire Diœceſani valeant. *Ibid.* §. 11.

Epiſcopis ex conſtitutione Pontificis incipiente *Firmandis* Bull. *Tom.* 1. *num.* 109. fas eſt in Eccleſia Parochia-

Digitized by Google

rochiali a Regularibus adminiſtrata in Paſtorali viſitatione inſpicere Altare illud, in quo Tabernaculum SS. Euchariſtiæ tenetur; item Fontem Baptiſterii, confeſſionale Parochi, pulpitum e quo Parochus jus habet annunciandi verbi Dei, ſacrarium, in quo ſervatur ſacra ſupellex ad ſacramenta miniſtranda, ſepulchrum, Cœmeterium Parochiæ. Turrim etiam campanariam, ſi adſint Campanæ ad Parochiam ſpectantes. Ac demum ſacra vaſa, in quibus particulæ conſecratæ ſervantur, vel ſacra olea Baptiſmi, & Extremæ Unctionis, demum pilam aquæ benedictæ.

Epiſcopi, quibus uſque modo conceſſa eſt facultas impertiendi benedictionem cum Indulgentia plenaria fidelibus in mortis articulo conſtitutis, uti ea poſſunt non tantum ad certum tempus, quemadmodum limitatur in Brevibus ab illis impetratis, ſed quandiu in Diœceſi, cujus intuitu illam obtinuerunt, permanſerint. Habent etiam facultatem ſubdelegandi alios pios Sacerdotes quo quot judicaverint opportunos, ut ipſis Epiſcopis impeditis eandem indulgentiam conferant. Subdelegati vero ea facultate ad ſe tranſmiſſa uti poſſunt pro tota Diœceſi, vel territorio, cui deſtinati ſunt, quoadusque in hoc munere perſeverans, etiamſi Epiſcopus delegans obierit. Demum facultates iſtæ deinceps conceduntur perpetuæ omnibus, & ſingulis Epiſcopis, qui literas ea de re petierint, quam etiam facultatem obtinebunt Prælati inferiores, territorium ſeparatum habentes cum vera qualitate *Nullius*, & activa juriſdictione in Clerum, & populum. Ita ſancit Pontifex ſua Conſtitutione. *Pia Mater*, edita anno 1747. nonis Aprilis, in qua etiam Ritum hujus benedictionis præbet. Bull. *Tom. II. num.* 34.

Epiſcopus in ſua Synodo non poteſt quidem definire quæſtiones de Fide, ſed prohibere poteſt errores jam ab Eccleſia proſcriptos, ut ex Gonzalez in Cap. *Veſtra* deducitur. *Synod. Diœceſ. Lib.* 6. *Cap.* 4. *§.* 7.

Epiſcopis in Synodo fas eſt non quidem rem aliquam inter DD. controverſam definire; ſed praxin prohibere, uti e. g. non licet illis pronunciare, utrum jejunii eſſentia in abſtinentia a carnibus tota conſiſtat; ſed etiam ante Bullam Benedicti XIV. jus illis fuit injungere, ut qui diſpenſationem ad carnes diebus jejunii veſcendas obtinuerant, unicam comeſtionem ſervarent. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 3. *§.* 1.

Epiſcopo ex epicheia fas eſt aliquando in iis præſertim, quæ dilationem non patiuntur, nec facile Summus Pontifex conſuli poteſt, circa jus commune relaxare, ut deciſum a Sacra Congregatione Concilii refertur. *De Synod. Diœceſes. Lib.* 7. *Cap.* 71. *§.* 1. Id tamen nonniſi in ſpeciali rerum articulo, neque ea de re ſtatutum univerſale concedere poteſt, ut ex communi DD. *Ibid. §.* 2.

Ad Diœceſanum Epiſcopum pertinet Eccleſias conſecrare, eique fas eſt id muneris demandare alteri Epiſcopo, minime vero Presbytero etiam cum oleis ab ipſo Epiſcopo benedictis. Ita ex DD. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 15. *§.* 2. *nov. edit.*

Conſecratas inſuper Eccleſias, atque pollutas nemo præter Epiſcopum Diœceſanum reconciliare poteſt, nec fas eſt id muneris demandare Presbytero quanquam cum aqua ab Epiſcopo benedicta. Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantum benedicta, facultas dari poteſt, ut per ſimplicem ſacerdotem adhibita tantum aqua luſtrali, Eccleſia polluta reconcilietur. *Ibid.*

Epiſcopo curandum eſt, ut Legata pia impleantur, quod præſtare ipſe poteſt, etiamſi prohibitus fuiſſet a Teſtatore; ut ex Cap. *Tua nobis de Teſtam.*

Quod ſi Teſtator executorem reliquerit ſui Legati, & ei in caſu quod ſegniter agat, alterum ſubſtituat, tunc Epiſcopus, ſi ſubdelegatus etiam ſegniter egerit, curam ejus exequendi in ſe ſuſcipere debet; quod valet etiam in omnibus piis diſpoſitionibus, tam in ultima voluntate factis, quam inter vivos, ut ex Tridentino *Seſſ.* 22. *de Ref. Cap.* 8.; valet etiam non ſolum pro Epiſcopis, ſed etiam pro Prælatis inferioribus, habentibus territorium ſeparatum, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap. ult. §.* 1. *&* 2. *nov. edit.*; valet etiam pro Vicario Capitulari ſede Vacante, ut Legato de Miſſis ſtatuit Sacra Congregatio. *Ibid. §.* 2.

Fabrica S. Petri in Vaticano in locis ſuæ auctoritati ſubjectis (non enim ſunt omnia) non ſe immiſcet juriſdictioni Epiſcoporum in ordine ad Legata Pia, & Miſſarum onera, niſi poſt annum ab obitu Teſtatoris, quo anno elapſo piarum voluntatum executioni ſe immiſcet, etiamſi judicium cœptum, ab Epiſcopo terminatum non fuerit, ut ex DD. & conſtat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap. ult. §.* 3. *nov. edit.*

EUCHARISTIA.

De frequentia SS. Communionis, quibus concedenda ſit quotidiana, quibus aliquanto rarius nihil innovandum ſupra Decretum Innocentii XI. die 12. Februarii 1679. Omnia ſcilicet relinquenda eſſe docti, & prudentis Confeſſarii judicio. Inferri tamen ex eodem Decreto licet frequentem acceſſum denegandum eſſe iis, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de emendatione ſunt ſolliciti, ſicut nec tam ſæpe iis, quorum cum voluntas ſit a gravibus averſa, venialibus tamen tenacius inhærent. *Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 12. *§.* 9. *Vide T.* 1. *Tract.* 10. *Diſtinct.* 3. *num.* 50. *& ſeqq.*

Euchariſtiam una tantum die Paſchatis Reſurrectionis diſtribuere ſæcularibus vetitum eſt Regularibus in ſuis Eccleſiis; cæteris vero Paſchalibus diebus id poſſunt citra ullam prohibitionem. Ita in *T. de Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 42. *§.* 3.

Paſchale tempus, intra cujus ſpatium ſatisfieri poteſt præcepto ab Eugenio IV. ſua conſtitutione *Fide digna* definitum eſt, a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis, nec licet Epiſcopo, etiam in Synodo tempus iſtud latius prorogare. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *cap.* 69. *§.* 9.

Paſchali præcepto de Euchariſtia ſumenda in Parochiali Eccleſia non ſatisfit recipiendo illam in Eccleſia Metropolitana, ut ex Decretis S. Congregationis firmat De Lugo *Reſp. Moral. Lib.* 1. *Dub.* 15. Ita *Inſtitut. Eccleſ.* 18. *§.* 12.

Qui præcepto Paſchali de Euchariſtia ſumenda non ſatisfecit tempore apto, etiam poſt illud tenetur, & cogi poteſt pœnis ad Euchariſtiam ſumendam. *Inſtit. Eccleſ.* 45. *§.* 15. *Vide Reiffenſtuel ibid. num.* 37. *& ſeqq.*

Famuli, & famulæ ſæculares inſervientes Monaſteriis ſæcularium utriuſque ſexus, etiamſi habitent in atriis Monaſteriorum muro circumvallatis; tenentur communionem Paſchalem in Eccleſia Parochiali, intra cujus fines ſitum eſt Monaſterium, recipere; ut ex Decreto Sacræ Congregationis ſæpius deciſum eſt; neque enim habitationes illæ ſunt intra ſepta, ac domos Monaſteriorum, quod requiritur a Tridentino, ut famuli eximantur a Parœcia. *Inſtitut. Eccleſ.* 55. *§.* 7. *&* 8.

Sacerdotes Miſſam celebrantes non tenentur præcepto Paſchali ſatisfacere in ſua Parœcia, ſi tamen raro intra annum celebrant, nec volunt, ſeu poſſunt celebrare Miſſam in Paſchate, tenentur tunc communicari in Parœcia. *Ibid.*

Peccatori occulto publice Euchariſtiam petenti non eſt deneganda, cum jus naturale ad famam id expoſtulet. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 11. *§.* 4. *nov. edit.*

Occulte vero petenti & noto, Sacerdoti aliunde quam ex Confeſſione tuto negatur. Si vero pariter aliunde & ſimul etiam ex confeſſione ſciat, exprimere debet Sacerdos, ſe habere ejus peccati ſcientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo ſcit, ſi ſub arcani naturalis ſigillo id acceperit. Si vero noverit rem tantum ex Confeſſione perinde ſe gerat, ac ſi neſciverit, cum id exigat arctiſſimum Confeſſionis ſigillum. *Inſtit. Eccleſ.* 89. *§.* 2.

Publicus peccator publice petens repellendus eſt. Publicus vero dicitur non ille tantummodo, qui talis declaratus eſt a Judice, ſed etiam qui per evidentiam facti quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, talis habetur. *Ibid. §.* 8. *& De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 10. *§.* 4.

Euchariſtiæ ſumptionem præcedere debet jejunium naturale a media nocte præcedenti cœptum. Nec refert ſi poſt cibum ſumptum ante mediam noctem nullus ſomnus captus ſit, nec cibus concoctus ante ſacram Communionem. Porro jejunium iſtud frangitur etiam parvitate materiæ; quare nec ablutio ſumpta poſt celebratam Miſſam admittenda ab

eo eſt, qui eo die aliis Miſſas celebrare permittitur, uti die Nativitatis Domini, quo in caſu, nec licet celebrare & ad dandum ægroto Viaticum; nam præceptum Viatici obligat quando conferri poteſt juxta ritum Eccleſiæ. Reliquiæ tamen cibi in ore remanentes, ſi deglutiantur, non frangunt ieiunium naturale, ut ex Rubrica Miſſalis conſtat. Viciſſim ſi quis antequam ſomno ſe dederit parum ſacchari in os induxerit, quod paulatim liqueſcens in ſtomachum delabatur; id utique ieiunium illud frangit. Tandem ſi quis ore guſtaret vinum, vel condimentum ad ſaporem explorandum, & ſtatim expueret, hæc non eſſet fractio ieiunii. *De Miſſæ Sacrificio Lib. III. toto Cap.* 12.

Vide eundem Tract. 10. *Diſtinct.* 3. *num.* 30. *& ſeqq.* In dubio num quis fregerit ieiunium, diſputant Theologi, apud quos varii caſus diſtinguuntur; præſtaret tamen abſtinere a percipienda communione. *Ibid. §.* 7.

Sacerdos extra Miſſam Euchariſtiam ſuſcepturus ſtolam e collo ſuſpenſam habere debet, uti præcipit Rituale Romanum. Poteſt vero ſeipſum ſuis manibus communicare ſi abſit ſcandalum, & ſuppetat cauſa, quæ perceptionem Sacramenti exigat, nec alius Sacerdos præſto ſit. Cauſa vero eſt ſolemnis aliqua Feſtivitas. *De Sacr. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 17. *§.* 10.

In Miſſis Defunctorum Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare non eſt vetitum, cum Decretum Sac. Congregationis Rituum id prohibens modo non amplius exhibeatur illud poſcentibus, & docti Rituum Scriptores admittant, adminiſtrari tuto poſſe, in quacunque demum Miſſa, nullo facto diſcrimine inter formas in eadem Miſſa conſecratas, & reliquas, quæ in Tabernaculo aſſervantur. *Ibid. Cap.* 18. *§.* 12.

Nocte Natalis Domini ex Decretis S. Rituum Congregationis vetitum eſt miniſtrari in Miſſa ſacram communionem fidelibus adſtantibus; quin nec ſacerdos eadem nocte alias duas Miſſas celebrare permittitur. *Ibid. §.* 13.

Feria VI. in Paraſceve, & Sabbato ſancto nullus, niſi ad Viaticum eſt communicandus, ut ex conſuetudine omnium Eccleſiarum certum eſt. *Ibid. §.* 14.

Sacerdos in peccato mortali miniſtrans Euchariſtiam graviter offendit in reverentiam tanti Sacramenti. Ex quo fit, ut qui recipit ab illo Sacramentum ſcienter, peccato eius communicet, quæ eſt animadverſio S. Thomæ *Ibid. Cap.* 19. *§.* 2. Ex quo infertur peccare illum graviter, qui ſacramentum ſuſcipit a Sacerdote Schiſmatico, vel excommunicato, ex eo quod eius peccato communicat. *Ibid. §.* 3.

An unico peccato peccet Sacerdos, qui lethali peccato infectus pluribus Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrat, diſſident inter ſe DD., alii enim unicum agnoſcunt, quando per continuatam actionem pluribus miniſtrat, alii totidem peccata multiplicant, quot ſunt fideles. *Ibid. §.* 3.

Non licet uni ex fidelibus plures particulas, vel maioris moduli hoſtiam præbere, quod vetuit Sacra Congregatio Concilii Decreto approbato ab Innocentio XI. die 12. Februarii 1679. *Ibid.*

Peccatori parato recipere in peccato Sacramentum non licet offerre hoſtiam non conſecratam pro conſecrata ob periculum Idololatriæ, tum reſpectu ſuſcipientis, tum adſtantium. *Ibid. Cap.* 20. *§.* 4.

Purgatio quæ olim fiebat per Euchariſtiam, qua Sacerdos Fideli communicaturo denunciabat, Corpus Chriſti futurum illi ad probationem, licet forte non contineat tentationem Dei, ut non male ratiocinatur Vaſquez, hodie tamen cum abrogata fuerit per Text. ex Cap. *Ex Tuarum* in uſum revocari non poteſt. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 20. *§.* 3.

Conſuetudo Euchariſtiam negandi reis ad mortem damnatis, ubi invaluit, neque probatur, neque refellitur, ſed ubi invaluit contraria, utique retinenda eſt; aliquid tamen temporis interponendum eſt inter communionem, & mortem, quo ſpecies Euchariſticæ conſumantur. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 20 *§.* 6.

Si alicuius Sacerdotis negligentia aliquid Euchariſtiæ in terram deciderit, rubricæ Miſſalis ſervandæ ſunt; quanquam fatendum eſt canonicas pœnas obſoleviſſe. Si vero fragmentum aliquod in fœminæ pectus deciderit, præſtat ut fœmina ſuis ipſa manibus levatum in os iniciat. *Ibid. §.* 7.

Parochus Euchariſtiam deferens, vel cadaver aſſocians, ſi impeditus ſit tranſire per viam publicam, jus habet tranſeundi per agrum alienum, nec impediri poteſt a domino; id enim jure communi conceſſum eſt cuilibet de populo. *Inſtit. Eccleſ.* 89. *§.* 2.

Si quis Sacerdos ægrotus viaticum ſuſcipere vellet manibus ſuis, atque in os ſuum inferre non renuente Sacerdote, damnari non mereretur. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 53. *Cap.* 19. *§.* 27. *nov. edit.*

Si quis Epiſcopus vetet ne in Miſſa in hoc, vel illo altari celebranda Euchariſtia adſtantibus miniſtretur, parendum illi eſſe, nec turbæ ciendæ. Encyclica *die* 12. *Novembris Ann.* 1742., & *de Sacrif. Miſſ. Lib.* 2. *Cap.* 22. *§.* 17.

Si quis ſurripiat hoſtiam, vel particulas e tabernaculo, vel e ſacra pixide, vel ex Oſtenſorio, & extractam aſportet, id ſufficere cenſetur pro aſſerendo furto hoſtiæ conſecratæ, quare reo competet demonſtrare non eſſe conſecratas. Ita in Bulla AB AUGUSTISSIMO Bull. *Tom. I. num.* 43.

Ex ipſo autem quod quis id ſacrilegii egerit præſumitur uti voluiſſe ad malum finem; quæ pariter præſumptio valet contra eum qui in actu communionis, vel poſt illum a ſuo, vel alieno ore extractam particulam aſportaverit. *Ibid.*

Rei huius ſacrilegii etiam pro prima vice tradendi ſunt brachio ſæculari, præcedente in Eccleſiaſticis degradatione reali. *Ibid.*

Si quis mane ſumpſerit Euchariſtiam, veſperi vero decidat in lethalem morbum, integrum erit Parocho, ſi vel illum denuo communicet eadem die, ſive abſtineat, nec poteſt ab Epiſcopo ad utrumlibet adigi. *Synod. Diœceſ. cap.* 11.

Quoad Euchariſtiam pueris adminiſtrandam recte admonet Pontifex non eandem deſiderari ætatem in pueris in mortis articulo verſantibus, quæ in iis qui recte valent. In moriturum iudicio Parochi permittendum eſt, qui diligenti examine inveſtiget, num tanta polleant perſpicacia, ut Chriſtum ſub ſpeciebus Sacramentalibus firmiter credant, & adorent. *De Synod. Diœceſ. Cap.* 12. *§.* 3.

Recte valentes potiri debent maiori iudicii firmitate, ut debita religione, & reverentia ad Sacramentum accedant; quæ plerumque firmitas advenire ſolet annum decimum inter & decimum quartum ætatis. *Ibid. §.* 2.

Extreme ægrotantibus, eodem periculo mortis diutius perſeverante poteſt, & debet ſemel, iterum, tertio Viaticum conferri petente maxime ægroto; ſed quoties, & quantum temporis intercedere neceſſe ſit inter unam, & alteram communionem nihil definiendum Pontifex cenſet. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 52. *§.* 4.

Euchariſtiam in Oratoriis privatis adminiſtrare, quamvis multi vetitum non eſſe credunt; tamen conſonans praxi, quæ Romæ obtinet, vetat in Diœceſi Bononienſi. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. *§.* 12.

Sacerdotes omnes cuiuſcunque ſint Collegiatæ tenentur Feria V. in Cœna Domini Sacramentum SS. Euchariſtiæ recipere e manibus celebrantis, ut edicunt Decreta plura Sacræ Congregationis apud Biſſum V. *Communio* num. 383. *Inſtitut. Eccleſ.* 38. *§.* 10.

EUNUCHUS.

Nemo abſciſſionem poteſt in ſe permittere, niſi de conſilio medici ad ſervandam vitam; & quanquam Theologi quidam admittunt, ut poſſit quis in evirationem ſuam conſentire ad vocis ſuavitatem ſervandam, ut dulcius in Eccleſia canat, atque inde victum ſibi honeſtum procurare poſſit; adhuc tamen Theologorum id negantium opinio communius obtinuit. Diſputant vero Canoniſtæ num ex vi capitis *Significavit* ſub titulo *de corpore vitiatis* Sacerdos, qui id in ſe commiſerit poſſit munus Diaconi, aut Subdiaconi in Miſſa exercere certum eſt, ex vi ejusdem capitis, Sacerdotem illum poſſe benedicere, Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, ac Extremæ Unctionis adminiſtrare de licentia Epiſcopi: conſtat tamen eunuchum hujuſmodi incurrere notam irregularitatis, nec Epiſcopo ineſſe facultatem, ut det licentiam ſe evirandi. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 7. *§.* 4 *&* 5. *nov. edit.*

EXA-

Digitized by Google

EXAMINATORES.

Examinatores, ſi in Synodo fuerint deſignati tantum nomine Officii, uti ſunt e. g. Prior S. Dominici, non ex hoc intelligitur quod ſucceſſor in eodem munere habendus ſit ut Examinator Synodalis, nam eſt electa induſtria perſonæ. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 4. *Cap.* 7. *§.* 5.

Electi in Synodo Examinatores, ſi interim ante novam Synodum decedant, tunc ſi ſaltem ſex remaneant, qui numerus de neceſſitate eſt ex definitione Tridentini, tunc non poſſunt alii in eorum locum ſubſtitui ab Epiſcopo. Si minores ſint numero, tunc ſuſfici poſſunt alii uſque ad ſex ab Epiſcopo quidem approbante Capitulo. *Ibid. §.* 7. Qui tamen Examinatores ſuffecti ceſſant elapſo anno, ſi interim Synodus non celebretur, ut ex Decreto Clementis VIII. In hoc caſu quo Synodus poſt annum a priori Synodo non celebretur, tunc ſi non ſuperſint ſaltem ſex in priori Synodo deſignati, omnium etiam ſuperſtitum munus ceſſat. Quare tunc neceſſe eſt ut ſi poſt annum concurſus ad vacantes Parochiales inſtituendus ſit, petatur a S. Congregatione facultas, ut novi Examinatores extra Synodum deputentur, quæ facultas ſi obtineatur, uti ſemper obtinetur, tunc Epiſcopus debet quos deſignavit proponere Capitulo a majore ejuſdem parte approbandos. Capitulum vero tenetur illos approbare ſi habeant qualitates a Tridentino requiſitas. *Ibid. num.* 10.

Examinatores congruentius ſuffragia ferunt palam communicando ſecum invicem, tum indicendo Notario hunc, vel illum eſſe approbatum. In quam ſententiam, quæ eſt Fagnani inclinat Pontifex in *Synodo Diœceſana Lib.* 4. *Cap.* 8. *§.* 4.

In judicio Examinatorum nulla fert ſuffragia Epiſcopus, vel Vicarius loco Epiſcopi præſidens, niſi in caſu paritatis votorum, aut ſi ſint ſingularia; tunc enim poteſt Epiſcopus quibus cenſuerit partibus accedere, ſed hoc præſtare debet tunc coram iiſdem Examinatoribus. Ita ex Garcia. *Ibid. §.* 5.

EXCOMMUNICATIO.

A quibuſcumque cenſuris excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini abſolvere poteſt maior Pœnitentiarius, Regulares quidem in utroque foro, reliquos vero in foro conſcientiæ tantum; quanquam & illos poteſt abſolvere in utroque foro in cenſuris publicis latis a jure, Apoſtolicæ Sedi reſervatis, & etiam nominatim declaratis, vel latis nominatim ab homine, ſi expiraverit juriſdictio Judicis delegati, a quo latæ fuerunt, vel quando abſolutio remiſſa fuerit ad Romanum Pontificem, vel quando proprios Judices adire rei non poſſunt. Obligandi ſunt tamen rei iſti, ut ſatisfaciant parti, alioquin recidunt in eandem cenſuram. Si vero hæc ſatisfactio a parte recuſetur, tunc maior Pœnitentiarius illi præſcribat hanc ſatisfactionem, qua a parte recuſata, nihil ultra agendum eſt. Bulla *Paſtor Bonus* Bull. *Tom. I. num.* 95. *§.* 7.

Si Epiſcopus excommunicationem aliquam tulerit per legem generalem incurrendam a tranſgreſſoribus, declaretque illos ſtatim fore evitandos, licet publice, ac nominatim denuntiati non ſint, quia facti notorietate dignoſcitur illos in excommunicationem incidiſſe; excommunicatio illa nequaquam ſuſtinetur, cum repugnet Conſtitutioni Martini V. *Ad evitanda*, quidquid in oppoſitum ſentiat Fagnanus in Cap. *Quod a Prædeceſſore num.* 55. *de Schiſmat.* De Synod. Diœceſ. *Lib.* 7. *Cap.* 68. *§.* 4.

Excommunicatio in Bulla Cœnæ, qua vetatur fidelibus deferre arma &c. ad Turcas, non afficit fideles Turcarum imperio ſubjectos, qui imperantibus illis arma ſuppeditant, alio tranſvehunt, dummodo id peragant a moto animo iniquo nocendi fidelibus. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *cap.* 20. *§.* 6. *nov. edit.*

Ad poſtulata Epiſcoporum Albanenſium reſcriptum fuit a Congregatione de Propaganda Fide, mandante Pontifice, ne inquietarent fideles, ſi navibus ſuis ad Turcas nullo bello inter Chriſtianos, & Turcas furente, tranſvehant ſclopos maiores, aut minores, ſariſſas, gladios, plumbeas glandes, nitratum pulverem, chalybem, ferrum, aurichalcum, æs, funes, & alia ad naves bellicas inſtruendas idonea, adhibito tamen modo quoad numerum, & quantitatem, ut fieri ab illis ſolebat. Firmam tamen voluit prohibitionem tranſvehendi vel pacis tempore, vel belli mortaria, incendiarias pilas, tormenta bellica maiora, plumbeos, aut ferreos maioris moduli globos, ipſosque ſclopos ingenti numero. Quæ tamen facultas illis facta eſt, quia non aliter poſſunt victum ſibi comparare, atroceſque perſecutiones evitare. *Ibid. §.* 7.

De Excommunicatione vide Reiffenſtuel T. 2. *Tract.* 13. *Diſtin.* 2. *a num.* 1. *ad num.* 73. *juncta Append.*

EXEMPTIO.

Exemptio Eccleſiaſtici a juriſdictione ſui Epiſcopi non conceditur a Congregatione niſi evidenter probetur ſævitie contra ſe exercita, aut juſtus timor ne exerceatur; & nec tunc niſi prius audito Ordinario, ipſoque fraterne admonito, ut mitius agat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 10. *§.* 30 *nov. edit.*

Tunc autem plerumque nihil fit aliud niſi ut prohibeatur Ordinarius, ne procedat ad cenſuras, carcerationem &c. niſi prius obtenta a Congregatione, vel a Metropolitano facultate. Imo ſi reus in flagranti crimine deprehendatur; tunc non intelligitur ſubtracta facultas Ordinario procedendi adverſus delinquentem, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.*

EXEQUIÆ.

Si teſtator juſſerit ſepulturæ mandari corpus ſuum ſine precibus, & pſalmis, & miſſis, aſſociatione Clericorum, candelis ardentibus eius voluntas non eſt attendenda, ut decidit S. Rota coram Molines in Romana Funeralium *die* 15. *Junii* 1699. *Inſtitut. Eccleſ.* 36. *§.* 25.

Clemens XI. mandavit in edicto legendo in eius Bullario pag. 317., ut in aſſociatione funeris cuiuſcumque ſerventur leges Ritualis Romani in tit. *De Exequiis §. Conſtituto tempore.* Fieri tamen poteſt, ut in aliquo ſingulari rerum articulo cadaver deferendum ſit aliter quam præſcribat Rituale; quod tamen fieri non debet abſque Epiſcopi ſcientia, uti ex. gr. Si deferendum ſit Cadaver in curru tecto, quod ſæpe alias prohibuit Sacra Congregatio apud Petra *in Conſtit. Apoſtolic. Tom.* 2. *Num.* 10.

Parochi aſſociantes funus ad Eccleſiam Regularium arceri non poſſunt ab ingreſſu Eccleſiæ illius cum cruce, & Stola, ut ex Bulla *Pretioſus* Benedicti XIII. *Ibid. §.* 26.

Cadavera Sacerdotum, Diaconorum, & Subdiaconorum exponi non poſſunt in Eccleſia, alia induta veſte, quam Sacra ſui Ordinis, ut ex Decreto Clementis XI. *Ibid.*

EXORCISMUS.

Non licet Regularibus, contradicente Epiſcopo exorcizare in propriis Eccleſiis. Encyclica ad Epiſcopos Poloniæ *Magno cum animi* Bull. *Tom. III. num.* 48.

EXPOSITIO SS. SACRAMENTI.

Expoſitio SS. Sacramenti permitti non debet niſi ex publica cauſa ab Ordinario approbata, etiamſi Eccleſia ſit Regularium, quod ex Tridentino *Seſſ.* 21. *Cap.* 8. evincit, & ſtatuit S. Congregatio Concilii. Quanquam ex cauſa privata licet Regularibus in propriis Eccleſiis exponere Sacramentum, dummodo non extrahatur e Tabernaculo, & Hoſtia ſit velata, ut ex pluribus S. Congregationis Decretis firmatur. *Inſtit. Eccleſ.* 30. *§.* 11. & 12.

Reprobatur apud frequentes ſcriptores uſus exponendi palam SS. Euchariſtiam in feſtis Sanctorum. *Ibid. §.* 15.

Si exponatur SS. Sacramentum intra Tabernaculum apertum, & in Pixide tecta, ſex ſaltem candelæ ardere debent ex ſenſu S. Congregationis. *Ibid. §.* 21.

Verum ſi extra Tabernaculum id fiat in Oſtenſorio velato, tunc ſaltem duodecim candelæ ardentes apponendæ. *Ibid. §.* 23.

De Expoſitione SS. Sacramenti vide Reiffenſtuel tractantem Tom. II. Tract. 6. Diſtinct. 8. poſt num. 43. nec non Append. II. Addit. III.

EXTREMA UNCTIO.

Extremam Unctionem verum eſſe novæ legis Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, per Apoſtolum Jacobum fidelibus commendatum, & promulgatum Tridentini PP. definiverunt. Materia ejus remota eſt oleum ex olivarum bacchis expreſſum, nulli alteri materiæ ſaltem ex perpetuo uſu Eccleſiæ immiatum; quæ tamen materia ſi in parva quantitate fuerit, adeo ut non deſtruat olei ſpeciem, validitati Sacramenti nequaquam officit. Debet vero oleum iſtud Epiſcopali benedictione ante ſacrari, ut ex antiquiſſima PP. traditione colligitur. Ita tamen ab Epiſcopo eſſe illud oleum benedictum oportet, ut nihilo ſecius poſſit ex commiſſione, ſive expreſſa, ſive tacita Romani Pontificis a ſimplici Sacerdote conſecrari, ut ex more vetuſtiſſimo Eccleſiæ Orientalis eruitur, ita docet Pontifex in *Tractatu de Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 16.*

Unctionis Extremæ forma in Rituali Romano expreſſa, eſt deprecativa, nunquam tamen definitum eſt ab Eccleſia, an hæc ita neceſſaria ſit, ut non æque ad Sacramenti validitatem ſufficiat, ſi indicativo modo concipiatur; ſatis enim conſtat formam illam expreſſis verbis nequaquam inſtitutam fuiſſe. Conſtat tamen aliter quam in Rituali exhibeatur, proferri abſque gravi flagitio privata auctoritate non poſſe.

Partes ungendæ aliæ quidem neceſſariæ ſunt, ut Sacramentum fiat; aliæ neceſſitate, uti vocant præcepti; aliæ vero ratione aliqua ſuadente tuto omittuntur. Ex his poſtremis ſunt pedum, & renum unctio; hæc enim in fœminis omittitur; illa vero cum gravi incommodo præteriri poteſt. Ceteræ quinque ſenſuum unctiones ſaltem ex præcepto adhibendæ ſunt; num vero ſingulæ ita ſint neceſſariæ, ut abſque illis Sacramentum non conſiſtat, alii aliter diſputant. Si neceſſitas urgeat, ægri, qui mox deceſſurus timetur, unicus ſenſus ungendus eſt, ea pronuntiata forma, quam Rituale in his rerum eventibus aſſignat, caput tamen præferendum. *De Synod. Diœc. Lib. 7. Cap. 18.*

Sacramenti hujus miniſtros eſſe Sacerdotes nemo, qui fidem Chriſti profitetur, negaverit, ita definiente Tridentino *Seſſ. 14. Cap. 4.* Quanquam vero conferri a pluribus ſimul Sacerdotibus valeat, modo tamen ſinguli ſuum diverſum ſenſum cum forma eidem debita inungant: uſus tamen jam inde a pluribus ſæculis in Latinam Eccleſiam invectus extra articulum neceſſitatis fert, ut unus tantummodo ſacro oleo liniat, totumque perficiat Sacramentum, cui mori citra lethalem culpam ſe non conformare nemo poteſt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. cap. 9. §. 5.* Laudabile tamen fuerit ſi dum res ſacra peragitur plures adſiſtant Sacerdotes, vel ſaltem probi viri, *ut oratio totius Eccleſiæ* ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet, quæ verba ſunt S. Thomæ *Cap. 43. Lib. 4. Contra Gentes. Ibid. §. 5.*

Miniſtrare iſtud Sacramentum valide omnes Sacerdotes poſſunt; uni tamen Parocho de jure competit; cum ſit ejus Miniſter Ordinarius. Alii ſi id audeant abſque Parochi facultate contra ſtatutum in Catechiſmo Romano peccant. Quinimo Religioſi ægrotum ungentes, minime a Parocho petita venia, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem incidunt Apoſtolicæ Sedi reſervatam *in Clementina I. de Privilegiis*: excluſo tamen neceſſitatis articulo, in quo actum charitatis non auctoritatis abuſum exercent. Hæc dicta ſint de Latinis Sacerdotibus, cum de Græcis alia ſit ratio; nam apud illos mos eſt, nec a Romanis Pontificibus improbatus, ut in hoc Sacramento conferendo ſeptem Sacerdotes, vel ſaltem tres præſto ſint. *Ibid. §. 8.*

Unguntur vero fideles tali morbo laborantes, unde peritorum judicio mors proxime ſecutura prudenter timeatur; quare denegandum eſt iis, quibus certum adeſt vitæ periculum, puta mare tranſgreſſuris, prælium inituris, ultimo ſupplicio afficiendis; cum hoc illis deſit, quod morbo periculoſo laborent. Hoc vero morbi gravis periculum ita neceſſarium eſt, ut ſanis collatum Sacramentum, vel nullum ſit, vel illicitum. Neque urget Græcorum conſuetudo ungendi bene valentes; nam ſi id agant rati ſe conferre verum Sacramentum, increpandi acriter ſunt, & prohibendi; ſicut tunc etiam cum ut apud illos interdum fit, loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, pœnitentes inungunt. *Ibid. Cap. 20. per totum.*

Providendum eſt tamen a Parocho, ne in hoc Sacramento adminiſtrando ſupremum vitæ articulum expectet; ſed maturius id agat, cum æger nondum ſenſibus deſtitutus, precibus Sacerdotis ſuas etiam adjungere valet. Providendum illi eſt etiam, ne hoc Sacramentum, quanquam non eſt de præcepto, petentibus deneget; id enim ſi vel ille negaret, vel non afferret, gravem culpam committeret. Quin nec deſunt plures, qui opinentur ægrotum negantem recipere ſacram unctionem, reum haberi lethalis culpæ, cum ex contemptu Sacramenti id renuere merito cenſeri poſſit. *Ibid. Cap. 22.*

Pueris ante uſum rationis ex perpetua Eccleſiæ doctrina non datur, quanquam, ut id licite fiat, ætas illa firmior expectanda non eſt, qua Sacramenti Pœnitentiæ capaces cenſentur. Pueris accenſendi ſunt etiam perpetuo amentes, & furioſi, quibus conſtans fuit per totam vitam amentia. Conſtans inquam, nam ſi adulti uſum rationis aliquando obtinuerunt, inde inciderunt in amentiam, cum aliquid criminis committere potuerint, utique inungendi ſunt. *Ibid. cap. 21.*

Sed quid ſi ſubita vi morbi correpti in amentiam incidant, ut petere Sacramentum minime valuerint? Eos profecto hoc Sacramento juvari oportet, ſi præſertim ſenſibus deſtituti, aliorum ſacramentorum remedio juvare ſe non poſſint. *Ibidem cap. 21. per totum.*

Ordo in hoc Sacramento conferendo quanquam non idem fuerit ſemper in tota Eccleſia, cum alii ſtatim poſt Sacramentalem abſolutionem ante Viaticum ægrotos inunxerint; alii poſt Viaticum: cum tamen Eccleſiæ Romanæ diſciplina in Catechiſmo Concilii Tridentini expreſſa poſtremam hanc agendi rationem ſervaverit, æquitatis ratio poſtulat, ut ab ea non recedatur. *Ibid. cap. 23.*

Eodem morbo, & periculo perſeverante repetere Sacramentum iſtud non licet; ſi vero morbi vis ita remiſerit, ut receſſiſſe periculum mortis videatur, iterumque recrudeſcat, & novum mortis periculum urgeat, tunc iterum unctio peragenda eſt. *Ibid.* In dubio tamen num morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem perſeveret, expedit ut ad Sacramenti iterationem Parochus propendeat. *Ibid.*

Peccat graviter ille, qui tandiu differt Extremam Unctionem conferre *cum jam ægrotus omni ſalutis ſpe, vita, & ſenſibus carere incipiat.* Verba hæc ſunt Catechiſmi Romani de Extrem. Unct. *Ibid. §. 18.*

An teneatur Parochus Sacramentum hoc adminiſtrare peſte laborantibus dictum eſt V. *Parochus*. An valeat ſi inſtrumento, nempe penicillo inungatur corpus ægroti peſte infecti, nihil deciditur; aſſeritur tamen ritum in Eccleſia hucuſque fuiſſe inuſitatum. *De Synod. Diœceſ. Lib. 13. cap. 19. §. 17. nov. Edit.*

De hoc Sacramento agitur Tom. II. tract. 24. diſtinct. 2. fere per totum.

FESTI DIES.

Opera ſervilia diebus feſtis prohibentur, ne ruralibus quidem exceptis. Conceduntur tamen, ſi urgeat vera, & non affectata neceſſitas. Affectata vero illa diceretur, in qua opera, quæ diebus præcedentibus fieri poſſent, ad diem feſtam transferrentur. Petenda eſt tamen a Superiore facultas, ſi quid inſurgat neceſſitatis. Hanc vero facultatem dare ſolet Epiſcopus Parochis ruralibus in ordine ad opera agreſtia, qualia ſe haberent vectatio plauſtrorum, collectio frugum, & fructuum, herbam ſecare, colligere fœnum, quando periculum imminet veræ tempeſtatis, vel quando die ſequenti transferenda ſunt in Civitatem, nec poſſet id commode differri. *Inſtit. Eccleſ. 55. §. 33.* &c.

Molitores non poſſunt molitioni incumbere, etiamſi molendinum aqua, ſeu jumentis, ſeu vento volvatur; non poſſunt inquam ſeclula conſuetudine, vel neceſſitate; quæ neceſſitas, ſi adſit, in Diœceſi Bononienſi facultas non a Parocho, ſed a Curia Archiepiſcopali conceditur. *Ibid. §. 37.*

Piſca-

Piſcatio inter opera ſervilia, die feſta vetita ſeſe-
renda eſt; ſi tamen neceſſitas urgeas piſcandi, eo
quod ſtatis annis diebus fiat tranſitus piſcium, quo
elapſo temporis articulo piſcatio eorum nulla fieret,
tunc pauperioribus piſcatoribus datum eſt, ut operi
illi incumbere poſſint, dommodo id non præſtent die
Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Aſcen-
ſionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, juxta ac
olim conſeſſum fuit Trevirenſibus ab Alexandro III.
De Synod. Diœceſ. Lib. 13. *Cap.* 18. §. 10. *nov. edit.*
Vide Tom. I. Tract. 10. *Diſtinct.* 2. *in tribus Additio-
nibus poſt num.* 28. 32. *&* 53.

F I D E S.

Actus Fidei, Spei, & Charitatis debent per acci-
dens elici, cum aliqua tentatione urgemur, nec illam
ſuperare valemus, niſi efficacia illorum actuum. *In-
ſtitut. Ecclef.* 72. §. 20.

Non ſufficit ad implenda tria iſta præcepta, ſeu
Charitas virtualis, quæ in obſequendo divinis præce-
ptis exercetur, nec etiam fides virtualis, ut ex pluri-
bus damnatis propoſitionibus firmatur. *Inſtitut. Ecclef.*
72. §. 20.

Si quis diuturno ſatis tempore negligit elicere actus
Fidei, Spei, & Charitatis illum verſari in periculo
æternæ ſalutis firmatur. *Ibid.* §. 21.
Vide Tom. I. Tract. 4. *Diſtinct.* 2. *num.* 27. 28. 29.
& 32.

Non licet Chriſtianis degentibus ſub Turcarum im-
perio, vel Turcis, qui ibidem agentes convertuntur
ad fidem Turcica ſibi nomina, vel retinere, vel im-
ponere; hoc enim pertinet ad externam Fidei profeſ-
ſionem, Conſtit. *Inter omnigenas* ad incolas Regni Ser-
viæ, & finitimarum regionum; & Congregatio uni-
verſalis Inquiſitionis in reſcripto ad poſtulata Epiſco-
porum Albanenſium idem edixit. *De Synod. Diœceſ.
Lib.* 13. *Cap.* 20. §. 9. *nova edit.*

Chriſtiani ad Turcas apoſtatantes, deinde redeun-
tes ad Fidem, tenentur coram fidelibus publice ab-
jurare apoſtaſiam; at coram infidelibus non eſt ne-
ceſſarium, ſed ſufficit, ut coram ipſis abſtineant ab
actibus infidelitatis, deponant veſtem proteſtativam
falſæ Religionis; & curent, ut ſucceſſu temporis in-
fideles agnoſcant vel ab ipſis, vel ab aliis eorum ab-
jurationem, etiam cum periculo vitæ. Ita ex Decre-
to S. Inquiſitionis. *Ibid.* §. 17 At in Decreto ſervato
in Archivio S. Inquiſitionis non legitur hoc addita-
mentum: *curent ut ſucceſſu temporis &c.* quare ad id
non eſſe obligandos fideles additur. *Ibid.* §. 18.

G R Æ C I.

Græci in Italia degentes ordinem ſuſcipere non poſ-
ſunt niſi ab Epiſcopo Græco Romæ conſtituto, ſive
ab altero Græco Epiſcopo in Calabria in Oppido S.
Benedicti Ullani Biſinianenſis Diœceſis, ut ex Con-
ſtit. Clementis VIII. 34. quam & Benedictus XIV.
confirmavit Bulla 57. *Tom. I. De Synod. Diœceſ. Cap.* 22.
nov. edit.

Quanquam vero habent aliquando Vicarios ſuos
Apoſtolicos ex Græcis adſignatos, adhuc tamen & Vi-
carius, & cæteri Græci omnimode juriſdictioni Lati-
norum Epiſcoporum ſubſunt. *Ibid.* §. 8.

H Æ R E T I C I.

Hæretici occulti abſolvi poſſunt in foro conſcien-
tiæ a majori Pœnitentiario, vel de ejus mandato.
Occulti vero ſunt, qui etſi hæreſim ſuam extrinſecis
actibus manifeſtarunt, nemo tamen illos vidit. Ita
in Bulla *Paſtor bonus* Bull. *Tom. I. num.* 95. §. 9.

Poteſt etiam major Pœnitentiarius in foro conſcien-
tiæ abſolvere publicos hæreticos, ſeu apoſtatas a fide,
quando neceſſe non eſt complices denuntiare, illis
nempe mortuis, ſive degentibus in locis palam infe-
ctis; non vero ſi illi vivant, ubi Inquiſitionis officium
viget. *Ibid.*

Principes, vel qui Vicario nomine ſtatui præſunt,
Dominia, & Reſpublicæ, illarumque adminiſtratores,
vel qui adminiſtrationem habere ſolent, Epiſcopi, &
Superiores Prælati, in caſibus publicis contentis in
Bulla Cœnæ Domini, ab illo abſolvi nequaquam poſ-
ſunt. *Ibid.* §. 32.
Vide Tom. I. Tract. 4. *Diſtinct.* 4. *Addit. poſt num.* 37.
Sicut nec ab eo abſolvi poſſunt ab incurſa cenſura

omnes quicunque etiam S. R. E. Cardinales, qui vi-
vente Romano Pontifice de alio eligendo, vel exclu-
dendo tractaverint, ſuffragia inſverint, ambituſque,
aut pactiones fecerint. *Ibid.* §. 12.

Nec poteſt abſolvere eos, qui per aſtrologiam judi-
ciariam per ſe, vel per alios de ſtatu Reipublicæ
Chriſtianæ, ſive de vita, & morte Romani Pontificis
tunc exiſtentis inquiſierint. §. 13.

Denique nec poteſt in caſibus publicis violatæ im-
munitatis, ſeu libertatis Eccleſiaſticæ, etiam non de-
ductis in judicium §. 14.

Tenetur Epiſcopus etiam in locis ubi Officium S.
Inquiſitionis viget ſedulo curare, ut creditam ſibi
Diœceſim ab Hæreticis purget; & ſi quem repererit;
pœnis canonicis punire debet; cavere tamen debet,
ne Fidei Inquiſitores a ſuo munere obeundo impe-
diat. Deductum vero hæreticum ad ſuum Tribunal
non minus Epiſcopus, quam Inquiſitor reconciliare
poſſunt Eccleſiæ, & pro utroque foro abſolvere. Quin
& poſſunt hæreticum poſtquam errores ſuos ejuravé-
rit, ad ſimplicem Confeſſarium pro abſolutione re-
mittere, quæ tunc data a Confeſſario in foro Sacra-
mentali abſolutio pro foro pariter externo valet. Ita
in Tract. De Synod. Diœceſ. Lib. 7. *Cap.* 32. §. 3.

Ab hæreſi mere interna, & mentali, nullo exterio-
ri ſigno manifeſtata ſimplex Confeſſarius abſolvere
poteſt; cum hæreſis ſit ſummo Pontifici reſervata per
cenſuram adnexam, quæ certe in eo caſu nulla eſt.
Poteſt etiam ſimplex Confeſſarius eum abſolvere, qui
verbo aliquo, vel facto Fidei articulum negaverit,
interiori tamen aſſenſu fidem retinuerit, neque enim
in ea rerum circumſtantia cenſura illigaretur. Quan-
quam in foro externo tanquam hæreticus puniretur,
& nequidquam obtenderet ſe in corde fidem retinuiſ-
ſe. *Ibid.* §. 4.

Si vero agatur de hæreſi externa occulta nondum
deducta ad forum Epiſcopi, olim quidem facultas fa-
cta fuit Epiſcopis a Concilio Tridentino *Seſſ.* 24. *Cap.*
6. ut per ſe, non vero per Vicarios ſuos illam abſol-
verent in foro conſcientiæ. Sed cum in Bulla ſingu-
lis annis publicata reſervetur Romano Pontifici abſo-
lutio inter cætera etiam ab hæreſis crimine, & in ea
Bulla derogetur omnibus contrariis Decretis cujusvis
Concilii, hinc quæſtio agitatur apud Theologos, num
hodie pariter Epiſcopo maneat facultas abſolvendi hæ-
reticos in foro conſcientiæ. Neganda tamen eſt illis
hæc facultas, nam illis verbis *non obſtantibus cujuſvis
Concilii Decretis*, omnis Concilii Tridentini facultas
Epiſcopis adimitur. Quam in rem multa Congrega-
tionis S. Officii, & Congregationis Concilii afferun-
tur decreta, adjiciuntur S. Pii V. Gregorii XIII.
Clementis VIII. vivæ vocis oracula, ne quid dixerim
de propoſitione inter damnatas ab Alexandro VII.:
*Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolu-
tionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica
ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de
occultis criminibus ſermo eſt. anno* 1629. 18. *Julii in
Conſiſtorio S. Congregationis Emm. Cardinalium viſa,
& tolerata eſt.* Ingenue quidem fatendum hanc propo-
ſitionem ideo confixam fuiſſe ex falſa aſſertione de
approbatione S. Congregationis, quæ nulla fuit. Vix
tamen creditur Pontificem adeo ſe præbuiſſe ſollicitum
de amovenda hac S. Congregationis approbatione ab
ea propoſitione, niſi & eamdem ipſam propoſitionem
improbabilem judicaſſet. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7.
Cap. 32. Sed nec credi poteſt facultatem hæreſis hu-
juſce abſolvendæ Gallicanis Epiſcopis datam eſſe,
quamquam eam ſibi multi arrogant, ut multis argu-
mentis *Cap.* 33. evincitur. Quod vero negatur Epi-
ſcopis negandum etiam eſt Inquiſitoribus Hiſpaniæ,
& Luſitaniæ, quibus ſi aliqua olim fuit in hanc rem
auctoritas, modo ex Bulla Cœnæ ſublata eſt. *Ibidem*
§. 4.

HOMICIDIUM.

Cum homicidis, & bannitis etiam in caſu homi-
cidii voluntarii major Pœnitentiarius poteſt diſpenſa-
re, ut Religionem approbatam etiam tanquam Cle-
rici ingredi poſſint, additis tamen quibuſdam clauſu-
lis, de quibus Pontifex in ſua Bulla *Paſtor Bonus* Bulla
Tom. I. num. 95. §. 37.

IR-

JEJUNIUM.

Diſpenſatio impetrata in Quadrageſima veſcendi carnibus non continuo deobligat ab unica comeſtione, quare ſic diſpenſati declarantur ad eam teneri, nec miſcere poſſe *epulas licitas, atque interdictas*. Conſtit. *Non abigimus*. Bullarii *Tom. I. num.* 19.

Hæc vero admixtione vetita eſt comeſtio carnium cum piſcibus. Ita declaravit Pontifex in Epiſtola ad Archiepiſcopum Compoſtellæ. *Ibid. num.* 89.

In veſpertina refectiuncula debent diſpenſati illi abſtinere a carnibus, nec poſſunt quidquam aliud guſtare, quam quod cæteri non diſpenſati. *Ibid.* Debent ſicut cæteri horam jejunantibus præſcriptam in commeſſatione ſervare. *Ibid.*

Id quod præſcribitur de non miſcendis carnibus cum piſcibus æque ſervandum eſt in Dominicis Quadrageſimæ.

Utrumque hoc præceptum unicæ comeſtionis, & cavendæ admixtionis carnium cum piſcibus urget etiam in jejuniis extra Quadrageſimam. *Ibid.*

Qui tamen ea diſpenſatione utuntur ovis, & lacticiniis, a piſcibus abſtinere non tenentur. *Ibid.*

In petendis a Pontifice diſpenſationibus generalibus a jejunii diſciplina pro Oppidis, & Diœceſibus, monentur Epiſcopi, ne faciles ſe præbeant, ſed prius conſulendi medicinæ peritiores, exquirendo ab illis, num morbus ſit communis, ita ut nulla ætas libera, & incolumis eſſe queat, adeoque ad præſervationem a morbo multum conducere judicent, ſi diſpenſatio a carnibus concedatur, tunc vero illas petant. Alia, quæ ſervanda ab illis ſunt, latius explicat Encyclica *Libentiſſime &c.* Bull. *Tom. I. num.* 136.

Potum cocholatis die jejunii tolerat Pontifex *Inſtitut. Eccleſ.* 15. §. 10. Vix tamen admittit majorem longe citatum, nec omnino tolerat ſæpius eadem die iterare. *Ibid.*

Filios, ſeu famulos non ſervare jejunium Quadrageſimæ quoad abſtinentiam a carnibus eo quod paterfamilias diſpenſatur, nec poteſt ſufficere ſumptibus duplicis menſæ, id non ſine maxima abuſione admittetur. *Inſtitut. Eccleſ.* 15. §. 25.

Vide Tom. I. Tract. 10. *Diſtinct.* 2. *fere per tot.*

IMMUNITAS LOCALIS.

Ab immunitate locali præter exemptos in Bulla Gregorii XIV. alios etiam adjungendos cenſuit Benedictus XIII. in Bulla *Ex quo divina*, ſcilicet ſequentes.

I. Impedientes ne quis recurrat ad locum immunem, vel ex eo violenter extrahunt.

II. Interficientes proximum animo præmeditato, ac deliberato.

III. Adulterantes literas Apoſtolicas.

IV. Reos furti, ſeu quid ſimile committentes in Monte Pietatis, vel in loco publico, ubi pecuniæ deponuntur, vulgo *Banco*; Ex quo crimine arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit.

V. Vitiantes, ſeu abradentes aureas, argenteaſque monetas cujuſcunque Principis etiam exteri, curſum in eo loco habentes, ubi delictum committitur; vel ſic vitiatas monetas ſcienter ita expendentem, ut fraudis conſcius, & particeps cenſeri poſſit.

VI. Illos, qui curiam ſimulantes inſinuant ſeſe in domos ad furandum, dummodo ſimul etiam committant homicidium, aut mutilationem membrorum in eos, qui etiam per accidens in ea domo ſunt, effectu tamen ſecuto.

VII. Homicidam etiam in rixa, ſi ex Proceſſu reus ſit deprehenſus, ſeu in exilium eo nomine agitur. Quod valet tantummodo in Eccleſiaſtica ditione *Inſtitut. Eccleſ.* 41. §. 21.

In eadem Bulla immunitate privatur ille, qui ſtans in Eccleſia, vel in cœmeterio interficit ſtantes extra illa loca, & viceverſa.

Ab ea vero immunitate excluduntur non ſolum reſpectu ejuſdem Eccleſiæ violatæ, ſed & aliarum omnium. *Ibid.* §. 22.

Declaravit etiam eos cenſeri graſſatores viarum, ſi unum tantummodo homicidium, ſeu mutilationem commiſerint, etiam *in via vicinali*. *Ibid.* §. 23.

Extendit hoc pariter ad mandantes, qui certum præmium promiſerint mandatario, etſi non dederint; homicidium tamen, ſeu mutilatio commiſſa ſit.

Clemens XII. hanc Bullam confirmavit Conſtitutione ſua. *In ſupremo*, & extendit etiam ad Eccleſiaſticos homicidas, ſicut etiam ad majores annis viginti, quos omnes comprehenſos declarat, ſi etiam mandatum, conſilium, inſtigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occiſori præbuerint, ex quorum ſingulis pravis actibus homicidium evenerit. Adjecit indicia ad tradendum reum Judici ſæculari ſufficere, ſi talia ſaltem ſint, quæ *ad torturam valeant*. Hæc tamen valere ſtatuit tantummodo pro ditione Eccleſiaſtica.

Denique Benedictus XIV. in ſua Bulla *Officii noſtri*. Bull. *Tom.* 3. *num.* 29. confirmavit ea omnia declaravitque comprehendi etiam Eccleſiaſticos, & mulieres reas homicidii, ſicut etiam occidentes baculo, aut ſaxo. Exemit vero quando commiſſum eſſet homicidium caſu, aut neceſſaria defenſione, reſtringit enim quando id agitur ex odio, & nocendi animo.

Declaravit etiam quod ſi forte accidat, ut vulneretur quis ad mortem, & percuſſor ſtatim confugit ad Eccleſiam nondum morte ſecuta, tunc ſi chirurgi grave vitæ periculum adeſſe retulerint, tunc reus ſervatis ſervandis poſſit extrahi ab Eccleſia, & mancipari carceribus, ita tamen ut ſi vulneratus vivat ultra tempus a legibus conſtitutum, Eccleſiæ iterum reſtituatur.

Confirmat Conſtitutionem Benedicti XIII. in eo quod privative ad Epiſcopos pertineat facultas demandandi extractionem delinquentium ejuſmodi e loco immuni (quæ facultas dari poteſt cum adſunt indicia ad carcerationem) adeo ut ſi locus ſit nullius Diœceſis, tunc recurrendum voluit pro ea facultate ad Epiſcopum viciniorem, & ſemper cum ſit extractio, ſemper adſit Eccleſiaſticus ab eo deputatus.

Facta extractione conſtruitur proceſſus de mandato Epiſcopi; ſi indicia ad torturam ſufficientia reperiantur, tunc conſignandus eſt reus Judici ſæculari, (obligando tamen illum ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ut ſi reus purgaverit indicia, reſtituatur Eccleſiæ.)

Si homicidium perpetratum eſt in locis a reſidentia Epiſcopi remotis, jubet, ut de mandato Epiſcopi Vicarii Foranei, indicia ad extractionem neceſſaria juridice colligant, ſtatimque ad Epiſcopum tranſmittant.

Tranſgreſſores ſacræ immunitatis, etiam quoad pœnas declarat eos, qui ſine recurſu ad Epiſcopum, extrahunt, ſive etiam obſidere præſumunt loca immunia, ne alimenta ad reum deferantur, ſive aliter cogunt reum, ut ſe dedat Curiæ ſæculari.

Qui ſic egerint, privat eos jure aſyli.

Si quæ viget conſuetudo inter finitimos Principes, ut homicidæ committentes delictum in alterutrius ditione, capiantur, & tranſmittantur ad Principem loci, ubi delictum commiſſum eſt, ab Epiſcopo loci homicidii exquiri jubet indicia, & tranſmitti ad Epiſcopum aſyli, ad quem pertinet mandatum dare de extractione.

Hæc tamen Bulla lata eſt tantum pro ditione Eccleſiaſtica, & pro illis Principibus, qui eam poſtulaverint.

Hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, Judæi poſt Baptiſmum in apoſtaſiam lapſi, poſſunt ab Inquiſitoribus extrahi ab Eccleſia, ſed vel ante, vel poſt capturam commoneri debet Epiſcopus. Encycl. ad Inquiſit. *Elapſo proxime* Bull. *Tom. III. num.* 40.

Qui e loco relegationis, ſive e carceribus, ſive triremibus in aſylum ſe proripit, niſi reus ſit criminum, quæ immunitate privantur, jure aſyli potitur. *Ibidem* §. 5.

Pœnæ contra turbantes immunitatem afficiunt etiam eos, qui impediunt, ne Judex Eccleſiaſticus cognoſcat in cauſis, in quibus habet auctoritatem tantum cumulativam. *Inſtitut. Eccleſ.* 40. §. 10.

Si quis reus doloſe extrahatur ab Eccleſia, & extra illam capiatur non per vim, aut per ſalvum conductum; illa doloſa extractio reo non ſuffragatur, ut ex Decreto S. Congregationis die 22. Decembris 1716. *Inſtitut. Eccleſ.* 41. §. 9. *n.* 31.

De immunitate locali multa habes Tom. I. Tract. 12. *Diſtinct. I. & II. per tot.*

IN-

Digitized by Google

INDULGENTIA.

Indulgentias plenarias ſolus Romanus Pontifex conferre poteſt, cui Theſauri Eccleſiæ clavium commiſſa eſt cuſtodia. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 2. *Cap.* 9. §. 6.

Omnibus Epiſcopis facultas a jure conceditur indulgentiam dierum quadraginta largiendi, & centum in Eccleſiæ dedicatione, ex Cap. *Cum ex de Pœnit.*

Cardinalibus vero centum dierum. Hanc vero indulgentiam etiam Regulares lucrantur; cum eorum exemptio non debeat illis in damnum converti. *Inſtitut. Eccleſ.* 63. §. 16.

Vicarius Capitularis ne indulgentias quaſcunque conferat abſtinere debet. Ita ex Decretis S. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. lib.* 2. *Cap.* 9. §. 6.

Pro lucranda indulgentia non ſufficit opera injuncta præſtare, ad quæ alias quis tenetur alio titulo, puta juſtitiæ &c. ENCYCL. *de Quæſt. in Jubil. excitat.* §. 4. Bull. *Tom. III. num.* 21.

Indulgentiæ a Pontifice conceſſæ iis, qui cum confeſſione, & communione Eccleſiam aliquam viſitant, non exigunt ut Eccleſia viſitetur poſt confeſſionem & communionem; ſed ſufficit, ut ſi viſitetur ante ſtatum gratiæ, diſpoſitio tamen habeatur eadem die confitendi, & communicandi, ut ea pluribus Theologis firmatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 48. §. 10.

Si quis pluries intra eandem diem Eccleſiam aliquam viſitaverit, in qua eſt indulgentia, non ideo pluries indulgentiam acquirit juxta Decretum S. Congregationis ſub Innocentio XI. *die* 7. *Martii* 1678. *In Declaratione Quæſt. pro Jub. Acquiſit.* INTER PRÆCIPUOS. Bull. *Tom. II. num.* 21.

Indulgentiæ conceſſæ Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis Sæcularis de Pœnitentia S. Franciſci, ſive collegialiter viventibus, ſive in domibus privatis, reformavit Pontifex, & ſingulas numeravit, cæteris omnibus revocatis in Bulla de nova conceſſione ejuſmodi indulgentiarum. Bull. *Tom. III. num.* 41. AD ROM. PONTIF. Sunt autem ejuſmodi. Indulgentia plenaria confeſſis, & ſacra Euchariſtia refectis ea die, qua in Ordinem ingrediuntur.

Item plenaria confeſſis, & communione refectis die Feſta S. Franciſci, die 4. Octobris. S. Claræ, Sancti Titularis Eccleſiæ, Oratorii, vel Capellæ ejuſdem Tertii Ordinis, die Dedicationis S. Mariæ Angelorum de Portiuncula, dummodo Eccleſiam ipſam &c. devote viſitaverint, & de more oraverint.

Indulgentia plenaria in articulo mortis conſtitutis confeſſis, & communione refectis, & ore, vel ſi non potuerint ore, ſaltem corde nomen Jeſu invocantibus.

Viſitantibus Eccleſiam Tertii Ordinis, ſeu Oratorium, ſive Capellam diebus Stationum in Miſſali Romano deſcriptis, ibique orantibus de more, indulgentiæ illæ conceduntur, quas prædictis diebus viſitantes Eccleſias Urbis, & extra eam, conſequuntur.

Confeſſis, & ſacra communione refectis in feſto Stigmatum S. Franciſci, S. Ludovici Galliarum Regis. S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ, itemque S. Eliſabeth Hungariæ Reginæ, S. Margaritæ de Cortona, atque in duodecim aliis anni feriatis, vel Dominicis diebus ad libitum eligendis, & a Superioribus Ordinis approbandis, & viſitantibus ac orantibus, ut ſupra, qualibet earum dierum, ſeptem annorum, & totidem quadragenarum indulgentiæ.

Iisdem centum dies indulgentiarum lucrantur toties quoties interfuerint Miſſis, aut divinis Officiis in Eccleſia, ut ſupra celebrandis, ſeu Congregationibus publicis, vel privatis Tertii ejuſdem Ordinis obivis faciendis; cum pauperes hoſpitio ſuſceperint, pacem compoſuerint, vel procuraverint, corpora defunctorum quorumcumque ad ſepulturam aſſociaverint, aut Proceſſiones de licentia Ordinarii faciendas, SS. Euchariſtiæ Sacramentum tam in Proceſſionibus, quam cum ad infirmos defertur, vel ſaltem ſi ſint impediti ad ſignum campanæ orationem Dominicam, & Angelicam recitaverint. Item ſi quinquies Orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam, ſive pro Eccleſiæ neceſſitatibus, ſive pro defunctis Fratribus, & Sororibus recitaverint. Item ſi peccantem ad pœnitentiam redegerint, doctrinam Chriſtianam rudes docuerint. Tandem quoties opus aliud pietatis, vel charitatis exercuerint.

Indulgentiæ pro Fratribus Tertii Ordinis S. Franciſci de Paula conceduntur a Pontifice inſtar fere indulgentiarum pro illis, qui Tertium Ordinem S. Franciſci de Aſſiſio profitentur, excepto quod indulgentiam plenariam conſequuntur in Feſto S. Franciſci de Paula, S. Franciſci Saleſii, Dedicationis S. Michaelis Archangeli, & in Feſto Omnium Sanctorum, ſi viſitaverint Eccleſiam aliquam Ordinis, ſi ibi ſit, & in defectu unam aliquam Civitatis, vel loci ubi degunt. Cæteræ Indulgentiæ eædem omnino ſunt ac ſuperiores pro Tertiariis S. Franciſci Aſſiſienſis. Quoad Chordigeros S. Franciſci de Paula cingulum tantummodo benedictum ab aliquo Fratre ejus Ordinis, vel ab alio deputato a Superioribus ejuſdem Ordinis deferentes, die, qua cingulum aſſumunt confeſſi, & ſacra communione refecti plenariam indulgentiam conſequuntur, ſicut & plenariam in Feſto S. Franciſci de Paula, viſitantes ut ſupra; ac denique plenariam in articulo mortis, eo modo quo Tertiarii S. Franciſci Aſſiſienſis. Quotidianam etiam indulgentiam centum dierum conſequuntur ſi in honorem Domini Jeſu Chriſti, & SS. Apoſtolorum preces effuderint. Denique Chordigeri illi, ſicut & Tertiarii pro quolibet bono opere ſexaginta dierum indulgentiam conſequuntur, in quo differunt a Tertiariis S. Franciſci Aſſiſienſis, qui centum dies lucrantur. Eaſdem omnes indulgentias applicare pro defunctis poſſunt. Bulla pro Indulgentiis Tertiariorum S. Franciſci de Paula *Inexhauſti* Bull. *Tom. III. num.* 56.

Indulgentiæ plenariæ in articulo mortis ab Epiſcopis per benedictionem impertiendæ. Vide *Epiſcopus*.

Docentes rudes homines publice, vel privatim orationis mentalis regulas, & modum, itemque qui publice docentes auſcultaverint, dummodo vere pœnitentes, ac ſacra communione refecti toties quoties lucrantur ſeptem annos, & totidem quadragenas de vera indulgentia. Item ſi aſſidue eo convenerint; ſemel in menſe, vere pœnitentes, & ſacra communione refecti, orantesque pro more in indulgentiis conſueto, indulgentiam plenariam, defunctis etiam applicandam, lucrantur; quam pariter ita obtinent ii, qui toto menſe, unico ſaltem horæ quadrante ſingulis diebus orationi mentali dant operam, dummodo vere pœnitentes, & confeſſi, Euchariſtiam ſumpſerint, & orent pro concordia &c. Concedente hæc omnia Pontifice in Bulla QUEMADMODUM. Bull. *Tom. II. num.* 23. *pag.* 161.

De validitate Indulgentiæ Portiunculæ, ejuſque extenſione ad omnes alias Eccleſias Ordinis S. Franciſci ambigi non poteſt; nullo licet extante authentico documento, ſcientibus, & non contradicentibus Romanis Pontificibus. *De Synod. Diœceſes. Lib.* 13. *Cap.* 18. §. 5. *nov. Edit.*

Item nec de Indulgentiis Eccleſiæ Lateranenſis, quas approbavit, & ex integro conceſſit Benedictus XIV. in Bulla ASSIDUÆ SOLICITUDINIS *Ibid.*

Indulgentias *in forma Jubilæi* conceſſas abrogavit Clemens VIII., aliique quidam Pontifices; quare ſi forte agatur de aliqua ejuſdem tenoris Indulgentia videndum erit, num poſt ea Decreta conceſſa fuerit, ut ex Tractatu de Indulgentiis P. Theodori. *Part.* 2. *Cap.* 4. §. 2. *Ibid.* §. 9.

Clemens XII. in ſuo Brevi dato *die* 14. *Auguſti* 1736. Indulgentiam plenariam, die ad libitum quotannis eligenda, conceſſit iis, qui anno integro ad pulſum campanæ ſub horam noctis recitaverint Pſ. *De Profundis*, vel ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, cum verſiculo *Requiem* in ſuffragium defunctorum; dummodo ea die confeſſi, & communione refecti preces pias effuderint pro conſueto more. Singulis vero diebus toties quoties eaſdem orationes ad ſignum campanulæ recitantes centum indulgentiarum dies conſequuntur. *Inſtitut. Eccleſ.* 61. §. 5.

De Indulgentiis plura vide Tom. I. Tract. 55. *Diſſ.* 3. *per tot.*

INFIDELITAS.

Signa proteſtativa Infidelitatis hæc indicat Pontifex in ſuis Decretis pro incolis Regni Serviæ, incipientibus INTER OMNIGENAS Bull. *Tom. I. num.* 89. Nomina Turcica aſſumere, Infidelium templa, ſcilicet Moſchæas frequentare. Jejuniorum dies, per carnium eſum

Digitized by Google

eſum profanare ad effectum, ut Mahumetani credantur. Damnat etiam peccati illos, qui ex hac vita migraturi cadavera ſua Turcarum ſepulturæ demandarent, cum illorum aſſiſtentia, & Mahumeticis adhibitis ritibus.

INTERDICTI.

Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ aſſiſtere non poſſunt Miſſæ, & divinis Officiis, neque coram illis poteſt Miſſa celebrari in Eccleſia. Spectat vero ad Miniſtros Eccleſiæ illos ejicere; ſi tamen vis adhibenda ſit cum ſcandalo, vel etiam fruſtra; tunc ex Suarez docetur Miſſam jam inceptam non eſſe omittendam. *Inſtitut. Eccleſ.* 55. *num.* 11.

Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, utrum eam ingredi poſſint ad orandum tantummodo, quæſtio eſt anceps inter DD. *Ibid.*

Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ob tranſgreſſionem præcepti de communione Paſchali, ſi contumaces ſe præbuerint ab Epiſcopo excommunicatione plecti poſſunt, ut ex DD. firmatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 55. §. 11.

Vide Tom. II. Tract. 13. *Diſtinct.* 2. *a num.* 90. *ad num.* 110.

IRREGULARITAS.

Major Pœnitentiarius in caſibus occultis, & pro foro conſcientiæ tantum diſpenſat in irregularitate ex quocumque delicto, vel defectu proveniente, tam cum laicis, quam cum Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus, vel regularibus ad hoc ut poſſint initiari Ordinibus, vel in ſuſceptis miniſtrare, ad ſuperiores gradus aſcendere, ac dignitates etiam Cathedrales, & quæcunque Beneficia Eccleſiaſtica quandocunque ante diſpenſationem alioquin canonice obtenta retinere; nec non ut hujuſmodi Beneficia & Dignitates (exceptis quando agitur de homicidio voluntario, vel alio graviſſimo exceſſu Eccleſiis Cathedralibus & Metropolitanis) etiam poſt delictum aſſequi valeant. Bulla *Paſtor Bonus* Bull. *Tom. I. num.* 91. §. 15.

Ubi additur in irregularitatibus quoad regulares ita diſpenſari poſſe, ut ad quæcunque Officia & Beneficia regularia adſcendere valeant, excepto tamen Ordinis *Generalatu* in irregularitate ex defectu natalium. *Ibid.* §. 31. Et vero diſpenſatio conceditur tantum in foro conſcientiæ, in caſibus occultis; in publicis vero in utroque foro, auditis tamen Superioribus. *Ibid.* §. 32.

Clericus militiæ nomen dans ipſo facto privatur beneficio, & penſione, & ut ex Deciſ. Rotæ Romanæ. *Inſtitut. Eccleſ.* 105. §. 18. Quoad hanc irregularitatem hæc accipe. Clericus in ſacris conſtitutus militans, & arma ferens in ſervitium alicujus laici Principis, ſi expeditionibus bellicis interfuerit, in quibus homicidia, furta, rapinæ, incendia ſecuta fuerint, multo probabilius eſt, incidiſſe in irregularitatem, licet moraliter certus ſit, ſe neminem mutilaſſe, vel occidiſſe, ut ex Decreto Sacræ Congregationis in Ipren: *Irregularitatis* eum eſſe videtur. *Ibid.* §. 19.

Idem forte affirmari poteſt de Clerico in minoribus beneficiato, cum ea quæ vetantur ordinatis in ſacris, etiam beneficiatos clericos comprehendant. *Ibidem* §. 23.

Clerici in minoribus, ſi militaverint in bello injuſto, etſi ipſi neminem occiderint, vel mutilaverint, ſi tamen ala, in qua militant, homicidia commiſerit, ſeu mutilaverit, induent in eos Clericos irregularitatem; in eo enim caſu Clericus facit unum corpus cum ſociis, & ulterius dat operam rei illicitæ. *Ibid.* §. 8.

Porro ſi ille militaverit ſub ſuo Principe, nec certo ſciverit bellum eſſe injuſtum non tenetur per ſe indagare, num juſtum ſit necne, ſed poteſt credere bellum eſſe juſtum. *Ibid.* §. 17. Idem probabiliter dici poteſt de Clerico militante ſub alieno Principe, quia impoſſibile eſſet illi indagare, num ſit bellum iſtud juſtum, injuſtumve. *Ibid.* §. 17.

Si vero bellum eſſet juſtum, Clericus militans, ſi certus ſit moraliter ſe neminem occidiſſe, vel mutilaſſe, etiamſi hoc factum fuerit a ſociis non incidit in irregularitatem, ut ex cap. *Petitio de homicidio voluntario*. *Ibid.* §. 10.

Demum ſi bellum ſit juſtum, & defenſivum, ſi Clericus juſſus eſt arma capere, nec ſufficiant ad defenſionem laici, non incidit in irregularitatem etiamſi occiderit. *Ibid.* §. 9.

Illegitimi ſunt irregulares ex defectu; adeoque Ordinum, & Beneficii incapaces; attamen pro minoribus Ordinibus, & Beneficiis non habentibus annexam animarum curam, poteſt Epiſcopus cum illis diſpenſare; omnibus vero Romanus Pontifex in aliis omnibus, ut ex Cap. *Is qui de Filiis Presbyter. in* 6. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 24. §. 11. *nov. edit.*

Filii illegitimi Clericorum conſequi non poſſunt beneficia, & penſiones in Eccleſiis, in quibus parentes eorum obtinuerunt aliquod beneficium, licet diſſimile, neque in eiſdem Eccleſiis miniſtrare; neque tandem penſionem ullam habere ſuper fructibus beneficiorum, quæ ab eorum parentibus poſſeſſa ſunt, ex Tridentino *Seſſ.* 25. *Cap.* 15. *de Ref.* Sicut & nullæ ſunt reciprocæ reſignationes a parentibus Clericis in favorem filiorum ſuorum factæ, ita ut ipſis filiis minime ſuffragentur. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 24. §. 13. *nov. edit.* Quin nec filius illegitimus Parochi jam defuncti munus Confeſſarii obire poteſt in ea Eccleſia, quam Pater Parochus obtinuit, ut ex verbis Congregationis vetantis, ne filii illi in ea Eccleſia *quoquo modo miniſtrent*, & ex reſponſo S. Congregationis habetur. *Ibid.* §. 14.

Viciſſim autem, ſi Pater in aliqua Eccleſia munus geſſit Capellani ad nutum amovibilis, poteſt ejus filius illegitimus idem munus ibidem obire; non enim eſt hoc beneficium ſeu penſio, ut ex reſponſione S. Congregationis. *Ibidem*

Si vero Pater dignitatem in Eccleſia aliqua obtinuit, filius titulo Miſſæ ſemper in eadem celebratæ non poteſt fieri particeps emolumentorum, quæ Sacerdotes poſt certum ſervitii tempus obtinere ibi conſueverant, ut ex reſponſo S. Congregationis. *Ibid.*

Si Patronus Beneficii Rectorem interfecerit, ejus filii, & deſcendentes uſque ad quartum gradum fiunt irregulares, ex Cap. *In quibuſdam de Pœnis.* intellige tamen de filiis natis poſt homicidium, non vero ante, quæ eſt interpretatio ab ipſa etiam S. Congregatione admiſſa. *Ibid.* §. 21. & ipſe, ac reliqui ad patronatum vocati ab eo jure cadant. *Ibid.*

Si pater in hæreſim inciderit, etiam filius erit irregularis, ex Cap. *Quicunque* & Cap. *Statuit de Hæretic. in* 6. At relicta a Patre hæreſi non quidem ejus, ſed filii irregularitas ſolvitur, ut ex reſponſis S. Congregationis. *Ibid.*

In diſpenſationibus, quæ dantur pro irregularitate filiorum illegitime natorum apponi ſolet clauſula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit*; ex quo fit, ut Epiſcopus debeat inquirere in illum, & quærere anquid per decennium moribus integrum ſe præbuerit; & ſi toto decennio nihil indignum admiſiſſe eum peperit, poteſt eum illo executioni mandare diſpenſationem, etiamſi ante decennium incontinentiæ nomine ſuſpectus fuiſſet, ut ex Decretis S. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 24. §. 22. *nov. Edit.*

Vide Tom. II. Tract. 13. *Diſtinct.* 3. *per tot.*

JUBILÆUM.

In Jubilæo anni 1750. Benedictus XIV. ſuſpendit toto eo anno indulgentias omnes etiam non plenarias; exceptis Indulgentiis, alias conceſſis in articulo mortis, tam illis quas ex conceſſione Apoſtolica impertiuntur Epiſcopi, quam aliis quibuſcunque commoniter, aut perſonaliter conceſſis pro eodem articulo: Item illis, quas lucrantur fideles recitantes ſalutationem Angelicam ad ſonum campanæ. Item excepta indulgentia ſeptem annorum, & totidem quadragenarum toties quoties, quas ex conceſſione Benedicti XIII. durante præterito anno Jubilæi ſacramentaliter confeſſi, & ſacra communione refecti, vel ſaltem vere contriti viſitaverint Eccleſias, in quibus expoſitum eſt Sacramentum Euchariſticum, & oraverint de more. Item illis, quas conceſſit Innocentius XII. comitantibus, ſeu mittentibus facem cum Sacramentum Euchariſtiæ ad infirmos defertur. Illis quoque quas concedunt Legati de latere, & Nuncii Apoſtolici, ac Epiſcopi in uſu Pontificalium, aut in benedictione impertienda. Item perſeverare concedit indulgentias Altarium Privilegiatorum pro defunctis, pro quibus etiam valere ſtatuit alias quaſcunque indulgentias pro vivis conceſſas, adeo ut pro defunctis acquiri poſſint, etiamſi in Brevibus earum extenſio ad defunctos expreſſa non fuerit.

Suſpendit etiam toto eo anno facultates omnes abſolven-

Digitized by Google

ſolvendi a caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis, relaxandi cenſuras, commutandi, & diſpenſandi vota, & tollendi irregularitates alias conceſſas Eccleſiis, Monaſteriis &c. Piiſque locis, Magiſtris, Superioribus, tam Secularibus, quam Mendicantibus, adeo ut etiam toto eo anno nec valeant largiri indulgentias, quas ſolebant coronis, granis, imaginibus, & numiſmatibus ex metallo &c. Vide Bullam CUM NOS Bull. *Tom. III. num.* 18. Excipit tamen facultates Epiſcoporum, & cæterorum ſupremorum Antiſtitum quoad Diœceſanos in iis quæ obtinent ex vi Tridentini, & Pontificum conceſſione in ordine ad diſpenſandum, & abſolvendum, quod etiam extendit ad Prælatos Regulares erga Regulares ſubditos.

Quoad opera præſcripta in hoc Jubilæo mentem ſuam ita exponit Pontifex in ſua Encyclica IN HAC CONSTITUTIONE *Bull. Tom. III. num.* 21. Pro ſacra communione accipere ſe dicit non ſacramentalem tantummodo, ſed ſacramentalem ſimul, & ſpiritualem.

Confeſſionem ſacramentalem inter opera injuncta reponit, adeo ut neceſſaria prorſus ſit, etiamſi peccato gravi quis careat.

Diem, intra quem Baſilicarum viſitatio compleri debet, liberum eſt incipere, ſive e veſperis diei præcedentis uſque ad veſpertina crepuſcula ſequentis diei, ſive a media nocte ad mediam noctem.

Qui iter Romanum ſuſceperunt, vel qui pervenerunt Romam, & ſubita impedimenti, vel mortis incurſione opera injuncta præſtare non valuerunt; confeſſione expiati, & ſacra Communione refecti Jubilæum lucrantur.

Facultates abſolvendi a reſervatis, & diſpenſandi, omnes ſe ſuſpendiſſe declarat, ſive quæ quarundam indulgentiarum occaſione conceduntur, ſive quæ alia de cauſa collatæ ſunt.

Regularium Confeſſiones excipere poſſunt Romæ Pœnitentiarii Baſilicarum, licet alias obſtent eorumdem Regularium Conſtitutiones, vel Privilegia a S. Sede approbata.

Minores Pœnitentiarii Romæ commutare poſſunt diſpenſando non ſolum vota nuda, ſed & quæ confirmata ſunt juramento.

Iidem abſolvere poſſunt Sacerdotes reos cenſuratum, & diſpenſare in irregolaritate contracta ob violationem cenſuratum tantummodo; quod & præſtare poſſunt cum aliis etiam Clericis non Sacerdotibus.

Si quis eſt diſpenſatus a viſitatione Baſilicarum, non continuo eſt diſpenſatus ab aliis operibus injunctis, neque etiam a precibus, *quæ a Baſilicarum viſitatione ſeparari poſſunt*. Nec ſufficiunt ea opera injuncta, quæ quis ex alio titulo præſtare alias tenetur, puta, titulo juſtitiæ.

Confeſſarius neque in Jubilæo poteſt abſolvere illum, qui ſecum fuit reus criminis in re venerea.

Conceſſis ſibi facultatibus uti nequeunt Pœnitentiarii extra Baſilicas, ſeu Eccleſias ſibi aſſignatas, nec niſi in actu Confeſſionis, neque cum iis, quibus ſincera voluntas Jubilæi acquirendi deeſt. Quos tamen abſolvunt, illis pœnitentiam ſacramentalem imponere debent diverſam ab operibus pro lucrando Jubilæo.

In cenſuris abſolvendis præmitti, vel ſaltem promitti cum juramento debet ſatisfactio parti læſæ. Læſa vero pars non eſt Judex, ſed ille, qui damnum paſſus eſt.

In Conſtitutionibus Jubilæi alia opera præſcribuntur Romanis, vel Urbis incolis; alia peregrinis. Priori nomine deſignentur illi, qui intra quintum ab Urbe lapidem habitant; ſicut & incolæ Urbis dicuntur, qui Romam advenerunt animo ibi majorem anni partem tranſigendi; ſicut & intra eorum numerum comprehendi vult Pontifex, qui alia quam Jubilæi conſequendi cauſa Romam advenerint. Cæteri omnes peregrini, aut exteri ad hunc effectum vocantur.

Cenſet Pontifex valere communem opinionem Theologorum, quæ non obligat præmitti confeſſionem ad opera præſcripta; ſufficere enim ad lucrandam indulgentiam credit, ſi poſtremum opus fiat in gratia.

Si quis confiteatur, dein ante completa opera recidat in lethale peccatum, non ſufficere illi vult ſi conteratur, & ſic contritus opera perficiat. Vult igitur, ut quamvis non teneatur præſtitas viſitationes repetere, debeat iterare confeſſionem, idemque ab eo præſtandum eſſe dicit, qui in priori confeſſione invincibiliter oblitus ſit ſubiicere Clavibus peccatum aliquod mortale.

Puberes qui de jure incapaces cenſentur communionis, diſpenſari permittit, commutatione facta in aliud opus.

Ad Indulgentiam lucrandam non requiritur, ut per Portam Sanctam quis ingrediatur, & egrediatur.

Si quis viſitationes aliquas Baſilicarum præmiſit, dein per Indultum, quod emitti ſolet intra ſpatium Anni Sancti, quo viſitationes ad minorem numerum rediguntur, poteſt computare viſitationes præcedentes, & Indulto uti; ſicut etiam eadem indulgentia utendum cum illis, qui ante Indultum, numerum totum impleſſet viſitationum, ab Indulto dein emanato præſcriptarum.

Mentem eſſe ſuam dicit, ut vocalis fiat oratio in Baſilicis, nec ſufficere ſi mente tantum oretur.

Si quis intra annum pluries opera injuncta repetierit, acquirere denuo poteſt indulgentiam; ſed alios favores, & gratias, quibus prima vice factus eſt particeps, iterum conſequi minime poteſt; puta iterum abſolvi a reſervatis, aut novorum votorum commutationem obtinere.

Quanquam conceſſa eſt Pœnitentiariis minoribus, & Confeſſariis, a Cardinali Vicario Romæ deputatis, facultas abſolvendi a peccatis reſervatis in Bulla Cœnæ, non ideo tamen in ea facultate generali data eſt facultas abſolvendi ab hæreſi externa.

Declaravit inſuper in ſua Conſtitutione, quæ incipit CONVOCATIS *num.* 54. illum, qui ex intentione recipiendi Jubilæum, abſolutionem a cenſuris, & votorum commutationem obtinuit, ſi poſtea mutata intentione, Jubilæum non recepit, non ideo incurrere iterum in cenſuram, & votis prioribus obſtringi; ſed inclinat in ſententiam, ut reus habeatur peccati mortalis, qui ita voluntatem ſuam mutat, cenſet enim hic quendam tacitum contractum celebrari, ut Confeſſarius ex ſua parte illum participem reddat gratiarum Jubilæi; & ex parte altera pœnitens ſe obliget ad reliqua opera præſtanda.

Præter Pœnitentiarios Baſilicarum, & alios a Cardinali Vicario deputatos pro Anno Sancto, ſunt etiam Romæ alii Confeſſarii ordinarii, ex quibus alii Regulares ſunt; & ex Regularibus alii a ſuis Superioribus deſtinantur ad ſuos Conregulares auſcultandos in Confeſſione; alii vero Regulares a Cardinali Vicario pro excipiendis Sæcularium Confeſſionibus approbantur. His poſtremo a Cardinali Vicario approbatis reſpectu ſuorum Conregularium conceſſæ ſunt facultates, quæ dantur Confeſſariis ſæcularium adjecta inſuper illis facultate diſpenſandi ab irregularitate ob violationem cenſurarum incurſa, dummodo ſit occulta, quæ tamen facultas non ſuppetit illis Regularibus, qui tantum a Superiore ſuo deputati ſunt.

Qui vero e Cardinali Vicario conſuetam facultatem habent audiendi Confeſſionem, nec ſunt ſpecialiter deputati pro Anno Sancto; illis eadem facultas quoad ſæculares remanet, quam prius obtinebant, neque enim ſuſpenſio facultatum, quæ fit in anno Jubilæi Confeſſarios Urbis Romæ comprehendit, quod habet locum etiam in Regularibus.

Hæc omnia Pontifex late explicat, & exponit in ſua Encyclica ad Pœnitentiarios & Confeſſarios Urbis INTER PRÆTERITAS Bull. *Tom. III. num.* 25. Ad hanc Encyclicam recurrendum edicit Pontifex in altera Encyclica CELEBRATIONEM MAGNI pro extenſione Jubilæi ad univerſum Orbem Bull. *Tom. III. num.* 28.

In altera Bulla, quæ continetur in Bull. *Tom. III. num.* 24. conceditur infirmis utriuſque ſexus, Monialibus, Oblatis, Tertiariis in communitate viventibus, noviciis, & educandis, in eiſdem Communitatibus degentibus; item Anachoretis, & Eremitis, viventibus cum clauſura, & ſolitudine, ſub regimine ſaltem Ordinariorum; item captivis, & carceratis quocunque in carcere; denique infirmis tam ſæcularibus, quam Regularibus, ſenibus ultra ſeptuageſimum annum, ut poſſint bis lucrari indulgentiam, dummodo Epiſcopi, & Superiores commutent illis opera injuncta. Inſuper concedit Monialibus, etiam noviciis, ut poſſint pro prima vice duntaxat ad effectum Jubilæi conſequendi eligere ſibi Confeſſarios, ſeu Regulares, ſeu Presbyteros ſæculares ex approbatis ab Ordinariis ad audiendas Moniales. Anachoretis vero, Oblatis, Tertiariis, mulieribus etiam in

Con-

Conſervatoriis degentibus, captivis in carcere detentis, infirmitate, ac ſenectute impeditis omnibus etiam Regularibus facultas datur ad hunc effectum, ut poſſint ſibi eligere in Confeſſarium, ſive Presbyteros ſæculares, ſive regulares cujuſcumque Ordinis ad Confeſſiones ſæcularium audiendas approbatos; a quibus abſolvi poſſunt a reſervatis etiam Apoſtolicæ Sedi, & in Bulla Cœnæ. Vult tamen, ut in carcere detenti, quorum criminales cauſæ nondum concluſæ ſunt, moneantur de obligatione, qua tenentur, Judicibus ſæcularibus juridice interrogantibus veritatem aperire.

Vult etiam ut Confeſſarii illi a Monialibus, Oblatis, aliiſque puellis ſupradictis electi poſſint diſpenſare in votis a Monialibus emiſſis poſt Profeſſionem, quorum obſervantia cum Profeſſione Religioſa componi poteſt. Quoad vero Novitias educandas, ſicut & quoad Tertiarias, & in Conſervatoriis degentes concedit, ut poſſint Confeſſarii diſpenſare Vota, etiam jurata, exceptis Apoſtolicæ Sedi reſervatis.

Alia etiam Bulla, quæ incipit PASTORIS ÆTERNI Bull. *Tom. III. num.* 24. concedit Apoſtatis, & fugitivis cujuscumque Ordinis, qui citra Montes intra quatuor, & ultra montes intra octo Menſes a publicatione (publicata eſt die 19. Januarii 1750.) ejuſdem Bullæ redierint ad ſuam Religionem, remiſſionem omnium pœnarum propter Apoſtaſiam incurſarum, & infligendarum, & inſuper impoſitatem, dummodo coram Superiore ſuo culpam deprecentur, & ab eo abſolutionem obtineant.

Jubilæi extenſio per Univerſum Orbem ita facta eſt. Intra ſex menſes a publicatione Bullæ ſuæ incipientis BENEDICTUS DEUS Bull. *Tom. III. num.* 27. a publicatione, inquam, in qualibet Eccleſia facienda concedit Pontifex Jubilæum inſtar Romani, quod obtineri etiam ab iis poſſit, qui anno præcedenti jam Romæ illud lucrati fuerant.

Deputandam vero edicit ab Ordinariis locorum Eccleſiam Cathedralem, ſeu majorem ejuſdem Civitatis cum aliis tribus ejuſdem Civitatis, ſeu loci, ſive ſuburbiorum, quas teneantur fideles ſemel ſaltem in die per quindecim dies continuos, vel interpolatos viſitare, die incœpta a primis veſperis diei præcedentis uſque ad veſpertinum crepuſculum diei ſequentis, ubi orent modo conſueto.

Navigantes, & iter agentes etſi redierint elapſo Jubilæi termino ad ſua domicilia, ſeu alio diverterint ad certam ſtationem, ſi viſitaverint aſſignatis vicibus Eccleſiam Cathedralem, vel Majorem, & confeſſionem, ac ſacram communionem exceperint, eandem indulgentiam conſequantur.

Concedit etiam impeditis ut pro viſitationibus alia opera præſtanda deſignentur a Superioribus ſuis per ſe, vel per prudentes Confeſſarios. Communionem etiam Sacramentalem permittit commutari cum pueris nondum admiſſis ad communionem.

Cum Communitatibus vero tam Regularium, quam Sæcularium, Capitulis, Congregationibus, Sodalitatibus, Univerſitatibus, Collegiis proceſſionaliter viſitantibus Eccleſiam viſitationum hujuſmodi numerum reſtringi permittit.

Quoad Moniales, & Novitias concedit, ut eligere ſibi poſſint ad hunc effectum Confeſſarium quemcumque ex approbatis ad Moniales ab Ordinario actuali loci.

Quoad cæteros omnes etiam Regulares concedit, ut poſſint ſibi eligere quemcumque Confeſſarium tam Regularem quam Sæcularem ab actuali Ordinario loci approbatum, a quo abſolvi poſſint in foro conſcientiæ ab omnibus cenſuris a jure, vel ab homine latis, etiam Apoſtolicæ Sedi reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ, & commutari eorum vota etiam jurata, & Apoſtolicæ Sedi reſervata, excepto voto Caſtitatis, & Religionis, & iis, quibus jus tertio acquiſitum eſt, & diſpenſare quoad irregularitatem, eam ſolummodo quæ contracta eſt ob cenſurarum violationem. Reſervat vero de more abſolutionem complicis in re venerea. Ac tandem declarat eum, qui prædictis facultatibus compos voti factus fuerit, ſi dein mutet voluntatem lucrandi Jubilæum, non ideo incidere in priores cenſuras, ſeu votis aſtringi, quanquam *a peccati reatu vix immunem cenſeri poſſe* judicat. Tandem eos, qui morte præventi viſitationum numerum complere nequiverint, confeſſos, & Sacra Communione refectos indulgentia eadem donat.

Abſolutio ab hæreſi etiamſi expreſſa non reſervetur in Bulla Jubilæi, adhuc tamen non cenſetur permiſſa, etiamſi Bulla abſolutionem a criminibus in Bulla Cœnæ expreſſis in genere permittat, ut decrevit Sacra Congregatio S. Officii die 23. Martii 1656. ſub Alexandro VII. *Inſtitut. Eccleſ.* 48. *§.* 15.

In Jubilæo Confeſſarii ab Ordinario alterius loci approbati nullam habent facultatem abſolvendi. Sicut nec habent illi, qui ab Ordinario loci ſemel quidem illam obtinuerunt; ſed modo ceſſavit. Ita ex pluribus Decretis S. Congregationis *Inſtitut. Eccleſ.* 84. *§.* 27. Ubi tamen ex ſenſu ejuſdem Congregationis additur fideles ſic buna fide ab ejuſmodi Confeſſariis abſolutos non eſſe inquietandos. *Ibid.* §. 27.

De Jubilæo fuſe agit Reiffenſtuel Tom. I. Tract. 12. *Diſtinct.* 3. *a num.* 92. *ad* 130. *& Appendicibus & Addit. intra hos num. poſitis.*

J U D Æ I.

Si Judæus conjugatus ad Fidem venerit, uxore in infidelitate perſeverante, non poteſt illi Libellum repudii mittere, etiam extra Judæorum domicilium, & coram Notario, teſtibuſque Chriſtianis. Sanctioni huic contravenientes ſi forte repudium confecerint intra Judæorum domicilium, & ritibus ſuperſtitioſis adhibitis, ſubiacent eiſdem pœnis ac Judaizantes; mitioribus tamen puniendus eſt qui id confecerit extra Judæorum domicilium. Puniuntur pœna pecuniaria Notarii Chriſtiani. Ita in Conſtitutione APOSTOLICI MINISTERII Bull. *Tom. II. num.* 38. Ubi edicitur etiam ne Uxor Hebræa ad Fidem converſa libellum repudii mittat viro in Judaiſmo perſeveranti.

Chriſtianis vetitum eſt ſub excommunicatione cum Hebræis cohabitare, ex Cap. 5. *de Judæis*. De Synod. Diœceſ. *Lib.* 6. *Cap.* 4. *§.* 2. ſicut nec accepta mercede ſervitium illis aſſiduum impendere. *Ibid.*

Vide Tom. I. Tract. 4. *Addit.* 3. *poſt num.* 46.

Hebræi ad Fidem converſi ſuis bonis privandi non ſunt, nec a ſucceſſione, & Parentum hæreditate excludendi, ut ex Bulla Clementis XI. PROPAGANDÆ. *Ibid.*

Deſcendentes a Judæis, niſi aliter cautum fuerit in Beneficiorum fundatione, vel niſi aliter Summus Pontifex ſtatuerit, arceri non poſſunt etiam ex Conſtitutionibus privatarum Eccleſiarum, a conſecutione Beneficiorum, ut ex Cap. *Eam te de Reſcriptis*. Idem pariter dicendum de illis, qui ex infidelibus deſcendunt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 75. *§.* 4, *&* 5. Idem etiam dicendum de Ordinibus Sacris. *Ibid.* §. 5.

JUDICES SYNODALES.

Synodales Judices, quibus a Romana Curia committuntur judicandæ cauſæ in partibus a Curia remotis, deſignari debent perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, quæ ſive perſonatum, ſive Canonicatum in aliqua Cathedrali Eccleſia obtinent. Hi vero deſignandi ſunt ab Epiſcopis in Synodis; & ſi aliqui ante novarum Synodorum celebrationem obierint, ſubſtitui alii poſſunt etiam extra Synodum ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli uſque ad novam Synodum perſeveraturi. Deſignatorum vero ſive in Synodis, ſive extra nomina Secretario ſupplicum Libellorum Pontificis deferantur. Deſignentur vero ſaltem quatuor in quacumque Diœceſi, vel plures ſi amplitudo ejuſdem poſtulet. Conſtit. QUAMVIS PATERNÆ. Bull. *Tom. I. Conſtit.* 28.

J U R I S D I C T I O.

Inferior Prælatus ad hoc ut Territorium ſeparatum, & juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in Clerum, & Populum obtineat, cum ipſius Epiſcopi excluſione, non juvatur per quadragenariam præſcriptionem cum titulo colorato, ſed requiritur clarum, & ſubſiſtens Apoſtolicum privilegium, aut conſuetudo immemorabilis rite probata, per quam privilegium illud de jure valeat præſumi, quæ fuit olim deciſio S. Congregationis Concilii *die* 7. *Januarii* 1721. dein approbata a Clemente XI. *die* 14. *Januarii*, & confirmata a Benedicto XIV. in ſuo Bullario *Tom. II. Conſtit.* 33. Tunc autem dicetur conſuetudo rite inducta, dum in aliquo loco ab immemorabili tempore inferior Prælatus omnem omnino juriſdictionalium actuum ſpeciem ita ſolus exhibuerit, ut Epiſcopus in cuius Diœceſi locus ſitus eſt, toto eo tempore nullam in his partem habuerit, neque in iis

ſe nun-

Digitized by Google

ſe nunquam miſcuerit. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 8. *§.* 18. & 21. *nov. edit.*

Epiſcopi, licet habeant Capitula ſua quantumcunque exempta poſſunt per ſeipſos ſine adjunctis de Capitulo viſitare Eccleſiam, Canonicos, & Beneficiatos, ut deciſum a S. Congregatione Concilii in quadam cauſa Zamorenſi, quamvis non poteſt committere hoc munus alteri. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 9. *§.* 6. *nov. edit.*

Si tamen extra viſitationem velit contra Canonicum procedere, tenetur duos ex Capitulo Canonicos adjunctos habere, e Capitulo anno quolibet ineunte deſignandos, qui tamen duo Canonici conſtituunt unum tantummodo ſuffragium & ſi ambo conveniant in ſententiam Epiſcopo contrariam tunc ad tertii electionem procedendum eſt, juxta formulam a Tridentino *Seſſ.* 25. *Cap.* 6. *de Ref.* præſcriptam. Ita ex pluribus Decretis S. Congregationis Concilii, & ex collatione duorum locorum Tridentini, altero *in Seſſ.* 6. *Cap.* 4. altero *in Seſſ.* 25. *cap.* 4. De Synod. Diœceſ. *Lib.* 13. *cap.* 9. §. 9. *nov. edit.*

LEGITIMATIO.

Per ſubſequens Matrimonium non legitimari prolem, quando copula habita eſt inter impeditos, & proles nata eſt eodem impedimento perſeverante, communis eſt ſententia. Si vero conſtet prolem natam eſſe ſublato impedimento, dubitetur vero num concepta ſit eodem impedimento perſeverante, tunc in favorem prolis judicium ferendum eſt. Epiſtola ad Archiepiſcopum Hiſpaniolæ Bull. *Tom. I. num.* 113. REDDITE NOBIS.

Vide Tom. II. Tract. 14. *Diſtinct.* 15. *Addit.* 3. *poſt n.* 12.

LEX ECCLESIASTICA.

Legi Epiſcopali, vel Synodali non tenentur illi, qui in Diœceſi quidem degunt, ſed extra Diœceſim abeunt mox redituri, ſi interim extra fines Diœceſeos aliquid agant contra illam legem, quia lex per ſe, & immediate Territorium reſpicit. Verum ſi quis e Diœceſi ſe abſentet animo declinandi Synodale ſtatutum fraudem illi patrocinium præſtare non eſt æquum; quare tunc peccant contra eandem legem; Ita Clemens X. in Conſtit. *Superna* edixit pœnitentes recedentes e territorio in fraudem non eſſe abſolvendos a reſervatis ſui territorii. *De Synodo Diœceſ. Lib.* 6. *Cap.* 8. *§.* 10.

Lex ab Epiſcopo lata extra Synodum, audito tamen conſilio Capituli longe probabilius perſeverat etiam poſt obitum ejuſdem Epiſcopi; neque enim habet quid diverſum a lege in Synodo lata, quam etiam defuncto Epiſcopo perſeverare ſatis conſtat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 8. *Cap.* 5. *§.* 1.

Lex Synodalis ſi non acceptetur a populo, quamvis peccent non acceptantes; tamen ſi id ſciat Superior poſt paucos actus ab eo neglectos, & non punitos, ligare deſinit ex quadam ejus conniventia. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 8. *Cap.* 5. *§.* 3. Si vero id neſciat Epiſcopus, tunc decennium ſufficere cenſetur. Hoc enim ſufficit, ut conſuetudo longi temporis dicatur. *Ibid. Lib.* 8. *Cap.* 5. *§.* 3.

Si vero jam acceptata ſit, præſcriptio contra illam inducitur per decennium, neque enim agitur de præſcriptione, qua aliquod jus proprietatis ab Eccleſia auferatur, quæ præſcriptio annos quadraginta exigit. Requiritur tamen ut a majori communitatis parte libere ſit inducta, continuis actibus frequentata, animo legem tollendi, & adſit conſenſus legislatoris juridicus ſaltem, & legalis, qualem ſcilicet leges requirunt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 8. *Cap.* 5 *§.* 5.

Lex Synodi Diœceſanæ obligans totam Provinciam, ſi obtinuerit confirmationem a Sede Apoſtolica in forma communi, ut plerumque fit, quæque his verbis concipi ſolet: *ſi juſte, canonice, ac provide facta ſunt, & dummodo ſacris Canonibus Concilii Tridentini Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſetur*: tunc utique abrogari ab Epiſcopo poteſt, cum maneat lex ejuſdem tantummodo. Si vero confirmatio fiat in forma ſpecifica cum cauſæ cognitione, ſingulis ſtatutis expenſis, & in confirmatione addatur *ex motu proprio, atque ex certa ſcientia*, tunc utique ſit lex Pontificis, in qua Epiſcopus diſpenſare non poteſt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 8. *Cap.* 5 *§.* 11.

MATRES.

An Mater teneatur lactare proprium filium ſub gravi culpa Theologi quidam affirmarunt, cum onus iſtud impoſitum ipſis a natura animadvertant, nec ulla ſint bruta, quæ natis ſuis id non præſtent. Alii tamen melius culpam ea in re levem agnoſcunt. Occurrere tamen plures legitimas cauſas eximendi ab hoc onere Matres ultro fatendum. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 58. *§.* 11.

MATRIMONIUM.

Parochus per ſe aſſiſtere Matrimonio tenetur, niſi legitima, graviſſimaque de cauſa impeditus. In Encyclica ad Epiſcopos Poloniæ NIMIAM LICENTIAM. Bullar. *Tom.* 1. *num.* 90.

Abſtinendum Pontifex ab ea cenſet quæſtione inter Theologos agitata, num Parochus ſit hujus Sacramenti Miniſter, ſeu potius ipſi contrahentes ſimul materia forma, & miniſtri hujus Sacramenti habeantur. Utriuſque ſententiæ fundamenta lata expoſita videnda ſunt in *Synodo Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 28. Quanquam non obſcure inclinare viſus eſt in ſententiam, quæ contractus, & Sacramenti totum quidquid eſt contrahentibus vindicat. Merito tamen reprehendendi ſunt illi, qui a contracturis matrimonium non exigunt ſcientiam doctrinæ Chriſtianæ, ſaltem eorum, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt. Mandavit enim Clemens XI. & ipſe etiam Benedictus XIV. in quadam Encyclica, quæ eſt in ejus Bullario *Tom.* 1. *num.* 42. ut Parochus ab inituris Matrimonium exquirat interrogando, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, & ſi deprehenderit ignorare, matrimonio jungendi non ſunt. Monet inſuper eum Giribaldo illos, qui præcipua Fidei myſteria ſciunt, ea vero quæ ſunt de neceſſitate præcepti tudi ſolum modo tenent, illos quidem poſſe aliquandiu retineri a matrimonio celebrando, atque interim Parochus illos diligenter doceat, & ſi deprehenderit rudiores eſſe ingenio, & exilis memoriæ, ut doctiores effici non valeant, tenetur tandem conjungere. *Ibid. Cap.* 29.

Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus celebrari debet, quæ verba ſunt Tridentini *de Ref. Matrim. Seſſ.* 24. *Cap.* 1. Reprehendendam vero cenſet Pontifex Epiſcoporum quorumdam oſcitantiam, qui in Synodis ſuis edixerunt; celebrandum eſſe *coram legitimo Miniſtro*, ex quo anſa data eſt Theologis nonnullis opinandi, ſententiamque ſuam ex eorum mente, ut hi quidem arbitrantur, firmandi, Parochum eſſe legitimum Sacramenti Matrimonii miniſtrum.

Si Epiſcopus generatim interdicat Parocho, ne Matrimoniis adſiſtat, adhuc tamen Matrimonium valere definivit Sac. Congregatio Concilii, & firmat Pontifex *in T. De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 68. *§.* 11.

Si vero interdictum iſtud venerit a Pontifice cum Decreto irritante, tunc utique non valet conjugium, cum Pontifex jure ſuo poſſit impedimenta conſtituere. Niſi tamen adſit huic interdicto Decretum irritans, matrimonium valet; cum impedimentum illud impediens, non irritans cenſendum ſit. *Ibid. §.* 3.

Parochus coram quo celebrari poteſt matrimonium eſt Parochus domicilii, non originis, ut ex conſenſu auctorum, & ſenſu S. Congregationis conſtat. *Inſtitut. Eccleſ.* 33. *§.* 6. Quare ſi quis habeat duo domicilia in duplici Parœcia in alterutra matrimonio jungi poteſt: attamen ad habendum duplex domicilium requiritur, ut in utraque æqualem moraliter habitationem habeat. *Inſtitut. Eccleſ.* 33. *§.* 6. Parochus ruralis, quo quis pergit ad ruſticandum, non eſt aptus matrimonio illius, qui ibi moratur cauſa recreationis, & ad ruſticana negotia, ita enim perpetuo cenſuit S. Congregatio. *Ibid. §.* 7.

Nullum eſt Matrimonium ejus, qui e loco propriæ habitationis, non tamen deſerto ibi domicilio pergit ad alium locum animo ſe conjungendi in matrimonium, non adepto novo domicilio, ſeu quaſi domicilio, ita ex ſenſu perpetuo S. Congregationis. *Ibid. §.* 8.

Vagorum Parochus quoad Matrimonium, eſt Parochus loci, ubi tunc verſantur, ut ex ſenſu plurium Theologorum. *Ibid. §.* 10.

Diligenter tamen diſtinguendi ſunt vagi e peregrinis. Vagi ſunt enim illi, qui relicto proprio

domicilio, aliud quæſituri vagantur; peregrini vero qui non relicto domicilio, peregrinantur alicubi. *Ibid.* §. 10.

Scholares, Judices, Medici &c. qui alicubi conducti habitant, in loco ejuſdem habitationis contrahunt quaſi domicilium, ſi ibi permaneant aliquo idoneo tempore. Ita ex DD. & Decr. S. Congregationis. *Ibid.* §. 11.

Quoad matrimonia eorum, qui in carcere adſtricti detinentur, ſi detineantur in carcere ex ſententia Judicis, ſive deputati in perpetuum, ſive ad certum tempus, reſpectu illorum, Parochus loci ubi carcer ſitus eſt, eſt Parochus Matrimonii. Si vero detineantur in carcere donec cauſa eorum expediatur, tunc Parochus eorum eſt ille, ubi habent domicilium. Ita ex ſenſu S. Congregationis, & DD. *Ibid.* §. 12.

Parochus eorum, qui expoſiti ſunt, & in hoſpitali aluntur quoad Matrimonium non eſt Capellanus ejuſdem Hoſpitalis, ſed Parochus, ubi ſitum eſt hoſpitale. Ut ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 14.

Educandæ in Monaſterio degentes habent pro Parocho Matrimonii illud, in cujus loco eſt domicilium paternum, maternum, vel fraternum, ut ex multis Theologis. *Ibid.* §. 16. Si eo careant eſt Parochus loci, ubi eſt Monaſterium.

Famuli habentes domum, & familiam in alia Parœcia diverſa ab ea, quam habet domus heri, Parochum Matrimonii habent illum, in quo eſt domus, & familia. Ita ex ſtatutis Cleti Romani. *Ibid.* §. 20. diſponitur. Si vero domicilium familiæ habeant extra Urbem, & in Urbe famulatum, tunc coram Parocho Urbano contrahunt. *Inſtitut. Eccleſ.* 88 §. 5

Si Epiſcopus mandet alicui Parocho, ut aſſiſtat matrimonio, reputans hunc eſſe verum Parochum alterutrius ex contrahentibus, & ſi poſtea reperiatur vere non eſſe Parochum illorum, adhuc tamen mandatum Epiſcopi valet, ut conſenſus ille ſuſtineatur, ut ſemel, & iterum deciſum a S. Congregatione refertur *Inſtitut. Eccleſ.* 88. §. 4

Matrimonium etiam bona fide contractum coram Parocho, & unico teſte non valet, ut ex reſponſo S. Congregationis Concilii conſtat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 12. *Cap.* 5. §. *nov. edit.* Viciſſim valet contractum coram duobus teſtibus ſine Parocho in loco, ubi non eſt niſi hæreticus, vel ſi eſt, illum adeundi libera poteſtas deeſt. *Ibid.*

Parocho præſente, ita tamen ut neque videat contrahentes, neque auribus verba eorum percipiat, matrimonium eſt nullum, uti definitum eſt a S. Congregatione Concilii poſt diligens examen in cauſa Romana *die* 7. *Martii* 1700. At ſi Parochus *affectaverit non intelligere* verba contrahentium, matrimonium valere reſpondit alio decreto anni 1593 in cauſa Ulyſſiponenſi S. Congregatio. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 23. *nov. edit.*

Tunc vero *non audire affectat* Parochus, ſi invitus adhibetur ad contractus celebrationem, & data opera neque videre vult, neque percipere, cum tamen facile poſſet, & teſtes audierunt, & viderunt, quæ ſane ratio fuit Decreti S. Congregationis *in Carthagin. Matrim.* anno 1753 lati pro ſimilis matrimonii validitate. *Ibid.* §. 11.

Parochus, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat matrimonio contrahendo, adhuc tamen non reddit matrimonium invalidum. Ita ex Deciſ. S. Congreg. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13 *Cap.* 23 §. 1 *nov. edit.* Idem dicas, ſi Ordinarius tantum vetet Vicario Parochi, ne aſſiſtat, ille contra mandatum aſſiſtat. Item pariter judicandum eſt, ſi vel Parochus, vel ejus Vicarius prohibiti ab Epiſcopo, nolentes & inviti aſſiſtere cogantur. *Ibid.* ex eodem Decreto.

Matrimonio jungendi non ſunt ſponſi a Parocho, ſi comperiat illos ignorare neceſſaria ad ſalutem. Encyclica ET SI MINIME Bull. *Tom. I. num.* 42.

In impedimento diſparitatis cultus animadvertendum eſt, conjugem, qui ad Fidem tranſiit, altero in infidelitate relicto, teneri quidem admonere infidelem, num velit cohabitare abſque contumelia Creatoris; & ſine iſta admonitione fidelis non poteſt ad ſecunda vota tranſire. Verum Pontifex cum Neophytis baptizatis pii loci cathecumenorum Venetiis diſpenſat, ut poſſint contrahere, etiam conſenſu alterius conjugis infidelis non requiſito, dummodo conſtet ſummarie, & extrajudicialiter illum moneri minime poſſe, quamvis poſtea compertum ſit infideles illos tempore ſecundi Matrimonii fidelis baptizati ad fidem fuiſſe converſos. Conſtit. IN SUPREMA. Bull. *Tom.* 1. *n.* 117.

Si infidelis conjux veniat ad fidem, & alter conſentiat habitare cum illo abſque injuria Creatoris, quamvis in infidelitate perſeverare velit (quod judicandum pertinet ad Epiſcopum) tunc decrevit S. Congregatio, non poſſe converſum ad Fidem aliam ſibi conjugem adſciſcere. At eo ipſo quod alter velit in infidelitate perſeverare, cenſent Theologi plures ſatis eſſe periculi in Neophyto. Verum hujus dubii ſolutionem recte monet Caballutius ex moribus regionum, & caſuum circumſtantiis pendere. *De Synod. Diœc. Lib.* 13. *Cap.* 21. §. 5. *nov. edit.*

Accidit ut infidelis plures uxores in infidelitate accipiat, tum veniat ad Fidem, & Fidem pariter una ex his uxoribus recipere ſit parata, non tamen illa, quæ prior ducta eſt, quæ propter diſtantiam locorum, vel ignorando ubi nam ſit inquiri judicialiter non poſſit. Demum poſt renovatum cum illa, quæ venit ad Fidem, Matrimonium (quod fieri non poteſt abſque renovatione conſenſus coram Parocho, & teſtibus, eo quod prior conſenſus in infidelitate datus fuerat nullus, propter Matrimonium prius cum altera celebratum,) comparet uxor prior, & probat, ſe non fuiſſe præmonitam, vel fuiſſe impeditam, ut ſuam voluntatem manifeſtaret; nunc vero paratam ſe dicit ad fidem amplectendam, vel jam fuiſſe amplexam antequam conjugium Neophyti cum Neophyta celebraretur. In hoc rerum eventu S. Pius V. conceſſit Miſſionariis, ut cum Judæis baptizatis diſpenſare poſſent, ad effectum remanendi tanquam cum uxore legitima, eum, ex uxore, quæ fuerit pariter baptizata. Eamdem diſpenſandi facultatem conceſſit Gregorius XIII. Epiſcopis, Parochis, & e Societate Jeſu Presbyteris, ad ſacramentales confeſſiones in iis Regionibus approbatis, quoad eos, qui ab Anglia, Ethiopia, ac Braſilia, in captivitatem adducti, & in remotas regiones delati fuerant, ut non expectato, nec requiſito conſenſu conjugis in infidelitate ducti, matrimonium inire poſſint cum quocunque fideli, etiamſi conjuges infideles declarare poſſent ſe juſte fuiſſe impeditos ad manifeſtandam ſuam voluntatem vel etiamſi probarent ſe fuiſſe converſos ad fidem tempore ſecundi matrimonii. Has Conſtitutiones certe emanare potuiſſe ab iis Pontificibus ſuſe demonſtratur, ſed eas extendi non poſſe ad alias Regiones, quantumvis ſimiles rationes ſuppetant, clare conſtat. Quare ſi forte caſus accidat, petenda eſt facultas diſpenſandi a SS. Pontificibus. De Synod. Diœceſ. *nov. edit. Lib.* 13 *Cap.* 21 *n.* 3. & *ſeqq.*

Si infidelis unam conjugem infidelem duxerit, ita matrimonium valet, ut ſi ea vivente alteram ſuperinducat, ſecundum matrimonium nullum eſt, cum matrimonium inſtitutum ſit, ut unicam habeat. *Ibid.* §. 8.

Si matrimonium ineatur inter duos, qui pravum habent errorem ſubſtantiæ matrimonii repugnantem, ut inter Græcos, qui cenſent conjugii vinculum, diſſolvi per alterutrius conjugis adulterium, prava hæc opinio non officit validitati matrimonii. Ita reſolvit S. Congregatio Concilii die 15. Januarii 1724. *De Synod. Diœc. Lib.* 13. *cap.* 22. §. 4. *nov. edit.*

Verum ſi hæc opinio deducatur in pactum tanquam conditio in actu ineundi matrimonii, tunc matrimonium nullum eſt, uti ſemper accidit cum matrimonio eſt appoſita conditio ſubſtantiæ matrimonii repugnans, ex Decretali Gregorii IX. *Cap. De Appoſitis. Ibid.* §. 5. Hinc quem laudo, caſus reſolutus eſt a S. Congregatione die 20. Maii Anni 1754.

In formula, quam Calviniſtæ in conjugiis ineundis adhibent, miniſter ſponſum interrogat, *accipis ne illam in uxorem?* Reſpondet ille *accipio*. Eadem verba interroganti miniſtro repetit ſponſa. Tum miniſter iterum ad ſponſum: perſonam quam manutenes amas, & accipis eam in perpetuam uxorem, nec in ulla illius ærumna deſeres, *quoadusque in ſua honeſtate*, & *puritate permanſerit*. Tantumdem dicit ſponſæ. Porro illud quoadusque in ſua honeſtate, & puritate permanſerit in ſenſu Calviniſtarum denotat virum accipere ſponſam in uxorem quoadusque adulterium non contraxerit, eoque commiſſo, vinculum conjugii ſolvi. Celebrant igitur hæc conjugia cum conditione oppoſita perpetuitati matrimonii, quæ ſane perpetuitas eſſentiæ conjugii adnexa eſt, ut ex Concilio Florentino in Decreto de unione Armenorum, & inſtructione Clementis VIII. pro Italo-Græcis, confirmata a Benedicto XIV. ſua Conſtitutione *Etſi Paſtoralis*, quæ eſt 57. *Bull. Tom.* I. conſtat. Quare optime definitum in Congregatione S. Officii die 20. Maii 1754. conjugium illud nullum extitiſſe, adeoque integrum fuiſſe alterutri ſponſo ad alia vota tranſire. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *cap.* 22. §. 9. Neque dubitare

judi-

judicatum eſt prius dixiſſe utrumque ſponſum accipio hunc in conjugem, deinde ad novam interrogationem utrumque conditionem ſubdidiſſe, quia & prior, & ſecunda interrogatio unus, idemque actus judicatus eſt.

Ex his etiam reſolutus eſt a S. Congregatione caſus alter die 8. Julii 1724. Vir & fœmina convenerunt celebrare Matrimonium coram Eccleſia, at illud nequaquam conſummare deberent, ſed poſt quindecim dies mulier Monaſterium ingrederetur, & poſt probationis annum profiteretur, interim vero omni juri renuntiabat, quod in Mariti perſonam ex matrimonio ſibi acquirere potuiſſet, conſenſeratque, ut ſi ab his pactis defeciſſet Matrimonium nullum, irritumque declaretur. Ita conventum inter illos, pactaque hæc ſcriptis conſignata ſunt, ac ſignificata teſtibus, & Parocho, coram quibus ineundæ erant nuptiæ. Hoc Matrimonium nullum eſſe declaravit S. Congregatio ex Cap. *Si conditiones De Condit. Appoſit.* nam abdicatio facta ab utroque de poteſtate in corpus alterius, aperte contraria eſt ſubſtantiæ Matrimonii. Quamvis enim in ipſa Matrimonii celebratione actu expreſſæ non eſſent pactiones iſtæ conſtabat tamen ex antecedentibus, & ſequentibus ſimul junctis conjuges ab iis non receſſiſſe. *Ibid.* §. 10.

Matrimonium infidelis in infidelitate contractum non ſtatim reſolvitur, ex quo alteruter conjugum baptizatur, & alter nolit, ſed tunc cum baptizatus ad altera vota tranſit. Epiſtola ad Vicesgerentem de Baptiſmo Hebræorum &c. *Poſtremo Menſe &c.* Bull. *Tom. II. n.* 28. Vide & *de Synod. Diœceſ. Lib. 6. Cap.* 4. §. 4.

Hebræi cum hæretica non valet, obſtante cultus diſparitate. Epiſtola ad Cardinalem Ducem Eboracenſem data *die 9. Februarii* 1749. §. 11. *& ſeqq.*

Nam in caſu quo alteruter ex conjugibus ad Fidem venerit, relicto altero, qui negat cohabitare ſine injuria Creatoris; dein vero & ipſe ad Fidem converſus ſit, atque interim, poſtquam ſecundus licet ad Fidem converſus eſt, prior conjux ſecundas nuptias inierit, in eo caſu ſuadendum ſit Pontifici, ut Matrimonium in infidelitate conſummatum diſſolvat in favorem ſecundi conjugii, ambigit merito Pontifex, & cenſet id fieri non debere, niſi adſint cauſæ graviſſimæ. *De Synod. Diœceſ. Lib. 6. Cap.* 4.

Catholici qui cum hæretico Matrimonium celebrant etiam in locis hæreticorum graviſſime peccant, quia hoc agendo cum illis in divinis communicant, quod, niſi forte cum graviſſima cauſa, illicitum eſt. Si vero poſtquam ſic contraxerint coram Parocho Catholico, poſſint iterum coram Miniſtro Proteſtante conjungi ad evitanda gravia damna, quæſtio eſt; ad quam S. Congregatio reſpondit Miniſtrum hæreticum ſi aſſiſtat hiſce Matrimoniis, ut miniſter politicus, tunc a Catholicis peccatum non committi; ſecus vero ſi aſſiſtat ut Miniſter ſacris addictus, ita cenſet Pontifex *In Synod. Diœceſ. Lib. 6. Cap.* 5. §. 4. *&* 5.

Conjugia hæretici proteſtantis cum fœmina hæretica coram Parocho non Catholico in Belgio confœderato celebrata valida habenda ſunt. Decretum a Pontifice approbatum die 4. Novembris 1741. Item valet ita, & in iis Regionibus celebratum, ſi hæreticus Catholicum ducat, quanquam poſtremum hoc illicitum haberi debet. *Ibid.* Idipſum repetitur in Epiſtola ad Cardinalem Ducem Eboracenſem data die 9. *Februarii* 1749. §. 17.

Nuptiæ inter Catholicum, & hæreticum conjugem multo rectius non ſunt benedicendæ, neque Miſſa in præſentia hæretici celebranda, nec tandem connubii ritus intra Eccleſiæ ambitum peragendus, quod & vetitum fuiſſe a Clemente VIII. circa benedictiones quidam referunt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 6. Cap.* 5. §. 5. *nov. edit.*

Matrimonia inita a Græcis Catholicis in Eccleſia Orientali poſt ſuſceptum Sacrum Ordinem, dubium eſt num valeant, an tantummodo illicita habenda ſint; quare ſi forte id accidat, petenda eſt diſpenſatio a Sede Apoſtolica, ſed in diſpenſatione non exprimitur conditio, ut conſenſus inter conjugatos repetatur.

Quoad Italo-Græcos Matrimonia poſt Ordinem ſacrum inita, nullæ ſunt. Conſtit. ET SI PASTORALIS Bull. *Tom. I. num.* 7.

Impedimentum ex adoptione proveniens ita explicatur a Pontifice in *Tract. de Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap.* 36. Connubium iniri non poteſt inter adoptantem, & adoptatum, atque ab illo deſcendentes; quod impedimenti genus ſemper durat quoad adoptantem tantum, & adoptatum. Secundo inter adoptatum, & filios naturales adoptantis. Sed impedimentum illud tamdiu durat, quandiu perſeverat adoptio, ſeu filii remanent ſub patria poteſtate, nam ea ſoluta, ſive per mortem adoptantis, ſive per mancipationem filii, ſive adoptivi, ſive naturalis, ceſſat impedimentum. Tertio inter adoptantem, & uxorem adoptati, ſeu viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, idque ſemper durat. An vero hæc impedimenta obtineant tam in adoptione perfecta, quam imperfecta lis eſt inter Doctores. Porro adoptio perfecta tunc fit, cum perſona extranea ſui juris ex Principis reſcripto, ita tranſit in poteſtatem, & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus fiat ejus hæres neceſſarius tam ab inteſtato, quam extra. Adoptio imperfecta dicitur, cum perſona extranea conſtituta ſub Patris, ſeu Avi poteſtate, ſolius Magiſtratus, alteriuſve Judicis competentia auctoritate in filium, aut nepotem adſciſcitur; non tamen in familiam, & poteſtatem adoptantis tranſit, & ſuccedit ſolum ab inteſtato. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap.* 36.

Matrimonia filiorum-familias ſine parentum conſenſu contracta, etiamſi in Galliis habeantur invalida quoad effectus civiles, ut de dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem; valida tamen habenda eſſe in ratione Sacramenti cenſet Pontifex, & oppoſitum ſentientes rejiciendos omnino judicat. *De Synod. Diœc. Lib. 7. Cap.* 68. §. 2.

In Matrimonio puberis cum impubere, malitia ætatem ſupplente, Epiſcopus poteſt jure ſuo licentiam contrahendi largiri. Encyclica ad Epiſcopos Poloniæ Bull. *Tom. II. num.* 51. MAGNÆ NOBIS Ad pronunciandum in ea cauſa cumulativum jus eſt inter Sedem Apoſtolicam, & judices Ordinarios. *Ibid.*

Matrimonia inter impuberes nondum conjugio aptos ſolus Romanus Pontifex diſpenſat. *Ibid.*

Impedimenta Matrimonium impedientia ab Epiſcopo relaxari poſſunt, ſi excipias impedimentum ortum ex ſponſalibus cum altero prius initis, & illud quod ex voto perpetuæ caſtitatis, & ingrediendæ Religionis, niſi fuerint conditionata, ortum duxit. Cætera vero Matrimonium irritantia tollere niſi Romanus Pontifex, nemo poteſt. Excipitur tamen caſus, quem ſtatim ſubdo.

Si forte accidat, ut Matrimonium jam fuerit contractum in faciem Eccleſiæ cum omnibus ſolemnitatibus, initumque fuerit bona fide ex ignorantia impedimenti juris, & facti, & ſit conſummatum, occultum ſit tamen impedimentum, & adiri non poſſit Pontifex, ſeu ab eo diſpenſatio obtineri ob conjugum paupertatem, ruſticitatem, locorum diſtantiam &c. nec poſſit ſeparatio fieri ſine ſcandalo. Dum ſimul omnes iſtæ circumſtantiæ adfuerint, tunc ab Epiſcopo ea diſpenſatio tuto conceditur, quam poteſt major Pœnitentiarius Papæ, in foro tamen conſcientiæ tantum. Quare ſi impedimentum iſtud poſtea detegatur, & deducatur ad forum contentioſum, impetranda eſt a Summo Pontifice diſpenſatio. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap.* 31. §. 1.

Forte etiam Epiſcopus diſpenſare poterit in impedimento dirimente occulto, cum Matrimonium proxime contrahendum eſt, in caſu quo tales urgeant rerum circumſtantiæ, ut nec S. Pontifex conſuli poſſit, nec Matrimonium differri ſine ſcandalo, aut infamia contrahentium. Tunc cenſendus eſt S. Pontifex tacite delegare Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi *Ibid. n.* 2.

His præciſis rerum circumſtantiis, nemini fas eſt Epiſcopo diſpenſare in impedimentis publicis Matrimonium dirimentibus. Neque enim verum eſt, & ſanum Axioma illud a nonnullis adoptatum. *Quidquid poteſt Pontifex in Univerſo Orbe, ſi ea excipias, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, velut Fidei Articulum definire; poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi Papa ſibi illud reſervaverit.* Non enim poteſt inferior legem a Superiore datam relaxare. Sunt qui conſuetudinem prætendant: At conſiderent attente, cum res ſit de minuendis juribus Roman. Pontif. unice competentibus, num. 100. ad minus annorum ſpatium ſine ulla interruptione perſeveraverit. Conſiderandum inſuper & potiſſimum, num per eam conſuetudinem *dirumpatur nervus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ*: tunc enim nunquam contra Legem præſcribitur. *Cap. cum inter de Conſuet. Tr. de Synodo Diœceſ. Lib. 7. C.* 31.

In contractis Matrimoniis pro eorum revalidatione non diſpenſat S. Penitentiaria in gradibus *primo*, & *ſecundo* conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita, niſi forte in ſecundo gradu per decennium duraverit occultum impedimentum, & conjuges ut legitimi reputati fuerint. In reliquis vero diſpenſat; ſicut in gradibus & tertio, & quarto publicis revalidat matrimonia

ea rauſa occulta ſubreptinnis, & obreptionis litterarum Apoſtolicarum nullitet contracta, niſi ſi falſitar conſiſtat in narratione falſa præcedentia copulæ: Bulla PASTOR BONUS. Bull. *Tom. I. n.* 95 §. 20. Vide *Inſtitut. Eccleſ.* 87.

Si in diſpenſatione a Dataria obtenta quoad gradus prohibitos reticeatur copula ea cauſa infamiæ, tunc Sacra Pœnitentiaria diſpenſat in Matrimonio contrahendo, & etiam contracto: at cum agitur de primo in ſecundo gradu exigit compoſitionem 50. Ducatorum auri de camera, niſi gratia prinr fuerit expedita in forma pauperum. *Ibid.*

Si in diſpenſatione a Dataria petita in impedimentis graduum expreſſa fuerit copula tacita tamen mala intentione facilius obtinendæ diſpenſationis, tunc ſi mala intentio ſit occulta diſpenſat S. Pœnitentiaria eum miſerabilibus perſonis abſolute, cum reliquis taxa definita. Si vero copula habita fuerit affinitate, ſeu conſanguinitate non agnita, tunc pro diſpenſationibus non eſt neceſſario exprimenda. *Inſtitut. Eccleſ.* 87. §. 23.

In impedimentis occultis affinitatis ex copula illicita abſente etiam periculo ſcandalorum in contracto, & contrahendo Matrimonio in foro conſcientiæ diſpenſat.

Diſpenſat etiam in impedimento criminis tam pro contracto, quam pro contrahendo, ubi nulla adeſt machinatio. Poteſt etiam diſpenſare, quando agitur de machinatione ex parte tantum alterutrius; id tamen ſarius præſtat. *Ibid.* §. 44.

In impedimentis diſpenſat etiam ſi fuerint multiplicia, ſicut & diſpenſat in foro Conſcientiæ pro legitimatione prolis, niſi illa concepta fuerit in adulterio. *Ibid.* §. 45.

In diſpenſationibus pro impedimentis matrimonii ſuper gradibus vetitis impetrandis, ſi taceatur copula antecedens, ſicut (ſi adfuerit) intentio facilius obtinendæ diſpenſationis, reſcriptum vitiatur, ut DD. *Inſtit. Eccleſ.* 87. §. 13. In contractis tamen Matrimoniis, ſi hoc vitium occultum perſeveret, diſpenſat Pœnitentiaria. *Ibid.* §. 14.

Clauſula illa in diſpenſationibus Matrimonialibus *abſolutio, & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur*, eam vim habet, ut ſi impedimentum ex occulto fiat publicum poteſt Ordinarius conjuges ſeparare a thoro. Si tamen illi occulte ſine ſcandalo debitum invicem reddant, non peccant, ita ſentiente Navarro. *Ibid.* §. 50.

Si Ordinarius ſubodorans impedimentum velit procedere in cognitionem delicti, id poteſt, imo debet facere, etiamſi reus proteſtetur de obtenta diſpenſatione. Si vero certioretur ea de re ab aliquo fide digno, ut a Confeſſario, ſeu Parocho, qui poſſunt id clam teſtificari Epiſcopo, tunc debet Epiſcopus acquieſcere, nec debet ad delictum puniendum procedere, ut ex Clericato monet Auctor. *Ibid.* §. 51.

Poſtrema clauſula ſic enunciatur: *dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute &c.* Rejicitur ſententia opinantium hanc non eſſe conditionem; ſed ut Confeſſarius inſtruatur, quo certior ſit contractus; ac verum eſſe conditionem ex ablativo abſoluto, quo enunciatur, ut eſt Juriſtarum ſenſus, demonſtratur. *Inſtitut. Eccleſ.* 87. §. 68.

Nec admittitur ſententia aſſerens, quando fieri non poſſit revelatio impedimenti, ſufficere, ut pars illud ſciens habeat copulam cum parte ignorante affectu maritali, cum prior conſenſus partis inſciæ fuerit nullus, adeoque ex parte illius nullus ſit, unde debet innovari. Aliorum ſententia pariter rejecta eſt, eorum nempe, qui ſuadent, ut ſciens impedimentum proponat alteri ſe adeo illam amare, ut denuo cum illa velit ligari; ſi alter reſpondeat affirmative, conſenſus cenſetur innovatus. Hæc tamen opinio rejicitur, eo quod conſenſus præſtitus a parte inſcia, eſt conſenſus junctus cum errore, quare non adimpletur conditio *dicta muliere certiorata*.

Præfertur cæteris quarta ratio certiorem reddendi partem ignaram, & tunc fit, cum parti ignaræ dicitur in priori Matrimonio defuiſſe conſenſum validum, adeoque ſuaſo Confeſſoris ſe proponere, ut iterum innovetur ex parte utriuſque. *Ibid.* §. 78.

Sed quid ſi timor occurrat, ne parte ignara certiorata de nullitate conſenſus, futurum ſit, ut illa renuat novam celebrationem, adeoque ſic ſoluto Matrimonio, nata antecedenter proles timeatur, ne declaretur illegitima? Tunc utique de prole non eſt cur dubitetur, nam ſemper habetur ut legitima, cum impedimentum eſt occultum, & unus ſaltem ex conjugibus in bona fide verſatur. Verum ſi adhuc perſeveret metus ſcandalorum ex reſolutione hujus Matrimonii; ſuadet Auctor, ut per novas litteras exponatur S. Pœnitentiariæ caſus, vel recurratur ad Epiſcopum, qui id ſuadebit, quod erit opportunum. *Ibid.* §. 80.

Cauſæ Matrimoniales a Curia Romana commiſſæ in partibus, non delegantur niſi Epiſcopis, vel ſi nullus ſit in Diœceſi, ſaltem viciníoribus; & ſi vel illi abſuerint Judicibus Synodalibus. Conſtit. DEI MISERATIONE Bull. *Tom. I. n.* 33. Mandat inſuper Pontifex, ut in ſingulis Diœceſibus defenſor Matrimoniorum deſignetur, qui ſemper adſit in judicio, & citetur in omnibus actibus. Si vero Judex in partibus pro validitate Matrimonii ſententiam ferat, ab ea ſententia appellatio nulla intercedat. Secus ſi pro invaliditate, defenſor appellare debet intra tempus legitimum, ſive pars inſtet, ſive non. Pendente vero appellatione ad novas nuptias tranſire conjuges vetantur ſub pœnis contra polygamos conſtitutis.

Poſt duas conformes de nullitate Matrimonii, tunc licitum eſt conjugibus tranſire ad alias nuptias, dummodo pars, ſeu defenſor pro ſua conſcientia non crediderit appellandum. *Ibid.* Pacta prævia inita inter conjuges de non appellando a ſententia de nullitate Matrimonii irrita declarat Pontifex in Encyclica ad Polonos Bull. *Tom. I. num.* 85.

Matrimonia inter hæreticos ſine præſentia Parochi in Provinciis fœderati Belgii, cum non ſit ibi receptum Concilium Tridentinum, tenent; quemadmodum etiam Matrimonia inter hæreticam, & catholicum ab incolis illorum locorum ſuſtinentur. Idem ſtatuitur ſi uterque contrahens pertineat ad militias Ordinum fœderati Belgii addictam muniendis arcibus, vulgo dictis *di Baviera*. Extenditur ad contrahentes in Civitate Moſæ Trajectenſis. Sed ſi contrahentes habentes domicilium in Provinciis fœderatis velint contrahere in regionibus Catholicis, ſeu viciſſim velint contrahere in Provinciis fœderatis, cum habeant domicilium in regionibus Catholicis, nihil de illis decernitur. *Conſtitut. Matrim. Bull. Tom. I. num.* 34.

Denunciationes Matrimoniales non ſine gravi cauſa diſpenſentur ab Epiſcopo, mandat Pontifex Conſtit. SATIS VOBIS Bull. *Tom. I. n.* 35. In eo vero caſu, quo fiat diſpenſatio, jubet nomina contrahentium, & fides celebrati Matrimonii a miniſtro deputato facta in libro ſecreto adnotetur, quem ſigillis clauſum ſervandum eſſe in Epiſcopali Cancellaria edicit. Si proles naſcatur, ejus parentes, & fides collati illi Baptiſmatis in eodem libro adnotanda eſt, quapropter moneri jubet contrahentes in actu contrahendi matrimonii, ut intra triginta dies a nativitate numerandos, moneant de his omnibus Epiſcopum, & ſi ſecus fecerint, ſciant occultum Matrimonium fore revelandum ab Epiſcopo.

Matrimonio celebrato non præmiſſis denunciationibus, nec obtenta ea de re ab Epiſcopo facultate, ſi adſiſtat Parochus ſuſpenſione ad triennium plectendus eſt ex Cap. *Cum inhibitio §. final.* a qua ſuſpenſione toto eo triennio abſolvi ab Epiſcopo nequit, ut ex Sanchez firmatur. *In Tract. de Syn. Diœc. Lib.* 7. *Cap.* 69. §. 2.

Diebus, quibus interdicuntur matrimonia, non quidem abſolute illa vetantur, præciſa conſuetudine, ſed ſolemnitas tantummodo, & pompa nuptiarum, ut ex Cap. *Capellanus de Feriis* monent Theologi, & notatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 70. §. 5.

Nomine vero ſolemnitatis nuptiarum cenſentur, & quidem potiſſimum benedictiones in Miſſali Romano expreſſæ. Vetantur vero illæ ſub peccato gravi, ut ex Sanchez, aliiſque notatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 80. §. 7. Quare cum temporibus feriatis celebrari nuptias permittit Epiſcopus, nunquam licet benedictiones illas conferre. *Ib.* §. 8.

Immo, & tota Miſſa pro Sponſo, & Sponſa omittenda eſt, cum benedictiones illæ pars ejuſdem habeantur. Tunc igitur celebranda eſt Miſſa de tempore. §. 15.

Ideo vero requiritur facultas Epiſcopi ad celebrandum matrimonia diebus feriatis, (quanquam illa ſint de ſe licita) quia in Synodis, vel ex conſuetudine introducta vetita illa habentur; quare requiritur, ut Epiſcopi facultas intercedat. *Ibid.* §. 4.

Semel tamen inita matrimonia diebus feriatis, conſummari poſſunt, ut ex ſenſu DD. Theologorum ſtatuitur. *Ibid.* §. 17. & 18. Quare licita eſt traductio Sponſæ ad domum viri, ut ex Congregat. firmatur. *Ibid.* §. 21.

Matrimonia per Procuratorem contracta valent, ut communis eſt Theologorum, etiam poſt Tridentinum ſcribentium ſententia. Quanquam cautius eſt, ut quæ ſic conciliata ſunt, iterum præſentibus conjugibus coram Parocho renoventur; quæ tamen dicta ſunt ad cautelam, non autem ad neceſſitatem

Digitized by Google

tem. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 13. §. 9. *nov. edit.*
De Matrimonio vide Reiffenſtuel Tom. II. Tract. 14. *Diſt.* 13. 14. *&* 15. *per tot.*

MATUTINUM.

Matutinum non eſt ſegregandum a Laudibus ſine cauſa, quæ optima ſuppetit Eccleſiæ, ſejungendi Matutinum a Laudibus Nocte Natalis Domini. *Inſtitut. Eccleſ.* 24 §. 9

Peccat etiam venialiter, qui ſine ulla legitima cauſa horam non ſervat, ut ex D. Thoma. *Ibid.* §. 9

Hora recitandi Matutini die præcedenti incipit poſt exactas tres quartas partes diei, ut in Calendario Romano adnotatum eſt. *Ibid.* §. 10

MEDICUS.

Medici tenentur ſub gravi monere infirmum, cum vocantur ad eum curandum, ut vocet Confeſſarium, ut provideat de ſalute animæ ſuæ, ita præcipiente Concilio Lateranenſi in Cap. *Cum Infirmitas De Pœnit. & Remiſſ.* S. Pius V. in ſua Conſtitutione 3. in Bullario Romano, jubet, ut Medicus ante omnia id moneat; neque tertio die ulterius illum viſitet, ſi vocare Confeſſarium recuſaverit. Transgreſſores Medicos incurrere pœnam infamiæ, & privationem omnium privilegiorum ejus Profeſſionis. Mandat inſuper, ut nemo deinceps Lauream Medicinæ obtineat, ni prius juret coram publico Notario, & teſtibus ejus Bullæ obſervantiam. Neque ab his ſervandis excuſantur Medici ex conſuetudine jam per longum tempus introducta, cum ob ſingulutum juramentum conſuetudo iſta induci non potuerit. Sufficit tamen ſi medicus id moneat per alium virum gravem. *Inſtitut. Eccleſ.* 22 §. 16

Non tamen tenetur ſub gravi monere ægrotum in quocunque morbo, ſed quando ita aliquo morbo corripitur, ut attentis omnibus judicare poſſit periculum eſſe, ut evadat mortalis. *Ibid.* §. 18 Conſultius eſt tamen, ut moneatur ægrotus, etiamſi non timeatur periculum illud. *Ibid.* §. 20

Si tamen ægrotus renuat confeſſionem, & morbus ſit adeo periculoſus, ut deſertus a Medico timendum ſit, ne moriatur, docent tunc Theologi deſerendum a Medico non eſſe, ne ægrotus amittat ſpem ſanitatis recuperandæ, adeoque reſipiſcendi. *Ibid.* §. 57

Laici artem medicam, vel chirurgicam exercentes ex præſcripto ſuæ artis, etiamſi aliquis ægrotus obierit, non tamen incurrunt irregularitatem; attamen *ad cautelam* petunt, & obtinent diſpenſationem ſi promoveri ad Ordines Sacros poſtulant; attamen ejuſmodi Brevia non conceduntur, niſi prius audito Epiſcopo, cui injungitur, ut diſtincte referat caſus omnes animadverſione dignos, eorumque peculiares circumſtantias, ſimulque exponat, cujus rei gratia orator ad Ordines Sacros promoveri poſcat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13 *Cap.* 10 §. 4 *nov. Edit.*

Sacros vero Ordines jam obtinentes, vel etiam minores cum Eccleſiaſtico Beneficio, ex præſcripto Sacrorum Canonum neceſſario debent petere indultum, ſi medendi artem velint exercere. Hoc vero indultum non obtinetur, niſi expoſita cauſa, nempe quod locus, in quo Orator degit, & profiteri cupit vel ſit pœne deſtitutus, vel non ſatis illi proviſum ſit ex Medico Laico, vel denique ejus familia tantæ ſit egeſtatis, ut providendum illi ſit ex honeſto lucro ab arte Clerici percipiendo. *Ibid.* §. 6

Regulares vero in Miſſionibus agentes privilegio donantur, ex Bulla potiſſimum Clementis XII. *Cum ſicut*, ut poſſint exercere artem medicam. Hoc tamen privilegio frui non poſſunt niſi in ea arte ſint periti, & gratis remedia præſcribant, ac tandem abſtineant ab inciſione, & aduſtione. Denique requiritur, ut non adſint Medici Laici, vel ſint quidem, at hæretici, vel hebræi, ut ex Decreto Congreg. de Propaganda Fide. *Ibid.* §. 7

Regulares ex inſtituti ſui ratione Hoſpitalium curam, & adminiſtrationem obtinentes, medicam artem exercere non poſſunt extra illa hoſpitalia. *Ibid.*

In prædictis indultis Apoſtolicis, Monachis, vel Clericis conceſſis ſemper apponitur hæc limitatio *abſque inciſione, & aduſtione*. *Ibid.* §. 8

Clericis Sæcularibus Sacris Ordinibus inſignitis ſi conceſſum fuerit indultum ut provideant familiæ indigenti; illud durat, quoad uſque Orator certos Eccleſiaſticos redditus, vel reſidentiale beneficium obtinuerit.

Inſuper aſſeritur limitatio ne quid expoſcat ab ægrotis,

Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.

neque enim Eccleſiaſtico ſæculari Medico prohibetur, ut ſponte oblata recipiat, præter quam a veris egenis, a quibus nihil penitus poteſt accipere *Ibid.* Regularibus vero indultariis ſemper datur cum modificativa, ut nihil penitus ab ægrotis recipiant. *Ibid.*

Porro indulta illa Eccleſiaſticis, vel Regularibus concedi non ſolent, niſi prius audito Epiſcopo teſtante de viri peritia in ea arte, & de indigentia medici in ea Civitate, vel Oppido. Præterea exquiritur etiam pro Regularibus teſtimonium Superioris Regularis circa mores illius, qui indultum petit. Si vero non præmittatur teſtimonium Epiſcopi, adhuc tamen Pontificii Brevis executio Epiſcopo committetur, qui commiſſum munus impleturus de his omnibus certiorem ſe reddere tenetur. *Ibid.* §. 9

Chirurgiam vero exercere Eccleſiaſticis Sæcularibus, & Regularibus longe difficilius conceditur, & tunc ſolum cum omnis omnino chirurgus laicus deeſt; quin & tunc ſine aduſtione, & ſectione. *Ibid.* §. 11

MEDITATIO.

Vide ORATIO.

MISSA.

Miſſæ Sacrificium eſt *Latreuticum*, & *Euchariſticum*, ideſt laudis, & gratiarum actionis pro beneficiis acceptis; eſt *propitiatorium*, quo expiantur peccata, non eo tamen modo, quo Baptiſmus, & Pœnitentia, peccata remittentes per gratiæ infuſionem; ſed Deus intuitu hujus Sacrificii pœnitentiæ donum largitur, ſeu peculiarem gratiam donat, qua quis excitetur ad contritionem, vel ad abſolutionem in Sacramento Pœnitentiæ utiliter conſequendam. Quoad remiſſionem tamen pœnæ, abolita jam culpa, immediate illam remittit; remittit inquam illi pro quo offertur, ea tamen menſura, quæ Deo placuerit. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 2. *Cap.* 13 §. 17 Eſt denique *impetratorium* ſpiritualium, & temporalium bonorum. *Ibid.* §. 19.

An ejuſdem ſit efficaciæ ſive a bono, ſive a malo Sacerdote Miſſa celebretur? Reſpondendum eſt fructum proveniente ex opere operato nunquam minui, & ſi applicetur ſemper operari, dummodo impedimentum nullum obſtet. *Ibid.* §. 20

Alius eſt fructus, qui oritur ex univerſa Eccleſia offerente Sacerdotum ſuorum miniſterio. Eccleſia vero eſt ſemper ſancta, pulcra, ſine ulla ruga, aut macula.

Tertius tandem eſt fructus ex ipſo celebrante veniens, diciturque pariter *ex opere operantis*, atque iſte ex majori, vel minori Sacerdotis ſanctimonie minuitur, augeturve. *Ibid.*

Miſſæ fructus triplex eſt: *generaliſſimus*, cujus fideles omnes ſunt participes; *Specialiſſimus*, quo Sacerdos fruitur: *Medius*, quem Sacerdos applicat pro iis, pro quibus Sacrificium offert. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 8. §. 1.

Materia Sacrificii Miſſæ eſt panis triticeus, & vinum ex uvis. Si vero magna eſſet permixtio farinæ ex aliis frugibus, & permixtio aquæ vinum ſuperaret, hæc materia inepta eſſet conſecrationi. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 10. §. 15. Nec poſt conſecrationem novus liquor, & præſertim aqua in Calicem infundendus eſt. *Ibid.* §. 16. Alioqui cenſet S. Thomas corruptionem Sacramenti ſequi potuiſſe pro aliqua parte, niſi forte quantitas novi liquoris tantilla eſſet, ut non poſſet in omnes partes diffundi. Hæc tamen ſententia non æque Scholaſticis omnibus probatur.

Ad eſſentiam Sacrificii neceſſaria eſt utriuſque ſpeciei conſecratio, quod etiam in prima ſua inſtitutione a Chriſto Domino ſervatum eſt; ex quo fit, ut nemini permitti unquam poſſit conſecratio ſub unica tantum ſpecie; quanquam ſi hoc fieret a Sacerdote, conſecratio quidem valeret, ſed ille gravi ſe crimine obſtringeret, & Sacramentum quidem, non vero Sacrificium conficeret; deeſſet enim tunc myſtica victimæ mactatio. *Ibid.* §. 19.

Sacerdos verba Conſecrationis proferens ſuper panem, & vinum, ſed extra Miſſam, valide quidem, ſed illicite conſecrat, nam tota vis conſecrationis in verbis Chriſti conſiſtit. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *C.* 11. §. 11.

In forma Conſecrationis defectus accidere poſſunt, qui invalidam, & defectus, qui illicitam tantum illam reddunt. Illicitam dicas, ſi omittatur vox *enim*, & verbum *eſt*. Item ſi loco vocis *hoc* dicatur *iſtud*. Invalidam ſi pro *hoc* ſubſtituatur *illud*, vel *hic* pro adverbio ſumptum. Dubium

eſt an invalida ſit conſecratio Calicis, illis tantummodo verbis prolatis: *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, cæteris omiſſis; ideoque ſi id ſutte contigerit, repetenda ſunt ſub conditione verba conſecrationis vini. *Ibid. Cap.* 15. *§.* 55.

Sacerdos valide conſecrat, etſi lethali crimine ſit infectus, excommunicatus, hæreticus, degradatus. Licite tamen ut celebret debet eſſe in ſtatu gratiæ, & a lethali peccato liber. *Ibid. Cap.* 11. §. 1.

Alioqui duplicis culpæ reum ſe conſtituit conficiendo ſcilicet vel ſuſcipiendo indigne Sacramentum, & infideliter ſibi ipſi miniſtrando. *Ibid.* §. 2.

Vetat Tridentinum *Seſſ.* 13. *Cap.* 7. *De Eucbariſtia*, ne Sacerdos peccati mortalis reus, quantumvis contritus, niſi prius Sacramentali Confeſſione expiatus, ad celebrandum accedat. *Ibid.* §. 3. Permittit tamen Sacerdotibus celebrationem prævio tantum actu contritionis, dummodo gravis neceſſitas urgeat, nec ſit copia Confeſſarii; ſimul vero in eo rerum eventu mandat, ut qui ita celebraverit quamprimum confiteatur. *Ibid.* §. 4. Atque ita explicat præceptum divinum ab Apoſtolo traditum *probet autem ſeipſum homo*. In caſu vero urgentis neceſſitatis non ſatis eſt attritio, ſed omnino contritio requiritur, vel ſaltem attritio, quam Sacerdos ſine culpa contritionem exiſtimaverit. Illud vero præceptum, ut *quamprimum confiteatur* verum eſt præceptum, & non conſilium; nec ita intelligendum eſt, ut Sacerdos non teneatur crimen ſuum confiteri, niſi quando rurſus eſt celebraturus. Hæc omnia ex variis damnatis propoſitionibus eruta latius explicantur. *Ibid.* §. 5.

Urgens neceſſitas, de qua hic, ea cenſetur, ſi Sacerdos eo die non celebrans offenſioni eſſet, & ſcandalo. Item ſi Parocho celebrandum eſt ad miniſtrandum Viaticum. Sunt qui addant ſufficere ad celebrationem in eo rerum ſtatu, ſi nuper deceſſit anima probabiliter Sacrificio indigens; quod tamen aliis, & merito, minus probatur, cum omnes animæ in Purgatorio Sacrificio indigeant, *Ibid.* §. 6.

Sed quid, ſi Sacerdos cœpta Miſſa recordetur peccati lethalis non expoſiti in Confeſſione, vel ſe obſtringi aliqua cenſura, vel jejunium non ſervaſſe? Profecto ſi ante conſecrationem peccati, ſeu jejunii non ſervati recordatur, Miſſam deſerere tenetur, niſi aliud ſuadeat juſtus de gravi ſcandalo timor. Si vero poſt conſecrationem, perficiat, & ſumat Sacramentum præmiſſa contritione, ſi ſuccurrat grave peccatum, nondum pœnitentia deletum, & (elicito propoſito) ſatisfaciendi poſtmodum præcepto Confeſſionis, & abſolutionis. Si vero nequeat conteri, ſatius eſt ſcandalum potius permittere, quam Sacramentum conficere, & indigne recipere.

Scandalum vero an cauſaret recedendo ab Altari ille, qui in loco privato celebrans cum unico Miniſtro, peccati gravis, inchoata Miſſa, recordetur, quæſtio eſt anceps; ſunt enim qui minimum eſſe ſcandalum cenſent, ſi adſit tantummodo Miniſter puer, vel celebrantis ſervus, aut amicus. *Ibid.* §. 9.

Si ea die, tempore Miſſam præcedente, grave peccatum commiſſum a Sacerdote fuerit, de quo tamen doluit, & confeſſus eſt, non decet Sacerdotem eadem ipſa die celebrare, quia tollitur quidem reatus culpæ, ſed non continuo immunditiès corporis adimitur. *Ibid.* §. 11. Item dicas de eo, qui pollutionem proprii corporis ſenſit, nec tamen conſenſum appoſuit. Quamvis nulla ſit in eo culpa, indecens eſt tamen ad Sacrificium accedere, præſertim ſi menti tenacius inhæreant pravæ cogitationes. *Ibid.* §. 12.

Quid ſtatuendum, ſi contingat defectum aliquem deprehendi vel in pane, vel in vino conſecrationis, ex Rubrica repetatur; quæ mandat, ſi forte accidat, ut poſt ſumptionem ſanguinis animadvertatur primo hoſtia inepta Sacrificio, reſumendum eſſe novum panem, & vinum cum aqua, & verba conſecrationis ſuper utramque repetenda, ſumpto initio ab illis verbis: *Qui pridie quam pateretur*, facta tamen prius utriuſque oblatione. Sunt quidem qui putent ſufficere hoſtiæ tantummodo conſecrationem; at tunc *debitus ordo non ſervaretur*, quæ altera eſt ex duabus cauſis, ex quibus Rubrica utriuſque conſecrationem mandat. Quare Rubricæ parendum. *Ibid. Cap.* 15. §. 2.

Si vero poſt Conſecrationem ſumpta jam hoſtia cognoſcat vinum ineptum fuiſſe ad conſecrationem; tunc ne nova hoſtia, novumque vinum apponendum eſt, novaque utriuſque conſecratio facienda. Id utique cenſet S. Thomas, ejuſque diſcipuli. Sed poſt reformatas ſub Clemente VIII. Rubricas Miſſalis legitur in illis expreſſum: ſi Miſſa celebretur in loco publico coram multis, ad ſcandalum evitandum ſufficere, ſi tantummodo apponatur novum vinum cum aqua, & facta oblatione conſecretur, ſtatimque ſumatur. *Ibid.* §. 3. 4. &c.

Defectus ſi occurrat in pane, & vino, deprehendaturque ante conſecrationem, nova materia apta apponatur; ſi poſt conſecrationem, Miſſa omitti tuto poteſt; ſi poſt ſumptionem, neceſſario omittitur, niſi forte multitudo adeſſet Miſſæ audiendæ, quo in caſu poſſet Sacerdos ſubmiſſa voce preces aliquas recitare, quæ ad illam partem Miſſæ non pertinerent, & benedictionem populo impertiri. *Ibid. Cap* 15. n. 9

Si aqua infuſa Calici non ſit, idque ante conſecrationem agnoſcatur, infundatur ſtatim; ſi poſt conſecrationem Miſſa peragenda eſt. *Ibid.* §. 10.

Si Muſca, vel aranea in calicem ante conſecrationem ceciderit, effundatur vinum, & novum apponatur. Si poſt conſecrationem, illud, quidquid eſt, extrahatur, lavetur, & comburatur, & ablutio cum cineribus in ſacrario reponatur. Ita ex D. Thoma. *Ibid.* §. 11.

Si venenum immixtum deprehendatur ante conſecrationem, idem quod prius ſervandum eſt, ſi poſt conſecrationem, in aliud vaſculum transfundatur, & tamdiu ſervetur, donec ſpecies vini fuerint exſiccatæ, & aliud vinum conſecretur, ut ex D. Thoma. *Ibid.*

Vinum aceſcens non eſt adhibendum in Miſſa; ſi tamen id fiat, conficitur Sacramentum; nec peccant Regulares, qui celebrare debent, nec habent auctoritatem vinum commutandi, id enim peccati ligat eorum Superiores, ut ex Quarto, & Merato adnotatur. *Inſtitut. Eccleſ.* 77. §. 2. Vinum, quod ex aqua conficitur botris ſuperinjecta, quale a Latinis priſcis lora, ſeu lorea dicebatur, ineptum eſt ad Sacrificium, ut ex Theologis firmatur. *Ibid.* §. 4.

Vetitum eſt ſub peccato gravi adhibere vinum illud dilutum, quod ex muſto, & aquæ æquali, vel fere æquali quantitate conficitur, ut ex Theologis. *Inſtitut. Eccleſ.* 77. *§.* 6.

Licitum eſt tamen adhibere in eam rem vinum, quod ex modo illud conficiendi in regionibus aliquibus habet aliquid aquæ admixtum, eſt enim vinum uſuale. *Ibid.* §. 7.

Si guttæ vini reperiantur extrinſecus in coppa calicis, cenſeantur non conſecratæ, & abſtergantur purificatorio. Si interius tractius cenſentur conſecratæ, & per ſecundam purificationem aſſumantur. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 17. *§.* 7.

Generatim monet S. Thomas in dubiis num aliquid omiſſum in Miſſa ſit; vel ſi certe conſtet omiſſum, nec illud ſit de neceſſitate Sacramenti, negligendum eſſe; ſi ſit vero de neceſſitate Sacramenti, illud iteretur, & reliqua omnia ex ordine deducantur. *Ibidem Cap. XV. n.* 16.

Cum novi Sacerdotes cum Epiſcopo celebrant, non debent intentionem ſuam ita conformare, ut intelligant ſe conſecraturos eodem momento, quo Epiſcopus extrema verba protulerit, ſive ipſi ante, ſive poſtea formam compleverint. Tunc enim effectus Formæ remaneret in ſuſpenſo; ſed debent eſſe ita animo comparati, ut omne ſtudium ponant proferendi ultima verba cum Epiſcopo, atque ita una cum eo conſecrent; ex quo fit, ut ſi non ita jungant ſua verba cum Epiſcopo non conſecrent, cum non habuerint intentionem conſecrandi. *Ibid. Cap.* 16. *§.* 6.

Sacerdotes Miſſam cum Epiſcopo celebrantes eleemoſynam pro Sacrificio illo accipere minime valent, quia dans Eleemoſynam petit Miſſam modo conſueto. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 16. *§.* 10.

Intentio applicationis Miſſæ ſufficit ſi habitualis fuerit; eſt enim veluti quædam donatio, quæ ſemper valet, etiamſi multo ante interceſſerit. *Ibid. §.* 8. Tempus applicationis cum ſit ſufficiens poſt conſecrationem ambiguum eſt. Præſtat ut Sacerdos Miſſam applicet cum ſe ad eam præparat. *Ibid.* §. 9.

Beneficiatus, cui injungitur a teſtatore celebratio Miſſæ certis diebus non explicata applicatione pro ſe, vel pro aliis, debet illis diebus Miſſam applicare pro Fundatore ejuſdem Beneficii, ut S. Congregatio Concilii ſæpius reſpondit. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 9. §. 2.

Idem dicas, ſi Fundator mandaverit orari pro ſe in Miſſa, nam præſumitur nomine orationis applicationem deſignaſſe; niſi tamen ex aliis conjecturis deducatur, aliam fuiſſe ejuſdem Fundatoris voluntatem; ut ſi pluribus Capellaniis fundatis, in aliis mandaverit

appli-

Digitized by Google

applicationem, in aliis orationem, ut ex reſolutionibus S. Congregationis. *Ibid.* §. 3.

Si Superior Sacerdoti præceperit, ut Miſsam certo alicui applicet, at ille pro alio offerat, reus eſt quidem Sacerdos inobedientiæ, ſed applicatio e Sacerdotis voluntate pendet, cum ille ſit miniſter, & diſpenſator ſui Sacrificii. *Ibid.* §. 4.

Miſſæ applicatio quoad Parochos. Vide *Parochus*.

Miſſa Conventualis in Collegiatis quotidie celebranda eſt, & applicanda pro benefactoribus in genere; nec ſufficit ſi pro uno benefactore applicetur; neque ſatisfit ſi beneficiatus, ſeu Canonicus teneatur aliunde ex alio debito illam applicare. Si vero præbenda beneficii tenuis ſit, nihilo tamen ſecius ſupplendum eſt ex diſtributionibus; quod ſi & diſtributiones, & præbenda tenuiſſimæ ſint ſimul ſumptæ, tunc recurrendum eſt ad Congregationem Concilii. Ita Pontifex in Encyclica ad Epiſcopos Italiæ incipiente CUM SEMPER Bull. *Tom. I. num.* 103. Sufficit tamen prioris Miſsæ applicatio, etiamſi plures cantentur in Collegiata. *Ibid. num.* 22.

Si Sacerdos ſumpta purificatione animadvertat remanſiſſe in corporali, vel Patena fragmenta, ſive illa magna ſint, ſive parva illa abſumantur, ſicut & abſumenda ſunt fragmenta ſi quæ remanſerint poſt diſtributionem Eucharistiæ in adſtantes peracta Miſsa. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *cap.* 17 §. 3.

Si tamen quod remanet, non fragmentum, ſed integra eſt hoſtia, magna, ſeu parva, hæc poſt ſumptam purificationem non eſt abſumenda, ſed vel recondenda in Tabernaculo, vel ponenda in patena, ut alteri Sacerdoti mox celebraturo reſervetur: quod ſi fieri non poteſt abſumatur. Ita ex Rubricis. *Ibid.* §. 4.

Particula illa hoſtiæ, quæ ſeparatur in inferiori parte hoſtiæ in duas partes fractæ, ſi cum vino non diſcedat in os, ſed remaneat in calice potius quam digito redigatur ad oram calicis, præſtat, ut mediante novo vino hauriatur. *Ibid. Lib.* 3. *Cap.* 17. §. 5.

Sacerdoti in ſacriſtiam jam reſtituto poſt Miſsam, & nondum ſacris veſtibus exuto, abſumenda ſunt fragmenta ſi quæ adverterit remanſiſſe in patena. Si vero ſacras veſtes exuit, quidquid ſuperfuerit e ſacrificio reponendum eſt in Tabernaculo, ſi adſit; ſin minus, vel non liceat ſine aliqua admiratione populi, abſumendum eſt. Ita ex S. Thoma. *Ibid.* §. 5.

Peccaret graviter Sacerdos, ſi hoſtiam in Miſſa conſecratam reponeret in Tabernaculo, & ejus loco ſumeret hoſtiam, quæ in eodem tabernaculo antea continebatur. Ita ex Canone *Relatum de Conſecr. diſtinct.* 11. *Ibid.* §. 8.

Sacerdos celebrans, ſi habeat hoſtiam parvi moduli, melius faceret, ſi populum doceret, ne miraretur, ſi illam adhibet pro majori; quæ tunc non ſuppetit, potius quam utatur ſententia aliquorum, qui cenſent poſſe tunc extrahi e tabernaculo hoſtiam majorem, quæ forte ibi adeſt, & adhibere illam ad elevationem. *Ibid.* §. 9.

Si pyxis hoſtiis parvis plena ſit præſens moraliter Sacerdoti, ſed non fuerit aperta ante oblationem, & conſecrationem, illicite quidem id fieret, ſed cum moraliter præſens eſset Sacerdoti, valida eſset conſecratio, quod verum eſt etiamſi quando conſecravit actu de particulis non cogitaret. Moralis vero præſentia ea dicitur, cum ita præſens eſt, ut verificari cenſeantur illa verba formæ *Hoc* vel *Hic*. *Ibid. Cap.* 18. §. 2. & 3.

Si particulæ afferantur ad Altare poſt peractam oblationem non debet Sacerdos illas conſecrare ſine legitima cauſa, ut ſi magna multitudo populi parata ad recipiendam Eucharistiam, alias careret Sacramento; tunc vero Sacerdos deberet prius illas ante conſecrationem mente offerre. Cœpto jam Canone ſi afferatur particula non eſt conſecranda, neque pro dando Viatico infirmo, tunc enim ſufficeret, ſi Sacerdos ex ſua hoſtia parvam portionem ſepararet. *Ibid.* §. 5.

Si forte contingat, ut pyxis deferatur ad Altare, nec Sacerdos illam advertit, adeoque proferens verba conſecrationis nihil cogitans de pyxide, tunc utique ſi pyxis non ſit ſupra petram ſacram, non cenſetur voluiſse Sacerdos conſecrare, alioqui enim cenſeretur voluiſse illud, quod ſibi illicitum eſt. Quamvis vero ſint DD. qui contrarium cenſent, cum tamen in Sacramentis conferendis ſequi teneamur opinionem tutiorem relicta probabili, ideo in eo caſu particulas illas non eſſe populo diſtribuendas, ſed adſervandas, ut in alia Miſſa ſub conditione conſecrentur, ſatis conſtat. *Ibid.* §. 6.

Si celebranti ſint præſentes undecim hoſtiæ, & ille habeat intentionem conſecrandi ſolum decem, nec determinet quales, nulla ex illis eſſet conſecrata, ut ex Rubricis diſcimus. Quare debet Sacerdos intentionem ſuam ita dirigere, ut velit omne conſecrare quidquid ante ſe poſitum eſt. Ex quo intelligitur Sacerdotem, qui cum hac intentione habet in manu duas hoſtias, unam ſe tenere putans, utramque revera conſecrare. *Ibid.* §. 7.

Miſſam bis eodem die celebrare, quamvis adſit cauſa neceſſitatis, nemo poteſt, etiamſi Parochus ſit, niſi ſaltem Epiſcopi licentia accedat; quæ tamen datur ob cauſas ſingulares, non tanquam privilegium. Ita Pontifex in Bulla DECLARASTI Bull. *Tom.* 2 *n.* 3.

Sacerdos, qui ſacrum facere quotidie per ſeipſum debet, poteſt aliquando illud omittere, tum quia ea præſumitur voluntas Fundatoris, tum ad majorem pietatem ſibi comparandam, ut ex Cap. *Significatum de Præbendis*, non tamen poteſt, qua die vacat, ſacrum agere, & alteri attribuere, percepta eleemoſyna. *De Sacrif. Miſs. Lib.* 3 *cap.* 22 *n.* 4.

Sicut nec poteſt duplicatum ſtipendium pro eadem Miſſa accipere, applicando uni fructum medium, alteri ſpecialiſſimum, & contrariam ſententiam proſcripſit Congregatio S. Officii, ac dein Alexander VII. Propoſit. IX. inter damnatas. *Ibid.* §. 5.

Sacerdos, qui Beneficium poſſidet, in cujus fundatione expreſſe cautum eſt, non teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii, cum poſſit pro applicatione novum ſtipendium exigere non vetatur; ſed neque reprobatur contraria ſententia id negans, & Decreta S. Congregationis Concilii non apparent. *Ibid. cap.* 22 §. 7.

Si tamen nihil expreſſum ſit in fundatione ejuſdem Beneficii, quod demonſtret Teſtatorem remittere applicationem ſacrificii arbitrio Sacerdotis, tunc ſemper ſtandum eſt pro obligatione applicationis pro Teſtatore, ut ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Miſſæ in Altari privilegiato celebrandæ ſemper debent eſſe *de Requiem*, niſi cum aliud Feſtum duplex, vel Dominica dies occurrerit, tunc enim acquiritur indulgentia, etiamſi Miſſæ de Feſto agantur. Perinde eſt autem ſive Altare iſtud privilegium habeat perpetuum, ſive ad ſeptennium, vel certis ſolum diebus in hebdomada. Si igitur Teſtator juſſerit celebrari ſibi Miſſas in certis hebdomadæ diebus ad altare privilegiatum, & in dies iſtos incidat aliquod feſtum duplex, ſatisfit Teſtatori cum Miſſa de feſto. Idem dicas de diebus, in quibus duplex quidem non currit, ſed Miſſæ pro defunctis vetantur. Hæc omnia ex Decretis variorum Pontificum, quorum poſtremus eſt Clemens XI. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 23. §. 8.

Miſſæ Altaris Privilegiati debent eſſe *de Requiem*, niſi cum inciderint in diem in quo Miſſæ illæ celebrari non poſſunt, ſive ratione Feſti duplicis, ſive alia quacunque. Ita ex plurimis Pontificum Decretis. *Inſtit. Eccleſ.* 34 §. 27.

Miſſæ privatæ de Requiem celebrandæ non ſunt in Feſtis duplicibus, & Dominicis diebus, ſicut nec infra Octavas Epiphaniæ, Paſchæ, & Pentecoſtes, prima die Quadrageſimæ, tota Hebdomada ſancta, Vigiliis Nativitatis Domini, Epiphaniæ, & Pentecoſtes; denique ex Decretis Sac. Congregationis infra Octavam Corporis Christi, & Natalis Domini, ſicut nec cum expoſitum eſt Venerabile Sacramentum. *Ibid.* §. 28.

Solemnes, & cantatæ pro Defunctis Miſſæ qua die a Teſtatore præſcriptæ ſunt, & illa ſit vere annua illius obitus, celebrari poſſunt etiamſi Officium ſit de duplici majori, vel minori. Ita ex decreto S. Congregationis. *De Sacrif. Miſs. Lib.* 3. *Cap.* 23. §. 5. Non vero in Dominicis, & feſtis de Præcepto, nec in iis, in quibus, nec de duplici agi poteſt. *Inſtitut. Eccleſ.* §. 5 *n.* 24 & *ſeq.*

Præſente corpore canitur quidem Miſſa pro Defunctis, *exceptis tamen duplicibus primæ claſſis*. Quæ verba ſunt Decreti S. Congregationis Rituum die 5. Julii 1698, attamen non ſatis conſtat an id vetitum ſit in omnibus duplicibus primæ claſſis, & non tantum in magis ſolemnibus. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *Cap.* 23. §. 5.

Dies tertia, ſeptima, & trigeſima, quæ habent Miſſam cum oratione propria in Miſsali, nihil habent privilegii ſupra reliquas privatas. *Ibid.*

Si

Digitized by Google

Si Parochus duas regat Parœcias, nec populi unius poſſint in templum alterius convenire, ac deſit alius Sacerdos, poteſt duas Miſſas eodem die celebrare. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3. cap. 5. §. 1.* Debet tamen Epiſcopus ſaltem cognoſcere, num revera ſit tanta neceſſitas, ut bis celebrari opus ſit.

Hic vero unicus eſt caſus, in quo bis celebrare liceat; neque enim fas eſt Sacrificium repetere ſive propter adventum hoſpitum etiam nobilium, etiam Principum, aut Epiſcopi, qui die Feſto Miſſam non audierint, nec alius adſit Sacerdos; neque enim hæc eſt tanta neceſſitas, quanta requiritur in Cap. *Conſuluiſti de Celebrat. Miſſarum*. Item ea eadem ratione non licet ob benedicendas nuptias, quæ differri alia die non poſſint. Tunc enim celebrari poſſunt nuptiæ ſine Miſſa, & benedictiones in ſequentem diem transferri. *Ibid. Lib. 3. Cap. 5. §. 3.*

Sed quid ſi miniſtrandum ſit Viaticum infirmo? Profecto ſi Sacerdos jam Miſſam abſolvit, tunc utpote non jejunus, licet ei rurſus celebrare. Si Miſſam non abſolvit poteſt neceſſitati illi providere, dando partem hoſtiæ ſuæ. Si vero Sacerdos Eucbariſtia quidem, non vero ablutione percepta moneatur de Viatico infirmo miniſtrando, tunc utique poteſt aliam Miſſam celebrare. *Ibid.*

Cum in alicujus forte Eccleſia Capella tam multas Miſſarum ibidem celebrandarum eleemoſynas receperit, ut non poſſit infra hebdomadam illis ſatisfieri, mandavit S. Congregatio Concilii, ut quæ ſuperſunt in aliis Altaribus ejusdem Eccleſiæ celebrentur; injunxitque ſimul, ut deinceps fideles eleemoſynas oblaturi ea de re moneantur, ſcripta tabella in loco viſibili Eccleſiæ expoſita. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7 Cap. 7 §. 5.*

Quamvis a Sacra Congregatione ſæpius deciſum fuit in Oratoriis publicis ſitis intra fines Parochiæ juris non eſſe Parocho prohibere ne Miſſæ celebrentur ante Miſſam Parochialem; ſi tamen Epiſcopus in Synodo id prohibeat, ne populus retrahatur a Miſſa Parochiali, & concione, conſtitutio illa valet, & Epiſcopo parendum eſt. *De Synod. Diœc. Lib. 7 Cap. 70. §. 7.*

Missa Celebranda eſt ab aurora uſque ad meridiem; toleratur tamen anticipatio tertiæ horæ partis, ſicut & prorogatio tertiæ horæ partis poſt meridiem, ut ex edicto Benedicti XIII. *Inſtitut. Eccleſ.* 12. §. 4. Jus habet Epiſcopus vetandi etiam ſub pœnis canonicis, ne Regulares ultra conſuetas horas celebrent, ut ex Decretis S. Congregationis firmatur. *Inſtitut. Eccleſ. 68. §. 12.*

Nemo ignotus ſive ſæcularis, ſive Regularis admittendus eſt ad celebrandam Miſſam, niſi adductis teſtimonialibus, utique vidis, & approbatis ab Epiſcopo; idque præcipi poſſe ab eodem Epiſcopo, ſaltem quoad Sacerdotes Regulares exteros, etiam Regularibus cenſuit S. Congregatio. *Inſtitut. Eccleſ. 34. §. 4. & de Synod. Diœceſ. Lib. 7 Cap. 41. §. 5.*

Tridentinum *Seſſ.* 23. *Cap.* 4. monet Epiſcopos, curent ut Sacerdotes non habentes animarum curam, diebus ſaltem Dominicis, vel Feſtis ſolemnioribus Miſſam celebrent. An committant peccatum grave Sacerdotes illi, ſi monito Tridentini non ſe ſubmiſerint, quæſtio eſt anceps. Profecto peccaret graviter, qui nunquam per annum Sacrificium offerret; eſſet enim hoc indicium vitæ corruptæ, & pareret ſcandalum. *De Miſſ. Sacrif. Lib. 3 Cap. 1. §. 10.* Teneretur etiam celebrare, ut ægroto Viaticum deferretur, ſi alio modo fieri non poſſet. *Ibid.*

Miſſam quotidie celebrare melius eſt quam ab ea abſtinere, negandum tamen non eſt, quin optime præſtet Sacerdos ſi aliquando abſtineat ex reverentia, ſeu ad hoc, ut ferventius celebret. Id vero eruitur ex eo quod ad ſpiritum Eccleſiæ propius accedit qui quotidie Sacramentum recipit. Addendum quod munus Sacerdotis eſt non privatum, ſed publicum, atque ejus opus Eccleſiæ utile; & ex aſſidua celebratione validius auxilium obtinebit a Deo, ut dignius celebret. Quare ſtatuendum; Sacerdoti, ut plurimum, quotidie celebrandum eſſe, ſi diſcuſſa conſcientia ſua perſuadere ſibi moraliter poſſit, ſe eſſe in ſtatu gratiæ. Nec obſtat minor fervor; cum illum perſæpe patiamur in viti. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3. Cap. 2.*

In Oratoriis privatis, in quibus pro infirmo conceditur unica Miſſæ celebratio, die Natalis Domini, fas eſt tres Miſſas ab eodem ſacerdote celebrari, ut ex Decretis S. Congregationis. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3. cap. 4. §. 8.*

Epiſcopi quanquam non habeant amplius facultatem concedendi licentiam, ut in Oratoriis privatis celebretur, adhuc tamen poſſunt in ſuis domibus privatum Oratorium habere, & permittere aliis Sacerdotibus, ut in eo celebrent; ut ex Decretis S. Congregationis. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3. Cap. 6 §. 2.*

Hæc etiam celebratio præſtari rite ibidem poteſt, etiam abſente Epiſcopo; atque ibi audientes Miſſam quicunque fideles præcepto Eccleſiaſtico ſatisfaciunt. Denique quod hic dicitur de Epiſcopis, valet etiam pro Cardinalibus non Epiſcopis. Animadvertendum eſt tamen valere hæc pro Oratoriis Epiſcopi in ſuis domibus in quibus certus, fixuſque locus eſt aſſignatus. *Ibid. Lib. 3. Cap. 6. §. 6.*

Si Miſſa omnino celebranda ſit, nec poſſit in templis, vel etiam in Oratoriis privatis, licet illam celebrare in loco non indecenti, quicunque tandem ille ſit, ut planum ſit exemplo Capellanorum in Caſtris; eorum etiam qui per infidelium regiones iter faciunt, & etiam in littora maris reſpectu navigantium. *De Sacrif. Miſſ. Lib. 3. Cap. 6. §. 7.*

Ut celebretur Miſſa in Mari peculiare privilegium requiritur, nec ſufficit clauſula generalis, quo facultas ſit celebrandi *in loco honeſto, ac tuto*. Non conceditur autem, niſi cum conditione, ut tutum ſit navigium, longe abſit a littore, tranquillum ſit mare, ac tandem adſiſtat celebranti alter, vel Sacerdos, vel Diaconus. *Ibid.*

Sacerdos Miſſam celebrans etiam in neceſſitate dandi Viatici infirmo abſque uno a ſacris indumentis, peccat graviter ex irreverentia, neque enim urget Viatici præceptum, ſi miniſtrari non poſſit eo modo, quo decet. *Ibid. Lib. 3. Cap. 7. §. 1.*

Idem dicas, ſi abſque luminibus, quæ ſint oportet ſive ex cera, ſive ex oleo; & ſi deſint, in neceſſitate ſaltem e ſevo; ſufficit tamen, ſi neceſſitas urgeat, unicum lumen. Idem dicas, ſi celebrat abſque Miſſali Libro, in quo ſit ſaltem Canon. Hæc ex DD. *Ibid. §. 2.*

Peccat etiam Sacerdos celebrans ſine miniſtro, ut eruitur ex cap. *Propoſuit de Filiis Presbyterorum*. Si tamen ſit miniſtrandum Viaticum poteſt Sacerdos ſine Miniſtro Miſſam celebrare, & ſibi ipſi reſpondere. Alias præſtat omittere Miſſam, quamvis ſi hoc agat, ſunt qui negent illum peccare. *Ibid. §. 3.*

In Templo polluto celebrans Sacerdos, quamvis peccat graviter; ut ex Cap. *Is qui de ſentent. excom. in 6.* nullam tamen pœnam incurrit, cum nulla ſit in jure expreſſa; quin nec deſunt, qui credant eum minime peccare ſi adſit Epiſcopi conſenſus.

Viciſſim etiam irregularitatem Summo Pontifici reſervatam incurrit, qui in loco interdicto celebrat, ut ex eodem Capite *Is qui*. *Ibid. §. 4.*

Sacerdos ratione beneficii obſtrictus bis, vel ter ſingulis hebdomadibus celebrare, poteſt anticipare tempus, niſi appareat teſtatorem voluiſſe in qualibet hebdomada bis vel ter celebrari, ne pagus, aut altaria quædam ſingulis hebdomadibus Miſſa careant. *De Sacr. Miſſæ L. 3. cap. 9. n. 8.*

Si conferens eleemoſynam Miſſæ tempus præſcripſerit ob cauſam, quæ differri non poſſit, ſacerdos non ſervans illud tempus, deeſt obligationi ſuæ, ac tenetur eleemoſynam reſtituere. *Ibid. §. 6.*

Sacerdos onus habens Miſſæ quotidianæ, unicam tantum Miſſam applicare cogitur in Feſto Natalis Domini. An vero Parochus itidem teneatur tres ejus diei Miſſas pro populo applicare, nunquam deciſum a S. Congregatione reperitur, tenetur tamen ut obviet ſcandalo tres ea die Miſſas celebrare. *Ibid. §. 9*

Sunt qui doceant die Commemorationis Defunctorum ceſſare onus Capellaniæ quotidianæ, adeoque integrum eſſe capellano ea die vel pro defunctis omnibus, quod eſſet optimum, vel pro privato quodam defuncto applicare. *Ibid. §. 9.*

Canonici in Cathedralibus, & Collegiatis, qui juxta præſcriptum Rubricæ certis quibusdam diebus plures Miſſas canere tenentur, an omnes debeant applicare pro benefactoribus nunquam a S. Congregatione deciſum eſt. *Ibid. §. 9.*

Eleemoſyna pro Miſſis a Regularibus celebrandis in eorum Eccleſiis, taxanda eſt ab Ordinario loci, ut ex Decreto S. Congregationis. *Inſtit. Eccleſ. 56 §. 10.*

Miſſarum eleemoſynam ultra quantitatem ab Epiſcopo taxatam exigere non poſſunt Sacerdotes tam ſæculares, quam Regulares; nam de et dari quædam proportio inter id quod datur, & quod accipitur, hanc autem pru-

Digitized by Google

proportionem definire ad Epiſcopum ſpectat; quare juſtitiam commutativam lædit ille Sacerdos, qui plus exigeret. Poteſt tamen dans ultro plus date, & petens minus accipere, quanquam fieri poſſit, ut aliquando prohibeatur Sacerdos minus accipere, ne hinc conſuetudo introducatur minus dandi in præjudicium aliorum. Hæc omnia late in *Synodo Diœceſana Lib. 5 Cap.* 2 & id quod poſtremo dixi confirmat ex Decreto Congregationis Concilii lato in una S. Severini *die 16 Julii* 1689.

Miſſarum ſtipendia, ſi quæ accepta ſunt pro curanda celebratione Miſſarum, retineri non poſſunt, parte tantum eorumdem tradita Sacerdoti celebranti, etiamſi pars illa contineat conſuetam eleemoſynam. Secus qui fecerit, ſi laicus fuerit, incidit ipſo facto in excommunicationem Pontifici reſervatam; ſi Clericus, vel Sacerdos in ſuſpenſionem itidem reſervatam. Conſtit. QUANTA CURA Bull. *Tom.* 1. *num.* 22 Vide & *Inſtitut. Eccleſ.* 56 §. 4.

Vetitum eſt accipere novas Miſſarum eleemoſynas iis, qui veteres habent ſatisfaciendas, *dummodo*, ut legitur in Decreto Urbani VIII. *infra modicum tempus non poſſit omnibus ſatisfieri*. Modicum tempus definivit S. Congregatio Concilii eſſe unum menſem. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *cap.* 24 § 14.

Si Eccleſia, & loca pia careant redditibus, adeo ut non poſſint licite illos erogare in expenſas pro Miſſarum celebratione, fas ejus adminiſtratoribus eſt aliquid ſubtrahere de conſueta eleemoſyna, quantum neceſſe eſt pro celebratione illius Miſſæ ut, ex Decreto Urbani VIII. certum eſt. Sed ex pluribus Decretis Sacræ Congregationis eruitur detrahi in eo caſu aliquid poſſe ex eleemoſyna in Miſſis perpetuis: tunc autem videndum eſt num adſit aliquis, qui ſit obligatus ſupplere, & num potius ſupplendum ſit recurrendo pro diminutione numeri Miſſarum.

Sive autem Eccleſia ſit paupercula, ſive non, non poteſt aliquid exigi ab iis Sacerdotibus, qui ſponte religione ducti veniunt in aliqua Eccleſia celebraturi, ſicut etiam ab iis, qui ab adminiſtratoribus Eccleſiæ eleemoſynam nullam recipiunt.

Jure tamen exigitur hæc detractio ab iis qui omnino ibi celebrare volunt, nec Eccleſia habet de ſuo quomodo utenſilibus provideat, nec de ſuo providet ille, qui eleemoſynam ſuppeditavit. Hæc omnia *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *Cap.* 24 §. 13.

De eleemoſynis receptis pro Miſſis Sacriſtæ Regulares tenentur illas ponere in arca duabus clavibus obſerata, quarum alteram tenere debet Superior localis, alteram unus ex Regularibus a Capitulo deputatus, ac dein de ſatisfactione earumdem Miſſarum tenentur reddere rationem coram Patribus diſcretis, ut ex Decreto Urbani VIII. ab Innocentio XII. confirmato conſtat. *Inſtitut. Eccleſ.* 72 §. 29.

Miſſæ nec ita breves eſſe debent, ut ſaltem horæ tertiam partem non attingant, neque ita longæ, ut horæ dimidium excedant. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 24. §. 2 Vide *Inſtitut. Eccleſ.* 34 §. 19.

In Miſſæ celebratione ne quis Epiſcopus concedat licentiam tegendi caput coma fictitia vetuit Innocentius XI. in ſua Encyclica apud La-Croix *Lib.* 6. *p.* 2. *n.* 401. idque pariter locum habere in parvo pileolo ex Theologis docetur *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 14. Giro tamen capillitio, vulgo *girello*, uti paſſim etiam Romæ Sacerdotes ibidem notatur. *Eadem Inſtit. Eccleſ.* §. 4.

Annulum etiam in digito gerere dum Miſſa celebratur cujuſcunque dignitatis nemo poteſt vetante S. Rituum Congregatione. *Ibid.* §. 15.

Nec licet etiam Protonotariis non participantibus adhibere in Miſſa inſtrumentum argenteum cum candela, ut ex Decreto apud Monacellum. *Ibid.* §. 17. quod etiam Superioribus Ordinum Mendicantium, & Parochis vetuit S. Congregatio, cujus literæ hic referuntur §. 16. Quin & juxta decreta Alexandri VII. Abbatibus Regularibus conſecratis id non licet, niſi in Miſſa ſolemni, cum Pontificalibus utuntur, ut ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Pari paſſu cum hoc argenteo inſtrumento procedendum eſt cum aſſiſtenti. *Ibid.* §. 18. ut ex Decreto S. Congregationis Rituum. *Ibid.*

Miſſæ privatæ feria V. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto prohibentur non decretis tantummodo S. Congreg. Rit. ſed etiam edicto Clementis XI. die 25. Maii 1712 *Inſtit. Eccleſ.* 38. §. 9.

Novus Sacerdos in celebratione primæ Miſſæ vetatur Eccleſiam circuire ſacris veſtibus indutus, ut recipiat oblationes; poteſt tamen ſe vertere ad Altare, & ibi eas accipere ex Decreto S. Congregationis. *Inſtitut. Eccleſ.* 56. §. 7.

Sacerdos in alia Diœceſi celebrans Miſſam non poteſt nomen Epiſcopi ſui nomini Epiſcopi illius Diœceſis ſubſtituere, ex Pouget, & Merato *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 2 *capite* 17 §. 4.

Sacerdos die Natali Domini non tenetur ex præcepto tres Miſſas celebrare, ſed poteſt unicam. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 4. §. 5.

Miſſa cantata in eo diſtinguitur a ſolemni, quod cantata ſit cum cantu chori, ſed unico Miniſtro aſſiſtente; ſolemnis vero habet adjunctum Diaconum cum Subdiacono; idcirco ſi teſtator mandet cantari ſibi aliquam Miſſam non requiritur Diaconus, & Subdiaconus. *Inſtit. Eccleſ.* 105. §. 119.

Commentitia eſt diſtinctio inter Rubricas præceptivas & inſtructivas. *De Sacrif. Miſſ. Cap.* 11. §. 3. ſed omnes ſunt præceptivæ, ſed aliquæ ex materiæ parvitate ſub veniali tantummodo obligant. *Ibid.*

Nulla urgente cauſa leve peccatum eſt celebrare Miſſam privatam non recitatis Matutino, & Laudibus. At ſi de Miſſa Conventuali agatur mortalis criminis reus videri poſſet ille, qui ante Matutinum, & Laudes eam celebraret. (nempe ante eam partem Officii in Choro celebratam) Sicut & peccato gravi ſe obſtringeret, qui perpetuo, & quaſi animo ſtatuiſſet nunquam Miſſam celebrare Matutino cum Laudibus recitato. *Ibid.* §. 4.

Nemini licet ab Altari recedere cœpta Miſſa, relicto alio Sacerdote, ut reliqua ſuppleat; ut ſtatuitur in Canone *Nullus Epiſcopus de Conſ. diſt.* I. Quod ibi vetatur ſub pœna ſuſpenſionis, quæ tamen eſt ferendæ, non latæ ſententiæ, nec locum habet, ſi Sacerdos ante conſecrationem ab Altari ſine cauſa receſſerit *Ibid. Cap.* 14. §. 2. ubi id definitum a S. Congregatione aſſertur.

Si contingat, ut Sacerdos dum Miſſam celebrat ſubito morbo corripiatur, vel mortuus concidat; vel hoc accidit ante conſecrationem, nec tunc opus eſt Miſſam ab alio continuari; ſi vero poſt conſecrationem unius, vel utriuſque ſpeciei, tunc ſupplenda eſt Miſſa, & quidem ex præcepto, a Sacerdote initio inde ſumpto, ubi alter ſacerdos deſierit; & ſi prior ille Sacerdos adhuc vivat, & capax ſit Sacramenti, nec alia præſto ſit hoſtia conſecrata, ex hoſtia Sacerdotis ſecundi pars infirmo miniſtranda eſt, ut in Rubricis Miſſalis. *Ibid.* §. 4. & 5.

Sacerdos Miſſam ſuppleturus præſtare id poteſt ſi alius non adſit, etiamſi non ſit jejunus, quin etiam ſi in ſtatu gratiæ non verſetur, tunc enim quærendus ab illo eſt Confeſſarius, & ſi non reperiatur, eliciendus actus contritionis, atque ita comparatus Miſſam perficiat. At ſi neque conteri poſſet, neque Miſſa ab altero perfici ante meridiem, tunc hoſtia & calix recondendi ſunt in tabernaculo, ut ad alteram diem reſerventur. Hæc omnia ex Rubricis, & DD. *Ibid.* §. 7 & 8. Ex hoc conficitur quod laico, ſi fuerit præſens hoſtia illa, & calix dari non poteſt. *Ibid.* §. 6.

Si Sacerdote Miſſam celebrante violetur, vel polluatur ſubito templum ante incœptum Canonem, Miſſa intermittenda eſt; eo vero incœpto perficienda, ut ex Rubricis. *Ibid.* §. 12.

Si dum celebratur incidat ſubita irruptio hoſtium, vel imminens alluvio, aut ruina templi, ante conſecrationem deſerenda eſt Miſſa; poſt conſecrationem ſumendum ſtatim Sacramentum, omiſſis aliis cæremoniis. Si vero caſus iſti incidant, hoſtia quidem, ſed nondum ſanguine conſecrato, poteſt Sacerdos hoſtiam ſtatim ſumere, & abire, niſi forte in caſu, quo Chriſtianæ Religionis hoſtes in contemptum ejuſdem Religionis minitentur Sacerdoti mortem, niſi ſacrificium imperfectum relinquat. *Ibid.* §. 13.

Superveniente excommunicato non tolerato, Miſſa, ſi nondum perventum eſt ad Canonem, velut quidam volunt ad conſecrationem, nec ille poſſit abigi, deſerenda eſt; poſt conſecrationem perficienda. Sed ſumpta communione reliqua perficienda ſunt, vel in Sacriſtia, vel in alio loco decenti. *Ibid.* §. 14.

Rite pariter interrumpitur Miſſa, etiam interruptione longa, vel ad baptizandum infantem moriturum, qui alioqui ſine Baptiſmo moreretur, vel ad audiendam confeſſionem infirmi, qui alioqui non confeſſus obiret; vel etiam ad Extremam Unctionem adminiſtrandam.

Cu-

Digitized by Google

Curandum tamen tunc eſſet a Sacerdote, ut Sacramentum interim diligenter cuſtodiatur, & cum redierit reſumenda Miſſa eſt ex eo loco, ubi fuerit intermiſſa. *Ibid.* *§.* 15.

Si recitato jam Evangelio, & Symbolo ſuperveniat vis Princeps, laicus, ſeu Eccleſiaſticus, qui Miſſam die Feſta non audierit, negant plures DD. poſſe ex integro Miſſam reſumi. *Ibid.* *§.* 16.

Innocentius XIII. in Romano Concilio Præfectos Regularium monuit, ne in taxanda pecuniæ ſumma pro Miſſis perpetuis ſexaginta ſcuta Romana definirent non excedendo, nec minuenda. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *Cap.* 22 *§.* 9

Miſſæ S. Gregorii, quæ a S. Congregatione olim prohibitæ ſunt, erant quædam Miſſæ peculiares, ineptiis refertæ. Cæterum triginta Miſſas continuatas juxta conſuetudinem a S. Gregorio inductam non vetuit, quas tamen celebrare debet Sacerdos juxta ritum Eccleſiæ; quare tribus diebus Majoris Hebdomadis intermittendæ ſunt. *Ibid. Cap.* 23. *§.* 3. *& Inſtit. Eccleſ.* 34. *§.* 21.

Epiſcopus poteſt quidem viſitare Parochiales Eccleſias Regularium, ſed num poſſit etiam recognoſcere de oneribus Miſſarum, an ſint impleta, requiſita fuit S. Congregatio, & nondum prodiit reſponſum. Poteſt tamen Epiſcopus inquirere num Parochus Regularis ſingulis diebus feſtis pro populo celebraverit, cum id concernat curam animarum, de qua jus eſt inquirendi Epiſcopo in Viſitatione. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap. ult. §.* 5. *nov. edit.* Fas eſt tamen Epiſcopo viſitare Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium erectas, & Altare, ſi illis incumbit onus manutenendi, & onera Miſſarum, ad quæ Confraternitates illæ tenentur, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid. §.* 6.

Si Teſtator Miſſas reliquerit quotannis celebrandas in Eccleſiis Regularium, & hæredi ſuo permiſerit, ut deſignet Sacerdotem, per quem celebrari debeant, non poſſunt Regulares exigere, ut unus ex ſuis deſignetur, quin & præſtare debent patientiam, ut ab eo, quem hæres deſignarit, in ſuis Eccleſiis celebrentur, dummodo tamen dentur fruſtatoriæ, ut ex reſponſo S. Congregationis. *Ibid. §.* 7

A mandatis, & monitoriis &c. per quæ retardetur executio proviſionum, & ſtatutorum pro Divino cultu conſervando, & augendo, præſertim circa Miſſæ celebrationem, ad executionem Decretorum Tridentini *Seſſ.* 21 *de Ref. Cap.* 8 *& Seſſ.* 22 *in Decret. de Obſervand. & evitand. in celeb. Miſſ.* ne recipiantur in Tribunali actus Judiciales, per quos eorum executio impediatur, ſancitum eſt a Pontifice in Bulla AD MILITANTIS Bull. *Tom.* 1 *n.* 48. *§.* 6.

Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare infra actionem Miſſæ, non ſunt obligandi Sacerdotes, ſi Parochi, ſeu Epiſcopi cenſuerint præſtare, ut hæc adminiſtratio fiat in Altari, ubi SS. Euchariſtia adſervatur extra Miſſam. Encyclica ad Epiſcopos Italiæ CERTIORES EFFECTI. *Bull. Tom.* I. *n.* 64.

Miſſam auſcultare diebus feſtis in quacunque Eccleſia, etiamſi non ſit propria Parochialis, cuicunque fideli, ut præcepto ſatisfaciat, fas eſt, ut conſuetudo ubique obtinens, quæ proinde induit rationem juris communis, demoſtrat. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 64 *§.* 10.

Sacerdotes ſæculares in Eccleſiis Regularium illorum Miſſam legere vetantur, ſed utendum eſt illis Romano Miſſali, ita tamen, ut poſſint de Sancto, de quo Regulares illi agunt officium, Miſſam recitare, eam deſumendo ex Communi Miſſalis Romani, ut pro Capellanis, & Confeſſariis Monialium decrevit S. Congregatio, Clemente XI. Decretum approbante. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3. *Cap.* 23. *§.* 1. *& Inſtit. Eccleſ.* 34. *§.* 20.

Miſſarum onera a Fundatore Beneficii præſcripta non licet Epiſcopo diminuere, quoties fructus relicti decrementum ſubierint; non enim poſſe ab Epiſcopo reduci Miſſas ſemper tenuit Sacra Congregatio Concilii. Facultas vero ad hoc data in Concilio Tridentino *Seſſ.* 25 *de Ref. Cap.* 4 ut Epiſcopi poſſent Miſſas in teſtamento, vel diſpoſitione inter vivos adſignatas reducere in Synodo Diœceſana, & Generales Ordinum in ſuis Capitulis Generalibus, intelligitur tantummodo de oneribus Miſſarum impoſitis ante Concilium Tridentinum, & de reductione facienda in Diœceſana Synodo, vel Capitulo proxime poſt expletum Concilium Tridentinum habendis, ut expoſuit S. Congregatio. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *cap. ult. §.* 18. *nov. edit.*

Modo inſuper non licet Epiſcopis &c. id præſtare in ſuis Synodis &c. quia id vetuit Urbanus VIII. & Innocentius XII. in ſua Conſtitutione, de qua *ibidem*; ex vi quorum neque licet Epiſcopo reducere eadem onera antequam acceptentur ab iis, ad quos pertinet, uti definitum eſt a S. Congregatione. *Ibid. §.* 19.

Cum datur Epiſcopis facultas reducendi *pia legata*, *& Miſſarum onera*, adhuc tamen ex contextu totius Diſpenſationis conſtat nihil illis conceſſum eſſe quoad reliqua legata, ſed tantum quoad onera Miſſarum. *Ibid. §.* 22.

Si aliqua diſpoſitio Miſſarum onera, & alia pia opera comprehendat, & ob tenuitatem redituum reductio aliqua facienda ſit, reducenda eſſe prius reliqua opera, quam numerum Miſſarum cenſuit Sac. Congregatio. *Ibid. §.* 23. Quanquam hæc vera ſunt, niſi ex toto contextu diſpoſitionis alia fuiſſe mens Fundatoris deprehenderetur. *Ibid.* At ſi Epiſcoporum auctoritas quoad hanc reductionem profluxerit, ex ampliatione Indulti Concilii Romani ſub Benedicto XIII. vel ex inſtructione quadam tradita a S. Congregatione, & res fuerit, ut vel numerus Miſſarum, vel alia opera pia ſint imminuenda, tunc præſtat recurrere ad S. Congregationem Concilii. *Ibid. §.* 24.

Inſuper ex vi conceſſionis prædictæ non poſſunt redigi Miſſæ, quarum celebrationi Eccleſia &c. per contractum ſeſe obſtrinxit, hoc enim cavetur expreſſis verbis in præmemorata Conſtitutione. *Ibid. §.* 25.

Si Teſtator Miſſas aliquot annuas pro ſe reliquerit celebrandas, & in eum finem hunc, vel illum fundum addixerit, & fundus ille diminuatur, ut non ſufficiat ad conſuetam Miſſæ eleemoſynam, non eſt locus reductioni, ſed cogendus eſt hæres, ut ſuppleat quod deeſt; præſumitur enim Teſtator ſemper voluiſſe hunc Miſſarum numerum in favorem animæ ſuæ. Porro ſi verba diſpoſitionis incipiant ab impoſitione oneris, & poſtea deſcendant ad aſſignandum fundum, tunc utique cum particula iſta ſit demonſtrativa, fundus ſi deficiat, ſupplendus eſt ab hærede. Si vero diſpoſitio illa incipiat a deſignatione fundi, & ſubinde deſcendat ad onera Miſſarum, tunc utique particula eſt *taxativa*, adeoque locus eſt reductioni, nec cogendus eſt hæres, ut ſuppleat. Quæ omnia exprimi ſolent in Inſtructione, de qua ſupra. *Ibid. §.* 32.

Si Teſtator mandet hæredi dare fundum legatario, ut ex ejus redditibus celebrentur Miſſæ; hæres facta fundi aſſignatione ad nihil aliud tenetur, ut ex DD. & Deciſione Rotæ coram Cerro. *Ibid. §.* 33. Si vero Teſtator mandaſſet hæredi, ut tot præſtaret fructus ſufficientes ad injunctam Miſſæ celebrationem, & ipſe fundum idoneum dediſſet, ſi fructus ille dein non ſufficiat ſupplendus eſt ab herede. *Ibid.*

In reductione Miſſarum perpetuarum per ampliationem Concilii Romani facienda, ſtabiliri ſolet eleemoſyna ſexaginta ſcutorum monetæ Romanæ; quoad Miſſas vero cantatas aſſignanda eſt eleemoſyna conſueta pro iis Miſſis in qualibet Diœceſi vigens, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid. §.* 34. At ſi celebrandæ ſint ſimul aliquot Miſſæ cantatæ, & aliquot privatæ, nec ſufficiant reditus, erogandi ſunt illi in celebratione Miſſarum privatarum, deleto onere Miſſæ cantatæ, ut ex Decreto S. Congregationis. *Ibid.*

At ſi reductio fiat ab Epiſcopo vigore facultatis in Inſtructione contentæ, ſtatuendum eſt, ut Miſſæ celebrentur, non quidem ea eleemoſyna, quæ ex Indulto Concilii Romani præfixa eſt, ſed ad rationem eleemoſynæ manualis in Diœceſi obtinentis; ita enim conſtat ex verbis ipſius Inſtructionis. *Ibid. §.* 35.

Si Epiſcopus ab Apoſtolica Sede obtinuit facultatem reducendi Miſſas in ſua Diœceſi, poteſt etiam reducere pro Regularibus, ut Delegatus Sedis Apoſtolicæ, ſi ad illum recurrant. *Ibid.*

De Miſſa vide Reiffenſtuel agentem Tom. 2. *Tract.* 14. *Diſtinct.* 4. *&* 5. *per tot.*

MO-

MONIALES.

Monialium profeſſio religioſa ante decimum ſextum ætatis annum expletum, & exactum annum novitiatus emiſſa, irrita eſt ex Tridentino *Seſſ.* 25. *Cap.* 15. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13 *Cap.* 12. §. 1. *nov. edit.* Excipiuntur tamen mulieres, quæ Pœnitentes, aut Convertitæ appellantur, cum quibus conſtitutiones earum circa probationem ſervandæ ſunt non obſtante Conciliari Decreto de Monialium Profeſſione, ut ex Decreto S. Congregationis Concilii. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13. *Cap.* 12. §. 2. *nov. edit.*

Hæc Conciliaris ſanctio de anno probationis valet etiam pro illa, quæ uſa Privilegio bimeſtris poſt conjugium, Religionem ingreditur, & quamquam id cedat in incommodum illius, qui in ſæculo remanet, ut non poſſit tranſire ad alias nuptias, niſi poſtquam conjux Religioſa anno probationis exacto profeſſionem emittit. *Ibid.* §. 4. Quin & accidere poteſt, ut biennium expectandum illi ſit, ſi conjux Religioſa anno probationis fere exacto Religionem mutaverit, & in ea novam probationem inſtituerit.

Si novitia Ordinis Prædicatorum in mortis articulo Profeſſionem emiſerit ante expletum annum probationis, quod ex Bulla S. Pii V. illis conceſſum eſt, nec facile derogatum illi eſt ex poſteriori Bulla Gregorii XIII., qua profeſſio ante expletum annum probationis irritatur, ea quidem profeſſio valet ad ſpirituales gratias lucrandas, non vero ad vindicandum Monaſterio dotem, & reliqua bona profeſſæ, ut ex ſæpius deciſis a S. Congregatione Concilii. *Ibid.* §. 6.

Sponſa per verba de futuro alteri oppignorata, addito utrinque juramento de contrahendo, & conſummando Matrimonio, poteſt ante initum conjugium Religionem ingredi, juxta illud *promiſſum non infringitur ab eo, qui in melius illud commutat Cap. Pervenit. de Jurejur.* Et definitur in Cap. *Commiſſum de Sponſal.* quamvis ibi dicitur tutius eſſe ſi ineat Matrimonium, tum Religionem ingrediatur, quod tamen vel eſt de Conſilio tantummodo, vel ſponſalia tunc non inferebant aliam promiſſionem, niſi de conjugio celebrando, non vero de celebrando, & conſummando, uti nunc ferunt. *Ibidem* §. 8.

Matrimonio rato, non conſummato, integrum eſt mulieri Religionem approbatam ingredi, & per profeſſionem in ea conjugii vinculum diſſolvitur. Hæc tamen valent pro veris, & approbatis religionibus, in quibus tria vota ſubſtantialia emittuntur, ut eſt etiam Ordo Equeſtris Hieroſolymitanus, non vero cæteri equeſtres Ordines, ut ex Tridentino *Seſſ.* 24. *De Matrimonio Cap.* 6. & traditis a DD. *Ibidem* §. 9.

Conſummato jam conjugio, ſi liber utriuſque conjugis conſenſus interceſſerit, poteſt utique mulier Religionem ingredi, (idem de viro dicatur) & in ea profiteri; ſi tamen & alter conjux conſentiat in Religionem ingredi ſi junior eſt, vel ſi ſenex extiterit, emittat votum ſimplex caſtitatis. Si vero ab alterutro, vel revocetur conſenſus libere præſtitus ante alterius profeſſionem, vel etiam poſt profeſſionem valide emiſſam; ſi non adimpletæ fuerint conditiones ſuperius expreſſæ conjux Religioſus eo petente egredi e Religione tenetur, ut definitum in Cap. *Præterea de Convers. Conjug.* Can. *Quia Agatho* 27. *Q.* 2. Cap. *Cum ſis de Convers. Conjug. Ibidem* §. 10. 11.

Non vero ſufficit, ſi, muliere Religionem ingreſſa, alter conjux non ſenex ſacros Ordines ſuſcipiat, ex Conſtit. Joannis XXII. *Antiquæ* tit. *De Voti redemptione.*

Si vero legitime probatum fuerit adulterium uxoris, quæ dein tranſit ad Religionem, tunc integrum viro eſt in ſæculo manere, dummodo tamen caſtitatis votum emittat. Ita ex deciſis a S. Congregatione. *Ibid.* §. 15.

Quin & in eo caſu, ſi ex Epiſcopi teſtimonio conſtet virum in Sæculo manentem vitæ eſſe probatæ, conceditur illi per indultum, ut nullo ſe caſtitatis voto obliget, adeo ut poſt Uxoris mortem poſſit ad alias nuptias tranſire. Ita ex reſolutis a S. Congregatione. *Ibid.* §. 16.

Conceſſum eſt etiam aliquando indultum viro ſexagenario majori, ut Sacerdotio initiari poſſet, dummodo uxor fere ſexagenaria perpetuam caſtitatem voveret. *Ibid.* Conceſſum eſt etiam, ut vir ſeptuagenarius de conſenſu uxoris acciperet Sacros Ordines, & uxor paris ætatis Tertiariæ habitum indueret, dummodo diverſas omnino ædes incolerent.

In Ingreſſu Monialium in Monaſterium dotis ſolutio approbatur ea, quæ datur non ad ingreſſum in Religionem, ſed pro contractu, quem facit Religio cum illa, quæ ingreditur, obligans ſeſe ad eius ſuſtentationem. Si vero Monaſterium per ſe ſit dives, ut ſufficere ex ſuis poſſit Monialium ſuſtentationi, tunc utique præſtaret dotem imminuere, quin etiam penitus remittere, quanquam id agendum non eſt, niſi prius conſulta S. Congregatione Concilii. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 58. §. 6.

Quoad prandia, cœnas, & munera, quæ ab ingrediente Moniales exigunt, perſeverare cenſet Pontifex prohibitionem factam ab Urbano V. Extrav. 1. *De Simonia* inter Comm. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 58. §. 6.

Modum tamen imponendum ſumptibus apparatuum, & commeſſationum, ac pomparum, quæ fiunt in ingreſſu Monialium cenſet Pontifex, uſus opportune hac in re doctrina Navarri in *Tract. de Reddit. Eccleſ. in fin. prim. quæſt. Ibid. n.* 7.

Moniales Regularibus ſubjectæ ex Tridentino *Seſſ.* 25. *de Regul. Cap.* 5. Ordinario loci tanquam Delegato ſubjiciantur quoad clauſuram. Id vero declarans Gregorius XV. in Conſtitutione ſua *num.* 18. ſtatuit Confeſſarios earum Regulares ab ipſis ſuis Superioribus deputatos pro confeſſionibus Monialium ab Epiſcopo approbandos eſſe. Eidem etiam Epiſcopo reddendam eſſe rationem ab iis, qui bona illarum adminiſtrant, accitis tamen tunc etiam Superioribus Regularium, qui ſi renuerint, tunc id præſtet per ſe Epiſcopus. Datur etiam Epiſcopo auctoritas præſidendi una cum Superiore Regulari, cum Antiſtites Monaſterii eliguntur. Denique conceditur Epiſcopo, ut ſi Regulares forte in ordine ad clauſuram deliquerint, puniat illos, & corrigat uſque ad cenſuras. Alexander VII. in ſua Conſtitutione 153. concedit Superioribus Regularibus jus ingrediendi ſepta Monaſterii earumdem Monialium ſemel quotannis occaſione viſitationis. Sæpius vero ex cauſa urgenti vetuit ne ingrederentur niſi præſente Epiſcopo, vel alio Eccleſiaſtico, ab eodem deputato. *Inſtitut. Eccleſ.* 29. *n.* 4. 5. Contraria quoad hæc omnia conſuetudo etiam immemorialis a S. Congregatione ſæpius reprobata eſt. *Ibid.* §. 7. &c.

In viſitationibus Monaſteriorum Sanctimonialium, non tenetur Epiſcopus denuntiare illis diem, & horam viſitationis, ſicut nec tenetur ducere ſecum ſuperiorem Regularem eiuſdem Ordinis. *Ibid.* §. 18. Poteſt etiam Epiſcopus Monialibus Regularibus ſubjectis ſacram Euchariſtiam miniſtrare, ſi ipſæ velint. *Ibid.* §. 9.

In Monaſteria Monialium introduci pueros, & puellas tenellæ ætatis vetandum eſt, ex more Romæ obtinente. *Ibid.* §. 24.

In electione Abbatiſſarum, quæ præſint Monaſteriis Regularibus ſubiectis, tenentur Regulares monere Epiſcopum, ſi velit intereſſe vel per ſe, vel per alium, ut ex Conſtitut. Gregorii XV. *num.* 18. quibus debet Epiſcopus manifeſtare ſuam voluntatem. At poteſt Epiſcopus in Synodo generaliter edicere velle ſe intereſſe omnibus iſtis electionibus, ex quo ſatis manifeſtat ſuam voluntatem. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 3. *cap.* 12.

Monialium tranſitum de uno ad aliud Monaſterium, cum Monialibus ultra montes concedit Summus Pœnitentiarius, qui tamen facultatis hujus executionem Ordinarii arbitrio committit. Bulla PASTOR BONUS Bull. *Tom.* 2. *num.* 95. & 36.

Tranſlatio Monialium ab uno ad aliud Monaſterium fieri jure nequit, niſi de licentia Romani Pontificis, niſi exigente aliquo repetino caſu, in quo rei neceſſitas exigat repentinum egreſſum; tunc enim etiam pro Monialibus Regularibus ſubjectis, præter facultatem Prælati Regularis, Epiſcopi licentia in ſcriptis requiritur. Bulla S. Pii V. DECORI ET HONESTATI.

Caſus repentini indicantur in eadem Bulla, ma-

guum

Digitized by Google

gnum incendium, infirmitas lepræ, ac epidemiæ, ſive peſtis. *De Syn. Diœc. Lib. 9. Cap. 15. nov. edit.*

Non licet autem abſque facultate Sedis Apoſtolicæ egreſſum hunc permittere, etiamſi poſſint occurrere caſus alii, qui videantur æquipollere iis, quos S. Pius V. in ſua conſtitutione expreſſit; ut ſi e. g. ſit aliqua Monialis, ex qua prudenter timeri poſſit periculum ſcandali, & perverſionis aliarum. *Ibid.*

Superiores Monialium tenentur bis, aut ter ſingulis annis exhibere Confeſſarios extraordinarios Monaſteriis ſibi ſubjectis, quibus tamen ſic oblatis non tenentur Moniales confiteri peccata ſua, ſed ſolummodo ſe præſentare, ut ſaltem accipiant ab illis monita ſalutaria.

Si vero aliqua Monialis graviter ægrotet, ut ſit in mortis periculo, petatque alium Sacerdotem, qui non ſit ordinarius Monaſterii Confeſſor, huic a reſpectivo Superiore annuendum eſt. Si vero Superior Regularis illum concedere noluerit, poteſt id præſtari ab Epiſcopo. Quin etiam ſi aliqua Monialis etiam extra prædictum caſum poſtulet ſibi per aliquod tempus alium Confeſſarium ab Ordinario diverſum debet illi dari a ſuo Superiore. Quod ſi Superior Regularis id renuerit, tunc poteſt Epiſcopus ſatisfacere ejus petitioni, etiamſi requirat alterius Ordinis Regularem, vel etiam Sacerdotem Sæcularem ex approbatis a Superiore ad Confeſſiones Monialium. Demum ſuadentur Superiores earumdem Monialium, ut ſi aliqua ex illis petat pro majori animi ſui quiete, & ulteriori progreſſu in via Dei, ut aliquando liceat ſibi confiteri Sacerdoti ad excipiendas Monialium Confeſſiones jam approbato, etiamſi ſit alterius Ordinis Regularis, vel Sacerdos Sæcularis, non ſint difficiles ad præbendum aſſenſum. Requiritur tamen ſemper, ut Confeſſarius ille extraordinarius ſit ex approbatis ab Ordinario ad Confeſſiones Monialium audiendas. Poſtremo ſi Superiores Regulares non ſaltem ſemel in anno elegerint in Confeſſarium extraordinarium, vel Sacerdotem Sæcularem, vel Regularem alterius Ordinis, in eo caſu devolvitur hæc electio ad Epiſcopum. Hæc oblatio Confeſſarii extraordinarii bis, vel ter in anno, ſicut & cætera omnia, quæ ſuperius præſcripta ſunt præſtari debent etiam cum aliis mulieribus, ſive regularibus, ſive ſæcularibus collegialiter degentibus, quæ unicum habent Confeſſarium. Hæc omnia ex variis S. Congregationis decretis olim ſtabilita confirmat Pontifex in Bullis PASTORALIS CURÆ Bull. *Tom. II. n. 56.*

Quoad cenſuras, ſeu pœnas in caſibus occultis etiam violatæ clauſuræ vel in diſpenſando aliquo occulto defectu Major Pœnitentiarius Confeſſarium Monialibus concedit. In caſibus publicis clauſuræ a Monialibus, vel ab aliis quibuſcunque ad malum finem delinquentibus non abſolvit, niſi prius Ordinarius ſupplicatit, & caſus a Congregatione ſuper Epiſcopos & Regulares ad Pœnitentiarium delatus fuerit. Bulla *Paſtor Bonus* Bullar. *Tom. I. n. 95. §. 37. & 38.*

Annuæ præſtationes, quas conſanguinei ſolvunt deſignatis Monialibus, vitæ communi minime repugnant, ſed requiritur, ut omnia manibus Præpoſitæ conſignentur, quæ prius conſulere debet indigentiis illius Monialis, in cujus gratiam collatæ ſunt; & ſi quid reliquum, in cæterarum levamen erogetur. Ita ex pluribus decretis. *De Synod. Diœceſ. Lib. 13. Cap. 12. §. 19. nov. edit.*

Ingreſſus in Monaſteria Monialium, quæ Regularibus ſubduntur fieri debet de licentia Epiſcopi, nulla obſtante conſuetudine in contrarium, ut poſt diligens examen decretum eſt, approbante Urbano VIII. *Ibid.* §. 23. in quo etiam decreto ſtatuitur, licentias Moniales illas alloquendi petendas eſſe ab Epiſcopo, non vero a Superiore Regulari.

MONS PIETATIS.

In Montibus Pietatis de novo erigendis nihil ultra ſortem exigi poteſt ab iis, qui mutuum ab eo accipiunt, etiam titulo expenſarum, *niſi Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione*, ut ex Decreto S. Congregationis Concilii in Cauſa Neapolitana *die 7. Februarii 1737. De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 48. §. 2.* Sicut neque abſque beneplacito ejuſdem Sedis plus exigi poteſt, quam antea fuerit conſuetum, etiamſi hoc augmentum neceſſarium cenſeatur pro ſubſtentatione miniſtrorum, ut ex alio Decreto S. Congregationis. *Ibid.* §. 2. Si vero plus exigatur, quam opus ſit ad expenſas neceſſarias, tenetur Epiſcopus moderari iſtas uſuras; tutius eſt autem quod conſulat de hac re Sacram Congregationem. *Ibid.* §. 3.

Vide Tom. I. tr. 8. diſſ. 4. num. 28. 29. & ſeqq.

M U L C T A.

Mulctas pecuniarias Epiſcopus ſibi addicere non poteſt, quantumvis pauper ſit, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ut ex pluribus argumentis S. Congregationis evincitur in *Tractatu de Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 53. §. 2.* Sed debent in uſus pios expendi. Multo magis non poſſunt niſi in pios uſus applicari illæ mulctæ, quas Tridentinum inflixit Clericis non reſidentibus, aut concubinariis. *Ibid.*

Si quas vero mulctas Diœceſana Synodus alicui certo loco pio applicaverit, Epiſcopi non poſſunt illas ſibi obtinere ab Apoſtolica Sede, etiamſi ſint pauperes, quia Sedes Apoſtolica juri alteri quæſito præjudicium non infert. *Ibid. §. 3.*

Has vero mulctas antequam applicentur ſuæ deſtinationi deponendas eſſe penes adminiſtratorem fidelem juſſit S. Congregatio in ſua Encyclica ad omnes Epiſcopos. die 3. Februarii 1670. *Ibid.* §. 4.

NEGOTIATIO.

Conſtitutiones adverſus Clericos negotiatores innovantur, & extenduntur ad Clericos ſub laici nomine quomodolibet negotiantes.

Extenduntur item ad negotia a laicis inchoata, deinde ad Clericos devoluta, ſive hæreditario jure, ſive quocunque alio titulo, ſive ſingulariter, ſive communiter, ſive ſeparatim, ſive conjunctim cum aliis bonis, cohæredibus, vel ſociis laicis exiſtentibus.

Comprehendi etiam cenſentur illi Clerici, qui per ſeipſos, eorumque nomine proprio, vel per alios, aut alieno nomine etiam per ſuos cohæredes, ac ſocios negotium exercent.

Hos omnes ſubjicit Pontifex quoad bona ſic ab eis acquiſita pœnis in Conſtitutione Pii IV. quæ incipit *Decens eſſe*, quæ eſt 19. inter Bullas ejuſdem Pontificis. Pœnæ illæ ſunt, ut bona ſic acquiſita ſub ſpoliis debitis Cameræ Apoſtolicæ comprehendantur.

Si qui vero exempti ſunt a pœna ſpoliorum ex Conſtitutionibus Pii IV. *Romanus Pontifex*, & Pauli V. *In eminenti* illos pariter non exemptos quoad bona ex negotiatione provenientia decernit, atque declarat in Conſtit. *Apoſtolicæ Servitutis*, quæ eſt XIII. *Tom. I. Bullarii.*

Negotiatio tamen impropria non eſt Clericis interdicta, ut e. g. manuum ſuarum labore, & honeſto artificio victum ſibi comparare, quod & Apoſtolus Paulus ſuo exemplo docuit, & a SS. etiam Monachis præſtitum eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib. 7. Cap. 49. §. 2.*

Licitum eſt etiam Clericis vendere res collectas ex propriis prædiis, ſicut & eas, quas coemerunt ad familiæ ſuæ ſubſtantationem, quæ ſi ſuperfuerint poſſunt vendere carius, quam emerint intra limites tamen juſti pretii. *Ibid.*

N U N D I N Æ.

Nundinæ a mercatis ſedulo diſtinguendæ ſunt; nam illæ ſemel in anno fiunt, vel raro in eodem loco, & de longinquo eo conveniunt populi. Mercatus vero eſt quo exponuntur venales res ad quotidianos uſus neceſſariæ, & fiunt ſingulis hebdomadis, currentibus populis e vicinis. Poſteriores iſti ſi incidant in feſtum de præcepto, transferendi ſunt. Priores vero non ſunt; quamvis apothecæ ea die claudendæ, ſicut nec contractus fieri oportet, Matutinis, & Veſperis horis quibus divina Officia in Eccleſia celebrantur. Ita pro Ditione Eccleſiaſtica juſſit Benedictus XIV. in Conſtitut. AB EO TEMPORE Bull. *Tom. I. num. 244.*

OBLA-

OBLATI MONASTERIORUM.

Oblati, & qui Donati appellantur, quamvis non ſint Religioſi, ſi tamen bona ſua, ne minima quidem parte excepta, quoad proprietatem, & uſumfructum ſibi non retinuerint, ſed tranſtulerint in Monaſterium, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudent privilegio Fori, & immunitate ab exactionibus ſæcularibus. Verum ut ſubtrahantur ab juriſdictione Epiſcopi requiritur, ut actu inſerviant ſuæ Religioni, ut late docet Pontifex. *De Synod. Diœceſ. lib. 6. cap.* 3.

OBSTETRIX.

Debent obſtetrices diligentius examinari a Parocho, num ſciant ea, quæ neceſſaria ſunt ad S. Baptiſmum conferendum. Tunc autem ſi baptizaverint, in Templo ſupplendæ ſunt cæremoniæ; non tamen iterum ſub conditione iterandus eſt Baptiſmus indiſcriminatim ex eo quod ab obſtetrice, aliiſve ſimilibus tinctus eſt puer, ſed inquirendum numquid aliquid neceſſarium omiſerint. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 8. §. 6.

OFFICIUM DIVINUM.

In recitatione divini Officii pro aliqua morali difficultate diſpenſanda, commutare poteſt maior Pœnitentiarius. Bulla PASTOR BONUS. Bull. *tom.* 1 *num.* 95 §. 30.

ORATIO.

Indulgentiæ jam conceſſæ pro orantibus ſeu vocaliter, ſeu mentaliter confirmantur in Bulla QUEMADMODUM. Bull. *tom.* 2 *num.* 23.

Qui rudes homines pie orandi, ſeu meditandi exercitationem docuerint, quique inſtitutionibus hiſce interfuerint, toties quoties lucrantur Indulgentiam ſeptem annorum, & totidem quadragenas, dummodo vere pœnitentes ſint, ac ſacra Communione refecti. Conſtit. QUEMADMODUM Bull. *tom.* 2 *num.* 23. Item qui id præſtiterint aſſidue, ſemel ſingulis menſibus, vere pœnitentes, & ſacra Communione refecti, & pro conſueto Indulgentiarum more orantes, plenariam Indulgentiam animabus etiam Purgatorii applicabilem conſequi poſſunt. Quod itidem obtineri ab iis poteſt, qui quotidie toto menſe uno ſaltem horæ quadrante orationi mentali operam dederint; dummodo ſint vere pœnitentes & confeſſi, ac ſacra Communione refecti, & oraverint pro concordia &c. Quapropter ſuadet Pontifex ut Epiſcopi iniungant ſingulis præcipuarum Eccleſiarum Præpoſitis in Civitatibus, & ſingulis Parochis in oppidis, ut certa diei hora ad campanæ ſonum invitent fideles, ſive ut in Eccleſiam ad hoc exercitium conveniant, ſive ut id privatim in domibus ſuis præſtent.

Vide T. I. Tract. V. n. 59.

Peccatorum orantium tria ſunt genera. Alii ſcilicet in ſtatu peccati mortalis degunt & ſe credunt contritos, quamvis non ſint. Eorum oratio rite inſtituta a Deo exauditur. Alii dolent quidem de peccato, ſed non ita ut ab eo ſe expediant, hi vero, ut eniti, ac ſe liberare valeant, ſi ideo Deum deprecentur ea ſaltem impetrabunt, quæ ad æternam ſuam ſalutem pertinent. Sunt tandem qui nec dolent de peccato, nec enituntur ut e ſtatu illo exeant; imo nec volunt; ſi quid illi petierint a Deo vel ſpirituale, vel temporale, raro exaudiuntur. Ita ex Suarez. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 62 §. 10.

ORATORIUM PRIVATUM.

Non obſtante Decreto Clementis XI. fas eſt Epiſcopis Altaria erigere, ibique celebrare, vel celebrari facere extra ſuas domos in domibus laicorum, quando ibi agunt per modum habitationis, veluti ſi ibi ſunt occaſione viſitationis, vel itineris, vel hoſpitio ibidem recepti. *Conſtitut.* 48. Bull. *tom.* 3. *pag.* 377.

Indultarii, coram quibus celebrari poteſt Miſſa in Oratoriis privatis, ſunt illi qui nominantur in fronte, ſeu in inſcriptione Brevis; illis non præſentibus, Miſſa celebrari non poteſt. *Ibid.*

Si tamen in corpore Brevis nominatur aliquis coram quo Miſſa celebrari poſſit, etiamſi ille non vocetur in fronte ſeu inſcriptione Brevis, adhuc tamen eo præſente Miſſa celebrari poteſt.

Sacramentum Pœnitentiæ vetitum eſt ibi adminiſtrare, vel ab ipſis pariter Regularibus. *Ibid.* §. 20. Communio ſacra non poteſt hic adminiſtrari, niſi accedat Epiſcopi licentia. §. 23.

Vide Tom. 2. *Tract.* 14. *Diſtin.* 5. *Append.* 1. *poſt num.* 136.

ORATORIA PUBLICA.

Nullum ius aſſiſtit Parocho, ne in Oratoriis publicis intra ſuam Parœciam Miſſa celebretur ante abſolutam Miſſam Parochialem ex Decretis S. Congregationis. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 44 §. 11. Poteſt tamen id vetare Ordinarius, *dummodo tamen Miſſa in Eccleſia Parochiali hora opportuna celebretur*. Quæ verba ſunt Decreti S. Congregationis. *Ibid.* §. 12.

In Archiepiſcopatu tamen Bononienſi, ſi Oratorium publicum diſtet a Parochiali unum milliare, permittitur hæc anticipatio, onere tamen iniuncto Capellano annunciandi Feſta de præcepto, Evangelium explicandi, ſicut & Catechiſmum, ac Doctrinam Chriſtianam habendi, quod etiam mandatur a Clemente XII. in Encyclica ad Epiſcopos Italiæ data anno 1735. *Ibid.* §. 15.

ORDINES.

Ordinem verum eſſe novæ Legis Sacramentum ex conſenſu Theologorum omnium & Concilii Tridentini definitione *Seſſ.* 23 *cap.* 3 certum eſt. Id vero Sacerdotio convenire una eſt omnium Theologorum Catholicorum vox, nec ſine periculo gravis erroris id negaretur de Epiſcopatu, quamvis diverſum non eſſe Ordinem a Sacerdotio, ſed eius extenſionem, perfectionem, complementum teneretur. De Diaconatu quamquam certum non ſit de fide ex ſenſu quorundam Theologorum, attamen ex Tridentini definitione inferri poſſe videtur.

De cæteris ſingularibus Ordinibus diſceptant Theologi, quamvis de Subdiaconatu aliquanto minor ſit quæſtio præ cæteris inferioribus. Hanc definiendam Pontifex nequaquam ſe aſſumpſiſſe profitetur. Quare vetat Epiſcopis, ne Sacrilegii crimine in ſuis Synodis eos damnent, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores ſuſciperent. Quamvis alio nomine ſe ſacrilegii gravis reos ſtatuerent, cum ſacra Ordinatio fieri plerumque non ſoleat, nec poſſit extra Miſſarum ſolemnia, in quibus recens initiati ſacra Euchariſtia participant, cui irreverentiam gravem irrogaret ille, qui cum conſcientia gravis peccati ad eam ſuſcipiendam accederet. *De Synod. Diœceſ. lib.* 7 *cap.* 24 *per totum*.

De materia huius Sacramenti dubietas intercedit (de Sacerdotio, Epiſcopatu, & Diaconatu res eſt) num in Inſtrumentorum traditione, num vero in impoſitione manuum, num tandem in utraque ſimul conſiſtat? Quin & de impoſitione manuum dubii hæremus; trina eſt enim. Ex quo fit, ut ſi in aliquo rerum articulo omitti aliquid contigerit, ex reſponſo S. Congregationis cenſet Pontifex, ut ſimul tota ordinatio ſub conditione iteretur. *De Synod. Diœceſ. lib.* 7 *cap.* 25.

In denunciationibus, quas plerique Epiſcopi Ordinationes ſacras inituri per Archidiaconum ſuum præmittunt, ſuæ ſcilicet non eſſe intentionis, illos ordinare, qui irregularitate, cæteriſque Canonicis impedimentis tenentur; unicus plerumque eſt ſcopus, ut ſic vitiatos deterreant, ſario tamen

volunt quemlibet ſibi propoſitum conſecrare. Neque enim cenſendi ſunt vel gravis peccati ſe reos ſtatuere, plane contrariæ voluntati inſiſtendo. Commiſſuros enim gravem culpam, ſi id voluerint, omnes fatentur. Cenſet tamen Pontifex præſtare, ut ea denunciatio omittatur, atque intra fines edicti, quod in Pontificali Romano habetur, Epiſcopi ſeſe contineant. In eo enim edicto ſub excommunicationis pœna præcipitur, ne quis Canonico detentus impedimento accedere audeat. *Ibid.* §. 26 Vide etiam de hac quæſtione *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *Cap.* 50

Sacri vero Ordines intra Miſſarum ſolemnia nec ab alio, quam ab Epiſcopo Ordinante celebranda, conferendi ſunt, ut reum ſe gravis culpæ Epiſcopus conſtitueret, qui alio Sacerdote celebrante, ipſe interim ſacræ ordinationis miniſterium præſtaret. Valeret tamen ordinatio. *De Synod. Diœceſ. Lib* 7 *Cap.* 26 §. 5 & 6

Beneficium, ad cujus titulum Ordines conferuntur, debet tantum ex redditibus ferre, quantum ſufficit ad Clerici ſuſtentationem honeſtam, juxta taxam ab Epiſcopo definiendam; detractis tamen oneribus, non tamen Miſſarum, ſaltem niſi aliter Epiſcopus ſtatuerit. Si vero Clericus ordinetur in loco domicilii, & beneficium obtineat in alia Diœceſi, tunc ſi beneficium poſcit perpetuam reſidentiam, ſuſtentatio iſta dirigenda eſt juxta taxam Synodalem loci, ubi eſt beneficium; ſecus vero ſtatuendum eſt, ſi reſidentiam non expoſcat juxta ac ſtatuit Innocentius XIII. in ſua Conſtitutione *Apoſtolici Miniſterii*. Hæc omnia *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 72 §. 2

Ordines ſacri conferendi ſunt, primario titulo Beneficii Eccleſiaſtici; nec niſi in ſubſidium pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum conferri poſſunt ab Epiſcopo ad titulum Penſionis, vel Patrimonii ex Tridentino *Seſſ.* 21 *Cap.* 2 *de Ref.* Nec, niſi concurrat neceſſitas, vel commoditas Eccleſiæ, licitum id eſſe edixit Sacra Congregatio Concilii in Encyclica *die* 13 *Maii* 1679 juſſu Innocentii XI. exarata. *Inſtitut. Eccleſ.* 26 §. 2

Ad ordines conferendos cenſet Pontifex *ex Con. Trid. Seſſ.* 23 *de Ref. Cap.* 4 non eſſe poſitum in arbitrio Epiſcopi, ut ordines minores det ignorantibus linguam latinam; ſi ſpem oſtendant futuri profectus; nam Concilium exigit, ut ſaltem linguam latinam intelligant; & arbitrium Epiſcopi, de quo ibidem, cadit ſuper interſtitia, non ſuper ſcientiam Latinæ linguæ. *Inſtitut. Eccleſ.* 42 §. 2

Quoniam vero ad ſacros Ordines requirit Tridentinum *ibidem Can.* 14 ſcientiam requiſitam ad docendum populos neceſſaria ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta: ideo Subdiaconatui convenit ut præcedat annus integer ſtudii, ſive Theologiæ moralis, ſive Scholaſticæ, ſive Juris Canonici. Biennium vero ad Diaconum ordinandum, triennium ad Sacerdotes. Nec impletur mens Tridentini, ſi quis in Theologia morali tantum ſtuduerit contractus, cambia &c. Concilium enim exigit, ut poſſit erudiri populus quoad neceſſaria ad ſalutem. *Ibid.* §. 3

Ordinum Sacrorum interſtitia diſpenſare etiam quoad Regulares, non quidem ad eorum Præſules, ſed ad Epiſcopum Ordinantem ſpectat, ut ex reſponſo S. Congregationis. *Inſtitut. Eccleſ.* 58 §. 5 Quanquam ab Epiſcopo deferendum ſit judicio Superiorum Regularium, ut ex aliis Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Quoad Clericum ſæcularem Epiſcopus diſpenſare poteſt, ſi agnoverit id poſtulare utilitatem, aut neceſſitatem Eccleſiæ. Utilitas tunc reſultat, cum pauci miniſtri ſuppetunt. Cum ordinandus provectior ſit ætate, & ſimul etiam maxime provectus in ſtudiis. Seu tandem cum agitur de Parœcia, ſeu alio Beneficio exigente intra annum ordinem ſacrum, ut ex DD. *Ibid.*

Cæterum ſi quis obtinuerit ad diſpenſationem interſtitiorum indultum Sedis Apoſtolicæ; permiſſa eſt tamen iſta diſpenſatio arbitrio Epiſcopi, ut Innocentius XII. in ſua reſolutione die 4 Decembris 1693 in ejus Bullario. *Ibid.*

Si quis obtinuerit privilegium a Sede Apoſtolica, ut ordinari poſſit extra tempora tribus diebus feſtivis interpolatis cum diſpenſatione interſtitiorum, non poteſt ordines recipere tribus diebus interpolatis quidem, ſed feſtivis tantummodo, quia celebratur in illis feſtum duplex, ſed non feſtum de præcepto. Licet enim in Brevi dicatur *feſtivis diebus*, attamen feſtivum ſtylo Sedis Apoſtolicæ indicat diem feſtum de præcepto. Accedit Decretum S. Congregationis Concilii, definiens dies feſtos accipiendas eſſe pro feſtis de præcepto. *Inſtitut. Eccleſ.* 106 §. 6

Ordines minores conferre non licet niſi mane diebus Dominicis, & feſtis duplicibus *de præcepto*, quod poſtremum additum eſt Pontificali Romano ex nova correctione Urbani VIII, cum prius tantum legeretur *feſtis diebus duplicibus*; quare non licet ordinare initiandos diebus duplicibus, ſed non feſtis de præcepto. *Inſtitut. Eccleſ.* 106 §. 3

Si quis recipiat ordines minores eademque die Subdiaconatum, incidere in ſuſpenſionem vi Decretal. *in cap. de eo, qui furtive ordines ſuſc.* Doctores quidam cenſent, quanquam alii negant. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 106 § 8 Vetitum eſt tamen id agere, ut ex pluribus Decretis S. Congregationis firmatur. *Ibid.*

Si Clericus ſacris initiandus ſit conſuetudine aliqua peccandi adſtrictus, modo vero ita ſincera exhibeat reſipiſcendi argumenta, ut Confeſſarius vere eum contritum judicare poſſit, nolit autem pœnitens ille Confeſſario ſuadenti, ut differat ſuſceptionem ſacri Ordinis, acquieſcere, firmuſque ſtatuat ſtatim ſe ſolemni voto obſtringere; utrum in ea voluntate ſic obfirmatus poſſit abſolvi, quæſtio eſt anceps, adeoque ſuadendum eſt illi, ut prudentem, & doctum virum conſulat, a quo remedia petat, & conſilium. *De Synod. Diœceſ. lib.* 11. *cap.* 2. §. 17 18 *nov. edit.*

Ordines minores collati ab Abbate nullum ad id obtinente privilegium, neque licite conferuntur, neque valent. Si vero conferantur ab Abbatibus habentibus jus conferendi illos certo perſonarum generi, & quos initiaverint ad alterum genus pertineant, illicite conferuntur, ſed tamen valide; ita ex variis decretis S. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. lib.* 2 *cap.* 50 §. 13

Cum Regularibus faciliorem ſe præbere poteſt Epiſcopus in ordine ad examen, ut ex Salmantic. *Theol. Moral. Tractat.* 8 *Cap.* 5 *Dub.* 2 *Pun.* 2 *num.* 47 Facilius etiam diſpenſare cum illis poteſt ab interſtitiis, conformando ſe judicio Superioris Regularis teſtantis de ſufficientia cauſæ. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 23 §. 1

Epiſcopus alienos ſubditos per dimiſſorias ad ſe directas ordinaturos, non tenetur quidem ordinandum novo examini ſubjicere, cum id a proprio Epiſcopo ſit præſtandum, ut ex communi Doctorum ſententia; at ſi velit novæ diſcuſſioni illum ſubjicere poteſt, ut ſæpius a S. Congregatione Concilii definitum eſt. At Epiſcopus Suffraganeus ad ſupplendas Diœceſani vices aſſumptus, nec tenetur, nec poteſt, ut ab eadem Congregatione decisum & in cauſa *Eboren. Dubior.* die 22 Auguſti anni 1721 cui tamen fas eſt ab ordinatione illius abſtinere, ſi aliqua juſta cauſa ſuppetat ad eum removendum. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 12 *Cap.* 8 §. 7 *nov. edit.*

Ordinatus, ut valide id præſtet, debet habere intentionem virtualem ſaltem externam, & internam ſuſcipiendi quod Eccleſia intendit ab eo ſuſcipi. Quod ſi coactus gravis mali metu animum intendat ad ſuſcipiendos ordines, ut malum illud vitet, tunc utique ordinatio valet. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 7 *Cap.* 10 §. 12. Si vero recipiat abſque intentione interna, profecto ordinatio non valet. Nec valet etiam, ſi habuerit animum indifferentem, ideſt nec voluntatem ſuſcipiendi, & non ſuſcipiendi ordines. Pro invaliditate hujus ordinationis refertur decretum S. Congregationis.

In Sacra Congregatione die 25 Martii 1685 agitatum eſt, num Clericus (qui falſaverat Teſtimoniales ordinum præcedentium, adeoque metu cenſuratum, quæ in eo caſu comminari ſolent in edicto, habuit intentionem non ſuſcipiendi Ordinem Subdiaconatus, qui tunc ſibi ab Epiſcopo conferebatur) reipſa ordinatus eſſet? Reſpondit vero die 24 Auguſti ejuſdem anni eſſe iterum ordinandum ſub conditione; nam illa animi perturbatione, qua agitabatur

Cle-

Digitized by Google

Clericus non ſatis conſtata poterat, utrum verum animum ſuſcipiendi ordinem non habuerit. *Ibid. §.* 11.

Cum male promotis ad Ordines, & ſignanter cum promotis per ſaltum in caſibus occultis Major Pœnitentiarius diſpenſare poteſt ad effectum, ut omiſſos Ordines occulte ſuſcipiant a quolibet Antiſtite, etiam extra tempora, non ſervatis interſtitiis, & abſque Dimiſſoriis: non tamen ut plures Ordines Sacros eodem die ſuſcipiant. Bulla PASTOR BONUS. Bullar. *tom.* 1. *num.* 95. §. 18.

Diſpenſat etiam cum promotis ad Sacros Ordines per ſimoniam, in caſibus tamen occultis, & in foro conſcientiæ. *Ibid. §.* 19.

Vide tom. 2. *Tract.* 14. *Diſtin.* 12. *per tot.*

PAROCHUS.

Parochus actualis, etiam Regularis, quocumque appelletur nomine, nempe Vicarii perpetui, ſeu ad tempus conſtituti, tenetur Miſſam applicare pro populo ſingulis diebus feſtis de præcepto, ut in encyclica ad Epiſcopos Italiæ incipiente CUM SEMPER. Bull. *Tom.* 1. *num.* 103. Pontifex mandat.

Si habeat diebus illis alias obligationes applicandi Miſſam, curare debet ut illis per alios ſatisfaciat. *Ibid. §.* 8. Parochiis tamen pauperibus poteſt Epiſcopus indulgere, ut ipſe Parochus ſatisfaciat aliis obligationibus, quæ forte occurrunt applicandi Miſſam diebus Feſtis, dummodo tamen eidem Miſſæ pro populo infra hebdomadam ſatisfaciat. *Ibid. §.* 8. Parochus etiam pinguioribus redditibus præditus abſolvitur ab obligatione applicandi Miſſam ſingulis diebus pro populo; dummodo non aliter in fundatione Beneficii cautum ſit. *Ibid. §.* 6.

Parochum Regularem ſuo muneri deficientem poteſt punire Epiſcopus cumulative cum Superiore Regulari; ita tamen, ut ſi aliter ſtatuat Superior Regularis, aliter Epiſcopus, ſtandum ſit Epiſcopi mandato. Ita ſtatuit Pontifex in Bulla FIRMANDIS Bull. *tom.* 1. *num.* 109. Si removeri debeat, poteſt tam Epiſcopus ſine Superiore Regolari, quam hic ſine illo id præſtare. *Ibid. §.* 11.

Parochi juriſdictionem habent ordinariam in foro interno, non vero externo, quidquid alii cenſuerint, ut proinde nullam excommunicationis ſententiam ferre poſſint, ut ea communiori, & in praxi recepta ſententia. *De Synod. Diœceſ. lib.* 5. *cap.* 4 §. 2.

Parochi Eccleſiarum filiarum intereſſe tenentur benedictioni Fontium diei Sabbati Sancti, ex ſæpe repetitis S. Congregationis Concilii Decretis. *Inſtit. Eccleſiaſt.* 1. *§.* 2. *& ſeq.*

Epiſcopi ſucceſſores ex rationabili cauſa etiam extra viſitationem poſſunt examinare Parochos ad Eccleſias Parochiales alias approbatos, ut in Decret. S. Congreg. Concil. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 9 §. 16. Quin & hoc poteſt præſtare pro libito, & ex ſola quiete animæ ſuæ, quamvis nihil habeat ſuſpicionis. *Ibid.*

Si vero Epiſcopus velit iterum examinare quos ipſe approbavit, requiritur ſaltem extrajudicialis infamatio de inſcitia. Quamvis hoc non requiratur ab iis, quos laicus Patronus nominavit ad Beneficium curarum, cum probati non fuerint in concurſu, ut ex S. Rota, & ex Cardinali De-Luca *de Paroch. Diſc. Ibid.*

Parochus habendus eſt quoad crimen complicitatis ille, qui peccat cum famula ſua quæ in eius domo ſubabitat, quamvis in alia Parœcia habeat paternam domum. Et reipſa quidem præceptum Paſchale tenetur illa implere in Parœcia, ubi famulatum habet. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 83 §. 21.

Tolerari poteſt, ut Parochus habeat in domo mulieres ſibi conjunctas in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis, & etiam affines in primo gradu cum ancillis eorum, quæ tamen minores non ſint annis quadraginta. Ita Decretum eſt a S. Congregatione Concilii pro Diœceſi Bononienſi. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 82 per totam, quamvis hoc Decretum reſpiciat famulas cum uno tantummodo Parocho cohabitantes; quæ vero munus ſuum præſtant propinquis ejuſdem Parochi minoris etiam ætatis permittuntur, dummodo tamen teſtimonium bonæ famæ ſuæ habeant.

Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum.

Parochi alienæ Diœceſis non poſſunt in altera audire confeſſiones ſine approbatione Ordinarii illius loci, niſi tantum ſuorum ſubditorum. Ita ex Decret. S. Congregationis Concilii. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 86 §. 7.

Parochi per Concurſum proviſi cenſentur idonei ad audiendas Confeſſiones in tota Civitate, vel Oppido, ubi Parochi conſtituuntur, non vero in tota Diœceſi Epiſcopi approbantis, ut ex Decretis S. Congregationis *Ibid.* §. 13. Ex conſuetudine tamen Parochi Civitatis Confeſſiones audiunt in Diœceſi, & viceverſa. *Ibid.* §. 13.

Si Parochus Beneficium renunciet, indiget nova facultate audiendi confeſſiones, ut ex communi Doctorum. *Ibid.*

Parochus habens redditus tenues, & populum frequentem, ut per ſe ſufficere nequeat audiendis confeſſionibus, tenetur ſibi adiungere alium Sacerdotem adiutorem, cui, ſi ipſe nequeat, populus neceſſaria ad ſuſtentationem ſubminiſtrare tenetur. Ita ex Decret. S. Congregationis Concilii. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 94 *§.* 7.

Parochus ex privata ſcientia noſcens alterum ex ſponſis matrimonium celebraturis hæreticæ ſectæ occulte adhærere, aſſiſtere Matrimonio non poteſt, quemadmodum nequit, ſi ſciret impedimentum etiam impediens. Ita *de Synod. Diœceſ. lib.* 6 *cap.* 7 *§.* 6 *&* 7 *nov. edit.*

Parochus ad reſidentiam materialem, & formalem obſtringitur tempore peſtis, etiam cum periculo morbi contrahendi, ut ex reſcriptis S. Congregationis a Gregorio XIII. approbatis. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13 *cap.* 19 *§.* 2 *nov. edit.* Idque verum eſt, licet Sacerdotem idoneum provideat, ut ſe abſente, ejus vicibus fungatur. *Ibid.*

Fas eſt equidem Parocho propter inimicitias, & perſecutiones a reſidentia recedere ex Textu Cap. *Ad ſupplicationem de Renuntiat.* quia tunc periculum inimicitiarum ſoli Parocho imminet; quare poteſt alium Sacerdotem ſubſtituere, qui ſine ſuo periculo eius munus adimpleat. At in peſte omnibus æque periculum imminet, ideoque convenientius eſt, ut id diſcriminis ſubeatur a Parocho, quam ab alio Sacerdote. *Ibid.* Quæ de Parocho dicta hic ſunt, valent etiam pro Epiſcopo.

Parochus tempore peſtis & eo morbo infectis tenetur miniſtrare Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, ut adnotatum eſt V. *Pœnitentiæ Sacramentum*; ſed & Viaticum, ne tanto bono in illa neceſſitate Parochiani priventur, niſi in eo rariſſimo caſu, in quo rarus eſſet Sacerdos, vel Parochus; ex quo fieret, ut poſt adminiſtratum Sacramentum Pœnitentiæ uni, non supereſſet ſpatium, ut aliis morituris Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtraretur; vel ſi eo Sacramento adminiſtrando mortem vitare non poſſet, & ſic populus deſtitueretur Sacerdotibus, ut ex Doctrina Suarii. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13 *cap.* 19 §. 18 19 *nov. edit.*

In ordine ad Extremam Unctionem ex Doctrina eiuſdem Suarii tunc tenetur Parochus illam adminiſtrare, quatenus valeat abſque morali vitæ periculo. *Ibid.*

PATRIMONIUM.

Conſtitui non debet Patrimonium in induſtria Clerici, ut ſi ſit Muſicus, Magiſter &c. ut reſpondit S. Congregatio in una Seguntina Menſe Octobris 1589. Sicut nec inſtitui poteſt in bonis mobilibus, & ſemoventibus, ut reſpondit S. Congregatio Concilii die 29. Novembris 1670. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 26 *§.* 7.

Patrimonium admiſſurum ſe profitetur Benedictus XIV. dum erat tantum Archiepiſcopus Bononienſis, in Capellania amovibili, dummodo Patronus obligaſſet fidem ſuam nunquam ab ordinato removendi illam Capellaniam, quoaduſque ille vixiſſet, vel quoaduſque ordinandus non obtinuiſſet aliud ſive Beneficium, ſive Patrimonium, & idem Patronus, vel alius ſe pariter obſtrinxiſſet ad alimenta ordinato præſtanda, ſi forte impediretur a celebratione Miſſæ. *Ibid.* §. 11.

Digitized by Google

Item admiſit in cenſibus perpetuis, dummodo debitores cenſus, ſi voluiſſent illum reſtituere obligaſſent ſeſe ad deponendam pecuniam in loco tuto, ad hoc ut in novis cenſibus, vel ſtabilibus impenderetur. *Ibid.* §. 12. Tunc autem curæ erit ordinario ſub pœna ſuſpenſionis de inveſtienda eadem pecunia.

Si quis voluerit aſſignare de ſuo Patrimonium ſufficiens ordinando, dummodo hæc liberalitas ſit vera, & inalienabilis abſque licentia Ordinarii, id utique admitti poterit ex variis reſponſis S. Congregationis. *Ibid.* §. 13. Curandum eſt tamen ut bona illa adeo libera ſint ab aliis oneribus, ut remaneant ex iis ſufficientia alimenta ordinato. *Ibid.* §. 14. dummodo etiam abſit omnis pactio tacita, vel expreſſa facta extra inſtrumentum, ut poſſeſſio bonorum remaneat apud aſſignantem. Non valet aſſignatio Patrimonii facta a patre reſpectu filii, cui in præjudictum legitimæ reliquorum filiorum omnia ſua tribuit. Sicut nec admittitur, ſi pater transferat omnia ſua in filium cum onere, ut ſe alat, niſi id expreſſum candide fuerit in inſtrumento Patrimonii. *Ibid.*

Si quis fictum eſſe patrimonium ſuum ſciat, & nihilo ſecius ordinationem recipiat, manet ſuſpenſus, ut ex Can. *Neminem*, & Can. *Sanctorum Diſtin.* 70. & ex decreto S. Congregationis ann. 1610. Si vero id neſciat, ſciat autem Ordinarius, & tamen ordinet, Ordinarius quidem ſuſpenſionem non incurrit, tenetur autem de ſuo ordinatum alere ex vi eorumdem Canonum, & ſenſu S. Congregationis Concilii §. 16.

Patrimonii alienatio abſque Ordinarii licentia ipſo jure nulla eſt, ut ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 28. Nec commutari poteſt in alia bona, vel in aliud pariter beneficium ſine facultate Ordinarii, ut ex ſimilibus Decretis. *Ibid.* §. 29. Nec tandem obligari poſſunt bona Patrimonii adeo ut ſi forte accidat, ut debitum ſolvendum ſit, nulla fieri executio poterit, niſi ſupra eorum bonorum partem, quæ alimentis Ordinatis ſuperfluit. Fas eſt tamen creditori recipere in ſolutum, ſeu vendere jus, quod poſt mortem tranſiret ad hæredes. Ita ex Decretis S. Congregationis. §. 30.

Denique ordinati ad titulum Beneficii, reſignare illud nequeunt, niſi facta mentione tituli, qui Beneficio reſignando adiacet, & concludentibus probationibus demonſtretur aliam ſuppetere reſignanti viam, qua commode ſibi de victu provideat. Ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 30.

PATRONUS.

Patronus Eccleſiaſticus tenetur præſentare ad Beneficium Curatum illum, quem digniorem putat inter approbatos ab Examinatoribus ex vi Tridentini *cap.* 18. *Seſſ.* 24. Epiſcopus non debet inquirere ſuper præelectione facta a Patrono, niſi forte aliquis fuerit inter approbatos, qui reclamet ſuper electione facta a Patrono, quaſi elegerit minus dignum. Ita in Epiſtola ad Archiepiſcopum Florentinum. *Bull. tom.* 2. *num.* 4.

Patronus laicus præſentare tenetur digniorem ad Beneficium curatum, ut ex S. Thoma 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *ad* 3. aliiſque Theologis firmatur. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 7. §. 5. 8.

Patronus ſi promiſerit conferre alicui Beneficium ex motivo aliquo temporali, nempe quia ſibi ſit conjunctus ſanguine &c. non obligatur ſervare quod ſpopondit, tum præſertim cum nondum beneficium vacat. Ita ex S. Thoma. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 23. §. 8.

POENITENS

Pœnitens, vel quicumque alius, qui falſo denunciaverit Judicibus Eccleſiaſticis ſe eſſe ab aliquo Confeſſario ſollicitatum incurrit reſervationem Apoſtolicæ Sedi reſervatam. Bulla SACRAMENTUM POENITENTIÆ, Bull. *tom.* 1. *num.* 20.

POENITENTIÆ SACRAMENTUM.

Attritio de peccatis ſufficit quidem ex mente Tridentini ad diſponendum pœnitentem, ut Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtineat, ſed quænam ſit iſta attritio non ſatis liquet; poteſt enim eſſe cum aliquo Dei amore coniuncta, ſed debili, tenui, & remiſſo. Poteſt etiam eſſe dolor propter Deum non quatenus eſt ſumme bonus, ſed quatenus eſt bonus nobis; poteſt inſuper eſſe dolor de peccatis unice conceptus propter eorum turpitudinem, aut ſolum metum pœnarum, & gehennæ abſque ulla Dei dilectione. Hæc tamen poſtrema attritio poteſt etiam excitari ex metu gehennæ, ut coniungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ita peccata odio habentur propter ſupplicia, ut ſimul animus feratur in Deum ut obiectum diligibile. Quæſtio eſt anceps inter Theologos, num ſufficiat attritio ſervilis, quæ elicitur ex unico metu gehennæ, & pœnarum, nullo vel initiali Dei amore adiuncto; vel requiratur ſaltem coniunctus amor Dei initialis. In hac quæſtione nihil decidendum ab Epiſcopo in Synodo ſua monet Pontifex; ſuadet tamen, ut doceantur Confeſſarii æquum eſſe hortari pœnitentes ad veram, & perfectam contritionem, quod & in Rituali iuſſu Pauli V. edito monetur. *De Synod. Dioeceſ. lib.* 7. *cap.* 13. *per totum.*

Moriturum, qui, antequam incidat ſubitus ægritudinis gravis caſus, ſigna contritionis exhibuit, & poſtquam ſupervenit Confeſſarius nullo externo ſigno hanc voluntatem oſtendit, adhuc tamen abſolvi poſſe multo verior, & tuta eſt opinio. Neque hic locum habet controverſia, num abſolutio conferenda ſit ſub conditione, an abſolute; hæc enim tantum valet in caſu, quo moriturus dubia prorſus, & ambigua contritionis ſigna præbuit. *De Synod. Dioeceſ. lib.* 7. *cap.* 15. §. 8. *nov. edit.*

Si vero ex nullo teſtimonio conſtet illum ante caſum mortalis illius morbi ſigna doloris exhibuiſſe, & petiiſſe Confeſſionem, adhuc tamen multo verior eſt opinio contendentium, ut abſolvatur ſub conditione, dummodo moriturus Chriſtiane vixerit; nam acta Chriſtianæ vitæ totidem ſunt voces, quibus miſer ille abſolutionem ſibi dari petierit, & contritionem exhibuerit; & niſi ſint præſentes actus pœnitentis; per vitam illam antea Chriſtiane actam, præceſſiſſe dicendi eſſent, & tunc pro præſentibus haberi, quemadmodum præſens cenſetur contritio ante ſubitum mortis caſum præmiſſa. *De Synod. Dioeceſ. lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 10. *nov. edit.*

Sunt qui etiam velint, etiam iis non negandam abſolutionem ſub conditione, qui licet male vixerint, tamen catholicam fidem retinuerunt, & pro catholicis ſe geſſerunt, quorum tamen ſententia nimis laxior videtur. *Ibid.* §. 13.

Pœnitentiæ Sacramentum iis, qui morbo peſtis infecti ſunt non tenetur per ſe præſtare Epiſcopus, cum ille agat per Parochos, ut cauſa univerſalis per particulares, ſed Parochus omnino tenetur, quod & ratio ſuadet, & Decreta S. Congregationis approbata a Gregorio XIII. declarant; quanquam adminiſtrare illud poſſit aut directe per ſe, aut adhibita opera alicuius Sacerdotis ab Ordinario approbati; nam ſi Parochus omnino per ſe id agere deberet, cæteri Parochiani morbo non affecti nollent tunc a Parocho recipere Sacramenta, eo quod ſibi metuerent. *De Synod. Dioeceſ. lib.* 13. *cap.* 19. §. 7. *nov. edit.*

Vide Tom. 2. *Tract.* 14. *Diſtin.* 6. 7. *&* 8.

POENITENTIARIA.

Pœnitentiarii facultates dirigit, & ad certas leges extendit & reformat Benedictus XIV. in ſua Bulla PASTOR BONUS. Bull. *tom.* 1. *n.* 95. Eo vero ſe dirigunt. Abſolvere poteſt omnes quoſcumque, tum ab omnibus criminibus, ab omnibus cenſuris etiam latis in Bulla Cœnæ, Regulares quidem in utroque foro, cæteros in fo-

Digitized by Google

in foro conſcientiæ. Quamquam etiam cæteros in utroque foro poteſt abſolvere, quando agitur de cenſuris latis a Jure, & Apoſtolicæ Sedi reſervatis; quin etiam latis nominatim ab homine ſi jam expiraverit juriſdictio Judicis, qui ſententiam tulit, ſeu quando ab illo remiſſa eſt abſolutio ad ſanctam Sedem, vel ſi cenſuris illis innodati fuerint impediti, ut adeant eos, a quibus de jure deberent abſolvi.

Abſolvit etiam hæreticos dummodo occultos, etiamſi in hæreſin externam incurrerint, dummodo actus illi extrinſeci a nemine viſi, vel notati fuerint.

Publicos etiam hæreticos, & apoſtatas abſolvit in foro conſcientiæ in caſibus, in quibus non eſt neceſſe denunciare complices, nempe quod illi obierint, vel degant in Regionibus palam infectis, non tamen in iis, in quibus viget Officium S. Inquiſitionis.

Non abſolvit Principes, & alios iua Imperii vicario nomine habentes &c. Epiſcopos, & alios ſuperiores Prælatos in caſibus publicis contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Non abſolvit eos, qui aſtrologia judiciaria vel per ſe, vel per alios de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, ſeu de vita, & morte Romani Pontificis viventis exquirunt. Reliqua vide in eadem Bulla, quam hic in Appendice reteximus.

Vacante Paſtore Eccleſiæ Romanæ, major Pœnitentiarius, cujus officium tunc non vacat, abſolvere poteſt quæcumque ad forum conſcientiæ pertinent, etiam ab iis cenſuris in foro tamen conſcientiæ, a quibus vivente Pontifice non poſſet, ita tamen, ut ſit abſolutio ad reincidentiam niſi intra tempus taxandum recurſus fiat ad novum Pontificem.

Quoad forum externum vacante Sede Apoſtolica nihil poteſt S. Pœnitentiaria, niſi tantum in ordine ad Regulares apoſtatas, ut dictum eſt V. *Regulares*.

Demum in eodem caſu poteſt abſolvere a cenſura publicos violatores Eccleſiaſticæ libertatis, & immunitatis, cum reincidentia tamen, ut ſupra. Hæc omnia Pontifex in Bulla PASTOR BONUS Bullar. *tom.* 1. *num.* 95. §. 52.

Poteſt etiam Monialibus Confeſſarios deputare, ex approbatis tamen ad Monialias audiendas.

P E S T I S.

Peſtis tempore quid agi liceat, vel ſecus circa adminiſtrationem Sacramenti Confirmationis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, vide in ſingulis eorum articulis.

Num liceat dimidiare confeſſionem mortalium ex timore contrahendi morbi, quæſtio eſt inter DD. anceps, in qua nihil certi decernitur. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 19. §. 19. *nov. edit.*

In ordine ad adminiſtrandam Euchariſtiam non eſſe omnem Eccleſiæ ritum ſervandum, qui modo ab Eccleſia præſcribitur, docet Muratorius in Tractatu de Peſte, ſed ab Epiſcopi judicio experendum eſſe, quid a ſingulis præſtari poſſet, ut minus periculoſe, ſed decenter miniſtretur, quod etiam reſcriptum fuit ad poſtulata Vicarii Apoſtolici Juliæ Cæſareæ. *De Synod. Diœceſ. Ibid.* §. 26.

Tuto poſſet Epiſcopus judicare tempore peſtis, quod Euchariſtia laicis porrigeretur ſuis manibus accipienda, ut ipſi per ſe ori illam inducerent. *Ibid.* §. 27.

Extrema Unctio erga peſte infectos conferri poteſt inungendo organum illius ſenſus, qui unctioni magis expoſitum, ſe offert, ita formam proferendo quomodo fieri ſolet cum unus tantummodo ſenſus inungitur. *Ibid.* §. 29.

Licet autem judicio Epiſcopi in eo caſu inungere ægrotum adhibita oblonga virga, cujus in extrema parte ſit goſſypium oleo ſacro imbutum. *Ibid.* §. 30.

P I G N U S.

Quæ vendi non poſſunt, nec poſſunt in pignus dari. L. *Pupillus* §. *Eam rem* ff. *Quæ res pignori* &c. Quare res Eccleſiæ, & etiam mobilia pretioſa non niſi concurrente legitima cauſa, & accedente licentia Sedis Apoſtolicæ, vel Epiſcopi reſpectu mobilium minoris pretii vendi poſſunt. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 69. §. 5.

P RÆ C E D E N T I A.

Parochus loci, ubi aliquis obiit, cadaver aſſocians ſemper habet præcedentiam ſupra alios, quoadusque eſt intra limites Parœciæ ſuæ. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 105. §. 54.

P R E C E S P U B L I C Æ.

Principes ſæculares ſi petant ab Epiſcopo ut preces publicæ indicentur pro neceſſitate ſtatus, id utique poteſt, & debet. Nonnin vero ſumma abuſio eſſet, ſi etiam ex conſuetudine Principes Epiſcopali auctoritate neglecta indicere illas vellent. Encyclica ad omnes Epiſcopos QUEMADMODUM PRECES. Bull. *tom.* 1. *num.* 82.

P R O C E S S I O.

Ad Proceſſiones ſolemnes cogi non poſſunt Clerici nullum beneficium, vel Officium Eccleſiaſticum obtinentes, ſicut nec ſimplices Presbyteri. Beneficium vero etiam non reſidentiale obtinentes utique poſſunt. Ita cenſuit S. Congregatio, cujus Decreti occaſione ponderatur, nihil hic decerni de Clericis non beneficiatis, ſed alicujus Eccleſiæ ſervitio addictis. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 31. § 2.

Proceſſiones prius fieri debent, dein Miſſa ſolemniter cantanda ex Rubrica Miſſalis Romani. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 68. §. 12. niſi tamen aliter ob gravem cauſam Epiſcopo, vel Clero videatur. *Ibid. ex eadem.*

Regulares inſtituere nequeunt Proceſſiones niſi intra, vel circum Eccleſias ſuas, nec Confraternitates, niſi intra Oratorium ſuum. Si vero velint per Urbem procedere, utrique debent Parochis reſpectivorum locorum aliquid officii exhibere. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 105. §. 51. Sufficit tamen licentia Epiſcopi etiam reclamante Parocho, ut a S. Congregatione Rituum deciſum eſt. *Ibid.* §. 52.

Proceſſio in Feſto S. Marci, ſi incidat in ipſam Paſchæ Reſurrectionis diem, transferenda eſt ad tertiam diem Paſchæ ex Decreto S. Congregationis Rituum die 25. Septembris 1734. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 28. §. 3.

PROFESSIO REGULARIUM.

Judicia de nullitate Profeſſionis quomodo inſtituenda ſint? Vide V. *Regulares*.

Q U Æ S T U A T I O.

Græci quantumvis exhibentes Teſtimoniales de adhæſione ſua Romanæ Eccleſiæ, adhuc tamen ex Decreto Innocentii XI. prohibentur quæſtuare, & facultatem ea de re obtentam a quocumque, vel ab ipſa pariter Congregatione jubentur Epiſcopi ad ſe recipere, & ad eandem Congregationem de Propaganda Fide tranſmittere. Inſuper Clemens XII. in ſuo Brevi mandavit pecuniam ita a Græcis collectam, & alicubi depoſitam ſequeſtrari ab Epiſcopo, & ad eandem Congregationem tranſmitti. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 75. §. 1.

R E U S.

Reus juridice interrogatus in judicio criminali tenetur veritatem manifeſtare, ut innuit Pontifex in ſua Bulla PATERNA CHARITAS Bull. *tom.* 3. *num.* 24.

R E G U L A R E S.

In probanda nullitate Profeſſionis Regularis multa edixit nova Benedictus XIV. in ſua Conſtitutione SI DATAM HOMINIBUS FIDEM Bullar. *tom.* 2. *num.* 47. Mandat igitur ſervari Decretum Tridentini. *Seſſ.* 25. *de Regul. cap.* 19. quo vetantur audiri reclamantes contra Profeſſionem,

niſi intra quinquennium a die Profeſſionis reclamaverint. Confirmat etiam varia Decreta Congregationis Concilii ea de re edita. Mandat deinde, ut probationes non fundentur in extrajudicialibus atteſtationibus, ſed omnia juridice procedant. Inſuper citari, & audiri jubet tum defenſores Monaſterii, in quo habita eſt Profeſſio, tum conſanguineos, ſive alios, qui bona Profeſſi obtinent, tum etiam auctores, vel complices metus incuſſi (ſi ex metu prætendatur nullitas Profeſſionis). Mandat ut in ſingulis Diœceſibus ab Ordinario deputetur Defenſor Profeſſionis, cui ſtipendium a judice definitum ſolvatur ſive ab iis, quibus bona Profeſſi obvenerunt, & eorum defectu a Monaſterio, & eo impotente ex mulctis Tribunalis. A priori ſententiæ pro nullitate omnino appellandum eſt, nec ſine ſecunda ſententia licet Religioſo cucullum exuere.

Poſt quinquennium peti neceſſe eſt a Sede Apoſtolica reſtitutio in integrum, pro qua obtinenda Defenſor Profeſſionis adſiſtat, ſemper tum proceſſibus inſtituendis ex vi commiſſionum, & ſuperioribus Regularibus, & Ordinariis locorum, tunc etiam cum dubium utrum concedenda ſit reſtitutio in integrum in S. Congregatione proponitur. Neque in ea conceſſione ſufficit unica ſententia favens, ſed duo conformes requiruntur. Hæc novo jure ſancit Pontifex; in cæteris conſueta judicialis praxis retinenda eſt.

Cum Regularibus redituris ab Apoſtaſia Maior Pœnitentiarius diſpenſare, & commutare poteſt pœnas quomodocumque incurſas, & pœnitentias regulares obeundas, ſicut & abſolvere a cenſuris, eum reincidentia tamen, niſi ad tempus præfinitum redierint (irregularitate tamen uſque ad actualem reditum perſeverante.) Poteſt etiam illis concedere tranſitum ad alium Ordinem. Nemini autem Regulari permittat ut vivere poſſit in veſte ſæculari, ſeu Clerici ſæcularis. Bulla PASTOR BONUS Bull. *tom.* 1. *num.* 95. §. 33.

Tranſitum de una Religione ad aliam etiam laxiorem poteſt major Pœnitentiarius concedere; ita tamen ut reſtringat hanc ſuam facultatem tranſeundi ad Ordines, in quibus Regularis obſervantia viget, & in dubio atteſtatio Ordinarii requiratur. Non concedit tamen tranſitum ad Ordines Hoſpitalares, & Militares, quamvis ad Ordinem S. Joannis de Deo facilius indulgeat; ſicut nec concedit tranſitum ad Ordinem S. Benedicti antiquioris obſervantiæ, aut ad alias conſimiles Congregationes cujuſcumque Ordinis fuerint. *Ibid.* §. 34. *&* 35.

Si Regularis ante Profeſſionem habituali morbo detineatur, nec interrogatus vitium ſuum denuntiet, niſi poſt Profeſſionem, expelli non poteſt, niſi aliter declaretur in Conſtitutionibus ejuſdem Ordinis, uti reipſa declaratum eſt in Conſtitutionibus PP. Capucinorum, in quibus Religio *ad retinendum* ejuſmodi Profeſſum *minime velle ſe eſſe obligatam exprimit*. An tunc vero Profeſſus non dimiſſus a Religione poſſit ſponte abire, etiam illa repugnante, quæſtio eſt non adhuc a S. Congregatione definita. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 11. §. 4. *nov. edit.*

Regulares pro apoſtatis habentur, ſi ſeſe nulliter profeſſos contendentes Regularem habitum exuunt, & e clauſtris diſcedunt, nec unquam audiuntur cauſam ſuam defenſuri, niſi poſtquam redierunt ad Monaſterium. Ita ex Trident. *Seſſ.* 25. *cap.* 19. *de Regul.* De Synod. Diœceſ. *lib.* 13. *cap.* 11. §. 13. *nov. edit.*

Inſuper non licet illis, ex inaniter præſumpta neceſſitate recurrendi ad Superiores Ordinis, exire extra clauſtra ſine Superioris litteris, alioquin enim apoſtatarum pœnis per Ordinarium loci puniantur. Ex Trident. *Ibid. Cap.* 4. *Ibid.* §. 13. Hæc tamen intelligenda ſunt, quando recurrendi cauſa non eſt vera urgens, & gravioris momenti. *Ibid.* §. 14.

Vetitum eſt Superioribus Regularibus, ne ſubditis ſuis facultatem faciant tranſeundi ad aliam Religionem, niſi non dubiis documentis conſtiterit illis, alterius Religionis Superiorem paratum eſſe ad eum recipiendum; atque ita res conſtitutæ ſint, ut tranſitus iſte recta fiat ab una ad aliam Religionem. Ita ex Decreto S. Congregationis Concilii ab Urbano VIII. approbato. *Ibid.* §. 14.

Tranſitus iſte, etiamſi agatur de apoſtata tranſferendo fieri nequaquam poteſt ad Religionem, in qua Regularis obſervantia non viget; quin nec licet, ſi Religio illa ſit militaris, aut hoſpitalaris, excepto Ordine S. Joannis de Deo. Ita edixit Benedictus XIII. in ſua Conſtitutione LICET SACRÆ. *Ibid.* §. 14.

Regularis in Clauſtris non degens, ſi ab illis abceſſit non præobtenta Superioris venia, vagaturque, etſi geſtet Religioſa indumenta, & animum redeundi retineat, debet ab Epiſcopo loci, ubi moratur, in carcerem conjici, & Superioribus Regularibus conſignari, ſecundum Regulam puniendus, ut ex Decreto S. Congregationis Concilii ab Urbano VIII. confirmato. *Ibidem*. Hæc tamen vera ſunt, niſi aliunde conſtet Regularem illum ſe ſubtraxiſſe ab immoderata ſeveritate Superioris localis, ut recurrat ad alium Superiorem majorem. *Ibid.*

Regulares incorrigibiles expelli poſſunt ab Ordine, quidquid vetera S. Congregationis decreta olim in contrarium ſtatuerint, ut ex novis Decretis ejuſdem Congregationis Concilii firmatur. *Ibidem* §. 16.

Incorrigibilis vero cenſetur, qui omnibus inuſtus eſt improbitatis characteribus in Jure Canonico ad id deſignatis. Debet præterea antecedere carceratio ſex menſium in pœnitentia, & jejunio, ac tandem ſententia Provincialis ejuſdem Provinciæ, conſultis tamen ſex aliis ex eadem Provincia Religioſis, deſignandis in Congregatione Provinciali, confirmandiſque a ſuperiore Generali, cui reſervata eſt facultas iterum retractandi eandem cauſam, & priorem ſententiam revocandi. Ita ex noviſſimis Decretis S. Congregationis Concilii. *Ibid.* §. 19.

In conficiendis incorrigibilitatis proceſſibus valent illi, qui ad normam regularum, & conſuetudinum ejuſdem Ordinum formantur. *Ibid.*

Lata contra ejectos ſententia notificanda eſt Epiſcopo Ordinario loci, non ut de illa cognoſcat, ſed quia illius juriſdictioni ſubeſt, ejuſque mandatis obſequi debet. Ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 20.

Ita ejecti non poſſunt induere habitum Religionis, ſed clericalem adhibeant neceſſe eſt. Manent inſuper perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum in Religione ſuſceptorum, nec poteſt ab Ordinariis ea pœna relaxari, vel moderari. Ita ex Decretis S. Congregationis. *Ibid.*

Si vero ex litteris Teſtimonialibus Ordinarii conſtiterit ſpem evidentem ineſſe reſipiſcentiæ, tunc iterum ad Ordinem recipiendi ſunt. Ita ex Decretis. *Ibid.*

Demum ita ejectus voto caſtitatis omnimode obſtrictus remanet, paupertatis vero, cum quadam moderatione, ſicut nec obedientia proprio Superiori Regulari exhibenda ab eo eſt. Reliqua vero vota in Profeſſione ab eo nuncupata, remanent in ſuſpenſo. Ita ex DD. *Ibid.*

Ejectus ſi provocare vult ab injuſtitia ſententiæ in ſe latæ, debet ſe conſtituere in carceribus formalibus Religionis, ut ex Decreto S. Congregationis Concilii lato *die* 15. *Novembris* 1698. conſtat. *Ibid.* §. 31.

Religioſi tamen Societatis Jeſu poſt tria vota ſimplicia ab illis emiſſa exacto probationis tempore ab Ordine dimiſſi non comprehenduntur in Decretis de Apoſtatis, & ejectis, ut ex Reſponſo S. Congregationis Concilii. *Ibid.* §. 21. Votum caſtitatis ab illis emiſſum, dum permanent in Ordine, dirimit Matrimonium. Iſti ne celebrare poſſint vetantur ſolummodo, quia carent Patrimonio, vel Beneficio. *Ibid.* §. 23. Sunt tamen habiles ad Beneficia, & Miniſteria Eccleſiaſtica obtinenda. *Ibid.* §. 16. Valent tamen hæc omnia in dimiſſis ante Profeſſionem ſolemnem. Poſt illam vero emiſſam cenſentur ac Regulares, in ordine ad ejectos. *Ibid.*

Vota caſtitatis &c. a Religioſis laicis Ciſtercienſibus emiſſa, ſolemnia ſunt, non ſimplicia, ut ex peculiari De-

creto peculiaris Congregationis habitæ coram Benedicto XIV. *die* 27. *Martii* 1747. lato conſtat. *Ibid.* §. 28.

Si Religioſus ob crimen aliquod damnatus ſit ad triremes ad certum tempus, num ea abſoluta pœna recipiendus iterum ſit a Religione, nondum definitum eſt a S. Congregatione, quamvis fuit conſulta. Hæc tamen ſola ſententia damnationis ad triremes, etiam ſi nondum remigraverint perpetuo illos infames declarat, adeoque irregulares. *Ibid.* §. 30.

Regulares quicunque etiam exempti in Indiis Orientalibus agentes, Curam Animarum exercentes ſubſunt prævio examini Ordinariorum, & approbationi, nec non viſitationi, correptioni, & iuriſdictioni eorum in iis, quæ ad prædictam Curam pertinent. Conſtit. QUAMVIS AD CONFIRMANDUM &c. Bull. *Tom. II. num.* 1.

Regulares ſacros Ordines ſuſcepturi non tenentur oſtendere Dimiſſorias Ordinariorum propriæ Originis, ſed ſufficit ſi illas acceperint a Superiore ſuo. Viciſſim non poſſunt uti privilegio ſuſcipiendi Ordines a quocunque, niſi illud obtinuerint poſt Tridentinum, & ad illos provenerit conceſſione directa, non vero communicatione privilegiorum de uno in alium Ordinem. Si huiuſmodi privilegium non habuerint, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo degunt, ſi ille ſacras Ordinationes tempore legitimo ſit habiturus. Si vero habiturus non ſit, poſſunt Dimiſſoriæ a Superiore Regulari illis conceſſæ ad alium dirigi cum authentica atteſtatione Epiſcopi Diœceſani, ex qua conſtet ipſum Ordinationes habiturum non eſſe. Tranſgreſſores huius ſanctionis, qui Ordinationem ab alio ſuſceperint, ſuſpenſionis cenſuram incurrunt. Superiores Regulares, qui Dimiſſorias conceſſerint, voce activa, & paſſiva mulctantur. Ita Pontifex in Bulla IMPOSITI NOBIS. Bull. *Tom. II. num.* 27.

Si vero Regulares tempore Ordinationibus proximo tranſeant ad alterius loci Monaſterium, & poſt receptam Ordinationem ab Epiſcopo illius loci, quo tranſierunt, redeant ad priſtinum Monaſterium, videtur hoc quidem feciſſe in fraudem, nihilominus nihil poteſt contra hos decerni, quia potuit res fieri citra fraudem. Ipſi ergo ſibi conſulant. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 43 §. 4.

Si Superiores Dimiſſorias ſubditis ſuis dederint, ut ab Ordinario quocunque Ordines recipiant, niſi in caſibus ſupra expreſſis, privantur uſu vocis activæ, & paſſivæ, & dignitate, qua potiuntur. Ex Decreto Clementis VIII. *die* 15 *Martii* 1596. Quod Decretum non ita legitur, ut in multis editis, *pœnas incurrent*, ſed *pœnas incurrunt*, quod infert pœnam latam, & non ferendam. *Inſt. Eccleſ.* 23 §. 52. Num fruantur privilegio Ordinationum extra tempora, affirmandum eſſe videtur ex auctoritate Concilii Romani ſub Benedicto XIII. *Titul.* 5 *Cap.* 2 *Ibid.*

Regulares habentes privilegium poſterius Tridentino, ut exempti ſint ab Interſtitiis, frui illo debent, nec poſſunt Epiſcopi illos eo nomine ab Ordinatione reiicere. Ita ex Decreto S. Congregationis *die* 24. *Auguſti* 1686. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 42 §. 6.

Regulares etiam exempti nequeunt exponere Sacramentum Eucharistiæ ſine velamine in ſuis Eccleſiis, niſi ex cauſa publica ab Ordinario probata. Fas eſt tamen illis ex cauſa etiam privata Sacramentum velatum exponere in Tabernaculo aperto; dummodo tamen ab illo non extrahatur, ut ex Decreto Sac. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 41 §. 4.

Generatim vero ius eſt Epiſcopis cogere Regulares parere ſibi circa ea, quæ ad maiorem cultum huius ineffabilis Myſterii & celebrationis Miſſæ præcipienda conſueverint. Quod ex Decreto Tridentini Seſſ. 22 *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ* eruitur. *Ibid.* §. 5.

Regulares tenentur parere Epiſcopo præcipienti, ne in eorum Eccleſiis exponatur inſolita imago, aut nova reliquia ab ipſo non approbata, & inobedientes poſſunt etiam cenſuris cogi, ut ex Decret. Sac. Congregat. *die* 5. *Julii* 1700. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7. *Cap.* 41 §. 5.

Regulares puniri poſſunt ab Epiſcopo tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato, ſi quid deliquerint in iis, quæ reſpiciunt Clauſuram Monialium etiam exemptarum, & earum, quæ intra Monaſterii ſepta degunt. *Ibid.* §. 6.

Regulares non poſſunt ſæcularium confeſſiones excipere *ſine licentia, gratia, & beneplacito Epiſcopi*, quæ verba ſunt Extrav. Bonif. VIII. in Cap. *Super Cathedram de Sepulturis*, quod & confirmavit Trident. *Seſſ.* 23 *Cap.* 15 *de Ref.* ſed & fas eſt Epiſcopis eam facultatem limitare ad certum tempus, certaſque Perſonas, quin & ex parte revocare, contrariamque opinionem Alexander VII. die 30 Januarii 1659 damnavit. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 42 §. 7.

Poſſunt tamen Regulares ab Epiſcopo approbati acciti ad domos ſæcularium ægrotantium, eorum confeſſiones audituri, non petita a Parochis ægrotantium licentia; ſed de audita ægrotantium illorum confeſſione debent relinquere ſyngrapham, qua Parochus certioretur. Ita *Ibidem* §. 8.

Regularibus Prælatis non licet monaſteria Monialium ſibi ſubiectarum ingredi, niſi ſemel in anno cauſa viſitationis; ſi autem neceſſitas urgeat, ut ſæpius ingrediantur, non poſſunt niſi cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, aut alterius Eccleſiaſtici ab ipſo deputati. Ita ex Conſtitutione *Felici* 156 Alexandri VII. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 41.

Regularibus vetitum eſt alloqui Moniales etiam ſibi ſubiectas ſine licentia expreſſa non ſolum Superioris Regularis, ſed & Epiſcopi, ne vel ſemel quidem per ſpatium quadrantis horæ cum dimidio, ne vel pariter occaſione concionis ad Moniales illas habitæ, ne vel tandem ex cauſa quantumcunque honeſta, & pia. *Ibid.* §. 7.

Regulares ſubduntur coercitioni Epiſcopi, ſi excipiant confeſſiones ſæcularium ſine prævia Epiſcopi approbatione, ut ex Conſtit. X. Clementis X. Item non poſſunt inconſulto, & non approbante Epiſcopo audire confeſſiones Monialium ſui Ordinis etiam exemptarum ex vi Bullæ XVIII. Gregorii XV.

Regulares, nova Monaſteria, ſeu domus ne erigant, vetantur abſque Sedis Apoſtolicæ, & Epiſcopi facultate, quamvis Tridentinum *Seſſ.* 25 *Cap.* 3 *de Regul.* ſolius Epiſcopi facultatem exprimit. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 9 *Cap.* 1. §. 9 *nov. edit.*

Eſt tamen pro Monialibus in Ditione Hiſpanici Regis Breve Urbani VI. ſuſpenſivus eiuſdem Conſtitutionis, ſed non valet extra Hiſpaniam. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 9 *Cap.* 15 §. 9 *nov. edit.*

Ad ſtatum Regularem tranſire poſſunt Presbyteri Eccleſiæ, vel Diœceſis ſervitio addicti, invito etiam Epiſcopo proprio; tenentur tamen, niſi aliquid obſtet illum conſulere. Ita in Epiſtola ad Card. Quirinum EX QUO DILECTUS Bull. *Tom. II. num.* 25.

Regulares extra monaſterium degentes, & Clericos Regulares quomodocunque exemptos in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, niſi habeant Judicem certum a S. Apoſtolica in partibus deputatum, coram Ordinariis locorum conveniri poſſe in prima inſtantia decernit Pontifex in Bulla AD MILITANTIS Bull. *Tom. I. num.* 48 §. 41.

RESERVATI CASUS.

Ad ſolum Romanum Pontificem, Epiſcopos, & Prælatos inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem cum territorio ſeparato pertinet caſuum reſervatio, ex doctrina Concilii Tridentini, & Deciſionibus S. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 5 *Cap.* 4 §. 51.

Quanquam reſervatio fieri poteſt extra Synodum, multa tamen ſuadent, ut potius in Synodo fiat; ideo præſertim, quia non deſunt Theologi cum Roncaglia tenentes, leges ab Epiſcopo latas extra Synodum eo ceſſante ceſſare, cum ea tantummodo, quæ in Synodo fiunt ab Epiſcopo legis plenam auctoritatem obtineant. *Ibid.* §. 3.

Actus mere internos, nec Summus Pontifex, nec Epiſcopi reſervandos ſibi unquam cenſuerunt. *Ibid. Cap.* 5. §. 5.

Regu-

Regulares non ſolum reſervare prohibentur alia crimina, quam quæ in Decreto Clementis VIII. definiuntur, ſed nec poſſunt alia ab his diverſa crimina illigare cenſura reſervata, ut & firmat Pontifex ex Decreto quodam Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium. *Ibid. Cap.* 5. §. 6.

R E S I D E N T I A.

Ad reſidentiam tenentur Epiſcopi, & Parochi, ut ex Concilio Tridentino *Seſſ.* 6 *Cap.* 1. *de Ref. & Seſſ.* 23 *Cap.* 1. adeo ut quo tempore non reſident, non faciant fructus ſuos, ut ex Conſtit. 91 Pii IV. Ex qua etiam Conſtitutione conſtat ſe quo tempore illi non reſident, obicere, de redditibus Eccleſiaſticis diſponere nequaquam poſſe, etiamſi teſtandi facultatem obtinuiſſent. *Inſtit. Eccleſ.* 17 §. 4 *&* 5.

Epiſcopi æqua, & rationabili cauſa poſcente, ad duos, treſve menſes quotannis abeſſe a Diœceſi permittuntur; Parochi vero duobus Menſibus poſſunt quidem, ſed de licentia Epiſcopi, & relicto idoneo Vicario ab Ordinario approbando, ut ex Trident. *Seſſ.* 23 *Cap.* 5 *de Ref. Ibid.* §. 7.

Nec ſine licentia Epiſcopi abeſſe poſſunt per hebdomadam, ſicut non ſufficit licentia tacita. Ac demum non eſt ſatis ad evadendas pœnas, ſi cauſa ſit evidens, & Epiſcopus non conſulatur, vel ſi conſultus neget; quanquam tunc poſſit fieri recurſus ad legitima tribunalia. Si tamen ex improviſo diſcedere neceſſarium ſit, tunc poſt diſceſſum ſcribendum eſt ad Ordinarium. Ita ex Decretis Sac. Congreg. *Ibid.* §. 11.

Pro Parochis tamen agreſtibus ſufficit licentia Vicarii Foranei, pro abſentia tamen modici temporis. Ita ex Decr. S. Congr. §. 12.

Si abeundum ſit duobus, vel tribus diebus non feſtivis mos ſingularum Diœceſum tenendus eſt. Ita ex DD. Canoniſtis. *Ibid.*

Ad excuſandam non reſidentiam non ſufficit aeris intemperies. Si tamen Parochus ægrotaret, nec poſſet ibi ex defectu medicorum curari, tunc ad quatuor menſes obtinere poteſt ab Ordinario licentiam ſecedendi ad loca viciniora, Vicario idoneo interim ſubſtituto, ut ex Decretis Sac. Congregationis. *Ibid.* §. 15.

Nec excuſantur, ſi abſint, ex eo quod Parœcia diſtat tantum tribus, quatuorve milliariis a Civitate.

Nec etiam, ſi nocturno tempore ibi reſideant, & celebrata ſummo mane Miſſa, tum reliquum tempus agant in Civitate, relicto tamen idoneo ſubſtituto; idque præſtent per maiorem anni partem Ita ex Decret. S. Cong. Concilii. *Ibid.* §. 18.

S A C R A M E N T U M.

Sententia aſſerens in Sacramentis conferendis non requiri in Miniſtro intentionem aliquam faciendi quidquid facit Eccleſia, ſed tantum præſtandi ritum externum nulla cenſura ab Epiſcopis configenda eſt. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 4 §. 9. Verum contraria tenent, & omnino ſervanda in praxi. Quare ſi quid eiuſmodi contigerit, & neceſſitas urgeat, Sacramentum Baptiſmi ſic collatum, ſub conditione iterum perfici oportet. Quod ſi res huiuſmodi ſit, ut moram patiatur, conſulenda eſt Sedes Apoſtolica. *Ibidem.*

S E M Í N A R I U M.

Tenetur Epiſcopus providere ſibi conſilium duorum de Capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter a Capitulo eligatur, item duorum de Clero Civitatis, quorum alterius electio ad Clerum ſpectat, quæ omnia ſunt ex *Cap.* 18 *Seſſ.* 23. Tridentini. His omnibus deputatis uti debet in adminiſtratione rerum Seminarii; ſicut etiam illi adhibendi ſunt circa inſtitutionem, & diſciplinam eiuſdem Seminarii; quanquam Epiſcopus ita debet in his omnibus eorum conſilium audire, ut ſequi non teneatur. *De Synod. Diœceſ. Cap.* 2. Ex pluribus Sacræ Cong. Decretis.

S E P U L C H R U M.

Sepulchra in Eccleſiis Confraternitatum haberi poſſunt, ſed de licentia Epiſcopi, uti ſæpe deciſum a S. Congregatione. *Inſtit. Eccleſ.* 105 §. 124.

Si Confrater obeat, non electa ſepultura, mandari non poteſt ſepulturæ in Eccleſia eiuſdem Confraternitatis, ut eſt deciſum a S. Congregatione. *Ibid.* §. 124.

S I M O N I A.

In ſimonia contracta pro beneficio acquirendo maior Pœnitentiarius monetur, etiam in caſibus occultis, & in foro Conſcientiæ, ne titulum eiuſdem Beneficii convalidet, niſi forte agatur de ſimonia, ignorantia facti, vel iuris commiſſa, & Orator quamprimum id reſcivit, diſpenſationem petierit; quod valet & in penſionibus in quibus ſimonia realis ſcienter contracta fuerit. Bulla PASTOR BONUS Bull. *Tom.* 5. *num.* 95 §. 22

Abſtinendum eſt illi etiam a condonatione pretii ſimoniaci, quando in Eccleſiam læſam, vel pauperes debet erogari, niſi aliter ſuadeat paupertas delinquentium. *Ibid.* §. 23.

Qui ſimoniace interceſſit pro alio ad impetrandum beneficium, tenetur in ſubſidium reſtituere Eccleſiæ, vel pauperibus fructus a beneficiario male perceptos, ante omnem ſententiam. *Inſtit. Eccleſ.* 12 §. 11.

Si quis poſcat a S. Congregatione abſolutionem a ſimonia commiſſa in obtinendo beneficio, impetrare ſolet reſcriptum, ut *dimittat*, *moneat*, *& reſtituat*, nempe dimittat beneficium, moneat pro reſtitutione pretii accepti Eccleſiæ, vel pauperibus, reſtituat fructus perceptos. *Ibid.* §. 12.

Si vero ſimonia commiſſa eſt ab aliquo tertio, inſcio beneficiario, tunc reſcribitur pro convalidatione tituli, dummodo *ante poſſeſſionem*, quod valet ac ſi diceretur, modo id non reſciverit ante acceptam Beneficii poſſeſſionem. *Ibid.* §. 52.

Cum Parochiani habent ius nominandi Parochum ratione fundationis, tunc ſinguli, ſeu mares, ſeu fœminæ, ſeu minores habent ius nominandi in capita, ut ex Pitone *de Controv. Patron. Alli* tno *num.* 394. firmatur. *Ibid.* §. 13.

Commendæ, Prioratus, atque Præceptoriæ Ordinis Hieroſolymitani a Canoniſtis quidem tanquam beneficia habentur, in quibus ſi intercedant preces, pactiones, & munera ſimonia committitur: id tamen negant communi conſenſu Theologi; animadvertentes non eſſe illis adnexum ſpiritualis miniſterii exercitium neque neceſſario conferri Clericis, quæ duo exigunt beneficia, quanquam negari non poteſt, gravem abuſum ea in re intercedere, quem tollere adniſus eſt Clemens XI. in ſuo Brevi ad magnum Magiſtrum eiuſdem Ordinis, in quo etiam declarat collationes haſce nullas, & irritas eſſe, & fore. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 12 *Cap.* 5 §. 13 *nov. edit.*

Vide Tom. I. Tract. 5 *Diſſert.* 3 *a num.* 18 *ad* 55 *& in Append.*

SOLLICITATIO IN CONFESSIONIBUS.

Sollicitatus nulla lege prohibetur, quominus ante denuntiationem ſollicitantis, illum occulte admoneat, ut ſibi provideat, ſponte ſe offerendo Tribunali. Tenetur tamen etſi admonitus compareat, & ſit ex ea correptione emendatus, illum denunciare, ut ex propoſitionibus ab Alexandro VII. damnatis eruitur. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 6 *Cap.* 11. §. 9 *&* 10 *nov. edit.*

Præceptum denunciandi Confeſſarios ſollicitantes ad tur-

turpia, & pœnæ aliæ huic ſollicitationi indictæ non extenduntur ad alia crimina e re venerea diverſa. *Ibid.* §. 14 *nov. edit.*

Vide Tom. II. Tract. 14. Diſtinct. 8. a num. 17. ad 72.

S P E C T A C U L A.

Spectacula inverecunda, uti ſunt puerorum, & adoleſcentium nudorum curſus, & luctæ, etiamſi longa conſuetudine introductæ ne permittantur ab Epiſcopis, legibusque latis prohibeantur, mandat Pontifex in Encyclica ad Epiſcopos Campaniæ NIHIL PROFECTO Bull. *Tom.* I. *num.* 60.

S P O N S A L I A

Si alterutet ex ſponſis ſe ad alias partes transferat inſcio altero, admonendus eſt Superior Eccleſiaſticus, qui tempus aptum aſſignet abſenti, ut redeat, quo elapſo ſi non pareat, vinculum diſſolvitur. *Inſtit. Eccleſ.* 45 §. 5.

Sponſalia de futuro inita abſque præſentia Parochi, vel abſque ſcriptura valere ſemper pronuntiavit S. Congregatio, cum Tridentinum tantum aboleverit Matrimonia clandeſtina. Prima vero ſponſalia etiam non iurata, etiam ſine copula prævalent ſecundis ſponſalibus, etiam iuratis, & etiam cum copula, ut ex communi DD. *Inſtit. Eccleſ.* 46 §. 8.

Sponſalia inita invitis parentibus, quanquam iudicari poſſint valida, illicita ſunt tamen, & defecto diſſenſu parentum ſolvi poſſunt, etiamſi iurata ſint, quod invicte probat Archiepiſcopus Roſſanenſis D. Muſcetola in Diſſertatione legenda in Tom. I. Operum Zauli ad Statuta Faventiæ. *Ibid.* §. 16.

Sponſalia abſque interna voluntate exequendi promiſſa, dubium eſt an obligent; eſt tamen grave peccatum ſic promittere. *Ibid.* §. 16.

Oſcula ob delectationem carnalem, & ſenſualem, iuxta terminos Propoſitionis 40 inter damnatas ab Alexandro VII. ob paritatem rationis neque inter ſponſos licita ſunt. *Ibid.* §. 18.

Sponſus, qui ſponſam ſeduxit ad copulam non poteſt puniri pœna ſtupri ob aliquod ius, quod habet in corpus illius, ut ex Decretis S. Congregationis apud Fagnanum. *Ibid.* §. 20.

Promiſſio de præſenti abſque præſentia Parochi, & teſtium, neque valet ratione matrimonii, neque ſponſalium, ut ex pluribus Decretis S. Congregationis. *Ibid.* §. 24.

Vide Tom. II. *Tract.* 14 *Diſtinct.* 14 *a num.* 22 *ad* 48 *juncta Append.*

S Y N O D U S.

Synodus Diœceſana non neceſſario tranſmittitur ad Sacram Congregationem Concilii, ut ab ea recognoſcatur, emendetur, & approbetur. *De Synod. Diœceſ. Lib. 8 Cap.* 3 §. 6. Nam Sixtina Conſtitutio, quæ afferri ad id poſſet nihil ea de re ſtatuit, niſi quoad Concilia Provincialia.

Conſtitutiones Synodales ſtatim ac promulgantur ligare ſubditos incipiunt, neque bimeſtre expectandum, ut de Legibus Imperialibus edicitur. *L. Leges ſacratiſſimæ C. de Leg. & Rub. Novel.* 66 & de Legibus Pontificiis Doctores quidam aſſerunt, aliis magis communiter negantibus. Nihil enim circa hoc ſtatuitur de legibus ab inferioribus latis, ut monent DD. plures. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 13 *Cap.* 4 §. 2.

Regulares etiam ſubiiciuntur legibus Synodalibus in iis, quæ reſpiciunt curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, ex *Trid. Seſſ.* 25 *Cap.* et *de Regularibus*; quamvis ſecus ſit in aliis, ſed ad evitandam deformitatem ſeſe illis conforment oportet, non tamen ſub gravi eas negligerent, notante Suario. Cenſet tamen Pontifex contra nonnullos Regulares, quamvis teneantur ad feſta Diœceſeos ex Trid. *Seſſ.* 25 *Cap.* 12 *de Regul.* non tamen teneri ad ieiunia ab Epiſcopo indicta, niſi alia conſuetudo in quibusdam Monaſteriis forte invaluiſſet. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 8 *Cap.* 4. §. 5.

T A B A C U S.

Tabacum per nares trahere, vel eius fumum in os inducere ante Miſſæ celebrationem, vel communionis perceptionem, nequaquam interdicendum cenſet Pontifex, neque prohibendum iudicat, cum ob receptam, ac pervulgatam eiusmodi conſuetudinem omnis in ea re modo abſit inhoneſtas, & indecentia. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 63. §. 3.

T E R T I A R I Æ.

Mulieribus Tertiariis non Collegialiter viventibus non poſſunt Regulares dare habitum ſui Ordinis ſine licentia Epiſcopi Diœceſani, cui debent ipſi probare habere in hoc privilegium Sedis Apoſtolicæ; fœminas illas eſſe moribus probatas, habere illas ætatis ultra annum decimum quartum, tantum poſſidere de annuis redditibus, ut habeant ſatis ad alimenta; ac denique non cum aliis eas cohabitare, quam cum neceſſariis in primo tantum gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ſibi coniunctis, ut ex Decret. S. Congreg. in cauſa Mazarienſi die 10 Maii 1727 *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 41 §. 8.

Tertiariæ collegialiter viventes, votis tamen ſolemnibus, & clauſura non adſtrictæ, cum ſint contra Bullam 8 S. Pii V. a S. Congregatione tolerantur potius, quam approbentur, ſunt autem omnimode Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectæ, ut ex pluribus S. Congregationis Decretis. *Inſtitut. Eccleſ.* 29 §. 13.

Tertiariæ non collegialiter viventes non poſſunt habere Confeſſarium quemcunque etiam ſui Ordinis, niſi approbatum ab Epiſcopo pro Confeſſionibus ſæcularium. Item non poſſunt Regulares illis die Paſchæ Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare. Defunctarum corpora ſepulturæ mandanda ſunt in Eccleſia Parochiali, niſi forte in Eccleſia Regularium ſui Ordinis ſepulchrum eſſet illis deſtinatum. *Inſtit. Eccleſ.* 19 §. 14.

Benedictus XIII. multa conceſſit Tertiariis, ſive vivant in communi Monaſterio, ſive domi ſuæ vitam agant privatam, quæ utique ius novum condere viderentur; ſed cum Clemens XII. in ſua Conſtitutione *Romanus* anni 1732 iura Tertiariarum revocaverit ad terminos Concilii Tridentini, ac Decretorum Apoſtolicorum; ideo nihil novum de illis ſtatuendum eſt. *Ibid.* §. 16.

Tertiariæ non collegialiter viventes ex recepta S. Congregationis immunitatis opinione, gaudent immunitate fori. Viciſſim autem Tertiariæ in domibus privatis habitantes eodem privilegio non gaudent, ut ex Doctoribus definitur. *Inſtit. Eccleſ.* 105 §. 68.

T E S T A M E N T U M.

Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus ſaltem teſtibus idoneis valet pro toto Statu Eccleſiaſtico, niſi obſtet ſtatutum aliquod municipale, ex diſpoſitione Cap. *Cum eſſes* 10.

Teſtamenta ad cauſas pias in toto Orbe Catholico valent ſi fiant coram duobus teſtibus, ex Cap. *Relatum* 11. *de Teſtamentis*. *Inſtit. Eccleſ.* 105.

Quoad diſpoſitionem Capitis *Cum eſſes* non ſufficit ſi ſint duo, vel tres teſtes, & abſit Parochus, cum in Canone ſit *Coram Presbytero ſuo*. Nec ſufficit ſi defectum Parochi ſuppleat Capellanus; ſicut neque ſi præſentiam præſtat Confeſſarius ordinarius. Demum teſtes maſculi requiruntur, nec fœminæ valent. Demum valet teſtamentum ita conditum etiamſi teſtator non ſit in extremo vitæ periculo. *Ibid.* §. 8 9 *&* 10.

Scri-

Digitized by Google

Scribenda ſunt teſtamenta a Parocho coram teſtibus, & a teſtatore ſubſcribenda, ſicut etiam a Parocho, & teſtibus. Si tamen ſcribere ignorent, ſufficit Scriptura Parochi, & ſignum Crucis impreſſum in charta a teſtibus. *Ibid.* §. 14.

Ita ſcriptum teſtamentum ſaltem intra octo dies Parochus cum teſtibus deferre debet tabellioni; & ſi adſit ſubſcriptio Teſtatoris, & teſtium non requiritur ut ſingula contenta in teſtamento referant Notario. Si nulla ſit teſtatoris ſubſcriptio, tunc Parochus, ſeu Sacerdos viva voce exprimere debet quidquid in eo teſtamento continetur; quod, & a ſingulis teſtibus ſeorſum præſtandum eſt. Denique, & ſinguli illi ſubſcriptionem ſuam agnoſcant. *Ibid.* §. 16 Has vero omnes depoſitiones ſcribat tabellio, & iungat teſtamento.

Ad ſervanda vero quæ in teſtamento mandantur diſcuſſio Parochi, & teſtium agenda eſt a Judice competenti, citata parte, cuius intereſt, excepta tamen conſuetudine, ut valeant teſtamenta, nulla facta publicatione, ſi illa repoſita ſint in Archivo. *Ibid.* §. 16.

V A S A   S A C R A.

Vaſa ſacra dum actu continent Corpus, & Sanguinem Chriſti tangere nemo alius permittitur, niſi Sacerdos, & Diaconus.

Subdiaconis datum eſt in Altaris miniſterio tangere Calicem, & Patenam dum Corpus, & Sanguinem Chriſti non continent.

Acholytis licet tangere illa, ſed extra miniſterium Altaris, quod etiam extenditur ad omnes illos, qui prima Tonſura initiati ſunt. Hæc omnia ex Theologis. *Inſtit. Eccleſ.* 34. §. 18.

V E N D I T I O.

Clerici beneficiati prohibentur unico actu vendere commodum, ſeu utilitatem percipiendi fructus Beneficii quoad vixerint, vel per longum tempus, recepta pecunia in ea ſumma, de qua conventum eſt inter contrahentes, ſive pecunia illa tota ſimul ſolvatur, ſive per plures ſolutiones. Id vero vetitum ſub excommunicatione & aliis pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica inflictis; & contractus omnes ita celebrandos in futurum Pontifex irritat, & annullat. Conſtit. UNIVERSALIS ECCLESIÆ Bull. *Tom. I. num.* 29.

In contractu emptionis, & venditionis, ſi fiat pactum, quo venditor, quandocunque voluerit rem venditam redimere, obligetur in vi eiusdem pacti plus dare, quam receperit in venditione, contractus eſt iniuſtus. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 51 §. 4.

Si venditio fiat cum pacto redimendi intra certum tempus, quo elapſo non ſit amplius locus retrovenditioni; iſte contractus ſapit uſuram, ex eo quia videtur induere naturam pignoris. *Ibid.* §. 4.

V I A T I C U M.

Aegroto impotenti Viaticum ſumere, non licet ſacram particulam deferre ad eam venerandam, & deoſculandam, quod fieri vetuit S. Pius V., & Sac. Congregatio Concilii. *De Sacrif. Miſſ. Lib.* 3 *Cap.* 29 §. 4.

Morituro impotenti Euchariſtiam ſub ſpecie panis deglutire, non poteſt Sacramentum adminiſtrari ſub ſpecie vini, neque ſub ſpecie panis intincti in vino conſecrato, ſed omnino linquendus eſt non refectus ſacra communione, cum præceptum Viatici non obliget, niſi cum miniſtrari poteſt ritu ab Eccleſia non prohibito; iſte vero ritus ab Eccleſia Latina omnino prohibetur. *Ibid.* §. 6.

Viciſſim autem licite adminiſtratur ſub ſpecie panis vino vel aqua non conſecrata madefacti, ut facilius deglutiatur. *Ibid.*

VICARIUS CAPITULARIS.

Eccleſia vacante tota Epiſcopi iuriſdictio devolvitur ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ per Textum in Cap. *His quæ* & Cap. *Cum olim de Majorit. & Obed.* ac illud quidem eam per ſe exercere poſſet niſi obſtaret ius novum Tridentini *Seſſ.* 24 *Cap.* 16 *de Ref.* quod mandat, ut intra octo dies poſt inductam, ſeu ut decidit S. Congregatio poſt habitam notitiam vacationis, Vicarium conſtituere teneatur, per quem illam exerceat. Si vero negligat, vel Eccleſia vacans careat Capitulo, tunc ad Metropolitanum ſpectat; vel ſi nulli ſubiecta fuerit, ad viciniorem Epiſcopum. Si vero tunc Metropolitanus vacaverit, ius iſtud tranſit ad Capitulum Metropolitanæ. Hæc omnia ex Deciſionibus S. Congregationis deducuntur in *Lib.* 2 *cap.* 9 §. 2 *De Synod. Diœceſ. nov. edit.*

Verum antiqua conſuetudo quarundam Eccleſiarum ut vacantis Eccleſiæ adminiſtratio tranſeat in aliquem in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutum retinenda eſt, ut ex Rota. *Ibid.*

Diſpenſationes ab Apoſtolica Sede ad Epiſcopum, ſeu eius Vicarium Generalem delegatas, & ante Epiſcopi obitum nondum executioni mandatas, Vicario Capitulari exequi non licet, quia nec eſt Epiſcopus, nec Vicarius Epiſcopi. *Ibid.* §. 3.

Semel vero electus a Capitulo Vicarius removeri non poteſt, niſi cauſa agnita a S. Congregatione, uti deciſum refertur. *Ibid.* §. 4.

Utrum Vicarius Capitularis ea poſſit, quæ nonniſi ſpeciali mandato Vicarius Epiſcopi præſtare poteſt, Doctores in utramque partem diſputant. *Ibid.*

Cum Vicarius Apoſtolicus datur Eccleſiæ vacanti, nullam habet aliam auctoritatem præter eam, quam Vicarii Capitulares ea occaſione obtinent. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 2 *Cap.* 10. *nov. edit.*

VISITATIO DIOECESANA, ET SACRORUM LIMINUM QUOAD EPISCOPOS.

Epiſcopo non prohibetur quidem bis quotannis Diœceſim ſuam viſitare, ſed nonniſi unicam tantummodo per annos ſingulos procurationem exigere poteſt, ut ex pluribus S. Congregationis Decretis. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 7 *Cap.* 53 §. 5.

Vicarius Capitularis poteſt Diœceſim viſitare poſt peractum annum a viſitatione ab Epiſcopo facta, ut pluribus S. Congregationis Decretis deciſum eſt. *Ibid. Lib.* 2 *Cap.* 9 §. 5. Illi tamen non niſi dimidium procurationis, quæ ſolvitur Epiſcopo, retribuenda eſt, cum debeat minori comitatu incedere, & conſtat ex reſolutione Sac. Congregationis in una Oſtunenſi *die* 7 *Julii* 1708. *Ibid. Lib.* 7 *Cap.* 53. §. 5.

Epiſcopi omnes ex vi Conſtitutionis *Romanus Pontifex* a Sixto V. editæ, antequam conſecrentur, ſi Romæ exiſtant, in manibus S. Romanæ Eccleſiæ primi Diaconi Cardinalis; extra Curiam vero in manu Antiſtitis ad hoc delegati ex formula præſcripta iurant ſe ſtatis temporibus limina SS. Apoſtolorum viſitaturos per ſe, ſive legitime impeditos per aliquem de ſuo Capitulo, vel alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, vel beneficio præditum, & ſi hi defuerint per Sacerdotem aliquem Diœceſanum ſæcularem, vel Regularem.

Tunc autem Romano Pontifici rationem reddere tenentur de Paſtorali Officio impleto, & iis omnibus, quæ ad ſuam Diœceſim pertinent. Sacræ autem Congregationi Concilii iniunctum eſt munus, ut poſtulata Epiſcoporum illorum diſcutiat, & det illis reſponſa, ſicuti & videndi num legitime ſint impediti. *De Synod. Diœceſ. Lib.* 16 *Cap.* 6. §. 11 *nov. edit.*

Tempus, intra quod obeunda eſt iſta viſitatio, aliis

Digitized by Google

aliis quidem longius definitum eſt, aliis brevius, ſed non minus quam triennium, nec ſupra quadriennium. *Ibid.* §. 3. Porro ſi Epiſcopus habeat Coadiutorem ab Apoſtolica Sede datum, ſufficit ſi coadiutor nomine Epiſcopi adeat, ſicut etiam ſufficit ſi mittatur Adminiſtrator Epiſcopatus, qui debet viſitare limina ſua, & principalis ſui nomine, ut ex Decisis a S. Congregatione. *Ibid.* §. 5.

Id etiam præſtandum eſt ab Epiſcopo titulari, ut ex Fagnano, aliisque. *Ibidem* probatur. §. 5.

Denique nec eximuntur Epiſcopi Eccleſiarum ſuburbicariarum, quamvis exempti ſunt a reſidensia. Ita ex Decret. *Conſiſtoriali* Alexandri VII. *Ibid.* §. 6.

Poſtremo Prælati minores, qui proprie territorium habent vere ſeparatum, in quo independenter a quocunque Epiſcopo iuriſdictionem ſpiritualem exercent, ad eandem viſitationem tenentur, ut ex reſponſ. Sac. Congreg. & ex Bulla QUOD SANCTA data die 27 Novembris anni 1740 a Benedicto XIV. conſtat.

Econtra vero non tenentur ii Prælati inferiores, qui territorium ſeparatum non habent, ut ſatis conſtat. *Ibid.* §. 9.

V O T U M.

Vota ſimplicia etiam caſtitatis, & Religionis, ac ſacrarum Peregrinationum diſpenſando commutare poteſt Maior Pœnitentiarius Romanus. Bulla PASTOR BONUS Bull. *Tom. I. num.* 95. §. 29.

U S U R A.

Uſuræ peccatum illud eſt, cum aliquid lucri exigitur ultra ſortem ratione mutui. Nec hoc a vitio vacat, etiamſi moderatum ſit lucrum, quod depoſcitur. Ratione tamen titulorum quorumdam, quos extrinſecos vocamus a contractu mutui, exigi poteſt annuus proventus, in quo tamen cavendum eſt, ne quid nimis accipiatur. Sicut etiam non ſemper iidem tituli in contractu mutui celebrando adſunt. Quin & accidit quandoque in nonnullis rerum circumſtantiis, ut nulli alteri iuſto contractui locus eſſe poſſit, & adſit obligatio ut nudo mutuo alteri ſuccurramus. Hanc doctrinam ab omnibus palam doceri mandat Pontifex; monetque inſuper, ut ſi quando in mutuo præſtando alii legitimi tituli adſint pro annuo lucro exigendo, in celebratione Contractus mutui explicentur. Hæc omnia latius in Encyclica ad Epiſcopos Italiæ VIX PERVENIT &c. Bull. *Tom. I. num.* 143.

Vide Tom. I. Tract. 8 Diſtinct. 4 a num. 10 *ad* 48. *junctis Addit.*

I N D E X

RERUM, ET VERBORUM.

Ubi Lit. C. Caput. &c. Lit. N. Numerum denotat.

A

ABortum directe procurare nunquam licet, c. 4 n. 90 & 93
An & quando indirecte? *ibidem.*
Abſolutio eſt ſaltem pars eſſentialis Sacramenti pœnitentiæ, c. 2 n. 42 & 45
Per eam remittuntur peccata auctoritate delegata a Chriſto, c. 2 n. 46
An & quomodo differenda, contra Queſnellium? c. 3 n. 56 57
A Caſibus Bullæ Cœnæ, v. *Epiſcopi.* item *Regulares.*
Abſolutio ignorantibus Myſteria Fidei an, quando, & quomodo impertienda? c. 4 n. 137 & 138
Abſolutionem an debeat præcedere ſatisfactio, *cap.* 4. n. 171
An eadem ordinarie debeat ſuſpendi? *ibid.*
Abſtinentia, v. *Jejunium.*
Abuſus, a Confeſſione Auguſtana Catholicis falſo imputati, refutantur, c. 2 *per tot.* §. 7
Pariter imputati a Calvino, c. 2 n. 150
Propter abuſus non eſt tollendus uſus, *cap.* 2. *num.* 81.
Acatholici carent Judice Controverſiarum ſuarum, *prol.* n. 2
Sibi ipſis contradicunt, *ibidem.*
Acerbitas pœnarum, v. *Dolor.*
Actus conjugalis ob ſolam delectationem quale ſit peccatum? c. 4 n. 70
Actus humanus an debeat habere neceſſario conjunctam charitatem, ut ſit moraliter bonus? *cap.* 6 n. 150
Actus indifferentes non excludunt imperfectionem, ſed ſolum peccatum, c. 4 n. 71
Actus Virtutum Theologicarum an vi præcepti eliciendi? c. 4 *n.* 2 69 & 79
Adultera non excuſatur conſentiente Marito, *cap.* 4 n. 111
Aetius hæreticus, *c.* 2 n. 126 & 153
Aerius, hæreticus, damnatus an. 353 *c.* 2 *num.* 22 & 61
Albigenſium ſecta, *c.* 2 n. 181
Alciatus, Juriſperitus, a Calvino frequentatur, *cap.* 2 n. 148
Alexandri VII. Conſtitutio, *Regiminis Apoſtolici*, condemnatoria Propoſitionum Janſenii, *cap.* 3 *num.* 13
Item Decretum I. contra XXVIII. Propoſitiones an. 1665. 24 Sept. damnatas, *c.* 4 n. [illegible]
Item Decretum II *c.* 4 *poſt* n. 39 §. 3
Alexandri VIII Decretum, v. *Propoſitiones.*
S. Ambroſius a Lutheranis inique citatus, *cap.* 2 *num.* 25
Quid doceat de Invocatione Sanctorum?
A Calviniſtis acceptatur, *ibid.* n. 165
Ambsdorffienſes Lutherani, c. 2 *num.* 195
Amor Concupiſcentiæ & amor Amicitiæ quis? *c.* 4 n. 68 134
Inter divinum & humanum Amorem an aliquid mediet? c. 3 n. 44
Amor Dei ſi deficiat; an neceſſario deficiat pariter fides? *c.* 4 *n.* 155.
Anabaptiſtarum Errores circa Baptiſmum, *cap.* 2 *num.* 31 32
Etiam a Lutheranis damnati. *ibidem* n. 30 & 40
Angeli recte invocantur, *c.* 2 n. 86
Anhaltinus Princeps, *Wolfgangus*, Lutheri fautor, c. 2 n. 6
Animalis homo non percipit ea quæ ſunt Spiritus: quomodo intelligendum? *cap.* 2 *num.* 65 & 71.
Appellatio ad futurum Concilium generale eſt commune effugium hæreticorum, *c.* 3 n. 3.
A Catholicis nullatenus admittenda, *ibidem.* n. 4
Arauſicanum Concilium, *proleg.* n. 6
Arbitrium, liberum quomodo deſcribatur in Confeſſione Auguſtana? *c.* 2 n. 65
Quid de eo ſcripſerit Lutherus & Calvinus? *ibidem* & n. 150
Quid moderni ſectarii; *ibidem* & n. 66
Quid Catholici? *ibid.* n. 68
Habet quilibet rationis capax ad obſervanda mandata, *c.* 2 n. 74
Circa illud Baianiſtæ, Janſeniſtæ, & Queſnelliani conveniunt cum Lutheranis, & præſertim cum Calviniſtis, *cap.* 3 *num.* 63 vid. etiam *Libertas voluntatis.*
Argumenta contra Hæreticos recentiores, c. 3 n. 45 6 & 65
Arianorum Errores, *c.* 2 n. 14
Etiam a Lutheranis damnati. *ibid.*
Armenus, hæreticus, *c.* 2 n. 150
Arnaldus, ſeu Arnaudus (Antonius) Janſenii ſectator, c. 3 n. 21
Ejus Vita & libri, *ibid.*
Aſſuritani qui fuerint? c. 2 n. 26
S. Athanaſius etiam a Calviniſtis recipitur, *c.* 2 n. 165 & 184
Attritio pure naturalis non ſufficit, c. 4 n. 124
Ex timore gehennæ an bona & ſupernaturalis? *ibid.* n. 165
An conceſſo etiam quod talis attritio ſit bona, æque ſufficiat ad Sacramentum Pœnitentiæ abſque aliquo actu dilectionis Dei? *ibid.* n. 66
In Sacramento pœnitentiæ requiſita, quomodo ab adverſariis explicetur? *ibid.* n. 170
Auguſta Vindelicorum a Lutheranis capta, *c.* 2 n. 10.
Auguſtana Confeſſio, v. *Confeſſio Auguſtana.*
S. Auguſtinus quid ſentiat de Invocatione Sanctorum? *c.* 2 n. 87.
Quomodo a Calviniſtis, & Janſeniſtis male allegetur? *ibid.* n. 176 & c. 3 n. 66
Ejus doctrina an ſit infallibilis? *c.* 4 n. 183
Auguſtinus, liber Janſenii, v. *Janſenius.*

B

BAdenſis Princeps, *Jacobus*, ob diſcordias in Proteſtantium Religione ad Catholicam converſus, c. 2 n. 13
Baii (Michaelis) propria revocatio ſententiarum ſuarum a S. Sede damnatarum, *c.* 3 n. 2
Ejus vita? *ibid.* n. 8.
Baianiſtæ quomodo conveniant cum Lutheranis, & maxime cum Calviniſtis? *ibid.* n. 63 & *ſeqq.*
Banes & Serra quidnam docuerint quoad obligationem exercendi Virtutes Theologicas *c.* 4. n. 2
Baptiſmus quid de illo tradat Confeſſio Auguſtana? *c.* 2 n. 30
An ad eum requiratur actus fidei a baptizando elicitus? *ibid.* n. 31 32
Non tegit peccata, ſed tollit, *ibid.* n. 55
Per Baptiſmum dicimur mundati, ſanctificati, *ibid. num.* 160
Nec parvuli ſalvantur abſque baptiſmo *ibid.* n. 193
An valeat baptiſmus abſque expreſſione Verborum? *Ego te Baptizo*, *c.* 4 n. 180
An ſubſiſtat abſque intentione faciendi quod facit Eccleſia? *ibid.* n. 181

Bara-

Digitized by Google

Baratra, ſeu Mohatra Contractus, v. *Mohatra*.
Beatitudo æterna an poſſit eſſe motivum operationis moraliter bonæ? *c.* 4 *n.* 155
Bega, vel Bego inſtitutor, Beguinarum Catholicarum in Belgio, v. *Beguinæ*,
Berguardi qui fuerunt? *c.* 1. *n.* 10
Eorum errores, *ibid.* *n.* 15
Beguinæ falſo ſe Moniales mentientes, *c.* 1 *n.* 12
Non confundendæ cum illis in Belgio, a S. Bega, vel Bego inſtitutis honeſte ac exemplariter viventibus, *ibidem*,
Beguini quinam? *c.* 1 *n.* 12
Eorum errores, *ibid.* *n.* 15
Beneficia Eccleſiaſtica quomodo gratis conferenda, *c.* 4 *n.* 32
Berengarius, primus publice & cum magno ſtrepitu negavit præſentiam Chriſti in Euchariſtia, *cap.* 2 *n.* 181
Beſtialitas eſt diſtinctum peccatum a mollitie & Sodomia, *c.* 4 *n.* 34
Biblia ſacra, an in Editione vulgari cuique indiſtincte legenda? *c.* 3 *n.* 13
Bizoci, a Joanne XXI. damnati. *c.* 1 *n.* 15
Bogonatus, ſeu Bononatus, Auctor Beguardorum, *c.* 1 *n.* 10
Brandenburgicus Elector, *Georgius* Lutheri fautor, *cap.* 2 *n.* 6 Item Joachimus, *num.* 9 & Albertus, *num.* 10
Breviarium, v. *Horæ Canonicæ*.
Bucerus (Martinus) quis fuerit? *c.* 2 *n.* 33
Bullæ Cœnæ Domini Caſus reſervati, *c.* 4 *n.* 4
Quando cenſeantur non amplius reſervati? *ibid.* *num.* 10
Bulla *Unigenitus* v. *Unigenitus*.
Bulla Benedicti XIV. *Quanta cura* de eleemoſynis Miſſarum. *in Append.* *n.* 11
Bulla Urbani VIII. damnans Bajanos, & Janſeniſtas, an ſit ſubreptitia? *c.* 4 *n.* 184

C

CÆleſtinus (Georgius) Auctor Lutheranus *cap.* 2 *num.* 12
Cælibatus non eſt res impoſſibilis, ſed bona honeſta, & melior Conjugio, *c.* 2 *n.* 105 106 & 140
Cœna Domini, quid de ea ſentiat Confeſſio Auguſtana, *c.* 2 *n.* 3 & *ſeqq.*
In ea Apoſtoli conſecrati Sacerdotes, *ibid.* *num.* 98 vid. *Communio*.
Calenus (Henricus) Janſenii doctrinæ propagator, *c.* 3 *num.* 12
Calvinus quid de libero Arbitrio dicat, *cap.* 2 *num.* 61. & 150.
Eius Vita, mores, & mors, *ibid.* *n.* 148
In quibus conveniat cum Confeſſione Auguſtana? *ibid.* *n.* 150.
Ejus propoſitiones ſpeciales, circa prædeſtinationem Electorum ad vitam æternam, ab Eccleſia damnatæ, *ibid.* *n.* 156
Item circa reprobationem ſeu præordinationem reproborum, *ibid.* *n.* 164
Item de gratia efficaci & libero arbitrio, *ibid.* *n.* 137
Calviniſtæ tolerati primum vi pacis VVeſtphalicæ, *c.* 2 *n.* 10
Quo titulo nominent Confeſſionem Auguſtanam, *ibid.* *n.* 12
Etiam SS. Patres & antiqua Concilia acceptant, *ibid.* *n.* 165 & 184
Calviniſtarum variæ ſectæ, nempe alii rigidi, alii molles. Geuſii in Belgio. Hugonotæ in Gallia. Epiſcopales, & Presbyteriani in Anglis, *c.* 2 *n.* 149
Remonſtrantenſes, & Contra-Remonſtrantenſes *cap.* 2 *num.* 195
Capellania Collativa quid ſit? *c.* 4 *n.* 38
Carnis delicta varia. Eorum ſpecies in Confeſſione exprimendæ. *c.* 4 *n.* 34 36 & 111
Carolus V. exequitus Bullam damnationis contra Lutherum, *c.* 2 *n.* 5
Indicit Comitia Auguſtæ propter Lutherum, *cap.* 2 *num.* 6
Rejicit Confeſſionem Auguſtanam, *ibid.* *n.* 7
Fœderatos Schmalcaldicos acie vincit, *ibid.* *n.* 8
Præſcribit illis formulam *Interim* ſervandam, quæ Curiæ Romanæ diſplicuit, *ibid.* *n.* 9
Obruitur a Mauritio Electore Saxoniæ, & aliis Lutheri defenſoribus, *ibid.* *n.* 10

Caros quid? *c.* 1 *n.* 3 & 4
Caſtitatis votum non eſt impoſſibile, v. *Cælibatus*.
Catalepſis quid ſit? *c.* 1 *n.* 3
Cenſuræ non ſtatim ceſſant ceſſante contumacia Rei, *cap.* 4 *num.* 57
Charitatis Actus quomodo eliciendi? *cap.* 2 *num.* 20 21
Quando & quoties in vita eliciendus actus Charitatis erga DEUM, *c.* 4 *n.* 2 & 70
Charitas an requiratur ad omnem actum moraliter bonum? *c.* 4 *n.* 150
An ſit principium actuum non ſolum amoris, verum etiam perfectæ Contritionis? *ibid.* *num.* 158. & 159.
Charitas proximi non ſolum actibus externis; ſed & internis exercenda, *ibid.* *n.* 72.
Chriſti præſentia Realis in S. Euchariſtia probatur, *c.* 2 *n.* 34 & *n.* 182.
Illius merita quomodo ſint infiniti valoris, *ibid.* *num.* 49.
Chriſtus quomodo dicatur *unus Mediator*, *cap.* 2 *num.* 88.
In ultima Cœna conſecravit Apoſtolos Sacerdotes, *ibid.* *n.* 93 & 98.
An ſit mortuus pro ſolis fidelibus? *c.* 4 *n.* 147.
Ciborum diſcrimen, v. *Jejunium*.
Clemens XI. rejicit effugia Janſeniſtarum per Bullam *Vineam Domini Sabaoth.* *c.* 3 *n.* 13.
Ejus Bulla, *Unigenitus*, v. *Unigenitus*.
Colonitſch, Cardinalis de Confeſſione Auguſtana Judicium, *c.* 2 *n.* 12.
Coma quid ſit? aliud vigil, aliud ſomnolentum *c.* 1 *num.* 3.
Comedere, bibere, ob ſolam voluptatem, an & quale ſit peccatum? *c.* 4 *n.* 70.
Communio ſub utraque Specie cur laicis fuerit interdicta? *c.* 2 *n.* 91.
Totus Chriſtus eſt ſub una tantum Specie, *ibid.* *num.* 92.
Nullum eſt aſſignabile Mandatum divinum ſub utraque Specie illam præcipiens, *ibid.* *n.* 93.
Ipſi Apoſtoli ſub una tantum Specie eam porrexerunt, *ibid.* *n.* 94.
Etiam in primitiva Eccl. ac primis 4 ſæculis, ſub una tantum ſpecie tradebatur, *ibid.* *n.* 95.
Potuit Eccleſia communionem ſub utraque ſpecie prohibere, *ibid.* *n.* 96.
A Concilio Conſtantienſi & Tridentino recte prohibita, ex pluribus motivis adductis, *ibid.* *n.* 96.
An laicis præcipiatur Communio ex mandato divino, vel ſolum Eccleſiaſtico? *ibid.* *n.* 98.
A quibus hæreticis ſub utraque Specie prætenſa? *ibid.* *n.* 102.
Communionis Annuæ præcepto non ſatisfit per Communionem ſacrilegam, *c.* 4 *n.* 121.
Communio frequens quomodo ſit Nota prædeſtinationis? *c.* 4 *n.* 122.
Decretum Innocentii XI. de Communione quotidiana, *c.* 4 *n.* 185.
An Communioni neceſſario præmittenda ſit perſolutio pœnitentiæ? *c.* 4 *n.* 175.
An Communio ſit concedenda hominibus in quibus necdum eſt amor puriſſimus? *c.* 4 *n.* 176.
Concilia antiqua etiam a Calviniſtis admittuntur, *c.* 2 *n.* 165.
Concilium Tridentinum an ad dolorem Sacramenti pœnitentiæ requiſierit aliquem actum dilectionis? *c.* 4 *n.* 167.
Concilium an ſit ſupra Papam? *ibid.* *n.* 182.
Concordiæ liber, v. *liber*.
Concubinarius tenetur rejicere concubinam, *cap.* 4 *num.* 14.
Concupiſcentia quomodo vocetur peccatum? *c.* 2 *n.* 15 16 & 150.
Concurſus pœnitentium an excuſet ab integritate materiali confeſſionis? *c.* 4 *n.* 127.
Confeſſio Auguſtana a Philippo Melanchton compoſita, *c.* 2 *n.* 6.
A Cæſare Carolo V. & plurimis Imperii Principibus rejecta *ibid.* *n.* 7.
Lutheranis tandem permiſſa, *ibid.* *n.* 10.
Eius Originale non habent Proteſtantes, *ibid.* *num.* 11.
Eius Copiæ quantum inter ſe, & ab Originali diſcrepent, *ibid.* *n.* 12.
Ab aliquibus Proteſtantibus vilipenditur, *ibid.*

Ejus XXI. Articuli proponuntur, & refutantur. *c.* a §. 6 *per tot.*

Ejus abuſus, Catholicis afficti, refutantur, *ibid.* §. 7 *per tot.*

Quomodo a Calviniſtis nominetur? *ibid. n.* 12

Confeſſio, quid de ea doceant Auguſtanæ Confeſſionis auctores? *c.* a *n.* 37 & 122.

Quid Calvinus? *ibid. n.* 110.

Quænam ad eam requirantur a Catholicis? *ibid.* & *n.* 38 *cum ſeqq.* & *n.* 123

v. etiam *Pœnitentia.*

Confeſſarius ab Epiſcopo, etiam injuſte reprobatus, non poteſt abſolvere, *c.* 4 *n.* 53

Quomodo debeat eſſe approbatus? *ibid. num.* 26 *Vide Director animarum.*

Confirmationis Sacramentum conferri poteſt a ſimplici Sacerdote, accedente ſpeciali Pontificis conceſſione. *In Append. n.* 10

Conjugium Sacerdotum, v. *Sacerdotes.*

Conſenſus Mariti non excuſat ab Adulterio. *cap.* 4 *n.* 1. 2

Conſuetudinarii an debeant ſe manifeſtare Confeſſario, *c.* 4 *n.* 125

Etiam non interrogati, *ibid. n.* 126

Quomodo abſolvendi, ſi promittant emendationem, *ibid. n.* 131 & 132

Ex quibus Signis dubitari poteſt de vero eorum propoſito, *n.* 132

Quid agendum cum conſtitutis in articulo mortis? *ibid. n.* 133 & 136

Quid cum illis qui ordinarie afferunt eadem peccata Venialia *ibid. n.* 134

Contritio quomodo deſcribatur ab Acatholicis & Catholicis *c.* 2 *n.* 4 & 43

Correctio fraterna non ſemper eſt de præcepto divino, præſertim in Denuntiatione Delictorum communitati valde noxiorum, *c.* 4 *n.* 12

Culpa remiſſa, ſæpe reſtat adhuc pœna temporalis, *c.* a *n.* 48

Cultus B. V. Mariæ qualis deferendus? *cap.* 4 *num.* 179

Cultus Sanctorum, v. *Sanctorum, &c.*

S. Cyrillus etiam a Calviniſtis admittitur, *c.* 2 *n.* 165 & 184

Cyrillus Lypatus, Schiſmaticus Patriarcha, ad hæreticus declinans, a ſuo ſucceſſore damnatur *cap.* 2 *num.* 58

D

Delicta Carnis, v. *Carnis delicta,*

Denuntiatio hæreticorum, an & quando facienda? *c.* 4 *n.* 11 & *ſeqq.*

Sollicitantis in Confeſſionali *ibid. n.* 15 & *ſeqq.*

Deteſtatio peccati ex timore gehennæ an pertineat ad virtutem Spei? *c.* 4 *n.* 159 &c.

Deus. De unitate Eſſentiæ divinæ quid teneat Confeſſio Auguſtana? *c.* 2 *n.* 14.

Digniores quinam ad Eccleſias promovendi? *cap.* 4 *n.* 109.

Dilectio DEI an requiratur ad omnem actum moraliter bonum? *ibid. n.* 150

An ſit neceſſario requiſita ad valorem Sacramenti pœnitentiæ? *ibid. n.* 166

S. Dionyſius Areopagita quid ſuadeat de invocatione Sanctorum? *c.* 2 *n.* 87

Director Spiritualis Animarum ad quæ debeat attendere? *c.* 1 *n.* 2 3 4 & 5

Diſpenſare a lege ſeipſos quanta temeritate præſumant Janſeniſtæ & Queſnellius? *c.* 3 *n.* 55

Diſputatio cum Proteſtantibus an & quomodo liceat, & expediat? *c.* 2 *n.* 189 *c.* 3 *n.* 85

Dolor de peccato propter turpitudinem naturalem, an ſit peccaminoſus? *c.* 4 *n.* 152

Ut acquiratur æterna Beatitudo, an ſit bonus? *ibid. n.* 153

Elicitus ex timore gehennæ an bonus & ſupernaturalis, *ibid. n.* 165

Donatiſtarum error, etiam a Lutheranis rejectus, *c.* 2 *n.* 29

Duellum a Viro equeſtri an acceptandum? *cap.* 2 *num.* 3

Dugoius (Antonius) Calvini Diſcipulus, *cap.* 2 *num.* 148.

Dulia, v. *Sanctorum cultus.*

E

Ebioniſtæ, hæretici, quando damnati? *prol. num.* 9.

Eccleſia eſt columna & Firmamentum Veritatis, *proleg. num.* 1.

In ea eſt neceſſarius Supremus Judex Controverſiarum *ibid.* & *c.* 2 *n.* 191.

Ejus firmitas dependet a *Petra*, ut ædificii fundamento, non fundamenti ab ædificio, *proleg. n.* 6.

Quomodo definiatur in Confeſſione Auguſtana? *c.* a *num.* 26.

Ubinam fuerit ante Lutherum? *ibid. n.* 27.

Catholicam fuiſſe veram; ſaltem in primis IV. ſæculis ipſi Acatholici fatentur, *ibid. n.* 28.

Eccleſiaſtica poteſtas ab Acatholicis impugnata, *cap.* 2 *num.* 42.

Defenditur a Catholicis, *ibid. n.* 143.

Quam ſit neceſſaria? *ibid. n.* 146.

Notæ Veræ Eccleſiæ quæ ſint? *ibid. n.* 193.

In quo ſenſu dicatur *Tota pulchra &c. ſine macula ibid. n.* 159.

Ejus poteſtas ferendi leges, obligantes in conſcientia? *ibid. n.* 62 & 150.

Non conſiſtit Eccleſia tantum in prædeſtinatis. *c.* 2. *n.* 159 & *c.* 3 *n.* 52.

Eccleſia viſibilis aut inviſibilis quæ? *c.* 2 *n.* 159.

Ehrenberga, Civitas in Tyroli a Lutheranis Capta. *c.* 2 *n.* 10.

Epiſcopi quomodo poſſint abſolvere a Caſibus Bullæ Cœnæ? *c.* 4 *n.* 5.

Equites S. Jacobi quomodo jurent ſe non recuſaturos duellum, *c.* 4 *n.* 3.

Equites Teutonici habent ſua Vota, *c.* 2 *n.* 140.

Euchariſtia non ſolum habet rationem Sacramenti, ſed etiam Sacrificii incruenti, *c.* 2 *n.* 98.

Quomodo in ea ſeparetur Corpus a Sanguine Chriſti? *Ibid.* v. etiam *Cœna & Communio*

Eudoxius hæreticus, *c.* 2 *n.* 150.

Eunomiani, Hæretici, ab ipſis Lutheranis damnati. *c.* 2 *n.* 14. & 150.

Eorum error de bonis Operibus, *ibid. n.* 81.

Excommunicatio, quid de ea ſcribat Queſnellius cum Janſeniſtis? *c.* 3 *n.* 59 & 60.

Extaſis; quænam circa eam obſervanda? *c.* 5 *n.* 3 Quid ſit? *ibidem.*

Alia Naturalis, alia Dæmoniaca, & Supernaturalis, *ibid.*

F

Farellus (Guilielmus) Calvini promotor, *c.* 2. *n.* 148.

Fauſtus Manichæus, hæreticus, *c.* 2 *n.* 195.

Fenelon (Franciſcus) de Salignac; Archiepiſcopus Cameracenſis, ejus errores damnati ab Innocentio XII. *c.* 1 *num.* 17. & *ſeqq.*

Cui damnationi ſe obedienter ſubmiſit, & ipſe eamdem in ſua Diœceſi publicavit, *ibid. n.* 17.

Ferdinandus Rex Rom. Tranſactionem Paſſavienſem coactus admiſit, *c.* 2 *n.* 10.

Feſta ſervandi præceptum obligat, *c.* 4 *n.* 115.

Fidei ſoli vim juſtificandi adſcribunt Acatholici, *c.* 2 *num.* 18

Fides non ſufficit, *ibidem n.* 25.

De Fide Doctrina Queſnellii *c.* 3 *n.* 48. 49.

Fides Juſtificativa v. *gratia Sanctificans.*

Fidei actus, v. *actus virtutum Theologicarum.*

Fides profitenda etiam coram Judice alias incompetente, *c.* 4 *n.* 80.

Fidei aſſenſus Supernaturalis & moraliter bonus *c.* 4 *n.* 81. 82. 83.

Fides an poſſit ſtare cum dubio? *c.* 4 *n.* 83.

Fides Unius DEI, & Remuneratoris requiritur neceſſitate medii, *ibid. n.* 84.

Fidei neceſſitas circa Myſteria SS. Trinitatis & Incarnationis, *ibid. n.* 137.

Fi-

Fides Supernaturalis an debeat ſemper mediante Dilectionem operari? *ibid.* n. 154
Fides an habeat neceſſariam dependentiam a Charitate? *ibid.* n. 155
Fomes peccati, v. *Concupiſcentia*.
Formula abjurandi propoſitiones Janſenii damnatas, c. 3 *num.* 13.
Fornicatio &c. prohibita, jure Naturæ. c. 4 n. 110.
Fraticelli, fratres de paupere vita, falſo ſe de Ordine S. Franciſci jactabant, c. 1. n. 11.
A Joanne XXII. damnati, & a Franciſcanis extirpati, *ibid.*
Fromondus (Libertus) Doctor Lovanienſis, Janſenii Doctrinæ propagator, c. 3 n. 11.
Furtum in neceſſitate quando licitum? c. 4 n. 95.
Et quando per occultam compenſationem, *Ibid.* *num.* 96.
Plura levia furta an faciant grave peccatum? *ibid.* *num.* 97.

G

GAudium de malo proximi, v. *proximus*.
Gehennæ timor, v. *Timor gehennæ*.
Gratia Sacramentalis eſt vera qualitas poſitiva &c. c. 2 *num.* 55.
Gratia Sanctificans ſemel a prædeſtinatis acquiſita poteſt iterum deperdi, c. 2 n. 160.
Eam non ſolum prædeſtinati, ſed etiam reprobi potuerunt aliquando habuiſſe, *ibid.*
De gratia efficaci Doctrina Calvini, c. 2 *num.* 873.
Et Simonis Magi, *ibid.* n. 195.
Et Janſenii ac Queſnellii, c. 3 n. 46.
Gratia Chriſti an irreſiſtibilis? c. 3 n. 46.
Item in quo ſenſu gratia efficax dicatur a SS. PP. gratia *victrix*? *ibid.* n. 47.
Gratia Sufficiens an detur infidelibus? c. 4 n. 148.
An ſit utilis? *ibid.* n. 149.
Geuſii, v. *Calviniſtæ*.

H

HÆreſis occulta; qualem habeant Epiſcopi facultatem eam abſolvendi; c. 4 n. 4.
Hæretici, v. *Propoſitiones Damnatæ &c.*
Haſſiæ Landgravius *Philippus* Lutheri defenſor. c. 2 *num.* 6.
Hermannus Pongiluppus, auctor Beguinarum hæreticorum, c. 1. n. 11.
Hieremias, Patriarcha Græcus, Schiſmaticus, a Lutheranis fruſtra tentatus, c. 2 n. 56.
Hieronymus Pragenſis, hæreticus, c. 2. n. 102.
S. Hilarius etiam a Calviniſtis receptus, c. 2 n. 165 & 184.
Holocauſtum quid? v. *Sacrificium*.
Horæ Canonicæ: Beneficiatus eas omittens tenetur ad reſtitutionem &c. c. 4 n. 30.
Non poſſunt recitari per alium, *ibid.* n. 31.
Nec aliud Officium pro alio, *ibid.* n. 46.
Nec unico Officio ſatisfieri pro die præſenti & craſtino, *ibid.* n. 47.
Nec ille, qui non poteſt recitare Matutinum, &c. excuſatur a reliquis Horis, c. 4 n. 117.
Hoſtia, pro peccato, & hoſtia pacifica quid? v. *Sacrificium*.
Hugonotæ, v. *Calviniſtæ*.
Huſs (Joannes) hæreſiarcha c. 2 n. 102.
Hyperdulia, v. *Sanctorum cultus*.

I

JAcobellus Miſſenſis, hæreticus, Auctor opinionis de communione ſub utraque Specie, c. 2 n. 102.
S. Jacobus de Marchia contra fraticellos prædicavit. c. 1 *num.* 11.
Janſenius (Cornelius) ſubjicit ſe cenſuræ Eccleſiæ, c. 3 *num.* 2.
Hiſtoria de Ejus vita, *ibid.* n. 11.
Eſt diſtinguendus ab alio ejuſdem nominis, *ibid.* *Anacl. Reiffenſtuel Theol. Supplementum*.
Ejus propoſitiones ab Innocentio X. damnatæ, *ibid.* n. 12 & ab Alexandro VII. *ibid.* n. 13.
Item a Clemente XI. *ibid.* n. 13.
Janſeniſtarum effugia rejiciuntur, *ibid.*
Ejus liber *Auguſtinus*, *ibid.*
Ejus quoque Propoſitiones damnatæ declarantur, *ibid.* *num.* 14.
Quomodo ejus errores fuerint, eo mortuo, propagati per ſectatores? *ibid.* n. 21.
Quomodo Janſeniſtæ conveniant cum Lutheranis, & maxime cum Calviniſtis? *ibid.* n. 62 &c.
Janſeniſtæ moderni quomodo impugnandi? *ibid.* v. *Argumenta*.
Quo Jure ſe nominent Auguſtinianos? c. 4 n. 183.
Jejunium, quid de eo Lutherani? quoad ciborum diſcrimen, & obligationem, ac meritum, *cap.* 2 *num.* 124
Catholicorum rationes pro illo, *ibid.* *num.* 125 &c.
Abſtinentia eſt res honeſta, *ibid.*
Non novus modus, ſed jam in primitiva Eccleſia rigide obſervatus, *ibid.* & n. 126
Jejunia ſunt meritoria, & ſatisfactoria, *ibid.*
Quomodo ipſi Acatholici dies pœnitentiæ, & precationis cum Jejunio inſtituant? *ibid.*
Lutheri circa hoc ſententia, *ibid.*
Cibi carnales quando & quomodo coinquinent hominem, *ibid.* n. 127
Jejunii præceptum non eſt divinum, ſed ab Eccleſia recte inſtitutum, *ibid.*
Variæ objectiones ſolvuntur, *ibid.* n. *ſeqq.*
Præceptum graviter obligat, c. 4 n. 33
Jejunium quomodo frangatur per plures comeſtiones modicas? *ibid.* n. 42
A Jejunio quando excuſentur corporaliter laborantes, itinerantes, & quid de Lacticiniis? *ibid.* *num.* 42 43 44
De Jejunio Quadrageſimali quid ſtatuat Benedictus XIV. *in Append.* n. 8 & 9
Ignorans vincibiliter, vel invincibiliter, quod DEUS ſit, non poteſt abſolvi, c. 4 n. 137
Quid de ignorantibus alia principalia Myſteria fidei? *ibid.* n. 138
Ignorantia invincibilis an in ſtatu naturæ lapſæ excuſet a peccato? *ibid.* n. 125
Illuminati, certi hæretici, c. 1 n. 14
Eorum dogmata, *ibid.* n. 16
Imago Patris cœleſtis an ſit in templo ponenda? c. 4 *num.* 178
Immolatio, v. *Sacrificium*.
Imperfectio, v. *Actus indifferentes*.
Indifferentes, v. *Actus*.
Incarnatio Verbi divini: qui de ea tradat confeſſio Auguſtana, c. 2 n. 17.
Indulgentiæ quomodo probentur contra Lutheranos & Calviniſtas? c. 2. n. 154 155
Quid de revocatis a Paulo V. c. 4 n. 48 49
De Indulgentiis Roſarii Franciſcani? *ibid.*
Item ſtationis SS. Sacramenti? *ibid.*
Indulgentiæ conceſſæ docentibus, addiſcentibus, & peragentibus Orationem mentalem. *in Append.* *num.* 5.
Infallibilitas, v. *Papa*, item *S. Auguſtinus*.
Infideles an fuerint redempti a Chriſto? c. 4 n. 147
An habeant gratiam ſufficientem? *ibid.* n. 148
An peccent in omni opere? *ibid.* n. 151
Innocentes, an, & cur Deus affligat? c. 3 n. 50
Innocentii X. Conſtitutio, *Cum occaſione*, damnantis Propoſitiones Janſenii, c. 3 n. 12
Innocentii XI. Propoſitiones ab Eodem damnatæ, c. 4 n. 60
Ejus Decretum de Communione quotidiana, *cap.* 4 *num.* 185
Intentio ex parte Miniſtri Sacramenti requiſita, qualis? c. 4 n. 181
Invocatio SS. v. *Sanctorum cultus*.
Interim, Certa Formula Religionis, c. 2 n. 9
S. Joannes Capiſtranus perſecutor Fraticellorum, c. 1 *num.* 11
Joannes Scotus Erigina, alius a Joanne Duns Scoto, c. 2 n. 181.
Quo tempore vixerit, *ibid.* n. 183
Joviniani Hæreſis, c. 3 n. 4
S. Irenæus B. V. Mariam vocat Advocatam, *cap.* 2 *num.* 87
Judex in controverſiis fidei neceſſarius, *proleg.* n. 1

Digitized by Google

Judex an poſſit accipere pecuniam pro ſententia in cauſa utrinque probabili? c. 4 n. 37.
An poſſit ſequi opinionem minus probabilem? ibid. num. 65.
Juramentum: In Juramento aſſertorio non admittitur parvitas materiæ, c. 4 n. 86.
Juſtificatio hominum: quænam circa eam ſit opinio Confeſſionis Auguſtanæ? c. 2 n. 18.
Et Calvini, ibid. n. 150.
Et Simonis Magi? ibid. n. 165.

L

Laodicenſe Concilium quomodo intelligendum? c. 2 num. 86.
Latria v. Sanctor. m cultus.
Laus B. V. Mariæ, v. Cultus.
Legatum annuum, pro anima relictum, non durare ultra 10. annos, eſt propoſitio falſa, c. 4 num. 56.
Lex, an ad eius validitatem sequiratur acceptatio populi? c. 4. n. 39.
Libamen quid ſit? v. Sacrificium.
Liber, ſeu Auctor probabilis quis dicatur? cap. 4. num. 38.
Liber Concordiæ; quo Auctore compoſitus? cap. 2 num. 12.
Libertas Evangelica in quo conſiſtat? c. 2 n. 143.
Libertas indifferentiæ, ſeu a neceſſitate, c. 2 n. 173 c. 3 n. 63.
Libertas voluntatis alia a coactione, alia a neceſſitate, c. 2 n. 69.
Libertas indifferentiæ & rectitudinis, ibid.
Libertas a coactione an ſufficiat ad peccatum in ſtatu Naturæ lapſæ? c. 4 n. 144.
Utrum ſit ſufficiens libertas Adami, nobis propter peccatum originale imputata? ibid.
Libri prohibiti, donec expurgentur, an poſſint retineri? c. 4 n. 58.
Liturgiæ S. Petri & S. Jacobi, c. 2 n. 87.
Liturgia Græcis eſt idem ac Miſſa, ibidem. n. 108.
Lucas Oſiander putatur ab aliquibus Auctor libri Concordiæ, c. 2 n. 13.
Luneburgenſis Dux, Erneſtus Lutheri aſſecla, cap. 2 num. 6.
Lutherus (Martinus) quiſnam fuerit? eius ortus & Religionis ingreſſus, c. 2 n. 1.
Eius Superbia & occaſio contradicendi Eccleſiæ. ibid. n. 2.
Eius Doctrina a Leone V. damnata, ibid. n. 3.
Propoſitiones eiuſdem in compendio relatæ, cap. 2. num. 4.
Eius Damnationis publicatio per Carolum V. Imper. ibid. n. 5.
Eius Apoſtaſis, ibid. n. 5.
Quales Principes Germaniæ in ſuas partes traxerit? ibid. n. 6.
Eius ſententia de Euchariſtia iterum mutata, c. 2 num. 33.
De fide ſcandaloſa dicta, ibid. n. 25 ad fin.
Eius doctrina de libero arbitrio, ibid. n. 65.
Eius ſenſualitatis deſcriptio iuxta Epiſtolam S. Judæ, ibid. n. 71.
Eius ſententia de bonis Operibus, ibid. n. 22 80 & 126.
Eius effugia per varias Appellationes &c. cap. 3 num. 3.
Eius mors c. 2 n. 7.
Lutherani v. Schmalcaldicum fœdus.

M

Machabæorum libri an ſint Canonici? cap. 2 num. 114.
Machometiſtæ a Lutheranis damnati, c. 2 n. 54.
Magiſtratibus obediendum, c. 2 n. 63.
Mandata divina gravia non ſunt, c. 2 n. 74.
Contrarium volunt Lutherani, ibid. n. 75. & Calvinus, ibid. n. 150 173.
Manichæi quando damnati? Prol. n. 6 p. 2.
Etiam a Lutheranis, c. 2 n. 54.
Vinum abhorrent tanquam a Diabolo creatum ibid. num. 103.
Eorum error in duplici anima ſeu principio, ibid. num. 176.
Margarita Porreta, Inſtitutrix ſectæ Beguniarum damnatarum, c. 5. n. 12.
B. Maria an indiguerit purificatione? c. 4 n. 177
Melanchton (Philippus) Compoſitor Confeſſionis Auguſtanæ, c. 2 n. 6.
Mendacium æque ſit factis ac Verbis c. 4 n. 88
Nunquam licet. ibid. n. 103
Mendicantes an poſſint abſolvere a Caſibus Epiſcopo reſervatis, ſine licentia, c. 4 n. 22 v. Regulares.
Merita Chriſti, v. Chriſtus.
Millevitanum Concilium, Prol. n. 6 p. 2
Miniſterium Evangelii: Doctrina circa illud Confeſſionis Auguſtanæ, c. 2. n. 107
Miſſa, Quid contra eam calumnientur Acatholici? c. 2 n. 107
Etiam ipſi celebrant in lingua Germanica, ibid.
Miſſas privatas non admittunt, ſed tantum publicas, & quomodo? ibid.
Negant triplicem ejus fructum, propitiatorium, impetratorium, & ſatisfactorium. ibid.
Negant quoque in ea contineri verum ſacrificium, ibid.
Varios in ea nobis affingunt abuſus. ibid.
Miſſa quid ſit apud Catholicos? c. 2 n. 108
Eſt verum Sacrificium ibid. n. 111
Propitiatorium, impetratorium, & ſatisfactorium ex opere operato ibid. n. 113
Prodeſt defunctis quoad fructum ſatisfactorium, ibid n. 114.
Quid de Miſſis publicis, ſeu communibus in quibus nempe populus communicat, & de privatis? ibid. n. 115
Quo ſenſu Miſſam privatam Lutherani accipiant? ibid. n. 116
Cur ea legenda in lingua latina & non in vulgari? ibid. n. 117 & c. 3 n. 14
Calumniæ contra Miſſam circa quæſtum & aliæ refutantur, c. 2 n. 118
An in Miſſa ſimul poſſit eſſe Sacramentum & ſacrificium? ibid. n. 19
Stipendium pro una Miſsa duplicatum non poteſt accipi, applicando fructum ſpecialiſſimum, cap. 4 n. 18
Nec ſtipendium minus alteri dari, retenta ſibi parte ſtipendii, ibid. n. 19
Nec una Miſſa offerri pro pluribus, accepto a ſingulis ordinario ſtipendio, ibid. n. 20 & in Append. n. 21
Sacrificium Miſsæ quomodo ſit infiniti valoris? c. 4 n. 20.
Miſſam audiendi præcepto non ſatisfit per partes ſimul celebrantium, ibid. n. 116
Moderaminis inculpatæ tutelæ exceſsus quomodo damnatus? c. 4 n. 89
Mohatra, contractus, quid ſit; & quomodo prohibitus? ibid. n. 99
Molinos (Michael) quis fuerit? c. 1 n. 6
Eius errores in Theologia Myſtica, c. 1 n. 7
Eius Propoſitiones damnatæ, ibid. §. 3 per tot.
A quibus hæreticis ſuos errores deſumpſerit? ibid. n. 9
Monachi: eorum vota a Lutheranis ut impia, impoſſibilia &c. declamata, c. 2 n. 133
A Catholicis defenſa, ibidem.
Suadentur a S. Scriptura & Evangelio, ibid.
Sunt poſſibilia & laudabilia, ibid.
Ab iis, qui voverunt, ſervanda, ibid.
Falſum eſt dicterium Lutheranorum, quod poſt Profeſſionem Votorum ſolemnem libere olim potuerint exire. ibid.
Item quod eorum vota ſint contra præceptum divinum, ibid.
Item quod ſint impoſſibilia, ibid. n. 140
Item quod contineant cultum impium, ibid. n. 141
In quo ſenſu Profeſſio Religioſa dicatur alter Baptiſmus? ibid.

Ni-

N

NIcænum Concilium, *Proleg. n.* 6
Ninivitæ qualem egerint pœnitentiam? *c.* 4 *n.* 167
Norimbergenſis Civitas Luthero adhærens, *c.* 2 *n.* 6
Novatianorum hæreſis, *Proleg. n.* 6
Etiam a Lutheranis damnata, *c.* 2 *n.* 40 & *c.* 3 *n.* 4
Nuptias quomodo licitas eſſe declarent Confeſſioniſtæ Auguſtani? *c.* 2 *n.* 63

O

OBjectum virtutis, v. *virtus.*
Occidere Calumniatorem nec laico licet, multo minus Clerico, *c.* 4 *n.* 27
Nec falſum accuſatorem &c. *ibid. n.* 28
Nec Marito Uxorem in adulterio deprehenſam, *ibid. n.* 29
Officium divinum, v. *Horæ Canonicæ.*
Opera bona; quæ circa ea tradat Confeſſio Auguſtana? *c.* 2 *n.* 18 22 & 79 & Calvinus? *n.* 150
Lutherus ea damnat ut peccaminoſa, *c.* 2 *n.* 23 & 80
Vocantur a Confeſſione Auguſtana opera puerilia, *ibid. n.* 79
Sunt meritoria, & ſatisfactoria, *ibid. n.* 61 80 & 144
Quam diverſe de illis ſentiant ipſi Lutherani, *ibid. num.* 146
Operari intuitu æternæ Beatitudinis an DEO placeat? *c.* 4 *n.* 153 & 156
Opinio probabilis, v. *Sententia.*
Oratoria privata quibus & qualiter concedantur, & varia dubia circa hæc *in Append. n.* 12 & 13
Ordinationes Civiles legitimæ ſunt opera DEI, *c.* 2 *n.* 62
Ordo Eccleſiaſticus: quid de eodem tradat Confeſſio Auguſtana? *ibid. n.* 59.
Origenes quid ſcribat de invocatione Sanctorum, *c.* 2 *num.* 87
Originale peccatum, v. *peccatum.*
Oſculum quando & quale ſit peccatum? *c.* 4 *n.* 53
Oſiander, v. *Lucas.*
Oſmus (Petrus) hæreticus a Sixto IV. damnatus, *c.* 3 *n.* 56

P

POEnitentia, ſenſus Acatholicorum de ea, *c.* 2 *n.* 40
Non tegit peccata ſed tollit *ibid. n.* 55
Nullatenus differenda, contra Queſnellium, *c.* 3 *n.* 57
Non ſatisfacit præcepto qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, *c.* 4 *c.* 24
Pœnitens non poteſt ſibi ſubſtituere alium qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat, *c.* 4 *n.* 25
Dimidiate tantum confeſſus an poſſit abſolvi ob magnum concurſum? *ibid. n.* 127 & 129
Palatinus Elector *Fridericus* Lutheri fautor, *c.* 2 *n.* 9
Papa eſt ſupremus Judex Controverſiarum in Materia fidei & morum, *prol. n.* 3
Et infallibilis, ſi loquatur ex cathedra, *prol. n.* 4
Cum vel ſine Concilio generali, *ibid. n.* 6 & *c.* 3 *n.* 4
Quando dicatur loqui ex cathedra? *prol. n.* 5
Etiam extra Concilium hæreticas Propoſitiones jam a primis ſæculis damnavit, *prol. n.* 6 & *c.* 3 *n.* 4
Quomodo ſit infallibilis non ſolum in quæſtione juris, ſed etiam facti, *c.* 3 *c.* 6
An ſit infallibilis extra Concilium generale in Materia fidei & morum? *c.* 4 *c.* 182
Papinottus, Albertus, Calvini Diſcipulus, *c.* 2 *n.* 148
Parvuli, an recte Baptizentur? *c.* 2 *n.* 31
Paſſavienſis Tranſactio, *c.* 2 *n.* 10
Paſtores Acatholici non habent poteſtatem docendi; abſolvendi, &c. *c. n.* 25 & 59
Patris Cæleſtis imago an ſit collocanda in templo *c.* 4 *num.* 178
Pax Weſtphalica, Oſnabrugenſis, & Monaſterienſis, *c.* 2 *n.* 10
Peccator, quomodo dicendus mortuus, & ſervus peccati? *c.* 2 *n.* 73
Peccatum originale an ſit materia pœnitentiæ, *c.* 4 *num.* 173
Quid de eo docuerit Confeſſio Auguſtana? *c.* 2 *n.* 15 & Calvinus *ibid. n.* 150
Peccati cauſa ab eadem Confeſſ. Aug. aſſignata, *ibid. num.* 74
Definitionem peccati etiam ipſi admittunt, *c.* 2 *n.* 76
Venialе aliter interpretantur, *ibid. n.* 77
Peccata quomodo dicantur tecta? *ibid. n.* 55
Oblita an & quando in Confeſſione exprimenda? *c.* 4 *num.* 21
Quomodo quis in aliena influere dicatur? *ibid. n.* 112
Peccata venialia quomodo poſſit quis formare efficax propoſitum ea vitandi? *c.* 4 *n.* 135
Peccatum philoſophicum, an etiam in illo, qui Deum ignorat, ſit mortale? *c.* 4 *n.* 142
Philoſophicum & Theologicum quid? *c.* 4 *n.* 152
Peccatum ſub ratione turpitudinis conſideratum quid? *ibid.*
Ut contrahatur qualem requirat libertatem? *ibid. num.* 144
Pelagiani etiam a Lutheranis damnati, *c.* 2 *n.* 18 & *c.* 3 *n.* 4
Peregrinationes a Calvino explodantur, *c.* 2 *n.* 150
Petrus Dreſdenſis, hæreticus, propugnator Communionis ſub utraque ſpecie, *c.* 2 *n.* 102
Pii V. Conſtitutio, *Ex omnibus* damnans propoſitiones Michaelis Baji, *c.* 3 *n.* 9
Pongilupus (Hermannus) Auctor Beguinorum, *c.* 1 *n.* 11
Pontifex, vide *Papa.*
Poteſtas Eccleſiaſtica, vide *Eccleſia.*
Prædeſtinati qui apud Calviniſtas? *c.* 2 *n.* 77 & 157 vide *Calvinus.*
Senſus Catholicorum, *c.* 2 *n.* 45
Præmii (Mercedis) intuitu operans non peccat, *c.* 3 *num.* 45
Presbyterani, vide *Calviniſtæ.*
Priſcilliani, hæretici, *c.* 3 *n.* 4
Privilegia, quibusnam, a Tridentino revocatis Regulares nec in foro conſcientiæ uti poſſint? *c.* 4 *n.* 48
Probabilis ſententia in Sacramentis conferendis non poteſt practicari relicta tutiore, *c.* 4 *n.* 61
An hoc ſit dicendum, ſi ſententia minus tuta ſit probabilior? *ibid.*
Probabilitas tenuis quæ, & an tenenda? *ibid. n.* 67
Profeſſio Religioſa, vide *Monachi.*
Promulgatio Decretorum damnantium non requiritur in Epiſcopatibus; & ſufficit Romæ facta, *Prol. n.* 14
Idque eſt verum non obſtante quod in ordine ad alias leges, ſeu Conſtitutiones ſententia contraria ſit probabilis, *ibid.*
Propoſitionum damnatarum variæ Species, *Prol. n.* 7
Propoſitio quando dicatur *hæretica*, vel *ſuſpecta*, *male ſonans*? *ibid. n.* 8
Quid ſi damnetur *prout jacet*? *ibid. n.* 9 & *c.* 3 *n.* 6
Si contineat plures partes, *proleg. n.* 10
Peccat graviter eam defendens, *ibid. n.* 11
Etiam diſputandi gratia, niſi ſimul fundamenta apparentia ſolvat, *ibid. n.* 12
An & quando peccet, qui eam in praxin deducit, *ibid. n.* 13
Propoſitiones hæreticæ damnatæ a Pontifice extra Concilium: *ibid. n.* 6
Publicatio Bullæ damnationis ejuſmodi qualis requiratur? *ibid. n.* 14
Propoſitiones damnatæ ab Alexandro VIII. *c.* 4 *§.* 7
Propoſitum, v. *Conſuetudinarii*, propoſitum circa Venialia, v. *peccata Venialia.*
Proximus: de bono vel malo proximi, an & quomodo liceat gaudere vel triſtari? *c.* 4 *n.* 74-75 & *ſeqq.*
Purgatorium. Quid de illo dicat Confeſſio Auguſtana? *c.* 2 *n.* 151
Quid moderni Lutherani & Calviniſtæ, *ibid.*
Quomodo probetur exiſtentia Purgatorii? *ibid. n.* 152 & 153
Quomodo anima non detineatur ultra 10 annos in Purgatorio eſt opinio falſa: *c.* 4 *n.* 56
Purificatione an indiguerit B. V. Maria? *c.* 4 *n.* 177

Q

QUenelli, ſeu, ut vulgo ſcribitur, Queſnellii (Paſchaſii) profeſſio fidei ante mortem emiſſa, *c.* 3 *n.* 3
Manſit tamen in ſua Appellatione contra Bullam *Unigenitus* uſque ad mortem, *ibid.* & *n.* 21

Digitized by Google

Argumenta contra Queſnellianos, *ibid.* *n.* 4
Ejus ſocietas cum Antonio Arnaldo, & reſuſcitatio errorum Janſenii, *c.* 3 *n.* 21
Ejus liber *Reflexiones morales in Novum Teſtamentum*, *ibid.*
Ejus Mors, *ibid.*
Propoſitiones Ejus a Clemente XI. damnatæ explicantur, *ibid.* *n.* 22
In pluribus reaſſumit hæreſes Lutheri, Calvini, Baji, & aliorum, ab Eccleſia reprobatorum, *ibid.* *n.* 43
Eccleſiæ quam injurioſus? *ibid.* *n.* 35 & 61
Queſnelliani quomodo conveniant cum Lutheranis, & maxime cum Calviniſtis? *c.* 3. *n.* 63
Quereni quales hæretici? *c.* 5 *n.* 14

R

REgulares Prælati an poſſint abſolvere a caſibus Bullæ Cœnæ ſæculares &c. *c.* 4 *n.* 8 & 9
An poſſint citra licentiam Ordinarii abſolvere Seculares a Caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſervatis? *c.* 4 *n.* 22
Regulares Mendicantes an recte excipiant ſæcularium Confeſſiones? *c.* 4 *n.* 174
An de ipſis ſine peccato poſſit formari ſuſpicio quod improportionatas imponant pœnitentias propter Eleemoſynam? *ibid.*
Reitlinga, Civitas, Lutherum ſequens, *c.* 2 *n.* 6
Renati, & renovati, quid apud Lutheranos, & qualis inter eos differentia? *c.* 2 *n.* 75 & 77
Nequeunt excipere Confeſſiones Sæcularium, ſiquidem ſunt præſentati Ordinario, ab eo tamen reprobati, quamvis injuſte. *c.* 4 *n.* 23
Reprobatio, ſeu prærordinatio ad mortem æternam, juxta Calvinum qualis? v. *Calvinus.*
Reprobatio poſitiva & negativa quid? *c.* 2 *n.* 70
Res Civiles quomodo intelligantur in Confeſſione Auguſtana? *c.* 2 *n.* 63
Reſtitutio non fit per eleemoſynam quæ obligationem præcedit, *c.* 4. *n.* 45
An ad eam teneatur movens aliquem ad inferendum damnum? *ibid.* *n.* 98
Reſtrictio pure Mentalis damnata, *ibid.* *n.* 87
Revelationes aliæ divinæ, diabolicæ, & imaginariæ, *c.* 1 *n.* 5
Quænam circa eas obſervanda, per 4. genera Cauſarum, *ibid.*
Ritus Eccleſiaſtici, quid de iis ſcribant Auguſtanæ Confeſſionis Auctores? *c.* 2 *n.* 60
Et quid Catholici? *ibid.* *n.* 61
Obligant in Conſcientia, *ibid.* *n.* 62

S

SAbellianorum hæreſis, *Prol.* *n.* 6 & *c.* 3 *n.* 4
Sacerdotes creati ſunt Apoſtoli in ultima Cœna, *c.* 2 *n.* 93 & 98
De eorum Conjugio motiva Acatholicorum, *c.* 2 *n.* 104
Rationes Catholicorum pro contraria ſententia, *ibid.* *num.* 105
Sacerdos ex neceſſitate in peccato mortali celebrans, tenetur quamprimum confiteri, *c.* 4 *n.* 51 & 52
Sacramenta, de eorum adminiſtratione, quomodo ſentiant, convenienter cum Catholicis, Acatholici? *c.* 2 *n.* 29
Per malos collata non perdunt efficaciam quam habent ex Opere operato, *c.* 2 *n.* 29 & 54
Quomodo in Confeſſione Auguſtana deſcribuntur? *ibid.* *n.* 50
Et quomodo a Catholicis? *ibid.* *n.* 52
Quid de iis Calvinus? *ibid.* *n.* 150
Quot admittant Lutherani? *ibid.* *n.* 50
Et Calvinus? *ibid.* *n.* 110
Sunt ſeptem, *ibid.* *n.* 56
Etiam ab Eccleſia Græca tot admittuntur, *ibidem.*
Etiam ex S. Scriptura probantur, *ibid.* *n.* 57
Sacramenta conficiens qualem debeat habere intentionem? *c.* 4 *n.* 181
Sacramentariorum hæreſis, *c.* 2 *n.* 185 & 183
Sacramentum (Venerabile) v. *Cœna Domini.*
Sacrificium quid ſit? *c.* 2 *n.* 109
Dividitur in Victimam, immolationem, & libamen, *ibid.* *n.* 110
In propitiatorium & Impetratorium. *Ibidem.*
In Holocauſtum, Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam, ſeu ſacrificium Laudis, *ibid.*
Salignac v. *Fenelon.*
Samoſateni, hæretici, etiam a Lutheranis damnati, *c.* 2 *n.* 14
Sanctorum cultus, quomodo a Lutheranis explicetur? *c.* 2 *n.* 82
Quid de eorum invocatione Catholici teneant? *ibid.* *n.* 83. 84 & *n.* 150
Cultus alius civilis, ſeu politicus, alius Religioſus, *ibid.* *n.* 84
Cultus Latriæ, Hyperduliæ, & Duliæ. *ibid.*
Cultus alius abſolutus, alius reſpectivus, *c.* 2 *n.* 150
Invocatio Sanctorum alio modo fit quam Dei, *ibid.* *n.* 85
Licite eos invocari ex S. Scriptura deductive probatur, *ibid.* *n.* 86
Item ex Traditione antiquiſſima SS. PP. *ibid.* *n.* 87
Quomodo Sancti videant & audiant noſtras preces & miſerias, *ibid.* *n.* 89
Quid de cultu & invocatione SS. tradat Calvinus? *ibid.* *n.* 150
Uti & de eorum Reliquiis & imaginibus, *ibid.*
Quid docuerint Fauſtus Manichæus, & Vigilantius, hæretici, *c.* 2 *n.* 195
Sancti PP. antiqui etiam a Calviniſtis acceptantur, *ibid.* *n.* 165
Satisfactio an debeat præcedere abſolutionem? *c.* 4 *n.* 169
Item an S. Communionem? *ibid.* *n.* 175
Saxoniæ Elector *Joannes* Lutheri protector, *c.* 2 *n.* 6
Item *Mauritius*, *ibid.* *n.* 10
Schmalcaldicum fœdus, *c.* 2 *n.* 8 & 10
Schvvenfordii, in Franconia, Lutheranorum Congreſtus, *c.* 2 *n.* 7
Scotus, v. *Joannes.*
Scriptura Sacra non omnibus clara, *proleg.* *n.* 3
Quomodo probetur quod ſit Verbum Dei? *c.* 2 *n.* 195
Scripturæ libri Canonici quomodo probentur? *ibid.*
Sententiam inter probabiles probabiliſſimam an ſequi poſſimus, relicta tutiore? *c.* 4 *n.* 146
Serta, v. *Bannez.*
Servus *peccati & juſtitiæ* quis? *c.* 2 *n.* 73
Simon Magus: ejus hæreſis, *c.* 2 *n.* 195
Simonia, de variis modis eam committendi, *c.* 4 *n.* 104 *uſque ad* 108
Smidelinus, Tubingenſis Cancellarius, putatur, Auctor *libri Concordiæ*, *c.* 2 *n.* 13
Sollicitationis in Confeſſionali crimen quomodo denuntiandum? *c.* 4 *n.* 15 & *ſeqq.* *Et in Appendice* *n.* 1 & 2
Spei actus quomodo eliciendi? *c.* 5 *n.* 19. 20 & 21
Spei Theologicæ actus diverſi, proſecutivi & averſativi, *c.* 4 *n.* 158 & 159
An poſſint eſſe moraliter boni & meritorii, abſque aliquo actu Dilectionis Dei ſuper omnia? *ibid.* *n.* 162
Stipendium Miſſæ. v. *Miſſa.*
Stocco ſeu Mohatra, v. *Mohatra.*
Suffocatio uteri quid ſit? *c.* 1 *n.* 3
Superfluum ſtatui quomodo accipiendum? *c.* 4 *n.* 77

T

THeologia Myſtica quid ſit? *c.* 1 *n.* 5
Polemica, *c.* 2 *in princ.*
Speculativa, *c.* 3 *in princ.*
Moralis? *c.* 4
Timor filialis quis? *c.* 4 *n.* 164
Gehennæ, an bonus & ſupernaturalis? *ibid.* *n.* 163
Servilis qui & quotuplex? *ibid.*
Traditiones quomodo accipiendæ? *c.* 2 *n.* 26 & 56
Tranſactio Paſſavienſis? *c.* 2 *n.* 10
Turpitudo peccati quid importet? *c.* 4 *n.* 152
Tutiora an ſemper teneamur ſequi? *c.* 4 *n.* 146

V

VAlentiniani, hæretici, a Lutheranis damnati, *c.* 2 *n.* 14
Vergerius (Joannes) Janſenii Collega, *c.* 3 *n.* 15 & 21
Vermovius (Joannes) Calvini Diſcipulus, *c.* 2 *n.* 148
Veroſius (Philippus) Calvini Diſcipulus, *ibid.* *n.* 148
Victima quid ſit? v. *Sacrificium.*

Vigi-

Vigilantius hæreticus, *c.* 2 *n.* 195 & *c.* 3 *n.* 4
Virtus quomodo ſpecificetur ab objecto? *cap.* 4 *numer.* 157
Virtutis objectum qualiter debeat eſſe honeſtum? *ibid. num.* 160
Quomodo eadem virtus habeat alios actus proſecutivos objecti, & alios averſativos? *ibid. n.* 158
Virtutes Theologicæ quale habeant objectum? *ibid. num.* 159
Viſiones aliæ Corporales, Imaginatoriæ, & Intellectuales, *c.* 1 *n.* 4
Unigenitus: Bulla ab univerſali Eccleſia recepta, non obſtante contradictione paucorum in Gallia *prol. n.* 15 *c.* 3 *n.* 4 & 21
Volma, Lutheranus, Calvini Magiſter, *c.* 2 *n.* 148
Vota ligioſa, *v. Monachi*.
Urban, v. *Bulla Urbani VIII.*
Uſura-lura de Uſuris, *c.* 4 *n.* 100 101 & 102 *Et in Apd. n.* 4 5 6 & *ſeqq.*

W

Wicleræreticus, *cap.* 2 *num.* 102
Ejuſ ſectatores, *ibid. num.* 181

Z

Zvvingiani, *c.* 2 *n.* 181.

F I N I S.

MAG 006535

Digitized by Google